

del collegio della Compagnia de Gesù de J. G. de

17-8385

DECISIONVM NOVISSIMARVM

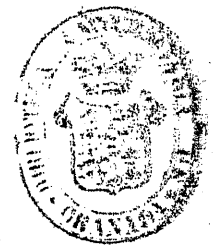
Diuerforum Sacri Palatij Apostolici Auditorum,
VOLUMEN SECVNDVM.

OPVS SANE PER QVAM VTILE, ET IN FORO
versantibus summè necessarium.

*HIS ACCESSIT PRACTICA QVÆDAM NOTABILIVM
quorundam eiusdem Rotæ perpetuò quidem memoriæ commendanda.*

CVM SVMMARIIS ET INDICE LOCVPLETISSIMIS.
Omnia nunc recens in lucem edita.

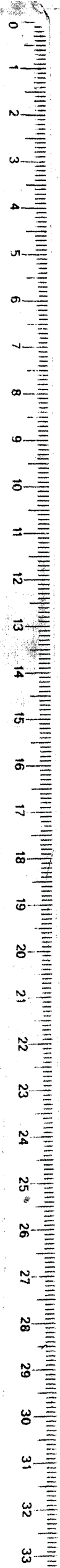
Ad R. P. D. SERAPHINVM Oliarium Razzalium, Sacræ Rotę Romanę Vicedecanum.
CVM PRIVILEGIIS SVMMI PONTIFICIS, AQ SENATVS VENETI.

VENETIIS. M. D. XC.

Apud Damianum Zenarium, & Hieronymum Francinum.

7 400 40 MADE IN JAPAN

del collegio della Compagnia de J. S. de J. S.

17-8385

DECISIONVM NOVISSIMARVM

Diuerforum Sacri Palatij Apostolici Auditorum,
VOLVMEN SECVNDVM.

OPVS SANE PER QVAM VTILE, ET IN FORO
versantibus summè necessarium.

*HIS ACCESSIT PRACTICA QVÆDAM NOTABILIVM
quorundam eiusdem Rotæ perpetuò quidem memoriæ commendanda.*

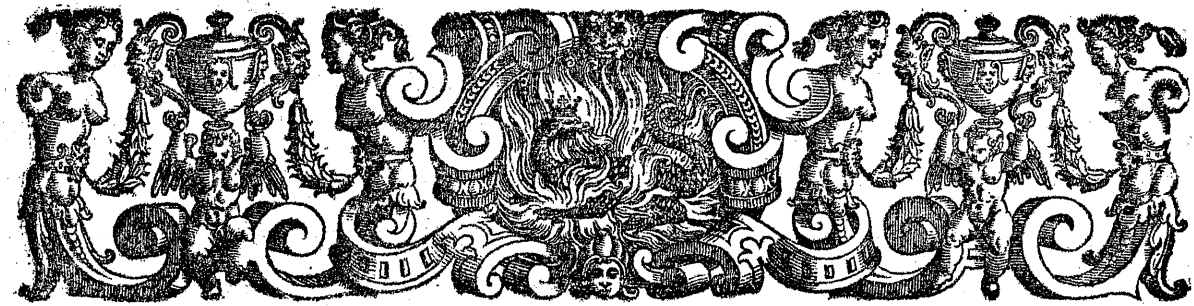
CVM SVMMARIIS ET INDICE LOCVPLETISSIMIS.
Omnia nunc recens in lucem edita.

Ad R. P. D. SERAPHINVM Oliuarium Razzalium, Sacræ Rotæ Romanę Vicedecanum.
CVM PRIVILEGIIS SVMMI PONTIFICIS, AC SENATVS VENETI.

VENETIIS. M. D. XC.

Apud Damianum Zenarium, & Hieronymum Francinum.

ILLVSTRI ET REVERENDISSIMO

P.D.SERAPHINO OLIVARIO RAZZALIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ VICEDECANO,

Hieronymus Francinus Bibliopola Romanus. S. P. D.

SICNEVS FLAVIVS Libertini filius, Appij Claudij scriba subreptum librum ab eodem Appio Claudio de legum actionibus compositum Populo tradidit, & adeo gratum fuit id munus populo, vt Tribunus plebis fieret, & Senator, & Aedilis Currulis; indeque ius Flavianum id appellaretur: Certè ego, cui tot, tantisque indefessis laboribus, ac maximis impensis, per tanta temporum spacia tui sacri Collegij ordinisve Decisiones (quas vocant) antea non solum dispersas, verum etiam deperditas conquisiui, collegi, summarijs repertorijsque & luculentissimo indice auxi, & impressi, haud existimo me vniuersis populis, qui legibus, & moribus reguntur, munus hoc non offerre gratissimum. Nemo est enim qui nesciat eas esse conscriptas à duodecim quasi micantibus inter omnes in firmamento stellis, selectis Patribus, suprema omnium Pontificia auctoritate Illustribus, & Reuerendissimis S. Pal. Apost. Auditoribus ex antiquis Iurisconsultis, ac sanctorum Patrum, Summorumque Pontificum dictis, eadem auctoritate Pontificia approbatis, ac pro legibus inuiolabiliter obseruandis, vniuersis populis traditis gubernandis, in iudicijs, & extra acutissimis virorum ingenijs, acerrimè inter se concertantibus, iterum atque iterum sepius ventilatas, summis vigilijs, immensis laboribus, acrique ac maturo iudicio vniuscuiusque ipsorum duodecim Patrum compositas, sibi omnibus atque vniuersis Nationibus, vti ex fece aurum expurgatum tradi legendas cognoscent. Quæ quò magis illa antecellere, ac eis illustriora, ac præclariora videbuntur, eò gratius hoc munus, ac iocundius, chariusque illis propterea fore non dubito; innumerabiles siquidem nodi, ac inextricabiles, ex Iurisprudentia antiquorum, ob diuersorum interpretum commentaria scaturientes, hisce Decisionibus dissoluuntur, ac enodantur, adeo vt vnicuique eorundem

in tanta olim varietate, ac tenebris cęcutientibus, hodie iter tutum, certumque eluceſcat, quo ad rectę, beateque viuendum ſecundum leges, ac rationem facile peruenire poſſint. Quod omne, etſi à te, tuoque ſacro Collegio me acceptum ferre non inficior, ſed lubenti animo vobis omnibus debere me confiteor, veſtrę enim ſunt vigilię, veſtri ſummi labores, vnanimiterque acerrima iudicia, ac veluti lapillo aureo ſignandę ſententię, & propterea vndequaque veſtrorum vnicuiusque perfectiſſimi partus, quos nemo mortalium eſt qui non foueat, non protegat, ac vſque ad ſanguinem non defendat, tibi tamen eiufdem ſacri Collegij, ordinisve Apoſtolici Auditorij Palatij Vicedecano, non magis dicandas, quàm reſtituendas fore ingenuę, atque liberaliter duxi, vt dum eas pro tuis, veſtrisque huiusmodi in qua vides per me conſtructione, iure quaſi poſtliminij redactas recognoueris, eaſdem penes totum terrarum orbem, quem peragrarare contigerint, & foueas, & protegas, & pro viribus vndique defendas. Nam ego Męcenatem meum præter te, hac in Vrbe cognoui neminem, tu enim familiariter atque humanę me ſemper vtens, tot, tantisque in me beneficijs collatis decorati, vt tibi nedum quę vti propria tua, verum etiam me, measque, etſi humiles fortunas omnes debere intelligam. Accipe ergo hilari, qua ſoles fronte, hoc qualecunque ſit munus, quod tui deditiſſimus Francinus offert tuus. Et ſi quando eò, quo tui animi dotes, immenſique tendunt labores, quibus Sedes indies ſubleuatur, ſuſtentaturque Apoſtolica, cęleſti annuente numine peruenerint, mei mearumque huiusmodi, qualeſcunque ſint, curę, diligentię, amoris, atque ſtudij, in tui, ac vniſcuiusque operum concinnatione memor, nemo ſit hominum, quin intelligat, me non minus hodie tibi obtuliſſe, quàm Cneus Flavius olim munus gratum populo obtulerit Romano. Vale. Romę xiiij. Kal. Februarij. M. D. LXXXIX.

ILLVSTRI ET REVERENDISSIMO

D. IOANNI BAPTISTAE DE RVBEIS

Sacri Palatij Apoſtolici Decano meritiffimo, caterisque eiufdem ſacri Subſellij Auditoribus, Dominis & fautoribus ſuis vnice colendis,

Damianus Zenarius Bibliopola Venetus. S. P. D.

VM celeberrima plurimum relatione Doctorum, excellentis paſſim induſtria artifices qui ex rudi materia inciſorijs ſuis ſcalpellis, ac inſormi proſus induratoque marmore pulcherrimas, & oculis mirę adblandientes ſtatuas efformant, collaudati, ad omnem poſteriorum memoriam æternis literarum monumentis tranſmittantur. Quanto magis eximijſ. commendationum veniunt titulis condecorandi ſacri iſtius veſtri ſubſellij (Illuſtres & Reuerendiſſimi Auditores) ſecundę vbertatis immenſęque utilitatis fœtus, quorum inenarrabili beneficio, non ſolum auido lectori gratia concitatur voluptas, ſed fructus etiam vberi cum ſcœnore ad ſummam ipſius utilitatem indies magis ac magis redundant: Suis enim inexhauſtis laboribus, aſſiduoque nixu toleratis vigilijs, nodofas tam veterum quam recentis memorię Iuriſconſultorum, & plus quam Cymerijs inuolutas tenebris commentationes, tum clarę etiam ſcriptorum ſuorum prolatione, tanquam fidiſſimi interpretes, ad publicę utilitatis emolumenta vnice proroganda, cum immortalis nominis ſui laude ac fama propalarunt. Huic ego tam excellenti, & auido Illuſtratum veſtrarum communem viuandi literariam Rempublicam ſtudio, quantum per me fieri licet auctarium quaſi quoddam adijcere percupidus, eleganti ſatis & polita typorum formã pro inueterata euulgandi probatos auctores, & mihi uſitata iam pridem in hoc vitę meę inſtituto conſuetudine, ea qua maxime fieri potuit cum diligentia, tot, tantorum, tanquam ſelectorum fructus ingeniorum, Rotalis inquam iſtius veſtri tribunalis Deciſiones publica ſum facere conatus, qua incuria ſcriptorum, & negligenti temeritate ita deformata, mutila, corrupta, detruncataque paſſim circumferebantur, nulla vt genuina ex ijs, vel mens ab ingenioſo quamuis lectore, & ſententia elici potuerit: Et licet non ſuis careant etiam mendis typhis euulgata Deciſiones, longę tamen impari diſcrimine ac minori malo prodire, tum ſumptu longę differenti ab illis qua manu ſcripta, vt plurimum

circumferuntur, & in vulgus emanant, quemadmodum Illustratibus vestris ex oblati hisce per Hieronymum Francinum Decisionibus facile patebit: quas indubitanter credo non dedignaturas Illustritates vestras hilari fronte suscipere, imo felicibus auspicijs, & obuijs, ut dici assolet vlnis amplexuras, benignissimi instar, & clementis maximè genitoris, qui regredientem natum diuerso licet à priori quo à parente egressus fuerat amictu indutum, extensis clementer lacertis comprimens, auctiori quam prius affectu solet complecti. Pari animo Illustritates vestras Reuerendissimas & non dissimili voluntatis propensione erga Decisiones suas fore indubiam spem concepi, quas felicissimo ingenij excellentis & acutissimi partu procreatas, si non ita bene compto pro suis votis habitu, & perpolitio quo emanarant primitus amictu nunc sese oculis parentum sisti re ipsa experiantur, eas tamen ut natiuam sobolem suam, neque ob id alienam utpote qua prima in vulgus editione non perfectam illam qua requiri videbatur, & numeris omnibus absolutam symetriad potuit nancisci, tueri tamen, & tanquam postliminio reducem fouere, suscipere, & amplecti, pro innata sua humanitate paterno affectu neuti quam detrectabunt: quod ut ardentiori faciant voluntate Illustritates vestras omnes in vniuersum, tum particulari studio Reuerendissimum Dominum Ioannem Baptistam de Rubis Sacri Collegij Decanum optime meritum vnicè rogatos, & officiosè etiam exoratos volo, simulq; precatos, ut quod per temporis opportunitatem à vacante grauissimarum indies causarum molestia otium aliquando subministratum fuerit, hisce vigilijs suis aliquando reuidendis eliminandisque benignè elargiri non detrectent: polliceor me omnem operam ut quam fidam ita & diligentem in secunda earundem euulgatione adhibiturum, ut nec Illustritates vestras Reuerendissimas suscepti laboris, nec sumptuum impensorum me in futurum unquam pœniteat: quod idem in alijs si qua adhuc penes Illustritates vestras Reuerendissimas nunquam antea incudi Typographica subiecta aliarum sint Decisionum volumina, pari conatu sinceritateq; me facturum repromitto: ob id etiam vel maximè, quod precipui mei sit instituti, Legum, Legalisq; studij opuscula pralo meo impressorio subijcere, in hoc neque sumptibus vllis, & impendio, nec labori pariter, & studio pro hac in qua iam quasi consenui vitæ consuetudine parcendo, constanter in ea vitæ exercitatione ad Illustratum vestrarum Reuerendissimarum iussa, voluntates, & monita, tum communis Reipublicæ litterariæ commoda promptissimè semper paratus in posterum futurus. Precor Deum, ut diutina Illustratibus vestris Reuerendissimis per suam bonitatem elargita sanitate, cum bonorum augmento, conatus omnes suos ad sui gloriam dirigat, earundem Illustratum vestrarum Reuerendissimarum generosas manus per Hieronymum Francinum humili obsequio exosculans. Venetijs ipsis Calendis Ianuarij. Anno puerperij Virginis. M. D. LXXXIX.

CÆSAR VALENTINVS

I. C. ET EQVES ROMANVS,

Ac Primarius in patrio Gymnasio vespertinis horis Iuris ciuilibus professor.

LECTORI.

ANIMADVERTERANT, candide Lector, Damianus Zenarius, & Hieronymus Francinus complures Iurisprudentiæ studiosos molestè ferre Responfa, sententias, & ut vocant Decisiones grauiissimi Collegij Auditorum Rotæ Romanæ in tenebris delitescere, nec ad publicam vtilitatem euulgari. Nec enim parius fructus est, quem ex earum lectione, atque cognitione, tum illi quibus iuris dicendi potestas est concessa, tum disertis causarum patroni percipere possent, alijsq; qui ingenia sua in hoc studio exercerent. Tanti enim ab omnibus fieri consueuerunt, ut oracula quædam merito existimantur. Quamobrem vtilitati publicæ consulentes, labore suo sperarunt posse se multorum laborem imminuere, qui non parum incommodi in comparatione eiusmodi Decisionum suscipere hactenus soliti sunt. Nam cum hucusque vel sparæ, vel in occulto, vel rarius haberentur, atque ita exarata ut vix legi possent, fiebat ut multos aut conquisitionis, aut impensæ, aut lectionis difficultas ab eis arceret, ac prohiberet. His igitur de causis permoti eas in tria volumina collectas, in publicum edere statuerunt. Ex qua editione non modo illa sequetur vtilitas, quod multo minore pretio comparare sibi eas studiosi Iurisprudentiæ poterunt, sed & longè emendatiores quàm vmbrales illæ manuscriptæ essent, & ad facilitatem lectionis, oculorumque voluptatem accomodatiores. Quanquam non id tibi, candide Lector, persuadeas velim, omnino opus hoc mendis forsitan vacaturum. Namque id exemplis non planè purgatis acceptis ægrè præstari potuit. Si quod igitur erratum acciderit, vel irreperit, si quid minus diligenter excussum, non tam eis, qui boni publici causa existimationem suam in discrimen vocauerunt, quàm rei ipsius difficultati attribuito. Accipe igitur, quas his voluminibus complexi Decisiones typis commiserunt, non sine impensis, ac cura singulari in tui vnius gratiam. Non enim dubito, quin quantum incommodi in his colligendis, edendisq; illi sustulerunt, tantum tu voluptatis, & commodi ex earum lectione sis relaturus. Vale. Romæ M. D. XC.

AD LECTOREM IN OPERIS
commendationem Hendecasyllabum.

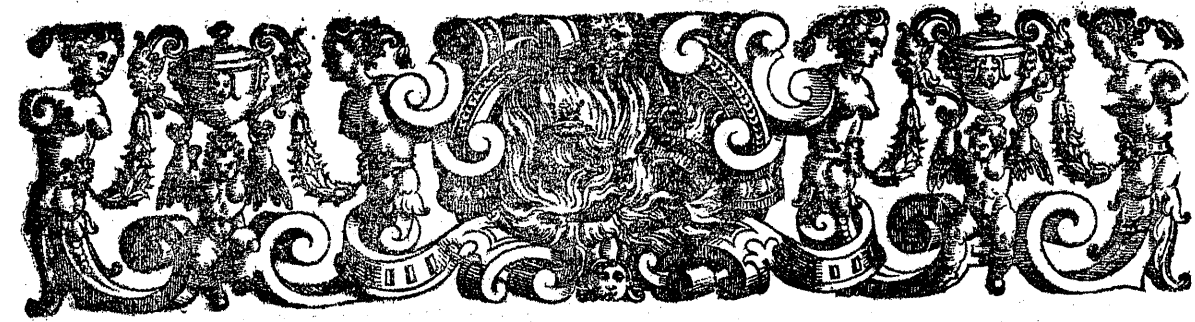
QVAE fert officium Rotæ verendum
Causis iudicia, hæc habet Senatus
Romanus sapientiora cunctis,
Et summus rata Pontifex reſeruat:
Quin omnis quoque iure conſulentum
Suffragatur eis ubique cætus.
Vt namque inclita bellica reliquit
Virtutis documenta magna Roma,
Sic hos illa dedit modos quietis
Seruanda in populis, volens tueri
Cuiq; iudicijs ſuum ferendis.
Qui cauſarum igitur forum petentum
Vult discrimina ritè iudicare
Et decidere iure ſcire lites,
Proponat ſibi comparetque libros
Plenos iudicijs Rotæ virorum
Romana, genere hoc ſatis probatos,
Sic exempla fori iſta ſi applicabit
Cauſis, iuſtitia decus ſequetur.

SIXTVS Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Hieronymo Francino Bibliopole Vrbs, Salutem & Apostolicam benedictionem. Meritis tuæ deuotionis inducimur vt te specialis gratiæ fauore prosequamur. Cum itaq; sicut accepimus, tu qui in vico Peregrini ad inter signia fontis de dicta Vrbe commoraris, ad communem vsum vitæ & fori, ac colligantium, atque adeo totius Reipublicæ Christianæ vtilitatē & cōmoditatem vnum seu plura Volumina Decisionum diuerſorum Palatij Apostolici cauſarum Auditorum, nondum impressarum, quæ de mandato Congregationis recognitæ, & nihil fidei Catholicæ, aut bonis moribus contrarium continere, iudicatæ fuerunt in ciuitate Venetiæ Typis mandari facere, ac in lucem edere intendas, sed dubites ne huiusmodi volumina, postmodum ab alijs sine tui licentia imprimantur, in maximum fortunarum tuarum præiudicium. Nos igitur indemnitati tuæ hac in parte conſulere, teque specialis gratiæ fauore prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & penis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum presentium duntaxat consequendum harum seriè absoluentes, & absolutum fore censentes Motu proprio, & ex certa scientia nostra, tibi, vt prædicta volumina Decisionum, nondum impressarum per te, aut de tuo mandato excudendarum per viginti annos post cuiuslibet ex huiusmodi voluminibus impressionem, & editionem à quocunque, vel quibuscunque, sine tui, aut hæredum vel successorum tuorum siue ius & causam à te vel eis habentium licentia imprimi, aut ab ipsis vel alijs vendi, seu in eorum Apothecis, & Officinis vel alibi, vbilibet venalia præterquam de tui voluntate impressa, vel imprimenda teneri, vel aliàs quomodolibet haberi possint, Apostolica auctoritate tenore presentium concedimus, & indulgemus, inhibentes omnibus, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus, tam in Italia, quam extra existentibus, præsertim Bibliopolis, & librorum impressoribus in virtute Sanctæ obediētis, & sub indignationis nostræ, in terris vero Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiectis, etiam quingentorum Ducatorum auri Cameræ Apostolicæ, pro vna & altera denunciatori seu iudici exequenti, ac reliqua, tertijs illorum partibus, tibi & tuis prædictis applicandorum, & insuper amissionis librorum pœnis toties ipso facto absque alia declaratione incurrendis, quoties contrauentum fuerit, ne intra viginti annos prædictos ab impressione voluminis, siue operum huiusmodi computādos, dicta volumina, aut eorum aliquot hæcenus non impressa, & per te imprimenda, sine tui, seu à te causam habentium voluntate, dictis viginti annis durantibus imprimere, seu ab ipsis, vel alijs, præterquam de tui, ac tuorum huiusmodi voluntate impressa, seu imprimenda vendere, & venalia habere, tenere, vel proponere, aut aliàs quomodolibet vt supra, habere per se, vel alium, seu alios, aut interpositas personas, audeant, seu præsumant, mandantes propterea vniuersis, & singulis venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis filijs Vicarijs in spiritualibus Generalibus, seu Officialibus illorum, & in statu temporali Sanctæ Romanæ Ecclesiæ etiam Legatis, Vicelegatis, & eiusdem status Gubernatoribus, vt quoties pro parte tua vel causam à te habentium fuerint requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus, tibi efficacis defensionis præsidio assistentes, præmissa ad omnem tui vel tuorum huiusmodi requisitionem contra inobedientes, & rebelles per censuras ecclesiasticas etiam sæpius aggrauandæ, & per alia iuris remedia dicta auctoritate exequantur, inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis, ac decernentes sic ab omnibus censeri, & per quoscunque Iudices ordinarios, & Delegatos sublata eis, & eorum cuiuslibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate,

Autoritate, iudicari & defini debere, ac irritum, & inane si secus super his à quomodocunque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis, & consuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac quibusvis clausulis, & decretis etiam Motu simili, ac alijs quomodolibet in contrarium factis, concessis, & approbatis. Quibus omnibus etiam si de illis specialis, specifica, ac ad verbum expressa mentio habenda esset, eorum tenores præsentibus pro expressis habentes hac vice duntaxat specialiter, & expresse etiam Motu simili derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem vt præsentium transumptis, vel exemplis etiam in ipsis operibus impressis eadem prorsus fides ubique tam in iudicio quàm extra illud habeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, indulti, inhibitionis, mandati, decreti, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis dominicæ Millesimo quingentesimo octuagesimonono, Pridie Kalendas Februarij, Pontificatus nostri Anno Quinto.

A. Calorius.

M. D. LXXXIX. XX. OTTOBRE
IN PREGADI.

HE sia concesso à Damian Zenaro supplicante, che altro, che egli, ò chi haurà causa da lui, non possa stampare nel Dominio nostro, ouero altroue stampato, in esso vendere, per lo spatio de anni vinti prossimi futuri, le Decisioni della Rota Romana, di D. Francesco Cantucci, & altri, contenuti in questi tre Volumi: sotto pena di perdere le opere stampate, & di pagare ducati trecento, da esser diuisi, vn terzo all'accusatore, vn'altro al Magistrato che farà l'esecuzione, & l'altro all'Arsenale nostro, & sia tenuto esso supplicante ad offeruar quanto è disposto per le leggi nostre, in materia di stampe.

Gaspar Vidua Duc. Not.

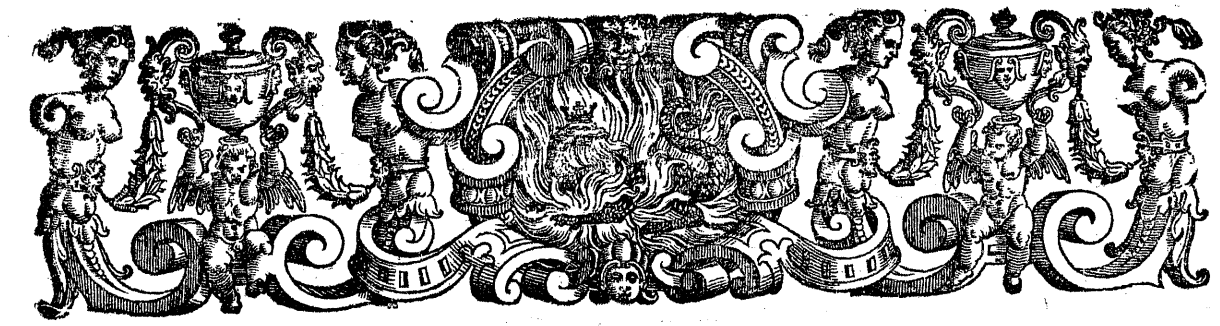

IOSEPHI CASTALIONIS
IVRISCONSULTI.

BISSENI gaudete viri, quos Roma per omnem
Diudicandis praefecit litibus orbem.
Nam quaecumque olim per vos sententia lata est,
Nunc miris excusa notis in publica prodit
Commoda, perq; omnes terrarum diditur oras.
Vestra quidem potuere graues decidere lites
Verba semel; Seros sed vestra volumina in annos
Prospectiunt, ac res iterumq; iterumq; secabunt:
Quod nam concilium in terris angustius ullis
Esse potest? vos ipse pater Romanus in omnes
Mortales concessa à Deo est cui summa potestas,
Legit, & ingentes insit cognoscere causas.
Ergo qua regio, vel qui tam barbarus orbis
Angulus, ardenti non vestra oracula plausu
Excipiat, proprios & non conuertat in usus,
Nec secet exemplo sexcenta negotia vestro:
Fœlices, quibus & viuis dat magna laborum
Præmia ferre liber, famamq; in sacra sepultis
Postera protendit victurus, iura valebunt
Dum res Romanas, externaq; regna tueri.

IO. BAPTISTÆ TIRABOSCHI
I. V. D. In operis laudes Hexastichon.

CONSESSVS Decreta virum ter quattuor, audit
Quiue graues summo, lites sub Praesula soluit
Ecce tibi nunc iura colens, legisq; minister.
Vtitur hisce velut Sanctis, iam dirrige vota
Hisq; tua, & culta hac gaudens sic munera sume:
Aurea, nam veluti, gemmata & dogmata pandunt.

LOCI DECISIONVM
CVIVSQUE AUDITORIS,
IN SECVNDA PARTE.

ANTVCGII, à fol. primo vs.
que ad 105. item 144.
RVBEI DECANI, fol. 105.
106. 126.
LANCELLOTTI, fol. 106. 109.
110. 119. 134. 136. 137. 147. 148.
151. 152. 153. 155. 156. 157.
BLANCHETTI, fol. 106. 113.
119. 129. 134. 137. 158.
ALDOBRANDINI, fol. 107. 108. 110. 111. 112.
122. 130. 133. 136. 138. 147. 151. 152. 154.
SERAPHINI, fol. 107. 108. 114. 115. 127. 130. 132.
134. 135. 136. 140. 141. 145. 147. 148. 149. 150. 155.
157.
ROBSTERII, fol. 108. 109. 112. 114. 116. 117.
119. 127. 128. 129. 132. 133. 134. 135. 139. 140. 141.
142. 145. 146. 148. 149. 154. 156. 157. 158.
GRASSI, fol. 118. 119. 138. 156.
BRAVI, fol. 120. 131. 146. 147.
VICECOMITIS, fol. 121. 150. 153.
BVBALI, fol. 122. vsque ad 126. 154. 155.
COTTÆ, fol. 137. 139. 148. 156.
CONGREGATIONIS CONCILII, folio
154.
CAPVTAQVENSIS, fol. 157. Decif. 1.
INNOMINATI, fol. 109. 121. 122. 138.
PRACTICABILIA ROTÆ, fol. 159. vsque in
finem.

INSCRIPTIONES SEV TITVLI

Decisionum Rotæ Romanæ,

Quæ in hac Secunda Parte continentur, iuxta ordinem
Alphabeti distributæ.

Abbatissatus, Decisio. 180.
Administrationis Capellaniæ, Dec. 264. 265.
Adjutorum, Dec. 305.
Administrationis fabricæ, Dec. 183.
Administrationis Sacramentorum, Dec. 73. 141.

Affictus, Dec. 136. 157. 317.
Alienationis, Dec. 120.
Alimentorum, Dec. 203.
Alluvionis, Dec. 188.
Annatarum, Dec. 139.
Antelationum, Dec. 326.
Aquæ, Dec. 164.
Archidiaconatus, Dec. 272. 273. 274. 303.
Articulis super consuetudine, Dec. 162.
Attentatorum, Dec. 187.

Beneficij, Dec. 35. 46. 53. 138. 185. 301. 319.
Beneficiorum, Dec. 199.
Bonorum, Decisio 2. 15. 58. 59. 72. 76. 100. 169. 178. 180. 181. 184. 186. 195. 198.
214. 226. 235. 243. 278. 300. 310. 327.
Bonorum emphyteuticorum, Decisio 330.

Cambiorum, Decisio 315.
Canonicatus & præben. Dec. 75. 77.
Canonicatus, Dec. 8. 32. 182. 304.
Capellaniæ, Dec. 19. 21. 45. 62. 150. 271.
Carcerationis, Dec. 341.
Casalis, Dec. 18. 65. 78. 172. 262. 263.
Castris, Dec. 206. 242.
Castrorum, Dec. 143. 170. 191. 267.
Census, Dec. 116. 132.
Compromissi, Dec. 171. 258. 316.
Computorum, Dec. 118.
Conditionis indebiti, Dec. 197.
Congruæ, Dec. 56. 60.
Congruarum, Dec. 5.
Contrauentionis, Dec. 279. 280.
Crediti, Dec. 295. 296.
Curia de Sabellis, Dec. 11. 30. 52.

Dannorum & interesse, Decisio 71. 90. 98. 145.
Decimarum, Dec. 83. 87. 163. 165.
Demolitionis Molendini, Decisio. 97.
Desertionis, Decisio 311. 312.
Devolutionis domus, Decif. 3. 12. 5. 208.

Devolu-

Devolutionis tenimenti, Dec. 338.
Distributionum, Dec. 325.
Doana Salis, Decisio. 151. 153.
Domorum, Decif. 244.
Domus, Decif. 26. 27. 28. 34. 47. 57. 82. 102. 121. 276. 339.
Donationis, Decisio. 333.
Dotis, Decisio. 176. 316.

Evisionis, Decisio. 152. 211.
Executionis, Decif. 277.
Exheredationis, Decif. 61. 63. 94.

Fideicommissi, Decisio. 105. 144. 147. 156. 193. 209. 210. 212. 213. 219. 220.
230. 288. 313. 314.
Fracta veteris, Decif. 44.
Fructuum, Decif. 9. 24. 42. 146. 222. 245. 246.
Fruenti, Decif. 204. 205.
Fundaci, Decif. 179.

Hæreditatis, Decif. 74. 103. 124. 162. 173. 194. 225. 248. 249. 250. 251.
252. 253. 254. 255. 256. 342.
Hospitalis, Decif. 81. 106. 114. 122. 130. 154. 302.

Illegitimitatis, Decif. 12. 201.
Illegitimitatis prætensæ, Decif. 200. 275.
Institutionis, Decif. 126.
Iuris associandi, Decif. 308.
Iuris decimandi, Decif. 215.
Iurisdictiois, Decisio. 14. 22. 23. 31. 36. 40. 54. 55. 67. 86. 145. 207. 266. 297.
321. 328.
Iuris visitandi, Decif. 196. 307.
Iuris macinandi, Decif. 41. 50. 64. 70. 127.
Iuris nominandi, Decif. 309. 318. 343.
Iuris patronatus, Decif. 89. 99. 109. 167. 335.
Iuris rotandi, Decif. 4. 17.
Iuris ingrediendi, Decif. 259.

Legati, Decif. 108. 155.
Legatorum, Decif. 261.
Liquidationis fructuum, Decif. 7.
Locationis domus, Dec. 88.
Lucri dotis, Decif. 89. 92. 101.

Matrimonij, Decif. 91. 95. 229.
Melioramentorum, Decif. 247.
Molendini, Decif. 186.

Palatij, Decif. 13. 49. 79. 80. 116. 113. 115.
Parochialis, Decif. 52. 190. 269.
Pecuniaria, Decif. 119. 123. 131. 148. 174. 223. 227. 299.
Pensionis, Dec. 43. 161. 221. 332.
Pena, Decif. 236. 237. 238. 239.
Pontis Arrigi, Decif. 240.
Portionis hæreditatis, Decif. 202.
Portionis, Dec. 6. 10. 16. 270.
Portionum, Decif. 1.
Præposituræ, Decisio 29. 257.
Præsentationis, Decif. 17.
Præsidij, Decisio 96.
Præstimonij, Decisio. 133.

Primogeni-

Primogenitura, Deciso. 128.
Prioratus, Decif. 149. 234. 282. 283. 284. 285. 286. 287.
Professionis, Decifio. 38. 107. 129. 134. 216. 337.
Prorogationis, Decifio. 66.

R Edditionis computorum, Decif. 217. 218.
Restitutionis in integr. Decif. 48. 69.

S Acriftia, Decif. 20. 25.
Scripturarum, Decif. 228.
Sententia, Decif. 320. 329.
Societatis, Decif. 175. 192. 231. 232.
Societatis artis albæ, Decif. 323. 324.
Solutionis debitorum, Decif. 233.
Spolij, Decif. 260. 334. 335. 336.
Spoliorum, Decif. 33.
Status, Decif. 294. 340.
Statutorum, Decif. 306.
Supplementi legitimæ, Decif. 142. 158.
Sylvarum, Decif. 37. 39.

T Enimenti, Decif. 160. 289. 290. 291. 292. 293.
Terminorum usus, 166.
Terrarum, Decif. 68. 84. 93. 104. 112.
Testium, Decif. 268.
Translationis pensionis, Decif. 298.
Tutela, Decif. 177.

V Ineæ, Decif. 111. 135. 140. 159. 281.
Viridarij, Decif. 168.
Vnion. 165.
Vsurarum, Decif. 224.

Errata quæ occurrunt in hac Secunda Parte Decisionum
Rotæ Romanæ, ita corrigito.

R N Decifio. 52. in inſcript. ibi, Racanaten. lege, Recanaten.
Dec. 62. in inſcrip. ibi, Ipporeginen. lege, Ipporigien.
Dec. 96. in inſcrip. ibi, Forliuien. lege, Foroliuien.
Dec. 107. in inſcrip. ibi, Vlibonen. lege, Vlixbonen.
Dec. 144. in inſcrip. ibi, Forliuien. lege, Foroliuiem.
Dec. 163. in fol. 104. lege, C L X I I I I .
In fol. 17. ibi, Dec. 202. lege, C C .
In fol. 135. ibi, Dec. 229. lege, C C L V I I .
In fol. 159. à tergo nume. 2. ibi, licet ſecundatio illud. lege, ſecundario.
In Epiftola Hieronymi Francini, circa principium, ibi tradidit, lege tradidit.
In verſibus Iosephi Caſtalionis 4. verſu, ibi, excuſa, lege excuſa.
In verſibus Io. Baptiſtæ Tiraboſchi, verſu 4. ibi, vititur, lege vititor.

DECISIONVM DIVERSORVM
ROTAE ROMANAE.
P A R S S E C V N D A .

CANTVCCII

Albarazinenſium portionum. Die Veneris, 17. De-
cembris. 1574.

S V M M A R I V M .

- 1 Poſſeſſio capta ante litem motam non poteſt dici attentata.
- 2 Attentata ſine lite non dantur. & num. 14.
- 3 Epiſcopus conferendo beneficium alicui, & decernendo pro eodem mandatum de immittendo in poſſeſſionem dicti beneficij ante litem motam non dicitur attentataſſe.
- 4 Lis quoad actorem dicitur introducta per commiſſionem cauſæ & decretum citationis.
Fallit quoad reum. num. 5. & 15.
- 6 Poſſeſſio capta poſt decretum citationis, ante tamen eius executionem, non dicitur attentata.
- 7 Attentatis locus eſſe non poteſt ante executionem citationis & inhibitionis, licet decreta ſit citatio & inhibitiio.
- 8 Citatio executata contra officialem à capitulo ſede vacante deputatum, non afficit epiſcopum.
- 9 Capitulum ſede vacante in litigij non ſolum non ſuccedit in locum epiſcopi, ſed expreſſè prohibetur ſe in illis introumittere.
- 10 Capitulum non ſuccedit ſede vacante, in his, que ad Prelatum pertinent.
- 11 Sede epiſcopali vacante nulla cauſa ad eam ſpectans agitari poteſt nec etiam per æconomos à capitulo ſede vacante conſtitutos.
- 12 Sede epiſcopali vacante capitulum poteſt litigare pro deſenſione iuriſdictionis epiſcopi.
- 13 Capitulum ſede vacante in iuriſdictionalibus ſuccedit in locum epiſcopi.
- 15 Reus etiam ſi ſciuerit commiſſionem cauſæ & decretum citationis, dummodo citatio non ſit executata, lis quoad eum non dicitur.
- 16 Facta à reo ante executionem citationis non poſſunt dici attentata.
- 17 Reus ignorans decretum citationis excuſatur ab attentatis.
Si autem ſciat, diſſimulare poteſt ſe neſcire. num. 18.

- 19 Citatio debet plenam continere inſtructionem.
- 20 Scientia quam reus per citationem nanciſcitur, plena eſſe debet.
- 21 Scientia citationis in genere, non ſufficit ad inducendam litem & illius ratificationem, ſed ſpecialis requiritur cum omnibus ſuis qualitatibus.

DECISIO PRIMA.

D OMINI dixerunt nulla extare attentata, neque ex parte Iuliani reſpectu captae poſſeſſionis portionis, de qua agitur, & fructuum ipſius, quia cum Iulianus cepit poſſeſſionem ante litem ſibi motam (cepit enim poſſeſſionem. 21. Auguſti, 1572. & lis ſibi mota fuit 6. Nouembris, 1573. vt ex actis apparet) lequitur non adelle attentata, quia ſine lite non dantur, toto titu. vt lite pend. Caſſad. decif. 6. num. 2. ſuper reg. Paleot. decif. 222.
Neque etiam ex parte moderni Epiſcopi, ſeu eius officialis, quia cum inter eos, & Iacobum Rectorem nulla lis penderet, non poteſt dici, d. Epiſcopum conferendo portionem, de qua agitur, in perſonam d. Iuliani, & officialem, ſiue Vicarium generalem dicti Epiſcopi decernendo pro D. Iuliano mandatum de immittendo in poſſeſſionem d. portionis attentataſſe, cum attentata præſupponant litem pendentiã, quæ non aderat quoad dictum Epiſcopum, & eius Vicarium, quia licet per commiſſionem cauſæ, & decretum citationis quoad actorem lis introducta dicatur, Rot. decif. 11. de dol. & contum. in antiq. & decif. 4. vt lit. pend. pariter in antiq. Rom. conſ. 330. ante numerum tertium, Afflic. decif. 220. ſub numero decimotertio, Staphil. de ſign. lit. iuſt. §. his igitur generaliter cognitis. num. 15. Pariſ. conſil. 81. nume. 10. lib. 4. Caſſad. d. decifio. 6. nume. 3. Mohed. decif. ſexta, nihilominus quoad reum ſecus eſt, quoad quem lis non dicitur introducta, niſi poſt executam citationem. clemen. ſina. vbi omnes, vt lit. penden. Dec. conſil. 460. numero 28. Pariſ. d. conſil. 81. num. 10.
A Rot.

Rot.d. decif. 3. in fi. Caffad. decif. j. num. 4. vt lit. pend. Fely. in c. ceterum, col. j. in fi. & col. feq. & in c. super literis, num. 13. de relcrip. Sarnen. in comp. vtriusque sign. num. 65. Rip. lib. j. resp. cap. 5. num. 1. deleg. & conf. & consuet. & in terminis possessionem captam post decretum citationis, ante tamen eius executionem, non dici attentatam, tenuerunt Domini in vna Firman. sancti Sebastiani, coram Gropper. 5. Decembris, 1565. Vnde licet in casu nostro D. Iacobus rector impetrauerit huiusmodi commissionem & causa, & eius vigore obtinuerit decretum citationis & inhibitionis contra Episcopum Albarazinen. nulla tamen citationis executio facta fuit contra d. Episcopum, neque prædefunctum, neque Modernum, neque aliquem eorum Vicarium. Ideoq; ex parte dicti Episcopi, & eius Vicarij nullus potest esse locus attentatis.

Non obstant adducta pro parte Iacobi Rectoris.

8 In primis non obft. qd citationis fuerit executio contra officialem à capitulo sede episcopali vacante deputatū, quia talis executio non afficit d. Episcopum, cum capitulum sede episcopali vacante in litigijs, non solum non succedat in locum Episcopi, sed expresse prohibeatur se in illis intromittere, vt per Fely. in c. his quæ, num. 2. versic. limita primo, de maio. & obed. Pauin. in tract. de offic. & pot. cap. sede vacan. q. 2. part. princ. num. 5. versic. in alijs autem. Bonif. de Vital. in clem. fin. num. 37. de procurat. 9 in quibus, & capitulum non succedere sede vacante vbi tractatur de litigio, aut alio negotio ad Prælaturam pertinentem, quia tunc ecclesia vacat, & legitimo defensore caret. late & pulchre Fely. conf. 40. num. 3. cum seq. vbi constituit regulam, vt si sede episcopali vel archiepiscopali vacante, nulla causa ad eam spectans agitari possit, nec et per eos nomos à capitulo sede vacante constitutos possit agitari, & regulam quinque modis ampliat, & totidem limitat, nulla tamen limitatio potest casui nostro applicari. Nec obft. Imo. in c. cum inter, nu. 4. versic. vel possit etiam dici, de consuet. & Fely. in c. edoceri, sub num. 7. in verbo, vacante sede, in j. fallen. de relcrip. Quia loquuntur de lite suscepta à capitulo sede vacante pro defensione iurisdictionis Episcopi, & sic est casus specialis, in quo sede vacante potest à capitulo litigari de iure 12 episcopali, qn. l. agitur & de tuendo exercitio iurisdictionis Episcopi, puta occasione interditi ab Episcopo lati, vt in d. c. cum inter. & ita declarat ibi Imo. nu. 5. & ratio est fm eum, nu. 4. in fi. quia & capitulum sede episcopali vacante in iurisdictionibus succedit in locum episcopi. c. cum olim, de maio. & obed. At secus est in casu nostro, in quo non agitur de lite pertinente ad iurisdictionem Episcopi, vt per se patet. Merito &c.

Secundò non ob. id quod dicitur de procuratore fiscali moderni Episcopi, qd per eum fuerit causa agitata, quia hoc ex actis non constat: nullibi. n. in processu apparet fuisse aliquem actum factum per aliquem nomine d. episcopi, & in locis processus exemplo allegatis adest solū narratiua, facta per iudicē occasione commissionis sibi pro d. Iacobo rectore & contra procuratorem fiscalem præsentatæ.

Tertiò non obft. quod dicitur d. Episcopi sciuisse & ratificasse hmoi litem. Quia multifariam respondetur: In primis non constare in actis de hac scientia & ratificatione episcopi. Secundò, huiusmodi scientiam non esse releuantem ad effectum attentatorum, quia non dantur attentata sine lite, & lis & quoad reum non dicitur, etiam si sciuerit commissionem causæ, & decretum citationis, dummodo citatio executio non sit. vt per Card. in clem. fin. nu. 9. in fi. vt lit. pend. quem sequitur Paris. d. conf. 81. nu. 13. lib. 4. hoc idem voluit Vital. in d. clem. fin. nu. 5. in quibus facta & à reo ante executionem citationis non posse dici

17 attentata, quia aut reus ignorabat decretum citationis, & excusatur. l. fin. ff. pro loc. generali. C. de tabul. lib. 10. 18 aut & sciebat, & dissimulare potuit se nescire. l. dolo. ff. de nouatio.

Tertiò respondetur hmoi scientiam. Episcopi esto qd esset releuans, non sufficere, quia requiritur scientia plena: citatio. n. & debet plenam instructionem continere. d. cle. 20 fin. & ibi omnes. ergo scientia, quam & reus per citationem nanciscitur, debet esse plena, vt in terminis scientie citationis ad inducendam litem, & illius ratificationem 21 non sufficere simplicem siue generalem scientiam, sed requiri speciale totius rei cum omnibus suis qualitatibus, est decif. Guidobon. 94. Reliqua exemplo adducta, vel sunt extra punctum, vel speciali responsione non indigent.

CANTVCCII.

Theatim. bonorum. Die Lunæ, 24. Ianuarij. 1575.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia lata à iudice recusato est nulla: & quot requirantur, vt ex capite recusationis dicatur nulla.
- 2 Recusatio iudicis debet opponi ante litem motam seu contestatam.
- 3 Recusatio iudicis debet esse prima exceptio.
- 4 Recusatio iudicis debet proponi in scriptis.
- 5 Recusatio requirit iuramentum.
- 6 Recusatio parit nullitatem actorum, & sententia ipso iure. ex magis communi.
- 7 Sed Rota seruat contrarium, nisi etiam appelletur, num. 7. & fieri debet in scriptis. num. 8.
- 8 Appellatio ab interlocutoria fieri debet in scriptis.
- 9 Recusatio debet fieri ex iusta causa.
- 10 Recusationis iusta causa quæ sit in casibus à iure non expressis, relinquatur arbitrio iudicis.
- 11 Recusans habens litem cum iudice habet iustam causam illum recusandi.
- 12 Et tanto magis, si lis sit criminalis. num. 12.
- 13 Recusationis materia admittit etiam leuem causam.
- 14 Recusationis causa quando probari debeat.
- 15 Recusationis causa probatio non requiritur, quando est talis quæ si probaretur, esset legitima.
- 16 Eoq; magis cum index procedit ad vltiora. num. 16.
- 17 Index procedendo post appellationem dicitur grauasse.
- 18 Processus factus à iudice recusato post recusationem dicitur nullus, etiam prosecutione appellationis deficientem. num. seq.
- 19 Appellatio in scriptis faciendâ non valet, nisi in ea expresse adijciantur hæc verba, in his scriptis.
- 20 Appellatio in scriptis fieri dicitur, quando libellus appellationis scriptus porrigitur.
- 21 Episcopus si sit suspectus, non potest eius Vicarius suspectus allegari, nisi causa suspicionis in vtroque concurrat.
- 22 Episcopus & Vicarius faciunt vnum consistorium. Fallit de iure civili. num. 23.

DECISIO II.

Fuit conclusum, sententiam, de qua agitur, ex capite recusationis nullam esse: nam & vt ex actis apparet, concurrunt in casu isto omnia, quæ ad inducendam nullitatem ex capite recusationis requiruntur. 2 In primis & recusatio fuit opposita ante litē motam seu

feu contestatam. iuxta l. apertissimi. C. de iudic. & c. pastoralis. vbi glos. & Doct. de except. Lanfranc. in c. quoniã contra, in verbo, recusationes, num. 5. de appel. Rebuff. ad const. Reg. Gal. tom. 3. tract. de recusat. artic. j. glos. 2. num. 1. Didac. pract. quæst. cap. 26. num. 1. in fi. & num. seq. vbi de communi.

3 Secundò, recusatio & fuit prima exceptio, vt per glos. & Doct. in d. c. pastoralis. Lanfranc. d. num. 5. versic. plus dico. post Innoc. Bart. & Balibi per eum citatos.

4 Tertiò, recusatio & fuit proposita in scriptis. d. l. apertissimi. l. fin. C. de iud. Aufter. in tract. de recusat. num. 2. vbi alios allegat. Lanfran. vbi supra, nu. 8. Rebuff. d. tract. artic. 5. glos. vnica, num. 6. vbi de communi testatur.

5 Quartò, pro & parte istorum de Letta interuenit iuramentum, quod in recusatione requiritur. glos. Bal. Ang. & alij in d. l. apertissimi. Lanfranc. d. num. 8.

6 Quintò, ijdem & de Letta à decreto iudicis recusati de procedendo ad vltiora appellarunt, & sic recusatio accedente appellatione à processu ad vltiora induxit nullitatem actorum & sententiam, quia & licet re vera magis cõmunis Doct. opinio sit, vt recusatio pariat nullitatem actorum ipso iure, tamen & Rota solita est seruare opin. Innoc. in c. cum speciali, nu. 6. de appel. tenentis processum non esse ipso iure nullum post recusationem, nisi appelletur, vt per Achil. decif. 32. de recusat. iud. & decif. 145. lib. j. Ant. Aug. decif. j. de recusat. iud. & fuit tentum in vna Burgen. iuris votan. 21. Nouembris, & aliàs sæpe.

7 Sextò, prædicta appellatio & fuit in scriptis, prout requiritur, quia appellatio ab interlocutoria, prout est decretum de procedendo ad vltiora, in scriptis fieri debet. cap. j. & ibi Franc. num. 5. versic. in ea glos. de appellatio. lib. 6.

8 Septimò, pro & parte istorum de Letta fuit allegata iusta causa recusandi, nempe lis, quam habent cum Reuerendiss. Archiepiscopo, & eius Vicario: licet. n. aliàs in & casibus à iure non expressis arbitrio iudicis relinquatur, quæ sit iusta causa recusandi iudicem. Inno. Io. And. Barbat. Abb. Dec. & alij in d. c. cum speciali. Rebuff. d. tra. cta. artic. 9. glos. vnica, num. 45. in fi. tamen & lis, quam recusans habet cum iudice recusato, dicitur in iure iusta causa recusandi iudicem. glos. in c. cum super. & ibi Abb. num. 3. Fely. num. 3. de offic. deleg. Doct. in c. j. de iudic. Specul. de iud. deleg. §. superest, num. 5. versic. idem est. per l. propter litem. ff. de excusat. tut. & alia iura. Fran. in d. c. postremo, num. 20. in 38. causa. & ibi Præpos. num. 11. in 37. causa. Marant. de ordin. iudic. tit. de appel. num. 47. Aufter. d. tract. num. 22. 37. causa. Rebuff. d. artic. 9. glos. vnica, num. 22. Idq; tantò magis & in casu isto procedit, quia lis est criminalis, vt per Inform. hic, per quos deducuntur etiam aliæ causæ, quæ & ipse videtur satis legitima, ita vt non videatur quicquam dubitandum de legitima & iusta causa recusationis in casu nostro, præsertim, quia & in hac materia recusationis admittitur etiam leuis causa, vt per Doct. in d. c. cum speciali, in d. c. postremo, & alibi, & sui tentum in vna Gerunden. administram. coram R. P. D. meo Robuster. mensibus superioribus.

9 Non obstant quæ exemplo dicuntur. 14 In primis non obft. quòd & causa litis non fuerit probata, quia respondetur eius probationem non fuisse necessariam, tum quia Vicario satis erat nota propter sententiam ab eo latam, tum & quia non requiritur probatio causæ recusationis, quando est talis, quæ si probaretur, esset legitima, vt per Innoc. Franc. & alios in d. c. cum speciali. Caputaquen. decif. 35. Paleot. decif. 158.

15 Præsertim, & cum in casu nostro Vicarius procedendo post appellationem dicitur grauasse. c. accedens, ad fin. vt lit. non contest. Corn. conf. 247. col. fin. lib. j. Castren. conf. 122. circa fin. lib. 2. Ant. Aug. decif. 4. de recusat. iud. dic. quo & casu processus dicitur nullus, vt fuit tentum in vna Regien. emiss. profess. coram Capizucc. 27. Nouembris, 1553.

16 Secundò non obft. quòd recusans non fuit appellationem prosecutus. Quia & respondetur, processum per iudicem recusatum factum nullum esse, etiam prosecutione appellationis deficientem, vt per Achil. decif. 320. de recusat. iud. Caputaq. decif. 149. lib. j.

17 Tertiò non obft. quòd prædicta causa litis non videtur legitima, ex quo isti de Letta eodem tempore in eodem tribunali Archiepiscopali contra alias personas litigabant. Quia respondetur, quòd non isti de Letta, sed capitulum & Canonici coram d. tribunali Archiepiscopali litigabant contra quendam Vincentium Tarantellum super solutione portionis fructuum spectantium ad d. capitulum & Canonicos: immo Andreas de Letta in lite, quam mouere intendebat contra dictum Vincentium Tarantellum super canonicatu, allegauit suspectum Archiepiscopum Theatinum, & supplicauit causam committi alicui Episcopo viciniore, vt ex actis constat.

18 Quartò non obft. quòd appellatio istorum de Letta eis non suffragatur, cum in ea deficiat clausula, in his scriptis, & appellatio in scriptis faciendâ non valet, nisi in ea expresse adijciantur hæc verba, in his scriptis. Ang. in l. sententia. §. si hæres, ante num. primum. ff. de appel. Specul. eo. tit. §. j. num. 2. parte 4. Castren. in l. 2. libelli, num. 2. circa med. eo. tit. ff.

19 Quia respondetur, huiusmodi opin. de iure non subsistere, cum in c. j. de appel. lib. 6. nulla fiat mentio de huiusmodi clausula, sed solum ibi disponitur appellationem ab interlocutoria in scriptis fieri debere: tunc autem appellatio & in scriptis fieri dicitur, quando libellus appellationis scriptus porrigitur, vt per Franc. in c. vt debitus. q. 3. num. 12. de appel. late Corn. conf. 95. num. 2. lib. 4. Marant. de ordin. iud. par. 6. tit. de appel. num. 127. & contrarium quod non sint necessaria illa verba, in his scriptis, voluit glos. in simili in c. fin. in verbo, illustrium, in fi. de re iud. lib. 6. Franc. in d. c. vt debitus. q. 4. num. 13. & in c. j. num. 10. in fi. de appel. lib. 6. Imo. in d. l. sententia. §. fin. num. 2. versic. sed certe, vbi pluribus rationibus reprobat opin. Ang. qui re vera fuit solus in hac opin. nam Castren. in d. §. libelli, non dicit in libello appellatorio scripto debere exprimi illa verba, in his scriptis, sed solū dicit non esse appellationem in scriptis, si quis appellat viua voce, & facit in scripturam redigi appellationem per notarium, nisi tamen notarius in scriptura adijceret ista verba, in his scriptis appellauit. Specul. verò postea se declarat, nisi apparerent illa verba scripta in quibus contineretur appellatio.

20 Vltimò non obft. quòd licet Archiepiscopus sit suspectus ob sententiam ab eo latam cõtra canonicos in causa criminali, nihilominus non potuit eius Vicarius suspectus allegari, vt in terminis tradit Bal. in l. j. num. 4. versic. ita nota. C. si quacunque prædit. potest. & sentit las. in l. apertissimi, num. 9. versic. aduerte tamen. C. de iudi. Quia respondetur contrarium verius & receptius esse, 21 quia & Episcopus & Vicarius faciunt vnum consistorium, & Episcopus potest Vicario præcipere. c. 2. de consuet. lib. 6. c. vltis. 16. q. 2. & in specie voluerunt Abb. in c. insinuatum, num. 2. Imo. num. 10. Fely. num. 1. per illum tex. extra de offic. deleg. late Franc. in c. dilecti, il 3. quæst. 14. num. 54. de appel. & in c. postremo, num. 20. in 12. causa. & ibi Præpos. num. 11. in 71. causa, eod. tit. de appellatio. Marant. de ordin. iudic. parte sexta, tit.

de appel. num. 28. Capic. decif. 137. num. 9. Rebuff. d. artic. 9. glof. vnica, nu. 30. Aufret. d. tract. num. 38. cau. 7. r. 23. Non obft. dictum Bal. loco prædicto, quia ꝑ potest intel ligi vel de iure ciuili, per l. a. proconfulibus. C. de appel. vbi Superior & Vicarius diuerfa videntur conftituere tribunalia: at fecus de iure canonico, fecundum quod Vicarius facit vnum & idem tribunal cum ipfo epifco po. Vel in Vicario ab alio quàm ab ordinario deputa to, vel in Vicario feorfum ab ordinario habitante, vt per Franc. in d. c. dilecti, num. 54. Fely. in d. c. infinuante, nu me. 1. quæ declarationes ceffant in cafu noftro.

CANTVCCII

Romanenfis deuolutionis domus.

SVMMA RIVM.

- 1 Emphyteuta fi iurauerit foluere canonem in aliquo termi no conuento, non foluens priuatur ftatim iure emphy teutico, non expectato biennio vel triennio, ex com muni.
- 2 Declara, vt num. feq.
- 3 Iuramenti natura ea eft, vt non operetur contra inuentio nem iurantis.
- 4 Iuramentum fecundum intentionem præftantis à Deo iudicatur.
- 5 Iuramentum tantum operatur, quantum adeft de confenfu & non vltra.
- 6 Iuramentum non fupplet defectum confenfus, nec confir mat actum aliàs ratione deficientis confenfus inualidû, nec vltra confenfum operatur.
- 7 Prouifio hominis facit ceffare prouifionem legis.
- 8 Fabricare, & facere fabricare differunt, vt fabricare, dicatur propria pecunia, facere verò fabricare pecunia aliena.
- 9 Aedificia fuper folo emphyteutico non poffunt vilo modo fieri fine obligatione melioramentorum.
- 10 Emphyteuta permiffum eft etiam fine confenfu domini rem emphyteuticam hypothecare.
- 11 Locator inuitus non cogitur recognoscere alium quàm em phyteutam.
- 12 Emphyteuta non potest rem emphyteuticam alienare etiam in euidentem domini directi vtilitatem eo irre quisito.
- 13 Declara, vt num. feq.

DECISIO III.

Solum ea melioramenta, de quibus agitur, deuolu ta non effe, concludum fuit: nam quantum ad pri mum caput ceffationis folutionis census, Dñi dixe runt, illud in cafu noftro non intrare, quia ceffatio non fuit per triennium continuum fecundum formam pacti in contractu locationis appofiti, vbi partes exprefse con uenerunt ob non folutiones integri census, fiue canonis per tres annos continuos terrenum cum omnibus & fin gulis melioramentis ipfo iure deuolui. Nec ob. illa Doct. conclusio pro parte D. Io. Antonij allegata, qd si emphy teuta iurauit foluere canonem fingulis annis, vel in ali quo termino conuento, vt in cafu noftro, in quo emphy teuta iurauit foluere canonem de femeftre in femeftre, priuatur ftatim iure emphyteutico, non expectato biennio vel triennio. iuxta l. 2. C. de iure emphyt. auth. qui rē. C. de sacrofan. ecclie. c. potuit, de loca. quæ cōclusio quic quid nonnulli cōtrarium fenserint, est communiter re cepta, & de cōi testatur Gozad. conf. 57. sub nu. 9. Curt.

iun. conf. 205. nu. 14. lib. 3. Rolan. conf. 25. nu. 23. lib. 2. quam opin. aliàs Rot. fequuta fuit, vt per Caffad. decif. 2. num. 2. de iure iur. Quia responderetur, hanc cōem ꝑ con clusionem non poffe applicari cafui noftro, obftante ex preffa conuentione partium pacifcentium, ob non folu tionem canonis per triennium continuum fieri locum deuolutioni: tunc autem prædicta Doct. conclusio locū haberet, qñ pactum huiusmodi non adelfet, & hæc decla ratio potest colligi ex verbis Bal. in c. querelam, in fi. de iure iur. qui fuit originalis auctor fupradictæ cōis con clusionis, & quem referunt & fequuntur omnes Docto. relati hic per informantes pro parte D. Io. Antonij cum multis alijs idem tenentibus, qui facile poffent cōgeri. Bal. autem in c. querelam, in fi. ponit hæc formalia verba. Vltimò conclude, qd vbi est iuramentum, non fubia telligitur illa claufula, fi per biennium non foluerit, er go ponderando illud verbum, nō fubintelligitur, datur apertè intelligi, Bal. loqui in cafu, in quo celebratus eft contractus emphyteutis fine exprefsa conuentione, vt fit locus deuolutioni ob non folutionem canonis per bien nium: tunc n. fubintelligitur illa claufula, fi per bienniu non foluerit, quæ est tacita conditio legis. iuxta authen. qui rem. C. de sacrofan. ecclie. & c. potuit, de loca. & con duct. At fecus est, quando contractus emphyteutis cele bratus est, non simpliciter, fed cum exprefso pacto deu olutionem fieri ob non folutionem canonis per trien nium, quia tunc ftante hmōi pacto, illa claufula, fiue cō ditio, fi per biennium non foluerit, non dicitur fubintel ligi, fed dicitur exprefsa. Vnde Doct. firmantes prædictā cōem conclusionem cum femper referant Bal. & eius au thoritate nitantur, fequitur eos debere intelligi fecun dum cafum & terminos Bal. & comprobatur hæc decla ratio ratione manifefta, quia ftante exprefso cōfenfu par tium pacifcentium deuolutionem fieri ob non folutio nem canonis per biennium vel triennium continuum, vt in cafu noftro, iurē non potest operari effectum caducitatis vel deuolutionis ante biennium vel triennium finitum, quia ꝑ aliàs operaretur contra intentionem iurantis, quod effer contra naturam iuramenti, quæ est, vt eius obligatio à confenfu procedat, cum ꝑ iuramentū fecundum intentionem præftantis à Deo iudicetur. tex. in c. qui peierare. §. ex his. 2. q. 5. late Didac. in c. quam uis, par. j. §. 5. num. 1. & 2. de pact. Et ꝑ iuramentum tantū operatur, quantum adeft de confenfu, & non vltra, vt in quit Aret. conf. 24. num. 1. per c. quemadmodum, & c. ad noftam, de iure iur. Crau. conf. 102. num. 7. ver. quinto refpōdeo. & ꝑ iuramentum nullum fupplet defectum cō fenfus, nec cōfirmat actum aliàs ratione deficientis con fenfus inualidum, nec vltra confenfum operatur. l. vlt. C. de non num. pecun. Bart. communiter recept. in l. fi quis pro eo, num. 15. ff. de fidei iur. plenè Didac. in d. c. quam uis, par. j. §. 3. num. 1. & par. 2. §. 5. num. 5. Accedit regu la illa, quod ꝑ prouifio hominis faciat ceffare prouifio nem legis, quæ est, vt ftante iuramento, fit locus deu olutioni, etiam ante biennium, vel triennium finitum. Minus obftat pactum foluendi censum de femeftre in femeftre more Romano, quia Domini dixerunt illud intelligendum effe quoad actum folutionis ad effectum commoditatis partium, non quoad pœnam caducita tis, circa quam aliud pactum exprefse & fpecialiter con trahentes iniuerunt.

Quo verò ad caput hypothecæ melioramentorum, de quibus agitur, conftituta à Capitaneo Martino conductore ad fauorem Domini Hieronymi, con tra formam pacti prohibitiui hypothecæ dictorum melioramentorum fub pœna deuolutionis inite in ter Dominum Ioannem Antonium, & Capitaneum Martinum,

Martinum, Domini pariter dixerunt ex hoc capite deuo lutionē in cafu, de quo agitur, non poffe locum habere, quæ hypotheca in cafu isto fuit vtilis d. D. Io. Antonio, & verifimiliter fecundum eius volūtatē facta, quia cum ipfe fciret, d. Capitaneū Martinum nihil in bonis habe re, & penitus non foluendo effe, & hoc notorium effet, fciebat et, d. Cap. Martinum non poffe mediante pecu nia propria ædificia, de quibus agitur, facere, fed oportere eum mediāte pecunia aliena ædificaffe, & propterea neminem reperiturum, qui pecuniam vel materiam ad ædificandum ei fubminiftraret fine exprefsa & fpeciali hypotheca ipforum melioramentorū, cum fideiuffores non fuiffet inuenturus ob maximā eius inopiam, vel fi illos reperiffet, pariter necesse ei foret dicta melioramē ta ei exprefse & fpecialiter obligare, ad idq; ponderabāt aliqui ex Dñis verba inftrumenti locationis, dum dicitur, fabricare, & far fabricare, quorum ꝑ verborum fen sus vñ effe, vt Cap. Martinus dicitur, fabricare, qñ prop ria pecunia ædificaffet: facere verò fabricare, qñ ædifi caffet pecunia aliena: nam illa verba non poffunt fignifi care actum ipfum ædificandi, cum ipfe Cap. Martinus non effet faber murarius. Vnde cum d. D. Ioan. Antonius vellet omnino in folo per eū locato ædificia fieri, fequitur eum ex neceffario quodam antecedenti voluiffe et, vt d. Cap. Martinus poffet dicta melioramenta obligare, cum ꝑ fine huiusmodi obligatione ædificia nullo modo potuiffent fieri: qui n. vult vnum, ceterum velle omne id, per quod peruenitur ad illud. Lad rem mobilem. ff. de procur. c. quoniam, de fen. ex com. lib. 6. cum vulg.

Præterea prohibitio hypothecæ vel obligationis intel ligitur in ijs cafibus, in quibus Cap. Martinus cōftitue ret hypothecam fine obligatione, & ex quacunq; caufa, ex qua ipfe debitor effet, idq; ostendunt verba cōtractus locationis, ibi, per qual fi voglia caufa. f. obligatoria, ex qua ipse effet debitor, etiam pro dote, quorum verborum fenfus est, vt Capitaneus Martinus non poffet pi gnorare melioramenta ex quacunq; caufa. f. obligatoria, ex qua ipse effet debitor etiam fi foret caufa fauora bilis dotis, non aut intelligitur prohibita hypotheca me lioramentorum, qñ Martinus illa, nō ex caufa obligato ria, fed ex caufa ædificandi hypothecaret: nam hoc caufa potius dicendū est permiffam effe hypothecam, cū fiat ad finem & effectum ædificandi, & fic caufa adimplendi promiffa, & confequenter fatifaciendi voluntati & intē rioni locatoris, qui nil aliud volebat, & intendebat, quā, vt in folo per eum locato ædificaretur. & eo magis hæc interpretatio amplectenda est, quo minus lædit ius cōe, fecundum quod emphyteuta ꝑ permiffum est etiā fine confenfu Dñi rem emphyteuticam hypothecare. glof. in l. fin. in verbo, vendere. quam ibi Doct. fequuntur, vt per Ia. f. ibi nu. 78. C. de iure emphyt. Grat. conf. 54. nu. 5. lib. j. dicens glof. prædictam communiter approbatam effe. Rip. in l. filius familias. §. diui, num. 90. in fi. allerens hanc effe communem. ff. de leg. j.

Nec obft. fi dicitur, qd licet huiusmodi hypotheca re dundauerit in vtilitatē locationis, quia fecutus effet effe ctus ædificationis, cuius caufa locatio facta fuit, nihilo minus in ifta hypotheca contrahenda debuerat requiri confenfus, & voluntas locatoris, tum quia fm formam pacti in inftrumento locationis appofiti requirebatur, tum ne locator ꝑ inuitus cogereetur recognoscere aliū quàm emphyteutam, & amittat fuam actionē persona lem. vt per Doct. in d. c. potuit. & in d. l. fin. C. de iure em phyteuticam alienare, etiā in euidentem vtilitatem Dñi di recti eo irrequifito, dixit Bero. conf. 124. num. 16. in fi. lib. j. Quia responderetur, quantum ad illam rationem, ne

dñs inuitus cogatur alium quàm emphyteutā recogno scere, ne perdat actionem personalem, non procedere in hypotheca permiffa ꝑ emphyteutē fine confenfu Dñi, vt fupra diximus: fed habere locum in alienatione. in quibus terminis loquitur Bero. d. conf. 124. nu. 16. & ratio est, quia dominus directus per hypothecā rei emphyteu ticæ, eandem rem emphyteuticam & eandem actionem personalem contra ipfum habere potest. Quantum aut ad pactum prohibitiuum hypothecæ fine confenfu dñi, responderetur illud intelligi de illa hypotheca, in qua loca tor potuerit, fi velit, præferri, iuxta l. fi. C. de iure emphy. non de ea, quæ fieret ad effectum ædificandi, vt per in formantes pro parte D. Hieronymi.

Vterius ad præmillorum corroboracionem confi derabant Dñi maximam æquitatē ex parte dicti D. Hie ronymi, tum quia tractat de damno euitando, tum quia poffidet ædificia, de quibus agitur, & est poffeffor bonæ fidei, cum ignorauerit prohibitionem hypothecæ, & cū primum fcierit, renunciauerit hypothecæ fibi factæ, & fic intrat æquitas l. Paulus. §. domus, in fi. ff. de pignor. l. Paulus. ff. de dol. mal. excep. Tum etiam, quia est para tus foluere omnes census decurfos & decurrendos, vel dimittere ædificia, reftectis fibi omnibus expenfis per eū in ædificando erogatis, quæ æquitas videbatur Dñis om nino præferenda iuri d. D. Io. Antonij fi quod ei compe teret, cum illud, non fine, merum rigorem continer, tractat enim de lucro captando, & videtur velle cum aliena iactura locupletari.

CANTVCCII.

Hifpalen. iuris rotandi. Luna, 16. Martij. 1575.

SVMMA RIVM.

- 1 Confefio extraiudicialis etiam parte absente de æquitate canonica plene probat.
- 2 Probatio fumpta ex coniunctione vnus testis de veritate cum duobus de fama, admittitur in iure.
- 3 Iurisdictionis quæsi possessio probatur ex inftrumento iura ræ fidelitatis.
- 4 Dignitates & Portionarij non poffunt tueri in quafi pos sessione iuris rotandi & interessendi, nisi probent ti tulum.
- 5 Capitulum conftituunt foli canonici vnà cum epifcopo.
- 6 Tituli probatio non est neceffaria, quando constat de iusto initio possessionis vel quafi.
- 7 Tituli probatio neceffaria non est, quando actor diu fuit in possessione vel quafi.
- 8 Titulus præsumitur ex possessione decem annorum.
- 9 Scientia & patientia illius, contra quem quafi possessio ac quiritur, quæ neceffaria est, debet probari per alle gantem.
- 10 Scientia probatur ex præfentia.
- 11 Possessionis probatio tempore motæ litis requiritur ad ef fetum obtinendi mandatum de manutenendo. & nu. 9.
- 12 Possessio præfens præsumitur ex possessione præterita. ex communi.
- 13 Possessio tempore motæ litis dupliciter probatur. f. verè & præfumptiue.
- 14 Possessio continuata præsumitur, nisi probetur aliquis actus intermedius continens priuationem possessionis.
- 15 Regula l. siue possidetis. non habet locum in interdico vti possidetis.
- 16 Interdictum vtrobi an differat ab interdico vti possidetis.

- 18 Interdictio vtrobi agens debet probare se possedisse maiore parte illius anni.
- 19 Interdictio vti possidetis is obtinet, qui probat se possedisse tempore litis motæ.
- Etiam si præsumptiue num. 20.
- 21 Præsumptiones iuris dicuntur liquidissimæ probationes.

DECISIO III.

FVit conclusum ad fauorem Dignitatum & Portionariorum Cathedralis ecclesiæ Hispalen. nempe dandum esse illis mandatum de manutenendo in quasi possessione iuris votandi, & interessendi generaliter in omnibus actibus capitularibus præterquam in tribus, videlicet in electione Prælati, in administratione bonorum mensæ Archiepiscopali sede vacante, & admiffione prouisorum ad dignitates, canonicatus, & portiones dimidias & integras. Et hanc quasi possessionem Dignitatum & Portionariorum probant primus testis ad 10. & 15. interrogatorum super secundo & tertio articulo. secundus testis ad 10. & 11. interrogatorum, & super 2. 3. & 4. & 5. artic. & tertius testis ad 10. & 15. interrogatorum, & super 2. 3. 4. & 5. artic. quorum testium probatio duplex est, altera est confessio extrajudicialis canonicorum d. ecclesiæ Hispalen. de qua confessione deponunt primus testis ad 10. & 15. interrogatorum, & super 3. artic. & 3. testis super 2. artic. dicentis in casu scientiæ se præmissa scire, quia audiuerunt ab eisdem demmet canonicis, quæ confessio extrajudicialis etiam parte absente de æquitate canonica plenè probat, vt per Gabriel. post Burr. Card. Imol. & Fely. in c. si cautio, de fide instrum. & alios, quos fuse congerit, lib. j. de confess. conclus. j. num. 46. & 47. & est communis, vt fatetur Fely. in d. c. si cautio, nu. 2. versic. & re vera negari nõ potest. Dec. conf. 163. num. 2. Curt. iun. conf. 168. num. 12. Soc. iun. conf. 32. num. 18. lib. 2. Gabriel. d. conclus. j. num. 47. in fi. & licet contrarium communiter teneri testetur Alex. conf. 180. nu. 7. lib. 2. tamen hæc eius expressa attestatio expresse reprobatur à Dec. & Curt. iun. in prædictis consil. & patrem affirmatiuam Rota solita est seruare. Altera probatio sumitur ex cõiunctione vnius testis de veritate cum duobus de fama, cuiusmodi quidè probatio in iure admittitur. Fely. in c. veniens, j. nu. 10. de testib. Alex. conf. 180. num. 6. lib. 2. cum concordant adductis per Gabriel. lib. j. de probatio. conclus. j. num. 8. vbi de communi, & in casu nostro adest secundus testis, qui deponit de visu, & de propria personali interessentia in capitulo, cū fuerit portionarius & hodie canonicus, & primus testis probans publicam vocem & famam per verbum, fuit, & est ad 10. interrogatorum, in fi. & tertius testis pariter probans publicam vocem & famam à tempore 15. annorum in circa, & sic percipit tempus èt ante litem, qui tertius testis vltimus ad 15. interrogatorum deponit se vidisse plurimos accedere ad Portionarios & ab eis petere eorum suffragia in electione officialium, & cantorum, & in causis iustitiæ & gratiæ, & in omnibus rebus, quæ tractantur in capitulo exceptis prædictis tribus casibus. & similiter iste tertius testis testificatur se vidisse intimari & conuocari ad capitulum Dignitates & Portionarios, ita vt iste tertius testis possit cõiungi cum secundo ad faciendam tertiam speciem probationis de veritate. Et prædicti tres testes optimè percipiunt tempus ante litem motam: nam primus qui est ætatis 40. annorum, deponit ad 15. interrogatorum, & super 3. artic. ab annis sua discretionis & recordatus, siue à primis & teneris annis, & sic percipit tẽpus 30. annorum & vltra. secundus testis super 3. artic. dicit ab an-

no 1556. & tertius testis à 15. annis in circa, vt ad 10. interrogatorum, & super 2. artic. Accedunt etiam ad cõprobationem prædictorum, instrumenta antiqua & moderna, ex quibus cõstat, Dignitates & Portionarios vnà cum Canonicis interuenisse in capitulo, in deputatione œconomorum: & in constitutione & reuocatione procuratorum, & instrumenta probant quasi possessionem: 3 nam ex instrumento iurata fidelitatis probatur quasi possessio iurisdictionis. vt tradunt omnes in c. si diligenti, de præscrip. Soc. in conf. 187. col. 4. vers. primo probatur, lib. 2. Abb. conf. 64. num. 13. & 14. Rebuff. in commen. ad conf. Reg. Gall. tom. 3. tit. de mat. poss. in præfat. nu. 101. & sequitur Menoch. de retinen. poss. remed. 3. num. 579. Non obstant adducta pro parte Canonicorum. 4 Et in primis, quæ Dignitates & Portionarij nõ possunt tueri in hac quasi eorũ possessione iuris votandi, & interessendi, nisi probent titulũ, quia tunc cum de iure cõmuni solum canonici, vnà cum episcopo constituent collegiũ suæ capitulum. vt in c. noui, de his quæ fiunt à prælat. not. Doct. in c. 2. de instit. Card. in c. j. nu. 4. in 5. q. de elec. vbi loquitur in terminis de Portionarijs, & hanc esse cõmunem testatur ibi Abb. nu. 10. Rom. conf. 332. nu. 10. circa med. Abb. in c. auditus, nu. 3. in fi. de elect. Cõpostel. But. Imo. & Dec. nu. 2. & in d. c. de elect. & sic cum canonici habeant fundatam eorũ intentionem in dispositione iuris cõis, sequitur, vt Dignitates & Portionarij non possint agere interdictio vti possidetis, nisi titulum ostendant, vt expresse tradit Fab. in §. retinendæ, num. 4. vers. & ideo non. v. & latius nu. 33. vers. item nota. Infit. de interdic. sequitur Capic. decif. 209. nu. 5. & late Menoch. de retin. poss. remed. 3. num. 589. cum plurib. seq. Nam dupliciter respõdetur. In primis non requiri in casu isto probatorem tituli, cū constet de iusto initio quasi possessionis. statuto. n. d. ecclesiæ Hispalen. cauetur, vt Dignitates & Portionarij vnà cum Canonicis interueniant & dent votum in omnibus actibus capitularibus, exceptis tribus prædictis: & quæ cõstat de iusto initio possessionis vel quasi, non esse opus probatione tituli, declaratur idem Fab. in d. §. retinendæ, nu. 33. vers. his. n. casibus. 7 Deinde respondetur, hanc tituli probationem necessariam non esse, quæ actor diu fuit pacifice in possessione vel quasi, vt per Cassad. decif. 2. de cau. poss. & propriet. vbi tunc inquit, ex possessione decennali induci titulũ præsumptum, & subdit rationem, quia non est verisimile, quod ordinarij qui omni anno debent visitare, permiserint possessionem absq; titulo, vbi titulus requiritur. Capic. decif. 6. nu. 10. Rebuff. de cõst. Reg. Gal. tom. 3. tit. de cau. benef. poss. artic. 9. nu. 27. & 28. Menoch. de recuper. poss. remed. 15. num. 593. vers. hoc intelligitur. & in terminis idem Menoch. de retin. poss. remed. 3. nu. 593. vers. hoc intelligitur. Sed ex dictis testiũ in casu nostro clare ostenditur, Dignitates & Portionarios non per decem annos, sed vltra fuisse pacifice in quasi possessione, de qua agitur. ergo, &c. 9 Secundo non ob. quod pro parte Dignitatum & Portionariorum non fuerit probata scientia & patientia canonicorum ad acquirendam contra eos quasi possessionem, de qua agitur, vt per Rip. in c. c. ecclesia, sub num. 64. de cau. poss. & propriet. Quia negari non potest hõi scientia & patientia Canonicorum, cum Dignitates & Portionarij, vnà cū Canonicis in capitulo interuenerint, & voterint, & sic illis presentibus & consequenter scientibus & patientibus, cum tunc ex presentia probetur scientia, vt per Bart. & Doct. in l. 4. §. fin. ff. sol. matrim. & in l. hæredes palam, §. fin. de testam. Card. in clem. causam, num. 6. de elect. Alex. conf. 4. nu. 20. vers. præsumitur etiã, lib. 2. Aret. cõf. 193. vers. quæ probatur. & conf. 168. nu. 6. Tertio

Tertio non ob. quod nullus ex testibus examinatis parte Dignitatum, & Portionariorum deponit de tempore litis motæ, cum tamen ad effectum obtinendi mandatum de manutenendo requiratur probatio possessionis tempore motæ litis. §. retinendæ. Infit. de interdic. Doct. in l. prima. C. vti possi. Bar. in l. 1. §. fi. num. 18. ff. eo. Alex. conf. 94. num. 4. lib. 1. conf. 136. num. 7. lib. 2. & conf. 88. nu. 3. lib. 5. cum alijs cumulatis per Roland. consil. 9. num. 18. lib. 3. & per Menoch. d. remed. 3. numero 556. Quia respondetur possessionem in casu nostro probatam tempore motæ litis præsumptiue, cum tunc ex possessione præterita præsens præsumatur, vt tradunt communiter scribentes in l. siue possidetis. C. de proba. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 2. i. cum simi. Possessio tamen tempore motæ litis dupliciter probatur, verè. l. & præsumptiue. ex reg. d. l. siue possidetis. quæ tunc præsumptio lo cum sibi vendicat, quando reus non probauit se medio tempore possedisse, vel nisi probetur aliquis actus intermedius continens priuationem possessionis. ita in terminis firmat Afflic. decif. 194. num. 2. post Aretin. in d. §. retinendæ. num. 3. Cyn. in l. prima, col. pe. num. 16. circa med. vers. sed qualiter apparebit. & ibi Bal. num. 10. prope fi. ver. aduerte, quod aut probatur. C. vti possid. Confir. in l. non ignorabit. num. 5. C. ad exhibendum. Alex. consil. 88. num. 30. lib. 5. Ruin. consil. 68. num. 2. lib. 2. Soc. consil. 59. num. 8. vers. ficu. sed ad hanc lib. 4. Lanfranc. ad rub. de caus. posses. & proprie. col. 8. vers. secunda conclusio declaratoria. præd. Papien. in form. libel. pro turban. posses. in verb. hodie tenet. num. 2. Pulchrè Aretin. in c. licet causam. in fi. verb. de probat. lare Bero. consil. 55. nu. mero 67. & 8. lib. 3. Paris. consil. 126. num. 4. & 5. lib. 4. Bellen. consil. 11. num. 3. ver. & dicitur. Pedamont. decif. 23. in fi. Rebuff. ad conf. reg. gall. to. 3. tit. de mat. posses. artic. 8. glo. 1. num. 8. & seq. plene Menoch. d. remed. 3. num. 557. & Didac. asserens hanc esse veram, & communè opin. in reg. posses. for. secunda par. §. primo, num. 4. vers. quin & interdic. de reguli. iur. lib. 6. & licet Grat. consil. 50. num. 34. lib. primo, dicat tunc d. regu. l. siue possidetis. non habere locũ in interdicto vti possidetis, sed requiri probationem presentem, alias secundum ipsum nulla fuisset olim differentia inter interdictum vtrobi, & interdictum vti possidetis, cum tunc in illo sufficeret probatio possessionis maiore parte illius anni, in hoc verò requireretur probatio possessionis tempore litis contestatæ. d. §. retinendæ. & d. l. prima, §. primo, ff. vtrobi. & Grat. sequitur Roland. d. consil. 9. num. 19. Nihilominus tunc hęc Grat. opin. non est attendenda, tum quia est contra communem, tum quia ratio, qua mouetur, non videtur vera: nã differentia, quæ olim erat inter interdictum vtrobi, & interdictum vti possidetis, in eo consistebat, quod agens interdicto vtrobi debebat probare se possidere maiore parte illius anni, videlicet septem posterioribus mensibus, vel etiam duobus, dummodo aduersarius eius aut paucioribus, aut nullis diebus possederit, & sic possessio maioris partis anni intelligebatur, non respectu anni, sed respectu possessionis aduersarij, vt est tex. in l. maiore re. & ibi Alciat. ff. de verbo. signifi. sed agens tunc interdicto vti possidetis satis erat, si probaret possessionem tempore litis contestatæ: non enim tenebatur probare anteriorem, sicut agens interdicto vtrobi, vterque tamen debebat probare possessionem tempore litis contestatæ, cum vtrunque interdictum sit retinendæ, licet agens interdicto vtrobi debebat olim probare possessionem non dum tempore interdicti, sed anteriore maiore parte anni: agens tunc vti possidetis sufficiebat probare possessionem tempore interdicti, licet posset etiam anteriorem probare,

& in hoc consistit differentia istorum interdictorum, ex quo non videtur inferri, quia in vtroque interdicto probatio tuerit tunc possessio præsumptiue quoque probari, cum in d. §. retinendæ. & in d. l. 1. ff. vtrobi, requiratur simpliciter probatio possessionis, & propterea non excluditur probatio possessionis proueniens ex præsumptione. l. siue possidetis. C. de proba. cum tunc præsumptiones iuris dicantur liquidissimæ probationes.

CANTVCCIL

Legionen. congruarum. Die Veneris, 15. Aprilis. 1575.

SVMMA RIVM.

- 1 Portionis congruæ assignatio est iudici arbitraria.
- 2 Ordinarius in assignatione congruæ portionis debet considerare qualitates, & circumstantias loci beneficij.
- 3 Incerta non imputantur in congruam portionem. & numero 4.
- 5 Incerta quando ad certam summam possunt redigi, in congruam debent imputari. Declara tamen, vt numero 7. & sequen.
- 6 Paria sunt certum esse per se, vel per relationem ad aliud.
- 7 Distributiones quotidiana non computantur in valore beneficiorum.
- 8 Certa, & quæ ex causa rectoriæ siue beneficij capiuntur, in congruam computantur.
- 9 Ordinarius saltem portionem assignare debet, vt rectores, & beneficiati possint viuere, non sine pecunia, sed commode, & congruè.
- 10 Ordinarius in assignanda congrua, se debet inclinare magis ad fauorem rectoris, & beneficiati, quam comestabilis possessoris decimarum.

DECISIO V.

IN vna Legionen. congruè inter Rectores, & Beneficiatos quarundam ecclesiarum parochialium oppidi de Cuenca, & Comestabilem Castellæ, fuit dubitatum die Ven. 15. Aprilis, 1575. statibus dictis testium vtriusque partis, an constet, quid, & quantum annuatim percipiat quilibet Rector, vt Beneficiatus, ita vt sententiæ latæ veniant confirmandæ, vel in aliqua parte rescindendæ. Domini omiffa difficultate, an portio alias dictis rectoribus, & beneficiatis assignata debeat augeri, cum sit extra punctum, concluderunt pro confirmatione sententiarum, quia cum prædicta sententia lata fuerit ab ordinario, præsumendum est eum in constituenda congrua portione dictis Rectoribus, & Beneficiatis considerasse omnes qualitates alias de iure cõsiderandas, cum in hac materia assignationis congruæ portionis, vt alias in hac eadem causa resolutum fuit, iura tunc multum deferant arbitrio & iudicio ordinarij. c. fi. §. vbi. de decim. in 6. cle. 1. de iure patro. qui tunc ordinarius debet considerare qualitates, & circumstantias loci beneficij, personarum, onerum, morũ regionis, & multas alias, de quibus late Rebuff. in tract. de congr. port. q. 8. per tot. nu. 61. cum seq. & nu. 80. circa med. & nu. 82. Non ob. quod dicitur ex parte Comestabilis, ex dictis testium minime constare, quid & quantum annuatim à quolibet Rectore, & Beneficiato percipiatur: quia obiectum posset procedere ad effectum constituendi augmentum congruè: sed ad effectum confirmationis sententiarum, de quo effectu loquitur dubium, nihil obstat incertitudo quidditatis, & quantitatis eius, quod annuatim Rectores, & Beneficiati percipiunt, immo incertitudo

3 do ista maxime illi prodest, cum t̄ incerta, vt mox dicemus, in congruam non imputentur.

Minus ob. quòd in congruam deducenda sunt multa, & varia genera emolumentorum, quæ dicti Rectores & Beneficiati percipiunt, videlicet, annuaria, oblationes, distributiones, decimæ minutæ, decimæ saliorum famulorum, terræ annexæ beneficij: item emolumenta nuptialia, baptismalia, & funeralsia, & alia de quibus hic per informantes.

4 Quia respondetur incerta, t̄ qualia sunt annuaria, oblationes, & distributiones, nō haberi in consideratione, nec computari in congruam, vt post decis. Rot. & Oltrad. tradit Rebus. d. tract. nu. 83. & 86.

5 Nec ob. replicatio exemplo facta, t̄ quòd huiusmodi incerta, cum ad certam summam possint redigi, in congruam debent computari, licet nō ita exacte sicut cetera computentur, cum t̄ paria sint certum esse per se, vel per relationem ad aliud. l. ait prætor. & ibi Docto. ff. de re iud. & ita declarat Rebus. d. tract. num. 87. post Fely. in d. ca. d. aures. nume. 16. circa med. de rescrip. si quidem animaduertendum est, quòd Fely. ibi est merus relator huius declarationis originaliter traditæ ab Anchar. in cle. vnica. col. vlt. nu. 42. ver. sed aduerte. de concess. præb. nec illam Fely. in vniuersum approbat, sed distinguit tres causas, & in primis vbi loquitur de emolumentis annuaria, & distributionum t̄ quotidianarum, inquit illa non computari in valore beneficiorum, & opi. Anchar. amplectitur in vltimo casu, quando. scilicet ecclesia habet redditus incertos, qui communiter ad vnam summam redigi possunt, vt in exemplis Anchar.

Quantum ad alia emolumenta præterquam quod in plebisque illorum potest cadere ratio incertitudinis, non debent in congruam computari, cum alio iure quam rectoriæ, siue beneficij percipiuntur: in t̄ congruam enim ea tantum computantur, quæ sunt certa, & quæ ex causa rectoriæ, siue beneficij capiuntur. vt per Rebus. d. tract. nu. 85. & 86. ver. nec alia fundationes. & ver. sic. igitur debet. & nu. 88. & 89. Quod autem emolumenta prædicta in casu nostro ex alia causa, quam rectoriæ, vel beneficij capiuntur, deducunt hic informantes.

Præterea si aliqua ex prædictis emolumentis veniret de iure in congruam computanda, non propterea sententia ordinarij, præsertim per Rot. confirmata, ex aliqua parte rescindi debet, cum non constet de exiguitate congruæ, in cuius assignatione potuit ordinarius hinc rōne qualitatum loci, beneficij personarum, onerum, & aliarum circumstantiarum, de quibus per Rebus. d. tract. q. 8. per tot. præsertim t̄ quia ordinarius talem portionem assignare debuit, vt Rectores & Beneficiati possint viuere, non sine pecunia, sed commode, & congrue, vt post glo. & Abb. tradit Rebus. d. tract. numero 78. præsertim

10 etiam, quia t̄ ordinarius debuit in assignanda congrua magis inclinare ad fauorem Rectorum, & Beneficiatorum, quam Comestabilis possessoris decimarum, cum illi laboraret in agro Domini spiritualia parochianis ministrantes. ita Rebus. d. tract. num. 82. in fi.

CANTVCCII.

Callaguritan. portionis de Amarita. Die Lunæ, 27. Iunii. 1575.

SVMMA RIVM.

1 Institutio, & possessio capta appellatione pendente, dicitur attentata. & nu. 3. Idque etiam procedit in institutione præsentati. nu. 2.

Immo etiam nulla, & iniusta dicitur. nu. 4. & 5.

3 Possessio capta ab instituto dicitur attentata, nulla, & iniusta, cum nu. seq.

6 Ius ad rem est considerabile, & quæ concurrere debeant, vt dicitur acquisitum.

7 Integrum consequuimur dicitur ad dimidium.

8 Attentata dicitur ea omnia quæ contingunt articulum, à quo est appellatum.

9 Attentata non reuocantur ad instantiam eius, de cuius non iure constat.

10 Desertio appellationis impedit reuocationem attentatorum. Declara, vt nu. seq.

DECISIO VI.

IN vna Callaguritan. dimidiæ, & integre portionis ecclesiæ parochialis sancti Petri loci de Amarita, die Lunæ, 27. Iunii, 1575. dubitauit, an institutio, & possessio Petri de dicta dimidia, & integra portione sit attentata, nulla, & iniusta, & constet de tali interesse Ioan. de Madruga, vt ad illius instantiam possit reuocari? Domini circumscripta difficultate dispositionis Conc. Triden. ses. 24. de reformat. c. 18. ver. nec prædictorum examinatorum. & ses. 25. de reformat. c. 9. ver. ad hæc, quam difficultatem volunt particulariter videre, dixerunt, in spectata dispositione iuris cōmunis, institutionem & possessionem Petri circa vtramque portionem tam dimidiam, quam integram, esse attentatam, nullam, & iniustam, & consequenter reuocandam ad instantiam Ioan. de Madruga, quem dixerunt tale habere interesse, vt reuocationem institutionis, & possessionis Petri petere possit.

1 Primum, quòd sit attentata, patet, quia t̄ facta institutio, & capta possessio pendente appellatione à sententia ordinarij interposita. ca. non solum. de appell. lib. 6. c. 2. vt lit. pend. eo. lib. cum vulg. Idque t̄ locum habet etiam in institutione præsentati. Calderin. cons. primo, vt lit. pend. Sarnen. decif. 31. Guidobon. decifio. 104. & t̄ possessio capta ab instituto est attentata, vt per eundem Guidobon. d. decif. 104. & sepius in pluribus causis fuit id per Dominos resolutum, & signatè in vna Callagur. Benef. coram Blanchetto. 7. Maij, 1574. & in terminis possessionem captam ab instituto, pendente appellatione interposita ab institutione, attentatam esse, tenuerunt Domini in vna Neapolitan. capellanæ coram Oradin. de mense Decembris, 1562.

4 Secundum, quòd sit nulla, t̄ ex præmissis infertur, cū attentata dicantur ipso iure nulla. c. primo, in fi. & in capi. 2. vt lit. pend. lib. 6. glo. & Doct. in d. c. non solum. Aegi. decif. 84. & 673. & 707.

5 Tertium, quòd sit iniusta, t̄ constat euidenter ex prohibitione legis prohibentis, appellatione pendente nihil innouandum esse. clem. 2. vt lit. pend. & tot. titu. nil nou. appel. pend.

Quartum, quòd interesse Ioan. de Madruga sit tale, vt ad eius instantiam institutio, & possessio Petri reuocanda sit, ex eo colligitur, quòd Ioan. de Madruga habet ius quæsitum ad rem, cum fuerit ab omnibus patronis præsentatus, & præsentatio ab eo acceptata ac etiam facta ab ordinario, quibus concurrentibus absque dubio acquiritur ius ad rem, t̄ quod est considerabile, vt in terminis post alios, quos allegat, tradit Sarn. ad reg. de iur. quæsit. non tollen. quæsit. prima, car. 29. verfic. 1. non habere locum.

Non obstant deducta pro parte Petri.

Et in primis, quòd Petrus non possidet dimidiam, de qua est lis, sed possidet integram ex noua præsentatione & institutione, super qua nulla hucusque lis mota fuit, & propterea

propterea non videtur in ea posse cadere attentatū deficiente litis pendentia, quæ causat attentatum. Quia respondetur vitium attentati commissi circa dimidiā necessario inficere etiam integram tanquā consecutiuam ad dimidiam, & dependentem ab ea: non enim quis potest consequi integram, nisi prius dimidiam habuerit. Vnde intrat regula vulgaris, quòd prohibito antecedenti phibetur etiam suum necessarium consequens, ergo prohibita institutione, & possessione Petri circa dimidiam ob pendentiam appellationis interpositæ per Ioan. de Madruga à sententia ordinarij, debet etiam tanquā necessarium consequens censi prohibito, quicquid postea fit à Petro, pro consecutione integra. Facit, quòd omnia, quæ t̄ contingunt articulum, à quo est appellatum, dicuntur attentata. Achil. decif. 30. & 31. ti. de attent.

Non ob. quod secundo loco dicitur de dispositione Conc. Trid. locis de quib. supra. Quia hæc difficultas fuit per Dominos, vt diximus, circumscripta tanquā indigens particulari discussione. Non ob. q̄ tertio dicitur de non reuocatione t̄ attentatorum ad instantiam eius, de cuius non iure constat, iuxta decif. Rot. 2. vt lit. pend. in nou. & ex relatione examinatorum constat de inhabilitate Ioan. de Madruga, & consequenter de non iure ipsius.

Quia respondetur negando constare de inhabilitate, & sic de non iure Io. de Madruga, cum ipse pretendat se fuisse grauatum ab examinatore, & propterea velit ostendere iniquitatem, & iniustitiam examinis eorum, & sit paratus se rursum examinationi subijcere. Vñ istud, an constet, nec ne de non iure Ioan. de Madruga, requirit specialem inspectionem, cum pendeat ab intellectu Concil. Trid. an s. d. capitulum 18. ver. nec prædictorum, iure d. c. 9. ver. ad hæc habebat locum in omnibus beneficijs patronatis etiam non curatis, & an d. ver. nec prædictorum. tollat quamcunque deuolutionem, & appellationem ad effectum, ne impediatur, vel suspendatur relatio, quominus executionem habeat, hoc est quominus fiat, vel potius ad effectum, ne suspendatur, vel impediatur executio relationis iam factæ: & an etiam d. c. 9. ver. ad hæc quatenus se referat ad aliā statuta, & sic an d. ca. 18. referat se quoad examen tantum, an vero generaliter quoad alia, & sic etiam quoad tollendam appellationem, & deuolutionem impediendam, vel suspendentem relationem examinatorum quominus executione habeat.

10 Non ob. q̄ quarto loco t̄ dicitur de desertione appellationis impeditiua reuocationum attentatorum. Rot. decif. 1. de appel. in nou. Crescen. decif. 104. Chiffanen. decif. 182. Nā præter q̄ possit dubitari, an ex actis constet de desertione appellationis, & in dubio pro nō desertione pronuncianum sit, iuxta vulgarissimā iuris regulam, respondetur t̄, stante desertione appellationis, reuocanda esse attentata, non per viam attentatorum, sed per viam nullitatis, vt per Doc. in c. sepe. & præsertim Franc. nu. 30. prope fi. & Præpos. nu. 37. de appel. & fuit tentum in vna Bracharen. monasterij, coram Iunio, 14. Martij, 1578. & in vna Callagur. benefic. del Burgo. coram Seraphino. Ven. 7. Maij, 1574. Reliqua cum sint extra punctum, non indigent responsione.

CANTVCCII.

Burgen. liquidationis fructuum. Die Veneris, 17. Decembris. 1574.

SVMMA RIVM.

1 Compensans soluere dicitur.

2 Pecunia succedit loco fructuum, & eius naturam sapit.

3 Fructus beneficij percipiendi sunt de manibus eius, qui obtinet beneficium, etiam si infra annum tale beneficium obtinuerit, non autem de manibus coloni, vel vsufructuarij. & nu. 4.

5 Fructuum concessio differt à concessione vsufructus.

DECISIO VII.

DEBITUM fuit in vna Burgen. liquidationis fructuum, nunquid stante instrumento concordie inter Aluerum de Cabredo, & Carolum de Armendares celebrato de anno 1568. vltimo producto, d. Aluerus fuerit grauatus in liquidatione fructuum ad instantiam Capituli Burgen. cōclusum fuit, Aluerum in huiusmodi liquidatione fructuum minime grauatum fuisse, quia licet fructus anni 1563. ad eum non peruenierint, sed ad Carolum, vt constat ex d. instrumento concordie, nihilominus cum Carolus cōpensauerit dictos fructus cum pensionibus decursis sibi ab Aluero debitis, dicitur illos soluisse: quia t̄ enim compensat, soluere dicitur. l. si debitor. ff. qui pot. in pign. habean. l. vel pmurauerit. ff. de liber. cau. l. si constat. C. de compensat. late Tiraq. cum alijs per eum citatis, de vtroque terract. parte prima, §. 3. glo. 3. num. 2. 3. 4. & 5. Vnde dicti fructus censentur quoad vtilitatem, & effectum ad Aluerum peruenisse, & propterea ipse debebat eorum æstimationem capitulo soluere, & sic non potest prætere sibi grauamen aliquod in liquidatione dictorum fructuum illatum esse.

Non ob. quòd Aluerus non ad pecuniam, sed ad ipsos met fructus tenebatur.

Quia respondetur, pecuniam pensionum decursarū, quarum Aluerus erat debitor Caroli, & cum quib. facta fuit compensatio dictorum fructuum à Carolo perceptorum, successisse t̄ in locum ipsorum fructuum, merito eius naturam sapere. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. cum vulg.

Secundò non ob. quòd capitulum non potuit agere contra Aluerum, qui nullum percepit fructum, sed debuerat agere contra Carolum fructuum perceptorem.

Quia respondetur capitulum potuisse, & debuisse agere contra Aluerum, cum t̄ de eius manibus fructus percipere debuerat, vt expresse tradit Anchar. in c. si ppter. nu. 5. post med. ver. per ista infero. de rescrip. libro 6. vbi concludit, habentem t̄ priuilegium percipiendi fructus primi anni beneficiorum vacantium, debere illos recipere de manibus eius, cui infra illum annum beneficium fuerit collatum. Nam Anchar. ibi reprobat opin. glof. 3. æquiparantis huiusmodi priuilegiatum vsufructuario. si enim vera esset hæc æquiparatio, vtique ad priuilegiatum spectaret exercitium actionum, & regimen, & gubernium d. beneficij, vt l. prima, §. fin. cum l. sequen. ff. de ope. nou. nuncia. & l. prima, in fi. ff. vsufruc. quem. cau. & sic priuilegiatus possit agere contra colonos, & alios debitores beneficij pro pensionibus, & rebus debitis ipsi beneficiario: id falsum est, quia cum communis sit cōclusio glo. secundæ, dicentis beneficium infra primum illū annum alteri conferendum esse, quam glof. sequitur ibi Ioan. And. Gemin. Anchara. Franciscus, & alij, sequitur, vt sit differentia inter concessionem fructuum, & concessionem vsufructus. l. fundi Trebatiani. ff. de vsufruct. leg. l. si quis ita. ff. de vsufruct.

Tertio non ob. quòd tempore motæ litis, videlicet, anno 1565. nec fructus, nec eorum vtilitas ad Aluerum peruenerit, cum concordia, cuius vigore solum fructuum vtilitas mediante compensatione pensionum ad Aluerum prouenit, facta fuerit anno 1568. & sic capitulum antea.

antea videtur nulliter, & sine actione contra Aluerum egisse. Quia responderetur negando, capitulum sine actione, & nulliter egisse: si enim tempore motæ litis Aluerus de præstimonio de Ameuzgo, de cuius fructibus agitur, prouius fuerat, & sic capitulum de manibus Alueri fructus recipere debuerat, utique satis dicitur capitulum contra Aluerum actionem habuisse, licet tunc temporis Aluerus fructus non perceperit, nec ullam eorum utilitatem consecutus fuerit: tamen sat est, eum potuisse agere contra Carolum fructuum perceptorem, & detectorem, vel pro recuperatione fructuum, vel pro consecutione utilitatis ipsorum, pecuniam vel aliam rem loco ipsorum percipiendo.

CANTVCCII

Tirafonen. Canonicatus, & Præben. Die Ven. 28. Ianuarij. 1575.

SVMARIVM.

- 1 Mandata sunt stricti iuris.
- 2 Mandatum restringi non debet, quando in eo adest aliquod verbum aptum comprehendere id, de quo queritur.
- 3 Mandati verba ambigua debent interpretari in favorem proferentis, & constituentis.
- 4 Mandatum factum ad comparandum coram iudice super aliqua re simpliciter, tribuit facultatem comparandi tam in petitorio, quam in possessorio.
- 5 Facultas data in mandato in omnibus, & per omnia, intelligitur de amplissima.
- 6 Mandatum cum clausula, in omnibus, & per omnia, extenditur, ut comprehendat etiam rem subrogatam.
- 7 Clausula, in omnibus, & per omnia, cum mandato apposta, operatur, ut comprehendat id quod alias non comprehenderetur.
- 8 Mandatum prescriptum ex quibus actibus colligatur.
- 9 Verbum, occasione, denotat causam remotissimam.
- 10 Mandatum non restringitur ob causam impulsivam.
- 11 Relatio in dubio faciendâ est ad proximiora.
- 12 Verba, causa & occasione, apposta in mandato, consentur qualificare comparationem.
- 13 Verba debent referri ad ea quæ magis conueniunt.

DECISIO VIII.

Fuit dubitatum die Ven. 28. Ian. 1575. in vna Tirafonen. Canonicatus, & præben. ecclesiæ beatæ Mariæ de Tudela, stantibus nonnullis præsuppositis in facto, an mandatum factum in personam Michaelis de Miranda sit sufficiens in causa appellationis à sententia de partibus? Domini fecerunt resolutionem affirmatiuam pro sufficientia mandati. Moti ex pluribus.

- 1 Primò, quia licet mandata sint stricti iuris. c. qui ad agendum. de procur. lib. 6. & clem. non potest. eo. ti. Rot. decif. 13. de procur. in nou. nihilominus, quando in mandato adest aliquod verbum aptum natum comprehendere id, de quo queritur, tunc non debet mandatum restringi, cum non sit discedendum à naturali illius verbi significatione, immo in vim comprehensionem id, de quo est controuersia, complectitur, & verbum in ambiguum, si tamen eius natura etiam in genere patiat, intelligendum est ad fauorem proferentis, & constituentis, iuxta l. si quis decurio. C. de falsi. & l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. ita in terminis mandati tradit Casla. decif. j. sub nu. 1. de procur. sed in mandato, de quo agitur, datur

facultas comparandi etiam coram Rotæ Auditorib. sup. canonicatu, & præben. ecclesiæ collegiatae de Tudela, de quibus in causa huiusmodi agitur, & illa verba, super canonicatu, capiunt tam petitorium, quam possessorium, ut per Caslad. decif. 6. nu. 1. & 5. de rescrip. Merito &c.

Secundò ex clausula illa vniuersali geminata, in omnibus, & per omnia: in mandato enim datur facultas defendendi iura constituentium in omnibus, & per omnia, ex quibus verbis ostenditur enixa, & deliberata voluntas constituentium in dando amplissimam facultatem tum propter vniuersalitatem, tum et propter geminationem dictorum verborum, & tradita circa virtutem, & effectus d. clausulæ in omnibus, & per omnia. per Doct. in l. 1. ff. de leg. 1. vbi Iaf. nu. 20. cum seq. Rip. nu. 1. late Roland. cum concord. per eum congestis conf. 67. num. 47. vsq; ad nu. me. 49. lib. 3. & ex illis verbis, in omnibus, & per omnia, extendi mandatum etiam ad rem subrogatam, tradit Put. decif. 21. in vna Segobien. lib. 3. & in sub illis verbis, in omnibus, & per omnia, cum sint vniuersalia, non simplicia, sed geminata comprehendi id, quod alias non comprehenderetur, late deducit Rol. conf. 60. nume. 21. cum seq. libro 1.

Tertiò ex clausulis subsequenter ibi, litem seu lites contestandi, item ibi, sententiam seu sententias tam interlocutorias, quam diffinitivas ferri petendi &c. & ex illis clausulis insertis in inflo mandati, ex quibus clare apparet de sufficientia mandati, deducendo latius, ut per informantes hic pro parte Michaelis de Falces.

Quartò placebant Dominis actus subsecuti, videlicet, impensa notabilis facta à Dom. Michaeli de Miranda tam in soluendo in mercedem notarij pro parte registri tangente constituentem, quam etiam in faciendo interpretari, & rubricari processum de partibus, item transmissio processus, & productio iurium, ad tradi. per Caslad. decif. prima, numero primo, versicu. quod videtur declarari, & nume. sequen. & decif. 3. nume. quarto, de procurat. Put. decifio. 275. alias 362. in causa Placentin. lib. primo, Paleot. decif. 71. Caputaquen. decifio. 20. libro primo, & fuit tentum proximis diebus coram Do. meo Decano in vna Legionen. denegationis possessionis cum alijs adductis hic per informantes.

Non obstant adducta exemplo. Et in primis illa verba, causa & occasione eius monitorij, siue mandati de manutenendo.

Nam responderetur illud verbum, occasione, denotare in causam remotissimam, ut per Tiraq. c. ff. cau. limit. 13. nume. octauo, & sic causam impulsivam, ob quam procuratores fuerunt constituti, ideoque non restringitur mandatum. Accedit, quòd illa verba, causa & occasione, referuntur ad personam A. C. Primò, quia dicitur, & signanter coram A. C. ponderando dictionem, signanter. Secundò, quia in relatio in dubio faciendâ est ad proximiora. l. si idem cum eodem. ff. de iurisd. om. iudic. Tertio, quia in videntur apposta ad qualificandam comparationem coram A. C. secundum doctrin. Bart. in l. fina. ff. de rebus dub. Quartò, quia in magis conueniunt A. C. cum ipse dedisset mandatum de manutenendo, ut post Corn. tradit Crauer. consil. octuagesimo quarto, nume. decimo septimo, sicut enim particulariter fuit expressa persona A. C. per illam dictionem, & signanter, ita particulariter expressa fuit causa.

Minus ob id, quòd omnes quatuor constituerint. Quia necesse est intelligere eos constituisse non vniuersos, sed vt singulos, cum & vniuersi hoc facere non potuerint, cum ipsi quatuor non facerent capitulum, & omnes quatuor non poterant habere interesse in canonicatu.

CANTVCCII

Terdonen. fructuum. Die 26. Octobris. 1575.

SVMARIVM.

- 1 Presumitur illud in dubio procedere, quod est necessarium pro substantia, & validitate actus.
- 2 Declara tamen. vt nu. 13.
- 3 Presumptio exclusiua delicti est faciendâ.
- 4 Impetratio, quòd sit valida, & legitimo tempore facta, presumitur pro impetrante.
- 5 Vacatio beneficij per obitum, nec etiam probatur per confessionem ordinarij.
- 6 Confessio alicuius, licet tertio non noceat, facit tamen quale praiudicium.
- 7 Testis deponens per verba, ni fallor, an probet.
- 8 Probatio coadiuuata presumptione iuris satis sufficiens dicitur.
- 9 Gratia, vt subsineatur, Rota solet semper æquitatem amplecti.
- 10 Probatio facti carens adminiculo iuris sufficit ad verificandam narratiuam gratiæ.
- 11 Probatio semiplena sufficit in narratis in impetratione gratiæ, in quibus principalis intentio non fundatur.
- 12 Indicium efficacissimum præstat credulitatis testimonium.
- 13 Presumendum est pro validitate impetrationis, licet non constet de tempore mortis, dummodo de morte sit certum. & nu. seq.
- 14 Onus probandi verisimilitudinem notitiæ obitus cui incumbere debeat.
- 15 Sarnen. in reg. de verisimil. not. obit. quest. 6. in fine reprobat.
- 16 Fundans se in negatiua siue agat, siue excipiat, debet illam probare.
- 17 Presumptio validitatis actus non procedit in odiosis. & quare. nu. seq.
- 18 Annulatio actus odiosi est fauorabilis.
- 19 Obitus probatio, quando est posita in conditione, non sufficit presumptiuâ, sed requiritur vera, & concludens.
- 20 Declara, vt nu. seq.
- 21 Regula de mense in vacatione per obitum, quo casu probare.
- 22 Impetrationes continententes datam eius diei, quo contingit obitus eorum, quorum beneficia impetrantur, sunt nullæ.
- 23 Presumptio sola exclusiua delicti concurrrens cum probatione de publica voce, & fama, non est sufficiens ad probandum tempus mortis contra possessorem.
- 24 Presumptio validitatis actus impetrationis est fortior, & efficacior cæteris presumptionibus.
- 25 Probatio plena, & exacta requiritur in exceptiuâ.
- 26 Exceptiuæ per Conc. Trid. ses. 24. de reform. ca. 19. fuerunt penitus abrogatæ.

DECISIO IX.

In vna Terdonen. fructuum parochialis ecclesiæ Archiepiscopatus sancti Felicis terræ Fnegayoli, Gregorius Aueraldus volens iustificare suam gratiam, si neutri, & verificare vacationem per obitum Raynerij Gentilis, dedit articulos, & obtinuit examinari testes, qui licet de morte recte, & concludenter deponant, tamen quia tempus mortis non videntur probare, cum dubitatiue loquantur per verba, si bene recordor, ideo 26. Octobris,

1575. dubitauit stantibus dictis testium, commissione Archintij, & gratia certo modo Gregorij, an probaretur, mortem Raynerij præcessisse impetrationem gratiæ, si neutri, Gregorij, in casu, & ad effectum de quo agitur.

- 1 Fuit conclusum pro probatione, tum quia in dubio presumitur illud procedere, quod est necessarium ad substantiam, & validitatem actus. l. cum in testamento. §. hæc verba. & ibi Bal. ff. de hæ. inst. lare Fely. in c. pastoralis. num. 5. ver. ad euidentiâ. de rescrip. Crescen. decif. 138.
- 2 Tum quia faciendâ est præsumptio exclusiua delicti. l. merito. ff. pro soc. c. fi. de præsump. quod delictum aliter interpretando Gregorius commississet, cum in beneficiis impetrasset, ira in terminis tradit Caslad. decif. 21. de præb. Sarnen. ad reg. de impetr. benef. viuen. q. vltima, & latius ad reg. de verisimil. no. q. 6. Paleot. decifio. 24. Simonet. decif. 23. Crescen. decif. 116. lib. 1. & q.
- 3 præsumatur pro impetrante, quòd in impetratio sit valida, & legitimo tempore facta, Put. decif. 427. lib. 3. & vltra prædictas præsumptiones plura concurrunt in casu isto. In primis concurrunt confessio Archintij contentis in sua commissione mortem Raynerij ante impetrationem Gregorij: & licet huiusmodi confessio non faciat probationem, cum in vacatione beneficij per obitum, ne quidem ex confessione ordinarij probetur, ut per Caputaquen. decif. 118. lib. 2. tamen negari non potest, quin faciat qualequale indicium, quia licet in confessione alicuius non noceat alteri, facit tamen qualequale præiudicium. ut per Butt. in c. pen. num. 2. ver. facit tamen, & ibi Fely. nu. me. 14. de re iud. & faciunt late congesta per Curt. in c. fil. 7. num. 3. 4. & 5. & per Aym. de antiq. temp. par. 2. in prin. nu. 48. vbi alios citat. Præterea concurrunt duo testes deponentes per verba, si bene recordor, de tempore obitus Raynerij, videlicet, de mense Septembris, & sic ante impetrationem gratiæ Gregorij. & licet controuersa iuris sit, an in verba, ni fallor, à teste prolata eius dictum infringant, & negatiuam tenuerit Bal. in l. 1. in prin. nu. me. 6. de iust. & iu. quem sequitur ibi Ang. nu. 5. Castre. nu. 12. Fely. in c. quoties. nu. 8. circa med. vers. quib. adde de testib. Campeg. in tract. de testib. reg. 215. Contrariū verò, nisi tamen concludens ratio assignetur, voluerunt Fulgos. in d. l. 1. nume. 5. Martin. Laud. quem refert, & sequitur Curt. sen. in addit. ad Castren. in d. l. 1. nume. 12. late ibi Iaf. nume. 13. cum seq. Zaf. num. 15. Claud. nu. 12. dicens hanc esse communem. Nec testes prædicti vllam bonam rationem reddant, quia ratio, quòd mors Raynerij fuerit notissima omnibus, non concludit: non enim respicit tempus, sed obitum ipsum, & sic prædicta dispositio tanquam dubia, & non concludens nihil videatur valere: Nihilominus præmissis non obstantibus, hæc dubia probatio in casu isto satis est releuans, & sufficiens, cum in sit coadiuuata presumptione iuris, de qua supra, quo casu probatio, quæ est dubia, & non concludit, admittitur, vt late per Dec. in c. in presentia. num. 26. 27. 28. 29. & 30. de proba. Ægid. decif. 683. post med. versicu. sed plus placuit. in quibus non requiritur plenam, & concludentem probationem, sed sufficere qualem qualem, quoties est coadiuuata presumptione iuris, & fuit tentum in vna Clusin. pens. coram Blanchet. die 9. Decembris, 1574. & tantò magis, quòd in casu nostro agitur de subsinenda gratia, quo casu in Rota solet semper æquitatem amplecti, vt gratiæ subsineantur, & non pereant, cum ille multis laboribus, & grauib. impensis obtineantur, vt testatur Sarnen. ad reg. de valor. q. 1. in si. arg. c. commissa. de elect. in 6. & facit decif. 19. de præb. in nou. Hinc est, quòd ad verificandam in narratiuam gratiæ sufficit probatio facti carens adminiculo iuris, vt per Ægid. decif. 116. in 11. Et in narratis in impetratione gratiæ, in quibus principalis

& p hac conclusione alijs iuribus omiffis, est text. clarus in l. si mandato Titij. §. Paulus respondit. il fecondo, ff. mand. vbi tempus fuit adiectum per dictionem, infra, vt in casu nostro, & t nihilominus post lapsum tēporis debitor conueniri potest. Verum hanc Bar. conclusionē tunc procedere inquit Ang. in loco infra allegando, qn tempus adijcitur obligationi mero fauore debitoris, ira vt creditor ex parte sua nihil debeat implere: sed vbi debitori satisfaciendi est etiam ex parte creditoris aliquid implendum, tunc nisi sibi intra tempus praefinitū a debitore satisfiat, nō tenetur post tempus admittere illud ad satisfaciendum: & sic vt censeatur tempus dilatiuum solutionis, & t non extinctiuum obligationis, quatuor concurrere debent. Primò, vt dispositio, vel obligatio sit simplex, non conditionalis. Secundo, vt habeat causam momentaneam, non successiuam. Tertiò, vt sumus in dubio: aliud enim esset si à partibus expresse aliud dictum foret. Quarto, vt tempus sit appositum mero fauore debitoris, secundum Ang. conf. 199. quem sequitur Barba. in cap. ad nostram. colum. vltima, nume. 11. in si. de emp. & vend. Curt. sen. consil. 38. nume. 6. versicu. vltimo confirmari videtur. Dec. consil. 308. nume. 8. versic. nec etiam virtute pacti. idem Dec. in l. petens. nume. 7. post med. vers. similiter si minori tempore. C. de pact. Cagnol. in l. 2. nume. 3. §. versic. differentia tamen est. & nu. 36. & 37. & ibi Gozad. nume. 69. C. de pact. inter emp. & vend. idem Gozad. consil. 87. sub nu. 5. & consil. 94. nume. 51. Iaf. in l. nemo potest. nume. 1. 2. in si. & latius in d. §. qui ira. nume. 9. vers. sed hoc non obstant, vbi ultra Ang. alias adducit rationes. idem Iaf. in l. si quis ita promiserit. §. Seia cavit. nume. 10. ff. de verbo. obliga. Roland. à Val. consil. 10. nume. 1. 3. li bro 2. latissime Tiraq. de vtroque retract. par. 2. §. 1. gl. 2. nume. 4. cum multis seq. At in casu nostro obligatio D. Hostilij non est conditionalis, sed simplex, & non habet causam successiuam, sed momentaneam, cum momento temporis actus dandi D. Franciscum in fideiussorem explicari potuerit, & partes non aliter egerunt, vt tempus esset adiectum ad finiendum obligationem, sed sumus in dubio, & demum tempus appositum fuit mero fauore Do. Hostilij debitoris, nec quicquam ex parte D. Nicolai, & D. Andreae faciendum erat. Merito &c.

Quantum ad secundam partem Domini dixerunt, tū per illa verba in instrumento posita, & infra d. tempus, & donec accesserit, & sic illa verba, donec, stant augumē ratiue ad d. tempus, videlicet, quatuor mensium, tū quia actus subsequutus id clare ostendit, cum d. D. Abbas fecerit secundam accessionem per 10. mēses post primam, dicens in ea, quod ex eo, quia D. Franciscus adhuc non accessit, ipse Abbas adhuc tenetur &c.

Non obstant adducta pro parte D. Abbatis. Et in primis decis. Castren. consil. 110. lib. 2. quem t sequitur Dec. consil. 2. nume. 3. post med. vers. & in fortiori casu. Fely. in c. si autem. nu. 4. ver. quas limita. de refr. Iaf. in l. vniuersa. nume. 4. vers. decimo facit. C. de precib. imper. offeren. & in l. si ex legati causa. nume. 14. vers. vltimo limita. ff. de verbo. obliga. Marfil. ad rub. de fideiuf. q. 18. nume. 144. Bos. in ti. de carceran. fideiussor. nume. 61. Rol. d. consil. 58. nume. 14. lib. primo, Ant. Gabriel. lib. 3. de solut. conclus. 9. nume. 2. late Boer. consil. 22. nume. 2. cum seq. cū alijs adductis in vna Rom. fideiussio. de se representan. coram Verallo die Veneris, 27. Maij. 1575.

Si quidem respondetur, decis. Castren. procedere t in fideiussore de representando aliquem in iudicio, & sic in fideiussione continente factum concernens preparatoria iudicij, tunc t enim per aduentum diei sine interpellatione non inducitur mora, & ita declarat Felyn. Iaf. Boer. & Gabriel. in praecitatis locis. At secus est in acti-

bus extraiudicialib. vt in casu nostro, quoniam tunc ex lapfu diei absque alia interpellatione mora inducitur, vt per Fely. vbi supra.

Secundò non ob. quòd Dom. Abbas accesserit per illa verba, & pro nunc, & donec Do. Franc. accesserit ego promitto &c. quasi dictus Abbas promiserit pro presenti tempore quatuor mensium per ea quae tradit Rom. consil. vigesimo septimo, nume. tertio, prope si. versic. quarto dubitatur, vbi si t emptor durante emptore redimendi dixerit venditori se illum admissurum ad retractū quādocunque voluerit, intelligitur modo veniat intra tempus ad redimendum praefixum, & sequitur Tiraquel. de vtroque retract. parte secunda. §. primo, gl. 2. nu. 52.

Quia obiectum istud ex superius dictis in secunda par. penitus tollitur.

Tertiò non ob. quòd elapsis quatuor mensibus creditores sibi prospexerunt per retentionem scutorum triginta mēstruorum referuatorum D. Hostilio.

Quia huiusmodi prospectio creditorum non solum intelligitur intra tempus quatuor mensium, sed etiā do nec accesserit Dom. Franciscus, vt patet ex illis verbis, & intra d. tempus, & donec accesserit dictus Franciscus, deponatur &c.

Vltimò non ob. si diceretur, praemissa procedere in principali promittente, non in fideiussore, quia tempus adiectum fideiussioni stat limitatiuè, non dilatiuè, vt in terminis voluit Imo. in d. §. qui ita. nume. sexto, in fine ver. & hoc in ipso principali, per no. in l. fideiussor. in fin. ff. mand. Et quia hoc consuevit fieri, vt in fideiussione apponatur tempus ad eam limitandam, nam non consuevit quis diutius remanere obligatus, vt fideiussor, ad not. in l. si pro ea. C. mand.

Quia responderet id non procedere in casu nostro, cum Do. Abbas accesserit non solum pro tempore quatuor mensium, sed etiam donec Dominus Franciscus accesserit. Preterea responderet D. Abbatem in casu isto considerari, vt principalem, cum accesserit tāquam principalis principaliter, & in solidum.

CANTVCCII

Siracusan. illegitimitatis. Die Luna, 10. Decembris. 1575.

SVMMA RIVM.

- 1 Iurisdictione delegata Vicario Episcopi per eius obitum, vel remotionem ab officio expirat. ex communi. Observantia tamen communis est in contrarium. nu. 3. Fallit etiam, nisi habitus sit respectus ad tribunal, non autem ad personam. nu. 4.
- 2 Rota solita est semper aequitatem amplecti omisso rigore.
- 3 Sententia lata contra communem opinionem non dicitur nulla.
- 4 Iurisdictionis defectus proueniens ex communi opinione non reddit actum nullum.

DECISIO XII.

IN vna Siracusan. illegitimitatis, cum pro parte Antonij Bellomo contra Petru de Caelestis praetendetur, dispensatione, de qua agitur, fuisse facta, nō à Vicario, cui literę penitentiarię directæ fuerunt, sed ab eius successore, & ad id ostēdēdū, cū p parte eiusdē Antonij instaret, vt eius sumptib. cogeret Petru ad faciendū cōpullari scripturas, ex quarū data apparet deputatio Vicarij successoris: nolui id facere, nisi prius viderē, an istud in

defectus prouenit ex clara, & certa iuris dispositione: at secus quando ex communi opinione.

CANTVCCII

Roman. Palatij.

SVMMA RIVM.

- 1 Fructus sequestrandi sunt licet possessor illis non abutatur, & conuertat in alios vsus, quam fecerit prius ante appellationem, quando adesset difficultas exactionis contra illum in euentum succumbentia.
- 2 Verbum, depopulandi, & dissipandi, quid significent.
- 3 Recusatio nimia praestationis cautionis inducit animum in dicit ad concedendum sequestrum.

DECISIO XIII.

D Vbitaui in vna Rom. Palatij, die 5. Decēbr. 1575. praesuppositis quibdam in facto, an hīdes Petri Vorshj teneatur cauere de restituēdo pensiones Palatij i euetū succubētia, vel illas deponere. In cuius du bij disputatione, fuit disputata qō illa, t an appellatione pedēte fructus sequestrari debeāt, si possessor appellās in proprios vsus illos, vt prius, conuertat. In qua qstione negatiuam pro nō sequestratione tenuit Car. in c. si. in si. de seq. pos. & fruct. motus ex l. Imperatores. in si. ibi, cū depopularentur ab aduersario. de appel. nā ponde rādo verbū, depopulari, inqt tūc dici possessorē depopulare fructus, qñ versatur in ijs aliter, q̄ soleat ipse, vt prudens p̄familias. Hoc idē voluit Io. de Ana. in d. l. Imperatores. §. si. tenens nō esse locum sequestrationi, si eius fructus conuertat in proprios vsus, qā cū appellans nō definit esse possessor, debet fructib. posse perfrui tanq̄ com modo suæ possessionis. eandem sententiam secutus est Rom. in l. si seruum quis. §. praetor ait. nu. 3. ver. quod dictum tñ. ff. de acq. hær. ponderando verbum, depopulare. in d. l. Imperatores. §. si. & verbum, dilapidari. in d. ca. si. quæ verba secundum ipsum accipiuntur in malā partem, & denotant malam fidem, quæ cessat in eo qui fructus in vsus suos moderatē conuertit. late Paris. consil. 41. nu. 44. 45. & 46. lib. 1. Contrarium vt f. sit locus sequestrationi, voluit Inn. in d. cap. si. ita intelligendo illum tex. in verbo, dissipetur, dicens, fructus dissipari ēt si in p̄rios vsus conuertantur, vel distrahantur. & Inno. ibi sequuti sunt Host. in prin. Io. And. pariter in prin. Balante nume. primum, & Anchar. nu. 2. Arch. in ca. quoties. il. 2. ppe. si. & ibi Gem. & Præposit. 2. q. 6. gl. in d. l. Imperatores. in si. in verbo, depopulentur, & ibi Ange. ad si. Imol. nume. 4. in si. & Cuman. ff. de appella. Bald. in d. l. si seruum quis. §. Praetor ait. in si. & ibi Ange. nume. quarto, Imol. nume. 4. late Aretin. nume. 4. idem Bal. in l. si fideiussor. §. si satisfidatum. in si. & ibi Iacobin. de sancto Georg. numero 2. r. ff. qui satisfida. cogan. idem Bal. in cap. 1. §. sancimus. numero secundo, quo tempor. mil. in cer. pet. deb. pulchre Ange. in l. diuus. nume. 7. ff. de pet. hær. ad. Aufter. ad decisio. Tholof. 477. ante med. versic. vel conuertantur in vsum. Curt. dicens hanc esse communem, in tract. de sequestr. nume. 9. plenissime Natt. consil. 584. nu. 1. cum seq. lib. 3. Et hæc opin. videtur probari tum ex ratione Bal. in c. si. nume. 1. quòd nihil refert actoris, qui sententiam obtinuit, quomodo fructus confumentur benè, an malè, & sic, an dilapidentur, dissipentur, vel potius in vsus proprios, vel in vtilitatem, & necessitatem propriam conuertantur, tū ēt secundū Aret. in d. §. praetor ait, nu. 4. ver. & licet, quia possessor appellans dū conuertit in vsus p̄rios,

dicitur esse in dolo, cum lite pendente consumat fructus, quos debet referuare vsque in euentum litis, ita respon- dit dictis Roman. ibi. Vtunque tamen sit, aliqui ex Do- minis dubitabant de veritate istius communis opinio- nis attentis verbis tex. in d. l. Imperatores. §. fi. & d. cap. fi. cum t proprie verbum depopulandi, & dissipandi non videatur significare quamcunque consumptionem, sed eam tantum, quæ perperam fit, ad differentiam eius, quæ fit propter vtilitatem, & necessitatem: & propterea Do- mini considerando particulariter circumstantias casus, de quo agitur, cõcluserunt, hæredes prædictos teneri ca- uere de restituendo pensiones, de quibus agitur, in ca- su succumbentiæ, vel eas deponere, cum prædicti hære- des in Italia nihil possideant, & sint layci, & habitent in Flandria loco remoto, nõ tuto, nec immediate sedi Apo- stolice subiecto, vbi executio est valde difficilis, cum iu- dices brachia secularia sine Regis beneplacito non exe- quantur. Accedit etiam, quod in animum Dominorum iniecit suspicionem nimia t recusatio præstationis cau- tionis, ex quibus circumstantijs colligitur responsio ad decis. Put. 164. in vna Tirafonen. lib. secundo, licet enim ibi decisum fuerit, sequestrandum non esse, nisi proba- retur possessorem abuti fructibus conuertendo illos in alios vsus, quàm fecisset prius in prima instantia, vel an- tequam lis moueretur, nihilominus illa decisio fuit ibi limitata, nisi alia causa probaretur, quæ in casu nostro dicitur esse nimia difficultas executionis, quæ quodam modo videtur esse proxima impossibilitati.

CANTVCCII

Caurien. sine nullius iurisdictionis. Die Veneris, 2. Decembris. 1575.

SVMMA RIVM.

- 1 Priuilegium concessum alicui in fauorem totius ordinis, & priuilegium concessum priuato, differunt.
- 2 Priuilegium quotiescunque est impetratum per nuncium, vel procuratorem, ius priuilegij statim queritur priuilegiato à die datæ, & ante eius scientiam.
- 3 Prælati dicitur procurator.
- 4 Mandatum speciale requiritur ad acceptanda beneficia, non autem impetranda priuilegia. & nu. seq.
- 6 Priuilegium favorabile prodest priuilegiato, etiam ante eius notitiam, non tamen efficaciter.
- 7 Donatio longe differt à collatione beneficiorum ecclesiasticorum.
- 8 Gratia seu priuilegia equiparantur legatis.
- 9 Legatum acceptatum post aditam hæreditatem acquiritur irreuocabiliter, sed ante reuocabiliter.
- 10 Priuilegij ius acquiritur priuilegiato statim à die datæ, & ante notitiam illius. Contrarium tamen, quod solum à die notitiæ acquiratur, vide nu. seq.

DECISIO XIII.

Quoniam in propositione dubij, an per concordiam anni 1553. inducta fuit renunciatio priuilegij Leonis ex parte Militiæ, Domini restrinxerunt se ad illam difficultatem, an Carolus Quintus potuerit præiudicare Militiæ ad istud effectum, & dixerunt prius videndum, an ante d. concordiam, & à quo tempore ius d. priuilegij fuerit Militiæ quæsitum, quod dubium propositum die 2. Decembris, 1575. resolutum fuit ad fauorem Militiæ, ex pluribus. In primis ex di-

cto Barba. in proem. clem. §. hæc sanc. nu. 48. in fi. vbi distinguit inter priuilegium cõcessum alicui in fauorem totius ordinis, & priuilegium cõcessum alicui priuato, vt illud statim liget, non attenda notitia priuilegiari: hoc verò proficit ignorantia, sed non efficaciter antequàm sciat. & primum caput huius distinctionis, quod spectat ad casum nostrum, probatur secundum eum in l. pen. C. de decur. libro 10. vbi constitutio priuilegiatiua Zenonis facta ad fauorem ordinis Decurionum, vt patet in princ. dicitur ligare à die promulgationis, vt in fi. ibi, cõstitutione ex die quo promulgata est, suas vires obtinere cum quo dicto Barb. licet Domini pertransierint, cū non inuenerint illud ab aliquo reprobari, nihilominus noluerunt se in eo omnino fundare, cum de veritate illius nosset forsan dubitari.

2 Secundò moti sunt Domini, quia t quotiescunque priuilegium est impetratum per nuncium, vel procura- torem, tunc, quia concurrat voluntas priuilegiati cum voluntate concedentis, ius priuilegij queritur priuilegiato statim à die datæ, & ante eius scientiam. ita post Innoc. & Hof. tenet Ioan. And. in c. 1. num. 7. versicu. dicit Innoc. & ibi Anchar. num. 6. versic. quoad primam ibidem in §. ex parte. Butr. num. 3. Claud. in l. fina. nu. 99. ff. de const. At in casu nostro priuilegium Leonis fuit im- petratum per Carolum Quintum, qui erat Magnus Ma- gister Militiæ, & consequenter procurator ipsius, cū Præ- latus t dicitur procurator. cap. fi. 1. 2. q. 1. not. Dec. in ca- edoceri. num. 2. de rescr. Merito &c.

4 Non obstat quod pro parte Episcopi dicitur, nempe t istud procedere in procuratore habente speciale mandatũ ad impetrandum, iuxta larè tradita per Didac. Couar. alios congerentem, lib. 3. var. resolut. c. 16. num. 4.

Quia respondetur, mandatũ speciale requiri ad ac- ceptanda beneficia, & in his terminis loquitur Didac. & alij per eum allegati, non autem ad impetranda priuile- gia, tunc t enim sufficit generale, vt per glo. magnam. in fi. Hof. Ioan. And. & Butr. Imo. Abb. & late Fely. num. 10. in c. nonnulli. §. sunt & alij. de rescr. glo. 1. in cap. ad au- res. & ibi Abb. in fi. eodem tit. Abb. in cap. innotuit. nu- me. 10. ver. locus est. de elect. & in terminis, vt non requi- ratur speciale mandatũ ad impetranda priuilegia, post Rom. tradit Fely. in d. §. sunt, & alij. nu. 10. prope fi. vers. & procedit ista fallentia.

Terriò placebat Dominis opin. Card. in proem. clem. §. vniuersitati, numero quinto, versicu. & potest sal- uari, vbi vult t priuilegium favorabile prodest priuilegiato etiam ante eius notitiam, non tamen efficaciter, quam opin. sequitur Dec. in cap. secundo, numero deci- mo septimo, prope fin. versicu. & ideo melius, extra de constitut. declarans priuilegiato ignorantia ius priuilegij statim acquiri ad effectum, vt reuocari non possit, non tamen acquiri cum effectu ante notitiam. sequuntur etiam Bero. in d. cap. secundo, nume. quadragesimo octa- uo, ante med. versicu. dominus autem Card. & ibidem Mant. ante num. quadragesimum sextum, vers. & tan- dem dicendum. hoc idem sentit Bal. in l. fina. num. septi- mo, ff. de constitut. dicens ex gratia Principis ignorantia acquiri ius beneficii. capitu. fi. tibi, de præben. lib. sexto, non tamen ius exercitij. argumen. l. pen. ff. de eo qui pro- tur. & istud idem latius voluit idem Bal. in l. falsus. nume- ro vigesimo primo, versic. priuilegia. C. de furt. in quibus, priuilegia continentia actum in se perfectum statim si- gnata supplicatione esse gratiam perfectam, & plenum ius acquiri, nec reuocari morte concedentis, & habere vim constitutionis, & ius quæri etiam ignorantia, cum gratiæ æquiparentur legatis. l. cum pater. §. 2. ff. de leg. 2. & Bal. in prædictis locis refert, & sequitur Fely. in d. c. 2. nu. 7.

nu. 7. sub 3. limi. & ibi Barb. nu. 63. concludens ius priuilegij acquiri priuilegiato absentia, non tamen efficaciter.

Non obstat pro responsione huius fundamētũ inform. Episcopi dicunt illud procedere secundum terminos d. c. fi. tibi, cuius dispositio locum habet in gra concessa ex necessitate officij, vel in executione prædieris obsonis cū ordinarius teneat conferre beneficia vacantia, licet in spe- cie alicui non obligetur. c. relatum. & ibi no. de præben. ita declarat Rip. in rub. de verb. oblig. nu. 27. vers. 3. obliga- gatur. At tunc si gratia concedatur ex mera liberalitate, vt late per Didac. lib. 3. variat. resolut. c. 16. nu. 1. vers. addit præterea. vbi post Bar. Castren. Imo. & Abb. cõstituit dif- ferentiam inter gratiam cõcessam ex necessitate officij, & gratiam concessam ex liberalitate, vt illa ante notitiã, & acceptationem eius, cui concessa est, reuocari nõ pos- sit: hæc vero sic. Vnde secundum inform. pro parte Episco- pi, tunc ius priuilegij acquiritur ignorantia ad effectũ, vt non possit reuocari, quando priuilegium est concessum ex necessitate officij: tunc in priuilegio concessio ex li- beralitate: tunc. n. ius illius ignorati minime acquiritur, cū illud ante notitiã, & acceptatione priuilegiati re- uocari possit. l. 2. §. sed & si quis. & l. absentia. ff. de donat.

7 Non obstat inquam hæc responsio, quia t procedit in donatione longe differenti à collatione beneficiorũ ec- clesiasticorum, & ita loquuntur Didac. & alij per eũ alle- gati. At secus in gratijs, vel priuilegijs, quæ t legatis eq- parantur, vt per Bar. in l. omnes populi. nu. 37. in fi. ff. de iust. & iur. Bal. in d. l. falsus. nu. 2. 1. prope fi. Barb. in d. c. 2. nu. 63. & ibi Bero. nu. 48. circa med. Vital. in proe. clem. §. nunc igitur. nu. 48. cum similib. quorum legatorum ius etiam ignorantibus acquiritur. d. l. cum pater. §. secundo, licet t huiusmodi ius queratur reuocabiliter: tunc autẽ acquiritur irreuocabiliter, & sic cum effectu, quãdo adi- ta fuit hæreditas, & legatum acceptatum, vt post Barto. declarat in terminis nostris Bero. in d. ca. 2. nu. 48. circa med. & licet Bald. in d. l. fi. & in d. l. falsus. item Barbar. & Mant. in d. c. 2. allegauerint d. c. fi. tibi. non tamen restrin- xerunt ad priuilegium, vel gratiam concessam ex necessi- tate officij, & sic ad collationem ecclesiasticorum benefi- ciorum, sed locuti sunt de gratijs, & priuilegijs genera- liter, & propterea eorum allegatio de d. ca. fi. tibi. debet intelligi in simili. vt expresse in simili allegat Barb. in d. proem. clem. §. hoc sanc. nu. 48. in fi. Minus quoq; obstat secunda responsio adducta pro parte Episcopi, q̄ prædicta conclusio Card. Dec. Bero. & aliorum non faciat ad pro- positum nostrum, quia ipsi loquuntur de reuocatione pri- uilegij faciendã per concedentem: at nos agimus de re- uocatione faciendã per impetrantem, quo casu intrat di- stinctio Inno. in c. ex conquestione. nu. 3. & ibi Card. in fi. vel distinctio Abb. ibid. nu. 1. extra de rest. spol. Siqui- dem respondetur, quod ius priuilegij acquiritur igno- rantia ad effectum, vt non possit reuocari per impetra- ntem, cum non debeat plus posse impetrans, quàm conce- dens. Et quantum ad dist. Inno. vel Abb. illa est extra pun- ctum, & tangit aliam difficultatem per Dominos refer- uatam, an scilicet Carolus Quintus potuerit in præiudi- cium Militiæ renunciare priuilegio Leonis.

Quartò, & vltimò moti sunt Domini, quia in casu isto pro Militia non solum extat opin. Bart. in d. l. omnes po- puli. nu. 37. volentis t ius priuilegij acquiri priuilegiato statim à die datæ, & ante notitiã illius, quæ opi. fuit Innoc. & Arch. in c. primo, de conce. præben. in sexto, & Paul. Alezar. in proem. clem. quos refert Card. ibidem in §. vniuersitati, nume. 5. & ibidem voluerunt Brun. nume- ro 18. Imol. nume. 5. versicu. item aduerte. in d. capitu. 1. de constitut. Vital. in d. proem. clem. §. nunc igitur, nume- ro 48. Caccialup. in d. l. omnes populi. nume. 144. Crot.

10 puli. nu. 37. volentis t ius priuilegij acquiri priuilegiato statim à die datæ, & ante notitiã illius, quæ opi. fuit Innoc. & Arch. in c. primo, de conce. præben. in sexto, & Paul. Alezar. in proem. clem. quos refert Card. ibidem in §. vniuersitati, nume. 5. & ibidem voluerunt Brun. nume- ro 18. Imol. nume. 5. versicu. item aduerte. in d. capitu. 1. de constitut. Vital. in d. proem. clem. §. nunc igitur, nume- ro 48. Caccialup. in d. l. omnes populi. nume. 144. Crot.

nume. 127. Sed etiam ad fauorem Militiæ facit opi. con- traria, vt priuilegiato à die notitiæ acquiratur ius priuilegij. quam tenent glo. Ioan. Monach. Ioan. And. Ancha- ra. Dom. & alij in capitu. primo, de concessio. præben. in sexto, Card. in d. proem. clem. nume. 5. Abb. in d. capitu. secundo, nume. 7. Fely. num. 7. in 3. limit. Dec. nu. deci- mo septimo, Bero. num. 48. & Mant. num. 45. Rom. Ant. Alexan. & alij in l. qui absentia. ff. de acquir. possess. Barto. Alberic. & ceteri, & præcipue Iaf. nume. 46. cum seq. & Claud. nume. 96. versicu. secundo principaliter. in dicta l. fina. ff. de constitut. & hanc opinionem communem esse testantur Abb. in d. cap. secundo, numero septimo, Claud. in d. l. fina. sub nume. 97. & ibi Iaf. num. 47. & 51. vtrobique asserens hæc esse communem Legistarum, & Canonistarum, quæ opi. probatur secundum omnes in d. ca. j. ex parte. ibi, quæ vim suam habent mox, cum ad illos, quibus conceditur, perueniunt. Quod autem in ca- su nostro hæc communis opinio faciat pro Militia, & cõ- sequenter, quod illa habuerit notitiã priuilegij Leo- nis, constat ex eo, quod illud inseruerit in libro distini- tionum, & actuum capitularium, quæ insertio facta fuit de anno 1552. & sic ante concordiam, de qua agitur, & propterea Domini firmarunt resolutionem, videlicet, ius dicti priuilegij quæsitum fuisse Militiæ saltem à die in- sertionis illius in d. libro.

CANTVCCII

Callaguritan. bonorum. Die Ven. 13. Ianuarij. 1575.

SVMMA RIVM.

- 1 Masculi proprie dicuntur tam qui descendunt ex linea ma- sculina, quàm femina: nisi aliud suadeat subiecta ma- teria. ex magis communi. cum nu. 2.
- 3 Maioricatus, & primogenitura instituitur causa conser- uandæ agnationis.
- 4 Femina exclusa non censentur exclusi eius descendentes masculi.
- 5 Causa exclusionis cessante debet etiam cessare exclusio.
- 6 Inhabilitas persone non attenditur ex qua quis prouenit, quando est vocatus ex persona propria.
- 7 Fallit in emphyteusi, & alijs similibus, in quibus habetur ratio conseruationis agnationis. nu. 7.
- 8 Proximior de linea eius qui est admissus, succedere debet.

DECISIO XV.

Domini steterunt in decisio, nempe, Bartholomeũ præferendum esse Francisco. & ratio est, quia Gundifalvus, & Therosa testantes ad eorum hæ- ræditatem, & bona, de quibus agitur, vocarunt habi- liorem, ad adimplendam eorum voluntatem consistente in administratione annuierarij perpetui, vt apparet ex illis verbis codicillorum ibi, & magis idoneo, vt possit adimplere d. nostram voluntatem, quæ est istud annuier- sarium perpetuum: & propterea in testamento præteritũ masculum femina, & ex masculis maiorem minori, & demum clericum omnibus prædictis, quasi ad admini- strandum d. annuierarium magis idoneus sit masculus, quàm femina, & ex masculis magis qui est maior, quàm qui minor, & magis clericus etiã minor, quàm layci, & sic habitas in casu isto colligitur ex tribus qualitati- bus, videlicet masculinitate, maiortate, & clericatu, & qui plures habet qualitates, habilior iudicatur. Vnde cū in Bartholomeo plures concurrant qualitates, quàm in Francisco (ille enim omnes tres habet, hic solum duas,

masculinitatem & clericatum) consequens sit, Bartholomæum Francisco præferendum, & eò magis, quòd clericatus Bartholomæi ratione sacerdotij præualeat clericatus Francisci.

Non obstant exemplo deducta pro parte Francisci. In primis non obstat, quòd masculinitas Francisci tanquam descendens ex linea masculina sit potior, & magis attendenda, quam masculinitas Bartholomæi proueniens ex fœminina.

1 Quia respondetur. Primò, æquè propriè dici masculinos tam eos qui descendunt ex linea masculina, quam qui ex fœminina, vt per Castren. in l. i. nume. 3. & ibi Corne. col. 4. sub num. 2. ver. an autem dicatur. C. de cond. in ser. Soc. in l. Gallus. §. nunc de lege. in fi. & ibi Claud. nu. 14. ff. de libe. & posthum. Curt. iun. consil. 4. num. 24. ver. sex to aduertendum. late Rub. Alex. consil. 2. nu. 1. 1. 2. 13. & 14. & inter conf. Brun. consil. 9. nu. 7. & consil. 10. nu. 5. & 6. Soc. iun. consil. 2. nu. 2. 1. & seq. lib. 3. Bero. alios allegans consil. 77. nu. 1. lib. 2. Ruin. consil. 49. nu. 2. ver. sed tamen. & nu. 3. lib. primo, Mandel. consil. 86. nu. 4. ver. si. tamen veritas est. vbi concludit, veritatem & magis communem opin. esse, vt sub verbo masculorum, etiam proprietate sermonis inspecta, comprehendatur omnes mascululi, tam descendentes ex fœminis, quam ex masculis, nisi aliud suadeat subiecta materia, puta feudi, vel conseruationis agnationis, vel expressa mēs disponentis. At in casu nostro non agitur de feudo, nec de maioratu, vt mox deducemus, nec habita fuit ratio ad conseruandam agnationem, vt iam resolutum fuit, nec constat de expressa mente disponentis. Merito &c.

2 Secundò masculinitas in casu nostro fuit considerata ratione maioris idoneitatis, quæ magis consistit in masculis, quam in fœminis, vt supra diximus. & hæc ratio habilitatis cum consistat in ipso sexu masculino, tã equè locum habet in masculis descendentibus ex fœminis, quam in masculis descendentibus ex masculis.

3 Tertiò esto testatores sensisse de masculinitate ex masculis descendente, nihilominus hæc masculinitas non expressa, sed tacita erit: & propterea, cum in Bartholomæo duæ qualitates expresse interueniant, videlicet, maioritas, & clericatus, & illæ quidem efficaciores ratione sacerdotis, in Francisco verò adint duæ qualitates, vna expressa, quæ est clericatus, altera tacita, quæ est masculinitas descendens ex masculis, cum quæ duæ qualitates expresse vincant vnã expressam, & alteram tacitam, sequitur, vt Bartholomæus præferatur Francisco.

4 Secundò non ob. leges Part. & Taur. loquentes de successione maioratus, quia testatores ad hereditatem, & bona, de quibus agitur, vocarunt filium maiorem, non ratione maioratus, sed ratione maioris ætatis, & temporis, vt expresse cauetur in codicillis. Id quæ confirmatur, tum quia in casu nostro non fuit habita ratio conseruandi agnationem, & tamen & maioratus, & primogenitura instituitur causa conseruandæ agnationis, vt per Didac. libro 3. var. resolut. cap. 5. nume. quinto, post Preposit. in cap. ius naturale. nume. vndecimo, verfic. & per idemmet respondetur. distinct. prima Soc. consil. 47. numero sexto, libro 3. Aym. consil. 266. nu. 3. tum etiam quia testatores prætulerunt filium clericum etiam si esset minor omnium.

5 Tertiò non ob. quòd cum Maria fuerit semel exclusa per Io. censentur descendentes Mariæ, & sic Bartholomæus exclusi, ad late tradita per Tiraq. de iur. primig. q. 12. num. 15. cum seq.

6 Quia & ratio exclusionis Mariæ cessat in Bartholomæo: ideo enim Maria fuit exclusa, quia ei tanquam fœminæ præferbatur Ioannes masculus. Vnde & cessante

causa exclusionis in persona Bartholomæi, debet etiam ipsa exclusio cessare, vt per Sarnen. ad reg. de trien. q. 14. nu. 12. & late per Tiraq. cessant. cau. par. 1. nume. 94. Cephal. consil. 103. nu. 13. lib. 1.

7 Quartò non ob. quòd magis attenditur qualitas personæ, à qua prouenit is, qui vult admitti, quam qualitas personæ volentis admitti.

8 Quia istud procedit in materia representationis, in qua nos non sumus, cum Bartholomæus sit vocatus in testamento, & sic non ex persona Mariæ exclusæ, sed ex persona propria, quo & casu non attenditur inhabilitas personæ, ex qua quis prouenit, vt per Barto. in l. libero. rum. numero 16. de verborum significat. Cyn. & Bald. in auth. cessante. C. de legiti. hæred. Aretin. in d. §. nunc de lege. colum. tertia, ante nume. 53. verfic. sed ista ratio, & ibi Socin. nume. seprimo, Corn. consil. 116. num. duodecimo, & seq. lib. 2. Rub. d. consil. 2. nume. decimotertio, & seq. Ruin. consil. 49. & consil. 120. num. decimo quinto, lib. j. Soc. iun. consil. 2. num. 20. 21. 22. lib. 3. Cephal. consil. 103. nu. 12. ad fi. lib. j. cum similib.

9 Non obstat. quod in & contrarium sit communis opinio, de qua testatur Claud. in d. §. nunc de lege. sub numero tertio, & voluit Ruin. consil. decimo octauo, ante numerum decimum lib. 3.

10 Quia quantum ad communem opinionem assertam per Claud. illa procedit in diuersis terminis, scilicet in emphyteusi recepta pro se, & descendentes suis masculis, & sic, quãdo est habita ratio conseruationis agnationis, & ita procedit etiam Aretin. per Ruin. allegatus d. consil. decimo octauo, vt declarat Soc. iun. d. consil. 2. nume. vigesimoprimo, Accedit, quòd si habilitas personæ, ex qua quis descendit, attenderetur in casu nostro, sequeretur, vt fœmina, vel masculus ætate minor, vel laycus proueniens ex masculino iam admisso præferretur masculo ætate maiori, vel clerico prouenienti ex fœminam iam exclusam, quod expresse repugnaret voluntati, & intentioni testantium.

11 Quintò non ob. quòd cum dicta bona, de quibus agitur, semper spectauerint ad Ioannem, & non ad Sanctium, cum quæ Ioannes fuerit admittus, & indebitè exclusus à Sanctio ob qualitatem clericatus superuenientem in eo post admissionem Ioannis, sequitur Franciscum nepotem Ioannis tanquam eius proximiorum admittendum esse, quia & postquam aliquis est admittus, semper, qui est ei proximior de linea eius, debet admitti, vt per Doct. in c. licet. de vot. & Tiraq. de iur. primig. q. 40. nu. 1. cum seq.

12 Quia respondetur negando bona ista semper spectasse ad Ioannem, & non ad Sanctium post obitum Ioannis, quia licet Sanctius forte potuerit de iure ob superuenientem qualitatem clericatus excludere Ioannem iam admittum, tamen post mortem Ioannis huiusmodi bona non ad Didacum filium Ioannis, sed ad Sanctiũ spectabant, tum quia Sanctius, cum esset filius Catherinæ, prius in testamento vocabatur, tum quia ætate maior, tum etiam, quia clericus erat. Quare &c.

CANTVCCII

Callaguritan. Portionis de Amarita. Die Veneris, 27. Ianuarij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Clericus idoneus præsumitur ad beneficium obtinendum.
- 2 Illiterati penitus sunt inhabiles ad beneficia obtinenda, & numero 4.

Fallit

Fallit in beneficio simplici. ibidem.

- 3 Illiteratus penitus is dicitur, qui non habet aliqua principia.
- 5 Sciens parum etiam sine spe plus proficiendi, dicitur habilis ad beneficia nõ requirentia scientiam vel magnam curam.
- 6 Præsentatio vt valeat, sufficit illam fieri de habili, licet potuerit fieri de habilitiori.
- 7 Pauper præsentatus debet præferri in institutione. & numero 10.
- 8 Habilis de iure communi est potentior habilitate de iure speciali.
- 9 Habilem præsentari non sufficit, si reperitur habilitior. Quod procedit in foro conscientie: secus in foro fori.
- 10 Mandatum ordinarij de præsentando aliquem, intelligitur de magis idoneo quam præsentatus à patronis.
- 11 Præsentatio facta de aliquo magis sufficienti redditur nulla ex defectu intentionis eo minus sufficienti reperto.

DECISIO XVI.

12 Quoad primam partem dubij, an constet de habilitate Ioanis de Madrugã ad beneficium, de quo agitur, Domini dixerunt constare, tum ex clericatu ipsius, tum quia & clericus præsumitur idoneus ad beneficium obtinendum. vt per Abb. in c. fin. num. 5. in vlt. not. de præsumpt. & probatur in c. accepimus, de æta. & qualitat. ibi, eo præsertim quod ad obtinendum ecclesiasticum beneficium eos debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti. tum ex deputatione eiusdem Ioannis ad curam animarum exercendam facta ab ordinario etiam post Concil. Trident. Nec obstat. relatio examinatorum referentium d. Ioannem mediocriter legere, satis parum construere, & eundem canere.

13 Quia respondetur in primis, huiusmodi relationem non includere totalem illiteraturam, quæ & requiritur ad inducendam inhabilitatem ad beneficia. c. percipimus. & ibi glof. distinct. 34. cap. j. & ibi glof. Archid. Gemin. Præpos. & alij. distinct. 36. Archid. Gemin. Anchar. Franc. & ceteri. in c. fin. de temp. ordin. lib. 6. Innoc. Hostien. Ioan. And. & Compof. in c. cum in cunctis, de electio. Innoc. & Ioan. And. in c. cum nostris, de concess. præben. Lamber. de iurepat. lib. 2. par. j. q. 9. artic. 24. num. 2. verfic. quod debet, fol. 99. secundum vltimam impress. Bernard. Diaz. in prax. crim. canoc. cap. 18. post princ. Rebuff. in prax. benef. par. j. tit. de cleric. & à quib. & quom. green. nu. 27. & de pacif. possess. nu. 263. & penitus & illiteratus is dicitur, qui nõ habet aliqua principia, ita Præposit. in d. c. j. distinct. 36. num. 2. post med. verfic. & propterea, vel qui est penitus inciscus literarum, secundum Lamber. vbi mox supra. Vel qui nullas aut modicas scit literas, vt pote, quia scit tantum legere & scribere in vulgari. ita post Barbat. tradit Rebuff. de pacif. poss. nu. 262. Secundò responderetur, penitus illiteratum esse inhabile ad & beneficia curata, vel in quibus requiritur industria & consilium, vt in canonicatu, cathedrali: at secus in beneficio simplici, vt declarat Rot. decis. 13. nu. 4. de probat. in antiq. Straphil. de liter. grat. in 9. form. expect. nume. 23. Tertiò videtur suspecta huiusmodi relatio examinatorum, tum ex tot licentijs exercendi curam animarum d. Ioanni ab ordinario concessis, tum ex eo quod d. Ioannes (vt notum est) latinè loquitur. Quartò in omnem euentum etiam si verum esset, d. Ioannem parum construere, tamen & parum sciens etiam sine spe plus proficiendi dicitur habilis ad beneficia non requirentia scientiam vel magnam curam, vt in Abbatia monachorum, vt per Imo. in clem. j. num. 7. & ibi Vital. num. 49.

de ætat. & qualita.

14 Quantum ad secundam partem dubij, an. scilicet habilitas d. Ioannis sufficiat in casu, de quo agitur, Domini dixerunt sufficere. Quia & de iure communi regulariter ad effectum validitatis præsentationis sufficit illam fieri de habili, licet potuerit fieri de habilitiori. glof. in c. constitutus, il. 3. & ibi But. num. 15. Abb. num. 7. in fi. Franc. nume. 4. Præpos. num. 16. & 18. prope fin. & Dec. num. 5. de appel. Rocch. de Curt. de iurepat. in verbo, honorificum, num. 42. verfic. crederem tamen. Lamber. eo. tract. lib. 2. par. j. q. 10. artic. 3. fol. 104. cum seq. secundum vlt. impress. vbi hanc materiam latissimè tractat, & num. 25. ver. sed si non appellaretur. concludit electione de idoneo facta à maiori parte eligentium valere & tenere, licet potuerit fieri de magis idoneo, dummodo non fuerit appellatum ante electionem, & plenissimè hanc sententiam prosequitur Bero. in c. quoniam, num. 102. de iurepat. & est decis. Paleot. 57. aliàs 81. Et si prædicta procedunt in habili electo vel præsentato à maiori parte eligentium, vel patronorum, quantò magis habebunt locum in casu nostro, in quo d. Ioannes ab omnibus patronis præsentatus fuit, præsertim cum sumus in beneficio simplici, quo casu magis procedunt præmissa, vt in d. decis. Paleot. in fi. & & præsertim etiam, quòd d. Ioannes est valde pauper, quo casu intrat limitatio Rocch. de Curt. vbi supra, nume. 42. verfic. secundo crederem. post Hostien. & But. in c. cum, de æta. & qualitat. sequitur Lambert. loco citato, nu. 23. ante fin. verfic. limitatur secundo. Dec. consil. 452. num. 14. Et maxime quòd quæ, quòd d. Ioannes est habilis de iure communi, eius vero aduersarius fuit habilitatus per viam dispensationis & priuilegij, & & potentius est ius commune, quam priuilegium. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testamen. milit. ita in proprijs terminis Dec. d. consil. 542. num. 13. in fi. & seq.

15 Non obstant in contrarium adducta.

16 In primis non obstat. constitutio numeri iubens præsentationem fieri de magis habili, & magis idoneo, quia illa intelligitur in concursu inter plures præsentatos, vt ex ipsis magis habilis & magis idoneus præsentetur, & instituat, vt patet ex constitutione declaratoria: at secus, quãdo vnus tantum præsentatur, vt in casu nostro. Præterea etiam si essemus in casu prædictæ constitutionis, nihilominus de iure communi præsentatio d. Ioannis valet & tenet, per supradicta.

17 Nec quicquam facit, quòd in electione vel præsentatione & clericorum non sufficit præsentari habilem, si reperitur habilitior. vt per Lamber. vbi supra, num. 16. verfic. tu circa hoc aduerte. Quia præterquam quod Lambert. non loquitur de beneficio simplici, & præsentato paupere, vt in casu nostro, accedit, quòd ipse loquitur inspecto foro conscientie ratione peccati, non inspecto foro fori ad effectum validitatis electionis vel præsentationis, vt ex præcedentibus & subsequentibus verbis ipsius aperte colligitur.

18 Secundò non obstat. mandatum ordinarij de præsentando Petrum aduersarium d. Ioannis, & non alium, qui ei de & iure præferri non debet. iuxta trad. per Lambert. in prædicto loco, prope fin. ver. possit limitari. Quia Lambert. loquitur in valde diuersis terminis, videlicet, quando patroni sprete iussione superioris de præsentando idoneiorem, præsentarunt minus idoneum, non pro bono ecclesie, sed pro priuato eorum interesse, quod cessat in casu nostro, in quo beneficiati pro exoneratione suarum conscientiarum præsentarunt d. Ioannem tanquam magis sufficientem & bene meritum. Deinde Lambert. loquitur respectu vulnerationis conscientie patronorum: at secus respectu validitatis præsentationis, quia vt ipse inquit,

inquit, tenet præsentatio, cum iustu superioris facta fuerit sine causa, licet posset dici præsentantes vulneralle eorum conscientiam.

Tertiò non obft. quòd d. Ioannes fuerit præsentatus tanquam magis sufficiens, vnde cum ipse non fit talis, sequitur præsentationem nullam esse ex defectu intentionis præsentatium, ad not. per Gigan. de pens. q. 2. 2. num. 1. 5. Siquidem respondetur nõ intrare in casu nostro huiusmodi nullitatem præsentationis ex defectu intentionis beneficiatorum, quia cum ipsi haberent continuã conuersationem cum d. Ioanne, debuerant habere notitiam qualitatũ illius, & sic non poterant errare, & cõsequenter eorum intentio deficere, & præsentatio d. Ioãnis tanquam magis sufficientis & bene meriti debet intelligi quoad mores & vitam ipsius, de quo beneficiati erant nimis satisfacti, vt patet in instrumento præsentationis.

CANTVCCII.

Hispalen. iuris votan. Die Lunæ, 6. Februarij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Incorporatum quasi possessio per vnum actum acquiritur.
- 2 Vniuersalis quasi possessio iuris conferendi omnes canonicatus, dignitates & portiones tam integras quam dimidias, extenditur etiam ad portiones nouiter erectas. & num. 9.
- 3 Iuris exercendi simplicem iurisdictionem quasi possessio extenditur de vno actu ad alios comprehensos sub eadem specie.
- 4 Actus vnus quasi possessio inducit quasi possessionem quoad alios sub eadem specie comprehensos.
- 5 Iuris conferendi quasi possessio in aliquare potest in alia subrogari, & naturam subrogatæ rei sapere.
- 6 Quasi possessio de actu contradicito & appellato acquiri non potest.
- 7 Scientia & patientia aduersarij in acquirenda possessione vel quasi, non attenditur in petitorio.
- 8 Mandatum de manutenendo dicitur esse summarissimum possessorium.
- 10 Decimandi fructus vnus fundi quasi possessio, ex quo solum frumentum antea colligebatur, extenditur etiam ad millium.
- 11 Diuersitas speciei, non natura & qualitatũ impedit extensionem quasi possessionis de vno actu ad alium.
- 12 Mandatum ad appellandum ad effectum attentatorum debet exhiberi, & parti appellatæ intimari.
- 13 Causa in appellatione extraiudiciali debet exprimi & probari, vel eius probatio offerri.
- 14 Possessionis generalis vel vniuersalis continuatio excusat ab attentatis commissis in re comprehensa sub eodem genere vel specie.

DECISIO XVII.

ORta controuersia inter Canonicos ecclesiæ Hispalen. ex vna, & Dignitates & Portionarios eiusdem ecclesiæ parte ex altera, super iure cõferendi tres dimidias portiones nouiter erectas pro canonicis d. ecclesiæ, dubitauit die Lunæ, 6. Febr. 1576. an Canonici sint manutenendi in quasi possessione con-

ferendi tres dimidias portiones, vel potius electio siue nominatio cantorum, & traditio possessionis per canonicos facta sit attentata.

Domini quoad primam partem dubij dixerunt, canonicos manutenendos esse. Primò, quia in incorporalibus quasi possessio per vnum actum acquiritur. c. cum ecclesia Sutrina. vbi Abb. num. 2. 3. Rip. num. 5. 2. 3. & 5. 4. de cau. poss. & propriet. Bart. in l. j. §. hoc interdico, nu. 1. versic. sed si pateretur. ff. de itin. act. priu. & in l. scuti. §. si quærat, num. 4. ff. si seruit. vend. Alex. conf. 7. 4. nu. 1. 6. lib. 4. Ruin. conf. 106. num. 9. lib. 5. Crau. conf. 124. nu. 7. cum simil. Secundo, nam illa vniuersalis quasi possessio iuris conferendi omnes canonicatus, dignitates, & portiones, tam integras quam dimidias, in qua quasi possessione Canonici existunt, extenditur etiam ad istas tres dimidias portiones, de quibus agitur, ad trad. per Oldr. conf. 267. num. 10. Abb. conf. 7. 1. num. 2. versic. secundo principaliter, num. 3. lib. 2. Crau. post alios conf. 5. 5. num. primo, versic. sed respondeo, & de antiq. temp. par. 4. sect. j. num. 57. & seq. præsertim, quia Canonici repetuntur in quasi possessione conferendi, non solum generaliter omnia beneficia, sed specialiter dimidias portiones. Merito hæc specifica quasi possessio conferendi dimidias portiones trahitur etiam ad tres dimidias, de quibus agitur. Siquidem quasi possessio iuris exercendi iurisdictionem in vna specie, puta simplicis iurisdictionis, extenditur de vno actu ad alios comprehensos sub eadem specie simplicis iurisdictionis, licet non fiat extensio ad alios actus alterius speciei iurisdictionis, puta meri, vel mixti imperij. Pet. Cyn. Salyc. & alij. in l. j. C. de emancip. liber. Bal. Castren. Inf. Purpur. & ceteri in l. imperium. ff. de iurisd. om. iud. latè Alex. conf. 68. num. 1. 8. lib. 2. Maria. Soc. in c. cum contingat, num. 3. 4. de foro competen. Soc. conf. 111. num. 3. lib. j. Crau. d. sect. j. num. 60. cum alijs adductis per Gabriel. lib. 5. de præscript. conclus. 2. num. 19. pulchre Inf. conf. 16. nu. 58. & seq. lib. 2. Et per quasi possessionem vnus actus induci quasi possessionem quoad alios actus sub eadem specie comprehensos, tradit expresse Soc. d. conf. 111. num. 4. post Ioan. And. in c. dilectus, col. 2. versic. si enim in hac materia, de capel. monac. Vnde cum Canonici sint in quasi possessione cõferendi plures species beneficiorum, & inter alias speciei dimidiarum portionum, sequitur eos esse etiam in quasi possessione cõferendi tres dimidias portiones, de quibus agitur, cum illæ sint comprehensæ sub eadem specie dimidiarum portionum. Tertiò, moti sunt aliqui ex Dominis ex eo, quòd cum istæ tres dimidiæ portiones sint creatæ ex canonicatu Ferdinandi Remires, debent respectu actus conferendi regulari secundum naturam d. canonicatus, quasi in eius locum subrogatæ, ita vt veluti Canonici erant in quasi possessione conferendi dictum canonicatum, ita debent esse in quasi possessione conferendi d. tres dimidias. & ad id placebat dictum Alberi. in l. si vñs fructus, num. 5. versic. contra rusticos. ff. quib. mod. vñs fru. amit. quod sequitur Iacob. de sancto Georg. in tract. de Rhoid. num. 50. Bellon. conf. j. num. 9. Et præmissa secundum vnum ex Dominis confirmabantur ex eo, quòd Canonici tractant de damno euitando, hoc est de non perdendo ius, & quasi possessionem conferendi canonicatum, ex quo sunt creatæ tres dimidiæ portiones, de quibus agitur, quæ quoad actum conferendi, vt supra diximus, videntur successisse in locum d. canonicatus, & è contra Dignitates & Portionarij tractant de lucro captando, videlicet, de lucrando ius conferendi dictas tres dimidias portiones, nõ contèti lucro exonerationis fabricæ, ex cuius redditibus stipendia cãtoribus prius soluebãtur, qui redditus spectant etiam ad

ad Dignitates & Portionarios, cum & ipsi sint administratores fabricæ.

Non obstant allegata pro parte Dignitatum & Portionariorum.

In primis non obft. quòd Canonici per illum actum conferendi istas tres dimidias portiones non potuerint acquirere quasi possessionem, cum ille actus fuerit contradicito & appellatus.

Quia respondetur non constare, contradictionem & appellationem factam fuisse de mandato Portionariorum, licet eorum nomine facta fuerit.

Secundò non obft. quòd requirebatur scientia & patientia Dignitatum, & Portionariorum ad hoc, vt Canonici possent acquirere quasi possessionem conferendi dictas tres dimidias portiones, iuxta l. 2. C. de seruit. & aqua. Abb. in d. c. cum ecclesia, nu. 2. 5. & ibi Rip. nu. 64. cum simil. Quia respondetur id respicere petitorium, an. collatio dictarum trium dimidiarum portionum pertineat etiã ad Dignitates & Portionarios. Nec intrat replicatio de exceptione proprietatis, ad trad. per Rip. in §. nihil commune, num. 81. & seq. Quia nos non sumus in exceptione proprietatis necessario concludente ad exclusionem pensionis, in spoliato beneficio vel aliud iure spirituali, contra quem potest opponi exceptio, quòd sit laicus qui non potest spiritualia possidere, vel in agente ad restitutionem rei vxoris, qui potest repelli exceptione, quòd sit monachus, vel sacerdos, qui vxorem habere non potest. & in his terminis loquitur Rip. & alij per eum allegari. & Crau. conf. 3. 2. num. 4. versic. sexto principaliter, & eò magis, quòd in casu nostro sumus in mandato de manutenendo, & sic in summarissimo possessione, in quo summaria & breuis tantum cognitio requiritur, vt per Castren. num. 3. col. 2. versic. item & illa, lib. 2. Didac. præct. quæst. cap. 5. num. 4. cum alijs adductis per Menoch. de retin. poss. rem. vlt. num. 3. 3.

Tertiò non obft. quòd illa vniuersalis quasi possessio Canoniorum non potest extendi ad istas tres dimidias portiones de nouo erectas, cum iuri & naturæ repugnet actum hominis extendi ad non ens. Ieus qui in prouincia ff. si cert. per. cum multis alijs adductis per vnum ex informãtibus pro parte Dignitatum & Portionariorum.

Quoniam respondetur, quòd sicut habens generaliter omnem decimationem alicuius loci, dicitur etiã habere decimationem noualium, cum præteritæ præsentis & futuræ decimationes eodem iure ei competant omnesq; eodem iure cõferri debent. arg. l. fin. ff. de pign. ita Archid. in c. cognouimus, prope fin. 1. 2. q. 2. quem sequitur ibi Prapof. ad fin. Bald. in auth. excipitur, in fi. C. de bon. quæ liber. Tiraq. in l. bouem. §. hoc sermone, limit. 2. 5. num. 3. ff. de verbo. signif. Ita in proposito Canonici habentes generalem quasi possessionem conferendi omnes dimidias portiones, dicuntur etiã habere quasi possessionem conferendi etiam futuras siue nouas dimidias portiones. Accedit etiam, q; sicut existens in quasi possessione decimandi fructus vnus fundi, ex quo solum frumentum antea colligebatur, dicitur et esse in quasi possessione decimandi millium, quod postea loco frumentum seminatum fuit. Hostien. per illum tex. in c. cum in tua, col. j. versic. & secundum istos. & ibi Ioan. And. post princ. versic. placet tamen. Card. col. 2. versic. Hostien. & Ioan. And. tenent. But. num. 5. versic. vnde dicit. Abb. num. 5. extra de decim. Bal. de præscrip. 2. par. 3. part. prin. q. 2. num. 17. versic. pariter qui præscripuit. Rebuff. de decim. q. 14. num. 18. Didac. dicens hanc esse communem præct. quæst. cap. 37. num. 5. vbi etiam deducit possessionem in vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice, nempe à iure decimandi, prodesse etiam quoad alias

quascunque etiam nouas fructuum species. Ita in casu nostro Canonici existentes in dicta quasi possessione conferendi beneficia, dicuntur etiam esse in quasi possessione conferendi istas nouas dimidias portiones, & sic solũ inspicitur ius conferendi tanquam vna radix, nulla habita differetia, an beneficia sint vetera vel noua, & an vnum sit commutatum, vel translatum in aliud.

Quartò & vltimò non obft. quòd hæc nouæ dimidiæ portiones habent naturam & qualitates diuersas ab alijs dimidijs portionibus. Quia respondetur, tũ quia id non inconuenit, cum soli Canonici cõferant dimidiarum portionem Organistæ, vt deponunt secundus testis ad 1. 6. & quartus testis ad 1. 5. interrogatorium, & tamen dicta dimidia portio habet naturam & qualitates diuersas ab alijs dimidijs portionibus. Tum etiam quòd non diuersitas naturæ, & qualitatũ, sed diuersitas speciei impedit extensionem quasi possessionis de vno actu ad aliũ, vt per Alex. conf. 86. num. 18. prope fin. ver. nam sub illa specie, lib. 2. Crau. de antiq. temp. par. 4. sect. j. num. 62. in fine. Et dimidiæ portiones, de quibus agitur, licet in quibusdam qualitatibus, & circumstantijs differant ab alijs dimidijs portionibus, conueniunt tamen tum in natura primordiali, quia omnes sunt beneficia perpetua, tum etiam in specie, cum omnes sint sub eadem specie dimidiarum portionum.

Circa secundam partem dubij, an electio siue nominatio cantorum & traditio possessionis per Canonicos facta, sit attentata, Domini dixerunt nulla extare attentata, cum nulla esset lis, sine qua attentata non datur, quia (vt informantes pro parte Canoniorum bene deducunt) quantum ad extraiudicalem appellationem per vnum Portionarium interpositam, illa nulla inducit attentata, nec respectu aliorum Portionariorum, de quorum mandato ad appellandum non constat, cum tamẽ de eo ad effectum attentatorum debuerat constare, & parti appellatæ intimari. Achil. decif. 9. de appel. Nec et respectu ipsius Portionarij appellantis, cum in eius extraiudiciali appellatione nulla expressa sit causa: & quãdo etiam expressa fuisset, non fuit tamen probata, vel eius probatio oblata, prout requiritur. Rot. decif. 8. & 44. de appel. in nou. Quantum verò ad commissionem pro parte Canoniorum obtetam, Domini omittis alijs responsonibus dixerunt ex illa non oriri attentata, quia non respicit ius conferendi tres dimidias portiones, de quibus agitur, sed alia, vt ex verbis commissionis apparet, & inform. Canoniorum in facto bene deducunt.

Præterea attentata in casu nostro omnino excluduntur ex capite continuationis quasi possessionis generalis canonicorum, qui vt supra diximus, sunt in quasi possessione generali conferendi omnia beneficia, & in specie omnes dimidias portiones, quæ vniuersalis quasi possessio porrigitur etiam ad tres dimidias portiones, de quibus agitur, cum sub eadem specie dimidiarum portionum comprehendantur. Et ex hoc capite continuationis possessionis generalis, vel vniuersalis excusati attentata commissa in re comprehensa sub eodem genere, vel specie, fuit alias resolutum in vna Hispalen. decimarum, coram Do. meo Seraphino, 11. Aprilis, 1567. & in vna Toletan. dimidiarum annatarum, coram D. meo Robulter. 2. Decembris, 1575.

CANTVCCII.

Roman. casalis monasterij Oddonis. Die Lunæ, 6. Aprilis. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Clausula cum iuramento, apposita in derogatione statutorum

rum facta à Papa extenditur confirmatione Apostolica vel quacunque firmitate roboratis.

- 2 Clausula, latissimè extendendum, operatur vt omnia possint extendi & dispositiue poni.
- 3 Gratia, si in euidentem, redditur nulla & subreptitia ex capite falsæ expressionis.
- 4 Læsiō vt dignoscatur, tempus contractus attendi debet, non autem tempora anteriora.
- 5 Locatio de re ecclesiastica facta à pralato in consanguineos non valet.
- 6 Alienatio rei ecclesiasticæ facta à pralato in consanguineos sine præiudicio ecclesiæ, valet, sicut esset facta in extraneos.
- 7 Fraus quando præsumatur quando aliquid fit per interpositam personam.
- 8 Prohibitus iuris prohibitionem contrahere in sua persona, etiam censetur prohibitus in persona aliorum.

DECISIO XVIII.

Domini dixerunt, gratiam, si in euidetem, de qua agitur, nec subreptitiam, nec nullam esse, & per consequens standum in alijs decisio coram D. meo Robuster. non obstantibus responsonibus, & alijs deductis pro parte beneficiatorum, quæ licet satis tolerantur ex resolutionibus iam factis, tamen specialiter respondendo.

Non obstat quod primo loco dicitur, gratiam huiusmodi subreptitiam, & nullam esse, quasi, quod si Paulo Tertio fuisse narratum, casale, de quo agitur, ab executoribus testamentarijs Cardinalis Capocij fuisse prohibitum alienari, & prohibitionem ab Urbano Sexto, et cum pœna excommunicationis confirmatum, vtiq; vel difficilior, vel non ita facilis ad concedendum redditus fuisset. Siquidem multifariam respondetur.

In primis Paulū Tertium derogasse cōfirmationi huic Urbani Sexti: nā cum prædicti executores fecerint prohibitionem alienationis istius casalis per viam statuti, vt pater in instrumento foundationis & dotationis harum cappellaniarum, cumq; Paulus Tertius derogauerit statutis ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris, cum clausula, iuramento, &c. quæ extenditur confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate roboratis. c. cum aliquibus, de rescrip. lib. 6. sequitur derogasse tam dictæ prohibitioni alienationis, cum facta fuerit per viam statuti, quam etiam Apostolicæ eius confirmationi.

- 1 Secundò respondetur, ex prædicta clausula, latissimè extendendum, cuius vigore omnia possunt extendi, & dispositiue poni, vt hic per inform. pro parte Ersilia, & Brigidæ de magistris.

Tertiò, videtur cessare omnis difficultas ex eo, quod alienatio istius casalis facta fuit in euidentem vtilitatē ecclesiæ: cum. n. tam prohibitio alienationis dicti casalis, quam etiam Apostolica eius confirmatio, non aliam ob causam facta fuerit, nisi propter vtilitatem ecclesiæ, consequens fit, vt etiam si Paulus Tertius specificè sciuisset dictam prohibitionem alienationis, & Apostolicæ eius confirmationem, nihilominus licentiam alienandi dictum casale proculdubio concessisset, cedente alienatione in euidentem ecclesiæ vtilitatem, ad quam solam ipse attendisset, quia iudicasset eam quoque solam à dictis executoribus & ab Urbano Sexto consideratam fuisse. Quando enim constat de euidenti vtilitate ecclesiæ, in qua Papa principaliter se fundat, subreptio non obstat, vt in terminis deducit Ruin. conf. 157. num. 25. versic. nec obstat. & num. 26. lib. j.

Secundò non obstat. d. gratiam, si in euidentem, subre-

- 3 pritiā & nullam esse ex capite falsæ expressionis, cum in ea expressum fuerit, ex casale, de quo agitur, annuatim ducatos 80. duntaxat percipi consueuisse, quod tamen falsum est. ex publico. n. instrumento apparet d. casale pro ducatis 80. & 12. rubris grani locatum fuisse, vt in terminis arguit Dec. conf. 142. num. 6. versic. & particulariter. Quia respondetur, in dignoscenda læsione ecclesiæ, tempus contractus attendi debere, non autem tempora anteriora, ita in terminis Ruin. conf. 35. numero 35. in fine, lib. j. per not. in l. 2. C. de rescind. vendit. & l. verum. §. item non restituitur, de minor. Nec ex maiore perceptione fructuum facta in præteritum probatur tempore contractus tot etiam percipi, vt post Bald. & Alex. subdit Ruin. ibidem. & hoc idem in specie voluit Calder. conf. 5. versic. nec obstat. de rer. permut. in quibus, attendendum esse tempus contractus, & secundum illud de valore rei ecclesiæ iudicandum, nec aliter inspiciendum tempus superueniens, quo res ecclesiæ alienata, vel melioris vel deterioris conditionis effecta reperitur. eandem opin. in indiuiduo sequutus fuit las. conf. 54. nu. 4. lib. j. firmans ad cognoscendam læsionē ecclesiæ ex contractu debere inspicere æstimationem rei tempore contractus, & non ante, vel postea, per plura iura ibi per eum adducta, & las. refert & sequitur Cagnol. in d. l. 2. num. 213. in fi. & num. seq. sed illa locatio pro ducatis 80. & 12. rubris grani fuit facta ante excidium vrbis, & per 40. annos ante istā, de qua agitur. Merito &c.

Tertiò non obstat locatio, de qua agitur, facta fuerit consanguineis Iulij de Magistris vnus ex cappellanis, vt constat ex instrumento agnitionis bonæ fidei hæredis Cardinalis Triuultij, ob quam consanguinitatem hæc locatio de iure non valet, vt in auth. quibuscumque modis. & ibi Doct. C. de sacrosanc. eccles. Quippe respondetur, ideo prohibitam esse alienationem rerum ecclesiasticarum in consanguineos alienantis, quia ob carnis vinculum contra personā ipsius præsumitur: si vero cessat hæc præsumptio, & facta alienatio sine præiudicio ecclesiæ, vt in casu nostro, tunc absque dubio prælatus potest consanguineis sicut extraneis ecclesiæ alienare, vt per Archid. in c. episcopus, in fi. 1. o. q. 2. quem refert & sequitur Card. in clem. j. §. Abbates. ante num. 2. de excess. prælat. & ibi Anch. num. 20. Feder. de Sen. conf. 52. sub nu. 2. Aluarot. in c. j. num. 7. circa med. versic. ex quo nota, quia solet allegari, vbi allegat Iaco. de Beluif. Bal. & Archid. si de inuest. int. dom. & val. lis oriat. Imo. in c. vt super, num. 13. & 14. & ibi latius Abb. num. 18. & 19. de reb. eccles. non alien. plene idem Abb. conf. 41. num. 3. versic. per hoc etiam tollitur, lib. j. Alciat. de præsumpt. regu. j. præsumpt. 29. num. 6. latissime las. in c. j. num. 141. 5. 16. 17. & 18. vbi hanc esse magis communem testatur. qui seu. dare poss. & fusè Curt. iun. in tract. feud. parte 2. q. 7. num. 3. & 4. qui pariter asserit hanc esse magis communem. Iura autem & rationes huius opinionis possunt videri apud Aluarot. Abb. las. & Curt. in locis prædictis, vbi etiam copiosè tractant de multiplici intellectu d. athen. quibuscumque modis. Et prædicta debent absque dubio in casu nostro procedere, cū locatio, de qua agitur, facta fuerit cum debitis solemnitatibus, & in consanguineos idoneos & bonæ conditionis & famæ, & in casu, in quo cessat omnis præsumptio fraudis & læsionis ecclesiæ, quibus concurrentibus cessat omnis difficultas, vt per Doct. præallegatos.

Præterea accedit ad præmissorum corroborationem, quod non omnes cappellani alienantes, sed vnus tantū, idest Iulius de Magistris erat consanguineus illorum, in quos alienatio facta fuit, quo casu tantò magis debet cessare omnis præsumptio, & suspicio læsionis ecclesiæ, cum

cum non sit verisimile alios cappellanos intuitu d. Iulij voluisse in eius consanguineos casale istud alienare in fraudem & præiudicium ecclesiæ.

Quartò & vltimò non obstat, quod cum isti de Magistris, in quos facta fuit alienatio, non contraxerint palam per se, & suo nomine, sed occultè per interpositam personam Cardinalis Triuultij, qui nudum tantum nomen præstitit, vt in instrumento recognitionis bonæ fidei hæredis eiusdem Cardinalis, quo casu quædā. Quod fit per interpositam personam, fraus præsumitur. l. pupillus. §. sanè. & ibi Bart. & Cum. ff. de auth. tut. Felyn. in c. consuluit, num. 22. versic. item illud, de offic. deleg. & in c. cum quidam, num. 10. versic. idem quando, de iure iur. Dec. conf. 235. num. 2. versic. quarta est præsumptio. Quandoquidem respondetur, id procedere stante iuris prohibitione: tunc. n. prohibitus contrahere in sua persona, censetur etiam prohibitus in persona aliorum. & ita procedit tex. in d. l. pupillus. §. sanè. & in l. is qui bonis. ff. de acquir. hæred. cum alijs adductis per Fab. de Monte in tract. de empt. & vendit. 3. q. princ. 6. q. num. 10. vbi hanc declarationem late comprobat. Sed in casu nostro nulla adest iuris prohibitio, quia (vt supra deduximus) potuit de iure fieri alienatio in consanguineos d. Iulij de Magistris. Merito &c.

CANTVCCII.

Roman. Cappellania sanctæ Mariæ Magdalene. Die Veneris, 24. Februarij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Possessio anterior manutenibilis est, & possessioni posteriori præfertur, quæ clandestina præsumitur. Immo sufficit anterioritas possessionis per horam. num. seq. Immo etiam in puncto. num. 3.
- 2 Anterioritas possessionis sufficit per horam, vt manutenibilis sit.
- 3 Immo etiam prioritas in puncto. num. 3.
- 4 Temporis diuturnitas & actuum frequentia requiritur ad probandam consuetudinem: item quod possessio aliter capta non valeat. num. 5.
- 5 Testes deponentes possessionem aliter captam non valere, an probent consuetudinem.
- 6 Consuetudo non inducitur in his quæ vario modo obseruata fuerunt, seu ex actibus difformibus.
- 7 Possessione beneficij adeptus, queritur etiam pronisio rerum & bonorum eiusdem.
- 8 Possessio bonorum beneficij vacantis est penes ecclesiam tanquam personam fictam & representatam.
- 9 Possidens partem principalem alicuius rei intelligitur totum possidere.
- 10 Possidens ecclesiam intelligitur esse in possessione beneficij, non qui possidet bona ipsius.
- 11 Pralato mortuo vel beneficiato, vacat possessio pralaturæ, & beneficij, non autem possessio bonorum.
- 12 Interdictum vti possidetis competit habenti ciuilem pro naturali, quam non habet.
- 13 Canonicus si post adeptam possessionem sui canonicatus reperiat aliquem occupantem bona spectantia ad canonicatum, potest eum expellere, sicut posset possessor reuersus à nundinis.

DECISIO XIX.

Cum tam ex instrumento adeptionis possessionis Ioannis, quam ex depositionibus testium, primi

super 9. artic. & secundi ad 10. interrogatorium, satis constat, Ioannem cepisse possessionem cappellaniæ, de qua agitur, prius quam Andreas per horam vel circiter, ideo resolutum fuit, Ioannem, & non Andream in possessione d. cappellaniæ manutenendum esse. Clara est enim iuris conclusio, & possessio anteriorem manutenibili. lem esse, & præferri possessioni posteriori, quæ clandestina præsumitur. c. licet causam. & ibi Doct. de probat. Bart. in l. si duo, in prin. sub num. 4. ff. vii possid. cum alijs congestis per Menoch. de reu. poss. remed. 3. num. 725. & sufficit anterioritas possessionis per horam. ad not. per Doct. in l. j. ff. sol. mat. & in c. pastoralis. & præcipuè Felyn. num. 5. & Dec. pariter num. 5. de rescrip. cum alijs adductis per Tiraq. de vtroque retract. par. j. §. 1. glof. j. num. 10. & in terminis nostris Ferret. conf. 5. num. 8. in fi. & melius conf. 21. nu. 10. lib. j. Immo sufficit prioritas etiam in puncto. vt per Bal. in l. de reb. nu. 2. C. de donat. ante nupt. Cassad. decis. 20. ante num. 2. de præb. pulchre Dec. in d. c. pastoralis, num. 5.

Non obstant in contrarium adducta.

Et in primis, quod possessio Ioannis non sit capta capitulariter de manu Canonorum, iuxta consuetudinē ecclesiæ sancti Angeli, quæ habet locum etiam in cappellanijs, vt constat tam ex dictis testium ad septimum & octauum interrogatorium, quam ex instrumentis pro parte Andree productis. Siquidem respondetur ex testibus consuetudinem istam minime probari: nam tertius nihil probat, duo verò priores non concludunt, cū non deponant, nec de temporis diuturnitate, nec de actu frequetia, prout de iure requiritur, vt late post alios Crauet. conf. 134. num. 6. plene Rocch. Curt. alios referens & de communi attestans, in c. fin. sect. 8. num. 25. de consuet. secundum par. impress.

Nec etiam dicuntur possessionem aliter captam non valere, quod etiam consideratur Domini in casu simili in vna Camerinen. domorum, 23. Ianuar. præsentis anni coram D. meo Blanchetto.

Nec etiam probatur prædicta consuetudo ex instrumentis productis pro parte Andree, quia ex pluribus instrumentis postea pro parte Ioannis productis constat possessionem cappellaniarum non capitulariter, sed simpliciter captam fuisse, & sic cum ex instrumentis varia colligatur obseruatio, non potest in illis vis fieri. & consuetudo enim non inducitur in his, quæ vario modo obseruata fuerunt, seu non inducitur ex actibus difformibus, vt per Crauet. post alios confil. 96. num. 5. & confil. 133. num. 4.

Secundò non obstat, quod Andreas sit manutenendus in possessione domus pertinentis ad dictam cappellaniam, cum illam priusquam Ioan. cepisset. Quoniam negatur huiusmodi prioritas. Ioannes enim simulatq; adeptus fuit possessionem d. cappellaniæ, censetur etiam acquisiuisse possessionem rerum omnium ad illam spectantium, cum per adeptionem possessionis beneficij queratur etiam possessio rerum & bonorum eiusdem beneficij, vt per Anch. in reg. beneficium, col. vlt. ante nu. 12. versic. & ideo ego dico, de reg. iur. lib. 6. & latius in reg. sine possessione, col. 15. num. 10. in fi. & num. seq. eo. tit. Aret. in l. possideri, in prin. num. 8. & in l. cum hæredes, num. 5. versic. si vero intelligas. ff. de acquir. possess. Bertach. de episc. lib. 3. par. j. q. 56. Lambert. de iurepat. lib. 2. par. 3. q. princ. 11. artic. 9. num. 3. fol. 252. secundum nouiss. impress. Didac. varia. resolut. lib. 3. cap. 16. num. 13. Ferret. conf. 14. num. 4. & 5. lib. j. & conf. 236. num. 10. lib. 2. adde Nat. conf. 562. num. 13. lib. 3. Et ratio huius conclusionis est, quia possessio bonorum beneficij vacantis est penes ecclesiam tanquam personam fictam & represen-

representatam, vt per Innoc. quem ibi Doct. sequuntur, in c. cum super, de cau. poss. & propriet. qua ratione nuntur Anchar. Bertach. Lambert. & Didac. in prædictis locis. Aym. d. conf. 562. num. 23. Afflic. decif. 361. nume. 23. Paris. conf. 24. sub num. 5. lib. j. Accedit etiam ratio absurdi deducta per Anch. in d. reg. sine possessione, num. 12. quod si ad acquisitionem possessionis singulorum bonorum & rerum beneficij esset necessaria corporalis apprehensio, siue usus, esset difficilis huiusmodi possessionis acquisitio, sicut omnes fundi glebas circumambulare. l. 3. in prin. ff. de acquir. poss. & propterea secundum Anch. ibi oportet acquisitionem possessionis omnium bonorum & rerum beneficij referri ad certum subiectum, cuius apprehensa possessione censetur quesita possessio omnium rerum & bonorum beneficij, hoc autem subiectum debet esse ecclesia, quæ prædictorum bonorum dominium & possessionem habet.

Præterea præmissa confirmantur ex decif. Guliel. de Cun. ff. de offic. præf. August. circa questionem cuiusdā 9 ¶ sacristiæ: vnus enim erat in possessione ipsius sacristiæ, alter possidebat reliquias & paramenta eiusdem sacristiæ, concludit ibi Guliel. per illum tex. eum qui possidet partem principalem, id est locum ipsum sacristiæ esse in possessione illius, non autem possidentem reliquias & paramenta. quam decif. sequuntur ibi Alberic. & Bal. 10 qui postea generaliter notat, eum esse in possessione beneficij, qui possidet ecclesiam, non eum qui possidet prædia, & bona ecclesiæ, sequuntur etiam Fran. in c. cōmissa, num. 3. versic. adde prædictis, de elect. lib. 6. Tiraquel. de retract. par. j. §. 36. glof. 3. nu. 5. Nat. d. conf. 562. num. 13. vbi vide.

Tertiò non obit. quod possessio d. domus capta per Andream sit plenior & efficacior possessione Ioannis, cum illa sit naturalis, & civilis, hæc verò civilis tantum, & propterea illa sit huic præferenda. Quandoquidem responderetur.

In primis negando Ioannis possessionem civilem tantum esse: nam capta possessione dignitatis vel beneficij, intelligitur ipso iure sine alia apprehensione transferri possessio bonorum vel rerum ad dignitatem, vel beneficij cum pertinentium, cum ¶ mortuo prælato vel beneficiato vacet possessio prælaturæ, & beneficij, non autem possessio bonorum, quæ ab ecclesia possidentur, vt Bertach. & Lambert. in supradictis locis bene deducunt, & in proprijs terminis hoc idem voluit Paris. conf. 24. nume. 6. 7. & 8. lib. j. Nat. d. conf. 562. num. 15. vbi alios allegat. Vnde quando Ioan. adeptus est possessionem naturalem & civilem cappellaniam, intelligitur statim absque alia apprehensione acquisiuisse etiam possessionem civilem & naturalem bonorum dictæ cappellaniam.

Præterea responderetur, Ioannem manutenendum esse 12 etiam si civilem tantum habuerit, cum ¶ habenti civilem competat interdictum vt possidetis pro naturali, quam non habet: habens enim civilem dicitur turbari per retentionem naturalem, vt per laf. in l. clam posside re. §. qui ad nundinas, nu. 62. ff. de acquir. poss. cum multis alijs cumulatis per Menoch. de retin. poss. remed. 3. num. 22. cum seq. & in terminis nostris voluit Anch. in d. reg. sine possessione, col. 16. num. 12. post med. versic. 13 ex his infero, dicens canonicum post adeptam ¶ possessionem sui canonicatus, si reperiat aliquem occupantem bona spectantia ad canonicatum, posse eum expellere, sicut posset possessor reuersus à nundinis, iuxta l. clam possidere. §. qui ad nundinas, de acquir. poss. & talem occupantem spoliatæ canonicum possessione dictorum bonorum, quam intelligitur quæsiuisse per adaptionem possessionis canonicatus, & non est dubium contra huius-

modi clandestinum occupatorem dari interdictum vt possidetis, vt per glof. in l. j. in verbo, nec clam. & ibi Bal. num. 8. C. vt possid.

Reliqua pro parte Andree deducta, vel sunt extra punctum, vel responsionem non merentur.

CANTVCCII

Dertusen. onerum sacristiæ. Die Veneris, 6. Aprilis. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Necessitas illa proprie dicitur, qua necessariam habet originem.
- 2 Relectio edificij ruentis inter necessarias impensas enumeratur.
- 3 Reficere quid sit.
- 4 Constructio noui edificij potest dici impensa necessaria.

DECISIO XX.

Necessitatem constructionis noui chori, de quo agitur, dixerunt Domini etiam ad effectum vt sacristia dicatur satis probasse ex dictis testium pro parte eiusdem sacristæ examinatorum, maxime ex secundo super secundo, 14. & 15. artic. dicentes cathedras Chori adeo veteres & putridas fuisse, vt in puluerem conuerterentur, & Chorum ipsum in eius demolitione ob magnam putredinem in puluerem resolutum: ac etiam ex quinto super 14. dum dicit, dato quod solum Chorum maneret firmum, & sic sentit cathedras Chori non fuisse firmas, sed tantum trabes, in quibus consistebat solum Chori.

Stante igitur huiusmodi vetustate, corruptione, & putredine chori veteris, negari non potest, quin necessaria fuerit noui chori constructio, quæ licet sumptibus occasionem ab ædificatione nouæ ecclesiæ diuersæ formæ à veteri, tamen necessariam habuit originem ab ipsa corruptione, & putredine chori veteris, & ¶ illa proprie necessitas dicitur, quæ necessariam habet originem. Bald. consil. 20. lib. secundo. Tiraquel. de retract. parte prima, §. primo, glof. 14. nume. 15. & 16. latissime Crauet. in responso pro genero. nume. 93. 95. 386. post princ. & in corollar. nume. 5. prope fi. cum alijs adductis per Menoch. de arbitr. iud. cal. 182. nu. 52.

Non ob. si dicatur tunc fore locum huic necessitati, si chorus vetus reficeretur: ¶ relectio enim edificij ruentis inter necessarias impensas enumeratur. l. prima, versic. si edificium. ff. de impens. in rebus dot. fact. At nos non sumus in casu refectionis, cum reficere sit, ¶ quod corruptum est, in pristinum statum restaurare. l. prima, §. reficere. ff. de iur. vel ad pristinum statum reducere. l. 3. §. reficere. ff. de itin. actuque priua. Et in casu isto nulla fit in pristinum statum restauratio, vel in pristinum formam reductio, cum immutetur status, & forma chori veteris propter mutationem status, & formæ ecclesiæ, quæ nunc de nouo ædificatur, & in nouam formam redigitur: & propterea sumus in casu constructionis noui chori, vt in d. l. 3. §. reficere.

Quoniam responderetur constructionem ¶ noui edificij posse dici impensam necessariam, ita Bart. in l. diuortio. §. fina. per illum tex. nume. 2. in 3. oppos. ff. solut. matrimo. & sequitur ibi Ruin. nume. 4. post glo. in l. 1. §. inter necessaria. in verbo, factum sit. & ibi Dyn. & Ang. nume. 2. ff. de impens. in rebus dot. fact. Et quemadmodum constructio noui edificij in casu d. l. diuortio. §. fina. dicebatur

cebatur impensa necessaria ex eo, quod sine illo nouo edificio fundus coli non poterat, vt declarat ibi Bart. ita etiam in casu nostro constructio noui chori debet censi impensa necessaria, quia sine choro diuina in ecclesia celebrari nequeunt. Ceterum in hac noui chori constructione, ad quam summam Sacrista teneatur, & quomodo illa sit soluenda, alijs erit particulariter videndum.

CANTVCCII

Romanensis Cappellania. Die Luna, 14. Maij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Dispositio c. fin. de elect. in 6. quo casu procedat.
- 2 Intrusus dicitur, qui propria auctoritate possessionem ingreditur, & sine titulo. cum num. 5.
- 3 possessio vitiosa non debet manuteneri, licet qui eam accepit, bono iure sit munitus. & num. 6.
- 4 Titulum canonicum habens potest absque alia inductione in possessionem propria auctoritate possessionem beneficij vacantem apprehendere. & nu. 6.
- 5 Fallit, nisi reperitur beneficium ab alio possideri. num. 7.
- 8 Iuramenti præstatio in adaptione possessionis cappellaniam non potest dici solita.
- 9 Statutum de soluenda certa pecunia in adaptione possessionis beneficij, intelligitur si petatur.

DECISIO XXI.

Domini steterunt in decisio, nempe, Ioannem, & non Andream in possessione cappellaniam, de qua agitur, manutenendum esse, nõ obstantibus nõ titer deductis pro parte eiusdem Andree.

Et in primis non obit. quod Locumtenens Illustriss. Urbis Vicarij stante clausula, verificato in primis iure patronatus, posita in literis sibi præsentatis, non seruauerit formam c. fin. de elect. lib. 6. quæ procedit etiam in præsentationibus, cum non positis edictis d. cappellaniam Io. contulerit. Quia responderetur, ¶ dispositionem d. c. fin. non procedere in casu nostro, cum illa locum habeat in confirmatione electi, vel præsentati, non in verificatione iuris patronatus, in qua nos sumus.

Secundò non obit. quod Ioannes non fuit inductus in possessionem d. cappellaniam per executionem, vel alium ab eo deputatum. iuxta formam literarum, sed ipsemet 2 propria auctoritate illam adeptus est, & ¶ propterea intrusus dicitur, vt per Rebuff. in terminis in sua prax. beneficij. parte j. de form. nou. prou. in verbo, per se vel per alium. fol. 166. post Pan. & alios in c. cum iam dudum, de præben. Felyn. in c. veniens, num. 2. de accusat. Pet. de Perus. de vnio. q. 2. Vnde cum d. Ioannes possessionem dictæ cappellaniam perperam acceperit, licet bono iure munitus sit, non ¶ debet in hac sua vitiosa possessione manuteneri, vt expressè firmat idem Rebuff. d. prax. beneficij. de miss. in poss. num. 37.

Siquidem responderetur, habentem canonicum titulum posse absque alia inductione in possessionem propria ¶ auctoritate vacantem beneficij possessionem apprehendere, vt per Doct. & præcipue Abb. num. 3. circa medium, versic. ego pro concordantia, in cap. transmissam. per illum tex. de electio. cum alijs citatis per Didac. lib. 3. varia. resolutio. cap. 16. num. 5. post medium, versic. quod si habens. & hanc esse communem fatentur Sylu. de beneficij. parte secunda, quæstio. 15. sub numero 3. Rocch. Curr. de iure patron. in verbo, ius. quæst. 5.

sub numero nono, Rip. lib. secundo responf. de rescrip. cap. trigefimo primo, Lambert. de iure patron. lib. secundo, parte tertia, quæst. vndecima, articulo sexto, numero primo, circa med. fol. 252. secundum nouissimam impress. Rebuf. de pacif. posses. nu. 234. & 251. & in sua prax. beneficij. de miss. in poss. nu. 5. Didac. d. cap. 16. num. 7. tum in prin. tum in fi. ver. tertius casus, & nu. 8. versic. at si quis, ostendit, possessionem beneficij apprehensam propria auctoritate ab habente canonicum titulum, nemine possidente, operari effectus iustæ, & veræ possessionis.

Nec quicquam faciunt tradita per Rebuf. in sua prax. de form. nou. prouif. in verbo, per se, vel per alium. Quia responderetur, illa procedere in capiente possessionem beneficij propria auctoritate, absque auctoritate superioris, hoc est absque confirmatione, & sic fit titulo: talis enim dicitur ¶ intrusus, vt patet ex verbis Inno. in c. nihil est. nu. 4. de elect. quem Felyn. allegat in d. c. veniens. sub num. 2. de accus. & ita declarat Sarnen. de trien. pol. q. 47. nu. 2. Et ad tradit. per eundem Rebuf. in sua prax. de miss. in poss. nu. 37. rñdetur non habere locum in eo, ¶ canonicum habet titulum, & propria auctoritate cepit possessionem beneficij vacantem: sed procedere in eo, qui perperam accepit possessionem beneficij ab alio possessi: talis. n. licet bono iure sit munitus, tamen eius possessio est vitiosa, & non manutenuibilis, cum ¶ habens canonicum titulum in beneficio, quod ab alio possidetur, non possit propria auctoritate possidentem expellere, nec possessionem apprehendere. c. eum qui. de præben. lib. 6. Rip. in c. sepe. nu. 68. de restit. spolia. Didac. d. cap. 16. sub nu. 6. & ita Rebuf. se ipsum declarat superius. num. 3. 4. & 5. Et eo magis præmissa procedunt in casu nostro, ¶ inductio Ioannis in possessionem d. cappellaniam in processu fulminato consideratur ad fauorem Ioannis, vt cõstat ex illis verbis, quando à D. Ioanne fuerint requisiti, inducant eum in possessionem.

Tertiò non ob. quod Ioannes non præstitit iuramentum de obseruandis statutis, & cõsuetudinibus ecclesiæ iuxta formam literarum. Nam responderetur, literas loq. de solito iuramento, & tamen in ecclesia sancti Angeli præstatio ¶ iuramenti in adaptione possessionis cappellaniam, non potest dici solita, cum interdum reperitur præstitum, interdum non, vt patet ex pluribus instrumentis productis pro parte Ioannis: & propterea, cum sumus in actu præstandi iuramentum nõ vni-formi, sed variabili, non censetur traditus pro forma, ita vt non possit iuramentum etiam postea præstari, per eam quæ tradit Brun. de form. fol. 40. colum. secunda, versiculo, decimaquarta conclusio.

Vltimò non obit. quod Ioannes in adaptione possessionis dictæ cappellaniam non soluerit prius tres flores iuxta form. statuti ecclesiæ. Quia ¶ omiffis alijs responfionibus, Dominis placuit illa resposio, vt statutum intelligatur, si illi 3. flor. petantur, ad tradit. per Castren. in l. peto. §. fratre, num. 3. per illum tex. de leg. 2. laf. in l. vniuersa, num. 2. C. de precib. Imperat. offeren. Marfil. ad rub. de fideiuss. num. 146. Misung. centuria j. qberu. 6. Achil. decif. 10. de transmiss.

CANTVCCII

Caurien. siue nullius iurisdictionis. Die Veneris, 18. Maij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Prælatus potest præiudicare ecclesiæ, quando fit reditus ad

- ius commune, siue praeiudicium sit leue siue magnum. ex communi.*
- Contrarium tamen vide & declara. vt num. 2. & seq.*
- 3 *Prelatus sine consensu capituli potest facere actum praeiudicalem ecclesiae per quem reuertitur ad ius commune. ex magis communi.*
- Contraria tamen est verior. num. 4. 5. & 6. cum seq.*
- Fallit multis modis. vt num. 12. & seq.*
- 7 *Parochialia iura in quibus consistant.*
- 8 *Abbas sine consensu sui conuentus non potest renunciare priuilegio exemptionis à iurisdictione episcopi.*
- 9 *Factum praelati non praeiudicat ecclesiae. Immo nec etiam sibi ipsi, quando eius praeiudicium est inseparabile cum praeiudicio ecclesiae. num. 10.*
- 11 *Fauor reditus ad ius commune non potest praeualere fauori ecclesiae.*
- 13 *Praeiudicium capituli operatur proprium eius interesse.*
- 14 *Incorporatio iuris quaesiti equipollet iuri communi.*
- 15 *Reditus ad ius commune non est fauorabilis, quando quis priuatur iure suo.*
- 16 *Lucrum quaesitum & radicatum seu incorporatum pro damno reputatur.*
- 17 *Ius commune quando est extinctum, res non reuertitur ad naturam suam.*
- 18 *Fauor reditus ad ius commune cessat in casu, in quo adest clausula decreti irritantis.*

DECISIO XXII.

Cum aliqui ex Dominis in vltima positione huius causae facta sub 28. Martij. 1576. dubitauerint de doct. Abb. in c. veniens, nu. 23. de praescrip. in eo, quod vult requiri consensum capituli in tacita vel expressa renunciatione Praelati, per quam fiat reditus ad ius commune, quo casu superius num. 22. dixerat, Praelatum posse praeiudicare ecclesiae indistincte, siue praeiudicium sit paruum, siue magnum, per tex. in cap. primo, & in cap. fin. de pact. lib. 6. quae quidem doct. Abb. in eo quod tradit, Praelatum posse in casu reditus ad ius commune praeiudicare ecclesiae nulla habita distinctione inter leue & graue praeiudicium, est communiter recepta, eam namque sequitur Felyn. in cap. cum accessisset, numero 6. versic. ad idem. & numero 30. de constit. Ias. in l. si constante, numero 174. & ibi Ruin. num. 12. ff. soluto matrim. Maria. Soc. in cap. qualiter & quando, numero 68. versic. tamen fallit, de accusatio. Ias. in l. si vnus. §. pactus ne peteret, numero 11. ff. de pact. Ruin. consil. secundo, numero 8. lib. primo. Ferret. consil. 28. numero 14. lib. primo. Gozad. consil. 26. nume. 55. Soc. iun. consil. 11. numero 12. lib. tertio. Crauet. conf. 135. sub numero 38. Sarnen. ad reg. de non tollen. iure quaesito, quaest. 16. Tiraquel. de iure primig. quaest. 24. numero 7. cum multis alijs qui facile possent inueniri. licet Dec. dubitet in c. capitulum, num. 8. & 9. de priuileg. & motus ratione, quia iura dicunt Praelatum non posse ecclesiae conditionem deteriore facere. cap. primo, de restit. in integ.

Vnde retenta hac doct. Abb. pro vera & communi, fuit solum dubitatum de ea in eo, quod postea num. 23. subdit requiri consensum capituli. Et ideo praesupposito, sine veri praeiudicio, quod sumus in casu, in quo fit reditus ad ius commune, proposui dubium die Veneris, 11. Maij, 1576. an requiratur consensus capituli Militiae in casu & ad effectum, de quo agitur. In qua positione Domini fuerunt varij, ita vt non potuerim resolutionem capere. Et propterea die Veneris, 18. eiusdem mensis & anni iterum propoſita causa super eisdem, Do-

mini cum praesupposito, quod sumus in magno praeiudicio, tenuerunt requiri in casu, de quo agitur, consensus capituli Militiae. Pro cuius resolutionis facilliori, ac dilucidiori intellectu ac explicatione potest materia ista in quatuor difficultates diuidi.

Prima erit, quanam sit communior opinio in illo articulo, an requiratur consensus capituli in actu praeiudiciali ecclesiae per quem fit reditus ad ius commune.

Secunda, an negatiua opinio in se vera sit & iure probetur.

Tertia, an affirmatiua sit de iure verior. Quarta & vltima retenta etiam negatiua, an nihilominus illa cesset in casu nostro.

Quoad primam difficultatem conclusum fuit, in spectis autoritatibus, magis communem sententiam esse negatiuam, nempe, quod solemnitas consensus capituli necessariam in alienatione rerum ecclesiae non requiritur in actu, per quem res ecclesiae reuertitur ad naturam suam. ita nanque voluit Felyn. in c. cum omnes, nume. 8. versic. tertio probatur. & ibi Ferret. num. 8. & Mant. numero 40. versic. secundo quia ad idem, de constit. Brun. de form. fol. 58. col. 4. ante med. versic. & facit etiam tex. Curt. iun. de feud. parte 2. quaest. 5. num. 8. versic. tertio magis in specie. & conf. 273. num. 14. lib. 3. Ferret. consil. 38. num. 15. versic. ad idem, lib. j. Bero. consil. 7. num. 27. lib. 3. Card. Alban. in l. si vnus. §. pactus ne peteret, nu. 7. versic. attende etiam. ff. de pact. & hoc idem voluit Bertach. de episc. lib. 4. par. 4. num. 21. dicens, Praelatum posse in praeiudicium ecclesiae sine consensu capituli renunciare praescriptioni, quando reditur ad ius commune.

Quantum ad secundam difficultatem Domini dixerunt hanc communem opinionem veram non esse nec iure probari. Siquidem quod omnes praescripti Doct. praeter solum Bertach. qui nihil allegat, mouent solum autoritate tex. in c. cum Apostolica, de his quae sunt à Praelato sine consensu capituli. Quem tex. Domini dixerunt nihil facere pro communi, immo potius contra eam retorqueri, quia ille tex. procedit, quando agitur, non de alienatione rei ecclesiae, sed de reuocatione detentorum à laico ad usum ecclesiasticum. vt patet ex illis verbis, cum aliud sit alienare quod ab ecclesia possidetur, & aliud quod detinetur à laico ad usum ecclesiasticum reuocare, quae verba sunt ibi posita ad vim rationis responsionis mox supra factae, sub illis verbis, taliter respondemus &c. quod colligitur tum ex illa dictione, n. dum dicitur, auctoritates enim praemissae licet diuersae sint, non tamen aduersae, cum aliud sit alienare &c. tum ex illa dictione, cum, quae fit quando adijcitur verbo praesentis temporis, vt in illo tex. ponitur causatiue, & accipitur pro, quia. Bart. in l. prima, sub numero 8. & in l. demonstratio. §. quod autem, sub num. 9. ff. de condit. & demonstr. & est tex. in c. cum quis. §. codicillis, de leg. 3. in c. 2. in fi. de consuet. in clem. testibus, in fine. & ibi glo. Card. & alij, de testibus. Igitur ratio decisionis illius tex. cur solus consensus Episcopi, absque consensu capituli sufficiat, consistit in eo, quod non agitur de alienatione rei ecclesiasticae, sed de reuocatione ad usum ecclesiasticum rerum à laico detentorum, quo casu procedit auctoritas Diui Hieronymi, qua Monachi nitentur. ergo vult ibi tex. quod quando ageretur de alienatione rei ecclesiae, tunc esset locus auctoritati Leonis, quam capitulum allegabat, & consequenter haberet locum dispositio cap. sine exceptione. 12. q. 2. & sic esset necessarius consensus vtriusque tam Episcopi quam capituli.

Quoad tertiam difficultatem, an cōtraria opi. quod si requiratur consensus capituli, sit de iure verior, Domini quod firmarunt, illam veriore esse. Moti.

In primis

In primis ex cap. fin. de pact. lib. 6. vbi priores vel guardiani cum consensu tamen sui conuentus, possunt facere pacta cum rectoribus parochialium, super iuribus parochialibus, quae pacta obseruanda sunt etiam si desit consensus magistris, vel ministris, vel prioris generalis seu prouincialis, approbatio capituli generalis, aut prouincialis, ac etiam confirmatio Apostolica. Quod autem ibi requiratur consensus conuentus, clare ostenditur ex illis verbis, de suorum conuentuum consilio & assensu. & voluerunt ibi Gemin. in decimo notab. Franc. in vltimo notab. clarius Anchar. in sexto notab. dicens, in pactis praesidentis collegio requiritur consilium & consensus collegiatorum. & But. numero sexto. in quibus, pacta praetorum valere, dummodo de suorum conuentuum consilio & assensu inita fuerint. Quod etiam ibi agatur de pactis, per quae fit reditus ad ius commune, patet ex illis verbis, super iuribus parochialibus: si enim pacta, de quibus ibi, sunt inita super iuribus parochialibus, ergo super iuribus spectantibus de iure communi ad parochum, cum quae iura parochialia consistant in cura animarum parochianorum, in exhibitione sacramentorum, in iure funerandi, in decimis, primitijs, & oblationibus, quae omnia rectoribus parochialium de iure communi competunt. Doct. & praecipue Abb. nume. 2. ad rub. de paroch. Goffred. & Hostien. in eorum summa, tit. de paroch. vterque num. 2. Vnde cum fratres Praedicatorum, vel Minorum, vel alij mendicantes recusarent seruare pacta inita super iuribus parochialibus, sequitur, illa fuisse ad fauorem Rectorum parochialium, & sic per ea factum fuisse reditum ad ius commune.

Secundo pro hac opin. est tex. in cap. cum dilectus, de relig. domib. vbi fit Abbas sine consensu sui conuentus non potuit renunciare priuilegio exemptionis à iurisdictione Episcopi, & sic licet ibi sumus in casu, in quo fit reditus ad ius commune, requiritur tamen consensus capituli. vt voluit ibi glo. in verbo, re promissis. Innocen. sub eodem verbo. Card. quaest. 4. But. nume. 6. & Abb. numero 6. & 7. in quibus, quod Doct. hoc sequuntur. & quatenus tex. fundat se in fraude, intelligitur respectu censurarum, quas Pont. mandat annullari: nam illa verba, cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant, sunt redditua rationis, cur Papa mandat iudicari illas sententias non tenere, siquidem ibi principaliter agitur de reuocatione censurarum, incidenter vero praesupponitur nulla renunciatio priuilegij exemptionis tanquam facta sine consensu capituli, & hoc sibi voluit verba illa, praeter fratrum suorum assensu. Vnde si circumuentio & fraus nedom ad inualiditatem sententiarum, sed etiam renunciationis priuilegij exemptionis esset referenda, vtique legislator aliter loquutus fuisset, nempe, iudicetis illas sententias & re promissionem non tenere. Cum igitur fraus referatur solum ad sententias, & non ad re promissionem, sequitur, sententias tantum annullari ex fraude, re promissionem verò intelligi nullam ex defectu consensus capituli.

Tertio pro eadem opin. est tex. clarus in c. venissent, de institut. vbi Archidiaconus cum iuramento renunciavit concessioni institutionis personarum & custodiae ecclesiarum vacantium factae quibusdam Archidiaconis suis praedecessoribus. deciditur ibi, quod si concessio non fuit personalis, sed realis, renunciatio ipsius concessionis, vel iuris, vel vtilitatis tribuit Archiepiscopo, cui fuerat renunciatum, & tamen illa institutio personarum, & custodia ecclesiarum vacantium de iure communi ad Archiepiscopum spectabat. & sic ibi est casus, quod concessionis renunciatio etiam iurata, per quam fit reditus ad ius commune, nocet Praelato renunciati ob suum

iuramentum, non autem eius ecclesiae, cum factum Praelati non praedicit ecclesiae, vt per glo. ibi in versic. abiurasse. Card. numero 9. But. numero 35. Imo. numero 23. Abb. numero 14. Immo nec etiam ipsi Praelato praeiudicabit, quando eius praeiudicium est inseparabile cum praeiudicio ecclesiae: tunc enim iuramentum Praelati nedom ecclesiae, sed nec etiam sibi praedicitur, cum propter connexitatem praedicti non possit iuramentum seruari sine interitu salutis aeternae, vt per But. ibi num. 32. versic. videte solutio glo. est verissima. Imo. num. 22. versic. & secundo praedicta. Abb. nu. 16. versic. vnde Dominus Ant. & num. 18.

Quarto accedit etiam tex. in d. cap. cum Apostolica. vt supra, inductus & ponderatus: sumus enim in alienatione rei Militiae, cum renunciatio priuilegij Leonis inducta per concordiam anni 1553. fit alienatio iurium competentium Militiae vigore dicti priuilegij, vt per se patet.

Postremo praemissa comprobantur ex regu. id quod nostrum. reg. alteri per alterum, & alijs regulis, rationibus, & argumentis deductis hic per D. Calandrum, quae valde placuerunt Dominis, qui eo magis in hanc sententiam iuerunt, quod alienatio rerum ecclesiae est omni iure prohibita, & non potest fieri, nisi ex iusta causa, & cum debitis solemnitatibus, ideoque Dominis durum fidebatur, fauorem reditus ad ius commune posse praeualere fauori ecclesiae.

Circa vltimam difficultatem Domini ad communem opin. multas considerantur limitationes.

Et in primis placebat aliquibus ex Dominis limitatio tradita per Sebast. Sap. in addit. ad Abb. in d. c. veniens, nu. 22. in fine addit. vt fit scilicet non procedat, quando fit reditus ad ius commune quoad aliquos: sed locum habeat, quando reditur ad ius commune quoad omnes, per tex. secundum communem intellectum, in c. cum omnes, de constit. & hoc idem voluit Paris. in d. c. veniens, num. 16. circa med. versic. quoad vltimum.

Secundo, nonnulli ex Dominis existimabant posse communem limitari, vt non habeat locum, quando consensus capituli requiritur non solum pro solemnitate actus, sed etiam pro proprio interesse ipsius capituli, quia de eius particulari praeiudicio agitur, vt accidit in casu nostro: tunc enim proprium interesse & praeiudicium debet aliquid operari, & ad id dicebant facere rationes Bal. consil. lib. primo. & posse consensum alicuius requiri, seu interuenire aequaliter tam pro solemnitate actus, siue pro fauore publico, quam etiam pro commodo & fauore priuato ipsius consentientis, voluit Ang. consil. 88. num. 3. versic. secundo praemitto. Soc. consil. 23. num. 19. in fine. versic. aliquando & tertio, lib. 4. Tiraq. de legib. connub. glo. 6. num. 41.

Tertio, quidam ex Dominis declarabant eodem non procedere, quando agitur de auferendo ius quaesitum & radicatum seu incorporatum. Moti tum ex decis. Put. 263. lib. 2. vbi radicata seu incorporatio fit equipollet iuri communi, tum ex dicto Neuz. in sua silua, lib. 6. num. 26. dicentis post Rocch. de Curt. in cap. cum accesserint, fol. 10. de constit. quod materiam reditus ad ius commune non esse fauorabilem, quando quis priuatur iure suo. Accedit, quod radicata & incorporatio adeo efficax est, vt conuertat lucrum in damnum: 16 lucrum enim quaesitum & radicatum & incorporatum pro damno reputatur. l. cum te. & ibi Cyn. & Bald. C. de donat. ante nupt. Bald. Ang. Imo. Alex. & Ias. in l. non amplius. §. primo, de legat. j. Alexan. consil. 89. num. 13. consil. 69. num. 14. lib. 2. & conf. 203. ad fin. lib. 6. Dec. in l. iuris ignorantia, num. 8. C. qui admitt. & conf. 260. in fi.

Parif. confil. decimonono, nume. 244. lib. secundo, Calcan. confil. septimo, nume. 36. versicu. quantum. Sarnen. de iure quef. non tollen. quat. prima. fol. vigesimonono, versic. quia proprie damnum. subdens, perdere lucrum non radicatum non esse damnum sentire, & ius non radicatum facile tolli.

Ius autem priuilegij Leonis fuisse Militiæ non solū quæsitum, sed etiam radicatum & incorporatum, constat ex insertione & descriptione ipsius priuilegij in libro actuum capitularium Militiæ, vt in terminis per Card. in c. 2. num. 4. q. 12. de feud.

Quartò videtur cessare in casu nostro, in quo ius cōmune non est elisum, sed extinctum, quo t casu res nō reuertitur ad naturam suam: quoniam §. pactus ne peteret. l. si vnus. ff. de pact. vnde hæc propositio colligitur, non loquitur in iure sublato, vel extincto, sed in iure eliso, vel diminuto. ita illum tex. post Martin. Sily. intelligit Iacob. Butr. in authen. quas actiones, prope fin. versic. sed D. Martinus. Petr. de Bellapert. ibi. colum. 2. in fine, versic. sed ponamus, & col. sequen. Cyn. quat. vlt. num. 8. Alberic. num. 2. versic. in eadem glof. Bal. num. 5. in fine. Castren. num. 9. versic. Doctores tamen dicunt. Iac. nu. 29. C. de sacrosan. eccles. Bar. in dicto §. pactus ne peteret, in fine. & ibi Bald. pariter, in fine. Fulgos. numero 22. versic. in glossa fin. & Iacob. de sancto Georg. ad fin. & ratio diuersitatis secundum Doct. & præcipue Bald. in dicta authen. quas actiones. est, quia ius elisum durat in essentia, licet cesset in effectu. Vnde cum in eo sint reliquæ, facile fit reditus ad ipsum: sed in iure extincto & sublato nullæ sunt reliquæ, l. prima, in princip. C. de lar. liber. tollen. ideo impossibilis est reintegratio vel reuersio ad illud. dicto §. pactus ne peteret. versic. sed si pactum conuentum, & ius commune dicitur tolli vel extinguere per simplicem clausulam, non obstante, positam in priuilegio, vt voluit Petr. de Bellapert. in dicta authen. quas actiones, colum. secunda, in fine, vel per generalem clausulam, non obstante aliqua lege in contrarium disponente, vt per Alberic. & Castren. in dicta authen. quas actiones. Bald. & Iacob. de sancto Georg. in dicto §. pactus ne peteret. Sed in priuilegio Leonis, adest clausula generalis, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscunque, vnà cum clausulis, pro expressis. Merito &c.

Quintò, addebam ego communem limitati in casu nostro ob clausulam, decreti irritantis, positam in priuilegio Leonis. fauor enim reditus t ad ius commune cessat in casu, in quo adest clausula decreti irritantis. vt per Brun. de for. fol. 58. colum. 4. in fine, versic. ceterum ad hanc limitationem. motus ex his, quæ post alios tradit Iac. in l. omnium, numero 10. iuncto numero 7. versic. limita tamen. C. de testamen. Nam numero 10. firmiter, statuentes non habentes facultatem statuendi posse statutum aliàs à superiore confirmatum reuocare, quando fit reditus ad ius commune, & sic facultas reuocandi tribuitur per reditus ad ius commune, & tamen superius numero 7. versic. limita tamen: post alios concludit, stante clausula decreti irritantis, posita in confirmatione statutorum à Principe facta, non posse statuentes reuocare, etiam si aliàs haberent facultatem libere statuendi.

Vnde stante falsitate communis opin. quæ nullo modo probatur in dicto cap. cum apostolica. & stante veritate contrariæ sententiæ & iuribus & rationibus præallegatis, & stantibus etiam præmissis limitationibus ad communem, Domini concluderunt, consensum capituli Militiæ fuisse necessarium ad præiudicandum sibi per

concordiam anni 1553. etiam si per eam fiat reditus ad ius commune.

Referuarunt tamen particulariter videndum, an sit in magno, vel modico præiudicio.

CANTVCCII.

Caurien. siue nullius iurisdictio. Luna, 4. Iunij. 1576.

SVMARIVM.

- 1 Genitium denotat dominium & proprietatem.
- 2 Seruitutem nemo patitur habere in re propria.
- 3 Priuilegiatus super non solutione decimarum intelligitur in proprijs bonis, non in alienis.
- 4 Priuilegium Militiæ Cisterciensium est personale, non reale.
- 5 Coloni vel censuarij commendarum tenentur ad decimas.
- 6 Priuilegium exemptionis decimarum dicitur reale, quando eximit terras seu prædia.
- 7 Datum vel remissum præsumitur potius ex causa, quæ minorem iactationem continet, quam alia.

DECISIO XXIII.

Proposui causam die Luna, 4. Iunij, 1576. super eo, quod Domini in vltima positione referuarunt, an. stante priuilegio Leonis Decimi, & concordia anni 1553. constet de magno, vel paruo præiudicio Militiæ in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et pro parte Militiæ fuit data scriptura continens simul, & seriatim septem particulas, siue capita tam priuilegij, quam concordia, ex quibus hinc inde collatis Militiæ prætendebat multiplex, & graue præiudicium colligi. Sed postea ipsamet Militiæ restrinxit se ad primum caput, in quo agitur de decimis, super quo Domini dixerunt constare de magno præiudicio Militiæ, quia cum Militiæ vigore priuilegij esset exempta à præstatione decimarum, cumque postea vigore concordia teneretur ad solutionem decimarum de agris, & pratis commendarum Maiorga, Pietrabuona, Herrera, Salor, Spargal, & Santo Antonio pro tertia, & sexta parte respectiue citra, & vltra flumen Salor, vt continetur in concordia cap. duodecimi, non potest negari, quin Militiæ ex huiusmodi solutione tertiæ, & sextæ partis decimarum magnum patiatur præiudicium.

Non obstant deducta pro parte Episcopi. Et in primis non obstat quod concordia capituli duodecimi, non loquitur de terris proprijs ipsarum commendarum, sed de terris aliorum existentibus in locis, & territorijs commendarum.

Quia patet responsio ex verbis subsequentibus eiusdem cap. duodecimi, dum dicitur, ita tamen, quod in eo, quod attinet ad decimas Commendarum de Pietrabuona, & Maiorga, remaneant, existantq; in eodem statu, in quo ad præteritum existunt. Vnde cum Pietrabuona, & Maiorga vocentur commendæ, & excipiatur ex septem locis superius enumeratis, sequitur, vt reliqui quinque loci sint commendæ, cum exceptio sit de regula, & cum ibi dicatur ad decimas commendarum, satis apparet, concordiam loqui de decimis proprijs commendarum propter t illud genitium, commendarum, qui denotat dominium, & proprietatem. ad not. in rub. ff. de nou. ope. nunc.

Secundò non ob. q. in concordia c. 3. ordinetur, quò debeant

debeant colligi & percipi dimidiæ in locis & oppidis commendarum, & sic præsupponitur, commedas habere in suis territorijs oppida & loca, & sic videntur comprehendere prædiorum incolarum dictorum oppidorum & locorum. Nam respondetur, tum quia ex eo quod commendæ habeat oppida & loca, non inferitur, nec sequitur, vt comprehendantur decimæ prædiales oppidanorum. Tum quia in d. cap. 13. habetur relatio ad decimas superius expressas dum dicitur, item in quantum ad recuperandum dictas decimas, pòderando dict. dictas, quæ est relatiua præcedentium: sed superius, videlicet, in c. 12. solum de decimis agitur & pratorum pertinentium ad commendas dictum fuit, vt mox deduximus. Merito &c.

Tertiò non obstat quod ex oppidis & locis commendarum tam Commendatores, quam Episcopus & Capitulum pro eorum ratis percipiunt decimas, & sic q. terræ, ex quibus decimæ percipiuntur, non sunt commendarum, quia si essent illarum, vtique Commendatores non perciperent decimas ex terris proprijs, cum in re propria nemo seruitutem habeat. In re communi. ff. de ser. vrb. præd. & in terminis decimarum tradit Vitall. in clem. j. num. 83. de decim. Siquidem respondetur.

In primis negando, Commendatores non percipere decimas ex terris proprijs, cū ipsi percipiant, seu potius retineant duas ex tribus, & quinque ex sex partibus decimarum agrorum & pratorum commendarum respectiue citra & vltra flumen Salor. Deinde respondetur, Commendatores non percipere seu retinere duas ex tribus, & quinque ex sex partibus respectiue, vt supra, iure decimarum, cum (vt modo diximus) decimæ tanquam seruitus non cadunt in re propria, sed dicuntur percipere seu retinere vigore concordia, & sic non dicuntur pertinere ad eos vt decimæ, sed dicuntur habilitati vigore concordia, vt ad illas non teneantur. Nam t ad priuilegiatos super non solutione decimarum non dicuntur proprie & legitime pertinere decimæ, sed dicuntur priuilegiati, vt ad eas non teneantur, cum in re propria nemo seruitutem habeat. ita in terminis declarat Vital. dicta clem. j. num. 82. & 83.

Quartò & vltimò non ob. quod Commendatores semper locant terras commendarum, & tradunt alijs excolendas, & t priuilegium Cisterciensium Militiæ communicatum est personale, non reale, vt in terminis est decis. Put. 465. aliàs 519. incip. eadem die. in vna Burgen. decimarum, Orad. decis. 185. in causa Burgen. decimarum, 12. Decembris, 1567. & sic t coloni vel censuarij Commendarum tenentur ad decimas, glof. in clem. j. in verbo, excolendas, in fi. de decim. & ibi Card. num. 22. vers. quoad colonos. Abb. num. 10. Anch. num. 6. vers. si vero sunt coloni. Imo. num. 14. & Vital. num. 29. Soc. conf. 93. num. 3. vers. vnde dicit, lib. 3. Put. & Orad. vbi supra. Et concordia hoc casu non præiudicat priuilegio, cum remissio decimarum contenta in concordia pro duabus & quinque partibus respectiue (vt supra) non sit personalis, sed realis, & sic transit ad colonos seu censuarios, vt per Doct. in d. clem. j.

Præterea respondetur, negando prædictam remissionem esse realem, cum ex verbis concordia non possit colligi, an sit realis vel personalis: nam in cap. 12. dicitur, Episcopus & ecclesia Caurien. habeant & percipiant tertiam partem de omnibus &c. Itē paulo post dicitur, percipiant sextam partem de agris &c. & in cap. 13. dicitur, ad recuperandum partem sibi atinentem de decimis &c. item postea dicitur, ad recuperandum & recipiendum dictas decimas. ex quibus verbis nō potest colligi remissio realis respectu terrarum seu prædiorū, sed

solum respectu fructuum siue decimarum. Tunc autem esset remissio realis transitoria ad colonos seu censuales, quando respiceret ipsas terras seu prædia: tunc. n. t priuilegium exemptionis decimarum dicitur reale, quādo eximit terras seu prædia, vt dicitur glof. Card. Abb. Imo. Anch. Vital. & alij, in d. clem. j. Abb. in c. ex parte, num. 5. de decim. & conf. 9. in 2. dub. lib. j. Rot. decis. 4. de priuileg. in antiq. Bisignet. decis. j. de decim. Ruin. confil. 157. num. 9. lib. 3. Fed. de Sen. conf. 111. col. 4. vers. item queritur. R. imin. iun. conf. 26. num. 29. & 45. & conf. 68. nume. 33. & de communi testatur Soc. conf. 268. ante nume. 1. lib. 2.

Præterea in dubio prædicta remissio non debet censi fieri realis, sed potius personalis, tanquam minus præiudicanda Episcopo: quia t id, quod datur siue remittitur, præsumitur datum vel remissum potius ex ea causa, quæ minorem iactationem continet, quam ex alia, vt post Butr. conf. 65. ad fin. voluit Aym. conf. 106. num. 11. Vnde stantibus præmissis apparet, colonos seu censuales Commendarum teneri ad solutionem decimarum etiā inspecta concordia, & hoc casu nullam esse differentiā inter concordiam & priuilegium. ergo in casu, in quo Commendatores terras commendarum suis sumptibus coleant, & sic quando intrat priuilegium & concordia, vtique per concordiam fit magnum præiudicium priuilegio, cum ex priuilegio Militiæ sit exempta in totum à solutione decimarum: ex concordia verò non in totum, sed solum quoad duas ex tribus, & quoad quinque ex sex partibus respectiue, vt supra.

CANTVCCII.

Terdonen. fructuum. Die Mercurij, 27. Iunij. 1576.

SVMARIVM.

- 1 Nullitas impetrationis potest opponi etiam in causa fructuum.
- 2 Dicitio, nullatenus, importat nullitatem actus ipso iure. Item vim decreti irritantis. num. 4.
- 3 Nullitas vbi inducitur ipso iure, operatur etiam respectu fructuum.
- 4 Decretum irritans afficit omnia, quæ sequuntur, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum habeat.
- 5 Fructus accessorij ad rem peti non possunt, si nec res principalis peti potest: secus si non sint accessorij.
- 6 Regula de subrogandis habet locum in gratia, si neutri, non solum obtenta simul cum gratia subrogationis, sed etiam principaliter & de perse.
- 7 Gratia, si neutri, solet per se principaliter intentari.
- 8 Sententia lata contra regulam de trienniali, non est nulla, sed contra ius partis.

DECISIO XXIII.

Quoad primam partem dubij Domini concluderunt, in causa fructuum hæredes Iulij posse dare de t nullitate impetrationis Gregorij, eique obtare regulam de subrogandis.

Moti primò, ponderando illam dictionem, nullatenus, quæ t importat nullitatem actus ipso iure. glof. in authen. si qua mulier, in verbo, nullatenus, per illum textum, C. ad Velleia. quam sequuntur Cardin. in cap. si per literis. numero 5. in fine. & ibi Barbat. numero 82. versic. item etiam, de rescript. & alij quamplurimum congesti per Tiraq. in l. si vnquam, in ver. reuertatur, nu. 95.

C. de reuocan. donat. quibus additur Grammat. conf. 3. num. 1. 2. in conf. crim. Et ꝑ vbi nullitas inducitur ipso iure, operatur etiam respectu fructuum. glo. in §. j. in verbo, imminere, in fi. & ibi Iaco. de Beluis. Bart. & Ang. in Auth. de incest. nupt. Ioan. And. Anchar. Gemin. Franc. & alij in c. felicis. §. nullus, de pœn. lib. 6. cum alijs citatis per Tiraquel. in d. verbo, reuertatur, num. 268. Vnde cũ in casu nostro gratia, si neutri, Gregorij sit nulla ipso iure, sequitur, vt huiusmodi nullitas operetur etiam respectu fructuum.

Secundò, ponderando eadē dictionem, nullatenus, quatenus ꝑ habet vim decreti irritantis, vt post But. tradit Imo. in clem. prima, num. 20. versic. ex hoc nota. & ibi Card. in §. si quis autem, sub num. 6. & Vital. num. 9. de sequet. poss. & fruct. la. salios allegans in l. scrinarios, numero 9. C. de testamen. milit. Tiraquel. in d. verbo, reuertatur, num. 95. prope fin. versic. ex quibus. Grammat. dicto conf. 3. num. 13. latè Felyn. in c. ex literis, nume. 7. in §. casu, de constitut. Et decretum ꝑ irritans afficit omnia, quæ sequuntur ita, vt nec effectum, nec iuris fomentum habeant. cap. si eo tempore. & ibi not. de elect. lib. 6. Cassad. decis. prima, num. 7. de restitut. spoliat. Sarnen. in reg. de triennal. q. 49. num. 3. Immo habet oculos retro, operatur nullitatem ab initio, reddit sententiam nullā, impedit executionem rei iudicatæ. vt per Cassad. super reg. decis. 1. 2. num. 4. §. 6. & in fine. Sarnen. in regula de annal. quæst. 5. prope fin. Ioan. Pau. decisio. 54. Achil. decisio. 385.

Vnde stante in casu nostro decreto irritante ob illam dictionem, nullatenus, non potest pro parte Gregorij vis fieri in sententia pro eo lata, neque in re iudicata, in quam illa transiit.

Tertiò, quia quando non potest peti res principalis, tunc ꝑ nec etiam fructus peti possunt, dummodo sint ad eam omnino accessorij, licet secus, quando nõ essent omnino accessorij, sed possent principaliter, sicut res ipsa, peti. vt per Abb. in c. aduersario. sub nu. 12. ante med. de except.

Sed in casu isto, stante regula, de subrogandis, beneficium peti nõ potest, merito nec etiam fructus, cum sint ad illud omnino accessorij.

Quartò, quoniã sententia lata ad fauorem Gregorij transiit in iudicatum quoad beneficium, non simpliciter, sed secundum quid, hoc est, quoad beneficium per se tantum consideratum, non autem quatenus ex eo infertur ad fructus, nam hoc respectu sententia nec etiam quoad beneficium dicitur transiisse in iudicatum, idq; tum ob rescriptum fe. re. Pij Quinti, qui sub illis verbis, dummodo nulla alia præter dictam exceptionē obstat, intelligitur præseruasse hæredibus Episcopi omnes alias exceptiones præter narrata in memoriali, tum propter decretum Rot. decernentis, Gregorium debere quoad fructus & expensas litis consentire appellationi per dictos hæredes à d. sententia interponendæ, quemadmodum postea die sequenti consensit: alioquin si dicti hæredes non possent dare de nullitate impetrationis Gregorij & obijcere regulam de subrogan. vtiquè nihil operarentur præseruatio Pij Quinti, decretum Rotale, & consensus Gregorij. Vnde respectu fructuum & expensarum litis beneficium dicitur deductum in causam appellationis, & per consequens hoc respectu nulla adest res iudicata etiam quoad beneficium.

Quantum ad secundam partem Domini dixerūt, regulam de subrogan. habere locum in gratia, si neutri, nõ ꝑ solum obtenta simul cum gratia subrogationis, & sic accessorie ad illam, sed etiam principaliter & de per se impetrata. Et moti sunt.

Primò, quia verba reg. sunt generaliter & indistinctè concepta. l. j. §. generaliter, de leg. præstan. Secundò, quia copula, & posita in reg. inter subrogationem, & gratiã, si neutri, æquè principaliter copulat. Tertiò, quia militat eadem ratio odij contra impetrantes beneficia viuenticium. Quartò, quia ꝑ gratia, si neutri, solet per se principaliter impetrari, vt bene deducunt informantes pro parte D. Francisci.

Non obstant deducta pro parte Gregorij, quia ex supradictis pater illis responsio. Quantum ad decis. Achil. primam, de re iudic. respondetur, illam non applicari casui nostro, quia ideo ibi Domini dixerunt ꝑ sententiam latam contra reg. de triennal. non esse nullam, sed contra ius partis, quia licet esset datum de regula & esset probatus possessor, tamen poterat esse, quòd iudex alia ratione motus fuerit, & non esset locus reg. vt expresse ibi dicitur, quod cessat in casu nostro, cum iam resolutum fuerit esse locum reg. de subrogan.

CANTVCCII.

Dertusen. onerum sacrificia. Die Mercurij, 20. Iunij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Ecclesia fauore latissima fit interpretatio.
- 2 Antiquitas oritur ex verbis generalibus.
- 3 Dispositio l. hac adiectio. ff. de verb. signif. quomodo intelligatur.
- 4 Suppleri illud dicitur, quod deest.
- 5 Dicitio, plus, denotat quamcunque summam, vt saluetur mens legis vel statuti.

DECISIO XXV.

Quoad primam partem dubij, Domini dixerunt, Sacristam teneri vigore constitutionum editarum de annis 1181. & 1283. non solum ad reparationem, sed etiam ad noui operis constructionē, Et moti sunt Domini.

Primò, ex verbis primæ constitutionis ibi, cũ tali conditione, quòd Sacrista teneat in perpetuum bene condirectam, & honorificè cooperatam de regulis &c. Si enim Sacrista debet tenere ecclesiam bene condirectam, ergo debet eam tenere cum choro, alioquin ecclesia sine choro non diceretur bene condirecta. Nec potest ex istis verbis colligi, Sacristam teneri solum ad reparationem, & non ad noui operis constructionem: nam licet verum sit, ex huiusmodi verbis deprehendi, Sacristam nõ obligari ad constructionem nouæ ecclesiæ, sed ad eius reparationem, nihilominus cũ debeat tenere ecclesiam bene condirectam, negari non potest, quin teneatur facere omnia opera, & sic etiam noua, quæ spectant ad statum ecclesiæ bene condirectæ.

Secundò ex illis verbis, honorificè cooperatam totam ecclesiã de regulis. si. n. Sacrista adstringitur honorificè tenere partem exteriorē, & superiorem ecclesiæ, quæ minus videtur, & in qua honorificus status minus requiritur, quantò magis debet honorificum tenere chorum, qui est pars interior ecclesiæ, quæ omnium oculis subijcitur, & quæ maiori indiget honorificentia.

Tertiò, ex verbis secundæ constitutionis ibi, ad faciendum per eundem Sacristam opera, quæ circa ecclesiam necessariò fuerint faciendã, nã cũ illud verbum, opera, sit à constitutione indefinitè prolatum, debet intelligi vniuersaliter de quibuscunque operibus, & sic et nouis, & tantò magis, quia fauore ecclesiæ latissima fit interpretatio,

CANTVCCII.

Rauenaten. domus. Die Lunæ, 2. Aprilis. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Pœna, vt euitentur, multa admittuntur, quæ alias non admitterentur.
- 2 Prælatus iurans non alienare res ecclesiæ, si illas locauerit ad longum tempus, non incurrit pœnam perituri.
- 3 Alienationis appellatione venit etiam locatio ad longum tempus.
- 4 Dispositio l. fi. C. de iure emphyt. non habet locum in conductore ad longum tempus. ex veriori.
- 5 Oblatio sola sufficit ad euitandam pœnam caducitatis, sed ad consequendam plenam liberationem à canone, requiritur etiam consignatio, & depositio.
- 6 Mandatum enunciatum in aliquo instrumento sufficit ad effectum excusandi à pœna caducitatis, & probandum recipientem esse procuratorem. & nu. seq.
- 7 Subscriptio alicuius partite, in qua quis narrat se procuratorem, excusat à pœna caducitatis.

DECISIO XXVI.

Domini quoad primam partem dubij dixerunt, partitam, de qua queritur, stante recognitione iudici medio eius iuramento, ad effectum euitandi pœnam caducitatis, ad quam nunc agitur, legitime recognitam fuisse, licet ad alium effectum secus esset: multa enim ad effectum ꝑ euitandi pœnas admittuntur, quæ aliàs non admitterentur. Et hinc est, quòd ꝑ Prælatus, qui iurauit non alienare res ecclesiæ, si illas locauerit ad longum tempus, non incurrit pœnam perituri, quæ licet sub prohibitione alienationis ꝑ rerum ecclesiæ veniat etiam locatio ad longum tempus, vt in clem. 1. & ibi Doct. de rebus eccle. non alienan. nihilominus huiusmodi prohibitio intelligitur ad effectum inualiditatis locationis, non ad effectum incurfus pœnæ, vt post Calderi. in c. cum contingat. de iureiuran. late firmat Didac. libro 2. variar. resol. c. 16. num. 2. Et hinc est, quòd die Lunæ, 20. Februarij, 1576. coram D. meo Seraphino in vna Roman. casualium, Domini tanquam veriorem, & benigniorem amplexi sunt opinionem eorum, qui tenent, ꝑ dispositionem l. fina. C. de iure emphyt. loquentem in emphyteuta, non habere locum in conductore ad longum tempus, ad effectum excludendi pœnam priuationis. Hinc quoque fit, quòd ad effectum euitandi pœnam caducitatis sufficit sola oblatio, licet ad effectum consequendi plenariam ꝑ liberationem à canone emphyteutico requiratur non solum oblatio, sed consignatio, & depositio, ita Cyn. Iaco. de Are. Alberic. Bal. Ang. & Saly. in l. 2. C. de iur. emphyt. vbi Ias. sub num. 182. inquit hæc esse communem, & post eum idem fatetur Negus. de pignor. par. 5. membr. 3. num. 3. & eandem sequitur sententiam dicens illam communem Soc. consil. 118. in fi. lib. 4. Accedit quòd licet magis communis opinio sit, iuramentum constituere in mora absque interpellatione, vt late per Gabriel. lib. 2. de iureiur. conclus. 2. in prin. id tamen non procedit ad effectum incurfus pœnæ, ad quæ effectum non sufficit iuramentum, sed requiritur interpellatio, vt per Gozadin. consil. 17. nume. 10. quod secuta est Rota in vna Perusin. pœnæ coram Blanchetto prima Martij, 1577.

Quantum ad secundam partem dubij, Domini pariter ad eundem effectum excusandi à pœna caducitatis firmarunt

ratio, vt inquit Bal. cõf. 107. q. ista donatio, ante fi. lib. 2. per tex. in l. locus. in princip. ff. de usufruct. l. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. fun. & §. illud. in Authen. const. quæ de dignit. sequitur Tiraq. de priuileg. causæ. priuileg. 101. Et prædicta absque dubio procedunt, stantibus declarationibus subsequitis, quæ licet in hoc dubio non præsupponantur, tamen Dominis visæ sunt iustissimæ, & si adhuc factæ non fuissent, deberent ita fieri, nec dici possunt additiones, siue suppletiones, quia sunt vere, & proprie declarationes declarantes tam verba primæ constitutionis ibi, bene condirectam ecclesiam, quam verba secundæ constitutionis ibi, opera, quæ circa ecclesiã &c. quæ verba, cũ sint generalia (plura sunt enim quæ pertinent ad tenendam ecclesiam bene condirectam, & plura sunt opera, quæ circa ecclesiam sunt) merito dicuntur ambigua, cũ ꝑ ex verbis generalibus ambiguitas oriatur. l. in tradenda. in princip. ff. commun. prædio. Oldrad. consil. 81. numero quinto, versic. sed ista generalis. consil. 133. numero tertio, Signorol. consil. 209. nume. 9. in fine. Aym. consilio 70. nume. 20. & in responsio pro genero. num. 97.

Nec obstant deducta pro parte Sacristæ, quia vel ex supradictis tolluntur, vel responsione non indigent.

Ad illud verò, quod dicitur, verba secundæ constitutionis obligantis Sacristam ad complementum quatenus scuta 40. non sufficiant, debere intelligi de modico pluri, iuxta ꝑ l. hæc adiectio. ff. de verbo. signifi. multipliciter respondetur.

Primò ex declarationibus subsequitis volentibus, Sacristam teneri in totum ad omnia, & singula opera, & etiam ad nouum chorum, quæ non possunt fieri cum modico pluri ultra summam scutorum 40.

Secundò respondetur, nos non esse in casu d. l. hæc adiectio. non enim in secunda constitutione dicitur, quòd si 80. masmodinæ non sufficerent, teneatur ad plus, sed dicitur, teneatur facere complementum, quod quidem continet totam illam summam siue modicam, siue magnam, quæ deest 80. masmodinis, & non sufficiunt pro operibus faciendis, cũ ꝑ suppleri dicatur, quod deest. cap. 1. in princ. ibi, dicitur suppleri, quod deest. ff. de spons. l. quia actionum. ibi, supplet prætor in eo, quod legi deest. ff. de præscrip. verb. & tradit Dec. consilio 423. nume. sexto.

Tertiò respondetur, quòd etiam si essemus in terminis d. l. hæc adiectio. nihilominus illud plus, quod erit ultra 80. masmodinas, nõ debet referri ad modicam summam, sed ad quamcunque, ne fieret contra mentem secundæ constitutionis, quæ fuit, vt Sacrista teneretur in totum ad omnia, & singula opera circa ecclesiam necessaria, vt postea fuit declaratum, quo casu ne fiat contra mentem legis, vel statuti, dicitio, ꝑ plus, nõ modicam, sed quamcunque summam denotat. vt post Iacob. de Rau. voluit Alberic. de statut. libro primo, quæst. septuagesimasecunda, nume. secundo, sequitur Euerard. in loc. ab absurd. post med. versicu. hinc etiam singulariter dicit Rebus. in dicta l. hæc adiectio. fol. 80. in fi. versicu. sexto vitiatur. Menoch. de arbit. cal. centesimoquadragesimoquinto, nume. 9.

Quò verò ad secundam partem dubij, videlicet, ad quã summam Sacrista teneatur, Domini arbitrati sunt, illum teneri ad medietatem fructuum, & redituum sacrificiæ singulis annis vltimè ad integram solutionem æstimationis noui chori, ita tamen, vt capitulum teneatur subire pro medietate onera, quibus sacrificia subijcitur, & sic, vt vna medietas onerum, & emolumentorum sacrificiæ spectet ad capitulum pro tempore prædicto, altera medietas ad Sacristam.

6 firmarunt constare de sufficienti mandato, & facultate Georgij ad recipiendas solutiones canonum, & ad id facit decis. Cuman. consil. 6. post prin. ver. item si in instrumento, quem sequitur Curt. iun. in auth. si quis in aliquo. in fi. & ibi Cagnol. num. 96. C. de eden. videlicet, qd si in instrumento solutionis recipiens solutionem narretur procurator creditoris, ista narratiua nō sufficit fidei iustori, vel alteri soluenti pro debitore ad recuperandum solutum ab eodem debitore. per text. in d. au. th. si quis in aliquo. facit tamen magnam presumptionem, quod soluens noluerit iactare suum. l. cum de indebito. ff. de proba. ita in proposito narratiua Georgij, qui in subscriptione partitæ, de qua agitur, narrauit siue nominauit se procuratorem Abbatie Classen. magnā facit presumptionem, quæ etiam si ad consequendam liberationem à solutione canonis non sufficeret, ad euitandum tamen penam caducitatis absque dubio sufficere debet, per ea, q̄ supra diximus, & cessat omnis difficultas, stantibus verbis narratiuis Abbatie Classen. dicentis, Georgium, dū erat f̄ sindicus d. Abbatie, nullas accepisse pensiones à Presbyteris Boni Hielu de anno 1569. per ea quæ tradit Cassad. decis. 3. nume. tertio, versicu. si igitur. & num. seq. de procurat.

CANTVCCII

In eadem Rauematen. domus. Die Luna, 27. Maij, 1576.

SVMARIVM.

- 1 Nota solutionis canonis referens se ad notas præcedentes, quæ non appareant, sufficit ad excusandam caducitatem.
- 2 Dicitio, prout, referens se ad factum de præterito, quod constat, stat limitatiuè, alias stat causatiuè.
- 3 Relatum si aliter reperitur, quàm in referente, statur relato, & non referente.
- 4 Interpretatio, & occasio quælibet etiam leuissima admittitur ad euitandum damnnum, & præiudicium.
- 5 Clausula pacti de vterius non petendo, posita in instrumento quietationis, in quo soluitur pars dotis, quomodo intelligatur.
- 6 Error etiam in facto proprio præsumitur ad euitandum damnnum, & præiudicium.
- 7 Verba, prout apparet, in dubio censentur potius stare demonstratiuè, quàm restrictiue.
- 8 Interpretatio pro errore potius, quàm pro caducitate capienda est ad excusandum à pœna caducitatis.

DECISIO XXVII.

In libro Presbyterorum Boni Hielu reperitur nota solutionis canonis in hunc modum conscripta: Die 18. Iulij, 1569. R. D. Vincentius soluit suas pensiones per totum præsentem annum, 1569. prout apparet, vt supra. Et in præcedentibus notis conscriptis in eodem libro non constat de solutionibus canonum annorum, 1567. & 68.

Dubitauit ego in vna Rauennaten. domus die Lunæ, 14. Maij, 1576. an d. nota, ex quo habet relationem ad notas præcedentes, in quibus non apparet de solutionibus canonum annorum, 1567. & 68. dicatur sufficiens ad euitandam caducitatem in casu, de quo agitur. Et quia Domini fuerunt varij, non potui capere resolutionem: sed iterum eodem dubio proposito die Lunæ, 27. eiusdem mensis, Domini firmarunt, d. notam satis f̄ sufficere ad excusandam caducitatem, nō obstantibus adductis pro

parte Abbatie, quæ ad duo tantum rediguntur.

Alterum est, quod clausula, prout apparet, si refertur ad aliquod factum, quod est de præterito, tunc, si de eo constat, dicitio, f̄ prout, stat limitatiuè, & restrictiue: si vero non constat, stat casualiter. ita Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo, prout, sub num. 2. sequitur Alex. consilio 46. num. 9. ver. fortificatur hæc verba. lib. 1. Dec. consil. 63. num. 6. & in l. edita. num. 84. in fi. & num. seq. C. de eden. Curt. iun. consil. 92. nu. 10. Sed in casu isto verba illa, prout apparet vt supra, habent relationem ad factum præteritum, nempe ad solutiones canonum annorum præcedentium, & de hoc facto constat in notis præcedentibus, merito limitatiuè, & restrictiue accipi debent.

Alterum verò est, quod quando relatum reperitur, & in eo res aliter sese habeat, quàm in referente, tunc non attenditur referens tanquàm erroneum, sed relatum ipsum. ita Alexan. consil. 9. num. 12. prope fil. lib. 5. Dec. consil. 63. sub nume. 6. ver. & licet referens. in l. edita. nu. 86. circa fi. in auth. si quis in aliquo. num. 40. in fi. C. de ede. in c. 2. sub num. 9. de rescrip. & in c. quoniam Abb. in fi. de offi. deleg. Curt. iun. consil. 92. sub num. 10. Cagnol. in d. auth. si quis in aliquo. num. 90.

Sed in inspectione notarum præcedentium, ad quas habet relationem nota, de qua agitur, apparet pensiones annorum 1567. & 1568. solutas non fuisse. Merito non ista tanquàm per errorem facta, sed illæ debent attendi.

Sed tamen his minime obstantibus, contrarium, vt dixi, conclusum fuit, præsertim ad effectum euitandi penam caducitatis. Pro qua conclusione.

In primis consideratur, quod nota, de qua agitur, in eo quod habet relationem ad notas præcedentes, potest intelligi, vt relatio fiat respectu solutionum canonis annorum 1565. & 1566. respectu vero solutionum canonis annorum sequentium nulla fiat relatio, cum de illis nulla facta sit mentio, sed nota simpliciter absq; relatione, & sic nota non erit erronea, sed vera, & per consequens attendenda: tunc enim esset erronea, quando in ea expresse fieret mentio de solutionibus canonis annorum 1567. & 68. vtpote si dictum fuerit, R. D. Vincentius soluit suas pensiones per annum 1567. & 68. & totum præsentem 1569. prout apparet, vt supra: nam tunc cum per inspectionem præcedentium notarum contrarium appareret, absque dubio esset erronea, & non deberet attendi. & hæc expositio videretur probari, tum quia non est verisimile, partes voluisse habere relationem ad notas præcedentes respectu solutionum canonis annorum 1567. & 68. cum de ijs nulla appareret nota conscripta: tum f̄ quia ad euitandum damnnum, & præiudiciū quælibet interpretatio, & occasio etiam leuissima admittitur, vt per Tiraq. post alios in l. si vnquam. in verbo, donatione largitus. num. 208. C. de reuoc. donat. Tum etiā ex his quæ scribit Abb. consil. 97. lib. secundo; quem sequitur Felyn. in c. causam quæ. num. 4. circa med. in 2. limit. ver. ad idem est elegans. de rescrip. videlicet, quod si in instrumento quietationis, f̄ in quo soluitur pars dotis, ponitur in fine clausula pacti de vterius non petendo, non intelligitur de non petendo residuo dotis, sed de non petenda illa quantitate tunc soluta, cum clausula in fine posita debeat referri ad præcedentia, & non ad extranea, de quibus non est facta mentio: ita in proposito illa clausula, vt supra, debet referri ad notas præcedentes respectu solutionum canonis annorum 1565. & 1566. & non respectu solutionum canonis annorum sequentium, quia cum de ijs nulla prorsus sit facta mentio, pro extraneis haberi debent.

Secundò potuit esse, quod ille D. Vincentius per errorem passus fuerit addi particulam illam, prout apparet

vt supra, putans in præcedentibus notis constare etiam de solutionibus canonis annorum 1567. & 68. quia potuit esse, quod non inspexerit notas præcedentes, cum alias si inspexisset, verisimiliter non permisisset huiusmodi particulam apponi, f̄ & ad excludendum damnnum, & præiudicium præsumitur error etiam in facto proprio, vt per eundem Tiraq. vbi supra sub nu. 206.

Tertiò illa verba, prout apparet, vt supra, cum f̄ simul in dubio potius censentur stare demonstratiuè, quàm restrictiue. Bar. in l. centurio. num. 39. & ibi las. num. 51. Ripa num. 173. de vulg. & pup. Dec. in c. quoniam Abbas. numero 14. versicu. & in dubio. de offic. delega. & consilio 24. num. 4.

Quartò in dubio ad excusandum à pœna caducitatis potius capienda est interpretatio pro errore, quàm pro caducitate. ad tradita per Tiraq. de retract. conuen. §. 4. glo. 6. num. 29. & 30. optime Beron. consil. 149. nu. 12. & seq. lib. 1. Et ex prædictis patet responsio ad allegata pro parte Abbatie.

CANTVCCII

In eadem Rauennaten. domus. Die Ven. 22. Iunij, 1576.

SVMARIVM.

- 1 Mora sola emphyteutæ non soluentis canonem non sufficit ad inducendam caducitatem, sed requiritur etiam declaratio domini directi. ex communi.
- 2 Dicitio, omnimodo, significat ipso iure, & habet vim decreti irritantis.
- 3 Declaratur tamen, vt nu. seq.
- 4 Declaratio domini, quod statim ipso iure sit locus caducitatis, non requirit aliam iudicis sententiam, vel declarationem.
- 5 Ipso iure quæ inducuntur, ita intelliguntur, si is, ad cuius fauorem inducuntur, voluntatem suam declarauerit.
- 6 Inuestitura emphyteutis, licet dicat, vt ipso iure, vel facto emphyteuta non soluens cadat, tamen intelligitur domino volente, & declarante.
- 7 Et procedit etiam in emphyteuti ecclesiastica. nu. 7.
- 8 Condicio, sub qua pœna caducitatis imponitur, non est casualis, nec mixta, sed potestatiua pendens à sola voluntate domini.
- 9 Retrotractio non fit, nisi mediante equitate.
- 10 Aequitas considerari non potest, quando agitur de incursum pœna.
- 11 Retrotractio loci esse non potest, quando mora est purgata.

DECISIO XXVIII.

Pro resolutione dubij à me propositi in vna Rauennatē. domus, die Ven. 22. Iunij, 1576. quod fuit, an Georgius procurator, & sindicus Abbatie Classen. Domini directæ potuerit Presbyteris boni lesu emphyteutis remittere caducitatem domus emphyteuticæ, ob non solutionem canonis per biennium ante declarationem d. Abbatie? Domini duas considerantur difficultates.

Prima fuit, an caducitas inducatur à die moræ, vel potius à die declarationis?

Altera difficultas fuit, an declaratio retrotrahatur ad tempus moræ, nec ne?

Quantum ad primam difficultatem Domini concluderunt, emphyteutam ob non solutionem canonis intra tempus à lege præfinitum, tunc f̄ demum in pœnam ca

ducitatis incidere, si Dominus directus declarauerit voluntatem suam, quatenus velit rem emphyteuticam haberi pro commissa, & deuoluta: & sic ad inducendam caducitatem non sufficit sola mora, sed requiritur etiam declaratio. Bar. in l. secunda, num. secundo, & ibi Balante num. 2. Ang. num. 4. Fulgos. num. 3. & 4. Saly. in 3. nor. las. num. 6. in seq. C. de iure emphyt. Barto. in l. 1. in fi. si ager vect. vel emphy. petat. idem Bar. in auth. qui rem. nu. me. 3. Bal. sub nu. 6. Castren. num. 4. circa med. Iacobi. de sancto Georg. nu. 14. Cagnol. nu. 34. C. de sacr. san. eccles. Imo. post Anch. in c. potuit. nu. 54. & ibi Bero. num. 144. extra locat. Cuman. consil. 164. nu. 4. versu. quinimmo etiā si hic esset emphyteutis. Abb. consil. 67. num. 2. circa med. ver. moueor principaliter. lib. 2. Alex. consil. 173. num. 7. lib. 2. & consil. 113. nu. 3. lib. 4. Corn. consil. 115. num. primo, lib. 1. Dec. consil. 30. num. 5. versu. & ideo. & nu. 6. & 7. consil. 85. nu. 9. ver. & est simile, & consil. 206. nu. 8. Rimi. consil. 389. num. 48. & 49. lib. 2. Ruin. consil. 143. num. 14. lib. 1. Paris. consil. 108. nu. 3. lib. 1. Tiraq. alios congerens in l. si vnquam. in verbo, reuertatur. nu. 10. C. de reuoc. donat. Soc. iun. consil. 111. nume. 1. 2. & 3. & 10. & 11. lib. 2; Curt. iun. consil. 109. nu. 11. consil. 110. nu. 23. & consil. 49. nu. 3. ver. cum igitur. Crauet. consil. 212. nu. j. Nat. consil. 274. nu. 3. lib. 2. late Cassad. decis. 2. nu. j. versu. requiritur tamen. nu. 3. in fi. & nu. 4. ver. posset enim. & decis. 3. nume. 3. in fi. de locat. & conduct. Et hanc esse communem sententiam fatentur las. in d. l. 2. nu. 10. Dec. d. consil. 206. nu. 8. Paris. d. consil. 108. nu. 33. Curt. iun. in præcit. consil. vbi dixit etiā in hoc omnes conuenire, & ista esse equiorem veriore, & communiorem opin. testatur Cassad. d. decis. 2. nume. 3. in fi. vbi in contrarium allegat solum Abb. in d. c. potuit. num. decimoquarto, ver. & hanc opin. Probatur autem hæc communis conclusio in d. l. 2. ibi, volenti: item ibi, si Dominus voluerit.

Nec ob. ibi dicitio, omnimodo, quæ f̄ licet suapte natura sit precisa, & significet, ipso iure, & habeat vim decreti irritantis. vt late per Tiraq. in d. verbo, reuertatur. num. 88. cum trib. seq. nihilominus id f̄ procedit, quando dicitio, omnimodo, stat per se, & absolute: at secus, qñ habet secum adiunctam conditionē, vt in d. l. 2. ibi, sed omnimodo eō si dominus voluerit repellendo, ita vt secuta declaratione voluntatis Domini statim ipso iure sit locus caducitatis, nec f̄ alia iudicis sententia, vel declaratio requiritur, vt per Clar. in §. emphyteutis. q. 9. vbi post Butr. & Cepollam inquit hanc esse communem sententiam. Quinimmo etiam si dicitio, omnimodo, in d. l. 2. absolute staret absque illis verbis, si dominus voluerit, nihilominus requireretur declaratio voluntatis Domini, cum f̄ generaliter, quæ ipso iure inducuntur, ita intelligantur, si is, ad cuius fauorem inducuntur, petierit, & sic voluntatem suam declarauerit, vt latissime per Tiraquel. in d. verbo, reuertatur. nume. 10. vsque ad 17. idque Domini in pluribus causis tenuerunt. Et propterea etiā si in inuestitura f̄ dictum sit, ipso facto, vel ipso iure cadat, tamen intelligitur domino volente, & declarante, vt per Bal. in l. fi. in fi. C. de reuoc. donat. Corn. consil. 115. ante num. primum, lib. j. Dec. consil. 138. num. 6.

Confirmantur præmissa tum ex ratione Cassad. d. decis. 2. sub nume. 4. quod si caducitas absque declaratione voluntatis Domini induceretur, vtrique posset in damnnum domini redundare, quia illi non expediret re apud se habere, nec facile reperiret qui eundem canonem solueret, tum etiam ex alia ratione eiusdem Cassad. decis. tertia, nume. 3. in fi. quod si aliter diceremus, sequeretur inconueniens, vt statim lapsa termino sine solutione data priuatione etiam inuito domino, quando postea acceptaret pensionem simpliciter, oporteret rem de nouo concedere,

concedere, quod nunquam fit Domino caducitatem nolente.

7 Et præfata conclusio ꝑ procedit etiam in emphyteusi ecclesiastica, vt post Iacobin. de sancto Georg. Cornel. & Dec. expresse firmat Soc. iun. d. consil. 111. num. 1. in fi. & num. seq. lib. 2.

Quoad secundam difficultatem Domini dixerunt, declarationem voluntatis Domini non retrahere ad diem moræ Emphyteutæ, tum quia conditio, ꝑ sub qua pœna caducitatis imponitur, nõ est casualis, nec mixta, sed potestatiua pendens à sola voluntate Domini, & propterea si purificetur, non trahitur retro. l. j. & ibi gl. Bart. Ang. & Sal. in l. qui balneum. in prin. l. potior. §. j. & l. pe. vbi Bart. & omnes. ff. qui pot. in pign. hab. Bar. Ang. Alex. Ias. & alij in l. si filiusfamilias. ff. de verb. ob. Soc. consil. 41. in princ. lib. 4. Negul. de pignor. par. 5. memb. 2. sub nu. 10. in 16. ampliat. Tum etiam quia nulla subest æquitas, ob quam debeat fieri ista retractio, quæ ꝑ non fit, nisi mediante æquitate. l. denique. ff. ex quib. cau. maior. Bar. in l. si is qui pro emptore. in secunda oppol. ff. de vscap. quod autem nulla subest æquitas, ostenditur: nam aut dominus sciuit moram emphyteutæ, & tunc, cum ei licuerit facere statim declarationem, si diu distulit, sibi est imputandum: aut ignorauit, & tunc, aut ignorantia fuit iniusta, & tunc idem dicendum est, quia pro sciente habetur. l. quod te. ff. si cer. pet. aut ignorantia fuit iusta, quia successit in locum alterius, & tunc idem dici debet, cum

9
10 ꝑ enim agatur de incurfu pœnæ, non potest æquitas considerari, iuxta l. sciendum. ff. ex quib. cau. maior. Et præmissa tantò magis in casu nostro procedunt, in quo purgata fuit mora ante declarationem Domini, quo

11 ꝑ casu non potest esse locus retractioni non solum ob defectum æquitatis, sed etiam, quia obstat inhabilitas extremi, ad quod, stante moræ purgatione, per quam res desit esse integra, & ideo declaratio domini nihil operatur. argum. l. bonorum, & ibi Bar. Castren. & alij. ff. rem rat. haberi, & in terminis tradit Bero. in d. capi. potuit. nume. 145.

CANTVCCII

Mediolanen. præposituræ. Die Veneris, 4. Maij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Qualitas insignitatis alicuius ecclesiæ potest probari ex communi opinione hominum loci, quæ etiam arbitrio iudicis ponitur. nu. 5.
- 2 Nobilitas ex fama, siue communi hominum estimatione probatur. eademq; iudicis arbitrio reponitur. nu. 5.
- 3 Dignitas illa dicitur, quæ communiter reputatur in tali ecclesia, vel loco.
- 4 Insignis locus ex communi hominum loci opinione dignoscitur. idemq; arbitrio iudicis ponitur. nu. seq.
- 6 Iudicis arbitrium est moderare dictionem illam secundum subiectam materiam, quæ multipliciter exponitur.
- 7 Insignis, dicitur modò in bonam, modò in malam partem accipitur.
- 8 Dignitates ecclesiarum collegiarum insignium conferri debent tantum magistris, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia, vel iure canonico.
- 9 Interpretatio illa capienda est, per quam salutem animæ magis prospiciatur.
- 10 Extensio admittitur etiam in pœnalibus, & correctorijs, quando tractatur de salute animæ.

11 Insignis locus dicitur, qui est nobilis, præcipuus, & magna fama.

12 Testis deponens de eius iudicio non probat.

DECISIO XXIX.

Cum in vna Mediolanen. præposituræ mihi extra Rotam commissa ageretur de iustificanda narratione gratiæ Francisci Benedicti Vicomercati, qui inter cætera narrauerat, ecclesiam collegiatam sancti Georgij in palatio Mediolanen. de cuius præpositura sibi in forma dignum prouideri obtinuerat, non esse insignem: cumque pro parte cur. Archiepiscopalis Mediolanen. prætenderetur contrarium, nempe d. ecclesiam insignem esse, idcirco die Ven. 4. Maij, 1576. dubitavi, stante gratia d. Benedicti, Conc. Trident. sef. 24. cap. 12. dicitur testium pro parte d. Benedicti examinatum, fidibus pro d. curia Archiepiscopali factis, & instrumentis, in quo d. ecclesia inter ecclesias matrices Mediolanen. reponitur, an d. ecclesia sit insignis, nec ne, in casu, & ad effectum, de quo agitur?

In quo dubio Domini concluderunt, narrationem gratiæ d. Benedicti super non insignitate d. Ecclesiæ minime verificatam esse, immo potius de insignitate consistere. Et moti sunt ex pluribus.

- 1 In primis considerantur, qualitatem istam ꝑ insignitatis, vel non insignitatis alicuius ecclesiæ posse probari ex communi opin. hominum loci, cum multa in iure ex fama, siue communi hominum estimatione determinantur, vt patet exemplo nobilitatis, quæ ꝑ ex fama, siue communi hominum estimatione probatur. Bald. in l. prouidendo, num. primo, per illum tex. C. de postulan. sequuntur Alex. Guid. Pap. Felyn. Ias. & Dec. relati per Tiraq. de nobil. c. 10. num. 8. Item exemplo dignitatis, quæ ꝑ illa dicitur, quæ communiter reputatur in tali ecclesia vel loco, vt per Innoc. in c. de multa. sub num. 6. de præb. quem ibi sequuntur Hostien. col. 6. ante med. versic. intelligas igitur. Io. And. col. 4. in princ. ver. intelligas ergo. Butr. num. 23. ver. concludit. Imo. num. 39. ante med. versic. & ideo dicebat. Abb. num. 22. versic. tertia conclusio, dicens, dignitatem debere censi secundum reputationem loci, licet alias de iure communi pro tali non habeatur, & Abb. sequitur Silu. de benef. par. prima, q. 2. nume. 36. ver. item secundum. hoc idem voluit Mill. in suo repert. in verbo, dignitas est esse Archidiaconu. Card. in clem. prima, num. 3. prope fi. de præben. & latius consil. 62. in prin. Gem. consil. 140. nume. primo, Bal. consil. 387. post med. versic. item illa est maior dignitas. lib. primo, Felyn. ad rub. de maior. & obed. num. 3. versic. dixit etiam. Staphil. de lit. grat. & iust. in secunda forma, num. 9. Sarnen. de grat. expect. num. 46. versic. quæ autem dicatur dignitas. Rot. decis. 9. prope fi. de præben. in nou. decis. 4. nume. 2. & 3. de elect. in nou. & ita resolutum fuit in vna Cortonen. præposit. coram D. meo Cotta 14. Octobris, 1575. Demum hoc idem patet exemplo ꝑ loci insignis, qui ex communi opin. hominum loci dignoscitur. d. l. Labeo. ff. de supellect. leg. c. ex literis. de sponsal. ita glo. in c. statutum. in verbo, copia. & ibi Ioan. Monac. num. 15. Archid. col. 4. in med. in verbo, locis insignibus. Gugliel. de Mont. Laud. col. 3. Gemin. col. pen. post med. ver. gl. fu per verbo, copia. Prob. in add. ad Monach. num. 32. post med. de rescrip. lib. 6. Innoc. in c. præfenti. num. 3. eo. tit. de rescrip. lib. 6. Specul. de citat. §. primo, num. 17. ver. sed quæ loca dicantur insignia. Lap. allegat. 123. nume. 2. in fi. Card. in clem. prima, num. 28. de foro comper. Sed ex fidibus pro curia Archiepiscopali factis tã ab Illustrissimis Cardin. Morono & Cribello, quàm etiam à septem rectoribus

rectoribus siue presbyteris satis constat, ecclesiam de qua agitur, communiter reputari insignem. Meritò & c.

Secundo loco Domini existimarunt, eandem qualitatem insignitatis, vel nõ insignitatis alicuius ecclesiæ, posse arbitrio iudicis terminari, ad instar nobilitatis, vel ignobilitatis, quæ arbitrio iudicis reponitur. Bald. in l. Gracchus. num. primo, C. de adult. Alex. in l. 3. in prin. in addit. ad Bart. ff. de testib. Rip. in l. si constante. nume. 30. ff. solut. matrimo. Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, omnia. sub nume. 31. C. de reuoc. donat. & de nobil. capi. 10. nume. 10. Et ad instar loci, qui, an sit insignis, vel ne, statuit arbitrio iudicis, vt per glo. Monach. Arch. Gem. Prob. Innocen. Specul. Lap. & Card. in locis supra citatis, quibus additur Alberic. in suo dict. in verbo, insignis locus. Vital. in clem. prima, nume. 2. de fo. comper. Tiraq. in d. l. si vnquam. in verbo, omnia. nume. 31. prope fi. Ceterum Domini arbitrati sunt, Ecclesiam, de qua agitur, insignem esse ex pluribus qualitatibus, quæ in ea concurrunt, ex quibus, si non singulis, saltè omnibus simul iunctis, iudicantur, hanc insignitatem colligi.

Prima qualitas est, quòd ista ecclesia reponitur inter matrices ecclesias Mediolanen. Secunda nobilitas, & celeberritas loci, vbi est sita, nempe, in palatio Ducum Mediolanen. Tertia antiquitas. Quarta præcedentia, quia in processionibus præcedit ecclesiam sanctæ Mariæ de Scala, quam in consello est apud partes esse insignem. Quinta structura ædificiorum tam intus, quàm extra. Sexta numerus ministrorum in ea seruientium, videlicet, Præpositus, decem Canonici, duodecim Capellani, Curatus, Sacrista, & duo clerici. Septima multitudo, & frequentia Christi fidelium ad eam pro diuinis audiendis confluentium.

Tertiò inhærendo eidem opinio. vt scilicet cognitio qualitatis insignitatis, vel non insignitatis ecclesiæ, de qua agitur, tota sit arbitraria, ego eram in ea sententia, non recedendo tamen à prædictis, quæ mihi satis placebant, vt arbitrium iudicis in casu, de quo agitur, regulandum esset secundum subiectam materiam Conc. Trident. sef. 24. cap. 12. & mouebat ea ratio, quia quoties agitur de expositione alicuius dictionis, quæ diuersimode, & multipliciter exponitur, tunc ꝑ iudex arbitrium suum ita moderate debet, vt dictionem illam exponat secundum id, quod ratio subiectæ materiæ suadet. ita ad not. per gl. in l. eas causas. ff. de cond. & demonstr. tradit Roman. consil. 176. num. 7. quem sequitur Marfil. consil. 42. num. 7. & in l. quæstionis modum. num. 56. ff. de quæstio. Dec. in l. prima, num. 93. C. de seru. fug. Vnde cum multiplex, & varia sit acceptio huius dictionis, insignis, (ꝑ modo enim in bonam, modo in malam partem accipitur, vt per Tiraq. de nobil. c. secundo, num. 25. & 34.) & locus insignis plures, & diuersas recipiat significationes, vt late per Prob. ad Ioan. Monach. in cap. statutum. nume. 32. de rescrip. lib. 6. & per Vital. in clem. grauis. nu. 56. & 57. de sent. excommunica. sequitur, vt qualitas insignitatis, vel non insignitatis ecclesiæ intelligatur secundum subiectam materiam Conc. Trident. cap. 12. sef. 24. cū ad eius dispositionem euadendam Franciscus Benedictus narrauerit in sua gratia, ecclesiam, de qua agitur, non esse insignem, quia si fuisset insignis, sciebat se non posse eius præposituram obtinere, & cum ipse non sit neque magister, neque Doctor, neque licentiatus in Theologia, vel iure canonico, & Concil. Trident. hortatur, vt ꝑ dignitates ecclesiarum collegiarum insignium conferantur tantum magistris, vel Doctoribus, aut licentiatis in Theologia, vel iure canonico. Vnde ibi qualitas insignitatis ecclesiarum collegiarum debet regulari, & intelligi secundum qualitatem magisterij, vel doctoratus, vel licet

ciatur in Theologia, aut in iure canonico, quàm qualitatem debent habere omnes dignitates in ecclesijs cathedralibus, vel collegiatis insignibus, quia ibi principaliter tractatur de dignitatibus, & earum qualitatibus, vt ex verbis expresse colligitur. Hoc stante superius in d. ca. duodecimo, ista qualitas magisterij, vel doctoratus, vel licenciaturæ in Theologia, aut iure canonico requiritur in duobus generibus dignitatum, videlicet, in dignitatibus curam animarum habentibus, iuxta c. cum in cunctis. de elect. & in dignitate Archidiaconatus, quia Archidiaconi oculi sunt Episcopi, & propterea Episcopum doctrina iuuare debent. Deinde cum ibi subijciatur regula negatiua, vt in cæteris dignitatibus curam animarum non habentibus, sufficiat qualitas clericatus cum idoneitate, ab ista regula negatiua excipiuntur omnes dignitates ecclesiarum cathedralium, & collegiarum insignium, in quibus dignitatibus non sufficit qualitas clericatus cum idoneitate, sed requiritur etiam non de precepto, sed de consilio qualitas magisterij, vel doctoratus, vel licenciaturæ in Theologia, seu iure canonico, idque non ratione curæ animarum, neque ratione Episcopi, tunc enim Conc. non hortatur, sed præcipit, vt superius fecit, sed ratione frequentiæ, seu multitudinis Christi fidelium ad ecclesias cathedrales, seu collegiatis insignes pro diuinis audiendis accedentium, pro quorum Christi fidelium animarum salute Conc. Trident. hortatur, dignitates illarum ecclesiarum debere esse magistros, vel Doctores, aut licenciatos in Theologia, vel iure canonico, vt eorum doctrina possint magis prospicere salutem animarum. Cùm enim in d. Conc. Trident. qualitas insignitatis in ecclesijs collegiatis non per se, & absolute ponatur, sed respectu dignitatum, de quibus principaliter tractatur, cumque dignitates in ecclesijs ad conseruandam, augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerint institutæ, vt in d. cap. 12. in prin. dicitur, sequitur, vt qualitas insignitatis considerata in ecclesijs collegiatis respectu dignitatum in eis existentium, non intelligatur rone antiquitatis, vel nobilitatis, vel magnitudinis rerum gestarum, vel apparatus, & pompæ ædificiorum, vel diuitiarum, vel alio respectu mundano, sed solum respectu ecclesiasticæ disciplinæ, & sic respectu salutis animarum. & in hunc sensum qualitas insignitatis videtur accipi in clem. grauis. de senten. excommun. vbi ecclesia loci insignis intelligitur ratione numerositatis populi, vt post Zenzel. exponit Vital. ibi, nu. 56. & sequitur Prob. in ca. statutum. nume. trigesimo secundo, ante med. de rescrip. libro sexto.

Confirmantur præmissa, quia Conc. æquiparat ecclesias collegiatis insignes ipsis cathedralibus, ad quas frequens populus semper accedit.

Quartò ad præmissorum corroborationem accedit, quòd in dubio illa interpretatio capienda est, per quam salutem animæ magis prospiciatur. ad no. per glo. vl. in ca. vnico. de scrut. facit tex. in cap. iuuenis. & ibi But. num. 4. Abb. num. primo, & Præpos. num. 4. de sponsal. late Fely. in c. auditis. num. 3. ver. limita secundo. de præscr. cum alijs adductis per Neuzan. in sua Silu. lib. 6. numero 46. ver. item pro ea opinione.

Et hinc est, quòd quando agitur de utilitate anime, in dubio delictum potius præsumitur, cum ista præsumptio tutior sit, vt per Alc. de præsump. reg. 3. præsump. 1. num. 13. & 14. Anchar. consil. 179. in fi. Marfil. sing. 151. Et hinc ꝑ est etiam, quòd in pœnalibus, correctorijs, & odiosis, quando tractatur de salute animæ, admittitur extensio. Io. And. & Abb. in c. ex tenore. qui fil. sint legit. Ias. in Auth. quas actiones. nu. 15. C. de sacr. san. eccl. Crauet. de antiq. temp. par. 4. sef. videamus. nu. 10.

Quintò,

Quintò, & vltimò, licet aliqui ex Dominis dubitauerint, an pro parte cur. Archiepiscopolis sit probata affirmatiua insignitatis ecclesie, de qua agitur, quamuis maior pars habuerit illam pro probata, tamen cum agatur de iustificanda narratiua gratie d. Francisci Benedicti, & sic de probanda negatiua non insignitatis d. ecclesie, ijdem Domini nullam habebat difficultatem, huiusmodi negatiuam concludenter non probari.

Non obstant adducta pro parte d. Francisci.

Et in primis, quod locus insignis dicitur, qui est nobilis, precipuus & magnae fame. Arch. in d. c. statutum. col. 4. circa med. in verbo, locus insignis. de refr. lib. 6. Alberic. in suo dict. in verbo, insignis locus. Card. in clem. 1. na. 28. de foro compe.

Siquidem responderetur, Arch. loqui de loco insigni, phano, non autem de ecclesia, quae debet intelligi insignis in casu Conc. Triden. ratione salutis animarum, vt supra deduximus.

Præterea Arch. Alberic. & Card. postquam dixerunt, locos insignes esse nobiles precipuos, & magnae fame, statim subiiciunt recurrendum esse ad communem opinionem, ad cognoscendum, quae sint talia loca, & iam supra deductum fuit ex communi reputatione hominum loci, ecclesiam de qua agitur, esse insignem.

Minus quoque obstant testes examinati pro parte d. Francisci, tum quia nullum verbum de communi reputatione, sed solum de eorum iudicio deponunt, tum etiam, quia ratio, quam ipsi allegant, non est bona, neque concludens, quia non sequitur, Praepositus & Canonici talis ecclesie non vtuntur insignijs pontificalibus, ergo ecclesia non est insignis, vt informantes curiae Archiepiscopolis bene deducunt.

CANTVCCIL

Roman. Cur. de Sabell. Die Mercur. 13. Iunij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Renunciatio est stricti iuris, in qua non veniunt, nisi expressè.
- 2 Nouatio non praesumitur, nisi expresse de ea appareat.
- 3 Nouatio non inducitur ex his, quae ad maiorem cautelam sunt factae.

DECISIO XXX.

Domini cum praesupposito, quod secundum pactum de scuris 30. mensuris non soluendis D. Hostilio, sed remanendis in depositum penes emptores, donec Dominus Franciscus accesserit, sit apertum in instrumento venditionis etiam ad fauorem D. Abbatis, tenuerunt non praesumi, eundem D. Abbatem per secundam eius accessionem renunciasse fauori secundi pacti. Et moti sunt.

Primò, quia Do. Abbas in secunda accessione accessit omnibus, & singulis contentis in instrumento venditionis, & sic videtur etiam secundum pactum approbasse.

Secundò, quia renunciatio est stricti iuris, nec in ea veniunt, nisi quae sunt expressa. Calderin. consil. 5. ad fi. de praeben. Dec. consil. 452. num. 21. & consil. 460. num. 6. Tiraq. alios congerens in l. si vnquam. in praefat. nu. 128. C. de reuoc. donat.

Tertiò cessat in casu isto secundi pacti renunciatio, ex quo nulla facta fuit primae accessionis nouatio, tum

quia non fuit expresse actum de nouatione, vt hodie requiritur, iuxta l. h. C. de nouat. & §. praeterea. Inst. qui-

buis mod. toll. oblig. Tum quia apertè constat de contraria mente Do. Abbatis nolentis nouare propter illa verba, inherendo firmiter d. suae promissioni, illamque approbandò, & confirmando, quae verba nouatione omnino excludunt. Tum etiam, quia secunda accessio fuit facta ad maiorem cautelam emptorum, quo casu nouatio minime inducitur, tex. est clarus, & ibi Castren. & Imol. not. in l. si Stichum. §. idem Celsus. ff. de noua.

Non obstant deducta pro parte D. Iulij. ex illis enim quaedam tangunt supradictum praesuppositum, de quo nunc non agitur, quaedam sunt extra punctum, & non applicantur casui nostro. Reliqua recte tolluntur hic per Do. Bilciam.

CANTVCCIL

Caurion. seu nullius iurisdictionis. Die Mercurij, 27. Iunij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Decima de iure communi spectant ad rectores ecclesiarum, non autem ad episcopum.
- 2 Renunciatio, siue remissio debet expresse fieri, non autem tacite praesumitur.
- 3 Distio taxatiua semper subintelligitur in minori summa dispositiue prolata.
- 4 Episcopus an habeat de iure communi fundatam intentionem in tertia decimarum ex dispositione Conc. Tolet. 4. cap. 32. relati in c. constitutum. 16 q. 1.
- 5 Episcopus habet quartam decimarum de iure communi, & super ea habet fundatam intentionem. ex communi.
- 6 Confirmatio intelligitur, dummodo actus confirmatus ante confirmationem valebat.
- 7 Damnum graue reputatur in quinquagesima parte.
- 8 Damnum non solum attenditur in actu, sed etiam in potentia.
- 9 Falsitas nociua tantum potentia dicitur etiam punibilis.

DECISIO XXXI.

Domini die Ven. 15. eiusdem mensis, me super expeditione causae verbum faciente, mandarunt iterum proponi dubium alias propositum, & resolutum die Luna. 4. eiusdem mensis. An scilicet constet de magno, vel paruo praedictio Militiae propter concordiam anni 1553. respectu capitis decimarum. Et mouerunt difficultatem contra Episcopum, quod ipse super decimis non habet intentionem fundatam de iure communi. Decimae enim non ad Episcopum, sed ad rectores, siue curatos ecclesiarum parochialium de iure communi spectant, & ipsi super iure decimarum dicuntur habere intentionem fundatam de iure communi. tex. est in c. cum contingat. & in ca. cum in tua. & vtrique scriben. tradunt, de decim. Doct. in c. de quarta. & maxime Imol. in primo not. de praecip. Docto. & praecipue Abb. in c. conquerente. num. 2. prope fi. ver. duodecimo, habes. & sub num. 6. de offi. ord. & Doct. in c. dudum. de decim. Rebuf. de decim. q. 7. num. 4. cum simil. Episcopo vero non decimae, sed quarta illarum de iure communi debetur, & super eo de iure communi fundatam intentionem habet, vt infra dicemus.

Igitur eodem dubio iterum a me proposito, die Mercur. 27. eiusdem mensis, Domini deducta per informantes in quatuor distinxerunt difficultates.

Prima fuit circa illud praecipuum fundamentum Militiae; quod Episcopus hodie habet super decimis illud idem

idem ius, quod olim ante concordiam, vel de iure communi, vel speciali, vel ex consuetudine habebat, quia per concordiam nihil de iure suo remittit, cum in ea nullibi reperitur verbum denotans remissionem, nec ponatur aliqua taxatio, & tamen remissio, siue renunciatio non fit, nisi expresse. Calder. consilio quinto, ad finem. de praeben. Dec. consilio 452. num. septuagesimo primo, & consilio 460. numero sexto, Tiraquel. in l. si vnquam. in praefat. numero centesimo vigesimo octauo. C. de reuoc. donat. Domini in hac difficultate tenuerunt contra Militiam: hoc enim fundamentum eis non placuit, ea ratione, quod in minori summa dispositiue prolata semper subintelligitur dictio taxatiua, ita Bal. per illum textum in l. rogasti. §. si tibi. in secunda oppo. quem ibi sequitur Castren. Alexan. Iaf. & Socin. omnes. numero secundo, ff. si certum petat. Alexan. in l. furti. sub numero 2. ff. de in lit. iuran. Ruin. consil. 83. sub num. quarto, libro primo.

Secunda difficultas fuit, an Episcopus habeat de iure communi fundatam intentionem in tertia decimarum ex disposit. Conc. Toletan. 4. cap. 32. relati in c. constitutum. 16. q. 1.

Et in hac difficultate Domini dixerunt, huiusmodi fundamentum Episcopi tutum non esse, & plures patit difficultates, & praecipue illam, quod dispositio dicti Concil. Tolet. potest procedere in primitiuo tempore, cum pauperes essent Episcopi, iuxta intellectum gloss. in princip. in capitu. de his. decima, quaestio. prima, & cum glo. Gemin. & Praeposit. ibi transire videntur, sed clarius ijdem Gemin. & Praeposit. hoc tenent in capitu. decernimus. eadem decima, quaestio. prima, vbi d. capitu. constitutum. intelligunt secundum antiqua tempora. & hoc etiam firmat Pet. de Vbal. de can. port. capitu. primo, vbi pariter intelligit dictum capi. constitutum. in primitiuo tempore. & latius istud deducit in capitu. secundum, in princip. vbi relatis iuribus probantibus, canonicam portionem episcopalem esse vel tertiam, vel medietatem, vel quartam, demum concludit, omnes canones conuenire in dando canonicam portionem Episcopo, licet in quota discordent, & de iure communi esse quartam per textum in dicto capitu. conquerente. & in dicto capitulo de quarta, quae iura tanquam posteriora inquit esse seruanda. l. diem proferre. §. si plures. de arbit.

Et praemissa confirmantur ex communi opinione omnium fere Doct. volentium, quod Episcopo de iure communi quartam decimarum debetur, & super ea de iure communi fundatam intentionem habere, ita Hostien. in dicto capitu. conquerente. colum. penult. versicu. & ita dixerunt quidam, & ibi Ioan. And. ad fi. Card. in vndecimo, not. & in quarta oppo. But. num. quadragesimo quarto, Anch. in quinta oppo. Imo. num. octauo, & sub numero vigesimo septimo, Abb. num. secundo, prope fi. versicu. duodecimo habet. & num. sexto, circa med. hoc idem tenent Bal. Card. But. Imo. Abb. Anchar. & alij in primo not. in dicto capitu. de quarta. Hostien. in dicto capitu. cum contingat. colum. prima, circa med. & ibi Ioan. And. colum. prima, ante med. Card. in prima oppo. But. num. septimo, prope fi. Abb. ante num. octauum, idem Abb. in capitu. primo, numero tertio, de decim. & in capitu. quoniam. numero tertio, & ibi Butr. numero tertio, eodem titu. Docto. in capitu. dudum. eodem titu. Archid. Gemin. & Praeposit. in dicto capitu. de his. decima, quaestio. prima, Bertach. de Episcopo, libro quarto, parte secunda, numero nonagesimo quarto, Rebuf. de decim. quaestio. septima, numero vndecimo, & hanc esse communem fatentur Gemin. & Praeposit. in dicto capitu. de his. ad fin. quicquid in contrarium senserit gl. in dicto capitu. con-

querente. in verbo, decimationum. in fin. & ibi Innocentius numero quarto, tenentes, quartam decimarum non de iure communi, sed de consuetudine ad Episcopum pertinere, qui tam ibi, quam alijs in locis supra citatis sunt communiter reprobat.

Et communis opinio probatur aperte in dicto capitu. conquerente. vbi principaliter, & dispositiue enumerantur singula iura Episcopalia, quae de iure communi Episcopo competunt, & inter ea recensetur quarta decimarum.

Tertia difficultas fuit, an Episcopus habeat intentionem fundatam in tertia decimarum ex donationibus. Regu.

Et in hac difficultate Domini dixerunt, quod si Reges habebant tertiam decimarum de his quae a Mauris, & Saracenis recuperabant, vt facile fieri potuit, vtique Episcopus haberet intentionem fundatam, cum verba donationum circa tertiam decimarum videantur clara: si minus, res haberet maiorem difficultatem, quia licet Lucius tertius confirmauerit regias donationes in forma specifica, faciendo specialem mentionem de illis, tamen confirmatio intelligitur in casu, in quo Regibus licuerat donare, vtputa, quia Reges habebant tertiam partem decimarum ex rebus, & bonis a Saracenis recuperatis, tunc enim d. tertiam cum auctoritate superioris poterant donare. ita in terminis tradit Innocentius in capitu. dudum. in fine, de decim. quem ibi sequuntur Hostien. colum. fina. versicu. sed obijcies. Ioan. And. colum. vltima, in princip. versicu. respondeo hoc simpliciter. Butr. numero decimo quinto, & Abb. numero vndecimo, licet Cardin. in 12. opp. contrarium sentiat, nempe, opin. Inno. non videri procedere, nisi quatenus confirmatio facta fuerit in forma communi.

Quarta, & vltima difficultas fuit, esto quod Episcopus habeat intentionem fundatam in tertia decimarum, an nihilominus Militia ex concordia magnum sentiat praedictum.

Et in hac difficultate Domini affirmatiue responderunt considerando duo capita, vnum respiciens locum, vbi Episcopus colligit tertiam partem decimarum, aliud concernens locum, vbi Episcopus percipit sextam partem decimarum, & in vtroque capite considerantur tres casus.

Primus est, quando Militia colit terras manibus, vel sumptibus proprijs.

Secundus, quando tradit illas excolendas colonis partiaris.

Tertius, quando colonis nummarijs, seu censualibus.

Quoad primum caput Domini dixerunt, Militiam nullo modo damno affici in tertio casu, quando scilicet locat terras suas ad nummos. & ratio est, quia priuilegium Leonis circa exemptionem decimarum est personale, & non egreditur personas Militum. In secundo casu, quando Militia dat terras colendas colonis partiaris, sentit damnum in portione sibi tangente, & sic in sexta parte decimarum: aliam enim sextam partem soluit colonus partiaris. In primo vero casu, quando Militia terras proprijs sumptibus excolit, tunc patitur magis damnum, nempe in tota tertia parte decimarum, cum hoc casu Militia inspecto priuilegio nihil iure decimarum soluere debeat.

Circa secundum caput, videlicet loci, vbi Episcopus sextam decimarum partem habet in tertio casu, quia Militia locat terras colonis nummarijs, siue censualibus. Episcopus praesupposito, quod habeat intentionem fundatam in tertia decimarum, remittit aliam sextam partem decimarum, quia cum hoc casu priuilegium locum non habeat, deberet Episcopus totam tertiam decimarum exigere: sed ista remissio, siue damnum Episcopi compensatur cum damno,

damno, & præiudicio, quod infertur Militiæ in primo casu, quæ terras proprijs sumptib. colit: tunc n. secundum priuilegium ad nullam portionem decimarum tenetur. In tertio vero casu, quando Militia locat terras colonis partiaris, Episcopus, nec lucratur, nec perdit quicquã, quia cum non debeat decimate, nisi portionem tangentem colono partiaro, non potest, nisi sextam partem decimarum exigere, & sic remanet sine vlla recompensa damnum illatum Militiæ circa primum caput in sexta, & tertia parte, vt supra: quod quidem damnum nõ potest negari, quin magnum sit, quia ¶ in quinquagesima parte graue damnum reputatur, vt per Abb. in cap. apostolicæ. nu. 6. de donat.

Nec dicitur hodie Militiam ex concordia nullum pati damnum, cum semper tradat terras excolendas colonis censualibus, & sic non est locus priuilegio.

Quia responderetur, quod etiam si id verum esset, de quo tamen in actis non constat, nihilominus Militia sentit ex concordia damnum in potentia: postquam enim terras suas, vel proprijs sumptibus colere, vel illas colonis partiaris colendas tradere, quo casu, vel in tertia, vel in sexta parte decimarum respectiue, vt supra, damnum pateretur, & de iure non solum attenditur damnum ¶ in actu, sed etiam in potentia. tex. clarus in l. quia, §. prætor ait. in l. secundo. ibi, nec spectamus, vt nocet, sed omnino si nocere possit. ff. de his quæ deiecer. vel effud. & hinc est, quod ¶ falsitas nociua non actus, sed potentia, dicitur punibilis: sufficit enim vt nocere possit, vt per Bal. in l. si falsos. in vltimis verbis. C. de fals. per l. tertiã, in princip. ff. quod quisque iur. latius hoc firmat Soc. consilio sexagesimo, ad finem, libro quarto, cum alijs adductis per Gabriel. libro septimo, conclus. quinta, numero decimo octauo, & fuit tentum in vna Oxomen. Archiepresbyt. coram Reueren. D. Robuster. die 24. Februarij præsentis anni.

CANTVCCII.

Tirasonen. canonicatus de Tudela. Die Veneris, 5. Octobris. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Mandati vtilitas magis attendenda est quam illius forma.
- 2 Mandatum ex coniecturis, & verisimilitudinibus præsumitur.
- 3 Pronunciandum est in dubio pro non desertione, si res non esset omnino clara.

DECISIO XXXII.

Domini steterunt in decisio, & vltra deducta in decisione moti sunt etiam tum ex doct. Bal. ad rubr. extra de procurat. numero primo, volentis, potius ¶ attendendam esse vtilitatem mandati, quam formam illius, per l. si hominem. ff. mand. tum vel maxime ex actibus subsequitis tam in partibus, quam in curia magnam inter se consonantiam, & correspondentiam habentibus: nam actui protestationis factæ per procuratorem Michaelis de Falces in partibus in iudicio ordinarij de adeundo iudicem superiorem, ex quo causa infra biennium non fuerat expedita, multum consonant, & correspondent actus gestii in curia, videlicet, commissio causæ in Rota pro parte Michaelis de Falces, & citatio, & inhibicio, vigore illius ad partes per Michaelem Miranda, de cuius mandato nunc agitur, obtenta, quando quidem protestatio in partibus facta fuit 16. Augu-

sti. 1571. causa vero fuit in Rota commissa 14. Septembris, eiusdem anni, & citatio cum inhibitione ad partes fuit obtenta 28. eiusdem mensis Septembris, & in commissione idem quod in protestatione continetur, quod scilicet ordinarius infra biennium causam non expeditur, ex qua serie facti ita successiva, & continuata Domini dixerunt euidenter elici coniecturam & verisimilitudinem, quod Michael de Falces pro executione dictæ protestationis statim Michaeli de Miranda ordinauerit, vt curaret committi causam in Rota, attento, q. ordinarius illam intra biennium non expeditur: & ¶ mandatum ex coniecturis, & verisimilitudinibus, præsumitur, vt post Bal. in l. prima, numero secundo, in fine. C. de rebus alien. tradit Dec. consilio trigefimo sexto, numero nono, Gozadin. consil. vndecimo, numero decimotertio.

Et secundum aliquos ex Dominis præmissa confirmantur ex ratificatione eiusdem Michaelis de Falces, quæ licet non possit operari effectum ratificandi instantibus prius in actis oppositione de nullitate gestorum ex defectu mandati, & protestatione, quod illa ratificari nõ possent, nihilominus cum etiam ex actu nullo voluntas eliciatur, ideo videtur saltem operari effectum demonstrationis voluntatis retro ipsius ratificantis, quod scilicet in præteritum habuerit Michael de Miranda pro suo procuratore, quemadmodum fuit dictum in illa Gaurien. iurisdictionis coram me.

Et tantò magis Domini fuerunt pro sufficientia mandati, quod in casu isto agitur ad effectum excludendi desertionem, adeo ¶ quod si res non esset omnino clara, in dubio pro non desertione pronunciamandum esset.

Non obstant adducta pro parte Petri del Moral.

Quia placuerunt Dominis responsiones datæ per informantes Michaelis de Falces, præsertim ad effectum euitandi desertionem, vltra quod illa non intrans stante coniecturâ mandati sumpta ex serie facti subordinata, vt supra.

CANTVCCII.

Melphien. spoliorum. Die Ven. 11. Octobris. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Executor sententiæ potestmittere, & cognoscere exceptiones respicientes executionem.
- 2 Executio facta vltra formam mandati limitati ad certam rem, nulla dicitur: secus sit generale. cum numero sequen.
- 3 Forma mandati constituta ad certum finem potest per equipollens adimpleri.
- 4 Requisite pro forma sufficit adimpleri, vt habeatur finis, ob quem forma est inducã.
- 5 Datio in solutum facta pro maiori summa, quam debeat, & decretum interpositum ex causa partim vera, & partim falsa, in totum vitatur. ex communi. Limita, quando sunt plura capitula separata. nu. 7. Etiam si datio in solutum, vel decretum fiat pro vna summa resultante ex pluribus capitulis separatis. nu. 8.
- 6 Sententia lata super pluribus capitulis separatis potest pro parte valere, & pro parte non.
- 7 Sententia lata super vno capitulo valet, licet petitio plurâ capitula separata contineret.
- 8 Sententia lata super vna causa debiti valet, licet petitio contineat vnam summam ex diuersis causis.
- 9 Sententia lata, ex duplici causa, quarum altera sit vera, altera falsa, subsistit ex vera.

Vtile

¶ Vtile per inutile in separabilibus non vitatur.

Fallit in indiuiduis. nu. 17.

¶ Argumentum de personis ad res validum est.

¶ Datio in solutum facta mihi petenti pro me, & fratre meo, cum quo mihi creditum est commune, si postea frater meus, cuius mandatum non habeo, non ratificet, dicitur valere pro parte mea.

¶ Decretum iudicis dicitur esse indiuiduum.

¶ Sententia sine decreto non dicitur indiuiduum, quando continet plura capitula separata.

DECISIO XXXIII.

Conclusum fuit, posse pro summa aliàs per Rotam taxata, & in literis executorialibus contenta ad vltiorem executionem procedi, non obstantibus deductis pro parte Illustrissimi moderni Ducis Adriæ.

Ad quorum primum, quod S. Cõsiliu Regium merus fuerit executor, & nullam habuerit iurisdictionem, sed nudum tantum ministerium, responderetur, quod imo fuit executor mixtus habens iurisdictionem in conuenientibus non merita causæ, sed executionem ipsam. clara est enim iuris conclusio, vt ¶ executor sententiæ, quale fuit consiliu regium, possitmittere, & cognoscere exceptiones respicientes non merita causæ, sed executionem, vt puta circa res, in quibus sententia est exequenda, iuxta tex. in l. à diuo Pio. §. si super rebus. & ibi omnes. ff. de re iudica. Salyce. in l. & si non cognitio. col. pen. versicu. aut quæritur. C. si contra ius vel vtil. public. pulchre Abb. in c. pass. oralis. §. quia vero. num. 3. versicu. de secundo. & ibi Felyn. num. 16. de offic. deleg. Agid. decis. 196. cum similib.

Ad secundum, quod executio hætenus facta sit nulla ex ¶ omissione formæ commissionis rotalis, mandantis personam, & bona Illustrissimi Ducis capi, & sub fida custodia teneri, & tamen executores ad subhastationem deuenerunt, & sic formam mandati excedentes nulliter processerunt. capitu. Pisani. de restitut. spoliar. potest responderi, tum, quod executor excedendo fines mandati non facit executionem nullam, ¶ quoties mandatum nõ est limitatum ad certam rem, vt post Ioan. And. & Abb. in capitu. quoad consultationem. de re iud. tradit Brun. de form. fol. quinquagesimo sexto, colum. quarta, versicu. quarto prædicta conclusio. quod accidit in casu isto, in quo mandatum est generale de capien. bonis Illustrissimi Ducis, & sub fida custodia tenendis, & sic non est restrictum ad certa bona.

Tum ¶ etiam, quod in casu nostro forma est constituta ad certum finem, videlicet satisfaciendi Dom. Francisco Pitti creditori Illustrissimi Ducis, ideo potuit per equipollens adimpleri, & per consequens ad subhastationem Castri Iulianæ nouæ deueniri. ad trad. per Bald. in l. si duo. §. si quis curauerit. ante nume. secundum. ff. de iure iuran. Alexan. Iaf. & alij in l. prima, ff. de liber. & posthum. Docto. post Barro. in l. Gallus. §. & quid sit tantum. ff. eodem. Brun. de form. fol. septuagesimo quinto, colum. prima & secunda, versicu. prædicta reg. Cagnol. in l. si quis maior. numero ducentesimo decimo octauo. C. de transact.

Et vbi aliquid pro forma requiritur, sufficit ¶ illud ita adimpleri, vt habeatur finis, ob quem forma est inducã, ita Galliaul. per illum tex. in l. prima. §. si quis simpliciter. in quarto not. in secunda illat. numero decimotertio, in fine. ff. de verborum obligatio. quem in proprijs terminis executionis refert, & sequitur Neuizan. consil. 77. sub nume. 14.

Et tantò magis, quia in hoc casu certus finis satisfaciendi d. Francisco est ordinatus ad aliud, quam ad formandum, & solemnizandum, scilicet ad vtilitatem, commodum, & interesse eiusdem Francisci, & sic intrans tradita per Brun. d. tracta. folio trigefimo septimo, colum. secunda, versicu. ego igitur. & fol. 44. colum. 3. versicu. decimonono.

Ad tertium, quod videtur magis vrgere, videlicet, quod executio in totum corruerit, ex quo fuit facta pro maiori summa, quam in literis executorialibus continetur: responderetur, quod ¶ licet communis sit Doct. conclus. vt datio in solutum facta pro maiori quantitate, quam debeat, & decretum interpositum ex causa partim vera, partim falsa in totum vitentur, Barro. in l. si non sortem. §. si centum. numero sexto, per illum text. ff. de conditio. indebit. quem ibi sequuntur Fulgos. Castren. Alexan. Socin. Iaf. & alij. Bald. in l. certi conditio. §. quoniam. numero tertio, versicu. secundus. & ibi Aretin. Socin. Dec. & ceteri. ff. si certum peta. Roman. Castren. Iaf. & Alcia. in l. prima, §. sed si mihi. ff. de verborum obligatio. Afflic. decisio. 218. nume. tertio & quarto, & decisio. 358. nume. septimo, Bertrand. consil. 269. nume. 9. 10. & 11. libro tertio, in prima parte. Ruin. consilio 136. numero quinto. libro primo, & consil. 160. numero vigefimo septimo, libro secundo, Tiraquel. multos alios citans de vtroque retract. parte prima, §. vigefimo tertio, glo. prima, num. vigefimo tertio, quibus potest addi Marfil. in l. fina. nume. quadragesimo quarto. ff. de iurisdictione. omnium iudic. Curt. iun. consil. 118. nume. 10. & consil. 170. numero tertio, Capyc. decisio. 51. post princip. Paris. consil. 110. numero 21. cum sequen. libro primo, & consil. octuagesimo primo, nume. vigefimo quarto, libro secundo. Rebus. super concord. rub. de conclus. Lateranen. concil. in verbo, decretis. versicu. tertio extendit. Roland. consil. nonagesimo nono, nume. trigefimo primo, libro primo, & consil. septimo, numero octuagesimo sexto, cum duobus sequen. lib. tertio, Nihilominus hæc conclusio non procedit, ¶ quando sunt plura capitula separata: tunc enim pro capitulis, in quibus debitum verum esset, decretum & datio in solutum subsistunt. ita Aretin. in dicta l. certi conditio. §. quoniam. numero vigefimo secundo, versicu. aut sunt diuersa capitula. argumento eius, quod in simili ponit Barro. in l. Lucius. §. qui habebat. ff. ad Trebellia. & in l. vbi fideiusor. ff. de solut. & argumento l. scire debemus. ff. de verborum obligatio. & hanc Aretin. limitationem refert, & sequitur Socin. in dicto §. quoniam. nume. trigefimo secundo, cum quo ibi simpliciter transit Purpur. numero nono, versicu. restringitur, & hoc idem voluit Crot. consil. centesimo septimo, nume. decimonono. dicens, doct. Docto. in d. l. si non sortem. §. si centum. procedere, quando vna est summa: at secus quando diuersæ sunt summæ, quarum vna esset debita, altera indebita, tunc enim non vitatur in totum, sed subsistit respectu summæ debite. argumẽto l. j. §. quod si duæ. ff. quor. legat. & per dictum Bal. in l. ordo. circa fi. C. de execu. rei iud. Idque procedit ¶ etiam si decretum, siue datio in solutum fiat pro vna summa, resultante tamen ex pluribus capitulis separatis, quia tunc tot videntur summæ, quot sunt capitula, vt per Aretin. in d. §. quoniam. num. 22. Et pro hac limitatione faciunt multa.

In primis, quod ¶ sententia lata super pluribus capitulis separatis potest pro parte valere, & pro parte non. l. quædam mulier. ff. famil. erciscan. l. si. ff. de iure patrona. Bar. & Bal. in l. j. C. si aduers. rem iud. Bal. in d. l. quædam mulier. & in l. in hoc iudicio. num. j. ff. famil. erc. & in l. 2. num. 6. C. de re iud.

Secundò, quòd si petitio contineat plura capitula se-
parata, valet ꝛ sententia lata super vno, licet in reliquis
iudex non dicatur, nec condemnare, nec absolueret, quia
tot sunt petitiones, & sententiæ, quor sunt capitula, ar-
gumento l. & etiam §. primo, ff. de minor. ita Ioan. And.
in d. c. cum inter. col. 3. versicu. per prædicta patet. & ibi
Butr. num. 26. circa med. sol. petitio datur super plurib.
Iwo. nu. 2. versu. si autem petitio. Abb. numero 23. versu.
cu. aut non fuit actum. & Felyn. numero 6. versu. fal-
lit primo.

Tertiò magis in specie, quòd si petantur 10. non tam-
en ex vna, & eadem causa, sed ex diuersis, puta quinq;
11 ex vna causa, alia quinque ex alia, tunc ꝛ sententia super
vna tenet. ita Ioan. And. in d. cap. cum inter. col. 4. in fine,
versu. sed alij distinguunt, quem sequitur Abb. nume-
ro vigesimoquarto, versu. item per hanc rationem, & Fe-
lyn. nume. 8.

Quartò, quòd sententia lata ꝛ ex duplici causa, vna ve-
ra, altera falsa, substatitur ex vera, vt post Innocent. But.
Imol. & Abb. tradit Alexan. in l. qui Rom. §. duo fratres.
numero 50. & 51. & Rip. ibi numero trigesimoquinto,
allegans etiam Bal. & Soc. & ibidem Crot. numero 70.
ff. de verborum obligatio. Alciat. in l. prima, §. sed si mi-
hi. numero vigesimo sexto, in fine, & numero sequen. ff.
13 eodem, subdens rationem, quòd hoc casu ꝛ vtile per in-
utile non vitiat, quia sumus in separabilibus, cum vna
causa sit separabilis ab alia.

Quintò arguendo de personis ad res, iuxta l. qui fure-
14 re. & ibi Alberic. & Bal. ff. de stat. homin. cum ꝛ alijs ci-
tatis per Euerard. in loco à person. ad res, quemadmo-
15 dum ꝛ datio in solutum facta mihi petenti pro me, &
fratre meo, cum quo mihi creditum est commune, si po-
stea frater meus, cuius mandatum non habeo, non ratifi-
cet, dicitur valere pro parte mea, quia duæ sunt personæ,
& earum respectu duæ sunt petitiones, vt per Bald. in l.
ordo, numero decimo, versu. quæro de duobus. C. de
execut. rei iud. sequitur Alexan. in l. iustè possidet. nume-
ro vigesimo secundo, ff. de acquiren. possessio. Dec. in l.
cum amplius. in vltimis verbis. de reg. iur. Socin. in d. §.
quoniam. nume. trigesimo primo, Rebus. vbi supra in 3.
ampliat. in fi. Crot. d. consil. 107. numero 19. Ita in pro-
posito dicendum est, quando summæ sunt diuersæ, &
capitula separata.

Postremò, quòd hæc limitatio vera sit, colligitur ex
ipsamet ratione ad prædictam communem conclusionem
assignata per Bal. & alios in d. §. quoniam. Rom. consilio
450. numero 4. & consil. 454. num. duodecimo, in fi. Ber-
trand. d. consil. 269. num. 10. Curt. iun. d. consil. 170. nu. 3.
Rebus. vbi supra, Afflic. d. decisio. 218. nume. quarto, Pa-
rif. d. consil. 100. num. trigesimo primo, Rolan. d. consil. 7.
16 num. 88. ꝛ quia scilicet decretum iudicis est indiuiduū
l. prima, §. hæc verba, ff. ne vis fiat ei. l. in hoc iudicio. ff. fa-
17 mil. erciscun. cum concord. Et ꝛ in indiuiduis vtile per
inutile vitiat. l. prima, §. item queritur, & §. Trebatius.
ff. de aqua quot. & c. stiu. Barto. in l. Græce. §. illud. ff. de fi-
deiusso. Doct. & præcipue las. nu. 4. versu. in ista. in §. sed si
mihi. l. j. de verbo. obliga. Scribent. in d. §. quoniam: & in
regula vtile. de reg. iur. in 6.

Atꝛ sententia, siue decretum non dicitur indiuiduū,
quando continet plura capitula separata, quia indiui-
duitas procedit solum in vno capitulo, vel etiam in plu-
ribus, sed connexis, non autem in separatis, in quibus
vtile per inutile non vitiat. Doct. in dicto §. sed si mi-
hi. & maxime las. sub numero quarto, Scribent. in dicto
capitu. cum inter. Bald. in l. secunda, sub numero sexto,
C. de re iudica. & in dicta l. in hoc iudicio. numero pri-
mo, ff. famil. ercisc.

Et propterea Roman. in præallegatis consil. & Re-
bus. citato loco dum reddunt rationem, dicunt, quia sen-
tentia vnus capituli est indiuidua.

Vnde cum in casu nostro sint tria capitula separata,
vnum ducatorum 7100. ratione fructuum, secundum
ducatorum 220. ratione expensarum, tertium ducato-
rū 4642. ratione interesse liquidati à Cōsilio Regio, se-
quitur, vt decretum executiuum eiusdem Consilij Re-
gij substatitur pro primis duobus capitulis contentis
in literis executorialibus.

Reliqua quæ dicuntur pro parte Illustrissimi Ducis.
vt quæ ex præmissis tollantur, particulari haud indigent
responione.

CANTVCCII

Romanen. siue Amerin. domus. Die Veneris.
8. Iunij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Restitutio in integrum minoribus non datur, nisi probata
lesione.
- 2 Restitutio minori in integrum non datur, nisi quando enor-
missimè esse ei damnum illatum.
- 3 Appellatio prohibetur in Saluiano interdico.
- 4 Suspendio petitorij potest fieri etiam in iudicio adipiscendæ.
- 5 Iudex vtroque iudicio tam petitorio, quam possessorio ab
actore cumulado, potest super possessorio tantum pronun-
ciare. ex communi.

Et procedit etiam de iure canonico. ex communi. nu-
mero 6.

Immo etiam stante commissione de procedendo simul super
petitorio, & possessorio. nu. 7.

- 8 Actor intentans vtrunque remedium, & hypothecariam,
& Saluianū, si tantum probauerit debitorem, &
possessoris rem possedisse, obtinebit in Saluiano, & sic
iudex super possessorio tantum poterit pronuciare.

- 9 Appellari non potest à sententia manifestè lata in possesso-
rio, quando vtrunque tam petitorium, quam possesso-
rium fuerit in articulis siue petitione intentatum.

Quod procedit etiam vbi petitorium, & possessorium legi-
time cumulantur, licet vtrunque debeat simul termina-
ri. nu. 10.

Fallit in possessorio mixto proueniente ex beneficio statu-
ti. nu. 21.

- 11 Exceptio excussionis habet locum in hypothecaria, & non
in Saluiano.
- 12 Sententia in verbis dispositiuis debet attendi, non autem
in narratiuis.
- 13 Sententia simpliciter lata super possessorio non habet in
se mixturam causæ nullitatis, nisi de ea fiat mentio.
- 14 Saluiano agi non potest, nisi prius causa debiti principalis
plenissimè, & tribus sententijs terminata fuerit.
- 15 Saluiano agens probare tenetur se esse creditorem, & rei
conuentum debitorem.
- 16 Saluianum est remedium adipiscendæ possessionis, in quo
principaliter de possessione agitur.
- 17 Actor in interdictis quorum legatorum, & quorum bo-
norum non potest obinere, nisi probet se hæredem.
- 18 Probatio etiam leuis, & præsumpta dicitur sufficiens ad
probandum id, quod incidenter in iudicio deducitur.
- 19 Matrimonium incidenter in iudicium deducit ad effe-
ctum legitimitatis ex coniecturis probari sufficit.
- 20 Dominium incidenter in iudicium deducit potest sola
possessione probari.

Appellatio

1 Appellatio datur à sententia lata in possessorio statuta-
rio, quando quis vigore statuti vii hæres petit posses-
sionem.

2 Hæres scriptus prætendens possessionem defuncti vigore
statuti in se translata, & continuata, debet de veri-
tate docere se esse verum hæredem.

3 Exceptio requirens altiore indaginem non debet in Sa-
luiano admitti.

4 Saluianum vtile competit etiam aduersus tertium posses-
sorem. ex communi.

5 Remissio debiti principalis, & remissio pignoris longe dif-
ferunt.

6 Debitum principale per remissionem. ope exceptionis tol-
litur.

7 Saluianum competit pro adipiscenda possessione rerum
obligatarum, siue de pignoribus.

8 Saluiano agens debet dicere rem. sibi obligatam.

9 Pignus censetur in consequentiam remissum per pactum
de non petendo debitum principale.

DECISIO XXXIIII

Conclusum fuit à sententia R. D. Maceraten. non
licuisse appellare, & consequenter restitutionem
in integrum hæredibus Ægidij minoribus ad-
uersus decretum R. D. Dandini dandam non esse.

Si enim lesio, quam ipsi prætendunt ex eo, quòd pro-
pter decretum sententia vbi erat appellabilis, effecta fuit
in appellabilis, cessat stante in appellabilitate sententia:

ergo cessat etiam in integrum restitutio, quæ ꝛ minori
restitutio in integrum non conceditur, nisi quan-
do enormissimum esset ei damnum illatum. Achil. deci-
sio. 292. alias sup. de rest. in integ.

Quòd autem à sententia non daretur appellatio, in-
de patet, quòd lata fuit in mero possessorio, hoc est in
vtili Saluiano interdico, vt colligitur ex verbis dispositi-
uius ibi, in possessionem immitten. item ibi, in eadem
possessione manutene. item ibi, donec & quousque &c.

In ꝛ quo quidem Saluiano (vt notissimum est) pro-
hibetur appellatio.
Non obstant in contrarium adducta pro parte hæ-
redum Ægidij.

Et in primis non obstat, quòd Afcanius, & fratres de
Moriconibus intentauerint hypothecariam, & sic peti-
torium, vt patet in eorum articulis. 3. 4. & 24. & cum hy-
pothecaria cumulauerint etiam Saluianum, vt colligi-
tur ex eodem 24. articulo.

Quia stante suspensione petitorij, quæ ꝛ potest fieri
etiam in iudicio adipiscendæ capitu. pastoralis. vbi Imo.
numero sexto, de restitutio. Ipolato. Gozadin. consilio
100. numero vigesimo secundo, Caputaq. decisio. 70. li-
bro 2. nulla est dubitatio, quin potuerit in solo possesso-
rio pronuciari.

Præterea etiam circumscripta suspensione petitorij
licuit iudici super solo possessorio pronuciare. commu-
nis est enim Doct. conclusio, vt ꝛ iudex vtroque iudicio
tam petitorio, quàm possessorio ab actore cumulado
possit super vno duntaxat, & sic super possessorio itatum
pronuciare. Barto. in l. naturaliter. §. nihil commune. in
quarta q. nu. 36. quem ibi omnes tam antiquiores, quàm
recentiores vno ore sequuntur. ff. de acquiren. possessio.
Innocen. in c. suborta. & ibi But. nume. 4. & 11. Imol. nu-
me. 2. Abb. num. 7. & Felyn. in prin. de re iud. Alex. consil.

lio 117. nume. 3. lib. 2. Ægid. decisio. 506. Capyc. decisio. 86.
num. 6. Curt. iun. asserens à doctrina Barto. neminem di-
scerepare, consil. ducentesimo uigesimo tertio, nume. de-
cimo septimo, lib. 3.

Et licet Barto. vbi supra, restrinxerit hanc conclusio-
nem solum ad ius ciuile, negando illam procedere de iu-
re canonico, contrarium tamen, vt ꝛ immo indistincte
illa vtroque iure inspecto locum habeat, voluerunt Do-
cto. in dicto §. nihil commune. Imo. sub nume. decimo,
versu. item adde. circa penultimam quæstionem. Rom.
nume. vigesimo quinto, Aretin. numero vigesimo sexto,
circa med. versu. quia tamen. las. numero 180. Rip. nu-
mero centesimo nonagesimo primo, Bolognin. numero
108. versu. cuius dictis. Marmer. nume. 190. Rube. Ale-
xand. nume. centesimo decimo quarto, Bereng. in tertio
capitu. numero 90. Seisel. numero septuagesimo primo,
Ruin. nume. trigesimo tertio, Paris. nume. centesimo de-
cimo sexto, in fin. Soc. iun. nume. 380. cum sequen. & est
communis, vt testantur Seisel. Bereng. & Paris. & proba-
tur tum ex reg. vulg. quòd in dubio non est inducenda
differentia inter ius canonicum, & ciuile, tum ex cap. 2.
de caus. posses. & proprie. late illud inducendo, vt per So-
cin. iun. vbi supra.

Immo prædicta conclusio ꝛ procedit etiam stante
commissione de procedendo simul super petitorio, &
possessorio, vt per Ægid. d. decisio. 506. sequitur Staphil.
de signa. lit. iust. §. secundum. numero quinto, & §. cita-
tio. in fine.

Et in terminis nostris, quòd actor ꝛ intentans vtrun-
que remedium, & hypothecariam, & Saluianum, si tan-
tum probauerit, debitorem tempore possessionis rem
possedisse, obtinebit in Saluiano, & sic iudex super pos-
sessorio tantum poterit pronuciare, tradit Castren. in
litem alienam. nume. 10. ff. de pigno. actio. quem refert
& sequitur Negusant. de pignor. par. 8. membr. tertio.
numero 26.

Er quòd à ꝛ sententia manifestè lata in possessorio nõ
possit appellari, quando vtrunque tam petitorium, quàm
possessorium fuerit in articulis, siue petitione intenta-
tum, voluit Corne. consilio decimo, numero tertio, post
med. versu. cum itaque. libro quarto, reddens rationem,
quia non appellatur ab articulis, siue petitione, sed à
sententia, subdens quòd etiam vbi petitorium, & posses-
sorium legitime cumulantur, licet ꝛ vtrunque debeat
simul terminari, capitu. cum dilectus. & capitu. cum ec-
clesia Iurina. in fine, de causa possessio. & propria. si ta-
men vnum terminetur, non vitiat. vt per Ant. & Cald.
in d. c. cum dilectus.

Et sententiam latam super vno valere, tenet Ale. post
alios dicens, hanc esse magis communem, in d. §. nihil
commune. nu. 98.

Et in casu nostro non potuisse à sententia Macera-
ten. appellari, deducitur: nam aut querimus, an Mo-
riconi agentes potuerint appellare, quasi in eorum præ-
iudicium fuit petitorium omissum, & tunc sumus
extra casum nostrum, quia ipsi actores non appella-
runt, nec aliquid dixerunt. Vnde omisso appellatio-
nis ab eis facta non debet asserre præiudicium sen-
tentia læ in possessorio pro ipsis, aut illius executio-
nem impedire.

Aut verò querimus, nunquid Ægidius, vel hæredes
ipsius rei conuenti potuerint appellare ex eo, quòd non
fuit admissa eorum exceptio renunciationis Claudiæ
matris dictorum agentium, & tunc dicendum est non
potuisse, quia prædicta exceptio renunciationis altio-
rem requirebat indaginem, & propterea non debuerat
in Saluiano admitti, vt infra etiam dicemus. & ita argu-
mentatur

mentatur Curt. dicto consil. 223. numero 18. 19. & seq. Secundo non obstat, quod pro parte Moriconorum in 19. articulo fuerit deducta inopia Hieronymi ad euitandam exceptionem excussionis, quæ habet locum in hypothecaria, & non in Saluiano. Socin. consilio 80. colum. 2. ver. vel etiam, & tertio. lib. 3. Crauet. consil. 201. numero 45. Roland. consil. 14. nu. 18. lib. j.

Nam patet responsio ex iam dictis, ultra quod non est omnino clarum in iure, quod in Saluiano non possit opponi exceptio excussionis, cum partem affirmatiuam tenuerint Bertrand. consil. 213. num. 7. lib. 2. in 2. par. & Bellon. consil. 34. nu. 8. & 9.

Tertio non ob. quod pro parte eorundem Moriconorum in 17. articulo fuerit articulata nullitas renunciationis Claudie eorum matris ad excludendam renunciationis exceptionem, quæ non admittitur in Saluiano.

Quia eadem inseruit responsio, quod & si ex huiusmodi articulis appareret de intentione agentium uolentium cumulare possessorem, & deducere concernentia petitorij, nihilominus potuit iudex super solo possessorio pronuciare.

Quarto non obstat multiplex ponderatio uerborum sententia.

Quia omiffis alijs uerbis, & loquendo solum de illa clausula, donec & quousque, &c. ex qua exemplo præten ditur canonizari creditum ex causa dotis, & eius hypothecam super domo, de qua agitur, respondetur negando huiusmodi canonizationem, quia uerba sententia, in quibus exprimitur creditum, & hypothea, non stant dispositiue, sed enunciatuè, & propterea nihil obstat.

22 Sententia enim non in uerbis enunciatiuis, siue narratiuis, sed in dispositiuis debet attendi, ut decisum fuit in vna Anagnin. spolij coram Caputaq. 4. Maij. 1558.

Et non omne uerbum iudicis in sententia prolatum vim sententia obtinet. Corn. in l. ex stipulatione. num. 5. C. de sentent.

Tunc autem prædicta uerba starent dispositiue, quando iudex declararet creditum ex causa dotis uerum esse, & pro eo super dicta domo hypothecariam competere. ut in terminis Corn. consil. 90. post princ. uersu. & per consequens declaratur. lib. j.

Quinto non ob. quod sententia sit lata in possessorio habente mixturam, & complicationem causæ nullitatis renunciationis Claudie.

23 Quippe non respondetur, sententiam fuisse simpliciter latam super possessorio, & in ea de nullitate renunciationis nullum uerbum, & sic intrat decisio Pur. 7. de Egid. & decisio. diuers. 149. in vna Tudertin. spolij. 17. Iunij. 1556.

Ultimo non obstat opinio Reueren. Dom. Sarmient. de reddit. eccles. parte tertia, capitu. secundo, numero vigesimotertio, uersu. tamen ut ego existimo. Vbi firmat non posse agi Saluiano, nisi prius causa debiti principalis non summarie, sed plenissime, non vnica, sed tribus sententijs terminata fuerit, quod reperit numero vigesimoquinto, uersu. nunc autem. Vbi concludit non posse deueniri ad executionem in Saluiano, nisi prius de debito sufficienter constet, & non dici sufficienter constare, nisi per rem iudicatam: & propterea numero vigesimosexto, prope finem uersu. negari tamen non potest. & numero vigesimoseptimo, uult, in Saluiano locum esse appellationi, non ratione Saluiani, quod est possessorium, sed ratione quæstionis incidentis debiti, cui fit præiudicium in proprietate: & ideo nisi reus debitum fateatur, vel super eo extet res iudicata, posse in Saluiano semper appellari. & mouetur ex consil. Bal. 331. lib. primo.

Non obstat inquam hæc Sarmien. opinio, in qua exemplo magnum fit fundamentum.

Quia responderetur illam non uideri de iure ueram, nec probari ex traditis per Bal. d. consil. 331. & demum non applicari casui nostro.

Quoad primum, quod non uideatur de iure uera in eo, quod requirit in Saluiano plenam debiti probationem, deducitur.

15 Nam licet agens Saluiano debeat probare se esse creditorem, & reum conuentum debitorem, cum creditum, & debitum sit substantia, & necessarium antecedens Saluiani, ut expresse firmat, plura asserens exempla, Menoch. de adipiscen. remed. tertio, numero 163. cum multis sequen. Sarmien. ubi supra, numero vigesimotertio, in fi. & numero 24. & 25. Rolan. consil. 14. numero decimotertio, lib. primo, nihilominus negari non potest, quin in Saluiano principaliter agatur de possessione, cum Saluianum sit remedium adipiscendæ possessionis. §. interdictum quoque. Institut. de interdict. l. secunda, §. sunt autem. ff. eodem. Immo est merum possessorium, & in eo de sola possessione contenditur, & est momentanea possessio. Barto. in l. prima, in fine. ff. de salui. interdict. Glo. Barto. Salyce. & alij in l. prima, C. eodem. Aretin. in §. item Seruiana. nume. decimo octauo, uersu. sed interdictum. lal. numero nonagesimo quinto, Gomel. numero trigesimosexto, Bellon. nume. quadragesimo primo, in fin. Zaf. fol. septuagesimo nono, in fine, uersu. sed Saluianum. & fol. sequen. in princip. & ad fin. uersu. in Saluiano, Institut. de actio. Ioan. de Plat. in §. sequens diuisio. numero quadragesimo secundo, uersu. ex quo infertur. Institut. de interdict. Cepol. cautel. 81. prope fi. Negusan. de pignoribus, par. octaua, memb. primo, numero secundo, uersu. in interdicto. Rip. ad rub. ff. de pigno. sub nume. decimonono, Siluan. consilio trigesimosexto, numero primo & secundo. Nat. consilio 532. numero secundo libro tertio, Menoch. d. remed. tertio, nu. 6. Roland. dicens hanc esse communem consil. 14. num. 11. lib. j.

Vnde si Saluianum est merum, & momentaneum possessorium, & solius possessionis controuersiam continens, sequitur necessario, ut in eo deducatur principaliter possessio, incidenter uero, & per modum causæ ad effectum iustificandi possessionem, deducatur creditum, & debitum: quemadmodum in simili uidemus in interdictis quorum legatorum, & quorum bonorum, in quibus actor licet non possit obtinere, nisi probet se hæredem. l. prima. ff. & C. quor. legator. & quorum bonorum, tamen in illis principaliter causa possessionis, incidenter uero qualitas hæredis deducitur, ut per Bero. in suis quæst. famil. quæst. 91. num. 8. & latius consil. 111. num. 6. 7. & 8. lib. 3. Menoch. d. remed. 3. num. 174. quo stante sequitur, ut in Saluiano cognitio & probatio debiti & debiti non requiratur exacta & plena, sed leuis & summaria sufficiat. Clara est enim iuris conclusio, ut ad probandum id quod in iudicio incidenter & secundario, & per modum causæ deducitur, quæuis probatio sit leuis & præsumpta dicatur sufficiens, ut patet exemplo 19 matrimonij, quod si in iudicio deducitur, non principaliter, sed incidenter & per modum causæ ad effectum legitimitatis, & successionis, qualiter probatione etiam præsumpta & coniecturali probari potest. ita Gemin. consil. 27. num. 8. cum seq. per tex. in c. causam, qui fil. sint legit. sequitur Paris. late id comprobans consil. 57. nu. 41. cum multis seq. lib. 4. & fuit tentum in vna Parmen. status coram Ant. Aug. 20. Martij. 1556. & in alia Coloniensis. status coram bo. me. Orad. 11. Febru. 1558. & 31. Ianu. 1560. Item exemplo dominij, quod quando deducitur

ducitur in iudicio non principaliter, sed incidenter, nõ requirit directam & concludentem probationem, sed potest sola possessione probari. glof. Bart. Bald. Ang. Castren. & alij in l. quidam in suo. ff. de condit. instit. Corn. consil. 219. num. 6. lib. 4. Alex. consil. 103. num. 10. lib. 7. Paris. consil. 57. num. 44. lib. 4. Boer. decis. 42. num. 8. & alibi passim per Doct. & est communis conclusio, teste Soci. iun. in §. nihil commune, num. 31.

Et ex præmissis tollitur etiam aliud, quod Sarmient. ubi supra subdit, nempe, causam debiti non vnica, sed tribus sententijs terminandam esse: hoc enim si uerum foret, utique exacta & plena exigere debiti cognitio & probatio, & non sufficeret leuis & summaria, prout sufficit: quia (ut mox supra deductum est), negari non potest, quin in Saluiano, quod est remedium possessorium, summarium, & momentaneum, & in quo de sola possessione controuertitur, deducatur principaliter possessio, incidenter uero creditum, & quæ incidenter in iudicio deducuntur, quacumque etiam leui & præsumpta probatione sunt contenta, ut supra dictum fuit.

Accedit etiam, quod in Saluiano crediti cognitio & probatio si tres sententias siue rem iudicatam exposceret, eluderentur iura omnia prohibentia appellationem in causis possessorijs, cum reus conuentus Saluiano facile posset negare actorem esse creditorem, & sic grauari illum onere probandi creditum tanquam fundamentum intentionis suæ, & lata sententia appellare, ut rectè deducit Menoch. d. remed. 3. num. 188. uersu. hac in re. Et hæc quoad secundum de non ueritate opin. Sarmien.

Quo uero ad secundum, quod nec etiam probetur ex traditis per Bal. d. consil. 331. patet, quia Bald. loquitur in terminis longe diuersis, nempe in possessorio mixto proueniente ex beneficio statuti disponens, possessionem defuncti ipso iure transire & continuari in hæredem, quo casu non mirum si datur appellatio, quia hoc possessorium statutarium non competit nisi uero hæredem: cum enim statutum istud sit correctorium iuris communis, debet intelligi proprie & strictè de eo qui uerè probat se hæredem, & sic possessorium est mixtum cum iure dominij, quia hæres & dominus idem sunt, & hæc quæstio hæreditatis non est incidens, sed originalis & principalis, ut hæc omnia colliguntur ex ipsismet uerbis Bal. consil. 330. num. 4. uersu. tertio queritur. & uersu. in contrarium uidetur. & num. 5. uersu. & sic est mixtum. & d. consil. 331. num. primo. ubi retinet idem thema, de quo in d. consil. 330. quod est immediatè præcedens. & hoc idem uoluit idem Bal. consil. 141. num. 3. lib. primo, dicens, hæredem scriptum si præterdat, possessionem deesse, debere de ueritate docere se esse uerum hæredem, & omnem exceptionem, quæ perimeret petitionem hæreditatis, perimere etiam beneficium statuti, & de omni iure hæreditario uero, ac etiam de apicibus iuris disputandum esse, & prædicta consil. Bal. ita intelligunt & sequuntur Tiraque. le mort. lays. le vis. parte 6. declaratione sexta, nume. primo. Corfet. de potest. & excel. reg. q. 25. col. 2. in prin. Nicel. de concord. glof. concord. j. num. 25. & num. 70. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 859. cum tribus seq. Alciat. consil. 7. num. 18. uersu. in secunda quæstio. lib. 5. tom. 2. Bero. consil. 111. num. 15. lib. 3. ubi etiam ulterius deducit ex mente Bal. agentem vigore prædicti statuti debere principaliter costare se esse hæredem, nec super alio faciendam esse probationem, nisi super hoc, qua sit hæres, & super possessione nihil esse probandum, quia si constabit actorem esse hæredem, ex hoc dicitur ipso iure possessorem ex dispositione statuti. Vnde clarè apparet, terminos Saluiani, in quibus nos sumus, esse longè

ge diuersos à terminis beneficij dicti statuti, quia Saluianum (ut supra diximus) est merum & momentaneum possessorium, & in eo causa possessionis est principalis, & originalis, quæstio uero crediti est incidens, ideo non mirum si appellatio denegatur.

Accedit etiam, quod Bal. d. consil. 331. expresse loquitur, quando quis in sententia fuit declaratus hæres & possessor, ut patet ex illis uerbis, quod si declaratur hæres & possessor, potest appellari.

Quoad tertium, quod f. Sarmien. opinio non applicetur casui nostro, inde ostenditur, quod pro parte hæredum Egidij negatur creditum, de quo agitur, non ex eo quod illud non probetur, cum de eo satis constet ex publico instrumento hypothecæ, sed ex eo quod est extinctum per renunciationem Claudie, ad quam creditum spectabat: & sic in effectu pro parte hæredum Egidij aduersus creditum ex publico documento probatum, opponitur renunciationis exceptio, quæ cum altiore requirat indaginem, non debet in Saluiano admitti. Rip. ad rub. ff. de pignor. num. 19. prope fin. per l. fin. C. quor. bonor. & l. 2. & ibi Doct. C. de edict. diui Adria. tollen. Bellon. in d. §. item Seruiana, num. 46. ad finem, uersu. licet enim. Nat. consil. 532. num. 4. lib. 3. Menoch. d. remed. 3. num. 180. uersu. & in hoc iudicio. Sarmien. ubi supra, num. 23. uersu. ex quo etiam fiet. asserens ita communiter solere seruari.

Nec obstat. quod rursus replicatur pro parte dictorum hæredum Egidij de tex. in l. prima, C. de precar. & Salui. interdict. ubi deficiente renunciatione potest agi aduersus tertios possessores uili Saluiano, stante communi opinione, quod si uile Saluianum competat etiam aduersus tertium possessorem.

Et quod tex. in dicta l. prima, quatenus denegat Saluianum, debeat intelligi de directo, non de uili, de qua communi opin. & intellectu d. l. primæ. late per Menoch. post alios d. remed. 3. nume. 55. uersu. dubium est, cum sequen. & num. 59. uersu. caeterum. ergo ex d. l. prima, & contrario sensu, & ibi glof. prima arguit, colligitur, data renunciatione, non posse agi uili Saluiano.

Si quidem responderetur, text. in d. l. prima, non loqui de remissione debiti principalis, sed de remissione pignoris, inter quas remissiones longa est differentia: nã pignus per remissionem ipso iure tollitur. l. maior. C. de de pignor. Doct. communiter in l. si tibi. §. de pignore. ff. de pact. Negusan. de pignoribus, parte sexta, membr. 3. numero 33.

26 At secus si in debito principali, quod per remissionem, non ipso iure, sed ope exceptionis tollitur. l. si vnus. §. pactus. & ibi omnes. ff. de pact.

Quo circa stante remissione pignoris, non mirum, si non est locus uili Saluiano, quia cum pignus ipso iure sit extinctum, non potest creditor agere uili Saluiano pro adipiscenda possessione rei hypothecate, sublatæ enim hypotheca tollitur Saluianum, quod licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus, ut inquit tex. in l. 2. §. Saluianum. ff. de interdict. hoc est de possessione rerum obligatarum, ut exponit ibi glof. in uerbo, pignoribus. & probatur etiam in l. j. & 2. ff. de salu. interd. & propterea secundum Corn. consil. 190. post princ. uersu. retentio autem, lib. j. quem sequitur Negul. d. parte 8. memb. j. num. 6. Saluianum præsupponit quasi pignus, vel quasi hypothecam, quia fundatur in possessione, quam habet pignorans vel hypothecans. idq; expresse firmat Castren. in l. rem alienam, num. 11. ff. de pignor. actio. inquit, si agentem Saluiano dicere rem sibi obligatam, & si aliud diceret, se ipsum excluderet, cum non detur Saluianum, nisi pro re obligata, & hoc idem

idem voluit Rip. ad rub. ff. de pignor. sub num. 19. Ceterum secus accidit in remissione debiti principalis, quia ea non obstante remanet debitum principale, & propterea potest agi vtili Saluiano, licet actor per remissionis exceptionem, siue pacti de non petendo, possit postea repelli, vel in ipsomet possessorio, si exceptio poterit incontinenti probari, vel in petitorio, si altiore requiratur indaginem.

Nec quicquam esset si diceretur, nos esse etiam in remissione pignoris, cum per pactum de non petendo debitum principale censetur etiam in consequentiam pignus ipsum remissum. l. soluitur. §. j. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solua.

Quoniam huiusmodi remissio pignoris tacite & in consequentiam remissionis debiti principalis inducta, non tollit pignus ipso iure, sed ope exceptionis, vt declarat Alex. la. lac. de sancto Georg. Curt. iun. & alij in dicto §. de pignore. & Negul. dicta parte sexta, memb. 3. numero 56.

CANTVCCIL

Pampilen. beneficij de Allo. Die Luna, 29. Octobris. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Executor mixtus assumit partes iudicis.
- 2 Executor testes recipiens, non recipit vt executor, sed vt examinatur.
- 3 Probationes factae in iudicio summano dicuntur plenarias, & fidem faciunt, ac si in iudicio plenario factae fuissent.
- 4 Executor potest recipere probationes plenarias, etiam si non sint necessariae, dummodo sint pertinentes.
- 5 Probatio plenaria tanquam impertinens non releuat, quando est facta super eo, ad quod probans non tenetur.
- 6 Petitorio suspensio dicta testium tangentia petitorium sunt nulla.
- 7 Testes examinati super possessorio non faciunt fidem in petitorio, quando iudex non habet iurisdictionem, nisi super possessorio.

DECISIO XXXV.

Domini dixerunt, testes, de quibus agitur, examinatos coram A. C. pro executione literarum Apostolicarum prouisionis Gundifalui sufficere nunc in negotio plenario, in quo agitur, ad canonizationem cuiusdam prouisionis contra Petrum possessorem, & consequenter eorum depositionibus in casu, de quo agitur, standum esse. Moti sunt autem.

Primo, quia A. C. non fuit merus executor, sed mixtus, & assumens partes iudicis. ad trad. per Doct. & praecipue Abb. & Felyn. in c. fin. de praesump. Abb. in cap. pastoralis. §. quia vero, num. 3. & Barbat. numero 15. ff. de offic. deleg.

Secundo, ex dicto Bal. in l. fin. num. 2. c. de testib. vbi firmat, testes receptos ab executore literarum Apostolicarum, qui non recipit vt iudex, sed vt simplex examinatur, iuxta clem. j. de offic. delega. facere fidem coram iudice. & hoc dictum Bal. sequitur ibi Salyc. col. vlt. ad fin. verfic. quare quid si in copromisso, dicens amplius, depositionibus istorum testium ab executore litera-

rum Apostolicarum receptorum, stari in quocunque iudicio.

Nec intrat responsio exemplo data, quod dictu Bald. procedit, quando non mutatur iudicium. Quia si Bald. loquitur de executore literarum, qui non vt iudex, sed vt simplex examinatur processit: ergo sequitur necessario mutatio iudicij, quia primum iudicium coram executore literarum Apostolicarum oportet esse mere executiuum, cum non vt iudex, sed vt simplex examinatur procedat. Secundum vero cum sit coram iudice, debet esse plenarium, & tollitur etiam hac responsio ex illis verbis Salyc. in quocunque iudicio.

Tertio, quia si probationes factae in iudicio summano non sint summariae, sed plenariae, non solum quoad substantiam probationis, sed etiam per quoad modum procedendi, vt accidit in casu nostro, tunc operantur ac fidem faciunt, perinde ac si in plenario iudicio factae fuissent. ita post lac. Butrig. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex quib. cau. maior. tradit Butr. in c. cum dilectus. §. verum, num. 35. prope fin. verfic. plus dicit, de ordin. cognit. in cap. fraternitatis, num. 17. verfic. saluo nisi testes. & in c. causam quae, il primo, num. 6. verfic. haec vera quando probationes. & ibi Arer. num. 19. verfic. Ant. hic referendo. & latius Felyn. num. 6. de testib. & Imo. in c. cum ex literis, sub num. 21. col. 8. verfic. sed forte dictu faum; de restit. in integ. Alex. in l. 2. num. 29. verfic. sed in hoc ultimo. & ibi Ramin. col. pen. verfic. hoc vltimum limira. & Ioan. de Vicomercat. num. 58. verfic. secundo fallit. C. de eden. plene idem Alex. in l. saepe, num. 81. ff. de re iudic. & hoc idem voluit Rayner. in l. quo tempore. C. de milit. testam. relatus ab Alex. vbi supra. & istud idem tenet Alberic. in d. §. sed quod simpliciter, num. 18. Et cum hoc dicto Iac. Butrig. scribentes communiter trāsire inquit Vicomerc. in d. l. 2. num. 58. verfic. secundo fallit. quicquid contrarium senserint Pet. Cyn. & Bal. in dicta l. quo tempore. & Bald. Florian. & Angel. in l. penul. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Bald. in dicta l. secunda, in fine.

Nec est bona responsio quae exemplo datur, quod praedicta conclusio possit procedere, data primo iudici iurisdictione recipiendi probationes plenarias, quod non accidit in casu nostro, in quo A. C. non habet talem iurisdictionem, & propterea probationes ab eo receptae sunt nullae, per decif. Rot. fin. de testib. in nou.

Quia respondetur per negando A. C. non habere talem iurisdictionem, quia cum ipse habeat iurisdictionem exequendi literas Apostolicas, potest absque dubio ad effectum executionis literarum Apostolicarum recipere probationes plenarias, etiam si non sint necessariae, dummodo sint pertinentes.

Vnde cum probationes, de quib. agitur, fuerint factae super eo quod erat pertinens, & ad quod Gundifaluis tenebatur, nempe super vacatione beneficii, super clericatu, & super valore expresso, sequitur eas valere, & si pinguius sint quam oporteat, hoc potius prodesse debet. arg. l. diligenter, in ff. mand. Tunc autem probatio plenaria tanquam impertinens non releuaret, quando esset facta super eo, ad quod probans non teneretur. vt post Butrig. d. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. declarant Imo. in d. c. cum ex literis, col. 8. verfic. nam ex quo non tenebatur. & Felyn. in c. causam quae, num. 6. verfic. non obstat huic restrictioni. Alex. in d. l. saepe, num. 81. in fine. & Alberic. in d. §. sed quod simpliciter, num. 18. verfic. primum credo verius.

Nec quicquam facit decif. fin. de testib. in nou. Quia ideo ibi dicta testium tangentia petitorium sunt nulla, quia per erat suspensum petitorium, & sic suspensa iurisdictione,

iurisdictione, vt in fi. decif. expresse dicitur. Et eodem modo responderetur ad Millin reper. in verbo, testes producti in possessorio.

Quo vero ad decif. Than. 89. alias 87. & ad decif. Put. 173. lib. j. responderetur, quod ideo ibi testes examinati super possessorio non faciunt fidem in petitorio, quia iudex, coram quo fuit factum examen, non habebat iurisdictionem, cum esset ei commissa causa super possessorio tantum.

CANTVCCIL

Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Die Luna, 5. Nouembris. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Priuilegio confirmatorio standum est absque productione & verificatione priuilegij confirmati, quando in priuilegio confirmatorio substantia priuilegij confirmati plene narratur. ex communi.
- 2 Ampliatur siue substantia priuilegij narretur a Principe, siue a parte. & quare, num. 3. & 4.
- 3 Verba, plenus continetur, respiciunt potius tenorem verborum, quam substantiam.
- 4 Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, probat priuilegium confirmatum.
- 5 Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, non purgat vitium subreptionis notorium. & num. 13. & 14.
- 6 Priuilegia quando de nouo conceduntur, non requiruntur verificatio priuilegiorum narratorum.
- 7 Clausula, & pro potiori cautela, operatur in vim nouae concessionis.
- 8 Priuilegium habens certam dispositionem si faciat mentionem per dictiones relatiuas de alijs priuilegijs, non est opus vt illa appareant.
- 9 Feudum concessum sub his verbis, quia sicut genitor noster tibi feudum concessit, ita & nos concedimus, valet, nec talis concessio vitatur, etiam si causa illa vera non esset, nec etiam vassallus tenetur primam ostendere concessionem.
- 10 Relatio facta in aliquo priuilegio, seu literis Pontificis continens quid certum & determinatum, stat casualiter, non conditionaliter: & ideo non vitatur dispositio, tali relatione vera non existente.
- 11 Relatio priuilegiorum narratorum in aliqua concessione verificanda non est, quando constat de mente Principis, quod non nititur priuilegij narratis.
- 12 Verba, attento quod in omnibus eorum priuilegijs, apposta in supplicatione reformatoria, stant casualiter, non autem conditionaliter.

DECISIO XXXVI.

Quoad primam partem dubij Domini negatiue resolverunt, nempe Militiam non teneri verificare priuilegia narrata in literis Innocentij Octaui. Moti ex pluribus.

In primis, quia communis est Doct. conclusio, standu esse per priuilegio confirmatorio absque productione & verificatione priuilegij confirmati, quotiescunque in priuilegio confirmatorio substantia priuilegij confirmati plene narratur. Praepos. in cap. si Romanorum, num. 17. verfic. & idem dicerem, distinct. 19. Abb. ex mente Inno. & aliorum, in c. inter dilectos, num. 9. post med. verfic. & credo. & ibi Felyn. num. 7. de fide instrum. Alberic. in l. j. num. 2. verfic. & sumitur argumentum. & ibi Castren.

num. 4. C. de episc. & cler. Boer. decif. 247. nume. 3. verfic. fallit in priuilegio. Gramma. consil. ciu. 122. nume. 2. verfic. quod maxime procedit. Paris. consil. 33. nume. 9. libro primo, late Ruin. consil. 31. num. septimo, & consil. 231. nume. 5. in fi. & nume. 6. lib. j. fufe Bellon. consil. 36. num. 7. & ita alias tenuit Rot. in vna Portuanen. canonizatus, & praeben. 8. Nouembris, 1577. cora bo. me. Ordin. vbi decifum fuit, non requiri exhibitionem bullae Leonis narratae in bulla Pauli, sed sufficere narrationem substantiae eiusdem bullae Leonis.

Sed in casu nostro in literis Innocentij substantia priuilegiorum narratorum, & confirmatorum plene inseritur, vt ex illarum inspectione liquido apparet. Merito.

Nec ob. quod in literis apostolicis confectis super priuilegijs narratis in literis Innocentij plenus continetur, vt Cistercienses in supplicatione fatentur.

Quia verba per illa, plenus continetur, respiciunt potius tenorem verborum, quam substantiam, vt in eadem Portuanen. conclusum fuit.

Minus quoque ob. quod praedicta conclusio procedit, quando narratio substantiae priuilegij confirmati fit a Principe: at per secus, quando fit a parte, vt in casu nostro.

Nam responderetur hanc restrictionem de iure non subsistere, quia ratio, cur requiratur relatio substantiae priuilegij confirmati, est, vt per Princeps praesumatur informatus, vt per Bellon. d. consil. 35. nume. 7. verfic. hoc non puto verum. at haec ratio militat in relatione partis. Merito &c.

Secundo, quia non est opus exhibitione priuilegij confirmati stante in priuilegio confirmatorio clausula, per ex certa scientia, prout adest in literis Innocentij: confirmatio enim ex certa scientia probat priuilegium confirmatum. Praepos. d. capitu. si Romanorum. nume. decimo septimo, verfic. item priuilegium. Ruin. d. consil. 31. numero 5. & d. consil. 231. nume. 3. pract. Papien. de form. oppon. contra instrum. in verbo, alterius confirmatorij. ante nume. 2. Alberic. in auth. si quis in aliquo. ante nume. 7. Purpur. nume. 50. Claud. de Seifel. nume. 34. C. de eden. Ant. Gabriel. lib. 6. de claus. conclus. j. nu. 35. latissime Gram. consil. ciu. 122. num. 2. in fi. & num. 3. 4. & 5. cum seq. Bellon. d. consil. 35. nu. 9. & 10.

Nec ob. respon. Rip. lib. 2. cap. 6. num. 10. volentis, per confirmationem cum clausula, ex certa scientia, non purgare vitium subreptionis.

Siquidem responderetur, tunc id verum esse, quando de vitio subreptionis notorie constat. vt infra in vltimo fundamento dicemus.

Tertio in literis Innocentij priuilegia narrata non solum confirmantur, sed de nouo conceduntur, quo casu per non requiruntur verificatio priuilegiorum narratorum. ad trad. per Felyn. in d. cap. inter dilectos, num. 6. Pract. Papien. in citato loco. And. de Iser. tit. de vassal. decrept. eta. cap. primo, numero 3. Capic. in inuestit. feud. in verbo, confirmamus, & de nouo concedimus, fol. 98. col. 2. recte Butr. in dicto cap. inter dilectos, num. 15. circa medium, verfic. sed si ex primo instrumento. inquit, non esse querendum, quae sunt concessa, & quae confirmata, quando Princeps dicit, talia concedimus & confirmamus, quia in quibus non valet vt confirmatio, valet vt concessio, cum haec videatur fuisse Principis intentio, vt in omnem euentum voluerit valere. pulchre Ruin. dicto consil. 31. num. 6. verfic. vbi sola. & d. consil. 231. num. 5. verfic. vbi sola, & in terminis nostris, nempe illa verba, & nihilominus pro potiori cautela, nouam continere concessionem, eamque nullam habere relationem ad ea quae praecesserunt, & exploratam, & magis exuberantem voluntatem

voluntatem Papæ ostendere, tradit Dec. conf. 341. nu. 7. & Rui. conf. 35. nu. 31. vers. & ubi dicta inuestitura, lib. j. di cens, & clausulam, & pro potiori cautela, operari in vim nouæ concessionis.

Quartò, quando Princeps concedit priuilegium, certam & determinatam dispositionem continens, & in eo aliud refert priuilegium, & dictionibus vitur relatiuis, tunc non conditionaliter, sed causatiuè loquitur, tum quia natura priuilegiorum est disponere aliquid de no uo, sicut est natura contractuum, tum quia falsa causa, seu falsa demonstratio non vitiat priuilegium, quando eius dispositio in se est certa, licet de illa causa vel demõstratione non constet. & ideo si in ÷ priuilegio habente certam dispositionem fiat mentio per dictiones relatiuas de alijs priuilegijs, non est opus, vt illa appareant. ita in terminis tradit Aret. consil. 76. num. 5. versic. quibus præmissis, per cap. Abbate, de verb. signif. & per alia ibi per eum adducta, & latè profequitur Felyn. in cap. 2. nume. 10. de rescript. Curt. iun. conf. 97. num. 4. versic. & idè in proposito tradit. & latius Gramma. decis. 59. num. 21. cum quatuor sequen. & ideo secundum Felyn. num. 10. versic. & ideo. quem sequitur Grammat. d. decis. 59. nume. 24. in fine. non est opus probare priuilegium relatũ, quia verba narratiua probant, nisi cõtrarium probetur. & præmissa confirmantur ex traditis per Oldrad. consil. 121. num. 12. & 13. vbi vult, Principe concedente ali cui feudũ ÷ sub illis verbis, quia sicut genitor noster tibi feudum concessit, ita & nos concedimus, vassallum pro validitate secundæ concessionis non teneri ostendere primam: & causam illam, si vera non esset, non vitia re concessionem, nisi causa esset talis, vt ea existente falsa, aliàs Princeps non fuisset concessurus, & hoc dicenti incumbit onus probandi, & Oldr. refert & sequitur Io. And. ad Specul. tit. de feud. §. j. num. 3. Felyn. in d. cap. 2. num. 11. de rescript. Curt. iun. d. conf. 97. num. 4. versic. idem tenuit. Grammat. d. decis. 59. num. 27. Ita in propo sito dicendum est, quòd cum literæ Innocentij certum & determinatum quid contineant, licet ÷ referant iam dudum per plures Rom. Pont. illud idem cõcessum fuif se: & licet etiam supplicatio sit concepta verbis relatiuis ibi, prout in literis Apostolicis deluper cõfectis plenius continetur, tamen huiusmodi relatio debet stare causaliter, non conditionaliter, & si causa vera nõ esset, non debet vitiare priuilegium Innocentij, & si pro parte episcopi in casu nostro præteratur, Innocentiũ non fuisse aliter concessurum, nisi causa priuilegiorum narratorum vera existente, vtique episcopo hoc dicenti probandi onus incumbit.

Quintò, ex literis Innocentij clare apparet eum non innixum fuisse priuilegijs narratis, sed ea ratione, quia Cistercienses bonis eorum operibus continue vberes fructus in militanti ecclesia afferbant: & quando con stat de mente Principis, quatenus ÷ non nititur priuilegijs relatis, sed alia causa, tunc priuilegia narrata non esse verificanda, firmat expressè Card. conf. 118. num. 4. versic. contrarium. But. in d. cap. inter dilectos, num. 15. circa medium, versic. sed si ex primo. Pract. Papien. vbi supra. Boff. in pract. crim. tit. de princ. & priuileg. eius, nume. 358. vers. si autem in primo originali. Paris. conf. 33. num. 1. lib. j.

Vltimò accedit, quòd confirmatio ÷ ex certa scientia tunc non tollit vitium subreptionis, quando de eo notoriè constat, vel per confessionem partis, vel ex tenore bul læ, vel alio modo, vt post Innoc. in cap. secundo, in vltimis verbis, de confir. vit. vel inutil. tradit Abb. in cap. j. num. 8. versic. aut confirmatio, eod. tit. sequitur Dec. in d. cap. 2. num. 7. prope fin. versic. & intelligitur. Bero. di

cto cap. primo, num. 32. versic. præfata tamen. licet ipse sentiat sufficere certum esse de subreptione.

Vnde pro parte episcopi non potest prætendi, literas Innocentij continentes confirmationem ex certa scientia ÷ priuilegiorum narratorum, esse subreptitias ob defectũ, vel ob nõ existentia eorumdem priuilegiorum, quia de hac subreptione nec notoriè, nec aliàs modo aliquo constat.

Et ex istis omnibus saltem simul iunctis tolluntur deducta pro parte episcopi, quæ non procedunt in casu, in quo tot & tanta simul concurrunt, vt in casu nostro, videlicet relatio substantiæ priuilegij confirmati, clausula, ex certa scientia, noua concessio, certa & determinata dispositio priuilegij confirmatorij, & clara mens Principis. Ex quorum omnium concursu omnis cessare videtur difficultas.

Quantum ad secundam partem dubij, Domini pariter negatiuè resolverunt, videlicet, Militiam non aliter teneri ÷ verificare narrata in supplicatione reformatoria, propterea quòd verba illa, attento quòd in omnibus eorum priuilegijs, &c. stant causaliter & non conditionaliter. ad trad. per Doct. & præcipue Felyn. in cap. secundo, numero 6. cum sequen. cap. Abbate. & ibi Docto. de verb. signif. Rom. conf. 336. num. 5. Boff. vbi supra, numero 351. cum sequen. Curt. iun. dicto conf. 97. num. 3. & 4. Ferret. post alios conf. 86. num. 5. latè Grammat. decis. 59. num. 21. cum multis seq. Bellon. d. conf. 36. nume. 1. cum similib.

CANTVCCII

Perusin. Syluarum. Die Luna, 7. Maij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Contractus innominatus simplicis custodia est regulandus secundum regulas locationis custodiae. & quare. numero 14.
2 Dicitio, ad, denotat causam finalem & substantialem contractus.
3 Verba, ita quod, limitant dispositionem.
4 Dicitio, pro, significat causam finalem. & num. 16.
5 Verba geminata arguunt magis enixam contrahentium voluntatem.
6 Tamò magis quadruplicata repetitio. num. 6.
7 Pactum prohibitivum incisionis & venditionis lignorum & fructuum sine domini licentia, arguit simplicem custodiam.
8 Silua in dubio non presumitur data vt reducat ad culturam, sed tantum custodiae causa. & num. 31.
9 Verisimilitudo causa facit presumere contractum ex ea fuisse celebratum.
10 Dicitio, respectu, est declaratiua, seu restrictiua.
11 Possessio aliquando pro quasi possessione accipitur.
12 Interpretatio clarior redditur ex declaratione subsecuta.
13 Locatio pro sui essentia pecuniam requirit, aliàs esset contractus innominatus si in fructibus consisteret solutio.
14 Locatio quando presumatur, non autem contractus innominatus.
15 Locationes ad plures effectus & fines fiunt.
16 Locatio quando fit ad custodiendum, non res, sed factum ipsum custodiendi locari dicitur.
17 Locari factum dicitur, cum datur tabula ad pingendum certa mercede constituta.
18 Locatio regulariter fit rei, non facti.
19 Locatio quid sit.
20 Copula, & natura est ampliare dispositionem præcedentem. Mens

22 Mens contrahentium attendenda est, & causa finalis, & effectus ipsius contractus, non autem natura vnus ditionis.

23 Custodia generaliter & de natura locationis venit.

24 Locatio silua intelligitur non tantum custodiae causa, sed etiam ad usum.

25 Verba, loco & conduco, promiscuè vsurpantur.

26 Locator diuersis respectibus potest dici conductor, & e contra conductor locator.

27 Observantia declaratiua contraria instrumento locationis non est attendenda. & num. 36.

28 Forma rei locata non est immutanda a conductore, inuito locatore, etiam si fieret eius melior conditio.

29 Emphyteuta non potest inuito domino siluam extirpare, & vineam plantare, licet fieret melior domini conditio.

30 Reductio siluarum ad culturam potest fieri scientibus & patientibus dominis, & eò magis consentientibus.

31 Silua an sit concessa vt reducat ad culturam vel ne, est probandum.

32 Observantia subsecuta post contractum locationis silua, demonstrat concessionem factam ad usum silua cedua, non autem ad culturam redigendam.

33 Coniectura aliqua quando concurrat vtra statum presentem, vel presumptio inferens retro, tunc semper de statu presenti presumitur in præteritum.

34 Reductio silua ad culturam facta post multum tempus post instrumentum locationis, non debet haberi in consideratione.

35 Consuetudo proxima, & non remota est attendenda.

DECISIO XXXVII.

IN vna Perusin. siluarum coram R.P.D. Robustorio, Domini pro maiori parte tenuerunt, contractum, de quo ibi, contentum in primo instrumento celebrato de anno 1242. esse contractum ÷ innominatum simplicis custodiae, regulandum tamen secundum regulas locationis custodiae.

Quòd autem sit contractus simplicis custodiae, moti sunt ex pluribus verbis dicti primi instrumenti.

Primò ibi, & custodiam, & guardiam ipsarum siluarum locamus & concedimus.

Secundò ibi, ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, & manutenendum, ponderando ÷ dictionem, ad, quæ denotat causam finalem, & substantialem contractus. Bal. in l. ex annali, num. 3. C. de act. emp. Soc. iun. cõsil. 48. num. 2. lib. 3.

Tertiò ibi, ita quòd homines & communitas dicti Castri teneantur dictas siluas bene custodire, nutrire, alleuare, & manutenere, considerando illa verba, ita quæ, quæ ÷ limitant totam concessionem ad illum effectum custodiendi. Ruin. conf. 18. num. 3. lib. j. Dec. conf. 445. num. 8. versic. & secundum tenorem.

Quartò ibi, pro eo quòd promittis dictas siluas bene custodire, manutenere, nutrire, & alleuare, ponderando ÷ dictionem, pro, quæ significat causam finalem. l. penul. §. fin. ff. de alimen. & cib. legat. Aymon. consil. 192. sub numero 21.

Quintò ibi, & ego d. sindicus, &c. promitto vobis, &c. ipsas siluas bene custodire, nutrire, alleuare, & manutenere.

Vnde cum contrahentes toties vsi fuerint verbo, custodiendi, nutriendi, alleuandi, & manutenendi, delibet rator, & ÷ efficacior eorum arguit voluntas in celebrando contractum custodiae. ad l. Balista. ff. ad Trebel. Crauet. conf. 19. num. 2. in fine.

Et si geminatio multos operatur effectus, de quibus per Crau. conf. 201. num. 42. multò ÷ magis operabitur quadruplicata repetitio, quæ est in casu nostro.

Sextò, placebat aliquibus ex Dominis pactum prohibitivum incisionis & venditionis lignorum, & fructuum ipsarum siluarum sine licentia & consensu episcopi, quæ ÷ prohibitio arguit simplicem custodiam, cum simplex custos non habeat potestatem incidendi arbores, vt in terminis tradit Arnulf. Ruz. in tract. iur. reg. priuileg. 56. nu. 4. versic. vnde datur, quem refert & sequitur Rebuff. in l. silua cedua, fol. 241. in 4. vtil. ff. de verb. signif. & ad id est bonus tex. in l. in lege locationis. ff. loca. ibi, siluam nec cedito. iunctis illis verbis, ita siluam custodire, & maxime stante expositione glos. vlt. in fi. quam sequitur Salyc. quòd. si illi conductores silua gerebant officium, quod non poterat esse nisi custodiae.

Septimò considerabant etiam nonnulli ex Dominis, quòd si contrahentes non solum custodiam siluarum, sed ipsamet siluas, siue terras ipsarum in contractũ deduxissent, vtique verisimiliter fecissent mentionem de eorum reductione ad culturam: ÷ quicquid enim in siluis sit, circumscripta reductione ad culturam, dicitur ad custodiam pertinere. vnde verba contractus non solum fuissent concepta ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, & manutenendum, sed etiam redigendum ad culturam, cum tutio & custodia fundi sit quid diuersum à cultura ipsius. tex. est in l. cum quæreretur. §. fi. ibi, tuendi, custodiendi que fundi magis quam colendi causa paratum. ff. eo. loca.

Octauò mouebat Dominos verisimilitudo cause, cur ÷ contractus, de quo agitur, celebratus fuerit: dicebant enim valde verisimile fuisse, siluas ante dictum contractum fuisse dilapidatas & damnificatas à conuicinis & hominibus Corciani, cum sint propè menia ipsius Castri: & propterea episcopum voluisse cum dictis hominibus talem contractum facere, per quem silua bene custodirentur, & conseruarentur.

Nonò, præmissa plurimum confirmantur ex secundo instrumento, vbi homines Corciani fatentur à tempore primi instrumenti, & citra se fuisse continuè in possessione dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi, & gubernandi: & sic ponderando illam dictionem, respectu, quæ est ÷ declaratiua, seu restrictiua, satis patet, homines Corciani per primum instrumentum solum acquisiuisse quasi possessionem iuris custodiendi, & gubernandi dictas siluas.

Nec ob. quòd ibi dicatur, in possessione dictarum terrarum, quia ÷ possessio ibi accipitur pro quasi possessione, cum dicatur, in possessione vel quasi.

Minus ob. si diceretur, possessionem respectu terrarum, & quasi possessionem respectu iuris custodiendi: quia stante huiusmodi intelligentia, verba aliter fuissent cõcepta, nempe, in possessionem dictarum terrarum, & quasi possessionem d. iuris custodiendi. Vnde cum dictum fuerit, in possessione vel quasi, dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi, sequitur, homines Corciani voluisse intelligere se fuisse non in possessione dictarum terrarum, sed in quasi possessione.

Verum quia quasi possessio non cadit in rebus corporalibus, sed in incorporalibus, idcirco statim se declararunt, dicentes, respectu d. iuris custodiendi.

Minus quoque ob. quòd huiusmodi confessio habeat relationem ad formam primi instrumenti, vbi loquantur silua & earum custodia. Quia ex mox dicendis patet responsio.

Vltimò, accedunt ad comprobationem præmissorum verba æstimi ciuitatis Perusiæ, vbi dicitur, homines & Commu-

Et si geminatio multos operatur effectus, de quibus per Crau. conf. 201. num. 42. multò ÷ magis operabitur quadruplicata repetitio, quæ est in casu nostro.

Sextò, placebat aliquibus ex Dominis pactum prohibitivum incisionis & venditionis lignorum, & fructuum ipsarum siluarum sine licentia & consensu episcopi, quæ ÷ prohibitio arguit simplicem custodiam, cum simplex custos non habeat potestatem incidendi arbores, vt in terminis tradit Arnulf. Ruz. in tract. iur. reg. priuileg. 56. nu. 4. versic. vnde datur, quem refert & sequitur Rebuff. in l. silua cedua, fol. 241. in 4. vtil. ff. de verb. signif. & ad id est bonus tex. in l. in lege locationis. ff. loca. ibi, siluam nec cedito. iunctis illis verbis, ita siluam custodire, & maxime stante expositione glos. vlt. in fi. quam sequitur Salyc. quòd. si illi conductores silua gerebant officium, quod non poterat esse nisi custodiae.

Septimò considerabant etiam nonnulli ex Dominis, quòd si contrahentes non solum custodiam siluarum, sed ipsamet siluas, siue terras ipsarum in contractũ deduxissent, vtique verisimiliter fecissent mentionem de eorum reductione ad culturam: ÷ quicquid enim in siluis sit, circumscripta reductione ad culturam, dicitur ad custodiam pertinere. vnde verba contractus non solum fuissent concepta ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, & manutenendum, sed etiam redigendum ad culturam, cum tutio & custodia fundi sit quid diuersum à cultura ipsius. tex. est in l. cum quæreretur. §. fi. ibi, tuendi, custodiendi que fundi magis quam colendi causa paratum. ff. eo. loca.

Octauò mouebat Dominos verisimilitudo cause, cur ÷ contractus, de quo agitur, celebratus fuerit: dicebant enim valde verisimile fuisse, siluas ante dictum contractum fuisse dilapidatas & damnificatas à conuicinis & hominibus Corciani, cum sint propè menia ipsius Castri: & propterea episcopum voluisse cum dictis hominibus talem contractum facere, per quem silua bene custodirentur, & conseruarentur.

Nonò, præmissa plurimum confirmantur ex secundo instrumento, vbi homines Corciani fatentur à tempore primi instrumenti, & citra se fuisse continuè in possessione dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi, & gubernandi: & sic ponderando illam dictionem, respectu, quæ est ÷ declaratiua, seu restrictiua, satis patet, homines Corciani per primum instrumentum solum acquisiuisse quasi possessionem iuris custodiendi, & gubernandi dictas siluas.

Nec ob. quòd ibi dicatur, in possessione dictarum terrarum, quia ÷ possessio ibi accipitur pro quasi possessione, cum dicatur, in possessione vel quasi.

Minus ob. si diceretur, possessionem respectu terrarum, & quasi possessionem respectu iuris custodiendi: quia stante huiusmodi intelligentia, verba aliter fuissent cõcepta, nempe, in possessionem dictarum terrarum, & quasi possessionem d. iuris custodiendi. Vnde cum dictum fuerit, in possessione vel quasi, dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi, sequitur, homines Corciani voluisse intelligere se fuisse non in possessione dictarum terrarum, sed in quasi possessione.

Verum quia quasi possessio non cadit in rebus corporalibus, sed in incorporalibus, idcirco statim se declararunt, dicentes, respectu d. iuris custodiendi.

Minus quoque ob. quòd huiusmodi confessio habeat relationem ad formam primi instrumenti, vbi loquantur silua & earum custodia. Quia ex mox dicendis patet responsio.

Vltimò, accedunt ad comprobationem præmissorum verba æstimi ciuitatis Perusiæ, vbi dicitur, homines & Commu-

Communitatem Castri Corciani habere medietate fructuum siluarum episcopi Perusini pro custodia, & guardia, quam faciunt de ipsius siluis. nam ex ista declaratione subsecuta clarior redditur interpretatio dicti primi instrumenti, vt intelligatur contractus simplicis custodie, ad tradita per Crau. conf. 101. num. 5. & latius in respons. pro gener. num. 3. 17.

Ceterum ideo Domini dixerunt, contractum, de quo agitur, non esse locationem, sed contractum innominatum, quia pro parte episcopi propter custodiam siluarum non soluitur merces in pecunia, sed in medietate fructuum, & in tertia parte bonorum, & sic non potest esse locatio, quae pro sui essentia pecuniam requirit. l. j.

§. si quis seruum. ff. de pos. Ideo tamen dixerunt esse contractum regulandum secundum regulas locationis, quia contrahentes in contractu vti fuerunt verbo, locamus, & verbo, locatio, & ideo verisimile est eos voluisse celebrare contractum similem locationi, maxime, quia pro parte episcopi locatur custodia, hoc est factum custodiendi, pro parte Communitatis locantur operae in custodiendo. iuxta l. qui operas. ff. loca.

Ideo etiam dixerunt regulandum secundum regulas locationis custodie, quia intellexerunt de locatione facta principaliter ad custodiendum, cum tamen multi, & varij sint fines & effectus, propter quos locationes fiunt. Interdum enim fit locatio ad fouendum. l. si merces. §. qui fundum. ff. loca. l. nemo. C. eod. interdum ad pascendum. l. si quis fundum. §. Celsus. ff. eo. interdum ad faciendum, vel poliendum. d. §. Celsus. interdum ad transportandum & vehendum. l. videamus. §. qui vinum. l. sed addes. §. penult. l. si merces. §. qui columnam. ff. eod. interdum ad docendum. l. sed & si. §. si quis seruum. ff. eod. interdum ad colendum. l. qui fundum. ff. eod. interdum ad faciendum. l. item, in princ. l. qui insulam. §. qui aedem. l. si cui. l. ea lege. §. locati. l. mortuis. & l. fin. ff. eod. & interdum ad custodiendum. l. j. §. si quis seruum. ff. de pos. l. qui mercedem. ff. loca. ibi, pro custodia, ponderando illam dictionem, pro, quae denotat causam finalem, & in terminis siluarum est text. in dicta l. in lege locationis. ibi, ita custodire. ff. eodem.

Et in summa Domini concluderunt, in istum contractum non fuisse deductas siluas & terras, sed nudum & simplex factum custodiendi, nutriendi, & alleuandi, ac manutenendi siluas, quia tamen quando fit locatio ad custodiendum, tunc non res, de cuius custodia agitur, sed factum ipsum custodiendi locari dicitur, sicuti etiam locatur factum pascendi, faciendi, poliendi, transportandi, & vehendi, docendi, non autem res quae pascitur, fercitur, politur, transportatur, vehitur, & docetur, vt ex iuribus preallegatis colligitur. idque clare probatur in l. naturalis.

§. ar. cum do. ff. de praescript. verb. vbi dicitur tamen factum, cum datur tabula, vt pingatur certa mercede constituta. Tunc vero res, & non factum locari dicitur, quando conductor re ipsa vtitur & fruitor. si enim (exempli gratia) loco tibi vestimenta mea ad vtendum & fruendum, tunc vestimenta ipsa dicuntur locari: si vero loco ad faciendum & poliendum, tunc non locantur vestimenta, sed factum poliendi & faciendi. Bene verum est, quod regulariter locatio fit rei, non facti, quia vt plurimum res locantur ad vtendum & fruendum, & locator tenetur praestare patientiam vsus & fruitionis rei locatae, vt per 101. tit. ff. C. & Instit. de loca. & ex definitione locationis, quae nil aliud est, quam personae vel rei ad vsum facta concessio, certa mercede in pecunia numerata constituta, ita in eorum summis, in tit. de loca. & conduc. definiunt Azo. Placent. Goffred. & Hostien. omnes, num. 1. Barbat. ad rub. extra de loca. num. 2. Alberic. in

suo repert. in verbo, locatio. Ant. Gomef. de contract. tit. de loca. in princ.

Non obstat modo deducta pro parte Communitatis. Et in primis non obstat, quod in primo instrumento locantur etiam siluae, dum dicitur, siluas & custodiam ipsarum locamus: natura tamen ipsius copulae, & est ampliare dispositionem precedentem. l. ea tamen. ff. de legat. tertio.

Quia responderetur, tum quod illa copula, & potest stare expositiue pro, id est. Corn. conf. 244. nu. 14. lib. j. Soc. 22. jun. conf. 181. num. 3. 2. lib. 2. Tum tamen quod non debet attendi natura vnius dictionis, sed mens contrahentium, causa finalis, & effectus ipsius contractus, quae omnia (vt supra diximus) sonant in custodiam.

Secundo non obstat, quod de natura locationis venit custodia. l. in iudicio. vbi glos. C. locati. Bald. confil. 22. lib. tertio.

Si quidem responderetur, custodiam tamen in casu nostro non posse intelligi de ea, quae generaliter cuiuslibet locationi inest, tum quia aliis superflua foret illa toties repetita mentio verbi, custodiendi, cum satis fuisset dicere simpliciter, locamus siluas, absque illis verbis, ad custodiendum, & c. quod tamen dicendum non est. Bal. ad rub. C. de contrah. empt. q. 9. Dec. conf. 414. num. 6. cum similibus. Tum etiam, quia in iure reperitur particularis locatio ad custodiendum, vt supra deductum est.

Tertio non obstat, quod si contractus, de quo in primo instrumento, esset contractus custodiendi tantum, non est siluarum, tamen non fuisset dictum, episcopum siluas & custodiam ipsarum locasse, sed potius Communitatem locasse operas, siue Episcopum conduxisse illas ad custodiendum siluas.

Nam responderetur, quod etiam si Episcopus non locauerit, sed conduxerit operas Communitatis in custodiendis siluis, tamen in iure verbum, tamen loco & conduco, promiscue usurpantur, & interdum vnum pro altero ponitur. Azo. in sum. tit. de loc. num. 1. in fi. Bart. in l. 2. num. 2. & ibi Salyc. post princ. versic. non obstat haec lex. C. loca. Alberic. in suo repert. in verbo, locatio aliquando. & text. in l. 2. & ibi Ang. in fi. & optime Bud. ibidem alia iura allegans. ff. ad l. r. h. de iact. & probatur etiam secundum praefatos in l. veteres. ff. de actio. emp. iuncta l. j. ff. loca.

Præterea responderetur, etiam episcopum locasse, videlicet custodiam siluarum, siue factum custodiendi siluas, & sic tamen que contrahens tam Episcopus quam Communitas dicitur diuersis respectibus locasse & conduxisse. Episcopus, n. respectu operis siue facti custodiendi dicitur locator, homines conductores: respectu vero operarum homines dicuntur locatores, episcopus conductor. & quod quis respectu operis faciendi sit locator, respectu operarum conductor, recte deducit Azo in sua sum. tit. de loc. sub num. 1. versic. si vero. & Hostien. in sua sum. eo. tit. sub num. 4. & vltra iura superius allegata probatur expresse in litem. §. j. ff. loca. vbi artifex qui respectu insulae aedificandae, & sic respectu operis dicitur condutor, mox statim respectu operarum suarum appellatur locator.

Quarto non obstat, obferuantia subsecuta de reductione siluarum ad culturam & ad vineas.

Quia in primis responderetur, non posse vim fieri in huiusmodi obferuantia tamen tanquam interpretatiua & declaratiua primi instrumenti, cum sit illi de directo contraria: in eo enim expresse apparet, siluas fuisse concessas ad vsum siluae ceduae, cum conuentum fuerit, incisionem & venditionem lignorum debere fieri de quinquennio in quinquennium, vel ad aliud tempus, de quo fuerit concordatum.

Secundo responderetur, non licuisse Communitati inuito

secundum illud quod verisimiliter cogitarunt, ac senserunt. ex communi.

DECISIO XXXVIII.

Probationes Isabellae incompatibiles & irreducibiles ad concordiam cum probationibus fisci dixerunt Domini die Lunae, 17. Decembris, 1576. dubio à me super hoc particulariter proposito, cuius effectus fuit, vt ex probationibus Isabellae colligeretur talis protestatio siue quid aequipollens, vt sufficeret ad rescissionem professionis, de qua agitur.

Et perpendendo singulas conclusiones Isabellae prima, 2. 3. 4. & 5. nihil continent quod inferat ad protestationem, sexta, 7. 8. & 9. non loquuntur de tempore ante professionem, sed simpliciter dum manet in monasterio, quod potest intelligi post professionem, & reclamationem, & sic nihil faciunt: tamen dubia enim probatio contra ipsum interpretanda est. cap. in praesentia, de probatio. decima, 11. 12. & 15. aduersantur conclusioni fisci 29. quicquid exemplo dicitur. 13. 14. & 37. non possunt conciliari cum 28. conclusione fisci, quae licet contineat negatiuam, cum tamen illa sit coarctata ad locum monasterij, facilis fuit eius probatio. decimaquinta non facit ad rem. decima sexta habet contra se literas Isabellae ad Aldanam scriptas: matrimonium cum ipso contractum in scio patre, reclamationem, & fugam à monasterio, 17. praeterquam quod est probata per testes fide diminutos, & repugnat conclusionibus fisci 3. 30. 31. & 32. 18. & 19. parum aut nihil faciunt, 20. contradicit conclusioni fisci 35. 22. & 23. in effectu sunt contrariae conclusionibus fisci 32. 34. & 35. 24. nihil ad protestationem. 26. contrariatur conclusionibus fisci 2. 32. 34. & 35. De 27. idem quod de 26. vltra quod non explicat tempus, quo Isabella contenta in conclusione ceperit dicere, & dubia probatio contra ipsam est interpretanda. 29. 30. 31. & 32. pugnant de directo fere cum omnibus conclusionibus fisci vltimo loco datis. 30. nihil facit, vltra quod confunditur ex conclusione sexta fisci. 35. conuincitur ex quinta, 7. 8. 9. 10. 19. 20. & 44. conclusionibus fisci. 36. contrariatur conclusioni fisci 33. praesertim ibi, quod videbatur id dicere animo deliberato. 38. & 39. necessario non concludunt nec quicquam ad protestationem.

Dicta testium de quibus in summatario, numero 6. nihil ad propositum, & quantum ad Sanches deponentem, Isabellam in monasterio palam & coram omnibus monialibus conquestam fuisse de patre suo, quod illam deceperit, conuincitur ex dictis tot Monialium contrarium expresse dicentium, de quibus in conclusionibus fisci de nouo datis. Vallesia vltra quod deponit de fama per verbum, est, contrariatur 6. conclus. fisci. Torrent est sola in eo, quod deponit, & potuit etiam esse, quod Isabella ab initio irasceretur, & postea melius cogitando ita declarauerit.

Et in vniuersum Domini dixerunt, conciliationem, de qua agitur, impossibilem esse ob repugnantiam mentis & intentionis testium.

Modus enim conciliandi per informantes Isabellae deductus, vt scilicet testes eiusdem Isabellae intelligantur de eius intentione vera, testes vero fisci de facta, expresse repugnat menti & intentioni testium fisci, ex quarum dictis multis in locis clare ostenditur, illas cogitasse ac sensisse de vera intentione Isabellae, non autem facta.

Vnde intrat communis Doctorum conclusio, quae habet, vt in concordandis testibus contrariis fiat interpretatio secundum mentem & intentionem testium, &

E secun-

28 vito Episcopo immutare tamen formam siluarum, redigendo illas ad culturam, & plantando ibi vineas, etiam si conditio Episcopi melior fieret. quod probatur ex eo quod 29 in simili dicitur de tamen emphyteuta, qui non potest inuito Domino siluam extirpare, & ibi vineam plantare, licet melior fieret domini conditio. ita per tex. in l. usufructuarius nouum. ff. de usufructu. tradit. lal. in l. j. num. 99. post Nicol. de Matrar. Bal. & alios ibi per eum allegatos. C. de iure emphyt. & sequitur Rebuff. in d. l. silua cedua. fol. 241. in 10. vtilit. ff. de verb. signif. Nec dicatur, huiusmodi 30 di reductionem tamen siluarum ad culturam, & ad vineam fuisse factam scientibus & patientibus & consequenter volentibus Episcopis, tunc pro tempore existentibus, quia Episcopi potuerunt consentire huic reductioni, putantes, siluas, hoc est, terras fuisse Communitati Corciani locatas. Vnde opus esset probare, Episcopos scientes & patientes fieri huiusmodi reductionem habuisse notitiam tenoris primi instrumenti, & per consequens sciuisse siluas fuisse concessas non vt terras, sed tamen ad vsum siluae ceduae, & ad illas custodiendum; & ad id optime faciunt tradita per Crauet. post alios conf. 171. num. 14. & confil. 197. num. 12. 13. & 14.

Tertio responderetur, quod imò obferuantia proximè 32 & immediatè subsecuta tamen post primum contractum, & post per 119. annos & vltra continuata clare demonstrat, siluas fuisse concessas ad vsum siluae ceduae, & non ad effectum redigendi ad culturam: quia à die primi instrumenti vsque ad diem adnotationis factae in aestimo Perusino fluxerunt anni 119. quibus siluae nondum fuerat ad culturam redactae. quod ex eo datur intelligi, quia in d. annotatione fit semper mentio de siluis, montibus, & fodis, non autem de terris vineatis vel laboratiuis, & sic de redacta ad culturam, & de illo statu praesentis, qui erat tunc temporis, debebat praesumi in praeteritum, ob coniecturam siue praesumptionem proueniẽtem ex primo contractu celebrato solum ad custodiendum siluas, non autem ad redigendum illas ad culturam. Quando enim 33 tamen vltra statum praesentem concurrat aliqua coniectura vel praesumptio inferens retro, tunc semper de statu praesentis praesumitur in praeteritum, vt per Salyc. in l. ex persona, prope fin. C. de probat. Alex. confil. 16. num. 3. lib. 5. Soci. confil. 89. num. 19. lib. j. Alciat. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 26. num. 5.

Vnde illa tamen redutio ad culturam tamdiu post primum instrumentum facta tanquam remota, & mediata non debet haberi in consideratione, ad trad. per Tiraquel. cum alijs per eum citatis, de cess. caus. limit. 20. num. 5. praesertim, quia potuit fieri tempore alicuius Episcopi 35 non habentis notitiam tenoris primi instrumenti. & tamen in terminis, quod consuetudo proxima & non remota sit attendenda, tradit Bal. in proem. ff. sub nu. 7. per litem Mela. §. sed si alimenta. ff. de alim. lega.

Præterea in omnem euentum negari non potest, quin haec tamen obferuantia allegata pro parte Communitatis sit omnino turbida, ita vt non possit in ea fieri fundamentum.

CANTVCCII.

Valentin. professionis. Die Lunae, 17. Decembris. 1576.

SVMMA RIVM.

1 Probatio dubia contra probantem interpretanda est.
2 Interpretatio in concordandis testibus contrariis est faciendae secundum mentem & intentionem testium, &

secundum illud quod verisimiliter cogitarunt, ac senserunt. Bal. in c. cum tu, num. 2. ver. hoc verum, de testib. Anchar. consil. 296. per tot. & præcipue num. 2. verfic. tamen. & numero tertio, in fine. Roman. consilio 301. num. 1. 5. verfic. nullus autem prudens iudicabit. Soc. iunior in l. prima, num. 82. ff. de noui oper. nuncia. Dec. in l. secunda. §. creditum, nu. 6. verfic. & ista concordia, & ibi Purpur. sub num. 56. & fufius, & clarius ibidem Bolognet. num. 15. post medium, verfic. sed & si esset absurda interpretatio, & numero 18. verfic. dummodo ad illud, & numero 20. verfic. ad hanc tamen, & num. 25. post medium, verfic. cum hoc tamen quod sit verisimile. ff. si cert. petat.

CANTVCCII.

Perusin. siluarum. Die Mercurij, 23. Ianuarij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Dicitio, custodia, quid importet.
- 2 Locatio rei ex vsu & fructu illius inducitur.
- 3 Silua non potest esse locata respectu rei & custodia simul. Item si locata sit cum eius terra, licebit conductori eam extirpare, & ad culturam redigere, vineam plantando.
- 4 Siluarum multiplex vsus est.
- 5 Silua non videtur respectu terra locata, si prohibita sit lignorum quorundam incisio: vel si conuentum, vt siluæ fructus de quinquennio in quinquennium colligere-tur. & num. 6.
- 7 Copula, & posita inter duo substantiua non potest stare expositiue pro, idest, nisi subiecta materia aliter intelligi non possit, cum num. seq.
- 9 Verba ob subiectam materiam impropriantur, suppletur, & alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia strictè interpretanda.
- 10 Dicitio, etiam, ratione subiectæ materiæ exponitur quoadque pro, idest.
- 11 Verba clara instrumenti excludentia reductionem siluarum ad culturam, attendenda sunt.
- 12 Consuetudo proxima, non autem remota, attendenda est.

DECISIO XXXIX.

IN Perusin. siluarum, coram Robuster. Domini steterunt in decisio ex deductis in resolutione facta die Lunæ, 7. Maij, anni præteriti. Et præcipue ex verbo, custodia, & custodiendi, multoties repetito tam in primo instrumento celebrato de anno 1242. ibi, custodiam & guardiam ipsarum siluarum. ibi, ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, &c. ibi, teneantur ipsas siluas bene custodire, nutrire, &c. ibi, promittis dictas siluas bene custodire, manutene, &c. itemq; ibi, promitto vobis, &c. ipsas siluas bene custodire, nutrire, &c. in secundo instrumento celebrato de anno 1472. ibi, in custodia & gubernium. item ibi, respectu dicti iuris custodiendi, & gubernandi, quàm etiam in æstimo Perusin. ibi, pro custodia & guardia. Ex qua quidem multiplicata expressione & repetitione verbi, custodia, & custodiendi, colligitur clara & multum deliberata & enixa partium voluntas in deducendo in primum contractum factum dumtaxat custodiendi siluas. si enim voluissent & ipsas siluas deducere, & sic facere locationem rei, vtique dixissent, ad vtendum fruendum, vel alijs verbis vsu & fructum denotantibus, vsi fuissent, cum lo-

catio rei ex vsu & fructu illius inducatur. l. ex conducto, in prin. l. si merces. §. qui fundum. ff. loca. l. nemo. C. eod. Accedit etiam, quod si in primo contractu fuisset facta locatio, & siluarum, & facti custodiendi simul, maxima induceretur repugnantia: si enim siluæ cum earum terris fuissent locatæ, vtique potuissent conductores siluas extirpare, redigere ad culturam, vineas plantare, vel vsu siluæ ceduæ, ad quæ fuerunt locatæ, in vsu siluæ pascuæ, vel siluæ grandariæ, vel alium vsu cõuertere, cum præ siluarum multiplex sit vsus, vt late per Rebus. in l. silua cedua. in princip. ff. de verbo. significa. Hæc enim omnia potuissent conductores facere stante locatione siluarum, quia vsus, & fructus illarum ad eos spectasset. Et tamen ex primo instrumento clare apparet, conductores nullo modo licuisse prædicta facere, tum ex conuentione vendendi ligna, vel fructus siluarum de quinquennio in quinquennium, vel alio tempore, de quo partes concordantes fuissent, ex qua conuentione euidenter constat, siluas fuisse locatas, & concessas ad vsu siluæ ceduæ. Tum ex prohibitione incisionis illiciti, tum etiam ex promissione syndici nomine communitatis, & hominum castri Corciani, promittentis non incidere in siluis, nec rancare sine licentia Episcopi, nec etiã in dictis syluis pasturare cum capris à valle maiana versus castrum, & siluam Plebis.

Non ob. quod illa copula, & posita in primo instrumento dum dicitur, siluas & earum custodiam locamus, non potest stare expositiue pro, idest, cum sit posita inter duo substantiua diuersa. Doct. in l. prima, ff. de iust. & iur. in c. 2. de rescript.

Quia non potest accipi, nisi expositiue pro, idest, ex subiecta materia contractus in primo instrumento celebrati, quæ (vt aperte colligitur ex verbis sequentibus principaliter prolatis, & multoties repetitis) fuit simplex & mera custodia siluarum. & ob subiectam materiam verba impropriantur, suppletur, alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia strictè interpretanda, vt late per Tiraque. in l. si vnquam, in verbo, reuertatur. num. 37. & 38. C. de reuoc. donat. Euerard. in loco à subiecta materia, & facit quod scribit Gozad. consil. 73. num. decimotertio, ver. non ob. & numero decimoquarto, & 15. vbi præ dicitur, etiam, posita in quodam priuilegio exponit pro, idest, ratione subiectæ materiæ præcedentis petitionis, à qua priuilegium debet regulari, ex trad. per Aretin. & la. in l. prima, in fi. C. vnde legit.

Non ob. quod principalis intentio Episcopi in primo contractu fuit perceptio fructuum. Quia immo fuit custodia: cum enim siluæ damnificarentur ob earum existentiam prope menia Castri, & propterea indigerent custodia, idcirco intentio Episcopi in locando siluas fuit custodia, finis vero custodire, & sic finis vltimus fuit utilitas maioris perceptionis lignorum, & fructuum ipsarum siluarum.

Non ob. quod in primo contractu multa reperiuntur pacta, quæ non conueniunt simpliciter custodiæ.

Quia non repugnant substantiæ ipsius, & cum ea sunt compatible.

11 Non ob. obseruantia subsecuta, tum quia verba primi instrumenti non sunt dubia, sed clara, excludentia reductionem siluarum ad culturam, & ad vineas, stante locatione siluarum ad vsu siluæ ceduæ, ob venditionem lignorum, de quinquennio in quinquennium, & stante prohibitione incisionis, & rancationis in ipsis siluis, & propterea non intrat consuetudo siue obseruantia interpretatiua primi instrum. vt expresse declarat Aret. consil. 115. nu. 2. Tū præter, quia debet attendi consuetudo proxima, & non

& non remota, vt per Bald. in proem. ff. sub num. 7. per l. Mela. §. sed si alimenta. ff. de alimen. & cibari. lega. & l. si mater. C. ne de stat. defunct.

Et non est dubium, obseruantiam proximam primo instrumento sumptam ex æstimo Perusino facere pro Episcopo, vt demonstratur in resolutione aliàs facta, ex qua etiam tolluntur alia exemplo deducta.

CANTVCCII.

Caurien. iurisdictionis. Die 23. Ianuarij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia habens relationem ad priuilegium, est tantum illius canonizatiua, quæ regulatur & restringitur secundum relatum.
- 2 Sententia referens non plus tribuit quam in relato continetur.
- 3 Dicitio iuxta, adiecta dispositioni certa, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, non stat relatiue, & restrictiue, sed causaliue.
- 4 Declara vt num. seq.
- 5 Dicitio, prout, & aliæ similes si referantur ad aliquod factum quod sit de præterito, si de eo constat, stat limitatiue, aliàs stat causaliue.
- 6 Dispositio referens quantumuis certa declaratur, & restringitur secundum dispositionem relatum, quando illa reperitur.
- 7 Relatum quando aliter se habet quàm in referente, non attenditur referens, sed relatum ipsum.
- 8 Priuilegium circa exemptionem decimarum non dicitur limitatum ad personas, quando etiam incolæ comprehenduntur.
- 9 Sententia debet esse clara, & tollere controuersias, & ambiguitates.
- 10 Sententia intelligitur secundum ius commune, & ab eo interpretari recipit.
- 11 Referens quantumuis certum & determinatum etiam in sententia regulatur, & limitatur secundum relatum de quo constat.

DECISIO XL.

Cum ego vellem consulere Dominos super expeditione causæ Caurien. iurisdictionis, & super modo & forma pronunciandi, & particulariter, an posset ferri sententia mere cõfirmatoria alterius sententiæ Rotalis, admonui ambas partes, vt per viam memorialium, loco tamen causæ, Dominos plenè informarent. Vnde die 23. Ianuarij, 1577. memorialibus vtrinq; datis, illisq; loco causæ per me positis, Domini pro maiori parte dixerunt, causam expediendam esse, & sententiam Rotalem posse simpliciter confirmari.

1 Et huius resolutionis potissima ratio fuit, quia dicta sententia est tantum canonizatoria priuilegij Leonis Decimi, cum ad illud relationem habeat, vt apparet ex illis verbis, iuxta formam & tenorem dictarum litterarum Apostolicarum Leonis Decimi, & rursus ibi, iuxta dictas litteras Apostolicas. & quicquid continetur in dicta sententia, regulatur, restringitur & limitatur secundum priuilegium Leonis Decimi, & non plus tribuit dicta sententia, quàm sit in dicto priuilegio, & illa dicitio, iuxta, stat relatiue, non autem causaliue.

2 Nec ob. quod dictio, iuxta, adiecta dispositioni certæ, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, qualis est sententia, non stat relatiue & restrictiue, sed

causaliue, vt per Felyn. post Bart. & alios in c. 2. num. 10. de rescript.

4 Quia id intelligitur, quando non constat de relato: at secus quando illud reperitur, vt per Bart. in extratragan. ad reprim. in verbo, prout, sub num. 2. dicentem, dicitio, prout, & alias similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, vt in casu nostro, tunc si de eo constat, stare limitatiue, & restrictiue: si verò non constat, stare causaliue. & Bart. sequitur Alex. consil. 46. num. 9. lib. primo. Dec. consil. 63. num. 6. & in l. edita, num. 84. in fine, & num. sequen. C. de eden. Curt. iun. consil. 92. num. 10. Ruin. consil. 25. num. 1. lib. j. Soc. iun. post alios consil. 122. num. 33. lib. 3.

6 Et quod dispositio referens quantumuis certa, declaratur & restringatur secundum dispositionem relatum, quoties illa reperitur, voluit Dec. dicto consil. 63. numero 6. verfic. secus videtur quando illa dispositio, & in auth. si quis in aliquo, num. 40. verfic. secundo restringitur. & ibi Purpur. num. 42. C. de eden. idem Dec. in dicta l. edita, num. 86. verfic. secus si reperitur. & ibi Riminal. num. 12. verfic. declarando tamen. & late Bolognet. num. 143. verfic. secundo intelligitur. Felyn. in cap. quoniam Abbas, num. 12. verfic. secundo limita. & ibi Dec. in fine, de offic. deleg. Curt. in dicto consil. 92. num. 10. verfic. quinimò & fortius. Cels. Hug. consil. 120. num. 21. prope fin. Soc. iun. consil. 181. num. 64. lib. 2. Grammat. decisio. 59. num. 24. verfic. tertius casus quando id ad quod sit relatum.

Nec etiam ob. quod priuilegium Leonis Decimi circa exemptionem decimarum sit limitatum ad personas Militiæ, & quod dicta sententia Rotalis generaliter condemnet Episcopum ad restitutionem decimarum perceptarum, quæ condemnatio non potest intelligi, nisi de decimis ab incolis perceptis, ex quo in actis primæ instantiæ pro parte Militiæ articulatum fuit, Episcopum de terris Militiæ nullas decimas percepisse, & sic dicta sententia in hoc videtur erronea. Quædò enim in relato res aliter se habet quàm in referente, tunc non attenditur referens tanquam erroneum, sed relatum ipsum. Alex. consil. 9. num. 12. prope fin. lib. 5. Dec. d. consil. 63. numero 6. verfic. & licet referens. Curt. iun. dicto consil. 92. sub num. 10. Cagnol. in dicta auth. si quis in aliquo, numero 90.

Vnde si dicta sententia est erronea, & per consequens non attendenda, vtique absurda videtur eius confirmatio.

Quoniam respondetur negando, in dicta sententia aliquem inesse errorem: non enim adhuc constat, dictum priuilegium Leonis, quoad exemptionem decimarum esse limitatum ad personas Militiæ, cum die Lunæ, 26. Nouembris, anni præteriti, plures ex Dominis dixerint, Leonem in suo priuilegio concessisse, & communicasse exemptionem decimarum & iurisdictionis, & reliqua omnia in eo contenta personis Militiæ, illarumq; vassallis, subditis, seruientibus, monasterijs, domibus, locis & ecclesijs non particulariter & distributiue referendo singula singulis, sed simul & coniunctim, dummodo personæ, res, & loca, quibus dictum priuilegium concessum fuit, essent capaces & capacia, & congrua in eis caderet proportio.

8 Vnde cum subditi Militiæ sint capaces exemptionis decimarum, consequens sit, dictum priuilegium circa exemptionem decimarum non esse limitatum ad personas Militiæ, sed posse etiam incolas comprehendere. & licet hæc resolutio fuerit postea die Ven. 1. Ianu. præsentis anni, per Dominos in dubium reuocata, nec quicquid super ea firmatum, cum Dñi fuerint vatij, tamen lat. est.

franc restrictionem privilegij Leonis ad personas Militiæ respectu exemptionis decimarum, non esse claram & expeditam.

Præterea etiam si privilegium Leonis Decimi circa exemptionem decimarum esset limitatum ad personas Militiæ; nihilominus prædicta condemnatio Episcopi ad restitutionem decimarum perceptarum posset verificari in decimis perceptis vigore concordie anni 1553. de agris & pratis nonnullarum commendarum pro terra & sexta parte respectuè citra & ultra flumen Salor, vt in dicta concordia, cap. 12. & resolutione sub die 4. Iunii, anni præteriti, quatenus tamen dictarum commendarum Commendatores suis sumptibus dictos agros & prata coluissent, & de illis decimas soluissent.

Minus quoque obstat, quòd in sententia ferenda adhibenda sit declaratio, quòd prima sententia Rotalis non præiudicet episcopo & capitulo circa effectus in ea specificatos, cum ÷ sententia debeat esse clara, & tollere controuersias & ambiguitates, quæ super eius interpretatione possent oriri, ad trad. per Abb. in c. sicut, num. 13. de re iudic.

Siquidem respondetur, dictam sententiam Rotalem non indigere hac declaratione: cum ÷ enim sententia intelligatur secundum ius commune; & ab eadem interpretationem recipiat. l. Herennius. ff. de eui. l. miles. §. decem. ff. de re iudic. Bart. in l. si fundus. §. in vindicatione. ff. de pignor. Veronen. consil. 57. num. 5. Alex. consil. 36. in primo dub. lib. quinto. Crauet. consil. 74. num. 9. & consil. 188. num. 8. cumque clara sit intelligentia & interpretatio iuris communis, vt quando constat de re lato, tunc ÷ referens quantumuis certum & determinatum etiam in sententijs reguletur & limitetur secundum relatum, sequitur, nullam remanere difficultatem & ambiguitatem super interpretatione dictæ sententiæ Rotalis.

Demum Domini intellexerunt dictam sententiam esse simplicem canonizatoriam privilegij Leonis Decimi, non autem declaratoriam eorum, quæ in illo continentur, & comprehenduntur, de qua declaratione postea inter partes erit particulariter agendum.

CANTVCCII.

Bonomien. Iuris macinan. Die Luna, 28. Ianuarij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Possessio vel quasi, contra prohibitionem statuti dicitur improba, & non manutenibilis.
- 2 Mandatum de manutenendo an sit dandum stante quasi possessione contra prohibitionem statuti prohibentis pistoribus, ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem existentia. Quod sic.
- 3 Mandatum de manutenendo contra superiorem dari non debet, sed potest dari contra alios.
- 4 Mandatum de manutenendo sine turbatione non datur.
- 5 Turbatio satis constare dicitur per contradictionem iudicalem.
- 6 Turbare dicitur eo ipso, quòd quis se opponit, absque alia probatione turbationis.
- 7 Turbatio dicitur fieri per quamcumque molestiam & impedimentum.
- 8 Turbatio vel spoliū considerari non potest, vbi actus à lege permittitur. Limita, nisi legis validitas sit in controuersiam deducta. num. 9.

- 10 Possessionis sua commodo quis priuari non debet.
- 11 Possessionis vsu vel quasi, etiam si sit contra ius, nemo est priuandus, lite pendente super validitate privilegij.
- 12 Lite pendente super validitate vel inualiditate statuti, seu decreti, non potest in eo fundamentum fieri. Idq; eò magis, quando statutum siue decretum de iure non est validum. num. 13. Immo etiam si publicam ciuitatis vtilitatem respiciat. numero 14.
- 13 Statutum prohibens pistoribus, ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem existentia, de iure non valet. ex communi.
- 14 Appellari potest à statuto de iure non valido.

DECISIO XL.

IN causa Bononien. iuris macinandi inter Dominos de sancto Petro & Capita, siue creditores moliturarum & crescimoniaram alijs dedi dubium, an mandatum de manutenendo sit concedendum Dominis de sancto Petro in casu & ad effectum, de quo agitur, illudque pluries proposui, nempe die Mercurij, quarta Iulij, anni præteriti, & die Luna, 9. eiusdem mensis, & in prima quoque congregatione: sed quia ab initio non omnes Domini viderant, & postea inter se fuerunt varij, non potui capere resolutionem.

Vnde die Luna, 12. Nouembris, eiusdem anni, eodem dubio iterum proposito, Domini post longam illius disputationem & discussionem, ad duo se restrinxerunt.

Alterum fuit, an quasi possessio molendi quibuscunque, & sic etiam pistoribus ad molendinum, de quo agitur, accedentibus, transierit in Dominos de sancto Petro sine alia apprehensione, hoc est sine alio accessu ipsorum pistorum, ad molendum in dicto molendino.

Alterum verò, de quo prius agendum Domini dixerunt, fuit, an sit dandum mandatum de manutenendo eisdem Dominis de sancto Petro stante prohibitione statuti à Regimine Ciuitatis Bononiæ conditi, & à sede Apostolica confirmati, prohibentis pistoribus accessum ad molendum in molendis extra ciuitatem existentibus, quasi ÷ ista quasi possessio sit improba, & per consequens non manutenibilis, ad trad. per Menoch. de re. tin. possess. remed. tertio, num. 156. cum seq.

Quapropter die Veneris, prima Februarij, 1577. dubitavi, stantibus statuto, seu decreto Regiminis Ciuitatis Bononiæ, prohibente ÷ pistoribus, ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem existentia, & confirmatione eiusdem statuti siue decreti per literas tam legati eiusdem Ciuitatis, quam Leonis Decimi & Clementis Septimi, & proclamate Vicelegati dictæ Ciuitatis, & commissione dependente mihi præsentata, & suspensione petitorij, & nonnullis alijs præsuppositis, an stantibus prædictis statuto siue decreto, confirmatione & proclamate, sit dandum mandatum de manutenendo Dominis de sancto Petro in casu, & ad effectum, de quo agitur?

Quod quidem dubium cum præsupposito, quòd Domini de sancto Petro sint in quasi possessione, de qua agitur, fuit per Dominos affirmatiuè resolutum, non obstantibus exemplo deductis pro parte Capitum moliturarum, in quorum responsione & remotione consistit ius & fundamentum ipsius resolutionis. Vnde in primis non obstat, quòd contra superiorè mandatum ÷ de manutenendo dari non debet. ad trad. per Bar. in l. j. §. huius

§. huius autem interdicti, sub num. 3. versic. nam interdictum. ff. vii. possid.

Quia in casu isto non petitur mandatum de manutenendo contra superiorem, sed contra capita moliturarum & crescimoniaram.

Secundò non obstant multa quæ dicuntur de decreto irritante. Quia negatur in literis Apostolicis confirmatorijs statuti, seu decreti existere decretum irritans, vt ex earum inspectione apparet.

Tertiò non obstat, quòd capita siue creditores moliturarum & crescimoniaram non turbant Dominos de sancto Petro, & sine ÷ turbatione non est locus mandato de manutenendo.

Quia immo ipsi creditores turbant, cum assistat huic causæ, & litem sublineant, & se opponant impediendo, ne detur Dominis de sancto Petro mandatum de manutenendo: nam ÷ per contradictionem iudicalem dicitur sufficienter constare de turbatione, vt per Alexan. consil. 54. num. 12. & consil. 88. num. 3. l. lib. 5. & turbare is etiã dicitur, qui quomodocunque controuersiam facit, siue agendo, siue excipiendo, siue in iudicio, siue extra, siue de iure, siue de facto, siue ante litem contestatã, siue post, vt per eundem Alexan. consil. 52. num. secundo, versic. & constat. libro secundo, immo absque alia probatione ÷ turbationis eo ipso, quòd quis se opponit, dicitur turbare, vt inquit Ioan. Fab. in l. vnica, colum. quarta, versic. sed quæritur qualiter. C. vii. possid. Masuer. in sua præfati. titu. de possess. num. sexto, versic. item & prædictum. Rebus. ad constitut. reg. gall. tom. 3. titu. de mater. possess. articulo. glo. 2. num. 29. Menoch. d. remed. 3. nu. 498.

Et ÷ turbationem fieri per quamcumque molestiam, & impedimentum post Bar. Pract. Papien. & Guid. Pap. voluerunt Rebus. d. glo. 2. num. 36. & Menoch. d. remed. 3. num. 503.

Quartò non obstat, quòd vbi ÷ actus à lege permittitur, non potest turbatio, vel spoliū considerari, ad trad. p. Soc. iun. consil. 48. num. 6. lib. secundo, & consil. 68. num. 3. lib. 3. & per Tort. inter cons. Butr. cons. vlt. nu. 10.

Quia id non procedit, quando ÷ legis validitas est in controuersiam inducta, & super ea lis pender: tunc enim huiusmodi iudicio pendente non debet quis commodo ÷ suæ possessionis priuari, per ea quæ tradit Abb. in ca. primo, num. quarto, vt lite pend. dicens per illum tex. l. i. lib. 2. pendente super validitate privilegij, non esse aliquem priuandum vsu possessionis, vel quasi, etiam si sit contra ius, hoc idem voluit Ioan. de Anan. in ca. cum venisset. num. primo, de instit. & Abb. vbi supra, sequitur Dec. in cap. cum teneamur. num. quarto, versic. sic etiam, de appel. consil. 97. ante num. secundo, & consil. 103. num. primo, versic. & facit tex. Add. ad Mathesil. no. 28. num. 3. Anto. Gabriel. lib. quinto, de acquiren. possess. conclus. 6. num. 2.

Vnde cum in casu nostro ÷ per specialem commissionem lis pendeat super validitate, vel inualiditate d. statuti, vel decreti, non potest in eo vis fieri, & consequenter non debent Domini de sancto Petro commodo suæ quasi possessionis priuari, sed in illa manuteneri, vt in causa huic consimili firmavit Rota tempore Put. vt patet eius decisio. 494. incip. in causa Bononien. iuris macinan. versic. non obstat, quòd illud dictum. lib. secundo, eum qua decis. placuit Dominis pertransire, & ÷ eò magis, quòd d. statutum, siue decretum de iure non videtur validum, vt per Doct. citatos per informantes Dominorum de sancto Petro, & ultra illos late, & recte comprobatur Didac. in reg. possessor. in secunda par. §. 4. numero 7. & 9. dicens, hanc esse communem & indistincte intelligendam, etiam si huiusmodi statutum publicam ci-

uitatis vtilitatem respiciat, ÷ firmans etiam ab eo appellari posse.

Sed in casu nostro commissio causæ facta cum consensu, & permissione Principis, omnem tollit difficultatem.

Ad alia autem deducta pro parte Capitum moliturarum bene respondetur per informantes Dominorum de sancto Petro, ultra quòd respiciunt petitorium, quòd est suspensum.

CANTVCCII.

Ter donen. fructuum. Die Luna, 28. Ianuarij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Ratio & mens regula de subrogan. fuit obuiare fraudibus & votum captandæ mortis auferre.
- 2 Iura omnia clamant contra impetrantes beneficia viuentium morti, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel aliã similem causam proximorum.
- 3 Fraudes sublata per regulam de subrogan. in quibus consistunt.
- 4 Solicitator causarum impetrans beneficium eius, cuius erat solicitator, dicitur committere fraudem. Etiam si non fuerit subrogatus in ius colligantis defuncti. num. 6.
- 5 Dispositiua verba reg. de subrogan. annullant plures gratias, & in specie gratiam, si neutri.
- 7 Regula de subrogan. respicit etiam effectum equipollentem subrogationi, & etiam affectum & conatum.
- 8 Regula de subrogando, est fauorabilis & late interpretanda.
- 9 Dispositio facta ad obuiandum fraudibus, dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem.
- 10 Dispositionem reddens fauorabilem & extendendam, habet secum iuris communis concursum.
- 11 Regula de impetrando certo modo, procedit tantum contra molestantes. cum num. 13.
- 12 Colligantia introducta requiritur ad effectum obtinendi subrogationem. cum num. 14. Colligantes executio citationis inducit.
- 15 Fraus in impetrando beneficium viuentis subditi periculo mortis, vel ob alium similem casum, requiritur in secunda parte regula de subrogan. vt illi locus sit.
- 16 Fraus non minus committitur absque colligantia quam cum illa, quoad effectum regula de subrogan.
- 17 Colligantia non est necessaria ad effectum reg. de subrogan sed animus & intentio litigandi sufficiat.
- 18 Regula de subrogan. procedit in impetrationibus beneficiorum per priuationem ex quibusuis nominibus & excessibus.
- 19 Dispositio clemen. 2. vt lit. penden. limitatur non habere locum quoad actorem, in cuius odium ex suo decreto citationis absque eius executione dicitur vera lis introducta ex communi, cum num. seq.
- 20 Lis vera introducta dicitur in odium actoris ex solo decreto citationis absque eius executione.
- 21 Certus de citationis decreto certiorari amplius non debet.
- 22 Lis pendere dicitur in præiudicium actoris per solum decretum citationis in terminis reg. de subrogan.
- 23 Possessor beneficij rei conuenti licet citatus non fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vti beneficio reg. de subrogan.

- 24 Inducta in odium commodum & fauorem non debent operari.
- 25 Colligantia considerata inter actorem & reum contentum, eademmet consideratur cum ipsius rei successore.
- 26 Regula de subrogan. intendit punire non colligantiam, sed impetrationem beneficij viuentis. & num. 28.
- 27 Verba, taliter impetranti, posita cum regula de subrogan. quibus referantur.
- 28 Regula de subrogan. loquitur potius de iure & proprietate, quam de possessione viuentis.
- 30 Regula de subrogan. comprehendit etiam casum mixtum.
- 31 Casus mixtus comprehenditur etiam sub simplici in fauorabilibus.
- 32 Regulam habens pro se non potest vti eius exceptione.
- 33 Regula de subrogan. habet decretum irritans.
- 34 Ius metiendum est ex persona actoris, non rei.
- 35 Causa qualibet etiam bestialis excusat a pena. Fallit in his, quae sunt contra bonos mores, & omni iure prohibita.
- 36 Dolus praesumptus non purgatur ex fatua credulitate, vel alia iniusta causa. Limia, vt num. seq.
- 37 Credulitas iniusta, qua oritur ex publica voce & fama, excusat a pena.

DECISIO XLII.

Conclusum fuit, reg. de subrogan. in secunda parte, oblatre Gregorio, & per consequens non esse recedendum a resolutionibus in hac causa factis, & toties firmatis.

Aduerfantur enim Gregorio in primis ratio & mens regulae, deinde verba illius tam in proemio quam in parte dispositiua, demum natura & qualitas eiusdem regulae, quae est fauorabilis & extendenda.

Quoad primum, quod ratio & mens regulae sit contra Gregorium, patet, quia ratio & mens regulae fuit ut obuiare fraudibus & votum captandae mortis auferre, & sic regula emanauit in odium impetrantium beneficia viuentium morti, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel ob aliam similem causam proximorum, vt per Rebuff. in regula de subrogan. glof. 7. numero primo. contra ut quos quidem impetrantes omnia iura clamant, cum per tales impetrationes inducatur votum captandae mortis, & ambitio impetrantium, contra cap. 2. de concess. praeben. cap. primo, & secundo, eodem tit. libro sexto. & l. fin. C. de pact. l. stipulatio hoc modo. ff. de verborum obligatio. cum similib. Sarnen. ad regulam, de impetr. benefic. viuent. quaest. prima, versic. pro contraria tamen parte. latissime Rebuff. tit. de reprob. benefic. viuent. impetr. per tot.

Et si fraudes, ad quas tollendas emanauit reg. consistunt in eo, quod impetrantes beneficia viuentium, scilicet se nullum super ijs ius habere, sperant possessorem beneficij propter senium, vel infirmitatem, vel ob aliam similem causam verisimiliter proximae moriturum, & propterea introducunt litem super beneficio illius viuentis, vt gaudeant beneficio regulae de subrogan. ita in terminis huius reg. tradunt Staphil. de signat. lit. iust. §. his ita generaliter cognitis, numero decimo, prope finem, versic. ista ergo clausula, fol. 404. secundum paru. impress. & Sarnen. in compend. vtr. signat. fol. 164. lit. 6. versic. praedicta ergo clausula.

Et praemissa secundum ipsos probantur in cap. fin. de renuncia. libro sexto. vbi agitur de malitia & fraude con simili ei, de qua loquitur secunda pars reg. de subrogan.

Fraus autem Gregorij in casu nostro ex eo colligitur, quod cum ipse esset sollicitator causarum Iulij fratris Raynerij, & verisimiliter sciret eidem Raynerio, vel ob senectutem, vel ob carcerationem vitae periculum imminere, & citò illum moriturum, impetrauit certo modo beneficium, de quo agitur, quod tempore impetrationis erat ipse Raynerij viuentis: idque ex eo patet, quod postea Gregorius habita notitia obitus Raynerij impetrauit gratiam, si neutri, occasione litis, quam habebat cum Iulio, & pro modo vacandi dedit obitum Raynerij, & sic Gregorius fraudulenter impetrauit certo modo beneficium, de quo agitur, vel vt tanquam colligantia subrogaretur in ius Raynerij defuncti, & ad hunc effectum commisit causam contra ipsum, & post factum examen de non tuto accessu obtinuit decretum citationis: vel vt impetraret gratiam, si neutri, occasione litis, quam mouit contra Iulium praetendentem beneficium istud ad se pertinere.

Vnde ex his satis constat, contra Gregorium militare rationem obuiandi fraudibus, & rationem odij contra impetrantes beneficia viuentium.

Quoad secundum, quod verba reg. huic casui conueniant, de ut dispositiuis nulla est difficultas, cum illa sint clara, & multum ampla, & annullent plures gratias, & in specie gratiam, si neutri, de qua agitur: de proemialibus pariter non est dubitandum.

Gregorius enim impetrauit beneficium Raynerij viuentis, cui vel propter senium, vel ob carcerationem vitae periculum imminere. item Gregorius fuit Raynerio colligantia, vt ex infra dicendis apparebit, & licet Gregorius non fuerit subrogatus in ius Raynerij defuncti, id tamen nihil refert, cum illa verba, vt illis decedentibus tanquam colligantes in illorum iuribus facilius subrogentur, non requirunt effectum subrogationis, quasi eo non secuto cesset regula, sed significant animum, & intentionem impetrantis beneficium viuentis ab initio.

Regula enim non tam effectum subrogationis, quam affectum & conatum respicit, vltra quod dici potest in casu isto ut mediante gratia, si neutri, secutum fuisse effectum consimilem & aequipollentem subrogationi.

Quoad tertium, quod regula sit fauorabilis, & late interpretanda, tradit in terminis Dec. consil. 398. in fine. quem sequitur Sarnen. de impetr. benefic. viuent. quaest. 2. in fine.

Id quod verissimum est, tum quia regula edita fuit ad obuiandum fraudibus, cuiusmodi quidem dispositio dicitur fauorabilis, & late recipit interpretationem. l. prima. §. pecuniam. ff. de calum. cap. quanto, de priuileg.

Idque procedit etiam in materia odiosa, quando agitur de tollendis fraudibus. cap. si ciuitas, de senten. excommunic. lib. sexto, glof. fin. in cap. quamquam, de vsuris, libro sexto. late Crauet. plures cumulans super quaestione de indemnitate. mulier. post tract. de antiq. tempor. numero 8. & 9. Tum quia ut habet secum iuris communis concursus, qui dispositionem reddit fauorabilem, & extendendam, vt in terminis per Sarnen. dicta regula de impetr. benefic. viuent. in praefat. & quaestio. 6. Tum etiam, quia fauorem animae concernit, vt per Sarnen. dicta quaest. 6.

Non obstat exemplo deducta pro parte Gregorij ad hanc regulam euadendam.

Et in primis non obstat, quod reg. solum ut procedit contra molestantes. Achil. super regu. decisio. 28. aliis 30. Et ut quod requiritur colligantia introducta inter Gregorium

Gregorium & Raynerium. Sarnen. in dicta reg. quaest. duodecima.

Et executio citationis inducit colligantiam. idem Sarnen. d. reg. quaest. 3. ver. tamen contrarium.

Quia quoad decis. Achil. super reg. responderetur illam non loqui in reg. de subrogan. in qua nos versamur, sed in reg. de impetr. certo modo, quae simul requirit impetrationem certo modo beneficij viuentis. & illius molestationem, quae regula fuit edita post impetrationem Gregorij certo modo.

Quantum ad Sarnen. dicitur illum loqui in terminis primae par. regulae de subrogan. & sic ad effectum obtinendi subrogationem, quae regulariter non datur, nisi lite hinc inde introducta, & sic nisi citatione executae: at secus est in secunda par. regulae de subrogan. cuius termini sunt longe diuersi.

Non enim, vt illi locus sit, requiritur colligantia, sed solum fraus ut in impetrando beneficium viuentis subditi periculo mortis, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel ob alium similem casum, cum regula emanauerit ad obuiandum huiusmodi fraudi, quae non minus committitur absque colligantia, quam cum illa, & sic illa verba, vt illis decedentibus tanquam colligantes &c. recipiunt potius animum, & intentionem litigandi, quam effectum colligantiae, quasi impetrantes beneficia viuentium, & eorum impetratio faciliorem, & firmiorem sortitorem effectum, soleant contra possessores beneficiorum litem introducere, vt illis postea decedentibus in eorum ius subrogentur.

Et iste intellectus ut quod non sit necessaria colligantia, suadet, tum quia in regula annullantur gratiae nouae prouisionis, & perinde valere, quae sine lite conceduntur: tum quia reg. procedit etiam in impetrationibus beneficiorum per priuationem ex quibusvis criminibus, & excessibus, quo casu nulla est lite super beneficio, sed solum contra personam accusatam, vt in terminis huius regulae declarat Rebuff. in d. reg. glof. vltima. num. 2. & 5. post Arch. col. prima, in verbo, litigatur. Gem. col. j. versic. aut lis non pendet. & Franc. sub nu. 3. in cap. si. vt li. pend. libro 6.

Præterea responderetur, ut tradita per Sarnen. in d. q. 3. & 12. procedere secundum reg. clem. secundae, vt li. pend. quae communiter limitatur non habere locum quoad actorem, in cuius odium ex solo decreto citationis absque eius executione dicitur vera lite introducta. Rot. de cil. 6. vt lite pend. in nou. decis. 17. circa med. de dol. & contum. in nou. & decisio. 4. vt li. pend. in antiq. Egid. decisio. 380. & decis. 455. Cassad. decisio. 6. in princip. & num. 14. & 16. super reg. Roman. consil. 330. num. 2. ver. illud autem. Fely. in c. super literis. num. 13. de rescrip. Afflic. decisio. 210. num. decimo tertio. Paris. consil. 45. num. 31. & seq. lib. 4. Sarnen. in reg. de triennial. q. 56. circa med. ver. & fundamentum istarum decisionum. Pur. decis. 354. ad fi. lib. 3. Et huius limitationis ratio est: quia certus de citationis decreto certiorari amplius non debet, reg. eum qui certus de reg. iur. libro 6. c. ab excommunicato. de rescrip. Rot. in dictis decis. Roman. d. consilio 330. num. 2. & 3. Fely. d. c. super literis. nu. 13.

Et in proprijs terminis reg. de subrogan. ut per solum decretum citationis in praedictum actoris dicatur lis pendere, & sic vera lite, voluerunt Staphil. de signat. liter. iust. §. his ita generaliter cognitis. nu. 13. Sarnen. in compend. vtriu. signatu. fol. 164. in litera E. Nec valet replicatio exemplo facta, quae Staphil. & Sarnen. loquuntur ut respectu possessoris beneficij rei conuenit, qui licet citatus non fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vt benefici. reg. de subrogan.

terit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vt benefici. reg. de subrogan.

Nam haec replicatio facile tollitur, arguendo a fortiori: si enim Gregorius ex eo, quod citationis decretum obtinuit, adeo colligantia indicatur, vt in eius odium Raynerius non citatus potuisset ex reg. de subrogan. petere subrogationem in ius ipsius Gregorij, si prius decedisset, quo casu odium ei nihil nocet, cum iam obierit, quanto magis debet haberi pro colligante in odium ipsius, qui commodum, & emolumentum consequitur, & sic quando odium prodest, vt in casu nostro, cum ratio habendi Gregorium pro colligante in odium ipsius multo magis vigeat in hoc secundo casu, quam in primo, ne ut introducta in odium commodum, & fauorem operentur.

Et nisi in casu isto locus sit regulae, facile ei fraus fieret, immo aperta esset via ad illam euadendam, nempe impetrando certo modo beneficium viuentis, & mouendo litem contra alium, & postea occasione illius litis impetrando gratiam, si neutri, & capiendo per clausulas generales vacationem per obitum eius, cuius viuentis beneficium certo modo impetratum fuit.

Vnde in proposito Gregorius sentit commodum ex sua impetratione certo modo, quia illius occasione traxit Iulium in iudicium, & occasione huius litis obtinuit gratiam, si neutri, & per clausulas generales capit vacationem per obitum Raynerij, cuius ius impugnaverat impetrando certo modo, & hoc omnino regula tollere voluit. Et colligantia, quae fuit inter Gregorium, & Iulium in effectu quoad reg. est similis, & aequipollens colligantiae, quae fuit inter Gregorium, & Raynerium, si fuisset citatus, quia sicut illa produxit gratiam, si neutri, quae a regula annullatur, ita & ista produxisset subrogationem in ius Raynerij, quae pariter a regula infringitur.

Secundo non obponderatio illorum verborum, taliter impetranti non suffragetur subrogatio gratiae, si neutri, si nulli, nouae prouisionis, & perinde valere, quasi regula loquatur de impetrantibus huiusmodi gratias ex beneficio litis, & vt colligantibus, cum dicto, taliter, restringat ad modum expressum, c. 2. de tempo. ord. Sed Gregorius non impetrauit gratiam, si neutri, tanquam colligantia Raynerij. Merito &c.

Nam responderetur, illa ut verba, taliter impetranti, non debere referri ad impetrationem gratiae subrogationis, si neutri, si nulli, nouae prouisionis, vel perinde valere, cum in regula de impetratione talium gratiarum nulla fiat mentio, sed referenda esse ad primam impetrationem beneficij viuentis, de qua impetratione regula superius expresse loquitur ibi, qui viuentium beneficia impetrant, item ibi, quod illo viuentis impetrauit. & talis relatio ad impetrationem beneficij viuentis intelligitur non respectu qualitatis colligantiae, sed respectu qualitatis beneficij viuentis, cum regula intendat ut punire non colligantiam, sed impetrationem beneficij viuentis tanquam improbam, & odiosam.

Tertio non obstat, quod regula intelligatur de eo, qui alias esset pacificus possessor.

Quoniam ut responderetur, regulam, vt eius verba innunt, loqui potius de iure, & proprietate, quam de possessione viuentis.

Quarto non obstat, quod sumus in casu mixto, ex quo non solum Gregorius, sed etiam Iulius ante ipsum hoc idem beneficium certo modo impetrauit, & propterea non videtur casus regulae, & sic intrant tradita decisio. 31. super reg.

Quippe responderetur, nos non esse in regula odiosa, & stricte intelligenda, in quibus terminis loquitur Cassad. sed

fed in regula fauorabili, & late interpretada per ea quæ
 31 supra diximus, quo casu sub t casu simplici comprehen
 ditur mixtus. Doct. in l. 2. in prin. ff. de verb. oblig.

Quintò non ob. quòd hæredes Iulij non possunt da
 re de regula, ex quo Iulius hoc idem beneficiũ certo mo
 32 do prius impetrauerat, & sic t cum ipse incidit in re
 gulam, non poterat vti exceptione regulæ, ad trad. per
 Soc. iun. conf. 3. nu. 29. lib. 3.

Si quidẽ respõdetur, gratiam, si neutri, Gregorij fuis
 33 se nullam ipso iure ob decretum irritans, quod t habet
 regulam, vt fuit resolutum in hac eadem causa die Mercu.
 27. Iunij, anni præteriti, & ppter ea potuisset Iulius obij
 cere de non interesse Gregorij, & dare de regula, ne fie
 ree vitiosus ingressus, & vitiosa fructuum occupatio. Rõ
 34 man. conf. 347. nu. 4. cum seq. & maxime, t quia ius me
 ritum ex persona actoris, & non rei. l. qui accusare, cum
 volg. C. de eden. & præsertim etiam, quia Iulius non de
 disse de regula ad effectum canonizationis suæ gratiæ,
 fed ad effectum simplicis absolutionis, vt per Roman. d.
 conf. 347. num. 5.

Vltimò non ob. quòd præcedens Iulij impetratio cer
 to modo excusauerit Gregorium à pœna regulæ, cum
 35 t quolibet causa etiam bestialis excuset à pœna.

Nam respondetur, id non procedere in ijs, quæ sunt
 contra bonos mores, & omni iure prohibita, qualis est
 impetratio beneficij viuētis, tunc. n. diligens requiritur
 inuestigatio, nec fatua credulitas, nec alia iniusta causa
 36 præstat excusationẽ, sed t dolus præsumitur, vt per Ang.
 Imo. & Cuma. in l. ex cõsensu. §. si. ff. de appell. Ang. in l. pla
 gij, la. 2. C. de plagiar. Alex. conf. 103. sub num. 13. & 14.
 lib. 1. Veronen. conf. crim. 24. num. 9. Curt. sen. conf. 55.
 numero 12.

Et in terminis nostris tradit Sarnen. in reg. de impetr.
 benef. vii. q. 3. post med. ver. non obit. Dec. confil. 398. &
 Rebuf. de reprob. benef. vii. impetr. nume. 52. volens iu
 37 stam credulitatem excusare à pœna, t vt puta si erat pu
 blica vox & fama, mortuum esse illum, cuius viuētis be
 neficium impetratum fuit.

CANTVCCII.

Ciuitatis Castellii pensionis. Luna, 11. Februarij. 1577.

SVMMA RI VM.

- 1. Commissio Papæ non præsumitur tollere clausulam, sine re
 tardatione solutionis pensionis, iam concessam.
- 2. Clausula semel concessa semper durat, & est communis
 omnibus instantijs, etiam si in illis commissionibus non
 sit apposta.

DECISIO XLIII.

Conclusum fuit, me non posse procedere in cau
 sa reductionis referuationis quatuor prædio
 rum sine clausula, sine retardatione solutionis
 pensionis 70. scutorum, non obstantibus exemplo dedu
 ctis pro parte Abbatis, quæ ad duo rediguntur.

Alterum est, quòd vis clausulæ, sine retardatione solu
 tionis pensionis, fuit sublata per commissionem signa
 tam manu S. D. N.

Alterum vero est, quòd in commissione mihi vltimo
 loco pro parte Abbatis præsentata, in qua committitur
 causa reductionis quatuor prædiorum, adest solũ clausu
 la, sine retardatione perceptionis fructuum.

Neutrum ex istis fundamentis Dominis placuit, quia
 non potest fieri reductio referuationis quatuor prædio

rum, quin etiam tangatur pensio 70. scutorum, ex quo
 necessario videndum erit, quanta sint onera, & sic refer
 uatio quatuor prædiorum non est separata à pensione
 70. scutorum, nec potest agi de reductione vnus, quin
 tangatur altera.

Hoc stante non obit. illa prima cõmissio signata t ma
 nu Sanctissimi, quia illa non tollit clausulam, sine retar
 datione solutionis pensionis, iam concessam, licet de ea
 non faciat mentionem: clausula enim semel concessa sem
 per durat, & t est communis omnibus instantijs, etiam
 si in illis commissionibus nõ sit apposta, vt per Cassad.
 decif. 8. de rescrip. & fuit resolutum coram R. P. D. Blan
 chetto in vna Nouariæ. decimarum 15. Decembr. 1573.
 & idem dixerunt Domini de secunda commissione hab
 ente solum clausulam, sine retardatione perceptionis
 fructuum, quia in commissione non fuit facta mentio
 de pensione 70. scutorum, & ideo non tollit vim clausu
 læ, sine retardatione solutionis pensionis, iam concessæ.

Et maxime, quia satis liquet de mente signaturæ, quæ
 causam reductionis pensionis 70. scutorum A. C. com
 misit cõ clausula, sine retardatione solutionis pensionis.

CANTVCCII.

Perusina. fracta veteris. Veneris, 1. Martij. 1577.

SVMMA RI VM.

- 1. Variatio licita est in prosecutione cause, quando ius suum
 omne deductum est, nec actor se restrinxit ad vnum.
 Idq. tantò magis in causis summarijs. nu. 2.
- 3. Solemnitas iuris ciuilibis est remissa in iudicij summarijs, &
 ius naturale attenditur.
- 4. Agens ex vna causa, & aliam probans regulariter succum
 bere debet.
 Fallit in iudicij summarijs, in quibus sola facti veritate
 inspecta cognoscitur. nu. 5.

DECISIO XLIIII.

Articulos vltimo loco datos ad effectum dandi
 remissionem in casu, de quo agitur, ob euiden
 tem eorum releuantiam, admittendos esse, fuit
 apud Dominos indubitatum.

Qui etiam dixerunt, huiusmodi admissionem facien
 dam esse etiam absque renunciatione iudicij intentati
 per Illustrissimum D. Ascanium super prædio, & bonis
 castri Ripæ, ac etiam absque datione absolutorie Domi
 nis de Boncompis super eodem iudicio cum expensarũ
 condemnatione.

Et huius resolutionis ratio fuit, quia cum Illustrissi
 mus Do. Ascanius in sua commissione signata per Gu
 bernatorem Perusina. nõ solum intentauerit iudicium
 super spolio, sed super nullitate permutationis, super re
 scissione ipsius ex capite enormis, & enormissimæ lesio
 nis, & super supplemento iusti pretij, & sic non se restrin
 xerit ad iudicium spolij, & petitorium non sit suspen
 sum, absque dubio t licita est modo variatio hæredi Il
 lustrif. D. Ascanij in prosecutione causæ, per doct. Bal.
 in l. per hanc, num. 12. prope si. ver. si. quarto ergo si egit.
 C. de temp. appell. quam sequuta est Rot. in illa Roman.
 donationis 50000. coram d. meo Aldobrandino 23. &
 & 30. Iulij, 1574.

Et t tantò magis, quòd causa fuit summarie cõmis
 sa, quo casu censetur Illustrissimus Do. Ascanius omne
 ius sibi competens omni meliori, & sibi vtiliori modo
 deduxisse, ita vt debeat eius hæres obtinere in eo, quod
 probabit.

3 probabit. c. abbate sane. de re iud. lib. 6. Cum t in huius
 modi iudicij summarijs remissa sit solemnitas iuris ci
 uilibis, & ius naturale, siue gentium attendatur. Barto. in
 extrauag. ad reprim. in verbo, sine figura. Afflic. decisio.
 205. nu. 4. Neuzan. conf. 6. nu. 8.

4 Et hinc est, quòd licet agens ex vna causa, & aliam
 probans regulariter succumbere debeat, fallit tamen in
 iudicij, quæ summarie, & sola facti veritate inspecta co
 gnoscuntur, quale est iudiciũ, de quo agitur, vt per Mar
 fil. sing. 272. Tiraq. post alios de retract. conuent. in fi. nu
 me. 101. ver. si. scias tamen. & plenius habetur in resolu
 tione facta in illa Roman. donationis.

Et ex promissis tolluntur exemplo deducta, quæ non
 procedunt in terminis, in quibus nos versamur.

CANTVCCII.

Casaraugustana. Capellania. Die 22. Martij. 1577.

SVMMA RI VM.

- 1. Condiciones in breui appositæ sufficit si coram executore
 verificatæ fuerint.
- 2. Indultum si sit concessum ad petitionem partis, non po
 test de eo dari, nisi verificatis in eo narratis.
- 3. Breue per relationem ad literas prouisionis continens de
 rogationem indulti, satis dicitur tribuere iurisdictionẽ.

DECISIO XLV.

Resolutum pro validitate sententiæ A. C. quia cum
 ipse fuerit specialis executor t breuis, & vigore
 illius processerit, sufficit coram eo verificatas fuis
 se condiciones in breui appositæ, nempe, lo. Monterde
 decessisse in possessione, & de mense Octobris.

Non ob. decretum irritans, & clausula, sublata, posi
 ta in indulto Pij Quarti. Tum t quia non potest dari de
 indulto, nisi verificatis in eo narratis, cum sit cõcessum
 non motu proprio, sed ad petitionem partis. Tum etiã,
 quia in literis prouisionis lo. Garziæ adest sufficiens de
 rogatio indulti, vt bene deducunt informantes Garziæ,
 & iam resolutum fuit, quæ derogatio inest etiam in bre
 uis A. C. ex quo expressam habet relationem ad literas
 prædictas.

Non ob. quòd in eis non A. C. sed alij executores spe
 cialiter deputati fuerunt. Quia non propterea tollitur,
 quin Papa potuerit deputare etiam A. C. vigore breuis.

Nec etiam ob. quòd A. C. se restrinxerit in sua senten
 tia ad specialem facultatem sibi vigore breuis competẽ
 tem. Quia t cum breue per relationem ad literas proui
 sionis Garziæ contineret derogationem indulti, satis tri
 buebat iurisdictionem A. C. ita vt eius sententia lata vi
 gore breuis non possit ex defectu iurisdictionis di
 ci nulla.

Alia deducta pro parte Michaelis non indigent respõ
 sione tanquàm concernentia petitorium.

CANTVCCII.

Pampilonen. beneficij de Allo. Veneris, 8. Martij. 1577.

SVMMA RI VM.

- 1. Obitus probari potest per testes de fama deponentes ad ef
 fectum vacationis.
 Fallit ad effectum referuationis. nu. 3.
- 2. Rota contentatur probatione obitus per publicam vocem,

- & famam, ad effectum vacationis, secus si referuatio
 nis, cum num. seq.
- 4. Referuatio mensis apostolici tollit de iurisdictione ordi
 narij.
- 5. Confessio Nunciij de valore beneficij aliquid adminicu
 latur.

DECISIO XLVI.

Quoad primam partem de vacatione Domini di
 xerunt, quòd si agitur ad effectũ vacationis, gra
 tia Gundisalui est sufficienter iustificata ex pri
 mo, 2. & 4. testibus iuxta quintum interrogatoriũ, obi
 tum Sanctij de publica voce, & fama probantibus.

Ad effectum enim t vacationis probatur obitus per
 testes de fama deponentes, cum de modico agatur præ
 iudicio, quia si is, per cuius obitum beneficium dicitur
 vacare, adhuc viuuit, poterit, cum primum venerit, bñfi
 cium recuperare, vt per Mohed. decif. 77. tractabatur in
 2 causa Maioricens. Et t Rotam contentari probatione obi
 tus per publicam vocem, & famam, testatur Put. decif.
 266. in vna Vergellen. in fi. lib. 3.

Si verò agatur ad effectum referuationis, quia t bene
 ficium, de quo agitur, tanquàm vacans in mense aposto
 lico sit referuatum, tunc Domini dixerunt, gratiam Gun
 disalui non esse sufficienter iustificatam.

Nam ad istum effectum non sufficit semiplena pro
 batio per publicam vocem, & famam, sed requiritur ple
 na, & concludens, tum t quia agitur de præiudicio ordi
 narij, vel alterius prætendentis, collationem beneficij
 ad se spectare, tum quia tempus obitus, hoc est mensis
 apostolicus, est fundamentum intentionis impetrantis,
 vt per Put. d. decisio. 266. & fuit tentum superioribus
 diebus in vna Elnon. Sacristiæ coram R. D. Lancellorto.

Quantum ad secundam partem de valore Domini
 habuerunt illum pro sufficienter probato ex septimo,
 & octauo testibus, & etiam sextus non displicebat, cum
 videatur idem sentire vtendõ verbis idem fere signifi
 cantibus.

Et maxime concurrente t confessione Nunciij, quæ
 etiam si non esset in forma probante, aliquid tamen ad
 miniculatur, cum in hac materia sufficiat probatio mi
 nus plena. Agid. decif. 275.

Circa tertiam partem de habilitatibus, nihil dictum.
 Quia pro parte Petri non informabatur.

CANTVCCII.

Amerin. domus. Veneris, 15. Martij. 1577.

SVMMA RI VM.

- 1. Saluano interdico agere possunt hæredes hæredis.
 Amplia etiam si hæres adeundo cesserit iura sibi compe
 tentia in illa hereditate patri suo. nu. 2.
- 3. Cessio iuris sibi in hereditate competentis non valet sine
 aditione præambula.
- 4. Hereditas adita non dicitur amplius hereditas, sed patri
 monium.
- 5. Hæredis appellatione non solum primi, sed etiam vltorio
 res hæredes in infinitum comprehenduntur.
 Quod procedit etiam in conditionibus, & in his, quæ sunt
 stricti iuris. nu. 6.
 Immo etiam proprie, & verè veniunt. nu. 7.
 Sed contra nu. 11. Solut. vt nu. 12.
- 8. Libellus iustinctur, in quo quis dixerit se hæredem Titij,
 & non

- et non fuerit immediate, sed mediante persona alterius.
- Immo etiam si hæres hæredis non proprie, sed large, et improprie diceretur hæres defuncti. nu. 9.
- 10 Hæres verbum debet impropriari ad sustinendum intentionem libellantis.
- 11 Hæres hæredis, an recte dicat in libello se hæredem defuncti. Quod sic, cum nu. seq.
- 12 Intellectus ad l. amite. C. commun. de succes. quo casu procedat.
- 13 Superuentia iuris ex causa de præterito conualidat iudicium: secus si ex causa de futuro. et nu. 17.
- 14 Filius admittitur ad reuocandam alienationem aduentitiorum à patre factam.
- 15 Præscriptio filiofamilias non currit in aduentitijs.
- 16 Filius existens in potestate patris non potest reuocare alienationem aduentitiorum à patre factam.
- 17 Ius superueniens ex causa de futuro lite pendente non conualidat iudicium.
- Fallit de iure canonico. nu. 18.
- Item fallit in exercitio actionis superueniente. nu. 19.
- 20 Proprietas actionis in aduentitijs acquiritur filio, exercitium verò spectat ad patrem, si habet vsusfructum. et quare. nu. seq.
- 21 Pater in aduentitijs filij ratione vsusfructus est legitimus administrator.
- 22 Vsusfructus bonorum maternorum spectat ad patrem.

DECISIO XLVII.

D Vbitani die Veneris, 15. Martij, 1577. In causa Amerin. domus, an in casu, de quo agitur, Alcanius, & fratres de Moriconibus vigore instrumenti dotis, & hypothecæ Hortensie eorum auia maternæ potuerint tanquam hæredes d. Hortensie, mediante persona Claudie eorum matris, viuentis Hieronymo patre Claudie, agere vtili Saluiano interdicto, ita vt à sententia lata contra d. Hieronymum, & Ægidium non licuerit appellare?

Fuit conclusum affirmatiue ad fauorem eorundem Alcanij, & fratrum quoad vtrunque caput, eos scilicet potuisse agere et vtili Saluiano interdicto, tam veluti hæredes Hortensie, quam etiam viuentis Hieronymo, ita vt à sententia Maceraten. non licuerit appellare.

Circa primum caput penes Dominos nulla fuit dubitatio, quin Alcanius, & fratres potuerint agere et tanquam hæredes Hortensie eorum auia maternæ mediante persona Claudie eorum matris: licet enim Claudia adiuerit hereditatem Hortensie eius matris cedendo Hieronymo eius patri iura sibi in hereditate materna cõpetentia, cum et alia cessio non valisset sine aditione pambula. l. si auia. C. de iure deliber. l. illud. ff. de acquirenda heredita. no. in l. gerit. eodem titu. Corne. consil. 52. num. 9. verfi. item constar, & num. seq. lib. 2. Castren. in l. pactum, quod dotale. nume. 8. verfi. sed etiam non. C. de collat. Socin. alios allegans consil. 147. numero septimo, verficu. secundus effectus, & nume. 8. lib. primo, Crauer. consil. 200. num. j.

Et propterea ex hac aditione Claudie erat cõsumum patrimonium, nec dicebatur amplius hereditas Hortensie, sed Claudie. l. sed si plures. §. Titio in p. ubi. cum cõcord. ff. de vulg. & pup. nihilominus ex hoc non tollitur, quin Alcanius, & fratres dicantur, & sint hæredes Hortensie, & tanquam tales potuerint agere, cum et hæres hæredis sit etiam hæres defuncti, & appellatione hæredis non solum primi, sed etiam vltiores in infinitum comprehenduntur hæredes. l. si. C. de hered. inst. l. si quis

filium. §. ff. de acq. hæred. l. hæredis appellatio. l. sciendū. & l. hæredis appellatione. ff. de reg. iur. l. qui per successione. ff. de reg. iur. cum simil.

Idque procedit etiam in conditionibus, & in his, quæ sunt stricti iuris. Aretin. in l. paterfamilias. ad fi. & ibi Iaf. num. 4. ff. de vulg. & pup. Dec. in d. l. qui per successione. num. j. & ibi Cagnol. nume. 4. Tiraq. late de retract. conuen. §. primo, gl. 6. num. 20. & le mort. sayfit. par. 2. declarationes. nume. 10. & 11. Immo etiam proprie, & ver. vt per Bal. in d. l. si. q. 21. num. 41. Castren. consil. 45. in filibro 2. Corn. in l. amite. prope fin. C. commun. de succes. Tiraq. d. glo. 6. num. 21. & d. declarat. 5. num. 12. Alci. in d. l. hæredis appellatio. in prin. & ibi Iaf. in fine, pag. 449. in verbo, continetur. Iaf. in l. filiusfamilias. §. diu. in prima lect. nume. 110. in fi. & in secunda lectu. nume. 149. ff. de leg. j. & latius idem Iaf. iuribus, & rationibus hanc sententiam comprobans, & ad contraria respõdens in d. l. si quis filium. §. fi. nu. 6. vlt. que ad 14. & in terminis nostris, vt quando quis in libello dixerit se hæredem Titij, & non fuit immediate eius hæres, sed mediante persona alterius, substatueatur libellus, voluerunt Dy. Bar. & alij, & præcipue Iaf. num. 3. & 4. in d. l. si quis filij. §. fi. Cy. Bar. & alij in l. fi. & maxime Alex. nume. 3. vbi de communi. C. de hered. inst. Corn. in d. amite. C. commun. de succes. Tiraq. d. gl. 6. num. 21. in fi. Iaf. alios citans in d. l. paterfamilias. nu. 3.

Immo etiam si hæres hæredis non proprie, sed large, & improprie diceretur hæres defuncti, vt voluit Aretin. in l. fina. §. fi. in vltimo not. ff. de vulg. & pupil. Dec. in d. l. qui per successione. num. 3. & ibi Cagnol. nume. 10. in fi. & seq. Gomes. in §. pœnales. num. 23. ver. & licet hæres. Inst. de actio. Nihilominus ad sustinendam intentionem libellantis verbum hæredis debet impropriari, vt per Iaf. in d. l. si quis filium. §. fi. num. 4. ad trad. per Barto. & alios in l. sed & si possessori. §. item si iurauero. per illum tex. ff. de iureiuran.

Et quamuis contra præmissa, nempe hæredem hæredis non recte dicere in libello se hæredem defuncti, teneant Cuman. in d. l. paterfamilias. in fi. & Fulgo. in d. l. fina. num. 2. post med. ver. tamen est contra. C. de hered. inst. per text. in d. l. amite, tamen respondetur secundum Corn. ibi, & Alex. in d. l. fina. num. 3. in fi. & in d. l. paterfamilias. num. 3. ver. sed Raphael. & ibi Iaf. num. 4. verfi. sed in contrarium. d. l. amite. procedere, et quando filij fuerunt hæredes amite, & nepos qui petebat, dicebat se immediate hæredem amite, & sic petebat suo proptio, vt patet ex illis verbis, tuo nomine non recte petis.

Quantum ad secundum caput, an Alcanius, & fratres potuerint agere viuentis Hieronymo patre Claudie, Domini omisso fundamento vrgentia Hieronymi ad inopiam, quod sibi nõ placuit, tenuerunt, illos potuisse agere, tũ ex eo, quod propter obitum Hieronymi ante sententiam Maceraten. & sic lite pendente superuenit ius ex causa de præterito, quæ superuentia iudicium conualidauit, & profuit eis ad obtinendam dictam sententiam. l. si rem. §. fina. & ibi glo. Odofred. Alberic. Bart. Bal. Castr. Salyce. Aretin. & alij. ff. de pignor. actio. Corn. consil. 288. num. 19. lib. 4. Capyc. decil. 16. num. 6. verfi. sed de hoc. Ruin. consil. 12. num. 8. lib. 4. cum alijs cumulatis per Ant. Gabriel. lib. 2. de iudic. conclus. 2. in prin.

Tum et etiam ex eo, quia filius admittitur ad reuocandam alienationem aduentitiorum à patre factam. Bald. in l. si. §. in computatione. num. 7. verfi. vnde tunc est remedium. & ibi Corn. num. 6. verfi. sed tunc cautela est. C. de iure deliberan. Iaf. consil. 56. col. 3. verfi. confirmatur per illud. lib. 3. Fabian. in auth. nouissima. nume. 204. in fi. C. de inof. testamen. Paris. in c. j. nu. 24. de præscrip. latiffi-

me

me Pinel. iuribus & rationibus opinionem istam confirman. in l. j. par. 3. nu. 74. & in auth. nisi tricennale. nu. 44. & 45. C. de bon. mater. pulchre Didac. var. resol. lib. j. c. 8. nu. 6. ver. est, & alia, ibi, ex hoc tamen.

Verum aliqui ex Dominis existimabant, hoc vltimũ fundamentum non transire sine difficultate, quia et lex filiofamilias in aduentitijs denegat ius agendi, & iõ non currit et præscriptio. d. auth. nisi tricennale. C. de bon. mater. & l. j. in fi. C. de anna. excep. quæ iura ita intelligunt Bar. Bal. & alij relati per eundem Pinel. in d. auth. nisi tricennale. sub num. 42. & sub num. 44. qui Doct. cõmuniter videntur sentire, filium, et dum in patris potestate existit, non posse reuocare alienationem aduentitiorum à patre factam, & in specie tradit Bart. in l. si constante. num. 63. & ibi Crot. in secunda lectu. numero 118. cum sequen. ff. solu. matrimo. Bellon. consil. 24. nu. 5. & c. j. de pact. num. 214.

Attamen Domini fuerunt concordēs circa fundamentum superuentia iuris ex causa de præterito.

Nec quicquam esset, si dicerent, nos esse potius in superuentia iuris lite pendente ex causa de futuro, quæ superuentia non conualidat iudicium. l. non pot. & ibi Bar. Bal. Ang. Castr. & alij. ff. de iudic. cum alijs adductis per Ant. Gabriel. lib. 2. de iudic. conclus. 3. in prin. ci. Idque in casu nostro ex eo videtur colligi, quod post litem cõtestatam superuenerit Alcanio, & fratribus per obitum Hieronymi exercitium actionis cõpetetis Claudie eorum matri.

Quia vltia, et quod de iure canonico non habet locum prædicta conclusio, vt per eundem Gabriel. post alios d. conclus. 3. num. 20. limitatur etiam non procedere, quæ

tempore litis contestatæ non deficiebat actio, sed exercitium tantum: tunc enim potest exercitium superuenire lite pendente, & conualidare iudicium, & prodesse, vt sequatur sententia, vt per Bald. in l. per diuersas. q. 13. nu. 17. ad fi. C. mand. per l. si rem. ff. de pignora. actio. sequitur Imo. in l. si Titius. num. 2. prope fi. ver. item secundum Bal. præfata vera. & ibi Claud. de Seifel. nume. 11. circa med. ver. prædicta omnia. ff. de verborum obliga. addentes id melius probari in l. si autem. §. primo. ff. de rei vcd. hoc idem voluit Ang. in litem videndum. §. si quis cum petatur. nu. j. ff. de peti. hære. Castren. in l. non potest. nu. me. 8. ff. de iud. Gabriel. d. conclus. 3. nu. 11.

Et non est dubium in casu nostro proprietate actionis competisse Claudie in bonis maternis, licet exercitium spectauerit ad Hieronymum, cum et hodie in aduentitijs proprietates actionis acquiratur filio, exercitium verò pertinet ad patrem si habet vsusfructum.

Et ratio est, et quia pater ratione vsusfructus est legitimus administrator. ita Bar. in l. si longius. §. si filius. nume. 3. & ibi Ang. num. 5. in fi. Castren. num. 2. prope finē, verfi. hodie vero. & ibi Iacob. de sancto Georg. nu. 7. post med. eo. ver. hodie vero. ff. de iud. idem Castr. in d. auth. nisi tricennale. in prin. Corn. in l. fin. §. in computatione. sub num. 6. C. de iur. deliber. Bellon. consil. 24. num. 4.

Et probatur secundum eos in l. j. C. de bon. mater. & in l. si. vbi autem in vnum. C. de bon. quæ lib. & in l. j. in fi. C. de ann. poss.

Vnde cum ab initio ante litem contestatam competierit Claudie actio in bonis maternis, quæ transiuit in Alcanium, & fratres eius filios, & heredes, & postea lite pendente eis per obitum Hieronymi superuenerit exercitium actionis, quod ab eius vita erat impeditum, ex quo vsusfructus et dictionum bonorum maternorum ad eum in eius vita spectabat. l. j. C. de bon. mater. sequitur, ex tali superuentia iudicium conualidatum fuisse, & sententiam in eo recte latam esse.

Non obstat deducta pro parte hæredum Ægidij: ex ijs enim multa sunt extra punctum, quale est etiam illud, quod dicitur de renunciatione Claudie, & propterea responsione non indigent.

Quæ verò punctum attingunt, ex præmissis tolluntur.

CANTVCCI.

Portuen. restitutionis in integrum. Luna, 4. Februarij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Arbitrarium est iudici cognoscere, an quis sit pauper, vel ne. ex communi.
- Intellige tamen, vt nu. seq.
- 2 Pauper is dicitur, cuius facultates pro solutione eius debiti non sufficiunt.
- 3 Paupertas ad aliquid considerata, semper ad illud est metienda.
- 4 Pauper an aliquis sit, inspicitur fructus, et non valor bonorum.
- 5 Bar. in l. si quis bonis. ff. de cessio. bon. loquens de paupertate, quomodo intelligatur. et nu. seq.
- 6 Dispositio l. qui bonis. ff. de cessio. bon. quo casu loquatur.
- 7 Debitor, qui bonis cessit, in questis post cessionem non tenetur nisi in quantum facere potest: secus in ante questis. et nu. seq.
- 8 Debitor omnia bona quesita ante cessionem debet dare creditoribus etiam si nudus remaneret.
- 9 Maritus habens possessionem, vel palatium magni valoris, sed modici redditus, cogitur vendere, et satisfacere mulieri de dote, et residuum pretij in rem maioris redditus conuertere.
- 10 Alimenta de annuo reddito præstari debent, non de valore bonorum, quorum proprietates pro eis præstandis non debet vendi.
- Intellige tamen, et limita, vt nu. seq.

DECISIO XLVIII.

C Onclusum fuit negatiue nõ constare de tali paupertate illustr. D. Hieronymi, vt fructus, & expensæ debeant in fine litis referuari. Quamuis enim communior, & verior sit opinio, vt dijudicatio qualitatibus paupertatis, an et quis sit pauper, vel ne, arbitrio iudicis relinquatur, Bar. in l. si constante. nu. 14. quem cæteri sequuntur. ff. solu. mar. gl. & Doct. omnes. in auth. propterea. C. vnde vir. & vx. Didac. alios citans, & de communi attestans, lib. 2. var. resol. c. 6. nu. 8. Menoch. multo plures cumulans, & magis communem asserens, de arbit. cal. 67. nu. 7. hoc idem asseuerat Alb. consil. 69. nu. 4. Nihilominus id intelligitur, et vbi agitur de paupertate simpliciter, & absolute: at secus, quando respectu alicuius certi, & determinati effectus, vt puta respectu alicuius debiti soluendi prout in casu nostro: tuuc et enim is dicitur pauper, cuius facultates pro solutione illius debiti nõ sufficiunt. ita Bal. in d. auth. propterea. num. 4. motus ex §. sed neque. in auth. de fideiussor. & l. nam is. ff. de dol. mal. & Bal. sequitur ibi Salyce. q. 4. & Fabian. de Pep. nu. 74. subdens, quod quotiescunque queritur de paupertate respectiue ad aliquid, semper et metitur paupertatem respectiue ad illud. Iaf. in d. l. si constante. nu. 145. verfic. sicut etiam. & Abb. d. consil. 69. nu. 5.

Vnde cum in casu nostro non agatur de paupertate D. Hieronymi simpliciter, & absolute, ita vt habenda sit ratio nobilitatis, & conditionis ipsius, & per consequens habeat

habeat locum arbitrium iudicis, sed specialiter respectu certi & determinati effectus, hoc est respectu solutionis mille scutorum ratione fructuum, & expensarum debitorum, cumque idem D. Hieronymus absque dubio tot habeat in bonis, & debitum istud soluere possit, consequens sit, eum ad hunc specialem, & certum effectum pauperem minime censendum esse.

Non ob. quod D. Hieronymus non teneatur vendere, vel dare in solum partem aliquam tenentem Carlotte.

5 Quia ad id dignoscendum, an aliquis sit pauper, inspicitur fructus, & non valor bonorum. Bar. in l. qui bonis. per illum text. ff. de cess. bonorum. sequitur Iaf. in d. l. si constante numero 149. in si. Nat. consil. 590. nume. 14. in si. libro 3.

6 Nam respondetur, Bar. non loqui respectu id dignoscendi qualitatem paupertatis, sed respectu exigendi aliquem debitorem in quantum facere potest, quo casu (inquit) inspiciendum esse quantum ex eius patrimonij fructibus redigi potest, non quantum ex venditione rerum redigeretur, & id text. in d. l. qui bonis. in quo doctrina Barto. fundatur. non facit ad propositum, quia loquitur de bonis quaeritis post cessionem, in quibus iura magis fauent ei, qui cessit bonis, vt non teneatur nisi in quantum facere potest: at id fecus in bonis quaeritis ante cessionem, in quibus iura fauent creditoribus, vt patet tot. tit. de cess. bonor. ita illum text. intelligit Imol. in l. si maritus in id. num. 2. in si. ver. nec ob. quem sequitur ibi Alex. num. 4. ver. Imola vero dicit se putare. ff. solu. matrim. idem Alexan. in l. si maritum. col. vlt. prope si. ver. ad l. qui bonis. ff. eo. titu. vbi etiam subdit, debitorem bona quaerita ante

7 cessionem debere id omnia dare creditoribus, etiam si nudus remaneret. arg. l. penul. & ibi no. ff. de cess. bonorum. sequitur etiam Campeg. de dot. parte tertia, quaest. 239. sub nume. 2.

8 Et facit pro hac opinione, quod dicunt Doct. de marito habente possessionem, vel curiam, vel palatium id magis valoris, sed modici redditus, quod cogitur vendere, & ex pretio satisfacere mulieri, restituendo ei integram dotem, & consulere sibi couertendo residuum pretij in rem maioris redditus. ita Ang. in d. l. si maritus in id. nume. j. ver. & si vir haberet. & ibi Imo. nu. 2. ver. si. secundo adde. per text. in l. qui potest. ff. de reg. iur. & latius ibi Alexan. in d. l. maritum. col. vltima, prope si. ver. si. sed quid si maritus. hoc idem post Nicol. de Mattar. voluit Bal. in l. secunda, num. 2. C. quod cum eo. & in l. quod nomine. ad si. ff. de condi. indeb. & in l. si. nu. 6. C. qui bon. ceder. post. Campeg. d. q. 239. nu. 2.

9 Nec obit simile de alimentis, in quibus consideratur redditus annuus, non valor bonorum, quorum id proprietates non debet vendi pro alimentis praestandis. l. Imperator. in si. & ibi Docto. ff. ad Trebellia. Barto. in l. penul. in princip. ff. de adimen. lega. Ang. in l. prima, in fine. C. de leg. Bal. consil. 3. libro secundo. Angel. in l. qui bonis. ff. de cessio. bonorum, & in l. Nefennius. §. fina. & ibi Imol. ff. de re iudica. Alexan. consilio 100. numero septimo, libro primo, Dec. in l. diuus Pius. ad si. ff. de regu. iur. Crauet. consil. 99. nu. 11. Rolan. consil. 22. nume. 21. lib. j. cum similib.

10 Quia respondetur, id procedere in alimentis debitis titulo lucratiuo: at fecus in debitis ex causa onerosa, cum lucri, & damni diuersa sit ratio. l. fina. C. de codicil. & secundo casu procedit regula l. qui potest. ff. de regu. iur. & ita ad obiectum respondendo declarat Alexan. in dicta l. maritum. ad finem, & in dicta l. si maritus. numero 4. prope si. ver. sic. sed ad ista. & Campeg. d. quaestio. 239. in fine.

Ad alia quae allegantur pro parte D. Hieronymi, non

est opus respondere, cum ex praemissis sufficiens pateat illis responso.

CANTVCCII.

Roman. palatij. Die Veneris. 8. Martij. 1577.

SVMARIVM.

- 1 Prohibitio expressa testatoris debet attendi.
- 2 Prohibitio expressa, & absoluta non dicitur, in qua in aliquo casu necessitatis alienatio permittitur.
- 3 Praescribi posse quae absolute prohibentur alienari, differt ab eo, quod non possint praescribi, quae non absolute, sed cum certa solemnitate prohibentur alienari.
- 4 Dispositio l. si. §. si. de leg. 2. quod non habeat locum, stante expressa prohibitione testatoris, an sit communiter recepta. Quod sic. nu. seq. & nu. 7. & 8. Quae est de iure vera, & tenenda. nu. 9. Immo cum receptiorem aliqui tenent, & in iudicando, & consulendo ab ea non esse recedendum. nu. 6.
- 10 Prohibitio expressa testatoris alienandi reddit alienationem ipso iure nullam ab initio, impedit translationem dominij, & repellit alienantem tanquam indignum a reuocatione rei alienatae: in tacita haec omnia cessant, cum nu. seq. ex communi. & nu. 12.
- 13 Expressa magis operatur, quam tacita. & nu. 16. Limita in aliquibus casibus. nu. 14.
- 15 Tacitum & expressum se habent tanquam excedentia, & excessa.
- 16 Expressum magis operatur, quam tacitum ad effectum annullandi actum. ex communi.
- 17 Prohibitio alienationis ta legis, quam hominis operatur, vt alienatio omnino censeatur prohibita etiam in casibus a iure alijs permisis.
- 18 Causa duplex prohibitiua vincit vnquam tantum permissiuam.
- 19 Ignorantia, qua niritur dispositio l. fina. §. fina. de lega. 2. est vnica, & simplex causa permissiua alienandi bona subiecta restitutioni.
- 20 Ratio in ista ignorantia, in qua fundatur dispositio l. si. §. si. de lega. 2. non est tantae efficaciae, vt possit operari effectum translationis dominij, quam expressa prohibitio ab initio impedit.
- 21 Actus a principio validus facilius conseruatur, quam de nouo conualidetur actus ab initio nullus.
- 22 Ignorantia operatur conseruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus a principio invalidi.
- 23 Dispositio l. fina. §. si. de leg. 2. non habet locum in fideicommissio puro. ex veriori, & communiori.
- 24 Mulier si iurat non alienare fundum dotale, duplex concurrat prohibitio, legis. & hominis.
- 25 Alienatio etiam iurata facta contra duplicem prohibitionem, scilicet legis, & hominis, non valet. ex communi. Limita in ignorante iuramentum de non alienando. numero 26. Declara tamen, vt nu. seq. & 28.
- 27 Emens rem dotalem facit contractum a iure prohibitorium.
- 28 Mulier si dolose taceat iuramentum de non alienando causa decipiendi emptorem, valet alienatio: secus si ex simplicitate. & nu. seq.
- 29 Simpliciter in muliere praesumitur, nisi contrarium probetur.
- 30 Permissio duplex tollit duplicem prohibitionem.

Alienari

DECISIO XLIX.

31 Alienari possunt bona fideicommissio subiecta ex causa dotis, etiam interueniente expressa prohibitione alienationis.

32 Testator in quacunque eius generali prohibitione alienationis non praesumitur cogitasse de causa dotis specialiter a lege in hoc priuilegiata. Immo nec specialiter, nec in indiuiduo potest prohibere alienationem ex causa dotis. nu. 33.

34 Fideicommissio condicionali subiecta non sunt a lege alienari prohibita. Declara vt nu. 38. & 39.

35 Prohibitio legis cessat in fideicommissio condicionali.

36 Alienatio fideicommissi condicionalis non prohibetur a lege, nec etiam tacite, sed solum datur consilium, ne fiat alienatio.

37 Prohibitio testatoris expressa facit cessare tacitam legis prouenientem ex praesumpta mente testatoris. Declara, vt nu. 44. & seq.

39 Alienatio fideicommissi condicionalis facta pendente conditione in prauidicium fideicommissarij, vt irreuocabiliter valeat, prohibita est a lege. Immo simpliciter pendente conditione facta alienatio prohibetur a lege. nu. 40.

41 Alienatio fideicommissi condicionalis est contra tacitam legis prohibitionem.

42 Consilium legis de non alienando innuit tacitam eius voluntatem.

43 Prohibitio legis de non alienando in dubio intelligenda est de expressa.

44 Tacitum illud cessare dicitur quod sub expresso continetur, non alijs. & nu. seq.

45 Prohibitio tacita alienationis fideicommissi condicionalis subintelligitur a lege etiam deficiente expressa prohibitione testatoris.

46 Expressum non facit cessare tacitum, quando in tacito eadem est ratio, qua in expresso.

47 Prouisio hominis non facit cessare legis prouisiorem, quando prouisio hominis idem per omnia continet, quod legis prouisio.

48 Pretium in vniversaliibus succedit loco rei venditae, etiam stante expressa prohibitione testatoris.

49 Ratio expressa legis est attendenda, & ab ea non descendendum.

50 Alienans ignoranter rem subiectam fideicommissio condicionali, excusatur a poena priuationis. & nume. 52. & 54.

51 Haeres si alienat fideicommissum condicionali pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum efficitur purum.

52 Haeres scienter alienans fideicommissum incidit statim in poenam priuationis: secus in ignorante. nu. 54.

53 Fideicommissio locus fit ob non partitionem siue contrauentionem haereditatis.

54 Alienatio facta ab haerede ignorante fideicommissum est nulla, licet excusetur a poena priuationis.

55 Alienatio, de qua in l. fina. §. fina. de lega. 2. quod habeat locum etiam in fideicommissio vniversali puro, etiam ab initio est nulla.

56 Dispositio l. si. §. si. de lega. 2. non procedit in fideicommissio vniversali puro, ex magis communi. Item an procedat in legato, siue fideicommissio particulari, est quaestio valde difficilis, ita vt modo affirmatiuam, modo negatiuam Doct. teneant. nu. 57. & seq.

Item non habet locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit. nu. 60.

Item an procedat in fideicommissio relicto, vt permaneat in familia. nu. 61.

IN causa Roman. palatij die Ven. 8. Martij, 1577. proposito a me dubio, an dispositio l. fina. §. si. de lega. 2. habeat locum in casu, & ad effectum, de quo agitur, stante testamento Gasparis senioris: & praesupposita (sine veri prauidicio) ignorantia tam Quirini venditoris, quam Vortij emptoris, Domini materiam in quatuor distinxerunt difficultates.

Prima fuit, an simus in expressa prohibitione.

Secunda, an dispositio d. §. si. habeat locum, quando res, quae subiacent restitutioni sub conditione, sint expresse a testatore alienari prohibita.

Tertia, an cesset in fideicommissio particulari.

Quarta, an in fideicommissio particulari habente causam perpetuam, nempe, vt remaneat in familia.

Quoad primam difficultatem Domini absque dubio firmarunt, nos esse in expressa testatoris id prohibitione, vt patet ex verbis testamenti ibi, item prohibuit dictis Dominis Quirino & Horatio, & eorum descenditibus, alienationem domus &c.

Nec ob. quod exemplo dicitur, testatorem in casu necessitatis alienationis non prohibuisse illam simpliciter, sed sine certa solemnitate, nempe, id vt prius deberet requiri illi de familia, si vellent emere, quo casu non dicitur expressa, & absoluta prohibitio. Abb. in ca. cum non liceat. nu. 7. ver. licet possit responderi. de praesc. Soc. consil. 266. nu. 2. 4. ver. amplius etiam sciendum est. libro 2.

Crot. in l. filius familias. §. diui. nu. 136. ver. si. tenendo tamen. cum alijs congestis per Gabriel. lib. 5. tit. de praescr. conclu. 13. num. 19. Nam Domini dixerunt hanc doctrinam.

Abb. ad rem nostram nihil facere, quia licet id aliud sit posse praescribi, quae absolute prohibentur alienari, & aliud non posse praescribi, quae non absolute, sed cum certa solemnitate prohibentur alienari, tamen Domini non viderunt quid inde ad casum nostrum inferatur.

Quantum ad secundam difficultatem duplex in ea adhibita fuit inspectio. Altera, an id opinio Castri, & aliorum tenentium, dispositionem d. §. si. non habere locum stante expressa prohibitione testatoris, sit communiter recepta. Altera fuit inspectio, an d. opinio sit de iure vera, & tenenda.

Circa primam inspectionem Domini sine difficultate firmarunt, Castri. opinionem ne dum communem, id sed receptissimam esse, ita namque voluerunt Castri. in d. §. si. in si. & clarius in consil. decisiuo 16. alias 247. nu. 5. ante med. ver. sed & alia responso. lib. j. Barbat. consil. 14. ad si. lib. 3. Corn. consil. 294. num. 5. lib. 3. Capr. consil. 93. nume. 107. in si. & nu. 8. Soc. consil. 49. num. 13. & 14. lib. j. consil. 75. nume. 17. eo. lib. & consil. 123. numero 4. libro 3. Dec. consil. 38. num. 4. prope si. ver. quamuis etiam. Rui. consil. 111. in si. consil. 123. nume. 12. ver. sic. vel quando bona. consil. 147. num. 14. & consil. 150. num. 8. ver. quarto hoc etiam. lib. 2. & consil. 161. nu. 73. ver. sic. ex quibus infert. lib. 4. Grat. consil. 91. nu. 14. & 15. lib. j. Curt. iun. consil. 88. num. 6. Rimin. iun. consil. 23. nume. 3. 24. cum seq. latissime Roland. consil. 81. nu. 17. cum seq. vsque ad si. consilij. lib. 2. Ioan. Dilect. de art. testam. ti. 8. caut. 9. numero 2. Tiraq. de ll. connub. gl. 7. num. 57. Decis. Pedamon. 73. in si. plene Alexan. in l. quidam testamento. §. fina. numero 2. post med. & numero 3. ff. ad Trebellia. idem Alexan. in l. Marcellus. §. res. quae. nu. 5. & ibi Claud. nume. 4. ver. sic. item circa quartam. ff. eo. titu. ad Trebellia. Iaf. in d. §. diui. in secunda lectura, numero 100. ver. sic. confitmo. & ibi Rip. num. 11. & nume. 47. in fine. Claud. nume. 1012. Ambros. de Opizon. numero 22. circa med. ver. sic.

hoc idem vult, & nume. 23. & Bolognet. nume. 80. & 81.
 6 & hanc esse receptiorem opinionem inquit Alciat. in d.l. §. fina. num. 7. & ab ea in consulendo, & iudicando minime recedendum, fatetur Soc. in d. §. res. quæ. nu. 10. in fi. Et quamvis contrarium in stricta disputatione senserit idem Soc. d. num. 10. & contrariam sententiam tam expresse firmauerit Alciat. in d. §. fina. nume. 6. verficu. sed quid si testator. & in d. §. diui. num. 23. ver. quo fit, & latius ibi Ruin. num. 55. ante med. ver. nec ob. idem Ruin. in d. §. res. quæ. num. 5. ver. idem dum quarto. & consilio 89. num. 38. consil. 109. num. 22. & latissime consil. 118. per tot. lib. secundo, nihilominus negari non potest, quoniam prior opinio sit magis communiter recepta, immo dici potest eam, præsertim in casu nostro, contradicere ceteris. Soc. enim in d. §. res. quæ. sentit, posse à communi solum in via disputatiua recedi, non tamen in via consultiua, & decisiua, in qua ipse semper communem amplectus est, ut patet in præallegatis eius consilijs. Ruin. fuit sibimet contrarius, ideoque in eius auctoritate non debet vis fieri. Alciat. verò in d. §. fi. nume. 6. & 7. distinguit inter prohibitionem simplicem, & habentem causam perpetuam, puta vt bona in familia conferentur, vt in casu nostro accidit, & primo casu impugnat communem, in secundo illam sequitur.
 Quantum ad secundam inspectionem Domini dixerunt tamen communem opinionem de iure veram, & tenendam esse.
 Primò, quia expressa testatoris prohibitio alienandi est fortior, & magis operatur, quam tacita: expressa. n. redit alienationem ipso iure nullam ab initio, impedit translationem dominij, & repellit alienantem tanquam indignum à reuocatione rei alienatæ. In tacita hæc omnia cessant, vt per glo. communiter approbatam in l. cū pater. §. libertis. in glo. secunda, & ibi Doct. & maxime Castr. nume. quarto, ff. de leg. secundo, idem Castr. in l. peto. §. fratre. nume. secundo, circa med. ff. eo. ti. Bar. in d. §. diui. nu. 6. ver. certe. & ibi Castr. num. 7. ver. interdum. Claud. nume. 12. In prima lect. nume. 66. & in secunda num. 100. Rip. num. 47. Crot. num. 32. Ferdin. Loaz. num. 114. Roder. Suar. alleg. 3. num. 7. Gomes. in l. thauri. in l. 40. num. 88. Ruin. consil. 23. nume. 13. libro 5. Tiraq. alios citans de l. connub. glo. 7. num. 57.
 12 Et hanc esse tamen communem fatentur Gomes. d. numero 88. Loaz. d. §. diui. num. 114. In prima lect. nume. 66. & omnes eam sequi asserit ibi Soc. iun. nu. 91. quicquid ipse in contrarium sentiat.
 Et comprobatur hæc conclusio ex quamplurimis exemplis aperte ostendentibus, tamen expressa fortiora esse, & magis operari, quæ tacita, cum latis per Tiraq. d. gl. 7. nu. 49. vsque ad 81. Curt. iun. in l. cum quid. nu. 15. & ibi Ias. in secunda lect. nu. 9. vsque ad 16. ff. si cer. pet. Et Euerard. in loco ab expresso ad tacitum, circa med. ver. ne tamē decipiari. Et licet plures sint etiam casus tamen in quibus taciti, & expressi eadem sit virtus, vt per Doc. & præcipue Ias. in d. l. cum quid, & latius Euerard. vbi sup. in princ. vsq; ad med. Et tamen propterea tacitum, & expressum se inuicem habeant tanquam excedentia, & excessiva, vt inquit idem Euerard. vbi sup. post med. nihilominus Doct. in hac materia certas tradunt doctrinas, & conclusiones, inter quas
 16 adest illa quæ est communiter recepta, quæ ad effectum tamen annullandi actum est efficacius, & magis operatur expressum quam tacitum. l. nonnunquam. ff. de cond. & dem. l. expressa. ff. de reg. iur. Doct. in l. ex diuerso. §. si in iudicio, & præcipue Imo. col. j. ver. item non ob. quod taciti & expressi. & Roman. nu. 7. ff. sol. mat. Dec. in d. l. expressa. num. 2. 3. & 4. & ibi Cagnol. nu. j. & 2. Alex. in d. l. cum quid. nu. 9. in fi. Rimin. nu. 11. ver. & in quantum. Curt. iun. nu. 15. ver. septi

mus casus. & Ias. in j. lect. nu. 6. in 3. limitatione. & in 2. lectura, nu. 17. Alex. consil. 59. nu. 15. lib. 3. Et non est dubium, in casu nostro expressam testatoris prohibitionem considerari ad effectum annullandi alienationem. Merito &c.
 Secundò pro communi opinione adducitur ratio in 17 la, quæ vbi concurrat duplex prohibitio tamen alienationis tam legis, quam hominis, tunc alienatio est omnino prohibita et in casibus alijs à iure permissis, iuxta §. sanctissimas. in Auth. de alienat. & emphyt. qui quidem concursus in iure nostro multum, & in multis casibus operatur, vt per Rolan. d. consil. 81. nu. 18. 19. 20. & 21. & huius conclusionis ratio est, quod duplex causa prohibitiua vincit vnam tantum permissiuam, cum duo vincula vincant vnum. auth. itaque. C. commun. de success. pulchre Ruin. d. consil. 191. 18. num. 5. Vnde cum ignorantia, quæ tamen nititur dispositio d. l. §. si. fit vnica, & simplex causa permissiua alienandi bona subiecta restitutioni, ideo non mirum si vincitur à duplici causa prohibitiua legis, & hominis. Ideoque ad tollendam hanc duplicem prohibitionem, oportet etiam duplicem permissionem interuenire, vt per Ruin. d. consil. 118. nu. 4. ad fi.
 Præterea, & tertio confirmatur communis opinio, quæ ratio iustæ ignorantie, in qua fundatur dispositio d. §. si. non est tantæ efficaciam, vt possit operari effectum translationis dominij, quam expressa prohibitio ab initio impediuit, & conualidare alienationem, quæ ab initio propter expressam prohibitionem fuit nulla, cum facilius tamen conferretur actus ab initio validus, quam de nouo conualideretur actus à principio nullus. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. cum alijs adductis per Tiraquel. de const. posses. par. 3. limit. 7. num. 7.
 22 Et sic ignorantia operatur tamen conseruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus à principio inualidi, vt per Alex. d. §. res. quæ. num. 5. ver. & puto. Corn. d. consil. 294. nu. 7. in fi. & nu. 8. lib. 3. Rip. d. §. diui. nu. 11. ver. nisi dicas. Rui. d. consil. 109. num. 25. ver. nec etiam obstat. lib. 2. Et inde tollitur fundamentum Soc. & Alc. tenentium contra communem, & fundantium se in generalitate rationis iustæ ignorantie, de qua in d. §. si. Nec ob. responsio tradita per Ruin. d. consil. 118. nu. 14. post med. ver. & propter hoc etiam remanet, dum dicit, 23 dispositiōnem d. §. si. habere locum etiam in fideicommissio puro, & sic quando alienatio ab initio est nulla, quia negatiua, vt immo non procedat in fideicommissio puro, est verior, & communior, vt ex infra dicendis apparebit.
 Non ob. modo quæ contra communem late, & subtiliter deducit Rui. d. consil. 118. omnia enim suas, & quidem congruas recipiunt responsiones, ex quibus etiam communis magis confirmatur.
 In primis non ob. quæ si mulier iurat non alienare fundum dotale, duplex concurrat tamen prohibitio, legis. l. j. §. & cum lex. C. de re. vxo. actio. & hominis expressa, videlicet mulieris promittentis iuro non alienare, & prope alienatio est iurata facta contra hanc duplicem prohibitionem non valet. secundum glo. Anch. Host. Io. And. & alios in c. licet mulieres. de iure iur. lib. 6. cum alijs adductis per Didac. in c. quamuis. parte 2. §. 2. nu. 2. & per Rimin. in prin. Inst. quibus alien. licet vel non. nu. 228. cum duob.
 25 seq. tamen qui multos referunt attestantes, opinionem gl. cōiter acceptam. Et nihilominus inter alias declarationes, quas Doc. huic conclusioni asserunt, adest, & illa, vt gl. opinio 26 tunc vera sit, si emens sciuerit iuramentum tamen mulieris de non alienando, & sic præcedentem hominis prohibitionem: secus si ignorauerit, vt post Fabr. Imo. & Ale. adductos per Ruin. d. consil. 118. nu. 4. voluit etiam Bal. l. Rip. Curt. & Campeg. relati per Rimin. d. princ. nume. 231. & seq. & per Didac. d. §. secundo, num. quarto, post med. ver.

ver. satis etiam controuertitur, vbi hanc opinionem receptiorem esse inquit.
 Siquidem hæc obiectio potest multipliciter tolli.
 Primò hanc limitationem de ignorantia emptoris tamen non esse: cum tamen emptor emendo rem dotalem faciat contractum à iure prohibitum, sibi ipsi imputet, cur cautius non processerit perquirendo diligenter, an secundum iuramentum esset tale, vt sine peccato seruari potuerit, & an aliud præcesserit, vt Imo. sibi contrarius bene deducit in c. cum contingat. num. 85. ver. si item adde, ibi, & imputandum videtur, & ibidem Alc. num. 48. hæc secundam opinionem veriore asserens. de iure iurati. Didac. vbi supra d. ver. satis etiam controuertitur. ibi, sed apud me. latius Rimin. d. princ. num. 233. & 234. Rolan. d. consil. 81. sub nu. 23.
 Secundò præfatam limitationem procedere in casu, 28 in quo mulier dolose sit verata, quia tamen tacuit iuramentum præambulum de non alienando, causa decipiendi emptorem, quo casu alienatio valet, quia deceptus, & non decipientibus iura subueniunt. l. 3. C. ad Velleian.
 At secus si mulier ex simplicitate id fecit, prioris iuramenti forte oblita, prout in dubio præsumitur, nisi contrarium probetur. tamen Imo. in d. ca. cum contingat. nu. 85. ver. si autem ignorauerit. & ibi Alc. num. 48. in fi. Didac. d. ver. satis etiam controuertitur in fi. Rimin. d. princ. num. 235. & Rolan. d. consil. 81. nu. 23.
 Tertio respondetur cessare in casu isto rationem, quam Ruin. d. consil. 118. num. 4. ver. si quærat, ad probandam prædictam limitationem assignat: inquit enim ipse, alienationem fundi dotalis factam à muliere, quæ prius iurauerat non alienare, ideo valere non obstat duplici prohibitioni legis, & hominis, quia tamen duplex concurrat permissio, tollens duplicem illam prohibitionem, vna permissio provenit ex iuramento, cum quo permittitur alienatio fundi dotalis. d. c. cum contingat. altera permissio emanat ab emptoris, & venditoris ignorantia, quæ rem alijs inalienabilem, facit alienabilem. d. l. §. si. Sed hæc ratio duplicis causæ permissiue cessat in casu nostro, in quo solum adest causa permissiua descendens ex capite ignorantie, & concurrat vtraque causa prohibitiua tamen legis, quam hominis. Merito &c.
 Secundò non ob. ratio, quam Rui. efficacem, & conclusionem appellat, fundata in doctrina Bar. communiter recepta in d. §. diui. volentis, tamen ex causa dotis posse alienari bona subiecta fideicommissio etiam interueniente expressa prohibitionem alienationis.
 Quia hoc fundamentum tollitur ex eo, quod in quacunque generali prohibitionem alienationis facta à testatore tamen non præsumitur eum cogitasse de causa dotis specialiter à lege in hoc priuilegiata, quam in specie verisimiliter non prohibuisset, vt late deducit Rolan. d. consil. 81. nu. 26. 27. 28. 29. & 30. & Ias. in auth. res. quæ. nu. 25. prope fi. ver. tamen pro opinione. C. commun. de lega. & latius in d. §. diui. in j. lect. nu. 62. cum duob. seq.
 33 Quinimo Doct. hoc casu dabitur tamen de potestate testatoris, an possit in individuo alienationem ex causa dotis prohibere, & negatiuam post Castr. tenet Ias. in d. athen. res. quæ. col. vlt. in 3. limitatione, licet cum affirmatiua vna cum Alex. pertranseat Curt. iun. in d. athen. res. quæ. nume. 36.
 Tertio non ob. tria, quæ obijcit Ruin. d. consil. 118. nume. 6. aduersus fundamentum de regula §. sanctissimas.
 34 Quorum tamen alterum est, quod subiecta fideicommissio conditionali non sunt à lege alienari prohibita, cum alienatio pendente conditione valida sit, licet ea postea existente vsque ab initio irritetur, & pro non facta habeatur. l. si. §. si autem. C. com. de lega. & tamen in fideicom-

missio conditionali cessare legis prohibitionem, tradit Castr. in d. l. §. sed quia. nume. 4. ver. sic intelligo tamen, & hoc idem voluit Soc. iun. in d. §. diui. nume. 91. ver. nec ob. dicens, alienationem fideicommissi conditionalis non prohiberi à lege neque expresse neque tacite, 36 sed tamen solum dari consilium ne fiat alienatio.
 Alterum, quod Rui. obijcit, est, quod regula §. sanctissimas. procedit, quando vtraque prohibitio tam legis, quam hominis est expressa, at secus, quando prohibitio legis est tacita, vt in casu isto.
 37 Tertium obiectum Ruin. est, quod expressa tamen prohibitio testatoris facit cessare tacitam legis prohibitionem ex præsumpta mente testatoris, qui præsumitur voluisse bona interim non alienari, vt ad alios vocatos purificata conditione valeant peruenire. l. cum ex filio. §. ff. de vulg. & pupilla.
 Siquidem ad primum obiectum respondetur secundum Rolan. d. consil. 81. num. 24. ver. quoniam. & nu. 25.
 38 Doct. considerantes tamen in hac materia prohibitionem legis loqui de alienatione irrevocabili, & ad id Rolan. ponderat Ruin. consil. 161. nume. 23. ver. ex quibus. libro quarto, sed hoc expresse tenet Ange. in d. l. §. si autem sub conditione. dicens, tamen alienationem fideicommissi conditionalis factam pendente conditione in præiudicium fideicommissarij, vt incommutabiliter valeat, prohibitam esse à lege. ita intelligens d. auth. res. quæ.
 Præterea respondetur, alienationem fideicommissi conditionalis etiam pendente conditione prohibitam esse à lege, vt expresse inquit Castr. in d. §. diui. nu. 7. ver. interdum. & in l. peto. §. fratre. nu. 2. ante med. ver. nec ob. ff. de leg. 2. & clarius in d. §. libertis. nu. 4. vbi hanc legalem prohibitionem tacitam appellat etiam Castr. referunt, & sequuntur Rip. d. §. diui. nu. 47. Claud. nu. 11. in fi. & nu. 12. Fernand. Loaz. nu. 114. Crot. nu. 32. Corn. d. consil. 294. nu. 8. ver. multo autem. lib. 3. Rui. consil. 23. nu. 13. lib. 5. Roder. Suar. alleg. 3. sub nu. 7. hoc idem voluit Gomes. in l. thauri. l. 40. nu. 88. prope fi. ver. si verò res. idem Loaz. d. §. diui. nu. 56. colligens tacitam legis prohibitionem ex d. l. §. si autem. ibi, melius quidem facit, & latissime hoc deducunt Moder. Hispan. de success. progref. §. 28. nu. 11. ver. modo quæro quæ sit ratio, & ver. dum Paulus dicit, 41 vbi firmant, quod tamen licet alienatio fideicommissi conditionalis facta pendente conditione non sit contra expressam legis prohibitionem, sed contra expressum legis consilium, quia lex in d. §. si autem. ibi, melius quidem facit, dat expressum consilium non alienandi, vt per Castr. in d. §. diui. in princ. nihilominus subest tacita legis prohibitio: nam eo ipso, quod lex consilium grauat tamen non alienare, tacite vult, vt non alienet, & sic tacite prohibet. & ita secundum istos Modern. saluatur Castr. à contrarietate. Nam id quod dicit in d. §. sed quia. quod in fideicommissio conditionali cessat legis prohibitio, 43 debet intelligi tamen de expressa prohibitionem: id autem quod dicit in d. §. diui. in d. §. fratre. & in d. §. libertis. intelligendum sit de tacita prohibitionem.
 Ad secundum obiectum patet responsio ex mox supra deductis, cum prædicti Doct. arguant de regula §. sanctissimas. etiam in tacita legis prohibitionem.
 Ad tertium obiectum de reg. l. cū ex filio. §. filio imputari, & ibi Bar. Bal. Castr. Rom. Aretin. Alex. Ias. & alij. ff. de vulg. & pup. respondetur multifariam.
 44 Primò, reg. d. §. filio. procedere tamen in tacito, quod sub expresso duntaxat continetur, & quod cessante expresso, non intelligitur, veluti in vulgari tacita, quæ comprehenditur sub expressa pupillari, & est contra: nam vbi expresse non fit, tacite non intelligitur: at secus in tacito, quod per se intelligitur, etiam non existente

45 stente expresse, vt in casu nostro, in quo ꝑ tacita prohibito alienationis fideicommissi conditionalis subintelligitur à lege etiam deficiente expressa prohibitione testatoris. ita declarat Crauet. in l. cum filio. par. 2. numero 27. ff. de leg. j.

Secundo respondetur, expresse non facere cessare tacitum, quando ꝑ in tacito eadem est ratio, quæ in expresse, vt per eundem Crauet. vbi supra num. 28. post Signorol. conf. 173. nu. 1. circa med. ver. præterea sine præiudicio. At in casu nostro in tacita prohibitione legis eadem est ratio, quæ in expressa prohibitione testatoris. Merito &c.

47 Tertio pro respõsione dicitur, quod ꝑ prouisio hominis non facit cessare prouisionem legis, quado prouisio hominis idem per omnia continet, quod legis prouisio. Ita Roman. consil. 121. ante num. 2. ver. nec huic sententia, allegans tex. in l. qui mutuum. in prin. ff. mand. sequitur Claud. in l. si cum dotem. sub nu. primo, dicens hanc limitationem esse de mente Petri, Alberic. Christoph. de Castellion. & Cum. ibi. ff. solu. matrim.

Sed in proposito expressa testatoris prohibitio, & tacita legis idem per omnia continent. Merito &c.

48 Quarto non ob. quod ratio d. l. si. si. sit, quia in vniuersalibus pretium rei venditæ succedit loco ipsius rei, quæ ratio procedit etiam stante expressa prohibitione testatoris.

49 Quia respondetur, rationem d. si. si. fuisse iustam ignorantiam, vt ibi expresse dicitur, & ꝑ ab hac ratione, cum in lege expressa sit, non est discendum. l. fina. ff. de diuort. Tiraq. cef. caus. parte prima, sub num. 164. & causa in l. inserta finalis præsumitur, vt post Bal. Oldrad. & Alberic. tradit idem Tiraquel. eo. tracta. limit. prima, numero 29. & 30.

50 Quinto non ob. ratio iniquitatis, & absurditatis considerata sub nu. 12. quod si non valeret ꝑ alienatio fideicommissi conditionalis ignoranter facta ab hærede expresse alienare prohibito, sequeretur, ꝑ contra omnem æquitatem incurreret pœnam priuationis, à qua iusta ignorantia debet illum excusare, cum cesset dolus.

51 Quod autem hoc inconueniens sequatur, deducit Rui. post Castren. ex eo, quod quando hæres ꝑ alienat fideicommissum conditionale, pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum de conditionali efficitur purum. Cæterum hæc ratio Rui. non concludit, quia si hæres ꝑ scienter alienauit, tunc ob eius scientiam, & per cõsequens dolum, incidit in pœnã priuationis, & tunc res alienata deuoluitur alijs vocatis, & in his terminis debet intelligi tradita per Castren. in d. si. diui. sub nu. 7. cum

52 ꝑ fideicommissum locus fiat ob non partitionem, siue cõtrauentionem hæredis. d. l. peto. §. fratres. ff. de leg. 2. q̄ nõ cadunt in ignorantem, cum requirant cõsensum. ad no. in l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. si verò hæres igno-

53 ranter ꝑ alienauerit, tunc licet excusetur à pœna priuationis, cum cesset dolus, tamen alienatio est nulla, quam nullitatem operatur expressa testatoris prohibitio: stant enim ista simul, vt hæres non incurrat pœnam priuationis, & alienatio non valeat, vt per Didac. lib. 2. var. resol. c. 19. nu. 2. post med. ver. hic tamen.

54 Sexto, & vltimo non obstant tradita per eundem Rui. nu. 14. quod dispositio d. si. si. habet locum etiam in fideicommissum vniuersali puro, cuius alienatio est ab initio est nulla, d. l. si. §. sed quia. vt expresse voluit Castren. ibi num. 3. in si. quem sequitur, & alijs rationibus comprobat Soc. in d. l. Marcellus. §. res quæ. nu. 9.

Nam respondetur, contrariam opinionem, vt immo d. §. si. non procedat in fideicommissum vniuersali puro, magis communem esse, quam post Bal. tenuit Corp. d. §.

sed quia. col. pe. ante si. ver. quod ꝑcedit in relicto. Imol. in l. quidam ita. §. si. sub nu. 6. ver. & forte etiam. ff. ad Trebel. Alex. in d. §. res quæ. nu. 4. ver. ff. secundo limitant, & ibi Claud. nu. 4. & Rui. nu. 5. bonam afferens rationem. Alc. in d. l. si. §. si. nu. 5. prope si. vbi de communi.

Circa tertiam difficultatem, an scilicet dispositio d. §. si. procedat in legato, siue fideicommissum particulari.

57 Hæc ꝑ quæstio in rationib. & fundamentis hinc inde deductis est multum controuersa, & Docto. in ea diuersimode loquuntur.

Nam Bal. relatus per Corn. d. §. sed quia. col. pe. prope si. ver. idem tamen est. & Soc. in d. §. res quæ. num. 8. tenet affirmatiuam, & loquuntur simpliciter. Imo. in d. l. si. §. si. ver. item attende. & in d. l. quidam ita §. si. sub nu. 6. ver. ff. secus verò. ꝑ Corn. in d. §. sed quia. ver. idem tamen est. & d. conf. 294. num. 5. in si. lib. 3. Iaf. in d. §. sed quia. num. 4. tenent negatiuam, & pariter simpliciter loquuntur.

58 Castren. in d. §. sed quia. num. 4. ver. ff. intelligo tamen. & in d. §. fina. circa med. Soc. d. §. res quæ. num. 9. cir. med. ver. vno casu forte procederet. Rui. in consil. 66. num. 8. lib. secundo, Alciat. in d. §. fina. num. 6. distinguunt inter fideicommissum particulare purum, & conditionale, vt

59 ꝑ in puro procedat negatiua, in conditionali affirmatiua. Sed Claud. dicto §. res quæ. num. tertio, & late Grat. consil. 66. nu. decimo sexto, vsque ad 24. & signanter num. 21. ver. si. & si dicatur, & num. 22. & 23. tenent negatiuam in distincte tam in fideicommissum particulari puro, quàm in conditionali.

Vnde Domini stante resolutione superius firmata, vt 60 ꝑ dispositio dicti §. fina. non habeat locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit, iudicauerunt superfluum dispositionem, & resolutionem huius secundæ limitationis, quod d. §. fina. non habeat locum in fideicommissum particulari, & maxime stante varietate opinionum Doct. ac etiam difficultate articuli.

Postremò quantum atinet ad quartam difficultatē, an dictus §. fina. cesset in fideicommissum relicto, vt permaneant ꝑ in familia, quamuis Bolognet. in dicto §. diui. num. octuagesimo primo, & Alciat. in dicto §. fina. nu. 7. teneant hoc casu non esse locum dicto §. si. tamen Domini circa veritatem huius opinionis noluerunt quicquam firmare.

CANTVCCII

Bononien. iuris macinandi. Veneris. 19. Aprilis. 1577.

SUMMARIUM.

- 1 Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenuendo, stante quasi possessione.
2 Appellari non potest à statuto, vel constitutione Principis non recognoscentis superiorem, etiam lata in præiudicium particularis persone, cum nu. 3.
Contrarium tamen de directo vide infra nu. 6. & seq.
4 Appellatio non datur à sententia lata per Principem etiam inter priuatos.
5 Executio siue effectus statuti suspendi non debet, donec causa cognoscatur.
7 Appellari potest à statuto prohibente, ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem existentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarum. & nu. 20.
Quod procedit etiam in constitutione Principis. nu. 3.
Etiam si sit Princeps supremus. nu. 11.

Limita,

Limita, nisi tale statutum sit factum ex aliqua iusta, & rationabili causa. nu. 21. & 22.

9 Princeps faciens constitutionem in præiudicium tertij præsumitur circumuentus, & male informatus.

10 Appellari potest à mala informatione Principis, etiam super premi. cum nu. seq.

11 Statutum tendens in præiudicium tertij præsumitur editum ex mala informatione: & ideo eius executio suspendi potest.

12 Contradictio statuto in tempore sufficit licet appellatio nõ fuerit interposita.

13 Statutum factum in præiudicium certæ persone illi non nocet si contradicat.

14 Statutum editum in præiudicium particularis persone, quod ab eo possit appellari, intelligitur de particulari persona exemplificatiuè, non taxatiuè. cum nu. seq. & nu. 18. & 19.

15 Statutum respiciens præiudicium alicuius tantum, dicitur potius præceptum quoddam, quàm lex, a quo appellari potest.

16 Statutum factum ex aliqua iusta, & rationabili causa valet etiam in præiudicium priuati & persone.

17 Statutum cogens homines ire ad molendum in molendinis ciuitatis valet, tanquam factum ob publicam vtilitatem, si redditus inde proueniens inseruit publicis necessitatibus.

Immo factum dicatur ob publicam vtilitatem. nu. 23. Contrarium tamen est magis commune. nu. 25. & 27.

24 Ratio vera attendi debet in statuto, non autem colorata.

25 Publica vtilitatis, & euitanda fraudis ratio non habet locum in statuto cogente homines ire ad molendum in molendinis ciuitatis, siue prohibente, ne eant ad molendum extra ciuitatem, ex magis communi. & nu. seq.

26 Ratio, ne in ciuitate, & districtu caristia generetur, ob quã fuerit facta prohibitio, ne homines irent ad molendum extra ciuitatem, non est generalis.

27 Possessione, vel quasi nemo est priuandus propter statutum lite pendente super eius validitate, vel executione.

28 Mandatum de manutenuendo non denegatur de stylo Rotæ spoliatori illud petenti.

29 Statutum si disponat, quod contra instrumentum publicum non possit opponi, nisi exceptio falsitatis, quietationis, & solutionis, poterit tamen opponi exceptio, quod illud non est instrumentum publicum.

DECISIO L.

D Vbitaui in causa Bononien. iuris macinandi, die Ven. 19. Aprilis, 1577. an stantibus commissio nibus in actis præsentatis, suspensione petitorij Leonis decimi, & resolutione iam facta, d. statutum, lite huiusmodi pendente, vires habeat, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur in casu, & ad effectum, de quo agitur.

Quod quidem dubium resolutum fuit ad fauorem Dominorum de sancto Petro.

1 Nempel lite ꝑ ista pendente, statutum prædictum, nõ nec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, ad effectum impediendi mandatum de manutenuendo, nullas habere vires: & propterea standum esse in decisis, non obstantibus nouiter deductis per Aduocatos Dominorum creditorem Moliturarum, quod. l. à statuto ꝑ Principis non possit appellari, vt sentit Bart. in l. omnes populi. nu. 53. ver. præterea speciale est. ff. de iust. & iur. Bal. in proem. ff. nu. 11. & expresse id firmat Bero. ad rub. extra de consti. nu. 36. dicens, à constitutione siue lege Principis, vel aliterius superiorem non recognoscentis, etiam lata in priu-

dicium particularis persone, non posse appellari, tũ quã deficit substantia appellationis, hoc est superior ad quẽ, tum ꝑ quia à sententia lata per Principem etiam inter priuatos non datur appellatio, vt latius ibi per eum.

Et hoc Domini de sancto Petro per recursum habitum ad Principem obtinuerint cõmitti causam nullitatis, & iniquitatis dicti statuti, tamen interim donec causa cognoscitur, effectus siue ꝑ executio dicti statuti non debet suspendi, ad instar sententia, cuius executio ꝑ supplicationem non impeditur. auth. quæ supplicatio. & ibi Doct. omnes. C. de precib. imper. offeren. Abb. in cap. suscitata. num. 10. ver. sic. satis enim est. de restit. in integ. Afflic. decif. 356. num. secundo, & decif. 341. ver. sic. non ob. Rui. consil. 34. num. 5. & 11. lib. secundo, & latius cõsil. 59. num. 10. lib. 5. Neuzan. consil. 70. numero primo, Doct. in cap. ex literis. de restit. in integ. Rolan. consil. 43. nume. 4. lib. 2.

Siquidem pro respõsione ad fauorem Dominorum de sancto Petro dictum fuit, à statuto seu constitutione condita ꝑ in præiudicium certæ persone appellari posse. l. prima. §. solent. ff. quando appel. sit. l. prima, & l. qui grauatos. C. de censib. lib. 1. l. si priuatus. ff. qui & à quibus. l. si constat. ff. de appel. per quæ iura ira tradit Bart. in d. l. omnes populi. num. 53. ver. aut statutum. & in l. fina. nume. 3. ver. sed si fieret. ff. de appel. recip. Ang. & Alexã. in l. secunda, ff. quod quisque iur. Caccialup. in d. l. omnes populi. num. 170. Iaf. in l. prima, nume. 3. & ibi Clau. numero octauo. ff. de legib. tradunt omnes scribent. in capitu. cum omnes. de consti. Dec. in capitu. consuluit. il tertio, nume. quarto, de appel. Alexan. consil. 190. nume. decimo quarto, lib. 2. Iaf. consil. 161. in fin. lib. secundo, Bertrand. consil. primo, in septimo dub. num. 25. ver. sic. tamen lib. tertio, parte prima. Rip. lib. primo respõs. capitu. 9. nume. octauo, & cap. 21. num. 4.

7 Et in proprijs terminis à statuto ꝑ prohibente ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem existentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarum, licet appellari posse tradit Rip. lib. j. respon. cap. vndecimo, num. j. & in l. quominus. nume. 131. ff. de flumin. Crauet. de antiq. temp. par. 4. sect. vltima, num. 22. Didac. in reg. possessor. par. 2. §. 4. numero 7. ver. lego vero priorem sententiam. Rolan. consil. 22. nu. 16. 17. & 18. lib. 2.

8 Et prædicta conclusio ꝑ habet locum etiam in constitutione Principis, vt expresse firmat Dec. in d. c. cum omnes. in 2. lect. in 4. not. subdens rationem, quod Princeps ꝑ faciens constitutionem in præiudicium tertij præsumitur circumuentus, & male informatus, cum eius intentio non sit tertio præiudicare. l. 2. §. si quid à Principe. ff. ne quid in loc. publ. c. super eo. de offi. deleg.

10 Et ꝑ à mala informatione Principis appellari potest. l. prima, §. quæsitum. ff. de appel. l. prima, in princ. ff. quando appel. sit. Roman. consil. 521. num. secundo, Soc. consil. 195. lib. secundo, Marfil. in l. vnica, numero 139. post med. ver. item non appellatur. C. eo. Rip. in c. primo, numero decimo quarto, de rescrip. Dec. in capitu. intima. sti. colum. vltima, ver. sic. tertius actus. de appel. Grammat. alios citans decif. 35. nu. 3.

Vnde statutum, de quo agitur, etiam si esset Leonis decimi Principis supremi, cum ꝑ tamen sit factum in damnum, & præiudicium singularium personarum molendina extra ciuitatem habentium, sequitur, vt appellationem admittat ratione præsumptionis male informationis Principis, & ꝑ per consequens effectus, & executio dicti statuti suspendatur, vt per Bar. in d. l. omnes populi. numero quinquagesimo tertio, cum alijs supra relatis.

Et licet pto parte Dñorum de S. Petro ab huiusmodi 13 statuto nunquam fuerit appellatum, tamē fatis est, eos in tempore contradixisse.

A statuto enim condito in præiudicium certæ personæ non requiritur appellatio, sed sufficit contradictio. ita post Vincent. tradit Ioan. And. in d.c. cum omnes. colum. 2. prope fi. versic. nec est neceffe, & ibi Imol. numero decimonono, Abb. num. 2. in 5. not. Felyn. sub num. j. Dec. sub nume. 5. & late Mant. nume. vigesimosecundo, hoc idem post Dyn. voluit Barto. in l. fina. numero tertio, 14 circa med. ff. de appel. recip. dicens, statutum factum in præiudicium certæ personæ non nocere illi si contradicatur, & sequitur Caccialup. in d.l. omnes populi. numero 170. ver. veruntamen. Barbat. d. capit. cum omnes. nume. 34. in fi.

Et aduersus præmissa non videntur obstare duo, quæ vnus ex Dominis considerabat, quorum alterum erat, quod 15 supradicta conclusio, f quod à statuto edito in præiudicium particularis personæ potest appellari, intelligitur de particulari persona in vno indiuiduo, secundum Felyn. in d. cap. cum omnes. nume. 5. versic. & dum dixi, & in vna persona tantum loquitur. Abb. in ca. consuluit, il 3. nu. 4. ver. si vero statutum. & ibi Dec. nu. 5. ver. sed quando. de appella.

Quia pro responsione potest dici, illos loqui de vno 16 indiuiduo, siue f de vna persona tantum, non taxatiuè, sed exemplificatiuè, tum quia æqualiter in pluribus certis personis, siue in vna tantum militat vtraque ratio reddita per Abb. in d. cap. consuluit. sub nume. quarto, quod scilicet statutum debet esse generale. l. prima, & secunda. ff. de legi. capitu. erit autem lex. 4. dist. 1. & 17 statutum f respiciens præiudicium alicuius tantum dicitur potius præceptum quoddam, quàm lex, à quo præcepto potest appellari, iuxta capitu. peruenit. & ibi Doct. de appella.

Tum f etiam quia plures Doct. firmantes supradictam 18 conclusionem loquuntur in numero plurali, vt Ias. in l. j. numero sexto, in fi. & ibi Claud. numero tertio, ff. de legibus. Bero in d.c. cum omnes. nu. 23. ibi, contra vnum, vel plures. Roland. conf. 99. nu. 1. lib. 2.

Tum f et tertio, quia plerique Doct. exemplificant prædictam conclusionem in vno quarterio ciuitatis, vt per Ange. in d. l. prima, num. secundo, in fine, & ibi Ias. numero secundo, & Claud. num. 3. ff. de legibus. Bertran. conf. primo, nume. 2. lib. 3. parte prima, Roland. d. confilio 99. num. 12.

Et in proprijs terminis nostris, vt licita sit appellatio 20 à statuto f cogente homines accedere ad molendina ciuitatis, tanquam facta in præiudicium particularis personæ, hoc est dominorum molendinorum, extra ciuitatem existentium, voluerunt Rip. Crauer. & Roland. in locis supra citatis.

Alterum verò, quod ab eodem Domino obijciebatur, erat, quod prædicta conclusio, quæ habet, posse appellari à statuto continente præiudicium priuatæ personæ, f limitatur non habere locum, quando statutum esset factum ex aliqua iusta, & rationabili causa, vt per Bal. in l. prima, in princ. versic. sed quid. & ibi Fulgol. sub nume. primo, versic. item si. Ias. nume. octauo, versic. limita tamen. Et Claud. nu. 4. 10. & 11. ff. de legib. But. in d.c. cum omnes. sub num. 2. 1. & ibi Imol. sub num. 20. & late Felyn. alios citans. num. secundo, Angel. conf. 61. sub num. 3. Curt. iun. conf. 129. numero 11. Bero. ad rubric. extra de confit. num. trigesimo octauo, Dec. in d. cap. consuluit. nu. 5. versic. secundo conclusio prædicta. Ferdinand. Loaz. in l. filius familias. §. Diui. nu. 146. ff. de leg. j. Rolā. conf. 99. nu. 40. 41. & 42. lib. 2.

Et in casu nostro videtur subesse iusta, & rationabilis causa, cum statutum, de quo agitur, vt in eo legitur, conditum sit pro vtilitate cameræ ciuitatis Bononiæ, & sic pro vtilitate publica, & vt obuietur fraudibus.

Vnde intrat decif. Bal. conf. 410. lib. 5. dicentis, statutum cogens homines ire ad molendinum in molendinis ciuitatis, valere tanquam factum ob publicam vtilitatem, si redditus inde proueniens inseruit publicis necessitatibus. quam decif. sequitur Iacob. de sancto Georg. in tracta. feudorum, in verbo, & cum molendinis. nume. 3. in fi. Crauer. de antiq. temp. par. 4. sect. vltima, num. 3. & 4. & Rolan. d. conf. 99. nume. 4. & hoc idem voluit Bald. 23 dicens, statutum huiusmodi fieri f ob publicam vtilitatem, & ad tollendas fraudes, inter conf. Anch. conf. 11. num. secundo, versic. sed optima ratio, & nu. 3. & 5. versic. in casu autem meo. & cum Bal. in eadem causa consulentes eandem rationem obuiandi fraudibus, considerarunt Petr. de Anch. Gasp. de Calder. & Laur. de Pinu. inter conf. fil. Ioan. de Calder. titu. de confitut. conf. 21. ante nume. secundum, versic. sed optima ratio. & Bal. d. confilio vndecimo, sequitur Ias. conf. 236. col. 3. post princ. ver. similiter. Curt. iun. conf. 147. nume. decimonono, Dec. conf. 269. nume. 9. conf. 127. nume. 13. post med. versic. confirmatur hoc. & conf. 203. num. quinto, in fi. & late Crauer. d. sect. vltima, num. 8. versic. sed contrarium, vsque ad num. 22.

Ceterum hoc secundum obiectum potest euitari considerando, rationes expressas in statuto, de quo agitur, 24 fuisse f potius coloratas, quàm veras, vt concludendo contra Bal. & alios supra relatos in eademmet causa bene deducunt Gaspar de Calder. sibi contrarius confilio 12. nu. 4. & Colleg. Bonon. conf. 13. post med. versic. nec obstant. inter conf. Anchar. quæ duo conf. referunt, & sequuntur Alex. conf. 211. ad fi. lib. 2. Soc. conf. 272. sub nume. 8. lib. 2. Rip. lib. j. respon. c. 11. nu. 4. Fel. in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. sub nu. 104. de const. & alij infra allegandi. Et f non videtur dubitandū, quin hæc posterior opinio sit magis communis, quia vltra Gasp. & Colleg. Bonon. pro hac opinione in eadem causa consuluit Anchar. sibi contrarius conf. 155. qui Anchar. eandem sequitur sententiam in rep. c. j. q. 1. ver. ego quero in quaestione, extra de const. & cum hac opinione pertranseunt Abb. in d.c. ecclesia sanctæ Mariæ. in rep. nu. 3. 1. & ibi Felyn. nume. 104. Alex. d. conf. 111. nu. 10. lib. 2. Caccialup. in d.l. omnes populi. nu. 94. ver. fuit et de facto. Soc. d. conf. 272. nu. 8. versic. & ita in terminis lib. 2. Ias. in l. ciuitas. nu. 10. ver. pro isto vltimo. ff. si cer. pet. & in l. quominus. nume. 155. & seq. vbi de magis communi. ff. de flumin. Rip. d.c. 11. nu. 4. Boer. decif. 125. sub nu. 4. vbi etiam de communi. Ias. conf. 161. col. vlt. versic. circa aliam dubitationem. Claud. in l. j. nu. 8. prope fi. ff. de legib. Roland. conf. 22. nu. 19. li. 2. Didac. in reg. possessor par. 2. §. 4. nu. 8.

Præterea Bal. confilio vndecimo, & alij cum eo consulentes loquuntur in statuto longe diuerso à nostro, vt recte considerat Didac. d. §. 4. nume. 9. circa med. versic. hinc 26 denique infero. Immo in statuto Bal. assignabatur f ratio, ne in ciuitate, & districtu caristia generetur, vt inq. Anchar. d. conf. 155. nu. 10.

Quantum vero ad opi. Bal. d. conf. 410. lib. 5. illam expresse reprobat Boer. d. decifio. 125. nume. 5. post med. ver. vnde concludo. & Didac. d. §. 4. nume. 7. ver. ego vero priorem sententiam.

Vnde ex præmissis latis apparet, rationem publicæ vtilitatis, & euitandi fraudes esse satis controuersam, & non posse in ea solidam vim fieri, licet hæc disputatio 27 sit referuanda in petitorio. Et in terminis nostris f non intrare limitationem prædictam, & propter vtilitatem publicam

publicam possit fieri statutum in præiudicium certarum personarum, clare ostendit Crauer. dicta sect. vltima, numero 25.

Et vltra præmissa placuit Dominis ad fauorem Dominorum de sancto Petro potestas illos manutenendi data in commissione.

Et f vnus ex Dominis addebat etiam, quod interim donec disputatur, an statutum, de quo agitur, sit exequendum vel ne, non debent Domini de sancto Petro sua possessione priuari, vt videmus in simili in iudicio spoliatorum, vt per Paleot. decif. 87. incip. Spoletan. parochialis. Et tantò magis, quod adhuc est in controuersia, an dictum statutum sit lex, & idcirco donec de hoc non constat, non est exequendum, nec isti de sancto Petro sua possessione priuandi. Et facit in 30 simili id, quod dicitur, quod stante f statuto disponente, contra instrumentum publicum non posse opponi nisi exceptionem falsitatis, quietationis, & solutionis, potest tamen opponi exceptio, quod illud non est instrumentum publicum, vt per Bart. in l. j. §. & parui, num. 3. ff. quod vi aut clam.

CANTVCCII

Romanensis curiæ de Sabellis. Veneris, 10. Maij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Pactum in instrumento venditionis appositum, vt certa pecunia non sit soluenda venditori, sed remanere debeat in depositum penes emptorem quousque secundus fideiussor accederet, an censeatur appositum in fauorem emptoris tantum, an etiam in fauorem primi fideiussoris, qui accedente secundo est liberatus? Quod in fauorem vtriusque, num. 4. & 7. Immo magis concernit fauorem fideiussoris quàm emptoris, num. 8.
- 2 Favor alicuius consideratur principaliter, non secundario.
- 3 Dispositio illa dicitur fauorabilis, quando principalis intentio disponentis est fauor.
- 5 Actus vnus & idem si geritur à pluribus personis respectu diuersorum finium, dicitur à qualibet persona actus ille principaliter fieri respectu finis per eum intellecti.
- 6 Emptor principaliter intendit habere rem, venditor autem precium.
- 9 Exceptio solutionis, seu compensationis competens principali, competit etiam fideiussori.
- 10 Causa ad eum dicitur principaliter pertinere, cuius magis interest.

DECISIO LI

Inter alia pacta contenta in instrumento venditionis curiæ de Sabellis, aderat & illud, quod si infra tempus quatuor mensium D. Franciscus Vrsinus nõ acceperit, scuta 30. menstrua non sint soluenda D. Hostilio, sed remanere debeant in suspenso in depositum penes emptores vsque ad diem, quo facta fuerit accessio dicti D. Francisci: quod quidem pactum D. Iulius Monaldensis filius & donatarius D. Nicolai Monaldensis vnus ex emptoribus dictæ curiæ prætendebat fuisse appositum solum ad fauorem emptorum, non autem Domini Abbatis: & propterea hodie non licere eidem Domino Abbati excipere, quod cũ dicta scuta 30. menstrua

non fuerint depositata penes emptores, ipse non teneatur vigore suæ accessionis. Et sic D. Iulius prætendebat, mandatum contra d. D. Abbatem ab A. C. relaxatum exequendum esse, sed D. Abbas in præmissis omnibus prætendebat contrarium.

Ideo die Veneris, 10. Maij, 1577. proposui dubium, stante instrumento venditionis curiæ, decif. coram me facta die 13. Iunij, 1576. mandato relaxato contra Dominum Abbatem ab A. C. & commissione cum clausula, si quid exequendum, in primis & ante omnia exequatur: An pactum, f quod scuta 30. menstrua deberent remanere in suspenso penes emptores in depositum, quousque Illust. D. Franciscus Vrsinus accederet, fuerit appositum etiam ad fauorē R. D. Abbatis ita, quod modo D. Abbas possit excipere de dictis pecunijs, & mandatum contra eum relaxatum ab Auditore Camere non sit exequendum.

Quod quidem dubium affirmatiuè pro D. Abbate resolutum fuit: licet enim id dicatur ordinari f fauore alicuius, quod sit eius fauore principaliter, non secundario, vt inquit Bal. in l. j. num. 5. C. de lega. per l. rogasti. ibi, & maxime. ff. si cer. petat. & Bald. refert & sequitur Corn. in d. l. j. num. 1. versic. & scias.

Et f facit illud, quod dispositio tunc dicitur fauorabilis, quando principalis intentio disponentis est fauor. Bart. in l. qui exceptionem, num. 2. Castren. num. 3. & 4. Ias. num. primo. ff. de cond. indeb. cum alijs copiosè allegatis coram R. D. meo Aldobrandino in illa Pharen. pensionis. & in illa Lucan. decanatus.

Nihilominus pactum, f de quo agitur, non minus principaliter respicit fauorem D. Abbatis quàm fauorem emptorum, ex trad. per Bart. in l. ambitiosa, nu. 19. circa med. versic. item ex hoc sequitur. ff. de decret. ab ord. facien. & in l. vnica, num. 5. ante medium, versic. dicunt duo principales. C. de nou. cod. facien. videlicet, quod si vnus f & idem actus geritur à pluribus personis respectu diuersorum finium, dicitur à qualibet persona actus ille principaliter fieri respectu finis per eum intellecti: exempli gratia, emptor & venditor faciunt vnum & eundem contractum emptionis, & venditionis, & diuersos habent fines, nam f emptor principaliter intendit habere rem, venditor principaliter intendit habere precium. l. j. ff. de contrah. empr. & l. j. ff. de rer. permut. & sic ad vtrumque finem rei & precij contemplatio coæqualis habetur. secundum Bal. vbi supra.

Ita in proposito dicendum est, illum actum deponendi f scuta 30. menstrua penes emptores fieri in vtilitatem, & commodum plurium personarum, nempe emptorum, & Abbatis, respectu tamē diuersorum finium. Nam quoad emptores depositum fit, vt sit eis magis cautum per retentionem in depositum illorum scutorum 30. mensurorum.

Quo verò ad Abbatem depositum fit principaliter, vt D. Hostilius venditor tanquam indigens illis scutis 30. mensuris penes emptores depositis, citius daret in fideiussorem Dominum Franciscum Vrsinum, ex cuius accessione extinguebatur accessio D. Abbatis. Immo alij qui fex Dominis dixerunt, pactum, de quo agitur, si rectè res consideretur, magis concernere fauorem D. Abbatis quàm emptorum, quia emptoribus erat iam satis cautum per accessionem D. Abbatis: & ideo non erat eis necessaria cautio per retentionem scutorum 30. mensurorum in deposito, sed ex deposito prædicto D. Abbas magnum sentiebat commodum, & valde sibi prospiciebat.

Nam aut D. Hostilius volebat recipere pecunias depositas,

positas, & tunc tenebatur dare D. Franciscum in fideiustorem, ex cuius fideiustione liberatio Abbatis oriebatur. Aut D. Hostilius volebat pecunias in depositum retinere, & tunc D. Abbati ꝑ competebat exceptio solutionis, seu compensationis competens D. Hostilio suo principali, vt per Doct. in c. cum inter. & præcipue Paris. num. 48. & 49. de except. idem Paris. conf. 121. num. 5. cum pluribus seq. & num. 10. testatur de communi, lib. j. Vnde cum magis interesset D. Abbatis quàm emptorū scuta 30. menstrua penes ipsius emptores deponi, sequitur, depositum ad eum principaliter pertinere, cum cau-
sa ꝑ ad eum dicatur principaliter pertinere, cuius magis interest. Bal. per illum tex. in l. principaliter, la secon- da. C. de liber. cau.

CANTVCCII.

Racaten. parochialis. Luna, 20. Maij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Ecclesia parochialis vt dicatur, quatuor concurrere de- bent. & num. 20.
- 2 Potestas ligandi, & soluendi non cadit nisi in sacerdotem.
- 3 Potestas fori contentiosi reddit beneficium curatum.
- 4 Beneficium curatum proprie dicitur illud, quod habet po- testatem fori penitentialis.
- 5 Cura animarum proprie & improprie consideratur.
- 6 Cura improprie dicitur potestas fori contentiosi, quæ ver- satur circa exercitium iurisdictionis spiritualis. cum num. seq.
- 8 Curam fori contentiosi possunt habere Archidiaconi & alij inferiores Prælati.
- 9 Cura proprie dicitur potestas ligandi & soluendi in foro penitentiali, cuius nemo est capax, nisi sacerdos.
- 10 Sacerdos is tantum habere dicitur curam animarum, qui necessitate astringitur ecclesiastica administrare sacra- menta.
- 11 Cura fori penitentialis requirit sacerdotium: alias saltem non promotus infra annum priuatur beneficio: secus au- tem in cura fori contentiosi. cum num. seq.
- 13 Archidiaconus habet curam animarum in foro conten- tioso.
- 14 Parochia quid sit, & quare sic dicatur.
- 15 Rector ecclesiæ parochialis dicitur populum regere.
- 16 Curatus vt dicatur, debet exercere curam nomine suo, & non nomine alieno.
Item quod tanquam rector suo nomine singulariter, & nõ cum alijs ad regimen parochialis ecclesiæ admittatur. num. 17.
- 18 Curati plures non possunt esse in vna ecclesia, licet faciât ea, quæ ad curam animarum spectant, sed vnus tantum debet esse curatus. cum num. seq.
- 19 Sacerdos vnus, sponsus, & rector, qui curam habeat, de- bet esse in vna ecclesia.
- 20 Ecclesia an dicatur parochialis vel ne, ex quibus actibus probetur. cum num. 21. 22. & 23.
- 23 Benedictio domorum die Iouis sancti ex consuetudine non, nisi ad parochum, pertinet.
- 24 Presbyter parochialis potest in suum adiutorium alium presbyterum, vel religiosum ad tempus etiam sine licen- tia superioris assumere, summodo sibi constet de sufficien- tia assumpti. cum num. seq.
- 26 Ecclesia vt dicatur parochialis, sufficit eam habere curam fori penitentialis, & distinctionem limitum, licet quo- ad personam eam obtinentis non constet, an sit, vel se- gesserit vti curatus vel ne.

- 27 Sepultura vel actus sepeliendi non arguit ecclesiam cura- tam. & num. 32.
- 28 Cura non colligitur ex actu baptizandi.
- 29 Baptisma potest exerceri etiam à laico seruata debita for- ma cum intentione baptizandi.
- 30 Laicus & mulier sunt incapaces cura tam fori peniten- tialis quàm iudicialis.
- 31 Ecclesia parochialis non constituitur ex enumeratis à Rom. conf. 356. qui loquitur contra omnes Doct. immo loquitur in iuribus parochialibus. cum num. 36.
- 33 Decimarum & oblationum perceptio non efficit ecclesiam curatam. & num. seq.
- 35 Ecclesia parochialis, & ea, in quibus ins parochiale consti- tit, longe differunt.
- 36 Rom. conf. 356. loquitur in iuribus parochialibus, non au- tem in ecclesia parochiali.
- 37 Ecclesia omnis parochialis dicitur curata, sed non omne beneficium curatum dicitur parochialis.
- 38 Ecclesia parochialis eo ipso quod est parochialis, dicitur curata.
- 39 Conc. Trid. faciens mentionem de ecclesijs parochialibus, eas nominat sine expressione qualitatis cura.
- 40 Ecclesia vt censetur parochialis, requiritur auctoritas superioris constituentis eam parochialem.
- 41 Auctoritas superioris constituentis ecclesiam parochia- lem præsumitur interuenisse.

DECISIO LII.

Conclusum fuit, ecclesiã sancti Michaelis, de qua agitur, nõ esse beneficium simplex, sed parochia- lem curatam, quia in ea concurrunt illa omnia, quæ ad constituendam ecclesiam parochialem, concur- rere debent, quæ ꝑ quidem quatuor sunt, de quibus per Staphil. de liter. grat. tit. de qualit. & stat. benef. §. circa secundam, num. 7. 8. 9. & 10. fol. 127. cum seq. & sequi- tur Sarnen. in reg. de idiomate. q. 11. fol. 126. in litera C, D, E, & F. asserens ita Rotam tenuisse coram eo in vna Virdunen. parochialis, de mense Octobris, 1539.
Primum autem requisitum est potestas fori peniten- tialis, hoc est ꝑ potestas ligandi & soluendi, quæ non ca- dit nisi in sacerdotem. c. in nouo. 2. distinct. c. omnis, de penit. & remiss.
Et licet etiam ꝑ potestas fori contentiosi seu iudicia- lis beneficium reddat curatum, vt per Innoc. in c. dudum, il secundo, nu. 11. versic. nam modus agendi. & ibi Abb. num. 7. in fi. de elect. latè Capra reg. 90. num. 12. Dec. in cap. ad aures, num. 6. de rescript. cum simil. nihilominus strictè ꝑ & proprie beneficium curatū dicitur illud, quod habet potestatem fori penitentialis.
Cura enim animarum dupliciter consideratur, largè ꝑ & strictè, siue proprie, vel improprie. secundum Innoc. in c. cum satis, num. 2. & ibi Butr. num. 8. & Abb. num. 2. versic. circa primum, de offic. Archid. Card. conf. 48. nu- me. primo. & Sarn. d. fol. 126. in litera E, versic. & ideo. & hoc idem latius voluit Abb. in d. dudum, il secundo, num. 7. in 9. not. de elect. & in c. de multa, num. 24. vers. quoad primum, de præben. Ferrer. conf. 255. num. 1. & Capra d. reg. 90. num. 12.
Largè siue improprie ꝑ cura dicitur potestas fori con- tentiosi siue iudicialis, quæ versatur circa exercitium iu- risdictionis ꝑ spiritualis, prout est suspendere, excommu- nicare, absolueret, visitare, & alia huiusmodi, quæ ad cor- rectionem morum spectant. c. dudum ecclesia, de elect. & hanc ꝑ curam possunt habere Archidiaconi, & alij in- feriores Prælati. cap. j. de offic. Archid. Doct. in c. cum cõ- tingat, de toto compet.

Strictè

- 9 Strictè ꝑ verò siue proprie cura dicitur potestas ligandi & soluendi in foro penitentiali, cuius nemo est ca- pax, nisi sit sacerdos. d. c. in nouo. 2. distinct. & d. c. om- nis, de penit. & remiss.
Non tamen omnis sacerdos hanc curam habere dici- tur, sed is tantum, qui ꝑ necessitate astringitur ecclesia- stica administrare sacramenta, & fideles, quibus admini- strat, ad eum accedere coguntur, vt per glof. in clem- dudum, in verbo, impediunt, de sepult. quam vltra Pau. & Zenzelli. sequitur ibi Imo. num. 32. Abb. num. 24. & Anchar. num. 20. idem Abb. in d. dudum, il secundo, num. 7. in 9. not. & in d. c. de multa, num. 24. versic. sed adde. Dec. in d. c. ad aures, num. 6. versic. & curatum. Fer- ret. d. conf. 255. num. 1. Rebuff. de nominat. q. 16. nu. 10. Staphil. vbi supra, fol. 128. num. 8. Sarnen. d. quæst. 10. fol. 126. in litera C. & tantò magis in casu nostro debet
11 intelligi cura fori penitentialis, quia ꝑ agitur ad effe- ctum priuationis beneficij ob non promotionem ad sa- cerdotium infra annum, iuxta c. licet canon. de electio. lib. 6. quo casu necessario requiritur cura fori peniten- tialis, nec sufficit cura fori iudicialis siue contentiosi,
12 quia ꝑ talis cura non requirit sacerdotium, vt not. Card. d. clem. j. q. 20. & ibi Vital. q. 12. num. 61. de offic. vicar. Mil. in rept. in verbo, curatum beneficium obtinens. ad fin. & probatur secundum eos, exemplo Archidiacono,
13 ni, qui habet ꝑ curam animarum in foro contentioso. cap. j. de offic. Archid. & tamen in Archidiacono non re- quiritur sacerdotium, sed sufficit Diaconatus. c. cum in cunctis. §. inferiora, de electio.
14 Secundum requisitum est certa parochia, hoc est ꝑ lo- culis certis finibus constitutus, in quo populus alicui ec- clesiæ deputatus degit: dicitur enim parochia quasi par- titio curæ. c. ecclesijs. 14. q. j.
15 Nam rector ꝑ talis ecclesiæ dicitur populum regere, cap. primo, de capel. monac. vt de his per Roman. con- sil. 356. num. primo, & secundo. Doct. omnes, in rub. de paroch. Archid. & Ioan. And. in c. licet canon, in princ. in verbo, parochia, & ibi Gemjn. q. 2. & Butr. sub num. 3. de electio. lib. 6. Staphil. de liter. grat. tit. de var. mod. vacat. §. quartus principalis, numero 3. latè Rebuff. super con- cord. tit. de collatio. §. statuimus, il secundo, in verbo, parochialis.
Tertium requisitum est, vt obtinens ecclesiam paro- chialem, ad hoc vt dicatur ꝑ curatus, exerceat curam no- mine suo & non alieno, vt in c. extirpandæ. §. qui vero. & ibi Doct. de præben. Archid. in clem. j. num. 4. versic. in non annexis, de offic. vicar. Mil. in rept. in verbo, eccle- sia parochialis quæ dicatur. Staphil. d. fol. 128. num. 9. Sarn. fol. 126. in litera C. versic. requiritur etiam. Rebuff. in sua prax. benefic. titulo de non promot. intra annum, numero 36.
Quartum & vltimum requisitum est, vt parochialem
17 ꝑ habens dicatur curatus, quod tanquam rector suo no- mine singulariter, & nõ cum alijs ad regimen parochia- lis ecclesiæ assumatur, ita vt si illi duo vel plures præfi- ciantur, qui confessiones audiant, baptizent, & alia ad
18 curam spectantia faciant, non ꝑ tamen dicuntur cura- ti, quia quemadmodum vna sponsa non potest duos vel plures sponsos habere. cap. primo, de sponsa duor. sic
19 nec ꝑ ecclesia duos vel plures curatos. c. cum non igno- res, de præben. & in vna ecclesia vnus debet esse sacer- dos, sponsus, & rector, qui curam habeat. cap. in apibus. 7. q. j. & melius, c. sicut vna. 21. q. 2. ibi, sed vno tantum- modo habeat sacerdotem, qui eam castè & sincerè re- gat, vt latè per Oldrad. conf. 67. Staphil. d. fol. 128. nume- ro 10. versic. requiritur, & num. seq. Sarnen. d. fol. 126. in litera, D. Felya. in c. in ratione. in 10. corol. prope fin.

versic. scias etiam, de rescript. latè Rebuff. in d. tit. de non promot. intra annum, num. 63. cum alijs seq.
Quod autem in ecclesia, de qua agitur, hæc quatuor requisita simul concurrant, deducitur.
Nam quoad primum, de potestate fori penitencia-
20 lis, illud ꝑ patet ex confessionum auditione tempore Pascharis, quam probant testes Horatij. quartus, iuxta quintum, & vltimus, iuxta quintum & octauum.
Item ex administratione sacramenti Eucharistiæ eo-
21 dem ꝑ tempore Paschali, quam probant testes curie epi- scopalis, videlicet, primus super secundo & super quar- to, & iuxta septimum, tertius super primo & super quar- to, & iuxta quartum, quintus super secundo & super quar- to, sextus super primo & secundo, & testes Horatij quar- tus iuxta quintum, & vltimus iuxta quintum & octa-
22 uum. Item ex ꝑ administratione sacramenti extremæ vnctionis, quam probant testes dictæ curie, quintus iux- ta tertium, in fine, sextus super primo & quarto. Item ex benedictione domorum cum aqua benedicta die Iouis sancti, de qua deponunt testes dictæ curie, videlicet, pri- mus super secundo, & iuxta septimum, tertius super se- cundo, iuxta septimum, quintus super secundo, sextus su-
23 per primo, & iuxta septimum, quæ ꝑ quidem benedi- ctio ex consuetudine non, nisi ad parochum, pertinet.
De secundo requisito distinctionis limitum constat per testes dictæ curie, videlicet, secundum, tertium, quar- tum, quintum, & sextum, omnes super tertio.
Quoad tertium requisitū exercitij curæ nomine pro- prio non alieno, illud per testes satis probatur, excepto tempore Pascharis, quo fratres Dominicani, & alij pre- sbyteri à rectoribus in eorum auxilium assumpti audie- bant confessiones, & administrabant sacramentum Eu-
24 charistiæ: quod quidem nihil obstat, cum ꝑ de iure presbyter parochialis possit in suum adiutorium alium presbyterum, vel religiosum ad tempus etiam sine licen- tia superioris assumere, vt puta tempore quadragesimæ pro audiendis confessionibus, vel pro administranda Eu-
25 charistiæ die Pascharis, vel pro missis celebrandis, dum ta- men sibi constet de sufficientia assumpti, vt post Laud. tradit Card. in clem. prima, in princ. quæst. vigesima pri- ma, de priuil. Dominic. in c. perlectis. ad fi. 25. distinctio. Ioan. And. in ca. cum ex eo. num. 3. de elect. lib. 6. idem Card. in clem. prima, q. decima quinta, & ibi Imo. nume- ro 8. in fi. & nume. 9. Ancharan. nume. 4. ver. sed hic quæ- ritur. & Vital. num. 62. cum seq. de offi. vicar. Abb. in ca- pitu. extirpandæ. §. qui vero. nume. 2. versic. hoc intelli- ge. de præben.
Quoad quartum, & vltimum requisitum nulla est in- ter partes controuersia, quin rectores suo nomine singu- lariter, & non cum alijs ad regimen parochialis, de qua agitur, assumpti fuerint.
Accedit, quod etiam si hæc duo posteriora requisita
26 in casu nostro deficerent, tamen, ꝑ ex quo respiciunt per- sonam obtinentis Ecclesiam, an sit curatus, vel ne, idcir- co Ecclesia non desineret esse parochialis curata, cum satis sit eam habere, & curam fori penitentialis, & distin- ctionem limitum.
Præterea præmissa secundum Dominos confirmantur ex prouisione Episcopi Riccabellæ, ex visitatione Episco- pi Melchionis, ex præsentatione facta ab Horatio, & eius fratre, & ex confessione eiusdem Horatij, quæ non fuit sublata per reuocationem, ex qua de errore non con- stat, immo potius de contrario.
Non ob exemplo deducta.
Et in primis, quod in ecclesia, de qua agitur, non ad- sunt sepultura, nec ibi mortui sepelluntur.
27 Quia ꝑ sepultura siue actus sepeliendi non arguit Ec- clesiam

eleſiam curatam, cum ſine cura poſſit Eccleſia habere ce- miterium ex conſuetudine, vel ex conceſſione Epifcopi. Federic. de Sen. conſil. 135. num. ſecundo, Staphil. dicto folio 127. numero quarto. Sarnen. dicto folio 126. in litera E, Gambar. de offic. & poteſt. leg. de later. fol. 148. num. decimo octauo, Hoſtien. in cap. quia nonnulli. col. penul. verſic. quid ſi aliquis. & ibi Ioan. And. pariter col. pe. eo. ver. quid ſi aliquis. Butr. num. decimo, Card. quaſt. vndecima, de cleric. non reſident.

Secundò non obſt. quòd in Eccleſia ſancti Michaelis, 28 de qua agitur, deficiat fons baptiſmalis, quia ꝑ ex actu baptizandi no colligitur cura, cum baptiſma poſſit exer- ceri etiam à laico. c. ad limina. 30. q. j. & valet omni ca- 29 lu, dummodo fiat forma debita, cum ꝑ intentione ba- ptizandi, & ſic actus baptizandi non ſpectat ad curam, neque poenitentialem, neque iudicialem, cuius quidem 30 laicus, ſicut ꝑ & mulier eſt incapax. c. omnis, & c. noua quædam, de poenit. & remiſſ. c. dilecta, de maior. & obe- dien. c. bene quidem. 90. diſtinct. ita poſt Pau. concludit Card. in clem. j. de baptiſm. q. 4. num. 7. & Imo. num. 6. Anchar. in ſecundo not. circa med. & Vital. nu. 66. & 67. Hoſt. Ioan. And. Butr. & Card. in d. cap. quia nonnulli, in locis ſupra citatis. Feder. de Sen. conſ. 80. num. 3. & conſil. 135. in fine. Mil. in repert. in verbo, curatum non di- citur. Dec. in d. c. ad aures, ante num. 7. de reſcript. Staph. d. fol. 127. num. 5. Sarn. d. fol. 126. in litera E, verſic. nec etiam. Gambar. vbi ſupra, num. 19.

Tertiò non obſt. conſ. Roman. 356. num. 1. 2. 3. & 4. quem ſequitur Rebuff. de nominat. q. 16. num. 10. Quia 31 ꝑ quatenus Rom. ſub num. 4. dicit, eccleſiam parochia- lem curatam colligi ex probatione plurium, nempe, vt parochiani diebus feſtiuis miſſam in eccleſia parochia- li audiant, vt ſacramenta eccleſiaſtica ibi percipiant, ac etiam ibi ſepellantur, vt ſoluantur decimæ perſonales, & ſiant oblationes, vt ſacramentum Baptiſmatis mini- ſtretur, vtique Rom. loquitur contra communes Doct. 32 traditiones, quia ꝑ quoad ſepulturam, & baptiſma, cu- ra ex illis non inferitur, vt ſupra deductum eſt. 33 Quo verò ad decimas & oblationes, illarum ꝑ perce- ptio non efficit eccleſiam curatam, vt per Hoſtien. Ioan. And. Card. & Butr. in d. c. quia nonnulli. in locis ſupra ci- tatis. Et licet Hoſtien. quem ceteri ſequuntur, moueat quaſtionem de rectore nullos habente parochianos, 34 quia ꝑ omnes mortui ſunt, tamen in ſine quaſtionis concludit generaliter propter perceptionem decima- rum, oblationum, primitiarum, & aliarum rerum, de quibus ibi, non dici eccleſiam habere curam. Et ſic patet, Roman. dicto conſil. 356. numero 4. non bene re- ſpondere ad not. per Hoſtien. in dicto capitulo, quia nonnulli.

Præterea enumerata per Roman. quibus probatis, inquit colligi eccleſiam parochialem, atque curatam, no ſunt ea quæ neceſſario requiruntur pro conſtituenda eccleſia parochiali curata, ſed ſunt ea, in quibus ius pa- 35 rochiale conſiſtit, inter ꝑ quæ duo longa eſt differenti- nam actus baptizandi, & ſepellendi, item perceptio decimarum, oblationum, & primitiarum, vt ſupra dictum eſt, non denotant curam, & tamen ſunt iura parochialia. 36 Quòd autem ꝑ enumerata per Roman. ſint iura paro- chialia, ex eo oſtenditur, quòd Rom. allegat Ioan. And. in rub. de paroch. vbi poſt Innoc. & Hoſtien. inquit, ius parochiale conſiſtere in quibusdam ibi enumeratis, que ſunt illa eadem quæ recenſet Rom. d. conſ. 356. num. 3. & idem voluerunt Card. Butr. Abb. & alij in dicta rub. de paroch. Hoſtien. & Goſted. in eorum ſummis, tit. de paroch. poſt princ. & ſum. Ang. & ſum. Tabien. in verbo, parochia.

Quartò non obſt. quòd deducta pro parte Ioan. Ba- ptiſtæ demonſtrant, eccleſiam, de qua agitur, eſſe paro- chialem, non autem parochialem curatam.

37 Quia ꝑ reſponderetur, omnem parochialem eccleſiam dici curatam, licet non omne beneficium curatum di- catur eccleſia parochialis, vt per Ioan. And. & alios in c. ſuper eo, de præben. in 6. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. §. ſtatuiſmus, il ſecundo, in verbo, parochiales. & in form. mand. apoſt. in verbo, parochialis eccleſia. fo- 38 lio 164. Et ꝑ eccleſia parochialis eo ipſo, quòd eſt paro- chialis, dicitur curata, vt tradit Vital. in clem. prima, nu- mero primo, de offic. vicar. & probatur, quia parochialis dicitur à parochia, quæ nil aliud eſt quàm partiti- o curæ, vt ſupra dictum eſt, ergo qualitas parochialis neceſſa- rio implicat curam. Et hinc eſt, ꝑ quòd in iure canonico & in Conc. Trid. paſſim fit mentio ſimpliciter de ec- cleſijs parochialibus abſque expreſſione qualitatis cure.

Quintò & vltimò non obſt. quòd ad hoc, vt eccleſia 40 cenſeatur parochialis, requiritur ꝑ authoritas ſuperio- ris conſtituentis eam parochialem. cap. nullus omnino. 16. q. 7. c. ſicut, de exceſſ. prælat. Ioan. And. Imo. Butr. & alij in c. quia nonnulli, de cler. non reſid. Alex. conſ. 74. nu- mero 2. lib. 4. Rebuff. ſuper concordat. titulo de collatio. §. ſtatuiſmus, il ſecundo, in verbo, parochialis eccleſia, circa medium.

41 Quia ꝑ authoritas ſuperioris in caſu iſto ex curſu tem- poris præſumitur interueniſſe, vt latè per Gabriel. poſt alios, libro primo, de præſumptio. conſuſio. prima, numero nono.

CANTVCCII.

Pampilonen. beneficij de Allo. Veneris, 24. Maij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Obitus ad effectum reſeruationis proueniens ex vacacione beneficij in menſe Apoſtolico, eſt plene & conclu- denter probandus. Fallit, niſi obitus contingat in mari. num. 2.
2 Mors in mari contingens eſt difficilis probationis, quæ etiam per eos, qui non interfuerunt, probari poteſt. cum numero 4.
3 Mors in ſpecie contingens in nauì in mari ſubmerſa diffi- cilis eſt probationis. & num. ſeq.
4 Decifio Rotæ in ſimili caſu de eo qui obiit in nauì ſubmer- ſa, quòd mors probetur per publicam vocem & famam.

DECISIO LIII.

Quamuis ad effectum reſeruationis proueniens ex vacatione beneficij in menſe Apoſtolico, obitus ꝑ ſit plene, & concludenter proban- dus, nec ſufficiat ſemiplena probatio per famam, quia de præiudicio ordinarij agitur, vt per Put. decif. 266. ta- men ſi obitus contigerit in mari, probatio ꝑ per famam ſatis erit: in his enim, quæ difficilis ſunt probationis, ſa- ma ſola plenam facit probationem, vt poſt Butr. in cap. tranſmiſſa, num. 10. verſic. quandoque a deſt, extra qui ſil. ſunt legit. & in c. veniens, il primo, ſub num. 10. de teſtib. tradit Dec. in cap. primo, num. 16. in quinto caſu, de appel. Iaſ. in l. cum ea, num. 6. de tranſact. Menoch. de at- trib. iud. quaſt. 9. caſu 89. num. 88.

At ꝑ mors in mari contingens non videtur poſſe ne- gari, quin ſit difficilis probationis, cum etiam per eos, qui

4 qui ꝑ non interfuerunt, probari poſſit, vt per tex. in l. quo- ties. C. de naufrag. lib. 11. tradit Ang. in l. 2. §. ſi dubite- tur, num. 4. & ibi Imo. num. 12. poſt med. ff. quem ad. te- ſtam. aper. idem Ang. in l. ſiquidem, num. 3. verſic. ſi vero mors. C. ſolutio matrim. Luc. de Pen. in d. l. quoties. prope fin. Boer. decif. 288. col. 3. verſic. & idem ſi agatur de mor- te, & in ꝑ ſpecie mortem in nauì in mari ſubmerſa eue- nientem difficilis eſt probationis, & propterea admitti- leues probationes, quæ aliàs nõ ſufficerent, voluit Corn. conſ. 204. num. 4. lib. 3. per not. per Doct. in d. §. ſi dubi- tetur, & in d. l. ſiquidem.

Ita dixerunt Domini in vna ꝑ Pampilonen. beneficij de Allo, die Veneris, 24. Maij, 1577. coram me, in qua plures teſtes obitum Sanctij vltimi poſſeſſores dicti be- neficij de Allo defuncti de menſe Nouembris in mari, ob naufragium nauis in qua reperiebatur, per publicam vocem, & famam optimè probabant.

CANTVCCII.

Caurien. ſue Nullius iuriſdictionis. Luna, 26. No- uembris. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Eccleſia ſeculares alicui pertinentes ratione aliquorum iu- rium veniunt appellatione eccleſia ex natura & pro- prietate genitui, eorum.
2 Genituius, eorum, quid importet.
3 Eccleſia appellatione de proprietate vocabuli venit etiam ſecularis. Item etiam veniunt eccleſia ſeculares pertinentes ad ali- quem ratione loci, vel exiſtentia illarum in diſtrictu ac dominio alicuius. num. 4.
4 Diſctio, ac, eſt de ſui natura ampliatiua. Et eò magis, vbi eadem repetitur. num. 6.
5 Argumentum de perſonis ad res validum eſt in iure.
6 Argumentum à proportionem quid operetur.
7 Papa in dubio cenſetur potius concedere quàm auferre.
8 Superſtuitas euitanda eſt. & num. ſeq.
9 Monafterio exempto eccleſia regularis. monafterij exem- pra intelligitur.
10 Conceſſum clare in diſpoſitione non requirit aliam peti- tionem.
11 Conceſſio non videtur generalior petitione, quando vir- tualiter quod conceſſum eſt, petiitio continebat.
12 Communicatio priuilegiorum non præſumitur niſi expreſ- ſè probetur.
13 Singula ſingulis referenda ſunt. & num. 18.
14 Clauſula ampliſſima in priuilegijs maximam vim ope- rantur.
15 Clauſula, perinde, quid operetur.
16 Clauſula omnes ita interpretari debent, vt ſingula ſingu- lis referendo, vniuerſaliter intelligi poſſint.
17 Verba generalia etiam in diſpoſitione odioſa ſunt genera- liter intelligenda. Idè, magis, vbi proprietates verborum patitur. num. 20. Immo magis, vbi ſalua ratione recti ſermonis non poſſunt reſtringi. num. 21.
18 Reſtrictio, ſalua ratione reſtricti ſermonis non poteſt fieri in priuilegio, vbi omnes in eo numerati poſſunt eo be- neficio potiri.
19 Singuli nominati in priuilegio debent ſingulis beneficijs & priuilegijs vti, non autem ſinguli certis.
20 Communicatio priuilegiorum debet eſſe talis, vt omnes eadem communicatione vtantur.
21 Singula ſingulis particulariter ſunt referenda, quando ali-

ter non poſſunt ſaluari ſecundum reſtitutionem ſermo- nis: aliàs non. cum num. 27.

- 26 Priuilegia debent eſſe proportionabilia, & compa- tibilitia.
27 Relatio particularis, vt ſingula ſingulis particulariter re- ferantur, non eſt facienda, niſi ex vrgenti cauſa & ne- ceſſitate: aliàs inherendum eſt proprietati verborum.
28 Subſtitutio habens clauſulam, modis præmiſſis, debet re- ferri ad præcedentia referendo ſingula ſingulis.
29 Clauſula, modis præmiſſis, reſertur ad ea ſolum qua legi poſſunt.

DECISIO LIIII.

Concluſum fuit, ſub illis verbis priuilegij Leonis Decimi, ac in diſtrictu eorum & dominio ip- ſius Militiæ conſiſtentibus eccleſijs, venite eccle- 1 ſias ſeculares ꝑ pertinentes ad Militiam ratione aliquo- rum iurium, vt denotat verbum, eorum. gloſ. in cap. de monachis, in verbo, de prouentibus, de præben. & ibi Butr. num. 8. & Abb. num. 5. Lambert. de iure patronat. lib. 2. par. 3. quaſt. 10. artic. primo, num. 2. fol. mihi 247. tex. in cap. primo, de capel. monach. in 6. & ibi gloſ. in verbo, ipſis, & in ꝑ ſpecie de genitui, eorum, Cardin. in clem. prima, verſic. præſentatos, num. 7. quaſt. 8. de exceſſ. prælat. referendo illud verbum, eorum, ad magi- ſtrum, priores, præceptores, milites, fratres, & vaſallos Militiæ. 3 Verbum ꝑ autem, eccleſijs, ex proprietate ſermonis comprehendit ſeculares. cap. ex literis, de conſuet. & ibi Card. in tertia opp. Abb. primo not. Imo. num. 5. Barbat. num. 1. t. gloſ. in cap. grandi, in verbo, monafteriorum, de ſupplen. neglig. prælat. & ibi Archid. num. 5. in verbo, eccleſiarum. Domic. colum. 3. num. 12. poſt medium. & Franc. num. 3. 4 Veniunt ꝑ etiam ſub eiſdem verbis eccleſia ſeculares pertinentes ad Militiam ratione loci, ideſt ratione exi- ſtentia illarum in diſtrictu ac dominio Militiæ pro- 5 pter diſtinctionem, ac, quæ ꝑ eſt de ſui natura ampliatiua, vt hic per informantes Militiæ, ita vt ex illa ampliatur conceſſio Leonis etiam ad eccleſias ſeculares conſisten- 6 tes; in diſtrictu & dominio Militiæ: tantò ꝑ magis, quia illa ampliatiua, ac, in tribus locis in eodem priui- legio repetitur ſub eadem verborum conceptione. ad l. Baſiſta. ff. ad Trebel. 7 Aduuat ratio veriſimilitudinis ꝑ & proportionis de perſonis ad res, vt ſicut Papa voluit eximere perſonas ſe- culares Militiæ, nempe vaſallos & ſeruitores, ſic etiam eccleſias ſeculares pertinentes aliquo modo ad Militiã, ac in diſtrictu & dominio eius conſiſtentes. arg. tex. in l. ſufficit. ff. de cond. indeb. cum adductis per Eueratd. in loco à proportionem: quinimò ex eo euidentius appa- ret, quòd Papa voluit concedere priuilegium eccleſijs 8 regularibus ſine diſtinctione loci, ꝑ & vbi libet exiſten- tibus, ſicut conceſſerat ordini Ciſterciensium. Vnde re- ſtrictio eccleſiarum Militiæ ad diſtrictum ipſius Militiæ, de ſecularibus oportet intelligere, non de regulari- bus, ne ꝑ auferre potius quàm concedere videretur Ro- manus Pontifex.

Conſirmabat præmiſſa ratio euitandi multas ſuper- fluitates. ſuperflueret enim illa diſctio, ac, ſæpius repeti- ta, ſi conceſſio fuiſſet facta eccleſijs regularibus conſi- 10 ſtentibus in diſtrictu: nam ꝑ Papa dixiſſet, eorumq; in diſtrictu & dominio ipſius Militiæ conſiſtentibus eccle- ſijs, cum prius dixiſſet, monafterijs, domibus, & alijs lo- cis, ex quibus verbis designabantur regulares eccleſia. Denique verbum, eccleſijs, omnino ſuperflueret, cum monafteria

11 monasteria continerent illas. Nam ꝑ exempto monasterio ecclesia regularis monasterij exempta intelligitur. glof. in cap. j. in verbo, exempto. & ibi Archid. col. . . verfic. loco exempto, de priuileg. in 6. idem Archid. in c. nul. la. 2. q. j. Maria. Soc. in c. recepimus, num. 97. de priuileg. & eò magis sunt euitadæ huiusmodi superfluitates, quia non semel, sed ter sunt repetitæ, & ideo non sine ministerio operandi.

Non obft. quod expresse de ecclesijs non fuerit peti- tum, cum ꝑ clarè in dispositione appareat concessum. c. inter dilectos, verfic. ceterum memorati, de fide instru. men. & ibi Abb. col. 3. verfic. nota bonam limitat. & fa- tis ꝑ virtualiter petiitum fuit in clausula, & aliàs in præmissis oportune prouideri: immo expresse dictum fuit de præceptoribus, aliàs commendarijs nuncupatis.

Neque obft. dum pro parte R. P. Episcopi dicitur, quòd non est facta taliter à Leone Decimo communi- catio ꝑ Militiæ priuilegiorum per Innocentium & alios summos Pontifices concessorum Cisterciensibus, vt mag- nus Magister, & singuli de Militia ac illorum res & bona singulariter singuli possint generaliter & vniuersaliter vt, & potiri omnibus dictis priuilegijs coniunctum alijs Cisterciensibus concessis, sed tantum particulariter & singulariter, prout illis de Cisterciensibus diuisum 15 erat concessum, referendo ꝑ singula singulis iuxta glof. in l. si negocium. C. de neg. gest. cum alijs per Dec. con- sil. 384. num. 6. verfic. non obstant allegata.

Nam dixerunt plures ex Dominis, quòd immò omnia contenta in priuilegijs Cisterciensium tam speciali- bus Honorij, Martini, Sixti, & Innocentij; quam generalibus concessa rebus & personis Cisterciensibus, cen- sentur concessa rebus & personis Militiæ, & alijs nomi- natis in dicto priuilegio, referendo singula singulis cõ- iunctim & vniuersaliter, quatenus sint capaces, & in eis congrua cadat proportio, non autem singulariter, qua- tenus essent concessa personis vel ecclesijs Cisterciensiu.

Nam in dicto priuilegio Leonis aduertit clausula ampli- 16 fima, ex ꝑ quibus clarè apparet, quòd huiusmodi pri- uilegia fuerunt vniuersaliter personis & rebus Militiæ concessa, quia singulis expressis omnia contenta in pri- uilegijs Cisterciensium simul & coniunctim concedun- tur, vt ibi, inhibitione, mandato, susceptione, exemptione, liberatione, subiectione, & decretis in literis prædi- ctis, & c. perinde ac, & c. vt potiri & gaudere libere & li- cite valeant, & non conceditur vnum vel alterum singu- lariter ac diuisum, sed omnia vniuersaliter & coniun- 17 ctim. Quod amplius apparet ex clausula, perinde, ꝑ vbi magistro, prioribus, præceptoribus, & alijs supra nomi- natis expresse dicitur, quòd vt & potiri possint prædi- ctis concessis Cisterciensibus, perinde ac si eisdem su- pra nominatis Militiæ specialiter indulta & concessa fuissent. Si autem illa omnia rebus & personis Militiæ specialiter concessa & indulta fuissent, clarum est, quòd omnia simul singulis concessa intelligerentur. Clausulæ 18 enim huiusmodi tam late patent, vt ꝑ non, nisi simul & coniunctim, singula singulis vniuersaliter referendo, in- telligi possint, & ita in simili casu considerat Corn. con- sil. 268. num. 2. circa med. verfic. confert etiam. & verfic. & in fine subditur, lib. 4. ex reg. l. talis scriptura, de leg. j. & l. j. C. de liber. & posthum. & vbi que Iaf. & c. se- cundo requirit. vbi etiam Dec. de appel. quòd clausula in princip. & in fine posita est generaliter intelligen- da, & ad omnia referenda singula generaliter singu- lis referendo.

His accedit, quòd in quauis dispositione etiam odio- 19 sa ꝑ verba generalia non sunt restringenda, sed genera- liter intelligenda, Ang. in l. fin. col. fin. de constit. Princ.

cum alijs per Dec. conf. 5. in fine, etiam si maior ratio ef- set in vno casu quam in alio. in fraude, in fine. & ibi Bal. de testam. milit. cum alijs per Aym. conf. 92. num. 4.

20 Et ꝑ tantò magis, quatenus (vt hic) verborum proprie- tas id patitur. l. cum lege. vbi Aret. de testam. Calder. cap. primo, de constan. & affin. cum alijs per Aym. conf. 118.

21 nu. 12. Et ꝑ multo magis, vbi salua ratione recti sermo- nis non possunt restringi. l. Plautius, de auro & argen. le- gal. l. Iulius, ad Trebel. plenè Alex. Iaf. & alij in l. si de cer-

22 ta. C. de transact. prout contingit hic: nam ꝑ si magnus Magister, & omnes enumerati in priuilegio Leonis pos- sunt vt & potiri decreto, exemptione, liberatione, & alijs in literis ibi relatis, & singulis priuilegijs hæcenus Cisterciensibus concessis, non potest fieri restrictio sal- ua ratione recti sermonis, vt referantur singula singulis, prout diuisim & particulariter cuique erant Cisterci- 23 ensibus concessa, quia non ꝑ vterentur singuli de Militia singulis priuilegijs Cisterciensibus concessis, vt expresse dicitur in communicatione Leonis, sed singuli vteren- tur certis & particularib. priuilegijs, quòd esset violare nedum proprietatem verborum, sed rationem recti sermonis.

24 Præterea sequeretur absurdum, quòd ꝑ nihil magno Magistro, præceptoribus, & militibus Militiæ fuisset cõ- municatum, cum tales personæ in ordine Cisterciensiu non inueniantur, & tamen illis etiam primo loco voluit Leo concedere, & quidem vniuersaliter, vt ex lectura priuilegij apparet.

Non obft. glof. in d. l. si negocium. C. de neg. gest. cum alijs allegatis.

25 Quoniam ꝑ omnia faciunt pro ista parte: nam (vt ele- ganter inquit Ang. in l. fin. in glof. 3. num. 4. C. de fidei- com.) singula singulis particulariter sunt referenda, quando aliter non possunt saluari secundum rectitudi- nem sermonis, vel sequeretur correctio aut repugnan- tia in eadem dispositione, vel priuilegia non essent pro-

26 portionabilia ꝑ compatibilia, aut ex alia simili causa. & Ang. passim sequitur Dec. conf. 186. col. 2. in fine, verfic. quarto considerandum est, & d. conf. 384. num. 6. verfic. non obstant allegata. aliàs enim non subsistente euiden-

27 tiæ necessitate vel alia vrgente causa, non est faciendæ talis relatio, sed inherendum proprietati verborum, vt supra dictum fuit: & tantò magis in casu isto, in quo ratio recti sermonis (vt dictum est) nos compellit ita in- terpretari.

Non obft. Aym. conf. 98. num. 11. vbi loquitur de sub- stitutione habente clausulam, modis præmissis, in quib. 28 ꝑ debere referri ad præcedentia referendo singula sin- gulis. Quoniam tunc adest ratio necessaria restringendi generalem dispositionem: nam illa verba, in modis præ-

29 missis, sunt adeo restrictiua, vt referantur ꝑ ad ea solum qua legi possunt. Bar. & alij per Rui. conf. 122. nu. 6. verfic. & non obstat, lib. 2. Zanch. in l. hæredes mei. §. cum ita, num. 414. in f. ff. ad Trebel. sed hoc non facit ad casum istum, quia verba sunt vniuersalia, & non restricta.

Non obft. quòd ita intelligendo concessio esset gene- 30 raliior petitione. Quoniam hoc tollitur ex ꝑ facto, vt ibi, & aliàs in præmissis opportune prouideri de benignita- te Apostolica dignauerunt, vt bene per informantes hic.

CANTVCII

In eadem Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Veneris, 11. Ianuarij. 1577.

SVMMA RIVM.

1 Priuilegium exemptionis debet strictè interpretari. Commu-

2 Communicatio & exequatio priuilegiorum non debet ope- rari ampliationem, vt pius habeat is, cui communican- tur, quam is, cuius priuilegia communicantur.

3 Papa intentio in adæquatione non est plus velle dare mi- quam alteri.

4 Priuilegium de nouo concedi, & per viam adæquationis differunt.

5 Dicitio, perinde, quid importet.

6 Verba indefinita sui naturæ restrictionem recipiunt.

7 Adæquatio quando est facta per verba indefinita, non ve- niunt futura: secus si per verba vniuersalia.

8 Indefinita in priuilegijs respectu concedentis æquipollet vniuersali, secus respectu tertij.

9 Oratio vniuersalis non extenditur vltra id, ad quod extendebatur dispositio, super qua interponitur. & nu- mero sequen.

10 Oratio vniuersalis limitatur à dispositione, super qua in- terponitur.

11 Clausula generalis quando salua ratione recti sermonis potest ad specificata restringi, ad illa tantum restrin- gitur.

12 Priuilegium concessum subditis & seruientibus intelli- gitur quoque communicatum vassallis, & seruito- ribus.

13 Priuilegium adæquatum seu communicatum etiam con- ceptum cum illis verbis, in omnibus & per omnia, non trahitur ad insolita.

14 Laici vt eximantur à solutione decimarum, est insolitum, & non conceditur nisi cum difficultate. Immo magis est odiosa exemptio ad fauorem laicorum po- tius quam clericorum. num. 17.

15 Papa an possit enormiter ledere ecclesiam, Doctores du- bitant.

16 Exemptio à solutione decimarum ad fauorem laicorum potius quam clericorum multo magis est odiosa.

17 Clausula in principio vel fine posita ad omnia referri non debet, quando ratio diuersitatis reddi potest.

18 Priuilegium intelligendum est iuxta formam petitionis.

19 Verba & aliàs oportune prouideri, debent intelligi quo- ad petita, & non vltra.

20 Priuilegium exemptionis decimarum non est extenden- dum ad non expressa.

DECISIO LV.

Licet die Lunæ, vigesima sexta Nouembris, anni præteriti plures ex Dominis dixerint, Leonem Decimum in suo priuilegio concessisse & com- municasse exemptionem decimarum, & iurisdictionis, & reliqua omnia in eo contenta personis Militiæ, illa rumque vassallis, subditis seruientibus, monasterijs, do- mibus, locis, & ecclesijs non particulariter & distribu- tiuè referendo singula singulis, sed semel & coniun- ctim, dummodo personæ, res, & loca, quibus dictum priuilegium concessum fuit, essent capaces & capacia, & congrua in eis caderet proportio: nihilominus postu- lante Episcopo super hac resolutione iterum audiri die Veneris, 11. Ianuarij, præsentis anni, causam super ead- em resolutione proposui.

In qua positione Domini fuerunt varij, nec quic- quam super dicta resolutione firmatum, sed solum in dubium reuocata.

Nam tenentes pro Militia persistebant in eadem sen- tentia, in qua aliàs fuerunt ex deductis in præfata reso- lutione, quibus nihil fuit additum. Tenentes verò pro Episcopo mouebantur ex pluribus.

1 Primò, ex natura priuilegij exemptionis, quæ vt odiosa & tertio præiudicialis debet strictè interpretari, ex allegatis hic per informantes Episcopi.

2 Secundò, ex ꝑ natura communicationis, & exæqua- tionis priuilegiorum, quæ est, vt priuilegia vni competen- tia alteri communicentur, non vt amplientur, & plus habeat is, cui communicantur, quam is, cuius pri- uilegia communicantur, vt per omnes Doctores in l. pri- ma. ff. de legat. primo. & non videtur posse negari, quin in casu nostro sit adæquatio, cum ꝑ Papa velit, Mili- tiam gaudere eisdem priuilegijs, quibus gaudet ordo Cisterciensium. ad tradit. per Ruin. in dicta l. prima, nu- mero decimoquarto. & est de mente Paris. ibi nume- ro 26. & 27. vbi agit de filio emancipato, qui succe- dit vt suus.

Nec tenentibus hanc partem placebat argumen- tum siue consideratio facta pro parte Militiæ, quòd non esset adæquatio, sed nouum priuilegium, ponde- rando verbum, concedimus, & alia de quibus per infor- mantes Militiæ.

3 Quia ꝑ respondebant, priuilegium esse nouum in eo, quòd Militiæ tribuuntur priuilegia antea sibi non competentia, sed hæc priuilegia conceduntur illi per viam adæquationis.

Tertiò, ponderabant ijdem Domini dictionem il- lam, perinde, quæ ꝑ importat idem per omnia quoad modum, quoad tempus, & quoad alias qualitates res- pectu Militiæ, prout erat respectu ordinis Cisterciensium. Bart. in extrauag. ad reprimen. in verbo, perinde. Ruin. in d. l. j. num. 15.

4 Quartò, quia verba sunt indefinita, quæ ꝑ sui natu- ra restrictionem facilius recipiunt. Paris. in dicta l. pri- ma, numero 26. verfic. item operantur. Et hinc est, quòd quando adæquatio ꝑ est facta per verba indefinita, non veniunt futura, licet secus sit, quando per verba vniuer- salia. Paris. in dicta l. prima, sub numero 13. vbi, quòd omnes ita fatentur, & licet ꝑ indefinita in priuilegijs æquipollet vniuersali, id tamen procedit respectu con- cedentis, contra quem latissima fit interpretatio, non respectu tertij. Paris. d. num. 13. post med. & superius. nu- mero sexto.

5 Quintò, quia ꝑ oratio vniuersalis non extenditur vl- tra id, ad quod extendebatur dispositio, super qua in- terponitur. l. si de certa. C. de transact. Paris. in d. l. j. numero septimo.

6 Vnde cum ꝑ ista oratio indefinita proferatur super priuilegijs Cisterciensibus iam concessis, non debet ex- tendi vltra id, quod præfata priuilegia continerent, & 7 consequenter ꝑ oratio vniuersalis limitatur à disposi- tione, super qua interponitur.

8 Sextò, quoniam quando clausula ꝑ generalis, salua ra- tione recti sermonis, potest ad specificata restringi, ad il- la tantum restringitur. Paris. in d. l. j. numero octauo, sed salua ratione recti sermonis, immo, secundum aliquos ex Dominis, secundum verum sensum priuilegij po- test intelligi respectu specificatorum, quia in priuile- gio Innocentij eximuntur subditi, ac eis seruien-

9 tes, in communicatione ꝑ Leonis communicantur priuilegia sub his verbis, illorumque vassallis, & ser- uitoribus, ergo vassallis, & seruatoribus intelligitur communicatum priuilegium concessum subditis & ser- uientibus: quòd autem subditis & seruientibus sit con- cessum illud, quòd est concessum magno Magistro, & præceptoribus, hæc verba hoc necessario non inferunt, & subiecta materia non patitur.

10 Septimò, nam priuilegium adæquatium seu com- muni-

11 ca-

12 ca-

13 ca-

14 ca-

15 ca-

municatum etiam conceptum cum illis verbis, in omnibus & per omnia, non trahitur ad insolita, & cum difficultate concedenda, vt per Butr. consil. 19. sub numero 9. Soci. in dictal. prima, numero tertio, in fine. Iaf. numero 21. versic. primo limita. Rip. numero 8. versic. & ita intellige, Crot. numero 10. Paris. numero 24. in fine. Nat. consil. 4. num. 6. lib. j.

15 Quod t̄ autem eximantur laici à solutione decimarum, est insolitum, & non, nisi cum difficultate concederetur: & tantò magis, quòd in casu isto non vnus vel duo, sed vnum & integrum territorium à solutione decimarum eximeretur. Papam enim sub isto verborum inuolucro voluisse ecclesiam tam enormiter lædere, Dominis hanc partem tenentibus nullo pacto verisimili fiebat.

16 Maximè, quia t̄ Docto. de potestate dubitant, & Abb. in cap. à nobis, numero quinto, de decim. inquit, taliter priuilegiatum sine causa in foro conscientie tutum non esse, licet hoc dictum fuerit non vt de potestate disputaretur, sed vt ex grauitate materiae, & enormi præiudicio voluntas deprehenderetur: multò enim magis est odiosa t̄ exemptio à solutione decimarum, ad fauorem laicorum, quàm clericorum, Alciat. consilio 22. numero nono.

Vnde cum in casu nostro ad sit ratio diuersitatis, consequens sit, singula singulis esse referenda, sicut dicimus de clausula t̄ in principio vel in fine posita, quòd ad omnia referri non debet, quando ratio diuersitatis reddi potest. vt per Dec. in cap. secundo requiritis, numero secundo, de appellat.

Nec secundum istos Dominos bona erat responsio adducta pro parte Militie, quòd Episcopus non fundat intentionem super decimis de iure communi, quia exemptio est concessa respectu omnium, & consequenter respectu ecclesiarum parochialium.

19 Octauò, quia t̄ priuilegium debet intelligi iuxta formam petitionis Caroli Quinti, petentis remoueri assertionem nonnullorum asserentium, personas, Militias, earumque monasteria, domos, & loca non posse gaudere priuilegijs Honorij, Martini, Sixti, & Innocentij, ob non factam in eis specialem illorum mentionem, quamuis essent eiusdem ordinis professores, & sub eadem regula militarent, & viuerent.

Nec obstant illa verba, & alijs opportunè prouidere. 20 Quia t̄ debent intelligi quoad petita & non vltra, maximè, quia Papa dicit, supplicationibus inclinari.

Nonò, placebat etiam ratio illa, quòd si Leo voluisset priuilegium exemptionis decimarum t̄ extendere ad subditos vassallos, &c. vtique de hac extensione verisimiliter mentionem fecisset.

Vltimò, fuit considerata series priuilegiorum narratorum, textura verborum, videlicet, inhibitione, mandato, &c. quæ omnia inuicem correspondebant.

CANTVCCII.

Legionen. congrua. Veneris, 11. Octobris. 1577.

SVMMA RIUM.

- 1 Beneficiati ad onus curæ non sunt astricti, nisi probetur.
2 Cura onus & necessitas est causa assignationis congrua portionis.
3 Rector cogendus est tenere clericum intitulum, quando

- redditus ecclesie sufficient.
Limita, nisi redditus ad alium pertineant. num. 4.
5 Cultus diuinus non imminuitur per denegationem congrua, quando ecclesia conseruatur in eodem seruitio.
6 Comestabilis tenetur beneficia, quæ sunt de iure patronatus, sufficienter dotare.
7 Dos ab initio constituta ecclesie si processu temporis non sufficiat, nihil ad patronum.
Fallit, nisi deterioratio contingeret ex culpa patroni. numero 8.
9 Beneficiati non sunt necessarij in parochialibus, sed ad bene esse.
10 Clericus vnus sufficit in parochiali vltra sacerdotem.
11 Beneficium tenue acceptans sibi imputare debet.

DECISIO LVI.

D Omni steterunt in decisio, nempe, Beneficiatis congruam non deberi, cum ex dictis testium t̄ non probetur, illos esse necessarios, & ad onus curæ adstrictos. & sic cessat causa siue fundamentum assignationis congruæ, quod t̄ est necessitas & onus curæ, ad tradit. per Rebuff. de congru. numero 68. & fuit resolutum in illa Callaguritan. congruarum de Balderan, coram bonæ memoriæ Oradin. vigesimaprima Maij, 1571. & in alia Legionen. congrui seruitij, coram Binarino, & in alia Toletan. congruarum, coram Reuerendo Domino Aldobrandino, & in pluribus alijs causis.

Non obstant nouiter deducta pro parte Beneficiatorum.

Et in primis non obstat, quòd quando redditus ecclesie sufficient, cogendus t̄ est rector tenere clericum intitulum, & non excusatur tenendo seruitorem, nisi quòd redditus non sufficiunt. Abb. in cap. fin. numero decimo, in fine. & ibi Felyn. pariter, numero decimo, versiculo, ex quibus colligit, de præsumptio. idem Abbas in capitulo, vt quisque, sub numero primo, versiculo, item nota quod in ecclesia, de vita & honest. cleric.

4 Quia responderetur, id t̄ non procedere, quando redditus ad alium pertinent, vt in casu nostro, & ita in specie dictum fuit in illa Legionen. congrui seruitij, 4. Iunij, 1572. coram D. Binarino.

Secundò non obstat, quòd diuinus cultus non debet imminui. iuxta cap. penul. de constitutio. Quia t̄ negatur in casu isto sequi aliquam diuini cultus diminutionem, cum ecclesia conseruetur in eodem seruitio, etiam si nihil augetur.

Tertiò non obstat, quòd cum beneficia, de quibus agitur, sint de iure patronatus, Dominus Comestabilis t̄ teneatur ipse sufficienter illa dotare. Abbas in capitulo, ad audientiam, il primo, numero quinto, de eccles. edific. & consilio 89. numero secundo, cum sequen. libro secundo.

Quia Domini præsupponunt, beneficia ista fuisse dotata, & propterea etiam si processu temporis t̄ dos ab initio constituta non sufficiat, nihil ad patronum, & facit, quòd dote data ecclesie periculum illius, non ad patronum, sed ad ecclesiam ipsam pertinet, vt per Paul. de Cittadin. de iurepat. parte tertia, causa secunda, quæstio. duodecima, numero 45. post medium, versic. si autem contingit. Lambert. de iurepatronat. libro primo, parte prima, quinta quæst. princip. artic. octauo, numero 17. fol. mihi 36. colum. 4. Nisi t̄ deterioratio contingeret ex culpa patroni, & fuit dictum in illa Toletan. congrua.

congruarum, 13. Februarij, 1576. coram R. Domino Aldobrandino.

Quartò non obstat, quòd isti beneficiati administrant sacramenta.

Quia hoc non est verum in facto, cum testes expresse dicant, beneficiatos si quid faciunt, id ex voluntate facere.

9 Et t̄ quamuis beneficiati possint esse necessarij pro cantandis missis, hoc tamen non est necessarium, sed ad bene esse, in parochialibus, vt fuit resolutum in illa Legionen. congrui seruitij, quinta Maij, 1572. coram Domino Binarino. cum t̄ in parochiali vltra sacerdotem sufficiat vnus clericus, vt per Cassad. decil. 19. sub numero primo, de præben.

Est autem particulariter videndum, an beneficia huiusmodi suam habeant dotem, cum hinc præmissa pen deant: nam stante dote imputandum est ei, qui t̄ tenue acceptat beneficium. glof. in cap. primo, in verbo, necessitatem. 21. quæst. prima. & beneficium aliquid habente illud præsumitur sibi in dote datum, cum ista sit causa necessaria, Bald. consil. 113. numero 3. libro quinto. & in assignatione dotis Aymon. consilio 304. numero quinto. & ita fuit dictum in illa Toletan. congruarum, coram Domino Aldobrandino decimatertia Februarij, 1576.

CANTVCCII.

Romanensis seu Amerinensis domus. Veneris, 25. Octobris. 1577.

SVMMA RIUM.

- 1 Verba, plene & integrè, solita apponi in sententijs latis in Saluiano, intelliguntur ad effectum possessorij tantum.
2 Exceptio renunciationis opponi non potest in iudicio possessorio.
Fallit, nisi eius probatio constet clarè per publicum instrumentum. num. 4.
3 Exceptio an requirat altiore indagine, iudicis arbitrio relinquatur.
5 Renunciationis nullitas opposita requirit altiore indaginem.
6 Nullitas renunciationis per replicationem opposita, non est reseruanda ad merita cause.

DECISIO LVII.

D Omni quoad caput mixturæ steterunt in decisio: sententia enim Maceraten. fuit lata in solo possessorio, vt clarè eius verba demonstrant. Nec obstant illa verba, plene & integrè. Quia sunt verba solita poni in sententijs latis in Saluiano, & propterea t̄ intelliguntur ad effectum possessorij tantum: & eò magis in hac opinione Domini persistebant, quòd audito à me toto negotio suspensionis petitorij, quomodo sese habeat in facto, & visa originali scriptura protestationis Domini Gentilis, & protestationis, & suspensionis petitorij Domini Ascanij in eadem scriptura immediate sublequentis, iudicauerunt adesse suspensionem petitorij, præsertim ex confessione Domini Gentilis contentis in calce suæ protestationis, petitorium fuisse suspensum.

2 Quo verò ad caput t̄ exceptionis renunciationis, an illa obstat in hoc possessorio, per ea quæ dicit Socin.

consilio 59. numero primo, secundo, & tertio, libro tertio. Dominis hoc caput non placuit, quia iudex reijciendo huiusmodi exceptionem arbitratus fuit illum requirere altiore indaginem, cum t̄ iudicis arbitrio relinqueretur dignoscere, quando exceptio altiore indaginem requirat. Roman. consilio 244. in fine. Socin. dicto consilio 59. numero secundo. vbi de magis communi. Aymon. consilio 156. numero 17. in fine. Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, omnia vel partem, numero 31. C. de renocan. donatio. Neuzan. consilio 56. numero 3. in fine. Menoch. de arbit. casu vigesimo, numero tertio. & de recuper. possess. remed. primo, quæst. vigesimaprima, numero 230.

Referuarunt tamen Domini particulariter videndum caput istud renunciationis, siue caput notorie iniustitie circa illud tantum, quòd pro parte hæredum Egidij reorum conuentorum exceptio t̄ renunciationis non requirebat altiore indaginem, quia eius probatio erat in promptu, & clara, cum constaret per publicum instrumentum. vt per Socin. dicto consilio 59. numero secundo, versiculo, sed siue discutiamus. Et si qua altior indago requirebatur, illa erat ex parte Ascanij, & fratrum agentium, qui replicabant renunciationem t̄ fuisse nullam ex capite enormissimæ læsionis, & ex alijs capitibus, quorum cognitio & discussio altiore requirebat indaginem: & sic in casu isto altior indago non cadebat in exceptionem renunciationis, sed in replicationem nullitatis ipsius renunciationis, quæ replicatio t̄ non erat reseruanda ad merita cause, sed discutendum fuerat, an renunciationi enormissima læsio & alij defectus obstatent. Afflic. decisio. 63. Pur. in terminis Saluiani decisio. 233. incipien. die 27. Martij, 1549. versic. & ideo non esset reseruanda, libro tertio.

CANTVCCII.

Firman. bonorum. Luna, 16. Decembris. 1577.

SVMMA RIUM.

- 1 Mandatum de manutenendo obtinere volens, debet probare possessionem bonorum.
2 Testes deponentes de communi possessione non probant possessionem ad effectum mandati de manutenendo.
3 Communio datur sine possessione.
4 Mandatum de manutenendo ad effectum genericæ communionis & possessionis pro indiuiso, dari potest: secus ad effectum percipiendi fructus pro parte.
5 Fructuum perceptioni locus esse non potest, nisi corpora bonorum, ex quibus percipiuntur, sint certa.
6 Interdictum reuocandum non datur, nisi constet de possessione.

DECISIO LVIII.

R Esolutum fuit, mandatum extra Rotam decretum non esse relaxandum, nec exequendum, quia t̄ pro parte Hieronymi, qui tantum nunc instat pro mandato de manutenendo, non fuit probata possessio bonorum, de quibus agitur. Testes enim extra Rotam examinati nullum verbum de possessione Hieronymi, sed solum deponunt de cohabitatione t̄ vita in communi Hieronymi & Rugerij eius fratris, cum Horatio & Euandro eorū patruis, ac in genere de comunione dictorum bonorum pro indiuiso inter eos.

ne etiam de communi possessione eorumdem bonorum possessorum per Horatium & Euandrum, & per Joannem Philippum patrem Hieronymi & Rugerij. & tanto magis, quod procurator Hieronymi & Rugerij confessus fuit illos nihil possidere, quae confessio tempore mandati extra Rotam decreti non fuerat reuocata.

Quo vero ad iura, de quibus in praesuppositis, utique nec illa probant possessionem Hieronymi, sed solum continent confessionem Horatij & Euandri consentientium vitam in communi, & communionem patrimonij, & bonorum pro indiuiso.

Vnde ex communi non inferitur ad possessionem rerum communium, cum tunc detur communitio sine possessione. l. prima, versic. quae quidem actio. & l. haeredes, §. quantum. ff. famil. ercisc.

Quantum autem ad secundam partem dubij, an mandatum de manutenendo sit de nouo decernendum, & relaxandum in casu & ad effectum, de quo agitur, Domini ad effectum cuiusdam tunc genericae communionis, & possessionis pro indiuiso, & sic ad effectum hodierni status affirmatiue, ad effectum autem perceptionis fructuum pro tertia parte, ad quem effectum dubium proprie tendit, negatiue responderunt: non enim potest esse locus tunc perceptioni fructuum, nisi corpora bonorum, ex quibus percipiuntur, sint certa, cum perceptio fructuum praesupponat certitudinem bonorum, quae certitudo in casu nostro deficit, cum ex testibus in Rotam examinatis non sint probata certitudinaliter cum suis confinibus, & demonstrationibus aliqua corpora praediorum & bonorum existentium in communi.

& tunc propterea cessat interdictum retinendae. l. prima, §. hoc interdictum locum habet. vbi gloss. & Docto. ff. uti possid. l. si fur. §. finali. ff. de vfucapion. l. tertia. §. incertam. & ibi Doctores, & l. locus. ff. de acquiren. possessio.

CANTVCCII.

In eadem Firman. bonorum. Die 23. Decembris. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Quota relata ad vniuersitatem omnium bonorum non inducit certitudinem. Contrarium tamen est verius & magis communiter receptum. num. 2. Intellige, vt nrm seq.
3 Incertitudo respectu tam rei particularis quam vniuersitatis inducit quotam bonorum incertam. & numerosam.
5 Certitudo respectu vniuersi sufficit, vt quota relata ad vniuersitatem omnium bonorum dicatur certa.
6 Constitutum appositum in donatione omnium bonorum praesentium & futurorum, quid operetur respectu futurorum.
7 Mandatum de manutenendo in generali possessione pro indiuiso, quid operetur.

DECISIO LIX.

Licet Dec. consilio 226. numero tertio, circa medium, versic. nec obstat, velit, quotam relatam tunc ad vniuersitatem omnium bonorum non in-

ducere certitudinem, quia cum vniuersitas omnium bonorum incerta sit, quota talium bonorum certa esse non potest. per tex. in l. tertia. §. incertam. & in l. locus. §. incerta. ff. de acquiren. possessio. vt latius ibi per eum. & Dec. refert & sequitur Gozad. consilio 99. numero decimoquarto. Curt. iunior consilio 120. numero quarto, in fine. & numero quinto. & hoc idem videtur tenere Grat. consilio 94. numero nono, libro primo. Nihilominus in vna Firmana bonorum coram me, die sexta Ianuarij, 1578. Domini amplexi sunt contrariam opinionem tanquam veriolem tunc & magis communiter receptam, vt immo detur certitudo respectu vniuersitatis, quae generalis certitudo sufficit. argumento l. qui iure militari. ff. de testamen. milit. secundum Ioan. Petruc. de monte Sperel. in lab. emptione. ff. de pactis. vbi respondendo ad tex. in dicta l. tertia. §. incertam. & dicta l. locus. dicit, in illis iuribus esse incertitudinem respectu rei particularis, neque esse certitudinem in vniuerso. & sic dispositio illorum iurium procedit, quando tunc vtraque concurrat incertitudo tam respectu rei particularis, quam etiam respectu vniuersitatis: at secus quando adicit saltem certitudo in vniuerso. & hac opinionem refert & sequitur Soc. in dicta l. tertia. §. incertam, numero quinto, post medium, versiculo, & ad difficultatem. & ibi las. numero decimosexto, prope finem, versiculo, secundo & notabilius. idem las. consilio 147. colum. nona, in fine, versiculo, nec isto casu, libro secundo. Paris. consil. 59. numero 23. libro primo. Neguf. de pignor. parte secunda, membro secundo, numero tertio, in fine. Tiraquel. de constit. possess. secunda parte, ampliat. 3. numero vndecimo, & in tertia parte, limit. 19. numero 2. & 3. & Rolan. consil. 97. numero 44. & 45. lib. primo.

Et haec opinio comprobatur ex duabus communibus conclusionibus tunc late firmatis & comprobatis per Tiraquel. de constit. possess. secunda parte, ampliat. 31. & ampliat. 32.

Vnde licet Hieronymus in casu isto non habeat certitudinem respectu rerum particularium, habet tamen certitudinem respectu vniuersi, cum ad eum pertinet diuisa pars hereditatis patris, quam vna cum Horatio & Euandro patriis, & Rugerio fratre communiter pro indiuiso possidet, vt probant secundus & tertius testis hic in curia examinati.

Et propterea Domini dixerunt idem, quod in alia positione huius causae, nempe, Hieronymum manutenendum esse in hac vniuersali possessione pro indiuiso respectu portionis sibi tangentis, adhibita tamen eadem declaratione aliam facta, vt huiusmodi manutentio Hieronymi non intelligatur ad effectum perceptionis fructuum pro sua rata, nisi prius liquidentur corpora bonorum.

Nec ista declaratio aliquam continet repugnantiam: nam tunc quemadmodum constitutum appositum in donatione omnium bonorum praesentium & futurorum statim est validum, sed respectu futurorum tunc operatur effectum transferendo possessionem cum fuerint acquisita, quo tempore dicuntur certa respectu quotae & loci, licet tempore constituti essent vtrouque respectu incerta, vt per Tiraquel. post alios in dicta ampliatio. trigesima secunda, numero primo, septimo, & decimo, & per las. dicto consilio 147. columna nona, post medium, versiculo, nec obstat ratio incertitudinis, libro secundo. ita in proposito dicendum est, vt tunc manutentio Hieronymi in illa generali possessione pro indiuiso, tunc operatur sit effectum perceptionis fructuum pro rata, cum corpora bonorum communium pro-

ducere certitudinem, quia cum vniuersitas omnium bonorum incerta sit, quota talium bonorum certa esse non potest. per tex. in l. tertia. §. incertam. & in l. locus. §. incerta. ff. de acquiren. possessio. vt latius ibi per eum. & Dec. refert & sequitur Gozad. consilio 99. numero decimoquarto. Curt. iunior consilio 120. numero quarto, in fine. & numero quinto. & hoc idem videtur tenere Grat. consilio 94. numero nono, libro primo. Nihilominus in vna Firmana bonorum coram me, die sexta Ianuarij, 1578. Domini amplexi sunt contrariam opinionem tanquam veriolem tunc & magis communiter receptam, vt immo detur certitudo respectu vniuersitatis, quae generalis certitudo sufficit. argumento l. qui iure militari. ff. de testamen. milit. secundum Ioan. Petruc. de monte Sperel. in lab. emptione. ff. de pactis. vbi respondendo ad tex. in dicta l. tertia. §. incertam. & dicta l. locus. dicit, in illis iuribus esse incertitudinem respectu rei particularis, neque esse certitudinem in vniuerso. & sic dispositio illorum iurium procedit, quando tunc vtraque concurrat incertitudo tam respectu rei particularis, quam etiam respectu vniuersitatis: at secus quando adicit saltem certitudo in vniuerso. & hac opinionem refert & sequitur Soc. in dicta l. tertia. §. incertam, numero quinto, post medium, versiculo, & ad difficultatem. & ibi las. numero decimosexto, prope finem, versiculo, secundo & notabilius. idem las. consilio 147. colum. nona, in fine, versiculo, nec isto casu, libro secundo. Paris. consil. 59. numero 23. libro primo. Neguf. de pignor. parte secunda, membro secundo, numero tertio, in fine. Tiraquel. de constit. possess. secunda parte, ampliat. 31. & ampliat. 32.

pro indiuiso possessorum fuerint liquidata, & reddita certa cum suis confinibus & demonstrationibus, vt in decisione aliam facta.

CANTVCCII.

Legionen. congrua. Veneris, vltima Ianuarij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Beneficia possunt dotari in decimis minutis.
2 Dos exigua habetur pro non dote.
3 Computanda quae veniant in dote exigua beneficij.
4 Dos data in decimis minutis non potest dici modica.

DECISIO LX.

Tenuerunt Domini, beneficia, de quibus agitur, dotata esse in decimis tunc minutis: licet enim testes non probent illarum valorem, tamen sat est non probari pro parte Beneficiatorum, illarum quantitatem adeo exiguam esse, vt dos in eis constituta propter eius modicitatem tunc habeatur pro non dote. ad not. per Doctores in authen. praeterea. C. vnde vir. & vxor. cum alijs, de quibus per Tiraquel. de iudic. in reb. exig. feren. versic. nono, fol. 33.

Item aliqui ex Dominis computabant tunc in huiusmodi dotem iugera terrarum: aliqui etiam habebant aliquam rationem oblationum, praesertim ad effectum congruam, de qua nunc agitur. Fuerunt tamen concordēs circa decimas minutas, in quibus tunc dixerunt, talem dotem constitutam fuisse, vt non possit dici modica, & per consequens, beneficia, de quibus agitur, indotata. Libros autem cum non sint in antiquis, non habuerunt in consideratione.

CANTVCCII.

Roman. exheredationis de Vitellis. Veneris, 21. Februarij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Filius potest exheredari etiam ob alias causas similes in iure expressis. ex communi. cum numero 2. & de magis communi. numero 4. licet contrarium aliqui tenuerint. num. 3.
5 Causa exheredandi filium est etiam non redimere parentes detentos in carceribus, sicut detentos in captiuitate.
6 Ratio maior viget in redemptione a carcere, quam a captiuitate.
7 Captiui ab hostibus in bello capti non occidebantur, sed vendebantur, vel seruabantur.
8 Causae priuationis vasalli, & causae exheredationis filij aequiparantur.
9 Argumentum de exheredatione filij ad priuationem vasalli a feudo valet, sed non e contra. cum num. seq.

DECISIO LXI.

Quia illust. Domina Angela de Vitellis in suo testamento exheredauit illust. Dominum Iacobum eius filium ex eo, quod illam criminaliter etiam pro grauibus, & capitalibus delictis inquisi-

tam & carceratam dimisit, & neglexit eam, non aliter defendendo nec visitando, immo ab Vrbe paulo ante carcerationem discedendo, prout latius in dicto testamento continetur.

Dubitauit die Veneris, 21. Februarij, 1578. an causa exheredationis in dicto testamento expressa, sit iusta & sufficiens? Et post longam disputationem & discussionem eorum, quae per informantes vtriusque partis deducta fuerunt, placuit R. Dominis meis duas firmare conclusiones.

Prima, quod filius tunc potest exheredari non solum ob causas expressas in Authen. vt cum de appellat. cognoscit. §. causas. sed etiam ob alias illis similes vel maiores, in quibus vel eadem vel maior militat ratio. ita Guliel. de Cun. in authen. non licet, numero tertio, versiculo, idem possem dicere. quem ibi sequuntur Iacob. de sancto Georg. numero octauo. las. numero septimo, versiculo, praedictis tamen non obstant. C. de liber. praeter. Angel. in l. lex Cornelia, in principio, numero tertio, de iniur. Alexan. in l. si quis id quod, numero 18. ff. de iurisdic. omn. iudic. Aluarot. in cap. primo. §. praedictis modis, numero tertio, versic. not. bon. tex. quae fuit prima caus. benefic. amittent. dicens idem ibi tenuisse Nicol. de Neap. & genitorem suum. in repet. authen. ex causa. C. de liber. praeter. Guliel. de Benedic. in repet. cap. Raynutius, in verbo, in eodem testamento relinquens, il secundo, numero 19. & 20. de testamen. Praepos. in dicto §. praedictis modis, sub numero primo, versiculo, dicit hic Aluarot. attenda aequiparatione. Alexand. consilio 203. numero sexto, libro secundo. Fely. in cap. pastoralis, numero secundo, de rescript. Dec. in cap. cum speciali, numero quinto, versic. & in simili, de appellat. Marsil. singul. 78. Gerard. singul. primo, in principio. Lup. in repet. rub. de donatio. inter virum & vxor. §. 16. numero decimo, versic. & idem est. Callan. de consuet. Burgun. rub. 7. §. secundo, versic. sed quero. Euerard. in loc. ab except. ad regul. fol. mihi 62. versic. quinto istud. Bertran. consil. 379. numero 15. & 16. libro primo, parte prima. Rip. in rub. de iudic. numero decimo. Grat. consil. 115. numero 19. libro primo. Ruin. consil. 74. numero tertio, libro primo. Curt. iunior consil. 182. numero decimo. late Anto. Gomez. libro primo var. resolutio. cap. vndecimo, numero 12. Clar. §. testamentum, 2. quaest. 41. versiculo, sed quero. & hanc esse tunc communem conclusionem testantur Alexan. in dicta authen. non licet, numero quarto, in fine. & post eum Guliel. de Benedic. las. Bertran. Rip. Grat. Curt. & Gomez. in precitatis locis.

Contrarium tunc autem tenuit Mart. Laud. in l. prima, §. fin. ff. de iustit. & iure. Hostien. in summa, de testamen. numero 13. post medium, versiculo, sed & si alia causa. late Alexan. in dicta authen. non licet, numero quarto, & latius ibidem Curt. iun. numero 23. versic. circa istud, & num. 24. 25. & 26.

Quicquid tamen sit in stricta disputatione Domini noluerunt a priori opinione tanquam magis communi recedere.

Alteram vero conclusio, quam Domini firmarunt, fuit, quod tunc causa, de qua agitur, sit similis causae decimae tertiae expressae in dicto §. causas, versiculo, si vnum de praedictis. & licet illa causa loquatur in parentibus in captiuitate detentis, idem tamen visum fuit in parentibus detentis in carceribus, cum & hoc casu eadem militet ratio.

Idque aliqui comprobabant ex glossa in capitulo, Quintauallis, in verbo, exheredaret, prope finem, versiculo, si parentem captum, de iure iurando. dum

¶ Jam exemplificat dictam 13. causam in parente carcerato, dicens, si parentem captum de carcere eripere neglexerit, cum qua glo. tam Doct. ibi, quam in dicta athen. non licet. & in dicto §. prædictis modis, & in plerisque alijs supra citatis locis simpliciter pertranseunt.
6 Immo ¶ in casu, de quo agitur, videtur maior ratio vigere, quia si filius debet festinare, & quo citius fieri potest, procurare redemptionem patris in captiuitate detenti, cui nullum vitæ periculum imminet, cum ¶ captiuus ab hostibus in bello capti non occidebantur, sed vendebantur, & per hoc seruabatur. Libertas. ff. de statu hom. §. serui. Instit. de iure personarum. quanto magis in casu isto debuerat Dominus Iacobus festinare, & sine vlla mora procurare liberationem Domine Angelle, cui cum esset pro grauibz & capitalibus delictis inquisita, & carcerata, poterat vitæ periculum imminere.
¶ Omiserunt autem Domini illam viam, quam hic informantes prosequuntur, quod ¶ scilicet sint inuicem æquiparata causa, ob quas vasallus feudo & filius hereditate priuari potest: quia licet bene arguatur a causis priuatorijs hereditatis ad causas priuatiuas feudi (ex ¶ quibus enim causis filius potest exheredari, ex iisdem potest vasallus priuari feudo, cum sit arguere ab eo quod est grauius ad id, quod est minus graue) non tamen è conuerso valet argumentum, quod ex ¶ quibus causis potest vasallus priuari feudo, ex iisdem possit filius exheredari, quia esset arguere à minori ad maius affirmatiue, quod non licet, vt post Iacob. de Beluif. & Aluarot. in dicto §. prædictis modis, numero primo, versic. sed tamen bene est. deducit Iaf. in dicta athen. non licet, numero septimo, versiculo, & tenendo istam opinionem.
¶ Verum quoniam informantes circa hanc 13. causam nihil dixerunt, ideo Domini referuarunt Domino Iacob, vt si super ea velit particulariter audiri, audiatur. Referuaruntque etiam particulariter videndas limitationes siue excusationes, quæ pro parte eiusdem Domini Iacobi ad hanc decimamtertiam causam afferri possent.

CANTVCCII.

Ipporeginen. cappellania. Die 3. Martij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Possessio instrumentalis suffragatur ad obtinendum in possessio, stante possessionis vacantia.
2 Possessione instrumentali potest quis priuari per sententiam.
3 Index potest aliquem omni possessione priuare, iuridice alium in possessionem immitendo.
4 Prætoris iusto iussu inductus in possessionem, incipit possidere contra possidentem, & prior possessor possessionem amittere.
Eoq. magis, vbi sententia transiit in iudicatum. numero 5.
6 Possessionis continuatio præsumitur, non constito de possessione alterius.

DECISIO LXII.

Domini tenuerunt constare de primo extremo ex instrumento adeptionis possessionis Ioan. Francisci sub die vltima Aprilis, 1574. quæ in-

strumentalis ¶ suffragatur, stante tunc temporis vacantia possessionis per obitum Ioannis Baptistæ vltimi possessoris, vt alijs in hac eadem causa die 7. Iulij, 1577. coram D. Blanchetto resolutum fuit.
¶ Nec habita fuit in consideratione instrumentalis possessio Drois capta sub die 21. Februarij. quia illa fuit ¶ postea priuata per sententiam Vicarij Ipporeginen. ad fauorem Ioan. Baptistæ contra ipsum Drois, die 6. Septembris, 1582. latam, cuius vigore Ioannes Baptista die 9. eiusdem mensis Septembris immisus fuit in possessionem.
3 Potest enim ¶ iudex aliquem omni possessione priuare, iuridice alium in possessionem immitendo, vt per Ange. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas, numero secundo, in fine. ff. de acquiren. possessio. ad l. iuste possidet, eodem titulo. & ad not. per Innocen. Ioan. And. & alios in cap. quoniam frequenter, vt lit. non contest. & Ang. sequitur ibi lmo. ante numerum secundum, versic. in tex. ibi, occupauerit. Roman. numero 3. versic. secundo. Alexan. numero secundo, in fine. Iaf. numero 20. & Claud. numero 3. hoc idem voluit Compostel. in cap. transmissam, colum. penul. in fine, versic. de possessione alterius, extra de electio. dicens, ¶ inductum in possessionem iusto iussu prætoris, nempe præcedente sententia contra possidentem, incipere possidere & priorem possessionem amittere. argumento l. damni. §. non solum. ff. de damno infecto. & Compostel. sequuntur ibi Ioan. And. colum. penult. circa medium, versic. ideo dixit. Butr. numero 17. in fine, versic. & hoc verum. Card. in quinta quæst. versic. dicit etiam. Abb. in cap. cum aliquibus, numero 10. prope finem, versic. quinimò plus sentiunt, de senten. & re iudic. Ferret. consil. 5. num. 9. in fine, lib. primo.

¶ Et tantò ¶ magis præmissa in casu nostro obtinent, quod dicta sententia Vicarij transiit in rem iudicatam, & Ioan. Baptista fructus percepit, vt probat Ioan. Andreas quintus testis primi examinis, qui repetitus idem dicit, & Luchinus secundus testis secundi examinis, qui ¶ testis. licet non deponant de continuatione possessionis Ioan. Baptistæ vsque ad eius obitum, illa tamen præsumitur non constito de possessione alterius.
¶ Quibus accedit binæ confessio Drois contentis, Ioan. Baptistam fructus percepisse.
¶ Vnde stantibus præmissis apud Dominos erat indubitatum satis constare de primo extremo.

CANTVCCII.

Roman. exheredationis de Vitellis. Veneris, 14. Maij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Exheredare licet filium ex causa simili expresse.
2 Captiuitas apud hostes, & carceratio æquiparantur.
3 Carceratio etiam ex causa maleficij est similis captiuitati. & num. 9.
¶ Immo iura loquentia de redimendis captiuis apud hostes, procedunt etiam in carceratis ex maleficio. ex communi. num. 4.
Sed contra a. num. 17.
Intellige & distingue, vt num. 18. 19. & 20.
Limita etiam, vt num. 26.
5 Carceratorum liberatio est causa pia, siue sit pro maleficio, siue non. ex communi. num. 6. licet contrarium aliqui tenuerint. nu. 7.

Filius

- 8 Filius non redimens patrem carceratum pro maleficio priuatur eius successione.
10 Liberatio a carceribus est similis liberationi captiuitatis apud hostes.
11 Carcerati pro maleficij etiam grauibz ad intercessionem grauium virorum sepe liberantur.
12 Redemptionis effectus non est opus, vt sequatur, ad euitandam ingratiitudinis causam & nu. 22.
13 Mora sola & negligentia filij in non redimendo patrem captiuum facit eum incurrere causam ingratiitudinis, sicut è contra sola festinatio, & diligens procuratio eum liberat.
14 Discessus filij à loco, in quo timor erat, patrem capiendum fore, arguit eius negligentiam.
15 Filius potest iuste exheredari, si non se obligat pro eximendo patrem à carceribus.
16 Negligentia filij in præstando fideiussorem pro liberatione patris carcerati pro debito, & in præstando operam, & diligentiam pro liberando ex maleficio, sunt iusta causa exheredationis. & nu. 20.
19 Pater captiuus si captiuitatem euaserit, potest filium, qui eum neglexit redimere, exheredare.
21 Solutio non debet accelerari, sed expectari debet, vt sententia feratur, & transiit in iudicatum.
23 Rationes differentie inter captiuitatem, & carcerationem ex maleficio, non tollunt negligentiam, & diligentiam, & num. seq.
24 Ingratiudo aliqua non videtur cadere in carceratione ex propria culpa, & delictis subsentata.
25 Culpa sua nemini debet esse proficua ex maleficio, quando est ordinata ad illud.
26 Iura loquentia de redemptione captiuorum ex maleficij, non procedunt, quando agitur de preiudicio tertij.
27 Preiudicium tertij respectu iuris quesiti non consideratur.
28 Spes filij succedendi in bonis maternis est improbabilis.

DECISIO LXIII.

Domini vnanimiter persisterunt in secunda conclusionem per eos iam firmata, nempe, cam ¶ expressam in testamento Illust. D. Angelle de Vitellis effectum decimæ tertie causæ contentæ in §. causas. ver. si vnum de prædictis. in Auth. vt cum de appella. cognosc. licet ¶ enim illa loquatur in captiuitate apud hostes, idem iuris est in carceratione, vt voluit gl. in c. quintaualis. in verbo, exheredaret, prope fi. ver. si parentem captiuum. de iureiuran. dum exemplificat dictam 13. causam in parente carcerato. cum qua glo. tam Doct. ibi, quam alibi passim simpliciter pertranseunt. Et dicta 13. causam habere locum etiam in carceratione ex causa maleficij, qualis fuit carceratio D. Angelle, patet, tum quia glo. in d. c. quintaualis generaliter loquitur, tum èt quia communis est Doct. conclusio, vt iura loquentia de redimendis captiuis apud hostes procedant etiam in captiuis carceratis ex maleficio. secundum glo. in capitula. crorum. 12. q. 2. Bal. in l. sed & si ideo. in prin. ff. solu. matrimon. dicens per d. glo. liberationem ¶ carceratorum semper esse piam causam siue sit pro maleficio, siue non. sequitur Imol. in l. quamuis. nume. 2. Rom. nu. 25. & latius Alex. nu. 10. & 11. ff. sol. mat. Bal. in l. illud. in prin. & ibi Castr. num. 3. C. de sacr. san. eccle. idè Bal. in auth. simili. liter. sub num. 2. Cad. l. Falc. Alex. in l. Marcellus. §. res q. nu. 3. ver. pro quo vltra allegata. ff. ad Treb. Anan. in cap. significauit. num. 12. in fi. & ibi Fely. num. 4. versic. & no. de iud. fusè Campeg. de dote, parte 3. q. 1. 2. per tot. Dec. in c. pastoralis. §. verum. sub num. 9. versic. & hoc procedit,

de appel. Lup. in rub. extra de dona. inter vir. & vxor. §. 78. nu. 30. ver. facit ad præfata. plene Fely. in ca. quæ in ecclesiastiarum. nu. 67. ver. ista faciunt, & ibi Dec. num. 30. ver. tertius. de const. Boer. consil. nu. 21. Guliel. de Bened. in cap. Raynuntius. in verbo, & vxorem. nu. 168. ver. præterea iura. de testam. Tiraq. de priuileg. pæ. causæ. fol. 10. versic. item relictum pro redemptione.
6 Et hanc ¶ esse communem opinionem testantur Didac. lib. secundo var. resolut. cap. 6. numero 9. versic. contrariam. illamque veriore, & magis piam inquit Campeg. d. q. 12. num. 2. & Alex. in d. l. quamuis. num. 11. post med.
7 Quicquid ¶ contrarium dixerit Bald. in auth. contra rogatus. nu. 5. C. ad Treb. cuius iuribus bene respondetur per Alex. in d. l. quamuis. num. vndecimo, circa med. versic. ex qua inferri potest, & Campeg. d. quæst. duodecima, in fi. & in terminis nostris, vt filius non redimens patrem ¶ carceratum pro maleficio priuatur eius successione, tenet expresse Guliel. de Benedic. loco de quo supra.
9 Et ¶ ex his satis constat de similitudine carcerationis etiam ex maleficio ad captiuitatem apud hostes.
10 Quod ¶ autem liberatio, quæ in casu, de quo agitur, potuerat procurari, sit similis liberationi, quæ fit median te pecunia, quando pater est captiuus apud hostes, patet: quia si D. Iacobus ab vrbe nõ discessisset, potuisset ad summos Principes recurrere, & mediantibus eorum precibus, & intercessionibus apud fe. re. Pium Quintum, cuius iussu Domina Angela erat inquisita, & carcerata, ¶ facile poterat eius liberationem procurare. Sepe ¶ enim videmus ad requisitionem, & intercessionem magnorū virorum carceratos pro maleficij etiam grauibz liberari.
¶ Præterea ad euadendam 13. causam ingratiitudinis nõ ¶ est opus, vt sequatur effectus redemptionis: quid. n. ¶ si hostes, penes quos pater reperitur captiuus, nolint eum vendere, vel quid si apud eos decesserit, & tamen filius vsus fuerit debita festinatione, & procuratione pro eius redemptione, vtique hoc casu filius nullo modo poterit dici ingratus, nec priuabitur successione paterna.
13 Vnde sicut sola mora, & negligentia filij in non redimendo patrem captiuum facit eum incurrere in d. 13. causam ingratiitudinis: ita ad illam euitandam sufficit sola festinatio, & diligens procuratio filij pro redimendo patrem captiuum, etiam si redemptio postea non sit secuta.
¶ Et propterea cum Do. Iacobus fuerit plusquam negligens in procurando liberationem matris, ex quo dum timebatur de illius carceratione, ab Vrbe discesserit, nõ ¶ videtur dubitandum, quin in dictam 13. causam ingratiitudinis incidit.
¶ Et præmissa comprobantur ex cons. Castren. 52. in fi.
15 lib. 2. dum dicit, filium ¶ potuisse iuste exheredari, si nõ se obligasset pro eximendo patrem à carceribz, per d. athen. si captiuus. adeo quod quemadmodum negligentia filij in præstando fideiussorem pro liberatione patris carcerati pro debito, est iusta causa exheredationis, ita etiã ¶ negligentia filij in præstando assistentiam, operam, diligentiam, auxilium & alia necessaria pro liberando patrem carceratum ex maleficio.
¶ Non obstant exemplo deducta pro parte D. Iacobi.
¶ Et in primis, quod auth. si captiuus. C. de epis. & cler. & ¶ sic d. 13. causa non ¶ habet locum in carcerato pro inuestigatione delicti secundum Bal. in d. auth. si captiuus. sub nume. j. ver. secundus carcer. quem sequitur ibi Castren. in princip.
18 Nam responderet, Bal. & Castren. loqui ¶ secundum terminos d. auth. quæ est secunda pars tex. in dicto §. si vnum de prædictis, in qua secunda parte aufertur hereditas

ditas à liberis, vel ab extraneis hæredib. institutis, & applicatur Ecclesiæ ex eo, quod neglexerint parentem, vel testatorem carceratum redimere, & passi sunt in carcere eum mori, non autem loquuntur Bal. & Castr. secundum terminos primæ partis d. §. si vnum de prædictis. vbi disponitur, parentem captiuum, si captiuitatis calamitate

19 ¶ euaserit, posse liberos, qui eum redimere neglexerint, exhæredare, circa quam primam partem versatur casus, de quo agitur. Præterea respondetur, quod Bal. dicit, d. auth. non habere locum in carcerato pro inuestigatione delicti, non

20 negat, ¶ quin filius teneatur assistere, & defendere, & facere quicquid potest per se, vel per alium pro beneficio, & liberatione patris carcerati ex maleficio. Nam Bal. hoc solum vult dicere, scilicet filium esse excusandum, si pro liberatione patris carcerati pro inuestigatione delicti non fecerit solutionem ante prolationem sententiæ, & eius transitum in iudicatum: quod pater ex ipsamet ratione per Bal. assignata, dum dicit, quod non

21 ¶ debet solutio accelerari, sed expectari debet, vt sententia feratur, & transeat in rem iudicatam ita, vt si carceratus interim moritur, ei tam ex testamento, quam ab intestato succedatur, & sic verba Bal. cum sint limitata ad excusandum filium à non accelerata solutione aù prolationem sententiæ, non debent trahi ad excusationem filij à non præstita assistentia, defensione, & auxilio, quia inter vnum, & alterum casum maxima est diuersitatis ratio: nam in primo excusatio est iusta, quia vt inquit Bal. non debet solutio accelerari, sed expectanda est sententia, & eius transitus in iudicatum: in secundo casu excusatio est penitus iniusta, ex supra deductis.

Secundo non obstat, quod dispositio d. §. si vnum de

22 prædictis. procedit cum illo præsupposito, redemptio nis ita, vt eo cessante cesset etiam ipsa dispositio, ad tradit. per Aym. consil. 230. sub nume. primo, & consil. 231. sub nume. 2. Quia negatur huiusmodi præsuppositum redemptio nis esse necessarium, vt supra deductum fuit. Tertio non ob. ratio differentie inter causam 13. & causam, de qua agitur, quod ideo ob illa filius tanquam

23 ingratus exhæredari potest, quia ¶ cum in eius potestate sit patrem pecunia liberare, si id nõ faciat, omni pietatis officio deficit: at secus est in causa, de qua agitur, quia in ea liberatio matris non pendeat à potestate filij, sed à mera voluntate Principis.

Si quidem respondetur negando filium non potuisse procurare liberationem matris mediante precibus, & intercessionibus magnorum Principum, & sic hoc quoq; casu militat eadem officij pietatis ratio.

Quarto non obstat alia differentia inter captiuitatem ab hostibus factam, & carcerationem ex propria culpa, & delictis subsecutam.

24 Quia ¶ hoc secundo casu non videtur cadere aliqua ingratitude, ad trad. per Afflict. in const. regn. lib. tertio, rub. 17. nu. 3. ver. idem dicendum.

25 Nam respondetur, quod licet ¶ culpa sua non debeat esse proficua captiuo ex maleficio. reg. mora. de reg. iur. lib. 6. cum similib. id tamen procedit, quando culpa est ordinata ad illud, vt sit sibi proficua, aliàs secus, vt patet in l. 4. in prin. ff. si quis caut. Bar. in l. 2. §. fina. ff. eo. titu. vt expresse tradit Alex. in d. l. quamuis. nume. vndecimo, circa med. ver. non obstat, quod culpa, & in d. l. Marcellus. §. res quæ. sub num. 3. ver. nec obstat. Campeg. d. q. duodecima, prope si. late Felyn. in d. c. quæ in ecclesiis. nume. 67. in si. ver. sic. non obstat. & nume. sequen. vbi subdit etiam rationem, videlicet istud commodum non contingere principaliter, sed in quadam necessariâ consequentiam.

Vltimo non ob. quod communis conclusio supra firmata, quod iura loquentia de redemptione captiuorum habeant locum etiam in carceratis ex maleficio, nõ procedat, ¶ quando agitur de præiudicio tertij, vt declarat Alex. in d. l. quamuis. nume. vndecimo, post med. & in d. §. res quæ. nu. 3. post med. ver. si tamen velles sustinere. Campeg. d. q. 12. in si. Fely. in d. c. quæ in ecclesiis. nume. 67. post med. ver. nec istud repugnat.

27 Quia in casu ¶ isto non agebatur de præiudicio tertij respectu iuris quæsitij, quale est ius fideicommissarij, & in his terminis procedit declaratio Alex. Campeg. & Felyn. sed agebatur de præiudicio D. Iacobi in priuando eum hereditate materna, & sic respectu iuris quærendi, quod non est considerabile, cum ¶ spes filij succedendi in bonis maternis sit improbabilis, ad trad. per Doct. in l. si. C. de pact. & in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. oblig.

28 quod non est considerabile, cum ¶ spes filij succedendi in bonis maternis sit improbabilis, ad trad. per Doct. in l. si. C. de pact. & in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. oblig.

CANTVCCII.

Bononien. iuris macinan. 10. Martij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Mandatum de manutenendo in quasi possessione non est denegandum, lite pendente super nullitate statuti. & num. sequen.
2 Prædo & Spoliator debent manuteneri.
3 Possessionis suæ commodo quis non debet priuari, pendente iudicio super nullitate præcepti.
4 Statutum auferens liberam rei suæ administrationem est contra naturalem rationem.
5 Suspendio petitorij admittitur etiam in causa supplicationis.

DECISIO LXIII.

Domini perstiterunt in resolutionibus iam factis, tum ex late deductis in eis, tum ex decisio. Put. 494. libro secundo, in ¶ proprijs terminis loquente, & sepius in hac causa allegata: tum etiam, quia quicquid sit de illa controuersia, an detur appellatio à statuto Principis, non videtur posse assignari ratio, cur si Papa commisit causam super subreptione, & nullitate huius statuti, interim isti de sancto Petro non sint

2 manutenendi, cum ¶ etiam prædo & spoliator manuteneatur. vt per Paleot. decis. 87. Nec obstat præceptum Papæ. Quia cum eius validitas sit in controuersiam deducta, & super ea lis pendeat, non ¶ debet quis pendente huiusmodi iudicio commodo suæ possessionis priuari. arg. c. j. & ibi Abb. nu. 4. vt lit. pend. cum alijs allegatis in prima decisione.

Maximè, quia quando etiam tale statutum valeret, cuius rei inter Doctos, non modica est controuersia, non videtur posse negari, quin sit ¶ contra naturalem rationem, ex quo aufert liberam rei suæ administrationem. Socin. consilio 272. numero septimo, & octauo, libro secundo.

Et præmissa eò magis obtinent stante suspensione petitorij, quæ ¶ admittitur etiam in causa supplicationis, in qua nos sumus, vt per Capyc. decisio. vigesima octaua, nume. primo, in si. ver. sic. an in ista causa, & nume. decimo, in si. ver. sic. secunda dubitatio. iunctis vltimis verbis decis. Ergo silent omnia extra pro parte creditorum deducta tanquam petitorium concernentia.

CANTVCCII.

CANTVCCII.

Roman. casalis Turricella. Luna, 10. Martij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Solemnitas alia non requiritur in alienatione rei ecclesiasticæ, vbi interuenit auctoritas Papæ.
Intellige tamen, vt nu. 2.
2 Impetratio licentiæ alienandi rem ecclesiasticam, quando subreptitia dicatur.
3 Alienatio rei ecclesiasticæ facta ex causa necessitatis, valet quocumque modo finem habeat, dummodo sit vtiliter cepta: sed in causa vtilitatis omnino, & in principio, & in fine adesse debet vtilitas.
4 Præiudicium etiam futurum considerandum est in remissione bonorum stabilium pupilli.
5 Vendi res si non potest, nisi modico pretio propter bellum & similia, quid sit agendum.
6 Pretium diminutum ex causa belli non est verum pretium.
7 Pretia rerum non constituuntur ex charistia raro contingente.
8 Hæres à detractione falcidia, an possit submoueri, ex quo frumentum, quod remansit in hereditate tempore charistia, plurimi valuit.
9 Dispositio l. pretia rerum. ff. ad l. falc. intelligenda est generaliter.
10 Dicitio, hic, quot modis intelligenda.
11 Ratio eorum, quæ communiter accidunt, habenda est in estimatione rei.
12 Tempus contractus in probatione valoris rei non solum est attendendum, sed etiam tempus anterius, & posterius per multos annos.
13 Pretij probatio non debet ad tempus solum contractus restringi.
14 Valore rei tempore contractus, & probatio valoris ante & post ipsum contractum, possunt simul stare.
15 Valorem rei tempore contractus inspicere oportere, nec Bar. ignorauit.
16 Vtilitas ecclesiæ debet esse clara, & indubitata.
17 Alienatio rei ecclesiasticæ facta in consanguineos, non caret fraudis suspitione.
18 Alienatio rei ecclesiasticæ in dubio non valet, nisi clare constet de eius vtilitate.
19 Tempus contractus attendendum est ad effectum inspiciendi valorem rei, non tamen ad effectum probationis valoris.
20 Pretia rerum propter bellum mutantur, & breui tempore magna fiunt mutationes.
Intellige tamen, vt nu. seq.
21 Concessio in dubio vtilis dicitur, nisi probetur damnosa.
22 Locationis instrumentum non sufficit ad probandum verum valorem, licet sufficiat ad probandum non vtilitatem, vel damnum.
Item probat quantum percipitur de redditu, siue sit verum pretium, vel non.

DECISIO LXV.

De anno 1532. die 14. Februarij, Iulius de Marganis, & alij capellani capellæ sanctorum Laurentij, & Barbaræ sitæ in Ecclesiâ sanctæ Mariæ maioris de Vrbe, locarunt & in emphyteusim perpetuâ dediderunt, & concesserunt Io. Baptistæ, & fratribus de Mar-

ganis consanguineis dicti Iulij casale quoddam nuncupatum, Turricelle, ad d. capellam spectans pro annuo canone ducatorum 40. de carlen.

Postea ijdem capellani de eodem anno 1532. die 20. Septembris obtinuerunt à Clemente Septimo commissionem, si in euidentem, directam Vicario Vrbs, qui tulit sententiam confirmatoriam dictæ locationis die 22. Ianuar. 1535. Fuerat autem prius dictum casale de anno 1525. die 6. Nouembris locatum Ioanni de Marganis pro tempore 9. annorum, & pro annuo affictu 65. ducatorum de carlen. & 6. lib. piperis. Et deinde fuerat de anno 1547. die 6. Maij venditum pro pretio scutorum 63. pro quolibet rubro, & sic pro scutis 2205. ultra onus solvendi annum censum ducatorum 40. Stantibus præmissis dubitauit, an concessio, & alienatio dicti casalis facta de anno 1532. sit valida? Et die Luna, 10. Martij, 1578. resolutum fuit pro inualiditate ex defectu vtriusque requisiti tam solemnitatis, quam causæ.

Et quoad defectum solemnitatis, Domini dixerunt, quod licet in alienatione rei ecclesiasticæ non ¶ requiratur alia solemnitas, interueniente auctoritate Papæ, quæ supplet omnes solemnitates, vt per Abb. consil. 41. num. 3. lib. j. Dec. consil. 341. num. duodecimo, circa med. ver. & quando concessio. Bal. in l. 2. in prin. per illum text. C. quando decre. opus non est. Ruin. consil. 35. num. 22. ad si. consil. 157. num. 3. & num. 25. lib. primo, Capyc. decis. decimasepta, num. primo, prope si. ver. regulæ enim iuris, & nume. 4. ver. & omnis solemnitas. Rolan. conf. 96. num. 21. 22. & 23. lib. j. cum similib.

Nihilominus hoc intelligitur, quando Papæ auctoritas legitime, & valide interponitur: at ¶ secus si fuerit subreptitia, & consequenter nulla: tunc enim nihil operatur, vt declarant Dec. consil. 142. nu. 5. ver. non obstat, quod cum auctoritate Papæ, & ante num. 6. ver. vltimo non obstat. & Rui. d. consil. 157. nu. 4. & num. vndecimo, ver. nec dici potest.

Quod autem in casu isto impetratio licentiæ à summo Pontifice datæ, fuerit subreptitia, patet: tum ¶ quia non fuit Papæ narratum, casale istud de anno 1525. ad nouennium locatum fuisse pro annuo canone 65. ducatorum de carlen. & sic pro ducatis 25. ultra quantitatem ducatorum 40. pro qua facta fuit locatio, de qua agitur, id quod si Papæ sciuisset, facile animaduertisset, capellanos non ecclesiæ vtilitatem, sed proprium eorum interesse præ oculis habuisse, ideoque verisimiliter licentiâ non concessisset, vel ad concedendum difficilior redditus fuisset. Tum quia rescriptum Papæ loquens de euidentis vtilitate, cum debuisset restringi ad tempus illud calamitosum, vtrique multo difficilior hanc licentiâ impartitus fuisset.

Tum etiam, & tertio, quia in instrumento locationis perpetuæ, quod in supplicatione, si in euidentem, erat insertum, capellani asseruerunt se tunc temporis ex dicto casali ob malam temporis dispositionem non percipere anno quolibet ultra ducatos 20. cuius asseritionis falsitas ex ipsorummet articulis conuincitur, in quibus facti sunt se solitos fuisse pro tempore præterito locare dictum casale pro annua pensione ducatorum 30. ultra quod si dicta asseritio vera fuisset, verisimiliter eâ articulaissent.

Quantum autem ad defectum causæ, quæ fuit euidentis vtilitas, de eo clare constat.

In primis ex illa cõmuni distinctione, quod, aut alienatio sit ex causa necessitatis, & ¶ tunc illi statur qualicumque exitum habeat, dummodo sit vtiliter cepta. l. 1. sed an vltro. §. primo. ff. de neg. gest. aut alienatio sit ex causa vtilitatis, tunc non sufficit eam vtiliter ceptâ, sed requiritur ecclesiæ effici locupletioem. l. si pupilli. in prin.

princ. ff. de neg. gest. ita post Io. de Fa. distinguit Arch. in c. sine exceptione. prope fi. in glo. sed nonne. 12. q. 2. quā distinctionem sequuntur ibi Laur. de Rodolph. col. 5. in fi. ver. sed Ioan. de Fa. & col. seq. in princ. Gem. col. 2. circa med. ver. secundum Ioan. de Fa. Aegid. nu. 6. ver. in gl. nō ne. Henric. Boich. in c. tua. in fi. ver. circa quod. de his. quæ sūa præl. sin. consen. ca. Sed alienatio, de qua agitur, non fuit facta ex causa necessitatis, sed ex causa vtilitatis, & quidem euidētis, Merito & c.

Secundò facit dictum Afflic. decif. 87. num. 3. firman- tis, in remissione bonorum itabilium pupilli non solum considerandum esse ꝑ præiudicium præiens, sed etiā ꝑ iudicium, quod euenire potest. per not. per glo. & Arch. in d. c. sine exceptione.

Tertiò plurimum stipulatur dictum Cuma. in l. pre- tia rerum. num. 5. ver. item si possit. ff. ad l. falc. vbi inq. t, quòd si res ꝑ nō possit vendi, nisi modico pretio propter bellū, & similia, propter quæ non reperitur emptor non subsistente necessitate vendendi, deberet cōputari quā- tum verisimiliter in futurum vendi possit, vel caueri si plus postea possit vendi. arg. l. in quantitate. §. magna. & l.quarebatur. co. ti. ad l. falc. & arg. no. per Barto. in l. & si equo. de leg. j.

Quartò multum coadiuuat dictum Castren. consilio 109. col. prima, ad fi. ver. nec obstant testes inducti, libro secundo, vbi vult, ꝑ pretium diminutum ex causa belli non esse verum pretium, cum sit temporale, quod spera- tur cessare, ideo non debere attendi per l. pretia rerum. in fi. ff. ad l. falc. qui tex. hanc conclusionem optime pro- bat in illis verbis, ex ꝑ caritate raro contingente pretia rerum non constituuntur, & ibi Imol. Alexan. & Hercul. omnes in vltimo not. Ange. Aretin. in §. si quis agens. nu. me. j. & nu. 4. circa med. & ibi Iaf. nu. 6. Inst. de actio. Cre- monen. in l. 2. nu. 233. C. de resc. vend.

Et licet Alex. in d. l. pretia rerum. ad fi. ver. nec obstat iste text. intelligat illum text. specialiter in legatarijs tra- ctantibus de lucro, & allegantibus, frumentum reman- sisse in hereditate tempore maxime caritatis, & pluri- mi valere ad summouendum heredem à detractioe falcidia.

Nihilominus tex. non potest hanc restrictionem reci- pere, sed est generaliter intelligendus, vt per Dec. in l. vi- num. num. 4. ver. non ob. d. l. pretia rerum. vbi inquit, ꝑ licet ille tex. loquatur ꝑ in legatis, tamen in ratione, quā adducit, videtur ponere regulam generalem. & hoc idē voluit Bellon. lib. 2. supputa. c. 19. sub nu. j. ver. & ille tex. dicens, d. l. pretia rerum. in fi. loqui ponendo regulā non modo in legatis, sed in alia materia, ponderando illā di- ctionem, quoque, quæ implicat etiam alias materias. nā dicitur. cum hic quoque nec ex momētis temporum, nec ex ea quæ raro accidit caritate pretia constituuntur. Et propterea, siue intelligatur illa dictio, hic, idest in computatione legis falcidiæ, qui intellectus videtur sua- deri ex eo, quòd d. l. pretia rerum. venit continuatiuē ad §. corpora. legis præcedentis, vbi tractatur de computa- tione legis falcidiæ, siue intelligatur dictio, hic, idest ꝑ in æstimandis fructibus, semper attentio alterutro intelle- ctu illa dictio, quoque, implicabit alias materias.

Accedit ratio l. nam ad ea. ff. de legib. quòd in æstima- tione rei colligendæ est habenda ꝑ ratio eorum, quæ cō- munitè accidunt, vt per Aretin. & Iaf. in dicto §. si quis agens, quæ ratio cum sit generalis, militat etiam in alia materia, quā legatorum.

Vnde ad propositum, cum bellum siue excidium Vr- bis ac etiam pestis fuerint casus insoliti, & per raro con- tingentes, non debuit illorum ratio haberi in constituē- do pretium casalis, de quo agitur.

Quintò confert theoricā Bar. in d. l. pretia rerum. arg. 13 te nume. 3. dicentis, in probatione valoris ꝑ rei non de- bere attendi solum tempus contractus, sed etiam tem- pus anterior & posterior per multos annos, sequitur Ve- ronē. de simulat. contract. num. 3. ver. & quod dixi. Aretin. in c. cum causa. in primo not. de testib. Ant. de Burg. in c. cum dilecti. sub num. 36. de emp. & vend. Afflic. de- cif. 316. nu. 9. clarius Alex. in d. l. pretia rerum. nu. 10. & latius Cremon. in d. l. 2. num. 245. C. de resc. vend.

Et probatur hæc Bar. conclusio ratione manifesta, quæ 14 alias si probatio ꝑ pretij solum ad tempus contractus restringeretur, sequeretur, pretium ex momento tempo- ris constitui, cum contractus momento temporis cele- bretur, quod esset cōtra text. in d. l. pretia rerum. in fi.

Et quamuis hæc Bar. theoricā impugnetur à Cagnol. in d. l. 2. nume. 218. ver. non obstat, & nume. 238. ex illa communi conclusionē, quòd valor rei inspicitur debet tem- pore contractus, nihilominus ꝑ animaduertendum est stare simul ista duo, nempe, valorem rei inspicitur tempo- re contractus, & probationem valoris fieri non tempo- re contractus, sed anteriori, & posteriori. nam Barto. in d. l. pretia rerum. loquitur de modo articulandi, & probā- di valorem rei, non autem de tempore, quo rei valor sit attendendus.

Nec ꝑ ignarus fuit Bar. valorem rei tempore contra- ctus inspicitur oportere, vt fatetur in d. l. 2. nu. 16.

At qui in casu nostro ex instrumento locationis casa- lis, de quo agitur, facta de anno 1525. pro annuo cano- ne ducatorum 65. & in instrumento venditionis eiusdem casalis facta de anno 1547. pro pretio scutorum 63. ꝑ quolibet rubro, & sic pro scutis 2205. ultra opus soluē- di annum canonem ducatorum 40. & sic ex tempore anteriori, & posteriori in probatione siue constitutione pretij d. casalis manifesta, & nō modica colligitur lesio.

Et præmissa multo magis procedunt in casu nostro, 17 in quo non agitur de iustitia pretij, sed de vtilitate ꝑ Ec- clesie, & ea quidem non simplici, sed euidenti, idest cla- ra, & indubitata, vt per Barbat. consil. 40. num. j. ver. vn- de pendens. lib. j. per tex. in d. c. sine exceptione. ibi, quod non sit dubium profuturum Ecclesie. pulchre Corne- consil. 243. num. 3. ver. præterea. lib. 2. per tex. in ca. j. ibi, præsertim cum euidens necessitas, vel vtilitas non subes- set. de reb. eccl. non alie. lib. 6. Rebus. in compend. alien. rer. eccl. nu. 97. in fi. Rolan. consil. 15. num. 16. circa med. ver. & nonne dum. lib. j.

Accedit etiam, quòd cum alienatio ista facta fuerit 18 in consanguineos d. Italij, non ꝑ caret fraudis suspicione, & potius in vtilitatem consanguineorum, quā ecclesie facta præsumitur. auth. quibuscumque modis, & ibi Do- ctō. C. de sac. san. eccl. cum alijs de quibus per Alcia. de præsump. regula prima, præsump. 29. num. 1. 2. & 3.

Et licet ex præmissis manifestò appareat de damno Ecclesie, tamen, quando etiam aliquid dubitationis su- 19 peresset, in ꝑ dubio contractus non valet, vt in proprijs terminis tradit Bal. consil. 156. circa med. ver. sic. præ- terea. libro j. per not. in l. cum hi. §. eam. & §. cum prætor. ff. de transact.

Non obstant exemplo deducta.

Et in primis, quòd attendendum sit tempus contractus. 20 Quia ꝑ id verum est ad effectum inspiciendi valorem rei, qui non alijs temporibus, sed tempore contractus debet attendi: non tamen procedit ad effectum proba- tionis valoris rei tempore contractus considerati, quæ probatio debet fieri ex tempore anteriori, & posteriori, vt supra dictum est.

Item obiectum non procedit ad effectum vtilitatis, præsertim euidētis, quæ quidem euidēs vtilitas in casu nostro,

nostro, etiam attentò tempore contractus, deficiebat: cū enim ex tempore præcedenti, & subsequenti appareat quanti soleret casale istud temporibus non calamitosus locari, non fuit, nec potuit esse Ecclesie euidenter vtilis alienatio dicti casalis facta illo tempore calamitoso.

Secundò non obstat, quòd excidium Vrbs, & pestis mutarunt valorem dicti casalis, iuxta dictum Bal. in l. 2. nu. 29. ad fi. dicentis ꝑ propter bella pretia rerum varia- ri, & breui tempore magnas mutationes fieri. & Bald. se- quantur ibi Castren. num. 4. prope fi. Cagnol. num. 238. in fi. Cremon. num. 230. Imol. in c. cum causa. nume. 27. prope fi. ver. iuxta prædicta. Iaf. consil. 54. nu. 4. in fi. lib. 1. Dec. consil. 308. nu. 3. ver. secundo propter bellum.

Siquidem responderetur, id intelligendum esse, quādo 22 res propter bellū detrimentum recipit, puta, quia ꝑ edi- ficia destruantur, arbores excidantur, & terræ deuasten- tur, & ob cessationē culturæ steriles, & infructuosæ red- dantur, vt recte considerat Iaf. d. consil. 54. nu. 4. in fi.

Sed casale, de quo agitur, propter diruptionem Vrbs nullum in se passum fuit damnū, nec cessatio culturæ illi nocuit.

Præterea responderetur, dictum Bal. & aliorum nō pro- cedere in alienatione, quæ sit, vt quis meliora prospiciat, & sic ex causa vtilitatis.

Tertiò non ob. quòd vtilis dicatur concessio, quoties- 23 cum ꝑ non ꝑ probatur, illam fuisse damnosam. glo. pe. in d. c. sine exceptione. Abb. d. consil. 41. sub nu. 3. ver. qui- nimo. Calder. consil. 5. de rer. permut. Fel. consil. 42. num. 4. ver. tertio moueor. Iaf. d. consil. 54. nu. 5.

Siquidem pro responsione dicitur, istos Doct. non lo- qui, quando alienatio fuit facta ex causa euidētis vtili- tatis, vt in casu nostro.

Quartò non obstat, quòd instrumentum locationis anni 1525. nō probat verum redditum prædicti casalis. 24 Quia ꝑ probatur, quòd licet illud instrumentū nō sufficiat ad probandum verū valorem dicti casalis, suffi- cit tamen ad probandum non vtilitatem, siue damnum Ecclesie, cui, cum perciperet ducatos 65. annuatim, non poterat esse vtilis alienatio pro annuis ducatis 40. Satis 25 ꝑ est igitur, istud instrumentum probare, quòd Ecclesia tantum percipiebat, siue illud esset verum pretiū, siue non. Reliqua in contrarium adducta, vel non indigent re- sponione, vel ex præmissis tolluntur.

CANTVCCII

Regien. sancti Thomæ. Luna, 21. Aprilis. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Prorogatio fatalium in causa accessoria, an porrigitur etiam ad causam principalem. Quod sic, per totum.
- 2 Agentis animus, & voluntas colligitur ex modo, & forma procedendi.

DECISIO LXVL

Quamuis aliqui ex Dominis dubitauerint, an pr- rogationes fatalium, de quib. agitur, porrigan- ꝑ ꝑ vires suas, & suffragentur Boiardo in cā resti- tutionis in integrum, tū quia omnes prorogationes fue- runt extensæ in causa appellationis, licet citationes ad videndum prorogari fatalia, fuerint pro parte Boiardi factæ simpliciter in vim quarumcunque facultatum, vel in vim &c. nec aliter restrictæ ad causam appellationis, & huiusmodi extensionem Boiardus verisimiliter noti- tiam habuit, ex quo ei registrum pluries accommoda-

tum fuit, & propterea cum non reclamauerit, videtur il- lis consensisse.

Tum etiam quia Boiardus in prorogando fatalia vsus est modo, & forma solita adhiberi in prorogatione fata- liū in causa appellationis, & ꝑ ex qualitate, modo, & for- ma procedendi colligitur animus, & voluntas agētis. Ro- man. consil. 369. nu. 7. Alex. consil. 55. nu. 8. lib. 5. Aym. ad rub. de leg. j. nu. 126.

Nihilominus omnes Domini tenuerunt, prædictas prorogationes Boiardo satis suffragari, quatenus tamē restitutione in integrum non indigeat, prout non indi- gere videtur. & huius resolutionis potissima ratio fuit, quia in Rota reperitur commissa causa appellationis et respectu negotij principalis vigore secundæ partis com- missionis reformatoriæ pro parte Corradini obtentæ, in qua dicitur, vel si magis placet committatur prædicto Alphonso Binarino, vt in causa, & causis prædictis proce- dat perinde, ac si præinserta signata esset, parito iudicato in primis, & ante omnia quoad dimissionem possessio- nis beneficij, omniumque terrarum, & bonorum ad il- lud spectantium. Vnde pōderando illa verba, perinde ac si præinserta signata esset, colligitur, causam appellationis etiam in respectu negotij principalis commissa fuisse, cum præinserta contineret causam appellationis etiā respectu negotij principalis, vt patet ex illis verbis, de & super hospitem de Balneo Regien. dioc. &c. rebusque alijs &c. nec non totius negotij principalis &c.

Et quamuis causa fuerit commissa D. meo Robuste- rio cum clausula, omni & quacunque appellatione re- mota, tamen signatura non obstante huiusmodi clausu- la, admisit appellationem, ex quo reformauit commissio- nē Boiardi, vt staret perinde ac si præinserta signata es- set, parito iudicato quoad dimissionem possessionis &c. & sic signatura commisit causam appellationis sine re- tardatione executionis quoad possessionē: voluit enim quoad possessionem executionem fieri.

Vnde facta tali executione videtur causa appellatio- nis adhuc pendere etiam respectu negotij principi- palis, non autem respectu fructuum, & expensarum tantum, quia causa appellationis quoad fructus, & expensas fuit simpliciter commissa: quo verò ad negotium principale fuit commissa cum clausula, parito iudicato.

CANTVCCII

Caurien. siue nullius iurisdictionis. Veneris die 25. Aprilis. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Priuilegiij vsus alleganti onus probandi incumbit. Limita, vt nu. seq.
- 2 Vfus priuilegiij præsumitur, nisi allegetur pro fundamento sue intentionis. & nu. seq.
- 4 Vfus priuilegiij præsumitur, quādo à priuilegiato allegatur.
- 5 Solemnitas extrinseca præsumitur, quando allegatur ab eo, in cuius fauorem præsumptio oritur.
- 6 Iussus patris præsumitur præcessisse si ab eo allegetur: se- cus si negetur.

DECISIO LXVII

Die 29. Aprilis, 1575. Militia tantum informante in contumacia Episcopi non curantis aliter in- formare, fuit propositum dubium, an priuile- gium Leonis præsumatur vsu receptum in casu, & ad ef- fectum, de quo agitur: quod dubium negatiue ad fauo- rem

rem Militie resolutum fuit. Et omiffis multis hic p infor-
mates adductis, moti sunt præcipue Domini, tum quia
1 ¶ vsus priuilegij Leonis allegatus pro parte Episcopi tā-
quā fundamentum intentionis ipsius, debet ab eo cō-
cludenter probari: licet enim aliās vsus priuilegij præsu-
matur, ¶ quando tamen allegatur pro fundamento in-
tentionis, non sufficit præsumptio, sed requiritur vera, &
concludens probatio. Achil. decis. j. de proba. & maxime
in casu isto, in quo Episcopus venit impugnatiue. Tum
etiam, quia ex qualitatib. & circumstantijs facti tota vide-
tur tolli difficultas. Adfunt enim primo duæ concord-
diæ factæ inter Episcopum, & Militiam: vna de anno
1536. altera de anno 1553.

Secundò respōsiones Episcopi, item Decani, & Capi-
tuli factæ ad intimationem priuilegij Leonis de anno
1562. in quibus negarunt, priuilegium Leonis, & alia
priuilegia intimarā, & præsentata pro parte Militiæ esse
in vsu, & obseruantia. Tertio assertio Episcopi afferentis
coram A. C. se & suos prædecesores à tempore immemo-
rabilis fuisse, & esse in quasi possessione exercendi omni-
modam iurisdictionem episcopalem, quæ facti qualita-
tes, & circumstantiæ videtur omnino excludere præsum-
ptionem vsus priuilegij Leonis, vt optimè informantis
hic deducunt.

3 Nec ob. decis. Crescent. 79. quæ ¶ pro parte Episcopi
videbatur posse allegari, quia licet verum sit, vsum priui-
legij præsumi, vt in d. decis. id tamen procedit, qñ ¶ vsus
priuilegij à priuilegiato allegatur: at secus, quādo ab eo
negatur. præsumptio enim vsus priuilegij operatur in fa-
uorem priuilegiati, non in eius præiudicium, & facit, qd
5 in simili dicitur, quod ¶ solemnitas extrinseca præsumit-
tur, quando allegatur ab eo, in cuius fauorem præsum-
ptio oritur: secus si ab eo solemnitatis interuentus nege-
tur. Saly. in l. filius. col. 2. circa med. ver. & faciunt hæc. C.
6 de pet. hæ. dicens ¶ præsumi iustum patris præcessisse,
si hæc præsumptio à patre allegetur, secus, si ab eo nege-
tur, sequitur Alex. consil. 9. num. 9. ver. potest etiam. li. 3.
pulchre Ruin. loquens generaliter in quacunque solemp-
nitate, consil. 23. nume. 20. lib. 5. & Gabriel. de præsump.
conclu. j. num. 74. referuarūt autem Domini ius audien-
di Episcopum, si velit audiri.

CANTVCCII.

Bononien. terrarum. Veneris, 11. Aprilis. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Commissionē obtenta de non reuocando attentata, potest
sequestrari possessio cum fructibus post commissionem
perceptis.
Immo etiam possunt sequestrari fructus percepti à die spo-
lij attentati circa. nu. 2.
- Item etiam expensæ peti. nu. 4.
- 3 Attentata sunt magis priuilegiata, quā spoliū.
- 4 Expensæ factæ post attentata equiparantur fructibus simi-
liter post attentata perceptis.
- 5 Gratia contra ius, & in præiudicium alterius impetrata
debet stricte interpretari.
- 6 Verba rescripti debent de minori præiudicio interpretari.

DECISIO LXVIII.

IN vna Bononien. terrarum ad euitandam purgatio-
nem & reuocationem attentatorum per Achillē de
Blanchettis cōtra Viuanos commissorum, fuit pro
parte eiusdem Achillis in signatura Sanctissimi obtenta

cōmissio his verbis concepta. Placeat Sanctitati Vestræ
eidem &c. vt sequestrata possessione per eūdem D. Audi-
torem, & fructib. & resectis expensis post præsentā atten-
tata factis, & præfixo aduersarijs aliquo breui, & perem-
ptorio termino ad docendum de præteritis nullitatib. &
causis, propter quas in integrum restitui præterdūt, quo
elapso, & nihil, quod releuet docto, confitit de bono iu-
re oratoris quascūque inhibitiones quomodolibet for-
san factas moderetur, & deinde in causa appellationis p
parte oratoris interpositæ ad vltiora, & ad expeditio-
nem pro parte fouente iustitiam, prout iuris fuerit, reie-
ctis huiusmodi attentatis, procedat, committere, & mā-
dare. Et ¶ vigore istius cōmissionis pro parte Achillis fue-
runt resectæ expensæ, & sequestrata fuit possessio cū fru-
ctibus post commissionem perceptis.

Sed quia pro parte Viuanorum præterebatur, seque-
strandos esse omnes fructus à die spolij attentati citra
perceptos, propterea die Ven. 11. Aprilis, 1578. dubita-
ui stante d. commissione, sequestro cum eius executio-
ne, & resectione expensarum, an sint sequestrandi om-
nes fructus à die spolij attentati citra percepti, vel potius
satisfactum sit d. commissione, & procedendum ad vlti-
riora? In quo dubio Domini, vno tantum contradicen-
te, tenuerunt, ¶ omnes fructus etiam à die spolij atten-
tati citra perceptos, sequestrari debere.

Et moti sunt, tū quia si in simplici spolio omnes fru-
ctus etiam percepti, & consumpti veniunt restituendi, c.
grauis. & ibi Doct. de rest. spol. multò magis id locū habe-
re debet in spolio attentato, cū ¶ attentata sint magis
priuilegiata, q̄ spoliū Rot. decis. 2. nu. 3. de rest. spol. in
nou. Egid. decis. 49. & 294. Achil. decisio. 24. de attent.

Tum & secūdò, quia sicut signatura voluit refici om-
nes expensas post attentata factas, ita etiam verisimiliter
credendum est, idem voluisse quoad fructus pariter post
4 attentata perceptos, cū ¶ nulla possit diuersitas ratio
inter fructus, & expensas assignari: nā si fructus sint con-
sumpti, potest eorum æstimatio sequestrari.

Tum & tertio, quia cōmissio gratiosa contra ius, &
5 in alterius ¶ præiudicium impetrata, qualis est ista, de
qua agitur, debet stricte interpretari, vt per Egid. dec. 53.
circa med. ver. secundo quia. vbi etiam vult, huiusmo-
di cōmissionē debere vnam bonam & certam licet mag-
is stricte interpretatōne recepere. Vñ licet fatis con-
fiter Sanctissimum rescriptisse cū intentione p̄iudicandi
Viuanis, quia eo ipso, q̄ mandat possessionē, & fructus
sequestrari, intendit eandē possessionē, & fructus Viua-
nis non restitui, nihilominus non apparet de quantitate
p̄iudicij, an voluerit solū tollere restitutionē possessio-
nis, & fructuū, an vero et sequestrationē fructuum antea
cōmissionē à die spolij attentati perceptorū, & ¶ p̄p̄ea ver-
ba rescripti debet de minori p̄iudicio interpretari, vt p̄ Iaf.
in l. fi. nu. 24. & ibi Clau. nu. 49. ff. de const. princip. post
Card. in c. mandatū. in 2. no. de rescr. Bal. in l. j. nu. 6. ver.
& si Princeps. ff. de const. princ. idē Iaf. in l. quoties. nu. 3.
& 4. C. de prec. Imper. offer. Veron. de ser. rust. præd. ti. de
aqueduc. nu. 76. & bene Sarnen. in reg. de non tollē. iur.
quæ sit. q. j. pag. 28. in litera C. ver. illud tamen.

Non ob. deducta p̄ parte Achillis. Quia loquūtur in
alijs terminis, nec p̄t̄ huic casui applicari, vt p̄ se patet.

CANTVCCII.

Neapolitan. restitutionis in integ. Lunæ, 14. Aprilis. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Processus inter alios agitatus tertio non præiudicat
Simulatio

- 2 Simulatio contractus non præsumitur nisi probetur.
- 3 Venditor si iurat in contractu de euictione, non requiritur
alia denunciatio, si sciat litem emptori motam. ex magis
commun. nu. 4. & 5.
Immo magis si in specie iuret. nu. 9.
- 6 Iurans defendere ecclesiā tenetur eam etiam non requisit-
us defendere, si sciat illum patrocinio suo indigere. ex
commun. nu. 7. immo cōmuni. nu. 8.
- 10 Iuramentum in contractu appositum eius naturam se-
quitur.
Declarat. vt nu. 12.
- 11 Venditori vt denunciatur lis mota emptori, de natura con-
tractus venditionis est.
- 12 Natura contractus primordialis attenditur, non acciden-
talis.
- 13 Denunciatio litis emptori est quoddam accidens extrin-
secum.
- 14 Morasine interpellatione in multis casibus committitur.

DECISIO LXIX.

Fvit resolutum ex nouiter deductis pro parte Epi-
scopi, sententias contra eum latas reuocandas nō
esse, nec ei restitutionem in integrum conceden-
dam. & ratio resolutionis fuit, tum ¶ quia processus pro
parte Episcopi nuper productus tanquā inter alias p-
sonas, videlicet eundem Episcopum, & D. Lucretiā eius
sororem agitatus, non potest D. Iulie Caraffæ præiudica-
re. arg. reg. res inter alios acta &c. Doct. communiter. in
l. 2. C. de eden.

Tum quia non constat de simulatione dationis in so-
luto, in ¶ qua pro parte Episcopi præcipuum fuit fun-
damentum, cū nō doceatur de causā simulationis: qui
enim dicit contractum simulatum, siue agat, siue exci-
piat, tenetur non solum allegare, sed & concludere pro-
bare simulationis causam, quæ debet esse ad propositum
probabilis, sufficiens & verisimilis, vt late post alios fir-
mat Mandel. consil. 9. num. j. 7. & 8. & consil. 97. numero
24. & 28.

Tum etiam & tertio, quia stante scientia Episcopi de
hæc mota D. Iulie per D. Lucretiam super euictione fun-
dachi, de quo agitur, quæ scientia colligitur ex epistola
Episcopi respondentis ad literas D. Iulie, & stante etiam
quod Episcopus in instrumēto ratificationis venditionis
annuū cēsus ducatorum ¶ super fructibus d. fundachi
D. Iulie per D. Lauram Aquaniū factæ, promiserit iu-
reirando Do. Iuliam defendere, ac de euictione tueri
tam de iure quā de facto generaliter ac specialiter, om-
nemque litem suscipere, vti que non erat necessaria alia
litis denunciatio.

Nam communis est Doct. conclusio, vt ¶ si venditor
in instrumento venditionis iurasset suscipere defensionē
emptoris in causa euictionis, tunc si sciat litem ei motā,
non requiritur alia denunciatio, ita in proprijs terminis
tradit Alex. in l. 2. §. voluntatem. num. 16. quē ibi sequun-
tur Iaf. num. 27. Hercul. num. 36. Claud. num. 16. Rip. nu-
me. 18. in fi. ff. iol. mat. hoc idem in specie voluit Barb. in
c. vlt. num. 4. in fi. ver. quinto nisi vendens. & ibi Ant. Bur-
gen. num. 11. de emp. & vend. Claud. in l. non solū. §. mor-
te. num. 102. & ibi lassime Rube. num. 420. verfi. secun-
do declara. vsque ad nu. 426. ff. de no. ope. nunc. lo. Lup.
in c. per vestras. §. vlt. nu. 3. ver. nam hoc debet intelligi.
& nu. 33. 34. 35. & 36. de don. inter vir. & vxor. Purpur. in
l. quod te. nu. 92. ff. si cer. pet. Catel. Cot. in suis memor. in
verbo, emptor male defendens. verfi. vltra eos limita. Au-
frer. in add. capel. tholof. q. 401. in §. limit. Capyc. decis.
106. num. 3. verfi. vnde succedit. Rub. consil. 152. in fi. late

Grat. consil. 139. nu. 3. cum seq. lib. 2. Gozad. consil. 3. r. nu-
me. 7. & consil. 57. nu. 11. Nat. consil. 262. nu. 20. lib. 2. Ro-
lan. consil. 6. nu. 48. lib. j. Couar. lib. 3. var. resol. c. 17. nu. 5.
4 Et hæc ¶ absque dubio est magis communis opinio.
Contrarium enim tenentes paucissimi sunt, nempe Soc.
in d. l. 2. §. voluntatem. nu. 20. & 21. Bauer. de mora. par-
te 2. num. 21. Gomes. in §. item si quis postulante. nu. 10.
circa med. Inst. de actio. Alcia. in d. l. quod te. num. 42. ver-
fic. existimauerim. & nu. 43. & 44. Rebus. ad const. reg.
Gall. tom. 3. ti. de dilat. art. 5. glof. vnica, nume. 35. & 36.
Immo Soc. de hoc cogitandum relinquit, & Gomes. du-
bitatiue loquitur. Cæterum ¶ Alexan. & Barbat. origina-
les auctores prædictæ communis cōclusionis, & alij eor-
um sequaces supra relati mouentur præcipue ex doctri-
na Spec. communiter recepta in tit. de aduoc. §. j. nu. 2. §.
5 ver. sed nunquid is qui iurauit, vbi vult, ¶ quod iurās de-
fendere ecclesiā, tenetur virtute iuramenti eam etiam
nō requisitus defendere si sciat illum patrocinio suo in-
digere, quod dictum referunt, & sequuntur lo. And. But.
Imol. Anch. Abb. & alij in c. breui. de iureiurando. Iaf. in
d. l. quod te. num. 22. Dec. in lect. num. 11. & in repet. nu-
me. 43. Purpur. num. 97. Cagnol. num. 94. & 95. vbi tran-
sit cum hac opin. Aretin. in l. si ex legati causa. nume. 6. ff.
de verbo. oblig. & consil. 150. sub num. 5. Corfet. in rep-
rub. de iureiuran. priuileg. 4. Bauer. de virt. iura. illat. 7.
Cremon. sing. 123. Fely. in c. licet Heli. num. 4. de simon.
Curt. iun. de feud. par. 4. in 36. caus. priuat. & consil. 74. nu-
me. 7. Euerard. in loc. à vi iurament. in 11. effect. in prima
illatione pag. 726. Cassan. in consuet. Burgund. fol. 199.
num. 6. Ant. de Petru. in repe. l. primæ. ff. de iureiuran. in
24. effect. nu. 232. Rip. l. 3. respon. c. 7. num. j. & in l. 4. §.
Caro. nu. 59. in fi. ff. de verbo. oblig. Crauet. consil. 64. nu-
me. 2. Rolan. consil. 25. nume. 22. lib. 2. Et hanc esse com-
munem fatentur Dec. in d. l. quod te. in lectura. num. 11.
Rub. in d. §. morte. sub numero 420. Grat. d. consil. 139.
sub nume. 7. libro secundo, & magis communem dicit
Gomes. in dicto §. item si quis postulante. sub nume. de-
cimo, & frequentiori omnium consensu receptam asse-
rit Couar. d. c. decimo septimo, sub num. 5.

Et certe negari non potest, quin hæc tam numero, q̄
8 auctoritate ¶ communior sit conclusio, cū pro cōtra-
ria opin. sit Aretin. in l. si feruus communis. in fi. princ. ff.
de vulg. & pup. Alex. in d. l. quod te. num. 8. verfic. tamen
non puto. & ibi Iacob. de sancto Georg. nu. 2. Rimin. nu-
me. 6. Curt. iun. nume. 26. & 27. Soc. Bauer. Gomes. Alc.
& Rebus. in præcitat. locis.

Et eò magis prædicta communis cōclusio in casu no-
stro obtinet, quod Episcopus de instrumēto ratificatio-
9 nis venditionis non iurauit simpliciter, sed ¶ in specie se
Dominam Iuliam in causa euictionis defensurum, om-
nemque litem suscipiturum, vt bene per Rip. in d. l. 2. §.
voluntatem. nu. 18. in fi. & per Couar. d. ca. decimo septi-
mo, nu. 5. prope fi. ver. ex quibus mihi placet.

10 Neque obstat ¶ quod iuramentum in contractu ap-
positum eius naturam sequitur. l. vltima. C. de non nu-
me. pecu. l. vltima. ff. de liber. caus. ca. quemadmodum. de
11 iureiur. Et de natura ¶ contractus venditionis est, vt teneatur
ditori denunciatur lis mota emptori ad hoc, vt teneatur
de euictione, vt per Bart. in d. §. morte. num. 52. & ibi Re-
cent. ff. de nou. ope. nunc. Fely. in c. cum M. numero 65.
Rip. nu. 166. de const. Couar. qui de communi. d. cap. 17.
num. tertio.

Nam responderet, iuramentum sortiri naturam con-
12 tractus, cui ¶ accedit primordiale, & originale, nō autē
accidentale, ad gl. in l. certi coadiutio. in princip. & ibi
Doct. ff. si cer. pet. argum. l. item veniunt. §. cūm prædixi-
mus. ff. de pet. hære. Aretin. in cap. j. num. 70. de iud. Rip.
H in

in l.in fulam. numero 9 i. ff. de verb. oblig. Marfil. sing. 226. Aym. consil. 102. numero 7. & in terminis nostris Claud. in d. §. morte. num. 102. & ibi Rub. numero 424. & Didac. vbi de communi. d. cap. 17. nu. 5. verfi. nec quicquam oberit.

13 Quod autem denunciare & litem venditori scienti sit quoddam accidens extrinsecum, deducitur ex eo, quod mora committitur per interpellationem, & non ante: & tamen interpellatio non est de natura contractus, sed potius quoddam accidens extrinsecum, quia multi sunt casus, in quibus mora sine interpellatione committitur, & ita in terminis responderi Claud. d. §. morte. num. 102. ver. ad secundum respon. & num. seq. & ibi Rub. num. 424. & latius Conar. d. cap. 17. numero 5. verfi. nec quicquam oberit, vbi ex no. per Bal. in l. j. num. j. C. commod. colligit, denunciationem, que scienti fieri debet, non esse naturalem.

CANTVCCII

Bononien. iuris macinan. Vener. 23. Maij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Statutum Principis supremi habet vim sententia diffinitiva.
- 2 Possessionem reus amittit statim lata sententia, in iuribus incorporalibus. Fallit num. 8.
- 3 Possessio, vel quasi iurium incorporalium amittitur ex scientia & patientia, siue non contradictione. Limita, vt nu. 8.
- 4 Episcopus sciens, & patiens ab alio episcopo excommunicari, & absolui suos subditos, & non contradicens, amittit quasi possessionem iurisdictionis.
- 5 Statuti notitia presumitur ex proclamata in eius executionem facta.
- 6 Statutum approbatum presumitur ex non reclamazione post ipsius proclamata.
- 7 Contradictio dicitur esse in arbitrio partis.
- 8 Ius incorporale libertatis adheret rei corporali.
- 9 Contradictio de presenti presumitur in prateritum, & ad illud retrotrahitur. & nu. seq.
- 10 Coniectura aliqua si concurrat ultra statum presentem inferens retro, semper de statu presenti presumitur in prateritum.
- 11 Presumptio iuris est, vt nemo in eius damnum tacuisse censetur.
- 12 Libertatis quasi possessio, vt amittatur, tria concurrere debent. & nu. 16.
- 13 Obedientia proprie non inducitur ex obseruatione precepti negatiui.
- 14 Cautela animum deliberandi, non autem obediendi, inducit.
- 15 Regula l. veteribus. ff. de pact. non procedit, vbi vniuersalitas verborum, & verisimilitudo ipsa repugnat.
- 16 Reseruatiōis natura est ius competens conseruare, non autem ampliare, seu de nouo dare.

DECISIO LXX.

Fvit resolutum, Dominos de sancto Petro non amississe quasi possessionem libertatis recipiendi quocunque ad eorum molendinum, non obstantibus in contrarium adductis pro parte Minorum Capitum, quae ad duo potissimum rediguntur.

1 Primum est, quod statutum Leonis, de quo agitur,

habet vim sententiae diffinitivae. Bal. in l. pe. ante numerum secundum, verfi. cum enim. C. comminat. epist. &c. Et propterea cum emanauerit ad tollendum ius incorporale libertatis, statim priuauit Dominos de sancto Petro eorum quasi possessionem, ex doctrina Innocen. in capi. cum nostris. col. 3. verfi. cum enim plus videtur de concess. preben. dicentis, quod in iuribus incorporalibus, vt in electionibus, iurisdictionibus, & similibus, statim lata sententia reum possessionem amittit, & actorem posse illam ingredi, & Innocen. ibi sequuntur Hostien. col. pen. post princip. verfi. cum enim plus videtur. Ioan. And. col. 4. circa med. verfi. cum enim plus videtur. Henric. Boich. num. 7. But. numero decimonono, ante med. verfi. in hoc casu dicunt quidam. Card. num. 8. q. 2. verfi. cum enim plus videtur. Imo. nu. 3. prope fi. ver. si autem fertur. Anch. num. 16. ver. aut petitur res.

Secundum autem, quod pro parte Minorum Capitum deducebatur, erat, quod quasi possessio iurium incorporalium amittitur ex scientia, & patientia siue non contradictione. Si enim (exempli gratia) Episcopus scit, populum suum ab alio Episcopo excommunicari, absolui, & ei obedire, & non contradicat, quia forte non audet punire illi obediens, ex ista scientia, & patientia amittit quasi possessionem iurisdictionis, quia est metuculosus, & pusillanimus, ideo quasi possessionem deseruisse videtur, & in alium transtulisse. Si forte, §. primo. ff. si seru. vendic. l. si ergo. §. primo. ff. de public. ita Innocen. in c. olim. il. 3. in princ. de rest. spol. cum quo ibi pertranseunt Host. post prin. ver. hoc autem iure. Ioan. And. col. pen. in fi. ver. in glo. secunda, Card. num. 3. in glo. 2. ver. per hoc non priuatur. Imol. num. 3. ver. Innocen. notab. dicit But. nu. 1. ante med. ver. vnde forte. Anchar. nu. 5. ver. quandoque vero populus. Abb. num. 14. vbi in fi. de comuni testatur. Quocirca cum Domini de sancto Petro verisimiliter habuerint notitiam quod statutum, de quo agitur, ita te publico proclamata in eius executionem facta: in his enim quae publice fiunt, ignorantia allegari non potest. l. prima. C. qui & aduer. quos. ca. j. & ibi Abb. nu. 9. de postul. pra. ca. quod dicitur. vbi gl. in verbo, regionib. 16. distin. Rom. consil. 59. nu. 5. ad fi. ver. tertio quia. Aym. consil. 27. i. col. pen. verfi. quinto presumitur scientia. Cumque in actis non constet, eos statim reclamasse, nisi prout in compromisso fere per tres menses post proclamata facta, sequitur, eos ex tali scientia, & patientia sibi prauidicasse, & consequenter quasi possessionem libertatis amississe. Nec potest dici, eos incontinenti contradixisse, quia tunc id sit arbitrium, Doct. in l. j. §. qui sciens. ff. de acquiren. possessio. cum alijs de quibus per Menoch. de arbit. ca. 1. nu. 3. vtique non potest arbitrari neque ex qualitate facti, quae nullum requirebat apparatus, siue praeparamentum, neque ex qualitate personarum, neque aliunde eos incontinenti reclamasse.

Sed tamen his minime obstantibus, Domini concorder tenuerunt, Dominos de sancto Petro praedictam quasi possessionem libertatis minime perdidisse. Et ad primum fundamentum responderunt, doct. Innocen. in dicto capi. cum nostris. non procedere, quando talia sunt in incorporalia, in quibus aliquid corporale attingitur, vt ipsemet Innocen. ibi colum. tertia, post med. verfi. si autem talia, se declarat, cuius declarationem Doct. ibi communiter sequuntur, Hostien. colum. penult. ante med. verfi. si autem talia. Ioan. And. colum. quarta, circa med. verfi. si autem talia. Anchar. nu. 16. circa med. ver. si autem talia. Henric. Boich. num. 8. But. num. 19. ante med. verfi. quandoque fertur sententia. Card. num. 8. q. 2. verfi. si autem talia. bene Ange. in l. qui restituere. num. 2. in med. verfi. & hoc intellige verum. ff. de

ff. de rei vendica. Floria. in l. seruitutes. sub nume. primo, verfi. cum & hanc differentiam. ff. de ferui. vrb.

Sed certe negari non potest, quin ius incorporale libertatis, de quo agitur, adheret rei corporali, hoc est molendino ad instar iurium incorporalium, seruitutum, itineris, actus & similibus, quae adherent rei corporali, hoc est solo, vt recte exemplificant But. in d. capitulo. cum nostris. nume. decimonono, ante med. verfi. quandoque fertur, & ibi Anchar. nume. decimosexto, circa med. verfi. si autem talia, & Ange. in d. l. qui restituere. nume. 2. verfi. & hoc intellige.

Ad secundum autem fundamentum Domini multipliciter responderunt.

In primis, Dominos de sancto Petro statim emanato proclamatae contradixisse, nam quod ex contradictione facta tempore compromissi presumitur contradictio in praeteritum usque ad tempus proclamatis.

Quotiescunque enim ultra statum presentem concurrat aliqua coniectura, vel presumptio inferens retro, tunc semper de statu presenti presumitur in praeteritum. Saly. in l. ex persona. prope fi. C. de prob. Alex. consil. 16. num. 3. lib. 5. Soc. consil. 89. num. 19. lib. j. Alc. de presum. reg. 2. praesump. 26. num. 5. At in casu isto ultra praesumptionem iuris, quod tunc non est praesumendum, Dominos de sancto Petro habita notitia statuti, & proclamatis sibi valde prauidicasse tacuisse, & acquiescisse in graue eorum prauidicium. Licet de indebito. ff. de proba. concurrat etiam coniectura illa, quod compromissum factum fuit de omnibus litibus, controuersijs, & differentijs veris, & verentibus de, & super molendinum eorundem Minorum de sancto Petro, nec non de, & super accessu, & regressu fornariorum ad d. molendinum.

Si igitur huiusmodi lites, controuersiae, & differentiae iam ante compromissum verbae fuerant, euidens inde elicitur coniectura ad praesumendam contradictionem de tempore compromissi in praeteritum usque ad tempus proclamatis.

Et tanto magis, quod de ijs extabant acta, ad quae compromissum relationem habet, vt patet ex illis verbis, de quibus, & prout latius in actis causae veris, & verentibus.

Ex quorum actorum confessione tollitur id, quod dicitur pro parte Minorum Capitum, nempe, lites & altercationes, de quibus fit mentio in compromisso, potuisse per diem ante exoriri.

Secundo respondetur, tria concurrere debere ad inducendam amissionem quasi possessionis libertatis Minorum de sancto Petro.

Primo ad eorum molendinum fornarios post proclamata non accessisse.

Secundo non accessisse ex causa prohibitionis statuti: ex simplici enim non accessu non arguitur statuti praeteritum, cum tunc ex obseruatione precepti negatiui non inducatur proprie obedientia, vt inquit Bal. in l. 2. nu. 54. C. de ferui. & aqu. potuerunt enim non accedere, vel ratione liberae facultatis accedendi, & non accedendi, quae prius ante proclamata habebant, vel ratione quae cautela animo deliberandi, non animo obediendi, vt per Bal. vbi supra, vel ratione commodi vicinatis molendinorum intra ciuitatem existentium, vt in terminis in causa huic communi considerauit Rot. vt per Put. decis. 496. in causa Bononien. & decis. 500. de mense Nouembris, lib. 2.

Tertio, dominos de sancto Petro quod sciuisset fornarios non accessisse ex causa prohibitionis statuti. Alex. col. 136. nu. 20. ver. item requirebatur allegari. lib. 2. Rim. col. 31. nu. 52. ver. ultra quod. lib. j. Balb. de praescrip. 2. par. 5. par. princ. q. 7. nu. 4. ver. quarto requiritur.

Tertio, & vltimo Domini pro responsione considera-

runt reseruatiōes, de quibus in laudo, & in instrumentis locationum, vbi generaliter reseruantur quocunque iura ipsarum partium firma, & illa, & in illis statu, & terminis, in quibus erant ante decretum proclamatis, ex quibus verbis datur etiam aperte intelligi, nec Capita molinarum habuisse animum acquirendi, nec dominos de sancto Petro amittendi quasi possessionem.

Nec quicquam faciunt replicationes exemplo datae pro parte Minorum Capitum.

Et in primis, quod reseruatiōes possunt intelligi in petitorio, quia repugnat tam vniuersalitas verborum, quam verisimilitudo ipsa, ex qua tollitur etiam obiectum reguli. veteribus. ff. de pact. vt late per Tiraq. in l. si vnaquam. in praefat. nu. 54. C. de reuoc. donat.

Deinde non obstat, quod huiusmodi reseruatiōes Dominos de sancto Petro nihil profint, cum ipsi post proclamata quasi possessionem libertatis amiserint, & reseruatiōis natura est ius competens conseruare, non autem ampliare, seu de nouo dare. Aym. consil. decimoquineto, nume. secundo, consil. 29. numero 8. & late consilio 144. nume. 15.

Quia negatur talis amissio, vt ex praemissis apparet.

CANTVCCII

Bononien. dammorum, & interesse. Luna, 16. Iunij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Debitor morosus an possit soluere fructus compensatiuos ad rationem certi numeri pro centenariio. Quod sic, nume. 2. cum seq.
- 2 Debitor soluens ultra id quod tenetur, sibi prauidicat tantum in ea summa.
- 3 Fructuum taxatio ad rationem certi numeri pro centenariio regulariter ab initio non permittitur. Intelligit, vt nu. seq.
- 4 Dicitio, sic stare dicitur demonstratiue, non restrictiue.
- 5 Fructus veniunt ratione interesse.
- 6 Prouisio hominis facit cessare prouisionem statutariam.
- 7 Depositum conditionale continens conditionem extrinsecam nihil operatur. Immo etiam si esset purum stante recusatione creditoris. num. seq.
- 8 Creditor potest recusare depositum, & etiam verbalena obligationem.
- 9 Recusatio depositi, vel verbalis obligationis per creditorem requiritur expressa.
- 10 Oblatio etiam secuta depositione, & consignatione, quando creditor habet iustam causam recusandi, nihil operatur.

DECISIO LXXI.

Dvbiu propositum, & resolutum 16. Maij. 1578. iterum propositum die Luna, 16. Iunij. eiusdem anni, stricte tamen ad duo, videlicet, an Vespasianus post lapsum quadriennij sibi ad residuum pretij soluendum praefixi, possit soluere fructus compensatiuos ad rationem quinquaginta pro centenariio, vel potius teneatur restituere fructus ipsos quocunque illi fuerint, vel eorum aestimationem. Item, an secundum depositum ab eodem Vespasiano 4. Martij. 1568. factum, sibi suffragetur.

Quoad primum Domini dixerunt, Vespasianum non tenere ad restitutionem ipsorum fructuum, vel aestimationis illorum, sed quod posse illos soluere ad rationem quinquaginta pro centenariio, quia pactum de soluendis fructibus compensatiuis ad rationem

Tertio, & vltimo deficit subscriptio ipsius Ang. hæredis continens, qualiter illud erat inuentarium rerū, bonorum, & iurium in hereditate Tiberij testatoris reperitorum, confectum ꝑ bona fide, sine dolo, & malignitate aliqua, iuxta tex. in d. l. si. si. in autem dubius. vers. subscriptio tamen. Doct. communiter in d. l. si. si. cum igitur. Et præcipue Iaf. num. 4. ver. sexto requiritur. Dec. d. consil. 633. numero 13. Roland. post alios d. consilio 73. numero 39.

Secunda difficultas est, an inuentarium, de quo agitur, stantibus tot eius defectibus, vitietur, & pgnitus corruat? Et in hac difficultate licet posset dubitari, an ꝑ inuentarium istud sit inualidum ex capite non descriptionis nominum debitorum, & creditorum hereditario-rum. In qua quæstione negatiuā expresse tenuerūt Monticulus & Fanut. de inuent. hæred. ille pag. 17. numero 7. hic par. 3. num. 63.

Pro quibus facit communis illa conclusio, ꝑ quod valet inuentarium etiam si hæres aliquid in eo describere dolose omiserit. vt post Cyn. Castr. Fulg. Salyc. & alios firmat Alex. in d. l. si. si. licentiam. nu. 4. ver. non tamen videtur. & ibi Iaf. nu. 4. vbi de communi.

Quamuis hæc quæstio controuersa sit, cum contrariū senserit Bar. Bal. Ang. Rom. & Corn. in d. si. licentia. Nat. consil. 574. num. decimotertio, post med. vers. tertio dici potest. lib. 3. & late, & egregie Illustrissimus Card. Alba. consil. 2. nu. 16. 17. 18. & 19.

Nihilominus quicquid sit de huiusmodi quæstione, ac etiam de primo defectu huius inuentarij, negari non potest, quin ex alijs defectibus nullum existat: nam ꝑ certissimi iuris est, ex omissione formæ actum reddi nullū: ea autem, quæ in confectioe inuentarij requiruntur, de quibus in d. l. si. si. si. autem dubius. vsque ad ꝑ. & si præfatam. pro forma tradita dicuntur, vt probatur in dicta l. si. si. si. verò postquam. ibi, secundum formam præsentis constitutionis, & expresse id voluit Specul. titu. de instrumentum. edic. si. dicto. num. decimoquinto, vers. dicamus

ergo. dicens, inuentarium ruinæ ꝑ subiacere, si quid eorum, quæ de iure requiruntur, in eo defecerit. & Bar. in d. l. si. si. cum igitur. num. 3. in si. inquit, illam esse formam

inuentarij, in qua si quid deesset, inuentarium ꝑ nõ valeret, præterquam si omitteretur signum crucis, & subdit ita tenere omnes Doct. & hoc idem bene deducit Abbas consil. 73. num. 6. post prin. firmans, inuentariū corruere totum, si quid ex requisitis à iure in eo deficeret, quod secundum ipsum non videtur probari in d. l. si. si. si. & si præfatam, in verbo, solidauerint. iuncta ibi gloss. quam ibi Doct. sequuntur, & in specie Pan. de Cast. ante

num. 2. dicens, ꝑ inuentarium subiacere rupturæ etiam si minimum omitatur. l. cum hi. si. si. prætor. ff. de transact. & hoc idem sequendo Castr. no. ibi Corn. post prin. late & egregie Nat. consil. 574. num. 7. cum seq. lib. 3. cõ-

cludens, ꝑ formam conficiendi inuentarium fuisse à lege traditam, & propterea ad vnguem esse seruandā, nec quicquā addi, vel detrahi posse, & omissionem illius etiam in qualibet parte actum vitare, allegando iura, & auctoritates, de quibus per eum, & nume. 9. tradit post

gl. & Bal. hæredem non excusari, si ꝑ per errorem aut imperitiā, vel simplicitatem huiusmodi formam omiserit, quia actus nihilominus non valet. Quod quidē confirmatur, quia in his, quæ sunt introducta pro forma actus, vel ad rigorem iuris conseruandum, nemini par-citur, nec mulieri, nec rustico, nec militi, nec minoribus debent enim peritiores consulere. Bald. Salycet. Castren. Alexan. Iaf. Dec. & alij in l. iuris ignorantia. C. qui admittit. cum alijs, de quibus per Tiraq. de retract. conuen.

§. quarto. gl. septima, num. 15. & 16. & ꝑ in proprijs ter-

minis, mulierem & rusticum inuentarium minus solemniter facientes non excusari, nec eis subueniri, sed rigori standum esse, firmat Bal. in d. l. si. si. in princ. quæstio. tert. nume. sexto, quem ibi sequitur Iaf. num. secundo, Alexan. consil. 165. nume. sexto, versicu. ad idem. lib. sexto, Tiraquel. d. glo. septima, nume. decimosexto, circa med. Nat. consil. 575. nu. 2. lib. 3. & hoc idem in terminis voluit Bar. consil. 154. nu. 2.

Et ꝑ in confectioe inuentarij qui cadit à syllaba, cadit à toto, inquit Bald. in auth. sed cum testator. nume. 8. ver. alij dicunt. C. ad l. falc. Nat. consil. 575. nume. 3. lib. 3. Fanut. de inuent. par. 3. nume. 79.

Et propterea alias dicebat Bal. consil. 147. in princ. lib. 4. inuentarium ꝑ hæredis rem esse scrupulosam, & sepe etiam indutrosos falli. sequitur Rolan. d. consilio 53. num. 52. lib. secundo, & bene probatur in d. l. si. si. in autem hoc aliquis. ibi, necesse est enim omnimodo deliberantem inuentarium cum omni subtilitate facere.

Accedit, quod ꝑ inuentarium, de quo agitur, nullum omnino censeri debet ex solo defectu subscriptionis hæredis, quæ est de necessitate, vt patet in d. si. in autem dubius. ibi, subscriptionem tamen supponere hæredem necesse est: talis enim subscriptio, vt inquit Guid. Pap. de form. inuent. numero octauo, versicu. quæro si hæres, quem sequitur Roland. d. consil. septuagesimotertio, num. 40. requiritur pro validitate inuentarij, alias ea deficiente, inuentarium corruit, quia ꝑ forma à lege ordi nata seruari debet, nec ab ea discendi potest. l. constitutio nibus. ff. ad munic. maximè, quia secundum ipsum forma ista est tradita ad solemnitatem actus, quo casu si qua ex solemnitatibus legis omittitur, totus actus vitatur, per tex. in l. prima, C. de præd. curial. libro decimo, & demum subdit, inuentarium ex defectu subscriptionis hæredis esse nullum ipso iure, per l. non dubium. C. de legibus.

Tertia difficultas, an inuentarium istud possit substri neri vigore consuetudinis ciuitatis Castellanae? Et in hac negatiuè conclusum fuit ex pluribus. Primò, quia hæc consuetudo iuri contraria non est plene probata, nam ꝑ ex decem instrumentis in actis productis, duo tantum continent confectioem inuentarij: reliqua verò continent aditionem hereditatis cum beneficio legis, & inuentarij coram iudice factam, licet tria ex illis vitra aditionem contineant etiam mandatū iudicis de conficiendo inuentarium.

Vnde ex illis duobus instrumentis inuentaria continentibus, consuetudo nullo modo dici potest probata: debent enim tot concurrere instrumenta, vt verisimiliter ad notitiam totius populi, vel maioris partis deuenirent, quia ꝑ cum consuetudo ex tacito populi consensu inducatur. l. de quibus. ff. de legibus, oportet tot actus interuenire, ex quibus tacitus iste populi consensus ad

inducendam consuetudinem colligatur, vt in terminis consuetudinis inuentarij tradit Abb. consil. septuagesimotertio, numero sexto, circa med. vers. & quamquā, libro secundo, quem sequuntur Iaf. in d. l. de quibus. in vltimis verb. Roc. Curt. de consuetud. sect. 8. nume. decimonono. in si. Nat. d. consil. 574. numero 14. 15. & 16. & latius consilio sequen. numero 9. 10. 11. 12. & 13. Rolā. d. consil. septuagesimotertio, numero quadragesimosecundo, lib. secundo, plene Phanot. de inuent. hæred. par. tertia, numero 88. & tenuit Rot. in vna Narnien. legat. coram Do. meo Seraphino. Immo Abb. consil. 53. numero j. lib. secundo, quem refert, & sequitur Roc. Curt. d. sect. 8. numero decimonono, post med. voluit, ꝑ ex octo instrumentis productis consuetudinem, de qua ibi, minime probari: siquidem (vt ipse inquit) cer-

tum est instrumenta non fieri coram omni populo vel maiori parte, & potest esse quoddam populus vel maior pars instrumentum illa nunquam viderint, & propterea non potest dici ex illis consuetudinem inductam esse: non enim probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Vnde cum possibile sit, vt nemo instrumenta illa viderit, præter eos, qui ea publicata habuerunt, cessat inductio consuetudinis, quippe ad eam inducendam oportet ꝑ actum fuisse toties, & tam publicè agitarum, vt verisimiliter ad notitiam populi, vel maioris partis perueniret. Et quamuis verior, & communior videatur opinio, vt iudicis arbitrio committatur dignoscere quot factibus consuetudo censeatur inducta, vt per Menoc. post alios de arbit. casu 81. num. 4. & late Rocch. Curt. de consuet. sect. 4. num. 37. vbi alios allegat, & sect. 7. numero 18. & 20. nihilominus in casu nostro ex duobus tantum instrumentis nullo modo possumus arbitrari inductam esse consuetudinem, quia hæc duo instrumenta non continent inuentaria adeo notoria, & ponderosa, vt verisimiliter potuerint transire in notitiam populi, vel maioris partis. Tunc ꝑ enim duo actus pro inducenda consuetudine sufficiunt, quando sunt ita manifesti & ponderosi, vt verisimiliter ad notitiam populi vel maioris partis deuenierint, vt bene deducit Corn. consil. 179. sub num. 3. lib. 3. sequitur Rocch. Curt. d. sect. 4. num. 37. post med.

Secundò, cõsuetudo, de qua agitur, excluditur ex eo, quod hæc duo instrumenta varia sunt, & diuersimodè confecta.

Nam primum celebratum de anno 1562. continet inuentarium factum etiam cum solemnitate trium testium loco absentium adhibitorum, quæ solemnitas fuit omissa in inuentario contento in instrumento de anno 1573. celebrato, licet in hoc adsit decretū iudicis, quod deficit in illo.

Vnde ex ista varia & diuersimoda obseruatione in inuentarijs difformibus ꝑ consuetudo induci non potuit. Bart. & alij in l. secunda, in fine princ. ff. solute matrim. Alex. consil. 5. num. 7. & consil. 27. ad fin. lib. 5. Soci. consil. 92. num. 12. vers. sed ad hoc fundamentum, lib. 3. Dec. consil. 8. num. 4. vers. secundo quia vt narratur. consil. 11. num. 12. & consil. 129. col. j. post medium. Aym. cõsil. 96. num. 5. & consil. 13. num. 4. & de instrumentis diuersimodè confectis loquitur Bart. in dicta l. secunda, in princ. sub num. 22. Alex. d. consil. 5. num. 7. Rocch. Curt. d. sect. 4. num. 69. post medium. & sect. 8. num. 20. prope finem. & in terminis ꝑ inuentarij late & egregie firmat Nat. d. consil. 575. num. 27. & 28. & ad inducendam consuetudinem conficiendi inuentarium sine solemnitatibus iuris communis requiri inuentaria sub eadem forma confecta, supponit Abb. dicto consil. 73. num. 6. vers. & quamquam.

Tertio, pro exclusione istius consuetudinis animaduertendum est, vnicum tantum productum esse instrumentum, quod contineat inuentarium & percutiat tẽpus ante annum 1568. die 16. Octobris, quo tempore inuentarium, de quo agitur, confectum fuit: illud autem instrumentum fuit celebratum de anno 1562. die 7. Octobris.

Vnde intrat firma conclusio, quæ contradictorẽ non habet, nempe, ꝑ ex vno actu momentaneo (prout est inuentarium) non induci consuetudinem, vt per Rocch. Curt. d. sect. 4. num. 42. & tanto minus in casu isto, in quo non effluerunt nisi sex anni, & sic deficit longum tempus in inducenda consuetudine necessarium.

Quarto & vltimo accedit, quod in casu nostro nullatenus est probata consuetudo in specie, hoc est, quoad

solemnitatem describendi in inuentario debita, credita, & iura hæreditaria, & quoad solemnitatem adhibendi tres testes loco absentium, quæ solemnitates deficiunt in inuentario, de quo agitur: & tamen illæ fuerunt adhibite in inuentario factõ de anno 1562. & sic nullum est productum instrumentum inuentarij carentis his duabus solemnitatibus: & ꝑ certi iuris est, consuetudinem probandam esse in specie, & in terminis inuentarij debere probari omissionem huius vel illius solemnitatis, de qua quæritur, tradit Nat. dicto consil. 575. ante numerum 34. & numero 37. circa medium, versiculo, item quia.

Quarta est difficultas, an inuentarium, de quo agitur, valeat sustineri virtute præsentia, & decreti iudicis. Et in hac quoque negatiua facta fuit conclusio. In primis, quia ꝑ in confectioe huius inuentarij nullum interuenit iudicis decretum, vt ex inspectioe instrumenti ipsius inuentarij liquidd apparet: solum enim in eo legitur mandatū iudicis mandantis notario, vt conficiat inuentarium cū omnibus solemnitatibus, &c. immo nedum decretum iudicis, sed etiam præsentia ipsius in inuentario isto deficit.

Quamuis enim in principio inuentarij dicatur, successiue, & incontinenti eisdem anno, mense, die, &c. non propterea sequitur, inuentarium factum fuisse in præsentia iudicis, quia non dicitur coram eodem Magnifico Do. Locumtenente, sed coram me notario, & actuario banchi iuris: & sic aperte ostenditur, inuentarium factū fuisse coram notario, & non coram iudice.

Secundò nam etiam si & præsentia, & decretum iudicis in confectioe huius inuentarij interuenisset, non tamen potest proprio decreto præsumi, cum solemnitates omnes in confectioe inuentarij à iure requisitæ enunciatae non fuerint: nulla enim fit mentio de descriptione nominum debitorum, & creditorum, & iurium hæreditariorum, nec de præsentia, & interuentu trium testium loco absentium de iure adhibendorum, nec etiam de subscriptione hæredis.

Et communis est Doct. cõclusio, non ꝑ præsumi pro iudicis decreto, in quo solēnitates nõ sunt enūciatæ. vt late per Felyn. in c. quoniam contra, num. 37. post medium, vers. limita seu declar. & ibi Dec. num. 42. vers. & istud quod dictum est, de probat. Alciat. late de præsumptio. reg. 3. præsumpt. 10. num. 2. cum sequen. cum multis alijs, de quibus per Gabriel. lib. secundo, de senten. conclus. quinta, numero 37. & 38. & hanc opin. seruat Rot. vt per Achil. de decret. decif. secunda, vers. item dixerunt. vbi etiam testatur hanc esse communioem sententiam.

Nec obsit. quod in proprijs terminis inuentarij hæredis, tradit Bal. consil. 147. num. 2. vers. item quia, lib. 4. dum ꝑ dicit, in inuentario præsumuntur omnia solemniter acta, quando decretum iudicis est interpositum. & Bal. refert, & sequitur Aym. in respon. pro gener. numero 475. in fine.

Quia hoc dictum Bal. debet intelligi, quā ꝑ solemnitates sunt enunciatae, idq; colligitur ex eo, quod ipse allegat gloss. ord. in l. j. in verbo, omni ordine. prope si. C. de fide instrum. & iur. hast. ff. lib. 10. vbi glo. vult, quod si in instrumento, in quo reperitur decretum interpositum, sit mentio solemnitarum, omnia præsumuntur solemniter acta, & ita illam gloss. intelligit Bald. in l. prima, in 3. not. vers. sic. & an præsumatur. ff. de reb. eor. alias si d. Bal. d. consil. 147. debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo solēnitates non fuissent enunciatae, loqueretur contra veram, & ꝑ magis communem opinionem, de qua supra. Et propterea eius auctoritas non esset attendenda.

Quia hoc dictum Bal. debet intelligi, quā ꝑ solemnitates sunt enunciatae, idq; colligitur ex eo, quod ipse allegat gloss. ord. in l. j. in verbo, omni ordine. prope si. C. de fide instrum. & iur. hast. ff. lib. 10. vbi glo. vult, quod si in instrumento, in quo reperitur decretum interpositum, sit mentio solemnitarum, omnia præsumuntur solemniter acta, & ita illam gloss. intelligit Bald. in l. prima, in 3. not. vers. sic. & an præsumatur. ff. de reb. eor. alias si d. Bal. d. consil. 147. debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo solēnitates non fuissent enunciatae, loqueretur contra veram, & ꝑ magis communem opinionem, de qua supra. Et propterea eius auctoritas non esset attendenda.

Quia hoc dictum Bal. debet intelligi, quā ꝑ solemnitates sunt enunciatae, idq; colligitur ex eo, quod ipse allegat gloss. ord. in l. j. in verbo, omni ordine. prope si. C. de fide instrum. & iur. hast. ff. lib. 10. vbi glo. vult, quod si in instrumento, in quo reperitur decretum interpositum, sit mentio solemnitarum, omnia præsumuntur solemniter acta, & ita illam gloss. intelligit Bald. in l. prima, in 3. not. vers. sic. & an præsumatur. ff. de reb. eor. alias si d. Bal. d. consil. 147. debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo solēnitates non fuissent enunciatae, loqueretur contra veram, & ꝑ magis communem opinionem, de qua supra. Et propterea eius auctoritas non esset attendenda.

Quia hoc dictum Bal. debet intelligi, quā ꝑ solemnitates sunt enunciatae, idq; colligitur ex eo, quod ipse allegat gloss. ord. in l. j. in verbo, omni ordine. prope si. C. de fide instrum. & iur. hast. ff. lib. 10. vbi glo. vult, quod si in instrumento, in quo reperitur decretum interpositum, sit mentio solemnitarum, omnia præsumuntur solemniter acta, & ita illam gloss. intelligit Bald. in l. prima, in 3. not. vers. sic. & an præsumatur. ff. de reb. eor. alias si d. Bal. d. consil. 147. debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo solēnitates non fuissent enunciatae, loqueretur contra veram, & ꝑ magis communem opinionem, de qua supra. Et propterea eius auctoritas non esset attendenda.

Quia hoc dictum Bal. debet intelligi, quā ꝑ solemnitates sunt enunciatae, idq; colligitur ex eo, quod ipse allegat gloss. ord. in l. j. in verbo, omni ordine. prope si. C. de fide instrum. & iur. hast. ff. lib. 10. vbi glo. vult, quod si in instrumento, in quo reperitur decretum interpositum, sit mentio solemnitarum, omnia præsumuntur solemniter acta, & ita illam gloss. intelligit Bald. in l. prima, in 3. not. vers. sic. & an præsumatur. ff. de reb. eor. alias si d. Bal. d. consil. 147. debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo solēnitates non fuissent enunciatae, loqueretur contra veram, & ꝑ magis communem opinionem, de qua supra. Et propterea eius auctoritas non esset attendenda.

Quia hoc dictum Bal. debet intelligi, quā ꝑ solemnitates sunt enunciatae, idq; colligitur ex eo, quod ipse allegat gloss. ord. in l. j. in verbo, omni ordine. prope si. C. de fide instrum. & iur. hast. ff. lib. 10. vbi glo. vult, quod si in instrumento, in quo reperitur decretum interpositum, sit mentio solemnitarum, omnia præsumuntur solemniter acta, & ita illam gloss. intelligit Bald. in l. prima, in 3. not. vers. sic. & an præsumatur. ff. de reb. eor. alias si d. Bal. d. consil. 147. debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo solēnitates non fuissent enunciatae, loqueretur contra veram, & ꝑ magis communem opinionem, de qua supra. Et propterea eius auctoritas non esset attendenda.

da, & in terminis inuentarij solemnitates à iure requisi- tas non suppleri ex decreto iudicis, tradit Fanuc. de in- uent. hared. par. 3. nu. 78. Tertio & ultimo, in casu isto omnis difficultas cessa- re videtur ex eo, quod iudex mandauit confici inuentarium cum omnibus solemnitatibus à iure vel statuto requisitis, prout ab ipsamet parte petitum fuerat. 38 Non obstat quod scribit Guid. Pap. de inuent. sub nu- mero 23. tum quia ipse loquitur dubitatiue, utendo di- ctione, forte. Tum quia loquitur de inuentario facto in iudicio iudicialiter iudice pro tribunali sedente. Tum etiam quia restringit se ad stylum curiæ delphinalis. Nec etiam obstat. authoritas Bal. in l. fin. in prin. nu. 10. 39 C. de iure deliber. Quia Bal. quatenus dicit, quod inuentarium suis viribus subsistere etiam si sint ommissæ aliæ so- lemnitates seu subtilitates, non fundat se in præsentia iu- dicis, sed in generali consuetudine conficiendi inuentaria sine tot solemnitatibus iuris. secundum opin. Rolan. quam ibi Bal. refert, quæ quidem consuetudo in casu no- stro, ut supra deduximus, non est probata. Quinta & ultima difficultas est, an prædictum inuenta- rium possit saltem sustineri ex æquitate canonica, etiã in foro contentioso, maxime, quia sumus in terris ec- clesiæ? Et in hac difficultate non modica videtur esse in- ter Doct. controuersia. 41 Nam Bal. conf. 67. in princ. lib. 4. dicit, quod hæredem de iure canonico ultra vires hæreditarias non teneri, licet inuentarium non confecerit. motus ex not. in c. quam- quam, de vsur. lib. 6. & autoritate Host. in sum. de testa- men. §. penul. versic. item si bona. idem Bal. conf. 147. nu- mero 2. in fine, versic. idem in terris, eodem lib. 4. tenet; in terris ecclesiæ in confectioe inuentarij attendendam. 42 Telle magis simplicitate veritatis quam nimiam & scrupulofam subtilitatem, per cap. cum esses, de testam. & per not. in d. cap. quamquam. & arg. l. si seruus veritus. ff. de legat. primo. & l. quamuis. ff. de condit. & demonst. idem Bal. in l. cum à matre, ad fin. C. de rei vendic. inquit, in- uentarium quod de iure canonico non esse necessarium, sed sufficere solum iustitiam naturalem, ad not. in d. c. quã- quam. demum idem Bal. ad rub. ff. de acquir. hared. cir- ca medium, versic. bene tamen fateor, vult, quod hæredem, qui non fecit inuentarium, non teneri de iure canonico ultra vires hæreditarias, & istud esse de benignitate cano- nica, licet secus de rigore iuris ciuilibus. l. fin. C. de iure deliber. Eandem sequitur sententiam Ang. in d. l. fin. §. si vero postquam, nu. 2. dicens, in terris ecclesiæ de æqui- tate canonica hæredem, licet quod inuentarium non con- fecerit, non teneri ultra vires hæreditarias. motus autho- ritate Hostien. in sua sum. tit. de testam. Hoc idem voluit Butr. in c. cum in literis, num. 12. de rapt. in quibus, d. l. fin. §. si autem dubius. non procedere de iure canonico, idem Butr. in cap. primo, num. 3. ver- sic. hoc verum, de solut. dicens, de quod æquitate canonica hæredem, qui adiuit sine beneficio inuentarij, non tene- ri, nisi quatenus vires hæreditarias pariuntur. ex not. per glof. in d. cap. quamquam. istud idem sentit Anchar. licet sub dubio utendo dictione, forte. in d. c. in literis, num. 5. versic. forte esset. idem Anchar. conf. 411. nu. 7. versic. non obstat. vbi respondendo ad cap. Raynaldus, in fine, dicit, hæredem ibi propter inuentarij confectio- nem posse falcidiam detrahere, non autem ibi disponi, hæredem non conficientem inuentarium teneri ultra vi- res hæreditarias, & sic Anch. sentit, ius quod canonicum ap- probasse ius ciuile solum quoad detractionem falcidiæ, non autem quoad obligationem ultra vires hæredita- rias. & hoc idem vult Rom. in auth. similiter, num. 107. in decimo fundamento, versic. non obstat, & ante nu-

merum 108. versic. ex hisigitur. C. ad l. falcid. vbi poss longam disputationem, tandem concludit, hæredem de iure canonico inuentario non confecto non teneri ultra vires hæreditarias. eadem opin. approbat Vital. de claus. tit. An poss. tenu. benef. poss. bono. num. 3. in fine. pag. mihi 140. Inquiens, in terris ecclesiæ, vbi Papa tempora- lem habet iurisdictionem, de æquitate canonica hære- dem etiam inuentario quod non confecto non teneri ultra vires hæreditarias. & allegat Hostien. in sum. in tit. de tes- tam. & cum ista opin. pertranseunt Grat. conf. 91. nu. 3. & 39. lib. j. vbi refert, & sequitur Bal. d. conf. 67. in prin. lib. 4. & Aym. in resp. pro gener. num. 47. 6. sequendo Bal. d. conf. 147. num. 2. in fi. lib. 4. 49 Contraria tamen tanquam verior, & quod communior opinio fuit probata, quam in prædictis tenuit Hostien. in sum. tit. de testam. §. ad quid hæres teneatur, versic. quid si non sufficit hæreditas, dicens, hæredem non con- fecto inuentario secundum leges teneri ultra vires hæ- reditarias. l. fin. C. de iure deliber. & idem videtur secun- dum ius canonicum, per cap. Raynaldus, §. penul. in fine, de testam. hoc idem voluit Bal. sibi contrarius in d. l. fin. in princ. quæst. 6. num. 9. post medium, versic. aut loqui- mur. vbi firmat, in obligationibus in hæredes defcenden- tibus etiam in foro ecclesiastico seruanda esse illa iura de inuentario loquentia, cum ius canonicum eis non con- tradicat. eandem amplectitur sententiam Card. in cap. j. num. 3. de solut. vbi reprobando Bal. ad rub. ff. de acquir. hared. concludit, hæredem non confecto inuentario et de iure canonico, & in foro iudicij ecclesiastici teneri vl- tra vires hæreditarias. & subdit ratione, quia in hostian- dum est iuri ciuili, cum ei canon aperte non contradi- cat. & late opinionem istam profequitur Abb. conf. 23. num. 8. versic. nec obstat. lib. 2. Hoc idem tenet Franc. in cap. quamquam, num. 10. de vsur. lib. 6. sentiens, hæredem, qui inuentarium non confecit, in foro iudiciali etiam de æquitate canonica teneri creditoribus & legatarijs ultra vires hæreditarias. & expresse istud idem firmat Barb. in cap. primo, num. 8. prope fin. versic. istud vltimum, de solut. & in cap. primo, in fine, de testam. & eandem se- quuntur sententiam Alex. in addit. ad Bart. in l. prima, ante num. 4. in verbo, Theologi, versic. an autem de iu- re canonico. ff. de acquir. hared. idem Alex. ad rub. ff. eo. tit. de acquir. hared. num. 5. versic. sed ipsemet. Rui. con- sil. 20. num. 6. lib. 4. Monticul. de inuent. fol. 30. nu. 39. Ferd. Vasq. de success. creat. §. j. num. 27. & latissime Me- noch. conf. 89. num. 156. cum tribus sequen. & cum hac opin. optimè pertranseunt Innoc. in cap. Raynaldus, col. penul. in fine, in verbo, inuentarium. & ibi Ioan. And. co- lum. penul. circa med. versic. in glof. pen. Card. in §. ceterum, quæst. 7. num. 5. Anchar. num. 41. de testam. dum dicunt, inuentarium non solum prodesse ad consequen- dum beneficium legis falcidiæ, sed etiam, ne hæres te- neatur ultra vires hæreditarias. Et probatur hæc opinio, tum quod quia lex ciuilibus non nutritiua peccati seruanda est in foro canonico contrarium non disponente. c. quo iu- re. 8. distinct. & lex ciuilibus de inuentario loquens nedum non est peccati nutritiua, sed potius exclusiua: meri- to, & c. & ita arguit Barbat. in d. cap. primo, numero 8. in fine, de solut. 52 Tum & secundò, quia quod cum non reperiatur differē- tia inter ius ciuile & canonicum in materia confectio- nis inuentarij, ideo non debet in dubio induci, sed stan- dum est iuri ciuili etiam in terris ecclesiæ. c. j. & ibi Do- ct. de noui oper. nunc. & ita argumentatur Bald. Card. 53 Alex. & Abb. in locis supra citatis. Immo iura quod ciuilia generaliter disponentia etiam si pœnam continent, habent nihilominus locum in foro canonico etiam con-

tra clericos, & ecclesias, quando contrarium in iure ca- nonico cautum non reperitur, præsertim, quando lex pœnalis potest se habere ad commodum & incommo- dum, vt bene deducit Abb. d. conf. 73. num. 8. prope fin. versic. quia constitutiones legales. & secundum eum vi- detur probari in cap. ecclesia, il primo. & ibi Hostien. & Ioan. And. vt lite pend. Tum etiam & tertio, quia secundum Hostien. Abb. & Barbat. in locis, de quibus supra, pro hæc opinione est tex. in d. c. Raynaldus, ad fin. vbi referuatur hæredi be- neficium legis falcidiæ, si intra legitimum tempus vo- luntati testatoris paruerit, cum inuentarium fecerit. 54 Vnde si ius quod canonicum approbat ius ciuile in eo, quod statuit, hæredem tunc demum posse vti beneficio legis falcidiæ, si inuentarium fecerit, vt in §. si verò non fece- rit. in Auth. de hæred. & falcid. multò magis ius canoni- cum censetur approbare ius ciuile, quatenus disponit, hæredem non confecto inuentario ultra vires hæredita- rias teneri. d. l. fi. §. si vero postquam. Maior est enim ap- probationis ratio in primo casu, quam in secundo, cum in primo ius ciuile sit pœnale auferens hæredi falcidiã, quam de iure veteri consequebatur. d. §. si verò non fece- rit. & ista est communis opin. de qua testatur Abb. d. cõ sil. 73. nu. 8. post med. Secundo verò casu ius ciuile non est pœnale, sed solū suum denegat beneficium seu priuilegium, vt bene prob- abatur in dicto §. si verò postquam. ibi, nec legis noltra hæredem in dicto §. si verò postquam. ibi, nec legis noltrae numero primo, & latius Abb. d. conf. 73. num. 8. versic. ad hoc enim respondeo. Nec videtur ob stare responsio, & intellectus traditus ad d. c. Raynaldus, per Anch. consil. 411. nu. 7. versic. non ob. & per Roman. in d. authen. similiter. numero 107. in 10. fundamento. ver. non ob. C. ad l. falc. quod scilicet in d. c. Raynaldus non aliter disponitur, sed hæredem non cõ- fecto inuentario teneri in solidum, & ibi recte declarat Castren. nume- ro primo, & latius Abb. d. conf. 73. num. 8. versic. ad hoc enim respondeo. Siquidem secundum Barb. in d. c. primo, in fi. de te- stam. potest dici, quod si Papa in d. c. Raynaldus. voluisset approbare ius ciuile solum quoad commodum falcid- iæ, non autem quoad obligationem ultra vires hæredita- rias, vrique expressam hac de re fecisset mentionem. ar- gum. tex. in l. prima, prope fi. ibi, ea inefficax quantum ad eam partem remaneret. C. de lat. liber. tollen. 56 Ideo autem ibi Papa non quod fecit mentionem de obli- gatione ultra vires hæreditarias, quia ex contingencia fa- cti solum de detractione falcidiæ dubitabatur, vt etiam animaduertit Barb. in d. c. j. in fi. de testam. 57 Quamobrem ex præmissis satis constat, hanc poste- riorem opin. de iure verissimam esse, ac etiam magis cõ- munitè receptam, maxime, quia Bal. d. conf. 67. in prin- ci. lib. 4. Ang. in d. §. si verò postquam. numero secundo, & Vital. in loco, de quo supra, solà Hostien. auctoritate nituntur, qui tamen Hostien. re vera contrarium tenet.

CANTVCCII.

Placentin. administrationis sacramentorum. Mercurij, vltima Aprilis. 1578.

SVMMA RI VM.

1 Ecclesia duæ parochiales, quando sunt inuicem æquè prin- cipaliter vnita, vtraque in suo statu remanet, licet vtriusque sit idem Rector: secus si vna subijciatur alteri. eum nu. seq.

2 Ecclesia qualibet alteri vnita æquè principaliter, non sub- iectiue, retinet sua iura, & bona cum fructibus & emo- lumentis de per se. cum nu. seq.

DECISIO LXXIII.

Omni dixerunt, attendendam esse sententiam rotalem, in qua, declarando referuata in lau- do Reuerendiss. Episcopi Placentin. pronuncia- tur, rectorem parochialium Ecclesiarum sancti Michæ- lis loci Saffignani, & sancti Petri loci Fulignani Placen- tin. diocef. inuicem vnitari, quatenus per se ipsum non inferuati ecclesiæ sancti Michaelis, teneri ad præstādum tot redditus & fructus eiusdem ecclesiæ sancti Michæ- lis Vicario per eum ibi deputando, quot erunt necessa- rij pro sustentatione dicti Vicarij: & quatenus reddi- tus dictæ ecclesiæ sancti Michaelis non sufficiant, tunc parochianos dictæ ecclesiæ sancti Michaelis teneri de eorum proprio supplere. Et quod ratio huius decisionis fuit, quia, quando duæ pa- rochiales ecclesiæ sunt inuicem æquè principaliter vni- tæ, ita vt neutra subijciatur alteri, tunc vtraque in suo statu, & suo honore remanet, licet vtriusque sit idem re- ctor. ita Hostien. in sua sum. ne sede vacan. §. vltimò, versic. tertio modo. per tex. in c. & tēporis qualitas. 16. q. j. idē Hostien. in cap. j. col. j. versic. tertio sic quod neutra sub- iijciatur alteri. quem ibi sequuntur Ioan. And. Card. But. Imo. Abb. & alij. ne sede vacan. & hoc idem voluit glof. in d. c. vt temporis qualitas, in verbo, vnire, prope fin. versic. tertio modo. & ibi Archid. in fine. & Turrecrem. nume. 3. versic. si verò vniantur. eadem glof. in d. cap. j. in verbo, veniendo, ad fin. Petr. de Vbal. de vnion. cap. j. num. 6. versic. tertio vt neutra, & num. 9. versic. notandū autem. Anch. conf. 114. num. 2. versic. primo casu. Maria. Soc. in c. sicut vnire, nu. 6. versic. tertio modo, de cess. prælat. Caccialup. de vnion. artic. 2. num. 2. Rebuff. in sua præct. benef. tit. de vnion. benefic. num. 15. Ferrer. con- sil. 242. num. 13. lib. 2. & hæc esse communem opinio- nem testantur Maria. Soc. & Caccialup. in locis, de qui- bus supra. Vnde cum prædictæ parochiales ecclesiæ sancti Mi- chaelis & sancti Petri non sint ita vnitæ quod vna subij- ciatur alteri, sed potius æquè principaliter, cum quæ- libet ecclesia in suo statu remaneat, vt mox supra deduxi- mus, consequens sit, vt qualibet ecclesia retineat sua iu- ra, sua bona, & suos redditus, fructus, & emolumenta: & propterea iuri consonum est, Vicarium deputandum in ecclesia sancti Michaelis ex eius fructibus alendum esse, & si illi non sufficiunt, parochianos eiusdem eccle- siæ sancti Michaelis teneri ad supplementum. Et in ter- minis quando quod duæ ecclesiæ vniantur, & vnus & idem prælatus & administrator bonorum est vtriusque eccle- siæ, vt bona vnus ecclesiæ non transeant in dominium alterius ecclesiæ, tradit Petr. de Vbal. de vnion. cap. se- cundo, num. 12. cum sequen. & Ferrer. dicto conf. 242. numero 13.

CANTVCCII.

Roman. hereditatis de Mazzochis. Veneris, 21. Februarij. 1578.

SVMMA RI VM.

1 Testamentum ad pias causas manu propria testatoris con- scriptum, nullis interuenientibus testibus, an sit vali- dum, nec ne? Quod

- Quod non num. sequen. & num. 5. & 6.
 Contraria tamen opin. est verior, & communior. num. 12.
 & 20. reprobata attestacione Soc. de magis communi.
 Intellige tamen de pia causa, vt num. 24. cum seq.
- 3 Scriptura testamenti facta à patre, vt valeat inter liberos, sine solemnitatibus, speciale est. & num. 16.
 - 4 Testamentum inter liberos, & ad piam causam non per omnia à pari procedunt.
 - 6 Scriptura testamenti facta à testatore ad pias causas tunc valet, si saltem duo testes tempore testamenti interfuerint.
 - 7 Scriptura testamenti à testatore conscripta valet sine testibus inter filios, secus ad pias causas, in qua saltem duo testes requiruntur. ex magis communi. num. seq.
 - 9 Liberi sunt fauorabiliores quam pia causa.
 - 10 Testator volens in testamento inter liberos manu propria conscripto, seruis libertatem relinquere, debet saltem coram duobus testibus exprimere. & num. 21. & 22.
 - 11 Dispositio facta fauore libertatis, dicitur dispositio ad piā causam.
 - 13 Testamentum ad pias causas sufficit constare quibuscunque indicijs, sicut sufficit inter liberos.
 - 14 Pia causa magis fauendum est quam liberis, quando non agitur de auferenda legitima. ex communi. num. seq. & num. 17.
 - 16 Testamentum inter liberos manu propria testatoris conscriptum, valet sine vno teste.
 Contrarium tamen vide ibi.
 - 18 Anima est omnibus rebus preferenda.
 - 19 Testamentum ad pias causas nutu factum valet, quod inter liberos est inualidum.
 - 20 Soc. iun. consil. 89. num. 74. lib. 2. attestans de magis communi contra piam causam in scriptura testamenti facta sine aliquo teste, reprobatur.
 - 21 Legatum libertatis relictum in testamento manu propria testatoris conscripto sine vno teste, non valet. & quare. num. seq.
 - 22 Legatum libertatis dicitur pium, non tamen dicitur relinquere pro anima.
 - 23 Pia causa pro anima est omnibus alijs fauorabilior.
 - 24 Pia causa, quæ facit valere testamentum manu testatoris conscriptum sine aliquo teste, ea solum dicitur esse, quæ respicit honorem Dei & salutem animæ, non autem pietatem humanam.
 - 25 Pia causa relictum pro male ablatis, siue pro exoneracione conscientie, dicitur etiam respicere honorem Dei.

DECISIO LXXIII.

Ambrosius de Mazzocchis non habens filios, sed solum sorores, & nepotes ex illis, manu propria sine testibus testamentum conscripsit, in quo societatem sancti Rocchi heredem instituit, eo mortuo societates apprehendit possessionem bonorum testatoris, deinde insurrexerunt sorores & nepotes tanquam proximiores, & petierunt admitti ad successione ipsius ab intestato, allegantes, testamentum non valere tanquam sine testibus factum. Ideo fuit dubitatum, an testamentum ad pias causas manu propria testatoris conscriptum, nullis interuenientibus testibus, sit validum necne. & sic, an tex. in §. nos igitur omnia. in Authen. de testam. imperfect. & tex. in auth. quos sine. C. de testam. loquens inter liberos, habeat locum in testamento ad pias causas?

- 1 Pro nullitate testamenti, & quod iura prædicta non procedant in testamento ad pias causas, sed in eo requiruntur testes, allegatur Pau. Castr. consil. 450. prope fin. versic. item non obst. lib. 2. inquit, si speciale esse in scriptura patris, vt faciat fidem inter liberos, licet non sit solemnis: at secus in scriptura alterius non lecta coram testibus: & statim subdit, non per omnia à pari procedere testamentum inter liberos & ad piam causam: & sic vult, solum scripturam manu propria defuncti absque testibus non sufficere ad pias causas. hoc idem voluit Aret. consil. 64. col. pen. circa medium, versic. veruntamen istis non obstantibus, dicens, testamentum ad pias causas etiam manu propria testatoris conscriptum non valere sine interuentu saltem duorum testium. iuxta cap. cum esses, & c. relatum, il primo, de testam. istud idem tenet Alex. consil. 76. num. 15. versic. super quarto, vsque ad num. 17. vbi vult, si scripturam testamenti factam à testatore ad pias causas tunc demum valere, si saltem duo testes tempore testamenti interfuerint. eandem sequuntur sententiam Ias. in d. auth. quod sine, sub num. 9. versic. quando ergo scriptura. & Guliel. de Bened. in c. Raynuntius, in verbo, testamentum, il primo, num. 87. versic. quando ergo, volentes, quando scriptura testamenti est scripta manu propria testatoris, non requiri aliquos testes quantum ad ipsos filios: sed si in tali scriptura continerentur aliqua legata etiam ad pias causas, tunc saltem duo testes necessarios esse. & eandem sententiam late profequitur, ac tueritur Soc. iun. consil. 189. num. 66. vsque ad num. 88. lib. 2. vbi num. 74. testatur per hanc opinionem magis communiter approbari, cum qua etiam opin. in foro fori pertransit Clarus in §. testamentum. q. 7. versic. aliquando enim.
- 2 Quæ conclusio videtur probari, tum quia liberi ne dum respectu legitime, sed simpliciter sunt fauorabiliores, quam pia causa. vt per Bal. Anch. Rom. Capr. Maria. Soc. Barbat. Corn. Ias. Dec. & Alciat. quos refert & sequitur Soc. iun. d. consil. 189. num. 76. vsque ad 84. Tum etiam per tex. in §. si tamen aut vxori. in Auth. de testam. imperfect. vbi si testator vult in testamento inter liberos manu propria conscripto libertatem seruis relinquere, oportet tamē pro solemnitate saltem coram duobus testibus legatum libertatis, quod scripsit, exprimere. vt tradit Bal. in d. auth. quod sine, ante num. 1. & ibi Fulgo. post princ. Com. sub num. 2. versic. nota quod in testamento. Alex. num. 4. Ias. sub num. 1. versic. licet si in tali scriptura. & Nat. num. 37. versic. & hæc procedunt. Alex. d. consil. 76. num. 16. lib. 3. Guliel. de Bened. in d. c. Raynuntius, in verbo, testamentum, il primo, sub num. 87. Et tamen constat, dispositionem per fauore libertatis factam dici dispositionem ad piam causam. I. prima, versic. fin. ibi, rationem pietatis. C. de com. seru. man. Alexan. post Bald. dicto consil. 76. sub num. 16. cum alijs collectis per Tiraq. de priuil. piæ cau. in præfat. pag. 15. versic. item legatum libertatis.
- 3 His tamen non obstant. contrariam sententiam vti veriore, & quietiore, ac etiam communiorē, Domini amplexi sunt, & tanto magis, quod in hac eadē causa, 7. Maij, 1548. coram bo. me. Hieronymo Verallo tunc Rotæ Auditore, hæc eandem opin. Rota approbauit. Eamq; tenuit Castren. consil. 25. prope fin. versic. præterea si scriptura, lib. 2. inquit, scripturam testamenti manu testatoris conscriptam sufficere ad piam causam, sicut inter liberos, per d. auth. quod sine. hoc idem sentit Imo. in l. si is qui, num. 6. ff. de testam. vbi inquit, scripturam testamenti manu testatoris factam, non tamen publicatam (quia testator fuit morte præuictus antequam veniret tabellio, vel haberentur testes) satis valere inter liberos, & etiam ad pias causas, si constat, testamentum conscriptum esse manu testatoris, quia sufficit constare quibuscun-

quibuscunque indicijs inter liberos. I. fin. C. famil. ercisc. & eadem ratione ad pias causas. arg. eorum quæ dicuntur in c. cum tibi, in c. cum esses, & in c. relatum, de testament. & Imo. refert & sequitur Aret. in d. l. si is quis, col. 2. post medium, versic. in primo casu, vbi subdit dicta per Imo. sequi cõiter Modernos ibi. & istud idem expresse firmat referendo Imo. vbi supra Corn. consil. 307. num. 8. versic. & hoc quod si apparet. & clarius Alex. consil. 4. num. 18. lib. 7. dicens, testamentum inter liberos manu propria testatoris conscriptum etiam sine testibus, valere, & multo magis ad pias causas, quia per quando, non agitur de auferenda legitima, magis fauemus piæ causæ quam liberis. & eandem sententiam referendo Imo. vbi supra, tenet Ias. consil. 61. prope fin. num. 6. lib. j. Dec. consil. 159. num. 3. Boer. decis. 240. num. 4. vbi per etiam de communi. clarè Tiraq. de priuil. piæ cau. priuil. 5. referendo Imo. & Corn. in locis de quibus supra, & cum hac opi. videtur etiam transire Didac. in c. relatum, il primo, num. 12. in fi. de testam. & latissime hanc sententiam defendit Ruin. consil. 71. num. 16. 17. & 18. lib. 3.

Veritas autem huius opin. deducitur: nam testamentum per inter liberos manu propria testatoris conscriptum valere sine vno teste, probatur in §. nos igitur, in Authen. de testam. imperfect. vbi de testium interuentu nulla fit mentio, & tamen in §. qui aduerfatur d. §. nos igitur. presentia testium requiritur, & post Iac. de Beluis. expresse hoc tenet Bal. in d. auth. quod sine, in princ. quem ibi sequuntur Fulgos. Corn. Alex. Ias. & Nat. & Alex. in dicto consil. 4. num. 18.

Quod autem postea hoc idem habeat locum in testamento ad pias causas, ostenditur ex eo, quod magis communis Docto. conclusio est, per quod magis fauetur piæ causæ quam filiationi, excepta legitima, vt voluerunt Bal. Salyc. & alij, in auth. si qua mulier. per illum tex. C. de sacrosan. eccles. Bart. Butr. Anch. Aret. Alex. Ant. de Alex. Soc. Ias. & Dec. quos refert, & sequitur Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, libertis, num. 83. C. de reuoc. donat. & vltra illos potest addi Castren. consil. 426. num. 3. circa medium, versic. præterea, lib. j. Felyn. in cap. in presentia, num. 43. de probatio. Ruin. d. consil. 71. num. 16. cum seq. lib. 3. & hanc esse communem dicunt Dec. consil. 426. numero 8. & Tiraq. in d. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, num. 326. & hæc opin. vltra tex. in auth. si qua mulier, in fine. C. de sacrosan. eccles. probatur, tum quia anima per est omnibus rebus præferenda. I. sancimus, in fine. C. de sacrosan. eccles.

Tum autoritate sacræ paginæ dicentis, nisi quis reliquerit patrem, matrem, filios, &c. non est me dignus. & ita arguit Castren. dicto consil. 426. sub numero 3. circa medium.

Tum etiam & tertio, ex tribus exemplis & decisionibus relatis per Tiraq. in d. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, num. 326. cum duobus sequen. & per Felyn. in d. c. in presentia, num. 43. versic. præterea pro ista.

- 19 & maxime ex illo exemplo siue conclusione, per quod testamentum nutu factum ad pias causas valet, & tamen inter liberos est inualidum. id quod etiam late firmat & de communi testatur Tiraq. de priuil. piæ cau. priuil. 8. & Ruin. d. consil. 71. num. 17. lib. 3.
- Non obstant in contrarium adducta.
- Et in primis quantum ad autoritates, quia longè plures sunt pro hac posteriori opin. quam pro priori, & attestatio per de magis communi facta per Soc. iunior. dicto consil. 189. numero 74. lib. secundo. expresse conuincitur falsa.
- Quantum ad illam rationem, quod etiam vltra legitimum magis fauemus liberis quam piæ causæ, com-

munior & verior opinio est in contrarium, vt supra deductum fuit.

- 20 Quo verò ad illam rationem, quod per legatum libertatis quod est pium, si relinquatur in testamento manu propria testatoris conscripto, tunc demum valet, si coram testibus exprimat, iuxta tex. in §. si tamen. in Authen. de testam. imperfect. potest dici, per legatum libertatis dici pium, non tamen relinqui pro anima. vt per Imo. in l. captatorie. ff. de leg. primo. Ias. in l. prima, in prima lectura, num. 21. versic. nota istam pulchram limitationem. & in secunda lectura, num. 25. versic. credo quod limitatio. C. de sacrosan. eccles. Tiraq. de priuil. piæ cau. in præfat. pag. 17. versic. limita quod dictum est. & probatur secundum Ias. & Tiraquel. in l. prima. §. vltimo. C. de com. ser. manu. vbi libertas non erat relicta pro anima, vel amore Dei, & tamen dicitur pia causa. vnde per secus est in pia causa respiciente amorem Dei, siue salutem animæ, quia talis causa pia est omnibus alijs fauorabilior, cum anima cunctis rebus præferatur. Et Doct. firmantes secundam opin. de qua supra, quod testamentum ad pias causas manu testatoris conscriptum valeat etiam sine testibus, loquuntur de pia causa respiciente honorem Dei, & salutem animæ, non autem de pia causa concernente pietatem humanam, qualis est libertas seruorum. Nec videtur obstare consideratio Dec. in l. licet, num. 5. circa medium. C. de pact. post Ang. in l. precibus. C. de impuber. & sequitur Soc. iun. d. consil. 189. num. 83. lib. 2.
- 21 Nempe per id posse procedere, quando relictum esset factum piæ causæ pro male ablatis, & sic pro exoneracione conscientie, & per consequens pro salute animæ. Quia siue quis reliquat piæ causæ pro male ablatis, siue alias simpliciter, semper censetur relinquere in honore Dei, & sic pro salute animæ suæ, cum amor, & honor erga Deum pariat animæ salutem.

CANTVCCII

Imolen. canonicatus, & præbenda. Luna, 21. Aprilis. 1578.

SVMMA RI VM.

- 1 Dies præstiti consensus computatur in termino viginti dierum in regula de 20. & quare. num. 10.
- 2 Dicitio, à suapte natura est exclusiua & separatiua. Declarata tamen, vt num. 4.
- 3 Dies termini non computatur in termino. Limita tamen, vt num. 11.
- 4 Dies mortis filij computatur in decem mensibus, intra quos nasci debet nepos.
- 5 Dies iuramenti computatur ab illo die, quo quis promisit esse fidelis.
- 6 Dies præsens includitur in promissione facta de soluendo à die ista. Integritas temporis primum principium non excludit.
- 7 Dicitio, à iuncta cum tempore quod est de initio actus, illud includere dicitur.
- 8 Dicitio, à, quando contineret absurditatem, non debet stare exclusiue, sed inclusiue.
- 9 Fraudis & suspitionis maior ratio militat in resignante in extremo die vite sue constituto, quam in alijs.
- 10 Dies termini in præiudiciu eius, qui terminum statuit, computari debet in termino.
- 11 Regula de 20. antiqua declarat modernam.
- 12 Lex interpretans intelligitur secundum legem interpretatam.

- 15 Rota reprobatur opin. Sarnen. & Rebuffi in materia regula de 20.
- 16 Regula de 20. ut proficit, debent esse 20. dies completi.
- 17 Tempus positum in accusatio debet esse completum: Ampliatur etiam si poneretur absque verbo denotante perfectionem. num. 18.
- 19 Dicitio, infra, solet regulariter sua extrema includere. & num. 22.
- 20 Dicitio, intra, comprehendit media & extrema. Ampliatur procedere non solum si qualitati, sed etiam temporis, seu termino adijciatur. num. 21.
- 23 Dies ceptus in materia regula de 20. non debet haberi pro completo. & quare. & num. 25.
- 24 Dies praestiti consensus quare pro vno die integro computetur in regula de 20.
- 25 Dies vltimus 20. dierum in regula de 20. debet esse completus.
- 26 Resignationes sunt favorabiles respectu vtriusque tam resignantis quam resignatarij.
- 27 Dies ceptus in favorabilibus habetur pro completo, secus in odiosis. ex communi. num. 28.
 Limita & declara, ut num. 42. & 43. & quare. numero sequen.
- 29 Dies ceptus in testamentis, libertatibus & usucapionibus habetur pro perfecto.
- 30 Dies ceptus in latione minorum, praescriptionibus, & alijs odiosis non habetur pro completo.
- 31 Dies ceptus in resignationibus habetur pro completo, nec aliter currit de momento ad momentum.
- 32 Dies ceptus an habeatur pro completo, est materia multum brocardica.
- 33 Dies ceptus an habeatur pro completo, attendenda est forma verborum.
- 34 Tempus regulariter debet esse completum, nisi aliud in iure caueatur.
- 35 Tempus regulariter computatur de momento ad momentum, siue vertatur fauor, siue odium, siue vtrumque.
- 36 Regula de 20. dicitur odiosa & strictè intelligenda.
 Contraria tamen opin. est verior. & quare. num. 37.
- 38 Dies cepta in regula de 20. ut non habeatur pro completa, procedit fauore regulae ad evitandas fraudes.
- 39 Dies cepta in favorabilibus an habeatur pro completa, vel ne, debet intelligi & regulari secundum quod fauor dicitur.
- 40 Dies cepta an & quando habeatur pro completa vel ne, vide distinctionem.
- 41 Tempus in materia mixta vel dubia currit de momento ad momentum.
- 43 Dies vltima vltimi anni cepta habetur pro completa. & quare. num. seq.
- 44 Annus non computatur per momenta temporum, sed per dies.
- 45 Tempus si est designatum per dies, tunc vltima dies cepta non habetur pro completa: secus si per annos.
 Limitatur in vltima hora vltimi diei, qua cepta habetur pro completa. num. 46.

DECISIO LXXV.

Stephanus Franciscinus canonicus ecclesiae Imolen. die 24. Octobris, anni 1562. de quo tempore erat infirmus, praestitit consensum per D. Didacum de Aula suum procuratorem ad id speciale mandatum habentem, super resignatione sui canonicatus, & praebendae facta in manibus Papae ad fauorem Annibalis Iouij. Deinde idem Stephanus de eadem infirmitate obiit die 12. Nouembris, mensis sequentis, prima vel secunda ho-

ra noctis in circa, quo mortuo, de dicto canonicatu, & praebenda fuit prouisus ab ordinario per obitum Ioan. Paulus Venerius, inter quem & Iouium super dicto canonicatu & praebenda orta lite, & causa in Rota introducta, ibiq; per multa dubia discussa, tandem fuit per speciale rescriptum Sanctissimi, Illustriss. Cardinali Perusino commissa.

Quia pro parte Venerij dabatur de regula de viginti, quam Iouio obitare fuerat iam in Rota resolutum. Et quia pro parte Iouij praetendebatur, diem termini, videlicet praestiti consensus debere computari in termino 20. dierum, & diem vltimum obitus simulatq; inchoatus fuit, habendum esse pro completo, & sic Stephanum non intra, sed extra 20. dies obiisse, & per consequens dictae reg. locum non habere: idcirco ad instantiam eiusdem Cardinalis Perusini dubium in Rota proposui die Lunae, 21. Aprilis, 1578.

An in casu, de quo agitur, intraret vel non intraret regula de 20. ita ut sit recedendum, vel non à resolutionibus in hac causa factis. Et sicut duplex erat praesentio Iouij, ita dubium in duas difficultates diuisum fuit.

Prima est, an dies 24. Octobris, quo praestitus fuit consensus, debeat computari in termino viginti dierum regulae.

Secunda est, an dies 12. Nouembris, mensis sequentis, quo Stephanus obiit, statim atque inchoatus fuit, pro completo sit habendus.

Quoad primam difficultatem Domini fuerunt concordēs, quod dies praestiti consensus computetur in termino 20. dierum, transeuntes cum vna resolutione facta in vna Toletan. beneficij de Maquida die 21. Aprilis, 1563. coram Sarmiento. quae resolutio his potissimum innitebatur fundamentis.

In primis, quia licet dicitio, à, suapte natura sit exclusiua, & separatiua, & propterea, quando praenotatur diei, ex quo terminus statuitur, ut in regula ibi, à die praestiti consensus, tunc efficit, quod dies termini non computetur in termino, ut voluit gl. in capitulo. statutum. pau. lō ante fi. & ibi sequuntur Doct. dicentes etiam hanc dictionem, à, regulariter poni exclusiue. de praeben. lib. 6. & hoc idem voluerunt alij quamplurimi de quibus per Tiraq. de vtroque retract. par. j. §. glo. vndecima, numero 51. & 52.

Nihilominus id non procedit, quod quando dicitio, à, iungitur cum tempore, quod non est de initio actus: verbi gratia, si quis instituerit nepotem, qui nascetur intra decem menses à die mortis filij, tunc quod dies ille mortis computatur in illis 10. mensibus. l. Gallus. in princip. ff. de libe. & posthu. item si iurauerit ab hoc die esse fidelis, tunc quod etiam dies iuramenti computabitur. capitulo. primo. tit. de nou. form. fidelit.

Item si quis promittat soluere 10. à die ista, tunc quod praesens dies includitur, quia est quaedam integritas temporis, quae primum principium non excludit. l. lecta. §. vltimo. ff. si cer. per.

Et ita ex permixtis exemplis declarat Bald. conf. 457. numero tertio, ante med. versic. aut qualitercunque ponatur, lib. primo, refert & sequitur Tiraquel. vbi supra, numero 34.

At in casu nostro dicitio, à, posita in regula iungitur cum tempore, quod est de initio actus, id est ipsius consensus, vel actus, hoc est consensus iungitur cum initio temporis, 20. dierum, cum in regula dicatur, intra 20. dies à die per ipsum resignantem praestandi consensus computandos. Merito &c.

Secundò, quia quando sequeretur absurdum si dicitio, à, staret exclusiue, tunc quod ad evitandum absurdum non

non excluderet, sed includeret. ex not. per Cyn. in l. à calligato. C. de nupt. tradit Bald. d. conf. 457. num. 3. versic. aut sequeretur. & sequitur Tiraquel. in loco de quo supra, num. 33. Sed si dicitio, à, in casu nostro excluderet, & per consequens dies praestiti consensus non computaretur in termino 20. dierum, sequeretur absurdum, quod si resignans moriretur in illo die praestiti consensus, non diceretur mori in termino 20. dierum, & sic non intraret regula, quod est absurdissimum, quia multò magis Papa voluit includere illum diem quam alios, quod quod maior ratio fraudis & successionis militat in resignante in extremo die vitæ suae constituto, quam in alijs. Merito, &c.

Et ad id facit, quod in simili tradit Bal. conf. 246. sub num. primo, versic. alijs sequeretur, lib. 5. dicens, quod si dies facti compromissi non computaretur in termino compromissi, sequeretur absurdum, quod in die facti compromissi non possit feri laudum.

Tertiò, nam quod dies termini computatur in termino, quando eius interest, cui terminus statuitur. Bald. in l. à calligato, colum. prima. C. de nupt. Felyn. in cap. primo, sub num. 4. versic. & dum istè, de praescript. Tiraquel. dicta glo. 11. numero 30. Sed magis expedit resignanti, cui terminus 20. dierum praefigitur, ut dies praestiti consensus computetur in termino, cum citius validetur resignatio, & maximè, quia ut non computetur, non cedit nisi in fraudem Papae, ut possit conferre beneficium per obitum, qui Papa terminum 20. dierum statuit, quo casu si quando agitur quod de commodo eius, qui terminum statuit, & è contra de incommodo eius, cui statuitur, tunc fit interpretatio contra statuentem, ut in eius incommodum dies termini computetur in termino, quia debebat legem apertius dicere. l. veteribus. ff. de pact. & ita post Gemin. & Corn. declarat Tiraquel. dicta glo. 11. numero 32.

Quartò & vltimò, quia regula antiqua ita intelligebatur, ut per glo. Hispan. in eadem reg. in fine.

Vnde licet quod moderna regula addiderit illa verba, à die praestandi consensus, tamen ista additio non fuit facta ad effectum determinandi, an dies praestiti consensus esset computandus, necne: sed solum ad effectum interpretandi, an 20. dies essent computandi à die data, vel à die praestiti consensus: ideo succedit regula, quod flex interpretans intelligitur secundum legem interpretatam. §. tertia verò, in Authen. de fil. ante dot. instrum. nat. l. nihil. & ibi Bart. ff. de coniungen. cum emancip. liber. eius. Paris. post alios conf. 69. num. 34. lib. 3.

Et ex praedictis Rota reprobat opin. Sarn. in hac regula, q. 37. & Rebuff. in sua prax. benefic. in eadem regula, glo. 10. num. 9. qui contrarium tenuerunt, quia ipsi moti sunt praecipue ex illa dictione, à, quae sui natura denotat exclusionem, & separationem, quae conclusio habet su pra dictas limitationes, ad quas ipsi non animaduertunt.

Quantum ad secundam difficultatem, in prima positione causae, quae (sicut dixi) fuit 21. Aprilis, 1578. non potuit firma capi resolutio, tum ob aliquam inter Dominos varietatem, tum quia non omnes Domini viderant. Sed causa iterum super hac difficultate die Lunae, 28. eiusdem mensis Aprilis proposita, Domini resoluunt, diem quod obitus Stephani (quantumuis fuerit plusquam inchoatus) non esse habendum pro completo. Moti ex pluribus.

Primò, quia in regula tempus 20. dierum est positum in accusatio, quo casu oportet esse completum, ut tradit Dyn. Rayner. & Bal. in l. si in annos. per illum tex. ff. de condit. & demonst. Per. Cyn. Bal. in 2. oppos. Alex. num. 2. & Iaf. num. 13. in l. si cui legetur, in princ. ff. de leg. j. Idque

procedit etiam si tempus ponatur quod in accusatio abfque verbo denotante perfectionem, ut reiecta opin. Bar. bene deducit Alex. in d. l. si cui legetur, num. 2. versic. sed in contrarium. & ibi Iaf. num. 10. versic. & quod fortius est. ac etiam num. 11. Idque probatur in d. l. si in annos.

Secundò, pòderata fuit illa dicitio, infra, posita in regula ibi, infra 20. dies. quae dicitio regulariter quod solet sua extrema includere. l. j. §. j. & ibi Bart. num. 11. versic. & ad hoc facit. Alberic. num. 3. & melius & plenius Bal. nu. 8. ff. de offic. praefec. vrb. l. j. §. quod dicimus. ff. de success. edit. l. si quis sic dixerit. & ibi Alciat. nu. 2. & latè Rebuff. ff. de verb. signif. Corn. conf. 53. num. 5. post med. lib. 2. Soc. conf. 211. in princ. lib. 2. Coraf. in l. precibus, nu. 23. C. de impub. & alijs substit. Gomef. in §. rursus, num. 10.

Instit. de actio. Et quod dicitio, intra, comprehendere non solum media, sed etiam extrema termini, inquit Aret. in lex facta. §. item quæro, in vlt. not. per illum tex. & sequitur ibi Hieron. Ven. num. 15. ff. de vulg. & pupil.

Et dictionem, intra, ex proprietate sermonis complete extremam diem termini, dicit idem Aret. in l. qui ante calendas, num. 2. quem ibi sequitur Claud. de Seyfel. nu. me. 1. in fi. ff. de verb. oblig. Et praemissa quod maxime procedunt, quando dicitio, intra, non qualitati, sed temporis, siue termino (prout in casu nostro) adijciuntur: tunc enim absque dubio stat inclusiue, ut bene declarat Claud. rationem inter vnū & alterum casum assignans, in d. l. qui ante calendas, num. 2. versic. sed potes respondere. & in

terminis huius reg. quod quod dicitio, infra, stet inclusiue, tradit Cassan. ad consuet. Burg. fol. 32. num. 9. versic. & ad id quod dicitur, & num. 11. in fi. versic. & hoc maxime.

Tertiò stante, quod dies praestiti consensus computatur in termino 20. dierum, si postea dies vltimus ceptus haberetur quod pro completo, sequeretur absurdum, quod regula posset restringi ad dies 18. & aliquot horas, ut puta, si quod in fine, vel prope finem primi diei consensus praestaret, & in prima hora vel in principio diei vltimi obiret, utiq; hoc casu de numero 20. dierum duo fere detraherentur, quod esset contra verba, & verisimilem mentem Papae. Non obstat si diceretur, quemadmodum permittitur detractio quoad primum diem, qui computatur pro vno integro die etiam si consensus in vltima illius parte praestaretur, ita etiam videtur permittenda quoad vltimum diem. Quia pro responsione dicitur, inter vnum, & alterum casum diuersam esse rationem: ideo quod enim dies praestiti consensus pro vno integro die computatur, quia hora praestationis consensus nunquam annotatur à notario camera, vel cancellaria, sed tantum dies.

Quartò, & vltimò placuit Dominis auctoritas Cassan. ad consuet. Burg. fol. mihi 82. num. 11. & 12. vbi quod in terminis regulae late deducit, diem vltimum 20. dierum debere esse completum, nec sufficere illum esse ceptum. & Cassan. refert, & sequitur Rebuff. in l. Vrbis. §. cuiusq; fol. mihi 29. in fi. ver. item dicemus. ff. de verb. sig. & in prax. benefic. in d. reg. gl. 10. nu. 9. in fi. & hoc idem voluerunt Glo. antiq. in d. reg. prope fi. Sylua. de benef. par. 3. q. 46. in fi. & Franc. Marq. decif. 1163. num. 5. lib. j. dum dicunt, dies 20. d. regulae currere de momento ad momentum.

Non obstat modo deducta pro parte Iouij, quae ad vnū tantum rediguntur fundamentum. Nempe quod resignationes esse favorabiles, & adiuuandas respectu vtriusque tam resignantis, quam resignatarij, ut inquit Cassan. decif. 13. nu. 2. de praeben. Vnde succedit cōis Doct. conclusio, quod quod in favorabilibus dies ceptus habetur pro completo, licet secus sit in odiosis. gl. in l. 3. §. minorem, in verbo, momentum, prope fin. versic. item quod de die cepto. ff. de minore. quam sequitur ibi Bar. num. 2. Alberic. in princ. Bal. in fine. & latè Odofred. post princip. versic. ad solutionem, §. glo. 2.

glof. 2. in fine, in §. eadē lege. & ibi Faber. in princ. & bene Port. numero 5. Aret. numero 4. ad finem, versic. vltimo nota. & latē Aldobrand. numero 10. vbi hanc doctri-
 28 nam veram appellat, & in addit. ad d. glof. vbi ¶ de com-
 muni. Instit. quibus ex caus. man. non lic. Barr. in l. si cui
 legetur, in princ. numero. secundo. Bald. circa princ. clarius
 lmo. ad finem. & latius Alexan. numero 7. ff. de legat. pri-
 mo. Ang. Aret. in §. pupilli, num. primo. Instit. quib. mod.
 tut. finit. Roman. in l. tertia. §. Labeo, in fine. & ibi Aret.
 colum. secunda, circa medium, versic. illud autem. Alex.
 numero 8. laf. numero 17. ff. de acquiren. posses. Felyn. in
 cap. illud, numero 14. versic. octaua conclusio, de præ-
 script. Gomel. in §. rufus, num. 3. in fine, Instit. de actio.
 Balb. de præscript. prima parte quartæ part. princ. qua-
 sio. vltima, num. 6. fol. mihi 80. Bero. in cap. de iure
 nume. 10. post medium, versic. nec est verum, extra de
 præscript. pulchrè Alciat. in l. anniculus, num. 2. & 3. ff. de
 verb. signif. glof. in cap. Subdiaconus. & bene ibi Prepos.
 num. 5. versic. item in fauorabilibus, distinct. 77. & glof.
 in c. cum in cunctis, in verbo, exegerit, in fine. vbi Abb.
 num. 6. aliter illam communiter recipi. & ibidem. latē &
 egregiè Butr. num. 23. 24. & 25. extra de electio. qua-
 distinctio vt ex præmissis apparet, videtur communiter
 recepta.
 29 Et quoad ¶ caput fauoris probatur exemplo testamē-
 ti, libertatis, & vsucapionis. l. qua ætate. ff. de testam. l. pri-
 ma. ff. de manumil. l. in vsucapionibus. cū lege sequen-
 ff. de vsucapion. l. in vsucapione. ff. de diuers. & tempor.
 præscript.
 30 Quo ¶ verò ad caput odij probatur exemplo mino-
 ris læti. l. 3. §. minorem. ff. de minor. & exemplo præscri-
 ptionis. l. in omnibus. ff. de actio. & obligat. & accedit
 reg. odia. de reg. iur. in sexto. & l. cum quidam. ff. de liber.
 & posthum.
 Vnde si resignatio est fauorabilis, & in fauorabilibus
 31 sufficit ¶ diem esse ceptum, & initium habetur pro cō-
 plemento, nec aliter currit de momento ad momentū,
 siue nō oportet esse completum, prout in odiosis, sequi-
 tur, vt dies duodecim Nouēbris statim atq; initū ha-
 buerit, diceretur completus, ita vt Stephanus post hu-
 iusmodi complementum decedens, dicatur non intra,
 sed extra 20. dies obiisse.
 Ceterum hoc fundamentum potest multifariam
 euitari.
 In primis animaduertendum est, hanc materiam, an
 32 dies ¶ ceptus habeatur pro completo, esse multum bro-
 cardicam, & in ea Doct. vario modo locutus fuisse, & va-
 rias etiam distinctiones, & subdistinctiones tradidisse,
 & infinita prope modum iura in contrarium cumulat
 Callan. in loco de quo supra, num. 11. sed forsā de iure
 33 ¶ verior esset opinio illorum, qui tenent, attendendam
 esse formam verborum, vt per Abb. in d. cap. cum in cun-
 ctis, num. 6. versic. sed ego multum. Felyn. in c. cum vige-
 simum, sub num. 7. de offic. deleg. Rebuff. in concor. tit.
 de regi. ad prælat. nomi. facien. §. j. in verbo, constitutum,
 cum siml. vel potius opin. Archid. in c. fin. in prin. versic.
 immo regulariter, de iudic. lib. 6. vbi per multa iura fir-
 34 mat, ¶ regulariter tempus esse completum, nisi aliud in
 iure caueatur, & hanc opin. sequitur Abb. in d. c. cum in
 cunctis, num. 6. & ibi Dec. num. 23. in fi. idem Abb. in
 d. c. cum vigesimum, num. 4. in fine. Rot. decis. 26. de res-
 cript. in nou. Aldobran. in d. §. pupilli, num. 14. versic. be-
 ne verum est. Callan. vbi supra, num. 12. & hoc idem vo-
 luit Card. in d. c. cum in cunctis, in 2. oppos. versic. tertio
 soluit. vbi reprobatur distinct. glof. ibi. & concludit, tem-
 35 pus ¶ regulariter computari de momento ad momen-
 tum indistinctè, siue vertatur fauor, siue odium, siue

vtumque, per l. primam, §. qui præfens. & l. continuus.
 ff. de verb. oblig. Vnde ex his satis apparet, posse probabi-
 liter dubitari de veritate prioris opin. siue distinctionis,
 licet illa sit forsā magis communis.
 Secundo, pro responsione potest dici, quod quamuis
 36 multi Doct. teneant, reg. de 20. esse odiosam, ¶ iure cō-
 muni exorbitare, & strictè intelligendā, vt per Rom. con-
 sil. 342. num. 2. circa med. versic. cum igitur d. regula. Boer.
 decis. 2. num. 5. in fi. Glof. antiq. in d. reg. in fi. Dec. con-
 sil. 224. num. 1. circa med. versic. ad hoc. Callan. super reg.
 decis. 32. num. 3. & 4. Gambar. de offic. & potest. leg. de la-
 ter. lib. 6. tit. de pens. q. 24. num. 634. cum trib. seq. Sarn.
 in d. reg. q. 9. fol. 78. in litera, A, q. 19. fol. 95. in litera, D,
 & q. 38. fol. 110. in litera, E. Nihilominus contraria opi-
 37 vt immo regula sit ¶ fauorabilis, est forsā de iure ve-
 rior, ea quippe ratione, quia regula (vt omnes vno ore
 admittunt) emanauit ad tollendas fraudes, id quod bo-
 num publicum & animæ salutem respicit: & certi iuris
 est, dispositionem fraudibus occurrentem dici fauorabi-
 lem, & latē interpretandam. Dec. cons. 5. in fi. cons. 196.
 num. 2. cons. 301. nu. 7. & cons. 398. in fi. Aym. de antiq.
 tempor. par. 4. sect. j. nu. 136. & latius alijs citans in qua-
 sitione de indem. mulier. num. 8. & 9. Et hanc regulā esse
 fauorabilem, tenet Rebuff. in sua prax. benef. in hac reg.
 glof. 4. num. 9. & Sarn. ubi contrarius qj. in litera, C, ver-
 sic. pro parte, q. 3. litera, F, q. 5. in fi. q. 6. litera, G, & latius
 38 q. 17. litera, E, & seq. Vnde ¶ si hæc reg. esset fauorabilis,
 dies incepta nō haberetur pro completa, quia cum ter-
 minus 20. dierum esset præfixus ad euitandas fraudes,
 vtique fauor regulæ suaderet, diem ceptam nō haberi
 39 pro ¶ completa: nam conclusio supra firmata, q. in fauo-
 rabilibus dies cepta habetur pro completa, procedit, vt
 habeatur pro completa, & nō completa, secundū quod
 fauor dicitur, vt per glof. & Doc. in d. l. 3. §. minorem. ff. de
 minor. Fab. in d. §. eadem lege, in prin. & ibi Port. num. 5.
 & Aldobran. in addit. dicens. Doct. ita communiter con-
 cludere. Instit. quib. ex cau. manum. non lic.
 Tertio potest responderi, quod (circūscripta decisio-
 ne istius questionis, an regulā sit fauorabilis vel odiosa,
 quam questionem Domini noluerunt determinare) aut
 regula est odiosa, aut fauorabilis, aut mixta, siue sumus
 in dubio.
 40 Primo casu ¶ dies vltima debet esse completa, quia
 proprietas verborū regulæ, vt supra deduximus, ita sua-
 det, & in materia odiosa, & alteri præiudiciali sit lata in-
 terpretatio, quatenus proprietas verborū patitur. Aret.
 in l. cum lege, post prin. per illum tex. ff. de testam. Calde.
 cons. j. in prin. de consang. & affin. Dec. cons. 76. num. 2.
 versic. vnde bene infertur, cons. 113. num. 6. cons. 114.
 num. 3. in fi. & cons. 128. ad fin. Aym. in l. j. num. 69. ff. de
 leg. j. & de antiq. temp. par. 4. sect. j. sub num. 63.
 Secundo casu idem dicendum, quia ita fauor regulæ
 ampliatur, vt supra deductum fuit.
 41 Tertio & vltimo casu idem debemus dicere, quia ¶ in
 materia mixta, vel dubia tempus currit de momento ad
 momentum, vt per glof. in d. c. cum in cunctis, in verbo,
 exegerit, in fine. & ibi Butr. num. 25. & Præpos. in d. cap.
 Subdiaconus, num. 5. distinct. 77.
 Vltimo responderetur, & hæc resposio videtur de iure
 mihi satis vera, quod conclusio illa, quod in fauorabili-
 42 bus dies cepta habeatur pro completa, recipit ¶ decla-
 rationem, vt procedat, quando tempus est designatum
 per annos, tunc n. vltima dies vltimi anni statim atq; fue-
 rit inchoata, habeatur pro completa, & ita loquuntur
 iura allegata per Doct. prædictā conclusionē firmantes,
 videlicet l. qua ætate. ff. de testam. l. j. ff. de manu. l. in vsu-
 capionib. cum lege seq. ff. de vsucap. l. in vsucapione. ff. de
 diuers.

DECISIO LXXVI.

Inter, & tempor. præscript. l. anniculus, la seconda. ff. de
 verb. signif. idq; voluit Castr. en. in d. l. si cui legetur, in
 fine prin. & in d. l. si in annos. quam legit cum l. non puta-
 bam. immediate præcedenti. ff. de condit. & demonst. fir-
 mam vtrobique, quod licet vltimus annus ceptus non
 habeatur pro completo, dicta l. non putabam, & dicta
 43 l. si cui. §. hoc autem. tamen. ¶ vltimi anni vltima dies ce-
 pta habetur pro completa. dicta l. si in annos. & Castr.
 sequitur Soci. in dicta l. si in annos. & hoc idem tenent
 lmo. in dicta l. si cui, in fine princ. & ibi Alex. numero 7.
 & 8. reprobantes Ang. ibi contrarium volentem, quem
 etiam reprobatur Soc. in dicta l. si in annos. & hæc opinio
 satis probatur in dicta l. si in annos. iuncta d. l. annicu-
 lus. & dicta l. qui ætate. vbi etiam probatur, vltimum an-
 num dici completum per initium vltimi diei. Et huius
 44 ¶ declarationis ratio expresse assignatur in d. l. annicu-
 lus. quia scilicet in iure civilis annus non computatur
 per momenta temporum, sed per dies, videlicet, 365.
 quorum spatium annus conficitur.
 45 Vnde attenda ¶ hac ratione alius dicendum est in
 tempore designato non per annos, sed per dies, vt in ca-
 su nostro, tunc enim vltima dies cepta non debet haberi
 pro completa, quia sicut in termino plurium annorū
 vltimus annus ceptus non habetur pro completo, dicta
 l. non putabam. ita etiam in termino plurium dierum
 vltima dies cepta pro completa haberi non debet, ar-
 guendo à proportionē: & sicut vltima dies vltimi an-
 ni, si est cepta, habetur pro completa, ea ratione, quia an-
 nus non per momenta temporum, sed per dies computatur,
 dicta l. anniculus. ita etiam vltima hora vltimi diei
 46 ¶ simul atq; incepta fuerit, habeatur pro completa ead-
 dem ratione, quia dies non per momenta temporum,
 sed per horas, scilicet, 24. computatur, & multa iura lo-
 quentia de termino dierum, & probantia, vltimam diē
 debere esse completam, congerit Callan. in loco de quo
 supra, num. 11.

CANTVCCII.

Bononien. bonorum de Borgogninis. Veneris,
 6. Iunij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Dilectus magis censetur, qui prius est institutus, & nomi-
 natus.
- 2 Institutio perpetua est principalior & præferenda insti-
 tutioni temporali.
- 3 Principale illud dicitur quod de per se fit, & non quod alte-
 rius loco subrogatur.
- 4 Principaliter quid dicitur ad aliquem pertinere, quando
 eius magis interest.
- 5 Testator in dubio censetur magis vocasse proximiores,
 quam alios.
- 6 Testator illos censetur principaliter velle instituire, qui
 excludunt ad tempus vel sub conditione institutos.
- 7 Principaliter idem est, quod primò & immediatè.
- 8 Institutio quando & ex quibus dicatur esse principalis.
- 9 Principalis solius habenda est ratio, vbi sunt duo, vnum
 propter aliud.
- 10 Principale quid esse, non arguitur ex prioritate effectus.
- 11 Prioritas accessionis fideiussores non facit eum primei-
 palem.
- 12 Institutio posthumi stat in suspensio & sub conditione, si &
 quando nascatur.
 Declara tamen quoad effectum substitutionis, non quoad
 ipsius substantiam. num. 13.

Vit resolutum, institutionem filiorum ex Emilia
 filia testatoris nasciturorum, fuisse tam ex verbis
 quam ex mente ipsius testatoris principaliorē
 institutione Cæsaris de Nappis & Borgogninorum.
 1 Primò, quia ¶ sunt prius instituti, & nominati, ob id-
 que magis dilecti. l. quoties. ff. de usufruct. cum alijs, de
 quibus per Aym. cons. 62. num. 7.
 2 Secundo, quia ¶ eorum institutio est perpetua, insti-
 tutio autem Cæsaris & Borgogninorum est temporalis,
 donec filij Emilie nascantur.
 Tertio, quia testator Cæsarem & Borgogninos bis in
 testamento substituendos appellat, ergo institutio filio-
 rum Emilie est principalior: id enim ¶ principale dicitur,
 3 quod de per se fit, & non alterius loco subrogatur.
 §. si quis alienam purpuram. Instit. de rerum diuis. Ste-
 phan. de Federic. de interpretat. iur. parte prima, nu-
 mero 61.
 Quarto, cum testator instituerit filios masculos Ami-
 lia, eosq; voluerit nominari de familia illorum de Bor-
 gogninis, vtique principalis intentio testatoris videtur
 fuisse instituire filios Emilie, quia per eos conseruaba-
 tur agnatio testatoris, ideoq; eius magis intererat insti-
 tutio filiorum Emilie quam institutio Cæsaris de Nap-
 pis, & liberorum ipsius, qui non sunt de familia testato-
 4 ris. Vnde intrat ¶ quod dicit Bal. in l. principaliter, la se-
 conda, per illum tex. C. de liber. caus. nempe, tunc dici
 quid principaliter ad aliquem pertinere, quando eius
 magis interest.
 Quintò & vltimo, id maximè suadet ex verisimili
 5 mente testatoris, tum quia ¶ credendum est, illum vo-
 luisse filios Emilie magis principaliter vocare, q̄a erant
 sibi proximiores, cum essent filij ex filia, & propterea re-
 putabantur filij proprij testatoris. l. liberorum. ff. de ver-
 borum signif.
 Tum etiam, quia filij Emilie si nascebantur, exclu-
 debant Cæsarem & Borgogninos ad tempus siue sub cō-
 6 ditione institutos, ex qua ¶ exclusionē satis colligitur,
 mentem testatoris fuisse filios Emilie principaliter in-
 stituere, id est primò & immediatè Cæsarem verò & Bor-
 gogninos contingenter, hoc est secundariò & mediatè,
 7 ob nondum natos filios Emilie: nam ¶ vt inquit Bald.
 in l. prima. §. huius studij, numero 5. versic. & nota. ff. de
 iust. & iure. quem refert & sequitur Tiraquel. in regula
 res inter alios acta, pag. 5. in princ. idem est principaliter,
 quod primò & immediatè. l. & quia. ff. de iuridict. om. iudic. litem si fundi. §. pen. ff. de usufruct. contingen-
 ter autem idem, quod secundariò siue mediatè. l. prima.
 ff. de auct. tutor.
 Igitur institutio filiorum Emilie fuit principalis,
 quia fuit prima & immediata: institutio autem Cæsaris
 & Borgogninorum fuit contingens, quia fuit secunda-
 8 ria, & mediata, facta mediante non natiuitate filiorum
 Emilie.
 Præterea ¶ institutionem filiorum Emilie principa-
 lem fuisse, deprehenditur ex ijs, quæ scribit Bar. in l. am-
 bitiosa. ff. de decret. ab ord. facien. & in l. j. num. 5. C. de
 non. cod. facien.
 Vnde stante principali institutione filiorum Emilie,
 9 illius solius ratio habenda est, quia ¶ vbi sunt duo, vnum
 propter aliud, solius principalis habenda est ratio. l. cum
 seruus. ff. de condit. & demonst. l. rogasti. ff. si certum pe-
 tat. per quæ iura ita tradit Alberic. de statut. lib. tertio,
 quæst. 59. numero 3. sequitur Niconit. ad rub. ff. de nou.
 oper. nunc. num. 57.

Non ob. quòd institutio Cæsaris & Borgogninorum sit principalior institutione filiorum Æmilie ex eo, quòd illa statim mortuo testatore sortita fuit effectum, hæc uero minimè, sed eius effectus collatus fuit in natiuitatem filiorum.

10 Nam pro responsione dicitur, ex prioritate effectus non argui quid esse principale: uideamus enim reum principaliter obligari etiam si ante eum fideiussor accesserit, & sic prioritas accessionis fideiussoris non facit eum principalem, ut per Bart. in d. l. ambitiosa, numero 19. uerfic. exemplum. & in dicta l. prima, numero 5. uerfic. uerbi gratia.

11 Minus ob. quòd institutio filiorum Æmilie stet in 12 suspenso, & sub conditione, si, & quando nascantur. l. Gallus. §. ille calus. ff. de liber. & posthum. Guid. Pap. quæst. 267. Boer. post alios decif. 172. numero 6. & propterea ceteri debent secundaria.

13 Quia respondetur, institutionem filiorum Æmilie quoad substantiam statim fuisse perfectam, licet eius effectus esset in suspenso, donec ipsi filij nascerentur, per ea quæ tradit Bald. in l. eam quam, num. 49. C. de fideicommissi. ubi inquit, ualentiam actus, quæ sunt primordium in causa efficiendi, non posse esse in pendentem, sed bene potentiam passiuam, hoc est respectu eorum, qui succedere debent.

Ad alia non est opus responsione, quia respiciunt secundam partem dnij, uidelicet, an utraque institutio sit directa, de qua Domini particulariter uolunt uidere.

CANTVCCII.

Imolen. canonicatus, & præbendæ. Veneris, 28. Iunij. 1578.

SUMMARIUM.

- 1 Scriptura priuata nullam faciunt fidem.
- 2 Testis per scripturam testificari non potest.
- 3 Medicamenta non assumens non excludit, ut non dicatur infirmus.
- 4 Medicamenta interdum & forte plerumque accipiuntur non ab initio infirmitatis, sed postea ingruascente morbo.
- 5 Testi singulari non creditur, licet deponat de visu.
- 6 Infirmitas etiam leuis ad effectum regulæ de 20. sufficit. & num. 16.
- 7 Deambulatio & infirmitas possunt simul stare sepius.
- 8 Contrarium eius quod testis deponit si potest stare cum ueritate causæ, in qua testis fundat dictum suum, talis testis nunquam probat.
- 9 Testis non deponens de tempore exitus è domo per resignatam post præstitum consensum non probat ad effectum euitandi regulam de 20.
- 10 Actus accedendi ad ecclesiam seu exitus è domo potest stare cum ueritate infirmitatis. & num. 15.
- 11 Testis deponens de auditu non probat. & num. 13.
- 12 Monachi, & alij religiosi sub obedientia constituti nõ possunt esse testes sine licetia eius, cui subsunt. ex communi.
- 14 Scriptura siue folium laceratum non præiudicat tertio, si quod in eo continebatur, poterat uerificari.
- 17 Infirmus etiam leui infirmitate infirmus dicitur ad effectum regulæ de 20.

DECISIO LXXVII.

Quoniam pro parte Iouij prætendebatur ex nouiter deductis recedendum esse à decisionibus factis

cora Reuerendiss. Cotta die 11. Aprilis, & 6. Iunij, 1567. super probatione infirmitatis Stephani tempore præstiti consensus, uidelicet 24. Octobris, 1562. ideo dedi dubium, an sit recedendum à dictis decisionibus ex depositionibus testium tam vigore remissoria quam pro informatione curiæ examinatorum, ac etiam ex alijs iuribus & scripturis post dictas decisiones hinc inde deductis? Domini concorditer tenuerunt, à dictis decisionibus recedendum non esse, non obstantibus iuribus pro parte Iouij nouiter productis.

Et in primis non obstant literæ missiua Danioli Iouio directæ, quia sunt scripturæ priuata, nec quod in illis continetur, potest habere vim testimonij, tum ob defectum iuramenti Danioli & citationis partis, tum quia testis per scripturam testificari non potest. ut latè per Didac. qui de communi. lib. secundo varia. resolut. cap. 13. num. 6.

Secundò non ob. quòd Stephanus cepit die 4. mensis Nouembris, 1562. medicamenta capere, & non antea per totum illum annum, ut constat ex diligentis adhibitis in libris Aromatariorum ciuitatis Imolens. & sic uidetur colligi coniectura, ac præsumptio, ut initium infirmitatis Stephani fuerit in principio mensis Nouembris. Nam respondetur, ex non assumptione medicamentorum non inferri necessariò ad exclusionem infirmitatis, cum possit stare, immo faciliè contingat, ut quis sit infirmus, & tamen non utatur medicamentis, ad quæ interdum, & forte plerumque non ab initio infirmitatis, sed postea ingruascente morbo, & cogente necessitate recurritur.

Tertiò non obstant depositiones Philomenæ uxoris fratris Stephani, & Magdalene sororis eiusdem Stephani, quia Philomena deponit solum de auditu, Magdalena autè licet deponat, dictum Stephanum in festiuitate omnium Sanctorum se uestibus induisse, ut iret ad inferuiendum ecclesie, sicut erat solitus facere, sed postea non iuisset, quia male ualebat, & febrem ei superuenisse, tamen est sola: ultra quòd non excludit, quin Stephanus antea potuerit esse infirmus saltem infirmitate leui, quæ secundum aliquos ex Dominis (ut infra dicemus) ad effectum reg. de 20. sufficit, quia non dicit, Stephanum ante festiuitatem omnium Sanctorum fuisse sanum, uel non fuisse aliquo modo infirmum, sed solum de illo tempore cepisse iacere in lecto, & in febrem incidisse, eamque magis magisque inualuisse.

Quartò non obstant dicta testium vigore remissoria examinatorum. Nam dum primus testis Iacob. de Zamperijs ad 68. dicit, tempore confectionis instrumeti mandati ad resignandum quoad se habuisse Stephanum profano, quia idem Stephanus duxit testem per totam donum ad scribendum bona in donatione contenta, iste testis nihil probat, tum quia mandatum fuit factum 13. Octobris, & sic per undecim dies ante præstationem consensus, quæ fuit 24. eiusdem mensis, & propterea non concludit, quia potuit esse sanus die 13. & postea 24. infirmus: Tum etiam, quia potest esse, quòd Stephanus die 13. per totam domum deambulauerit, & nihilominus esset infirmus, quia actus deambulationis potest stare cum ueritate infirmitatis, & quotiescunque contrarium eius, quod testis deponit, potest stare cum ueritate causæ, in qua testis fundat dictum suum, tunc talis testis nunquam probat, ut inquit Bald. in l. conuentulam. num. 5. C. de epi. & cler. Rimin. confi. 219. nu. 18. lib. 2.

Secundus testis Dominicus Gulielmus ad 35. & super secundo dicit, de mense Octobris post confectionem mandati, Stephanum iuisset ad ecclesiam sex, aut septem uices. iste testis

testis pariter nihil probat, tum quia non percipit tempus post præstitum consensum, cum illæ sex aut septem uices conficiant tres aut quatuor dies, ut testis se declarat, tum quia actus accedendi ad ecclesiam potest stare cum ueritate infirmitatis, & sic intrat dictum Bal. & Rimin. ubi supra. & tantò magis, quòd hic testis super secundo dicit, Stephanum, quando iuit ad ecclesiam, habuisse (ut utar uerbis ipsius testis) *trista cera*, immo potest esse, ut Stephanus ad ecclesiam accesserit tempore quo aliquantulum se melius habuerit, ut innuit idem testis ad 33. dicens, Stephanum postquam fecit mandatum, uenisse aliquando ad ecclesiam, & postea incididisse.

Quartus testis Iulius Lactantius super secundo, quintus Dominicus Vlpinus ad 12. octauus testis Horatius Lolius super quarto deponunt de de auditu. sextus testis Franciscus Vestrius ad 33. & super tertio nihil facit. nonus & decimus testis, uidelicet frater Basilius, & frater Paulus monachi ad 13. nihil probant.

Primò, quia deponunt de eo, quod dixit Sanctus famulus Stephani ad interrogationem Iouij extraiudicialiter non iuratus, & parte non citata.

Secundò, quia non cognoscebant illum Sanctium. Tertiò, quia non constat eos testificasse cum licentia sui superioris. Monachi enim & alij religiosi sub obedientia constituti non possunt esse testes sine licentia eius, cui subsunt. ut tradit Specul. tit. de teste. §. j. num. 36. Nel. de sancto Gemin. de testib. num. 22. Lanfranc. de testib. num. 116. Bal. in l. quoniam liberi, ante num. 2. C. de testib. Curt. de testib. conclus. 49. bene Aret. in c. cum nuncius. nu. 11. & Fel. nu. 3. de testib. Soc. conf. 17. nu. 15. li. j. Campeg. de testib. reg. 94. uerfic. secundo fallit. & hanc esse communem dicit Alber. Ros. de testib. §. uidentum, num. 15. parte prima.

Quicquid contrarium senserit Abb. in d. c. cum nuncius, num. 4. quem sequitur Corn. conf. 13. §. num. 7. lib. j. quam Abb. opin. reprobat Aret. Felyn. & Soc. ubi supra, saluantes illum in clerico seculari.

Quartò & ultimo, quia in omnè euentum non concludunt: solum enim deponit audiuisse à Sanctio dicente ad 13. ad interrogationem Iouij, Stephanum tempore renunciationis beneficiorum fuisse sanum, & post discessum ipsius Iouij à ciuitate Imolæ per plures dies iuisset ad ecclesiam, & sic non percipiunt concludenter tempus post præstitum consensum.

Quintò & ultimo, non obstant libri punctationum canonicorum Imolens. uacchetti nuncupati, quia licet folium seruitij mensis Octobris, quod in illis deficit, quia fuit laceratum, præsupponatur integrum cum omnibus punctationibus totius mensis in persona Stephani, nihilominus, ex quo in principio folij seruitij mensis Nouembris non reperiuntur punctati octo dies priuilegiati, qui dantur Canonicis infirmis, perinde ac si personaliter interessent, iuxta constitutionem & consuetudinem ecclesie Imolens. oportet dicere, illos octo dies fuisse punctatos de mense Octobris, & cepisse punctari die 24. & finiuisset die uictima. Ideo autem Stephanus in folio seruitij mensis Nouembris fuit in prima die punctatus numero 7. qui postea fuit falsificatus & mutatus in 0, quia illa fuit punctatio seruitij præstiti in matutinis diei præcedentis, quæ fuit ultima mensis Octobris, & seruitium præstitum in matutinis semper punctatur in die immediatè sequenti, quia integrum seruitium unius diei incipit à matutinis diei præcedentis, & finitur in matutinis diei sequentis.

Vnde si Stephanus personaliter interfuisset die uictima Octobris, utique lucratus fuisset punctationem seruitij præstiti in matutinis illius diei, quæ punctatio an-

notata fuisset in die sequenti, hoc est in die prima Nouembris. Meritò idem dicendum est, Stephano infirmo existente, quia per totum diem ultimum Octobris durabat priuilegium 8. dierum, sibi propter infirmitatem concessorum: & ideo erat punctandus, ac si personaliter interfuisset. Et sic isti libri punctationum potius faciunt pro Venerio contra Iouium, cum oporteat dare illos octo dies priuilegiatos, & per consequens, Stephanum propter infirmitatem non iuisse ad ecclesiam die 24. Octobris, & alijs diebus sequentibus.

Præterea in omnem euentum, quando etiam admitteremus, Stephanum personaliter accessisse ad ecclesiam per totum mensem Octobris, nõ propterea sequitur, eum non fuisse infirmum, cum ex accessu ad ecclesiam, non inferatur necessario ad exclusionem infirmitatis, præsertim ad effectum reg. de 20. ad quem effectum (sicut aliqui ex Dominis, alijs tamen nõ contradicentibus, dicebant) sufficit quælibet infirmitas etiam leuis, cum regula generaliter loquatur nec distinguat inter unam & alteram speciem infirmitatis, & infirmus leui infirmitate, infirmus dicatur, & ex leui infirmitate possit sequi effectus regulæ, sicut ex magna, ut bene deducit Sarnen. d. reg. q. 28. asserens, ita Rotam tenuisse in una Auriens. canonicatus coram se. & tantò magis, quòd Stephanus erat senex ætatis annorum 65. in 70. ut deponunt testes remissoria, primus ad 66. tertius ad 60. & 5. ad 65. & insuper erat debilis & delicatæ complexionis, ut omnes testes dicunt. & sic intrat tradita per Sarn. d. q. 28. ad fin. uerfic. nec obstat. Et infirmitatem Stephani tempore, quo ibat ad ecclesiam, probant Dominicus Gulielmus secundus testis super secundo, & Franciscus Maria 11. testis ad 27. dicentes, Stephanum, dum iret ad ecclesiam, habuisse *trista cera*. Ioan. Baptista de Sellis tertius testis ad 33. dicens, quòd Stephano, dum existeret in ecclesia, superueniebat febris. Horatius Lolius octauus testis ad 29. dicens, Stephanum de mense Octobris iuisset ad ecclesiam eo modo, quo poterat.

Vnde stantibus præmissis Domini concorditer persistebant in decis. & tantò magis, quòd duo testes remissoria, uidelicet tertius ad 33. ad 38. & super secundo, & decimus ad 29. deponunt die 24. Octobris, & postea Stephanum non accessisse ad ecclesiam.

CANTVCCII.

Romanensis casalis Turricella. Veneris, 28. Iunij. 1578.

SUMMARIUM.

- 1 Valor rei attenditur tempore contractus regulari & ordinario, non autem irregulari & extraordinario.
- 2 Causa cessante non dicitur cessari effectus inde causatus.
- 3 Onus probandi lesionem siue non euidenter utilitatem ecclesie incumbit ei, qui in ea se fundat.
- 4 Index commissarius ecclesiasticus habet etiam rationem conditionis bonorum temporum, quæ redire poterant augendo canonem.
- 5 Diminutio sextæ partis fit in locatione perpetua.

DECISIO LXXVIII.

Maiores pars Dominorum, qui causam uiderant, stabat in decis. ea præcipue ratione, quòd regula illa, quæ valor rei attenditur tempore contractus, debet intelligi de tpe regulari, & ordinario, non

de tempore irregulari, & extraordinario, quale fuit in casu nostro calamitosum illud tempus excidij vrbis, & pestis, & licet ꝑ vtraque calamitas iam cessauerat tempore locationis, de qua agitur, adhuc tamen durabat effectus inde causatus, hoc est vilitas precij rerum, quam Dominis hanc partem tenentibus, placebat ab istis Beneficiatis aliquo pacto probari, quamuis verisimiliter crederent illam tunc temporis, & etiam postea durasse.

Aliqui verò ex Dominis recedebant à decisio, sentientes pro validitate locationis, quia ꝑ in dubio præsumitur pro iudice, & ipsis Beneficiatis incumbit onus probandi læsionem, siue non euidentem vtilitatem ecclesiæ, vt hic per informantes, & additus fuit Soc. conf. 15. numero 17. lib. primo. & Couar. lib. secundo varia. resolut. cap. 17. numero secundo, prope finem, verfic. aptius sanè defenditur, & ꝑ iudex commissarius secūdm istos Dominos videtur etiam habuisse rationem conditionis bonorum temporum, quæ redire poterant augendo canonem in decem ducatis, cum præsupposito tamen, quòd tempore dictæ locationis ac etiam præterito esset non solum articulatus, sed etiam probatus annuus census triginta ducatorum, maximè, quia ista locatio erat perpetua, quo ꝑ casu fit diminutio sextæ partis. authent. perpetua. & ibi Docto. C. de factofanc. eccles. Iaf. consil. 54. numero quinto, verfic. corroborantur prædicta, lib. primo. & augmentum valotis, quod erat tempore contractus celebrati de anno 1546. non videbatur attendendum, quia interceperat prius spatium 15. annorum, & ex varietate temporum variantur præcia rerum.

Veruntamen isti Domini dubitabant, si in factio verum esset fundamentum de vnico tantum teste examinato, etiam si non reperirentur examina testium de anno 1535. examinatorum.

CANTVCCII.

Roman. palatij. Luna, 6. Octobris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Litigatori nihil habenti nisi rem sequestratam, debent sumptus litis ex fructibus rei sequestrate, siue ex bonis sequestratis subministrari. & num. 2.
- 3 Paria sunt quem esse pauperem vel diuitem, & suis diuitijs vt non possit.

DECISIO LXXIX.

Domini dixerunt, quòd si Dominus Petrus Bargagna probauerit se transfuisse ad Vortios omnes pecunias pensionum Palatij, de quo agitur, per eum exactarum, ita vt nihil sibi remanserit pro expensis litis, tunc debeat ei ex pensionibus dicti palatij sequestratis dari pro disputatione dubiorū aliqua quantitas postea per Dominos, quando dubia disputabuntur, taxanda.

Et moti sunt Domini ea ratione, quia ꝑ litigatori, cuius fructus siue bona sequestrantur, debent de ipsis fructibus, seu bonis sequestratis sumptus litis subministrari, si aliunde illos non habeat. tex. est in l. fin. §. nam si talis. C. de ordin. cognit. vbi Bald. numero quarto. & Salyc. numero secundo, verfic. nota bene. subdens hoc ideo fieri, ne cogatur in lite periclitari. idem Salyc. in l. vnica, prope finem, numero vndecimo. C. de sequest. posses. dicens, litigatorem nihil proprii, nisi rem sequestratam habentem, & debere ꝑ de fructibus rei sequestrate sum-

ptus litis habere, ne aliàs litem deserere cogatur. hoc idem voluit Roman. in l. si feruum. §. fin. numero quarto, prope finem. ff. de acquir. hæred. Curt. de sequestr. parte prima, numero decimo. Et licet Vortij sint diuites, & multa bona possideant in partibus Flandriæ, nihilominus bello & alijs turbulentijs ibi existentibus, & Vortijs partes Regis Hispaniarum pro fide catholica sequentibus, prout verisimile est, cum quilibet præsumatur bonus, vtique credendum est, ipsos bonis & diuitijs suis vt & frui non posse, & propterea perinde esse, ac si essent pauperes: paria ꝑ enim sunt, quem esse pauperem, vel diuitem, & suis diuitijs vt non posse, & sic intrat d. l. fin. C. de ordin. cognit.

Si verò Dominus Petrus Bargagna huiusmodi pecuniarum transmissionem non probauerit, tunc Domini dixerunt pro expensis litis nihil sibi subministrandum esse.

CANTVCCII.

Roman. palatij. Veneris, 10. Octobris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Possidens semel in vita præsumitur vsque ad obitum possidere. & quare. num. seq.
- 2 Mutatio voluntatis, nec iactatio rerum suarum, nec habitus pro derelicto non præsumitur.
- 3 Heres in possessionem non est mittendus, quando dubitatur an defunctus possederit tempore mortis. Declara tamen, vt num. 4.
- 5 Probatio præsumptiua sufficit etiam si lex requirat probationem pro forma in certo tempore.
- 6 Præsumptio continuationis possessionis an profit tam reo quam actori. Quòd sic. num. 7. ex communi, reprobata opin. Rip.
- 7 Præsumptio continuationis possessionis prodest etiam actori in interdico retinendæ. Idem in interdico recuperandæ. num. 8.
- 9 Præsumptio continuationis possessionis qui vult se iuuare, debet allegare se de præsentis possidere. Declara tamen, vt num. 10. cum seq.
- 11 Præsumptio descendens ex facto debet allegari. Intellige ex facto proprio, non alieno. num. 12.
- 13 Præsumptio continuationis possessionis sufficit allegari in allegationibus iuris.
- 14 Spoliatus in interdico recuperandæ non allegat possessionem de præsentis, sed de tempore spolij.
- 15 Præsumptio continuationis possessionis auctoris vsque ad eius obitum potest allegari ab eius successore, si probetur possessio ipsius successoris. Declara, vt num. 18.
- 16 Successor tam vniuersalis quam particularis potest allegare continuationem possessionis defuncti vel auctoris sui vsque ad obitum. Intellige, vt num. 18.
- 17 Continuatio possessionis allegata per successorem præsumitur, si probetur possessio auctoris octo annorum, & successoris duorum.
- 18 Possessionis probatio in successore requiritur, vbi agitur de præsumenda continuatione possessionis de vna persona in aliam: secus si in eadem persona, licet de vno tempore ad aliud. & num. seq.
- 20 Possessio præsumitur continuata etiam si per conductores non sit soluta pensio, nisi probetur interuersio possessionis.
- 21 Confessio debet interpretari vt minus noceat contenti.

DECI-

DECISIO LXXX.

Fuit resolutum, præsumendam esse possessionem Gasparis testatoris tempore obitus, quia ꝑ regula est, vt qui semel in vita possedit, præsumatur vsque ad obitum possedisse, nisi contrarium probetur. Rot. decif. 124. alias 4. de probat. in nou. But. in cap. cum ad sedem. num. 25. prope fi. verfic. ex his concluditur. & ibi Abb. num. decimosexto, & Imol. num. 5. verfic. & ideo. de restit. spolia. Mil. in suo rept. in verbo, possessio semel habita. Alex. consil. 33. in fi. lib. 3. And. Sic. consil. 25. num. 2. verfic. & ideo. lib. 4. Capr. consil. 161. numero 6. 7. & 8. Ioan. de Amic. consil. 64. num. 3. Grammat. consil. ciuil. 135. numero 5. & 6. Nat. consil. 439. num. 7. & 8. lib. 2. & consil. 562. lib. 3. Alciat. de præsump. regula secunda, præsumpt. vigesima prima, num. quinto, ver. tu aduerte. Balb. in rep. l. Celsus. §. 4. numero 6. post med. verficu. adde ultra. ff. de vlc. capion.

Et huius conclusionis ratio est, quia non præsumitur ꝑ mutatio voluntatis tanquam accidens, nec iactatio rerum suarum, nec habitus pro derelicto, vt bene deducit But. in d. ca. cum ad sedem. num. 25. prope fi. & ibi Abb. num. decimosexto, & post eos Alex. d. consil. 33. ad fi. Nat. d. consil. 439. num. 7. & Balb. in d. l. Celsus. parte 4. num. 6. ver. adde ultra.

Vnde cum certissimum sit, Gasparem testatorem in vita semel possedisse palatium, de quo agitur, præsumendum est continuasse possessionem vsque ad obitum.

Non obstant in contrarium allegata. Et in primis non ob. doctrina Bar. in l. fi. num. vigesimoprimum, post med. verfic. si vero probat titulum, & possessionem. C. de edic. diui. Adria. tollen. vbi vult, qd quando dubitatur, ꝑ an defunctus possederit tempore mortis, tunc hæres non est mittendus in possessionem, quia non probat id, quod est causa intentionis suæ, scilicet defunctum possedisse tempore mortis, quam doctrinam refert & sequitur Aretin. in l. Pomponius. §. fi. ante fi. verfic. ideo Bar. notat. ff. de acquir. posses.

Quia doctrina Barto. debet intelligi, quando dubitatur, ꝑ an defunctus possederit tempore mortis, quia alius fuerit in possessione, vel aliter obfucata sit præsumptio legis, aliàs hæres probans, auctorem suum semel possedisse, haberet intentionem fundatam: quamuis enim lex ꝑ requirit probationem pro forma in certo tempore, tamen sufficit probatio præsumptiua, & ita bene respondet Alciat. d. præsump. vigesima prima, num. 5. in fi. verfic. nec obstat. Claud. de Seif. in d. l. Pomponius. §. fina. in fi. & Balb. in d. l. Celsus. par. 4. num. 6. ante fi. verficu. quod dictum limita.

Secundò non obstat, quòd hæc ꝑ præsumptio continuationis possessionis prodest reo, & non actori. secūdm Rip. in c. cum Ecclesia lutrina. num. 35. de cau. posses. & proprie. & resp. 18. nu. 3. & resp. 19. nu. 1. de interdico. & posses. lib. 2.

Quia hæc Rip. opinio non potest de iure subsistere, tum quia Bar. per eum allegatus in d. l. fi. sub num. vigesimoprimum, verfic. si vero probat titulum, & possessionem, aliter intelligitur, vt mox supra ex Alcia. Claud. & Balb. demonstratum fuit.

Tum etiam, quia est cõmuniter reprobata: videmus enim in simili in interdico retinendæ præsumptionem continuationis possessionis etiam actori prodesse: potest enim agens interdico retinendæ, qui tenetur probare possessionem tempore litis contestatæ, probando se possedisse de tempore anteriori, se iuuare præsumptione continuationis possessionis de illo tempore vsque ad tẽ-

pus litis contestationis, vt per Afflic. decif. 394. numero secundo, post Aretin. in §. retinendæ. nu. 3. Inst. de interdico. Cy. in l. j. nu. decimosexto, circa med. ver. sed qualiter. & ibi Bal. nu. decimo, prope fi. ver. aduerte. C. vt possid. Castren. in l. non ignorabit. nu. 5. C. ad exhib. Alex. cõf. 88. nu. 3. lib. 5. pulchre Aretin. in ca. licet causam. in vltimis verbis. de prob. Soc. consil. 59. nu. 8. ver. sed ad hanc. lib. 4. Ruin. consil. 68. sub nu. 8. lib. 2. Paris. consil. 126. num. 4. & 5. lib. 4. Bellon. consil. 11. nu. 3. verfic. & dicitur. late Bero. consil. quinquagesimoquinto, nu. 6. 7. & 8. lib. 3. Menoc. de retin. posses. remed. 3. num. 557. Didac. asserens hanc esse veram & communem opinionem, in regula posses. for. par. 2. §. j. nu. 4. verficu. quin & in interdico. de regu. iur. libro 6.

Præterea videmus ꝑ etiã interdico recuperandæ eandem præsumptionem continuationis possessionis actori prodesse: nam qui agit possessorio recuperandæ, licet ꝑbare debeat possessionem tempore spolij, sufficit tamen ei probare possessionem de aliquo tempore anteriori, quia præsumitur postea etiam tempore spolij possedisse: & sic potest se iuuare præsumptione continuationis possessionis. Abb. in c. cum Ecclesia. num. 20. de cau. pos. & proprie. & in c. cum ad sedem. num. decimosextimo, & c. olim. il. 3. per illum tex. nu. 5. de rest. spol. & in c. suborta. nu. 2. in fi. de re iud. Imo. in d. c. cum ad sedem. num. decimoquarto, in fi. & num. decimoquinto, Bal. in l. pen. nu. decimoquinto, ver. & no. C. si à nõ compet. iud. Alex. consil. 6. nu. 6. lib. 3. Soc. in l. rem quæ nobis. numero decimosexto. ff. de acq. pos. Corn. consil. 247. num. vigesimoprimum, circa med. ver. adeo quod ad probandum. li. 2. Rui. consil. 49. nu. 2. lib. 4. Alc. d. præsump. 21. nu. decimoquarto, Rolan. alios citans consil. 6. nu. 3. 6. lib. 2. bene Didac. in d. reg. posses. for. par. 2. §. primo, nu. 4. ver. sufficit tamen al legare. late Menoch. de recuper. pos. remed. 15. nu. 386. vsque ad nu. 397. & hanc esse communem fatetur Imo. in d. c. cum ad sedem. num. decimonono, Rip. in d. c. cum Ecclesia lutrina. nu. 32. Alc. d. præsump. 21. num. 14. Didac. & Menoch. vbi supra, & in specie præfatam opi. Rip. reprobant Couar. d. §. j. nu. 4. ante med. & Menoch. d. remed. 15. nu. 387.

Tertiò non obstat, quòd qui vult se iuuare ex præsumptione continuationis possessionis, debet ꝑ allegare se de præsentis possidere. vt per Bar. in l. Celsus. num. 2. ff. de vlc. cap. Abb. in d. c. cum ecclesia. num. 20. circa fi. verfic. nam de necessitate. de cau. pos. & proprie. idem Bar. in l. siue possidetis. num. 5. & ibi Doct. C. de proba. Rip. in d. c. cum Ecclesia lutrina. num. 24. Alc. d. præsump. vigesimaprimum, num. 2. Balb. in d. l. Celsus. par. 4. num. 8. verfic. quarto limita. Didac. in c. Raynutius. §. vndecimo, num. 2. secundo, de testamen. & in d. reg. posses. §. primo, num. j. ver. est tamen ea opinio intelligenda. & est communis cõclusio, vt restatur Alciat. d. præsump. 21. num. 2. & communis & magis communis secundum Didac. in præcitat. locis.

Siquidem pro responsione in primis animaduertendum est, Barto. & alios supra allegatos non dicere, quòd is, ꝑ qui vult se iuuare præsumptione continuationis possessionis, debeat allegare se hodie possidere: sed bene dicunt, quòd is, quem constat semel possedisse, si allegat se hodie possidere, præsumitur possidere, & sic loquuntur de hodierna possessione præsumenda, quæ præsumitur ex probatione anterioris possessionis.

Secundò respondetur, quòd licet verum sit, quòd præsumptio continuationis possessionis tanquam præsumptio ꝑ descendens ex facto, debeat allegari. l. si adulteriũ cum incestu. §. idẽ Pollioni. ff. de adul. Doct. in l. siue possidetis. ff. vt possid. Fel. post alios in c. asserere. nu. 3. de præsump.

12 *Temp. Alciat. Balb. & Didac. in præcitat. locis, nihilominus hæc allegatio in casu nostro non est necessaria, quia præsumptio continuationis possessionis Gasparis senioris usque ad eius obitum, descendit ex facto suo, non autem ex facto Gasparis iunioris, & præsumptio pueniēs ex facto tunc allegari debet, quando prouenit ex facto proprio, non autem quando ex alieno: & ita procedit tex. in d.l. si adulterium cum incestu. §. idem Polliōni. & ita declarat Barto. in l. cum quid. numero decimoquarto, quem ibi Doct. sequuntur. ff. si cer. pet. Abb. in d. cap. asserte. numero quarto, & ibi Felyn. nu. 3. post med. ver. & ideo, & numero quarto, Alcia. dicta præsump. 2. i. numero tertio, Didac. d. reg. possessor. parte secunda, numero primo, circa med. & d. ca. Raynutius. §. vndecimo, sub nume. 2.*

13 *Tertio responderetur, quod etiam si prædicta allegatio in casu nostro necessaria esset, nihilominus tunc dicitur facta saltem in allegationib. iuris, quod videtur sufficere, vt per Alc. d. præsump. 2. i. numero decimoquarto, & licet non possit dici facta quoad possessionem præsentem, quia Gaspar iunior de præsentibus non possidet, tamen sufficit allegatio possessionis Gasparis senioris de tempore obitus: sicut videmus in simili in interdico recuperandæ, in quo tunc spoliatus non allegat possessionem de præsentibus, sed de tempore spolij, vt per Abb. d. cap. cum ad sedem. nume. decimo septimo. ibi, & nunc allegat, & ita in proposito Gaspar iunior debet allegare possessionem non de præsentibus, sed de tempore obitus Gasparis senioris.*

14 *Quarto non obstat, quod præsumptio continuationis possessionis auctoris usque ad eius obitum tunc de iure potest allegari ab eius successore, tunc quando probatur etiam possessio ipsius successoris, cum Claud. in d.l. Pomponius. §. si. numero secundo, cum seq. Alciat. d. præsump. 2. i. numero quinto, Balb. in d.l. Celsus. par. quarta, numero sexto, ver. amplia notabiliter, volentes, tunc successorem vniuersalem seu particularem posse allegare continuationem possessionis defuncti, vel auctoris sui usque ad obitum, contra opin. Aret. in d.l. Pomponius. §. si. circa med. ver. aduerte tamen ad vnum. moueantur auctoritate Bar. in dicta l. fina. numero quarto, quem sequitur ibi Cuman. in si. Ang. Aret. in §. diutina. in si. Inst. de vfucap. Nat. d. consi. 439. numero 9. libro secundo, & hoc idem sentiunt Abb. in d.c. cum ad sedem, nume. decimo sexto, & ibi But. numero vigesimo quinto, prope fin. Capr. d. cōfil. 161. nume. 6. & est communis, vt per Claud. d. §. fina. nume. secundo.*

15 *Et nihilominus Bar. loquitur, quando probatur possessio successoris dum dicit, præsumi tunc continuationem, si probetur possessio auctoris octo annorū, & mea duorum, & hoc etiam declarat Balb. in dicta l. Celsus. par. 4. numero sexto, circa med. ver. & sic vult Bar. dicens, probata possessione auctoris, & successoris præsumi continuationem possessionem de vno in alium.*

16 *Nam pro responsione dicitur, Barto. loqui tunc in terminis præscript. quod colligitur ex illis verbis, vt habeant locum prædicta, & in prædictis Bartolus locutus est de præscript.*

17 *Vnde non mirum si requiritur probatio possessionis successoris, quia ibi possessio auctoris non sufficiebat ad complendam præscriptionem, & sic ibi Bar. loquitur de præsumenda continuatione possessionis de vna persona in aliam.*

18 *At tunc fecus est in casu nostro, in quo agitur de præsumenda continuatione possessionis in eadem persona, licet de vno tempore ad aliud, videlicet usque ad tempus obitus, & ppea non requiritur probatio possessionis in successore.*

19 *Quinto non obstat sententiæ, quia vltra, quod non loquuntur de tempore Gasparis senioris, sed de tempore Quirini, accedit, quod nihil continet, quod interruptionem possessionis d. Gasparis importet: licet enim Card. Dertusen. palatium, de quo agitur, habitauerit, & possessionem non soluerit, non propterea dicitur probata interuersio possessionis, quia tunc possessio præsumitur continuata, etiam si per conductores non sit soluta pensio, nisi probetur interuersio possessionis, vt per Soc. consi. 106. nume. tertio, libro tertio, quem refert, & sequitur Rip. in d.c. cum ecclesia (utrina. nu. 24.*

20 *Vltimo non obstat, quod pro parte D. Quirini fuit articulatum, Cardialem Dertusen. habitasse dictum palatium contra voluntatē Gasparis senioris ab anno 1528. usque ad annum 1534.*

21 *Quia ideo Cardinalis Dertusen. habitabat contra voluntatem Gasparis, quia ei non soluebat pensionem, maxime, quia tunc confessio debet interpretari, vt minus noceat confitenti. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudic. bene Mohedan. decif. 37.*

CANTVCCIL

Regien. hospitalis. Luna, 20. Octobris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 *Prorogationes fatalium quando non sunt restrictæ ad causam appellationis, sed simpliciter concessæ, quadriennium non dicitur lapsum.*
- 2 *Prorogationes fatalium extensæ per notarium in causa appellationis, quando censeantur præiudicare ad effectum lapsus temporis quadriennij.*
- 3 *Tempus appellandi non currit dicenti de nullitate sententiæ, si motus fuerit ratione probabilis.*

DECISIO LXXXI.

1 **D**omini resoluerunt, causam non esse desertam, & consequenter tempora largiri, vt possit procedi in causa restitutionis in integrum, & mouebantur plures ex Dominis ex eo, quod quando tunc prorogationes fatalium non sunt restrictæ ad causam appellationis, sed simpliciter concessæ, prout in casu nostro, tunc quadriennium non est lapsum, iuxta decisionem factam in causa Elnen. canonicatus 20. Maij 1576. coram R. P. Do. meo Decano.

2 *Non obstant decisiones in contrarium allegatæ factæ in causa Bononien. creditorum coram Anto. Aug. & annotatæ per Achil. & Accorab. quia in obseruatione terminorum prorogationum in illa causa factarum, dicebatur, quod prorogabantur fatalia causæ appellationis, & sic prorogationes erant restrictæ ad causam appellationis, non autem simpliciter concessæ, prout in casu nostro.*

3 *Minus ob. quod prorogationes factæ tunc in hac causa fuerunt per notarium extensæ in causa appellationis, & huius extensionis Boiardus verisimiliter notitiam habuit, ex quo habuit registrum in manibus, & propterea cum non reclamauerit, videtur huic extensioni consensisse. Quia pro responsione dictum fuit, registrum solere legi a procuratore, & quando etiam Boiardus illud legisset, vtique verisimiliter legisset non in corpore, sed in summario, vt fieri solet, in quo summario non scribitur nisi id, quod in Boiardo continetur.*

4 *Præterea omnes Domini fuerunt concordēs ad excludendam huiusmodi desertionem ex eo capite, quod Boiardus*

1 *Boiardus etiam si prorogauerit fatalia in causa appellationis, & ad illam se retrinxerit, nihilominus habuit iustam causam credendi cum illam fuisse in Rota cām appellationis, etiam respectu negotij principalis vigore scilicet partis commissionis reformatoriæ pro parte Corradini obtentæ. In qua dicitur, vel si magis placet committatur eidem Binarino, vt in causa, & causis prædictis, procedat, perinde ac si præinserta signata esset, parito iudicato &c. & præinserta continebat causam appellationis ne dum respectu fructuum, & expensarum, sed etiam respectu negotij principalis.*

2 *Et licet Sanctissimus in commissione vltimo loco manu ipsius signata declarauerit se noluisse prædicto D. Binarino, & mihi in eius locum subrogato concedere facultatem procedendi in causa appellationis respectu negotij principalis, sed tantummodo in causa appellationis respectu condemnationis fructuum, & expensarum, & in causa restitutionis in integrum respectu negotij principalis, prout de iure, nihilominus Domini dicebant, huiusmodi declarationem Sanctissimi debere intelligi non respectu verborum prædictæ expensarum, sed respectu voluntatis, & intentionis Sanctissimi, quod etiam colligitur ex verbis dictæ vltimæ commissionis ibi, non est verisimile, neq; vnquam credendum, quod Sanctitas vestra voluerit &c. quæ voluntas, & intentio Sanctissimi Boiardo non potuit innotescere, & propterea habuit iustam causam credendi in Rota commissam fuisse causam appellationis, etiam quoad negotium principale, & causam ita credendi fuisse iustam, ex resolutione vltimo loco vnanimiter facta manifesto apparet.*

3 *Vnde stantibus præmissis intrat doctrina Bal. in l. contra maiores. num. 4. post Cy. ibi num. 5. C. de inoff. testam. vbi vult, tunc dicenti de nullitate sententiæ non currere tempus appellandi si probabilis ratione motus facit: at fecus si improbabili, & temeraria. refert, & sequitur Ang. in l. pupillus. §. hæres. nume. 2. prope si. ver. & vnum scias. ff. de vsur. & bene Castr. in l. contra maiores. numero 3. & Iaf. nume. 8. Franc. in c. dilecto. num. decimotertio, in si. & num. decimo quarto, pariter in si. & ibi Præpos. num. 22. versic. sed nunquid. de appel. Cuman. consilio 36. nume. j.*

4 *Et negari non potest, Boiardum nedum probabili, sed iustissima causa motum fuisse ad procedendum in causa appellationis, & non in causa restitutionis in integrum, & propterea lapsus quadriennij ei non obesse.*

CANTVCCIL

Amerin. domus. Veneris, 24. Octobris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 *Exceptio renunciationis, cuius probatio est in promptu, & clara, non requirit altiorem indaginem.*
- 2 *Decretum iudicis, auctoritas curatoris, & iuramentum cum alijs similibus nihil operantur contra enormissimam lesionem.*
- 3 *Replicatio doli, vel metus requirit altiorem indaginem.*

DECISIO LXXXII.

1 **D**omini dixerunt, sententiam Maceraten. non fuisse notorie iniustam, & consequenter non licuisse ab ea ex capite notoriæ iniustitiæ appellare.

2 *Nam tunc licet exceptio renunciationis Claudiæ pro parte*

1 *te hæredum Ægidij proposita non requireret altiorem indaginem, quia eius probatio erat in promptu, & clara, cum constaret ex publico instrumento, Soc. consi. 59. sub num. 2. lib. 3. tamen nec replicatio nullitatis, siue rescissionis dictæ renunciationis propter enormissimam lesionem pro parte Alcanij, & fratrum opposita, requirebat altiorem indaginem, cum illius quoque probatio esset in promptu, & clara, apprens ex eodem instrumento renunciationis, iuncto instrumento doris Hortensie matris Claudiæ, ex quorum instrumentorum coniunctione satis liquebat de enormissima lesione Claudiæ, q̄ pro dote 500. ducatorum de carlen. promissa renunciauerat hereditati maternæ sibi iam delatæ ascendenti ad summam 2000. ducatorum de carlen. cum eius mater habuisset pro dote 1500. & pro acconcio 500. ducatos de carlen.*

2 *Et iudici tunc satis constitit stante ista enormissima, & excessiua lesione, decretum iudicis, auctoritatem curatoris, iuramentum & alia huiusmodi de iure nihil operari. Non obstat, quod dos Hortensie fuerit confessata cōstante matrimonio, & quod non constet de receptione, quia ista est duplicatio hæredum Ægidij, quæ requirit altiorem indaginem.*

3 *Nec ob. consi. Soc. 59. libro quarto, versicu. nec refert, libro tertio.*

4 *Quia loquitur de replicatione doli, vel metus, tunc quæ requirebat altiorem indaginem, cum non probaretur incontinenti: at fecus in casu nostro, in quo replicationis probatio erat in promptu, & clara ex eisdem actis, vt supra deductum fuit.*

5 *Minus ob. quod Hieronimus pater Claudiæ habebat usum fructum in bonis maternis ipsius Claudiæ, quia factis est, ipsam remansisse creditricem post mortem patris in prædicta summa 2000. ducatorum, cum pater tenebatur de suo dotare.*

CANTVCCIL

Burgen. Decimarum. Veneris, 7. Nouembris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 *Ambiguitas cadit circa verba, & mentem.*
- 2 *Declaratio duplex est, ex verbis, & mente.*
- 3 *Interpretatio priuilegij ad Principem spectat, siue principaliter, siue incidenter de ea agatur. nu. 5. & 6. Limita, vt nu. 7.*

4 *Interpretari eius est, cuius est condere.*

5 *Iudex quilibet inferior a Principe potest cognoscere de subreptione, seu capacitate priuilegij: fecus si agatur de interpretatione ipsius priuilegij.*

6 *Inferior, vbi Princeps est in loco, non potest priuilegium interpretari etiam in casibus, in quibus alias posset.*

7 *Priuilegium quod ex post facto tendit ad noxam, Principi proponendum est.*

8 *Reuocatio priuilegij non fit ipso iure, sed ad Principem recurrendum est. & nu. 11. ex communi.*

9 *Priuilegium de non soluendo decimas de possessionibus acquisitis, & in posterum acquirendis, non extenditur ad magnas possessiones in vna parochia acquisitas, per quod fieret ecclesia parochiali enorme præiudicium.*

10 *Priuilegium si tendat ad lesionem iuris tertij, debet recurri ad Principem.*

11 *Congrua datur propter onus curæ, qua cessante, cessat etiam congrua.*

Abbas & Monachi de Buxedo petebat moderatio- nem, seu declarationem sententiarum rotalium contra se latarum, vt non intelligantur in casu, in quo dicti Abbas, & Monachi terras loci de Salguero proprijs sumptibus colunt. Abbas vero sancti Quirici, ad cuius fauorem dicta sententia lata fuerunt, praten- debat non esse locum dicta moderationi, siue declara- tioni, quia alias suum praestimoniu remaneret sine fru- ctibus, qui consistunt in tertia parte decimarum dicti lo- ci de Salguero, & sic priuilegium dictorum Monachoru de non soluendo decimas, quando proprijs sumptib. ter- ras excolunt, efficeretur iniquum, & nimis laederet ius dicti Abbatis sancti Quirici.

Vnde die 7. Nouembris, 1578. Dubitauit, nunquid esset concedenda dicta moderatio, seu declaratio? Quod dubium affirmatiue resolutum fuit, quia verba priuile- gij sunt clara, nec vllam habent ambiguitatem.

Et si Abbas sancti Quirici praetendit, ambiguitatem versari non circa verba, sed circa mentem, & intentione concedentis priuilegium, quasi noluerit illud extendi ad casum, in quo ad iniquitatem redigitur, & ius tertij nimis laedit. (Ambiguitas enim non solum cadit circa ver- ba, sed etiam circa mentem, & voluntatem. l. in obscura voluntate. ff. de reg. iur. l. si quis intentione. ff. de iudic.

Et de duplici declaratione sumpta, vel ex verbis, vel ex mera mente, & intentione, bene per Soc. consil. 260. num. 1. 2. lib. 2.) Nihilominus Domini dixerunt pro hu- iusmodi declaratione ad Principem recurrendum esse, quia interpretatio priuilegij ad Principem spectat. l. ex facto. in prin. ff. de vulg. & pup. l. Neratius. in fi. ff. de reg. iur. c. cum venissent. de iud. c. ordinarij. §. si vero. de offi. ord. libro 6.

Nam si eius est interpretari, cuius est condere. l. si. C. de legib. c. inter alia. de sent. excom. c. si. de conce. preb. lib. 6. c. sicut. §. ex his. 1. q. j. imo. in d. l. ex facto. nume. 3. Alex. nu. 9. Aret. nu. 3. las. num. 4. & Rip. nu. 6. glo. & om- nes scribentes in d. c. cum venissent. Cardin. consil. 52. in prin. Dec. in c. sane. 2. in j. not. ver. ideo etiam. de of. del.

Vnde aut in casu nostro agitur si de interpretatione pri- uilegij principaliter, & tunc certum est, recurrendu esse ad Papam, vt per Inn. in d. c. cum venissent, & ibi Hostie. post prin. ver. vnde. Henric. Boich. nu. 2. Butt. num. 3. post med. imol. ante nu. 4. Aegid. post prin. ver. si. aut quaeritur de excep. Abb. nu. 3. post prin. ver. & distinguendo. Fely. ante nu. j. & Dec. nu. 3.

Aut si agitur incidenter, & tunc quoque idem dicendu, quia non agitur de capacitate priuilegiati, vel subreptione priuilegij, sed de mente concedentis priuilegium, & casus est dubitabilis, & Princeps potest adiri, & ppter ea intrant tradita per Abb. in d. c. cum venissent. nu. 3. circa med. ver. aut quaeritur. & ver. si vero casus est dubitabi- lis. refert & sequitur ibi Aret. post med. ver. aut quaeritur. & And. sicul. nu. 14. ver. aut quaeritur. & nu. 15. ver. sic. aut casus est. hoc idem voluit ibidem Fely. nu. j. ver. & ex hoc infero. vbi vult, si inferiorem, quando Princeps est in lo- co, non posse priuilegium interpretari etiam in casib. in quib. alias posset. & casus noster deciditur a gl. in regula decet. in gl. j. in fi. de reg. iur. lib. 6. vbi inquit, si quaestione priuilegij, quod ex post facto tendit ad noxam, Principi proponendam esse, & non debere contra illud propria auctoritate veniri, hoc idem voluit gl. in c. suggestum. in gl. vlt. de decim. dicens, Principis esse estimatione, quan- do priuilegium ex post facto ad iniquum compendium redigitur, & idem tenent ibi Inn. in fi. Host. pariter. in fi.

& Abb. sub nu. 4. hanc eandem sententiam sequitur Ale- in d. l. ex facto. nu. 9. ver. vbi autem. inquit, priuilegiu, quod ex post facto efficitur iniquum, seu ad iniquitate reducitur, non extingui ipso iure, sed ad Principem pro eius reuocatione recurrendum esse, & cum hac quoque opinione transit Vital. in cle. j. nu. 78. de censib. firmans, restrictionem, & declarationem priuilegij, quando inci- pit esse iniquum, & ad noxam tendere, relinqui arbitrio Principis, quae conclusio secundum praedictos clare probatur in d. c. suggestum.

Non obstant in contrarium adducta.

Et in primis, quod quando priuilegium incipit alteri enormiter esse nociuum, reuocatur. d. c. suggestum.

Quia si reuocatio non fit ipso iure, sed ad Principem pro ea recurrendum est, vt in casu d. c. suggestum. factu fuit. & declarat Alex. in d. l. ex facto. sub nu. 9.

Secundo non obstant trad. per Card. in clem. j. nu. 10. q. 18. de censib. vbi vult, priuilegium concessum fororibus minoribus de non soluendo decimas de possessionibus acquisitis, & in posterum acquirendis, non extendi ad magnas possessiones in vna parochia acquisitas, de quibus decima Ecclesiae parochialis soluebatur, ita vt illi Ecclesiae prauidium enorme fieret. & sequitur Imol. ibid. nu. 9. in fi. & hoc idem late deducit idem Card. in d. c. suggestum. ante med. ver. quarto in eo. & in hac quo- que opinione residet Pau. de Cast. in d. l. ex facto. num. 5. volens, priuilegium, vel beneficio Principis, quando ex post facto incipit effici iniquum, non esse standum, quia non censetur esse de voluntate Principis, vt ei stetur cu praui- dicio alicuius.

Siquidem pro responsione dicitur, istos Docto. si ex- cludunt recursum ad Principem, male loqui, quia con- tra eos est communis opinio, & casus legis, in d. c. sugges- tum. vbi non obstante, quod priuilegium ex post facto euasisset enormiter lesiuum iuris tertij, & non vnus, vt in casu nostro, sed multorum virorum ecclesiasticorum, nihilominus pro reuocatione, seu declaratione priuile- gij habitus fuit recursus ad sedem apostolicam.

Tertio, & vltimo non ob. quod dicti Monachi de Bu- xedo etiam si propter eorum priuilegium non teneren- tur soluere decimas, tamen cogenter soluere congrua substationem beneficij Ecclesiae parochialis san- ctae Ceciliiae existentis in d. loco de Salguero.

Quia cum Abbas sancti Quirici non sit adstrictus ad onus curae, cum eius beneficium sit simplex, cessat cau- sa siue fundamentum solutionis congruae, quod est ne- cessitas, & onus curae. vt per Rebuf. de congrua. nu. 68. & fuit resolutum in pluribus causis, & maxime in illa le- gionen. congrua coram me. 11. Octobris, 1577.

CANTVCCII.

Bononien. Terrarum. Luna, 17. Nouembris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Contractus cum minore factus sine solemnitatibus a statu- to requisitis, dicitur nullus.
- 2 Statuto speciali non censetur derogatum ex clausula gene- rali, non obstantibus quibuscunque.
- 3 Concessio siue licentia debet esse petitioni conformis.
- 4 Licentia de vendendo bona pupilli debet intelligi seruatis debitis solemnitatibus.
- 5 Decretum iudicis licet non requiratur, vbi Princeps spe- cialiter concessit licentiam vendendi rem pupilli, causa tamen vendendi coram ipso iudice inquiri debet.
- 6 Minor, qui specialiter ius venditionis a Principe obtinuit, debet

debet postea apud praesidem probare subesse es alienum, nec alias commodius posse distrahi.

Presumptioni locus non est, vbi constat de veritate in con- trarium.

Solemnitas non praesumitur adhibita, de qua in instrumen- to non fit mentio.

DECISIO LXXXIIII.

Domini tenuerunt, venditionem, de qua agitur, nullam esse, quia in ea non fuerunt seruati so- lemmitates statuti ciuitatis Bononiae, de cotrac. cum minor. facien. prout ex inspectioe instrumenti li- quido apparet.

Non obstant allegata in contrarium pro parte Viuia- norum, quae ad duo potissimum rediguntur, nempe ad licentiam vendendi per Dominos Quadraginta Consi- liarios status libertatis eiusdem ciuitatis, cum presentia, consensu, & voluntate Reuerend. legati, Carolo de Blan- chettis pupillo concessam.

Et ad praesumptionem solemnitatum ex diuturnitate temporis.

Nam quoad primum omissa disputatione potestatis Dominorum Quadraginta, an potuerint praedicto, statu- to derogare, & eius solemnitates per solam eorum li- centiam de vendendo supplere, Domini dixerunt non constare de eorum voluntate, quia principalis intentio ipsorum fuit concedere licentiam vendendi bona in co- finibus existentia, quod quidem ex plurib. deducitur.

In primis, quia derogarunt solum statuto prohiben- ti alienationem rei immobilis positae iuxta confinia, ex qua derogatione fit valde verisimile, eos noluisse deroga- re statuto de contractib. minorum, quia si ei derogare voluissent, vtique specialiter derogassent, sicut statuto de non alienando bona iuxta confinia posita specialiter de- rogarunt, cum non possit reddi ratio diuersitatis, cur ma- gis vni, quam alteri statuto deberent specialiter deroga- re. Vnde si intentio Dominoru Quadraginta fuisset non solum concedere licentiam vendendi bona in confini- bus existentia, sed etiam supplere solemnitates statuti de co- tractibus minorum, vtique verisimiliter vtique statuto specialiter derogassent, & tantu magis, quod sub illa clausula generali, non obstantibus quibuscunque, no ce- setur derogatum statuto speciali. Roc. decis. j. sub nu. 2. de praeb. in nou. Fel. in c. nonnulli. nu. 23. de relet.

Secundo moti sunt Domini ex instrumento promif- sionis de vendendo, vbi D. Elisabeth mater, & tutrix Ca- roli promisit vendere solemniter, & legitime, & cum so- lemmitatibus solitis, & requisitis de iure, & ex forma statutorum, ac etiam promisit tradere, & consignare fu- turis emptorib. decretum, & licentiam obtentum, & ob- tentam a Reuer. legato, & a Dominis quadraginta de re ipsa vendenda in confini- bus existentem: & insuper aliud de- cretum, & licentiam venditionis fienda propter mino- rem, & pupillarem aetatem Caroli. ex quib. verbis aperte colligitur, licentiam Reuer. legati, & Dominorum Qua- draginta fuisse solum a matre Caroli petitam, & obtenta, ex quo promisit illam futuris emptorib. tradere, & con- signare. Vnde si mater Caroli petijt huiusmodi licentia, praesumendum est, illam petijisse solum ad effectum de- rogandi statuto prohibitiuo alienationis bonorum iux- ta confinia positurum, non autem ad effectum derogan- di statuto de cotraetibus minorum, quia si petijisset ad ef- fectum derogandi vtique statuto, frustra postea promi- sisset vendere cum solemnitatib. tam de iure, & ex forma statutorum requisitis, & obtinere decretum, & licentiam venditionis futurae propter pupillarem aetatem Caroli.

& propterea praesumendum est, Reuerend. legatum, & Dominos Quadraginta concessisse licentiam conformem petitioni matris Caroli. arg. §. praeterea. Inst. de in- util. stipul.

Tertio, & vltimo Domini intelligebant, talem licen- tiam concessam fuisse seruatis debitis solemnitatib. arg. l. si quando. & ibi Doct. C. de inof. test. Bero. consil. 124. nu. 2. lib. j. & ad id etiam fuit allegata gl. in l. 2. C. quando. decret. op. non est. vbi vult, quod si quando Princeps spe- cialiter concessit licentiam vendendi rem pupilli, quo ca- su non requiritur decretum iudicis, nihilominus ea ven- dendi coram ipso iudice inquiri debet. sequuntur ibi Fab. & Sal. & Emil. Ferret. resp. 43. nu. 3. & hoc idem, & cla- rius voluit Azo in summa eo. ti. quando decret. op. no est, in princ. dicens, si minorem, qui specialiter ius venditio- nis a Principe obtinuit, debere postea apud praeside pro- bare subesse es alienum, nec alias commodius posse di- strahi. per l. pe. C. de his qui ven. et. impetr. & his proba- tis non esse opus decreto.

Nec ob. quod in praedicta licentia fuerunt narrata ea, quorum ratio in alienatione rerum minorum haberi so- let, nempe sterilitas terreni, de cuius alienandi licentia agebatur, modica eius vtilitas, pretium a nemine maius oblatum, quam a Francisco Viuiano, & Marco Ioani de Donato, & causa soluendi debita hereditatis paternae, quibus Carolus grauabatur, quia haec omnia fuerunt nar- rata pro iustificacione licentiae, non autem pro supplen- dis solemnitatibus minorum.

Quantum autem ad secundum de praesumptione so- lemmitatum ex diuturnitate temporis, Domini existima- runt non esse locu huic praesumptioni, quia in instru- mento venditionis constat de veritate, videlicet no fuisse adhibitam praesentia vnus Doctoris, & vnus agnati, vel cognati, quae praesentia est solemnitas, quae debet in- teruenire in ipso contractu, no autem antea, vel postea: si enim statutum de contractib. minorum praecipit, co- tractum minoris fieri in praesentia vnus Doctoris, & vnus agnati, vel cognati, ergo praesentia in ipso contra- ctu est adhibenda: & tanto magis, quod idem statutum mandat de tali praesentia credi scripturae notarij. Vnde intrat, quod tradit Dec. consil. 409. nu. 12. ver. si. quia pro responsione, quod quando si in instrumento non appa- ret de solemnitate, verum est, qd tempore confecti instru- menti, illam solemnitatem adhibitam non fuisse, praesu- mitur, quia si interuenisset, verisimiliter de ea in instru- mento mentio facta fuisset.

CANTVCCII.

Imolen. iurispatronatus. Veneris, 18. Nouembris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Iurispatronatus non acquiritur de iure, nisi de consensu or- dinarij.
- 2 Licentia edificandi ecclesias extenditur etiam ad acquisi- tionem iurispatronatus.
- 3 Iurispatronatus prouenit, & acquiritur ex adificatione ec- clesiae cum consensu ordinarij.
- 4 Licentia edificandi ecclesiam videtur concedi ad finem ac- quirendi iurispatronatus per adificantem.

DECISIO LXXXV.

Pro parte Dominorum de Tartagnis praetendit iurispatronatus ad capellaniam Sancti Sigisfundi existentem in Ecclesia sanctae Mariae in regula Ci- uitatis

uitatis Imolen dicebatur, ius patronatus fuisse ab eis ac-

Nec aliter constare, Abbatem Ecclesie sancte Marie habere ordinariam iurisdictionem ad effectum, de quo agitur, qui est preestatio auctoritatis, & consensus super creatione, & acquisitione iurispatronatus. Et rursus pro parte illorum de Tartagnis replicabatur, de tali ordinaria iurisdictione predicti Abbatis satis constare ex bulla Innocentij quarti, ubi inter alia voluit, vt nullus posset edificare aliquam ecclesiam intra parochiam dicti Abbatis sine licentia summi Pontificis, vel ipsius Abbatis. Propterea die Vener. 28. Nouembris, 1578. dubitauit, an stante Bulla Innocentij Quarti dicatur costare, dictum Abbatem habere ordinariam iurisdictionem in casu, & ad effectum, de quo agitur.

Quod dubium Domini affirmatiue resolverunt, quia cum dictus Abbas vigore Bullae Innocentij Quarti habeat potestatem dandi licentiam edificandi ecclesias intra suam parochiam, utique in quandam consequentiam habebat etiam facultatem preestandi auctoritatem, & consensum creationi, & acquisitioni iurispatronatus, cum regulariter, & a communiter accidentibus non soleat Ecclesie edificari sine acquisitione iurispatronatus, & sic potestas dandi licentiam construendi Ecclesiam trahit secum quod consequentium potestatem consentiendi acquisitioni iurispatronatus: nam per exedificationem Ecclesie cum consensu ordinarij provenit, & acquiritur iurispatronatus. c. nobis, & ibi Doct. de iurepatro. Host. Abb. & alij de quibus per Lambert. ubi supra sub nu. 4. & potestas per dandi licentiam edificandi Ecclesiam videretur concedi ad finem, vt edificans acquirat iurispatronatus, vt post Calder. de iurepatro. consil. 3. in prin. tradunt Gem. in ca. vnico, col. pe. versu. vigesimotertio, & ibi Franc. nu. 9. post med. ver. 21. de maio. & obed. lib. 6.

Ex quibus cessant deducta pro parte Scipionis.

CANTVCCII

Caurien. iurisdictionis. Luna, 14. Nouembris, 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Verbum negotijs, in mandato limitato ad lites, & causas accipitur pro litibus & causis.
2 Certioratus presumitur dominus de his, qua per eius procuratorem gesta sunt.

DECISIO LXXXVI.

Fuit tentum, mandatum, de quo agitur, limitatum esse ad lites, & causas, & exceptionem pariter limitatam esse ad lites, & causas, non obstante, quod loquatur de negotijs, qua per accipiuntur pro litibus, & causis, tum propter verba illa precedentia, de dictis causis, & negotijs, tum etiam quia lites, & causae sunt proprie negotia dicuntur. c. forus. §. negotium. de ver. sig. c. qui generaliter. in prin. & ibi Franc. nu. j. de proc. lib. 6. Spec. in ti. de procur. §. j. nu. 3. & ibi Io. And. in add. Alex. in l. procuratoribus. nu. 7. C. de proc. Bero. q. 20. nu. 4. Inclinabant tamen Domini pro validitate, & sustentatione gestorum, de quibus agitur, tum per expresumpta certioratione Militiae, iuxta

consil. Roman. 48. ante protestationem Episcopi, tum ex ratificatione, qua saltem operatur effectum declarationis voluntatis Militiae, quod huiusmodi causa non fuerit habita pro negotio graui, & effectum approbationis personae substituti. Tum etiam (si hoc verum esset in facto) ex recessu Episcopi a preestacione, quod tolleret omnem difficultatem. Et propterea firmandum erit factum. Tamen Domini noluerunt capere resolutionem, sed voluerunt super his particulariter informari.

CANTVCCII.

Burgen. Decimarum. die 21. Nouembris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Dispositio cap. suggestum de iureiuran. quo casu locum habeat, & quomodo intelligatur.

DECISIO LXXXVII.

Quoad primam partem dubij, an in casu, de quo agitur, habeat per locum. c. suggestum. de deci. Domini negatiue responderunt. Ibi enim tria concurrerant, quae hic cessant: nam in primis ibi priuilegium praedicebat Ecclesiae parochiali, vt per Hostien. ibi in prin. & clarius in sibi, & per consequens parochiales depauperatae si priuilegium obseruetur. Io. And. in prin. cip. & ante med. Card. post prin. ver. sol. intellige. Abb. nu. me. 2. ver. & intellige. hoc idem voluerunt Card. in cle. j. nu. 10. & ibi Imo. nu. 9. de censibus.

Secundo in d. ca. suggestum. praedictum erat graue, & enorme, vt ibi communiter Doct. intelligunt. Innoc. Host. Io. And. Card. But. & Abb. & Card. & Imo. in d. cle. men. j. Immo praedictum erat adeo graue, & enorme, vt scandalum pareret, vt colligitur ex illis verbis, nullum poterat de iure scandalum suboriri, & notat ibi Butr. in primo not.

Tertio ibi, multi viri ecclesiastici sepe conuesti fuerant, vt in vltimis verbis expresse dicitur. Quae omnia cessant in casu nostro, in quo non laeditur Ecclesia parochialis, sed praestimonium, siue Abbatia, cui praestimonium est annexum, & lesio non est grauis, sed modica, cum fructus praestimonij sit modica pars fructuum Abbatiae, nec multi viri conqueruntur, sed solum Abbas, siue praestimoniarus.

Quantum ad secundam partem dubij, an sit recurrendum ad Principem pro declaratione priuilegiorum in casu, de quo agitur, Domini dixerunt, superfluum esse resolutionem illius, stante resolutione prima.

CANTVCCII.

Romanen. locationis domus. Mercurij. 10. Decembris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Pensio certa seu merces si non exprimat in locatione, intelligitur illa, qua consuevit praestari.
2 Conducens domum ad pensionem sine certa quantitate expressa intelligitur conducere pro eadem quantitate, quam alij soliti erant praestare ex communi.
3 Consuetudo etiam in contractibus attenditur, & suos operatur effectus.
Intellige, vt nu. seq. cum nu. 11. & 13. & seq.
Intellige etiam in contractibus attenditur, & suos operatur effectus.
Intellige nomen & declara, vt nu. 11. & 13.

Actio

Actio praescriptis verbis, non autem ex locato datur fulloni, cui data sunt vestimenta polienda nulla mercede conueniunt, sed postea conuenienda.

Merces solita habet etiam locum in eo qui locat operas suas.

Consuetudo, vel solitum non habet locum in substantialibus, quae exprimi omnino debent.

Declarata tamen, vt nu. 8.

Mercedis constitutio est de substantia locationis.

Merces solita dicitur merces conuenta tacite.

Contrahentes censentur se conformare cum dispositione in vis communis, vel statuti, vel consuetudinis.

Declarata quoad consuetudinem, vt nu. seq. & 13.

Consuetudo in contractibus quatuor modis intelligi debet: & quenam sit attendenda. nu. 13. 14. & seq.

Morans in aliquo loco tanquam inquilinus debet praestare nomine pensionis tantum, quantum praestari consuevit: nec est necessaria habitatio. nu. 16.

Consuetudo conductoris in praestando mercedem non est attendenda.

Domus inhabitans cessante consuetudine tenetur conditione sine causa ad id quanti conductoris fuisset.

Ruin. consil. 2. 4. nu. 9. lib. 1. quo casu loquatur.

Venditio valet, in qua pretium, quod in rei veritate certum est, a partibus ignoratur.

Locatio valet, cuius merces in arbitrium tertij sit collata.

Locatio simpliciter facta sine expressione certae mercedis, dicitur contractus innominatus, in quo datur actio praescriptis verbis.

Intellige & declara, vt sub nu. 22. cum seq. & nu. 26.

Locatio domus si sit facta pro iusta mercede, quae postea non sit declarata, dicitur contractus imperfectus sub specie contractus innominati.

Locatio rei si sit facta pro mercede inter partes conuenienda, vel quae erit iusta, vel quae videbitur bono viro, datur actio praescriptis verbis.

Locatio, vt dicatur contractus nominatus requiritur declaratio mercedis ab initio, vel quod sit collata in arbitrium tertij.

Locatio non potest fieri sub mercede postea inter partes conuenienda.

Locatio, in qua sit appositus certus declarator, non est contractus innominatus ab initio, sed ex post facto mortuo declaratore sine declaratione.

Locatio rei non solit locari, in qua non apparet de mercede conuenta, dicitur contractus innominatus.

DECISIO LXXXVIII.

Ruer. P. D. Franciscus Barberinus Francisco Sangalio fratri R. D. Gulielmi domini domus, de cuius locatione agitur, scripsit apocam, siue epistolam, in qua inter alia continentur haec verba.

Quoniam voluissim, vt mihi faceres instrumentum, siue scripturam locationis domorum ex nunc pro tempore post finitam locationem Dom. Horatij, sicut heri mane vna cum fratre suo remansimus concordos. & vltterius, quia praesupponitur in facto, domus, de quibus agitur, consueuissent alijs locari pro annua pensione 270. scutorum, volui videre, an sine dictis testium, & alijs in facto consistentibus, posset causa terminari ex sola apoca, iuncta dispositione iuris communis, de qua per gl. & Doct. in l. excepto. C. locat. volentes, in locatione, in qua non est expressa certa merces, subintelligi solitam, & consuetam. Et propterea die Mercurij 10. Decembris, 1578. dubitauit, praesuppositis verbis apocae, siue epistolae, & sine

veri praedictio, quod domus, de quibus agitur, consueuerint alijs locari pro certa mercede 270. scutorum, ac resolutione in hac causa facta, & circumscriptis dictis testium, & omnibus alijs hincinde deductis factum cõcertentibus, an ex verbis epistolae ex eo, quod in illa non fuit facta mentio de certa mercede, possit dici constare, locationem non fuisse perfectam, ita vt sit recedendum à resolutione iam facta. Domini dixerunt, locationem fuisse perfectam, non obstante, quod in apoca non fuit facta mentio de certa pensione, & per consequens non esse recedendum à dicta resolutione. Et moti sunt ex cõmuni Doct. conclusionem, quae per habet, quod quando in locatione non exprimitur certa merces, intelligitur illa, quae consuevit praestari. ita gl. in d. l. excepto. in verbo, consuetudinem, per illum tex. ibi, iuxta praeteritam consuetudinem, quam glo. sequuntur ibi Baro. Bal. Alber. Salyc. & Ang. qui notabiliter dicit, quod si quis per conduxerit domum ad pensionem, & de certa quantitate nullo modo contenti, sicut quotidie fieri videmus inter amicos, tunc conductor debet soluere illam pensionem, quam alij soliti sunt praestare. hoc idem voluerunt Imol. consil. decimo secundo, in si. versu. nec obstat. Castren. in l. prima, numero secundo. ff. locat. & latius in l. prima. §. si quis feruum. numero quarto. ff. de pos. And. Sicut. in cap. quod ad translationem. numero trigesimo sexto, de offic. leg. Alexan. consil. 107. numero primo, & secundo, libro primo, Cepol. in l. quod si nolit. §. qui assidua. numero vigesimo primo. ff. de edil. edic. Felyn. in cap. ex literis. nume. decimo tertio, versu. & conducens. de fide instrum. Barbat. in capitulo. cum M. Ferrarien. nume. 152. & ibi Fely. numero sexto, post med. versu. & conductio simpliciter. & Dec. numero sexto, versu. & idem in domo conducta, extra de constitut. Ias. in l. vt liberis. nume. duodecimo. C. de collat. Euerard. in loco ab vtitato, siue à solito. pag. 554. circa med. versu. sicut in simili. Neuzian. consil. 28. numero 7. Anto. Gomes. de contract. capitulo. tertio, numero quarto, ubi testatur, hanc esse communem opi. & in proprijs terminis locationis domus loquuntur Ang. Castren. And. Sicut. Cepol. Felyn. Dec. Ias. & Neuzian. in locis praecitatis, & praedictam opinionem communiter receptam esse nullatenus est ambigendum, cum contrarium tenentes paucissimi sint, nempe Pet. de Bellaperti. in dicta l. excepto. prope fin. versu. dico, quod in isto casu, dicens, quod si ego habeo domum, quam locare consueui, & loco eam tibi non expressa certa pensione, isto casu dubium est, vt rum locatio valeat, quia in locatione requiritur certa merces conuenta, alias non valet, sicut in venditione exigitur certum pretium conuentum, alias non tenet, & contra communem sententiam late tenet, & profequitur Arr. Pinel. in rub. C. de rescin. vend. par. secunda, cap. tertio, nume. 4. 5. 6. 7. & 8. à cuius opinione non dissentiant noui. Hispan. de iure emphy. par. j. q. vndecima, nume. 10. prope fi.

Et licet text. in d. l. excepto. varios recipiat intellectus, de quibus per Doc. ibi, ita vt probabiliter dubitari possit, an expresse probet communem conclusionem, tamé quicquid sit, negari non potest, quin faciat in argumentum, ponderando illa verba, iuxta praeteritam consuetudinem, & comprobatur communis opi. ex vi, & natura ipsa consuetudinis, quae etiam in contractibus attenditur, ac suos operatur effectus. vt late per Barb. in c. cum M. Ferrar. nu. 145. vsq; ad nu. 159. & ibi Fel. nu. 6. Dec. nu. 6. & 7. & Rip. nu. 39. cum plurib. seq. extra de constit. idē Barb. in c. quod ad translationem. num. 16. cum multis seq. de off. leg. Fely. in c. ex literis. num. 12. & 13. de fide instrum. Euerard. in loco à solito. Ias. in l. certi conditio. §. si numerus. nu. vndecimo. ff. si cer. pet. & in l. vt liberis. num. 8.

K cum

cum seq. C. de collat. cum alijs latissime cōgestis per Gabriel. lib. 6. de consuetud. conclus. j.

Non ob. in contrarium deducta.

Et in primis non ob. tex. in l. si tibi polienda. ff. de pre scri. verb. & tex. in §. qua de causa. Inst. locat. ex j. quib. iuribus videtur probari, quod quamuis fullo sit solitus locare operas, nihilominus ex vestimentis ei datis ad poliendum nulla mercede conuenta, sed postea inter eos conuenienda, non contrahitur locatio, sed datur actio præscriptis verbis.

Si quidem dupliciter responderetur.

In primis, quod quamuis fullo soleat suas operas locare, tamen res, quas poliendas, vel curandas accipit, sunt variæ, & difformes, ita vt non possit cadere eadē, & vni formis merces: & propterea fullo in casu dictorū iurū in locatione operarum suarum in curandis vestimentis, non poterat præterdere mercedem solitam, quia nulla aderat, nec adesse poterat merces solita, cum vestimenta sint varia, & difformia, & propterea eorum curatio, & politio variam, & difformem exigit mercedem.

Præterea responderetur, in casu dictorum iurium non posse subintelligi mercedem solitam, quia contrahentes expresse egerūt de mercede inter eos postea conuenienda.

Quinimodj quod etiam in eo qui locat operas suas, habeat locum merces solita, patet ex eo, quod tradit Iaco. de Aren. in d. l. excepto. ad si. vbi vult, quod officialis electus ad aliquod officium sine taxatione salarij, intelligitur electus ad salarium illud, quod alijs in eodem officio constitutis solitum erat præstari, quod dictum sequitur ibi Cyn. Alberic. Bal. Salyce. & Fulgosidem Bal. in l. licet. in fi. C. locat. Barba. in capitu. cum M. Ferrarien. numero 151. in fi. de constitut. Alexan. consil. 206. numero primo, libro secundo, Cepol. in l. quod si nolit. §. qui assidua. nume. vigesimo secundo. ff. de ædil. edic. Anto. Gomes. dicto capi. tertio, numero quarto, circa med. Crem. in l. secunda, nume. 239. versic. facit non minus. C. de rescind. ven. & in terminis, quod is qui consuevit locare operas suas, censetur locasse secundum suam consuetudinem, tradit expresse Bar. in l. prima. §. ludi. in fi. ff. de var. & extraor. cog. per tex. in d. l. excepto. & sequitur Gabriel. de consuet. concl. j. nu. 5.

Secundò non obstat, quod consuetudo, siue solitum non habet locum in substantialibus, quæ j. omnino exprimi debent, & omnia vitiant, vt tradit Io. And. in add. ad Specul. titu. de instrum. edic. §. instrumentum. nume. decimotertio, in fi. in verbo, institutio. ver. de substantialibus autem, inquiens, substantialia non posse de consuetudine suppleri: illa enim ab initio adeo infunt contractibus, vt sine illis viciantur, per l. testamentum. C. de testam. cap. tuæ. & cap. sequen. in fi. de spons. sequitur Felyn. in capitu. ex literis. numero decimotertio, ante med. versicu. sed ad hæc. de fide instrumenti. idem Felyn. in d. capitu. cum M. Ferrarien. num. septimo, & ibi Dec. num. septimo, versicu. limitatur tamen. & ibidem Rip. numero 44. idem Dec. in l. vt liberis. num. decimo octauo, in fi. C. de collat. & in l. semper in stipulationibus. nume. decimotertio, in fi. ff. de reg. iur. Loffred. consil. primo, sub numero 119. Gabriel. libro sexto, de consuetud. conclus. 3. nume. vigesimo septimo, & hoc idem voluit Ange. in l. licet. sub numero primo, versicu. & ita exponendo. C. loc. & negari non potest, j. constitutionem, siue conuentionem mercedis esse de substantia locationis. l. secunda. ff. locat. l. si conuenit. in fi. ff. com. diuid. l. si vir vxori. in fi. princ. ff. de donat. inter viram & vxor. & in princip. Instit. de locat.

Verum responderetur, prædictam conclusionem, quod

8 consuetudo non supplet substantialia, procedere, j. quoad substantialia omnino exprimi debent: nam tunc prætermissa vitiant, nec aliter à consuetudine suppleantur. & ita loquuntur Felyn. Dec. & Rip. in dicto capi. cum Mar. Ferrarien. & clare Angel. in dicta l. licet. vbi inquit, quod si de consuetudine apponenda sunt quædam verba in instrumento, & quod illud aliter non valeat, tunc non suppletur instrumentum à consuetudine, idque bene deducit Dec. in d. capitu. cum M. numero septimo, versicu. limitatur tamen. Sed de substantia locationis non est expressio certæ mercedis, sed conuentio, vel constitutio ipsius, quæ adest in casu isto, alias si expressio esset de substantia, sequeretur, locationem verbis contrahi.

Quod autem in casu nostro adsit merces conuenta, patet ex eo, quod j. merces solita dicitur merces conuenta non expresse, sed tacite. Conductor enim censetur tacite conuenire de mercede solita, & propterea taciti, & expressi hoc casu eadem est virtus. l. cum quid. ff. si cer. pe. ta. & ita in specie locationis argumentatur Imol. consil. vigesimo secundo, nume. secundo, & quod merces solita censetur inter partes conuenta, tenet expresse Ant. Gomes. de contract. c. 3. sub num. 4. quod quidem comprobatur ex eo, quod contrahentes j. censentur se conformare cum dispositione iuris communis, vel statuti, vel consuetudinis. ad tradita per Docto. in l. hæredes mei. ff. ad Trebell. late Brun. in statut. quod stante mascul. art. 5. num. 50. & 51. sed ex dispositione iuris communis in locatione, in qua non est facta mentio de certa mercede, intelligitur illa, quæ solita est præstari, vt supra deducta est. Merito &c.

Tertiò non obstat quatuor declarationes traditæ, p. parte R. D. Barberini ad communem conclusionem, de qua in d. l. excepto.

11 Quatum j. prima est, vt intelligatur de consuetudine communi, siue generali regionis, vel loci, vt bene declarat Anto. Gomes. de contract. capitu. secundo, nume. 9. ad si. Crement. in l. secunda, numero 239. C. de rescind. venditio. & de consuetudine loci loquitur Imol. d. consilio 22. nume. 2. & bene Barto. in l. tertia. C. loca. ibi, standum est consuetudini regionis in hoc, vt supra eodem, l. excepto.

Secunda declaratio est, vt intelligatur de consuetudine eiusdem conductoris. secundum Pet. de Bellapert. in d. l. excepto. in fi.

Tertia declaratio est, vt intelligi debeat secuta habitatione domus, vel implemento ipsius locationis. Idque videtur colligi ex verbis Iacob. de Aren. in d. l. excepto.

12 post med. ver. vel dic. dicentis, ibi colligi, quod j. quando aliquis moratur in loco aliquo tanquam inquilinus, q. debet præstare nomine pensionis tantum, quantum præstari consuevit, & sic videtur intelligere d. l. excepto. in consuetudine mercedis præstari solita, secuta tamen habitatione domus, & hunc intellectum sequuntur ibi Cyn. ad fin. Alber. nume. primo, & Fulgos. in princ. & Cepol. in d. §. qui assidua. num. 21. in fi. & hoc idem voluit Ioan. de Plat. in l. domini prædiorum. col. prima, num. 2. versicu. & idem in domo. C. de agric. & censit. libro v. decimo, dicens, pro domo mea habitata ab aliquo soluendam esse mihi certam mercedem, prout illa domus consuevit locari. & hoc idem videtur sentire Bal. in d. l. excepto. nume. 2. versicu. oppono, quod male dicit, & ibi Salyc. circa med. versicu. oppono, quod male dicit. Ioan. de Plat. in §. actionum. nume. decimo octauo, prope fi. & ibi Ias. numero 167. ad finem. Instit. de action. dum dicunt, locationem non expressa certa mercede censeri factam secundum præteritam, & consuetam mercedem, idq. notadū esse, quia multoties isti locatores dnt cōducere

tere volenti, & de quantitate pensionis quærenti, vade, intra, & habita domum, quia de pensione erimus bene concordēs.

13 Quarta, & vltima declaratio est, vt prædicta communis conclusio procedat j. data scientia consuetudinis in conductore per ea quæ in terminis tradit Rui. consilio 74. nu. 9. lib. j.

Cæterū nulla ex istis declarationib. Dominis placuit.

Nam quoad primam de communi, siue generali consuetudine, dixerunt, illam non esse admittendam, quia omnes Doct. tenentes prædictā communem conclusionem loquuntur simpliciter de consuetudine, nec se restringunt ad consuetudinem communem, siue generalem. Et licet Ant. Gomes. Crem. Imol. & Bur. in locis, de quibus supra, loquantur de consuetudine communi, siue generali, & de consuetudine loci, vel regionis, non tamen loquuntur restrictiue, quasi d. l. excepto. nō habeat locum, nisi in consuetudine generali loci, vel regionis.

Immo huiusmodi declaratio non potest de iure subsistere, quia cum Doct. exemplificet in locatione domus, oportet, eos intelligere de consuetudine particulari, cū domus variæ, & difformes sint, & propterea varia, & difformis in eis cadit pensio.

Tunc autem haberet locū consuetudo communi, siue generalis, quando eadem, & vniformis solueretur pensio, vt exempli gratia contingeret in locatione prædiorum, non ad corpus, sed ad mensuram, quia pro singulo rubro generaliter, & communiter vniformis pensio præstaretur, & in locatione operarum agricolæ, & in locatione equi conductitij, in quibus locationibus pro opere facti, & pro vsu æqui singulis diebus generaliter, & communiter vniformis soluitur merces, ac etiā in locatione domorum, quarum pretia siue pensiones taxantur, vt fieri solet in aliquibus partibus Hispaniarum, vt testatur Ant. Gomes. de contract. c. 2. nu. 9. in fi.

14 Quoad secundam declarationem de consuetudine eiusdem conductoris, responsum fuit, illā minime attendendam, tum j. quia Pet. de Bellapert. est solus in hac opinione, & contrarium expresse tenent Iacob. de Are. Cyn. Alberic. & Ang. in d. l. excepto. dum loquuntur de mercede per alios præstari solita, & idem voluit Anto. Gomes. d. c. 3. nu. 4.

Tum quia Docto. firmantes prædictam communem opin. frustra fundarent se in consuetudine, si illam voluissent intelligere in persona eiusdem conductoris: tunc enim effectus iste tribuendus esset non consuetudini, sed ræte reconductioni, & sic intraret dispositio l. ite quæritur. §. qui impleto. ff. locat.

Quoad tertiam declarationem de habitatione, & implemento fuit pariter multipliciter responsum.

Primò, quia omnes Docto. in d. l. excepto. & alibi simpliciter loquuntur, nec vllam prorsus de habitatione, vel implemento mentionem faciunt.

15 Secundò, quia si requireretur habitatio, vel implementum, superflua esset consuetudo: nam cessante consuetudine is j. qui inhabitauit domum, tenetur conditione sine causa ad id, quanti conductorurus fuisset, vt post Bar. & Bal. tradit Ias. in d. §. actionum. num. 165. & ibi Io. de Plat. nu. 18. ver. locauit.

Tertiò, quia contractus locationis cum sit vnus ex contractibus qui solo consensu celebrantur, nō requirit habitationem, siue implementum.

Non obstat, quod exemplo dicitur, locationem, de qua agitur, esse contractum innominatum, id enim negatur, vt inferius deducetur.

Quartò in omnem euentum potest dici in casu isto interuenisse habitationē, quia cū D. Barbarinus aliquo

tempore inhabitauerit, tamē si eius inhabitatio esset referenda ad sublocationem D. Horatij, sequitur, vt si postea finita sublocatione eiusdem D. Horatij non cōtinua uerit habitationem, sibi ipsi imputet, quia per ipsum testit, quominus habitauerit, & sic perinde est ac si inhabitauerit. arg. l. iure ciuili. ff. de cond. & demon.

Non obstat. trad. per Iacob. de Aren. Cyn. Alb. Fulg. Cepol. Io. de Plat. & Ias. in locis superius.

16 Quia j. ipsi non loquuntur dispositiue, & restrictiue, quasi vltra consuetudinem necessaria sit habitatio, sed potius loquuntur narratiue, & exemplificatiue. Vltra q. Io. de Plat. & Ias. in d. §. actionum. loquuntur, quando nulla præcessit locatio, sed habitatio tantum, & tamen in casu nostro præcessit locatio, vt patet ex verbis apocæ.

Quantum ad quartam declarationem de scientia consuetudinis in conductore, Domini responderunt, Ruin.

17 d. conf. 74. nu. 9. loqui j. in pacto quodam extraneo solito per locatorem apponi, nempe, q. conductores salinarij vltimis sex mensib. conductionis non vendant sal subditis, nec forensib. vltra eorum necessitatem pro dicto tempore. Præterea opin. Rui. non subsistit per tex. in l. hęc vō

18 ditio. §. huiusmodi. ff. de contrah. emp. vbi valet j. venditio, in qua pretium, quod in rei veritate certum est, à partibus ignoratur, & videmus etiam valere locationem, cuius ius merces j. in arbitrium tertij sit collata. l. si merces. in prin. ff. locat. §. pretium. in fi. Inst. de emp. & vend. & in prin. Inst. de locat. & tamen merces donec à tertio arbitretur, partes ignorant. Immo si valet locatio hoc casu, in quo merces ab initio est incerta, & vtrique partium incognita, multò magis valere debet in casu nostro, in quo pensio ab initio erat in rei veritate certa, & solum à conductore ignorabatur.

Quartò, & vltimò non obstat, quod quando sit locatio simpliciter non facta mentione certæ mercedis, q. trunc sit contractus innominatus, & habeat locum actio præscriptis verbis, etiam si adsit merces solita, vt in specie voluit Ias. in d. §. actionum. nu. 168. dicens, q. vbi aliqua res locatur simpliciter non expressa certa quantitate, quo casu merces ex consuetudine præstatur. d. l. excepto, q. ruc erit contractus innominatus, & agetur actione præscriptis verbis, & hoc idem loquens per eadem verba voluit ante Ias. Alex. in add. ad Bar. in l. 2. adeo. in verbo, in contractu. ver. secus si certa. ff. locat.

19 Quoniam pro responsione animaduertendū est, Ias. & Alex. moueri ex auctoritate Bal. in l. contractus. nu. 8. versicu. modo quæro. C. de fide instrument. vbi Bal. vult, j. quod si ego locaui tibi domum pro iusta mercede nullo appposito declaratore, vel appposito, sed mortuo, & tu postea domum inhabitaueris, & ego peto mercedem, & tu dicis contractum imperfectum, quia non est certa merces, concludit Bal. quod iste contractus est imperfectus sub specie contractus innominati, & quod habet locum actio præscriptis verbis, vel in factum ex æquitate legis, & mouetur Bal. ex auctoritate Azo. in sum. Instit. de locat. numero secundo, & Bal. & Azon. sequuntur etiā Roman. in l. sciendum. nume. trigesimo tertio, & Alexan. numero 17. ff. de verb. ob. & bene Soc. in l. si quis arbitratu. col. 6. num. 19. circa med. ver. secundo modo. eo. ti. de verbo. obligatio. Vnde tota vis istius difficultatis pendet ab intelligentia opinionis Azon. cuius auctoritate nituntur Bal. Roman. Alexan. Socin. & Ias. supra relati.

20 Azo autem vult, j. quod si ego locauerim tibi rem meam pro mercede, quæ inter nos conuenit, vel quæ erit iusta, vel quæ videbitur bono viro, datur actio præscriptis verbis. §. qua de causa. Institutio. de locat. quod intelligit Azo ex plero vsu rei locatæ, propter quem conuenit dari actionem præscriptis verbis, & subdit,

& subdit, quod cum contractus sit innominatus, oportet primo vestiri ex parte agentis, & sic Azo mouetur p. tex. in d. §. qua de causa, qui est idem quod tex. in dicta l. si tibi polienda. in quo etiam se fundat Ias. in dicto §. actionum.

Verum huic obiecto respondetur, Azo. loqui in terminis longè diuersis à nostris: ideo enim contractus, de quo loquitur Azo, est innominatus, quia ꝑ merces non fuit declarata ab initio, vel collata in arbitrium tertij, prout de iure requiritur, ad hoc vt locatio sit contractus nominatus. l. secunda, & l. si merces. ff. locat. & Insti. co. in prin. & in ver. & quæ supra, & in §. pretium. in fi. Insti. de emp. & vend.

Nam in casu Azo. fuit cõuentum, vt pro mercede daretur quantum postea inter partes conueniret, vel quantum esset iustum, vel quantum videretur bono viro, sub quibus formulis locatio contrahi non potest: non ꝑ. n. potest fieri locatio sub mercede postea inter partes conuenienda. d. l. si tibi polienda. & d. §. qua de causa.

Minus etiam potest fieri sub mercede, quæ erit iusta, vel quæ videbitur bono viro, vt est tex. in d. l. si merces. in princip.

Ideo autem in casu Azo. datur actio præscriptis verb. quia erat expletus vsus, vel impletum factum.

Sed in casu nostro locatio non potest dici contractus innominatus, quia merces non fuit reseruata declaranda ab ipsis contrahentibus, nec fuit generaliter collata in arbitrium alienum, sed fuit merces certa ab initio tacite conuenta vigore consuetudinis.

Non ob. quod Bal. in d. l. contractus. vel it ꝑ locatione, in qua sit appositus certus declarator, esse contractum innominatum ab initio, quia tunc loqueretur contra d. l. si merces. in prin. ver. sin autem. & d. §. pretium.

Sed intelligit contractum innominatum ex post facto mortuo declaratore absque declaratione: tunc enim contractus nominatus locationis resoluitur, & pro nihilo habetur. d. l. si merces. in fi. princ.

Ideo autem in casu Bal. datur actio præscriptis verbis ex æquitate legis, quia interuenerat habitatio domus.

Præterea respondetur etiam ad principale obiectum, quod opinio Azo. Bal. & aliorum procedit, ꝑ quâdo res non est solita locari, nec de mercede conuenta apparet, & ita declarat. Ant. Gomes. de contract. c. 3. nume. 4. post med. ver. si vero illa res.

CANTVCCII.

Roman. lucr. dotis. die Luna, 15. Decembris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Pecunia dicitur esse de rebus, quæ seruando seruari non possunt.
- 2 Decretum iudicis nõ est necessarium in alienatione rerum, quæ seruando seruari non possunt.
- 3 Dotis constitutio in pecunia numerata facta per mulierem minorem absque decreto iudicis valet.
- 4 Iudicis decretum præsumitur in his, quæ ab eius sola voluntate dependent.
- 5 Tutorem habenti tutor dari non potest. Fallit, nisi habenti tutorem detur tutor in locum alterius tutoris excusati. nu. 6.
- 6 Administratio non datur tutori non facienti inuentarium, nec iuranti, rem pupilli saluam fore.
- 7 Gesta per eum qui pro tutore se gessit, valent. Immo etiam gesta cum tutore non legitimo, qui publice pro tutore se gerebat. nu. 9.

10 Subscriptio facta ex mala auctoritate non potest postea ex bona substineri.

11 Promissio dotis dicitur ratificata per matrimonium postea contractum.

Immo etiam cogitatio de matrimonio in genere sufficit numero 12.

13 Ratificatio ex verisimilibus, & communiter accidentibus colligi potest.

14 Tutor de iure accipitur pro curatore.

15 Tutor trahi potest ad curatorem, quod est minus.

DECISIO LXXXIX.

IN causa Roman. lucri dotis dubitauit, an stãte apocã promissionis dotis, illius lucro ex forma statuti Urbis locus esse possit? In cuius dubij disputatione Domini duas constituerunt difficultates principales.

Prima fuit, an dos esset nulliter, vel valide constituta ratione personæ Ioan. Francisci Pallauicini dotem constituentis.

Secunda fuit, an constaret de implemento conditionis donationis inter viuos 3000. scutorum, sub qua conditione dos promissa fuit.

Quoad primam Domini dixerunt, dotem fuisse legitime constitutam, quia à curatore in pecunia numerata constituta fuit, quo casu decretum iudicis non requiritur: pecunia ꝑ enim est de rebus, quæ seruando seruari non possunt. l. Aristot. §. fina. cum l. sequen. ff. de iur. liberan. §. constituitur. Institut. de vsufruc. late Tiraquel. post alios de vtroque retract. par. prima, §. primo, glo. 7. numero 104.

Et ꝑ in alienatione rerum, quæ seruando seruari nõ possunt, iudicis decretum non est necessarium. l. lex quæ tutores. in fine, & ibi omnes. C. de admin. tut.

Et in specie, ꝑ constitutionem dotis in pecunia numerata per mulierem minorem absque decreto iudicis factam, validam esse voluerunt Curt. iun. consilio centesimo sexagesimo octauo, sub nume. decimonono, Roland. de lucr. dot. quæst. quadragesima quinta, numero sexto, & faciunt trad. per Negul. de pignor. membr. 4. parte 2. numero 75.

Non obstat in contrarium adducta.

Et in primis non obstat, quod non constat de legitimo impedimento Francisci de Crescentijs tutoris testamentarij, quia præsumitur pro iudice, cum ꝑ hoc casu iudicis absolutio sufficiat. l. si tutor. C. de excus. tutorum & curatorum.

Secundò non obstat, quod Olimpia habeat alium tutorem testamentarium, nempe Episcopum Gebnenn. & ꝑ tutorem habenti tutor dari non potest. l. si quis sub conditione. §. primo. ff. de testam. tutel. cum simil.

Nam hæc regula fallit, quando habenti tutorem datur tutor in locum alterius tutoris excusati. text. est clarus in l. penultima. C. in quibus cas. tut. vel cur. habent. sic etiam in locum alterius tutoris suspecti, vel defuncti, vel relegati. d. l. penul. vel absentis. dicta l. si quis sub condit. in fi.

Tertiò non ob. quod Pallauicino non fuit decreta administratio, ꝑ nec fecerit inuentarium, nec iurauerit, re pupilli saluam fore, quibus deficientibus non competit administratio. l. si. §. omnem. C. de admin. tut.

Quia ꝑ administratio, & gesta nihilominus tenent, vt post Bar. tradit Abb. in c. ex parte. il. 2. num. 6. & ibi Dec. nu. 5. de appel. Aufser. ad capel. Tholof. 288. late Madel. alios allegans, conf. 2. 1. nu. 7. & 8. Put. decif. 281. vel 284. inc. in vna Bononien. & decif. 312. seu 315. incip. quinta

Junij, 1542. in vna Romanen. lib. j. Maximè, ꝑ quia aliàs

Rota

4 Pœna adiecta dationi quantitatis præsumitur in fraudem vsurarum appositæ. ex communi. nu. seq.

DECISIO XC.

Quoad primam partem dubij Domini dixerunt, Vespasianum in soluendis afflictibus recompensatiuis fuisse in mora, stante interpellatione diei festi beatæ Mariæ mensis Augusti solutioni afflictuum præfixi.

Nec obstat responsio exemplo data, quod dicta dies fuerit nouata, ex quo, vbi prius soluebantur afflictus ad rationem quinque pro centenario, fuit postea alterata solutio ad rationem sex, & sic inducta noua conuentio.

Quia pro responsione dictum fuit, quod cum pactum de soluendis afflictibus sit correceptuum ad pactum reservationis dominij, donec residuum pretij soluat, & per consequens non sit restrictum ad tempus quadrienij, sed vltterius duret, donec fiat solutio residui pretij, prout vltimo loco resolutum fuit, sequitur, vt per nouã conuentionem inductam ex solutione afflictus quinti anni ad rationem sex pro centenario, non censeatur derogatū priori conuentioni de soluendis afflictibus in die festiuitatis beatæ Mariæ mensis Augusti, nisi quoad quantitatem afflictuum, qui secundum priorem conuentionem soluebantur ad rationem quinque, secundum posteriorem soluantur ad rationem sex, non autem quo ad tempus solutionis, & sic quoad diem festiuitatis beatæ Mariæ mensis Augusti, quia ꝑ primã conuentioni nunquam censeatur derogatum per secundam, nisi quatenus in secunda expressum reperitur. ita Barto. consil. septuagesimo secundo, numero sexto, ante med. versicu. sed posito. argumen. l. præcipimus. in fi. C. de appella. bene Dec. consilio nonagesimo septimo, numero quinto, quem refert, & sequitur Purpur. in l. pacta nouissima. numero sexto, C. de pact. Rimin. iun. consil. 201. nume. decimo octauo, libro secundo, Aym. consil. sexagesimo primo, numero secundo, versicu. ad idem facit, quod scribit.

Quoad secundam partem dubij Domini tenuerunt, Vespasianum propter eius moram non fuisse priuatum commodo pacti de soluendis afflictibus ad rationem quinque pro centenario in contractu venditionis appositæ, quia in contractibus ꝑ nominatis non habet locum pœnitentia, etiam altera parte non obseruante, nec mora illos resoluit. l. inciuile. & ibi Bald. in princip. C. de rei vend. l. non idcirco. C. de contrahend. empt. Docto. communiter in l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empti. Barto. Angel. & bene Ias. in l. fina. C. de condit. ob causi. Afflicti. decifio. 230. numero sexto, & decimo, Ruin. consil. centesimo vigesimo octauo, numero nono, libro quinto, late Curt. iun. consil. 31. numero vigesimo, in fi. vsque ad nume. vigesimo septimum, vbi de communi. lib. 3. Put. decifio. 316. lib. tertio, & fuit resolutum coram Reuerendissimo Cotta in illa Romanen. Casalis aquæ frigidæ de mense Iunij, 1575.

Vnde Vespasianus stante sua purgatione moræ ex deposito per eum vltimo loco facto, quod ei suffragatur, vt iam resolutum fuit, potest se iuuare beneficio dicti pacti, licet ꝑ propter morã teneatur ad interesse, liquidandum tamen iuxta requisita Paul. de Cast. in l. tertia. §. fina. numero tertio, ff. de eo quod certo loco, & Mohed. decifio. 208.

Circa ꝑ pœnam conuentionalem dupli Domini dixerunt, illam non deberi, cum sit adiecta dationi quãtitatis, quo casu præsumitur in fraudem vsurarum appositæ. Doct. & præcipue Abb. nume. 15. & Bero. num. 81. & 82.

K 3 in

Rota tenuit valere gesta cum tutore non legitimo, qui publice gerebat se pro tali, ne cum eo contrahentes decipiantur. Cassan. decifio. 197. per consil. Soc. 153. num. 3. & 4. libro 2.

Quartò non obstat, quod Pallauicinus apocam promissionis dotis subscripserit tanquam tutor, & tamen Olimpia pupillarem ætatem exceperat, & propterea cū Pallauicinus in subscribendo malam auctoritatem elegerit, ꝑ non potest eius subscriptio ex bona auctoritate substineri. Mohedan. decif. 101. & 204. Achil. decif. 7. de præsump. & decif. 10. de appel.

Quia multipliciter fuit responsum.

In primis, Pallauicinum non subscripsisse restrictiue, quod colligitur ex præcedentibus, & subsequentibus: ex præcedentibus, quia in corpore apocæ denominatur curator: ex subsequentibus, quia soluit partem dotis appellando se curatorem.

Secundò pro responsione non displicebat illud fundamentum, quod Olimpia promissionem dotis ratificauerit, ex ꝑ quo postea matrimonium contraxit.

Nec obstat, quod non probatur, Olimpiam sciuisse huiusmodi dotis promissionem, sine qua scientia ratificatio non potest induci, quia cum matrimonium regulariter sine dote non constituitur, sequitur vt Olimpia ratificando matrimonium ratificauerit etiam quamcūq; dotem sibi constitutam, & hoc ꝑ casu videtur hæc cogitatio in genere sufficere, vt bene per Alex. consil. 146. nume. 1. 2. lib. 5. maxime, quia vt Alex. ibi considerat, hæc dotis constitutio erat utilis ipsi Olimpiæ, & tantò magis, quia solitis, & à verisimili res huiusmodi domi satis innotescunt, & ꝑ ratificationem ex verisimili, & ex communiter accidentibus colligi, inquit Soc. iun. consil. 48. num. 1. libro secundo.

Tertiò responsum fuit, illud verbum, tutoris, positum in subscriptione debere accipi pro curatore, tū propter subiectam materiã, secundum quam verba impropriantur: tū quia ꝑ de iure tutor accipitur pro curatore. text. in l. 2. & ibi glo. vltima. ff. de tutor. & curat. dat. ab his. l. pater seuerinam. §. conditionum verba, & ibi etiam gl. in verbo, non videbitur. ff. de cond. & demon. Alber. in dictio. in verbo, tutor aliquando. Barto. in l. tutores. §. primo, versicu. sed ibi bene. ff. de admin. tutor. in quibus, tutorem bene exponi pro curatore, quia ꝑ cum tutor sit plus, ex quo datur personæ, & rebus, potest trahi ad id, quod est minus, & sic ad curatorem, qui datur reb. tantum, & hoc idem tenet ibi Cum. num. primo, & sequitur Pau. de Cast. in d. §. conditionum verba. nume. 3. late Ias. in l. si quis in fundi vocabulo. nu. 46. & in l. qui quartam. in fi. ff. de leg. j. & in l. quod dicitur. num. 12. ver. confirmatur optimè. ff. de verb. oblig.

Quantum ad secundam difficultatem Domini referuarunt illam particulariter videndam.

CANTVCCII.

Bononien. damnorum, & interesse.

SVMMA RIVM.

- 1 Conuentioni primæ nunquam censeatur derogatum per secundam, nisi quatenus in secunda expressum reperitur.
- 2 Pœnitentia non habet locum in contractibus nominatis, etiam altera parte non obseruante, nec mora illos resoluit.
- 3 Interesse propter moram pacti, seu conuentionis, debetur, licet quidandum iuxta aliqua requisita.

in c. dilecti. de arbit. Docto. omnes. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. peta. sum. Ange. in verbo. pœna. num. duodecimo. ver. & præsumitur in fraudem. summa Siluest. in verbo. vlura. numero vigesimo octauo. versu. quarto. quando est appositia. late post alios Rebuf. in l. vnica. nume. 270. vbi de communi. & numero 408. C. de sent. quæ pro eo quod interest. Et hanc ¶ esse communem. & veram conclusionem inquit Purpur. dicto §. si tibi. num. septuagesimo nono.

CANTVCCII.

Vlixbonen. matrimonij. Die 5. Iulij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Parochi assertioni in denunciationibus matrimonij standum est. concurrente verisimilitudine proueniente ex taciturnitate. & non reclamacione partium.
- 2 Iudicis assertioni standum est in pertinentibus ad eius officium.
- 3 Consumationem matrimonij. seu carnalem copulam modi plures probandi traduntur. cum nu. 4. 5. 6. 7. & 8.
- 7 Testis de auditu in probando copulam matrimonij. debet esse de auditu proprio. non autem alieno.
- 8 Amor reciprocus inter virum. & mulierem est signum. & adminiculum copulæ.

DECISIO XCI.

Licet super expeditione causæ Vlixbonen. matrimonij inter Didacum de Prohenza. & Isabellam Heniquz die 5. Iulij. 1577. fecerim verbum in Rota Et licet Domini auditis meritis causæ. & dictis testimonij super probacione copulæ carnalis. vtriusque per me fideliter relatis. dederint mihi licentiam expediendi causam ad fauorem Isabellæ. volentis monasterium ingredi. & religionem profiteri. absolucendo illam à molestijs sibi super præsentia copula carnali per Didacum illatis: nihilominus cum causâ expediretur per contradictas. volui pro maiori sententiæ meæ iustificatione. quibus motus fuerim rationibus. & fundamentis. breuiter in his scriptis testatum relinquere.

Duo pro parte Isabellæ allegabantur. videlicet nullitas matrimonij ob defectum publicitarum denunciationum iuxta formam Conc. Triden. Item defectus probationis copulæ carnalis. siue consumationis matrimonij. Primum de nullitate matrimonij. nec Dominis. nec mihi placuit. stante fide. & attestacione Parochi. de qua in processu. fol. 155. vbi fidem facit. & attestatur. inter Didacum. & Isabellam matrimonium contractum fuisse legitime. & in forma consueta Sanctæ Matris Ecclesiæ coram testibus. & tam contrahentes. quàm testes in libro matrimonij conscriptos fuisse. & prædicta de nunciaciones in sua parochia præcessisse. & prædicta de mandato Archiepiscopi fecisse. cuius quidem Parochi ¶ assertioni standum est. concurrente cum ea verisimilitudine proueniente ex taciturnitate. & non reclamacione partium. argumento eius. quod in simili ¶ de assertione iudicis tradit Crauer. post Ancharan. de antiq. tempor. par. secunda. numero vigesimo secundo. & vigesimo tertio.

Secundum de defectu probationis copulæ carnalis fuit concorditer à Dominis approbatum. licet enim plures sint modi probandi consumationem matrimonij. siue copulam carnalem. quorum ¶ primus est confessio coniugum consentientium. copulam carnalem inter eos

interuenisse. vt per Soc. post alios consil. 223. numero 3. lib. 2. Dec. consil. 557. nu. 9. ver. 3. principaliter. Fanut. de luc. dot. fol. 153. nu. 89.

4 Secundus est ¶ diuturna cohabitatio. ex qua copula carnalis præsumptur probatur. vt post alios firmat idē Phanuc. vbi supra fol. 156. numero 97.

5 Tertius est testimonium de visu conueniens. hoc est inferens præsumptiones violentas per actus proximos copulæ. vt puta. quia testes viderint in lecto solum cum sola nudum cum nuda. vel virum super fœmina. c. literis. de præsump. c. præterea. de testibus. & vtrouique Docto. late Phanuc. præcitato loco. fol. 154. numero 90. vsque ad 97.

6 Quartus. & vltimus ¶ est testimonij de auditu. quod adminicula. & fama coadiuuant. tex. est in d. c. præterea. ibi. vel etiam de auditu. & præsumptionem violentam fama consentiens subministrat. & alia legitima adminicula suffragantur. & ibi omnes Doct. no. & hæc etiã con iunctim requiruntur. vt per Abb. in primo not. volentem. per solam famam non probari copulam carnalem. nec per solum testimonium de auditu. nec etiam per sola adminicula. sed hæc tria simul iuncta probationem facere. & testimonium de auditu in hac materia non intelligitur de auditu auditus. seu de auditu alieno. sed de auditu proprio. & propinquo ipsi copulæ. puta quia testes dicant se audiuisse aliquos commiseri. ita declarat in dicto capitulo. præterea. Ioan. And. ad fi. versu. tu vero. Butr. numero nono. versu. si testes deponant. Imol. numero 4. prope fi. Abb. num. 4. post med. ver. capitur ergo. Felyn. num. 3.

Veruntamen in casu nostro nullū existis quatuor generibus probationis copulæ carnalis interuenit.

Nam de primo 2. & 3. genere in processu. quem ego diligenter vidi. nullum verbum.

Quoad quartum. poterat prima facie videri aliquam subesse difficultatem: nam per primum. & quartum testes. ac etiam per nonum super 15. interrogatorio probantur aliqua signa facta per Isabellam denotantia se velle. vt Didacus ad eam accederet.

Item per primum. & secundum testes clare probatur reciprocus ¶ inter eos amor. quæ signa. & amor negari non potest. quin sint adminicula copulæ. vt de amore tradit Fely. in d. c. præterea. num. 3. Ruin. consil. 53. nu. 10. ver. & licet. lib. 5.

Præterea secundus testis deponit vidisse Didacum. & Isabellam se se recepisse in cubiculum. & audiuisse quendam rumorem tanquam hominis. qui erat cum sua vxore.

Cæterum necessitas quartum genus in casu nostro verificatur. tum quia deficit fama. de qua testes nullum verbum: tum quia secundus testis de auditu rumoris Didaci & Isabellæ intra cubiculum. est solus. nec alium habet contestem. & sic deficit testimonium de auditu. vt in terminis per Rui. d. consil. 53. nume. 10. ante med. versu. nec obstat. Ultra quod iste secundus testis in hoc videtur inuersionem deponere. & pugnare cum confessione Didaci facta in responsione ad interrogatoria. vt patet in processu post princ.

CANTVCCII.

Roman. lucr. dotis. Veneris. 28. Nouembris. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Matrimonium quominus consumetur. quando stat per vxorem. maritus dotem lucratur. ex communi.

Statuta

2 Statuta semper intelliguntur in casu vero. non autem ficto.

3 Implementum descendens ex eo quod non stat per implere debentem. non dicitur verum. sed fictum.

4 Casus verus & fictus quando equiparantur. dispositio facta in casu vero. habet locum etiam in ficto.

5 Dispositio legis loquens in casu vero trahitur ad casum fictum eandem rationem habentem.

6 Implementum verum & fictum contingens ex eo. quod non stat per implere debentem. equiparantur in iure.

7 Dispositio iure civili. ff. de condit. & demonst. quomodo procedat & intelligatur. cum num. seq.

9 Lex. vel statutum. seu pactum deferens viro lucrum dotis in casum mortis vxoris sine filijs. procedit etiam in casum mortis ciuilibus eiusdem vxoris per ingressum monasterij contingentis. ex communi.

10 Mors ciuilibus equipollet naturali. quando post mortem ciuilem frustra expectatur mors naturalis.

11 Monasterium quo casu non sit loco filij. seu liberorum.

12 Differentia inter ius ciuile & canonicum non est faciendâ in dubio.

13 Matrimonium non dissoluitur per ingressum monasterij vnus coniugis stante copula.

DECISIO XCII.

Dvbitau in causâ Roman. lucr. dotis. stantibus protestationibus pro parte Iulij factis. de quibus in actis. & statuto vrbis. lib. 4. the primo. capit. 21. & lib. 5. cap. 22.

An eidem Iulio debeatur quarta pars dotis ad effectum. de quo agitur.

Quod dubium ob nimiam contumaciam partis mulierum. quæ fuit ad informandum sæpius monita. ac èt diu expectata. propositum fuit. Iulio tantum informante. qui præterit sibi deberi quartam partem dotis vigo re dicti statuti vrbis. quod desert viro lucrum quartæ partis dotis. vxore sine filijs præmorte post contractum matrimonium: & sic statutum videtur quinque copulatiue requirere. videlicet matrimonium. consumationem ipsius. dotem. mortem vxoris. & mortem sine filijs.

De primo & tertio requisitis. videlicet de matrimonio. & dote in casu nostro non est dubitandum. quia de matrimonio iam constat. prout resolutum fuit. de dote verò satis apparet in actis. Vnde disputatio dubij reducit ad reliqua tria requisita. super quibus tres difficultates constitui possunt. Quarum.

Prima est. an statutum. quatenus requirit matrimonium consumatum. procedat in casu nostro. in quo matrimonium non fuit consumatum. sed per vxorem stetit. quominus consumaretur. quia voluit monasterium ingredi & religionem profiteri.

Secunda difficultas est. an dictū statutum. quatenus etiam requirit mortem vxoris. habeat locum in morte ciuili ex professione religionis causata.

Tertia difficultas est. an monasterium sit loco filiorum ita. vt vxor non dicatur sine filijs præmorta fuisse.

Primam difficultatem Domini affirmatiue resolverunt. quia communis Doct. opin. est. vt quando stat per vxorem. quominus matrimonium ¶ consumetur. tunc maritus dotem lucratur. per reg. i. iure civili. ff. de cond. & demonst. & ita in his terminis tradit Bal. in l. nō sine. ante num. 2. & ibi Corn. in fine. C. de bon. quæ liber. idē Bal. consil. 110. post prin. lib. 2. bene Castren. consil. 154. in fine. lib. j. Alex. consil. 129. ante num. 3. lib. 7. Rip. ad rub. ff. sol. matrim. num. 69. prope fin. Boer. decif. 32. nu. 39. Pat. consil. 62. num. 29. lib. 4. Rolan. consil. 10. nu. 7. lib. j. & de lucr. dot. q. 7. num. 7. & q. 106. num. 40. & 41. bene

Nat. consil. 282. numero 5. lib. secundo.

Non obstat si diceretur. dictum statutum loquens de consumatione matrimonij debere intelligi de vera. & non de ficta. cum ¶ statuta semper intelligantur in casu vero. l. 3. §. hæc verba. & ibi Bart. ff. de neg. gest. idem Bar. in l. prima. ff. de fonte. & in l. omnes populi. in 6. q. princ. & ibi Doct. ff. de iust. & iure. late Brun. de stat. exclus. fem. min. att. 6. num. 181. cum duobus seq. At consumatio matrimonij proueniens ex eo. quod non stat per maritum. sed per vxorem. quominus matrimonium consumetur. non dicitur vera. sed ficta. cum ¶ implementum descendens ex eo. quod non stat per implere debentem. iuxta reg. d. i. iure civili. non dicitur verum. sed fictum. vt post Bal. in l. si pater. quæst. 3. num. 18. in fine. C. de instit. & substit. tradit in propriis terminis Soc. consil. 8. num. 11. in fine. & num. seq. lib. 3.

4 Siquidem pro responsione dicitur. quod ¶ quando casus verus & fictus equiparantur. tunc dispositio facta in casu vero habet locum etiam in casu ficto. ita Soc. consil. 260. num. 9. lib. 2. per tex. in cap. ad audientiam. & in c. cum dilectus. de cler. non resid. & in l. cum ex oratione. ff. de excus. tutor. & in l. cum in adoptiuis. C. de adop. Prob. in addit. ad Monac. in cap. primo. num. 36. de cler. non resid. lib. 6. Nat. d. consil. 282. num. 9.

5 Vel ¶ dispositio legis loquens in casu vero extenditur ad casum fictum eandem rationem habentem. seu eundem effectum producentem. l. Deo nobis. cum ibi not. C. de episc. & cler. bene Alex. consil. 178. num. 20. lib. 2. Socin. consil. 293. num. 3. lib. secundo. Prob. & Nat. in locis de quibus supra.

Sed implementum verum & implementum fictum. inde contingens. quod ¶ non stat per implere debentem. equiparantur in iure. eandem rationem habent. & eundem operantur effectum. d. i. iure civili. & ibi Doct. & tãtò magis. quod d. i. iure civili. procedit etiam in statutis. Rom. consil. 85. post princ. quem sequitur Dec. consil. 70. nu. 2. & in l. in iure civili. in princ. ff. de reg. iur. Alciat. de verb. signif. lib. 2. num. 63. in fine. & in terminis statuti quod implementum verum. & implementum fictum causatum ex eo. quod d. stetit per eum. cui erat implendum. æquiparentur à iure antiquo per viam reg. d. i. iure civili. tradit expresse Ruin. in l. Iulianus. num. 3. ff. de cond. & demonst.

7 Et si replicaretur. d. i. iure civili. non procedere. quando ¶ disponens voluisset id. de cuius implemento agitur. adimpleri vere: tunc enim non sufficit. vt habeatur pro impleto. ita Bal. in d. l. si pater. quæst. 3. num. 18. in fi. C. de instit. & substit. Dec. in l. j. nu. 5. prope finem. C. eo. & in l. in iure civili. num. 2. ff. de reg. iur. Et statutum vrbis loquens de consumatione matrimonij videtur voluisse illam vere adimpleri. cū statutum sui natura semper intelligantur in casu vero. vt supra diximus.

8 Responso esset in promptu. nempe. ¶ tunc demum replicationem istam procedere. si statutum expresse loqueretur de consumatione matrimonij vere. & non per fictionem. & ita procedit doctrina Bal. & ita etiã respon det Ruin. in d. l. Iulianus. numero 3. prope finem. versu. non obstat.

9 Secundam difficultatem Domini pariter affirmatiue resolverunt. Nam vera & magis communis Doct. conclusio est. vt lex ¶ seu statutum. siue pactum deferens viro lucrum dotis in casum mortis vxoris sine filijs. procedit etiam in casu mortis ciuilibus eiusdem vxoris per ingressum monasterij contingentis. l. Deo nobis. in fine princ. & ibi glo. in verbo. legitimi. Bart. num. 6. versu. sed iuxta hoc pone. Castren. in summario. & Fulgo. num. 6. versu. cum enim matrimonium. C. de episc. & cler. bo nus

nus tex. in §. si vero constante. & ibi glos. in verbo, placitum. & bene Ang. in primo not. in Auth. de sanctif. epif. glo. in §. illud, in verbo, pactum. & ibi Ang. num. 1. 2. in Auth. de monac. Ang. Aret. in §. fuerat, num. 68. Instit. de actio. Azo in sua sum. fol. primo, col. 3. num. 9. latè lafcō. fil. 13. 5. in primo dub. lib. primo. afferens hanc esse verā & communem conclusionem. idem Iaf. in l. si decesserit, num. 1. ff. qui fatid. cogant. in auth. si qua mulier, col. 2. circa fin. versic. ex prima parte. C. de sacrosan. ecclef. & in lex ea. §. infulam, col. 2. ff. de verb. oblig. Ioan. Bosch. de legit. nupt. lib. 4. col. 6. in princ. versic. & pactum de dote. Fortun. Garz. in §. & quid si tantum, nu. 65. & ibi Crot. num. 25. & Ruin. nu. 17. versic. secundo verò casu. & melius in secunda lectura, num. 2. post medium, versic. nam respondetur. & Paris. num. 52. versic. & eodem modo, plenè Rolan. de lucr. dot. quaest. 95. num. 10. cum seq. vbi in fine testatur de communi. & plenius Nat. d. conf. 282. numero 7. 8. & 9. Cassan. de consuet. Burgun. fol. 151. numero 10. in fine, & num. seq.

Et probatur hæc opinio ultra iura prædicta ratione manifesta, quod mors ciuili æquipollit naturali, quæ post mortem ciuilem frustra expectatur mors naturalis. ita post Pet. tradit Iaco. Butrig. in d. l. Deo nobis, col. j. circa medium, versic. Petrus soluit. Cyn. num. 2. & Bald. num. 8. versic. Petrus. Ruin. in d. §. & quid si tantum, numero 3. & ibi Gallia. num. 10. versic. breuiter. vbi de communi. Nar. dicto conf. 281. num. 8. vbi latè hanc rationem deducit.

Et licet contrariam opin. tenuerit Anchar. conf. 273. per tot. quem sequitur Felyn. ad rub. de sponsal. num. 2. Soc. d. conf. 8. num. 12. versic. vnde dicit, lib. 3. hoc idem voluit Salyc. in d. l. Deo nobis, ad fin. q. pen. Bal. nouel. in l. prima, num. 426. ff. soluto matrim. & in tract. de dote parte 7. priuili. 1. 1. num. 4. prope finem, versic. item quia, & num. 8. circa medium, versic. sed tunc prædictis. latissime Phanut. de lucr. dot. in verbo, per mortem, num. 11. vsque ad num. 23. allegans sub num. 11. pro hac eadem opin. Pet. de Vbal. in c. Raynutius, col. 50. de testam.

Nihilominus superior opinio, vt ex Doct. oribus supra cumulatis clarè colligitur, est magis communis, à qua Domini noluerunt recedere, & placuerunt eis responsiones ad fundamenta posterioris opinionis deductæ per Nat. d. conf. 282. num. 7. in fine, & num. 8. & 9.

Ad fundamentum verò Bal. nouel. responderunt ea ratione, quod si mulier, quæ sui natura solet virum appetere, illum negligit ingrediendo monasterium, multò magis cenfetur dotem & bona negligere.

Quoad tertiam difficultatem licet Bero. in c. in præsentia, num. 477. versic. secundo dico, de probat. teneat, quod quado mulier est monasterium ingressa, sit locus pacto de lucranda dote de iure ciuili, per d. l. Deo nobis, per quam legem monasterium non habetur loco liberorum, secus de iure canonico, secundum quod monasterium est loco liberorum, & ita inquit Bero. declarari per Imo. & Alexan. in l. si cum dotem, in princ. ff. soluto matrimonio.

Nihilominus contrarium decisum fuit, nempe, in hac materia, monasterium non esse loco liberorum, & consequenter vxorem monasterium ingredientem dici sine filijs præmortuam fuisse, quia affirmatiua opinio, quæ monasterium sit loco filij, quando verior & magis communis esset, vt testantur Moder. Hispan. in tract. de success. creat. §. 21. num. 66. post medium, versic. sed prior opinio. tantum procedit in vltimis voluntatibus, & in ijs quidem, non indistinctè, sed in casibus tantum à iure expressis. vt per Tiraquel. post alios in l. si vnquam, in verbo, susceperit liberus, num. 46. C. de reuocan. donat. Vel

etiam quando procederet generaliter tam in vltimis voluntatibus quam in alijs dispositionibus: limitatur tamè in statutis. ita Feder. de Sen. consil. 174. num. 2. sequitur Tiraq. vbi supra, num. 44. versic. & Federic. Et in terminis statuti vel pacti tribuentis marito lucrum dotis, si vxor decesserit sine liberis, quod monasterium non habeatur loco liberorum, bene deducit Fulgos. in d. l. Deo nobis. per illum tex. num. 7.

Nec obstat quod scribit Bero. vbi supra. Quia in dubio non est facienda differentia inter ius ciuile & ius canonicum. cap. primo. & ibi Doct. de noui oper. nunc. & Imo. & Alex. quorum autoritate ipse nititur, non dicunt id, ad quod eos allegat. Nam Imo. in d. l. si cum dotem, in prin. ante num. 3. & ibi Alex. num. 1. dicunt, quod pactum restituendi vel lucradi dotem collatum in casum mortis trahitur etiam ad casum ingressus monasterij aliterius coniugis, idè: indistinctè de iure ciuili, sius secuta fuerit copula carnalis, siue non. per tex. in d. l. Deo nobis. generaliter loquentem, licet secus sit de iure canonico, secundum quod per ingressum monasterij vnus coniugis copula carnalis secuta non dissoluitur matrimonium, & sic casus mortis non verificatur in casu ingressus monasterij, cum non habeat eundem effectum. Deinde Imo. & Alex. volunt, quod quando interuenit copula carnalis, altero coniuge monasterium ingrediente, dissoluitur matrimonium sicut per mortem de iure ciuili, per d. l. Deo nobis. generaliter loquentem, ita vt pactum factum in casu mortis extendatur ad casum ingressus religionis. Tamen secus est de iure canonico, secundum quod stante copula per ingressum monasterij vnus coniugis non dissoluitur matrimonium. c. verum, cap. coniugatis, & cap. cum sis, extra de conuers. coniugat.

Ideoq; esset expectanda mors naturalis, cum mors ciuili non habeat eundem effectum. & sic clarè patet, Imo. & Alexan. nullo modo dicere, nec etiam innuere id quod præsupponit Bero. quod scilicet in materia pacti de lucranda dote monasterium habeatur loco liberorum de iure canonico, licet secus de iure ciuili.

CANTVCCII.

Bononien. terrarum. Die Lunæ, 12. Ianuarij. 1579.

SVMMA RI VM.

- 1 Actio spolij non datur contra possessionem translataam vigore contractus nulli ex defectu solemnitate statuti: secus si ex defectu consensus. num. 2. & 3.
- 2 Possessio non transfertur ex contractu nullo ex defectu consensus: secus si ex defectu solemnitate statuti. num. sequen.
- 3 Pupillus non potest cum auctoritate tutoris sine decreto iudicis rem immobilem alienare. Fallit in transferenda possessione tam naturali, quam ciuili. num. 4. ex communi. num. seq.
- 5 Pupillus solus potest perdere siue transferre possessionem naturalem, non autem ciuilem, nisi cum auctoritate tutoris. ex veriori, & communiiori. Limita in adulto, vt etiam ciuilem transferre possit. num. sequen.
- 7 Mandatum legis an sit limitatum in tutore, vt non possit pupillo neque in dominio, neque in possessione rerum immobilium præiudicare. Quod non. num. seq.
- 9 Pupilli consensus an requiratur in transferenda possessione taliter,

taliter, quod actus facti per tutorem excludi dicatur. quod non. num. 11.

10 Tutor non potest transferre possessionem per actum fictum, sed bene per actum verum. num. seq.

11 Tutor per actuale traditionem potest possessionem transferre.

12 Colonus possessionem per traditionem transfert, licet domino possideat.

13 Dispositio l. qui fundum. §. si tutor. ff. de acquir. poss. quomodo procedat, & intelligatur.

14 Pupillo an competat remedium c. reintegranda, de restit. spol. pro re sua nulliter alienata ob non seruatas solemnitates. num. seq. quod non.

DECISIO XCIII.

Quoniam in causa Bononien. terrarum pro parte Achillis prætendebatur, Carolo & consequenter sibi tanquam eius hæredi competijse, & competere actionem spolij ad terras, de quibus agitur, ex quo illas Heliabæth mater & tutrix ipsius Caroli pupilli vendidit Viuianis nulliter ob non seruatas solemnitates statutarias: è contra verò pro parte Viuianorum prætendebatur, Achillem non posse agere spolio, quia licet cõtractus venditionis ex defectu solemnitate statuti sit nullus, tamen possessio interueniente auctoritate tutricis fuit in Viuianis translata, & sic pupillus ex facto tutricis à possessione sua cecidit.

Ideo dubitauit die Lunæ, 12. Ianuarij, 1579. præsupposita nullitate contractus ob non seruatas solemnitates statuti, an in casu, de quo agitur, intret actio spolij. Domini cum præsupposito, quod legitime constaret de tutela matris Caroli, & quod ei decreta fuerit administratio, firmarunt regulam pro Viuianis, videlicet, actioni 1. spolij locum non esse. Et ratio, qua moti sunt Domini, fuit, quia contractus, de quo agitur, fuit nullus, non ex defectu consensus, quo factu possessio non fuisset translata, vt per Achil. de reintegrat. decis. prima, ad fin. Put. decis. 277. in vna Roman. domus, prope fin. lib. 3. ita intelligendo Alex. conf. 69. num. 14. lib. 5. post Bal. in l. non dubium, in decima oppos. num. 18. C. de legib. & idem tradit Cur. iun. conf. 131. ad fin. & melius Rip. in l. is cui, num. 52. versic. vel clarius. ff. de verb. oblig.

Sed contractus in casu isto fuit nullus ex defectu solemnitate statuti, & interuenit auctoritas tutricis, quo casu possessio translata fuit: nam licet pupillus non possit cū auctoritate tutoris sine decreto iudicis rem immobilem alienare. l. prima. l. magis puto. & per tot. ff. de reb. eorum. l. lex quæ tutores. C. de administ. tuto. tamen cum sola auctoritate tutoris absq; decreto iudicis potest possessionem rei immobilis tam naturalem, quam ciuilem in alium transferre. glo. in l. secunda. §. si à pupillo. in glof. magna. in secunda solut. versicu. vel dic quod tradidit. & ibi Barto. numero 3. versic. vel dic quod non tradidit. & bene Imol. num. septimo. ff. pro emp. laco. de Aren. Nicol. de Neapol. & Bal. in l. magis puto. in prin. & ibi Alberic. in §. primo, versicu. sed quæro. ff. de reb. eor. late Cuman. multas huius rei rationes assignans, in l. sed si pecunia. §. si ius habebat. num. quarto, versic. sed pone. ff. eodem titu. de rebus eor. idem Cum. in l. possessione. circa med. versicu. sed quia dixi. ff. de acquir. possel. Pet. de Rau. sing. 542. Aret. conf. 32. nume. 3. versicu. nunc venio. Alexan. in l. prima. §. si vir vxori. num. quarto, versicu. vnde licet pupillus. & nume. decimo tertio, prope fin. ver. confirmo etiam, & ibi Iaf. num. decimo quarto, Alc. nume. 3. & Guliel. Pontan. numero octauo, versicu. adde tamen. vbi de communi. ff. de acquir. possel. Salyc. in l.

ina. in prima oppos. C. de fideiuf. minor. Neguf. de pignor. 4. par. num. decimo octauo, post med. versicu. sed in hoc. Cepol. conf. citim. 4. nume. 8. Alex. in d. l. possessionem. num. secundo, in fi. ver. vel secundum glo. & numero tertio, vbi in fi. inquit, hanc opin. veriore esse. idem Alexan. in d. l. is cui bonis. num. 4. dicens, communem conclusionem esse, quod pupillus potest solus perdere, siue transfere possessionem naturalem, ciuilem verò nõ, nisi cum auctoritate tutoris. Tiraquel. de legibus cõnub. glo. quinta, nume. 161. in fi. & nume. 170. versic. ceterum. Menoch. de adipisc. possel. remed. 5. num. 20. & 21. Rui. conf. 137. num. duodecimo, vbi de communi. libro primo, latissime Moder. de Lamberteng. super stat. Mediolan. in gl. prima, numero 95. 96. & 97. & nu. 116. vbi firman hanc esse veriore, & communiore opin.

Quæ quidem, alijs omiffis argumentis, & rationibus, expresse probatur in dicta l. possessionem. arguendo à contrario sensu.

Nec dicatur cū Rim. iun. in §. nunc admonedi. nu. 20. Inst. q. b. alie. lic. vel nõ. nõ posse sumi argumētū à contrario sensu, ex d. l. possessionem. ne inducatur legum contrarietas vel correctio, quia negatur hæc legum contrarietas, vel correctio, cum nulla lex reperitur, quæ alienationem solius possessionis prohibeat, & propterea Alberic. in d. l. magis puto. §. primo, versic. sed quæro. mouetur & ea ratione, quia in oratione Diui Seueri, de qua in l. prima, in prin. ff. de rebus eorum. & in qua prohibetur rerum minorum alienatio, nihil dicitur de possessione.

Et licet contrariam opin. tenuerit Bar. in l. creditores, sub num. 5. C. de pignor. Aret. in d. l. possessionem, nu. 5. post med. versic. & aduerte. & ibi Rom. num. 3. versic. cõtrarium tamen. Crot. in d. §. si vir vxori, nume. 22. versic. infero etiam. & ibi Claud. nu. 4. in fi. & Paris. sub numero 21. & plene Rim. iun. in d. §. nunc admonendi. nume. 18. 19. & 20.

Nihilominus prior opinio (vt superius satis superque demonstratum est) absque vilo dubio magis communis existit. quam alias in proprijs terminis secuta fuit Rota in vna cauallicen. coram R. Do. meo Seraphino septima Maij, 1571.

Non obstant modo, quæ exemplo pro parte Achillis adducuntur.

Et in primis non obstat, distinguendū esse inter adultum, & pupillum, vt adultus possit transferre possessionem, pupillus vero non possit, prout distinguit Ruin. consilio 137. numero vndecimo, libro primo, quam distinctionem alias probauit Rota, vt per Put. d. decisio. 277. libro tertio. Quia verum est, pupillum solum non posse transferre possessionem, prout potest solus adultus, sed pupillus cum auctoritate tutoris & sine decreto iudicis bene potest possessionem transferre.

Secundò non obstat, quod tutor solus non potest ex cõtractu nullo transferre possessionem, quia potestas tutoris pendet à mandato legis, quod est limitatum, vt scilicet tutor non possit pupillo, neque in dominio, neque in possessione rerum immobilium præiudicare. d. l. magis puto. §. si pupillus. & propterea consensus tutoris stante eius mandato limitato non potest sufficere ad transferendam possessionem. ad l. diligenter. ff. manda.

Siquidem responderetur, negando mandatum tutoris esse limitatum etiam quoad possessionem, cum (vt supra diximus) nulla lege prohibeatur alienatio solius possessionis.

Præterea responderetur, quod si id verum esset, sequere tur, vt nedum tutor solus, sed nec etiam vna cum pupillo possit sine decreto iudicis possessionem transferre: & ta.

& tamen in contrarium est communis opinio, vt supra ostentum fuit. Merito &c. Tertiò non obft. prædictam communem opin. proce dere, quando pupilli confensus interuenit, fecus t̄ quando non interuenit, prout in cafu noftro. & ratio est, quia non tutor, fed pupillus poffidet. l. quamuis. §. fecundo. ff. de acquir. poff. ideoq; non potest poffeffio fine confen fu pupilli transferri. Bart. Cum. Imo. Rom. Atet. Alexan. Iaf. Rip. Claud. & alij, in l. prima, in prin. ff. de acquir. poff. Rip. in rub. de interd. num. 11. latè Tiraq. de conftit. poffeffor. limit. 15. 10 Quoniam t̄ pro refponfione dicitur, tutorem non poffe trãferrere poffeffionem per actum fictum, puta per aspectum vel conftitutum, vel per alium fimilem. & ita loquuntur Doct. prælegati. Sed bene potest tutor trãferrere poffeffionem per factum verum, videlicet per actualem traditionem, vt per Alex. in d. l. prima, in princ. num. 90. in fine. Rip. numero 67. in fine. Ruin. in vltimis verbis. Soc. iun. numero 462. afferens, id ab omnibus teneri: quod quidem potest probari exemplo coloni, qui t̄ non libi fed domi no poffidet, & tamen per traditionem poffeffionẽ tranf fert. l. 3. §. quid si feruus. ff. de acquir. poffeff. ita etiam dicendum est de tutore, qui eodem modo non sibi, fed pu pillo poffidet. l. prima. §. per procuratorem. ff. eod. tit. Quartò non obft. tex. in l. qui fundum. §. si tutor. ibi, non cum pupillum spoliat. ff. eod.

13 Quia ille tex. procedit, t̄ quando tutor (ubriperit rẽ pupilli, & sic eum spoliauerit, quia actus subripiendi geritur à tutore, non tanquã à tutore, fed tanquã à fure, & extraneo, & ita illum tex. bene declarat Silueft. Aldobran. in §. fin. in fine. Inftit. de auct. tutor. at fecus, quando actus geritur à tutore tutorio nomine, licet mã le, prout in cafu noftro, quia tunc adminiftrat, & loco domini habetur. d. §. si tutor. & l. interdum, la feconda. §. qui tutelam. ff. de furt. & de mala adminiftratione tene tur actione tutelæ.

Quintò non obft. quòd pupillo competit remedium 14 cap. reintegranda. pro re fua nulliter alienata t̄ ob non feruatas folemnitates, vt in terminis voluerunt Neuiz. conf. 85. num. 13. Menoch. de recuper. poff. remed. 15. num. 191. & fequen. Nat. conf. 162. num. 34. verfic. circa modum, lib. j.

15 Quia Neuiz. & Menoch. mouentur t̄ folum aucto ritate Alex. qui id non dicit, conf. primo, ad fin. lib. 4. & Nat. incidenter loquitur.

Minus obft. Bero. conf. 48. num. 14. & 15. lib. 3. Rolan. conf. 60. num. 2. l. lib. 4. quia folum nituntur aucto ritate Alexan. in dicto §. si vir vxori, sub num. 4. vbi in verfic. vnde licet pupillus, loquens in terminis noftis contra rium tenet.

Sed tamen Domini regulam iftam actionis spolij excluſiuam fupra pro Viuianis firmatam, limitarunt in cafu noftro, in quo statutum fidem inftrumento vendi tionis aufert, & fic ex eo translatio poffeffionis non probatur. De qua limitatione si fuper ea Viuiani volue rint audiri, poterit particulariter videri.

CANTVCCII.

Roman. exhæredationis de Vitellis. Luna, 9. Februarij. 1579.

SVMMA RIVM.

1 Infirmiutis periculum ob aeris intemperiem, præſtat excu ſationem veniendi in locum.

- 2 Negligentia in defendendo dolosa vel culpofa operatur in gratitudinem. Idem in negligentia accepta pro omiffione feftinationis, qua opponitur negligentia. num. 3. & 4. 4 Culpa leuiffima est deuiatio à maxima diligentia. Lata verò dicitur magna negligentia. num. feq. 5 Feftinationis omiffio ſcienter & de industria facta opera tur ingratitudinem. 6 Filius debet per fe ipſum & per alium quantum potest, feftinare ad liberationem parentis. & num. 7. 8 Defenſio parentis per præuentionem an poſſit fieri. quòd non. num. 9. 10 Valallus non tenetur expellere vxorem offendentem domi num, ſicut tenetur expellere filium. 11 Homo relinquet patrem & matrem ſuam & adharebit vxori ſuæ. Intellige tamen quoad carnalem copulam, non quoad ſub uentionem. num. feq. 12 Filius tenetur magis aſſiſtere & ſubuenire parentib. quàm vxori. 13 Filius in caſu neceſſitatis tenetur magis ſubuenire patri vel matri, quàm eius proprio filio. 14 Amor magis deſcendit quàm aſcendit quoad ordinem di ſceſſionis, non quoad effectum obligationis. 15 Filium quilibet præſumitur magis diligere quàm vxorem.

DECISIO XCIII.

Cvm in caufa Roman. exhæredationis de Vitellis poſt plures reſolutiones in ea factas circa iuſtitiam, & probationem cauſæ exhæredationis Il luſt. D. Iacobi per Illuſt. D. Angelam eius matrem in ſuo teſtamento expreſſæ, ſuper eſſet diſputandum de excu ſationibus euſdem D. Iacobi, quas particulariter viden das Domini in prima reſolutione reſeruarunt: ideo die Luna, 9. Februarij, 1579. dubitauit ſtantibus dictis teſtium, tam pro parte D. Iacobi, quàm pro parte hæredũ D. Angelæ examinatorum, particula teſtamenti D. An gelæ circa ingratitudinem D. Iacobi, literis miſiſiuis Do mini Iacobi, & breue abſolutionis fe. re. Pij Quinti: An D. Iacobus excuſetur à dicta ingratitudine ita, vt exhæ redatio matris ſibi non nocet? In cuius dubij diſputa tione Domini duo conſiderarunt tempora.

Primum tempus fuit, quando D. Iacobus de menſe Iu nij, 1570. paulò ante carcerationem D. Angelæ diſceſſit ab Vrbe cauſa aſſociandi Illuſt. D. Liuiam Vrſinam eius vxorem euntem ad terram Soloſtræ, vt matrem ſenio confeſtam ibi exiſtentem viſitaret, vt per primum & ter tium teſtes ſuper ſecundo, quod quidem tempus Domi ni protraherant quouſque intemperies aeris ibi dura bat, & periculum infirmitatis illinc diſcedentibus, & ad vrbem venientibus imminebat.

Secundum tempus fuit poſt ceſſationem intempe riei aeris, & periculi infirmitatis vſque ad menſem De cembriſ & vltra, vſque ad quod tempus contra D. Ange lam fuit ſemper ſuper pluribus & diuerſis delictis capi talibus criminaliter proceſſum.

Circa primum tempus Domini dixerunt, quòd ſi il lud conſideretur ſolum & ſeparatum à ſecundo, D. Ia cobus poſſet excuſari, ita vt matris exhæredatio ſibi nõ noceret: exiſtimabãt enim diſceſſum ab Vrbe D. Iacobi, & ſic initium primi temporis excuſatione dignum fore propter periculum indignationis Illuſtriff. Cardinalis Vrſini, in cuius opera, auxilio, & fauore D. Iacobus ma ximam ſpem defenſionis maternæ debuerat collocare. quod quidem indignationis periculum ex eo colligi po terat, quòd Cardinalis cupiens Dominam Liuiam eius forem

forem à Domino Iacobo aſſociari, enixè rogauit illũ, vt veller id facere, promittens ſi contra D. Angelam pro cederetur, ſe omnimodam eius defenſionem tam apud felices rec. Pium Quintum, quàm alios quofcun que iudices ſuſcepturum, & ſe magis D. Angelæ quàm ipſemet D. Iacobus profuturum, vt deponunt teſtis primus ſuper tertio, tertius ſuper ſecundo & tertio, quartus iuxta 11. & ſuper tertio, & D. Iacobus timebat, ne Cardinalis egrefferet ei; indignaretur ſi aſſociationem vxoris ab eo enixè petiti illi denegaret, propterea decreuit ei mo rem gerere, vt matri maiorem fauorem compararet, ro gans illum, vt veller protectionem & defenſionem ma tris apud ſummum Pontif. & alios quofcun que iudices omnino ſuſcipere, vt probant primus & tertius teſtis ſu per quinto.

Et licet fortè Cardinalis etiam Domino Iacobo in Vr be remanente eandem defenſionem, & protectionem ſuſcepiffet, nihilominus ſat eſt, Dominum Iacobum ha buiſſe iuſtam cauſam timendi indignationem Cardina lis, ac in ſuper credendi rem matris vtilius & conſultius agi Cardinali obtemperando, quàm contra eius volun tatem in Vrbe remanendo.

Quo verò ad reſiduum primi temporis, & ſic quouſ que durabat intemperies aeris, & periculum infirmita tis, t̄ Domini pariter D. Iacobum excuſabant. arg. l. ſi præ ſes. C. de feruit. & aqua. Rolan. poſt alios conf. 5. nu. 56. & 57. lib. 3.

Circa ſecundum tempus poſt ceſſationem intempe riei aeris, & periculi infirmitatis, & ſic poſtquam D. Ia cobus tutò ad Vrbem redire poterat, Domini tenuerũt, illum excuſandum non eſſe, & propterea matris exhæ redationem ſibi nocere. Et ratio, qua moti ſunt Domi ni, fuit, quia Dominus Iacobus poſtquam ceſſauit intem peries aeris, & periculum infirmitatis, nedum non feſti nauit ad Vrbem redire, ſed neglexit id facere nõ ſolum per aliquot dies, ſed per plures menſes, in quibus cõtra D. Angelam ſuper multis & diuerſis delictis capitalibus adhuc criminaliter procedebatur.

Et hoc ſecundum tempus Dominis adeo fuit viſum inexcufabile, vt pluries ex eis, & quidem maior pars cen fuerit etiam primum tempus ratione ſecundi minimè excuſandum fore, quia ſecundum iſtos Dominos negli gentia ſecundi temporis inſtuebat in primum, ac inſu per arguebat Dominum Iacobum non habuiſſe vere animum feſtinandi, & adhibendi omnem diligentiam, & faciendi totum conatum ſuum in primo tempore.

Nec debuerat Dominus Iacobus expectare ſibi per li teras Illuſt. & R. P. D. Iulij fratris ſui indicari præſentia ſuam in vrbe fore neceſſariam, ſicuti per priores literas ſuas illum præmonuerat, quia ſi de iure tenebatur feſti nare, tenebatur etiam ſponte, ſine alio nuncio vel indi catione ad Vrbem, cum primum poterat redire.

Non obſtant modo deducta pro parte Domini Ia cobi. Et

In primis non obſtat, quòd negligentia in defenden do tunc demum operatur ingratitudinem, t̄ ſi eſt dolo ſa, vel culpofa. Soc. conf. 153. num. 36. verfic. quarto quia videtur, lib. ſecundo. latè Nat. conf. 462. numero 2. & 3. lib. ſecundo.

Nam reſpondetur, negligentiam, de qua loquitur tex. in §. ſi vnum de prædictis, in Auth. vt cum de appel. cognoſc. accipi pro ſimplici t̄ omiffione feſtinationis, vt probatur ibi in verfic. ſi autem. vbi liberi priuantur hæ reditate patris per illorum negligentiam non liberati, & in captiuitate defuncti, quia non feſtinauerunt, &c. & ſic negligentia ibi accipitur pro non feſtinatione: & hæc omiffio feſtinationis, nihil aliud eſt quàm omiffio

maximæ diligentia, quia feſtinatio iſta ſit ad procuran dam celerio rem parentum liberationem, vt patet ex il lis verbis, ſe non feſtinaturus eius redemptionem citi us procurare.

Quæ feſtinatio & celerior liberationis procuratio, negari non potest, quin requirat maximam diligentiam, & ſic omiffio feſtinationis, & per conſequens negligetia in iſta materia, eſt leuiſſima culpa, quæ t̄ eſt deuiatio à maxima diligentia. ad trad. per Doct. in l. quod Ner ua. ff. de pof. bene Bal. in l. quæ fortuitis, numero 13. C. de pigno. actio.

Non obft. Soc. d. conf. 153. sub num. 36. Quia loqui tur t̄ de omiffione ſcienter, & de industria facta, per tex. in l. ſecunda. §. non ſolum. ibi, ſi data opera hoc fecit. ff. ad Tertul.

Minus obft. Nat. dicto conſil. 462. numero ſecundo, cum ſequen.

Quia non loquitur de culpa leuiſſima, ſed de culpa lata, & ſic de magna negligentia. l. magna. ff. de verb. ſi gnific. & ita intellexit tex. in dicta l. indignum. ff. de his quibus vt indign. vt per eum numero 4. verfic. & di cendum eſt fortius.

Secundò non obft. quòd D. Iacobus relinquens Car dinalem Vrſinum in defenſorem & protectorem ma tris, reliquerit ei maiorem defenſionem & protectionẽ quàm ipſe præſens præſtitiffet, ſicut ipſe Cardinalis poſtea opere compleuit, quod verbo promiffit: & multò magis operatus fuit, quàm ipſe Dominus Iacobus feciffet, vt probant teſtes primus, ſecundus, tertius, quartus & quintus, ſuper 9. & idem quartus iuxta 13. 31. & 42.

Siquidem pro reſponſione fuit dictum, huiusmodi rationem maioris defenſionis per Cardinalem Vrſinũ præſtitit, quoad ſecundum tempus minimè intrare, tum quia in pedimento aſſociationis vxoris, intemperie aeris, & periculo infirmitatis ceſſantibus, D. Iacobus debe bat ſtatim ad Vrbem redire, & defenſioni Cardinalis adiungere etiam ſuam, & aliorum, quia ſi tenebatur feſtinare, & liberationem matris citius procurare, teneba tur etiam nedum per fe ipſum, ſed etiã per alios quofcun que non priuatiuè, ſed cumulatiuè matrem defen dere, cum ex defenſione propria vnã cum illa Cardina lis Vrſini, & aliorum, præſertim plurium & magnorum virorum matris liberatio citius procuraretur.

Tum etiam, quia ſi D. Iacobus in vrbe præſens fuiſſet, vtrique potuiſſet ad ſummos Principes perſonaliter re currere, ab eisq; validas præces, & interceſſiones apud ſummum Pontif. procurare. quod Cardinalis Vrſinus fa cere non poterat.

Tertiò non obft. quòd tex. in d. §. ſi vnũ de prædictis. non t̄ dicit filium debere feſtinare per fe ipſum, & pro pterea non excludit feſtinationem filij per alium. ex reg. potest quis per alium. de reg. iur. in 6.

Quoniam reſpondetur, filium t̄ debere feſtinare, vt parentem citius liberet. vt in d. §. ſi vnum. & non eſt du bium, citius liberari, ſi filius nedum per alios, ſed etiam per fe ipſum feſtinauerit: tunc autem poſſet per alios tã tum id facere, quando non poſſet per fe ipſum, legitima cauſa interueniente, quæ in cafu noſtro in ſecundo tem pore omnino deficiebat: vltra quòd etiam præſentia Do mini Iacobi neceſſaria erat, vt poſſet ad ſummos Prin cipes perſonaliter ire, ad eorum præces & interceſſiones impetrandas.

Quartò non obft. ratio præuentionis Illuſt. D. Iulij in ſuſcipiendo defenſionem t̄ matris, per trad. per Alex. cõ ſil. 123. num. 4. lib. 7. Rol. de lucr. dot. q. 36. num. 6. 7. & 8. & q. 67. per tot. Quia t̄ eſt contra tex. in d. §. ſi vnum. ibi, ſue omnes ſue vnus.

Quintò non obft. quòd D. Iacobus difcefferit ab Vr- be caufa affociandi vxorem, vt dicunt testes super fecun- do. & quòd propterea excufandus fit ab ingratitude. ad trad. per Bal. in cap. primo. §. in super, num. 1. in fine, de prohib. feu. alien. per Feder. vbi vult, f. vassallum non teneri expellere vxorem offendentem dominum, sicut tenetur expellere filium, & sic magis debemus vxori quam filio. & facit illud Gen. secundo, relinquet f. homo patrem suum, & matrem & adhærebit vxori suæ. Siquidem respondetur, quoad dictum Bal. illud non facere ad propositum, & procedere in diuersis terminis. Quo verò ad illud Gen. 2. rñdetur, illud debere intel ligi quo ad vnionem carnalis copulæ & cohabitationis, non autem quoad subuentionem, cum f. filius teneatur magis assistere & subuenire parentibus quàm vxori, vt bene deducit D. Thom. secunda secunda, quæst. 26. ar- tic. 1. 1. ver. ad primum dicendum, quem refert & sequitur Fortun. Garz. in l. veluti, num. 36. ff. de iust. & iure. Idq; confirmatur ex eo, quòd si quis in casu necessita- tis habeat patrem vel matrem, item & filium, & non possit vtrique, sed vni tantum succurre, tenetur f. magis subuenire patri vel matri quàm filio. vt post fac. de Ra- uen. firmat Cyn. in l. 2. in vlt. q. C. de patr. qui fil. distax. D. Thom. secunda secunda, quæst. 26. art. 9. in fine. Fort. Garz. in d. l. veluti, num. 36. verfic. item potius. sum. Ta- bien. in verbo, filius, num. 13. prope fin. sum. Siluest. in verbo, filij, num. 26. & Pet. Leonar. de priuil. Doct. par- te 4. quæst. 59. Nec obft. quòd f. amor magis descendat quàm ascen- dat. l. isti quidem, §. fin. ff. quod met. cau. l. liberorum. ff. de verb. signif. Quia id verum est quoad ordinem dilectionis, nõ au- tem quoad effectum obligationis, qua filius erga paren- tes astringitur, prout sam. Siluest. & Leonar. vbi supra, be- ne deducunt. Vnde si in casu necessitatis tenemur prouidere paren- tibus magis quàm filijs, ergo multò magis f. vxori, quili- bet enim f. præsumitur magis diligere filiu quàm vxorẽ. arg. l. acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter. C. de instit. & substit. tradunt glos. in l. Lucius, in verbo, non ad ma- trem. & ibi Bart. ante num. secundum, verfic. sed præsum- ptio. ff. de vulg. & pupil. Ang. conf. 144. colum. prima, ver- fic. nec enim. glos. in l. precibus, in glos. vlt. in fine. & ibi Alberic. num. 67. in fine. & Bal. ad fin. C. de impuber. & alijs substit. Alex. conf. 66. num. 6. ante med. lib. 2. Aret. cõ- sil. 40. num. 2. verfic. in contrarium. & cons. vlt. num. 1. Corn. conf. 239. num. 3. verfic. & multo fortius, lib. 2. Iaf. in l. si pater, ante fin. ff. de vulg. & pupil. Bertran. con- sil. 40. num. 3. lib. 2. parte prima. Tiraq. in l. si vnquam, in præfat. num. 1. 2. verfic. quamuis, & in verbo, libertis, nu- me. 117. C. de reuoc. donat. Præterea in omnem euentum ista excusatio D. Iaco- bi sumpta ex necessitate affociationis vxoris non infer- uiret pro secundo tempore, sed solum pro initio primi. Ad reliqua non est opus respondere, vel quia non ap- plicantur huic materiæ, vel quia ex præmissis tolluntur.

CANTVCCII

Vlxbouen. matrimonij. Veneris, 13. Fe- bruarij. 1579.

SVMMA RIVM.

Vxor tenetur vitam maritalem facere cum viro, nec po- test religionem ingredi.

- 2 Copula carnalis ex quibus probetur inditijs & adminicu- lis. cum pluribus seq.
3 Assertio mariti iuncta cum alijs coniecturis & presump- tionibus copulam carnalem probat: alijs secus.
4 Matris vxoris attestatio cum iuramento maximum præ- stat adinuamentum probandi copulam carnalem.
5 Testis de auditu propinquo carnali copula eam probat.
6 Amor reciprocus est magnum copulæ carnalis admini- culum.
7 Accessus de nocte ad domum mulieris cum commoratione plurimum arguit copulam carnalem.
8 Copula carnalis ex solitudine maris & femina præsumi- tur licet non probetur.
9 Fornicationis præsumptio inducitur ex diuersitate sexuum & loci solitudinis.
10 Carnalis copula præsumptio maxima oritur inter sponsum & sponfam ex commoditate horæ. Immo ad probationem delicti, quando quis est repertus in camera cum muliere sola, sufficit commoditas horæ. nu- mero 11.
12 Carnalis copula non potest verè, directò, & concludenter probari: potest tamen per violentam præsumptionem. num. seq.
13 Copulæ probatio admittitur per violentam præsum- ptionem. Immo sufficit probari per coniecturas & indicia. nu- mero 14. Immo etiam debent sufficere probabilia argumenta. nu- mero 15.
16 Carnalis copula est difficilis probationis.
17 Probationes leniores admittuntur ob difficultatem pro- bandi.

DECISIO XCV.

Vit tentum, Isabellam teneri facere vitam marita- lem cum Didaco, nec aliter posse religionem in- gredi. Nam de matrimonio inter eos contracto satis constat ex eorum confessione, fide parochi, & depo- sitionibus plurium testium de visu. Et copulam carnalem inter eos intercessisse colligi- tur ex pluribus inditijs & coniecturis, de quibus infra. Et propterea stante matrimonio & copula f. subsæcuta, habet locum dispositio c. verum, de conuer. coniug. c. cõ- causa. & ibi Abb. & Ioan. de Anã. de rapt. Paris. conf. 170. num. 14. lib. 4. cum similib. Copulam f. autem carnalem in casu nostro dixerunt Domini probari non ex sola assertione Didaci, etiam iu- ramento firmata, iuxta cap. continebatur, de dispen. in- puber. & cap. si quis acceperit. 3. quæst. prima. quia non sufficit sola assertio meriti, etiam iurata, sed requiritur etiam cohabitatio mariti & vxoris per aliquod tempus. & ita procedit tex. in d. cap. continebatur. vbi considera- tur traductio vxoris ad domum viri, ibi, & ab ipso tra- ducta. quæ traductio præsupponit postea cohabitationẽ per aliquod tempus. & ad id clarior est tex. in d. c. si quis acceperit. ibi, & habuit eam aliquo tempore. & vltra as- sertionem iurata matri requirit etiam cohabitationẽ, voluerunt Card. in dicto cap. continebatur, num. 5. Abb. num. 7. in glos. j. & Præpos. num. 5. ante med. & Didac. in 4. decretal. par. 2. cap. 3. §. j. numero 14. verfic. prima ta- men opinio. Sed Domini dixerunt, huiusmodi copulam carnalem sufficienter probari ex pluribus adminiculis & præsum- ptionibus in hoc casu concurrẽtibus, & omnibus simul iunctis, videlicet ex iurata assertione Didaci asserentis se carnaliter Isabellam cognouisse, quæ quidem f. asser- tio

itò iuncta cum alijs coniecturis & præsumptionibus co- pulam carnalem probat. dicto cap. continebatur. & ibi Doctores. Secundò, ex attestazione matris Isabellæ de eadẽ car- nali cognitione in eius querela medio iuramento atte- stantis, quæ f. matris attestatio debet hoc casu non pa- rum operari. arg. c. videtur, qui matr. accus. poss. & c. su- per eo, il secundo. & ibi Doct. de testib. Tertio, ex depositione Gundifalvi secundi testis dicẽ- tis ad fin. primi artic. se accessisse ad hostium cubiculi Isabellæ, ibiq; audiuisse rumorem inter eam, & Didacũ tanquàm inter virum & vxorem. qui f. testis cum sit de auditu propinquo ipsi copulæ, probat. c. præterea. & ibi Doct. de testib. Quarto, ex reciproco amore inter Didacum & Isabel- lam, quem probant primus & secundus testis super pri- mo, qui reciprocus f. amor est magnum copulæ carnalis adminiculum. Fely. in d. c. præterea, num. 3. Ruin. con- sil. 53. num. 3. verfic. & licet, lib. 5. Quintò, ex multiplicato accessu Didaci post mediam noctem ad domum Isabellæ, f. & commoratione illius ibi per aliquot horas, prout deponunt testis primus, se- cundus, quartus, & septimus super primo, quæ duo co- pulam carnalem plurimum arguunt. Sextò & vltimò, ex solitudine Didaci & Isabellæ in lo- co commodo, prout probant testes quartus, septimus & nonus super secundo. Ex solitudine enim maris & fe- minæ copula carnalis f. licet non plene probetur, tamen præsumitur. vt inquit Burr. in cap. tertio loco. per illum tex. num. 4. de præsumpt. Immo Imol. ibi pariter num. 4. vult, huic præsumptioni standum esse donec contrarium probetur. inquit enim, ex solitudine maris & femina copulam præsumi, licet necessariò non probetur, cum veritas possit esse in contrarium, sed in dubio præsumi donec contrarium probetur. & Imol. refert & sequitur Ang. de Vbal. iun. inter conf. matrim. diuers. conf. 44. nu- me. 33. Crot. conf. 413. num. 27. lib. 3. Et ex f. loci solitudine & diuersitate sexuum induci præsumptionem fornicationis, tradit Abb. in dicto cap. tertio loco, ante num. secundum. quem sequitur Ferrer. conf. 389. numero 10. in fine, lib. secundo. Ex com- moditate f. autem horæ inter sponsum & sponfam ma- ximam oriri præsumptionem carnalis cognitionis, asse- rit Martin. Lapid. conf. 117. numero 9. verfic. præterea. inter conf. matrim. diuers. & est bonus tex. in dicto cap. literis. ibi, locis ad hoc commodis, & horis electis. de præsumpt. Immo commoditatem f. horæ quando quis est re- pertus in camera cõ muliere sola, satis sufficere ad pro- bationem delicti, firmat Abb. dicto cap. tertio loco, nu- mero 4. verfic. vnde puto. & sequitur Ferrer. dicto con- sil. 389. num. 10. Vnde cum f. copula carnalis non possit vere, direc- tò, & concludenter probari, Doct. dicto cap. præterea, de testib. cap. literis, & cap. sequen. de præsumpt. cap. nec aliqua. 27. quæst. prima. & f. propterea admittitur eius probatio per violentam præsumptionem, sicut in filia- tione, vt per Ioan. Andr. in dicto cap. præterea, in fine. 14 quem ibi ceteri sequuntur. immo f. sufficit probari per coniecturas, & indicia. secundum Anchar. in dicto cap. literis, num. 2. Quin f. etiam debent sufficere probabilia argumẽta, cum non querantur testes, nec lux, sed tenebræ ad hoc aptæ. vt inquit Hostien. in dicto cap. præterea, colum. 2. in princ. verfic. vix tamen accidit. & ideo dicitur diffici- lis probationis, ex quo ad eam solent queri latebræ. sectũ dum Card. in dicto cap. præterea, post med. verfic. solu-

tio regulariter. & d. cap. tertio loco, prope fin. & late Soci- iun. conf. 3. 2. num. 13. 14. & 15. lib. 2. bene Dec. conf. 577. ante num. 3. & num. 12. dicens f. admitti leuiores proba- tiones ob difficultatem probandi, & tota illius probatio citum spectro, ac discreto iudicis arbitrio committitur. vt est tex. in d. c. præterea, in fine. & ibi omnes. Idcirco Domini ex tot tantisq; præsumptionibus & coniecturis supra relatis & simul iunctis arbitrati sunt, copulã carnalem, de qua agitur, satis sufficenter probari.

CANTVCCII

Forliuien. præsidij. Veneris, 13. Februarij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Factum ex duplici potestate, si non valet ex vna, valebit ex altera.
2 Index eligens viam incompetentem actum vitiat iurisdic- tionalem.

DECISIO XCVI.

Omni dixerunt, sententiam Præsidis Romani- diolæ ad fauorem Hippolytæ latam, iustam & validam esse. De iustitia cõstat ex eo, quòd cum eidem Hippolytæ in testamento Ghinulphi relicta fue- rint scuta sexcenta pro augumẽto suarum dotium cum nupserit, cum facultate accipiendi de bonis existentibus in villa sancti Martini tantum quod sit æquialens dictæ summæ, quatenus nuptiæ sequantur, & hæres recuset soluere dictum legatum, cumq; purificata sit conditio nuptiarum, vt ex actis constat, vtiq; recusante hærede soluere d. legatum, iusta fuit sententia Præsidis fauentis voluntati testatoris. De validitate autem eiusdem senten- tiæ apparet, quia de citatione & mandato non dubita- tur: de iurisdictione autem, ad cuius defectum informã- tes pro Capitaneo Bartholomæo se restringunt. Domini præsupposuerunt constare. ex facultatibus Præsidis, qui licet processerit, & pronunciauerit tanquàm delega- tus à sacra Consulta, nunquam tamen se restrinxit ad fa- cultatem delegatam, sed vñs est etiam facultate ordina- ria nominando se Præsidem, ex qua facultate ordinaria processus & sententia substatinetur: quoties. n. f. id, quod fit ex duplici potestate, non valet ex vna, valebit ex alia. Bal. in l. 3. per illum tex. ff. de re milit. Non obft. Anchar. conf. 357. nu. secundo. Quia lo- quitur f. in iudice eligente viam incompetentem, ex qua electione, inquit, actum iurisdictionalem vitari. per cap. cum super Abbatia, de offic. delega. quod non accidit in casu nostro, in quo præses non eligit pote- statem delegatam se ad illam restringendo, sed vtra- que simul tam ordinaria quàm delegata vñs est. Me- rito &c. Reseruarunt autem Domini particulariter vidẽdum, an executio dictæ sententiæ sit attentata.

CANTVCCII

Bononien. demolitionis molendini. Lunæ, 23. Fe- bruarij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Iudicia diuersa cumulatimè propofita ad se inuicem com- patiuntur nec sibi præiudicant.

L Posses-

- 2 Possessorium retinenda prius intentatum quam petitorium prius etiam est expediendum.
4 Obtinens in possessorio summarissimo non potest petere discussiorem possessorij plenarij.
5 Iudicium demolitionis est penitus diuersum a pacto precarij.
6 Exceptio non implementi impedit litis ingressum.
8 Exceptio perijurij repellit a limine iudicij.
9 Iuramentum non transit ad successores quoad vinculum perijurij.
10 Perijurus agere potest ex alio contractu quam ex eo, ex quo incidit in perijurium.

DECISIO XCVII.

Fuit resolutum die Lunæ, 23. Februarij, 1579. per iudicium pacti precarij appositum in instrumentis locationum olim per Dominos de sancto Petro Dominis Creditoribus factarum, non posse suspendi siue impediti iudicium demolitionis molendini. Quæ resolutio fuit postea die Veneris, 20. Martij, eiusdem anni confirmata.

Et ratio, qua moti sunt Domini, fuit, quia iudicium pacti precarij, & iudicium demolitionis molendini sunt iudicia diuersa, & competunt pro diuersis rebus, nec vnum est præiudiciale ad alterum: & propterea non potest vnum retardare, & impedire alterum, vt per Aymon. consil. 253. num. 2. ante medium, versic. respondeo quod immo ista duo. & latius deducunt informantes pro parte Dominorum Capitum.

Non obstant adducta pro parte Dominorum de sancto Petro.

Et in primis non obstat, quod iudicium demolitionis molendini non possit cumulari cum possessorio retinendæ prius per Dominos de sancto Petro intentato,

- 2 ex quo, quando prius intentatur possessorium retinendæ, & deinde petitorium, prius debet expediri possessorium. Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune, numero 27. versiculo, si vero primo propositum fuit. ff. de acquiren. possessio. & cum Bart. ceteros pertransire testantur las. libi, numero 145. Bologn. parte secunda, sub numero 370. Menoch. de retinen. remed. tertio, numero 535.

Nam respondetur, tunc prius terminandum esse possessorium, quando actor contendit de possessione: at si secus quando non contendit, nam tunc vtrumque iudicium procedit. vt per Barr. in dicto §. nihil commune, numero 26. Rub. numero 321. Fernand. cap. 3. numero 38. Bologn. secunda parte, numero 359. Menoch. dicto remed. tertio, numero 354. Sed Domini Capita non contendunt de possessione, sed prætendunt, Dominos de sancto Petro non posse habere tot molendina. Merito &c.

Et ex hoc etiam tollitur id quod dicitur, solum summarissimum possessorium fuisse terminatum, plenarij autem adhuc durare.

Quia hoc procederet, si Domini Capita vellent prosequi plenarium: sed cum ipsi intenterint petitorium demolitionis, iam recesserunt ab omni possessorio. Et ideo Domini de sancto Petro postquam obtinuerunt in possessorio summarissimo, non possunt petere discussionem possessorij plenarij, cum illi Domini Capita

ta renunciauerint per introductionem petitorij demolitionis. Bart. in dicto §. nihil commune, numero 27. in fine. Rip. nu. 167. Menoch. d. remed. 3. nu. 545. iniquens, hanc esse magis communem.

Secundò non obstat, quod Domini de sancto Petro molestantur in camera.

Quia molestantur ad instantiam, Commissarij Camera, & est iudicium diuersum.

Tertiò non obstat, quod Domini Capita ratione pacti precarij non debent audiri super iudicio demolitionis, nisi resecis damnis, expensis, & interesse.

- 5 Quia si (vt supra deductum fuit) iudicium demolitionis est penitus diuersum, & Domini de sancto Petro possunt ad damna & interesse agere via ordinaria, iuxta decil. Put. 61. lib. 3: Idque non debet retardare iudicium demolitionis.

- 6 Quartò non obstat, quod exceptio non implementi impedit litis ingressum, vt late per Aym. consil. 51. numero 10. & Domini Capita in instrumento locationis promiserunt rescire expensas, damna, & interesse passas, & patiendæ occasione litis motæ super molendino, & propterea illis non resecis non debent audiri in iudicio demolitionis.

Quia tunc huiusmodi exceptio non implementi impedit iudicium demolitionis, si Domini Capita agerent ex eodem contractu locationis: sed cum ipsi agant ex diuerso iure, vtique talis exceptio non obstat. Felyn. in cap. 3. num. 5. de iureiuran.

- 7 Quintò non obstat, quod Domini Capita sint perijurij, ex quo non seruauerint iuramentum per eos præstitum in instrumento locationis, & si exceptio perijurij repellit a limine iudicij, cap. verum, de iureiuran. Paris. consil. 26. num. 95. lib. 3.

Quia vltra quod hodierni Domini Capita non iurant, sed sunt successores iurantium, & si iuramentum est personale & non transit ad successores quoad vinculum perijurij. Bal. in l. etiam, in fine. ff. de iureiuran. Cas. sad. decil. secunda, numero 8. 9. & 10. de iureiuran. Paris. consil. 75. num. 23. lib. 3.

- 10 Accedit, quod si perijurus potest agere ex alio contractu, non autem ex eo, ex quo incidit in perijurium, vt per Roman. singul. 499. num. 2. vbi additio.

CANTVCCII.

Asculan. damnorum & interesse. Luna, 9. Martij. 1579.

SVMMA RI VM.

- 1 Confessio partis habet vim instrumenti publici, & in probando idem operatur, quod instrumentum publicum. Immo est efficacior probatio, quam instrumentum publicum, & cetera probationes. num. 2.
3 Statuto requirenti presentationem instrumenti publici ad probationem debiti, dicitur satisfactum per confessionem partis.

DECISIO XCVIII.

Fuit resolutum, statutum non intrare, quia in eo excipitur casus, quando de debito constat per instm publicum, & in iudicio præsentatum, quæ exceptio secundum Dominos verificatur in casu, de quo agitur.

agitur. Nam licet tempore subhastationis non fuerit productum instrumentum manu Ser Francisci Marij publici notarij rogatum, ex quo de debito Amodæi in tumulis 104. grani apparebat, nihilominus stante confessione eiusdem Amodæi facta in iudicio, de qua constat in mandato iudicis facto de anno 1551. vigesima quinta Maij. ibi, Medeo Iacobi Antonij presentij & confidentij, &c. non requirebatur alia productio prædicti instrumenti, quia si confessio partis habet vim instrumenti publici, & in probando idem operatur quod instrumentum publicum. tex. est in l. cum te, la secunda. & vbi Bald. in princ. Salyc. in primo notab. Cuman. num. secundum. Curt. sen. numero 5. las. pariter numero 5. Claud. de Seifel. numero 4. Dec. alia iura ad id congerens, num. 7. Riminal. numero 3. & Alciat. numero 8. C. de transact. Alexan. in l. fin. numero 2. r. versic. & secundum Bal. C. de edict. diui Adria. tollen. Paris. consil. 99. numero 12. libro tertio.

- 2 Immo si confessio est efficacior probatio quam instrumentum publicum & cetera probationes. cap. primo, de confess. lib. sexto. late las. in dicta l. cum te, numero 5. 6. 7. & 8. Dec. sub numero 7. Alciat. numero 8. Canonist. in rub. de confess. & in rub. de probatio. & alibi per Doct.
3 Et in terminis si statuti requirentis presentationem instrumenti publici ad probandum debitum, vt dicto statuto & formæ illius dicitur satisfactum per confessionem partis, tradit Paris. dicto consil. 99. numero 11. & 12. Vnde cum confessio æquipollet instrumento publico, & confessio Amodæi facta fuerit in iudicio, perinde est atque si instrumentum continens debitum Amodæi in iudicio præsentatum esset.

Nec obstat, quod Ioannes petierit procedi secundum formam statutorum Castri sancti Poli.

Quia respondetur, illum non se restrinxisse ad viam statuti, quod ostenditur ex clausula: omni meliori modo. Præterea ipse petijt procedi secundum formam statutorum, prout iuris: sed de iure non erat procedendum secundum formam statuti, cum iste fuerit casus exceptus à statuto, vt patet ex præmissis. Merito &c.

CANTVCCII.

Imolensis iurispatronatus. Luna, 23. Martij. 1579.

SVMMA RI VM.

- 1 Auctoritas siue consensus præstandus in reseruatione seu creatione iurispatronatus residet penes episcopum, & quare. num. 5. 6. & 7. Idem in assignatione dotis ecclesie. num. 9.
2 Extensio non fit de actu ad actum.
3 Vicarius qui potest dare iurispatronatus ex constructione, non potest dare ex dotatione in ecclesia prius constructa.
4 Aedificationi nouæ capellæ qui potest consentire, potest etiam iurispatronatus.
7 Spiritualia non possunt à laicis propria auctoritate tractari.
8 Abbas aedificationi ecclesie consentiendi facultatem habens, censetur etiam eandem habere consentiendi dotationi.
6 Dos ecclesie an sit constituta, vel congrua, ad episcopum spectat cognoscere.
10 Dotatio ecclesie retrotrahitur ipsius fauore ante consecrationem.

- 11 Matrimonij fauore geniti ante contractum matrimonij finguntur geneti post.
12 Lamber. opin. lib. 1. par. 1. q. 6. art. 1. nu. 8. in fi. versic. dicere & aliud est reprobata.
13 Ecclesiam iam constructam & consecratam dotare licet de iure communi, quando dotem non habuit.

DECISIO XCIX.

Domini pro maiori parte dixerunt, resolutionem vltimo loco factam in casu, de quo agitur, intrare non obstantibus deductis pro parte Scipionis Calderini, quæ ad duo potissimum rediguntur. Vnum est, quod ille consensus Abbatis, sine quo nemo potest construere capellam intra confines parochiæ ipsius Abbatis, iuxta bullam Innocentij Quarti, debet intelligi pro interesse eiusdem Abbatis, ne sibi præiudicetur in constructione alicuius capellæ intra limites sue parochiæ quoad concursum, oblationes, & alia: non autem debet intelligi pro auctoritate siue consensu præstando si in reseruatione iurispatronatus, qui residet penes Episcopum. c. nobis, de iurepat.

Alterum, quod prædicta bulla loquitur de consensu Abbatis in capella construenda, & ideo non debet trahi ad capellam iam constructam, prout erat ista, de qua agitur, quia non fit extensio de actu ad actum. Paris. consil. vigesimo septimo, numero 151. libro primo. Aymon. consil. 55. in principio. Mohedan. decisio. 224. Et in terminis tradit Lambert. de iurepatronat. libro primo, parte prima, quæst. sexta, artic. primo, numero octauo, in fine. folio mihi 50. tenens, si Vicarium, qui potest dare iurispatronatus ex constructione, non posse dare ex dotatione in ecclesia prius constructa.

Quoad primum fuit dictum, consensum Abbatis requiri etiam pro auctoritate in reseruatione iurispatronatus, tum quia qui vult consequens, vult etiam suum necessarium antecedens.

- 4 Vnde si Papa si voluit, Abbatem posse consentire aedificationi nouæ capellæ, voluit etiam in necessariam antecedentiam cum posse consentire iurispatronatus, si ne quo aedificans non aedificaret, tum etiam quia alius Papa præbuisse occasionem retrahendi laicos ab aedificatione ecclesie, quia potuisset contingere, quod Episcopus nollet consentire reseruationi iurispatronatus, & Abbas nollet consentire aedificationi.

Tum etiam & tertio, quia in casu nostro in persona Abbatis militat ratio, cur auctoritas, siue consensus Episcopi in creatione iurispatronatus requiratur: nam siue si illa sit, quia ad Episcopum spectat examinare locum erectionis ecclesie, & dotem, & disponere qualiter sit regenda vel gubernanda, secundum Calder. consilio vltimo, versiculo, & ratio, de iurepatronat. siue si sit illa, quod Episcopi consensus requiratur fauore ecclesie, ne contingat opus inchoari, & non consumari, vel non sufficienter postmodum dotari, quia forte vires patrimonij aedificantis minimè sufficient. secundum Abbatem consilio 89. numero secundo, versiculo, tamen illud, libro secundo. siue si etiam ea sit, quod ista spiritualia non possunt à laicis propria auctoritate tractari, secundum eundem Abb. consilio 59. sub numero tertio, ante medium, versiculo, satis enim, libro secundo, quas rationes refert & sequitur Rocch. de iurepatronat. in verbo, pro eo quod de diocesani consensu. quæst. tertia, numero septimo, versiculo, tunc ratio est, omnes istæ rationes bene conueniunt ei, qui debet consentire aedificationi ecclesie, iuxta tex. in cap. nemo, de consec. distinct. prima.

Quo verò ad secundum, Domini dixerunt, quòd Pa-
pa dando Abbati facultatem consentiendi ædificatio-
ni, censetur etiam dedisse facultatem consentiendi
dotationi, cum sine dote ecclesia ædificari nequeat, di-
cto cap. nemo. Præsertim, quia hoc casu viget eadem ra-
tio, cur consensus Episcopi in assignatione dotis requi-
ratur, vt scilicet videat, quomodo dos sit constituta,
& an sit congrua, vt post Calder. dicto consil. vlt. not.
Rocch. in verbo, & dotauit, quæst. 10. num. 18. versic.
præterea dignum.
Nec obstat si dicatur, id procedere in dotatione facta
ab initio, non in dotatione facta post consecrationem,
prout in casu nostro.

10 Quia respondetur, fauore et ecclesiæ dotationem re-
trahit et fingi ecclesiam dotatam ante consecrationem,
vt quis inducatur ad dotandum propter acquisitionem
iuris patronatus. ita Ioan. And. in cap. primo, col. vlt. in
princ. versic. & tunc fauore ecclesiæ fingamus, de iure-
patron. Card. ad rub. eod. tit. quæst. 6. versic. dic primum
verius. Abb. in cap. 3. num. 9. in fine. & ibi Bero. num. 71.
versic. non obstat quod res sacra. eod. tit. Abb. dicto con-
silio 59. num. 3. versic. quod tamen limitauit, lib. 2.
Rocch. in verbo, & dotauit, num. 4. ad finem, versic. non
obstat igitur. Pau. de Cittadin. de iure patron. parte ter-
tia, caus. 2. quæst. 13. num. 77. versic. & fauore ecclesiæ.
Lambert. lib. j. q. 6. artic. j. num. 6. versic. nec obstat funda-
mentum, fol. mihi 50.

Et omnes mouentur per simile cap. tanta, qui fil. sint
11 legit. vbi fauore et matrimonij, geniti ante contractum
matrimonij finguntur geniti post.

12 Minus et obstat. quod scribit Lambert. lib. primo, par-
te prima, quæst. 6. artic. primo, num. 8. in fine, versic. di-
cerem et aliud. Nam eius opinio non videtur de iure
subsistere.

In primis enim non est verum, consensum Episcopi
super dotatione facta post consecrationem, & consecra-
tionem ecclesiæ, esse priuilegiatum, ita vt dotans effi-
ciatur patronus quasi ex priuilegio.

13 Quia huiusmodi consensus non potest esse priuile-
giatus, cum et de iure communi liceat dotare ecclesiam
iam constructam & consecratam, quando dotem non
habuit, vel quando dos habita perierit. & ista est com-
munis opinio, de qua testatur Rocch. in verbo, & dota-
uit, num. 4. circa med. & magis communis secundum
Bero. in cap. 3. num. 69. de iure pat.

Deinde ratio, qua mouetur Lambert. quia scilicet
agitur de præiudicio Episcopi, non videtur magis mili-
tare in casu dotationis ecclesiæ iam consecratæ quàm
in casu ædificationis. Et si dicatur, ecclesiam iam con-
structam liberam esse, & pertinere ad collationem Epi-
scopi: respondetur, illam esse sine dote & consequen-
ter sine ministris. & ex hac responsione introductum
esse fauore ecclesiæ, vt fingatur dotata ab ipso initio.

Præterea in casu nostro obseruantia subsecuta id
declarauit.

CANTVCCII.

Callaguritana bonorum. Luna, 23. Martij. 1579.

SVMMA RIUM.

1 Linea vna semel admissa semper durat admissio, donec su-
perest aliquis eiusdem lineæ, etiam si alij alterius lineæ
in pari, vel proximiori gradu existant.
Declarat, vt num. 3. & 4.

- 2 Qualitas exclusiua iuris alterius debet adesse tempore eue-
nientis casus successionis: aliàs nihil operatur contra se-
mel admissum.
- 3 Interpretatio est semper facienda, vt non repugnet volun-
tati testantium.
- 4 Mens testantium non debet interpretari, vt voluerint re-
stringere successionem ad vnam lineam semel admissam,
quando in alia linea existeret aliquis habilior.
- 5 Hæres potest declarare voluntatem defuncti.
- 6 Declaratio tacita idem operari debet quod expressa.
- 7 Hæredes legitimi dicuntur proprie venientes ab intestato.
- 8 Qualitas expressa in testamento censetur repetita in codi-
cillis, nisi noua qualitas in codicillis adijciatur.
- 9 Qualitas requisita in aliquo extenditur etiam ad eius de-
scendentes.

DECISIO C.

Proposui Luna, 23. Martij, causam Callaguritan.
bonorum, super eodem dubio, super quo aliàs
proposita fuit die 13. Ianuarij, 1576. additis so-
lum dictis testium pro parte Francisci vigore remissorie
examinatorum.

In quo dubio Domini persisterunt in decisio, nempe,
Bartholomæum tanquam habiliorem ratione maioris
ætatis & sacerdotij præferendum esse Francisco in suc-
cessionem bonorum, de quibus agitur, ex deductis in deci-
sione facta sub die 13. Ianuarij, 1576.

Non obstat. quæ nunc de nouo pro parte d. Francisci
adducuntur.

1 Et in primis non obstat. quòd et vna lineam semel ad-
missam semper durat admissio, donec superest aliquis
eiusdem lineæ, etiam si alij alterius lineæ in pari, vel
proximiori gradu existant, vt per Bald. Castren. & Bene-
dict. de Benedict. firmat Com. consil. 263. num. 10. lib. pri-
mo. Nat. post alios consil. 22. num. primo, libro primo.
Ruin. consil. 9. numero quarto, in fine. & consil. 165. nu-
mero decimo quarto, libro primo. Pedemon. decis. 23.
numero 34.

Vnde cum ad bona, de quibus agitur, fuerit admis-
sus Ioannes, vt qui erat maioris ætatis quàm Sanctius,
cumque de linea Ioannis sit Franciscus, qui est illius ne-
pos, sequitur, vt Franciscus præferatur Bartholomæo,
qui est alterius lineæ: nec Ioannes admissus excludetur
à Sanctio ob qualitatem clericatus sibi postea su-
peruenientem, quia et oportebat illam adesse tempore
euenientis casus successionis. ad tradita per Bald. Ifern.
Aluarot. Præposit. & Afflict. in cap. primo, de eo qui si-
bi vel hæred. suis. & latius per Mandell. consilio 106.
ferè per tot. & maxime, num. 12.

Sed huic fundamento pluribus respondetur modis.
In primis, quòd si in casu nostro haberet locum re-
gula, quòd linea semel admissa &c. posset dari casus,
in quo de linea semel admissa solum superesset femi-
na, vel minor natu, vel laicus: ex alia vero extaret vel ma-
sculus, vel maior natu, vel clericus, & sic sequeretur,
vt femina præferretur masculo, vel ætate minor præ-
ferretur ætate maiori, vel laicus præferretur clerico,
quod et expresse repugnat voluntati & intentioni te-
stantium.

Secundò respondetur, ex obseruantia subsecuta,
Nam Sanctius propter qualitatem clericatus sibi su-
peruenientem exclusit Ioannem iam admissum, cui ex-
clusioni non constat nec Ioannem, nec postea Didacum
eius filium per spatium fere quadraginta annorum re-
clamasse.

Vnde

Vnde ex hæcorum taciturnitate, siue non reclama-
tione colligitur tacita quædam et declaratio, siue inter-
pretatio mentis testantium, quòd non restrinxerint suc-
cessionem ad vnam lineam semel admissam, quando in
alia linea existeret aliquis habilior. Et pro huiusmodi
obseruantia faciunt trad. per Aym. consil. 101. num. 3.
& 4. vbi loquitur in casu huic nostro consimili. Et cer-
tum et est, hæredem posse declarare voluntatem defun-
cti. vt per Dec. post Bart. in Ledita, numero 50. versic.
his tamen non obstantibus. C. de eden. & maxime, non
in præiudicium alterius, sed proprium, & suorum hære-
dum, prout in casu nostro, vt bene Ruin. consil. 128. nu-
me. 15. versic. etiam non obstat. lib. 2.

Et hæc tacita et declaratio idem operatur, quod ex-
pressa. cum quid. ff. si cer. pet. Præsertim, quòd tacitur-
nitas Ioannis & Didaci durauit per spatium fere qua-
draginta annorum.

Tertiò respondetur, nunc tractari de succedendo Sã-
ctio, non autem Ioanni, tum quia Sanctius etiam si for-
san non potuerit de iure ob superuenientem qualita-
tem clericatus excludere Ioannem iam admissum, ni-
hilominus post mortem Ioannis excludere debet Didacum
eius filium: tum quia Sanctius erat ætate maior & cle-
ricus, & per consequens habilior Didaco. Tum etiam,
quia Franciscus quando petijt huiusmodi bona, asseruit
illa pertinere ad ipsum per mortem Sanctij, & propte-
rea non intrat in casu nostro regula, quòd linea semel
admissa, &c.

Secundò non obstat. quòd in Regno Hispaniarum vi-
geat stylus & consuetudo, vt annuaria perpetua, qua-
le est istud, de quo agitur, iudicentur, & regulentur ad
instar maioraticum & fideicommissorum, prout tes-
tes deponunt. Et propterea quemadmodum in maio-
ricatibus, & fideicommissis habet locum regula, quòd
linea semel admissa, &c. ita etiam dicendum est de anni-
uario isto, vt late hic per informantes Francisci.

Siquidem respondetur, consuetudinem prædictam
procedere in simplici annuario, non autem in eo, in
quo testator aliàs depouit, prout declarant testes quar-
tus & octauus super primo articulo. ac primus, 3. 6. 8. & 9.
iuxta tertium interrogatorium: & ideo bene dicunt ter-
tius iuxta decimum quintum, & quartus iuxta decimum
sextum, nõ posse firmare aliquam certam regulam, quia
dispositiones testatorum solent esse differentes.

At in casu nostro tam ex verbis testantium quàm co-
dicillorum clarè constat de voluntate & dispositione te-
stantium in contrarium ex supra deductis. Merito &c.

Tertiò non obstat. quòd tam in testamento quàm in co-
dicillis vltra qualitates maioritatis, masculinitatis, &
clericatus, consideratur etiam qualitas hæredis, quæ
qualitas non videtur concurrere in Bartholomæo, nec
respectu Ioannis grauati, quia non est de eius linea, nec
respectu fundatoris annuarij: quia cum linea Ma-
riæ, ex qua Bartholomæus descendit, fuerit iam per ma-
sculos exclusa, censetur exclusi omnes eius descendentes
ex eadem linea exclusa, & sic etiam Bartholomæus.

Quoniam pro responsione dicitur, quòd cum agatur
de successione Sanctij, qui fuit vltimus possessor, Bar-
tholomæus dicitur etiam hæres Sanctij, cum sit illi in
pari gradu cum Francisco.

Præterea sufficit, Bartholomæum esse hæredem ab
intestato, quia et in casu nostro fuerunt vocati hæredes
legitimi, qui sunt proprie venientes ab intestato. I. pri-
ma, & per tot. tit. C. de leg. hæredib. Alexan. consil. 56.
numero quarto, libro secundo. Dec. consilio 32. nume-
ro secundo, & tertio.

Quartò non obstat. quòd substitutiones, qualitas maio-

ris idoneitatis, & cetera contenta in codicillis sunt mul-
ta & inualida, tum quia sunt disposita vltra tempus præ-
fixum à legibus partitæ & thauri, tum etiam quia sunt
contra expressam illarum dispositionem, in eo quòd
prohibent alias substitutiones fieri à Commissario ge-
nerali, qualis videtur fuisse Gundifalvus senior, vt per
informantes Francisci.

Nam respondetur, huiusmodi leges casui nostro mi-
nime applicari. Quia leges partitæ loquuntur in merito
executore testamentario: leges verò thauri loquuntur
in eo, qui simpliciter debet pro alio testamentum con-
dere, non autem in eo, qui habet facultatem addendi
& emendandi testamentum vxoris suæ, prout in ca-
su nostro.

Accedit etiam, quòd leges thauri non habent locum
in testamento, de quo agitur, cum fuerint editæ po-
stea per annos viginti quinque, vt hic per informantes
Bartholomæi.

Quintò non obstat. quòd qualitas habilitatis expres-
sa in codicillis ibi, & magis idoneo, sit restricta ad li-
neam transuersalem ipsius codicillantis, & propterea
non sit trahenda ad filios & descendentes Catherinæ.
Et ratio diuersitatis videtur esse, quia filij, & descenden-
tes Catherinæ sunt magis dilecti quàm transuersales ex
linea testatoris: quod inde colligitur, quia fuerunt pri-
mo loco vocati.

Vnde qualitatem habilitatis non videtur testator
requisiuisse in filijs, & descendentes Catherinæ tan-
quam magis dilectis.

Quoniam respondetur, negando qualitatem habilio-
ritatis fuisse solum expressam in codicillis, cum fuerit
etiam considerata in testamento, dum in eo cauetur, vt
in successione bonorum, de quibus agitur, masculus præ-
feratur feminæ, maior natu præferatur minori, & cleri-
cus præferatur laico.

Quæ quidem qualitates maioris ætatis, masculinita-
tis, & clericatus non potuerunt aliam ob causam consi-
derari, nisi ad constituendam habilitatem, quæ ver-
satur circa administrationem annuarij, prout aliàs
resolutum fuit.

Sextò non obstat. quòd qualitas clericatus expressa in
testamento non est repetita in codicillis, & propterea
censetur ab illa recessum.

8 Quia et tunc qualitas expressa in testamento non cen-
setur repetita in codicillis, quando noua qualitas adijci-
tur in codicillis: at secus est si in codicillis noua qualitas
non est apposta, tunc enim in eis censetur repetita qua-
litas in testamento expressa, vt post Ang. consil. 294. nu-
mero 6. versic. & in contrarium. & num. 8. versic. primo
quia, rectè declarat Dec. consil. 190. num. 6. versic. tertio
hoc tradit. & Cephal. consil. 156. num. 19. lib. 2. Sed in co-
dicillis, de quibus agitur, non est apposta noua quali-
tas. Merito &c.

Septimò non obstat. quòd qualitas clericatus sit restri-
cta ad filium Catherinæ, & propterea non videtur exten-
denda ad descendentes illius. Quia negatur huiusmodi
restrictio. Illud et enim, quod dicitur de filio Catherinæ,
intelligitur de omnibus eius descendentes, prout iam
resolutum fuit corâ D. meo Lâcelotto. 18. Martij, 1575.

CANTVCCII.

Roman. lucr. dotal. Luna, 6. Aprilis. 1579.

SVMMA RIUM.

1 Femina ad coitum sunt procliuiores quàm masculi.
L 3 Et

- Et eo magis, ubi coitus est licitus propter matrimonium.*
 num. 2.
 3 *Vxor inuita à viro carnaliter cognita potest religionem ingredi.*
 4 *Vxor, qua stetit cum viro per tres noctes, licet matrimonij consumatio non sit secuta, non potest monasterium ingredi.*
 5 *Consumatio matrimonij presumitur ex dormitione viri, & vxoris in eodem lecto per tres noctes. Admittitur tamen probatio in contrarium. num. seq.*
 6 *Presumptio violenta, & iuris & de iure admittit probationem in contrarium per confessionem partis in eius preiudicium.*
 7 *Papa non potest dispensare & dissoluere matrimonium carnali copula consumatum.*
 8 *Vir post tres noctes, quibus dormiuit cum vxore, matrimonio non consumato potest abstinere à coitu, secutus consilium carthag.*
 9 *Cohabitatio per triennium inter virum & vxorem requiritur ad effectum dissoluendi matrimonium, ex causa mere spirituali.*
 10 *Positionem negans non potest in ea se fundare. Fallit in iudice, qui potest ex officio se fundare in positione negata. num. 11.*
 12 *Mora vxoris nolentis cohabitare cum marito causa monasterium ingrediendi ex interpellatione sibi facta, an possit dici cum culpa mariti, vel ne.*

DECISIO CL

Domini dixerunt, Iulium non probasse, quod steterit per Olimpiam, & non per eam, quominus matrimonium inter eos contractum consumaretur. Nam Iulius est actor petens lucrum dotale vigore statuti Urbis, quod inter alia requirit consumationem matrimonij: & propterea cum fundet se in statuto Urbis, debet eius requisita concludenter probare. & sic tanquam fundamentum intentionis suae tenetur probare consumationem matrimonij, hoc est, per eum non steterit, sed per Olimpiam, quin matrimonium consumaretur, quod ex haecenus deductis non probauit: immo potius contrarium, quod steterit per eum, praesumendum videtur.

Siquidem stante, quod tribus noctibus dormiuit cum Olimpiam in eodem lecto, ut ipsemet confessus est in suis articulis, & stante quod matrimonium non consumauit, id quod constat tam ex eius confessione facta coram Sanctissimo D.N. quam etiam ex eo, quod Olympia ingressa est monasterium, & religionem professsa fuit, quod quidem faciendi licentiam numquam obtinuit, si matrimonium fuisset consumatum, cum matrimonium carnali copula consumatum non valeat dispensatione Pontificis dissolui, ut inferius dicitur. Et stante etiam quod feminae soleant virum appetere, & ad coitum procliuiores esse quam masculi, ut per Tiraquellatissimè de legib. connub. l. 9. numero 79. vsque ad 128. & praesertim numero 89. in fine. & numero 90. 91. 92. & 93. Et tantò magis, quando coitus est licitus propter matrimonium, ut in casu nostro, & in terminis praesumendum esse sponsam de praesenti semper voluisse carnaliter cognosci, tradit Collect. in cap. ex publico, numero 4. de conuer. coniugat. firmans, vxorem quae inuita à viro carnaliter cognita fuit, posse religionem ingredi, sed oportere de hoc constare, quia sponsa de praesenti semper praesumitur voluisse.

Stantibus igitur istis, videtur praesumendum, potius

steterit per Iulium quam per Olimpiam, quominus matrimonium consumaretur, cum non constet de renitentia Olimpiæ circa carnalem cognitionem, neque de eius arctatione, quod scilicet fuerit adeo arcta, ut non potuerit in spatio trium noctium referari, neque de infirmitate vel alio eius impedimento, siue obstaculo, propter quod matrimonium non potuerit consumari.

Non obstat deducta pro parte Iulij.

Et in primis non obstat trad. per Bald. in l. non sine, numero primo, in fine. quem sequitur ibi Corn. in vltimis verbis. C. de bon. quæ liber. idem Bald. consil. 110. post princ. lib. secundo. Castren. consil. 154. in fine, lib. primo. Alexan. consil. 129. numero secundo, in fine, lib. septimo. Rip. ad rub. ff. soluto matrim. numero 69. prope ff. Boer. decil. 32. numero 39. Paris. consil. 62. numero 29. lib. 4. Rolan. consil. 10. numero 7. lib. primo. & de lucr. dot. quaest. 7. num. 7. & quaest. 106. num. 40. & 41. Nat. consil. 282. num. 5. lib. 2.

Quia isti Doct. non loquuntur in terminis, in quibus nos sumus, quando scilicet maritus dormiuit cum vxore per tres noctes, & sic quando praecessit experientia copulae carnalis, & tamen matrimonij consumatio secuta non est.

Nam tunc si mulier velit monasterium ingredi, non videtur steterit per eam, quin matrimonium consumaretur. Sed Bald. & ceteri Doct. supra relati loquuntur in terminis diuersis à nostris, quado scilicet vxor nondum traducta erat ad domum viri, volens potius monasterium ingredi quam matrimonium consumare, & sic quando nulla praecesserat experientia copulae carnalis.

Secundò non obstat, quod stante dormitione Iulij cum Olimpiam in eodem lecto per tres noctes, praesumitur consumatio matrimonij. iuxta tex. in cap. literis, de praesumpt.

Quia hæc praesumptio tollitur per probationem contrariam resultantem ex confessione Iulij facta coram sanctissimo D.N. ad cuius interrogationem falsus fuit matrimonium non consumasse. Licet enim praesumptio d. cap. literis, sit violenta, & iuris & de iure, ut ibi per Doct. tamen admittit probationem in contrarium ex confessione in praedictum ipsius consentientis. glof. in §. fin. autem. in Authen. de qual. dot. & in l. in contractibus, in verbo, nullo modo. C. de non num. pecun. Doct. in authen. sed iam necesse. C. de donat. ante nupt. Bald. consil. 2. numero 5. lib. 3. Felyn. in cap. quoniam contra, numero 30. in §. fallent. verfic. bene facit, extra de probatio. Ruin. consil. 128. numero 9. lib. secundo. & consil. 95. num. 3. libro quinto. Alciat. de praesump. in secunda parte, numero 5.

Accedit, quod Olympia non fuisset admissa ad professionem stante consumatione matrimonij, cum Papa non possit dispensare & dissoluere matrimonium carnali copula consumatum. glof. Hostien. Ioan. And. Card. Butr. Abb. & alij in cap. ex publico, de conuer. coniugat. Archid. in cap. quia propter. 27. quaest. secunda. Lap. alleg. 86. ad finem. Bald. in l. Deo nobis, numero 7. C. de episc. & cleric. & in cap. lato, ante num. secundum, de senten. & re iudic. Anchar. consil. 239. num. 2. in fine. & consil. 409. numero 4. verfic. circa autem matrimonia. & in repet. cap. primi, de constit. fol. 7. colum. prima, in fine. & colum. sequen. in princ. Praepos. in cap. fin. in fine. vbi post longam disputationem ita concludit. extra de spons. duor. Dec. consil. 112. num. 2. ad fin. & num. 3. Anto. de Rosel. in tracta. de concil. §. videmus modo si Papa possit dispensare in matrimonio. Marsil. de bannit. folio 367. numero 32. Couar. in quarto decretal. parte 2. cap. 7. §. 4. num. 5. & hanc esse communem inquit Abb. in

in d. c. ex publico. nu. 14. in fi. vbi Sap. fatetur eam esse veniorem, & magis communem opinionem.

Tertio non obstat, quod Iulius in prima nocte ac etiam duabus sequentibus quibus dormiuit cum Olimpiam, potuerit quæ ad coitum abstinere, secutus consilium Concil. Carthagi. de quo in c. vltimo. 23. dist. & in c. aliter. & in cap. sponsas. 30. q. 5.

Quia non constat, Iulium sacerdotalem benedictionem accepisse, pro cuius reuerentia possunt coniuges eadem nocte, ac etiam biduo, vel triduo de consilio à coitu abstinere, & castitatem obseruare.

Quarto non obstat, quod non sufficiebat illa trium noctium dormitio, sed requirebatur cohabitatio per triennium, iuxta cap. laudabilem. & capi. fina. in fine, de frigid. & malefic.

Quia illa iura procedunt ad effectum dissoluendi matrimonium, & sic quando agitur de causa mere spirituali, quæ censetur publica, & magni poderis: at secus, quando agitur de consequendo lucto dotali, & sic de mere iure priuati, ut in istis terminis bene deducit Iaf. consil. 58. col. fina. verfic. non obstat etiam lib. j. refert, & sequitur Phan. de lucr. dot. pag. mihi. 165. num. quarto, in fi. & numero sequen.

Quinto, & vltimo non obstat, quod Olympia positionem Iulij continentem praedictam trium noctium dormitionem negauerit, & propterea non potest se fundare in tali positione negata. capi. ex eo. de regu. iur. in 6. cum late deductis per Gabriel. lib. 6. de regu. iur. conclusi prima, nu. 2.

Quia ommissis alijs responsonibus, de quibus hic per informantes Olimpiæ, plana responsio est, quod iudex ex officio potest se fundare in praedicta positione negata. Bar. in l. post. legatum. nu. 8. ff. de his quibus, ut indig. cum alijs cummulatis per eundem Gabriel. vbi supra, nume. 88. & 59.

Reseruantur autem Domini particulariter videndū, an mora Olimpiæ inducta ex interpellatione, & instantia sibi ante ingressum monasterij facta, ut irret ad cohabitandum cum marito, & praestandum ea, quæ vxores tenentur praestare maritis, possit dici cum culpa, vel sine culpa mariti, iuxta consil. Bal. 110. lib. 2. Boer. decisio. 32. numero 39.

CANTVCCII

Amerin. domus. Luna, 4. Maij. 1579.

SVMMARIVM.

- 1 *Mulier renuncians bonis paternis, vel maternis, vel fratris stante enormissima lesione potest venire contra tales renunciaciones, non obstante iuramento, decreto iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, & alijs cautelis adhibitis. ex magis communi. & quare. nu. seq.*
 2 *Dolus praesumitur ratione enormissimæ lesionis. & sub numero 12.*
 3 *Dolus praesumptus, vel re ipsa contingens aequiparatur dolo vero, & ex proposito.*
 4 *Dispositio aut b. sacramenta puerum. C. si aduer. vendit. & alia similia iura, non procedunt in dolo praesumpto resolute ex enormissima lesione. & sub nu. 12.*
 5 *Renunciatio facta in fauorem patris censetur facta metu reuerentiali, propter quem rescinditur officio iudicis, absque alia probatione minarum praecedentium, stante enormissima lesione.*
 6 *Lesio nulla cadit in donatione simplici: secus in donatione ob causam, vel in recompensationem. nu. seq.*
 Fallit item, nisi dolus, vel metus, vel seductio interuenerit. nume. 8.
 Item fallit in donante ignorante id quod donat. nu. 10.
 9 *Donatio ex capite lesionis non rescinditur, si donans sciat id ab initio, quod donat: secus si ignoret. cum nu. seq.*
 10 *Ignorantia quantitatis dotis maternæ in filia praesumitur.*
 11 *Renunciatio facta per filiam minorem praesumitur ratificata post quadriennium, quod datur minoribus ad petendam restitutionem in integrum: nisi dolus in contractu interuenerit.*
 12 *Dolus remitti non potest sine eiusdem notitia.*
 13 *Dispositio l. si. C. si maior fact. & c. quomodo procedat, & intelligatur.*
 14 *Confessio dotis facta constante matrimonio non probat numerationem in praedictum tertij. Fallit, nisi lapsa sint tempora opponendi exceptionem non numeratae dotis. nu. 16.*
 15 *Confessionis instrumentum probat concurrentibus indiis, & coniecturis.*
 16 *Renouandi donationem facultas est personalis, & non tranfit ad heredes: secus in iure rescindendi renunciacionem.*
 17 *Abolutio à iuramento non requiritur in heredibus iurantis.*

DECISIO CII

Domini die Lunæ, 4. Maij, 1579. resolverunt, hæredes Claudie posse impugnare ac rescindere ex capite enormissimæ lesionis renunciacionem eiusdem Claudie, quæ existens ætatis 14. annorum in circa, ob factam sibi promissionem per patrem, & aum patrem de sequendis, & numerandis pro dote, & dotis nomine, quando maritabitur, vel marito traderetur, ducatis 500. de carl. ducatorū 50. de bon. maternis, alijs vero de bonis patris seu paternis, renunciauit ad fauorem patris omnibus iuribus, & actionibus sibi competentibus, & competituris in bonis, & hæreditate Hortensie, matris suæ, quæ habuerat bis mille ducatos de carlenis, mille quingentos pro dote, reliquos vero pro acconcio, & sic constat de excessiua, & enormissima lesione d. Claudie.

Et nulla est dubitatio, quin magis communis opinio sit, mulieres praesertim minores renunciantes bonis paternis, vel maternis, vel fratris, stante enormissima lesione, posse venire contra tales renunciaciones non obstante iuramento, decreto iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, interuentu consanguineorum, & alijs cautelis, & cautulis adhibitis, ut per Doct. congestos per Diodac. in c. quamuis. par. 3. §. 4. nume. 3. de pact. lib. 6. & plenius per Gabriell. lib. 3. de iure dot. conclus. j. nume. 8. & cumulatissime per Modernū de Marzar. consil. 19. in vltimo dub. pag. mihi 189. ver. qua conclusionem, & in casu huic nostro consimili, videlicet, in renunciacione filiae, quæ pro 500. sibi dandis de bonis maternis ad eam spectantibus renunciauerat in manibus patris residuo eorum bonorum maternorum, quod ascēdebat ad triplum, quod talis renunciatio possit rescindi, eique contraueniri, non obstante iuramento, decreto iudicis, & alijs cautelis adhibitis, latè & egregie deducit Paul. de Cast. consil. 174. per tot. lib. j. quem sequuntur Soc. consil. 263. num. 2. 3. & 4. lib. 2. Iaf. consil. 233. num. 8. post med. verfic. istud idem in filia, libro 4. Guliel. de Benedic. in cap. Raynutius. in verbo, duas habens filias. nume. 264. post med. ver. idem consuluit, extra de testamen. & alibi Doct. passim. & ratio est, quia praesertim ratione enormissimæ lesionis dolus praesumitur. l. omnes. §. Lucius. ff. q. in fraud. cred.

cred. l. si superstit. in fi. C. de dol. qui dolus præsumptus, & sic dicitur si sine re ipsa contingens æquiparatur dolo vero, & ex proposito. l. si quis cum maliter. & ibi Docto. tradunt. ff. de verb. obli. & propterea stante huiusmodi dolo cessat dispositio auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. ca. quamuis. de pac. in 6. & ca. cum contingat. de iureiur. & bene per Dec. post alios consil. 45. numero j. & consil. 180. numero 4. circa med. & num. 5. 6. & 7. & optime Couar. d. §. 4. nu. 3.

Accedit etiam, quod si renunciatio ista cum sit facta ad fauorem patris, censetur gesta metu reuerentiali, propter quem rescinditur officio iudicis, absque alia probatione minarum præcedentium, stante enormissima lesione, vt bene per Castren. d. consil. 174. nume. 2. late Soc. d. consil. 263. nu. 3. & 4. cui se subscripsit Corn. consil. 124. nu. 2. in fi. & nu. 3. & 4. lib. 3. Aret. consil. 94. nu. 9. versu. in contrarium vltra allegata. idem Corne. consil. 140. ad fi. eo. lib. 3. Dec. in l. pactum quod dotali. nu. 7. ad fi. versu. & tali casu. C. de colla. Rip. lib. 3. respon. de donat. reuoc. c. 15. nu. 8. Curr. iun. consil. 141. nu. vndecimo, Grat. consil. 109. nu. 18. lib. j. fule Ruin. consil. 60. nu. 18. & 19. lib. 3. Crauet. consil. vndecimo, num. duodecimo, Mandel. consil. 77. nu. 2. & consil. 100. nu. 4. Didac. d. §. 4. num. 7. & melius in epith. ad §. decret. par. 2. c. 3. §. 6. num. 14. versu. ij. verò omnes.

Non ob. modo quæ pro parte hæredum Egidij aducuntur.

Et in primis non ob. quod renunciatio, de qua agitur, fuerit facta per viam donationis, in qua nulla cadit lesio, vt in terminis per Soc. iun. consil. 67. num. 23. 24. 25. 26. & 27. lib. 2. Bero. consil. 49. nu. 24. 25. & 26. & consil. 50. nu. 8. 2. lib. j. Gabriel. lib. 3. de iur. dot. conclus. j. nume. 20. Anchar. consil. 443. in fi. Crauet. consil. 114. nu. 12. Cephal. alios allegans consil. 467. num. 57. lib. 4. Dec. consil. 381. nu. 4. Mandel. consil. 11. nu. 6. & 7.

Nam pluribus respondetur modis.

In primis negando, renunciationem, de qua agitur, factam fuisse per viam donationis, cum in instrumento renunciationis nullum verbum de donatione.

Secundò, quando etiam hæc renunciatio facta fuisset per viam donationis, nihilominus in ea caderet lesio, quæ non fuisset facta per viam donationis simplicis, vel ex mera liberalitate prouenientis, sed fuisset facta per viam donationis ob causam, & in recompensationem promissionis dotis 500. ducatorum de carlen.

Vnde cum non fuisset simplex donatio, sed correspondentiua, potuisset Claudia facile errare ac decipi: nam quædo quis donat sine causa, vel recompensa, scit quid facit, & nõ ita decipitur, prout qui donat propter causam, vel recompensam non condignam, quia potest credere non adesse tantam disproportionem, vt in terminis declarat Corn. consil. 161. nu. 8. ver. dato autem. lib. 3. & consil. 179. num. vndecimo, ver. dato autem. lib. 4. sequitur Alba. consil. 81. nu. 5. & hoc idem voluit Curt. iun. consil. 141. nu. me. decimo quarto, ac etiam Bart. consil. 90. nu. 2. dicens, non considerari lesionem in renunciatione facta per viam donationis simpliciter, non respectiue ad aliquid datu, vel receptum, & sic vult Bart. in donatione correspondentiua posse cadere lesionem, & Bar. refert, & sequitur Are. in l. qui superstitis. col. 5. in fi. sub nu. 4. ver. pro primo dicto. ff. de acquir. hæred.

Tertiò etiam in simplici donatione consideratur lesio, quando verisimiliter interuenit dolo, vel metus, vel seductio. vt per Corn. consil. 124. nu. 5. lib. 3. Soc. iun. consil. 50. nu. 8. ver. nec dicatur. lib. 3. Mandel. consil. 77. nu. me. 2. consil. 81. nu. 56. & consil. 100. nu. 5.

Quartò, & vltimò respondetur, obiectum procedere

in donatore sciente ab initio id quod donat, & sic dicitur num in quo legitur, quia volenti, & scienti non inferitur deceptio, vt in l. cum donationis. C. de transf. secus in donante, & ignorante à principio id quod donat, & sic lesionem, quam patitur, & ita in specie post Fely. in cap. in presentia. nu. 8. in fi. de prob. respondet Gram. decif. 103. nu. 54. ver. & ex hac tollitur. & nu. 55. Curr. iun. consil. 141. nu. decimo sexto, Guliel. de Bened. in c. Raynutius. in verbo, duas habens filias. nu. 265. de testam. & hæc eandem responsonem post Alexā. in quodam consil. non impresso, tradit Rui. consil. 170. nu. 2. i. & 22. lib. j. & consil. 60. nu. 24. lib. 3. quibus in locis distinguit inter donationem certæ rei, vel speciei, aut certæ quantitatis, & donationem vniuersitatis bonorū, & iurium, vt in primo casu donatio non possit infringi: secundò verò possit, nisi constet, donantem habuisse notitiam æstimationis iurium, & bonorum, prout latius per eum. & sequitur Cepol. consil. 142. sub nu. 26. lib. j.

Et in his terminis, quando scilicet constat, mulieres renunciantes per viam donationis, habuisse scientiã valoris rerum donatarum, loquuntur Soc. iun. Bero. & alij supra relati.

Sed in casu nostro non fuit facta renunciatio, siue donatio rei, vel quantitatis certæ, sed vniuersitatis iurium, & bonorum maternorum, nec aliter constat, Claudiam habuisse notitiam valoris illorum: immo potuit ignorare, dotem maternā fuisse tantæ quantitatis, prout ignorantia in ea præsumitur, vt in specie deducit Corn. consil. 124. nu. 4. circa med. ver. animaduerte etiam. lib. 3. Rui. d. consil. 120. sub nu. 2. i. & consil. 60. nu. 24. & 25. versu. & quod præsumatur. Curt. iun. d. consil. 141. num. 16. versu. nec obstat. & bene las. consil. 133. num. 10. lib. 4.

Secundò non ob. quod Claudia si viueret, non posset infringere renunciationem, de qua agitur, quia si ta cuerit per quinquennium postquam effecta fuit maior 25. annis, censetur illam ratificasse. l. si maior fact. Si quidem responderetur, dispositionem d. l. non procedere, quando dolus in contractu minoris interuenit, per tex. in l. vbi Bar. Salyc. & alij. C. si maior fact. rat. habuer. lib. 2. Curt. iun. consil. 50. nu. 8. Paris. consil. 49. nu. 5. consil. 100. nu. 69. lib. j. Gabriel. lib. 2. de minor. conclu. 4. nu. 8. Menoch. de recuper. posses. remed. 15. nu. 177.

Sed in casu nostro propter enormissimam lesionem interuenit dolus, qui licet sit præsumptus, & re ipsa contingens, tamen in hac materia renunciationis enormiter, vel enormissimè lesiua, vt Doct. communiter, & passim admittunt, æquiparatur dolo vero, & ex proposito commissio. Merito &c.

Et in terminis doli præsumpti resultantis ex lesione enormi, vel enormissima, vt eo interueniente cesset dispositio d. l. si. voluit Rom. consil. 54. nu. 3. prope fi. versu. contrarium puto. iuncto nu. 4. Barb. consil. 42. col. 6. num. 5. ver. præterea ad hoc adduco. lib. j. & consil. 71. col. 5. versu. & licet ista non sint colorata. lib. 3. Ruin. consil. 170. nu. 28. ver. sed vnum. & nu. 29. lib. j.

Sed quia hæc opinio in dolo præsumpto forsan non transit sine difficultate ex his, quæ scribit Paris. contrarium tenens, & late deducens, d. l. primam. C. si maior fact. &c. loqui in dolo vero, & non in præsumpto, in d. consil. 49. nu. 3. cum plurib. seq. & num. 50. & Menoch. d. remed. 15. num. 132. & latius nu. 179. cum duobus sequen.

Itcirco potest aliter responderi, nempe non intrare hæc tacitam ratificationem Claudie per lapsum quinquennij post maiorem eius ætatem, quia non constat illam habuisse notitiam huius doli præsumpti, quæ notitia est necessaria, quia sine ea non potest dolus remitti, & sine

& sine remissione doli non potest hæc tacita ratificatio induci, vt post multos bene deducit, & firmat Paris. d. consil. 49. nu. 44. ver. tunc vera est conclusio. & nu. 45. & d. l. fina. C. si maior fact. &c. procedere, quando minor factus maior factiuit id quod continebat suam lesionem, & præiudicium: secus si ignorauit, voluit Soc. iun. consil. 59. num. 5. lib. j. Anto. Gabriel. d. conclus. 4. num. duodecimo, hoc idem firmat Corn. consil. 207. nu. 8. lib. 3. Rui. consil. 63. nu. 23. in fi. lib. j. decif. Pedam. 179. post nu. decimum tertium, Nat. consil. 162. nu. 33. lib. j. plene Rol. consil. 72. nu. 18. 19. & 20. lib. 4.

Ex quibus patet impedimentum ratificationis non proueniens ex dolo, sed ex ignorantia ratificantis, nam data eius scientia dolus censetur remissus, vt recte declarat Paris. d. consil. 49. nu. 54.

Sed in casu nostro non constat de scientia Claudie, immo eius ignorantia præsumitur, vt supra deductum fuit. Merito &c.

Tertiò non ob. quod in renunciatione, de qua agitur, non possit aliqua lesio considerari, quia non constat, dotem Hortensie fuisse numeratam, sed tantum confessam, & nulla, probata præcedenti promissione, non probat numerationem, maxime in præiudicij tertij, ad no. per Doct. in auth. sed iam necesse. C. de donat. ante nup. Afflic. de cil. 42. nu. 2.

Quoniam pro responsonem dicitur, confessionem mariti de dote recepta præiudicare etiam creditorib. quando lapsa sunt tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, vt per Bart. in l. assiduis. nume. vndecimo, quem ibi sequuntur Bal. Ang. Salyc. & alij. C. qui pot. in pig. habean. Aretin. consil. 86. num. 3. Soc. consil. 82. nu. j. lib. 3. Bal. consil. 456. in primo dub. libro j. Mathef. not. 193. Alex. consil. 90. nume. 5. lib. 3. consil. 97. nume. 7. lib. 7. Gozadi. consil. 42. sub nume. decimotertio, ver. item & secundo. Rub. Alex. consil. 78. nume. 9. Bar. nouel. de dot. nume. duodecimo, & in l. j. nume. 206. ff. sol. mat. Afflic. d. decif. 402. num. decimo, ver. item vero. late Aym. cõf. 40. num. 5. & 6.

Et hæc esse communem dicunt Aretin. Soc. Rub. Afflic. Bal. Nouel. & Aym. in locis præcitat.

Et maxime, quia distinctio Alexan. tradita in hac materia, cum qua pertransit Boer. decif. 330. num. 3. & multri alij ibi per eum ad fi. decif. relati, bene applicatur casui nostro.

Et præsertim etiam, quia in casu nostro alia concurrunt inditia, inter quæ illud videretur esse præcipuum, quod si pater Claudie vere dotem non habuisset, utique tenuerit, de qua agitur, verisimiliter non procurasset, & non est dubium si instrumentum confessionis probare concurrentibus inditijs, & coniecturis, vt post Bal. tradit Soc. d. consil. 82. nu. 3. Dec. consil. 437. post num. decimū, Gram. decif. 103. nu. 6. Neuzan. consil. 57. sub nu. 9. Gozadin. qui de communi. consil. 42. num. decimotertio, ver. quarto instrumentum. Aym. alios citans consilio 40. nume. quarto.

Quartò, & vltimò non ob. quod ius impugnandi, & rescindendi renunciationem, de qua agitur, ad hæredes Claudie minime transijt, arg. tex. in l. si. in fi. vbi late Rip. q. 61. C. de reuoc. donat. nam illa facultas reuocandi est personalis, & non transit ad hæredes, vt per Hostiē. in sum. ti. de dona. §. qualiter. versu. hæc autem reuocationes. late Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, susceperit liberus, numero 211. cum seq. C. de reuoc. donat. at secus est in casu isto, in quo quemadmodum Claudia si viueret, posset contra suam renunciationem venire, ita etiam debent posse eius hæredes, qui eadem persona cum illa reputantur. Immo multò magis, quia iuramentum Claudie ad eius hæredes non porrigitur, & sic si absolutio à iuramento, quæ in persona Claudie fuisset necessaria, in eius hæredibus non requiritur. c. veritatis. de iureiuran. & ita in proprijs terminis nostris tradit Dec. consil. 203. prope fi. ver. ex quibus omnibus. post Com. consil. 27. nume. 11. ver. sed nos loquimur. lib. 4. & hoc idem in specie voluit Aym. consil. 142. ad fi.

- CANTVCCII
- Spoletan. hereditatis. Die Ven. 22. Maij. 1579.
- S V M M A R I V M.
- 1 Notarius creatus à Papa, vel ab Imperatore, vel ab alijs apostolicam, vel imperialem auctoritatem habentibus, potest vbique locorum instrumenta conficere. ex communi.
 - 2 Populi immediate subiecti sedi apostolicæ non possunt condere statutu in præiudicium notariorum apostolicorum, ac imperialium. & nu. 4.
 - 3 Inferior non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere.
 - 4 Priuilegium conficiendi vbique instrumenta à Papa, vel Imperatore, vel ab alijs apostolicam, vel imperialem auctoritatem habentibus concessum notarijs ab eis creatis, non potest per statutum inferioris tolli, vel restringi. Limita, vt nu. 15.
 - 5 Statutum non valet in præiudicium, & derogationem priuilegij per superiorem concessi.
 - 6 Indicare nemo potest de priuilegio, nisi concedens.
 - 7 Collegia approbata possunt statuta condere in concernentibus artem, & professionem suam, non tamen in præiudicium alterius, seu contra ius commune, vel statutum iuratis. ex communi.
 - 8 Collegia approbata possunt habere propria statuta à iure communi discrepantia, condita super factis illius artis, vel professionis, non super alijs.
 - 9 Statuta collegiorum contraria iuri communi non valent, nisi inter collegiatos, & in eorum præiudicium.
 - 10 Statuta alteri præiudicialia sunt reprobata tanquam monopolium continentia.
 - 11 Monopolium quo casu committatur.
 - 12 Statuta facta ad usurpationem alicuius priuati commodi, dicuntur monopolium continere.
 - 13 Statutum disponens circa personam habilitando alijs inhabilem, vel contra, non comprehendit personam forensis. ex communi.
- Declaro tamen, vt nu. 14.
- 14 Statutum prohibens instrumenta confici per notarium non matriculatum valet confirmatum à supremo Principe.
 - 15 Statutum prohibens notarijs forensibus confessionem instrumentorum, nisi sint matriculati, & de collegio, an dicitur validum, & nu. 17. & 18.
 - 16 Statutum inhabilitans personam simpliciter, & absolute non comprehendit forenses, secus si cum modificatione.
 - 17 Statutum inhabilitans personam non simpliciter, sed cum modificatione respiciente solemnitatem actus, ligat etiam forenses, & de ratione differentie. nu. 22.
 - 18 Actus solemnus, siue sit extraiudicialis, siue iudicialis, sortitur naturam, & essentiam secundum legem loci, vbi fit.
 - 19 Solemnitas actus pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur.
- Descriptio

- 23 Descriptio in matricula concernit personam notarij, non solemnitate actus.
- 24 Statutum conditum ex iusta causa sine aliquo dubio validum est. Fallit, nisi causa fuerit potius colorata, quam vera. numero 25.
- 26 Statutum prohibens ire ad molendina extra civitatem ad evitandas fraudes, & ob publicam utilitatem, dicitur continere causas potius coloratas, quam veras.
- 27 Confirmatio statutorum facta a superiore, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta, & iuri communi contraria.
- 28 Legatus de latere non potest condere statuta iuri communi contraria.
- 29 Statutum inhabilitans personam forensem solemnizantem actum ab alio dispositum, valet: secus si inhabilitat personam forensem disponentem actum ipsum.
- 30 Notarius non adhibetur ad disponendum actum, sed ad solemnizandum actum ab alio dispositum. Declarat, vt nu. 32.
- 31 Statutum disponens de solemnitate actus trahitur etiam ad forenses celebrantes actum in territorio statuentium. Idem si disponat circa personam notarij, ad forenses quoque trahi debet.
- 32 Notarij persona legitime creati reperitur inter alias solemnitates, quae requiruntur ad substantians instrumenti publici, ex communi.
- 33 Notarius quis praesumitur eo ipso, quod reperitur descriptus in matricula, ex communi.
- 34 Descriptio notarij in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur de collegio.
- 35 Descriptio in matricula respicit personam notarij, non solemnitate particularis actus qui a notario geritur.
- 36 Statutum inhabilitans personam forensem simpliciter, quare non valeat.

DECISIO CIII.

Statuto noui collegij notariorum terrae Mercaniae Spoletan. dioc. sub rub. 3. de modo matriculandi notarios, ca. j. cauetur, vt nullus notarius in futurum, qui in matricula dicti collegij descriptus non sit, possit acta, instrumenta, & sententias recipere in rogatu in dicta terra, siue eius territorio, etiam quod auctoritate apostolica, vel imperiali similia instrumenta posset conficere, sub poena &c.

Et alio statuto dicti collegij sub rub. 7. de merced. offic. in expeditione causarum, & aliarum materiarum per rogatum instrumentorum c. 9. prohibet omnibus de dicta terra, & in ea habitantibus contrahere, & disponere inter vltimas voluntates, vel alium actum facere per instrumentorum confectioem extra dictam terram, & territorium, & per notarios forenses, alias instrumentum aliter rogatum nullius sit momenti, nullam probationem faciat, nullamque ius ex eo acquiratur.

Stantibus istis statutis Do. Ioan. Baptista Ciccolus de dicta terra volens impugnare testamentum conditum a Pantaleone fratre suo pariter de dicta terra, & in ea habitate, in quo instituit haeredes vniuersales personas extraneas, nempe Clementiam, & alias filias Marini Villici habitantis in territorio dictae terrae, & colentis possessionem dicti Pantaleonis, pretendebat vigore dictorum statutorum instrumentum dicti testamenti, quod fuit rogatum manu cuiusdam notarij forensis de terra Montis Falchi, apostolica tamen auctoritate creati, nullius esse momenti, nullamque fidem facere, & propterea bo-

na, & hereditatem dicti Pantaleonis ad se tanquam haeredem ab intestato pertinere. dicta verò Clementia, & litis consortes pretendebant, dicta statuta esse inualida, & dicto testamento minime obtinere.

Vnde causa mihi extra Rotam commissa, dubitanti, stantibus dictis statutis, literis Illustris. & Reuerendis. D. Cardinalis de Medicis tunc temporis Gubernatoris perpetui dictae terrae Mercaniae, breui facultatum eiusdem D. Cardinalis, & instrumento consilij publici vniuersitatis, & hominum dictae terrae: An dicta statuta sint valida in casu, & ad effectum, de quo agitur.

Quod quidem dubium bis in Rota propositum, scilicet 4. Julij. 1578. & 27. Maij, 1579. negatiue resolutum fuit, nempe, statuta praedicta valida non esse.

Et resolutionis ratio multiplex fuit.

In primis, quia vera, & communis Docto. conclusio est, vt notarius creatus a Papa, siue ab Imperatore, vel ab alijs apostolicam, siue imperialem auctoritatem habentibus, possit vbique locorum instrumenta conficere. Specul. de instrum. edit. §. restat. nume. 25. Rota decif. 5. de fide instrum. in nou. Egid. decif. 246. consil. 42. col. 3. prope si. ver. sed his non obstantibus. & consil. 43. col. 3. post prin. ver. & quoad primum. Imol. in c. cum P. Tabellio. nu. 5. post med. ver. sed contrariam, & ibi Fely. num. 17. ver. sed contrarium: vbi alios allegat. de fide instrum. late Abb. post Anchar. Calder. & Card. per eum citatos. in c. sicur. num. duodecimo, ad si. & num. 13. 14. & 15. ne clericus vel monach. But. in ca. per venerabilem. nume. 22. ver. sed dubium est. & ibi Prapof. in §. quod autem. num. 13. qui fil. sint legit. Bar. in l. j. ad si. de offi. proconsul. l. a. consil. 168. num. vnde cimo, lib. 4. Purpur. in l. j. nume. 387. ff. de offic. eius. bene Ruin. consil. 69. nume. 8. ver. sed vbi lib. tertio, cum alijs, de quibus per Gabriel. libro primo, de fide instrum. conclus. prima, nu. quinto, & hanc opin. communiter teneri, & seruari inquit Imol. vbi supra, & magis communem esse testatur Boer. decif. 242. nume. quarto.

Ex hac conclusione infertur, vt homines dictae terrae Mercaniae, qui sedi apostolicae immediate sunt subiecti, non poterint condere statuta in praedictum notariorum apostolicorum, ac imperialium, & tollere, seu corrigere ac restringere priuilegium, & facultatem instrumenta vbique conficiendi apostolica, seu imperiali auctoritate eis concessam: nam inferior non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere. capitu. cum inferior. de maior. & obed. c. inferiori. 22. dist. clem. no. Romani. §. primo, de elect. Docto. in c. quae in ecclesiis. de const. glo. Bar. Bal. Saly. Pau. & alij, & maxime Iaf. nu. me. 3. in auct. quae supplicatio. C. de precib. imper. offer. Paris. consil. 178. nume. 6. lib. j. cum alijs similibus, & ita argumentatur in terminis statuti prohibentis a notario forensi instrumenta conficere, nisi fuerit matriculatus, & de collegio, Iaf. consil. 122. col. 3. post prin. ver. idem collegium. lib. 4. & Dec. consil. decimo septimo, nume. 2. circa med. ver. sic, & tale videtur statutum, vbi ampliat etiam si addit clausula annullatiua.

Et quod priuilegium instrumenta vbique conficiendi a Papa, vel Imperatore, vel ab alijs apostolicam, vel imperialem auctoritatem habentibus concessum notarijs ab eis creatis non possit per statutum inferioris tolli, vel restringi, teneri Ruin. consil. 21. num. 3. in si. & nume. 4. lib. primo, motus auctoritate Baldi, in repet. l. cunctos populos. cart. 2. C. de summa trinita. & c. vbi inquit, non valere per statutum in praedictum, & derogationem priuilegij per superiorem concessi, cum de priuilegio nemo possit iudicare, nisi concedens. capitu. cum venisset. de iudic. & Bald. sequitur etiam Caccialup. in dicta l. cunctos populos.

Tertio statuta huiusmodi videntur sapere monopolium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uatum ipsorum notariorum terrae Mercaniae, consistens in eo, quod ipsi lucrantur mercedem pro rogatu illorum instrumentorum, de quibus in ipsa terra Mercaniae, vel eius territorio possunt rogari notarij forenses, praeterim cum vicini, & statuta facta ad usurpationem alicuius priuati commodi dicuntur monopolium continere. secundum Bal. in d. l. prima, num. 4. C. de monopol. Soc. consil. 272. num. 6. lib. 2. Rebus. ad constit. reg. gall. tom. 2. titu. de magistr. artif. & monop. prohib. ar. 4. glo. 2. nu. 17. fol. 310. & praemissa corroborantur ex multis exemplis monopolium continentibus, de quibus per eundem Rebus. d. gl. 2. per tot.

Quarto, & vltimo accedit communis conclusio, quae statuta disponens circa personam, & habitando aliam inhabilem, vel inhabilitando aliam habilem non comprehendit personam forensis, cum non sit subdita statutentibus. Bar. in l. prima, num. 8. per illum text. in si. ff. de tut. & cura. dat. ab his. idem Barto. in l. prima, num. 26. & 41. prope si. ver. sed dispositio. & ibi Bal. num. decimo tertio, Saly. col. 5. post med. ver. quia proxime dicta. Aret. num. decimo quarto, post med. ver. sed quia visum est. Iaf. in secunda lect. num. 86. & ibi Caccialup. nume. 89. C. de summa trin. & fide catho. Anch. in rep. c. primi. fol. mihi 41. col. 4. in si. ver. secundo casu. de constit. late Iaf. consil. 59. col. 2. ver. nec ob lib. 3. Soc. consil. 131. nume. 2. ver. est etiam aduertendum. lib. 4. & in terminis nostris tradit Castren. consil. 216. in prin. lib. 2. & pariter in eisdem terminis firmat Corn. consil. 64. prope si. ver. vnde videtur. lib. 3. vbi asserit hanc esse communem theoricam, & ab ea neminem discrepare, inquit Iaf. d. consil. 59. col. tertia, in princ.

Atqui statutum disponens, vt notarij non possint conficere instrumenta, nisi sint matriculati, & approbati in collegio notariorum, dicitur statutum inhabilitans personam, vt per Bal. in d. l. prima, nu. 12. in si. C. de sum. trini. Merito &c.

Nec tunc dicatur, istud non procedere, quando statutum non simpliciter, & absolute inhabilitat, sed cum modificatione, prout in casu nostro, videlicet, numero 37. in si. Curt. iun. d. consil. 349. nume. decimo nono, circa med. & hoc idem voluit Alber. de statut. par. prima, q. 6. dicens, si statuta collegiorum contraria iuri communi non valere, nisi inter collegiatos, & in eorum praedictum: sed statutum terre Mercaniae disponens, vt nullus notarius in futurum, qui in matricula collegij non sit descriptus, possit instrumenta rogare in dicta terra, seu territorio, etiam si sit apostolica, siue imperiali auctoritate creatus, est abque dubio contrarium iuri communi, secundum quod (vt supra diximus) notarius apostolicus, vel imperialis potest vbique locorum instrumenta conficere. Merito statutum istud non valet, & notarijs apostolicis, & imperialibus non praedictat.

Tertio statuta huiusmodi videntur sapere monopolium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

uatum ipsorum notariorum terrae Mercaniae, consistens in eo, quod ipsi lucrantur mercedem pro rogatu illorum instrumentorum, de quibus in ipsa terra Mercaniae, vel eius territorio possunt rogari notarij forenses, praeterim cum vicini, & statuta facta ad usurpationem alicuius priuati commodi dicuntur monopolium continere. secundum Bal. in d. l. prima, num. 4. C. de monopol. Soc. consil. 272. num. 6. lib. 2. Rebus. ad constit. reg. gall. tom. 2. titu. de magistr. artif. & monop. prohib. ar. 4. glo. 2. nu. 17. fol. 310. & praemissa corroborantur ex multis exemplis monopolium continentibus, de quibus per eundem Rebus. d. gl. 2. per tot.

Quarto, & vltimo accedit communis conclusio, quae statuta disponens circa personam, & habitando aliam inhabilem, vel inhabilitando aliam habilem non comprehendit personam forensis, cum non sit subdita statutentibus. Bar. in l. prima, num. 8. per illum text. in si. ff. de tut. & cura. dat. ab his. idem Barto. in l. prima, num. 26. & 41. prope si. ver. sed dispositio. & ibi Bal. num. decimo tertio, Saly. col. 5. post med. ver. quia proxime dicta. Aret. num. decimo quarto, post med. ver. sed quia visum est. Iaf. in secunda lect. num. 86. & ibi Caccialup. nume. 89. C. de summa trin. & fide catho. Anch. in rep. c. primi. fol. mihi 41. col. 4. in si. ver. secundo casu. de constit. late Iaf. consil. 59. col. 2. ver. nec ob lib. 3. Soc. consil. 131. nume. 2. ver. est etiam aduertendum. lib. 4. & in terminis nostris tradit Castren. consil. 216. in prin. lib. 2. & pariter in eisdem terminis firmat Corn. consil. 64. prope si. ver. vnde videtur. lib. 3. vbi asserit hanc esse communem theoricam, & ab ea neminem discrepare, inquit Iaf. d. consil. 59. col. tertia, in princ.

Atqui statutum disponens, vt notarij non possint conficere instrumenta, nisi sint matriculati, & approbati in collegio notariorum, dicitur statutum inhabilitans personam, vt per Bal. in d. l. prima, nu. 12. in si. C. de sum. trini. Merito &c.

Nec tunc dicatur, istud non procedere, quando statutum non simpliciter, & absolute inhabilitat, sed cum modificatione, prout in casu nostro, videlicet, numero 37. in si. Curt. iun. d. consil. 349. nume. decimo nono, circa med. & hoc idem voluit Alber. de statut. par. prima, q. 6. dicens, si statuta collegiorum contraria iuri communi non valere, nisi inter collegiatos, & in eorum praedictum: sed statutum terre Mercaniae disponens, vt nullus notarius in futurum, qui in matricula collegij non sit descriptus, possit instrumenta rogare in dicta terra, seu territorio, etiam si sit apostolica, siue imperiali auctoritate creatus, est abque dubio contrarium iuri communi, secundum quod (vt supra diximus) notarius apostolicus, vel imperialis potest vbique locorum instrumenta conficere. Merito statutum istud non valet, & notarijs apostolicis, & imperialibus non praedictat.

Tertio statuta huiusmodi videntur sapere monopolium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

Tum etiam, quia auferunt iisdem notarijs apostolicis, & imperialibus liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique locorum conficiendi, quo casu monopolium committitur, per ea quae scribit Bero. consil. 131. num. decimo tertio, lib. 3. dicens, text. in d. l. prima, C. de monopol. procedere, quando negotiatores alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufertur alijs libera facultas artificium illud exercendi.

Tum etiam, & tertio, quia respiciunt commodum pri-

uilegium, tum quia sunt alteri praedicta, nempe notarijs apostolicis, & imperialibus, quo casu sunt reprobata per l. primam. C. de monopol. vt inquit Barto. communiter receptus, in dicta l. fina. numero vigesimo, ff. de colleg. illic.

16 simpliciter & absolute, sed ꝑ cum certa modificatione, videlicet, nisi sint matriculati, & de collegio, quòd tunc statutum dicitur validum, vt per Soc. consil. 97. sub nu. j. versic. etiam in specie. lib. j. quem refert, & sequitur Rui. consil. 201. num. 6. cum seq. lib. j. Rolan. consil. 91. nu. 2. 5. & seq. lib. 3. Rim. iun. consil. 196. numero 44. 45. & 46. lib. secundo.

Quia omnes isti Docto. mouentur auctoritate Bal. in d. l. cunctos populos. in 7. car. vers. tertio casu. vbi inquit, 17. ꝑ quòd aliquando statutum inhabilitat personam simpliciter, & absolute, puta, quòd minor 20. annorum nò possit testari, & tunc non comprehenditur forensis: aliquando verò cum aliqua modificatione, puta, quòd pater non possit inter liberos testari, nisi cum sex testib. tunc ligat forenses, & allegat no. in l. 2. C. quemad. testamen. aper.

18 Verum ꝑ hac auctoritas Bal. non facit ad propositum, quia loquitur de modificatione respiciente solemnitate actus, videlicet, solemnitatem sex testium adhibendam in testamento inter liberos.

19 Vnde intrat communis conclusio, quòd ꝑ statutum inhabilitans personam non simpliciter, & absolute, sed cum modificatione respiciente solemnitate actus, ligat etiam forenses, quia ꝑ actus solemnitas, siue sit extrajudicialis, siue iudicialis sortitur naturam, & essentiam secundum legem loci, vbi sit. l. prima. C. de emanc. liber. ita post Bal. in quadam repet. l. si. ff. de iurisd. om. iud. tradit Anch. in rep. c. primi. q. duodecima. fol. mihi 42. col. prima, in si. ver. quod dices de obligatione. de constit. sequitur Aret. consil. 54. col. 2. prope si. ver. ista sententia confirmatur. & latius consil. 73. nume. 6. & 7. Iaf. consil. 59. col. vltima, ver. secundo, & notabilius respondetur. lib. 3. Crot. in l. omnes populi. num. 253. cum seq. ff. de iust. & iur. Soc. consil. 131. num. 2. vers. est etiam aduertendum. libro 4. Caccialup. in d. l. cunctos populos. num. 90. Ruin. consil. 201. num. 8. lib. primo, Tiraq. de legib. connub. gl. octaua, nume. 2. 26. Gabriel. lib. 6. de statutis. conclus. 8. num. decimoquinto.

Nec mirum, si est differentia inter statutum inhabilitans personam simpliciter, & absolute, & statutum inhabilitans personam cum modificatione, si non fuerit certa solemnitas seruata, quia ratio differentie est in pro-

21 pri: ideo ꝑ enim primo casu statutum non afficit forenses; quia non potest disponere de persona sibi non subdita.

22 Secundo verò casu ideo ligat forenses, quia ꝑ solemnitas actus pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur: & propterea variatur secundum diuersitatem locorum. l. 3. in si. ff. de testib. l. 2. ff. quemad. testam. aper. cum similib. sed persona vbi que est vniformis, & non potest statutum circa eam disponere, nisi sit subdita, vt per Bar. in d. l. cunctos populos. nume. 26. quòd sequitur ibi Saly. colum. 5. post med. vers. quia proxime. Aret. num. decimoquarto, prope si. ver. breuiter. Iaf. in 2. lect. nume. 86. versic. nota perpetuo. idem Iaf. consil. 59. col. 2. post med. versic. istud idem. libro tertio, Anchar. in repet. d. cap. primi. fol. 41. col. 4. prope finem, versic. quare autem.

Sed statuta, de quibus agitur, licet inhabilitent notarios forenses, nò simpliciter, sed cum modificatione, nisi sint in matricula descripti, tamen ista modificatio non respicit solemnitatem actus, sed respicit personam notarij.

23 Nam ꝑ descriptio in matricula concernit personam notarij, non solemnitatem actus, qui à notario rogatur, vt bene declarat Corn. d. consil. 64. prope si. ver. sed videtur. & hoc idem post Bal. in rep. d. l. cunctos populos. be-

ne deducit Ruin. d. consil. 201. num. 2. prope si. ver. item infero. lib. j.

Et ex hac responsione tollitur etiam quòd scribit Christoph. de Cast. consil. vigesimotertio, numero sexto & septimo.

Tertio non ob. quòd statutum sub rub. 7. ca. 9. fuerit factum ad euitandas fraudes, & remouendas falsitates, 24 & sic statuentes disposuerunt ex iusta causa, quòd ꝑ casu non videtur dubitandum de viribus statuti, vt tradit Nat. d. consil. 672. numero 49. circa med. versic. & de hoc non videtur. & Christoph. de Cast. d. consilio 23. numero 8.

25 Quia ꝑ pro responsione potest dici, causam remouendi fraudes, & falsitates potius fuisse coloratam, quàm veram. & hæc responsio potest probari ex his, quæ in simili dicunt inter consil. Anch. Calder. consil. duodecimo, nume. 4. & Colleg. Bonon. consil. 13. post med. vers. nec ob-

26 stant, quòd scilicet, statutum ꝑ prohibens ire ad molesta extra ciuitatem ad euitandas fraudes, & ob publicam vtilitatem continet potius causas coloratas, quàm veras, quæ duo consil. approbantur ab Alex. consil. 211. ad fin. lib. 2. Soc. consil. 272. sub nu. 8. lib. 2. Rip. lib. j. resp. cap. 11. nu. 4. Felyn. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. sub num. 104. de constit.

Sed vera vel verisimilis causa fuit, ne inferatur præiudicium collegio notariorum, vt patet ex illis verbis, in præiudicium dicit collegij. Merito.

Quarto nò ob. confirmatio Illustrissimi Cardinalis de Medicis.

27 Quia ꝑ cum sit generalis, non comprehendit statuta illicita, & inhonestas, & iuri communi contraria. Bart. in l. prima, num. j. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. per text. in c. primo, de iure iur. lib. 6. Bal. in l. prima, num. j. vers. item nec generalis confirmatio. C. de monop. late Caccialup. in l. omnes populi. nu. 12. ff. de iust. & iur. Iaf. d. consil. 122. col. 3. ver. nec etiam ob. Dec. d. consil. decimo septimo, num. 2. post med. ver. nam in generali. bene Alexan. consil. 59. num. 9. lib. primo, fufe Paris. consil. 19. numero decimoquarto, lib. primo, consil. 33. nume. 53. libro 3. & consil. 106. num. 6. eodem lib. 3. Soc. iun. consil. 32. numero 43. libro 3.

Maximè, quia in casu nostro clare constat de voluntate, & intentione eiusdem Illustrissimi Cardinalis ex suis literis, in quibus mandat creari collegium notariorum cum capitulis regulatis: & non est dubium, statuta, de quibus agitur, cum sapiant monopolium, non posse dici regulata.

Præterea respondetur, quòd licet facultates ipsius Illustrissimi Cardinalis fuerint de amplioribus, quæ gubernatoribus perpetuis solite sint cõcedi, nihilominus non fuerunt maiores facultatibus Legati de latere, qui 28 ꝑ tamen non potest condere statuta iuri communi contraria. Innoc. Bal. But. Imo. Abb. & alij in c. si. de offic. leg. Roman. consil. 2. sub num. 2. Corn. consil. 121. numero 5. lib. tertio, Soc. consil. 60. num. j. lib. 2. Iaf. in l. omnes populi. in prima lec. numero 30. ff. de iust. & iur. Boer. in trac. de potest. legat. à later. nume. quadragesimoquarto, vers. licet enim. Gambar. de offic. & potest. legat. de later. lib. 8. rub. 2. nume. decimoquarto, vbi hanc esse communem opin. asserit.

Sed dicta statuta sunt contraria iuri communi, secundum quòd notarij apostolici, & imperiales possunt vbi que locorum instrumenta conficere. Merito.

Quinto, & vltimo non ob. quòd ego vltra informantes Ioan. Baptistæ, pro eo quandoque considerabam, quòd 29 scilicet valer ꝑ statutum inhabilitans personam forenses solemnizantem actum ab alio dispositum, qualis est

est persona notarij, licet non valeat statutum inhabilitans personam forenses disponentem actum ipsum, vt in terminis nostris distinguit quidam aduocatus Florentin. in quodam consil. inserto inter consil. Corn. consil. 64. nume. 3. & 6. lib. 3. & post eum Iatius Ruin. d. consil. 201. num. 6. lib. primo, & melius consil. 69. num. 9. versic. & si forte dicatur. lib. 3. & vterq; mouetur auctoritate Bar. in d. l. cunctos populos. num. quadragesimo primo, ad fi.

30 ver. item in notario, vbi inquit, ꝑ notarium non adhiberi ad disponendum actum, sed ad solemnizandum actum ab alio dispositum: deinde subdit, in notario eandem esse rationem, quæ est in solemnitate actus.

Vnde stante secundo Bar. hac identitate rationis, sequitur, vt statutum disponens de persona notarij, equiparetur statuto disponenti de solemnitate actus, ita vt 31 quemadmodum statutum ꝑ disponens de solemnitate actus, trahitur etiam ad forenses celebrantes actum in territorio statuentium, Docto. in d. l. cunctos populos. & in hoc omnes communiter concordant, vt inquit Corn. d. consil. 64. num. 8. circa med. ita etiam statutum disponens circa personam notarij ad forenses quoque porrigi debet.

Sed pro responsione animaduertendum est.

In primis verum non esse, quòd dicit Bart. videlicet, notarium adhiberi ad solemnizandum actum ab alio dispositum, quia re vera notarius interuenit ad solemnizandum publicum in instrumentum continens actum ab alio dispositum, cum ꝑ inter alias solemnitates, quæ requiruntur ad substantiam instrumenti publici, reperitur persona notarij legitime creati, vt per Docto. communiter in c. j. de fide instrum.

Tunc autem notarius adhiberetur ad solemnizandum actum, quando pro substantia ipsius actus requiretur publicum instrumentum.

Præterea descriptio in matricula non solum non respicit solemnitatem actus, sed nec etiam solemnitatem instrumenti publici, quia matricula non facit quem esse tabellionem, quæ qualitas tabellionatus est vna de solemnitatibus substantialibus instrumenti publici, vt modo diximus, sed facit præsumptionem tabellionatus: præsumitur ꝑ enim quis notarius eo ipso, quòd reperitur descriptus in matricula. Bal. Salyce. Rom. Paul. Corn. Dec. & Rimin. in l. scriuarios. C. de testam. milit. Dec. in d. capi. primo, nume. decimo octauo, de fide instrum. Iaf. in l. Barbarius. nume. quinqueagesimo sexto, vbi inquit, hanc esse veram, & communem opin. ff. de offic. prætor. licet id quoque non transeat sine difficultate, cum nò desint plures contrarium tenentes, quos citat Alciat. regul. 3. præsump. 17. sub nume. 5. versic. contrarium. vbi subdit, hanc

33 opin. veriore esse. Descriptio igitur notarij in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur, esse de collegio, vt per Bal. in d. l. scriuarios. sub nume. primo, & ibi Rim. num. secundo, ver. pro quo facit.

Vnde bene loquitur Corn. dicto consil. sexagesimoquarto, num. octauo, circa med. lib. tertio, inquires, de descriptionem ꝑ in matricula respicere personam notarij, non solemnitatem particularis actus, qui à notario geritur, & male eum reprehendit Ruin. d. consil. 201. numero 6. versic. & quamuis, quia non est verum (vt ipse præsupponit) quòd persona notarij solemnizata à statuto p viam approbationis, & receptionis in collegio, & descriptio in matricula habeat, se tãquam forma ad actum ab alio dispositum, cum notarius (vt modo diximus) sit, de forma, siue solemnitate substantiali instrumenti publici, non autem actus ab alio dispositi.

Nec obstat si dicatur, esto, quòd notarius non adhibetur ad solemnizandum actum, tamen fat est, eum non

adhiberi ad disponendum actum, quia tunc non valeat statutum inhabilitans personam forenses, quando ipsa disponit actum.

36 Quia ꝑ responderetur, statutum inhabilitans personam forenses ideo non valere, quia non potest disponere de persona sibi non subdita, vt supra deductum fuit.

Vnde siue sit persona disponens actum, siue non, nihil refert, dummodo non sit persona solemnizans actum, quia tunc statutum potest disponere de ea, non ratione personæ, sed ratione solemnitatis actus, quæ solemnitas (vt supra diximus) pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur, &c.

CANTVCCI

Bononiens. terrarum. Die Veneris. 29. Maij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Possessio præsumitur ex titulo magis proximo quamuis nullo.
- 2 Statutum potest instrumentis vim probationis auferre, etiam si in illis iuramentum contineatur. Immo potest inuadere instrumentum, & probationem ipsius etiam sine causa.
- 3 Immo etiam si sit interpositum iuramentum super validitate ipsius instrumenti.
- 4 Tractatus dicitur principium rei adeo, quòd qui tractat de vendendo, dicitur vendere.
- 5 Propositum præcedens de vendendo facit præsumi venditionem postea fuisse sequentem.
- 6 Contrarium vide nu. 6. cum seq. & declara. vt ibi.
- 7 Actus sequens præsumitur factus in executionem præcedentis tractatus.
- 8 Contractus non probatur neque præsumitur ex tractatu præcedenti.
- 9 Tractatus præcedens præsumitur executioni mandatus, quando constat de longa possessione.
- 10 Præsumtionum plurimum concursus non datur.
- 11 Roman. consil. 394. numero 3. cum sequen. quomodo intelligatur.
- 12 Reproductio instrumenti operatur approbationem, & confessionem in eo contentorum.
- 13 Fallit tamen, nisi facta sit impugnatione. nu. 11.
- 14 Pluralitas præsumitur in rebus siue corporibus, nisi probetur identitas.
- 15 Pluralitas factorum non præsumitur, vbi est probata identitas rei, vel corporis.
- 16 Confinium identitas probatur, vel per testes de notitia, vel per famam. nu. seq.
- 17 Identitas confinium per famam probatur, quando ob longinquitatem temporis coherentie, & confinia sunt mutata.
- 18 Obseruantia subsequenta contractus, vt suum operetur effectum, quidam attendi debeat.

DECISIO CIIII.

Cum Domini die Lunæ, 12. Ianuarij, 1579. cum præsupposito, & legitime constaret de tutela Eli labeth matris Caroli pupilli, cuius Achilles est successor, nec non de administratione ei decreta, firmauerint regulam pro Viuianis, nempe Achilli nò competere

petere actionem spolij ad bona, de quibus agitur, etiam stante nullitate venditionis illorum factæ per Elisabeth ipsius Viuianis, quo facta tutricis pupillus à possessione sua cecidit.

Cùmque Domini limitauerant regulam ad fauorẽ Achillis in casu isto, in quo nõ probatur translatio possessionis ex instrumento venditionis, cui ex dispositione statuti fides adimitur.

Ideo particulariter dubitauit, an constet de translatione possessionis in casu, & ad effectum, de quo agitur.

Cuius dubij resolutio pendebat ab eo, an probetur dicta ex pluribus adminiculis simul iunctis per parte Viuianorum deductis, quia si probaretur, utique ipsi Viuiani præsumerentur hodie possidere bona, de quibus agitur, ex dicta venditione præcedenti, etiã nulla, vt in terminis bene deducit Ruin. consil. 139. nu. 1. ver. nec obstat. lib. j.

Nam indubitatum erat apud Dominos, dictam venditionem non probari ex eius instrumento, cum ei statutum fidem auferat: & certi iuris est, quod statutum posse instrumentis vim probationis auferre, vt per Castr. consil. sexagesimo primo, post princ. versicu. præterea per statutum lib. secundo, ubi inquit, per statutum posse instrumentum annullari ita, vt nullam fidem faciat, etiam si sit iuratum, quia sicut non probat contractum, ita nec iuramentum. sequitur Alciat. in capitu. cum contingat, numero 149. de iure iuran. hoc idem post Ioan. And. voluit Alexan. consil. 170. nume. primo & secundo, libro septimo, dicens, statutum posse inualidare instrumentum, & probationem ipsius etiam sine causa, quia probatio instrumenti est de iure positio, nõ diuino, & istud idem tradit Abb. in d. cap. cum contingat. nume. vigesimo sexto, versicu. dicit statutum. ubi vult, quod stante statuto, quod nullum instrumentum prober sufficienter, nisi de eo duo notarij rogati fuerint, quod instrumentum etiã iuratum, de quo vnus notarius tantum rogatus fuerit, non fidem facit, & sicut non probat contractum, ita nec iuramentum, & Abb. sequitur Soc. consil. nonagesimo septimo, num. quinto, lib. primo, & consil. 20. num. decimonono, eodem lib. primo, Corn. consil. sexagesimo quarto, nume. septimo, prope finem, versicu. hinc est. libro 3. Brun. de form. fol. 62. colum. quarta, ad fin. versu. aliquando vero. Marfil. sing. 700. Ruin. consil. 201. numero decimo quarto, libro primo, & consil. 9. nume. duodecimo, post med. lib. 3. Rolan. consil. quadragesimo tertio, numero 3. & 4. libro tertio, & est decis. Pat. 15. de constitut. & Mohed. 226.

Vnde idem dubium super adminiculis fuit pluries, & pluries propositum, & ob difficultatem materiæ non potuit prius capi resolutio, quam in sexta positione, quæ fuit die Lunæ, prima Iunij. 1579.

In qua maior pars Dominorum fuit, ex dictis adminiculis etiam simul iunctis dictam venditionem nõ probari, & consequenter non constare in casu isto de translatione possessionis.

Nam discurrendo singula adminicula secundum ordinem, de quo in epilogo pro parte Viuianorum ultimo loco dato.

Primum adminiculum deducitur ex tractatu præcedenti, nempe ex licentiã de vendendo Viuianis terras, de quibus agitur, obtrata per matrem, & tutricem Caroli à Legato, & Quadragesima viris.

Item ex instrumento promissionis de vendendo per eandem tutricem ipsius Viuianis factæ, & tractatus dicitur principium rei, adeo quod qui tractat de vendendo, dicitur vendere, vt dicit Bal. in ca. in causis. nu. j. de elect. Tiraq. de retract. conuent. ad si. nu. 31. versu. & quod tra-

dit. & propositum præcedens eius, qui quærit emptorem, & declarat se velle vendere, multum facit ad presumendum, venditionem fuisse postea secutam. idem Tiraq. de retract. ligna. §. primo, gl. 14. numero vigesimo secundo, & tractus qui sequitur, præsumitur factus in executionem præcedentis tractatus. late Ale. de presump. reg. 2. præsump. 24.

Sed hoc adminiculum Dominis non placuit, quia vtrunque instrumentum tam licentiæ, quam promissionis subiacer dispositioni statuti.

Nam quoad instrumentum promissionis res est clara, cum illa facta fuerit tutoris nomine, & pro obseruatione contentorum in ea fuerint obligata omnia, & singula bona pupilli. Quo verò ad instrumentum licentiæ videtur & illud comprehendit sub illis verbis statuti, seu scripturis exinde confectis, sub quibus verbis statutum videtur voluisse comprehendere omnes scripturas causa & occasione contractus minoris confectas.

Præterea ex tractatu præcedenti non probatur neque præsumitur contractus: multa enim tractantur, quæ postea non fiunt, vel quæ non veniunt ad conclusionem, & finalem effectum, vt inquit Bal. in l. multum interest. ante nume. tertium, versu. quandoque probatur contractus. C. si quis alteri, vel sibi. idem Bal. in cap. fina. sub numero octauo, de iuramen. calum. Alexan. consil. decimo tertio, num. decimo septimo, & consil. 28. numero 3. libro primo, & consil. 88. sub nume. quinto, lib. quarto, Dec. in cap. fina. ad fin. de prob. in l. si ego. sub numero 3. & in l. non omnis. sub num. 2. ff. si cer. pet. & consilio 11. sub num. primo, Aym. de antiq. temp. par. j. sect. vidimus. numero 13.

Et si diceretur, quod quando constat de longa possessione, prout in casu nostro, tunc tractatus præcedens præsumitur mandatus executioni, secundum Bal. in d. l. multum interest. nu. 2. in fi.

Responderetur, quod si in casu nostro licentiã de vendendo ex longa possessione præsumeretur executã, & consequens præsumeretur venditio, & postea præsumeretur possessio ex titulo præcedenti præsumptæ venditionis, vtique præsumptio præsumptionis, vel concursus plurium præsumptionum, contra l. primam, C. de dot. promil.

Non obstant trad. per Bal. Tiraq. & Alciat. in locis, de quibus supra, quia si tractatus est principium, siue pars venditionis, ergo subiacer statuto, & propositum præcedens quærentis emptorem, & facientis rem venalem nõ facit præsumi venditionem, sed facit præsumi contractum subsecutum non esse permutationem, sicut in instrumento dicitur, sed venditionem, & ita loquitur Tiraquel. Et ratio est, quia actus, qui sequitur, præsumitur conformis tractatui præcedenti, & in eius executionem factus, & sic ista duq. inter se valde differunt, quod ex tractatu præcedenti præsumatur contractus, vel quod contractus subsequens tractatum præsumatur illi conformis, & in eius executionem factus.

Secundum adminiculum est instrumentum solutionis pretij: sed nec istud ad rem facit, quia cadit sub dispositione statuti. Nec intrat consil. Roman. 394. numero 3. cum seq.

Quia Viuiani nõ debebant dictum pretium: tunc enim intraret consil. Roman. si facta fuisset venditio validè secundum formam statuti, & Viuiani debuissent pretium, & illud postea soluissent: tunc enim ex necessitate iuris potuissent eis sine solennitate statuti fieri quietatio. Vñ autem ista quietatio fuit facta simpliciter ob solam receptionem pecuniarum, & tunc valet, sed nõ facit ad rem: aut fuit facta ob receptionem pecuniarum nõ simpliciter, sed ob causam venditionis

ditionis factæ, & tunc nõ valet, quia nec etiam valet ipsa venditio, alias si fuisset valida quietatio, oportuisset etiam valere venditionem, & in hoc præiudicatum fuisset pupillo.

Tertium adminiculum est reproductio instrumenti venditionis factæ pro parte Achillis, ex qua reproductio videtur approbasse, & confessus fuisse contenta in ipso instrumento reproducto, & sic venditionem ipsam.

Sed hoc adminiculum tollitur ex eo, quod reproductio ista facta fuit impugnativè, quo casu nulla oritur approbatio, vel confessio, vt per Aym. consil. 175. numero septimo, sequitur Rim. iun. consil. decimo octauo, numero 174. lib. j.

Nec ob responsio, quod reproductio dicti instrumenti facta fuit particulariter ad probandam malam fidem Viuianorum prouenientem ex eo, quod ipsi emerit scilicet rem pupilli sine solemnitatibus statuti, idque ad effectum tollendi exceptionem præscriptionis pro parte eorundem Viuianorum oppositam.

Quia hæc quoque reproductio fuit facta ad demonstrandum esse locum dispositioni statuti volentis, nullã adhiberi fidem instrumentis contractuum pupillorum, & minorum sine solemnitatibus statuti celebratorum.

Attamen fuit facta impugnativè ad impugnandã fidem instrumenti, quia confitio ex eo solemnitates non fuisse seruatas, statim intrabat dispositio statuti, & p. con sequens auferebatur fides ipsi instrumento, & ita etiam hæc secunda reproductio facta fuit impugnativè ad impugnandam dictam exceptionem, quia confitio de mala fide, statim tollebat dictam exceptionem.

Nec dicatur, Achillem se iuuasse dicto instrumento in eo, quod per illud probauit malã fidem Viuianorũ.

Quia responderetur, quod huiusmodi iuuamen probationum non includit approbationem, siue non excludit impugnationem: sicut videmus in simili in producente acta grauaminis, qui dicitur producere impugnativè ad effectum impugnandi sententiam primi iudicis, vt per Aym. ubi supra, & tamen se illis iuuat in eo, quod per ea probat grauamen ipsum.

Quartum adminiculum sententiæ, & quintum appellationis eodem modo impugnativè intelliguntur.

Sextum adminiculum est intimatio facta per Viuianos Carolo de lite eis mota per Comitem Alphosum de Musto super quadam petita terræ alias ab eodem Carolo eis vendita mediante Elisabeth matre, & tutrice ipsius Caroli, vt in instrumento intimationis dicitur. quam petitiã terræ si Viuiani non emisissent, non est verisimile, quod talem litem intimasent.

Sed hoc adminiculum non concludit, quia non constat, bona, quæ in instrumento intimationis litis narratur, esse illamet, de quibus agitur, immo præsumendum est potius esse diuersa, cum in instrumento venditionis, & instrumento intimationis litis diuersa assignentur cõ-

finia, & in rebus, siue corporibus præsumitur pluralitas, nisi probetur identitas. vt post Io. And. & alios tradit Aym. consil. 112. nu. 3. in fi.

Nec obstat, quod non præsumitur pluralitas factorum. Dec. in capitu. in præsentia. in 9. not. de prob. Aym. consil. centesimo duodecimo, nume. quarto, & latius consil. centesimo nonagesimo octauo, sub num. primo, & instrumento intimationis litis refert venditionem factã Viuianis per Elisabeth matrem & tutricem Caroli, quia id procedit probata identitate rei, siue corporis, quia tunc non præsumitur pluralitas venditionum, nisi probetur. & ita declarat Aym. dicto consilio 112. numero quarto, ver. respondeo.

Nec ob. quod diuersitas confinium contingit ob diu-

turnitatem temporis, cum à die venditionis vsq; ad diem intimationis litis fluxissent 42. anni.

Quia nihilominus erat probanda identitas, vel per testes habentes notitiam vtrorumque tam antiquorum quam modernorum confinium. Barto. in l. demonstratio falsa. in princip. ff. de condit. & demonstra. Aym. consil. quinquagesimo septimo, numero septimo, vel per famam, per quam probatur identitas, quando ob longinquitatem temporis coherentia, & confinia sunt mutata, vt per Bal. consil. 265. in princ. libro secundo, Aym. d. consil. quinquagesimo septimo, sub nu. septimo, idem Bal. in capitu. va fallus. il primo, num. 9. ad fi. ver. tu dic. si de feu. fuer. controu. Ruin. consilio 50. sub numero 16. libro primo.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cum interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, ubi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, si Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ naturarum 400. in instrumento venditionis enunciatus, arguit veritatem ipsius venditionis.

CANTVCCII.

Romanensis fideicommissi domus. Die quinta Ianuarij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Domicilium constituere incolatum dicitur.
- 2 Domicilium in dubio per assiduum in loco habitationem contrahitur.
- 3 Assidue in loco habitare quando quis dicatur. cum nunc me sequen.
- 4 Arbitrarium est iudici terminare, quando quis dicatur assidue in loco habitare.

- 5 *Vxorem ducens in loco, quam aliò nunquam transtulit, dicitur ibi continuè habitare.*
- 6 *Exemptus à iurisdictione non dicitur in loco habitare, si opponat exceptiones: secus si non opponat.*
- 7 *Iudicis processus habentis iurisdictionem per exceptionem elidibilem, valet & tenet, si exceptio non opponatur. Ampliatur etiam si iudex sciuerit suam iurisdictionem ope exceptionis elidibilem, nu. 8. Limita, nisi exceptio sit talis, quæ consensu partium remitti non possit, nu. 9.*

DECISIO CV.

Resolutum fuit tam ex capite cõmissionis, de qua in decimosexto præsupposito, quam ex capite motus proprii Iulij Secundi, de quo in 18. præsupposito, acta & probationes factas coram secundo Collaterali subsistere, & in causa huiusmodi attendi debere.

Nam quoad caput cõmissionis res secundum Dominos non videtur habere difficultatem, quia causa cõmittitur in eisdem statu, & terminis, in quibus reperitur, & cum eisdem actis, & probationibus coram secundo Collaterali quomodolibet factis, & cõmissio est signata de consensu partium.

Nec obstat, quòd consensus Alexandri est præstitus circa iurisdictionem tantum, quia in cõmissione omnia præmissa continentur, & cõmissio non fuit de consensu Alexandri signata, nisi fuisset citatus coram Referendario, vt moris est, & transmissa sibi copia cõmissionis: idque confirmatur ex alijs cõmissionibus postea pro parte dicti Alexandri obrentis, in quibus mandatur, vt in causa procedatur iuxta formam aliarum cõmissionum.

Minus obstat protestatio facta per procuratorem Alexandri, quòd non intendit consentire cõmissioni obtentæ, nisi quoad iurisdictionem, nõ autem quoad alia.

Quia ista protestatio nihil releuat, cum prius Alexander consenserit expeditioni cõmissionis, quam debet reformare, si nõ erat expedita iuxta suum cõsensum.

Quantum verò ad caput Bullæ Iulij Secundi res quæ ex isto capite Dominis visa fuit clara. Bulla enim tribuit curiæ capitoliæ iurisdictionem in omnes incolas Romæ habitantes, & non est dubium, Alexandrum esse incolam, & Romæ habitantem, ac ibidem vxorem duxerit, & retinuerit, per quam habitationem, & vxoris ductionem, ac retentionem absque dubio domicilium cõtraxit, & consequenter effectus est incola, cum t domicilium constituat incolatum. l. pupillus. §. incola. ff. de ver. signific. l. ciues. C. de incol. lib. 10.

2 Nam t domicilium in dubio per assiduam in loco habitationem contrahitur. l. secunda. C. vbi tenat. vel clarif. Menoch. de arbit. iud. quæst. 9. ca. 86. nu. 1. 1. 2. 13. & 14. Vbi ita omnes tenere asserit.

3 Et licet dubitatio sit, quando quis dicatur t assidue in loco habitasse, & plures Docti. senserint decennij cursum sufficere, vt per glos. Bal. Hostien. Alexan. Ruin. Ange. & alios relatos per Menoch. vbi supra numero decimo quinto, Tiraq. de præscri. pag. trigesima quarta, versicu. decimo, Soc. iun. consil. septimo, numero sexto, libro secundo, late Roland. consil. septuagesimo nono, numero quinquagesimo primo, in fine, §. 2. & §. 3. vbi de cõmuni. lib. 3. post Bart. Alciat. Paris. Aretin. Bero. Cephal. Felyn. & alios per eum citatos.

4 Aliqui t vero tenent, id iudicis arbitrio terminandũ esse, vt Abb. Mar. Soc. Felyn. Dec. & Paris. quos refert, & sequitur Menoch. vbi supra. nume. decimosexto, & decimosextimo.

Nihilominus quicquid sit, in casu nostro cessat omnis dubitatio, tum quia Alexander nedum per decennium, sed etiam per vicennium continuum in vrbe habitauit: tum etiam, quia t vxorem ibi duxit, quam aliò nunquam transtulit. ita Dec. consil. 283. sub nume. vnde cimo, Alciat. consil. 719. numero quinto, Menoch. d. ca. 86. sub num. 28.

6 Nec obstat, quòd Alexander esset officialis, & t per consequens exemptus à iurisdictione curiæ capitoliæ, prout in eadem Bulla Iulij Secundi.

Quia hanc exceptionem exemptionis Alexander coram secundo Collaterali nunquam opposuit, & propterea acta, & probationes coram eo factæ valere debent: nam t processus iudicis habentis iurisdictionem per exceptionem elidibilem, valet & tenet, si exceptio non opponatur. ita glos. in clemen. secunda, in verbo, competenti, quam ibi sequuntur Card. quæst. tertia, versicu. ad secundum. Imol. nume. quinto, Anchar. numero septimo, Abb. numero quarto, vt lit. pend. Imol. in capitu. si duobus. nume. quarto, versicu. sed si sciret. & colum. fina. in fine, de appella. & ibi Franc. numero decimosextimo, versicu. sed tu limita. Præpos. numero quinto, in fine, & numero decimosextimo, pariter in si. Felyn. numero sexto, prope finem, versicu. considera tria. & numero duodecimo, vers. quinimo videtur. late Dec. numero 3. & 4. & nume. 8. ad si. & nu. 14.

8 Idque t procedit non solum si iudex ignorauit, sed etiam si sciuerit, iurisdictionem suam ope exceptionis elidibilem esse, vt per Imol. Præpos. Fely. & Dec. in citatis locis.

9 Dummodo t exceptio sit talis, vt consensu partis remitti possit, vt bene per Præpos. vbi supra.

CANTVCCII.

Regien. hospitalis. Die 10. Iunij. 1579.

SVMARIVM.

- 1 *Hospitale possessum per longum tempus à layco præsumitur laycale.*
- 2 *Literæ apostolicæ super prouisione clericorum, an comprehendant hospitalia ecclesias habentia, vide distinctionem.*
- 3 *Possessio, per quam possumus alterum præeligere, est attendenda.*
- 4 *Concessio instituendi personas, & custodiendi ecclesias vacantes, præsumitur realis, non autem personalis, si persona prætendens ius, & eius antecessores fuerint in quietâ possessione instituendi, & custodiendi.*
- 5 *Commissio multiplex curæ, & regiminis hospitalis facta laycis operatur præsumptionem laycalitatis.*
- 6 *Denominatio loci multum operatur ad præsumendam qualitatem laycalitatis.*
- 7 *Hospitale magis præsumitur quam beneficium.*
- 8 *Delictum nec error nunquam præsumitur.*
- 9 *Scientia status sue diocesis præsumitur in ordinario.*

DECISIO CVI.

Dedi dubium de ordine Dominorum in causa Regien. hospitalis, præsuppositis quibusdam bullis, & instrumentis, qualis fuerit primæus status loci, in casu, & ad effectum, de quo agitur, illudque proposui parte Boiardi tantum informante,

informantē, quia pars Corradini fuit multum contumax, etiam si pluries fuerit monita & requisita, ac etiam diu expectata.

Et die Merc. decima Iunij, 1579. resolutum fuit præsumptiue constare, quòd primæus status loci, de quo agitur, fuit laycalis.

Et potissima resolutionis ratio fuit, quia constat, locum istum per decem & octo annos fuisse à layco vxorato possessum.

Nam Carolus de Boiardi, cui regimen, & guberniũ huius loci ante annum 1454. commissum fuit, & quem constat fuisse laycum vxoratum, ab anno 1472. vsque ad annum 1490. rexit, & gubernauit locum istum vsque ad eius obitum, qui fuit de eodem anno 1490. Et postea ad hunc locum tanquam per obitum Caroli vacantem fuit præsentatus Georgius de Boiardi, prout de his omnib. constat ex 3. 4. §. 6. & 7. præsuppositis.

1 Vnde t ex ista 18. annorum possessione Caroli laici vxorati præsumendum est, locum, de quo agitur, fuisse laycalem. Calder. cõf. 4. circa med. ver. item etiam oratorium. Roman. consil. 477. num. 10. Fely. in c. in iurameta. sub nu. 9. ver. de secundo. de rescrip. facit glo. in clem. per literas. in verbo, ecclesias. de præben. vbi quærens nunquid literæ apostolicæ super prouisione clericorum comprehendant hospitalia ecclesias habentia, distinguit, quòd aut ecclesia est principalis, & hospitalia accessorium, & tunc comprehendant: aut è contra hospitalia est principalia, & ecclesia accessoria, & tunc secus: aut sumus in dubio, & tunc, si apparet t possessio, per quam possumus alterum præeligere, eam sequemur. & glos. sequitur ibi Card. q. decimaseptima, Imo. num. 15. vers. deinde quæro. & num. 16. Abb. num. 5. Vital. sub num. 22. Rebuf. de nomin. q. 15. num. 15. ver. vel si appareat possessio.

Hisque accedit, quod in similib. dicunt glo. & Doct. in c. cum venissent. per illum. tex. de in fit. vbi volunt, quòd t concessio instituendi personas, & custodiendi ecclesias vacantes facta per quoscũque prædecessores Archiepiscopi Eboracens. quibusdam Archidiaconis Richimandix præsumitur realis, nõ autem personalis, si Archidiaconus Richimandix, & eius antecessores fuerint in cõtinua, & quietâ possessione instituendi, & custodiendi. ita glo. ibi, in verbo, probatum. il primo, quam sequitur Abb. num. 7. circa med. Imol. num. 19. ver. item quia, vbi subdit, titulum Archidiaconi præsumendum esse reale, quia status possessionis apparebat realis, ex quo Archidiaconus, & eius antecessores fuerat in possessione. But. num. 7. ver. nota quòd quasi possessione, & latius nu. 28. vbi inquit, quòd stante controuersia nõ super concessione, sed super qualitate ipsius, an sit realis, vel personalis, inspicitur status possessionis, ita vt si possessionis status sit vt realis, præsumitur concessio realis prout ibi: si vero possessionis status sit, vt personalis, præsumitur concessio personalis. & hoc idem voluit ibi Anchar. nu. 15. ver. sed dices, in quiens, quòd licet concessiones factæ personis de bonis ecclesiasticis personales præsumantur. c. veniens. de transact. capitu. nisi essent. de præben. tamen ibi possessio continuata plurius Archidiaconorum faciebat præsumere concessionem realem, quia cum descenderit exercitium iuris instituendi, & custodiendi successiue in plures, præsumitur realis concessio: talis enim descensus non potest adaptari ad personale concessionem, quæ morte finitur. dicto capitu. nisi essent.

Ita dicendum in casu nostro, in quo nõ dubitatur de existentia hospitalis, sed de qualitate ipsius, an sit laycale, vel ecclesiasticum: ideo inspicitur status possessionis subsecuta, qui cum fuerit, vt laycalis, vt patet ex possessione Caroli, qui tanquam laycus vxoratus per 18. annos

annos hospitale istud possedit, quæ possessio layci vxorati non potest conuenire hospitali ecclesiastico, merito præsumendum est, dictum hospitale fuisse laycale: & tanto magis, quòd plura hic concurrunt.

In primis narratiua Bullæ Ioannis. 23. de anno 1412. ibi, quando que per clericos, quandoque per laycos confuevit gubernari, quæ narratiua multum iustificatur ex obseruantia subsecuta, videlicet ex possessione 18. annorum Caroli laici vxorati.

4 Secundo: multiplex commissio t curæ & regiminis dicti hospitalis, iuxta clementi. quia contingit. de relig. dom. Felyn. in capitu. de quarta. sub num. decimosexto, versicu. adde quod Doct. de præscrip. Gemin. in capitu. fina. colum. vltima, versicu. quæro, an habeat locum in hospitali. nu. 20. de elect. in 6. Card. in clem. vl. q. 13. in fine, de procurat.

5 Tertiò denominatio loci, qui semper est denominatus hospitale, quæ t denominatio ad præsumendam qualitatem laycalitatis multum operatur, iuxta glos. in dicta clemen. per literas. in versicu. ecclesias. versicu. quid in dubio. quam ibi Imol. & Abb. sequuntur. Rebuf. d. quæst. decima quinta, numero decimo quinto, versicu. vel si appareat.

6 Quarto, quia in dubio, quando non apparet, an sit hospitale, vel beneficium, magis t præsumendum est hospitale, quam beneficium, vt per eandem glos. quæ sequitur Imol. numero decimosexto, versicu. si verum non apparet. Ancharan. nume. decimo, versicu. quid in dubio. Abb. nume. quinto, in si. Barbat. consil. 67. numero vnde cimo, lib. tertio, Pavin. de offic. & potest. cap. sede vacan. par. secunda. q. prima, nume. 6. Mohed. decil. 343. Rebuf. q. 15. num. 15.

Nec dicendum est, quòd Carolus potuerit ab initio obtinere hunc locum tanquam clericus simplex, deinde potuit contrahere matrimonium, & continuare possessionem de facto, siue per errorem.

7 Tum t quia non debet præsumi, nec delictum. l. merito. ff. pro soc. nec etiam error. l. si post diuisionem. C. de iur. & fact. ignoran. Alciat. reg. tertia, præsump. 21. numero primo.

8 Tum etiam, quia si alterutrum istorum fuisset, vtique t ordinarius, in quo præsumitur scientia status sue diocesis propter annuam visitationem, ad quam teneretur, non permisisset, hunc locum, si fuisset beneficium, per tot annos ab vxorato teneri. capitu. ordinarij. de officio ordin. libro sexto, & ita arguit Ancharan. consil. centesimo sexagesimo secundo, num. quarto, vers. tertio, propter scientiam. & Cassad. decil. 2. nume. tertio, de caus. possess. & proprietaria.

CANTVCCII.

Vlibonen. professionis. Luna, 22. Iunij. 1579.

SVMARIVM.

- 1 *Furiosus & mentecaptus in quid differant, & quis vterque sit. nu. seq.*
- 2 *Mentecaptus quis dicatur, ad differentiam furiosi.*
- 3 *Testi deponenti de dementia, seu mentiscaptione, non creditur, nisi reddat rationem dicti sui, etiam si non fuerit interrogatus. cum nu. seq.*
- 4 *Furor est difficilis probationis.*
- 5 *Furor & dementia probatur ex factis. ex communi.*
- 6 *Iudex adhibere debet medicos, qui furorem, & dementia cognoscant.*

- 7 Furor & mentiscaptio sunt passiones cerebri, quas phisicus cognoscit.
- 8 Religiosi magnam præstant auctoritatem ad probandam dementiam.
- 9 Demens præsumitur qui proprium nomen ignorat.
- 10 Tempus probationis potest arbitrio iudicis restringi, & ampliari, ex rationabili causa. cum nu. 11.
- 11 Testes singulares admittuntur ad probandum quid in genere.
- 12 Professio religionis facta à demente nulla est.
- 13 Furiosus non potest contrahere matrimonium carnale. Immo nec spirituale. nu. 16.
- 14 Ampliatur etiam in mentecapto. nu. 17.
- 15 Argumentum à matrimonio carnali ad spirituale validum est.
- 16 Furiosus & mentecaptus equiparantur.
- 17 Mentecaptus non potest religionem profiteri.
- 18 Argumentum de reputatione ad non reputationem, vel contrariam reputationem validum est.
- 19 Confessionis actus, & communicationis excludunt dementiam.
- 20 Actus loquendi ad propositum non excludit dementiam, quando demens est in conspectu umbrata quietis constitutus.
- 21 Dementes quandoque ex factis conuincuntur, licet ex verbis prudentes appareant.
- 22 Furiosi & mentecapti faciunt multoties signa, & loquuntur, ut prudentes.
- 23 Professio religionis, ut nulla dicatur ex capite dementia, debet eam probari tempore emissionis professionis fuisse.
- 24 Dementia medio tempore præsumitur, probatis extremis.
- 25 Demens & furiosus post, præsumitur etiam fuisse furiosus & demens retro.
- 26 Coniectura aliqua, vel præsumptio si concurrat ultra statum presentem inferens retro, præsumitur ex presenti in præteritum.
- 27 Dispositum in mentecapto, vel furioso non procedit in futuro simplici, substupido, & habet ingenij.
- 28 Dementia impediens contractum matrimonij debet esse talis, ut auferat usum rationis.
- 29 Testis volens probare priuationem intellectus in aliquo, debet reddere rationem dicti sui.
- 30 Animi qualitas si debeat probari, testes debent testificari per actus exteriores quos viderunt.
- 31 Exteriora iudicant secreta animi.
- 32 Testes quando dicantur iudicare, non autem testificari.
- 33 Testis deponens de furore ob electionem lapidum, quomodo deponere debeat. & nu. seq.

DECISIO CVII.

Dubitauit in vna Vlixbonæ. professionis, an ex probationibus factis pro parte Dom. Ludouici Aluares sit probata eius intentio circa nullitatem professionis, & dementiam D. Margheritæ in casu, & ad effectum, de quo agitur.

Quod dubium Domini resolverunt ad fauorem Dom. Ludouici, nempe eius intentionem satis probatam esse circa nullitatem professionis, quàm circa dementiam D. Margheritæ.

Et pro maiori huius resolutionis dilucidatione, quia informantes hincinde copiosè scripserunt, & multa inculcarunt, potest distingui materia in quatuor difficultates, ut

- Prima sit, qualis sit dementia Dom. Margheritæ, furor ne, vel mentiscaptio?
- Secunda, an sufficienter probetur,

Tertia, an sit talis, ut professionem per eam in monasterio de Odiuellas emissam annullauerit.

Quarta verfabitur circa responsonem, & remotionem eorum, quæ pro parte Domini Antonij Telles deducuntur.

Quoad primam difficultatem Domini dixerunt, Dom. Margaritam fuisse, & esse mentecaptam, non autem furiosam, quia signa, verba, & actus particulares, de quibus deponunt testes, quorum summarium pro parte Dom. Ludouici datur, non probant rabiem, & impetum furoris, sed carentiam mentis, intellectus, & animi iudicij absque alia extrinseca furoris demonstratione: vel non probant furorem patentem, sed latentem.

In hoc enim differunt furiosus & mentecaptus, quod furiosus est, qui rabie, vel impetu furoris concitatur, vel qui furorem habet patentem.

Mentecaptus vero is est, cui mens & animi iudicium deficit, & extrinsecus nullum furorem ostendit, vel qui furorem habet latentem. ita Bal. in l. qui furiosi. numero secundo, versicu. mentecaptus est. C. de nupt. in l. secunda, ante num. primum. C. de mat. fur. in l. humanitatis. n. me. decimo quinto. C. de impuber. & alijs substitutio. sequitur Alexan. consil. quinquagesimo quarto, numero secundo, lib. 2. l. in l. furiosum. n. me. secundo, ibi Dec. n. me. primo & secundo, & Rimin. n. me. primo. C. qui test. facere poss. Grammat. consil. crim. 16. n. me. decimo quarto, Guliel. de Bened. in capitulo. Raynutius. in verbo, adiecti impuberi. n. me. septuagesimo sexto, de testam. idem Dec. in l. humanitatis. sub n. me. primo, versicu. secundo accipitur. vbi etiam subdit, differentiam istam potius procedere ex communi vsu loquendi, quàm de iure. & ibi sequitur Coraf. sub n. me. primo, C. de impub. & alijs substit.

Circa secundam difficultatem conclusum fuit, dementiam siue mentiscaptionem Dom. Margheritæ ex dictis testium, de quibus in summario D. Ludouici, sufficienter probari.

Nam licet furor siue dementia sit quid inuisibile, quod non sensu corporis, sed iudicio intellectus percipitur, etiam si in facto consistat, & propterea in eius probatione perspicax inquisitio requiritur, quia testes facile possunt errare, & ideo eis non creditur, nisi si causam sui dicti manifestam faciant, ut inquit Bal. in l. lolum. colum. prima, versicu. & idem dicitur. C. de testibus. idem Bal. in d. l. furiosum. circa med. versicu. est autem difficile. C. qui testam. facere poss. dicens furor esse difficilis probationis, nec testibus super eo deponentibus credendum esse, nisi assignent rationem dicti sui, etiam si non fuerint interrogati. & Bald. sequuntur Docto. in d. l. furiosum. Fulgos. ad si. ver. quinimo. Castren. n. me. tertio, versicu. ideo testis. l. a. n. me. sexto, Dec. n. me. vigesimo octauo, versicu. quod quidem non videtur. Soc. consilio quadragesimo secundo, n. me. quarto, lib. j. Com. consil. vigesimo primo, n. me. quinto, lib. secundo, consilio 216. n. me. decimo sexto, libro tertio, & consilio vigesimo secundo, numero 23. & 10. cum sequen. libro quarto, bene Alex. consil. 147. n. me. decimo sexto, lib. septimo, Dec. consil. 448. numero 31. & 32. Curt. iun. consil. 151. numero 1. 2. & 8. Bertrand. consil. 48. numero 29. versicu. tum quia. & numero 30. & 31. lib. 2. par. prima, late Paris. consil. 88. n. me. 54. 55. 56. & 57. vbi de communi lib. 3.

Et insuper Docto. communiter dicunt, furor, & dementiam probari ex factis. l. quidam in suo. ff. de condit. instit. vel ex verbis. l. ob quæ initia. in principio. ff. de adilit. edict. capitulo, legimus. nonagesima tertia distinctio. & exemplificant signa, & actus particulares, quibus

1 In hoc enim differunt furiosus & mentecaptus, quod furiosus est, qui rabie, vel impetu furoris concitatur, vel qui furorem habet patentem.

2 Mentecaptus vero is est, cui mens & animi iudicium deficit, & extrinsecus nullum furorem ostendit, vel qui furorem habet latentem. ita Bal. in l. qui furiosi. numero secundo, versicu. mentecaptus est. C. de nupt. in l. secunda, ante num. primum. C. de mat. fur. in l. humanitatis. n. me. decimo quinto. C. de impuber. & alijs substitutio. sequitur Alexan. consil. quinquagesimo quarto, numero secundo, lib. 2. l. in l. furiosum. n. me. secundo, ibi Dec. n. me. primo & secundo, & Rimin. n. me. primo. C. qui test. facere poss. Grammat. consil. crim. 16. n. me. decimo quarto, Guliel. de Bened. in capitulo. Raynutius. in verbo, adiecti impuberi. n. me. septuagesimo sexto, de testam. idem Dec. in l. humanitatis. sub n. me. primo, versicu. secundo accipitur. vbi etiam subdit, differentiam istam potius procedere ex communi vsu loquendi, quàm de iure. & ibi sequitur Coraf. sub n. me. primo, C. de impub. & alijs substit.

3 Circa secundam difficultatem conclusum fuit, dementiam siue mentiscaptionem Dom. Margheritæ ex dictis testium, de quibus in summario D. Ludouici, sufficienter probari.

Nam licet furor siue dementia sit quid inuisibile, quod non sensu corporis, sed iudicio intellectus percipitur, etiam si in facto consistat, & propterea in eius probatione perspicax inquisitio requiritur, quia testes facile possunt errare, & ideo eis non creditur, nisi si causam sui dicti manifestam faciant, ut inquit Bal. in l. lolum. colum. prima, versicu. & idem dicitur. C. de testibus. idem Bal. in d. l. furiosum. circa med. versicu. est autem difficile. C. qui testam. facere poss. dicens furor esse difficilis probationis, nec testibus super eo deponentibus credendum esse, nisi assignent rationem dicti sui, etiam si non fuerint interrogati. & Bald. sequuntur Docto. in d. l. furiosum. Fulgos. ad si. ver. quinimo. Castren. n. me. tertio, versicu. ideo testis. l. a. n. me. sexto, Dec. n. me. vigesimo octauo, versicu. quod quidem non videtur. Soc. consilio quadragesimo secundo, n. me. quarto, lib. j. Com. consil. vigesimo primo, n. me. quinto, lib. secundo, consilio 216. n. me. decimo sexto, libro tertio, & consilio vigesimo secundo, numero 23. & 10. cum sequen. libro quarto, bene Alex. consil. 147. n. me. decimo sexto, lib. septimo, Dec. consil. 448. numero 31. & 32. Curt. iun. consil. 151. numero 1. 2. & 8. Bertrand. consil. 48. numero 29. versicu. tum quia. & numero 30. & 31. lib. 2. par. prima, late Paris. consil. 88. n. me. 54. 55. 56. & 57. vbi de communi lib. 3.

quibus furor ostenditur in eo, qui fatua vel deridenda loquitur, qui lapides proijcit, qui habet memoriâ inordinatam, ut quia vnum dicit, mox contrarium, qui habet loquelam inordinatam, nesciens exprimere quid velit vel non velit, qui vel à patre, vel ab alijs coniunctis, vel communiter ab omnibus reputatur pro furioso vel demete, qui iubet corpus suum in mare proijci, qui nomen suum ignorat, qui in compedibus siue custodia retinetur, qui in infirmitate non vult mederi. de quibus signis & actibus, per Alexan. dicto consil. 54. num. 2. consil. 141. num. 2. circa medium, lib. j. & consil. 86. num. 10. lib. 2. bene Barbat. in cap. fin. num. 8. de success. ab intest. latus idem Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus, num. 7. ff. soluto matrim. Corn. consil. 22. num. 6. & 7. lib. 4. Soci. consil. 42. num. 2. & 6. lib. j. Bertran. consil. 48. num. 20. 21. 22. & 23. lib. 2. parte prima. Guliel. de Bened. d. cap. Raynutius. in verbo, adiecti impuberi, num. 77. vsque ad 81. Dec. consil. 86. num. 7. & latus consil. 448. num. 1. 2. 3. & 4. l. a. fin. d. l. furiosum, num. 4. & ibi Dec. num. 28. & 29. & Riminal. prope fin. Marant. in repet. l. is potest, nu. 128. ff. de acquir. hered. Bauer. late in §. item furiosi, col. pen. versicu. extra glos. insti. quibus non est permitt. facere testam. plenè Paris. alios citans, consil. 87. num. 4. 5. 6. & 7. & consil. 88. num. 1. 2. 3. 4. & 5. & bene Ferrer. consil. 207. numero 12. lib. j.

Nihilominus testes in casu nostro non dicunt simpliciter, Dominam Margaritam fuisse stultam, demetem, vel metecaptam, nec alijs vtuntur verbis, ex quibus posset dici eos iudicare, sed assignant bonas rationes, & referunt quamplurima signa & actus particulares concludentes ad dementiam & mentiscaptionem Margaritæ. Quod autem res ita se habeat, multifariam ostenditur.

In primis ex verbis fatuis, & deridendis, quia Dominam Margaritam dicebat se esse infirmam in vno capillo, tertius super nono interrogatorio, dicebat sibi apparere quãdam faciem in vno foramine, quæ sibi videbatur Maurus incantator. idem tertius super 13. dicebat se nescire, an iret ad communicandum, vel ad abluendum faciem, aut ad recitandum primam, duodecimus super secundo dicebat etiam alia inuisa & ridicula, de quibus infra.

Secundò probatur ex pluribus factis & gestis clare dementiam & insaniam ostendentibus, quia ibat ad chorum in camisia, septimus, nonus, duo decimus super septimo, implebat faciem luto, dicendo se ideo ita facere, quia nares sibi multum fulgebant. septimus, 8. 9. 10. 11. 12. & 13. super septimo, verbebat domum manica tunnice. quintus super primo, ponebat excrementa narium in vno baculo, & postea illa commedebat. idem quintus super primo, vrinabat in vna patina, & illa publicè omnibus ostendebat, & illis dicebat, quod ibi veniebant medullæ. tertius super septimo, quartus super nono, proijciebat cucullam in latrinis. 23. super 10. proijciebat cucullam & habitum. 28. super 8. vtebatur pro speculo vno pitali immundo. secundus super nono, ridebat sæpe sepius sine proposito. tertius super septimo, sextus super primo, 34. super decimo, ponebat carnem crudam in sinu, & cibum in manica. secundus super nono, vociferabatur tempore silentij, nonus super septimo in fine, transmittibat oua per filum vel per lignum. secundus super nono, non comedebat per duos vel tres dies. idem secundus super nono, spuebat in vna patina parua, dicendo, quod ibi recipiebat medullam. idem secundus super nono, post acceptum syrappum volebat ire ad sumendum sacramentum Eucharistiæ. tertius super septimo, id quod dabat, illico & eodem instanti repetebat. idem tertius

super septimo, accipiebat lapides & baculos, & cum illis percutiebat quos inueniebat. quintus super primo exstebat in porta vnus cameræ in camisia sine velo, & cum mitra in capite. idem quintus super primo.

Tertio probatur, prædicta dementia & insaniam Dominæ Margaritæ ex eo, quia in domo ab omnibus tenebatur & reputabatur pro insana & demete. sextus super primo, 17. super primo, & in monasterio de speranza erat tenta generaliter ab omnibus pro muliere stulta, decimus, vndecimus, & decimustertius super secundo, in fi. & in monasterio de Odiuellas publicè dicebatur & reputabatur insana. 18. super decimo, 19. super octauo & super 14. vigesimus super octauo, in fi. & 22. super 18. ad finem. Et non est dubium, de iure furorem siue dementiam probari etiam ex communi reputatione, ut supra dictum fuit.

Quartò, ista dementia D. Margaritæ probatur iudicio duorum Phisicorum, qui sunt testes, 29. & 30. super decimo, qui facta congregatione, & communicato inuicè colloquio vnà cum alijs Phisicis decreuerunt, & iudicauerunt Dominam Margaritam insanam, quorum Phisicorum iudicio standum est, quia ut inquit Bal. post Iac. de Are. in l. obseruare. ff. de cur. furio. iudex debet adhibere medicos, qui furorem & dementiam cognoscant. per l. semel. C. de re milit. lib. 1. sequitur Alex. consil. 86. num. 5. in fine, lib. 2. Mayn. in l. furiosi, num. 6. ff. de reg. iur. Per. à Plaz. alios citans in epith. delict. lib. j. cap. 29. num. 2. Furor enim & mentiscaptio sunt passiones cerebri quas Phisicus cognoscit, ut inquit Barbat. in c. fin. num. 8. in fine, de success. ab intest.

Et eodem modo stādum est iudicio duorum patrum societatis Iesu, qui sunt testes. 33. & 35. super decimo, qui sensim particulariter & per spatium temporis Margaritam allocuti iudicarunt eam incapacem confessionis & aliorum sacramentorum vsu rationis requirentium. Quod idem iudicauit frater Antonius ordinis sancti Bernardi, qui est testis 26. super sexto, dicens, audiuisse Dominam Margaritam in confessione & inuenisse illam non genuflexam, sed stantem & spuentem, & ridenrem versus moniales, & propterea iudicauit illam incapacem susceptionis sacramenti Eucharistiæ, qui tres religiosi, cum sint multum timorata conscientia magnam præstant auctoritatem ad credendam dementiam Margaritæ, ut in his terminis rectè considerat Roderic. Suarez. alleg. j. sub num. 13.

Quintò comprobatur etiam dementia prædicta Dominæ Margaritæ ex eo, quod nomen proprium ignorabat. iuxta l. fin. C. de hered. insti. prout attestantur duo notarij in quibusdam interrogatorijs illi factis de mandato D. Vicarij Vlixbonen.

Sextò, præmissa confirmantur ex eo, quod Moniales monasterij de speranza post annum nouitatus in circa D. Margaritæ noluerunt eam ad professionem admittere, reijcientes illam tanquam inhabilem, & incapacem professionis propter eius insaniam & dementiam, non obstante, quod eam in monasterio recepissent ad instantiam & intercessionem Sereniss. Regis Portugallia tunc temporis Cardinalis Infantis, cuius voluntati obtemperare valde verisimile est eas summopere desiderasse, quæ erat monasterij superior, id quod non fecisse eas ob meritam impossibilitatem & dementiam Margaritæ prouenientem, dici oportet.

Septimò, accedit nimia breuitas temporis trium dierum ad profitendum ipsi Margaritæ indulti. licet enim tempus probationis, quod regulariter est annuum. c. ad Apostolicam, & c. statuimus, de regular. possit restringi, ut in cap. ex publico, de conuers. coniug. & hæc restrictio possit

super septimo, accipiebat lapides & baculos, & cum illis percutiebat quos inueniebat. quintus super primo exstebat in porta vnus cameræ in camisia sine velo, & cum mitra in capite. idem quintus super primo.

Tertio probatur, prædicta dementia & insaniam Dominæ Margaritæ ex eo, quia in domo ab omnibus tenebatur & reputabatur pro insana & demete. sextus super primo, 17. super primo, & in monasterio de speranza erat tenta generaliter ab omnibus pro muliere stulta, decimus, vndecimus, & decimustertius super secundo, in fi. & in monasterio de Odiuellas publicè dicebatur & reputabatur insana. 18. super decimo, 19. super octauo & super 14. vigesimus super octauo, in fi. & 22. super 18. ad finem. Et non est dubium, de iure furorem siue dementiam probari etiam ex communi reputatione, ut supra dictum fuit.

Quartò, ista dementia D. Margaritæ probatur iudicio duorum Phisicorum, qui sunt testes, 29. & 30. super decimo, qui facta congregatione, & communicato inuicè colloquio vnà cum alijs Phisicis decreuerunt, & iudicauerunt Dominam Margaritam insanam, quorum Phisicorum iudicio standum est, quia ut inquit Bal. post Iac. de Are. in l. obseruare. ff. de cur. furio. iudex debet adhibere medicos, qui furorem & dementiam cognoscant. per l. semel. C. de re milit. lib. 1. sequitur Alex. consil. 86. num. 5. in fine, lib. 2. Mayn. in l. furiosi, num. 6. ff. de reg. iur. Per. à Plaz. alios citans in epith. delict. lib. j. cap. 29. num. 2. Furor enim & mentiscaptio sunt passiones cerebri quas Phisicus cognoscit, ut inquit Barbat. in c. fin. num. 8. in fine, de success. ab intest.

Et eodem modo stādum est iudicio duorum patrum societatis Iesu, qui sunt testes. 33. & 35. super decimo, qui sensim particulariter & per spatium temporis Margaritam allocuti iudicarunt eam incapacem confessionis & aliorum sacramentorum vsu rationis requirentium. Quod idem iudicauit frater Antonius ordinis sancti Bernardi, qui est testis 26. super sexto, dicens, audiuisse Dominam Margaritam in confessione & inuenisse illam non genuflexam, sed stantem & spuentem, & ridenrem versus moniales, & propterea iudicauit illam incapacem susceptionis sacramenti Eucharistiæ, qui tres religiosi, cum sint multum timorata conscientia magnam præstant auctoritatem ad credendam dementiam Margaritæ, ut in his terminis rectè considerat Roderic. Suarez. alleg. j. sub num. 13.

Quintò comprobatur etiam dementia prædicta Dominæ Margaritæ ex eo, quod nomen proprium ignorabat. iuxta l. fin. C. de hered. insti. prout attestantur duo notarij in quibusdam interrogatorijs illi factis de mandato D. Vicarij Vlixbonen.

Sextò, præmissa confirmantur ex eo, quod Moniales monasterij de speranza post annum nouitatus in circa D. Margaritæ noluerunt eam ad professionem admittere, reijcientes illam tanquam inhabilem, & incapacem professionis propter eius insaniam & dementiam, non obstante, quod eam in monasterio recepissent ad instantiam & intercessionem Sereniss. Regis Portugallia tunc temporis Cardinalis Infantis, cuius voluntati obtemperare valde verisimile est eas summopere desiderasse, quæ erat monasterij superior, id quod non fecisse eas ob meritam impossibilitatem & dementiam Margaritæ prouenientem, dici oportet.

Septimò, accedit nimia breuitas temporis trium dierum ad profitendum ipsi Margaritæ indulti. licet enim tempus probationis, quod regulariter est annuum. c. ad Apostolicam, & c. statuimus, de regular. possit restringi, ut in cap. ex publico, de conuers. coniug. & hæc restrictio possit

super septimo, accipiebat lapides & baculos, & cum illis percutiebat quos inueniebat. quintus super primo exstebat in porta vnus cameræ in camisia sine velo, & cum mitra in capite. idem quintus super primo.

Tertio probatur, prædicta dementia & insaniam Dominæ Margaritæ ex eo, quia in domo ab omnibus tenebatur & reputabatur pro insana & demete. sextus super primo, 17. super primo, & in monasterio de speranza erat tenta generaliter ab omnibus pro muliere stulta, decimus, vndecimus, & decimustertius super secundo, in fi. & in monasterio de Odiuellas publicè dicebatur & reputabatur insana. 18. super decimo, 19. super octauo & super 14. vigesimus super octauo, in fi. & 22. super 18. ad finem. Et non est dubium, de iure furorem siue dementiam probari etiam ex communi reputatione, ut supra dictum fuit.

Quartò, ista dementia D. Margaritæ probatur iudicio duorum Phisicorum, qui sunt testes, 29. & 30. super decimo, qui facta congregatione, & communicato inuicè colloquio vnà cum alijs Phisicis decreuerunt, & iudicauerunt Dominam Margaritam insanam, quorum Phisicorum iudicio standum est, quia ut inquit Bal. post Iac. de Are. in l. obseruare. ff. de cur. furio. iudex debet adhibere medicos, qui furorem & dementiam cognoscant. per l. semel. C. de re milit. lib. 1. sequitur Alex. consil. 86. num. 5. in fine, lib. 2. Mayn. in l. furiosi, num. 6. ff. de reg. iur. Per. à Plaz. alios citans in epith. delict. lib. j. cap. 29. num. 2. Furor enim & mentiscaptio sunt passiones cerebri quas Phisicus cognoscit, ut inquit Barbat. in c. fin. num. 8. in fine, de success. ab intest.

Et eodem modo stādum est iudicio duorum patrum societatis Iesu, qui sunt testes. 33. & 35. super decimo, qui sensim particulariter & per spatium temporis Margaritam allocuti iudicarunt eam incapacem confessionis & aliorum sacramentorum vsu rationis requirentium. Quod idem iudicauit frater Antonius ordinis sancti Bernardi, qui est testis 26. super sexto, dicens, audiuisse Dominam Margaritam in confessione & inuenisse illam non genuflexam, sed stantem & spuentem, & ridenrem versus moniales, & propterea iudicauit illam incapacem susceptionis sacramenti Eucharistiæ, qui tres religiosi, cum sint multum timorata conscientia magnam præstant auctoritatem ad credendam dementiam Margaritæ, ut in his terminis rectè considerat Roderic. Suarez. alleg. j. sub num. 13.

Quintò comprobatur etiam dementia prædicta Dominæ Margaritæ ex eo, quod nomen proprium ignorabat. iuxta l. fin. C. de hered. insti. prout attestantur duo notarij in quibusdam interrogatorijs illi factis de mandato D. Vicarij Vlixbonen.

Sextò, præmissa confirmantur ex eo, quod Moniales monasterij de speranza post annum nouitatus in circa D. Margaritæ noluerunt eam ad professionem admittere, reijcientes illam tanquam inhabilem, & incapacem professionis propter eius insaniam & dementiam, non obstante, quod eam in monasterio recepissent ad instantiam & intercessionem Sereniss. Regis Portugallia tunc temporis Cardinalis Infantis, cuius voluntati obtemperare valde verisimile est eas summopere desiderasse, quæ erat monasterij superior, id quod non fecisse eas ob meritam impossibilitatem & dementiam Margaritæ prouenientem, dici oportet.

Septimò, accedit nimia breuitas temporis trium dierum ad profitendum ipsi Margaritæ indulti. licet enim tempus probationis, quod regulariter est annuum. c. ad Apostolicam, & c. statuimus, de regular. possit restringi, ut in cap. ex publico, de conuers. coniug. & hæc restrictio possit

possit arbitrio iudicis fieri maior vel minor bimestri. vt per gl'os. ibi, in verbo, intra duorum. & ibi Innoc. versic. licet credamus. Hostien. col. 2. versic. hoc ergo fatemur. Ioan. And. colum. 2. versic. Innocentius vero dixit. Henrich. Boich. num. primo, versic. fatemur ergo. But. nu. 1. 2. & Abb. num. 11.

11 Nihilominus hæc restrictio secundum Doct. prædictos non fit sine rationabili causa, prout in d. cap. ex publico. vbi sponsæ volenti religionem ingredi tempus bimestre ad profitendum conceditur, ne sponsus, qui forte carnis stimulis resistere non poterat, & propterea cupiebat matrimonium contrahere, cogere expectare lapsus anni.

Et hinc est, quod prædicti Doct. dicunt, quod si sponsus consentiat sponsæ circa ingressum religionis, dabitur regularis terminus anni, quia cessat causa illum restringendi. vt bene Abb. in dicto cap. ex publico, nu. 1. r. prope fin.

Sed in casu nostro nulla suberat causa restringendi annum tempus professionis: immo maxima vigeat ratio illud integrum indulgendi, vt scilicet monasterium possit mores Margaritæ experiri, iuxta tex. in d. c. ad apostolicam. Et tantò magis, quod Priorissâ illius temporis exclamauit, ne Margarita in monasterio reciperetur, quæ erat infana & tanquam talis fuerat reiecta à monasterio de speranza, & infania Margaritæ ab initio ante professionem cepit manifestari monasterio de Odiuellas. decimus nonus super 17. duodecimus super octauo, 23. super octauo.

Vnde restrictio ista præsertim tam magna & extraordinaria, non aliam ob causam fieri potuit, nisi, ne magis detegeretur infania & dementia Margaritæ, & sic, ne excluderetur à professione, prout accidit in monasterio de speranza.

Nec obstat, testes, de quibus supra, in dictis suis esse singulares.

12 Quia ad probandum quid in genere testes singulares admittuntur, vt in terminis tradit Alex. conf. 141. nu. 2. lib. j. conf. 91. num. 20. lib. 5. & conf. 147. num. 20. lib. 7. Dec. in d. l. furiosum, num. 30. Bertran. conf. 48. num. 2. 2. lib. 2. parte prima. Paris. conf. 87. num. 8. lib. 3. Ruin. conf. 67. num. 9. lib. j. Boer. decif. 23. num. 44. Maran. in l. is potest, num. 130. ff. de acquir. hæred. bene Pet. à Plaz. in epith. delict. lib. j. cap. 29. num. 9. Gabriel. lib. primo, de testib. conclus. 2. num. 44. Et hæc quoque secundam difficultatem.

13 Quantum autem ad tertiam resolutum fuit, professionem per D. Margaritam in monasterio de Odiuellas emissam, nullam fuisse, tum per tex. in c. sicut tenor, de regul. qui licet loquatur in eo, qui positus erat extra mentem & extra se ipsum propter grauissimam infirmitatē, vt innuunt verba illa, & de præsentis vita desperet, & in his terminis intelligit Abb. ibi, tamen ratio tex. fundatur in priuatione mentis, quæ ratio cum sit generalis, ampliatur decisionem tex. etiam in eo, qui non ex morbo, sed aliunde mente caret. ad l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. tertio.

14 Tum etiam, quia quemadmodum furiosus non potest contrahere matrimonium carnale. cap. dilectus, de sponsal. c. neque furiosus. 2. q. 7. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. furor. ff. de sponsal. l. oratione. §. fin. ff. de ritu nupt.

15 Ita nec spirituale, cum valeat argumentum f. à matrimonio carnali ad spirituale. cap. quoniam frequenter. §. porro, vt lit. non contest. Doct. in auth. nisi rogati. C. ad Trebel. late Euerard. in loc. à matrim. carnal. ad spiritua-

16 le. & in specie f. quod furiosus nequit matrimonium spirituale contrahere, sicut nec carnale, tradit Prapost. in d. c. dilectus, num. 3. Alex. conf. 54. in princ. lib. j. Euerard. vbi supra, in sexto exemplo. & quod dicitur de furioso,

17 procedit etiam in mentecapto, cum f. inter se æquiparentur. §. hæc dicimus. in Authen. vt hi qui oblig. se hab. l. 2. vbi Bald. C. de curat. fur. l. si furiosi. & ibi Doct. C. de nupt. Scriben. in l. ex factio. ff. de vulg. & pupil. Alex. d. conf. 54. in princ. lib. j. & in l. si cum dotem. §. si maritus, ad fin. num. 8. ff. soluto matrim. Com. conf. 22. num. 7. lib. 4. late & egregie Fulgos. conf. 79. num. 1. 2. & 3. bene Prapost. in c. dilectus, num. 4. de sponsal. fusè Soc. conf. 47. num. 8. lib. 3. & plenè Ias. in l. patre furioso, num. 3. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Dec. conf. 112. post prin. & in d. l. furiosum, num. 7. vbi alios citat. Paris. conf. 87. nu. 11. & conf. 88. num. 6. & 7. lib. 3. Curt. iun. conf. 51. num. 9. post medium, versic. ita quia, & num. 10. Grammat. conf. crim. 16. num. 1. 3. & in terminis, quod tex. in d. cap. dilectus. loquens in furioso, procedat etiam in mentecapto, firmat Prapost. ibi, num. 3. versic. numquid. sequitur Soc. conf. 47. num. 8. lib. 3. Alex. dicto conf. 54. in princ. Dec. conf. 112. in prin. Curt. iun. dicto conf. 51. num. 9. versic. hinc dicimus. Couar. in quarto decretal. parte secunda,

18 cap. 2. num. 9. & in specie f. quod mentecaptus non possit religionem profiteri, ponit Ias. in d. l. patre furioso, ante num. 3. Dec. conf. 86. num. 7. versic. & ista omnia. per tex. in d. c. sicut tenor. c. fin. de success. ab intest. c. Grisaldus. 17. q. j. & latius And. Sicul. conf. 59. lib. 2. num. 5. in fine, versic. & si quis piam, & num. 6. vbi allegat prædicta tria iura. & paulò post, in versic. licet ergo. inquit, mentecaptus existentem in monasterio licet fecerit actus congruentes personæ sanæ mentis, non propterea censeri fecisse professionem, quia mentecaptus reputatur mortuus. d. l. furiosum. & l. Diuis. ff. de offic. præsid. ergo non potest in eum cadere professio, quia Deus ad aliquem sibi obligatum animum & cor respicit. c. si quid inuestiti. 14. q. 5. & mentecaptus nec animum, nec cor habet, & postea num. 7. post D. Thom. & Ioan. And. subdit, ad obligandum aliquem ex voto tria requiri, videlicet, deliberationem, propositum, & promissionem, eaq; non cadere in furiosum vel mentecaptum, & per consequens nec etiam votum intradi religionem, & sic subla- tis principijs tolli precipiat, prout latius per eum.

Circa quartam & vltimam difficultatem, quod scilicet non obstat, quæ exemplo pro parte D. Antonij allegantur, deducitur. Et

In primis quoad illud, quod Dominus Ludouicus procurauit, vt Domina Margarita eius soror monasterium de speranza ingrederetur, ibiq; professionem faceret, deinde vt matrimonium contraheret, vt deponit testes D. Ludouici: quod quidem facere non potuisset si habuisset illam pro dementi, vnde oportuit ipsum credere illam non esse stultam: & quemadmodum reputatio consanguineorum, vt supra diximus, operatur probationem dementiae, ita etiam contraria reputatio debet contrarium operari. & f. ita videtur argumentari Dec. conf. 448. num. 33. & 34. dicens, quod si pater in casu suo filium mentecaptum reputasset, verisimiliter aliam prouisionem ei fecisset, ergo in contrarium vt ipse subdit, non facta alia prouisione, magna insurgit præsumptio, quod non fuerit mentecaptus.

Sed pro responsione dicitur negado, D. Ludouicum credidisse Dominam Margaritam non esse stultam, cum ante eius ingressum in monasterio de speranza, in domo D. Beatricis sororis consobrinæ ipsius Domini Ludouici, tenebatur & reputabatur ab omnibus pro infana & demente.

Nec

Nec obstat, quod scribit Dec. vbi supra, quia (vt videri potest) loquitur in terminis longe diuersis à nostris.

Secundò non obstat, quod Margarita quado existerat in monasterio de speranza, faciebat multos actus conuenientes personæ sanæ mentis, videlicet confitebatur, communicabat, canebat in choro, legebat, scribebat, suebat, achu pingebat, & ad propositum loquebatur, & 20 f. in terminis actus confessionis ad excludendam dementia, ponderat Dec. dicto conf. 448. numero 20. in fine.

Nam responderetur, quantum ad actum confitendi & communicandi, Margaritam fuisse incapacem, prout plures viri religiosi iudicauerunt, & fuerunt etiam illi denegata sacramenta, vigesimus secundus super 18. & 23. iuxta interrogatoria.

Quo verò ad actum cantandi, legendi, scribendi, suædi & achu pingendi.

Responderetur, istos actus non consistere in intellectu, sed in sensu, vt bene deducunt informantes Domini Ludouici.

Demum circa actum loquendi ad propositum responderetur, non mirum si Margarita interdum ad propositum

21 loquebatur, quia f. erat constituta in conspectu vmbra- tæ quietis, vt inquit tex. in l. quod meo. §. si furioso. ff. de acquir. possess. glof. in d. c. dilectus, in verbo, furor, versic. sæpe enim. & ibi Card. ante num. secundum. & de-

22 mentes f. quandoque ex factis conuincuntur, licet ex verbis prudentes appareant. vt inquit Card. conf. 56. numero 4. versic. ex coniecturis autem. & Com. conf. 69. nu-

23 mero 12. versic. maxime quia, lib. j. dicit, f. furiosos & mentecaptos facere multoties signa, & loqui vt prudentes, & tamen non propterea desinere esse furiosos & mentecaptos, quia etiam infantes sæpe ac sapius verba prudentibus, & tamen non sunt. & idem Com. conf. 73. num. 3. post medium, versic. tamen attento, lib. j. inquit, furiosos & mentecaptos sæpenumero respondere ad propositum, & immiscere verba & facta contentientia homini sanæ mentis, prout & pupilli faciunt, & hoc idem expresse firmat Bertran. conf. 48. num. 31. versic. nec moueri debet, lib. 2. parte prima. Grammat. conf. crim. 16. num. 9. Paris. conf. 87. num. 44. lib. 3. Immo vt inquit Roder. Suar. alleg. prima, num. 17. circa medium, nullus est ita stultus, qui aliqua verba non proferat, quæ iudicentur hominis sanæ mentis.

Tertiò non obstat, quod dementia Margaritæ non probatur de tempore emissionis professionis per eam factæ 24 in monasterio de Odiuellas, prout f. de iure requiritur. dicto cap. sicut tenor. ibi, si tamen eo tempore, de regular.

Siquidem omiſſa illa difficultate, an & quando præteritus furor, vel dementia præsumatur durare.

Responderetur, in casu nostro consistere de dementia Margaritæ tam ante quam post dictam professionem: nam testes deponunt de eius infania in pluribus & diuersis temporibus, videlicet de tempore ante ingressum monasterij de speranza. Item de tempore, quo ibi per annum in circa permanſit. Item de tempore multorum annorū post dictam professionem. Vnde ex probatione vtriusq; dementiae tam præcedentis quam subsequenter dictam

25 professionem f. præsumitur dementia medio tempore, & sic tempore ipsius professionis, quia probatis extremis præsumuntur media, prout in terminis furoris argumentatur Anchar. conf. 5. num. 5. sequitur Ruin. inter conf. Curt. iun. conf. 292. num. 26. lib. 3.

Accedit etiam quod furiosus & demens post, præsumitur f. etiã fuisse furiosus & demens retro, & sic etiam

tempore actus. vt in terminis firmat Alex. conf. 92. numero 23. & 24. lib. 5.

Motus ea ratione, quod ex præsentis præsumitur in præteritum, quando præsentis status potest concurrere cum naturali veritate status præteriti: sed præsentis status furoris potest concurrere cum naturali veritate ipsius originarij status, quia potuit nasci demens. Merito &c.

Et licet de hac opin. Alex. possit dubitari ex ijs, quæ scribunt Castren. & Aret. vterque in princ. in l. qui testamento. §. nec furiosus. ff. de testam. prout animaduertit Ruin. qui illam non firmat d. conf. 292. num. 22. versic. sed plus, cum seq. iuncto num. 25.

Nihilominus in casu nostro opin. Alex. optimè procedit, quia quamuis in illa materia, an & quando ex præsentis præsumatur in præteritum, variæ à Doct. regulæ tradantur, vt per Alciat. reg. 2. præsumpt. 26. quando 27 men ultra statum præsentem concurrat aliqua f. coniectura vel præsumptio inferens retro, tunc absque dubio ex præsentis præsumitur in præteritum. ita Salyc. in l. ex persona, prope fin. C. de probatio. Alex. conf. 16. num. 3. lib. 5. Soc. conf. 89. num. 19. lib. j. Alciat. vbi supra, nu. 5. idq; tempore meo fuit tentum in Rota in pluribus causis. At in casu nostro ultra præsentem statum dementiæ concurrat recusatio Monialium monasterij de speranza, quæ recusarunt admittere Margaritam ad professionem. Item concurrunt nimia & extraordinaria breuitas temporis trium dierum ad profitendum in monasterio de Odiuellas. Itemq; concurrunt plena probatio dementiae ante ipsam professionem. Merito &c.

Quartò non obstat, quod Margarita erat puella simplex, parum prudens, & non erat infana, nec stulta in toto, vt deponunt primus super primo, nonus super secundo, decimus super tertio, & duodecimus super primo. Vnde intrat communis conclusio, vt illud, quod dicitur 28 de mentecapto vel furioso, non f. procedat in factuo simplici, subitupido, & hæbetis ingenij, qui intellectu non caret, licet integrum animi vigorem non habeat, vt per Castren. in l. si frater, in prin. C. qui testam. facere poss. Fab. in §. præterea. & ibi Aret. num. 3. Inſtit. quibus non est permiff. facere testam. Vigli. in §. item furiosus, numero 2. Inſtit. eo. tit. Dec. conf. 112. num. 2. & conf. 448. num. 21. & 22. Ias. in d. l. furiosum, num. 2. in §. limit. & ibi Dec. num. 8. late Paris. d. conf. 88. nu. 37. 38. 39. & 40.

29 Et, quod dementia, f. quæ impedit contractum matrimonij, debeat esse talis, vt auferat vsum rationis, tradit Soc. conf. 47. num. 9. lib. 3. per ea quæ scribit Henric. Boich. d. c. dilectus, num. 4. Galliau. in l. prima, in princ. num. 69. ff. de verb. oblig. Paris. dicto conf. 88. sub numero 40. ergo talis quoque debet esse dementia impeditiua professionis religionis, arguendo à matrimonio carnali ad spirituale. vt supra dictum fuit.

Nam pro responsione dicitur, prædictis testibus credendum non esse, cum non assignent rationem aliquam dicti sui, cur Margarita erat mulier simplex nec in totū 30 stulta: testes f. enim volentes probare priuationem intellectus in aliquo, debent reddere rationem dicti sui, aliàs eis non creditur, vt inquit Bal. in d. l. furiosum, circa medium, versic. est difficile. quem ibi communiter Doct. sequuntur.

31 Accedit, quod f. quando agitur de probanda aliqua qualitate animi, prout in casu nostro, tunc testes debent testificari per actus exteriores quos viderint: nam extre-

32 riora f. indicant secreta animi. glof. in l. is qui. §. Diuis, in verbo, sermonibus. & ibi bene Barr. in fin. Bal. & Cuman. ff. de tutor. & curat. dat. ab his. Soc. conf. 42. sub num. 6. lib. primo. Alexan. dicto conf. 157. num. 16. circa medium, lib. 7.

Vnde

Vnde prædicti testes cum nullam assignent rationem, nec etiam referant aliqua signa vel actus extrinsecos, ex quibus appareat, Margaritam fuisse simplicem, & non stultam in totum, & dicuntur iudicare, non autem testificari, vt in terminis post But. tradit Soc. conf. 42. sub numero 5. lib. j. Dec. conf. 448. ante num. 3. 2. Paris. dicto cō sil. 88. num. 59.

Immo prædicti testes testificantur per quosdā actus exteriores concludentes ad totalem insaniam, & stultitiam: nam nonus super septimo, dicit, Margaritam quadam die ingressam fuisse chorum in camisia, & semel vidisse illam vociferantem tempore silentij. decimus super septimo, inquit, sæpe vidisse Margaritam existentem in monasterio cum facie immunda & naribus plenis luto. duodecimus super secundo, deponit, Margaritam dixisse, quod nesciebat si iret ad communicandum aut ad abluendum faciem, aut ad recitandum primam. & super septimo, quod Margarita habebat faciem immundam luto, quodque ideo ita faciebat, quia sibi lucebant nares, & quod ibat ad chorum in camisia.

Quintò & vltimò non obstat, quod Margarita non sit iudicanda demens, nisi clarè constet, ipsam fecisse actus, de quibus supra, tanquam dementem. Nam dicunt Doct. cō. quod non sufficit, testem & deponentem aliquē esse furiosum, dicere, eo quia lapides proieciebat, nisi diceret, lapides proiecisse more insanorum, quia etiam prudentes aliquando proieciunt lapides pro tuitione corporis sui, vel alia rationabili ex causa. ita post Bal. in d. §. item furiosi. tradit Alex. in l. si cum dotem §. si maritus, num. 7. Iaf. in d. l. furiosum, num. 5. & ibi Dec. num. 29. circa medium. Paris. dicto conf. 88. num. 68. lib. 3. idem Dec. dicto conf. 448. num. 33. Crot. de testib. parte 7. num. 97. & est tex. in l' ob quæ vitia. ibi, more insanorum. ff. de ædil. edic.

Siquidem respondetur, obiectum procedere in actibus æquiuocis, qui possunt conuenire tam & personæ sanæ mentis, quam furioso & dementi, prout est deiectio lapidum, quæ si fiat cum causa, puta pro tuitione corporis, tunc denotat prudentiam, & sanam mentem: si vero fiat sine causa, tunc arguit insaniam & dementiam. sed in casu nostro actus probantes dementiam Margaritæ sunt tales, vt non nisi dementibus conuenire valeant, & propterea oportuit, Margaritam illos fecisse tanquam dementem.

CANTVCCII.

Foroliuini. legati. Die Veneris, 26. Iunij. 1579.

SVMMA RI VM.

- 1 Commissio iudicis facta cum clausula, in hac parte, & causa, denotat restrictionem.
- 2 Index habens duplicem potestatem, ordinariam & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate, & in alia potest vti alia.
- 3 Voluntas & intentio agentis colligitur ex modo & forma procedendi.
- 4 Officij nomen appositum in eadem subscriptione sententiæ censetur causa demonstrationis personæ.
- 5 Clausula, omni meliori modo, posita sine copula, &, in fine sententiæ, nihil operatur.
- 6 Intelligentia sumenda est, quæ rei, de qua agitur, conuenientior est, & per quam actus ipse in iura validitate collocatur.

Validitatem sententiæ Præsidis Prouinciæ Romanodiolæ ad fauorem Hippolytæ latæ, habuerunt Domini pro valde turbida, quia licet in alia positione huius causæ sub die Lunæ, prima Iunij, 1579. dixerunt, sententiam posse sustineri ex capite iurisdictionis ordinariæ, quia Præses in subscriptione sententiæ non se restrinxit ad iurisdictionem delegatam, sed vtraque aequè principaliter vsus est, subscribendo se tanquam Præsidentem & Iudicem commissarium delegatum, non obstante, quod in citatione ad sententiam se restrinxerit ad iurisdictionem delegatam, dicendo, de mandato Præsidis Prouinciæ Romanodiolæ, & in hac parte & causa Iudicis delegati à sacra consulta, &c. quæ & verba, in hac parte & causa, &c. denotant restrictionem, vt per Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 35. num. 6. versic. secus si dixisset. & propterea cum Præses in vna parte processus, videlicet in citatione ad sententiam vsus fuerit iurisdictione delegata, in alia verò parte, scilicet in sententia vsus fuerit etiam ordinariæ, intrat communis conclusio Doct. in c. cum ex officij, de præscript. quod & iudex habens duplicem potestatem, ordinariam & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate, in alia parte potest vti alia potestate. ita Innoc. ibi, num. 3. versic. item potest. Hostien. col. pen. circa medium, versic. potest tamen eligere. Ioan. And. col. 2. in princ. versic. item potest. Card. ad fin. Imo. num. 11. versic. item potest. Abb. num. 18. prope fin. versic. item secundum eum. Felyn. num. 23. & Paris. num. 28.

Nihilominus Domini in vltima positione huius causæ sub die Veneris, 26. Iunij, eiusdem anni, dixerunt, quod cum Præses in procedendo in hac causa restrinxerit se ad iurisdictionem delegatam, vt constat ex citatione ad sententiam, & ex mandato executiuo, in quibus processit tanquam iudex delegatus à sacra Consulta vigore litterarum illius, quæ tamen non alterabant, sed excitabant eius iurisdictionem, censetur etiam eiusdem intentionis fuisse in subscriptione sententiæ, vtendi scilicet solum iurisdictione delegata, cum ex qualitate, modo, & forma procedendi colligatur & voluntas & intentio agentis. Rom. conf. 369. num. 7. Alex. conf. 55. num. 8. lib. 5. Aym. ad rub. de leg. j. num. 126. & præsumatur apposituisse in eadem subscriptione sententiæ nomen officij, hoc est Præsidis, causa & demonstrationis personæ arg. l. iurisdictionem §. pactorum. ff. de pact. & in terminis per Alciat. vbi supra, num. 6. versic. immo præsumitur. & latè Roman. consil. 343. numero 10. versic. nunc igitur, & numero sequen.

Ad clausulam, & omni meliori modo, positam in fine sententiæ, Domini responderunt, illam non suffragari, quia deficit copula, &.

Ceterum aliqui ex Dominis sustinebant sententiam ex capite iurisdictionis ordinariæ, quia nomen Præsidis positum in subscriptione sententiæ, potest duplicem habere intelligentiam, vel vt præsumatur adiectum gratia demonstrationis personæ, vel vt denotet iurisdictionem ordinariam.

Ideo & ea intelligentia sumenda est, quæ rei, de qua agitur, conuenientior est, & per quam actus ipse in iura validitate collocatur, vt in simili inquit Roman. d. consil. 343. num. 10. ad l. quoties. ff. de verb. oblig. l. quoties. ff. de reb. dub. cum similib.

Vnde stante ista dubitate siue turbiditate validitatis sententiæ, Domini iudicarunt, bonum esse, vt tota possessio, de qua agitur, vnà cum fructibus ponatur sub sequestro,

sequestro, vel vt Capitaneus Bartholomæus deponat realiter scuta 600. iuxta qualitatem legati, vel det cedulam bancariam pro eadem summa, & sequestrum, vel depositum, aut cedulam posuerunt in electione ipsius Capitanei Bartholomæi.

Et insuper per viam prouisionis decreuerunt debere nunc subministrari Hippolytæ scuta 30. vel de fructibus sequestratis, vel aliis de bonis vel pecunijs eiusdem Capitanei Bartholomæi, præstita prius cautione per eandem Hippolytam de illis restituendis in euentum succumbentiæ.

CANTVCCII.

Imolensis iurispatronatus. Veneris, 19. Octobris. 1579.

SVMMA RI VM.

- 1 Iurispatronatus amittitur per non vsus presentandi per patronos.
- 2 Libertas vt præscribatur, quot requirantur.
- 3 Negligentia non vtentis, siue non vsus requiritur in præscriptione libertatis.
- 4 Bona fides in præscriptione libertatis exigitur.
- 5 Libertas seruitutis habentis causam discontinuam præscribitur spatio 20. annorum etiam inter absentes.
- 6 Bona fides, non vsus, & tempus decem vel viginti annorum in præscribenda libertate sufficiunt, nec requiritur titulus.
- Immo nec etiam scientia, & patientia aduersarij. numero 7.
- 8 Seruitus iurispatronatus comparatur magis seruituti vrbana quam rustica.
- 9 Negligentia non vtentis, siue non vsus non sufficit in præscribenda libertate seruitutis vrbana, sed requiritur factum directè contrarium seruituti.
- 10 Ciuitas si habeat iurisdictionem in castrum, illamque, per centum annos non exercuerit, non dicitur castrum præscripsisse libertatem seruitutis iurisdictionalis, nisi pro libero se gesserit.
- 11 Scientia & patientia aduersarij vltra bonam fidem, tempus & factum seruituti contrarium requiruntur in præscriptione libertatis seruitutis vrbana.
- 12 Scientia & patientia patronorum, & intentio ordinarij ad acquirendam libertatem aduersus iurispatronatus requiruntur.

DECISIO CIX.

Dvbitauit in causa Imolens. iurispatronatus, an, ex quo in facto constat de pluribus prouisionibus libere factis per ordinarium ab anno 1543. vsque ad annum 1575. quo tempore fuit facta prouisio Apostolica Scipioni de Calderinis in forma dignum, possit dicit, patronos amisisse iurispatronatus per non vsus tanti tps, videlicet 32. annorum, & consequenter ordinarij præscripsisse libertatem seruitutis iurispatronatus. Nā patroni & per non vsus presentandi amittunt iurispatronatus, & ecclesia contra eos libertatem præscribit, vt in terminis tradit Abb. conf. 106. col. 2. circa medium, versic. & præterea ex quo dictæ capellæ steterunt, lib. 2. refert, & sequitur Lambert. de iurepat. lib. 3. 7. q. princ. artic. 8. fol. mihi 31. secundum nou. impress.

Hic autem & concurrunt omnia requisita ad præscribendam libertatem.

In primis adest non vsus iurispatronatus, siue negli-

gentia patronorum in presentando: in & præscriptione enim libertatis non vsus, siue negligentia non vtentis requiritur. l. sequitur. §. si viam. ff. de vlt. cap. l. si sic constituta. & l. si partem. §. si per fundum. ff. quemad. seru. amit. Ang. in l. hæc autem, num. 3. versic. & prædicta intellige. & ibi Florian. num. primo, versic. & ratio diuersitatis. & Pau. de Cast. sub num. 3. ff. de seru. vrb. præd. Abb. & Lambert. vbi supra.

Secundò, adest bona fides, & quæ in præscriptione libertatis exigitur. Balb. de præscript. 3. par. 4. part. princ. q. 3. in fine. vbi post Canonist. in cap. fin. de præscript. ita concludit. bene Martin. Laud. in repet. l. seruitutes. ff. de seruit.

Adest autem bona fides præsumptiuè, quia in præscribenda libertate communiter tenetur, bonam fidem præsumi. vt inquit Abb. in c. si diligenti, num. 21. de præscriptio. & ratio est secundum eum, quia præscribens habet fundamentum præsumptionis iuris pro se: debuit enim credere rem talem esse, qualis naturaliter esse debet.

Tertiò, cõcurrit tempus 20. annorum, licet satis fuisset spatium 20. nam in præscriptione libertatis seruitutis habentis causam continuam requiruntur 10. anni inter presentes, & 20. inter absentes.

In & præscriptione verò libertatis seruitutis habentis causam discontinuam, prout videtur esse seruitus iurispatronatus, non requiruntur 40. anni inter absentes, sed sufficiunt 20. indistinctè tam inter presentes quam inter absentes. glof. & Doct. in d. l. si sic constituta. & maxime ibi Pau. de Cast. ante num. 2. Balb. asserens hanc esse communem d. par. 3. 4. part. princ. q. j. num. primo, circa medium, versic. aut vero agitur. Martin. Laud. in dicta l. seruitutes, num. 20. in fine. vbi etiam de communi.

Et ista tria non vsus, bona fides, & tempus 10. vel 20. annorum in præscribenda & libertate sufficiunt, nec aliter requiritur titulus. Balb. vbi supra, q. 4. in fi. Lauden. in d. l. seruitutes, num. 21.

Nec etiam & requiritur scientia, & patientia aduersarij, tex. est in d. l. si partem §. j. vbi glof. & Doct. Balb. dicta q. j. num. primo, & secundo. Lauden. d. l. seruitutes, numero 24. vbi de communi. bene Didac. in reg. possessio, secunda parte, in initio, num. 8. versic. sententia communis, vbi duplicem huius rei rationem reddit: vnā, quod res ad pristinum statum reuertitur: alteram fauore libertatis, quæ in casu nostro est fauorabilis duplici fauore, vno ratione sui, altero ratione adiuncti, hoc est ecclesiæ.

Vnde stantibus præmissis, 16. Octobris, 1579. propositi dubium cum quibusdam præsuppositis, an constet de tali præscriptione libertatis ad fauorem capellæ, de qua agitur, vt fuerit sublatum iurispatronatus in casu, & ad effectum, de quo agitur?

Super quo dubio Domini dixerunt, non constare de præscriptione libertatis, & consequenter non esse sublatum iurispatronatus.

Considerarunt enim, & seruitutem iurispatronatus magis comparari seruituti vrbanae quam rusticae. Nam in præscribenda libertate & seruitutis vrbanae non sufficit non vsus, siue negligentia non vtentis, sed requiritur factum directè contrarium seruituti. l. hæc autem. & ibi omnes. ff. de seru. vrb. præd. Coraf. in l. seruitutes, la quarta, num. 41. versic. requiritur secundo. ff. de seruit. & ex d. l. hæc autem, inferunt Doct. in argumentum, quod si ciuitas & habeat iurisdictionem in castrum, illamque, per centum annos non exercuerit, castrum non dicitur præscripsisse libertatem seruitutis iurisdictionalis, nisi pro libero se gesserit, & sic fecerit actum directè contrarium seruituti. ita Bal. in d. l. hæc autem, versic. vnde est. Ang. num. 2.

num. 2. Fulgof. ad fin. Florian. num. 3. Pau. de Cast. nu. 5. verfic. propter quod patet.

Ita in proposito ordinarius non dicitur præscribere libertatem aduersus seruitutem iurispatronatus per sim- plicem non vltim præsentandi, vel per solam negligenti- am patronorum in præsentando, sed requiritur factum eiusdem ordinarij directè contrarium seruituti iurispat- ronatus, hoc est libera collatio.

Vnde stante, quòd seruitus iurispatronatus potius est similis seruituti vrbanae quàm rusticae, sequitur, quòd in casu nostro non concurrant omnia requisita ad præ- scribendam libertatem.

- 11 Quoniam in præscriptione libertatis seruitutis vr- banae vltra bonam fidem, tempus 10. vel 20. annorum, & factum ipsi seruituti directè contrarium, requiruntur etiam duo alia, nempe, scientia, & patientia aduersarij, tex. est in l. & si forte. §. sciendum, in fi. & ibi Pau. de Cast. num. 4. ff. si seruit. vendic. Ang. in d. l. hæc autem, num. 3. post mediam, verfic. requiritur etiam ad acquirendam, & num. 4. verfic. quarto & vltimo. & ibi Pau. de Cast. nu- me. 3. Coraf. d. l. seruitutes, num. 4. in fi.

Præterea requiritur etiam & aliud, vt ille, qui facit actum seruituti contrarium, faciat iure libertatis, non autem ex gratia, vel necessitate, & sic requiritur intentio præscribens ordinata ad acquisitionem libertatis, ita vt excludatur gratia, & necessitas. ita trad. Ang. in di- cta l. hæc autem, num. 3. ad fin. verfic. requiritur etiam. & num. 4. verfic. tertio intentio ordinata. & allegat nota- ta per Innoc. in cap. bonæ, il secundo, sub num. primo, verfic. quæritur cum lex dicat, de postulat. prælat. & hoc idem firmat Coraf. in d. l. seruitutes, num. 4. verfic. ter- tio desideratur.

- 12 Sed in casu nostro non constat de scientia & patien- tia patronorum, neque etiam de intentionem ordinarij ordinata ad acquirendam libertatem aduersus iurispatronatus ita, vt collationes, quas fecit, iure libertatis, & animo illam acquirendi fecerit, & ad id fuit allegata de- cif. Egid. 107. & 212. & Put. decif. 6. de iurepat. & placuit etiam auctoritas Rip. in c. cum ecclesia Sutrina, num. 64. verfic. & ideo Episcopus, de cau. poss. & proprie.

Non obft. superius in contrarium allegata, quòd, scilicet non requiratur scientia & patientia aduersarij, & quòd sufficiat non vltus, siue negligentia non ventis. Quia procedunt in præscribenda libertate seruitutis rusticae.

CANTVCCII.

Roman. palatii: Veneris, 23. Octobris. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Hæres potest venire contra factum defuncti nullum & in- ualidum.
- 2 Vendens potest venire contra factum suum, quando ven- ditio non valeret fauore alterius quàm vendentis. & num. 7.
- Item alios casus, quibus quis potest venire contra factum, suum, vide num. 7. cum seq.
- 3 Alienatio facta contra expressam prohibitionem defuncti, dicitur nulla ipso iure & ab initio.
- 4 Hæres potest venire contra factum defuncti alienatis rem prohibitam alienari.
- 5 Hæres & defunctus reputantur vna & eadem persona.
- 6 Venire nemo potest contra factum proprium in contra- ctibus nominatis, in quibus non habet locum peni- tentia.

Limita tamen aliquibus casibus. vt num. 7. 8. 9. 10. & 11. 12. Conseruatio familia respicit fauorem publicum.

13 Factum proprium quando est à iure prohibitum propter publicam vtilitatem, siue principaliter siue secundario, potest illi contrariari, cum num. 14. 15. 16. 17. & seq. 17 Bart. in l. si quis pro eo, num. 8. ff. de fideiuss. quo casu lo- quatur.

18 Iuramentum firmat actum nullum fauore publico secun- dario. ex communi.

Limita non habere locum in præiudicium tertij. nume. 19.

20 Maritus potest venire contra alienationem dotis per ip- sum factam non obstante iuramento de non contraue- niendo.

21 Iuramentum non ligat in præiudicium tertij.

22 Filius hæres alienantis rem relictam familiae, & alienari prohibitam non admittitur contra alienationem, sed si- bi exheredati.

Intellige tamen, vt num. seq. vsque ad fi.

23 Dispositio §. cum pater. in l. filiusfamilias. de leg. 2. quomò do intelligatur, & quo casu procedat, cum diuersis Do- cto. opinionibus relatis & conciliatis. cum num. seq. vs- que ad fi.

25 Dominium non transfertur in re legata prohibita aliena- ri, nec quoad dominij translationem alienatio dicitur ip- so iure valida.

26 Testator potest legare etiam rem subiectam fideicommissi, & restituendam ipsi heredi.

27 Legatum rei fideicommissi subiecta, & legatum rei alie- nari prohibita differunt.

28 Alienatio rei prohibita alienari facta per viam legati, non est simpliciter nulla, sed valet quoad estimationem ipsius rei.

Fallit in alienatione facta per viam contractus. nume. 29.

32 Fideicommissarius si efficiatur hæres alienantis an possit ipsam alienationem reuocare, vbi de intellectu multorum iurium. & num. seq.

33 Fideicommissum conditionale siue res subiecta restitutioni post mortem grauati, & expressa prohibitio alienatio- nis differunt. & quare num. seq.

34 Alienatio rei alienari prohibita est nulla ab initio, & ipso iure alienatio vero rei subiecta fideicommissi conditio- nali facta pendente conditione resoluitur purificata ipsa conditione. ex communi.

DECISIO CX.

Aspar de Garzonibus de anno 1523. suum con- didit testamentum, in quo Quirinum eius filiū suum vniuersalem hæredem instituit, ei que ex- presse prohibuit alienationem palatii, de quo agitur, quia volebat semper illud remanere apud familiam suam. Deinde Quirinus de anno 1539. vendidit palatium istud bo. me. Petro Vortio. Demum Gaspar de Garzoni- bus iunior & filius & hæres Quirini tamquam fideico- missarius egit contra hæredes Petri Vortij pro recupera- tione huius palatii impugnando venditionem per pa- trem factam contra expressam prohibitionem, & formā testamenti Gasparis senioris. Hæredes Petri Vortij præ- tendunt Gasparum iuniorem non posse contra hanc alienationem venire, cum ipse sit hæres Quirini aliena- tis, nec in actis constet cum esse hæredem cum benefi- cio legis & inuentarij, & sic obijciunt de reg. l. cum à ma- tre, C. de rei vend. & in specie de dispositione tex. in l. fi- liusfamilias. §. cum pater. de leg. 2. loquentis in proprijs terminis rei ex familiam alienari prohibita.

Vnde die Ven. 23. Octobris. 1579. cum præsupposi- to, quod Gaspar iunior sit hæres Quirini, & quòd sine veri

veri præiudicio non constet eum esse hæredem cum be- neficio legis & inuentarij, dubitavi, an in casu & ad esse eum, de quo agitur, obftet eidem Gaspari regula dictæ l. cum à matre. & dispositio d. §. cum pater.

Quoad primam difficultatē de regula d. l. cum à ma- tre. Domini tenuerunt, eam non obstare. & omiffis alijs limitationibus, amplexi sunt illam, quòd d. regula non habet locum, quando factum defuncti est nullum & in- ualidum, tunc enim hæres potest contra illud venire. ita Soc. conf. 79. num. 47. lib. 4. Grat. conf. 91. num. 24. in fi. & num. 25. & 26. lib. j. Soc. iun. conf. 77. num. 134. verfic. respondetur in primis, lib. j. Cur. iun. conf. 155. num. 10. in fi. Patif. conf. 33. num. 96. lib. 3. Gram. decif. 93. nu. 8. Aret. conf. 123. ad fin. Aym. conf. 200. num. 7. verfic. am- plius si pater. Afflic. decif. 240. num. 8. & in c. si Titius, num. 15. & 16. fi. de feud. fuer. contr. Gabriel. lib. 6. de re- gul. iur. conclus. 1. num. 3. 1. & 2. Decif. Pedemon. 180. in prin. Pinel. in l. j. par. 3. num. 83. in 10. limit. & nu. 99. ad fin. vbi de communi. & bene Specul. à nemine cita- tus de empt. & vendit. §. 3. sub num. 9.

Et hæc conclusio cõprobatur ex his, quæ scribit Alex. conf. 109. num. 4. & 7. lib. 4. vbi vult, ¶ regulam l. vendi- cantem. ff. de euictione. non habere locum, vbi contractus venditionis non valeret fauore alterius quàm vendētis, quia tunc quamuis vendens teneatur de euictione, tamen potest venire contra contractum suum. per tex. in l. si tibi. C. de euict. sequuntur Rip. in l. qui Romæ. §. duo fratres, num. 43. verfic. habetis etiam. ff. de verb. obligat. Dec. conf. 185. num. 6. & conf. 445. num. 29. ante mediū, verfic. & etiam ipse. Rub. Alexan. conf. 84. num. 7. in fine. And. ab Exe. de pact. num. 229. Sed ¶ alienatio in casu, de quo agitur, fuit nulla ipso iure, & ab initio propter expressam prohibitionem testatoris de non alienando, vt communiter Doct. tradunt in l. filiusfamilias. §. diui, de leg. j. & fuit resolutum in hac causa 8. Martij, 1577. Et alienatio fuit nulla fauore alterius quàm alienantis, nempe fauore familiae de Garzonibus, & per conse- quens fauore ipsius Gasparis, qui est eiusdem familiae Merid & c.

Et ¶ in specie rei prohibita alienari, quòd hæres pos- sit venire contra factum defuncti alienare prohibiti, te- net Gram. d. decif. 93. Grat. d. conf. 91. & bene Bero. con- sil. 129. nu. 17. & 18. lib. 2. & fuit dictum in illa Roman. vinearum, coram R. D. meo Decano.

Non obft. quod exemplo dicitur, quòd quamuis à Do- cto. plures reddantur rationes ad reg. d. l. cum à matre, de quibus per Pau. de Cast. ibi, num. 2. & 3. & per Ioan. Nicol. in l. generaliter, num. 120. in fi. cum duobus seq. C. de secun. nupt. nihilominus verior & receptor ratio videtur esse illa, quòd ideo hæres non potest venire con- tra factum defuncti, quia hæres ¶ & defunctus reputan- tur vna & eadem persona. iuxta prin. in Auth. de iuteiur- ran. à mor. prælit. & hanc rationem not. glof. & Doct. in d. l. cum à matre. & maxime Pau. de Cast. num. 3. vbi be- ne deducit, alias rationes non semper habere locum fi- cut ista. idem Pau. de Cast. conf. 197. num. 2. verfic. nam ratio, lib. 2. Fulgo. conf. 67. num. 2. circa mediū, verfic. sola igitur. vbi inquit rationem reg. d. l. cum à matre. hanc solam esse. Bertran. conf. 18. num. 7. lib. primo, par- te prima, Goffred. conf. primo, num. 168. Ioan. Nicol. in d. l. generaliter, numero 122. Gabriel. lib. 6. de regul. iur. conclus. 11. numero 2. latè Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus, in 7. ampliat. nume. 9. in fine, verfic. ratio est. & num. sequen. vbi asserit hanc rationem ab omnibus approbari, & vterius deducit non esse sufficientem ratio- nem illam, quòd quem de euictione tenet actio, & c. Stante hac cõclusionem sequitur, quòd quemadmodum

Quirinus defunctus non posset, si viueret, venditioni pa- latij per eum factæ contrariari, quia ¶ non potest quis venire contra factum proprium in contractibus no- minatis, in quibus non est locus penitentia. Doct. com- muniter in l. post mortem. ff. de adopt. per l. licet. C. de actio. & oblig. Ita nec etiam Gaspar hæres Quirini po- terit eidem venditioni contrariari. & ita arguunt Do- cto. in d. l. cum matre. & præsertim Castren. nume. 3. & alij Doct. supra citati. & bene Nat. conf. 214. num. 2. lib. j. vbi etiam ad id adducit bonum tex. in l. si tertius. §. fin. ff. de aqua plu. arcen. ibi, quod autem is cui successi, fe- cit, perinde est, quasi ego ipse fecissem.

Sed huic obiecto multipliciter potest satisfieri.

In primis, quòd quando contractus venditionis non valet fauore alterius quàm vendentis, tunc, ¶ quamuis vendens teneatur de euictione, potest tamen contra cõ- tractum suum venire. vt per Alexan. dicto consil. 109. nu- mero 4. & 7. lib. quarto. quem sequuntur Rip. Dec. Rub. Alexan. And. ab Exe. in locis supra citatis. & vendens palatij in casu nostro fuit nulla non fauore Quirini vendi- toris, sed fauore alterius, videlicet, familiae de Garzoni- bus & consequenter fauore Gasparis, qui est eiusdem fa- miliae. Merito & c.

Secundò responderetur, quòd potest quis factio pro- prio contrariari, quando ¶ contrariari nomine alie- no, siue ex persona aliena. ita Bart. in dicta l. post mor- tem, circa mediū, verfic. tertio casu licitum est. & ibi Bald. post mediū, verfic. secundo casu. & Alberic. ibi- dem, numero 3. verfic. nam alieno, & num. 5. post princ. verfic. secundo casu. Et videmus in simili, quòd secun- dum ¶ aliquorum opinionem. maritus vendens fundū dotalem potest venire contra factum proprium ex per- sona vxoris. glof. Dyn. Angel. Castren. in l. cum vir. ff. de vfu cap. Riminal. in princ. Instit. quibus alien. lic. vel non, num. 334. Immo, vt inquit Alberic. in dicta l. post mor- tem, num. 3. post med. verfic. nam alieno, indistinctè li- cet alieno nomine contrariari factio proprio.

Tertiò responderetur, quòd quis potest venire contra factum proprium, quando ¶ est nullum fauore publi- co. ita Bart. in dicta l. post mortem, circa mediū, ver- fic. secundo casu. & ibi Bald. numero 2. & Fulgo. num. 3. circa mediū. Iaf. in l. iurifgentium. §. si pacifer, sub numero 4. ff. de pact. bene Imo. in l. cum vir, numero 7. ff. de vfu capio. & in cap. cum contingat, numero 19. ante mediū, verfic. quia regula est, de iure iuran. Bal. nouel. de dot. parte 7. priuileg. primo, limit. 1. numero 15. ver- fic. nec obstat regula. Riminal. in princ. Instit. quibus alien. lic. vel non. num. 333. & not. Canonist. in cap. nosti, de elect. & in cap. diuersis fallacijs, de cleric. coniug. Et po- test ¶ quis venire contra factum proprium, quando est ipso iure nullum. ita Alex. conf. 123. num. 6. lib. primo. vel quando non tenet lege impediēte. idem Alex. in l. si donatione, num. 10. in fine. & ibi Iaf. num. 7. verfic. istam limitationem. C. de colla. At in casu nostro vendi- tio palatii fuit ipso iure nulla propter expressam prohi- bitionem alienationis. Doct. communiter in d. §. diui. & fuit in hac causa resolutum, prout supra diximus: & fuit nulla fauore publico, quia prohibitio alienationis fuit facta causa conseruandi familiam de Garzonibus: con- seruatio ¶ autem familia respicit fauorem publicum. l. j. §. denunciare, verfic. publice. ff. de ventre in spic. l. su- per statu. C. de quæstio. Brun. super stat. femin. exclud. artic. 3. sub num. 7. Georg. Nat. in c. quamuis, num. 91. post med. verfic. secundo hoc cõfirmo, de pact. lib. 6. Co- uar. var. resolut. lib. 3. cap. 5. num. 5. circa mediū, verfic. quod verò diximus.

Non ob. quod exemplo replicatur, ¶ quòd tunc po- test

test quis venire contra factum proprium, quado est nul lum fauore publico principaliter, non secundo, vt in terminis declarat Menoch. conf. 89. nu. 8. §. lib. primo. Bene post Bart. in l. si quis pro eo, num. 8. ff. de fideiuss. quem sequuntur communiter Docto. tam ibi quam in c. cum contingat, de iureiuran. vbi Imo. nu. 3. §. Alciat. num. 8. §. fatentur hanc esse communem. & idem etiam fatetur Corn. in auth. sacramenta puberum, num. 29. C. si aduers. vendit, tradit Couar. in d. c. quamuis. in 2. par. §. primo, num. primo, cum seq. Quod etiam videtur ex eo colligi, quod Bart. in d. l. post mortem. Alex. & Iaf. in d. l. si donacione. Imo. in d. l. si vir. & in d. c. cum contingat. Alex. d. conf. 123. num. 6. lib. primo. mouentur præcipue ex l. quemadmodum. C. de agric. & censit. lib. 1. qui tex. continet fauorem publicum principaliter, prout ad id allegatur per Bart. in d. l. si quis pro eo. num. 8. & per alios eum sequentes. & latè deducit Couar. dicto §. primo, num. 2.

Non ob. inquam hæc replicatio. Quia potest tolli vel ex eo, quod conseruatio familiae concernit fauorem publicum principaliter, prout aliqui ex Dominis sentiebant, vel ex eo quod sufficit fauor publicus secundario ad hoc, vt quis valeat contrauenire facto proprio nullo fauore publico. Quod quidem deducitur, tum quia Bar. Bald. & Fulgos. in d. l. post mortem. Iaf. in dicto §. si pacificatur. sub num. 4. Imo. & Bald. nouel. in locis, de quibus supra, loquuntur simpliciter de fauore publico, nec aliter requirunt illum principaliter.

Tum etiam quia Bart. in d. l. post mortem. vers. secundo casu. vltra quemadmodum. allegat etiam not. in §. primo. Infit. quib. alien. lic. vel non. vbi agitur de alienatione fundi dotalis, quæ est nulla fauore publico secundario, prout mox dicemus, & sic Bar. in d. l. post mortem. noluit constituere differentiam inter fauorem publicum principalem & secundarium. si enim voluisset, vtique expressisset, sicut fecit in dicta. l. si quis pro eo, numero 8.

Quod autem quis possit facto proprio contrauenire, quando est nullum fauore publico secundario, patet exemplo alienationis fundi dotalis: si enim maritus vendat fundum dotalem, potest illum vendicare & facto proprio contrauenire. glof. in l. vnica. §. & cum lex. in verbo, alienare. quem ibi sequuntur Cyn. Bald. Salyc. & alij. C. de re. vxor. actio. glof. in princ. in verbo, interdicta. quam ibi sequuntur Ioan. de Plat. num. 5. Aret. numero 7. & Riminal. num. 332. Infit. quib. alien. lic. vel non. Bart. in l. cum vir. num. 13. & latè Imo. numero 7. idem Imo. in c. cum contingat. num. 11. Bald. nouell. de dot. parte 7. priuileg. primo, num. 75. Bapt. de S. Blasio in tracta. de priuileg. dot. centur. 3. num. 74. Alberic. in d. l. post mortem. num. 6. in fine. Alex. conf. 109. num. 2. & 3. lib. 4. Et hanc esse communem opin. fatentur Imo. Aret. Bald. nouell. Alex. & Riminal. in prædictis locis. Et præcipua ratio Doct. maxime Alberic. Imo. Bald. nouel. & Riminal. vbi supra, est, quod, quando factum proprium est à iure prohibitum propter publicam vtilitatem, tunc potest illi contraueniri, & alienatio dotis est interdicta propter publicam vtilitatem. l. prim. a. ff. soluto matrim. iuncta l. lex Iulia. ff. de fund. dotal. & tamen publica vtilitas est in prohibitione alienationis dotis non consideratur principaliter, sed secundario. Bart. in l. prima, num. 2. §. vers. tertia est. ff. soluto matrim. quæ ibi Doct. communiter aprobant, vt testantur Claud. num. 37. in fine. & Paris. num. 210. prope fin. idem Bart. in d. l. si quis pro eo. num. 9. cum quo ceteri transeunt tam ibi, quam in d. cap. cum contingat. pro vt de communi post alios testatur Couar. in dicto cap. quamuis, parte se-

cunda. §. primo, numero quinto. Quemadmodum igitur maritus potest dotem per eum alienatam vendicare, & sic facto proprio contrauenire ea ratione, quia alienatio dotis est nulla, siue à lege prohibita fauore publico, qui tamen non est principalis, sed secundarius: ita etiam res prohibita alienari pro conseruatione familiae, & sic fauore publico, si alienetur, poterit repeti, & sic facto proprio contraueniri, etiam si fauor publicus conseruandi familiam non sit principalis, sed secundarius.

Non ob. Bart. in d. l. si quis pro eo. num. 8. Quia loquitur in diuersis terminis: vult enim ad hoc, vt actus à lege prohibitus, siue nullus fauore publico non possit iuramento firmari, vt fauor publicus sit principalis: at secus est, quando agitur de contraueniendo facto proprio nullo fauore publico, quia tunc sufficit etiam fauor publicus secundarius.

Præterea non ob. quod venditio palatij facta per Quirinum, ex quo fuit nulla fauore publico secundario, poterit eius iuramento firmari: communis est enim conclusio, quod iuramentum firmat actum nullum fauore publico secundario. Bart. in d. l. si quis pro eo. num. 9. quem Doct. communiter approbant, vt per Couar. post alios d. §. j. num. 5.

Siquidem pro responsione dicitur, iuramentum in casu isto non potuisse operari hanc firmitatem in præiudicium Gasparis fideicommissarij, cum iuramentum non liget nec operetur in præiudicium tertij. d. c. cum contingat. in fi. & d. c. quamuis. pariter in fine.

Nec enim iuramentum vnus alteri nocere potest. l. 3. §. pen. ff. de iureiuran. Tiraq. post alios in l. si vnquam, in præfat. num. 92. post med. C. de reuocan. donat. & latè Riminal. in d. princ. num. 338.

Et facit simile alienationis dotis factæ per maritum, contra factum venire potest, non obstante eius iuramento de non contraueniendo, quia talis alienatio non est prohibita in sui fauorem, sed tertij, idest mulieris, ne remaneat indotata. l. prima. ff. soluto matrim. Et fideo tale iuramentum non ligat in præiudicium tertij. d. c. cum contingat. in fine. à contrario sensu. & ita in specie firmat Imo. in d. l. cum vir. num. 7. in fine. vers. & intellige & in d. c. cum contingat, num. 19. post med. vers. sic. & intellige prædicta. Bald. nouell. de dot. parte 7. priuileg. primo, num. 15. post prin. vers. quod etiam. Aret. in princ. Infit. quib. alien. lic. vel non. sub num. 7. & ibi Riminal. num. 338.

Et hæc quantum ad primam difficultatem.

Quoad secundam, orientem ex dispositione d. §. cum pater. vbi videtur probari, quod in rebus familiae relictis alienari que prohibitis filius hæres alienatis non admittitur contra alienationem, sed filij exheredari: Domini ad eundem hanc difficultatem, multipliciter illum tex. intelligebant.

Et in primis talis qui putabatur ibi non agi de expressa prohibitione alienationis, sed de simplici fideicommissio, qui intellectus suadet videtur ex eo, quod ibi simpliciter dicitur, fideicommississet, ne fundum alienaret, & vt in familia relinqueret, quos verborum sensus videtur esse, quod testator petisset à filio suo hærede, vt curaret, ne fundus & familia exiret. iuxta tex. in l. is qui complures, de leg. 3. nec in d. §. cum pater. adest verbu aliquod prohibitiuum, prout in §. diui. immediate precedenti. ibi, qui testamento vetant aliquid alienari. Et quod d. §. cum pater. loquatur in re subiecta restitutioni, non in re prohibita alienari, tenet Couar. in c. filius, num. 3. vers. idem erit si testator legauerit, iuncto seq. vers. sed si illa esset prohibita. extra de testamen.

Præterea

Præterea & secundo, quando etiam d. §. cum pater. loqueretur de expressa alienationis prohibitione, tamè si eius dispositio procedit, prout alij Domini intelligebant, quando alienatio est facta per viam legati, & ita intelligit Ruin. conf. 12. sub num. 13. & 14. lib. 4. vbi bene deducit, quod quando legatur res prohibita alienari, quamuis dominium non transferatur, dicto §. diui. & quoad dominij translationem non dicatur alienatio ipso iure valida, iuxta not. in l. cum pater. §. libertis, de legat. 2. tamen legatum valet, & tenet, non quoad rem ipsam, sed quoad eius æstimationem. & comprobat exemplo legati rei minoris, vel rei ecclesiasticæ, quæ rerum genera sunt prohibita alienari, & tamen possunt legari, & valet earum rerum legatum, non quantum ad ipsas res, sed quantum ad earum æstimationem. iuxta tradit. per omnes in Lapud Iulianum. §. constar. ff. de legat. primo. & latè post alios firmat Couar. in dicto cap. filius, num. 5. circa medium, vers. præterea legatum, vsque ad num. 6. Et sicut testator potest legare rem hæredit. l. vnus ex familia. §. si remita etiam potest legare rem subiectam fideicommissio, & restituendam ipsi hæredi. tex. est in l. cum pater. §. cum pater. & ibi Bar. Bald. & Imo. de legat. secundo. Alex. conf. 9. num. 16. ad finem, lib. secundo. Iaf. in authen. res quæ, ante num. 3. limit. 8. C. commun. de leg. bene Bellon. conf. 9. num. 10. Couar. dicto cap. filius, num. 3. vers. idem erit. latissime Soc. iun. conf. 67. num. 5. cum pluribus sequen. lib. quarto. In eo tamen differunt legatum rei fideicommissio subiectæ, & legatum rei alienari prohibite, quod illud valet quoad rem ipsam, hoc verò quoad æstimationem, quia res alienari non potest, & propterea æquiparatur legato rei dotalis, rei minoris, & rei ecclesiasticæ.

Cum igitur alienatio rei prohibite alienari facta per viam legati non sit simpliciter nulla, sed valeat quoad æstimationem ipsius rei, ideo non mirum, si hæres hoc casu non potest impugnare factum defuncti, vt bene declarat Ruin. d. conf. 12. num. 14. vers. quia ergo. & ita etiam declarat And. ab Exe. de pact. num. 219. post princ. vers. & hæc sublimitatio. vbi limitationem illam quod quando contractus est nullus, hæres potest venire contra factum defuncti, sublimitat, eam procedere respectu alienationis factæ inter viuos, non respectu alienationis factæ in testamento. Vnde cum in casu nostro alienatio rei prohibite alienari non sit facta in testamento, sed inter viuos per viam venditionis, & sic alienatio sit simpliciter, & ipso iure nulla, Doct. in d. §. diui. & fuit resolutum in hac causa §. Martij, 1577. vtiq; cessat dispositio d. §. cum pater.

Non obstant duo exemplo deducta contra intellectum Ruin. quorum alterum est, quod dictus §. cum pater. loquitur etiam in alienatione inter viuos; ponderando illa verba, quod enenit & si viuos filius emancipasset, & postea fundum alienasset. quod verbu, alienasset, comprehendit vtramque alienationem tam inter viuos quam inter vltimas voluntates. l. alienationis verbum. ff. de verborum signif. præsertim, quia tex. dicit, & si viuos, & sic loquitur de alienatione facta in vita.

Alterum est, quod si verum esset, quod legatum, de quo in d. §. cum pater. valeret quoad æstimationem, fideicommissarius posset petere fideicommissum, & solum teneretur præstare æstimationem legatario, & tñ in tex. negatur, fideicommissarium posse petere fideicommissum.

Nam t quoad primum pro responsione dicitur, negando, d. §. cum pater. loqui de alienatione inter viuos, quia imò loquitur semper de alienatione facta per viam legati, & illud verbu, alienasset, debet intelligi per viam legati, quia cum in præcedentibus, & subsequen-

semper agatur de alienatione per viam legati, illud verbum, viuos, intelligitur respectu verbi, emancipasset, non respectu verbi, alienasset: ita ampliatio, de qua in d. vers. quod enenit, non fit respectu modi alienandi, quia in hoc retinetur idem thema, scilicet, alienatio per viam legati, sed fit respectu qualitatis filiorum emancipatorum.

Quantum ad secundum responderetur, quod duo filij exheredati possunt petere fideicommissum, prout ibi expresse cauetur: ideo autem tertius filius hæres institutus non potest petere fideicommissum, quia illud penes se habet, licet teneatur soluere eius æstimationem legatario. & sic tex. non abrogat, quin fideicommissarius hæres institutus ab hærede grauato teneatur ad æstimationem rei prohibite alienari extraneo legatæ.

Tertio & vltimo loco aliquibus ex Dominis placebat intellectus traditus per Roder. Suarez. in l. quoniam in prioribus, in 7. ampliatio. num. 2. circa fin. vers. ratio prædictorum. C. de inoffic. testam. vt scilicet ratio d. §. cum pater. consistat in virtute cuiusdam tacite, compensationis: nam eo ipso, quod testator instituit heredem eum, cui tenebatur restituere rem aliquam, quam extraneo legatæ, vt velle inducere quandam compensationem, nempe, vt hæres compenset hereditatem sibi relictam, cum re sibi debita & extraneo legatæ. & hanc rationem reddit L. C. in l. vnus ex familia. §. sed si vno. in fi. ibi, nam quæ ratio ceteros admittit, eandem tacitam inducit compensationem. ff. de leg. 2. Quæ ratio tacite compensationis cessat in casu nostro, in quo Quirinus alienans deceffit intestatus, cum de aliquo eius testamento non constet, & sic nullam reliquit Gaspari hereditatem, cum qua compenset palatium sibi debitum.

Nec ob. quod exemplo dicitur, Quirinus quauis deceffit intestatus, non ideo minus saltem per viam intestatorum patrimonium Gaspari reliquit. Quia hæc tacita compensatio procedit, quando in testamento instituitur hæres is, cui testator tenebatur restituere id, quod in alium alienat. & ita loquitur d. §. sed si vno.

Et hæc quoad secundam difficultatem.

Quantum verò attinet ad auctoritates quam plurimas exemplo allegatas, ex quibus prætenditur posse colligi veram & communem conclusionem, quod t fideicommissarius, si efficiatur hæres alienantis, non possit ipsam alienationem reuocare, vtique non loquuntur in terminis expressæ prohibitionis alienationis, in quibus nos versamur: sed loquuntur, aut secundum terminos d. §. cum pater. aut in simplici fideicommissio, aut paucissimi sunt, qui loquuntur in terminis expressæ prohibitionis alienationis, & eorum aliqui modicæ sunt auctoritatis. Idq; deducitur, singulas auctoritates discurrendo.

Nam Bart. Bal. Ang. Cum. Florian. Imo. Pau. de Cast. in d. l. filius familias. §. cum pater. Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus, in 7. ampliatio. num. 1. post med. vers. accedat elegans tex. C. de inoffic. testam. Tiraquel. de retract. lignag. §. j. glof. 9. num. 49. vers. & est optimus tex. Pinel. in l. j. par. 3. num. 81. in 6. ampliatio. num. 92. vers. infertur tertio, & num. 99. vers. obstat etiam. C. de bon. mater. loquuntur secundum terminos d. §. cum pater. cum illum tex. allegent, & ex eo præcipue moueatur Roman. conf. 18. num. 3. & 4. Fulgos. conf. 67. sub num. 2. Alex. conf. 2. num. 5. lib. 3. Ruin. conf. j. num. 13. in fine. conf. 7. num. 39. & conf. 42. num. 12. lib. j. & conf. 25. num. 1. lib. 2. Bertran. conf. 18. num. 7. lib. j. parte prima. Soc. iun. conf. 68. num. 12. & 14. lib. 4. Aym. conf. 131. num. 6. vers. & si dicas. Ant. Gabriel. lib. 6. de regul. iur. conclus. 11. num. 6. Crot. conf. 18. num. 9. & nu. 12. cum duobus sequen. lib. primo. Port. Imol. conf. 40. num. 7. Rolan. conf. 71. numero 35. lib. 2. & conf. 34. num. 71. & seq.

3 & seq. lib. 4. omnes isti Doct. loquuntur in simplici fideicommissio conditionali, siue in re subiecta restitutioni post mortem grauati, non autem loquuntur in expressa prohibitione alienationis. & diuersitatis ratio est in promptu, nam si alienatio rei alienari prohibita est nulla ab initio & ipso iure, vt supra diximus: alienatio vero rei subiectæ fideicommissio conditionali facta pendente conditione, resoluitur, purificata ipsa conditione. l. fin. §. fin. autem sub conditione. C. commun. de lega. & propterea ante eius purificationem valet, & tenet alienatio, vt bene deducit Crot. dicto consilio 18. numero 12. & 13.

Quantum verò ad Albam consil. 73. num. primo, & tertio. ipse loquitur in alienatione facta in testamento per viam legati. & ita etiam loquitur Menoch. consil. 89. vt apparet in princ. consil. & numero 79. versic. diuersum est.

Solum igitur in terminis prohibitionis alienationis loquitur Crot. dicto §. diui. numero 146. versic. primus casus est. quem referunt & sequuntur Ferdinan. Loaz. ibidem, numero 191. prope finem, versic. quod tamen est verum. Paris. consil. 48. numero 3. lib. tertio, Soc. iun. consil. 107. numero 58. libro tertio. & hoc idem voluit Pier. Ant. Angusc. consil. 63. numero 7. versic. quo vero ad hæredem. cum alijs sequen. lib. 6.

Sed Crot. stante communi conclusione, quòd alienatio rei prohibita alienari ab initio, & ipso iure est nulla, loquitur contra limitationem superius firmatam, quòd hæres potest venire contra factum defuncti, quando est nullum & inualidum, præsertim fauore publico, vt in casu nostro.

Quantum ad auctoritatem Angusc. non est habenda in consideratione, & loquitur contra communes conclusiones, prout modo diximus.

CANTVCCII

Tusculan. Vineæ. Luna, 26. Octobris. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Falsitas non committitur sine aliqua causa.
- 2 Falsitatem committens circa acta causæ perdit causam: secus si circa testes & instrumenta. ex communi.
- 3 Falsitas etiam potentia nocua est punibilis.

DECISIO CXI.

Domini dixerunt, ex cedula, de qua agitur, non constare de tali suspitione falsitatis, vt Tullia, ex parte cuius fuit producta, possit dici fouere malam causam, eique perpetuum silentium sit imponendum.

Moti sunt autem, tum quia si falsitas non committitur sine aliqua causa. Aym. consil. 75. numero 13. post Corn. consil. 217. ante num. 7. lib. quarto. Rolan. consil. 38. num. 39. lib. primo.

Hic autem nulla alia potest considerari causa, propter quam falsitas, de qua agitur, potuerit committi, nisi vt excluderetur probatio solutionis & satisfactionis mutui factæ in tritico, oleo, & vino in illis duobus annis 61. & 62. quæ causa cessat in casu isto, quia nulla profusus fuit facta probatio percipiens annum 61. & 62.

Tum quia facta fuit mutatio, & alteratio dictæ cedulæ etiam in data diei, quod non potuit fieri causa excludendi prædictam probationem.

Tum etiam & tertio, quia licet committens falsitatem

2 circa acta causæ perdat causam, secus si tamen est in casu isto: tunc enim nulla incurritur causæ amissio. Bar. in l. in fraudem. §. quoties. ff. de iure fisci. Imo. in c. cum venerabilis; num. 22. versic. nota etiam. Abb. num. 30. versic. quod dicimus. Felyn. num. 19. Dec. num. 21. Paris. num. 13. cum seq. de except. Boer. decis. 291. num. 3. las. in l. Diuus, num. 16. ff. de re iudic. Clar. in pract. crim. §. falsum, versic. item propter. Couar. in c. quamuis, par. j. §. 7. num. 6. versic. item punitur. Et hanc esse communem opinionem testantur Dec. Paris. Couar. & Clar. vbi supra.

Nec obstat, quòd falsitas dictæ cedulæ debet puniri, ex quo in potentia est nocua, quia posset probari solutio & satisfactio mutui facta de illis duobus annis 61. & 62.

Et si falsitas nedum actui, sed etiam potentia nocua est punibilis. Bal. in l. si falsos, in vltimis verbis. C. de fal. Soc. consil. 60. in fi. lib. 4. Corn. consil. 49. nu. 6. lib. 3. Gabriel. lib. 7. de crimin. conclus. 5. num. 18. & est tex. clarus, in l. 5. §. prætor ait. ff. de his qui deiecer. vel effuder. Quia falsitas siue actui, siue potentia nocua non est punibilis quoad pœnam amissionis causæ, sed quoad pœnam ordinariam falsi, & ita loquuntur Doct. præallegati.

CANTVCCII

Bononiensis Terrarum. Mercurij, 4. Nouembris. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Melioramenta faciens facit fructus suos pro rata melioramentorum.
- 2 Sententia secundum ius commune intelligitur, & ab eo recipit interpretationem.
- 3 Iudicis mens talis esse præsumitur, qualis esse debet.

DECISIO CXII.

Domini dixerunt, inhibitionem moderandam esse, quia ex resolutionibus in hac causa factis constat de bono iure Achillis.

Nec obstat, quòd sententia Buccamatij, quatenus condemnat Viuianos in fructibus perceptis, & mādāt cum illis compensari, pro concurrenti quantitate melioramenta per eisdem Viuianos facta, sit ex eisdem actis notorie iniusta, ex quo ex testibus pro parte ipsorum Viuianorum examinatis de melioramentis in genere constat, & de iure melioramenta non compensantur cū fructibus, prouentibus & melioramentis: qui si enim fecit melioramenta, facit fructus suos pro rata melioramentorum. ita in terminis Afflic. decis. 87. num. 6. in fine, & num. 7. & est decis. Put. 276. in vna Roman. duorum Galorum, in fi. lib. 3. Siquidem pro responsione Domini dixerunt, sententiam Buccamatij intelligendam esse de fructibus perceptis ex re ipsa, non de fructibus prouentibus ex melioramentis, & sententia si secundum ius commune intelligitur, & ab eo interpretationem recipit. l. Herennius. ff. de euct. l. miles. §. decem. ff. de re iudic. Alex. consil. 36. in j. dub. lib. 5. Veronen. consil. 57. nu. 5. Aym. consil. 74. num. 9. & consil. 188. num. 8. Et talem fuisse mentem & intentionem ipsius Buccamatij, præsumendum est, quia talis de iure esse debebat: mens si enim iudicis talis esse præsumitur, qualis esse debet, vt inquit Bal. in l. j. num. 2. in fi. C. de neg. gest. Dec. consil. 43. num. 5.

Quo verò ad retentionem terrarum ratione melioramentorum, ista erit cognitio iudicis executionis, qui bene nouerit, de iure regulariter concedi retentionem rei

rei propter melioramenta, etiam in genere tantum probata, nisi præfixus fuerit terminus pro illorum liquidatione.

CANTVCCII

Romanensis Palatij. Veneris, 6. Nouembris. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia ferenda est super tota re hereditaria, non autem pro parte, vbi non constat nisi tantum de vno hærede.
- 2 Obligatio ad interesse succedit in obligationibus facti.
- 3 Dispositio §. Cornelio Felici, in l. Statius Florus. ff. de iure fisci, non procedit in re expressè alienari prohibita.
- 4 Legitima non potest detrahi ex re expressè alienari prohibita stantibus alijs bonis liberis.

DECISIO CXIII.

Domini ex deductis in memorialibus pro parte hæredum Petri Vortij datis, & per medie Veneris, 6. Nouembris, 1579. loco causæ propositis, plures collegerunt difficultates.

Prima fuit, an sit ferenda sententia super toto palatio, vel solum super duabus partibus ex nouem tangentibus Iodochum & Ioanem hæredes Vortij, de quorum legitimo mandato in actis constat.

Secunda, an Gaspar teneatur de euictione, ex quo est hæres Quirini venditoris palatij, qui de euictione ptomissit.

Tertia, an hæredes Vortij, quibus promissa est euictio, possint palatium retinere, eiusque pensiones percipere, quousque hæres Quirini viuit, iuxta l. Statius Florus. §. Cornelio Felici. ff. de iure fisci.

Quarta, an Quirinus alienando palatium dicatur in eo suam legitimam ibi elegisse.

Quinta, an hæredibus Vortij sit danda retentio palatij pro melioramentis in eo factis.

Quoad primam Domini dixerunt, enunciatione aliorum hæredum Vortij in instrumento mandati factam non nocere Gaspari, nec constare de aliqua illorum nominatione per Illustriss. Cardinalem Albanum in quili-num palatij, & si propterea sententiam super toto palatio ferendam esse, nisi tamen de istis alijs hæredibus in actis aliter constaret, quo casu sententia non posset ferri, nisi pro partibus Iodochum & Ioannem duntaxat tangentibus.

Quoad secundam, Domini fuerunt varij. Aliqui volebant pro parte Gasparis melius informari. Aliqui contra eum faciebant difficultatem ex eo, quòd Quirinus promissit facere consentire quemcunque prætendentem habere interesse super palatio, quæ promissio afficit Gasparem tanquam hæredem Quirini. Aliqui verò sentiebant non posse expeditionem causæ impediri, nec hæredes Vortij posse repellere Gasparem exceptione euictionis propter obligationem cameralem, nec agere contra Gaspar de euictione & ad interesse, ad quod tenetur etiam ex eo, quòd ipse tanquam hæres Quirini non facit consentire se ipsum habentem interesse super palatio, cum si in obligationibus facti succedat obligatio ad interesse. Et ita Domini respondebant ad prædictam difficultatem. Et hæc omnia ipsi intelligebant cum præsupposito, quòd promissio de euictione, constitutio hypothecæ, & promissio de faciendo consentire stent eque

principaliter cum venditione palatij, ita vt non corrumpat, illa nulla existente.

Circa tertiam, Domini dixerunt, dispositionem dicti §. Cornelio Felici. hic nõ intrare, tū quia si loquitur in hærede grauato fideicommissio, & non in fideicommissario, tum quia non procedit in re expresse alienari prohibita. Alex. consil. 23. num. 18. & per tot. lib. primo, cuius opinio est communis & vsu recepta, vt per Carr. iun. consil. 120. num. 10. Boss. de publicat. bonorum, numero 34. & 42.

Quantum ad quartam Domini dixerunt, Quirinum non potuisse pro sua legitima eligere palatium, quòd est expresse prohibitum alienari, cum si legitima non possit ex re expresse alienari prohibita stantibus alijs bonis liberis detrahi. Pau. de Cast. consil. 247. num. 4. lib. primo. sequuntur communiter Doct. in l. filiusfamilias. §. Diui. ff. de leg. j. vbi las. in secunda lectura, num. 30. Rip. num. 29. Crot. num. 15. Ferd. Loaz. num. 21. in fine, & num. seq. Ruin. num. 58. Soc. iun. num. 35. versic. secundo limita. Alciat. numero 30. versic. certior illa est limitatio. Soc. consil. 75. num. 11. lib. j. Grammat. decis. 93. num. 7. Nat. consil. 238. num. 5. lib. secundo. Et dubium istud de legitima fuit aliàs resolutum 14. Nouembris, 1578. prout etiam resolutum fuit 27. Maij, 1579. alia bona libera tempore venditionis palatij adfuisse.

Quoad quintam, Domini dixerunt nõ esse locum retentioni ratione melioramentorum, quia de illis nec etiam in genere constat.

CANTVCCII.

Regien. hospitalis. Veneris, 13. Nouembris. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Hospitale laicale ex quibus signis cognoscatur, & numero 3.
- 2 Rector hospitalis ecclesiastici, quod datur in titulum beneficij, facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs.
- 4 Hospitale accessorie vnium ecclesie debet censeri beneficium.
- 5 Beneficium alteri vnium non dicitur vacare.
- 6 Principale quod sit, & quod accessorium, ex denominatione cognoscitur.
- 7 Dispositio clem. per literas, de elect. lib. 6. quomodo procedat, & intelligatur. Item quo casu potest euitari. num. 12.
- 8 Hospitale annexum ecclesie principaliter, non autem accessorie, non cadit sub literis impetratis ad beneficia, & habet locum clem. per literas, de electio. in 6. & num. seq.
- Ampliatur etiam si nescitur quod sit principaliter annexum, an hospitale, an ecclesia. num. 10.
- 11 Statu qui nicitur, debet illum probare, si probabiliter negatur per aduersarium.
- 13 Ecclesia annexa hospitali sequitur ipsius naturam, & non comprehenditur in literis beneficiorum.

DECISIO CXIII.

Domini dixerunt, præsumptionem illam aliàs in vltima resolutione firmatam, quòd, scilicet, in dubio magis præsumendum est hospitale quam beneficium, non esse sublatam per bullam Epi Regien. emanatam ad fauorem Blasij, ad quam bullam dubium vltimo loco propositum restrictum fuit. Immo Dñi dixerunt,

dixerunt, bullam potius arguere statum laicalem, cum habeat multa signa laicalitatis.

1 In primis enim habet verbum, committens, quod proprium est hospitalis laicis, cum in laicalibus fiat commissio. Gemin. in c. fin. num. 2. o. de elect. lib. 6. Felyn. in cap. de quarta, num. 13. versic. adde: quod Doct. de præscript.

Secundò, habet iuramentum Blasij de alendo, & nutriendo pauperes secundum debitas facultates dicti hospitalis: nam distributio reddituum hospitalis in alimoniam, & nutritionem pauperum non conuenit nisi rectori hospitalis laicis.

2 Rector enim hospitalis ecclesiastici, quod datur in titulum beneficij, facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs. vt per Card. in clem. per literas, num. 2. circa mediã, versic. quero de ratione. ibi, vt sunt hospitalia; de elect. lib. 6. Mil. in verbo, hospitalia licet habeant, num. 5. versic. prædicta intellige. Sarn. in reg. de triennial. q. 7. num. 3. versic. secundus casus. bene Vital. in clem. quia continet, num. 11. 12. & 13. & num. 92. versic. præterea, de relig. domib.

3 Tertio, habet iuramentum eiusdem Blasij de faciẽdo inuentarium bonorum omnium dicti hospitalis, quã inuentarij confessio fit ab eo, cui hospitalis laicis gubernatio & administratio committitur, prout expresse cauetur in d. clem. quia contingit. §. vt autem, prope fin. versic. illi etiam;

Non obstant in contrarium adducta pro parte Conradini. Quia (excepto capite vnionis, cui etiã fuit per Dominos plenè satisfactum, vt ex mox infra dicendis ostenditur) reliqua vĩa sunt Dominis leuia, & responsione non indigere. & in omnem euentum placuerunt Dominis responsiones deducta: per D. Coronatum.

4 Quo verò ad caput vnionis enunciatę in bulla Episcopi Regien. pretenditur pro parte Conradini, quòd dictũ hospitalẽ ex eo, quòd fuit vnium ecclesię nuncupata, plebi de Bagno, debeat conferri beneficiũ, vt per Agid. decif. 387. Rebuff. de nominat. q. 15. num. 15.

Sed Domini dixerunt, in casu nostro non constare, quòd dictum hospitalẽ fuerit accessorie vnium Plebi de Bagno, immo constare de vnione aequè principaliter.

5 Primò, quia in dicta bulla narratur dicti hospitalis vacatio, quã non poterat dari, si hospitalẽ fuisset accessorie vnium plebi de Bagno, cum beneficiũ alteri vnium non dicatur vacare. Rot. decif. 3. nu. 2. vt lit. pend. in nou. decif. 24. ad fin. versic. nec obstat, de præben. in nou. decifio. prima, versic. idem est, de concess. præben. in antiq.

Secundò, quia ex denominatione facta tã in dicta bulla, quã in instrumento inuentarij colligitur, vnionẽ fuisset aequè principaliter, prout patet ex verbis bulla: ibi, vacante ecclesia nuncupata, plebi de Bagno, nec non hospitali canonicè vnitis. & ex verbis inuentarij ibi, plebs & ecclesia & hospitalis de Bagno canonicè vnita. & pluribus in locis tam in bulla quàm in inuentario denominatur aequè principaliter plebs & hospitalẽ. Vnde si hospitalẽ fuisset accessorie vnium plebi, vtique in bulla, & in inuentario diceretur, hospitalẽ plebis, quo casu plebs principaliter denominaretur, vt bene declarat Imo. in dicta clem. per literas, versic. responderet glof. dicens, per denominationem esse discerni quòd sit principale, & quòd accessorium, quia si dicitur, ecclesia talis hospitalis, tunc principaliter hospitalẽ denominatur.

6 Tertio, quia stante enuciatiua bulla & inuentarij, quod plebs & hospitalẽ fuerint canonicè vnita, intrant trad. per glof. in dicta clem. per literas, in verbo, ecclesias, in fine, dum inquit, dictam esse clem. habere locum,

7 quando non constat, hospitalẽ esse accessorium ecclesie, sed hospitalẽ & ecclesia esse annexa ita, vt neutrum sit principale, per not. in cap. primo, ne sede vacan. & glof. sequitur Mill. in verbo, hospitalia licet habeant, numero 5. Imol. in dicta clem. per literas, numero 16. versic. si verò non apparet. dicens, quòd si non constaret quòd hospitalẽ esset accessorium ecclesie, sed quòd essent principaliter annexa ecclesia & hospitalẽ ita, quod neutrum accederet alteri, quòd haberet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non caderet sub literis impertratis ad beneficia. idem tenet ibi Cardin. quæst. 17. referens, idem voluisse Paul. & Zenzell. & bene hoc idem firmat Abb. ibi, sub numero 5. vbi inquit, quòd si hospitalẽ & ecclesia sunt annexa ita, quòd neutrum sit principale, tunc habet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non comprehenditur sub literis beneficiorum. & subdit quòd idem esse, si nescitur quòd sit principale, quia impertratis debet fundare intentionem suam. & hoc idem expresse vult ibi Anchar. sub numero decimo, prope finem. vbi post Bald. in quodam consil. per eum relato concludit, quòd si dubitatur, vtrum ecclesia sit annexa hospitali, vel e contra, hospitalẽ ecclesie, quòd tunc habet locum, clem. & concordat cum glof. Et subdit, impertratis debere probare statim, quem intentat, cum sit de substantia sue impertrationis, tum propter regulam generalem, quia ea que sunt fundamenta intentionis debent probari per intentantem, tum quia, qui petit statu, debet illum probare si probabiliter negatur per aduersarium, per not. in l. qui duos, in fine. ff. de rebus dub. & hoc idem optime deducit Vital. in dicta clem. numero 23. & 24. vbi vult, quòd ad hoc, vt non habeat locum illa clem. necesse est, quòd constet, hospitalẽ esse iure accessionis vnium ecclesie, & quòd de hoc constet expresse, vel ex annexione, vel ex possessione. & numero 24. versic. vbi ego. subdit, quòd si impertratis est actor, oportet eum probare, quòd hospitalẽ sit annexum vel habeatur pro annexo ecclesie, vel alteri beneficio; iure accessionis: si verò impertratis sit reus, necesse habet idem probare. & ratio est, quia ius commune facit pro actore contra ipsum reum impertrantem, & sic non prodest sibi possessio, nisi qualificata iure accessionis. & Vital. refert & sequitur. Rebuff. dicta quæst. 15. numero 15. circa medium, versic. limita quòd essent.

quando non constat, hospitalẽ esse accessorium ecclesie, sed hospitalẽ & ecclesia esse annexa ita, vt neutrum sit principale, per not. in cap. primo, ne sede vacan. & glof. sequitur Mill. in verbo, hospitalia licet habeant, numero 5. Imol. in dicta clem. per literas, numero 16. versic. si verò non apparet. dicens, quòd si non constaret quòd hospitalẽ esset accessorium ecclesie, sed quòd essent principaliter annexa ecclesia & hospitalẽ ita, quod neutrum accederet alteri, quòd haberet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non caderet sub literis impertratis ad beneficia. idem tenet ibi Cardin. quæst. 17. referens, idem voluisse Paul. & Zenzell. & bene hoc idem firmat Abb. ibi, sub numero 5. vbi inquit, quòd si hospitalẽ & ecclesia sunt annexa ita, quòd neutrum sit principale, tunc habet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non comprehenditur sub literis beneficiorum. & subdit quòd idem esse, si nescitur quòd sit principale, quia impertratis debet fundare intentionem suam. & hoc idem expresse vult ibi Anchar. sub numero decimo, prope finem. vbi post Bald. in quodam consil. per eum relato concludit, quòd si dubitatur, vtrum ecclesia sit annexa hospitali, vel e contra, hospitalẽ ecclesie, quòd tunc habet locum, clem. & concordat cum glof. Et subdit, impertratis debere probare statim, quem intentat, cum sit de substantia sue impertrationis, tum propter regulam generalem, quia ea que sunt fundamenta intentionis debent probari per intentantem, tum quia, qui petit statu, debet illum probare si probabiliter negatur per aduersarium, per not. in l. qui duos, in fine. ff. de rebus dub. & hoc idem optime deducit Vital. in dicta clem. numero 23. & 24. vbi vult, quòd ad hoc, vt non habeat locum illa clem. necesse est, quòd constet, hospitalẽ esse iure accessionis vnium ecclesie, & quòd de hoc constet expresse, vel ex annexione, vel ex possessione. & numero 24. versic. vbi ego. subdit, quòd si impertratis est actor, oportet eum probare, quòd hospitalẽ sit annexum vel habeatur pro annexo ecclesie, vel alteri beneficio; iure accessionis: si verò impertratis sit reus, necesse habet idem probare. & ratio est, quia ius commune facit pro actore contra ipsum reum impertrantem, & sic non prodest sibi possessio, nisi qualificata iure accessionis. & Vital. refert & sequitur. Rebuff. dicta quæst. 15. numero 15. circa medium, versic. limita quòd essent.

Non obstat in contrarium adducta pro parte Conradini. Quia (excepto capite vnionis, cui etiã fuit per Dominos plenè satisfactum, vt ex mox infra dicendis ostenditur) reliqua vĩa sunt Dominis leuia, & responsione non indigere. & in omnem euentum placuerunt Dominis responsiones deducta: per D. Coronatum.

4 Quo verò ad caput vnionis enunciatę in bulla Episcopi Regien. pretenditur pro parte Conradini, quòd dictũ hospitalẽ ex eo, quòd fuit vnium ecclesię nuncupata, plebi de Bagno, debeat conferri beneficiũ, vt per Agid. decif. 387. Rebuff. de nominat. q. 15. num. 15.

Sed Domini dixerunt, in casu nostro non constare, quòd dictum hospitalẽ fuerit accessorie vnium Plebi de Bagno, immo constare de vnione aequè principaliter.

5 Primò, quia in dicta bulla narratur dicti hospitalis vacatio, quã non poterat dari, si hospitalẽ fuisset accessorie vnium plebi de Bagno, cum beneficiũ alteri vnium non dicatur vacare. Rot. decif. 3. nu. 2. vt lit. pend. in nou. decif. 24. ad fin. versic. nec obstat, de præben. in nou. decifio. prima, versic. idem est, de concess. præben. in antiq.

Secundò, quia ex denominatione facta tã in dicta bulla, quã in instrumento inuentarij colligitur, vnionẽ fuisset aequè principaliter, prout patet ex verbis bulla: ibi, vacante ecclesia nuncupata, plebi de Bagno, nec non hospitali canonicè vnitis. & ex verbis inuentarij ibi, plebs & ecclesia & hospitalis de Bagno canonicè vnita. & pluribus in locis tam in bulla quàm in inuentario denominatur aequè principaliter plebs & hospitalẽ. Vnde si hospitalẽ fuisset accessorie vnium plebi, vtique in bulla, & in inuentario diceretur, hospitalẽ plebis, quo casu plebs principaliter denominaretur, vt bene declarat Imo. in dicta clem. per literas, versic. responderet glof. dicens, per denominationem esse discerni quòd sit principale, & quòd accessorium, quia si dicitur, ecclesia talis hospitalis, tunc principaliter hospitalẽ denominatur.

6 Tertio, quia stante enuciatiua bulla & inuentarij, quod plebs & hospitalẽ fuerint canonicè vnita, intrant trad. per glof. in dicta clem. per literas, in verbo, ecclesias, in fine, dum inquit, dictam esse clem. habere locum,

7 quando non constat, hospitalẽ esse accessorium ecclesie, sed hospitalẽ & ecclesia esse annexa ita, vt neutrum sit principale, per not. in cap. primo, ne sede vacan. & glof. sequitur Mill. in verbo, hospitalia licet habeant, numero 5. Imol. in dicta clem. per literas, numero 16. versic. si verò non apparet. dicens, quòd si non constaret quòd hospitalẽ esset accessorium ecclesie, sed quòd essent principaliter annexa ecclesia & hospitalẽ ita, quod neutrum accederet alteri, quòd haberet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non caderet sub literis impertratis ad beneficia. idem tenet ibi Cardin. quæst. 17. referens, idem voluisse Paul. & Zenzell. & bene hoc idem firmat Abb. ibi, sub numero 5. vbi inquit, quòd si hospitalẽ & ecclesia sunt annexa ita, quòd neutrum sit principale, tunc habet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non comprehenditur sub literis beneficiorum. & subdit quòd idem esse, si nescitur quòd sit principale, quia impertratis debet fundare intentionem suam. & hoc idem expresse vult ibi Anchar. sub numero decimo, prope finem. vbi post Bald. in quodam consil. per eum relato concludit, quòd si dubitatur, vtrum ecclesia sit annexa hospitali, vel e contra, hospitalẽ ecclesie, quòd tunc habet locum, clem. & concordat cum glof. Et subdit, impertratis debere probare statim, quem intentat, cum sit de substantia sue impertrationis, tum propter regulam generalem, quia ea que sunt fundamenta intentionis debent probari per intentantem, tum quia, qui petit statu, debet illum probare si probabiliter negatur per aduersarium, per not. in l. qui duos, in fine. ff. de rebus dub. & hoc idem optime deducit Vital. in dicta clem. numero 23. & 24. vbi vult, quòd ad hoc, vt non habeat locum illa clem. necesse est, quòd constet, hospitalẽ esse iure accessionis vnium ecclesie, & quòd de hoc constet expresse, vel ex annexione, vel ex possessione. & numero 24. versic. vbi ego. subdit, quòd si impertratis est actor, oportet eum probare, quòd hospitalẽ sit annexum vel habeatur pro annexo ecclesie, vel alteri beneficio; iure accessionis: si verò impertratis sit reus, necesse habet idem probare. & ratio est, quia ius commune facit pro actore contra ipsum reum impertrantem, & sic non prodest sibi possessio, nisi qualificata iure accessionis. & Vital. refert & sequitur. Rebuff. dicta quæst. 15. numero 15. circa medium, versic. limita quòd essent.

Non obstat in contrarium adducta pro parte Conradini. Quia (excepto capite vnionis, cui etiã fuit per Dominos plenè satisfactum, vt ex mox infra dicendis ostenditur) reliqua vĩa sunt Dominis leuia, & responsione non indigere. & in omnem euentum placuerunt Dominis responsiones deducta: per D. Coronatum.

4 Quo verò ad caput vnionis enunciatę in bulla Episcopi Regien. pretenditur pro parte Conradini, quòd dictũ hospitalẽ ex eo, quòd fuit vnium ecclesię nuncupata, plebi de Bagno, debeat conferri beneficiũ, vt per Agid. decif. 387. Rebuff. de nominat. q. 15. num. 15.

Sed Domini dixerunt, in casu nostro non constare, quòd dictum hospitalẽ fuerit accessorie vnium Plebi de Bagno, immo constare de vnione aequè principaliter.

5 Primò, quia in dicta bulla narratur dicti hospitalis vacatio, quã non poterat dari, si hospitalẽ fuisset accessorie vnium plebi de Bagno, cum beneficiũ alteri vnium non dicatur vacare. Rot. decif. 3. nu. 2. vt lit. pend. in nou. decif. 24. ad fin. versic. nec obstat, de præben. in nou. decifio. prima, versic. idem est, de concess. præben. in antiq.

Secundò, quia ex denominatione facta tã in dicta bulla, quã in instrumento inuentarij colligitur, vnionẽ fuisset aequè principaliter, prout patet ex verbis bulla: ibi, vacante ecclesia nuncupata, plebi de Bagno, nec non hospitali canonicè vnitis. & ex verbis inuentarij ibi, plebs & ecclesia & hospitalis de Bagno canonicè vnita. & pluribus in locis tam in bulla quàm in inuentario denominatur aequè principaliter plebs & hospitalẽ. Vnde si hospitalẽ fuisset accessorie vnium plebi, vtique in bulla, & in inuentario diceretur, hospitalẽ plebis, quo casu plebs principaliter denominaretur, vt bene declarat Imo. in dicta clem. per literas, versic. responderet glof. dicens, per denominationem esse discerni quòd sit principale, & quòd accessorium, quia si dicitur, ecclesia talis hospitalis, tunc principaliter hospitalẽ denominatur.

6 Tertio, quia stante enuciatiua bulla & inuentarij, quod plebs & hospitalẽ fuerint canonicè vnita, intrant trad. per glof. in dicta clem. per literas, in verbo, ecclesias, in fine, dum inquit, dictam esse clem. habere locum,

7 quando non constat, hospitalẽ esse accessorium ecclesie, sed hospitalẽ & ecclesia esse annexa ita, vt neutrum sit principale, per not. in cap. primo, ne sede vacan. & glof. sequitur Mill. in verbo, hospitalia licet habeant, numero 5. Imol. in dicta clem. per literas, numero 16. versic. si verò non apparet. dicens, quòd si non constaret quòd hospitalẽ esset accessorium ecclesie, sed quòd essent principaliter annexa ecclesia & hospitalẽ ita, quod neutrum accederet alteri, quòd haberet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non caderet sub literis impertratis ad beneficia. idem tenet ibi Cardin. quæst. 17. referens, idem voluisse Paul. & Zenzell. & bene hoc idem firmat Abb. ibi, sub numero 5. vbi inquit, quòd si hospitalẽ & ecclesia sunt annexa ita, quòd neutrum sit principale, tunc habet locum dicta clem. & quòd hospitalẽ non comprehenditur sub literis beneficiorum. & subdit quòd idem esse, si nescitur quòd sit principale, quia impertratis debet fundare intentionem suam. & hoc idem expresse vult ibi Anchar. sub numero decimo, prope finem. vbi post Bald. in quodam consil. per eum relato concludit, quòd si dubitatur, vtrum ecclesia sit annexa hospitali, vel e contra, hospitalẽ ecclesie, quòd tunc habet locum, clem. & concordat cum glof. Et subdit, impertratis debere probare statim, quem intentat, cum sit de substantia sue impertrationis, tum propter regulam generalem, quia ea que sunt fundamenta intentionis debent probari per intentantem, tum quia, qui petit statu, debet illum probare si probabiliter negatur per aduersarium, per not. in l. qui duos, in fine. ff. de rebus dub. & hoc idem optime deducit Vital. in dicta clem. numero 23. & 24. vbi vult, quòd ad hoc, vt non habeat locum illa clem. necesse est, quòd constet, hospitalẽ esse iure accessionis vnium ecclesie, & quòd de hoc constet expresse, vel ex annexione, vel ex possessione. & numero 24. versic. vbi ego. subdit, quòd si impertratis est actor, oportet eum probare, quòd hospitalẽ sit annexum vel habeatur pro annexo ecclesie, vel alteri beneficio; iure accessionis: si verò impertratis sit reus, necesse habet idem probare. & ratio est, quia ius commune facit pro actore contra ipsum reum impertrantem, & sic non prodest sibi possessio, nisi qualificata iure accessionis. & Vital. refert & sequitur. Rebuff. dicta quæst. 15. numero 15. circa medium, versic. limita quòd essent.

CANTVCCII

Romanensis Palatii. Veneris, 20. Nouembris. 1579.

SVMMA RI VM.

- 1 Retentio est magis quam actio & compensatio, & competit etiam aduersus executionem sententia.
2 Retineri vna res pro alia non potest.
Limita tamen, vt num. 3. & 4.

DECI-

DECISIO CXV.

CANTVCCII

Neapolitan. census. Veneris, 4. Decembris. 1579.

SVMMA RI VM.

Memorialibus in causa Roman. palatii die Ven. 20. Nouembris, 1579. loco causae propositis, Dominis non placuerunt deducta pro parte hæredum Petri Vortij circa obligationem cameralem.

Et propterea aliqui dixerunt melius vt inque informari, quia neutra pars bene, & in terminis, de quibus agitur, tangit materiam retentionis.

Non nulli enim sentiebant, in casu isto locum esse retentioni palatii propter restitutionem pretij, penam dupli, damna, expensas, & interesse per Quirinum in instrumento venditionis promissa, ad quæ Galpar eius hæres tenetur, quia retentio est multum fauorabilis, & magis, quam actio, & compensatio, & competit etiã aduersus executionem sententię, vt late per Aym. post alios cõfil. 48. nu. 2. & retentionem fauorabilem esse compensationem, ex eo patet, quòd licet non competat compensatio, tamen competit retentio. Paris. consil. vlt. nume. 3. lib. 2. post Corn. consil. 6. nu. 27. prope finem, ver. est etiam aduertendum, lib. 3. & tradit etiam Aym. post alios consil. 148. nu. 2. ver. immo prohibita, & faciunt trad. per Brun. cõfil. primo, nu. 11. & 12. & consil. seq. nume. 4. 5. & 6. & latius Gram. decif. 58. nu. 1. 2. 3. 4. & 5. multa deducens ad fauorem retentionis, plene Capyc. decif. 119. per tot. Roland. consil. 17. nu. 5. 6. 7. 8. & 9. lib. 4.

Aliqui enim ex Dominis constituebant regulam pro Gaspere, quòd si vna res pro alia retineri non possit, iuxta tex. & ibi Doct. in l. si. C. commod. & in l. si non induca. C. in quib. cas. pign. tacit. contra ha. Docto. in l. si non fortet. §. si centum. & maxime in l. si sub. num. 1. o. ff. de con. dict. indebi. Negufan. de pignor. 4. memb. 5. par. numero decimo.

Sed contra quod Gasparem facit vna limitatio, quòd licet res, de cuius retentione agitur, non esset obligata, nec quasi ei, qui vult retinere, sed peruenisset ad eum occasione, & causa illius debiti, cuius prætextu eam vult retinere, nam tunc permittitur retentio, ad tex. in d. §. si centum. & ibi Bar. & alij, & in l. elegant. §. qui reprobos. ff. de pig. act. & in l. si cum auum. ff. de solu. & firmat etiam Salyc. in d. l. si. C. commod. & Neguf. vbi supra nu. 4. licet hæc limitatio declaratur per Pau. de Cast. in l. petri. nu. me. 3. ff. de pig. act. quem refert, & sequitur Neguf. vbi supra nu. 4. ver. intellige tamen. vt scilicet procedat, quãdo res, de cuius retentione agitur, fuit ei, qui vult retinere, data in solutum, vel in pignus pro illo debito, licet hæc datio in solutum, vel pignoratium alio respectu non valeat: tamen secus est, si res de cuius retentione agitur, nõ per modum dationis in solutum, vel pignoratium, sed aliter occasione illius debiti, ad creditorem peruenisset, quia tunc pro debito illo retineri potest.

Quæ quidem declaratio videtur facere pro Gaspere.

Sed contra quod ipsum potest, & alia limitatio induci, vt scilicet regula prædicta non habeat locum, quando res esset alicui tradita pro debito putatiuo, quia tunc potest pro debito vero retineri. ita post glo. in dicta l. si non fortem. §. libertus. in glo. prima, iunct. tex. & ibi Barto. & alij, limitat in d. §. si centum. in vltimis verbis. & in d. §. libertus. nu. 20.

Sed hæc omnia fuerunt dicta potius per viam discursus, quam animo alicui firmandi, maxime, quia informantes circa hæc materia nihil dicunt.

Et propterea Domini mandauerunt dari particulare dubium, an sit locus retentioni palatii in casu, & ad effectum, de quo agitur.

- 1 Pretium iustum rei dicitur illud, ad quod ascendit annuus redditus. 20. annorum.
2 Locatio non probat dominium, nec possessionem, nec etiam valorem annui redditus.
3 Impetrans vt excusetur ab expressione falsi valoris, & a pena regulae de valore, tria copulatiue concurrere debent.
4 Solutio quando censeatur facta pro usura pecunie, & non pro pensione rei.
5 Simulatio contractus quando presumatur.
6 Causa originalis attenditur ad presumendum contractum generatiuum.
Declarat, & intellige, vt nu. 7.
7 Venditor ad probandum contractum simulatum quid necesse habeat probare.
8 Simulationis presumptio inducitur ex remansione in possessione.
Limita, nisi ex alio titulo sit remansio. nu. seq.
9 Dispositio superuacua. l. si. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solua. quando non procedat. & nu. 12.
10 Simulationem contractus non licet parti allegare, sed tertio.

DECISIO CXVI.

Omni dixerunt, Reuerend. D. Episcopum in integrum restituendum non esse, tum quia nõ constat, dationem in solutum fuisse simulatam, ex quo pro parte Domini Episcopi non probatur modicitas pretij.

Tum quia Cõsiliũ Regium Neapolitanum, vbi causa simulationis per 17. annos perpedit, nunquam voluit hanc insolutum dationem simulatam declarare.

Non ob. exemplo deducta.

Et primò nõ ob. q. fundacus, de quo agitur, statim eodem die, quo datus fuit in solutum cum pacto de re trouendendo, fuit etiam locatus pro annuis scutis 60. q. in 20. annis constituunt summam ducatorum 2200.

Et sic constat pretium ducatorum 60. fuisse modicũ, cum iustum pretium rei sit id, ad quod ascendit annuus redditus 20. annorum, vt per Doc. in l. 2. vbi Cagnol. asserens hanc esse magis communem. nu. 18. C. de resc. ved.

Quia respondetur, quod locatio sicut non probat dominium, nec possessionem. l. ad probationem. C. loc. c. inter dilectos. in fi. cum ibi nõ. de fi. instrum. Cassad. super reg. decif. 20. nu. 2. Sarnen. in regula, de valore. q. 11. in prin. ita nec etiam valorem annui redditus. Immo si ad excusandum impetrandem ab expressione falsi valoris, & a pena regulae de valore, tria copulatiue concurrere debent, videlicet, plura arendamenta, fama, & gratia antecessorum sub eodem valore expedita. Sarnen. d. q. 11. nu. me. 6. Peregrin. decif. 42. & 183. lib. 2. Ioan. Paul. decif. 51.

Multo minus in casu nostro vna tantum locatio ad effectum simulationis poterit valorem annui redditus dicti fundaci probare.

Secundò non ob. quòd D. Lucretia, cui fundacus datus fuit in solutu, statim locauit D. Episcopo pro annua pensione constituta ad rationem 10. pro centenariis: fuit enim datus in solutum pro ducatis 600. & locatus pro annuis ducatis 60. & sic pensio magis commensuratur pretio

pretio pecuniarum, quam estimationi fundaci, siue eius red
ditibus, ita t̄ vt illi ducati 60. dicatur soluti pro vsura
penfionis, & non pro pensione fundaci. ita in terminis
Bal. consil. 3. t. 1. nu. 1. lib. 5. Aym. consil. 1. 56. nu. 1. 2. bene
Anch. consil. 2. 57. nu. 4. prope fi. ver. item pro duobus an-
nis. Nat. consil. 198. nu. 13. & 14. lib. j.

Siquidem pro responsione dicitur, istos Doc. loqui in
casib. in quib. constabat, pro re vendita, & venditori po-
stea locata minorem pensioem solui, quam deberetur.

Nam Bal. loquitur in casu, in quo emptor, & locator
potuisset pro re empta, & venditori locata maiorem pen-
sionem habere, quam ei praestaretur, quam ideo non con-
rauit habere, quia non maior erat vsura sibi debita, &
propterea venditio non fuit vera, sed simulata, & pensio
non fuit vere pensio, sed vsura. Anch. etiam loquitur in
casu, in quo pro fundo valente 300. & empto pro cētū
soluebantur decem pro pensione: tūc enim illa 10. intel-
ligebantur solui pro vsura pecuniarum, non pro redditibus
fundi, quia pro eis maior pensio debebatur. Nat. quoq;
& Aym. loquuntur in simili casu.

At secus est in casu nostro, in quo non constat de va-
lore fundaci tempore dationis in solutum ita, vt digno-
sci possit, an pensio ducatorū 60. magis proportionetur
pretio ducatorum 600. quam estimationi fundaci, &
eius redditibus.

Vnde non constito de valore fundaci, in dubio credē-
dum est, pensioem fuisse vere pensioem, & non vsurā
debitam, quia forte in ciuitate Neapolitana fundaci, si-
ue domus solent locari ad rationem 10. pro centenario.

Tertiū non ob, quod D. Lucretia non curauit funda-
cum antequam sibi in solutum daretur, videre & de eo
informationem suscipere, an valeret ducati 600. sed solū
contenta fuit annua responsione 10. pro centenario,
quod t̄ praesumptionem simulationis praestat. Veron. de
simul. contract. praesump. 1. 8. nu. 64. Afflic. decif. 40. nu.
19. prope fi. verfic. item est alia praesumptio. Paris. consil.
54. nu. 70. lib. j. Nat. d. consil. 198. nu. 9.

Quia respondetur non constare in facto, quod D. Lu-
cretia neglexerit videre fundacum, eiusque informatio-
nem capere, & forte haec visio, & informatio nō erat ne-
cessaria, cum qualitates, & valor fundaci D. Lucretiae tan-
quam forori D. Episcopi verisimiliter innotuerant.

Quartū non ob, quod Do. Lucretia non habuit inten-
tionem emendi fundacum, sed potius mutuandi, vt col-
ligitur ex instrumento dationis in solutum, vbi fit men-
tio de pecunijs mutuatis per D. Lucretiam.

Vnde datio in solutum debet cēferi simulata, ex quo
eius t̄ originalis causa multum facit ad praesumendum
contractum feneratorium, ita post Odo. fre. trad. Bal. in l.
emptione. post prin. C. plus valer. quod agit. & c. sequun-
tur Rom. consil. 423. nu. 1. 2. & sing. 368. Dec. consil. 167.
sub nu. 2. ver. nam originalis causa. Curt. iun. in l. 2. §. mu-
tui datio. nu. 10. in fi. ff. si cer. pet. Bologn. ad Io. de Anan.
consil. 58. prope fi. Veronen. alios citans. de simul. cōtrac.
in j. praesump. nu. 15. prope fi. verfic. item praesumitur. &
nu. seq. Catal. Cot. in suis memorab. in verbo, pactum de
retrouendendo.

Quia t̄ pro responsione animaduertendum est, Bald.
loqui in terminis lōge diuerfis à nostris, nepe in casu, in
quo tu petebas à me mutuo centum, & ego eram para-
tus illa numerare, sed volebam, vt pro istis centum ven-
deres mihi praedium cum pacto de retrouendendo post
decennium pro eodem pretio: nam hoc casu contractus
venditionis feneratorius iudicatur, quia originalis causa
fuit mutuum, licet instrumentum de contractu vendi-
tionis loquatur: at secus est in casu nostro, in quo pecu-
nia fuerant mutuo receptae ferē per quinque annos an

dationem in solutum, vt patet ex partita banchi Raua-
scheriorum, quae fuit de anno 154. iudicē 9. Aprilis, & da-
tione in solutum, quae fuit de eodem anno die vii. Augu-
sti. Cum igitur in casu isto post receptionem pecuniarū
ex causa mutui secuta fuerit datio in solutum nō incon-
tinenti, sed ex intervallo, ad probandum contractū simu-
latum, oportuisset, D. Episcopum prius dixisse, & prote-
statum fuisse, quod non intendebat dare in solutum: &
si contingeret eum in futurum dare in solutum, intēde-
bat, quod esset pignus, per ea quae post Iac. Burig. tradit
Bar. in l. pacta nouissima. nu. 2. C. de pact. vbi vult, t̄ q̄ ve-
nditor ad probandum contractum simulatum necesse ha-
bet probare, quod tempore venditionis fuerit dictum;
q̄ non esset venditio, sed pignus: tunc venditio si statim
est secuta, praesumitur simulata: si vero ex intervallo, se-
cus, quia videtur venditorē penitus illius protesta-
tionis: & propterea oportebit eum probare se dixisse, &
protestatum fuisse, quod non intendebat, quod esset ve-
ditio: & si contingeret ipsum in futurum vendere, inten-
debat quod esset pignus. & ibi sequuntur Bal. nu. 6. Arg.
nu. 3. ver. & ex hoc dico. Castren. nu. 7. Alex. alios citans,
nu. 4. Dec. nu. 10. ver. & ex praedicto intellectu. vbi etiam
alios allegat. & Purpur. asserens hanc esse communē nu.
23. idē Barr. in l. item quia. §. fi. nu. 2. & 3. & ibi Bal. nu. 5.
Ang. nu. 7. ver. & per hunc tex. Fulg. nu. 8. & latē Iacob. de
sancto Georg. in j. de c. nu. 2. & in 2. lect. nu. j. ff. de pac. Ve-
ronen. de simul. contr. praesump. j. nu. 13. Ita in propo-
sitiō etiam si ab initio tempore mutui D. Lucretia non ha-
berit forte intentionem accipiendi fundacum in solu-
tum, immo etiam si dixisset, quod datio in solutum esset
pignus, nihilominus, quia non statim, sed ex intervallo
datio in solutum secuta fuit, videretur eam penitus illi
illius protestationis.

Quintū non ob, quod Episcopus post dationem in so-
lutum remansit in possessione, quod indicat t̄ praesumptio-
nem simulationis. licet. §. superuacuum. ff. quib. mod.
pig. vel hypot. soluat. Veron. de simul. contract. praesump.
24. nu. 76. Paris. consil. 54. nu. 71. lib. j. cum siml.

Quia d. §. superuacuum. non habet locum, vbi vendi-
tor remansit in possessione ex titulo conductionis, vt be-
ne deducit Rom. consil. 304. nu. 3. circa med. ver. secūdo
potest responderi. Imol. in c. illo vos. nu. 7. ad fi. ver. re vo-
ra tamen. de pignor. Praesertim, quod in casu isto nō ter-
tius creditor, sed ipsemet Episcopus, qui dedit in solutum
ex eius remansione in possessione, dicit contractū simu-
latum, quod t̄ ei non permittitur, per ea quae in d. ca. il-
lo vos. tradunt Flor. Carin. 2. no. ver. est alia. & Abb. nu.
mē. 5. ver. & aduerte.

Et quod d. §. superuacuum. procedat, t̄ quando is, qui
alienauit, possidet non mutata causa possessionis: sed quā
causa possessionis est mutata, prout in casu nro, in quo su-
peruenit causa conductionis, quod tunc nō praesumitur
simulatio. tradit Bal. in l. j. nu. 3. & 4. C. de dona. ante nup.
Rom. d. consil. 304. num. 3. in fi. & praemissa comproban-
tur ex cumulatis per Tiraq. de constit. possessor. par. 3. li-
mit. 9. nu. 4. 5. 6. & 7.

Et aliquibus ex Dominis placuit ad id decif. Rot. vnic.
de donat. in nou.

Sextū non ob, q̄ datio in solutum nō fecit emptionē
fundaci, sed annui census ducatorum 60. ex quo instrū-
mentum dationis in solutum habet relationem ad par-
titam banchi Rauascheriorū, vbi fit mentio de emptio-
ne annuorū ducatorum 60. facta in quibusdam domi-
bus dicti fundaci.

Quoniam respondetur, instrumentum dationis in so-
lutum habere relationem ad dictam partitam solum in
eo, q̄ Do. Lucretia mutuauit D. Antoniae ducatos 600.
per

per medium banchi Rauascheriorum, & sic relatio in-
telligitur solum quoad scutos 600. habitos à banco Ra-
uascheriorum.

In eo autem, quod dicta partita facit mentionem de
emptione annuorum ducatorum 60. facta super domi-
bus dicti fundaci, loquitur ad relationem partium, vt
patet ex illo verbo, dixerunt, & habet relationem ad con-
tractum per partes relatum, vt colligitur ex illis verbis,
secundum ex contractu apparet.

Vnde, aut contractus emptionis annui census ducato-
rum 60. super domibus dicti fundaci tempore dictae
partitae non erat celebratus, vel si erat, partes postea ab
eo recefferunt per dationem in solutum.

Vltimū non ob. quod dicitur de melioramentis per
D. Episcopum factis in dicto fundaco.

Quia id est extra dubium, in quo quaeritur, an stanti-
bus instrumentis dationis in solutum, pacti de retrouen-
dendo, & locationis, & partita banchi Rauascheriorum
D. Episcopus sit in integrum restituendus.

Demum Domini dixerunt, quod si Do. Episcopus ve-
lit probare modicitatem pretij, petat prius absolutio-
nem à iuramento.

CANTVCCII.

Pampilonen. de Sanguessa. Ven. 18. Decembris. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Praesentatio facta à maiori numero patronorum excludit praesentationem factam à minori numero.
- 2 Impedimentum conditionum, quae impediunt electionem, seu nominationem debet remoueri.
- 3 Ambitiosus quis esse dicatur.
- 4 Nominatio à patronis facta tempore sui ipsius oblationis, remouet ambitionis impedimentum.

DECISIO CXVII.

Domini tenuerunt, praesentationem Ioan. de Sa-
balza esse validam, & parochianos ipsum praesentantes esse habiles, ita vt non intret praesentatio Ioan. della Bastia.

Non enim est dubium, per praesentationem Sabalzae,
tanquam factam à maiori numero t̄ patronorum, exclu-
di praesentationem Io. della Bastia factam à multo mino-
ri numero patronorum, c. si cui. de elect. lib. 6. l. quod ma-
ior. ad munic. cum concord.

Non ob. nullitas praesentationis Sabalzae propter vi-
tium ambitionis, ex eo quod ipse obtulit se paratum ac-
ceptare parochialem, de qua agitur, cum quibusdā con-
ditionibus.

Tum quia Sabalza licitē potuit laborare, vt tollere-
tur impedimentum illarum conditionū, propter quod
potuisset impediri sua electio, & t̄ nominatio, vt expre-
se firmat Abb. in c. venerabilem. num. 14. de elect. sequi-
tur Dec. in c. quia. nu. j. ver. & ad ea. de praeben.

Tum quia non sola petitio, & desiderium facit quem
t̄ ambitiosum, sed quando concurrat mala intentio, quae
in Sabalza defuit. c. in scripturis. vbi Arch. Gem. & Prae-
pos. in verbo, desiderantibus. 8. q. j.

Praesertim, t̄ quod Sabalza tempore eius oblationis
erat iam à patronis nominatus, vt per Arch. & Gem. d. c.
in scripturis. in verbo, appetunt.

Minus ob. inhabilitas parochianorum Sabalzam praesentantium.

Quia non illi, sed alij octo patroni petierunt condi-

tionem, cum quibus Sabalza obtulit se paratum dictam
parochialem acceptare, vt hic per informantes.

CANTVCCII.

Roman. computorum. Luna, 18. Maij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Actum de iure impugnans potest in actu impugnato se fundare.
- 2 Haeres potest ratificare in his quae transeunt ad haereses.

DECISIO CXVIII.

Domini dixerunt, haereses bo. me. Cardinalis de
Saluiatis posse hodie inuito Dom. Prospero de
Cribellis eorum aduersario redire ad exceptio-
nem laudi per eum allegatam, & in laudo se fundare, quae
sicut idem Cardinalis, qui succubnerat in impugnatione
laudi, poterat ad exceptionem laudi redire, & in eo
se fundare, illudque acceptare, & ratificare, cum t̄ de iu-
re impugnans actum, si in impugnatione succubat, pos-
sit in actu impugnato se fundare, vt late per Gabriel. li-
bro 6. de reg. iu. conclu. j. nu. 52.

Ita etiam hodie haereses Cardinalis haec omnia face-
re possunt, quia t̄ haeres potest ratificare, quando sumus
in his, quae transeunt ad haereses, prout est ius laudi.
Dy. in reg. ratum. num. 15. de reg. iur. lib. 6. Barto. in l. bo-
norum. num. 3. ff. rem rat. habe. Bal. in l. ab vno. C. de ne-
go. gest. Ang. consil. 161. col. fina. in prin. ver. potest enim
haeres. Bologn. consil. 77. col. 3. in med. ver. vel secun-
do potest dici. Paris. consil. 14. num. 26. lib. j. Dec. in l. eius
qui. §. placebat. num. 13. ver. & quod dicitur. & ibi Curt.
iun. pariter. nume. decimotertio. ff. si cer. petat. Tiraquel.
post alios, de constitut. possessor. parte tertia, limit. 30.
numero 72.

Non ob, quod facultas acceptandi, siue ratificandi nō
transit ad haereses, vt videmus in simili in haereditate
non adita, quia respondetur, quod tunc haeres non po-
test acceptare, seu ratificare, quando sumus in his, quae
non transeunt ad haereses, prout est haereditas non adita,
vel aliud ius per defunctum non agnatum, quod ad
haereses non solet transmitti.

At secus in iure per defunctum non agnito, sed ad haereses
transitorio prout est ius laudi iuxta doctrinam
Dy. & aliorum supra citatorum.

CANTVCCII.

Romanen. pecuniaria de Vitellis. Mercurij,
27. Ianuarij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Verbum, transactio, quid significet.
- 2 Transigere quis dicatur.
- 3 Transactio quid sit.
- 4 Concordia quae & vnde dicatur.
- 5 Concordia continet omnem coniunctionem animorum.
- 6 Concordia quid sit.
- 7 Recessus quicumque à lite non comprehenditur sub verbo concordandi, etiam ex lata interpretatione.
- 8 Transactio generaliter, & latē sumpta denotat quemcumque actum, per quem concordia inducitur, vel ab obligatione receditur, vel ad finem aliquid perducitur.
- 9 Consensus reciprocos vtriusque partis requiritur etiam in

- in transactione, siue concordia generaliter, & late sumpta.*
- 10 Appellationem deferens, vel non appellans dicitur confirmare sententiam facto suo.
 - 11 Appellationis desertio in qua regula fundetur.
 - 12 Appellans si non prosequatur appellationem, sententia transit in iudicatum.
 - 13 Transactionis verbum dupliciter capitur, in genere, & in specie.
 - 14 Transactio sumpta largo modo siue generaliter significat quemcumque recessum à lite.
 - 15 Copulatiue pars vna declarat aliam.
 - 16 Solutio declarat animum precedentem soluentis.
 - 17 Interpretatio est facienda secundum usum subsecutum.

DECISIO CXIX.

Domini secunda Decembris, 1579. restrinxerunt dubium tunc propositum, vt videretur præsuppositis his, quæ alias præsupposita fuerunt, an in casu, & ad effectum, de quo agitur, verba illa, & cum concordati fuerint, in transactione posita, possint vel ex sui proprietate, vel ex lata interpretatione, vel ex mente, vel ex verisimilitudine accipi pro quocumque recessu à lite quomodolibet facto, stantibus solutionibus, & alijs inde sequentibus?

Et hoc dubium ita restrictum propositum fuit die Mercurij. 27. Ianu. 1580. Et

Quoad primam partem de proprietate verbi, concordati fuerint, fuit dictum, illud non posse proprie accipi pro quocumque recessu à lite, siue in inspicimus significationem verbi, transactionis, ab Alciat. traditam in l. transacta. num. secundo, ver. transigit. & num. 3. ff. de verbo. significati. vbi inquit, hanc esse veram, & strictam significationem verbi transactionis, vt is dicatur transigere, qui actionem sibi competentem, siue instituta, siue instituenda sit, aliquo accepto causa concordatæ omittit. l. prima, ff. de transactio. l. transactio. C. eodem, & Alciat. sequitur ibi Rebus. post med. versicu. transigit qui actionem &c.

Siue inspicimus communem transactionis definitionem, vt sit transactio de re dubia, & lite incerta, nõ grauito facta, sed aliquo dato, vel retento, seu promisso. d. l. prima. ff. de transactio. iuncta l. secunda, & l. transactio. C. eodem. Hostien. in sum. eodem ti. in princ. Specul. eo. ti. in princ. Abb. in rub. eodem ti. Pau. de Cast. in l. secunda. num. secundo, & ibi Alex. num. primo, in si. las. numero primo, ver. secundo modo. Rimin. sub nume. primo, ver. considerando autem. ff. de iureiuran. Rom. consilio 244. num. 2. Corn. consi. 267. nume. quinto, lib. quarto, Alex. consi. 40. nu. 4. lib. 5. Dec. ad rub. C. eo. sub nu. 2. Rimin. nu. 2. & Purpur. nu. 106. & Caccialup. de trans. q. j. nu. j. & alibi per Doct.

Siue etiam inspicimus proprietatem verbi concordatæ, siue concordandi: nam concordia dicitur à coniunctione cordis, & concordare idem est, quod conuenire, id est vnus cordis fieri. ita expresse inquit Arch. in ca. indemnitatibus. in si. in verbo, concordiam. de elec. lib. 6. sequitur Bal. in quaestione de schismate posita ante rub. C. si quis aliq. testar. prohibuer. num. 27. vbi vltra d. cap. indemnitatibus, & Arch. ibi, allegat etiam l. reprehendenda. C. de instit. & subst. & sequuntur etiam las. in l. de fideicommissio. num. 3. C. de transactio. Felyn. in ca. causam quæ, il secundo, sub num. primo, circa med. de testibus. Alexan. in l. prima, sub num. tertio, ff. de pact. vbi inquit, transactio continere omnem coniunctionem animorum.

Inspectis igitur tam primis duabus significationibus verbi transactionis, quam etiam significatione verbi concordatæ, seu concordandi, non potest dici, Illustres Dominos Vincentiũ, & Alphonsum se proprie concordasse cum Camera apostolica, seu Reuerendiss. D. Cameraario per desertionem appellationis, per curatorem litis interpositæ à sententia in causa Camerariatus contra illos lata, vt per se patet. Merito &c.

Non ob. diffinitio concordatæ trad. per Bald. in d. l. de fideicommissio. per illum tex. in j. not. vbi dicitur diffiniuit concordiam, vt sit sedatio discordiæ, quam diffinitionem sequuntur ibi Alexan. num. 4. Iacobin. de sancto Georg. pariter. num. 4. las. num. 3. & Rimin. sub num. primo, in 2. not. Alex. in l. prima, sub num. 3. ff. de pact. Felyn. in d. c. causam quæ. sub nume. primo, Purpur. ad rub. C. de transac. nu. 3. Brun. de constit. decret. & statut. in verbo, concordia. in vlt. vers.

Quia huiusmodi sedatio discordiæ debet fieri mediante coniunctione cordium, cum (sicut diximus) concordia dicatur à coniunctione cordium, quæ coniunctio in casu isto non adest, vt per se patet.

Quoad secundam partem de lata interpretatione eiusdem verbi, concordati fuerint, Domini, qui dederunt votum super hac secunda parte, fuerunt varij.

Aliqui enim tenebant negatiuam, & sub verbo concordandi etiam lata interpretatione inspecta non comprehendere quemcumque recessum à lite, & mouebantur ex declaratione tradita per Alc. in d. l. transacta. nume. 3. & ibi Rebus. post med. versu. notandum est, vt scilicet transactio generaliter, & late sumpta denotet quemcumque actum per quem concordia inducitur, vel ab obligatione receditur, vel ad finem aliquid perducitur, ad l. primam. §. conuentionis. vbi glo. & Doct. in verbo, transigendi. ff. de pact.

Et hoc idem voluerunt glof. in d. l. de fideicommissio. in verbo, transactio. & ibi Alexan. las. Rimin. & Claud. omnes in si. dicentes, transactionem large, & improprie accipi pro quocumque sine seip. refutatione, & alia specie finiendæ obligationis, & recessu ab actione.

Et isti Domini negatiuam tenentes opinabantur etiam in transactione siue concordia generaliter, & late sumpta requiri transactio. & ibi Alexan. las. Rimin. & Claud. omnes in si. dicentes, transactionem large, & improprie accipi pro quocumque sine seip. refutatione, & alia specie finiendæ obligationis, & recessu ab actione.

Et ista transactio appellationis fundatur in regula l. fina. §. illud. C. de tempor. appel. cap. licet, de sent. excom. libro sexto.

Obtinens vero sententiam præstat consensum, sed iuris beneficio vitur, quia si appellans non prosequitur appellationem, sententia transit in iudicatum, & ad id bene facit cap. primum. ibi, concordia, vel iudicio. de mut. petit.

Aliqui verò Domini contrarium sentiebant, nempe, sub verbo, concordati fuerint, attentata lata interpretatione contineri quemcumque recessum à lite. siquidem transactio continere omnem coniunctionem animorum, in princip. & ibi Bart. Roman. Castr. Alex. las. & Rimin.

Rimin. omnes in princ. ff. de iureiuran. Specialiter & stricte sumitur, vel pro omissione actionis competentis siue institutæ, siue institutende aliquo accepto causa concordatæ facta, secundum Alcia. & Rebuff. in d. l. transacta. vel pro pactioe de re dubia & lite incerta non gratuito facta, sed aliquo dato vel retento vel promisso, secundum Doct. communē diffinitionem prout supra diximus. Generaliter autē siue largo modo sumptum nomen transactionis significat quemcumque recessum à lite, & comprehendit omnem actum per quē à lite receditur. l. 2. & ibi Pau. de Cast. Socin. & Rimin. omnes in princ. ita expresse notantes ex illo tex. ff. de iureiuran. hoc idem per. l. 2. firmat Caccialup. de transact. q. 3. in prin. Dec. in rub. de transact. num. 4. in si. & ibi Purpur. num. 5. Rimin. in l. transactio. circa med. vers. & illud quod sic dicitur. C. de transact. vbi Alciat. num. 4. inquit, verbum, transigere, quadoque latius accipi pro quoquo modo finire, et nullo vicissim dato. Vnde licet appellans per desertionem appellationis non dicatur transigere cum appellato inspecta stricta & specifica significatione verbi transigendi, quia non adest reciprocos vtriusque partis consensus, nec interuenit aliqua datio vel retentio vel promissio, nihilominus negari non potest, quin dicatur transigere, retenta lata & generali significatione ipsius verbi transigendi, quia qui deserit appellationem, acquiescit sententiæ, & non vult litigare, & sic recedit à lite, vt per se patet.

Quantum ad tertiam partem dubij de mente vel verisimilitudine Domini concluderunt pro affirmatiua, nempe, verbum, concordati fuerint, posse ex mente, vel ex verisimilitudine accipi pro quocumque recessu à lite, & considerantur.

In primis primam conditionem in transactione appositam, videlicet si Illust. D. Iulius emeret officium clericatus vel Auditoratus camere: nam ista conditio verisimiliter non aliam ob causam fuit appositam, nisi, vt D. Iulius posset consequi dignitatem Cardinalatus, pro vt in primis literis Illust. D. Iacobi ad eū scriptis innuitur ex illis verbis, cum spe firmissima videndi in maiori gradu, & verisimile est secundam conditionem de concordia fuisse adiectam ad eundem effectum consequendi dignitatem Cardinalatus, quam D. Iulius nõ fuisset facile consequuturus, si lis super camerariatu durasset, & sic intentio D. Iacobi videtur fuisse, vt Domini Vincentius & Alphonius nõ litigarent cum Papa, quasi huiusmodi lis esset impeditiua consecutionis dignitatis Cardinalatus in persona D. Iulij. Vnde secundam conditionem de concordia intelligebant Domini secundum rationē, secundum quam prima conditio appositam fuit, quia vnus pars copulatiue declarat aliam. Ruin. cons. 109. num. 3. lib. primo.

Secundo mouebantur Domini ex literis per D. Iacobum ad D. Iulium scriptis.

In quarum primis D. Iacobus congratulatur D. Iulio de officio clericatus empto, subdens, cum spe firmissima videndi eum in maiori statu, & hortans eum, vt non desinat iusta solitum esse sollicitus in conseruando sibi bonam gratiam Dominorum patronorum, & promittit se non defuturum infra paucos dies providere ei quantitatem 4000. scutorum, & sic ex istis literis colligitur, D. Iacobum optasse D. Iulio maiorem dignitatem. Deinde post latam sententiam & appellationem interpositam D. Iacobus scribit D. Iulio secundas literas, vbi rursus pollicetur se soluturū pecunias promissas.

Tertio trahebat Dominos in hanc sententiam obseruatiā subsecuta, videlicet solutiones 2000. scutorū per D. Iacobum diuersis temporibus facte, ex quibus solu-

tionibus declaratur mens & animus precedens ipsius D. Iacobi, vt in terminis solutionis tradit Castr. col. 363. num. 3. lib. primo. cum alijs, de quibus per Aym. cons. 226. num. 6. cons. 294. num. 8. vers. vigesimoprimo. & in resp. pro genero. num. 37.

Quarto multum mouebat animos Dominorum vehemens instantia D. Vincentij facta apud Sanctissimum initio sui pontificatus pendentes adhuc fatalibus causæ appellationis vt Sanctitas Sua dignaretur accipere in donum omnia iura, quæ posset tamquam heres bo. me. Cardinalis Vitellij sui fratris pretendere in causa Camerariatus.

Considerantur etiam Dni sententiam latam sine condemnatione expensarum, ac etiam tempore huius pontificatus in camera per parte dictorum Vincentij & Alphonij nihil vnquam in causa factum fuisse.

Non ob. quod tempore literarum & solutionum adhuc non erat deserta appellatio.

Quonia secundum aliquos Dominos illud potius faciebat in contrarium, quia D. Iacobus non obstante, quod penderet appellatio, scripsit literas, in quibus promittit se soluturum pecunias, pro vt illas postea soluit, & tamē in transactione appositam verba multum præcisa, videlicet non aliter &c. Vnde non est verosimile, ipsam voluisse soluere pecunias, si non fuisset certioratus de omnibus gestis in lite, & de animo & voluntate dominorum Vincentij & Alphonij non litigandi & non prosequendi appellationem, maxime, quod notarius conatus fuit exequi citationem contra D. Alphonium, qui existerat in terra Amatricis vna cū D. Iacobo, & qui ad impediendam executionem citationis, aufugit in sacristiam, cuius facti oportuit Dominum Iacobum notitiam habuisse.

Minus ob. quod per errorem literę fuerint conscriptę & solutiones postea facte. Quia vltus subsecutus tribuit interpretationem verbo, concordati fuerint, etiam si aliter esset intelligendum. Soc. cons. 145. num. 2. lib. primo. Crauet. cons. 294. sub num. 8. vers. vigesimoprimo. ibi, amplius dico, & in resp. pro genero. num. 37. vers. hoc amplius. & sic literę & solutiones non fuerunt per errorem, sed quia partes ita intellexerunt verbum, concordati fuerint.

CANTVCCII.

Florentin. alienationis. Veneris, 9. Ianuarij. 1580.

SVMARIVM.

Terminus nouus extra curiam potest dari ad liquidandum melioramenta, non obstantibus alijs terminis in curia assignatis.

DECISIO CXX.

Maior pars Dominorum tenuit, Illust. D. Aloysio pro liquidandis melioramentis per eum in viderario, de quo agitur, factis, nouum terminum extra curiam præfigendum esse, non obstante alia præfixione termini in prima instantia sibi facta, ac et non obstante idonea cautione per Moniales oblata, & potissimum fundamentum factum fuit in decis. Put. 472. incip. die 11. octobris. lib. secundo. vbi fuerat præfixus terminus & oblata cautio, & nihilominus quia melioramenta non erant penitus illiquida, sed probata, licet eorum valor non esset sufficienter liquidatus, Domini dixerunt

dixerunt non esse dandam executionem quoad possessionem, sed præfigendum terminum extra curiam ad eligendum peritos, qui deberent melioramenta estimare. & ad præfixionem termini responderunt illum non esse attendendum, tum quia breuis, tum quia datus in curia, vbi melioramenta non poterant liquidari. quæ quidem decif. Put. bene intrat in casu isto, in quo melioramenta non sunt penitus illiquida, sed de eis constat in genere, prout in tertio præsupposito, & ex dictis testimoniis, quorum summarium datur, & solū superest liquidatio valoris melioramentorum. Imò circa præfixionem termini fuit ab eo eiusque breuitate appellatum, & pars reposita, prout in quinto præsupposito. Sed quia aliqui ex Dominis dubitabant, an melioramenta in casu illo essent de iure reficienda, quod non fuit discuffum, quia erat extra dubium: ideo resolutio non fuit firmata simpliciter, sed sine retardatione disputationis dubij, an melioramenta in casu, de quo agitur, sint reficienda. Præterea fuit dictum per modum prouisionis, vt Monialibus præstita cautione daretur nunc executio in ea parte viridarum, vbi pars monasterij minans ruinam existit, vt possit reparari ac etiam ampliari, vt Moniales petunt.

CANTVCCII.

Roman. domus de Alexijs. Luna, prima Februarij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Fideicommissum inductum censetur per cōtrauentionē prohibitionis de non alienando cum causa remanſionis pro vsu familiae. ex communi.
- Immo etiam in casum mortis inductum dicitur. nu. 2.
- 3 Testator ordinans per viam principalis dispositionis fideicommissum simplex, & absolutum inducit.
- 4 Dictio, perpetuo, fideicommissum absolutum inducit.
- 5 Censuram imponi non potest super re alienari prohibita.
- 6 Causa prohibitionis restringit prohibitionem.
- 7 Proprietas rei relicta dicitur, quando est relicta ad vsu, vel pro vsu: secus si relinquitur vsus, vel vsus fructus rei. nu. 9.
- 8 Causa vel modus adiectus legato si respiciat fauorem legatarij, non limitat legatum.

DECISIO CXXI.

Resolutum fuit, inductum esse fideicommissum ex illis verbis testamenti q. Pauli de Alexijs, item voluit quod domus sua, quam de presenti inhabitat dictus testator, non possit diuidi nec vendi, nec alienari, sed remaneat perpetuo pro vsu familiae suæ. Quia prohibito ista de non alienando domum non fuit nulla, sed vestita cum causa remanſionis domus pro vsu familiae, & sic infrat communitate trad. per Doct. in l. filiul familias. §. diui. de leg. primo. late Gabriell. lib. 4. de fideicommissis. conclus. 9. num. 7.

2 Imò fideicommissum istud nedum in casum alienationis, sed etiam in casum mortis inductum fuit, & sic resultat simplex & absolutum fideicommissum, tum quia testator non per viam rationis, sed per viam principalis dispositionis ordinauit, domum remanere pro vsu familiae suæ. non enim dixit per viam rationis, vt remaneat vel quia voluit remanere, sed dixit per viam principalis dispositionis, sed remaneat, subintelligendo verbum, voluit, vt sit sensus, sed voluit q. remaneat &c.

3 quo casu quando testator f. ordinat per viam principalis,

dispositionis, fideicommissum simplex & absolutum induci, Doct. vno ore fateantur, nec inter eos nulla reperitur discrepantia, vt late & egregie deducit Curt. iun. cōfi. 145. num. 6. & 7. Dec. cōfi. 23. num. 3. vers. vnde in primis. & num. 5. vers. octauo. & vers. secus videtur. pulchrè Alciat. cōfi. 101. num. 4. in fine. tom. 3. lib. 9. Tum quia in casu nostro adest illa f. dictio, perpetuo, cuius virtute fideicommissum inducitur absolutum. Soci. inter cōfi. Curt. sen. cōfi. 40. in fine. & latius in l. qui Romæ. §. cohæredes. num. 18. vers. hanc conclusionem. ff. de verb. oblig. cum alijs collectis per Gabriell. vbi supra, num. 12. Alexandrin. cōfi. primo, num. 2. vers. pro reprobatione. late Paris. cōfi. 30. num. 2. lib. 2. Alb. cōfi. 54. num. 2. Roland. alios citans. cōfi. 23. num. 18. 19. & 20. lib. 4.

Præterea fuit etiam resolutum, huic fideicommissio per impositionem census locum factum fuisse, quia f. supra re alienari prohibita non potest census imponi, vt per Foller. in terminis in sua prax. censul. fol. 67. num. 41. & decifum fuit in illa Romana. vinearum coram R. D. meo Decano 4. Februarij. 1577.

Nec ob. quod verba testatoris in casu nostro non sunt directa in familiam, sed in vsu familiæ, & sic non potest dici vocata familia, sed illa verba, sed remaneat &c, videtur iterare prohibitionem, vt scilicet non alienetur & causa prohibitionis fuit vsus familiæ, quæ causa videtur expressa, nō ad vocationem familiæ, sed ad denotandam voluntatem testatoris, vt familia domo semper vti possit.

Quia pro responsione dicitur, quod imò familia fuit vocata: si enim testator voluit domum remanere pro vsu familiæ, ergo voluit remanere in familia, cū remanſio non possit verificari nisi in familia. Tunc autem posset procedere obiectum, quando testator voluisset, domum remanere penes aliam personam pro vsu familiæ, nam hoc casu fuisset vocata illa alia persona, & familia posset vti domo.

6 Minus ob. q. f. causa prohibitionis restringit prohibitionem. l. cū pater. §. dulcissimis. de leg. 2. Et quod causa prohibitionis in casu nostro refert vsus familiæ, & q. propterea alienatio domus nō censetur prohibita, nisi quatenus impedit vsu familiæ. iuxta l. 2. l. i. habitatio. in prin. l. plenum. in prin. ff. de vsu, & habit. Et quod impositio census non impedit, quominus familia possit vti domo, cū possit illam inhabitare, & soluere fructus census.

Si quidem responsum fuit, testatorem in casu isto nō solum vsu, sed etiam proprietatem domus reliquisset familiæ: non enim voluit, vt vsus domus remaneret in familia, sed vt domus remaneret pro vsu familiæ, inter quos duos casus longa est differentia.

7 Nam, f. quando relinquitur res ad vsu sine pro vsu, tunc relinquitur etiam proprietas, quia f. quando causa vel modus adiectus legato respicit fauorem legatarij, tunc non limitat legatum. l. 4. & ibi Bart. ff. de alim. & cib. leg. l. cum hi. §. si vni. & ibi Barr. Ang. Paul. de Castr. Alex. & Iac. ff. de transact. Doct. post Bart. in l. donationis. §. species. ff. de donat. Cyn. Bald. & Salyc. in l. si mulier. C. de iur. dot. Roman. cōfi. 103. num. 7. Soc. cōfi. 102. num. 10. lib. 3. Cremon. sing. 34. Curt. iun. in l. cum quid. ad fi. ff. si cer. pet. Ferrat. cautel. 2. nu. 1. vers. secūda cautela est. & num. 3. Gram. decif. 59. num. 52. & 53. Capyc. decif. 188. num. 4. 5. 6. & 7. bene Alex. loquens in casu huic nostro multum cōsimili cōfi. 223. num. 4. prope fi. & nu. 5. lib. 2. late Ang. cōfi. 338. num. 7.

9 Si verò f. relinquitur vsus vel vsus fructus rei, tunc nō relinquitur proprietas, sed solus vsus vel vsus fructus, tot. tit. ff. de usufruct. leg. Capic. dicta decif. 88. num. 4. vers. si vero.

Præterea

Præterea fuit & alio modo responsum, quod etiam si in casu isto non proprietas, sed solum vsus domus relicta esset, nihilominus iste vsus impediretur familiæ per solutionem fructuum census.

Ad alia non est opus respondere, quia sunt extra dubium.

CANTVCCII.

Regiſis hospitalis. Veneris, 26. Februarij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Hospitalis an sit ecclesiasticum vel laicale, ex quibus colligatur. & num. 2. 4. 5. cum seq.
- 2 Laicus & non clericus quis in dubio presumitur.
- 3 Qualitas clericatus est probanda per literas ordinis.
- 4 Reſtor hospitalis quod datur in titulum, facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs.

DECISIO CXXII.

Domini retentis decisionibus & resolutionibus in hac causa factis prout in ultimo præsupposito præponuntur, & circumscriptis iuribus & probationibus Corradini, tenuerunt, locum, de quo agitur, non esse ecclesiasticum, ita vt in titulum beneficij conferri valeat, sed f. esse laicalem, seu talem, vt laicus sit capax regiminis gubernij & administrationis illius. Et moti sunt ex pluribus.

In primis, quod cum præsumptiuè constat, primarium statum huius loci fuisse laicalem, prout 10. Iunij, 1579. resolutum fuit, hodie quoque præsumitur laicalem, donec contrarium non probetur, & ad id placuit Dominis decifio secunda, sub numero 2. de concess. præben. in nou.

Secundò, ex commissione & possessione Georgij de Boiardis, quem præsumendum est fuisse laicum, ex quo in commissione non nominatur clericus, & in dubio quis præsumitur f. laicus & non clericus, cum qualitas clericatus non inſit à natura. ita Card. in cap. perpendimus. colum. 8. numero 8. circa medium, vers. vt autem præmissorum, de senten. excommunic. vbi ad id plura iura allegat. & specialiter in cap. cum adeo, de reſcript. & cap. ex literis, de transactio. sequitur Dec. cōfi. 125. numero 6. Rip. in cap. 2. sub numero 4. vers. idem tenet, de iudic. & hoc idem voluit Innocen. in cap. super his, numero 10. in fine, vers. sed quid dices, de accusat. vbi inquit, quod si contra electum excipio, quod non est clericus, sibi incumbit onus probandi se esse clericum, quia f. iura mandant super ordinis collatione literas fieri. c. l. 2. quæst. prima. sequitur Abb. in cap. bonæ, il primo, num. 14. de elect. in cap. primo, num. 3. vers. vnde in simili. de lit. contest. & in c. quoniam contra, num. 20. de probat. Dec. & Rip. vbi supra.

Tertiò, ex prima bulla Iulij Secundi, vbi Papa mādāt committi regimen & gubernium huius hospitalis Bernardino Boiardo seniori, iuxta clem. quia contingit. cum expresso onere conuertiendi fructus dicti hospitalis in sustentationem pauperum & infirmorum, quod onus non potest conuenire hospitali, quod confertur in titulum beneficij, cuius reſtor f. facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs. vt per Card. in clem. per literas, numero 2. circa medium, vers. quarto de ratione, de electio. lib. 6. Mil. in verbo, hospitalia licet habeant, num. 5. vers. prædicta intellige. Sarnen. in reg. de triennial. quæ-

stio. 7. num. 3. vers. secundus casus. & bene Vital. in clem. quia contingit, num. 11. 12. & 13. & num. 92. vers. præterea, de relig. domib.

Quartò, ex secunda bulla eiusdem Iulij Secundi, vbi f. Papa dictum hospitale vacans per resignationem dicti Bernardini mandat committi regendum & gubernandum, iuxta formam clem. quia contingit. Antonio de Boiardis laico vxorato, cum onere exponēdi fructus dicti hospitalis in vsu & sustentationem pauperum infirmorum. iuxta d. clem. Qui Antonius fuit in possessione dicti hospitalis nedum instrumentali, sed etiam reali, quam probant plures testes de vsu. secundus qui est testis Corradini. sextus in fine. septimus qui fuit laborator terrarum dicti hospitalis, dicens, fuisse responsum dicto Antonio de fructibus dicti loci. octauus iuxta 33. & 34.

Nec ob. quod Antonius possideret iure familiaritatis, ex quo tunc temporis Bernardinus eius filius possidebat, quia cum constat de titulo Antonij, præsumitur possedisse verè ex titulo præambulo, & non iure familiaritatis, & Bernardinus præsumitur possedisse iure familiaritatis, cum de eius titulo non constat.

6 Quintò, ex f. commissione facta Ioan. Paulo de Boiardis laico & filio dicti Antonij, prout apparet in eius supplicatione signata, quæ commissio sortita est effectum, cum de possessione dicti Ioan. Pauli constat per testes octauum & nonum iuxta 43.

7 Accedit f. multiplex commissio curæ & regiminis huius loci. iuxta clem. quia contingit. prout in prima & secunda bulla Iulij Secundi in supplicatione Ioan. Pauli, & in supplicatione Simonis vltimi possessoris, qui cum esset clericus, si locus iste fuisset ecclesiasticus, & in titulum beneficij conferri solitus, verisimiliter non supplicasset sibi committi, iuxta clem. quia contingit, sed bene sibi conferri in titulum beneficij, vt posset fructus suos facere,

CANTVCCII.

Roman. pecuniaria de Zabrerijs. Die 4. Maij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Causa vna dicitur grauior altera, quando vna habet executionem paratam, & altera non.
- 2 Debitum illud dicitur grauius esse, quod celerius potest executionem mandari.
- 3 Solutio vel exactio recipit interpretationem per id quod est verisimile.
- 4 Verba, vice versa, denotant correſpectiuitatem.
- 5 Promissio correſpectiua censetur etiam se extendere ad creditum ipsius promittentis.
- 6 Exceptio cedendarum oriens ex ventre obligationis obstat agenti.
- Intellige, vt num. seq.
- 7 Cedens nomen debitoris tenetur illud facere bonum & restituere id quod exegerit, vel excomputare.
- 8 Hæres non potest vti iure cesso contra se ipsum, si opponat exceptionem cedendarum: secus si non opponat.
- 9 Cessio oriens ex æquitate, & ea, quæ oritur ex contractu præambulos differunt.
- 10 Veniens contra proprium iuramentum allegando simulationem, audiui non debet.
- 11 Exceptio simulationis non potest opponi contra obligationem cameralem.
- 12 Cessio facta alicui promittenti soluere certam summam pro iuribus cedendis, habet vim venditionis.
- 13 Venditor. vt consequatur pretium, non tenetur transferre dominium.

- dominium rei venditæ, sed simpliciter tradere.*
- 14 Promittens cedere iura, si illa non potest cedere, quia sunt extincta, non potest consequi pecunias sibi pro cessione promissas.
 - 15 Opponi potest de defectu causæ obligationis contra obligationem cameralem, ita vt ea deficiente, deficiat ipsa obligatio.
 - 16 Obligationes & reliqui actus intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus.
 - 17 Obligatio intelligitur & regulatur secundum naturam causæ.
 - 18 Opponi potest contra obligationem cameralem non esse purificatam conditionem.

DECISIO CXXIIL

In causa Roman. pecuniaria Zabreriorum inter Illustriss. Dominum Cardinalem Cesium ex vna, & ipsos Zabrerios partibus ex altera, mihi extra Rotam commissa, præsuppositi calculi inter creditores bonæ me. Cardinalis de Gaddis factum, & cedulam obligationis inter eundem Cardinalem Cesium & prædictos creditores celebratam. Et exactionem scutorum 1430. factam per Zabrerios de anno 1561. vsque ad annum 1563. Deinde dubitavi, an agentibus Zabrerijs vigore prædictæ obligationis contra eundem Cardinalem Cesium ad integram summam scutorum 3600. obstat exceptio cedendarum, vel alia exceptio, ita vt Zabrerij teneantur vel summam exactam scutorum 1430. restituere, vel tantumdem eidem Cardinali Cesio compensare in summa exigenda, vel potius dictus Cardinalis Cesium sit condemnandus ad integram summam scutorum 3600.

Quod dubium proposui 4. Maij, 1580. & eius disputatio in plures diuisa fuit difficultates orientes ex deducendis hic per informantes.

Prima difficultas est, an exactio scutorum 1430. de qua in tertio præsupposito, censetur facta in extinctionem damnorum & interesse decursum post vltimam liquidationem, videlicet, ab anno 1560. vsque ad annum 1570. vel potius in extinctionem damnorum, & interesse antea decursum & liquidatum. Et in hac difficultate ego solus dedi votum, alij enim Domini præsupposuerunt dictam exactionem scutorum 1430. fuisse factam ad computum summæ scutorum 5588. per Zabrerios in calculo asserere, prout in quarto præsupposito Illustriss. Cardinalis Cesij. Ideo autem ego super hac difficultate votum dedi, quia ab eius resolutione multum pendet resolutio aliarum difficultatum. Et votum meum fuit, vt dicta exactio scutorum 1430. tpe quo fuit facta, cesserit in causam damnorum & interesse iam decursum & liquidatum tempore exactionis, non autem in causam damnorum & interesse, quæ post exactionem decurrerunt, & quæ adhuc non sunt liquidata. Et mouebar, tñ quia causa damnorum & interesse decursum & liquidatum ante dictam exactionem est grauior causa damnorum & interesse postea decursum & nondum liquidatum, quia illa habet executionem paratam propter liquidationem, hæc verò non propter non liquidationem.

- 1 & vna causa dicitur grauior altera, quando vna habet executionem paratam, & altera non. ita Imo. in l. prima, nume. 5. circa med. versic. quarto modo. ff. de solut. per
- 2 tex. in l. si quis ex famosa. ff. eod. & tñ illud debitum dicitur grauius esse, quod celerius potest executioni mandari, vt inquit idem Imo. in d. l. si quis ex famosa, num. 2. in 2. not. Tum quia causa damnorum & interesse decursum & liquidatum ante dictam exactionem est antiquior causa damnorum & interesse postea decursum.

& sic intrat l. 5. in prin. & l. cum pluribus. ff. de solu. cum simil. Tum & tertio, quia damna & interesse, quæ decurrerunt ab anno 1560. vsque ad annum 1570. nõ solum tempore dictæ exactionis non erant liquidata, sed nec etiã decursa, nisi per tres annos, videlicet ab anno 1561. vsque & per totum annum 1563.

Non obstat si dicatur, exactionem potuisse fieri etiam pro damnis & interesse in futurum decurrendis, vt patet ex instrumento consignationis fructuum Abbatia, ibi decursum, vt supra & in futurum decurrendorum, quia illa verba, in futurum decurrendorum, debent intelligi habito respectu ad tempus in ita conuentionis, de quo tempore poterat considerari damna & interesse in futurum decurrenda, non autem habito respectu etiam ad tempus exactionis, de quo tempore oportebat damna & interesse esse decursa, quia aliàs sequeretur absurdum, quod fieret exactio crediti nondum creati & in esse deducti. Nec est verisimile, dictam exactionem factam fuisse in causam damnorum & interesse in illis tribus annis decursum, tum quia causa erat recentior, tum quia leuior, cum propter non liquidationem non erat exequibilis: tum etiam quia summam crediti damnorum & interesse illorum trium annorum longe excedebat. Et propterea est omnino verisimile, dictam exactionem factam fuisse in causam damnorum & interesse, quæ tunc temporis erant decursa & liquidata, tum quia causa erat antiquior, tum quia grauior, tum quia non excedebat creditum, immo supererat adhuc residuum scutorum 177.

Et in ista materia solutionis vel exactionis attenditur id quod est verisimile, vt bene deducit Corn. conf. 295. num. 2. lib. 3. & est tex. clarus in l. cum pluribus, la seconda. ibi, quod verisimile videretur. ff. de solut. Verum quia super hac difficultate alij Domini votum non dederunt, sed simpliciter transierunt cum quarto præsupposito Illustriss. Cardinalis Cesij, idcirco si super eo Zabrerij voluerint particulariter audiri, audiuntur.

Secunda difficultas est, an Zabrerij promittentes cedere omnia eorum iura, intelligantur promississe particulariter respectu summæ scutorum 5588. in calculo specificata, ita vt eorum promissio sit ad hæc summam restricta, vel potius intelligantur promississe generaliter & absolute.

Et in hac difficultate conclusum fuit, hanc promissionem Zabreriorum non posse allegari generaliter & absolute, sed oportere eam intelligi specialiter respectu summæ scutorum 5588.

Et ratio fuit, quia ponderando illa verba, & vice versa, quæ denotant respectiuitatem, patet manifestè, quod promissio Zabreriorum de cedendo omnia eorum iura est respectiua ad præcedentem promissionem Cardinalis de soluendo summam redactam in calculo, quæ Cardinalis promissio tum habeat relationem ad calculum, est respectiua ad creditum Zabreriorum scutorum 5588. per eos in calculo expressum & asserum: non enim Cardinalis promissio solueret summam redactam in calculo, si creditum Zabreriorum in eo contentum non fuisset verum.

Vnde si promissio Zabreriorum est respectiua ad promissionem Cardinalis, quæ propter relationem ad calculum est respectiua ad creditum Zabreriorum in eo comprehensum, sequitur necessariò, vt promissio Zabreriorum sit etiam respectiua ad eorum creditum, & sic ad dictam summam scutorum 5588.

Et pro hac opinione facit etiam tex. in l. qui filijfamilias. §. hæreditas. iuncta l. sequenti. ff. de hæred. vel actio. vendit. & l. tenetur. §. si vas aliquod. ff. de action. empti.

Tertia

Tertia est difficultas, an Zabrerijs obstat exceptio cedendarum. Et in hac resolutum fuit, illam obstatet tantum orientem ex ventre obligationis, ita vt Zabrerij teneantur summam scutorum 1430. per eos exactam vel restituere vel excomputare in summa exigenda, per eam quæ bene deducit Paris. conf. 88. num. 13. 14. & 15. lib. j.

Non obstat exemplo allegata. Et in primis non obstat. quod Paris. loquitur in casu, in quo socius fraudolenter & dolose in societate se gesserat, vt patet num. 7.

Quia licet casus Paris. ex facto contigerit in socio, qui fraudolenter & dolose societatem administravit, nihilominus, quado postea num. 13. 14. & 15. firmat tñ illam iuris conclusionem, quod cedens nomen debitoris tenetur illud facere bonum & restituere id quod exigit vel excomputare, non se fundat in dolo, & iura per eum allegata non sunt restricta ad dolum, sed loquuntur generaliter.

Secundò non obstat. quod cessio per Zabrerios promissa non debet ad alium effectum inferuire, nisi liberandi Cardinalem à molestijs illorum, nec potest deferuire ad effectum vtendi iure cesso contra hæredem Cardinalis de Gaddis principalis debitoris. Quia Cardinalis Cesium cum sit hæres Cardinalis de Gaddis tñ non potest vt iure cesso contra se ipsum. vt per Ruin. conf. 88. num. 16. lib. 5. & sic Cardinalis Cesij nihil interest fieri sibi cessionem iurium per Zabrerios promissam.

Siquidem pro responsione dictum fuit, quod Cardinalis Cesium non opponit exceptionem cedendarum ad effectum liberandi se à molestijs Zabreriorum, neque ad effectum vtendi iure cesso contra hæredem Cardinalis de Gaddis principalis debitoris, sed bene opponit ad effectum recuperandi summam scutorum 1430. per Zabrerios exactam, vel ad effectum excomputandi illam cum reliqua summa per Zabrerios petita, & sic multum interest Cardinalis Cesij sibi verificari vel fieri bonam huiusmodi cessionem pro viam restitutionis pecuniæ exactæ, vel per viam excomputationis illius cum pecunia exigenda.

Tertiò non obstat. Bal. 109. lib. 3. Quia tñ ipse loquitur in cessione, quæ oritur ex æquitate: at secus in cessione, quæ oritur ex contractu præambulo, prout in casu nostro. & ita Bal. ibi se ipsum declarat, distinguens inter cessionem orientem ex æquitate, & eam, quæ oritur ex contractu præambulo.

Quartò non obstat. quod ista exceptio cedendarum hodie non potest opponi ad retardandam executionem obligationis cameralis, quia cum Cardinalis iurauerit omnia & singula esse vera, vtique tñ veniret contra proprium iuramentum, & ideo audiri non debet, vt per Gramma. post alios decis. 45. in prin.

Nam pro responsione dicitur, hoc procedere, si Cardinalis veniret contra proprium iuramentum allegando simulationem. & in istis terminis loquitur decis. Gram. 11. & alij per eum allegati: nec mirum, quia tñ exceptio simulationis non potest opponi contra obligationem cameralem, prout firmat post alios asserens hanc esse communem Gallef. de oblig. camer. 4. par. q. 2. sub num. 3. & 4.

Quintò non obstat. quod cessio, quæ sit alicui promittenti soluere certam summam pro iuribus cedendis, habet vim venditionis. iuxta tex. in l. cum is. & ibi glos. & Bart. ff. de fideiuss. ita vt iura per Zabrerios cedi promissa, sint res venditæ: summa verò scutorum 3600. per Cardinalem promissa, sit loco pretij. Vnde sicut in contractu

venditionis venditor tñ ad hoc, vt consequatur pretium, non tenetur transferre dominium rei venditæ, sed simpliciter tradere. l. ex empto. ff. de actio. emp. ita Zabrerij

solum tenentur cedere omnia eorum iura: & propterea non potest Cardinalis dicere, nolo soluere pretium, quia non potest cedere. Quoniam satis est, Zabrerios cedere, & postea si apparebit cessione non esse bonam, poterit agi de euictione. d. l. ex empto. Immo retorquetur obiectum, quia quemadmodum venditor non potest consequi pretium si rem venditam non potest tradere, quia

desit esse in rerum natura, tñ ita promittens cedere iura, si illa non potest cedere, quia sunt extincta, non potest consequi pecunias sibi pro cessione promissas.

Quarta difficultas est, an Zabrerijs obstat alia exceptio. Et in hac fuit tentum obstat eis exceptionem defectus causæ obligationis pro rata tamè scutorum 1430. Nam causa, ob quam Cardinalis se obligauit ad summam scutorum 3600. in calculo redactam, fuit totum creditum in calculo expressum & asserum. Vnde eo deficiente pro parte causa obligationis, & per consequens ipsamet obligatio. & tñ quod contra obligationem cameralem possit opponi de defectu causæ obligationis, ita vt causa deficiente, deficiat ipsa obligatio, bene deducit post Rom. Brun. Alex. & alios, Gallef. ad quartam part. q. j. num. 12. Et hoc idem in specie firmat Soc. conf. 31. num. 19. lib. j. Tiraq. cess. cau. par. j. num. 184. & 217. cum seq. & obligationes tñ sicut reliqui actus intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus. Tiraq. in l. i. vnquam, in præfat. num. 166. cum tribus seq. Vnde Cardinalis obligauit se ad summam scutorum 3600. in calculo redactam vero existente credito 5588. prout in calculo asseritur: & propterea eo aliter se habente, & vero in totum non existente, alteratur obligatio, & remanet solum in ea parte in qua creditum non verificatur.

Accedit etiam ad comprobationem præmissorum, quod obligatio Cardinalis in effectu est conditionalis, quia causa est similis conditioni, ita vt sicut oportet purificari conditionem, sic & causam sequi, puta tñ cum propter causam me obligauit aliàs non me obligaturus, vt bene deducit Calder. de transl. præla. conf. j. num. 2. Et certi iuris est, contra tñ obligationem cameralem posse opponi non esse purificatam conditionem. vt per Gallef. d. q. j. num. 9. versic. itaque.

Quinta difficultas est, an dici possit, calculatores voluisse verisimiliter compensare summam scutorum 1430. cum cambijs damnis & interesse decursis ab anno 1560. vsque ad annum 1570. & an inter: compensatio saltem ex æquitate in casu, de quo agitur.

Vltima difficultas fuit, numquid in omnem euentum & ad omne peius remaneat nihilominus Cardinalis debitor in summa scutorum 707. secundum calculum vltimo loco per Zabrerios deductum. quod quidem est, quod summa crediti Zabreriorum circa sortem principalem, quæ est scutorum 4050. & de qua in prima partita, defalcata vna parte ex tribus, remanet scutorum 2700. summa verò crediti Zabreriorum circa damna & interesse per eos passa & liquidata, de quibus in secunda & tertia partita, quæ in totum sunt scuta 2607. detracta summa scutorum 1000. solutorum ad computum secundæ partitæ, quæ est scutorum 895. remanet scutorum 177. ex quibus defalcatis duabus partibus ex quinque remanet scuta 107. in circa. Ita vt totum creditum Zabreriorum, detractis detrahendis, & defalcatis defalcandis hodie remaneat in scutis 2807. & tamen Cardinalis non soluit nisi scuta 2170. & sic remanet debitor in scutis 707.

Sed circa has duas vltimas difficultates Domini nihil statuerunt, sed referuarunt eas particulariter vindicandas.

Roman. hereditatis de Marzocobis. Mercurij,
9. Martij. 1580.

- 1 Testes deponentes super recognitione scripturae privatae debent deponere se fuisse praesentes & vidisse eam scribi.
- Fallit de stylo curiae, in qua sufficit deponere se habere notam manum scribentis. num. 2.
- 3 Recognitione testium dicentium se habere notam manum scribentis sufficit, concurrentibus adminiculis.
- 4 Testes deponentes se habere notam manum scribentis, quia viderunt eum pluries scribere, probant semiplene, vel paulò minus.

Domini steterunt in decisio, nempe cedulam testamenti, de qua agitur, esse bene recognitam, fidemque illi adhibendam. Et fundamentum Dominorum duplex fuit.

- Alterum, quod licet de iure communi pro bona & sufficenti recognitione apocae siue cedulae privatae, oportet testes dicere se fuisse praesentes, & vidisse scribi cedulam ipsam. si quis igitur. in Auth. de instrum. fid. & caut. Alexan. consil. 76. num. 4. lib. 3. Afflict. decis. 18 r. numero 8. Rip. in Ladmonendi. numero 104. vers. sexto igitur. ff. de iureiur. Dec. consil. 615. numero 3. versic. est ergo videndum. Ruin. consil. 46. num. 3. & consil. 29. num. primo, versic. quamuis, lib. 4. Paris. consil. decimonono, numero 43. & 44. lib. tertio, & consil. 55. num. 13. lib. quarto. Soc. iun. consil. 29. nu. 28. lib. 2. Couar. pract. quaest. cap. 22. num. primo. circa medium, & tenuit Rot. in pluribus causis, vt per Paleot. decisio. 173. Roman. duorum millium. Achil. decisio. secunda. quicquid sit in apocae, de fide instrumen. alias 148. Peregrin. decis. 273. in causa Roman. de Picchis, libro secundo. & in proprijs terminis cedulae testamenti manu testatoris scriptae tradit Alex. consil. 123. num. 5. lib. j.
- 2 Nihilominus de stylo curiae sufficit testes dicere se habere notam manum eius, de cuius scriptura agitur, quotiescunque sumus in recognitione scripturae, in qua testes non sunt necessarii, prout in casu nostro, in quo agitur de cedula testamenti ad pias causas manu propria testatoris conscripta, in qua de iure secundum communior & veriore opinionem, testes non sunt necessarii, prout in hac eadem causa, primum, coram bonae memoriae Hieronymo Verallo, septima Maij, 1548. deinde coram me vigesima prima Februarij, 1578. resolutum fuit.

- Alterum fuit fundamentum, quod concurrentibus adminiculis sufficit recognitio testium dicentium habere notam manum eius, de cuius scriptura agitur, licet non viderint illam scribi prout fuit tentum in illa Toletan. matrimonij de Signorostro, & in illa Parmen. status. nam testes deponentes se habere notam manum, quia viderunt pluries scribere, probant vel semiplene vel paulò minus quam semiplene, vt bene deducit Rui. consil. 46. numero 6. ante medium, versic. suppletur autem, & ante numerum decimum, versic. praeterea dato. & numero vndecimo, circa medium, versiculo, istud vltimum, lib. 4.

Et haec probatio semiplena vel minus quam semiple-

na suppletur & perficitur ex pluribus adminiculis in casu isto concurrentibus.

Quorum primum, est decretum iudicis habentis cedulam testamenti pro sufficienter recognita.

Secundum est, quia testamentum reperitur scriptum in libro testatoris.

Tertium est, comparatio facta per duos testes, quae licet non habeat omnia sua requisita, tamen sat est, quod facit adminiculum.

Quartum est, quod inter exceptiones oppositas contra testamentum istud pro parte Barbarae auctricis Angelae, non reperitur exceptio, quod hoc testamentum non fuerit manu testatoris scriptum.

Quintum est obseruantia subsecuta. Et praemissa eo magis procedunt ad effectum excludendi notoriam iniustitiam sententiae rotalis.

Roman. deuolutionis domus. Luna,
4. Maij. 1580.

- 1 Femina non veniunt in emphyteusi acquisita pro se & filijs. ex magis communi, & veriori, num. 5. cum seq. licet aliqui contrarium tenuerint, num. 3.
- Intellige in emphyteusi ecclesiastica, in qua masculinum non concipit femininum, num. 20.
- Fallit in emphyteusi acquisita pro se & liberis, nu. 33.
- 2 Masculinum in contractibus non concipit femininum, ex magis communi, num. 5. & 8.
- Fallit de impropria & lata significatione, num. 6. & 21. cum seq. licet in contrarium quidam tenuerint venire etiam ex propria, num. 4.
- Fallit etiam in alijs dispositionibus, num. 19.
- Item fallit in materia odiosa, num. 29.
- Item in statutis, re scriptis, & priuilegijs, num. 31. cum distinctione tamen, vt ibi.
- Item in materia indifferenti, num. 32.
- Item fallit ratione absurdi euitandi, ex communi, num. 35.
- 7 Dicitio, quasi, est nota improprietatis.
- 8 Filij appellatione non continentur filia femina ex proprietate verbi, ex communi & veriori.
- 9 Verbum, interpretatione, differt a propria significatione.
- 10 Verbum, extendere, denotat improprietatem.
- 11 Significatum verum & proprium an dicatur etiam venire ex mente.
- 12 Figura verborum & mens sunt diuersa.
- 13 Contractus emphyteuticus est stricti iuris.
- 14 Verba in contractibus stricti iuris attenduntur, & ab eis non receditur.
- 15 Strictum ius dicitur quod strictè & proprie, & ad corticem literae est intelligendum.
- 16 Appellatione filiorum in contractu emphyteutico non veniunt nepotes.
- 17 Verba interpretantur contra stipulantem, qui poterat legem apertius dicere.
- Intellige, vt num. seq.
- 23 Tutoris datio respectu pupilli est fauorabilis, sed respectu ipsius tutoris est odiosa.
- 24 Intellectus l. liberorum, prope fin. de verb. signif. non procedit de proprietate sermonis.
- 25 Argumentum valet de vltimis voluntatibus ad contractus. Intellige & limita, vt num. 26. 27. 28.
- 28 Regula l. veteribus. ff. de pact. non procedit in vltimis voluntatibus.

Femina

30 Femina ita peccare dicuntur sicut masculi.

34 Nomen liberorum est terminus communis mari & feminae.

36 Nomen persona est terminus communis vtrique sexui.

37 Verba concepta sub termino communi, vt homo, comprehendunt vtrunque sexum ex proprietate sermonis. ex communi.

38 Praecedentia quando declarare dicantur sequentia, vide distinctionem.

Venerabilis Societas Confalonis de Vrbe de anno 1531. dedit in emphyteusim domos, de quibus agit, q. Petro Paulo Ardito recipienti pro se suisque filijs, & nepotibus legitimis & naturalibus per directam lineam descendentibus, & in euentu, in quem d. Petrus Paulus filios non haberet, quod eo casu posset nominare vnam personam ad eius libitum, ita tamen quod non posset nominare aliquam Ecclesiam, siue monasterium, siue personam sub dignitate. Et de anno 1589. eadem societas Confalonis ex causa concordiae prorogauit dictam emphyteusim d. Petro Paulo ad eius quartam generationem, videlicet ad eius vitam, filiorum, nepotum, & pronepotum per directam lineam descendentium iuxta formam primae locationis, ita qd si dictus Petrus Paulus filios non haberet ad quartam generationem, posset nominare vnam personam. Et dictus Petrus Paulus decessit relictis Dominico & Hieronymo filijs, qui postea decesserunt nullis relictis filijs masculis, sed tantum ex Hieronymo duabus filiabus feminis, quas dictus Hieronymus ante eius obitum nominauit.

Stantibus praemissis fuit dubitatum per arbitros, in quos causa ista compromissa fuit, nunquid dictae domos ad dictam societatem sint deuolutae ad lineam masculinam dicti Petri Pauli finitam. Et an nominatio de filiabus feminis per dictum Hieronymum facta valeat & teneat?

In cuius dubij resolutione arbitris inter se discordantibus fui ego in tertio electus & de voto requisitus qd dare nolui nisi dubio in Rota proposito. Et propterea proposui illud die Luna, 14. Martij. 1580. & votum meum fuit pro vt infra, licet alij Domini noluerint quicquam firmare ob difficultatem & exemplaritatem materiae. mandantes vel idè dub. iterum proponi, vel ad aliquod caput restringi.

Ego vero plures difficultates quae ex deductis per informantes oriuntur, ad tres principales restrinxi.

Prima est, quae sit communior opin. in illo articulo, an in emphyteusi acquisita pro se & filijs veniant filiae feminae.

Secunda, quae de iure verior, & magis attendenda.

Tertia, esto quod communior & verior sit negatiua, an illa applicetur casui nostro, vel potius in eo sit limitanda.

- Quoad primam, non videtur quicquam dubitandum, quin magis communis opinio sit negatiua, cuius originalis auctor fuit Guid. de Suzar. in l. veteribus, in prin. ff. de pact. & in l. quicumque. C. de seru. fug. quem refert & sequitur Archid. in cap. si quis suadente, col. 3. post princ. versic. aut sunt verba contrahentiu. vbi ultra rationem, quod fuit in potestate paciscentis legem apertius scribere, allegat etiam aliam rationem, quod non reperitur iure cautum, quod in contractibus masculinum concipiat femininum, & propterea verba contrahentium non egrediuntur terminos suos. & sequuntur Hen-

rich. Boich. in cap. mulieres, numero 15. de senten. excommunic. lmo. in cap. potuit, ad fin. num. 69. de loca. & in l. si ita scriptum. num. 6. de leg. 2. in l. cum vir, in fine. ff. de condit. & demonst. & consil. 38. num. primo. in fine. & num. secundo. vbi emphyteusis erat concepta eisdem verbis, quibus ista, de qua agitur. Aret. in §. fin. colum. secunda, circa medium. versic. quarto casu. Inst. qui testam. tutor. dari poss. Roman. consil. 35. nume. 1. versic. secunda dubitatio. & numero 3. & in l. fed si hac. §. liberos. numero 7. versic. quid si teneo. ff. de in ins voc. Cuman. latè consil. 166. post princ. Barbat. in dicto cap. potuit. in fine. & consil. 56. num. 23. & consil. sequen. numero 17 lib. secundo. Soc. in dicto §. liberos. nume. primo, versic. sed contrarium. & consil. 42. numero 13 lib. quarto. Alex. latissime consil. 61. per tot. vbi respondet etiam contrarijs. lib. primo. consil. 80. ad finem. versic. ex his patet. eod. lib. primo. consil. 87. num. 9. versic. vnde dicit, libro 6. in dicto §. liberos. num. primo, versic. sed in contrarium. & in l. quod dicitur. num. 24. versic. sed adde. ff. de verb. oblig. Veronen. in l. prima, num. 36. versic. quareo septimo. ff. de verb. signif. Corn. consil. 111. sub num. 2. lib. 3. consil. 199. num. 54. versic. vnde potest. lib. secundo. & consil. 177. num. 1. lib. 4. Franc. in cap. generali, numero 5. versic. & adde vnum. de elect. lib. sexto. Felyn. in cap. quoniam, num. 4. prope finem, versic. & adde. de simon. latè in l. si quis id quod. num. 23. ff. de iurisdic. omn. iudic. in l. veteribus. num. 2. in l. pactum inter heredes, num. 2. ff. de pact. in l. quae de legato, numero 14. ff. de legat. primo. in l. maritus, numero 4. C. de procurat. in l. 2. num. 153. C. de iure emphyt. & in l. vt liberis. numero 10. C. de collat. Rip. in l. ex facto. §. si quis rogatus. num. 59. ff. ad Trebel. Dec. consil. 171. num. 4. consil. 223. num. primo, consil. 567. numero 5. & in cap. in praesentia, numero 46. versic. & ista opinio. de probatio. Ruin. consil. 36. num. 1. lib. primo. Rub. Alexand. consilio 22. num. 7. Marfil. singul. 191. saepius iam dixi. Gozad. plene consil. 20. num. 1. 2. & 3. Feret. consil. 103. num. 9. lib. primo. Ant. Gabriel. lib. 6. de verb. obligat. conclus. 6. numero 89. & 203. cum sequen. Ferdinand. Loaz. in l. filius familiaris. §. diu. num. 68. de leg. secundo. Zoanner. de reb. quotid. cap. 3. numero 3. Soc. iun. consil. 168. numero 79. lib. secundo. Bero. in suis quaest. famil. quaest. 18. num. 4. & in d. cap. in praesentia, numero 407. cum seq. Curt. iun. in d. l. veteribus. numero 3. & latius consil. 321. numero 14. & 15. lib. tertio. fusissime Cephal. consil. vndecimo, numero 78. 9. 10. & 11. & numero 20. & 21. lib. primo. Riminal. consil. 121. num. 4. lib. primo. Caslan. in consuetud. Burgun. rub. 4. §. 2. col. prima. ante num. 2. fol. 134. Zuccard. in l. fin. numero 73. 74. 75. & 76. C. de edict. diui Adria. tollen. vbi respondet singulis argumentis Decij in loco, de quo infra, contrarium tenentis. Et pro hac quoque opinione potest allegari Bald. in l. Galus, in princ. colum. penultima, post medium, versiculo, & vide etiam. ff. de liber. & posthum. vbi videtur transire cum doctrina Archid. in dicto cap. si quis suadente, quatenus dicit, Archid. in hac materia melius scripsisse, quam alium. & ita Bald. pro hac opinione ponderatur ab Alexan. d. consil. 61. ante numerum secundum, versic. & cum dicta doctrina. & hanc quoque opinio. in emphyteusi ecclesiastica, tenet idem Bald. in l. 2. numero 7. C. de iure emphyt.

Et hanc sententiam communem testantur Dec. in dicto cap. in praesentia, post nume. 46. & ibi Bero. sub nume. 407. lat. in d. l. si quis id quod. numero 23. Curt. in d. consil. 321. num. 3. 0. in fi. Ferdin. Loaz. in d. §. diu. numero 68. Clar. in §. emphyteusis. q. 32. versic. sed quid si fuerit. & communem dicit Couar. lib. 2. cap. 18. nu. 1. circa

circa med. Pinell. in l. 1. num. 33. C. de bon. matern. Moder. Lufit. de emphyteuf. par. j. q. 4. r. num. 3.

3 Contrariam t̄ verò opinionem tenuit Saly. in l. 2. numero 29. q. 17. prope fin. versic. confirmo. C. de iure emphyt. vbi nihil allegat, sed simpliciter dicit, sub verbo, filiorum, pariter venire masculos & fœminas, & eum loqui sine lege & ratione, not. Alex. d. conf. 61. prope fin. versic. non obstat id. lib. primo. & eandem sententiam sequitur Dec. in l. 2. num. 108. ff. de reg. iur. Alciat. in l. j. num. 7. ff. de verb. signif. Soc. iun. conf. 104. num. 7. lib. 2. licet dubitative loquatur. Couar. var. resolut. lib. secundo, cap. 18. num. primo, ante med. versic. sed & in hoc casu. Pinell. in l. 3. num. 33. versic. sed ea opinio. C. de bon. matern. Clar. in §. emphyteufis. q. 32. versic. sed quid, in fine. late Modern. Lufit. de emphyt. par. j. q. 41. nume. 3. versic. ceterum contrariam sententiam. Barbat. in clem. prima, num. 64. & 65. de elect. vbi refert se bis consuluisse sequendo conf. lmo. quod est 38. sed postea nu. 65. reuocat opin. suam dicens se non bene consuluisse ex eo, quia t̄ masculinum concipit fœmininum ex propria significatione, & non per interpretationem, & appellatione filij ex proprio significato venit etiam filia, per l. iuxta interpretatione. ff. de verb. signif. & considerat quatenus tex. ibi non distinguit, an nomen filij exprimitur à lege vel in contractu. & pro hac opin. ponderat etiã Ancha. in quoddam cons. libi per eum citato.

Quoad secundam difficultatem erederem, negatiuã, sicuti est communior, ita etiam de iure veriorem, & magis amplectendam ex infra scriptis.

5 Primò, quia t̄ in contractibus masculinum non concipit fœmininum, & ista proculdubio est magis communis opinio, vt patet ex cumulatis per Tiraquel. de retract. lignag. §. primo, glof. 9. nume. 181. & per Gabriel. lib. 6. de verb. signif. conclus. 6. num. 87. & hanc esse communem testatur Zuccard. in l. fin. num. 72. C. de edict. diui. Adria. tollen. & magis communem dicit Gabr. vbi supra, num. 89. maxime in cõtractibus stricti iuris, qualis est contractus emphyteuticus, prout in his terminis bene considerat Cuman. d. conf. 166. post prin.

6 Secundò, quia t̄ masculinum non concipit fœmininum ex vi verbi, & ex vera & propria eius significatione, sed ex lata & impropria, siue ex iuris interpretatione, & extensione. l. pronuntiatio. ibi, porrigitur. ff. de verb. signif. l. cum in adoptiuis, versic. quæ in filio. ibi, extendimus. C. de adopt. l. pen. in fine. ibi, extendi, prorogariq; decernimus. C. de præpos. sac. cubicul. lib. 12. est etiam bonus tex. in l. seruis legatis, de leg. 3. & l. inter stuprum, in fine. ff. de verb. signif. ponderando vtrobique dictionem, t̄ quãsi, quæ est nota improprietas, idq; voluerunt glof. Dyn. Bart. & Veron. in l. prima. ff. de verb. signif. & alij collecti per Tiraquel. vbi supra, num. 178. cum sequen. & per Gabriel. dicta conclus. 6. num. 39. & hanc esse communem fatetur Curt. iun. conf. 163. num. 13. & communem & veram dicit Veronen. in d. l. prima, numero 23. prope finem. & communioem & receptorẽ asserit Tiraq. loco de quo supra, num. 179. in fine. & magis communem inquit Gabriel. citato loco, num. 42. Et

8 in t̄ terminis, quòd appellatione filij non cõtineatur filia fœmina ex proprietate verbi, voluit Pau. de Leazar. in clem. eos, de consan. & affin. relat. per Barbat. in clem. prima, num. 48. prope finem, de electio. Alciat. in l. quilibet, num. primo. & ibi Veronen. in prin. ff. de verborum signif. idem Alciat. in l. iuxta interpretatione, num. 3. ff. eod. l. a. in l. qui filiabus, num. 18. de leg. primo. Gozad. conf. 20. num. 2. Grat. conf. 64. num. 16. lib. secundo. Riminal. conf. 121. num. 4. lib. primo. & ista est communior & verior opin. quicquid in contrarium dixerit

Barbat. in dicta clem. prima, num. 59. circa medium. & num. 65. versic. immo ex proprio. & Curt. iun. conf. 11. num. primo.

9 Quòd autem prior opinio sit de iure verior, probatur tum per tex. in dicta l. iuxta. ponderando t̄ verbum, interpretatione, quòd differt à propria significatione, vt post Bald. ad rub. C. de verb. signif. in princ. tradit Veronen. ad rub. ff. eod. num. 109. & num. 132. & ibi Alciat. num. 14. & alibi per Doct.

10 Tum & secundò, per tex. in d. l. cum in adoptiuis. ibi, quæ in filio diximus hæc in filia extendimus. C. de adopt. ponderando t̄ verbum, extendimus, quòd impropria tem denotat, vt per Bart. in l. prima, num. 2. & ibi Veronen. num. 22. post medium, versic. è contrario. ff. de verb. signif. Alciat. in l. pronuntiatio, num. primo. ff. eod. Tiraquel. vbi supra, num. 178. ad fin. vbi ad id allegat tex. in l. j. licet. ff. de tribut. actio.

Tum & tertio, per tex. clarum in d. l. quilibet. ff. de verborum signif. ibi, mihi Labeo videtur verborum figuram sequi, Proculus mentem testantis.

Si enim sub illis verbis, quilibet mihi filius hæres sit, non cõtinetur filia inspecta figura verborum, & sic proprietate sermonis secundum sententiam Labeonis, licet cõtineatur attenda mente testantis, secundum opinionem Proculi, ergo sequitur, vt circumscripta mente disponentis appellatione filij ex vi verbi & propria eius significatione non cõtineatur filia.

Nec obstat si dicatur, id, quòd est ex mente, non esse per extensionem, sed ex t̄ vero & proprio significato, cū lex & mens legis idem sint. vt per Card. in clem. prima, quæst. 3. num. 8. de elect. sequitur Curt. sen. conf. 9. nume. 21. versic. quia illud. Barba. inter conf. A. lex. conf. 52. sub num. 7. lib. 4. Tiraquel. d. glof. 9. num. 23. ad finem. & duobus sequen.

11 Quia Card. & alij eum sequentes mouentur ex tradit. per Dyn. in cap. vlt. ad fin. de reg. iur. in 6. vbi de hac re nihil dicit. & contrarium deprehenditur ex d. l. quilibet. vbi figura t̄ verborum & mens tanquam diuersa considerantur, aliã si essent eadem, perperam Labeonis sententia rejiceretur. & hoc idem p̄cobatur in l. non aliter, de leg. 3.

Vnde licet vnum sint, esse ex mète vel ex verbis quoad effectum legis siue dispositionis, iuxta l. nominis & rei. §. verbum. ff. de verb. signif. differunt tamen quoad effectum veræ & propriæ significationis. Stant enim simul ista, vt illud, quòd est ex mente, sit idem quòd lex siue dispositio, & procedat ex dispositione comprehensua, & tamen non sit ex vi verbi, & ex vera & propria eius significatione.

12 Stante igitur hac conclusione, quòd inspecta proprietate verbi masculinum non concipiat fœmininum, & appellatione filij non veniat filia fœmina, sequitur necessariò, quòd in dubio non sit recedendum ab ista proprietate sermonis in contractu emphyteutico, qui t̄ est stricti iuris, cum non enumeretur in §. actionum. Inst. de actio. prout in specie firmat Guid. de Suzzar. de iure emphyt. num. 3. Specul. de iur. emphyt. §. nunc aliqua, nu. 1. Bal. in l. prima, num. 5. in fine, in 15. differentia. & ibi Saly. quæst. penul. & l. a. num. 76. versic. & tenendo hanc partem. C. de iure emphyt. lmo. in c. potuit, num. 7. vers. item differt. & ibi Bero. num. 83. de loca. Moder. Lufit. de emphy. parte prima, q. 5. nu. 7. vbi de communi. Nam t̄ in contractibus stricti iuris non receditur à verbis, & quicquid est omisum, habetur pro omisso, nec de exprefso ad omisum sit extensio. l. quicquid adstringendæ. & ibi Doct. ff. de verb. oblig. & t̄ strictum ius dicitur, quòd stricte & proprie & ad corticẽ literæ est intelligendum.

vt late per Tiraquel. de retract. lignag. §. 35. glof. prima, num. 2. cum sequen. bene Couar. in reg. possessor. par. 4. §. 6. numero 2. post medium, versic. ex quibus illud satis constat.

16 Terriò comprobatur communis opin. ex eo, quòd appellatione filiorum veniunt nepotes. l. iuxta interpretatione. & l. liberorum. ff. de verbo. signif. & t̄ tamen in contractu emphyteutico appellatione filiorum non veniunt nepotes, prout late cumulat Gabriell. lib. 6. de verb. signif. conclus. prima. num. 62. & 63. vbi de communi. & ita in terminis nostris argumentatur Alex. d. conf. 61. nu. 2. l. a. in l. si quis id quod. num. 23. ante med. vers. primo quòd licet. Gozad. conf. 20. num. 30. Cephal. conf. 11. nu. 18. lib. primo.

17 Quarto accedit, quòd verba t̄ interpretantur contra stipulantem, qui poterat legem apertius dicere. iuxta l. veteribus. ff. de pact. reg. contra eum. de reg. iur. lib. 6. & ex hac ratione mouentur omnes firmantes communem opin. de qua supra. Nec videtur obstat responsio Dec. in l. secunda. numero 108. de reg. iur. Alciat. in l. prima. num. 7. vers. satis enim. & ibi Rebuff. fol. 13. vers. nec refragatur. ff. de verb. signif. Tiraq. d. glof. 9. num. 208. in fi. Couar. lib. 2. var. resolut. cap. 18. sub num. primo. in fine

18 prima conclus. quòd t̄ scilicet reg. d. l. veterib. procedit, quando verba sunt dubia: sed id quòd est secundum reg. iuris non dicitur dubium, sed certum.

Quia responderetur, negando adesse in contractibus reg. iuris, quòd masculinum concipiat fœmininum: immo est regula in contrarium, vt supra deduximus. Nec debet inspici regula loquens in dispositione legis, in vltimis voluntatibus, & in alijs materijs, in t̄ quibus regulariter masculinum concipit fœmininum. iuxta l. qui duos. de leg. 3. l. pronuntiatio. in princ. ff. de verb. signif. Sed debet attendi reg. particularis firmata communiter per Doct. in materia contractuum, & sic responsio Dec. & aliorum retorquetur.

20 Quintò & vltimò pro communi opi. facit, quia t̄ sumus in emphyteufi ecclesiastica, in qua masculinum non concipit fœmininum, ne fiat præiudicium ecclesiæ, quia, vt inquit Bal. in l. 2. num. 7. post prin. C. de iur. emphyt. masculinum in præiudicium ecclesiæ non capit fœmininum, quia alias esset odium, contra personam fauorabiliorem. i. contra ecclesiã interpretari. sequitur Alex. conf. 61. num. 4. vers. non oblib. primo. late Gabr. lib. 6. de verb. signif. conclus. 6. nu. 102. cum duobus seq. & hoc idem voluit l. a. in d. l. si quis id quod. num. 22. & Cephal. conf. 11. num. 21. lib. primo.

Non obstant in contrarium allegata. Et in primis quamplurima iura, quorũ aliqua constituunt regulam affirmatiuam, q̄ masculinum concipit fœmininum, vt in l. pronuntiatio. in princ. ff. de verb. signif. l. qui duos. in fi. de leg. 3. Alia probant in specie, appellatione serui, patroni, liberti, muli, equi, & cubicularij contineri seruam, patronam, libertam, mulam, equam, & cubiculariam, vt in d. l. qui duos. & l. seruis legatis. de leg. 3. l. inter stuprum. in fin. ff. de verb. signif. l. patroni. l. liberti. ff. eo. l. legatis seruis. §. fin. de leg. 3. l. pen. in fi. C. de præpos. sac. cubicul. lib. 12.

Reliqua verò probant in indiuiduo, appellatione filij venire & filiam fœminã, vt l. si quis ita. ff. de testam. tutel. l. si ita scriptum. de leg. 2. l. filij appellatione. l. iuxta interpretatione. l. quilibet. l. liberorum. prope fin. vers. prætor hæc. ff. de verb. signif. l. cum in adoptiuis. vers. quæ in filio. C. de adopt. Non obstant (inquam) huiusmodi iura. Quia l. pronuntiatio. facit in contrarium: ponderando verbum, porrigitur, quòd est improprietas significationis, sicut verbum, extendendi, vt supra diximus. l. qui duos.

in fine. procedit proprie vel improprie secundum subiectam materiam: proprie, quando profertur in genere communi vel adiectiuo simplici: improprie, quãdo profertur in genere masculino substantiuo. & ita illam tex. intelligit Veronen. in l. prima. num. 24. vers. nec ob. tex. ff. de verb. signif. vbi etiam nu. 23. vsque ad 27. latius hanc distinctionem explicat, & verbum, continendi, significat proprietatem & improprietas ex subiecta materia, vt late deducit Tiraq. d. glof. 9. num. 227. maxime prope fin. Eadem l. qui duos. ante fin. dum dicit, mulorum appellatione & mulas contineri. facit potius in contrarium, quia ibi fit æquiparatio appellationis mulorum cum appellatione seruorum, & tñ appellatione seruorũ improprie & non vere continentur seruæ. l. seruis legatis. l. inter stuprum. in fi. ponderando dictionem, quãsi, quæ est nota improprietas, & ita in specie respõdet Veron. in d. l. j. num. 24. vers. non ob. Item l. qui duos. l. patroni. l. liberti. l. legatis seruis. §. fi. possunt t̄ intelligi secundum subiectam materiã, qñ sumus vel in dispositione legis, vel in materia fauorabili, vel in vltimis voluntatibus etiam in legatis, in quibus lata sit interpretatio, vt infra dicemus, vel quando constat de mente disponentis, vel quando militat eadem ratio, & sic non ex proprietate sermonis, sed ex iuris interpretatione. & l. pen. in fi. facit in contrarium ponderando illa verba, extendi decernimus, quæ improprietas denotant, vt supra diximus. l. si quis ita. & l. si ita scriptum. loquuntur in materia fauorabili, nempe, in datione tutoris, qui datus filijs censetur etiam datus filiabus fauore impuberum, quorum

22 interest tutores habere: datio t̄ enim tutoris licet respectu tutoris sit odiosa propter onus tutelæ, tamen respectu pupillorum propter eorum commodum & utilitatem est fauorabilis. & ita illa iura intelligit Archid. in d. c. si quis suadente. col. 3. post princ. cum quo ceteri communiter transeunt. l. liberorum. prope fin. ibi, filiorum appellatione oēs qui ex nobis descendunt, contineri, non t̄ procedit proprietate sermonis inspecta, sed intelligitur respectu dilectionis, quam patres ad nepotes & descendentes habent, quòd colligitur ex verbis subsequentibus ibi, dulciore nomine &c. & ita illum tex. interpretatur Rebuff. ibi, fol. 964. versic. etiam non obstat. l. filij appellatione. eodem modo intelligi debet. l. iuxta interpretatione. l. quilibet. l. cum in adoptiuis. loquuntur improprie, & sic faciunt in contrarium.

23 Secundò nõ obstat valer argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus & in vltimis voluntatibus masculinum concipit fœmininum. l. qui duos. l. seruis legatis. l. legatis seruis. §. fin. l. inter stuprum. in fin. superius allegatis. Doct. per Gabriel. congesti. d. conclus. 6. num. 7. Quia multipliciter responderetur.

24 Primò, argumentum t̄ non procedere stante ratione diuersitatis, quæ satis ex eo colligitur, quòd in vltimis voluntatibus larga sit interpretatio. l. in testamētis. ff. de reg. iur. c. cū dilectus. de dona. In cõtractibus vero fit stricta. l. quicquid adstringendæ. ff. de verb. signif. & ita respondent Archid. lmo. Alex. Roman. Arer. & alij supra citati. Nec est bona replicatio Dec. in l. 2. num. 108. in fin. ff. de reg. iur. quòd in legatis non fit lata interpretatio. l. nummis. de leg. 3. & tamen in legatis masculinum concipit fœmininum. d. l. qui duos. & d. l. seruis legatis. cum alijs de quibus supra. Quia negatur, legata fore stricte intelligenda, cum in illis quoque lata fiat interpretatio. & habet locum regula d. l. in testamētis. vt late deducit ibi Cagnol. num. 3. vers. sed hæc declaratio. & num. 4. 5. & 6. & latissime iuribus & rationibus & auctoritatibus id ipsum comprobans Nat. conf. 626. per tot. lib. 3.

25 Secundò responderetur, quòd t̄ illud quòd dicitur, quòd in

26 Secundò responderetur, quòd t̄ illud quòd dicitur, quòd in

27 Secundò responderetur, quòd t̄ illud quòd dicitur, quòd in

In ultimis voluntatibus masculinum concipit femininum, non procedit simpliciter, sed adhibita distinctione & subdistinctione, prout bene declarat Veron. in d.l. prima. num. 3. ff. de verb. signif.

28 Tertiò pro responsione dicitur, quòd ratio l. veterib. ff. de pact. qua nititur communis conclusio supra firmata, cessat in ultimis voluntatibus, in quibus non potest dici legatario legata petenti, debebas legatum apertius scribere, sicut potest dici contrahenti, & emphyteusim conducenti. vt post Ias. in d.l. si quis id quod. num. 23. ante med. vers. nisi dicas. ff. de iur. om. iud. bene deducit Zuccard. in dicta l. fin. numero 75. in fine. C. de edic. diui Adria. tollen.

29 Tertiò principaliter nõ ob. quòd in materia ÷ odiosa pœnali masculinum concipit femininum. d. l. si quis id quod. & ibi Doct. cum alijs late cumulatim per Gabriell. d. conclus. 9. num. 5. & plenius per Tiraq. d. glof. 9. num. 2011. cum duobus sequen. Nam ÷ ratio est, quia ita peccant fœmine sicut masculi. ita Io. Monac. in c. generali. nu. 2. & ibi Archid. in prin. Io. And. nu. 5. prope fin. Butr. num. 9. in glof. 2. & Gemin. col. 3. circa med. vers. & est ratio. de elect. lib. 6. Veron. in d.l. prima. nu. 5. in fi.

31 Quartò non ob. quòd ÷ masculinum concipit femininum in statutis, rescriptis, & priuilegijs, quæ omnia sunt stricti iuris. vt per Tiraq. d. glof. 9. num. 203. cum duobus sequen. & per Gabriell. d. conclus. 6. num. 15. 16. 25. & 26. Quia id non est verum simpliciter, sed cum distinctione & subdistinctione, prout passim per Doct. de hac materia tractates, vt late & egregie per Veronen. in d.l. prima. num. 2. 1. 2. 28. 29. 30. 31. & 32.

32 Quintò non ob. quòd ÷ in materia indifferenti masculinum concipit femininum, vt per Tiraq. vbi supra. nu. 203. Quia hoc non procedit in contractibus presertim stricti iuris, in quibus stricta sit interpretatio: in illis. n. non attenditur qualitas indifferentis materiæ, alias corrueretur communis conclusio superius firmata.

33 Sextò & vltimò non ob. quòd in ÷ emphyteusi recepta pro se & liberis veniunt filie fœminæ, vt late post alios per Gabriell. d. conclus. sexta. num. 94. & per Tiraq. d. glof. 9. num. 207. Bero. q. 18. num. 4. Pinell. in l. 3. num. 33. C. de bon. mater. Rolan. conf. 93. num. 6. & 23. lib. 2. Cephal. conf. 11. num. 3. lib. primo.

Nam respondetur dupliciter.

In primis ideo comprehendi fœminas in emphyteusi recepta pro se & liberis, quia si alias non comprehenderentur, sequeretur absurdum, quoniam comprehenderentur nepotes ex filia. l. liberorum. ff. de ver. signif. l. prima. C. de cond. insert. & sic nepotes ex filia, qui sunt remotiores, præferrentur filiabus, quod est absurdum. l. si viua matre. C. de bon. mater. & ita in specie respondet Alex. in l. sed si hac. §. liberos. num. 2. prope fin. vers. si autem. quam sequitur ibi Soc. pariter num. 2. vers. quidam moderni. ff. de in ius vòc. Zuccard. in d.l. fin. num. 67. C. de edic. diui Adria. tollen. & Ruin. conf. 14. num. 4. vers. hoc idem probatur. lib. 3.

34 Præterea responderetur & alio modo, quòd nomen ÷ liberorum est terminus cõmunis mari & fœmine. text. est in l. j. §. generaliter. ff. de leg. præstan. sicut est terminus parentum, ascendentium, descendentiũ, hæredum, & similia, & quando terminus est communis vtrique sexui, tunc communis est Doct. conclus. vt ex infra dicendis apparebit, quòd ex vera & propria significatione comprehenditur etiam fœmina, & sic patet maximam esse diuersitatem inter emphyteusim receptam pro se & liberis, & receptam pro se & filijs.

Circa tertiam difficultatem sum in voto, vt communis conclusio superius firmata limitetur in casu nostro

ratione absurdi: est enim Doct. conclusio communiter recepta, quòd in ÷ contractibus masculinum concipit femininum, quando alias si non conciperet, sequeretur absurdum, vt per Alex. in d. §. liberos. sub num. 2. & 3. & ibi Soc. sub num. 2. Zuccard. in d.l. fin. nu. 76. idem Alex. conf. 70. ad fin. lib. 1. Dec. in l. 2. num. 107. vers. secunda conclusio. ff. de reg. iur. bene Ruin. conf. 14. num. 14. vers. hoc idem probatur. lib. 3. & Gabriell. d. conclus. 6. num. 94.

Absurditas autem in casu nostro videtur clara, quòd Petrus Paulus Arditijs, qui fuit primus acquirens emphyteusim potuerit in euentum, quòd deceffisset sine filijs nominare etiam fœminam extraneam, & sic quòd melioris sit conditionis fœmina extranea quam propria filia, quòd quàm esset absurdum, nemo non videt.

Quòd autè Petrus Paulus potuerit nominare etiam fœminam extraneam, deducitur tripliciter.

Primò, quia Petro Paulo sine filijs decedenti conceditur facultas nominandi vnam personam, & iste terminus personæ est communis ad vtrunque sexum, & ÷ est similis termino hominis, qui pariter est communis vtrique sexui. iuxta. l. hominis appellatione. ff. de verborum signific. Vnde intrat communis Doct. conclusio, quòd verba ÷ concepta sub termino communi, puta homo, comprehendunt vtrunque sexum ex proprietate sermonis, non ex interpretatione vel extensione. ita Bartol. in l. prima, num. 2. versic. vel dic. & ibi Alciat. in princ. & latius Veronen. numero 23. versic. primo casu. ff. de verb. signif. idem Bart. in l. si quis in tantã, num. 4. versic. habemus. C. vnde vi. Card. in clem. prima, quæst. 5. numero 8. versic. dic. quòd quandoque. & ibi Barbat. num. 59. & 60. de elect. Anch. in cap. generali, num. 5. & ibi Gemin. col. 3. in fine, versic. sed dic. eodem tit. de elect. Soc. in dicto §. liberos. num. 2. ante med. l. fin. d. l. si quis id quod. numero 22. versic. motus sum. Dec. in d.l. 2. num. 94. de reg. iur. Gabriell. dicta conclus. 6. num. 43. Tiraq. d. glof. 9. num. 227. versic. pro quibus facit.

Secundò, pro hac opi. facit illud verbũ, ad libitum, per quòd licebat Petro Paulo nominare etiam fœminã, cum nominatio personæ esset ad libitum suum.

Tertiò, multum me mouet, quòd in contractu est excepta nominatio alicuius ecclesiæ, seu monasterij, seu personæ sub titulo dignitatis, quæ exceptio firmat reg. in contrarium, & sic facultas nominandi vnam personã comprehendit nedum masculinum, sed etiam fœminam, quia cum fuerit excepta nominatio ecclesiæ, monasterij & personæ in dignitate constitutæ, clarè patet, nullam factam fuisse differentiam, an persona nominanda sit masculinus vel fœmina.

Nec ob. quòd illa verba, possit nominare vnam personam, debeant intelligi de masculo ex eo, quòd superius Petrus Paulus accepit in emphyteusim pro se filijs & nepotib. Et communis est conclusio, appellatione filiorũ in ista materia fœminas non contineri. Vnde si in præcedentibus fœminæ nõ comprehenduntur, ergo nec in sequentibus. iuxta l. si seruus pluriũ. §. si. de leg. primo.

38 Quia ÷ pro responsione dicitur, quòd tunc præcedentia declerant sequentia, quando præcedentia sunt expressa & determinata, sequentia autem sunt obscura & generalia: sed quando præcedentia sunt obscura & generalia, & sequentia sunt clara & determinata, tunc sequentia declarant & determinant præcedentia. ita post Cyn. tradit Bald. in l. legatorum petitio. §. si. in fi. de leg. 2. per illum text. & per l. si cum fundum. ff. de verb. signif. sequitur Ias. in d.l. si seruus pluriũ. §. fin. nume. 3. & ad idem allegat Bald. Imo. & alios in l. cohæredi. §. si quis discretas. per illum text. ff. de vng. & pupil.

Sed

Sed in casu nostro verba sequentia sunt magis clara & determinata quàm verba præcedentia, quia certum & determinatũ est, sub termino personæ vere & proprie tam fœminam quam masculinum contineri, quòd non est ita certum & determinatum in appellatione filiorum, vt ex supra deductis liquet. Merito &c.

Idq; eò magis procedit, quòd mens concedentis emphyteusim nõ fuit facere differentiam in sexu, sed solum excludere ecclesiam, siue monasterium, vel personam in dignitate constitutam.

CANTVCCII

Bononien. de Borgogninis. Veneris, 15. Aprilis. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Posthumus heres si sit principaliter institutus, non possunt alij donec nascatur, dici hæredes, sed fideicommissarij.
- 2 Condicio resoluitua non potest dari in institutione hæredis: secus in institutione conditionali.
- 3 Hæres purus si deficiat cõditio cohæredis in totum semper fuit hæres.
- 4 Vxor vniuersaliter instituta donec vitam vidualem serauerit est verè & propriè hæres, nisi repugnet mens testatoris.
- 5 Transmissio quando non habeat locum.
- 6 Ius in habitu competens non transmittitur ad hæredes, nisi deducatur ad actum.

DECISIO CXXVI.

Domini retenta decisione in hac causa facta sub die 6. Iunij. 1578. quòd institutio filiorum Æmiliæ nasciturorum sit principalior institutione Cæsaris de Nappis & Borgogninorum, & quòd non illa, sed ista sit improprianda, resoluuerunt, verba illa, vel interim donec illi nascantur &c. de quibus in dubio, esse ita intelligenda, vt Cæsar & Borgognini nõ sint instituti heredes puri, nec sub conditione resoluitua, quia cum filij Æmiliæ nascituri sint principaliter instituti heredes, impossibile est de iure, quòd interim donec illi nascantur, Cæsar & Borgognini sint hæredes: nam cum illi fuerint semel hæredes, non possunt desinere esse hæredes: & si aliter diceremus, nõ essent hæredes, sed fideicommissarij, quia Cæsar & Borgognini tenerentur illis, quatenus nascerentur, restituere per fideicommissum, prout deducunt hic informantes Borgogninorum.

Non ob. quòd exemplo dicitur de conditione resoluitua, quia ÷ illa non potest dari in institutione hæredis. l. hæreditas ex die. ff. de hered. instit. quia semel hæres non potest desinere esse hæres, licet secus sit in institutione conditionali, quia eueniente conditione retrahitur ad tempus mortis: illa verò deficiente perinde est ac si nulla facta esset institutio, & hoc est quòd dicit D. Aldobrandinus in §. hæres. Instit. de hered. instit.

Non ob. quòd tradit Bart. in l. plane. §. si coniunctim. num. 2. vers. primo casu. ff. de leg. primo. in quæstione de duobus hæredibus institutis, vno pure, altero sub conditione, quòd ÷ heres purus, si deficiat conditio cohæredis, in totum semper fuit heres. Quia Bart. loquitur in diuersis terminis, nempe in hæredes, qui partem hæreditatis habebat pure.

3 Non ob. cõf. Bal. 4. 2. alias 4. 1. lib. 5. vbi ÷ vult, quòd vxor vniuersaliter instituta donec vitam vidualem duxerit, est vere & propriè hæres.

Quia in casu nostro repugnat volũtas testatoris principaliter instituentis filios Æmiliæ, qui propter principalem eorum institutionem iunt verè & proprie hæredes, & non possunt desinere esse tales. & propterea donec illi nascantur, non possunt Cæsar & Borgognini esse vere & proprie hæredes.

5 Quantum ad effectum ÷ transmissionis aliqui ex Dominis tenebant nõ esse locum transmissioni, tum per text. in l. huiusmodi. & in l. cum illud. ff. quemad. dies leg. ced. Roman. sing. 89. & 90. Euerad. in loc. alternatiue. in quinta limit.

6 Tum ÷ quia, quæ nobis competunt in habitu, non transmittuntur ad hæredes, nisi sint deducta ad actum. ita per l. scripto. in princ. ff. cond. liber. tradit Sebast. Sap. ad rub. C. de success. edic. num. 7.

Aliqui verò contrarium sentiebant credentes, Cæsarem, & Borgogninos habuisse totũ illud ius, quòd testator dare poterat, & quòd institutioni filiorum Æmiliæ non repugnabat. Vnde si testator voluit, Cæsarem & Borgogninos esse hæredes, donec filij Æmiliæ nascantur, & in hoc non resistit voluntas testatoris, sed potestas, videtur hæc voluntas nulla & inefficax ob resistantiam iuris possit saltè operari effectum transmissionis. sed tamen Domini super hoc nihil firmarunt, quia volunt particulatè videre, an in casu, de quo agitur, adsint tales coniecturæ, vt sit locus transmissioni.

CANTVCCII

Bononien. iuris macinan. Lunæ, 18. Aprilis, & 27. Maij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Statutum non repertum in volumine statutorum an & quando valeat & subditos ligare dicatur.

DECISIO CXXVII.

Domini dixerunt, statutum, de quo agitur, non ligare. Quia ÷ cum pro parte Dominorum Capitum agatur ad demolitionem molendini Dominorum de sancto Petro, debet eorum intentio necessariò & concludenter probari, quòd quidem ab eis factum non fuit: licet enim in volumine statutorum ciuitatis Bononiæ reformatorum de anno 1578. reperitur statutum prohibens nouam molendinorum constructionem sine licentia Antianorum positum sub rub. de molendin. de nouo non construere. Et licet in volumine statutorum nouorum eiusdem ciuitatis Bononiæ per Bessarionem legatum apostolicum, de anno 1454. confirmatorum reperitur idem statutum prohibens nouam constructionem molendinorum, positum sub eadem rub. de molend. de nouo. non construere. Et licet etiam Bessarion in sua confirmatione asserat, quòd de anno 1389. editum fuit, & vires habere cepit volumine statutorum ciuitatis Bononiæ, vigentium tunc temporis, hoc est de anno 1454.

Nihilominus nõ propterea sequitur necessariò, quòd de anno 1389. & sic ante annum 1420. de quo anno præteritur fuisse constructum molendinum dictorum de sancto Petro, reperiretur insertum vel descriptum in volumine statutorum ciuitatis Bononiæ supradictũ statutum prohibens de nouo molendina construere sine licentia Antianorum: quamuis enim possibile sit, quòd illud fuerit insertum vel descriptum de anno 1389. tamen

men est etiam possibile, quod fuisset insertum & descriptum postea de anno 1443.

Quia potest esse, quod reformationes ex volumine statutorum de anno 1378. reformatorem extraxerint statutum prohibens nouorum molendinorum aedificationem, illudque immutauerint, reformauerint, & ampliatuerint, prout ex eius lectura constat, atque ita immutatum, reformatum, & ampliatum inseruerint & descripserint in volumine nouorum statutorum per Bessarionem de anno 1454. confirmatorum, & eo magis quod licentia edificandi molendina non reperiuntur concessisse nisi post annum 1454. ut in quinto, sexto, & septimo presuppositis. Vnde probatio Dominorum Capitum, ut ex praemissis apparet, non est necessaria, neque concludens, prout esset debet, cum agant contra Dominos de sancto Petro ad demolitionem eorum molendini tamquam constructi contra formam statuti facti de anno 1378. prohibentis molendina de nouo construere sine Antianorum licentia. oporteret igitur, capita probare, dictum statutum fuisse publicatum & consequenter ligasse ante annum 1420.

Non ob triplex ponderatio confirmationis priuilegiorum dictorum de sancto Petro per Danielem Vicelegatum de anno 1434. emanata.

In primis quatenus in dicta confirmatione narratur concessio edificandi molendinum per Alfonsum Cardinalem legatum Florianum de sancto Petro de anno 1440. facta, quasi concessio praesupponat prohibitionem.

Secundo, quatenus in eadem confirmatione fit narratio, quod Civitate de anno 1429. ad statum popularem redacta Florianus de sancto Petro & Baptista eius filius per nonnullos potentes turbati & impediti fuerint in quasi possessione, & iure molendi praestitu, quod statuto contravenissent.

Tertio, dum in dicta confirmatione fit derogatio statutorum, quae derogatio arguit statuti vigentiam & obferuantiam.

Nam quoad primū de concessione Alfonsi Cardinalis legati, ex ea non potest necessario argui prohibitio statuti de nouis molendinis sine licentia Antianorum non aedificandis, facti de anno 1378. Tum quia de dicto statuto in ea verbum nullum, tum quia potuit ob aliam causam impetrari, & sic ista consideratio & argumentatio non concludit de necessitate.

Quoad secundum, de turbatione & impedimento negatur illa fuisse illata sub praetextu, quod Florianus & eius filius dicto statuto contravenissent. Quia de hac contrauentione dicti statuti in dicta confirmatione nullum verbum.

Quoad tertium, de derogatione statutorum, illa nihil facit, tum quia ex ea non inferitur necessario ad vigentiam & obseruantiam statuti facti de anno 1378. constructionem nouorum molendinorum impediens. Tum quia potest verificari respectu exemptionis dationum per Ludouicum Cardinalem legatum Florianum & eius filio de anno 1427. concessa, ac etiam respectu remotionis impedimenti & turbationis praedictorum.

Praeterea in omnē euentum, quando etiā statutum, de quo agitur, ligaret, Domini dixerunt, non esse deueniendum ad demolitionem molendini Dominorum de sancto Petro, quia praesumitur eis impertita licentia illi aedificandi, stante possessione eorum, & scientia & patientia ipsorum Capitum, & totius populi per tam longissimum atque immemorabile tempus, prout bene deducunt informantes Dominorum de sancto Petro, ex quo capite res secundum Dominos reddebatur clarissima, & omnis prorsus cessabat difficultas.

CANTVCCII.

Roman. domus de Maximis. Die 4. Maij. 1580.

SVMARIVM.

- 1 Primogenitus quis dicatur.
- 2 Maioricatus & primogenitura instituuntur causa conseruandi agnationes.
- 3 Primogenitura quando dicatur perpetua, vel ne.
- 4 Dicitio, sic, iuncta cum copula praecedenti non stat illatiue seu expositiue, sed designat modum.

DECISIO CXXVIII.

D Vbitaui in causa Roman. domus de Maximis 4. Maij. 1580. stante instrumento testamenti, & instrumēto diuisionis & dictis testium, quorum omnium copia data fuit: an constet, D. Fabritium esse primogenitum ita, ut domus, de qua agitur, spectet ad ipsum.

Domini distinxerunt materiam in tres difficultate principales. Quatum

Prima est, an testes probent, D. Fabritium esse tertio genitum D. Angeli, & consequenter maiorem natu ceteris suis fratribus hodie uiuentibus.

Secunda, an idem D. Fabritius possit dici primogenitus.

Tertia, an primogenitura in casu nostro sit perpetua, vel potius expirauerit per primam diuisionem.

Primam difficultatem Domini affirmatiue resoluerunt: licet enim testes potuissent concludentius probare, tamen adminiculantur tum ex nominatione filiorum D. Angeli in eius testamento per ordinem facta, ita ut quemadmodum non dubitatur de Maximo & de Valerio primo & secundo loco nominatis, ita & pari ratione non est ambigendum de Domino Fabritio tertio loco nominato, quoniam fuerit maior natu ceteris suis fratribus post eum nominatis. Tum quia pro parte D. Tiberij & aliorum fratrum nihil in contrarium adducitur. Tum & tertio quia si aliquis ex eis esset maior natu D. Fabritio, verisimiliter ageret ad hanc domum, sicut facit D. Fabritius, ne alias praesumatur iactare suum.

Secundam Domini pariter affirmatiue resolverunt, tum quia primogenitus non solum is dicitur, qui vere primo loco genitus est, sed is quoque qui illum proxime & immediate sequitur ex fratribus, etiam si vere secundo vel vltiori loco genitus sit: is namque mortuo primogenito sine liberis, prout in casu nostro, iura primogenituae consequitur, ut late per Tiraq. iura & auctoritates ad id congerentem, in tract. de iur. primog. q. 3. num. 6. cum sequen. Paris. conf. 72. num. 109. cum seq. lib. 4. cum alijs latissime cumulatis per Menoc. col. 97. nu. 3. vsq; ad nu. 19. lib. j. Tu quia primogenitura in domo, de qua agitur, vltimata causa conseruandi decoris & splendorem familiae de Maximis, cum i maioricatus & primogenitura instituantur causa conseruandi agnationes. Praepos. in c. ius naturale. num. 1. ante med. vers. & per idem etiam responderetur. distinc. prima. Soc. conf. 47. num. 6. lib. 3. Aym. col. 256. num. 3. bene Couar. lib. 3. var. resolut. cap. 5. num. 5. vers. tertio eadem opin. circa med. ibid. eadem siquidem ratione. Quae ratio conseruationis familiae militat nedum in primo genito, sed etiam in alijs transfuersalibus proxime illum sequentibus. Merito &c.

Tum & tertio, quia alias de facili potuisset reddi eluso

Tum & tertio, quia alias de facili potuisset reddi eluso

SVMARIVM.

Haec voluntas & dispositio testatoris expressa in illis verbis, & sic semper &c. si primogenitura intelligebatur restricta ad personam D. Maximi primogeniti, quia potuisset, sicut postea euenit, mori sine filijs.

Circa tertiam difficultatem, quae fuit reseruata particulatim videnda, tenuerunt Domini 20. eiusdem mensis Maij, primogenituram in casu nostro fuisse perpetuam, non autem expirasse per primam diuisionem, tum propter verbum illud, succedat, quod denotat successionem futuram ex testamento vel ab intestato, quodque non potest verificari in prima diuisione, in qua nulla potest considerari successio, cum momento expediatur. Tum propter illam dictionem, semper, quae significat omni tempore: si enim primogenitura expirasset per primam diuisionem, utique fuisset restricta ad vnum tantum tempus, videlicet, primae diuisionis, & sic non duraret omni tempore.

Tum & tertio, quia si illa verba, & sic semper, essent restricta ad primam diuisionem, & non denotarent successionem post primam diuisionem, utique essent penitus superflua, quia testator in verbis immediate praecedentibus satis superque disposuerat, ut primogenitus ex filijs suis in actu diuisionis haberet domum, de qua agitur, in portione sua, nec opus erat aliquid agere, prout bene deducit hic D. Parentius, cuius dicta Dominis placuerunt. Fuit etiam & quarto, additum, quod sicut testator fecit fideicommissum in infinitum, ita etiam credendum est voluisse primogenituram durare in infinitum.

Non ob id, quia dictio, sic, iuncta cum copula praecedenti stat illatiue, siue expositiue, ut per Ruin. col. 102. num. 1. lib. secundo. Et quod primogenitura denotata per illa verba, & sic semper in portione huiusmodi primogenitus succedat &c. sit facta in casum primae diuisionis, ut per Alex. conf. 139. num. 3. circa med. vers. & substitutio sequens. lib. 6. Nam pro responsione dictum fuit, dictionem, sic, non stare illatiue, sed designare modum, id est, hoc pacto. l. 2. ff. de cond. indeb. Alberic. in diction. in verbo, sic. Et illa copula, &, praecedens dictionem, sic, est repetitiua qualitatum praecedentium sub vniuersali terminorum paritate, ut late deducit las. conf. 228. num. 2. lib. 2. Et in casu nostro repetit praecedentem qualitatem diuisionis, ita ut successio primogeniti fiat in casu & tempore diuisionis faciendae de portione primi primogeniti, hoc est, Domini Maximi. Et hac diuisione innuitur ex illis verbis, & in portione sua, quorum sensus est, quod primogenitus in diuisione faciendae de portione primi primogeniti sibi obuenta in prima, diuisione, debeat habere in portione sua domum, de qua agitur, & sic copula, &, in casu nostro repetit praecedentem qualitatem diuisionis, non in specie illius primae diuisionis, sed in genere cuiuscunque diuisionis faciendae post primam diuisionem.

Nec conf. Alex. 139. num. 3. circa med. lib. secundo. potest applicari casui nostri, quia impossibile est, quod primogenitura denotata per illa verba, & sic semper in portione huiusmodi primogenitus succedat, intelligatur facta in casum primae diuisionis, quia si primogenitus succedit in portione facta in prima diuisione, ergo non potest succedere in casum primae diuisionis, sed praesupponit illam iam factam.

Reliqua exemplo deducta aut non indigent responsione, aut tolluntur ex praemissis.

CANTVCCII.

Vlixbonensis professionis. Luna, nona Maij. 1580.

- 1 Professio religionis quando nulla dicatur.
- 2 Media praesumuntur probatis extremis.
- 3 Coniectura vel praesumptio aliqua quoties concurrat inferens retro, praesumitur de vno tempore in praeteritum.
- 4 Negatiua probata per factum sonans in affirmatiuam non differt ab ipsa affirmatiua.
- 5 Negatiua non sanae mentis non est improbabilis, sed habet implicitam affirmatiuam & probatur per actus & signa furoris & dementiae.
- 6 Testes contrarij per distinctionem temporum ad concordiam reducuntur.
- 7 Testes varij deponentes super dementia vel insaniam alicuius ad concordiam reducuntur per distinctionem temporum.
- 8 Furiosi & mentecapi saepe respondent ad propositum ad similitudinem puerorum.
- 9 Infantes saepe verba prudentia loquuntur, & faciunt actus conuenientes prudentibus, & tamen non sunt.
- 10 Actus plures sanae mentis successiue, & continuati per aliquod tempus requiruntur ad inducendam dilucida interualla.
- 11 Interualla dilucida perfectissima esse debent ad effectum sanae mentis probandae.
- 12 Reputatio communis non probat sanitatem mentis, licet probet dementiae.
- 13 Actum confitendi & communicandi est considerabilis ad eliciendam mentis sanitatem, nisi proueniat ex inaduerentia confessoris.
- 14 Negatiua furoris vel insaniam quomodo probet per testes.
- 15 Actus a furioso vel mentecapto rite & recte sicut a quolibet prudente, gestus, valet, & tenet. ex communi. licet contrarium aliqui tenuerint. num. 16. Intellige procedere in furioso, vel mentecapto habente dilucida interualla. num. 17.
- 18 Arbitrarium est iudici decernere, an furiosus vel mentecaptus habuerit dilucida interualla, vel ne, ad effectum validitatis actus per eum rite & recte facti.

DECISIO CXXIX.

P Roposui 4. Maij. 1580. causam Vlixbonen. professionis super concursu probationum versusque partis. & dubitavi stante decisione facta 22. Iunij. 1579. iunctis conclusionibus a me collectis ex testibus D. Ludouici Aluares concernentibus contenta in dicta decisione, in quarta difficultate. vers. non ob. & stantibus conclusionibus per partes additis, & alijs conclusionibus per Dnos collectis ex testibus D. Antonij Telles, quorum omnium copia data fuit: An professio D. Margaritae sit nulla vel potius valida in casu, & ad effectum, de quo agitur?

Cuius dubij resolutio propter magnam molem scripturarum non potuit capi in prima positione, sed dilata ad 9. eiusdem mensis, ut interim Domini possent causam exactius videre. Illo igitur die causa super eodem dubio proposita, Domini concorditer resolverunt, & professionem Margaritae nullam esse, & resolutionis ratio fuit, quia probationes Domini Ludouici necessario concludunt ad dementiae Margaritae, cum eius verba, signa, & actus sint tales, ut necessario inferant ad insaniam, ut patet ex conclusionibus facti nuper a me de ordine Dominorum ex depositionibus testium D. Ludouici collectis, praesertim iunctis communi reputatione, iudicio Phisicorum & lesuitarum, ignoratione nominis proprii, recusatione Monialium Monasterij de speranza, recusantium admittere Margaritam ad professionem propter

pter eius insaniam, ac nimia breuitate temporis trium dierum indulti Margaritę ad proficiendū in monasterio de Odiuellas, prout latius in decisione, in secūda difficultate, accedunt sententię de partibus, quibus in huiusmodi negotijs Rota consuevit multum deferre, vt in illa Tullen. matrimonij coram R. P. D. meo Aldobran.

Et licet probationes D. Ludouici non percutiant præcise tempus professionis Margaritę per eam in monasterio de Odiuellas emissę, prout de iure requiritur, c. sicut tenor. de regul. nihilominus in casu isto dementia Margaritę etiam de illo tempore præsumitur, tum quia probata de mentia tam ante, q̄ post actum, præsumitur

2 ¶ dementia media, vt in terminis furoris & dementię firmat Anch. cons. 5. num. 5. Ruin. cons. 67. num. 11. prope fin. lib. primo. idem Ruin. inter cons. Curt. iun. cons. 292. num. 25. lib. 3. & ita etiam arguit Alex. cons. 54. num. 2. lib. primo. Et in casu nostro negari non potest, quin insaniam Margaritę probetur tam ante quā post professionem, prout liquet ex conclusionibus D. Ludouici. Tum etiam, quia cum constet de dementia Margaritę post professionem, præsumitur etiam fuisse demens retro, & sic tempore professionis, concurrentibus in casu isto pluribus coniecturis & præsumptionibus retro, nempe, probatione dementię ante professionem, recusatatione Monialium de speranza propter dementiam, breuitate temporis trium dierum, & exclamatione Priorisę monasterij de Odiuellas, ne reciperetur in monasterio Margarita, quę erat insana, & tanquā talis fuerat reiecta à Monialibus de speranza, quam exclamatione probant testes D. Ludouici 19. super 17. & 21. super 8.

3 Et non ¶ est dubium, de vno tempore præsumi in præteritum, quoties concurrat aliqua cōiectura vel præsumptio inferens retro, prout in dicta decisione in tertia difficultate, versiculo, tertio non obstat. Et ista præsumptiua probatio multum coadiuuatur ex depositionibus duorum testium Domini Ludouici, nempe 19. & 23. Nam 19. super 8. in fine. dicit, quod vidit & locuta fuit cum Margarita, quando stetit in hospicio, & in responsione quam sibi dedit, & in suis rebus & gestibus quos faciebat, testis comprehendit, quod carebat iudicio, & super 10. dicit, quod toto tempore, quo Margarita mansit in monasterio de Odiuellas vsque quo venit ad domum actoris, fuit semper insana & extra suum iudiciū, & faciebat & dicebat multas temeritates, propter quas ridebant, deinde in causa sciētę recenset insanias, quas faciebat. 23. super 10. dum dicit, quod postquam Margarita ingressa fuit monasterium de Odiuellas, & emisit primam professionem, & etiam vsque ad professionem benedictionis, numquam bene visa fuit ipsi testi, nil aliud denotant, nisi quod nunquā testi visa fuit sanæ mentis, prout colligitur ex ratione, quam postea subdit, quia ridebat pro quacumque re, & prouocabant ad ridendum ea quę faciebat. quam negatiuam nō sanę mentis postea testis probat per factum, quod sonat in affirmatiuam, scilicet, quia ridebat pro quacumque re, & prouocabant ad ridendum ea quę faciebat. Negatiua ¶ enim quę probatur per factum sonans in affirmatiuam, non differt ab ipsa affirmatiua, vt in terminis tradit Aret. in c. in nostra. col. 5. num. 19. vers. aliquando testes. quem sequitur ibi Felyn. num. 6. de testib. Ant. Gabriel. lib. primo. de testib.

4 ad ridendum ea quę faciebat. Negatiua ¶ enim quę probatur per factum sonans in affirmatiuam, non differt ab ipsa affirmatiua, vt in terminis tradit Aret. in c. in nostra. col. 5. num. 19. vers. aliquando testes. quem sequitur ibi Felyn. num. 6. de testib. Ant. Gabriel. lib. primo. de testib.

5 conclus. 4. num. 7. Boer. decis. 23. num. 94. Et ¶ in specie, quod negatiua non sanę mentis nō sit improbabilis, sed quod habeat implicitam affirmatiuam, & probetur per actus & signa furoris & dementię, expresse firmat Butr. in c. cum dilectus. num. 32. de success. ab intest. Et licet iste testis dicat, quod vsque quo Margarita emisit professionem benedictionis, nescit nec recordatur,

q̄ viderit ab illa fieri quicquā, propter quod fuisse notata de insaniam, tñ testis intelligit de illa insaniam, qua fuit notata post professionem benedictionis, vt postea ipsa testis se declarat, dum dicit, & post professionem benedictionis semper illam habuit pro insana, & multum insensata. & quamuis testis dicat, quod Margarita numquam bene visa fuit ipsi testi, quia illam inueniebat multum leuem iudicij & modi, tamen ista verba non debent attendi, quia testi per illa potius iudicat quam testificatur, sed debent attendi verba immediate sequentia, videlicet, & ridebat pro quacumque re, & prouocabant ad ridendum ea quę faciebat. ex quibus verbis colligitur actus insaniam.

6 Non ob. probationes D. Antonij Telles. Quia nō excludūt probationes D. Ludouici, sed sunt compatibles cum illis, non ¶ quia per distinctionem temporum ad concordiam reducuntur, iuxta c. cum tu. & ibi Doct. de testib. ita vt Margarita quando esset demens & quādoque esset sanæ mentis, & sic haberet dilucida interualla, prout ¶ in terminis furoris & dementię hanc concordiam testium considerat Alex. cons. 147. num. 4. ad fin. vers. præterea dato. lib. 7. & latius Soc. cons. 42. num. 9. prope fin. vers. sed tamen possunt. & num. 10. lib. primo. Boer. decis. 23. num. 83.

7 Sed ideo sunt cōpatibiles, quia stant simul, quod Margarita esset demens, & loqueretur ad propositum, & faceret actus cōuenientes personę sanę mentis, de quibus in cōclusionibus facti D. Antonij. Quia furiosi ¶ & mēte capti sepe numero respondent ad propositum & immiscēt verba & facta cōuenientia homini sanę mentis, prout etiam pupilli faciunt. ita Corn. cons. 73. num. 3. post med. vers. tamen attentio. lib. primo, & multoties loquuntur & faciunt signa, vt prudentes, & tamen non p̄pterea desinunt esse furiosi vel mentecapti, quia ¶ etiam infantes sepe ac sepius verba prudentia loquuntur, & faciunt actus cōuenientes prudentibus, & tamē nō sunt, vt inquit idem Corn. cons. 62. num. 12. vers. maxime quia. eo. lib. primo, & hoc idem firmat Bertrān. cons. 48. num. 31. vers. nec moueri debet. lib. secundo, part. prima. Gram. cons. crim. 16. num. 9. Paris. cons. 87. nu. 44. lib. 3.

8 Nec testes Domini Antonij probant aliquo modo dilucida interualla Margaritę, quia nō deponunt de actibus & signis sanę mentis multiplicatis, successiuis, & cōtinuatis per aliquod tempus considerabile, ita vt nō possint conuenire dementiibus, sed deponunt de signis & actibus sanę mētris diuersis & distinctis temporibus gestis, per quos actus & signa non possunt dilucida interualla induci, cum etiam dementes & furiosi sepe ac sepius faciāt signa & actus cōuenientes prudentibus. Quod ¶ autem ad inducenda dilucida interualla ¶ requirantur plures actus sanę mentis successiue, & continuati per aliquod tempus, probat tex. in l. cum alijs. in princ. C. de curat. furio. vbi dilucida interualla sunt tempora, quibus intermissio furoris peruenit, quę intermissio non potest verificari nisi illis temporibus fiant plures actus sanę mentis successiui & continuati. & ista dilucida interualla quędā sunt longiora, quędam breuiora, vt ibi ¶ expresse cauetur, Immo ¶ huiusmodi dilucida interualla perfectissima esse debent, vt inquit idem tex. ibi, sed per interualla, quę perfectissima sunt, quem tex. & illas duas qualitates, dilucida & perfectissimas, bene ponderat Roderic. Suar. alleg. prima, num. 20.

9 Et respondendo sigillatim ad allegata pro parte Domini Antonij.

In primis non ob. quod Margarita in monasterio de Odiuellas fuit communiter reputata pro muliere sanę mentis.

¶ 2 mentis. Quia ¶ responderetur, tum quia communis reputatio forsā non probat sanitatem mentis, vt bene deducit Alex. cons. 147. num. 17. lib. 7. licet secus sit in demencia, quam communis reputatio bene probat. vt per Doct. cum latius in d. decis. in secunda difficultate, vers. & insuper.

Tum etiam quia in contrarium est communis reputatio dementię. vt in 21. conclus. d. Ludouici, & sic istę duę communes reputationes se inuicem elidunt.

13 Secundo non ob. quod Margarita confitebatur & communicabat, qui ¶ actus videtur multum considerabilis ad eliciendam mentis sanitatem. vt per Dec. cons. 448. num. 20. in fine. & num. 36. pariter in fi.

Quia responderetur, quod virumque actum faciebat per inaduertentiam confessoris, cui demencia Margaritę erat ignota, & qui de ea non erat admonitus. Er q̄ hoc sit verum, patet ex eo, quod postea plures religiosi de hac re admoniti, & pluries cum Margarita locuti iudicauerunt eam incapacem confessionis, communionis, & aliorum sacramentorum, prout in 23. conclus. Domini Ludouici.

Accedit, quod demencia Margaritę apud Moniales de speranza erat inconfesso, & tamen pariebantur eam confiteri, & sumere sanctissimam Eucharistiam.

Tertio non ob. nonnulli testes Domini Antonij, ex quibus videtur probari negatiua furoris, videlicet, nona super primo dicens, Margaritam post discessum à monasterio de speranza per tempus duorum annorum in domo Domini Emanuelis de Manes nūquam fecisse vel dixisse aliquid mulieris insanę. 13. super 10. in quibus, nūquam vidisse Margaritam dicentem vel facientem aliquid insaniam, dum per spatium vnus mensis in circa antequam iret ad monasterium de Odiuellas steterunt infimul in domo D. Antonij. decima & vndecima super primo. dicentes, Margaritam in itinere quando iuit ad monasterium de Odiuellas non fecisse nec dixisse quicquam mulieris insanę.

14 Siquidem pro responsione dicitur, huiusmodi testes ita deponentes non bene probare negatiuam dementię Margaritę, quia oportebat ¶ testes dicere, quod Margarita non potuisset dicere vel facere aliquid insaniam, quin audiuisset vel vidisset, & in terminis probandi negatiuam furoris, bene deducit Alex. cons. 147. nu. 10. lib. 7. & cons. 147. num. 15. in princ. & num. 16. prope finem, lib. 7. Suar. alleg. prima, num. 17. post med. vers. & maxime hoc obtinet. Quinimo testis deponens negatiua furoris non coarctata loco, & breui tempore præsumeretur fallum deponere, vt per eundem Alex. dicto consil. 147. numero 10. & dicto consil. 149. num. 16. prope finem.

Quarto non ob. quod Margarita emisit professionem rite & recte sicut qualibet Monialis prudens, promittendo canonicę vota obedientię, paupertatis, castitatis & perseuerantię vsque ad mortem, prout probant testes Domini Antonij 24. & 25. super nono. 29. super primo. replicat. 31. 32. 33. & 34. super primo. Vnde vide-

15 tur intrare communis iuris conclusio, quod ¶ actus à furioso vel mentecapto rite & recte sicut à quolibet prudente gestus, valet & tenet. ita Ioan. And. in c. dilectus, ad fin. de success. ab intesta. vbi refert ex Valer. lib. 7. cap. 8. testamentum cuiusdam furiosi rite & recte factum à Senatoribus approbatum fuisse: magis enim quod scriptū est in testamento quam quis scripserit, considerandum existimant. & Ioan. And. referunt & sequuntur Bald. in cap. primo, num. 2. in fine. per quos fiat inuest. in vsib. feud. Roman. in l. furiosum. num. 3. vbi hanc opinionem latius comprobant. & ibi Alexan. numero 3. & las. num. 2.

post medium, vers. quarto limita. C. qui testam. facere poss. Franc. ad rub. de testam. lib. 6. sub num. 13. Barbat. cons. 59. num. 8. lib. secundo. Corn. consil. 69. num. 12. consil. 73. num. secundo, vers. in super dicitur libro primo. & consil. 216. num. 15. lib. 3. Soc. consil. 98. num. 6. post medium, vers. vade Illustrissimus, lib. 3. Alexan. consil. 147. sub num. primo. vers. sed ita est. lib. primo. & consil. 147. num. 6. vers. bene facit. lib. 7. Corset. in suis singul. in verbo, testamentum. Ioan. Dilect. de art. testam. tit. primo. cautel. 6. num. 4. Mayner. in l. vbi non voce. num. 17. ad fin. ff. de reg. iur. Bauer. in §. item furiosi. col. 6. post princ. vers. pro hoc etiam adduco. Instit. quib. non est permitt. facere testa. las. consil. 178. col. 2. vers. tertio quod magis. lib. secundo. Tiraq. de legib. connub. l. 11. num. 7. Boer. decis. 23. num. 58. Gram. decis. 73. num. 37. & 38. Marfil. consil. 104. num. 7. & latius singul. 380. circa med. vers. teneas tamen menti, vbi hanc opinionem communiorē & rationabiliorem fatetur.

16 Si quidem pro responsione dicitur, In primis, hanc opinionem non transire sine difficultate, cum contrarium tulerint Abb. in c. sicut tenor. in secundo notab. de regul. latē Barbat. in dicto cap. cum dilectus. num. 14. & in cap. secundo, numero 15. vers. in contrarium. de testam. Corn. in dicta l. furiosum. numero quarto, ante medium, vers. quinimo. & ibi bene Dec. num. 14. idem Dec. in l. in negotijs, in prima conclus. ff. de reg. iur. las. consil. 147. num. 6. circa med. vers. immo fortius. lib. 4.

17 Deinde responderetur, communem conclusionem pro cedere ¶ in furioso, vel mentecapto habente dilucida interualla, secundum Bald. in §. item furiosi. Instit. quib. non est permitt. facere testam. las. in dicta l. furiosum, ante numerum tertium. & ibi Dec. sub num. 15. & Corn. numero quarto. circa medium, vers. probato quod solitus sit habere dilucida interualla. las. dicto consil. 141. numero 6. post medium. Ioan. Dilect. d. cautel. 6. prope finem, vers. quod procedit. & in casu nostro non constat, Margaritam habuisse dilucida interualla. Merito, &c.

Demum non obstant reliqui actus considerati pro parte Domini Antonij. Quia, aut non inferunt ad sanitatem mentis, aut stant simul cum demencia ita, vt non probent dilucida interualla, vt patet ijs responsio ex præmissis vel ex deductis in decisione.

18 Et ¶ in summa cum materia ista tota iudicis arbitrio resideat, vt per Salyc. in dicta l. furiosum, in finalibus verbis, & ibi Corn. numero 4. ante medium. idem Corn. consil. 69. num. 14. vers. & propterea dicit. & consil. 73. in finalibus verbis. lib. primo.

Domini ex prædictis & alijs deductis hic per informantes Domini Ludouici arbitrari sunt, satis constare de demencia Margaritę, & consequenter eius professionem nullam fuisse.

CANTVCCII.

Regien. hospitalis. 26. Maij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Verba enuntiativa in diuersis scripturis, & diuersarum personarum habent vim duorum testium probatiuam famam.
- 2 Enuntiativa verba probata ab aliquo habere interesse probant cum alijs adminiculis iuncta: aliās non.
- 3 Adminicula iuuantia verba enuntiativa ad probationem, quę sint.

- 4 Clausula, super quod tuam conscientiam oneramus, posita, in delegatione, censetur adiecta in vim executionis vel monitionis.
5 Possessio probatur ex seminatione.
6 Matrimonium satis probatur ex instrumento dotis.
7 Possessio presumitur continuata usque ad obitum possidentis ex communi.

DECISIO CXXX.

Quoad primam partem dubij, an constet de pro- uisione loci, de quo agitur, facta Carolo de Bo iardis, Domini dixerunt, de ea constare ex ver- bis enunciativis Bullarum Calixti Tertij, & Pij Secundi

- 1 excedentium metam centum annorum, quae verba enu- ciatiua tunc sunt in diuersis scripturis, & diuersarum personarum, habent vim duorum testium probantium famam, quae in antiquis probat. Aymon. de antiq. tem- por. parte prima, in principio, numero 8. versicu. quod procedit.
2 Non obstat, quod sint verba tunc enunciativa emissa ad assertionem ipsius Caroli habentis interesse, & quod propterea non probant, Achil. decif. 6. de iurepar.
Quia respondetur, quod licet non probent per se sola, tamen iunctis adminiculis probant, vt per eundem Achil. d. decif. 6. ad fin.
Adminicula autem hic videntur esse plura & vr- gentia.
3 Primum est tunc attestatio notarij causae in instru- mento designationis iurium pro parte Caroli & Nicolai de Boiardis productorum, vbi notarius attestatur produ- ctam fuisse collationem factam dicto Carolo per Epi- scopum Regien.

Secundum adminiculum sunt verba sententiae ibi, visa collatione facta dicto Carolo per dictum Episcopu Regien. quae verba probant, cum sententia fuerit lata partibus praesentibus, & transuerit in iudicatum. Gabr. de senten. conclus. 4. num. 6. & 14. maxime in antiquis. Gabriel. ibid. num. 34.

Tertium adminiculum est effectus possessionis dicti Caroli, de qua infra, ex quo effectu oritur obleruantia, quae dat robur scripturae, quae aliam non plene probat. Cyn. inter cons. Bal. 400. colum. penul. lib. 2. Aymon. cons. 101. num. 4.

Nec obstat, quod dictae bullae sint insertae in literis ci- tatorijs, & quod sunt copiae. Quia respondetur, quod immo sunt insertae in sen- tentia, & non sunt mere enunciativae, sed totus tenor ad longum exprimitur.

Minus quoque obstat, quod non est standum attesta- tioni dicti iudicis, ex quo nulliter processit, quia fuit subdelegatus ab Episcopo, qui non poterat subdelegare propter clausulam, tuam conscientiam oneramus. Nam respondetur.

Primò, quia id adducitur pro adminiculo. Secundò, quod tunc non potest fieri subdelegatio, quando adest clausula, conscientiae tuae committimus, quia tunc videtur conscientiae illius commissa decisio causae: at secus, quando est clausula, super quo tuam con- scientiam oneramus, prout in casu nostro, quia tunc censetur adiecta in vim executionis, vel monitionis. vt per Abb. in cap. fin. §. is autem. & ibi Felyn. nume- ro secundo, in fine, versic. dic tu, de offic. deleg. Rot. decif. 18. de concess. praeben. in nou.

Quantum ad secundam partem dubij, an constet de possessione dicti Caroli per 18. annos, Domini dixe- runt de ea constare.

In primis ex enunciatione facta in dictis bullis, ex atte- statione notarij & ex verbis sententiae, vt hic per infor- mantes Boiardis.

Secundò probatur ex laudo. antiquissimo, tum quia in eo absolutur dictus Carolus à quibusdam molestijs sibi illatis super certis petijs terrarum, ergo praesupponitur reus, & possessor.

Tum etiam, quia in eodem laudo dicitur, quod fru- ctus pendentes super quadam petia terrae, de qua ibi, de illo anno spectabant ad dictum Carolum, quia dicta petiam terrae suis seminibus seminari fecit, ex tunc seminatione probatur possessio. glos. in l. si quis super, in verbo, finiat. & ibi Bald. numero 4. Salyc. quaest. penul. Fulgos. numero tertio. Pau. de Cast. pariter, numero 3. C. fin. regun.

Tertio probatur ex instrumento praesentationis factae per Nicolaum fratrem dicti Caroli in personam Georgij, sui filij de anno 1490. de quo tempore dictus Carolus obiit.

Quarto, ex alio instrumento ratificationis Antonij & Bernardini filiorum dicti Caroli, vt latius hic per in- formantes Boiardis. vnde ab anno 1460. de quo anno la- tum fuit laudum vsque ad annum 1490. de quo anno obiit dictus Carolus, includuntur 18. anni, in quibus apparet, Carolum fuisse vxoratum, qui 18. anni inci- piunt ab anno 1472. de quo anno dictus Carolus reci- pit residuum dotis ab Antonia eius vxore; prout con- stat ex instrumento receptionis dotis. & tunc matrimoniũ satis probatur ex instrumento dotis. Dec. consil. 35. nu- mero 2. & 3.

7 Possessio autem dicti Caroli, de qua in dicto laudo, praesumitur continuata vsque ad eius obitum. Rot. de- cif. 124. alias 4. de probatio. in nou. Butr. in cap. cum ad sedem, numero 15. prope finem. & ibi Abb. numero 16. & Imo. numero 5. versic. & ideo, de restitu. spoliat. Nat. consil. 439. numero 7. & 8. lib. secundo. & consil. 562. numero 6. libro tertio. vbi de communi. Et ita dictum fuit in vna Romana, palatij coram me, decima Octo- bris, 1578.

CANTVCCII

Roman. pecuniaria de Zabreij. Veneris, 20. May. 1580.

SVMMA R I V M.

- 1 Dispositio. qualibet recipit interpretationem a verifimili- mente disponentis, qui ita potuisset respondere si inter- rogatus fuisset ex communi. Ampliatur etiam in contractibus, quamuis sint stricti iu- ris. num. 2.
2 Verifimilitudines. aliqua disponentis, qui si interrogatus fuisset, ita respondisset.
3 Praesumptio qualibet etiam lenis sufficit ad excludendam iactationem vel donationem suae rei.
4 Error iuris ex facti, etiam in facto proprio potius praesumi- tur quam iactatio rei suae.
5 Negligens nemo praesumitur in his, quae proprium concer- nunt commodum.
6 Procurator praesumitur intra tempus competens certio- rasse suum principalem.
7 Scientia praesumitur in facto alieno, quod quis ex officio in- uestigare tenetur ex communi.
8 Paria sunt quid esse liquidum, vel de proximo liqui- dandum.

10 Ius tertij quod non est ipso iure exclusiuius iuris agentis, non potest opponi ex communi.

11 Executiue agi non potest vigore obligationis cameralis, nisi pro expresse scriptis in instrumento.

12 Executiua via procedi non potest pro his, quae veniunt ex interpretatione iuris.

13 Replicatio nil aliud est, quam exceptio.

14 Actio & exceptio sunt diuersa, & in modo procedendi va- rios pariunt effectus.

15 Replicatio sapit naturam actionis, & regulatur secundum naturam illius. Intellege procedere respectu temporis: secus quoad alia. num. 16.

DECISIO CXXXI.

Fuit resolutum, Herculem Strotium, Marcum Ca- salem, & Ioan. Zabreijum deputatos a creditoribus bo. me. Cardinalis de Gaddis ad eorum cre- dita taxanda, & reducenda, verifimiliter voluisse com- pensare scuta 1430. prius per dictum Ioannem in fru- ctibus Abbatiae dicti Cardinalis exacta cum damnis, & interesse per dictum Ioannem passis, & post vltimam liquidationem decursis, videlicet, ab anno 1560. vsque ad annum 1570: ita vt Illustrissimus & Reuerendissi- mus Dominus Cardinalis Cesium empror Caetri Riani relictus in hereditate dicti Cardinalis de Gaddis, teneatur Zabreijis vigore cedulae obligationis cameralis cum dictis creditoribus initae ad integram summam scutorum 3600.

Et resolutionis huius potissima ratio fuit, quia tunc contractus etiam stricti iuris, sicut aliam quaelibet dis- positio, recipit interpretationem a verifimili mente contrahentis siue disponentis, ita vt si fuisset interro- gatus vel cogitasset, ita verifimiliter respondisset vel dis- posuisset iuxta reg. l. tale pactum. §. fin. & ibi glos. & Do- ctro. ff. de pact. quae regula, vt communiter Docto. tra- dunt, habet locum tunc etiam in contractibus, ac etiam in ijs, qui sunt stricti iuris. vt per Gabriel. post alios lib. 6. de regul. iur. conclus. 10. numero quarto. quibus potest addi Barbat. cons. primo, num. 97. prope finem, versic. & si Romanus Pontifex, libro tertio. Tiraquel. in l. si vn- quam, in praefat. numero 56. versic. ex quibus. C. de re- uocan. donat.

Verifimilitudo autem tunc in casu nostro patet ex eo, quod cum dictus Ioannes prius venerit ad causam di- scussionis, quae coram R. D. meo Robufterio pependit, & coram eo petierit vltra alia credita etiam istud dam- norum, & interesse decursum ab anno 1560. vsque ad annum 1570. & pro verificatione illorum produxe- rit sex instrumenta societatum officiorum, ad quas di- uersas pecuniarum summas accepit, valde verifimile est, & maxima praesumptio, quod postea in calculo dic- tus Ioannes, & alij deputati habuerint rationem dic- torum damnorum & interesse, & per consequens com- pensauerint illa cum dictis scutis 1430. aliam dictus Ioan- nes iactasset suum, quod non est praesumendum. iuxta l. cum de indebito. ff. de probatio. late Tiraquel. in l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, num. 206. cum duobus sequen. Et ista praesumptio exclusiua iactatio- nis est adeo potens, vt potius praesumatur a lege prohi- bita, potius error iuris, & facti, etiam in facto proprio, potius stultitia, & potius quiduis aliud, quam donatio siue renunciatio vel remissio, ad tunc quam excludendam admittitur quaelibet alterius rei praesumptio, aut oc- casio siue coniectura, etiam si illa sit leuis, ac etiam si per eam actus redderetur inualidus, & inefficax, vt per

Tiraquel. vbi supra. & late etiam per Menoch. de arbit. casu 88. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.

Non obstant exemplo deducta pro parte Illustrissimi Cardinalis.

In primis non obstat, quod cum dicta scuta 1430. exacta fuerint in extinctionem damnorum & interesse decursum, & liquidatorum ante annum 1560. de qui- bus in secunda & tertia partita crediti Zabreiorum, non potuerunt dictus Ioannes & alij deputati compen- sare dicta scuta 1430. cum damnis & interesse decur- sis post vltimam liquidationem ab anno 1560. vsque ad annum 1570. quia non potest deduci in compensatio- nem creditum non extinctum.

Siquidem pro responsione dicitur, quod quamuis dicta scuta 1430. tempore, quo fuerunt exacta, cesserint ex dispositione iuris in causam damnorum, & interesse decursum, & liquidatorum ante annum 1560. nihilominus non propterea sequitur, quin calculatores tem- pore calculi potuerint verifimiliter habere rationem damnorum, & interesse post vltimam liquidationem decursum, illaque compensare cum dictis scutis 1430. quia facile fieri potuit, vt crederent dicta scu- ta 1430. cessisse in causam damnorum, & interesse post vltimam liquidationem decursum stantibus verbis instrumenti consignationis fructuum Abbatiae ibi, de- cursum vt supra, & in futurum decurrendorum. & sic potuerunt habere respectum ad tempus calculi, & non ad tempus exactiois: & licet errauerint in iure, cuius dispositione attenda dicta scuta 1430. cesserunt in causam damnorum & interesse decursum & li- quidatorum ante annum 1560. tamen tunc potius praesumitur error iuris & facti, etiam in facto proprio, quam iactatio, renunciatio, & remissio, vt supra dic- tum fuit.

Secundò non obstat, quod calculatores non potue- runt facere compensationem, de qua agitur, sine noti- tia exactiois dictorum scutorum 1430. ac etiam dicto- rum damnorum & interesse post vltimam liquidatio- nem decursum, quam notitiam non constat eos habuisse, tum quia de huiusmodi exactioe & damnis & interesse nullam in calculo fecerunt mentionem, tum quia ignorantia praesumitur.

Nam respondetur. Quoad primum, quod ex non mentione facta in calculo non inferatur ad non noti- am calculatorum, quia potuerunt habere notitiam, & tamen non facere mentionem in calculo tanquam non necessariam propter compensationem. Tunc au- tem intrat obiectum, quando calculatores in calculo de aliqua alia compensatione mentionem fecissent, tunc enim ex non facta mentione compensationis, de qua agitur, argueretur ignorantia ipsorum.

Quo verò ad aliud, quod praesumatur ignorantia, respondetur, quod immo in casu isto potius scientia est praesumenda, tum quia credendum est, Ioannem, de cuius commodo agebatur, deduxisse ad notitiam alio- rum calculatorum exactioem, & damna & interesse praedicta, cum tunc nemo in his, quae concernunt proprium commodum, negligens praesumatur. ad l. cum de indebito, de probatio. Roman. in terminis consil. 481. numero 9.

Immo si tunc procurator, de cuius interesse non agi- tur, praesumitur intra tempus competens iuxta loci di- stantiam certiorasse principalem suum absentem, vt per Roman. dicto consilio 481. numero septimo. quod Rota saepe ac saepius canonizauit, multò magis praesumendum est, Ioannem, de cuius interesse ageba- tur, certificasse suos consocios praesentes, & simul

cum eo ad faciendum calculum conuenientes. Tum & secundo, quia agebatur etiam de interesse aliorum calculatorum, cum & ipsi essent creditores Cardinalis de Gaddis: & sic etiam ratione proprii commodi præsumuntur fuisse diligentes, & consequenter habuisse notitiam dictæ exactiõis, ac etiam damnorum & interesse. vt per Roman. dicto consilio 481. sub numero 9.

Tum etiam & tertio, quia cum essent calculatores, tenebantur ratione officij calculandi inquirere & indagare huiusmodi exactiõem, & damna & interesse, cù in facto alieno, quod quis ex officio inuestigare tenetur, non ignorantia, sed scientia præsumatur. cap. inno. ruit. & ibi glos. & Docto. & maxime Abb. numero 9. de electio. Cardin. in clemen. prima, quaest. 7. & ibi Anchar. numero 3. Imo. sub numero 6. Vitall. numero 61. de cõsang. & affinit. Rot. decil. 6. numero secundo & tertio, de iure patronat. in nou. Roman. dicto consil. 481. numero 8. Dec. consil. 160. num. 5. in med. versic. cum ergo. Mandel. consil. 18. numero quarto. Gabriell. libro 6. de regul. iur. conclus. quinta, numero 31. Grammat. decil. 103. numero 35. in fine. vbi de communi. & numero 36. & 37.

Tertio non obstat, quòd ista compensatio sit præfusa inuerisimilis; ex quo debitum Zabreriorum, in dictis scutis 1430. erat liquidum: creditum verò illorum in damnis & interesse post vltimam liquidationem decursis erat illiquidum, & de liquido ad illiquidum non fit compensatio.

Nam respondetur, damna & interesse, quoad societates officiorum fuisse liquida, cum ex inspectiõne instrumentorum ipsarum societatum iuncto lapsu temporis statim & quasi icu oculi colligebatur liquidatio. Damna verò & interesse quoad cambia poterant intra modicum tempus, & sine difficultate liquidari, & paria sunt quid esse liquidum, vel de proximo siue breui tempore liquidandum. I. aufertur. §. per compensationem. & ibi Bart. ff. de iure fisci. Decil. Pedemon. 92. numero 36. vbi alios citat. subdens, Bart. vbi supra, esse communiter approbatum. idem Bart. in l. in compensationem, in fine. ff. de compensatio. Tiraquel. de retract. lignag. §. 3. glof. 3. num. 11.

Quarto non obstat, quòd ad hoc vt compensatio, de qua agitur, ligaret Illustrissimum Dominum Cardinalem, oportebat eum habuisse illius notitiam, quam ex eo constat non habuisse, quòd in calculo nulla fit mentio neque de dictis scutis 1430. neque de dictis damnis & interesse post vltimam liquidationem decursis, & propterea consensus Cardinalis non trahitur ad incongnita & ignorata.

Quoniam respondetur, in hoc non fuisse necessariam notitiam & consensus Cardinalis, ex quo nihil eius intererat fieri vel non fieri huiusmodi compensationem, sed solum eius intererat non augeri pretium 20000. scutorum, quo volebat emere Castrum Riani, sed ista compensatio concernebat solum interesse aliorum creditorum, quorum creditum poterat taxari & reduci ad maiorem summam si creditum Zabreriorum diminuebatur. & hæc consideratio multum mouit animos Dominorum, quia cum Cardinalis in emptione dicti Castrum noller pro pretio maiorem summam 70000. scutorum erogare, & propterea ageretur inter creditores de reducendis eorum creditis ad istam summam, & ad hæc reductionem faciendam electi fuerint calculatores, idcirco nihil intererat Cardinalis, quomodo cuiusque creditoris creditum reduceretur, dummodo omnium creditorum credita in vnum redacta non excederent dictam

summam scutorum 70000. Cum igitur solum aliorum creditorum interesset non admitti compensationem, de qua agitur, quia eorum creditum agebatur ex diminutione crediti Zabreriorum, sequitur, quòd Cardinalis opponebat de iure aliorum creditorum, & sic de iure tertij, quod sius cum nõ sit ipso iure exclusiuum Zabreriorum agentium, nõ potest per Cardinalem obijci. Bart. in l. loci corpus. §. competit. per illum tex. ff. si seruit. vendic. idem Bart. in l. 2. num. 1. & ibi latè Soc. num. 6. ff. de excep. rei iud. Doct. communiter in l. cum seruum. C. de seru. fugit. Put. decil. 3. de except. Castren. in l. tale pactum. §. fin. num. 2. versic. & sic not. ff. de pact. Quòd autem ius aliorum creditorum non sit exclusiuum nec ipso iure, nec alio modo iuris Zabreriorum, patet ex eo, quòd (vt supra deductum est) calculatores verisimiliter vulerunt compensare scuta 1430. cum damnis & interesse decursis ab anno 1560. vsque ad 70. Vnde si alij creditores vellent reuidere calculum contra Zabrerios & deducere de eorum credito summam scutorum 1430. eamque applicare credito ipsorum Zabreriorum, vtique obstat prædicta verisimilis compensatio, & sic ius istorum creditorum nullo modo excludit ius Zabreriorum.

Nec facit, quòd Cardinalis postea soluerit vltra summam scutorum 70000. quia id non accidit culpa Zabreriorum, qui non recesserunt à concordia, de qua in calculo, sed culpa aliorum creditorum volentium sua credita integra, quorum culpa non debet nocere Zabrerijs.

Quinto non obstat, quòd Zabrerij non possunt agere executiue vigore obligationis cameræ, nisi pro expresse scriptis in instrumento, vt bene firmiter Gallef. de oblig. camer. tit. de vi instrum. oblig. came. num. 15. fol. mihi 125.

Sed in casu nostro in calculo non est expressum creditum damnorum & interesse post vltimam liquidationem decursorum.

Siquidem pro responsione dicitur, quòd in calculo expresse legitur summa scutorum 3600. quæ summa pro rata scutorum 1430. refertur ad dicta damna & interesse facta compensatione prout supra, & sic in calculo est expressus effectus, videlicet, summa scutorum 1430. comprehensa in summa scutorum 3600. licet non sit expressa causa, videlicet, compensatio scutorum 1430. prius exactorum cum dictis damnis & interesse. Et ad hoc, vt comparet via executiua, sufficit in instrumento esse expressum debitum, licet non sit expressa causa ipsius debiti.

Nam priuilegium viæ executiue oritur ex confessiõne debiti facta per procuratorem constitutum in instrumento ad constitendum debitum supradictum, non autem ad constitendam causam ipsius debiti. verba enim mandati debent stricte intelligi, & propterea via executiua restringitur ad expressa scripta in instrumento, vt per Gallef. vbi supra.

Et si pro parte Cardinalis dicatur, quòd immo ex dicta summa scutorum 3600. detrahatur quantitas scutorum 1430. vigore exceptionis cedendarum orientis ex ipso instrumento.

Respondetur pro parte Zabreriorum, quòd dicta scuta 1430. non debent detrahi, sed compensari cum dictis damnis & interesse.

Et si rursus pro parte eiusdem Cardinalis instando dicatur, quòd ista compensatio venit ex interpretatione iuris propter verisimilem mentem calculato- rum, & pro his quæ veniunt ex interpretatione iuris, non potest procedi via executiua, vt per Gallef. vbi supra, num. 14. & 15.

Nam

Nam adhuc responderetur, quòd Zabrerij allegant istam compensationem, & sic illud quod venit ex interpretatione iuris, non per viam actionis, quo casu cessaret via executiua, sed per viam replicationis, & sic per viam exceptionis, cum replicatio nihil aliud sit quàm exceptio. l. secunda. §. replicationes. ff. de except. quo casu limitantur tradit. per Gallef. vbi supra; vt per eundem ibidem, numero 16. & ratio est secundum eum, quia hoc casu diuersa est ratio inter actionem & exceptionem, per not. in l. Paulus respondit. ff. de doli exceptio.

Quòd autem Zabrerij allegent huiusmodi compensationem per viam replicationis, patet ex eo, quòd ipsi agunt executiue vigore obligationis cameræ ad summam scutorum 3600. quæ est expresse scripta in instrumento: Cardinalis opponit exceptionem cedendarum orientem ex ipso instrumento, cuius exceptionis vigore vult de dicta summa scutorum 3600. detrahere scuta 1430. quæ fuerunt prius per Ioannem Zabrerium exacta: contra hanc exceptionem replicant Zabrerij, quòd dicta scuta 1430. fuerunt per calculatores compensata cum prædictis damnis & interesse: & sic patet hanc compensationem allegari per Zabrerios per viam replicationis.

Nec obstat, si dicatur, replicacionem sapere naturam actionis, & regulari secundum naturam illius. glof. in l. quæ situm. §. fin. in verbo, statutum tempus. & ibi Alex. ff. de pecul. Bart. in l. si pactum, in fine. C. de except. Alexan. in l. fin. numero 25. ante medium. & ibi Curt. iun. sub numero 14. C. de eden. Patif. consil. 95. numero 36. lib. j.

Nam respondetur id procedere respectu temporis, quia tamdiu durat replicatio, quamdiu durat actio, & ita intelligitur tex. in dicta l. quæ situm. §. finali. per quem mouentur Doctores supra allegati. At secus est quoad alia, in quibus replicatio habet naturam exceptionis. dicta l. secunda. ff. de except. & ita bene declarat Alexan. in dicta l. fin. numero 25. prope finem, versic. & ad allegata in contrarium. & ibi Bolognet. numero 50. prope finem, versic. solum enim. C. de eden. & bene etiam Dec. in cap. si autem, numero 8. & 9. de rescript.

Et hæc firmiter Domini cum præsupposito, quòd damna & interesse, de quibus agitur, fuerint exigibilia & in compensationem deducibilia. An autem fuerint talia, erit particulariter videndum.

CANTVCCII.

Roman. census. Die 27. Iunij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1. Causa semel effecta appellabilis, semper debet remanere appellabilis.
2. Mandatum exequentium reuocans censetur etiam reuocare eius causam.
3. Sententia declaratur ex prosequitis.
4. Socius consideratur in societate non vti particularis, sed vti membrum.
5. Socius non obligatur nisi pro rata eius portionis quam habet in societate, & num. 11.
6. Procurator excedendo fines mandati non obligat dominum ignorantem: secus si sciat.
7. Error iuris dubij aequiparatur errori facti.

- 8. Via executiua non habet locum in his, qua veniunt ex interpretatione iuris.
Intellige tamen, vt num. 14.
Item limita, vt num. 15.
9. Institor non potest ex causa fideiussionis dominum obligare. & num. 20.
10. Scientia & patientia domini in his, que gesta sunt per eius procuratorem, vel institorem, eum obligat. & sub num. 20.
11. Decreta sunt stricte iuris & stricte intelligenda.
12. Obligatio contracta nomine societatis obligat socium etiam particulariter.
13. Actio & exceptio quo casu differant.
14. Institor non potest ex causa fideiussionis obligare dominum.
15. Sententia lata ad fauorem vnius socij prodest alteri socio.
Limita, nisi diuersa sit causa defensionis. num. 19.
16. Replicatio eiusdem est natura, cuius est actio.
Intellige tamen, vt num. seq.
17. Ratificatio trahitur retrò ad initium mandati.
18. Solidum dicitur, quod est integrum, & cui nihil deest.

DECISIO CXXXII.

Inter Agentes pro Bernardo Bono debuissent acquiescere resolutioni, quæ per RR. DD. MM. pendentem causa coram R. D. meo Brauo, non solum facta fuit, sed semel atque iterum confirmata, vtraque parte semper informante, videlicet, 20. Maij, 27. eiusdem. & 3. Iunij præsentis anni 1580. quòd, scilicet, potest procedi via executiua, & quòd decretum Domini Luccatelli non vulnerauit obligationem cameralem, sed solum mandatum executiuum prius per ipsum relaxatum: nihilominus causa mihi per appellationem commissa cum clausula, si quid exequet. & c. & iidem Agentibus Bernardi penes me instantibus iterum audiri, formiter per viam dubij volui illis satisfacere, dubitando 27. eiusdem mensis Iunij, an stantibus hinc inde deductis possit procedi via executiua in casu & ad effectum, de quo agitur? super quo dubio pro negatiua fuerunt pro parte Bernardi plura deducta.

Primo, quia non est locus viæ executiue, quando obligatio cameræ est per sententiam vulnerata, à qua cum liceat actori appellare, debet etiam reo à contraria sententia reuocatoria prioris sententiæ vulnerantis, licita esse appellatio, & sic causa semel effecta appellabilis debet semper remanere appellabilis. reg. non debet actori. de reg. iur. lib. 6. cum similibus.

Quòd autem obligatio, de qua agitur, sit vulnerata, informantis Bernardi dupliciter deducunt.

In primis, quia Dominus Luccatellus per suum decretum reuocauit mandatum executiuum tanquam iniuste & indebitè relaxatum, & sic ex capite iniustitiæ. Vnde in necessariam antecedentiam præsupponit, mandatum executiuum continere iniustitiam: non poterat autem continere iniustitiam, nisi causa, ob quam fuerat relaxatum, fuisset iniusta: ergo reuocando mandatum executiuum ex capite iniustitiæ in necessarium executiuum relaxauerat, fuisse iniustam, ad trad. per Aymon. consil. 174. numero secundo. causa autem relaxationis mandati executiui fuit, quia dicebatur, Bernardum esse obligatum in forma cameræ.

Si igitur hæc causa obligationis erat iniusta, sequitur, vt D. Luccatellus per suum decretum declarauerit, Bernardum non esse obligatum.

Præterea & alio modo obligationis vulneratio per eosdem informantes Bernardi deducitur, quia si scilicet sententia semper ex propositis declaratur. l. de rebus. cum ibi not. ff. de arbit. Paris. conf. 102. num. 15. lib. primo. Sed coram D. Luccatello fuit semper tractatum & disputatum, an Bernardus esset obligatus, & fuerunt deducta ea omnia, ex quibus postea Rotæ resoluit pro obligatione: & nihilominus illis non obstantibus D. Luccatellus reuocauit suum mandatum executiuum per viam iniustitiz, & sic ex propositis clarè ostenditur, reuocationem mandati executiuui fuisse fundatam super non obligatione Bernardi.

Secundò principaliter pro parte Bernardi dicitur, quod quamuis Nicolaus del Nero infitor obligauerit socios, non propterea obligauit Bernardum, quia licet ipse esset socius, tamen in societate considerabatur non uti particularis, sed uti membrum constituens illud fictum corpus societatis. vt declarat Salyc. in l. eius, sub num. 3. versic. quæro cum Cyno. C. de compensat. Vnde cum Nicolaus del Nero non obligauit socios uti particulares, sed tanquam representantes illud fictum corpus societatis, & sic tanquam membra, consequens sit, vt nec etiam Bernardus censeatur obligatus uti particularis.

Tertiò, infitor obligauit in solidum socios eum proponentes, non socios ad societatem admissos, qui non obligantur, nisi pro rata eius portionis quam habet in societate, vt per decis. Pedemon. 150. num. 6. & 7. Paris. conf. 93. num. 3. lib. j. Sed Bernardus non fuit de socijs principaliter societate contrahentibus, sed admissus ad certam partem lucri pro eius opera & labore. Merito, &c.

Quartò, Dominus tunc demum ex scientia & patientia obligatur ad id, quod procurator excedendo fines mandati fecit, quando probatur, Dominum sciuisse, quod procurator excessisset fines mandati, prout declarat Dec. conf. 457. num. 3. versic. tertio etiam responderi potest.

Sed Bernardus credidit, Nicolaum del Nero infitorem fideiubentem pro alijs sub obligatione rationis bancaria, non excedere fines mandati, quamuis in hoc errauerit in iure, quia tamè erat error iuris dubij, prout demonstrarunt variæ Dominorum disputationes in alia Roman. census coram D. meo Decano, non est dubium, talem errorem iuris dubij æquiparari errori facti. iuxta trad. per Capic. decis. 10. sub num. 20. Aym. consil. 279. num. 2. Vnde stante tali errore Bernardi, non potest dici, eum consensisse circa excessum mandati Nicolai del Nero, & per consequens non potest dici ex sua scientia & patientia obligatum fuisse.

Quintò, non habet locum via executiua, quando sumus in his, quæ veniunt ex interpretatione iuris. vt per Gallef. de oblig. camer. tit. de vi. instr. oblig. camer. num. 14. & 15.

Sed ex interpretatione iuris venit, quod pro parte Collegij allegatur, quod scilicet ideo sententia per R. P. D. Fufcherium lata non iuuat Bernardum, licet sit vnus ex socijs, sicut iuuat hæredes de Monteacuto eius consocios, quia est diuersa causa defensionis.

Nam ideo fideiussio per Nicolaum del Nero infitorem nomine societatis facta non valet, quia tempore fideiussionis erant absentes, quo casu non potest infitor ex causa fideiussionis dominum obligare. l. si. ff. quod cum eo. l. penul. §. fin. ff. de instit. actio.

Ideo vero afficit Bernardum, quia fuit præfens, sciens, & patiens, quæ scientia & patientia eum obligauit. dicta l. fin. & ibi Bart. Castren. & alij. ff. quod cum eo. l. prima. §. magistrum, il secundo. ff. de exercit. cum alijs alias allegatis coram D. meo Brauo.

Cum igitur obligatio Bernardi proueniat ex eius scientia & patientia, quæ ex dispositione & interpretatione iuris illum obligauit, non potest contra ipsum procedi via executiua.

Sextò, in omnem euentum, quando Bernardus esset obligatus, intelligeret obligatus pro portione, quam habebat in societate, non pro alijs bonis, quæ habebat extra societatem. vt per Anch. conf. 332. num. 4. versic. similiter modificatio. & num. 6. versic. postremo præsupposito. Dec. in l. si socius, num. 4. ff. si cert. petat. & in l. qui cum alio, sub num. 2. ff. de regul. iur. Paris. conf. 93. num. 3. & conf. 94. num. 28. lib. j. late decis. Pedemon. 150. num. 8.

Istis tamen non obstantibus, Domini non recesserunt à resolutione iam facta, & repetita, immo in ea concorditer persistenter, & ad allegata in contrarium sigillatim, prout infra, responderunt.

Ad primum, de veneratione obligationis, fuit per Dominos responsum.

In primis, vulnerationem, de qua agitur, in decreto D. Luccatelli fuisse restrictam ad mandatum executiuum, vt ex lectura decreti clarè apparet, & propterea non esse extendendum ad obligationem, cum de ea in decreto nullum verbum, & huiusmodi decreta cum sint stricti iuris, strictè sunt intelligenda, vt per Aymon. de antiquit. tempor. parte quarta, sect. transeo nunc, numero 64.

Deinde responsum fuit, quod si Dominus Luccatellus voluisset vulnerare obligationem, verisimiliter abfoluisset Bernardum, & non referuasset collegio ius agendi contra ipsum, quia hæc referuatio de directo repugnabat decreto si per illum iudex voluisset pronunciare contra obligationem.

Nec obstat replicatio exemplo facta, quod ista referuatio fuit facta ad effectum videndi, an ex iuribus, quæ tunc Collegium volebat producere, probaretur validitas obligationis, & sic cessat repugnantia.

Siquidem si referuatio fuisset facta ad istum effectum, utique iudex visis iuribus post referuacionem pro parte Collegij productis, non imposuisset perpetuum silentium duntaxat super reuocatione mandati executiuui, & illius executionis & super cassatione fideicommissorum sed imposuisset etiam super nullitate obligationis.

Ad secundum, quod Bernardus non fuit obligatus uti particularis persona, sed uti membrum representans corpus fictum societatis.

Respondetur, tum quia non ideo tollitur, quin Bernardus fuerit particulariter & in solidum obligatus, quamuis obligatio sit contracta nomine societatis, iuxta tex. in l. habebat. §. fin. ff. de instit. Doct. in l. eius qui in prouincia. maxime Alexan. num. 9. Iaf. numero 5. & Dec. numero 11. ff. si cert. petat. Paris. conf. 93. num. 3. & 4. conf. 94. num. 7. vbi alios citat, lib. primo. Capr. decis. 180. num. 3. Ronchegal. post alios in l. eadem, numero 164. ff. de duob. reis.

Tum etiam, quia cum Nicolaus infitor non solum obligauerit socios & eorum rationem, sed etiam omnia eorum bona, sequitur, vt Bernardus respectu obligationis bonorum non possit considerari, nisi uti particularis persona, non autem uti membrum corporis societatis, quia super bonis nulla erat contracta societas.

Ad tertium, quod Bernardus non sit socius proponens, sed admissus: respondetur ex instrumento infitoriz, vbi clarè apparet, Bernardum non fuisse socium admissum ab alijs socijs, sed cum eo fuisse ab ipso initio societatem initam.

Ad quartum quod Bernardus ignorauerit, Nicolaum infitorem

infitorem in eo, quod pro alijs nomine societatis fideiussit, excessisset fines mandati: Respondetur, quod immo ipse sciuit, cum in instrumento infitoriz inter alia capitula adsit vnum expresse prohibens fieri promissiones pro aliquo, nisi in beneficium & multum euidentem utilitatem rationis bancariæ. Vnde cum Bernardus sciuerit, fideiussionem per Nicolaum infitorem nomine societatis præstitam, non esse in beneficium & commodum rationis bancariæ, sciuit etiam, Nicolaum ita fideiubentem excedere fines mandati: immo, aut ista fideiussio cessit in damnum & præiudicium banchi, nec fuit communicata cum hæredibus de Monteacuto, nec de ea illis absentibus scriptum: aut cessit in beneficium & euidentem utilitatem banchi, & fuit cõicata cum dictis hæredibus vel illis scriptum, & sic aut non fuit, aut fuit seruata forma capituli loquentis de promissionibus per infitores faciendis. Primo casu Bernardus sciebat excessum & contrauentionem Nicolai.

Secundo casu tam hæredes de Monteacuto quam Bernardus erant obligati: & sic quicumque casus contigerit, semper Bernardus remanet obligatus.

Ad quintum, quod, ex quo sumus in his, quæ veniunt ex interpretatione iuris, non possit procedi via executiua: multipliciter respondetur.

In primis, hic non cadere trad. per Gallef. de oblig. camer. tit. de vi. instr. oblig. camer. num. 14. & 15. Quia ipse loquitur de rebus, pro quibus non competit via executiua, nisi expresse legantur in instrumento obligationis cameralis, quod est demonstrat ratio per eum ibidem assignata, quod scilicet priuilegium viae executiue fundatur in confessione debiti facta per procuratorem constitutum in ipso instrumento obligationis cameralis solummodo ad constituendum debitum superscriptum, & quia verba mandati de iure sunt strictè intelligenda, idcirco via executiua restringitur ad expresse scripta in instrumento: nos vero agimus nõ de rebus, sed de persona Bernardi, an sit obligatus.

Secundò respondetur, quod illud, quod in casu isto venit ex interpretatione iuris, allegatur pro parte Collegij non per viam actionis, sed per viam replicationis, & sic per viam exceptionis, cum replicatio nil aliud sit quam exceptio. l. secunda. §. replicationes. ff. de except. quo casu limitatur trad. per Gallef. vbi supra. vt

per eundem ibidem. num. 16. quia vt ipse inquit, diuersa est ratio in tali casu inter actionem & exceptionem. per not. in l. Paulus respondit. ff. de dol. excip. Quod aut id, quod venit ex interpretatione iuris, allegatur pro parte Collegij per viam replicationis, ita deducitur.

Collegium agit executiue contra Bernardum vigore obligationis cameralis, in qua expresse legitur obligatio sociorum, & ipse est vnus ex socijs, prout constat tam ex instrumento infitoriz, in prin. vbi expresse contrahitur societas negotiationum inter hæredes de Monteacuto, & Bernardum Boni, & Nicolaum del Nero, quam et ex pluribus alijs instrumentis in actis productis, in quibus Bernardus expresse vocat se socium. Contra hanc actionem Collegij excipit Bernardus, vel quod obligatio ipsum

non afficit, quia infitor non potest ex contractu fideiussionis obligare socium. l. pen. §. fin. ff. quod cum eo. Vel quod sententia per R. P. D. Fufcherium lata ad fauorem hæredum de Monteacuto, in qua annullatur obligatio, de qua agitur, iuuat etiam Bernardum, qui est socius vna cum illis. Nam sententia lata ad fauorem vnus socij prodest etiam alteri consocio. Alex. in l. læpè. num. 1. ff. de re iud. Aym. conf. 206. num. 7. Ronchegal. in l. ex duobus. la secunda. num. 37. ff. de duob. reis.

Aduersus verò hanc Bernardi exceptionem replicat Collegium, quod sententia lata ad fauorem vnus socij non prodest alteri, quado diuersa est causa defensionis. Bart. in l. si quis separatim. §. fin. ff. de appellat. Ang. in l. loci corpus. §. si fundus. num. primo. ff. si seruit. vend. Alex. in d. læpè. sub num. 52. vers. si vna atque eadem erat omnium causa defensionis. Aym. d. conf. 206. sub num. 7. & bene Ronchegal. in d. l. ex duobus. sub num. 33. vers. maxime. & sub num. 40. vers. verum præmissa.

Quod autem in casu isto diuersa sit ratio defensionis, patet ex eo, quod hæredes de Monteacuto non fuerunt præfentes obligationi, de qua agitur, quo casu infitor non potest obligare dominum ex causa fideiussionis. l. pen. §. fin. ff. de instit. l. fin. ff. quod cum eo. Bernardus verò fuit præfens, sciens, & patiens, quæ scientia & patientia eum obligauit. d. l. si cum ibi not. l. prima. §. magistrum. il secundo. ff. de exercit. & sic patet, quod illud, quod in casu isto venit ex interpretatione iuris, quod scilicet Bernardus ex sua scientia & patientia fuerit per Nicolaum infitorem obligatus, allegatur pro parte Collegij non per viam actionis, sed per viam replicationis, quæ ad instar exceptionis non impedit viam executiuam.

Non ob. quod exemplo dicitur, quod in replicatione idem quod in actione statui debet; vt inquit glof. in l. quæsitum. §. fin. in verbo, statutum tempus. ff. de pecul. vbi Alberic. not. replicationem si sapere naturam actionis, & replicatio regulatur secundum naturam actionis, secundum Bart. in l. si pactum, in fine. C. de except. & replicatio est eiudem naturæ, cuius est actio. secundum Alex. in l. fin. num. 25. ante med. vers. sed Azo & alij. & ibi Curt. iun. sub num. 14. C. eden. Paris. conf. 95. numero 36. lib. primo.

Siquidem pro responsione animaduertendū est, quod illud, quod dicit glof. & alij mox supra citati, quod in replicatione idem statui debet, quod in actione, & quod replicatio est eiudem naturæ vel regulatur secundum naturam actionis, procedit respectu temporis, quia tamdiu durat replicatio, quamdiu durat actio. & ita procedit tex. in d. l. quæsitum. §. fin. per quem mouentur ibi glof. & alij Doct. supra allegati: at secus est quoad alia, in quibus replicatio habet naturam exceptionis. d. l. 2. ff. de except. ita bene declarat Alex. in d. l. fin. num. 25. prope fin. vers. & ad allegata in contrarium. & ibi Bolognet. num. 50. prope fi. vers. solum enim. C. de eden. ac optime Dec. in c. si autem. nu. 8. & 9. vbi reddit rationem. extra de rescript. Egid. in c. à nobis. num. 8. vers. ex quo infertur, quod erit perpetua. de except. lo. de Plat. in princ. Instit. de replicat. num. 2. & ibi Aret. num. 7. circa med. vers. nisi tamen. & Castren. d. l. quæsitum. §. fin.

Præterea & tertio, potest hoc quintum fundamentum tolli ex literis missiuis Bernardi eod. die, quo contracta fuit obligatio, de qua agitur, ad Corbinellum scriptis, in quibus continetur, illo die fuisse impositum nouum censum super domibus Mausolei Pauli Antonij, cum obligatione nostri banchi in solidum tam quoad fortem principalem quam quoad fructus, & sic Bernardus ratificauit obligationem istam, quæ ratificatio superueniens operat effectum obligationis in forma camera, & via executiue contra ipsum Bernardum, ac si eius mandatum ab initio interuenisset. vt per Mohed. decis. 288. incip. Roman. causa pecudum.

Nec ob. quod Bernardus in dictis literis facit solum mentionem de obligatione banchi, & non de obligatione bonorum, tum quia nõ loquitur taxatiue, tum quia intellexit etiam de obligatione bonorum tamquam solita inferi, cum in primis literis missiuis significauerit Corbinello de futura obligatione nostri banchi in solidum, cum omnibus alijs clausulis solitis & in obligationibus

Collegium, quod sententia lata ad fauorem vnus socij non prodest alteri, quado diuersa est causa defensionis. Bart. in l. si quis separatim. §. fin. ff. de appellat. Ang. in l. loci corpus. §. si fundus. num. primo. ff. si seruit. vend. Alex. in d. læpè. sub num. 52. vers. si vna atque eadem erat omnium causa defensionis. Aym. d. conf. 206. sub num. 7. & bene Ronchegal. in d. l. ex duobus. sub num. 33. vers. maxime. & sub num. 40. vers. verum præmissa.

Quod autem in casu isto diuersa sit ratio defensionis, patet ex eo, quod hæredes de Monteacuto non fuerunt præfentes obligationi, de qua agitur, quo casu infitor non potest obligare dominum ex causa fideiussionis. l. pen. §. fin. ff. de instit. l. fin. ff. quod cum eo. Bernardus verò fuit præfens, sciens, & patiens, quæ scientia & patientia eum obligauit. d. l. si cum ibi not. l. prima. §. magistrum. il secundo. ff. de exercit. & sic patet, quod illud, quod in casu isto venit ex interpretatione iuris, quod scilicet Bernardus ex sua scientia & patientia fuerit per Nicolaum infitorem obligatus, allegatur pro parte Collegij non per viam actionis, sed per viam replicationis, quæ ad instar exceptionis non impedit viam executiuam.

Non ob. quod exemplo dicitur, quod in replicatione idem quod in actione statui debet; vt inquit glof. in l. quæsitum. §. fin. in verbo, statutum tempus. ff. de pecul. vbi Alberic. not. replicationem si sapere naturam actionis, & replicatio regulatur secundum naturam actionis, secundum Bart. in l. si pactum, in fine. C. de except. & replicatio est eiudem naturæ, cuius est actio. secundum Alex. in l. fin. num. 25. ante med. vers. sed Azo & alij. & ibi Curt. iun. sub num. 14. C. eden. Paris. conf. 95. numero 36. lib. primo.

Siquidem pro responsione animaduertendū est, quod illud, quod dicit glof. & alij mox supra citati, quod in replicatione idem statui debet, quod in actione, & quod replicatio est eiudem naturæ vel regulatur secundum naturam actionis, procedit respectu temporis, quia tamdiu durat replicatio, quamdiu durat actio. & ita procedit tex. in d. l. quæsitum. §. fin. per quem mouentur ibi glof. & alij Doct. supra allegati: at secus est quoad alia, in quibus replicatio habet naturam exceptionis. d. l. 2. ff. de except. ita bene declarat Alex. in d. l. fin. num. 25. prope fin. vers. & ad allegata in contrarium. & ibi Bolognet. num. 50. prope fi. vers. solum enim. C. de eden. ac optime Dec. in c. si autem. nu. 8. & 9. vbi reddit rationem. extra de rescript. Egid. in c. à nobis. num. 8. vers. ex quo infertur, quod erit perpetua. de except. lo. de Plat. in princ. Instit. de replicat. num. 2. & ibi Aret. num. 7. circa med. vers. nisi tamen. & Castren. d. l. quæsitum. §. fin.

Præterea & tertio, potest hoc quintum fundamentum tolli ex literis missiuis Bernardi eod. die, quo contracta fuit obligatio, de qua agitur, ad Corbinellum scriptis, in quibus continetur, illo die fuisse impositum nouum censum super domibus Mausolei Pauli Antonij, cum obligatione nostri banchi in solidum tam quoad fortem principalem quam quoad fructus, & sic Bernardus ratificauit obligationem istam, quæ ratificatio superueniens operat effectum obligationis in forma camera, & via executiue contra ipsum Bernardum, ac si eius mandatum ab initio interuenisset. vt per Mohed. decis. 288. incip. Roman. causa pecudum.

Nec ob. quod Bernardus in dictis literis facit solum mentionem de obligatione banchi, & non de obligatione bonorum, tum quia nõ loquitur taxatiue, tum quia intellexit etiam de obligatione bonorum tamquam solita inferi, cum in primis literis missiuis significauerit Corbinello de futura obligatione nostri banchi in solidum, cum omnibus alijs clausulis solitis & in obligationibus

& fideiustionibus, que sunt causa & occasione bachi, folet semper inseri obligatio bonorum ipsorum sociorum, ut liquet ex fide mihi exhibitā.

Ad sextum & vltimum, q̄ Bernardus nō sit obligatus pro ea portione, quam habet in societate, iuxta conf. Anchar. 332.

Respondetur, conf. Anch. huic casui minime applicari. Tum quia Bernardus est obligatus in solidum, hoc est, pro tota & integra summa scutorū 4000. & fructuū, 24. cum t̄ solidum id dicatur, quod est integrum, & cui nihil deest. l. ergo §. creditoribus. ff. de fideicom. libert. Couar. in suis pract. quæst. in fin. tit. de veter. collat. numism. cap. 3. in prin. num. 4. & latè Ronchegall. in l. prima. num. 8. & 9. ff. de duob. reis. Tum etiam quia non solum ratio bancaria, sed etiam bona sociorum sunt obligata: immo bona omnia & singula mobilia, & immobilia, sequè mouentia præsentia, & futura vbiq̄ue existentia, iuraq̄ue, & actiones ac debitorum nomina, prout in instrumēto extenso continetur. Quæ quidem obligatio tam vniuersaliter concepta excludit omnino restrictionem ad posita tantum in societate. Anch. autem d. conf. 332. non facit ad casum nostrum.

In primis enim loquitur in casu, in quo facultas institutoris erat modificata respectu causæ, respectu loci, respectu modi contrahendi, & respectu summæ; ut patet num. 3. quæ modificatio respectu summæ, ut ipse dedit sub num. 4. vers. similiter. facit ut præpositi non amplius obligant suos dominos & locios quā in negotiatione positum fuerit. Præterea quatenus sub eodem num. 4. loquitur generaliter de contractibus institutorum, filiorumfamilias, seruorum, & aliorum præpositorum, & quid videtur contrahi potius cum ipsa merce quam cum domino vel præposito, & quod vocabula negociationum sunt nomina vniuersitatis restricta ad certa loca, & ad certas species mercium, & continent in se debita & credita, ut ibi latius per eum, debet intelligi in contractu siue obligatione simpliciter contracta, quæ representatur solum in corpore societatis, ut ipse postmodum inquit sub num. 6. vers. postremo præsupposito. At secus in contractu siue obligatione in solidum rationis bancaria, & bonorum omnium præsentium & futurorum vbiq̄ue existentium, iurium & actionum, prout in casu nostro, quæ verba ne sint ociosa, debent extendere obligationem vltra posita in societate & negociatione.

CANTVCCII

Segobien. præstimonij. Lunæ, 24. Octobris. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Capitulum mediante vnione præstimonij eximitur ab oneribus fabricæ, ad quæ de iure tenetur.
- 2 Vnio præstimonij facta sine consensu capituli non valet.
- 3 Vnio facta sine causa non valet.
- 4 Vnio facta non vocatis ijs, quorum interest, non valet.
- 5 Episcopus potest facere vnionem.
- 6 Episcopus potest vnire fabricæ ecclesiæ.
- 7 Dispositio clem. 2. de reb. eccles. non alien. quo casu procedat. & quare.
- 8 Capitulum non potest in re propria auctorizare principaliter, sed bene in consequentiam.
- 9 Consensus capituli potest etiam post vnionem interuenire.
- 10 Vnio simpliciter nō est nulla ex defectu consensus, nisi is, in cuius fauorem fuit introducta solemnitas consensus, hoc dicat.
- 11 Alienatio rei ecclesiasticæ ita demum est nulla, si placet ecclesiæ: aliās non.

- 12 Alienationis nullitas non potest ab alio allegari quā ab eo, in cuius fauorem alienatio est nulla.
- 13 Vnio potest fieri non vocato rectore. & quare.
- 14 Vocatio illorum duntaxat fieri debet, quorum interest.
- 15 Ecclesiæ vnio & status non alteratur per vnionem ad aliam ecclesiā.
- 16 Beneficij nomen & effectus per vnionem extinguitur & supprimitur.

DECISIO CXXXIII.

IN causa Segobien. præstimonij iustificata per Petrum Ortega prouisum apostolicum sua gratia, si neutri, pro vt resolutum fuit, eoque instante pro expeditione causæ, capitulum Segobien. produxit in actis instrumentum vnionis dicti præstimonij factæ per episcopum Segobien. fabricæ ecclesiæ Segobien. Sed quia pro parte Petri prætendebatur, d. vnionem nullam esse, & capitulo non suffragari: ideo die Lunæ, 24. Octobris, 1580. dubitauit, an dicta vnio sit valida in casu, & ad effectum, de quo agitur. In cuius dubij disputatione pro parte Petri plura allegabantur.

In primis, quod licet vnio cantet ad fauorem fabricæ, tamen in effectu est ad fauorē capituli, quia t̄ mediante vnione capitulum eximitur ab oneribus fabricæ, ad quæ de iure tenetur. c. fin. & ibi Abb. in fine. de his quæ fiunt à maior. part. cap. idem Abb. in c. primo. in primo not. de eccles. ad dif. Vnde intrat clem. secunda. de reb. eccles. non alien. quæ procedit siue vnio fiat capitulo siue ex vnione resulet utilitas capituli. ut est decif. Rot. 3. prope fin. vers. in oppositū. de reb. eccles. non alien. in antiq. Secundò, quia vnio fuit facta sine consensu capituli, quo t̄ casu non valet. d. clem. secunda. in princ. ibi, suo consentiente capitulo. & ibi Docto. Petr. de Perus. de vnio. cap. 5. num. 1. §. q. 7. Caccialup. art. 6. num. primo. Gemi. conf. 87. in princ. Rebuff. in prax. in reg. de vnion. glof. 1. 1. in princ. Fastol. conf. 80. dub. 26. num. primo.

Tertiò, quia causa paupertatis fabricæ, propter quam dicitur facta vnio, non probatur per testes, & sic vnio remanet sine causa, sine qua non valet. Oldrad. conf. 261. & conf. seq. post princ. per c. exposuisti, §. euidentis necessitas. vbi Imol. & Abb. id not. de præben. Paris. conf. 36. num. 8. lib. 4. Caccialup. de vnio. artic. 5. nu. 2. Ferret. con. sil. 32. num. 44.

Quartò, quia vnio fuit facta non vocato rectore ecclesiæ parochialis sanctæ Mariæ loci de Credillo, vbi existit præstimonium, de quo agitur. Vnio t̄ autem facta non vocatis his, quorum interest, non valet tam de iure communi, ut per Petr. de Vbal. de vnion. cap. 5. in prin. quā ex forma Conc. Trid. cap. 6. sess. 7.

Quintò, quia in ipsa vnione Antonius del Nero, qui erat possessor huius præstimonij, cessit quodcūque ius, actionem & titulum sibi super dicto præstimonio competentem, & sic vnio fuit facta per viam cessionis, quæ cum non fuerit publicata, obstat constitut. de publican. sanctæ mem. Pij Quinti. Istis tamen minime obstantibus contrarium pro validitate vnionis Domini concorditer concluderunt. Nam t̄ episcopus vnionem facere potest, cap. sicut vnire. & ibi Abb. in 2. not. de excess. prælat. Petr. de Vbal. de vnion. cap. 4. num. 2. 1. Caccialup. artic. 3. nu. 18. & t̄ in terminis nostris, quod episcopus potest vnire fabricæ ecclesiæ, tradit Imol. in d. clem. secunda. num. 14. in fine. idem Imol. in c. cum accessissent. col. 3. in princ. num. 4. post med. vers. dicit tamen hic Card. Florentin. q̄ si vellent supprimere. & ibidem Fely. nu. 22. circa med. vers. sed dominus Imol. extra de constitut. Non ob. superius in contrarium adducta. Nam

Ad

Ad primum responderetur, d. clem. 2. prohibentē vnionem fieri capitulo, procedere, t̄ quando vnio sit capitulo principaliter & directe: at secus, quando in consequentiā & indirecte. Et ratio t̄ est, quia capitulum, cuius consensus in vnione requiritur, nō potest in re propria auctorizare principaliter, sed bene consequenter ad instar tutoris, ut in terminis est decif. Rot. prima, num. 2. 3. & 4. de eccles. edific. in antiq. vbi capitulum ex vnione conseq̄uebatur in effectu utilitate releuationis ab onere præstandi quandam portionem, de qua ibi: sed quia hæc utilitas contigebat consequenter & indirecte, ideo valida fuit vnio, pro vt ibi latius deducitur. & cum ista decif. Domini transuerunt.

Ad secundum responderetur multipliciter. Primò, ad fuisse consensum capituli, ut probatur per vnum testem iunctis adminiculis deductis hic per informantes capituli, maxime adminiculo (substantiatione huius litis.

Secundò, quia t̄ consensus capituli potest etiam post vnionē interuenire, ut in specie vnionis tradit Alex. cōf. 119. num. 16. lib. 6. Boer. decif. 345. num. 3. Rebuff. in reg. de vnion. glof. 1. 2. num. 20. & in alienatione rerum. Ecclesiæ latè Soc. conf. 15. num. 47. & 48. lib. primo.

Tertiò, quia t̄ vnio ita demū est nulla ex defectu consensus capituli, si hoc dicat capitulum, in cuius fauorē fuit introducta solemnitas consensus ipsius capituli, alias non. ut bene deducit Oldra. conf. 162. in fi. Quod comprobatur exemplo t̄ alienationis rei Ecclesiæ, quæ ita demum est nulla, si placet Ecclesiæ, ut per Innoc. in c. primo, in prin. de his quæ fiunt à prælat. sin. cōf. cap. que ibi sequuntur Hostien. Io. And. vterque in princ. Card. in secunda oppos. Imo. nu. 2. circa med. vers. an autem. Butr. num. 5. Dec. in c. quæ in ecclesiis. num. 6. circa med. vbi sequitur dictum Innoc. de constit. idem Butr. in c. si quis presbyterorum, num. 9. de reb. eccles. non alien. bene Imo. in c. primo, num. 13. ante med. ne sed. vacan. ibi & sic in effectu contractus super re ecclesiæ, ita demū erit nullus, si Ecclesia hoc volet. Accedūt insuper & alia exēpla de quibus per Tiraq. le mort. sayst par. 7. declar. j. num. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. Vnde in casu nostro, quando adesset nullitas vnionis ex defectu consensus capituli, nō posset illa allegari ab alio quam ab ipso capitulo, in cuius fauore vnio esset nulla, ad instar nullitatis alienationis rei Ecclesiasticæ, ob defectū solēnitatum, quæ t̄ non potest ab alio allegari quā ab ecclesia, cuius fauore alienatio est nulla. ut per Imo. in d. c. si quis presbyterorum, num. 2. 1. vers. nec ob. Abb. in c. diuersis fallacijs. num. 5. de cleric. coniug. Fulgo. in l. 2. num. 4. vers. ex qua aucto ritate. C. de iur. emphyt. Crot. conf. 119. num. 11. lib. primo, bene Ruin. conf. 35. num. 3. 1. lib. j. & hoc idem voluit Bar. conf. 159. nu. 6. & 7. Et ita tenuit Rot. in vna Ceruic. bonorum 16. Decembris. 1575. coram R. D. M. Seraphino.

Ad tertium responderetur, quod immo per testes bene probatur causa paupertatis fabricæ, ut hic per Informantes capituli.

Ad quartum responderetur, q̄ t̄ vnio potest fieri nō vocato rectore. d. clem. 2. & ibi gl. in verbo, vocatus. Card. q. prima. nu. 7. Imo. num. 12. Anch. nu. 5. Abb. pariter nu. 5. Vitall. num. 8. Rot. decif. prima, de reb. eccles. non aliē. in nou. & decif. 2. in addit. de offic. leg. in nou. Petr. de Vbal. de vnion. cap. 5. nume. 5. Caccialup. num. 6. & 7. Rebuff. d. reg. de vnio. glof. 1. 1. num. 3. Et ratio est fm prædictos, quia per vnionem non fit præiudicium Reçtori, cum fortiatu effectum post mortem ipsius. c. consultationibus. de donat. Et ideo eius non interest vocari. Vocatio, n. t̄ illorum duntaxat fieri debet, quorum interest, ut per Imo. & Vitall. vbi supra, & si rector esset præfens

vnioni, non posset cum effectu contradicere, ut per Ad. dit. in d. decif. 2. de offic. leg.

Nec ob. si replicetur in casu nostro, effectum vnionis non fuisse collatum post mortē rectoris, sed statim eo viuente secutum fuisse.

Quia adhuc dicitur, rectorem non fuisse citandum, quia nullum habebat interesse: Præstimoniaris enim non tenebatur dictæ Ecclesiæ parochiali ad aliquod seruitium, cum præstimonium nō haberet, seu aliquod onus adimplendum ex fructibus ipsius, ut probant primus & 2. testes super tertio artic.

Præterea etiam si Præstimoniaris teneretur dictæ Ecclesiæ ad aliquod seruitium, nihilominus ex hac vnione nullum factum fuit præiudicium rectori, quia t̄ per vnionem vnus Ecclesiæ ad aliam non alteratur status Ecclesiæ vnitæ, sed debet in ea more solito deferui, ut per Abb. in c. exposuisti. num. 7. de præben.

Ad quintum responderetur, constitutionem fe. re. Pij Quinti in casu isto non intrare, tum quia constitutio præsupponit personam cedentis & cessionarij: hic autē deficit persona cessionarij, quia fabrica non est cessionaria, sed ei facta est vnio. Cedens enim cessit ius sibi competens ad præstimonium, de quo agitur, ad effectū, ut illud vnatur fabricæ.

Tum & secundò, quia hic cessant fraudes, & sic causa finalis constitutionis.

Tum & tertio, quia constitutio loquitur de resignatione vel cessione iuris ad effectum transferēdi titulum beneficij in aliam personam: sed quando fit vnio, non transfertur titulus, quia t̄ per vnionem extinguitur & supprimitur nomen & effectus beneficij. Doct. in c. cum accessissent. de constitut. Rot. decif. 1. 1. de reb. eccles. nō alienan. in antiq. Caccialup. de vnion. art. 8. num. 9. q. 12. Sarnen. in reg. de triennial. q. 8. num. primo.

CANTVCCII

Vlixbonen. professionis. Mercurij, 16. Nouembris. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Dementia impediens professionem religionis, debet esse talis, ut vsus rationis auferat.
- 2 Testes deponentes de sana mente debent concludenter deponere de actibus & signis multiplicatis & successiuis excludentibus dementia.
- 3 Testis deponens de insaniam, vel dementia alicuius, debet de proprio auditu & visu deponere.
- 4 Negatiua furoris quomodo sit probanda per testes. & nu. seq.
- 5 Furor non probatus per aliquod tempus continuum arguit dilucida fuisse interualla.
- 6 Dementia præsumitur probatis extremis.

DECISIO CXXXIII.

Licet in causa Vlixbon. professionis, in qua die Mercurij, 16. Nouembris. 1580. dubitauit, an probentur dilucida interualla Margaritæ, aliquis ex Dominis tenuerint pro validitate professionis eiusdē Margaritæ, non quia probentur dilucida interualla, sed quia existimabant illam non fuisse taliter insanam, ut esset incapax professionis: nam eius dementia non erat talis, ut auferret ei vsum rōnis, prout t̄ de iure requiritur, ad impediendam professionem. iuxta trad. per Soc. cōf. 47. num. 9. lib. 3. Galliaul. in l. prima, in princ. num. 69. ff. de

ff. de verb. oblig. Paris. consi. 88. sub nu. 40. lib. 3. Et istis Dominis placebant deducta per informantes in facto pro parte D. Antonij, & præcipue actus confessionis, cõmunions, regendi breuiarium, & emittendi professionẽ benedictionis, qui actus durat per multas horas, quia cantatur carta votorum & multæ interueniunt ceremoniæ, quam cantationem & ceremonias omnes Margarita cordatè fecit, prout reliquæ, quæ eandem professionem simul emiserunt.

Nihilominus maior pars Dominorum persistebat in resolutionibus iam factis ex fundamentis & considerationibus in illis deductis, & fuit allegatus Archæus de cath. & not. diuers. affect. lib. primo, cap. 6.

Et stricte ad dubium resolutum fuit, dilucida interualla Margaritæ minime probari, quia testes D. Antonij non deponunt de actibus & signis sanæ mentis Margaritæ multiplicatis, successiuis, & continuatis per aliquod tempus considerabile, ita ut non possint conuenire dementibus. iuxta tex. in l. cum alijs. C. de curat. furios. prout latius deducitur in decis. facta 9. Maij. vers. nec testes D. Antonij.

Nec ob. multi testes ponderati pro parte D. Antonij ad probandam negatiuam furoris, quia nullus testis dicit, Margaritam non potuisse dicere nec facere aliquid insanie, quin & audiuisset vel vidisset, ut in terminis deducit Alex. consi. 141. nu. 10. lib. primo. & consi. 140. nu. 15. in princip. & nu. 16. prope fi. lib. 7.

Nec ob. replicatio, quæ exemplo fit, quod testes deponentes super negatiua si deponunt taliter, ut id quod dicunt, sit eis verisimiliter cognitum, prout videtur deponere testes prædicti, tunc & non est opus, quod dicat, non potuisse aliter fieri, quin vidissent. ut per Aret. in c. tertio loco. num. 9. quem sequitur ibi Felyn. num. 5. Dec. num. 9. vers. sed Aretin. ad hoc responder. extra de probat. Paris. consi. 162. num. 14. lib. 4. Quia hæc replicatio potest dupliciter tolli.

In primis, quod Aret. requirit, quod testes deponentes super negatiua dicant implicite vel explicite se fuisse præfentes, nec vidisse fieri, per tex. in §. hinc notis. prope fin. ibi, testium dicentium se adfuisse his quæ gesta sunt, & vidisse quæ tunc agebantur, in Auth. de hered. & falcid. prout idem Aret. se declarat. in c. cum causam. nu. 19. de testib.

Et tamen in casu nostro ex tot testibus, qui conantur probare negatiuam furoris, nullus dicit se fuisse præfentem omnibus dictis & gestis Margaritæ per tempus considerabile necessarium ad inducenda dilucida interualla. Vnde possibile fuit, quod Margarita ea hora, qua testis fuit præfens, non dixerit vel fecerit aliquid insanie sed bene alia hora, qua testis non fuit præfens.

Præterea hæc replicatio potest & alio modo euitari considerando, quod non sumus in negatiua valde coarctata, puta ad diem vel ad horam, sed sumus in negatiua coarctata ad tempus longius die vel hora, nempe ad tempus considerabile necessarium ad inducenda dilucida interualla, quo casu, aut testis debet deponere nõ potuisse fieri, quin vidisset, aut debet deponere per medium affirmatiuæ incompatibilis cum negatiua, ut post Bald. in c. primo, §. si quis per triginta. num. 2. circa med. vers. tu dic. si de feu. fuer. cõtrouer. int. dom. & agna. bene declarat Aret. in d. c. cum causam. num. 20. vers. aut negatiua non est ita coarctata. de testibus. Vnde in proposito aut oportebat testes prædictos dicere, Margaritam non potuisse dicere vel facere aliquid insanie, quin audiuisset vel vidissent: aut debebant dicere, quod Margarita per totum illud tempus, per quod intendunt probare negatiuam, vel per aliud tempus considerabile ad con-

stituenda dilucida interualla, semper locata fuit ad positum, & fecit actus sanæ mentis, specificando illos, ne alias generaliter deponendo censerentur iudicare: nam ista affirmatiua dictorum & gestorum Margaritæ per totum illud tempus fuisse incompatibilis cum negatiua furoris, sed nullus ex testibus prædictis si eorū dicta inspiciantur, deponunt per medium affirmatiuæ incompatibilis cum negatiua.

Nõ ob. quod in casu nostro dilucida & interualla probantur ex eo, quod testes, qui conantur deponere de furore ante professionem, non probant furorem per aliquod tempus continuum. Bart. in l. 2. in si. ff. de bon. pos. infant. fur. comper. Doct. in l. furiosum. C. qui testam. facer. poss. Paris. alios citans, consi. 87. num. 1. & 13. lib. 3. & consi. 15. sub nu. 11. lib. 4. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 18. num. 1. Couar. in epith. part. 2. cap. 2. num. 6. vers. procedit tamen. Quia ista conclusio non applicatur casui nostro, in quo est probata dementia Margaritæ ante & post professionem, quo & casu media dementia præsumitur. Anch. consi. 5. num. 5. Ruin. consi. 67. nu. 11. prope fi. lib. primo. idem Ruin. inter consi. Curt. iun. consi. 292. num. 25. lib. 3. Alex. consi. 54. nu. 2. lib. primo. Purpur. consi. 254. num. 12. Tunc autem intraret obiectum, si dementia Margaritæ fuisse probata solum ante professionem: nam eo casu, ut præsumeretur durasse vsque ad professionem, opus fuisset probare dementiam per aliquod tempus continuum: at secus, quando dementia est probata ante & post actum, nam tunc præsumitur durasse tempore intermedio, quia probatis extremis, præsumuntur media.

CANTVCCII

Tusculan. vineæ. Luna, 21. Nouembris. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Error in eo quod est omnibus notum, non præsumitur.
- 2 Error in annis Domini præsumitur dolosus. Declara tamen, ut num. 10. 11. & 12.
- 3 Error potius præsumitur quam malitia, & falsitas. & numero 5. Quod procedit in errore tollerabili. Item quando error ex nimia prouenit simplicitate. numero 4.
- 6 Error magis præsumitur in notario, quam dolus & falsitas: & satis est, quod sit possibilis.
- 7 Falsitas nulla necessario sequitur, veritate possibili in esse posita.
- 8 Filius natus ex vxore, qua à marito expulsa sine iudicio ecclesie iuit ad lupanar, & ibi processu temporis peperit, iudicatur legitimus. ex communi. & quare.
- 9 Partus quandiu possibile est ut nascatur ex matrimonio, legitimus iudicatur & ex eo natus præsumitur, nisi contrarium probetur. ex communi.
- 12 Error in annis Domini dicitur lata culpa, qua dolo equiparatur.
- 13 Error vbi non est tollerabilis, non sequitur, quod præsumatur potius malitia & falsitas quam error.
- 14 Argumentum à contrario sensu non procedit, quando sequeretur prauus, & absurdus intellectus. ex communi.
- 15 Error in alteratione scripturæ magis præsumitur tanquam contingibilis, licet de raro, quam malitia & falsitas, nisi ex circumstantijs vel indicijs aliud appareat.

DECL

DECISIO CXXXV.

Vbitabatur in vna Tusculan. vineæ mihi extra rotam commissa, nam quid alteratio scripturæ cuiusdam cedulæ facta circa millesimum præsumeretur facta causa corrigendi erroris scripturæ, vel potius causa eorum committendi falsum. Nam in dicta cedula loco millesimi tunc currentis videlicet, 1562. fuit scriptus millesimus iam per duos annos antea decursum, scilicet 1560. deinde illa litera, O, fuit alterata & immutata in literam numeralem, 2, & sic fuit facta alteratio, & immutatio de anno 1560. in annum 1562.

In qua dubitatione ego tenebam, dictam immutationem vel alterationem non præsumi factam causa emendationis erroris scripturæ, quia scribere per erroris millesimi duobus ab hinc annis decursum pro millesimo currenti videbatur mihi error crassus, supinus, & non tollerabilis. Error enim in scribendo millesimum à cõmuniter accidentibus solet committi in initio millesimi noui, cuius loco interdum per erroris scribitur millesimus vetus, & causa huius erroris est frequentia scribendi millesimum veterem, ex qua inducitur quædam assuetudo manus in scribendo, causans quandoque erroris scribendi millesimum veterem pro nouo. Error autem in annis Dñi nõ præsumitur, quia præsumitur quis errare in eo quod est omnibus notum. ut inquit Bal. in l. Imperator. in 2. lectura. in fi. de stat. hom. Immo error in annis Domini contingit ex dolo vel lata culpa, qua annos Domini cõmuniter omnes sciunt. ita post Dyn. consil. 13. quæstio talis. prope fi. vers. præterea error in dubio, tradit Bart. in l. si librarius. num. 7. vers. modo si præsupponeres. ff. de reg. iur. per l. late. & l. cedere diem. §. lata. ff. de verb. sign. sequitur Mayner. in d. l. si librarius. nu. 30. in fi. inquis,

erroris in annis Domini præsumi dolosum, sequitur et Alex. in add. ad Bart. in l. quoties. §. 1. sub nu. 3. vers. & licet præsumatur. ff. de hered. instituen. dicens, præsumi dolum, quando erratur in annis Domini, quia illos cõmuniter omnes sciunt, & talem errorem non esse tollerabilem hoc idem vult Bald. in l. prima. nu. 4. post med. vers. primo. C. de iustin. cod. cõfirmam. vbi inquit, erroris in annis Domini esse latissimam culpam, quia nemo est tam demens, qui quotam anni ignoret.

Ad illud autem, quod infra dicitur, quod potius præsumitur error quam malitia, siue falsitas: Respondebã, quod id procedere, vel quod error est tollerabilis. ita declarat Bal. in l. pen. C. de his qui sibi ascrib. in testam. sequitur Felyn. in c. ex literis. num. 3. vers. vnde dicit. de fide instrum. Ceph. consi. 230. num. 6. lib. 2. August. ad Ang. de malefic. in verbo, falsario. num. 1. in prima addit. & idem dicit Castren. consi. 203. in 3. dub. lib. 2. vel & quando error prouenit ex nimia simplicitate tantum. Bald. in l. prima. nu. 8. ff. de legib. inquis, tunc potius præsumi errorem quam malitiam, quando error contingit ex nimia simplicitate: sed error, de quo agitur, non videtur neque tollerabilis neque ex nimia simplicitate proueniens, ut ex præmissis apparet. Merito &c.

Istis tamen non obstantibus, Dñi contrariu conclude runt, moti ea ratione, quia & potius præsumitur error quam malitia & falsitas. l. pen. in fi. ibi, credo te magis errare quam malitia incidisse. C. de his qui sibi ascrib. in testam. Dec. consi. 175. num. 7. Marfil. consi. 51. num. 3. Paris. consi. 169. num. 59. lib. 4. Zuccard. in l. si. num. 177. C. de de edict. diui. Adria. tollen. Nat. consi. 314. num. 9. lib. 2. Cephal. d. consi. 220. num. 16. lib. 2. Et hinc est, quod in notario magis præsumitur error quam dolus & falsitas. Bart. Bald. Imo. Cast. & Cum. in d. l. quoties. §. primo,

ff. de hered. instit. Dec. in d. l. si librarius. num. 12. & ibi Cagnol. num. 34. cum alijs collectis per Gabriell. lib. 7. de crimin. conclus. 2. num. 16. Et licet error, de quo agitur, per se sit crassus, & supinus, tamen secundum Dominos factus est, cum fuisse possibilem, & propterea data ista possibilitate, non sequitur, de necessitate falsitas. Bald. in c. primo, §. notandum. sub nu. 2. de not. feud. vbi inquit, quod & possibili veritate in esse posita, nulla necessario sequitur falsitas. sequitur Alex. in add. ad Bart. in l. quod tamen. §. si arbiter. sub nu. 2. ff. de arbit. & Boss. in sua pract. crim. tit. de fals. num. 133.

Et huic resolutioni re deligentius cõsiderata ego quoque adhæsi & cogitavi ad præmissorū corroboracionem posse induci theoreticam Cyn. cõmuniter receptam in l. si vicinis. in 3. q. num. 3. C. de nupt. vbi vult, quod & si vxor, qua à marito sine iudicio ecclesie expulsa, iuit ad lupanar, processu temporis ibi peperit, partus iudicabitur legitimus: & reddit rationem, quia possibile est natu esse ex matrimonio, ex quo maritus quoque poterat ire ad lupanar & vxorem carnaliter cognoscere: deinde subdit, & partum; quãdiu possibile est nasci ex matrimonio, legitimum esse, & ex eo natum præsumi, nisi contrariu probetur. & Cyn. sequitur ibi Alberic. num. 3. Alex. consi. 88. num. 8. lib. 7. Baubar. consi. 58. num. 2. vers. modo adduco. lib. 2. Bertran. consi. 73. nu. 13. post med. lib. 3. part. 3. Curt. iun. consi. 31. num. 5. Rolan. consi. 49. num. 27. lib. 4. Gabriell. de præsumpt. conclus. 14. num. 9. Bero. consi. 162. nu. 2. lib. 2. Valent. Forster. de succ. ab intestat. fol. 57. in 5. exemplat. vbi testatur hanc esse cõmunem conclusionem.

Nec ob. superius exemplo allegata. Nam ad consi. Dyn. 13. & ad Bart. in d. l. si librarius. sub nu. 7. cum alijs supra citatis potest responderi, quod licet errare in annis Domini sit lata culpa, cum omnes cõmuniter illos sciãt, l. cedere diem. §. lata. & l. lata. ff. de verb. sign. nihilominus non propterea præsumendus est magis dolus & falsitas, quam error, quia errare in annis Dñi potius præsumitur culpa quam dolus. glo. in l. x. §. signominia. in verbo, vir miles. in fi. ff. de his qui not. infam. Bar. in l. hæc enim. sub nu. 3. ff. de suspect. tutor. Gabriel. de crimin. con. 11. clus. 2. num. 5. Et de duobus dolis præsumitur minor. Bal. in l. fin. num. 17. prope fin. C. de ædilit. act. & de duobus delictis temper præsumitur maior. Aret. consi. 31. num. 6. vers. ad secundum dicimus. Ruin. consil. 199. num. 3. lib. 2. Alciat. de præsumpt. regu. 3. præsumpt. 6. Gabriel. vbi supra, num. 6.

Vnde & quamuis error in annis Domini sit lata culpa, & dolo equiparetur. l. quod Nerua. ff. de pos. tamen dolus, qui inest in errore in annis Domini, est minor quam dolus, qui committitur in falsitate.

Non ob. dictum Bal. in l. pen. C. de his qui sibi ascrib. in testam.

Quia responderetur negando, Bald. dicere, quod & vbi error non est tollerabilis, tunc potius præsumatur malitia & falsitas quam error. sed Bal. dicit, quod vbi error est tollerabilis, potius præsumitur error quam malitia. Nec dicatur, quod Bal. dicere à contrario sensu, quia non licet arguere à contrario sensu, quando sequeretur prauus & absurdus intellectus. Doc. cõmuniter. in l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius. prout in casu nostro, quia præsumeretur potius dolus quam culpa, vel maior dolus quam minor. Et eo modo responderetur ad aliud dictum Bal. in l. j. num. 8. ff. de legib.

Et in summa Domini voluerunt, in & alteratione scripturæ, de qua agitur, magis præsumi errorem tanquam contingibilem, licet sit de raro contingentibus, quam malitiam & falsitatem, nisi ex aliquibus circumstantijs

stantijs vel indicijs aliud apparet. iuxta trad. per Bart. in l. quoties. §. primo. num. 3. Bald. post. princ. Imo. num. 2. Cum. num. 4. ff. de hered. instituen. idem Cum. consil. 136. num. 3. l. as. consil. 153. num. 3. prope fin. lib. 2. Nat. d. consil. 3. 14. num. 9. lib. 2. Volentes, in notario potius præsumi errorem quam falsitatem, nisi ex circumstantijs aliud appareat.

CANTVCCII.

Pictin. afflicus. Veneris, 13. Iunij. 1580.

SVMMA RIVM.

1 *Aestimatio rei facta ad effectum sciendi valorem, non facit emptionem & sic periculum non transit in conductorem.*

DECISIO CXXXVI.

Domini dixerunt, estimationem animalium, de quibus in instrumento, non fecisse emptionem, & consequenter periculum illorum non transiisse in affictuarios, sed in Episcopum Pictin. locatorem, quia estimationis facta ad effectum sciendi valorem animalium, ex quo promissa fuit restitutio animalium, non autem eorum pretij, per tex. & ibi gl. & Doct. in l. si inter virum & uxorem. C. de iure dot. l. as. in l. ex conventione, num. 3. ff. de pact. Rolan. consil. 92. num. 15. lib. secundo.

Et videtur tolli omnis difficultas ex cedula venditionis partis animalium factæ per Episcopum Petro duran te affictu.

CANTVCCII.

Tusculan. vineæ. Veneris, 16. Decembris. 1580.

SVMMA RIVM.

1 *Attramentum diuersitas reddit scripturam suspectam de falso in locis in ea alteratis. Declara tamen, vt num. seq.*
3 *Verisimilitudo attenditur in materia falsitatis.*

DECISIO CXXXVII.

Domini tenuerunt, cedula, de qua agitur, esse suspectam de falso ex diuersitate attramenti in locis in cedula alteratis. ad Anch. consil. 43. 1. num. 3. versic. dicendo ergo. Curt. iun. consil. 52. in fine. Soc. iun. consil. 41. num. 7. lib. primo. Cephal. consil. 287. num. 28. lib. secundo. Et licet diuersitas attramenti ad inducendam suspicionem falsitatis sit leuis præsumptio, vt per Soc. consil. 94. num. 8. versic. circa tertium, lib. primo. Paris. consil. 28. num. 58. lib. 2. & per se sola non sufficit, nisi alia concurrant, prout declarat Aym. consil. 88. num. 7. & consil. 134. num. 27. post medium, versic. non puto. nihilominus in casu nostro concurrunt aliæ coniecturæ, de quibus hic per informantes Amatoris, & præcipue coniectura sumpta ab inuerisimilitudine erroris circa millesimum, nam in materia falsitatis maxime attenditur verisimilitudo. vt per Aym. post alios d. consil. 134. num. 36. cum seq. Soc. iun. d. consil. 41. num. 7. versic. ex quibus omnibus. & num. seq. Cephal. dicto consil. 287. num. 20. vsque ad num. 26.

Et ex præmissis Domini censuerunt, cedula istam tanquam suspectam de falso non facere fidem: an verò possit operari effectum tacite confessionis Francisci creditoris de solutione vel satisfactione mutui sibi facta in grano vel ordeo ab anno 1560. vsque ad annu 1562. quasi ipse commiserit falsitatem, de qua agitur, ad effectum excludendi futuram probationem solutionis in illis duobus annis, & sic quasi tacite confessus fuerit, mutuum esse sibi solutum, aliàs erit particulariter videndum, &c.

CANTVCCII.

Hispalen. beneficij de Carmona. Luna, 13. Februarij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 *Inscriptio in forma iuris potest intelligi etiam de obligatione ad penam extraordinariam arbitrio iudicis.*
- 2 *Supplicatio non admittitur de stylo curiæ pro beneficio ab alio possessore, vt per priuationem illius sibi prouideatur, nisi se inscribat in forma iuris.*
- 3 *Pœna talionis in beneficio resoluitur in penam extraordinariam arbitrio iudicis.*
- 4 *Accusatio correptiua ad inscriptionem debet intelligi de criminali.*
- 5 *Accusator potest quis dici etiam si agat ciuilitate.*
- 6 *Accusationis verbo iura interdum improprie vtuntur.*
- 7 *Accusatio etiam ciuilitate datur, quæ ad priuatam vtilitatem principaliter mouetur.*

DECISIO CXXXVIII.

Ferdinandus de Contrera impetrauit beneficium, de quo agitur, certo modo propter simoniam, & in eius gratia commissaria directa ordinario Hispalen. est apposita conditio, si & postquam Ioannem Fagundes suum aduersarium super simonia accusauerit, se sequere in forma iuris inscriberet. Qua conditione stante Ioannes præterdit, Ferdinandum non posse vri sua gratia commissaria, nisi prius condicione accusationis & inscriptionis per eum adimpleta. Sed quoad inscriptionem conditio est adimpleta, quia Ioannes de Contrera se inscripsit & obligauit Ferdinandum ad penam extraordinariam arbitrio Dominorum de Rotæ, promittens, Ferdinandum talem inscriptionem & obligationem ratificaturum, prout postea ratificauit. Et licet Ioannes Fagundes prætenderet, inscriptionem in forma iuris debere intelligi de obligatione ad penam talionis, tamen Domini, cum quibus de hac re verbum feci, dixerunt sufficere obligationem ad penam extraordinariam, arbitrio Rotæ iuxta decis. Crescen. 161. quod idem in terminis voluit Præpos. in cap. primo, secunda quæst. 8. numero 13. in med. versic. tamen vt fatetur. vbi inquit, in Romana curia obseruari, vt non admittatur si applicans pro beneficio ab alio possessore, vt per priuationem illius sibi prouideatur, nisi se inscribat in forma iuris. Deinde numero 14. post Butr. in cap. super his, ante numerum secundum, de accusatio. subdit, in beneficio penam talionis resolui in penam extraordinariam arbitrio iudicis, quia eadem similitudo pœnæ non cadit in beneficio: si enim habens simplex beneficium accusat Abbatem de crimine, pro quo venit priuandus Abbatia, tunc cum accusator non possit priuari Abbatia, quam non habet, tenebitur ad penam extraordinariam arbitrio iudicis.

Vnde

Vnde difficultas est redacta fuit, an conditio quoad accusationem dicatur adimpleta ita, vt Ferdinandus possit vri sua gratia commissaria.

4 Et pro parte Ioannis Fagundes dicebatur, accusationem debere intelligi de criminali, ex quo est correptiua ad inscriptionem. per tex. in dicto cap. super his, in principio, de accusatio. & in cap. licet Hely. in principio, de simon. & propterea Ferdinandum non potuisse vri sua gratia commissaria, nisi impleta condicione accusationis criminalis.

Quo tamen non obstante, Domini die 3. Februarij. 1581. tenuerunt contrarium, intelligentes accusationem etiam de ciuili, quia potest quis dici & accusator etiam si solum agat ciuilitate. vt per Abb. in cap. cum in tua. per illum tex. ante numerum primum, versic. & not. quod talis impetitor. de testibus. quem refert & sequitur ibi Aret. in primo notab. vbi subdit, iura interdum vri verbo accusationis improprie, vt ibi, & secunda, quæst. septima. in diuer. cap. & in l. posthumus. §. finali. ff. de officio. testamen. & in l. non solum. §. finali. ff. de procurat. Et dari & accusationem non modo criminalem, sed etiam ciuilem, quæ ad priuatam vtilitatem principaliter mouetur, expresse firmat Bero. ad rubr. de accusat. numero quarto. per tex. in cap. tua, in fine, de procurat.

CANTVCCII.

Toletan. annatarum. Veneris, 16. Februarij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 *Disponens in generali eius dispositione reuocatoria, non est credendum voluisse comprehendere ea, quæ concernunt augmentum cultus diuini.*
- 2 *Interpretatio facienda est secundum ea, de quibus si disponens interrogatus fuisset, ita verisimiliter respondisset.*
- 3 *Dictio, pro, denotat causam finalem.*
- 4 *Ratio respiciens siue influens in totam dispositionem, dicitur causa finalis.*
- 5 *Præsumptio in dubio fit pro non reuocatione privilegij.*
- 6 *Reuocatio privilegij non præsumitur, nisi expresse constet.*
- 7 *Causa privilegij cessante, debet cessare privilegium. Declara, vt nu. 8. cum seq.*
- 9 *Gestum non tollitur ex casu superueniente, qui ab initio impediisset actum geri, & tenderet ad eundem effectum cum actu gesto.*
- 10 *Causa paupertatis cessante cessat & illius effectus, quando diuitiæ superuenientes tendunt ad contrarium effectum cum actu gesto.*
- 11 *Privilegium consistens in faciendo, amittitur per non usum per decennium. ex communi. Declara tamen, vt nu. seq.*
- 12 *Possessio vniuersalis acquiritur per vnum actum particularem, quando causa vtentis est vniuersalis. & quare.*

DECISIO CXXXIX.

Conclusum fuit, Ioannem de Contreras teneri soluere Portionarijs Ecclesiæ Toletan. mediam annatam ex Archipresbyteratu de Moltaban, de quo agitur.

Quia privilegium Sixti Quarti eisdem Portionarijs concessum abique dubio Archipresbyteratum istum

tanquam in diocesi Toletan. consistentem, comprehendit, prout clarè constat ex lectura ipsius privilegij.

Non obstant in contrarium adducta pro parte dicti Ioannis.

Et in primis non obstat Bulla Leonis Decimi ibi, vnde medietas literarum huiusmodi vigore percipi consuevit, ex quibus verbis videtur limitari privilegium Sixti ad illa tantum beneficia, ex quibus dimidia annata percipi consuevit.

Quia illa verba declarantur per supplicationem, in qua dicitur, ex quibus medietas dictorum fructuum debetur, prout in hac eadem causa coram me 18. Aprilis, 1580. resolutum fuit.

Secundò non obstat Bulla Pij Quinti, tum quia loquitur de beneficijs consistentibus in ecclesijs cathedralibus vel collegiatis, Archipresbyteratus autem, de quo agitur, non est in cathedrali vel collegiata, sed in inferiori ecclesia, tum quia cum Sixtus Quartus concesserit Portionarijs Ecclesiæ Toletan. dimidias annatas, de quibus agitur, vt diligentius in diuinis deseruirent, & sic pro augmento cultus diuini, vtique non est verosimile, Pium Quintum voluisse illas comprehendere: in generali enim dispositione reuocatoria non est credendum, disponentem voluisse comprehendere ea, quæ concernunt augmentum cultus diuini. ad not. in cap. penult. de constitutio. & cap. fin. de rescript. libro sexto. ita Mohedan. decisio. 145. an per regulam. Accoramb. decisio. quinta, libro primo. Crescen. decisio. 141. regula quæ reuocat. Put. decisio. 331. mibi 352. in vna Conchen. libro primo.

Immo valde verosimile est, Pium Quintum fuisse excepturum istas dimidias annatas, si de eis cogitasset, vel interrogatus fuisset. ad not. per gl. & Doctores in l. tale pactum. §. finali. ff. de pactis. ex quo causa finalis suæ constitutionis reuocatoriæ fuit exercitium cultus diuini, simulque auxilium vocatorum ad illum. vt patet ex illis verbis, quare nos pro diuini cultus exercitio, simulque euocatorum ad illum auxilio plenius, euidentiusque concludendum fore rati reuocamus, &c. ex quibus verbis negari non potest, quin colligatur causa finalis, tum quia dictio, pro, denotat causam finalem. l. penultima. §. finali. ibi, pro alimentis. de aliment. & cibarij. legat. Bald. in l. prima, numero decimo quinto, versiculo, vnde ista dictio. C. per quas person. nob. acquir. Alexan. consilio 131. numero septimo, versiculo, fortificantur prædicta, libro septimo. Socin. consilio 227. numero septimo, libro secundo. Dec. consilio 350. ante numerum tertium. Aymon. consilio 192. numero vigesimo primo, versiculo, secundo quia. Rebuff. alios citans in l. vnica. gl. secunda, numero decimotertio. C. de senten. que pro eo quod interest. Tum quia hæc ratio exercitij cultus diuini & auxilij vocatorum ad illum generaliter respicit siue influit in totam constitutionem reuocatoriam, quo casu dicitur causa finalis. Bald. in l. prima, colum. penultima, versiculo, adde quod illa causa præsumitur finalis. ff. soluto matrimonio. & in l. generaliter, numero tertio, in fine. C. de episcop. & cleric. Corn. consilio trigesimo quinto, numero secundo, versiculo, ratio enim, libro tertio. Aymon. dicto consilio 192. numero vigesimo primo, versiculo, quinto illa dicitur.

Vnde cum Sixtus Quartus concesserit annatas istas Portionarijs ecclesiæ Toletan. vt non paruum suscipiant releuamen, ex quo antea portiones erant tenues & exiles, & vt possent commodius continue residere, & residendo diligentius in diuinis deseruire, vt expresse legitur in eius privilegio, clarè constat, eum

eum hanc concessionem fecisse pro exercitio cultus diuini, & pro auxilio Portionariorum ad illum vocatorum.

Præterea licet ex præmissis res sit clara, nihilominus, quando aliquo modo esset dubia, in dubio sit præsumptio pro non reuocatione priuilegij, gl. in sum. ad finem, versic. item in dubio. 2. 5. quæst. secunda. Federic. de Sen. consil. 133. prope finem, versic. item in dubio. Pau. de Cast. consil. 2. 8. colum. vltima, versic. vnde in dubio, lib. primo. Roman. consil. 2. 37. nume. primo, versic. est enim. Calder. consil. 1. circa finem, versic. præterea negari non potest. tit. de priuileg. Card. consil. 5. 2. numero 6. circa mediam, versic. item posito. Dec. consil. 168. colum. 3. ante numerum secundum. Aym. consil. 2. 1. numero 14. & bene Crot. consil. 371. num. 12. & 18. & 19. & consil. 380. num. 24. & 25. lib. tertio. vtrobique firmans, pro reuocationem priuilegij non præsumi, nisi de ea expresse constet, & illam probando exactam requiri probationem.

Tertio non obstat, quod cum hodie cesset causa paupertatis Portionariorum, ob quam priuilegium Sixti concessum fuit, debet priuilegium ipsum cessare. In tantum. §. eos qui. ff. de excus. tutor. vbi Doct. not. priuilegium concessum ratione paupertatis finiri auctis facultatibus. l. cura. §. deficientium. ff. de maner. & honor. cum alijs adductis per Tiraquel. cess. caus. parte prima, numero 193. cum sequen. Roman. consil. 404. nume. 5. Iaf. in l. sciendum. §. si fundum, numero 6. ff. qui satisfacti cogant. Marfil. in l. vnica, sub numero 28. C. de rap. virg. & alijs generaliter cessante causa priuilegij cessare priuilegium ipsum, latissime deducit idem Tiraquel. dicta parte prima, numero 203. cum pluribus sequentibus.

Nam multipliciter responderetur.

In primis, pro quod si priuilegium Sixti debuisset cessare cessante causa paupertatis, vtique non fuisset concessum perpetuis futuris temporibus duraturum, vt patet ibi, de cetero perpetuis futuris temporibus: id enim, quod conceditur propter inopiam, non est perpetuum, sed temporale, donec superueniant diuitiæ. dicta l. cura. §. deficientium. ibi, deficientium facultatibus excusatio non perpetua, sed temporalis est.

Secundo, quia exemplo non probatur, redditus Portionariorum adeo auctos fuisse, vt sine istis medijs annatis cesset antiqua eorum paupertas, sine portionum tenuitas.

Tertio, quia Sixtus non considerauit paupertatem Portionariorum simpliciter & absolute, sed secundum quid, habito respectu ad diuitias canonicorum, & propterea concessit dimidias annatas Portionarijs, vt eorum redditus, qui non ascendebant ad quartam partem reddituum canonicorum, ascenderent ad dimidiam, prout in multis Hispaniæ cathedralibus & metropolitanis ascendere communiter consueuerunt, quæ causa etiam hodie vera est: si enim Portionarijs istæ dimidiæ annatæ auferantur, non ascendent eorum redditus ad quartam partem reddituum canonicorum.

Quarto, quia pro quando casus superueniens, qui ab initio impediuiisset actum geri, tendit ad eundem effectum cum actu gesto, tunc quod gestum est, non tollitur ex illo casu superueniente. l. verbis legati, in fine. ff. ad l. Falcid. §. ex contrario. Instit. de leg. Dyn. in cap. factum legitime, in fine, libro sexto. in l. si metallum, sub numero secundo. ff. de his quæ pro non script. Bart. in l. si constante, numero 108. ff. soluto matrimonio. in l. penult. §. fin. in fine. & ibi Castren. numero quinto. ff. qui sa-

tisfare cogant. idem Bart. in l. pluribus. §. & si placeat, sub nume. secundo. & ibi Castren. ante numerum tertium. & Imo. sub numero quarto, versic. in eadem gl. ff. de verborum obligat. Dec. in l. in ambiguis. §. non est nomen, numero secundo, versic. & hoc vltimum. & ibi Castren. numero secundo, versic. nisi casus. & Mayn. numero 4. ff. de regul. iur. Tiraquel. cess. caus. limit. 14. numero secundo. & in specie quod tex. in dicto §. deficiente. & alia iura pro volentia, cessante causa paupertatis cessare & illius effectum, procedant, quando diuitiæ superuenientes tendunt non ad eundem, sed ad contrarium effectum cum actu gesto, declarat Bart. in dicta l. si constante, numero 108. in fine. sequitur Tiraquel. dicta limit. 14. sub numero 3. Sed in casu nostro augmentum reddituum Portionariorum superueniens tendit ad eundem effectum, cum concessione dimidiarum annatarum, nempe, vt ipsi Portionarij pro decentione eorum sustentatione non modicum suscipiant releuamen, & vt possint commodius continuè residere, & residendo diligentius in diuinis deseruire, ac onera eis incumben- tia facilius perferre. Merito &c.

Vltimo non obstat, quod Portionarij nunquam fuerint vsi eorum priuilegio quoad Archipresbyteratam de Montalban, de quo agitur, & quod propterea illud amiserunt per non vsu, cum constat in faciendo, vbi delicti, in exigendo dimidias annatas, quo pro casu sufficit non vsus per decennium. l. prima. ff. de nundin. & est communis conclusio, de qua testatur Dec. in capitulo, cum accessissent, numero decimoseptimo, de constitutio.

Siquidem pro responsione dicitur, de vsu priuilegij satis constare ex quasi possessione exigendi dimidias annatas alicuius beneficii in priuilegio comprehensis: ex ea enim acquisita fuit quasi possessio exigendi dimidias annatas aliorum omnium beneficiorum in priuilegio comprehensorum, quia pro quando causa ventis est vniuersalis, tunc per vnicum actum particularem acquiratur vniuersalis possessio, & ratio est, quia magis attenditur causa actus quam ipsius actus exercitium. ita Bald. in repet. l. primæ, nu. 24. versic. tu dic. C. de emanc. liber. sequitur Felyn. in c. auditis. num. 19. prope si. versic. & dicit Bald. de præscript. prout alijs in terminis istiusmet priuilegij resolutum fuit in alia Toletan. annatarum, secunda Decembris, 1575. coram R. P. Domino Robustero. & ex hac responsione tollitur etiam illud, quod non probatur quasi possessio exigendi medias annatas secundi anni, sed solum primi, quia non tam exercitium actus quam causa ipsius actus inspicit debet: & propterea cum causa priuilegij sit vniuersalis, comprehendens medias annatas omnium beneficiorum, & tam primi quam secundi anni, ex quasi possessione exigendi medias annatas primi anni, intelligitur etiam quæ sita quasi possessio exigendi dimidias annatas secundi anni, &c.

CANTVCCII

Romanensis vineæ. Die 20. & 27. Februarij. 1581.

SVMMA RIVM.

Legatum ad pias causas relictum in secundo gradu sub conditione deficientis primi gradus, debetur, licet non deficiat primus gradus, neque est locus secundo gradui.

Relicta

- 1 Relicta nominatim ab vno hærede non debentur ab eius substituto.
- 2 Fallit in relictis ad pias causas. num. 3.
- 3 Substitutio in vno casu fauore piæ causæ non debet extendi ad alium, quando substitutio piæ causæ fuit limitata ad certum casum.
- 4 Declara tamen, vt ibi.
- 5 Dicitur, tunc, est demonstratiua seu declaratiua rei, cui adijcitur.
- 6 Casus conditionaliter expressus non extenditur ad alium casum etiam fauore piæ causæ.
- 7 Intellectus ad l. 2. ff. de manum. testam. verus assignatur, eius vera ratio.

DECISIO CXL.

Testator filio suo naturali hæredi instituto substituit in medietate bonorum pauperes pro eius anima sub conditione, si hæres decedat ante obitum vxoris testatoris sub his verbis. In omnibus autem suis bonis mobilibus & immobilibus præsentibus & futuris, & vbi que existentibus instituit, & ore proprio nominauit Ioannem Martinum filium suum naturalem, & in euentum quod dictus suus hæres decedat ante obitum Dionoræ eius vxoris, tunc voluit, quod medietas bonorum eiusdem testatoris detur pauperibus pro eius anima arbitrio tutorum infra scriptorum, & in alia medietate succedat propinquiores dicti testatoris. Euenit casus, quod hæres decessit post obitum vxoris testatoris, dubitatum fuit, an esset factus locus substitutioni pauperum. Et licet 20. Februarij. 1581. Domini fuerint varij, tamen 27. eiusdem tenuerunt, factum esse locum substitutioni pauperum propter fauorem piæ causæ. per ea quæ tradit Roman. in auth. similiter. 30. speciali, num. 88. C. ad l. Falcid. vbi vult, quod pro legatum ad pias causas relictum in secundo gradu sub conditione deficientis primi gradus debetur, licet non deficiat primus gradus, & ideo non sit locus secundo gradui, quia iuris præsumptione & pietatis fauore ab vtroque gradu relicto intelligitur. per tex. in l. 2. vbi inquit esse casum vnicum. ff. de manum. testam. quem tex. ita exemplificat. Titium hæredem instituo, & si hæres erit, Seium substituo, & ecclesie centum lego: nam hoc casu & si Titius hæres sit, & sic impleatur primus gradus in eius defectum, testator adiecit secundum, & legatum pium fecit, nihilominus pro relicto est debitum. & Roma. sequitur Dec. consil. 182. num. 2. versic. & hoc in tantum. Soc. reg. 310. num. 47. Tiraq. de priuileg. piæ cau. priuile. 62. Euerard. in loco à libert. ad piam caus. in sing. 15. Benedict. Canofil. de priuileg. eccles. & ecclesiasticarum personarum. tit. de testam. priuileg. 26. fol. mihi 62. Moder. Vtinen. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 39. Et pro hac opinione secundum Dec. vbi supra, facit quæd licet pro relictis nominatim ab vno hærede non debeantur ab eius substituto. l. in ratione legis. §. quod vulgo. ff. ad l. Falcid. l. cum pater. §. ab instituto. de leg. 2. l. vnica. §. his itaque. C. de caduc. tollen. notatur in l. licet Imperator, de leg. primo. Nihilominus pro relictis ad pias causas nominatim ab vno hærede censetur tacite repetita ab eius substituto & ab eo debentur. ita Roman. in d. auth. similiter, in 15. speciali, nu. 65. & in 20. speciali, in fine, ante num. 79. per tex. in l. 4. §. Lucius. ff. de alim. & cibarij. legat. quæ tex. ita intelligit ibi Bart. in prin. post gl. idem Bar. in l. Mela. in princ. versic. item quod relicto nominatim. ff. eo. tit. de alimen. & cibarij. lega. Roman. consil. 388. num. 5. Alex. in d. licet Imperator. num. 1. & ibi Iaf. numero 38. idem Alex. in l. si duobus. §. primo, alias cir-

ca finem princ. versic. & idem videtur dicendum. & ibi Iaf. num. 14. & 15. de leg. primo. idem Iaf. in l. si fundum. §. Sticum, num. 4. ff. eod. tit. Soc. d. reg. 310. num. 35. prope finem. Dec. consil. 182. num. 2. versic. & ad hoc etiam facit. & consil. 273. numero primo, ad finem. Ruin. consil. 116. nume. 3. & 4. lib. 3. & consil. 76. sub numero 17. libro quinto. Tiraquel. de priuileg. piæ cau. priuileg. 36. Grat. consil. quinto, numero 24. libro secundo. Andr. de Besett. in repet. l. primæ, numero 228. C. de sacrosanct. eccles. Moder. Vtinen. de coniectur. vltim. volunt. libro octauo, tit. secundo, numero 16. & fuit resolutum coram R. P. Domino Decano, in vna Romanen. fideicommissi siue legati 16. Ianuarij. 1581. quæ resolutio fuit postea coram eodem confirmata 3. Martij eiusdem anni, & in super allegatus tex. in l. Lucius Titius. ff. de fideicommiss. libert.

Non obstat Paris. consil. 86. numero 77. lib. secundo. concludens post Dec. consil. 273. numero primo & secundo. quod fauore piæ causæ substitutio facta in vno casu non debet extendi ad alium, quando substitutio piæ causæ fuit limitata ad certum casum.

Quia Dec. loquitur in casu, in quo pia causa fuit vocata siue substituta principaliter in pœnam hæredis, & non pro salute animæ testatoris: vel in casu, in quo si fieret extensio, resularet absurdum, quod quis sine culpa priuaretur, & contra voluntatem testatoris, prout ipsemet Dec. respondet d. consil. 273. col. vltima, versic. non obstant allegata, & ver. vnde ad allegata. At secus in casu nostro, in quo testator substituit pauperes pro anima sua, & sic consil. Dec. facit pro hac parte.

Secundò nõ ob. q. substitutio pauperum fuerit restrieta ad casum expressum tantum ponderato dictionem, tunc, Paris. consil. 14. nu. 9. lib. 5. Quia dicitio, tunc, pro non est taxatiua nec exclusiua, sed demonstratiua, seu declaratiua rei, cui adijcitur, Cassad. decif. prima. num. 3. & 4. de testam.

Tertio non obstat Ruin. consil. 76. numero 17. circa medium, versic. ad illud responderetur, libro quinto. vbi respondendo ad Roman. in dicta authen. similiter. in 15. speciali. inquit, pro casum conditionaliter expressum non extendi ad alium casum et fauore piæ causæ, sicut nec fauore alterius: nec contrarium probari in d. l. 2. ff. de manum. testam. vbi testator instituit Titium & dixit, si Titius hæres non erit, Sticus hæres liberque esto. deciditur ibi, quod licet Titius sit hæres, & sic deficiat substitutio facta de Stico, quod nihilominus Sticus consequetur libertatem tanquam relictam ab vtroque gradu tam institutionis quam substitutionis, & non à gradu substitutionis tantum.

Illo igitur casu secundum Ruin. non extenditur illa conditio, si Titius hæres non erit, de casu ad casum, sed apposita substitutioni factæ de Stico non intelligitur repetita in relicto libertatis, ne libertatis datio corruat, tanquam relicta à gradu substitutionis, quæ defecit, & subdit Ruin. istud regulare esse, vt conditio non censetur repetita, quando legatum redderet inutile, vt ibi per eum.

Quia pro responsione dicitur, quod non substitit ratio Ruin. quod ideo debetur legatum libertatis, quia conditio illa, si Titius hæres non erit, adiecta substitutioni factæ de Stico non intelligitur repetita in relicto libertatis, cum cesset repetitio, quando dispositio redditur inutilis.

Siquidem est animaduertendum, verba tex. aliter se habere quam referat Ruinus: imple enim refert ita, si Titius hæres non erit, Sticus hæres liberque esto. & tamen textus dicit, si Titius hæres non erit, Sticus

cus liber heresque esto, & sic conditio, si Titius haeres non erit, est expresse apposta legato libertatis ita, ut non cadat illa quaestio, an intelligatur conditio repetita. Vnde vera ratio assignatur in tex. quod Sticus accepit libertatem non a gradu substitutionis tantum, sed ab utroque gradu institutionis. ratio autem rationis nulla alia potest esse quam fauor libertatis. Sicut igitur in illo tex. libertas relicta in euentum, quod Titius non sit haeres, fauore libertatis intelligitur relicta ab utroque gradu institutionis & substitutionis, & sic in utroque euentum siue Titius heres sit, siue non: ita in casu nostro substitutio pauperum facta in euentum, quod haeres decedat ante obitum vxoris testatoris, fauore pie causae intelligitur facta in utroque euentum, siue heres decedat ante, siue post obitum vxoris.

Quamobrem stantibus praemissis Domini dixerunt, primum Collateralem per suam sententiam latam 15. Septembris. 1575. non spoliasse Bettam, cum nedum non sit iniusta, sed potius ex supradictis iusta appareat.

CANTVCCII

Placentin. administrationis sacramentorum. Veneris, 10. Martij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Instrumentum locationis per se solum non probat dominium ex communi. Limitatur, nisi cum eo concurrant alia adminicula. num. 2. ex communi.
3 Adminicula que cum instrumento locationis coniuncta, probant dominium, qua sint. & num. 7. 8.
4 Confessio facta in iudicio per rectorem praedicit ecclesie & eius successori.
5 Ecclesia sine dote non potest edificari nec consecrari.
6 Confessio prelati habens assistentiam, siue praesumptionem iuris communis pro se, praedicit ecclesiam, & successori.
9 Solutio affictus facit indicium & praesumptionem ad probationem dominij.
10 Testis deponens super aliquo articulo, & deinde interrogatus respondeat se nescire, quomodo saluetur.
11 Confinium identitas ex quibus probetur.

DECISIO CXLI.

Post resolutionem factam 19. Iunij. 1579. contra Dominos de Cupellatis ad fauorem Alexandri Sanfermani rectoris ecclesiarum sancti Petri de Folignano, & sancti Michaelis de Saffignano Placentin. dioc. continentem, eundem Rectorem non posse cogi ad subministranda alimenta, & expensas capellano per eum in ecclesia sancti Michaelis deputato, quia ex visitatione bo. me. Cardinalis Placentin. constabat, dictam ecclesiam sancti Michaelis nulla habere bona. Post istam (inquam) resolutionem pro parte eorumdem Dominorum de Cupellatis fuerunt producta nonnulla iura, ex quibus vna cum alijs in processu de partibus existentibus, pretendebatur probari, dictam ecclesiam sancti Michaelis habere particulares fructus, & redditus ex bonis ad illam spectantibus, & per consequens a dicta resolutione recedendum esse.

Pro parte vero Rectoris pretendebatur contrarium. Idcirco die 10. Martij. 1581. dubitauit, numquid stantibus iuribus vltimo loco pro parte dictorum de Cupellatis productis, & alijs hincinde deductis, sit recedendum a dicta resolutione.

Quod dubium affirmatiue resolutum fuit: nam licet instrumentum locationis facta de anno 1499. vbi Rector dictarum ecclesiarum nomine dictae ecclesiae sancti Michaelis locat ad nouennium quibusdam de Pellizarijs quaedam petias terrae cum vna domo prope dictam ecclesiam sancti Michaelis, per se solum non probet dominium dictarum petiarum terrae, & dictae domus, cum instrumentum locationis non probet dominium. cap. inter dilectos, de fide instrum. l. ad probationem. C. locati. & utrobique Doct. communiter. Alex. consil. 112. sub numero 4. lib. quarto. Curt. iun. consil. 41. numero 8. Afflic. decif. 14. numero 8. Paris. consil. 27. numero 25. & consil. 104. numero 81. lib. primo. late Aymon. consilio 157. numero 5. Et hanc esse communem conclusionem testantur Alex. Curt. iun. vbi supra. Nihilominus, quia cum dicto instrumento locationis facta de anno 1499. plura concurrunt adminicula, ideo non mirum si ex eo probatur dominium dictarum petiarum terrae, & dictae domus: communis est enim Doct. conclusio, ut instrumentum locationis concurrentibus alijs adminiculis probeat dominium. Bart. in dicta l. ad probationem. Felyn. in dicto cap. inter dilectos, numero 8. versic. item secus. Soc. consil. 89. num. 11. lib. primo, consil. 187. sub num. 2. lib. secundo. & consil. 111. num. 2. lib. 3. Dec. consil. 146. numero 14. versic. & licet per instrumentum. Gozad. conf. 94. num. 57. Paris. dicto consil. 27. num. 25. & latius dicto consil. 104. num. 82. cum sequen. lib. primo. Paleot. decif. 330. incipien. in Cremonen. prioratus. Alba conf. 9. num. 12.

Quod autem in casu, de quo agitur, plura concurrant adminicula, patet.

- 3 Nam in primis adest confessio Ioannis Pugnetti rectoris dictarum ecclesiarum, qui de anno 1555. ad interrogationem Vicarij Placentin. in iudicio, & medio iuramento confessus fuit, dictam ecclesiam sancti Michaelis habere certas domos cum quibusdam terris locatis antiquitus illis de Pellizarijs, eosque soluere minas tres, & stria decem frumenti, quae in confesso praedicit ecclesiae, & probat contra successorem, tum quia facta fuit in iudicio ab eo qui solus erat Rector ecclesiae. Abb. in cap. fin. num. 44. versic. sed quoad praecedentia, de praescript. in cap. 2. num. 4. de capel. monac. Praepos. in c. de Constantinopolitana, ad fin. distinct. 22. Paris. consil. 3. num. 29. lib. 4. & latius in dicto cap. fin. num. 54. versic. tertia conclusio. vbi alios citat, de praescript. Aegid. decif. 696. Put. decif. 3. de confess. Guidobon. decif. 131. Tum quia habet pro se assistentiam siue praesumptionem iuris communis, secundum quod quaelibet ecclesia praesumitur habere bona, quia in ecclesia sine dote non potest edificari nec consecrari. cap. nemo, de consecrat. distinct. prima. cap. cum sicut, de consecrat. eccles. vel altar. Et non est dubium, confessionem Praelati, assistentiam siue praesumptionem iuris communis pro se habentem, praedicare ecclesiae & successori. Abb. in c. si diligenti, sub num. 4. & ibi Pet. de Vbal. in repet. in 3. not. de praescript. Felyn. in dicto cap. fin. sub num. 111. eo. tit. Praepos. in d. cap. de Constantinopolitana, prope finem, versic. aut vult confiteri. Curt. iun. de feud. parte prima, q. 8. numero 15. late Aym. de antiq. tempor. parte prima. §. propositum, num. 73. 74. 75. & 76. vbi defendit hoc dictum Abb. ab impugnatione Crot. contrarium tenentis in l. re coniuncti, in fine, de leg. 3. & hanc esse communem fatetur Paris. in d. c. si diligenti, num. 8. & in d. c. fin. nu. 54. versic. quarta conclusio.

Secundo, concurrunt quatuor instia venditionum dictarum terrarum & domorum factarum ab illis de Pellizarijs de anno 1570. & 1571. in quibus apparet, eos vedere bona

bona praedicta tanquam spectantia ad ecclesiam sancti Michaelis, & sic pro illis soluere dictae ecclesiae annuum affictum. Et Franciscus Montinus rector tunc temporis dictae ecclesiae consensit dictis venditionibus, & fecit no uas inuestituras de dictis bonis tanquam ad dictam ecclesiam spectantibus, quae instrumenta iuncta confessio ne praedicta multum operantur, ex his, quae in his terminis deducit Paris. consil. 7. num. 13. lib. 4. & magis in specie Soc. consil. 111. num. 2. lib. 3. & maxime, quod in dictis instrumentis enunciatum directum dominium dictae ecclesiae, ut patet ex illis verbis, accedente consensu directi domini, quem consensum statim & immediate Franciscus Montinus rector dictae ecclesiae, tanquam directus dominus praestitit, & non est dubium, verba enunciatiua, etiam quando de enunciato principaliter agitur, praesumptionem facere, ut per Aym. post alios de antiq. tempor. par. j. §. propositum, num. 55. cum tribus seq.

- 8 Tertio, concurrunt sexiam solutio affictus probata nedum ex confessione Ioan. Pugnetti, & Francisci Montini dum liberant venditores a solutione affictus, prout in dictis instrumentis venditionum, sed etiam ex quatuor instrumentis quietationum factarum per Alexandrum. Modernum rectorem dictarum ecclesiarum nouiter pro parte ipsius productis. Certum est autem, solutionem affictus facere indicium, & praesumptionem ad probationem dominij. Bald. in l. indicia, num. 2. prope fin. versic. secundum exemplum. & ibi Ange. num. 2. versic. potest tamen. & num. 3. & Salyc. post med. versic. idem ponit. C. de rei vendic. idem Salyc. in l. proprietatis, in fine. C. de probat. Roman. consil. 127. num. 11. Felyn. in d. c. ad audientiam, sub num. 16. de praescript. Castan. consil. 16. num. 4. Boer. decif. 105. num. 13. ver. sentit Ludouicus, & Paris de Put. de feud. reintegr. fol. mihi 39. num. 8.

Non obstant in contrarium adducta.

Et in primis non ob. quod obijcitur confessioni Ioa. Pugnetti, quod contrarium confessus fuerit in secundo constituto ibi facto de anno 1557. & sic per duos annos post primam confessionem.

Siquidem respondetur negando contrarietatem. Na in secundo constituto interrogatus, an ecclesia sancti Michaelis habeat domum seu domos annexas, respondit, dictam ecclesiam habere tres domos simul annexas. interrogatus autem in primo constituto facto de anno 1555. an dicta ecclesia habeat aliquam domum contiguam, & si locatur, & qua pensione, respondit idem, videlicet, dictam ecclesiam habere tres domos simul annexas. Et licet haec responsio sit amplior illa, quia continet solutionem affictus, & quaedam terras existentes a parte posteriori dictarum domorum, tamen fat est, istas responsiones inuicem non esse contrarias, sed vnam plus altera continere, & quamuis in secundo constituto interrogatus, an dicta ecclesia habeat aliqua bona, & redditus, & quos, & quot, & vbi, responderit se nihil scire, nihilominus eius responsio intelligenda est, exceptis domibus & terris & solutione affictus, de quibus in primo constituto, pro qua concordia facit quod in simili tradit Bart. in l. de aetate, num. 11. versic. nunc ad propositum.

- 10 ff. de minor. vbi vult, quod si testis, qui prius dixit, Titium maiorem esse ex aspectu, interrogatus, quid sit aspectus, dixit se nescire, non est sibi contrarius, & probat, quia intelligitur se nescire aliter quam dixerit. hoc idem voluit Bald. in l. data opera, num. 33. versic. item intelligitur. C. de his qui accus. non poss. vbi vult, quod si testis examinatus super primo articulo loquente de contractu, dixerit, vera esse contenta in articulo, deinde examinatus super secundo articulo loquente de obligatione eiusdem contractus, dixerit se nihil scire, quod testis

non est sibi contrarius, & quod probat, quia intelligitur nihil scire, scilicet aliud quam dixerit. & Bart. & Bald. sequuntur Aret. in c. cum tu. num. 5. & Felyn. num. 3. versic. & in proposito, de testib. Ant. Gabriel. lib. 7. de criminal. conclus. 29. num. 36.

Secundo non ob. quod quatuor instrumenta venditionum cum eorum enunciatiuis confunduntur ex quatuor instrumentis quietatiuum, in quibus apparet, modernum rectorem recepisse affictum ab emptoribus nomine ecclesiae sancti Petri, ac etiam nomine eiusdem ecclesiae eos inuestiuisse. Nam tollitur obiectum, tum quia illa verba, nomine dictae ecclesiae & rectoris, stant demonstratiue, non taxatiue, ea ratione, quia Rector, residebat in ecclesia sancti Petri, ideoque de ea tantum mentionem fecit: vltra quod verba in dubio stant potius demonstratiue quam taxatiue. Tum etiam quia Rector accepit dicta instrumenta venditionum, recipiendo canonem ab emptoribus secundum formam & tenorem dictorum instrumentorum, ac etiam referendo se ad illa.

Tertio non ob. quod instrumentum locationis factae de anno 1499. non conueniat in denominatione confinium cum instrumentis venditionum factarum de annis 1570. & 1571. Quia licet sit diuersitas inter nosos, & antiquos confines, tamen, ex quo constat de corpore ratione possessionis, quia terrae contentae in instrumento locationis fuerunt semper possessae a descendentibus Christophori & Thomasi de Pellizarijs, quibus facta fuit locatio, vel a personis eiusdem familiae de Pellizarijs, satis dicitur constare de identitate, prout in his terminis arguit Afflic. decif. 23. sub num. 2.

CANTVCCII

Romanensis supplementi legitima de Alterijs. Die 17. Aprilis. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Statutum excludens filiam dotatam ab hereditate dotantis, non habet locum, quando pater filiam dotauit, & decessit ante conditum statutum.
2 Statutum nouum declaratorium antiqui trahitur ad praeterita, ex communi.
3 Verbum, heredum, positum in statuto exclusiuo foeminarum, intelligitur solum de descendentibus masculis.

DECISIO CXLII.

Domini dixerunt, statuta antiqua & non noua attendenda esse: statutum enim, quod excludit filiam dotatam ab hereditate dotantis, non habet locum, quando pater filiam dotauit, & decessit ante conditum statutum, quia intelligitur, de hereditate deferenda, non de delata. ita Bald. in l. illam, num. 2. versic. ex hoc arguitur. C. de donat. vbi vult, quod si fiat hodie statutum, quod filia dotata non succedat dotanti, & quidam dotauerat filiam & decesserat, quod hoc statutum non disponit in hoc casu hereditatis delatae, sed respicit statum futuros casus hereditatis deferenda, puta si pater viuebat. & Bald. refert, & sequitur Brun. de stat. excluden. foem. propter mascul. artic. 6. numero 262. in fine. Crot. in l. omnes populi, numero 140. versic. hinc verificatur. ff. de iustit. & iure. vbi subdit rationem, quod quando pater decessit ante statutum, actus est iam perfecte consummatus, & ideo ad illum non extenditur virtus statuti.

Vnde statutum nouum lib. 7. c. 141. disponens, quod filia vel neptæ dotatæ à patrè vel auo sint contentæ dotibus sibi in vltima voluntate, vel inter viuos à patrè vel auo datis vel relictis, nec aliquid petere possint occasione supplementi legitimæ ab hæredibus patris, vel aui de agnatione etiam transfuersali, non habebit locum in casu nostro, in quo Emilius Altinus dotauit Liuiam eius filiam, & obiit ante cõfirmationem præsentis statuti noui, & sic hæreditas erat filia iam delata, non autem deferenda.

Non obstat motus proprius confirmationis Sanctissimi D.N. decernens, omnes lites & controuersias in futurum post Cal. Augusti. 1580. debere terminari secundum statuta noua, & lis, de qua agitur, mota fuit Cal. Augusti. 1580. licet Emilius antea mortuus fuerit, quia intelligitur de litibus & controuersijs ortis ex negocijs & causis futuris, non autem ex negocijs & causis præteritis: nam statuta noua respiciunt negocia & causas futuras, prout clare ostenditur ex illis verbis confirmationis, nulla alia statuta quam hæc noua ad futuram causarum decisionem ac negociorum expeditionem allegari possint. quauis igitur lis, de qua agitur, orta sit postquam statuta noua ceperunt ligare, tamen negocium, & causa illius fuit antea, & propterea non noua, sed vetera statuta sunt attendenda.

2 Non obstat, quod statutum nouum cum sit declaratorium antiqui, trahitur ad præterita. Doct. communiter in c. fi. & præcipue Felyn. num. 4. de constit. cum alijs, de quibus per Gabriel. de reg. iur. conclus. 3. numero 10. Nam respondetur.

In primis negando, statutum nouum esse declaratorium antiqui, immo est noui iuris inductiuum, dum dicit, de agnatione etiam transfuersali: statutum enim antiquum dum loquitur de hæredibus, intelligebatur de descendentes, non de transfuersalibus, quia in statuto exclusiuo feminarum verbum, hæredum, intelligitur solum de descendentes masculis, vt late deducit Nat. in trac. quod stan. mascul. 4. q. princ. num. 140. in fi. vsque ad num. 152. Brun. eod. tract. art. 1. 2. q. 3. num. 304. cum tribus seq. prout in terminis dicti statuti antiqui resolutum fuit in illa Roman. de Lante coram R. P. D. Aldobrandino. 11. Maij. 1576. & 19. Nouëbris eiusdem anni. & illa verba, etiam transfuersali, ostendunt esse nouum ius, quia dictio, etiam, ampliatur. Sarnen. in compend. vtriusq. signat. num. 63.

Præterea respondetur, quod quæ etiam statutum nouum esset declaratorium antiqui, nihilominus ex quo confirmatio Papæ se refert ad futura, non comprehendit præterita, quia constat de eius mente, quod noluit comprehendere præterita. Butr. in c. fin. num. 15. ante med. vers. nisi statutum nouiter factum. Imo. num. 12. vers. nã primo dicit. Barbat. num. 39. vers. nam primo dicit. Fely. nu. 5. de cõstit. Bologner. in d. l. omnes populi, num. 163.

Nec obstat, si replicando dicatur cum Dec. in d. c. fina. num. 13. ante med. vers. sed tamen considerandum est, quod quamuis statutum declaratorium ad futura se referat, tamen ex quadam necessitate ad præterita quoque debet extendi, ne alias inducatur quædam perplexitas ac repugnantia, vt scilicet sit statutum declaratorium, & non habeat locum in præteritis, cum natura statuti declaratorij sit, vt ad præterita porrigatur. Quia potest responderi cum Bologner. in d. l. omnes populi, num. 163. vers. mihi tamen magis placet. quod non inconuenit, vt statutum declaratorium, quod se refert ad futura, velit dare certam declarationem futuris negocijs, & præterita relinquere sub determinatione antiqua inducta vel ex consuetudine, vel Doct. declaratione, vel alio modo:

in casu autem nostro negocia præterita poterant relinquere sub determinatione antiqua proueniente ex declaratione Nat. & Brun. loquentium in proprijs terminis statuti nostri, maxime, quod eorum declarationem Rota approbavit.

CANTVCCII

Sabien. Castrorum. Lunæ, 17. Aprilis. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Immisus in possessionem ex secundo decreto dicitur effectus dominus rei contra eius aduersarium si erat verus dominus.
- 2 Deliberatio & ad iudicium facta creditorum pro vero debito est titulus habilis ad translationem domini.
- 3 Titulus domini superueniens extinguit causam pignoris & hypothecæ.
- 4 Possessio ex noua causa censetur mutata etiam absque alia declaratione anni.
- 5 Ad iudicium, de qua non constat processus, nec de eius solemnitate iure requisitis, non attenditur.
- 6 Declara tamen, & limita, vt num. 6. 8. 9. 11.
- 7 Allegari & deduci aliquid potest per viam exceptionis, quod non potest per viam actionis.
- 8 Decretum præsumitur solemniter factum ex antiquitate temporis, & enunciatione solemnitate in genere.
- 9 Immo etiam sine enunciatione, licet requiratur causa cognitionem, stante longissimo tempore. & num. seq.
- 10 Ius suum nemo præsumitur indiscussum relinquere.
- 11 Solemnitas appretiationis præsumitur propter vetustissimam possessionem.
- 12 Amisio actuum inducit præsumptionem solemnitate pro eis.
- 13 Amisio actuum quomodo probetur.
- 14 Vsuras percipiens ex re pignorat non potest super ea impetrare dominium, vel in solutum sibi assignari.

DECISIO CXLIII.

Domini dixerunt, iura, de quibus agitur, obstat dominis de Vrfinis, illaque attendenda esse etiam ad effectum translationis domini castrorum, de quibus agitur, in Comitum Albertum, & extinctionis pignoris, cuius nomine huiusmodi castra prius eidem Comiti tradita fuerant. Quia cum illa de anno 1524. fuerint per Gubernatorem Vrbs deliberata Comiti Alberto tamquam plus offerenti, cumque postea idem Comes fuerit immisus in possessionem ex 2. decreto, non est dubium, illum effectum fuisse dominum, ex quo Cardinalis Franciottus, contra quem facta fuit deliberatio & immisio, erat dominus. Doct. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. Negul. de pignor. par. 3. memb. 2. num. 9. & deliberatio & ad iudicium facta creditorum pro vero debito, est titulus habilis ad translationem domini. l. à diuo Pio. §. si pignora. ff. de re iud. l. j. & l. fi. C. in cau. iudic. Quo titulo Comiti Alberto superueniente extincta fuit causa pignoris, & hypothecæ. l. pen. in fi. ff. de excep. rei iud. l. elegat. in prin. vbi Bar. & Bal. ff. de pigno. & possessio sequens Comitis Alberto censetur mutata ita, vt non dicantur amplius dicta castra iure pignoris possidere, sed iure proprio.

- 1 Ruyn. consi. 61. num. 1. in fi. cum seq. lib. j. etiam absque alia declaratione animi. l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vfucap. l. secunda. §. fina. ff. pro empto. Acchil. de possess. decis. 4.
- 2 Non

Non

Non obstant quæ pro parte Dominorum de Vrfinis in contrarium allegantur. In primis non ob. q. hæc ad iudicium non est attendenda, ex quo non constat de illius processu, nec de eius solennitate iure requisitis & q. Rota non attendit sententias sine processu & sine earum iustificatione ex actis. Nã fuit multipliciter responsum.

6 In primis, id non procedere in casu isto, in quo ad iudicium deducitur non per viam actionis ad petendam illius executionem, sed per viam exceptionis, quo casu probat etiam sine processu. vt per Accorambon. decis. 35. circa med. ibi, & maxime.

7 Nam potest quid allegari & deduci per viam exceptionis, quod non potest per viam actionis, vt per Bald. in l. post mortem. num. 3. prope fi. vers. aut irritat actum. ff. de adoption. Imo. in l. qui superstitis. nu. 2. circa med. vers. aut non contingunt. ff. de acquir. hæred. Felyn. in c. lator. col. 2. vers. & dicit Bald. de re iudic. & fuit tentum in illa Portuen. bonorum coram R. P. D. Seraphino. 14. Martij. 1578.

Secundò, quia præsumitur pro sententia siue decreto iudicis respectu solemnitate, quando concurrunt antiquitas temporis, & enunciatio ipsarum solemnitate, saltem in genere vt in casu nostro, cum in mado Gubernatoris dicatur, seruat seruantis. Aym. post alios de antiq. temp. par. 2. §. ex præmissis. num. 9. Gabriell. lib. 2. de sent. conclus. 4. num. 34. & 37. Immo sine vlla enunciatio præsumitur pro decreto, etiam cause cognitionem requirente, quando præterijset longissimum tempus 30. annorum, secundum Alciat. de præsump. reg. 3. præsump. 10. nu. 5. cum sequen. iuncto nu. 6. vers. nisi præterijset.

8 Tertiò, quia in casu, de quo agitur, omnia præsumuntur solemniter acta stante executione siue missione in possessionem facta vigore mandati Gubernatoris, & stant lapsu 50. annorum. Quia non est præsumendum, Cardinalem Franciottum, contra quem dictum mandatum executum fuit, ac deinde eius hæredes, tamdiu ius suum indiscussum dimisisse. Anch. consi. 40. num. 2. vers. item ex temporis diuturnitate. Dec. consi. 375. num. 4. & consi. 409. num. 9. in fi. Tiraq. de præscrip. §. primo, glo. 4. pag. 61. vers. tricagesimo tertio. Achil. decis. 14. de attent. & fuit resolutum in illa Roman. palatij de Ioacchinis. 25. Octobris. 1524. coram R. P. D. Seraphino. Et pro hac parte est etiam decis. Afflic. 363. num. 3. 4. 5. 6. & 7. vbi propter verustissimam possessionem præsumitur solemnitas appretiationis. & nu. 9. assignat rationem, quia fuit possessum territorium, de quo ibi per longissimum tempus præsentibus & scientibus, & non reclamantibus tanto tempore aduersario & eius hæredibus.

9 Quatò, quia acta ad iudicium, de qua agitur, fuerunt in deperdita, quo casu probata perditione præsumitur pro illis. glo. fi. in c. quoniam contra. & ibi Bald. num. 27. vers. item fallit. Butr. num. 56. vers. hæc vera. Abb. num. 19. post prin. vers. prædicta procedunt. Felyn. num. 3. 2. vers. sic. idem de eo. Bero. num. 227. ante med. vers. sed si dicerentur. de probat. Gabriell. d. conclus. 4. num. 13. Et in his terminis fuit resolutum in vna Roman. spolij domus de Casfacchis, coram R. P. D. Decano. 19. Iunij. 1578. & coram R. P. D. Blanchetto. 20. Maij. 1580. De perditione ne potest autem processus constat ex diligentia facta de reperiendo in actis Gubernatoris. Cassad. super regul. decis. 5. num. 5.

Et præmissa confirmantur ex breue Clementis Septimi, mandantis, mandatum Gubernatoris, & omnia in eo contenta debita executioni demandari, & maxime, quia Clemens de hoc negotio erat informatus, ex quo quando erat Vicecancellarius, interfuit capitulis matrimonialibus initis inter Comitum Albertum, &

D. Ceciliam filiam Cardinalis Franciotti, & insuper promisit dare eidem Comiti pecunias super hypotheca castrorum, de quibus agitur.

Secundò non ob. defectus iurisdictionis Gubernatoris, qui tunc temporis in Vrbe non habebat tribunal cognitionum causarum priuatarum, sed solum erat superintendens, vt apparet ex bulla Sixti Quarti, declaratoria iurisdictionis curiarum Vrbs, quia si extaret acta, posset in illis reperiri specialis commissio. Corn. consi. 210. ad fin. lib. 4.

Tertiò non ob. quæ dicuntur de iniustitia pretij. Quia respiciunt iudicium rescissionis ad iudicium ex capite actionis. Stant enim simul, quod ad iudicium sit valida & translata domini, & extinctiua pignoris, & tamen tanquam læstua possit rescindi.

Quatò non ob. quod Comes Albertus non poterat impetrare dominium istorum castrorum, cum ex eis perciperet vsuras. iuxta c. salubriter, de vsur. Quia fuerunt data in pignus solum pro spatio trium annorum, intra quod tempus debebat fieri solutio 4000. scutorum restantium, quo termino elapso, & solutione non facta, poterat Comes Albertus vel percipere vsuras, iuxta d. c. salubriter, vel petere sibi ad iudicium castra in solutum secudum formam statuti vrbs, lib. primo, cap. 69. obiectum autem procedit, quando quis cogitur percipere vsuras ex pignore.

Quintò non ob. quæ dicuntur de obseruantia subsecuta, quod Comitissa recuperauerit ista castra tanquam data in pignus & tanquam talia semper possederit. Quia de ista obseruantia non constat, cum Comitissa solum dixerit, quo titulo fuerint tradita Comiti Alberto, & semper habet relationem ad illud tempus.

Ad alia non est opus respondere. Quia bene euacuatur per informantes dictorum de Caetanis.

CANTVCCII

Forliuen. fideicommissi. Veneris, 21. Aprilis. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia dicitur transire in rem iudicatam ob non reditum pro apostolis in tempore.
- 2 Infirmitas superueniens in termino redeundi pro apostolis non excusat, quominus sententia transeat in iudicatum.

DECISIO CXLIII.

Domini tenuerunt, sententiam in Rota latam in ea parte, in qua pronunciatum ad fauorem R. P. D. Marcolini, & fratrum, transiisse in iudicatum ob non reditum pro apostolis in tempore. Nam appellatio fuit interposita 9. Iulij, & appellanti fuit datus terminus iuris, & interim quocumque, ipse autem redijt pro apostolis 10. Augusti, & sic post terminum 30. dierum, cum mensis Iulij habeat dies 31.

2 Nec potest excusatur propter impedimentum infirmitatis superueniens in termino, vt per Bal. in l. eos. §. apostolos, in prin. C. de appel. Boer. consi. 43. num. 9. & facit decis. Mohed. 79. incip. Nicolaus de Toledo. Vnde stante re iudicata non est dubium, sententiam executioni demandandam esse, cum in commissione vltimo loco præsentata mandetur, vt constituto de re iudicata ad legitimam executionem procedatur, & nihil exemplo deducitur contra sententiam in hac parte, cum omnia dubia in Rota plene discussa fuerint.

Quo

Quo vero ad aliam partem sententiæ respectu Petri Francisci & Pauli dabitur resolutio in alia, data copia sententiarum & instrumenti diuisionis, & aliorum iurium necessariorum &c.

CANTVCCII

Salamantin. iurisdictionis. Veneris, 18. Aprilis. 1581

SVMMA RI VM.

- 1 *Episcopus non potest in loco exempto nec per se nec per alium exercere suam iurisdictionem. Fallit, nisi habeat iurisdictionem in certis casibus in loco exempto, non autem in personas. num. 2.*
- 2 *Officiale potest episcopus constituere in loco exempto, ubi habet iurisdictionem in certis casibus: scilicet si solum in personas exemptas.*
- 3 *Exceptio debet esse de regula.*
- 4 *Iurisdictione Episcopi in loca exempta qua sit: & qui casus dicantur respicere locum exemptum, & qui personas.*
- 5 *Exemptio acquiritur etiam per prescriptionem.*
- 6 *Ordinarius habet de iure communi fundatam intentionem pro sua iurisdictione tuenda contra exemptionem allegantem.*

DECISIO CXLV.

Domini plura firmarunt. In primis, Reuerendiss. D. Episcopo Salamantin. non licuisse nec licere erigere Tribunal & deputare Prouisorē in oppido Medinæ loco exempto, quia episcopus non potest in loco exempto pro tribunali sedere nec ꝑ suam per se, vel per alium exercere iurisdictionem. c. cum episcopus, de offic. ord. lib. 6.

- 1 Non ob. quod quando Episcopus in loco exempto habet in certis casibus iurisdictionem, prout habet episcopus Salamantin. in quatuor casibus sibi in bulla Sixti referuatis, quod tunc in loco exempto potest officiale deputare, & suam iurisdictionem exercere, quia quoad illos casus est iudex, prout in terminis declarat Io. Monac. in d. c. cum Episcopus. num. 3. vers. sed pone.

Non ob. quod quando Episcopus in loco exempto habet in certis casibus iurisdictionem, prout habet episcopus Salamantin. in quatuor casibus sibi in bulla Sixti referuatis, quod tunc in loco exempto potest officiale deputare, & suam iurisdictionem exercere, quia quoad illos casus est iudex, prout in terminis declarat Io. Monac. in d. c. cum Episcopus. num. 3. vers. sed pone.

- 2 Nam respondetur, quod ꝑ aut Episcopus in illis certis casibus habet iurisdictionem in loca exempta, & tunc potest constituere officiale, & suam iurisdictionem exercere. clem. attendentes. de stat. monac. clem. quia contingit. de relig. domib. Et ita procedit dictū Io. Monac. Aut Episcopus habet iurisdictionem solum in personas exemptas, & tunc secus. c. primo, de priuileg. lib. 6. clem. prima, de testam. Ita est distinctio Io. Andr. in d. c. cum Episcopus. num. 1. in fi. & num. 2. quā ibi sequuntur omnes. Gemin. col. pen. circa med. vers. sed quod si Episcopus. alias num. 1. Anch. num. 2. Franc. nu. 3. in fin. Butr. nu. 7. Soc. in c. recepimus. num. 67. vers. quod limitat. de priuileg.

Non ob. quod exemptio Sixti loquens de loco & personis excipit de eodem loco, & personis quatuor casus videlicet, sacrilegia, causas matrimoniales, causas appellationum, & institutiones seu confirmationes presentatorum. qui casus cum excipiantur de loco exempto, sequitur, ut in illis casibus locus non sit exemptus, quia ꝑ exemptio est de regula. l. nam quod liquide. §. fi. ff. de pen. legat. Siquidem respondetur, quod quatuor casus per bullā Sixti excepti respiciunt personas, & non loca, nempe sacrilegos, coniuges, appellantes, & clericos presentatos ad beneficia, & sic sumus in casu c. primi, de priuileg. lib. 6. & Io. Andr. & ceteri post eum in d. c. cum episcopus. ex-

4 plicanc ꝑ iurisdictionem Episcopi in loca exempta, in casu clem. attendentes. de stat. monac. ubi tribuitur ordinarijs ius visitandi auctoritate apostolica, monasteria Monialium exempta. & in casu clem. quia contingit. de relig. domib. ubi ordinarijs locorum iniungitur onus recuperandi & in debitum statum reducendi bona hospitalium exemptorum occupata, deperdita, & indebite alienata in euentum, quod rectores eorumdem hospitalium præmissa facere negligent, & sic clare patet in vtroque casu competere ordinarijs iurisdictionem in loca exempta. Nec est verum, quod isti quatuor casus excipiantur de loco exempto, ita ut in illis locus non sit exemptus, quia immo excipiuntur de personis exemptis, nõ de loco exempto, cum sacrilegia, causæ matrimoniales, & appellationum, & institutiones, seu confirmationes presentatorum non cadant in loco, sed in personis, ut per se patet.

Minus obit. quod cum ante prescriptionem Reuerendiss. D. Abbatis Reuerendiss. D. Episcopus esset ordinarius oppidi Medinæ tam respectu loci quàm personarum, cumq; prescriptio nihil abstulerit quoad quatuor casus, sequitur, ut hodie quoad illos remaneat ordinarius tam respectu loci quàm personarum.

Nam respondetur, quod cum quatuor casus respiciant personas & non loca, prescriptio nihil abstulit Episcopo respectu personarum in illis quatuor casibus, & per consequens, quod ipse remaneat hodie ordinarius respectu personarum in eisdem quatuor casibus.

Nec etiam obstat, quod non sumus in loco exempto. Quia immo sumus, cum prescriptio siue consuetudo, de qua in bulla Sixti, sit talis, ut non solum eximat, sed etiā iurisdictionem tribuat, ut resolutum fuit coram R. P. D. Seraphino. 9. Maij. 1580. Et ꝑ quod exemptio nedum per priuilegium, sed etiam per prescriptionem acquiratur, est tex. in cap. cum personę. & ibi Docto. de priuileg. lib. 6.

Item & secundo, firmarunt Domini, Episcopum nõ potuisse facere præceptum generale clericis oppidi Medinę, ut se præsentarent coram eo ad exhibendum titulos suorum beneficiorum, & se examinandum. Quia ad eum spectat solum institutio & confirmatio presentatorum, & ideo debuerat facere præceptum particulare, ut exhiberent titulos suorum beneficiorum, ad quæ presentati fuerunt. Et tantò minus licuit Episcopo facere dictum præceptum generale, quod in eo asserit, collationem beneficiorum ad se spectare, ut patet ex illis verbis, attento quod in prædicta Abbacia ad eum pertinet collatio & institutio beneficiorum & capellaniarum ipsius, & sic iurisdictionem suam limitatam ad institutiones & confirmationes presentatorum volebat extendere ad collationem.

Præterea & tertio, Domini dixerunt, quod donec Abbas probet consuetudinem dandi ordinationes, & literas dimissorias, Episcopus, qui habet intentionem fundatam de iure communi, potest uti sua iurisdictione in conferendis ordinibus, & concedendis literis dimissorijs. iuxta tex. in c. cum personę. in fin. de priuileg. lib. 6.

Quod procedit, etiam si Episcopus non esset in quasi possessione dandi ordines & literas dimissorias, quia ꝑ ordinarius siue sit in possessione subiectionis, siue nõ, potest uti sua iurisdictione contra eum, qui ad probandum se esse exemptum allegat prescriptionem, siue consuetudinem prescriptā, prout in casu nostro, quousque prescriptio probauerit, ita post Lap. & Abb. tradit Gemin. in d. c. cum personę. in fi. per illum tex. in fi. Et propter odium prescriptionis, & propter fauorem iuris communis, ut ibi latius per eam, quem sequuntur ibi Anch. num. 6. in l. 2. not. & Franc. in §. uero. in secundo not. & Soc.

Soc. in dicto cap. recepimus, numero 72. de priuileg. libro sexto.

Vltimò, fuit dictum, attentata hincinde deducta maiori ex parte pendere à neg. principali, & à declaratione quatuor casuum in bulla Sixti referuatorum.

Et propterea non esse deueniendum ad aliquā attentionem reuocationem, sed satis esse confirmare sententiam vltimo loco latam.

CANTVCCII

Asculan. fructuum. Veneris. 5. Maij. 1581.

SVMMA RI VM.

- 1 *Tempora tria consideranda in acquisitione bonorum debitoris per viam iudicariam: cum nu. seq.*
- 2 *Debitor confitens se esse debitorem quantum tempus debet habere ad soluendum, cum distinctione. ex communi.*
- 3 *Tempus quod datur post captam tenutam vsque ad eius venditionem, est arbitrium.*
- 4 *Tempus subhastationis in bonis primatorum distrahendis est iudici arbitrium.*
- 5 *Tempus designatum per dictionem, diu, est in arbitrio iudicis.*
- 6 *Dispositio qualibet qualiscunque sit, recipit interpretationem à consuetudine etiam contra propriam significationem verborum.*
- 7 *Enunciatiua verba etiam quando de enunciato principaliter agitur, faciunt presumptionem.*
- 8 *Presumptio est pro iudicis decreto, in quo solemnitates in specie sunt enunciata.*

DECISIO CXLVI.

Resolutum fuit, acta, de quibus agit, substineri de iure communi: die enim 25. Maij. 1581. vsq; ad diem 22. Augusti eiusdem anni, satis superque includuntur ꝑ tria tempora, de quibus hic per informantes Philippi, videlicet tempus, quod Medefus post confessionem debiti habuit ad soluendum: item tempus, quod post captam tenutam ante eius venditionem requiritur: demum tempus, infra quod subhastatio perficitur.

Primum tempus fuit 10. dierum, quod cepit currere à die 25. Maij. 1581. quando Medefo presentati & debitum contententi, fuit factum præceptum de illud soluendo. Nam communis est Doct. distinctio, quod ꝑ aut debitor in ius vocatus oblato libello, & lite contestata confessus est se esse debitorem, & cõdemnandus est per diffinitiuam sententiam, & datur ei tempus quadrimestre ad soluendum. iuxta in l. 2. & fin. C. de vsur. rei iud. Aut verò confessus est debitum nullo oblato libello nec lite contestata, prout accidit in casu nostro, & tunc contra eum fertur sententia interlocutoria, hoc est sit præceptum de soluendo infra 10. dies, idq; non de iure, sed de consuetudine. ita post Iacob. Butrig. distinguit Bar. in l. si debitori, post princ. vers. dicebat. Alberic. sub numero primo, vers. aut confessio. Ang. num. 5. & 6. Fulgos. sub num. 5. & Iacob. de sancto Georg. num. 21. circa medium, vers. in eadem. glof. ff. de iudic. Imo. in cap. quærenti, numero 11. & ibi Abb. sub numero 5. ff. de offic. delega.

Secundo tempus, quod lapsis 10. diebus à die captæ tenutæ vsque ad eius venditionem intercedere debuit, vel fuit duorum mensium, vel arbitrarium, cum sumus ꝑ in executione sententiæ interlocutorie, hoc est, illius

precepti de soluendo. Doct. communiter in l. à diuo Pio. §. in venditione. & maxime Alexan. nume. 10. & Ia. numero 15. & 16. qui de communi testantur. ff. de re iudicata.

Tertium tempus subhastationis fuit arbitrium: licet ꝑ enim tex. in l.ordo. C. de execut. rei iud. requirit res diu subhastari. & Bald. ibi, nume. 4. in fine. dicat non esse repente procedendum ad venditionem, sed pluries & diu subhastandas. & Pau. de Cast. ibidem num. 3. inquit, subhastationes debere durare per plures & plures dies, ne fiat fraus: nihilominus in bonis priuatorum distrahendis tempus, intra quod subhastatio fieri debet, cum non sit à iure determinatum, arbitrio iudicis relinquitur, ut idem Bald. declarat in d. l.ordo, num. 6. inquit, ꝑ tempus designatum per illam dictionem, diu, esse in arbitrio iudicis, quando venditio vel adiudicatio fit ex interlocutoria, prout in casu nostro. & hoc idem tenet ibi Salyc. post princ. vers. sic. item not. Bart. in l. licitatio, in princ. num. 3. ff. de publican. Ioan. de Plat. in l. si tempora. num. 1. C. de fide instrum. & iur. hast. ff. lib. 10. Ca. pic. decif. 36. sub num. 4. Menoch. de arbit. ca. 129. numero 2. Rolan. conf. 33. sub num. 14. lib. j.

Non ob. quod non sit credendum Doct. supra citatis attestantibus generalem esse consuetudinem, ut reo debitum contententi, quando non proceditur in figura iudicij, detur tempus 10. dierum ad soluendum. Quia fuit per Dominos responsum, credendum esse ad effectum, de quo agitur, nempe ad effectum carentiæ malæ fidei Ioannis.

Secundo non ob. si dicatur, quod cum in casu nostro in præcepto de soluendo non fuerit appositus terminus 10. dierum, intelligitur tacite de termino legali quatuor mensium, prout expresse tradit Bald. in d. l. si debitori. in 3. not. Quia potius debet intelligi de termino consuetudinario 10. dierum quam de legali quatuor mensium, cum ꝑ quælibet dispositio, qualiscunque sit, recipiat interpretationem à consuetudine, etiam contra propriam significationem verborum. Innoc. in c. olim. sub num. 2. de verb. signif. Abb. in c. certificari. sub nume. 1. de sepult. Ruin. conf. 150. num. 13. lib. primo, Dec. in l. semper in stipulationibus, num. 10. de reg. iur. & patet ex quamplurimis exemplis collectis per Barbat. Felyn. Dec. & Rip. in c. cum M. Ferrarier. de confli. & latissime per Gabriel. lib. 6. de consuetud. conclus. prima. & tantò magis in casu nostro, in quo, ut dixi, agitur ad effectum carentiæ malæ fidei.

Tertio non ob. quod in casu isto non constat de carentiæ tenutæ. Quia hic plura concurrunt.

In primis enunciatio, quæ fit de tenuta capta per relationem ad acta. verba enim ꝑ enunciatiua etiam quando de enunciato principaliter agitur, faciunt presumptionem, ut per Aym. post alios, de antiq. tempor. par. j. sect. propositum. num. 55. cum tribus seq.

Secundo, tacita confessio partis resultans ex eius non reclamatione in actu intimationis sibi factæ de recuperando supradictam tenutam, quæ recuperatio præsupponit capturam.

Tertio, amissio actorum.

Quarto præsumptio, quæ capitur pro decreto iudicis mandantis ea fieri, quæ tenutam subsequuntur, & quæ non, nisi ea præcedente, fieri potuissent, maxime, quod solemnitas captiois tenutæ fuit specificè enunciata. Præsumitur enim pro iudicis decreto, in quo solemnitates in specie sunt enunciata. Felyn. in c. quoniam contra. nume. 37. post med. vers. limita seu declara, & ibi Dec. nume. 41. vers. & istud quod dictum est. de probat. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 10. num. 2. cum sequen. cum

zum multis alijs, de quibus per Gabriell. lib. secundo. de sent. conclus. 5. nu. 37. & 38. & hanc opin. feruat Rota, vt per Achil. de decret. decif. secunda. vbi testatur hanc esse communem opin.

Reliqua, quæ pro parte Philippi allegantur, responsione non indigēt, cum ex facto tollatur, vltra quod per Informantes in facto pro parte Ioannis satis euacuatur.

CANTVCCII.

Roman. fideicommissi seu legati. Veneris. 12. Maij. 1581.

SVMARIVM.

- 1 Intellectus communis ad l. non est dubium. C. de legat. habet locum, quando occupatio fit clam: secus autem si fiat palam. Item limitatur fauore pie cause. num. 4. 2 Verbum, subtrahere, denotat clandestinam amotionem. 3 Legatarius furtiue occupans possessionem rei legatæ iure suo priuatur, quantumcunque hereditas nõ fuerit adita. 5 Dispositio l. si quis in tantam. C. vnde vi, non procedit contra prælatum nomine ecclesiæ occupantem, ita vt ecclesiæ teneatur. ex communi. Immo ampliat, vt procedat etiam si prælati vna cum capitulo, vel habita congregatione vel consilio cum eo, occupauerit. num. 6.

DECISIO CXLVII.

Licet communis intellectus ad l. non est dubium. C. de legat. sit, vt legatarius occupans rem legatam propria auctoritate, tunc demum cadat à iure suo, si occupauerit post aditam hereditatem, & apprehensam possessionem, omnia distinctione, an occupauerit palam vel clam, vt per glos. Bart. Bald. Salyc. Castren. Alex. Iac. de sancto Georg. & Iaf. ibi, & de comuni testatur ibidẽ Corn. Nihilominus ¶ verior, & verbis ac menti illius legis, & congruentior videtur intellectus, vt adhibenda sit distinctio, num occupatio fiat clam, vel palam, vt primo casu sit locus caducitati, secundo vero non, & ita intelligit ibi Fulgos. ponderando ¶ verbum, subtraxisse, quod denotat clandestinam amotionem. l. subtrahit. C. de furt. l. j. ff. de abig. quem intell. sequitur ibi Corn. addens & eam rationem, quia cum sumus in penalibus & restringendis, videntur cõiungendæ ambę solutiones glos. & hoc idem vult Ang. in l. vnica. circa med. vers. potest etiam dici. C. quorum legat. dicens, ¶ legatarium furtiue occupantem possessionem rei legatæ iure suo priuari, quantumcunque hereditas non fuerit adita, per d. l. non est dubium. idem quoque tenet Roman. conf. 3. 1. 2. in prin. in quiens, legatarium palam propria auctoritate legatum vsusfructus accipientem, non perdere ius suum, licet secus si clam. Tunc enim absque dubio iure ipsius vsusfructus priuatus extitisset. per d. l. non est dubium. idem Corn. conf. 1. 40. in fin. verbis, lib. primo. & hanc eandem sententiam late prosequitur Ant. Gomez. in leg. thauri. l. 4. 5. num. 1. 3. 2.

- 4 Item dispositio d. l. non est dubium. limitatur ¶ fauore pie cause: ita Capr. conf. 7. num. 3. 4. & conf. 3. 2. num. 1. 3. 5 Tiraq. de priuileg. pie caus. priuileg. 4. 5. Quia ¶ quemadmodum dispositio l. si quis in tantam. C. vnde vi. non procedit contra prælatum nomine ecclesiæ occupantem, ita vt ecclesiæ teneatur, vt late per Menoch. de recu. per. possess. remed. 9. num. 101. cum seq. & de communi testatur Rip. in c. sepe. num. 9. 5. & in l. fin. num. 174.

6 C. de reuoc. donat. Immo ¶ ampliat secundum nonnullos, quorum sententiam late tuetur Menoch. vbi supra, num. 104. cum pluribus seq. vt procedat, etiam si prælati vna cum capitulo, vel habita congregatione vel communicato consilio cum eo occupauerit: ita & paritate dispositio d. l. non est dubium, non debet habere locum in prælato rem legatam nomine ecclesiæ propria auctoritate occupante. & ita tenuerunt Domini pro Hospitale sancti Iacobi incurabiliũ de Vrbe contra Orsettam Amonen. in vna Roman. fideicommissi, coram Decano 12. Maij. 1581.

CANTVCCII.

Roman. pecuniaria de Zabrerijs. Mercurij. 17. Maij. 1581.

SVMARIVM.

- 1 Obligatio creditorum de cedendo omnia eorum iura, ex quibus colligatur, vt intelligi debeat de toto credito, non autem de summa redacta. cum num. 2. 3. & 6. 4 Cessio, quando soluitur pecunia, est quedam nominis siue actionis emptio. 5 Lites computantur in precio rei. 7 Creditum vltra summam redactam repertum, quando censetur per acceptilationem remissum. 8 Cessio iurium facta ex intervallo post solutionem nihil valet: secus si sit facta in ipsa solutione, vel post incontinenti. Limita etiam, nisi præcesserit pactum de cedendo. num. 1. 1. 9 Prius nec posterius in eodem instrumento vel contractu non datur, sed simul & semel assumit vires suas, quando est à partibus absolutus. 10 Cessio iurium respiciens plura tempora, & qualitates, debet intelligi secundum tempus & qualitates, quibus adhaeret. Limita & declara, vt n. seq. 12 Acceptilatio inualida respectu formæ non potest subtrahi in vim pacti.

DECISIO CXLVIII.

QVia in vltima positione huius causæ fuit per alios quos ex Dñis excitata difficultas, an obligatio creditorum de cedendo omnia eorum iura, intelligatur respectu summæ redactæ, vel potius respectu integri crediti: ideo visa fuit mihi hæc difficultas particulariter discutienda. Proposui igitur illam 17. Maij. 1581. In qua Domini tenuerunt, obligationem prædictam debere intelligi respectu integri crediti, & non respectu summæ redactæ. Moti ex pluribus.

- 1 Primò, quæ dicta obligatio non est restricta ad summam redactam, sed est generalis de cedendo oia iura, merito debet comprehendere nõ solũ iura respectu summæ redactæ, sed etiam iura respectu integri crediti, cum vtraque iura essent creditorum, & vtraque illis competere. Secundò, quia concurrunt multiplex verisimilitudo mētis Illustriss. D. Cardinalis, quod intellexerit sibi obligare creditores ad cedendum omnia eorum iura respectu integri crediti. 2 Prima enim ¶ verisimilitudo ex eo colligitur, quod si creditores cederent eorum iura solum pro summa redacta, Cardinalis non habuisset compensationem periculi trium litium, quod in se suscepit. Secunda verisimilitudo sumitur ex eo, quod Cardinalis

nalis potest comodius ac facilius excludere creditores posteriores, qui non se subscripserunt calculo vtendo iuribus sibi cessis alijs creditoribus anterioribus non solum pro summa redacta, sed etiam pro integro credito.

Tertia verisimilitudo, quæ animo Dominorum nõ parum mouit, fuit, quia cessio integri crediti est necessaria Cardinali ad excludendam læsionem, quam hæredes Cardinalis de Gaddis prætereundere possent, allegando castrum Riani fuisse tantummodo venditum pro precio scutorum 70000.

Nam in isto casu Illustriss. Cardinalis Cæsius posset excludere huiusmodi læsionem, allegando illud plus, quod dictum castrum valebat, fuisse sibi cessum & donatum à creditoribus Cardinalis de Gaddis ius habentibus in eius hereditate, & consequenter in dicto castrò. Vnde cum in casu isto concurrant tot verisimilitudines & per consequens adsit multiplex interesse Illustriss. Cardinalis, credendum est, eum voluisse sibi cedi iura non solum pro summa redacta, sed etiã pro integro credito.

3 Tertiò facit, quia inter creditores & Cardinalem mediante calculo, & apertè fuit initus contractus emptio-nis & venditionis. Nam hereditores promittentes cedere omnia eorum iura vendiderunt nomen Cardinalis de Gaddis siue actionem, quam contra eum & eius hæredes habebant: & vice versa Cardinalis Cæsius promisit illis soluere varias pecuniarum summas in calculo specificata.

4 Tas. cessio. n. quando ¶ soluitur pecunia, est quedam nominis siue actionis emptio, vt not. Ang. in l. Modestinus. per illum tex. ante num. 2. vers. est ergo, & ibi Imol. nu. 3. vers. potes etiam notare. ff. de solut. facit tex. in l. si dubitetur, & in l. cum his. & ibi glos. & Bart. ff. de fideiuss. Vnde stante ista emptione & venditione inter creditores & Cardinalem, non est verisimile, eum voluisse solummodo cessionem pro summis redactis, & sic pro scutis 70000. & nihil consequi respectu trium litium, quas in se suscepit, quæ ¶ in rei præcio computantur, ad nor. in l. fundi partem. ff. de contrahen. empr. Tiraq. de retract. lignag. §. primò. glos. 18. & tantò magis, quod illa erant magni ponderis, prout euentus subsequutus docuit, quia Cardinalis in illis concordandis magnas pecuniarum summas erogauit.

5 Quartò & vltimò tollitur ois difficultas ex obseruatia subsequuta. Nam ¶ oēs creditores in receptione pecuniarum eorum crediti redacti cesserunt Cardinali integrum eorum ereditum in calculo specificatum, non autem cesserunt eorum iura pro summa redacta tantum; vt ex lectura instrumentorum cessionum liquido apparet.

6 Non ob. allegata in cõtrariũ pro parte Zabreriorum. Et in primis non ob. quòd Zabrerij cedentes in genere iura, quæ habent qualiacunque & quantacunque illa sint, satis dicuntur adimplere obligationem de cedendo omnia eorum iura. Quia obligatio (ponderando illa verba, vice versa) est respectiua ad calculum, in quo sit mentio de credito integro, & de redactò: sed non potest esse respectiua ad calculum respectu crediti redacti, vt mox deducitur: ergo debet esse respectiua ad calculum respectu integri crediti, & sic Zabrerij cedendo simpliciter iura, quæ habent, non liberantur ab eorum obligatione.

7 Secundò non ob. quòd impossibile sit, quòd creditores approbantes, & acceptantes reductionem eorum crediti possint cedere iura, nisi pro credito redactò, quia approbando & acceptando reductionem censentur illud plus, quod est vltra summam redactam, per viam acceptilationis remississe, & ¶ sic illud plus fuit extinctum. §. primò. vers. sicut autem. Instit. quib. mod. tollit oblig.

si enim creditor in decem dicat se esse contentum de quinque, videtur alia quinque remittere, & sic per acceptilationem obligatio quoad alia quinque extinguitur, prout ibi.

8 Quia pro responsione dicitur, quòd tunc obiectum intraret, quando creditores post approbationem & acceptationem reductionis, & sic post remissionem partis crediti eorum factam per acceptilationem promississent post aliquod intervallo cedere omnia eorum iura, tunc enim oporteret hæc generalem promissionem restringere ad summam redactam, ex quo vltra illam pro summa remissa non potest fortiri effectum, cum iura pro summa remissa sint iam extincta per acceptilationem. Clara ¶ est enim iuris conclusio, quòd cessio iurium facta ex intervallo post solutionem, nihil valet, quia iura sunt extincta. l. Modestinus. in prin. & ibi omnes Doct. ff. de solut. At secus est in casu nostro, in quo non ex intervallo, sed in ipso actu remissionis siue acceptilationis facta fuit promissio de cedendo omnia iura: nam cessio iurium facta in ipsa solutione vel post incontinenti valet, & cessat iuris extinctio. d. l. Modestinus. à contrario sensu, & ibi Doct. & præcipue Bart. num. 4. ante med. vers. aut cessio fit.

9 Quod aut in casu nostro promissio de cedendo sit facta in ipso actu remissionis, patet, quia in eodem instrumento post approbationem & acceptationem reductionis incontinenti fit promissio de cedendo, & ¶ non est dubium, quòd respectu contentorum in eodem instrumento vel contractu, non datur prius nec posterius, quia contractus simul & semel assumit vires, quando à partibus est absolutus. vt per Bart. in l. contractus. nu. 4. per illum tex. C. de fid. instrumen. Soc. in l. quibus diebus. §. quidam Titio. num. 8. circa med. vers. prætereas. ff. de condit. & demonstr. Cagnol. in l. lecta. num. 129. & 157. ff. si cert. pet. & in l. fin. num. 266. C. de pact.

10 Tertiò non ob. quòd creditores promiserunt cedere omnia iura tempore solutionis vel dationis cedulę bancaria, ergo ¶ intellexerunt de cessione iurium crediti redacti, ergo debet intelligi secundum tempus solutionis, & per consequens de credito tantum redactò, quia illud solum erat soluendum, ad reg. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxal. action. Tum etiam quia tempore cessionis creditum, quod erat supra redactum, iam erat extinctum per acceptilationem siue remissionem inductam ex approbatione, & acceptatione reductionis.

11 Siquidem ¶ pro responsione dicitur, obiectum cessare in casu nostro, in quo præcessit conuentio de cedendo omnia iura: nam cessio iuris facta post solutionem ex intervallo, quando præcessit pactum de cedendo, est valida, & suum operatur effectum, quia iura non sunt extincta, prout clare probat tex. in d. l. Modestinus. in prin. ibi, sine vilo pacto. quæ verba omnes Doct. ibi in summario intelligunt de pacto de cedendo. Vnde quauis in casu nostro creditores cedant eorum iura ex intervallo post approbationem & acceptationem reductionis, & sic post factam solutionem proueniẽtem ex remissione seu acceptilatione, nihilominus ista cessio, ex quo præcessit pactum de cedendo, valet, & operatur respectu iurium totius crediti, quia stante pacto de cedendo, illa remissio, siue facta solutio non extinguit iura crediti remissi.

Quartò non ob. si dicatur, quòd creditores in subscriptione calculi per eos facta per duos mentes ante cedulam Cardinalis declararunt se esse contentos de omni eo, quod in calculo continebatur pro rata eorum crediti ita taxari, & redacti, & sic per istam approbationem & acceptationem crediti redacti facta per duos mentes ante

ante pactum de cedendo dicuntur iura crediti ultra redactum extincta per remissionem, seu acceptationem. Nam respondetur, huiusmodi acceptationem, ex quo fuit facta inter absentes, quia nec Cardinalis nec aliquis eius nomine interfuit, fuisse inutilem, nec posse subterni in vim pacti, ex quo fuit nulla vitio forme: communis est enim Doct. conclusio, vt quando acceptatio est inualida ex defectu forme, quia fit facta inter absentes, non possit subterni in vim pacti. ita glo. & Doct. in l. an inutilis. in princ. ff. de acceptat. in l. si vnus. §. fin. ff. de pact. & in l. prima. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. & bene Aret. in §. primo. num. primo. in fine. & num. 2. Instit. quib. mod. tollit. oblig.

Quintò non ob. quòd Cardinalis habuerit recompensam pro illis tribus litibus, quia excepta lite monachorum sancti Pauli, pro qua fuit Cardinali assignata in calculo summa scutorum 15000. ultra eam nihilominus ipse soluit scuta 2400. Quoad alias lites, videlicet Equitis Nicolai de Gaddis, & sororum siue hæredis Cardinalis de Gaddis, Cardinalis Cæsius nullam habuit recompensam, prout ex lectura calculi manifesto apparet.

Sextò & vltimò non ob. quòd creditores cesserunt iura generaliter, quia immo contrarium expresse apparet in instrumentis cessionum, in quibus fit specifica cessio in regri crediti.

CANTVCCII.

Aquilan. Prioratus. Veneris, 2. Iunij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Resignatio facta non seruata forma constitutionis de publican. Pij V. est nulla ab ipso initio.
- 2 Decretum irritans trahitur retro, & operatur nullitatem usque ab ipso initio, & afficit omnia que sequuntur.
- 3 Papa reuocans ea, que iuris positum sunt, intelligitur ea reuocare prout ex tunc. ex communi. Immo potest facere, vt res facta habeantur pro infectis etiam quoad effectus præteritos. num. 4.
- 5 Resignatio pure & libere facta in manibus ordinarij non abdicat ius à resignante, nisi seruetur forma constitutionis de publicand.
- 6 Resignatio conditionalis facta in manibus ordinarij tanquam simoniaca non valet.

DECISIO CXLIX.

Domini tenuerunt, constitutionem de publican. fe. re. Pij V. habere locum in resignatione prioratus, de quo agitur, facta de anno 1559. per Alcanium Verutum pure, & libere in manibus bo. me. Bernardini Cirilli tunc temporis præceptoris hospitalis sancti Spiritus de Vrbe, ad quem collatio dicti prioratus spectabat, & consequenter dictam resignationem ob non seruata formam dictæ constitutionis, quia resignatio non fuit publicata, fuisse & esse nullam, inualidam, nulliusque roboris vel momenti perinde, ac si facta non fuisset, ac ius ab Alcanio resignante non fuisse abdicatum.

Et moti sunt Domini.

In primis ex verbis ipsius constitutionis, quæ sunt clara: comprehendunt enim resignationes antea factas, vt patet ibi, quòd quecumque dictorum beneficiorum resignationes usque in diem publicationis presentis constitutionis factæ. Item resignationes factas in manibus Ordinarij vel alterius collatoris, vt ibi, tam in manibus

suæ Sanctitatis quam cuiuscunque Rom. Pont. sui prædecessoris, aut successoris, aut cuiuscunque alterius etiam loci ordinarij. Item nullitatem & inualiditatem resignationum factarum in manibus ordinarij aliter quam formam dictæ constitutionis exigit, pro vt ibi: alioquin resignationes & cessiones ac extinctiones consensuum huiusmodi aliter quam vt præfertur, &c. ponderando illam dictionem, huiusmodi, que nedum refertur ad extensionem consensuum, sed etiam ad resignationes & cessiones; & sic est relatiua resignationum & cessionum, de quibus superius constitutio locuta fuit. superius autem constitutio locuta est etiam de resignationibus factis in manibus Ordinarij: merito illas quoque contra formam constitutionis factas nullas & inualidas reddit. Vnde non est dubium, resignationem, de qua agitur, ob non seruata formam dictæ constitutionis fuisse nullam ab ipso initio, haberi que pro non facta, & effectum abdicacionis iuris à persona resignantis minime operari.

- 2 Nam & decretum irritans, quod est appositum in dicta constitutione, habet oculos retro, & operatur nullitatem ab ipso initio. Cassad. super reg. decis. 12. num. 47. cum seq. Sarn. in reg. de annal. q. 5. prope fin. Ioan. Paul. decis. 14. Achil. decis. 385. Et afficit omnia, quæ sequuntur ita, vt nec effectum nec iuris fomentum habeant. c. si eo tempore. & ibi not. de elec. in 6. Cassad. decis. prima. num. 7. de restit. spoliat. Sarnen. in reg. de trien. nal. q. 49. num. 3. Et Papa reuocando ea, que iuris positum sunt, reuocat illa vt ex tunc. glof. communiter approbata. in clem. prima. in verbo, pro infectis. de immunit. ecclie. Et potest facere, vt res facta habeatur pro infectis etiam quoad effectus præteritos. Card. Imo. Panor. & alij in d. clem. prima. Tiraq. de consti. postest. par. 3. limit. 7. num. 47.

Præterea ultra verba dictæ constitutionis accedit & ratio: sicut enim resignatio conditionalis ad fauorẽ tertij facta in manibus Papæ non abdicat ius à resignante, nisi sequatur conditio, hoc est, nisi illi tertio ius queratur, ita etiam resignatio pure & libere facta in manibus Ordinarij non abdicat ius à resignante, nisi seruetur forma dictæ constitutionis, & sic nisi sequatur tacita conditio, que à dicta constitutione intelligitur, ad not. in l. si quis accepto. ff. de cond. ob caus. Rot. decis. 4. ante nu. 2. de rerum perm. ut. in antiq.

Non ob. in contrarium adducta. Et

In primis non ob. quòd resignatio pure, & libere facta in manibus Ordinarij abdicat omne ius. c. quòd admonet. de renunc. Rot. decis. 4. in nou. Cassad. decisio. 2. num. 3. eo. tit. licet secus sit in resignatione conditionalis ad fauorẽ certæ personæ, prout in terminis huius constitutionis Pij V. Rota cum ista distinctione transiuit in vna Callagur. thesaurariæ, coram D. de Grassis 10. Ianuarij. 1573.

Siquidem responsum fuit, id incidere in illa causa dictum fuisse, nec ratione, vel auctoritate aliqua fulciri, & propterea attendendam non esse.

Secundò non ob. quòd rationes expressæ in processu dictæ constitutionis non militent in resignatione facta in manibus Ordinarij. Quia non intrat obiectum, ex quo constitutio expresse disponit de resignationibus factis in manibus Ordinarij. Et propterea non potest argumenrari à cessatione rationum ipsius constitutionis, cum eius verba sint clara, nominatum, & specificè resignationes factas in manibus Ordinarij comprehendenda. Vltra quòd ignorantia resignationis potest etiam cadere in Ordinario, qui succederet ei, qui resignationem admisit.

Tertiò non ob. quòd si resignans in manibus ordinarij

narij non publicata resignatione, & non seruata forma dictæ constitutionis posset ad beneficium redire, sequeretur, quòd dicta constitutio introducta in odium resignantium redundaret in eorum fauorem. Quia attendita ista ratione sequeretur, vt nec etiam resignans in manibus Papæ ad fauorem certæ personæ non seruata forma dictæ constitutionis nequiret ad beneficium reuerti, quod tamen est falsum, prout resolutum fuit in illa Pæpilonen. beneficij de Sanguessa coram R. P. D. Aldobrandino die 15. Martij. 1573. quæ resolutio fuit in alijs causis à Rota confirmata.

Quartò non ob. verba constitutionis loquentis de resignationibus factis in manibus ordinarij possunt verificari in resignatione facta in manibus ordinarij sub conditione.

Nam huiusmodi intelligentia nullatenus potest admitti cum & resignatio conditionalis facta in manibus ordinarij tanquam simoniaca non valeat. glof. & Doctores in capitulo, ex parte. il primo, de offic. deleg. Et propterea absonum esset dicere, constitutionem voluisse resignationem simoniacam publicari, & effectum fortiri &c.

CANTVCCII.

Legionen. capellanæ. Veneris, nona Iunij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Domicilium quis habere dicitur in eo loco, ex quo est oriundus.
- 2 Filius sequitur originem patris.
- 3 Incolatus non constituitur ex domicilio naturali siue originis, sed ex accidentali.
- 4 Domicilium naturale siue originis non facit quem incolam, sed ciuem.
- 5 Domicilium naturale siue originis potest dari sine habitatione. Incolatus autem non potest stare sine habitatione. Incolatus est nomen iuris duo requirens, factum habitationis, & animum perpetuo habitandi.
- 6 Origo non facit quem incolam, sed ciuem.
- 7 Domicilium ibi habere intelligitur sine expectatione alicuius temporis, vbi quis declarat animum suum se velle in aliquo loco domicilium constitutere. Intellige tamen, vt aliquis actus significatiuus sequatur, vt emere vel conducere domum. nu. 8.
- 9 Masculi appellatione in materia consanguinitatis non autem agnationis, proprie venit etiam descendens ex femina. ex magis communi.
- 10 Pauper diuiti præfertur in beneficalibus.

DECISIO CL.

Domini dixerunt, sententiam de partibus ad fauorem Petri Moran contra Petrum Libero latam reuocandam esse, quia cum Libero habeat omnes qualitates requisitas à fundatore capellanæ, de qua agitur (est enim consanguineus proximior, sufficiens, clericus, & incolam oppidi de villa noua del campo, vbi sita est dicta capellania) cumque in Moran deficiat qualitas incolatus, merito ille est huic præferendus.

Quòd autem in Moran qualitas incolatus deficiat, patet, tum quia testes examinati pro parte Libero super

14. articulo probant, Moran non fuisse natum, nec vquam habitasse in oppido villæ nouæ, nec potuisse esse contrarij, quia vidissent vel dici audiissent. Tum quia ipse Moran in processu de partibus, fol. 178. in eius mandato appellat se incolam Zamoren.

Nò ob. quòd Moran in oppido villæ nouæ habet domicilium originis paternæ, cum eius pater ex illo loco oriundus fuerit, & ex quo loco quis est oriundus, in eo domicilium habet. l. pen. ff. de senat. & filius & sequitur originem patris. l. assumptio. §. primo. ff. ad munic. l. filios. C. de munic. & orig. lib. 10. Vnde si Moran retinet domicilium originis paternæ in oppido villæ nouæ, ergo est etiam ibi incolam, cum domicilium incolatum faciat. l. ciues. C. de incol. lib. 10. Nam multipliciter respondetur.

In primis, non probari, patrem Moran fuisse oriundum ex oppido villæ nouæ, cum nec id articulatum fuerit, & testes pro parte Moran examinati super octauo articulo solum probant, patrem Moran fuisse incolam oppidi villæ nouæ, vnde ex incolatu patris non inferitur ad incolatum filij.

3 Secundò, incolatum & non constitui ex domicilio naturali siue originis, sed ex domicilio accidentali. l. pupillus. §. incolam. ff. de verborum signific. vbi Alciat. numero 11. inquit, incolam eum proprie esse, qui cum aduena esset, in aliquam regionem ea mente habitatum venit, vt ibi perpetuo sit.

4 Tertiò, domicilium & naturale siue originis non facere quem incolam, sed ciuem. l. ciues. C. de incol. libro decimo. l. prima. C. de mun. & orig. lib. 10. l. incolam. ff. ad municipal.

5 Quartò, domicilium & naturale siue originis posse dari sine habitatione, vt post Abba. in cap. accedens, il secundo, numero 6. vt lit. non contest. scribit Soci. in cap. fin. numero 10. versic. & hoc procedit, de foro competentis.

Incolatum autem non posse stare sine habitatione, cum incolatus sit nomen iuris, duo requirens, factum habitationis, & animum perpetuo habitandi.

Secundò non ob. quòd si dicatur, nec etiam Libero esse incolam oppidi villæ nouæ, sed ciuem, cum inde sit oriundus, & origo & non faciat quem incolam, sed ciuem, iuribus supra citatis.

Nam respondetur, fundatorem capellanæ nõ confidere rasse differentiam iuris inter ciuem & incolam, sed voluisse, capellanum esse incolam oppidi, hoc est habitato rem habentem animum perpetuo ibi habitandi, vt possessiones capellanæ colat, & relinquat in eo statu, in quo erunt sibi consignatæ.

Tertiò nõ ob. quòd qualitas incolatus requiritur tempore, quo fuerit habita capellania, & sic tempore prouisionis vel adeptæ possessionis, quo tempore Moran obtulit se paratum & declarauit animum suum se velle esse actualiter incolam dicti oppidi, vt in processu de partibus. fol. 181. & simulatque quis declarat animum suum se velle in aliquo loco domicilium constitutere, dicitur sine expectatione alicuius temporis ibi domicilium habere. vt per Abb. in c. fin. in fine. de paroch. per tex. in l. eius. §. Celus. ff. ad municipa. Siquidem respondetur negando, qualitatem incolatus requiriti tempore prouisionis, vel adeptæ possessionis, quia hoc non dicit testamentum, sed quòd clericus, qui habere debet dictam capellam, sit incolam dicti loci. Nec & sufficit illa oblatio. siue declaratio animi, quia requiritur etiam aliquis actus significatiuus domicilij, puta, quòd emerit vel conduxerit domum, vt declarat Soc. in c. fin. sub num. 2. de foro compet. qui actus deficit in casu nostro, vltra quò Moran

non potuit facere hanc oblationem, & declarationem in preiudicium Liberi, cui erat ius quaesitum.

Quarto non obstat, quod Moran tanquam descendens ex linea masculina debeat praeferrri Libero descendenti ex linea foemina, licet uterque sit in pari gradu, quia fundator vocauit simpliciter proximiores consanguineum, nec vllam fecit mentionem de descendentibus ex linea masculina: immo credendum est, eum noluisse facere differentiam inter descendentes ex linea masculina, vel foemina, cum non simus in materia feudi vel maioratus, vel conseruationis agnationis, vel alia simili, nec aliter constet de expressa mente fundatoris: sed sumus in materia, quae videtur solum requirere, vt proximior consanguineus sit masculus, & quo casu aequè proprie dicitur masculus, qui descendit ex linea foemina, quam qui ex masculina, vt per Castren. in l. prima, numero 3. & ibi Corn. col. quarta, sub numero secundo, versic. an autem dicatur. C. de condit. infer. Soc. in l. Galus. §. nunc de lege, in fine. & ibi Claud. numero 14. ff. de liber. & posthum. Curt. iun. consil. primo, numero 24. versic. sexto aduertendum. latè Rub. Alexan. consilio 22. numero 11. 12. 13. & 14. & inter consil. Brun. consil. 9. numero 7. consil. 10. numero 5. & 6. Soc. iun. consil. secundo, numero 21. & sequen. lib. tertio. Bero. consil. 77. numero 11. vbi alios citat, lib. secundo. Ruin. consil. 49. numero secundo, versic. sed tamen, & nume. 3. lib. primo. Mandell. consil. 86. numero 4. versic. tamen veritas est. vbi concludit hanc esse magis communem opinionem, & fuit resolutum in vna Callaguritan. bonorum, coram medie 13. Ianuarij. 1576.

Et in omnem euentum, quando etiam Moran esset incola dicti oppidi, Libero veniret & ei praeferrendus ratione paupertatis. Rocch. de iure patronat. in verbo, honorificum, & Butr. in cap. tuam, de aeta. & qualit. sequitur Lambert. lib. secundo, parte prima, quaest. 10. artic. 3. numero 23. ante fin. versic. limitatur secundo. fol. mihi 107. Dec. consil. 542. num. 14.

CANTVCCII

Roman. doane salis. Die 16. Iunij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Citatio incerta, & vaga & nimis generalis non valet, nec arctat citatum.
- 2 Citatio ad sui essentiam requirit exactam specificationem.
- 3 Carceratus ob iniustitiam prima captus relaxatus, non potest in carceribus pro alio debito etiam vero confirmari vel recommendari.
- Limitatur, nisi carceratio esset nulla ex defectu citationis, dummodo verè constaret de debito. num. 5.
- 4 Carceratio nulla non iustificatur ex superuenienti probatione legitima.
- 5 Captura vel carceratio nulla ex defectu citationis debet sustineri, si constet vere de debito.
- 6 Citatio non legitime facta superueniente notitia valet, si cut legitima.

DECISIO CLII

Faustinus Buccellenus Brixien. mandatum executionis contra se ad instantiam Camilli Costæ Maceraten. de anno 1575. ab A.C. relaxatum, cuius vigore idem Faustinus postea de anno 1580. carceratus fuit, praetendit esse nullum ex multis, praecipue tamen

ex defectu citationis. Et propterea stante nullitate mandati se à carceribus relaxandum esse.

Defectus citationis pro parte Faustini praetenditur ex incertiudine & generalitate ipsius citationis, quia Costa citauit Faustinum dicendo generaliter & indeterminate instante Domino Camillo Costa principali cessionario, nec aliter in citatione expressit personam cedentis, rem cessam, tempus cessionis, & notarium de ea rogatum.

- 1 Vnde & ista citatio tanquam incerta, vaga, & nimis generalis non valet, nec arctat Faustinum citatum. Rot. decif. decimasextima, de re iudic. in nou. Roman. singul. 352. in fine, argumento l. qui insulam. ff. de verborum signific. cap. fin. de rescript. citatio & enim ad sui essentiam requirit exactam specificationem, & ideo si est obscura, vel indeterminata, iudicatur nulla. aut qui aliter, in principio. §. primo. ff. quod vi aut clam. ita Roman. consil. 369. numero octauo. Alexan. consil. 137. numero 13. lib. secundo. Soc. de citat. artic. 20. nume. 14. Marfil. ad rub. C. de citat. numero 368. cum sequen. & in l. de vnoquoque, numero 143. vbi alios citat. ff. de re iudica. Modern. de nullit. in rubrica, ex defectu. citat. numero 30.

Quod autem stante nullitate mandati ex defectu citationis Faustinus debeat à carceribus relaxari, firmanunt Domini decimasextima Decembris, 1580. quia nulliter vel iniuste captus, & carceratus est ante omnia relaxandus: nam iudex dicitur ei vim inferre, eumque propria libertate spoliare, & propterea debet ad eam ante omnia restitui, & stante nullitate vel iniustitia primæ captus, & carcerationis non potest in carceribus pro & alio debito etiam vero confirmari, vel recommendari. ita Batt. quaest. 6. incipien. Lapsus fuit captus. in principio. & in solut. circa medium, versic. si vero talis violentia, sequuntur Bald. in l. legata inutiliter, in primo notab. in fine. & ibi Alexan. numero quarto. ff. de legat. primo. Anchar. consil. 292. numero secundo, circa medium, versic. quinto pro hoc. Paul. de Cast. in l. sed eximendi. §. item si quis, numero secundo. ff. ne quis eum qui in ius vocat. est. bene Alexan. consil. 241. numero 7. vbi id ampliat, libro sexto. latè Veronen. consil. ciuil. 19. per totum. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune, numero 56. Boss. de captus. numero 9. Nicell. in concor. glof. 52. in tertia fallent. plene Paris. consil. 101. numero 7. libro tertio. Rolan. consil. 67. numero 31. libro tertio. Riminal. inn. consil. 125. numero 8. libro secundo. Gabriel. de restit. spoliat. conclus. prima, numero 28. & hoc idem voluerunt Bald. in l. plerisque, numero secundo. & clarius ibi Castren. numero 4. ff. de in ius voc. & Soc. consil. 113. colum. penul. versic. quando ergo seruatis seruandis, lib. 3.

Et captus, & siue carceratio nulla non iustificatur ex superuenienti probatione legitima. vt per Roman. consil. 241. num. 5. circa med. versic. igitur est dicendum. quem sequuntur Dec. consil. 75. col. 2. in prin. versic. & ideo cum isto casu. Felyn. in c. cum dilecta, num. 4. prope fin. ver. & dicit Ludouicus, de rescript. Boer. decif. 259. sub num. 2. Paris. d. consil. 101. sub num. 7. lib. 3. Ioacchin. centur. 3. obseruat. 80. num. 3. Neuz. alios citans consil. 52. nu. 43.

Bene verum est, quod si captus & carceratio esset nulla etiam ex defectu citationis, tamen vere constaret de debito, vel per confessionem capti, vel carcerati, vel alio modo, tunc deberet sustineri, nec esset locus relaxationi. ita Pau. de Cast. consil. penultimò, ad finem, numero quarto, libro primo. per textum in l. fin. §. finali. ff. quod met. caus. sequitur Socin. consilio 113. in fine, lib. 3. Iaf. in l. à diuo Pio. §. in venditione, numero 12. ff. de

ff. de re iudica. Dec. consil. 449. numero 29. Hormannott. Det. in §. nihil commune, numero 15. Paris. de Put. de syndic. in verbo, captura. Caccialup. de debit. suspect. quaest. 14. Paris. consil. 99. numero 35. lib. 3. Aymon. consil. 46. num. 7. & consil. 65. num. 4. ad fin. Rimin. iun. dicto consil. 125. num. 14. lib. 2.

Sed quia pro parte Costæ dicebatur, Faustinum siue eius procuratorem habuisse notitiã cessionis, ideo Domini 26. Maij. 1581. dixerunt, quod si constaret de hac notitia ante carcerationem Faustini, quod citatio eum arctasset, licet ab initio fuisset nulla, quia & citatio non legitime facta superueniente notitia ita ligat, sicut citatio legitime emanans. Roman. consil. 410. numero secundo. per tex. in clem. causam, in fine, de electio. quem sequuntur Felyn. in cap. cum contingat, nume. 8. de rescript. & in cap. gratum, numero 4. circa medium, versic. sed nota quod vbi agitur, de offic. delega. Marfil. in rub. C. de probat. numero 371. in l. de vnoquoque, numero 152. circa medium, versic. item ante. ff. de re iudic. & singul. 259. in fine. Ruin. consil. 61. numero 33. lib. 5. dicens, citationem nullam validari, si trasuist in notitiam citati. Dec. in d. c. cum causam, in 3. not. ad fin. de offic. deleg.

Vnde praesuppositis quibusdam in facto particulariter dubitanti 23. Iunij, 1581. an in casu & ad effectum, de quo agitur, constet, Faustinum seu eius procuratorem habuisse sufficientem notitiam cessionis Ioan. Baptistæ Triumpho rogatæ in actis notarij causæ, & scriptæ in margine instrumenti societatis cum eodem Triumpho contracta, antequam Faustinus caperetur? Et licet Domini 23. Iunij, 1581. fuerint varij, tamen tertia lulij tenuerunt constare de sufficienti notitia ex monitorio A.C. decreto 9. Ianuarij, 1574. executio 13. eiusdem, & reproducto 10. Martij, in quo monitorio fuit intimata Faustino societas scutorum 2000. contracta cum Ioan. Baptista Triumpho 21. Martij, 1573. per acta Francisci Baccolletti: non potuit autem Faustinus siue eius procurator videre instrumentum dictæ societatis, quin videret etiam instrumentum cessionis, quod tunc temporis erat scriptum, & annotatum per eundem notarium in margine instrumenti dictæ societatis: monitorium enim, vt dixi, fuit executum 13. Ianuarij, cessione enim fuit facta & annotata 4. eiusdem.

Præterea dixerunt Domini, notitiam istam colligi etiam ex inhibitione A. C. obtenta 9. Iunij, 1576. pro parte Pieræ vxoris Faustini ad impediendam executionem mandati executiui ad instantiam Costæ decreti, & relaxati super domo sita in ciuitate Racanati, ac alijs bonis Faustini eidem Pieræ ratione suarum dotium hypothecatis, quæ inhibito fuit secuta & reproducta per Dominum Ioan. Baptistam Dionisium assertum procuratorem dictæ Pieræ sub 19. Iunij, 1576. in qua quidem inhibitione Costa appellatur cessionarius Ioan. Baptistæ Triumpho, & huiusmodi notitia fuit longe antequam Faustinus caperetur. Quia hæc gesta sunt de anno 1574. 75. & 76. Faustinus verò captus fuit de anno 1580.

CANTVCCII

Bononiensis de Malucij. Die 23. Iunij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Promissio de euictione in alienatione bonorum fideicommissi subieforum, non potest amplius reuocari vigore fideicommissi.

2 Promissio de euictione facta ex vno capite, non se extendit ad aliud caput, vbi ius de nouo superuenit. Declarata tamen, vt num. seq.

4 Euictio quando fit ex natura rei, non sufficit simplex, siue generalis promissio de euictione, sed requiritur specifica, & expressa in illum casum. Limitatur, nisi euictio esset concepta verbis vniuersalibus. num. 5.

DECISIO CLII

Domini tenuerunt, moderandam esse inhibitionem quoad bona Tiberij pro ea rata, pro qua Carolus promissit de euictione, eique hanc promissionem obtare, quominus possit excipere de fideicommissi Carali senioris, quia & cum promiserit de euictione in alienatione bonorum fideicommissi subieforum facta per Tiberium Florianum, censetur alienationi consensisse, ideoque non potest illam vigore fideicommissi reuocare. l. quoniam, la prima. & ibi Iaf. num. 2. versic. secundo limita. C. de fideicommissi. Dec. consil. 23. num. primo. Rip. in l. filius familias. §. Diui, num. 14. ff. de leg. primo. Paris. consil. 81. num. 44. lib. 2. & consil. 48. num. 16. & 17. lib. 3. Maxime, quia stante ista promissione de euictione intrat reg. vendicantem. ff. de euict. Roman. consil. 457. sub num. 2. versic. secundo quia. Tiraq. de retract. lignag. §. j. glof. 9. num. 33.

Non obstat, quod Carolus non petit fideicommissum & ex capite alienationis, cui ipse per fideiussorem de euictione consensit, sed petit ex capite purificati fideicommissi per obitum Floriani sine filijs masculis. iuxta tradita per Pau. de Cast. in l. cum pater. §. libertis. sub nume. 4. de legat. 2.

Nam & responderetur, tum quod fideiussio Carali de euictione non intelligitur respectu capitis alienationis, ex quo alienatio fuit facta in casu à testatore permissa, nempe inter illos de familia, sed intelligitur respectu capitis purificati fideicommissi, in quem euentum videtur Florianus voluisse per fideiussorem de euictione prospicere. Tum etiam, quia Carolus ex pragnantia verborum instrumenti emptionis ibi, quauis ratione vel causa, ad quod instrumentum eius fideiussio relationem habet, tenetur de euictione etiam ex capite fideicommissi, ex mox infra dicendis.

Minus obstat, quod promissio Carali de euictione non intrat in casu, de quo agitur, quia Florianus sciebat naturam & qualitatem bonorum sibi venditorum, nempe, esse subiecta fideicommissi, cui per obitum eiusdem Floriani sine filijs masculis locus factus fuit, & sic euictio secuta est ex natura rei, quo casu vt intraret promissio Carali, oportebat, eum promississe de euictione expresse, nominatim, & specificè in casum euenientis fideicommissi: quando enim fit euictio ex natura rei, tunc non sufficit simplex siue generalis promissio de euictione, sed requiritur expressa & specifica in illum casum. vt post Riccard. Malumbr. declarat Bart. in l. si filia, ad fin. Bal. num. 8. Ang. in fine. Salyc. prope fin. versic. quidam dicunt. & Paul. de Cast. in vltimis verbis. C. famil. erciscun. Tiraquel. de retract. lignag. §. primo. glof. 9. nu. 5. Ruin. consil. 11. num. 1. ad finem. consil. 42. num. 19. versic. nam quando. lib. j. consil. 92. num. 28. ad fin. lib. 3. & in terminis fideicommissi Alex. consil. 21. num. 4. iuncto num. 8. versic. nec etiam obstat lib. 5. Soc. iun. consil. 128. num. 131. cum duobus seq. lib. primo. Aym. consil. 211. num. 7. latè Ruin. consil. 46. num. 2. versic. sed præmissis non obstat. & nu. 3. lib. j. & consil. 37. nu. 12. & 13. lib. 2. Rol. alios cum lans consil. 51. nu. 10. versic. & accedendo. & nu. 11. 12. & 13.

& 19. lib. 4. Nec est differentia inter diuisionem, in qua loquuntur Doct. in d. si filia. & emptionem, quando emptor est sciens & euictio sequitur ex natura rei, vel ex ordinatione auctoris. vt post Alex. d. consi. 21. expresse firmat Ruin. consi. 146. nu. 3. circa med. versu. non est fient da differentia. sequitur Rolan. d. consi. 51. sub num. 11.

Siquidem pro responsione fuit dictum, præmissa non habere loco, quando promissio de euictione est concepta & verbis vniuersalibus, puta, quomodocunque, qualitercumque vel quauis de causa res euinceretur, tunc enim comprehenditur etiã euictio, quæ fit ex natura rei, prout declarat Tiraq. de retract. lignag. §. primo, glof. 9. num. 5. iunctis his quæ scribit ad fi. tit. nu. 98. & fuit tenum in illa Roman. emphyteusis corã R. P. D. Bláchetto. Quod autem fideiussio de euictione in casu nostro sit talis, patet, quia habet relationem in omnibus & per omnia ad instrumentum emptionis, vbi adest cõuentio, vt pretium inuestiatur in bonis immobilibus, quæ sint subiecta cuicumque molestia, liti, & quæstioni, quæ villo vnquam tempore moueretur quauis ratione vel causa: & in euentum, quod non inuestiatur, tunc debeat præstari fideiussio, quæ succedat loco inuestituræ, & sic in fideiussione Caroli censentur repetita illa verba vniuersalia, ex quo succedit loco dictæ inuestituræ &c.

CANTVCCII

Roman. doanæ salis. Die 10. & 21. Iulij. 1581.

SVMMA RIUM.

- 1 Cessio facta per vnum ex socijs ultra ratam debiti non valet.
- Intellige, vt num. 7. in fine.
- 2 Cessio facta post solutionem ex intervallo nullo præcedente pacto de cedendo, est nulla.
- Limita, vt num. 3.
- Item limita in fideiussore. num. 7.
- 4 Solutio facta per vnum ex socijs debet exprimi quo nomine & qua obligatione fiat.
- 5 Fideiussor lato sumpto vocabulo quicumque dicitur, qui se pro negotio ad alium spectante obligat.
- 6 Principalis dicitur ex pluribus reis debendi, ad quem pecunia vel utilitas contractus peruenit: alij verò fideiussores.
- Fallit autem respectu creditoris, nisi expresse actum esset. num. 8.

DECISIO CLIII.

In vltima Rota præsentis anni 1581. quæ fuit 10. Iulij. feci verbu cum R. Dominis meis super expeditione causæ Roman. doanæ salis ex nouis quibusdam fundamentis tunc pro parte Faustini deductis, quibus quia p parte Camilli Costæ non fuerat responsum, expeditio causæ fuit remissa ad primam congregationem, quæ fuit 21. Iulij, in qua pro parte eiusdẽ Costæ fuit plene informatum, & in qua Domini, quibus prædicta fundamenta visa sunt concludentia, nec illis satisfieri potuit pro parte Costæ, ordinatum mihi, vt causam cum vno ex Domini communicarem, ac de eius voto illã expeditum, prout feci. Fundamenta autem fuerunt infra scripta.

Primò, quia facultas, quam habebat Camillus Rosella capiendi pecunias ad interesse, non erat simplex, sed condicionalis in euentum, in quem pecuniã apud Casperiu, vel ipsum Rosellam nõ superessent: & quamuis illas posset capere in illum euentum sine intimatione partis, ni-

hilominus stante oppositione partis debet hæc negatiua verificari, cuius verificatio pendet à visione computorũ Rosellæ quæ nõquam fuerunt exhibita, licet de hoc protestatum fuerit pro parte Faustini.

Secundò, quia societas inita cum Io. Baptista Triũpho pertinebat ad Antonium eius patrem, quod ostenditur rum ex instrumento societatis ibi, & pro eo ab Antonio Triumpho eius patre. Tum etiam ex duabus partitis, de quibus in computis banchi de Guidatijs, & Arrigucijs in actis exhibitis. vna fol. 57. in princ. extr. ibi, per due compagnie de officio, vna de scuti 2000. prest. da M. Antonio Triumpho, & l'altra de scuti 500. da M. Fulvio Amodei. alia verò partita, fol. 27. eodem princ. ext. et. ibi, & per rogito della compagnia con M. Antonio Triumpho scuti vndeci. Et nihilominus nõ Anton. sed Io. Baptista cessit Camillo iura huius societatis, & in actis non cõstat nec de mandato ad cedendum, nec de ratificatione cessionis pro parte Antonij, & sic cessio fuit nulla.

Tertiò, quia cessio fuit facta pro tota summa scutorũ 2040. & tamẽ Faustinus nõ tenebatur nisi pro rata quantum solidorum, & sic pro quinta parte, pro qua cessio fieri debebat. glof. in l. Modestinus, in verbo, actio num. vbi Bart. num. 8. ad fin. Imo. prope fin. versu. sed si debitorum. Paul. de Cast. sub num. 4. ff. de solut. Nec videtur bona responsio data pro parte Camilli, quod ipse antea soluerat ratam suam, quia hoc non poterat verificari, nisi solidatis computis.

Quartò & vltimò, quia cessio fuit nulla tanquã facta post solutionem ex intervallo nullo præcedente pacto de cedendo, contra l. Modestinus, in verbo, actio num. vbi Bart. num. 8. ad fin. Imo. prope fin. versu. sed si debitorum. Paul. de Cast. sub num. 4. ff. de solut. Nec videtur bona responsio data pro parte Camilli, quod ipse antea soluerat ratam suam, quia hoc non poterat verificari, nisi solidatis computis.

Huic fundamento pro parte Costæ tres datæ fuerunt responsiones.

Prima, quod solutio non fuerit facta ante cessionem, quia licet pecuniæ fuerint numeratæ in banco nummularij, sub die 26. Decembris, non propterea dici potest, solutionem factam fuisse, quia erat necessaria præsentia & consensus Ioan. Baptistæ Triumpho creditoris, quæ præsentia & consensus non poterat adesse, quia dies erat festiuis & solemnis Natiuitatis Saluatoris.

Huic responsioni expresse repugnat instrumentum cessionis ibi, vsq; ad diem 26. Decembris præteriti, quæ die habuit sortem principalem, nec festiuitas, siue sollemnitas diei impediebat receptionem pecuniarum.

Secunda responsio est, quod solutio facta fuit per Costam suo proprio nomine, & ad liberandum se ipsum, & eius officium, non autem ad liberandum Rosellam, vel Faustinum, & alios, contra quos obtinuit sibi cedi iura, quo cessio fieri potuit etiam ex intervallo. Bart. in dicta l. Modestinus, num. 4. versu. aut soluit nomine ipsius soluentis.

Sed hæc responsio non subsistit, quia solutio fuit facta simpliciter: non enim Costa quando soluit, expressit, quod soluebat pro se vel nomine suo, vel pro obligatione sua, prout requiritur, vt bene declarat Angel. in dicta l. Modestinus, num. 4. versu. quinto. & ibi Castren. num. 6. ad fin.

Tertia & vltima est responsio, quæ Costa erat fideiussor, & non principalis, deducendo hoc pacto, Costa soluit de suis proprijs pecunijs die 3. Ianuarij. 1573. scuta 1299. gross. 60. vt in computis depositariorum in j. extract. fol. 54. & die 12. Febru. scuta 500. eod. extr. fol. 63. Vnde Costa infert, se iam soluisse portionẽ suam: & quia adhuc pecuniæ deerant, & Rosella, Faustinus, & alij socij non habebant pecunias, neque soluebant eorum ratas, Costa

Costa requisitus à Rosella accommodauit officium suũ secretarius, super quo fuerunt acceptæ variæ pecuniarum quantitates ad societatem: ergo Costa erat fideiussor & mandatarius: reliqui vero principales. Quod autem Costa esset fideiussor, deducitur, quia licet ipse obligauerit se principaliter & in solidum, nihilominus, eum ipse soluerit ratam suam, eius obligatio intelligitur pro ratis spectantibus ad alios consocios. Is autem, qui se obligat pro negotio ad alium spectante, dicitur fideiussor, licet large. Bart. in l. reos, colum. secunda, in princ. versu. item fideiussor. ff. de duobus reis. Paul. de Cast. consi. 331. sub num. primo, lib. primo. Dec. consi. 7. num. primo. & consi. 268. num. secundo. Bellon. in rubr. Instit. de fideiuss. num. 4. Ronchegal. in dicta l. reos, numero 18. Aym. consi. 77. num. 3. versu. hoc ita præsupposito. & consi. 91. num. 2. Vel Costa dicitur fideiussor, quia pecunia, quam ipse accepit ad societatem officij à Triumpho, dicitur quodammodo peruenisse ad consocios, cum eorum causa illã acceperit, & sic commodum & utilitas contractus pertinebat ad illos. Quando autem duo vel plures rei debendi constituuntur, ad vnum tamen pecunia peruenit, vel commodum, siue utilitas contractus pertinet, ille est censetur principalis, alter verò, siue alij fideiussores. ita Guliel. de Cun. in l. sed Iulianus. §. item si duos. & ibi Ang. & Pau. de Cast. ff. ad Senatuf. consul. Maced. Bar. in l. 3. §. fin. num. 15. & ibi Castren. & Aret. ff. de duobus reis. Io. de Ana. consi. 60. num. primo, Alex. in addit. ad Bart. in l. Marcellus. sub num. 7. versu. vnum adde. ff. de fideiuss. Cremen. sing. 39. Castren. consi. 409. num. primo, versu. non obli. lib. primo. Florian. in l. nullus, post princ. ff. de testib. Marfil. singul. 2. & in rub. de fideiuss. numero 65. & 370. post medium. Lup. in cap. per vestras, in quinto not. numero 10. prope fin. versu. hinc est etiam. Aret. consi. 33. sub numero secundo. cum alijs allegatis per Tiraquel. de retract. lignag. §. 31. glof. prima, & numero 8. & per Duen. reg. 33. in 19. limita. per Gabriel. de fideiuss. conclus. secunda. & latissime per Ronchegal. in l. tertius. §. vbi duo, num. 164. vsque ad num. 169. ff. de duobus reis. Stante igitur, quod Costa erat fideiussor, & non principalis, sequitur, quod cessio etiam ex intervallo fieri potuerit. iuxta tex. in l. Papinianus. & ibi glof. ff. manda. Bart. in dicta l. Modestinus, numero 3.

Verum hæc responsio rejicitur ex pluribus. Primò, quia Costa semper fuit principalis: negocium enim aq̃e principaliter ad ipsum pertinebat: nec est bona cõsequentia, de mense Ianuarij soluit scuta 1299. & de mense Februarij scuta 500. ergo ad nihil tenebatur. Quod apparet ex quantitate pecuniarum, quæ fuerunt sumptæ ad societatem officiorum, quæ excedebat hanc summam.

Accedit, quod partita dictorum scutorum 500. de qua fol. 63. est longe post societatem contractam cum Triumpho.

Secundò, tex. in d. l. Papinianus. & ibi glof. & Bart. in dicta l. Modestinus, numero 3. loquuntur in mandatore & mero fideiussore. Nullibi autem in actis constat, Costam fuisse merum fideiussorem & mandatarium, nec etiam in actis constat, Rosellam vti procuratorem Faustini, & aliorum, & administratorem negocij doanæ salis, promississe releuare indemnem Costam: immo verba instrumenti societatis contractæ cum Triumpho, de qua solum agitur, quia Costa egit tanquã cessionarius Triumpho, clarè ostendunt, Costam fuisse principalem, & nullus eum indemnem releuat.

Tertiò nos loquimur respectu creditoris, quia agimus de cessione facta per creditorem, nõ autem loqui-

mur respectu reorum debendi, an videantur inuicem fideiussisse quoad actionem dandam: sed si duo rei respectu creditoris regulariter non dicuntur fideiussores, nisi color esset quæritus in fraudem legis, vel nisi expresse actum esset inter partes, vt alter eorum re vera esset fideiussor. ita Bart. in dicta l. reos, col. secunda, post princ. versu. si ergo quæritur. Ang. sub num. primo, versu. conclud. & versu. ex prædictis. Imo. col. prima, ad fin. versu. & conclud. Castren. num. 4. & Aret. sub num. 5. versu. in glof. secunda. idem Bart. in auth. hoc ita, num. 69. C. de duobus reis. Salyc. in l. prima, quæst. 3. C. eo. tit. Soc. consi. 31. col. prima. versu. in primis dico, lib. 3. bene Aret. consi. 33. numero 8. Aym. consi. 77. num. 3. versu. hoc ita præsupposito. Nat. consi. 52. num. 6. lib. primo. cum alijs congestis per Ronchegal. in d. l. reos, num. 15.

Quartò & vltimò negatur, Costam soluisse portionẽ suam ita, vt quando contraxit societatem cum Triumpho, dicatur se obligasse pro negotio non ad se, sed solũ ad consocios spectante, & sic non potest dici fideiussor: licet enim ante dictam societatem soluerit de suo scuta 1299. non propterea potest inferri, eum soluisse portionem suam, cum id non possit verificari, nisi solidatis computis: immo multum verisimile est, eum ratam suã non soluisse, ex quo Guidacius & alij consocij depositarierant creditores Costæ & aliorum sociorum causa negocij doanæ salis in quantitate scutorum 8868. prout constat ex mandato relaxato ad instantiam dictorum depositariorum contra dictos Costam & socios. quod mandatum licet fuerit relaxatum post societate Triumpho, creditum tamen ante eam verisimiliter debuit esse contractum saltem magna ex parte.

CANTVCCII

Regien. hospitalis. Veneris, 13. Octobris. 1581.

SVMMA RIUM.

- 1 Committere, verbum est proprium hospitalis laicalis.
- 2 Clericus in dubio nemo præsumitur, sed laicus.
- 3 Mandatum an præsumatur effectuum propter antiquitatem temporis.
- 4 Narratiua facti alieni, in qua Princeps fundat intèriorem suam, non probat, si emanauit ad petitionem partis: si scus si motu proprio. ex communi.
- 5 Narratiua facti alieni præsumitur emanata ad petitionem partis, non autem motu proprio Principis. & quare.
- 6 Princeps non præsumitur habere notitiam facti alieni.

DECISIO CLIIII.

Domini firmarunt tria, in quorum duobus primis ambæ partes erant concordæ, in tertio discordabant. Firmarunt enim in primis, ballam Ioan. Vigefimitertij non continere prouisionẽ, sed mandatum de prouidendo, prout ex eius lectura liquet. Secundò firmarunt, mandatum de prouidendo non esse in titulum beneficij, sed vti de hospitali laicale, tum quia Papa mandat committi, & non conferri: verbum autẽ, committere, est proprium hospitalis laicalis. Gemin. in c. fin. num. 20. de elect. lib. 6. Tum quia mandat committit Nicolao Domicello Herberia: quæ denominatio conuenit potius laico quàm clerico, maxime, quod cum non appelletur ibi clericus, & in dubio præsumitur laicus. Abbas in cap. bonæ, il primo, colum. penultima, de electio. Tum & tertio, quia mandat committit iuxta formam clementinæ, quia contingit. qui modus

committendi conuenit tantum hospitali laicali, non autem beneficio, vt hic per informantes, & alijs in hac causa resolutum fuit.

Tum & quarto, propter illam narratiuam, quod locus iste confueuit quandoque per clericos, quandoque per laicos gubernari.

Tertium, quod Domini firmarunt, fuit, quod non constat de effectu mandati de prouidendo.

3 Non ob. quod propter antiquitatem temporis praesumitur effectus. Dec. consi. 36. num. 8. prope fi. verfi. secundo respondetur. Quia Dec. non dicit, quod propter antiquitatem temporis praesumatur effectus, sed quod effectus siue possessio non facit praesumi solemnitatem extrinsecam, sed sola antiquitas hoc operatur.

Secundo non ob. verba illa narratiua literaru Pij Secundi & Calixti Tertij & sententia super iure patronatus, quod antecessores Caroli de Boiardis locum istum habuerunt, & gubernarunt, quia sunt aequiuoca, nec concludunt necessarium in personam Nicolai, cui mandatum de prouidendo concessum fuit.

Tertio non ob. impensa facta in expeditione literarum, quia litera fuerunt expeditae super mandato de prouidendo, non autem super prouisione, quae potest esse quod non fuerit facta: tunc autem intraret obiectum, si litera fuissent expeditae super prouisione.

Quarto non ob. consil. Alex. 15. num. 2. lib. 5. vbi vult, quod si Princeps narrat, aliqua bona esse feudalia, & in ista narratiua fundet intentionem suam, quod talis narratiua probat, dicta bona esse feudalia.

Quia pro responsione dicitur, quod vltra quod Alex. loquitur de narratiua emanata super facto proprio ipsius Principis narrantis, vel sui praedecessoris, accedit, quod communis conclusio est, quod quamuis Princeps fundet intentionem suam in narratiua facti alieni, nihilominus haec narratiua non probat, si emanauit ad petitionem partis, licet secus si emanauit motu proprio, vt post alios firmat idem Alex. consi. 112. num. 2. vbi de communi, lib. 7. & ibidem num. 5. in fi. inquit, omnes in hoc concordare, & est decis. Achil. vnica, de motu proprio, vbi etiam dicit, hanc esse communem opinionem.

Fuit tamen dictum, vt videretur, an illa verba, quandoque per clericos, quandoque per laicos &c. sint narratiua Papae ita, vt faciant aliquod adminiculum pro Boiardo. & quod potius sit narratiua partis, licet Papa in literis non exprimat, sibi a parte hoc esse narratum, tenet post Butr. & Imo. Alex. d. consi. 112. num. 5. vbi subdit rationem, quod ideo verisimile est, Principem id, quod narrauit, narraffe tamquam sibi a parte expositum, tum quia Princeps non praesumitur habere notitiam facti alieni. si. ff. pro suo. Tum etiam propter multitudinem negotiorum sibi occurrentium. Fuit etiam dictum, quod si constaret de effectu aliarum prouisionum post istam, de qua agitur, factarum, tunc posset videri, an effectu aliarum possit praesumi effectu istius.

CANTVCCII.

Vrbeuetan. legati. Die Veneris, 13. Octobris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Confessio dotis recepta facta in testamento semiplenam inducit probationem.
2 Probatio semiplena inducta ex confessione dotis recepta facta in testamento, quibus praesumptionibus & adminiculis perficiatur, cum num. seq.
3 Matrimonia sine dote de consuetudine non contrahuntur.

4 Dos ex conditione vtriusque coniugis & consuetudine verisimiliter accepta praesumitur, stante viri confessione in testamento facta.

5 Confessio dotis recepta facta in testamento iuncta cum reiterata confessione inter viros plenam facit probationem.

6 Fratres vel sorores vt ad aequalitatem reducantur, in dubio iudicandum est.

7 Aequalitas inter filios & sorores seruanda est.

8 Confessio simplicis dotis verificata praesumitur etiam quoad quantitatem vera, habita consideratione dotis alterius sororis, ob aequalitatem seruandam.

9 Dotis numeratio praesumitur, vbi vltra eius confessionem, maritus exhibuit alimenta vxori tanquam dotatae. ex communi.

Et eo magis vbi concurrunt lapsus decennij. num. 10. Limita, vt num. 12.

11 Dos constituta praesumitur, quando maritus possidet bona vxoris vt dotalia, illa sciente & patiente ex communi.

13 Tempus 60. annorum in materia testium dicitur antiquum.

14 Testi alius non idoneo deponenti verisimilia creditur.

DECISIO CLV.

Domini concorditer tenuerunt, confessionem receptionis dotis factam per Petrum in eius testamento esse sufficienter adminiculata: confessio

1 enim dotis recepta facta in testamento semiplenam inducit probationem, vt per Bald. Nouell. de dot. part. 6. priuileg. 78. num. 4. circa med. quem sequitur Natr. in addit. ad Alex. consi. 122. in verbo, nam probatur. lib. 7.

2 quae semiplena probatio in casu nostro suppletur ex praesumptionibus, coiecturis, & adminiculis infra scriptis.

3 Primò, adest generalis consuetudo, vt matrimonia sine dote non contrahantur. ita Bald. consi. 98. post med. verfi. & primo, ratione generalis consuetudinis. lib. 4. Soc. iun. consi. 8. num. 17. lib. 2. bene Aym. consi. 40. num. 2. Couar. lib. primo var. resol. cap. 7. nu. 6. circa med. ver. quod praeterea.

4 Secundo, verisimilitudo ipsa, quia testator cum esset vir honestus, dos esse verisimilis, attenta conditione vtriusque coniugis, & consuetudine. ita Cum. consi. 31. nu. primo, sequitur Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, donatione largitus. nume. 101. verfi. & quod similiter. C. de reuoc. donat.

Tertio, confessio Petri pluries reiterata extra testamentum, quod receperit dotem ab Altomilia sua vxore, prout probant 5. 6. & 7. testes iuxta 8. interrog. & 5. & 6. super 8. articulo. quae reiterata confessio inter viros si probaretur per testes contestatos, quae iungeretur cum confessione facta in testamento, & faceret plenam probationem, vt per Bald. nouell. d. priuileg. 78. num. 4. post medium. sequitur Natr. in addit. ad Alex. vbi supra, & hoc idem voluit Alex. consi. 45. num. 7. lib. j. & licet testes in casu nostro sint singulares, nihilominus concurrentibus tot coiecturis, de quibus supra, & infra, vehementer adminiculantur, vt per Pau. de Cast. consil. 281. num. 10. ad fin. verfi. item non obit. lib. primo. Aym. de antiq. tempor. parte quarta. §. sed enim, num. 26. Gabriell. de testibus. conclus. 2. num. 76.

Quarto identitas dotis 400. flor. datae Antoniae sorori Altomiliae, prout in testam. dotali mihi exhibito. ergo eadem dos 400. flor. praesumitur data etiam Altomiliae, vt seruaretur inter sorores aequalitas, quia in dubio debemus eam amplecti opinionem, per quam fratres siue sorores ad aequalitatem reducantur. ita Mar. Soc. ten. consi. 4.

conf. 4. prope fin. num. 6. inter conf. Soc. lib. primo. idem Soc. consi. 108. in fin. lib. 3. Tiraq. de iure primog. q. 4. num. 5. Neuzan. in silu. nupt. lib. 6. num. 47. ante med.

7 & in terminis dotis, quod inter filios siue sorores debeat seruari aequalitas, tradit Dec. consi. 26. in princ. Mandell. de Alb. consi. 23. num. 5. Rimin. iun. consi. 31. num. 2.

Quinto publica vox & fama, quod Petrus receperit dotem Altomiliae suae vxoris, quam famam probant 5. 6. & 7. testes super 6. articulo, quae fama facit semiplenam probationem, vt per Doct. in Ladmonendi. ff. de iur. iur. an.

Non ob. quod isti testes ex quo non expriment quantitatem dotis 400. flor. non debent attendi, propter incertitudinem dotis, quae potuit esse valde modica, & in ea verificari publica vox & fama. Quia pro responsione dicitur, satis esse probare famam receptionis dotis, quia quantitas illius, videlicet 400. flor. praesumitur, tum vt seruaretur aequalitas inter sorores, ex his, quae supra diximus, tum etiam quia cum confessio Petri facta in testamento sit vera pro parte, hoc est, quoad receptionem dotis, praesumitur vera in totum, & sic quoad quantitatem 400. flor. vt aequalis fiat determinatio. arg. liam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. ita argumetur in proprijs terminis Soc. consi. 82. num. 2. prope finem. lib. 3. sequitur Dec. consi. 136. num. 10. Purp. consi. 461. num. 10. in fine. late & egregie Illustriss. Card. Alban. consi. 8. nu. 10. verfi. quarto alia.

Sexto & vltimo, alimentatio Altomiliae tamquam vxoris dotatae prout probant 4. 2. & 5. testis super 6. articulo. & sic intrat doctrina Bald. in l. prima. num. 4. circa med. verfi. vnde queritur. C. de priuileg. dot. vbi inquit, quod per aliqua inditia apparet de numeratione dotis vltra simplicem confessionem, vt quia maritus exhibuit alimenta vxori tanquam dotatae, per tex. in l. cum vltra. C. de non num. pecun. sequuntur Ang. Aret. in §. fuerat. sub num. 47. Instit. de action. Soc. consi. 82. num. 3. lib. 3. Dec. consi. 536. sub num. 10. Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, donatione largitus. sub num. 101. Gozad. consi. 42. num. 1. verfi. quarto. Gram. decis. 108. num. 6. Neuzan. consi. 57. num. 8. circa med. Aym. de antiq. tempor. part. prima. §. propositum. num. 7. 2. & consi. 40. num. 3. verfi. quarto principaliter. Purpur. consi. 461. num. 11. Menoc. de arbit. iudic. ca. 134. num. 5. Rolan. consi. 85. num. 43. lib. primo. Rimin. iun. consi. 31. num. 15. lib. 2. Sim. de Pret. consi. 100. num. 13. & 14. Cepol. consi. 448. num. 23. lib. 3. bene Card. Alban. dicto consi. 8. nume. 9. Et istam communem testatur Soc. Gozad. Sim. de Pret. Capol. Card. Alban. Roland. & Rimin. in praedictis locis.

Et licet contrarium voluerit idem Soc. in l. 1. num. 80. & 94. ff. soluto matri. Bald. Nouell. de dot. part. 10. num. 15. Curt. fen. consi. 99. sub num. 3. Felyn. in c. fi cautio. num. 81. de fid. instrum. Gozadin. consi. 28. num. 23. verfi. septimo. & num. 3. 2. verfi. ad sextum. Crot. in l. si constante. in secunda lectura. num. 50. post med. verfi. tertio fallit. ff. solu. matrim. Couar. lib. primo var. resol. cap. 7. sub. num. 6. verfi. sic ex confessione receptae dotis, ibi, addit tamen Bald. Nihilominus prior opinio, vt patet ex Doct. supra relatis, est magis communis. Quinimo Soc. d. consi. 82. sub num. 3. inquit, quod licet alias disputatiue tenuerit contra Bald. in d. l. prima. ff. solut. matr. tamen in iudicando non est recedendum a communibus opinionibus doctissimorum virorum. Vltimus Soc. in d. l. prima. num. 80. in fine. sequitur opinio Bal. quando concurreret lapsus decennij, prout in casu nostro. & ista opinio Bal. potest comprobari ex illa communi conclusione, quod si dos constituta praesumitur, quando maritus possedit bona vxoris vt dotalia, illa sciente & pa-

tiente. Bart. in 7. q. mulier habens in solut. num. 1. prope fin. Bald. consi. 98. post med. verfi. secundo quia. lib. 4. Ang. consi. 335. num. primo. verfi. nec obstat. Bald. nouell. de dot. in 6. part. priuileg. 14. in fine. Ang. Aret. in d. §. fuerat. nume. 59. verfi. vnde debet. Instit. de actio. Calcan. consi. 11. num. 5. verfi. vltimo credo. & num. 8. verfi. iste enim. Bertran. consi. 160. ad fin. lib. 2. Soc. iun. consi. 8. sub. num. 3. lib. 2. Rolan. de lucr. dot. q. 74. num. 13. Fanut. eo. tract. glof. 10. num. 40. & 41.

Et opinio contraria communi posset procedere in simplici alimentatioe vxoris, quae potuit fieri vel ex affectione coniugali, vel animo repetendi: at secus in alimentatioe vxoris tamquam dotatae, quia alimentatio cum illa qualitate, dotatae, operatur illam coniecturam siue inditium Bal. & quemadmodum quando maritus possidet bona vxoris tamquam dotalia, non sola possessio bonorum, sed illa vna cum qualitate dotalium facit praesumi dotem constitutam, ita non sola alimentatio vxoris, sed iuncta cum illa qualitate, dotatae, praestat coniecturam ad iustificandam confessionem dotis receptae. Et eo magis Domini habuerunt huiusmodi confessionem pro sufficienter adminiculata, quia sumus in antiquis, cum in materia testium tempus 60. annorum dicitur antiquum, & praesertim etiam si esset verum dictum Curt. fen. consi. 69. sub num. 3. vbi inquit, se semper magis fecisse decisionem Bal. in d. l. prima. sub num. 4. C. de priuileg. dot. non quantum ad coniecturam, quia illam reprobat, sed quantum ad illationem quam facit ex decisione Bal. quod omnis leuis coniectura est potens ad substinendam confessionem dotis.

Exceptiones datas contra testes Domini non habuerunt in consideratione: vltra quod etiam si paterentur aliquam exceptionem, esset nihilominus eis credendum, propter verisimilitudinem resultantem tam ex consuetudine generali non contrahendi matrimonia sine dotalibus, quam ex dote 400. flor. data sorori Altomiliae, quae dos facit praesumi eandem dotem datam fuisse ipsi Altomiliae, vt aequalitas inter sorores seruaretur, prout supra deductum fuit. quando autem testis deponit verisimilia, tunc creditur ei, licet alius non idoneo, vt post Ang. consi. 367. col. fin. tradit Aymon. consi. 35. num. 7. & consi. 65. num. 23.

CANTVCCII.

Roman. fideicommissi, siue supplementi legitima. Luna, 16. Octobris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Fundus dotalis filiae reuersus ad patrem per mortem viri, non potest per eum alienari, sed remanet dotalis.
2 Pater recuperans dotem filiae non potest eam alienare, sed tenetur eam seruare, & remanet in suo nomine dotis.
3 Dos recuperata a patre non confunditur cum eius patrimonio, sed indistincte consolidatur in ipsam filiam. Limita in dote data in pecunia numerata. num. 5. Contrarium tamen est verius. num. 7.
4 Dos recuperata & alteri seruanda dos appellatur.
6 Dotis datio requiritur cum effectu, vt filia dotata excludatur ex dispositione statuti.
8 Nomen debitoris potest in dotem dari.
9 Actio competens mulieri dotali transfertur in maritum.
10 Mulier secundo nubens intelligitur dare eandem dotem, quam habuit in primo matrimonio, quamuis nulla interuenit

teruenerit promissio dotis, nec vlla dotis mentio facta fuerit. ex communi.

DECISIO CLVI.

DOs data à patre filie soluto matrimonio per mortem viri, fuit ab eius hæredibus restituta ipsi filie, deinde reuerfa est ad patrem, qui promissit secundo marito eiusdem filie soluere ad effectum inuestiendi seu emendi aliquam rem stabilem, qui pater postea fecit testamentum, in quo reliquit dictam filiam iure institutionis scuta decem pro omni eo, quod ipsa petere possit de bonis testatoris tam ratione legitime & illius supplementi quam quauis alia ratione.

Dubitaui 16. Octobris. 1581. numquid dicta filia dicatur dotata à patre ad effectum eam excludendi à supplemento legitime vigore statuti vrbis lib. primo, cap. 82. Domini fuerunt concordēs pro affirmatiua. Moti ex pluribus, præcipue tamen ex tribus.

- 1 Primò, ex doctrina Bal. in l. rem quam. sub num. primo. ver. vnde statim quero. C. de iur. dot. vbi iur. vult, quòd pater non potest alienare fundum dotalem filie reuerfum ad eum post solutum matrimonium per mortem viri, sed debet illum seruare pro sequenti matrimonio. & sentit dictum fundum non esse proprium patris, sed remanere dotalem. per tex. in auth. sed quamuis. C. de rei vxor. act. & q. pater, qui recuperauit dotem filie, non possit eam alienare, sed teneatur eam seruare, & quòd adhuc remaneat dos, tenet Iaf. in l. prima. num. 9. circa med. ver. hoc etiam patet. C. vnd. vir. & vxor. referendo Bald. in d. l. rem quam. idem Iaf. in rub. ff. solut. matrim. num. 12. & ibi Vincent. Salui. num. 109. ver. secundum limitatur. Niconit. num. 15. Alciat. num. 51. in fine. Bolognet. num. 133. prope fin. & bene Paris. num. 78. Dec. conf. 31. num. 4. ad fin. ver. non obstat tex. Castren. in l. fin. num. 7. circa med. ver. est tertium tempus. C. commu. vtr. iud. vbi inquit, quòd pater hodie non recuperat simpliciter dotem filie soluto matrimonio per mortem viri, sed cum onere dandi pro eadem filia in secundo matrimonio, & q. dos recuperata à patre non confundatur cum eius patrimonio, sed indistincte consolidatur in ipsam filiam, late Siluan. conf. 2. num. 61. ante med. ver. respondetur quòd iure nouo. & hæc conclusio vltra tex. in d. auth. sed quamuis. probatur in l. si focius pro filia. ver. quòd si salua societate. ff. pro soc. vbi pater soluto matrimonio per diuortium recuperat dotem filie cum sua causa, vt eam possit alij marito dare, & sic quando dos recuperata est alteri referuanda, dos appelletur, & ad idem facit l. si. C. com. vtr. iud. Accedit simile hæreditatis aditæ, quæ quando est alteri restituenda, retinet nomen hæreditatis, vt per Iaf. Saluiol. & Paris. vbi supra.

Non ob. duæ responsiones exemplo datæ. Quarum prima est, quòd tex. in d. auth. sed quamuis. & doctrina Bal. in d. l. rem quam. procedant in dote data in specie, illa enim reuerfa ad patrem soluto matrimonio per mortem viri remanet dos, & pater illam alienare non potest: secus quando dos data fuit in pecunia, vt in casu nostro, quia tunc reuerfa ad patrem transit in eius dominium, & confunditur cum eius patrimonio, nec retinet amplius nomen dotis. vt per Siluan. d. conf. 2. num. 61. prope fin. ver. nec obstat.

Secunda responsio est, quòd Bald. Iaf. & alij supra relati nihil dicunt de effectu statutarie exclusionis filie à supplemento legitime, ad quem effectum tendit dubiū, de quo agitur, secundum quem effectum statutum vrbis lib. primo, cap. 82. requirit dationem dotis. & sic cū

effectu. ad Soc. conf. 92. num. 5. ver. in casu autem nostro. lib. primo.

- 7 Sed prima responsio non subsistit, quia iur. in d. auth. sed quamuis. & in corpore vnde sumitur, loquitur de dote consistente in quantitate, & mensura. & licet Bald. in d. l. rem quam. loquatur de dote data in specie, tamen non loquitur restrictiue, quasi secus in dote quantitatis, sed loquitur exemplificatiue, & idem dixisset de dote consistente in quantitate. ex quo mouetur ex d. auth. sed quamuis. & Siluan. d. conf. 2. num. 61. prope fin. secundum Dominos facit in contrarium, quia licet dicat, quando dos constituta est in quantitate, nõ eadem restitui, debere, sed satis esse si tantumdem in genere restitatur, nihilominus non dicit, dominium dotis constitutæ in quantitate transire in patrem, ita vt cum eius patrimonio confundatur, & ab eo possit alienari: immo dicit contrariū, referendo & sequendo Paul. de Castr. in d. l. fin. sub num. 7. circa med. ver. est tertium tempus. C. com. vtr. iud.

Præterea tex. in §. quia verò. in Auth. de æqualit. dot. vnde sumitur d. auth. sed quamuis. videtur tollere omnem difficultatem, ponderando illa verba, quia semel alienata est ab eius substantia. Item ibi, sed ipsa mensura ei nubenti rursum dare, tamquam si nec contigisset viduatam. Item ibi, non solum triginta librarum auri Domina facta est.

Secunda responsio non intrat, quia Doct. supra relati loquuntur generaliter, & Bolognet. loquitur in specie ad effectum statuti excludentis filiam dotatam à successione paterna: nec videtur esse differentia, an dos filie soluto matrimonio per mortem viri remaneat penes eam, vel ad patrem reuertatur: ipse enim si ad eum reuertatur, nõ potest minuere, sed tenetur filia secundo nubenti integram restituere perinde, atque si foret viduata, vt expresse cauetur in d. §. quia verò.

- 8 Secundò ad ostendendum, filiam in casu nostro dotatam fuisse, fuit dictum, illam dedisse in dotem secundo viro nomen debitoris, hoc est, debitum patris. l. si debitor. ff. de iur. dot. l. si pater. ff. solut. matrim. l. Nefennius. ff. de re iud. Quando autem datur in dotem nomen debitoris, tunc verè dicitur dos esse apud maritum, ita vt actio competens vxori contra debitore datum in dotem, sit res dotalis, & maritus dicta actione in eum translata dicitur habere rem dotalem, & dos dicitur proprie & perfecte constituta: nec agit maritus contra debitorem ex causa dotis, sed tanquam procurator in rem suam, quia in eum ipso iure fuit translata utilis actio, quæ competebat mulieri dotanti. iuxta l. fin. C. quando sit. vel priuat. vt bene deducit Ruin. ad rub. ff. soluto matrimonio. numero 175. & Roland. de lucr. dot. quæst. 11. num. 28. Quòd autem mulier in casu nostro dederit secundo viro eandem dotem, quam primus habuerat & per consequens actionem, quam filia habebat aduersus patrem, ad quem dos peruenit, probatur ex illa communi conclusionem, quòd mulier secundo nubens intelligitur dare eandem dotem, quam habuit in primo matrimonio, quamuis nulla interuenerit promissio dotis, nec vlla dotis mentio facta fuit. vt per Roland. post alios per eum cumulatim de lucr. dot. q. 75. num. 6. & 7. vbi de communi.

Tertiò & vltimò Domini considerant, quòd saltem in casu isto fuit relicta dos in testamento paterno, vbi pater reliquit filie scuta 10. vltra scuta 200. quæ asserit dedisse pro eius primo viro per 30. annos antea. Vnde pater aut dedit hanc dotem secundo viro, & tunc sumus in dote data: aut non dedit, sed solum promissit, & tunc non sumus in dote promissa tantum, sed etiam in dote relicta, quia pater asserendo in testamento dedisse primo

viro pro dote filie scuta 200. negari nõ potest, quin ex hmoi assertionem dicatur dos 200. scutorum relicta, quatenus illa prius soluta non essent: & sic intrat statutum vrbis loquens nõ solum de dote data, sed etiam de relicta.

CANTVCCII.

Pientin. affictus. Luna, 16. Octobris. 1581.

SVMARIVM.

- 1 Aestimatio ad effectum sciendi valorem non transferri do minium in accipientem.
 - 2 Aestimatio bouum facta in ministerium & culturam agrorum non facit emptionem.
 - 3 Aestimatio instrumentorum fundi locati ad culturam, vel in perpetuum, facit emptionem.
- Declarat tamen & intellige, vt ibi.

DECISIO CLVII.

Domini steterunt in decisio, nempe, aestimatione animalium, de quibus in instrumento affictus, non fecisse emptionem, & consequenter periculum depreationis illorum nõ pertinuisse ad affictuarios, sed ad Epim Pientin. locatore. & ratio fuit, quia cū in instro affictus fuerit promissa restitutio eorundem animalium in eadem aestimatione, vt patet ex illis verbis, *al fine della locazione li detti fittuarij siano obligati venderli nella medesima stima*, aestimatio fuit facta ad effectum sciendi valorem ipsorum animalium, iuxta tex. in l. si inter virum & vxorem. & ibi glo. & Doct. C. de iur. dot. Bald. in l. ex conuentione. in 3. oppof. & ibi Salyc. in vltima oppof. ver. tertio, & melius Iaf. num. 2. ver. limita istam regulam. & bene Dec. num. 7. C. de pact. Corn. conf. 15. num. 3. ver. item non nõquam. lib. 2. Soc. cõf. 17. nu. 2. ver. secundus casus. & num. 3. lib. j. Roland. conf. 92. num. 6. & 21. lib. 2. late Couar. pract. quæst. cap. 28. nu. 3. vbi de communi. Et quoad boues idem est dicendum, ex his, quæ scribunt Bal. in d. l. j. in fine. & ibi Salyc. col. 3. ver. & ex hoc deducitur. C. commodat. idem Salyc. in l. sicut certo. §. nunc videndum. num. 7. ff. eo. tit. volentes, qui quòd si ego loco tibi fundum & trado boues aestimatos non abolute, siue (vt ipsi ducunt) in simplicem libertatem habendi, sed in ministerium, & culturam agrorum, tunc aestimatio non facit emptionem. Quòd autem in casu nostro boues sint traditi ad colendum agrum, colligitur ex instro affictus ibi, & *principalmente habbiano à dare in stima boni* 25. arati in ditte possessioni & in terminis locationis fundi cum traditione bouum aestimatorum, vt aestimatio non faciat emptionem, est conf. Anch. 72. per tot. Et tollitur omnis difficultas ex cedula venditionis partis animalium factæ per Episcopum Petro affictuario durante affictu. si enim aestimatio animalium fecisset emptionem, superflua fuisset hæc secunda venditio, cum semel meum non possit amplius effici meum. §. sic itaque. Instit. de action.

Non ob. quod ista venditio partis animalium erat fictitia, & simulata facta ad effectum cautelladi Petrum, quado solvebat pecunias affictus anticipare, quia si fuit facta ad effectum cauendi Petro, ergo dominium animalium erat penes ipsum Episcopum, alias si fuisset penes Petrum, non fuisset ei cautum.

- 3 Minus ob dictum Salyc. in l. 3. ff. locat. vbi vult, quòd quado locatur fundus ad culturam vel in perpetuum, & instrumenta fundi traduntur aestimata, tunc aestimatio facit emptionem. Quia dictum Salyc. procedit in du-

bio, quando scilicet instrumenta fundi simpliciter aestimantur, prout loquitur tex. met. in d. l. 3. At secus, quando fit conuentio de restituendo animalia in eadem aestimatione, prout in casu nostro, quia tunc aestimatio fit ad effectum sciendi valorem animalium, vt supra diximus. Nec etiam obstant illa verba posita in instrumento affictus, & *che li bestiami se consegnanno, siano della pari qualità & bontà che si riceuono*, quia intelliguntur de animalibus substitutis in locum aliorum demortuorum.

CANTVCCII.

Romanensis supplementi legitime. Luna, 23. Octobris. 1581.

SVMARIVM.

- 1 Statutum loquens de hæredibus intelligitur de descendentibus.
- 2 Pactum renunciationis hæreditatis paterna acceptatum à patre pro se & suis hæredibus intelligitur de descendentibus à patre exclusis extraneis.
- 3 Statutum declaratorium proprie consistit circa aliquod verbum dubium.
- 4 Statutum nouum veteris declaratorium habens verba alia qua ex quibus appareat, mentem statuentium fuisse non comprehendere præterita, ad illa non trahitur.
- 5 Constitutio antiqui iuris declaratoria habentis prius in contrarium intellectum vel interpretationem, non trahitur ad præterita.
- 6 Idem si super antiquo iure erant diuersæ opiniones, & nouum ius alteram ex illis approbat, & declarat: secus si vniformiter intelligebatur. num. 6.
- 7 Item limita, nisi tale ius vltra communem intellectum communiter etiam ita obseruetur. num. 7.
- 8 Verbum, hæres, postum in statuto cum dictione, semper, intelligitur de quocumque hærede.
- 9 Statutum contra ius commune in eo quod non est clarum, reducitur ad intellectum iuris communis, vt illud minus corrigat.

DECISIO CLVIII.

Domini cõcorditer & sine difficultate steterunt in decisio, nempe, statutum nouum, lib. j. cap. 141. non esse declaratorium statuti veteris, lib. j. cap. 82. & quatenus esset declaratorium, non trahi ad præterita.

- 1 Quoad primū moti sunt Dñi. Primò, quia statutum antiquum dum loquebatur de hæredibus, intelligebatur de descendentibus, ex deductis per Nat. & Brun. in locis citatis in decisione, & ex resolutione cum multa maturitate facta in illa Roman. de Lante. ad quorū corroboracionem duo fuerūt addita. Vnum, quòd statutum antiquum, lib. j. c. 82. loquens de successione ex testamento habet relationem ad aliud statutum subsequens cap. 85. loquens de successione. ab intestat. quod excludit filias propter fratres ipsarum filiarum, merito recepit interpretationem ab eo, vt intelligatur de descendentibus.
- 2 Alterum, quòd sicut pactum renunciationis hæreditatis paterna acceptatū à patre pro se & suis hæredibus, intelligitur de descendentibus à patre, exclusis extraneis, vt per Couar. in c. quamuis. part. 3. §. 3. num. 4. circa med. ver. quarto si paternam. de pact. lib. 6. ita intelligi debet statutum prædictum, arguendo à pacto ad statutum, vt per Euerard. in loc. a pacto ad statutum.

Secundò, quia compilatores nouorum statutorū fuerunt

runt inter alios illi iidem aduocati, qui iam scripserat in illa Roman. de Lante, in qua, quia sciebant, bis in Rota resolutum fuisse, quod verbum, heredibus, positum in statuto antiquo intelligebatur de descendibus, & non de transuersalibus, ideo credendum est, eos volentes comprehendere quoscumque agnatos, etiam transuersales, ad euadendum huiusmodi resolutionem addidisse verba illa, de agnatione etiam transuersali, non per viam declarationis, quia sciebant illud verbum, heredibus, non esse amplius dubium, stante resolutione Rotæ, sed per viam nouæ dispositionis.

3 Tertio quia cum statutum declaratorium proprie consistat circa aliquod verbum dubium, vt per Dec. in c. fin. num. 13. vers. nam hoc bene procedit. de constit. cumque dubietas illius verbi, heredibus, consistat in eo, quod potest dupliciter intelligi, vel de descendibus, vel etiam de extraneis, idcirco si statuentes voluissent declarare, vti que dixissent, a descendibus patris vel aui, vel dixissent, ab heredibus quibuscumque etiam extraneis patris vel aui. Vnde cum dixerint, ab heredibus patris vel aui de agnatione etiam transuersali, signum est eos processisse non per viam declarationis, sed per viam nouæ dispositionis.

4 Quoad secundum, quod statutum nouum quatenus esset declaratorium veteris, non trahatur ad præterita, moti sunt Domini ea ratione, quia quando statutum nouum declaratorium habet verba aliqua, ex quibus appareat, mentem statuentium fuisse non comprehendere præterita, prout est verbum, de cætero, tunc non trahitur ad præterita. Burr. in d. c. fin. num. 15. vers. vel quando non proferuntur. & vers. nisi statutum nouiter factum, per tex. in c. fin. de spons. d. nor. in c. primo. de postul. prælat. lib. 6. in procem. clem. in fine. & in clem. prima, de vlt. in c. licet canon. de elect. in 6. in quibus iuribus est verbum, de cætero, sequuntur Imo. in d. c. fin. de constit. num. 12. vers. nam primò dicit. Barbat. num. 39. vers. nam primò dicit. Felyn. num. 5. Bolognet. in l. omnes populi. num. 163. de iust. & iur. Domin. in c. ex antiquis. col. 3. vers. & hac limitatio est vera. iuncto vers. vel si esset appositum verbum, quem sequitur ibi Præpos. ad verbum. sub num. 7. distinct. 54. Abb. in d. c. fin. de spons. duo. nu. 4. vers. in contrarium. & ibi Præpos. num. 3. prope fin. vers. aut aliter non declarat. Franc. in c. primo. num. 5. de postul. prælat. lib. 6. Capr. reg. 6. num. 21. & hanc conclusionem esse satis claram dicunt Imol. Felyn. & Præpos. vbi supra. sed in motu proprio Sanctissimi D. N. vltra illa verba, ad futurarum causarum decisionem ac negociorum expeditionem, ex quibus verbis colligitur, statuta noua respicere causas & negocia futura, adest etiam verbum, de cætero, ibi, statuimus, & apostolica auctoritate decernimus, vt de cætero.

Non ob. quod ibi verbum, de cætero, refertur solum ad statuta vetera, vt ea de cætero non possint allegari.

Quia vltra quod dicitur, nulla alia statuta quam hæc noua allegari possint, quod idem est, ac si dictum esset, nulla statuta quam hæc noua seuerentur, ad sunt etiam verba illa subsequenter, inuoluate ac perpetuo obseruentur, ad que refertur illud verbum, de cætero.

Præterea, quod statutum nouum etiam si esset veteris declaratorium, nõ trahatur ad præterita, patet ex eo, quod habebat prius in contrarium intellectum, & interpretationem Rotæ, vltra Nat. & Brun. quo statutum antiquum iuris declaratoria non trahitur ad præterita, prout voluit glof. in c. primo. in verbo, de cætero. ibi, cõmuni iudicio. & ibi Gemin. col. vlt. post prin. vers. nota bene istam glossam. & Fran. num. 5. vers. vel ipsa constitutio. de const. Præpos. in d. c. fin. de spons. duo. nu. 3. prope

fin. vers. si vero habet consuetudine vel cõmunem interpretationem. Capr. d. reg. 6. num. 22. & bene Gemin. in d. c. ex antiquis. col. 3. circa med. eo. vers. hæc procedunt. distinct. 54. vbi inquit, quod tunc constitutio iuris veteris declaratoria trahitur ad præterita, quando erant diuersæ opiniones iuris antiqui, & noui ius approbat & declarat alteram ex istis opinionibus. At secus est, quando ius antiquum vniformiter intelligebatur, prout in casu nostro stante intellectu Nat. & Brun. & vltimo loco ipsius Rotæ.

6 Nec ob. quod vltra cõmunem intellectum siue interpretationem requiratur etiam communis obseruantia. Quia glof. in d. c. primo. in verbo, de cætero. de postul. prælat. lib. 6. fundat se in cõmuni iudicio, & ibi Franc. loquitur solum de cõmuni opinione, & interpretatione. & Præpos. in d. c. fin. de spons. duor. loquitur alternatiue de consuetudine, & de cõmuni interpretatione. & sic sunt duæ limitationes separatae, vna de cõmuni intellectu siue interpretatione, altera de consuetudine siue obseruantia.

8 Non ob. quod in statuto veteri sit mentio de heredibus cum dictione, semper, quo casu verbum, hæres, intelligitur de quocumque herede, vt per Doct. in l. Gallus. §. etiam. ff. de libe. & posth. quia dicitur, semper, in statuto veteri non respicit personas heredum, sed testamentum & vltimam voluntatem patris & aui.

Minus ob. quod cum statutum antiquum deroget iuri cõmuni, cum dicat, non obstante iure canonico & ciuili, non potest recipere interpretationem à iure cõmuni, secundum quod verbum, heredibus, intelligitur de descendibus.

9 Quia pro responsione dicitur, hoc esse verum in eo, in quo statutum antiquum voluit derogari iuri cõmuni, videlicet, quod nõ petatur supplementum legitime: sed cum non loquatur de quibuscumque heredibus, sed simpliciter de heredibus, debet in statuto exclusio feminarum de descendibus intelligi. Nam statutum contra ius commune in eo quod non est clarum, reducit ad intellectum iuris cõmuni, vt illud minus corrigat. Dec. conf. 44. num. 16. Paris. conf. 9. num. 53. lib. 2. Ad alia bene respondetur per D. Bisciam.

CANTVCCII

Tusculan. vineæ. Veneris, 27. Octobris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Instrumentum producus videtur confiteri omnia in eo contenta, quatenus instrumentum probat. ex cõmuni.
2 Falsum committitur non solum fabricando, sed etiam ea scienter vtendo.
3 Confessio resultans ex productione instrumenti eatenus valet, quatenus instrumentum potest sublineri.
4 Scripturam producus continentem factum alienum præsumitur ignoranter producere.
5 Factum alienum quot modis consideratur.
6 Confessio resultans ex productione instrumenti præiudicat producenti, & contra eum probat.
7 Productio instrumenti quot modis dicatur scienter facta.
8 Testes falsos producus præsumitur habere scientiam veritatis.
9 Hæres præsumitur scire factum defuncti in lucro captando, & agendo: secus si de damno euitando tractetur, vel conueniatur.
Idem in facto arduo, cuius notitia præsumitur. num. 10. Scientia

11 Scientia præsumitur ex qualitate facti, quando est tale, vt soleat in notitiam deuenire.

DECISIO CLIX.

1 D Omini concorditer tenuerunt, cedulam, de qua agitur, quamuis sit suspecta de falso, non præiudicare Tullia, nec contra eam probare, quod Franciscus creditor, cuius ipsa hæres, falsificauerit dictam cedulam ad effectum impediendi futuram probationem Henrici debitoris, ne scilicet possit probare se soluisse vel satisfecisse mutuo in grano vel ordeo in illis duobus annis 1561. & 62. in quibus cadit suspitio falsitatis, & per consequens quod dictus Franciscus tacite confessus fuerit, dictum mutuum sibi fuisse solutum vel satisfactum. & ratio potissimum fuit, quia cõmuni cõclusio est, quod quando sine dolo & ignoranter producit instrumentum quod postea detegitur falsum, quod illa tacita confessio, que resultat ex productione, est adeo cohærens instrumento, vt eo sublato tamquam falso, tollatur & tacita confessio tamquam accessoria: producus enim in instrumentum videtur confiteri, quatenus instrumentum probat. ita Abb. in c. cum venerabilis. nu. 27. ante med. vers. tertio quia sicut. & post med. vers. quando autem productio fuit. Paris. num. 6. Dec. num. 23. vbi in fine restatur de cõmuni. extra de excep. Roman. conf. 294. in princ. Alex. conf. 108. num. 5. & 6. lib. 5. Quod autem Tullia produxerit dictam cedulam sine dolo & ignoranter, deducitur, tum quia si scienter produxisset, commisit falsum, quod si committitur non solum fabricando scripturam falsam, sed etiam ea vtendo. Ang. in l. maiorem. per illum tex. C. ad l. Cornel. de fals. Barbat. conf. 54. num. 16. lib. 3. Tum quia non est verosimile, Tulliam sciuisset dictam esse suspectam de falso, quia si sciuisset, non produxisset, cum ea non indigeret, & ex quo habebat fundatam intentionem in instrumento mutui: nec pro parte Amatoris erat aliquid probatum circa solutionem, vel satisfactionem mutui. Tum etiã & tertio, quia in dubio nõ præsumitur quis velle sibi præiudicare per confessionem resultantem ex productione instrumenti. arg. c. super hoc. de renunc. & confessio sua suspenditur, quatenus instrumentum valeat. ita Dec. in d. c. cum venerabilis. num. 24. in fine. Tum etiã & quarto, quia producus scripturam continentem factum alienum præsumitur ignoranter producere, cum in facto alieno regulariter ignorantia præsumatur. l. fin. ff. pro suo. & in specie sentit Bart. in l. si falsus. C. de falsis. & clare hoc dicit Bald. in l. vltima. num. 3. in fi. C. si minor maior. se dixer. Aret. in c. præsentium. sub num. 13. ibi, aliquando certum est, vel præsumptio iuris clara, quod qui fecit falsum articulum, formauit illum ignoranter, quia erat de facto alieno. sequitur ibi Felyn. sub num. 11. de testib. Capi. decis. 67. num. 7. Boss. in pract. crim. tit. de fals. num. 154. vers. sed si est præsumptio. late Menoc. de arbit. iud. cas. 315. num. 11. 12. 13. & 14. vbi bene respondet fundamentis Ruin. contrarium tenentis conf. 86. num. 6. lib. 4.

5 Quod autem in casu nostro sit in facto alieno, patet, quia, aut loquimur de eo quod continetur in dicta cedula, & tunc sine dubio factum est alienum, cum sit negotium gestum inter Franciscum & Henricum. Aut loquimur de scriptura vel subscriptione ipsius cedulae, & tunc quoque certum est factum alienum. Aut loquimur de alteratione dictæ cedulae circa milleimum conuertendo 1560. in 1562. & tunc etiam non potest verisimiliter dici, nisi factum alienum, cum ista alteratio verisimiliter non sit commissa à Tullia, tum quia verifi-

mile est eam non fuisse informatam huius negocii, tum quia non indigebat huiusmodi alteratione & falsitate, cum probatio solutionis mutui (ad quam tollendam hæc falsitas committi potuit) nulla esset facta pro parte Amatoris, non obstante quod prius dederit articulos, & testes examinauerit.

6 Non ob. quod immo Tullia produxit dictam cedulam dolose & scienter, & quod eius confessio, quæ oritur ex tali productione, ei præiudicat, & contra eam probat. Abb. in d. c. cum venerabilis. num. 39. Felyn. num. 27. Dec. num. 28. Aym. de antiq. tempor. part. prima. §. viso de verbis. num. 52. vers. sed adhuc isto. Gabriell. de reg. iur. conclus. prima. num. 19. Et quod Tullia produxerit dictam cedulam scienter, probatur tam ex his, quæ scribit Bald. conf. 446. num. 3. vers. & ex hoc sequitur. lib. 5. vbi inquit, quod producus falsos testes præsumitur habere scientiam veritatis. sequitur Aym. conf. 123. num. 6. in fine. Tum et, quia scientia Francisci præsumitur conuata in Tullia, quæ cõ sit eius hæres, representat personam illius, & tractat non de damno euitando, sed de lucro captando, & non conuenitur, sed agit, vt per Dyn. in reg. præsumitur. num. 5. quem sequitur ibi Ioan. And. in prin. & Franc. num. 4. post prin. vers. item in heredib. de reg. iur. lib. 6. Capr. reg. 79. num. 20. Gabriell. de reg. iur. conclus. 5. num. 23.

Nam ad dictum Bald. d. conf. 446. sub nu. 5. responderetur, Bald. loqui in producente falsos testes super facto proprio, quo casu non mirum si producus præsumitur habere scientiam veritatis, quia in facto proprio ignorantia non præsumitur. l. verius. ff. de probat. Sed Tullia in casu nostro nõ produxit super facto proprio, sed alieno. vt supra deductum fuit. Merito &c.

Ad dictum Dyn. d. regula præsumitur. num. 5. responderetur, Dyn. loqui, quando præcedit scientia in persona defuncti: tunc enim præsumitur continuata in persona heredis tamquam representate personam defuncti: sed in casu nostro non constat de scientia in persona Francisci, quia licet possibile sit, eum alterasse dictam cedulam, tamen est etiam possibile eam non alterasse.

10 Præterea potest etiam responderi, quod tunc si hæres præsumitur habere notitiam de facto defuncti, quado est arduum. vt per Abb. conf. 3. ante num. 8. q. 16. vers. tamen quia verisimile est. lib. 2. sequitur Aym. conf. 168. num. 5. vers. ideo dicit. nam scientia præsumitur ex qualitate facti, quando est tale, vt soleat in notitiam deuenire. Corn. conf. 268. num. 11. lib. 4. Aym. vbi supra. Et est multum verisimile, factum alterationis siue falsitatis dictæ cedulae, quatenus fuisset factum Francisci, non deuenisse ad notitiam Tullia eius hæredis, cum factum sit tale, vt potius soleat occultari quam ad alterius notitiam deuenire. Et in omnem euentum cum Tullia habeat intentionem fundatam in instrumento mutui, & pro parte Amatoris excipiat de solutione, vel satisfactione ipsius mutui, quã intendit probare per dictam cedulam iuncta confessione Tullia resultantem ex productione, non incumbit onus probandi Tullia se produxisse dictam cedulam ignoranter, sed incumbit onus probandi Amatori, Tulliam produxisse illam dolose, & scienter, quod hætenus non probauit.

CANTVCCII

Auersan. Tenimenti. Veneris, 24. Nouembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Alienatio rei ecclesiasticæ duo copulatiue requirit. Prælatas

- 2 Prælati prohibitus alienare bona ecclesie est etiam prohibitus compromittere.
- 3 Solemnitas non requiritur in re solita concedi.
- 4 Assertioni alienantium non statuitur, quod res sit solita alienari, ex communi.
- 5 Solum alienari probatur vel per duas locationes cum cursu 40. annorum, vel per unum solemniter factam, ex communi.
- 6 Præsumptio solemnitatis ex lapsu longissimi temporis est fundata in taciturnitate partium.
- 7 Forma Paulina circa alienationem rei ecclesiasticam quæ sit.
- 8 Informatio extrajudicialis non sufficit ad formam Paulinæ, nisi in scriptis, si in euidenti, et deogetur, et specialiter concedatur.
- 9 Additio, vel noua qualitas adiecta facit concessionem nouam et diuersam.

DECISIO CLX.

FVit conclusum, monasterio sancti Laurentij Auerlan. licuisse ac licere recedere à locationibus siue concessionibus in emphiteusum tenimeti, de quo agitur, factis Dominis de Capua de anno 1501. de anno 1523. & de anno 1554. Quia nulla ex istis locationibus siue concessionibus fuit solemniter facta, & tamen pro validitate alienationis rei ecclesiasticæ duo t copulatiue requiruntur, solemnitas siue forma requisita, & iusta causa alienandi. c. primo. de reb. eccl. non alien. clem. prima, eo. tit. Dec. qui de communi conf. 142. nu. 4. & conf. 282. num. 6. cum alijs per Couar. lib. secundo. vers. resol. cap. 17. num. secundo.

Quod aut locationes huiusmodi careant solemnitate siue forma requisita, patet. Nam prima fuit facta à certis laicis arrédatoribus fructuum dicti monasterij assertis procuratoribus illius. Secunda fuit facta in vim laudis, quod nihil operatur, quia t Prælati eum sit prohibitus alienare bona ecclesiæ, est etiam prohibitus compromittere. Alex. conf. 32. num. 2. lib. secundo. Paris. conf. 134. nu. 1. lib. 4. Nec potest subtrahi virtute confirmationis Præsentis & Diffinitorum iuxta concessionem Innocentij VIII. quia inferius respondebitur. Tertia nõ fuit confirmata, immo per sententiã Vicarij & Cantoris Auerlan. commissariorum apstolicorũ declaratum fuit, illam non cessisse, nec cedere in euidentiã utilitatem dictæ ecclesiæ, & monasterij, & ideo nõ posse confirmari.

Non ob. quod simus in re solita concedi, quo t casu non requiritur solenitas. c. 2. de feud. Quia t de isto solito nõ constat, nec statuitur assertioni alienantium. Bart. in l. si forte. ff. de cast. pec. quæ communiter approbari asserit Paris. conf. 62. num. 7. lib. primo, & Crauet. conf. 175. num. 2. idem Bart. in auth. si quis in aliquo. num. 12. & ibi Dec. num. 36. vbi alios citat. C. de eden. Alex. conf. 17. numero 6. lib. 4. Probatur t autem istud solitum, aut per duas locationes cum cursu 40. annorum, aut per vnam solemniter factam, prout est communis conclusio, de qua testatur Ias. conf. 155. col. 3. in princ. vers. dicitur autem. & col. pen. pariter in princ. vers. non ob. secundum, lib. secundo. Claud. de Seifel. in specu. feud. pag. 175. vers. concludendo. pag. 179. vers. tamen concludendo. & pag. 182. vers. aut vero. & vers. procedit ergo. Curt. iun. de feud. prima par. 2. par. prin. q. 4. nu. 8. & 9. Ruin. conf. 35. sub num. 30. lib. primo, Clar. in §. feudum. q. 1. vers. nunc pro intelligentia. & fuit tentum in vna Zamoren. locationis coram r. p. d. Seraphino 24. Decembris. 1579.

Secundò non ob. præsumptio solenitatis ex lapsu longissimi temporis. Quia t ista præsumptio est fundata in

taciturnitate partium, vt bene deducit Soc. ian. c. 56. sub. num. 13. lib. primo. Quæ taciturnitas partium hic non adest, quia prima locatio fuit facta de anno 1501. & super ea antea annum 1523. mota fuit lis in consilio Neapolitano, deinde deuentum ad cõpromissum, prout narratur in primo rescripto sacre penitentiariæ obréto de anno 1551. secunda verò locatio facta fuit de anno 1523. & super ea mota lis de anno 1549. & sic partes numquam tacerunt spatium 30. annorum.

Tertiò non ob. quòd in casu nostro adest consensus apstolicus, ex quo secunda locatio facta de anno 1522. fuit confirmata à Præsidente & Diffinitoribus capituli generalis congregationis Cassinæ. vigore facultatis sibi ab Innocentio VIII. concessæ. Quia dicta facultas est cõcessa seruata forma Paulinæ requirentis, testes & probationes pro veritate narratorum recipi, quæ forma non fuit seruata, cum nulla testium nec probationum receptio appareat, sed solum constat de quadam relatione Auditorum Perusij existentium, & à ciuitate Auerlan. per 200. milliaria distantium.

Nec ob. quòd sufficit extrajudicialis informatio, vt per Abb. conf. 41. col. 2. vers. ex quibus verbis. lib. primo, Quia id t procedit, quado in rescriptis, si in euidentiã, derogatur Paulinæ, & Commissarijs cõceditur facultas se extrajudicialiter informandi, quæ derogatio nedum in casu nostro non adest, sed priuilegium Innocentij expresse continet, debere procedi iuxta formam Paulinæ.

Quartò non ob. quòd secunda locatio facta de anno 1523. fuerit confirmatoria primæ factæ de anno 1501. Quia secunda locatio est noua concessio, tum quia talis appellatur in primo rescripto sacre penitentiariæ ibi, ac facta noua concessione. Tum quia vere non potest esse, nisi noua concessio, ex quo prima locatio facta fuit de toto tenimento pro masculis tatum singulis 29. annis ad renouandum, sub obligatione de soluendo 15. tarrenos pro renouatione sub annuo redditu curruum duorũ feni, & quatuor tumulorum grani. Secunda verò locatio facta fuit solum de vno tenimento, altero incluso in prima locatione libere dimisso pro liberis legitimis in perpetuum cum augmento annui redditus duorum tumulorum grani, & sine conuentione de renouando. Vnde cum in secunda locatione omnia sint in nouata, illa nõ potest dici cõfirmatoria primæ locationis, sed est noua concessio, cum t additio siue noua conuentio vel noua qualitas faciat, concessionem esse nouam & diuersam à prima. argumento. l. ius ciuile. ff. de iust. & iure. & in specie post Bald. not. Alexan. conf. 19. num. 2. lib. 15. Brun. conf. 112. sub num. 6. Ruin. conf. 20. num. 7. lib. primo cum alijs cumulatis per Decif. Pedemon. 23. num. 22. & 23. 24. 25. & 26.

Demum non ob. quæ dicuntur de instrumento antiquo, de enunciatiua sententiæ, de præscriptione & eius interruptione. Quia bene tolluntur per D. Biscliam.

CANTVCCII.

Toletan. pensionis siue excusati. Luma, 20. No- uembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Clausula, quorum tenores, quid operetur.
- 2 Pensionarius non tenetur contribuere, vbi pensio fuit libera ab omni onere seruata.
- 3 Pensionarius regulariter tenetur contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris impositi super fructibus beneficij, super quibus est seruata pensio.

Papa

- 4 Papa non præsumitur velle derogare exemptioni quæ in contractu transit.
- 5 Iuramentum quod potest seruari sine interitu salutis æternæ, est seruandum.
- 6 Papa derogans obligationibus cameralibus censetur etiam derogare iuramento.
- 7 Princeps etiam de plenitudine potestatis non potest tollere ius quæsitum ex contractu.
- 8 Fallit in contractu obligatione super pensionibus. nu. 8.
- 9 Papa non potest disponere super matrimonialibus in non subditos.
- 10 Pensionarius exemptus vigore concordie si soluat onera regalia, potest repetere à titularibus.
- 11 Colonus soluens collectam repetit à domino.
- 12 Pactum inter emptorem & venditorem de non soluendo decimas, non præiudicat ecclesie.
- 13 Dispositio quando potest interpretari vt operetur vnum vel duo contra ius commune, debet interpretari vt operetur vnum tantum, & non duo.

DECISIO CLXI.

FVit concorditer conclusum, Reuerendiss. Episcopum Viglianenensem teneri contribuere ad solutionem Excusati pro rata suæ pensionis secundum distributionem iudicum Excusati, quia reseruatio suæ pensionis est anterior Excusato. & licet in ea ad sint clausulæ prægnantissimæ, nihilominus fuit illis derogatum in confirmatione concordie Excusati. dicitur enim in concordia, quòd omnes personæ cuiuscũque qualitatis & dignitatis existentes habentes pensiones, sint comprehensæ, vt contribuunt, non obstantibus quibuscũque clausulis, exemptionibus, prærogatiuis, seu donationibus, & obligationibus etiam in forma cameræ. In confirmatione autem dictæ concordie ad sunt clausulæ derogatiuæ amplissime, & t clausula, quorum tenores cuius vigore omnia exprimi possunt. iuxta conf. secundum Ant. de Butr. per Rotam pluries canonizatum.

Non ob. allegata in contrarium; Et in primis non ob. quòd pensio ista fuit reseruata libera, immunis, & exempta ab omni onere, quo t casu pensionarius non tenetur contribuere. Gig. de pensio. q. 59. num. 6.

Quia huiusmodi immunitas & exemptio fuit sublata per dictam concordiam obligantem pensionarios ad contribuendum non obstantibus quibuscũque exemptionibus. Vnde pensionarius in casu nostro sublata exemptione per dictam concordiam remanet obligatus ad contribuendum. Nam t pensionarius regulariter tenetur contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris impositi super fructibus beneficij, super quibus est reseruata pensio. Caccialup. de pensio. q. 17. Gig. d. q. 59. num. 1. 2. & 3.

Nec ob. replicatio de his, quæ scribit idem Gig. dicta q. 59. num. 9. post Card. consil. 102. in princ. vers. & idem tenet. & Alex. conf. 122. num. 16. vers. quinimo. lib. 4. quia cessat stante clausula, quorum tenores &c.

Secundò non obstat, quòd exemptio in casu nostro transiit in contractum, cui t Papa non præsumitur voluisse derogare. c. primo, de pac. c. ex multiplici. vbi Abb. num. 4. de decim.

Quia clare constat, Papam voluisse derogare ex illis verbis seu donationibus &c.

Nec ob. replicatio, quòd illa verba debent intelligi de clausulis donationis solitis apponi in supplicationibus, non de his, quæ continentur in obligatione ad partes facta, & sic obstat duplicitas vinculi, videlicet priuilegij Papæ, & contractus partium. ad gloss. in clem. dudum. in verbo, pacta. de sepultur. Achil. decif. vnica. de confirmat. Quia illa verba intelliguntur de donationibus & obligationibus in forma cameræ. si enim Papa derogat obligationibus etiam cameralibus: ergo derogat contractibus, & sic cessat duplicitas vinculi, quia Papa derogat nedum exemptionibus, sed etiam contractibus.

Tertiò non ob. quòd obligatio cameralis in casu nostro fuit cum iuramento, quòd est seruandum, cum t possit seruari sine interitu salutis æternæ. c. cum contingat. de iureiuran. & sic concurrunt triplicitas vinculi videlicet priuilegij Papæ, obligationis cameralis & iuramenti. & in concordia derogetur simpliciter obligationibus in forma cameræ, de iure autem nullam verbum.

Nam t fuit responsum, per derogationem obligationum, cameralium censeri derogatum etiam iuramento, quia alias derogatio nihil operaretur, cum omnes obligationes camerales sint iurata. Et ad corroborationem huius responsionis fuit dictum, quòd alias per Rotam decisum fuit, statutum vrbis lib. 4. cap. 23. mandans in donationibus certas solemnitates adhiberi, intelligi etiam de donationibus iuratis, licet in eo non fiat mentio de iuramento, ne aliàs statutum reddatur elusorium, cum (vt plurimum) donationes fiant cum iuramento. Vnde Papa in casu isto derogauit exemptionibus, obligationibus cameralibus, & iuramento, & sic cessat triplicitas vinculi.

Nec ob. replicatio, quòd illa verba, & obligationibus etiam in forma cameræ, debeant intelligi de obligatione camerali de donando suum, & de soluendo de suo proprio. Quia derogando Papa donationibus & obligationibus etiam cameralibus non est dubium, quòd derogauit etiam obligationi de donando suum, & de soluendo de suo proprio.

Quartò non ob. quòd t Princeps etiam de plenitudine potestatis non potest tollere ius quæsitum ex contractu. Dec. consil. 410. num. 22. Aym. de antiq. tempor. par. j. in princ. num. 3. cum contractus & consensus sit de iure naturali, quòd Princeps non tollit. Io. And. & Abb. in c. per venerabilem, qui fil. sint legit. Sat. in com. pend. vtriusque sign. sub num. 81. vers. & quòd dictum. & num. seq. Quia in ista materia pensionum Papa potest tollere contractus & obligationes, & ius ex eis quæsitum: nam omnia dependent à gratia Papæ, & substantia pensionis, quam t si Papa diminuit, contractus & obligatio non operatur. Put. decif. 53. fuit conclusum. alias 59. lib. primo. Mohed. decif. 138.

Nec ob. replicatio, quòd quando Papa disponit circa conuentionem de soluendo de suo proprio, disponit super patrimonialibus, super t quibus non habet potestatem in non subditos, Abb. in c. cum dilectus, num. 5. de iurepat. Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 6. sub num. 5. & seq. Et quòd ista solutio de suo proprio est duplicata. Primò in supplicatione reseruatiõis pensionis. Secundò in obligatione camerali. A deo quòd licet prima dependeat à gratia Papæ, tñ secunda est libera, & absoluta, & de per se stas, & sic adhuc intrat duplicitas vinculi. Nam hæc omnia tolluntur considerando solutionem de suo proprio tamquam consecutiã, & accessoriã ad reseruatiõnem pensionis.

Vltimò non ob. q. t pensionarij vigore concordie tenentur contribuere quoad legẽ, sed pnt repetere à titularibus. ad l. aediles. §. quicũq. de via pub. & l. litib. §. fi. C. de agri. & cens. li. 11. per q. iura not. Bal. in l. si cõ duob. §. in coeũda. in 2. not. ff. pro soc. & in l. j. sub nu. 4. vers. sexto. C. de iure

S

Iure

1 iure emphyt. quod si colonus soluat collectam, repetit à domino. sequitur Nat. consil. 109. num. 5. lib. secundo. Et ad id fuit allegatus Abb. in cap. in aliquibus, numero 6. de decim. vbi vult, quod si transferens fundum in alium paciscatur, ut ipse teneatur ad solutionem decimarum, & non possessor, quod hoc pactum non præiudicat ecclesiæ, quominus possit petere decimas à possessore, licet valeat pactum in præiudicium paciscen-
 2 tum, quia si possessor soluit decimas, potest illas repetere ab alienante. & ista tantò magis videntur hoc casu procedere, quod cum verba concordie possint intelligi respectu Regis, non sunt intelligenda respectu titularis: quia si quando dispositio potest interpretari, ut operetur vnum vel duo contra ius commune, debet interpretari, ut operetur vnum tantum, & non duo. Gozad. consil. 19. num. 5.

Nam pro responsione dicitur, istud non applicari casui nostro, quia ideo colonus soluens collectas repetit à domino, quia non colonus, sed dominus ad illas tenetur, & ita loquuntur Nat. & Bald. vbi supra. Et ideo quoque possessor soluens decimas repetit ab alienante, quia non possessor, sed alienans vigore pacti ad eas tenebatur: at secus est in casu nostro, quia pensionarius de iure tenetur contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris, nec verba concordie possunt intelligi respectu Regis, quia obligatio cameralis non poterat obfistere Regi; sed solum titulari. Et ideo concordia derogans obligationibus cameralibus debet intelligi respectu titularium, non respectu Regis.

CANTVCCII

Prænestin. hereditatis. Luna, 27. Novembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Castra existentia intra 40. milliaria non soluentia sal focaticum non sunt subiecta statutis Urbis.
- 2 Statutum continens prohibitionem favorabilem comprehendit omnes subditos vbiunque existentes. Declara tamen, & limita, ut num. seq.

DECISIO CLXII

Domini retentis decisionibus factis in illa Vrbeuetan. hereditatis coram R.P. Domino Roberto confirmantibus decem. Put. 24. lib. 3. quod
 1 castra existentia intra 40. milliaria, si non soluant sal focaticum, non sunt subiecta statutis Urbis, firmanunt regulam pro Domino Iulio, quod promissio D. Marchionissæ de præstandis alimentis dictis Iulie & Catherinæ eius filiaribus, non sit nulla ex defectu formæ & solemnitatum statuti Urbis cap. 23. lib. 4. & cap. 19. lib. quinto. & consequenter, instrumentum continens huiusmodi promissionem esse validum, & illi standum esse respectu dicti statuti. & ratio est, quia cum ciuitas Prænestina non soluat sal focaticum, prout in secundo præsupposito, in ea non habent locum statuta Urbis.

Non ob. quod Dominus Iulius, & Domina Marchionissa sint ciues, & quod dictum statutum est prohibitivum in personam, & continet prohibitionem favorabilem, ne mulieres propter sexus fragilitatem decipiantur, & quod propterea comprehendit illos tanquam ciues Romanos vbiunque existentes, & contrahentes, ut per Bart. in l. cunctos populos, numero 32. versic. aut statutum est prohibitivum. & ibi Bal. numero 13. versic.

sed quod contra. & Salyc. sub num. 1. C. de sacrosan. eccl. Alex. consil. 41. num. 7. lib. 5.

3 Quia si pro responsione dictum fuit, quod dictum statutum respicit principaliter formam & solemnitatem contractus, secundariò verò personam, quia principaliter prohibet contractum fieri, nisi seruata forma & solemnitate, de qua ibi, licet hanc prohibitionem faciat etiam ratio personæ, quæ secundariò consideratur, ut per Caccialup. in dicta l. cunctos populos, nume. 90. & las. consil. 69. colum. fin. versic. & sic statutum principaliter, lib. tertio. Ruin. consil. 20. numero 8. circa fin. versic. & hoc est rationale, lib. primo. Ant. Gabriel. libro 6. de statut. conclus. octava, numero 17. Hoc idem voluit Bart. in dicta l. cunctos populos, numero 26. versic. sed contra prædicta, prout deducit las. vbi supra. An autem ab hac regula pro Domino Iulio firmata sit recedendum ex capite obseruantie statutorum Urbis in ciuitate Prænestina. iunctis confessionibus Domini Iulij: vel ex eo, quod Senator habet ius distringendi Columnenses, & alios Barones in eorum castris intra 40. milliaria existentibus, erit particulariter videndum.

CANTVCCII

Toletan. decimarum. Veneris, prima Decembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Decima prædiales cui debeantur, an episcopo, an verò ecclesie parochiali, vide distinctionem.
- 2 Immemorabilis præscriptio requiritur ad id præscribendum, cui ius commune resistit.
- 3 Decima prædiales debentur ecclesie loci vbi sita sunt, nisi per consuetudinem aliter inductum sit, in qua sufficiunt decem anni.
- 4 Consuetudo vt inducatur præterius, decem anni sufficiunt.

DECISIO CLXIII

Quoad decimas prædiorum antiquitus possessorum per homines de Yepes in territorio de Occanna in termino vocato, la Matilla, conclusum fuit sine difficultate illas deberi Illustriss. & Reuerendiss. Archiepiscopo Toletan. tantum, nec alius de eis participauerit, prout probat testes, de quibus in summatio dato pro parte Archiepiscopi, ut patet etiam ex arrendamentis factis ab anno 1580. vsque ad annu 1588.

Quo verò ad decimas prædiorum emptorum ab anno 1524. vsque ad annum 1550. per eosdem homines de Yepes in eisdem territorio, & termino, de quibus supra,
 1 Domini dixerunt, quod, si aut cura animarum ecclesie parochialis oppidi de Yepes non spectat ad Archiepiscopum, & tunc tenuerunt, decimas istas ei non deberi,
 2 quia deficit immemorabilis, quæ si in casu isto requiritur, propter resistantiam iuris communis, ut hic per informantes Beneficiorum, & in specie tradit Rebuff. de decim. q. 13. num. 84. prope fin.

Aut spectat ad Archiepiscopum, & tunc, resoluunt ei deberi, quia pro parte ipsius probatur sufficienter consuetudo percipiendi integram decimam
 3 ex prædijis prædictis: licet enim si decimæ parochiales, quales sunt hæc, de quibus agitur, debeantur ecclesie loci, vbi sita sunt prædia, tamen per consuetudinem induci potest, ut debeantur ecclesie loci, vbi administrantur sacramenta, & ad inducendam istam consuetudinem sufficiunt decem anni, cum non sit contra,
 4 sed

sed præter ius. Abb. in cap. cum sint, numero 6. in fine, versic. ideo consuetudo, de decim. Achil. decif. secunda, de decim. Put. decif. 154. incipien. fuit dubitatum, aliàs 165. lib. j. quam decennalem consuetudinem testes Archiepiscopi bene probant.

Non ob. quod Archiepiscopo resistit ius commune, quia ipse percipit decimas istas ratione parochialis ecclesie de Yepes.

Secundò non ob. testes, de quibus in summatio ad ditionali, quia decimæ tertius super tertio, interrogatus dicit, quod vno anno habuit in arrendam decimas parochie sancti Ioannis, & quod aliqui incolæ de Yepes, qui habebant prædia in territorio de Occanna, attulerunt decimas vini ad dictam parochialem. Ille testis non concludit, nec probat interruptionem consuetudinis, quia potest intelligi de primo anno, quo empta fuerunt prædia. Septimus super decimo octavo dicit, quod quidam Ioannes de Portez dum esset incola de Yepes, emit vnam hereditatem in territorio de Occanna, & quod eo anno soluit decimam in oppido de Occanna: iste testis probat de primo anno tantum, 14. super 18. similiter loquitur de vno anno tantum, & non dicit, de quo anno.

Tertiò non obstat, quod huiusmodi decimæ fuerunt solutæ per homines de Yepes metu censurarum. Quia censuræ potuerunt emanare post inductam consuetudinem.

CANTVCCII

Vulturna aqua. Luna, 11. Decembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Aqua scaturiens in fundo superiori licet fluxerit per mille annos in fundum vicini inferioris, potest tamen dominus fundi superioris talem aquam cursum impedire.
- 2 Limita tamen & declara, ut num. seq.
- 3 Seruitus negatiua vt acquiratur domino fundi inferioris non diuertendi aquam, vltra opus manufactum per dominum fundi superioris requiritur ipsius scientia & patientia.
- 4 Interdictum, vt possidetis, datur in subsidium, vbi non competunt alia interdicta particularia.
- 5 Interdictum, vt possidetis, non datur pro seruitute rustica habente causam discontinuam, & quare num. 6.
- 7 Interdictum de aqua quot. & astiua, datur, vbi aqua ducitur à capite.

DECISIO CLXIII

Domini plura firmanunt. Primò, quod Canonici & capitulum sancti Petri mediantibus eorum conductoribus fuerunt, maxime de tempore afflictus Domini Bonifacij, & Domini Iulij, in quasi possessione conficiendi paratam in fossato existente inter casale delle Castella capituli sancti Ioannis, & casale campi mortui capituli sancti Petri ad effectum, ut aqua fossati mediante parata deflueret in casale campi mortui pro irrigandis linarijs, & quod parata adhærebat vtriq; casali, vel casali delle Castella. ut probant testes examinati pro parte Capituli sancti Petri, quartus & quintus super macerijs, septimus, iuxta 1225. 26. & 27. & super quinto, octauus iuxta 24. & 26. vnde decimus iuxta 25. duodecimus iuxta 25. & 26. decimus quartus iuxta 11. & 27. decimus quintus iuxta 25. & super quinto.

Secundò, Domini firmanunt limitationem ad regulam, quod licet aqua scaturiens in fundo superiori fluxerit per mille annos in fundum inferiorem, non propterea dicitur ius aliquod quæsitum domino fundi inferioris, ita vt non possit dominus fundi superioris talem cursum aquæ impedire, cum talis cursum in mera eius voluntate consistat. l. Proculus. ff. de dam. infect. l. si meo fundo. ff. de aqua plu. arden. Veron. de seruit. aquæ duct. num. 57. Balb. de præscript. secunda parte quartæ part. princ. q. 4. sub num. 3. Aym. de antiq. tempor. part. 4. §. vltimo, num. 39. Rolan. consil. 53. num. 26. lib. 2. Firmanunt (inquam) limitationem ad istam regulam, vt non procedat, si quando interuenit aliquod ministerium hominis, siue opus manufactum in fundo superiori, tunc enim ex tali ministerio siue opere arguitur, aquam non iure facultatis, sed iure seruitutis decurrere, & sic ex opere manufacto in fundo superiori acquiritur seruitus negatiua non diuertendi aquam de fundo inferiori. vt post Pau. de Cast. consil. 243. prope fin. versic. præterea potest esse. lib. 2. Calcan. consil. 56. num. 11. versic. si vero loquimur. Agid. consil. 7. col. 2. post med. versic. licet bene faciunt, firmat Aym. vbi supra, nume. 40. & vltra per eum allegatos, hoc idem tenet Veronen. vbi supra, nume. 56. in princ. & num. 57. pariter in princ. & num. 58. post medium, versic. aut habens fundum. & num. 60. ante medium, versic. in contrarium videtur. Balb. vbi supra. Rip. in l. quominus. num. 88. in fine. ff. de flumin. Gabriel. de præscript. conclus. 10. numero 14. & hoc idem voluit Bar. in d. l. prima, §. hoc interdicto. num. 9. ad fi. vers. possunt etiam. ff. de itin. actuque priuat. post Innocen. in c. bonæ. il secundo. post princ. versic. potest etiam constare, de postul. prælat. Veronen. de seruit. rust. præd. cap. primo, nume. 27. prope finem. Alb. consil. 35. nu. 2. Riman. iun. consil. 86. num. 3.

Tertiò firmanunt Domini, quod in acquirenda huiusmodi seruitute negatiua, & quasi possessione ipsius vltra opus manufactum requiritur scientia & patientia Domini fundi superioris, prout in specie tenet Veron. loco, de quo supra, num. 58. post med. versic. aut habens fundum. non enim in istis incorporalibus acquiritur quasi possessio, nisi concurrat scientia & patientia. l. secunda. vbi omnes. C. de seruit. & aqua. Veron. vbi supra, num. 58. latè Balb. de præscript. 2. parte 4. part. princip. quæst. prima, num. 12.

Quartò Domini firmanunt, in casu isto capitulo sancti Petri competere interdictum vt possidetis, quia quando non competunt alia interdicta particularia, tunc datur interdictum vt possidetis, vt per Menoch. de retinen. possess. remed. 3. num. 138. versic. ego opinor.

Nec ob. quod pro seruitute rustica habente causam discontinuam, qualis est ista, de qua agitur, non datur interdictum vt possidetis. Bart. in l. prima, in princ. num. 4. ff. vt possid. Iacob. de Arena in l. prima, sub numero secundo. & ibi Salyc. in sexta oppos. C. eo. tit. Ruin. consil. 106. numero 8. lib. quinto. Coraf. in l. penult. numero 18. versic. vbi vero. & numero 19. ff. de seruit. Menoch. dicto remed. 3. numero 103. & 109. cum sequen.
 6 Nam si id procedit ea ratione, quia pro seruitutibus rusticis habentibus causam discontinuam prodita sunt specialia interdicta, de itin. actuque priuat. deriuus, de aqua. quotid. & astiua. Et ideo non fuit necesse ad interdictum vt possidetis recurrere vt declarat Salyc. vbi supra, & latius Coraf. in dicta l. penult. num. 16. & Menoch. d. remed. 3. num. 100.

Sed in casu nostro non competit interdictum de aqua quot. & asti. quia si aqua non ducitur à capite, prout in illo interdicto requiritur, l. j. hæc interdicta. ff. de aqua

aqua quot. & æstiu. Ideo oportet confugere ad interdium ut possidetis.

Referuarunt autem Domini particulariter videndū, an scientia capituli sancti Iohannis probetur verè vel præsumptiuè, & an scientia præsumpta sufficiat.

CANTVCCII.

Mediolanen. decimarum. Luna, 18. Decembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Spolio agens debet primum extremum concludenter probare. ex communi, & magis communi. Limita in casu particulari. nu. 5.
- 2 Decima diminuta consueta est præstari.
- 3 Decima propriè dicitur de decem partibus vna, quando dicitur integra.
- 4 Decimarum plures sunt species & differentia.

DECISIO CLXV.

EX instrumēto locationis factæ de anno 1502. Domini dixerunt, non probari pro parte Francisci de Nigris primum extremum, quod debet ple ne, & concludenter probari. Afflic. decif. 364. num. 5. Plot. in l. si quando. numero 115. C. vnde. vi. Roland. qui de communi & magis communi, consil. 50. num. 16. lib. secundo. Menoch. qui etiam de magis communi, de recuper. remed. 15. numero 408. cum sequen. Sarnen. in reg. de infirm. quæst. 36. Put. decif. 72. aliàs 75. incipien. Dubitauit D. Prosper. lib. 3. idque in Rota tritissimum est. Licet enim in dicto instrumēto concedantur in emphyteusim perpetuam decimæ siue ius decimædi pro annuo canone centum librarum, & licet dictum instrumentum habuerit effectum, quia postea emphyteuta retrocessit de anno 1542. non tamen ex hoc sequitur, emphyteutam integras decimas percepisse, & mentio decimarum facta in dicto instrumēto, verificatur etiam in decima diminuta quæ præstari consuevit. cap. in aliquibus. de decim. Soc. consil. 297. num. 6. circa medium, versic. non obit. secunda ratio, lib. secundo. Rebuff. de decim. quæst. 13. num. 18. Et maxime, quod huiusmodi integræ decimæ perceptio excluditur ex verbis dicti instrumenti ibi, cum quæ huiusmodi decima hæctenus solita fuerit locari aliqui plus, aliquando minus. Item ibi, nec spes in futurum sit maioris perceptionis, præcipue, quia aliqui debentes soluere decimam prædictam interdum se difficiles excogitatis vijs præstant in solutione ipsius decimæ, super quibus reculationibus, ut plurimum, solent lites exoriri. quæ verba ut dixi excludunt perceptionem integræ decimæ. Et præsertim etiam, quod ex fide Præpositi Treni & aliorum constat solum vigesimam exigi, & talem exactiōnem semper solitam fuisse.

Non obit. quod decima propriè dicitur de decem partibus vna. Abb. in cap. primo, in primo notab. de decim. Card. in cap. cum homines. num. 1. eo. tit. Rebuff. de decim. q. 3. num. 25.

Nam respondetur, quod tunc dicitur de decem partibus vna, quando dicitur integra, & sic non simplex nomen decimæ, sed illud adiunctum, integra, facit, ut intelligatur de decem partibus vna, & ita loquitur Rebuff. referens inter alias diuisiones siue species decimarū, quandam decimam esse integram, quandam non: alias ipsa disponētia, decimas solui cum omni integritate,

& sine diminutione, ut in cap. commissum. cap. peruenit. cap. cum homines. cap. ex parte canonicorum. & cap. non est, de decim. frustra adijcerent illa verba, cum omni integritate & sine diminutione, si decima non diceretur, nisi de decem partibus vna: satis enim est pro decima aliquid solui, ut decima dici possit. ita argumētatur Soc. dicto consil. 297. sub numero 6. circa medium, lib. secundo.

Præterea respondetur, quod in casu nostro non agitur de significatione verbi, decimæ; sed de probatione quasi possessionis exigendi integram decimam, quæ probatio non potest colligi ex instrumēto loquente simpliciter de decimis, quæ licet potuerint esse integræ, potuerunt etiam esse diminutæ: & propterea qui dicit, integras decimas fuisse exactas, debet id probare: & tantò magis, quod in casu nostro verba instrumēti indicant perceptionem decimæ non integræ, sed diminutæ.

Non obit. quod illa verba, aliquando plus aliquando minus, intelliguntur respectu annui canonis, qui à conductoribus soluebatur, qui variabatur secundum varietatem annorum fertiliū & steriliū. Quia ista varietas canonis poterat provenire non solum ex varietate annorum, sed etiam ex non solutione integræ decimæ, maxime, quia in instrumēto subijcitur, quod aliqui debentes soluere decimam interdum in eius solutione excogitatis vijs se difficiles præstabant.

Non obit. quod primum extremum potest præsumptiuè probari, ut per Put. in decif. præalleg.

Quia Put. loquitur in casu particulari, immo præsupponit regulam in contrarium, quod primum extremum debet plene probari.

CANTVCCII.

Narnien. molendini. Veneris, decima Novembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Minas & iniuriam afferens aduersario ex causa litis perdit causam ex bulla Alexandrina.
- 2 Verba in dubio debent intelligi ad excludendum delictum.

DECISIO CLXVI.

Domini pro maiori parte tenuerunt intrate Bullam Alexandrinam propter minas & iniurias illatas per Marcum Ioanni Iacobo, quas dixerunt probari, tum ex confessione Marij facta in supplicatione ibi, si queris mihi panem auferre, & ego cor tibi eruam, cum nonnullis alijs verbis iniurijs. Tum ex quærela Io. Iacobi ibi, si ego volo auferre panem, ipse vult mihi eruere cor, & quod faciet, & dicit, iniuriado, & verba iniuriosa proferendo, ad quam querelam Marcus in supplicatione relationem habet.

Tum & tertio ex testibus clare probantibus huiusmodi minas, & iniurias.

Insuper Domini dixerunt, minas & iniurias prædictas fuisse illatas ratione molendini, & sic causa litis, tum quia testes probant, Marcum dixisse Ioanni Iacobo, vade & ponas lotricine, quod est vnum ex instrumētis molendini.

Tum etiam, quia testes intelligunt, Marcum, quando dixit Ioan. Iacobo, tu vis mihi auferre panem de manibus, voluisse inferre, huiusmodi panis ablationem sibi fieri ex causa molendini.

Non

Non ob. quod Marcus locutus fuit sub conditione, si tu vis mihi auferre panem, ego tibi cor eruā. Tum quia omnes testes dum referunt ista verba, loquuntur simpliciter. Tum quia Ioannes Iacobus in querela, ad quæ se refert Marcus in supplicatione, dicit, quod venit Marcus, & cepit me iniuriare dicendo, quod ego volo ei auferre panem, & quod si vero ei auferre panem, ipse vult mihi eruere cor, & sic illa dictio, si, statim verbis præcedentibus debet exponi pro, postquam.

Non ob. quod Marcus fuerit prouocatus, quia de ista prouocatione non constat: immo testes videntur probare contrarium.

Non ob. quod Marcus dixit se velle facere, ut Ioannes Iacobus puniretur, & mitteretur ad trirēmes via iuris, & cum iustitia, quia ista verba proferuntur ad aliud factū immediate præcedens, prout ex verbis testium aperte colligitur.

Non ob. quod illa verba, volo tibi eruere cor, possunt intelligi iuridicè ad excludendū delictum, ad trad. per Alex. consil. 188. sub num. 7. lib. 7. & per Aym. consil. 6. num. 126.

Quia Alex. loquitur de illis verbis, ego me vèdicabo, quæ cum possint dupliciter intelligi, debent intelligi de vindicta licita, quoniam in benigniorem partem debet fieri interpretatio, ut ipse post Guliel. de Cun. ibi deducit. At secus in ablatione cordis, quæ non potest dupliciter intelligi, & non reperitur licita.

Non ob. alia, quia bene tolluntur per informantes.

CANTVCCII.

Imolen. iurispatronatus. Veneris, 7. Iunij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Iurispatronatus ex quibus acquiri & probari possit.
- 2 Actus ordinanti, non autem exequenti tribuitur.
- 3 Iurispatronatus nō ex dotatione vel largitione bonorum acquiritur, sed ex dotatione. ex magis communi.
- 4 Fundans, construens, vel dotans ecclesiam acquirat iurispatronatus, etiam si illud non reseruauerit, dummodo expresse illud non remiserit. ex communi.
- 5 Actum explicans nō sponte, sed ex necessitate vel pro exercitio officij sui, præmium consequi non debet.
- 6 Hæres grauatus à testatore fundare ecclesiam, si cogere tur à iudice, non habet iurispatronatus: secus si voluntariè fundaret.
- 7 Collatio Papæ valet de beneficio iurispatronatus, si patronus non est in quasi possessione præsentandi.
- 8 Præsentatus nō existente in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato à vero patrono. ex communi.
- 9 Collatio iurispatronatus facta ab ordinario existente in quasi possessione liberè conferendi valet, & præfertur præsentationi patroni in quasi possessione non existentis.
- 10 Proprietas absorbet causam possessionis, si prius de ea constituerit.

DECISIO CLXVII.

Domini cū duobus præsuppositis, vno quod Abbas monasterij Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in regula Imolen. dioc. iurisdictionem habeat ordinariam. Altero, quod non cōstet, capellam sancti Sigismundi in dicta Ecclesia existētem, habuisse dotem tempore, quo Nicolettus de Tartagnis senior in eius testamento reliquit dictæ capellæ pro dote tot bona, quæ ascende-

rent ad summam quingentarum librarum Bononiens. Domini (inquam) cum istis duobus præsuppositis dixerunt constare de iurispatronatus illorum de Tartagnis ad dictam capellam ex dotatione, vigore dicti legati dotis, ita ut prouisio apostolica Scipionis de Calderinis non intret.

Non ob. quæ pro parte Scipionis deducuntur. Et

In primis non obit. quod Alexander & Nicolettus iunior ex consignatione certorum bonorum per eos Abbatem & commissario dictæ ecclesiæ sanctæ Mariæ facta, nō potuerint iurispatronatus acquirere, attento quod huiusmodi consignatio fuit facta pro solutione & satisfactione legati dotis per Nicolettum seniorem dictæ capellæ sancti Sigismundi simpliciter, & sine ulla reservatione iurispatronatus relicti, & talis consignatio debet tribui Nicoletto seniori leganti, non autem Alexandro & Nicoletto iuniori hæredibus soluentibus, cum factus ordinanti, non autem exequenti, tribuatur. cap. super literis, de rescript. Roman. consil. 366. sub numero primo. Butr. consil. 74. numero quarto. Dec. consil. 381. ad finem. bene Aymon. consil. 144. numero secundo, ad finem, & numero 3.

Siquidem pro respōsione dicitur, iurispatronatus quæ situm fuisse ex dote per Nicolettum seniorem relicta, quia licet ex simplici donatione, legato, vel largitione bonorum non acquiratur iurispatronatus, tamen secus est, si hæc fiant pro dote, quia simpliciter donans vel legans videtur potius benefactor quàm dotator, & acquirat iurispatronatus. Iura enim indulgent iurispatronatus non benefactori, sed dotanti, cap. filijs. 16. quæst. 7. ita Abb. in cap. quoniam, numero 10. de iurepatronat. & consil. 59. num. secundo, post medium, versic. quoniam, lib. secundo. & consil. 106. sub num. secundo, versic. primo enim, requiritur, eo. lib. Hoc idem voluit Ioan. And. in cap. primo, circa medium, versic. ideo dictum est, de iurepatron. Rocch. de iurepatron. in verbo, & dotauit, numero 9. versic. contrarium tamen. Sum. Ang. in verbo, iurispatronatus, num. 4. versic. & nota. Pau. de Citradin. de iurepatron. parte 3. caus. 2. quæst. 13. num. 77. in fine, & latissime Lambert. de iurepatronat. artic. primo. q. 6. parte prima, lib. primo, num. 9. vsque ad 17. fol. 50. secundum vltimam impress. & hanc esse magis communem opin. inquit Bero. d. cap. quoniam, num. 89. post princ. Et licet Nicolettus senior in prædicto dotis legato non reseruauerit iurispatronatus, tamen sat est eum expresse illud non remisisse. Est enim receptissima conclusio, ut fundans, construens, vel dotans ecclesiam acquirat iurispatronatus, etiam si illud non reseruauerit, dummodo expresse illud non remiserit. Ioan. And. Card. Butr. Bald. Imo. Abb. Aret. & Fely. in c. significauit, de testib. Archid. Ioan. And. Gemin. & Franc. in cap. primo, de iurepatron. lib. 6. Rot. decif. 5. de iurepat. in antiq. Rocch. de iurepatron. in verbo, ecclesiam fundauit. q. 8. num. 12. latè Lambert. eod. tract. libro primo, par. j. q. 2. artic. 4. fol. 12. vbi sub num. 14. testatur hanc esse communem opinionem, eamque ab omnibus teneri.

Secundò non ob. quod prædicta bonorum consignatio nō potuerit operari acquisitionem iurispatronatus, quia facta fuit ab Alexandro & Nicoletto iunioribus, non sponte & ex mera liberalitate, sed ex necessitate, quia alitribuebantur propter aditionem hæreditatis Nicoletti senioris. Vnde intrat regulæ, quod explicans actum non sponte, sed ex necessitate vel pro exercitio officij sui, præmium consequi non debet. l. tertia. §. vtrum. ff. ad Syllanian. Nell. de bannit. secunda parte secundi tempor. quæst. 12.

Nam respōdetur, Alexandrum & Nicolettum iunioribus

rem grauatos à Nicoletto seniore ad consignanda tot bona pro dote d. capellæ, non coacte & iussu iudicis, sed voluntarie hanc consignationem fecisse: & propterea intrant, quæ scribit Pau. de Citradin. de iurepatr. 3. part. caus. prima, q. 27. num. 55. quem refert, & sequitur Lambertin. lib. primo, part. prima, q. 4. artic. 7. fol. 30. quod

6 † hæres grauatus à testatore fundare Ecclesiam, si cogere-
retur à iudice, non haberet ius patronatus: secus si vo-
luntarie fundaret.

Tertio non ob. quod ad impediendam prouisionem apostolicam, non sufficit quem habere ius patronatus, sed oportet eum habere quasi possessionem præsentandi, cum præsentatio sit fructus quasi possessionis. Ideo

7 ualeat collatio Papæ de beneficio iuris patronatus, si patronus non est in quasi possessione præsentandi, ut post Innoc. tradit Card. consi. 69. num. 4. vers. sufficit. dicens, quod quando ad sunt veri patroni non existentes in quasi possessione præsentandi, & alij non patroni existentes in quasi possessione, in literis apostolicis non est opus facere mentionem de veris patronis, sed de existentibus in quasi possessione, quia per literas apostolicas non præiudicatur veris patronis quoad præsentationem, quado non ipsi, sed quasi possessores facere debent. & Card. referunt, & sequuntur Felyn. in tract. quando lit. apost. non par. col. antepen. in 9. limit. Dec. consi. 117. num. 2. ante med. vers. & quantum ad propositum. consi. 124. nu. primo, circa med. consi. 126. num. 3. circa med. consi. 129. num. 2. vers. & propterea. consi. 134. num. primo, ante med. vers. ideo not. uoluit Lambert. de iurepatr. art. primo, q. 3. par. prima, lib. 2. nu. 8. fol. 15. & latius artic. 23. q. 9. part. 3. lib. 2. fol. 244.

8 Et propterea † præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi præfertur præsentato à vero patrono. Butr. in c. consultationibus. nu. 9. circa med. vers. per hoc. & ibi Abb. nu. 6. de iurepatr. idem Abb. consi. 54. nu. 2. ante med. vers. quini. lib. primo, Dec. consi. 112. num. 2. ante med. vers. & ideo præsentatio. consi. 124. num. primo, post med. vers. ideo dicunt. consi. 126. nu. 3. vers. ideo quod præsentatio. consi. 129. nu. 2. consi. 134. sub nu. primo, vers. & adeo ista quasi possessio. Crauet. consi. 322. num. 5. vers. imò præsentatus ab eo. Lambert. post alios art. 6. q. 3. part. prima, lib. 2. num. 1. & 2. fol. 19. Rip. dicens hanc esse communem conclus. in c. cum Ecclesia Sutrina. num. 130. de caus. poss. & propriet. Vnde licet constaret de proprietate iuris patronatus istorum de Tartagnis, tamè cum ipsi tempore ultimæ vacationis dictæ capellæ non essent in quasi possessione præsentandi, sed ordinarius in quasi possessione libere conferendi, sequitur, ut collatio dictæ capellæ spectaret ad Episcopum, non autè præsentatio ad patronos. Rot. decif. 14. de iurepatr. in antiq. Doct. supra citati cum multis alijs congestis per Menoch. consi. 90. num. 124.

Sed pro responsione dicitur, præmissa procedere, quado fuit processum ad institutionem, & antequam constaret de proprietate iuris patronatus: ac secus si prius

10 cõstitit de proprietate, quia tunc proprietate absorbet causam possessionis. cum dilectus. de caus. poss. & propriet. & ita declarat Abb. in d. c. consultationibus. num. 9. vers. quod ego intelligerè. sequitur Pau. de Citradin. de iurepatr. part. 6. art. 3. q. 7. num. 16. Dec. consi. 127. num. primo, & consi. 149. num. 2. post med. vers. & re- tenta ista conclusione. Lambert. de iurepatr. artic. 6. q. 3. par. prima, lib. 2. num. 4. vers. tertius est casus. fol. 19. Sed in casu nostro antequam ordinarius Imolen. executor literarum apostolicarum faceret collationem dictæ capellæ Scipioni de Calderinis habenti mandatum de prouidendo in forma dignum, cõstituit eidem ordinario de

proprietate iuris patronatus istorum de Tartagnis. Merito &c.

DECANI.

Roman. Viridarij. Die 5. Decembris. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Laudemium non debetur, nisi dominium sit penes eum, cui est soluendum. & nu. 4.
- 2 Habitatione domus concessa, intelligitur venire etiam ipsa domus, non autem ipsius usus tantum.
- 3 Ecclesia sanctæ Sabine est una de antiquissimis 28. titularis Cardinalium presbyterorum.
- 5 Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.
- 6 Laudemium semper debetur illi, qui est maior dominus, qui alijs præfertur.
- 7 Usus est seruitus, que non cadit in re propria.
- 8 Enunciatiua verba ex vnico tantum instrumento non probant.
- 9 Verba enunciatiua, ut probent, debent esse clara.

DECISIO CLXVIII.

In causa Rom. Viridarij prætendebat Prior & fratres sanctæ Sabine deberi laudemium à D. Francisco Cintio propter alienationem factam à bo. me. Alexandro Ruffino D. Christoforo Cintio eiusque patri, quæ etiam à D. Mutio de Vicotrijs sibi à D. Mario de Capizucchis, cui afferebatur Viridarij fuisse alienatum à prædicto D. Mutio. sed cum ex aduerso pro parte eorundem Dominorum Cintij & Marij prætenderetur, laudemium non deberi, fuit dubitatum stantibus nonnullis præsuppositis, ex quibus colligebatur series facti huius causæ, an constaret de tali dominio, & proprietate ecclesiæ, cui debebatur laudemium. Et die Lunæ, 5. Decembris, 1580. vtraque parte latissime informante, fuit resolutum, laudemium non deberi, tamen non constet de dominio, seu proprietate Prioris & fratrum, seu ecclesiæ sanctæ Sabine prout necessarium est, quod † penes eos sit dominium vel penes ecclesiam, in qua ipsi sunt intitulati. Dec. consi. 138. nu. 5. cum alijs allegatis.

In primis enim dum sit fundamentum super concessione Honorij, in qua conceduntur fratribus ecclesia ad celebrandum, & domus ad habitandum, Domini dixerunt, ex hoc non probari dominium, quia dato, quod ubi conceditur domus ad habitandum, intelligatur † ipsa domus concessa, non autem usus ipsius tantum. l. 4. ff. de alimen. lega. l. donationes. §. species. & ibi Bart. quem omnes sequuntur. de donatio. tamen non simpliciter conceduntur istæ domus, sed cum limitatione, videlicet, sicut seculares ecclesiæ habuerunt: quomodo autem habuerint, non apparet, licet non possit declarari ex concessione Sixti, ex qua manifestissime deprehenditur, quod existeret domus pro inhabitatione titularis. Cum autè Honorius in sua concessione reseruet ius titularis, sequitur, quod domus titularis non fuit translata in fratres, quia limitata causa limitatum producit effectum, maxime quia in bulla Sixti habetur, quod ille Cardinalis tunc temporis titularis præparauerat tam domum assignatam fratribus, quam illam, quæ erat deputata ad usum ipsius, & consequenter in prædicta domo deputata pro titulari fratres nihil habent, cum ipsi non sint intitulati in dicta ecclesia sanctæ Sabine, quæ est † vna de antiquissimis 28. titularis Cardinalium presbyterorum, ut scribit Honorius in libello de tit. Cardinalium. Addebant

debant aliqui ex Dominis vltra prædicta, laudemium † non deberi, nisi dominium sit penes eum, cui est soluendum, ut supra dictum est.

Sed dato, quod fuisset penes fratres vel ecclesiam, vti, que fuisset translata per ipsos in contractu locationis perpetuæ in fauorem Marij Ruffini, in quo dicitur, nullo iure, nullaq; actione in, de; & super parte domorum, & hortorum, præterquam annuo censu 36. ducatorum referuatis: exceptio enim † firmat regulam in non exceptuatis. Soc. consi. 167. lib. 2.

Præterea cum titulus & administratio ecclesiæ sit penes Cardinalem titularem, cum quaeritur, cui debeatur laudemium, semper † præfertur ille, qui est maior dominus. Spec. in tit. de emphyt. q. 105. nu. 129. & ei debetur, non autem inferiori: tamen in casu isto neque etiam Cardinali titulari debetur propter dismembrationem factam à Paulo Tertio.

Quod autem Cardinalis sit maior dominus, ex eo patet, quod est titularis. Item quia cuius hortum applicauit, sumptibus illius pro tempore titularis fuit fabricatum, ex quo apparet de eius potiori iure, alijs applicatio non valuisse.

Non obstat, quod solueret ex eo quatuor vegetes vini, & quod eo absente usus esset fratrum. Quia hæc non solum non probant dominium, quin potius destruant. † Vnus tenim est seruitus, quæ non cadit in re propria. l. in re communi. ff. de seruit. vrb. prædio. Quod confirmatur, quia ipsemet Paulus Tertius vocat usum & commoditatem hoc ius fratrum sibi pro recompensa, & recognitione usus, & commoditatis, quam dicti Prior & fratres in dicto viridario habere consueverunt, qui etiam in locatione per ipsos facta agnoscunt eorum ius euane scere, quoties adest Cardinalis titularis, cum in eum casum fateantur & velint resoluere prædictas locationes.

Neque obstat concessio facta per ipsos Mario Ruffino, quia ad abundantem cautelam voluit Marius obtinere fratrum consensum: nam postquam approbarunt motum proprium Pauli Tertij, & literas camerales, dicunt, & nihilominus etiam de nouo, quatenus opus sit, vel expediat &c. dederunt cesserunt &c.

Secundò principaliter dum informantes pro fratribus fundant se in illis verbis enunciatiuis, de quibus in bulla Sixti, ubi dicitur, vinea vestra, vnde videtur constare, quod ubi est hortus, seu viridarium, aderat vinea fratrum: fuit responsum.

Primò, quod ista verba enunciatiua non probant, nisi ex vnica bulla tantum, quod † non sufficit secundum opin. quam tenet Rota. Achil. de iurepatr. decif. 6. Aym. de antiq. tempor. num. 76.

Secundò, ad † hoc ut verba enunciatiua probent, debent esse clara. Aym. in loco allegato, num. 80. Sed in casu isto hoc non concurrit, quia non clarè apparet, si illa vinea comprehendatur in horto: immo potius arguitur quod Cardinalis, & hortum & vineam arboribus instruit, & quod hortum cum vinea ad maiorem decorem conseruauit, & nullum verbum, quod vinea sit inclusa in horto. Postremò dismembratio Pauli Tertij potius facit contra fratres, dum separat & dismembrat dominium à titulari, & procedunt ea, quæ superius dicta fuerunt.

LANCELOTTO.

Roman. bonorum de Crucarijs. Die 20. Februarij. 1568.

SVMMA RIVM.

- 1 Actus hominum non extenduntur vltra quam gerantur.

- 2 Societas ex quibus coniecturis inducatur.
- 3 Habitatio & communis vita fratrum per se sola non est sufficiens coniectura ad inducendam societatem. Fallit, nisi sit longæua. num. 5.
- 4 Testis familiaris non probat.
- 6 Societas debet probari per actus illam necessario inferetes.
- 7 Societas vt inducatur ex communicatione lucri, debet hinc inde eadem fieri communicatio. & quare.
- 8 Societatem omnium bonorum non infert communicatio lucri hinc inde acquisiti etiam inter fratres.
- 9 Emptum ab aliquo ex fratribus in communionem manentibus, præsumitur ex proprijs pecunijs, si maior erat.
- 10 Societas tacita omnium bonorum vt censetur inducta, tria copulatiue requiruntur.

DECISIO CLXIX.

Conclusum ex præsuppositis & depositionibus restitutum non constare de societate omnium bonorum tacite contracta in vrbe inter Antonium & fratres de Crucarijs, quia cum tota hæc materia inducendi tacitam societatem omnium bonorum vel vnus negotiationis sit coniecturalis dependens ab actibus † hominum, voluntates non extenduntur vltra quam gerantur actus, ut tradit Bart. hoc tradens pro regula, in l. Titium. §. altero. col. fin. vers. tertio casu. de admin. tutor. Et ideo nimirum si varie reperitur consultum per Doct. 1 quia † quandoque grates, quandoque violentas requisierunt coniecturas secundum factorum varietatem. ut dixit Anch. consi. 302. col. prima. Tamen Domini in præfenti dubitatione dixerunt, coniecturas adductas non esse sufficientes ad inducendum societatem bonorum.

3 Nam † communis habitatio & communis vita fratrum per se sola non sufficit, iuxta communem opinio. quam attestantur Alciar. in tracta. de præsumptio. in prima reg. præsumpt. 25. num. 1. & Dec. consi. 548. num. 5. Et minus etiam videtur concludenter probata per testes. Nam primus testis licet super primo articulo illam deponat, tamen super secundo dicit, quod semper manebant simul. 6. verò testis non multum præbat, cum † tempore depositionis viueret expensis Bartholomæi aduersarij Eli fabetta. ad not. per Felyn. & Doct. in c. in literis. de testibus. l. 9. verò super secundo articulo est sibi contrarius in 25. interrog. Nec placet saluatio adducta per Crucarios, nam primus extraiudicialiter examinatus non reddit causam scientiæ, & his testibus est contrarius tertius super secundo articulo. Accedit quod Doct. non sunt contenti communi habitatione, nisi etiam sit longæua. Anch. d. consi. 202. col. prima. Dec. consi. 21. in princ. Et hanc testes non probant.

Alia etiam coniectura, scilicet communicationes lucrorum inter ipsos fratres, Dominis non placuit, tum quia non est sufficienter probata, quia 16. testi non multum creditur, ut supra dictum est. Præterea super secundo articulo. inquit, ideo fratres dedisse Antonio pecunias, quas lucrabatur, quia Antonius ipsos alebat, ex quo excluditur coniectura societatis, quæ † debet probari per actus illam necessario inferetes. Ang. col. 31. in fi. l. 9. testis ad 25. interrog. loquitur de cõicatione lucrorum extra vrbum. de qua cõicatione non est questio. contrarium autem eius quod deponunt testes isti, probat tertius testis super tertio articulo. Tum etiam non placuit, quia etiam si probatum esset, fratres communicasse eorum lucra Antonio, necesse est etiam probasse, quod Antonius vice versa communicauerit sua etiam lucra fratribus, quia † debet hinc inde fieri communicatio, ut dicit Bart. in d. §. altero. vers. tertio casu. ubi adducit rationem, quod ideo tibi

ribi confero, q̄a tu mihi confers. Anch. d. conf. 302. dub. primo. Ideo idem Ang. conf. 85. dub. tertio. circa fin. requirit cōmunem arcam, in qua debuissent reponi lucra hincinde communicata. Tandem dixerunt, non propterea ex communicatione, quam faciebant dicti fratres de societatem omnium bonorum, sed tantum ad societatem illius quęstus. vt not. Bart. in l. si patronus. circa finem. C. commun. diuid. & in d. §. altero. vers. tertio casu. Anch. d. conf. 302. num. primo.

Nam circa alia bona debuissent probare, quod tempore illorum acquisitionis omnes vixissent in communi, vel de pecunijs communibus fuissent acquisita, quod non est probatum. Et in hac opinione eō magis Domini se confirmabant, quia Antonius communiter reputabatur Dominus, vt dicit secundus & tertius testis ad 25. interrog. Et quia etiam ipse Antonius emerat solum, in quo domus fuit edificata, vt dicit tertius testis super tertio. Quo casu pręsumitur nomine proprio emisse, & si effemus in dubio cuius nomine fuisset emptum, pręsumeretur ex proprijs pecunijs ipsius, ex quo fratres erāt maiores. iuxta doct. Bart. in d. l. si patronus. num. 4. & in d. §. altero. vers. tertio casu. Anch. d. conf. 302. dub. secundo. vbi hanc coniecturam considerat pro excludenda presumptione societatis omnium bonorum. Et si teneatur illa opinio, quod tria copulatiue requirantur, vt censetur inducta tacita societas omnium bonorum, scilicet communis habitatio, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expensarum circa res, & personas, vt post Oldra. voluit Ang. conf. 112. & conf. 31. in fine. Anchar. d. conf. 302. Dec. d. conf. 21. col. prima. in fine. & cōf. 68. in princ. & est communis opinio, de qua per Alciat. in d. tract. de pręsumpt. & per Dec. d. conf. 548. num. 5. res caret omni difficultate, quia fratres de Crucarijs, qui illam probare debent, ex quo in illa se fundant, non probarūt nisi per vnum testem, scilicet primum, qui est extraiudicialiter examinatus, & deponit per verba vt potuit videre.

BLANCHETTI.

Vrbetan. Castrorum. Veneris, 4. Maij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Dicitio, vsque, adiecta numero & gradui includit. ex communi. num. 5.
- Et procedit nulla habita ratione odij vel favoris. num. 2. reprobata. opin. Dec. conf. 511.
- Fallit, nisi resulet prauus intellectus. num. 3.
- 4 Spurij prohibentur succedere patri, non autem collateralibus.

DECISIO CLXX.

Domini dixerunt, dictionem, vsque, in verbis patet, de quo agitur, includere, non autem excludere tertium gradum. Indubitata est enim conclusio, quod dicitio, vsq; , adiecta numero, & gradui includit, non autem excludit. Oldrad. conf. 49. Bart. in l. patronus. §. Sempronio. ff. de leg. 3. Agid. in c. primo. in vltima col. vers. quid dicendum. de ordin. ab episc. qui tenet hoc pro indubitato. Ioan. de Plat. in l. peculiari. C. de proxim. sac. scrib. lib. 12. Prob. ad Monac. in c. fin. nu. 33. de except. in 6. Brun. conf. 109. num. 16. vol. primo. Alex. conf. 110. num. 20. lib. tertio. Purpur. conf. 389. nu. primo. communiter approbati dicit Bello. conf. 80. nu.

2 Idque procedit nulla habita ratione odij vel favoris, vt per Bart. & Agid. supra alleg. Idque probant iura adducta pro Iacobo, precipue si addatur propositio, in, vt per eoldem.

Huic regulę Rota censuit non applicari limitationes Bart. allegatas pro illust. hæredibus, videlicet, vt non procedat, quando resularet prauus intellectus, & contra leges, quę reindunt in vnum, vt per Ioan. de Plat. in loco allegato. vers. & similiter, prauus enim intellectus & legi contrarius sunt vnum & idem, vt in exemplis ipsius met Bart. Nam si statuatur terminus litiganti vsque ad diem Dominicam, dies illa non includitur, quia est prohibitum ius dicere. c. fin. de dilat.

Item si vendatur prędium vsque ad sepulchrum, non includitur, quia vendi non potest. Præaus autem intellectus, & legi contrarius non resularet ex eo, quod potius tertius gradus quam secundus includatur.

Nec ob. quod spurij sint prohibiti a successione, quia prohibentur a successione patris, non autem collateralium & extraneorum. glof. communiter approbata in verbo, participium. in Auth. quib. mod. nat. eff. legit. & fuit pluries resolutum in hac causa.

Nec ob. auctoritates Bero. conf. 148. num. 42. in secundo. & Soc. iun. conf. 6. num. 28. lib. primo. Quia responsionibus datis pro Iacobo, quę Dominis placuerūt, additum fuit, quod in illis casibus non potest applicari limitatio Bart. ipsi enim loquuntur in statutis, quę defuerunt ab intestato hæreditatem masculis exclusis feminis. & istis repugnat l. maximum vitium. C. de liber. prætor. In casu autem proposito nulla repugnat lex, & præsupponitur validitas pacti, de qua postea erit agendum.

Nec etiam ob. Dec. conf. 511. Quia dum dicit, quod in matetia odiosa dicitio, vsque, non includit, loquitur contra communem Doct. sententiam, quod hæc dicitio adiecta quantitati discretæ includit.

Secundò in casu Decij ideo vltimus non censetur grauatus, quia non datur persona, cui debeat fieri restitutio, cum vltimus sit, quem nemo sequitur.

Præfatis non repugnat Bald. in l. a caligato. C. de nupt. Quia vt in fine ipse dicit, hæc dicitio includit, & excludit, prout iuris ratio suadet, & mens disponentis. Hoc autē casu iuris ratio contrarium non suadet, data validitate pacti, erit ergo standum proprietati verborum.

Vltimò mouebantur ex alia dictione, computandum, quę esset frustratoria, si non includeretur tertius gradus.

Nec ob. quod præscribat modum cōputationis, quia talis modus non potest præscribi, nisi cum inclusione, alias dixissent pacificentes, vsque ad secundum gradum computandum. Erit igitur videndum de pacti validitate.

DECANI.

Roman. compromissi. Lunę, 25. Iunij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Compromissum habet in se tacitam conditionem, vt in eo deducta censetur apposta quatenus laudum sequatur.

DECISIO CLXXI.

Fuit dubitatum in causa Roman. compromissi de Cuppis, an instrumenta rogata per Campanum & Maynum notario sint comprehensa in compromisso in casu & ad effectum, de quo agitur. Quę difficultas licet pluries proposita fuerit, tandē die Lunę, 25. Iunij. 1582. fuit resoluta contra dominos de Cuppis: licet

et enim Domini tenuerint, huiusmodi instrumenta fuisse comprehensa in compromisso inspecto illius tenore, nihilominus considerato effectū, de quo in dubio, concluderunt dicta instrumenta non esse nouata, quominus illorum vigore isti de Cibbis possint agere executiue contra Dominos de Cuppis. Tum quia deducta in compromisso censetur apposta, quatenus laudum sequatur. vt per Alex. conf. 21. in princ. vol. primo. per Felyn. in c. cum olim. in fi. de præscript. cum vulg. Tum etiā, quia in eodem compromisso adest præteritatio per viā declarationis, ne prædicto instrumento præiudicium censeatur illatum, & per consequens inspiciendus est tenor laudi, quo inspecto non legitur aliquid, per quod censeatur sublata via executiua dictorum instrumentorum, præcipue cum in ipsometando ad sit præteritatio, quod in his, in quibus non est laudatum, iura partiū remaneant illęsa. Et ita fuit conclusum.

ALDOBRANDINI.

Roman. casalis. Veneris, 4. Maij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Ecclesię possessor quando agit & experitur pro iuribus dictę ecclesię & possessionis, non potest excludi ante sententiam declaratoriam.
- Limita, nisi esset in possessione recenti. num. 2.
- 3 Tempora contra morosum coniunguntur.

DECISIO CLXXII.

Domini fuerunt cū decis. Mora namq; D. Francisci videtur magna & inexcusabilis, cum fere per decennium canonem non soluerit.

Nec ob. quod soluere non teneretur Canonicis vt intrusis in capellania, quasi quod propter reservationem vno dictę capellanię facta sacristiæ a Cardinali Amintario vltima Aprilis. 1569. esset nulla, quia imò tenebatur, ex quo canonici possidebant. exercitium enim actionum competentium vel prælato vel loco non fundatur super iustitia tituli, sed præsentis possessionis, pro qua semper præsumitur: quando enim possessor ecclesię agit, & experitur pro iuribus dictę ecclesię, & possessionis, non potest excludi antefententiam declaratoriam, vt dicit Anch. conf. 197. num. 1. vers. non ob. si dicatur.

Nec ob. quod procedat in possessione longeva, non autem in possessione recenti. Rot. decis. prima. de restit. spoliat. in nou. cum alijs allegatis. Quia quando hæc limitatio vera esset, cum inter vnionem, quę habet datam vltima Aprilis 1569. & declarationem deuolutionis factā de menſe Septēbris. 1572. intercesserint tres anni & amplius, ad hunc effectum dixerunt Domini, huiusmodi possessionem non esse recentem. & hinc est, quod vbi agitur de beneficio, talis possessor regula de trienniali reditur tutus.

Non ob. quod melius fuisset non producere titulum quam titulum infectum. Quia in primis a die moti iudicij vsque ad diem productionis, intercesserunt anni quatuor: fuit enim producta vno 26. Febr. 1576. & nihilominus D. Franciscus non soluit, & sic iā erat incurſa mora. vltra quod cum ad hunc effectum non requiratur exacta probatio tituli, vt dicitur in d. decis. prima. cum Cardinales vt plurimū habeant indulta, quod etiam habet Cardinalis Arminiacus, vt vidimus in alijs causis, non poterat dici non coloratus iste titulus: si enim expetitiua reuocata tribuit in spolio titulum coloratum, tanto

magis vno Cardinalis illam præstabit ad istum effectū præsertim, quia ex hac causa D. Franciscus non recusauit soluere. quod manifeste patet, quia si hac ratione renuisset soluere, producta cōfirmatione vnionis soluisset, quod tamen non fecit: quam moram post productā vnionem apostolicam incurſam censerunt Domini coniungendam cum antecedente, ex allegatis decisionibus Put. & Achil. Nec placuit responsio data, quod hoc non sitius ex causa de præterito. Quia satis est ex causa de præterito, ex quo prouenit, & habet causam ab illa possess. & vnione antea facta a Cardinali, vltra quod dicitur ex causa de præterito, quia prouenit ex obligatione D. Francisci proueniente ex instrumento locationis de anno 1531.

Et facit simile allegatū, q̄ si ecclesia per annum vacasset, & postea de rectore fuisset prouisum, licet emphyteuta ante non fuisset in mora, si tñ anno sequenti non soluit, res incidit in cōmissum, q̄ emphyteuta cessauit per biennium soluere, & aderat persona, cui ante lapsū biennij soluere poterat. Et idem igitur statuendum est in hoc casu, in quo post nedum vnum biennium, sed post tres biennios lapsos ad fuit persona, cui tuto solui poterat, & nihilominus D. Franciscus non soluit nec obtulit, immo per integrum annum subſtituit litem vsque ad executionē. Fuit enim producta vno apostolica 4. Iulij. 1578. & executio facta 30. Augusti. 1579. Apparet itaque ex his satis clare de mora inexcusabili.

Nec facit, quod egerint Canonici spolio, quia id fuit fere in vltima parte iudicij, nam 26. Martij 1579. tantū fuit suspensum petitorium: vltra q̄, etiam q̄ agerent spolio, D. Franciscus, qui nitebatur cōtractu, & dicebat, Canonicos spolio agere non posse, ex quo facto suo ecclesia ceciderat a possessione, & quod ipse cōprehendebatur in locatione, debuit vel soluere vel offerre.

SERAPHINI.

Roman. hereditatis de Pichis. Mercurij, 13. Iunij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Voluntas vltima in dubio pro perfecta habetur. Quod procedit etiam si in actu testandi post hæredis institutionem superuenit impedimentum. num. 2.
- Et quando dicatur perfecta. num. 7.
- 3 Voluntatis mutatio non præsumitur.
- 4 Voluntas testantium ex arbitrio viuentium colligitur.
- 5 Solemnitatis imperfectio non attenditur, vbi non agitur de probando testamento per scripturam, sed per testes. ex communi.
- 6 Testamentum momento temporis quando dicatur perfici.
- 8 Frenetis superueniens testatori post explicationem suę voluntatis non nocet.

DECISIO CLXXIII.

Fuit dubitatum, an in casu, de quo agitur, Achilles testator habuerit voluntatem suam pro perfecta. & post iteratam causę propositionem fuit per Dominos conclusum pro parte affirmatiua. Regula enim est, vt in dubio voluntas pro perfecta habeatur. tex. est. in l. si is qui. & ibi Bald. in tertio not. & Imol. col. fin. de testam. Alex. conf. 74. num. 3. lib. primo. & conf. 105. in fi. lib. 7. Ruin. conf. primo. post num. 22. lib. secundo. Curt. iun. conf. 12. ante fin. Et procedit hæc regula, etiam si in actu testandi post hæredis institutionem superuenierit impedi.

impedimentum, vt probatur ex eadem l. si is qui, & coad iuuatur hoc sententia ex coniecturis facti.

Prima est, quia iam per notarium Achilles fuerat interrogatus de omnibus, quae scripta fuerant & continebantur in nota extra eius cubiculum confecta, & omnia fuerant per ipsum approbata, ex quo apparet eum circa reliqua nihil permutare voluisse. Non enim praesumitur voluntatis mutatio. Bald. in l. quoties. §. primo. in tertio not. de haered. instit. & ibi Imol. num. 5. Et haec circumstantia per ipsum notarium probatur in sua depositione ad 9. articulum, quae coadiuuatur ex dictis aliorum testium de eadem re deponentium.

Secunda est, quia per testes probatur, quod in actu stipulationis testamenti superuenerat impedimentum infirmitatis, vt bene in facto deducitur, ex quo argui potest perfectio voluntatis, cum non soleat deueniri ad illum actum, nisi prius perfecte, explorata voluntate.

Tertia est, quia conformis est huiusmodi voluntas ei quam prius propalauerat, nempe se velle haeredes suos instituere Dominicum, & Franciscum de Picchis. volu-
4 tas enim testantium ex arbitrio viuentium colligitur. l. quoniam. C. de natur. liber. Imol. in l. filio praeterito. num. 17. de iniust. rupt. testam. Calcan. conf. 8. num. 4. t. Aym. conf. 98. in fine. & 155. num. 11.

Neque obstant in contrarium primo loco deducta respectu imperfectionis resultantis ex non publicatione testamenti. Quia illa imperfectio respicit notarium, non testatorem, & dicitur imperfectio solemnitatis, quae non attenditur, vbi non agitur de probando testamentum per scripturam, sed per testes. Ruin. conf. primo. num. 2. 2. lib. secundo. Quicquid ipse alibi senserit, quia loquitur contra communem, vt liquet ex Didac. in c. relatum. il primo. col. pen. vers. tertia conclusio. de testam. & testatur nouissime Zunt. resp. pro vxor. num. 50. 4.

Secundo non ob. quae deducuntur ex conf. Oldrad. 119. cum alijs per informantes congestis. Quia in casu Oldrad. clarum erat omnia per testatorem sine notario facta, fuisse preparatoria ad testamentum, non quod tunc actum testandi explicare voluerit: hic vero secus est, cum adesset notarius, qui interrogauit Achillem super sua voluntate, & iam fuerant prius facta preparatoria media persona D. Hieronimi de Picchis. Et ideo hanc fuisse explicationem suae voluntatis dicendum est.

Neque repugnat huic interpretationi notarius, qui dicit, has interrogationes factas ad effectum explorandi, an scriptura dictata per D. Hieronimum, esse iuxta voluntatem Achillis, quia loquitur de priori interrogatione, non autem de posteriori. Sed & hic magis inspicenda est intentio testantis quam notarij: non enim potest immutari ex tacita notarij voluntate.

Tertio non obstant deducta ex Bald. in d. l. si is qui. in princ. & ibi Castren. numero 6. & Cum. ibidem. l. si in l. prima. num. 1. & Ruin. ibi num. 4. de leg. primo. cum alijs, quod si testamentum momento perficitur, cum vel ad extraneos actus deuenitur, vel licentiantur testes, vel notarius. Quia licet haec arguant actus perfectionem, non tamen sunt omnino necessaria, ita vt si non fiant, actus habeatur pro imperfecto. Quia si ita Doct. dicta interpretemur, esset contraria conclusioni primo loco confirmata, quae in dubio voluntas habetur pro perfecta. & est contra text. apertum in d. lege. in qua ex sententia Labeonis tunc dicitur voluntas eius, qui obmutuit, imperfecta, si constaret voluisse plures haeredes pronuntiare, vt bene faciunt pro hac parte Castren. conf. 450. in rationibus dubitandi, licet postea propter circumstantias facti recedat ab ea parte. Fulg. conf. 116. Ioannes, num. 4. Cell. Vgo conf. 116. num. 4. Sim. de Pret. conf. 95. num. 8.

Non ob. quod non fuerit dispositum per Achillem de sepultura, quia neque constat concludenter, quod de ea disponere voluit, & si voluit, satis id declarauit implicite, dotando capellam, prout fecit, & bene facit Purpur. conf. 15. col. pen. per informantes allegatus.

8 Vltimo quae dicitur de frenesi, non obstant, cum superuenerint post explicationem suae voluntatis, & non differt casus iste a casu d. l. si is qui. in quo testator repente obmutuerat.

Et ex his sublata videntur in contrarium deducta, & pro perfectione voluntatis conclusum.

SERAPHINI

Roman. pecuniaria. Veneris, 27. Octobris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Promissioni & obligationi suae contravenire nemo potest.
- 2 Stipulatio rati quando committi dicatur.
- 3 Mandatum in rem propriam morte non expirat.
- 4 Mandatum in rem suam ex quibus colligatur factum.
- 5 Verba intelligenda sunt secundum naturam actus, super quo interponuntur.
- 6 Mandatum in rem suam comprehendit exercitium directarum, & etiam vitium cessiones.
- 7 Hypotheca tacita ex legis dispositione oritur.
- 8 Militia huius temporis imputantur in legitimam sicut de antiquis.
- 9 Pretium penes eum, qui non potest pretendere se illud retinere ex causa onerosa, succedit loco rei.

DECISIO CLXXIII.

Fuit resolutum, D. Elisabetham vti priorem & potior rem praefendam esse in exactione pecuniarum officij militis pij ceteris creditoribus q. Raffaellis, rone hypothecae appositae in instrumento procurae: postquam enim fuit constituta procuratrix ad exigendum fructus officij, & ad illud vendendum, cedendum, & alie nandum, & pretium leuandū, & recipiendum, & oem voluntatem suam faciendū, idem D. Raphael constitutus se ratū habiturum totū id, & quicquid in praemissis, & quolibet praemissorum per eam factum fuerit, sub hypotheca & obligatione oium bonorum suorum &c. habet ergo hypotheca praexistente obligatione de rato habendo quicquid per eam factū fuit. Et ideo quemadmodū si D. Raffaell viuere, & eam exigere volentem hoc pretiū impediret,

- 1 si diceretur contravenire promissioni & obligationi suae, l. quo enim. vers. rem habere. & §. fin. ff. rem rat. haber. eodem pacto tenentur creditores, qui ab eo causam habent, ratum habere, alioquin si committitur stipulatio rati. l. si indebitum. §. fin. d. tit. rem rat. haber. & sic cessat quod opponitur ex l. soluitur. & l. item liberatur. quib. mod. pign. vel hypot. fol. cum manifeste legatur in mandato praecedens obligatio de ratum habendo, cui innititur hypotheca, quae tunc statim orta est, licet exercitium actionis hypothecariae tunc competat, cum impeditur, quo minus facultate sua utatur.

Neque ob. quod mandatum morte expirasse dicatur, quia si cum sit in re propriam morte non expirat. l. illam. vbi omnes. C. de donat. Bart. in l. 2. §. sed & si quis. ff. eod. cum alijs congestis per Gabriel. de procur. conclus. secundum. limit. 10.

- 2 Quod autem mandatum sit in rem suam, non est dubitandum. Nam praeterquam quod verba mandati hoc expresse continent, colligitur etiam ex clausula, ponens eam

eam in locum ius & esse suū. Alex. in l. in provinciali. §. si ego. num. 6. 7. & 8. de oper. noui nunc. Paris. conf. 107. num. 3. lib. tertio. maxime, cum hic concurrat materia conueniens, & apta ad huiusmodi mandatum, prout considerat Alex. d. §. si ego. num. 8. Est enim recognitio quaedam bonae fidei: erat enim empti ista officia ex pecunijs ipsius D. Elisabethae. Roman. conf. 350. num. 6. Et ideo verba sunt intelligenda secundum naturam actus, super quo interponuntur, vt inquit Ruin. conf. 109. nu. 1. Ex quo sequitur, non solum fuisse mandatum exercitium directarum, vt per Alex. d. num. 8. & l. l. prima, num. 2. C. de act. & oblig. sed etiam fuisse cessas vitales, l. qui quadringenta. vbi Bart. in secundo not. ad Trebell. Idem in d. §. si ego. & in l. plane. fam. l. c. Bald. conf. 408. num. 6. lib. primo. Paris. conf. 107. num. 3. lib. 3. Bero. conf. 188. num. 4. lib. primo. Maxime stante clausula, omni meliori modo, in princ. dispositione apposita.

Neque ob. ponderatio facta super clausula, pro eo. Tum quia posita est tantū in ea parte, in qua datur facultas exigendi fructus officiorū. Tum quia exponitur, pro eo, id est loco sui.

Neque facit, quatenus dicatur mandatum in rem suā. Paris. d. conf. 107. nu. 24. & num. 3. lib. 3. Et ex his cessat obiectum, quod fit ex eo, quod D. Raphael non habeat haeredem, quod tamen in facto exemplo negatur. Et ex his conclusum, D. Elisabetham esse praefendam. Quod ex alio etiam suaderi potest, quia cum pecunias suas pro emendis militijs dederit, ex eo orta fuit ex legis dispositione tacita hypotheca, per tex. in l. si. cū auth. seq. C. de pignor. auth. quo iure. qui pot. in pignor. habe. Negul. de pigno. secundo memb. 5. part. num. 21. Rebuff. ad constitut. reg. gall. tit. de constit. redd. princ. num. 24. Nec dubitandum idem iudicari de militijs huius temporis, quod de antiquis, cum eas imputari videamus in legitimā ad instat antiquorum. vt per Nicol. de Vbal. in tract. de success. ab intest. part. prima. num. 30. & fuit alias coram me resolutum in vna Romana. diuisionis de Prathelis.

Nec ob. quod extet solummodo pretium, & non res ipsa, quia si cum pretium sit penes eum, qui non potest pretendere se illud retinere ex causa onerosa, succedit loco rei. glof. Bart. & alij in l. prima. de distract. pign. Negul. primo memb. quintae partis princ. post nu. 48. vers. aur. sumus in hypothecaria. Et haec ex abundantia dicta sunt.

SERAPHINI

Roman. societatis 700. Luna, 6. Nouembris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Officium totum non dicitur alienatum per alienationem tituli notariatus.
- 2 Individuum non dicitur, cuius pars eandem assertit utilitatem, quam assertit totum.
- 3 Societatem non dissoluit mutatio rei, nisi eximatur ab vsu communi.
- 4 Societas durat, quandiu superest aliquid ex ea re, super qua est contracta.

DECISIO CLXXV.

Cum praesupposito, quod societates contrahi possint et super officijs non vacantibus Domini dixerunt, societatem non fuisse dissolutam per vendi-

tionem tituli notariatus, remanente dominio scripturarum penes venditorem, cum totum officium non sit alienatum. §. soluitur. Instit. de societate. l. si id quod quis. §. primo. & l. verum. §. fin. ff. pro soc.

Neque obstat alienatio tituli. Quia adhuc remanent scripturae capaces societatis.

Neque obstat indiuiduitas contractus, cum pars eandem assertit utilitatem, quam assertit tota, & sic cessat ratio Bart. in l. eum vsus fructus. num. 4. de vsu fruct. legat. & fuit resolutum in illa Romana. societatis de Luchinis coram R. P. D. meo Blanchetto.

Non ob. quod locatio ad longum tempus transferat dominium vitale in conductorem. Quia satis est, quod dominium directum remaneat, idque non inutile, sed cum redditu sufficienti & capaci pro praedicta societate: hac enim mutatio non habetur in consideratione, nisi per eam non eximatur res ab vsu communi. glof. in d. l. verum. §. fin. in verbo, conditionem. pro soc.

Quae deduci possunt ex l. cum eiusdem. de aedilic. edito. cuius similis non faciunt ad rem, cum loquantur in contractu emptionis, a quo differt societas, quae est huius naturae, vt dicitur, quandiu superest aliquid ex ea re, super qua est contracta.

Non ob. quod scripturae sint inseparabiles a titulo: Quia vsus interpretatur hoc ratione alienationis in tertiam personam, quia habens scripturas cogitur eas vendere habenti titulum, nec potest alijs vendere, possunt tamen separari de vtriusque consensu, vt quotidie fieri solet, & hoc casu factum esse videmus. Et ex his sublata sunt omnia quae in contrarium deducebantur.

ROBUSTERII.

Roman. dotis de Mellinis. Luna, 13. Martij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Solutio debet interpretari secundum quod magis verisimile est pro solvente.
- 2 Tempus solutionis faciendae attenditur quo ad anteriorem hypothecam.

DECISIO CLXXVI.

Domini fuerunt pro D. Blanca ex adductis per informantes ipsius, & praecipue ex verisimili mente soluentis, & recipientis voluntatem, & alijs circumstantijs, scilicet ex mandato Rotae, & quia D. Gentilefca cessit iura sibi competentia super palatio, ergo pro hypotheca dicti palatij: voluerunt enim soluentes liberare palatium, vt hic per informantes. & comprobant aliqui ex Dominis, quod summa magis conuenit dictae hypothecae ac palatio, quā alteri, & ideo allegabant Paul. de Florauan. in l. prima, nu. 4. ff. de solut. & alij quid per Soc. conf. 85. num. 6. cū pluribus seq. in secundo.

Placebat etiam aliud fundamentum informantium pro dicta Blanca, quod nulla hypotheca dicitur anterior, quia attenditur tempus solutionis faciendae. l. si ex pluribus. §. fin. ff. de solut. Imol. in d. l. prima, num. 1. in prin. eodem tit. de solut. & bene Paul. de Florauan. in dicta l. prima, numero 38. & ex istis dicebant cessare omnia exemplo adducta, quibus etiam informantes bene satisfaciunt particulariter.

A L D O B R A N D I N I .

Roman. tutela. Luna, 12. Februarij . 1582.

S V M M A R I V M .

- 1 Confessio tutoris in actu voluntario pupillo non nocet. Limitatur tribus modis. cum num. 2. & 4. cum reprobatione tamen primæ & secundæ limitationis.
- 3 Iuramentum nihil operatur in preiudicium tertij.
- 5 Confessio prelati adminiculata nocet ecclesie.
- 6 Confessio mulieris non obstante dispositione statuti, adminiculata ei nocet.
- 7 Adminicula que faciunt valere confessionem alias non valituram, que sint.

D E C I S I O C L X X V I I .

Regulæ, quod confessio tutoris in actu voluntario pupillo non nocet, pro parte D. Fuluiæ & litis consortium afferebatur tres limitationes. Quarum due fuerunt per Dños reprobate: tertia fuit approbata & referuat, vt videatur, an applicetur. Prima igitur erat, quod hmoi regula non procedat, vbi emanat circa actum secum gestum, & in re pertinente ad eius administrationem, Curt. in l. fi. §. quod obseruari. num. 89. C. de iur. calum. Quæ Dominis non placuit, tunc quia in iure subsistere non videtur, cum contra se communis habeat opinionem. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glof. 6. num. 12. Tum quia, quando in iure vera esset, in facto non applicatur, mouetur enim Curt. per conf. Paul. de Castr. quod ipse primam appellat, sed est conf. 34. lib. j. qui dicit, id procedere duobus concurrentibus. Primò, quod confessio tendat ad liberandum, & quod consistat in facto proprio ipsius tutoris, quorum nullum casu quadrat: confessio enim hæc non tendit ad liberandum nec versatur circa actum cum tutore gestum, ex quo Adrianus confessione falsus fuit, dotem integram habuisse à Petro, non autem ab Honorio tutore.

2 Secunda limitatio erat, vt non habeat locum, quando huiusmodi confessio est iurata. Ruin. conf. 73. num. 4. lib. 5. quam Domini etiam reiecerunt, quia iuramentum non operatur in preiudicium tertij. c. quamuis. de pact. in 6. licet. de iureiuran. in 6. Bald. in l. j. num. 6. C. de inoffic. donat. Bar. in l. Titia. §. Imperator. num. 5. ff. de leg. 2. Aym. conf. 229. num. 7. Et quia ratio. Imol. in l. qui bona. §. si alieno. num. 53. de damn. infect. quem sequitur Ruin. d. conf. 73. num. 9. lib. 5. quod ideo præiudicat, quia tutor potest transigere, cuius transactionis species est iuramentum. l. de iureiuran. magnam patitur difficultatem in hoc casu, cum tutor inuentarium non confecerit, & cum præcederet confessio clara Adriani, & quia omnes Doct. in d. l. fi. §. quod obseruari. C. de iur. calum. contrarium manifeste sentiunt: alioqui frustratoria fuisset appositio, quod non posset deferri iuramentum tutori, ex quo eius confessio non præiudicat pupillo, si indistinctè iurata confessio præiudicaret. & Fulg. conf. 209. loquitur & ipse in confessione iurata, & nihilominus distinguit inter confessionem factam in actu voluntario, & necessario.

4 Tertia erat limitatio, quando cum confessione tutoris concurrunt adminicula. Ruin. conf. 14. num. 4. lib. j. Nat. conf. 543. num. 2. quod idem videmus in confessione prelati, quæ adminiculata nocet ecclesie. Bald. & alij in auth. huius porrectum. C. de sacrosan. eccles. Idem in confessione mulieris, vt non obstante dispositione

statuti vrbis adminiculata ei noceat. Achil. decis. prima. de confess. quam conclusionem veram esse in iure firmarunt Domini, sed voluerunt particulariter videre, an hoc casu concurrant adminicula preponderantia prædictæ confessioni Adriani iurata. Pro adminiculis considerabatur infra scripta.

7 Dicitur Gentileschæ, que probat semiplenè, & actus iste factus fuit interueniente Iulio Adriano, quem nonnulli testes deponunt, solit fuisse murmurare de mala administratione tutorum; quod sit verisimile, Honorium, & Iulium prædictum voluisse tam imprudenter curari ad vtilitatem tertij, scilicet Adriani: quod hæc confessio facta fuit in publico instrumento, & tempore, quo si fuisset falsa, contrarium facile probari potuisset. Considerabatur quoque partitæ librorum allegatæ, quæ licet non faciant mentionem de dote, non constat tamè, quod inter Petrum & Adrianum alia versaretur contractio. Idque tantò magis, quia paulò infra est appositum computum aconciij, quæ partitæ etiam aliquo modo quadrat cum dicto Gentileschæ, quæ conuerebatur, & dicebat nolle residuum dotis solui ita paulatim & minutatim. Considerabatur quoque, quod illa prima confessio potuit fieri ad effectum assicurandi totam dotem forte propter creditores Adriani: relatio peritorum, & potius tutores remanebant creditores. Miçæ autem versa pro contraria parte considerabatur, quod isti tutores non confecerint inuentarium, quod nulla datur causa simulandi, quare Adrianus ista seruo, & per instrumentum publicum cum interuentu fratris Doctoris voluerit fateri dotem recepisse, si ea non recepisset. Considerabatur quoque, quod Honorius in bonis pupillorum se ingesserat, cum pecudes illorum conduxisset, licet postea eas restituerit; quod casale valde expediens, vt dicunt testes pro pupillis, quod eorum pater conduxerat, acquisiuit pro se, non pro pupillis. Considerabatur ille rumor, de quo deponunt testes, quod male administrabant, & quod aderat aliqua suspitio, quod Adrianus & Honorius cum bobus & maioris datis insoluitum Adriano vigore huius secundi instrumenti simul exercuerint artem campi, & propterea dixerunt, vt particulariter dubitem, an in casu, de quo agitur, confessio sit ita adminiculata, vt illi, & non primæ, standum sit.

S E R A P H I N I .

Placentin. bonorum. Veneris, 7. Aprilis. 1581.

S V M M A R I V M .

- 1 Causa & solemnitas copulatiue requiruntur in alienationibus bonorum ecclesie, nec vnum sine alio sufficit.
- 2 Pape auctoritas non supplet defectum causæ, licet suppleat defectum solemnitatis.
- 3 Causæ defectus reddit nullam interpositionem decreti super alienatione.
- 4 Decreti fauore in dubio præsumitur.
- 5 Rector ecclesie vendens bona ecclesiastica tenetur saltem resarcire de suo.
- 6 Rector debet ex fructibus ecclesie providere indemnitati ecclesie, non autem bona illius alienare.
- 7 Inquisitio de quibus bonis fieri debeat comparatio rei quæ prætenditur vilis, est inquisitio circa causam principalem ipsius alienationis, & sic circa euidentem vtilitatem.
- 8 Euidens vtilitas dicitur causa finalis alienationis bonorum ecclesiasticorum.
- 9 Alienatio quando fit ex causa vtilitatis, est necessaria inquisitio

inquisitio quæ potius expeditur, secus si ex causa necessitatis. Imò non solū vtilitas, sed et quæ sit euidentis, requiritur. num. 10.

D E C I S I O C L X X V I I I .

Fuit resolutum, alienationem terrarum, de quibus agitur, fuisse nullam, non obstantibus literis, si in euidentem, & confirmationem subsecuta. Etenim in huiusmodi alienationibus copulatiue requiruntur causa, & solemnitas, nec vnum sine alio sufficit, vt per Doct. in cap. sine exceptione. 1. 2. quæstio. secunda. vbi latissime Laurent. de Rodolph. in octaua quæst. Couar. var. 2. resolut. lib. secundo, cap. 17. num. secundo. Et licet auctoritas Papæ suppleat solemnitates, iuxta conf. Abb. 41. lib. primo. non tamè supplet defectum causæ: immò defectus causæ reddit nullam interpositionem decreti super alienatione. Gemin. consil. 48. num. 9. Tunc enim non verificatur conditio, sub qua Papa rescipit, nempe si cedebat in euidentem, vel necessitatem, vel vtilitatem Ecclesie. Ideo si neutrum verificatur, nulla est interpretatio decreti. Ruyn. consil. 68. num. 5. libro primo. Et licet pro decreto in dubio præsumatur, vt aliàs fuit dictum, tamen admittitur probatio in contrariū, quod non subsit, neque necessitas, neque euidentis vtilitas. Quæ quidem hoc casu concludenter probata videntur: cum. n. Abbas de anno 1529. vididisset bona Ecclesie tantam patrimonialia pro libris 1744. ipse saltem erat debitor Ecclesie prædictæ quantitas. c. statumimus. c. duobus sequen. 1. 2. quæst. 2. Cumque per quindecim dies ante celebrationem contractus, de quo agitur, idem Abbas consecutus fuerit lib. 6000. ex transactione inita cum Bottis, apparet, quod non suberat necessitas alienandi: cum enim debitum, quod urgebat, esset tantum lib. 3998. & Commendatarius haberet in manibus lib. 7744. satis apparet, nulla cogente necessitate factam fuisse alienationem. Neque ob. quæ respodetur, quantum ad lib. 1744. non præsumi, quod extarent, quia de suo proprio Abbas tenebatur respondere, vt d. c. statumimus. 1. 2. quæst. 2. Non ob. quod posset aliam summam 6000. lib. tantam fructus Abbatie pro se retinere, quia hoc procedit, quando non subest necessitas alienandi, aliàs debet ex fructibus, si potest, providere, non autem bona Ecclesie alienare. glo. in cap. 1. vers. defensore. de reb. eccl. non alien. in 6. & ibi Io. Monac. num. 3. Abb. in c. nulli. nu. 5. de reb. eccl. non alie. Syluester in verbo, alienare, nu. 1. Quantum verò ad vtilitatem probatur iam non superesse, immò constare de damno, ex quo poterat Abbas ex illis pecunijs nedum restituere melioramenta, sed etiam emere aquas, quibus indigebat; nam pro his omnibus sufficiebant lib. 6998. & ipse habebat in manibus lib. 7744. Et ita omnibus solutis supererat ei lib. 746. Ergo non fuit vtile tunc temporis vedere prædicta bona pro aquis emendis, quas comparare poterat ex pecunijs penes eum extantibus. Inquisitio enim de quibus bonis fieri debeat comparatio rei, quæ prætenditur vilis, est inquisitio circa causam principalem ipsius alienationis, & sic circa euidentem vtilitatem. Feder. de Sen. consil. 249. num. 2. Franc. in c. primo, num. 19. de reb. eccl. non alie. Et negari non potest, quin expressio omnium istorum non solum reddidisset Papam difficiliorem ad concedendam alienationem, sed etiam ipsum penitus retraxisset: & ideo videtur supposita persona Pelagattine, quod hoc negotium & facilitas consequendi aquas sine alienatione aliorum bonorum detegeretur.

Non ob. exemplo deducta, & primò quod dicitur, has pecunias fuisse in melioramentis expolitas. Quia hoc non probatur, & plura deducuntur, quæ contrariū luadent: sed vt hoc admittat, si res ita se habet, apparebit ex alio

de damno: nec euidentis vtilitas alias considerata provenisset ex illis lib. 3000. quibus comparatæ sunt aquæ, sed ex alijs 600. impensis in melioramentis. & ideo dum dicitur, nihilominus contractum in se fuisse vtilem, non satisfacit, quia cum omnia possent commode fieri sine honorum alienatione, damnosum fuit Ecclesie vno & eodem tempore priuari & bonis & pecunijs.

Præterquam quod rescriptum est subreptitium, & nullum, vt supra deductum est, vt per Ruin. consil. 157. num. 26. lib. primo. Neque obstat, quod in huiusmodi literis, si in euidentem, non attendatur falsa expressio, quia Papa solum habet præ oculis euidentem vtilitatem tantquam causam finalem. vt per Sod. consil. 5. num. 57. lib. primo. Hoc enim procedit, quando subreptio non versatur circa ipsam causam: tunc enim sine causa Papa concessurus non fuisset. Dec. consil. 142. num. 5. & 6. Et hoc est, quod Federic. de sen. d. consil. 249. voluit, quod quando alienatio fit ex causa vtilitatis, sit necessaria inquisitio, quid potius expeditur, quia hoc est inquirere de ipsa causa alienationis: Secus verò, quæ fit ex causa necessitatis: sufficit enim quod subsit necessitas. Et eò magis hæc procedunt, ex quo in similibus alienationibus requiritur non solum vtilitas, sed & quod sit euidentis vtilitas. Corn. consil. 244. num. 3. lib. 2. Barbat. consil. 40. lib. primo, cum alijs allegatis. Ex ideo ex his omnis alijs fundamentis, quæ leuora Dominis visa sunt, conclusum, alienationem neque necessariam neque vtilem fuisse, & consequenter literas, si in euidentem, & confirmationem subsecutam Dominis Puteobonellis non suffragari.

R O B V S T E R I I .

Neapolitan. fundaci. Luna, prima Iunij. 1579.

S V M M A R I V M .

- 1 Beneplacitum sedis Apost. ex lapsu 30. ann. cum possessione præsumitur in alienatione bonorum ecclesiasticorum.
- 2 Consensus collegij requiritur ad remittendam caducitatem.

D E C I S I O C L X X I X .

Difficultas fuit restricta, an ex lapsu 38. vel 39. annorum cum continua quasi possessione seu solutione canonis præsumatur beneplacitum sedis Apost. Et an præsumatur consensum confraternitatis in alienatione facta per Ioan. Antonium in foreores de Caracciolis.

1 Circa primam resolverunt, sex lapsu 30. annorum cum possessione præsumi beneplacitum, ex Put. & Aug. de reb. eccl. non alien. & alijs plurib. in Roman. sancti Laurentij in Damaso, coram D. de Rubeis isto anno allegatis.

Quoad secundam partem Domini dubitabant, cum simus in vniuersitate vel collegio, in quo requiritur consensus collegij ad remittendam caducitatem, vt late cumulat Clar. in §. emphyteusis. q. 10. Et quia moniales audent potentiores, cum quibus est facta alienatio. sed hoc tollitur ex facto, quia ab initio fuit in particulares. solum igitur remanet difficultas de collegio seu vniuersitate, ex adductis per Clar. d. q. 10.

Perusin. bonorum de Bartolinis. Luna, 4. Februarij, 1585.

S V M M A R I V M .

- 1 Monachus ante professionem testari potest & excludere monasterium.

T Here-

- 2 Hereditas monasterium ingressi sine testamento decedentis acquiratur monasterio.
- 3 Heredes monasterium ingressi possidentes bona presumuntur habuisse scientiam testamenti.
Et eo magis in heredibus extraneis. num. 4.
- 5 Consanguinei a communiter accidentibus solent esse solliciti de bonis ingredientium monasteria.
- 6 Prescriptio 40. annorum cum continuata possessione nocet etiam ecclesie.
Quod procedit etiam non data bona fide heredum, quando agitur de auferenda hereditate heredibus institutis iam acquisita. num. 7.
- 8 Bona fides in querendis non est necessaria.

DECISIO CLXXX.

Fuit resolutum, quod si monasterium pretendit hereditatem Petri uti acquisitam ob eius ingressum, iuxta authen. si qua mulier. C. de sacrosanct. eccles. frustra queritur de prescriptioe, stante t. testamento ipsius Petri ante emissam professionem, de cuius validitate non est dubitandum. §. illud. Auth. de monac. c. in presentia, de probat. in quo sunt instituti fratres ipsius, excluso monasterio.

De cuius testamento heredes notitiam habuisse satis constare dixerunt, cum semper possederat eius bona, quae cum ab eis alio titulo licite possideri non possent, quia t. sine testamento ipso iure fuissent quaesita monasterio. authen. ingressi. vbi Bart. numero 28. & alij. C. de sacrosanct. eccles. ad euitandum delictum, necessario dicendum est fuisse possessa titulo hereditario, & t. consequenter habuisse scientiam testamenti. Corn. c. fil. 2. §. sub num. 9. colam. fin. lib. quarto. bene Aymon. conf. 123. num. 4.

4 Maxime t. cum sumus in heredibus extraneis, in quibus regulariter praesumitur scientia testamenti. Bart. in l. eius qui, in quinto notab. ff. si certum petatur. & in l. qui Romae. §. duo fratres, numero decimo quinto, de verborum obligatio. Dec. consilio 603. sub numero quarto.

5 Et est etiam verisimilis ista sententia, quia t. a communiter accidentibus solent consanguinei esse solliciti de bonis ingredientium monasteria. ad not. per Aymon. conf. 194. num. 7.

Quod si monasterium pretendit huiusmodi hereditatem tanquam deuolutam ob non adimpletam voluntatem testatoris, qui in hunc euentum vocauit monasterium, Domini, omnia disputatione, an ob non praecedentem monitionem huiusmodi caducitas esset incurta, & ex quo non fuit declarata contra primum heredem, possit hodie declarari contra heredem heredem, quae indigent particulari discussione, concluderunt, hoc casu monasterio ob stare praescriptionem stante continuata possessione heredum cum lapsu quadraginta annorum, & ultra, quo t. tempore praescribitur etiam contra ecclesiam, capitulo, de quarta. & capitulo, illud, de praescript.

7 Quod t. procedit etiam non data bona fide heredum, quia agitur de auferenda hereditate heredibus institutis iam acquisita & acquirenda monasterio propter inobseruantiam testamenti, quo t. casu cum sumus in querendis, non est necessaria bona fides, ex doctrina Anchar. in cap. sine possessione, sub numero 7. in fine, de regul. iur. Socin. consil. 63. numero 7. lib. primo. Dec. consil. 554. numero secundo. Balb. de praescript. secunda parte tertiae part. princip. quaest. 13. numero 9. Tiraquel. in l. si vnquam, in verbo, reuertatur, numero 391. C. de re-

uocam. donatio. Marian. iun. consil. 145. numero 71. libro primo. Pat. decisio. 128. libro secundo. vbi alios adducit.
Et ex his conclusum contra monasterium.

LANCELOTTI

Firman. honorum. Luna. 28. Martij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Mater in medio existens an excludatur ex substitutione compendiosa, coniectura attenduntur.
- 2 Matrem excludere dicitur persona a testatore magis dilecta, ex communi.
- 3 Matrem minus diligere a testatore quibus ex coniecturis probetur. §. num. 5. & 6.
- 4 Matris qualitas multum consideratur in coniecturanda mente testatoris.
- 5 Substitutio facta de tota hereditate censetur pupillariter & per fideicommissum facta.
- 6 Compendiosam substitutionem factam cum clausula, omni meliori modo, censetur testator voluisse valere iure directo intra pupillarem aetatem.
- 7 Clausula, omni meliori modo, in fine posita ad omnia refertur, nisi detur ratio diuersitatis.
- 8 Testator in dubio videtur se ad id referre, quod quilibet sapiens disposuisset.
- 9 Matrem magis diligere testator praesumitur, quando se restrinxit ad bona sua tantum.
- 10 Clausula, omni meliori modo, quatenus intelligeretur restricta ad proxima tantum, limitatur nisi ratio subiectae materiae contrarium suadeat.

DECISIO CLXXXI.

Domini omnia disputatione illius controuerse opinionis, an substitutio compendiosa facta in puberi contineat pupillarem, etiam matre existente in medio, voluerunt illam resoluere ex coniecturis, quae eliciuntur ex testamento, quae t. attendi debere omnes Doctores conueniunt, etiam tenendo opinionem in fauorem matris. Et die lune, 28. Martij, 1583. resolverunt, ex testamento ser Dominici Roscij colligi talem eius mentem coniecturam, vt voluerit excludere matrem Constantiae puella. Et moti fuerunt principaliter, attenda qualitate personarum substitutarum dictae Constantiae, si quidem ei testator substituit filios proprios, ac etiam suos nepotes ex filio praefuncto, quae persona cum verisimiliter sint magis ab eo praedictae quam d. mater, dicendum t. est, voluisse illam excludere a successione dictae Constantiae. secundum Bartol. in l. secunda, numero 44. de vulga. & pupill. vbi dicit hanc coniecturam multum consonare voluntati testatoris, & haec opinio Bart. est communiter approbata, vt dicit ibi Iaf. numero 42. Ripa nume. 60. & in l. Centurio. numero 137. Aym. consil. 141. nume. 7. cum alijs, de quibus per Mant. de coniectu. vltim. volunt. libro quinto, titu. 15. numero 30. Sfor. Odd. in tracta. de compendiosa subst. part. quinta, artic. tertio, fol. 6. versicu. exemplum primum. Eman. Consil. in cap. si pater. versicu. superstitite matre. numero decimo, de testamen. in 6.

3 Secundo moti sunt t. attenda etiam modica dilectione testatoris erga ipsam matrem, tum quia non erat ipsius vxor, prout loquitur Doc. in terminis huius qonis, sed erat nurus. Tum et quia testator legauit dictae matri victum

victum & vestitum, si in domo ipsius testatoris voluisset manere vna cum dicta Constantia puella, & dummodo conferret suae doris fructus, & poneret laborē eius manuum, subdens testator, quod extra domum aliquid ei non reliquit. Tum etiam, quia idem testator reliquit tutores & curatores dictae Constantiae Flauium & Fontetium suos filios vna cum Casciotta famula ipsius testatoris, de quorum etiam consensu voluit illam debere collocari matrimonio, nulla habita consideratione matris. Ex quibus colligitur, quod testator non multum confidebat de illa, maxime cum verisimile sit, quod praedictis attentis testator existimauerit, dictam matrem, cum iuuenis esset, facile conuolaturam ad secundas nuptias, prout postea transiit. & t. in coniecturanda mente testatoris Doc. plurimum considerantur qualitatem matris, secundum Bart. in dicta l. secunda, in princ. numero 43. de vulg. & pupill. cum alijs de quibus per Mant. in dicto tract. lib. quinto, tit. 15. num. 8. cum sequen. Sfor. Odd. d. tract. de compendios. fol. 158. col. 2. versicu. sublimitatur primo.

Pro tertia coniectura placebat Dominis etiam illa, quia testator post mortem dictae Constantiae diuisit bona inter filios suos & nepotes per quotas, quo casu cum t. dicitur facta substitutio de tota hereditate, censetur ipsum voluisse pupillariter & per fideicommissum substituire. secundum Bart. in dicta l. Centurio, nume. 36. vbi Rip. nume. 155. Soc. iun. num. 289. Alciat. num. 98. Iaf. num. 48. Gallia. num. 444. Odd. in d. tract. fol. 162. col. 2. versicu. sed tene communem.

Quartam coniecturam eliciebant ex clausula, omni meliori modo, apposita in dicta substitutione, propter quam praesumitur, testatorem voluisse t. illam valere iure directo intra pupillarem aetatem, per consil. Ioan. de Amic. 15. num. 10. versicu. praeterea in substitutione.

Nec obstat quod dicta clausula sit restricta ad substitutionem Flauij tantum. Quia dicebatur de hoc non constare, sed potius esse referendum ad omnes praecedentes substitutiones, ex quo est apposita in fine illarum, & non datur ratio diuersitatis, quare magis ad vnam quam ad alias substitutiones sit referenda, ideo t. ad omnes est referenda, vt tradit Dec. consil. 79. num. primo, versicu. secundo praemittendum. Aym. consil. vltimo, num. 14. volum. 2. praesertim propter illa verba, & hoc, quae praecedunt dictam clausulam, omni meliori modo, videtur constare, quod testator senserit de omnibus gradibus substitutionum.

Hanc interpretationem contra matrem dicebatur et esse amplectendam, quia quilibet sapiens ita disposuisset, ad cuius sapientis sensum testator respexit, prout habetur in fine testamenti, t. & quia etiam in dubio ita praesumi debet. iuxta c. si pater, de testam. in 6.

Non obstat coniectura ponderata in contrarium ex illis verbis testamenti ibi, eius bona &c. ex quibus videtur testator voluisse se restringere ad sua bona, non autē ad bona Constantiae, prout in pluribus partibus testamenti eadem dictio, eius, refertur ad testatorem. Et t. quando constat quod testator voluit se restringere ad bona sua, tunc interpretatio sit pro matre, vt per Doc. de quibus hic per informantes.

Quia respondetur, quod in dictis partibus testamenti dictio, eius, necessario erat referenda ad testatorem, & Doc. in contrarium allegati loquuntur quando testator clare se restrinxit ad bona sua dicendo, bona mea, vt post Bal. declarat Salyc. in l. precibus, col. pen. in princ. versicu. sed dico quod hic. C. de impuber. Rip. in d. l. Centurio, nume. 120. At hic non potest dici, testatorem clare sensisse de bonis suis, vt patet ex lectura dicti testamenti.

10 Praeterea t. illa opinio de restrictione procedit, nisi ratio subiectae materiae contrarium suadeat, vt dicit Imo. in l. ex facto, in princ. versicu. in glos. in verbo, sua, ad Trebel. late Mant. vbi supra, lib. 8. tit. 14. num. 20. cum sequen. At hic ratio subiectae materiae, quae est praedilectio filiorum, suadet contrarium, & est tanta potentiae, vt praeualere debeat isti coniecturae, vt supra dictum est, & praeualeat etiam proprietati verborum, vt hic per informantes.

Minus obstat alia coniectura, quae elicitur ex substitutionibus factis Flauio & Fonterio filijs maioribus dicti testatoris, dum testator vsus est eisdem verbis, scilicet, voluit eius bona remanere &c. quae debent intelligi de bonis ipsius testatoris, quia sunt relata ad filios maiores, quibus non potest fieri nisi fideicommissaria.

Quoniam respondetur, quod istae substitutiones sunt diuersae ab illa facta Constantiae, & diuersa est earum ratio, & in maioribus, qui non sunt pupilli, non potest congruere, nisi fideicommissaria: at in pupilla potest congruere etiam directa pupillariter. Vnde ex diuersis non est inferendum.

Alias coniecturas Domini dixerunt esse debiles, & non praeualere dilectioni filiorum, quae sola sufficit in concursu omnium coniecturarum, & illis bene respondent informantes.

LANCELOTTI

Burgensis canonicatus. Veneris, 28. Ianuarij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Ecclesiae vacatio durat vsque ad confirmationem electionis.
- 2 Exercitium iuris quaesiti per electionem Praelatus acquirat per confirmationem.
- 3 Praelatus potest conferre beneficia post electionis confirmationem.
- 4 Prouisio Apostolica habet vim confirmationis.
- 5 Iurisdictio episcopaliū est interdicta capitulo stante prouisione Apostolica.
- 6 Prouisio sola tribuit exercitium iurisdictionis. ex communi.

DECISIO CLXXXII.

Cum praesupposito, quod gratia Apostolica facta in fauorem Domini Nicolai sit iustificata, fuit resolutum, illam esse canonizandam non obstante collatione facta Domino Francisco per capitulum vti sede Archiepiscopali Burgen. vacante, quia dicta sedes tunc non vacabat, ex quo Archiepiscopus erat de dicta ecclesia prouisus in concistorio, & super dicta prouisione expediuerat literas: nam t. vacatio ecclesiae durat vsque ad confirmationem. glos. in clemen. prima, in verbo, collato, vt lit. pendens. & ibi not. Imo. numero 20. versicu. iuxta praedicta. Felyn. in cap. cum Bertoldus, colum. secunda, numero 3. versicu. dixit etiam, de re iudica. Pauin. de offic. & potesta. cap. sede vacan. praelud. 7. numero decimosexto, in fine. Franc. in cap. quamuis. §. primo, numero primo, de electio. libro sexto. Rot. decisio. 6. versicu. hoc etiam, de electio. in nou.

2 Per dictam verò confirmationem Praelatus t. acquirat exercitium iuris quaesiti per electionem. glos. prima, in cap. quarto, distinct. 63. Felyn. in dicto cap. cum Bertoldus. num. 2. versicu. quale ius. Abb. in c. transmissam.

- 3 num. 2. circa si verſi item not. de elect. Et ꝑ ideo poſt cõfirmationem poteſt etiam conferre beneficia. Abb. & Doct. in c. nouit. de offic. legat. Silu. de benefic. part. 3. q. 40. Petr. de Bial. de elect. part. 3. cap. 44. num. 4.
- 4 At ꝑ prouiſio apoſtolica nõ ſolum habet vim electionis, ſed et cõfirmationis ita, vt prouiſus poſſit nõ obſtante c. auaritiæ. de elect. in 6. adminiſtrare ac exercere ſua iuriſdictionem, vt tradit Felyn. in c. eam te. col. 3. nu. 5. verſi. tertio extende. de reſcrip. & ibi per Abb. num. 2. in fi. & in c. tua. num. 2. de his quæ ſunt à prælat. Calder. conſi. 4. de elect. Franc. in c. primo, in princ. num. 4. de elect. in 6. Pauin. d. tract. part. 3. cap. 44. num. 5.
- 5 Et ꝑ quod iuriſdictio ſit interdicta capitulo ſtante dicta prouiſione, & literis expeditis, not. glo. in clem. prima, §. propter. verſ. ſed vacadum. de hæretic. Pauin. d. præ lud. 7. num. 14.
- Non ob. quod Archiepiſcopus de tempore dictæ collationis factæ per Capitulum nõndum cepiſſet poſſeſſionem Eccleſiæ, quia illa non eſt neceſſaria de iure communi, ſed ſufficit ſola prouiſio ꝑ quæ tribuit exercitiũ iuriſdictionis, ſecundũ glo. communiter approbatam in c. pen. verſ. collatio. de præben. in 6. Couar. var. reſolut. lib. 3. cap. 16. num. primo. Abb. in d. c. tranſmiſſam. nu. 3. vbi teſtatur etiam de cõmuni. Felyn. in d. c. eam te. col. 3. verſ. & hinc eſt, vt latè in c. ne Dei. num. 2. verſ. 4. de ſimon. Petr. de Biaſio d. cap. 44. num. 4. Franc. in c. eũ qui. §. in ſuper. nu. 6. de præben. in 6. Gem. in d. c. ſi electio. nu. 6. de elect. in 6.

LANCELOTTI.

Gadicen. adminiſtrationis Fabricæ. Mercurij, 4. Maij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Denominatio alicuius rei probat contra denominantem.
- 2 Archiuium eccleſiæ an præſumatur episcopi, an verò capituli.
- 3 Clauium custodia maximum præbet argumentum ad demonſtrandum, cuius ſit locus.
- 4 Scriptura extracta ex archiuio vt probet contra tertium, neceſſe eſt, quod cuſtos non ſit ſuſpectus.
- 5 Custodia archiuij debet eſſe fidelis, alias poſſet committi fraus. ex communi.

DECISIO CLXXXIII.

Domini reſoluerunt, non probari archiuium Eccleſiæ Gadicen. eſſe commune inter Episcopũ & capitulum, quia non ſolum pro parte dicti capituli non probatur hoc commune, prout illam probare tenetur, ex quo fundat ſe in ſcriptura concordie, quam dicit extraxiſſe ex communi archiuio, iuxta l. 2. de probat. cum ſimil. verum pro parte episcopi probatur contrarium.

Et primò, quia coram Iudice compulſori pluries capitulum allegauit eſſe hoc ſuum archiuium, quæ ꝑ denominatione contra ipſum probat, vt per Bald. conſi. 205. nu. 2. in 3. Aym. conſi. 111. num. 18.

Secundò, quia dictum archiuium eſt intra ædes capitulares, & in loco, vbi capitulum ſolet congregari pro rebus ad ipſum expectantibus, vt probant teſtes, & ꝑ propterea præſumitur eſſe ſuum archiuium, non alterius, argumento eorum quæ tradit Bald. in l. in ſulæ. de iudic. & in rub. de contrahen. emptio. quæſt. 22. Roman. conſi. 5. num. 1. in fi.

Tertiò, quia clauis, ſub quibus cuſtoditur dictum archiuium, retinetur per tres beneficiatos ad id expreſſe deputatos per capitulum ita, vt nullus abſque mandato capituli poſſit inde extrahere ſcripturas, vt probatur ex teſtibus & pluribus actibus, de quibus in proceſſu compulſoriali, & præſertim ex eo, in quo dictus compulſor nõ adauit effectis ſeris aperiri dictum archiuium reſuſante capitulo conſignate clauis, ad hoc, vt pro parte episcopi non poſſent extrahi ſcripturæ facientes ad cauſam, quæ ꝑ custodia clauium maximum præbet argumentum ad demonſtrandum, quod archiuium non ſit commune, ſed capituli tantum, iuxta ea quæ tradit Boer. de cuſtod. clauium, num. 42.

Et propterea Domini dicebant, quod quamuis probaretur, archiuium eſſe commune, ex quo tamen, vt dictum eſt, illius custodia reſidet penes capitulum, ſcripturæ in eo exiſtentes non probarent contra episcopum, quia ꝑ inter ſubſtantialia, quæ requiruntur, vt ſcriptura extracta ex archiuio probet contra tertium, neceſſe eſt, quod cuſtos non ſit ſuſpectus, vt tradit Felyn. in cap. ad audientiam, colum. quarta, numero 13. verſi. prima conſi. 2. §. 8. col. 2. verſi. ſub publica custodia. vol. 2. Et iſta ſuſpicio in cauſa, de quo agitur, poſſet conſiderari propter litem, quæ hodie viget inter Episcopum & capitulum ſuper hac ſcriptura extracta ex dicto archiuio.

Non ob. quod teſtes vocant hoc archiuium locum publicum, & quod illi datur fides, quia intelligitur inter ipſos capitulares.

Minus etiã facit, quod in dicto archiuio adſint ſcripturæ pertinentes etiam ad Episcopum, quia potuerunt ibi recõdi ab ipſis capitularibus propter intereſſe, quod habent etiam ipſi in dictis ſcripturis.

ALDOBRANDINI.

Regienſis bonorum. Veneris, quarta Noembris. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Actus vt impediatur idem iudicandum eſt de cauſa dubio & pendente, quod de certo. Declara tamen & limita, vt nu. 2.
- 2 Pacto ſeu promiſſioni contraueniens ſecundo loco, agere poteſt, non autem primo.
- 3 Promiſſio duplex tollit ſolutionem expenſarum dupla ſoluta.
- 4 Euictio habet locum, vbi expreſſe renunciatur fideicommiſſis.
- 5 Promiſſio de defendendo ſumptibus partium non reſtringitur ad expenſas faciendas in extrahendis instrumentis, & exhibendis teſtibus.

DECISIO CLXXXIII.

Domini fuerunt cum reſolutis. Promiſſio namque ſubmiſtrationis expenſarum clare legitur in teſtamento diuiſionis anni 1577. vbi promi-

promiſerunt dictæ partes de dictis bonis cuilibet eorum obuentis quaſtionem aliquam non mouere, nec inferre, nec mouenti conſentire: immo illa adiuuicem, ſcilicet, qualibet pars pro eius rata, videlicet, tertia parte legitime defendere à quacunq; perſona, collegio &c. ipſas partes vel eorum hæredes, vt ſupra inquietante ſiue inquietare volente in iudicio & extra, omnium ipſarum partium ſumptibus & expenſis communibus. Cum itaque promiſerint defendere ſumptibus ſuis bona adiuuicem in diuiſione ceſſa ab omni perſona moleſtante, & nunc Dominus Claudius moleſtetur à primogenito Comitis Alphonſi, intrat conſequenter obligatio.

Non obſtat pactum ſiue proteſtatio, de qua in dicto instrumento, quod in euentum, in quem ex illa diuiſione quaeretur aliquod ius alicui collegio vel eccleſiæ, quæ forte in pœna vel aliquo cauſa contrauentionis ordinata per maiores in diuiſione ceſſa ab omni perſona moleſtante, & nunc Dominus Claudius moleſtetur à primogenito Comitis Alphonſi, intrat obligatio de defendendo communibus expenſis. Tum quia reſtrieta eſt illa proteſtatio ad effectum euitandi contrauentionem, non autem promiſſionem obligationis deſenſionis illius cauſæ, in qua pro vna parte fuiſſe contrauentum, & pro alia cõtrarium aſſeratur, vt in hoc cauſa.

Tum & tertiò, quatenus opus ſit, ſupponuntur in diuiſione alia bona non ſubiecta fideicommiſſo. Vnde ſi hinc inſurgeret contrauentio loco bonorum ſubiectorum fideicommiſſo, alia ſubroganda præſentantur à Domino Claudio, quæ omnia dum diſcutiuntur, viget obligatio deſenſionis communibus expenſis.

Nec facit, quod ꝑ ad impediendum actum idem iudicamus de cauſa dubio, & pendente, quod de certo. l. ſufficit. ff. de condit. indeb. l. prima. §. ſi pendet. ff. ad Macedon. cum alijs allegatis. Quia ꝑ id non applicatur: certa eſt enim obligatio ſubmiſtrationis expenſarum, nec ea pendet ab aliquo euentu, niſi ab euentu moleſtationis, qui iam eſt purificatus. & illa regula procedit, quando præſens ſtatus tendit ad excluſionem, & dubitatur, an excluſio ſit futura perpetua vel ne, tunc enim ex illa dubietate præſumitur perpetua: ſed quando præſens ſtatus non tendit ad excluſionem, ſed dubitatur, an in futurum inducatur excluſio, vt in hoc cauſa, tunc dubium non habet vim excluſionis, & ideo agi poteſt. Bart. qui ita declarat, in l. Iulianus verum debitorem, nu. 38. & 39. de condit. indeb. & laſ. in l. ſin. idem laſ. in l. ſufficit, num. 6. ff. eod.

Non obſt. quod petendo bona feudalia dictus Claudius contraueniat. Quia Domini perſiterunt in reſponſionibus ſam datis. quarum prima eſt, quod prius contrauenerant Comes Alphonſus & Camillus, qua ſtante ꝑ etiam quod ſecundo loco Dominus Claudius contrauenerit, agere poteſt. Alex. quia alios citat, in l. cum proponas, la ſeconda, numero ſexto. C. de pactis. & ibi Alciat. numero 37. vbi de communi teſtatur, cura alijs allegatis.

Nec placuit Dominiſ conſideratio modici interualli 16. dierum, quod intercedit inter celebrationem instrumenti cum fabrica, & præſentationem reſcripti Ceſarei factam à Domino Claudio, quia ſicut dicitur quod non ita ſubito obtinentur reſcripta à Ceſarea maiestata, ita nec in curia tam cito concluduntur negocia, præſertim cum collegijs & congregationibus.

Secunda erat reſponſio, quod in diuiſione præſeruatũ diſpoſitio Comitis Franciſci in illis verbis, & etiam

iuxta diſpoſita per eum in eius teſtamento, ſeu etiam Comitis Camilli, quæ verba, iuxta diſpoſita per eum, intellexerunt Domini de Comite Franciſco, qui iam condiderat teſtamentum, non autem de Comite Alphonſo, cuius primogenito bona feudalia cõcedebatur.

Non ob. quod duplex ꝑ promiſſio tollat ſolutionem expenſarum. Alex. in l. venditores, de verb. obligat. Quia id intelligitur dupla ſoluta. l. emptorem. §. Caſſius. ff. de actio. emp.

Et cum ꝑ in instrumento expreſſe renunciatur fideicommiſſis, fruſtra dicitur non intrare obligationem cui ctionis, ex traditis in l. ſi familia. C. famil. ercif.

Si enim renunciatur diuidentes fideicommiſſo, & volunt teneri defendere à quacunq; moleſtante perſona, ergo teneri voluerunt etiam, quod moueretur quaſtio ratione fideicommiſſi, quia clara intentio eorum erat, quod fideicommiſſa non ſortirentur effectum.

Et dum dicitur, quod promiſerunt legitime defendere, ergo non coguntur litem iniuſtã ſuſcipere: Reſpõdetur, quod de hoc quaeritur, an ſit iuſta vel iniuſta, & dum de hoc diſputatur, ſubmiſtrandæ ſunt impenſæ, & illa verba poſſunt eſſe adiecta ad excluſionem deſenſionis de facto.

Non obſt. quod Comes Camillus non contrauenit. Quia immo & ipſe contrauenit, ex quo nedum non reuocauit impetrationem factam à fabrica, ſed potius expreſſe eam ratam habuit, vt liquet ex instrumento penes acta vltimo loco dimiſſo.

Et cum euictio, quæ præſentatur, proueniat ex cauſa longe antecedente hanc diuiſionem, nempe ex fideicommiſſo bo. me. Patriarchæ, ceſſant, quæ deducuntur vltimo loco ex Tiraquel. de retract. lignag. §. primo, glo. 9. numero 35. cum ſequen. Cumque promiſſio canter ꝑ de defendendo omnium ipſorum partium ſumptibus, ceſſat quoq; reſtrieta allegata ex Caſtren. Alex. & alij, in l. venditores. ff. de verborum obligatio. quod teneantur ſolum ad expenſas faciendas in extrahendis instrumentis, & exhibendis teſtibus. Quia (vt dictum eſt) promiſſa eſt deſenſio omnibus expenſis promittentium, quo cauſa ceſſat prædicta reſtrieta. d. l. venditores, de verb. oblig. vbi glo. & alij.

ALDOBRANDINI.

Valentin. beneficij Sanctæ Lucia. Luna, 16. Maij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Patronus nec per ſe ipſum, nec per procuratorem à ſe conſtitutum poteſt ſe præſentare. & quare.
- 2 Declara tamen & limita, vt nu. 2. & ſeq.
- 3 Diſtio, ſeu, poteſt ſtare correctiuè.
- 4 Indefinita non aequipollet vniverſali ad deſtructionem actus.
- 5 Patronus compatronum præſentare poteſt.
- 6 Acceptatio in tempore facta præſumitur, & ex cauſa magis vtili.

DECISIO CLXXXV.

Domini cõcluſerunt, præſentatione factã de perſona Andree eſſe validã: quãuis, n. patronus ꝑ nec immediate per ſe, nec mediãte procuratore à ſe conſtituto ſe ipſum præſentare queat. c. per nãſ, de iurepa. T 3 & poſt

& post Docto. in cap. fin. de institut. & in cap. ex in-
nuatione, de iurepat. Rocch. in tract. de iurepatro. in ver-
bo, ipse vel is a quo, num. 37. quaest. 20. Lambert. in pri-
ma parte secundi lib. quaest. 8. artic. 9. cum alijs allegatis.
Cuius conclusionis duae sunt rationes.

Prima ratio ambitionis euitandae.

Secunda, quia debet esse differentia inter praesentan-
tem & praesentatum. c. fin. de instir.

Tamen vtraque ratio visa fuit Dominis cessare in ca-
so, de quo agitur. Considerarunt enim, quod mandatu
concessum ab Andrea, & Francisca & Elisabetha eius so-
roribus Nicolao eorum fratri, non fuit ad praesentandu
Andream, & personam sibi bene visam. Et quamuis Do-
minus Nicolaus videatur explicasse actum ipsius praesen-
tationis etiam nomine ipsiusmet Andreae, quo casu ex
acceptatione resultare videtur idem effectus ambitionis,
2 vt per Lamber. d. art. 9. 8. q. j. part. 2. lib. tamen f dixerunt
Domini id non abdicari, tum quia no ita de plano procedit,
quod praesentatio sit facta nomine omnium, quia licet
Nicolaus in praesentatione dicat, omnes dicti proponentes,
tamen postea subiicit, & seu dictus Nicolaus tam suo quam
aliorum compatronorum suorum nomine praesentat. Vnde
f cum dictio illa, seu, stare possit correctiue, Aret. in rub. de except. num. 2. & de patronis in-
definite fecerit mentionem, in materia odiosa ad faciendu
4 incidere in vitium ambitionis, & f ad destructionem actus,
non videtur dicendum, quod indefinita aequi-
polleret vniuersali. l. 2. ff. de liber. & posth. vbi Dec. Ruin.
conf. 98. num. 4. lib. j. Et licet alij actus postea subsecuti
videatur arguere, quod idem factum fuerit nomine An-
dreae, tamen dicebant aliqui, attendendum esse actu pre-
sentationis. Sed quicquid sit de hoc, dixerunt, quod non
applicatur casui nostro dictum Lambert. loquitur enim
Lambert. quando vnus patronus constituit procuratorem ad
praesentandum, & procurator praesentat patro-
num, qui illum procuratorem constituit, hoc enim casu
de plano procedit dictum suum. Quia si praesentatus ac-
ceptat praesentationem de se factam a procuratore, necesse
est acceptat praesentationem de se, & a procuratore nomine
suo factam. At quando (vt in hoc casu) plures, inter quos
est ipse praesentatus, constituerunt procuratorem ad praesentandum,
qui praesentauit non solum nomine illius, quem praesentat, sed aliorum patronoru,
qui ipsum constituerant procuratorem, praesentatus potest
acceptare praesentationem factam nomine aliorum, & non
suo, quo casu in nullam incidit ambitionem, & est differentia
inter praesentatum & praesentatem, quia
5 patronus f compatronum praesentare potest. glof. in c.
consuluit, de iurepat. Doct. in d. c. per nostras, eo. tit. La-
bert. d. j. par. 2. lib. 8. artic. 5. Et consequenter in hoc casu
cessant ambae rationes prohibitionis c. per nostras. Et
simpliciter acceptando praesentationem censetur Andreas
illam acceptasse eo modo, quo sibi proficua futura erat
6 praesentatio acceptata. Sicut f enim acceptatio praesumitur
facta in tempore, Rot. in antiq. decif. 13. de cocest. praeben.
& 24. de probat. in antiq. ita praesumitur facta ex causa
magis vtili. Aym. conf. 24. nu. 13. Consequenter censendus
est Andreas acceptasse praesentationem factam nomine
compatronorum, non autem nomine suo, quia hoc pacto
euitat nomen ambitionis, & substatinetur actus, neq
videtur elegisse viam ad impugnandum suam dispositionem.

Nec obli. q. fuerit praesentatus absens. Quia persona
sua erat cognita Ordinario, a quo fuerat ordinatus, &
quia fuit examinatus, vt referunt ipsimet examinatores
26. Maij. 1575. & propterea non intrant allegata per in-
formantes pro societate.

Fuit confirmata suprascripta decisio Lunae, 25. Ia-
nij 1563.

ALDOBRANDINI

Bonomien. bonorum de Pipinis. Luna, 10. De-
cembri. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Ecclesia agens ad restitutionem bonorum emphyteuti-
corum ob lineam finitam, tenetur soluere omnia melio-
ramenta haeredibus emphyteuta. & numero sequen. per
totum.
2 Dispositio l. in fundo. ff. de rei vendic. procedit solum in bo-
nae fidei possessore qui causam non habet a domino.
3 Ecclesia petens restitutionem in integrum aduersus contra-
ctum tenetur solum rescire melioramenta secundum
dispositionem l. in fundo ff. de rei vendic.
4 Melioramenta si plus valeat tempore restitutionis quam
quo fuit impensum, an ecclesia teneatur ad illud plus.
5 Fructus compensantur cum melioramentis a bona fidei pos-
sessore factis.
6 Melioramenta transmittuntur ad haeredem emphyteute.

DECISIO CLXXXVI.

Dixerunt Domini, plures esse pro Pipinis, & ma-
gis incalere pro ipsis. Pro hac opin. enim stat
f Ang. in l. domos, num. 2. ff. de leg. j. & ibi Pau.
de Cast. num. 7. Alex. post princ. lat. num. 4. & ibi etiam
Cuman. Ruin. conf. 14. num. 3. & conf. 38. num. 25. lib. j.
& conf. 117. sub num. 1. lib. 3. & conf. 165. num. 6. lib. 4.
& est de mente Corn. conf. 86. num. 8. lib. 4. ibi, & alijs
in simili dixit Bal. vbi post Bal. & Pau. de Cast. asserit qd
2 l. in fundo. ff. de rei vendic. procedit f solum in bona fidei
possessore, qui causam non habet a domino, & tenet
eandem opinionem conf. 158. num. 8. lib. 3. Roland.
conf. 28. num. 14. & conf. 30. num. 6. lib. j. Molin. de pri-
mogen. Hispaniarum, cap. 26. numero 13. Anto. Gomez.
super 46. lege tauri. numero 3. Ioan. Gartia. in tracta. de
expens. meliorament. cap. 24. num. 3. vbi de communi.
Alemur. Vasques in q. de iure emphyteut. q. 25. num. 28.
versic. decima conclusio.

Pro contraria parte stant solum Marzar. in epith. fi-
deicommissi. quaest. 65. & latius consil. 10. versic. melio-
ramenta. Burfat. consil. 7. numero 23. lib. primo. Ca-
gnol. in l. secunda, numero 125. C. de pact. inter empt.
& vendit.

Et quamuis Abb. in cap. primo, de in integr. restituit.
& ibi Bero. numero 38. cum seq. nolint, quod quando
3 ecclesia restituitur f in integrum aduersus contractum,
teneatur solum rescire melioramenta, secundum di-
spositionem l. in fundo. de rei vendic. tamen particula-
rem potest habere rationem, ex quo restitutio huius-
modi omnia reponit in pristinum statum, & resoluit
contractum, & omnia hincinde resciantur, & satis est,
quod ille, contra quem conceditur restitutio, non sit in
dampno in casu, in quo versamur, contractus non rescinditur.

Volunt tamen Domini videre rationem huius con-
clusionis, quia praedicti Domini mouentur per tex. in
l. domos. ff. de legat. primo. qui non videtur probari
4 hanc conclusionem, quando f melioramenta plus valeat
tempore restitutionis, quam fuit impensum, quod tñ
secundum aliquos non videtur subuertere illam opin.
quia

quia nec rex. in l. in fundo. ff. de rei vendic. videtur posse
applicari terminis, de quibus agimus, ex quo loquitur
solum in bona fidei possessore, qui ex quadam tantum
5 aequitate consequitur melioramenta. & hinc est, f quod
fructus compensantur cum eis. l. sumptus. ff. de rei vendic.
quod non est in eo, qui est dominus etiam vtilis tan-
tum. Iste enim si aedificat in suo, & fructus suos facit,
maxime in contractu emphyteutico, in quo quando fi-
nitur emphyteusis, ob lineam finitam, no autem ob cul-
pam, melioramenta omnia remanent propria haeredis
emphyteute, cum ad f illum transmittantur. Clar. qui
6 ceteros allegat de emphyt. 45. quaestio. Si ergo domini
horum melioramentorum est haeredis emphyteute, si
Ecclesia vult ea consequi, aequum videtur, vt etiam sol-
uat iustum pretium, ex quo tractatur de acquirendo,
quod suum non est. Quia tamen visa fuit Dominis ma-
teria considerabilis, volunt perpendere rationes vtrius-
que opinionis.

ALDOBRANDINI

Mantuan. attentatorum. Luna, 1. Iulij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Inuestitura facta a domino in aliam personam pendente
appellatione inter eum & vasallum, dicitur attentata.
Fallit tamen, vt nu. 7.
2 Impetratio noui iuris etiam lite pendente, quando colliti-
gans illud impetrat a tertio non dicitur attentata.
Declarat tamen & limita, vt nu. seq.
3 Caducitatem declarare licet dominus possit lite pendente,
non potest tamen ius in alium transferre.
4 Alienatio rei litigiosa dicitur attentata.
5 Clausula, cum annexis, & connexis, comprehendit in appel-
latione a grauamine negotium principale.
6 Inferioribus non est aperiendum via disputandi de validi-
tate inhibitionis, vel de vi comprehensua illarum.

DECISIO CLXXXVII.

Concluserunt Domini pro maiore parte, inuestitu-
ram, de qua agitur, esse attentatam. Cum enim
Nobiles petissent a Reuerendis. D. Episcopo
Mantuano, licentiam vendendi terras, quas ab ipso Epi-
scopo in feudum recognoscunt, Illustris. & Reuerendis.
P. D. Claudio Abbati, ac eius Nepotibus, qui omnes
sunt & ipsi in eisdem inuestituris comprehensi, & a de-
negatione licentiae appellarent, commiserunt in Rota
causam huiusmodi appellationis cum clausula, quam &
7 quas, de, & super praemissis, cum annexis & connexis,
quae commissio comprehendit omnia ea, super quibus
fundare se poterat Episcopus ad denegandum istam li-
centiam, & ea omnia, super quibus se poterant fundare
Nobiles ad ostendendum, quod non erat necessaria, vt
mox dicitur. Cum itaque Reuerendissimus D. Episco-
pus Mantuanus fuerit personaliter inhibitus 15. Februa-
rij 1583. & nihilominus ipsemet 13. Aprilis 1583. dis-
uestiuerit de omnibus his bonis Nobiles, declarando
nolle illos amplius in vasallos, de quibus illis inuestiuerat
Illustr. D. Carolus, clare apparet, per hanc inuestituram
8 quoad hoc fieri deterius, & non solum f attenuari, sed
etiam tolli ius Nobilium, quia disuestiuntur de eorum
iure, & de eo alijs inuestitur, & consequenter bene in-
trant tradita ab Aegid. post Innoc. in c. fin. vt lit. penden.
decif. 749. & Rot. 25. de rescip. in nou. Stante enim fir-
ma hac inuestitura frustra tractant Nobiles, an requira-

tur licentia, vel ne in alienatione vltimo loco facta in
confeudatarios, si illi nil habent, & frustra agunt, an
teneantur soluere laudemium Episcopo pro hac aliena-
tione, si expressis verbis Episcopus profitetur nolle am-
plius eos esse suos vasallos, de eorum portione alium
inuestiundo; & propterea (vt dixi) est attentata, vt post
Paul. de Cast. consil. 72. lib. 2. dicit Felyn. consil. 32. nu. 13.
Refert Gabriel. de iudic. conclu. 4. nu. 24.

2 Non ob. q. impetratio f noui iuris etiam lite penden-
te, quando collitigans illud ius impetrat a tertio, non di-
3 catur attentata. Quia non procedit f in impetratione
obtentata communi Domino, idest Praelato. Innoc. d. c.
fin. vt lit. pend. praesertim, quando per illum (vt in hoc ca-
su, quemadmodum supra dictum fuit) praediciatur iu-
ri collitigantium. Aegid. vbi supra per tex. in c. r. propo-
sit. vt lit. penden. & c. causam quaest. de testibus. Maxime,
quia ea mediante datur nouus collitigans respectu hu-
ius licentiae obtinendae, quia habetur in consideratione
in primo & secundo. & lite pendente non procedit su-
pra dicta conclusio, quando ille tertius est inhibitus, vt in
hoc casu inhibitus erat Episcopus.

Nec ob. quod dominus directus possit declarare cadu-
citatem lite pendente. Capic. decif. 16. nu. 6. Achil. l. loc.
4 praedict. decif. 426. eadem die. lib. 3. Quia f non vt bona
consequantia, potest declarare, ergo potest ius in alium
lite pendente transferre: transferendo enim bona iam
de illis disponit, vt de proprijs, quod lite pendente face-
re nequit. Et f hinc est, quod alienatio rei litigiosa est
5 attentata: tot. tit. ff. & C. de litigios. & officio iudicis reuo-
catur. Afflic. decif. 396. nu. 10. Cum igitur Nobiles co-
miserint causam appellationis a denegatione licentiae
cum clausula, quam & quas, & clausula, cum annexis &
6 connexis, sicut f haec clausula comprehendit in appella-
tione a grauamine negotii principale, Aegid. decif. 19.
in si. quia negari non potest, quin negotium principale
contingat illam causam: ita & in hoc casu, cum lis pen-
deret, an Episcopi licentia sit necessaria, vel ne, quando
alienatio fit in conuestitis, contingebat haec causa tri-
praesens Episcopi, quod Nobiles cecidissent ob aliena-
tionem factam in extraneos. Erat etiam connexum cum
hoc negotio praesens Nobilium; quod ob clausulam,
de qua in inuestitura Aloysij, ad habendum, tenendum,
& quicquid sibi & Aloysio, suisq; haeredibus deinde pla-
cuerit faciendum, sine contradictione ipsius D. Episco-
pi, & successorum suorum, saluo semper iure feudum D.
Episcopi, indistincte nulla requireretur licentia in qui-
buscunque alienationibus; & quod pactum deinde in
sequentibus inuestituris appositum, prohibens alienatio-
nes, super quo se potissimum fundat Episcopus in ista
7 inuestitura, non teneat, sed attendenda sit prima inue-
stitura. Cum igitur Episcopus esset inhibitus vigore hu-
ius commissionis, non potuit quicquam concedere, quod
tangeret haec bona. Et f cessant tradita ab Inno. & alijs
in c. fin. vt lit. penden. Quia non loquitur, quando quis
impetrat aliquid a communi Domino inhibito. Quod
dicebant aliqui ex Dominis non habere aliquam diffi-
cultatem secundum stylum Rotae, ne f aperiatur infe-
8 rioribus via disputandi de validitate inhibitionis, vel
de vi comprehensua illarum. Achil. decisio. 7. de attenda.
& ne contemnantur. Ultra quod haec inuestitura ex clau-
sulis multum praegnantibus continet & caput caducita-
tis, quod praetenditur ex alienatione facta in confeuda-
tarios, quatenus ex ea Nobiles cecidissent. Et propte-
rea dicebant Domini, illam, tanquam quoad praemissa
attentatam, reuocandam &c.

ALDOBRANDINI.

Balneorigen. alluionis. Luna, 8. Iunij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Possessio tam naturalis quam civilis amittitur per inundationem. Immo etiam ignorans perdit possessionem. num. 3.
2 Prescriptio interruptitur per possessionem civilem. ex communi.
4 Possessio que non potest retineri, amittitur etiam ab ignorante.
5 Aqua recedente possessio reuertitur ad priorem possessionem noua apprehensione interueniente.

DECISIO CLXXXVIII.

Domini concluderunt, probari possessionem Dominorum de Ballionibus, probant etiam, testes ipsos in loco, de quo agitur, retinuisse aquas, planissime arbores, & exegisse penas ab ingrediensibus dictum locum.

- 1 Non ob antiquior possessio Aluianen. vti amissam per inundationem. l. 3. §. Labeo. ff. de acq. possess. vbi Doct. Qua mediante nedum naturalis, sed etiam civilis possessio amittitur, vt per Bart. Soc. & la. in d. §. Labeo. nu. 3. Si enim civilis retineretur, prescriptio non interrupteretur, prout interrupti tenent Doct. per glof. in d. §. Labeo. communiter receptam, l. qui fundum. in princ. ff. pro empt. Ex qua inundatione nedum sciens, sed etiam ignorans possessionem perdit. Soc. in d. §. Labeo. num. 2. la. in d. §. 4. Possessio namque, que retineri non potest, amittitur etiam ab ignorante. Bart. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. in pen. oppof. de acq. poss.

Non ob. quod fuerat modica inundatio. Quia imò magna fuit, ex quo flumen nouo relicto alueo ad antiquum redijt. Quod autem breui recesserit flumen ex loco illo, & calcari semper poterit, vel illico Aluianenses se preparauerint ad recuperationem, ex istis testibus non probant.

- 5 Minus ob. quod recedente aqua possessio ipso iure reuertatur ad priorem possessionem, vt in l. usufructum. ff. quib. mod. usufruct. amitt. l. si locus. ff. quemad. seruit. amitt. Aret. in §. si naturali. Instit. de rer. diuis. Nā aqua recedente necessaria est noua apprehensio. Ruin. cōsi. 4. §. num. 2. lib. 4. Nec glof. quam allegat Aret. in d. §. quod si naturali. in verbo, remanere, id dicit. Imò cōtrarium innuit, dum dicit, possessionem aqua recedente restituendam esse, quod dictum Aret. reprobant Moder. de alluion. lib. 2. cap. 2. 2. num. 8.

ALDOBRANDINI.

Treueren. abbatissatus. Veneris, 7. Octobris. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Beneficiorum appellatione comprehenduntur etiam regularia.
2 Constitutio de publicandis non habet locum in electiuis beneficijs.
3 Successor intelligitur etiam respectu possessionis.
4 Decretum irritans inficit possessionem, & omnes iuris effectus illius tollit.

DECISIO CLXXXIX.

Concluderunt Domini, constitutionem de publican. resignationibus comprehendere etiam huiusmodi abbatissatum quantumuis electiuum: verba enim & ratio constitutionis conueniunt. Verba, quia ea sunt vniuersalia ibi, in quibuslibet beneficijs, quorum beneficiorum appellatione comprehenduntur etiam regularia. Card. in clem. j. q. 5. num. 12. de iud. Felyn. in c. postlasti, ante num. 5. de rescript.

Ratio etiam euitandi fraudes, de qua in procemio dictę constitutionis, bene applicatur. Et quamuis hmoi monasteria natura sua sint electiua, tamen prescriptio, vt sunt monasteria concistorialia, locum habet constitutio, quando renunciantur: tunc enim regulatur legibus loquentibus de impetratione beneficiorum. Sarnen. de annal. quęst. 11.

An autem Anna, hoc non obstante, possit dare de allegatione Lap. 89. Domini amplius censuerunt super hoc cogitandum: licet enim successor prescriptio intelligatur etiam respectu possessionis, vt per Put. in allegata decif. 154. lib. 3. Achil. decif. vnica, de successio. nihilominus cum constitutio de publican. habeat decretum irritans, quod inficit possessionem, & omnes iuris effectus illius tollit, Cassad. super reg. decif. 7. num. 3. Crescen. decif. 13. in fin. non videtur, quod talis detentor, cum non habeat sua detentatio aliquod fomentum iuris, possit dare de allegatione Lap. Quia id posse facere. pendet a iuris dispositione. Et licet fortasse hoc decretum non esset totaliter iustificatum, tamen pars petit remissioriam ad illud plenius iustificandum, quę circa hoc sibi concedenda esset: licet enim materia videatur obiectiua, est tamen de iure dantis, ex qua Nicolaus impetrauit ob non publicationem. Et quatuor replicetur, quod ius remansit penes Franciscum, contra eam opponitur, quod non fuit benedicta.

ROBVSTERII.

Cesaraugustan. parochialis. Luna, 14. Nouembris. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Spoliatus habens titulum coloratum est restituendus contra quemcumque etiam possessorem cum titulo, de stylo Rota.
2 Actore plene probante suam intentionem debet pariter reus probare suam exceptionem.
3 Reus non tenetur probare ea, que veniunt in replicatione actoris.
4 Resignatio presumitur publicata ex possessione triennali, nisi agatur de spolio. & num. 6.
5 Possessio spoliatiua est improba, & sine aliquo iuris fomite.
6 Qualitas facilius probatur quam substantia rei, nisi pars sit ipsius.

DECISIO CXC.

Vit resolutum, quod Michael Monerde potest agere remedio possessorio ad reintegrationem suę possessionis primę contra Ioannem: quia si iura sunt bene recognita, vt presupponitur, ipse probauit primum & secundum extremum. Et cum habeat titulum coloratum, sequitur, quod est restituendus contra quemcumque etiam possessorem cum titulo iuxta obseruationem Rotę.

Non

Non ob. consensus resignationis in fauorem Marci auctoris Mayce, & sic quod ceciderit a possessione facto suo. Quoniam respondebant Domini, quod cum Monerde actor plene probauerit suam intentionem ex titulo colorato & duobus extremis, debet prescribere reus pariter plene probare suam exceptionem. Dec. consil. 57. col. 1. in fin. cum sequi. Et sicut actor probauit qualitates necessarias ad suam actionem, ita reus debet probare qualitates & circumstantias ad suam exceptionem. Franc. in c. 1. in 1. not. de prescrip. Aym. consil. 226. num. 8. Sicque cum Maycas excipiat de voluntaria dimissione possessionis ex pręsentia resignatione in Ioannem Marcum, debet probare qualitates necessarias ad dictam dimissionem possessionis, & consequenter debet probare, dictam renunciationem in Ioannem Marcum fuisse publicatam, iuxta constit. Pij V. cum sit pars renunciationis, & sine ea non excluditur actor ab isto remedio recuperandi possessionem anteriore, vt pluries fuit in Rotę resolutum, prout informantes bene deducunt, & dant copias decisionum.

Non ob. quod non tenetur reus probare ea, que veniunt in replicatione actoris. Oldrad. consil. 229. nu. 3. Quia respondet, quod publicatio non respicit replicationem actoris, sed qualitatem & circumstantiam rei, cum sit pars resignationis, vt resoluerunt in illa Calaguritan. quam adducunt informantes.

Non ob. quod ex quo prescribitur triennalis possessio Io. Marci auctoris, ex allegat. Lap. 89. probatur saltem presumptiuę, quod dicta resignatio fuit publicata. Quoniam respondebat, quod cum allegatio Lap. non habeat locum in spolio, vt in decisionibus adductis per informantes: nam possessio spoliatiua est improba, & sine aliquo fomento iuris. l. improba possessio. C. de acq. posses. Cassad. decif. 6. de prebend. Monerde, qui probauit spolium, habet fundatam intentionem in spolio, vnde si Ioannes vult excludere spolium ex allegatione Lap. debet probare possessionem Io. Marci fuisse legitimam, & talem, que possit producere istos iuris effectus, cum (vt dixi) est iam probata in terra.

Nec sufficit dicere, quod allegatio Lap. facit presumere, hanc resignationem esse publicatam, quia hoc procederet, vbi non esset probatum spolium pro parte Monerde, sed illo probato ad excludendum illud, oportet probare publicationem aliunde, quàm ex triennali possessione, alioquin fere semper triennalis possessio auctorum excluderet spolium.

Vltimò, non ob. quod hic agitur solum de probanda ista qualitate publicationis eo, quod est probata substantia rei, quę consistit in ipsa resignatione, & facilius probatur qualitas quàm substantia. Quia dicebant, quod cum ista qualitas sit pars ipsius resignationis, non satis est probasse partem rei, nisi etiam probetur integra, & cum omnibus suis partibus. Nihil enim est actum, donec aliquid superest ad agendum, & cum hoc onus spectet ad Ioannem quousque sit probata ista qualitas publicationis, & probatio Monerde plena & perfecta pręualer, vt possessio Io. Marci dicatur semper spoliatiua, quousque sit probata qualitas, quę excludit spolium. Et ita tenuerunt Domini pro Monerde, nisi Ioannes probet publicationem resignationis.

BLANCHETTI.

Vrbentan. castrorum. Lunę 15. Iunij 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Dicitio, gradus, posita pro extremo in pacto exclusiuo femi-

narum an sit inclusiuę, vel exclusiuę.

- 2 Argumentum valet de pacto ad statutum.
3 Statutum excludens feminas descendentes propter masculos est odiosum odio irrationabili. Idem in pacto dicendum est. Distingue tamen aliquos casus, & limita, vt num. 11. ex communi.
4 Dispositio imponens penam sine culpa est odiosa, etiam si respiciat publicam utilitatem.
5 Spiritus & naturales nullo iure vocantur ad exclusionem propriarum filiarum. Immo etiam per ius diuinum excluduntur. nu. 7.
6 Nepotes excluduntur ab hereditate, cum primo disponenti, non autem grauato succedant.
7 Dispositio hominis strictius interpretanda est, quam dispositio legis.
8 Intentio principalis in disponente inspicienda est, licet dispositio exorbitans a iure communi sit odiosa.
9 Primogenitura dicitur fauorabilis, licet repugnet aequalitati seruandę inter filios.
10 Masculianę & quando possunt excludere feminas ex dispositione legis, vel hominis, vide hic aliquos casus. Quod an procedat etiam in spurij, videas bene.

DECISIO CXCL.

Roposui dubium, an pactum, de quo agitur, sit odiosum odio irrationabili: cum enim iam fuerit aliis resolutum esse odiosum, videndum erat, an istud odiosum, de quo in pacto, esset irrationabile ita, vt dictio prescripta, gradui, statet inclusiuę, vel exclusiuę, iuxta trad. per Bald. in l. memini. ff. de offic. proconsul. Idque ex eo, quod non potuit decidi ex diuersitate sententiarum, an sola dictio, vsque, adiecta gradui in hac dispositione includeret, vel excluderet. Et quia vota Dominorum fuerunt varia, nihil etiam super hoc fuit resolutum.

Quod enim istud pactum sit odiosum odio irrationabili, multis modis considerabatur. Primò, quia in hac materia, licet arguere de pacto ad statutum. Bald. in l. cunctos populos. num. 19. C. de sum. T. rinit. & fide Cath. Vnde cum plures Doct. teneant, huiusmodi statuta excludentia descendentes feminas propter masculos, quousque respiciant fauorem agnationis, esse odiosa odio irrationabili, idem dicebant firmandum in hoc casu. Bald. enim in c. 2. vers. ibi prohibens. de feud. cogn. dicit, talia statuta, licet ex vsu approbata, esse irrationabilia, & in l. lege 12. tabularum, quod sunt iniuriosa. & in consil. 83. num. 3. vol. 1. esse iniuriosa, & contra naturalem æquitatē. Et quod huiusmodi statuta sint irrationabilia, tenuerunt Barbat. consil. 39. in princip. volum. 2. Gozadin. consil. 37. num. 12. & plures ex allegatis pro hæredibus. Alij dixerunt odiosissima, vt Fulgos. in l. maximum vitium. nu. 4. C. de lib. pret. & in d. l. lege 12. tabul. dicit impia. Signoro. consil. 101. num. 28. dicit odiosa odio irrationabili, imò irrationabilissimo. Seifell. in l. 2. de in ius vocan. col. vlt. vers. & si attendatur, ait esse odiosa odio irrationabili. Plures etiam Doct. vtuntur verbis Imperatoris in d. l. maximum vitium. quod caufatur quodammodo a natura.

Regulare enim est, prescriptio quod dispositio imponens penam sine culpa sit odiosa. l. quisque. C. ad l. lul. Maieft. l. prima. §. quare. ff. de ventre inspicien. etiam si prę se ferant publicam utilitatem, & de Macedoniano sentit Paul. Castr. in l. qui exemptionem. num. 8. ff. de condi. indeb. Ruy. in l. nemo potest. num. 7. ff. de leg. 1. Quę si procedunt, quando legitimi vocantur ad successionem exclusiuo filijs feminis, multò magis habent locum, quando spurij & natis

natis ex damnato & punibili coitu defertur successio, qui ab intestato nullo modo succedere possunt. §. fin. in Auth. quib. mod. nat. eff. sui. Et quod talia statuta sint improbata, post Federic. de Sen. conf. 27. tenuerunt omnes allegati in decis. Boer. 127. num. 9. & per Ruin. conf. 37. num. 2. & Felyn. in l. fin. num. 73. de constitut. Quæ multo magis applicantur proposito casui, in quo spurij nascituri & transuersales vocantur ad exclusionem propriarum filiarum, quod nullo iure reperiri indutum, dicit Corn. consil. 97. circa princip. in tertio. Potuisset enim ex isto pacto dari casus, ut alter ex pacifcentibus habuisset spurium, alter vero filiam feminam, & ea filia à spurio fuisset exclusa, qui casus licet non cõtingerit, tamen non ex euetu qualitas pacti, sed ex mente pacifcentium iudicari debet. Præterea nepotes excluduntur ab hæreditate aui, cum primo disponenti, non autem grauato succedant. l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vulga. & pupill. Accedit quod vix aliud statui posse videtur, cum spurius in tertio gradu posset excludere masculinum legitimum in quarto.

Non ob. quod de iure diuino masculi excludant feminas. Num. cap. 7. & quod per l. 12. tabul. & mediã iuris prudentiam idem statueretur. Quia etiam per ius diuinum spurius excludatur à successione, & disposita in dictis iuribus sunt sublata. per l. maximum vitium. C. de libe. præterit. Non ob. quod sit factum fauere agnationis, quia etiã statuta sunt eodem fauore condita & tamen omnes prædicti Doct. & alij allegati dicunt illa esse irrationabilia, præcipue, cum hic non agatur de legis, sed de hominis dispositione, in qua strictius est procedendum, ex trad. per Cyn. in l. quicumque. C. de seru. fugit.

Nec mouebat eum deducta ex Corn. allegat. in pluribus suis consil. per d. Burghefium. Quia in omnibus locis vitur verbis dubitatus, & omnes auctores licet dicant talia statuta esse favorabilia, tamen intelliguntur quoad caput inclusiuum, non verò quoad exclusiuum.

Contrarium sentientes mouebatur. Primò, quia omnis dispositio exorbitans à iure communi censenda est odiosa: sed iuxta doct. Bart. in l. qui exceptione. nu. 2. ff. de condit. indebit. communiter receptam, & quæ à Rota seruata fuit in causis Lucan. decanatus, & Pharen. pef. coram R. P. D. meo Aldobradino, debet inspici id, quod fuit præcipuum in intentione disponentis. & potest dari exemplum in primogenitura, quæ repugnat æqualitati seruandæ inter filios. l. inter filios. C. famil. ercisc. & tamen est favorabilis. Præterea cum in re propria quilibet sit moderator & arbitet. l. in re mandata. C. mādāt. cum pacifcentes vsi fuerint iure suo, nemini dicuntur iniuriam fecisse, præcipue cum hic agatur de castris, quorum administratio non debet respectu Vassalorum confundi, quia facilius sepe per feminas quàm per masculos transeunt in familias alienas, & placebant auctoritates allegatæ pro D. Iacobo.

Allegatis in contrarium respondebant distinguendo tres casus, videlicet q. si filia femina excludatur à filiis masculis, & mandat filias dotari, hoc casu statutum dicatur favorabile, vt de communi testatur Brun. de statut. exclus. art. 4. num. 5. & non esse iniqum dicit Bald. in consil. 129. lib. 5. Imò. in l. Titio ceterum. §. Titio genero. num. 11. ff. de condit. & demonst.

Alius casus est, quando filia propter patronum excluditur, iuxta tradita per Bald. in l. quicumque. num. 1. C. de seru. fugit. qui non est casus proposito questionis.

Tertius verò sit casus, quia transuersalis masculus excludit feminam pariter transuersalem, & hoc casu talem dispositionem si mandatur dotari, tenebant fauorabilem, ex Cald. conf. 4. de constitut. Aret. conf. 43. non enim dici debet ius iniqum, quod procedit ab eo, qui habet potestatem ita disponendi, vt per Lap. alleg. 10. num. 12.

Non ob. que dicta fuerunt de spurijs, quia cum in eadem oratione vocantur legitimi, debet eadem determinatio vtrumque determinare. l. iã hoc iure. ff. de val. gat. & si fuerit respectu legitimorum dispositio est favorabilis vel saltem non odiosa odio irrationabili, ita & ista: hæc tamen responsio posset pati aliquam difficultatem, ex trad. per Ruin. consil. 57. num. 7. vol. 2.

Poterunt igitur informantes hoc considerare, & principio audientiarum mensis Octobris iterum causam proponam.

Et 21. Nouembris, 1583. fuit resolutum pactum esse odiosum odio irrationabili.

BLANCHETTI.

Roman. Societatis. Luna, 20. Iunij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Suasio suadenti vilis, ei autem cui suadetur damnofa, arguit dolum. Idq. magis, si ea reticeantur, quæ respiciunt commodum reticentis, & damnum ignorantis. nu. 2.
2 Dolum arguit diligentia quæ adhibetur insolita.
3 Dolus dans causam contractui annullat contractum.
4 Regula, qui cum alio contrahit. ff. de reg. iur. quomodo intelligatur.
5 Dolus præponderans culpæ suffragari non debet.

DECISIO CXCII.

Acceptit Oliuerius pecunias mutuo super officio, quod habebat à Christoforo absente ad societatem per tres menses duraturam, & deinde ad beneplacitum sub periculo vitæ à Christoforo nominadq. in ratificatione, & donec ratificaret sub periculo vitæ dicti Christofori, illinc ad 20. dies in eodem officio Christoforus ratificauit, & noiauit periculum vitæ p. summa scutorum 550. R. D. Francisci Bandini clerici camerae, qui cū postea grauissime egrotaret, Christoforus discessit societatem, & pendere spatio 15. dierum discedit societatem nouauit in maiore summa, quo die (seu nocte sequenti decessit d. R. D. Franciscus, cum postea iam Oliuerius pecunias soluisset Christoforo, egit coram A. C. pro restitutione eorumdem, allegans se dolo circumuentum ad renouandum societatem, cum ignorasset Christoforum nominasse vitam R. D. Francisci. Ideo de ordine S. D. N. præsupposita serie facti latius per partes deducta proposito dubiū in Rota, an Christoforus teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarum Oliuero. Et Domini dixerunt, Christoforus teneri, cum dolo versatus sit cum Oliuero. Suasio tamen suadenti vilis, ei autem, cui suadetur, damnofa, arguit dolum. l. seruus suus. ff. de dol. l. Iulianus. §. per contrarium. ff. de act. emp. Aym. consil. 670. nu. 4. cum alijs allegatis per magnif. & eruditiss. D. Petrum Aldobrandinum, quæ Domini placuerunt.

- 1 Idque tẽd magis, si ea reticeantur, quæ respiciunt comòdum reticentis, & damnum ignorantis. Abb. consil. 68. num. 2. lib. primo. Cor. consil. 424. nume. 4. post Bart. & Pau. de Cast. in l. prima. §. venditor. ff. de act. empt. & eundem Bart. in l. quæro. eo. tit.
2 Quibus accedit t in insolita etiam diligentia Christofori, vt dicta societas renouaretur, ex qua arguitur etiam dolum.

dolus. Dec. consil. 448. nume. 23. Ex quo sequitur, quod cum iste dolus fuerit deceptiuus, & dederit causam huic contractui, ex eo annullatur contractus. Cremen. in l. 2. num. 12. C. de rescin. vendit. Inge. in l. contractus. num. 108. ff. de reg. iur. cum alijs allegatis.

Nò ob. reg. l. qui cū alio contrahit. eo. tit. Quia procederet, si ante ratificationem contractus remanisset in suspensio: sed cum interim contractus subsisteret, & pecunie starent periculo vitæ Christofori, non potest negligentia argui Oliuerius, præcipue cum in re propria liceat esse negligentem. l. quod Nerva. ff. de posi.

Vltimò dolus t præponderat culpæ, & ideo suffragari non debet. l. cum sex. vbi glo. ff. de edilit. edict.

Non ob. quod Oliuerius potuerit voluisse renouare, ne si forte d. Franciscus etiam conuulsisset, renouetur restitueret. Quia nò est verisimile, vt quo tempore læcrum sibi imminere, voluerit damose, & eū pro quo dictas pecunias receperat, subijcere, cū regulariter nemo presumatur proprium iactare. l. cum de indebito. ff. de proba. Non ob. l. actiones. §. diximus. ff. pro soc. Quia in proposito non est questio, an dissolutio societatis teneat, quia hoc est indubitatum, sed an renouatio facta subsistat. Nec refragantur decisiones in causa Romanen. societatis coram me. Quia illa Rota voluit videre, an constaret de fraude: & licet ex illa infirmitate D. Clarix decesserit, tamen constitit, quod nec medicus, nec ipsa habuerunt illam infirmitatem tempore factæ nominationis pro tali, vt ita de facili potuisset mori: hic autem tempore factæ renouationis apparet, quod D. Franciscus animam exalabat. Ex quibus sequitur, quod eius quod ignoranter solutum fuit, repetitio detur l. prima. ff. de condit. indebit.

ROBUSTERII.

Camerinen. fideicommissi. Veneris, 7. Nouembris. 1569.

SVMMA RIVM.

- 1 Notariatus quasi possessio sufficit ad validitatem instrumenti, quando alias probari non potest.
2 Decretum interpositum à iudice presumitur cum causæ cognitione. Idq. magis in iudice maiori, num. 3.
3 Decreti fauore nò presumitur in arduis & alteri præiudicialibus, nisi in iudice maiore.
4 Citationis solemnitas ex lapsu 30. annorum presumitur etiam in grauib. & contra tertium. & num. 11. Idem ex auctoritate iudicis. num. 11. Intellige tamen, vt nu. 13. & 14.
5 Decreto iudicis creditor super requisitis ad exemplandum instrumentum, de quibus satis est, eum se informare. Idq. magis vbi est adminiculatum. num. 7.
6 Notariatus non presumitur ex sola antiquitate temporis, nisi in antiquissimis.
7 Iudicis decreto attestanti aliquem esse notarium, creditor. & num. 12. cum antiquitate 30. annorum.
8 Notarij manus siue scriptura est vnnum de requisitis ad interponendum decretum super ipsius validitate.
9 Solemnitas extrinseca presumitur in decreto interuenisse ex lapsu 30. annorum & iudicis auctoritate, licet in eo non fuerit enunciata.

DECISIO CXCIII.

Lacnit Dñis, vt si originale instrumenti, de quo agitur, haberi possit absq. expensis partis, transmittatur ad curiam, vt animus iudicare debentis quieteat ex varijs circumstantijs, quia decretum iudicis, de quo in isto exemplo, vt defectiuum, cum dicat, quam cognitionem adhibuit, quæ non fuit sufficiens, vt infra dicam: nam si hoc non obtinere, plures, qui viderant, tenebant, quod adducta contra istud exemplum pro parte Iulie non obstarent.

Primò enim dicitur non constare de notariatu Ser Bartholomei notarij rogati. Dicebat aliqui, quod cum iudex nò potuerit interponere decretum super isto particulari exemplo, nisi conuulsio sibi de notariatu istius Ser Bartholomei, aut de quasi possessione notariatus saltem posterioris, quia illa forsitan sufficit, vt post alios Boer. decis. 76. in fin. & iudex in decreto enunciet illum notarium legalem & authenticum, vt in princ. & in subscriptione dicti instrumenti, credendum est in istis extrajudicialibus, licet non essemus in antiquis, quod cum causæ cognitione hoc enunciauerit, quia præsumitur pro iudice, & decretum t ab eo interpositum fuisse cum causæ cognitione, nisi probetur consuetudo, quod hæc solent in illis partibus fieri incontinenti, & sine causæ cognitione. Specul. & alij per Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 10. Aym. de antiq. tempor. part. secunda, nu. 5. cum pluribus seq. Achil. de decret. decis. 2. & de dispensat. decis. 4. Put. lib. secundo, decis. 142. fuit dictum in vna Conclen. Præsertim t cum non sumus in iudice pedaneo sed maiori, vt considerat Cott. in memor. in verbo, decretum maioris iudicis.

Non ob. quod vbi factum est arduum, & alteri tertio præiudiciale, non presumatur pro decreto, vt post Egid. & alios limitat Put. decis. 142. post med. nã. vltra, quod Egid. d. decis. 377. & 618. & etiã Put. ibi loquitur in executoribus, dicunt, quod multoties sunt leues, quod tamen non est in maiore iudice, pro quo presumitur, vt supra. Et t in grauib. & contra tertium præsumitur solemnitas citationis ex lapsu 30. annorum, Put. decis. 134. & 333. lib. secundo. eodem modo ex auctoritate iudicis hic, cum non sumus in tertio, quia cum saltem omnes interesse putantes essent vocandi, vbi non est certa persona, quæ lædi posset, vt infra dicam, & nullus contradicat, non potest dici tertius, cum omnes sint vocati. Et cum Doct. in auth. si quis in aliquo. ponant communiter hanc fallentiam quando exemplum fuit sumptum auctoritate iudicis, ostendunt, quod in specie volunt, quod t credatur iudici super requisitis ad exemplandum instrumentum. Nec reperio, quod iudex in exemplum habeat facere processum in scriptis, sed quod ipse debet se de requisitis informare, & decretum interponere, vt per Salyc. post alios in d. auth. si quis in aliquo. num. 4. Abb. in c. fin. col. prima, in fine. cum seq. de fide instrument. Et si aliter diceremus, limitatio ista, quam ibi adducunt Doct. multum restringeretur, aut parum seruiret, vltra quod vltra decretum interuenit antiquitas 29. annorum, & etiam assertio duorum vel trium notariorū exemplatum, vt per Salyc. ibi. Adeo t quod decretum iudicis est valde adminiculatum, & etiam ponit Couar. pract. quæst. cap. 21. num. 6. in 4. casu.

Nec addit aliqua suspitio falsitatis doli, & corruptionis, vt ipse inquit ibidem in secundo casu. Et facile sit alteri parti, si in hoc sentit grauamen, probare suspitionem fraudis vel doli, probando quod in eadem ciuitate nulla adeat memoria de isto notario. Non ob. quod notariatus magis respiciat probatorem quam solemnitates, quæ substantia non ita de facili præsumitur. Aym. de antiq. tempor. part. tertia. num. 12. & 20. Nam t verum est, quod ex sola antiquitate temporis non præsumitur notarius, nisi in antiquissimis, aut alias,

9 alias, pro vt Aym. ibi. Sed in decreto iudicis, in quo asserit talem notarium, presumitur pro iustitia, & sic substantia actus decreti, & presumitur pro solemnitatibus, quod vocatis vocandis, vt infra dicam. Nam presumitur pro iudice vt supra dixi. Et ita Doct. in authent. si quis in aliquo. solum requirunt decretum iudicis competentis in exemplatione cum duobus notarijs, qui non debet in scriptis facere processum, sed satis est, quod asserunt illum esse notarium legalem, quia presumitur pro iudice.

Non ob. conf. Alex. 166. & Roland. quia loquuntur in generali commissione iudicis, in qua militat, quae dicunt ipsi: sed nos sumus in particulari decreto posito super certa scriptura, in qua militat ea, quae de presumptione iudicis dixi.

Et quod dicunt, ex asseritione notariatus facta de presenti non inferri ad praeteritum, hoc est ad tempus datae instrumenti, non militat in particulari decreto apposito super certa scriptura, quia non est credendum, quod si ille non esset notarius de tempore datae instrumenti, aut saltem non esset in quasi possessione notariatus, appouisset decretum super ipsa scriptura.

Secundo principaliter dum opponunt isti agētes pro Iulia non constare, quod illa esset manus notarij rogati, tollitur eisdem rationibus, quibus tollitur prima obiectio de notariatu, quia istud est vnum de requisitis ad interponendum decretum super ista scriptura, vt per Boer. decif. 37. post Salyc. & Abb. supra allegat. & hic militat eadem rationes, quae militat in ea de notariatu.

11 Tertiò non ob. quod dicunt non constare de citatione saltem generali contra interesse putantes. Quoniam ex decreto iudicis, & ex lapsu 30. annorum presumitur etiam in praedictum tertij. Felyn. in c. sicut. de re iudic. Cassad. de procurat. decif. 3. Put. lib. secundo. decif. 134. & decif. 333. etiam in graui praedictio. Et licet Aym. etiam si non citet Achil. de decret. de antiq. temp. in loco allegato, teneat esse necessarium tempus valde antiquum, tamen 12 auctoritates praedictae loquuntur, vbi non adest decretum iudicis, & sic non adest citatio, nec enunciationes, nec decretum: sed vbi adest decretum iudicis, presumitur saltem cum antiquitate 30. annorum, vt supra.

Non ob. Achil. quod vbi non est enunciata solemnitas, non presumitur. Quia istud verum ex solo decreto, sed cum antiquitate temporis 30. annorum, & decreto iudicis presumitur citatio, ex locis supra allegatis.

Non ob. decif. Neapolitan. Massariae. Quia ibi non erat enunciata solemnitas nec erant lapsi 30. anni prout hic, & licet non sint lapsi in totum 30. anni, tamen ad inducendam hanc presumptionem non est curandum de tam modico tempore.

Nec ob. quod in decreto non enunciatur, nec reperiatur scripta ista citatio, & ex inspectione decreti appareat non interuenisse, vt per Pau. & alios per Aym. de antiq. tempor. Nam istud simul in solemnitate extrinseca, quae non solet semper in ipso actu interponi, sed poni potest extra ipsum, & tunc licet non enunciatur, nec in decreto appareat interposita, ex lapsu temporis 30. annorum, & ex auctoritate iudicis presumitur interuenisse. Corn. conf. 348. num. 3. cum seq. lib. primo. Put. lib. secundo. decif. 208. & decif. 134.

SERAPHINI.

Perusin. hereditatis. Luna, 23. Iunij. 1582.

SVMMARIVM.

1 Error in denominatione heredis vti filij, qui tamen non

fit, vitiat testamentum.

2 Compendiosa substitutio quo casu non contineat vulgarem directam, sed solum fideicommissariam.

3 Dicitio vniuersalis, omnibus, posita in institutione heredis comprehendit etiam iura & actiones.

4 Bonorum mobilium & immobilium appellatione ex mente testatoris veniunt etiam iura & actiones.

5 Institutio in re certa trahitur ad totam hereditatem nullo heredem vniuersali instituto.

6 Verbum generale, bona, non restringitur per adiectionem specierum.

7 Dicitio, dicta, refert praecedentia cum omnibus suis qualitatibus.

8 Substitutio facta impuberi in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus quare non sit vniuersalis in casu Bal. conf. 46. lib. 2.

DECISIO CXCIII.

Dominicus Alfanus in suo testamento instituit suos heredes Cesarē & Paridem per haec verba.

In omnibus alijs meis bonis mobilibus & stabilibus, quae de iure ad me spectare possent, constituo & relinquo meos heredes vniuersales Cesarē & Paridem filios meos legitimos & naturales. Deinde paulo infra substitutionem fecit per haec verba, & in euentum quod (Deus auertat) dicti Cesarē & Paris decederent sine filijs legitimis & naturalibus, dicta bona remaneant de vno in alium, & casu, quo (prohibeat Deus) ambo decederent sine filijs legitimis & naturalibus, dicta bona remaneant Domini Dominice Africe filiae meae dictorum Cesaris & Paridis forori. Paris alter ex filijs ante patrem sine filijs decessit. Deinde obiit Dominicus testator, cui successit Cesar, qui & ipse obiit nullis relictijs filijs, eique vigore fideicommissi successit Africa.

Horatius Alfanus eiusdem Dominici filius, cui pater in testamento reliquerat pro legitima certam pecuniarum summam, impugnare cepit testamentum paternum ex varijs capitibus, & inter cetera ex eo capite, quod testamentum esset factum caducum, cum Paris viuentis patre obierit, & Cesar institutus vti filius, non esset filius testatoris, qui error vitiat testamentum. l. si pater. C. de hered. instituend. Dec. conf. 342. Neque substitutio posse ex capite substitutionis: nam quamuis compendiosa contineat vulgarem, & faciat testamentum incipere a secundo gradu, tamen tunc dicta substitutio sit restricta ad bona stabilia, & mobilia facta per vulgarem directam, remaneat, non potest capere vulgarem directam, sed solum fideicommissariam. Bar. in l. cogi. §. primo. ff. ad Trebel. & in l. Centurio, num. 18. de vulg. & pupil. Castren. conf. 16. num. 3. & conf. 49. lib. 2. Corn. conf. 322. nu. 10. lib. 3. Nat. conf. 68. num. 4.

Dubitaui itaque sub die Veneris, octaua Iunij, 1582. an ex huiusmodi substitutione testamentum sustineri posset? Fuit per Dominos conclusum sustineri, quia indubitatum est, institutionem esse vniuersalem, quamuis dixerit testator, in omnibus bonis suis mobilibus & stabilibus, nulla iurium facta mentione, propter dictionem vniuersalem, omnibus, quae facit, & vt ex intentione testatoris omnia bona contineantur, siue in mobilibus, siue in immobilibus, siue in iuribus & actionibus consistant. Fulgos. in l. prima, nu. 3. C. si aduers. transact. Paris. conf. 25. num. 69. lib. 2.

Et ratio est euidentis, quia licet bonorum mobilium & immobilium appellatione non contineantur iura & actiones, cum nullo loco circumscribantur. l. fideicommissum. §. tractatum. de iudic. l. Caius. in princ. de leg. 1. Tiraq.

Tiraq. de iur. primog. q. 49. late Pinel. in rub. C. de bon. mater. part. prima, num. 24. Gabriell. de verb. signif. con. clus. 6. tamen istud secus est, vbi ex intentione proferentis & actus natura veniunt vt bene declarat Guid. Pap. conf. 52. numero 2.

Ne testator dicatur pro parte testatus & pro parte intestatus decedere contra l. ius nostrum. de regulis iuris.

Et hinc est, quod institutio in re certa trahitur ad totam hereditatem nullo heredem vniuersali instituto. l. prima. §. si ex fundo. & l. quoties. §. si duo. de hered. instituend. & hanc sententiam confirmat Pinell. d. part. prima, num. 29. qui reddit bonam rationem. Non enim est nouum (inquit) vt verbum generale, bona, non restringatur per adiectionem specierum. arg. tex. vbi Bart. in l. questiti. §. fin. de fun. instru. Canonist. in c. sedes. de rescript. & ibi optime Dec. Corn. conf. 200. nu. 6. in 3. Ruin. cōf. 161. num. 4. in 3. Paris. conf. 92. nu. 4. in primo. Afflic. decif. 107. num. 3. faciunt not. per Paris. conf. 67. num. 6. lib. secundo.

Ex his sequitur, sequentem substitutionem, quae fit per ista verba, dicta bona remaneant, esse intelligendam de omnibus bonis in vniuersum, pro vt intelligebatur institutio. & ista est vis dictionis repetitiuae, dicta, quae refert praecedentia cum omnibus suis qualitatibus. l. a filio. §. testator. de aliment. & cibarij. legat. Bart. in l. si quis seruum. §. si. num. 5.

Neque obstat conf. Bald. 46. quidam nomine cola. lib. secundo, vbi uidetur velle, quod substitutio facta impuberi in omnibus bonis mobilibus & immobilibus, non sit vniuersalis, quia ibi nulla adest dicitio repetitiua in casu Bal. per qua appareat facta fuisse substitutionem vniuersaliter in omnibus bonis in institutione comprehensis, sed facta est substitutio simpliciter in bonis mobilibus & immobilibus, & ideo restricta & non vniuersalis. Vnde reliqua portio hereditatis remanebat in hereditate pupilli ad fauorem matris. Et ita fuit per Dominos conclusum, iterata positione causae die Luna, 25. Iunij. 1582.

SERAPHINI.

Ceruien. bonorum. Mercurij, 23. Martij. 1582.

SVMMARIVM.

1 Emphyteusi finita per generationem vel caducata potest alius de familia petere renouationem inuestiturae.

2 Limita sex modis, vt num. 2. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. quas intellige & declara, vt ibi.

3 Clausula in fine posita non refertur ad omnia, quando veniunt continuatiue ad aliquam dispositionem.

4 Annus petendi inuestituram computatur a die scientiae.

5 Facultas petendi renouationem inuestiturae durat spatium 30. annorum. ex communi.

DECISIO CXCV.

Fuit proposita causa super secunda parte dubij, an D. Lucretia saltem sit inuestienda de bonis, de quibus agitur. Et Domini dixerunt, eam esse in casu regulae, ex doctrina Bart. in l. prima. §. permittitur. de aqua quotid. & c. istua. Exemplo afferuntur plures limitationes.

1 Prima est fundata super pacto, de quo in inuestitura

anni 1496. quasi, quod in ea renunciatum sit praefato iuri. ad conf. Soc. Iun. 9. num. 14. lib. 3.

Hanc limitationem Domini habuerunt pro vera in iure, sed in facto dixerunt non applicari, quia pactum non loquitur in casu generationis finitae, sed in casu contrahitionis, vt apparet ex illis verbis, alioquin si contrahitum fuerit, & ibi, & eo casu adueniente, quae restringunt dispositionem ad solum euentum contrahitionis.

Neque ob. quod clausula in fine posita refertur ad omnia. Quia non procedit, quando ea venit continuatiue ad aliquam dispositionem, vt in hoc casu. Bart. in l. fin. de reb. dub. aut venit accessorie ad praecedens caputulum, ideo non potest referri ad alia. Dec. post alios in c. secundo requiris, num. 3. de appellat.

Neque potest dici superflua, cum veniat ad maiorem & abundantiorum cautelam.

Secunda limitatio est, quod ista, quae petit reuocationem, est femina: sed huiusmodi limitatio reiecta fuit in causa Bononien. de Campegijs coram R. P. D. Robulter. diebus praeteritis, cuius decisionis copia data fuit.

Tertia limitatio est, quod non fuerit petita renouatio infra annum. Sed cum iste annus computetur a die scientiae, vt per Gabriel. de iure emphyt. conclus. j. numero 11. Et non constet, quod habuerit notitiam huius rei pro annum ante petitam renouationem, ista limitatio non placuit Dominis, maxime, quia iam intra annum alius extraneus fuerat per bo. me. Episcopum, tunc temporis inuestitus, & ideo ista facultas durat spatium 30. annorum, vt ex communi sententia tradit idem Gabriel. loco supra citato, num. 10.

Quarta limitatio est, quod non tenetur Episcopus inuestire, quia tempore petitionis res non erat integra. Rom. conf. 70. num. 3. versic. tertio potest dici. Alex. con. fil. 10. in si. lib. j. Clar. in §. emphyteusis. q. 43. versic. sed pone. Gozad. conf. 39. num. 23. & 71. num. 1. Sed haec limitatio patitur magnam difficultatem. Nam idem Alex. in l. si mihi & Titio, num. 20. de verb. oblig. reprobat hanc opinionem. & Ruin. confilio 161. numero 36. libro primo. Paris. confilio 28. libro primo. apostill. ad Roman. confil. 22.

Quinimo Gozad. hanc dicit se putare falsam in confilio 86. numero 24. versiculo, non obstat. & in euentum, quod esset vera, dicit, quod procederet, vbi aliqua negligentia posset impingi venienti post inuestituram. Sed quare multi relati per Gabriel. dicta conclus. prima. numero vigesimo. teneant istam limitationem, & alij relati per Riminal. iunior. confilio 444. numero sexto. & numero 50. cum sequen. teneant contrarium, videndum esset de ipsius veritate, quatenus super ea pars instruere velit.

Quinta limitatio est, quod solis heredibus competat hoc ius. Gabriel. dicta conclusio. prima, numero decimo octauo. & Addit. ad Roman. dicto confilio 22. cum alijs allegatis.

Sed praeterquam quod praedicti Doctores videntur velle, quod hoc procedat in emphyteusi hereditaria, in casu isto dicta Lucretia est haeres patris ab intestato. vt per testes fuit probatum.

Sexta limitatio est, vt non teneatur Praelatus facere inuestituram, nisi eisdem conditionibus, quae ab extraneo reperiuntur. Gabriell. ibidem, numero vigesimo octauo. Et ideo Lucretiam non esse admittendam, cum non obtulerit eandem conditionem, quam Comes Pandolphus, qui scuta bis mille soluerat: sed hic videndum est, an Lucretia huius conditionis scientiam habuerit, & an possit hodie excusari, & moram purgare,

purgare, ex quo à die mota litis bo. me. D. Episcopus recusat se velle eam inuestire, quod erit particulariter discutendum. Item referuatum fuit, vt videatur, an isto casu prouisio hominis, de qua in prædicta inuestitura in facultate danda de nominando vnus ex familia, tollat prouisionem legis. Quæ de præcedenti inuestitura anni 1477. dicuntur, non faciunt ad rem, cum ista sit posterior, & in ista præsupponatur deuolutio, neque de alijs inuestituris fuit habita ratio in præsentiarum, cum adhuc non sint in forma probante.

SERAPHINI.

Pampilonensis Iuris visitandi. Mercurij, 27. Aprilis. 1583.

SVMARIVM.

- 1 Iurisdicchio omnimoda que dicatur.
2 Visitatio pendet à iurisdictione ordinaria.
3 Appellatio datur ab inferiori ad superiorem.
4 Clausula, confitio de præmissis, quid operetur.
5 Sententia sine processu non probat, pro qua lata de recenti non præsumitur, etiam quod esset lata partibus præsentibus & non appellatibus.
6 Appellare licet ad Papam, nec valet consuetudo in contrarium.

DECISIO CXCVI.

Dubitatum fuit, an inhibito emenata vigore prioris commissionis sit moderanda iuxta formam reformatoria, vel denuo inhibendum vigore vltimæ commissionis. Et quantum ad priorem partem dubij fuit dictum per Dominos pendere ex eo, an narrata in commissione reformatoria fuerint iustificata. Narratur autem, præceptoriam, de cuius visitatione agitur, esse intra limites iurisdictionis prioratus Nauarræ, & competere Priori tam circa visitationem dictæ præceptorie & illius membrorum & personarum, quam alias. Item quod Consilium ordinarium deuenit ad sententiam præiudicalem dicto Priori, à qua fuit appellatum ad Consilium completum, & quod Consilium completum seruatis seruandis declarauit, dictum Priorem tanquam ordinarium extra formam statutorum debere visitare. Itè quod à Consilio completo nõ appellatur, nisi ad capitulũ generale, & quod talis appellatio habet solum effectum deuolutiuum & non suspensiuum, quodque executoriales relaxatæ fuerunt, & quod aduersarij confouendo se in eorum licentiosa & scãdalosa iura p̄serta subreptitia extorserunt. Quantum ad primum, ex narratis, quod præceptoriam sit intra limites prioratus, satis videtur iustificatum, nec diffiteretur.

Quantum ad secundum, quod omnimoda iurisdicchio pertineat ad priorem, hoc patitur difficultatem: nam pro verificatione deducitur stabilimentum, de quo in summario, num. 4. quod licet tribuat iurisdictionem Prioribus, hoc tamen non tribuitur illis simpliciter, sed vnã cum capitulo prouinciali, & hoc non derogando iurisdictioni quam habent Commendatarij in fratres capellanos, ex quo colligitur hanc non esse omnimodam iurisdictionem, de qua per glo. in clem. prima in verbo, omnimodam. de for. compet. Et hinc etiam sequitur, Priorem sine capitulo prouinciali vigore huius stabilimenti visitare non posse, cum visitatio pendeat à

iurisdictione ordinaria. c. primo. s. hanc autem. de cessib. in 6. Secia. de visitat. num. 4. vers. i. o. quarto.

Neque etiam cap. 7. cod. tit. facit ad rem, cum loquatur tantum de iurisdictione, quam habent priores ecclesiæ in conuentu: tamen vigore stabilimenti, secundi de visitatione posset dici, Priorem habere, ius visitandi, probata tamen subreptione, quæ ex eo argui videtur, quod in hac præceptoriam Prior habet ius confirmandi electionem, & confirmatio huiusmodi procedit, prout appellatio, quæ datur, ab inferiori ad superiorem, vt per Hostien. de electio. num. 77. Sed quia super hoc non informatur, posset, quatenus in dubium reuocetur, particulariter dubitari. Sed hic insurgit alia difficultas, nã posito, quod verificetur iurisdicchio Prioris respectu iuris visitandi, sed non respectu omnimodæ iurisdictionis, dubitari potest, an satis dicatur iustificata commissio, quæ habet clausulam, confitio de præmissis: & Domini conabant sufficere, cum dicta clausula sit referenda ad ea, quæ præbent causam Papæ credendi prædictam moderationem, & hæc sola sufficit ad eam obtinendam, licet alia narrata non sint vera. Aegid. decis. 280. Itè quod illud, quod narratur, sententiam latam fuisse à Concilio completo seruatis seruandis, non est verificatum, cum non sit productus processus, & sententia sine processu non probat. Mohed. decis. 248. Et pro snia de recenti lata non præsumitur, etiam quod esset lata partibus præsentibus, & non appellatibus. Aym. de antiq. tempor. part. 2. secunda. num. 26. & 27. Quod etiam narratur, non dari appellacionem à Concilio completo, nisi ad capitulum generale, & interim non suspendi executionem, iuxta formam stabilimentorum, non videbatur quibusdam ex Dominis verificandum, quia non adest taxatiua illa, nisi in stabilimento, & ideo non potest argui, quod non licet appellare ad sedem Apostolicam: esset enim argumentum à contrario sensu dicere, appellatum est à completo ad generale, ergo ad alium superiorem appellari non potest, quod in hac materia non admittitur. Riminal. sep. conf. 423. num. 14. lib. 3. Cum potius debeamus interpretationem passiuam sumere à iure communi, vt ad Papam appellare liceat, cap. dilecti. il. 3. de appellat. Neque admittitur consuetudo vel præscriptio in contrarium. Franc. in d. dilecti, num. 14. de appel. Neque fieri potest fundamentum in confirmatione, quia id tantum confirmat quod expressum est, non autem extendit dispositionem. Quantum ad posteriorem partem dubij, Domini dixerunt, non esse ad instantiam Præceptoris sanctiss. Crucifixi inhibendum, cum adhuc de suo interesse non constet. Et ideo tota hæc disputatio reducitur ad meritã negocij principalis, quo examinato erit procedendum ad vltiora.

SERAPHINI.

Roman. conditionis indebiti. Mercurij, 19. Ianuarij. 1585.

SVMARIVM.

- 1 Pactum vsurarium quando dicatur.
2 Lucrum perceptum ex aliena pecunia vsurarium dicitur.
3 Vsura non cadit nisi in mutuo vero vel palliato.
4 Conditionem quamlibet de soluendo potest quis apponere in re sua donando.
5 Societas ratione inæqualitatis quando dicatur sapere vsuram.
6 Nouatio vel reformatio contractus quando intelligatur à partibus fieri.

DECI.

DECISIO CXCVII.

IN causa Roman. conditionis indebiti inter Illust. Dominos Ludouicum & Valerium Vrsinos ex vna, & Illust. D. Magdalenam Strotiam de Anguillaria ex altera, dubitatum fuit, an sententia in capitolio lata esset confirmada. Cum enim fuisset tradita nuptij Illust. D. Lucretia filia D. Magdalene Illust. q. bo. me. D. Iordano Vrsino cum dote 20000. scutorum monetæ, quorũ 10000. soluenda erant tpe subarrationis, pro solutione verò reliquorum D. Magdalena promiserat eodem tempore se soluturã scuta 8000. quorũ 8000. sex mille deberent inuestiri in tot bonis stabilibus pro fundo dotali, quorũ fructus per quatuor annos per D. Iordanum percipiendi deberent constituere sortem principalem scutorum 2000. pro solutione residui prædictæ dotis 20000. post verò dictos quatuor annos teneret d. D. Iordanus dare D. Magdalene singulis annis scuta 360. durate eius vita naturali, cumq; depositata fuissent scuta 5250. aurũ in auro ex pecunijs dotalibus D. Magdalene in banco Dominorũ de Montautis pro solutione dictorũ scutorũ 6000. inuestitorum, prædicti D. Iordanus & Magdalena deuenerunt ad huiusmodi conuentionem, nempe, vt pecunia prædictæ depositatæ penes Montautos leuarentur de dicto banco, & inuestirentur in emptione grani depositandi penes personas confidentes, & ex retractu venditionis dicti grani primò reponeretur fors principalis penes bancum, ex residuo verò D. Iordano solueretur id, quod ei debebatur vsque ad integram summã sibi promissam nomine dotis, residuum verò diuideretur inter dictas partes. Cumq; post mortem D. Iordani disolutum fuisset matrimoniũ, & veniret dos restitueda, & ex dicto grano factum fuisset notabile lucrum ascendens ad scuta plusquã 4000. aurũ, ex eis fuerunt per hæredes D. Iordani soluta D. Magdalene scuta 2000. pro cõplemento dotis, & residuũ diuisum inter ambas partes, put in cedula diuisionis. Hisce ita peractis Illust. Domini Ludouicus & Valerius prætendentes, huiusmodi solutione fuisse indebite factam, commiserunt causam repetitionis tantam quam indebiti. Et nitentur duplici fundamento.

Primò, quia prætendebant pactum illud de solacdis post quatuor priores annos annuatim D. Magdalene scutis 360. esse vsurarium, propter vniformitatem præstationis, ad conf. Dec. 116.

Secundò, quia hanc societatem asseriebant iniustam & illicitam ex eo, quod cum D. Magdalena nihil propriũ in hac societate haberet, cum pecuniarum dominium esset penes d. D. Iordanum, nihilominus ipsa participauit æqualiter de lucro ex aliena pecunia proueniente, contra glo. & Azon. in l. si non fuerit. pro socio. Dec. in l. si pascenda. in 2. not. qui testatur de communi. Couar. var. resolut. cap. 2. num. 3. vers. ego sane. cum alijs per eum allegatis.

Fuit tamen per Dominos vnanimiter conclusum nõ competere Illust. Dominis Vrsinis conditione indebiti. Non quidem ex primo capite inualiditatis pacti, de quo in constitutione dotis, quia vsura nõ cadit, nisi in mutuo vero vel palliato. c. consuluit. de vsur. & pater ex definitione vsuræ, de quo per Doct. in rub. de vsur. & ibi Bero. num. 37. ver. sed præmissis. Et hic nullum cadit mutuum, nec verum, nec palliatum, sed est dotis datio sub illa conditione, quam quis rem suam donando potest apponere. l. res quæ, in fi. vbi Bald. C. de iur. dot. l. inter virum. & ibi glo. de pact. dotal.

Næque secundo ratione inæqualitatis societatis. Nã omisso, quod contra opin. glo. & Azo. multi tenuerunt

post Ioan. vt per Dec. & Couar. allegatos, tamẽ illa opinio procedit, vbi partes omnino æquales portiones habent in rebus societatis, & cõueniunt, vt lucrum sit inæquale: vel qũ portiones sunt inæquales, & cõueniunt, vt lucrum sit æquale. Sed hoc casu hæc non applicantur: licet enim pecuniæ essent dotales, tamen d. Iordanus non poterat de eis ad libitum disponere, sed erant inuestiendæ in bonis stabilibus. Potuerunt ergo partes à priori illa conuentione recedere, & in nouam rationem solutionis residui conuenire, prout fecerunt, & fuit hæc quædam reformatio solutionis, iuxta not. per Cagnol. in l. lecta, num. 49. si cer. pet. ex qua longe maiorem vtilitatem & commodum consecutus est D. Iordanus quàm ex priori pactioe.

Nam primò citius consequebatur supplementum scutorum 2000. quod consequuturus non fuerat, nisi toto quadriennio elapso.

Secundò, consequebatur partem lucri vltra dictum supplementum ex negotiatione prouenientis, quæ omnia proueniebant ex consensu Domine Magdalene, cuius erant pecuniæ.

Nec facit, quod tantũdem lucri ipsa perceperit, quantum D. Iordanus. Quia ex pactioe priori ipsa habuisset post quatuor annos, quibus fiebat repletio residui summæ dotalis scuta 360. quæ afforbebant redditus totius summæ scutorum 6000. in bonis stabilibus inuestitorũ. Et tamen ex secunda conuentione habuit tantummodo dimidium lucri ex dicta summa proueniẽtis. Iusta ergo fuit & valida huiusmodi conuentio. Ex quo conclusum fuit, conditionem indebiti Illust. Dominis Vrsinis non competere, & votum assentamenti iuste prolatũ fuisse.

ROBUSTERII.

Bononiens. bonorum. Veneris, 10. Decembris. 1582.

SVMARIVM.

- 1 Renouatio inuestitura potest peti ab hæredibus emphyteutæ exclusis alijs. ex communi. Ampliatur etiam ad fœminas, vbi præsertim non sunt masculi. num. 2.
2 Fœmina semel exclusa semper remanet exclusa. Fallit, nisi sit sub silentio posita.
3 Inuestitura quando recipiat interpretationem passiuam à iure communi.
4 Integra res an sit, vel ne in petenda renouatione inuestitura per hæredes emphyteuta, non habetur in consideratione.
5 Bart. doct. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & esti. loquitur in petentibus renouationem.

DECISIO CXCVIII.

Fuit resolutum constare de iniustitia inuestitura factæ in fauorem Dominorum de Campegijs, de qua in puncto. Quia nõ doct. Bart. in l. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & æstiu. est vera & communis, & pluries per Rotam recepta, quam communem attestabatur Roman. conf. 22. num. 5. Dec. conf. 131. & plures alij relati per Clar. in §. emphyteusis. q. 43. & per Ant. Gabriel. de iure emphyt. conclus. in prin.

Quam nõ opinionem Domini ampliarent etiam ad fœminas, quæ præsertim vbi non sunt masculi, possunt ex eadem æquitate petere sibi renouationem fieri. Raphael Cuman. consil. 166. circa finem. Fulgos. consil. 4. & 220. ad finem: Imo, consil. 39. in fine. Paul. de Cast. conf. 159.

conf. 159. circa fin. lib. 2. Curt. sen. conf. 47. num. 9. Soc. iun. conf. 76. num. 121. lib. j. Paris. conf. 22. num. 36. lib. j. Bero. conf. 98. num. 6. & 10. vol. j.

Nec placuit Dominis ratio Rui. conf. 15. col. fin. ver. nec obft. postremo, vol. j. quod t. femina semel exclusa ab inuestitura semper remanere debeat exclusa. Quia aliud est, quod sit exclusa, aliud quod sit sub silentio posita, seu praetermissa: nam sufficit, quod in inuestitura non excludatur a renouatione petenda, quia tunc inuestitura t. passiuam recipit interpretationem a dispositione iuris communis. l. prima. §. lex Falcidia. cum ibi not. per Bart. ad l. Falcid. Et ideo si petatur, debet sibi fieri renouatio. dicto §. permittitur. Ideo si fiat inuestitura ad tertiam generationem, poterit quarta generatio petere renouationem, & tamen illa non comprehenditur in inuestitura, quia hoc casu non veniunt ex inuestitura, sed ex aequitate d. §. permittitur. praallegati.

Non obft. q. res non erat integra propter inuestituram factam Dominis de Campegijs, tum t. quia communis est in contrarium, vt hic per informantes, & bene per Riminal. iun. conf. 444. numero 49. Tum etiam, quia noluerunt Domini attendere istam praeventio- nem factam ab ecclesia, quae fuit facta in fraudem pe- tentis renouationem, cum ecclesia dixerit velle pro se retinere, & non retinuerit, sed alteri concessit. Rip. in l. j. sub num. 10. de priuileg. credit. cum alijs per eodem informantes citatis.

Non obft. quod matertera erant proximiores. Quia illae non petierunt renouationem. & t. doctrina Bart. in dicto §. permittitur. cum sequentibus loquitur in peten- tibus renouationem. Ex quibus & alijs deductis per in- formantes Domini concorditer resoluerunt pro Domi- nis de Ludouitjs.

Sabimen. beneficiorum. Mercurij, 15. De- cembri. 1581.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuspatronatus quando agitur de familia potenti, debet pro- bari secundum formam Conc. Trid. sess. 25. cap. 9. Limita & declara, vt num. 3. & 5.
2 Familia potens aequiparatur vniuersitati & personae po- tenti.
4 Verba, nec aliter, de eorum natura formam important.

DECISIO CXCIX.

Domini concluderunt, quod cum in casu, de quo agitur, agatur de iurepatronatus familiae Do- minorum de Vrsinis, & consequenter de fami- liae potentis, probatio t. iurispatronatus debet esse talis, qualem requirit sac. Concil. Triden. sess. 25. cap. 9. Idem t. enim iudicatur de familia potenti, quod de vniuersitate & persona potenti. Put. decif. 18. alias 51. lib. j. Peregr. decif. 5. lib. 2. & in familia Vrsinorum Ioan. Pau. decif. 86. alias 87. maxime in hoc casu, in quo praetenditur iuspa- tronatus non vnus aut alterius beneficij, sed omnium, quotquot illa sint, beneficiorum existentium in statu istorum Illustrissimorum Dominorum.

Necq. restringuntur haec decisiones ad Principes non recognoscetes superiorem, cum particulariter Ioan. Pau. loquatur in familia Vrsinorum, praesertim in Italia ob absentiam summorum Pontificum, dum Auinionis morabantur, & ob absentiam Cardinalium Episcoporum, qui in huiusmodi episcopatibus residere non solent, & saepe saepius etiam ab vrbe aberant, & hoc de Italia sen-

t. Put. decif. 65. quia in causa Ofsen. versus finem, lib. j. Ex quo tollitur fundamentum factum super eo, quod Episcopi Sabinen. sunt Cardinales, quorum respectu hu- iusmodi familiae non possunt dici potentes.

Nec placuit Dominis limitatio allegata, q. cesset praedictum sac. Concil. quando simul cum immemorabili probatur fama dotationis vel fundationis, quia t. vltra, q. decretum in distincte loquitur, requirit pro forma vltra probationem immemorabilis continuatas praesentationes, quae per scripturas authenticas probentur, & sint fortitae effectus, vt ostendunt illa verba, nec aliter, de quorum natura t. est formam importare, vt post Bar. & alios tradit Dec. conf. 528. nu. 11. Ruin. conf. 92. nu. 25. lib. 3. Soc. iun. conf. 46. num. 27. lib. 4. Vnde non disputando, an forma in hoc casu possit adimpleri per aequipolles, cum huiusmodi disputatio pertineat ad sac. cogre- gationem Illustriss. Dominorum Cardinalium, dixerunt Domini, qn id fieri posset, non aequipollere probatione fame factam per testes probationi requisita a sacra synodo, quae de testibus omnino confidisse non videtur, quando agitur de iurepatronatus harum personarum, & propterea non sibi satisfecit, q. probarentur praesentationes per testes, sed voluit vltra hoc, q. per scripturas authenticas probaretur, & consequenter vltra probatio- nem testium, istam aliam speciem probationis per scri- pturas requisit.

Nec decif. Put. & Chiffan. allegata dicunt, t. q. quando allegatur fama dotationis simul cu immemorabili, hoc sufficiat: sed dicunt, q. probata immemorabili quilibet quantumuis potens potest allegare titulum fundationis & dotationis, quod tu sacrum Coecilium in his personis non admittit: & quamuis verum sit, quod in alijs perso- nis non alterat dispositionem iuris communis, veru est etiam, quod in istis alterat, ex quo sola probatione im- memorabilis non contentatur. Et ex his dicebant non obftare sententiam ordinarij, quia non iustificatur ex actis, & quamuis ista beneficia sita sint in tenuta istoru Illustriss. Dominoru & ex illa percipiunt decimas, no pro- pterea inferitur, quod ab illis fuerint dotata, cum potue- rint fundari, & dotari antequam ad manus istorum Il- lustriss. deuenirent. Inclinant etiam Domini non pro- bari immemorabilem.

ROBUSTERII.

Parmen. praetensa illegitimitatis. Die 27. De- cembri. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Illegitimitatis causa pendens coram iudice ecclesiastico est praedudicialis articulo prophano pendente coram iudice laico. & nu. 10.
Intellige, & declara, vt nu. 5.
2 Spolij restitutio potest impediri per ostensionem clari & boni iuris sui.
Declara tamen, vt nu. 6. & limita. nu. 7. & seq.
3 Inhibitio recipit interpretationem a iure communi in qua- libet dispositione etiam exorbitanti.
4 Attentatum committit qui reuerentiam tribunali non seruat.
6 Spoliati culpa & facto si proueniat impedimentum, cessat fauor spolij.
9 Ecclesiasticus iudex no potest cognoscere de causa spolij rei prophanae.
10 Iudex ecclesiasticus inhibet seculari in causa illegitimi- tatis.

Iudex

1 Index laicus debet superfedere in articulo prophano, dum ecclesiasticus iudex procedit in articulo praedudiciali.

DECISIO CCII.

Vit resolutum, inhibendum esse in specie, ne iudices de partibus procedant in causa spolij per dominas Borromaeas intentati, donec causa illegitimitatis ad instantiam earundem de Borromaeis in Rota introducta, sit terminata, & quae post simplicem inhibitionem Rotalem, iuxta formam commissionis emanatam, gesta fuerunt in partibus coram iudicibus laicis in dicta causa spolij, esse tanquam attentata & nulla reuocanda, quia t. haec causa illegitimitatis pendens cora iudice Ecclesiastico est praedudicialis articulo prophano pendente coram iudice laico, quo casu iudex Ecclesiasticus inhibet ipsi laico, ne procedat ad vteriora in illo casu prophano, sed superfedeat, quousq; sit finita causa illegitimitatis. c. tua. de ord. cognit. c. quanto. de iudic. c. lator. c. tuam. qui fil. sint legit. Inno. in c. causam. qu. il. 2. post princ. qui fil. sint legit. Alex. in l. Titia. nu. 18. ff. solu. matr. Rip. post Bart. & alios in l. 2. de re iudic. Bero. conf. 119. nu. 7. lib. 3.

Est autem praedudicialis articulus super praetensa illegitimitate d. Marchionis, quia si non controuerteretur quaestio sui status, posset comparado in illo iudicio spolij executio intentata contra Comitissam a Sala docere de claro & bono iure suo in petitorio vel possessorio, & t. propterea impedire restitutionem in illo iudicio spolij per easdem dominas de Borromaeis introducto. Rot. decif. 3. de cau. poss. & propriet. in nou. Abb. in c. lteris. numero septimo, & 33. de restit. spoliat. Menoch. de recuper. possell. remed. primo, num. 372. Gabriel. de restit. spoliat. conclus. 4. nume. 46. Crescen. decif. 158. & fuit resolutum in causa nullius Castrorum, coram bo- me. Oradino. de anno 1567. & in alia Roman. de benefacere coram R. P. D. Blanchetto de anno 1576. Vnde totum id, quod haec tenus in spreum inhibitionis Rotalis factum fuit in iudicio spolij tanquam attentatum & nul- lum, nisi pars cesserit istis attentatis, & illa purgauerit, aut signatura, aliud statuerit, est in primis reuocandū, q. t. inhibitio sumit interpretationem a iure communi. Dec. conf. 3. num. 4. ver. vnde in inhibitio. & est regulare in qualibet dispositione etiam exorbitanti, vt recipiat passiuam interpretationem a iure communi. l. prima. §. lex Falcid. vbi Bar. ad l. Falc. Et ideo cum (vt dictum est) iudicium Ecclesiasticum de iure communi esset praedudicialis prophano, sequitur, quod inhibitio arctauit & inhibuit. Paris. conf. 39. num. 9. in princ. Cum ergo fue- rit spreata, vt ex actis apparet, fecit t. attentatum, praeser- tim propter reuerentiam tribunalis. Rot. decif. 20. & 31. de appellat. in nou. Crescen. decif. 94. Fab. decif. 33. Achil. decif. 7. de attentat.

Non ob. quod haec, quae dicuntur in iudicio Ecclesiastico praedudiciali, intelligantur t. in petitorio, sed non in iudicio spolij. vt in d. c. causam. quae vbi Anch. in 3. & 6. not. Zabari. in 2. not. Barba. col. 2. in 3. oppo. qui fil. sint legit. Et in hoc vltra informates faciebant magnam vim aliqui ex Dominis. Quoniam rñdetur id esse in odium spoliantis & fauorem spoliati, vt sit restituendus in primis, non obftate hac exceptione illegitimitatis, & cessat dispositio d. c. tuam. de ord. cognit. & dicunt Doc. in d. c. causam. quae. Sed t. hic cessant ambe istae rationes de odio spoliantis & fauore spoliati, quia non est spoliator, qui impedit restitutionem, sed tertius, qui docto de bono iure in petitorio vel possessorio potest, impedire restitu- tionem, vt patet ex deductis. Cessat etiam fauor spoliati, quia ipsa met dominas Borromaeae opposuerunt de ista

praetensa illegitimitate, & sic facto & culpa ipsarum do- minarum de Borromaeis non potest cognosci de isto testa- mento, & fideicommissio, aut alio iure tertij, quo casu quando facto vel culpa spoliati prouenit impedi- mentum, cessat fauor spolij, ex cumulatis per Aym. con- sil. 83. nu. 2. Nam non est exceptio Marchionis de testa- mento vel fideicommissio, quae requirat altiore indaginem, sed replicatio istarum dominarum de Borromaeis de illegitimitate, & propterea est discutiendum in pri- mis, vt bene Socin. consil. 59. nu. 4. & 6. in 3. Neque ob- stant tres limitationes adductae per informantes, quod tertius impedit restitutionem in spolio. Nam prima, q. t. non procedat, quando no constat de iure tertij, nec in- continenti constare potest, non potest verificari, im- po verisimiliter est totum contrarium, quia stante exceptio- ne illegitimitatis iste Marchio est impeditus factu istaru Dominarum deducere ius clarum & bonum: & non est credibile, q. si non haberet bonum ius, istae dominas Bor- romaeae opposuissent hac exceptionem illegitimitatis & habuissent recursum ad signaturam vel ad Rotam, quae ex ordine Sanctiss. habet facultatem moderandi has in- hibitiones in istis causis illegitimitatis, non auctoritate propria ius dicere, & spernere inhibitiones de curia praesertim Rotaes.

Secunda limitatio de iure t. spoliantis connexa cum iure tertij. Et tertia de calunia & malitia, praesertim spo- liantis & Marchionis si no probantur, nec datur aliquis sumus in facto, quamuis in iure sint verq. Et licet hec ma- teria non bene oleret apud alios ex Dominis, tamen di- xerunt, q. tota ista suspitio hominis purgatur ex eo, quia istae Dominas Borromaeae poterant de istis tribus limita- tionibus & alijs, si quae essent, experire coram iudicibus laicis, & nihilominus ipse quasi diffidentes de istis iudicibus habuerunt recursum ad iudicem ecclesiasticu, opponendo aliam exceptionem illegitimitatis: ex quo facile conijcere possumus, quod ius istius tertij sit bonu & clarum: nec ex eo, q. spoliator sit mater, & tertius sit filius, & maritus pater assistat filio ipso iure, sequitur co- nexio vel dolus, & mala fides, quia si filius habet bonu ius in istis bonis, tota suspitio calumniae euacuatur. Nec enim filius pro matre, nec maritus pro vxore tenentur. Aut igitur deducant melius istud factum, ex quo possit intrate aliqua limitatio ad regulam de iure clarum, aut cedant huic iudicio illegitimitatis contra D. Marchio- nem moto, & poterunt cora iudice laico deducere has limitationes, & quaecunq; alia sua iura. Alioquin aequi- tas non patitur, vt vna manu petant restitutione posses- sionis, & alia impediunt Marchione, ne vti tertius possit experiri de iuribus suis, pp exceptionem illegitimitatis.

Non obft. q. signatura cassauit causam spolij conten- tam in commissione, quia iuste fecit, cum t. non pertineat ad iudicem ecclesiasticum cognoscere de causa spolij rei prophanae, vt in d. c. causam. quae, il. 2. qui fil. sint leg. & ibi oes not. Sed ex hoc nihil inferitur, vt pendente causa ille- gitimitatis in Rota iudex ecclesiasticus potuerit proce- dere in articulo praedudiciali. Nec et inferitur, quod Ro- ta non potuerit inhibere medio tempore, cum totum hoc remanserit in dispositione iuris communis, quo in- specto eo ipso q. est commissa causa illegitimitatis, sequi- tur, q. est superfedendū in articulo praedudiciali, & iudex ecclesiasticus inhibet seculari. c. lator. cu alijs deductis.

Vltimo non obft. q. signatura no derogat priuilegijs Principum secularium. Quia nullo modo est derogatum, sed tribuitur vnicuique quod suum est de iure commu- ni. Nam t. iudex laicus debet superfedere in articulo prophano, & ecclesiasticus medio tempore procedere in articulo speciali. c. tuam. de ordin. cognit.

V 3 ROB V.

ROBUSTERII.

Parmen. illegitimitatis. Veneris, 10. Decembris. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Inhibitio proueniens à iure est iusta & canonica, & attenditur vbique.
- Immo de stylo Rotæ sue iusta siue iniusta est timenda.
- 2 Tertius impedire potest spolij restitutionem docendo incontinenti de claro & bono suo iure in petitorio & etiam in summario possessorio competenti fideicommissario.
- Limita tamen, vt non possit impedire, ne spoliatus interim agat in iudicio spolij vsque ad rem iudicatam in eius petitorio, num. 3.
- Quam limitationem intellige, & declara, vt num. 5.
- 4 Res indicata vel confessio partis nisi adsit, non dicitur constare de iure vnus & de non iure alterius in propositione petitorij.
- Fallit in iudicio summario & executiuo, num. 10.
- 6 Tertius habet actionem contra spoliatorem ad acquirendam possessionem & exceptionem, ad elidendam actionem spolij contra spoliatum.
- 7 Spoliatus non habet actionem spolij contra tertium pro recuperanda eius possessione.
- 8 Iudicium adipiscendæ cessat per probationem petitorij incontinenti probati.
- 9 Fideicommissario competit etiam remediū summarium, & quorum bonorum.
- 11 Actori expedit plura habere remedia, & ius suum pluribus exceptionibus & defensionibus tueri.

DECISIO CCL.

Fuit resolutum, vltimam cessionem attentatorum per Dominas de Borromæis factam non sufficere in casu, de quo agitur, quia est limitata ad attentatam post primam inhibitionem rotalem, & tamen constat, quod ante dictam inhibitionem iam erat introducta causa illegitimitatis ad instantiam earumdemmet Dominarum de Borromæis per speciale rescriptū Sanctissimi, sub dat. Romæ, 13. Decembris, 1578. directum ordinario Placentin. contra eundem D. Marchionem, & fuerunt examinati testes sine interrogatorijs, & alia gesta in consilio Ducali Placentin. in spretum litis pendentis super dicta illegitimitate coram iudice ecclesiastico, cum huiusmodi lis esset præiudicialis dictæ liti in consilio Ducali penden. fecit illam silere & gesta medio tempore fuerunt attentata, vt plene aliàs in hac causa fuit resolutum, & datur copia decisionis.

Nec refert, quod huiusmodi decretum citationis, & inhibitionis Placentin. nondum esset intimatum Marchioni, & consortibus tempore, quo fuerunt ista gesta: quoniam nunc agitur de reuocatione gestorum per procuratores ipsarummet dominarum, quarum nomine fuit commissa causa illegitimitatis, & obtentum decretum huiusmodi citationis & inhibitionis, in quorum præiudicium lis dicitur pèdere post obtentum tale delectum, & statim sibiipsis dicuntur inhibuisse, ne quid possint in causa spolij præiudiciale attètare, prout ipse dicunt expresse in dicto decreto, & fuit hoc pluries resolutum.

Nec obstat, quod lis non penderet tunc in Rota, sed in partibus coram Placentin. Quia hoc non refert, cum

ius ipsum inhibeat stante præiudicio causarum, quæ finhibitio cum proueniat à iure, est iusta & canonica, & attenditur vbique. cap. non solum, de appel. in 6. cum alijs per Paris. conf. 108. num. 6. in princ. Et licet in inhibitionibus emanatis à curia non fiat distinctio, an sint canonica, vel ne, sed ex stylo curiæ siue iustæ, siue iniustæ sint timendæ & moderandæ ex rationabilibus causis, tamen hoc non facit, quin etiam inhibitiones extra curiam, quando sunt canonica, producant hunc iuris effectum attentatorum.

Non obstat, quod ista causæ spolij intentati per istas Dominas de Borromæis contra Comitissâ à Sala & illegitimitatis contra Marchionem, non sint præiudicialis, aut connexæ seu adiunctæ se cõtingant, vt de iure vna faciat silere aliam.

Quoniam hoc iam fuit plene dictum in decis. prima istius causæ, quod cum Marchio sit tertius & produxerit testamentum proauitum coram iudice laico, & in eo appareat de claro fideicommissio in eius fauorem indubio, nec in actis constat de aliqua eius collusionis cum Comitissa matre, nec de commodo resultante in fauorem dictæ suæ matris, potuisset ipse Marchio, qui est tertius propter exceptionem dominij sui incontinenti probati tollere seu elidere actionem spolij ipsius de Borromæis competentem, & impedire non solum quod possessio restitueretur Borromæis docentibus de suo spolio, sed etiam obtinere, vt traderetur sibi tertio probante in petitorio, & etiam ex remedio summarij possessorijs, quod etiam competit fideicommissario, vt plene ista omnia fuerunt deducta in prima decisione.

Nec obstat, quod licet Marchio potuisset in fine litis impedire restitutionem possessionis istis spoliatis, & obtinere illa sibi consignari, nõ tamè potuisset impedire, quominus istæ Dominæ vt spoliatæ interim agerent in iudicio spolij, & illud prosequerentur, & in eo obtinerent sententiam, quousque ipse Marchio obtinuisset rem iudicatam in petitorio, cum in istis non dicatur constare de iure vnus, & de non iure alterius in petitorio, nisi adit res iudicata, vel confessio partis. Rot. in nou. de restit. spol. decis. 3. Cassad. eo. tit. decis. 3. & tradunt omnes in c. dilectus, de caus. possess. & propriet. Alex. & alij in §. nihil cõe. Et sic Marchio licet sit tertius & non spoliauerit, tamen idem videtur esse, præsertim in fauorem spoliati, vt prosecutio iudicij spolij non impediretur per tertium, quousque tertius non obtinuisset rem iudicatam in petitorio, & multo magis hic, vbi iste tertius facit se fideicommissarium, qui debet capere de manu heredis, & sic non sunt attètata, cum non intret aliqua inhibitio legis circa processum, medio tempore factum.

Quoniam respondetur primò, quod ad hoc vt intret huiusmodi inhibitio iuris in istis causis, sufficit, quod vna possit parere præiudicium alteri. & ex hoc resultat, quod statim illud iudiciū debet silere, alioquin cõtenditur iudex, & fit præiudiciū liti & parti, & sic intrant attentata, vt plene fuit deductum in dicta prima resolutione.

Secundò respondetur, quod quicquid sit in iudicio spolij contra spoliatum in iudicio retinendæ possessionis, in quibus loquuntur supra allegata, tamen in iudicio adipiscendæ possessionis exploratum est, quod etiam in prophanis non requiritur res iudicata, sed sufficit, quod per instrumenta, aut alia legitima documenta constat de iure tertij claro, & ante conclusionem in causa, vt cõcludunt omnes in l. fin. C. de edict. diui Adr. tollen. Arer. Felyn. & alij in c. significauerunt. de testib. Put. decis. 28. lib. secundo. Ant. Gabriell. de restit. spoliati. conclus. prima, numero 102. & seq. & fuit plene discussum in causa Bononien. iuris dictionis coram bo. me. Oradino.

Petitorium

Petitorium enim absorbet possessoriū, & cui damus actionem ex petitorio proueniens ad consequendum possessionem, multò magis exceptionem, quæ elidit actionem alteri, qui ex ipso remedio possessorio agit ad adipiscendam possessionem. Nec in iudicio quis experiri potest sine actione, & ideo glo. fin. Butr. Abb. & alij in c. in literis. de restit. spol. & plures cumulat in 1. decis. & per Gabriel. de restit. spol. concl. 1. nu. 45. dicunt, quod tertius habet actionem contra spoliatè ad acquirendam possessionem, & exceptionem, ad elidendam actionem spolij cõtra spoliatum. Vnde si hæt exceptionem contra spoliatum, sequitur, quod medio tempore non potest agere, quia vt dictum est, nemo sine actione experitur.

Nec dicitur, quod debemus iudicare de isto iudicio, non prout de iudicio adipiscendæ, sed recuperandæ, ex quo Borromæi sunt spoliari. Quoniam verum esset, si ageretur contra spoliatum: sed hic agitur contra tertium non possessore, cõtra quæ ipsa nullâ habet actionem: immo tertius habet exceptionem contra ipsarum actionem spolij, vt dictum est. & ad summum possit ipsarum præteritio comparari iudicio adipiscendæ, quod cessat per probationem petitorij incontinenti probati, multò magis contra ipsas, quæ non habent actionem neque exceptionem contra tertium, præsertim, cum fideicommissario etiam competit remediū summarium d. l. fin. & quorum bonorum, vt plene fuit resolutum in Maceraten. de isto anno coram R. P. D. Gipsio. Nec in isto casu est regulariter necessaria restitutio, quia fideicommissarius cogitur & isto casu de manu heredis accipere, vt plene deducitur per D. Tiberium. Et cum iudicium istud sit summarium, & executiuum de iure ciuili vel vigore Agidianæ vbi ligaret, & cum sumus in executiuo, est perinde ac si eēt res iudicata. Rot. & plures alij quos cumulat Gabriell. d. conclus. prima, num. 89. de restit. spoliati. Et ideo debent istæ Dominæ de Borromæis ratificare primam cessionem attentatorum factam per assertum procuratorem, aut illam de nouo facere, quæ comprehendat etiam istud tempus litis ad instantiam ipsarum introductæ super dicta illegitimitate coram D. Ordinario Placentin. & tanto magis, cum cognosceret Episcopus Placentin. quod dicta causa illegitimitatis ad instantiam ipsarummet, & ex rescripto Sanctissimi, & postea ad instantiam eiusdem Marchionis fuerit introducta coram Parmensi, & demum fuerit aduocata ad Rotam, & signatura ordinauit, vt istæ Dominæ cedant omnibus istis attentatis, prout assertus procurator bene cessit, tamen ipsæ nolunt ratificare. Merito ordinatur Domini, quod si infra breue tempus nõ ratificent primam cessionem, vel de nouo iuxta illam non cedant, feratur sententia reuocatoria istorum attentatorum, quia est læsa maiestas iudicis delegati & ius partis est factum deterius, cum fuerint medio tempore recepti testes in consilio Ducali contra Marchionem, & litis cõsortes absque interrogatorijs, sciens ipse

Marchio ius suum saluum fore. Expedit etiam actori plura remedia habere, & ius suum pluribus exceptionibus & defensionibus tueri. c. vt quis duas. de election. in 6. cum alijs per Aym. conf. 16. num. 6.

G R A S S I.

Roman. portionis hereditatis. Mercurij, 5. Maij. 1574.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio auth. præterea. C. vnde vir & vx. cum similibus, quibus casibus non habeat locum. & nu. seq. 10. & 11.

- 2 Vxor vilis & solita laborare viuente marito si cum eius operibus & exercitio potest se alere, non dicitur pauper.
- 3 Paupertas in causa alimentorum est remissa arbitrio iudicis secundum qualitatem personæ. & nu. 18. ex communi.
- 4 Rusticus diues dicitur si habet centum, licet nobilis dicatur pauper, si habeat mille.
- 5 Ignobilitas viri arguit ad vtilitatem vxoris, etiam in materia dotis constituenda.
- 6 Cenacularia ars qua dicitur.
- 7 Pater non tenetur alere filium inopem quando ex industria viuere potest.
- 8 Inops, verbum quid importet.
- 9 Vilis persona habens centum in bonis dicitur diues.
- 11 Vxor habens paruum dotem an debeat ali à viro. quod sic. ex communi. nu. 12.
- 13 Dos nulla & parua equiparantur.
- 14 Verbum, parua, in materia dotis intelligitur de notabili paruitate, non de simpliciter parua. ex communi.
- 15 Parum & nihil equiparantur.
- 16 Legatum factum à viro vxori, ex quo se alere potest, facit cessare dispositionem auth. præterea. C. vnde vir & vxor.
- 17 Paupertas vxoris tempore mortis viri attendenda est. ex communi.
- 18 Pauper quis dicatur vel ne, arbitrio iudeis remittitur. ex communi.
- 19 Vxor nobilis operari debet quando ex consuetudine patriæ non est dedecus.
- 20 Dos congrua succedit loco legitime intantum, vt nec augetur auctis facultatibus, si tempore quo fuit assignata erat congrua. Immo etiam stante statuto, quod femine sint contentæ dote data. nu. 21. Limita, nisi dos esset exigua, & constare posset filiam esse enormiter læsam. nu. 22.
- 23 Læso consideranda est secundum sua tempora, quæ variantur secundum varias dispositiones.

DECISIO CCII.

Fuit resolutum, dispositionem auth. præterea. C. vnde vir & vxor. & §. quoniam vero. de exhib. reis. & §. quæ vero. in Auth. vt lic. mat. & auia. non intrare in casu, de quo agitur. Quævis enim materia visa sit Dominis latissima, & difficilis ex pluribus simul iunctis, quæ hic concurrunt, quorum aliqua licet, si sigillatim considerentur, forte non sufficerent, vel saltem essent dubia, tamen omnibus ita coniunctim attentis, visum est, in hoc casu cessare prædictam auth.

Et primò placuit ratio, quod quando vxor est persona vilis & solita laborare viuente marito, si cum eius operibus potest se alere, non dicitur pauper, nec intrat auth. præterea. cum vxor in hoc casu sit remissa arbitrio iudicis secundum qualitatem personæ. Corn. Bal. Roman. & alij in d. authen. præterea. vt hic per informantes. Tabian. de Pep. num. 72. de communi Menoch. de arbit. lib. secundo. cent. prima. casu 65. 66. & 67. potissimum d. cal. 55. num. 7. Couar. var. resolut. lib. secundo, cap. 6. num. 8. qui plura congerit. Dec. conf. 163. num. 5. & 6. Ruin. conf. 55. num. 4. & 5. lib. primo. Tiraq. de nobilit. cap. 20. nu. 156. & 158. & in terminis d. auth. præterea. cum allegatis per Doct. in quibus rusticum tertium vocant si habeat centum, licet nobilis dicatur pauper si habeat mille. & quod ipsa Antonia & ex sui natiuitate, & quia fuit vxor hortulani, & ex alijs, de quibus per

per informantes, fuerit vilis, præsupponitur probatum per testes. Item etiam eius maritus mortuus, qui erat rusticus, tabernarius, laborator vinearum &c. vt præsupponitur etiam probatum. ex ꝑ cuius ignobilitate inferitur etiam ad vilitatem vxoris, per vulgar. notat Tiraq. vbi supra, num. 163. etiam in materia constituendæ dotis per quem plur. vulg. eo maxime, quòd cum maritus & eadem vxor exercent artem locandi lectos, quam ꝑ cenulariam vocat, eodẽ mortuo potuit ipsa et senex eandẽ artem exercere, eodẽ modo viuere quo hæcenus vixerat, quo casu stante tali vilitate & exercitio nõ potest dici tã inops & egena vt intret dispositio d. auth. vt per Roland. conf. 14. num. 15. 16. & 45. lib. 3. idem Socin. conf. 30. num. 12. lib. 4. quando exercendo officia mulierum sũg qualitatis se sustentare potest, vt in simili dicunt, ꝑ patrem non teneri alere filium inopem, quando ex industria viuere potest. l. si quis à liberis. in prin. iuncto §. sed si filius. & ibi Bart. de liber. agnos. cum alijs cumularis per Doct. in prædictis locis. qui casus est in fortioribus terminis, quia alimenta debentur filio de iure naturali vt per eos.

8 Huc pertinet ꝑ verbum, inops, de quo in d. auth. præterea. quod idem importat, quòd nihil habens. Socin. d. conf. 30. Alex. conf. 71. num. 3. lib. 7. Afflic. decif. 179. num. secundo. Cum maxime vltra exercitium habeat dotem scutorum 200. & donationem propter nuptias scutorum 50. quæ dicitur magna dos, attenta qualitate personæ. vt per Abb. & Socin. allegat. per Bero. consil. 520. numero 15. libro primo. vbi volunt, quòd ꝑ persona vilis habens centũ in bonis dicatur diues. & prædicta tanto magis placent, quia d. auth. præterea. est odiosa & contra ius commune, quo vxor non habet legitimam in bonis viri, & est exorbitans, vt dicunt ibi Doct. & Roland. d. conf. 14. circa princ. & alij plerique. Item etiam 10 ꝑ quia sumus in femina dotata, in qua multi grauissimi auctores tenuerunt, dictam auth. non procedere, vt Soc. d. conf. 30. & conf. 121. sub num. 38. cum seq. qui refert vsque ad tempora Bal. omnes ita tenuisse. & vere d. auth.

11 loquitur tantum de indotata. Et ꝑ licet hodie commune sit contraria in dote parua, tamen quia hæc materia est maxime controuersa, quia tex. clare de indotata loquitur, ponderando etiam eum prout ponderat particulariter Socin. d. conf. 121. num. 38. cum seq. lib. 4. & d. conf. 30. eodem lib. Alciat. in loco allegato. & fortasse idem etiam tenet Bero. in c. Raynutius. num. 159. & 160. videtur, ꝑ tantum vxori indotatæ debeatur. & cum Soc. fortasse tenet Tiraq. de iudic. in reb. exig. feren. car. 33. vers. nono, ex hoc infert Bald.

Et in hac materia videbatur aliquibus ex Dominis potens argumentum, quia prædictum remedium auth. præterea. videtur inductum ad similitudinem l. fin. C. de repud. quæ videtur procedere tantum in indotata vt 12 per eos. Quia tamen prædictam auth. præterea. procedere in dote parua refert, & communem esse dicit Soc. d. conf. 30. num. 2. & Salyc. d. auth. præterea. & ex Castr. & Roman. in l. 2. ff. solu. matrim. licet Socin. in prædicto conf. 30. & in alio 121. sub num. 28. vt supra dixi, teneat contrarium, coem esse etiam refert Roland. d. conf. 14. lib. 3. in loco allegato, quia est ꝑ identitas rationis inter dotem modicam & nullam, in vers. hæc quoque partem. ex mente Nicol. de Vbald. Ang. in tract. de testam. Seifel. in l. prima. ff. solu. matrim. & plurimorum aliorũ, quos congerit potissimum Paris. & Dec. & alij recentiores post Nicol. de Vbald. de success. ab intesta. part. 4. num. 8. & Matthes. de success. ab intesta. 4. part. princ. num. 22. cũ alijs, quos etiam refert Tiraq. d. ver. nono. & Fab. de Pep. 14 in d. auth. præterea. nu. 6. Placuit Dominis, ꝑ verbũ, par-

ua, intelligi de notabili paruitate, nõ de simpliciter parua. & hanc esse communem referunt Moder. in d. auth. præterea. & ita in effectu de tali paruitate, de qua dicitur, 15 paruum ꝑ & nihil æquiparantur, videtur esse de mente Bal. supra allegat. & Soc. in d. conf. 30. quam distinctionem tenet Corn. in d. auth. præterea. num. 4. & Moder. vt supra, cum quibus et transit Curt. iun. nu. 7. vers. circa istud secundum. & videtur etiam de mente Ater. in d. auth. præterea. num. primo, dum dicit, quòd ista æquiparantur ad beneficium consequendum, nihil habere, & minimum habere. idem videtur etiam de mente Matthes. vbi supra, vbi dicit, paria sunt non habere dotem, vel habere valde modicam. Paruam autem dotem dicebant Domini non videri in qõne proposita in 200. scuris, & donatione prædicta de 50. ducatis, per prædicta.

Addebant aliqui Domini in fortioribus terminis, quòd in muliere, quæ 300. lib. tãtum in dotem habebat, & cui ex testamento per maritum erat factum legatum, ex quibus omnibus ipsa se alere poterat, cesset dispositio d. auth. per Rimin. conf. 114. cum pluribus seq. maxime 16 num. 14. & 15. lib. primo. vbi vult, ꝑ quòd cessante inopia, & quomodocumq; habeat alimẽta vxor, puta, quia habet patrem diuitem vel prælegatum simile, quòd semper censetur cessare dispositio d. auth. quasi à ratione cessante, & mente d. auth. præterea. Quia tamen, quòd legatum faciat cessare d. auth. videtur contra illum tex. & cõtra Doct. prædictos, licet aliquibus Dñis placent responsiones, quas idem Rimin. in fin. accomodat, tamen super hoc solo Domini non se fundarunt, sed iungendo cum qualitatibus prænaratis videtur eas adiuuare, & confirmare. Placebat etiam ad idem Cephal. conf. 224. num. 10. 11. 12. & 13. lib. primo. qui in specie loquitur in casu nostro in legato factõ vxori, ex quo se potest alere, ea ratione, quia cum dies legati cedat à morte mariti, eo tempore impossibile videtur eam dici inopem. quòd pluribus rationibus comprobatur, vbi omnino vult cessare d. auth. vbi tantum habet, quòd non cogatur medicare, quomodocumque habeat, & tanto magis si habet ex legato à viro, qui Cephal. refert & sequitur Roland. d. conf. 14. & multis deductis in contrarium responderet, & quòd cessante inopia vxoris superstitis, quasi cessante causa finali d. auth. præterea. cesset eadem auth. placuit 17 Dec. conf. 24. ante num. 1. vbi appositil. Ex ꝑ quibus dato etiam, quòd paupertas vxoris non tempore contractus matrimonij, vt quamplures existimarũ, sed mortis attẽdenda sit, & communem refert Rolan. conf. 15. sub num. 5. lib. 3. qui plures rationes & auctoritates refert & comprobatur, & videtur esse de mente tex. in d. auth. præterea. & d. §. quomodo. & §. si. Auth. de exhiben. reis. quam dixerunt Domini esse latissimã quæstionem, vt per eundem Rolan. d. conf. 15. qui late disputat, & innumeros vtrinq; congerit: tamen attenta prædicta consideratione legati cedetis à morte tolli, imò retorqueri vř, de cuius tamen dicti veritate non est visum Dominis necessariũ in hoc casu plene agere, stantibus supra consideratis. Cũ 18 igitur, ꝑ an quis possit dici diues vel pauper in terminis auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. stetur arbitrio iudicis, iuxta glos. ordinariam in d. auth. præterea. quam communiter approbari post Scrib. ibi refert Socin. conf. 30. num. primo. ex mente Doct. in prædicta auth. & Bart. in l. si constante. in prima quæst. princ. arbitrati sunt Domini in quæstione proposita, mulierem non esse dicendam pauperem ad effectum, vt intret prædicta auth. de qua agitur. cum prædicta eius dos fuerit congrua tam respectu dantis quam recipientis, & cum ipsa sit vilis & in matrimonio, & post operari solita esset, & maxime placebat in hoc Soc. conf. 121. nu. 45. cum seq. lib. 4. vbi loquitur

19 loquitur ꝑ in nobili Senesũ, & vult, quòd operari debeat, quando ex consuetudine patrie non est dedecus. Et vltra supra deducta, & pro confirmatione prædictorum placebat Dominis pulchra ratio, & plane in terminis, quòd, an dos sit parua vel congrua ad effectum, vt in ista materia aliqua dicatur indotata, non est recedendũ à reg. iuris communis, quæ voluit, vt habeatur ratio temporis constitutę dotis, quæ ꝑ dos congrua succedit loco legitime, per vulgar. in tantum vt nec augeatur auctis facultatibus patris, si tẽpore, quo fuit assignata, fuit congrua, quãdo sit iusta à statuto esse contẽta dote cõgrua. Bal. in auth. res que. num. 16. C. comun. de leg. Ruin. in l. Gallus. §. & quid si tantum. num. 174. de liber. & posthu. & conf. 56. num. 14. lib. 3. late Menoch. de arbit. cas. 21 194. Aym. conf. j. num. 4. & in ꝑ tantum est verum, vt si extet statutum, quòd stantibus masculis femine sint contentę dote data, quo casu queři possent, an possint vřque ad legitimam dotari, & communiter dicunt Doct. quòd sic. vt per Bald. in auth. res que. num. 16. cum late congestis per Menoch. ibidem. num. secundo. Tamen ꝑ si dos esset exigua & consistere possent, filiam esse enormiter læsam, tunc possent conqueri: sed hæc læsio est consideranda non secundum tẽpus mortis patris, sed secundũ tempus dotis constitutę, vt per Menoch. loco citato. Sic in casu proposito in iudicando, an dos sit talis, quæ equi pareat non doti, inspiciendum est tempus dotis constitutę, quo casu non est dubium tunc fuisse congruam & decentem. & plura similia puta in legitima, in legione ex cõtractu, in donatione inofficiosa, q̄ consideratur secundum sua tempora, ponit vbi supra, Menoch. qui plura ad hoc congerit. Ex quibus omnibus, vt dixi, simul consideratis fuit conclusum, in casu proposito D. Antoniam nõ potuisse vocari indotatam, nec inopem, nec si viueret, posse habere quartam in bonis mariti præ defuncti, consequenter nec hodie eius hæredem posse eam consequi, & in effectu non intrare in casu, de quo agitur, dispositionem §. quoniam vero. in Auth. de exhiben. reis. nec sæpẽ allegatam auth. præterea. C. vnde vir & vxor.

LANCELOTTI

Roman. alimentorum. Die 23. Aprilis. 1576.

SVMARIVM.

- 1 Alimenta præterita debentur iure actionis, non autem officio iudicis.
- 2 Testator in dubio censetur se voluisse conformare cum dispositione iuris communis.
- 3 Legatum de alimentis quando presumatur perpetuum, & perpetuo præstandum per hæredem hæredis.
- 4 Modus adiectus dispositioni non mutat ipsius substantiam, sed stat demonstratiue.
- 5 Superfluitas in legato alimentorum potius admittitur, quam quòd quis eis priuetur, etiam quòd fiat interpretatio contrarius.

DECISIO CCIII.

1 Fuit conclusum, alimenta præterita de iure peti posse, quia ꝑ cum non sint debita iudicis officio, sed iure actionis, scilicet ex testamento, etiam si legatarius de suo se auerit, potest tamen illa petere. not. Bart. in l. libertis. de alim. & cib. leg. & in l. de alimentis. C. de transact. vbi laf. num. 6. Dec. num. 5. qui alios adducit. Et ista alimenta possunt peti tantum pro tem-

pore vitæ Aloyij legatarij. l. Caio. §. Imperator. de alim. & cib. legat. l. prima. C. de legat. & vtrubiq; not. Doct. Ideo censetur ꝑ testator in dubio voluisse se conformare cum iuris dispositione. vt not. in l. hæredes mei. §. cum ita. ad Trebel. & in dubio etiam faciendã est interpretatio, vt legatum potius sublineatur, quam pereat. Dec. consil. 602. num. 3. Neque huic interpretationi videtur repugnare verba illa, durante vita superscripti hæredis, quia sunt adiecta solutioni, non dispositioni. Nam primo loco testator legauit 180. atque ita perfectam dispositionem fecit de alimentis. Vnde oritur superscripta præsumptio, ꝑ quòd sit perpetuum legatum, & perpetuo sit præstandum per hæredem hæredis. vt not. Bar. in l. alim. ta. de alim. & cib. leg. & l. libertis. §. Lucius. C. de Postea idẽ testator disposuit circa modũ soluẽdi, videlicet soluẽda p̄ supra dictũ suũ hæredem durante eius vita, quæ verba ꝑ tamquam appõsita solutioni non mutant substantiam legati iam in esse deducti, & sui natura perpetui, sed stant demonstratiue. l. quæ testamẽto. & ibi no. Bart. de leg. 2. Dec. consil. 419. nu. 8. cum seq. Et placuit Dominis in hac materia alimentorum potius admitti ꝑ superfluitatem, quàm quòd quis priuetur alimentis, etiam quòd fiat interpretatio contrarius. & similis interpretatio fit per d. l. primam, C. de legat. vbi legatũ alimentorum factum sub conditione, donec legatarius moratus fuerit cum hærede, durat etiam mortuo hærede, & ita dicit Imperator se arbitrate. licet secundũ Doct. dictiones huiusmodi, donec, & quousque, sint ex sui natura limitatiue temporis ita, vt vltra id tempus non subsistat legatum, vt ibi not. Castr. Corn. & ceteri.

ROBSTERII

Larinen. frumenti. Veneris, 22. Junij. 1576.

SVMARIVM.

- 1 Diuersitas rerum comprehensa sub duabus actionibus constituit duas tantum partes integrales.
- 2 Sententia lata in vna vel duabus summis an exequi & sustineri possit in maiori vel minori summa.

DECISIO CCIII.

1 Concluserunt Domini, quòd ex nouiter deductis constat de iniustitia sententiarum in Rota latorum ad fauorem R. P. D. Eiscopi Larinen. Aliqui ex Dominis mouentur, quòd sententiæ continent duas summas in hæc verba, videlicet, currus frumenti grossi 18. & tumulorum 24. faciendo summam tumulorum 682. & currus frumenti romanelli sex, & tumulos 17. faciendo summam tumulorum 233. quæ summe 682. & 233. computantur tunc pro duabus summis, non autem pro tot summis, quot sunt tumuli, vel currus, cum sint sub duabus actionibus ꝑ comprehensæ, & constituunt duas tantum summas integrales, & indiuiduas. vt bene deducit Pat. in decif. allegata 330. in primo lib. incipien. ad instan. Archiepiscopi Tunitan. & cum ex cedulis præ ductis in actis iunctis testibus sit clarum, quòd Petrus non est debitor præcise in istis summis, sed vel in maiori vel minori summa. Immo plures Dñi tenebant, q̄ non est debitor, nisi in vno tantum curru cum dimidio, sequitur, quòd inia quæ in istis duabus sumis est indiuidua & iniusta in parte, sit in totum iniusta, immo etiam nulla, quia in maiori vel minori summa non est seruata relatiua iudicialia, nec lata aliqua sententia, quæ exequi possit in dicta maiori vel minori summa, nisi tantum in dictis

Etis summis præcis, vt bene deducit Put. in d. decisione.
 Non ob. decif. allegata per informantes hic. Quoniã
 2 ¶ diuerſi ſunt termini de ſententiã lata ex falſa cauſa, quę regulariter valet, cum habeat telam iudiciariam, à terminis de ſententiã lata in vna vel duabus ſummis, an ſubſtineantur vel exequi poſſint in maiori vel minori ſumma. Quoniam in iſta maiori vel minori ſumma nulla datur petitio neque tela iudiciaria, neq; aliqua ſententiã, cum ille ſummę expreſſe in ſententiã conſtituant vnum tantum integrale, & indiuiduum, quo ſciſſo in parte, totum corruiſit. Hęc tamẽ intelliguntur, quando pars ſe reſtrinxit ad illas ſummas, prout hic, quę in voce retuli.

Non obſt. quod ad incurrendum penã, vt petentibus plus debito, requiritur dolus, qui non probatur hic. Nã vltra, quod, vt aliqui credebant, non eſt expeditum, an in iſto caſu talis petitio fuerit ſine dolo, dixerunt Domini, quod non agitur nunc de illis pœnis, ſed de iuris communis diſpoſitione, q̄ ſententiã eſt indiuidua lata pro vna vel duabus ſummis, vt non poſſit ſcindi in alijs ſummis maioribus vel minoribus, vt ſupra dictum eſt.

BLANCHETTI.

Larinen. frumenti. Luna, 9. Decembris. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia pro parte nulla nec reformari, nec confirmari potest pro ea parte que est valida, niſi contineret diuerſa capita ex cõmuni. vbi de intellectu multorum iurium.

DECISIO CCV.

1 **F**uit reſolutum, ſententiã in Rota latam per R. D. meum Robuſterium eſſe cõfirmandam, quia ſententiã pro parte nulla nec reformari, nec confirmari potest pro ea parte, quę eſt valida, niſi contineret diuerſa capita. & eſt cõmuni opinio Doct. in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. vbi Bolognet. num. 13. & Rota tenuit coram Put. decif. 320. lib. primo.

Non ob. l. prima. §. item ſi calculi. ff. quando ſent. fin. appel. reſcind. Quia facit in contrarium, dum decidit, quod ab huiusmodi ſententijs nõ eſt neceſſe appellare, quia abſque appellatione reſcinduntur.

Non ob. l. certa. C. quando prouoc. non eſt neceſſe. Quia facit etiam in cõtrarium, dum dicit, à ſententiã iudicis, qui in multis excedit, non eſſe appellandum.

Non ob. Bal. in l. ſecunda. num. 2. C. de re iudic. Quia Saly. ibi reprehendit ipſum optima ratione, quia in ſententiã non conſideratur materia, ſed forma.

Quo verò ad periurium licet exceptio ipſius poſſet habere locum etiam ſi de illa oppoſitum non fuiſſet, nec opponi poſſet, tamen illa eſt ſublata: nam cum Reuerendiſſ. Episcopum inſteterit poſt trãſactionem pro executorialibus, non poſſet opponere de tranſactione, cum ipſe cõtrauenerit.

In reliquis placuerunt allegata pro Petro Paulo.

GRASSI.

Reatin. Caſtri poſt. Luna, 9. Aprilis. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Cauſa criminali pendente debet ſuperſederi in civili ab ea dependenti. ex cõmuni.
- Limita & declarata, vt num. 2. & 5.

- 3 Probationi etiam diminuta ſolet dari fides ex verſimilitudine, & alijs adminiculis.
- 4 Teſtis dicto in primo examine ſtandum eſt, licet in ſecundo examine etiam iurato dixerit contrarium eius, quod dixit in primo. ex cõmuni. & quare.
- 5 Accuſatio falſi intentata in cauſa criminali vt præiudicet cauſe civili, requiritur quod ſit intentata etiam contra ipſam partem, non contra teſtes tantum.
- 6 Subornatio oppoſita quando non præiudicet.

DECISIO CCVI.

1 **L**icet regula ſit, quod ¶ pendente cauſa criminali debet ſuperſederi in civili ab ea dependenti. l. fin. C. de ordin. cognit. ſecundum intellectionem. Bart. in l. edita, quem ſequuntur cõter Doct. vt per Curt. iun. ibi. num. 181. & ſub num. 182. verſ. igitur omnes concludit. Claud. nu. 68. ſequutus Alex. in l. reum criminis. col. prima, verſ. Bart. autem hic dicit rationem. C. de eden. qui etiam ait, hunc eſſe magis cõmunem intellectum ad l. fin. ſequitur & alios reſert Roland. conf. 13. num. primo. lib. 2. ad idem Peregrin. decif. 295. lib. ſecundo, in cauſa Fulginaten. Put. 278. lib. primo, in vna Senogabien. Et quod quando cauſa criminalis eſt præiudicialis civili, tunc ſit ſuperſedendum, alias non, late per Put. 99. lib. primo. Peregrin. decif. 133. in vna Toletan. lib. ſecundo, Clar. de cõmuni. in prax. crim. q. 2. verſ. ſed quæro. ibi, & ita concludunt cõmuniter Doct. cum pluribus concordant. quæ poſſent addi.

2 Tamen prædictis non obſtan. in qõne propoſita fuit reſolutum, nõ eſſe ſuperſedendũ in cauſa civili corã me pendente, ſed magis eſſe procedendũ ad vltioriẽ executionẽ, & ad ipſam liquidationẽ, nõ obſtante pendentiã litis criminalis & accuſatione de falſo corã A. C. Et placuit Dominis pro primo fundamento deciſionis, diſtinctio Afflic. 229. quod, aut ius totius cauſe conſiſtit in teſtibus accuſatis de falſo, & tunc ſit ſuperſeden. aut non conſiſtit, & tunc non ſuperſeden. in cauſa civili. vt ait Afflic. ibi, ſub nu. 2. & 3. & addebant Domini Rolan. late in d. conf. 13. vbi optime materiam examinat, & bene, ad caſum num. 17. lib. ſecundo, vbi alios congerit. Quod autẽ ius cauſe totius non conſiſtat in duobus teſtibus accuſatis, facile probatur ex decif. alias facta coram R. P. D. Robuſterio. ſub die 4. maij. 1574. vbi apparet, Dominos reſoluiffe pro ſpolio non ſolum propter duos teſtes, de quibus agitur, ſed etiam multos alios teſtes. Item propter alias coniecturas & circumſtantias. Item & propter illam ſeriem facti. Verba enim ſunt formalia in fine prædictæ deciſionis (quod ex tota ſerie facti Domini videntur rem nõ habere difficultatem.) Et maxime, quia ſtã te verſimilitudine, & alijs adminiculis ſolet dari fides probationi etiam diminuta. Aym. conf. 73. ſub num. 41. verſ. ſalibi. cum pluribus ſimil. allegatis ab eo.

Addebant aliqui Domini ſibi placere illam opi. quod licet teſtis in ſecundo examine etiam iurato dixerit cõtrarium eius, quod dixit in primo, tamen videtur magis ſtandum primo dicto, quam dixit cõmunem Alciat. de præſumpt. reg. ſecunda. præſumpt. 29. ſub num. 4. verſ. & ex hoc à fortiori. ſequitur Clar. pract. crim. q. 53. ſub verſ. tertius eſt caſus. qui allegat rationẽ, quia ex primo dicto iurato & iudiciali, ius eſt quaſitũ patri, quicquid dixerit Ruin. conf. 65. poſt num. 8. lib. primo. Item timor ſubornationis. Huc etiam pertinere videtur rationes allegatę per Rot. decif. 19. de teſtib. in nou. cum alijs in vltima poſitione huius cauſe adductis. Et licet illud primũ dictum debilitetur, vt per Alciat. & Clar. in locis prædictis, tamen, vt dixi, tota deciſio ſiue ius totius cauſe non

non

non fuit ſignificatã ſuper iſtis duobus teſtibus. Vnde Gatis eſt, quod iſti præbeant adminiculum alijs in dicta deciſione alijs conſideratis. Et ſatis eſt ſecundum prædictam diſtinctionem Afflic. quod totum ius non conſiſtit in dictis teſtibus accuſatis de falſo, vt certiffime non conſiſtit in caſu noſtro, vt liquet ex lectura prædictæ deciſionis. Et pro confirmatione prædictæ diſtinctionis Afflic. & Rolan. addebant etiam Bal. in c. ſuper eo, in li. de appel. vbi Purpur. num. 4. & Franc. ſub num. 2. verſ. hiſ ergo, & ſimilibus.

5 Secundum fundamentum deciſionis fuit, quod ¶ ad hoc, vt in cauſa criminali accuſatio falſi intentata præiudicet cauſe civili, requiritur, quod ſit intentata etiam contra ipſam partem, non contra teſtes tantum. idem Rolan. d. conf. 13. num. 12. & 13. cum ſeq. & in caſu noſtro nihil eſt intentatum contra illuſt. D. Iacobum, qui vere eſt pars & principalis in hac cauſa. ergo non debet ſuperſederi propter ſolos teſtes accuſatos. Bart. in l. ſi teſtium, num. 3. de per. hered. Bal. in c. fin. de fide inſtrum. Afflic. Marant. & alij allegati à Rolan. ſub d. num. 13.

6 Non ¶ obſt. oppoſitio de ſubornatione oppoſita contra Illuſt. D. Prioratum. quia vltra quod nihil releuans videtur, haec tenus deduci dicebatur, hoc non poſſe in hoc præiudicare prædicto Illuſt. D. Iacobo, cuius nomine hæc rota cauſa ſemper fuit agitata, & hodie etiam agitur, & ea, quæ de ceſſione eidem D. Priorato facta, ite quæ de expenſis ab eodem factis in hac cauſa dicuntur, vltra plures reſponſiones per eius informantes datas, non liquet, neque legitime de eis apud acta conſtat, & nihil productum reperitur. Vnde de eis Domini nullam prorsus habendam rationem cenſuerunt. & maxime, ne detur occasio facilis, vt qui poſt longam litem ſuccubuerunt, ad impediendum executionem rei iudicatę ita de facili conſugiant ad allegandum huiusmodi ſubornationes, & falſitates, vt ſola accuſatione inſtituta retardent executionem, nullo alio, quod releuet, docto.

BRAVI.

Volaterranen. iuriſdictionis. Die 14. Ianuarij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Episcopus de iure cõmuni & ex decretis Conc. Trid. habet ius viſitandi eccleſias ſibi ſubiectas: exemptas autem tanquam ſedis Apoſtolicę delegatus.
- 2 Exemptum eſſe, & nullius iuriſdictionis eſſe, diſſerunt.
- 3 Exemptio eſt priuatio, quę præſupponit habitum.
- 4 Exemptus locus largo modo & improprie conſtituit territorium de per ſe.
- 5 Episcopus in aliena dioceſi poteſt prætendere ius ex præſcriptione vel priuilegio.

DECISIO CCVII.

1 **C**ircumſcriptis infra dicẽdis fuit per Dominos reſolutũ R. D. Episcopo Volaterrano competere ius viſitandi in Arhipreſbiteratu Collis. ſiue enim dicamus, huiusmodi Arhipreſbiteratum non eſſe exemptum, quod caſu iure cõmuni, & ex decretis Concil. Trid. poſſe Episcopum viſitare, haud dubium nõ eſt. c. cum non liceat. de præſcript. c. primo. in princ. de cenſ. lib. 6. & cap. 6. ſeſ. 24. Conc. Trid. cum alijs, ſiue ſit ipſe exemptus, quia tunc licet non vt ordinarius, tamen tanquam ſedis apoſtolicę delegatus poterit viſitare. vt

pluribus in locis diſponit Concil. Triden. ſeſ. 7. cap. 8. & ſeſ. 14. cap. quarto. & ſeſ. 23. cap. octauo. & ſeſ. 24. cap. 10.

Non obſtãt adducta per R. D. Arhipreſbiterum. quæ enim de exemptione dicuntur. ex ſententiã & priuilegio Innocentij, non faciunt, cum in multis ibi ſub iuriſdictione Volaterran. Episcopi ſubiectus reponatur Arhipreſbiter. & ita ſententiã non potuit, eum exemptũ appellare: ſed ſeſto quod eſſet, adhuc ex dictis decretis Concil. ſubiect. d. Episcopo quoad viſitationem. Tum etiam quia cõſtat, quod ſit in dioceſi ex reſolutione in hac cauſa facta ſub die 13. Iunij. præteriti.

Quod ſit nullius dioceſis, nõ docet dictus Arhipreſbiter & ſibi inuicem repugnãt, quæ pro eius parte deducuntur. Impleant enim, quod ſit nullius, & quod ſit exemptus, quia ¶ quando aliquis eſt nullius locus, nec eſt in dioceſi nec de dioceſi. Id enim huiusmodi nõ eſt deſignat: quando autem ſit exemptus, licet non ſit de dioceſi, adhuc tamen eſt in dioceſi. vt per Abb. in c. apoſtolicę. nu. 3. de donat. Feljo. in c. graue. col. 5. de priuileg. Perr. de Vbald. de canonic. portio. cap. 4. q. 6. num. 11. Exemptio ¶ enim cum ſit priuatio, vique præſupponit habitũ iuxta vulgata. Id enim proprietas nominis deſignat, ſcilicet, exemptus, vt quod vni conceditur, ab alio auferatur, vt in rub. & in l. 4. ff. ne quis eum qui in ius voc. eſt vi ex. l. is cum quo. ff. de pecul. Et hoc diſcrimen conſtituit Conc. Trid. d. ſeſ. 24. cap. 9. cum ibi loca exempta per Episcopum, de cuius dioceſi ſunt, vt apoſtolicę ſedis delegatum permittat viſitare, quæ vero nullius, per viciniorum.

Non etiam ſuffragantur auctoritates D. Arhipreſbiteri, quod locus exemptus conſtituat territorium de per ſe, de quo per Franc. in c. 2. num. 10. vbi Ancha. de conſtitut. cum multis adductis per Roland. conf. 33. parte 3.

4 Quia ¶ omnes ibi loquuntur per modum æquiparationis, & improprie & quoad certos effectus: realiter enim diſtinguntur, ex latẽ tradit. per Feljo. in d. c. graue. col. prima, 2. & 3. de offic. ordin.

Sed omnem tollit difficultatem, quia cum agatur ad effectum viſitationis, Conc. Trid. nõ curauit de iſta æquiparatione, ſed eo caſu conſtituit, Episcopum poſſe viſitare tamquam delegatum ſedis apoſtolicę. ex quibus appareret diſcrimen eſſe inter eſſe in dioceſi, vel de dioceſi, vel nullius. Minus opitulatur decretum ſactę congregationis, de quo in ſecundo præſuppoſito. Quia ibi Illuſtriſſ. Patres, quod Arhipreſbiteratus collis ſit in ſtatu nullius, non terminarunt, ſed præſuppoſuerunt, quod ſi verum non eſt, viſitatio pertineat ad R. D. Episcopum, ex cap. 9. ſeſ. 24. Conc. Trid. & ex alijs ſupra deductis.

Non etiam applicatur doctrina Innoc. in c. bonę. il. 2. nu. 5. de poſtul. præl. quam ſequitur Bal. in l. 2. q. 14. nu. 35. C. de ſeruitut. & aqu. Quia non dicit id, ad quod allegatur, ſed quod ¶ Episcopus poteſt prætendere ius in aliena dioceſi, puta ex præſcriptione vel priuilegio, vt per Abb. in c. ſuper eo, de paroch. num. 6. vbi inferat ad Episcopum ſeculan. qui habet in dioceſi Florentin. vnam eccleſiam ſubiectam cum toto populo illius parochię. vt per Gemin. in c. ſtatutum. §. cum vero. nu. 3. de reſcript. in ſexto. & probatur in cap. cum olim. cap. auditis. de præſcript. vbi Abbas præſcribit iura Episcopi in certis eccleſijs.

Quę quidẽ Dominis placebant, niſi Dñs Arhipreſbiter ter probet ſe eſſe in ſtatu nullius, ſeu taliter exercere iura episcopalia in ſuo Arhipreſbiteratu, vt ex hoc dici poſſit habere territorium ſeparatum, vt aliàs fuit dictum per Dominos in illa Salamantin. iuriſdictionis, 9. Maij, 1580.

BRA-

B R A V I.

Roman. deuolutionis domus, de Campo sancto. Luna, 22. Nouembris. 1581.

S V M M A R I V M.

1. Pactum appositum in concessione, quod melioramenta debeant remanere penes ecclesiam, pars pretij reputatur.
2. Melioramenta facta per emphyteutam regulariter restituenda sunt per ecclesiam finita generatione, nisi aliquod pactum sit in contrarium.

DECISIO CCVIII.

Domini fuerunt concordēs, concessionem in emphyteusim domus, de qua agitur, fuisse vtilem Ecclesie, tam ex instrumento concessionis, quam ex dictis testium, & ex alijs, ex quibus tam status domus predictae quam meliorationes probantur.

1. Accedit etiam pactum appositum in concessione, quod melioramenta deberent remanere penes Ecclesiam, quod pars pretij reputatur. vt in l. 7. §. melior. ff. de in diem adiect. l. fundi partem. ff. de contrahen. empt. Bart. las. & Rip. in l. prima, §. si haeres. ff. ad trebell. cum alijs deductis per Tiraq. de retract. conuent. in praefat. num. 20. Cum alias et melioramenta essent restituenda per Ecclesiam finita generatione, vt per Dec. in auth. qui rem. num. 14. C. de sac. sanct. eccles. & per eundem consil. 518. cum alijs deductis per Clar. §. emphyteusim. q. 45.

B R A V I.

Bononien. fideicommissi de Manzolis. Veneris, 22. Aprilis. 1583.

S V M M A R I V M.

1. Transitus ad aliam lineam succedentium non fit, quousque superest linea eorum, qui vocati sunt.
2. Linea succedentis in infinitum se extendit & censetur inclusa.
3. Dispositio l. si viua matre. C. de bon. mat. nititur coniecturis.

DECISIO CCIX.

Praesupposita institutione facta à Domino Comite Melchiori de Manzolis, cuius in necessarijs copia data fuit, alijsq; praesuppositis, de quibus in informationibus, fuit dubitatum, an vigore dictae substitutionis ad partem debitam minori natu Dominæ Constantiae sit vocatus Dominus Alexander Lupanus, vel Dominus Anibal de Guidottis.

Et fuit resolutum, vocatum D. Annibalem, non autem D. Alexandrum, praecipue fuerit Domini moti, quia cum D. Melchior vocauerit minorem natu masculinum legitimum de, & ex qualibet & vnaquaque filiarum, & seu de filijs & descendentes masculinis legitimis & naturalibus cuiuslibet dictarum filiarum ipsius testatoris, quae tunc supererint, ex istis verbis apertissime censetur inclusus D. Annibal excluso D. Alexandro. Cum enim testator non fuerit contentus vocare minorem natu, sed ulterius processerit vnum, qui tunc fuerit de & ex qualibet dictarum filiarum, & sic de filijs ac descendentes masculinis cuiuslibet dictarum filiarum, satis voluntatem suam declarauit, vt non solum minor natu succedat, sed et descē

dens ex minore natu, qualis est D. Annibal de Guidottis filius D. Io. Gabriels.

Nec potest ita applicari, vocationem intelligi factam ordine successiuo, vt prius Alexander, & postea alij descēdentes ex filio minori natu admittantur, quia hoc excluditur, cum testator copulatiue, & disiunctiue vocauerit minorem natu ex descendentes & filijs filiarum: essent enim verba illa superflua, si aliter interpretaremur, & quaelibet dictio retinet suam naturam, cum copula iungat personas, & dictio, seu, ipsas disiungat, & ex ipsis minor descendens censetur vocatus, & talis seruat ordo successionis inter filium minorem natu, & eius descendentes, vt prior ipse, & postea eius filijs succedant.

Nec facit, quod D. Alexander dicatur minor natu sublato D. Io. Gabriele qui decesserat ante praedictam conditionem: nam cum ex supra dictis verbis non tantum Io. Gabriel fuerit vocatus sed et eius descendentes, quousque superest linea eorum, qui vocati sunt, non fit transitus ad alienam lineam, vt in c. primo. de natu. success. feud. vbi scriben. id notare solent communiter, vt post Afflic. num. 77. ibi Soc. in l. le cognati. num. 14. cum alijs.

Sicut enim si successisset et D. Alexander eius linea esset in infinitum inclusa, vt per Castren. consil. 164. lib. 2. Tiraq. de primog. q. 40. num. 156. Paris. consil. 12. nume. 102. cum seq. lib. 4. Couar. pract. quaest. cap. 28. nume. 6. & 7. ita etiam in linea descendentes ex Io. Gabriele dicendum est, ex quo et cessat, quod alias dicebatur attendi qualitatem eius, qui vocatus est tempore cedentis fideicommissi. arg. l. interuenit. de legat. praefat. Quia hoc potius iuuat partem Domini Annibalis, cum non filij primi gradus tantum, sed etiam minor natu, & ex ipsis nati sint vocati, vt supra dictum est.

Non ob. quod filij filiarum magis specialiter dicantur vocati. Quia hoc non subsistit, cum omnes copulatiue vocentur, & ex omnibus filijs, qui tempore conditionis sit minor natu.

Nec et natura l. si viua matre. C. de bon. mater. applicatur, cum ea nitatur coniecturis: hic autem versatur in verbis non patientibus aliquam gloriam. Et considerabant Domini, quod testator vocando minorem natu ex filiabus seu ex descendentes ex ipsis potuit habere respectum, nomen & arma desumi. posse per alios natu minores, qui alias regulariter in bonis soleant praeferrari minoribus.

Aliquibus etiam ex Dominis, licet ex superabundanti, placebat caput representationis, de quo per Antonium Gabriell. de fideicom. conclus. 3. & existimabant satis fuisse responsum deductis in contrarium per Informantes.

B R A V I.

Perusin. fideicommissi de Herculanijs. Die 17. Maij. 1581.

S V M M A R I V M.

1. Regula, ne detractio legitima fiat ex rebus fideicommissi subiectis, habet implicitam qualitatem, dummodo adsint alia bona, ex quibus suam legitimam filius consequi possit.

DECISIO CCX.

In causa Perusin. fideicommissi fuit per Dominos resolutum, onus probandi scilicet, non adesse alia bona,

na, incumbere Dominis de Herculanijs, non D. Barnabea, quia D. Barnabea habet regulam pro se, & cum eius filij grauari trebellianicam & legitimam debeant consequi, licet Domini de Herculanijs habeant etiam regulam pro se, ne id fiat ex rebus fideicommissi subiectis, vt bene informantes pro vtraque parte deducunt, hac etiam regula Dominis de Herculanijs non patrocinator ipsi absolute, cum habeat implicitam qualitatem, dummodo adsint alia bona, ex quibus filius suam legitimam consequi possit. arg. l. pater filium, in princ. ff. de leg. 3. Rip. in l. in quartam. num. 19. ff. ad l. Falcid. cum alijs per Gabrielem de legit. conclus. 4. Et ita regula admittenda est cum sua qualitate, & probanda ex deductis per Bart. in l. non solum. §. sed & probati. num. 9. ff. de oper. noui nuncia. cum alijs adductis per Felyn. in c. auditis, num. 13. de praescript. & fuit etiam alijs decisum in ista materia in causa Tiburtin. bonorum coram R. P. D. Ro. busterio, de anno 1574. Et aliqui ex Dominis existimabant, maximam esse praesumptionem, non adesse alia bona, praeter fideicommissum subiecta ex pluralitate legatorum per bo. me. Vincentium de Herculanijs factorum, tum etiam ex inspectione fideicommissi. Fuit tamen per Dominos reseruatum, vt videretur, an ex confectione inuentarij, & alijs circumstantijs sit recedendum a regula pro D. Barnabea.

Foroliuen. euictionis. Luna, 15. Iunij. 1579.

S V M M A R I V M.

5. Promissio de euictione non intelligitur de ea, quae prouenit ex natura rei. Idem, eo magis cum proueniat ex facto auctorum vel ipsorum contrahentium. nu. 2. Immo magis vbi partes promittunt de legitima defensione. num. 3. Et multo magis ex causa sequente diuisionem. nu. 4. Limitatur, vbi verba promissionis sunt valde ampla, & praegnantia. nu. 5.
6. Promissio de euictione recipit interpretationem a natura contractus, super quo interponitur nec superflua censenda est.
7. Verba recipiunt interpretationem a subiecta materia.
8. Diuidentes promittentes ad se inuicem de euictione fideicommissi renunciare censentur.

DECISIO CCXII.

Domini concluderunt, Petrum Franciscum & Paulum non teneri de euictione, licet in instrumento diuisionis scientes fideicommissum ad inuicem de ea promiserunt, quia et talis promissio non intelligitur de ea euictione, quae prouenit ex natura rei, ad tradita communiter per Doct. in l. qui Romae. §. duo fratres. vbi Crot. num. 78. de verb. oblig. glof. in l. si familiaria. vbi Cyn. Bal. num. 2. Salyc. & alij, C. famil. ercif. Tiraquel. de retract. lignag. §. primo. glof. 9. num. 34. bene Alexan. consil. 21. num. 6. lib. secundo. Idem et tanto magis, cum prouenerit ex facto auctorum ipsorum diuidentium, & ex facto ipsorum etiam diuidentium, quo casu huiusmodi promissioni locus non est. Corn. consil. 180. ante fin. lib. 3. Crot. in d. §. duo fratres, num. 28. Ruin. consil. 146. fere per tot. lib. j. Soc. iun. consil. 128. num. 131. lib. j.
- 3. Idem et tanto magis, et quia in instrumento diuisionis promittunt diuidentes de legitima defensione inibi, promittentes ad inuicem & vicissim de legitima defensione, quae verba videntur attingere promissionem euictionis,

nis ad eam euictionem, pro qua promittentes de iure tenentur. Hec autem talis non est, vt liquet ex supra dictis.

Addebant etiam aliqui, id tanto facilius procedere in hoc casu, in quo huiusmodi promissio prouenit ex causa et sequente diuisionem propter alienationem Euangelistae, & obitum Bernardi eius filij sine filijs masculinis. Tiraquel. vbi supra, num. 35. per tex. in l. 3. in fine, de euictio.

Et quamuis supra dicta conclusio cesset, vbi et verba promissionis sunt valde ampla, Soc. iun. consil. 116. num. 63. lib. j. hic tamen non datur talis praegnantia verborum, quia diuidentes solum promittunt, quod si ab aliquibus personis moueretur lis, quod illi concurrerent tantum, & sic in genere significare videntur, quod non sufficit. vt per Alex. in d. consil. 21. num. 6. lib. 5. Recipit etiam talis promissio interpretationem a natura contractus, super quo interponitur, vt dicunt supra dicti Doct. & declarat Soc. iun. d. consil. 126. 132. & 133. lib. j.

Nec propterea dicitur superflua, cum in ceteris omnibus casibus operetur suum effectum.

Et quamuis promiserint ipsi diuidentes litem non inferre, hoc non concludit necessario, cum lites per sepe de facto etiam moueantur, & cum ex multis causis moueri possint, quo fit vt promissio necessario non concludat in casu euictionis ex natura rei, & potius huiusmodi verba et debet recipere interpretationem a subiecta materia. l. quarto. ff. loca. vt dictum est supra.

Non obstant tradita ab Aym. consil. 211. num. 7. Quia ipse loquitur, quando ipsi mer diuidentes vellent agere ad fideicommissum: id etiam facere non possunt, quia fideicommissum renunciare censentur, & ita etiam dicit consil. 24. num. 4. & in fine. secus autem est, quando alij, qui non renunciarunt, agunt, quia illi virtute renunciationis excludi non possunt, nec diuidens de euictione tenetur ex quo ea prouenit ex natura rei, & ex facto auctorum, vt supra dictum est.

V I C E C O M I T I S.

Bononien. fideicommissi de Elephantinijs. Mercurij, 13. Iunij. 1584.

S V M M A R I V M.

1. Filiorum appellatione in substitutione actiua veniunt nepotes. Immo omnes descendentes in infinitum vocati censentur, vbi testator nominauit descendentes. nu. 2.
3. Substitutus instituto si decederet sine liberis, non censetur vocatus extantibus liberis.
4. Postus in conditione non censetur vocatus. ex communi.
5. Filius testatoris grauatus sub duplici conditione censetur, si decederet sine liberis, aut cum liberis & descendentes, qui postea, quandocumque decederent sine filijs & descendentes.
6. Fideicommissum inunctum censetur etiam liberis vltioris gradus, licet non sint vocati. ex communi.

DECISIO CCXIII.

Domini concluderunt, Camillum censerit vocatum, quia in substitutione actiua appellatione filiorum veniunt nepotes. Soc. consil. 147. nu. 8. lib. 2. & Gabriel. de verb. signific. conclus. 20. num. 5. & 7. Et etiam et quia vocantur descendentes, & sic in infinitum dicuntur omnes vocati. l. fin. C. de verb. signific. Alex. consil. 56. col. j. lib. j. Dec. consil. 584. num. 6.

X Non

Non tamen dixerunt illum esse vocatum ad portionem Camilli senioris, quia erat substitutus, si ille decederet sine liberis, & sic cum liberi extiterint, non censetur vocatus. Paris. conf. 8. num. 2. r. lib. 3. Ceph. conf. 17. sub num. 2. r. circa fin. & etiam quia erat tantum positus in conditione, unde non censetur vocatus, iuxta gloss. communiter receptam in l. Lucius, de hered. instit. Soc. iun. conf. 177. num. 8. vol. 2. Gabriel. de fideicommiss. conclus. 4. num. primo. & alios adductos per Dominos informantes.

Sed licet non possit dici vocatus ad huiusmodi portionem parentum, nec esse grauatus, tamen sit locus restitutioni ex eo, quia si resolverent Domini, applicari ad hunc casum doctrinam Bart. in l. sed & si sic, de leg. 3. & in l. Centurio, num. 37. ff. de vulg. & pupil. quia, videlicet, Camillus senior filius & haeres testatoris apparet grauatus sub duplici conditione, si decederet sine liberis, aut cum liberis & descendentes, qui postea quodcumque decederent sine filiis & descendentes masculis. Unde cum conditio euenerit, quod descendentes mortui sunt sine liberis, & sic purificata secunda conditio, merito d. Cesar & Ioan. Franciscus priores in gradu fideicommissum petunt, cum dicant, salua gradus praerogatiua, & sic a verbis testamenti non est recedendum. Ino aliter, & l. ille aut ille. §. cum in verbis, de leg. 3. Quo stante non refert, quod Camillus iunior non sit vocatus, & quod grauari non poterit, quia non ex persona sua, sed ex persona Camilli senioris grauati fideicommissum petitur, & iniunctum esse censetur, propter euentum dictae secundae conditionis, licet euenerit longe post mortem illius. vt per Bart. vbi supra, & tenet Rip. in d. l. Centurio, num. 167. ff. de vulg. & pupil. Cum. conf. 25. nu. 2. Alex. conf. 13. num. 1. r. lib. 4. Dec. conf. 181. num. 9. vbi dictum Bar. dicit communiter approbari a Pau. de Cast. conf. 133. in prin. lib. 2. & de magis communi Soc. conf. 104. num. 8. vol. 3. & Paris. conf. 7. num. 34. vol. 3.

VICE COMITIS.

Bononien. de Elephantijs. Luna, 12. Nouembris. 1584.

SVMMA RIVM.

- 1 Fideicommissum iniunctum filiis si decederet cum filiis & descendentes, censetur respicere illos descendentes, qui essent in rerum natura tempore obitus primorum filiorum haeredum.
- 2 Relatiuum, qui restringit dispositionem ad ea, quae relata sunt. Declara, vt num. 6.
- 3 Conditio, si sine filiis, posita in prima parte alternatiuae sicut intelligitur de his qui non essent tempore obitus primorum haeredum, ita e contra altera pars alternatiuae, aut cum filiis & descendentes, debet intelligi de his, qui extarent tempore obitus primorum haeredum.
- 4 Qualitas habens tractum successiuum adiecta verbo, non debet intelligi secundum tempus verbi.
- 5 Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter determinat, nisi repugnet natura determinabilium.

DECISIO CCXIII.

Domini dixerunt, fideicommissum inductum esse ex clausula testamenti incipien. qui postea quodcumque decederent, &c. etiam circum-

scriptis coniecturis solis verbis inspectis, non obstantibus multis exemplo deductis, ad euadendum huiusmodi fideicommissum, quae reducuntur ad vnicum fundamentum deductum hic per D. Parentium. Illud autem est huiusmodi, quod fideicommissum in casu nostro est factum solum, quando primi filij haeredes, videlicet descendentes, qui reperiuntur in rerum natura tempore obitus dictorum filiorum primorum haeredum, decederet sine filiis: & sic ad hoc, vt sit locus fideicommissi, requiritur existentia descendendum tempore obitus primorum filiorum haeredum. Idque deducitur multipliciter.

- 1 Primò, quia cum testator dixit, si decederent cum filiis & descendentes, habuit respectum ad illos descendentes, qui essent in rerum natura tempore obitus primorum filiorum haeredum, iuxta tradita per Tiraquel. de iure primog. quaest. 80. numero 2. Ceph. conf. 251. num. 12.
- 2 Secundò, ponderando illud relatiuum, qui, quod restringit dispositionem testatoris ad illos descendentes, quos primi filij haeredes tempore obitus reliquissent, ad tradita in l. j. C. de sum. Trin. & fide. cathol. Aym. conf. 293. num. 5.

Tertiò, quia sicut prima pars alternatiuae, dum testator dicit, & si filij haeredes instituti decederent sine filiis & descendentes, intelligitur de his, qui non essent tempore obitus primorum filiorum haeredum: lex facta. §. si quis autem. vbi Alex. & Pau. de Cast. in primo not. ad Trebel. ita secunda pars alternatiuae, dum testator dixit, aut cum filiis & descendentes, scilicet decederent, intelligi debet de filiis & descendentes, qui extarent tempore obitus dictorum primorum filiorum haeredum: & sic tam non existentia quam existentia filiorum & descendendum intelligitur tempore obitus dictorum primorum filiorum haeredum. Tum quia vna pars alternatiuae clara aliam declarat, ad not. in l. j. ff. de reb. dub. Rui. conf. 173. num. 20. lib. secundo. Tum quia verbum, decederet, determinat tam existentiam quam non existentiam filiorum & descendendum. Ergo debet pariformiter determinare. l. hoc iure, de vulg. & pup.

Quartò, quia illa qualitas, cum filiis & descendentes, adiuncta verbo, decederent, debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. si extraneus, ff. de noxalib.

His tamen non obstantibus Domini dixerunt, inductum esse fideicommissum. & ad reg. d. l. in delictis. §. si extraneus. responderetur, quod non procedit, quando qualitas habet tractum successiuum, prout in casu nostro, in quo verbum, descendentes, denotat omnes in infinitum: nam tunc qualitas potest verificari secundum aliud tempus, prout declarat Card. in c. perpendimus, sub num. 7. versic. sed redeundo ad contrar. de sen. ex com. in 6. Sarn. in reg. de annal. q. 30. circa fin.

Ad reg. d. l. iam hoc iure. Responderetur non procedere, quando repugnat natura determinabilium. Ruin. conf. 157. num. 14. lib. 5. Riminal. iun. in rub. Instit. de donat. num. 76. Rolan. conf. 74. num. 1. r. lib. 2. Prout in casu nostro, in quo natura verbi, descendentes, habet tractum successiuum, & comprehendit omnes descendentes in infinitum.

Ad relatiuum, qui, responderetur quod non restringit descendentes ad tempus obitus proximiorum filiorum haeredum, sed refert descendentes omnes in infinitum, secundum naturam & propriam significationem ipsius verbi. ad Corn. conf. 186. lib. 3. Ad decis. Guid. Papae 52. responderetur, quod non applicatur casui nostro. Cetera soluantur ex praemissis.

ALDO BRANDINI.

Perusin. bonorum de Vbaldis. Luna, 29. Octobris. 1584.

SVMMA RIVM.

- 1 Dispositio bullae Pij Quinti reuocatoria facultatum testandi ad fauorem illegitimum, intelligitur quoad clericos tantum, vel etiam in laicis disponentibus de bonis ecclesiasticis & de eius pleno intellectu. per tota decis.
- 2 Feuda & emphyteuses non ecclesiasticae non comprehenduntur in bulla Pij Quinti reuocatoria facultatum testandi in fauorem illegitimum.
- 3 Legitimus regulariter non succedit in feudo & emphyteusi ecclesiastica.
- 4 Peculium acquisitum ex bonis ecclesiasticis proprie dicitur clericorum.

DECISIO CCXIII.

Debitum in causa Perusin. bonorum de Vbaldis, an Io. Andreæ, qui preterit se filium legitimum Capitanei Petri de Vbaldis ab intestato defuncti, competeret interdictum, quorū bonorum, pro adipiscenda possessione bonorū ad d. Capitaneo Petro possessorem. Et quia inter alia, quae contra eum opponerentur, ne esset immittendus, erat bulla Pij Quinti reuocatoria facultatum testandi & disponendi ad fauorem illegitimum: propterea supradicta die votarunt Domini causam, restringendo se ad intellectum bullae. Et fuit conclusum ex illius dispositione, non prohiberi laicum vigore priuilegiorum disponere in illegitimos de bonis patrimonialibus, & laicalibus nullam habentibus mixturam cum bonis ab ecclesia profectis: sed bullam comprehendere solum clericos disponentes de bonis nedom quae sitis ex fructibus beneficiorum, sed etiam de bonis patrimonialibus. Item & laicos quā disponerent de bonis ab ecclesia profectis, vt sunt emphyteosis & feuda ecclesiastica, & bona quaesita ex pensionibus, quas laici ex priuilegio aliquando obtinent. & in summa comprehendere eos tantum, quibus applicari potest vna ex rationibus assignatis in proemio dictae bullae, quod proemium vulgare est, significare causam finalem. l. fin. de her. instit. Dixit. n. summus ille Pont. in proemio, quae ordini ecclesiastico noxia esse, & scādalum obijcere prohibentur, necesse est in medio summa ouere, quod nos pro nostri muneris officio inter alia incōmoda, quae in oculos nostros incurrant de Christi peculio, ne ab indignis & reiectis ignominiosè cōsumatur, neve illorum causa ecclesijs & pauperibus priuenter, curā praecipue habere volentes, &c. Et consequenter duo proposuit mala in hoc proemio, quibus velle mederi proficitur. Vnum respectu personarum ecclesiasticarū, quandoquidem ex istis dispositionibus ad clericos factis in fauorem illegitimorū scandalum prohibetur. Alterum respectu bonorū, ne peculium Christi & bona ecclesiastica ab indignis occupentur. Nullum igitur ex istis attingit casum, de quo tractamus, quia per dispositionem factam a laico de bonis laicalibus & patrimonialibus nec generatur scandalū ordini ecclesiastico, nec bona ecclesiastica ab indignis occupantur. Quando autem laicus disponit de bonis ab ecclesia profectis, militat secunda ratio. Quando similiter clericus de quaesitis ex redditibus ecclesiasticis disponit in fauorem illegitimum, militat ambae rationes: quā clericus disponit in illegitimos de bonis patrimonialibus, militat prima. Quando vero (vt dixi) laicus de mere la-

calibus disponit, cessant ambae rationes, quod dicebant Domini clare probari ex verbis istius constitutionis ibi, ac etiam habilitationes & capacitates succedendi in bonis feudalibus & emphyteoticis ab ecclesijs, monasterijs, & pijs locis profectis. Ergo si feuda & emphyteoses non ecclesiasticae non comprehenduntur sub hac prohibitione. c. nonne, de praesump. l. cum praetor, de iudic. Si. n. voluisset Papa comprehendere feuda & emphyteoses non ecclesiasticas, expressisset ampliando casum minus dubitabilem: minus. n. dubitabile erat, quod reuocatio facultatum disponendi de bonis in fauorem illegitimum comprehendere feuda & emphyteoses ecclesiasticas, quorū illegitimi sunt incapaces, quā quod comprehendere emphyteosis priuatorum. Et hinc est, quod si legitimum regulariter non succedit in feudo, & emphyteusi ecclesiastica. Bal. in c. quae in ecclesiarum, col. pen. de constit. Tiraquel. de nobilit. cap. 24. num. 17. Rurfus confirmabitur ex derogatione bullarum Leonis, Sixti, & Clementis, & aliorum Pontificum concessarum Vrbi Romae, in illis verbis, & si illam contineret, quod omnes curiales & curiam sequentes, & alij siue ecclesiastici etiam Cardinales siue mundani, qui palatia acquisuerunt & infra. ita quod nullus oīno de huiusmodi bonis rebus & pecunijs disponat. Intellexit igitur sum. Pont. de bonis ecclesiasticis, vel ex fructibus ecclesiasticis quaesitis.

Hoc idem comprobant ex clausula, quod si praedictorū quisque fuerit praesentium violator. Papa. n. prouidet, vt omnes successores in beneficijs tam coniuunctim quā diuisim, quisque pro rata sua recuperet bona, & consequenter hic loquitur de successoribus in beneficio, qui ius habere non possunt in patrimonialibus: reliquū vero peculium ex redditibus ecclesiasticis profectū, quod proprie clericorum dicitur, tot. tit. de pecul. cler. & aliorum quorumcunque bonorum, vult, quod occupetur ab ordinariis locorū: bona vero feudalia emphyteotica non existentibus comprehēsis in inuestitura, decernit, quod eo ipso intelligantur restituta suis ecclesijs & locis, quia supra prohibuerat disponi de rebus feudalibus & emphyteoticis, ab ecclesijs, monasterijs, & pijs locis profectis, & nil disponit de emphyteusi & feudo non ecclesiastico: disposuisset. n. quod & illa ad suos dominos deuoluerentur, si bona laicalia, quando a laico de eis disponitur, comprehendere voluisset. Haec tenus ergo apparet, quod dum prohibitio facta est ratione bonorum, Papa locutus fuit semper de bonis ab ecclesia profectis: dum vero prohibitio facta est ratione personarum ecclesiasticarū, locutus fuit sum. Pont. magis vniuersaliter, ita vt voluerit comprehendere etiam bona patrimonialia. Et ex his respondebant Domini ad omnia verba ponderata pro parte contraria, vt sunt illa, de quibus in clausula ibi, ac etiam habilitationes & capacitates succedendi in bonis & rebus feudalibus & emphyteoticis ab ecclesia profectis quibuscumque personis: nam haec prohibitio comprehendit quidē laicos, sed respectu supra dictorū bonorū ab ecclesia profectorū. rursus & illa alia, oēs curiales siue ecclesiastici, siue mundani, pariter intelligatur respectu supra dictorū bonorum, & sic de alijs. Et in summa intelligebant referenda esse semper singula singulis, vt si laicus disponeret de bonis ab ecclesia quoquomodo profectis, comprehendere: si clericus, nedum de ecclesiasticis, sed de temporalibus & patrimonialibus comprehendere. Iste vero tertius casus, quā laicus de laicalibus bonis nil cōe habentibus cum ecclesia disponeret, non comprehenditur, quia ratio expressa in proemio ita dicere cogit, & verba nedum non repugnant, sed suadent hanc interpretationem.

Non ob. quod idem legis conditor declarauerit, men-

tem suam fuisse comprehendere. etiam bona patrimonialia. Quia intelligebant Domini totum hoc, quando in illo casu disponens erat clericus: ibi namque nedum simplex clericus, sed sacerdos erat, qui bona filio legitimo relinquerat.

Ex his dicebatur non valere argumentum factum pro parte aduersa, dum argumentabatur, constitutio comprehendit laicos & clericos, comprehendit etiam bona patrimonialia, ergo comprehendit laicum disponentem de bonis patrimonialibus in illegitimum. Nam comprehendit quidem clericos disponentes de quibuscunque bonis, comprehendit laicos, quando disponit in illegitimos de bonis ab ecclesia profectis, vt supra dixi. sed non comprehendit laicum de patrimonialibus disponentem. In primis enim casibus accommodari potest aliqua ex rationibus, de quibus in prooemio constitutionis, quae omnes cessant in hoc tertio casu.

Toletan. iuris decimandi. Veneris, 27. Aprilis. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Immemorabilis sola quasi possessio percipiendi decimas an suffragetur laico. quod non. nu. 2. ex magis communi. nu. 3.
4 Feudi allegatio requiritur in laico percipiente decimas, non obstante immemorabili. & quare. nu. 5.
6 Spirituale ius non est inutile penes ecclesiam, ex qua vasallus debitum seruitium reddit.
7 Priuilegiu apostolici, cuius vigore quis dicit se percipere decimas, allegatio sola non sufficit, nisi vel exhibeatur, vel fama saltem probetur.

DECISIO CCXV.

Post distinctas opiniones Doct. 14. Martij proxime praeteriti, in hoc arduo articulo, an et sola immemorabilis quasi possessio percipiendi decimas probata suffragetur laico, licet Rota affirmatiua ad Doct. magis receptam statuisset, insteterunt tamen agentes Illustriss. Cardinalis de Toledo, vt causa iterum super eisdem proponeretur. Allegabant enim in contrarium, sententiam discidisse Rotam de anno 1551. vt in decisione, cuius copia data fuit coram Fabio Accorambono, quae licet postea eodem anno variata, tamen eandem decisionem per Rotam approbatam in vna Legionen. decimarum, coram bo. me. Illustriss. Cardinali Aldobrandino, 3. Iulij, 1564. deductum fuit. Ideo et causa iterum proposita, Domini fuerunt concordēs, quod sola immemorabilis cum allegatione priuilegij vel etiam tituli feudalis laico non suffragetur, nisi vel fama priuilegij vel cognitio, vel aliud aequipollens probetur. Pro qua opinione vltra auctoritates allegatas in alia positione additae fuerunt infra scriptae per scribentes pro Illustriss. Domino Cardinali, videlicet Angel. & Siluest. in summa, in verbo, decima, hic num. 16. ille num. 14. Collet. in c. ad hoc, num. 5. & 6. de decim. Boer. ad consuet. Bitunic. tit. de praescript. §. j. & glof. j. col. 2. Claud. in l. more maiorum, num. 24. de iuris d. om. iud.

Quibus auctoritatibus Domini addiderunt Raym. virum maxime auctoritatis in sum. tit. de decim. & obla. Pisanel. in verbo, decima. 5. Sum. confess. de decim. q. 28. Asten. in sum. lib. 6. tit. 3. §. 5. de decim. §. 7. 9. quaest. Ioan. Bessian. super consuetud. Aluern. artic. 19. fol. 136. j. & 2. col. versic. & decisio illius. Pet. Greghyrtag. lur. par. prima, lib. 2. cap. 2. §. num. 8.

Quorum omnium sententiae aequare videntur nume

rum contrarium sentientium, qui in decima classe in praeterita positione collocantur, quibus si iungantur auctoritates, quae licet non conueniant super eo, quod sit probandum vltra immemorabilem, concordēs tamen in eo sunt, vt sola immemorabilis non sufficiat: videntur etiam numero superare iuncta postea opinione Rotae, cuius consensus communem inducit: Negari non potest, quin haec sit magis recepta opinio, praecipue cum Car. in c. cum apostolica, in §. q. de his quae fiunt a praesentiat, quod debeat constare, quod et iure feudi laicus possideat decimas: ipse. n. in fine ait, quod si laicus iure proprio dicat decimas praescripsisse, possessio immemorabilis sibi non suffragatur. & licet supra dicat tale probationem non requiri, tamen illud refertur ad testes, vt sensus sit, quod licet testes non probent, quod iure feudi laicus possideat, nihilominus sufficit, quod ipse recognoscat.

Ratio et autem, ob quam necessaria sit allegatio tituli feudalis, ea videtur esse, quia cum Doct. concludant, quod ante Conc. Lateran. poterant per episcopos laicis decimae in feudum concedi, necesse erat tollere obiectum incapacitatis in laico, de quo plurimum controuertunt Doct. quomodo potuit esse capax vel incapax decimarum, & Raymund. & antiqui iuris periti dicebant, decimas duplici iure ecclesijs deberi.

Primo, ratione diuini obsequij in eis praestiti, & hoc respectu laici sunt omnino incapaces. C. hanc consuetudinem. ro. q. j.

Secundo in signum vniuersalis dominij, & hoc casu cum sit civile, tenuerunt aliqui ante Concil. Lateran. huius iuris laicum esse capax, non quoad proprietatem, sed quoad fructuum perceptionem. Aliqui tenuerunt, quod nec etiam tunc temporis laici essent capaces, quia sine temporalibus spiritualia, quae sunt penes ecclesiam, diu esse non possunt, cui argumento cum tenentes primam opin. respondere cogentur, dixerunt, ius et spirituale non esse inutile penes ecclesiam, ex qua vasallus debitum seruitium reddit, sum. Asten. in loco allegato. q. 7. & sum. Confess. q. 2. §. Ideo cum postea superuenerit prohibitio, nec etiam in feudum dari possit. cad hoc, de decim. necesse est aliquid ostendere, vt hoc ius spirituale non sit in totum ecclesiae inutile. cum autem et priuilegiu apostolicum tam ante quam post Conc. suffragetur, illius allegatio non sufficit, nisi vel exhibeatur vel fama saltem probetur. Gabriel. de praescript. conclus. j. num. 16. & 18. Placebant Dominis, decisio Put. 363. lib. j. & auctoritas Aym. de antiq. tempot. parte 4. §. absolutis, num. 52. alias decretalis, causam. de praescript. esset omnino frustratoria. Qualis autem debeat esse huiusmodi cognitio, seu aequipollens, & de quo tempore sit probanda, & an pro parte Illustriss. Ducis probetur, erit videndum.

B V B A L I.

Neapolitan. professionis. Veneris, 4. Maij. 1584.

S V M M A R I V M.

- 1 Monasterium de obseruaria dicitur in quo regula seruatur.
2 Moniales tertij ordinis sancti Francisci habent regulam, sed quandam modum viuendi per sedem apostolicam approbatum.
3 Professio religionis expressa inducit ex emissione trium votorum.
4 Monasterium ingressus, in quo nec regula, nec religio aliqua obseruatur, non potest praecise compelli ad profitemdum, sed tantum causariue.

Regula

- 5 Regula sancti Benedicti, est vna de quatuor approbatis a sede apostolica.
6 Monasterium regulare vt dicatur, quot habere debeat requisita, & ex quibus signis cognoscatur.
7 Moniales degentes sub regula ex quatuor approbatis posunt praecise compelli ad eam seruandam. & quare. num. 8.
8 Religionem proficentes intelliguntur profiteri regulam, non consuetudinem.
9 Promissio sola obedientiae non inducit professionem, nec obligat quoad alia vota, nisi vna cum promissione suscipiatur habitus monachalis certo modo determinato.
10 Moniales degentes in monasterio in quo non viuunt in communi, sed de proprio & in priuatis domicilijs, & adest consuetudo emendi, vendendi, & disponendi de bonis proprijs, non possunt cogi ad obligationem professionis.
11 Monialis retinens proprium de licentia Abbatisse vel ordinarij non dicitur contrahere professionem, nec voto paupertatis.
12 Regulares ex permissione superiora disponere possunt de fructibus beneficiorum regularium, sicut seculares de fructibus beneficiorum secularium.
13 Superior potest dare licentiam monacho retinendi proprium ad tempus vel beneplacitum.
14 Liber patris probat etatem filij.
15 Monasterium ingressus in minori etate si post maiorem etatem elapso anno permiserit in monasterio nec reuelauerit, censetur ratificasse.
16 Professio duobus modis inducitur. s. vno ex emissione trium votorum, altero ex promissione obedientiae.
17 Professio non esse allegans prout alij, debet probare.
18 Abbatisa nulliter electa non habet potestatem incorporandi religioni.
19 Monialis quelibet habet potestatem incorporandi religioni, dummodo postea Abbatisa ratum habeat.
20 Professio tacita aliorum votorum castitatis & paupertatis non inducitur ex promissione obedientiae, quando de contraria voluntate constare potest.

DECISIO CCXVI.

Postquam Domini in hac causa firmarunt conclusiones in facto ex dictis testium vtriusque partis, propositi dubium, an stantibus dictis conclusionibus & alijs iuribus hinc inde productis in concursu videndis, quorum summaria data fuerunt, dicatur constare de professione obligatoria Dominarum Mariae & Ioannae sororum de summa.

Et quoniam pro resolutione huius difficultatis informantes principaliter controuertunt, quoniam fuerit status huius monasterij sanctae Patriciae ante reformationem factam per fe. rec. Pium Quintum.

Pratendebatur enim pro parte dictarum sororum, huiusmodi monasterium ante reformationem non fuisse regulare, sed conuentuale, cotinens quendam modum viuendi absque obseruantia alicuius regulae, prout in eorum summario, num. 1. conclus. 4. & num. 4. conclus. j. In quibus dicitur, quod monasterium sanctae Patriciae dicebatur esse absque obseruantia, quia regula non obseruabatur, & quod mulieres in eo degentes non seruabant regulam, iuxta exemplum et traditum in clem. j. in verbo, obedientia, de relig. domib. & in cle. j. §. cum ex eo. in versic. tertio, de sent. excom. de monialibus tertij ordinis sancti Francisci, quae non habent regulam proprie quoad tria vota substantialia, sed quandam modum viuendi per sedem Apostolicam approbatum, vt tradit Doct. in rub. de regular. praesertim Abb. ibi, sub num. 1.

& in d. clem. j. num. 5. de relig. domib. Card. consil. 138. Felyn. in c. ecclesia sanctae Mariae, num. 1. de constitut. Ex quo inferebant, in dicto monasterio non induci aliquam professionem expresse, et quae inducitur ex emissione trium votorum. cum ad monasterium, in fi. de stat. monac. Et et consequenter cum in eo nec regula nec religio aliqua obseruaretur, non posse praecise compelli ad profitemdum, quae ingressa fuit dictum monasterium, sed tantum causariue, nempe, vt vel profiteatur vel discedat, vt per Hostien. in cap. 2. de testam. quem ibi sequuntur Ioan. And. Card. num. 2. Archid. num. 2. But. num. 6. Anchar. num. 6. Archid. in cap. j. ante num. 1. de regul. in 6. & ibi Gemin. & Franc. in fine prin. Sum. confess. de vot. q. 17. Et quamuis Abb. in d. cap. 2. num. 4. & ibi Imo. numero 15. & 17. hanc opinionem non admittant, tamen, quando sumus in loco, vbi nec regula nec religio seruatur, praedicta opinio est vera, vt bene declarat Hostien. in summario, de regul. §. ad quid tenentur, sub num. 6. Praepos. in c. ante triennium, col. 2. §. 1. distin. Boich. in c. ad nostram, num. 7. de regul. & tanto magis, quia nec et constat hunc viuendi modum de aliquo in hoc monasterio fuisse approbatum a sede Apostolica. Quinimo potius apparet de contrario ex breue reformatorium fe. re. Pij Quinti, quod non inducitur aliqua obligatio professionis. Aret. in clem. j. num. 2. de relig. domib.)

Domini his non attentis concluderunt, monasterium, de quo agitur, fuisse in statu regulari, & in eo obseruantiam regulae esse aliquo modo labefactam, non autem quod regula, & illius obseruantia esset colapsa, ita vt aliquo modo in eo non seruaretur religio aliqua, idque deducebatur ex sequentibus signis. Et

In primis, quia monasterium & eius moniales nominabant de ordine sancti Benedicti, & moniales in ingressu promittebant seruare dictam regulam, vt in summario dictorum fratrum, num. 1. conclus. j. & 13. Quae et regula est vna ex quatuor approbatis. cap. perniciosum. 18. q. 2. Aderat et in eo clausura debita, & habebat cratas ferreas, portam & ostiariam, vt in summario fratrum, num. 1. conclus. 3. & 4. & summario sororum, num. 1. conclus. 17. Magnam adhibebant solemnitatem in ingressu monialium, vt in summario fratrum, num. 1. conclus. 6. 7. 8. 9. & 10. Nam rondebantur capilli, imponebantur sub canna, vestiebantur vestibus monachalibus, pullabantur campana pro mortuis, non poterant moniales exire ex monasterio sine licentia Abbatisse, vel ordinarij, & illa non concedebatur, nisi ex causa, & si non reuertebantur, poterant cogi & excommunicari, vt reuerteterentur, vt in d. summario, num. primo, conclus. 12. quod est signum regularis obseruantiae. c. fin. de regu. c. sicut nobis, & c. ex parte. co. tit. Felyn. post Abb. & Aret. in c. super. il. 3. nu. 2. de testib. Visitabantur & corrigebantur ab ordinario, vt in d. summario, num. 7. conclus. 3. Celebrabant officium diuinum secundum reg. S. Benedicti, & illam desculabantur. & primo die Lune Quadragesimae legebatur, vt in summario sororum, num. 5. qui actus regularitatem ostendunt. Prob. ad Monac. in c. primo, sub num. 15. de regul. in 6. Moniales dabat obedientiam Abbatisse, vt in summario fratrum, num. 7. conclus. 7. Dos etiam ponebatur in communi, & aggregabat sed ad sonum campanae pro actibus capitularibus nu. 7. concl. 4. Vocantur se aliquando in instrumentis professas, vt in instrumento de anno 1532. Retinebant propriu de licentia Abbatisse & ordinarij, & si disponebant, hoc faciebant de eorum licentia, quod est signum obseruantiae regularis. sum. Siluest. in verbo, religio, il. festo, numero septimo. Quae signa, & obseruationes religionis ostendebant in hoc monasterio sanctae Patriciae non esse quendam modum viuendi

X 3

viuendi absque regula prout loquuntur Doct. in rub. de regul. Sed potius fuisse regulare sub regula sancti Benedicti approbata, cum per Gregorium Decimum in Concilio Lugdunen. in cap. j. de relig. domib. in 6. prohibitum fuit institui nouam religionem, seu ordinem. Necesse est ergo dicere, quod fuerit sub aliqua ex religionibus approbatis, aliis non fuisset tamdiu tolleratum, & quamuis regula non obseruaretur, non tamen dici potest, quod monasterium non esset regulare, sed potius, quod regula erat in aliquo relaxata & collapsa, & in his terminis conuertunt Doct. si reducat monasterium ad primum rigorem regulæ, pristinatamque seueritatem, inhihi existentes præcisè compellantur seruare illam reformationem. Et licet Oldrad. in cons. 96. tenuerit non posse præcisè compelli, tamen opinio affirmatiua est communis, quæ tenet Innocen. in cap. super eo, de regul. & ibi Io. Andr. Butr. Card. & Abb. idem Abb. plene in c. ad nostram, numero 4. & ibi latè Felyn. num. 4. & 5. Dec. nume. 5. & 6. Præpos. num. 9. de appel. Butr. in c. cum causam, num. 13. & 15. de elect. Aluar. Pelag. de plant. eccl. lib. secundo, cap. 8. col. 4. rationem assignat Abb. in d. cap. ad nostram. quia per professionem renunciantur propriae voluntati. & ut dicit Sum. Asten. tit. 47. de regul. art. 3. in 7. quæst. profitentes per professionem regulam, non consuetudinem, & propterea ad eius obseruantiam compelli possunt. eadem opin. tenuit Ioan. Monac. in cap. j. num. 7. & ibi late Prob. num. 14. & seq. qui testatur de communi, num. 18.

Nec obstat breue Pij Quinti continens reformationem huius monasterij. Quia postea melius informatus de illius statu illud reformauit per aliud breue, de quo in summario fratrum, num. 11.

Firmato statu monasterij, Domini unanimiter resoluunt consistere de professione obligatoria dictarum Mariæ & Ioannæ sororum de summa, quia ut patet in summario fratrum, num. 1. in 11. 12. & 13. concl. & in summario sororum, num. 1. concl. 9. Moniales in ingressu promittebant obedientiam Abbatis, promittebant esse moniales, seruare regulam sancti Benedicti, & hæc fiebant solemniter cum susceptione habitus monacalis, ut in cons. cl. 8. Vnde quamuis sola per promissionem obedientiæ non inducat professionem, nec obliget quoad alia vota, nisi ea sit monacalis, ut quando promittens abnegat totaliter suam voluntatem, & omnia remittit in mente Abbatris, ut per Innocen. in cap. consuluit, in fine. & ibi Io. Andr. Card. & Anch. num. 2. qui cleric. vel mon. Card. in clem. prima, sub num. 5. & ibi Imo. num. 7. de relig. domib. idè Card. in clem. secunda, num. 5. & ibi Vital. num. 40. de regul. idem Vital. in clem. cum ex eo, num. 60. & sequen. de sent. excom. Lap. alleg. 129. num. 9. & 11. Tamen, quia promissio obedientiæ fit cum susceptione habitus monacalis in manibus superioris, & respectu certæ & determinatæ regulæ approbatæ prout hic, tunc omnibus istis concurrentibus dicitur promissio obedientiæ monacalis, & operatur professionem expressam quoad vota obedientiæ, & tacitam quoad alia vota, ut bene per Butr. in cap. porrectum, num. 9. de regul. & in cap. rursus, num. 8. qui cleric. vel mon. Præpos. in d. cap. consuluit, sub num. 1. qui cleric. vel mon. & potest adduci Spec. de stat. monac. q. 36. num. 42. qui ultimo loco refert tenentes hanc opinionem, quando est religio, quæ sine proprio uiuit, præsertim, quando adest promissio, quod uult effici monialis. Hostien. in d. cap. porrectum, col. j. & ibi Abb. in 3. no. tab. Et quando susceptio habitus fit cum solemnitate. Ioan. Andr. post Innocen. in c. uidua. de regul. & ibi Hostien. & in c. consuluit. qui cleric. vel monac. Butr. d. cap. porrectum, sub num. 9.

11 Nec refragatur, quod non possit induci per obligatio-

professionis in hoc monasterio, in quo moniales non uiuunt in communi, sed in priuatis domicilijs, & habent proprium, & adest consuetudo emendi & vendendi & disponendi de bonis proprijs, ut in summario sororum, num. 4. concl. 3. & 4. iuxta tex. in c. perniciosum. 18. q. 2. c. dilecta. & ibi glo. de maior. & obed. clem. attendentes. §. illas quoque. de stat. monac. Quia quod uiuat separatim & in proprijs domibus, hoc tamen faciunt intra septa monasterij, & post reformationem Pij Quinti uiuunt etiam separatim: ut in summario fratrum. nume. 2. conclus. 11. Et quando moniales retinent proprium de licentia Abbatis vel ordinarij, ut dicitur in d. conclus. non repugnat professioni, nec voto paupertatis, ut supra dictum est, c. 1. vbi Abb. nume. 4. de stat. monac. Siluestr. in verbo, religio. il. 6. nu. 2. Hinc videmus, quod regulares ex permissione superioris disponere possunt de fructibus beneficiorum regularium, sicut secularibus de fructibus beneficiorum secularium. Card. in elem. 2. §. sed tales. in primo not. de vit. & honest. cleric. Nauar. in c. cum non dicatis. num. 42. in q. prima, & in apologo Monachi. 80. num. 4. & 5.

Nec ob. quod Abbatis non possit super hoc dare licentiam nec dispensare. c. cum ad monasterium. in fin. & ibi glo. de stat. monac. Quia procedit in dispensatione in perpetuum, non autem in licentia ad beneplacitum Abbatis vel superioris, ut bene declarant Siluestr. in d. nume. 7.

Similiter non ob. quod dictæ Mariæ & Ioanna non erant in ætate legitima, quando ingressæ sunt monasterium, & quod promissio obedientiæ fiebat ab ingredientibus, etiam quod non essent ætatis legitime, ut in summario sororum num. 1. conclus. 18. & 19. Quia iste erat abusus monasterij. & quoad dictas Mariam & Ioannam constat potius, quod tempore ingressus monasterij erant ætatis legitime, ut liquet ex libro patris & ex instrum. filij. Felyn. in l. etiam matris. in princ. de probat. Soc. 16 jun. cons. 3. num. 3. lib. 2. Vltra quod dici potest, quod cum post maiorem ætatem elapso anno permanerint in monasterio nec reclamauerint, censentur ratificasse, etiam si paruule sint ingressæ. c. primo. de reg. in 6. c. cum virum. de regul. Et eo magis ut consistat de ratificatione, quia ut liquet ex summario fratrum, num. 7. conclus. 2. præfatæ sorores cantabant officium in choro secundum regulam sancti Benedicti, interueniebant in congregationibus sicut alie moniales, ut in eo. num. 7. conclus. 5. interuenierant in electione Abbatis, & fecerunt omne id, quod alie moniales faciebant, ut in conclus. 7. & 8. Ad not. per Io. Andr. in c. uidua. in glo. 3. de regul.

Nec etiam obstat, quod in dicto monasterio non fieret expressa professio, & quod professio expressa non erat in usu, ut ex summario sororum, num. primo. conclus. 14. Quia testes, qui illam probant, intelligendi sunt de professione per expressam emissionem trium uotorum, prout regulariter fit: non autem de professione, quæ inducitur ex promissione obedientiæ, de qua supra.

Prout etiam cessat obiectum, quod non probetur quod dictæ sorores in earum ingressu promiserint obedientiam cum dictis circumstantijs, prout fecerunt alie moniales. Quia ex delatione habitus presumitur professio, & hoc fundat intentionem monasterij. Vnde qui dicit se non professum, prout alij, debet hoc probare, ut bene declarat Ioan. Andr. in capitu. si quis, colum. secunda, versiculo, idem hoc, quod dictum est: de regularibus.

Quod etiam dicitur de communi reputatione, quod in dicto monasterio non se reputabant pro professis, ut in

DECISIO CCXVII.

Domini concluderunt, computa 80. talarum non fuisse bene reddita: quamuis enim Domini admitterent partitas cõcernentes solutionem pecuniarum militibus existentibus in prædijs tam ante quam post pacem initam inter Sereniss. Reges de anno 1559. nec non alias partitas pro contributione onerum impositorum per Sereniss. Ducem Sabaudie tam ordinariarum quam extraordinariarum, ac alias solutiones factas pro diuersis causis expressis in dictis computis, quæ uidentur multum uerisimiles ita, ut de illis tam exacta ratio reddenda non esset, ut alias in hæc causa dictum fuit, & bene tradit Bal. in rub. C. de fid. instrum. num. 34. & seq. in alijs tamen computis, in quibus non constat, in quam causam soluta sint pecunie, putabant Domini non fuisse legitime redditam rationem, quia non est stādum assertioni administratorū aliquid fuisse impensum, nisi etiam doceant de legitimis & iustis causis. Bart. in l. cõperimus. C. de nauicul. lib. 1. vbi Luc. de Pen. & Ioan. de Plat. Soc. conf. 24. sub num. 38. lib. primo. cum alijs per Roland. conf. 49. num. 22. & 28. lib. primo. Ratio enim reddi debet arbitrio discreti, & boni uiri, ut inquit Corn. conf. 196. num. 4. lib. 3. Prout etiam non sunt attendendæ partitæ solutionum factarum diuersis personis ex causa restitutionis mutui, cum non constet de mutuo, nisi ex assertionem illorum, nec etiã apparet de quietantijs factis ab illis, quibus pecunia solvebatur. Vnde non est eis credendum, ut per Doct. supra allegatos.

Nec ob. quietantiæ generales factæ ab alijs cõsiliarijs, quia cum habeant interesse, non sunt attendendæ, ut alias resolutum fuit.

B V B A L I.

Asten. redditionis computorum. Mercurij. 27. Iunij. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Administratores publici tenentur conficere librum rationum, & in eo cum appositione diei describere data, & recepta.
- 2 Declara tamen, ut nu. seq.
- 3 Solutiones uerisimiliter factæ ab administratoribus debent ipsos excusare, si non ita exactè libros retinuerint, prout tenebantur.

DECISIO CCXVIII.

Vit per Dominos resolutum, computa fuisse bene reddita per quatuor administratores, uidelicet, Franciscum, Io. Baptistam, Gulielmum & Andream de administratis per eos, exceptis computis 80. talarum datis per Franciscum Brorfcotum, super quibus habet tantum generalem quietationem à Consiliarijs, nec coram Vicario Episcopi Asten. produxit libros dati & recepti. Moti fuerunt Domini, quia cum isti administratores producerint libros rationum coram Vicario, in quibus sunt adnotata omnia per ipsos exacta, & in quibus causam impensa fuerunt, & ex calculo apparet ipsos non remanere debitores, satis constat, computa fuisse bene reddita.

Nec ob. quod in libris aliqua reperiantur descripta sine die, & quædam partitæ pecuniarum solutarum per admi-

in summario sororum, num. primo, conclus. 15. tollitur ex dicto instrumento publico de anno 1552. in quo moniales asserunt se professas. Et tollitur penitus omnis difficultas ex confessione dictarum sororum in dispensatione obtenta à sacra penitentia, in qua se nominant professas, quæ fuit ab eis acceptata, & habuit effectum, ut patet ex dicto earum confessionis, de qua in summario fratrum, num. 3.

Postremò non ob. quod non omnes Abbatis erant expresse professæ. Quia, ut liquet ex summario sororum, num. primo, conclus. 17. ex quatuor Abbatis, de quibus deponunt testes, duæ fecerunt professionem expresse, alia non fecit, & alia fecit professionem post reformationem. Vnde electio de non professis erat nulla. c. indemnitatibus. §. nec in abbatis. de election. in 6. Et consequenter nulla professio poterat induci in dicto monasterio, quia per Abbatis nulliter electa non habebat potestatem incorporandi religioni, ut per Ioan. Andr. in c. secundo, col. 2. vers. secus quando. de regul. Siluestr. in verbo, religio. il. 3. num. 19.

Nam pro respõsione dictum fuit, quod eo ipso, quod moniales patiebantur se eligere in Abbatis, dicebantur tacite professæ, licet electio esset nulla. ut per Hostien. & Ioan. Andr. in c. secundo, de testamen. vbi Doct. Præterea quolibet monialis habet ius incorporandi religioni, dummodo postea Abbatis ratum habeat. Inno. in d. c. porrectum, num. 4. & ibi Doct. de regula. quæ rati habitio exactibus supra dictis clare colligitur, nèque etiam constat quod dictæ sorores fuerint receptæ ab Abbatis, quæ non esset professæ.

1 Verum quia tacita per professio aliorum uotorum castitatis & paupertatis ex promissione obedientiæ, ut supra, non inducitur, quando de contraria uoluntate consistere potest, ut per Butr. in d. c. rursus. sub num. 8. prope fin. vers. aut promittit certa reg. qui cleric. vel monac. & tradit Innocen. in cap. primo. in fin. quod met. caus. & ibi Hostien. col. pen. in fin. Ioan. Andr. col. 2. Butr. bene nu. 25. Anch. num. 6. Card. in fin. Egid. num. 19. Doct. in clem. secunda. de regul. vbi Vital. num. 34. & 35. Card. in c. ex parte. circa fin. de regul. Tiraq. de legib. connub. glof. 7. nu. 82. Vbi dicunt, quod præsumptio professionis oriens ex actu delationis habitus tollitur per alias præsumptiones & coniecturas.

Ideo Domini reseruantur videndum, an ex eo, quod habebant se pro professis, ut in summario sororum. nu. 4. concl. 7. vel ex eo, quod dictæ sorores fuerunt ingressæ monasterium contra eorum uoluntatem, prout publice dicebatur, vel quia ibi permanebant de mala uoluntate, & cõquerentur, ut in eorum summario num. 4. conclus. 9. 10. & 11. vel ex alijs dici possit constare de tali uoluntate dictarum sororum, ut non dicantur vere professæ.

B V B A L I.

Asten. redditionis computorum. Luna. 20. Iunij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Solutiones diuersæ factæ, censentur pro causis in computis & partitis expressis.
- 2 Assertioni administratorum aliquid fuisse impensum standum non est, nisi etiam doceant de legitimis & iustis causis.
- 3 Arbitrio boni & discreti uiri ratio reddenda est.

administratores, super quibus non docent de quietantia illorum, quibus soluta fuerunt, quo casu administratores non vnt satisfacisse, cum sint officiales publici, qui tenentur cōficere librum rationum, & in eo cū appositione diei describere data & recepta, ex trad. p. Soc. iur. conf. 148. num. 9. lib. primo. Roland. conf. 49. num. 28. lib. primo, quia fuit responsum, quod cum predictæ solutiones factæ ab administratoribus sint multū verisimiles, excusare debent si non ita exactè libros retinuerunt, prout tenebatur, maxime illis ipibus calamitosis, in quibus vigeant bella in illis partibus, vt notorium est, & quando militibus Cæsariis seu Gallis solvebantur pecuniæ, non possunt ipsos cogere ad conficiendam scripturam de receptis, quia vt plurimum clandestinè solvebantur, ne ad notitiam inimicorum deuenirent. Ideo Domini ordinarunt, qd cogere Burcotum, vt de 80. taleis per eum exactis redderet rationem non obstante liberatione per ipsum obtenta a consiliarijs, ipsumque ac alios administratores qui non plene reddiderunt computa reintroduerem in censuris, nisi per totum mensem Septēbris reddiderint rationem suæ administrationis. Quo verò ad pecuniam bonorum communis venditorū per dictos aduerrarios Domini dixerunt, eos, ad quos dictum pretium peruenit, teneri ad reddendam rationem dicti pretij, & in quam causam pecunias erogauerint.

B V B A L I

Roman. fideicommissi. Veneris, 29. Aprilis. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Emptio facta nomine vxoris transfert in eam dominium rerum emptarum, etiam si constaret ipsam emisse ex pecunijs mariti
- 2 Simulatio presumi non debet, nisi probetur.
- 3 Coniectura in materia simulationis probande attenduntur ex antecedentibus & subsequentibus.
- 4 Vxor presumitur possidere iure familiaritatis mariti etiam si appareat de eius titulo. Declaratamen, & limita aliquibus in casibus, vt numero 5. 6. 7. 8.

DECISIO CCXIX.

Domini quoad primam partem dubij concluderunt, ex instrumento emptionis D. Faustinae fuisse effectam Dominam domorum emptarū, & consequenter contineri sub fideicommissio omnium bonorum suorum: nam cū fuerint emptæ nomine proprio Faustinae & ei fuerit tradita possessio, tum per clausulam constituti, tum etiam ex quo probatur ipsam posse eas inhabitasse, dominium illi acquisitum fuit etiam si constaret ipsam emisse de pecunijs mariti. l. prima, & l. multum interest. C. si quis alte. vel sib. Alcia. de presump. reg. 3. presump. 26. num. 14. cum alijs allegatis in decis. Pedemont. 140. numero 9. & in decis. Penetin. 28. numero 8.

Nec potest considerari aliqua simulatio in casu, de quo agitur, quia pretium fuit solutum à Faustina, & coniecturæ adductæ pro simulatione visæ fuerunt Domini admodum leues, cum non probetur, Sebastianum edificasse in dictis domibus vxore viuente, quo fit, vt simulatio presumi non debeat, nisi probetur, vulg. conf. Bar. 65. Petrus Nicol. quinimo coniecturæ potius incallescunt in contrarium, tum ex solutione pretij, tum etiam

quia post emptionem Faustina dum vixit, semper nomine proprio soluit censum societati sancti Angeli in Burgo, nec verisimile fit, quod si in emptione nomē vxoris fuisse simulatè appositum, maritus permisisset vxorem soluere centum nomine proprio, quæ coniecturæ ex actibus antecedentibus & subsequentibus plurimum attenduntur in hac materia, vt per Ruin. conf. 170. num. 4. lib. 4.

Nec obstat, si dicatur non constare de traditione facta vxori, quia vxor sola non possedit, sed simul cum viro cohabitauit, quo casu presumitur vxorem possedisse iure familiaritatis, etiam si appareat de eius titulo, vt per Alex. in l. qui iure. sub. num. 5. de acq. poss. Alcia. d. presump. 26. num. 9. Quia ex titulo preambulo vxoris, & ex alijs coniecturis, supra deductis potius dicendum est maritum possedisse iure familiaritatis, ex not. per Ang. Imol. & Roman. in d. l. qui iure. Soc. conf. 82. num. 8. lib. 4. Lup. in rub. de donat. int. vir. & vxor. §. 60. num. 21. Pedem. decis. 140. num. 10. Præterea cum in hoc casu non sit locus presumptioni l. Quintus. vt infra dicitur, non intrat doctrina Alex. in d. l. qui iure.

Quo verò ad secundam partem placebat Dominis, Faustina nou fuisse obligatam ad restitutionem pretij Sebastiani marito, seu eius hæredibus, nec in casu, de quo agitur, intrare presumptionem l. Quintus. de dona. inter vir. & vxor.

Primò, quia dicta presumpcio non procedit in iudicio possessionis, vt per Bald. in l. si vxorem. col. fi. C. de condit. inst. Alex. in d. l. qui iure. circa fi. Lup. in d. §. 60. num. 2. versic. tertio limita. Silu. nupt. in verbo, est nupt. ben. limit. 81.

Secundò, quia cum instrumentum fuerit celebratum viro presente, & consentiente, & promittente pro vxore solvere residuum pretij, ex hoc colligitur tacita confessio mariti, pecunias processisse ab vxore, qua stante excluditur presumpcio l. Quintus. vt per Alex. in addit. ad Bart. in l. quod ait. de diuort. & in consil. 24. num. 2. lib. primo, Salyc. in l. cum propria, in fi. C. si quis alt. vel sibi. cum alijs allegatis per Nat. consil. 30. numero 2. & per Pedemont. decis. 149. numero 8. & 10. versicu. aduertendum.

B V B A L I

Romanensis fideicommissi. Lunæ, 20. Decembris. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Presbytero deponenti de spectantibus ad eius officium creditur.
- 2 Consanguinitas ad effectum successionis ex tractatu & nominatione probatur.
- 3 Consanguinitatis quasi possessio sufficit ad effectum successionis.
- 4 Testes singulares concurrentibus adminiculis probant consanguinitatem.
- 5 Affinis potest esse testis ad consanguinitatem probandam.
- 6 Tempus incertum, quod per testes deponitur, arbitrio iudicis relinquatur determinandum.
- 7 Testis potest in etate legitima testificari de his, quæ in etate proxima pubertati vidit, & audiuit. Immo potest etiam deponere de his, quæ vidit in infantia, quando fuit talis materia, quæ potuit cadere in sensum infantis.

DECI-

DECISIO CCXX.

Domini concluderunt, factum esse locum fideicommissi ad fauorem Dominorum Flaminij & fratrum de Goris: mors enim Faustinae testatrix vxoris Sebastiani Gipsij probatur ex testibus examinatis, & ex eius sepultura in Ecclesia sancti Laurentij in Luçina, pariter etiam probatur mors Sebastiani eius viri hæredis instituti ex 7. & 8. teste sup. 17. interrog. nec nõ Octauij & Marci Antonij de Gipsijs primo loco substitutorum ex partia libri commissarij sancti Petri, & ex fide Archipresbyteri Castri Podij Latini curati illius Ecclesie, cū presupposito tñ quod fiat recognitio manus illius, quibus plene creditur, cum deponant de spectantibus ad eorum officium. Rot. decis. 16. de probat. in autiq. Quod autem dicti Flaminij & fratres sint vocati ad huiusmodi fideicommissum, appareat, quia cum testatrix post mortem Octauij & Marci Antonij sine liberis vocauerit filios masculos dictæ Virginie ipsius testatrix nepotes, omnes hæc qualitates concurrere videntur in personis dictorum fratrum, nam quod sint filij Virginie vxoris d. Ludouici Gorij Veliterni, bene probat primus testis iuxta 13. & 14. interrog. & secundus iux. 32. Constat etiam, quod Virginia vxor Ludouici Gorij erat neptis Faustinae testatrix, vt beate probant primus testis iux. 9. de auditu. ab Equite Sebastiano Gipsio, & melius secundus iux. 31. & super 22. artic. qui dicit, quod ista Virginia erat neptis Faustinae & Sebastiani, quæ inter se ita nominabantur, & reputabantur, & bene coadiuantur ex 8. teste consanguinea Equitis Sebastiani de Gipsijs iux. 12. quæ deponit de auditu à parentibus ipsius testis, quod Faustina habebat fratrem nomine Bernardum, qui fuit pater Virginie, ex quo tractatu & nominatione bene probatur consanguinitas ad effectum successionis, ad trad. per Alex. col. 51. nu. 2. lib. primo. Aym. conf. 249. sub. num. 2. Alb. conf. 83. nu. 21. Et sufficit in hoc probare quasi possessionem consanguinitatis. Afflict. decis. 25. in princ.

Nec refragatur, qd hi testes sint singulares, quia concurrentibus adminiculis bene probant. Aret. conf. 36. num. 4. Paul. de Cast. conf. 250. Crauet. conf. 178. num. 8. Roland. conf. 82. num. 47. lib. secundo. Dec. conf. 272. num. 4. vers. & hoc idem probatur. & conf. 163. num. 2. vers. & per hoc non obstat.

Primò enim concurrat nominatio Faustinae in testamento, vbi vocat nepotes filios Virginie, & idcirco persona presumitur cum de alias non appareat. Aym. conf. 269. num. 3.

Secundò concurrat denominatio eiusdem familie de Fratinis, vt appareat in instrumentis productis, in quibus Faustina & Virginia appellantur de Fratinis. Accedit et donatio facta per Sebastianum Virginie de salario sibi debito per communitatem Veliternam, quæ presumitur facta ob vinculum consanguinitatis. Quibus omnibus simul iunctis Domini in hanc sententiam iuerunt, vt satis dicatur constare, Flaminium & fratres de Goris esse nepotes Faustinae testatrix, & per consequens vocatos esse ad fideicommissum post mortem Sebastiani & successiue Octauij & Marci Antonij de Gipsijs sine filijs masculis legitimis & naturalibus decedentiu.

Non obstat, si dicatur, quod primus & secundus testis sint coniuncti in 3. gradu dictis de Goris, quia secundus testis vt ipse deponit, non est coniunctus, sed affinis, quo casu ei non diminuitur de fide, vt dicit Iac. qui alios citat, in l. admodè. num. 180. ibi, confirmo & fortius. ff. de iureiuran. Et licet primus sit coniunctus in 3. gradu,

dicatur, quod deponit tantum super parentela matris dictorum de Goris cum d. Faustina testatrice, ad cuius probationem admittuntur similes testes, & tanto magis, quod est coniunctus in tam remoto gradu, & testes predicti sunt notæ, & probatæ fidei, & propterea in nihil diminuitur de fide eorum, licet essent coniuncti, Iac. in citata l. admodè. num. 80. ibi, item predicta omnia.

Et si dicatur, quod 8. testis tempore depositionis fuerit annorum 48. in circa, & propterea inferatur, quod tempore mortis Faustinae testatrix esset nouem annorum, dicitur. Primò, quod testis predicta deponit fuisse 48. annorum in circa, & sic non deponit de tempore certo, & propterea relinquatur arbitrio iudicis, ad l. primam, §. ait prætor. ff. de iure delib. Et hoc casu standi esset declaratio iudicis, qui bis in 2. & 4. interrogatorijs deponit, quod tempore mortis Faustinae testatrix erat annorum 10. & sic proximus pubertati, ad l. su potest in etate legitima testificari de his, quæ in ea etate vidit, & audiuit, secundum Aret. & Fely. in c. vltimo, de senten. excom. in glo. in c. relatum. 37. de iudic. glo. in l. 3. §. iulia. de testib. & Dec. in l. 2. §. fi. in fi. vbi de comuni. de reg. iur. & Fely. in c. cum nobis. num. 9. in fi. de præscrip. vbi idem firmat & dicit, quod potest etiam deponere de his, quæ vidit in infantia, quando fuit talis materia, quæ potuit cadere in sensum infantis, vt dici potest in casu nostro postquam iste 8. testis erat coniunctus dictæ Faustinae, & cognouit eam à pueritia, & per multum tempus insimul habitauerunt, vt deponit in 11. interrogatorio, ex qua cohabitatione & conuersatione est credendum, eam recte recordari de his, quæ vidit & audiuit in dicta etate 10. annorum de persona dictæ Faustinae. Secundo dicitur, quod dictus 8. testis deponit de auditu à suis parentibus, & propterea potest bene stare, quod tempore mortis testatrix esset minor: sed tempore quo audiuit ea, quæ deposuit, esset maior facta. Et sic nulla difficultas super hoc fieri potest.

B V B A L I

Salamantin. pensionis. Lunæ, 9. Maij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia continens vnam summam si non valet in toto, non valet etiam pro illa parte, pro qua iuste condemnatio fieri poterat. Immo continet maiorem summam quam petitum fuit, red dicitur notorie iniusta. num. 2.
- 2 Forma in sententijs potius quando materia attenditur. Et eò magis in censuris, quæ de sui natura sunt indiuiduæ.
- 3 Executio de aliqua re faciendâ semper intelligitur cum clausula, si ita est.
- 4 Nullitas & sententia non potest sustineri ex nouiter deductis.

DECISIO CCXXI.

Fuit per Dominos resolutum, sententias declaratorias incursum censurarum ad fauorem Reuerendiss. Epi Giermen. extra Rotâ latas, tamquam notorie iniustas, esse reuocandas. cum enim iam resolutum fuerit, pensionem. de qua agitur, deberi ad rationem ducatorū auri Hispaniarum, & esse soluendum Romæ, expensis tamen D. Episcopi, prout antiqua pensio reseruatâ fuerat, & sententia declarent dictum Antonium incidisse in censuras ob non solutionem 160. ducat. auri de camera, qui sunt maioris valoris tamquam continentes maiorem summam

Summam quam ea que verè deberetur, sunt nullæ & notoriè iniustæ, nec possunt sustineri pro parte. Quia quando sententia continet vnam summam, si non valet in toto, non valet etiam pro illa parte, pro qua iuste cõdemnatio fieri poterat, per ea que tradit Put. decil. 3 20. ad instantiam Archiepiscopi Tunitan. lib. j. quam passim secuta est Rota, præsertim in illa Larinen. frumenti de anno 1577. corâ R. P. D. Blâchetto, & de anno 1576. coram R. P. D. Robuster. In ÷ sententijs enim potius forma quàm materia attenditur, vt inquit Saly. in l. 2. C. de re iudic. Et hoc maximè procedit in censuris, quæ de sui natura sunt indiuiduæ.

Nec sententiæ saluari possunt ex eo, quia in monasterio contineatur tantum quantitas 360. ducat. absque illa qualitate de camera. Quia hoc potius arguit nullitatem sententiarum, cum in eis expresse dicatur de ducatis auri de camera, & sic ÷ tanquam continentes maiorem summam, quàm petitū fuerat, redduntur notorie iniuste, & magis in terminis intrat decif. Put. supra allegata. Nec dici potest, quòd sententiæ habeant relationè ad literas pensionis. Quia cum expriment certam quantitatem iuxta tenorem literarum, potius stant demonstratiuè quàm restrictiuè. Quod magis suadet ex effectu postea subsecuto, cum D. Ant. pro obtinenda absolutione à censuris, coactus fuerit soluere ducatos auri de camera hic in vrbe.

Placebat etiam Dominis, sententias prædictas esse iniustas, ex quo literæ reservationis pensionis coram A. C. non fuerunt iustificatæ, prout iustificari debebant, etiã quod procederet executiue, quia ÷ semper subintelligitur clausula, si ita est. ad not. in c. 2. de rescrip. Mohed. decif. 304. & fuit resolutum in alia Salamantin. pensionis coram R. P. D. meo Lancellotto de anno 1572.

Non obst. quòd prætendatur, literas fuisse iustificatas coram Iudice ordinario pendente in Rota, & quod ex iuribus postea productis coram A. C. satis dicantur iustificata narrata in dictis literis. Quia ex his non excluditur nullitas, & iniustitia censurarum, quæ ex eisdem iustificari debent. Nec ÷ possunt sustineri ex nouiter deductis. Innoc. in c. prudentiam, nu. 6. de offic. deleg. cum alijs per informates, præsertim stantibus protestationibus D. Antonij, quòd nõ procedatur ad declaratoriam, nisi verificatis verificandis.

B V B A L I

Callaguritan. fructuum. Veneris, 18. Martij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Canonici duo absentes possunt pro seruitio episcopi fructus suarum præbendarum percipere. Immo etiam inferiores clerici, dummodo concurrat dispensatio episcopi, & vtilitas ecclesiæ. nu. 2. Vel vigeat necessitas episcopi. nu. 4.
2 Cultus diuinus debet augeri, non autem diminui.
3 Vicarium constituere episcopus de necessitate non tenetur.
4 Vicarius deputatus à capitulo sede episcopali vacante hñ pro præsentè ad effectum lucrandi fructus, & quare.

DECISIO CCXXII.

Dominus Licentiatas Otheus de angulo portionarius ecclesiæ Callaguritan. deputatus fuit in Vicarium seu Prouisorum Episcopatus Callaguritan. per Reuerendiss. D. Episcopum, qui etiam illum

recepit in familiarem suum & continuum commensalem. Verum cum pro exercitio suæ iurisdictionis & cõmoditate totius diocesis residere in oppido Lucronij, vbi alij prouisores residere consueuerunt, introducta coram melite inter prædictum D. Otheum, & capitulum ecclesiæ Callaguritan. super fructibus dictæ portionis, an d. Otheo deberentur in absentia, proposui dub. An in casu, de quo agitur, inspecta dispositione iuris communis, & circumscriptis alijs circumstantijs facti, debeantur fructus suæ portionis D. Otheo.

Quod dubium negatiue resoluendū Domini censuerunt: quamuis enim ÷ statutum sit, vt pro seruitio episcopi duo canonici absentes suarum præbendarum fructus percipere possint, per tex. in c. de cetero, & in c. ad audientiam, de cleri. non resid. quem tex. videntur aliqui Doct. extendere etiam in inferioribus clericis, dummodo ÷ concurrat dispensatio episcopi, vt per Ioan. And. in d. c. ad audientiam, vers. dici potest, quem ibi sequuntur But. nu. 9. Card. q. 4. Imol. nu. 13. Io. de Ana. in princ. Anch. in 5. notab.

Hoc tamen non ita indistinctè Domini admittebant in inferioribus clericis, sed ita demum concurrente etiã vtilitate ecclesiæ, iuxta distict. Abb. in c. ad audientiam, nu. 8. quem sequitur Silu. de benefic. par. 4. q. 6. num. 33. & alias Rota ita tenuit vt per Put. decif. 294. in vna Placentin. lib. 3. non enim est tanta communitio inter episcopum & clericos inferiores, sicut est inter episcopum & canonicos, qui sunt membra corporis eius, vt considerat prædicti Doct. Et cum hæc materia sit damno ecclesijs, & per eum ÷ diminuat cultus diuinus, potius est restringenda quàm relaxanda, vt inquit Abb. in c. cum dilectus, nu. 7. de cleri. non resid.

Neque hic considerari potest vrgens necessitas episcopi, vel vtilitas ecclesiæ, quorum ÷ alterū in proposito requiritur ad hoc, vt inferiores clerici possint lucrari fructus in absentia, iuxta prædictam distict. Abb. Quia de vrgenti necessitate episcopi non constat, cum verisimile sit, alios in dicta diocesi reperiri æquè idoneos, vel exercentes dictum officium Prouisoris, & hanc vrgentem necessitatem D. Otheus probare tenetur, cum sit fundamentum intentionis suæ.

Minus ex deputazione personæ dicti Othei in Vicarium resultat vtilitas ecclesiæ, quia Vicarius deseruit soli episcopo, & officium eius est voluntarium, nam ÷ episcopus non tenetur de necessitate constituere Vicarium. Put. decif. 45. die 5. Nouembris. lib. 2. Et in hac materia non sufficit vtilitas totius episcopatus in genere, sed requiritur vtilitas ecclesiæ in specie, vt per Ioan. And. in cap. j. sub nu. 3. vers. item intelligendum est, de cleri. non resid. in 6. Et quamuis Vicarius deputatus ÷ à capitulo sede episcopali vacante, habeatur pro præsentè ita, vt fructus lucretur, vt per Pauin. de potesta. cap. sede vacante. 10. quæst. 2. parte princ. sub nu. 5. quem sequitur Rebuf. in prax. de Vicar. nu. 4. tamen ea ratio ibi assignatur à Pauin. quia censetur esse in seruitio ecclesiæ, cum magis commodum sit ecclesiæ, vt deputeretur vnus, & non exerceatur iurisdicctio per totum capitulum, propter difficultatem congregandi capitulum & discordias, quæ possent oriri inter singulos, quæ ratio non militat in Vicario deputato ab episcopo. Nec potest suffragari d. Otheo illa ratio, quòd officium suum nemini debet esse damnosum. Quia ex salario quod sibi ab episcopo præstatur, potius officium erat sibi lucrosum, quàm damnosum.

Referuarunt tamen Domini videndum an ex eo, qd portionarij in ecclesiæ Callaguritan. interueniant in capitulo, & in aliquibus habeat vocem, possit dispos. d. c. ad audientiam, comprehendere etiam istos portionarios.

DECANI

Roman. pecuniaria de Vitellis, Lunæ 28. Maij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Verborum proprietates attendenda est, & ab ea non recedendum. Et eo magis vbi interuenit stipulatio. Et præcipue contra fundantem se in verbis. Fallit, nisi aliter constet de mente contrahentium etiam in materia stricta. nu. 2.
2 Mentem contrahentium allegans aliam fuisse quam ipsa verborum proprietates ostendit, tenetur probare.
4 Verbum vnum & idem potest ex diuersitate rationis, diuersimode intelligi.

DECISIO CCXXIII.

Proposui dubium in causa Roman. pecuniaria de Vitellis, an attentata saltem lata significatione verborum possit dici, quòd sit verificatus secundus euentus de concordia, per recessum à lite in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et die Lunæ, 28. Maij. 1583. licet Domini admitterent, quòd secundum largam significationem verificatur euentus huiusmodi per recessum à lite secundum ea, quæ deducunt informantes pro parte Illust. & R. P. D. Iulij Vitellij, quæ et informantes pro Illust. D. Alfonso non negabant, nihilominus fuit conclusum nõ esse attendendâ hanc latam significationem, cum reg. iuris sit, à proprietate verborum non esse recedendū. In non aliter. de leg. 3. Alex. consi. 28. nu. 8. vol. j. Dec. consilio 41. in prin. Præsertim, vbi interuenit stipulatio, quæ stricta est, & non larga, vt per Calder. consi. 7. de verbo. signific. quod maxime procedit contra fundantem se in verbis. l. veteribus, de pact. bene Bal. in consi. 413. nu. 2. vers. aut in contractibus, vol. 5. Quæ omnia informantes pro Illust. D. Alfonso bene deducunt. Et ÷ quamuis à proprietate verborum recedatur etiam in materia stricta, & attendatur larga significatio, prout in stipulatione tradit Aret. in d. l. quicquid astringendæ, num. 6. & Ang. in l. tale pactum. §. si. col. j. circa med. de pact. hoc tamen procedit, vbi constat de mente contrahentium, quia verba inferuiunt intentioni agētium. l. Labeo. §. si. de supellec. lega. l. 3. C. de libe. præter. l. si. C. quæ res pig. oblig. poss. & in stipulationibus & in contractibus stricti iuris tradit Alex. consi. 34. nu. 8. vol. 2. Cum autem de mente nõ constet, nisi quatenus ipsa verba importent. l. si alij. de usufruc. lega. tradit Dec. consi. 305. nu. j. sequitur, quòd qui allegat, mentem contrahentium aliam fuisse quam ipsa verborum proprietates ostendat, tenetur hoc probare, ex quo habet regulam iuris contra se, ex qua fundata dicitur intentio partis aduersæ, vt per Franc. in rub. de reg. iur. in 6. nu. 5. l. as. in l. cetera, in 3. not. nu. 3. de leg. j. Dec. in l. j. nu. 8. de reg. iur.

Non obst. modo deducta per informantes contra D. Alfonso, ex quibus stenditur constare de mente & intentione ipsius. Nam in primis illud fundamentum, quòd talis fuerit mens & intentio bonæ mem. D. Jacobi vnus ex contrahentibus, prout aliàs fuerat resolutum, non placuit Dominis. Primò, quia inter ipsum D. Iacobum & D. Alfonso respectu huius intentionis adest ratio diuersitatis, cum ipse D. Alfonso sit hæres Cardinalis, non autem D. Iacobus. Vnde ipse D. Alfonso poterat consequi commodum & emolumentum ex concordia, quæ sperabatur fieri ratione camerariatus, non au-

tem ipse D. Iacobus, cuius nihil intererat. Et per consequens ex diuersis non potest fieri illatio, iuribus vulgar. Et ita ÷ ex diuersitate rationis vnus & idem verbum potest diuersimode intelligi. l. 2. de offi. proconsul. Secundo, quia ista mens & intentio D. Jacobi bonæ mem. superuenit ex post facto, cum fuerit deprehensa ex literis ipsius, & ex obseruantia subsecuta post contractum, prout in resolutione. Vnde non potuit tempore contractus intentione vnus ad intentionem alterius contra proprietatem verborum, & stante diuersitate rationis, vt supra dictum est, præsertim cum ante contractum huius concordie ad sit contractus præcedens de consequenda notabili quantitate pecuniarum. ratione camerariatus, cui contractui correspondent literæ. Ex quibus simul iunctis resultat vrgens coniectura, quòd D. Alfonso non intellexerit se obligare in istum euentum recessus à lite simpliciter, sed in euentum, in quem aliquam quantitatem consequeretur propter eius interesse, quod habet tanquam hæres Cardinalis.

Ex quibus Domini concluderunt, non esse recedendū in isto casu à proprietate verborum, qua attentata dici nõ potest, contractum corruiere sub prætextu, quòd alia fuerit intentio, & mens Illust. & R. P. D. Iulij, cum de tali mente aliter non constet, quàm ex ipsa verborum propria significatione, cui standum est, per supra dicta.

DECANI

Placentin. vsurarum. Veneris, 9. Decembris. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Constitutum non probat primum extremum in causa spolij seu interdicti recuperandæ, nisi data validitate contractus.
2 Possessorium remedium ex conditione l. si quis conductionis. C. loca. non procedit, vbiunque locator agens non probauit se possedisse.
3 Dispositio l. si quis conductionis. C. loca. vt habeat locum, requiritur locatio.
4 Suspendio petitorij fundati super contractu habito vel gustato pro nullo, non prodest in possessorio.
5 Materia, quæ detrahit possessioni, in qua se fundat agens possessorio, debet esse de iure admissibilis, & concludens.

DECISIO CCXXIIII.

Tante ferie facti, quæ de consensu vtriusque partis continebatur in certis præsuppositis, dubitatum fuit in causa Placentin. vsurarum, an Abbati & monasterio competat actio spolij, vel aliquod remedium possessorium pro consequenda possessione dictarum terrarum. Et die Veneris, 9. Decembris. 1583. fuit resolutum non competere. Et omissa illa exceptione, quæ prætendebatur ratione rei iudicatæ vigore sententiæ, seu sententiarum litarum extra Rotam, & quæ non poterat esse releuans, nisi vna earum iustitia secundum stilum Rotæ, ratio seu fundamentum Dominorum fuit, quia quantum ad possessorium recuperandæ possessionis deductum pro parte Abbatis necessarium est docere de primo extremo, pro quo fundando dum allegabatur constitutum appositum in instrumento, fuit responsum, ÷ constitutum non operari hunc effectum, nisi data validitate contractus, vt per Doct. in l. j. §. si vir vxori, & ibi post alios Ias. nu. 18. de acq. posses. congerit Tiraq. de constit. posses. par. 3. limit. 7. fere per totum.

2 Quantū verò attinet ad secundum remedium... 3 constat legitime de locatione, & tamen ad effectum, vt intret ille tex. hoc requiritur, vt per informantes pro Dominis de Scottis. & congerit Moder. de recuper. poss. num. 11. remed. 3. 8. Neque potest dici constare de possessione, cum iam contractus predictus reperiatur vultu natus, & per consequens possessorium huiusmodi pendet à petitorio. Vnde t̄ suspensio facta de ipso petitorio non prodest, cum antea fuerit gustata nullitas dicti contractus. ad tex. in c. primo, de restitut. spoliat. cum ibi notatis per Doct. Materia t̄ enim, quæ detrahit ipsi possessioni, in qua se fundat agēs possessorio, est de iure admittibilis, & concludens. Rot. dec. vltima, de restitut. spoliat. in nou.

DECANI.

Rauennaten. hereditatis. Mercurij, 24. Nouembris. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Testator potest duos hæredes instituere sub contrarijs conditionibus. 2 Ademptum sub conditione sub contraria conditione censetur datum. Declara tamen, & limita vt nu. 3. 4 Vxor instituta sub contraria conditione si ante aditam hereditatem declarat se velle transire ad secūda vota, institutio matris subintrat. 5 Hereditas sub contraria conditione censetur data, vbi ademptio, seu translatio, vel priuatio est facta sub conditione. 6 Cautio mutiana succedit loco adimplementi. 7 Hæres contraueniens conditioni, sub qua est institutus, desinit esse hæres & iuris dispositione quoad omnes effectus. 8 Factum sub modo in dubio potius presumendum est, quam sub conditione. 9 Institutus si sit aliquis sub contrarijs conditionibus dato sibi altero instituto in casum contrauentiois, vterque dicitur institutus. 10 Ademptum sub conditione potestatiua dicitur ademptum per viam fideicommissi, non autem conditionis casualis.

DECISIO CCXXV.

Iterū fuit per me propoſita cā Rauennaten. bonorū seu hereditatis sub die Mercur. 24. Nouēbris. 1582. Et quamuis principaliter pro parte dictarum sororum, quæ præſtendunt testamentum fratris esse nullum sub prætextu, quòd mater ipsius testatoris non fuisset instituta in primo gradu, prout de iure requiritur, fuit restricta difficultas, an doctrina Fab. & Aret. de qua in priori decisione applicetur ad casum, de quo agitur: nihilominus Domini steterunt in decisio, eo quia decisio alias facta non fundatur solum in doctrina Aret. & Fab. sed nititur alijs fundamentis, prout in copia decisionis per me data. Vltorius tñ pro maiori confirmatione concluderunt Domini, prædictam doct. Aret. & Fabri applicari ad casum nostrum non obstantibus multis, & latis longis in-

1 formationibus exemplo datis: cum enim t̄ de iure verisimum sit, testatorem posse duos hæredes instituere sub contrarijs conditionibus absque eo, quòd alter dicitur institutus, alter substitutus, vt probant prædicti Doct. si probatur, quòd testator in casu ita ita fuerit, sequitur necessario, quòd doctrina allegata applicetur. Quòd autem testator hoc fecerit, probatur.

Primo ex verbis ipsius testamenti, quæ ita sunt directa respectu matris, sicut respectu vxoris, ex quo testator vsus est eisdem verbis respectu vtriusque, ibi, constituit hærede &c. quòd autem ad sint duæ contrariæ conditiones, probatur, quia vxor fuit instituta hæres sub conditione, si vidua vixerit, & honestam vitam seruauerit. quòd deducitur ex eo, quia sine dubio sub contraria conditione priuatur huiusmodi hereditate, cum t̄ ademptum sub conditione sub contraria conditione censetur datum. l. aliquando. de condit. & demoſtra. cū alijs allegatis in d. decisione. Stare igitur, quòd vxor fuit instituta sub conditione, sequitur necessario, quòd mater censetur instituta sub contraria. & ita bene applicatur prædicta doctrina.

Neque potest applicari illud fundamentum, quòd deducitur in contrarium ex tradit. per Bart. in l. prima, §. item si ita. nu. 2. in fi. ad l. Falcid. & per Ruin. in consil. 48. num. 4. lib. 2.

3 Quia t̄ procedunt, vbi ademptio seu translatio sit in penam, & relictum remanet purum.

Et in casu nostro conditio adiecta institutioni vxoris cum possit habere locum etiam ante aditam hereditatem, ademptio seu priuatio censetur fieri iure directo ita, quòd vxor non esset hæres, sed t̄ subintraret institutio matris, si vxor ante aditam hereditatem declarasset se velle transire ad secūda vota, vt considerat Rui. consil. 170. alias allegat. lib. 3. prout etiam hoc idem voluit Ruin. in consil. 48. num. 4. lib. 2. dum allegat Doct. in l. pater familias. de hered. instit. nam Bart. ibi. num. 4. bene facit pro ista parte. & bene declarat Soc. in rub. ff. de his. que pen. nomen. ad fi.

Vnde etiam tollitur alia consideratio, quòd vxor in isto casu non sit instituta hæres conditionaliter, sed pure, vel sub modo. Quia contrarium apparet ex verbis testamenti. Cum enim manifeste ademptio seu translatio, seu priuatio, seu exhæredatio sit facta sub conditione, censetur sub t̄ contraria conditione data hereditas. d. l. aliquando. de condit. & demonſtra. tradit Bart. in d. l. pater familias. nu. 2. de hered. instituen. Ruin. d. consil. 48. num. 4. lib. 2. & d. consil. 170. lib. 3. Et licet testator vocet illam hæredem, intelligitur tamen mediante relatione, quòd sit hæres conditionaliter.

Prout etiam tollitur alia consideratio, quòd testator disposuerit quædam esse adimplenda per vxorem, quæ nõ, nisi adita hereditate, adimpleri possunt, quia licet ex istis non colligatur conditio, colligitur tamen ex alijs verbis.

Non ob. quòd ista conditio non possit adimpleri, nisi in vltimo vitæ spiritu. Quia t̄ cautio mutiana succedit loco adimplementi. l. mutiana. de condit. & demonſtra. In quibus terminis si fiat contrauentio per hæredem, resoluitur vsque ab initio, & t̄ licet fuerit hæres, desinit esse hæres ex iuris dispositione quoad omnes effectus. Imo. in d. l. mutiana. num. 40. & Soc. sub num. primo. Et consequenter tradita per Paul. de Cast. consil. 5. & consil. 77. lib. primo, cum alijs allegatis, non ob. quia procedunt, quando aliquid est implendum post aditam hereditatem.

8 Similiter regula, quæ t̄ habet, quòd in dubio potius dicendum est, quòd aliquid sit factum sub modo, quam sub

sub conditione, non intrat, quia non sumus in dubio stantibus verbis testamenti.

Multæ autem differentiæ, quæ adducebantur inter conditiones, de quibus loquuntur Fab. & Aret. & istam adiectam institutioni vxoris, non fuerunt habitæ in consideratione per Dominos. Quia satis est, quòd conueniant ad effectum, de quo agitur, validitate, scilicet testamenti, vt patet ex supradictis.

Neque obſt. quòd institutio vxoris tanquam principalior sit attendenda, ita quòd institutio matris debet haberi pro substitutione. Quoniam in primis repugnant verba testamenti, & quia etiam Faber, & Aret. præſupponunt, alterum ex duobus institutis sub contrarijs conditionibus fuisse primo loco nominatum, & nihilominus t̄ vterque dicitur hæres institutus, non autem alter institutus, alter substitutus, vt in l. Lucius Titius, in fine, de hered. instituen. Ex quo etiam tolluntur omnia fere adducta in contrarium.

Minus etiam facit, quòd in casu Aret. & Fab. vtraque conditio sit causalis: at conditio adiecta institutioni vxoris sit potestatiua. Quia exemplo nulla vrgens ratio differentie resultat.

Quod enim dicit Pau. de Cast. d. consil. 77. lib. j. quòd quando aliquid adimitur sub conditione potestatiua, dicitur ademptum per viam fideicommissi, non autem quando adimitur per viam conditionis casualis. Quia dictum Pau. de Cast. debet intelligi secundum doctrinam Bart. quam allegat in d. l. pater familias, num. 6. de hered. instituen. vbi Bart. loquitur, quando exhæredatio fit post acquisitam hereditatem: tunc enim vult, quòd inducatur fideicommissum. quòd apparet ex ratione, quam allegat, dum dicit, quia semel hæres non potest desinere esse hæres, & ita expresse dicit ibi Imo. num. 8. Ex quibus apparet, quòd quæstio non est, an conditio sit potestatiua, vel causalis, sed an exhæredatio fiat ante vel post aditam hereditatem.

Postremo non obſt. quòd constat de voluntate testatoris in contrarium. Quia hoc negatur: nam secundum istam intelligentiam subuerteretur testamentum, quia mater fuisset præterita, quòd non est dicendum, vulgata l. 3. de milit. testam.

SERAPHINI.

Placentina bonorum. Luna, 23. Maij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Probatio resultas ex actum corresponsiuitate dicitur clara & plena.

DECISIO CCXXVI.

Domini perſisterunt in resolutis, probationem illustriss. D. Cardinalis esse plenā, cum ex actu corresponsiuitate t̄ probetur vno & eodem tempore fuisse plures contractus conclusos, inter Bottos scilicet, & Commendatarium contractum transactionis, inter Bottos & Pelagattum contractum venditionis aquarum, inter Pelagattum & Commendatarium contractum venditionis earundem aquarum, inter Commendatarium, & Puteobonellos contractum venditionis terrarum, ex qua connexitate actorum apparet vno & eodem tempore omnia gesta fuisse, quamuis cõfectio scripturæ in aliud tempus dilata fuerit. Ideoq; sequi, quòd tempore venditionis aderant illæ 6000. lib. debite ecclesiæ, ex quibus dissolui poterat res alienum, & hanc esse claram,

& non præſumptiuam probationem. An verò pro alijs debitis potuerit illas pecunias retinere Commendatarius, videndum erit, firmato prius, quid ex dictis testiu, & alijs præſentionibus Puteobonellorum colligatur.

SERAPHINI.

Romana pecuniaria. Luna, 12. Februarij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Contractus, in quo est facta mentio de pretio, venditio præsumitur. 2 Dispositio l. scriptura. ff. qui potio. in pigno. habe. quo casu procedat. 3 Scriptura priuata iuncta cum adminiculis probat.

DECISIO CCXXVII.

Fuit resolutum, fundatam esse intentionem Liuie & litis consortium in hypotheca, de qua in eorum instrumentis, cuius ratione competit Saluanum. Probatur quoque possessio Ioan. Sodalis ex apocha scripta 2. Iunij, 1570. ex qua apparet, quòd saltem pro scutis 365. erat venditio, cū t̄ sit facta mentio pretij. gl. in l. vlt. C. de præd. cur. lib. 10. Tiraq. de retract. ligna. §. j. glof. 2. num. 1. & ideo fuit reducta quantitas pretij arrendæ ad scuta 5. quia pro concurrenti quantitate scutorum 365. erat facta venditio. Non t̄ obſt. l. scriptura. qui pot. in pign. hab. quia procederet, si super illa scriptura vellent actores fundare eorum intentionem: sed cum habeant hypothecam ex instrumentis publicis, possunt reliqua probare etiam per testes: ideo non applicatur. quòd ex alio etiam suadetur, quia hic non adest periculum amissionis, cum ex illa scriptura non agatur, sed solum probe tur dominium scripturarum. Præterea cessat difficultas t̄ ex adminiculis. ad not. per eundem Tiraq. ibidem. §. j. glof. 7. num. 55. & 59. Non obſt. recognitio, quia ea detegitur quoad hanc partem vel falsa, vel erronea, neque debet præiudicare creditoribus, per allegata hic per informantes.

SERAPHINI.

Romana scripturarum. Veneris, 10. Iunij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Scriptura dubia recipit interpretationem à scriptura clara. 2 Contractus vsurarius non præsumitur nisi probetur.

DECISIO CCXXVIII.

Fuit cõclusum solutionem pecuniarū, de quibus in apocha receptionis, factam fuisse ad computum pretij scripturarum, non autē ad computum fructuum arrendæ. Primo, quia apocha clare cantat ad computum pretij scripturarum, cui concordant testes, & cõfirmatur optime ex reductione fructuum, quæ fieri non poterat, nisi ratione huius solutionis, maxime, cum incipiat à mense Februarij, & solutio procedat de mense Ianuarij, sed (quod potissimum vrget) apparet proportionatam esse reductionem ad pretium: cum n. scuta 365. auri in auro constituent fere 333. ducatos de camera, quæ erat tertia pars totius pretij scripturarum, dimi-nuta quoque fuit arrenda pro tertia parte, nempe ad ducatos quinque, cum prius esset ducatorum septem cum

um dimidio. Neque dicendum est ex alia causa reductionem fieri potuisse: argueretur enim falsi utraque apocha, quæ cantat, reductionem factam fuisse ratione restantis summæ, & sic hac apocha, quæ in libello est descripta, vitur Mossardus, & eam approbat, ideo verisimilis est, vt quod in ea dicitur, ad bonum computum dictæ arrendæ, intelligi debeat, id est ad bonum computum partis pretij scripturarum arrendatarum, quia scriptura dubia recipit interpretationem à scriptura clara, & illa verba, ad bonum computum arrendæ, non possunt recipere eam interpretationem, vt solutio facta fuisset pro arrenda anticipata solutione: esset enim contra tractus vsutarius, & quod in dubio dicendum non est. Si pater, quæ in fraud. credit. l. merito, pro socio. Felyn. cap. j. num. 13. de offic. iud. deleg. & cum scriptura producta per creditorem sit clara, scriptura verò producta per Mossardum sit dubia, tunc probatio fieri debet contra producentem. glos. in verbo, dubium. & ibi Doct. in c. j. de probat. præualet autem probatio clara coniecturis, & ideo cessant aliæ deductæ in contrarium in resolutione coram me facta, à qua fuit recessum.

ROBVSTERII.

Valentin. matrimonij. Veneris, 3. Iunij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Domus accommodatio ad alloquendum inter virum & mulierem in dicitur maximum facit ad probandam carnalem copulam, seu delictum.
- 2 Iniuria facta vni ex consanguineis omnibus facta censetur.

DECISIO CCXXIX.

Domini tenuerunt, testes, de quibus agitur, tales pati exceptiones, vt ex eis sponsalia non probentur: de eis namque duo tantum testes de vera scientia deponunt, Hieronyma Torres & Hieronymus Pintor, quæ Hieronyma ter fuit examinata, prima vice, 3. Septembris, 1568. in iudicio criminali in regia audientia, secunda 15. Octobris, 1572. tertia 6. Ianuarij, 1573. coram ordinario, & tamen in primo examine, quo tempore res erat recentior, nil deponit, nisi de auditu à Petro, & super 8. dicit se nil amplius scire, & tamen in secundo & tertio examine deponit omnia articulata de visu & propria scientia, & insuper in primo examine ad primum interrogatorium dicit, quod iam sunt 13. vel 14. menses, quod exijt de domo Beatricis, & sic iam fuerat expulsa de dicta domo saltem de mense Augusti, 1567. & nihilominus in tertio examine super secundo in fine, dicit, quod quando id fuit, ipsa manebat in domo dictæ Beatricis, & in secundo examine dicit, quod id fuit de anno 1568. quod etiã videtur dicere Hieronymus Pintor super tertio dum dicit, quod sunt quatuor anni cum dimidio vsque ad quinque, & sic percutit annum 1568. quia est examinatus de mense Septembris, 1572. & tamen (vt apparet ex dicto Hieronymæ) ipsa de mense saltem Septembris, 1567. fuerat expulsa de dicta domo. hinc. n. insurgit manifesta & aperta contrarietas, & insuper in primo examine super primo dicit, quod steterat in dicta domo per 13. vel 14. menses, in tertio dicit, quod per 6. vel 7. Accedit, quod ista mulier est vilis & lena, quia fateatur in secundo examine, quod deferebat literas Petri Beatrici, qua de causa fuit à matre Beatricis expulsa, & consequenter tractat de se exonerando ab isto lenocinio,

astruendo probationem matrimonij, quod idem etiam dicebant militate respectu Hieronymi, quia ad effectum se ad inuicem & alloquendi accommodauerat domum Petro. l. & si amicis. ff. ad l. iul. de adult. maxime, quia propter dicta colloquia deinde deuentum fuit ad deflorationem, Dec. post Alex. conf. 123. col. 3. Accedit secundum Dominos, quod Hieronyma dicit in tertio examine super secundo quod locus, in quo ipsa existerat, distabat à loco, à quo loquebatur Petrus per 50. palmos, vnde fit maxime inuicem simile, quod de re simili tractata secreto à partibus loquerentur tam alta voce, vt exaudiri possent à distantia per quinquaginta palmos. videbatur etiam Dominis quod in secundo & tertio examine multum ista mulier animose deponat.

Reliqui etiam duo testes adducti ad probandam confessionem Petri vehementes patiuntur exceptiones.

Gaspar enim medicus est valde amicus Beatricis, vt deponunt testes examinati pro parte Petri, & insuper fuit examinatus contra Petrum in regia audientia in causa criminali, vbi agebatur de periculo vitæ, & Didacus Lopez, & Ioannes Baptista Pasqual examinatus pro parte Petri deponunt de mutuo odio, & inimicitia Petri, & dicti Gasparis, addit Petrus Sancho, & Antonius Ballado, & Iacobus Roiz pro eadem parte examinati à quas malas qualitates huius testis, quæ illi multum detrahunt de fide.

Bartholomæus del Rogo est consanguineus Beatricis: habet. n. in vxorem consobrinam patris Beatricis, vt ipsemet fateatur. Vnde cum iam sit sequuta copula, in iuria dicitur facta & omnibus consanguineis, ex quo resultat præsumpta inimicitia testem repellens. Gab. de testibus, conclus. 9. num. 12. in causa enim vbi de iniuria agitur, repelluntur omnes sanguine coniuncti, quia iniuria dicitur facta toti consanguinitati. Abb. in c. cum oporteat, col. 2. num. 3. versic. aut agitur de crimine, de accus. vbi Felyn. col. 2. in fine, versic. & ista procedunt. & idem Felyn. in c. literas, num. 8. de præsumpt. Accedit quod isti duo testes, Gaspar & Bartholomæus sunt singulares, Gaspar enim deponit de confessione facta Valentia, & Bartholomæus de confessione in loco del Ayora, ex quibus non probatur confessio. Afflic. decis. 164.

Vnde cum hæc confessio non sit probata, non potest adminiculare dicta illorum duorum testium deponentium de vera scientia, qui tam graues exceptiones patiuntur.

ROBVSTERII.

Romana fideicommissi de Maximis. Veneris, 30. Aprilis. 1574.

SVMMA RIVM.

- 1 Conditione deficiente quoad primos substitutos non est locus sequenti substitutioni. ex communi.
- 2 Copula, & inducit repetitionem qualitatis præcedentis.
- 3 Dicitio, item, denotat principium alterius subsequenti.
- 4 Fideicommissum reciprocum an inductum censeatur per clausulam, ordine successiuo semper succedant in infinitum, perpetuo remaneant in cippo, ne bona transeant in alienam familiam.

DECISIO CCXXX.

Fuit resolutum, non esse inductum fideicommissum in fauorem D. Horatij. Nam Dominicus senior testator fecit plures gradus substitutionum, & in

& in secundo gradu substituit filios Petri, Angeli, Lucae, & Iuliani, cum conditione, si sine filijs masculis moriantur, seu alter eorum moriatur. & viuente Dominico obiit Iulianus, postea obierunt tres supradicti filij cum filijs, adeo quod expirat hæc substitutio, & propterea ceteræ alie subsequentes expirarunt, quia & quando deficit conditio quoad primos, non est locus sequenti substitutioni. ni. si mater. §. primo. l. qui habebat, de vulg. Oldra. conf. fil. 2. Alex. conf. 139. in primo dub. volum. 6. cuius opinio est communis & absque omni dubitatione. Socin. iun. conf. 11. r. hum. 20. in primo. plures referuntur hic per R. P. D. Aldobrandinum, & alios, refert Menoch. conf. 85. num. 46. Dec. conf. 636.

Non obstant considerationes factæ à contraria parte, per quas conantur probare inductum fuisse receptum cum fideicommissum propter illa verba, ordine successiuo semper succedant vsque in infinitum, perpetuo remaneant in cippo, ne bona transeant in alienam familiam. Nam ad istas omnes respondebatur, quod intelliguntur regulari à supradicta conditione, si sine liberis, & cum illa defecerit deficiunt vires istarum clausularum, prout respondent supradicti Doct. allegati.

Secundo, considerando illam copulam, & cum & ea inducat repetitionem qualitatis præcedentis fideicommissi. l. seia. §. Caio de fundo instr. & considerat in hac materia Iaf. conf. 228. numero 2. volum. secundo. Item considerando illam dictionem, item, quæ & est posita continuatiue & denotat principium alterius subsequenti. Bart. in l. prima, de public. Soc. conf. 10. nume. 26. in primo.

Et particulariter ad & verba, ordine successiuo, & ad verbum, semper, quod est iuxta dictam clausulam, respondet Alex. dicto conf. 139. numero 3. versic. & substitutio sequens.

Ad verbum, in cippo, respondet vt supra. Ruin. conf. fil. 153. numero 5. in fine, lib. secundo. Et ad verbum, vsque in infinitum, iuxta dictam clausulam, Cephal. conf. 17. num. 9. Iaf. dicto conf. 228. volum. fin. in prin. volum. primo. vbi quod retorquetur propter copulam, & quæ refert qualitatem. Ad verba, ne transeant in alienam familiam, respondet ita Alex. dicto conf. 139. nume. 3. versic. & substitutio sequens. Soc. iun. conf. 21. numero 33. volum. primo.

ROBVSTERII.

Romana societatis 500. Veneris, 21. Octobris. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Contractus dependens à causa alterius censetur repetitus cum eisdem personis, qualitatibus, & obligationibus.
- 2 Notificatio declarationis nõ inferentis nouum grauamen, non est necessaria.
- 3 Protestatio non intimata tenet in præiudicium protestantis, licet non noceat ei, contra quem fit.

DECISIO CCXXXI.

Fuit resolutum, vsque ad diem decreti Vistæ commodum & incommodum secundæ societatis inite inter Peregrinum & Aloysum Alphonsi spectasse ad Horatium, non aut ad Peregrinum. Clarum est enim, quod vigore prioris contractus Horatius tenebatur releuare indemnem Peregrinum: cum autem Peregrinus coactus fuisset soluere, & pecunias ad societatem capere, prout

ipse declarauit, vt in tertio præsupposito, totum incommodum ratione præcedentis obligationis pertinebat ad Horatium, & per consequens etiam commodum pertinere debet. l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Non obstat quod Horatius non fuit nominatus in contractu secundæ societatis, quia & cum ista fuit contracta ex causa primæ, sufficit, quod hoc Peregrinus haberet in animo. Bal. in lei qui seruo, versic. sed venio. C. quod cum eo. Non obstat quod intimata non fuit huiusmodi declaratio Horatio, quia cum ex illa nullum nouum grauam ei inferretur, quia & iam erat obligatus conferuare indemnem Peregrinum, nõ erat necessaria notificatio. Rui. conf. 106. num. 1. & 2. vol. j. Secundo, protestatio & non intimata tenet in præiudicium protestantis, licet non noceat ei, contra quem fit ipsa protestatio, vt per l. sed si socius. §. primo. ff. pro soc. cum pluribus alijs autoritatibus. tradit Rub. Alex. in l. non solum. §. morte, num. 237. ff. de oper. noui nunc. Non obstat, quod Peregrinus fecerit carcerari Horatium pro restitutione fortis principalis, & fructuum primæ societatis, quia pro restitutione secundæ non poterat conueniri, cum Peregrinus adhuc non restituisset. Vnde cum primæ satisfecisset pro restitutione illius, factæ eo modo, quo facta fuit, potuit obtinere mandatum de carcerando.

ROBVSTERII.

Romana societatis 500. Veneris, 17. Februarij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Decretum ex se non inducit nouationem.
- 2 Cessio nominis debitoris non acceptata non operatur nouationem.
- 3 Promissio facta nomine absentis non dicitur acceptata nisi sequatur ratificatio.
- 4 Socij cessi consensus interuenire debet.
- 5 Fideiussorum nouorum præstatio, & dilatio data non habet vim solutionis.

DECISIO CCXXXII.

Domini fuerunt concordēs, post decretum Vistæ commodum & incommodum societatis spectasse ad Horatium, non autem ad Peregrinum, ex deductis in resolutione facta sub die 21. Octobris, anni præteriti. Non obstat, quod per decretum Vistæ fuit facta nouatio, stante cessione nominis debitoris & fideiussionibus præstitis, iuxta formam dicti decreti. Primò enim & decretum ex se non inducit nouationem. Bart. in l. nepoti. ff. de fundo instr. Cessio & pariter nominis debitoris non acceptata non operatur nouationem. Gabriel. de nouat. conclus. prima, numero 5. & 7. Non obstat stipulatio Horatij: nam hoc casu, quo Peregrinus obligabatur actiue & passiuè, cum teneretur vitæ Horatij periculo creditum suum subijcere, nisi sequatur & ratificatio, non dicitur acceptata. Rub. Alex. conf. fil. 117. numero 50. cum alijs allegatis. Præterea non interuenit consensus & socij cessi, qui interuenire debebat. glos. in l. si fratres. §. idem respondit, in verbo, ideo. ff. pro socio. Item fideiussorum nouorum & præstatio, & dilatio data nec habet vim solutionis, Bald. in l. finali, versiculo, sed quæro. C. ad legem Falcid. nec nouat. idem Gabriel. in loco allegato, numero 30. Non obstat, quod Peregrinus non intimauerat Horatio didictam primæ societatis, quia declaratio

ratio facta sibi nocet, licet forsan Horatio nocere non possit, vt in supradicta decisione.

ROBVSTERII.

Albanen. solution. debitorum. Veneris, 23. & 30. Maij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Traditio bonorum alteri facta non tenet in preiudicium donatarij habentis donationis vigore anteriorem hypothecam.
- 2 Limita secus esse in traditione facta vigore hypothecae ante donationem comprehendentis bona donata: alijs secus, nisi in subsidium. num. 2.
- 3 Item limita, vt num. 5.
- 4 Portionis appellatione intelligitur de ea, quae pleno iure spectat ad portionarium, non autem de illa quae potest sibi auferri ratione hypothecae.
- 5 Res transit cum causa, & onere suo.
- 6 Creditores quando possint auocare à donatario particulari rem donatam.

DECISIO CCXXXIIL

Principaliter fuit actum de satisfactione debitorum Christophori, in quo fuit constituta regula pro Illustriss. D. Cardinali donatario, quod regulariter ipse non teneatur ad satisfaciendum de bonis Albani creditoribus dicti Christophori, nisi illi sint cum hypotheca, & ante donationem factam, quia perfecta donatio conditionem non recipit, & alteri per alterum non potest fieri iniqua conditio, & qui prior est in tempore, potior est in iure, & tanto magis, cum in donatione ad sit amplissima hypotheca, quo tamen casu traditio alteri facta non est quoad hoc alicuius momenti. I. qui balneus, & l. potiori. ff. qui pot. in pigno. habe. cum alijs per Ant. Gabriel. de empt. & vendit. conclus. secunda, num. 36. versic. octauo limita. Vnde cessant, quae pro parte dicti Christophori dicuntur de traditione tamen in facto, quam in iure, vt hic bene per informantes dicti Cardinalis.

- Ad illa verò debita, quae fuerunt contracta ante donationem cum hypotheca tali, quae capiat rem donatam, bene tenetur dictus Cardinalis, licet fuerit sibi postea facta donatio, & secuta sit traditio, quia tamen vigore hypothecae anterioris possit à se auocare res donatas pro obseruatione contractus praecedentis, quousque esset illi satisfactum de interesse, quod ascendit vsque ad summam illius crediti anterioris, & sic sequitur idem effectus. Oldrad. consil. 124. num. quarto. cum alijs per Tiraquel. de retract. conuentio. §. tertio, glo. prima, numero quarto. & Anton. Gabriel. ibi, numero 29. versic. tertio limita. & isto respectu, hoc est, quoad anteriora credita cum tali hypotheca, quae comprehendat Albanum, bene intrat, quod dicitur pro parte dicti Christophori: nam in sequenti donatione dum dicitur de portione sua ciuitatis Albani, est intelligendum de illa portione sua, quae tamen pleno iure spectabat ad eum, vt post alios cumulat Aymon. consil. 144. numero 9. Non autem de illa rata, quae actione hypothecaria auferri poterat ab eo. I. omnes actiones. §. non videtur, de regul. iur. Res enim tamen transit cum causa & onere suo, vt post Paulum & alios considerat Decius in cap. ecclesia sanctae Mariae, numero 53. versic. & pro ista opinio. de constitut. & in cap. nouit, numero 13. in fine, versiculo, sed contra istam, de iudic. l. in. qui Romae. §. Flauius, num. 14.

de verborum obligatio. Non autem applicatur ista ratio ad debita postea contracta ex supra deductis: immo, vt dicebant Domini, non reperitur iure cautum, quod si donas soluat debitum, possit agere contra donatarium rei particularis. & tamen licet quandoque creditores possint auocare à donatario particulari rem donatam, vt post alios Abb. consil. 102. numero secundo, in fine, cum seq. in secundo. Guid. Pap. decif. 104. Decius consil. 237. num. 6. versic. sexto. tamen id verum esset, si creditores cōparerent, & probarent fraudem donantis, & alia requisita, vt videtur praesupponere Doct. citati, & tradit Ripa in c. cum M. Ferrarien. num. 190. cum seq. nam difficile videbatur quibusdam, quod dictus Christophorus possit allegare, fraudem in his à se commissam fuisse, iuxta notat. per Rotam in antiq. de testamentis, decif. 8. Vnus tamen ex Dominis tenebat, quod non esset necessaria probatio fraudis in ista reuocatoria à creditoribus intentata, de quo tamen cum opus fuerit, agatur. An autem hic ad sint debita praecedentia, aut sequentia sint contracta in extinctionem praecedentium, & actiones sint cessae, & intrent supra deducta, esset, ad partem videndum praesupposita clara serie facti, quia partes multa dicunt, & fingunt, quae non leguntur in scripturis datis, & praecipue quoad domum doganae, & creditum Don Lelij Vrsini: nam alia in pluribus bene euacuatur in memoriali Bisicia. Quoad collocationem grani, Domini dixerunt, illam non esse faciendam super illo.

ROBVSTERII.

Oscen. Prioratus. Die vigesima Inij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Bulla Pij Quinti reuocatoria regressus quomodo intelligatur.
- 2 Ratio scripta in lege ampliat eius dispositionem.
- 3 Dispositionis initium si est generale, seu eius ratio, tota dispositio dicitur generalis.
- 4 Correspetiuitas ex quibus deprehendi potest.

DECISIO CCXXXIIII.

Fuit conclusum, in causa Oscen. Prioratus sub die Lunae, 23. Ianuarij. 1581. quod in casu, de quo agitur, Ioannes non potest dicere, ius à se non fuisse abdicatum. Potissimum fundamentum Dominorum fuit bulla sanctae memoriae Pij Quinti reuocatoria regressuum: nam tamen licet in eius dispositiua praedicta bulla videatur loqui de iure regrediendi, seu de regressibus, non autem, quando quis pretendit ius à se non fuisse abdicatum, vt praetendit Ioan. fuit tamen responsum, aliud esse dicendum ex intentione, & mente ipsius disponentis, quae clare colligitur ex premio ipsius bullae, ad tex. in l. si de haered. instituen. vult enim summus Pontifex de ecclesia Dei tollere haereditarium beneficiorum successionem, ac libertati beneficiorum prouidere. Quibus rationibus attentis non est restringenda interpretatio bullae, vt dicebant informantes pro Ioanne, sed potius eius dispositio est amplianda, cum tamen ratio ampliat dictum. I. cum pater. §. dulcissimis, de legat. secundo. Abb. in cap. primo, numero octauo, de iuramen. calum. Felyn. in cap. tua nos, numero tertio, de iureiuran. cum rationes istae reperiantur scriptae in proemio ipsius bullae. Vnde dicunt Doct. quod ita procedit tex. in l. filium

l. filium habeo. ad Macedo. quia ratio reperitur scripta, in l. j. eo. tit. vt per Gozad. consil. 35. num. 14. post princ. & consil. 59. num. 7. & consil. 103. num. 17. faciunt not. per Bart. in l. regula. §. pen. & tex. ibi in §. fin. vbi glof. in verbo, nam initium. de iur. & facti ignoran. vbi concluditur, tamen quod si initium dispositionis est generale, seu ratio est generalis, tota dispositio est generalis: eluderetur autem, & de facili possit fieri fraus huiusmodi constitutioni, seu illius rationibus, si reuocato regressu possit quis dicere reuocatoriam sibi non obstare, sed velle vi iure primario tanquam à se non abdicato. hoc enim pacto non tolleretur haereditaria beneficiorum successio, neque Papa possit prouidere personae vili contra expressam eius mentem, & finalem rationem, qua motus fuit ad huiusmodi constitutionem reuocatoriam edendam, quod non est dicendum.

Fuit insuper in casu isto considerata quadam ratio particularis contra Ioan. Nam quemadmodum ipse asserit se non fuisse retrocessurum in Hieronymum, si cogitasset, quod regressus, quem sibi in sua retrocessionem referuabat, deberet reuocari, & per consequens ius à se non fuisse abdicatum: ita e conuerso Hieronymus potest asserere se non fuisse cessurum in Ioannem, nisi & ipse in eius fauorem retrocessisset, & sic ius remansisset penes ipsum. quae consideratio desumitur ex eo, quod vnus, & idem constituitur procurator, & ex breuitate temporis quod intercedit inter vnum, & aliud mandatum. Ex quibus saltem ad eliciendam intentionem ipsorum resignantium, tamen deprehendi potest correspondentiuitas, vt per Anch. in consil. 434. num. 3. Aym. consil. 153. num. 8. & 9. licet praedicta fortasse non sufficerent ad inducendam simoniam.

ROBVSTERII.

Mantuanana bonorum. Die 13. Ianuarij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Agens ad rescissionem transactionis quot conditiones & circumstantias probare debeat. & num. 3.
- 2 Negatio simplex non facit rem dubiam, nisi aliquid probabiliter adducatur.
- 3 Prohibens aliquem testari seu disponere in vltima voluntate de bonis suis, punitur in duplum, & bona applicantur fisco.

DECISIO CCXXXV.

In positione huius causae, vt finem illi citius imponere possem, praesupposui sine veri praedicio, bona haereditaria D. Baptistae ascendisse & ascendere ad valorem 120000. scutorum aut saltem 100000. scutorum, & dubitavi, an ex deductis constet de enormi, aut enormissima laesione.

Et non obstant. istis, & alijs adductis Domini steterunt in decisio coram R. P. D. Brauo, ex tunc allegatis, & modo repetitis, praecipue, quia cum versetur in transactione, per quam recessum fuit à litibus, & controuersijs ciuilibus & criminalibus motis ad instantiam fisci, & inter partes, & in dies poterant aliquae aliae moueri, & quidem magni momenti, vt ex deductis apparet: ideo non est inspiciendus valor solus bonorum, & remissio, etiam quod laesio potuisset rescindere transactione, sed est inspiciendus dubius euentus controuersiarum, iura, probationes & coloratae praetensiones, remissiones hinc inde, qualitates personarum, & causarum, quorum om-

nium valor communis huius dubij euentus erat verificandus per agem tamen ad rescissionem, vt bene per Abb. consil. 64. num. 3. in j. & Aym. consil. 51. num. 26. cum sequen. Moder. Lufit. de Pinel. in l. 2. par. j. cap. 4. num. 12. cum seq. C. de rescind. vendit.

Nec solum erat probandus communis valor habitus respectu ad iura & probationes factas, sed etiam ad praetensiones coloratas & probabiles. Nam tamen licet res non efficiatur dubia per simplicem negationem vel affirmationem, tamen vbi aliquid adducitur colorate vel probabiliter, tunc efficitur dubia ad istum effectum, vt debeat haberi ratio huius dubij euentus litis, vt ibi per eos, & per Felyn. in c. significauerunt, num. 4. de testib. & non tamen solum debuit haberi ratio controuersiarum, & litium motarum, sed etiam si suspicari poterat citra calumnia mouendarum. l. 2. vbi Bart. & alij, C. de transac. Pedem. decif. 91. num. 23.

Hic autem nedum non constat clarè de valore huius dubij euentus plurium controuersiarum motarum, & verisimiliter mouendarum, sed ex pluribus circumstantijs adductis verisimiliter Domini arbitrabantur, nullam adfuisse laesionem, stante maxime praesentia tantorum Principum: nam (vt hic bene cumulant informantes) plures erant deductae in iudicio coloratae praetensiones contra istos, qui allegant laesiones ciuiles, & criminales, & omnes mortales, & per quas poterant de facili istum succumbere, & excludi ab haereditate defuncti, sed etiam puniri in dupli, ex illo solo, quod prohibuissent patrum disponere in vltima voluntate de bonis suis, & si tamen non essent soluendo, potuissent alij habere regressum contra bona fisco applicanda, Cuma. in rub. si quis aliquem testari prohib. Salyc. Corn. & alij in l. j. eod. tit. Alex. consil. 172. in 5. stante maxime, quod ostenditur minuta cum tot circumstantijs, quod nec refert, quod nulla ad sit querela partis ad hoc, quoniam verisimiliter poterat spectari, & moueri etiam palam, nedum secrete adherendo fisco.

Non obstat, quod non esset falsitas nociua, cum mulieres non sint idoneae testes in testamentis, quia defunctus non se restrinxerat, cum dixerat, Dominus Dominantius, & pro validitate actus, cum adessent quinque testes, poterant vti simpliciter valere, vt hic bene per informantes, & quoad effractionem carcerum poterat pars verisimiliter adherere fisco publicè vel secrete.

Non obstant praetensa onera in portione istorum, qui dicunt se esse grauatos, adiecta, quae vt pro parte ipsorum praetenditur, diminuunt summam 22000. ducatorum ipsis in transactione assignatam, ad multo minores: nam quicquid sit, onera non probant laesionem, quia non est probatus communis valor dubij euentus controuersiarum.

Alia euacuatur plenissime hic per informantes, & res apud Dominos nullam habuit difficultatem ex capite non verificati valoris communis dubij euentus, quia (vt dictum est) nullo modo fuit probatus: & tamen clare debuit probari: immo concurrunt tot & tanta, ex quibus facile potest praesumi, quod non potest probari aliquid, quod releuet.

BLANCHETTI.

Perusina poena. Veneris, 5. Martij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Agens ex contractu vltro citroq. obligatorio debet docere se adimplensse etiam in minimo.

- 2 Actio vel exceptio prima non extinguitur ex iure cesso, nisi probetur negligentia acceptantis agentis vel exi- gentis ex iure cesso.
- 3 Interpellatio necessaria est quoad effectum pœnæ incurren- dae etiam stante iuramento.

DECISIO CCXXXVI.

Fuit resolutum, non constare, quod Diana satisfacere instrumēto dotali, ita ut ad pœnam agere possit contra hæredes Ioan. Francisci. Constat enim in facto, quod centum, quæ debebantur pro residuo dotis, fuerunt soluta à fororibus Dianæ eidem de anno 1555, post mortem Ioan. Francisci, & post transitum ad

- 1 Et in iure dubium non est, quod agens ex contractu vltro citroque obligatorio debet docere se adimpleuisse etiam in minimo. Dec. in l. cum proponas, la secunda, num. 5. C. de pact. Rolan. conf. 53, num. 28. lib. j. & fuit resolutum his diebus in vna Vrbeuetana bonorum, coram D. meo Cotta. Nec obstat, quod steterit per Capitaneum Ioan. Franciscum, quominus istud nomen debitoris exegerit. Primò, quia ex instrumento celebrato iam de anno 1548, patet, quod ista solutio erat facienda ad petitionem Dianæ. Secundò non constat, istud nomen debitoris fuisse cessum Ioan. Francisco, & illud ipsum acceptasse, & sua negligentia non exegisse, quæ videntur necessaria, ex his, quæ tradit Soc. iun. conf. 80. num. 5. lib. 3. Quibus stantibus plures ex Dominis tanquam superfluam non votarunt secundam partem dubij, an esset necessaria & interpellatio, licet secundum aliquos illa videretur quoad effectum pœnæ necessaria, etiam stante iuramento, ex conf. Gozad. 27. num. 10.

BLANCHETTI.

Perusina Pœnæ. Luna, 9. Martij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Oratio vna respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare.
- 2 Pœnæ conuentionali locus esse non potest, vbi agens ex ea non adimpleuerit ex parte sua.

DECISIO CCXXXVII.

Fuit resolutum, Dianam & Pompeium Burantium promississe Ioan. Francisco florenos mille in dotē, iuxta formam testamenti Camilli: quod patet ex relatione sæpius repetita dicti testamenti in instrumēto dotali. Non obstat præcipuum fundamentum, quod fit pro parte Magdalena, videlicet instrumenti verba non esse concepta in modum promissionis, sed sonare in traditionem, quia cum non possint interpretari aliter, quam in vim promissionis ratione sponsalium Dianæ, ut bene per informantes pro Monialibus, non possunt etiam aliter declarari ratione dotis, quæ accessorie promittitur in eadem oratione. Cum vna & oratio respiciēs plura determinabilia illa debeat pariformiter determinare. vulgata regula. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. & eò magis hoc dicendum est, cum Ioan. Francisco fuerint data in dotem iura & actiones ex testamento proueniētes, cum omnibus oneribus, honoribus, & obligationibus in ipso contentis. In ipso autem testamento obligatio exigendi pertinebat ad Pompeium. Cum eadem igitur

obligatione dos fuit promissa. Quod coadiuuatur ex obligatione Ioan. Francisci, qui voluit teneri inuestire pœcunias recipiendas à Diana seu Pompeio, seu ab alijs nominæ Dianæ, non autem à creditoribus, de quibus in testamento. Quibus accedit postremo verisimilis mēs Ioan. Francisci, qui cum esset de tenore testamenti informatus, ut asseritur in instrumēto dotali, sciebat, quod si nomine creditorum legata Dianæ exigi non poterāt, nihilominus hæredes tenebantur supplere eidem vsque ad summam mille florenorum pro dote sua, ex quo non fit verisimile, ut in se voluerit periculum exigendi suscipere, quod ad alios spectabat. Quibus & stantibus sequitur, quod cum Diana nec Pompeius adimpleuerint, non sit locus pœnæ.

BLANCHETTI.

Perusina pœnæ. Veneris, 22. Maij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Pœnæ conuentionalis ut exigatur, debet constare de implēto eam petentis.
- 2 Agens ad interesse ob non adimpletum contractum, debet probare de negligentia non adimplentis.

DECISIO CCXXXVIII.

Ego proposui casum Perusina pœnæ. In qua Domini maxime inclinarunt, quod non constet de adimplemento & Dianæ ad effectum, ut possit exigere huiusmodi pœnam seu interesse, ex his quæ alias fuerunt deducta in præteritis resolutionibus. Quod agens ex contractu vltro citroque obligatorio debet docere se adimpleuisse etiam in minimo quadranti. Non obstat calculus datus à Magdalena, quia est admodum obscurus, & incertus, & apocha est Pompeij, qui tenebatur pœcunias numerare. Præterea Ioan. Franciscus non tenebatur quascunque pecunias receptas inuestire, sed tantum illos mille florenos qui sibi pro dote assignabatur, quos non solum fuisse solutos, non docetur, immo contrariū apparet ex ipsamet confessione Dianæ, & fororum ipsius in transactione. In qua non modo asseritur non fuisse exactam summam, sed nec exigi potuisse: & ita tollitur fundamentum, quod fit in dictis testium, & negligentia Capitanei Ioan. Francisci in non exigendo residuum dotis, & ex compromisso de diligentia constat. An autem Magdalena potuerit agere ad interesse pro summa soluta? Licet etiam & Domini inclinent, quod non, ex allegatis. & quia intentioni Dianæ satisfieri non poterat, quæ cum cauisset emi sibi prædium pro fundo dotali, non vnum, sed plura prædiola emi necesse fuisset, si pro quantitate exacta Ioan. Franciscus debuisset prædia emere. & cum paulatim fuerit sibi enumerata summa 900. sequeretur, quod plura prædiola emere coactus fuisset, & inutiliter dotem collocaisset: tamen mādāruunt ut iterum proponam causam super eisdem.

BLANCHETTI.

In eadem. Die prima Iunij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Contractum non fuisse adimpletum ex quibus probari possit.

DECI-

DECISIO CCXXXIX.

Fuit resolutum, non constare & de adimplemento Dianæ ex mandato Ioan. Francisci ad compromittendum, compromisso subsequuto, & transactione facta. Quæ omnia probant, centum florenos non fuisse exactos. Vnde resultat conclusio sæpius firmata, quod agi non potest ex hoc contractu, nisi doceatur per Dianam fuisse satisfactum his, ad quæ ipsa tenebatur, præcipue cum intentioni ipsius satisfieri non potuisset, nisi prius ipsa dedisset florenos mille Ioan. Francisco, qui non poterat emere prædium ascendens ad valorem mille florenorum, prout tenebatur, nisi recepisset. ex quibus & alijs deductis in decisionibus, & discursu, sequitur, quod sententiæ sint notoriè iniustæ.

ALDOBRANDINI.

Tenuta pontis Arrigi. Die Luna, 10. Martij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Possessionem qui melius probat inter plures contententes de possessione, ille obtinere debet. & nu. 5.
- 2 Possessio resultans ex actu æquiuoco non releuat.
- 3 Testis deponens de his que sunt iuris, si non reddat causam scientiæ, non probat.
- 4 Possessio per sententiam non transfertur.
- 6 Instrumentalis possessio non releuat ad probandam possessionem.

DECISIO CCXL.

Domini steterunt in decisis resoluentes, ecclesiam sancti Leonardi esse manutenendam in possessione tenutæ pontis Arrigi. & circa hoc consideratur tria tempora. Primum ab obitu Iacobi Rufini Commendatarij ecclesiæ sancti Manni vsque ad obitum Francisci Garghi Commendatarij ecclesiæ sancti Leonardi. Secundum ab obitu dicti Garghi vsque ad obitum Ascanij Sfortiæ. Tertium ab obitu D. Ascanij vsque ad diem motæ præsentis litis.

- 1 Quo ad primum & tempus dixerunt possessionem ecclesiæ sancti Leonardi esse melius probatam quam possessionem ecclesiæ sancti Manni. Nam illa in primis probatur ex depositione quarti testis ætatis annorum 60. examinati pro parte Equitis Guasconi, Commendatarij sancti Leonardi de anno 1573, qui testis iuxta octauum interrogatorium dicit se habere notitiam, & praticam dictæ tenutæ, quia pluries in ea fuit, & sunt 30. anni & ultra, tempore quo manebat in seruitijs d. Garghi. & iuxta nonum inquit se vidisse, quando Communitas Cellamen. quæ conduxerat dictam tenutam à dicto Gargho, soluebat eidem Gargho affectum conuentum in grano & blado, quod reponebat in horreo, cuius clausæ ipse testis tenebat, & quod hoc fuit per biennium, quo tempore testis illi inferuivit, quod biennium factò calculo includit post obitum Rufini. Secundo probatur, quia per obitum Rufini dictus Ascanius fuit prouisus de ecclesiæ sancti Manni, & inter ipsum & Garghū fuit tunc orta lis super possessione huius tenutæ. Defuncto postea Gargho colligante Ascanius de anno 1538. obtinuit subrogari in ius dicti Garghi, etiam quo ad illius possessionem. Postea de anno 1539. obtinuit sententiam in spolio per contradictas contra interesse putan-

tes, in qua restituitur ad possessionem dictæ tenutæ & in dicta sententia Garghi vocatur intrusus, ex qua subrogatione & sententia manifeste constat, quod de tempore dictæ litis Ascanius non possidebat dictam tenutam, sed illam possidebat Garghus. Tertio coadiuuatur hæc probatio ex tertio, & 11. teste examinatis pro parte dicti Equitis Thomæ. Nam tertius iuxta 11. dicit, quod post illos de Garghis Ascanius immediate possedit dictam tenutam. 11. verò dicit se præcisè scire, quod post dictam litem inter Garghum & Ascanium Ascanius illam possedit in eius vita & vti membrum sancti Manni. Vltimò adminiculatur fama publica, de qua deponit dictus quartus testis iuxta dictum nonum interrogatorium in fi. & tertius testis super quarto articulo à 48. annis, & citra in circa. Non obstant testes, in quibus se fundat dictus Eques Thomas Commédarius sancti Manni. Nam quintus iuxta 15. dicit, quod Ascanius dum vixit possedit dictam tenutam. 6. iuxta 14. dicit, quod defuncto Rufino Ascanius illi successit, qui cepit possessionem dictæ tenutæ, quam continuauit quamdiu vixit. in causa scientiæ, dicit, quod vidit, quod Ascanius fecit fieri quosdam fossatos pro recipiendis aquis dictæ tenutæ, & quod faciebat conducere ad eius domum frumentum recollectum in dicta tenuta, & testis semel ei accommodauit suos equos ad hoc. 10. etiam iuxta 14. dixit scire, quod post obitum Rufini Ascanius possidebat dictam tenutam, & in ea tenebat colonū partiariū. Hoc idem deponit Valentinus testis olim examinatus pro parte dicti Equitis Thomæ ad perpetuam memoriā, qui testis est defunctus. Verum omnibus istis testibus responderetur, quod debeant eorum dicta intelligi de possessione Ascanij post obitum Garghi: nam si intelligere mus, quod deponant de possessione post obitum Rufini, in hoc contrariarentur dictæ subrogationi & sententiæ, & testibus inductis pro parte dicti Equitis Grimaldi, cuius probatio est validior & magis adminiculata.

Circa secundum verò tempus, scilicet ab obitu Garghi vsque ad obitum Ascanij constat etiam, quod possessio sancti Leonardi est melius probata: nam per obitum dicti Garghi vacauit Commenda sancti Leonardi, de qua fuit prouisus Ascanius, qui eodem tempore possidebat etiam Commendam sancti Manni, adeo quod cum vtranque ecclesiam possideret, non constat, quod possederit hanc tenutam magis ratione vnus, quam alterius ex dictis Commendis; & propterea & possessio resultans ex actu æquiuoco non releuat, ut notat Abb. in c. 2. in fi. de cens. sequitur Fely. in c. cū Bertoldus, nu. 36. vers. merito dicit Abb. de re iud. Dec. in c. in præsentia, nu. 58. de proba. Non obstat testes adducti pro parte dicti equitis Thomæ ad probandum, quod Ascanius possedit dictam tenutam ratione ecclesiæ sancti Manni, & præsertim 6. 10. 11. iuxta 14. interrogatoriū, quia & cum non reddant causam scientiæ, ex quo deponunt de his, quæ sunt iuris, non probant. Fely. in c. cum causam, il. 1. nu. 9. vers. fallit secundo, de testibus. Nec placuit Dominis illud fundamentū, quod præsumitur Ascanium possedisse ex præcedentibus titulis subrogatis & sententia. Quoniam cum habuerit etiam alium titulum, scilicet Commendæ sancti Leonardi, oritur æquiuoca probatio possessionis per supradicta. Præterea non constat, quod dicta sententia fuerit effectiuata, & & per sententiam non transfertur possessio. Caslad. de off. 3. de cau. poss.

- 2 Quantum verò ad tertium tempus, scilicet ab obitu Ascanij de anno 1533. vsque ad tempus litis præsentis, dicebant etiam Domini & præferendam esse probationem possessionis sancti Leonardi. Nā post obitum Ascanij Alexander Placidus possedit dictam ecclesiam sancti Leonardi,

Leonardi, & tenutam quod probatur, quoniam de anno 1556. Communitas Cellarum constituit procuratores ad conducendum bona dictae tenutae à dicto Alexandro, vt in summario D. Grimaldi, nu. 14. postea eodem anno Iulius Placidus aſertus procurator dicti Alexandri eius fratris locauit dictam tenutam vt connexam S. Leonardi dictis procuratoribus, pro tribus annis, pro annuo affictu salmarum 50. grani, vt in dicto summario, nu. 15. & de solutionibus constat, quia de anno 1558. dictus Iulius recepit scuta 150. auri ad bonum computum primi anni, vt in summario, nu. 16. & pro 2. & 3. anno recepit etiam affictus, vt de omnib. constat in registro. fol. 1251. & 1252. de qua etiam locatione & receptione affictus deponit tertius testis examinatus pro parte equitis Guafconi iuxta nonam interrogationem, & quintus pro parte eiusdem iuxta sextam. Coadiuuatur ista probatio quantum ad istud tertium tempus. Nam post obitum dicti Alexandri dicta tenuta fuit possessa per Lepidum Grimaldum Commēdatariū S. Leonardi: de anno enim 1565. Iulius Placidi pater, & vt procurator Lepidi locat dictam tenutam Alexandro & Marco Antonio de Mancinis, & Iacobo Aloysij pro tribus annis pro annuo affictu 13. modiorum grani, & 4. bladi, vt in summario num. 9. postea de anno 1567. dictus Lepidus constituit procuratorem Pompilium fratrem ad locādum omnia eius bona, vt in summario nu. 7. qui Pompilius vigore dicti mādati locat de anno 1568. dictam tenutam Melchiori de britijs & alijs nominandis ab eo pro annuo affictu 13. modiorum grani, cum pactis, cum quibus fuit locata de anno 1565. ad quam locationem habetur relatio, vt in summario nu. 8. & quod vtraque locatio habuerit effectum, & quod eius vigore fuerint exacti affictus, probatur ex tertio teste examinato pro parte equitis Thomae, iuxta 9. & 10. interrog. & ex 2. teste iuxta 9. & ex 3. etiam iuxta 9. & 11. interrog. & ex 4. & 5. super 5. articulo omnibus examinatis pro parte equitis Guafconi. Comprobatur etiam ista possessio, quia post obitum Lepidi religio Hierosolimitana de anno 1571. cepit possessionem Commēdae S. Leonardi, & annexorum pro mortuario dicti Lepidi pro 2. annis, vt in summario equitis Grimaldi nu. 1. & postea pro eodem mortuario dicta religio exegit de anno 1573. à dicto Melchiore Britij, & alijs affictuarijs dicti Lepidi affictum anni 1571. quem postea affictum qui consistebat in grano, dicta religio vendidit in castro Cellarū officialibus deputatis super abundantia ciuitatis Senarum, à quibus etiam recepit pretium, & dicitur quod de hac venditione cōstat ex libris dictorum officialium, vt de omnibus istis patet in summario equitis Grimaldi num. 12. & de dicta etiam venditione grani facta dictis officialibus constat ex eisdemmet partitis extractis ex libro dictorum officialium, vt in eodē summario nu. 11. & de exactione istius mortuarij deponit etiam secūdus testis examinatus pro parte Guafconi iuxta 13. interrog. & super 4. articulo. Præterea quo ad dictum tertium tempus patet etiam, quod defuncto Lepido in dicta Commēda S. Leonardi successit Antonius de Monte, qui de anno 1571. 9. Augusti, cepit possessionē huius tenutae, vt in summario equitis Grimaldi, nu. 2. postea de eodem anno 29. Decembris procuratores dicti Antonij locauerunt dictam tenutam Aurelio Manlio, & nominandis ab eo, pro annuo affictu 13. modiorum grani, & quatuor bladi, & quinque scutorum, vt in eo. summario nu. 10. defuncto postmodum dicto Antonio eadem religio Hierosolimitana pro mortuario dicti Antonij de anno 1572. 5. Septembris, cepit possessionē Commēdae S. Leonardi, & annexorum, vt in extractu A. C. fol. 98. & die 7. Septembris, dicti anni cepit possessio-

tionem dictae tenutae, vt in dicto summario num. 3. & de anno 1573. die 26. Martij, dicta religio exegit affictum anni 1572. à dictis affictuarijs pro mortuario dicti Antonij, vt in eodem summario num. 12. & de anno 1576. 15. Martij exegit ab eisdem affictuarijs Antonij de Monte affictum vltimi anni pro eodem mortuario, vt in dicto summario nu. 20. Defuncto etiam Antonio successit in eius Commēda S. Leonardi Eques Guafconus de anno 1572. 13. Septembris, qui capta possessione per aſertum procuratorem eius de dicta Commēda, & de tenuta, vt in eodem summario num. 4. & 5. locauit dictam tenutam Iacobo, & Baptistae de Aloysijs pro tribus annis pro 13. modijs grani, & quatuor bladi, & scutis quinque, vt in summario nu. 18. quo defuncto constat, quod dicta religio exegit ab affictuarijs scuta 74. pro mortuario dicti Guafconi, vt in eodem summario nu. 21. Defuncto dicto Guafcono successit de anno 1576. penultimo Iulij in eadem Commēda S. Leonardi Eques Grimaldus, qui capta possessione dictae Commēdae, & dictae tenutae, vt in eodem summario nu. 22. & 23. locauit dictam tenutam Iacobo & Baptistae Natarellis, vt in dicto summario nu. 25. à quibus ratione dictae locationis exegit scuta 80. monetæ, vt in dicto summario num. 28. ex quibus omnibus patet circa istud tertium tempus, quod possessio S. Leonardi pbatu continuata ab anno 1556. vsque ad annum 1571. absque aliquo actu possessorio sancti Manni. Vnde si qua possessio præcedens S. Manuū posset considerari, illa censetur amissa seu habita pro derelicta spatio 15. annorum in circa. Non obstat possessio capta de hac tenuta de anno 1555. die 16. Februarij, per procuratores Illustrissimi Cardinalis Farnesij vigore sui regressus ad Commendam sancti Manni, & alia possessio capta die seq. eiusdem anni per procuratorem Iuliani Ardinghelli regnatarij dicti Cardinalis. Quia respondetur, quod instrumenta dictarum possessionum non sunt in forma probanti, vt fuit resolutum coram R. P. D. Decano, die 7. Iunij, & 15. Nouembris, 1574. Præterea stante probatione possessionis ecclesiae S. Leonardi ex deductis in secundo tempore constat, quod istae possessiones sunt instrumentales, immo censentur habitae pro derelictis ex sequenti possessione S. Leonardi, vt in tertio tempore. Minus etiam faciunt probationes Equitis Thomae circa probationem possessionis sancti Manni: nam cum præcedat possessio S. Leonardi ex persona Alexandri Placidi, vt constat ex supra deductis, inferitur, quod illa est instrumentalis: nam ecclesia retinet possessionem etiam mortuo Prælate, vt fuit resolutum coram eodem R. P. D. Decano, de anno 1573. Præterea Domini dicebant, quod in concursu probationum præferri debet probatio S. Leonardi, quia constat, quod est magis adminiculata, & melius probata, & etiam antiquior, & coadiuuatur ex titulo vnionis, &c.

S E R A P H I N I.

Romana damnorum & interesse. Luna 3. Martij. 1578.

S V M M A R I V M.

- 1 Conductor tenetur ad custodiam siluae, non autem potest eam incidere, nisi aliter actum sit.
- 2 Conductor tenetur domino denuntiare damnum quod in silua ab alijs infertur.
- 3 Conductor obligatus ad meliorandum, si non meliorat, tenetur ad omnia damna & interesse.

DE-

DECISIO CCXLI.

IN hac causa Domini cōcluserunt, prætenſiones Ill. D. Comitiss Mirādulae circa dāna illata i venuta Carlotæ durante affictu Ill. D. Iulij Buffalini esse satis probatas, tum ex testibus examinatis pro parte Comitiss, tum etiam ex relatione peritorum, ita vt d. Dominus Iulius propter contrauentionem pactorum appositorum in instrumento locationis ad illorum estimationem teneatur.

Nam quo ad dāna illata ob incisionē lignorum cōtra formam dicti instrumenti, videntur ferē omnes testes hoc deponere, quod magna quantitas lignorū, fuerit incisa in silua dictae tenutae, & in specie, quod fuerit incisa à d. Iulio Buffalino conductore, probat 4. testis super 2. articulo, & 13. testis iuxta primum interroga. quod de eius licentia fuerint incisa ligna ad effectum coquendum calcē, & quod ligna fuerint incisa per Zaccarellum sub conductore, probat primus testis super 2. articulo.

Nec obstat si dicatur nō cōstare, incisionē lignorū fuisse factam de commissione Buffalini, quia t̄ eum ipse effert conductor, tenebatur dictam siluam custodire. l. in lege. ff. loca. Bald. conf. 2. lib. 3. Paul. de Cast. in l. non impossibile. nu. 3. & ibi las. nu. 5. ff. de pact. Cagnol. in l. contractus, nu. 4. 5. de reg. iur. & in omnem euentum satis constat de culpa d. Iulij, quia t̄ tenebatur saltem denunciare d. Comiti damnum quod ab alijs inferebatur in d. tenuta. litem queritur. §. exercitu. & ibi glo. in verbo, non denuntiauit. ff. loca. præsertim stante pacto in instrumento locationis, quod in euentum occupationis teneatur certiorare d. Comitem. Quod tenuta non fuerit extirpata, nec reducta ad culturam iuxta formam pacti in locatione appositi, & quod ex hoc d. Comes damnum passus fuerit, clare probant primus testis super xj. & xij. & xxij. articulis, & super 2. additur tertius super xj. & xij. & xxij. quintus super 2. interrogatorio. Quinimo probant, quod dicta tenuta tempore, quo d. Iulius conduxit d. Iulius, in multis locis poterat feminari, & quod finita dicta locatione dicta loca inculta remanserunt ob non extirpationem virgultorum, & sic cum teneretur Iulius non solum non deteriorare, sed etiam meliorare non t̄ meliorando tenetur ad omnia damna & interesse d. Comiti, vt per Bero. conf. 126. nu. 6. & seq. lib. 1.

Contrauentio ēr propter calcarias & carbonarias factas in d. tenuta licet per testes satis probetur, tamen Domini dixerunt, quod damnum ex dictis calcarijs pro coquenda calcē & carbonarijs proueniens resultat ex incisione lignorum, quae deseruiunt pro calcē coquenda, & pro carbonarijs, & ideo cum istud damnum non comprehendatur in estimatione damni propter incisionem lignorum non videtur quod sit habenda in consideratione.

Ad alia adducta pro D. Iulio placuerunt Dominis responsiones datæ per informantes pro d. Comite.

B R A V I.

Nallius Castri Montis Portij. Luna 6. Martij. 1581.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciationes sunt stricti iuris, in quibus non veniunt, nisi ea, quae exprimuntur.
- 2 Declaratio renunciationis in eam partem, quae magis renuncianti proſit, & minus noceat, est assumenda.
- 3 Abbas in dubio non censetur renunciaſſe dispositioni c. ad

- 4 aures. de reb. ecclē. non alien.
- 4 Renunciatio non extenditur ad casum non expressum, & tanto magis diuersum, & nu. seq.
- 5 Extensio non fit de vno casu ad alium diuersum.
- 6 Retinere, & alteri sub specie retentionis velle concedere, differunt.
- 7 Prælati si postquam declarauit velle retinere pro ecclesia bona locata, alteri relocauerit, concessio rescinditur ad petitionem descendentium, quibus renouatio debetur.
- 8 Renunciatio iuris retrahendi non nocet renuncianti retrahenti, quando emptor vult alteri concedere, & etiam pro se retinere.
- 9 Dispositio c. ad aures. de reb. ecclē. non alien. quomodo intelligatur.
- 10 Iuri petendi renouationem inuestituræ non presumitur quis velle renunciare.
- 11 Causa quælibet in renunciationibus sufficit, vt quid non dicatur renunciatum.
- 12 Concessio rei facta vsque ad tertiam generationem non excludit ius petendi renouationem inuestituræ.
- 13 Dicitio, tantum, quid importet.
- 14 Qualitas in oratione præcedenti posita, quo casu non intelligatur in sequenti repetita, etiam si sub eadem sit oratione.
- 15 Prælati an possit bona sibi deuoluta per generationem finitam, in præiudicium venientium ab intestato, retinere saltem pro ecclesia, quod non, nisi per ipsos iuri petendi renouationem inuestituræ renuncietur. nu. 20.
- 16 Expressum in contractu quod inest de iure communi, intelligitur causa dubitationis tollendæ, & non requiritur, quod aliud verba operentur.
- 17 Abbas in c. vt super. nu. 11. de reb. ecclē. loquitur contra communem.
- 18 Determinatio vna respiciens plura determinabilia debet pari formiter determinare, nisi diuersimode disponatur in iure.
- 19 Renunciatio generalis non ampliat dispositionem.

DECISIO CCXLII.

PRæsuppositis resolutionibus in hac causa factis, & instrumento inuestituræ del 1455. fuit dubitatum, an renunciatio, de qua in dicto instrumento, sit simplex, & absoluta in casu, quo ecclesia velit alteri relocare, & non pro se retinere?

- 1 Et fuit resolutum negativè, quoniam ultra id, quod renunciationes sunt strictæ naturæ, & in eis non veniant, nisi ea, quae exprimuntur, Cald. conf. 5. de præben. in fi. Dec. conf. 419. nu. 9. & quod in dubio verba debent interpretari contra eum, qui legem apertias dicere potuit.
- 2 l. veteribus. ff. de pact. Et ideo t̄ declaratio renunciationis in eam partem, quae magis renuncianti proſit, & minus noceat, sit assumenda, Curt. lun. in l. post quam liti. num. 5. C. de pact. post Grat. conf. 17. num. 46. lib. primo, in prædicto instrumento renunciatio fuit per contrahentes limitata, & restricta ad casum, quo Abbas sponte voluisset retinere pro Ecclesia, p̄ verba clara ibi, liceat Abbati apprehendere, & retinere pro Ecclesia, quae nec in eodem Abbate retinendi necessitatem inducunt, quoniam Abbas per verbum, liceat, non renouauit c. ad aures. de reb. Ecclē. non alienan. quoad potestatem concedendi secundum formam d. c. Nec t̄ est verisimile, id voluisse, vt per Cassad. decif. 3. num. 6 in fi. de loca.

Et quo ad Dominos Comites, renunciatio prædicta extendi non poterat ad casum, quo Abbas voluisset alteri relocare, quoniam cum id non fuerit expressum, prout in terminis Soc. lun. conf. 9. num. 14. in fi. lib. 3. & casus

sus inter se sint longe diuersi, vt per eundem Soc. & Dec. consil. 13. 1. per Ant. Gabr. lib. 3. conclus. 1. de iu. emphi. num. 13. cum seq. non potest aliter sub altero comprehendere, nec fieri extensio renunciationis ex vno ad alium. l. Papinianus. ff. de minor. Paris. consil. 65. num. 26. lib. 2. Gozad. consil. 1. nu. 2. Nat. consil. 38. nu. 4. lib. 1. cum alijs per Tiraq. in l. si vnaquam. in praefatione. nu. 129. C. de reuoc. donat. & ideo alias quando domino directo licet retinere pro se, non potest nomine suo pro altero retinere. Quia si aliud est retinere, aliud alteri sub specie retentionis velle concedere, Guid. Papa q. 4. r. dominus directus. quod in ecclesia procedere tradit Ripa in l. fin. nu. 10. ff. de priu. cred. Alciat. in l. si mihi, & Titio. num. 3. 1. de verb. oblig. secundum quos si postquam Praelatus declarauit velle retinere pro ecclesia huiusmodi bona, alteri relocauerit, concessio tamquam iniqua rescinditur ad petitionem descendendum, quibus renouatio debetur.

dub. Felyn. in c. causam quae, limita. 3. num. 4. de rescrip. Afflic. in constit. Neap. in rub. de success. nobil. in Feud. num. 64. cum his, quae infra dicentur ad illud de renunciatione. l. praesertim, cum concessio vsque ad tertiam generationem subsequatur, non autem praecedat, quod facta su qualitas in praecedenti posita regulariter non intelligitur in sequenti repetita, Bart. in l. Seia. §. Caio. de fund. instruc. Alex. consil. 47. num. 3. lib. 5. Dec. in c. 2. requiritis. num. 4. in fi. & in c. inquisiti. num. primo, per tex. ibi, de appellat. etiam si sub eadem oratione constituantur. l. si. §. Seio. ff. de leg. 2. c. cum singula. de praeben. lib. 6. iuncta clem. prima, de suppl. neglig. praelat. Alex. consil. 48. super extract. num. 9. lib. primo, Felyn. in d. c. causam quae, nu. 4. limi. 7. de rescript. Quia mens contrahentium in quolibet casu verificatur sine repetitione qualitatis expressa positae, vt pro masculis tantum concessio sit, & ea vice que ad tertiam generationem procedat, non tamen ea finita excludat renouationem, maxime cum huiusmodi repetitio fieret contra dictum c. ad aures. & eius aequitatem, ad tradita per Ant. Gabr. lib. 6. de clausul. concl. 9. num. 5. & 6.

No obstat, quod verba illa, finita generatione, videantur sine effectu, quoniam Domini considerant, quod si huiusmodi renouatio non extitisset, probabiliter poterit dubitari, an etiam si Abbas voluisset retinere pro Ecclesia, id sibi liceret, propter auctoritatem Decij d. consil. 131. Et tunc Domini Comites ex duplici iure ad renouationem aspirarent, tam vbi Abbas vellet retinere, quam vbi vellet alteri concedere, & vtrumque intentare poterat beneficium dicti c. ad aures, cui fuit quo ad primum renunciatum, vbi vellet Abbas retinere, prout fuit resolutum in ista causa. Quoad illud autem vbi vellet relocare alteri nihil fuit conuenient. Ideo renouatio id non comprehendit, nec excludit. quo ad hoc beneficium dicti cap. l. si domus, cum vulg. de seruit. vba praedicta quatenus excludunt dubium supra positum. Nam alias etiam, quae in contractu exprimitur id, quod inest de iure cõi, non apponitur vt addat, vel deroget, sed causa dubitationis tollenda, & non requiritur, quod aliquid aliud verba operentur, Domin. in c. si romana. num. 9. 19. distinct. Fely. consil. 43. num. 3. & 4. Deinde quoniam tolerabilis est, quod declaratur in pactum deductum id, quod ius commune non ponit, ex quo in his pactis solent exprimi iure cauta, quam quae renouatio, & pactum, quod est strictissime naturae extendatur vltra quam in se contineat, vt per Casad. decil. 3. de locat. nu. 6. & 8. ex dicto autem instrumento solum apparet conuentum, quod finita tertia generatione liceat Abbati apprehendere & retinere, non autem alteri relocare. Et ideo non tollitur, quin statim hoc pacto intret dispositio d. c. ad aures, ad quod placebat etiam doctrina Barb. in c. cum M. nu. 158. de constit.

Non obstat Abbas in c. vt super. nu. 1. r. de reb. eccle. siue. quoniam si Domini dicebant, quod in terminis cap. ad aures, communis opin. est contra Abbatem, vt per Paul. & Felyn. Ripa. Ruin. Alciat. & alios supra alleg.

Non obstat, quod simul ponatur casus finitae generationis, & contrahentionis, quoniam cum prius ponatur ille quam iste in ordine literae, non debet casus finitae generationis declarari per casum contrahentionis. l. hoc legatum. vbi Bart. ff. de leg. 3. Bald. & alij in l. qui haeredi. de cond. & demonstrat. Et illud vulg. non procedit, quando diuersimode disponitur in iure inter casus, quos respicit vna determinatio, quoniam tunc vnusquisque secundum suam naturam debet interpretari, vt per Tiraq. de retrac. §. j. glo. 18. nu. 2. 2. cum seq.

Non etiam obstat generalis renouatio, quoniam huiusmodi

huiusmodi generales renunciaciones non ampliant dispositionem, vt per Domin. & Felyn. vbi supra, & Put. decil. 7. lib. j. maxime, quia dicta renouatio est continuata ad immediate praecedentia, & ideo ad ea tantum est extendenda, ita quae liceat Abbati apprehendere, & retinere sine aliqua contradictione. l. & c. Quibus si omnibus ad hoc, vt Abbati apprehendere, & retinere liceat, domini Comites renunciarunt, ex tradit. per Bart. in d. l. fin. ff. de reb. dub. Alex. consil. 48. nu. 9. & 10. lib. j. Felyn. & Ant. Gabr. vbi supra, & per eundem ibidem num. 26. lim. 17. Deci. post Abbat. in d. cap. 2. requiritis. num. 5. & consil. 639. nu. 12.

Ex quibus omnibus, & alijs deductis per informantes pro parte dominorum Comitum censentur sublata deducta pro parte ill. D. Cardinalis.

SERAPHINI.

Bononien. bonorum & fideicommissi de fabarijs. Die Luna, 18. Iunij. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissio omnes censentur grauati, quos testator copula coniunxerit. Et magis, vbi adest dictio, etiam.
2 Filij filiorum expresse nominati & positi in conditione, censentur grauati.
3 Verbum, filij, quoties profertur a testatore, nepotes etiam comprehendit, & vocati censentur.
4 Filij positi in conditione comprehendunt etiam nepotes & alios descendentes.
5 Testator censetur se referre ad ea, de quibus senserat.
6 Dictio, ita quod, demonstrat & declarat praecedentia.
7 Relata omnia censentur repetita cum suis qualitatibus a termino referente.
8 Clausula in fine posita est referenda ad omnia praecedentia.
9 Interpretatio strictissima in dubio est facienda in fideicommissis.
10 Voluntas etiam tacita sufficit in fideicommissis ad faciendam latam interpretationem.

DECISIO CCXLIII.

Domini dixerunt, Caesarem esse grauatum fideicommissis: constat enim ex clara & aperta mente testatoris, Caesarem filium Lodouici filij Benedicti haeredis reperiri grauatum in illis verbis, & ipsos tales etiam decedere sine filijs, & c. vnde cum testator substituerit fabricam quando sine liberis decessissent, & ipsos tales copula coniunxerit, omnes censentur fideicommissis grauati. l. si haeredi plures. ff. de cond. inst. Felyn. in c. ex parte. nu. mihi 14. de rescript. Barto. consil. 92. nu. 14. in prima parte, maxime propter illam dictionem, etiam, quae stat implicatiue. Ruin. consil. 36. nu. 9. & consil. 65. nu. 18. lib. j.

Præterea filij filiorum Benedicti fuerunt verbis expressis nominati, vocati, & positi in conditione per illa eademmet verba, & ipsos tales, & consequenter censentur grauati. Rip. in l. Centurio. nu. 166. ff. de vulg. & pupil. Alex. consil. 64. sub nu. j. lib. 5. Corn. consil. 97. num. 2. lib. j. Crauet. consil. 155. num. 5. Ruin. consil. 139. num. 7. vol. 3. Curt. iun. consil. 87. col. fin.

Nec renouari potest in dubium, quin in casu, de quo agitur appellatione filiorum veniant, nepotes: nam quod agitur verbum, filij, profertur a testatore, nepotes etiam comprehendit & vocati censentur, Barto. in l. liberorum. ff. de

& Benedicto &c. vnde clarissime refert se ad eos, de quibus dixerat, per allegata.

Non obstat, quod præcedentia declarent sequentia, quia retorquendo hoc facit ad casum, de quo agitur: nã cum testator per illud pronomen, ipsis, habuerit relationem ad pronepotes, & sic ad Cæsarem, & ex Cæsare nullus fuerit superstes, utique fuit factus locus substitutioni. & eodem modo tollitur quod dicitur de clausula in fine posita: quinimo cum in præcedentibus facta sit mentio de filiis, secundo de filiis filiorum, & sic de pronepotibus, & descendantibus, ut dictum fuit, igitur dicta clausula immediatè appositã, & ipsos tales, ad quos non personas superius enumeratas est referenda, dicta l. talis scriptura, cum ibi notatis. ff. de iurisd. om. iud. vnde dicta verba, & ipsos tales, sunt referenda ad filios Benedicti, & ad alios descendentes, de quibus proximè locutus fuerat.

Non obstat, quod in fideicommissis sit capienda interpretatio strictissima &c. q. procedit in dubio, & quãdo non apparet de clara voluntate testatoris. Soc. consil. 213. num. 8. vol. primo, Aym. Crauet. consil. 180. ante num. secundum. Dec. consil. 336. in fi. & consil. 384. in fi. & consil. 208. num. 3. secus tamen ubi constat de enixa & aperta mente testatoris, ut in casu, de quo agitur: vocauit enim testator filios filiorum Benedicti hæredes: & illos sub cõditione posuit per verba clarissima, & expressim posita, dum dixit, & ipsos tales &c. Vnde cum sumus in claris, non potest admitti aliqua interpretatio. vulg. l. ille aut ille. §. cum in verbis. de legat. 3. l. si alij. ff. de usufr. leg. cum similibus. Accedit, quod in fideicommissis etiam tacita voluntas sufficit, quæ ex coniecturis colligitur. l. cum proponeretur. in fi. de leg. 2. l. qui solitum. §. primo, eodem tit. cum auus. de conditio. & demonstr. l. licet Imperator. vbi Card. de leg. primo. Dec. consil. 287. num. 5. secunda part. & consil. 38. circa prin. 2. col. & consil. 23. sub num. primo. Socin. consil. 227. sub num. primo, lib. 2. Sed hæc ex abundanti, cum verba & mens testatoris sint clarissima, nec valeant recipere aliquam restrictionem vel interpretationem, per superius dicta.

ROBVSTERII.

Roman. domorum ad Cincios. Luna, 16. Februarij, & 13. Martij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Illegitimi sunt incapaces emphyteusis ecclesiasticæ.
2 Fraudis suspicio ex sanguinis cõiunctione maior inducitur.
3 Coniecturæ suffiunt ad probandam non euidenter vtilitatem ecclesiæ.
Immo vnica tantum sufficit.
4 Contractus factus de bonis ecclesiæ inter sanguine coniunctos fraudolofus presumitur.

DECISIO CCXLIII.

Ex iustis rationibus ordinarunt Domini, vt causa concordetur omnino.

Verum quia non potuit fieri concordia, ordinarunt Domini, vt causa terminaretur pro iustitia. & ideo proposui illam hodie super eisdem, & fuit resolutum, ex omnibus simul iunctis perpetuationem & liberationem domorũ non cessisse in euidetem vtilitatem Ec-

clesiæ, sed in damnum illius. Et sententia extra Rotam lata est exequenda, quia est valida & iusta.

Et mouebantur Domini ex eo, quod ista est materia suspecta de fraude, quia iam Franciscus decesserat sine filiis legitimis & naturalibus, & Rocchus & Iacobus erant ætatis iam satis maturæ, & absque filiis legitimis, & tres ex quatuor domibus erant concessæ ad tertiam generationem legitimam & naturalem, quæ verisimiliter paulò post erat finienda vt etiam euentus docuit, & demum ad ecclesiã reuersuræ, quia aderat solus Christoforus Reçtor Ecclesiæ & filius Iacobi, qui t̄ erat illegitimus & incapax huius emphyteusis. Barto. & alij in l. generaliter. §. cum autem. C. de instit. & substit. Rursus perpetuatio ista & liberatio fiebat ad filio patri, & patruo, & in effectu ad se ipso sibi ipsi. Nam, vt dictum est, Christoforus erat Reçtor Ecclesiasticus, & filius Iacobi, & ad ipsum peruentura erat tam patris quam patruu hæreditas, ideo t̄ maior inducitur suspicio fraudis. c. si. de instit. auth. quibuscunque. C. de sacrosanc. Eccles. & cum fraus & dolus soleant occulte committi, suffiunt in casu isto ad probandum non euidetem vtilitatem t̄ coniecturæ, & verisimilitudines. l. quia autem. §. non simpliciter, si quis omisa causa testamenti, cum alijs per Oldrad. consil. 24. col. 3. circa med. Aymo. consil. 143. num. 12. Cassad. decif. 7. num. 7. de dol. & contuma. & decif. 1. num. 2. de vsur. vbi inquit, quod sufficit vnica coniectura, præsertim vrgens & vehemens: hic verò sunt plures.

Primò, quia contractus fuit factus non solum inter patrem & filium, & patruum, t̄ inter quos de facili præsumitur fraus, l. dicta. C. de donat. cum alijs per Bart. in l. post contractum. de donat. Rot. in antiq. decif. 361. sed etiam, vt dictum est, idem in effectu erat cedens & cessionarius.

Secundò, quia euidens vtilitas tota fundata fuit in eo, quod domus Ecclesiæ essent debiles, & ruinosæ, & cæsus, qui assignabat, erat super domo meliori, & pro ducatis 32. dabatur Ecclesiæ census ducatorum 34. sed nedum non fuit verificata ista ex testibus, & deductis in illa asserita sententia: nam (vt Domini tenebant) illi testes non concludunt de communi æstimatione, & iudicio, sed de proprio, & particulari opinione ipsorum, patiunturque diuersas, & varias exceptiones, sed imò ex testibus & deductis pro parte Ecclesiæ probatur contrariũ, vt hic bene deducunt informantes Ecclesiæ, præsertim in plena facti informatione, q̄ placuit Dominis: bene enim fuit deductum in ea informatione, non solum domos non fuisse ruinosas, & fuisse habitatas, sed etiam quod ex earum parte, quæ locabatur, percipiebantur pensiones excedentes longe maiorem summam.

Tertiò, quia in eo fuit considerata qualitas census debiti Ecclesiæ, qui erat debitus ratione proprietatis, & propter laudemiam, & ex alijs causis erat longe maioris æstimationis & tutissimus, & nullam ob causam reducibilis, & magis commodus Ecclesiæ propter vicinitatem: nec quod domus potuissent locari pro longe maiori summa, & paulò post verisimiliter domus reuersuræ erant ad ecclesiã, quia finita 3. generatione, aut ob canonem non solutũ deuoluebantur. Quæ omnia considerari debebant ad effectum dignoscendi, an perpetuatio & liberatio essent viles Ecclesiæ, vt bene fuit consideratum in illa Romana Turricelæ coram R. D. Cantucio, del 1578.

Quartò, quia absque alia probatione damni illud euidenter ostenditur ex sola visione loci, & euidencia facti, quod ista domus ad tertiam generationem concessæ pro annuo canone 32. ducatorum perpetuentur, & liberentur pro censu 34. ducatorum, alias empto vilissimo

DECISIO CCXLVI.

Vit conclusum, quod limitatio firmata, quæ datur ad regulam, quod t̄ bonæ fidei possessor compensat fructus cum melioramentis, vt non procedat, qñ possessor habet causam ab eo, qui si alienasset, fecisset fructus suos, non applicatur casui, de quo agitur: si quidem t̄ dicta limitatio fundatur in dicto glofæ in verbo, superfluũ, in l. j. in fi. de rei vend. quæ præsupponit, quod alienans tunc faciat fructus suos, nec ab eo tunc peti possent, quam glofam dicit ibi Bart. esse notabilem. & Bal. in c. grauis, num. 5. de rest. spol. Pau. de Cast. in l. domos, num. 4. de leg. j. Alex. consil. 162. num. 2. vol. 2. At quando Prælatus t̄ male alienat rem ecclesiæ, respectu dictæ rei, dicitur ecclesiã vacare, vt dicit Bart. in l. qui fundum. §. si tutor, pro empt. Et t̄ propterea non facit fructus suos, ita vt quilibet, & etiam ipsa ecclesiã possit rem cum fructibus petere, iuxta c. si quis presbyterorum, de reb. eccl. nõ alien. qua ratione aliàs Rota tenuit in causa Pisan. liquidationis fructuum de anno 1575. 14. Martij, quod non tener etiam quietatio facta per Prælatum de fructibus ecclesiæ. Quare cum Reuerendiss. D. Commendatarius hodie agat nomine ecclesiæ ad repetendos dictos fructus, non potest excludi ob dictam limitationem. si quidem prædecessor Commendatarius non potuit facere fructus suos, nec illos petere potuisse. Ideo quemadmodũ ipse excluditur, ita debent excludi habentes causam ab eo. Allegata autem in contrarium loquuntur in marito, patre, usufructuario, emphyteota, & alijs male alienantibus, & non in Prælato male alienante, in quo est diuersa ratio.

lissimo precio pro ducatis 262. ad rationem 12. vel 13. ducatorum pro centenario, & vbi habemus rationem naturalem, infirmitas est intellectus querere aliam probationem.

Neg; obstat, quod in dicto puncto præsupponitur fine veri præiudicio pro nunc, quod ex deductis pro parte dicti Francisci probetur, liberationem domorum cessisse in euidetem vtilitatem ecclesiæ. Primò, quia hoc Domini intellexerunt præsumptiue ex eo solo, quod liberatio sit facta solemniter, non autem inspectis probationibus tunc factis, quæ (vt dictum est) non excludunt euidenter vtilitatem: & dicebant, quod hoc solum sufficeret. Secundò, quia præsuppositum non loquitur de perpetuatione, sed solum de liberatione, & quoad perpetuationem res est clara, quod fuit euidenter damnosa, vt ex supra dictis apparet. Tertiò, quia quicquid sit ex separatim deductis per d. Franciscum, tamen dicebant, quod ex omnibus simul iunctis, prout dubium cantat, resultat euidens probatio damni.

Alia plene hic euacuantur per informantes ecclesiæ, cum quibus Domini transeunt.

ROBVSTERII.

Papien. fructuum. Mercurij, 2. Decembris. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Liquidatio fructuum quomodo consideranda. cum decif. sequen.

DECISIO CCXLV.

Domini distinxerunt quatuor tẽpora in hac liquidatione fructuum. In t̄ primo enim tẽpore incohando ab anno 1530. vsque ad annũ 1544. nihil potuerunt firmare, quia non probatur de isto tempore aliqua perceptio fructuũ ex istis terris, de quibus agitur. Nec instrumenta locationum de terris cõtiguas, & circumuicinis, & alia adminicula adducta pro parte Illustriss. Cardinalis inducunt sufficientem probationẽ, nisi melius coadiuuentur. Quo verò ad secundum tẽpus ab anno 1550. vsque ad annum 1554. fuerunt fructus liquidati ad rationem 15. solidorũ pro qualibet pertica. Circa tertium tẽpus ab anno 1554. vsque ad annũ 1558. fuerunt liquidati ad rationẽ 20. solidorũ pro qualibet et pertica. Quoad vltimũ tempus. l. pro annis 1574. 1575. & 1576. liquidarunt ad rationem trium librarum pro qualibet pertica, & hæc liquidationes bene probãtur per ea q̄ deducta sunt per informantes pro parte d. Illustriss. Cardinalis. Reseruarunt tũ Domini videndum, an in his liquidationibus sit habenda ratio de melioramentis factis per Dominos Palauicinos, & Soliuetos.

ROBVSTERII.

Papien. fructuum. Mercurij, 4. Maij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Bonæ fidei possessor compensat fructus cum melioramentis. Declarat tamen, vt num. seq.
2 Prælatus male alienans rem ecclesiæ non facit fructus suos, sed ecclesiã quoad ipsam alienatam dicitur vacare.
3 Fructus rei male alienatæ per prælatum possunt peti à quolibet.

ROBVSTERII.

Papien. melioramentorum. Veneris, 2. Iunij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Fructus à bonæ fidei possessore peti non possunt nisi per viam compensationis.
2 Libellus generalis admittitur ex clausula, ius & iustitiam ministrari &c.
3 Compensatio melioramentorum bonæ fidei possessoris cum fructibus, licet fiat parte opponente, tamen etiã officium iudicis, & æquitas multum valet.

DECISIO CCXLVII.

Conclusum q̄ compensatio fructuum fuit facta ea die, qua pro parte Illustriss. Cardinalis fuit petita condemnatio fructuum, quia cum illi nõ possint peti in hoc casu, nisi t̄ per viam cõpensationis propter bonã fidem Dñorum de Rubeis, & litis confortiũ. iuxta l. sumptus, de rei vend. propterea qñ fuerũt petiti, vñ deducta, & opposita hæc compensatio tanquam in necessarium antecedens, stantibus præsertim clausulis contentis in dicta petitione prout bene deducunt informãtes, & præsertim illa, deducens &c. propter quam virtualiter censetur deducta etiam ista compensatio, quæ erat vnũ ex præcipuis iuribus competentibus pro obtinendis istis fructibus: & etiam alia clausula, ius, & iustitiam ministrari &c. propter quam t̄ in istis accessorijs, & consequentijs admittitur libellus generalis. Gabriel. de clausulis, conclus. 4. num. 1. & 4.

Nec obstat, quod debeat intelligi iuxta narrata, quia cum in narratis hoc virtualiter comprehendatur, dicitur expressum propter necessarium antecedens, & mate-

riam consecutiuam, quia censetur quis uelle id, quod in ra in materia disponunt. Dec. conf. 399. num. 4. Accedit, quia hæc compensatio licet fiat parte opponente, tamen multum in ea t exuberat officium iudicis, & æquitas, ut not. Bal. in l. si constat, num. 5. ubi Salyc. num. 2. C. de compensat. Non obstant tradita per Bal. in l. fundo, circa fin. de rei vend. quia non se restringit ad illum modum petendi melioramenta, nec alios modos excludit. Minus obft. etiam tradita per eundem in l. cum Papi nianus, col. pen. verfic. oppono contra hanc l. C. de sent. quia iste modus per viam exceptionis est comprehensus virtualiter, ut supra dictum est. Præterea ista non est propriè comprehensio, sed impropria ratione cessantis æquitatis, ut bene declarat Fulg. in d. l. sumptus, in fi.

ALDOBRANDINI

Leodiens. hereditatis. Die 25. Junij. 1568.

S V M M A R I V M.

- 1 Regula reuocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere comprehendit etiam Cardinales.

DECISIO CCXLVIII.

1 Vit resolutum, quod t regula reuocatoria, que loquitur de facultatibus Legatorum de latere comprehendat Cardinales & reuocet facultates, de quibus agitur. Reuolutio autem non videtur sufficere habere derogationem dicte regule, super quo si hæ redes ex testamento aliquid releuans mihi ostenderit, considerabo.

ALDOBRANDINI

In eadem. Die 11. Martij. 1569.

S V M M A R I V M.

- 1 Reuocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere, comprehendit reuolutionem, & etiam facultates a prædecessoribus concessas.

DECISIO CCXLIX.

1 IN prima parte fuit tentum, quod reuocatoria Leonis comprehendat reuolutionem, de qua agitur, quia verba reuocatoria loquuntur de reuolutionibus per ipsum Leonem concessis: & sic etiam comprehendit facultates a prædecessoribus concessas, & per Leonem reuolutas. In secunda parte fuit dubitatum propter clausulam, non obstantibus his, quæ Iulius in suis literis obstat non uoluit, per quæ uidetur repetita derogatio Iulij, quæ est prægnantissima, cui motiuo si non satisfiat pro parte Ægidij, dubium in secunda parte resoluetur contra ipsum.

ALDOBRANDINI

In eadem. Die 28. Martij. 1569.

S V M M A R I V M.

- 1 Derogatum regulis reuocatorijs in reuolutione quando censetur.
- 2 Clausula specialis derogatoria est attendenda.

DECISIO CCL.

1 Vit resolutum, non esse t sufficienter derogatum regulis reuocatorijs in reuolutione, de qua agitur, quia hæc reuolutio solum habet clausulam, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscumque. quæ clausula sine dubio non sufficit ad tollendas dictas regulas reuocatorias habentes clausulas derogatorias derogatorias. & illa clausula, non obstantibus omnibus illis, quæ Iulius in suis literis uoluit non obstat, est in alia reuolutione, quam idem Leo fecit statim post illius assumptionem ad Pontificatum, & ante emanatas dictas regulas reuocatorias, per quas dicta prima reuolutio tollatur, quæ etiam vna cum legatione expirauerat.

Nec ob. q. in secunda reuolutione Leo innouat eadem facultates, quasi per hinc in nouatione censetur innouata et clausula derogatoria contenta in facultatibus innouatis: quoniam secundum Dnos illa innouatio non potest hoc operari, tum quia innouationi obstat regula reuocatoria, quæ modificat, & reducit huiusmodi facultates ad ea, quæ iure cõi competunt legatis. & ideo eget derogatione dicte regule, tum quia hæc innouatio habet specialem causam derogatoria, quæ est attendenda, ad doli clausulam. & de verb. ob. unde patet, quoniam innouatio refertur tñ ad dispositionem facultatum innouatarum, non autem ad clausulas derogatorias. Quare conclusum fuit, reuolutionem de qua agitur, esse intelligendam iuxta modificationem dictarum regularum, scilicet, quoad ea, quæ iure communi Legato competunt.

ALDOBRANDINI

In eadem. Die 12. Junij. 1569.

S V M M A R I V M.

- 1 Facultas creandi Comites est reuocata per regulam reuocatoriam Leonis Decimi, non obstante consuetudine.

DECISIO CCLI.

1 P Ræsupposito sine veri præiudicio, q. facultas creandi Comites Palatinos Legatis de latere sæpius & communiter cõcedi consueuerit tempore regule reuocatorie Leonis Decimi, an facultas huiusmodi censetur per dictam regulam reuocata.

1 Resolutum fuit, t facultatē creandi Comites esse reuocatum non obstante cõsuetudine seu solito, de quo in puncto. quia regula restringitur ad facultates de iure cõi competentes, & cum ista, de qua agitur, non sit talis, de iure non sit talis per dictam consuetudinem, quia cõsuetudo hæc non est cõsuetudo approbata, ut in c. quod translationem, de offi. leg. iuxta declarationem Abbatis & aliorum ibi: sed tamen potest efficere, q. in mandato generalis legationis veniant ea, quæ consueuerunt legatis concedi: sed hoc non tam à iure dicitur illis competere, quàm ab usu patrisfamilias concessum, & sic ab homine.

LANCELOTTI

In eadem. Die 23. Decembris. 1569.

S V M M A R I V M.

- 1 Cardinales etiam comprehenduntur in regula reuocatoria facult-

facultatum legati de latere circa legitimaciones, & dispensationes.

DECISIO CCLII.

1 P Roposui causam pro expeditione, attento, quod omnia dubia fuerunt discussa coram R.P.D. Aldobrandino. Duo uero, quæ opponerentur pro præsentis legitimatis, non sunt uisã releuantia. Primum. quod regula reuocatoria Leonis non comprehendat Cardinales obstat regula eiusdem Leonis, quæ disponit eos non comprehendendi, nisi specialiter exprimentur. Nam t respondetur, satis comprehendendi, ex quo fit mentio de legatis de latere, qui non sunt nisi Cardinales. Præterea fuit allegata decif. Cassad. 3. super reg. quæ declarat regulam non obstat, quando fit reuocatio per viam legis, & per alia, de quibus ibi per eum, quæ locum habent in hac regula reuocatoria.

Secundum etiam non obstat, dum dicebatur, credendum esse Cardinali Legato de latere, asserenti se sufficientibus facultatibus instructum, maxime, quia post reuolutionem suam facultatum plures actus fecit, in quibus dispensauit contra ius commune.

Nam fuit responsum, primum procedere, nisi producere fuissent facultates, quia in claris cessant præsumptiones stante præsertim præiudicio tertij.

Ad secundum uero fuit dictum, dispensationem esse stricti iuris, & non inferri de casu ad casum, præsertim, quia lex in regula reuocatoria expresse dicit non esse credendum attestacionibus legatorum in his, quæ sunt contra ius commune. Propterea Domini dixerunt, quod deberem pronunciare in fauorem venientium ab intestato.

R.P.D. Lancellottus tulit prædictam sententiam in fauorem nostrum.

SERAPHINI

In eadem. Die 16. Octobris. 1571.

S V M M A R I V M.

- 1 Cardinali asserenti de facultatibus regulariter creditur. Fallit tamen non procedere in his, quæ neque de iure, neque ex generali officio legationis competunt. num. 2.
- 2 Potestas creandi Comites & legitimandi est de reseruat.

DECISIO CCLIII.

1 C Vm informantes pro filijs defendant legitimacionem esse validam ratione præsumptæ facultatis, Domini resolverunt, ex ea sustineri non posse huiusmodi dispensationem. Nam t licet Cardinali asserenti de facultatibus regulariter credatur, ut est doctrina Ioan. And. in c. constitutus, de appellat. tamen placuit limitatio, quod non procedat t in ijs, quæ neque de iure, neque ex generali officio legationis competunt, ut per Dec. conf. 387. num. 3. Paris. conf. 12. num. 133, & 134. vol. 2. cum alijs allegatis. Potestas autem t creandi Comites, & legitimandi est de reseruat. c. per venerabilem, qui fil. sint legit. idem Paris. conf. 12. num. 133.

Non obstat doctrina Bal. in l. exemplo. C. de probatio. quia requirit pluralitatem actuum, & quod publicè gesti fuerint, & concludit, quod ratione præsumptæ veritatis gesta valeant: & ideo licet sine veri præiudicio præsupponebamus, quod hic adsunt actus sufficientes ad inducendam huiusmodi præsumptionem, tamen

tolliatur hæc præsumptio ex eo quod de veritate constat ex facultatum publicatarum & registrarum inspectione, estq. validior hæc præsumptio. iuxta decif. Puraj. 29. in causa Toletan. lib. 2.

BLANCHETTI.

In eadem. Die 22. Junij. 1573.

S V M M A R I V M.

- 1 Concubina legitima ut aliqua dicatur, quot concurrere debeant.
- 2 Naturales filij non ita facile reperiuntur.
- 3 Dos est fundamentum probationis matrimonij & legitimacionis filiorum.

DECISIO CCLIIII.

1 D Omini vnanimiter dixerunt, non constare ex actis, Mariam fuisse legitimam concubinam quondam Augustini ad effectum, de quo agitur: plura t enim concurrant oportet, ut dicatur legitima concubina, nempe, quod potuerit esse matrimonium. Secundò, quod vnica. Tertio, quod sit retenta domi in schemate concubine. Quarto, quod ducatur publicè. Quintò, q. ad liberos suscipiendos retineatur. Sextò, quod diligatur sicut vxor. Septimò, & protestatio. Bermon. Cheron. in tit. de pub. concub. in verbo, concubinam dimittat. Luc. de Penna in l. si cohortalis. C. de cohort. lib. 12. Paleot. in tra. de noth. & spur. c. 12. num. 3. quod si horum alterum desit, nec concubine, nec filiorum naturalium nomen dari potest. Bermon. Chener. & Paleot. vt supra. Alber. in l. j. C. de nat. lib. & ideo t non reperiuntur facile filij proprie naturales. Alciat. regu. 2. de præsump. præsumpt. 5. Oldrad. conf. 196. Alex. conf. 174. volum. 5. quod autem in casu nostro non adsint requisita, pater: nã matrimonij esse non potuit, ex quo Augustinus habuit beneficia & ordinē subdiaconatus, quo casu hæredes ab intestato habent intentionem fundatam, & onus probandi, quod ante obitenta beneficia & susceptos ordines sacros nati fuerit, incumbit ipsis filijs. Rebuff. de dispen. super def. nat. numero 42. quod vnica fuerit, non cõstat: licet enim nõ probetur pluralitas, singularitas etiam non probatur, nec quod fuerit retenta domi: immo probatur contrarium ex dictis per ipsas partes, quod non semper domi morabatur, & q. nati sint extra eam: publicè et non fuit ducta. Animus etiam suscipiendi liberos considerari non potest, quia ipse Augustinus in legitimacione confessus est se carnis fragilitate victum, rem habuisse cum Maria. Amor etiã coniugalis adesse non potuit, cum non potuerit contra hi matrimonium. Non fuit etiam emissa protestatio nec constat, Mariam esse talem, in qua stuprum cadere non potuerit, & cum t hoc sit fundamentum intentionis filiorum, & in contrarium vigeat præsumptio virginitalis, Bertran. conf. 136. & 148. volum. secundo, debet ab ipsis probari. vt Aym. conf. 166.

Nec obstat, quod idem Aym. dicto loco dicat, quod videtur sufficere, si actor prober, quod fuit natus ex soluto & soluta, ut non dicatur natus ex damnato coitu. Nam loquitur quoad effectum equitandi pœnam, non quoad effectum successionis, ut in dicto conf. 166. numero 6.

Minus ob. decif. Achil. vnica. de nat. lib. quia loquitur in meretrice, & etiam illi satis responsum fuit hic per informantes pro parte hæredum ab intestato.

Z 2 Nec

Nec obft. etiam quod nati ex huiusmodi coitu vocentur naturales. Nam ad effectus fucceffionis no sunt proprie naturales. Abb. in cap. innotuit, numero 18. de elec. Nat. confil. 421. numero 3. ex quibus cum conftet, Mariam non fuiffe legitimam concubinam, & filij non poffunt dici fucceffibiles ad hereditatem Auguftini.

Postea R. P. D. Blanchettus tollit fecundam fententiam confirmatoriam.

ROBVSTERII.

In eadem. 2. Octobris. 1574.

SVMMA RIVM.

1 Facultas legitimandi non competit iure magistratus, fed iure Cefareo & referuato.

DECISIO CCLV.

Difficultas propofita fuit diftineta in duas partes & reftringitur arbitrio D. ponentis. Primo, an eo ipfo, quo qui eft creatus Comes Palatinus, poffit legitimare de iure? & in hac difficultate concluderunt Domini, quod non, quia hanc facultas non competit iure magistratus, fed iure Cefareo, & referuato, & eft maximus gradus mixti imperij. Bart. & alij in limperium de iurifid. omn. iudic. Crot. in §. quid fit tantum, numero 145. Alciat. in l. fecunda, in princ. numero 45. cum fequen. de verborum obligat. & ita placuerunt Dominis auctoritates allegatę, & adducebant Pau. conf. 24. col. j. lib. 2. Bal. in l. cum in adoptiuus. §. quę in filio, nu. 7. C. de adoptio.

ROBVSTERII.

In eadem. 29. Octobris. 1566.

SVMMA RIVM.

- 1 Regula fecunda editionis extendunt regulam decimamtertiam in prima editione factam ad facultates Cardinalis de Monte, & earum reualidatione.
2 Regula tam prima, quam fecunda editionis ligant statim a die assumptionis summi Pontificis.
3 Publicatio in regulis prima & fecunda editionis intelligitur a die assumptionis summi Pontificis.
4 Regula prima editionis sunt non tantum de stylo, fed etiam de iure.
5 Interpretatio etiam in regulis tam prima quam fecunda editionis fit, quatenus verborum proprietates patitur.
6 Observantia interpretatiua habet vim eiusdem legis, non autem nouę constitutionis. Immo non requirit aliquam prescriptionem. nu. 7.

DECISIO CCLVI.

Ad dictę regulę fecunda editionis extendant predicta 13. regulam: in prima editione facta ad facultates Cardinalis de Monte, & ad illarum reualidationem del 1520. emanatam, attento, quod fupradictum breue facultatum eiusdem Cardinalis de Monte concessum per Leonem Decimum del 1513. datu fuit sub die 16. Martij. eiusdem anni 1513. & sic post editionem & ante publicationem dictę regulę. 13.

Si causa poffet ex alio capite expediri, placeret Dominis circumfcribi illud, ne detur occasio anuullandi tot

actus subfecutus vigore reualidationis, de qua in puncto: alioqui si causa est decidenda ex isto capite circumscripca obseruancia, vt infra resolverunt Domini, quod regulę fecunda editionis de mensibus martij, & Septembris 1515. factę extendunt regulā 13. in prima editione facta ad facultates seu reualidatione bo. me. Cardinalis de Monte, 16. Martij, 1513. concessam, quamuis dictę regulę primę editionis, fuerint in Cancellaria publicatę vltima eiusdem mensis Martij: ac etiam resolverunt, quod dictę regulę fecunda editionis comprehendant etiam reualidationem eiusdem Cardinalis del 1520. concessam, & quamuis quoad primam reualidationem 16. Martij. putarent non esse necessariam resolutionem, cum omnes facultates dicti Cardinalis cessauerint del 1516. per cessationem legationis. vt in c. presenti, de offic. leg. in 6. tamē respondendo ad punctum si forte in ista causa esset necessaria resolutio, mouebat ipsos, quia regulę ligant statim in crastino assumptionis summi Pontificis, vt dicitur expresse & referunt Sarn. in procm. reg. q. 2. num. 54. & Ang. num. 1. & faciunt not. per Abbat. & alios in c. 2. num. 7. vers. venio ad secundū, de const. & licet ista regulę fecunda editionis dicaat post publicationem, tamē dicebant Domini verba esse intelligenda secundum subiectam materiam, vt in istis regulis publicatio intelligitur a die assumptionis, ex quo ab illo die ligant, quia solemniter fiunt, & ligant, dicitur ab illo die publicare. c. j. & ibi Abb. Dec. & alij, de postal. praelatorum. & tamē magis, quam publicatio in istis regulis primę editionis non fiat ad effectum, vt in notescant, quia cum renouentur ab omnibus Pontificibus, videntur esse non tantum de stylo, fed etiam de iure, vt inquit Dec. in c. ad aures. num. 10. in fine, de const. Caslad. decif. 3. in fi. cod. tit. sed vt appareat de voluntate approbatoria ipsius noui Pontificis. vt per Sarn. in predicta q. 2. num. 54. & ideo in ipsis regulis dū loquuntur de prima editione, promiscue ponitur verbum, publicatio, & editio, quia in istis regulis primę editionis, idem pollent publicatio & editio noua, ex quo solitę sunt semper fieri a quocunque Pontifice, & fiunt cum decreto, quod statim ligent, & sic dicuntur fieri solemniter, vt supra dictum fuit. Placet etiam, quod conftet de mente Leonis, vt hic bene Domini informantes Agidij, & quod non datur ratio diuerfitatis inter vnum & alterum tempus, immo ratio subiectę materię ita dicitur, & ista est magis conueniens, et apta interpretatio, & constat ex supra deductis, quod regulę fuerunt publicatę in crastinam assumptionis Leonis: nam intelligunt Domini de publicatione quę liget, vt supra, quod autem comprehendant reualidationem, quę postea fuit subfecuta del 1520. mouebat Dominos pręgnantia & geminatio verborum, & dictionum vniuersalium, videlicet, omnes & singulas quascunque hactenus, & in futurum quomodo dolibet emanabunt. nam salua ratione recti sermonis ista verba non possunt reftringi ad illas facultates futuras, quę aliās fuerant cōcessę, aut reualidatę per ipsam post publicationem in cęllaria factam, etiam si teneremus interpretationem hęredum ex testamento, quoad primam partem, tum quia sunt verba multum pręgnantia & geminata, tum etiam quia supra fit mentio de antiquis reualidatis. ideo hęc tertia pars, quę de futuris loquitur, conuenienter etiam intelligi debet de antiquis in posterum reualidandis: tum etiam quia ponderatio de dictione, huiusmodi, non potest commodę adaptari, nisi ad pręteritas, non autem ad futuras, quia id non patitur verborum proprietates, quę attenditur, etiam in materia odiosa, pręsertim cum detur magna ratio diuerfitatis inter pręsentia & futura, vt hic per infor-

informantes, quo casu cessant regulę relationis. Dicebant etiam, quod erat restringere dispositionem istam ita pręgnantem de futuris ad vnum casum, quando reualidaret in futurum concessionem aut reualidationes per eum post dictam publicationem concessas, vt non comprehenderent casus, quos de nouo in futurum ipse concederet, aut reualidaret pręteritas ab alijs Pontificibus concessas, quod est absurdum in tali contextu verborum.

Non obstat, quod extensio debet fieri cum sua qualitate. Quia si tenemus resolutionem primę partis, cessat fundamentum. Pręterea in istis de futuro non adest qualitas restrictiua, quę comprehenditur post dictam publicationem.

Nec obft. quod in istis est facienda stricta interpretatio, quia etiam in istis fit interpretatio, quatenus verborum proprietates patitur, vt per Aret. in l. cum de lege, de testamen. stante maxime verisimili mente disponentis, & ratione diuerfitatis inter futura & pręterita. Vnus tamē ex Dominis sentiebat, verba huiusmodi, etiā quoad istam tertiam partem, non esse ita clara, quominus poffet esse locus interpretationi ex vfu, & obseruancia subfecutus propter illas dictiones, huiusmodi, & c. quo casu etiam si intellectus datus pro obseruancia esset malus, vel de iure non tenendus, nihilominus standum est tali obseruationi in vim eiusdem legis, non autem in vim nouę constitutionis. vt post Butr. bene per Socin. conf. 141. colum. prima, & sequen. num. 2. quę obseruantia non requirit aliquam prescriptionem, vt post alios latę Aym. confil. 201. num. 11. & 202. num. 2. Ideo Domini referuarunt hoc, & etiam referuarunt, an adit sufficiens derogatio regularū in reualidatione del 1570.

ROBVSTERII.

Valentin. Prępositura. Die 16. Maij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Verba vniuersalia, & geminata comprehendunt ea quę aliās non venient in generali dispositione.
2 Mens mandantis potissimum in vniouibus attenditur.
3 Facultas transferendi & pensio perpetua sunt insolita, quę non veniunt in generali mandato. Declara tamen, vt num. seq.
4 Insolita ad effectum supprimendi relinquuntur officio iudicis.

DECISIO CCXXIX.

Conclusum, resignationem fuisse validam: nec obstat allegatus defectus mādati, quia Capitulum constituit procuratores ad faciendum quamcūque concordiam, quę et verba vniuersalia, & geminata comprehendunt ea, quę aliās non venient in generali dispositione, vt post Alex. & alios cumulat Aymon. confil. 29. num. 4. videtur enim cogitatum saltem in genere de quocunque casu, qui accidere poffet. Nam dictio, cuiusuis, quę dedita opera fuit apposita, si solum intelligeretur de summa, esset superflua, quā quoad summam remittunt se iudicio procuratoris, ponderando etiam paulō infra dictum generalissimum mandatum. Et (quod videbatur tollere omnem difficultatem) est clausula illa, quod mandatum stet apertum, & poffit a quocunque notario extendi cum alijs facultatibus dictis procuratoribus bene visis, quę a quopollere videba-

tur clausula, pro expressis, ex quibus apparet clara & aperta mens istorum Dominorum, quod dummodo prępositura vnioretur, in ceteris omnibus remittebant se ad procuratorem, & in istis attenditur potissimum mens mandantis, vt post alios Aym. confil. 275. num. 9. Alexan. confil. 34. numero 8. lib. secundo. Idem etiam apparet ex postea gestis: nam explicitę fuit dictum mandatum extensum, seu (vt dicunt) elongatum, fuit facta expeditio cum maxima impensa, etiam secundum leturam vtriusque partis: ergo apparet, quod omnia processerunt de mandato, & quod in predicto mandato omnia ista comprehendebantur, vt bene dicit Alex. confil. 146. num. 22. lib. 5.

Non obstat, quod facultas transferendi, & pensio perpetua sint insolita, & propterea non veniant in generali mandato. Put. dicta decif. 525. lib. 3. Franc. in c. qui ad agendum. §. sed si aliquis, num. secundo, de procurat. Docto. in cap. nulli, de rescript. quia ad hoc responderetur pluribus modis, primō, quando exprimitur vnum de valde insolitis, veniunt reliqua per clausulas generales, declarat Bero. confil. 25. numero 15. & sequen. numero 3. hic autem voluit cōcordare ad effectum, quod supprimatur dignitas, & illa vniatur. hoc satis est de arduis & magnis, ac non solitis, & claris apparet si perquireretur compositio. Pręterea sicut insolita ad hunc effectum relinquuntur arbitrio iudicis. Menoch. de arbit. lib. secundo, casu 80. ita inspecta subiecta materia perpetuę applicationis non esset habendum hoc pro re insolita, licet in alia materia secus esset dicendum. Rursus in decif. Put. duę assignantur rationes. prima de insolitis: secunda, quia data erat facultas consentiendi pensionis referuationi, ad fauorem certę, & nominatę personę, & quoad illam dabatur facultas obligandi principales. Vnde cum translatio pensionis habeat nouam referuationem ad fauorem alterius, ad hoc non extendit mandatum. quę ratio non applicatur quoad mandatum simplex ad consentiendum pensioni, nec dē ad fauorem alicuius, ideo standum alijs clausulis ampliffimis, & ex alijs supra dictis potuit comprehendere persona translatarij.

Non obstat, quod non fuerit facta elongatio, quia in necessarium antecedens est facta, ex quo ipse dicit, substituere ad illa vigore dicti mandati.

Non obstat defectus mandati, quia adest mandatum substituendi eadem die 18. Iulij, 1576. & est eiusdem notarij, in quo Capitulum constituit eodem procuratores cum facultate substituendi, & istud est sufficientissimum: & tamen pro consensu sufficit mandatum substitutionis, cum de facultate substituendi conftet.

Non obstat clausula illa, in alio mandato, & defectus in summa seu quantitate. Quia bene euacuantur per informantes, sicut etiam ceterę difficultates, contra resignationem, vt hic bene in facto, & per Dominum Tiberium, cum quibus transferunt Domini sine difficultate: si tamen Hieronymus in aliquo super dicta resignatione voluerit audiri, pręterquam quoad pręsumptum defectum mandati, poterit illi satisfieri.

ROBVSTERII.

Roman. compromissi. Veneris, 17. Maij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Prohibens quem facere testamentum efficitur indignus ipse hęc hereditate.
2 Litis euentus dicitur dubius.

DECISIO CCLVIII.

Domini fuerunt concordēs, nec de enormissima, nec enormi latione constare. Quia cum per laudum cessauerit iudicium criminale, ac omnia intentata contra Dominum Alexandrum, quæ ex illo iudicio sequi poterant, nedum bona, sed ipsius existimationem, & personam concernebant, à quibus omnibus fuit recessum, satis ex hoc cessat quærela enormissimæ lationis. Mouit etiam Dominos, quia per dictum compromissum fuit recessum à iudicio, in quo Hieronimus frater Baptistæ nitebatur probare voluntatem defuncti faciendi testamentum, & prohibitionem testandi illatâ per Alexandrum, quod si probatum esset, nihil ex hæreditate Baptistæ Alexander consequi potuisset, vt in l. prima. ff. si quis aliquem testari prohib. l. 2. C. eo. tit. quæ omnia propter dubium euentum litium & maxima sunt habenda in consideratione, vt per Afflic. dec. 2. 20. cum alijs pluribus deductis per Pinellum l. 2. prima parte, cap. 4. num. 13. C. de rescind. vendi. Ex quibus damnus nec enorme nec enormissimum fuit, Alexandrum non habere scuta 22000. immo sibi vultus statum 10000. ex promissione Ioannis Baptistæ post eius mortem cõsequi, quæ aliàs erat habiturus, quàm tot forsan pericula subire. ex quibus cessant omnia, quæ de valore bonorum dicuntur. Qui valor, licet ex superabundanti non videbatur ad effectum enormissimæ lationis concludenter deduci, ac æstimatio pro parte Domini Equitis deducta, fuit inter alios & ad alium finem facta, placueruntque responsiones pro parte Domini Lelij deductæ.

SERAPHINI.

Calaguritan. iuris ingrediendi. Mercurij, 27. Aprilis. 1580.

SVMMA RIVM.

1. *Præscriptio qualibet contra ordinarium intelligitur, dummodo inferior, q. præscripsit, sit diligens: secus si negligēs.*
2. *Iurisdictio priuatiue non potest præscribi ab episcopo, vt non remaneat penes ipsum habitum.*
3. *Negligentia non præsumitur, nisi probetur: & quomodo in iurisdictionalibus.*
4. *Iudex per trinam interpellationem constituitur in mora ad effectum vt possit appellari, & negotium denoluitur ad superiorem.*
5. *Negligentia inferioris in iurisdictionalibus quomodo probetur contra eum.*
6. *Superior adiri potest propter negligentiam inferioris.*
7. *Arbitrarium est iudici causam committere.*
8. *Citatio generalis ad totam causam sufficit ad tollendam nullitatem ex defectu citationis.*
9. *Plura quando narrantur, sufficit vnum esse verum, ex quo pars potuisset auocationem obtinere.*

DECISIO CCLIX.

Dubitauit de validitate sententiarum latorum in partibus in fauorem Andreæ, quia pro parte beneficiatorum de Victoria prætendebantur nullæ, maxime de prima lata à Calaguritano ex defectu iurisdictionis, cum prætendat vniuersitas se præscripsisse iurisdictionem capiendi informationem super puritate sanguinis, & admittendi, & declarandi, qui sint idonei priuatiue ab Episcopo, super qua re habet tres sen-

tentias, neque in dubio hoc per Andream reuocatur: sed prætenditur tantum, quod cum quilibet præscriptio contra ordinarium intelligatur, dummodo inferior, qui præscripsit, sit diligens: nam eo negligente ordinarius assumit suam iurisdictionem, vt per Abb. in c. irrefragabili, num. primo, de offic. ordin. & in c. ceteris, num. 5. de iud. & ibi Dec. in 4. not. Felyn. in d. c. irrefragabili, in prin. non enim potest præscribi iurisdictionio priuatiue ab Episcopo ita, vt non remaneat penes ipsum habitum, licet actu sit penes inferiorem, quo fit, vt eo negligente redeat actu penes Episcopum, vt trad. Abb. in c. cum contingat, num. 18. de foro compet. cum alijs. ideo tota difficultas in eo versatur, an iudices ab vniuersitate deputati fuerint negligentes, qui quidem iudices non deputantur particulariter ad vnam causam, sed ad omnes, vt liquet ex comparationibus factis coram Episcopo à procuratore vniuersitatis, & protestatione, de qua in sumuario vniuersitatis, num. 15. Negligentia verò cum non præsumatur, probari debet. l. 3. §. si ad diem, de re milit. Afflic. decif. 13. num. 18. Grat. consil. 100. num. 14. lib. 2. Bisignet. decif. prima, de dolo & contum. eam autem probari contulerunt Domini, cum admittant informantes pro vniuersitate, iudicem & per trinam interpellationem constitui in mora ad effectum vt possit appellari, & negotium denoluitur ad superiorem. Ioan. And. in c. dilecto, col. 2. de appel. Alex. in l. hoc amplius, §. Cellus, num. 13. de dam. infec. Felyn. in c. propoluiti, prope finem, de foro compet. & in c. suborta, ante num. quintum, versic. & istis adde, de re iud. Dec. in c. ex parte, il secundo, num. 3. post Abb. de appellat. cum alijs allegatis. Hic autem nedum duplex, sed & quadruplex interpellatio interuenit.

Prima est illa, de qua in sumuario ambarum partum, num. 1. & per Mart. Abbad. in sumuario Andreæ, num. 1. super 2.

Secunda fuit, quando presentati fuerunt articuli 12. Februarij, 1573. in sumuario Andreæ, num. 3.

Tertia fuit 22. Maij, 1573. & iudices nihil aliud responderunt, nisi, quod audiebant, & petiebant copiam.

Quarta fuit die sequenti 23. Maij, & iudices responderunt, quod daretur liber baptisimi, & declararent, unde originem ducerent illi de Buendia: & licet pro parte beneficiatorum impugnetur illa secunda ex eo, quod ille Didacus Perez erat procurator Andreæ, tamen non placuit hæc impugnatio, cum non constet de illo tempore de acceptatione. Mil. in verbo, procurator non dicitur. Nec etiã refert, quod ista interpellatio non fuerit exhibita coram ordinario stante productione aliarum. Non obstat, quod ex iusta causa prætendant se denegasse ex eo, scilicet, quod soliti sint capere secreta infor mationes. Nam debebant vtrunque facere, nempe admitte re Andream ad probandum, & capere aliam informationem secretò, prout se talem facultatem duplicem habere pro eorum parte deductum est in ipsamet protesta tione coram ordinario facta. Non obstat, quod non fuit præfixus terminus, quia & iste est vnus modus conuincendi inferiorem de negligentia, sed non propterea tollitur alius. Barb. d. cap. ceterum, num. 1. de iud. Minus facit, quod causa in appellatione expressa nõ fuerit, quæ immo satis est expressa, cum in ea dicatur, iudices noluisse pro cedere ad receptionem testium. Nec isto casu tenebatur Andreas recurrere ad vniuersitatem, quia vniuersitas iam deputauerat iudices pro illo anno, & penes eos resti debat iurisdictionio. Ideo & cum essent negligentes, potuit adiri superior. Abb. d. cap. cum contingat, de foro compet. Præterea sententia ordinarij fuit confirmata à The saurario Luctonij.

Neque

Neque obstant nullitates exemplo consideratæ. Prima namque, quod Andreas contra formam c. oblata, de appel. præuenerit committendo causam, non obstat, tñ ex eo, quia ambæ partes appellauerunt, tum etiam quia arbitrarj & est hæc res, vt per Franc. & Dec. d. cap. oblata. sed & ratio cur dictum cap. oblata, non seruetur in curia, suadet etiam, vt hodie non sit seruandũ in partibus. nam in curia ideo nõ seruatur, quia hic iudices datur ex officio, in partibus verò datur is, quem petit is, qui rescri ptum impetrat, vt per Rot. decif. 16. de appellat. in nou. quæ ratio cessat, vbi iudices dantur illi, qui in synodo deputati fuerunt. Præterea pars coram isto iudice non comparuit, & nihil opposuit.

Secunda nullitas considerata ex defectu citationis nõ obstat, quia & sufficit sola citatio generalis ad totam causam. l. si prætor, de iudic. l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex. Castren. in l. ad peremptorium, num. 6. de iudic.

Tertia nullitas, quæ deducitur ex breuitate temporis, non placet, quia cum intercesserint 27. dies, satis congruum visum fuit tempus, quo potuit iudex instrui, maxime parte non compareate.

Vltimò nõ obstat, quod contra tertiam sententiam deducitur defectus iurisdictionis ob non iustificationem commissionis reuocatoria, quia Dominis placuit respo sio, quod & quando plura narrantur, sufficit vnum esse verum, ex quo pars potuisset auocationem obtinere. Argid. decif. 280. & hæc à Dominis super duabus vltimis sententijs ex abundanti deducta fuere.

ALDOBRANDINI.

Roman. spolijs domus ad imaginem Pontis. Mercurij, 23. Ianuarij. 1577.

SVMMA RIVM.

1. *Ætas ex quibus probari possit.*
2. *Infans non potest citari ad legitime comparendum.*
3. *Stylus citandi infantem est malè intellectus, & correctorius vocari debet.*

DECISIO CCLX.

Conclusum pro nullitate sententiæ, quia Gaspar, contra quem fuit lata dicta sententia, erat constitutus in etate infantili, quæ & probatur tñ ex decreto iudicis, vt per Salic. in l. cum te, nu. 6. versic. ex plura pone. C. de probat. Ruin. consil. 99. num. 6. versic. & hæc opinio, vol. 4. tum ex duobus testamentis productis vltimo loco pro parte D. Petri, illa deducendo, vt hic per informantes. Ætas enim potest probari etiam per coniecturas, ex allegatis, & per Alciat. de præsump. regu. 2. præsump. 14. & in consil. 296. nume. 7. Et propterea non potuit dictus infans citari, non seruata forma statuti, de quo in c. 4. lib. 1. quæ seruati debet etiam quando proceditur contra infantem, vt disponitur in alio statuto, in lib. 4. c. 112. tunc etiã de iure communi non & potest infans citari ad legitime comparendum, vt per Afflic. decif. 262. numero 2. cum alijs, de quibus per Neuiz. in consil. 17. nume. 1. Nec placuit Dominis responsio data pro parte D. Alexandri ad dictum statutum in c. 2. ponderando illius verba in versic. vbiunque, quasi, quod statuentes voluerint hanc formæ obseruationem remittere ad iudicis arbitrium. Quoniam respondebant, quod repugnant verba statuti, ponderando illa verba, vt prædictum est, & sic referuntur ad præcedetes citationes, &

ad illud verbum, contumaciam, quæ non potest dari in infante non legitime citato. Nec etiam placuit stilus allegatus per Dominum Alexandrum. Quia cum verba statuti sint clara, stilus & dicitur male intellectus, vt per Afflic. decif. 56. in fine. & potius dicitur stilus correctorius. Alia etiam nullitas dictæ sententiæ placuit, quia cū dictus infans haberet tutorem legitime datum, non poterat ei dari alius tutor, non docto de absentia vel impedimento dicti primi tutoris, iuxta l. curator. de tut. & curat. datis.

Nec obstat, quod Germanicus ignorabat dationem dicti primi tutoris. Quia respondetur, quod cum fuerit facta emanatis citationibus per proclamata, de quibus in instrumeto dictæ deputationis, ignorantia non potest dici verisimilis. Istæ autem duæ nullitates placebant Dominis ad effectum, de quo agitur.

SERAPHINI.

Romana legatorum. Veneris, 10. Februarij. 1585.

SVMMA RIVM.

1. *Mobilium appellatione comprehenduntur vasa argentea.*
 2. *Species expressa in legato bonorum mobilium non dicitur restringere legatum, sed illud declarare.*
 3. *Specierum expressio subsequens expressionem generis illud declarat, non autem restringit, & num. 5.*
- Et ed magis, vbi specierum enumeratio respicit actum legandi, quod in dubio præsumitur. num. 4.*
6. *Hæres dicitur institutus in legatis, etiam quod illa expresse sint excepta.*
 7. *Regula l. vnum ex familia. §. si rem. de lega. 2. nihil facit ad effectum recedendi à proprietate verborum.*

DECISIO CCLXI.

Dominus pro maiori parte tenuerunt, vasa quoque argentea cõprehendi in legato, de quo agitur, & propterea censuerunt recedendum à resolutione iam facta. Verba namque legati ita se habent. Bona verò mobilia supellectilia, & se mouentia, voluit idem Illustris. D. testator, & iussit dari pro integra dimidia vni ex filijs prædicti D. Vincentij, qui ordinem clericalem profitebatur. Quorum & mobilium appellatione clarum est ea comprehendere. l. mouentium. de verb. sign. vbi Rebuff. Dec. consil. 472. num. 5.

Et quamuis fuerint postea expressa species contentæ sub hoc genere bonorum mobilium, non propterea legatum restringitur. Sed & species dicitur expressa gratia maioris declarationis. l. legata supellectilia. de supellect. legat. l. questum. §. si quis fundum. de fund. instr. l. pediculis. §. habet. ff. de aur. & arg. leg. Bal. consil. 485. num. 4. lib. 4. Afflic. decif. 106. Soc. lun. cum alijs allegatis.

Non ob. quod expressio specierum subsequens expressionem generis illud restringat. Quia immo & regula est in contrarium, per text. in d. l. questum. §. si quis fundum. de fund. instr. quæ regula tantò facilius procedit, quantò specierum enumeratio in hoc casu respicit actum legandi. species enim enumeratæ reguntur, & determinantur ab illis verbis dispositiuis, voluit dari, quo casu genus non restringitur. Bart. in d. l. §. si quis fundum. nu. 15. qui licet (si Alciat. lib. primo dispendit. cap. vltimo. cre dimus) ita distinguat, vt in clarissima re chaos inducere videatur, tamen in hoc communiter recipitur à Doctõribus. Dec. in c. sedes. colum. fin. nume. 9. de rescript. vbi etiam declarat, & in d. l. in toto iure. sub num. 10. de reg.

reg. iur. Corn. conf. 200. num. 7. Ruin. conf. 165. num. 4. 5. lib. 3. Paris. conf. 92. num. 4. 1. lib. primo.

Et quando id esset dubium, an respicerent actum legandi vel ne, tamen in dubio censentur respicere actum legandi, & censentur expresse huiusmodi species maioris declarationis gratia, vt per Bar. vbi supra. Corn. d. conf. 200. num. 6. lib. 3. Dec. in d. c. sedes. sub d. num. 9. & in d. l. in toto iure. d. num. 1. 5. presertim, cum respiciant omnia hæc eandem personam. Aym. conf. 227. num. 9. & nulla fuerit apposta dictio declaratiua, seu restrictiua, Aym. idem num. 8. Immo potius fuerit facta talis expressio per dictiones copulatiuas, & ampliatiuas. Inter enim dictionem illam, mobilia, & dictionem, supellectilia, adest punctus, siue coma, quæ succedit loco copulæ, ex allegatis, & inter supellectilia, & se mouentia, adest expressa copulatiua, & quæ ampliat, & consequenter apparet totam illam expressionem factam fuisse ad maiorem declarationem. Paris. d. conf. 92. num. 34. lib. primo, cum presertim, quod fuit expressum, continetur sub genere. Afflic. d. decif. 106. num. 8. Quæ omnia dixerunt Domini facilius procedere in respectu persona legatarij, & sine illustri. D. legantis. Cum namque legauerit filio D. Vincentij, qui vellet esse clericus, hoc legatum videtur factum ad finem, vt ille, i. ordinem clericalem proficeretur, tanto magis splendorem, & dignitatem familiæ substineret, & ostenderet, quod nobilis, & argentea supellex non modicum prestat. Nec repugnat institutio, quia immo hæres dicitur institutus in legatis, et quod illa expresse sint excepta. Bal. in l. si quis ita hæres institutus fuerit excepto. ff. de hæred. instit. & ibi Ang. num. 3. Cum in primo not. Imol. in primo, vers. extra glof. Alex. in l. nam quod. §. non omnis. sub nu. 1. ff. ad Trebel. Ruy. in l. qui quadringenta. nu. 2. ff. eod. & conf. 32. sub num. 8. lib. 2. & propterea non ex hoc dicitur induci aliqua contrarietas inter institutionem, & legatum: hoc enim fit, quia de manu hæredis capi debet: & si locus est detractioni falcidia, hæres illam detrahit. quod tanto apertius in hoc casu dicebant procedere, ex quo si aliqua vel contrarietas, vel superfluitas exinde oriretur, ea tamē nullo modo euitari posset, quia hæres fuerunt instituti quoque in bonis se mouentibus, & tamen ea omnia legata fuerunt.

Non ob. regula l. vnum ex familia. §. si rem. de lega. 2. quia in ea leuis est, & ex ea non recedimus à proprietate verborum. l. si is qui ducenta, & ibi Bar. & Soc. num. primo. ff. de reb. dub. Goz. conf. 82. sub num. 6.

LANCELOTTI.

Roman. 20000. Veneris, 28. Ianuarij. 1575.

SVMMA RIVM.

- 1 Actus vt dicatur factus vigore causæ, seu obligationis præcedentis, quid requiratur.
- 2 Qualitas hæredis & descendentiæ est probanda per eum, qui in ea se fundat.
- 3 Cognitio causæ facta vno tempore & vna causa non potest deferuire pro alia causa & alio tempore.
- 4 Factum vt quid dicatur in executionem mandati præcedentis, necesse est, quod mandatum illud sit speciale, non generale.
- 5 Nonatio inducitur censetur ex contractu incompatibili cum primo.
- 6 Expressio pacti præcedentis fieri solet, quando illius vigore quid fit.

DECISIO CCLXII.

AN casale, de quo agitur, fuerit affrancatum per Leonem Decimum vigore pacti appositi in concessione facta in fauorem Alphonfinæ.

Fuit conclusum, casale non fuisse affrancatum per Leonem Decimum vigore pacti appositi in locatione facta in fauorem Alphonfinæ. Quia vt actus dicatur factus vigore causæ seu præcedentis obligationis, necesse est, vt secundum illius naturam & formam fuerit factus, non autem præter vel contra. l. 1. §. adijcitur. de verb. oblig. l. 2. C. de pact. inter emp. & vend. l. 3. §. sed quicquid de tutore. ibi, ex alia causa iudicat. solu. mat. & per Ruin. conf. 174. num. 4. vol. 1. Ruin. conf. 247. num. 5. Alias enim dicitur factus ex nouo consensu. l. item liberatus. §. qui paratus. quib. mod. pign. vel. hypoth. solua. At hæc affrancatio non reperitur facta secundum formam & modum dicti pacti.

Primo, quia in pacto facultas affrancandi datur Alphonfinæ, & eius filijs & hæredibus & successoribus descendentiibus, propterea opus est, quod is, qui affrancat, nedum sit hæres, sed etiam descendens Alphonfinæ. Nā hæc qualitas est probanda, vt per Ruin. conf. 16. vol. 1. At Leo licet emerit vt hæres Alphonfinæ, tamen non emit, nec emere potuit, vt descendens ab eo, cum non sit talis. sola enim qualitas hæredis non est inspicienda, quia licet vt hæres potuisset emere casale, tamen potuit vt hæres etiam emere alia: sed inspicienda est qualitas actus, quæ si non conuenit cum causa præcedenti, non potest dici factus in illius executionem.

Secundo, locatio, in qua est appositum dictum pactum, est fundata in magna & euidentis utilitate monasterij: affrancatio verò in causa necessitatis soluendorum debitorum, quibus tunc temporis præmebatur monasterium, quæ duæ causæ sunt diuersæ, quia vna tendit ad remotionem damni, alia ad consecutionem utilitatis.

Tertio pactum fuit positum in libertate Alphonfinæ, & eius hæredum, quoties & quandoque voluerint affrancare, & monachi potuerant ad id cogi: affrancatio verò fuit facta petentibus monachis, & ex eorum mera & libera voluntate, vt dicitur in dicta affrancatione ibi, sponte, & ibi, conuenti fuerit.

Quarto in dicto pacto datur facultas affrancandi cum tot, & ratis bonis, ex quibus in perpetuum possit percipi annuus redditus mille ducatorum: & affrancatio fuit facta cum pecunia, quæ in hoc casu differt à bonis.

Nec obit. quod pecunia venit appellatione bonorū. Quia respondetur, quod quicquid aliàs dicendum esset, tamen hic repugnant supradicta verba, tot & tanta bona, ex quibus percipi possit annuus census. Præterea pecunia non facit pecuniam.

Minus etiam facit, quod vel pecunia potuisset conuerti in emptionem casalium, vel aliorum bonorum, ex quibus percipi possit census, vel quod ex illa redimi possent casalia alienata per monasteriū vel saltem quod monasterium retineret bona stabilia, quæ necesse sibi fuisset alienare, non datis pecunijs. Quia respondeatur, quod hæc causæ necessitatis non fuerunt cognitæ tempore facti dicti pacti, nec de eodem tempore vigeabant, sed tantū de tempore affrancationis vt ibi, ob imminentes necessitates, & ibi, in presentiarum: propterea causæ cognitio facta vno tempore & in vna causa non potest deferuire pro alia causa de alio tempore, iuxta l. si pupillorum. §. prætor. & l. magis puto non passim. de reb. eor. vt hic per informantes.

Præterea, vt quid dicitur factum in executionem mandati

mandati præcedentis, necesse est, quod mandatum illud sit speciale, non generale. Alciat. de præsumptio. præsumpt. 24. num. 9. Accedit, quod hæc omnia concernunt utilitatem monasterij, & an monasterium potuerit conuerrere in aliam causam de qua non est præsens difficultas, sed solum dubitatur, an vigore pacti fuerit facta affrancatio.

Non obit. etiam, quod potuit affrancari in pecunia, ex quo non præsumitur nouatio, nisi de ea expresse sit conuentum. Quia responderetur, quod cum iste contractus sit incompatibilis cum primo, attenda in hac interpretatione propter supradicta, tunc inducitur nouatio, vt per Bald. in l. fin. col. prima, C. de nouatio. Dec. conf. 400. col. fin. Præterea hic est mutata causa & forma.

Non obit. etiam, quod bona hæc redempta impertēt summam mille ducatorum in redditibus, & quod ideo vertitur utilitas monasterij. Nā responderetur, quod nunc non quaeritur de utilitate, sed an fuerit affrancatum vigore pacti.

Non obit. etiam quod in instrumento affrancationis habeatur relatio ad instrumentum locationis. Quia respondetur, quod dicta relatio est restricta ad præmissa, in quibus nulla mentio fit de hoc pacto. & si fuisset facta affrancatio vigore dicti pacti, vtique expressum fuisset, prout fuit expressum aliud pactum locationis factæ Dominico de Maximis prout etiam fieri solet expressio pacti præcedentis, quando illius vigore quid fit, iuxta not. per Cast. in l. emptor prædij. num. 3. de pact.

Non obit. etiam, quod si Leo non fuit secutus viam dicti pacti, tamen continuauit viam affrancationis ceptam per Alphonfinam, quæ ipsa etiam incepit redimere in pecunia. Nam responderetur, quod si Leo fecit ex alia ratione, fat est, quod non vigore istius pacti.

Quæ vero dicuntur de mala fide Leonis, non tangunt præsentem difficultatem, sed an Leo potuerit licite id facere quod fecit.

LANCELOTTI.

In eadem. Veneris, 14. Martij. 1578.

SVMMA RIVM.

- 1 Emerit in dubio quis censetur proprijs pecunijs, non autem alienis.
- 2 Præsumptio vna tollitur per aliam contrariam.

DECISIO CCLXIII.

STantibus hincinde per partes deducendis, an Leo emerit casale, de quo agitur, ex proprijs ipsius pecunijs vel potius ex pecunijs Alphonfinæ.

Et an per dictam emptionem factam à dicto Leone vt hærede dictæ Alphonfinæ dictum casale sit acquisitum hereditati seu hæredibus dictæ Alphonfinæ siue ad effectum, de quo agitur.

Quoad primā difficultatem, in qua quaeritur, an Leo emerit casale, de quo agitur, ex proprijs ipsius pecunijs vel potius ex pecunijs hæreditarijs, Domini, excepta partita sex millium, quos Alphonfina dum vixit, soluit pro affrancatione partis dicti casalis vigore pacti, super qua partita nihil fuit firmatum, dixerunt constare satis aperte ex instrumēto dictæ emptionis, quod partita 3500. ducatorum non fuit soluta ex pecunijs dictæ Alphonfinæ, sed Cardinalis sancto; quatuor: quo verò ad reliquas partitas ascendentes ad summam 10500. ducatorum, inclinabat, quod constaret non fuisse solutas ex pecunijs

dictæ Alphonfinæ propter verba dicti instrumenti emptionis, quæ hoc videtur innuere: & propterea dicebant, in claris cessare coniecturas, quas Doct. considerant in hac materia ad probandum, an in dubio quis censetur emere de suis, vel alienis pecunijs, vt late per Dec. consilio. 2; 8. numero. 5. cum alijs, de quibus hic per informantes.

Circa secundā verò difficultatem, an dictum casale sit acquisitum hereditati seu hæredibus dictæ Alphonfinæ, omnes concorditer firmarūt, quod non fuit acquisitum dictæ hereditati, sed hæredibus ipsius Leonis. Et mox fuerūt, quia Leo expressis verbis dicit se emere pro se & suis hæredibus in perpetuum. & licet in eodem instrumēto postea dicatur, quod videtur Leoni tanquam hæredi Alphonfinæ, nihilominus subditur in eadem oratione, & pro se, sui (que hæredibus, & successoribus, & nominatis ab eo, adeo quod præsumptio quæ oritur ex illis verbis, hæredi Alphonfinæ, tollitur, quia constat de contrario ex alijs verbis, per ea quæ tradit Socin. iun. conf. 27. nu. 8. in fi. vol. 2. cum alijs, de quibus per informantes pro Dominis creditoribus, & verba sequentia declarant præcedentia, & in claris cessant coniecturæ.

Nec obit. quod affrancatio non poterat fieri per Leonem nisi pro hereditate Alphonfinæ propter pactum appositum in instrumento locationis, & quod propterea censetur facta per Leonem pro dicta hereditate.

Quoniam respondetur, iam fuisse resolutum, quod affrancatio non fuit facta in vim dicti pacti, ideo non potest ab eo regulari, cum non correspondeat. Præterea cum sumus in claris, cessant præsumptiones, quoniam emit pro se & hæredibus suis, vt supra dictum est.

Minus etiam facit, quod Leo ita emendo videatur fuisse in mala fide, quoniam dicta mala fides excluditur tum propter clausulam codicillarem, quæ operatur, vt hereditas sit restituenda Leoni, tum propter alias rationes, quas adducunt informantes pro creditoribus, quæ rationes Dominis placuerunt.

Ad item veniunt in præc. de perit. heredit. respondebatur, quod procedit, quando constat fuisse emptum nomine hereditatis, & fuisse etiam necessarium dictæ hereditati, quæ qualitates hic cessant.

Verba transactionis Claricis 26. Martij. 1570. sunt hæc, videlicet.

Clarix filia quodam Alphonfinæ pro 12000. ducatis auri de camera in totum remisit oia iura sibi quomodo libet competentia super hereditate, nec non quietauit & liberauit penitus, & absoluit Leonem, eiusque hæredes, & successores nominibus quibus supra, præsentem pro se, suisque hæredibus & successoribus prædictis stipulantem & recipientem.

COTTÆ.

Visen. administrationis Capellaniæ. Die Lune, 26. Nouembris. 1571.

SVMMA RIVM.

- 1 Regula de valore loquitur in beneficijs ecclesiasticis, non autem in administrationibus capellanarum.
- Immo nec etiam in administrationibus hospitalium num. 2. Declara tamen & limita. vt nu. 3.
- 2 Beneficium dicitur etiam illa pars, quæ datur ministro ecclesiæ per administratores, quando datur in titulum.

DECISIO CCLXIII.

Fuit conclusum, regulam de valore non habere locum in huiusmodi administrationibus capellaniarum, quia si regula loquitur in beneficijs ecclesiasticis: hæc verò administrationes non sunt beneficia ecclesiastica, sed onera cõsistitia principaliter in faciendo celebrare certum numerum missarum ex quibusdã redditibus relicta à testatoribus: quod verò superest ex illis conuertitur ad vtilitatem dictorum administratorum. & propterea mulieres, & laici sunt capaces huiusmodi administrationum quod non permetteretur, si essent beneficia ecclesiastica, & q̄ in his administrationibus fructuum non habeat locum regula trad. Sarn. leordep. quæst. 4. vbi etiam infert, quòd per hanc rationem non procedit eadem regula in administratione hospitalium, maxime cum regula sit exorbitans, & odiosa, & inuenta propter annatas, quæ annatæ non soluntur propter has administrationes, vt dicit pars Gasparis. Ex quo tamen Domini dixerunt, quòd ego capiam aliquam informationem, quia soluerent annatam forte tunc intraret regula. Nec obstat dictum Rebuff. in prax. benef. in tit. quid sit beneficium. num. 8. vbi voluit, dici beneficium illam partem reddituũ, quæ datur ministro ecclesiæ. Quia Domini dixerunt, id procedere, si daretur in titulum personæ habili, prout mulieres, & laicus est inhabilis, nec est minister ecclesiæ.

C O T T Æ.

In eadem. Die Lunæ, 29. Nouembris. 1574.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficium non dicitur ecclesiasticum cuius sit capax laicus, & femina.
- 2 Simonia committitur in beneficalibus, non autem in administrationibus.
- 3 Spirituali annexa possunt donari de consensu ordinarij, licet non possint precio cedi.

DECISIO CCLXV.

Fuit resolutum pro validitate resignationis, quia administratio bonorum de quibus agitur, non est beneficium ecclesiasticum ex quo laicus & femina potest illam obtinere, sed est onus temporale, vt alias fuit resolutum in hac causa: & propterea mandatum Ioãnis ad resignandum d. administrationem in manibus Nunciij in fauorem Petri Gomez cum clausula, non aliter, & consensus præstitus per procuratorem vigore dicti mandati, & ipsa cessio non est simoniaca, & quia non sumus in beneficalibus, de quibus loquitur allegata per informantes pro parte Gasparis, vt per Abb. in c. extirpandæ. §. quia verò. num. 55. de prob. & in c. tua nos. de sim. vbi etiam per Doctõs.

Nec obstat, quòd hæc administratio sit annexa spirituali, quia rãdetur, q̄ annexa spirituali licet nõ possint precio cedi, tamen possunt donari de consensu ordinarij, sicut dicitur de iure patronatus, vt p̄ Lãbert. & alios alleg. pro parte Baldafaris. Præterea Domini pro validitate resignantis considerabant verba mandati, quòd non est præcium in fauorem, quia in eo etiam dicitur, quòd potuit d. administratio peruenire ad Petrum Gomez, & sic considerauit effectum, qui est vt dictus Petrus habeat

dictam administrationem, Et hæc interpretatio fuit facta pro validitate actus.

B L A N C H E T T I.

Caurien. iurisdictionis. Veneris, 22. Iunij. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Milites de Alcantara viuunt & militant sub eadem regula, qua existunt professores ordinis Cisterciensium.
- 2 Narratiua Principis super re, quæ ad eius auctoritatem spectat plenam fidem facit, iuncta temporis antiquitate. Eoq̄, magis, stante eius motu proprio. num. 3.
- 4 Confessio facta in precibus præiudicat.
- 5 Confessio facta per viam contentiosæ iurisdictionis præiudicat successori.
- 6 Commutatio voti continentie in castitatem coniugalem non mutat regula substantiam.
- 7 Cistercienses sunt sub regula sancti Benedicti.

DECISIO CCLXVI.

Fuit resolutum, narratiuam bullæ Leonis in qua asseritur, Milites si de Alcantara professores ordinis Cisterciensium existere, & sub eadẽ regula viuere, & militare, esse satis verificatam. Primò ex bulla Alexandri Sexti. sub Data Romæ, anno 1474. in qua enunciatu referuatio Magistratus sedi apostolicæ ab Innocentio prædecessore suo motu proprio, & ex certa scientia, & motu simili, & eadem scientia eandem referuationem confirmat.

Secundò ex bulla Martini V. in qua enunciatu militiæ ordinis Cisterciensium.

Tertiò ex bulla Leonis anno 1515. in qua motu proprio. & ex certa scientia referuatio Magistratus sancti Iacobi de Spata, & de Calatrava, & Alcantara gloriosissimo Carolo V. quæ Pontificum summorum enunciationes cũ sint super re, quæ ad Pontificiam auctoritatem spectant, cum Papa sit caput omnium religionum, & ipse sit bene informatus sub qua regula religiosi viuunt, faciunt plenam fidem, iuncta temporis antiquitate. Alex. consi. 6. num. 6. lib. primo, Dec. consi. 42. num. 11. Præcipue cum due fuerint & cum clausula, motu proprio, & ex certa scientia, videlicet bulla Alexandri, & alia Leonis, quibus est standum. Card. clem. 10. de probat. Abb. in c. dudum. num. 3. de priuileg. Soc. consi. 87. num. 18. vers. cõfirmatur. lib. 3. Alex. consi. 15. col. 2. vers. præterea in quinto. Soc. consi. 266. num. 27. lib. 2. nec potest in dubium reuocari. Bart. in l. consiuntur. §. primo, nume. tertio, ff. de iur. codic.

His accedit bulla Sixti Quarti, in qua Episcopus & Capitulum Caurien. sunt oratores, quæ & confessio facta in precibus præiudicat. l. cum precum. C. de libera. causa.

Quibus adstipulantur articuli & responsiones Episcopi vnã cum mandato de manutenendo obtento. Nec ob. reuocatio quia ex deductis confessio apparet vera, reuocatio erronea, quæ & confessio cum fuerit facta per viam contentiosæ iurisdictionis, præiudicat successori. Rot. 3. de confess. in nou. Egid. 636.

Quòd militet etiam sub regula sancti Benedicti, probatur ex assertione Lucij Tertij, & ex præcepto, de quo in sumuario militiæ, nume. 7. Nec ob. quòd bulla Lucij sit directa Fratribus del Pereiro, quia isti fuerunt translati ad locum de Alcantara.

Nec ob. quòd ducunt vxores, quia hoc priuilegium post

- 6 post bullam Leonis emanauit, & commutatio voti continentie in castitatem coniugalem non mutat regulæ substantiam. Dominus meus Soto. de iust. & iur. lib. 6. q. 5. articulo 30. col. penul.
 - 7 Quòd autem & Cisterciensium sint sub regula sancti Benedicti, ultra allegata per militiam, vide Siluest. in verbo, religio, il primo. n. um. 7.
- Non ob. reclamatio vt in sumuario Reuerendiss. Episcopi, num. primo, quia placuerunt responsiones pro parte militiæ, & reclamatio eos non eximit ab ordine.

A L D O B R A N D I N I.

Sabimen. Castrorum. Die Veneris, 30. Martij. 1565.

S V M M A R I V M.

- 1 Conditiõ, si sine filijs, expressa à testatore in compendiosa non refertur ad casum incapacitatis. ex. verarij, licet magis communis sit contrarij.
- 2 Conditiõ, si decesserit non refertur ad vulgarem, vel eam non restringit ad illum tantum casum. Idem in conditiõne, si sine filijs.
- 3 Conditiõ, si sine filijs, à lege subaudita, quare non refertur ad vulgarem.
- 4 Filij incapaci grauati non possunt facere deficere substitutionem, ob eorum infuocabilitatem.
- 5 Intellectus ad l. Lucius. la. 2. de hære. insti. verus assignatur.

DECISIO CCLXVII.

In hac difficultate, in qua agitur de conditiõne, si sine filijs, expressa à testatore in compendiosa, non aut de subaudita à lege licet multi ex Dominis fateri viderentur, si Doctõs auctoritates sint numerandæ, magis communem esse opinionem, quòd conditiõ referatur ad casum incapacitatis, tamen Domini pro maiori parte volentes in questione controuersa ponderare magis quam numerare sententias, cõcluserunt, & contrariam opinionem esse veriorẽ, quam dicebat alia Rotam fuisse secutam, vt per Crescen. 76. Pur. 9. de testam. quòd testatur Reuerendiss. Chiffanen. nunc Cardinalis de sancta Cruce, in decisione, cuius copia data est, à quibus dicebatur nec Achillem discipulare, quoad veritatem opinionis in secunda, de testam. rationes verò, quæ magis mouebant

- 2 Dominos, fuerunt, & quia sicut conditiõ si decesserit, nõ refertur ad vulgarem, aut eam non restringit ad illum casum tantum, ita nec qualitas illa, si sine filijs, ad eam refertur, nec eam restringat.
- 3 Secundò, quia si conditiõ huiusmodi à lege subaudita non refertur ad vulgarem vt magis cõmuniter dicebatur teneri, istud est, quia dicta relatio non concernit diem subrogationis, quæ ratio militat etiam in conditiõne expressa, maxime quia lex in sua interpretatione sequitur naturalem, & communem sensum testantium.
- 4 Tertiò quia data incapacitate grauati eius filij, etiam potentialiter non sunt successibiles, quòd tamen secundum Dominos requiritur ad effectum, vt faciant deficere substitutionem, ad dictã l. filiusfam. §. cum quis. ff. de leg. primo, lmo. in l. Lucius. de hered. insti. quod si dicta conditiõ in casu, in quo expresse posita est, in dicto §. cum quis. non facit deficere substitutionem, si filij non sunt potentia successibiles, multò id minus dicebatur posse operari, vbi agimus de trahenda dicta conditiõne ad casum, in quo expresse non est apposita.

Quartò, quia consequenter hic cessat omnis fauor,

& cõmune cõtra modum filiorum positorum in conditiõne, ex quo nec vt vocati cessantibus coniecturis, nec iure transmissionis, nec vt succedentes ab intestato possunt venire ad hæc bona, & ne non sibi, sed alteri procedent. pro qua etiam ratione inducebar vnus ex Dominis textum & in dicta l. Lucius, la. secunda, de hered. insti. tunc in quo facta erat vulgaris, & fideicommissaria substitutiõ, & iuriconsultus in ratione decidendi ad vtranque substitutionem mouetur ob prælationem, & cõmodum filiorum à testatore consideratum, quibus saltem relinquatur ius succedendi ab intestato in illius bonis, & dicebant ferè omnes Domini hanc conditionem non esse merè voluntariam, sed apposita ad effectum illius prælationis filiorum, de qua in dicta l. Lucius. & licet fuerit ablegatus Alcia. consi. 485. qui videtur considerare cõmodum filiorum, quia grauati quamuis nulliter legitimi, possunt, ex quo habent voluntatem testatoris, petere se iterum legitimi solemniter. Hæc tamen consideratio non placuit Dominis tamquam nimis remota. Ceterum Alcia. ibi principaliter se fundat in coniecturis, ex quibus in casu suo filij censentur vocati, aut venire possunt iure transmissionis.

Secundò quia aliàs sequeretur, quòd venirent ad bona testatoris venientes ab intestato, quos testator exclusit propter substitutum, nec succederent instituti, nec substituti, nec filij in conditiõne positi, & an numerandæ sint dictæ sententiæ, dicebat esse distinguendos Doctõs. loquentes in his terminis, à loquentibus in alijs terminis, & ita dicebatur distinxisse Alcia. in consi. 547. lib. 6. quia cum hæc substitutiõ compendiosa contineat vulgarem, pupillarem, & fideicommissariam, occurrente casu vulgaris, debet iudicari, vt de vulgari simplici, & sic de singulis, ex quibus rationibus collectis tam ex dictis decisionibus quam ex dictis Doctõs. Domini concurrentibus prædictis tenuerunt, vt supra.

CesarAugustana status demorata. Die Lunæ, 27. Ianuarij. 1578.

S V M M A R I V M.

- 1 Testis parte presente tenetur iurare de veritate dicenda super tota causa, quando producitur super negotio principali, non autem super dilatoria exceptione. Et super ea debet dicere veritatem pro vtraque parte. numero 2.
- 2 Fallit, nisi limitate iurauerit super vno articulo, & pars & iudex limitatum iuramentum admisit. num. 3.
- 4 Testis productus ab vna parte tenetur dicere veritatem pro vtraque parte etiam super tota causa, si pars petat illum iurare super toto negotio principali.

DECISIO CCLXVIII.

Domini tenuerunt, testes interrogados super interrogatorijs concernentibus etiam alios articulos, super quibus testes non inducuntur, dummodo non sint impertinentia, quia & testis parte petente tenetur iurare de veritate dicenda super tota causa, quado producitur super negotio principali, non autem super dilatoria exceptione. Innoc. in c. per tuas. nume. 3. Hostien. ibi, §. nos igitur. col. prima. prope. fin. Io. Andr. col. 2. vers. dicit autem. Ant. de Burr. num. 7. Egid. nume. 4. Abb. num. 3. Aret. nume. 6. de testib. Cyn. in l. si. C. qui legit. perso. hab. stan. in iudic. Salyc. in auth. sed iudex. C. de Episcopis. & cler. Aufrer. ad decis. thol. 201. Doctõs.

- 2 omnes in c. de testib. vbi Aret. col. prima. de testib. & super

per ea debet dicere veritatem pro vtraque parte. c. veniens. 2. in fi. de testib. §. & quoniam. in fi. & ibi glof. in verbo, cognita, in Auth. de testib. gl. in Auth. de san. Episc. §. nonnulli. in verbo, propositis. & in l. 2. C. de eden. vbi Bald. nume. 3. Dec. 43. laf. 18. Ripp. nume. 23. ex quibus necessario inferitur, quod possit super omnibus interrogari, ex quo interrogatur super ijs, super quibus iurauit dicere veritatem, postquam eam iurauit dicere super tota causa.

Non obstant tradita à Docto. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iur. iur. & in l. si quis liberatem. ff. de petit. hered. & in d. c. de testib. quia hæc ꝑ omnia procedunt, vbi testis limitate iurauit super vno articulo, & pars & iudex limitate iuramentum admiserunt. sed vbi iurauit super tota causa prout iurare tenetur, vt supra dictum est, cessat supra dicta conclusio. Imo in d. cap. de testib. num. 2. quia ꝑ testis productus ab vna parte tenetur dicere veritatem pro vtraque parte, nedum super articulo, super quo inducitur, sed super tota causa, si pars petat illud iurare super toto negotio principali. ita ad literam dicit Aret. in d. c. de testib. in 3. not. de testib. cessat enim hoc casu ratio, qua mouentur supradicti Docto. quod deficiente iuramento, nil probaret, quia cum ad sit iuramentum, probat. & hæc dicebant Domini tanto facilius admittenda esse, quia articuli omnes constituunt vnam massam, & vnum factum, & tendunt ad vnum finem. Agid. 33. in fi.

Valentin. parochialis de Cosentayna. Die Veneris, 26. Ianuarij. 1582.

S V M M A R I V M.

1. In patronatus non factum ex dotatione & fundatione reuocatur per regulam Adriani, nisi in quibusdam casibus.
2. In patronatus vt constituatur, quot requirantur. cum nu. sequen.
3. Constitutio Adriani in iure patronatus habet amplissimas clausulas cum clausula, quorum tenores.
4. Res iudicata impeditur in iurisdictionem ad iure patronatus, nisi presentatio sit facta à patrono qui erat in quasi possessione.
5. Petitorium absorbet possessorem.
6. Constat de non iure dici non potest, quando de eo doceri potest.
7. Spoliatori, de stylo Rotæ datur manutentio, donec causa per tres conformes fuerit terminata.

DECISIO CCLXIX.

Dubitatum fuit, vtrum iure patronatus, de quo agitur, comprehendatur sub regulis Innocentij & Adriani, ac decretis sac. Conc. Triden. & an huiusmodi regulæ ac decreta ob Ludouico Mas presentato à Comite ita, vt sit ei deneganda institutio. Et quantum ad primam dubitationem Domini censuerunt, iure patronatus huiusmodi comprehendit sub regula Adriani, in qua reuocantur omnia iure patronatus, quæ non sunt ex dotatione & fundatione, exceptis quibusdam casibus extra quos sumus, quia iure patronatus concessum fuit ex privilegio ex eo solum, quod ecclesia minabatur ruinam, & pro eius reparatione Comes obtulit impensurum scuta 200. & sic de iure communi iste non est modus, per quem acquiratur iure patronatus, cui dispositioni 2. Adrianus inherere in sua constitutione voluit: sed ꝑ requiritur vel quod quis præbeat fundum pro constructione ecclesiæ, c. nobis. de iure patro. c. Abbate. secundo,

18. q. 2. cum alijs de quibus per Rocch. in verbo, fundavit. num. primo, vel quod quis construat à fundamentis. idem Rocch. in verbo, construxit. vel quod penitus dirutam reedificet, quo casu requiritur vt sic diruta, vt indigeat noua consecratione. Rocch. vbi supra, nu. 12. Lamb. in tertio art. 6. q. prin. primæ par. primi lib. nec super clausulis privilegij potest fieri fundamentum, quia ꝑ constitutio Adriani habet amplissimas clausulas cum clausula, quorum tenores, ad conf. Butr. 2. Verum quia pars petit remissionem super verificatione istius privilegij, dictum fuit obiter nos versari in materia generali, cum lis sit inter presentatum & prouisum apostolicum, & ideo incidenter agi de iure patronatus. Vnde fit, vt remissio concedi non possit nisi in tertia instantia, vel nisi facta obligatione de stando iuri, & appposito sequestro prout in similibus fieri solet. Præterea requiritur fumum, & licet pro fumo dentur nonnulli testes examinati ad perpetuam rei memoriam, tamen eorum dicta non videntur releuantia, cum fateantur ecclesiam antiquam adhuc extare, iuxta quam Comes nouam cepit edificare: prouisus autem apostolicus petit veterem: & sic iste casus de iure communi non præbet nisi aliquod, neque compræheditur in privilegio Leonis, quod ad casus diuersos facile non trahitur, vt per Tiraq. de retract. lign. §. primo. glof. 14. num. 97. nec possessio releuat ab onere probandi, cum Adrianus tollat nedum possessionem de præterito, sed etiam de futuro; ex prægnantia dispositionis: si tamen pars velit remissionem super istis, particulariter dubitabitur. Quantum ad decreta Concilij Domini dixerunt, non habere locum in hoc casu, vt etiam fuit decisum. Quantum ad secundam dubitationem, an Ludouicus sit instituendus, regula est pro eo, per c. consultationibus. de iure patro. nec videtur ei ob stare res iudicata, quæ solet impedire institutionem, vt tradit Menoch. de retr. remd. tertio. num. 848. quia si de iure erat instituendus, quia presentatus à Comite, qui erat in quasi possessione, sententia erit notorie iniusta, & ita nulla aderit res iudicata. Nec etiam videtur ob stare, quod in petitorio constat de non iure patroni, ad not. per Abb. in dicto c. consultationibus, num. 9. Rocch. in verbo, competens. num. 39. cum ꝑ petitorium absorbeat possessorem. c. cum dilectus, de cau. possell. & propriet. Quia non potest dici constare de non iure, quando diu de eo doceri potest. Agid. 103. in his. n. requirimus vel partis confessionem vel rem iudicatam. & hinc ꝑ est, quod etiam spoliatori datur manutentio, donec causa per tres conformes fuerit terminata. Et ideo in hac causa standum rescripto S. D. N. & procedendum est simul & semel ad determinationem petitorij & possessorij: parum tamen proderit sententia in possessorio. Rot. 14. de restitut. spoliat. in antiq. Put. 74. alias 83. in vna Sabinen. lib. primo.

G R A S S I.

Iacen. portionis de Auso. Luma, 20. Iunij. 1575.

S V M M A R I V M.

1. Beneficium de sui natura dicitur habere suos redditus consuetos, licet per statutum vel consuetudinem tertia pars ei tollatur.
2. Legata res duobus cuiuslibet debetur tota, ita quod si vnus repudiet, alter nihil acquirit, sed non amittit.
3. Ius accrescendi, & non decrescendi differunt.
4. Lucrum cessans, & amittere differunt.

Distri-

5. Distributiones & tertia que amittitur differunt.
6. Dare & amittere sunt contraria, sicut dicitur de lucro & pena.
7. Tertia de corpore beneficij ita lucratur seruendo, sicut absens lucratur alias duas tertias.
8. Tertia quod non computetur inter fructus beneficij, est decisio odiosa fundata in odium regula de valore.
9. Interpretatio lata facienda est contra concedentem.

DECISIO CCLXX.

Conclusum, tertiam partem computandam inter fructus beneficij ad effectum, de quo agitur, iuxta alias dicta in vltima resolutione, cum dicta tertia sit de corpore beneficij, non attendito quod per accidens absentibus tollatur.

Vnde tale beneficium de sui natura verè habet suos redditus consuetos, licet per statutum ꝑ vel consuetudinem hæc tertia tollatur, vt bene in his terminis dicit Staphil. qui satis placuit Doctor. & ita declarat Oldrad. consilio 118. de lit. grat. fol. 29. à tergo. versic. & prædicta intelligo, secundum paruum impressionem, alias sub titulo de form. expectat. §. noua forma pauperum. numero 47.

Quod aliqui Doct. comprobant, quia presentes verè non dicuntur lucrari hos fructus, sed magis dicendum absentes amittere: & ita bene dicebant videri in hoc casu simile de iure accrescendi & non decrescendi: quado enim res legata ꝑ est duobus, cuiuslibet debetur tota, ita quod si alius repudiet legatum, alter nihil accipiet, sed non amittit. l. vnic. §. si autem ad deficientis. C. de caduc. tollen. Doct. omnes in l. re coniuncti: & ibi in specie Rip. numero 7. de lega. secundo. vbi ꝑ declarat differentiam inter ius accrescendi, & non decrescendi: ita ꝑ in hoc casu præsens non dicitur lucrari, sed magis dicitur non amittere. & addebant aliqui videri tantam differentiam inter ꝑ distributiones (quæ non dicuntur de corpore beneficij, vt per Staphil. vbi supra, numero quadragesimo quinto, & quadragesimo sexto. & Oldrad. dicto consilio 118. & per vulg.) & hanc tertiam, quæ amittitur absentis causa, quæ est de corpore, vt per Staphil. vt supra, quanta ꝑ est inter lucrum & penam, & inter dare & amittere, quæ sunt contraria: nam distributiones dicuntur dari, item acquiri seruicibus: hæc verò tertia, verè non dicitur dari, nec acquiri scientibus, vel presentibus: cum ꝑ enim sit de corpore, qua ratione lucratur quis absens duas tertias, vt corpus beneficij, eadem seruendo lucratur, & hanc tertiam, quæ & ipsa, vt dixi, existit de eodem corpore, non accrescendo corpus beneficij, sed illud non diminuendo: non seruientibus autem vel absentibus bene dicitur tolli, & diminui dictum corpus de ista tertia, & sic in effectu dicta tertia non cedit lucro ipsi beneficiario, si sit præsens, vt in distributionibus bene cedit penè absentibus. & hæc differentia vltra prædicta videtur bene comprobari per testes, vt infra ponderatos, qui vocant dictam tertiam de corpore. Item distinguunt eam à distributionibus.

Placuerunt etiam aliquibus ex Dominis dicta in vltima positione, quod ꝑ decisiones exemplo allegatæ, quod huiusmodi tertia non videatur computanda nempe Mohed. 122. Put. prima. de valore, & Oldrad. d. consilio 118. Item Aug. decif. 742. & 791. libro 3. sunt fundatæ in odium reg. de valore penalis, & odiosa, vt bene in eis dicitur, quæ ideo hic secundum aliquos, non videtur cadere: non enim videtur continere odium, quod Papa ve-

lit concedere limitatam facultatem Nuncijs. Equum enim videtur, vt ꝑ Papa dispense facultates suas pro libera, & spontanea voluntate sua: & quamuis contra se in dubio sit lata facienda interpretatio, c. fina. de verb. signif. c. cui. de præb. in 6. l. prima, cum sua materia. ff. de constit. Princ. cum simil. tamen non propter hoc debent comprehendi ea, quæ alias non comprehenderentur, vel quæ aperte sunt diuersa à comprehensis, vt notant Doct. in d. c. fina. ex quibus omnibus fuit firmatum, tertiam partem in casu nostro non esse deducendam, sed computandam.

C O T T E.

Roma. Casalis & c. Veneris, 27. Iunij. 1575.

S V M M A R I V M.

1. Venditio, in qua constat de re vendita, de pretio & de consensu, dicitur perfecta.
2. Pactum quod de contractu fiat instrumentum, dicitur perfectum esse contractum, etiam si scriptura non fiat.
3. Integra res vt non dicatur, sufficit, quod aliquid sit adimpletum circa preparationem.
4. Cessio quando censetur pars contractus.

DECISIO CCLXXI.

Conclusum exceptionem non implementi non ob stare d. Horatio: minus resolutum fuisse contractum, de quo in apocha, quia contractus ipsius venditionis seu ipsa venditio fuit perfecta: constat enim de re vendita, de pretio, & consensu, iuxta decif. Afflic. 280. num. 4. Parif. consil. 59. num. 4. lib. primo, & ideo cum in contractibus loci habeat, l. sicut. C. de act. & obli. vbi à principio contractus sunt voluntarij, & ex post necessarij, consequens est, quod non consentiente d. Horatio, non potuerit d. Archiepiscopus recedere à dicta venditione.

Nec obstat quod dicatur resolutus contractus, quia non fuit celebratum instrumentum infra 8. dies, vt cantat dicta apocha, secundum Castrensem in l. cum res. C. de probat. quoniam illud dictum fuit alias per Dominos reprobatur, vt attendatur Put. decif. 42. lib. 3. Pe regr. decif. 34. tit. de pact. vbi dicit, quod ꝑ pactum, quod de contractu fiat instrumentum, dicitur perfectum esse contractum, etiam si scriptura non fiat.

Non obstat Doct. Bal. in l. inciuiile. C. de rei vendic. quoniam procedit (si vera est, nam contra eam tenuit Alex. consil. 212. lib. 2.) quando res est integra, & ante exequutionem contractus. At in casu, de quo agitur, omnes Domini tenuerunt, rem non esse integram, quia partes hinc inde se quietauerant, & d. Horatius cessit iuri & liti, quæ pendebat super isto casali. & ꝑ ad hoc vt res ipsa non sit integra, sufficit, quod aliquid fuerit adimpletum circa preparationem. Cephal. consil. 91. num. 39. Præterea illa ꝑ cessio censetur pars contractus, secundum Ruyn. consil. centesimo vigesimo octauo, numero. 9. libro 5. Aliqui & maior pars tenuit, quod etiam si res adhuc esset integra, quod in contractibus nominatis non sit locus penitentiae, & resolutioni contractus, & hic latè prosequitur Domina Biscia, & Curt. iunior consil. 331. numero vigesimo, cum sequen. libro tertio. testatur de communi.

C O T T Æ.

Astoricens. Archidiaconatus. Mercurij, 27. No- uembris. 1577.

S V M M A R I V M.

- 1 Illegitimitas, & dispensatio sunt dua qualitates se- parate.
2 Qualitas est attendenda, qua reddit actum nullum, vel il- lum transfundit in alium.
3 Qualitas violentie est attendenda ad reddendam profes- sionem religionis nullam.

DECISIO CCLXXII.

Q Via in cedula restrinxeram difficultatem, an Dominus Pizarrus posset diuidere confessionem, de qua in resignatione Ferdinandi in Alphonsum circa illud, quod Didacus Ororio, esset illegitimus, etc. tamen ex dispensatione Apostolica clericali caractere insignitus, Domini circa hoc dixerunt, ipsum posse huiusmodi confessionem diuidere, nec tene- ri eam acceptare cum illa qualitate, quia conuincit diuersa facta: vnum enim factum est, quod Didacus sit illegitimus, aliud quod sit dispensatus, & propterea potest diuidi, ex traditis a Bartolo in l. Aurelius. §. quæritur, de liber. legata. Felyn. in capitulo, cum dilecti, numero octauo, de accusatio. & Bald. in l. si quidem, numero vigesimo. C. de transactio. & ab Abba. in capitulo, bonæ, numero vigesimo nono, de postulat. prælatorum. Tunc enim est qualitas acceptanda, quando illa reddit actum, cui adijcitur, nullum, vel eum transfundit in alium actum, vt fuit tentum in vna Hispanen. professionis, coram bonæ memoriæ Cardinali fratre meo, in qua fuit dictum, quod confessio Isabelle, quod per vim fecerat professionem, non poterat diuidi, eo quia illa qualitas violentiæ reddebat professionem non professionem: at hic quantumuis Didacus fuerit dispensatus, nihilominus semper verum est, quod est illegitimus: & propterea sunt hæc duo facta separata, quod efficit, vt confessio diuidi possit, vt dictum est.

C O T T Æ.

Astoricens. Archidiaconatus. Lunæ, 9. Maij. 1580.

S V M M A R I V M.

- 1 Sequestrum necessarium non priuat possessione.
2 Veniens ex non iure agentis debet manuteneri in eius possessione vel quasi.

DECISIO CCLXXIII.

D Omini concluderunt, constare de violatione sequestri ex collationibus factis ab ipsomet Petro de anno 1570. præsertim iunctis alijs factis a Vicario, & ex eo quod manifeste ex scripturis apparet, quod Petrus se ingessit in exactionem fructuum: dixerunt tamen, huiusmodi violationem non ei nocere, quominus absolui possit: cum enim sit reus & possessor, ex quo sequestrum necessarium non priuat

possessione, h. interesse putò. fidei acquirere. possessio. venit ex non iure agentis.

Cum itaque adhuc vivat Ferdinandus præsentatus à Marchione Astoricensi. & cum talis præsentatio fuerit bona, ius remanet adhuc penes eum, vt sæpius fuit resolutum in hac causa, & consequenter venit Petrus ex non iure agentis.

Nec intrat gratia, si neutri, quam asserit Christophorus nuper se obtinuisse.

C O T T Æ.

Astoricens. Archidiaconatus. Veneris, 26. No- uembris. 1582.

S V M M A R I V M.

1 Fructus scienter percipiens post eorum sequestrationem incidit in penam clementina vnica, de sequestra. possessionis.

DECISIO CCLXXIII.

D Omini cum præsupposito, quod constet, Petrum sciuisse appositionem sequestri, dixerunt, non esse recedendum à resolutione facta super illius violatione.

Ratio fuit, quia ex forma sequestri iudex sequestrat immediate: & licet deputem sequestrarium, illi sunt deputati pro actuali collectione fructuum, non tamen inde sequitur, quin ante acceptationem ipsorum beneficium re vera dicatur sequestratum, maxime, quia cum clemen. vnica, de sequestra. possessio. imponat penam impediens sequestrationem, & occupantibus fructus sequestratos, satis incidere in hanc penam videtur, qui sciens & prudens post sequestrum appositum à iudice percipit fructus.

Tum quia percipit fructus, quos re vera sciebat sequestratos, licet exactor ad eos colligendos sequestrum non acceptasset.

Tum quia saltem negari non potest, quin impediant, ne illi sequestrantur, & ita in istis terminis fuit antiquitus resolutum, & licet Crescen. decisio. 177. videatur requirere acceptationem sequestrarij, tamen, vt ex notatione eiusdem decisionis factæ à bonæ memoriæ Aragonia, quam vnus ex Dominis accuratissimus obseruator attulit, id necessarium non est per prædictas rationes.

ROBVSTERII.

Parmen. illegitimitatis. Veneris, 11. Fe- bruarij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Tertius non potest impedire processum contra spoliatum, licet possit impedire restitutionem possessionis. Declara & limita, vt num. 4.
2 Exceptio iuris tertij incontinenti probandi mixta cum alio iudicio præiudiciali illegitimitatis, suspendit iurisdictionem iudicis secularis.
3 Exceptio iuris tertij quando dicatur præiudicialis, & quando non, etiam quoad processum. cum num. seq.
4 Actio & exceptio iuris tertij quando dicatur præiudicialis non solum quoad merita causæ, sed etiam quoad processum.

DECL-

DECISIO CCLXXV.

I Am fuit resolutum, quod pendente causa illegitimitatis coram iudice ecclesiastico mota ad instantiam Dominarum de Borromæis contra Marchionem, non poterant iudices seculares procedere in causa spolij, ad quam pro interesse iam venerat Marchio, prætendendo posse incontinenti docere de iure suo in petitorio, vt impediret restitutionem possessionis, quia petitorium absorberet possessorium: nam licet agentes pro parte Dominarum de Borromæis hoc negarent, nihilominus in decisionibus datis fuit hoc aperte probatum in iure, & rem non habere difficultatem aliquam, vbi non probatur collusio vel connexio iuris tertij cum spoliante seu illius iure, quæ qualitates, aut illarum aliqua vnquam in nostris actis, nec etiã, vt dicitur in actis iudicum secularium fuerunt satis verificatæ: & propterea inhibitiõ generalis, & specialis emanatæ à Rota nedum ex stylo, sed etiam de iure ligarunt manus iudicum secularium, ne interim procederent in causa spolij, quia fuerunt canonice & iustæ: & quamuis in signatura postea moderatæ fuerunt hæc inhibitiones, & separatæ istæ causæ ita, quod iudices seculares potuerunt postea procedere in causa spolij, tamen id fuit ex manu regia, quam habet, & ex honesta quadam causa extraiudicialiter forsan verificata, quo iure non vitur Rota.

Cum enim iuxta allegata & probata de rigore iuris respondere debeat, fuit etiam in eadem signatura ordinatum, vt deberent istæ Dominæ de Borromæis cedere attentatis, quia separatio harum causarum, & moderatio harum inhibitionum debebat operari ex nunc à die moderationis, & non ab initio.

Verum istæ Dominæ cesserunt limitatè attentatis factis post inhibitiones rotales, & noluerunt cedere attentatis factis post motam litem per ipsas coram Domino Episcopo Parmensi, seu illius Vicario postquam Marchio iam venerat ad causam spolij pro interesse suo prætendens, quod iudices seculares potuerunt in causa spolij procedere, quamuis admitterent, quod tertius possit impedire restitutionem possessionis, non tamen admittebant, quod possit impedire processum contra spoliatum.

Et ideo nulla extare attentata: sed causa super his relationibus proposita decima Decembris, 1582. Rota resoluit, quod cum ante inhibitiones Rotales in causa spolij iurauerint, & examinati fuerint plures testes, ista omnia fuerunt attentata, & reuocanda.

Nam tertio excepto huiusmodi iuris tertij incontinenti probandi mixta cum alio iudicio præiudiciali illegitimitatis suspendit iurisdictionem iudicis secularis propter præiudicium & perplexitatem. vt est textus in capitulo, tuam. & ibi notat Innocen. & omnes alij. de ordin. cognitio. qui fuerunt plures allegati in prima & secunda decisione.

Post hæc istæ Dominæ habuerunt recursum ad eandem signaturam, petentes, vt reiectis prætenis attentatis procederetur in causa illegitimitatis, signatura tamen noluit aliquid rescribere, sed ipsæ petierunt à me, vt iterum eas audirem in Rota super istis attentatis factis ante inhibitiones Rotales.

Ideo vndecima Februarij, 1583. dubitavi, an causa spolij & causa illegitimitatis huiusmodi sint adeo præiudiciales, vt geita per ipsas Dominas in causa spolij post præsentatam ab ipsis prædictam commif-

tionem super illegitimitate sint attentata: Et resolutio fuit remissa ad aliam Rotam, vt partes melius intelligant fundamentum, quod semper factum fuit super capitulo, tuam. cum notat. per glos. & omnes Doctores à primo vsque ad vltimum, præsertim Innocen. Butr. & Abb. de ord. cognit. glos. Grat. las. & alios, in §. præiudiciales, de actio.

Vbi declarantes quot modis dicatur actio præiudicialis, dicunt, quod si pendente lite inter duos compareret tertius sub prætextu melioris iuris in controuerfia, quod comparitio illius non suspendit iurisdictionis iudicis: Sed si probatur, tollit intentionem alterius, & talis actio non est præiudicialis, nisi quoad intentionem. nõ autem processum, quia respicit decisoria, & merita causæ, & sic habetur vim tantum peremptoriæ exceptionis, vt etiam plene probant, & notant Innoc. Butr. Felyn. & alij incap. cum super. de re iudic. cum alijs adductis per Couar. cap. 14. colum. penul. in fine practicar. quæstio. quæ procedunt in istis terminis simplicis iudicij, prout loquuntur. Sed si contingat, prout hic, quod postquam tertius venit ad causam inter duos alios agitatam, actor mouit litem illegitimitatis coram iudice ecclesiastico contra istum tertium, tunc ratione istius iudicij duplicis oritur quedam actio, & exceptio præiudicialis, non solum respectu intentionis, sed etiam respectu processus inter actorem & reum agitati, & est peremptoria, & dilatoria ratione perplexitatis, & suspendit iurisdictionem iudicis primo iudicij, & facit superfedere processum, vt ille iudex secularis non possit procedere etiam inter duos primos litigantes, quousque sit finitum secundum iudicium præiudiciale, vt inquit textus toties allegatus, & ibi notant communiter Doctores in dicto cap. tuam. de ordine cogni. & videantur omnes ibi, & in §. præiudiciales, de actio.

qui declarant tertio hoc modo, vt actio, & exceptio sit præiudicialis non solum quoad merita causæ, sed etiam quoad processum, & quod est suspensio iurisdictionis iudicis secularis.

Ex quibus constat non esse insistendum, an Marchio fuerit citatus, vel ne in examine dictorum testium, quia si suspenditur inter istos ommissio tertij, non videntur facere ad casum, sed videntur intrare termini istius actionis præiudicialis in fauorem tertij, vt sint omnia attentata: nec etiam est necesse videre, an ipsamet Dominæ Borromæ obtinuerint à dicto Domino Episcopo Parmensi, eodem contextu inhiberi etiam contra Barbaram, prout affirmant agentes pro Marchione, sed videant & considerent ista, & si in contrarium aliquid quod releuet, non repererint, cedant attentatis ab initio & agnoscant bonam fidem: alioquin proponam iterum causam super eisdem, & Rota dabit resolutionem, etiam si Marchio non sit citatus, nec inhibatum Dominæ Barbara.

ROBVSTERII.

Romanensis Domus. Lunæ, 31. Ianuarij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba debent intelligi secundum subiectam materiam & naturam actus cui deserviunt.
2 Causa facti magis consideranda est quam ipsum factum.
3 Modus non attenditur, dummodo habeatur effectus.

Aa 2 DECI-

Aliqui credebant, constitutionem habere locum in casu isto, & quod ad cogendum Iulium D. Antonium non teneretur ante omnia aliquid ulterius fabricare, sed ad summum cauere de continuando edificium suae domus taliter, quod erit insigne & in quadruplo excedet, quia ex visionis loci satis videtur apparere, quod si D. Antonius continuauerit edificium suae domus cum ista, quam vult emere, erit futurum insigne, & excedet in quadruplo, quod sine dubio est arbitrariu, vt in Mediolan. ecclesie insignis, & cum bulla velis, quod sit res fauorabilis, ita aliqui arbitrabantur, & dum verba bullae in hac parte dicunt, quod edificium sit ceptu, intelligebant eo respectu, quo probata sunt, & secundum subiectam materiam ac naturam actus, & rei, cui deseruiunt, vt late per Aymon. conf. 9. num. 21. consil. 16. num. 3. conf. 34. num. 26. & conf. 202. num. 36. & consil. 158. num. 5.

Et sic quatenus bulla vult, quod edificium sit futurum insigne, & in quadruplo excedat, & subdit, quod sit ceptum, intelligebant, quod sit ceptum taliter, vt quomodocunque sit ceptum, dummodo ex eo bonus vit & in arte iudicare potuerit ex eo iam cepto, quod futurum sit insigne, & excedet in quadruplo: nec requirebant, quod illud sit in specie ceptum ad effectum & finem istius noui insignis edificij, sed satis est, quod ex eo, quod quomodolibet ceptum est, peritus dignoscere possit, edificium futurum fore insigne, & in quadruplo excessurum si continuatur, quia magis considerant ipsam causam facti, quam ipsum factum, late congerit Aym. conf. 201. num. 23. & 309. num. 7. nec est curandum de modo, dummodo habeamus effectum, vt late per Dec. & alios in l. si mater, col. j. & 2. C. de instit. & Doct. in l. Gallus. §. & quid si tantum. praesertim in conditione necessaria, & bene Pau. de Cast. in l. 2. vbi & Soc. & Hercula. de condit. & demon. contra Cepol. in l. erroneum, in fi. de aedil. edic.

Et placebant, quae dicit D. Biscia, declarando vt supra, & id quod dicunt Scribentes de resciente in statuto, praesertim, quia ista domus ex sui destinatione & erectione non potest dici perfecta, si bene inspiciatur. Distingueno igitur materiam dicebant, quod quando edificium ex sui destinatione perfecte nullo modo potest desinere pro continuatione edificij insignis, tunc oportet, quod ille, qui vult emere, incipiat edificium taliter, quod possit arbitrari, quod ex continuatione illius erit futurum insigne: alioquin si ex domo iam constructa coniungendo cum alia potest iudicari hoc, non requiritur, quod incipiat, sed petat, & caueat ad summam.

Succedit, quia nihil ex fabrica incipienda consequitur alius, & videtur aequum, quod volens edificare debeat esse securus de domo vendenda, postquam concurrunt requisita bullae, & verificantur verba, & mens illius, & materia est fauorabilis, vt in eadem bulla cauetur.

Ad cautelam poterit D. Antonius facere designum de edificio futuro, & illud ostendere, & si placuerit, poterit cauere de edificando iuxta formam dicti designi, & si non concordabatur partes, proponetur causa super eisdem.

SERAPHINI.

Perusina executionis. Veneris, 11. Maij. 1572.

SVMMA RIVM.

Agere non potest, qui propter moram cecidit ab omni modo contractus.

- 2 Nullitas ex non implemento descendens non tollit actionem, sed impedit tantum exercitium, actionis. Declara, vt nu. 4.
3 Ius pendente iudicio auctori superueniens ei prodest.
5 Mora purgatio licita est de iure canonico si adest dolus etiam stante iuramento.
6 Dolo cessante in materia l. si quis maior. C. de transact. cessat etiam eius dispositio.
7 Mens contrahentium colligitur ex eorum verbis.

DECISIO CCLXXVII.

Res fuerunt pro parte illust. Haeredum Dominae Hortensiae deducere nullitates contra secundam estimationem.

Prima est, quod propter moram Domini Alcanij stante dispositione l. si quis maior. C. de transact. ipse non potest agere, cum cecidisset ab omni commodo contractus, & de hac mora fuerat in actis oppositum.

Secunda est ex defectu citationis eo, quod periti non processerunt ad estimationem citato Comite Rainutio, & ipsi fuerunt deputati citato Bernardo qui mandatum non acceptauerat.

Tertia est, quod aestimatio non fuerit facta omnium bonorum. l. quid tamen, de arbit.

His tamen non obstantibus fuit conclusum pro validitate.

- 2 Nam quantum ad primam nullitatem non implementi non tollit actionem, sed impedit tantum exercitium actionis, vnde tenet iudicium, & sufficit, quod implementum superueniat: tunc enim reconualefcit iudicium, Alex. consil. 27. numero 2. & consil. 78. in fine, lib. primo. Cephal. consil. 112. numero 20. & 21. lib. primo. Nam ius pendente iudicio auctori superueniens ei prodest. l. si rem alienam. §. fin. de pign. act.
4 Nec potest obstat, quod fuerit prius oppositum, quia quicquid dicit idem Cephal. consil. 586. numero 18. in contrarium est decisio Afflicti 280. in qua protestatum fuerat, & nihilominus conclusum fuit, non fuisse resolutum contractum. ad idem Put. 139. Eadem die fuit resolutum. lib. secundo.
5 Praeterea de iure canonico etiam stante iuramento, si adest dolus, licita est purgatio morae, cap. apud misericordem. 3. 2. questio. prima. vbi gloss. cap. ex literis, de constit. cap. suam, de pen. Bald. in l. qui crimen, numero 20. C. qui accus. Alexand. dicta l. si quis maior, in fine. & ibi Iacob. de sancto Georg. numero 47. Iaf. numero vigesimo sexto. Cagnol. numero 155. Alciat. numero 76. Dec. consil. 136. numero 7. Crot. l. si insulam, numero 70. de verborum obligat. Ruin. consil. 113. numero 26. lib. tertio. Goffred. consil. 41. numero 8. nam dicta l. si quis maior. praesupponit dolum, quo cessante cessat dispositio. Iaf. consil. 16. numero secundo. Seif. numero 13. Curt. iunior numero 16. & 17. Cagnol. num. 128.

Hic verò videtur cessare dolus, quia verba instrumenti videntur potius sonare, quod prius deberet solui dos, cum in eo dicatur, quod debeat quietari mediante dicta dote. Ergo mediante dote soluenda, & sic postquam soluta fuerit, quia relatiuum, dicta, refert dotem cum omnibus suis qualitatibus.

Neque obstat decisio Mohedan. 218. quia ibi verba erant dubia: hic verò de ex verbis colligitur mens contrahentium. Alexand. consilio 61. numero quarto. libro quinto. Crot. consilio 72. numero 15. & 39. lib. 2. absurdum enim videtur quod quietatio praecedat receptionem dotis.

Quantum

Quantum ad secundam nullitatem, ea non obstat, quia in aestimatione scienda non debet citari pars: nec refert, quod Bernard. tunc non acceptasset, cum postea in pluribus actibus comparuerit, vt in facto bene ducitur.

Quantum ad tertiam & vltimam nullitatem, nisi forma esset praecisa, non inducit nullitatem: tamen placeat Dominis, vt iterum fieret aestimatio, habita ratione valoris illius temporis. & hoc quia prima aestimatio fuit nulla, & haec posterior est imperfecta, cum non comprehendat domum: & ideo ex ea non potest colligi, in qua quantitate remanserit creditor Dominus Alcanius, cum in prima nulla, & impugnata non possit fieri fundamentum.

SERAPHINI.

Placentina bonorum. Veneris, 27. Octobris. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Empta ex pecunia alterius acquiruntur ei, cuius nomine sunt empta, & non ei, cuius est pecunia, sequuta traditione.
2 Destinatio rei quos operetur effectus.
3 Actio ad communicandum competit vbi contracta est societas omnium bonorum.
4 Hypotheca solo consensu contrahitur.
5 Actus correceptiui dicuntur vnus alteri ita inesse, vt vnus censetur contractus.
6 Contractus approbatione dicitur indiuiduus.
7 Dominium non transfertur ex traditione facta vigore contractus contra legis dispositionem & sine causa legitima alienandi iuris.

DECISIO CCLXXVIII.

- 1 Fuit constituta regula, quod emptoria ex pecunia alterius acquirantur ei, cuius nomine sunt empta, & non ei, cuius est pecunia, secuta traditione. l. prima, cum sequen. C. si quis alteri vel sibi. Bart. in l. si paruus. C. communia vtriusque iud. Bald. Salyc. & Angel. in l. si vt proponis. C. de rei vendic. Dec. consilio 99. numero primo. Purpurat. consilio 71. numero 65. libro primo.
2 Non potest obstat destinatio, quae ex aduerso ponderatur. Quia procedit illa consideratio ad alium effectum, nempe, an propter destinationem res censetur mobilis vel immobilis ita, vt requirantur solemnitates, quae in alienatione immobilium sunt adhibendae. l. tertia. §. quid ergo, de contratio iud. tut. l. a Diuo Pio. §. finali, de re iudica.

Item quando dubitatur, an comprehendantur in dispositione loquente de immobilibus: & si vlla hoc casu considerari potest destinatio ad effectum, de quo agitur, ea est in fauorem ecclesiae, cum destinata esset emptio ad effectum tradendi ecclesiae.

Non obstat, quod detur actio ad communicandum. Quia illud procedit, vbi est contracta societas omnium bonorum. Bald. in l. prima, in fine. C. si quis alteri vel sibi. Bart. in dicta l. si paruus, numero 3. C. comm. vtri iud.

Non obstat Crot. consilio 419. numero 11. lib. tertio, quia loquitur ad effectum constituendi hypothecam, quae solo consensu contrahitur. l. contrahitur, de pignor.

Non obstat l. in rebus, la prima. §. primo, de iure dot. quia bene applicaretur, si Puteobonelli dedissent bona, sed ipsi pecunias dederunt.

Difficultatem tamen Dominis fecit, quod cum emptio aquatum fuerit pars contractus istius alienationis. l. fundi partem, de contrahen. emptio. & sic sunt omnes isti actus correceptiui, dicitur vnus alteri ita inesse, vt vnus censetur contractus. Titiaque. in l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, numero 117. cum sequen. Gabriel. de praesumptio. consilio 13. numero decimo septimo.

Ex quibus videtur sequi, ecclesiam non posse approbare partem istius contractus, & reliquum reprobare, cum contractus approbatione sit indiuiduus. Bal. cap. nihil, numero 6. de electio. & alias fuit resolutum in vna Anglicana Aluminum. & ad hoc facit tex. in l. in rebus. §. primo, de iure dot. & Put. decil. 362. Romana casalis, lib. tertio.

Praeterea iste contractus secundum partis praetensionem est nullus, quia contra legis dispositionem sine legitima causa alienandi est iustus, ex quo consequens videtur, vt dicamus ex subsecuta traditione non fuisse acquisitum dominium ecclesiae. Bart. in l. non dubium, numero 28. C. de legib. & in l. prima. §. si vir uxori, de acquir. post.

Quare haec erunt particulariter discutienda, nisi forte malit Illustrissimus Dominus Cardinalis defendere, quod non possit resolui haec emptio aquarum, propter pacta in contractu apposita, quae per informantes in facto deducuntur.

ROBUSTERII.

Roman. contrauentiois. Mercurij, 14. Iunij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Pena l. si quis maior. C. de transact. dicitur esse legalis, & potest exigi ab ecclesia.
2 Pena legalis qua dicitur, & qua conuentionalis.
3 Ecclesia potest iuste penam legalem exigere.
4 Dispositio cap. fraternitatis. 1. 2. quest. 2. quomodo intelligatur.
5 Pena conuentionalis per approbationem dicitur legalis ad effectum exigendi vsque ad quadruplum.
6 Hereditas legitima etiam dicitur, quae prouenit ex testamento propter legis approbationem.
7 Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. Declara tamen & limita multis modis. vt numero 8. & sequen.
11 Conductor male versatus si expellatur, non propterea perdit meliorationes.

DECISIO CCLXXIX.

Resoluerunt Domini, quod penam l. si quis maior. C. de transactio. in ea parte, quod contraueniens cadit a commodo contractus, esse legalem, & posse exigi ab ecclesia. Idque probant ex verbis dictae legis ibi, restituta pena, quae pactis probatur inserta, & reru proprietate careat, & emolumento, quod ex pactione fuerit consequutus, & ex legem. C. loca. cum his, quae adducunt Ruin. conf. 58. & 88. in j. Cagnol. in dicta l. si quis maior, num. 158. & 160. cum seq. Item quod pena legalis est illa quae a lege imponitur: conuentionales vero, quae conuentione partium inducitur. §. conuentionales, de pignor.

de prator. stipula. & de perpetu. & tempo. actio. per tot. l. 2. §. conuentionales, de verb. obligat. cum alijs per Corrad. in tract. de contractibus. q. 3. r. col. j. Rebuff. in rub. C. de sent. quæ pro eo quod interest. num. 542. Præpos. in cap. gemma. num. 7. de spons. vbi, quod illa dicitur legalis, quæ à lege habuit originem, vel à lege imponitur, quod etiam cumulat Menoch. de arbitr. casu. 260. numero primo. & si vltra aliquid adijciatur, exit pœna conuentionalis, quæ ex conuentione partium proficitur. Iaf. conf. 9. num. 14. in primo. Cagnol. d. l. si quis maior, num. 138. versic. sed dicitur. Bolognet. ibidem, num. 95. hic verò præcipue agitur, vt Serlupus cadat à commo do contractus, quæ pœna est legalis, quia d. l. si quis maior. hanc pœnam imponit, & omnia pœna conuentionali licet exigi potest ab ecclesia in foro conscientie, vt fuit resolutum in ista causa, & est decil. Peregri. lib. 2. q. j. & est tex. in c. audiuius, de simon. & in c. procuratores, de cens. vbi pp ecclesie legatum duplum pretiū restituitur, & licet Abb. ibi dicat, qd ille in foro conscientie non tenetur, non tamen dicit, quod ecclesia non possit exigere, postquam lex imponit, & leges in foro conscientie seruantur. & hinc est, quod potest ecclesia iuste pœnam legalem exigere, & Cagnol. in d. l. si quis maior, num. 160. cum sequen. bene respondit ad gl. in c. fraternitati. 12. q. 2. & quod ille, qui incidit in pœnam, in conscientia teneatur, non facit, quia intelligitur, vbi res extat, vt declarat Felyn. in dicto cap. audiuius, nam c. fraternitati. loquitur in ecclesia, quando res extat, quia vltra non potest exigere: sed vbi non extat, tunc pœna legalis est subrogata loco inæstimabilis interesse, propter difficultatem probationis, & ex parte recipientis non videtur pœna.

Et licet in pœna t conuentionali præsupposito iuramento intret difficultas, an ratione approbationis dicatur legalis, & possit exigi saltem vsque ad quadruplum, vt voluerunt Anchar. conf. 148. Roman. conf. 510. numero 27. in l. stipulatio ista, §. alteri, num. 21. versic. vnus tamen casus, de verb. oblig. Iaf. in l. si quis maior, nu. 26. & 29. Curt. num. 24. Purpur. nu. 75. lac. de sancto Georg. num. 47. Bolognet. num. 47. Rebuff. in l. vnica, num. 572. C. de sent. quæ pro eo quod interest. versic. octauo extendere, quorum opinio ab aliquibus ex Dominis dicebatur communis. Nec placebat illa responsio, quod debet intelligi in laicis, & non in ecclesia. Quia non videbant rationem diuersitatis: nam si propter approbationem legis efficitur legalis, non est, quod ecclesia illam non possit exigere: & quamuis sit legalis generali quadam approbatione legis, tamè approbatio videtur satis specialis in d. l. si quis maior. cum dicat, restituta pœna, quæ patet probatur inferri, & inquit Alciat. in l. obuenire. qd non improprie latiorive sensu dicitur, legitima hæreditas, t & à lege obuenire, quæ prouenit ex testamento propter approbationem legis, quod quisque legasset, ita ius esset: posset tamen habere difficultatem, an propterea sit legalis vere, & proprie, quia prouenit à conuentione partium, & quamuis lex approbet, est ex lato vocabulo legalis: & an hoc vt ecclesia illa possit exigere, haberet maiorem difficultatem: & multo maiorem, an sententia possit dici notorie iniusta. Sed dixerunt, quod hæc secunda difficultas est superflua, quia versamur in primo casu, nempe in amissione totius emolumenti prouenientis ex contractu, quia (vt dictum fuit) est pœna legalis, & signanter, vt etiam priuatur fructibus perceptis, & omni emolumento contractus is, qui contrauenit, dicit ibi Bolognet. num. 85.

Solum reseruarunt videndum, an in isto casu prouisio hominis faciat cessare prouisionem legis, in quo di-

cebant aliqui, quod licet prouisio hominis regulariter faciat cessare prouisionem legis. l. fin. C. de pact. conuen. vbi Salyc. & latè Anto. Gabriel. de commu. opin. in tit. r. amen. dicebant t regulam procedere, quando prouisio legis tunc nondum competebat, sed erat competitura, nisi homo sibi prouideret, & legis prouisio venit ad implementum prouisionis hominis. vt l. si ita. §. fin. cum leg. seq. ff. de noua. in l. 2. in 6. quæst. C. de iure emphyt. Salyc. in dicta l. fin.

Dantur etiam plures responsiones, quæ ad duas videntur redigi, vt regula procedat in extraordinaria prouisione, non in ordinaria. hæc responsio videbantur pati difficultates.

Prima, quia t fallentia videtur procedere, quando prouisio legis competebat, & homo sibi prouideret, & tunc subintrat illa difficultas, quod prouisio legis sit ordinaria vel extraordinaria.

Secunda, quia t sumus in iure quæsto extraordinario & exorbitanti: & hinc est quod requirit dolum, vt passim tradunt Doct. Caslad. decil. 2. de iureiur.

Secundò est fallentia, quod t id non procedit favore dotis, quæ est vera: sed dubitabant de extensione, quia ratio est in dote, quod facto dotis iuramento effici non potest durior, vt per Salyc. ibi, dubitabant igitur, an applicetur, nam tunc obstabit Alex. conf. 132. num. 2. lib. primo, quia, vt ipse ibi dicit, prouisio legis est ordinaria, non extraordinaria, & eadem ratione obstabit dec. Pur. 204. alias 205. lib. 2. quia & ipse loquitur in prouisione legis ordinaria. Quod dicitur de Paul. de Castr. in l. cum stipulatus, num. 5. de verbo. oblig. dicebant pendere, an intret regula de prouisione hominis: & quod dicitur de conductore male versato, vt possit expelli, dicebant nihil facere, quia t non ideo perdit meliorationes, l. colonus, locati. Ideo totum pendet ab hoc, quod reseruarunt particulariter videndum, an prouisio hominis in isto casu faciat cessare prouisionem legis, si quis maior. postea si opus erit videbitur de veritate opinionis Romana. & Anchar.

ROBVSTERII.

Romana contrauentio. Veneris, 22. Octobris. 1582.

SVMMA RIVM.

Contrauentio reddit actum nullum, dummodo sit dolosa: alijs secus. cum num. 2.

DECISIO CCLXXX.

Resolutum fuit, ex deductis constare de t contrauentione D. Ioan. Philippi Serlupij ad effectum notorie iniustitie sententia: latæ extra Rotã, siue testes coram D. A. C. sint legitime examinati, siue non, ex prætenso defectu iuramenti, quia instrumentum conuentionis est clarum, quod nec liceat incidere ligna, nec rumpere prata, præsertim stantibus dictionibus, tantum, & duntaxat, & tamen vtrunque fuit factum: nam aderat silua & prata, vt bene dicunt 4. testis ad 21. & 5. ibidem, & 6. super primo. & de incisione lignorum deponunt primus super primo, & quidem in magna quantitate, & post incisionem exciocationem 3. ad 22. & 23. secundus ad 21. 5. super primo, 6. super 5. de venditione lignorum primus super secundo, secundus ibidem, & super 4. & ad 8. de ruptura prætorum deponunt primus super secundo, secundus ibidem, 3. ad 21. & quod esset melius,

melius, q non sciocaretur. 3. ad 21. 4. ad 23. 29. & 35. & super 7. 5. ad 23. 35. 43. & super 7. & quod est dānificatum in scutis 80. 7. ex examinatis per Ioan. Philippum ad 18. & 19. de quantitate 4. vel 5. rubrorum 3. ad 30.

Non obstant alij testes exemplo examinati, quia bene respondent informantibus capituli, quod bene compatitur depositio illorum cum istis testibus examinatis pro parte capituli, & non probant negatiuam, quod prata non secarentur, & quoad exciocationem diuersum est, vbi adest silua cum pacto expresso, vt hic per informantes, qui bene concordant dictum Pedachię, & utilitas considerata per informantes hæredum Serlupij tollitur ex testibus dicentibus contrarium, & quia satis damnosum est, quod sit contra propriam voluntatem, ex mente Hostien. & aliorum.

Non obstat defectus iuramenti, quia non adest quantum potui videre, & vbi adesset, alij suppleant etiam examinati pro parte Serlupij.

Non obstat, quod contrauentio in terminis l. si quis maior, non releuat, nisi sit dolosa, quoniam satis ex deductis probatur dolus, veniendo contra pacta expressa. l. non potest dolo carere, de reg. iur. cum alijs per Aym. conf. 193. num. secundo, & informantes hic bene euacuant omnia exemplo considerata, cum quibus transierunt Domini sine aliqua difficultate.

ROBVSTERII.

Romana vineæ. Veneris, 5. Iunii. 1579.

SVMMA RIVM.

Emictionis periculum satis imminerè dicitur ex aliqua controuersa mota sine dolo super tota re vendita, aut aliqua illius parte. Ampliatur siue sit mota super petitorio, siue possessorio. numero 2.

Siue super seruitute vel cognitione domini. nu. 3.

Item etiam si sit calumniofa, dummodo non sit petitorium super ea declarari. nu. 4.

Lis calumniofa non dicitur etiam si sit iuratum de calumnia, nisi petatur super ea declarari.

Dolus non presumitur nisi probetur.

Lis quando dicatur venisse in limine contractus.

Emptio & venditio quando dicatur perfecta ad effectum vt cesset remedium l. si post perfectam. C. de emctio. C. de emctio. durat vsque quo vere sit solum creditor.

Soluere non dicitur, qui pecuniam deponit.

Depositum reuocare licet non possit deponens, tamen interim remanet dominus pecuniarum.

Deponens quando possit allegare retentionem pecuniarum.

Exceptio retentionis est ceteris favorabilior, quæ potest etiam in ipsa executione opponi, & contentatur de solo facto.

Deponens de mandato iudicis non amittit possessionem rei depositæ.

Emictionis periculum sufficit quocumque genere iudicij ad effectum l. si post perfectam. C. de emctio. sed non ad effectum, vt emptor dicatur habuisse notitiam.

Qualitas extra substantiam & subiectum probari non potest.

Notitiam rei habere presumitur is, qui de ea fecit mentionem. Idem si alius ad eius instantiam. nu. 17.

Persona extrinseca non est presumenda vltra nominatam in dispositione.

Actus nullus ex defectu citationis an ex aliquo adminiculo sustineri possit.

Præsens tempus operatur presumptionem in præteritum.

Solemnitas extrinseca presumitur etiam, vbi agitur de modico præiudicio.

Res libera presumitur & bona fides, nisi contrarium probetur.

Scientia in genere sine alijs qualitatibus & circumstantijs quando sufficiat.

Scire dicitur id quod vehementer opinatur, vbi veritas cum opinione concurrat.

Contrahens cum alio tenetur inquirere conditiones contrahentis, & qualitates rei, quæ verisimiliter possunt deuenire ad notitiam. Limita tamen, vt nu. 26.

Bona fides presumitur, non mala, vbi quis non venit contra iura.

Afferio contrahentis de libertate rei præstat bonam fidem.

Ignorantia eorum quæ ab alijs communiter ignorantur, præstat excusationem.

Conditiones rei, quæ non sunt verisimiles, vel contra communem opinionem, vel ad inueniendum difficiles, non tenentur perquirere emptor vel alius contrahens.

Dolus in omitendo & falsam exprimendo præponderat culpe.

Bandimentum seu edictum perpetuum omnibus innotescit: secus si momentaneum.

Exceptio emptoris de periculo emictionis & de retentione pretij donec sit securus, est vnus de remedijs principioribus quod ipse habet.

Creditor qui pro suo iure obtrinet subbastare & deliberare pignus, non tenetur regulariter de emictione. Limita tamen & declara, vt nu. 34. 35. & 36.

Cautio emictionis quomodo sit præstanda per creditorem, qui pro suo iure obtrinet subbastare & deliberare pignus.

Actio de emictione regulariter non ligat infolidum, sed pro virili.

Limita tamen quoad necessitatem defensionis. nu. 38.

Venditor pro seruitute non tenetur de emictione, sed quantum minoris res est.

Cautio cum fideiussore requisita à lege non comprehendit eum, qui est euidenter idoneus. ex communi.

DECISIO CCLXXXI.

Lures fuerunt excitatæ difficultates. Prima, an ex lite mota contra D. Io. Cefarè emptorè super ista vinea dicatur costare, quod immineat periculū emictionis in quo res est clara, quod t vbi cum que absque dolo malo mota est aliqua controuersia, cuiuscumque generis sit, super tota re vendita, aut aliqua illius parte, tunc satis dicitur ad istum effectum imminere periculum emictionis. l. si post perfectam, & ibi Petrus de Bellaper. Bart. Odofred. Alber. Salic. & omnes. C. de emctio. idem Bart. Alber. & ceteri in l. habitationum. §. fin. de peric. & com. rei venditæ. & in l. 1. §. stipulatio duplæ. de præst. stip. Specul. de emp. & vend. §. 1. num. 8. & ibi etiam Ioan. Andreas, Alex. conf. 65. col. prima, & secunda. in 5. & conf. 208. num. 5. versic. secunda defensio. in 2. Grat. respon. 135. num. 7. in 2. Fab. de Monte de emp. & vendit. q. 6. prin. num. 51. versic. circa duodecimum. Rub. Alex. in l. non solum. §. morte. col. 104. in fin. versic. erit igitur 2. casus. cum duabus sequen. de noui operis nunc. Antonius de Burgos in c. fin. num. 15. de empt. & vendit. Ideo cum sit mota lis per illos de Naris contra D. Ioan. Cefarè super responsione d. vineę octo barilium vini, satis in

in hac parte dicitur imminere periculum euictionis. Neque refert quod lis forte sit super seruitute vel cognitione dñij, aut forte super possessione tantum, quoniam, vt inquit Alber. in l. habitationum. §. fin. in fi. de peric. & commod. rei vend. & expresse sequuntur plures ex supra citatis. non refert quo genere iudicij actū sit, petitorio vel possessorio. l. stipulatio ista. §. si quis forte, & ibi notat Alex. & alij. de verb. oblig. post Bart. & alios in l. venditores, eodem tit. & in l. 3. de act. empti. Socin. conf. 199. in 2. dub. lib. 2. Moder. Ferrarien. de Cephalis conf. 268. nu. 5. 1. §. & 2. vel ad cognitionem vel seruitutem. Moder. Hisp. Antonius Gomez. de empt. & vend. c. 2. num. 4. §. & 47.

Minus refert, quod nec Ioan. Cæsar, qui excipit de illa lite, nec illi de Naris, qui mouerunt dictam questionem, iurauerint de calumnia. Ideo si ista sit calumniosa, quæ nullum parit iuris effectum, vt dicunt Doct. prædicti in d. l. si post perfectam. & in alijs supra citatis, & Curt. sen. in l. vnica. in fi. C. de seq. posses. & fructuū. Cassa. decif. 7. de dolo & cont. & decif. 5. vt lite pen. quoniam id procederet, si fuisset petium, alioquin secus. l. si adulterium, cum alijs per Ias. in l. cum quid. si cert. petatur. & in l. vniuersa. C. de cert. imp. offeren. At hic non fuit oppositum, & si in futurum petium fuerit, poterit ad cautelam deferri tale iuramentum purgationis, vt dicunt Bal. Salyc. Pau. & alij, in l. non idcirco. C. de contrahen. empt. Moder. Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. centur. 3. casu 224. in fin. & sic stat regula, quod dolus non præsumitur nisi probetur. l. doli. C. de dolo. Bal. & alij per Aym. conf. 8. num. 1. præsertim, quia præsupponitur in puncto, quod isti de Naris sunt in quasi possessione exigendi, ex qua præsumitur dominium incidenter deductum, & cessat suspitio fraudis. l. si stipulatio ista. §. hic quoque. de verb. oblig.

Secunda est difficultas, an lis ista dicatur superuenisse in limine contractus ad effectum, vt Io. Cæsar emptor possit retinere pretium, quousque sint dati sibi fideiufores, iusta dispositionem d. l. si post perfectam. in quo etiam res procedit de plano: nam quousque contractus regulariter & vere non est perfectus, & incliue vsque ad realē solutionem pretij, si superuenit lis, dicitur venisse in limine contractus. d. l. habitationum. §. fin. d. l. si post perfectam, & vbique notatur. & in d. l. non idcirco. glof. in §. nouissime. vbi Arer. & alij. de suspens. tut. Azo in summa. C. de peric. & com. rei venditæ, num. 3. Spec. Ioā. Andreas, & alij supra citati, & Odofred. in d. l. si post perfectam. ad exclusionē d. l. requirit, quod pretium sit solutum in totum. & Bal. idem dicit de omnimoda perfectione contractus, & respectu pretij solutionis. Villadiego in tract. de legat. q. 14. numero 104. cum seq. inquit, quod si in ipsa perfectione, & absolute solutione contractus statim superuenit lis, dicitur superuenisse in limine contractus ad effectum d. l. si post perfectam. & idem, vt inquit, si in continenti superueniat, quia inesse videtur. Vnde cum ista quæstio venerit ante veram & realem solutionem pretij ipsis creditoribus faciendam, sine dubio dicitur venisse in limine contractus.

Non obstat, quod lis fuerit orta postquam vinea erat iam subhastata, deliberata, & tradita Io. Cæsari emptori, & postquam ipse realiter soluerat pretium vineæ: ipse enim de mandato iudicis deposuerat illud in eodem monte consignandum creditoribus, quibus iudex mandauerit: & cum factum iudicis censetur esse factum partis, dictum pretium breui manu per solutionē iudici factam confusum fuit, & desijt esse pretium vineæ, & contractus emptionis & venditionis fuit in omni sui parte perfectus, ita quod cessat remedium d. l. si post

perfectam. nam ex hoc ex mente omnium in d. l. si post perfectam. respondet Pau. de Cast. conf. 46. col. 2. & 3. in primo. quod remedium retentionis, de qua in d. l. si post perfectam. durat, quousque pretium vere sit solutum ipsi creditori, ita vt non sufficiat, quod sic sit illi solutum, & fuerit confusum, aut desierit esse pretium, vt ibi per eum. Sed in casu isto non erat facta aliqua effectualis solutio, nõ quidem per emptorem, qui solum deposuerat, & deponere non est soluere, Bart. & alij per Tiraq. de retract. lignagier, §. 4. glof. 3. nu. 3. nec per iudicem, quia representat ipsum debitorem, quia nedom pretium non erat per ipsum iudicem consignatum creditoribus, sed neque creditores acciperant depositum.

Et quamuis ante designationem creditorum, & accipationem illorum deponens nõ potuisset reuocare depositum, nihilominus interim remanet dominus pecuniarum. Bart. & alij in l. acceptam. C. de vsur. & in l. si ego. de neg. gestis. Dec. conf. 543. in fi. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glof. 9. pag. 936. Et ideo bene potuit deponens ex ista lite superueniente allegare retentionem harum pecuniarum: in xal. si in archa. vbi plene notatur. de cond. indeb. & l. si me & Titium. si cer. peta. Pau. d. conf. 46. vol. 2. in 1. & potest hic abique dubio admitti. d. Villadiego in d. tract. de leg. quæst. 14. num. 105. vt satis sit, quod superuenit periculum in continenti, ex quo nedom pretium non erat consignatum, sed nec potiores creditores declarati, nec illi accepta fuerunt depositum, præsertim, quia exceptio retentionis est ceteris favorabilior: potest enim etiam in ipsa executione opponi, cum tantum differatur, & non rescindatur iudicatum, Paul. de Cast. conf. 166. col. 3. in 2. & alij per Aym. conf. 148. nume. 2. & contentatur de solo facto, vt late cumulat Aym. conf. 65. nume. 3. cum sequen. Gram. d. conf. 58. col. prima. Et cum non finis in mutuo, sed deposito, ex quo nec tacite nec expresse est data facultas vtendi pecunijs, Bal. conf. 355. in 3. Antonius Gabriel. de reb. cred. conclus. 2. in fi. & depositum non est factum sponte, sed de mandato iudicis, & deponens non amisit possessionem. l. si interesse, vbi plene notatur, de acq. possessio. & in l. licet. depositi. & sic est locus retentionis, cum deponens dicatur adhuc habere illas pecunias de iure & de facto.

Tertia est difficultas, an constet de isto onere responsionis octo barillium: nam licet ad effectum d. l. si post perfectam. nõ sit necessarium, quod imminet euictio, sed sufficiat illius periculum ex quocumque genere iudicij, tamen ad effectum vt venditor vel emptor, aut vterque dicatur habuisse notitiam dicti oneris, necessarium est, quod constet de substantia, & sic ipso onere: nõ enim potest quis intelligere vel probare qualitatem extra substantiam & subiectum. l. si seruum mihi. §. primo, de act. empti. l. eius qui in pronuncia. si cert. petat. cum alijs per Bal. in l. 2. col. prima, C. de bonorum posses. secundum tabul. & in l. omnium. la prima, C. de testam. Et non est dubium saltem, quod constet de quasi possessione istorum de Naris à pluribus annis & citra, vt late deductum fuit coram me: immo in petitorio ostendunt plura exempla impositionis dictæ annuæ responsionis, & plures coniecturas & circumstantias, quæ forte possent sufficere in petitorio, de quibus postea inter eos forte agetur.

Quarta est difficultas, an constet, quod Antonius Brunus, ad cuius instantiam dicta vinea fuit subhastata, & deliberata D. Io. Cæsari emptori, iam de his haberet notitiam. Et tenuerunt Domini sine difficultate pro sufficienti notitia Antonij Bruni ex eo, quia parum antea eadem vinea fuerat subhastata ad eundem Antonij instantiam, & in illo bandimento expresse fuerat dictum, quod

quod de vinea soluit barilia octo vini multi pro recompensa vnus canneti: Ideo visa fuit Dominis notitia ipsius Antonij clara, cum non solum in bandimento prædicto facta sit mentio de quasi possessione dum dicitur, quod soluit, sed de proprietate dum asserit, quod soluit illam propter recompensam vnus canneti. & siue fuerit Antonius Brunus ille, qui in dicto bandimento fecit mentionem de his, est clara illius notitia, iuxta l. non est ferendus, de tranfact. Bart. & alij in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 3. & 4. quæst. de verb. oblig. siue alius, quod ex quo in eius præsentia, immo ad eius instantiam fuit factum bandimentum, vtroque casu probatur ad istum effectum sufficiens notitia. glof. Bart. & alij in l. si tutor. C. de peric. tut. Alex. conf. 4. col. pen. versic. præsumitur enim in 2. Moder. de Valle conf. 36. nu. 21. in 2. nam cum in principio bandimenti dicat, quod illud fuit ad instantiam D. Antonij Bruni, & in fine sit ipsa expressio dictæ responsionis, non est præsumenda alia persona extrinseca. l. si ista stipulatur. §. Grifogonus. vbi post Bart. & alios notat Ial. num. 40. cum sequen. de verb. oblig. Alex. conf. 177. num. 4. in 7. Ruin. conf. 131. num. primo, in primo, & conf. 154. num. 1. in 5. Cassan. conf. 30. num. 23. & sequen. præsertim, cum vltra modicam impensam concurrat aliud adminiculum, & vt in citatione communiter considerant Doct. in l. cum seruus. de verb. oblig. & in d. c. primo. vbi Dec. col. 3. & Ripa num. 20. de iudic. & in l. ad perem. eodem tit. Curt. sen. conf. 76. col. pen. Aym. de antiquit. tempo. parte secunda. num. 36. & 39. Moder. in tract. de nullitatibus, sub rubrica de nullitatibus ex defectu citationis, num. 44. Sarnen. in reg. de trienna. quæst. 33. in fine. Gig. de pens. q. 48.

Et hic concurrunt etiam alij, quia constat, quod post illud fundamentum ad instantiam eiusdem Antonij Bruni fuit iterum subhastata d. vinea, cum prima subhastatio non habuisset effectum, & ex præsentia præsumimus in præteritum, vbi prout hic, adest aliqua probabilis causa, Salyc. in l. ex persona. C. de proba. cum alijs per Alc. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 26.

Accedit quod inspecto tempore dicti bandimenti dicitur agi de nullo præiudicio ipsius Bruni: præiudicium enim, quod non extat tempore actus, sed venit postea, non attenditur. Imol. & alij in c. primo, de voto. Ang. conf. 182. circa med. Dec. & alij in c. quæ in ecclesijs. de constitut. & in l. vnica. num. 25. C. de manda. Princ. Sarnen. in reg. de iure quæst. q. 3. & 7. Aym. conf. 103. nu. 2. & de antiq. temp. parte 4. num. 243. & vbi etiã agitur de modico præiudicio, præsumitur solenitas extrinseca. Curt. senior. d. conf. 76. col. pen. Dec. in d. c. primo. col. 3. de iudic. & alij proxime citati.

Non obstat, quod præsumitur res libera & bona fides, quia verum in dubio, sed non in claris. nam tunc cessat coniecturæ.

Non obstat, quod ignorantia præsumatur. quia id cessat, vbi probetur scientia, quæ ex coniecturis probat etiã ad iudicandum malam fidem. l. non ex eo, & ibi notant Bal. & alij, & in l. Celsus. num. 18. de vsucap. Abb. conf. 81. num. 2. in primo.

Non obstat, quod non sufficit probare scientiam in genere, sed cum omnibus qualitatibus, & circumstantijs, in c. concertationi, de appellat. in 6. cum alijs per Alex. conf. 154. num. 4. in primo: Quia immo ad effectum, de quo agitur, sufficit probare scientiam in genere. Alex. conf. 39. num. 6. in 2. cum alijs per Modernos de Valle conf. 36. col. fin. in 2. & Moderni de Alba conf. 18. col. pen. ille enim, ad cuius instantiam sit subhastatio & deliberatio rei venditæ, tenetur clarè nominare emptori onera & qualitates rei vendendæ, de quibus habet notitiã

vel credulitatem, nec sufficit in genere, vel obscure, aut captiosè illa exprimere. l. quæro, & ibi Paul. de Cast. & alij, de act. emp. Corn. conf. 81. num. 4. in 3. Alex. conf. 4. num. 5. cum sequen. & conf. 63. nu. 9. & si. cum seq. in 6. satis enim scire dicimus id, quod vehementer opinamur, præsertim, vbi cum opinione concurrat veritas. glof. & alij per Ias. in l. certum, si cert. petat. Antonius Gabriel. de communibus opinionibus, tit. de criminalibus, conclus. 33. nu. 3. Ideo ad istum effectum non interest, an is circumstantias omnes sciat, vel tantum in genere.

Quinta est difficultas, an in istis constet de bona vel mala fide D. Ioan. Cæsaris emptoris ante deliberationem in eius fauorem factam. Et quamuis aliqui dubitent contra D. Io. Cæsarem, ex quo illi de Naris erant in quasi possessione, & pluries exegerant, quod verisimiliter sit publice, & in anteriori bandimento iam expressum fuerat, quod vinea habebat istud onus, & qui cum alio contrahit, tenetur inquirere condiciones contrahentis, & qualitates rei quæ verisimiliter & de facili possunt deuenire ad notitiam. notatur in l. qui cum alio, de reg. iuris. Et quia præsumitur quod res sit libera, ex l. altius, & l. fin. C. de seruit. cum alijs per Corn. conf. 30. nu. 5. in 4. Alex. conf. 129. num. 2. in primo, & conf. 55. nume. 19. in 4. Alc. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 3.

Quod ignorantia præsumitur & non scientia, reg. præsumitur, de reg. iuris. late Gabriel. de communibus opinionibus. d. conclus. 5. per totam. Quod bona fides, nõ mala, vbi quis non venit contra iura. merito, pro socio, cum alijs per Dec. conf. 420. num. 2. Ias. in §. sed iste. num. 100. de act. Alc. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 5. Gabriel. de communibus opinionibus, tit. de criminalibus, conclus. 2. num. 27. Videbatur aliquibus ex Dominis debiles, & elise istæ præsumptiones per alias proxime datas contrarias, non autem in istis præsumpt. datur gradus & fortior vincit. l. prima, C. de adult. cum alijs per Alex. conf. 132. col. fin. num. 5. Dec. conf. 413. col. fin. Moder. de Alba conf. 18. per totum.

Nihilominus Domini in casu isto concluderunt pro D. Io. Cæsare, quod non constet verè nec præsumptiue, ipsum ante deliberationem, aut de tempore deliberationis sciuisse onus istius responsionis tam ex iuris præsumptionibus proxime adductis, quam ex alijs, & præcipue, quia assertio contrahentis de libertate vineæ præstat bonam fidem. glof. mag. in fi. in l. quæsitum. quando actio de peculio sit annalis. Bart. in l. prima, in fi. de eo per quem factum fuerit. cum alijs per Bal. in d. l. Celsus. col. 20. versic. 3. principalis conclusio. de vsucap. vbi tenet, vt dictum fuit, & verificantur, quæ asseruit late post alios Corn. conf. 226. num. 3. cum sequen. in 2. & cum in bandimento dictum sit, quod vinea erat libera pro ut communiter dicebatur, non potest dici crassa ignorantia emptoris, si ignorauit quod ab alijs communiter ignorabatur, vt late post alios cumulat Tiraq. de retract. lignager. §. 35. glof. 4. numero 27. pag. 718. nec debuit emptor perquirere condiciones rei emptæ, quæ non erant verisimiles, aut quas contra communē opinionem, & sic cum difficultate, poterat inuenire, glof. in l. loco. de acq. poss. & in l. si duo, vbi etiam Ang. & alij, de acqui. hæred. Alex. & alij per Dec. in l. si per errorem, num. 9. in fi. de iurisdic. omniū iudicum. Rip. lib. secundo, resp. cap. 12. numero 3. Galcan. conf. 24. col. 4. circa medium. Crot. in l. filius familias. §. diuinum. 170. q. 8. de lega. 1. Curt. iun. cqnf. 59. ante finem. Cagn. in l. qui cum alio. num. 18. de reg. iuris. Tiraq. de retract. lignagier, in fine. num. 41. & 44. pag. 768. cum sequen. Antonius Gabriel. de reg. iuris, conclus. 6. num. 42.

Non obstat, quod in eodem bandimento sit dictum, quod

quod emptor se informaret: nam si Antonius ignorasset penitus dictam responsonem, dicta protestatio releuaret, si emptor de facili & verisimiliter potuisset scire: sed cum Antonius, ut dictum est, sciuerit, aut saltem vehementer crediderit, non potuit tacere, & multo minus contrarium asserere, ut bene per Paulu de Cast. in d.l. quæro, & per Corn. & Alex. in locis citatis: immo licet Dominus Ioannes Cæsar aliquid de his intellexisset, ita quod fuisset dubius, & debuisset perquirere, nihilominus dolus Antonij in omittendo, & falsum exprimendo præponderat culpæ d. lo Cæsar, si qua in ea fuisset, ut bene deducit Alex. d. consil. 14. nume. 9. cum sequen. in secundo.

Non obstat, quod in primo bandimento fuerat hoc iam expressum, & de eo verisimiliter habuerit notitiam d. lo. Cæsar. quia dixerunt Domini, quod cum illud bandimentum iam præcessisset per quatuor menses ante, & non fuisset perpetuum, sed momentaneum, affecit tantum illos, quos tunc negotiū tangebatur, sed non alios, quia non solet alijs innoscere. l. sed & si pupillus. §. de quo palam, ibi, præscriptum esse oportet. de instit. act. au th. ar qui semel. vbi Bar. num. 15. & 16. C. quom. & quando iud. Abb. c. j. nu. 16. de postul. prælat.

Sexta difficultas erit, an Dominus Ioannes Cæsar possit licite pretium retinere, donec sit sibi cautum de euictione & res nullam habet difficultatem pro D. lo. Cæsar: nam cum superuenerit lis, est quæstio super responsonem, aut seruitute rei venditæ ante quam fuisset integraliter solutum pretium, inter cætera remedia, quæ habet emptor, est excipere de periculo euictionis. & de retentione pretij, donec sit factus securus. d. l. si post perfectam. C. de euict. & ibi notant omnes, & in d. l. non idcirco. C. de contrahen. empt. & in d. l. habitationum. §. si. de peric. & commod. rei venditæ, & in d. l. prima, §. stipulatio. de præst. stipul. Angel. consil. 121. col. prima, & 2. & in Auth. de fideiuss. §. quod autem. in fine. Aretinus in §. nouissime. num. 4. de suspect. tur. & in §. actionum. num. 17. ver. quæro an perfecta venditione. Romanus consil. 8. ante finem. Bertran. consil. 60. in 2. in antiq. Neuizan. consil. 37. nume. 15. Moder. Hisp. Antonius Gomez in d. tract. de empt. & vend. consil. 2. nume. 26. Grammaticus consil. 106. in ciuil. Azo. Spec. Io. Andreas, Alex. Socin. Fab. de Monte, Grat. Rub. Alex. & alij in prima, & secunda quæst. citati.

Non obstat, quod creditor, qui pro iure suo obtinet subhastare & deliberare pignus, non tenetur regulariter de euict. l. prima, & 2. C. cred. euict. pig. non deb. Negul. in tract. de pign. parte 6. membro primo. q. 5. num.

40. nam hæc regula declaratur primò, quando is, qui vendit, aut obtinet subhastationem, est sciens, prudens, & occultat vitium, aut seruiturem rei. l. si. C. cred. euict. pig. non deb. glof. Bald. Salyc. & alij in d. l. prima, C. cod. tit. Negul. de pign. parte 6. membro primo, quæst. 5. Aym. consil. 221. num. 9. in 2. declarat.

Secundò, quando in limine contractus superuenerit periculum euictionis, tunc enim causatiue per viam exceptionis potest retineri pretium, donec sit factus securus, ut in locis supra citatis. & hoc procedit etiam in venditione pignoris per subhastationem factam ut si ante solutionem pretij superuenerit quæstio, aut lis supra re subhastata, & deliberata, potest emptor uti remedio d. l. si post perfectam. quia factum iudicis reputatur esse factum partis, ut expresse tenent post Iacobum de Are. Io. Andr. Alber. & alios antiquos, Bart. Ang. Alex. Hercul. & alij in d. l. à dino Pio. §. si post aditam. de re iudica. & quæuis Imola, & Iaf. ibi videantur dubitare, tamen Alex. & Herc. bene respondeant, & euacuant difficultatem.

Ultima est difficultas, ad quam cautionem de euictione teneatur Antonius si vult consequi pretium pro rata sui crediti. & pariter res est clara, quod tenetur pro illa rata pecuniarum ipsi soluendarum cauere non simpliciter de euictione, sed ad simplicem cum vsuris, habita ratione fructuum, & pro totali interesse, cum fuerit sciens, ut declarat Antonius Gomez. de empr. & vendit. num. 45. vers. 2. limitatur. & nume. 47. vers. sed prædictis. post Ang. Alex. & Hercul. in d. §. si post aditam. & sic debet cauere defensorum iri, aut indemnem cõseruare, non solum pro illa quæstione tunc mota, ut dicunt Bal. & Salyc. in d. l. non idcirco, sed in quacumque alia in futurum mouenda, ut communiter tenent Doct. Cyn. Bart. Salyc. & fere omnes in d. l. si post perfectam. in d. l. habitationum. §. si. & d. l. prima, §. stipulatio duplè. Paul. de Cast. d. consil. 46. col. 2. in primo, Ang. d. consil. 127. in fi. & in Authen. de fideiussoribus. in fi. Antonius in d. §. nouissime. nu. 4. de susp. tutoribus, & in §. actionum. num. 16. de act. Alex. consil. 65. col. prima, & 2. in §. Socin. consil. 208. col. pen. in fi. cum sequen. in 2. Imola in c. si. nu. 21. & ibi etiam Antonius de Burgos de empr. & vend. q. 6. princ. num. 51. vers. circa duodecimam. in fin. Grammat. d. consil. 12. nu. 106. Grat. consil. 135. in fin. 2. Et quamuis Imola in d. l. prima. §. stipulatio. de præst. stip. & Rub. Alex. in d. §. morte. col. 105. nu. 80. in fi. teneant contrarium, tamen idem Imola in d. cap. fin. num. 21. ut dictum est, tenet communem, & Rub. Alex. in d. §. morte, nihil addit, quod communis opinio non considerauerit, ut bene considerant Moder. in tract. de euict. §. 5. num. 49.

Non obstat, quod Antonius non debet in solidum ad ista teneri, ex quo actio de euict. regulariter non ligat in solidum, sed pro ciuili, ut late deducunt Moder. Ferrar. de Rorsagallis in l. eandem, in prin. num. 43. cum pluribus sequentibus. de duobus reis. nam qui quicquid sit quo ad alios effectus, tamen quo ad necessitatem defensionis, in qua tantum hic potest intrare obiectio, competit in solidum, ut est tex. clarus, & ibi notant omnes in l. ex causa, præsertim Iaf. de act. Ang. & Imo. in l. j. de verb. oblig. vbi Moder. proxime citati nu. 49. in fine.

Non obstat, quod de seruitute venditor conuenitur non simpliciter de euictione, sed quanto minoris res est, aut quanto minoris si sciuerit, emisit. Quoniam id est, quando fuit ignorans venditor, & id vult emptor, sed non illo sciens & emptore volente, ut bene declarant d. Moder. Hisp. Antonius Gomez. in d. tract. de empr. & venditione. c. 2. num. 45. vers. primo limita.

Non obstat, quod Antonius sit idoneus, & locupletissimus, ideo non teneatur fideiussorem præstare. Quia id videbatur R. D. Iudici, qui cognoscit de causa, quamuis hæc res sit maxime controuersa, an quis dando solum sudam cautionem cum simplici omnium suorum bonorum hypothea, liberetur ab isto onere cautionis. nam Abb. in d. l. si post perfectam. C. de euict. tenet, quod d. ista cautio cum fideiussore requisita à lege non comprehendit etiam eum, qui euidenter est, & erit idoneus. & idem tenet Alex. in l. diuortio. §. interdum. col. fi. in princ. soluto matri. Iac. de sancto Georg. in l. prima, nu. 8. vbi etiam Io. Sadoletus, qui satisfacere cogant. Catellia. Corra in memorabi. verbo, cauet cum fideiussore. Plot. in l. si quando. §. 26. num. 4. Grat. d. resp. 135. nume. 13. in 2. addit. ad Afflict. decis. 171. in principio. vbi allegat Tiraq. addit. ad Alex. consil. 37. num. 15. in verbo, idoneus. in 2. In contrarium quod non comprehendat talè æque idoneum, tenet Bartolus nume. 15. est in l. priuate. de murileg. lib. 12. C. & in l. quicunque. de fund. patrim. cod.

eod. lib. Bald. quem sequitur Afflict. dicta decis. 171. in fine. Pau. de Cast. in d. l. prima, & ibi bene etiam Socin. qui dicit ita fuisse consultum per Doct. peritissimos. & ibi etiam Iaf. & communiter alij. qui satisfacere cogant. & in d. l. diuortio. §. interdum, solut. matrim. Alex. consil. 37. num. 14. cum seq. in secundo, & consil. 65. in fine. in §. vbi attestatur de communi. Felin. in c. ad hæc, vers. item notat. de sententia excommunic. Dec. & Cagn. in l. plus cautionis. de reg. iuris. Hip. in rab. de fideiuss. num. 178. cum seq. Alc. in l. satisfationis. de verb. signif. Moderni Alteses de Nactu. consil. 262. Mod. de Menoch. in tract. de arbitr. iud. lib. 2. centu. 3. casu 224. num. 4. & adducit in casu satis simili Afflict. d. decis. 171. & hæc opinio in casu d. l. si post perfec. & d. l. habitationum, in §. si cum similibus, in quibus nõ sit expressa mentio de fideiussore, sed de cautione seu releuatione, ut considerant Doct. in d. l. plus cautionis. videtur satis probabilis, quæuis Sadolet. in d. l. prima. qui satisfacere cogant. responderet conetur omnibus fundamentis pro ista opinione, præcipue à Socin. & Iaf. adductis: tamen tota hæc materia videtur residere in arbitrio iudicis, ut per Alc. in d. l. satisfationis. & Tiraq. de retract. lignagier. §. primo, glof. 18. num. 45. tamen igitur debet iudex solum dolorem saltem præsumptum istius creditricis, & illius facultates & cæteras circumstantias.

CANTVCCII

Calaguritana Prioratus. Luna, 10. Octobris. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Constitutio de publicandis quid requiratur ad eius implementum.
2 Publicatio rectè facta dicitur quando autentica scriptura exhibetur.

DECISIO CCLXXXII.

Proposui dubium in hac causa, an ex cessione Andree iuris sibi ad hunc Prioratum competentis in fauorem Alphonfi, fuerit abdicatum ius ab ipso ita, ut non poterit de nouo cedere in fauorem D. Ferdinandi. Decisio autem propositi dubij ex eo maxime pendebat, an esset per Alphonsum satisfactum institutioni fe. rec. Pij V. de publicandis resignationibus. duo enim opponebantur pro parte Ferdinandi, alterum, quod publicatio erat facta sine literis expeditis, alterum, quod fuerat publicata resignatio cum relatione ad lib. & fol. registri in Rom. Cur. sine exhibitione supplicationis cum consensu à tergo.

Et quoad primam oppositionem Domini dixerunt, illi non esse locum, quia bulla non requirit publicationem literarum, sed tantum resignationis. Vnde cum hoc non dicat, nec nos dicere debemus. l. illam. C. de collat. c. ad audientiam. de decim. Gemi. in procem. 6. §. fi. num. 3. Cassad. decis. 22. super reg.

Quod eo magis dicendum est. Nam si Papa voluisset in litigiosis, quod literæ expedirentur, utique non mandasset, ut loco literarum instrumentum consensus cum data supplicationis in actis causæ annotaretur: dixisset enim ut literæ annotarentur, ex quo facile conijci poterat, quod sola supplicatione nõ contentabatur: sed cum dicta annotationem annotationi literarum equipollere voluerit, satis publicationi satisfecit, licet ad obtinendum possessionem beneficiorum, quorum possessio ca-

pi potest, requirantur literæ, iuxta extranag. Iulij Tertij. Quo verò ad secundam oppositionem fuit resolutum à Dominis publicationem factam à notario sine supplicatione cum relatione ad lib. & fol. registri supplicationi non in Rom. Cur. non esse satisfactum dictæ constitutioni: tunc enim dicitur rectè facta publicatio, quando authentica scriptura exhibetur, licet nõ legatur, ut in terminis regulæ de publicandis, tradit glof. ad d. reg. & Rebuff. in sua prax. ad ipsam regulam. glof. 10. nu. 12. & faciunt trad. per Rip. in l. quod te. num. 63. ff. si cert. pet. Vital. in clem. causa, in prin. nu. 22. de elect. quod ad certificationem rei, in qua requiritur scriptura exhibenda est authenticum instrumentum, cuius copia saltem haberi potest, idque rationi conuenit.

Primò enim cum bulla mandet publicari resignationes, utique intelligit de validis resignationibus, non autem de informibus: supplicatio vero registrata continet tantum admissionem resignationis, non autem consensum resignantis, sine quo resignatio non subsistit, ergo de huiusmodi loqui non præsumitur.

Secundò aperta esset via fraudibus, si prædicto mandoliceret publicare, ex quo enim consensus resignantis perficit resignationem, posset hic remanere in possessione beneficij resignati, allegando, quod tali resignationi in publicatione enuntiatæ, & ad quam fuit facta relatio, ipse nõ præstitit consensum, & de dicto consensu per supplicationem registratam minime costare potest: post obitum autem ipsius, resignatarius exhibendo resignationem cum consensu eluderet ordinarium, & eos, ad quos spectat certus esse de vero rectore beneficij, vel saltem liti causam præberet.

Quibus omnibus sanctissimus Pontifex obuiare quæ maxime voluit, ex quibus sequitur, quod cum publicatio male facta fuerit, ius penes resignantem remanet, & ipse in fauore illius D. Ferdinandi denuo poterit resignare.

CANTVCCII

In eadem. Veneris, 4. Nouembris. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Notitia vnde cumque habita quando nullum affert præiudicium, sufficit ad effectum sortiendum.
2 Publicatio qualibet quæ non fit nisi ad certiorandum, sufficit.
Contrarium tamen ad effectum constitutionis de publicandis, vide num. seq.

DECISIO CCLXXXIII.

Omni non fuerunt concordantes in resolutione propositæ difficultatis, an publicatio cessionis Andree factæ in fauorem Alphonfi teneat, vel ne: licet enim plures in genere tenerent, per supplicationem factam eo modo, quo facta fuit per eum, non esse satisfactum constitutioni, tamen aliqui hoc casu credebant, publicationem sustineri posse. Mouebat eos autoritas Card. in clem. causam. §. fin. de elect. quem refert, & sequitur Fely. in c. cum contingat. num. 6. vers. sexta conclusio, de rescript. videlicet, quod quando notitia nullum affert præiudicium, tunc vnde cumque habita sufficiat, præcipue cum, quando aliquid sit solemniter actum, sit arbitrium iudicis, ut idem Card. in d. clem. §. verum. num. 2.

Quod aut ad nullum actum præiudiciale, nec pars, nec ordinarius ardetur, patet, quia nec nouus colligens subroga-

fubrogatur, & Ordinario iam sunt ligatæ manus ex causa litis pendenti super huiusmodi beneficio, præcipue cum in reliquis, quæ veniebant in curia adimplenda, fuit satisfactum, & cesset dolus: & hæc publicatio habet fundamentum veritatis, cum supplicatio sit registrata fol. enūtiato. si enim bulla voluisset indubitata, & specificam publicationem omnium, mandasset etiam publicari annotationem supplicationis cum consensu factam in actis causæ: & tamen hoc non mandat, sine quo resignatio annullatur, prout irritatur, si non publicetur, licet consensus in actis causæ fuerit annotatus:

2 & ideo ꝑ dicebant sufficere istam publicationem, cum non fiat, nisi ad certiorandum Alex. conf. 24. numero 4. lib. 4.

3 Alij autem ꝑ tenentes contrariū monebantur auctoritatibus in alia positione allegatis, quibus additur Tiraq. de retra. lignag. §. 36. glof. 2. num. 3. vbi dicit, istam per functionem denuntiationem non sufficere, vbi à lege requiritur, & dicebant aperiri viam fraudibus, si publicatio modo prædicto fieri posset, quibus ad salutem animarum pro commodo ordinariorum, & validitate contractuum bulla voluit providere.

Nec ob. ꝑ ad nihil ꝑ iudicialia obligat ipsa publicatio. Quia cum post finitam litem non sint amplius ligatæ manus ordinarij, si erit certus de vero rectore, scire poterit, per cuius obitū vacet beneficium, & non sine cā credendum est voluisse sanctissimum Pontificem, vt et resignationes eorum beneficiorum, quæ ordinarius conferre non potest, publicentur.

Addebant etiam aliqui, ꝑ verbū, resignatio, intelligatur non solum de facto ipso resignationis, sed etiam de scriptura ipsius, cum bulla mandans publicari resignationes veniat exponenda pro ipsa supplicatione, nō autem pro mero facto, sicut verbum, contractus, accipitur non solum pro eo, in quo partes conueniunt, sed etiam pro scriptura conuentionis.

CANTVCCII.

In eadem, luna. 14. Nouembris. 1580.

SVMMA RIVM.

1 Publicatio, de qua in constitutione de publicandis, debet annotari in curia.

DECISIO CCLXXXIII.

Domini pro maiori parte steterunt in decis. 10. Octobris elapsi, auctoritatibus, & rationibus allegatis in dicta decis. & in discursu sub die 4. præsentis men. iunctis his, quæ pro D. Ferdinando allegantur, quæ Dominis placuerunt: cum enim Papa voluit hic in curia annotari instrumentum consensus, vbi de eo quancumque doceri potest, multo ꝑ magis id voluisse præsumit obseruari in publicatione, quæ sit in partibus, vbi de tali consensu nullo modo potest consistere. Deductis pro Alphonso dixerunt bene esse responsum per Informantes pro dicto Ferdinando.

CANTVCCII.

In eadem, Luna, 23. Februarij. 1580.

SVMMA RIVM.

1 Notarius testari non potest de actu præterito.

DECISIO CCLXXXV.

Tantibus iuribus vltimo loco per Alphonsum productis, an sit recedendum à decis. Domini steterunt in decis. nam ꝑ notarius de actu præterito testari non potest. Egid. decis. 61. Aym. consil. 161. Fely. in c. quoniam contra. col. 19. de probatio. præcipue, cum adminicula adducta sint multum turbida.

CANTVCCII.

In eadem, Luna, 10. Aprilis. 1581.

SVMMA RIVM.

1 Publicatio resignationis beneficiorum requiritur, in quibus fit collatio in forma dignum.

DECISIO CCLXXXVI.

An in casu, de quo agitur, fuerit necessaria publicatio cessionis, seu resignationis, & intret constitutio de publican.

Præsupposita cessione, seu resignatione Andreæ de Casarruios in fauorē Alphonfi super Prioratu, de quo agitur, qui obtinuit gratiam in forma dignum ordinario directam, illamque intra mensē à die datæ præsentauit.

Et resolutionibus in hac causa factis, Domini fuerunt concordēs, quod attento tenore bullæ, necessaria erat in proposito earum publicatio. Quia ꝑ comprehendit resignationes beneficiorum, in quibus fit collatio in forma dignum, ex generalitate, & prægnantia verborum. An autem isto casu obstet lis, dixerunt super eisdem informationibus particulariter videndum.

CANTVCCII.

In eadem, Mercurij, 10. Maij. 1581.

SVMMA RIVM.

1 Publicationis tempus currit à die datæ, non autem præstiti consensus.

DECISIO CCLXXXVII.

Vit resolutum, in casu, de quo agitur, fuisse necessariam publicationem & esse locum constitutioni. re. Pij V. Non ob. deducta pro Alphonso de sancto Petro. Quia verba vniuersalia bullæ, secundum opin. Dominorum comprehenderunt istum casum. Tū quia Papa mandat, huiusmodi publicationem fieri, etiā si ex quavis causa possessio capi non possit. Tum etiam quia, cum nihil magis impediatur vires resignationis quā defectus consensus resignantis, nihilominus constitutio vult, quod ꝑ tempus currat à die datæ, nō autem præstiti consensus, & sic ratio temporis, à quo resignatio potest dici valida, nulla habetur.

Secundò, (& in hoc omnes Domini conueniunt) cessat prætextum impedimentum, cum potuisset Alphonfus expedire literas, & in illis exprimere huiusmodi litē, aut illā exprimēdi in supplicatione facultas dabatur absque vitio attentatorum & obtinendi prouisionem ab ordinario, vt bene deducitur per D. Baldinatium.

Tertiò, nihil impediēbar, quin ipse à me peteret deputari

putari examinatore, & collationem beneficij, iuxta dispositionem clem. auditor. de rescript. & fuit resolutum coram R. P. D. Aldobrandino. in vna legionen. canonicatus. Vnde cum non adsint impedimenta, & si quæ excogitari possent, facile tolli potuissent, non debet Alphonfus ipsius. iuuari. potest. ff. de reg. iur.

Allegata in causa Taurien. Archipresbyteratus procedunt in terminis regulæ antiquæ de publican. non in terminis huius constitutionis præcisè loquentis, & quæ nullam potest recipere declarationem, & interpretationem, stante clausula sublata.

SERAPHINI.

Vrbeuetan. fideicommissi. Die Luna, 31. Ian. 1575.

SVMMA RIVM.

1 Probatio descendentiæ per antiquitatem habet vim famæ publicæ.

2 Probatio graduum debet esse distincta.

DECISIO CCLXXXVIII.

Conclusum non esse sufficienter probatā descendentiā. Primò, quia præter testamentum Petri fideicommittentis, & Vgolini cætera instrumenta non sunt in forma probante.

Secundò, quia dempto tempore inchoatæ litis de anno 1544. d. instrumenta non sunt antiqua per spacium centum annorum, iuxta opinionem, quam Rota tenere solet.

Tertiò, quia etiam in antiquis vnicum instrumentū non sufficit, sed saltē duo requirunt, quia cū pbatio per antiquitatem habeat vim famæ publicæ, sicut ꝑ illa nō pbat ꝑ vnū testē, minus probatur ista, quæ illi equipollet, vt per Are. in c. cum causam, nume. 2. de proba. & per Fely. & Aym. & alios per informantes allegatos.

Non ob. ꝑ Alex. & alij hic allegati dicant, contrariū seruari in materia probationis descendentiæ, quasi, ꝑ hæc materia sit difficilis probationis. Quia responderetur, ꝑ si recte consideretur eorum verba, ipsi hoc non dicunt. Immo in causa Rom. Capellaniæ de Capizucchis fuit dictum requiri plura instrumenta &c.

Nec ꝑ adminiculis placuerunt testes, quia primus est de auditu, & licet super 2. art. videatur deponere de publica voce & fama, tñ non deponit, ꝑ Leonerus esset filius Petri, sed deponit de descendentiā in genere, cum ꝑ tamē probatio graduum debeat esse distincta, iuxta c. licet ex quadam. extra de testib. vbi Abb. num. 12. Dec. consil. 323. nu. 6. ver. præterea.

Discursus in causa supradicta.

Rouerendę P. si cā ponitur sup iisdē, supplicamus reassumi data per nos die 9. Decemb. 1580. & ꝑ fauorabili resolutione dicimus, ꝑ ex decisione data apparet, descendentiā probari debere, nō in gñe, sed distincte per gradus. Et ꝑ super quolibet gradu sunt necessaria enunciativæ duorum instorum antiquorum. Vnde sequitur, ꝑ iste gradus Petri primi à Berengario secundo nullo mō possit dici probatus, quia nō hēt nisi vnū instm, & quia testes nō deponunt in specie de hoc gradu, sed generaliter de descendentiā, vt in illorū copia, quæ denuo datur.

Itē primus testis nihil probat, quia eius dictū est datum in eo, ꝑ aua Voltes erat oriūda de domo Ortoneda, quasi ꝑ omnes de Ortoneda sint de genere fundatoris: cum tñ ex actis apparēt infiniti Ortoneda ante & post fundatorem, qui non sunt de illius genere.

Præterea isti testes dum deponunt de fama, loquuntur per verbum, est, & sic de tempore litis, quo casu talis probatio non releuat.

Nec suffragatur, ꝑ in pcessu adsint alia instra, in qb. legitur, Petrus Ortoneda, quæ (vt diximus) nullus ex illis est filius secūdi Berengarij, vt Aduersarius prætextit: sed sunt de domo Ortoneda filij aliorū, qui nō sunt de gñe ipsius fundatoris, vt in copia, quæ dat de duob. dūtaxat, omiffis alijs, qui sunt de alio longiore tpe, & qui (vt diximus) omnes enūciātūr filij aliorū, & nō Berengarij, nec de Riocanarum, de quo erat ille secundus Berengarius, sed de alia patria.

Quare supplicatur pro fauorabili resolutione.

ROBVSTERII.

Tricaricen. tenimenti. Die 21. Februarij. 1578.

SVMMA RIVM.

1 Narratiua verba privilegij non probant, nisi adminiculis inueniuntur.

2 Enunciatio vnica Principis probat in antiquis, nisi in his, in quibus Princeps non potest libere disponere, vel quando agitur de præiudicio tertij.

DECISIO CCLXXXIX.

Vit propositū dubiū, & Dñi pro decisione causę in primis mādātūt, ut cōficiat planta formiter, sine tñ retardatione disputationis, & ꝑ videantur primo iura monasterij actoris, & postea Reuer. D. Episcopi; deinde vtriusque partis dicta testium, & postea in cō cursu oīa videantur. & primò cum iuribus tñ monasterij dubitetur, an terminus terminans ista duo territoria sit flumen Salandræ, an vero radices Montium.

Maior pars Dñorū tenuit, ꝑ privilegiū Regis Rogerij nō sufficit ꝑ pbatione cōfiniū, de qb. in dubio, nisi cōcurrat adminicula, quæ uerba dicti privilegij circa fines sunt narratiua, iux. doct. Gem. in c. si Papa. nu. 7. de priuileg. in 6. & ibi Franc. nu. 4. & licet simus in antiq. tñ nō sufficit vnica enūciatio, sed duæ saltem requirunt factæ à diuersis personis, & Achil. decis. 6. de iure patrona.

Nec specialiter est in Principe, ꝑ sufficit vnica eius enūciatio in antiq. quia Dec. in cōtrariū allegatus in cō sil. 146. nu. 14. ver. 5. p̄dicta cōclusio; nō dicit, quod sufficit vnica enūciatio Principis, nec id ēr dicit Iaf. in cō sil. 165. col. 3. ver. 2. principaliter. vol. 3. Nā licet dicat, ꝑ enūciatio Principis in antiq. plenē pbet, tñ Dñi intelligūt de duab. enunciativis ex supradicta decis. Achil. ꝑ alios allegat. Præterea, ꝑ vnica enūciatio, siue dispositio Principis pbaret in antiq. tñ hoc nō procedit in his, in qb. ipse Princeps nō pot libere disponere, & qñ agit de præiudicio tertij, vt ꝑ Aym. cōf. 293. nu. 4. & in tract. de antiq. tēp. par. 1. §. 1. nu. 16. & 20. Crescen. decis. quadragesimona, & 89. At Rex Rogerius non potuit aliquid disponere super confinibus territorij Ecclesiæ, cum hoc non spectaret ad suam iurisdictionem, & quia hic agitur de præiudicio Ecclesiæ Tricaricen. quæ est in possessione territorij, de quo agitur.

Quo verò ad sententiam Domini ex ea non sumebant sufficiens adminiculum, quia est lata inter alios, & est sine processu & patitur alias responsiones, de quibus hic per informantes.

ROBVSTERII

In eadem. Die 22. Maij. 1579.

DECISIO CCXC.

Dominis non omnino placuerunt isti testes, propter suspiciones contra eos allegatas, de quibus tamen habebitur ratio in concursu probationum.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 13. Nouembris. 1579.

DECISIO CCXCI.

Vit resolutum, quod instrumenta, de quibus in dubio, saltem aliquantulum coadiuant dicta testium examinatorum pro parte monasterij.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 6. Iunij. 1580.

DECISIO CCXCII.

Vit resolutum, quod sex testes examinati pro parte Reuerendissimi D. Episcopi, de quibus in summa rio praesupposito, bene probat, quod flumen Salandra antiquitus habebat eum alueum, quem praetendit Do. Episcopus, videlicet post Cannosam, & Vignalicios, quae loca hodie possidentur per episcopum.

Et quod dicta Salandra non decurrebat vsque ad pedales montium, prout praetendit venerabile monasterium S. Laurentij de Padula. Et placuerunt Dominis responsiones datae per informantes pro parte Do. Episcopi ad ponderationes in contrarium factas super dictis secundis, & quarti testis.

Et haec fuerunt dicta per Dominos circumscripto concursu probationum vtriusque partis, & circumscriptis exceptionibus contra istos testes.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 27. Ianuarij. 1581.

DECISIO CCXCIII.

Vit resolutum, quod quatuor testes episcopi terrae Montis Albani referuntur arbitrio Dominorum, cum aliqua tamen diminutione. Et quod alij duo scilicet D. Massara, & Marius Paulinus sunt integri testes, & non patiuntur exceptiones.

Articuli dati per Monacos de qb. in decisione praecedenti. Articulus quintus fol. 66. col. j. Che li Monaci di S. Basilio da tempo, che non e memoria in contrario hanno tenuto lo territorio de S. Basilio con Torre vecchie, & case vecchie, torre noue, & case noue.

Articulus sextus. che al tempo di Doncola Priore fu fatto vn fosso manufatto per li monaci per deuare l'acque da ditti territorij, per esser ditta pianura acquosa, & non da l'immerno, & per potere arrare, & coltiuare.

Articulus octauus. come sono circa 30. in 35. anni, tanto prima fusse fatto ditto fosso, come dipoi fatto in tempo, che Cola pasiore, & Andrea di Pacillo, quali faceuano la

massaria in ditto territorio di S. Basilio, pasceuano loro boui, & animali da quella banda di ditto fosso, sino al luogo nominato Montefatoso.

Articulus nonus. fol. 67. come al tempo preditto tanto auanti fusse fatto ditto fosso, quanto poi fatto ditto territorio fu occupato da questa banda del fosso, sino alli confini, in secunda rubrica descripti, e stato coltiutato per li massari delli Monaci.

Articulus decimus sextus. fol. 68. come per il tempo auanti fusse fatto ditto fosso, & alcuni anni dopo, gl' animali quali sono stati fidati nel territorio dell' Andriace, quando hanno passato li ditti termini delli pedali di montefatoso, & sono scesi a pascere alla pianura, & hanno passato ditto corso d'acqua antica della Salandra, sono stati interrotti, & fatti prigione per li guardiani Grangieri, & huomini di ditto monasterio deputati al gouerno di ditta difesa, & costi prigioni l'hanno tenuti nella mandria di lignami antica, teneuano in ditto territorio di S. Basilio, & mai sono stati liberati, prima che hanno pagata la ragione della fida, & dista da alli Grangieri, & Procuratori, & effatori del monasterio preditto.

Articulus decimus nonus ite quatenus diceretur, che la Chiesa di S. Lorenzo. Priori, & Grangieri, quali pro tempore fuero stati, hanno tacita ditta occupatione, & consentio in ditto fosso, come limitri diuijsorio. Qua omnia negantur. Exemplo ponitur, come tanto li Priori, & Grangieri si mutano al spello, & ci sogliano venire huomini extra Regnum, & extra Prouinciam, & forestieri della terra di Pisticio, quali non cosi presto si possono informare delle cose del monasterio, & cosi non facilmente e hanno potuto auertire di ditti territorij occupati, cosi pignorati, & obliuione del monasterio Priori, & Grangieri, Procuratori, & massari non s'hanno potuto accorgere di ditto territorio occupato, fol. 69. col. 2.

ROBVSTERII.

Parmen. status. Luna. 14. Martij. 1580.

SVMMARIVM.

- 1 Scriptura diuersa est a carta breuiarij.
2 Dies appositus in scriptura praecedenti non censetur repetitus in sequenti.
3 Statuta sunt ita interpretanda, ne a sapientibus reprehendi possint.
4 Inscriptio facta in vim statuti valet vti statutum: aliis non cum nu. 8.
5 Obseruantia vna aliam declarat.
6 Obseruantia aequiuoca non pot seruire pro interpretatione.
7 Vfus interpretatus in incompatibilibus, & repugnantibus non intrat.

DECISIO CCXCIII.

Dominis quoad primam partem steterunt in resolutis eadem die 14. Martij, 1578. quod filiaz productae & enunciat in actis non sint breuiaria, prout in d. resolutione: & ulterius resoluerunt, quod dictum statutum non sit vsu receptum, sed per contrarium vsu sublatum.

Et quoad filzias, quae non sint breuiaria, de quibus loquitur statutum Rangonorum, addebatur, quod attentis verbis manifeste apparet, filzias esse diuersas a breuiarijs, de quibus senserunt statuentes, quia istae filziae sunt confectae ex illis primis notis, quas statutum vocat, protocolla, seu cedulae: breuiarium autem erat secunda scriptura, quae ex inde conficiebatur,

dicebatur, vt apparet ex illis verbis, & debeat scribere primo in protocollo, seu cedula saltem substantiam facti, & principia clausularum, & ibi, & maxime teneatur in prima scriptura seu protocollo extendere pacta, seu conuentionales saltem in substantia, & effectu, ex quibus apparet statutum semper primam illam notam appellare protocollum.

Quod autem alia & diuersa sit scriptura a carta breuiarij, manifestissimum est ex alia clausula ibi, & postea rogatis, & traditis teneatur dictus notarius ipsa instrumenta, & cartas breuiare in cartis membranis abrafis, vel non abrafis, & ponere vnum instrumentum post aliud: filziae vero sunt scripturae inordinatae, non autem ordinatae: & hinc est, quod dies in praecedenti appositus non censetur repetitus in sequenti Barto. Bal. & Ange. in l. si quis ex argentarijs, §. sed initium, & ibi Ias. nume. octauo, in prima lectura. de edem conferunt quae trad. Brun. de forma. fol. octuagesimo secundo, colum. secunda, & Alexan. consil. centesimoquinquagesimo tertio, numero vnde cimo, libro secundo. statuentes vero loquuntur de breuiario, in quo ne dum datur continuatio, sed talis continuatio, vt nihil malignitatis fieri possit, & sic, vt nihil addi, vel detrahi possit, quod in istis filzijs impossibile est dare.

Addebant etiam, quod statuta sunt ita interpretanda, ne a sapientibus reprehendi possint. l. Saluius Aristo. de leg. praest. Socin. consil. sexagesimo tertio, numero decimotertio, in primo. Socin. iun. consil. centesimo quingentesimo primo, nume. vigesimo quarto, in tertio, & ne ratione careant. Alexan. consil. trigentesimo septimo, nume. decimo sexto, in fin. in 6. Aym. consil. ducentesimo quinquagesimo nono, nume. sexto, quae proculdubio applicarentur huic statuto, si filziae fuissent breuiariae, & illius prouisio fuisset inutilis, & esset aperta via supponendi instrumenta falsa, si illa inscriptio operaretur huic effectum, esset etiam aperta via non solum, vt aliquid, sed vnum malignitatis fieri posset: nam ultra facilitatem supponendi alia instrumenta, & alias cartas ceteratas, posset quis depra. vel lacerata dicta scriptura, & alia apposta, subuertere omnia. non igitur credendum est, quod tale statuentes scripserint. nam absurdum de bon. libert. Alexan. consil. 164. nume. 7. lib. secundo.

Quo vero ad vsum subsecutum dicebatur, quod iste vsus non venit ad interpretationem, sed ad destructionem statuti, ex quo ostenditur, quod dispositio de breuiarijs non fuit in vsu, quia breuiaria, de quibus loquitur statutum, non fuerunt in vsu.

Nec facit, quod debeat intelligi vsus iste interpretatiuus statuti, ex quo multae sunt filziae inscriptae, quia dicebatur, quod deberet apparere, & inscriptiones istas fuisse factas in vim statuti, de cuius interpretatione agitur. Ruin. consil. centesimo quarto, numero decimo quinto, & decimo sexto, in quinto, Aym. consil. centesimo nonagesimo septimo, nume. duodecimo. Idque tanto magis, quia etiam ante huiusmodi statutum ita ab aliquibus fiebat.

Vnde cum & ita, & ante fieret, dicitur aequiuoca ista obseruantia, vt visum fuit in illa Cusentan. pensio. videtur enim haec quaedam continuatio antiquae obseruantiae: cum illi sit conformis: nam istae interpretationes sunt conformes illis, quae fiebant ante statutum, & ideo videtur hoc etiam fieri secundum illam antiquam & obseruantiam, cum vna obseruantia altam declarat. Aym. consil. centesimo decimo octauo, numero quarto, cum praesertim hoc sit multum rationabile, ex quo statutum in eo, in quo consistebat rationa-

bilis prouisio, videlicet illa registratura continuata ita, vt nihil malignitatis fieri posset, non recipiebatur vsu: nec est credibile, quod vellent obseruare id, quod parabat viam infinitis malignitatibus, & fraudibus.

Vel saltem, vt dicebatur, negati non potest, quin obseruantia sit multum aequiuoca, quo casu non potest seruire pro interpretatione, vt liquet ex trad. ab Aret. consil. centesimo decimo quinto, praesertim cum in nihilo. fere sit conformis dispositioni dicti statuti: disponit enim statutum, quod in principio breuiarij cuiuslibet anni &c. & sic vult, quod breuiarium singulo anno conficiatur: hic vero forte nulla filzia datur, quin contineat plures annos, & ideo debet dici, quod illud breuiarium est factum, & sic debet apparere, quod est illius, qui scribit: & tamen hic notarij dicunt filzias Dom. Andreae &c. & sic non apparet, quod sit Andreas, qui illam scripserit, & consequenter non seruat statutum: posset enim quilibet hanc inscriptionem facere: aliqua habent solum signum: aliqua habent inscriptiones factas notarij mortuis: aliqua nullam habent inscriptionem, & consequenter apparet, quod notarij has inscriptiones non fecerunt animo obseruandi statutum, cum illi non se conformauerint, sed continuandi, quod fiebat etiam ante statutum, ex quibus dicebant liquere satis clare, quod huiusmodi statutum non fuit vsu receptum.

Vel saltem, quod stante alio statuto Pallauiciorum, quod modo Rangoni admittunt esse posterius, intret auctoritas Proconsulum, quia apparet manifeste per vsum interpretari, quod expleantur scripturae, etiam quod non reperitur coperta, cum inscriptione. Nec obstat, quod statutum Rangonorum sit antiquius statuto Pallauiciorum: Quonia id est verum, cum continetur compilationem statuti antiqui: sed hoc nil habet Rangoni, vt supra dictum est.

Non obstat, quod verba statuti Rangonorum non sint ita clara, quominus possint recipere interpretationem ab vsu, & obseruantia.

Quoniam illud tollerari posset, si in statuto isto solum fuisset dictum de breuiario: sed cum dicat, ita quod aliquid malignitatis fieri non possit, & plura alia subdat omnino repugnantia, & incompatibilia cum istis filzijs, non potest intrare vsus interpretatiuus. Bart. in l. ab exequutore. numero septimo, de appella. Bal. & alij per Aret. consil. octuagesimo quarto, numero quinto, & consilio centesimo decimo quinto, Socin. consil. centesimo quadragesimo quinto, col. 1. & 2.

Non obstat, quod sit attendenda consuetudo. Quia hoc nil releuat, cum non constet de aliqua consuetudine, quae sit conformis statuto Rangonorum, vel quae annullat illas filzias.

Non obstat, quod Rangoni habeant maiorem numerum filzarum inscriptarum, computato prout ipsi dicunt, ex quo Pallauicini debent probare non vsu, vel contrarium vsu dicti statuti: nam Domini in hoc non infeterunt: quamuis n. aliqui in contrarium inclinauerint, quod immo Pallauicini habent maiorem numerum filzarum non inscriptarum, vt ex praesenti statu filzarum dicebant apparere: nihilominus dicebant id non releuare ad effectum, de quo agitur, cum non appareat verum, vel praesumptiuum, illas inscriptiones fuisse factas in vim dicti statuti Rangonorum, vt per Ruyn. dicto consil. centesimo quarto, numero decimo quinto, in quinto, Aym. consilio 197. nume. 12.

Non obstat, quod sufficere debeat, statutum fuisse vsu receptum

ceptum circa inscriptiones, & sic circa aliqua, vt in- tret annullatio dictarum filzarum. Quia, vt dictum est, non constat, q̄ in vim dicti statuti sint factæ dictæ in- scriptiones, aut aliquid aliud.

Item licet inductum forte esset, non ideo sequeretur annullatio filzarum in vim dicti statuti, quod requisit- uit plura pro forma, quæ est indiuidua: & sic licet sit ap- posita pœna nullitatis actus, nisi obseruentur omnia, non sequitur, quod si fuisset ex vsu reductum statutum ad illam inscriptionem, quod conferretur etiam repetita pœna, exorbitans nullitatis actus, cum ista non sit obser- uantia interpretatiua, sed inductiua.

Vltimo non obstant alia, quæ per informantes Ran- gonorum adducuntur. Quoniam bene euacuatur per D. Tiberium, cum quo Domini transferunt.

B R A V I.

Romana domus de Pincarijs. Die Veneris, 15. Iunij. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Creditor potest vti retentione pro suo credito.
2 Retentio est fauorabilior quam acquisitio de nouo.
3 Sententia magis presumitur lata in contumacia, quam propter ius partis.

DECISIO CCXCV.

Domini cum præsupposito, quod constat de cre- dito D. Scipionis Pincarij, de quo erit particu- lariter videndum, dixerunt, sententiam esse con- firmandam. Licuit enim D. Scipioni vti retentione p suo credito, ex tradit. per Bal. in l. vlt. C. commoda. quem sequitur Ial. in l. si non fortem. §. si centum. nume. 7. ff. de cõd. indeb. Dec. 1. 2. nu. 2. Bal. Nouel. T. tract. de dot. pri- uileg. 6. nu. 1. Negulan. de pignor. in 4. memb. 5. par. nu me 5. Rolan. conf. 77. nu. 27. lib. 1. ex quo cessant quæ di- cuntur de mutatione cause possessionis, cum retentione fauorabi- lior sit retentio, quam acquisitio de nouo, vt in l. pure. ff. de doli excep. l. militis codicillis. §. Veteranus. ff. de mili. testam. cum alijs adductis per Aim. conf. 6. nu. 98.

Nec obstat sententia lata aduersus Magdalenam in cã adulterij cum ea retentione lata in contumacia, & ita ex ea causa magis præsumitur, quam propter ius partis. argu- mento l. præses. C. de pigno. in l. si ideo. ff. de enic. Rom. conf. 3. 29. Fely. in c. fraternitatis. num. 9. de elect. Hippol. præct. crim. §. postquam. nu. 53.

Nec minus faciebãt, quæ dicebantur de matrimonio ex morte Troiani, cum elapsus tanti temporis, etiam si verum esset, quod de ingressu ad bellum de dicto Tro- iano dicitur, ex traditis per Marant. in l. is potest. nume. 162. ver. 9. probatur. ff. de acquir. hæ. per Fel. in ca. quo- niã frequenter. col. fin. vt li. non cont. non constat de- nique placuit Dominis, vt videatur, an constat de dote Magdalenæ.

B R A V I.

Romana domus de Pincarijs. Die Lunæ, 25. Iunij. 1582.

S V M M A R I V M.

- 1 Dos ex quibus probetur medijs, & actibus.

Toletan. translationis pensionis. Luns. 12. De- cemb. 1580.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio est regulanda à progno.
2 Ratio posita in premio dicitur esse causa finalis, etiam si particularis esset.
3 Dicitio vniuersalis omnis, etiam incogitata comprehendit.
4 Cogitatio in genere sufficit ad effectum via comprehensiuæ.
5 Verba vniuersalia geminata comprehendunt etiam ea, quæ alijs non comprehenderentur.
6 Constitutio quamvis pœnalis, & odiosa debet extendi fauore ecclesiæ ad alium casum etiam non expressum.

DECISIO CCXCVIII.

Vit per Dominos concorditer tentum, facultatem transferendi pensionem cõcessam Domino Petro de Mendoza super fructib. Archidiaconatus To- letan. comprehendi in reuocatione bullæ sanctæ memo- rati Pij Quinti. Mouit omnes prohemium bullæ, à quo dis- positio est regulanda, l. vltima. ff. de hæ. in fi. sub eo. n. casus iste dicitur comprehensus, cum bulla occurrat, ne multitudo laycorum præcipiat, quod pro faciendis mul- tiplicandisque ministris ecclesiasticis, pauperibus alen- dis, & alijs, de quibus ibi, relicto esse dignoscitur. Vnde cum casus iste, & facultas comprehendatur sub ra- tione prognoij dicitur continere causam finalem, vt per Bal. in l. 1. nu. 1. de rerum diuis. Castren. conf. 2. nu. 6. li. 1. Et ratio hæc cum generalis sit, à qua tota series debet ex- plicari, ampliatur dispositionem, esto quod alijs esset par- ticularis prout non est, vt infra dicitur. arg. l. regula. §. li- cêt. ver. initium constitutionis generale est. ff. de iur. & facti ignoran. l. nomen debitoris. §. vltimo. ff. de lega. 2. per Abb. in c. sicut. de testi. in fi. Dec. conf. 1. 1. cum vul- ga. Cæterum hæc pars multis modis inuatur ex verfic. sed nec ulli laici nec clerici, cum verfic. ac etiam reuocata- mus. ponderando dictionem, etiam, quæ auget, & impli- cat maiores preces, vt per informantes clarius etiam exprimitur mens Papæ in verfic. omnes verò priuatas dis- pensationes, inter quas est ista, de qua contenditur, & in ver. hucusque singularim concessas, & fat esset appo- sisse dictionem vniuersalem, omnes, vt in l. tres fratres. ff. de pact. cum satis sit de ipsis in genere fuisse cogi- tatum, arg. l. quod iure militari. ff. de milita. testamen. maxime cum in superiore verfic. contra vocamus. fieri- rint sublata omnia priuilegia & quæcũque ordinibus militaribus concessa, in quibus veniunt etiam quæ alijs non comprehenderentur, cum ad sint verba vni- uersalia geminata, vt per Angel. in c. 2. §. pen. per tex. ibi ff. de iure codic. Aymo. conf. 1. 27. nu. 13. Ruy. conf. 27. num. 1. lib. 3. Paris. conf. 9. num. 56. lib. 2.

Quibus non obstant ea, quæ pro parte D. Ioannis Hurtado deducuntur, & primo quod pensio ista fuerit referuata ex causa resignationis Illustrissimi bonæ me- moriæ Cardinalis à Mendoza. quia vltra quod verba prognoij sunt apta casum istum explicare, sed in specie ad sunt verba prout in verfic. & quibuslibet alijs causis, & in verfic. omnes vero priuatas. cum semper Pon- tificex vtatur verbis vniuersalibus, & in fine. in verficulo, & per modum statuti, ac in initio & stipulati contractus. ex quibus etiam verbis tollitur id quod alijs dicebatur, pensionem ex causa onerosâ fuisse referuatam, cum ver- ba etiam ista includantur, minusque de potestate sit ambigendum, de voluntate autem clare constat.

Minus, et facit quod proponitur reuocatas esse facultates transferendi pensiones concessas in lite, non verò parti- culares.

Cum igitur ex delegata iurisdictione cognoscant, & consequenter mandatam habeant iurisdictionem. l. 1. §. qui mandatam. ff. de iur. om. iudic. non ipsi, sed Episcopus, quorum nomine, & quorum mandato exercent iurisdictionem possidere dicuntur. cap. si diligenti. §. non igitur. de præscrip.

Accedit quod in mera facultate & voluntate Episcopi consistit tribuere Vicario facultates amplas, vel coarctatas, vel etiam ipsum creare. gl. in cle. 2. in verbo, per elect. de rescrip. vbi omnes. Alc. in c. 1. de of. ord. nu. 24. Rebuf. in prax. in form. Vicarij, nu. 192. Abb. in ca. tua nobis. in fi. de of. vic. est enim generale quod quilibet cõmittens iurisdictionem suam alteri, possit eam limitare, vt sibi libet, vt per Abb. ibidem.

Ex quibus sequitur, quod cum isti Vicarij precario possideant ab Episcopis, non sint contra ipsos manutenendi. l. 1. ff. vt post. sequitur etiam quod cum dare amplam, vel angustam facultatem huiusmodi Vicarij consistat in mera facultate Episcopi, isti Vicarij nullam quasi possessionem acquirant, quâuis millies de his causis cognouissent, mandante Episcopo, ex quo non probatur, quod fuerit vnquam coactus Episcopus dare huiusmodi facultatem dictis Vicarij, vel quod eas voluerit reuocare, & fuerit prohibitus, & prohibitioni acquiescerit, ad lal- tius. C. de seruit. & aqua. & l. qui luminibus. ff. de seruit. vrb. præd. cum vulg.

Nô ob testes Oppidi dicentes, huiusmodi Vicarios cognouisse de huiusmodi causis, quia testes Episcopi clarissime probant, quod quando vel Episcopus vel officialis principalis id rescierit, molestauerit, & prohibuerit, ex quo clarissime apparet non adfuisse patientiam Episcopi, sine qua non potest in his incorporali- bus quæri possessio, quæ in huiusmodi patientia consistere videatur, Rip. post alios in c. cõ ecclesia sutrina. nu. 64. de cau. pos. & propria. ex quo tollitur obiectum sententie antiquæ, quia non probatur, quod Episcopi acquiescerint immo, non obstante, vt dictum est, prohibuerunt, & multatunt Vicarios manus ad ista apponentes, & ipsemet Vicarius Gundifalvus re vera, quado fuerit sibi de anno 1574. pro parte Oppidi intimata: executoriales, apertè dixit, illas non esse in vsu. & ex his etiã responderetur ad relationem actorum, ex qua apparent multi processus similibus causis, de quibus cognouerunt huiusmodi Vicarij: quia id fieri potuit ex particu- lari commissione Episcopi, vel officialis principalis, vel clandestinæ: quoniam enim id resciebat Episcopus, illos puniebat, & priuabat, vt deponunt 3. super 2. & 3. 4. 2. 6. 1. 1. super tertio qui dicit, quod fuerunt annullatæ nonnullæ sententiæ Vicarij. 1. 2. 1. 4. 15. 17. 19. qui bene deponit. vigesimus, qui fuit officialis principalis, & dicit quod ipsemet annullauit sententiâs latas ab istis, & quod eos ista de causa priuauit, & 2. 1. super 1. 1. qui dicit, quod dum fuit ab Episcopo constitutus Vicarius fuit sibi signatè datum in mandatis, vt videret, num isti Vicarij excederent eorum facultates, & multi et deponunt, quod isti Vicarij remittebant hmoi causas ad officiales principales.

Non ob dictum Arch. in c. nonnulli. de rescr. cõ alijs alleg. quod quando dioc. est ampla, Episcopus non potest cogere ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, ubi vertitur litigium, vel delegare. Anto. de But. in c. sane. in fi. de foro comp. & ibi Barb. in princ. & in c. dilectus. nu. 53. de rescr. quia hoc dictum reprobat per Abb. in d. c. sane. nu. 3. & in d. c. dilectus. nu. 4. & in omnè euentu procedit, quod causa est modica, & locus valde distat. Barb. in d. c. nonnulli. in prin. nu. 7. cõ seq. de rescr. & ibi bene Fely. col. 1. per tex. in l. cõ post. vbi Bar. & Bal. C. de appel. quæ ambo cessant in hoc casu.

Vit firmatum constare de dote Magdalenæ, primo ex cõstitutione dote, ex quo constat de qualitate, & quantitate: coadiuuatur ex sententijs curiæ Capitolinæ, quib. Troianus, & Nicolaus cõdemnantur ad restitutionem dictæ dote. Nec pro parte ipsorum fuit oppositum, quod dos non fuerat soluta, quin potius coram Vicario Vrbs actum fuit ad priuationem dictæ dote, propter adulterium commissum: & sic necessariò fuit præsuppositum, dotem existere, quibus suffragatur commissio facta, & præsentata pro parte Troiani A. C. pro manutentione exigendi fructus dictæ dote, quæ comprobantur ex articulis datis pro parte dicti Troiani, ex quibus resultat clara confessio de receptione dote, & exactiõne fructuum, tum etiam ex donatione facta per Troianum suis sororibus, in qua enūciatur dos dictæ Magdalenæ, ex quibus cum hodie sint in actis producta, & in forma probante, cessant adducta pro parte Domini Alexandri Bonelli, & aliorum litis confortium.

ALDOBRANDINI.

Placen. iurisdictionis de Beiar. Die 12. Octobr. 1569.

S V M M A R I V M.

- 1 Vicarij Episcopi dicuntur habere delegatam seu mandatam iurisdictionem, siue sint deputati ad vniuersitatem causarum, siue non.
2 Vicarium constituere, vel non est in mera facultate episcopi, & eidem tribuere facultatē amplam, vel coarctatā.
3 Iurisdictionem suam alteri committens potest eam limitare ad sui libitum.
4 Possidens precario nõ est manutenendus contra cõstitutē.
5 Prohibitus exercere actum iurisdictionalem, & prohibitioni acquiescens sibi præiudicat.
6 Patientia in incorporalibus requiritur ad acquirendam quasi possessionem.
7 Episcopus habens amplam iurisdictionem non potest cogere ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, vel delegare.

Intellige tamen & declara, vt nu. seq.

DECISIO CCXCVII.

In causa Plac. iurisdictionis inter Reuer. D. Episcopum Placen. & Oppidum, dubitauit, an ad instantiam cõmunitatis D. Oppidi dioc. Placen. sit dandum mandatum de manutenendo Vicariis in eo loco per Episcopum deputatis, & pro tempore deputandis in quasi possessione cognoscendi de causis criminalibus, matrimonialibus, & beneficalibus, & cumulatiuè cum ipso ordinatio, ita ut inter eos sit locus præuentioni, reclamante & renuente Episcopo. dare huiusmodi Vicariis talem facultatem: vel prius manutenendus sit Episcopus, & eius pro tempore officiales in quasi possessione cognoscendi de supradictis causis priuatiuè à Do. Vicario: & Domini sine vlla præiudiciali difficultate censuerunt, tale mandatum præfatis Vicariis non esse concedendum. tales namque Vicarij deputantur ab Episcopo, siue ad vniuersitatem causarum, siue ad certas causas arbitrio suo, & delegatam dicuntur habere iurisdictionem gl. in clem. & si principalis. in verbo, foraneo, de rescrip. & ibi Car. q. pe. Imo. nu. 3. Inn. & Host. in c. Roma. de of. ord. Gem. & Franc. in ea. Rom. de appel. in 6.

Cum

culares. Quia fuit respōsum, verba bullæ esse clarissima in contrarium: licet enim summus Pontifex in vers. ac etiam reuocamus, præfatus fuerit de priuilegijs ac facultatibus concessis militijs sancti Iacobi de Spata, & etiam militibus ipsis, vt in vers. eorumque militibus: tamen in subsequenti vers. priuatas dispensationes. loquitur de dispensatione concessa militi non intuitu militiæ, sed veluti priuato, & particulari, aliàs frustratoriè ista starent contra iura vulgata, cum supra satis exposuisset de his, quæ militijs, & militibus occasione militiæ indulta sunt. Quod satis declarant nomen, priuatas, & verba illa, singulatim concessas, quæ repugnant applicari secundum sensum contrarium, vt Papa in isto vers. omnes, licet locutus fuerit de priuatis dispensationibus, & particularibus, loquitur tamen de militibus, quia de stylo communi, quem Domini sepe ac sepius viderunt, nunquam consueverunt concedi laicis huiusmodi dispensationes pensionum, nisi habentibus habitum militarem alicuius religionis, vel cum clausula, quæ illud teneantur suscipere, & in eo professionem emittere. Ex quibus etiam cessant, quæ aliàs dicebantur, facultatem istam domino Petro fuisse concessam intuitu Domini Cardinalis, & non intuitu militiæ, cum etiam casu isto cessaret dispensatio transferendi, quin potius contrarium liqueat ex lectura ipsius facultatis, cum sit concessa cum qualitate militiæ sancti Iacobi de Spata sub regula sancti Augustini, & ibi religiosus, quibus repugnat stylus communis, vt dictum est.

Nec mouit Dominos, quod reuocatio dicatur odiosa. Quia oppositum est verius, cum reducamur ad ius commune, ex vulgatis, tum etiam quia cum agatur de liberando beneficio à seruitute pensionis, & quia ex præmio constat, bullam emanasse fauore ecclesiæ, & vt communi ecclesiæ consuleretur, & ita intrat quod aliàs dicebatur, quod si constitutio quamuis pœnalis debet extendi ad alium casum, quamuis non expressum vbi agitur de fauore ecclesiæ, vt per gl. in verbo, aliàs in c. sciant cuncti. de electio. lib. 6. cum deductis per Panormit. in c. nihil. nu. 9. de electio. per eundem in cap. ex tenore. nume. 6. qui fil. sint legit. per laf. in l. cum quidam. nume. decimo septimo, ff. de libe. & posthum. Ex quibus satis diluuntur, quæ pro parte contraria fuerunt deducta.

LANCELOTTI

Romana pecuniaria. Luna. quinta maij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Mandatum executiuum est relaxandum, vbi obligatio est pura & liquida.
- 2 Ars berectariæ, & ars mercariæ differunt inter se.

DECISIO CCXCIX.

Resolutum, quod si mandatum A.C. sit relaxandū, quia obligatio, qua Horatius Argentus tenetur soluere pretium, est pura, & liquida.
Non obstat exceptio opposita oriens ex ventre dictæ obligationis, videlicet, quod Seruidei aperuerint apothecam similis exercitij contra pactum in dicta obligatione appositum. Quia respondetur constare, quod exercitium est diuersum: nam apotheca emptæ per dictum Horatium est berectariæ vt colligitur ex ipso instrumento & clare deponunt testes examinati pro parte dicti Seruidei, videlicet, primus iuxta 20. 42. 44. interrogatorium,

& super 15. articulo. iuxta 20. 26. 28. 42. & 52. interrogatorium. 3. iuxta 20. & 42. interrogatorium. 4. iuxta 21. 28. & 42. interrogatorium.

Probat etiam ex testibus examinatis pro parte dicti Horatii videlicet per tertium iuxta 7. interrogatorium, & per quartum iuxta 9. interrogatorium.

Comprobatur ex fide subscripta, de qua in actis. Apotheca vero emptæ per Seruideo non est berectariæ, sed mercariæ siue fundaci, vt probatur ex testibus dicti Seruidei, videlicet, ex primo, iuxta 45. interrogatorium. ex 2. iuxta 29. 49. interrogatoriū. ex 3. teste d. Horatii iuxta 7. interrogatorium. Et ex 4. eundem, & ex dicta fide subscripta quæ adiunat. Et inter. artem si mercariæ siue fundaci & berectariæ est longa differentia. vt declarant testes Seruidei videlicet, primus iuxta 9. interrogatorium, secundus super decimo tertio articulo, tertius super 15. interrogatorium, quartus iuxta 49. interrogatorium, item testes dicti D. Horatii, videlicet secundus, & quartus iuxta 8. & per dictam fidem. & probatur ex doctrina Barr. cum ibi adductis per Alex. in simili in Pub. de natui. libro 10.

Non obstat quod dictæ artes teneant etiam aliquas species earundem rerum, quia ista diuersitas non attenditur, vt disponunt supradicti testes, sed attenditur principalis earum institutio, iuxta l. queritur. de sta. hom. Et quod Seruidei ante venditam eorum apothecam vocarentur berectarij probant eorum testes, videlicet, iuxta 20. secundus iuxta 28. & 58. tertius iuxta 44. quartus iuxta 28. & 42. & comprobatur ex dicta fide.

Item probatur per testem dicti Horatii, iuxta 7. & quartum additionale. Et quod hodie Horatius vocetur berectarius propter emptionem istam, probat tertius suus testis, iuxta 7. interrogatoriū. Vnde cum exercitia sint diuersa, & cessat exceptio pacti, & locus est executioni instrumenti in forma Camere.

SERAPHINI.

Barchinonen. bonorum pia causa. Veneris 16. Februarij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Index si semel intra terminum dederit Apostolos, pars non tenetur postea amplius comparere, & eos petere.
- 2 Appellatio dicitur deserta per non citationem partis antequam decernerentur executoriales.
- 3 Executio sententiæ duobus concurrentibus potest fieri parte non citata.
- 4 Lapsus termini ad docendum de appellatione non inducit desertionem, sed tantum operatur, vt index possit procedere ad executionem.
- 5 Tempus prosequenda appellationis est vtile, nec currit impedito.
- 6 Sententia super desertione quo casu requiratur.
- 7 Sententia super desertione dicitur interlocutoria, si pronuncietur deserta appellatio ab interlocutoria, aliàs dicitur diffinitua.
- 8 Citatio requiritur ad ferendum sententiam super desertione appellationis, nec sufficit intimatio.

DECISIO CCC.

Domini resolverūt pro attentatis: fundata enim est intentio administratorum super pendencia appellationis toto titulo, vt lite pendente. Ex aduerso duo deducuntur pro excusatione.
Primum

Primum est, quod cum est datus terminus iuris ad redeundum pro apostolis, administratores non redeunt, clem. quamuis, de appel.

Sed hoc fundamentum non placuit, quia secunda Octobris assessor, ad quem iudex remiserat appellantes, detulit appellationi, & præfixit terminum 80. dierum. Vnde sufficit quod iudex dederit apostolos: nam si postea non tenetur amplius pars comparere, & petere apostolos. Bal. in l. eos, §. si. nu. 2. & ibi Sal. nume. 3. in fi. C. de appel.

Nec obstat, quod non constat de acceptatione, quia satis constat ex eo, quod pars transiit ad curiam, & causam committi obtinuit, vt dicitur de comparente post executam citationem. Rot. decif. 1. de dolo & contuma. in nou. maxime cum pars aduersa commiserit etiam causam appellationis dictorū administratorum, & ita apparet non habuisse causam pro deserta.

Secundum quod pro excusatione deducitur, est ex eo, quod non fuit in 80. dies facta fides de commissione. Hoc quoque fundamentum reiectum fuit, ex pluribus. Primo, quia debuit pars citari antequam decernerentur executoriales, & tunc diceretur appellatio deserta, Dec. in c. personæ. num. 10. de appel. Egid. decif. 219. in fin. Et licet Rota decif. 25. de appell. in nou. velit,

si quod possit fieri executio parte non citata, hoc tamen procedit duobus concurrentibus, vt ibi dicitur. vnum est, vt vere appellatio sit deserta. Alterum, quod iudex de hoc sit certus. hic neutrum verò concurrebat: nam

si lapsus termini ad docendū de appellatione non inducit desertionem, sed tantum operatur, vt iudex possit procedere ad executionem. Feder. conf. 128. Dec. in d. c. p. sonas. num. 10. & ibi Fel. num. 2. Rom. sing. 136. cum alijs allegatis. Neque etiam erat certus de desertione, quia terminus 80. dierum non potest incipere, nisi à die

scientiæ. Tempus si enim prosequenda appellationis est vtile, nec currit impedito. Arch. in cap. anteriorum. num. 5. 2. q. 6. Tirac. de retrac. conuent. §. 3. gl. 4. nu. 9. in fi. & huiusmodi termini recipiunt interpretationem à iure, Cassad. decif. 9. num. 10. de appel. & quod requiratur citatio, fuit resolutum 24. Februarij, 1576. in vna Taurinen. Capellaniæ, coram R.P.D. Blanchetto, & hinc est, quod isto casu requiritur si sententia super desertione, vt dicit Lap. allegatus à Rot. decif. 25. de appella. in nou. in additione magna post med.

Vnde cum iudex pronunciauerit causam desertam, male fecit, quia re vera non erat. Et cum esset appellatum, non potuit procedi ad executionem, quia si licet sententia super desertione dicatur interlocutoria, Rota decif. 1. de appel. in nou. & decif. 42. eo. ti. in antiq. tamen id procedit, quando pronuncietur deserta appellatio ab interlocutoria: scilicet si pronuncietur deserta appellatio à diffinitua. Rot. decif. 21. de re iud. in nou. Fel. lyn. d. rub. de re iud. nume. 11. & ideo si requiritur citatio, vt per Fel. ibidem. Gabr. de citat. conclus. 1. nu. 214. & sequen.

Neque sufficit intimatio, maxime stante appellatione, quæ suspendebat, ad Rot. per Fely. in rub. de re iud. nu. 3. Et ex his conclusum pro reuocatione antetatorum.

ROBSTERII.

Calaguritan. beneficij de Vergara. Luna, 29. Nouemb. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Theologi in beneficijs præferuntur alijs graduatis.

- 2 Statutum confirmatum à superiore, & rationale præsumitur vsu receptum.
- 3 Sententia non inducit vsu vel consuetudinem, vbi de eius acquiescentia non constat.

DECISIO CCCL.

Domini concluderunt, D. Gregorium Fanzagaretta bacchalarium in Theologia in affectuone beneficij, de quo agitur, præferendum esse D. Iohanni de Ondauta magistro in artibus, quia verba statuti conditi de anno 1547. sunt adeo clara, vt nõ recipiant aliã interpretationem, & præsertim ibi in fine dum dicitur, præferendo semper Theologos alijs graduatis, quamuis non sint nisi bacchalarij, & quamuis antiqua statuta aliud determinarent, tamen non sunt attendenda, quia potuerūt statuentes ab ipsis recedere, videntes, quod graduati in Theologia erant magis proficui ecclesijs, quam magistri in artibus, vt bene deponit primus testis super tertio articulo, ex qua causa Theologi etiã præferuntur alijs graduatis vt per Lamberti. de itrepatrona. 12. art. 5. quæst. princ. 3. par. 2. lib. mih. car. 360.

Nec dicendum est statutum prædictum non fuisse vsu receptum: quia cum sit confirmatum ab ordinario, de eius validitate non dubitatur, & sic multum rationale præsumitur etiam fuisse vsu receptum. Gozad. conf. 16. nume. 16. Cassad. decif. 25. in vna Bonon.

Et quamuis aliqui ex testibus examinatis pro parte loannis videantur deponere, quod magistri in artibus fuerunt probati bacchalarij in Theologia, tamē concurrebat etiam gradus bacchalaratus in dictis magistris, vt bene deponunt testes examinati pro parte Gregorij super tertio articulo.

Nec refert, quod magister Olaldes affectus fuerit gradum bacchalaratus post sententiam in sui fauorem de tempore quo erat tantum magister in artibus. Quia ipse vnica actus non est habendus in consideratione, cum postea fuerit subsecuta concordia inter ipsos litigantes, & vigore compromissi, & laudi postea lari prædictus magister Olaldes soluerit pensionem suo aduersario, vt bene deponunt testes Gregorij super tertio articulo. Vnde si non potest dici, ex illa sententia resultare contrarium vsu, cum non constat de acquiescentia, immo de contrario, ad tradita per Doct. in ca. si. de consue. Alex. in consi. 132. nu. 4. lib. 1.

LANCELOTTI

Lucan. de insula sancta. Die Luna, 10. Decemb. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Dispositio clem. quia contingit, de religio. dom. debet intelligi de hospitalibus in genere.
- 2 Hospitalium propria natura que sit.
- 3 Solemnitatum omisio, de quibus in clem. quia contingit, de relig. dom. non immutat naturam hospitalis.

DECISIO CCCII.

Fuit resolutum, quod si clem. quia contingit, de relig. dom. non debet restringi ad hospitalia, quæ sint fundata vel dotata ad hoc, vt in eis pauperes alantur: sed debet intelligi de hospitalibus in genere. Nã hospitalia fuerunt instituta, vt pauperes ibi reciperentur, propterea ad hoc sunt conferuanda, vt ibi dicit Card. in 7. not.

Non

Non obstant verba dictę clementinę, in princi-
ibi non attento quod loca ipsa ad hoc fundata, & paulo
inferius ibi; ad certum usum largitionum sunt destina-
ta. quia dicta verba stant potius declaratiuę, quam re-
strictiuę, denotando ꝑ propriam naturam hospitalium,
iuxta tex. in ca. de xenedochijs, & ibi per Abb. num. 3. de
relig. dom.

Quo verò ad statum loci, de quo agitur, Domini
dixerunt constare, illum esse hospitale, quia ita enun-
ciatur in tribus commissionibus facti in fauorem diuer-
sorum personarum laicarum de huiusmodi loco, vti de
hospitali, quę verba enunciatiua in diuersis instrumen-
tis cum excedunt metam centum annorum, probant
famam, quę fama in antiquis probat, & coadiuuatur
tam ex dictis testimoniis, vt hic per informantes pro parte
rektoris hospitalis Misericordię, quàm etiam ex visita-
tione facta per ordinarium de anno 1567.

Nec obstat, quod in duabus ex dictis commissioni-
bus non constat, qđ predictę personę quibus fuit com-
missum hospitale, iurauerint, & confecerint inuentaria
iuxta formam traditam in dicta Clementina, in §. vt
autem. Quia fuit dictum, quod omisso istarum ꝑ solem-
nitatum nõ immutat naturam hospitalis, sed bene ope-
ratur, vt ad illas obseruandas potuissent fungi per ordi-
nariũ, vel potuissent repelli à iudicio, vt per Lap. in trac.
de hospitalibus, num. 3. & per Imol. in d. Clem. nu. 18.
cum alijs, de quibus hic per informantes.

Et hæc dicta fuerunt, saluis exceptionibus contra re-
stes, & si dictus status fuerit immutatus, & iuxta refer-
uationes factas in vltima positione huius causę.

ROBVSTERII.

Leodiens. Archidiaconatus Veneris,
15. Maij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Prothonotarij creati à Papa & extra numerũ censentur
vere & indubitate familiares, & cõtinui comen-
siales.
- 2 Familiaris verus quis dicatur.
- 3 Constitutio Pauli tertij loquens de familiaribus non dicitur
mere declaratoria.

DECISIO CCCIII.

Præsupposito qđ Michael ab Enchenuo vt fuerit
Prothonotarius Apostolicus creatus à Clemente
septimo, non tamen de septem participantibus.

Et stante constitutione & declaratione Pauli Papę 3.
quod Prothonotarij creati à Papa, & extra numerum cõ-
seantur vere, & indubitate familiares & cõtinui Com-
mensales.

Et stantibus Germanię concordatis, quę admittunt
septem Prothonotarios, & veros familiares, continuos
comensales Papę.

An valeat Coadiutoria, de qua agitur.

- Fuit tentum, quod iste per declaratoriam Pauli 3.
non dicatur ꝑ ita verus familiaris, vt includatur in refer-
uatione aliqua, de qua in concordatis, quia licet sint veri
familiaris, tñ sunt veri per priuilegium, sicut ex ipso vi-
cta, & exercitio, vt inquit Paul. de Castr. in conf. 340. &
3 alijs decisum fuit, quod ꝑ illa constitutio Pauli 3. non
dicatur mere declaratoria, vt per Sarn. in reg. de Imp.
benef. per obit. fami. q. 13.

Præterea illa declaratoria non comprehendit con-
cordata, quę transferunt in vim contractus.

LANCELOTTI.

Astoricens. Canonicatus die. 17. Maij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Referuatio generalis nõ comprehendit beneficia iurispatro-
natus laicorum ex fundatione: secus si ex priuilegio, &
numero 3.
- 2 Iurispatronatus ex priuilegio in gratia apostolica non est
facienda mentio.
- 4 Clausula derogatoria inducit protestationem defectus vo-
luntatis in dispositione sequenti, nisi expresse fiat re-
uocatio.

DECISIO CCCIII.

Clemens Septimus cõcessit Marchiori Astoricen-
cius vita durante, iurispatronatus in canonicatu
ecclesię Astoricen. subiunctis verbis, qui de cate-
ro quibusvis modis, & ex quocũque personis pro tpe
vacare contingerit, concedimus & iurispatronatus huius-
modi, ac si tibi ex vera dotatione, & fundatione com-
peteret etiam per sedem apostolicam, nisi de toto tenore
& data presentium plena, specifica, indiuidua, & ex-
pressa de verbo ad verbũ, nõ per clausulas generales idẽ
importantes, mētio fiat, & tuus ad id accesserit assensus,
derogari non possit, nec derogatum censi sic per
quoscunque iudices nullum, ac irritum decernimus
Dubitauit ego, an stante priuilegio Marchionis Astoricen.
canonicatus, de quo agitur, vacans per obitum fami-
liaris Cardinalis dicatur referuatum: & licet pro vna
parte videlicet pro parte affirmatiua multa fuerint alle-
gata, quod canonicatus diceretur referuatus. Nam ꝑ licet
generalis referuatio non comprehendat beneficia iurisp-
atronatus laicorum ex fundatione vel dotatione, tamen
secus est, quando est iurispatronatus competens ex
priuilegio, vt tenet Abb. post Ant. & alios in c. dilectus.
de off. deleg. & ꝑ iurispatronatus ex priuilegio in gratia
apostolica non ex faciēda mentio, ad consil. Fed. 64. In-
frascripta qđt. dub. 1. Card. consil. 69. in 2. dub. Fel. in trac.
quando literę apostolicę. in 1. limit. Dec. consil. 149.
Rocch. in tracta. iurispatro. in tertia par. lib. secundo, ar-
tic. 3. 6. quęst. princ. Item licet in cap. secundo, de præ-
ben. in 6. non ꝑ comprehendat beneficia de iure patro-
laicorum ex fundatione, tamen comprehendit benefi-
cia ex priuilegio. Dom. in d. cap. secundo, nume. duodeci-
mo, post Arch. de præb. in 6. & ibi Franc. & Dec. consil.
149. nume. 6. Tamen his non obstant. fuit conclusum
pro parte negatiua propter clausulã derogatoriã cõtētã
in d. priuilegio, in quo cõtinebat, qđ derogari nõ possit,
nisi de toto tenore, & data presentium mentio facta esset,
quę inducebat ꝑ protestationem defectus voluntatis in
dispositione sequenti, nisi expressa fiat reuocatio, vt per
Bar. & alios in l. si quid in princ. testa. ff. de lega. 3. & in
regula reuocatoria nulla fiebat mentio de clausula de-
rogatoria, nec ei derogatum fuerat.

SERAPHINI.

Gadicens. adiutorum Veneris. 17. Iunij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Decretum concilij Trident. cap. 6. sess. 25. dum loquitur de
adiunctis, non habet locum nisi in capitulis exemptis.

DECI-

DECISIO CCCV.

Illustrissime & Reuerendissime Domine diebus præ-
teritis fuit petita pro parte Reuerendissimi D. Epi-
scopi Gadicens. declaratio sacrę Congregationis, qđ
decretum ꝑ Concilij. cap. 6. sess. 25. dum loquitur de ad-
iunctis, non habeat locum, nisi in Capitulis exemptis,
& propterea petebatur declarari, quod Reuerendissimus
D. Episcopus Gadicens. non obligetur dicto decreto, ne-
que teneatur assumere adiunctos capitulares, quia Ca-
pitulum non est exemptum, prout fuit pluries in alijs
capitulis declaratum in sacra Congregatione.

Et quateus forte exemplo prætendatur, Capituli
esse exemptum, ne propterea retardetur declaratio peti-
ta, supplicatur illam fieri, cum præsupposito, quatenus
Congregatio concilij censuit si verum est, Capitulum
Gadicens. non esse exemptum à iurisdictione ordina-
rij non habere in eo locum decretum illud Concil. sess.
25. cap. 6. Domini dixerunt, quod postquam Concilium
non loquitur de exemptis, quod seruabuntur statuta.

COTTÆ.

Gadicens. Statutorum. Luna 20. Maij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Recognitio tam exacta non requiritur in libris, prout in
alijs scripturis.
- 2 Episcopus tenetur ad obseruantiam statutorum, quę non
sunt contra decreta concilij Tridentini, & bonos
mores.

DECISIO CCCVI.

Domini resolverunt, librum statutorum esse in
forma probantem, & sufficienter recognitũ, quia
in libris nõ requiritur tam exacta recognitio,
prout in alijs scripturis. Pat. decisij. de fide instrum.
& ex alijs rationibus hic adductis per informantes pro
capitulo.

Quibus non obstat quod Notarius deputatus à iudi-
ce compulso fuerit ad instantiam Reuerendissimi Do-
mini Episcopi recusatus. Quoniã Dñi huiusmodi recu-
sationem noluerunt habere in consideratione, stantẽ
quod ab eodem iudice fuerit prouisum vt nominare-
tur adiunctus, qui assisteret, quem cum nominare non
curauerit, sibi est imputandum. Quo verò ad statuta pa-
riter fuit resolutum, D. Episcopus teneri ad ꝑ obser-
uationem illorum, quę non sunt contra decreta sacri
Concilij Tridentini, & bonos mores, stante eius iura-
mento. Mohed. decisij. 7. & 250.

Et ita fuit resolutum in vna Palentina iurisdictionis
coram R. P. D. Seraphino, Lunę 18. Maij. 1573. Nam &
ipse Deus obligatur iuramento iuxta illud Psalm. 109.
Iurauit Deus & non penitebit.

SERAPHINI.

Gadicensis iuris Vistan. Mercurij.
4. Maij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia rotalis præiudicialis statuto non est exequenda,
donec cognoscatur de validitate ipsius statuti.

DECISIO CCCVII.

Sententia in Rota lata an sit exequenda in casu, &
ad effectum, de quo agitur. Fuit resolutum, quod
si ꝑ sententia de cuius executione agitur, compre-
hendit hoc statutum, non sit exequenda, quousq; dispu-
tetur, an illud releuet: in reliquis sententiis est iusta &
exequenda.

SERAPHINI.

Gadicens. iuris associandi. Veneris. 3. Iunij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Concilium Tridentinum. cap. 6. sess. 25. & cap. 4. sess. 6. lo-
quitur in ecclesijs exemptis.

DECISIO CCCVIII.

Domini dixerunt non esse relaxandas executoria-
les decretas vigore sententię bonę mem. Gra-
ti quia videndũ est, si statuta, de quibus in sen-
tentiã bonę mem. Cottę intrant, ex quo in dicta senten-
tia dicitur non esse seruanda per Episcopum statuta 73.
74-75. Sed Concilium Tridentinum, quę verba Domi-
ni intelligunt, si Concilium Tridentinum aliquid sta-
tuit circa disposita in dictis statutis: alioqui si nihil sta-
tuit, remaneant statuta in suo robore.

Veram Cardinales resolverunt, ꝑ quod Concilium
in cap. 6. sess. 25. & cap. 4. sess. 6. loquitur in ecclesijs exem-
ptis: sed ista non est exempta: propterea videndum est,
si adsunt alia decreta Concilij. Item si adest immemorabi-
lis pro parte Capituli, prout dicitur.

ROBVSTERII.

Toletan. iuris nominandi. Veneris. 28. Iu-
narij. 1583.

SVMMA RIVM.

- 1 Coadiutores in ecclesia deputari possunt ad exercendam
curam animarum.
- 2 Cura animarum & eius titulus residet penes episcopum.
Intellige & declara. vt num. 3.
- 3 Beneficia duo curata nemo absque Papę dispensatione po-
test retinere.
- 4 Rectores particulares debent in ecclesijs parochialibus
intitulari.

DECISIO CCCIX.

Vbitaui iuxta decisionem factam 29. Octobris
anni præteriti, an laycus & c. Domini fuerunt
concordes, laycum non posse sibi referuare hu-
iusmodi ius nominandi ministros ad nutum suum amo-
uibles, qui ex præterita presentatione consequantur
exercitiũ curę animarum.

Nõ obstat consil. Ant. de Butr. 3. Quia licet ipse dicat,
quod possint deputari in ecclesia coadiutores ad exercẽ-
dum curam animarum prointitulato, præsupponit ta-
men adesse verum Rectorem, qui habeat titulum, & in
his ecclesijs nullus adest Rector cum titulo, prout requi-
ritur. c. precipimus. & c. sicut vna. 2. q. 2.

Et quauis Oldrad. consil. 67. dicat, quod ꝑ titulus cu-
ra

ra residet penes episcopum, cuius opin. potest pati difficultatem, non tamen applicatur casui, de quo quaeritur. Primò, quia ipse t loquitur, quando illi, qui exercent curam animarum, sunt instituti in curis ab ordinario: hic sumus in casu, in quo exercitiu curę exercetur ab his, qui sunt nominati tantum à layco, & habent solum generalem licentiam Archiepiscopi administrandi sacramenta in sua diocesi: & Old. in institutio. hoc pacto intelligit Anchar. consi. 59.

Non potest etiam ex alio applicari d. consl. quia cum præsupponatur, quòd parte Illustrissimi Domini Ducis laycus de consensu Episcopi possit hoc ius nominandi sibi referuare in limine foundationis, & referuauerit, necesse est, si vera est opinio Oldra. præsupponere, quòd episcopus etiam in eodẽ limine sibi referuauerit titulum curę particularem ecclesię fundatę, qui titulus est omnino incompatibilis cum titulo sui episcopatus, cū t nemo absque dispensatione Pape possit retinere duo beneficia curata. c. de multa. de preben. & præsumendũ esset, hæc beneficia fundata esse sub duabus conditionibus iuri communi cõtrarijs: & si enim episcopus habeat curam iurisdictionalem in rota sua diocesi, non habet tamen titulum particularem parochiarum sub sua diocesi existentium, quia in illis t debent Rectores particulares intitulari d. c. sicut. & c. præcipimus. 2. r. q. 2.

Et licet in Hispaniarum Regnis adsint nonnullę dioceces, in quibus cura omnis residet penes ordinarios, id procedit tamen ex eo, quòd ipsa ecclesia siue metropolitana, siue cathedralis est parochia totius dioceces: locus ubi cura animarum est in plures parochias distincta, vt in Toletan. metropoli, quia tunc vt dictũ fuit, non potest absque incompatibili titulo vtrunque haberi, nisi cum eo dispensetur & c. & alijs vt in copia integrę huiusmodi decisionis, quę fuit data pro die 23. mensis Maij, proxime præteriti.

ROBVSTERII.

Esina bonorum. Sabbat. 23. Ianuarij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Confinium identitas ex quibus probetur. & num. 2.
3 Probatio plena ad effectum probandi identitatem confinium ex varijs generibus probationum & adminiculis colligitur.

DECISIO CCCX.

Licet partes diuersimodę informet, altera super identitate fossati, altera vero super spolio, tamen placuit Dominis causam votare iuxta intentionem dominorum de Amicis super identitate fossati, quam censuerunt probari non obstantibus his, quę ex aduerso deducuntur, retentis decisionibus factis, quòd partitę sint sufficienter adminiculate, & quòd faciant fidem contra dictos de Amicis. Nam ex ijs iuncta plãta colligitur nullo alio loco posse collocari fossatum Manciani, cum hac tantum parte verificentur alij confines certi, & indubitati Boardij, Sambettę & alij, & sententia ipsa per Amicos producta hoc id ipsum probat: nam dato quòd probet diuersos esse fundos Gangalia, & Manciani, tamen fossatum his fundis adiacens potuit diuersa nomina sortiri, prout sortitum fuit, & etiã ex eo probatur, quòd eisdem terris vicinũ fossatum sub diuersa denominatione in partitis datur pro confine, vt fuit consideratum in discussa sub die 27. Maij. 1579.

Neque in contrarium deducta mouerunt Dominos.

Nã primò, quòd dicitur probari per testes, fossatum Gangalię semper ita fuisse appellatum, tollitur per decisionẽ factam sub die 20. Martij. 1579. quę habet, quòd testes non probant, nisi de 50. annis, & nõ probant exclusiue ad scripturas, sed ex scripturis hæc appellatio colligitur.

Secundò non obstat, quòd fossatum huiusmodi habeat originem à sylua Gangalia, & inde traxerit nomẽ. Quia potest etiam sumere denominationem à locis, per quę transit, & hinc orta est diuersitas nominis.

Tertiò non obstat, quòd de tempore instrumentorũ adesset vtrunque nomen Gangalię & Manciani, vt liquet etiam ex sententia supradicta. Quia diuersitas horum nominum non concludit ad diuersitatem fossati, & ita conclusum fuit 16. Nouembris, præteriti, & licet secundum lecturam Canonicorum instrumenta capiãt terras ab vtroque latere fossati, ita quòd videatur excludi fundus Gangalię, tamen hoc nihil est: nam extendunt se tantum vsque ad collinas, & in parte superiori potest collocari fundus Gangalia, quòd est satis verificabile, cum in ea parte sita sit sylua, quę vocatur Gãgalie.

Quartò non obstat, quòd in instrumentis non fiat mentio Gangalię. Quia nõn erat opus describere omnia loca adiacentia, maxime ex illa parte, quę habebat satis notabiles fines collinarum, de quibus sic mentio. & id quòd non fuit dictum in instrumentis, reperitur appositum in partitis.

Quintò non obstat, quòd non fuerint appositae pro confinibus fossatę insignia Auolantis & Cestilę. Quia partes quibus notæ erant terrę, de quibus agebatur, habuerunt pro sufficienti descriptione, quę vsi sunt, dato certo loco, & certã terrarum mensura: neque tunc præiudicauerunt tractu temporis euenire posse, vt de confinibus oriretur controuersia: & si hoc argumentũ concluderet, nullibi possent collocari istę Terrę, scđm earum extremi fines à duobus tantum lateribus, non autem ab alijs descripti fuerint.

Sextò non obstat, quòd Antignanum non sit castrũ, sed turris. Quia instrumentum non dicitur versus castrum Antignani, sed versus Antignanum, quòd satis verificatur intuenti.

Septimò non obstat, quòd illa descriptio versus Mare non conueniat, tũm propter distantiam maris, tũm quòd ciuitas Esij ab illa parte erat vicinior: & ideo apertius dictum fuisse versus Esium. Quia quantum ad distantiam hæc non facit, quominus descriptio conueniat, cum plerumque in limitibus describendis vramur simili designatione, veluti à parte Orientis, & versus Meridjem & sic de ceteris.

Quantum vero ad viciniam Esij, ea non fuit habita in consideratione ex eo, quòd ciuitas Esij est ex alia parte fluminis, & iam ipsum flumen fuerat datum pro confine.

Octauò non obstat, quòd illi montes dicantur collinę, & tamen sunt montes satis eminentes. Nam cõmparatione aliorum locorum Apennini istę sunt collinę & quidem valde humiles.

Nonò non obstat longa amicorũ possessio, quia hinc prætendunt Canonici spoliũ, quòd probatur probata anteriori possessione: nec facit, quòd tandiu tacerint, quia ea quę pluribus sunt communia, cõmunitè negligi soleant.

Decimò & vltimò non obstat, quòd in hac materia requirantur plene probationes. Quia tõt cõcurrentibus

- 2 Domini eas habuerit pro t plenis ad pbendam fossati identitatem, maxime in materia antiqua. Ioan. Pau. de. c. 105. Put. 26. de restit. spoliat. & t plena probatio ad hunc

hunc effectum est ea, quę ex varijs generibus probationum, & adminiculis colligitur. c. cum causam. & ibi glo. & Doct. de proba. Socyn. consi. 86. num. 4. lib. primo, Paris. 107. num. 3. lib. primo, Aymo. de antiquit. temp. part. prima, §. vifo. de verbis enunciativis. nu. 67.

Quare conclusum pro identitate, & ordinatum, vt disputeretur, an stantibus decisionibus sit concludenter probatum primum extremum ad effectum restitutionis.

CORAM VICECOMITE.

Nullius Legati.

SVMMA RIVM.

- 1 Confessio eorum, quę dependent à iuris dispositione non attenditur, si est erronea.
2 Confessio est spernenda, contra quam fuit iudicatum.
3 Dispositio testatoris, quòd ordinarius non habeat iurisdictionem super capellano, quo casu procedat.
4 Legatum relictum Presbytero pro elemosina, non dicitur relictum pro dote ecclesię vel altaris.

DISCVRSVS.

R Euerendissime Pater, in præsentis dubio non quaeritur, an constet de præsentatione Domini Ioannis Pauli principalis nostri, nec etiam quòd ipse possideat vel non, ex quo ipse pro nunc prætendit, super huiusmodi legato solum ius habere respectu electionis Capellani, non super iure, quòd sibi competat tãquam electo, & deputato. Ideo quę ex aduerso dicuntur circa illius personam, & ius sibi competens, nõ sunt ad propositum. Dubium enim concernit ius hæredum de Nigris respectu electionis Capellani, non autem ius proprium Domini Ioannis Pauli, tamquam electi, quia super hoc lis non pendet.

Quę etiam narrantur in facto circa præsentas prouisiones Don Zaccarię & Benedicti & assertas renunciationes, & concordiam, in actis non constant, & non creduntur vera: immò prouisio in personam Dominici de Restis facta tamquam de beneficio Ecclesiastico, quę dedit causam huiusmodi liti, apparet in actis reuocata per ordinarium Mantuę.

Igitur nunc tantum videndum est, an hoc sit beneficium Ecclesiasticum, vt sit necessaria institutio: ex dictis in informatione, constat non esse.

Circa præsentum examen factũ domino Ioanni Paulo tunc minori per assertum Visitatorem, dicitur, quòd quicquid ibi dicatur, veritas est, quòd Dominus Ioanes Paulus non possidet huiusmodi proprietates, neque ad præsens illas prætendit sibi competere, & de hoc non dubitatur. Ideo non sunt attendendę præsentę confessiones, præsertim quia in dictis confessionibus suis dicit constare de iure patronatus ex testamento Herculis de Nigris, vt ex aduerso fatetur, & sic ad illud se refert, ex quo testamento constat de contrario, & adest de non iure patronatus, vt in informatione dicitur.

- 1 Præterea t confessio eorum, quę dependent à iuris dispositione, non attenditur, si est erronea. Aym. consi. 29. num. 2. consi. 48. num. 7. Ergo etiam si fuisset confessus, hoc esse beneficium Ecclesiasticum, & constaret de contrario, prout constat ex allegatis, non præiudicat confessio, quę maxime tendit in detrimentum hæredis pro tempore debentis eligere, non domini Ioannis Pauli tantum, præter quòd etiam contra huiusmodi fuit iudicatum per sententiam Mantuanam, ideo t est

spernenda. Innoc. in c. Mulieri. de iureiur. Marfi. singul. 252. nemo. & Dñs Ioannes Paulus vt ex aduerso assertur, de tempore confessionis erat minor. Ad ea quę dicuntur, non t valere dispositionem testatoris, quòd ordinarius non habeat iurisdictionem super Capellano, iuxta decif. 10. de testamen. in antiq. cum alijs allega. procedunt quoad illius priuationem, & alia per eum excessa, non quoad institutionem, de quo solum nunc dubitatur. Quia præsupposito, quòd non sit beneficium Ecclesiasticum, Ordinarius non instituit, & consequenter dispositio testamenti in hac parte non est nulla.

Quòd altare sit dotatum, est falsum, quia t fuit legatum relictum presbytero pro elemosina, iuxta cõsiliũ, Felyn. 41. & 45. non autem fuit relictum altari, aut Capellę, vt legitur in testamento, cuius copia datur.

Præterea negligẽtia Domini Ioannis Pauli non est vera, nec in actis constat, immò ipse statim elegit Dominum Herculem de Nigris iuniorem, secundum formã testamenti, antequã Aduersarius esset deputatus. Vltra quòd hæc omnia sunt extra dubium, quia nunc tantum quaeritur, an super electione sit necessaria institutio, ex quo non est beneficium Ecclesiasticum.

SERAPHINI.

Bononien. de Pipinis. Veneris, 8. Nouembris. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Appellatio deserta quando esse dicatur.
2 Sententia notorie iniusta non transit in rem iudicatam.
3 Solemnitas in bonis ecclesiasticis solitis locari non requiritur. Fallit, nisi ecclesia sit enormiter lesa. nu. 4. Vel nisi bona sint incorporata in mensa episcopali, seu abbatiali.
5 Testes ad probandam lesionem debent percutere tempus contractus, & de communi estimatione deponere.
6 Testis dictum recipit declarationem ab articulis.
7 Testes deponentes de communi affectione sufficit, quòd deponant per verbum, credo.
8 Testis deponens de communi estimatione non probat, nisi adiciat rationem, quę sufficit si dicat, quia vicinus, & practicus.

DECISIO CCCXI.

R Esolutum quod intret caput desertionis, tũm t quia nõ fuit cõmissa causa intra decem dies post reuerentiales datos, vt Cassad. decif. 4. de appell. tũm quia commissio non suffragatur, stante clausula, dummodo alias prorogata non sint, vt tamen fatalia non erant prorogata.

Ad excludendum rem t iudicatam, quę ex desertione prædicta resultaret, allegant Pipini quòd sententia d. Pinelli ad fauorem Canonicorum, & Reuerendę Fabricę lata, vt notoriẽ iniusta, non transit in iudicatum: notoriam autem iniustitiam deducunt, quia bona, de quibus agitur, erãt solita locari. Ergo t non requirebantur solemnitates. c. 2. de feud. Doct. in c. primo, de his qui feud. dar. poss.

Exemplo ad hoc fundamentum tollendum fuerunt examinati per Canonicos testes ad docendum, quòd Ecclesia fuit enormiter lesa, & lesio deducitur ex duplici capitulo. Primò t quia hæc bona potuissent locari. 240. lib. & vendi 6000. & fuerit datę p affictu 20. lib. vt in prima concessione: ergo cõstat de enormissima lesione. Secundò

Secundò dicitur quòd dicta bona erant iam reincorporata in mensa Abbatiali, ergo non potuerunt amplius locari sine solemnitatibus, per alleg.

Quoad primum Domini dixerunt, videndum esse, an testes probent prædictam læsionem, & discurrendo singulos sigillatim, credebant aliqui Domini pro effectu læsionem, quo ad affectum satis probari omnibus simul iunctis, & faciebant principale fundamentum in 7. & 9. testibus. qui ambo percutiunt tempus, & loquuntur de communi æstimatione, & sic videntur probare secundum communes theoricas Docto. in c. precia reru, & in l. 2. C. de rescind. vend. & quoad septimum considerabant, quòd licet non omnino eis placeret illa sermocinatio, & conclusio, quam dicit fecisse cum alio, & quatenus ait, che da dieci anni in qua si sarrebbe affittato come adesso, quòd ex experientia non videtur esse verisimile, nempe quòd à 10. annis citra bona non creuerint, tamè in depositione satis placuit, quia videtur probare, & percutit tempus: dum enim ferat verba, de dieci à 22. anni. subdit, che per questo tēpo si saria affittato & s' affittava sette e mezzo fina otto la tornatura, & inferius, communemente per questi affitti, & c. & sic cõiter.

Quoad nonum dicebant, videri non bene probare, declarado cum ab articulis, quatenus supra dicit, quòd iam 10. annis elapsis non fuissent locata scutis duobus, & postea subiungit, quòd communiter de tempore huius locationis vltimæ fuissent locata pro dictis precijs: nã debet intelligi de articulis, quia dictum testis recipit etiam declarationem ab articulis, vt fuit dictum in causa Hostien. littoris maris coram R. P. D. Decano de anno 1575. addendo quintum, quatenus ait quòd ipsa dedit, & daret lib. 170. & 180. pro tornatura, & licet non deponant de communi æstimatione, apparet quòd non deponunt ex particulari affectione, quia dixit, quòd voluit emere ibi terrenum non ita bonum pro 160. quod sufficit. Reliqui testes seruiunt pro

7 adminiculo, quia apparet, quòd non deponunt ex particulari affectione, vt per Soc. iun. cons. 73. fere per tot. lib. 2. & sufficit qd deponant per verbu, credo & existimo. Alex. in l. pretia rerum, num. 9. prope fin. ff. ad leg. falcid. maxime quia sunt vicini, & practici quod sufficit, & quã uis Aret. in ca. cum causam, 2. col. 4. de testibus. velit quòd testis non probet, quando dicit de communi æstimatione, nisi adijciat rationem, tamen (vltra quòd Ant. Burg. in c. primo, num. 8. & seq. de empt. & vend. reprobatur hanc opinionem) respondebatur in casu proposito, quòd testes satis assignat rationem, quia vicini, & practici, ex alleg. maxime stantibus, & bene coadiuuantibus hanc probationem dictis prædictorum duorum testium: & ideo satis credebant iidem domini probari læsionem, si verum est, quòd terra sint 40. tornat. vt dicunt Canonici probari ex instrumento locationis, de quo agitur, quia testes hoc non bene probare videntur.

Nec prædictos Dominos mouebant illæ mille lib. per Pipinos Canonici solute pro hac locatione: quia cõputando illas ad rationem 7. pro centenatio reddent in fructu annuo lib. 70. quibus si addantur lib. 20. (qui est affectus siue canon ordinarius harum terrarum) constituetur summa lib. 90. quæ tota nõ ascendit ad summã lib. 240. vt tunc reperiebantur, immo nec ad dimidiam dictæ summæ, & sic læsio est valde vltra dimidium.

Quoad melioramenta per Pipinos allegata videntur. erit particulariter, an & qualia sint & quantum releuent.

SERAPHINI.

In eadem. Mercurij, 21. Maij. 1578.

S V M M A R I V M.

- 1 Prædium ecclesiasticum sterile reductum ad culturam, opera primorum conductorum debet eorum hæredibus concedi pro eodem precio.
- 2 Melioramenta facta in re ecclesiastica debentur ob lineam finitam, & transeunt etiam ad extraneos hæredes: secus si ob priuationem.
- 3 Pactum quodlibet respiciens commodum alienantis dicitur pars pretij.
- 4 Melioramenta alleganti onus probandi incumbit, nisi probentur apud acta.
- 5 Alienatio facta vt discedatur à lite, dicitur vilis.
- 6 Melioramenta consentientia in plantationibus, stercoreationibus & similibus non sunt rescindenda.

DECISIO CCCXII.

Quatuor deducuntur per informantes pro dominis de Pipinis ad sustinendum contractum factum cum eis ab Ecclesia Sancti Saluatoris.

Primum est, quòd cum ab initio hoc prædium esset sterile, & postea fuerit reductum ad culturam opera primorum conductorum, debent et eorum hæredes reuocari pro eodem precio. ca. ad aures. secundum cõem intellectum, de reb. eccl. non alien. per doctri. etiã Bart. in l. quiesque, de om. agr. def. lib. 1. sed hoc fundamentum non potest applicari ad factum secundum Dominos, quia non apparet quòd prima locatio fuerit facta, quia res esset sterilis, nec propter ipsam causam sterilitatis. nec minus quod postea fuerit reducta ad culturam, de quibus nihil in actis.

Secundum argumentum pro Pipinis est, quòd sui auctores plura fecerunt meliorameta. quæ sibi, vt cessionarijs illorum de Victorijs, debebantur secundum cõmunem distinctionem, quòd et quando seruiuntur ob lineam finitam, melioramenta debentur, non autem deuoluuntur, & transeunt etiam ad extraneos hæredes. Bero. post alios q. 19. Clar. de emphyt. q. 45. Pinell. in 2. part. rep. l. 2. cap. 3. nu. 7. vbi de communi. C. de rescind. vend. vnde inferunt, quòd cum hæc melioramenta sint valoris lib. 480. & fuerit factum pactum, quod illa deuoluantur, hoc pactum est pars precij: quodlibet enim pactum respiciens commodum alienantis dicitur pars precij. l. fundi part. ff. de contrah. empt. Tiraq. de retr. §. primo, glof. 18. num. 38. & num. 69.

Sed hoc forte bene procederet si ista melioramenta tanti essent, & æquialerent: sed cum non probentur, vt dixi, apud acta (dubium autem non est, quin alleganti et melioramenta incumbat onus ea probandi, Bero. cons. 33. num. 6. lib. 2.) non placebat posse super eis fieri fundamentum. visa est etiam Dominis multum inueniri milis illa attestatio, quod melioramenta importent lib. 480. cum vix totum prædium tãti valeat, & cum in instrumento cessionis hæc melioramenta enuncientur valoris 500. lib. quæ si computentur in precio, adhuc adest læsio, vt iam est decisum in alia positione.

Tertiò allegant, quòd cum hæc alienatio facta sit, vt discederetur à lite, vilis fuit, maxime, quia secundum doctri. Bart. in l. prima, §. permittitur. de aq. quot. & est cogebatur Ecclesia relocare. Sed respondebatur per Dominos, hoc non obitare, quia non propterea cogebatur Ecclesia relocare pro eodem precio, sed ita demum in euidentem rediret Ecclesie, vtilitatem, vt etiam fuit resolutum vltra alia tunc ibi dicta.

Quartò opponitur per Pipinos, quòd testes deponentes

tes

tes super læsione eam non probant: sed fuit dictu, quòd iam etiam resolutum est eam probari, & nunc de nouo hoc non reuocatur in dubium, nec de hoc hodie Domini dubitant, sed inhærent decisionibus factis, & eas præsupponunt.

Testes vltimo dati, nec placuerunt, quia loquuntur de melioramentis consentientibus in plantationibus, stercoreationibus, & similibus, quæ secundum Dominos de iure non videntur rescindenda. l. diuortio. §. impendia. ff. solu. matrimo. Menoc. de recup. remed. §. 5. nume. 513. & dicebatur, huiusmodi melioramenta non esse perpetua, & continuo in rem duratura, sed magis seruire pro vberiori, & commodiori fructuum ipsorum perceptione, & boni patresfamilias passim in rebus suis facere cõsueverunt: & ideo non esse considerabilia in hac materia, per alleg. Verum quia Pipinis non sunt præfixi termini ad liquidandum dicta melioramenta, & ego sum accessurus Bononiam, placuit Dominis, quòd tota hæc res oculis subijciatur, adhibito aliquo perito.

LANCELOTTI.

Anconitana fideicommissi. Veneris 18. Martij. Mercurij. 27. Aprilis. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Trebellianica potest prohiberi etiam in filijs primi gradus.
- 2 Trebellianica prohibita dicitur ex prohibitione alienationis facta fideicommissarijs. ex communi. Immo etiam ex fideicommisso particulari prohibita censetur. ex communi. nu. 3.

DECISIO CCCXIII.

Domini non dubitabant, quòd Angelus in portione sibi debita in bonis Andreae subiectis fideicommissis non potuit detrahere Trebellianicam, sed tantum legitimam, tum quia et Trebellianica secundum opinionem, quam tenet Rota, potest prohiberi etiam in filijs primi gradus, vt per Castad. decis. 4. de testam. Crescen. decisio. 129. Anto. Aug. de testam. §. 11. Simonet. decisio. 88. & nouissime fuit tentum in causa Faentina de Nicolotij coram R. P. Do. Seraphino 18. Maij 1582. At dicitur et hic prohibita, ex prohibitione alienationis facta fideicommissarijs iuxta communem opinionem, de qua per Gabr. de Trebellianica, concl. 9. Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. septimo, titu. duodecimo, numero vigesimo, stante præsertim verborum prægnantia, de qua in testamento, vt fuit resolutum coram R. P. D. Blanchetto in causa Fauentina fideicommissi. Tum etiam, quia hoc fideicommissum non est de omnibus bonis, vt dicitur in testamento, sed de certis, & particularibus.

Et propterea et est etiam ex hoc capite prohibita Trebellianica iuxta communem opinionem, de qua per Soc. iun. consil. 49. nu. 16. vol. 3. Paris. consil. 43. nume. 45. vol. 3. Verum quia hic agitur de excusando D. Andreae iuniorem à contrauentione prohibitionis alienationis, Domini dixerunt, ipsum etiam esse excusandum propter sententias de partibus, in quibus permittitur etiã Hieronimo fratri dicti Angeli, vt possit alienare ex sua portione vsque ad summã scutoru 407. Et propterea si Dominus Andreas non alienauerit vltra scuta 104. gr. 25. quæ est quarta pars dictæ summæ scutorum 407. quæ quarta pars ad ipsum spectabat, erit etiam ipse excusan-

tes à contrauentione propter easdem sententias, ita vt non dicatur contrauentor, quòd si exceßerit dictã summam scutorum 104. dicitur contrauentor.

LANCELOTTI.

Anconitan. fideicommissi. Luna, 23. Maij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæres alienando bona fideicommissis subiecta quo casu dicitur contrauenire.

DECISIO CCCXIII.

Quoniam D. Andreas ex bonis loci de Cambora no subiectis fideicommissis alienauit bona valoris scutoru 129. cum verò non potuisset excudere summã scutoru 104. gr. 25. quæ est quarta pars scutorum 407. qua vigore sententiarum de partibus poterat alienare Angelus eius pater, propterea et Domini dixerunt, Andream esse contrauentorem, nec posse excusari ex dictis sententijs, cum exceßerit illarum formam.

Nec obstat qd Do. Angelus vltra dicta scuta 407. poterat detrahere ex dictis bonis subiectis fideicommissis alia credita. Quia de illis fuit habita ratio, & D. Andreas fuit satisfactus, vt constat ex calculo exhibitio corã Gubernatore Anconæ in causa tunc coram eo vertente inter Hieronimũ & D. Andream, ac eius fratres, qui calculus fuit postea productus in Rota pro parte D. Andreae.

Non ob. etiam quòd non constat à quo fuerit factus d. calculus. Quia respondetur, in actis constare de tribus monitorijs cũ præfixione termini factis contra D. Andream ad nominandos peritos pro eius parte, & mensurandũ, & æstimandũ bona pna, & in eius cõtumaciã D. Gubernator deputauit æstimatores nominatos p parte D. Hieronimi, quib. detulit iurũ, & postea fuit producta dicta æstimatio, siue calculus, & deinde lata sententia, in qua permittitur D. Hieronimo, vt vsq. ad summã scutorum 407. possit alienare. Quare fuit dictu, qd si Andreas vult se iuuare dictis sententijs, quòd debet stare calculo, cuius vigore fuit lata dicta sententia.

ALDOBRANDINI.

Mediolanen. cambiorum, siue usurarum. 20. Iunij. 1569.

S V M M A R I V M.

- 1 V sira quando dicatur committi ex cambijs, & sententijs in tali materia latis. & quare.
- 2 V sira dicitur omne lucrum excedens, ex mutuo perceptum.
- 3 Pignus neque hypotheca rei sua consistere potest.
- 4 Emptares ex usuris dicitur infecta, vt saltem in subsidium dicatur pro illarum restitutione obligata.
- 5 Sententia pro parte iniusta continente plura capitula, potest pro ea parte reuocari.
- 6 Cambia & recambia, vt dicantur realia, & quis ea consequi possit, qua requirantur.
- 7 Interesse pro tempore futuro certum ab initio taxari non potest.
- 8 Interesse taxatum, vt in capite anni efficiatur capitale, prohibetur.
- 9 Sententia incerta ferri non potest. Limita in accessorij. nu. 10.

Cc

DECI

Du fuit inter Illustr. Dominos Cufanos ac Illustr. Dom. Paulum Sormanum occasione cuiusdam societatis Lugduni inter eos contractae Mediolani agitata, primo coram Illustr. Dom. Danefio Filiodono, & deinde coram Illustr. Dom. Camillo Porro, qui Dom. Camillus ultimo loco tulit sententiam contentem plura capita, in quibus adinuicem praedictae partes vna alteri condemnabantur, & inter caetera declarauit, quandam partitam, quam partes appellant del Forlù librarum Turronen. triginta duarum millium, noue centum, & triginta septem, ponendam esse in debitum Cufanorum, & in creditum Sarmani: iussit etiam fieri debere calculum per Dom. Cefarem Foppam uti edoctum de hoc negotio inter ipsas partes, & ad dictum effectum pecunias omnes reducendas esse ad scuta auri Italiae Mediolani, & partes constitui debere creditrices de pecuniarum quantitatibus in eorum fauorem declaratis sub illis temporibus, sub quibus eas constitui debitorum, & creditores debere ex libris, & alijs scripturis, vel aliter eidem constiterit, & successiue inter partes fieri debere inuicem compensationem creditorum, & debitorum vna cum cambijs, & recambijs, & expensis prouisionum.

Quae cambia, & recambia ex auctoritate sibi attributa declarauit taxanda fuisse, & etiam ita & taliter, quod non excedat decem pro centum, ut dicitur a capite d'anno, intelligendo, quod dictum interesse in capite anni faciat capitale usque ad tempus, seu tempora, quo, seu quibus fieri debet compensatio, seu fieri debebunt compensationes, quae cambia, & recambia, ut supra vnicuique ipsarum partium poni debeant in creditum iuxta quantitates suorum creditorum, & in futurum donec, & usquequo ea pars, quae creditrix remanserit, fuerit satisfacta.

Condemnauit quoque Cufanos ad soluendum Sormanum omne id, de quo reperientur eius debitorum, facta dicta compensatione vna cum cambijs, & recambijs, & interesse ad caput anni, ut supra etiam totius temporis cursu, & cursu usque ad effectualem satisfactionem &c.

Cufani putantes supra dicta ad quae condemnabantur, esse usuraria 18. Iulij 1579. adierunt Vicarium Illustrissimi Dom. Archiepiscopi Mediolanen. & ab eo obtinuerunt inhibitionem cum clausula, & si senferis &c. contra Dom. Paulum, quae eadem die, & 21. Iulij fuit executata, & dicta die etiam 21. reproducta, coram quo comparuit Sormanus cum clausula, citra consensum, & multa opposuit, & petijt praedictam inhibitionem tolli, & tertia die Augusti Cufani citato Sormanum produxerunt praedictam sententiam Dom. Porri. Item computa transmissa à Venantio de Bartholomejs, in quibus adest supra dicta partita del Forlù, & nonnullas literas Sormanum, & quandam scripturam datam à Sormanum coram praedicto Dom. Camillo Porro, quam appellant comparitionem, & attestationem notarij, quod literae praedictae fuerant coram Filiodono productae, & obtinuerunt praecise inhiberi sine clausula iustificatiua.

A quo decreto Sormanus 2. eiusdem mensis, appellauit, & ab omni ulteriori processu nonnullis expressis causis in appellatione quam Vicarius reiecit, ac 19. eiusdem recusauit Vicarium praedictum uti sibi suspectum, allegatis quibusdam causis per relationem ad primam appellationem, & etiam appellauit, quod idem fecit 21. Augusti.

Et quia non obstante supra dicta recusatione, & appel-

latione Vicarius supra dicta die 21. Augusti, tulit sententiam, in qua declarauit supra dictam partitam nuncupatam del Forlù, & omnia, & singula eidem partitae accessoria, & ab ea dependentia, seu pertinentia, & laudum, seu sententiam respectu dictae partitae latam, seu latam tam per supra dictum Filiodonum, quam per Do. Camillum Porrum, respectu etiam condemnationum, & declarationum ab eodem Dom. Porro factarum sub dicto, & paliato nomine cambiorum, expensarum, & prouisionum faciendarum, ita & taliter, quod non excedat decem pro centum a capite d'anno, intelligendo, quod praesentem inter esse ad caput anni faciat, capitale fuisse, & esse usurarium, & usurarium, vitioque usurarum subiace-re, & usurariam prauitatem continere, & tanquam tales nullas declarauit, dictamque partitam del Forlù in creditum praedicto D. Sormanum, & in debitum Dominis Cufanis poni, & dictas declarationes, & condemnationes in fauorem Sormanum fieri non potuisse.

A qua sententia cum fuisset à Sormanum appellatum, & mihi commissa causa appellationis praetendebatur parte sua praedictam sententiam nullam esse defectu iurisdictionis propter supra dictam recusationem, & appellationem.

Cum itaque die Lunae, 24. Octobris praesentis anni dubitarem, num sententia praedicta esset nulla, Domini antequam quicquam circa huiusmodi nullitatem statuerent, voluerunt gustare negotium principale, quod ab eo pendebat, an sententia praedicta D. Porri contineret usurariam prauitatem. Dubitavi igitur Veneris, 36. Decembris, an in casu, de quo agitur, sententia à Vicario Mediolanen. reuocata contineret, vel ne usurariam prauitatem ad effectum nullitatis, vel validitatis sententiae praedictae Dom. Vicarij, & Domini praedicti conducerent, sententiam praedictam praesente usurariam prauitatem taliter, quod Vicarius praedictus nequeat dici partem grauasse dum propter ad inhibitionem processit etiam praecisam, & ad alia contenta in supra dicto processu coram eo agitato: si tamen Do. Sormanus voluerit particulariter audiri super aliquo capite, dixerunt in hoc ei satis faciendum esse.

Ratio resolutionis fuit, quia quo ad partitam del Forlù ex confessione Dom. Pauli producta coram Vicario apparet praedictum Forlù tunc Christianissimi Regis Thesaurarium cupientem emere bonam summam creditorum magni partiti, quae tunc videbantur, ad rationem 70. pro centum plus minus, nec habentem pecunias mutuo supposuisse à Michaelibus, & Arnolfinis mercatoribus Lucen. Lugduni residentibus libras centum, & quinque mille plus minus conuertendis in emptionem praedictorum creditorum cum pacto, quod eas restitueret in sequentibus ferijs cum dono quinque, pro centum: si minus, cum dono decem pro centum in sequentibus ferijs, & pro cautione conuenit, quod credita praedicta ponerentur sub nomine praedictorum mercatorum, qui mercatores nolentes totam hanc summam erogare, communicarunt hoc partitum cum quodam Venantio Bartholomeo pro tertia parte, qui Venantius dictam tertiam partem communicauit Sormanum pro lib. 30000. quas Sormanus soluit, ex quo apparet, Michaelibus mutuas Dom. del Forlù, & assumpsisse quodammodo in socium huius mutui pro tertia parte Venantium, & Venantium assumpsisse Sormanum pro libris 30000. pro quo mutuo cum mutuantibus sperauerint decem pro centenario in duabus ferijs consequi, id sine incurfu usurariae prauitatis facere nequuerunt, quocumque praenominis huiusmodi interusurium fuit appellatum. c. si feceraueris, capitu. plerumque. l. 3. quaest. 3. Docto. in l. rogasti.

rogasti. §. si tibi. ff. si certum petatur, cum alijs allegatis.

Nec placuerunt responsiones datae pro parte Do. Pauli: praetendunt enim informantes pro ipso, huiusmodi confessionem sibi uti erroneam non prauidicare, quem errorem elicere conabantur ex partita huius crediti li. 32937. descripta à Venantio. Dicebant enim apparere ex illa nullum fuisse contractum mutuum, nisi euentualiter. Aiebant naq; Michaelis emisse supra dicta credita cum facultate, quod Forlù posset illa restitueris supra dictis pecunijs recipere: interim tamen secundum ipsos erat venditio, & emptio, sed resolubilis in mutuum in supra dictum euentum, qui cum non eueniret, cum Forlù nunquam pecunias, inferebant nullum ad fuisse mutuum, & consequenter cessare usuram, quae interpretatio, ut dixi Dominis non placuit. Quia cum confessio sit clarissima & partita non sit clara, partita non clara potius ex aperta partis confessione, quam clara confessio, & obscura partita interpretationem recipit: idque tanto magis, quia descriptio partis cum confessione bene conuenit, ut liquet ex illis verbis, & restano per secura di ditto partito. Quod fieri non poterat, si re vera pro se, & non simulatae pro Forlù Michaelis credita emisissent, cum rei praesentis suae neque pignus neque hypotheca consistat. l. neque pignus. ff. de reg. iur.

Et quamuis subiungatur in ea, & non restano obligati ad altro, ch' à dare il terzo di ditto credito à ciascheduno, id tamen non obstat, quia in hac parte loquitur partita respectu Michaelium, & Venantius, ac aliorum participantium in praedicto mutuo, quos praedicti Michaelis, & Arnolfini in socios dicti mutui admiserunt. Si naque praedictus Forlù, prout praesupponitur euenisse, pecunias non restituebat, Michaelis, & Arnolfini noluerunt, quod participantibus in dicto mutuo pecunias ab ipsis petere possent, sed solummodo teneri voluerunt ad sibi cedendum tertiam partem praedictorum creditorum oppignoratorum pro praedicta restitutione, ex quo non excluditur mutuum contractum inter Michaelis, & Arnolfinos, & alios participantes ex vna, ac Dom. del Forlù ex alia.

Quod manifestius probatur, quia si mutuum fuisset euentuale in euentum, quod Forlù restitueret pecunias, cum illas nunquam restituerit, nec declarauerit vel praedicta loca, non poterant praedicti mercatores se describere, prout fecerunt, creditores in summa lib. 32937. ad rationem 5. & deinde decem pro centenario, sup. pro interusurio promissarum.

Cum itaque D. Porrus in sua sententia totam hanc partitam, coactuata sorte cum usuris, poni iussit in debitum Cufanorum, & consequenter Cufanos debitorum harum usurarum constituerit, usuram in sua sententia inclusit, quod excusari nequit sub eo praetextu, quod inter Cufanos, & Sormanum nullum fuerit contractum mutuum, quia cum debitum Cufanorum proficiscatur ex eo, quod Cufani sibi appropriauerint hanc partitam, & consequenter in solutum, ut praedixit Sormanus, acceptauerint, possunt ipsi dicere, partita mihi cessa non est bona, uti usuraria, quas usuras Forlù debitor principalis, à quibus ille exigenda erant, soluere non compellatur. Si namque nedom ipsemet usura, sed res ex illis emptae, est adeo infecta, ut saltem in subsidium sit pro illarum restitutione obligata, capitu. cum tamen. §. post sessiones. de usur. Hostien. in sum. de usur. §. est autem usura reddenda. sub numero duodecimo, ver. quid si usurarius, tanto minus possunt cogi Cufani suo debitori accepto ferre, & in solutum recipere usuras eorum debitori ab alio debitas.

Et quamuis fors usura non videretur, non tamen gra-

uauit Vicarius declarando usurariam hanc partitam contententem totam hanc summam, sorte cum usuris coactuata, quia ita fecit etiam praedictus Porrus, qui & ipse vnam integram summam librarum 32937. constitutendo iussit illam poni in debitum Cufanorum, & consequenter etiam, quod pro parte tantum fuisset iniusta, in totum debuit reuocari, secundum eam opinionem, quam passim Rota sequitur. Put. decisio. trigentesimadecimaseptima, numero primo, & fuit resolutum in vna Latinae frumenti coram Reueren. P. Dom. Robulsterio.

Quo vero ad cambia, & recambia, cum coram Vicario non constaret, illa fuisse realia, & quod ad ea consequenda probata essent ea, quae requirit Paul. de Cast. in l. tertia, §. penul. ff. de eo quod certo loco, quem septiesimè Rota secuta est, Put. 232. libro primo, Mohed. 208. potuit inhibere, ne exigenter, & etiam sententiam reuocare, quia usuraria appareret: idque tanto magis, quia videbat Vicarius condemnari Cufanos ad eadem cambia, & ad eandem rationem etiam pro tempore futuro, cuius futuri temporis respectu impossibile erat, quod essent probata supra dicta requisita, cum non entis nullae sint qualitates.

Quod idem dixerunt Domini respectu taxationis praedictorum cambiorum: nam cum illa fuerint vniformiter taxata ad rationem decem pro centenario ad caput anni, id euenire non potuit ex probatione aliqua facta, sed ex quodam arbitrio iudicis: cambia enim (ut experientia docet) nunquam sunt vniformia, modo enim plus, modo minus; nonnunquam nihil lucri, quandoque etiam damnum afferunt: & quod id ex arbitrio, & non ex probatione processerit, liquet ex eo, quod ad eandem rationem futura etiam cambia taxauit, quod triplici ratione illicitum fuit, quia scilicet respectu futurorum cambiorum supra dicta requisita non potuerunt esse probata, & quia praeter interesse pro tempore futuro certum ab initio taxari nequit, Ioan. And. in capitu. salubriter. in prin. de usur. Bald. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si certum peta. Dec. consilio centesimodecimonono, numero tertio, & centesimooctuagesimotertio, numero tertio, cum alijs pro hac parte adductis, & quia ita taxatur, ut usura, siue interesse in capite anni efficiatur capitale, quae superferatio, anatocismus, & scenoris renouatio prohibita est de iure ciuili. l. fina. C. de usur. l. improbum. C. ex quib. cau. infam. irrog.

Nec Dominis placuit saluatio allegata pro parte Sormanum, quod non intellexerit iudex taxare positum usque ad illam summam, sed condemnare in cambijs licitis, & licita taxare, ita ut etiam, quod legitime probarentur, non tamen possent excedere illam quantitatem, quam constituere possent in decem pro centenario ad caput anni, quia si ista fuisset intentio iudicis, incertam praeterea tulisset sententiam, contra §. curare. Institut. de offic. iudic. diuersimode enim ab vno usque ad decem huiusmodi cambia ascendere poterant: nec etiam eam tulisset secundum illam praedictam, secundum quam praeterea in accessorijs tolleratur sententia incerta, ad not. in capitu. secundo, de libel. obla. referuando scilicet, vel sibi, vel futuro iudici liquidationem. Comprobatur insuper, quia in praedicta sententia ipse elegit calculatorem, & mandat fieri computa, & calcula, ad quae computa, & calcula deuenire non potuisset, si taxatio non fuisset certa, nisi prius facta liquidatione cambiorum, & eorum, in quibus concurrerent à iure requisita, & ad quam summam ascenderent, & cum in his partes plurimum potuisset grauare, non fuit verisimile, Dom. Porrum voluisse supra dictorum omnium

nium iudicem constituere illam Foppam in calculato- rem electum.

An autem sententia prædicta ex probationibus, vel factis, vel faciendis iustificetur, productis processibus factis coram supradictis iudicibus particulariter, videbitur.

LANCELOTTI

Sabinen. seu Romana dotis, & compromissi.
14. Maij. 1576.

SVMMA RIVM.

- 1 Dos probatur per coniecturas præsumptiones, & indicia.
- 2 Verba enunciativa etiam absente parte prolata probant favore dotis.
- 3 Augmentum dotis sine dote esse non potest.
- 4 Usuras dotis promittens dotem promittere videtur.
- 5 Verba, que præsupponunt in necessarium antecedens, disponunt.
- 6 Donare quilibet mulieri potest etiam sine decreto.
- 7 Mulier etiam constante matrimonio cogi potest ad dotem constituendam.
- 8 Confessio dotis per partem acceptata reuocari non potest.
- Et tantò magis cum fuerit geminata, & iurata. numero 9.
- 10 Pater est legitimus administrator bonorum filij. Intellige & declara, vt nu. 11.
- 11 Confessio dotis facta absente parte non probat ad effectum lucri.
- Declara tamen & limita, vt nu. 13.
- 12 Par conditio mariti, & vxoris etiam ex dispositione statutaria esse debet in dote & donatione propter nuptias.
- 13 Exactio pecunie intelligenda est de ea summa de qua constat.
- 14 Verba intelligenda sunt eo respectu, quo proferuntur.
- 15 Decretum interpositum super contractu intelligitur interpositum etiam super enunciatis, & incidenter probatis.
- 16 Dos data in pecunia numerata non indiget decreto.
- 17 Decreto coram Papa vel Cardinali eius personam representante, opus non est.
- 18 Decretum interpositum præsumitur ex cause cognitione.
- 19 Socer potest promittere restitutionem dotis nurus per eum recepta.
- 20 Plus in dubio non autem quod minus est in materia dotis sequendum est.

DECISIO CCCXVI.

Domini distinxerunt propositum dubium in tres partes, quarum prima fuit, an probetur dotem fuisse constitutam, altera, cuius quantitatis.

Tertia quonam tempore talis dos constituta fuerit. Et circa primam dixerunt probari, dotem fuisse constitutam: cum enim duæ sint in iure conclusiones, quæ non patiuntur difficultatem.

- 1 Prima quòd si dos probatur per coniecturas, præsumptiones, & indicia, vt fuit in huiusmodi causa resoluta.
- 2 Secunda, quòd si verba enunciativa nedum præsentem, sed etiam absente parte prolata probant favore dotis. Bald. consilio centesimo uigesimo tertio, nume. secundo, quæ secuta est Rota de anno 1552. coram bo. me. Oradino

in vna Rom. promissionis dotis, & de anno 1551. 20. Maij in vna Ceruic. pecuniaria coram Guidobo. Put. 414. in primo cum alijs allegatis, sequitur, quòd talis dos probetur.

Primò ex instrumento cõcordiæ celebrato 9. Februa- rij. 1575. quòd duos continet contractus. primus est cõ- sionis Portiæ, quæ cum decreto iudicis, & autoritate Cardinalis Mignanelli deputati à Julio 3. & cum consensu consanguineorum, & bo. med. illust. Do. Camilli soceri tam Lelij, quàm Portiæ, cedit eidem Lelio eiusdẽ Portiæ patruo iura, quæ habebat in tenuris Ceræ, & alijs bonis: & vice versâ Lelius constituit se debitorem Portiæ in scutis 30000. cum pactis, de quibus in prædi- cto instrumento.

Secundus vero contractus celebratur inter Camillũ, & Portiam, in quo Camillus donat scuta 6000. Portiæ præsentem pro augmento dotis, & summæ prædictæ con- signanda in tot bonis. quæ verba, pro augmento dotis, & summæ prædictæ, repetuntur, cum assignatur bona præ- dicta, ex qua geminatione magis colligitur enixa volun- tas Camilli. l. Balista. ad Treb.

Quæ verba, pro augmento dotis, significant, dotem fuisse constitutam, cum non possit esse si augmentum dotis sine dote. Abb. consil. 46. nu. 2. in 1. Paris. consil. 126. nu. 3. in primo. Neuzan. consil. 45. nu. 2. Phanu. de Luc. dot. fol. 447. nu. 46.

Et bene facit text. in l. secunda. C. de dot. promiss. vbi si promittens vsuras dotis dotem promittere videtur, vt no. ibi Bal. Sal. & alij. Verba si enim quæ præsupponunt, in necessarium antecedens disponunt. Barto. in l. cum ta- le. §. si. ff. de condit. & demonstra. Alexan. consil. 126. nu- me. 4. in 5. Et ille, qui fatetur consequens, videtur etiam fateri omne necessarium antecedens. l. ad rem mobi- lem. de procurat.

Quòd fundamentum secundum Docto. tanto magis virget, quia vltra decretum infuuationis iudex visis, & intellectis prædictis interposuit super hac decretum, quòd particulare decretum, cum si mulieri quilibet etiã sine decreto donare possit, frustratorium fuisset, nisi ta- lis donatio, & illius acceptatio implicitam habuisset cõ- stitutionem dotis. Quòd adhuc eo magis pòderandum videtur, ex quo interpositum Camillo instante, qui nisi ex eo habuisset constitutionem dotis, pro filio non ita procurasset interponi decretum super donatione, quam ipse faciebat Portiæ: fit enim verisimile, quòd voluerit Camillus ad hoc, vt valida esset constitutio dotis pro fi- lio, quòd super ea donatione tale decretum interpone- retur, quæ verisimilitudo ex duobus comprobatur. Pri- mò ex eo, quod Camillus deuenit ad actualement con- signationem dicti augmenti, quòd non est verisimile ipsum fa- cturum fuisse, si dos adhuc constituta non fuisset, quia alias satis fuisset, quòd vel promississet donare, vel donas- set in euentum constitutionis dotis, & ante dictam con- stitutionem ad actualement consignationem non deuenisset.

Secundò ex quantitate prædicti augmenti, quòd est admodum notabile, vt infra etiam dicetur.

Ex quibus tollitur responsio data pro parte Illust. D. Pauli, quòd ea verba intelligenda sint de dote constitu- da, ad quam si constituendam etiam constante matrimo- nio Portia cogi poterat. Soc. cõf. 80. nu. 26. in 4. Si enim dos fuisset constituenda, augmentum dotis constituendæ illico consignatum non fuisset, prout factum fuit, con- currente maxime natura augmenti, quod præexistenti rei, quod augetur, supponit, ex allegatis, præsertim et, quia cum el- set iam matrimonium contractum, & in dicta transactione nõ solũ tractaretur ea, quæ ad Leliũ & Portiã pertinebãt, sed et pertinetia ad D. Camillũ socerũ, & Portiã nurum, verisimile

mile admodum fit, vt si aliquo tempore constituenda erat dos, dicto tempore potissimum constitueretur, cum nil impedimento esset, quominus fieri id pos- set, & cum tunc propter auctoritatem summi Pontificis mediante persona Cardinalis Mignanelli validè fieri ad- modum posset.

Nec facit, quòd huiusmodi augmentum debuisset fieri Ioanni marito, non autem Portiæ.

Quia immo cum dos Portiæ augetur principaliter ipsi faciendæ erat.

Nec obstat, quòd bona donata fuerint assignata Por- tiæ, & non Ioanni quia cum assignarentur pro augmen- to dotis, assignabantur secundum naturam ipsius dotis, quæ erat, quòd durante matrimonio, & quamdiu ma- ritus sustineret onera matrimonij, ad ipsum esset.

Sicut nil facit, quòd si confessio fuit hodie reuocata, cum fuit per partem acceptata. las. in l. error. nume. ter- tio & octauo. C. de iur. & fac. ignorã. & si fuerit gemina- ta, iurata, & cum partes potuerint talem dotem tunc cõ- stituere, & verba id significant, frustra tractatur de reuo- catione, cum contractus ab initio sint voluntatis, ex post facto necessitatis.

Non etiam obstat, quòd transactio debuerit fieri cõ- viro, & quòd socer non potuerit alienare bona dotalia. l. quæcunque. C. de bonis, quæ libe. quia sufficit, quòd dos socero constituitur. l. si socer. C. solut. matrimo- ni. nuptura. de iure dot. nec Camillus aliquid alienat, sed ipsamet Portia, cum auctoritate iudicis cedit, cui cessio- ni Camillus consensit, & in omnem euentum si pater est legitimus administrator bonorum filij. l. prima, se- cunda, tertia. C. de bonis quæ liberis, & insuper consti- tutio dotis non elicitur ex transactione, quæ fit inter Leliũ, & Portiam, quo tendunt multa deducta pro par- te Illust. D. Pauli, sed ex contractu celebrato inter Ca- millũ, & Illust. D. Portiam.

Ponderatum etiam fuit per Dominos pactum de lu- crandis vsuris summæ, in qua Lelius remanebat de- bitor Portiæ ad rationem 7. cum dimidio pro centenar- io, quòd illicitum fuisset, nisi fuisset dos iam consti- tuta: nec eos mouebant illa uerba, ad instar pecunia- rum dotalium.

Tum quia partes vterius proceperunt dicendo iux- ta formam statutorum, quæ statuta huiusmodi interes- se taxant solum in dote.

Tum etiam, quia cum Portia adhuc domum viri tra- ducta non fuisset, & sic ex dote adhuc non sustineren- tur onera matrimonij improprie quodammodo ad effectum huiusmodi interesse, videbatur tunc dici dos.

Secundò principaliter dos probatur ex instrumen- to celebrato de anno 1557. in quo Camillus socer Por- tiæ ac pater, & legitimus administrator Ioannis ma- riti Portiæ ad bonum computum residui dictæ sum- mæ 30000. exegit à Lelio per bancum Dominorum de Guisellarijs scuta bis mille, & quingenta, & scu- ta 125. pro fructibus, quæ scuta 2500. vna cum alijs pecunijs dotalibus dictæ suæ nurui promissit assecurare prout assecurauit, tripliciter ponderando hoc instru- mentum.

Primò in illis verbis, vna cum alijs pecunijs dotalibus ergo erat dos.

Secundò, quia assecurat principalem, & non fru- ctus tunc exactos. Signum quòd uti fructus pecunia- rum dotalium ad sustinendum onera matrimonij per- tinerent.

Tertiò, quia Camillus exegit tanquam pater & legi- timus administrator Ioannis eius filij, ergo supponit,

quòd pecuniæ pertinerent ad Dominum Ioannem eius filium, ex quo eas exegit tanquam eius legitimus ad- ministrator: alioquin frustra diceret se patrem, & le- gitimum administratorem: hoc autem esse non pote- rat, nisi pecuniæ fuissent dotales. l. maritus. C. de pro- curato.

Quòd instrumentum fuit per Portiam ratificatum de anno 1558. in præsentia enim iudicis, & Camilli so- ceri ac Ioannis mariti ratificat Portia transactionem, & omnes solutiones, & assignationes factas à Lelio Ca- millo Portiæ socero. Ergo acceptat dictam solutionem, & quietantiam Camilli, in qua dicitur, quòd pecuniæ sunt dotales.

Tertiò ex codicillis in quibus expresse dicitur, quòd Illust. Dom. Paulus non teneatur ad soluendum par- tem scutorum 6000. donatorum Portiæ pro augmen- to dotis, quamdiu dos ipsa penes Ioan. permanferit. Ergo necessario dos constituta fuerat.

Nec obstat, quòd hæ confessiones, & enunciatio- nes sint factæ absente Portia, quo si casu non videntur probare ad effectum lucri. Barto. quæstio. septima, Ro- lan. quæstio. septuagesima quarta, numero decimo, de lucr. dot.

Tum si quia Barto. & ceteri Docto. non loquuntur, quando tractatur de lucro respectu vxoris, quia tunc, quòd sit dos, eius fauorem respicit.

Tum & secundò, quia hæ confessiones subseqentes saltem declarant, & corroborant confessionem, de qua in transactione.

Ex quibus tollitur secundum fundamentum factum exemplo, quòd respectu donationis propter nuptias debeat esse tam ex dispositione iuris communis, quàm ex dispositione statutaria paritudo mariti ex vxoris.

Primò, quia secundum aliquos, iste contractus clau- dicare potest. Alexan. consilio 99. nume. quarto, libro septimo.

Secundò, quia cum Portia acceptasset donationem pro augmento dotis, sibi præiudicauerat, & hoc, quòd nunc probat pro ipsa, probasset contra suos hæredes si contrarius casus euenisset.

Quarto loco dixerunt probari dotem constitutam ex tota serie facti, de qua in præsuppositis, & ex qualitate personarum, quæ licet ex se nihil faciat, iuncta tamen cum omnibus alijs supradictis, plurimum potest.

Maxime accedentibus dictis testium, & præsertim sextus super 26. de auditu à Ioanne, qui habuerat in do- tem 30000. ac primus & secundus super trigesimo- secundo.

Ex his igitur omnibus Domini dixerunt probari do- tem constitutam, maxime, quia in dubijs quæstionibus pro dote respondendum est.

Quòd verò ad quantitatem dixerunt, dotem fuisse scutorum 30000. quia Camillus donat pro augmen- to dotis, & summæ prædictæ, quæ verba secundum eos stant declaratiue, ex allegatis.

Quòd etiam comprobabant ex quantitate augmen- ti, cum sit augmentum notabilis summæ, ergo etiam præsupponit dotem notabilis quantitatis, quia non cõ- stat Portiam habuisse alia bona, in quibus fuerit dos constituta. Vnde necesse est, quòd fuerit in istis.

Nec visum fuit Dominis, quòd obstatet incertitudo confessionis, quia ex supradictis dixerunt, confessionem claram, & declarari insuper ex confessionibus suble- quentibus, dum Lelius assecurat pecunias exactas vna cum alijs pecunijs dotalibus.

Vnde cum si non constet de alijs, de hac summa in- telligendum est. l. secunda. C. de acquirenda possessio.

& ex dictis testium, qui de summa 30000. loquuntur, & licet aliqui se ad instrumentum referant, hoc non obstat, quia adducitur pro declaratione, quod illa 30000. fuerant data in dotem, & quod partes ita intellexerunt: & vnus ex Dominis etiam dicebat, quod si arbitrio iudicis taxanda esset huiusmodi dos, minor taxari non deberet.

Non obstat, quod tota summa non possit esse dotalis, cum Castrum Malleani relinquatur liberum Portie, & insuper prohibeatur dari in dotem, & quia summam 1000. promissam à Camillo Lelio pro dote Illustr. Do. Magdalene filie eiusdem Camilli eidem Lelio nupte, quod nomen debitoris in transactione delegat Lelius Portie, Camillus promittat soluere Portie libere & sine aliqua exceptione.

Nam quoad Castrum dixerunt, quod etsi dicatur Castrum debere remanere liberum Portie, hoc dicitur in contractu, qui geritur inter Lelium, & Portiam, non autem in contractu, qui geritur inter Camillum, & Portiam, & sic intelligendum est liberum respectu Lelii, cum quo tunc tractatur, cum tamen verba semper intelligenda sint eo respectu, quo pferuntur. si quis domum, §. quid tamen. ff. loc. Aym. consilio nono, numero vigesimoprimo, facit quod in simili fuit resolutum in una Tiburtina vsufructus coram Reuerendo P. Domino Seraphino.

Quo verò ad prohibitionem de dando in dotem præfatam Castrum, dixerunt, primò prohibitionem non simpliciter factam fuisse, sed quod futuris temporibus non posset dari in dotem, ergo non excluditur datio: que tunc dicuntur secundò, quod pretium non prohibetur dari in dotem, cum detur estimatum pro scutis 12000. & quod non intelligeretur prohibitio de hac dote, siebat Dominis verisimile, quia conceditur retractus Lelio in euentum, quod Portia vel eius hæredes vellent illud extra suam familiam alienare, vel in dotem dare, ergo non comprehendit dationem, ex quo Portia dotem marito dat, quia verè non alienat tunc extra suam familiam: nam sicut non esset alienatum extra familiam, si filijs suis reliquisset, ita non potest dici alienatum extra familiam datum in dotem patri, ex quo filij nati fuissent, cuius familiam filij sequerentur.

Tertiò, quia dicitur, quod venditio, & alienatio censetur facta ad fauorem Lelii, qui pretium Portie, vel eius hæredibus soluere debebat, & sic dos potest constitui in pretio.

Quartò (& hæc videbatur Dominis tollere difficultatem) quia non absolute prohibetur dari in dotem Castrum, sed tantum irrequisito Lelio. Vnde cum Lelius sit præsens, & consentiat omnibus, & singulis contentis in hoc instrumento, consentire etiam censetur dationi in dotem.

Non obstat, quod si Castrum fuisset datum in dotem, dos non valisset, cum Portia tunc temporis esset minor, tum quia nullitas hæc procedit in fauorem minoris, & ipso tantum volente.

Secundò quia adest decretum, & iudicis, & Cardinalis habentis amplissimam potestatem à summo Pontifice, interpositam super omnibus, & singulis contentis in transactione, & donatione: ergo tamen est interpositum super enunciatis, & incidenter prolatis, Ruin. consil. centesimotrigesimoseptimo, numero sexto, in primo. Tum & tertiò secundum aliquos, quia Castrum dabatur estimatum, & sic dos cum consisteret in pecunia, non tamen indigebat decreto. l. cum dotem. ff. de iure dot. nonnulli etiam admittebant vltra istas aliam resolutionem, quod cum Cardinalis Mignanelles Papam

19 t representaret coram eo decreto opus non erat. Bar. tolus & Doctores in l. illud. C. quando decre. op. non est.

Nec secundum Dominos potest dici, quod partes, & iudex non intellexerint, quod esset dos, quia decretum 20 t præsumitur interpositum cum causæ cognitione. Pat. 180. in princ. Achil. secunda de decret. maxime, quia verba erant clara dicentia pro augmento dotis.

Quo verò ad summam 1000. quam Camillus promittit soluere Portie sine exceptione, primò respondentur Dominis, quod illa verba debent intelligi in euentum restitutionis dotis, quod ex euentu dicebant declarari.

Primò ex hoc colligi coniecturam pro dote, quia nõ est præsumendum, quod si fuissent paraphernalia, non illa posuisset Camillus ad vtilitatem Portie ad aliquod lucrum, & quod tanto tempore voluisset retinere indebitè pecunias Portie, nullam vtilitatem ex illis ei præstando.

21 Secundò dicebant, t posse focerum promittere restitutionem dotis nunc per eum receptæ. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. matr.

Tertiò deducebant ad inconueniens, quia cum non videatur posse negari, dotem saltem in genere constitutam fuisse, si nec Malleanum, nec 1000. fuerunt dotalia, dos Portie remaneret in sex vel 7000. quod verisimile non videtur.

22 Quæ t omnia comprobabant, quia in materia dotis in dubio non sequimur, quod est minus, sed quod est plus. l. nuptura, & ibi glo. in verbo, contrarium. ff. de iure dot.

Et hæc omnia dixerunt Domini stantibus coniecturis, de quibus in puncto: sequendo tamen ordinem datum videndæ erunt nunc coniecturæ Illustrissimi Dom. Pauli.

Quo autem ad tempus dixerunt, dotem fuisse constitutam saltem, ante donationem pro augmento dotis.

VICECOMITIS.

Roman. affictus Carlotta. Die 12. Nouembris. 1580.

S V M M A R I V M.

- 1 Manutentio datur solum in remedio retinendæ.
- 2 Possessionem de presenti præsupponit, qui dicit se in possessione turbari.
- 3 Affictus integros persoluens præsumitur esse in integrâ possessione bonorum.
- 4 Sententia tantum importat, quantum verba sonant.
- 5 Testes familiares non probant regulariter.

DECISIO CCCXVII.

PLura visa sunt Dñis vitare sniam A.C. cõtra Comitè de Miradula latam, quæ præcipuè nitēbatur in eo, quod Comes integram tenutam, minusque quam in locatione fuerat expressum, Buffalino nõ tradiderit neque consignauerit, & pro parte Buffalini sustineri posse dubitabatur. Verum Domini dixerunt constare de debita configuratione tam ex literis missiis ipsius Buffalini ibi, pagando l'intero affitto, mi sia mantenuto il possesso. nam petens manuteneri præsupponit penes se possessionem,

1 possessionem, & t manutentio datur solum in remedio retinendæ, §. retinendæ, Inquit. de interdct. Tum etiam ex articulis Buffalini, in quibus conqueritur se in possessione turbari, ergo præsupponit possessionem de presenti. Pract. Papien. in forma lib. perturbat. possess. in gl. tenuit & possedit, & in glo. seq.

3 His accedat, quod idem Buffalinus sepius integros fictus persoluit, ex quo præsumitur, quod & integram tenutam possederit. Ruyn. consil. 44. num. 10. lib. 4. Quod etiam comprobatur optime ex testibus pro parte Comitibus examinatis, deponentibus de possessione totius tenutæ, de qua contouertitur. Minus ergo iusta fuit sententia lata ob non configurationem.

Nec placuit Dominis, quod ex aduerso, vt sententia sustineretur, opponeretur, quod scilicet testes pro parte Buffalini examinati probent occupationem certæ partis dictarum terrarum. Quia dixerunt, sententiam nisi circa non configurationem, non autem occupationem; & t cum sit stricti iuris, tantum importare debet, quantum verba sonant, Socin. iun. consil. 18. i. num. 6. & 97.

4 Minus mouit Dominos depositio aliquorum testium pro parte Buffalini examinatorum, quia dixerunt eos minores numero, ad glo. in l. 3. §. primo, de test. Et sunt famuli Buffalini, & sic non probant. c. in literis, de test. Gabriel. de test. consil. 10. nec cõcludunt in causis scientiæ. Et ex his omnibus dixerunt Domini, sententiam A.C. ex actis non iustificatam nullam esse.

Verba Sententiæ Buffalini.

DE, & super integra configuratione totius tenutæ della Carlotta intra confinia specificata in instrumento affictus, seu locationis alias eidem Illustr. D. Iulio factæ de anno 1562. & mensis Augusti ad nouē annos, ac manutentione eiusdem, rebusque alijs in actis causæ & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione reos conueniens partibus ex altera.

Dicimus, sententiam esse certam, & declaramus prædictos Illustr. Dños Comites principales; & Illustr. D. Lelium de cetero pro suo interesse teneri, & obligatos esse vigore instrumenti dictæ locationis dare, tradere, & consignare cum effectu eidem Illustr. D. Iulio conductori totâ dictam tenutam integram, specificatam intra limites, & confinia, & ipsam in pacifica possessione manuteneri, & ab oī persona de & super præmissis ipsum molestare, defendere, & liberare, & omnia per eos, & eorum quolibet prout ipsos concernit; promissa in dicto instrumento locationis eidem d. Iulio, attendere & obseruare iuxta formam, & tenorē dicti instrumenti, & ad id condemnandos, cogendos, & compellendos fore, & esse, prout condemnauimus, cogimus, & compellimus, & donec præmissa adimpleuerint, licuisse, & licere prædicto Illustr. D. Iulio retinere penes se à diē intimationis per ipsam de præmissis molestijs dicto Comiti factæ, & in actis productæ, & illa durante, de pecunijs eidē aduersarijs debitis quodlibet anno occasione eiusdē locationis, summam & quantitatem ducatorum octuaginta auri ad iulios vndecim pro scuto singulo anno pro pretio, & valore quadraginta rubrorum terrarū dictæ tenutæ, quæ vsque ad præsentem diem sibi consignata & tradita non fuerunt, & similiter in futurū durante huiusmodi locatione donec, & quousque dicta rubra terræ deficiencia sibi tradantur, & consignentur, ita, & taliter, quod illis vri, & sui libere possit, & tantam pecuniam summam ad fauorem ipsius Illustr. D. Iulij, ex pretio affictus dictæ tenutæ per eum dictis aduersarijs soluendam, fore, & esse deducendam, & defalcandam, prout

deducimus & defalcamus, & ab illa soluenda Illustr. D. Iulium à diē prædictæ intimationis absoluius & liberamus oppositionibus denegationis, &c.

ROBUSTERII.

Toletana iuris nominandi. Luna, 23. Maij. 1583.

S V M M A R I V M.

- 1 Præscriptio sine possessione non datur.
- 2 Præsentandi quasi possessio nõ acquiritur sine institutione.
- 3 Vitæ per inutile in iudicijs vitatur.
- 4 Quod potui nolui, quod volui adimplere nequiu.

DECISIO CCCXVIII.

Fuit resolutum, Illustr. D. Duci in memorabile probatione non suffragari quo ad ius t simplicis nominationis: cum enim sine possessione non datur præscriptio, regula, sine possessione, de reg. iur. in 6. & quasi possessio præsentandi t non acquiritur sine institutione, Calde. consil. 12. de interpatrona. Illustr. Dominus Dux nunquam possedit illud ius simpliciter nominandi, nec nominatorum fuit subsequata institutio: immo ex tota serie facti deducta in decisionibus mensibus Ianuarij & Martij proxime elapsis constat, quod ipse noluit simpliciter nominare, sed quod voluit nominationes proprias vim institutionis habere, cum expresse in articulis deduxerit Archiepiscopus pro tempore Toletan. numquam se in huiusmodi beneficijs ingessisse: vnde cum illud ius nominandi, cuius locus est capax, fuerit conuersus in aliam formam, cuius est incapax, probatio facta in vltimo casu non suffragatur quoad primum, præcipuè cum ex intentione Illustr. D. Ducis totum hoc negotium sit inuidium, & ideo t vitæ per inutile vitatur. l. Pedius. ff. de arb. Alciat. l. y. §. sed si mihi. ff. de verb. oblig.

Nec obstat, quod nominare, instituere, & amouere sint separata, & ita cessare videatur regula prædicta. Quia hoc verum est, si Illustr. Dominus Dux prætenderet ius nominandi tantum, & institueret, quæ tunc, cum ipse sit incapax remouendi institutum in Ecclesia à titulo sui beneficij, per hanc incapacitatem, non amitteret ius illud nominationis, quod est vitale, sed ius per ipsum probatum totum est inutile, cum ipse non sit capax, vt ex sola tua nominatione nominati consequatur exercitiū curæ animarum, ex quo potius applicatur illud, quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiu. l. aulum interest. C. si quis alt. vel sibi, quæ prædicta regulari si tamen agentes ipsius voluerint au diri, an omni meliori modo nominauerit vel potius se restrinxerit ad modum supradictum, licet res videatur modicam habere difficultatem secundum plures ex Dominis, ex his, quæ iam fuere resolutum, tamen poterunt cum istis informationibus absque nouo dubio informare ea, quæ dicuntur. Quod iura istarum ecclesiarum resistunt penes Illustr. D. Archiepiscopum, & quod visitationes habent vim institutionis, satis fuere sublata in decisionibus, quæ fuerunt præsuppositæ.

ALDOBRANDINI.

Ispalen. beneficij de Eciza. Ven. 16. Nouembris. 1579.

S V M M A R I V M.

- 1 Simonia commissâ à tertio non tollit beneficium regulæ de triemali.

Declara

Declaratamen & limita vt num. seq.

DECISIO CCCXIX.

Omni dixerunt, remissoriam denegandam. Ali qui mouebantur propter non releuantia, quia cum articuletur simonia commissa a patre Alfonso & sic a tertio, talis simonia non tollit beneficium regulę de triennali. Sarnen. in dicta reg. q. 1. n. 8. Nec 7 obstat limitatio, quod id non procedat in resignatione, ex quo tunc resignatarius nil acquirit, cum nihil abdicetur a resignante Crescen. decil. 231. quia hoc procederet, nisi lapsus esset decenniu, quo casu intrat presumpcio alterius tituli, quem presumpsum titulum defendit dicta regula. Cassad. 8. super reg. aliqui mouebantur, quia non aderat sufficiens fumus in hac materia, & etiam sibi videbatur satis calumniosa, quam calumnia concipiebatur ex nouis articulis datis, ex quibus apparet, quod materia sunt potius imaginata, vt efficiatur articuli releuantes, quam q. vere res ita se habeat, circa quos articulos nouiter datos nullus datur fumus. Ultra quod verba referuationis tollunt difficultatem, quia cum referuentur Garzia de Sibiale omnes fructus, & etiam totum id, quod habebat & in futurum habiturus erat, perinde ac si non resignasset, apparet, quod cessatio referuationis medietatis fructuum cedebat commodo ipsius, qui in futurum si non resignasset, illos habuisset, non autem commodo titularis.

ROBYSTERII

Faentin. de Calderonibus. Mercurij, 28. Iunij. 1581.

SVMMA RI VM.

- 1 Legitime detractio an sit compensanda cum bonis alienatis.
2 Sententia per quam contrahitur renunciatio si de commisi facta in diuisione inter fratres, an dicatur iniusta. vide distinctionem.
3 Sententia debet interpretari ex actis.

DECISIO CCCXX.

Vbiu quæritur, an sententia sit nulla, an sit iniusta, & an exequutio sit nulla vel iniusta, & vti attentata reuocanda.

- 1 Quantum ad caput iniustitię, quod deducitur 7 ex detractioe legitime, hoc pendet a compensatioe facta cum bonis alienatis. si enim compensatio fuit iusta, sententia quoque in parte est iusta. An verò compensatio fuerit iusta, pendet ex probationibus, quas videre necesse est. Quantum ad Trebellianicam ea fuit prohibita per verba satis clara testamenti, & ideo cessat obiectum.
2 Quantum ad id, quod præcedit 7 sententiam fuisse iniustam, ex quo per diuisionem fuerat renunciatum fidei commisso, omnia ea responsioe, quod Ludouicus veniat ex propria persona, quæ non placuit, cum Paulus & eius filij non sint substituti, nisi in euentum, quod ambo filij decesserint sine filijs, & ideo Ludouicus indiget cessioe, cum casus ille non euenit, Domini dixerunt, nulla in dicta decisione adesse verba, quæ importent renunciationem. Nam in primo capite loquitur de prælegatis, & debitis, quæ tunc tempore debebantur, non autem de his, quæ in futurum deberentur ex causa purificationis fideicommissi. Barr. in l. qui Romę. §. duo fratres. nu. me. 17. de verbo. obliga. Rimin. consil. 79. numero 14. & 11. num. 19. lib. 1. Rip. in d. §. duo fratres. nume. 44.

Quod autem tertio loco deducitur iniustitię sententię, ex eo quod declarat factu fuisse locum fideicommissi in fauorem filiorum Pauli, quod tamen in facto non subsistit, non placet Dominis, cum 7 debeamus interpretari sententiam ex actis, & ideo debet intelligi mediante concessioe Io. Euangelistę ad glos. in l. si quis ad exhibendum. de excep. rei iud. vbi Bar. num. primo.

CONGREGATIONIS CONCILII

Ianuen. Iurisdictionis de anno 1570.

SVMMA RI VM.

- 1 Canonicus non potest conueniri coram Vicario episcopi, nisi cum voto duorum canonicorum.
Declaratamen & intellige. vt num. seq.

DECISIO CCCXXI.

Illustrissime & Reuerendissime Domine, Sinibaldus Eliseus intendit agere coram Vicario Reuerendissimi Domini Archiepiscopi Ianuen. contra quedam Canonicu Cathedralis ecclesię Ianuen. Sed quoniam dictus Canonicus se opposuit, quod non potest procedi coram Vicario, nisi cum 7 voto duorum canonicorum iuxta decretum Concilij Triden. sess. 25. cap. 6. & facit decretum cap. 6. §. hæc omnia, sess. 26. Et pro parte Sinibaldi dicitur, dictum capitulum non habere locum, nisi in capitulis & canonicis exemptis. Ideo D. Sinibaldus supplicat humiliter Illustrissimę & Reuerendissimę D. V. vt si huiusmodi casus non fuerit alias resolutus in sacra Congregatione, dignetur in eadem Congrega. facere verbu.

- 2 Nam pro 7 Sinibaldo res videtur clara, quia cap. 7. nihil facit, nisi quod extendit cap. 4. sess. 6. quod loquitur tantum in capitulis exemptis, & vult quod non obstante exemptione Episcopus possit visitare, & deinde cap. 6. ampliat, & extendit d. cap. 4. vt habeat locum etiam in cognitionibus causarum, vt non obstante exemptione Episcopus possit cum voto duorum Canonicorum procedere: & sic patet, quod si Capitulum & Canonici non sint exempti, quod non habet locum dispositio d. Concilij, sed quod remanent sub dispositione iuris comunis.

Et ideo cum Capitulum & Canonici non sint exempti, & ante Concilium in causis Canonicoru coram Ordinario, non videatur iurisdictione ordinarij per d. conciliu alterata, quia alias Concilium, quod voluit derogare priuilegijs capitulorum, & ampliari iurisdictionem ordinariorum illorum iurisdictioni derogasset.

Congregatio Concilij cessuit, decretum illud sess. 25. cap. 6. habere tantum locum in capitulis exemptis, & licet etiam d. capitulum Ianuen. esset exemptum, attamen si Archiepiscopus Ianuen. solitus fuit ante Concilium solus procedere contra Canonicos, adhuc quoque sic posse.

Si verum est, capitulum Gadicen. non esse exemptum a iurisdictione ordinaria, non habet locum in eo decretum illud Concilij sess. 25. cap. 6.

BVBALI

Ro. Dam. & interesse Carlottę. Luna. 23. Iunij. 1570.

SVMMA RI VM.

- 1 Pacta omnia apposta in locatione censentur repetita in sublocatione.

DECI

DECISIO CCCXXII.

Omni concluderunt, D. Pasquinum Zaccharelum vigore instrumenti sublocationis sibi facta a D. Iulio Buffalino de casali Carlottę, & teneri ad omnia, ad quæ tenetur idem D. Iulius Comitē Mirandolę in vim contractus locationis, excepta discrecione, & laboratione dicti Casalis. Moti fuerit ex verbis claris ipsius instrumenti sublocationis positus in parte dispositiua contractus, ibi, sublocavit, & subafficiuit D. Pasquino Zaccharello de Nursia Cio Ro. presentis, & ad habendum, & c. ad oēs, & singulos fructus, & saluis infradicendis, prout idem D. Iulius ipse habuit, & conduxit iuxta formam dicti instrumenti. Ex quibus manifeste apparet, quod saluis infradicendis D. Pasquino voluit teneri ad omnia, ad quæ tenebatur D. Iulius primo conductori: nam dictiones, prout, & iuxta sunt relatiuę: & ideo 7 censentur repetita omnia pacta apposta in instrumento locationis, de quibus pactis D. Pasquino asseruit habere notitiam vt per Bart. in extrauagan. ad reprimen. verbo. prout. Felyn. in cap. ex parte P. num. 10. de rescrip. Alex. cons. 2. nu. j. lib. 2. Confirmabant enim eis illis verbis, saluis infra dicendis, quæ firman regulam in casibus non exceptatis: & propterea cum D. Iulius vigore instrumenti locationis teneret extirpare & smaulari dictam territam, ad idem tenetur D. Pasquino, qui in instrumento sublocationis noluit teneri ad discreccionem, & laborationem, quæ verba non excludunt extirpationem, cum sint satis diuersa, vt de se patet.

Nec obstat, quod D. Iulius Buffalinus tenebatur extirpare, & cultiuare primo anno locationis, & sublocatio fuit facta D. Pasquino in quinto anno, Quia fuit responsum, quod iste actus extirpationis poterat comode perfici in illis quatuor vltimis annis, pro quibus fuit facta sublocatio D. Pasquino, & sic ipse tenebatur in illis quatuor annis extirpare: nec pena erat commissa per D. Iulium ex eo, quia non extirpauit primo anno, quia satis illi erat restituere casale totum laboratiuum, & extirpatum, quia ad hoc tendebat illud pactum, quæ omnia vt supra dictum est, poterant fieri in illis vltimis 4. annis.

Censuerunt igitur Domini, quod quatenus D. Iulius fuit condemnatus prestare Comiti ex damno illato ob non extirpationem, quod ad tantundem condemnetur D. Pasquino ad soluendum D. Iulio.

SERAPHINI.

Roman societatis artis albę. Luna. 7. Nouembris. 1580.

SVMMA RI VM.

- 1 Obligatio conditionalis nullam parit obligationem neque actionem nisi purificata conditione.

DECISIO CCCXXIII.

Omni steterunt in resolutis: cum penim agatur vigore oblationis conditionalis, non potest ex dicta oblatione oriri obligatio, nisi purificata conditione, vt alias dictum fuit: & ideo non dicitur liquere de huiusmodi debito, ita vt possit procedi executiue.

Neque obstat, quod in facto non constet adesse debitores decoctos, quia hoc non facit, quin ipsa oblatio sit conditionalis, donec sciatur, an adint: hos vero esse de-

trahēdos omnino censuerunt Domini, quia intelligunt pactum de illis, qui finita societate pendente dilatioe data ad soluendum decoxissent ex alias deductis. Neque fieri potest vt in lucro ponatur id, quod perit propter mala nomina societate durante. & difficultas, quæ exemplo fit in hoc articulo, multo magis ostendit oblationem illiquidam esse.

Nō obstat solutio iam facta ad illam rationem, quia dato quod sit verum, tamen est facta cum clausula saluati, sine præiudicio iurium vtriusque partis.

Ideo cum per acceptationem nolit D. Petrus Maria sibi esse præiudicatum, quin possit residuum ad maiore rationem exigere, æquum non est, Bartholomęum eadē ratione excipere non posse de tenuiori lucro, quod cum pendeat ex libris & rationibus per eum exhibendis, super quibus facta sunt relationes peritorum, videbatur citius totum negotium principale posse terminari: nam vtrunque indiget a discussione, an bene, & fideliter fuerit reddita ratio administrationis.

SERAPHINI.

Romana Societatis. Veneris, 17. Iunij. 1580.

SVMMA RI VM.

- 1 Executio contra debitorem fatentem debitum fieri non potest, nisi debitum per eum confessum sit omnino certum.
2 Debitor in mora constituit non potest, nisi de debito liquido appareat.
3 Lucrum dicitur deducto omni damno.

DECISIO CCCXXIII.

Quamuis Domini admiserint 7 doctrinam Bal. & Castren. in l. quidam existimauerunt. si cert. pet. & ibi Alciat. nume. 3. Felyn. in c. eam inter. nume. 16. de re iud. tamen limitantur illam procedere, quando pars, in qua reus se fatetur esse debitorem, est omnino certa: alioqui antequam possit contra reum procedi de executione, necessarium est omnino liquida re illam partem, alias 7 nō dicitur in mora constitutus, vt per Doct. in l. prima, §. si stipulanti. de verb. oblig. & ibi per Alciat. num. 48. Ancha. cons. 232. num. 2. Socin. cons. 107. num. 2. lib. primo. Rim. cons. 361. nume. 10. lib. 2. Sed in proposita specie non fuit habita confessio sine oblatio pro certa, ex quo 7 ea Barth. offert se paratū soluere ad rationē 18. pro lucro factu in dicta societate, detractis debitorib. decoctis: & licet se remittat ad iuris dispositionem, & stante conuentione non videantur debitores detrahendi decocti, tamen intellecta fuit illa conuentio de decoctis post finita societatem, nō de decoctis ante societatem: nam si erāt decocti ante finitam societatem, non poterat dici societatem eorum respectu lucrum aliquod fecisse: nam 7 lucrum dicitur deducto omni damno. l. mutuis. & ibi Bal. & Salic. ff. pro socio. ex quo conclusum non posse procedi contra Bartholomęum vigore oblationis, cum adhuc sit illiquidam.

LANCELOTTI.

Gadicen. distributionum. Veneris, 21. Octobris. 1577.

SVMMA RI VM.

- 1 Distributiones quotidianę quomodo considerandę circa dispositionem Concil. Trid. sess. 22. cap. 3. & sess. 21. cap. 3.

DECI

DECISIO CCCXXV.

Atenta declaratione Illustrissimorum Cardinalium Congregationis Concilij circa decretum Concilij Tridentini in sess. 22. c. 3. quod si intel ligat, quādo ad sunt distributiones quotidianæ, prout ac cepi ab Illustrissimo D. Cardinale Alciato, quam declarationem retuli Dominis in Rota, fuit conclusum, q̄ statutum Reuerendissimi Episcopi Gadicensis de quo agitur, potest sustineri, dum distributiones deficientium applicauit fabricæ, & monasterio, attento quod constat in dicta Ecclesia adesse distributiones: quando vero illæ non ad sunt vel sunt tenues, tunc locus est alteri decreto dicti Concilij in sess. 21. c. 3. prout dicta congregatio declarauit.

LANCELOTTI

Pampilonen. antelationum. Veneris, 8. Martij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Archiepiscopatus de iure communi sonat in dignitatem.
- 2 Vicarius non possidet nomine proprio, sed eius à quo deputatur.
- 3 Ius quod quis habet iure proprio, potentius est quā alieno.
- 4 Dignior semper preferitur in materia præcedentiæ.
- 5 Vnio parochialis cum Ecclesia cathedrali non potest operari præcedentiā, nisi rectores sint effecti de gremio ecclesiæ.
- 6 Stallum in choro quando quis habere dicatur.

DECISIO CCCXXVI.

Fuit conclusum, quod Archiepiscopi sint præferendi Vicarij parochialium & illarum Clero, quia nomen si Archiepiscopatus de iure communi sonat in dignitatem. Rot. in decis. 9. de præben. in nou. & 1. de officio Archiepiscopi, in antiq. Vicarius vero si non dicitur possidere nomine proprio, sed eius, à quo deputatur. Vital. in Clem. vn. nume. 22. & 23. de officio Vicarij. Lap. alleg. 5. num. 7. vers. secus in temporalibus. & si potentius est ius, quod quis habet iure proprio, quam alieno. Iaf. in l. more. nu. 4. de iurisdic. omn. iud. in materia si autem præcedentiæ semper præferitur dignior, vt per Fely. in rub. de maio. & obed. nu. 8. & 10. Nec obstat, quod dictæ parochiales sint vnitæ Ecclesiæ cathedrali, quia Domini dixerunt, hoc non probari per testes. Præterea si essent in lite, perdidissent suum solitum honorem, vt per Cald. in consi. vlt. nu. j. vers. vnio. nec talis vnio si potest operari præcedentiā, nisi essent effecti de gremio dictæ Ecclesiæ cathedralis: & licet aliqui testes dicant, quod habent stallum in choro dictæ cathedralis, tamen si dicunt tunc habere, quando vocantur ad congregationes & processiones, quæ fiunt in ipsa cathedrali: nam tunc congregantur in choro, vbi stant, donec ordinatur processio, prout etiam alij habent dictum stallum, qui debent interesse dictæ processioni. Vnde ex isto stalli deputato ad certum actum non potest inferri ad præcedentiā in ceteris actibus, ratione dicti chori, maxime cum non probetur tunc adfuisse Archiepiscopos.

Minus obstat, quod alij testes probant, quod Vicarij in processionibus præcedunt portuarios dictæ Ecclesiæ cathedralis: quia non deponunt, quādo ad sunt præ-

sbyteri, immo dicunt tunc se necire. Minus deponunt, quod tunc fuerit vocatus clerus & dicti Archiepiscopi, qui sunt extra ciuitatem, & qui non conuocantur, nisi quando fiunt processiones generales, vltra quod non percutiunt tempus ante litem.

Ad ea verò, quæ deponunt quartus testis iuxta 34. interrogatorium, & 6. testis iuxta 33. interrogat. placuerunt Dñis rñsiones datæ pro parte Archiepiscoporum.

BVBALI.

Anconitana bonorum. Mercurij, 4. Februarij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Enunciatiua verba in transactione apposita non probant illud, super quo contrahentes disponere non possunt.
- 2 Litis appellatione venit etiam contentio extraiudicialis.
- 3 Copula, & aliquando stat dispositiue.

DECISIO CCCXXVII.

Domini firmarunt regulam p. d. Io. And. Trimōti, quod narratiua litis in transactione debeat verificari per illum, qui transactionem allegat: quia cum lis sit de substantia transactionis, verba si enunciatiua non probant illud, super quo contrahentes disponere non possunt, ad not. per Bar. in l. si forte. num. 4. ff. de cast. pec. & in terminis transactionis Dec. cons. 351. num. 3. Alexan. in l. si causa cognita, nume. 9. C. de transact. cum alijs hic allegatis per informantes. Dixerunt tamen Domini, in casu, de quo agitur, sufficere, quod constat de lite extraiudiciali, quia contrahentes non se coartarunt ad litem iudicalem. Et si verbum, lis, potest verificari etiam in cōtentione extraiudiciali. Abb. in c. ex parte. de verb. signif. Dec. in c. sepe. nume. 7. de appellat. Alc. in l. litis nomen. de verb. signif. præsertim statibus verbis transactionis ibi, lis, questio & differentia, quæ verba possunt stare declaratiue propter copulam, & quæ si aliquando stat dispositiue. Soc. iun. consi. 181. num. 35. lib. 2. Et verba illa, questio, & differentia, non est dubium, quod intelligantur de extraiudiciali.

An autem in casu isto constat de lite extraiudiciali Domini inclinabant pro affirmatiua, ex pluribus primò, propter mandatum ad litigandum cum d. Hippolito Torulo, secundò, ex dicto vnus testis de auditu, qui satis adminiculatur. tertio, quia multum verisimile videtur, quod postquam Hippolitus recuperauerat bona nomine illorum de Trimontijs, vellent ab eo huiusmodi bona ipsis restitui, & sic super hoc potuit inter eos oriri extraiudicialis contentio: Si tamen pars voluerit super hoc audiri, poterit particulariter dubitari.

Reseruaerunt etiam Domini videndum in euentu, in quem non verificetur, an huiusmodi transactio possit sustineri in vim pacti, & an propter iuramentum possit dici quod fuerit valida.

BVBALI.

Callaguritan. & Calciaten. iurisdictionis. Mercurij, 27. Maij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Dispositiones cap. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. Concilij Tridentini quomodo intelligantur.

Episcopus

Episcopus habet de iure communi intentionem fundatam super sua diocesis iurisdictione.

DECISIO CCCXXVIII.

In vna causa Callaguritana iurisdictionis proposui dubium præsupposita concordia olim finita inter Episcopum, & capitulum Callaguritan. & Calciat. & illius confirmatione à sancta Sede Apostolica, an modo denuo Reuerendiss. D. Episcopus possit visitare suas cathedrales Ecclesias Callaguritan. & Calciaten. & illas personas iuxta decretum sacrosancti Concilij Tridentini sess. 6. cap. 4. & sess. 25. cap. 6. pro cuius interpretatio ne in hac causa sufficiens facultas mihi attributa erat vigore specialis commissionis: & quoniam plures difficultates excitatæ fuerunt super interpretatione dicti Concilij, ideo Domini pro nunc resolverunt, quod cum in supradicta concordia nulla fiat mentio de visitatione Ecclesiæ cathedralis, dominus Episcopus possit illam visitare, iuxta dispositionem iuris communis, & sub ea forma, qua de iure communi requiritur, si super quo habet suam intentionem fundatam. c. conuerente, de offic. ordin. c. cum venerabilis, de censibus.

Quo vero ad visitationem personarum capitularium (citra tamen permutationem seu priuationem) pariter fuit resolutum quod dominus Episcopus possit visitare iuxta dispositionem iuris communis, quia iste casus in concordia non comprehenditur, & quatenus comprehendatur in dispositione cap. 6. sess. 4. decretum illud se refert ad dispositionem iuris communis ibi, iuxta canonicas sanctiones, &c. An autem casus permutationis, seu priuationis incidens in ipsa visitatione comprehendatur in concordia, Domini voluerunt quod super hoc particulariter dubitetur.

BVBALI.

Roman. domus ad imaginem pontis. Veneris, 24. Maij. 1577.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia contra minorem lata est ipso iure nulla.
 - 2 Sententia lata contra verum voluntarium & absentem, ei non nocet.
- Reus voluntarius quis dicatur.

DECISIO CCCXXIX.

Conclusum, quod sententia capitolina non potest sustineri siue inspecta persona Gasparis siue inspecta persona Lucretiæ Salamoniæ. Quo tenim ad Gasparem, iam fuit resolutum, illam esse nullam, quia infans non potuit citari ad legitime comparandum. Quo vero ad Lucretiam minus potest sustineri, quia si fuit citata, quatenus sua putauerit interesse absque comminatione, propterea fuit effecta rea voluntaria, & non necessaria. Rolan. consi. 26. num. 18. vol. 2. vnde illi non comparenti non nocet sententia. Aegid. decis. 11. in fi. Et licet huiusmodi citatio afficiat quo ad præiudicium causæ, tamen in contrarium allegata procedunt, quando sententia lata contra principalem est valida. sed sententia lata contra Gasparem principalem est nulla, præsertim cum Lucretia non possideret, sed Gaspar, vt probatur ex confessione Germanici, de qua in articulis, quæ probant coniunctis adminiculis, de quibus per informantes pro parte D. Petri.

Ex quibus adminiculis cessant, quæ dicuntur de alicuius possessione ipsius Lucretiæ.

Non obstat declaratio inquilinorum, quia non possunt præiudicare possessioni Gasparis, & hæc probatio placuit Dominis quo ad effectum probationis primi extremi, de quo agitur.

ROBVSTERII.

Bononien. bonorum emphyteoticorum. Luna, 27. Maij. 1567.

SVMMA RIVM.

- 1 Appellatio est de appendicijs illius instantiæ, cuius est sententia à qua interponitur.
- 2 Appellatio subiacet statutis illius fori, in quo lata est sententia.
- 3 Aegidiana constitutio non habet locum vbi ad sunt statuta particularia.
- 4 Statutum permittens appellationem est intelligendum tam de uoluntate quam de suspensiue.

DECISIO CCCXXX.

Resoluerunt Domini, in casu, de quo agitur, constitutionem Aegidianam locum non habere, sed esse locum statuto Bononien. permittenti semel posse appellari à sententia lata super possessorio: nam appellatio est de appendicijs illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur. In iudicijs, vbi notatur. C. de procu. & si ideo subiacet statutis illius fori, in quo lata est sententia. Arch. & alij per Alex. consi. 167. ante fi. lib. 2. Abb. Fely. & alij in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, num. 19. & 55. de constituto. Accedit, si quod Aegidiana non habet locum, vbi ad sunt statuta particularia. Cornie. consi. 151. nu. 6. in 3. & bene per informantes illorum de Ludouicijs, vnde cum sit attendendum statutum Bononien. illud clare permittit semel appellationem, quod est si intelligendum tam de uoluntate, quam de suspensiue, vt per Grat. consi. 63. nu. 8. in 3. & bene idem informantes hic. Non obstat, quod posse appellare vel non posse, est de ordinatorijs, & sic Aegidiana dicitur respicere ordinatoria, & est attendenda in dicto loco iudicij: nam cum in ciuitate Bononien. ad sit particulare statutum, illud derogat generali, & est attendendum, & non Aegidiana ex deductis.

LANCELOTTI.

Fuden. iurispatronatus. Veneris, 13. Iunij. 1572.

SVMMA RIVM.

- 1 Iurispatronatus ex usurpatione debet plene probari: secus si ex fundatione vel constructione.

DECISIO CCCXXXI.

Fuit resolutum ex deductis satis constare de iure patronatus in fauorem octo familiarum, de quibus in sententia de partibus ex his, quæ deducuntur per informantes Petri, & præcipue ex sententia cum legitimo contradicatore lata. secundò, ex tot præsentationibus continuatis, vt deponunt plures testes. tertio, ex tot testibus hinc inde in ista causa examinatis, & ex illa sententia

sententia per ordinarium in ista causa lata, & ex alijs hic per informantes allegatis.

1 Nec obstat, quod Concilium Tridentinum, requirit presentationes continuatas, & per instrumenta publica. Quia hoc est verum in his, in quibus presumitur ius patronatus ex usurpatione, sed in alijs relinquitur in dispositione iuris communis, & de iure in istis non presumitur ex usurpatione, sed ex fundatione, vel constructione.

Non obstat Cresc. d. 13. & Achil. de iurepat. quia verum in omnibus parochianis, & in familijs potentibus, puta in Italia, quando recessit curia: sed hoc non ita de facili presumi potest in Hispania, & vbi probatur immemorabilis.

Non obstat, quod non habeat, nisi decimas, quia non constat de ista negatiua, sed dicitur quod potuit nihilominus acquiri ius patronatus ex fundatione, vel constructione Ecclesie absque dotatione.

C O T T Æ.

Marianen. & Ascien. pensionis. Luna, 7. Maij. 1576.

S V M M A R I V M.

1 Littere super cedula non expediuntur, nisi expresse super ea constet de concessione. Fallit in contradedula.

D E C I S I O C C C X X X I I.

1 Q uoad primam partem dubij cedule conclusum, cedule non esse standum, sed contradedule, super qua littere expediuntur & super concessis, non super cedula, in qua multa proponuntur, que non conceduntur. Pur. decis. 3. 18. lib. primo, incipit, coram eodem. Sarnen. in eadem Brixien. fructuum, quod fuit nona Iunij 1542. & rationes ibidem adducte per Sarnen. fuerunt, quia contradedula datur a Vicecancellario officiali deputato, & quod liber eiusdem erat scriptura matrix: & ideo si quis vult expedire super cedula, opus est, vt habeat expresse concessionem a Sanctissimo D. N. vt possit expedire absque contradedula.

Quoad secundam partem dubij fuit dictum, quod si contradedula esset cum illis verbis, vniuit, incorporauit, & annexuit, & quod ita expediret littere, quod vnio erat accessorie, non eque principaliter, ex allegatis hic per informantes pro Episcopo Marianen. & Ascien. quae Dominis placuerunt.

L A N C E L L O T T I.

Romana donationis. 50000. Mercurij, 2. Decemb. 1573.

S V M M A R I V M.

1 Presentia sola donatarij sufficit pro validitate donationis causa mortis.
2 Testes duo sufficiunt quando agitur de probanda solemnitate. Limita nisi sit solemnitas substantialis. num. 4.
3 Testibus duob. probatur quoad fuerit plus dictum, quam scriptum.

D E C I S I O C C C X X X I I I.

1 D omini fuerunt concordēs, quod pro validitate donationis causa mortis sufficiat sola presentia donatarij, reprobata opinione Aret. in

l. 2. ff. de lega. 1. & Dec. consil. 145. & in rubr. C. de pact. cum alijs allegatis pro parte Illust. D. Porcie, quia illa opinio est communiter damnata, vt per Docto. allegatos pro parte Illust. D. Magdalene & Rip. in rubr. de verb. oblig. num. 24. ibi rationibus Dec. respondet.

Fuerunt etiam concordēs, quod testes, de quibus in dubio, probant presentiam Illust. D. Magdalene circumscripto articulo, an requirantur quinque testes.

Nec inuersiones allegatę habitę fuerunt a Dominis in consideratione, ex quo notarius non videtur adhibitus ad stipulandum, sed ad authenticandum scripturam. An vero requirantur quinque testes Domini dixerunt particulariter videndum. pro Illust. Dom.

2 Magdalena allegabatur quod quando agitur de probanda solemnitate, sufficiunt duo testes, vt per Docto. in l. 2. C. de bon. poss. sec. tab. Item. in c. cum effes. nu. 17. de testam. Crot. de testa. in 6. par. num. 226. & quia quod plus fuerit dictum quam scriptum, probatur duob. testibus. vt per Alber. in d. l. 2. in fi. C. de bon. poss. sec. tab. p. Illustr. Do. Portia allegabatur, quod hæc videtur solemnitas substantialis, ad quam probandam dicebatur requiri tot testes, quot requiruntur ad probandum actum. & allegabat Moder. in consil. 37. num. 4. cum pluribus seq. super quo, vt dictum est, non fuit capta resolutio, sed dictum quod particulariter videatur.

G R A S S I.

Zamoren. spolię de Zoro. 10. Octobris. 1575.

S V M M A R I V M.

1 Oblatio defectiua non inducit spolię purgationem nec litis renunciationem.
2 Oblatio ex quibus dicitur defectiua.
3 Fructus descripti in libris reddituum dicuntur iuris liquidati.
4 Spolium vt vere purgatum dicatur, quid agendum sit.

D E C I S I O C C C X X X I I I I.

1 Vnq̄ decima Octobris, 1575. coram R.P.D. Cesare de Grassis pro Dom. Ioan. de Montroy. contra Confratres sancti Augustini, fuit dubitatum, an ex cessione, cuius copia datur, sit purgatum spolium, & Confratres censendi sint esse in bona fide, ita vt excusentur a restitutione fructuum in spolio.

Quoad primam partem dubij fuit conclusum, spolium non esse sufficienter purgatum, & dicebant Domini obligationem Confratrum esse defectiuam, ergo non induci purgationem, nec litis renunciationem, argumento nota. per Bal. in l. licet. in secundo nota. nume. primo, C. de litig.

2 Oblatio tamen primo deficit, quia non est certa, quatenus in mandato confratrum dicitur, soluere quicquid ei debetur, & habere debet. Ista enim verba, debetur, & habere debet, important litem liquidationis, in qua possunt cadere plures instantiæ, vt est ritum in Rota, igitur redditus subobscura, & incerta, non autem vera, & realis, ergo non sufficit, per alias dicta placuit dictum Bal. in l. 1. nu. 5. C. ne licet. ter. prouoc. Mathef. sing. 128. & 129.

3 Nec placuit, quod huiusmodi fructus videantur illiquidum quia immo videbantur certi per relationem ad libros ipsorum Confratrum, in quibus descriptę sunt singulis annis portiones cuiusque eorum, ex qua relatione resultat certitudo. l. prima. C. de senten. quæ sine certa

D E C I S I O C C C X X X V I I.

1 P rimum extremum est plene probandum. Sarnen. in reg. de infir. q. 36. & ideo pupillus in fans, cui non acquiritur possessio. l. 1. §. adificatur. vbi lat. nu. 17. de acquir. pos. Paris. consil. 11. nu. 21. in 2. non dicitur illam acquisisse ad effectum primi extremi, ex eo quod mater in ea permaneret ibi, constet eam acceptasse tutelam, & alia fecisse, de quib. per Bar. in auct. matris, & auic. nu. me. 15. & seq. quia licet possessio matris potius presumatur tutorio nomine, quam aliam, cui ei tutela de iure deferatur, ad no. in d. auth. matris, & auic. cum tamen potuerit remanere in possessione ratione alicuius iuris sibi competentis, ratione forsitan hypothecæ, non potest negari, quin sit dubia, & præsumptiua probatio, quæ non sufficit in probatione primi extremi. ita Rom. dom. & vicidarij, 5. Iunij. 1559. Coram Paleotto.

R O B V S T E R I I.

Romana deuolutionis tenimenti. Ven. Febr. 1577.

S V M M A R I V M.

1 Pœna caducitatis, quando dicitur extendi etiam ad pactum de affrancando. vide distinctionem, cum nu. 3. & seq.
2 Pactum de affrancando appositum in eodem instrumento censetur pars contractus.
4 Pactum de affrancando tollitur per pœnam caducitatis incursum.

D E C I S I O C C C X X X V I I I.

1 P Rima pars de pœna caducitatis, quando extendatur ad pactum de affrancando, diuidebatur in duas partes. Prima in abstracto. Secunda in casu, de quo agitur, stante tenore instrumenti huiusmodi. Et circa prima plures tenebant esse distinguendum, quando Dominus in eodem instrumento simpliciter concedit rem in emphyteusim sub hoc pacto, tunc esset vera opinio affirmatiua, quod non solutionem canonis cadat ab omni iure, & reddito, quia tale pactum censetur esse ius emphyteuticum, seu pars iuris emphyteutici, secus si separatim declarando, vt per add. ad Ale. consil. 228. nu. 5. in verbo, separatim. lib. 6. & et ad Deci. in l. in bonafidei. nu. 1. C. de pact. & tamen hanc sententiam, quod pactum istud est pars contractus emphyteutis, pœna habeat locum et in isto pacto, alioquin secus, tenent Cuma. consil. 65. Alex. in d. consil. 228. num. 5. & ibi add. ita distinguit, & Deci. in d. l. in bonafidei. Cepol. in trac. de simula. contra psum. 2. col. si. lat. in l. 2. nume. 5. C. de iure emphy. Ioan. Bolog. in l. petens. num. 77. C. de pact. vbi adducit bonam rationem. Fel. consil. 25. nu. 23. cum seq. vbi addit alias notabiles rationes, quas in applicatione casus, de quo agitur, aliqui moltum considerabant. idem Bero. consil. 155. num. 14. & 15. in 1. vbi considerat materiam l. si quis maior. C. de transactio. & in hanc sententiam possunt connumerari Alciat. in l. petens. colum. fina. & de præsump. 47. dum tenent idem cum Cuma. Quod tamen si pœna non censetur esse repetita, tamen intelligeretur tamen de directo dñio istud pactum, non de vtili, quod culpa sua perdidit, & ita tenet et Io. Bolog. in d. l. petens. nu. 77. & isti Dñi in istis tenebant, quod ista esset cõis opinio, vt emphyteuta cadat et ab isto pacto, ex Barba. consilio 51. incipien. Deci. & alijs hic ordinatę per informantes. Quibus respondebant alij, quod isti Doctores, aut saltem plures ex illis sunt intelli.

certa quanti. cum concord. Ideo subdebat aliqui Domini, quod poterant confratres factis computis ex suis libris huiusmodi fructus liquidare, & realiter soluere, ex Bal. Matth. & alijs præalleg. vt tamen spoliū vere diceretur purgatum ex alijs resolutionibus, vel si alias fructus essent obscuri, dicebant aliqui, quod parte petente, ante omnia negotium liquidationis debuit absolui, vt in simili de attentatis dicitur. Ange. Caputaquen. Pereg. & alij alleg.

L A N C E L L O T T I.

Bonomien. 20000. Luna, 28. Aprilis. 1572.

S V M M A R I V M.

1 Obligatio prior fideiussorum per sententiam extincta, an dicatur renouata per alias cautiones deductas.

D E C I S I O C C C X X X V.

1 P Ræsupposito, quod obligatio prior fideiussorum fuerit extincta per sententiam prætoris Bonon. Domini tenent, quod non fuerit sufficienter renouata per cautiones alias deductas: sed quia pro parte D. Faustinae præsupponitur, quod non fuerit extincta, fuit ordinatum, vt dubitetur, an dicta obligatio, fuerit ita per sententiam extincta, vt stante maxime noua obligatione fideiussorum, non potuerit eam D. Faustina acceptare, & ratificare.

L A N C E L L O T T I.

Bonomien. 20000. Luna, 9. Iunij. 1572.

S V M M A R I V M.

1 Obligatio per sententiam extincta non potest reuiscere, nisi fuerit appellatum.
2 Effectus sententię late sub modo, vel conditione idem est.

D E C I S I O C C C X X X V I.

1 F Vit dictum si a sententia, siue decreto prætoris Bonon. non fuit appellatum, vel legitime reclamatum, obligatione fuisse tamen extincta ita, vt non potuerit reuiscere: nam quæ adducuntur posse ab impugnatione desistere, non procedunt, vbi impugnatio non est sortita suam finem prout hic per sniam, maxime, cum approbatio fideiussorum penderet a declaratione prætoris, iuxta formam sniæ consilij Ferrar. Nec interest, an dicta snia tamen hoc statuisset sub modo, vel sub conditione, cum idem effectus, vt per Cassa. 1. o. de refr. nu. 7. adeo, quod declaratio prætoris actus fuit resolutus. Videndum ergo erit in facto, an fuerit ab hac snia prætoris appellatum, vel reclamatum iunctis circumstantijs facti: nam reperit alia snia super isto negotio lata per Vicariū Ferrar. & reperitur et effectiuata secunda dimissionis possessionis bonorum, quæ oia sunt consideranda.

C A P V T A Q V E N S I S.

Romana de Soderinis die 15. Decembris. 1577.

S V M M A R I V M.

1 Possessio non acquiritur infanti ad effectum primi extremi.

intelligendi secundum distinctionem aliorum quos supra retulimus, & licet Dec. in l. bonæ fidei. nu. 1. non teneat rationem de parte pretij, vel contractus, quia correſpectiuitas eſt momentanea, non autem ſucceſſiua, tamen alij replicabant de verbis contractus, quibus attentis ponderando, vt per Fel. in d. conſ. 25. nu. 2. 3. cum ſequen. apparet clarè, quod eſt ſucceſſiua iſta correſpectiuitas, & in omnè euentum dicebant, quòd intra ret, quod dicunt Cuma. conſ. 65. Alciat. & Io. Bolog. de directo dominio tantum.

Circa ſecundam vero etiam erant varij Domini: nam plures tenebant, quod eccleſia, ex plurib. clauſulis cõtractus, quas minus fideliter dederant agentes pro Hippolito. Ex quib. dicebant clare apparere de mente contrahentium, quòd eſt pars contractus, & pretij, & quidam ſucceſſiua, non autem momentanea: aliqui vero cõtra ex allegatis. Ideo ordinariũ, vt partes bene & diſtincte informet, & cauſa proponatur iterũ ſuper eiſdem, & aduertatur bene partes. nam, vt dicebant Domini, maxima pars iſtius difficultatis pender ab eo, an iſti actus ſint correſpectiui, præſertim in caſu iſto, attentis clauſulis contractus, & an correſpectiuitas ſit momentanea, vel ſucceſſiua, iuxta no. per Fel. d. conſ. 25.

SERAPHINI.

Spoletan. domus. Veneris, 9. Martij. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Prælatus non poteſt per actum ſictum transferre poſſeſſionem in eccleſie præiudicium. Limita niſi id fiat per non acceptationem etiam concedendo alteri. nu. 2. Vel agnoſceret bonam fidem. nu. 3. 4 Expulſio inquilinorum non eſt neceſſaria, vbi quis deſerit animo poſſidere, ſed ſola ſufficit recognitio.

DECISIO CCCXXXIX.

AN poſſeſſio Scauri ſit ſufficiens, necne, pendet ab eo, an eo tempore, quo per eum eapta fuit, eſſet vacans per diſmiſſionem Ieſuitarum. & Domini non obſtantib. exemplo deductis cenſuerunt, fuiſſe tunc temporis vacantem: nam quòd primò deducitur prælatum non poſſe per actum ſictum transferre poſſeſſionem, ex trad. per Docto. in l. prima, de acquiren. poſſeſſio. vbi 2 Ripa numero ſexageſimo octauo, dixerunt non procedere, quando id ſit per viam non acceptationis, quoniã hoc caſu poteſt præiudicare eccleſie etiam concedendo alteri. Hoſtien. conſil. quinquageſimo tertio, nume. vigefimo ſeptimo, lib. quarto, Put. deciſio. 519. lib. ſecundo. Nat. conſil. 441. nume. decimo nono, lib. ſecundo, ſed tollit difficultatem omnem, quòd cum ſocietas non haberet ius in ea domo vel propter fidei commiſſum, vel propter declarationem fabricæ, potuit agnoſcere prælatum bonam fidem. l. quoties. ſicut autem. ff. de adminiſtra. tuto. Abb. capitu. ſina. numero quadragefimo primo, & ibi Felyn. nume. decimo, & Pariſ. numero quinquageſimo primo, de præſcript. Rebuf. de alien. rebus eccle. nu. vigefimo octauo. Secundò, quòd dicitur renũtiationem fuiſſe limitatam in fauorem eius, cui de iure competebar, non obſtat, quia cum Scaurus prætendat ſibi de iure rationem fidei commiſſi competere, interim dum ſuper hoc controuertitur, epifcopus eſt manutenendus.

Quòd tertio loco obijcitur declarationem illam fuiſſe

ſe factam lite pendente, non obſtat, quia licet iſis impediat, ne fiat alienatio, tamen nullibi reperitur, quòd quis interim non poſſit poſſeſſionem dimittere, & non habere pro derelicta: hoc enim potius fuit factum ex cauſa agnationis bonæ fidei.

Vltimò non obſtat, quòd poſſeſſio non eſſet vacans, cum ibi ad eſſent inquilini, quia præſertim ſocietas deſerit poſſidere animo. l. tertio, ſ. in amittenda, de acquiren. poſſeſſio. non fuit neceſſaria expulſio inquilinorum, ſed ſufficit recognitio. Afflic. deciſio. 328. numero tertio, & hæc obiectio cum non fiat ab eccleſia vix fieri poteſt ab alio, vt alias coram me deciſum fuit in vna Laurien. bonorum, & in pluribus alijs cauſis, & ita concludum ſtandum eſſe in deciſis.

ROBVSTERII.

Colonienſis ſtatus. Luna, 20. Februarij. 1581.

SVMMA RIVM.

- 1 Matrimonij probatio ex libro parochi ſufficit. 2 Libris parochi eſt ſtandum in matrimonio probando. 3 Geſta in antiquis omnia ſolemniter præſumuntur. 4 Conſuetudo loci attendenda eſt in adhibenda fide libris parochi.

DECISIO CCCXL.

Vbiũ erat circumscripra legitimatione examinis teſtium facti de anno 1512. an liber Parochi ſancti Petri Colonien. faciat fidem contra Dominum Corradum in caſu, & ad effectum, de quo agitur.

Et fuit reſolutum affirmatiuè. Dixerunt enim Domini, quòd præſertim cum hic non agatur principaliter de probando matrimonio, ſed incidenter tantum, quòd quælibet probatio ſufficit. Gemin. conſil. vigefimo ſeptimo, Pariſ. conſil. 57. nume. 41. libro quarto, Put. deciſio. 72. lib. primo, quæ elicitur ex libro Parochi, ex quo conſtat de proclamationibus, & matrimoniali copula per illas ciſas, vt teſtes probant: ideo præſertim ei eſt ſtandum, cum ſimus in his, quæ ſpectant ad eius officium. cum in inhibitione, de cland. deſponſat.

Et per Iaſ. in repet. l. admonendi. numero 132. ff. de iureiuran. præſertim, cum ſub ſideli custodia ſemper fuerit ſeruatus per Parochos, faciunt no. in capitu. ad audientiam. vbi Felyn. de præſcript. late Crau. de antiq. temp. §. 4. limitatur. in princ.

Et ad eundem ſemper recurſum fuit pro verificatione matrimoniorum, vt per teſtes examinatos ſatis fuit probatum: ideo præſumitur verus, & ab eo non eſt recedendum, dicit Bal. conſil. 400. incipien. in libris. nu. 2. lib. quinto.

Conſiderarunt inſuper, quòd ſumus in factò antiquo, & vltra centum annos, ideo præſumi omnia ſolemniter facta, ad not. in l. ſciendum. ff. de verbo. obli. ga. & in l. ſi certi annis. C. de pact. Put. deciſio. centefima ſeptuageſima prima, nume. ſecundo, & deciſio. 2. de reſtitutio. ſpoliato. His accedat de poſitio teſtium optime probans, quòd ex communi obſeruantia, & conſuetudine illius loci idem liber, de quo agitur, ſemper reputatus fuit, & reputatur pro authentico, & facit plenam fidem, & ad eum publicè recurritur pro fide copulorum,

4 Iatorum, quæ conſuetudo præſertim valet, not. in capitu. cum dilectus. de fide inſtrumento. Abb. in capitu. primo, vbi & Dec. nu. 2. eo. ti. Et ex his dixerunt Domini librum iunctis teſtibus probare.

BLANCHETTI.

Mantuanæ carcerationis. Luna, vlt. Februarij. 1579.

SVMMA RIVM.

- 1 Suſpicio & vani timores non habentur in aliqua conſideratione quoad iuris effectum. 2 Metus reuerentialis non inuauit ad reſciſſionem eius quoad geſtum eſt, niſi minæ, vel verbera præcedant. 3 Voluntas teſtatoris poteſt per mulieres probari, licet non poſſint vti teſtes in teſtamento interuenire. 4 Metus qualitas ab arbitrio iudicis pender in cognoscendo.

DECISIO CCCXLI.

Domini fuerunt concordēs, non conſtare de tali vi, vel metu ex ſubſequentis poſt carcerationem, vt poſſint ſuffragari Domino Alexandro: ſuppoſita enim reſolutione vltimo loco facta ſuper iuſtitia carcerationis, omnia ſubſequentia videntur condigna ad delictum prætenſum, & ex quo inculpatus, & inquisitus fuerat Dominus Alexander, & præcipue ſtante integritate Illuſtriſſimi Cardinalis bo. me. Mantuani, quòd vltra teſtes de ea deponentes Domini habuerunt pro comperta, eò magis, cum ex proceſſu criminali conſtet, non fuiſſe aliquo modo grauatus: & pro parte ipſorum fratrum fuerunt etiam dilationes petite, quòd potuit concernere, vt Federicum, qui à carceribus fugerat, reſtiterent.

Quòd præceſſerint minæ ex parte Illuſtriſ. Domini Cardinalis, non probantur concludenter, prout etiam in ſimili materia probari debent.

Minusque, quòd prætextu vis, vel metus non fuerit reclamatum à laudo.

Minusque iuuant proteſtationes.

Quia præſertim hæc omnia potius ad ſuſpicionem Domini Alexandri, & fratris videntur poſſe applicari, quàm quòd veritate ſubſiſtant, de quibus iura non curant, argumento l. metus. l. vani timoris. ff. quod met. cau.

Quòd Dominus Cardinalis voluerit, quòd orta rixæ, & differentie in ipſum remitterentur, potuit ſane pro bono pacis deſiderari magis, quàm animo inferendi vim vel metum, prout interpretatio in bonam partem eſt deſumenda, nec aliud ſiniſtrum de perſona tanti Principis ſuſpicandum eſt: eius enim aliqua ex parte non poſſet inſiciari, quin intereſſet, fratres ad concordiam prouocare, lites exortas ſopire, & horum omnium in ſe ſuſcipere patrocinium, tum ex eius dignitate. Tum etiam cum ageretur de controuerſijs inter nobiles ciues Mantuanos, & vnicuique teſtis tantum adſit, qui concludenter ad fauorem Domini Alexandri, & fratrum deponat, cæteri de auditu, & de fama magis iudicant, quàm teſtificentur.

Non inuauit metus reuerentialis, cum non probentur nec minæ, nec verbera præcedant, nec ex laudo aliquid quaſitum fuerit Illuſtriſſimo Domino Cardinali, nec cum eo quid geſtum probetur: argumento eorum, quæ habentur late per Suare. alleg. 24. per Soc. iun. conſil. 77. nu. 154. lib. 1. & conſil. 67. nu. 39. lib. 2. Aret. conſil. 24.

Nec de leſione conſtat, cum potuerit voluntas teſta

toris per mulieres probari, licet non poſſint vti teſtes in teſtamento interuenire: ac etiam prohibitionem teſtandi. Quæ cum dubia ſint, non poteſt ad leſionem enormem inferri, vt de metu reuerentiali iudicare poſſimus, prout inferunt Docto. vt per Ruyn. conſil. 190. nu. 3. lib. 1. & conſil. 60. nu. 22. lib. 3.

Cephal. conſil. 34. nu. 31. & conſil. 142. num. 39. libro 1. Aym. conſil. 11. nu. 12.

Et ita cum verſemur in materia, quæ ſumme à iudicis arbitrio pender, vt in l. metus autem. ff. ex quib. cau. maiores. Abb. in c. cum virum. nu. 8. de reg. Dec. in cap. 1. num. 8. de appella. ad tradita in l. interpoſitas. de tranſactio. per Marſil. in l. quaſtionis modo. ff. de quaſtion. ex ſupradictis Domini dicebant, nec vim, nec metum reſultare.

ROBVSTERII.

Roman. hæreditatis. Ven. 15. Martij. 1580.

SVMMA RIVM.

- 1 Voluntas ſola ſufficit ad inducendam hæreditatis aditionem verbis, aut actu declarata. 2 Actus aditionis hæreditatis non debet eſſe in ſuſpenſo. 3 Verba, cum beneficio legis, & inuentarij, poſita in aditione hæreditatis, declarant qualis ſit voluntas aduentis. 4 Hæres adiens hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, & inuentarium non conſiciens, ſibi imputare debet.

DECISIO CCCXLII.

Vit per Dominos reſolutum conſtare, D. Gundifaluum adiuſſe hæreditatem Eluitæ matris ex inſtrumento ratiſhabitionis, de quo in quarto præſuppoſito, in quo ſe enunciat hæredem ipſius, & emolegat, ac confirmat omni meliori modo, ex certa ſcientia aditionem factam per Doctorem Martinum. Cum n. ad inducendũ præſertim hæreditatis aditionem ſufficiat ſola voluntas verbis, aut actu declarata. l. gerit. ff. de acq. hære. l. potuit. c. de iure delib. cum alijs iurib. per Aym. conſil. 148. nu. 1. ſatis ex dicta enunciatione, & geſtis in inſtrumento eſt declarata voluntas Dom. Gundifalui, quòd noluit adire maternam hæreditatem.

Nec ob. quòd dicat ſe hæredem cum beneficio l. & inuentarij, & ita ſub conditione adiuſſe, quod eſt ac ſi non adiuſſet, cum actus iſte purus, non autem in ſuſpenſo eſſe debeat, ex allegatis pro ipſo.

Nam illa verba, præſertim cum beneficio l. & inuentarij, non important venditionem, ſed declarant, qualis ſit voluntas aduentis, videlicet, quòd velit vti dicto beneficio, cuius ſolemnia poſtea præſertim ſi non obſeruet, ſibi imputet: alias ſequeretur, quòd nunquam curretent tempora cõficiendi inuentarium, & diſpoſitio l. ſi. §. ſi vero. C. de iure delib. facilius eluderetur. qui enim dicit ſe hæredem cum beneficio l. & inuentarij, & non conſecit, poſſet excipere ſe non eſſe hæredem, quia conditionaliter adiuſſit, & conditione non tenet.

Non ob. quod inſtrumentum prædictum ſit erroneum, quia cum ex ipſo inducatur aditio, nullus eſt error, præcipue cum de omnibus aſſerat D. Gundifalvus ſe habere notitiam.

An autem D. Gundifalvus excuſetur ex eo, quòd nulla bona ad eſſent, prout in illa Rom. vinearum, coram R. P. D. meo Decano, vel ex inuentario cohæredum, erit particulariter videndum.

ROBVSTERII.

Tolletan. iuris nominandi. Luna, 29. Novebris. 1582.

SVMMA RIVM.

- 1 Layci in fundatione parochialis, an possint sibi reservare facultates nominandi ministros stipendiarios, qui exercent curam animarum sine aliqua eorum institutione, quod non.

DECISIO CCCXLIII.

Domini in propositione huius dubij fuerunt con cordes, quod ista sunt beneficia curata, & nega ri non potest: item quod approbationes Archie

piscopi non habent vim institutionis, quia ex ipsis plurimae procedunt, & sunt generales pro administratione sacramentorum ubique locorum suae dioc. pariter firmarunt non probari, haec beneficia habere dotem: sed quia pro parte Illustrissimi domini Ducis immemorabili probata allegatur titulus fundationis cum hac conditione, quod sibi reservaverit hoc ius nominandi ministros stipendiarios, ideo Domini dixerunt, ut particulariter videatur, an laici in fundatione parochialis possint sibi reservare facultates nominandi ministros stipendiarios, qui exercent curam animarum, & in parochiali non sint intitulati: non enim potest Illustrissimus dominus Dux conferre titulum beneficij, & suae nominationes non possunt interpretari pro validitate actus, nisi pro deputationibus ministrorum cum recto stipendio sibi benevisio, licet verba aliquarum ex ipsis sonent potius in collationem tituli, quam in simplicem deputationem.

Secundae Partis Decisionum Rotae Romanae, Finis.

PRACTICABILIA QVAEDAM

ROTAE ROMANAE.

ET PRIMO DE ARTICVLIS OBIECTIVIS.

SVMMA RIVM.

- 1 Articuli obiectivi tripliciter considerari possunt.
2 Articuli quoad appellatorem dicuntur obiectivi, & non de iure dantis, quoad articulantem e contra: sed aliquando etiam dicuntur obiectivi. nu. 108.
3 Articuli etiam quoad appellatorem quandoque de iure dantis dicuntur, & quando. nu. 6.
4 Articuli omnes tam obiectivi quam de iure dantis quoad effectum probandi a pari procedunt.
5 Articuli tamen quando articuli de iure dantis sunt in aliqua parte obiectivi, vt num. 115. aliis esset contra, vt sub nu. 1. & nu. 71.
6 Articuli obiectivi illi dicuntur, qui articulantem principaliter non deducunt, licet secundario illud includerent, sed ius excludunt adversarij: secus in articulis de iure dantis qui dicuntur e contra. & nume. 5. 7. & 8. & 26. cum seq. vbi videtur contrarium.
7 Articuli, vt procedat etiam si per exclusionem iuris alieni, velit articulans ius suum includere, vel fortificare, seu augere. nu. 8.
8 Fallit tamen haec regula octo modis, vt nu. 10. vsque ad nu. me. 21. vbi varia dantur declarationes ad c. vt circa de elect. in 6. & clem. constitutio. eo. ti.
9 Iurisdiclio super principali exercetur etiam in comexis.
10 Liberatio super principali trahitur ad dependentia etiam non expressa.
11 Prohibitio de non transgendo super alimentis, extenditur etiam super appenditijs.
12 Executor, vel in providendo, vel in exequendo potest procedere cum causa cognitione.
13 Termini omnes post litem contestatam, vel habitam pro contestata censentur peremptorii: terminus vero ad pro

- bandam semper censetur peremptorius.
23 Terminum elapso ad probandum de equitate iterum admittitur sine beneficio restitutionis in integrum, licet secus sit de rigore.
24 Fallit in articulis obiectivis, in quibus etiam non datur in integrum restitutio. nu. 24.
25 Articuli obiectivi post terminum ad articulandum non admittuntur de stylo palatii.
26 Ampliatur haec regula undecim modis, vt nu. 30. vsque ad nu. 41. & nu. 61.
27 Fallit autem, & limitatur modis quatuordecim, vt nu. 42. 43. 46. 50. 51. 55. vsque ad numero 60. 62. 63. 65. 66. 68. 69.
28 Articuli mere obiectivi non dicuntur illi qui includunt ius partis, licet partem contrariam rejiciant.
29 Articuli obiectivi dicuntur, quando etiam eis probatis nullum ius acquiritur danti: secus vbi eis probatis excluderetur adversarij, & ipsi danti acquireretur ius.
30 Articuli quando dicantur mere obiectivi, & quando de iure dantis, vide duas regulas.
31 Articuli obiectivi, quando repelluntur praesumuntur calumniosi.
32 Positiones probantur per confessionem partis.
33 Obiectus possunt probari per instrumenta post terminum, & recognitiones sigillorum, & auctoritas notarij per testes.
34 Probatio que fit per instrumenta, dicitur manifesta.
35 Reus contra articulos datos per actorem potest contrarios, & obiectivos dare, quos poterit probare per testes, quando suos actor velit per testes probare, alijs non.
36 Articuli exceptivi admittuntur etiam post terminum.
37 Limita, nisi dantur articuli per viam exceptionis de crimine,

- ne, quod provisum de beneficio non repellit. numero 49.
52 Iudex si lapsus termino ad articulandum alium etiam terminum assignet, & pars non appellat, valet articulorum obiectivorum admissio.
53 Probatio alijs rei cienda vbi per iudicem admittitur, sufficit, quod pars contradicat, licet non appellet.
54 Probatio vbi admitti non debet, necessaria est appellatio.
55 Articuli obiectivi qui non possunt dari in prima instantia propter lapsam terminum, possunt dari in secunda, dummodo in termino dentur.
56 Limita, nisi inhereant ex mera appellatione. nu. 58.
57 Item, nisi ter repulsi fuissent in prima instantia. numero sequen.
58 Articuli obiectivi post terminum peremptorium etiam quod materiam de novo supervenisset, non debent admitti, nisi in casibus a iure expressis.
59 Articuli obiectivi possunt dari, etiam post conclusionem in causa nona superveniente materia, reprobata opin. quorundam.
60 Articuli in causa profana de iure dantis admittuntur etiam post conclusum in causa arbitrario iudicis.
61 Praejudicium vbi irreparabile nascitur, nemo repellitur ex quacunque praesumptione calumniae.
62 Articuli mere obiectivi debent esse bene specificati, & bene formati, licet dentur in termino, alijs non admittuntur. cum nu. seq.
63 Amplia hanc regulam duobus modis, vt numero 72. & 73.
64 Fallit primo, nisi articuli non sint mere obiectivi, sed aliquo modo etiam contineant ius dantis. nu. 71.
65 Fallit etiam alijs sex modis, vt nu. 81. vsque ad nu. 86.
66 Articuli continentes quem esse de aliquo genere, dicuntur obiectivi.
67 Articuli in quibus dicitur plus fuisse dictum, quam scriptum, nisi specificentur, non sunt admittendi.
68 Articuli de consuetudine ad impugandum ius alterius, non admittuntur, nisi specificentur actus, ex quibus sit orta consuetudo.
69 Articuli de incompatibilitate debent bene specificari, alijs non admittuntur.
70 Articuli, quod decanus, & capitulum per tantum tempus sint exempti a iurisdictione, debent esse bene specificati.
71 Articuli obiectivi qui dantur de crimine non repellente promotum, non admittuntur.
72 Articuli obiectivi, quod quis sit incapax beneficij propter non promotionem infra annum, non sunt boni.
73 Articuli obiectivi dati in termino, & male specificati non possunt post terminum declarari.
74 Immo nec etiam in termino possunt declarari: & quare. nu. sequen.
75 Fallit tamen haec conclusio, vt nu. 89. & 90.
76 Terminus, qui datur ad declarandam articulos obiectivos, est inuentus, vt tantum valide articulanti proficit, licet non ita clare, non autem qui nulliter.
77 Iudex in articulis mere obiectivis non potest instruire partem, vt eos declarat: secus si aliquo modo sint de iure dantis.
78 Articuli quando dicantur obiectivi, vide aliquos casus declaratos per Rotam. cum numero 93. 94. 95. 98. 99. 100.
79 Articuli de valore possunt dari quatuor modis.
80 Fama non probat excessivum valorem datum per modum obiectus.
81 Articuli quibus casibus dicantur bene specificati, & bo-

- ni. cum numero 102. vsque ad numero 107.
108 Articuli obiectivi possunt dari per reum, & possessorem nullum ius habentem, seu de cuius no iure clare constat.
109 Intellige tamen & declara, quando possessio est clara, & certa, alijs si sit dubia, & disputabilis, non potest dari obiectus. nu. 112.
110 Fallit etiam, & multo magis in non possessore, vt non possit dare obiectivos, nisi doceat de iure suo. numero 111.
111 Possessor quamvis iniustus melius est, vt remaneat in sua iniusta possessione, quam quod alijs detur victoribus ingressus.
112 Ordinarius ex officio potest amovere iniustum possessorem.
113 Articuli obiectivi non possunt probari per praesumptiones, sed per veritatem: immo per proprietatem, non autem per quasi opinionem, vel reputationem, seu communem famam. cum nu. 114.
114 Immo etiam si cum fama publica concurrat vnus testis de communitate non probatur materia obiectiva. numero 117.
115 Beneficium impetranti per assertionem incompatibilis quoad iudicationem non sufficit probare assecutionem per famam publicam.
116 Fama sola vbi non sufficit, nec etiam regulariter iuncta cum vno teste de veritate probat.
117 Consuetudo dicitur esse difficillima probationis.
118 Articulus super consuetudine tria continere debet.
119 Testes deponentes esse consuetudinem in tali loco debent referri ad factum, & non ad ius.
120 Testis deponens de consuetudine, quando praesumptive dicitur concludere.
121 Testis deponens de consuetudine quid debeat exprimer.
122 Limita tamen & declara, vt nu. 124. & 125.
123 Testes deponentes de consuetudine debent esse contestes in actibus, super quibus deponunt.
124 Articulus, in quo minor dicit se lesam, licet non dicatur enormiter concludit.
125 Articuli ad probandam praescriptionem, si deducunt longam possessionem, & fructuum perceptionem satis est, licet nullum verbum faciant de praescriptione.
126 Articulus de valore nihil concludit, nisi deductis oneribus.
127 Testes super valore etiam non interrogati debent reddere causam dicti sui, alijs non probant.
128 Articuli contra agentem spolio, quando sint boni.
129 Articuli concernentes petitorium etiam in principio sunt admittendi.
130 Articuli negativi non sunt admittendi.
131 Articuli fundati super gratia, cuius sumptus ex registro bullarum haberi potest, non sunt admittendi.
132 Articulis non bene specificatis, vel non dispositiue datis, non cogitur quis respondere.
133 Articuli eventuales non sunt admittendi.
134 Articulorum verba debent intelligi, & declarari secundum precedentia.
135 Articulorum copia danda est inquisito antequam respondeat.
136 Articulorum admissio non est de substantia.
137 Articulis tam pertinentibus, quam impertinentibus de stylo palatii respondendum est. & nu. 147.
138 Declara, vt ibid. & nu. 148.
139 Articuli, vt dicantur pertinentes in causa prophana quid requiratur.
140 Articuli pertinentes etiam in causa prophana de equitate admittendi sunt vsque ad conclusionem in causa.

- 143 *Articuli per procuratorem cum mandato generali ad ponendum, & articulandum dati etiam cum iuramento in prima instantia possunt per principalem in secunda remocari, etiam non docto de errore.*
- 144 *Articuli habent vim petitionis, & tenent locum facti probandi, vbi nulla petitio precessit.*
- 145 *Articuli in dubio sunt admittendi. Idque procedit etiam si sint de iure dantis, & calumniosi. nu. 146.*
- 148 *Articulo seu positioni criminosa regulariter non est respondendum. Declara, vt ibid.*

ANTEQVAM particulariter tangam quomodo cognoscatur, an articuli sint obiectiui, vel de iure dantis, sciendum est, quod articuli obiectiui possunt dupliciter considerari.

Primò quoad appellantes iuxta dispositionem cap. vt circa. de elect. in sexto, & clemen. constitutio. eo. titu.

Secundò possunt considerari in non appellante ultra dispositionem d. cap. vt circa. & d. clemen. consti. secundum stylum, & vsum palatij.

Tertiò possunt considerari quoad effectum probandi, quia in materijs obiectiuis requiritur exacta, & specifica probatio, & secundum istam distinctionem multæ declarationes Doct. recte solvantur à contrarietate si recte intelligantur.

Breuitè igitur concludendum quoad appellantem illi dicuntur articuli obiectiui, & non de iure dantis, qui principaliter ius appellantis non deducunt, licet secundariò illud includant, vt expresse dicit d. clemen. constitut. in ver. directe. cum glo. & de hoc ostendam clarissime infra in primo quæsto ex multis, quæ ibi adducuntur.

Quo vero ad articulatam secundum stylum, & vsum palatij contrarium penitus seruatur, quod proxime dictum est, quia illi non dicuntur articuli obiectiui, qui aut principaliter, aut secundario ius articulantis includunt, sed de iure dantis, vt per Rot. decis. 18. de excep. in antiq. Et de hoc latissime dicam infra in 2. quæsto, in verbo, ultra materiam.

Quo vero ad effectum probandi omnes istæ materiæ à pari procedunt, vt in eis exacta probatio fieri debeat, vt infra subiiciam in q. princ. quomodo probentur articuli obiectiui in verbo, & secundum stylum palatij.

Articuli obiectiui qui dicuntur, & qui de iure dantis, sepius dubitatum est, propter varias Doct. auctoritates, quæ inter se quodammodo contrariari videntur. tamè si bene considerentur in casibus suis, recte procedunt, nã secundum terminos c. vt circa, & clemen. constitutio. de elect. sciendum est, quod illi dicuntur articuli obiectiui, & non de iure dantis, qui ius articulantis principaliter non deducunt, licet secundariò illud includerent, prout expresse dicit tex. in d. clemen. constitutio. in prin. in glo. in verbo, directe. Et ideo dicunt Imol. & Card. maxime in 8. q. post antiquos, quod tunc articuli sunt de iure dantis ex mente illius constitutionis, quando ex gratia ipsa articulantis descendunt, & nascuntur.

Quod si ex epla gratiam articulantis & ius dantis articulos includunt, sunt obiectiui, quod optime declarat Oldrad. consil. 116. exemplum ponens de duobus impetrantibus, quorum primus impetrauit per obitum Titij 15. Februarij.

Secundus impetrauit 15. Martij, & secundus articu-

lat hoc modo, quod post 15. Februarij, & ante 15. Martij obiit Titius: consuluit Oldrad. quod prima pars articuli est impugnatiua, licet secunda includat ius articulantis, & propterea non descendat, & dicit ita seruatum fuisse in palatio apostolico, & hanc opin. Oldrad. sibi adscribit. No. And. in add. ad Specul. in ti. de teste. §. nunc videndum. in addi. magna. in 3. col. iuxta fi. vers. Nunc videndum de articulis quos aduocati impugnatiuos vocant, & hoc consil. Oldrad. refert Alberic. de Rosat. in rub. de probat. in secunda col. circa med. subdit eodem consil.

Oldrad. quod articuli censentur esse de iure dantis qui dantur super substantialibus, & essentialibus iuris principaliter allegati, seu deducti, ex quibus ipsum ius creatur sicut ex materia materiatum conficitur. arg. l. pacta conuenta. de contrahen. emp. quod clarius declarat idem Oldrad. consil. 120. quod ad declarationem d. clem. consti. referunt ibi, & sequuntur Card. & Anchar. nam inquit, quod ad hoc vt articuli qui dantur per appellantem, non sint obiectiui, sed dicantur de iure dantis, seu opponentis, necesse est, quod illis probatis canonizandum sit ius suum, quæ probatio circa quatuor versatur.

Primò circa personæ impetrantis habilitatem.

Secundò circa personæ conferentis potestatem.

Tertiò circa modi impetrantis congruitatem.

Quartò circa beneficij collati in hunc modum deducibiliter, adeo quod si dans articulos circa hæc quatuor, seu aliquid ex eis descideret etiam sine competitoris canonice beneficij non possideret, ita enim articulatam, & probandum ius suum, & sic gratiam tantum tuetur, seu iustificat, & ius alterius nullo modo tangit seu impugnat.

Sit igitur conclusio, quod articuli nō dicuntur obiectiui, sed de iure dantis, quando tendunt principaliter ad conseruationem iuris dantis, quæ extenditur, vt procedat etiam si articuli virtualiter, & effectualiter, seu secundario ius aduersarij excludant, & impugnent, dummodo formam positionis ipsius aduersarij, nec illius personam expresse tangant, vt per Oldrad. d. consil. 170. ponendo exemplum in duobus litigantibus de beneficio quod ad collationem episcopi, & capituli simul pertinebat, quorum primus fuit electus ab episcopo, & capitulo coniunctim puta calendis Septembris. Secundus vero à capitulo tantum: ideo secundus, vt iustificet ius suum & sic potestatem eligendi tunc spectasse ad capitulum tantum, deducit in articulis episcopum fuisse excommunicatum tempore electionis aduersarij. pro quibus verificandis deducit Episcopum de tali anno mense, die, excommunicatum, adeo quod tempus excommunicationis præcedat electionem primi electi, dicit Oldra. quod ex quo ius suum tempore sequitur, nec electionem primi, nec personam tangit, licet pro verificatione iuris sui excommunicationem Episcopi ante electionem aduersarij deducat, non dicitur dare articulos, quia ad exclusionem iuris aduersarij principaliter nō tendit, sed tantum ad sui iuris confirmationem: & attendi solet, quod principaliter agitur, & maxime in criminibus, seu materijs obiectiuis: nam ex voluntate, & proposito crimina distinguuntur. l. verum. ff. de furt. cap. voluntate. de senten. excommunicata. & ita etiam determinat Io. And. in addi. ad Spec. in titu. de teste. §. nunc videndum. in addi. magna. col. 4. ver. præter prædicta, vbi recitat consil. Oldra. eo tamen tacito.

Contraria est conclusio, quod articuli dicuntur obiectiui, quando articulant non intendit ius suum principaliter deducere, sed excludere ius aduersarij, quod extenditur, vt procedat etiã si per exclusionem iuris alie-

ni vellet ius suum includere, vel fortificare, seu augere, vt per Archid. in d. c. vt circa. post alios ponendo exemplum in eo qui dicit quosdam ex electoribus aduersarij fuisse criminosos, licet ex hoc augetur ius ipsius opponentis, tamen in eo non fundatur, & ideo non debet auferri, & hoc idem late profecquitur Oldrad. in d. consilio 170. quod dicit inter cætera colligi allegans Ioan. Monach. ex obseruantia palatij, quæ vult articulum datum de excessiuo valore contra eum qui habet de minori cōtinere obiectum, & propterea non debere admitti, idè quoque late firmat Thom. Fastol. dub. Rot. 24. ponens exemplum in duobus expectantibus beneficij proxime vacaturum, quoniam quilibet deinde vacando beneficij fecit sibi de eo prouideri per executores, & eorum quilibet à processu, & prouisione alterius appellauit, licet in appellatione nullos obiectus expresserit, postea in prouisione appellationis vnus contra alium dat in articulis de consumptione gratiæ, quia aliud beneficij accepit: concludit Dominus voluisse, quod cap. vt circa. & clem. const. locum habeant, quia licet ex facto aduersarij augetur ius dantis articulos, vel verificetur, vel declaretur, tamen cum ius ipsius dantis articulos in eo principaliter non fundetur, quod nullo modo debeat audiri.

Hæc tamen conclusio sic declarata, & per consequens cap. vt circa, & clemen. consti. procedunt in vbi dantur obiectus iuris alterius mere exclusiui: secus si essent fundati iuris opponentis, vt per Fastol. dub. Rot. 59. in secunda ratione, ponendo exemplum in Martino expectante canonicatū in Duraten. ecclesia proxime vacaturam in qua quidam Adulfus laboras graui infirmitate adeo, vt eius salus desperaretur, permuauit rectoriam suam cũ alia, deinde infra 10. dies deceffit, ordinarius vigore permutationis prius factæ processus fulminauerat, à qui bus processibus Martinus appellauit, & in appellatione tunc interposita, nihil expressit in prosecutione vero appellationis dat articulos, quod illa rectoria vacauit per obitum, & quod permutatio fuit dolosa, & in fraudem ipsius expectantis, fuit quæsitum, an deberet admitti dans istos articulos: fuit conclusum, quod sic, inter reliqua ea ratione: nam ex quo dicit, quod vacauit rectoria per mortem deducti ius suum ad verificandum, aut necesse habet deducere fraudem, & dolum permutationis factæ, & sic obiectum in quo ius opponentis fundatur: meritò non habet locum c. vt circa, & d. clem. consti. ita dicit debere limitari dicta per Archid. in d. c. vt circa. volente, vt supra memini, etiam illos articulos, vt obiectiuos, debere repellere, in quibus ius opponentis etiam augetur, vt non procedat, quando ius opponendi, non tantum ex articulis datis augetur, quantum ex eis fundatur.

Secunda declaratio, seu fallentia ad d. c. vt circa, & d. clem. consti. colligitur ex decis. 36. de appellat. in nou. quæ vult; quod si possessor beneficij appellat in partibus extraiudicialibus, asserens sibi canonicè prouisum, & aduersario nullū ius cōpetere, & propterea indebitè ab eo molestari, nihil in appellatione exprimendo, vel obijciendo, iste non repellitur ab obiectis dandis in curia: ex quo enim secundum d. decisionem materia illa est multum exorbitans, & pœnalis, & rigorosa, debet strictissime intelligi, & ideo cum iura illa loquantur in appellante qui obiectus deducit, non habebunt locum in eo qui nullos obiectus deducit, & ius suum allegat, & bene facit, quod dicit Gem. in cap. procurator, in versicu. & per hoc patet, quod male determinauit quidam disputans hic, qui tenuit, quod non valet appellatio quam interposuerat procurator sine speciali mādato ab executore, ne

prætextu talis prouisionis Dominus suus molestaretur super possessione talis beneficij, qđ canonicè fuerat adeptus, quia c. vt circa. non procedit vbi appellans ius allegat, per clem. const. eodem tit. subdit tamen eadem decisio aliquos tenuisse, quod si iste talis appellaret, & ius suum non allegaret, quod tunc ab obiectis dandis deberet repellere, ex quo in appellatione materiam tantum impugnatiuam deducit. Et ita in hoc ultimo resider Fasto. dub. ro. 24. vbi expresse vult, quod qui in appellatione nullos obiectus expressit, quando ius suum in appellatione non deducit, nullo modo possit dare articulos obiectiuos.

Tertia fallentia est, quod d. c. vt circa, & d. clem. consti. procedunt, vbi appellatur ab electionibus postulationibus, & prouisionibus: secus vbi appellatur à processibus, supra eis fulminatis: nec sufficit, quod occasione electionis, seu postulationis, seu prouisionis appellaretur, nisi ab eis, vt verbis illarum constitutionum satis fiat, appelletur, ita Fasto. dub. ro. 59.

Exemplum ponit de Martino expectante canonicatū proxime vacaturum, quod ius retuli in prima fallentia: fuit conclusum secundum eum, quod verba c. vt circa, & clemen. consti. non loquantur, vbi in processibus, prouisionibus, electionibus, & postulationibus appellatur, sed ab ipsis electionibus seu postulationibus, seu prouisionibus.

Sed aduerte, quia si fallentia esset vera, videntur illa iura imposita verbis, & non rebus, contra l. 2. C. de legi. & ca. commisso, de elect. in 6. & facillime fraudarentur. In contrarium etiã facit, quia quod disponitur de principali, censetur etiam dispositum de eius accessorijs, nã

iurisdicchio super principali exercetur etiam in con-

14 nexis. clemen. 2. in verbo, eas. de iurid. Hinc est, quod liberatio super principali trahitur ad dependentia etiã non expressa. Bar. in l. Aurelio. §. grauis. in 6. q. de libe. le-

15 gat. & prohibito de non transigendo super alimentis operatur etiam super appenditijs. Barto. in l. si cum ij. §. si vni. de transf. & plura similia per Rom. consil. 343. in pe. col. & ideo Fastol. dub. ro. 24. vult quod si appellatur à processibus executorum, & eorum prouisione, quod dicta iura locum sortiuntur, qua quidem in re Dominicus in d. c. vt circa. §. si. de elect. in 6. post Lapum, & Abb.

antiq. concludit, quod si executor, vel in prouidendo, vel in exequendo processit cum causæ cognitione, & potest, iuxta no. per Imo. Inno. & alios in casu. de præsumpt. Tamè si appellatur cum grauamen illatum sit iudiciali le non habebunt locum dicta iura, quia vbi appellatio est iudicialis, ea non procedunt. capitu. constitutio. de electio. in sexto: si vero processerit sine causæ cognitione, cum grauamen illatum sit extraiudiciali, tunc dicta iura sibi locum vendicant.

Quartò fallit in appellatione iudiciali: nam in extraiudiciali tantum procedunt, vt per glo. Io. And. in ver. sic appellari. ad fi. & per c. constitutio. de elect. in 6. & rationem differentie assignat glo. & Doct. in d. c. constitutio, & de ista fallentia meminit Fastol. dub. 52. & Archid. post antiq. in d. c. vt circa.

Quintò fallit in vt non procedat, quādo appellatur ad inferiorem, sed ita demum locum habeant si appellatur ad Papam, & non aliter. ita dicit Rot. decis. 13. de testib. in antiq. sequendo Arch. sed Ioan. And. in d. c. vt circa. in ver. appellari. sequitur opinidnem Garfæ tenentis contrarium, & eam defendit. idem facit in capitu. is qui. vbi eam repeti. eodem titu. de elect. in 6. & in cap. procuratori. eodem titu. cum quo Domin. & Philip. post Imo. & alios transeunt, nisi vsus se haberet in contrarium, vt attestatur Lap. & Abb. antiq. prout refert ibi Domin. in d. c.

- d. c. vt circa, quod seruatur opinio Arch.
- 19 Sexto fallit, vt non procedat, qñ appellatur à prouisione faciendum, quia debet tunc appellari contra certam personam.
- Secundus si appelletur in genere à grauaminibus contra omnes. c. qui contra certam. de elect. in 6. etiam meminit glo. in d. c. vt circa. in versic. facienda, & cuius effectus sit talis appellatio, ponit Dominicus in d. c. vt circa. §. fina. ad fin.
- 20 Septimo fallit, vt non procedat in opponendo, sed contra prouisiones electiuas, seu postulationes qui non appellauit, vt per Domin. in d. c. vt circa, in 1. q. post Archid. & Io. And.
- 21 Vltimo sciendum est, quod licet expulsio approbandi iuxta d. e. vt circa, & clem. const. habeant vim rei iudicata, & sit irreparabilis, Rot. decif. 3. de proba. in antiq. hoc tamen debet intelligi, & limitari, prout bene declarat Rot. tangens hoc articulum, quomodo habeat vim rei iudicata. de excep. decif. 3. in antiq.
- Vltra materiam c. vt circa, & clem. const. quæ iura loquuntur vbi ex appellatione in iudicium deducta lis oritur, vt supra visum est.
- Palatium articulos obiectiuos in causa quocunque modo etiam sine appellatione introductos, nisi dati fuerint in termino ad articulandum, semper consuevit rejicere.
- 22 Ratio autem hæc est, quia omnes termini post litē contestatam, vel habitam pro contestata censentur peremptorij secundum Rot. decif. 2. de sequestr. poss. & fruc. in nou. & 10. de re iud. in nou. & de testib. 2. in antiq. terminus vero ad probandum censetur semper peremptorius, vt per Bar. in l. 1. C. de dilat.
- 23 Et licet post lapsum ipsius termini de rigore iuris nemo debeat admitti ad probandum, nisi beneficio restitutionis in integrum, tamen ex æquitate Palatium est in causa profana omnes admittit sine restitutione in integrum, vt per Rot. decif. 2. de rest. in integ. in nou. & de testib. 91. in nou. & 21. in antiq. eo. ti. quæ dicit, quod ita fuit conclusum, vt pro stylo seruaretur. Ægid. decif. 47. §. in 2. & 3. col.
- 24 Hunc tamen rigorem seruatur Palatium in articulis obiectiuis, & criminosis pro quibus etiam restitutio negatur. Rota decifio. 2. de sequestr. poss. & Ægid. dicta decifio. 47. §.
- Hinc est, quod Rot. decif. 18. de excep. in antiq. dicit quod de stylo palatij introducti sunt, vt articuli obiectiuo post terminum ad articulandum non admittantur, & hoc idem repetit Ægid. decif. 393.
- Quamobrem Rota materiam obiectiuam non ita rigorose intelligit secundum c. vt circa. Sed humanius, & benignius, & propterea Rota de sequestra. poss. & fruc. decif. prima in nou. licet loquatur in gratia, si neutri, tamen generaliter dicit quod articuli mere obiectiuo non dicuntur illi, qui includunt ius parris licet partem contrariam rejiciant. & Rota de excep. decif. 18. in antiq. ad propositum dicit obiectiuo dicuntur, quando etiam eis probatis nullum ius acquiritur danti: sed vbi eis probatis excluderetur aduersarius, & ipsi dati acquireretur ius, tunc non dicuntur obiectiuo, & post terminum isti debent admitti. exemplum ponit in secundo impetrante qui dat articulos contra primum impetrantē de incapacitate, seu inhabilitate eo quod contraxit matrimonium, ex quo per exclusionem primi includitur ius secundi: concludit, quod tales articuli sunt de iure dantis, & non obiectiuo. & ita etiam mill. inquit seruari in verb. articuli.
- 28 Non omitto, quod Ægid. decif. 482. ad cognoscen-

- dum materiam mere obiectiuam tradit regulam generalem, quod vbiunque danti articulos ad canonizandum ius suum non est necesse illos probare, sequitur quod materia, in eis contenta est mere obiectiuo.
- Aliamque quoque doctrinam ad cognoscendum quando articuli dicantur de iure dantis, & non obiectiuo, ponit Ægid. decif. 399. sed quia eius opinio in eo articulo quem ibi tangit non tenetur, vt infra in quinta extensione ad regulam ostendam, ideo non curo eam referre.
- Viso igitur qui dicantur articuli mere obiectiuo secū dum stylum palatij, sciendum est, quod ideo ipsi repelluntur, quia præsumuntur calumniosi, ita dicit Rota decifio. secunda, de excep. in antiq. & prima de accusat. in nou.
- Hæc autem regula, quod articuli obiectiuo non admittuntur post terminum ad articulandum, & procedit etiam si pars verbo deducit articulos in termino, nisi facto ipsos dederit. ita Rota decif. 18. de excep. in antiq. licet Ægid. decif. 439. quando fuerunt dati verbo, in termino, & postea dantur post terminum facto, multū dubitet, an debeant admitti.
- Hæc autem regula, quod articuli obiectiuo non admittuntur post terminum ad articulandum, & procedit etiam si pars verbo deducit articulos in termino, nisi facto ipsos dederit. ita Rota decif. 18. de excep. in antiq. licet Ægid. decif. 439. quando fuerunt dati verbo, in termino, & postea dantur post terminum facto, multū dubitet, an debeant admitti.
31. Secundò extenditur, vt etiam si pars dederit articulos facto, & petierit eos sibi restitui ad corrigendum, quia auditor debet eos prius videre, & si inuenit eos obiectiuos, debet illos admittere. Rot. decif. 3. de proba. in antiq.
32. Tertio extenditur, vt articuli obiectiuo, per repulsi neque in secunda neque in tertia instantia amplius possint dari, & dari non debent admitti. Rot. de excep. decif. 2. in antiq. ad fin.
33. Quarto extenditur, vt articuli obiectiuo non debeant admitti etiam via restitutionis in integrum, quia pro eis admittendis deneganda est omnino restitutio in integrum. Rot. decif. 2. de excep. in antiq. & decifio. 2. de sequestr. poss. in nou. Ægid. decif. 47. §. in 2. & 3. col. per lauxilium. de minor.
34. Quintò extenditur, vt procedat in causa criminali ciuilitate intentata, vt in actione iniuriarum ciuilitate intentata, vt per Rot. decif. 2. de testib. in antiq. & decif. secunda, de sequestr. poss. in nou. prædictæ tamen decisiones dicunt hoc casu multum fuisse dubitabiles, & Dominos fuisse diuisos. Ægid. vero decif. 399. refert opinionum inter auditores varietatem, & decifio. 439. late profequitur, & ibi ad finem subdit, declarat Apollo.
35. Sextò extenditur, vt articuli obiectiuo non possint post terminum dari licet dati fuerint in termino aliqui articuli ad effectum subreptionis, & ad omnem alium effectum qui parti ipsi sit magis proficiuus, nam vigore huius generalis dationis, non poterit alium casum profequi, vt puta priuationis, vel consumptionis, quia illa generalis datio materiam specificam non continet. ita declarat Ægid. decif. 562.
36. Septimò extenditur, vt articuli obiectiuo dati post terminum non admittantur, vt procedat non solum si dentur contra ius aduersarij, sed etiam si dentur contra probationem illius iuris. ita Ægid. decif. 192. allegat Cō postel. in c. quod sicut, de elect.
37. Octauò extenditur, vt non admittatur articuli obiectiuo ad probandum, etiam per confessionem partis, quæ licet alias non uideatur exclusa, vbi ad probandum quis rejicitur, tamen sic excluderetur ad probandum etiam per confessionem partis, vt per Rot. decif. 3. de proba. in antiq. & ratio est, quia terminus conceditur ad articulandum, & ponendum quas t positiones intendit per confessionem partis probare. cap. præsentium. de testib. sed cum lapsus sit terminus, merito amplius non debet audiri, & idem concludit Rota decifio. vigesima, de testibus

- restibus in antiquis, quæ idem repetit.
39. Nonò extenditur, vt articuli obiectiuo sint dandi in termino impugnandi ius aduersarij esto, quod aduersarius ius suum nondum produxisset, & sic necesse est, quod articuli quandam obiectionem sentiant. Rot. decif. 14. in nou. de testibus.
40. Decimò extenditur, vt etiam si dans articulos prestat, quod possit corrigere, aut nouos dare, quia ista protestatio non releuabit à dandis articulis obiectiuo, quædo materia erat prius orta, secus si materia sit post terminum ad articulandum data. Io. And. referens Compostel. in c. quod sicut, de elect. in regula generali ad fi. de reg. iur. in 6.
- Quatenus autem Io. And. ibi facit differentiam inter materiam prius, vel post ortam, an hoc sit verum, tangat infra in nona fallen.
41. Vndecimò extenditur, vt lapsus termino ad probandum in partibus, si tamen per appellationem à grauamine vna cum negatio principali committatur in Rota, licet termini palatij extra curiam non seruentur, tamen lapsus illius termini obstabit, ne possint dari obiectus. Ægid. decif. 74.
42. Fallit hæc regula primo, quando t esset impetrata commissio, vt possint dari post terminum. Rota decif. 1. de rescrip. in nou. & tunc secundum d. decisionem si commissio esset impetrata in prima instantia, vigore talis commissio non possent dari in vltiori instantia, quàm in ea, in qua fuit obtenta huiusmodi commissio: quod tamen declara, & intellige, vt ibi per eam. ite circa istam limitationem aduerte, quia si in commissione esset petitorium, quod non obstaret mala specificatione, & lapsus termini possit dari materia obiectiuo, & signatura responderet, placet, non obstante mala specificatione, tunc referuntur etiam post lapsum termini. Ægid. decif. 327.
43. Secundò fallit, quia licet articuli obiectiuo non potuissent post terminum ad articulandum probari per testes, possunt tamen probari per instrumenta. Rot. de proba. decif. 3. in antiq. & recognitiones instrumenti tunc possunt probari per testes: nam per terminum ad articulandum, & ponendum, est tantum exclusus ad probandum per confessionem partis, & per testes, non autem ad terminum ad producendum, in quo sine alia articulatione posset producere instrumenta, per quæ probarentur obiectus. Cum ergo possit producere instrumenta, ergo poterit omnia facere, quæ sunt necessaria ad illam productionem, & sic poterit fieri probatio notariorum, & sigillorum, si negentur. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. de procurat. capitu. præterea. de offic. delega. bene etiam facit, quia vbi non potest fieri probatio per testes, si fieret per instrumenta cum testibus, tunc probatio non censetur rejecta, immo admitti debet. Alexan. & Doct. post Barro. in l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cer. per.
44. Et t quod obiectus possint probari per instrumenta post terminum, & recognitiones sigillorum, & auctoritas notariorum per testes, idem concludit Rot. in antiq. decif. 20. de testibus.
- Huiusmodi etiam fallentiæ alia ratio magis generalis potest assignari: nam articuli obiectiuo post terminum ad articulandum ideo repelluntur, quia præsumuntur calumniosi, vt supra dictum est: sed t probatio, quæ fit per instrumenta, dicitur manifesta. Barro. in l. prima, colum. secunda, de oper. nou. nuncia. per tex. in cap. cum olim. de verb. sig. & quod ibi post Barro. late per modernos tollitur ista præsumptio.
46. Tertio fallit, t quando articuli obiectiuo dantur per viam exceptionis contra iuramentum, & iura producta, in-

- distincte potest excipere reus, vt per Ægi. decif. 436. cum præceden. & per Rot. de excep. decif. 3. in antiq. q. vult et.
47. t quod contra articulos datos per actorem potest contrarios, & obiectiuos dare reus, quos poterit probare per testes, quando suos actor velit per testes probare, alias non, ex æquitate. l. peten. C. de temp. in integ. rest. peten. Et sic licet reus esset exclusus lapsu termini, tamen si actor velit quicquàm contra actorem audietur reus excipiendo, quia repullus ab agendo non repellitur ab excipiendo. c. intelleximus. de iud. ca. cum inter. 3. de excep. & ideo dicit Rot. decif. 27. de testib. in antiq. quod licet post terminum non dentur articuli obiectiuo, tamen admittuntur exceptiuo secundum quod seruatur Rota, & si quis sciuerit istam fallentiam, excitabit multas difficultates, & maxime illam quam tangit Rot. decif. 14. de testib. in nou.
49. Hæc tamen fallentia non procedit, vbi per viam exceptionis dantur articuli de crimine, quod prouisum de beneficio non repellit, vel sunt crimina regulariter opposita per viam exceptionis, nam non deponitur regula riter quis à beneficio propter crimen oppositum, beneficio excipiendo, licet probatur, sed debet proponi per viam accusationis. Rot. decif. 1. de excep. in antiq.
50. Quarto fallit, t quando dantur post terminum, & res est integra, & sumus prope terminum, nam cum partem multum non interit, licitum est purgare moram. ita refert Ægid. tenuisse tres Dominos decif. 399. Tamē subdit, quod alij tenuerunt contrarium, & sic hæc fallentia non est vera. idem etiam Ægid. profequendo casum d. decifio. 439. de quibus etiam supra in quinta extensione meminimus, refert Dominos fuisse valde varios, & propterea nihil audet firmare. Sed decif. 2. de sequestr. poss. quæ refert dominos fuisse diuisos, & causam fuisse positam in relationibus & opi. Ægid. recitat, tandem concludit, quod fuit pronunciatum, quod articuli non debent admitti, & ad omnia, quæ allegabantur in contrarium, respondet.
51. Quintò fallit, t si post terminum ab auctore admittatur, & pars non contradicit. Rot. decif. 5. de testibus in antiq. quæ dicit, quod pars debet contradicere protestando saluo iure non admittendorum, & non recipiendorum, subdens, quod in palatio consuevit dici, iam sumus in probatis, & constat de non iure aduersarij. Et ad confirmationem huius vide multa per Fely. in ca. pastoralis. col. 9. ver. vltimo examino dubium. de excep. & multa quæ aggregantur per Moder. Mediol. in l. certi conditio. §. qm, ff. si cer. per. & ad hoc quod probatio, quæ non debeat admitti si admissa fuerit, quod valet. & de ista fall. est tex. in clem. const. ad fi. de elec. quæ ad hoc allegat decif. 3. de excep. in antiq. Ægi. vero decif. 270. dicit, t quod si lapsus termino ad articulandum iudex alium etiam terminum assignet, & pars non appellat, quod valet articulo obiectiuo admittitur. Sed hic videndum est, an sufficiat, quæ pars contradicat, vel si non obstat contradictione iudex procedit, sit necessaria appellatio. gl. Io. And. in d. cle. const. ver. legitime videtur velle, quod sufficiat contradictio expressa protestando, & idem videtur velle d. decif. 13. de testibus in antiq. Ægid. vero in d. decif. 270. videtur velle, quod pars appeller. Sed aduerte quod Fely. in ca. cum contingat. in 2. col. in ver. non ad hoc primo. de of. deleg. generaliter concludit, t quod vbi per iudicem admittitur probatio, alia rejicienda, sufficit secundum eum, quod pars contradicat licet non appeller, allegat Bal. qui de appellatione nullum verbum facit: sed quod immo generaliter requiritur appellatio, tenent Id. Mon. Arch. Io. And. in ca. pi. 1. de accus. in 6. Io. And. in c. 2. eo. ti. ad illius tex. intellectum, & idem generaliter late concludit ad declarationem c. 1. de restit. spoliat. Aretin. in §. nihil commune. de acquiten. poss. & in terminis de quib. agitur idem firmat

firmat Card. in d. clem. const. ex fin. in 1. col. declarans glo. ibi vt intelligatur inuita parte & appellante, & eisdem mouentur rationibus quæ per Arerin. allegantur, 34 & hanc opin. generaliter quod tibi probatio admitti non debet, necessaria sit appella. tenet Fely. sub dubio tñ forte, in c. inter monasterium, in 14. col. in ver. tempera tamen hanc limit. de re iudic.

35 Fallit sextò, pro verificatione gratiæ si neutri, vt ostendatur alteri ius non competere. Rot. de except. decif. 6. in antiq. & primo de seq. poss. in nou. & decif. 14. de testib. in antiq.

36 Fallit septimò, t pro testibus affuturis. Agid. decif. 726. & decif. 2. de testib. in nou. & vltima, de seq. poss. in nou. quæ vult quod etiam in causa possessorij articuli concernentes petitorium pro testibus affuturis admittentur.

37 Fallit octauò, quia t articuli obiectiui qui non possunt dari in prima instantia, quia post terminum, possunt dari in secunda, dummodo in termino detur. decif. 2. de except. in antiq. & idem concludit decif. 889.

38 eo. in antiq. hoc tamen limita nisi articuli obiectiui inharerent ex mera appellatione, quia etiam in secunda non poterunt dari, neque reformari, decif. 15. de testibus, in antiq.

39 Secundò limita, t nisi articuli obiectiui qui possent alias dari in secunda instan. ter repulsi fuissent in prima, quia amplius dari non possent, decif. 3. de except. in antiq.

60 Fallit nonò, quia articuli obiectiui possunt dari post terminum, etiam post conclusionem in causa, vbi notitia materiæ obiectiue post terminum lapsam, seu conclusum in causa superuenit, de quo statur iuramento articulantis. ita concludit Agid. decif. vlt. voluisse Dominos decif. 561. licet primo arguat in oppositum & alleget sty lum palatij fuisse alias in contrarium. & idem videtur concludendum in decif. 2. de seq. poss. ad fin. licet superius in 2. col. prope fin. in versic. nec obstat, dicat secundum Vbertum quod talis decifio continet iniquitatē, ex quo homines sunt primi ad deieran. c. & si Christus, de iureiuran. & quod possit dari, tenet etiam Rot. decif. 14. ad fin. de testib. in nou. Sed aduerte quia tota hæc quaestio orta est ex deductis Compostel. in c. quod sicut, prope 61 fin. de elect. vbi voluit quod t post terminum petitorium etiam quod materia de nouo superuenisset quod non deberet audiri. Nec obstat secundum eum c. pastoralis, de except. quia non loquitur vbi esset assignatus petitorius, nec etiam loquitur in exceptionibus peremptorijs, & materia illius c. cum sit exorbitans quod statur iuramento vnus, & viā aperiat malitijs, non debet extra terminos suos extendi. & hæc dicta Compostella. ferè ad verbum recitantur, per Speculat. in titu. de except. & dicto versic. sed pone. Ioan. And. refert in d. c. quod sicut. Compost. & cum eo transit, præterquam in casibus à iure expressis, de quibus in c. vt circa. & clem. consti. de electio. licet in reg. eum. ad fin. de reg. iur. in 6. aliter distinguat. sed d. Ant. in d. c. quod sicut. indistincte tenet cōtra Compostel. & idem tenuit Imo. Abb. & omnes moder. in d. c. pastoralis. vbi respondet argumentis Compostel. & ea penitus tollunt.

Quod autem concludit Agid. d. decif. 561. quod etiā 62 t post conclusum in causa si superueniat notitia materiæ obiectiue, quod de illa etiam tunc pot dari, contrarium tenet Butr. in d. cap. pastoralis, in 7. col. & Abb. & Fely. per quædam leuia ibi per eos adducta, quibus Dec. ibi optime respondet, tenet opin. Agid. licet de eo non meminerint. quæ opinio aperta ratione comprobatur: nā materia obiectiua, ex quo de nouo superuenit, vel eius notitia post terminum ad articulandum, vt iam dictum est

admittitur: solum autem obstat conclusio causa secundum aliquos, sed in beneficiabilibus conclusio non impedit, quin probationes admittantur, vt latè per Fely. in c. cum dilectas, in 3. fall. vbi plures decif. allegat, de fide instr. ergo sequitur quod opin. Agid. est vera.

63 Fallit decimò in t causa profana, quia articuli obiectiui post terminum dati in cā admittuntur. decif. 27. de testib. in antiq. tñ Rot. decif. 9. de testib. in nou. vt velle q. ita demum post terminum in causa profana admittatur, si sunt de iure dātis, & si dentur ante cōclusum in causa.

64 Agid. vero conclus. 447. vult t quod articuli in causa profana si sunt de iure dātis, admittatur etiam post cōclusum in causa arbitrio auditoris si sit conclusum, retēta potestate, vel causa luminaria, alias non.

65 Fallit 11. si t termini sunt nulliter seruati, & reiterantur, & in termino ad articulandum possunt dari obiectus, & articuli obiectiui à quibus dans erat exclusus, si termini fuissent bene seruati. decif. 6. de procur. in antiq.

66 Fallit 12. ex t stylo palatij in tertia instantia quæ passim articuli obiectiui post terminum admittuntur: nullum enim tempus superest quo possint dari: nam articuli obiectiui ideò repelluntur, decif. 6. de procur. in antiq. nisi: sed vbi t irreparabile præiudicium nascitur, nemo repellitur ex quacunque præsumptione calumniæ. ita Bal. in l. prima, qui accus. non pos. Anto. in capitu. licet causam. de proba. Alexan. consti. decimoseptimo, nume. 3. col. 6. plura allegat, in primo vol. & ideò de æquitate tenet eius articulum omnino percat, Palatium admittit articulos obiectiuos post terminum datos, & ita vidit semper obseruari.

68 Fallit decimotertio in eo t qui impetravit de vacante per extrauag. execrabilis, & alias quouis modo vacet, vel c. de nulla. & iurium similibus, quia etiam audiretur post terminum, ex quo non causetur dari obiectus, nec requiritur in eo exacta specificatio. Agid. decif. 430.

69 Fallit decimoquarto, quando t in termino esset data vna materia obiectiua, quia si alia dantur postea ad illā coadiuuandam, quæ ex eodem medio nascerentur deberent admitti. Agid. decif. 435. & 436. vbi ponit exemplum de eo qui contra instrumentum permutationis dedit in termino, quod fuit facta ab infirmo contra ca. secundū, de renunc. in 6. postea vult dare, quod erat demens, & alias fraudulentam permutationem docere, dicit Agid. quod est audiendus. decif. 501.

Secunda regula est, quod licet articuli obiectiui dentur in termino, tamen t debent esse bene specificati, & bene formati, alias non admittuntur. Rota decif. 26. in antiq. de testibus: nam cum præsumantur calumniosi, vt decif. prima, de accus. in nou. & decif. 18. de excep. in antiq. vt cesset calumniæ suspicio, debent habere exactam specificacionem. Hoc t tamen intelliges secundum decif. prædictam. 28. de testib. quando nullo modo sunt de iure dātis, adeo, quod sint mere obiectiui: alioquin si etiam ius dātis contineant, licet sint obiectiui, tunc non requirunt tam exactam specificacionem quantū requirunt illi qui nullo modo sunt de iure dātis. Hæc t autē conclusio, quod articuli obiectiui debent specificari, procedit primo etiam si obtenta sit commissio, quod exacta forma possit omitti, tamen tunc, & aliquantulum debet specificari, vt contrarium possit probari, alioquin per indirectum tolleretur defensio. Rota vero decif. 18. de testibus in nou. dicit quod articuli obiectiui requirunt exactā specificacionem nominis, loci, & mensis, & aliarum circumstantiarum: ad diem vero, & horam specificandā neminem arctat, nisi essent de substantia materiæ in articulis comprehensæ, & illam decifionem ad hoc vltimum refert Philip. in c. procurator. de cleric. in 6.

73 Secundò procedit etiam si sentur t articuli obiectiui per actorem contra reum nullum penitus ius habentem in beneficio, quia articuli debent esse bene formati & specificati, ita Rot. decif. 30. de testib. in antiq. Hinc sequitur quod articuli contra illum qui in gratia sua dicit se esse de genere Comitum, & quod immo sit de genere inferiori, nil aliud specialius dicendo non sunt bene specificati, ex t quo sunt obiectiui. Agid. decif. 445.

74 Articuli t in super in quibus est plus fuisse scriptam quā dictum fuerit si aliter non specificantur, non sit admittendi. Agid. decif. 146.

76 Articuli t de consuetudine ad impugnandum ius alterius non admittuntur, nisi specificent actus, ex quibus sit orta consuetudo. 407.

77 Articuli t de incompatibilitate, videlicet quod quis possidet per se vel per alium, vel de cōsumptione gratiæ quod quis accepit beneficium per se vel per alium, non exprimendo illum alium aliter, licet sint boni tamē non sunt bene specificati, & ideò non admittuntur. Rota decif. vlt. de excep. in nou. Agid. decif. 445.

78 Articuli t quod Decanus & capitulum per tantum tempus sint exempti à iurisdictione ordinarij, nisi dent alium qui iurisdictione præscripserit, & in eos exerceat, non sunt admittendi, quia obiectiui & bene specificati, alijs sic. Rot. decif. j. de præscrip. in nou.

79 Non t omitto etiam quod articuli obiectiui, qui dantur de crimine non repellente promotum, vt puta de homicidio, non sunt boni & non admittuntur. Rot. decif. j. de excep. in antiq.

80 Articuli t etiam obiectiui ex eo quod quis sit ineligibilis & incapax beneficij, quia beneficium tenuit, licet non fecerit se promoueri intra annum vt debebat, non sunt boni, quia ex hoc non est incapax alterius beneficij. Rot. decif. 3. in antiq. de excep. Cancellaria autem tenet contrarium, quia percipit fructus indebiti, super quibus debet dispensari.

81 Fallit ista conclusio quando articuli obiectiui debent esse specificati in penam contumaciæ, nam articuli obiectiui male specificati possunt admitti per iudicem in odium non excipientis, dummodo sint de bona materia, & effectus specificacionis sit magnus. Agid. decif. 435.

82 Fallit secundò, quia t articuli obiectiui male specificati quando veniunt accessorie ad alios exclusiuos coadiuantes sunt admittendi. Agid. decif. 436. & 501.

83 Fallit tertio, quia t articuli obiectiui licet male specificati quamuis alijs deberent reijci, tamen si sunt probati per vnum testem, quia ex eo tollitur præsumptio calumniæ possunt admitti in curia. Agid. decif. 45.

84 Fallit quarto, si t essent admissi & probati, quia probatio teneret. Rot. de testib. in antiq. decif. 30. & seq.

85 Fallit quinto, quia t articuli licet non sint multū specificati, tamen si illa quæ debebant specialiter exprimi, possint probari per instrumenta, vel exprimi per testes articuli admittuntur. Rot. decif. 7. de probat. in nou.

86 Fallit sextò, vbi t articuli ex se non essent specificati, sed referentes se ad alios articulos, vel eos repetendo essent certi, tunc deberent admitti. Agid. decif. 572.

Tertio. Videndum est an articuli obiectiui dati in termino, & male specificati possint post terminum declarari. & t in hoc Rota decif. j. de accus. in nou. videtur velle quod sic, & idem tenebat Agid. vt per Fastol. dub. 3. sed Rota decif. 14. in antiq. de testib. vult quod terminus ad declarandum non datus pro materijs obiectiuis. idē dicit Rot. de probat. decif. 8. in antiq. quod in materijs obiectiuis non habet locum declaratio. & Rot. decif. 2. de testib. in antiq. ponit exemplum in eo, qui dederat arti-

culos obiectiuos, & dicebat quod erat tempore quo racioni maturantur in illis partibus, voluit declarare tempus post terminum, videlicet quod de mense Augusti racioni maturantur, concludit quod huiusmodi declaratio non fuit reiecta. Et ratio t quare articuli obiectiui male specificati non possunt declarari etiam in termino ad declarandum, quia ille terminus tantum prodest eis qui vtiliter valide articulauerint licet non t a clare, vt res exigebat, non autem est inuentus pro eis qui nulliter & inualide articulauerant, quia quod nullū est declarari non potest, ita dicit Oldrad. loquens de articulis obiectiuis 89 consil. 167. prope fin. Hæc tamen conclusio fallit t si in annorum computatione sit diuersitas quādo incipit annus, vel ab incarnatione vel à nativitate vel aliter, vt scribit Agid. decif. 57.

90 Secundò fallit t vbi quis impetrauit vacatē per decret. execrabilis. vel alios quouis modo per illam elausulam generalem admodum. c. de multa. potest post terminum adponendum & articulandum per modum declarationis redire ad modum vacandi per execrabile. Agid. decif. 430. An autem Auditor quando dati sunt articuli obiectiui nimis generalis possit intrudere partem vt eos declarat, vt Agid. decif. 120. in princ. ad quam decif. alia 91 eiusdem decif. 136. se remittit, tenet t quod sic, quando sunt de iure dātis, sed si sunt mere obiectiui concludit quod non tantum debet iudex velle coadiuuare materiā vnus partis quod alteri nimis obstat. Videamus nunc alios quos casus in quibus per decif. Rot. declaratum est, quādo articuli dicantur obiectiui.

92 Articuli t igitur in actore de capellania honoris seu prothonotariatus defuncti ad inducendum referuacionem, & ad excludendum aduersarij gratiam, videntur obiectiui. Agid. 612. quod intellige secundum casum de quo loquitur, vt ipse ibi dicit quoad effectum, vt concludenter & necessario probentur, non autem quin possent dari post terminum, quia vt ipse ibi scribit actor petebat sibi adiudicari beneficium, & sic præsupponendū est quod includebatur in gratia eius, vt ipse haberet de referuato, & propterea articuli non erant mere obiectiui, vt patet ex supradictis. Et hæc declaratio sequentes casus quos referam, prout res patietur concernet.

93 Articuli etiam sunt t obiectiui ex eo quod dicitur q. collatio beneficij non valuit facta Titio, quia ipse erat excommunicatus propter violentam manuum iniectionem in clericum. Rot. decif. 2. de probat. in antiq.

94 Articuli t quoque dicuntur obiectiui dati ab impetrante propter non promotionem infra annum, ex eo quod dicatur quod aduersarius non fuit promotus infra annum, vt tenebatur Agid. 154. & est communis opinio quod talis materia sit obiectiua.

95 Articuli t quoque de excessu in taxa, seu de excessiuo valore possunt dari per modum obiectus. Agid. dec. 471. Oldra. vero in consil. 170. dicit quod ex obseruantia Palatij articulum de excessiuo valore esse obiectiuum & hoc vult glo. in clem. consti. in vers. præcepti, ad fin. de elect.

96 Sed t pro declaratione animaduertendum est quod articuli de valore possunt dari quatuor modis, primò ab eo qui petit sibi beneficium adiudicari per gratiam si neutri, & tunc non dicuntur mere obiectiui. decif. j. de sequent. poss. in nou. & plenius supra dictum est. Secundò possunt dari ab eo qui petit beneficium sibi adiudicari per gratiam suam, licet posteriozem in qua verbi gratia expressit valorē ad 80. primus vero in data expressit ad 50. quoad vsum palatij, iste non dicitur dare materiā obiectiuam, quia iste gratiam suam includit & verificat licet effectualiter gratiam alterius excludat. Rot. dec. 18. de excep. in antiq. & latius supra dictum est, & secundum consil.

conf. Oldra. 200. isto casu nullo modo essent obiectiui, quia iste nullo modo impugnat prouisionem aduersarij nec illius personam tangit, licet pro verificatione gratie suae tempus, repetat longe antequam prouisione aduersarij, de qua tamen prouisione nullum verbum in articulis suis. Tertio modo potest excessiuus valor dari ab eo qui est possessor & vult absolui tantum contra actorem, vt illum excludat propter verum valorem non expressum, & tunc iste articulus de excessiuo valore est mere obiectiuus, & istud est quod dicit Aegid. in d. decif. 47. 1. quod

97 ¶ fama non probat excessiuum valorem datum per modum obiectus, innuens quod alias potest dari de excessiuo valore vel obiectu.

98 Articuli ¶ de consumptione gratiae dicuntur obiectiui. Fastol. dub. 24. ita dicit Aegid. decif. 57. 2. & decif. vlt. de except. in nou.

99 Articuli ¶ de aetatis defectu an dicantur obiectiui, & an in eis requiratur specificatio natiuitatis quoad annu & mensem. Fastol. quod sic. dub. 27. & quod sunt obiectiui, tenet Aegid. decif. 80.

100 Articuli ¶ obiectiui secundum stylum palatij sunt si primus in data non habet de cura animarum, secundus vero in data habet de cura, & iste secundus velit dare de cura animarum contra primu, obiectus est, vt per Aegid. decif. 53. 2. in j. col. iuxta fin. & sic tenet etiam Palatium quod est contra communes doctrinas.

Videamus nunc casus in quibus per decisiones declaratum est qd articuli sunt bene specificati, seu sunt boni.

101 Articuli ¶ quod ecclesia annexa hospitali à tanto tempore cuius initij memoria, licet non exprimant, quod hospitali auctoritate Episcopi sit fundatu, sunt admittendi, quia sunt de iure dantis, & quia tanto tempore omnia praesumuntur facta solemniter. Rot. decif. vlt. de testib. in antiq.

102 Articuli ¶ contra agentem spolio quod ipse processit vt iudex propter crimina, & cum priuauit sunt boni, dādo tamen in termino & pro eis non datur remissoria. Aegid. 496.

103 Articuli ¶ contra instrumentu procuracionis ad permutandum quod constitutus erat infirmus contra acceptantem Apostolicum sunt admittendi. Aegid. dec. 3. 5. nam articuli de infirmitate seu fauore permutantis sunt boni. Aegid. decif. 500.

104 Articuli ¶ quod quis dolo sit inductus ad contrahendum, licet indicia specialiter non exprimant, quibus dolo sit inductus, admittuntur. Aegid. dec. 3. licet ipse cōtra.

105 Articuli ¶ Rectoris contra Archidiaconum vēdicantem iurisdictionem in ipsum, in quibus dicit se subditu Episcopo, licet sint implicite negatiui, tamen quia probabiles, sunt admittendi. Aegid. 332. & an sint obiectiui vide ibi.

106 Articuli ¶ obiectiui de infirmitate ita graui quod de lecto non poterat surgere, licet non specificant infirmitatem nomine, tamen illā declarant vt dicatur satis specificati. Fastol. dub. 3. r. de qua decif. meminit Felyn. in c. fin. col. vlt. de except. vbi ille confirmat multis similib.

107 Articuli ¶ satis dicitur specificati ad irregularitatem contractuum probadam si continent materia quod Tilius fuit cum multis associatus Semproniu qui aggressi sunt Caium & illum vulnerauerunt. Fastol. dub. 34.

108 Articuli ¶ obiectiui possunt dari per reum & possessores nullum ius habentem, seu de cuius non iure clare constat. decif. 2. de except. in antiq. vbi per reum licet intrusum contra actorem ad illum excludendum possunt dari articuli obiectiui, quia ¶ melius est quod ipse remaneat in possessione quāuis iniusta, quā quod alijs detur vitiosus ingressus. Rot. decif. 6. in antiq. de re iudi. & de

100 cil. 4. in nou. Nec ¶ iste habebit remanere in possessione, quia ordinarius ex officio poterit eū amouere. coordinarij, de off. ordin. & ita declarat decif. 2. de except. in antiq. & 7. in antiq. Articuli ¶ verò obiectiui non dantur à non possessore, nisi doceat de iure suo, & tunc non sufficit quod doceat expectatiuā, nisi doceat de acceptatione & prouisione. Aegid. decif. 383. Illud autem quod dictum est quod possidens de cuius non iure constat, possit dari obiectus, intellige ¶ quando possessio est clara & certa, aliās si sit dubia & in disputatione reuocetur, taliter possidens non potest dare obiectus, ita declarat Oldra. conf. 170. ad fin.

Articuli obiectiui quomodo probentur? Aegid. decif. 528. dicit ¶ quod non possunt probari per praesumptiones, sed per veritatem: & ideo ad ostendendum gratiae consumptionem non sufficit probare acceptationē beneficij cadentis sub gratia, nisi etiam probetur quod acceptauerit infra mensem. Hinc dicit Rot. decif. 2. de 114 probat. in antiq. quod ¶ materia obiectiua debet probari per proprietatem, & non per quasi opinionem, & debet probari per veritatem, & non per reputationem: & ideo si daretur de excommunicatione contra eū cui facta est prouisio, ex eo quod manus violentas intulit in clericum vel presbyteru, non sufficit in ista materia probare per reputationem & communem famam vel quasi opinionem, quod ille qui fuit percussus esset clericus vel presbyter, licet alias sufficeret. Rot. vero de probat. decif. 1. 5. in nou. ad propositum dicit quod ad probandum obiectus non sufficit probare publicam famam & reputationem, & sic ex praedictis constat, quod materia obiectiua per praesumptiones, neque per famam publicam, & communem reputationem, sed per veritatem tantum necessariū & concludenter, quod procedit etiam si articuli essent de iure dantis, & secundum stylum palatij post terminum essent admittēdi, tamen obiectus obtinerent quoad effectū probandi, ¶ dummodo in parte sint obiectiui, quia vltra inclusionem iuris dantis articulos sunt et exclusiui iuris aduersarij & omnes equalance vendicantur. Aegid. decif. 612. idē vult in d. decif. 5. de praeb. in nou. vbi ¶ impetranti beneficium per asecutionem incompatibilis quoad iudicationem nō sufficit probare asecutionem per famā publicam, sed debet necessario & clare probare. Ergo in casu decisionis ille volebat verificare gratiam suam, & sic ius suum tuebat cum exclusione aduersarij, & tamen articulus ad probandum ac si materiam mere obiectiuam deduceret. Quod autem supra conclusum est, quod materia obiectiua nō probatur per famam publicam & communem reputationem, istud ¶ adeo verum est, quod etiam si cū fama publica concurrat vnus testis de communitate non probatur materia obiectiua. Aegid. decif. 471. loquens de excessiuo valore dato per modum obiectus, quem refert & sequitur Felyn. in c. ad aures, de rescriptis.

118 nec mirum videatur quia ¶ vbi sola fama non sufficit, tunc etiam iuncta cum vno teste de veritate regulariter non probat, vt per glof. & alios in c. veniens, de testib. & in c. j. de appellat.

De articulis super consuetudine.

Sciendum est prout dicit glof. in fine. paulo post medium in cap. fin. de consuet. quod consuetudo diffinitio est probationis: immo Hostien. quem etiā Ioan. And. ibi, in 6. col. refert dicit absolute propter tot requiritur quod est impossibilis probationis. Abb. vero in consil. 13. in 2. afferit quod est difficillimum probare consuetudinem, & multi credunt esse consuetudinem in loco

co & errant. Idem difficillimum sit probare consuetudinem, firmiter Fulg. conf. 6. Cardin. vero Floren. in c. fin. in 40. q. ad fin. de consuet. dicit quod magna adhibenda est diligentia in faciendis articulis super consuetudine, & quod testes illam probent, & propterea quod optimum est, quod factum multum distincte ponatur in articulis, vt testes sciant super eis deponere.

20 Articulus ¶ autem super consuetudine debet continere tria principaliter, primo actus, siue vsum populi, secundo actum siue vsum frequentium, scientibus & consentientibus omnibus vel maiori parte eorum. Tertio temporis diuturnitatem. & ita post Petr. & Cyn. concludit Bart. post multa in repet. l. 2. in 28. q. C. quae sit long. consuet. & Collect. Ioan. And. in c. fin. in sum. in 1. col. Abb. conf. 33. lib. 2. Alex. conf. 4. 5. in princ. & conf. 13. 1. col. 3. vol. 2. & conf. 136. col. pen. & idem concludit Aegid. conf. 27. in 2. dub. & decif. 64. & 65. vbi vult in d. decisione, qd praedicta tria requiruntur vti substantialia, vt testes super inducti probent. Primò, videlicet quod etiam non interrogati reddant rationem d. sui, quasi articulus consuetudinis proban. videatur articulus iuris. Secundò, qd testes sint concordēs, seu contentes super pluralitate actuum. Tertio, quod debeant deponere de diuturnitate tps incipere ab aliquo actu nobili ad inducendā consuetudinē, aliās si in aliquo ex his deficiant, nō probant.

Igitur qd testes teneantur reddere rationē dicti sui in probanda consuetudine, tenet Io. And. in c. fin. col. 1. 5. ad fin. dicens, quod si testis deponat qd in loco viger consuetudo, & aliter non deponit de actu frequentia, ex quibus possit discerni an sit introducta consuetudo quod non probant, quia dicendo esse consuetudinē potius est iudex ¶ testis, & deponit de iure ex facto resultante, non autē de facto, & debet causam d. sui et non interrogatus allegare. iux. not. per Imo. & alios in c. cū cam, de testi. & ita et tenet ibi D. Ant. in pen. col. vers. septimo si testes sic deponunt, & sequitur Alex. conf. 4. 5. in 2. Contrariam opin. tenet Bar. in l. de quibus, in repet. in q. 4. prin. de legib. vbi vult qd aut testes sunt periti, & illis deponentibus consuetudinem credendū est, aut sunt imperiti, & eorum dictū refertur ad consuetudinē, prout est facti non aut iuris, vt per glof. in simili. in l. stipulatio ista. §. hęc quoque, de verb. obl. eandem opin. firmiter Fulg. in d. c. fin. in 40. q. & respondet qd licet ea quae percipiuntur intellectu debeant probari per testes cum assignatione rationis quauis non interrogentur, tamen qn ratio ipsa percipitur modico discursu intellectu, testis probat, licet nullam rationem assignet, allegat not. per ipsum in d. c. cū causam, de testib. eandem quoq; opin. firmiter Io. Faber in §. ex nō scripto, in vlt. col. Instit. de iur. natur. gen. & ciuil. & hanc opin. sequitur Curt. in d. c. fin. Prima tamē opin. videtur æquior & verior, nam nititur pluribus & maioribus auctoritatibus, vt patet & propterea Corn. conf. 293. in vlt. col. lib. j. dicit qd opin. Io. And. cuius maxima est auctoritas est multum iura. Restat vt respondeamus argumentis, quibus hęc opinio Cardinalis & aliorum innitur.

Primū igitur fundamentū est in his quae modico intellectu discursu percipiuntur, valet dictū testis esto qd rationi d. sui non alleget, prout dicunt Card. & Abb. in c. cum causam, post Bar. quem allegant in tract. de testib. in 3. col. vers. quaedam enim. modo secundum Card. facit le potest à teste percipi ipsa consuetudo, ergo illius dictū valebit, sed in hoc longe decipitur Card. quādoquidem, vt supra dictum est, fm Io. And. in d. c. fin. peritissimi deficiunt in diffinitione consuetudinis. Host. in d. c. fin. pp. tot requisita dicit, qd fere est impossibilis probationis. &

Abb. in conf. 53. dicit qd multi credant esse consuetudinē in loco & grauius errāt. Patet igitur et ex alijs auctoritatibus ad hoc supra adductis qd difficillimū est iudicare de consuetudine, & nō ita leue, prout articulat Cardinalis.

Secundum fundamentū est Bar. in repet. l. de quibus, in 2. in 4. q. prin. ff. de legib. quod ¶ testes deponentes esse consuetudinem in tali loco debent referri ad factū & nō ad ius, p. gl. in simili, in l. stipulatio. §. hęc quoq; de ver. obl. per quā gl. dicit ad propositū Old. conf. 244. in j. col. vers. ad secundū. quod licet aliqui existiment qd sit articulus respiciendus tanquā ius contineat, tñ est admittendus, qd ad factū refertur, & in articulo accipitur verb. consuetudo, prout est quaedā facti obseruantia, & ita dicit intelligi tex. in l. de quibus. & consuetudine introductū est, videlicet facti obseruatiā. Vult ergo Bar. qd perinde sit ac si testis diceret ita fieri consuetū & obseruati. Sed si testis ita dicit nihil penitus probat. Nam supra conclusum est fm cōem sententiam, articulu super consuetudine debere tria continere. f. actus sui vsum, actū sine vsum frequentia, & tps diuturnitate, quae ex dicto testis, vt supra deponentis minime inferuntur. & ideo Io. And. in d. c. fin. 22 dicit. ¶ qd si testis deponeret esse consuetudinē vt sufficeret tot actus, ex quibus cōsensu populi verisimiliter argueretur, tunc presumptiue concluderet, alioquin nihil probat. huic opi. Io. And. consensit Io. Fab. in §. ex nō scripto, col. vlt. Inst. de iur. nat. gen. & ciuil. dū dicit qd si testes dicunt esse consuetudinē, & subiiciūt actū frequentia & tps diuturnitatem, quod probat, aliās non. & facit quod not. Ang. Aret. in d. §. ex non scripto, vers. & vnum not. & ita late concludit Dec. conf. 402. in vlt. col. vbi vult non probari consuetudinē etiam à peritis, licet dicant ita esse consuetudinē, & ita vidisse practitari, & obseruari.

23 Circa vero illud quod vult Aegid. qd testis non solum debet actus particulares exprimere, ex quibus nata est consuetudo, sed et debet actū exprimere à quo incipit, vt iudex possit cognoscere an diuturnitas tps interuenit, licet hoc vltimū de principio actus in consuetudine immemorabili nō velit procedere pp impossibilitatē, secus vult tñ esse in actibus posterioribus, quibus dicatur consuetudo obseruata. Circa hoc sciendū est, qd contrarium tenet Bal. in l. de quibus, in prin. ff. de legib. Vbi ponens qualiter testis debeat deponere, scribit qd testis dicēs articulu consuetudinis esse verū, debet rationē reddere, qd ita vidit obseruari & practitari in palatio cōis & populi publicē & notoriē longo tpe in multis litibus & causis in quibus ipse interfuit, & ista practica cōiter vtiuntur. & ppa distinguendū vto, aut in articulis deducitur tps qd longe excedit ad consuetudinē introducendā, & testis deponit de tpe memoriae suae prout cōiter fit, & istud et excedit tps consuetudinis, qd tunc non sit necesse deducere actū à quo sumpsit originē consuetudo, ex quo actus in genere cū cōmitantia tps maioris ¶ oporteat deducit. sed vbi testis nō tps sufficiens ad inducendā consuetudinem deducit, necesse est qd actū exprimat à quo consuetudo originē sumpsit, vt iudex inde prospiciat perfectā consuetudinē, non aut statat iudicio ipsius testis qui in facto tm debet deponere. Inno. in c. cū causam, de testib. Idē vero Aegid. conf. 1. aliter distinguit, videlicet quod aut consuetudo est contra ius, & tunc in ea probada requiruntur actū expressiones speciales, aut est praeter ius aut fm ius, & tunc minime requiruntur, qd latius consuelendo prosequitur, conf. 27. ad fin. vbi et in consuetudine quae sit praeter ius, & cuius initij memoria non existit in cōtractum, vult quod vltra 40. annos vel subter à 40. annis deducantur particulares actus, ex quibus fit continuata & firmata consuetudo, alioquin parti contrariae tolleretur defensio, nec iudex quomodo sit introduca

roduca seu firmata potest cognoscere. In decisionibus vero 65. & 46. & conf. 33. in 1. col. versic. decimatertia conclusio. dicit quod hæc omnia sunt dubia, & indistincte procedunt, vbi consuetudo deducitur per viam obiectus ad impugnandum ius alterius, quia tunc requiritur exacta specificatio, item vbi allegaretur ad infligendam maiorem pœnam.

Hæc tamen omnia limitantur dupliciter.

- 124 Primò, vt procedant quando consuetudo principaliter agit de probando, secus si incidenter, quia tunc satis est quando dicatur communiter tentum & reputatum, vt per Aegid. d. decif. 65.
- 125 Secundò limitatur, vt non procedant in probanda consuetudine immemorabili, quia non est opus exprimere actus consuetudinem à principio introducentes, propter impossibilitatem. De actibus tamen illam continuantibus, de quibus est memoria, debet fieri mencio, quia in eis cessat impossibilitas. Oldrad. conf. 244. col. 3. & in hoc vltimo concordat etiam Aegid. d. conf. 27. ad fi. de quo supra meminimus.
- 126 Circa tertium, quod dicit Aegid. quod testes debent esse concordantes in actibus, supra quibus deponunt, ne aliter sint singulares, in hoc etiam concordat Bart. in l. de quibus, in 4. q. princ. ff. de legib. & in l. 2. in 3. o. q. C. quæ sit long. consuet. post Cyn. ibi. & in eadem distinctione est D. Ant. de But. in d. c. fin. col. pen. Bal. in l. j. col. pen. C. de testib. Imo. in c. cum oporteat, de pen. & in l. inter partes, de re iudic. An verò testes probent si non sunt testes in vno actu, sed ad probandum actuum frequentiam, in quem deponunt diuersis actibus, tangit Alex. conf. 172. colum. 2. volum. 2. vbi affirmat veriore esse opinionem quod probant. licet Dec. in consil. 402. velit oppositum.
- 127 Articulus, in quo minor dicit se læsum, licet non dicatur enormiter, concludit. Aegid. decif. 33. & de ista decif. 33. meminit Card. Alex. in c. ex ratione, col. pen. paulo post prin. de appell. licet aliàs super læsione nisi concluderet de enormi, deberet repelli. Abb. in c. cum ex literis, in j. not. de in integ. restit.
- 128 Articuli ad probandam præscriptionem, si deducunt longam possessionem & fructuum perceptionem, satis est, licet nullum verbum faciant de præscriptione. Aegid. decif. 34. & vide multa in simili per Felyn. in c. ad aures, in 8. col. de excep. & in rub. de præscript.
- 129 Articulus de valore nihil concludit nisi deductis oneribus. Rot. de concess. præb. decif. 61. in antiq. de qua per Felyn. in c. ad aures, in 8. col. de rescript. Et testes super valore etiam non interrogati, debent reddere causam dicti sui, alioquin non probant, vt per Fely. in c. cum causam, de testib. quod tamen limita & declara, vt per eundem Felyn. in c. cum causam, col. 2. de testib.
- 131 Articuli contra agentem spolio quod ipse procedit, vt iudex propter crimina & cum priuauit sunt boni, dando tamen in curia, & pro eis non datur remissoria, quia processus debet probari per scripturam. Aegid. dec. 496.
- 132 Articuli concernentes petitorium etiam in principio, sunt admittendi quamuis pro eorum probatione excluderetur possessio prætendentis se spoliatum, aliàs non. Rot. de concess. præben. in antiq. decif. 9.
- Articuli dicentis se eodem die spoliatum à diuersis, quia plures possunt ad idem delictum concurrere, non sunt contrarij. Aegid. decif. 390.
- 133 Articuli negatiui quum negatio sit regulariter improbabilis, non sunt admittendi. decif. vlt. de cau. possess. in nou. Aegid. decif. 122. Fallit nisi dentur per viam positionum, quia per confessionem partis possunt probare. c. j. de confess. in 6. Secundò fallit, nisi implicite factum as-

firmatiuum continerent. Aegid. decif. 332. exempli ponit in rectorum contra Archidiaconum iurisdictione vendicante in ipsum, & dante articulos, in quibus dicit se subditum Episcopo, licet sint implicite negatiui, tamen quia sunt probabiles, sunt admittendi. Aegid. decif. 332. & an sint obiectiui, vide in d. decif.

- 134 Articuli fundati super gratia, cuius sumptus registro bullarum haberi potest, non sunt admittendi. Aegid. decif. 509.
- 135 Articulis non bene specificatis, vel non dispositius datis non cogitur quis respondere. Rot. decif. 29. de testib. in antiq.
- 136 Articuli eventuales non sunt admittendi. Rot. decif. 14. de testib. in nou.
- 137 Articulorum verba debent intelligi & declarari secundum præcedentia, puta si articuli de d. vicaria, licet quatuor vicariæ sunt expressæ in præcedentibus, & de vna tantum deinde agatur, debet secundum præcedentia restringi & intelligi secundum eam, de qua principaliter agit in eis, non autem de alijs etiam si sit materia obiectiua. vt per Aegid. decif. 579.
- 138 Articulorum copia si danda est inquisito antequam respondeat, licet curia seruet oppositum. Aegid. decif. 232. de iure tamè deberet dari, & iam si procederetur ex merito officio. de quo vide add. ad Aret. in tract. de malefic. in verbo, ex merito officio. & Felyn. in cap. j. de offic. iud. col. 5. circa med.
- 139 Articuli licet in curia admittantur, tamen eorum admissio non est de substantia, neque extra curiam iudicis super eorum admissionem interloquuntur, & ideo si iudex super articulis datis recipit testes, tacite eos admittit. Rot. de præben. decif. 12. in nou. & quod admissio non sit de substantia. Rot. decif. 11. de except. in antiq.
- 140 Articulis tam pertinentibus, quam impertinentibus de stylo palatij respondendum est. Rot. de testib. dec. 24. in antiq. Articulis tamen continentibus crimen, nemo regulariter tenetur respondere, facit tamen quandoque. vt per Aegid. decif. 274.
- 141 Articuli vt dicantur pertinentes in causa profana, debent nasci ex libello, quia ex contentis in libello tantum est lis contestata, tamen si directe vel indirecte necessario vel adminiculiue facerent ad contenta in libello, deberent admitti. Aegid. decif. 168.
- 142 Articuli pertinentes etiã in causa profana de æquitate admittendi sunt vsque ad conclusionem in causa. Rot. decif. 21. de testib. in antiq. & 9. de testib. in nou. Immo post conclusionem in causa possunt admitti etiam in causa profana arbitrio auditoris, si sit conclusum retenta potestate vel causa sit summaria. Aegid. decif. 447.
- 143 Articuli per procuratorem cum mandato generali ad ponend. & articulan. dati etiam cum iuramento in prima instantia, possunt per principale in secunda reuocari, etiã non docto de errore. Rot. decif. 32. de testi. in antiq. & 2. de confess. in nou. mouentur, quia iustum est de credulitate, & procuratores non sunt plene informati, sicut principales, quæ ratio vltima concludit etiam vbi esset iustum de veritate, & propterea idem velle Rot. etiã præstito iusto veritatis, intelligit Franc. in c. fin. de confess. in 6. quam tñ Rotæ opin. non esse de mente illius tex. asserit, sed profecto tex. in prin. vult quod iusta & rationabilis causa excuset, sicut autem glof. ibi, & Doct. sicut Rot. opin. ex quo non sunt de facto alieno plene informati, & ideo principali permittitur, vt reuocet et non docto de errore.
- Procurator quoque articulos per semetipsum datos etiam medio iuramento potest reuocare etiã non docto de errore, dummodo se errasse iuret, vt per Rot. dec. 19. de

de procurat. in nou. quod de stylo, & vlti palatij secundum eum receptum est, nam aliud de iure esset dicendum, & hoc enim obseruatur in causis matrimonialibus & beneficalibus, in quibus vertitur periculum animæ, secus est in profanis, in quibus procurator non potest reuocare quod cum iuramento dedit. Mill. in verbo, error. in versic. errorem suum. & Franc. in cap. fin. in 3. col. ita etiam illam intelligit, licet referat eum loqui etiam in principali, quod est penitus falsum. Sed aduerte quod quamuis decifio referatur à d. Doctore. & faciat differentiam inter causas beneficales & profanas. Tamen iudicio meo videtur quod expresse concludat, quod idem sit in profanis, quod in beneficalibus, licet ad finem dicat, quod secundum aliquos Dominos aliud in profanis esset dicendum. & ratio quæ mouet Rotam in beneficalibus, ne beneficium iniuste detineatur, eadem militat in profanis ne res aliena iniuste detineatur.

- 144 Articuli habent vim petitionis, & tenent locum facti probandi, vbi nulla petitio præcessit. Rot. decif. 2. de rescript. in nou. prout hodie obseruatur, quia tantum datur libellus verbo in termino ad libellam, & petitio facti tantum datur tempore proferende sententiæ. vt dicit Ioan. And. in addit. ad Specul. in tit. de testib. §. nunc videndum. in addit. magna, circa princ. quod consuetudo est quorumdam locorum, quod non datur petitio, & tunc articuli vim petitionis, & eius quod sonant continent. Oldrad. conf. 244. dicit quod in causis in quibus proceditur summarie, & incipitur ab articulis, quod articuli duplici funguntur officio, videlicet, positionis & facti probandi. & ideo Rot. decif. 18. de testib. in antiq. dicit quod propterea appellantur conclusiui, siue concludentes, quia non datur petitio, & licet lis non fuerit contestata, dans articulos non petit eis responderi, per quam responsum inducitur litis contestatio. idem repetit Rot. de probat. decif. 29. in antiq.

Articuli debent admitti si dubitetur coram Auditore, Domini erunt consulendi. Rot. decif. 35. de probat.

145 in antiq. qui in dubio iudicabit quod sint admittendi. Rot. decif. 25. de testib. in antiq. quod firmat Innocen. in c. per tuas, de testib. licet decif. non alleget. Imo, & Hostien. referunt Alex. & Moder. in l. prima. ff. si quis caut. in vlt. not. vbi notant esse tex. quod iudex in dubio debet amplecti illam viam per quam sit consultum vtrique parti, & ideo secundum eos in dubio etiam appellationem debet admittere, & in dubio debet pronunciare appellationem non esse desertam.

Hoc autem quod articuli sint in dubio admittendi,

- 146 adeo verum est quod si sunt de iure dantis & calumniosi tamen debent admitti. Rot. decif. 26. de testib. in antiq. quæ decif. debet allegare Ioan. And. in c. filij & heredes, de hæred. in 6. ita tenent contra Ioan. Monac. licet aliter alleget ad propositum quoque Aegid. decif. 62. §. licet etiã corrupte alleget, quod prætextu præsumptæ calumniæ non est de facili quis à probationibus repellendus, pro qua opi. est casus clarus in c. licet causam, in ver sic. per excogitaram malitiam, de proba. vbi admissi fuerunt ad probandam Faentini, cõtra quos præsumptio erat calumniæ. & per illum tex. Bald. in l. non epistolis, col. vlt. C. de probat. dicit quod licet vbi est evidens calumniæ quis debeat repelli, tamen propter præsumptam calumniam non est recedendum ab ordine dato à iure in procedendo. Bal. vero in l. j. in vlt. col. C. qui accusat non poss. concludit quod aut est præsumpta calumniæ, & nemo repellitur, aut est evidens & manifesta ita vt vix negari possit, & repellitur & ita etiã distinguit Abb. in d. c. licet causam, in 6. not. cum quo alij transeunt, de probat. dicens ita debere intelligi Innocen. qui solet allegari. in

post electionem, de concess. præben. & quamuis decif. 25. de testib. in antiq. dicat quod articuli non continent verisimilia non sunt admittendi, tamen debet intelligi, prout declarat Abb. in c. quia verisimile, de præsum. vbi distinguitur quod aut est maxima verisimilitudo cõtra articulantem, & tunc non auditur, nisi præcedat aliqua causa cognitio. vt in c. super hoc. de renunc. Quandoque est verisimilitudo magna, non tamen maxima, & tunc articulus admittitur. iuxta tex. in l. fin. quod met. cau. & in d. c. quia verisimile. Sed probatio requiritur clarissima, sicut in criminali per dictos testes, & ideo ex prædictis inferitur constare quod prætextu cuiuscumque calumniæ etiam maxime, quod à probandis nemo repellitur, nisi sit evidens & notoria, vt negari non possit, & ad hæc faciunt, quæ abunde habentur, per Felyn. in c. de cetero, in 3. col. de re iudic.

- 147 Articulis seu positionibus tam pertinentibus quam impertinentibus ex stylo Rotæ respondendum est. decif. 24. de testib. in antiq. quæ dicit quod hoc inuentum fuit, vt lites abbrevientur, sed intellige eam vt procedat sicut stylo Palatij, nam Rom. Cur. obseruauit semper, & obseruat hodie ne lites protrahatur, admittit articulos saluo iure impertinentium, & non admittendorum, de qua clausula per glof. in c. cum contingat, de off. deleg. prout asserit Guid. de Suzar. quem refert Alberic. in l. 2. §. quod obseruari. de iuram. calum. in 6. col. Io. vero And. in c. fin. de consuet. iuxta fin. in nouel. dicit quod in dubio tutius est positiones admittere saluo iure impertinentium, & quod ita seruatur, & ab isto vlti processerunt statuta per totam Italiam ita in foro ciuili disponentia, licet Castren. in d. l. 2. §. quod obseruari. dicat im prudenter quod curia disputat & cognoscit, in primis de pertinentia vel impertinentia articularum, & propterea in ea lites sunt immortales.

Secundò aduerte quod Rotæ decif. vlt. de sequestra. poss. in nou. expresse vult quod articuli seu positiones impertinentes non admittantur, quod limitat non procedere, vbi quis esset recessurus de curia, quia cogereur respondere positionibus impertinentibus, attento præfenti statu litis, dummodo in futurum possint esse pertinentes: exemplum ponit in eo qui dat positiones in petitorio contra actorem agentem spolio, vt si sit de curia recessurus, cogatur illis respondere, licet per talem responsum possit impediri restitutio. & istam decisionem refert Franc. in c. 2. in col. 5. de confess. lib. 6.

Tertio animaduertendum est, quod melius est multas impertinentes positiones admittere, quam vnam pertinentem rejicere, & dicunt Hostien. & Card. Floren. in c. bene, in versic. contra legati, in 3. col. de elect. quod in dubio iudex debet declinare, vt positionibus respondeatur.

Quarto sciendum est quod positionibus, seu articulis transmissis à curia ad partes non potest quicquam à partibus fieri, postquã in curia Romana sunt semel approbati, à qua non præsumitur quod quicquid nisi iunctum emanat. Archid. in c. præsentium, de testib. in 6. Specul. in tit. de poss. §. 5. versic. item suis, & in tit. de testibus. §. nunc videndum, versic. porrò.

- 148 Articulo seu positioni criminosa regulariter non est respondendum. glof. in capitulo secundo, de confess. in sexto. Aegid. decifio. 274. vbi limita nisi quis sit confessus, vel conuictus, vel condemnatus de crimine, quia tunc tenetur respondere, ita etiam declarat Bartol. in l. secunda. §. quod obseruari. C. de iuramen. calum. & in l. Marcellus. §. finali, iuxta finem. ff. rerum amotar. Hoc tamen extenditur, vt procedat siue positio crimen directe contineat, siue tale quid ponatur, quod indirectè crimen obtineat,

ita dicit Card. Floren. colligi ex dictis Inno. in c. dudum, in verbo, tandem, 2. col. in 2. oppos. de elect. quod ait esse valde singulare per illum tex. probari, nam vbi agebatur vt remoueretur à beneficio, ex eo quod plura curata teneret: ad probandum autem hoc deducebant qd obtinebat dignitatem, quod vero dignitas esset curata ponebant, quod excommunicabat interdicebat & sim. & vt non teneretur respondere quod duplex curatus obtineat, & sic quod sit criminofus, ita non seruetur alijs positionibus respondere per quas per indirectum ad illud peruenitur nisi crimina ipsa sint tutoria. & propterea Barr. in d. l. Marcellus, §. fin. in fine. recitat Innocen. & Canon. velle quod in beneficalibus, vbi agitur, vt quis remoueat à beneficio quod debet respondere positioni criminofe, quia hoc non dicunt, sed solum loquuntur quando crimen est notorium, vt supra retuli, & hoc est quod vult dicere Abb. in cap. 2. de confess. vbi dicit, quod vbi agitur de remouendo aliquem à beneficio, & crimen quod obijcitur est famosum, quod debet cōpelli respondere positioni criminofe, & ita illum intelligunt Modern. in d. repet. clem. sepe. §. & quia. in j. glof. in j. fal. len. de verb. signif. vbi per eos 8. ponuntur limit. ad conclusionem principalem supra dictam: in quantum tamē Barr. in d. l. Marcellus, §. fin. vult quod vbi quis locupletaretur cū aliena iactura, teneretur semper respondere positioni quamuis criminofe. Bal. in d. l. 2. §. quod obseruari. tenet contrarium. D. Lanfran. de Oria. in repet. c. quoniam contra falsam, de prebat. in verbo, responsiones, in 2. col. dicit quod opinio Bart. seruaretur in pract. nisi vsus specialis opin. Bal. admitteret.

D. Ant. in c. fraternitatis. post Io. And. quem ibi Abb. penul. col. de elect. plurimum commendat, dicit quod si ego percepi ad impediendum collationem beneficii, qd collator erat excommunicatus, & ita articulauit, & nihil dixi quod esset publicè excommunicatus, licet subiecta materia ad impediendam collationem id vellet. d. c. ad proban. de re iudic. tñ vt articulus gñaliter sit positus, intelligitur, non autem prout exposcit materia subiecta, propterea testes postea supra examinati non releuabunt, & dicit hoc clare probari in c. in presentia, de proba. vbi articulans aliquem esse minorem, & propterea non potuisse emitte re professionem, licet exposcant quod sit minor 24. annis, vt professio impediatur, tamen cū minor intelligatur, etiam de 25. annis articulus, vt generaliter sit positus intelligitur, & non secundum subiectam materiam, allegat etiam Barr. id velle, & propterea concludit articulos debere intelligi secundum quod sonant, non autem secundum subiectam materiam.

S V M M A R I V M.

- 1 *Causa semel commissa in curia nunquam ab ea extrahitur, nisi ex certa scientia. & de materia causarum vide per totum. cum num. seq.*
- 2 *Index à quo si praesigat terminum appellationi, causa censetur deuoluta.*
- 3 *Interesse nisi doceatur summarie, non admittitur quis ad causam pro interesse.*
- 4 *Iurisdictio remittentis & auditoris expirat per remissionem causae.*
- 5 *Lis & causa quomodo differant.*

De causis.

1 **C**ausa ꝑ semel commissa in Curia, semper remanet in Curia, & ab ea nunquam extrahitur, nisi ex certa scientia Papae, 48. de rescript. in an-

tiq. & decif. j. de electio. in nou. & decif. 47. de appella. in nou. & decif. 13. de appel. in antiq. & decif. 3. de appellat. in nou. vbi vide.

Causae conciliorales magis sunt periculosae, si ordo iuris in eis debite non seruetur. decifio. 93. in antiquis, de rescript.

Causae beneficiales dicuntur magnae & periculosae. Rot. de procur. in nou. decif. 27.

Causae debent committi in iure canonico & ciuilibus Auditoribus Doctoribus, secundum narratiuam earum. decif. 84. de rescript. in antiq.

Causa quando dicitur deuoluta ad Curiam. Rot. decif. 27. de rescript. in antiq. dat. duos modos, vnum secundum formam cap. statuumus, de elect. in 6. alium secundum clem. causam.

Causa dicitur esse deuoluta ad Rom. Curiam, si iudex derulit appellationem. Rot. in antiquis, decifio. 16. de appellat.

Causa dicitur deuoluta ad curiam, quando per specialem Papae commissionem in Curia tractanda commissa est, nec tunc quod ad deuolutionem querendum est de executione citationis, quia quoad eam non est necessaria. Aegid. decif. 576. idem Rot. de dolo & contum. decif. 6. in nou. ad fin. & in antiq. 28. ad fin. eo. tit. & prima, de procur. in nou.

Causa quomodo potest deuolui ex consensu partis ad iudicem qui non habet aliam iurisdictionem, vide Aegid. decifio. 25.

Causae quomodo introducatur in Rom. Curia. ponit Rot. in antiq. decif. 22.

Causa censetur deuoluta ad curiam in petitorio, ex quo in possessorio, tres in causa sunt late sententiae, dec. 8. in antiq. de re iudic.

Causa si sit agitata in petitorio, & possessorio in partibus, & suspensio petitorio pronuntiata fuerit super possessorio in partibus, & appellatū ad curiam in qua vi gore appellationis processum sit in vtroque, sententia in petitorio est nulla, quia quoad petitorium nunquam fuit deuoluta, nec causa fuit in Rom. Curia commissa. Rot. decif. . de re iudic. in antiq.

2 Si iudex ꝑ à quo praesigat terminum appellationis, censetur causa deuoluta, decifio. 21. de appellatio. in antiquis.

Causa quando dicitur esse in Curia & effectus qui ex ea sequatur. decif. j. de elect. in nou.

Causa non dicitur deuoluta si citatio sit executi in personam procuratoris reuocati, licet reuocatio esset incognita iudicis & parti. Rot. decifio. 3. de rescript. in antiquis.

Causa si committatur simpliciter potest vigere illius, ꝑ sequi cā appellationis et a parte aduersa interposita. decif. 33. de rescript. in nou. seu vltima, quia cā appellationis cā est. decif. 1. de of. del. in nou. & vide Fel. in c. primo, in 3. col. iuxta si. ver. si appellatus. de appel. & Philip. plene in c. oblata. in pe. col. in verbo. 2. limit. de appel. de his latus supra vbi agitur de appel. sub rub. quae commissiones non valeant, in ver. commissio &c. Causa quae est iudicata in Rota secundum auditorum opiniones, & extra Rotam alij sunt contrariae opinionis, bonum esset quod auocaret, & committeret cōtra Rot. Aegid. decif. 733. ad fin.

Causa vnionis iudicatur considerato actore qui petit vti vnitum & vt membrum, licet reus petat iurisdictionem vti beneficium, & dicitur causa profana. Aegid. decif. 617.

Causa non dicitur beneficalis si agatur, vt quis amoueat à beneficio propter crimen: secus si amoueat, & sibi prouideatur. Rot. decif. vlt. vt lit. pend. in nou. in 2. col. circa fi.

Causa

Causa nullitatis exigit, quod termini seruentur vbi nullitas pendet ex alienis processibus. sed vbi extra eisdem actis de ea constat, ordo nullus obseruandus est. Aegid. decif. 17. & 319. idem si incidenter de nullitate agatur: secus si principaliter. Rot. de iud. decif. 24. in antiq. & decif. 5. de lit. contest. in nou.

Causa nullitatis, & iniquitatis potest in eodem libello proponi, & causa nullitatis debet exprimi. Rot. de libel. oblat. decif. j. in antiq.

Causa nullitatis, & restitutionis possunt simul interitari, sed remedium l. 2. C. de resc. ven. & interdictum vnde vi, non. Rot. decif. 2. de rest. spol. in nou.

Causarum expeditio debet esse velox in beneficalibus, quia diuina vacatio est periculosa. decif. 4. de dolo & contum. in nou.

Causa iusta licet excuset ab expensis, tamen non excusat à condemnatione fructuum à die motae litis. decif. 7. de do. & decif. vlt. in nou.

3 Ad causam quis non admittitur pro interesse, nisi dato summarie de interesse. Rot. de iud. in antiq. decif. 6.

Causa si sit instructa quoad duos, tertius qui venit ꝑ interesse, non impedit vel tertius qui sit etiam à principio in causa, & quoad eum si inde sit instructa non impedit cum inter illos duos pronunciare possit. Rot. de iudic. decifio. 4. in antiq.

Causa connexa, vel dependens dicitur, quae licet sit penitus diuersa, tamen ortum habuit aliquo modo occasione prima. Aegid. decif. 640.

Causa si committitur cum incidentibus, dependen. & emergentibus, & connexis cuius virtutis erit ista clausula, vt si appellatum sit à gra uamine, causa dicatur commissa etiā super negotio principali. ita Aegid. decif. 615. de quo vide ꝑ Philip. in c. cū dilectus. in 15. col. ver. idē cōcludēt. de appel. idem tamen Aegid. decif. 318. vult quod ista clausula tantum operetur circa ea quae sunt eiusdem naturae, vt si causa iudicialis omiſsa sit, trahit alia iudicialia, secus si connexa gratiosa, vel meri facti, & de eadem clausula vide eundem Aegid. decif. 640.

Causae appellationum à Cardinalibus ex vsu non committuntur auditoribus, sed alteri Cardinali, nisi de speciali mandato Papae. Aegid. decif. 305. ad fi.

4 Per remissionem causae expirat iurisdictio remittētis, & auditoris. decif. 8. de of. deleg. in antiq.

Causa ciuilis dicitur potius quam criminalis, quādo agitur de crimine ad poenam pecuniariam fisco applicandam. Itē causa ciuilis dicitur inspecto fine, si erat infligēda poena corporalis, tamen iudex inuenit pecuniariam. ita Rota decifio. decima, in antiq. de appellatio. Item causa dicitur ciuilis vbi agitur de crimine ciuilitate. Rota decifio. decimanona, de iudic. in antiq.

Causa criminalis etiam ciuilitate intentata dicitur odiosa. Rot. de seq. pos. decif. 2. in nou. paulo post prin. in ver. tamen propter odiositatem.

Causa quae auditori remittitur ex speciali mandato ex certa scientia dicitur proprio motu committi. Rot. de ap. pel. decif. 60. in nou. ad fi. & idem seq. quae declarat materiam, quod hoc procedit vbi non ad alicuius instantiam sit facta commissio.

5 Differentia inter ꝑ litem & causam ponitur per Rot. decif. 3. de renunc. in nou. in pe. col.

Causa secularis quomodo possit committi in foro ecclesiastico, vide Pau. de Cast. conf. 66. inc. dubia. in antiquis, in pe. col. vbi causa ista narratur ab actore, quod si esset vera deberet trahi corā ecclesiastico, licet vera non sit: secundo propter denegatam iustitiam. Tertio si sit causa pauperis.

Causa semel summatia semper remanet summatia

in quacunque instantia. Aegid. decif. 42. & vide infra in verbo, commissio. in ver. 23.

Causae commissio, vt releuet non est necesse, quod exprimitur, quod sit causa principalis, vel appellationis: sed satis est, quod causa simpliciter exprimitur, & hoc regulariter. ita voluit Rot. decif. vltima, de rescript. in nou. & 11. de offic. del. in nouis, de quib. per Peruinos in ca. oblata, in pe. col. in ver. 2. limita. de appella.

Causae vbi duae concurrunt, vna quae prodest, altera, quae nocet, attenditur, quae prodest. Rot. de reb. eccl. non alie. decif. 3. in antiq.

S V M M A R I V M.

- 1 *Vnio quid sit. & de materia plene. nu. seq. per totum.*
- 2 *Vnio ex falsa causa non est ipso iure nulla, sed annullanda. Quod procedit etiam in vnione facta à Papa. Fallit vt nu. 4. & seq.*
- 3 *Vnio magis concernit iustitiam, quā gratiam.*
- 7 *Vnionis faciendae causa est legitima debitorum, & onerum insupportabilium ecclesiae.*
- 8 *Tractatus in vnione non requiritur, sicut in alienatione, nisi vnium ex beneficijs sit extra diocesim.*
- 9 *Vnionem non potest qui non potest conferre.*
- 10 *Abbatēs etiam exempti non possunt vnire ecclesias sibi subditas pleno iure alijs eorum monasterijs, facta tamen vniones iustam causam praescribendi praebent. Limita tamen & declara, vt nu. seq.*
- 12 *Reservatio impedit pro tempore suo effectum vnionis.*
- 13 *Beneficium vnitum non indicatur amplius beneficium, sed merum imperium.*
- 14 *Beneficium vnitum per tenentem antequā vnio sortiatur effectum, non potest permutari.*
- 15 *Rektor licet non sit vocandus in vnionibus, quando de rectoria sit vnio alteri, tamen vbi sit dismembratio, debet semper vocari: alioquin non valet.*
- 16 *Hospitalē in dubio censetur vnitum beneficio, non è cōtra.*

De vnione.

1 **V**Nio ꝑ est alienatio. Rot. de reb. eccl. non alien. prima in antiq. & vide Gem. conf. 87. in prin. idem dicentem: Calder. verò conf. 4. de reb. eccl. non alie. dicit quod est species alienationis.

Quando autem episcopus ecclesiam sibi subiectam cum consensu capituli sui alienat etiam vnionem pleno iure monasterio exēpto, dicitur ista alienatio leuis praerogatiuae, ita Calder. conf. 5. circa med. ver. quod autem leue sit damnum. de rebus eccl. non alien.

2 Vnio ꝑ ex falsa causa non est ipso iure nulla, sed annullanda. vt per Rot. de rebus eccl. non alienan. decifio. secunda, in antiquis. & haec decifio secunda, loquitur etiam de vnione facta à Papa, dum respondet ad argumentum quod in beneficalibus gratia ex falsa causa est ipso iure nulla. per cap. fin. de fil. presbyter. in sexto. quod loquitur in dispositione à Papa obtenta. & idem repetit decifio. octaua, eodem tit. in antiquis. & idem affirmat Rot. in antiquis, decif. secunda, eodem titulo. licet male summetur, quia decifio contradicit summario, qd est relata ad primā opinionē. eorū qui dicebant esse nullam ipso iure, postea in secunda colum. verificulo, alij tamen dicunt quod maior pars tenuit contrarium. idem firmat decifio. vnica, de sequetra. possessio. & facit in antiquis, decifio. prima, de excessibus. praetator. in nouis.

Practicabilia Rotæ Romanæ.

seruatus & sit lata deinde sententia, quod erit nulla, immo poterit per iudicem ad quem, postquam constiterit de iustitia appellantis hodie per extrauag. Marr. V. circa terminos, vt infra statuit. Verum cum termini ad articulum ducuntur contra articulos ad producendum omnia, & dicendum contra producta de substantia iudicij, & etiam declarat Rot. decis. 2. de rescrip. in nou. vbi eos exprimit substantiales existere, statuimus, & decernimus, quod ipsorum alicuius omissione dumtamen malitio se non fiat, sed cum aliqua contingente processum non vitiat. ex qua quidem constitutione expresse constat, quod contra vsum antiquorum duo termini ad dicendum contra sunt substantiales. Item a contrario sensu clare percipitur, quod omissione aliorum duorum terminorum vitiat processum ipso iure dum vnus tantum termini, & casualem quidem omissionem dumtaxat excipit.

Terminorum arctatio contra stylum palatij, & conclusionis omissione etiam vbi non proceditur summarie, & etiam extra palatium, non vitiat sententiam, vel processum. *Ægid. 277.*

Termini palatij non sunt seruandi in alijs causis, sed secundum consuetudinem locorum seruandi sunt, quia consuetudines dummodo iudiciorum substantiales non immittent secundum diuersitatem locorum seruanda sunt. Rot. de appell. in nou. decis. 4. & Rom. consilio 367. in 2. col. in ver. ceterum defectus terminorum in Romana curia.

Terminus ad declarandum non datur pro articulis obiectiuis. Rot. de testib. 14. in antiq. & 9. de excep. in antiq. & 10. eod. tit. dicunt quod terminus ad declarandum non seruatur pro materia obiectiua.

Termini omnes post litem contestationem censentur peremptorij. Rot. decis. 2. de sequestr. poss. & fruct. in nou. & de re iud. 10. in nou.

Termino dato peremptorio ad docendum de promotione alias dari non debet sine restitutione. *Ægi. 223.* Th. vero Fastol. dub. 29. dicit quod qui in termino peremptorio non probauit, amplius audiri non debet. Rota vero decis. 2. de sequestr. poss. & fruct. dicit quod post terminum peremptorium ad probandum articuli non possunt admitti sine restitutione maxime in prophanis.

Elapso termino dato ad articulandum, & ponendum non potest alius terminus dari, nisi per viam restitutionis. Thom. Fastol. dub. 62.

Post terminum ad probandum omnia possunt produci instrumenta, nisi expresse dictum sit, quod post terminum predictum instrumenta, nec alia possunt produci. Rot. decis. 2. in antiq. de proba.

In termino productio iurium facta verbo valet, & satisfacit termino. Rot. de iud. vltima in antiq.

Termino pendente veniendo ad Rom. cur. non potest procedi per audientiam contradictarum, & si proceda-

tur processus est nullus. Rot. de iud. 29. in antiq.

Terminus ad concludendum petere parte debet pro rogari, alioquin potest appellari. Rot. de iud. decisio. 9. in antiq.

Termini assignati reo nemine etiam actore in termino comparante ex quo contumacia non potest accusari, omnes circumducuntur. Rot. de iud. 6. in antiq. Tamen decis. 14. de do. & contum. vult quod actor postea comparans potest procedere per audientiam contradictarum, quod in prima citatione procedit.

Terminus debet præfigi, intra quem probet intentanti remedium. l. diffamari, non autem potest peti, quod alicui inhibeat ne agat, vel petat. Rot. decis. 2. de dilat. in antiq.

Terminus si sit datus 10. dierum ad prosequendam appellationem, oportebit secundum communem obseruationem impetrasse commissionem appellationis, vel fecerit diligentiam de ea habenda. Rot. de appell. in antiq. 16. & 17. secus si sit appellatum extra curiam. ita Rot. de appell. 20. in antiq.

Terminus aliquis substantialis si sit ommissus potest illius omissione sanari per commissionem. *Ægi. 340.* quod intellige ante sententiam.

Termini duo ad videndum articulos admitti, & testes super eis recipi, possunt simul seruari. ita *Ægi. 661.*

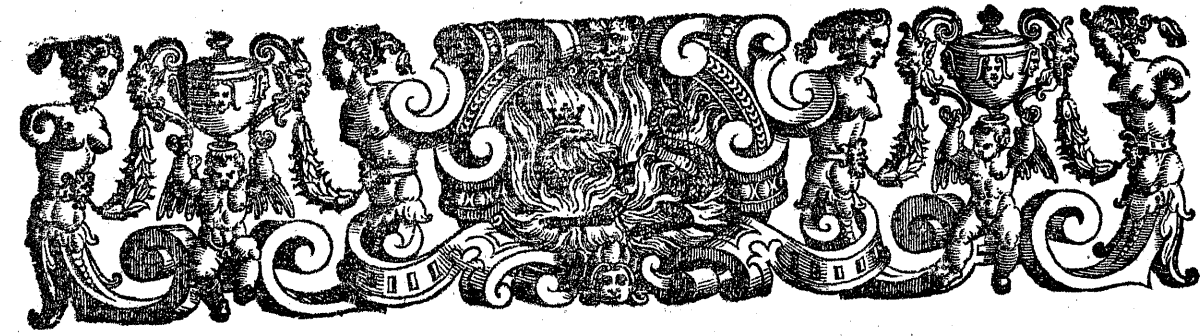
Termini sunt seruandi si de nullitate principaliter agatur: secus si incidenter. Rot. 27. de iud. in antiq. & si sententia per viam nullitatis reuocetur extra eisdem actis, non sunt seruandi termini. *Ægid. decis. 317. & 319.* vbi dicit hoc procedere vbi nullitas resultat ex actis eiusdem iudicis, secus si est aliorum iudicium, & ex eorum processibus constaret.

In causa attentatorum termini non sunt seruandi, & ita tenet communiter Rot. 78. de appell. in antiq.

In appellationibus a sententijs auditoris, vel alterius iudicis ordinarij, vel delegati, siue in curia, siue extra quæ committuntur in Rota ex ordinatione antiqui summa olim Rotæ, debebant seruari termini palatij, sicut in prima. ita Rot. de iudic. in antiq. & sic fuit diutius obseruatum vsque ad tempora *Ægidij*, vt per eum decisio. 74. vbi ponit causas imitationis. & decis. 82. vbi dicit seruari tunc contrarium, & idem refert & tenet Rot. decisio. 4. de appell. in nou. quæ dicit hodie satis est, quod sint seruati illi termini qui in eorum curijs ex stylo seruantur, tamen si non seruantur valet sententia, & satis est, quod illi termini qui sunt consueti in illis curijs seruati sint. Rot. decis. 4. de appell. in nou.

Termini si sunt nulliter seruati si reiterantur in termino ad articulandum possunt dari obiectus, & articuli obiectiui a quibus erat dans exclusus si termini fuissent bene seruati. Rota decisio. sexta, de procurat. in antiq.

Practicabilium Rotæ Romanæ, Finis.

INDEX LOCUPLETISSIMVS MATERIA RV M,

Quæ in hoc Opere tam in Prima quàm in Secunda Parte continentur.

A BBAS non potest conferre primam tonsuram, nisi monachis, & conuersis monasterij, & in quos habet iurisdictionem episcopalem, vel quasi. decis. 731. nume. 8. par. 1. fol. 251.	Absenti donari potest, ita quod acceptatio donatarij potest fieri post donationem factam. decis. 245. numero 3 parte 1.
Abbas dicitur intitulatus in abbacia regulari, ad quam eligitur & confirmatur. decis. 772. nu. 8. par. 1.	Absolutio a iuramento ad detegendam enormissimam lesionem est necessaria: secus vbi iam esset detecta. decis. 102. numero 9. par. 1.
Abbas potest remouere priorem manualementem sine causa. ex communi. decis. 778. nu. 1. & 4. par. 1.	Absolutio partium ab expensis facit presumi sententiam latam de concordia partium. decis. 195. numero tertio, parte 1.
Fallit, nisi substit malitia. ibid. nu. 2.	Absolutio dari non potest a sacerdote sub conditione de futuro. decis. 426. nu. 8. par. 1.
Vel presumpcio alicuius odij. ibid. nu. 4.	Absolutio a iuramento non requiritur in heredibus iurantibus. decis. 102. par. 2. nu. 19.
Abbas presumitur scire factum alienum tendens ad commodum suum. decis. 800. nu. 3. par. 1.	Absolutoria in petitorio ferri potest postquam est decisum possessorium suspendere petitorium. decis. 351. nume. 1. par. 1.
Abbas in dubio non censetur renunciaisse dispositioni capituli ad aures. de rebus eccl. non alien. decis. 242. numero 3. parte 2.	Absurdum illud dicitur, quod est contra intentionem agentis. decis. 125. nu. 10. par. 1.
Abbas in cap. vt super. nu. 1. de rebus eccl. non alie. loquitur contra communem. ibid. nu. 17.	Abusus rei non mutat statum loci. decis. 725. numero 12. parte 1.
Abbas adificationi ecclesie consentiendi facultatem habens, censetur etiam eandem habere consentiendi donationi. decis. 99. par. 2. nu. 8.	Acceptatio non intelligitur secundum qualitatem actus acceptati, sed simpliciter mittitur executioni, nisi tertius reclamet. decis. 169. nu. 3. par. 1.
Abbas sine consensu sui conuentus non potest renunciare privilegio exemptionis a iurisdictione episcopi. decis. 22. par. 2. nu. 8.	Acceptatio presumitur in tempore facta, quæ inducitur ex probatione notitia. decis. 287. nu. 2. par. 1.
Abbatibus conuentuales dicuntur habere administrationem rerum ipsius monasterij. decis. 554. nu. 7. par. 1.	Acceptatio in tempore facta presumitur, & ex causa magis vtili. decis. 185. nu. 6. par. 2.
Etiam ad effectum, vt bona solita locari possint alijs concedere cum consensu sui capituli. ibid. nu. 8.	Acceptatio laudi facit illud valere in vim pacti. decis. 512. nu. 1. par. 1.
Abbatibus etiam exempti non possunt vnire ecclesias sibi subditas pleno iure alijs eorum monasterijs, factæ tamen vniores iustam causam prescribendi præbent. in prac. Rot. Rom. cap. de vnio. nu. 10.	Acceptatio donationis factæ absenti non potest per eum fieri, in præiudicium tertij, cuius est ius quesitum titulo singulari: secus si vnuerfali. decis. 683. nu. 5. par. 1.
Limita tamen & declarata, vt nu. seq. ibid.	Fallit in infante. ibid. nu. 6.
Abbatissa nulliter electa non habet potestatem incorporandi religioni. decis. 216. nu. 19. par. 2.	Item vbi profit donatario. ibid. nu. 8.
Abbatissa ratione feudi præstat iuramentum fidelitatis. decis. 41. nu. 5. par. 1.	Acceptatio absentis, cuius interest est necessaria in quarendo sibi actione ex stipulatione notarij. decisio. 663. numero 1. par. 1.
	Acceptatio inualida respectu formæ non potest subtrahi in vim pacti. decis. 148. nu. 12. par. 2.
	Accessus

Index.

Accessus de nocte ad domum mulieris cum commoratione plurimum arguit copulam carnalem. decif. 95. parte 2. numero 7. 60
Accidens aliquod si superueniat amplioris exercitij, non mutatur prior forma, nec persona conditio. decif. 505. nu. 12. par. 1. 169
Accipere aliquid pro fideiussione licitum est. decif. 679. num. 2. par. 1. 230
Accipiens omnes fructus ad decimas soluendas tenetur. decif. 305. nu. 2. par. 1. 100
Accusatio correptiua ad inscriptionem debet intelligi de criminali. decif. 138. nu. 4. par. 2. 90
Accusatio etiam civilis datur, que ad priuam utilitatem principaliter mouetur. ibid. nu. 7. 90
Accusatio falsi intentata in causa criminali, vt preiudicet cause civili, requiritur quod sit intentata etiam contra ipsam partem, non contra testes tantum. decif. 206. nu. 5. par. 2. 119
Accusationis verbo iura interdum improprie vtuntur. decif. 138. nu. 6. par. 2. 90
Accusator potest quis dici etiam si agat civiliter. decif. 138. nu. 5. par. 2. 90
Accusatore apparente, & non probante debet reus absolui, & non iudici purgatio. decif. 173. numero primo par. 1. 268
Acquista per ecclesiasticam personam in dubio intuitu ecclesie censentur acquisita. decif. 705. nu. 2. par. 1. 240
Iaque tanto magis in monaco procedit. ibid. nu. 3. 240
Acquisitio vera possessionis beneficii, & petitio eiusdem vera, & non perfunctoria equiparantur. decif. 167. numero 4. par. 1. 92
Acquisitio potest fieri etiam per nomen fictum heredis. decif. 365. nu. 1. par. 1. 118
Acquirere sibi presumitur qui animum prescribendi habuit. decif. 365. nu. 2. par. 1. 118
Actio spolij non competit ei, qui factio suo a possessione cecidit. decif. 132. nu. 1. par. 1. 52
Actio personalis minori temporis spatio prescribitur, quam hypothecaria. decif. 242. nu. 2. par. 1. 82
Actio hypothecaria duplex esse dicitur, directa, & utilis. decif. 164. nu. 4. par. 1. 91
Actio que datur contra fideiussores obligatos semper respicit principale. decif. 300. nu. 2. par. 1. 99
Actio ad rem vendi potest, que tanti estimatur, quanti res ipsa, ad quam competit. Sed contra nu. seq. decif. 340. nu. 4. par. 1. 109
Actio rei vendicationis non confunditur per aditionem hereditatis. decif. 362. nu. 12. par. 1. 117
Actio spolij non venit in actione generali, nisi de ea fiat particularis mentio. decif. 453. par. 1. 150
Actio personalis non datur contra singularem successorem. decif. 464. nu. 2. par. 1. 154
Actio quando nulla queratur donatario super re donata. decif. 537. nu. 1. par. 1. 181
Actio personalis non datur contra singularem successorem. ibid. nu. 3. 181
Actio, que competit ad quantitatem in genere, nullo loco censetur circumscripta, nec computatur inter immobilia, sed facit tertiam speciem. decif. 546. numero tertio parte prima. 184
Actio quod minoris quo casu datur. decif. 586. numero 2. par. 1. 199
Actio ad supplementum legitime tollitur tantummodo spatio 30. annorum. decif. 668. nu. 5. par. 1. 226
Actio spolij est privilegiata, vt spoliatus super alio iudicio non teneatur respondere, nisi prius terminato iudicio spolij. decif. 718. nu. 5. par. 1. 245

Actio repetendi expensas factas per predecessorem competit successoribus, seu ecclesie cui acquisita dicitur. decif. 761. nu. 3. parte 1. 263
Actio prescriptis verbis, non autem ex locato datur fulloni, cui data sunt vestimenta polienda nulla mercede conuenta, sed postea conuenienda. dec. 88. par. 2. nu. 4. 55
Actio spolij non datur contra possessionem translata in vigore contractus nulli ex defectu solemnitate statuti: secus si ex defectu consensu. numero 2. & 3. decif. 93. par. 2. numero 1. 58
Actio & exceptio sunt diuersa, & in modo procedendi varios pariunt effectus. decif. 131. nu. 14. par. 2. 86
Actio & exceptio quo casu differant. decif. 132. numero 16. parte 2. 87
Actio competens mulieri dotanti transfertur in maritum. decif. 156. nu. 9. par. 2. 100
Actio vel exceptio prima non extinguitur ex iure cesso, nisi probetur negligentia acceptantis agentis, vel exigentis ex iure cesso. decif. 236. nu. 2. par. 2. 129
Actio & exceptio iuris tertij, quando datur preiudicialis non solum quoad merita cause, sed etiam quoad processum. decif. 275. nu. 4. par. 2. 140
Actio ad communicandum competit, vbi contracta est societas omnium bonorum. decif. 278. numero tertio, parte 2. 141
Actio de euictione regulariter non ligat in solidum, sed pro virili. decif. 281. nu. 37. par. 2. 142
Actio personalis prescripta non intelligitur prescripta hypothecaria. decif. 164. nu. 1. par. 1. 91
Actionem non habere, vel habere, & per exceptionem tolli, non differunt in propositione exceptionis, sed ante sic. decif. 261. nu. 4. par. 1. 90
Actiones vt transant in fideicommissarium sine restitutione, mora & absentia heredis requiruntur. decif. 220. nu. 1. par. 1. 74
Actiones plures si sint cumulate in eodem libello, potest vna eligi, & super ea sententia ferri. decif. 254. nume. 7. parte prima. 87
Actiones contraria origine simul cumulari possunt. decif. 257. nu. 8. par. 1. 89
Actiones confunduntur per aditionem hereditatis factam sine inuentario. decif. 362. nu. 6. par. 1. 117
Fallit, vt nu. 12. ibid. 117
Actiones due, quarum vna sit preparatoria alterius, possunt eodem tempore subordinatè intentari. decif. 450. nume. 5. par. 1. 149
Quod procedit etiam si secunda actio ab initio orta non sit, sed omnino sit ab initio oritura, quia tolleratur propter lites dirimendas. ibid. nu. 6. ex communi. 149
Actiones directe remanent penes cedentem voluntarium, non autem necessarium. decif. 453. nu. 1. par. 1. 150
Sed an sint inutilis, vel ne, sunt opiniones. ibidem nume. 2. & sequen. 150
Actiones directe tanquam inherentes ossibus non possunt transferri. ibid. nu. 3. 150
Actiones censentur esse in loco, in quo feri debet ex actio. ex communi & receptori. decif. 546. nu. 1. par. 1. 184
Actiones non confunduntur in herede aduente hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij. decif. 722. numero 5. parte 1. 247
Acta omnia presumuntur adesse, & qui contrarium dicit, probare tenetur. decif. 64. nu. 4. par. 1. 27
Acta facta in alio iudicio etiam inter easdem personas, non probant, nisi producantur. decif. 445. numero secundo, par. 1. 147
Acta facta cum procuratore fiscali non probant in iudicio civili. ibid. nu. 5. 147

Acta

Index.

Acta reproducta parte non legitime citata quando non annullent processum. decif. 688. nu. 1. par. 1. 234
Acta omnia presumuntur solemniter in inuentario, quando iudicis decretum est interpositum. decif. 72. par. secunda numero 35. 45
Intellige & declara, vt nu. seq. 45
Actor quando plene probauit suam intentionem, debet reus plene probare suam exceptionem. dec. 75. numero primo, par. 1. 79
Actor dicitur, qui bona petit ab eo possessa. dec. 237. nume. 1. par. 1. 79
Actor si probat contra exceptionem rei, non videtur proprie replicatio, sed probationes contrarie adinuicem se elidentes, remanente prima probatione actoris. ibidem numero 2. 80
Actor plura in libello deducens debet obtinere in eo capite, quod probatum est. decif. 256. nu. 1. par. 1. 88
Actor non potest de iure cogi ad exprimendum nomen actiouis, sed sufficiat factum narrare. decif. 237. numero 4. parte 1. 89
Actor si in incorporalibus vult releuari ab onere probandi, debet prius terminari possessorium, quando ab eodem vtriusque intentatur. decif. 349. nu. 3. par. 1. 112
Fallit, nisi possessio repugnet primo statui. ibid. nu. 5. 112
Actor an reus quis sit, initium cause inspicendum est. ex communi. decif. 423. nu. 3. par. 1. 140
Actor in materia illegitimitatis debet plene probare suam intentionem etiam quod constitit in negatiua, nisi esset pro actore vehemens presumptio. decif. 420. numero 10. parte prima. 106
Actor agere volens debet prius adimplere ex parte sua, que tenetur, nec ei prodest allegatio impedimenti. decif. 476. nu. me. 9. par. 1. 159
Actor quando plene probauit suam intentionem, reus debet plene probare suam exceptionem. decif. 628. nume. 3. parte prima. 213
Fallit in incidenti, in quo sufficit presumptio, ibidem numero 6. 213
Actor intentans vtrunque remedium, & hypothecariam, & Saluanum, si tantum probauerit debitorem tempore possessionis rem possedisse, obtinebit in Saluano, & sic iudex super possessorio tantum poterit pronunciare. decif. 34. par. 2. nu. 8. 20
Actor in interditijs quorum legatorum, & quorum honoris non potest detinere, nisi probet se heredem. ibidem numero 17. 17
Actore plene probante suam intentionem, debet pariter reus probare suam exceptionem. decif. 190. numero secundo, par. 2. 113
Actori expedit plura habere remedia, & ius suum pluribus exceptionibus, & defensionibus tueri. decif. 201. numero 11. par. 1. 117
Actori alleganti seu fundanti se in negatiua incumbit onus probandi. decif. 426. nu. 10. par. 1. 140
Actum qui non potest facere de nouo, non potest illud destruire vel renouare. decif. 47. nu. 12. par. 1. 17
Actum in iudicio summario non attenditur in iudicio plenario, nisi iustificetur. decif. 45. nu. 3. par. 1. 57
Actum nullum facere, & actui nullo consentire differunt etiam quoad iuris effectum. decif. 175. nu. 14. par. 1. 62
Actum faciens limitatum ad imbecillam tantum censetur illud facere prout ius disponit. decif. 577. nume. 5. parte prima. 194
Actum nullum dicitur facere testator, qui remittit fideicommissum in liberam heredis voluntatem. decif. 640. nu. 19. par. 1. 216
Actum de iure impugnans potest in actu impugnato se funda

re. dec. 118. par. 2. nu. 1. 77
Actum confitendi, & communicandi est considerabilis ad eliciendam mentis sanitatem, nisi proneniat ex inaduertentia confessionis. decif. 129. nu. 13. par. 2. 84
Actum explicans non sponte, sed ex necessitate, vel pro exercitio officij sui, premium consequi non debet. decif. 167. nume. 5. par. 2. 105
Actus communes etiam nepotibus presumuntur facti filijs, & non nepotibus. decif. 1. nu. 3. par. 1. 1
Actus vt presumptiuè concludant sufficit ad tractatum filiationis. decif. 2. nu. 2. par. 1. 1
Actus exercens, qui non solent fieri citra nomen possessoris inducunt possessionem. decif. 33. nu. 3. par. 1. 10
Actus negatiui presumuntur fieri iure facultatis. decif. 33. nume. 6. par. 1. 60
Actus an dicatur necessarius, vel voluntarius, debet inspiciri origo ipsius. decif. 46. nu. 2. par. 1. 16
Actus respiciens acquisitionem si debeat fieri, non improbare, approbare est. decif. 59. nu. 3. par. 1. 21
Actus inobediencie pendente termino factus, non est nullus ipso iure, nisi pars aduersa comparuerit. decif. 77. nume. 3. par. 1. 27
Actus attribuitur causa proxima, non autem remota. decif. 122. nu. 14. par. 1. 46
Actus presumitur potius ex ea causa, que est minus preiudicialis, quam ex alia. ibid. nu. 18. par. 1. 46
Actus interpretari debet, vt potius valeat, quam pereat, nisi agatur de materia probatoria. decif. 125. nu. 6. & 19. par. 1. 49 & 50
Actus habens relationem ad statuta intelligitur de statutis, que actui non repugnant. decif. 132. numero octauo, parte prima. 52
Actus dicitur nullus causa deficiente primaria propter quam ille actus fit: secus vero si non defuisset causa primaria. decif. 181. nu. 1. par. 1. 64
Actus vnicus solutionis sufficit ad acquirendam quasi possessionem iuris exigendi. decif. 196. numero secundo, parte prima. 67
Actus vnus possessorius sufficit ad acquirendam possessionem quoad omnia. decif. 222. nu. 7. par. 1. 74
Actus plures sana mentis successiuè, & continuati per aliquod tempus requiruntur ad inducenda dilucida intervalia. decif. 129. nu. 10. par. 2. 84
Actus a furioso, vel mentecapto rite & rectè, sicut a quolibet prudente, gestus, valet, & tenet. ex communi, licet contrarium aliqui tenuerint. ibid. nu. 15. & 16. 84
Intellige procedere in furioso, vel mentecapto habente dilucida intervalia. ibid. nu. 17. 84
Actus in equiuocis censendum est fuisse factus prout melius expedit facienti. decif. 329. nu. 2. par. 1. 105
Actus restrictus ad vnum tantum modum, non ulterius extendit effectum suum. decif. 366. numero 29. parte prima. 120
Actus a principio nullus non potest valere alio modo propter legis resentiam. ibid. nu. 3. 1
Actus semper debet interpretari, ne inducat renunciationem proprii beneficii. decif. 385. nu. 9. par. 1. 129
Actus in dubio censetur factus cumulatimè potius, quam priuatiuè. decif. 391. nu. 2. par. 1. 131
Actus vnus sufficit pro acquirenda possessione in incorporalibus. ibid. nu. 3. 131
Limita, nisi agatur de iure acquirando: secus si de conseruando. ibid. 131
Actus semper presumitur ex causa necessaria, & vigore tituli praambuli factus. ibid. nu. 4. 131
Actus factus ex insufficienti mandato non potest postea ex sufficienti subtrahi. decif. 397. nu. 2. par. 1. 133
Actus 133

Index.

Actus quando spectat ad unam personam, & ad alios plures sub nomine collectiuo comprehensas, collectiuum illud constituit unam dimidiam, & alia persona habet aliam dimidiam. *decif. 408. nu. 1. par. 1.* 135
Actus possessorius per 30. annos est sufficiens ad iustificacionem mandati de manutenendo. *decif. 422. numero 3. parte prima.* 139
Actus correptiuus dicuntur unus alteri ita inesse, vt vnus censetur contractus. *decif. 278. nu. 5. par. 2.* 14
Actus factus presentibus partibus praesumitur rite, & recte factus. *decif. 438. nu. 1. par. 1.* 145
Actus vnus non sufficit pro iustificacione consuetudinis. *ibid. nume. 2.*
Actus sine potestate, & voluntate constitui non potest. *decif. 451. nu. 2. par. 1.* 149
Actus regulatur a principali intentione disponentis, nisi materia sit odiosa. *decif. 454. nu. 3. par. 1.* 151
Actus principalis, seu quod principaliter agitur, inspicitur in quacumque materia. *decif. 457. nu. 3. par. 1.* 152
Actus annullatio dicitur continere penam, nisi fiat in fauore ecclesiae. *ibid. nu. 7.*
Actus qui possunt fieri citra ius & nomen heredis in dubio nunquam debent iudicari, vt hereditarij. *Decif. 464. nu. 5. par. 1.* 154
Actus correptiuus habentur pro vno actu tantum, ita quod vnus nequit ab alio separari. *decif. 471. numero 8. parte prima.* 156
Actus seu scriptura indeterminata, ex circumstantijs declaratur & verificatur. *decif. 493. nu. 1. par. 1.* 167
Actus sine voluntate, & potestate constitui non potest. *decif. 525. nu. 2. par. 1.* 176
Actus facti eisdem loco, die, & testibus adeo vt alter alteri in esse videatur, correptiuus dicuntur. *decif. 542. numero 9. parte 1.* 183
Actus gesti praesumuntur ex titulo praebulo, & vtiliori. *decif. 549. nu. 10. par. 1.* 185
Actus, in quo requiritur voluntas libera, si fiat coacte, non valet. *decif. 561. nu. 2. par. 1.* 189
Actus clandestini nullum possunt inferre prauidicium priori possessioni: immo eo ipso dicuntur clandestini, quod reperitur facti post anteriorem alterius possessionem. *decif. 612. nu. 4. par. 1.* 217
Actus in dubio praesumitur factus nomine proprio, non autem alieno, & ex capite verosimiliori, & conuenientiori. *decif. 613. nu. 3. par. 1.* 207
Actus priuatorum vbi sunt nulli ex defectu consensus possunt conualidari eo superueniente: secus in his in quibus debet interuenire principis auctoritas. *decif. 614. numero 2. par. 1.* 208
Actus qui fieri non possunt sine impensa praesumuntur facti de voluntate domini. *decif. 631. numero secundo, parte prima.* 213
Actus gestus quis dicatur, attenditur, quomodo partes eum nuncupauerint. *decif. 645. nu. 2. par. 1.* 220
Actus praesumitur debito tempore factus, & expeditus. *decif. 674. nu. 3. par. 1.* 227
Actus primus, quando non valet, potest fieri secundus. *decif. 675. nu. 5. par. 1.* 225
Actus debet referri ad causam sine qua non valisset. *decif. 682. nu. 2. par. 1.* 232
Alienare ius suum tantum nemo praesumitur in contractibus onerosis, immo potius plenum ius transferre. *decif. 682. nu. me. 3. par. 1.* 232
Actus vnus ex socijs praeservat ius & possessionem alterius. *decif. 713. nu. 6. par. 1.* 243
Actus factus contra formam traditam a lege sine clausula annullativa valet, & tenet, licet contrafaciens veniat

puniendus. *ex communi. decif. 750. numero quarto, parte prima.* 259
Actus vt valeat debet quis suam scire iurisdictionem. *ibid. numero 17.*
Actus verus in materia correctoria non comprehendit actum fictum. *decif. 794. nu. 3. par. 1.* 276
Actus facti magis ostendit voluntatem alicuius, quam actus verbi. *decif. 811. nu. 18. par. 1.* 284
Actus vnus quasi possessio inducit quasi possessionem quoad alios sub eodem specie comprehensos. *decif. 17. parte 2. numero 4.* 10
Actus a principio validus facilius conseruatur, quam de nouo conualidetur actus ab initio nullus. *decif. 49. par. 2. numero 21.* 30
Actus vnus, & idem si geritur a pluribus personis respectu diuersorum finium dicitur a qualibet persona actus ille principaliter fieri respectu finis per eum intellecti. *decif. 51. parte 2. nu. 5.* 34
Actus solemnns, sine sit extraiudicialis, sine iudicialis sortitur naturam, & essentiam secundam legem loci, vbi fit. *decif. 103. par. 2. nu. 20.* 65
Actus sequens praesumitur factus in executionem praecedentis tractatus. *decif. 104. par. 2. nu. 5.* 67
Actus loquendi ad propositum non excludit demenciam, quoad demens est in conspectu vmbrae quietis constitutus. *dec. 107. par. 2. nu. 21.* 69
Actus hominum non extenduntur vltra quam gerantur. *decif. 169. nu. 1. par. 2.* 106
Actus vt impediatur, idem iudicandum est de casu dubio, & pendenti, quod de certo. *decif. 184. numero primo, parte secunda.* 111
Declaratio tamen & limita, vt *ibid. nu. 2.*
Actus nullus ex defectu citationis, an ex aliquo adminiculo sustineri possit. *decif. 281. nu. 19. par. 2.* 142
Actus vt dicatur factus vigore cause seu obligationis praecedentis, quid requiratur. *decif. 262. numero primo, parte secunda.* 136
Actus duo pro inducenda consuetudine non sufficiunt, nisi sint ita manifesti, vt verisimiliter ad notitiam populi, vel maioris partis deuenirent. *decif. 72. par. 2. nu. 27.* 45
Actus accedendi ad ecclesiam seu exitus e domo potest fieri cum veritate infirmitatis. & *num. 15. decif. 77. parte 2. nume. 10.* 50
Actus ordinanti, non autem exequenti tribuitur. *decif. 167. nu. 2. par. 2.* 105
Additio vel noua qualitas adiecta facit concessionem nouam & diuersam. *decif. 160. ne. 9. par. 2.* 102
Ademptum sub conditione sub contraria conditione censetur datum. *decif. 225. nu. 2. par. 2.* 125
Declaratio tamen, & limita. *ibid. nu. 3.*
Ademptum sub conditione potestativa dicitur ademptum per viam fideicommissi, non autem conditionis casualis. *ibidem nume. 10.*
Ademptum sub conditione non censetur sub contraria conditione relictum vbi admittitur in penam. *decif. 39. nume. 8. parte 1.* 13
Ademptio quando dicatur facta in penam. *decif. 39. num. 10. parte 1.* 13
Adiectio qualitatis, per quam non mutatur substantia rei iudicatae, non inducit nouum grauamen. *decif. 100. nume. 28. parte 1.* 36
Adiectio non valet, nisi inueniatur persona, in qua obligatio consistit. *decif. 741. nu. 3. par. 1.* 256
Adiectus non datur nisi sit qui petere possit. *decif. 741. num. 4. parte 1.* 256
Aditio hereditatis probatur etiam ex verbis enunciativis alicuius actus. *decif. 302. nu. 2. par. 1.* 117

Aditio

Index.

Aditio solo animo fit etiam, quod nihil hereditarium attingatur. *ibid. nu. 3.*
Aditio non praesumitur in hereditate damnosa, ibidem numero 7.
Immo nec ex possessione rei hereditaria modica praesumitur aditio. *ibid. & nu. 8.*
Fallit, vt *nu. 9.*
Sed nec etiam ex exactione modica rei, *ibid.*
Aditio hereditatis inducitur ex fructuum exactione, nisi esset modica exactio, *ibid. nu. 8.*
Item inducitur ex contractu facto super re etiam minima, qui non poterat fieri citra ius & nomen heredis, *ibidem numero 9.*
Item per solutionem debitorum, & retentionem bonorum, & alia similia. *ibid. nu. 10.*
Aditio sicut de facili praesumitur, quando hereditas est lucrosa, ita repudiatio quando est damnosa, *dec. 800. num. 7. par. prima.* 279
Aditio praesumitur solemniter facta ex cursu tanti temporis, *ibid. nu. 8.*
Aditio hereditatis ab instituto in re certa non potest fieri si ne praecedente repudiatione heredis vniuersalis, *ibidem numero 9.*
Adequatio quando est facta per verba indefinita, non venit futura: secus si per verba vniuersalia, *dec. 55. parte 2. numero 7.* 37
Adiudicatio de qua non constat processus, nec de eius solemnitatibus a iure requisitis non attenditur, *dec. 143. num. 5. par. 2.* 94
Declaratio tamen, & limita, vt *ibidem numero sexto octauo numero, 11.*
Adminicula plura concurrunt ad recognitionem manus scribentis, *dec. 187. nu. 7. par. 1.* 65
Adminicula iuuantia verba enunciativa ad probationem, quae sint, *dec. 130. nu. 3. par. 2.* 85
Adminicula, quae cum instrumento locationis coniuncta probant dominium quae sint, *decif. 14. numero tertio, parte secunda.* 92
Adminicula quae faciunt valere confessionem aliam non valituram quae sint, *decif. 177. numero septimo, parte secunda.* 108
Adminicula coniuncta cum fama faciunt plenam probationem in legitimatione probanda, *decif. 357. numero sexto, parte prima.* 115
Adminicula non sunt necessaria in probanda filiatione legitima antiqua, *ibid. nu. 8.*
Adminicula sumenda sunt aliunde, quam ex partita mercatorum, vbi agitur de eius fide, *decif. 375. numero 8. parte prima.* 125
Adminicula & verisimilitudines tam concedentis quam persone cui conceditur attenduntur in transferendi commoditate pensionis, *decif. 401. numero secundo, parte prima.* 135
Administratio, annexio, incorporatio, & simile important do minium secundum subiectam materiam, *dec. 146. nume. 1. par. prima.* 55
Administratio episcopatus concessa intelligitur etiam de simili administratione ecclesiae cathedralis, *dec. 217. numero quarto par. 1.* 73
Administratio bonorum ecclesiae de iure communi pertinet ad episcopum & capitulum simul, *decif. 391. numero primo, par. prima.* 131
Administratio bonorum si est data tutori, pupillo non competit remedium cap. reintegranda, etiam si non adstet auctoritas iudicis: secus si non est data, *num. 3. decif. 439. nume. 1. par. prima.* 145
Administratio bonorum aduentitiorum conceditur patri ad

utilitatem filij, *dec. 717. nu. 15. par. 1.* 245
Administratio non datur tutori non facienti inuentarium, nec iuranti rem pupilli saluam fore, *dec. 89. par. 2. nu. 3.* 56
Administraciones capellaniarum sunt quaedam onera principa liter consentientia in faciendo celebrare missas ex redditibus relictis a testatoribus, & quod superest ex illis conuertitur ad utilitatem administratorum, *decif. 182. numero secundo, par. 1.* 64
Administracionis ratio petenda est ab eo, qui administravit, non ab alio, *dec. 707. nu. 5. par. 1.* 241
Administrator negociorum praestans alimenta ei, cuius negotia gerit, licet sit sanguine coniunctus, non censetur in dubio de suo praestare, sed de bonis eius, cuius negotia administrat, *dec. 724. nu. 2. par. 1.* 346
Administratores publici tenentur conficere librum rationum, & in eo cum appositione diei describere data & recepta, *dec. 218. nu. 1. par. 2.* 124
Declaratio tamen, *ibid. nu. seq.*
Admitti qui non potest ab intestato, nec etiam admittitur ad rumpendum testamentum, *dec. 355. nu. 6. parte 1.* 113
Adulterium committitur etiam in matrimonio ignoranter contracto in gradu prohibito, *decif. 606. numero primo, parte prima.* 205
Aedificare in re sua quilibet potest ad arbitrium suum, *decif. 475. nu. 12. par. 1.* 158
Aedificare quis non potest in fundo alieno, in quo nullum habet ius quaesitum in prauidicium iuris concessi, *dec. 511. nu. me. 1. par. 1.* 172
Aedificationi nouae capellae qui potest consentire, potest etiam iurisdictionis, *dec. 99. par. 2. nu. 4.* 62
Aedificia constructa vel reparata in fundo emphyteutico cedunt commodo & utilitati emphyteutae, non autem domini, *dec. 720. nu. 8. par. 1.* 246
Aedificia super solo emphyteutico non possunt villo modo fieri sine obligatione melioramentorum, *decif. 3. nume. 9. parte secunda.* 2
Aedificium in dubio cedere solo dicitur, nisi res sit clara, vel coniectura, & probationes in contrarium appareant, *decif. 475. nu. 10. par. 1.* 158
Aegidiana constitutio non habet locum, vbi adsunt statuta particularia, *dec. 330. nu. 3. par. 2.* 156
Aequalitas inter filios & sorores seruanda est, *dec. 155. nu. 7. par. secunda.* 100
Aequalitas inter liberos est seruanda, *dec. 640. nume. 5. parte prima.* 216
Aequiparatio, quae fit inter locationem ad longum tempus, & emphyteusim quoad vtile dominium non debet trahi ad penam priuationis, *dec. 139. nu. 1. par. 1.* 14
Aequitas considerari non potest, quando agitur de incurfa pena, *dec. 28. par. 2. nu. 10.* 17
Aequitatis cessatio non potest considerari in conditione potestativa creditoris, *dec. 728. nu. 7. par. 1.* 250
Aes alienum, vt impediatur detractionem legitima debet esse contractum ex titulo oneroso, & causa necessaria, non autem voluntaria, *dec. 488. nu. 16. par. 1.* 165
Aes alienum minuit hereditatem, *dec. 680. numero 1. parte prima.* 231
Aes alienum debet ante legitimam deduci, *dec. 749. nume. 3. par. prima.* 258
Aestimatio respicit quantitatem pecuniae in re aestimata, *decif. 132. sub nu. 3. par. 1.* 52
Aestimatio sola non facit contractum conditionalem, *ibidem num. 4.* 60
Aestimatio bonorum venditorum non debet augeri ex pacto, quod venditor teneatur ea liberare ab omnibus oneribus, ad effectum rescissionis contractus ex causa lesionis, *decif. 581. num. 1. par. 1.* 196

Ff

Aestimatio

Index.

Aestimatio fructus seu rei in inuestitura concessa, non dicitur fieri ex causa transactionis, sed gratuita pactionis, dec. 582. nu. 2. par. 1. 247
Aestimatio & taxatio rei debet fieri secundum valorem annui redditus, decisio. 723. numero primo, parte prima. 247
Aestimatio debitoris generis facit emptionem & dominium transfert: secus si sit speciei, cuius sit aestimatio ad effectum sciendi valorem, dec. 729. nu. 2. par. 1. 251
Aestimatio rei facta ad effectum sciendi valorem, non facit emptionem, & sic periculum non transit in conductorem, dec. 136. nu. 1. par. 2. 90
Aestimatio hominis liberi in infinitum procedit, dec. 646. numero 6. par. 1. 220
Aestimatio ad effectum sciendi valorem non transfert dominium in accipientem, decisio 157. numero primo, parte secunda. 101
Aestimatio boni facta in ministerium, & culturam agri non facit emptionem, ibid. nu. 2.
Aestimatio instrumentorum fundi locati ad culturam, vel in perpetuum, facit emptionem, ibid. nu. 3.
Declara tamen, & intellige, ut ibid.
Aetas ex quibus probari possit, dec. 260. nume. primo parte secunda. 136
Affectio vehemens, est magna praesumptio ad probationem filiationis, dec. 2. nu. 1. par. 1. 1
Affictus integros perfoluens praesumitur esse in integra possessione bonorum, dec. 317. nu. 3. par. 2. 154
Affinis potest esse testis ad consanguinitatem probandam, dec. 220. nu. 5. par. 2. 125
Affrancatio facta contra iuris dispositionem an saltem substitueatur in vita illius, cuius erant bona affrancata, decif. 13. nu. 2. par. 1. 3
Agendum non est in gratia generali de defectu intentionis, sed de comprehensione, vel non, dec. 451. numero 7. parte prima. 149
Agere non potest qui propter moram cecidit ab omni comodo contractus, dec. 277. nu. 1. par. 2. 140
Agens ad rescissionem concordij debet prius restituere, quae ex concordio recepit, vel saltem offerre parte opponente, dec. 111. nu. 1. par. 1. 41
Agentes ex personis suorum auctorum debent probare id quod auctores probare tenebantur, dec. 188. nume. 3. par. prima. 65
Alienatio facta contra expressam prohibitionem defuncti dicitur nulla ipso iure, & ab initio, dec. 110. parte 2. numero tertio. 72
Alienatio rei prohibita alienari facta per viam legati, non est simpliciter nulla, sed valet quoad aestimationem ipsius, ibi. nume. 28.
Fallit in alienatione facta per viam contractus, ibidem numero 29.
Alienatio rei alienari prohibita est nulla ab initio, & ipso iure: alienatio vero rei subiecta fideicommissio conditionali facta pendente conditione resoluitur purificata ipsa conditione. ex communi, dec. 110. par. secunda, numero 24. 72
Alienatio rei litigiosa dicitur attentata, decif. 187. numero 5. par. 2. 112
Alienatio rei ecclesiastica facta in consanguineos, non caret fraudis suspitione, decisio 65. parte secunda, numero decimo octavo. 41
Alienatio rei ecclesiastica in dubio non valet, nisi clare constet de eius utilitate, ibid. nu. 19.
Alienatio quando fit ex causa utilitatis, est necessaria inquisitione quid potius expediat: secus si ex causa necessitatis, decif. 178. nu. 1. par. 2. 109

Immo non solum utilitas, sed etiam quod sit evidens, requiritur, ibid. nu. 10.
Alienationis nullitas non potest ab alio allegari, quam ab eo, in cuius favorem alienatio est nulla, decif. 133. numero 12. parte 2. 89
Alienationis appellatione lato sumpto vocabulo venit etiam pignus, dec. 426. nu. 8. par. 1. 140
Alienationis verbum intelligitur proprie etiam in utili dominio in re ecclesiastica, decisio 700. nume. primo, parte prima. 238
Idque tanto magis ex consuetudine loci, ibidem numero secundo.
Alienationis appellatione venit etiam locatio ad longum tempus, dec. 26. par. 2. nu. 3. 16
Alimenta praeterita iure actionis debita peti possunt usque ad mortem eius, cui sunt debita etiam si de suo se aluerit, dec. 583. nu. 1. par. 1. 199
Alimenta ubi sunt relicta favore tertij, cessat dispositio, l. prima, C. de legat. decisio 677. numero decimo septimo, parte prima. 230
Alimenta debita iure actionis etiam praeterita debentur, dec. 658. nu. 1. par. 1. 223
Alimenta praestita a persona coniuncta paupere, vel tenues facultates habente, non praesumuntur animo donandi, ibid. numero 5.
Alimenta ut censeantur facta animo donandi, tria concurrere debent, ibid. nu. 6.
Alimenta sunt praestanda de fructibus seu lucro ex pecunia, vel capitali proveniente, non autem de ipsa pecunia, vel capitali, nisi quando lucrum non est sufficiens, ibidem numero secundo.
Alimenta repetuntur pro bursali dispendio, non pro labore persona, dec. 742. nu. 1. par. 1. 256
Alimenta praestita a fratre in dubio praesumuntur causa pietatis, & sic animo donandi, decif. 724. numero primo par. prima. 248
Fallit, ut ibid. nu. 2. seq.
Alimenta debentur donatori a donatario iuxta quantitatem fructuum, & reddituum, non autem iuxta valorem bonorum donatorum, dec. 485. num. 1. par. 1. 162
Immo etiam iuxta de centiam, & convenientem honestate qualitatis persona, ibid. nu. 3.
Et computandi sunt fructus dotis uxori in tali quantitate constituenta, ibid. nu. 4.
Alimenta petens alterum praesupponit possidere, dec. 325. numero 2. par. 1. 104
Alimenta praestanda in una specie, si illa de facili non reperitur, possunt praestari in eodem genere facta resolutione speciei ad quantitatem pecuniae, dec. 127. nume. 1. & 5. par. prima. 50
Alimenta de annuo redditu praestari debent, non de valore bonorum, quorum proprietates pro eis praestandis non debent vendi, dec. 48. par. 2. nu. 11. 30
Intellige tamen, & limita, ut nu. seq.
Alimenta praeterita debentur iure actionis, non autem officio iudicis, decisio. 203. nu. 1. par. 2. 119
Alimentator, qui alias ratione sanguinis, & pietatis praesumeretur alimenta donare, ratione tamen administrationis non praesumitur, decisio. 724. numero tertio, parte prima. 248
Alimentorum expensa facta a coniuncta persona graui familia onerato non praesumuntur animo donandi, dec. 724. numero 7. par. 1. 248
Allegans extinctionem pensionis aut aliam nullitatem debet illam plene probare, decisio. 400. numero quarto, parte prima. 134
Allegans extare alia bona, quam in inuentario descripta, probare debet,

Index.

debet, decisio 690. numero 5. par. 1. 234
Allegans aliquem decessisse ex alia infirmitate quam ea, qua obiit, id probare tenetur, decif. 701. numero primo, parte prima. 238
Allegari, & deduci aliquid potest per viam exceptionis, quod non potest per viam actionis, dec. 143. nu. 7. par. 2. 94
Alternatiua negatiue concepta requirit neutrum extare, dec. 575. nu. 1. par. 1. 194
Alternatiua resoluti in conditionem dicitur, dec. 257. nume. 3. par. prima. 89
Ambiguitas cadit circa verba, & mentem, decif. 83. parte 2. nu. primo. 53
Ambiguitas oritur ex verbis generalibus, dec. 25. par. 2. numero 2. 15
Ambitiosus quis esse dicitur, dec. 117. par. 2. nu. 3. 77
Amisio actuum tollit iniustitiam sententiae quae ex illis actibus reperitur constare, dec. 165. nu. 2. par. 1. 60
Amisio scripturarum propter incendium maximam affert excusationem parti, dec. 279. nu. 1. par. 1. 94
Amisio actuum inducit praesumptionem solemnitatum pro eis, dec. 143. nu. 1. par. 2. 94
Amisio actuum quomodo probetur, ibid. nu. 12.
Agens contra tertium possessorem, tenetur probare, rem hypothecariam fuisse possessam per debitorem, dec. 444. nu. 2. par. prima. 145
Agens si petat restitutionem aduersus contractum det prius reddere id quod accepit, dec. 510. nu. 1. par. 1. 172
Agens contra diffamantem remedio l. diffamari, C. de inge. ma. nu. debet docere de suo interesse, & sic de possessione, & iure suo, dec. 801. nu. 1. par. 1. 229
Agens ad rescissionem transactionis non tenetur offerre accepta vigore transactionis, decif. 810. nume. secundo, parte prima. 283
Agens ex contractu debet prius implere pro parte sua, aliis repellitur, ibid. nu. 4.
Agens ad rescissionem transactionis non tenetur offerre restitutionem eius quod habuit virtute illius transactionis, ibi. numero 9.
Fallit, nisi pars opponat, ibid. nu. 10. & 11.
Agens ex una causa, & aliam probans regulariter succumbere debet, dec. 44. par. 2. nu. 1. 28
Agens animus, & voluntas colligitur ex modo, & forma procedendi, dec. 66. par. 2. nu. 2. 412
Agens ad rescissionem transactionis, quot condiciones, & circumstantias probare debeat, decif. 235. numero primo, parte secunda. 129
Agens ex contractu vltro citroque obligatorius debet docere se adimpleuisse etiam in minimo, dec. 236. num. primo, parte secunda. 129
Agens ad interesse ob non impletum contractum debet probare de negligentia non adimpletis, dec. 238. numero secundo, parte 2. 129
Agens ex ea conuentione cui contrauenit, non potest se inuare, dec. 211. nu. 1. par. 1. 71
Agens ex una causa & aliam probans succumbere non debet in iudicij summarijs, decif. 256. numero tertio, parte prima. 88
Agere regulariter de euictione non potest ante euictionem sequuntur: fallit tamen multis modis, dec. 586. nu. 1. par. 1. 99
Agere potest contra heredem executiue vigore obligationis cameralis, licet non ad effectum perituri, dec. 641. nume. 15. par. prima. 218
Agere potest, ut res libere tradatur, quando in obligatione est rem dari, ibid. nu. 8. par. 1. 199
Agnatus non debet esse deterioris conditionis, quam extraneus, dec. 633. nu. 3. par. 1. 21
Alendus est ille super bonis pendente quaestione, quae quis pro

tendit esse communia, decisio. 499. nume. secundo parte prima. 168
Alex. consi. 16. nu. 2. lib. 1. quo casu loquitur. ex communi, dec. 546. nu. 6. par. 1. 184
Alex. consi. 117. num. 2. lib. 4. loquitur in pena incurta ob non solutionem canonis, in qua emphyteusis, & locatio ad longum tempus sunt equiparata per athen. qui rem. C. de sacros. eccl. dec. 174. nu. 8. par. 1. 62
Alex. consi. 139. lib. 1. quibus casibus non procedat, dec. 698. nu. 11. par. 1. 237
Alienans rem ecclesiasticam licet consentiat, repetit rem cum fructibus etiam, quod alleget turpitudinem suam, decif. 144. nu. 5. par. 1. 3
Alienans rem ecclesiasticam sine solemnitatibus requisitis tenetur ad eius restitutionem, decif. 278. nume. primo, parte prima. 94
Alienans ignoranter rem subiectam fideicommissio conditionali, excusatur a pena priuationis, & nu. 52. 53. & 54. dec. 49. par. 2. nu. 50. 31
Alienans bona ecclesiae secundum formam Paulina debet recipere testes & alias probationes pro veritate narratorum: alias assertioni parium non statuitur, dec. 716. numero primo par. prima. 244
Alienare ubi quis prohibetur censetur prohibitus etiam actum facere, per quem alienatio sequi possit, decif. 480. numero secundo, parte prima. 160
Alienare proprie an dicatur, quod in dominio ecclesiae retinetur, dec. 146. nu. 3. par. 1. 55
Alienari possunt bona fideicommissio subiecta, ex causa dotis, etiam interueniente expressa prohibitione alienationis, dec. 49. par. 2. nu. 31. 31
Alienatio permessa in certis casibus in alijs censetur prohibita, dec. 45. nu. 1. par. 1. 15
Alienatio bonorum fideicommissio subiectorum facta sine iuris solemnitatibus, facit censeri errorem in transactione subefesse, dec. 160. nu. 5. par. 1. 58
Alienatio facta in comprehensos in inuestitura tenet sine consensu directi domini, etiam si non fuerit reseruatum eius ius directum, dec. 284. nu. 2. par. 1. 95
Fallit nisi aliter in inuestitura cautum reperitur, ibid.
Alienatio rei ecclesiastica duo copulatiue requirit, dec. 160. nu. 1. par. 2. 102
Alienatio facta a praelato in consanguineos praesumitur in fraudem potius quam in utilitatem ecclesiae, dec. 360. num. 16. parte 1. 116
Alienatio facta, ut discedatur a lite, dicitur utilis, decif. 398. numero 5. par. 1. 133
Alienatio rei donatae prohibita censetur per hypothecam, dec. 449. nu. 7. par. 1. 148
Alienatio proprie non est in qua reseruat directum dominium, dec. 608. nu. 1. par. 1. 206
Alienatio in materia fideicommissi non dicitur per constitutionem usufructus, decisio. 619. numero tertio parte prima. 210
Alienatio in uno casu permessa in ceteris prohibita censetur, dec. 326. nu. 6. par. 1. 104
Alienatio rei ecclesiastica facta in consanguineum praesumitur facta in eius utilitatem, & in damnum ecclesiae, decif. 720. nu. 1. parte 1. 246
Alienatio rei ecclesiastica facta ex causa necessitatis, valet quocumque modo finem habeat, dummodo sit utiliter contracta: sed in causa utilitatis omnino, & in principio, & in fine adesse debet utilitas, decif. 65. par. secunda, numero quarto. 41
Alienatio rei ecclesiastica ita demum est nulla, si placet ecclesiae: aliis non, decisio 133. numero undecimo, parte secunda. 89

Index.

Alienatio facta vt discedatur a lite, dicitur utilis, decif. 3 r. 2. par. 2. nu. 5. 150
Alienatio rei ecclesiastica facta a prelato in consanguineos sine preiudicio ecclesie valet, sicut esset facta in extraneos dec. 18. par. 2. nu. 6. 11
Alienatio etiam iurata facta contra duplicem prohibitionem scilicet legis, & hominis, non valet. ex communi, decif. 49. par. 2. nu. 2. 31
Alienatio fideicommissi conditionalis non prohibetur a lege, nec etiam tacite, sed solum datur consilium, ne fiat alienatio, ibid. nu. 36. 32
Alienatio fideicommissi conditionalis facta pendente conditio- ne in preiudicium fideicommissarii, vt irrevocabiliter va- leat, prohibito est a lege, ibid. nu. 39. 32
Immo simpliciter pendente conditioe facta alienatio prohi- betur a lege, nu. 40. 32
Alienatio fideicommissi conditionalis est contra tacitam legis prohibitionem, ibid. nu. 41. 32
Alienatio facta ab herede ignorante fideicommissum est, nul- la, licet excusetur a pena privationis, ibid. nu. 54. 32
Alienatio de qua in l. si. s. fi. de leg. 2. quod habeat locum etiã in fideicommissio vniuersali puro, etiam ab initio est nulla, ibid. nu. 55. 32
Amor viri erga mulierem ex quibus coniecturis probetur, de- cif. 338. nu. 3. par. 1. 108
Amor solitus haberi a patribus erga filios argumentum præ- stat ad filiationem probandam, decif. 238. numero 4. par. prima. 80
Amor filialis duplici ex fonte oriri dicitur, a natura scilicet, & ab educatione, qui est per accidens, ibidem numero quinto. 80
Amor & coniunctio vnus in filiatione probanda, non exclu- dit necessario amorem, & coniunctionem alterius, ibid. nu- mero 20. 80
Amor maternus filiorum primi coniugij non debet deterioris efficit conditionis ex noui coniugij blanditijs, dec. 432. nu. 9. parte 1. 143
Amor magis descendit, quam ascendit quoad ordinem dilectio- nis, non quoad effectum obligationis, dec. 94. par. 2. nume- ro 14. 59
Amor reciprocos inter virum, & mulierem est signum, & adminiculum copulae, dec. 91. par. 2. nu. 8. 57
Amor reciprocos est magnum copulae carnalis adminiculum, dec. 95. par. 2. nu. 6. 60
Ampliare non dicitur corrigere etiam in testatore, decif. 568. nu. 6. par. 1. 19
Ang. in autb. de non alie. s. scire, nu. 2. 5. ambigue loquitur, dec. 174. nu. 7. par. 1. 6
Anima est omnibus rebus preferenda, dec. 74. parte 2. nume- ro 18. 47
Animi qualitas si debeat probari, testes debent testificari per actus exteriores quos viderint, dec. 107. parte secunda, nu- mero 3. 69
Animus & voluntas ex qualitate, & modo procedendi cogno- scitur, dec. 121. nu. 16. par. 1. 45
Annate non soluntur propter administrationes capellania- rum & hospitalium, dec. 181. nu. 10. par. 1. 64
Annotatio nil aliud est quam priuata scriptura sine testib. cau- sa memorie, dec. 781. nu. 2. par. 1. 271
Annotatio priuata iuncta alijs adminiculis probat. ibid. nu. 3. 271
Annotatio priuata facta ad fauorem annotantis, an probet ita quod dispositio. Instrumta. C. de proba. procedat in hoc casu, ibidem numero quarto. Quod non, ibid. nume. 10. cum seq. 271
Annotatio facta a creditore sine testibus de aliquo debito ab sente debitore non valet sine alijs adminiculis, ibidem nu- mero septimo & octauo. 271

Annotatio in priuata scriptura facta sine testibus, absente eo contra quem fiebat, non valet, decif. 751. numero 5. parte prima. 259
Annotatio priuata dicitur priuata scriptura facta sine testi- bus, & etiam absente, eo contra quem fit, dec. 813. nume. 5. par. 1. 287
Annulato aliquo corrumpunt omnia ab eo dependentia, decifio 247. nu. 4. par. 1. 84
Annulatio actus dicitur continet penam, nisi fiat in fauorem ecclesie, dec. 457. nu. 7. par. 1. 152
Annulatio actus non dicitur pena, decif. 578. numero 4. par- te prima. 195
Annus petendi inuestituram computatur a die scientie, decif. 195. nu. 5. par. 2. 115
Annus & dies sunt de substantia in ratiocinationibus banchi, dec. 653. nu. 2. par. 1. 222
Annus non computatur per momenta tēporum, sed per dies, dec. 75. par. 2. nu. 44. 48
Anterioritas possessionis sufficit per horam, vt manutenibilis, sit dec. 19. par. 2. nu. 2. 12
Immo etiam prioritas in puncto, ibid. nu. 3. 12
Antiquitas temporis facit presumi omnia solemniter gesta, dec. 30. nu. 4. par. 1. 9
Antiquitas temporis cum alijs adminiculis iuncta probatione mandati iurat, dec. 187. nu. 5. par. 1. 65
Apostolica sedes habet fundatam intentionem circa iurisdi- ctionem in omnibus locis existentibus in territorio Bono- niensi, dec. 600. nu. 6. par. 1. 204
Apparatus mulierum sunt de appenatijs dotis, dec. 556. nu- me. 2. par. 1. 187
Apparatus si non darentur, tanto maior dos debet dari, ibid. numero 3. 187
Appellans ab executione tenetur nominatim exprimere cau- sam, & non per relationem ad acta, dec. 100. nume. 18. par. prima. 35
Appellans ab executione habet presumptionem contra se, ibi- dem nu. 19. 60
Appellans a denegatione possessionis, & postea deserens appel- lationem, suscipit in se onus probandi grauamen, quod pars aduersa probare tenebatur, decifio. 176. numero 3. par. prima. 63
Appellans & obijciens contra electionem tenetur exprimere certam formam electionis, decifio. 486. numero 13. parte prima. 165
Appellans si non prosequatur appellationem, sententia transit in iudicatum, dec. 119. par. 2. nu. 12. 37
Appellare licet a qualibet declaratione rei, & pena ipso iure a lege, vel ab homine fulminatæ, sicut etiam a liquidatio- ne, dec. 100. nu. 1. par. 1. 35
Limita, vt nu. 32. ibid. 36
Appellare licet a pronuntiatione de exequendo, si executor excedit modum aut aliquo modo grauat, de quo debet con- stare verè, & non probabiliter, ibid. nu. 17. 35
Appellare licet a liquidatione eo modo, quo licet appellare in materia executina, ibid. nu. 29. 36
Appellare non licet a declaratione qualitatum, & circumstã- tiarum in re iudicata comprehensarum, ibid. nu. 32. 36
Appellare non licet a sententia lata in possessorio, dec. 120. nu- me. 2. par. 1. 45
Appellare licet ad Papam, nec valet consuetudo in contra- rium, dec. 196. nu. 6. par. 2. 115
Appellari potest a mandato de exequendo inferente nouum grauamen, dec. 100. nu. 1. par. 1. 35
Appellari ab interloquutoria potest, quando grauamen est ita coniunctum cum negotio principalis, quod ab eo separari nõ potes, dec. 25. nu. 2. par. 1. 35
Appellari potest a sententia lata in possessorio, in qua exprimi- tur

Index.

causa habens complicationem, cum petitorio, decifio 263. nu. 2. par. 1. 91
Appellari potest a sententia continente petitorium, decif. 56. nu. 1. par. 1. 114
Appellari non potest a sententia lata in causa alimentorum, qua non iure actionis, sed officio iudicis propter inopiam pe- rita sint, decif. 764. nu. 1. par. 1. 265
Limita, vbi non adest inopia, ibid. nu. 2. 265
Item limita in alimentis preteritis, ibid. nu. 4. 265
Appellari non potest a sententia manifestè lata in possessorio, quando vtrunque tã petitorium, quam possessorium fuerit in articulis, sine petitione intentatum, decif. 34. par. 2. nu- mero 9. 20
Quod procedit etiam, vbi petitorium, & possessorium legitime cumulantur, licet vtrunque debeat simul terminari, ibi- dem num. 10. 20
Fallit in possessorio mixto pronouiente ex beneficio prouiso- nis, ibid. nu. 21. 20
Appellari potest a statuto de iure non valido, decif. 41. par. 2. nume. 14. 26
Appellari non potest a statuto, vel constitutione principis non recognoscens superiorem, etiam lata in preiudicium particu- laribus personarum, cum num. 3. decifio. 50. parte secunda, nu- mero 2. 32
Contrarium tamen de directo, vide infra, nu. 6. & seq. 32
Appellari potest a statuto prohibente, ne deferatur triticum molendium in molendinis extra ciuitatem existentibus tan- quam edito in preiudicium particularium personarum, ibi- nu. 7. & nu. 20. 32
Quod procedit etiam in constitutione Principis, ibid. nu. 8. 32
Etiam si sit Princeps supremus, ibid. nu. 11. 32
Limita, nisi tale statutum sit factum ex aliqua iusta, & ratio- nabili causa, ibid. nu. 21. & 22. 32
Appellari potest a mala informatione Principis, etiam supre- mi, ibid. nu. 10. cum nu. seq. 33
Appellatio & remissoria in quibus differant, dec. 100. nu. 10. parte 1. 35
Appellatio non datur a pronuntiatione de exequendo rem iu- dicatam, sicut nec ab executione, ibid. nu. 13. 60
Appellatio suspensua non admittitur a sententia continente declarationem interpretatiuam qualitatum non argentiũ, nec minuentium, ibid. nu. 15. 60
Appellatio a liquidatione facta in iudicio particulari, vel ge- nerali de stylo curie conceditur propter excessum: secus in liquidatione in iudicio vniuersali, in quo procedit condem- natio, & iudex referuat sibi liquidationem, ibidem nu- mero 30. 36
Appellatio datur a sententia continente mixturam cum peti- torio, secundum omnes, dec. 356. nu. 6. par. 1. 114
Appellatio semper datur, quando preiudicium est irreparabi- le in petitorio, ibid. nu. 7. 114
Appellatio etiam datur, quando agitur ad possessionem vigore contractus, ibid. nu. 8. 114
Appellatio non datur a sententia lata in mero possessorio, & intrat Aegidiana, ibid. nu. 9. 114
Appellatio non datur a sententia liquidatoria, dec. 271. nu. 2. parte 1. 93
Appellatio deuoluit regulariter, sed non suspendit causam, de- cif. 626. nu. 2. par. 1. 217
Appellatio non datur a sententia lata in mero possessorio, de- cif. 659. nu. 3. par. 1. 223
Fallit, nisi ex aliqua causa, qua est in appellatione exprimen- da, ibid. nu. 4. 223
Appellatio debet duo continere, grauamen, a quo appellatur, & causam, propter quam grauamen impugnatur, ibi. nu. 5. 223
Appellatio deserta intelligitur, quando non est redditum pro apostolis in termino assignato per iudicem, dec. 178. nume- ro 2. par. 1. 63

Appellatio interposita per vnum ex confortibus litis suffragat- tur alijs, decif. 729. nu. 1. par. 1. 270
Appellatio a processu facto per iudicem recusatum, si fiat ante diffinitiuam debet interponi in scriptis, decif. 564. num. 2. parte 1. 190
Appellatio extraiudicialiter interposita quot requisita habe- re debeat, dec. 486. nu. 1. par. 1. 162
Appellatio extraiudicialis legitime debet intrinari ipsi appel- lato, ibid. nu. 3. 162
Appellatio potest interponi a processu ad vteriora, per quem iudex censetur rejicere exceptionem dilatoriam, dec. 444. nu. 6. par. 1. 146
Appellatio si sit prohibita a sententis latis in iudicij possesso- rijs, videtur etiam prohibita ab omni eo, per quod perueni- tur ad eandem sententiam, modo causam principalem at- tingat, dec. 241. nu. 5. par. 1. 82
Appellatio semper admittitur in vtraque causa, quarum alte- ra admittit appellationem alteri, dec. 323. nu. 1. par. 1. 105
Appellatio in dubio presumitur interposita infra legitimum tempus a die habita notitia, dec. 53. nu. 3. par. 1. 20
Appellatio admissa per iudicem a quo eo tunc dicitur valida, & eius delatio operari abdicacionem iurisdictionis, quando pars nõ opponit, secus si opponat, dec. 774. nu. 2. par. 1. 268
Appellatio datur ab inferiori ad superiorem, dec. 196. num. 3. par. 2. 115
Appellatio est de appendicijs illius instantie, cuius est senten- tia, a qua interponitur, dec. 330. nu. 1. par. 1. 156
Appellatio subiacet statutis illius fori, in quo lata est senten- tia, ibid. nu. 2. 156
Appellatio datur a sententia lata in possessorio statuario, quando quis vigore statuti vti hæres petit possessionem, de- cif. 34. par. 2. nu. 21. 21
Appellatio ab interlocutoria fieri debet in scriptis, dec. 2. nu- me. 8. par. 2. 2
Appellatio in scriptis facienda non valet, nisi an ea expresse adijciantur hæc verba, in his scriptis, ibid. nu. 19. 2
Appellatio in scriptis fieri dicitur, quando libellus appellatio- nis ipsius porrigitur, ibid. nu. 20. 2
Appellatio dicitur deserta per non citationem partis antequam decernerentur executoriales, dec. 300. nu. 2. par. 2. 142
Appellatio deserta quando esse dicatur, decif. 311. numero 1. par. 2. 150
Appellatio prohibetur in Saluiano interdico, dec. 34. par. 2. num. 3. 20
Appellatio datur a sententia lata per Principem etiam inter priuatos, dec. 50. par. 2. nu. 4. 32
Appellatione prouisionis sedis apostolicæ veniunt prouiso- net facta a legatis, dec. 206. nu. 5. par. 1. 69
Appellatione filiorum in contractu emphyteutico non veniunt nepotes, dec. 125. nu. 16. par. 2. 81
Appellatione quorumcumque beneficiorum non debent inclu- di dignitates, & canonicatus, dec. 592. nu. 2. par. 1. 2
Appellatione districtualium comprehenduntur etiam clerici, dec. 452. nu. 2. par. 1. 150
Appellationem deserens, vel non appellans dicitur confirmare sententiam facto suo, dec. 119. par. 2. nu. 10. 77
Appellationis tenor si perlegatur ab appellato, vel porrigat- tur sub authentica scriptura, & eidem tradatur, sufficit pro legitima intimatione, dec. 486. nu. 5. par. 1. 162
Appellationis deservio in qua regula fundetur, dec. 119. par. 2. nume. 11. 77
Appositio custodum vna cum creatione panarum probat re esse illius, qui custodes apponit, & penas exigit, decif. 461. nu. 2. par. 1. 157
Appositio sola sigilli sine subscriptione regulariter non suffi- cit ad probationem, dec. 535. nu. 4. par. 1. 180

Index.

Et magis concurrente suspitione circa rasuram data.
Appositum ad abundantiorum cautelam, ut actus sustineatur, non debet contrarium operari, decisio. 125. numero 8. par. prima. 49
Approbatio partis in contractibus facit, ut etiam inhabiles admittantur, decisio. 667. nu. 6. par. 1. 154
Aqua scaturiens in fundo superiori, licet fluxerit per mille annos in fundum vicini inferioris, potest tamen dominus fundi superioris talem aqua cursum impedire, decisio. 163. nu. 1. par. 2. 104
Limita tamen, & declara, ut ibid. nu. seq.
Aqua recedente possessio reuertitur ad priorem possessorem, noua apprehensione interueniente, decisio. 188. nume. 5. parte secunda. 112
Arbitrarium iudici est super probatione valoris rei, dec. 302. nu. 3. par. 1. 99
Arbitrarium iudici est considerare labilitatem memorie, dec. 303. nu. 4. par. 1. 99
Arbitrarium est iudici familiarem repellere vel ex admittere secundum qualitatem affectionis, dec. 337. nu. 1. par. 1. 108
Arbitrarium est iudici admittere in testes consanguineos, vel ne in causa civili, dec. 342. nu. 4. par. 1. 109
Arbitrarium est iudici causam committere, dec. 259. num. 7. parte 2. 135
Arbitrarium est iudici, an sit facienda specificatio diei in libello criminali, vel ne, decisio. 431. numero 3. parte prima. 142
Arbitrarium est iudici, an sententia sit de antiquo, vel ne, dec. 438. nu. 7. par. 1. 145
Arbitrarium est iudici de interesse, & damnis deferre iuramentum patienti, etiam stante pacto super ipsis vallato, decisio. 467. nu. 4. par. 1. 154
Arbitrarium est iudici oblationem partis recedere, vel admittere, dec. 475. nu. 9. par. 1. 158
Arbitrarium est iudici cognoscere, an causa sit iusta, vel ne, decisio. 497. nu. 2. par. 1. 167
Arbitrarium est iudici declarare, quae sit celeris satisfactio, decisio. 572. nu. 2. par. 1. 193
Arbitrarium est iudici decernere, quanta esse debeat utilitas ecclesiae tempore concessionis, ut in emphyteusim possit concedi, dec. 664. nu. 2. par. 1. 225
Arbitrarium est iudici decernere, an quis decesserit ex prima, an vero ex secunda causa, decisio. 701. nume. 7. parte prima. 229
Arbitrarium est iudici terminare, quando quis dicatur assignatus in loco habitare, decisio. 105. parte secunda, numero quarto. 68
Arbitrarium est iudici cognoscere, an quis sit pauper, vel ne, ex communi, dec. 48. par. 2. nu. 1. 30
Intellige tamen, ut nu. seq.
Arbitrarium est iudici decernere, an furiosus, vel metecaptus habuerit dilucida internalla, vel ne, ad effectum validitatis actus per eum rite & recte facti, decisio. 129. numero 18. parte 2. 84
Arbitri in assignanda legitima iudicium testatoris sequi debent, decisio. 753. nu. 2. par. 1. 260
Arbitrio boni & discreti viri ratio reddenda est, decisio. 217. nu. 3. par. 2. 124
Arbitrium iudicis in iudicando intelligi debet prout de iure licet, dec. 348. nu. 4. par. 1. 111
Arcari olim qui dicebantur, decisio. 812. numero septimo, parte prima. 286
Archidiaconus habet curam animarum in foro contentioso, dec. 52. par. 2. nu. 13. 34
Archipresbyteratus de iure communi sonat in dignitatem, decisio. 326. nu. 1. par. 2. 155
Archiuui ecclesiae an presumat episcopi, an vero capituli,

dec. 183. nu. 2. par. 2. 110
Argumentum ex usu ad possessionem non valet, neque e conuerso: neque ex non usu ad non possessionem, & e contra, dec. 221. nu. 2. par. 1. 74
Argumentum non valet, quod damnato iurepatronatus, censetur quoque damnata concessio siue constructio sepulchrae, dec. 223. nu. 2. par. 1. 75
Argumentum, si disponens fuisset interrogatus, ita respondisset, quo casu non procedat, decisio. 433. numero 8. parte prima. 143
Argumentum a precedentibus, & subsequentibus in iuris cessi materia validum est. decisio. 478. numero primo, parte prima. 160
Argumentum valet de victimis voluntatibus ad contractus, dec. 125. nu. 2. par. 2. 81
Intellige & limita, ut ibidem numero 26. 27. 28.
Argumentum de voto expresso ad votum annexum validum est, decisio. 561. nu. 6. par. 1. 189
Argumentum valet de pacto ad statutum, decisio. 191. nume. 2. parte 2. 113
Argumentum a solitiis validum est in iure, decisio. 125. num. 5. parte 1. 97
Argumentum, est dispensatio, ergo odiosa, non semper procedit, decisio. 240. nu. 19. par. 1. 82
Argumentum a contrario sensu non procedit, quando sequeretur prauus intellectus, decisio. 135. numero 14. parte secunda. 90
Argumentum de causa testati ad causam intestati validum est, decisio, 295. numero decimoquarto, parte prima. 97
Argumentum de alimentis ad dotem non procedit, ubi subest diuersa ratio, decisio. 526. numero septimo, parte prima. 177
Argumentum de libertate ad piam causam, ut procedat, eadem rationes irrevocabilitatis, & inestimabilitatis, quae militant in libertate, debent procedere etiam in pia causa: aliis habet locum cautio Mutiana, decisio. 647. num. primo, par. 1. 221
Argumentum de personis ad res validum est, decisio. 33. par. 2. num. 14. & decisio. 54. nu. 7. 8
Argumentum a proportionem quid operetur, ibidem numero 8. 8
Argumentum de exheredatione filij ad priuationem vasalli a feudo valet, sed non e contra, cum nu. seq. Dec. 61. par. 2. num. 19. 39
Argumentum a matrimonio carnali ad spirituale validum est. dec. 107. par. 2. nu. 15. 69
Argumentum de reputatione ad non reputationem, vel contrariam reputationem validum est, dec. 107. par. 2. numero 19. 69
Ars beneuolentia & ars mercaria differunt inter se, decisio. 299. nu. 2. par. 2. 147
Articuli contrarij, qui succedunt loco libelli, interpretantur euentualiter deducti, decisio. 254. numero quinto, parte prima. 87
Articuli obiectiui tripliciter considerari possunt, in pract. crim. Rot. Rom. nu. 3. 158
Articuli quoad appellantes dicuntur obiectiui, & non de iure dantis, quoad articulantem e contra: sed aliquando etiam dicuntur obiectiui, ibidem numero secundo, & numero 108. 8
Articuli etiam quoad appellantes quandoque de iure dantis dicuntur, & quando, ibid. nu. 6. 6
Articuli omnes tam obiectiui quam de iure dantis quoad effectum probandi a pari procedunt, ibidem numero tertio. 8
Intellige tamen quando articuli de iure dantis sunt in aliqua parte

Index.

parte obiectiui, ut num. 115. aliis esset contra, ut sub nu. 1. & num. 71.
Articuli obiectiui illi dicuntur, qui ius articulantis principaliter non deducunt, licet secundario illud includerent, sed ius excludunt aduersarij: secus in articulis de iure dantis qui dicuntur e contra, & nu. 5. 7. & 8. & 26. cum seq. ubi videtur contrarium, ibid. num. 4.
Amplia, ut procedat etiam si per exclusionem iuris alieni vel articulus ius suum includere, vel fortificare, seu augere, num. 8.
Fallit tamen hac regula octo modis, ut num. 10. usque ad nume. 21. ubi varie dantur declarationes ad cap. ut circa, de elect. in 6. & clem. constitutio. eo. tit.
Articuli obiectiui post terminum ad articulandum, non admittuntur de stylo palatii, ibid. num. 25.
Ampliatu hac regula vndecim modis, ut num. 30. usque ad num. 41. & 61.
Fallit autem, & limitatur modis quatuordecim, ut nu. 42. 43. 46. 50. 51. 55. usque ad num. 60. 62. 63. 65. 66. 68. 69.
Articuli merè obiectiui non dicuntur illi qui includunt ius partis, licet partem contrariam reiciant, ibid. nu. 26.
Articuli obiectiui dicuntur, quando etiam eis probatis nullum ius acquiritur danti: secus ubi eis probatis excluderetur aduersarius, & ipsi danti acquireretur ius, ibidem, numero 27.
Articuli quando dicantur merè obiectiui, & quando de iure dantis, vide duas regulas, ibid. num. 28.
Articuli obiectiui, quando repelluntur, presumuntur calumniosos, ibid. num. 29.
Articuli exceptiui admittuntur etiam post terminum, ibid. num. 48.
Limita, nisi dentur articuli per viam exceptionis de crimine, quod prouisum de beneficio non repellit, ibid. nu. 49.
Articuli obiectiui qui non possunt dari in prima instantia propter lapsum termini, possunt dari in secunda, dummodo in termino dentur, ibid. num. 57.
Limita, nisi inhererent ex mera appellatione, nu. 58.
Item nisi ter repulsi fuissent in prima instantia, num. seq.
Articuli obiectiui post terminum peremptorium etiam quod materia de nouo superuenisset, non debent admitti, nisi in casibus a iure expressis, ibid. num. 61.
Articuli obiectiui possunt dari etiam post conclusionem in causa noua superueniente materia, reprobata opi. quorundam, ibid. num. 62.
Articuli in causa profana de iure dantis admittuntur etiam post conclusum in causa arbitrio iudicis, ibid. nu. 64.
Articuli merè obiectiui debent esse bene specificati, & bene formati, licet dentur in termino, aliis non admittuntur, cum num. seq. ibid. num. 70.
Amplia hanc regulam duobus modis, ut nu. 72. & 73.
Fallit primo, nisi articuli non sint merè obiectiui, sed aliquo modo etiam contineant ius dantis, num. 71.
Fallit etiam alijs sex modis, nu. 81. usque ad nu. 86.
Articuli continentes quem esse de aliquo genere, dicuntur obiectiui, ibid. num. 74.
Articuli in quibus dicitur plus fuisse dictum, quam scriptum, nisi specificentur, non sunt admittendi, ibid. nu. 75.
Articuli de consuetudine ad impugnandum ius alterius, non admittuntur, nisi specificentur actus, ex quibus sit orta consuetudo, ibid. num. 76.
Articuli de incompatibilitate debent bene specificari, aliis non admittuntur, ibid. num. 77.
Articuli, quod decanus, & capitulum per tantum tempus sint excepti a iurisdictione, debent esse bene specificati, ibi. nu. 78.
Articuli obiectiui qui dantur de crimine non repellente promozum, non admittuntur, ibid. num. 79.
Articuli obiectiui, quod quis sit incapax beneficij propter non

promotionem infra annum, non sunt boni, ibid. nu. 80.
Articuli obiectiui dati in termino, & male specificati non possunt post terminum declarari, ibid. nu. 87.
Immo nec etiam in termino possunt declarari, & quare, num. sequen.
Fallit tamen hac conclusio, ut num. 89. & 90.
Articuli quando dicantur obiectiui, vide aliquos casus declaratos per Rotam, cum num. 93. 94. 95. 98. 96. 100. ibidem, numero 92.
Articuli de valore possunt dari quatuor modis, ibidem, numero 96.
Articuli quibus casibus dicantur bene specificati, & boni, cum num. 102. usque ad num. 107. ibid. num. 101.
Articuli obiectiui possunt dari per reum, & possessorem nullum ius habentem, seu de cuius non iure clare constat, ibid. num. 108.
Intellige tamen & declara, quando possessio est clara, & certa, aliis si sit dubia, & disputabilis, non potest dare obiectus, num. 112.
Fallit etiam, multo magis in non possessore, ut non possit dare obiectus, nisi doceat de iure suo, nu. 111.
Articuli obiectiui non possunt probari per presumptiones, sed per veritatem: immo per proprietatem, non autem per quasi opinionem, vel reputationem, seu communem famam, cum num. 114. ibid. num. 113.
Immo etiam si cum fama publica concurrat vnus testis de communitate non probatur materia obiectiua, nu. 111.
Amplia etiam in articulis de iure dantis qui in aliqua parte sint obiectiui, num. 115.
Articuli ad probandam praescriptionem, si deducunt longam possessionem, & fructuum perceptionem, satis est, licet nullum verbum faciant de praescriptione, ibid. nu. 128.
Articuli contra agentem spolio, quando sint boni, ibid. numero 131.
Articuli concernentes petitorium etiam in principio sunt admittendi, ibid. num. 132.
Articuli negatiui non sunt admittendi, ibid. num. 133.
Articuli fundati super gratia, cuius sumptus ex registro bulularum haberi potest, non sunt admittendi, ibid. nu. 134.
Articuli, ut dicantur pertinentes in causa profana, quid requiratur, ibid. num. 141.
Articuli pertinentes etiam in causa profana de aequitate admittendi sunt usque ad conclusionem in causa, ibidem, numero 142.
Articuli per procuratorem cum mandato generali ad ponendum & articulandum dati etiam cum iuramento in prima instantia possunt per principalem in secunda reuocari, etiam non docto de errore, ibid. num. 143.
Articuli habent vim petitionis, & tenent locum facti probandi, ubi nulla petitio praecessit, ibid. nu. 144.
Articuli in dubio sunt admittendi, ibid. nu. 145.
Idque procedit etiam si sint de iure dantis, & calumniosos, numero 146.
Articulis tam pertinentibus, quam impertinentibus de stylo palatii respondendum est, & nu. 47. ibid. nu. 140.
Declara, ut ibid. num. 148.
Articulis non bene specificatis, vel non dispositiue datis, non cogitur quis respondere, ibid. num. 135.
Articulo seu positioni criminosa regulariter non est respondendum, ibid. num. 148.
Declara, ut ibid.
Articulorum verba debent intelligi, & declarari secundum praecedentia, ibid. num. 137.
Articulorum copia danda est inquisito antequam respondeat, ibid. num. 138.
Articulorum admissio non est de substantia, ibidem, numero 139.
Articu.

Index.

Articulorum specificatio non requiritur, ubi ex officio proceditur per inquisitionem, non ad effectum pœnæ, sed remouendi ab administratione, decif. 773. num. 1. par. 1. 268
Declarata tamen & distinguitur, ut ibid. num. 2. 3. & seq.
Articulus super consuetudine tria continere debet, ibid. numero 120.
Articulus, in quo minor dicit se lasum, licet non dicatur enormiter concludit, ibid. num. 127.
Articulus de valore nihil concludit, nisi deductis oneribus, ibid. num. 129.
Ascendentes & descendentes respectu legitima, sunt pares, decif. 668. num. 3. par. 1. 226
Assertio se alienasse ea, in quorum possessione reperitur, non creditur, sed alienatio presumitur simulata, & in fraudem, decif. 767. num. 2. par. 1. 266
Declarata, ut ibid. num. seq.
Assertio erronea in transactione facit etiam censeri id omne ab eo dependens erroneum esse, decif. 160. numero 4. parte prima. 58
Assertio illa in transactione erronea dicitur, quæ etiam est causa consequentia imponens necessitatem ita transigendi, ibidem, num. 6. eod.
Assertio notarij non excludit eius rogatum ex presentia & patientia collectum, decif. 248. nu. 3. par. 1. 85
Assertio contrahentis de libertate rei præstat bonam fidem, decif. 281. num. 27. par. 2. 140
Assertio in crimine heresis contra catholicam fidem est necessario exprimens, decif. 486. nu. 20. par. 1. 162
Assertio mariti iuncta cum alijs coniecturis & presumptionibus copulam carnalem probat, alijs secus, dec. 95. par. 2. num. 3. 60
Assertioni partium non statuitur circa causam utilitatis, ex communi. Cui utilitati etiam putatiua standum est, quando est seruata forma à iure requisita, decif. 181. numero 3. parte prima. 64
Assertioni alienantium non statuitur, quod res sit solita alienari, ex communi, decif. 160. num. 2. par. 2. 102
Assertioni administratorum aliquid fuisse impensum, stādum non est, nisi etiam doceant de legitimis & iustis causis, decif. 217. num. 2. par. 1. 124
Assertioni contrauentis non statuitur in re prohibita, decif. 379. num. 6. par. 1. 127
Assertioni notarij creditur de actus, qui potuit interuenire tempore sententiæ, decif. 516. num. 1. par. 1. 173
Assertioni testatoris dicentis se scripsisse testamentum coram testibus non statuitur, decif. 752. num. 2. 4. & 5. par. 1. 260
Limita, ubi ex coniecturis appareat, ibid. nu. 11.
Assertioni prælati non statuitur, asserentis alienationem rei ecclesiasticæ factam fuisse præcedentibus solemnitatibus, ibidem, num. 3.
Assessoris consilio contra gesta præsumuntur, decif. 779. nu. 7. par. 1. 270
Assidue in loco habitare quando quis dicatur, cum num. seq. decif. 105. par. 2. num. 3. 68
Attentare etiam tertius potest ratione sui interesse quod habet cum colligante in eadē causa, dec. 243. nu. 1. par. 1. 83
Attentare non dicitur, qui continuat, seu petit mantentionem, decif. 785. num. 3. par. 1. 273
Attentata non reuocantur lite deserta per viā attentatorum: secus per viam nullitatis, decif. 406. numero secundo, parte prima. 135
Attentata sine lite non dantur, decif. prima, numero 2. & 14. par. 2. 1
Attentata dicuntur ea omnia que contingunt articulum, à quo est appellatum, decif. 6. num. 8. 4
Attentata non reuocantur ad instantiam eius, de cuius non iure constat, dec. 6. par. 2. num. 9. 4

Attentata sunt magis priuilegiata, quam spoliū, decif. 68. parte secunda, numero 3. 42
Attentatis locus esse non potest ante executionem citationis & inhibitionis, licet decreta sit citatio & inhibitiō, dec. 1. num. 7. par. 2. 1
Attentatum committit, qui reuerentiam tribunali nō seruat, decif. 200. num. 4. par. 2. 117
Attestatio Papæ in factō proprio non admittit probationem in contrarium, dec. 175. nu. 3. par. 1. 62
Attestatio Rebus. de stylo curiæ non habetur in consideratione, decif. 233. num. 17. par. 1. 77
Attramenti diuersitas reddit scripturam suspectam de falso in locis in ea alteratis, dec. 137. num. 1. par. 2. 90
Declarata tamen, ut ibid. num. seq.
Auctoritas loci sola non sufficit ad adhibendam fidem scripturæ malè extractæ, dec. 93. num. 4. par. 1. 32
Auctoritas data per statutum proconsulibus seu rectoribus, intelligitur, ut non possint facere contra ea, quæ per eadem statuta sunt ordinata, dec. 108. num. 5. par. 1. 40
Auctoritas iudicis in bonis pupilli non requiritur respectu translationis possessionis, decif. 439. numero secundo, parte prima. 145
Auctoritas superioris licet erretur in iure, tamen causat bonam fidem, dec. 477. nu. 4. par. prima. 160
Auctoritas iudicis facit, ut possessor debuisset suspicari se posse repelli, dec. 641. num. 7. par. prima. 218
Auctoritas conficiendi instrumenta est res ipsius Principis, dec. 769. num. 15. par. prima, fol. 267. & decif. 812. nu. 20. eod. par. 287
Declarata tamen, ut ibid. num. 20. per totum.
Instrumenta conficiendi auctoritas est res ipsius Principis, dec. 769. num. 15. par. prima. 267
Auctoritas superioris constitutentis ecclesiam parochialem præsumitur interuenisse, dec. 51. par. 2. nu. 41. 34
Auctoritas siue cōsensu præstandus in reservatione, seu creatione iuris patronatus residet penes episcopum, & quare, num. 5. 6. & 7. dec. 99. par. 2. num. primo. 62
Idem in assignatione dotis ecclesiæ, ibid. num. 9.
Augumentum proueniens ex corpore debito legitima cedit lucro ipsius, dec. 347. num. 7. par. prima. 111
Augumentum dotis sine dote esse non potest, decif. 316. nu. 3. parte 2. 153
Augumentum sequitur naturam rei auctæ, & sic augumentum dotis sine dote esse non potest, dec. 589. num. secundo, par. prima. 200
Augumentum reddituum, quod sine aquis haberi non potest, dicitur ex ipsis aquis prouenire, non autem ex terris, decif. 651. num. 3. par. prima. 222
Auis quando pater non habet, tenetur dotare nepotem, decif. 526. num. 5. parte prima. 177
Auis potest alienare bona nepotis tanquam eius legitimus administrator sine decreto iudicis & alijs solemnitatibus, sed non sine causa à iure permiffa, decif. 753. numero 5. parte prima. 260

B

Abutiens & semimortuus potest testari, dummodo articulate possit loqui, decif. 638. num. 7. parte prima. 215
Bal. doct. in l. prima, de his, quæ in fraud. patro. in fi. quomodo intelligatur, dec. 488. num. 18. par. prima. 165
Bal. doct. in l. in ciuile. C. de rei vendic. quo casu procedat, decif. 517. num. 3. par. prima. 173
Baldi doct. in l. pactum quod dotali. C. de collat. non procedit, quando statutum excludit, & postmodum mandat dotari, dec. 540. num. 6. par. prima. 181
Bal. in l. fin. in prin. num. 10. C. de iure delib. quomodo intelligatur, 2

Index.

etiam fratribus regularibus, decif. 772. numero primo, parte prima. 268
Fallit, ut num. 6. & 8.
Beneficia possunt dotari in decimis minutis, decif. 60. parte secunda, num. primo. 39
Beneficia curata debent à dignis, & idoneis parochis gubernari, dec. 10. par. secunda, num. primo. 7
Idem, intelligendum est etiam in patronatis, curam animarum habentibus, non alijs, ibid. num. 2.
Beneficia duo curata nemo absque Papæ dispensatione potest retinere, dec. 309. par. secunda, num. 4. 149
Beneficiati, & canonici vocati per eorum nomina collectiua regulariter censentur vocati pro æquali portione, dec. 770. num. primo, par. prima. 267
Quod procedit nedam quando aliqui sunt vocati sub nomine collectiua, & alius sub nomine proprio, & singulari, sed etiam quando omnes nomine collectiua vocantur, tam ex vna, quam altera parte, num. 2.
Beneficiati licet non habeant collegium, tamen veniunt, & vocantur sub nomine collectiua, ibid. num. 3.
Beneficiati ad onus curæ non sunt astricti, nisi probetur, decif. 56. num. primo. 37
Beneficiati non sunt necessarij in parochialibus, sed ad bene esse, dec. 56. par. 2. num. 9. 60
Beneficij acceptatio semel de genere ad speciem deducta, amplius fieri non potest, dec. 258. num. 6. par. prima. 89
Beneficij qualitates in impetratione sunt exprimens, etiam in in compatilibus, nec sufficit expressio in genere de primo absentis ex communi, decif. 650. numero secundo, parte prima. 221
Quod procedit in qualitate tali, quæ potuisset retrahere Papam à concedendo secundum, alias non essent necessario exprimens, ibid. num. 3.
Beneficij qualitas, quod sit sub eodem testō, non est apta retrahere Papam à concedendo secundum, ibid. num. 4.
Beneficij qualitas, & longitudo temporis vacationis remouent obstaculum ignorantie, decif. 481. numero tertio, parte prima. 161
Beneficij dismembratio debet fieri cum solemnitatibus requisitis à iure, & causa cognita, cum assistentiis, & de consensu Rectoris, dec. 524. num. primo, par. prima. 176
Beneficij redditus, & proventus debent intelligi deductis expensis & oneribus, decif. 548. num. primo, par. prima. 185
Beneficij naturam Papa non censetur velle mutare, ut de manuali efficiatur perpetuum, decif. 739. numero octauo, parte prima. 255
Beneficij emolumenta omnia, transeunt in ecclesiam cui facta est unio, dec. 758. nu. 6. par. 1. 262
Beneficij nomen & effectus per unionem extinguuntur & supprimitur, dec. 133. par. 2. nu. 16. 88
Beneficiorum appellatione veniunt etiam regularia beneficia, sicut & canonicatus appellatione venit etiam regularis, dec. 739. nu. 9. par. 1. 255
Beneficiorum appellatione non veniunt hospitalia, que dantur in regimen, secus si in titulum, ibid. nu. 9.
Beneficium Principis in regalibus strictè est interpretandum, dec. 55. nu. 3. par. 1. 11
Beneficium cadere sub expectatiua cui incumbat omnis probandi, dec. 36. nu. 6. par. 1. 12
Beneficium curarum non dici, cuius cura non incumbat ecclesiæ, vel episcopo, sed ea exercenda per accidens pluribus promiscue datur, decif. 48. num. 5. par. prima. 17
Beneficium curatum illud dicitur, cuius cura per votum vel plures administratur, & ecclesiæ vel episcopo incumbat, ibid. num. 6.
Beneficium Principis ob certam causam concessum restringitur ad illam, dec. 70. num. 17. par. 1. 24
Beneficium

Index.

Beneficium illud dicitur ad laicum pertinere, in cuius datione administratio deferebatur laico & clerico, decif. 339. nu. 2. par. prima. 108
Beneficium, & prebenda sunt eadem, sed pensio est diuersa, & separata, dec. 425. nu. 3. par. prima. 140
Beneficium curatum obtinere nō potest qui lusor est, dec. 426. nu. primo, par. prima. 141
Fallit nisi recreationis gratia in conuiuio luderet, ibidem, numero 4.
Beneficium conferri non debet clerico aleatori, tanquam indigno: immo si est publicus aleator, collatio est ipso iure nulla: si occultus, irritanda, ibid. nu. 2.
Immo nec ratione consuetudinis est excusandus, ibidem, numero 3.
Beneficium non vacat, nisi per obitum obtinentis ius in re, decif. 427. nu. 1. par. prima. 141
Beneficium non vacat per obitum obtinentis ius ad rem ex causa de praterito, ibid. nu. 4.
Beneficium quocunque nomine appelletur non includit dignitates & canonicatus, decif. 592. numero secundo, parte prima. 201
Beneficium resignatio, nisi irrevocabiler quatur, ius non abdicatur a resignante, decif. 446. numero quarto, parte prima. 147
Idē, in translatione pensionis procedit, ibid. nu. 4.
Beneficium ex quibus signis cognoscatur, decif. 508. numero 3. par. prima. 171
Beneficium etiam cognoscitur, quando ecclesia non confertur alicui perpetuo, ibid. nu. 5.
Immo ex eo solo, quod locus sit erectus auctoritate episcopi, presumitur beneficium, nu. 6.
Beneficium primum vacat per assecutionem secundi in his, quae sunt incompatibilia, decif. 484. numero quarto, parte prima. 161
Beneficium primum si non vacat ipso iure, electio est habentis utrumque, ibid. nu. 5.
Beneficium retinere de iure communi, vel ex dispensatione Apostolica differunt, decif. 533. numero tertio, parte prima. 179
Beneficium habens in titulum, dicitur habere eius administrationem, dec. 554. nu. 6. par. prima. 187
Beneficium mixtum non cadit sub reservatione, etiam si vacauerit in mense reservato, decif. 574. numero 10. parte prima. 193
Beneficium an, & quando ex persona socij, vel adiuncti quis consequatur, quod ex propria consequi non potest, dec. 717. nu. 3. par. prima. 245
Beneficium manuale possidens non potest se iuvari reg. de annali, nec de triennali, quin possit amoueri ad nutum superioris, dec. 793. nu. 7. par. prima. 255
Beneficium, quod confertur, dicitur etiam committi, dec. 772. nu. 7. par. prima. 268
Beneficium debet esse perpetuum, decif. 798. numero 4. parte prima. 278
Beneficium possidens, si vult alteri imponi silentium, vel declarari nullum ius ei competere, non debet audiri, nisi doceat se ius habere in beneficio, sicut in rei vendicatione non auditur, qui docet se habuisse possessionem, nisi doceat etiam se esse dominum, vel quasi, decif. 801. numero secundo, parte prima. 279
Beneficium viuentis impetrans delinquerē dicitur, dec. 9. parte 2. nu. 3. 6
Beneficium curatum proprie dicitur illud, quod habet potestatem fori penitentialis, dec. 52. par. 2. nu. 4. 34
Beneficium tenue acceptans sibi imputare debet, dec. 56. parte 2. nu. 11. 37
Beneficium alteri unitum non dicitur vacare, decif. 114. par.

te secunda, numero quinto. 75
Beneficium comprehendere dicitur etiam regularia, decif. 189. par. 2. nu. primo. 112
Beneficium non dicitur ecclesiasticum cuius sit capax laicus, & femina, dec. 265. par. 2. nu. primo. 137
Beneficium de sui natura dicitur habere suos redditus consuetos, licet per statutum vel consuetudinem tertia pars ei tollatur, dec. 270. par. 2. nu. primo. 138
Beneficium dicitur etiam illa pars quae datur ministro ecclesiae per administratores, quando datur in titulum, dec. 264. parte secunda, nu. 3. 137
Beneficium sedis Apost. ex lapsu 30. anno. cum possessione praesumitur in alienatione bonorum ecclesiasticorum, decif. 179. par. secunda, nu. primo. 189
Benigna interpretatio fauore libertatis debet fieri, vt legatum libertatis suscitatur, decif. 646. numero septimo, parte prima. 220
Bero. cons. 166. lib. primo, loquitur in habente facultatem semel tantum nominandi, decif. 675. numero septimo, parte prima. 228
Blandis sermonibus remoto dolo permissum est homines allicere ad testandum, dec. 547. nu. 7. par. prima. 182
Bona tanquam affrancata tenens contra iuris dispositionem dicitur esse in mala fide, decif. 13. numero primo, parte prima. 3
Bona ecclesia nulliter alienata possunt repeti vna cum fructibus, dec. 13. nu. 3. par. prima. 23
Bona in actione hypothecaria dantur retinenda loco pignoris, dec. 43. nu. 4. par. prima. 14
Bona apprehensa per filium iudicio testatoris, quae non sunt de corpore hereditatis, non computantur in legitimam, decif. 66. nu. 10. par. prima. 23
Bona semel diuisa possunt iterum diuidi causa lesionis tollenda, dec. 87. nu. primo, par. prima. 31
Bona non iurisdictionalia, nec iurisdictionalibus coherentia non veniunt appellatione castrosum in pacto exclusiuo faminarum, dec. 161. nu. 3. par. prima. 58
Bona fides probatur eo ipso, quod probatur titulus, decif. 229. nu. 3. par. prima. 76
Bona vendi possunt, quando ea sunt in cautione, & pecunia in obligatione, dec. 55. nu. 2. par. prima. 88
Bona vniuersaliter hypothecata non sunt pro alimentis, & praestationibus, nisi fiat particularis hypotheca super bonis, ex quibus debeat solui, dec. 206. nu. 2. par. prima. 80
Bona feudalia, emphyteutica, & fideicommissa subiecta, non veniunt in generali institutione, nisi de eis fiat expressa mentio, dec. 262. nu. 11. par. prima. 90
Bona fides inducitur ex instrumento, & ex coniecturis etiam facile praesumitur ad tollendam malam fidem, quae in delictum sonant, dec. 345. par. prima, nu. 2. 110
Bona ecclesiae solita locari possunt concedi pro eodem canone si plures res non valet, & plus de ea repertum non fuisset, dec. 304. nu. 11. par. prima. 116
Bona pacto subiecta non possunt pro restitutione dotis obligari, propter anteriorem hypothecam vocatorum in pacto, dec. 419. nu. 30. par. prima. 148
Bona ecclesiae seruata iuris forma locari possunt, nec aliquid statutum hoc impedire potest, decif. 489. numero 5. parte prima. 160
Bona fides in dubio semper praesumitur, decif. 477. numero 7. par. prima. 70
Bona expresse alienari prohibita non comprehenduntur in generali obligatione bonorum, decif. 426. nu. primo, parte prima. 140
Bona, quae verisimiliter est, quemquam non fuisse in specie obligatum, non comprehenduntur in generali obligatione bonorum, ibid. nu. 2.

Quod

Index.

Quod procedit etiam si obligatio sit concepta per verba vniuersalia, ibid. nu. 3. ex communi.
Item etiam quando ageretur de praediuicio ipsius alienantis, ibid. nu. 4.
Bona emphyteutica non dicuntur venire in generali obligatione, nisi de illis sit facta mentio, ibid. nu. 5.
Bona emphyteutica possunt pignori, & veniunt sub generali hypotheca, ibid. nu. 6. ex communi.
Bona alienari prohibita veniunt in generali obligatione, quando obligans non haberet alia bona, quam alienari prohibita, ibid. nu. 9.
Bona intelliguntur deducto aere alieno, & capiuntur pro vniuersa substantia, dec. 527. nu. primo, par. prima. 177
Bona fideicommissa subiecta possunt alienari etiam pro apparatibus mulierum, dec. 156. nu. primo, par. prima. 187
Bona emphyteutica donari possunt, & veniunt in generali datione facta verbis praegnantibus, decif. 566. nu. primo, pag. prima. 191
Bona in quemcunque transcant, cum onere reali transire debent, dec. 617. nu. 4. par. prima. 210
Bona aduentitia filij non possunt obligari a patre, nec minus castrensia, dec. 522. nu. 3. par. prima. 211
Bona profectitia quare imputantur in legitimam filij, non autem aduentitia, nec castrensia, ibid. nu. 4.
Bona propria matris possunt ab ea diuidi inter fratres, decif. 624. nu. 5. par. prima. 211
Bona vendita cum pacto affrancandi dicuntur cadere sub dotis securitate, & sub hypotheca bonorum, dec. 633. nu. 1. par. prima. 214
Item opponens aliquem habere alia bona, debet probare, ibidem, nu. 2.
Bona mobilia possunt dare in solutum pro societate, dec. 635. nu. primo, par. prima. 214
Bona subiecta fideicommissa capiuntur ab ipso relinquirente, non a grauato, vbi per verbum, dono, inductum est fideicommissum, ibid. nu. 29. 216
Bona vniuersaliter, & generaliter sumpta differunt inter se, dec. 642. nu. primo, par. prima. 219
Bona alia in inuentario non descripta, si quis extare allegat, etiam probare debet, decif. 690. numero quinto, parte prima. 234
Bona paterna, quae continentur in instrumento diuisionis, sunt etiam subiecta fideicommissa, decif. 693. numero primo, parte prima. 236
Bona nepotis possunt alienari ab auo, tanquam ab eius legitimo administratore, etiam sine decreto iudicis, & alijs solemnitatibus: sed non sine causa a iure permessa, decif. 753. nu. 5. par. prima. 260
Bona ecclesiae si quis alienat, secundum formam Paulinae, debet recipere testes, & alias probationes pro veritate narratorum alias assertioni partium non statuitur, decif. 716. numero primo, par. prima. 244
Bona subiecta fideicommissa non veniunt in institutione heredis, decif. 784. numero primo, parte prima, ex communi. 258
Amplia etiam, si de illis testator disponere potuisset, ibidem, nu. secundo.
Limita tamen, & declara, nu. 3.
Bona fides in praescriptione libertatis exigitur, dec. 109. par. 2. nu. 4. 72
Bona fides non vsus, & tempus decem vel viginti annorum in praescribenda libertate sufficiunt, nec requiritur titulus, ibidem, nu. 6.
Bona fides in quarendis non est necessaria, dec. 180. par. secunda, nu. 8. 109
Bona fides praesumitur, non mala, vbi quis non venit contra iura, dec. 281. par. 2. nu. 26. 142

Bona fidei possessor compensat fructus cum melioramentis, declarata tamen, vt num. seq. decif. 246. parte secunda, nu. me. primo. 133
Bonorum administratio si est data tutori, pupillo non competit remedium cap. reintegranda, etiam si non adsit auctoritas iudicis: secus si non est data, decif. 439. numero primo, parte prima. 145
Bonorum ab extraneis provenientium, quando non est contem plata persona, etiam spurius non legitimus est capax, decif. 505. nu. 5. par. prima. 169
Bonorum aestimatio venditorum non debet augeri ex pacto, quod venditor teneatur ea liberare ab omnibus oneribus, ad effectum rescissionis contractus & causa lesionis, decif. 58. nu. primo, par. prima. 196
Bonorum communicatio non praesumitur inter patrum, & nepotem, dec. 625. nu. 2. par. prima. 212
Bonorum dominium post mortem parentum dicitur continuari in filios, non autem de nouo acquiri, decif. 640. nu. 12. par. prima. 215
Bonorum redditus aestimari solet ad rationem quinque pro centenario, dec. 651. nu. 2. par. prima. 222
Bonorum mobiliu legatum non comprehenditur sub declaratione limitatiua in fine apposita, nisi appareat expresse, dec. 667. nu. 3. par. prima. 226
Bonorum commissio facta in diuisione probat etiam contra singularem successorem, decif. 693. numero tertio, parte prima. 236
Bonorum aduentitiorum administratio conceditur patri ad vtilitatem filij, dec. 117. nu. 15. par. prima. 245
Bonorum mobiliu & immobilium appellatione ex mente testatoris veniunt etiam iura & actiones, decif. 194. parte secunda, nu. 4. 114
Breue per relationem ad literas provisionis continens derogationem indulti, satis dicitur tribuere iurisdictionem, decif. 45. par. secunda, nu. 3. 29
Breuitas temporis, & vicinitas actuum claredemonstrat intentionem agentis, dec. 95. nu. 7. par. prima. 35
Breuitas temporis non nocet in inspicienda, & cognoscenda sterilitate loci, dec. 479. nu. 3. par. prima. 160
Bulla Pij V. reuocatoria regressus quomodo intelligatur, decif. 234. par. secunda, nu. primo. 128

C

Adauer potest alio transferri, vbi in depositum est receptum, & cum obligatione restituendi, decif. 550. nu. me. secundo, par. prima. 186
Caducitas in dubio remissa non censetur per receptionem canonis, dec. 280. nu. primo, par. prima. 95
Caducitatem declarare licet dominus possit lite pendente, non potest tamen ius in alium transferre, decif. 87. par. secunda, nu. 4. 112
Cambia & recambia, vt dicantur realia, & quis ea consequi possit, quae requirantur, decif. 315. parte secunda, numero sexto. 151
Campsores prudentes, quando recipiunt literas cambij, & nolunt eas approbare, scribunt in dorso literarum se illas recepisse, & non acceptasse, quae scriptura probat, ibidem, numero 15.
Campsores acceptantes literas cambij non possunt postea solutioni contradicere, etiam si mercator, qui literas scripsit, decoxerit, dec. 811. par. prima, nu. 12. 283
Declara tamen, vt ibid.
Cancellationes, & rasurae factae in loco scripto, quando de veritate aliunde apparet, non nocent, decif. 620. nu. 3. parte prima. 207
Canon rei ecclesiae locatae debet augeri meliorata, quem admodum,

Index.

admodum, & minime deteriorata, decif. 360. num. 8. par. te prima. 116
Canonica est ius, quod oritur ex receptione in fratrem, decif. 684. nu. 3. par. 1. 233
Canonici & beneficiati vocati per eorum nomina collectiua regulariter censetur vocati pro equali portione, dec. 270. par. 1. nu. 1. 28
Quod procedit nedum quando aliqui sunt vocati sub nomine collectiuo, & alius sub nomine proprio & singulari, sed etiam, quando omnes nomine collectiuo vocantur, tam ex vna, quam altera parte, num. 2.
Canonici duo absentes possunt pro seruitio episcopi fructus suarum prebendarum percipere, dec. 222. par. secunda, num. primo. 125
Immo etiam inferiores clerici, dummodo concurrat dispensatio episcopi, & utilitas ecclesie, ibidem numero secundo.
Vel vigeat necessitas episcopi, ibid. nu. 4.
Canonico antiquiori quando provideatur de dignitate obtinente, dec. 411. nu. 4. par. prima. 138
Canonici quilibet si admittitur ad canonicatum vacantem ex concordia non distinguendo modum vacandi, ita pariter admittitur ad canonicatum per optionem vacantem, dec. 421. nu. 3. par. prima. 137
Canonici quilibet censetur habere facultatem optandi, nisi reperiatur expresse prohibitus, decif. 411. numero septimo, par. prima. 138
Canonici si post adeptam possessionem sui canonicatus reperiat aliquem occupantem bona spectantia ad canonicatum, potest eum expellere, sicut potest reuersus a mundanis, decif. 19. parte secunda, numero decimotertio. 12
Capella seu sepultura constructa in aliqua ecclesia presumitur esse de consensu Episcopi ex longo temporis spatio, dec. 224. nu. primo, par. prima. 74
Capella fundata a seruientibus Deo, licet non appareat de auctoritate episcopi, presumitur beneficium ecclesiasticum, dec. 508. nu. 7. par. 1. 171
Item vt presumatnr beneficium ecclesiasticum, licet non conferatur in titulum, satis est quod possit conferri, quando est locus referuatus, & habet dotem, nu. 8.
Capella regia non dicitur exempta a iurisdictione ordinaria, nisi priuilegium exemptionis ostendatur, dec. 736. numero primo, par. 2. 154
Capellani regij subsunt ordinarijs locorum de iure communi, non autem magistris capellarum, decif. 736. par. prima, numero primo. 154
Immo reges ipsi subsunt in spiritalibus episcopis eorum.
Capellani ipsis imputandum est, si tenna acceptarunt beneficia, dec. 230. nu. 5. par. prima. 77
Capella seu oratorij forma mutari non potest inuito domino, & patrono, etiam si episcopus consentiret, dec. 550. nu. 1. par. prima. 186
Capitula omnia cuiuscunque dispositionis recipiunt vim, & effectum eo tempore quo fit conclusio dispositionis, & omnia capitula simul videntur fieri, & concludi quando dispositio est absoluta, decif. 756. parte prima, numero sexto. 261
Capitula vel pacta omnia posita in eodem instrumento simul & semel in eodem instanti vires suscipiunt, non dando neque prius nec posterius, ibid. nu. 8.
Capituli appellatione soli canonici comprehenduntur, decif. 411. nu. 6. par. prima. 138
Capitulum potest acquirere quasi possessionem conferendi beneficia ex scientia & patientia episcopi, qua multis probatur modis, numero sequen. decif. 166. numero primo, par. prima. 59
Capitulum dicitur totum vnum statutum sub vna rubrica positum, dec. 227. nu. 2. par. prima. 76
Capitulum in statuto duobus modis accipitur pro parte, & pro toto, dec. 231. par. prima. 77
Capitulum dare non potest de iure ad cameram spectante, dec. 809. par. 1. nu. 3. 281
Capitulum sede vacante in litigijs non solum non succedit in locum episcopi, sed expresse prohibetur se in illis intrintere, dec. 1. par. 2. nu. 9. 1
Capitulum non succedit sede vacante, in his, qua ad prelatum pertinent, ibid. nu. 11. 219
Capitulum sede vacante in iurisdictionibus succedit in locum episcopi, ibid. nu. 13. 1
Capitulum constituunt soli canonici vna cum episcopo, dec. 4. par. 2. nu. 5. 3
Capitulum mediante vnione præsimationij eximitur ab oneribus fabrica, ad qua de iure tenetur, dec. 133. par. secunda, num. primo. 88
Capitulum non potest in re propria auctorizare principaliter, sed bene in consequentiam, ibid. nu. 8. 1
Captatoria dicitur institutio ex eo, quod est deceptorium, decif. 522. nu. 3. par. 1. 183
Captatoria non cadit in donatione, prout in testamento, ibid. numero 5. 189
Captatoria voluntas licet non cadat in donatione inter viuos, cadit tamen in donatione causa mortis, ibidem, nume. decimotertio. 183
Captatoria institutio qua dicitur, decif. 542. nume. primo par. prima. 183
Captiuus ab hostibus in bello capti non occidebantur, sed vendebantur, vel seruebantur, decif. 61. par. secunda, numero septimo. 39
Captiuus apud hostes, & carceratio equiparantur, decif. 63. par. 2. nu. 2. 39
Captura vel carceratio nulla ex defectu citationis debet sustineri si constat verè de debito, decif. 151. par. secunda, numero 5. 97
Caracter in coactione absoluta non imprimitur, sed in conditionali, decif. 560. nu. 3. par. 1. 188
Carcerati pro maleficijs etiam grauibus ad intercessionem grauium virorum sepe liberantur, dec. 63. par. secunda, numero 11. 40
Carceratio etiam ex causa maleficij est similis captiuitati, & nume. 9. dec. 63. par. 2. nu. 3. 39
Immo iura loquentia de redimendis captiuis apud hostes, procedunt etiam in carceratis ex maleficio, ex communi, ibid. numero 4. 40
Sed contra, ibid. nu. 17. 1
Intellige, & distingue, vt numero decimo octauo, decimonono, & 20. 77
Limita etiam, vt ibid. nu. 6. 1
Carceratio nulla non iustificatur ex superuenienti probatione legitima, decif. 151. parte secunda, numero quarto. 97
Carceratorum liberatio est causa pia, siue sit pro maleficio, siue non, ex communi, numero sexto, licet contrarium aliqui tenuerint, numero septimo, decif. 63. par. secunda, numero 5. 39
Carceratus ob iniustitiam prima captus relaxatus, non potest in carceribus pro alio debito etiam vero confirmari, vel recommendari, decif. 151. parte secunda, numero tertio. 97
Limitatur, nisi carceratio esset nulla ex defectu orationis, dummodo verè constaret de debito, ibid. nu. 5. 78
Cardinales quoque iurisdictionalia habent iura episcopalia, dec. 233. nu. 19. par. 1. 78
Cardinales etiam comprehenduntur in regula reuocatoria facultatum

Index.

ultarum legati de latere circa legitimaciones, & dispensationes, dec. 252. par. 2. nu. 1. 133
Cardinali non creditur asserenti de facultatibus in his, qua neque iure communi, neque ex generali officio legationis competunt, dec. 133. nu. 1. par. 1. 52
Cardinali asserenti de facultatibus regulariter creditur, decif. 253. par. 2. nu. 1. 134
Fallit tamen non procedere in his, qua neque de iure, neque ex generali officio legationis competunt, ibid. nu. 2. 2
Cardinalis quicquid facit presumitur tunc auctoritate Papæ, dec. 644. nu. 4. par. 1. 219
Carnalis copula presumptio maxima oritur inter sponsum & sponfam ex commoditate horæ, dec. 95. par. 2. nu. 10. 60
Immo ad probationem delicti, quando quis est repertus in camera cum muliere sola, sufficit commoditas horæ, ibidem nume. 11. 1
Carnalis copula non potest verè, directè, & concludenter probari: potest tamen per violentam presumptionem, ibidem nume. 12. 2
Carnalis copula est difficilis probationis, ibid. nu. 16. 188
Castitas est res patii, non precepti, dec. 560. nu. 8. par. 1. 188
Castitas & annexa ordini sacro, licet non sit de substantia ordinis, dec. 560. nu. 9. par. 1. 188
Castitas annexa ordini dicitur, quando nihil aliud obstat, dec. 56. nu. 13. par. 1. 189
Castra directum non venit appellatione castri ex propria eius significatione, dec. 161. nu. 5. par. 1. 58
Castra existentia intra 40. miliaria non soluentia sal focaticum non sunt subiecta statutis Urbis, dec. 162. par. 2. nu. 1. 103
Castren. cons. 110. lib. 2. cum alijs quo casu procedat, & num. seq. dec. 11. par. 2. nu. 4. 7
Castri vel civitatis appellatione venit omne territorium, & etiam ea qua ad pacificos tanquam castri dominos pertinent, dec. 161. nu. primo par. prima. 58
Castationis materia istdem regulis regulatur, quibus resignationes beneficiorum cum reservatione, dec. 471. numero 5. par. prima. 156
Casus ommissus a testatore habetur pro omisso, & relinquitur dispositioni iuris communi, dec. 16. nu. 2. par. 1. 21
Casus ommissus si est similis expresso, coniecturata mente fit extensio, dec. 141. nu. 6. par. prima. 54
Casus mixtus in materia favorabili comprehenditur sub lege loquenti de simplici, dec. 488. nu. 1. 5. par. prima. 165
Casus plures, in quibus matrimonium aliter in foro pænitentiali, aliter in iudiciali indicatur, dec. 615. nu. 7. par. 1. 205
Casus plures comprehensi sub vna oratione debent pari forma determinari, dec. 443. nu. 2. par. prima. 146
Casus fortuitus, qui potuit praevideri, & non fuit praevisu culpa ascribitur, dec. 745. nu. 4. par. prima. 257
Casus fortuitus non dicitur casus insolitus, dec. 723. par. 1. nume. 10. 247
Casus insolitus dicitur contingere præter omnem cogitationem, & verosimilitudinem, ibid. nu. 11. 1
Casus mixtus comprehenditur etiam sub simplici in favorabilibus, dec. 42. nu. 3. par. secunda. 28
Casus verus & fictus quando equiparantur, dispositio facta in casu vero, habet locum etiam in ficto, dec. 92. par. secunda, num. 4. 58
Casus conditionaliter expressus non extenditur ad alium casum etiam favore pia causa, decif. 140. parte secunda, numero 6. 92
Cathedrales, sunt speciali nota dignæ, & non veniunt in generali dispensatione, dec. 211. nu. 6. par. prima. 73
Cathedrales ecclesie, sunt speciali nota dignæ, dec. 233. nu. 14. par. prima. 78
Causa cessante non cessat dispositio aliquibus reliquijs remanentibus, dec. 70. nu. 15. 24
Causa cessante debet etiam cessare gratia seu ius qualificatum ex aliqua conditione, vel causa, ibid. nu. 16. 1
Causa durior non dicitur, in qua interpellatio requiritur, vel cuius dies nondum venerat, decif. 92. numero quinto, parte prima. 31
Causa noua non superueniente, non potest dici mutata causa possessionis ante litem motam, decif. 100. numero 22. parte prima. 35
Causa possessionis mutata presumitur ante litem motam ad evitandum delictum, ubi aliis non potuisset licite possidere, ibid. nu. 24. 2
Causa iusta denegationis solutionis absorbet in se petitiorium, & possessorium simul, dec. 99. nu. 9. par. prima. 34
Causa finalis in qua erratum est, ea dicitur, qua imponit necessitatem dispositionis faciende, dec. 106. nu. 7. 58
Causa erronea sufficit, quod etiam in parte tali sit falsa qua impedit fieri transactionem, ibid. nu. 8. 1
Causa quælibet excusat a dolo & inobedientia, dec. 77. nu. primo, par. prima. 27
Causa sufficiens legitimandi filios est quod matrimonium fuerit publicè & ab ignorantibus impedimentum contractum, qua iuncta cum timore scandalorum potens est pro obtinenda dispensatione, quod contrahentes remanere possint in matrimonio, dec. 207. nu. 3. par. prima. 70
Causa quælibet excludit presumptionem donationis, dec. 262. nu. 8. par. prima. 91
Causa solutionis in partitis exprimi debet, dec. 307. num. primo, par. prima. 100
Causa ob quam solutio facta fuit, debet expresse apparere in titulo concessionis, qui ex solutione decemaliter probetur, decif. 292. nu. 11. par. prima. 97
Causa mediata dicitur esse persona defuncti, immediata habes, qua debet attendi, decif. 304. numero quinto, parte prima. 100
Causa omnino concessionis cessare debet, ad hoc vt cesset concessio, dec. 768. par. prima, num. primo. 266
Concessa ad tempus censentur post tempus prohibita, ibid. numero secundo. 1
Causa concessionis cessante, non potest dari res ecclesie pro eodem canone, & si sit solita locari, decif. 360. numero 7. parte prima. 116
Causa finalis ex proæmio colligitur, dec. 457. num. primo, parte prima. 152
Causa proæmialis influere in dispositiuam dicitur, decif. 458. num. 4. par. prima. 153
Causa deficiente primaria, actus redditur nullus propter quam ille sit, dec. 181. num. primo, par. prima. 67
Causa rationalis excusat nedum ab hæresi, sed etiam a priuato mortali, dec. 486. num. 26. par. prima. 162
Causa onerosa in donatione consideratur, quando ea respicit commodum, & utilitatem ipsius donantis, decif. 488. nume. 10. par. prima. 165
Causa quatenus communis cum donatione, eatenus donatio non dicitur esse simplex, sed quatenus excedit causam, dicitur proprie donatio, ibid. nu. 11. 1
Causa finalis, que fuerit in qualibet dispositione, ex coniectura colligitur, dec. 589. nu. 3. par. prima. 200
Causa dotis dicitur causa finalis, decif. 600. num. secundo, parte prima. 201
Causa quælibet, etiam iniusta excusat a dolo etiam ad effectum, vt non sit locus. l. si quis maior. C. de transact. decif. 583. nume. 12. par. prima. 197
Causa finalis decreti Conc. Trid. de acq. sess. 25. cap. 15. quænam fuit, dec. 610. num. 2. par. prima. 201
Causa, propter quam permessa est appellatio a sententia lata in possessorio, est exprimenda in appellatione, decif. 659. nu. 4. par. prima. 223

Index.

Immo debet specificare & nominatim exprimi, num. 5.
Causa remota magis inspicenda est, quam proxima, quando est talis, vt sine ea effectus sequi non possit, dec. 715. par. 1. num. 7.
Causa alia quam donationis si potest presumi in praestandis alimētis, illa semper praesumitur, dec. 724. par. prima. 248
Causa successione futura potest etiam presumi in praestandis alimentis, procedente aliqua fama, vel indicij, ibidem, numero 10.
Causa instructa praesumitur, vbi est in statu, in quo poterat ferri sententia, dec. 779. par. prima, num. 8.
Causa prohibitionis restringit prohibitionem, dec. 121. par. 2. num. 6.
Causa vel modus adiectus legato si respiciat fauorem legatarij, non limitat legatum, ibid. num. 8.
Causa vna dicitur grauior altera, quando vna habet executionem paratam, & altera non, ibid. num. primo.
Causa semel effecta appellabilis, semper debet remanere appellabilis, dec. 132. par. 2. num. 1.
Causa priuilegij cessante, debet cessare priuilegium, dec. 139. par. 2. num. 7.
Declarata, vt num. 8. cum seq.
Causa paupertatis cessante cessat & illius effectus, quando diuina superuenientes tendunt ad contrarium effectum cum actu gesto, ibid. num. 10.
Causa originalis attenditur ad praesumendum contractum forneratium, dec. 106. par. 2. num. 6.
Declarata, & intellige, ibid. num. 7.
Causa cessante non dicitur cessari effectus inde causatus, dec. 78. par. 2. num. 2.
Causa in appellatione extraiudiciali debet exprimi & probari, vel eius probatio offerri, dec. 17. par. 2. nu. 13.
Causa & solemnitas copulatiue requiruntur in alienationibus bonorum ecclesiae, nec vnum sine alio sufficit, dec. 178. parte 2. num. primo.
Causa criminali pendente debet supersederi in civili ab ea dependenti, ex communi, dec. 206. par. 2. nu. 1.
Limita & declarata, vt num. 2. & 5.
Causa quaelibet in renunciationibus sufficit, vt quid non dicatur renunciatum, dec. 242. par. 2. nu. 11.
Causa facti magis consideranda est quam ipsum factum, dec. 276. par. 2. num. 2.
Causa exclusionis cessante debet, etiam cessare exclusio, dec. 15. par. 2. num. 5.
Causa quaelibet etiam bestialis excusat a pena, dec. 42. nu. 3. par. secunda.
Fallit in his, quae sunt contra bonos mores & omni iure prohibita, ibid.
Causa duplex prohibitiua vincit vnam tantum permissiuam, dec. 49. num. 18. par. 2.
Causa ad eum dicitur principaliter pertinere, cuius magis interest, dec. 51. nu. 10. par. 2.
Causa exheredandi filium est etiam non redimere parentes detentos in carceribus, sicut detentos in captiuitate, dec. 61. par. 2. num. 5.
Causam possessionis quis censetur sibi mutare ex superuenienti titulo valido, dec. 224. nu. 2. par. 1.
Causam committens iactationis, & molestationis, reus esse dicitur, ex communi, dec. 611. num. 2. par. prima.
Causae plures, si sunt expressae in donatione, attenditur principalis, & aliae accessoriae ad corroboracionem, dec. 125. nu. 7. par. prima.
Causam illegitimitatis debet probare, qui dicit filium esse illegitimum, dec. 470. num. primo, par. prima.
Causa cognitio aliqua non requiritur in legitimatione, dec. 569. num. 2. par. prima.
Causae finales copulatiue appositae, debent etiam copulatiue co-

currere, dec. 589. num. 5. par. prima. 200
Causae falsitas annullat gratiam, quantumvis motu proprio cessam, dec. 451. num. 5. par. prima. 156
Causae primationis vassalli, & causae exheredationis filij aequi- parantur, dec. 61. par. 2. num. 8. 39
Causae defectus reddit nullam interpositionem decreti super alienatione, dec. 178. par. 2. nu. 3. 108
Cautela animi deliberandi, non autem obediendi, inducit, dec. 70. par. 2. num. 15. 43
Cautio euictionis quomodo sit praestanda per creditorem, qui pro suo iure obtinuit subastare & deliberare pignus, dec. 281. par. 2. nu. 36. 142
Cautio cum fideiussore requisita a lege non comprehendit eum, qui est euidenter idoneus, ex communi, ibid. nu. 40.
Cautio ultra receptionem literarum debito modo facta, de qua in clem. prima, de procu. quos operetur effectus, dec. 811. par. prima, num. 28. 283
Cautio de restituendo donationem propter nuptias datur in euentum, quod vxor praemorereetur viro, dec. 655. num. primo, par. prima. 225
Cedens nomen debitoris tenetur illud facere bonum & restituere id quod exegerit, vel excomputare, dec. 123. par. 2. num. 7. 79
Cedula consensus data notario camera Apostolica tollit omnem suspicionem, sed contrarium videtur, nu. seq. dec. 215. num. 12. par. prima. 72
Cenacularia ars quae dicitur, dec. 202. par. 2. nu. 6. 118
Censuarium ratione census per ipsum impositum super re prohibita alienari, non tenetur de euictione, dec. 480. num. 4. par. prima. 160
Census impositio super re prohibita alienari, an faciat cadere censuarium ab omni iure sibi competente, dec. 480. num. primo, par. prima. 160
Census denominatio est aequiuoca, dec. 703. num. secundo, par. prima. 239
Census constitui debet super re certa, qua perempta, perimit census, dec. 757. par. prima, num. 2. 262
Census imponi non potest super re alienari prohibita, dec. 121. par. secunda, num. 5. 78
Certa, & quae ex causa rectoria sine beneficij capiuntur, in congruam computantur, dec. 5. par. 2. nu. 8. 4
Certioratis praesumitur dominus de his, quae per eius procuratorem gesta sunt, dec. 86. par. 2. num. 2. 54
Certitudo respectu vniuersi sufficit, vt quota redacta ad vniuersitatem omnium bonorum dicatur certa, dec. 59. par. 2. num. 5. 38
Certus de citationis decreto certiorari amplius non debet, dec. 42. num. 23. par. secunda. 28
Cessatio aequitatis non potest considerari in conditione potestatiua a creditoris, dec. 728. num. 7. par. prima. 251
Cessio in incorporalibus habet vim traditionis, ex qua transfertur dominium, nisi illud referretur, dec. 262. num. 4. par. prima. 98
Cessio iuris sibi in hereditate competentis non valet sine additione praebula, dec. 47. nu. 3. par. secunda. 29
Cessio, quando soluitur pecunia, est quaedam nominis sine actionis emptio, dec. 148. par. secunda, num. 4. 95
Cessio nominis debitoris non acceptata non operatur nonationem, dec. 232. par. secunda, num. 2. 128
Cessio quando censetur pars contractus, dec. 271. par. secunda, num. 4. 139
Cessio facta per vnum ex socijs ultra ratam debiti non valet, dec. 153. par. secunda, num. primo. 98
Intellige, vt num. 7. in fine.
Cessio facta post solutionem ex interuallo nullo praecedente pacto de cedendo, est nulla, ibid. num. secundo.
Limita, ibidem, numero 3.

Item

Index.

Item limita in fideiussore, ibid. num. 7.
Cessio oriens ex aequitate, & ea, quae oritur ex contractu praebulo, differunt, dec. 123. par. 2. nu. 9. 79
Cessio facta alicui promittenti solvere certam summam pro iuribus cedendis, habet vim venditionis, ibid. nu. 12.
Cessio iurium facta ex interuallo post solutionem nihil valet: secus si sit facta in ipsa solutione, vel post incontinenti, ibid. num. 8.
Limita etiam, nisi praecesserit pactum de cedendo, ibidem, numero 11.
Cessio iurium respiciens plura tempora, & qualitates, quibus adheret, ibid. num. 10.
Limita & declarata, vt num. seq.
Cessio regressus facta ab eo qui est priuatus omnibus beneficijs, est nulla, dec. 12. num. primo, par. prima. 3
Cessio litis & causae non venit, nec iurium, ratione mixturae, appellatione cessionis rei, vel plurium rerum simpliciter factae & de ratione, vide num. 6. dec. 215. num. primo, par. prima. 72
Cessio litis & causae quando ceditur iuri, dicitur quodammodo expressio eius quod tacite inest, ibid. nu. 9.
Cessio si non constat quo titulo sit facta, simulata praesumitur, dec. 219. num. primo, par. prima. 73
Cessio qua sit in fauorem possessoris, non dicitur fieri causa vendendi alios, sed causa se defendi: & ideo prima non valet, secunda sic, ibid. num. 2.
Cessio facta ex causa necessaria, in qua non requiritur consensus homini directi, non potest operari rei operatione, dec. 672. num. primo, par. prima. 227
Cessio, quando sit ex causa necessaria, illico ius directum remanet inutiles penes cedentem ex communi, secus si ex causa voluntaria, dec. 453. nu. 4. par. prima. 151
Amplia etiam quod in cessione esset clausula, ponens in locum suum.
Cistercienses sunt sub regula sancti Benedicti, dec. 266. par. 2. num. 7. 137
Citatio nimis vaga ratione locorum, est reiicienda, dec. 415. num. primo, par. prima. 138
Citatio est de iure naturali, cui renunciare non potest, dec. 416. num. 2. par. prima. 138
Citatio saltem per edictum in beneficiorum collatione de iure communi non requiritur, etiam si legatur ius tertij, & alteri beneficium reperitur collatum, dec. 309. num. secundo, par. prima. 101
Citatio licet non specificet commissionem, sufficit quod dicat contra quamcumque commissionem, dec. 89. num. secundo, par. prima. 31
Citatio quae fit pro singulis diebus & horis, substitinetur saltem per duos dies, dec. 311. num. 3. par. prima. 101
Citatio non praesumitur, quae in sententia non nominatur, & num. seq. & distingue, vt num. 9. dec. 64. nu. 5. 22
Citatio fit ad finem, vt citatus se opponat, dec. 178. num. primo, par. prima. 63
Citatio sola generalis sufficit ad totam causam, dec. 514. nu. 7. par. prima. 172
Citatio ad videndum testes examinari, potest etiam fieri procuratori partis, dec. 623. num. primo, par. prima. 208
Citatio requiritur in decreto immisionis in possessionem, dec. 702. par. prima, nu. 8. 280
Citatio generalis sufficit ad obtinendum mandatum de immitendo in possessionem, dec. 718. par. prima. 245
Citatio inualida ob aliquem defectum, probata scientia de tali defectu, legitima redditur, dec. 422. numero quinto, par. te prima. 139
Citatio executata contra officialem a capitulo sede vacante deputatum, non afficit episcopum, dec. 1. parte secunda, num. 8. 1

Citatio debet plenam continere instructionem, ibidem, numero 19.
Citatio incerta, & vaga & nimis generalis non valet, nec ardeat citatum, dec. 151. par. 2. num. primo. 97
Citatio ad sui essentiam requirit exactam specificationem, ibidem, num. 2.
Citatio non legitime facta superueniente noticia valet, sicut legitima, ibid. num. 6.
Citatio generalis ad totam causam sufficit ad tollendam nullitatem ex defectu citationis, dec. 259. parte secunda, numero 8. 135
Citatio requiritur ad ferendum sententiam super desertione appellationis, nec sufficit intimatio, dec. 300. par. secunda, num. 8. 147
Citationes substantiales, quanam sint ad sententiam, dec. 64. num. primo, par. prima. 22
Citationis defectus tollitur, & suppletur ex praesentia pactis confitentis, dec. 311. num. primo, par. prima. 101
Citationis solemnitas ex lapsu 30. annorum, praesumitur etiam in grauius, & contra tertio, & num. 11. dec. 193. par. 2. num. 5. 114
Idem ex auctoritate iudicis, ibid. num. 11.
Intellige tamen, vt num. 13. & 14.
Citatus ad domum non debet amplius citari, dec. 12. nu. 3. 3
Ciuilitas deficit, vbi primum & maximum ciuilitatis fundamentum deficit, dec. 327. nu. 4. par. prima. 104
Ciuis an possit excludere forenses a successione bonorum illius qui non erat subditus statuto, sed habeat bona in territoria statu entium, dec. 295. nu. 5. par. prima. 98
Ciuitas si habeat iurisdictionem in castrum, illamq, per certum annos non exercuerit, non dicitur castrum praescripisse libertatem seruitutis iurisdictionalis, nisi pro libero se gesserit, dec. 109. par. 2. nu. 10. 72
Ciuitates & populi qui sese regunt, possunt facere statuta sine auctoritate superioris, ex communi, dec. 780. par. prima, num. 3. 270
Fallit in populis immediatè subiectis ecclesiae Romanae.
Clandestini actus multum possunt inferre praedictum priori possessioni: immo eo ipso dicuntur clandestini, quod reperitur facti post anteriorem alterius possessionem, dec. 612. nu. 4. par. 1. 207
Clandestini actus nullum possunt inferre praedictum priori possessioni, immo eo ipso dicuntur clandestini, quod reperitur facti post anteriorem alterius possessionem, dec. 622. num. 4. par. prima. 208
Clandestinitas quae dicatur, dec. 27. nu. 20. par. prima. 7
Clandestinum matrimonium non annullat decretum Concil. Trid. dec. 129. nu. 2. par. prima. 142
Clandicatio contractus habet locum in dubio, secus autem in claris, dec. 272. nu. 3. par. prima. 93
Clauium custodia maximum praebet argumentum ad demonstrandum cuius sit locus, dec. 183. par. secunda, nu. 3. 110
Clausula specialis magis attendenda est quam generalis, dec. 111. num. 3. par. prima. 3
Clausula, sine praedictio venientium ab intestato, appositae in legitimatione, in quibus casibus nihil operatur, dec. 354. num. primo, par. prima. 113
Clausula, sine praedictio venientium ab intestato, est strictè intelligenda, & non comprehendit casum testamenti, & num. 10. & 11. dec. 355. num. secundo, par. prima. 114
Clausula, quod filius legitimatus non possit succedere, nisi in eo quod pater sibi reliquerit, quid operetur, ibid. num. 5.
Clausula, donec fuerit satisfactum, appositae in sententia importare dicitur momentaneam possessionem, dec. 356. nu. 10. par. prima. 115
Clausula, omni meliori modo, & iuramentum, faciunt valere donationem, dec. 125. nu. 12. par. prima. 50

Gg 2 Clausula,

Index.

Clausula, habita vel non habita, posita in resignationibus beneficiorum, non extenditur ultra duos vel tres annos, ubi subest iusta causa, dec. 129 nu. primo, par. prima. 51
Clausula iuxta estimationem sciendam, rem conditionalem facere videtur, dec. 132 nu. 2. par. prima. 52
Clausula, appellatione remota, comprehendit omnes appellationes ab incidentibus, & accessorijs ubi militat eadem ratio, dec. 100 nu. 3. 4. par. prima. 35
Clausula, parito iudicato, simpliciter intelligitur habere locum in iudicio vniuersali, ibid. nu. 3. 5.
Clausula derogatoria operatur defectus voluntatis in concedente, dec. 122 nu. primo, par. prima. 48
Clausula derogatoria est necessaria in qualibet dispositione tollenda, etiam redacta in corpore iuris, ibid. nu. 2.
Clausula, omni meliori modo, non potest, non potest substinere actum, in quo verba sunt clara pro nullitate, dec. 366 nu. 8. par. prima. 120
Clausula, omni meliori modo, ostendit claram mentem disponentis, quod saltem in genere cogitavit de validitate actus, ibid. nu. 1. 1.
Clausula, salua gradus prerogatiua, non habet locum in iure accrescendi, dec. 24 nu. primo, par. prima. 6
Clausula, appellatione remota, est stricte intelligenda, limita, vt nu. 3. 4. dec. 100 nu. 11. par. prima. 35
Clausula, appellatione remota, operatur in omnibus data eadem ratione principalis negotij, & incidentium, ibid. nu. 20.
Clausula, & tunc ad id expressus accendit assensus, & maxima efficacia, dec. 137 nu. 3. 53
Clausula derogatoria continent protestationem defectus voluntatis in dispositione sequenti, dec. 137 nu. 4. par. 1. 53
Clausula, quod ius patronatus habeatur ac si ex vera dotatione & fundatione competeret, quid operetur, ibid. nu. 1.
Clausula, quod non possit derogari, nisi de toto tenore, & data plena, specifica, individua, expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales mentio fiant, quid operetur, ibid. nu. 2.
Clausula, omni meliori modo, in contractu donationis nihil operatur in alio modo recedente ab expresso, & nu. 5. dec. 106 nu. 5 par. prima. 39
Clausula, rato manente contractu, non prodest facienti contra contractum, dec. 15 nu. 2. par. prima. 4
Clausula, toties, quoties, non prodest contra venienti: sed bene nocet quoad penam committendam, ibid. nu. 3.
Clausula, qua pena soluta, intelligitur in fauorem obseruantis, ibid. nu. 4.
Clausula, & si senseris, quid operetur, dec. 121 nu. 3. 1. par. 1. 46
Clausula, motu proprio, tollit impetrationem, & omnes eius effectus, & nu. 10. dec. 175 nu. primo, par. prima. 62
Clausula, motu proprio, facit cessare appositionem de nullitate, ibid. nu. 10.
Clausula, & alias prout in instrumento, intelligi debet ultra specificata, dec. 159 nu. 2. par. prima. 57
Clausula, reseruatina firmat ius in alij no expresse concessis, & nu. seq. dec. 186 nu. 4. par. prima. 65
Clausula, in fine posita ad omnia precedentia refertur nisi diuersitatis ratio manifesta reperitur, & nu. 2. decif. 231 nu. primo, par. prima. 77
Clausula, cuius litis statum, debet referri ad expressam non autem ad eam, qua retinetur, dec. 275 nu. 2. par. prima. 94
Clausula, omnibus & singulis in scriptura contentis, refertur etiam ad accessorijs eius quod principaliter est dispositum, dec. 246 nu. 2. par. prima. 84
Clausula, in fine posita ad omnia precedentia refertur, decif. 227 nu. primo, par. prima. 75
Clausula, rato manente contra tu, non prodest contra facienti, dec. 209 nu. 2. par. prima. 71
Clausula, toties, quoties operatur vt pena pluries committatur, & pati possint, ibid. nu. 3.
Clausula, seu illi modo aliquo contravenirent, quid operetur, dec. 297 nu. primo, par. prima. 99
Clausula, prohibitiua apposta in fine statuti, semper attenditur, dec. 299 nu. 2. par. prima. 99
Clausula, qua pena, intelligitur in fauorem obseruantis, non autem contravenientis, dec. 210 nu. 4. par. prima. 78
Clausula, quorum tenores, operatur effectum etiam in gratia ad postulationem partis concessa, dec. 213 nu. 1. par. 1. 78
Clausula, si inuenit, habet locum in executore, non in ordinario, qui cum ei non dirigatur seruare tellam iudicariam, decif. 309 nu. 5. par. prima. 101
Clausula, sine prauidicio, dicitur conditionalis, dec. 320 nu. 2. par. prima. 103
Clausula, si quod exequuntur, cesset repetita in omnibus alijs commissionibus, dec. 321 nu. primo, par. prima. eod.
Clausula, omni meliori modo, quando ei est adiuncta copula, & alias, stat ampliatue, dec. 329 nu. 3. par. prima. 105
Clausula, ac si dicta littera emanassent, videtur reducere totum negotium & statutum pristinum, decif. 333 numero 4. par. te prima. 106
Clausula generalis in fine posita post specificata, comprehendit omnes casus requirentes specialem mentionem, decif. 368 nu. 8. par. prima. 123
Clausula solite in mandato apposta illud substinent vt valeat, dec. 348 nu. 2. par. prima. 112
Clausula, quouis alio titulo, posita in legitimatione ad feudum, comprehendit quemuis titulum etiam feudum ex pacto & prouidentia, dec. 366 nu. 9. par. prima. 123
Clausula, sine retardatione, suspendit vel limitat iurisdictionem, dec. 349 nu. primo, par. prima. 112
Clausula, sine retardatione, siue alia clausula, non impedit executionem, quando constat de non iure, ibid. nu. 7.
Clausula, sine prauidicio venientium ab intestato, apposta in legitimatione, quid operetur, cum nu. seq. & nu. 7.
Clausula, prout pater in testamento sibi relinquet, operatur quod legitimatos non possit in plus succedere, quam sibi pater relinquerit, ibid. nu. 6.
Clausula, sine prauidicio, qua legitur in facultatibus, censetur repetita etiam in legitimationem, ibid. nu. 7.
Clausula constituti dicitur operare suum effectum etiam in tertia ratificatione, dec. 502 nu. 3. par. prima. 168
Clem. si. de rescrip. cum ibi not. quo casu procedant, decif. 509 nu. 3. par. prima. 171
Clausula derogatoria non ampliant dispositionem, sed illum declarant, dec. 532 nu. 7. par. prima. 179
Clausula, pro se, suisq. heredibus, quid operetur, dec. 544 nu. 5. par. prima. 183
Clausula sine prauidicio venientium ab intestato, posita in legitimatione, praeseruat non solum descendentes, sed etiam collaterales, ex magis communi, & veriori, dec. 501 nu. 1. par. prima. 168
Clausula habita, vel non habita, non extenditur ultra duos annos, dec. 699 nu. 2. par. prima. 238
Clausula, nec alijs aliter conditionem importat, decif. 446 numero 5. par. prima. 147
Item etiam formam.
Clausula, vt asseritur, refertur ad partem: secus de verbo, intelleximus, dec. 447 nu. primo, par. prima. 148
Clausula, ad concedendum res solitas concedi secundum modum solitum, operatur noiam concessionem in emphyteusim respectu personarum, sed non respectu rerum, dec. 553 nu. primo, par. prima. 187
Clausula, quorum tenores, dicitur attestari de stylo, decif. 468 nu. 4. par. prima. 155
Clausula, ad habendum, operatur translationem domini, dec. 662 nu. 4. par. prima. 224
Idem

Index.

Idem in clausula constituti, apposta in datione in solutum, numero 4.
Clausula in fine posita est referenda ad omnia precedentia, nisi sit maior ratio, quam in alio, decif. 666 nu. secundo, par. te prima. 126
Clausula, omni meliori modo, apposta in donatione, quid operetur, dec. 544 nu. 3. par. 1. 183
Clausula restricta ad certum verbum, vel casum, debet recipere determinationem ab eo, dec. 698 nu. 15. par. 2. 237
Clausula, non aliter, nec alio modo apposta in mandato, quid operetur, dec. 670 nu. 2. par. prima. 227
Clausula, in praemissis, & circa praemissa, non excludit solita comprehendi, dec. ead. nu. 3.
Clausula, omnia & singula, refertur etiam ad enunciata, decif. 797 par. prima, nu. 11. 277
Clausula, cassans, habet tacitam conditionem si secundum restamentum valeat, dec. 795 nu. 13. 226
Clausula, omnia & singula, refertur etiam ad enunciata, dec. 741 par. prima, nu. 2. 256
Clausula, omni meliori modo, quando restringatur ad expressa, ibid. nu. 8.
Clausula, salua gradus prerogatiua, intelligitur etiam respectu eorum in quibus non cadit representatio, dec. 708 par. te prima, nu. 8. 241
Clausula, secundum gradus prerogatiua, potest intelligi respectu existentium in tertio gradu secundum ius canonicum, etiam si in eis non cadat representatio, ibid. nu. 10.
Clausula, sine prauidicio iurium, dicitur esse reseruatina, decif. 785 par. prima, nu. 4. 273
Clausula, citra prauidicium priorum iurium, non inducit nouationem, neque recessum a primo instrumento: focus in clausula, quatenus opus sit, de nouo arrendauit, decif. 738 par. prima, nu. 2. 254
Clausula, statum & merita cause, quid operetur, dec. 807 par. te prima, nu. 3. 281
Clausula, cum iuramento, apposta in derogatione statutorum facta a Papa extenditur confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate roboratis, dec. 18 par. 2. nu. 1. 11
Clausula, latissime extendendum, operatur vt omnia possint extendi & dispositiue poni, ibid. nu. 2.
Clausula, perinde, quid operetur, dec. 54 nu. 17. par. 2. 36
Clausula, modis praemissis, refertur ad ea solum, qua legi possunt, ibid. nu. 29.
Clausula semel concessa semper durat & est communis omnibus instantijs, etiam si in illis commissionibus non sit apposta, dec. 42 nu. 12. par. 2. 28
Clausula derogatoria inducit protestationem defectus voluntatis in dispositione sequenti, nisi expresse fiat reuocatio, dec. 304 par. 2. nu. 4. 148
Clausula pacti de vltcrius non petendo posita in instrumento quietationis, in quo soluitur pars dotis, quomodo intelligatur, dec. 27 nu. 5. par. 2. 16
Clausula generalis quando salua ratione recti sermonis potest ad specificata restringi, ad illa tantum restringitur, dec. 55 nu. 2. par. 2. 37
Clausula in principio vel fine posita ad omnia referri non debet, quando ratio diuersitatis reddi potest, ibid. nu. 18.
Clausula, in omnibus, & per omnia, in mandato apposta, operatur, vt comprehendat id quod alias non comprehenderetur, decif. 8 parte secunda, numero 7. 5
Clausula, omni meliori modo, posita sine copula, & in fine sententiae, nihil operatur, dec. 108 par. 2. nu. 5. 7
Clausula, super quo tuam conscientiam oneramus, posita in delegatione, censetur adiecta in vim executionis vel monitionis, dec. 130 par. 2. nu. 4. 85
Clausula, quorum tenores, quid operetur, decif. 161 par. 2. numero primo. 102

Clausula, & pro potiori cautela, operatur in vim nouae concessionis, dec. 36 nu. 8. par. 2. 23
Clausula, omni meliori modo, in fine posita ad omnia refertur, nisi detur ratio diuersitatis, dec. 181 par. 2. nu. 7. 109
Clausula, omni meliori modo, quatenus intelligeretur restricta ad proxima tantum, limitatur nisi ratio subiecta materia contrarium suadeat, ibid. nu. 10.
Clausula, cum annexis, & connexis, comprehendit in appellatione a grauamine negotium principale, decif. 187 par. 2. nu. 6. 112
Clausula in fine posita est referenda ad omnia precedentia, decif. 243 par. 2. nu. 8. 132
Clausula specialis derogatiua est attendenda, decif. 230 par. 2. nu. 2. 133
Clausula in fine posita non refertur ad omnia, quando venit continuatue ad aliquam dispositionem, decif. 195 par. 2. numero 3. 115
Clausula, constituto de praemissis, quid operetur, ibid. nu. 4.
Clausula, sine retardatione, quid operetur in literis, ex quibus oritur exceptio nullitatis, dec. 310 nu. 3. par. 1. 101
Clausula omnes in contractu apposta intelliguntur in fauorem obseruantis, dec. 212 nu. primo, par. prima. 71
Clausula etiam praegnantis non profunt contra facienti, ex magis communi, nisi expresse exprimatur a parte, num. seq. ibid. nu. 3.
Clausula amplissima in privilegij maximam vim operantur, dec. 54 nu. 16. par. 2. 36
Clausula omnes ita interpretari debent, vt singula singulis referendo, vniuersaliter intelligi possint, ibid. nu. 18.
Clausula, tam vigore presentium, quam antiqui tituli, & in omnibus, & per omnia ac si non resignasset, quomodo intelligantur, dec. 427 nu. 8. par. prima. 142
Clem. de resigna. loquitur etiam de consensibus Cardinalium, qui a notarijs admittantur, dec. 215 nu. 1. par. prima. 72
Clerici possunt de fructibus beneficiorum disponere, qui veniunt in generali eorum dispositione, decif. 54 nu. 2. parte prima. 54
Clerici etiam comprehenduntur appellatione districtualium, dec. 452 nu. 2. par. prima. 150
Clerico licitum est recreationis gratia in conuiuio ludere, dec. 426 nu. 4. par. prima. 141
Clerici perpetui deputantur in ecclesijs collegiatis vnicis, licet non habeant curam animalium, decif. 758 par. prima, numero 3. 262
Clericus aleator est indignus, cui beneficium conferri debeat: & si est publicus, collatio est ipso iure nulla, si occultus, irritanda, dec. 426 nu. 2. par. prima. 141
Clericus vnus sufficit in parochiali vltra sacerdotem, dec. 56 par. 1. nu. 20. 37
Clericus idoneus praesumitur ad beneficium obtinendum, decif. 16 par. 2. nu. primo. 10
Coadiutores in ecclesia deputari possunt ad exercendu curam animalium, decif. 309 par. 2. nu. primo. 149
Codicilli dicuntur esse pars testamenti, licet posteriori tempore conditi, dec. 228 nu. primo, par. prima. 76
Cogitatio in genere sufficit ad effectum viae comprehensiuam, dec. 298 par. secunda, nu. 4. 147
Cognati venientes appellatione consanguineorum in materia statutaria, non censentur simpliciter vocati, sed vna cum feminis agnatis, dec. 376 nu. 6. par. prima. 126
Cognitio sola non sufficit ad mandatum de manutenendo, decif. 80 nu. 2. par. prima. 28
Cognitio cause facta vno tempore & vna causa non potest deferuire pro alia causa & alio tempore, dec. 262. parte 2. nu. 3. 136
Cohabitatio longa inter virum, & mulierem sufficit saltem ad legitimitatem praesumendam, licet non sufficiat ad inducendum
G g 3 dum

Index.

dum matrimonium inter ipsos, decif. 470. numero 4. par. te prima. 155
Cohabitatio per triennium inter virum & uxorem requiritur ad effectum dissoluedi matrimonium, ex causa mere spirituali, dec. 101. par. 2. num. 6. 63
Coitum esse illicitum, & reprobatum utroque iure, & successibilem esse, non sunt contraria, & possunt stare simul, decif. 8. par. prima, num. 2. 28
Coitus damnatus, & punibilis quis dicatur, & num. 4. ibid. num. 10. 116
Coitus ex concubinato, vel quasi non est damnabilis neque punibilis, ibid. num. 11. 116
Coitus omnis, praeter uxorium, est damnatus, & punibilis de iure diuino quoad penam spiritualem, ibid. num. 18. 116
Coitus reprobatus a canone non intelligitur reprobatus de iure civili quoad successionem, ibid. num. 22. 116
Coitus cum muliere impudica licet non sit publica meretrix, non est punibilis, dec. 808. par. prima, num. 8. 282
Coitus cum muliere, ut sit punibilis, iura in ea requirunt bone statem vitae, ibid. num. 9. 116
Coitus cum concubina alterius, quae nomen honestae mulieris perdidit, non est punibilis, ibid. num. 13. 116
Coitus cum concubina alterius, quae stat in concubinato repro bato, potest impune haberi, sicut cum publica meretrice, ibid. num. 15. 116
Collatio iuris patronatus facta ab ordinario infra tempus ad presentandum, sustinetur, si patroni non contradicant infra tempus debitum, dec. 77. num. 4. par. prima. 27
Collatio est fructus, quos bona fidei possessor facit suos, decif. 166. num. 5. par. prima. 59
Collatio omnimoda facta significat plenariam, dec. 296. nu. 1. par. prima. 99
Collatio scripturarum cum suis originalibus facta, habet vim transumptionis, decif. 311. numero secundo, parte prima. 101
Collatio beneficii facta forensi, seruatis tamen alijs requisitis a statuto, & constitutionibus, valet, dec. 309. num. primo, par. prima. 60
Collatio dotis faciendae super bonis viri propter eius vergentiam ad inopiam, debet fieri super bonis talibus, ex quibus mulier possit libere fructus percipere, & se, & familiam suam alere, decif. 472. num. primo, par. prima. 157
Collatio de iure reseruatursuccessori episcopo, dec. 442. nu. 4. par. prima. 146
Collatio, & institutio differunt, decif. 530. num. secundo, parte prima. 178
Collatio Papae valet de beneficio iuris patronatus, si patronus non est in quasi possessione presentandi, dec. 167. par. secunda, num. 7. 105
Collatio iuris patronatus facta ab ordinario existente in quasi possessione liberè conferendi valet, & praesertur presentati oni patroni in quasi possessione non existentis, ibidem, numero 9. 105
Collationis effectus, ex quibus probetur actibus, dec. 167. num. primo, par. prima. 59
Collegia approbata possunt statuta condere in concernentibus artem, & professionem suam, non tamen in praedictum al terius, seu contra ius commune, vel statuta ciuitatis, ex com muni, dec. 103. par. 2. num. 7. 65
Collegia approbata possunt habere propria statuta a iure com muni discrepantia, condita super factis illius artis, vel pro fessionis, non super alijs, ibid. num. 8. 65
Colligantes executio citationis inducit, dec. 42. num. 12. par te secunda. 28
Colligantia introducta requiritur ad effectum obtinendi subrogationem, decif. 42. numero duodecimo, parte se cunda. 27

Colligantia non est necessaria ad effectum regula de subro gandis, sed animus & intentio litigandi sufficiat, ibidem, nu mero 17. 28
Colligantia considerata inter actorem & reum conuentum, eademmet consideratur cum ipsius rei successore, ibid. nu mero 25. 28
Coloni, qui terras fertiles reddiderunt, & eorum haeredes sunt praefendi in locatione fienda ab ecclesia: nisi maior vili tias inueniatur ab ea locando alijs, & num. 6. dec. 360. nu mero 4. par. prima. 116
Coloni interuertere possunt possessionem domini, alieno nomi ne possidendo, & quae concurrere debeant ad hoc, dec. 681. num. primo, par. prima. 232
Coloni vel censuarij commendarum tenentur ad decimas, de cif. 23. num. 5. par. 2. 14
Colonus possessionem per traditionem transfert, licet dominiu possideat, dec. 93. par. 2. num. 12. 59
Colonus soluens collectam repetit a domino, decif. 161. par. 2. num. 11. 103
Color aliquis, aut velata ratio sufficit, ut ex instrumentis pu blicis non dicatur constare de iure iuris, dec. 520. num. 5. par. prima. 174
Color quilibet sufficit ad excludendum malam fidem, & deli ctum attentatorum, decif. 552. num. 6. par. prima. 186
Comestabilis tenetur beneficia, quae sunt de iure patronatus sufficenter dotare, dec. 56. par. 2. nu. 6. 37
Commenda non tribuit titulum, decif. 791. parte prima, nu mero 8. 274
Commenda nostrit temporis sunt irrenocabiles, dec. 791. par te prima, num. 11. 272
Commissio causae dicitur esse iudici arbitrarium, dec. 514. nu me. 6. par. prima. 172
Commissio causae appellationis habet relationem ad sententiam, dec. 310. num. primo, par. prima. 101
Commissio illa dicitur generalis & ampla, quae habet clausu las communes & vniuersales, decif. 254. num. primo, par te prima. 87
Commissio appellationis obtenta a sententia ordinarij non ap pellata, nullam tribuit iurisdictionem, dec. 779. par. prima, num. primo. 279
Commissio iudicis facta cum clausula, in hac parte, & causa, denotat restrictionem, decif. 108. parte secunda, nume ro primo. 71
Commissio multiplex cura, & regiminis hospitalis facta laicis operatur praesumptionem laicalitatis, decif. 106. par. secun da, num. 4. 68
Commissio Papae non praesumitur tollere clausulam, sine retar datione solutionis pensionis, iam concessam, decif. 43. nu me. primo, par. 2. 28
Commissione obtenta de non reuocando attentata, potest seque strari possessio cum fructibus post commissionem perceptis, dec. 68. par. 2. num. primo. 42
Immo etiam possunt sequestrari fructus percepti a die spoli j attentati citra, ibid. num. 2. 42
Item etiam expensa peti, ibid. num. 4. 42
Committre, verbum, est proprium hospitalis laicalis, dec. 154. par. 2. num. 1. 99
Commoditas pensionis potest in alium transferri sine alia so lemmitate, dec. 400. num. primo, par. prima. 134
Commodum nemo consequi debet ex eo contractu quem non impletur, dec. 134. num. 3. par. prima. 52
Communicatio bonorum non praesumitur inter patrum, & nepotum, dec. 624. num. 2. par. prima. 212
Communicatio portionum est de substantia societatis, ex com muni, dec. 763. par. prima, num. 2. 264
Communicatio privilegiorum non praesumitur, nisi expresse probetur, dec. 54. num. 14. par. 2. 36

Communi-

Index.

Communicatio privilegiorum debet esse talis, ut omnes eade communicatione videntur, ibid. nu. 24. 21
Communicatio & exequatio privilegiorum non debet opera ri ampliationem, ut plus habeat is, cui communicatur, quam, cuius privilegia communicatur, dec. 55. nu. secundo, parte secunda. 37
Communio datur sine possessione, dec. 58. par. secunda, nume ro tertio. 38
Communitas ligatur ex ratihabitione, sicut ex conuocatione consilij, dec. 104. nu. primo, par. prima. 38
Commutatio voti continentiae in castitatem coniugalem non mutat regulae substantiam, Decifio. 266. parte secunda, nu mero 6. 137
Compares quo casu non dicatur facere litem suam, dec. 383. nu. 11. par. prima. 204
Comparationes simpliciter factae regulantur secundum praecedentem intentionem, decifio. 516. numero tertio, parte prima. 173
Compendiosa substitutio quo casu non contineat vulgarem di rectam, sed solum fideicommissariam, dec. 194. par. secunda, num. secundo. 194
Compendiosam substitutionem factam cum clausula, omni me liori modo, censetur testator voluisse valere iure directo intra pupillarem aetatem, decif. 181. parte secunda, numero sexto. 109
Compensans soluere dicitur, decif. 7. parte secunda, numero primo. 5
Compensatio regulariter non fit, quando species durat in ma nibus haeredis cum beneficio legis, & inuentarij, decif. 53. num. secundo, par. prima. 20
Compensatio fit ipso iure in quantitate integra, alijs secus, ibi dem num. 5. 20
Compensatio habet vim executionis sententiae, dec. 84. nume ro secundo. 31
Compensatio & quietantia equiparantur solutioni respectu tantum liberationis, non autem ad effectum constituendi in quasi possessione exigendi, dec. 389. nume. secundo, par te prima. 131
Compensatio non extinguit debitum, quae nisi sit allegata, vi detur opposita, decifio. 627. numero primo, parte prima. 212
Compensatio melioramentorum bona fidei possessoris cu fru ctibus, licet fiat parte opponente, tamen etiam officium iu dicis, & aequitas multum valet, dec. 247. par. secunda, nu mero 3. 133
Compensationis exceptio non inuadit confessionem, nec illi contradicit: immo praesupponit, & fatetur debitum, decif. 626. nu. 7. par. prima. 212
Eo magis inter mercatores, nu. 8. 212
Compensationis exceptio requirit altiore indaginem, decifio 627. num. 3. par. prima. 212
Comprehensio, non autem extensio dicitur, vbi adest maior ra tio, dec. 686. nu. secundo, par. prima. 233
Compromissum habet in se tacitam conditionem, ut in eo de ducta censeatur apposta quatenus laudum sequatur, dec. 171. par. 2. nu. primo. 106
Computanda quae veniunt in dote exigua beneficij, decif. 60. par. 2. num. 3. 39
Coactus non dicitur qui de facili potest impedimentum remo uere, & numero 20. Decifio. 113. numero decimotertio, par. prima. 42
Concessio facta in praesentia Papae est perinde, ac si per ip sum signata foret, decifio. 106. numero quarto, parte prima. 39
Concessio generaliter facta de regalibus non comprehendit ius imponendi nouum vectigal, decifio. 29. nume. primo, parte prima. 9

Concessio principis interpretari debet, ne contineat absurdum, dec. 70. nu. 7. par. prima. 22
Concessio sapit naturam renunciationis, dec. 35. num. 2. parte prima. 11
Concessio principis est latissime interpretanda, dec. 197. nume. primo, par. prima. 67
Concessio quantumuis generalis nunquam comprehendit per sonam extrinsecam, dec. 400. numero decimotertio, parte prima. 134
Concessio regressus operatur restitutionem tituli, non autem translationem, decifio. 427. numero septimo, parte prima. 142
Concessio facta ad praesentationem, vel de consensu patroni, idem important, decifio. 532. numero tertio, parte prima. 179
Concessio iuris realis, quando tertio praedudicat, non tenet sine eius consensu, sed in concessione iuris personalis, in qua nullum inferitur praedudicium tertio, decif. 624. num. 6. par. prima. 209
Concessio tota dicitur gratuita, quando illud, quod soluitur, non aequaleat concessioni, decifio. 457. numero 17. parte prima. 152
Concessio non videtur generalior petitione, quando virtualiter quod concessum est, petitio continebat, dec. 54. num. 13. parte 2. 36
Concessio in dubio utilis dicitur, nisi probetur damnosa, decif. 65. par. 2. nu. 23. 41
Concessio siue licentia debet esse petitioni conformis, dec. 84. par. 2. nu. 3. 53
Concessio instituendi personas, & custodiendi ecclesias vacan tes, praesumitur realis, non autem personalis, si persona praetendens ius, & eius antecessores fuerint in quieta possessio ne instituendi, & custodiendi, decif. parte secunda, numero tertio. 68
Concessio rei facta usque ad tertiam generationem non ex cludit ius petendi renouationem inuestiturae, dec. 242. par te 2. num. 12. 131
Concessio Papae late debet interpretari, non autem restringi, dec. 768. par. prima, nu. 8. 266
Concessio noua non praedudicat iuri quae sita tertio, decif. 602. num. 7. par. prima. 202
Concessionem Principum, licet late sint interpretandae, tamen non comprehendunt ea, quae alias non comprehenduntur, dec. 402. nu. 6. par. prima. 136
Concessum clare in dispositione non requirit aliam petitionem, dec. 54. nu. 12. par. 2. 36
Concilium non permittit, ut derogetur eidem concilio, sed quod se componat, decifio. 122. nu. 5. 48
Concilium Tridentinum faciens mentionem de ecclesijs parochialib, eas nominat sine expressione qualitatis curae, dec. 52. num. 39. par. 2. 35
Conc. Trid. in capellis Regijs expresse praeseruat dispositionem cap. cum capella, de priuil. Dec. 744. numero secundo, parte prima. 257
Declarat tamen, ut ibi, & nu. 4. 257
Conc. Triden. decreta loquentia de visitatione habent locum etiam in capellis regijs, ibid. nu. 5. 257
Concilium Tridentinum cap. 6. sec. 15. & c. 4. sec. 6. loquitur in ecclesijs exemptis, decifio. 308. parte secunda, numero primo. 149
Conc. Trid. c. 6. sec. 25. loquitur in eisdem terminis, in quib. lo quitur c. 4. sec. 6. ibid. nu. 4. 149
Conc. Trid. sec. 22. c. 8. quo casu loquatur, dec. 336. par. prima, nume. 3. 254
Conc. Triden. c. 4. sec. 6. & c. 6. sec. 25. habent locum in capitulis non solum exemptis, sed etiam habentibus consuetudines, sententias, iuramenta, & concordias, & de eorum vario intellectu, 254

Index.

intellectu, & eadem fere dispositione. vide nume. sequenti. dec. 3. par. prima, nu. 3. 256

Conc. Trid. cap. 1. sef. 24. pro validitate matrimonij duo alternatiue requirit, decisio. 750. par. 1. nu. 1. 259

Concilium non publicatum in aliqua parochia non afficit illos de eadem parochia, decisio. 429. numero tertio, parte prima. 142

Conc. Trid. sef. 7. c. 4. quomodo intelligatur, dec. 484. numero 4. par. prima. 161

Conclusio libelli attendi debet potius, quam narratio, decisio. 173. nu. 3. par. 1. 61

Concordantes testes in substantia, licet in forma discordent, probant, dec. 430. nu. 3. par. 1. 142

Fallit tamen, nisi testes se restrinxerint ad verba, dicendo illa fuisse expressa, & formalia verba, ibid. nu. 3. 41

Concordia probata lesione sunt nulla, alias secus, dec. 101. nu. 3. par. prima. 41

Concordia principalis, que sonat in diuisionem, si fuit habita a contrahentibus pro perfecta, a persona procedere licet, dec. 130. nu. 1. par. prima. 52

Concordia re integra extinguitur per contrarium dissensionem utriusque compositoris, decisio. 441. nume. sexto, parte prima. 145

Concordia que & vnde dicatur, dec. 119. par. secunda, numero quarto. 77

Concordia continet omnem coniunctionem animorum, ibid. numero 5. 77

Concordia quid sit, ibid. nu. 6. 77

Concubina legitima vt aliqua dicatur, quot concurrere debeant, 254. par. 2. nu. 1. 134

Concubitus ratione plura scandala oriri solent inter consanguineos utriusque partis, decisio. 207. nume. quarto, parte prima. 70

Concubitus, vt dicatur, plura requiruntur, alijs transit in crimen stupri, dec. 547. nu. 4. par. prima. 184

Concubitus non presumitur, tanquam consistens in facto, dec. 8. par. 1. nu. 9. 285

Condemnari propter contumaciam, habet factionem testamenti actiua, & passiuam, decisio. 369. nume. decimo, parte prima. 123

Condemnatio in fructibus, qui percipi potuerunt etiam in causa spolij, non fit, nisi in violento, aut attentato, & malefidei possessore, dec. 552. nu. 1. par. 1. 186

Item in fauorem pupilli, aut ecclesie, nu. 2. 186

Limita, nisi male fidei possessor habeat aliquam causam, vel titulum coloratum, nu. 3. 186

Condemnatio facta in contumacia probat priuationem, licet non probet delictum, decisio. 12. nu. 5. par. 1. 3

Condemnatio in fructibus qui percipi potuerunt, non solet fieri, nisi in causis pupillorum, decisio. 291. nume. secundo, par. prima. 96

Condemnatoria non fit, vbi ipso iure pena incurritur, dec. 76. par. prima, nu. 4. 264

Conditio ex lege, que competit pro supplemento legitime, transit ad quemcumque heredem, sicut ceterae actiones, dec. 668. nu. primo, par. prima. 226

Conditio tacita ita suspendit, sicut expressa, dec. 47. nume. 7. par. prima. 16

Conditio impleta presumitur ex cursu tanti temporis, & patientia, que, & ante, & post adeptam possessionem impleri potest, dec. 132. nu. 7. par. prima. 52

Conditio, que tollit principalem effectum dispositionis, & reddidit eam elusoriam, rejicitur remanente in ceteris firma dispositione predicta, decisio. 228. numero tertio, parte prima. 76

Conditio sufficit, quod semel fuerit purificata, dec. 379. nu. 7. par. prima. 127

Conditio adiecta primae substitutioni, que defecit, non attenditur, sed illa que reperitur purificata in alijs personis substitutis, dec. 374. nu. 2. par. 1. 125

Conditio quando non stat per implere debentem, habetur pro impleta, nisi aliter de mente testatoris appareat, dec. 395. nu. 2. par. prima. 132

Conditio suspensiva suspendit etiam animum aduentis, dec. 362. nu. 4. par. prima. 116

Conditio voluntaria dicitur ea, que non est necessaria, decisio. 433. nu. primo, par. 1. 143

Conditio voluntaria debet adimpleri in forma specifica, ibid. numero 2. 143

Etiam quod matrimonio contrahendo adijciatur, ibidem numero 3. 143

Conditio voluntaria habetur pro impleta, quando stat per eum, cuius interest conditionem non adimpleri, ibidem numero 4. 143

Fallit tamen, quando in euentum non purificationis, conditionis est facta particularis prouisio, ibidem numero 8. 143

Item fallit, quando apposta fuit conditio pendens a voluntate contrahentis, nu. 5. 143

Hanc sublimita, nisi adsint verba importantia arbitrium boni viri. 143

Item fallit, nisi constet de mente, quod conditio vere adimpleatur, nu. 6. 143

Conditio existentia, & cognitionis, que sit, dec. 435. nu. 2. par. prima. 144

Conditio de futuro non data certa scientia actus, sustineri non debet, ibid. nu. 3. 144

Conditio, si promissa obseruentur, que in contractibus reciprocis inest, impedit exercitium actionis, sed non ortum obligationis, & ideo non suspendit, dec. 176. nume. vndecimo, par. prima. 189

Conditio, que tacite inest a iure, etiam si exprimitur, non facit actum conditionalem, decisio. 576. numero 1. parte prima. 194

Conditio. alliciens ad testandum apposta in donationibus, non est prohibita, dec. 542. nu. 6. par. prima. 183

Conditio captatoria seu respiciens futurum euentum, non adiecta principali dispositioni, rejicitur, remanente actu principali, ibid. nu. 14. 183

Conditio implicita, & explicita que dicatur, dec. 583. num. 2. par. prima. 183

Conditio, que per indirectum impedit liberam testandi facultatem, venit sub generali appellatione captatorie voluntatis, ibid. nu. 3. 183

Conditio in testatore non potest dici, quando testatur cum commemoratione rerum supra relatarum, dec. 640. nu. 23. par. prima. 216

Conditio tacita ita suspendit, sicut expressa, dec. 624. num. 17. par. prima. 209

Conditio apposta in gratia quid operetur, ibidem nume. vigesimotertio. 209

Conditio resolutiua resoluitur in suspensiuam, quando alioquin semel data libertas reuocari non potest, dec. 646. num. 11. par. prima. 216

Conditio negatiua in materia cautionis Mutiane, quando habeatur pro impleta, vel sit rejicienda, dec. 647. numero 3. par. prima. 216

Conditio momentanea sufficit etiam momento esse adimpleta: licet postea non duret, secus in successiua, dec. 677. num. 1. par. prima. 216

Conditio quando tacite subintelligitur actus, proprie non dicitur conditionalis, & quomodo procedit, dec. 677. num. 6. par. prima. 216

Conditio suspensiva inest in correptionis ex voluntate partium, ibid. nu. 7. 216

Conditio

Index.

Conditio mixta in contractibus quando stat per eum, cui est adimplenda, habetur pro defecta: secus in vltimis voluntatibus, quando non stat per implere debentem, ibidem numero 11. 127

Conditio negatiua, vel successiua affirmatiua nihil inter se differunt, ibid. nu. 12. 127

Conditio momentanea sufficit semel adimpleta, dec. 689. nu. 3. par. prima. 234

Conditio momentanea statim purificata dicitur, quod ad actus finem deuentum est, decisio. 689. nume. primo, parte prima. 234

Conditio, si sine filijs legitimis, & naturalibus, respectu constituti in sacris dicitur impossibilis non autem turpis, dec. 697. nu. 1. par. prima. 237

Fallit in condicione si sine liberis, que quidem inuitat ad delinquendum, nu. 2. 237

Conditio proueniens ex necessitate legis non impedit transmissionem: secus in ea, que prouenit ex dispositione testatoris, dec. 482. par. 1. nu. 25. 271

Conditio potestatiua non trahitur retro ad diem promissionis in preiudicium creditorum habentium hypothecam ante existentiam conditionis, dec. 725. par. prima, nume. tertio. 728

Intellige in ea que pendet a potestate debitoris, que eo inuito adimpleri non potest: secus tamen in ea que pendet a potestate creditoris, numero 4. & 12. & quare, num. 5. & sequen. 728

Contrarium tamen etiam in creditore, numero octauo, solue vt ibi. 728

Conditio receptionis dotis non pendet a potestate mariti debitoris, ibid. nu. 10. 728

Immo nec eadem conditio solutionis dotis pendet a potestate creditoris. 728

Conditio vel numeratio necessaria, siue implementum contractus proueniens ex necessitate, retrotrahitur ad tempus contractus, secus in voluntaria, ibidem numero vndecimo. 728

Conditio voluntaria pendens a voluntate utriusque contrahentis non retrotrahitur: secus si a voluntate creditoris tantum, ibid. nu. 12. 728

Conditio existens trahitur retro ad tempus contractus, quando extrema sunt habilia ad obligationem contrahendam, ibid. nu. 13. 728

Conditio voluntaria, vt trahatur retro, sufficit debitoris peritiam adfuisse representatiue, ibidem numero decimoquarto. 728

Conditio, si sine filijs, posita in prima parte alternatiua sicut intelligitur de his qui non essent tempore obitus primorum heredum, ita e contra altera pars alternatiua, aut cum filijs & descendentiibus, debet intelligi de his, qui extarent tempore obitus primorum heredum, dec. 213. par. secunda, num. 3. 121

Conditio sub qua pena caducitatis imponitur, non est casualis, nec mixta, sed potestatiua pendens a sola voluntate domini, dec. 28. nu. 8. par. 2. 17

Conditio, si sine filijs, expressa a testatore in compendiosa non refertur ad casum incapacitatis, ex veriori, licet magis communis sit contraria, decisio. 267. par. secunda, numero primo. 138

Conditio, si decesserit, non refertur ad vulgarem, vel eam non restringit ad illum tantum casum, ibidem numero secundo. 138

Idem in condicione, si sine filijs. 138

Conditio, si sine filijs, a lege subaudita, quare non referatur ad vulgarem, ibid. nu. 3. 138

Conditio resolutiua non potest dari in institutione heredis: secus in institutione condicionali, dec. 126. par. 2. nu. 2. 83

Conditione deficiente quoad primos substitutos non est locus sequenti substitutioni ex communi, dec. 230. par. secunda, num. primo. 127

Copula, & inducit repetitionem qualitatis precedentis, dec. 230. par. 2. nu. secundo. 127

Conditionem successiuam non sufficit momento adimpleri, dec. 677. nu. 3. par. 1. 229

Limita in causa sapia, nu. 9. 229

Conditionem quamlibet de soluendo potest quis apponere in re sua donando, decisio. 197. parte secunda, numero quarto. 115

Conditiones turpes apposte alicui dispositioni, vitiantur, dec. 543. nu. 1. par. 1. 183

Conditiones in breui apposte sufficit si coram exectore reuocata fuerint, dec. 45. nu. 1. par. 2. 29

Conditiones rei, que non sunt verisimiles, vel contra communem opinionem, vel ad inueniendum difficiles, non tenentur perquirere emptor, vel alius contrahens, dec. 281. par. 2. num. 29. 142

Conditiones euentus non constituit statim debitorem in mora, & nu. 7. dec. 476. nu. 5. par. 1. 159

Conditionis euentus specificus addendi debet in fideicommissio condicionali, dec. 49. nu. 5. par. 1. 18

Conditio rei reiectio non potest mutare gradum, & transfundere institutionem in substitutionem, dec. 696. num. 4. parte prima. 236

Conducens domum ad pensionem sine certa quantitate expressa intelligitur conducere pro eadem quantitate, quam abij soliti erant prestare, ex communi, dec. 88. par. 2. nume. secundo. 54

Intellige, vt nu. seq. cum nu. 11. & 13. & seq. 54

Conductor contra locatorem nunquam prescribit, dec. 727. par. 1. nu. 4. 249

Idem in tacita reconductione. 249

Conductor tenetur ad custodiam silua, non autem potest eam incidere, nisi aliter actum sit, dec. 241. par. 2. nu. 1. 130

Conductor tenetur domino denunciare damnum, quod in silua ab alijs infertur, ibid. nu. 2. 130

Conductor obligans ad meliorandum, si non meliorat, tenetur ad omnia damna, & interesse, ibid. nu. 3. 130

Conductor male versatus si expellatur, non pro opterea perdit meliorationes, dec. 279. par. 2. nu. 11. 141

Conferendi quasi possessio sufficit inter prouisos, dec. 147. numero 2. 55

Confessio patris concurrente tractatu probat filiationem, dec. 238. nu. 12. par. 1. 80

Confessio seu negatio filij quoad filiationem non nocet stante confessione patris in contrarium, ibidem numero decimoquarto. 80

Confessio seu negatio publica filiationis licet fieri in contrarium confessionis priuatae ad celandum peccatum, ibid. numero 15. 80

Confessio vt probet contra consistentem, debet esse clara, & indubitata etiam verba impropriando, dec. 121. nume. 18. par. prima. 45

Confessio quando non est ad obligandum, sed ad probandum, non attenditur, an pars sit presens, vel absens, ibidem numero 29. 45

Confessio matrimonij non nocet, quando verba matrimonialia sunt tantum apta importare matrimonium de futuro, ibid. numero 32. 45

Confessio debet interpretari in fauorem consistentis, vt minus illi preiudicet, immo debet suppleri & adiuuari ex presumptionibus iuxta qualitates personarum, dec. 409. nu. 7. par. prima. 137

Confessio erronea non preiudicat consistenti, dec. 83. numero secundo. 30

Confessio

Index.

Confessio præiudicat confidenti ita quod non admittitur probatio in contrarium, decisio. 71. numero tertio, parte prima. 25

Confessio sola debiti non est sufficiens ad actionem acquirendam aduerſario, nisi alijs adminiculis adiuetur, dec. 94. num. 1. par. prima. 32

Confessio auctoris nocet tam vniuersali quam singulari successori, dec. 33. par. 1. nu. 1. 269

Confessio qualificata debet aut in totum acceptari, aut in totum impugnari, decisio. 802. par. prima, numero secundo. 279

Fallit, nisi præſumptio iuris sit contra confidentem, numero tertio. 279

Confessio facta in contractu nocet confidenti, dec. 168. numero quarto. 59

Confessio nocet singulari successori, si ipse successor indiget iure prædecessoris, dec. 90. nu. 1. par. prima. 31

Confessio carnalis copula debet plene probari, dec. 234. nume. secundo, par. prima. 79

Confessio dubia, & incerta est attendenda, vbi plura adminicula crimen concurrant, & num. 4. & 6. decis. 131. numero secundo. 52

Confessio facta secundum terminos, decisio. 4. Rota in antiquis, extenditur etiam ad hæredes confidentis, ibidem numero sexto. 52

Confessio in iudicio summario, non præiudicat in ordinario, decis. 156. nu. 2. par. 1. 57

Confessio dubia semper debet interpretari ad fauorem confitentis, dec. 287. nu. 4. par. 1. 96

Confessio bonorum facta in diuisione, probat etiam contra singularem successorem, decisio. 693. numero tertio, parte prima. 235

Confessio inter alios facta tertio nocere dicitur si verifimiliter ipse confensus, vel potuisset consentire, dec. 496. nume. 1. par. prima. 167

Confessio ad liberandum facta probat contra confidentem, decis. 444. nu. 3. par. 1. 147

Confessio debiti, seu dotis recepta facta in testamento, nõ probat, sed solum quando habet dispositionem annexam, valet in vim legati, dec. 685. nu. 1. par. 1. 233

Limita, nisi facta parte præſente, numero 5. sed est reprobata, vt ibi. 233

Item ad effectum retinendi, nu. 10. 233

Confessio vt præiudicat debet esse certa, ibid. nu. 3. 233

Item nocet confidenti, sed non tertio, nu. 4. 233

Fallit, nisi sit verifimilis. 233

Confessio facta parte absente pro exoneratione conscientie prodest absenti, sed facta in testamento valet solum in vim legati, vel fideicommissi, ibid. nu. 7. 233

Confessio iuris alieni, non autem proprii ex quibus coniecturis colligatur, dec. 477. nu. 2. par. 1. 160

Confessio inter alios facta multum confert ad ostendendam veritatem, dec. 196. nu. 3. par. 1. 167

Confessio procuratoris potest reuocari etiam non docto de erroribus, dec. 623. nu. 9. par. 1. 208

Item in dubio recipit interpretationem, vt non præiudicat domino, ibid. nu. 9. 208

Confessio facta in diuisione probat contra authores, & habentes causam ab eis, decisio. 604. numero quinto, parte prima. 202

Confessio facta in maiori summo non sustinetur in minori, decis. 625. nu. 3. par. 1. 212

Confessio certa summa continet quoddam integrale, continens certam speciem, que vitiosa in aliquo tota corrumpitur, ibidem nume. 4. 212

Confessio maximum præbet argumentum, quod ita res se habeat, dec. 293. num. 2. par. 1. 97

Confessio non concludens de necessitate interpretatur pro confidente, dec. 44. nu. 9. par. 1. 143

Confessio voluntaria non nocet, decisio. 792. par. prima, numero sexto. 275

Limita tamen, nisi concurrant adminicula, nu. 7. 275

Consensus præstitus præsentationi videtur constituere patronum in quasi possessione etiam iuris præsentandi, dec. 792. par. 1. nu. 8. 275

Confessio geminata in instrumentis etiam per verba enunciativa probat contra actorem, & eius successores etiam singulares, dec. 797. par. 1. nu. 7. 277

Confessio, vt præiudicat confidenti, debet esse clara, aliàs dubia interpretatur in eius fauorem, dec. 462. nume. primo, parte prima. 153

Confessio dotis facta constante matrimonio non probat numerationem in præiudicium tertij, dec. 102. par. secunda, numero 15. 64

Fallit, nisi lapsa sint tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, ibid. nu. 16. 64

Confessio partis habet vim instrumenti publici, & in probando idem operatur, quod instrumentum publicum, decis. 98. par. 2. nu. 1. 61

Immo est efficacior probatio, quam instrumentum publicum, & cætera probationes, ibid. nu. 2. 61

Consumatio matrimonij præsumitur ex dormitione viri, & vxoris in eodem lecto per tres noctes. 61

Admittitur tamen probatio in contrarium, num. seq. dec. 101. par. 2. nu. 5. 63

Confessio alicuius, licet tertio non noceat, facit tamen quale præiudicium, decisio. 9. parte secunda, numero sexto. 6

Confessio debet interpretari, vt minus noceat confidenti, decis. 80. par. 2. nu. 2. 1. 51

Confessio extraiudicialis etiam parte absente de æquitate canonica plenè probat, decisio. 4. parte secunda, numero primo. 3

Confessio dotis recepta facta in testamento semiplenam inducit probationem, decisio 155. parte secunda, numero primo. 99

Confessio dotis recepta facta in testamento iuncta cum reiterata confessione inter viuos plenam faciunt probationem, ibid. nu. 5. 99

Confessio simplicis dotis verificata præsumitur etiam quoad quantitatem vera, habita consideratione dotis alterius fororis, ob æqualitatem seruandam, ibid. nu. 8. 99

Confessio resultans ex productione instrumenti eatenus valet, quatenus instrumentum potest substineri, dec. 159. parte 2. numero 3. 101

Confessio resultans ex productione instrumenti præiudicat producenti, & contra eum probat, ibidem nu. 6. 101

Confessio prælati adminiculata nocet ecclesie, ibidem numero quinto. 101

Confessio mulieris non obstante dispositione statuti, adminiculata ei nocet, ibid. nu. 6. 101

Confessio facta in iudicio per rectorem præiudicat ecclesie, & eius successori, decisio. 141. parte secunda, numero quarto. 92

Confessio prælati habens aſſistentiam, siue præſumptionem iuris communis pro se, præiudicat ecclesie, & successori, ibid. numero 6. 92

Confessio tutoris in actu voluntario pupillo non nocet, dec. 77. par. 2. nu. 1. 108

Limitatur tribus modis, cum nu. 2. & 4. cum reprobatione tamen prima & secunda limitationis. 108

Confessio dotis per partem acceptata reuocari non potest, dec. 316. par. 2. nu. 8. 152

Et tãtò magis cùm fuerit geminata, & iurata, ibid. nu. 9. 152

Confessio

Index.

Confessio dotis facta a bſente parte non probat ad effectum lucris, ibid. nu. 12. 152

Declarata tamen, & limita, ibid. nu. 13. 152

Confessio eorum, que dependent à iuris dispositione non attenditur, si est erronea, decisio. 310. in discursu, par. 2. nume. 1. 150

Confessio est spernenda, contra quam fuit iudicatum, dec. in discursu, par. 2. nu. 2. 150

Confessio facta in precibus præiudicat, dec. 266. par. 2. numero quarto. 137

Confessio facta per viam contentiosa iurisdictionis præiudicat successoribus, ibid. nu. 5. 137

Confessionis factæ in testamento distinctiones & effectus, dec. 685. nu. 1. par. prima. 233

Confessionis natura est, vt minus præiudicat, & semper interpretetur in fauorem confidentis, dec. 806. par. prima, numero primo. 280

Confessionibus non statuitur in præiudicium tertij, dec. 802. par. prima, nu. 10. 280

Confessionis instrumentum probat concurrentibus indicijs, & coniecturis, decisio. 202. parte secunda, nume. decimoquarto. 64

Confessionis actus, & communicationis excludunt dementia, dec. 107. par. 2. nu. 20. 69

Confines generales, & aliæ ex specialibus requiruntur ad probandam identitatem, decisio. 281. num. primo, par. prima. 95

Confinium identitas probatur, vel per testes de notitia, vel per famam, numero seq. decisio. 104. par. 2. numero decimoquarto. 67

Confinium identitas ex quibus probetur, dec. 141. parte 2. numero 11. 92

Confinium identitas ex quibus probetur, & nume. 2. dec. 310. par. 2. nu. 1. 149

Confirmatio statuti confirmat etiam consuetudinem à statuto approbatam, dec. 112. nu. 4. 61

Confirmatio supplet defectum forme aliàs à iure requisite, sed postea corrumpitur per contrarias probationes legionis, dec. 181. nu. 4. par. 1. 64

Confirmatio statutorum si sit facta cum illa qualitate, quatenus sit in usu recepta, debet illa qualitas probari, dec. 56. nu. 5. par. prima. 20

Confirmatio habens clausulam, ex certa scientia, cum tenore concessionis inserto, dicitur validissima, dec. 455. nume. 3. par. prima. 151

Confirmatio tollit defectum potestatis, quem intellexit, ibidem numero 4. 151

Immo etiam sufficit scientia in genere. 151

Confirmatio non operatur in præiudicium tertij, nisi tale præiudicium sit narratum, ibid. nu. 6. 151

Confirmatio duplex vinculum consequi dicitur, dec. 457. nume. 9. par. 1. 152

Confirmatio quid, & quid approbatio, dec. 702. num. 7. parte prima. 239

Confirmatio actus subreptiij nihil operatur, etiam si habeat clausulam, confirmamus actum quatenus est validus, alias de nouo concedimus, decisio. 738. parte prima, numero tertio. 59

Fallit in contractu, nu. 4. 59

Confirmatio statuti facta sine clausula, ex certa scientia, dicitur esse in forma communi, & generalis, & conditionalis, quatenus statuta sint iusta, & rationabilia, & quare, num. seq. dec. 780. par. 1. nu. 5. 270

Confirmatio generalis, & in forma communi non trahitur ad statuta illicita, & inhonestæ, ibid. nu. 6. 270

Confirmatio intelligitur dummodo actus confirmatus ante confirmationem valebat, decisio. 31. numero sexto, parte secunda. 18

Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, probat præiudicium confirmatum, decisio. 36. numero quinto, parte secunda. 23

Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, non præiudicat vitium subreptionis notorium, ibid. nu. 6. 23

Confirmatio statutorum facta à superiore, non comprehendit statuta illicita, & inhonestæ, & iuri communi contraria, dec. 103. par. 2. nu. 27. 65

Confirmationes generales, & in forma communi duas habent limitationes, seu conditiones, decisio. 515. nume. 4. parte prima. 173

Confiscatio non trahitur ad bona futura, & in spe vnde decunque obuentionia, decisio. 215. numero quarto, par. prima. 173

Confiteus non est citandus, & ex productione oritur confessio, dec. 636. nu. 5. par. 1. 215

Conformare se quilibet censetur cum dispositione iuris communis, dec. 526. nu. 6. par. 1. 177

Confraternitas, in qua saltem pro maiori parte sunt confratres laici, non dicitur ecclesiastica, etiam si in ea adsit campana, & altare, dec. 574. nu. 1. par. 1. 194

Congrua datur propter onus cure quæ cessante, cessat etiam congrua, dec. 83. par. 2. nu. 12. 53

Coniectura ad exclusionem feminarum colligitur etiam ex verbis prægnantibus prohibitiuis, dec. 161. nume. 6. parte prima. 58

Coniectura pro conseruatione familia colligitur ex onere impositio masculis dotandi & alimentandi filias, dec. 161. nume. 3. par. 1. 58

Coniectura, que inducitur ex charitate ascendentiæ erga descendentes, superat omnes alias ad inducendum fideicommissum, dec. 640. nu. 11. par. 1. 216

Coniectura conformitatis voluntatis testatoris cum statuto, de cuius validitate posset dubitari, elici potest, decis. 726. nu. 2. par. 1. 249

Coniectura transmissionis sumitur, quando potest coniecturari, testatorem voluisse providere illis, ad quos intendimus relictum conditionale debere transmitti, dec. 782. par. prima, nu. 9. 271

Coniectura aliqua quando concurrat ultra statum præsentem vel præſumptio inferens retro, tunc semper de statu præſenti præſumitur in præteritum, decisio. 37. numero 33. parte secunda. 23

Coniectura aliqua si concurrat ultra statum præsentem inferens retro, semper de statu præſenti præſumitur in præteritum, dec. 70. par. 2. nu. 11. 43

Coniectura aliqua, vel præſumptio si concurrat ultra statum præsentem inferens retro, præſumitur ex præſenti in præteritum, dec. 107. par. 2. nu. 27. 69

Coniectura vel præſumptio aliqua quoties concurrat inferens retro, præſumitur de vno tempore in præteritum, dec. 129. par. 2. nu. 3. 84

Coniectura ex quibus proximitas grauati inspicenda est, dec. 72. nu. 4. par. prima. 26

Coniectura, an contrabentes voluerint se restringere ad illam speciem contractus vel ne, multa enumerantur, decisio. 366. nu. 49. par. 1. 121

Coniectura plures quibus testator censetur vocasse masculos ad feminarum exclusionem, & nu. 6. & 7. dec. 374. nu. 3. par. prima. 124

Coniectura, quod quis præſumatur expendisse de alijs pecunijs, & non proprijs, ex quibus colligatur, dec. 584. num. 2. par. prima. 199

Coniectura plures, ex quibus colligitur, quem voluisse facere fideicommissum, decisio. 640. numero tertio, parte prima. 16

Coniectura, vt hereditas conditionalis transmittatur ad extraneos, debent elici ex his, que scripta sunt in testamento, 16

Index.

mento, ex communi, & multum urgentes, dec. 782. par. prima, nu. 5. 271
Coniectura in materia simulationis probanda attenduntur ex antecedentibus, & subsequentibus, dec. 219. par. secunda, numero 3. 124
Coniectura voluntatis testatoris dependet ab arbitrio iudicis, dec. 640. nu. 18. par. prima. 216
Coniectura, quibus scriptura priuata continens solutionem ad fauorem scribentis, potest fidem facere, dec. 797. parte 1. num. primo. 277
Coniecturae sufficiunt ad probandam non euidenter utilitatem ecclesiae, dec. 244. par. secunda, nu. 3. 132
Immo vnica tantum sufficit.
Connexa, & correspondencia dicuntur, quando vnum factum venit ad determinationem alterius, dec. 491. numero 3. parte prima. 166
Item quando euidenti aliquid reseruat, nu. 4.
Connexorum, seu correspondentiorum eadem est ratio, & disciplina, dec. 589. nu. 4. par. 1. 208
Consanguinei si interueniunt in decreto iurantes negocium esse vtile, non requiritur alia causa cognitio, decif. 529. nu. 5. par. prima. 178
Consanguinei a communitate accidentibus solent esse solliciti de bonis ingrediendum monasteria, dec. 180. par. secunda, numero 5. 109
Consanguinitas ad effectum successionis ex tractatu, & nominatione probatur, decifio. 220. parte secunda, numero secundo. 124
Consanguinitatis quasi possessio sufficit ad effectum successionis, dec. 220. par. secunda, nu. 3. 124
Consumationem matrimonij, seu carnalem copulam modi plures probandi traduntur, cum nume. 4. 5. 6. 7. & 8. dec. 101. par. secunda, nu. 3. 57
Consanguinei etiam admittuntur in causa matrimoniali, decif. 289. nu. 3. par. prima. 96
Consanguineorum appellacione in materia statutaria venit etiam cognati, dec. 376. nu. 3. par. 1. 125
Consensus deficit in contractu census, in que pactum legis commissoriae est appositum, decifio. 144. numero secundo, parte prima. 55
Consensus pactis non excluditur ex clausula motu proprio qui in similibus adhiberi solet, dec. 175. numero 7. parte prima. 62
Consensus Papa resumitur durare, nisi de errore doceatur, dec. 198. nu. 5. 67
Consensus extensus per procuratorem post habitam noitiam mutationis voluntatis facta per principalem fecit resignationem inualidam esse, decifio. 198. nume. primo, parte prima. 67
Consensus in transactione sufficit ad agendum absque actu retro similis, dec. 101. nu. 4. par. 1. 37
Consensus procuratoris qui est effectus dominus litis, non est necessarius in eius reuocatione, nisi tantum pro conseruatione sua fame, decifio. 145. numero secundo, parte prima. 85
Consensus episcopi expressus requiritur in iure patronatus: in iure vero sepeliendi sufficit, quod sentiat, dec. 223. nu. 3. par. prima. 75
Consensus simultaneus dat perfectionem contractui, dec. 377. num. 1. par. prima. 126
Consensus domini in alienatione facta titulo legati, vel donationis, ac institutionis non requiritur, decif. 284. nu. primo, par. prima. 95
Consensus praestitutus in resignationibus sufficit pro validitate gratiae vnde decunque collectus, dec. 396. numero octauo, par. prima. 132
Consensus formalis, vt non sit locus poenitentiae in correspondentiis requiritur, ibidem numero 10. 271

Consensus conditionalis, & limitatus praestitutus in resignationibus non potest deseruire pro gratia pura, dec. 397. nu. primo. par. prima. 133
Consensus praestari dicitur in resignationibus, quando cedula peruenit ad manus notarij, cum termino tamen sibi imposto annotandi consensum praedictum, nu. 15. & 16. dec. 215. nu. 14. par. prima. 72
Consensus episcopi est necessarius, quando agitur de translatione iurispatronatus de vna persona in aliam, etiam in copatronus: secus in declinatione, decif. 407. num. tertio, parte prima. 136
Consensus praestitus vnico consensu super rebus diuersis efficit actus correspondentes, decifio. 446. numero primo, parte prima. 147
Consensus formalis donec sit extensus in libris camerae, licita est poenitentia, dec. 471. nu. 1. par. 1. 156
Quod procedit etiam si adesset instrumentum.
Consensus formalis per modum tacitum non potest impleri, ibid. num. 4.
Consensus parui in resignationibus non operatur actum perfectum, ibid. nu. 14.
Consensus sufficiens ex actibus positius elicitur, dec. 396. nu. 2. par. prima. 132
Consensus deficere dicitur in pacto appposito contra substantiam contractus, decifio. 500. numero secundo, parte prima. 168
Consensus reciprocos vtriusque partis requiritur etiam in transactione, siue concordia generaliter, & late sumpta, decifio. 119. par. 2. nu. 9. 77
Consensus praesumptus partis, & longa possessio excludit attentata ac dolum, & malam fidem, dec. 552. num. primo, par. prima. 186
Consensus collegij requiritur ad remittendam caducitatem, dec. 179. par. 2. nu. 2. 109
Consensus nouus in matrimonio contrahendo post dispensationem requiritur, decifio. 616. numero secundo, parte prima. 205
Consensus tertij, quando consensus, non trahitur ad primum, sed primus ad secundum, decifio. 624. num. septimo, parte prima. 209
Consensus eorum, qui interesse habeat, requiritur in immutatione prioris rei status per gratiam ibidem. nume. vigesimoprimum.
Consensus eorum, quorum interest, semper in gratia intelligitur interuenire, quando eis nullum infertur praedictum, ibid. nu. 24.
Consensus ad validitatem gratiae satis est, quod possit praestari, licet ab initio non interuenierit, ibid. nu. 26.
Consensus & ratihabitio non inducitur ex notificatione, sed ex receptione literarum, decifio. 811. parte secunda, numero 27. 283
Consensus, qui nicitur legis praesumptioni debet esse verisimilis, ibid. nu. 37.
Consensus, qui fuit ab initio contractus, praesentitur semper durare, dec. 636. nu. 7. par. 1. 215
Consensus praestitus super gratia, ex qua ob ignorantiam pacti, esse in specie derogandum erat, nullum ius erat acquisitum primogenitis potest reuocari, decif. 624. nume. tertio, parte prima. 209
Consensus patroni habet vim praesentationis, dec. 534. num. 4. par. prima. 179
Consensus capituli potest etiam post unionem interuenire, dec. 133. par. 2. nu. 9. 88
Consensus elicitur etiam ex actu nullo, dec. 713. parte prima, nume. 8. 243
Consensus potest praestari post obitum, quando est porrecta supplicatio viuente resignante, decifio. 794. par. prima, numero 4. 275

Index.

Consensus praestitus super eo quod principaliter agitur, censetur praestitus super consecutis & accessorijs ad illud, decif. 797. par. 1. nu. 6. 277
Consensus in resignatione, quando retrotrahatur, dec. 791. par. prima, nu. 16. 274
Consensus ex factis colligitur, decif. 811. parte prima, numero 19. 283
Immo factio ipso quis multis casibus consentit.
Immo etiam plus est factio, quam verbis consentire, nume. 20.
Consensus inducitur ex taciturnitate, cum qua concurrat actus positius, ex communi, ibid. nu. 22.
Consensus alienationis rei suae non sibi praedicitur in pretio, decif. 788. par. 4. nu. 11. 273
Consentiens alienationi rei sibi hypothecata, si illa alienatio non tenet, sibi non praedicitur, decif. 175. numero 9. parte prima. 62
Consentiens venditioni rei suae non sibi praedicitur in pretio, decif. 797. par. 1. nu. 5. 277
Consentiens venditioni rei suae non obligatur, licet sibi praedictum sit, ibid. nu. 9.
Consentire tacite videtur, qui ad actum non reclamatur, decifio. 196. nu. 2. par. 1. 167
Consentire non videtur per simplicem receptionem literarum, nisi interueniant omnia requisita, de quibus in cle. 1. de procur. dec. 811. par. 1. nu. 6. 283
Consentire in iurisdictionem duobus dicitur modis, vel per litis contestationem, vel oppositionem dilatoriariam, ex communi, dec. 779. par. 1. nu. 6. 270
Consentire aliud est, & aliud licentiam concedere, dec. 788. parte 1. nu. 9. 273
Consensus vbi requiritur, sufficit tacitus, decif. 788. parte prima, nu. 10. 223
Licentia autem vbi requiritur, non sufficit tacitus consensus.
Consecratio noua ecclesiae non est necessaria, quae non sit diruta, licet testum esset destructum, decif. 306. nume. 4. parte prima. 100
Conseruatio familiae respicit fauorem publicum, dec. 110. par. secunda, nu. 12. 72
Conseruationis familiae ratio considerata in legato multo magis est extendenda in hereditate, decif. 726. par. prima, numero 1. 249
Consilium legis de non alienando innuit tacitam eius voluntatem, dec. 49. nu. 42. par. 2. 32
Constare de non iure dici non potest, quandiu de eo doceri potest, dec. 269. par. 2. nu. 6. 138
Constitutio Pij Quinti de resigna. respicit etiam praeteritas resignationes, dec. 319. nu. 1. par. 1. 103
Constitutio noua non reuocat actus iam perfectos vigore veteris constitutionis, nisi constet de contraria mente nouam legem condentis, dec. 319. nu. 3. par. 1. 103
Constitutio c. nuper, de priu. ad effectum vt requiratur derogatio, est consiliaris, dec. 123. nu. 1. par. 1. 48
Constitutio dicti c. nuper, fuit facta per Innoc. 111. in concilio generali, ibid. nu. 2.
Constitutio illa dicitur conciliaris, quae dicitur ex tali concilio vel alijs trahit originem a concilio, ibid. nu. 3.
Constitutio quae dicitur, facta sacro approbante concilio, dicitur constitutio Papae in concilio, ibid. nu. 5.
Constitutio, quae est contra ius, debet recipere interpretationem a iure communi, dec. 247. nu. 2. par. 1. 84
Constitutio generalis prohibitiua, inducit clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones, 122. nu. 4. par. 1. 48
Constitutio clem. de resign. loquitur de consensibus, qui ad manus notarij perueniunt, decifio. 215. numero 16. parte prima. 72
Constitutio Pij Quinti de publicandis praesupponit resignan-

tem viuere, decif. 267. nume. 3. par. prima. 92
Constitutio Pij Quinti de publicandis annullat resignationes factas sine publicatione usque ad initio, dec. 403. nu. 2. par. prima. 136
Constitutio de publicandis debet intelligi de beneficijs perpetuis, dec. 749. par. 1. nu. 3. 255
Constitutio de publicandis, intrat etiam in beneficijs ad nutum amouibilibus, decif. 772. par. prima, nu. 9. 268
Item intrat etiam si ecclesia, pro qua fit publicatio, non subsit cathedrali, vel Metropolitanae, nu. 10.
Constitutio, execrabilis, de praeb. procedit quando ambae parochiales possidentur in titulum, vel commendam, decif. 780. par. 1. nu. 1. 273
Constitutio pensionis, si est nulla in vno obolo, tota corrumpitur, decif. 625. nu. 5. par. 1. 212
Constitutio Pij Quinti reuocatoria facultatum testandi, & disponendi de rebus ecclesiasticis in illegitimos adita, an comprehendat bona patrimonialia, decif. 487. nu. primo, parte prima. 164
Item quoscunque etiam laycos comprehendere dicitur, num. secundo.
Fallit in personis regularibus, & alijs clericis particularibus in sacris constitutis, vt possint in suos, vel alienos spurios pauperes, & bonae conditionis, & fame disponere ex causa dotis, vel alimentorum.
Constitutio, seu statutum contra ius commune respiciens publicam utilitatem, fauorabile est, dec. 457. numero sexto, par. prima. 132
Constitutio, quae fit ad obuiandum fraudibus, non dicitur annullare substantiam actus, sed tantum inducere formam, ibidem num. 8.
Constitutio Pij Quinti reuocatoria facultatis testandi, & disponendi in illegitimos, intelligitur de licentijs a iure speciali prouenientibus, non autem a iure communi concessis, decif. 504. nu. 4. par. 1. 169
Constitutio capella relicta per testatorem, si non potest fieri in loco expresso, potest saltem in alio, decif. 650. num. 4. parte prima. 186
Constitutio noua, quae potest plures effectus contra ius operari, interpretatur, vt vnus tantum operetur, & minus corrigit ius commune, quam sit possibile, decif. 475. par. 1. numero 6. 158
Etiam si vtatur terminis vniuersalibus.
Constitutio Adriani in iure patronatus habet amplissimas clausulas, quorum tenores, dec. 269. par. 2. nu. 3. 138
Constitutio Aegidiana non habet locum vbi adsunt statuta particularia, dec. 330. nu. 3. par. 2. 156
Constitutio de publicandis quid requiratur ad eius implemētum, dec. 282. par. 2. nu. 1. 144
Constitutio quamuis poenalis, & odiosa debet extendi fauore ecclesiae ad alium casum etiam non expressum, decifio. 298. par. 2. nu. 6. 147
Constitutio Pauli tertij loquens de familiaribus non dicitur mere declaratoria, dec. 303. par. 2. nu. 3. 148
Constitutio de publicandis non habet locum in electiuis beneficijs, dec. 189. par. 2. nu. 2. 112
Constitutum probat possessionem fauore ecclesiae, dec. 88. nu. 2. par. prima. 31
Constitutum collatum post mortem testatoris, quando operetur translationem dominij, dec. 549. nu. 2. par. 1. 185
Constitutum testatoris in dubio non intelligitur collatum post eius mortem, ibid. nu. 3.
Constitutum est accessorium ipsius contractus, in quo apponitur, ibid. nu. 5.
Constitutum inter patrem & filium, non operatur simpliciter donationem, sed translationem possessionis sub commemoratione institutionis, ibid. nu. 6.
H h Constitutum

Index.

Constitutum appositum super contractu nullo, an operetur translationem, est questio difficilis, ibid. nu. 7.
Constitutum potest operari translationem possessionis, etiam non precedente titulo habili, vel causa iusta, ex communi, ibid. nu. 8.
Constitutum, vt operetur translationem possessionis a patre in filium, voluntas ipsius patris attendi debet, ibidem numero 9.
Constitutum patris etiam eo viuente transfert possessionem in filium, quando ad executionem facti deuentum est, decis. 622. nu. primo, par. prima. 207
Constitutum appositum in donatione omnium bonorum presentium, et futurorum, quia operetur respectu futurorum, dec. 49. par. 2. nu. 6. 38
Constitutum non probat primum extremum in causa spoliij, seu interdicti recuperandae, nisi data validitate contractus, dec. 224. par. 2. nu. primo. 126
Constitutum regulariter probat contra singularem successorem, dec. 766. par. prima, nu. 1. 266
Constructio noui edificij potest dici impensa necessaria, decis. 20. par. 2. nu. 4. 12
Consuetudines quod filius sequatur originem patris, non matris, sunt speciales, dec. 414. nu. 3. par. prima. 138
Consuetudo alienandi conuertitur in naturam, dec. 360. nu. me. 13. par. prima. 116
Consuetudo debet probari ab eo, qui in ea se fundat, decis. 36. nu. 5. par. prima. 11
Consuetudo valet in qua solet apponi decretum super contractu eodem die celebrato, dec. 155. nu. 2. par. prima. 57
Consuetudo si narretur a Papa, qua a parte non fuerit narrata, alia probatione non indiget, dec. 171. nu. 3. 61
Consuetudo non potest extendi de vno actu ad alium, dec. 172. nu. secundo. 61
Consuetudo in vsuris nihil operatur, dec. 193. nu. primo, parte prima. 66
Consuetudo prescribendi ius sepulchri est de iure canonico reprobata, dec. 223. nu. 3. par. prima. 75
Consuetudo non inducitur ex actu varietate, nisi eorum certa, et determinata causa probetur, decis. 438. nu. 3. par. prima. 145
Consuetudo interpretatiua est attendenda, dec. 574. nu. 4. par. prima. 193
Etiam si non constet, quod sit longo tempore obseruata, in qua prescriptio non requiritur, ibid.
Fallit, nisi agatur de auferendo iure vni, et dando alteri.
Consuetudo declarans certum modum procedendi dicitur interpretatiua, dec. 624. nu. 2. par. prima. 210
Quae non requirit aliquam temporis prescriptionem. Immo si sit praeter ius, sufficiunt decem anni, nu. 4.
Consuetudo conficiendi inuentarium sine citatione creditorum est contra ius simpliciter, decisio. 629. numero primo, parte prima. 213
Immo etiam est contra ius civile, nu. 2.
Fallit de iure canonico, nu. 4.
Consuetudo in specie probanda est, non in genere, decis. 299. par. prima, numero 3. 278
Consuetudo non vsus non inducitur in actibus mera facultatis, dec. 778. par. prima, numero 5. 269
Consuetudo soluendi interesse pecuniae non datae ad lucrum ea attenditur, secundum quam minus lucrum soluitur, decisio 742. par. prima, nu. 4. 56
Consuetudo dat fidem scripturae non authenticae, dec. 789. par. te prima, numero 2. 74
Declarat tamen, vt nu. 3
Consuetudo, non autem stylus requiritur ad derogandum, iuri, dec. 793. parte prima, numero 4. 275
Consuetudo loci est attendenda circa applicationes, et distri-

butiones portionum inter canonicos et beneficiatos, decisio. 770. parte prima, numero 4. 268
Consuetudo conficiendi inuentarium alio modo, quam secundum formam traditam, an induci possit. Quod non, cum numero seq. dec. 72. par. 2. nu. 21. 45
Consuetudo ex tacito populi consensu inducitur, ibidem numero 22.
Consuetudo conficiendi inuentarium alio modo, quam a lege statutum, ex octo instrumentis probari non potest, ibidem numero 24.
Consuetudo, vt inducatur contra formam inuentarij a lege traditam alio modo conficiendi, oportet actum fuisse toties, et tam publicum, vt verisimiliter ad notitiam populi, vel maioris partis peruenerit, ibid. nu. 25.
Consuetudo quot actibus censetur inducta, iudicis arbitrio relinquitur, ibid. nu. 26.
Consuetudo ex obseruatione difformi induci non potest, et nu. 29. ibid. nu. 28.
Consuetudo ex vno actu momentaneo induci non potest. ex omnium sententia, ibid. nu. 30.
Consuetudo est probanda in specie, ibidem numero trigesimo-primo.
Consuetudo etiam in contractibus attenditur, et suos operatur effectus, dec. 88. par. 2. nu. 3. 54
Intellige tamen, et declara, vt nu. 11. et 13.
Consuetudo, vel solitum non habent locum in substantialibus, quae exprimi omnino debent, ibid. nu. 6.
Declarat tamen, ibid. nu. 8.
Consuetudo in contractibus quatuor modis intelligi debet: et quanam sit attendenda, ibid. nu. decimo tertio, decimo quarto, et seq.
Consuetudo creditoris in praestando mercedem non est attendenda, ibid. nu. 14.
Consuetudo proxima, et non remota est attendenda, decis. 37. nu. 35. par. 2. fol. 25. nu. 12. 60.
Consuetudo non inducitur in his, quae vario modo obseruata fuerunt, seu ex actibus difformibus, dec. 19. parte secunda, numero 6. 12
Consuetudo vt inducatur praeter ius, decem anni sufficiunt, dec. 163. nu. 4. 103
Contemptus in crimine haeresis non probatur, nisi per deductionem facti positum, decisio. 486. numero 22. parte prima. 162
Contentus maior est in emphyteuta, quam in conductore, dec. 139. nu. 9. par. 1. 54
Continentia voluntaria esse debet, decis. 560. numero 8. par. prima. 188
Continentia suaderi potest, sed non praecipere nolenti, dec. 561. nu. me. 5. par. 1. 189
Continentia votum dicitur annexum sacro ordini, decis. 560. nu. 4. par. 1. 188
Continuatio possessionis ex quibus probetur actibus, dec. 641. nu. 3. par. 1. 218
Continuatio possessionis allegata per successorem praesumitur, si probetur possessio auctoris octo annorum, et successoris duorum, dec. 80. par. 2. nu. 17. 52
Contractum rescindere volens debet prius restituere, quod accepit, dec. 849. par. 1. nu. 5. 282
Contractum non fuisse adimpletum ex quibus probari possit, dec. 239. par. 2. nu. 1. 129
Contractus nullus ex causa vsurarum non tollit obligationem restituendi pecunias a debitoribus receptas vna cum interesse lucri cessantis, decisio. 195. numero primo, parte prima. 67
Contractus in dubio praesumuntur correptiuum, et ex causa, dec. 112. nu. 3. par. 1. 41
Contractus in dubio praesumitur licitus, et non feneratorius, decisio. 80

Index.

decisio. 340. numero primo, parte prima. 109
Contractus ille dicitur vsurarius, et illicitus, cuius interesse est taxatum certum et vniuersum, decis. ibidem numero secundo.
Contractus affrancationis factus contra iuris dispositionem, dicitur esse nullus, dec. 14. nu. 1. par. prima. 3
Contractus census, et contractus venditionis sunt omnino diuersi, dec. 143. nu. 3. par. prima. 55
Contractus de rebus ecclesiae, non est validus, si ab alijs potest haberi maior utilitas, decisio 360. numero quinto, parte prima. 116
Contractus executionis mandatus praesumitur ex actu subiecto post ipsum contractum, decis. 377. numero 3. parte prima. 126
Contractus in dubio potius praesumitur censualis, quam emphyteuticus, dec. 307. nu. 2. par. prima. 101
Contractus non dicitur fieri in scriptis, nisi quando dictum est, quod aliter non valeat, dec. 377. nu. 7. par. 1. 126
Contractus non potest pro parte sustineri, et pro altera reprobari, dec. 558. nu. 2. par. prima. 188
Contractus locationis, et emphyteutis ad longum tempus aequiparantur in caducitate incurfa ob non solutionem canonis, dec. 466. nu. 2. par. prima. 154
Contractus inspecto initio dicitur onerosus, et inspecto euentu lucratius, dec. 488. nu. 14. par. 1. 165
Contractus dicitur esse perfectus sine scriptura etiam stante pacto, quod de contractu fiat instrumentum, dec. 517. nu. 2. par. prima. 173
Quo casu procedat Doct. Bal. in l. in ciuile. C. de rei vendica. numero 3.
Contractus scientia ex sequentibus solutionibus colligitur, dec. 631. nu. 1. par. 1. 214
Contractus, an sit diuiduus, vel indiuiduus, inspicitur mens contrahentium ab initio, quae colligitur ex pluribus, decis. 583. nu. 9. par. prima. 197
Contractus transiens in aliam speciem vigore pacti in eo appositum valet, dec. 500. nu. 3. par. 1. 168
Contractus non afferens tantam utilitatem in parte respectu partis, quantum in toto respectu totius, indiuiduus iudicatur, dec. 709. par. prima, nu. 4. 241
Contractus nouus, quando fit ad cautelam, non nouatur primus, nec ab eo receditur, dec. 338. par. 1. nu. 1. 254
Contractus duo includuntur in contractu societatis, vnus implicitus, alter explicitus, dec. 673. par. prima, nu. 8. 264
Contractus duo compatibles possunt ex vno et eodem pacto resolui, ibid. nu. 9.
Contractus factus de bonis ecclesiae inter sanguine coniunctos fraudulosus praesumitur, dec. 244. par. 2. nu. 4. 132
Contractus innominatus simplicis custodiae est regulandus secundum regulas locationis custodiae, dec. 37. nu. me. 1. parte secunda. 24
Contractus non probatur neque praesumitur ex tractatu praecedenti, dec. 104. par. 2. nu. 6. 67
Contractus, in quo est facta mentio de pretio, venditio praesumitur, dec. 227. par. 2. nu. 1. 127
Contractus vsurarius non praesumitur, nisi probetur, ibidem numero secundo.
Contractus cum minore factus sine solemnitatibus a statuto requisitis, dicitur nullus, decisio. 84. parte secunda, numero primo. 53
Contractus approbatione dicitur indiuiduus, decis. 278. par. 2. numero 6. 141
Contractus dependens a causa alterius censetur repetitus cum eisdem personis, qualitatibus, et obligationibus, decisio. 231. par. 2. nu. primo. 128
Contractus emphyteuticus est stricti iuris, dec. 125. par. 2. numero 13. 80

Contradictor legitimus, vt quis dicatur, debet sine vito possidere, et incontinenti docere de iure suo, dec. 250. nu. me. 1. parte prima. 174
Contradictio de presenti praesumitur in praeteritum, et ad illud retrotrahitur, et numero sequen. ibidem numero decimo.
Contradictio dicitur esse in arbitrio partis, dec. 70. par. 2. numero 7. 43
Contradictio statuto in tempore sufficit licet appellatio non fuerit interposita, dec. 50. nu. 13. par. 2. 33
Contrahens cum alio tenetur inquirere condiciones contrahentis, et qualitates rei, quae verisimiliter possunt deuenire ad notitiam, dec. 281. par. 2. nu. 25. 142
Limita tamen, ibi. nu. 26.
Contrahentes a communiter accidentibus solent post conclusionem contractus agere de conficienda scriptura, et postea vocare tabelliones, decisio. 377. numero secundo, parte prima. 126
Contrahentes in dubio censentur velle contrahere secundum naturam contractus, et dispositionem iuris communis, dec. 11. nu. primo, par. prima. 3
Contrahentes censentur se conformare cum dispositione iuris communis, vel statuti, vel consuetudinis, dec. 88. par. 2. numero 10. 55
Contrahens tertium possessorem agens, tenetur probare rem hypothecatam fuisse possessam per debitorem, dec. 444. nu. 2. par. prima. 147
Contrarietas testium quam maxime fieri potest, est concilianda, dec. 337. nu. 3. par. prima. 108
Contraria remedia in dubio per accidens intentari videntur, dec. 254. nu. 4. par. 1. 87
Contrarium eius, quod quis asseruit allegare potest, quando succubuit, dec. 577. nu. 14. par. 1. 194
Contrarietas qualibet per distinctionem testium est remouenda, dec. 577. nu. 9. par. prima. 194
Contrarium eius, quod testis deponit si potest stare cum veritate causa, in qua testis fundat dictum suum, talis testis nunquam probatur, dec. 77. par. 2. nu. 8. 50
Contrauenies contractui non potest se ex eo inuare, dec. 15. nu. primo, par. 1. 4
Contrauentio reddit actum nullum, dummodo sit dolosa: alias secus, cum nu. 2. dec. 280. par. 2. nu. 1. 141
Contumacia non debet esse melioris conditionis, quam praesens pro vero delicto condemnatus, decis. 369. numero 4 parte prima. 123
Contumacia non probat delictum, etiam si ad sit statutum, vt contumax habeatur pro confesso, ibid. nu. 9
Contumax verus et dolosus non appellat, et tamen ille, qui comparat et se defendit, appellat, dec. 220. numero quarto, parte prima. 74
Contumax habetur per comparante, et litem sustinente ad sui prauidicium, dec. 314. numero tertio, parte 1. 102
Contumax in vno actu non sibi prauidicat in sequenti, dec. 663. numero tertio, parte 1. 224
Conueniri quis potest etiam in loco domicilij, quando rei vendicatio intentatur, dec. 452. numero 3. parte 1. 150
Conuentioni prima nunquam censetur derogatum per secundam, nisi quatenus in secunda expressum reperitur, decis. 90. par. 2. nu. 1. 57
Conuentus vt construatur, multa requiruntur de iure, decisio. 208. numero 3. parte 1. 70
Conuentus species quadam et forma retenta est apta ad illud retinendum, et seruandum, non autem ad introducendum de nouo, ibid. nu. 5.
Copula praecedens conatus ad copulam operantur matrimonium de presenti contractum per verba matrimonialia importancia tempus futurum: nisi copula realiter se-

Index.

quatur, dec. 221. nu. 12. par. prima. 45
Copula, & posita inter genus & speciem non ampliat, sed illud declarat, dec. 366. nu. 2. par. prima. 116
Copula, que ponit ad unum & eundem subiectum, & ad diversa simul in dubio refertur ad diversa, & n. 10. ibid. numero 13.
Copula de sui. natura ampliat subiecta, & non restringit, & stat implicatim pro, etiam ibid. nu. 14.
Copula, & in dubio extendit dispositionem ad casum magis dubitabilem, & nu. 22. ibid. nu. 20.
Copula, & exponi potest aliquando pro, id est, si actus non destruitur, ibid. nu. 26.
Copula in matrimonio est de perfectione accidentali, non autem essentiali, dec. 121. nu. 27. par. prima. 46
Copula, & utrinque ex copulatis aequaliter determinat, dec. 49. nu. 2. par. 1. 18
Copula, & implicatim disponit aequae principaliter, & de per se, non autem necessarii, dec. 366. numero 51. parte prima. 121
Copula, & quando non faciat transire actum ad alteram speciem, dec. 544. nu. 4. par. prima. 183
Copula, & posita inter duo substantiua non potest stare expositiue pro, id est, nisi subiecta materia aliter intelligi non possit, dec. 39. nu. 7. par. secunda. 25
Copula, & coniungit aequae principaliter, dec. 115. nu. 8. parte prima. 43
Copula, & aliquando stat dispositiue, dec. 327. par. secunda, numero 3. 155
Copula carnalis ex quibus probetur inditijs, & adminiculis, cum pluribus sequen. decisio. 95. parte secunda, numero secundo. 60
Copula carnalis ex solitudine maris, & femina presumitur, licet non probetur, ibid. nu. 8.
Copula probatio admittitur per violentam presumptionem, dec. 95. par. 2. nu. 13. 60
Immo sufficit probari per coniecturas, & indicia, ibid. numero 14.
Immo etiam debent sufficere probabilia argumenta, ibid. numero 15. 15
Copula, & natura est ampliare dispositionem precedentem, dec. 37. nu. 21. par. secunda. 24
Copulatiua pars vna declarat aliam, dec. 119. par. secunda, numero 15. 77
Corpora duo quando conueniunt in unum, attenditur maior pars respectu totius numeri, non autem utriusque corporis, dec. 713. par. 1. nu. 10. 243
Correctio iniuriam non inducit, nisi expresse dicatur, decisio. 275. nu. 2. par. prima. 158
Correctio est euitanda quantum fieri potest, dec. 763. par. prima, nu. 14. 264
Correi debendi dicuntur omnes in solidum obligati quoad creditorem, dec. 112. nu. 6. par. prima. 41
Correspectiua censentur ea, que incontinenti fiunt, dec. 491. nu. me. secundo, par. prima. 166
Correspectiua a correlatiuis differunt, dec. 677. nu. 8. par. 1. 229
Correspectiuitas ex quibus deprehendi potest, dec. 234. par. 2. numero 4. 128
Correspectiuorum vno corrumpente corrumpunt omnia, dec. 677. nu. 2. par. prima. 229
Eo magis vbi adest conditio successiua, nu. 2.
Credens viro graui, & eximio excusatur & prescribit, dec. 25. nu. 3. par. prima. 6
Creditor calculata ratione censens creditum suum in certa summa pro residuo, fatetur totum precedentens debitum esse solutum, dec. 103. nu. secundo, par. prima. 42
Creditor dicitur vere possidere pignus quoad auocanda possessionem, dec. 766. par. prima, nu. 6. 266
Creditor potest recusare depositum, & etiam verbalem obligationem, dec. 71. par. secunda, nu. 10. 44
Creditor qui pro suo iure obtinet substatere & deliberare pignus, non tenetur regulariter de euictione, dec. 281. par. 2. nume. 33. 142
Limita tamen & declara, vt nu. 34. 35 & 36.
Creditor non potest partem petere, nec aebitor partem debiti offerre, dec. 626. nu. 6. par. prima. 212
Creditor potest vti retentione pro suo credito, dec. 295. parte secunda, nu. primo. 146
Creditor si scribat sibi deberi, non sufficit, nisi inuenerit alijs adminiculis, dec. 781. par. 1. nu. 6. 270
Creditor satisfactus presumitur a debitore, nisi contrarium probetur, dec. 707. nu. 3. par. prima. 240
Creditores de quibus in partita libri mercatorum, dicuntur tertij, dec. 375. nu. 7. par. prima. 125
Creditores quando possunt auocare a donatario particulari re donatam, dec. 233. par. secunda, nu. 5. 128
Creditores non possunt auocare rem donatam, nisi comparuerint, & probauerint fraudem donantis, dec. 437. nu. 5. par. prima. 144
Creditori vbi datur electio in contractibus per verba habentia tractum successiuum, variari potest, dec. 675. nume. 4. par. prima. 228
Creditoribus, an possit prauidicari per pactum de non alienando certa bona, quod sic, decisio. 642. nume. primo, parte prima. 219
Creditoris iuramento non debet super quantitate debiti stari, quando debitum est confessum, sed quantitas est in dubio, dec. 746. par. prima, nu. 5. 257
Creditum vltra summam redactam repertum, quando censetur per accipilationem remissum, dec. 148. parte secunda, numero 7. 95
Credulitas iusta, que oritur ex publica voce, & fama, excusatur a pena, dec. 42. nu. 37. par. 2. 28
Criminalis libellus debet in specie facere mentionem de anno, & mense, & alijs qualitibus, dec. 431. nu. 1. par. 1. 143
Fallit in delicto successiuo, nu. 2.
Item in leuibus delictis.
Crimen lese maiestatis illi incurrisse dicuntur, qui se violenter & armata manu opponunt ministris iustitie, dec. 369. nu. me. 5. par. prima. 123
Crimen barattarie committens incidit in penam l. Iuliae repetundarum, & confiscationis bonorum, sed contra, nume. 24. dec. 812. par. prima, nu. 21. 286
Crimen barattarie & concussionis equiparantur crimini lese maiestatis, ibid. nu. 22.
Culpa reddit ignorantiam inexcusabilem, dec. 387. nu. 2. parte prima. 130
Culpa non presumitur, nisi probetur, dec. 521. nume. primo, par. prima. 175
Culpa non potest imputari illi, qui actum non facit, ad quem non tenetur, ibid. nu. 2.
Culpa non potest alicui imputari, si non facit illud, quod factum nihil profuisset, ibid. nu. 3.
Culpa non intrat vbi non probatur, quem fuisse obligatum ad offerendum, ibid. nu. 4.
Culpa sua mecum debet esse proficua ex maleficio, quando est ordinata ad illud, dec. 63. par. 2. nu. 25. 40
Culpa leuissima est denotio a maxima diligentia, dec. 94. par. secunda, nu. 4. 59
Culpa si prima causa infirmitatis predominat, dicitur quis mortuus ex prima causa, decisio. 701. nu. sexto, parte prima. 239
Lata vero dicitur magna negligentia, ibid. nu. seq.
Cultus diuinus non immutatur per denegationem congruae, quando ecclesia seruatur in eodem seruitio, decisio. 56. parte

Index.

parte secunda, numero quinto. 37
Cultus diuinus debet augeri, non autem diminui, dec. 222. parte secunda, nu. 3. 125
Cumulatio que tendit ad impediendum iudicium non admittitur in summarijs, & quomodo procedat, dec. 256. nume. 4. par. prima. 88
Cura animarum proprie & improprae consideratur, dec. 52. nu. 5. par. secunda. 34
Cura improprae dicitur potestas fori contentiosi, que versatur circa exercitium iurisdictionis spiritualis, ibidem nu. 6.
Cura proprie dicitur potestas ligandi & soluendi in foro penitentiali, cuius nemo est capax, nisi sacerdos, ibidem numero 9. 35
Cura fori penitentialis requirit sacerdotium: alijs saltem non promotus infra annum prinatur beneficio: secus autem in cura fori contentiosi, ibid. nu. 11.
Cura non colligitur ex actu baptizandi, ibid. nu. 28.
Cura animarum & eius titulus residet penes episcopum, decisio. 309. par. 2. nu. 2. 149
Intellige & declara, ibid. nu. 3.
Curam animarum de ordinaria potestate exercentes, si beneficia simplicia, que habent, non sufficiunt ad eorum sustentationem, debent habere congruam portionem, dec. 16. nu. primo, par. prima. 4
Curam fori contentiosi possunt habere archidiaconi, & alij inferiores prelati, dec. 52. nu. 8. par. 2. 34
Cura onus & necessitas est causa assignationis congrue portionis, dec. 56. par. 2. nu. 2. 37
Curati plures non possunt esse in vna ecclesia, licet faciant ea, que ad curam animarum spectant: sed vnus tantum debet esse curatus, dec. 52. nu. 18. par. 2. 35
Curator testamentorum datus debet a iudice confirmari, dec. 324. nu. primo, par. prima. 184
Curator bonis defuncti, seu hereditati iacenti, quando detur, & supra dec. 42. par. prima, nu. 1. 13
Curator bonis defuncti debet dari pater magis quam alia persona, dec. 40. nu. 2. par. prima. 13
Curator hereditati dari potest, dec. 42. nu. 1. par. 1. 14
Curator hereditati iacenti si non habeat maiorem facultatem a iudice, non potest intentare, nisi actiones tempore perituras, ibid. nu. 4.
Curator nulliter datus, an possit se excusare vide pulchram distinctionem, dec. 634. nu. primo, par. 1. 215
Curator hereditati iacenti constitui debet per iudicem, dec. 520. nu. 12. par. prima. 174
Curator ad vnum actum dari potest, dec. 372. num. primo, par. prima. 124
Curatus vt dicatur, debet exercere curam nomine suo, & non nomine alieno, dec. 52. nu. 16. par. 2. 35
Item quod tanquam rector suo nomine singulariter, & non cum alijs ad regimen parochialis ecclesie admittatur, ibid. nume. 17.
Custodia archiepi debet esse fidelis, alijs posset committi fraus, ex communi, dec. 183. par. 2. nu. 5. 119
Custodia generaliter, & de natura locationis venit, dec. 37. nu. me. 24. par. 2. 24
Custodum appositio vna cum creatione pœnarum probat rem esse illius, qui custodes apponit, & pœnas exigit, decisio. 461. nu. 2. par. 1. 154
D
Anna & interesse propter moram, etiam vltra sortem principalem, veniunt in Saluiano interdico, dec. 43. parte prima, nu. 1. 14
Dammum quod quis sua culpa sentit, sibi est imputandum, dec. 276. par. prima, nu. secundo. 94
Dammum proprie in societate non potest dici, nisi quando capitale non est saluum, dec. 263. par. 1. nu. 18. 264
Dammum & lucrum, quanto ex aliquo actu quis potest consequi, licet contingat damnum, non dicitur oriiri lesio etiam in minorem, dec. 590. par. prima, nu. 3. 200
Quod etiam in dote procedit.
Dammum quilibet resarcire tenetur, quod quis occasione sua patitur, dec. 611. par. 2. nu. primo. 207
Dammum graue reputatur in quinquagesima parte, dec. 31. par. secunda, nu. 7. 18
Dammum non solum attenditur in actu, sed etiam in potentia, ibid. nu. 8.
Dammum quilibet resarcire tenetur, quod quis occasione sua patitur, dec. 611. par. 2. nu. primo. 207
Dammum, quod ex publico datum est, debet a publico resarciri, dec. 662. par. 3. nu. 7. 224
Dare & amittere sunt contraria, sicut dicitur de lucro, & pœna, dec. 270. par. 2. nu. 6. 139
Datio notarij adiuncti non habet locum, quando non potest prouideri indemnitati partis, dec. 604. par. 1. nu. 2. 205
Datio in solutum assimilatur emptioni, dec. 662. par. prima, nume. 5. 214
Datio in solutum facta mihi petenti pro me, & fratre meo, cui quo mihi creditum est commune, si postea frater meus, cuius mandatum non habeo, non ratificet, dicitur valere pro parte mea, dec. 333. par. 2. nu. 16. 20
Datio in solutum facta pro maiori summa, quam debeat, & decretum interpositum ex causa partim vera, & partim falsa, in totum vitatur. ex communi, dec. 33. par. secunda, numero 6. 19
Limita, quando sunt plura capitula separata, ibid. nu. 7.
Etiam si datio in solutum, vel decretum fiat pro vna summa resultante ex pluribus capitulis separatis, ibid. nu. 8.
Datum vel remissum presumitur potius ex causa, qua minorem iactationem continet, quam alia, dec. 23. par. secunda, nume. 7. 14
Item vim decreti irritantis, ibid. nu. 4.
Deambulatio & infirmitas possunt simul stare sepius, dec. 75. parte 2. nu. 7. 50
Decanatus an sit prima dignitas post Pontificalem, dec. 518. par. prima. 173
Decanatus in collegiata est dignitas electiua, dec. 528. parte prima, nu. primo. 177
Decedens non electa sepultura debet in ea ecclesia sepeliri, in qua sepultura maiorum suorum existit, dec. 787. parte prima, nu. 2. 273
Decennalis quasi possessio ad effectum mandati de manuteneendo attenditur etiam in regalibus, decisio. 27. par. prima, num. 18. 7
Deceptio vbi non datur, nec ille cui dolus imputatur, sentit commodum, nec etiam dolus datur, dec. 583. parte prima, nume. 6. 197
Decima diminuta consuetata est prestari, dec. 165. par. secunda, nu. 2. 204
Decima proprie dicitur de decem partibus vna, quando dicitur integra, ibid. nu. 3.
Decimandi fructus vnus fundi quasi possessio, ex quo solum frumentum antea colligebatur, extenditur etiam ad milium, dec. 17. par. 2. nu. 10. 10
Decimarum & oblationum perceptio non efficit ecclesiam curatam, & numero sequen. decisio. 52. parte secunda, numero 33. 34
Decimarum plures sunt species, & differentia, dec. 165. par. 2. numero 4. 104
Decima de iure communi spectant ad rectores ecclesiarum, non autem ad episcopum, dec. 31. par. secunda, numero quinto. 18
Hh 3 Deciso

Index.

Decisio Rotæ in simili casu de eo qui obiit in naui submersa, quod mors probetur per publicam vocem & famam, dec. 53. par. 2. nu. 6. 35
Decisio 4. Rot. de confes. in antiquis est in dubium reuocata, & contrarium plures tenuerunt, dec. 13. par. prima, numero 5. 51
Declaratio interpretatiuæ colligitur etiam ex coniecturis, dec. 121. par. 1. nu. 28. 45
Declaratio solutionum facta à creditore non nocet fideiussori cuius liberationis est quasi ex precedentibus solutionibus, dec. 113. par. prima, nu. 8. 41
Declaratio solutionis dicitur esse incontinenti facta, à creditore ex eadem vel diuersis causis, cum sit facta antequam solutio esset habita pro perfecta, dec. 92. parte prima, nume. 4. 31
Declaratio retrotrahitur usque ab initio, & equiparatur mandato, dec. 258. par. prima, nu. 10. 89
Declaratio semel facta amplius fieri non potest, dec. 258. par. prima, num. 5. 89
Idque etiam in declaratione animi in beneficialibus, & numero sequen.
Declaratio subsequens post alia specialia ad præcedentem dicitur noua concessio, ibid. nu. 6.
Declaratio actus seu literarum prouisionalium potest fieri etiã parte non citata: & faciendâ est, ne sibi contradicant, dec. 343. par. prima, nu. 1. 109
Declaratio dicitur verè recognitio bonæ fidei, dec. 621. par. 1. nume. 2. 211
Declaratio voluntatis sumi potest etiam ex actu nullo, dec. 613. par. prima, nu. 7. 207
Declaratio voluntatis potest fieri in codicillis, dec. 621. parte prima, nu. 3. 211
Declaratio non requiritur, vbi verba sunt clara, dec. 691. parte prima, nu. 2. 235
Declaratio non potest fieri per duos testes ad actus validitatem, sed tot requiruntur, quot sunt necessarij de iure ad illius probationem, ibid. nu. 4.
Declaratio seu nominatio non retrotrahitur, dec. 675. par. 1. nume. 6. 228
Declaratio extrajudicialis sufficit ad inducendam compensationem, dec. 626. par. prima, nu. 9. 212
Declaratio subsequens post specialem declarationem dicitur noua concessio, dec. 592. par. prima, nu. 6. 202
Declaratio congregationis Conc. Trid. quod cap. 4. sef. 6. & ca. 6. sef. 25. habeant locum in capitulis exemptis tantum, quomodo intelligatur, dec. 743. par. prima, nu. 9. 257
Declaratio domini, quod statim ipso iure sit locus caducitati, non requirit aliam iudicis sententiam, vel declarationem, dec. 28. par. secunda, nu. 4. 17
Declaratio illa dicitur probabilis, & secundum rationem rectoris sermonis, quæ copulam in dubio de sui natura ampliat, non autem restringit, dec. 366. par. prima, numero vi gestio secundo. 119
Declaratio renunciationis in eam partem, quæ magis renuncianti profuit, & minus nocet, est assumenda, dec. 242. par. secunda, nu. secundo. 131
Declaratio tacita idem operari debet, quod expressa, dec. 100. par. secunda, nu. 6.
Declaratio duplex est, ex verbis, & mente, dec. 83. par. 2. nume. secundo. 53
Declaratoria requiritur ad inducendum notorium propter diffamationem, dec. 523. par. prima, nu. secundo. 176
Decreta Conc. Trident. de visitatione loquentia habent locum etiam in capellis regijs, dec. 744. par. prima, nu. 5. 257
Decreta Conc. Trid. sef. 6. cap. 4. & sef. 25. cap. 6. habent locum etiam in capitulis habentibus statuta, dec. 343. par. prima, numero 3. 256

Decreta in materia hereticorum satis dicuntur publicata ad effectum vt ligent, licet non publicentur, dec. 578. par. prima, nu. secundo. 195
Decreta sunt stricti iuris, & stricta intelligenda, dec. 132. par. secunda, nu. 12. 87
Decreti fauore non præsumitur in arduis, & alteri præiudicialibus, nisi in iudice maiore, dec. 193. par. secunda, numero 4. 114
Decreto coram Papa, vel Cardinali eius personam representante, opus non est, dec. 316. parte secunda, numero 19. 152
Decreto iudicis creditur super requisitis ad exemplandum instrumentum, de quibus satis est, cum se informare.
Idque magis vbi est administratum, num. 7. dec. 193. par. secunda, nu. 6. 114
Decreto iudicis debet interponi cum causa cognitione, alioquin esset nullum, dec. 458. par. prima, numero secundo. 152
Decreto ex falsa causa, vel per obreptionem obtentum est ipso iure nullum, dec. 529. par. 1. nu. 1. 178
Decreto interpositum super contractu simulato non valet, ibid. nu. 4.
Decreto siue præceptum superioris excusat fideiussorem non negligentem opponere eius exceptionem, vel quod illa exceptio non admittatur in illo loco, dec. 113. par. prima, numero 16. 41
Decreto irritans appositum in constitutione Papæ, ligat etiam ignorantes ante publicationem quoad nullitatem actus: secus quoad pœna. ex communi, dec. 578. par. prima, numero 3. 195
Decreto, quod res pignoriata, licet plus valeat, quam sit debitum, adiudicetur creditori, valet, sed illud plus reddendum est debitori, dec. 771. par. 1. nu. secundo. 268
Decreto ex falsa causa factum, est nullum, dec. 624. par. 1. nume. 4. 211
Decreto ex se non inducit nouationem, dec. 660. par. prima, num. primo. 223
Item nec cessio nominis debitoris non acceptata, nu. 2.
Decreto irritans non comprehendit auctoritatem Papæ, dec. 106. par. 1. nu. 3. 38
Decreto iudicis dicitur esse indiuiduum, dec. 34. parte secunda, nu. 16. 20
Decreto iudicis interuenire debet in confectione inuentarij, dec. 72. par. secunda, nu. 32. 45
Decreto irritans afficit omnia, quæ sequuntur, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum habeat, dec. 24. par. secunda, numero 5. 15
Decreto ex se non inducit nouationem, dec. 232. par. secunda, num. primo. 128
Decreto interpositum à iudice præsumitur cum cause cognitione, dec. 193. par. secunda, nu. secundo. 114
Idque magis in iudicium maiori, nu. 3.
Decreto irritans inficit possessionem, & omnes iuris effectus illius tollit, dec. 189. par. secunda, nu. 4. 112
Decreto interpositum super contractu intelligitur interpositum etiam super enunciatis, & incidenter probatis, dec. 316. par. secunda, nu. 17. 152
Decreto interpositum præsumitur ex causa cognitione, ibid. num. 20.
Decreto iudicis licet non requiratur, vbi Princeps specialiter concessit licentiam vendendi rem pupilli, causa tamen vendendi coram ipso iudice inquiri debet, dec. 84. parte secunda, nu. 5. 53
Decreto irritans trahitur retro, & operatur nullitatem usque ab ipso initio, & afficit omnia quæ sequuntur, dec. 149. par. secunda, nu. secundo. 96
Decreto iudicis, auctoritas curatoris, & iuramentum cum alijs

Index.

alijs similibus nihil operatur contra enormissimam lesionem, dec. 82. par. secunda, nu. secundo. 53
Decreto præsumitur solemniter factum ex antiquitate temporis, & enunciatione solemnitate in genere, dec. 143. par. 2. num. 8. 93
Immo etiam sine enunciatione, licet requiratur cause cognitionem, stante longissimo tempore, & num. seq.
Decreto iudicis non est necessarium in alienatione rerum, quæ seruando seruari non possunt, dec. 89. par. secunda, num. secundo. 56
Debita, de quibus instrumenta non apparent, non possunt describi in inuentario, dec. 800. par. 1. nu. 23. 278
Debitor in mora constitui non potest, nisi de debito liquido appareat, dec. 324. par. 2. nu. 2. 155
Debitor constans se esse debitorem quantum tempus debeat habere ad soluendum, cum distinctione, ex communi, dec. 146. par. 2. num. 2. 95
Debitor pupilli liberatur per solutionem factam tutori, dec. 715. par. prima, num. primo. 244
Debitor soluens ex causa nulla, in qua tamen fuerit pactum sui naturæ validum, liberatus intelligitur ex illo pacto, & ad illud solutio refertur, & nu. 7. ibid. num. 5.
Debitor potest declarare in quam causam soluat, dec. 639. par. prima, num. 7. 230
Debitor non solum debet probare solutionem respectu creditoris, sed etiam respectu alterius habentis causam ab eo, dec. 788. par. prima, num. 13. 274
Debitor, qui bonis cessit, in quæsitis post cessionem non tenetur, nisi in quantum facere potest: secus in ante quæsitis, & num. seq. dec. 48. par. 2. nu. 8. 30
Debitor omnia bona quæ sita ante cessionem debet dare creditoribus etiam si nudus remaneret, ibid. nu. 9.
Debitor morosus an possit soluere fructus compensatos ad rationem certi numeri pro centenarij. Quod sic, nu. 2. cum seq. dec. 71. par. 2. nu. 1. 44
Debitor soluens ultra id quod tenetur, sibi præiudicat tantum in ea summa, ibid. num. 3.
Debitum sub conditione potest ante euentum conditionis solui, qua eueniente debitor liberatur, dec. 715. par. prima, num. 9. 244
Debitum principale per remissionem & exceptionis tollitur, dec. 34. par. 2. nu. 26. 21
Debitum illud dicitur grauius esse, quod celerius potest executioni mandari, dec. 123. parte secunda, numero secundo. 79
Deductio iuris sui vt necessarium antecedens præsupponit acceptationem, dec. 257. par. prima, nu. 3. 96
Defectus voluntatis in patre donante præsumitur, fauore filiorum usque ad legitimam, dec. 124. par. prima, numero vndecimo. 48
Defectus intentionis per superuenientiam consensus partis non tollitur, dec. 614. par. prima, num. 20. 208
Defectus saltem in voluntate concedentis facit gratiam inuaidam esse, ibid. num. 8.
Defectus in causa efficiente non reconualescit, impedimento etiam sublato, dec. 795. par. prima, num. 3. 276
Defensio alia in dubio præsumitur, quod possit competere heredi, vt hereditas iacens manuteneatur, aut possessio restituatur, dec. 520. par. prima, nu. 15. 134
Defensio non potest, nec debet aliquo modo tolli, dec. 486. parte prima, num. 28. 162
Defensio parentis per præuentionem an possit fieri, quod non, nu. 9. dec. 94. par. 2. num. 8. 59
Delegatio an sit facta ad tribunal Episcopi, an verò ad eius vicarium, ex quibus probetur, dec. 200. parte prima, numero 3. 68
Delegatio iudici facta, vt ex suo arbitrio procedat, intelligitur

de iure, dec. 349. par. prima, num. 6. 112
Deliberatio & adiudicatio iudicis facta creditori pro vero debito est titulus habilis ad translationem dominij, dec. 143. par. 2. num. 2. 93
Delictum nec error nunquam præsumitur, dec. 106. par. 2. numero 3. 68
Delictum, quod est minus præsumendum est, quando ex duobus delictis vnum præsumi debet, dec. 807. par. prima, numero 3. 282
Delictum successuum non indiget specificatione anni, & mensis, & aliarum qualitarum, dec. 437. par. prima, numero secundo. 142
Demens præsumitur qui proprium nomen ignorat, dec. 107. par. 2. num. 9. 69
Demens & furiosus post, præsumitur etiam fuisse furiosus & demens retro, ibid. num. 26.
Dementes quandoque ex factis conuincuntur, licet ex verbis prudentes appareant, ibid. num. 22.
Dementia impediens professionem religionis, debet esse talis, vt vsum rationis auferat, dec. 134. parte secunda, numero primo. 89
Dementia præsumitur probatis extremis, ibid. num. 6.
Dementia medio tempore præsumitur, probatis extremis, dec. 107. par. 2. num. 25. 69
Dementia impediens contractum matrimonij debet esse talis, vt auferat vsum rationis, ibid. num. 29.
Denegatio facta in vno ex equiparatis, censetur facta etiam in alio, dec. 106. par. 1. num. 1. 38
Denominatio loci multum operatur ad præsumendum qualitatem laicalitatis, dec. 106. parte secunda, numero quinto. 68
Denunciatio litis emptori est quoddam accidens extrinsecum, dec. 69. par. 2. num. 13. 43
Deponens de facto proprio, quando non probet, dec. 750. parte prima, num. 9. 259
Deponens quando possit allegare retentionem pecuniarum, dec. 281. par. 2. num. 11. 145
Deponens sub mandato iudicis non amittit possessionem rei depositæ, ibid. num. 13.
Depositarius nomine alterius se faciens censetur ius proprium renunciaisse, dec. 478. par. 1. nu. 3. 160
Depositata res, & commodata testatori sunt in inuentario describenda, dec. 72. par. 2. nu. 5. 44
Depositio specifica minoris numeri testium non attenditur, quando species continetur sub illo genere de quo deponunt plures testes, dec. 27. par. prima, nu. 16. 7
Depositum tacitam reconductionem non infert, dec. 464. parte prima, num. 7. 154
Depositum in liquidis non releuat debitorem à solutione, dec. 623. par. prima, nu. 4. 211
Depositum solutionis satis dicitur probare solutionem, dec. 476. par. 2. num. 1. 159
Depositum conditionale continens conditionem extrinsecam nihil operatur, dec. 71. par. 2. nu. 9. 44
Immo etiam si esset purum stante recusatione creditoris, ibid. num. seq.
Depositum reuocare licet non possit deponens, tamen interim remanet dominus pecuniarum, dec. 281. par. secunda, numero 10. 142
Derogatio etiam requiritur in concessione facta à Principe, qui ad inuerecundam petitionem, & suggestionem alicuius cogitur concedere non concedenda, dec. 358. par. prima, numero 5. 115
Derogatio specialis etiam in concilio requiritur, quamuis dispositio in eo fuisset narrata, ibid. num. 6.
Derogatio specialis requiritur etiam quod Papa intellexerit præiudicium: immo etiam in dispositionibus motu proprio, & ex

Index.

Ex certa scientia, ibid. num. 7.
Derogatio non est necessaria, quando Papa pronidit per viam privilegij, quod non sit contra aliquam constitutionem, dec. 122. par. prima, nu. 3.
Derogatio maior requiritur in privilegijs quam in vltimis volumatibus, dec. 468. par. prima, nu. 3.
Derogatio specialis requiritur etiam in statutis & privilegijs ad effectum vt locus non sit regula de iure quesito no tollendo, dec. 464. par. 1. nu. 4.
Derogatio ad l. hac edictali. C. de secum. nup. non potest inferri ex Statuto loquente de præservatione legitima, decif. 492. par. prima, num. 1. 4.
Derogatio regula de iure quesito non tollendo, oportet esse omnino expressa, dec. 358. par. 1. nu. 1.
Derogatum regulis reuocatorijs in reuadatione quando censetur, dec. 250. par. 2. num. 1.
Descriptio loci per episcopum non arguit eum esse beneficium ecclesiasticum, decif. 725. parte prima, num. 10.
Descriptio in libris montis probat dominium crediti in fauorem ibi descripti, & in praiudicium eius qui describere fecit, dec. 262. par. 1. nu. 3.
Descriptio in matricula concernit personam notarij, non solemnitatem actus, decif. 203. parte secunda, nu. 23.
Descriptio notarij in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur de collegio, ibid. num. 34.
Descriptio in matricula respicit personam notarij, non solemnitatem particularis actus qui a notario geritur, ibidem, num. 35.
Desertio appellacionis impedit reuocationem attentatorum Declara, vt numero sequen. decif. 6. parte secunda, numero decimo.
Destinatio rei quos operetur effectus, decif. 238. par. secunda, num. 2.
Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter determinat, nisi repugnet natura determinabilium, dec. 213. par. 2. nu. 5.
Determinatio vna respiciens plura determinabilia debet pariformiter determinare, nisi diuersimode disponatur in iure, dec. 242. par. 2. nu. 18.
Detractio, que per statutum filibus fit, debetur filijs, quorum contemplatione ea fit, decif. 266. parte prima, numero secundo.
Dictio & sic, est illatua ex precedentibus, & declaratiua mediorum expressorum, decif. 568. parte prima, numero quarto.
Dictio, bene, dicitur esse aduersatiua, decif. 640. par. prima, numero 25.
Dictio, ex, denotat separationem, decif. 642. parte prima, numero 3.
Dictio, iuxta, quando stare dicatur relatiue, decif. 608. par. prima, num. 2.
Dictio, implicitum, exponitur, id est, annexum, dec. 614. par. 1. num. 14.
Dictio, cum, de sui natura copulat accessorie, & indiuiduam reddit dispositionem, dec. 709. par. 1. nu. 9.
Dictio, ad minus, non excludit maiorem summam, decif. 470. par. prima, num. 2.
Dictio, nec non, resoluitur pro, &, decif. 791. par. prima, numero 2.
Dictio, quilibet, est distributiua, & efficit vt vnus post alium ordine successiuo admittatur, decif. 411. parte prima, numero secundo.
Dictio, ab, vel dalla, excludit, & non includit, dec. 710. par. prima, num. 4.
Dictio repetitiua dicti apposta in statuto vel alia dispositione, debet interpretari, ne absurdus intellectus sequatur, decif. 707. par. prima, num. 4.

Dictio, supradicti, est relatiua precedentium, dec. 713. par. prima, num. 2.
Dictio, dicta, habet relationem ad precedentia, dec. 49. par. prima, num. 3.
Dictio, tunc, denotat extremitatem temporis, decif. 362. parte prima, num. 2.
Dictio, huiusmodi, est relatiua precedentium cum suis qualitatibus, dec. 302. par. prima, num. 4.
Dictio, quacunque, includit ea que improprie sunt, tollitq; interpretationem restrictiuam, & comprehendit ea que alias non comprehenderentur, decif. 791. parte prima, numero 10.
Dictio, statim, est intelligenda cum aliquo temperamento, dec. 476. par. prima, num. 8.
Dictio, super, importat hypotheam tam specialem quam generalem, & numero 3: decif. 260. parte prima, numero primo.
Dictio, semper, tollit illam dubitationem, quod clausula, toties quoties, non restringatur ad binam contrauentionem, decif. 22. par. prima, num. 5.
Dictio, pro, quando profertur a persona que potest facere actum, non importat fictionem, sed veritatem, decif. 252. par. prima, num. 4.
Dictio, ante, intelligitur cum interuallo & incontinenti, decif. 243. par. prima, num. 6.
Dictio, semper, intelligitur secundum naturam casus in quo est posita, dec. 265. par. prima, nu. 3.
Dictio, nisi, ponit precedentem orationem negatiuam, dec. 322. parte prima, num. 4.
Dictio, aliqua, est precisa, & omnia comprehendit, decif. 357. par. prima, num. 5.
Dictio, semper, intelligitur omni casu, & Decif. seq. num. 5. dec. 217. par. prima, num. 5.
Dictio, ad, denotat causam finalem & substantialem, decif. 27. par. 2. num. 2.
Dictio, pro, significat causam finalem, & numero 16. ibidem, numero 4.
Dictio, a, suapte natura est exclusiua & separatiua, decif. 75. par. secunda, num. secundo.
Declara tamen, ibid. num. 4.
Dictio, a, iuncta cum tempore quod est de initio actus, illud includere dicitur, ibid. num. 8.
Dictio, a, quando contineret absurditatem, non debet stare exclusiue, sed inclusiue, ibid. num. 9.
Dictio, omnimodo, significat ipso iure, & habet vim decreti irritantis, dec. 28. par. secunda, num. secundo.
Declaratur tamen, vt num. seq.
Dictio, ac, est de sui natura ampliatiua, decif. 54. par. secunda, num. 5.
Et eo magis, vbi eadem ratio reperitur, ibid. num. 6.
Dictio, perinde, quid importet, decif. 55. parte secunda, numero quinto.
Dictio, hic, quot modis intelligenda, decif. 65. parte secunda, numero 11.
Dictio, nullatenus, importat nullitatem actus ipso iure, dec. 24. par. secunda, num. 2.
Dictio, respectu, est declaratiua, seu restrictiua, ibidem, numero 10.
Dictio, custodia, quid importet, decif. 39. parte secunda, numero primo.
Dictio, etiam, ratione subiecte materie exponitur quandoque pro, id est, ibid. num. 10.
Dictio, iuxta, adiecta dispositioni certa, & prolata in materia, cuius natura fit disponere, non stat relatiue, & restrictiue, sed causatiue, dec. 40. par. 2. num. 3.
Declara, vt num. seq.
Dictio, prout, & alia similes si referantur ad aliquod factum quod

Index.

quod sit de preterito, si de eo constat, stat limitatiue, alias stat casualiter, ibid. num. 5.
Dictio, prout, referens se ad factum de preterito, quod constat, stat limitatiue, alias stat casualiue, decif. 27. par. secunda, num. 2.
Dictio, plus, denotat quamcunque summam, vt saluetur mens legis vel statuti, dec. 25. par. 2. nu. 15.
Dictio, sic, stare dicitur demonstratiue, non restrictiue, dec. 71. par. 2. num. 6.
Dictio reuocatiua semper subintelligitur in minori summa dispositiue prolata, decif. 31. par. 2. nu. 3.
Dictio, vicinus, in Hispanijs importat originarius, decif. 420. par. 1. num. 2.
Dictio, incolae, intelligitur de originarijs & ciuibus, ibidem, numero 3.
Dictio, super, expressa super vna re particulari, non autem generaliter super omnibus bonis, quid operetur, & infra decif. seq. dec. 269. par. 1. num. 1.
Dictio vniuersalis, omnibus, posita in institutione heredis comprehendit etiam iura & actiones, decif. 194. par. secunda, num. 3.
Dictio, dicta, refert prece dentia cum omnibus suis qualitatibus, ibid. num. 7.
Dictio, plura, verificatur in duobus, vbi est facta dispensatio ad plura beneficia, dec. 233. par. 1. nu. 25.
Dictio, super, quid importare dicatur, dec. 244. par. prima, numero 3.
Dictio, quibuscunque, est vniuersalis, omnia comprehendens etiam que alias non venirent, decif. 368. par. prima, numero quinto.
Dictio adiectiua non potest stare de per se sine suo substantiuo, ibid. num. 6.
Dictio, vel alia, significat vel alio modo quam expresso, decif. 254. par. prima, num. 2.
Dictio, nisi, post posita orationi negatiue dicitur ponere actum, dec. 344. par. 1. nu. 3.
Dictio, quatenus, conditionem importare dicitur, dec. 381. par. te prima, num. 1.
Dictio, quotiescunque, habet tractum ad quodcunque tempus futurum, dec. 115. par. 1. nu. 4.
Dictio, gradus, posita pro extremo in pacto exclusio feminarum an stet inclusiue, vel exclusiue, dec. 191. par. secunda, num. 1.
Dictio, nisi, posita post dictionem negatiuam, affirmat in exceptione negatiua illud, quod fuerat negatum in precedenti oratione, dec. 460. par. 1. nu. 1.
Dictio, descendentes, apposta in pacto exclusio feminarum, intelligenda est respectu paciscentium, decif. 448. par. prima, num. 5.
Dictio, ita tamen, est limitatiua precedentium, dec. 226. par. 1. num. 1.
Dictio, quoquo modo, comprehendit omnem modum qui excogitari possit, dec. 505. par. 1. nu. 19.
Dictio, penitus, idem significat, quod in totum, & ex toto, ita vt nullam recipiat restrictiorem, dec. 526. parte prima, numero 4.
Dictio, prout, stat casualiue, & non conditionaliter, decif. 171. par. prima, num. 4.
Dictio, semper, operatur in fauorem obseruantis, dec. 15. parte prima, num. 5.
Dictio, seu, potest stare correctiue, decif. 185. par. secunda, numero 3.
Dictio, tantum, quid importet, decif. 242. parte secunda, numero 13.
Dictio, item, denotat principium alterius subsequentis, decif. 230. par. secunda, num. 1.
Dictio, ita quod, demonstrat & declarat precedentia, de-

cif. 243. par. secunda, numero 6.
Dictio, in infinitum, quod operetur, & num. seq. decif. 579. parte prima, num. 9.
Dictio, descendentes, importat tractum temporis, ibidem, numero 11.
Idem in dictione, in infinitum.
Dictio, perpetuo, fideicommissum absolutum inducit, dec. 121. par. secunda, num. 4.
Dictio, pro, denotat causam finalem, decif. 139. par. secunda, num. 3.
Dictio, sic, iuncta cum copula precedentis non stat illatiue seu expostitiue, sed designat modum, decif. 128. par. secunda, numero 4.
Dictio, quasi, est nota improprietas, decif. 125. par. secunda, num. 7.
Dictio, tunc, est demonstratiua seu declaratiua rei, cui adijcitur, dec. 140. par. 2. num. 5.
Dictiones, aliquid, & nisi, quid significare dicantur, decif. 258. par. 2. num. 1.
Dictiones vniuersales intelliguntur secundum qualitates precedentium, dec. 232. par. prima, num. 4.
Dictiones, semper, & debet, quid importent, & num. seq. decif. 73. par. prima, num. 1.
Dictiones, ita tamen, quid importare dicantur, decif. 266. parte prima, num. 3.
Dictiones, omnia, & singula, vniuersaliter sunt intelligenda, dec. 215. par. prima, num. 10.
Dictiones, & etiam, important implicationem & coniunctionem cum precedentibus, decif. 640. parte prima, numero nono.
Dictum vnus testis specificum declarare dicitur dicta aliorum generalia, quando id quod declaratur, non deducitur principaliter in controuersiam, decif. 290. parte prima, numero primo.
Dies termini in praiudicium eius, qui terminum statuit, computari debet in termino, dec. 290. par. 1. nu. 12.
Dies ceptus in materia regula de 20 non debet haberi pro completo, & quare, & nu. 25. ibid. nu. 23.
Dies prestiti consensus quare pro vno die integro computetur in regula, de 20. ibid. num. 24.
Dies vltimus 20. dierum in regula de 20. debet esse completus, ibid. num. 25.
Dies ceptus in fauorabilibus habetur pro completo, secus in odiosis, ex communi, num. 28. ibid. num. 27.
Limita & declara, vt num. 42. & 43. & quare, ibidem, num. sequen.
Dies ceptus in testamentis, libertatibus & vsucapionibus habetur pro perfecto, ibid. num. 29.
Dies ceptus in lesione minorum, prescriptionibus, & alijs odiosis non habetur pro completo, ibid. num. 30.
Dies ceptus in resignationibus habetur pro completo, nec aliter currit de momento ad momentum, ibid. nu. 31.
Dies ceptus an habeatur pro completo, est materia multum brocardica, ibid. num. 32.
Dies ceptus an habeatur pro completo, attendenda est forma verborum, ibid. num. 33.
Dies cepta in regula de 20. vt non habeatur pro completa, procedit fauore reg. ad euitandas fraudes, ibid. nu. 38.
Dies cepta in fauorabilibus an habeatur pro completa, vel ne, debet intelligi & regulari secundum quod fauor dicitur, ibid. num. 39.
Dies cepta an & quando habeatur pro completa vel ne, vide distinctionem, ibid. num. 40.
Dies prestiti consensus computatur in termino viginti dierum in regula de 20. & quare, num. 10. decif. 75. par. secunda, num. primo.
Dies termini non computatur in termino, ibid. nu. 3.

Limita

Index.

Limita tamen, ibid. num. 11.
Dies mortis filij computatur in decem mensibus, intra quos na...

Diligentia in dubio presumitur etiam ad excludendam nulli-
tatem & pœnam quæ pro ea intelligitur, decif. 674. par. pri...

Index.

gare ex cursu decem annorum : nisi producat odio cleri-
catus expressi, qui est inualidus, decif. 731. parte prima, nu...

Et ita extendenda etiam ad piam causam, in qua cautio mu-
tiana non dicitur, nisi de contraria mente disponentis appa...

Index.

Dispositio auth. res qua, non habet locum, quando nepos fuisse conceptus post mortem aui, secundum aliquos, ibidem, numero 5. Sed in contrarium est communis, num. 6. & 7. Dispositio qualibet recipit interpretationem a subiecta materia, etiam verba impropiando, decif. 47. parte prima, numero 4. Dispositio qualibet in actu hominis in materia odiosa, intelligitur de primo actu, ibid. nu. 8. Dispositio seu qualitas relata ad presens & futurum tempus non dicitur personalis, decifio. 70. parte prima, numero quarto. Dispositio ubi considerat habitum & actum, non sufficit solus habitus, ibid. nu. 12. Dispositio Conc. Trident. in cap. 2. sess. 24. quomodo intelligatur favore ordinarij circa regulares, decif. 78. parte prima, numero 2. Dispositio clem. quia contingit, de religio. dom. debet intelligi de hospitalibus in genere, decif. 302. parte secunda, numero primo. Dispositio l. scriptura. ff. qui potio. in pign. habe. quo casu procedat, dec. 227. par. 2. nu. 2. Dispositio quando potest interpretari ut operetur unum vel duo contra ius commune, debet interpretari ut operetur unum tantum, & non duo, decif. 161. parte secunda, numero 13. Dispositio l. si vna matre. C. de bon. mat. nititur coniecturis, dec. 209. par. 2. nu. 3. Dispositio testatoris, quod ordinarius non habet iurisdictionem super capellano, quo casu procedat, dec. 310. par. secunda, numero 3. Dispositio est regulanda a proemio, decif. 298. par. secunda, numero primo. Dispositio tex. in Auth. de arm. in fine, quomodo intelligatur, ibid. nu. 10. Dispositio l. fin. C. de dot. promiss. procedit etiam quando filia renunciauit bonis paternis, & maternis, dec. 731. par. prima, numero 4. Dispositio l. 1. ff. qui pot. in pign. habeat. quomodo intelligatur, dec. 728. par. prima, numero 9. Dispositio l. ordinariorum. C. de cohortal. lib. 12. quomodo intelligatur, cum numero sequen. decif. 811. numero 30. parte prima. Dispositio l. instrumenta, quo casu loquatur, dec. 751. par. prima, numero 4. Dispositio l. instrumenta. C. de probat. loquitur de priuata scriptura debitoris contra quem agitur, & de eius pleno intellectu, nu. 4. dec. 781. par. 1. nu. 11. Sed l. exemplo. C. eod. loquitur de priuata scriptura creditoris agentis. Dispositio auth. res qua, C. com. de leg. quo casu cessare dicatur, dec. 526. par. 1. num. 1. Dispositio l. hac edictali. C. de secund. nupt. non prohibet mulieri testamenti factionem, decif. 432. parte prima, numero sexto. Dispositio in materia correctoria loquens de actu vero non comprehendit actum fictum, & Decif. 794. num. 3. decif. 791. par. prima, num. 17. Dispositio l. 1. & 2. ff. de liber. cau. quo casu procedant, decif. 765. par. prima, nu. 15. Dispositio l. si de certa. C. de transact. procedit, ubi quis opponit ante transactionem, & replicatur super eo non fuisse transactum, dec. 297. par. 1. nu. 2. Dispositio l. cum proponas. C. de pactis, procedit ubi quis vellet seruare pacto cui ipse contrauenit, ibidem, numero tertio. Dispositio an sit odiosa, vel fauorabilis, inspicitur principalis

intentio disponentis, an fuerit odium, vel fauor, & nu. seq. dec. 240. par. prima, num. 8. Dispositio in dubio non est restringenda ad unum tantum modum, quando ex alijs potest sustineri, decif. 366. par. prima, num. 9. Dispositio dicitur esse lex, & ut lex est seruanda, dec. 333. parte prima, num. 2. Dispositio l. donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & vx. quo casu procedat, ibid. nu. 42. Dispositio qualibet recipit interpretationem a verisimilitudine, quod disponsens de tali casu saltem in genere cogitauit, & si interrogatus fuisset, idem respondisset, ibidem, numero 12. Dispositio l. quamquam, & l. in testamento, C. de milit. testam. quibus casibus limitetur, decif. 385. parte prima, numero 12. Dispositio l. cum dotem, ad leg. Falcid. & aliarum similiarum de usufructu loquentium, quo casu procedant, decif. 401. parte prima, num. 6. Dispositio restrictiua ad donationem irrevocabilem inter vivos, non potest sustineri in vim fideicommissi, & nu. seq. dec. 366. par. prima, nu. 27. Dispositio de simplici loquens ratione mixtura cessat in pluribus vnitis simplicibus, vel in eorum aliquo, cui adiuncta sit aliqua qualitas, qua faciat cessare rationem disponendi in simplici, dec. 215. par. 1. nu. 5. Dispositio loquens in casu simplici non intrat, ubi illi aliquid additur, dec. 475. par. 1. nu. 2. Dispositio corrigens ius commune ab ipso recipit interpretationem passiuam, ibid. num. 4. Dispositio l. ubi ceptum, ff. de iud. quo casu procedat, ibid. numero 12. Dispositio auth. res qua, C. commu. de leg. non habet locum in contractibus, secundum communem, dec. 419. par. prima, num. 4. Dispositio qualibet, an sit odiosa, vel fauorabilis, inspicitur, quoniam fuerit principalis intentio disponentis, decif. 457. par. prima, num. 2. Dispositio qualibet restringitur ad suam causam, dec. 441. parte prima, num. 7. Dispositio odiosa respiciens publicam utilitatem dicitur fauorabilis: alias secus, dec. 454. par. 1. nu. 5. Dispositio cap. Raynaldus, de testam. quo casu intelligatur, & nu. seq. dec. 72. par. 2. nu. 55. Dispositio facta favore libertatis, dicitur dispositio ad piam causam, ibid. num. 11. Dispositio l. fin. C. de iure emphyt. non habet locum in conductore ad longum tempus, ex veriori, decif. 26. par. secunda, num. 4. Dispositio l. qui bonis, ff. de cess. bon. quo casu loquatur, decif. 48. par. secunda, num. 7. Dispositio c. fin. de elect. in 6. quo casu procedat, dec. 21. par. secunda, num. 1. Dispositio s. cum ita, in l. haeredes mei, ff. ad T. rebel. in quibus terminis procedat, & quare, decif. 804. parte prima, numero septimo. Dispositio l. si diuersa, C. de transact. loquitur conditionaliter in illis verbis, refusa pecunia, decif. 805. parte prima, numero 2. Dispositio l. loci corpus, s. si fundus, ff. si seruit. vend. procedit in materia seruitutis indiuiduae, decif. 796. parte prima, numero 4. Dispositio fauorabilis & late interpretanda non debet restringi, qua tamen restringeretur, si copula, & non se extenderet ad alium subiectum, dec. 366. nu. 21. par. 1. Dispositio l. fin. de exerci. habet locum specialiter in mutuo, decif. 375. par. 1. num. 11.

Dispositio

Index.

Dispositio auth. res qua, C. commu. de legat. non procedit, quando sunt bona materna, ex quibus filia dotari possit, & quibus nondum renunciauit, decif. 337. parte prima, numero primo. Dispositio c. cum capella, de priuileg. non extenditur ad priuilegium fictum resultans ex immemorabili, dec. 744. par. 1. num. 7. Dispositio nulla in vna parte principali remanet valida in alia parte aequae principali, dec. 366. par. 1. nu. 54. Dispositio de omnibus bonis suis omni meliori modo, dicitur stare de per se, & aequae principaliter, ibid. nu. 55. Dispositio bullae Pij Quinti reuocatoria facultatum testandi ad fauorem illegitimorum, intelligitur quoad clericos tantum, vel etiam in laicis disponentibus de bonis ecclesiasticis & de eius pleno intellectu, per totam decif. dec. 214. par. secunda, num. 1. Dispositio l. in fundo, ff. de rei vendic. procedit solum in bona fidei possessore qui causam non habet a domino, decif. 186. par. secunda. Dispositio auth. praterea, C. vnde vir & vx. cum similib. quibus casibus non habeat locum, & nu. seq. 10. & 11. decif. 202. par. 2. num. 1. Dispositio c. fraternitatis, 1. 2. q. 2. quomodo intelligatur, decif. 279. par. 2. num. 4. Dispositio c. ad aures, de reb. eccles. non alien. quomodo intelligatur, dec. 242. par. 2. nu. 9. Dispositio legis loquens in casu vero trahitur ad casum fictum eandem rationem habentem, decif. 92. parte secunda, numero 5. Dispositio l. iure ciuili, ff. de condit. & demonst. quomodo procedat & intelligatur, cum nu. seq. ibid. nu. 7. Dispositio l. si quis conductio, C. loca. ubi habeat locum, requiritur locatio, dec. 224. par. 2. nu. 3. Dispositio qualibet qualicumque sit, recipit interpretationem a consuetudine etiam contra propriam significationem verborum, dec. 146. par. 2. nu. 6. Dispositio clem. 2. de reb. eccles. non alien. quo casu procedat, & quare, dec. 133. par. 2. nu. 7. Dispositio s. superuacuum, l. sicut, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. quando non procedat, & nu. 12. decif. 116. par. 2. num. 10. Dispositio l. fin. C. si maior fact. & c. quomodo procedat, & intelligatur, dec. 102. par. 2. nu. 14. Dispositio qualibet recipit interpretationem a verisimili mente disponentis, qui ita potuisset respondere si interrogatus fuisset, ex communi, dec. 131. par. 2. nu. 1. Ampliatur etiam in contractibus, quamuis sit stricti iuris, numero 2. Dispositio auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vendit. & alia similia iura, non procedunt in dolo presumpto resultante ex enormissima laesione, & sub num. 12. dec. 102. par. 2. num. 4. Dispositio l. qui fundum, s. si tutor, ff. de acquir. poss. quomodo procedat, & intelligatur, decifio. 93. parte secunda, numero 13. Dispositio s. cum pater, in l. filius familias, de legat. 2. quomodo intelligatur, & quo casu procedat, cum diuersis Docto. opinionibus relatis & conciliatis, cum nu. seq. usque ad fin. dec. 118. par. 2. nu. 23. Dispositio l. qui fundum, s. si tutor, ff. de acquir. poss. quomodo procedat, & intelligatur, dec. 93. par. 2. nu. 13. Dispositio clem. per literas, de elect. lib. 6. quomodo procedat, & intelligatur, dec. 114. par. 2. nu. 7. Item quo casu potest enitari, num. 12. Dispositio l. si quis in tantam, C. vnde vi, non procedit contra prelatum nomine ecclesie occupantem, ita ut ecclesia teneatur, ex communi, decif. 147. par. 2. num. 5.

Immo ampliatur, ut procedat etiam si prelatus vna cum capitulo, vel habita congregatione vel consilio cum eo, occurrerit, num. 6. Dispositio s. Cornelio Felici, in l. Status Florus, ff. de iure fisci, non procedit in re expressa alienari prohibita, dec. 113. parte secunda, num. 3. Dispositio l. si tamen sciente, ff. ad Macedon. quo casu loquatur, dec. 811. par. prima, nu. 24. Dispositio l. pretia rerum, ff. ad l. Falc. intelligenda est generaliter, dec. 65. par. 2. nu. 10. Dispositio referens quantumuis certa declaratur, & restringitur secundum dispositionem relatum, quando illa reperitur, dec. 40. par. 2. nu. 6. Dispositio facta ad obviandum fraudibus, dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem, decif. 42. parte secunda, num. 9. Dispositio l. fin. s. fin. de leg. 2. quod non habeat locum, stante expressa prohibitione testatoris, an sit communiter recepta. Quod sic, nu. seq. & nu. 7. & 8. decif. 49. par. secunda, num. 4. Quae est de iure vera, & tenenda, ibid. nu. 9. Immo eam receptiorem aliqui tenent, & in iudicando, & consulendo ab ea non esse recedendum, ibid. nu. 6. Dispositio l. fin. s. fin. de leg. 2. non habet locum in fideicommissio puro, ex veriori, & communi, ibid. nu. 23. Dispositio l. si. s. si. de leg. 2. non procedit in fideicommissio vnuerfali puro, ex magis communi, decif. 49. parte secunda, numero 56. Item an procedat in legato, siue fideicommissio particulari, est questio valde difficilis, ita ut modo affirmatiuam, modo negatiuam Doct. teneant, nu. 57. & seq. Item non habet locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit, ibid. nu. 60. Item an procedat in fideicommissio relicto, ut permaneat in familia, ibid. nu. 61. Dispositio illa dicitur fauorabilis, quando principalis intentio disponentis est fauor, dec. 51. par. 2. nu. 3. Dispositio clem. 2. ut lit. pendens. limitatur non habere locum quoad aduoc. in cuius odium ex suo decreto citationis absq. eius executione dicitur vera lis introducta, ex communi, cum nu. seq. dec. 42. par. 2. nu. 19. Dispositio l. hoc adiectio, ff. de verb. signif. quomodo intelligatur, dec. 25. par. 2. nu. 33. Dispositionem reddens fauorabilem & extendendam, habet secum iuris communis concursum, decif. 42. parte secunda, num. 10. Dispositionem fauorabilem reddere solet illud, quod tendit ad pristinam libertatem, dec. 457. par. prima, nu. 4. Dispositionem extendere, & generalem non limitare, maxime differunt, dec. 400. par. prima, nu. 8. Dispositiones cap. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. Conc. Trid. quomodo intelligantur, dec. 328. par. 2. num. primo. Dispositiones tot dicitur separatae, quot sunt res: nisi appareat de mente contraria contrahentiu, dec. 446. par. 1. nu. 3. 147. Dispositiones duae cumlatiue factae presumenda sunt, & non priuatiue, dec. 366. nu. 23. par. prima. Dispositioni d. l. si quis maior, in dubio iudicandum est non esse locum, dec. 583. par. prima, nu. 13. Dispositionibus principalibus sublati, corrumpunt omnia accessoria etiam quae alias ex dispositione legis venirent, decif. 366. par. prima, num. 53. Dispositionis initium si est generale, seu eius ratio, tota dispositio dicitur generalis, dec. 234. par. 2. nu. 3. Dispositiua verba reg. de subrogan. annullat plures gratias, & in specie gratiam, si neutri, dec. 42. par. 2. nu. 5. Dispositiu in mente capto, vel furioso non procedit in fatuo simplici, sub stupido, & hebetis ingenij, dec. 107. p. 2. nu. 28. 69

Index.

Dispositum in vno casu per testatorem debet extendi ad alium, & ad aliam personam, si forte testator interrogatus ita potuisset respondere, decif. 698. parte prima, numero decimo. 237
Dissolutio contractus inspicenda est in dubio, decif. 763. parte prima, num. 13. 264
Distinctio, quae fit inter ius ad rem ex causa de praeterito, & alia iura ad rem, quo casu procedat, decif. 427. parte prima, num. 5. 141
Distinctio semper quoad fieri potest, est facienda, vt enitetur contrarietas, dec. 45. parte 1. num. 2. 15
Distinctio ordinum si non seruetur, ecclesiasticus ordo turbari videtur, dec. 411. parte 1. num. 9. 137
Distinctio inter defectum intentionis respectu gratiae, & defectum intentionis respectu effectus, & executionis eiusdem, dec. 451. parte prima, num. 9. 149
Distributio reddituum hospitalis in alimoniam & nutritionem pauperum non conuenit nisi rectori hospitalis laicalis: secus in hospitali ecclesiastico, decif. 714. parte prima, numero 6. 243
Distributiones & tertiae quae amittitur differunt, dec. 270. parte secunda, num. 5. 139
Distributiones quotidianae quomodo consideranda circa dispositionem Conc. Trid. sess. 22. cap. 3, & sess. 21. c. 3. dec. 325. parte 2. num. 1. 155
Distributiones ex consuetudine etiam proprie dicuntur, quae residendo & interessendo pro parte anni, lucrantur pro toto, dec. 330. parte 1. num. 5. 106
Distributiones non dicuntur fructus beneficiorum, sed potius dantur ratione certi ministerij personalis, & interuentia, dec. 330. parte 1. num. 2. 105
Distributiones, quae non dicuntur de corpore beneficij, & tertia quae adimitur absentibus, quae est de corpore, maxime differunt, dec. 402. parte 1. num. 4. 135
Distributiones quotidianae perceptae veniunt in condemnatione fructuum, dec. 618. parte 1. num. 1. 210
Distributiones quotidianae non computantur in valore beneficiorum, dec. 5. parte 2. num. 7. 4
Diuerfitas rerum comprehensa sub duabus actionibus constituit duas tantum partes integrales, decif. 204. parte secunda, num. primo. 119
Diuerfitas speciei, non naturae & qualitatum impedit extensionem quasi possessionis de vno actu ad alium, dec. 17. parte secunda, num. 1. 10
Diuerfitas praediorum arguitur ex diueritate locorum, decif. 710. parte 1. num. 1. 241
Diuidentes promittentes ad se inuicem de euictione censentur fideicommissio rennuciare, dec. 219. parte 1. num. 8. 121
Diuiduum, vel indiuiduum quatuor dicitur modis, decif. 143. parte prima, num. 2. 55
Diuisio non praesumitur, vbi inaequalitas adest, decif. 87. parte 1. num. 2. 30
Diuisio non probat bona paterna, & subiecta fideicommissio, 693. parte prima, num. 1. 235
Diuisio facta de bonis communibus non potest dici facta tauquam de bonis alicuius tantum, nisi aliter probetur, decif. 710. parte prima, num. 6. 242
Diuisio castri a territorio dicitur esse magna inaequalitas inter diuidentes, dec. 161. parte prima, num. 4. 58
Doctores iunioribus attestantibus de communi magis credendum est, dec. 72. parte 1. num. 2. 26
Doctrina Host. in c. postulasti. de concess. praeb. est communiter reprobata, dec. 409. parte 1. num. 2. 136
Doctr. Bal. in l. 1. de his, quae in frau. patro. in fi. quomodo intelligatur, dec. 488. parte 1. num. 18. 165
Doctr. Bal. in l. pactum quod dotali. C. de collat. non procedit, quando statutum excludit, & postmodum mandat dotari,

Dominium

Index.

Dominium in emptorem non potest transferri, vbi apparet rem alteri esse obligatam, ex communi, decif. 586. parte prima, num. 9. 199
Dominium naturale bonorum dotatum est penes mulierem: civile vero penes maritum, decisio. 125. parte prima, numero 18. 48
Dominium limitatum producit limitatum effectum, decif. 475. parte prima, num. 15. 158
Dominium bonorum post mortem parentum dicitur continuari in filios, non autem de nouo acquiri, decif. 640. parte prima, num. 12. 215
Dominium non transfertur in re legata prohibita alienari, nec quoad dominij translationem alienatio dicitur ipso iure valida, dec. 102. parte 2. num. 25. 72
Dominium vile in locatione ad longum tempus transfertur, dec. 564. parte 1. num. 5. 190
Dominium est difficile probatio, & probatur ex indicij, & coniecturis, & etiam ex confessione, decif. 611. parte prima, num. 4. 207
Dominium eiusdem rei duo in solidum habere non possunt, decif. 262. 190
Dominium quando incidenter allegatur, possessor praesumitur dominus, dec. 351. parte 1. num. 3. 112
Dominium probatur ex confessione, sed non transfertur, decif. 693. parte prima, num. 2. 235
Dominium ex confessione probatur, licet non transferatur, dec. 797. parte 1. num. 8. 277
Dominus sciens ius suum sibi fore integrum, non praedicitur eius scientia, & taciturnitas, decif. 788. parte prima, numero 8. 273
Domum inhabitans cessante consuetudine tenetur conditione sine causa ad id quanti conducturus fuisset, dec. 88. parte secunda, num. 15. 55
Domus accommodatio ad alloquendum inter virum & mulierem indicium maximum facit ad probandam carnalem copulam, seu delictum, dec. 229. parte 2. num. 1. 127
Domus, vel turris communis cum fratre non debet destrui propter delictum ipsius fratris habentis partem inferiorem, ex communi, nu. 5. dec. 717. parte 1. num. 4. 245
Domus seu alia res subiecta fideicommissio potest tota subhastari, & deliberari pro concurrenti quantitate legitima, dec. 771. parte 1. num. 1. 268
Donare quilibet mulieri potest etiam sine decreto, decif. 316. parte 2. num. 6. 126
Donatarius post lapsum sex mensium, non potest eligere causam in quam vellet donationem acceptare, nec reuocationi consentire, dec. 125. parte 1. num. 17. 49
Donatarius praesens & tacens ad sui commodum censetur consentire, & ita notarium rogasse, decif. 248. parte prima, numero 9. 85
Donatio causa mortis est similis vltimae voluntati & eius naturam sortitur, dec. 254. parte 1. num. 3. 87
Donatio & rogatus dicuntur expressi in fauorem donatarij praesentis, & tacentis, dec. 204. parte 1. num. 10. 63
Donatio remuneratoria est potius permutatio quaedam, & titulus onerosus, quam simplex donatio, decif. 488. parte prima, num. 7. 164
Donatio facta contemplatione alicuius persona valet etiam non nominata illa persona, decif. 537. parte prima, numero secundo. 180
Donatio si sit facta ecclesiae aliis non valet, nisi certo modo adimpleto, datum repetitur, ecclesia recusante modum adimplere, dec. 696. parte 1. num. 3. 236
Donatio facta in bonis non potest exigi in pecunia debitorum nolente, dec. 255. parte prima, num. 1. 88
Donatio inter viuos ex quibus verbis praesumatur positus in ipsius contractu, dec. 107. parte 1. num. 1. 39

Donatio ex capite lesionis non rescinditur, si donans sciat id ab initio, quod donat: secus si ignoret, cum num. seq. decif. 101. parte 2. num. 3. 64
Donatio causa mortis vel inter viuos si non substatetur vti donatio, valet vti fideicommissum, si donans non se restrinxit ad illos modos expressos, decif. 107. parte prima, numero 8. 39
Donatio etiam ante acceptationem reuocari non potest, quando donator, vel donatarius, vel notarius stipulatus est pro absentia, dec. 489. parte 1. num. 1. 166
Donatio subsecuta testamento si non respiciat futurum euentum, captatoria non dicitur, decif. 542. parte prima numero secundo. 182
Donatio facta de mobilibus & pertinentijs domus, debet intellegi de his quae pertinent ad domum instructam, decif. 332. parte prima, num. 3. 106
Donatio stipulata a notario nomine absentis debet per eum acceptari ad effectum acquisitionis dominij, vel possessionis, dec. 683. parte prima, num. 4. 232
Fallit, nisi sit alteri ius quaesitum titulo singulari, numero sequen.
Donatio bonorum facta ad estimationem certi valoris, censetur etiam quoad proprietatem facta, decif. 270. parte prima, num. primo. 93
Donatio etiam non praesumitur ex exactione vsurarum facta ad utilitatem propriam, secus si facta nomine alieno, ibid. num. 7.
Donatio non praesumitur ex traditis simpliciter a patre filio ex titulo non habili ad translationem dominij, sed computatur in legitimam, dec. 66. parte 1. num. 8. 22
Fallit in peculio castrensi, & quasi.
Item in rebus quae non sunt alienabilia, neque transmissibilia ad haeredes.
Donatio longe differt a collatione beneficiorum ecclesiasticorum, dec. 144. parte 2. num. 7. 8
Donatio causa mortis valet saltem vti fideicommissum in fauorem donatarij, qui tempore donationis non erat praesens, dec. 245. parte prima, num. 6. 83
Donatio facta non solum de bonis fideicommissio subiectis, sed etiam de proprijs, facit vt videatur verisimilis, decif. 621. parte prima, num. 2. 211
Donatio non reuocatur per superuenientiam liberorum stante cogitatione de liberis, & renunciatione l. si vnquam. C. de reuoc. donat. dec. 124. parte 1. num. 1. 48
Donatio non videtur esse proprie alienatio, dec. 756. parte prima, num. 5. 261
Donatio nunquam praesumitur etiam inter ascendentes, & descendentes ex reservatione dominij sibi facta, nisi traditio interuenierit, dec. 262. parte 1. num. 6. 90
Donatio correptiua ad testamentum, facta cum conditione, quod si illud mutetur, etiam donatio pariter sit mutata, & e contra, an censetur annullata per sententiam incontinentiam, per quam testator redditur incapax, quod non, num. 6. & seq. dec. 369. parte 1. num. 1. 123
Donatio correptiua ad testamentum non potest reconuadidari, sicut nec testamentum, ibid. num. 2.
Donatio causa mortis, in qua sunt verba expressae denotantia donationem inter viuos, restricta intelligitur ad eam, decif. 366. parte 1. num. 1. 119
Donatio irreuocabiliter facta repugnat donationi causa mortis, & cuilibet vltimae voluntati, ibid. num. 3.
Donatio simplex est late interpretanda in fauorem donatarij, quamuis sit restricti iuris, ibid. num. 16.
Donatio facta generaliter, cui postea subsequatur species, dicitur facta gratia maioris demonstrationis, ibid. num. 17.
Donatio facta irreuocabiliter inter viuos non substatetur ex clausula, omni meliori modo: sed debet substatari eo modo

Index.

quo potest pro validitate actus, ibid. nu. 24.
 Donatio simplex est favorabilis, in qua fit plenissima interpretatio contra concedentem, ibid. nu. 40.
 Donatio simplex facta à parentibus morte confirmatur, & habet vim relicti, ibid. nu. 41.
 Donatio à principio nulla non potest transire in aliam speciem, ut valeat, ibid. nu. 43.
 Donatio inter vivos facta descendentibus cum iuramento valet omni meliori modo, ibid. nu. 46.
 Donatio facta concubinae pro ipsa dotanda, tenet, decif. 203. par. prima, num. 2.
 Donatio à principio non est nulla, propter statutum, quod insinuetur donatio, dec. 125. par. 1. nu. 1.
 Donatio in dubio praesumitur absoluta, & non ob causam, & quando, & num. 7. ibid. nu. 2.
 Donatio excedens leguimam summam, est nulla à principio, ibid. nu. 13.
 Donatio continens causas inter se repugnantes, redditur ad non causam & simplicem donationem, ibid. nu. 16.
 Donationes reciprocae non sunt verae donationes, nec habent causam lucrativam: donationes tamen esse dicuntur, nu. 5. dec. 488. par. 1. nu. 4.
 Donationes reuocatae non censentur ex heredis institutione, dec. 489. par. 1. nu. 6.
 Donationi ademptum ex supervenientia filij applicatur patri, & non filio, dec. 124. par. 1. nu. 5.
 Donantis assertioni de causa donationis non est standum, dec. 125. par. prima, nu. 3.
 Donator in dubio censetur solum donare ius quod habet in re, etiam si illud morte esset finitum, decif. 621. parte prima, num. primo.
 Fallit tamen, nisi ex coniecturis appareat, quod voluerit disponere de re donata etiam post obitum, quae multa colliguntur.
 Donum principis decet esse mansurum, decif. 509. par. prima, num. 8.
 Dos relicta mulieri sub conditione, si nupsit, non debetur, si inupta decesserit, vel vitam celebem duxerit, nec ad haeredes transmittitur, dec. 715. par. 1. nu. 2.
 Dos quando succedat loco leguimae, decif. 60. parte prima, numero 2.
 Dos si viro non constitueretur, posset ipse illam recusare traducere, dec. 590. par. 1. nu. 4.
 Dos applicatur fisco in penam illicitè contrahentium matrimonium scienter, etiam si superveniat dispensatio, quando non constat de nouo consensu, & num. seq. dec. 605. par. prima, num. 1.
 Dos quoad maritum dicitur titulus onerosus, quoad uxorem lucrativus, dec. 722. par. 1. nu. 9.
 Dos ut exigatur ex bonis fideicommissi, sufficit, quod tempore dotis restituenda non sint alia bona, licet fideicommissum procedat, ex communi, decif. 37. parte prima, numero quarto.
 Dos recuperata à patre non confunditur cum eius patrimonio, sed indistinctè consolidatur in ipsam filiam, decif. 156. par. 2. num. 3.
 Limita in dote data in pecunia numerata, num. 5.
 Dos recuperata & alteri reservanda dos appellatur, ibidem, num. 4.
 Dos relicta ab avo nepti, censetur relicta contemplatione filij, non autem neptis, decif. 706. parte prima, numero primo.
 Limita, nisi ex coniecturis contrarium appareat.
 Dos in subsidium detrahenda est etiam ex bonis fideicommissi subiectis, dec. 619. par. 1. nu. 1.
 Dos succedere dicitur loco leguimae, quando pater aliquid filii reliquit titulo institutionis, & prohibuit, ne plus petere possit etiam ratione legitima, concurrente cum tali prohibitione dispositione statuti, decif. 266. parte prima, numero 3.
 Dos & stipendium beneficiati in materia ecclesiastica pro eodem capiuntur, decif. 230. parte prima, numero secundo.
 Dos nulla & parua aequiparantur, decif. 202. parte secunda, num. 13.
 Dos congrua succedit loco legitima intantum, ut nec augeatur auctis facultatibus, si tempore quo fuit assignata, erat congrua, ibid. nu. 20.
 Dos ex quibus probetur medijs, & actibus, decif. 296. par. 2. num. primo.
 Dos an debeatur pure, an sub conditione si matrimonium sequatur, stante statuto excludente feminas, vide distinctionem communiter approbatam, decif. 540. parte prima, numero primo.
 Dos ab initio constituta ecclesia si processu temporis non sufficiat, nihil ad patronum, decif. 56. parte secunda, numero septimo.
 Fallit, nisi deterioratio contingeret ex culpa patroni, ibidem, num. 8.
 Dos exigua habetur pro non dote, ibid. nu. 2.
 Dos data in decimis minutis non potest dici modica, ibidem, num. 4.
 Dos quando reuocari dicatur usque ad legitima proposita querela inofficiosa dotis, decif. 488. parte prima, numero sexto.
 Dos cum effectu sine matrimonio esse non potest, decif. 538. par. prima, num. 1.
 Dos & alimenta aequiparantur, & vnum subicit officium alterius, ibid. nu. 2.
 Dos constitui debet iuxta vires patrimonij, dignitatem familiaris, & qualitatem mariti, ibid. nu. 3.
 Dos succedit loco legitima diminuta in tempore per statutum, ibid. nu. 5.
 Dos succedit loco legitima à statuto limitata tam respectu quantitatis, quam temporis, ibid. nu. 5.
 Dos non transmittitur antequam mulier sit nupta, ibidem, numero 6.
 Dos probatur per coniecturas, praesumptiones, & indicia, dec. 316. par. 2. num. 1.
 Dos ecclesia an sit constituta, vel congrua, ad episcopum spectat cognoscere, dec. 99. par. 2. nu. 6.
 Dos est fundamentum probationis matrimonij & legitimisationis filiorum, dec. 254. par. 2. nu. 3.
 Dos data in pecunia numerata non indiget decreto, ibidem, num. 18.
 Dos ex conditione utriusque coniugis & consuetudine verifimiliter accepta praesumitur, stante viri confessione in testamento facta, dec. 155. par. 2. nu. 4.
 Dos constituta praesumitur, quando maritus possidet bona uxoris ut dotalia, illa sciente & patiente, ex communi, ibidem, num. 11.
 Dotans ecclesiam iam adificatam, & penitus indotatam acquirit in patronatus, dec. 528. par. 1. nu. 2.
 Quod etiam procedit, ubi ecclesia amisit penitus dotem, nu. 3.
 Dotatio ecclesiae retrotrahitur ipsius favore ante consecrationem, dec. 99. par. 2. num. 10.
 Dotem promittens incurrere pro cautela & securitate sub obligatione, & non adimplens, tenetur ad interesse, & loco illius ad sortem principalem, contra quem agi potest via executiva propter obligationem cameralem, decif. 741. par. prima, num. 1.
 Dotem petens, vel alia credita non dicitur contrauenire volumi tati testatoris, dec. 527. par. 1. nu. 2.
 Dotis numeratio praesumitur, ubi ultra eius confessionem, maritus

Index.

maritus exhibuit alimenta uxori tanquam dotata, ex communi, dec. 155. par. 2. num. 9.
 Et ed magis ubi concurrunt lapsus decemij, num. 10.
 Limita, ut num. 12.
 Dotis constitutio potest probari etiam per indicia, & praesumptiones, ex communi, decif. 588. parte prima, numero secundo.
 Dotis datio requiritur cum effectu, ut filia dotata excludatur ex dispositione statuti, decif. 56. parte secunda, numero 6.
 Dotis constitutio in pecunia numerata facta per mulierem minorem absque decreto iudicis valet, dec. 89. parte secunda, num. 3.
 Dotis confessio facta in testamento non prauidicat, nisi ad sit iuramentum, dec. 669. par. 1. nu. 1.
 Dubia quando esset res pronunciantum esset fuisse locum appellationis, dec. 100. par. 1. nu. 7.
 Dubia res non efficitur per negationem partis, ubi ex actis res liquida reperitur, dec. 641. par. 1. nu. 14.
 Dubium iuris intricati, & controuersi aequiparatur dubio facti, dec. 565. par. prima, nu. 4.
 Durior causa dicitur tam illa, quae habet fideiussores, quam illa quae non habet, dec. 113. par. 1. nu. 5.

E

Ecclesia erecta auctoritate Episcopi, & dotata dicitur beneficium ecclesiasticum, decif. 509. parte prima, numero primo.
 Ecclesia ut dicatur beneficium, sufficit quod sit talis, quae non possit conferri laico, ibid. nu. 2.
 Ecclesia quae dicitur, & quae habere debeat, ut possit dici ecclesia, ibid. nu. 4.
 Ecclesia qualibet praesumitur esse subiecta ordinario, dec. 186. par. prima, num. primo.
 Ecclesia dicitur esse speculum pudicitiae, dec. 474. par. prima, num. 4.
 Ecclesia recipit probos viros licet illegitimos, ibidem, numero 6.
 Ecclesia locans in forma consueta pro minori pretio quam ab alio facta diligenti inquisitione inuenisset, dicitur laesa, decif. 360. par. prima, nu. 9.
 Ecclesia sanctae Sabinae est una de antiquissimis 28. titulatis Cardinalium presbyterorum, decif. 168. parte secunda, numero 3.
 Ecclesia non dicitur esse privilegiata contra minorem, & vniuersitatem, dec. 111. par. prima, nu. 5.
 Ecclesia, quae habet dotem, campanile, & percipit decimas, & primitias, non dicitur oratorium priuatum, sed ecclesia, decif. 508. par. prima, num. 1.
 Ecclesia & beneficium ecclesiasticum differunt, ibidem, numero 2.
 Ecclesia agens ad restitutionem bonorum emphyteuticorum ob lineam finitam, tenetur soluere omnia melioramenta hęreditibus emphyteutae, & num. seq. per totum, dec. 186. parte secunda, num. primo.
 Ecclesia petens restitutionem in integrum aduersus contractum tenetur solum rescere melioramenta secundum dispositionem in fundo ff. de rei vendic. ibid. nu. 3.
 Ecclesia etiam contrahens cum aliquo praesumitur scire eius conditionem, ibid. nu. 5.
 Ecclesia possessa vni membrum non inducit incompatibilitatem, dec. 786. par. prima, nu. 3.
 Ecclesia in dubio praesumitur potius vnita quam econtra, ibid. num. 11.
 Ecclesia potest iuste penam legalem exigere, decif. 279. par. secunda, num. 3.

Ecclesia quando fit diminutio sextae partis rei concedenda in emphyteusim, dicitur habere certitudinem percipiendi quolibet anno tantum nomine pensionis, dec. 723. par. prima, num. 7.
 Ecclesia ponens rem suam magis in tuto dicitur damnum pati, ibid. nu. 8.
 Ecclesiam reducita ad paupertatem debet pro se retinere feudum, secundum omnes, dec. 360. par. prima, nu. 3.
 Ecclesia habens praesumptionem pro se, transfert onus probandi titulos in aduersarium, decif. 73. parte prima, numero primo.
 Ecclesia agens contra possessorem non tenetur probare dominium vel quasi: sed sufficere, res alias fuisse detentas vel possessas per ipsam ecclesiam vel in ea repertas, ibidem, numero 2.
 Ecclesia restituitur ex iusta causa aduersus praescriptionem quadragenariam, dec. 428. par. prima, nu. 1.
 Ecclesia & ecclesiastica persona possunt ut partes & priuatae persona petere penas legales ultra damna & interesse, ex communi, dec. 473. par. prima, num. 1.
 Ecclesia praesumitur adificata expensis illius qui tenebatur facere, dec. 598. par. prima, nu. 6.
 Ecclesia dari potest sub conditione resoluitua, dec. 677. par. prima, num. 14.
 Ed magis in suspensum.
 Ecclesia annexa hospitali sequitur ipsius naturam, & non comprehenditur in literis beneficiorum, decif. 114. par. secunda, num. 13.
 Ecclesia parochialis ut dicatur, quatuor concurrere debent, & nu. 20. dec. 52. par. 2. nu. 1.
 Ecclesia sine dote non potest edificari nec consecrari, dec. 141. par. 2. num. 5.
 Ecclesia qualibet alteri vnita aequè principaliter, non subiectiue, retinet sua iura, & bona cum fructibus & emolumentis de per se, cum num. sequen. decif. 73. parte secunda, numero 2.
 Ecclesia an dicatur parochialis vel ne, ex quibus actibus probetur, cum num. 21. 22. & 23. dec. 52. par. 2. nu. 20.
 Ecclesia ut dicatur parochialis, sufficit eam habere curam fori penitentialis, & distinctionem limitum, licet quoad personam eam obtinentis non constet, an sit, vel se gesserit vti curatus vel ne, ibid. nu. 26.
 Ecclesia parochialis, & ea, in quibus ius parochiale consistit, longe differunt, ibid. nu. 35.
 Ecclesia parochialis non constituitur ex enumeratis à Rom. conf. 356. qui loquitur contra omnes Doff. immo loquitur in iuribus parochialibus, cum num. 36. ibid. nu. 31.
 Ecclesia omnis parochialis dicitur curata, sed non omne beneficium curatum dicitur parochialis, ibid. nu. 37.
 Ecclesia parochialis eo ipso quod est parochialis, dicitur curata, ibid. nu. 38.
 Ecclesia ut censetur parochialis, requiritur auctoritas superioris constituentis eam parochialem, ibid. nu. 40.
 Ecclesiam iam constructam & consecratam dotare licet de iure communi, quando dotem non habuit, dec. 99. par. secunda, num. 13.
 Ecclesiam seu capellaniam fundans eam dotare tenetur, sicut pater filiam, dec. 230. par. 1. nu. 1.
 Ecclesiastica res potest concedi in emphyteusim etiam si aliam quam afferat vtilitatem, & quanta esse debeat, iudicis arbitro relinquitur, dec. 664. par. 1. nu. 1.
 Ecclesiastica administrator praesumitur facere expensas de redditibus ecclesiae, dec. 761. par. 1. nu. 2.
 Ecclesiastica appellatio comprehenditur etiam cathedralis, ubi maxime, sunt verba vniuersalia geminata, omnibus, & sin gulis, & nu. 10. & seq. dec. 233. par. prima, nu. 5.
 Immo etiam in materia odiosa, siue gratia proprio motu sit

Index.

facta, siue ad supplicationem cum verbis vniuersalibus & geminatis: alias secus, num. 6. & 7.
Ecclesia cathedralis solent Cardinalibus dari in administrationem, non autem in commendam, ibid. nu. 20.
Ecclesia vniuersalis non alteratur per vniorem ad aliam ecclesiam, dec. 133. par. 2. nu. 15.
Ecclesia res semel alienata cum debitis solemnitatibus, dicitur effecta alienabilis sine alia solemnitate, & num. 17. dec. 350. par. prima, nu. 12.
Ecclesia maior debetur fauor quam publica vtilitati, decif. 454. par. prima, num. 8.
Ecclesia fauore latissima fit interpretatio, decif. 25. par. secunda, num. 1.
Ecclesia duae parochiales, quando sunt inuicem aequae principa liter vnica, vtraque in suo statu remanet, licet vtriusque sit idem Rector, secus si vna subijciatur alteri, cum nu. seq. dec. 73. par. 2. num. 1.
Ecclesia seculares alicui pertinentes ratione aliquorum iurium veniunt appellatione ecclesiae ex natura & proprietate genitui, eorum, decif. 34. parte secunda, num. 1.
Ecclesia appellatione de proprietate vocabuli venit etiam secularis, ibid. num. 36.
Item etiam veniunt ecclesiae seculares pertinentes ad aliquem ratione loci, vel existentiae illarum in districtu ac dominio alicuius, num. 4.
Edictio librorum fieri non debet ad probandum dolum, quando ex transactionis instrumento de errore neque de dolo constat, dec. 158. par. prima, num. 1.
Edictio, quae fit iudici, debet fieri de tota scriptura, decif. 755. par. prima, nu. 11.
Effectuario alicuius contractus dicitur satis constare, quando per actus possessorios in illius cosequentiam venientes probatur, dec. 147. par. prima, nu. 1.
Effectus sententiae latae sub modo, vel conditione idem est, decif. 336. par. 2. nu. 2.
Effectus succedendi dicitur esse separatus a legitimatione persone, dec. 614. par. prima, nu. 10.
Effectus rei iudicatae, quando est suspensus per commissionem restitutionis in integrum, debet procedi perinde ac si omnia essent integra, dec. 350. par. prima, nu. 1.
Effectus ex scietia oritur, qui ex ignorantia cessat, decif. 474. par. prima, nu. 7.
Effectus primae praesentationis satis eo ipso probatur, quod ex persona vnus praesentati & instituiti, fit postea praesentatio & institutio alteri, dec. 598. par. prima, nu. 9.
Electio seu ratihabitio donatarij retrotrahitur tempore donationis, dec. 316. par. prima, nu. 2.
Electio sepulturae est libera, & si quis decedat non electa sepultura, debet sepelli apud suos maiores, dec. 492. par. prima, num. primo.
Electio sepulturae vbi non est facta per defunctum, debet sepelli in sepulchro maiorum suorum, decif. 333. par. prima, num. 5.
Emens rem dotalem facit contractum a iure prohibitum, decif. 49. par. 2. nu. 27.
Emens bona ecclesiae sine solemnitatibus, & propria licentia dicitur esse in mala fide, decif. 14. parte prima, numero secundo.
Emens bona ecclesiastica, ex quo emptio sit nulla, potest repetere pretium ab heredibus alienantis, ibid. nu. 6.
Emerere an quis praesumatur in dubio de suis, vel alienis pecunijs, ex coniecturis probatur, decif. 201. parte prima, numero primo.
Emerere in dubio quis censetur proprijs pecunijs, no autem alienis, dec. 263. par. 2. num. primo.
Emolumenta omnia beneficij suppressi transeunt in ecclesiam, cui facta est vnio, dec. 758. par. prima, nu. 6.

Emphyteusi finita per generationem vel caducata potest alius de familia petere renouationem inuicetur, decif. 195. parte secunda, num. primo.
Limita sex modis, vt num. 2. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. quas intellige & declara, vt ibi.
Emphyteusis perpetua subinet onera, & pericula grauiora, quam locatio temporalis, decif. 723. parte prima, numero quinto.
Emphyteusis & contractus locationis ad longum tempus aequiparantur in caducitate incurfa ob non solutionem canonis, dec. 466. par. prima, nu. 2.
Emphyteusis non haereditaria non comprehenditur sub generali dispositione bonorum, decif. 134. parte prima, numero primo.
Emphyteusis illa censenda est, pro cuius canone quid modicum soluitur, secus in locatione ad longum tempus, ex communi, dec. 564. par. prima, nu. 2.
Emphyteuta & fundicus soluentes tertio non praeducant domino directo ignorant, decif. 84. parte prima, numero primo.
Emphyteuta, & feudatarius in bonis emphyteuticis, & feudatibus possunt seruitutem constitutere duraturam vsque quo ad dominum directum reuertatur, dec. 217. par. prima, num. 8.
Fallit in usufructuario, num. seq.
Emphyteuta si iurauerit soluere canonem in aliquo termino conuento, non solens primatum statim iure emphyteutico, non expectato biennio vel triennio, ex communi, dec. 3. parte secunda, num. primo.
Declara, vt num. seq.
Emphyteuta non potest inuito domino siluam extirpare, & vineam plantare, licet fieret melior domini conditio, dec. 37. par. secunda, num. 29.
Emphyteuta si cessat per biennium soluere canonem, cadit a iure suo, nisi celeri satisfactione prouideat purgandam, dec. 572. par. prima, num. 1.
Emphyteuta non potest rem emphyteuticam alienare etiam in euentem domini directi vtilitatem eo irrequisito, dec. 3. par. 2. nu. 2.
Declara, vt num. seq.
Emphyteuta non fit remissio pensionis propter sterilitatem, decif. 720. par. prima, nu. 7.
Emphyteuta & permittum est etiam sine consensu domini rem emphyteuticam hypothecare, decif. 3. parte secunda, numero 10.
Empta ex pecunia alterius acquiruntur ei, cuius nomine sunt empta, & non ei, cuius est pecunia, sequuta traditione, dec. 278. par. 2. num. primo.
Emptio & venditio quando dicatur perfecta ad effectum vt cesset remedium l. si post perfectam. C. de emptione, decif. 281. par. secunda, num. 7.
Emptio facta de bonis in contumaciam confiscatis, valet, nisi reus purgauerit contumaciam, decif. 77. parte prima, numero 5.
Emptio facta nomine vxoris transfert in eam dominium rerum emptarum, etiam si constaret ipsam emisse ex pecunijs mariti, dec. 219. par. 2. num. 1.
Emptio & venditio, item locatio & conductio promiscue vnum pro altero accipiuntur, decif. 476. parte secunda, numero 14.
Emptor scienter emens rem alienam, si credidit vendentem habuisse mandatum a domino, dicitur esse in bona fide, dec. 477. par. prima, nu. 5.
Emptor si durante tempore redimendi dixerit venditori scilicet admitturum ad retractum quando cumque voluerit, intelligitur modo veniat intra tempus ad redimendum praefixum, dec. 11. par. 2. nu. 7.

Index.

Emptor principaliter intendit habere rem, venditor autem pretium, dec. 51. par. 2. nu. 6.
Emptum ab aliquo ex fratribus in communi manentibus, praesumitur ex proprijs pecunijs, si maior erat, dec. 169. par. te 2. nu. 9.
Enunciatio Vicarij de eius facultate asserentis, cum antiquitate temporis centum annorum, inducit sufficiens praesumptum mandatum, decif. 598. parte prima, numero septimo.
Enunciatio vnica Principis probat in antiquis, nisi in his, in quibus Princeps non potest libere disponere, vel quando agitur de praedicio tertij, decif. 289. parte secunda, numero 3.
Enunciatio melioramentorum facta inter personas prohibitas, non probat, decif. 607. parte prima, numero secundo.
Enunciatio sola non sufficit in extrajudicialibus, nisi cum cur su centum annorum, decif. 188. parte prima, numero primo.
Enunciatiua verba in transactione apposta non probant illud, super quo contrahentes disponere non possunt, dec. 327. par. 2. nu. 1.
Enunciatiua plurium instrumentorum probat in antiquis etiam in praedicio tertij, decif. 684. parte prima, numero primo.
Enunciatiua verba probata ab aliquo habente interesse probant cum alijs adminiculis iuncta, alijs non, dec. 130. parte secunda, nu. 2.
Enunciatiua verba etiam quando de enunciato principaliter agitur faciunt praesumptionem, decif. 145. par. secunda, numero 7.
Enunciatiua vnica etiam in antiquis non probat, sed saltem debent esse duae, decif. 462. parte prima, numero tertio.
Enunciatiua verba ex vnico tantum instrumento non probant, dec. 168. par. 2. nu. 8.
Episcopatus venit sub nomine ecclesiarum prouinciae etiam in materia restringibili, & nu. 10. & seq. dec. 233. par. prima, numero 8.
Episcopi & alij maiores praelati possunt visitare, corrigere & emendare capitula non solum auctoritate apostolica, sed etiam ordinaria, decif. 743. parte prima, numero secundo.
Episcopi solent exigere votum continentiae in ordinationibus, & ita est de stylo cancellariae, decif. 561. par. prima, numero 14.
Episcopi alius consensus non requiritur super iure patronatus, sed sufficit solus consensus pro ecclesia aedificanda, dec. 222. par. prima, nu. 3.
Episcopi auctoritas satis dicitur per statutum grauata, quando beneficiorum collatio debet fieri certis personis, decif. 309. par. prima, nu. 4.
Episcopus potest ecclesias, & loca exempta ab eius iurisdictione in aliquibus casibus hic enumeratis, visitare, citra tamen correctionem, & punitionem, num. 2. 3. 4. & 7. decif. 740. par. prima, nu. 1.
Episcopus in visitatione loci exempti citra exercitium iurisdictionis potest paterne admonere, verbum Dei praedicare, & alia docere, quae de iure sibi permittuntur, ibidem num. tertio.
Episcopus de iure communi, & ex decretis Conc. Trid. habet ius visitandi ecclesias sibi subditas, exemptas autem tanquam sedis Apostolicae delegatus, decif. 207. par. secunda, num. primo.
Episcopus in aliena diocesi potest praetendere ius ex prescriptione, vel privilegio, ibid. nu. 5.
Episcopus tenetur ad obseruantiam statutorum, quae non sunt

contra decreta concilij Tridentini, & bonos mores, decif. 306. par. 2. nu. 2.
Episcopus de iure communi habet fundatam intentionem in tota sua diocesi, & in qualibet eius parte, decif. 379. parte prima, nu. 3.
Episcopus de iure communi non habet intentionem fundatam nisi super quarta decimarum, fincialium, & legatorum, dec. 732. par. prima, nu. 4.
Episcopus non potest alienare res suae mensae episcopalis, nisi consultiue interueniat solemnitas de qua in ca. sine exceptione. 12. q. 2. & euidentis vtilitas, ex communi, dec. 756. parte prima, nu. 1.
Episcopus in locis exemptis potest facere solam inquisitionem preparatoriam, & in genere, non autem solennem, & numero 9. decif. 740. parte prima, numero septimo.
Episcopus non potest extraneum, quem in suum familiarem recipit, ordinare, nisi ei beneficium contulerit, cuius ratione factus sit de foro suo, decif. 731. par. prima, num. secundo.
Episcopus vt familiarem suum non subditum ordinare possit, requiritur, vt per triennium secum commoratus fuerit, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat, ibid. nu. 3.
Episcopus mandans approbatoribus, vt se informant de meritis personae licentiae, quando praesumatur adhibuisse omnem diligentiam, decif. 309. parte prima, numero sexto.
Episcopus iurare talis scripturis non est obligatus, decif. 486. parte prima, numero 9.
Fallit in grauib; numero 10.
Episcopus solus sine consensu capituli, an possit concedere facultatem beneficijs faciendi collegium, decif. 455. par. prima, nu. 1.
Episcopus habens amplam iurisdictionem non potest cogere ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, vel delegare, decif. 297. parte secunda, numero 3.
Episcopus est iudex competens in sua causa, decif. 361. par. prima, nu. 1.
Episcopus tenetur per se, vel per alium visitare suam diocesim, dec. 166. par. 1. nu. 2.
Episcopus praesumitur scire, quae ab eius Vicario etiam foraneo sunt, ibid. nu. 3.
Episcopus de iure communi tam in civilibus, quam criminalibus habet iurisdictionem contra Abbates, & correctionem in regulares, decif. 78. parte prima, numero primo.
Episcopus ex facultate testandi concessa potest primum testamentum reuocare, & facere secundum, & nu. 11. decif. 47. par. prima, nu. 1.
Episcopus si sit suspectus, non potest eius Vicarius suspectus delegari, nisi causa suspicionis in vtroque concurrat, decif. 11. parte 2. nu. 21.
Episcopus & Vicarius faciunt vnum concistorium, ibid. numero 22.
Fallit de iure civili, ibid. nu. 23.
Episcopus in arduis, an debeat procedere cum consensu, vel consilio capituli, est questio valde dubia, decif. 615. par. prima, num. 1.
Episcopus non potest in loco exempto, nec per se, nec per alium exercere suam iurisdictionem, decif. 145. parte 2. numero primo.
Fallit, nisi habeat iurisdictionem in certis casibus in loco exempto, non autem in personis, nu. 2.
Episcopus sciens, & patiens ab alio episcopo excommunicari, & absolui suos subditos, & non contradicens, amittit

Index.

quasi possessionem iurisdictionis, decif. 30. parte secunda, numero 4. 431

Episcopus de bonis sua mensa episcopalis potest donare, & alienare capitulo sine solemnitatibus, non obstante iuramento de non alienando sine superioris licentia, dec. 756. par. 1. numero 3. 261

Episcopus potest de bonis sua mensa episcopalis loco religioso donare, ibid. nu. 4.

Episcopus habet de iure communi intentionem fundatam super sua dioecesis iurisdictione, decif. 328. parte secunda, numero secundo. 156

Episcopus habens in loco exempto in certis casibus iurisdictionem, potest constituere officialem, & suam iurisdictionem exercere: secus si solum habet iurisdictionem in personas, cum num. 2. ex communi, decif. 796. parte prima, numero primo. 2

Episcopus an habeat de iure communi fundatam intentionem in tertia decimarum ex dispositione Conc. Tolet. 4. cap. 32. relati in c. consuetudum, l. 6. q. 2. decif. 31. parte secunda, numero 4. 18

Episcopus habet quartam decimarum de iure communi, & super ea habet fundatam intentionem. ex communi, ibid. numero 5.

Episcopus potest facere unionem, dec. 133. par. secunda, numero primo. 88

Episcopus potest unire fabrica ecclesie, ibidem num. 6.

Episcopus conferendo beneficium alicui, & decernendo pro eodem mandatum de immittendo in possessionem dicti beneficii ante litem motam non dicitur attentasse, dec. 1. par. 2. numero 3. 1

Error in eo quod est omnibus notum, non presumitur, decif. 135. par. 2. nu. 1. 9

Error in annis Domini presumitur dolosus, ibidem numero secundo. 9

Declaratio tamen, vt nu. 10. 11. & 12.

Error potius presumitur quam malitia, & falsitas, & num. 5. ibid. nu. 3.

Quod procedit in errore tollerabili.

Item quando error ex nimia prouenit simplicitate, numero quarto.

Error magis presumitur in notario, quam dolus, & falsitas: & satis est, quod sit possibilis, ibidem numero sexto.

Error in annis Domini dicitur lata culpa, quae dolo equiparatur, ibid. nu. 12.

Error ubi non est tollerabilis, non sequitur, quod presumatur potius malitia, & falsitas quam error, ibidem numero decimotertio.

Error in alteratione scripturae magis presumitur tanquam contingibilis, licet de raro, quam malitia & falsitas, nisi ex circumstantiis, vel inditiis aliud appareat, ibidem numero 18.

Error ubi non est certa causa finalis transactionis, non rescindit transactionem, decif. 560. parte prima, numero primo. 57

Error evidens esse debet ad transactionem rescindendam, ibidem nu. 2.

Error in transactione ex pactis in ea apposisis principaliter detegitur, ibid. nu. 3.

Error expressus rescindit transactionem in eo, in quo est erratum, ibid. nu. 9.

Error expressus dicitur, quod a iure certam habet interpretationem, ibid. nu. 10.

Error in nominatione haeredis uti filij, qui tamen non sit, vitiat testamentum, decif. 194. parte secunda, numero primo. 114

Error etiam in facto proprio presumitur ad evitandum damnum, & praesudicium, decif. 27. parte secunda, numero sexto. 16

Error communis non facit ius quoad ordines conferendos, ad quem probandum sufficit binus actus, dec. 731. par. prima, numero 17.

Error in facto, & in iure vitiat decretum, dec. 458. par. 1. numero 3. 152

Error iuris & facti etiam in facto proprio potius presumitur quam iactatio rei suae, decif. 131. parte secunda, numero quinto. 85

Error iuris dubij equiparatur errori facti, dec. 132. par. 2. numero 7. 87

Error iuris an causare malam fidem dicatur, dec. 477. par. 1. numero 6. 160

Euitio quando fit ex natura rei, non sufficit simplex, siue generalis promissio de euitione, sed requiritur specifica, & expressa in illum casum, decif. 152. parte secunda, numero quarto. 598

Limitatur, nisi euitio esset concepta verbis vniuersalibus, numero 1.

Euitio periculum satis imminere dicitur ex aliqua controuersia mota sine dolo super tota re vendita, aut aliqua illius parte, decif. 281. parte secunda, numero primo. 142

Euitio periculum sufficit quocumque genere iudicij ad effectum l. si post perfectam. c. de euit. sed non ad effectum, vt emptor dicatur habuisse notitiam, dec. 281. par. prima, numero 14.

Euidens utilitas dicitur causa finalis alienationis bonorum ecclesiasticorum, decif. 178. parte secunda, numero octauo. 108

Euidencia rei non tollit presumptionem, quae oritur ex antiquitate temporis postea inter duo extrema, dec. 207. par. 1. numero 5. 9

Exactio interpretanda est secundum titulum precedentem, decif. 262.

Exactio importuna eleemosinae est euitanda in missa, dec. 426. par. 1. nu. 7. 142

Exactio, quae potest fieri virtute instrumenti habentis executionem paratam, non debet dici fieri virtute sententiae super eodem latae, decif. 316. parte secunda, numero decimoquinto. 152

Exactio licita est, quae fit lege permittente, decif. 433. par. 1. numero 2. 157

Examinatio testium facta ex defectu iurisdictionis dicitur esse nulla, etiam si probatio esset contraria testibus partis aduersae, dec. 120. par. 1. nu. 5. 40

Examinatio testium parte citata, & datis articulis non est necessaria in formandis processibus sine euidenti, dec. 479. parte prima, nu. 2. 160

Examinationis ministerium, & receptio iuramenti testium potest simplici notario committi, decif. 630. par. 1. numero secundo. 215

Exceptio existentiae tituli colorati multum releuat in iudicio spoliij, dec. 367. par. 1. nu. 1. 122

Exceptio solutionis presumptione iuris probatur etiam contra obligationem cameralem, & num. 6. dec. 92. par. 1. numero 1. 31

Exceptio requirens altiore indaginem non debet in Saluiano admitti, dec. 34. par. 2. nu. 23. 21

Exceptio rei iudicatae non intrat ubi non concurrunt identitas personarum, dec. 100. par. 1. nu. 4. 34

Exceptio mandati non dicitur reiecta per processum iudicis ad ulteriora, si pars, vel appellet, vel usque ad diffinitiuam repetierit protestationem, decif. 105. par. prima, numero 5. 38

Exceptio mandati potest opponi, etiam si sciens procuratorem non habere mandatum, tolleratur quod ipse litiget tanquam procurator, ibid. nu. 6.

Exceptio competens ex propria persona si non allegetur, postea non excusatur, decif. 113. parte prima, numero decimono. 41

Exceptio etiam diuersa porrigitur ad casus similes, ubi reuertimur ad ius antiquum, decif. 505. parte prima, numero decimo octauo. 169

Exceptio de periurio debet probari cum eius vita, sicut de praescriptione fit, decif. 102. parte prima, numero septimo. 37

Exceptio compensationis non inualidat confessionem, nec illi contradicit immo praesupponit, & fatetur debitum, decif. 626. par. 1. nu. 7. 212

Eo magis inter mercatores, nu. 8.

Exceptio, quae est in ventre instrumenti, non est opponenda, ibidem num. 10.

Exceptio dilatoria debet opponi ante litem contestatam, decif. 444. par. 1. nu. 4. 146

Exceptio dilatoria non habet locum in Saluiano interdictione, ibid. nu. 7.

Exceptio a regula ita debet interpretari, vt minus ledat ius commune, quam fieri potest, decif. 442. par. prima, numero primo. 146

Exceptio ad praeseruandum facta, dicitur esse fauorabilis, ibidem num. 2.

Exceptio dominij obstat agenti spolio, dec. 453. par. 1. numero septimo. 150

Exceptio, tu cessisti omne ius tibi competens in his bonis, quando opponi possit a cessionario, ibid. nu. 8.

Exceptio emptoris de periculo euitiois, & de retentione pretij donec sit securus, est vnus de remedijs principalioribus quod ipse habet, nu. 32.

Exceptio competens principali competit etiam fideiusoribus ad impediendum executionem obligationis cameralem, decif. 95. par. 1. nu. 1. 32

Exceptio iuris tertij incontinenti probandi mixta cum alio iudicio praesudiciali illegitimitatis, suspendit iurisdictionem iudicis secularis, decif. 275. parte prima, numero secundo. 139

Exceptio iuris tertij, quando dicatur praesudicialis, & quando non, etiam quo ad processum, cum numero sequi ibidem numero 3.

Exceptio compensationis requirit altiore indaginem, decif. 627. par. 1. nu. 3. 212

Exceptio spoliij non impedit, nec retardat iudicium super alia re, nisi spoliium sit violentum, & pro eo detur interdictione vnde vi, dec. 721. par. 1. nu. 1. 246

Exceptio spoliij repellit spoliatorem violentum ab agendo, non autem tertium, ibid. nu. 6.

Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, dec. 168. parte 2. numero 5. 105

Exceptio fideicommissi, ubi probatio est in promptu, non requirit altiore indaginem, decif. 619. par. prima, numero secundo. 210

Exceptio, quod quis vendidit praedium pro legitima, & Trebellianica, est dubia, & incerta, decif. 628. parte prima, numero 4. 212

Exceptio rei iudicatae obstat agenti iudicio retinenda, decif. 348. par. 1. nu. 5. 111

Exceptio non implementi impedit litem ingressum, dec. 97. parte 2. nu. 6. 61

Fallit, nisi agatur diuerso iure, non autem ex eodem contractu, nu. 7.

Exceptio periurij repellit a limine iudicij, ibidem numero octauo.

Intellige quoad iuramentum, non quoad successorem, nu. seq.

Index.

Exceptio renunciationis opponi non potest in iudicio possessorio, dec. 57. par. 2. nu. 2. 38

Fallit, nisi eius probatio constet clare per publicum instrumentum, num. 4.

Exceptio an requirat altiore indaginem, iudicis arbitrio relinquitur, ibid. nu. 3.

Exceptio spoliij solum repellit eum, qui tenetur interdictione vnde vi, secus si tenetur alijs remedijs possessorijs. ex aequiori, dec. 718. par. 1. nu. 1. 245

Exceptio spoliij competit contra eum, qui tenetur interdictione vnde vi, vel vi bonorum raptorum ex vi expulsua, vel ablatina. ex communi, ibid. nu. 2.

Exceptio solutionis, seu compensationis competens principali, competit etiam fideiusoribus, decif. 51. par. secunda, numero 9. 34

Exceptio renunciationis, cuius probatio est in promptu, & clara, non requirit altiore indaginem, dec. 82. parte secunda, numero 1. 3

Exceptio simulationis non potest opponi contra obligationem cameralem, ibid. nu. 11.

Exceptio cedendarum oriens ex ventre obligationis obstat agenti, dec. 123. par. 2. nu. 6. 79

Intellige, vt nu. seq.

Exceptio excussionis habet locum in hypothecaria, & non in Saluiano, dec. 34. par. 2. nu. 11. 20

Exceptio retentionis est ceteris fauorabilior, quae potest etiam in ipsa executione opponi, & contentatur de solo facto, dec. 281. par. 2. nu. 12. 142

Exceptio debet esse de regula, decif. 145. par. secunda, numero tertio. 94

Exceptione contrasentionis, vt agens repellatur, sufficit, quod contrauentio sit in minimo, decif. 170. parte prima, numero 9. 60

Exceptione praescriptionis a iure offerendi non repellitur ille, qui habens pactum de retrouendendo pro se reperitur in possessione rei, dec. 261. par. 1. nu. 1. 90

Exceptiones testium non admittuntur in iudicio summarissimo, vt est retinenda, & numero 9. decif. 28. parte prima, numero 4. 8

Exceptiones requirentes altiore indaginem non solent admitti in iudicio summano, decif. 503. parte prima, numero 3. 171

Exceptina per Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 19. fuerunt penitus abrogatae, decif. 9. parte secunda, numero 27. 6

Excessus ubi datur, ubi etiam licet appellare, non obstante cognitione summaria, quae in executione requiritur, dec. 100. par. 1. nu. 8. 34

Excessus valoris fructuum, ex quibus probetur, dec. 335. par. prima, nu. 4. 107

Excessus etiam in votis regularibus datur, veluti paupertatis, dec. 591. par. 1. nu. 3. 201

Excludens actorem per non ius suum non habetur pro possessore, dec. 120. par. 1. nu. 10. 174

Exclusa ab hereditate patris per renunciationem, non prohibetur succedere ei, cui aliis hereditas deuenit, vel ei, cuius fauore fuit facta renuntiatio, dec. 624. par. prima, numero 6. 11

Excommunicatus dici non potest non comprehensus in litiis monitorialibus, & numero sequen. dec. 383. par. 1. numero primo. 128

Excusatus a mora non dicitur excusatus a debito, decif. 539. par. 1. nu. 3. 181

Execrabilitas seu incompatibilitas ex duabus inducitur parochialibus, dec. 786. par. 1. nu. 1. 273

Executio obligationis cameralem potest impediri per tertios ex bono eorum iure & claro, dec. 641. par. 1. nu. 16. 217

Index.

Executio de aliqua re faciendā semper intelligitur cum clausula, si ita est, decis. 221. parte 2. nu. 4. 125
Executio sententię latę in contumacia nō potest fieri, nisi post annum, dec. 136. par. 1. nu. 2. 52
Executio contra debitorem fatentem debitum fieri nō potest, nisi debitum per eum confessum sit omnino certum, decisio. 324. par. 2. nu. 1. 155
Executio sententię latę in possessorio est faciendā eorum solum, quę reperuntur in actis deducta tempore ipsius sententię: sed in petitorio, etiam eorum quę post sententię fuerunt deducta, decisio 386. parte prima, numero secundo. 130
Executio sententię non retardatur propter melioramenta nō liquida, de quibus reficiendis debitor cauet. ex communi, decis. 659. par. 1. nu. 1. 223
Idę magis cum parti fuerunt termini dati ad liquidandum, numero 2. 254
Executio sententię facta pendente appellatione, seu termino ad appellandum, est nulla, decis. 785. parte prima, numero sexto. 273
Executio sententię duobus concurrentibus potest fieri parte non citata, decisio. 300. parte secunda, numero tertio. 147
Executio agnatorum facta in legitimatione filij etiam ad feudā, includit legitimum debere succedere, decis. 368. parte prima, numero 4. 122
Executio facta ultra formam mandati limitati ad certam rē, nulla dicitur: secus si sit generale. cum nu. seq. decis. 33. par. secunda, nu. 1. 19
Executio siue effectus statuti suspendi non debet, donec causa cognoscatur, decisio. 50. par. 2. nu. 5. 32
Executio iam primo loco petita impediri non debet per restitutionem in integrum, decis. 346. parte prima, numero sexto. 111
Executionem alleganti alicuius actus non creditur, nisi constet de tenore ipsius actus, decis. 55. parte prima, numero primo. 20
Executiva materia non respicit, quod potest in futurum deduci, sed quod probatum est, decis. 100. parte prima, numero 27. 35
Executiva via procedi non potest pro his, quę veniunt ex interpretatione iuris, decis. 135. parte secunda, numero 12. 86
Executiva via obligationis cameralis. non competit, nisi pro his, quę expresse loquuntur in instrumento, dec. 741. parte prima, nu. 2. 5
Executio agi non potest vigore obligationis cameralis, nisi pro expresse scriptis in instrumento, dec. 131. parte 2. numero 11. 86
Executor in testamentis ad pias causas habetur loco heredis. ex communi, decisio. 553. parte prima, numero tertio. 187
Executor mixtus assumit partes iudicis, dec. 35. par. secunda, numero 1. 22
Executor testes recipiens, non recipit, vt executor, sed vt examinator, ibid. nu. 2. 22
Executor potest recipere probationes plenarias, etiam si non sint necessariae, dummodo sint pertinentes, ibidem numero 4. 22
Executor mixtus tenetur de causa tanquam iudex cognoscere, dec. 204. par. 1. nu. 1. 68
Executor, vel in providendo, vel in exequendo potest procedere cum causa cognitione, Pract. numero 16. 159
Executor verus debet se abstinere a notorię nullo, & iniusto, dec. 85. par. 1. nu. 2. 30
Executor ad translationem pensionis faciendam, an quilibet in dignitate ecclesiastica constitutus per Papam esse possit,
decis. 69. par. prima, numero secundo. 24
Executor sententię potest admittere, & cognoscere exceptiones respicientes executionem, decis. 33. parte secunda, num. primo. 19
Executori testamenti ad pias causas competit remedium l. fi. C. de edic. diui. A. dr. tol. sicut vero heredi, dec. 553. par. prima, nu. 5. 187
Executoribus licitum est commutare voluntatem testatoris ex causa, & cum auctoritate ordinarij, dec. 574. parte prima, nu. 1. 193
Exemplum exempli non facit fidem, etiam si primum exemplum fuerit solemniter extractum cum causa cognitione, & decreto iudicis. ex communi, decis. 733. parte prima, numero 1. 252
Exempti a iurisdictione ordinaria respectu alicuius loci, non tamen aliorum beneficiorum respectu dicuntur exempti, dec. 739. par. 1. nu. 2. 254
Exemptio est priuatio, quę presupponit habitum, decisio. 207. par. 2. nu. 3. 12
Exempti possunt coram ordinarijs ratione rei, de qua agitur, conueniri, quantumvis exemptio sit lata, dec. 702. par. prima, nu. 1. 23
Exemptio a visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionum, decisio. 186. par. prima, numero secundo. 65
Exemptioni visitationis etiam immemorabili hodie est derogatum per Conc. Trident. decis. 344. parte prima, numero primo. 257
Exemptio simplex non eximit a visitatione, dec. 339. parte nume. 6. 234
Exemptio acquiritur etiam per prescriptionem, dec. 145. par. secunda, nu. 5. 94
Exemptio concessa quoad vnum, non extenditur quoad alia, dec. 744. par. 1. nu. 3. 257
Exemptio a solutione decimarum ad fauorem laicorum potius quam clericorum multo magis est odiosa, dec. 55. parte secunda, nu. 17. 37
Exemptus a iurisdictione non dicitur in loco habitare, si opponat exceptiones: secus si non opponat, decis. 105. par. 2. numero 6. 68
Exemptus locus largo modo, & improprie constituit territorium de per se, decisio. 207. parte secunda, numero quarto. 120
Exemptum esse, & nullius iurisdictionis esse differunt, decisio. 207. par. 2. nu. 2. 120
Exheredare licet filium ex causa simili expresse, dec. 63. par. secunda, nu. 1. 39
Exitus acta probare dicuntur, decis. 701. parte prima, numero 1. 238
Expensarum condemnatio fit propter calumniam litigantiū, dec. 730. par. 1. nu. 3. 251
Expensas faciens ad quas non tenetur, eas repetit, decis. 66. par. 1. nu. 2. 22
Expense factę a patre in bonis filij repetuntur, nisi animo donandi fuerint factę, decis. 66. parte prima, numero primo. 22
Expense non necessariae factę a patre in bonis aduentitijs filij, repetuntur, ibid. nu. 3. 22
Amplia multo magis in costrensis vel quasi nu. 5. 22
Expense factę ab habente mandatum, semper repetuntur, ibid. nu. 4. 22
Expense factę a patre computantur in legitimam attenta dispositione testatoris: habita tamen ratione fructuum per patrem perceptorum, ibid. nu. 6. 22
Expense factę a patre ex causa quasi castrensis peculij, in dubio presumuntur donatę, ibid. nu. 9. 22
Expense factę causa alimentorum, an dicantur factę de proprijs,

Index.

prijs, an alienis pecunijs, ex coniecturis, verisimilitudinibus, & presumptionibus colligitur, dec. 584. parte prima, numero 7. 248
Expense factę per prædecessorem debentur eius heredibus non autem successori, decisio. 777. parte prima, numero primo. 269
Expense factę per prædecessorem, licet sint in utilitatem ecclesię, tamen habentur pro eius credito. ibidem numero quarto. 269
Expense factę post attentata equiparantur fructibus similiter post attentata perceptis, decis. 68. parte secunda, numero 4. 42
Expressa magis operantur, quàm tacita, & nume. 16. dec. 49. par. 2. nu. 13. 30
Limita in aliquibus casibus, nu. 14. 30
Expressio eadem ad tollendam subreptionem est faciendā in literis legati, quę in literis Papę, dec. 201. par. prima, numero secundo. 69
Expressio facta in clausula declaratiua præcedentium dicitur facta in diuersa oratione, decis. 662. parte 1. numero primo. 224
Expressio limitata, & taxata operatur defectum intentionis in non expressis, decisio. 532. parte prima, numero secundo. 179
Expressio quod quis obtineat beneficium, quando requiritur, dec. 530. par. 1. nu. 1. 178
Expressio pacti præcedentis fieri solet, quando illius vigore quid fit, dec. 262. par. 2. nu. 6. 36
Expressum magis operatur, quàm tacitum ad effectum annullandi actum. ex communi, decisio. 49. parte secunda, numero 16. 30
Expressum non facit cessare tacitum, quando in tacito eadem est ratio, quę in expresso, ibid. nu. 46. 30
Expressum in contractu, quod inest de iure communi, intelligitur causa dubitationis tollendę, & non requiritur, quod aliud verba operentur, decis. 242. parte secunda, numero 16. 131
Expressum satis illud dicitur, quod venit in necessariam antecedentiam, dec. 450. par. 1. num. 8. 149
Expulsio inquilinorum non est necessaria, vbi quis deserit animo possidere, sed sola sufficit recognitio, dec. 339. par. 2. numero 4. 157
Extensio prohibita fieri de vna persona ad aliam, non procedit ratione alicuius qualitatis, quę in alia personam transferatur, dec. 686. par. 1. nu. 5. 232
Extensio admittitur etiam in penalibus, & correctorijs, quando tractatur de salute animę, decis. 29. parte secunda, numero 10. 17
Extensio in penalibus non debet fieri de casu ad casum, nisi in omnibus, & per omnia par sit ratio, decis. 139. par. prima, numero 6. 53
Extensio pena non debet fieri in terminis l. fina. C. de iure emphy. ad conductorem ad longum tempus, ibidem numero septimo. 53
Extensio fit ex identitate rationis, quando agitur de consolidatione vtilis domini cum directo, decis. 174. parte prima, numero 5. 61
Extensio de vna qualitate ad aliam dicitur esse conformis intentioni statuentium, ibid. nu. 6. 61
Extensio regule de vacantibus per obitum familiarium Cardinalium etiam quod a familiaritate recesserint, intelligitur secundum terminos eiusdem regule, dec. 427. par. 1. numero 3. 141
Extensio vt inducatur, satis est, quod in casu, ad quem faciendā est extensio, militet eadem ratio, licet non tanta, decisio. 227. par. 1. nu. 4. 76
Extensio non fit de persona ad personam, decis. 383. parte

prima, numero nono. 128
Extensio non fit de vno casu ad alium diuersum, decis. 242. par. 2. nu. 5. 131
Extensio notarij regulanda est a petitione partis, dec. 645. par. 1. num. 3. 131
Extensio non fit de actu ad actum, decis. 99. parte 2. numero secundo. 62
Extensio consensuum duos parit effectus, vnus vt literę expendi cum eo possint, alius vt ex eo tollatur facultas penitendi, dec. 471. parte 1. nu. 1. 156
Exteriora indicant secreta animi, decis. 105. par. secunda, numero 32. 69
Extinctio pensionis restituit beneficium ad pristinam libertatem, & dicitur fauorabilis. nu. seq. decis. 454. par. prima, numero 7. 151
Extraneus quilibet in donatione secundum terminos l. quoties. C. de don. quę sub mo. potest alteri stipulari. ex communi, dec. 489. par. 1. nu. 3. 166
Extraneus Iulij Tertij non habet locum in eo qui continuat, sed bene in eo qui possessionem ingreditur vigore solius supplicationis, decisio. 205. parte secunda, numero tertio. 69
Extraneus cum detestabile. de simo. procedit in simonia realij, non in consuetudinarij, decis. 405. parte prima, numero secundo. 136
Extremis probatis media presumuntur, dec. 545. par. prima, numero 1. 184

F

Facta magis, quàm verba attenduntur etiam in materia filiationis probandę, decis. 238. parte prima, numero decimo sexto. 80
Facta a reo ante executionem citationis non possunt dici attentata, dec. 1. par. 2. nu. 16. 1
Factio prædecessoris sufficit, quod successor directo non contraueniat, dec. 77. par. 1. nu. 13. 195
Factum iudicis reputatur factum partis, decis. 735. par. 1. nume. 5. 254
Factum alienum quot modis consideratur, decis. 159. parte 2. numero 5. 102
Factum ex duplici potestate, si non valet ex vna, valebit ex altera, dec. 96. par. 2. nu. 1. 61
Factum prælati non præiudicat ecclesię, decis. 22. par. secunda, numero 9. 14
Immo nec etiam sibi ipsi, quando eius præiudicium est inseparabile cum præiudicio ecclesię, ibidem numero decimo. 14
Factum colligitur ex pacto, & eiusdem continentia, dec. 189. par. 1. nu. 1. 57
Factum quod est, presumitur ex titulo valido, & magis proficuo factum, decisio. 224. parte prima, numero secundo. 75
Factum qui fatetur, non dicitur fateri eius qualitates, decis. 56. par. 1. nu. 6. 29
Facultas transferendi concessa, debet intelligi cum omnibus suis qualitatibus etiam in materia odiosa, dec. 400. parte 1. numero 5. 134
Facultas nominandi dicitur acquisita vigore statuti, seu consuetudinis antiquę, decisio. 126. parte prima, numero tertio. 30
Facultas procedendi sine ordine iuris seruato tollit testium repetitionem, decisio. 12. parte 2. nu. 4. 3
Facultas transferendi dicitur esse materia odiosa, quę nunquam in simplici dispositione etiam vniuersali, & præiudicialissima comprehenditur fauore ecclesię, dec. 400. par. 1. nu. 12. 134
Facultas

Index.

Facultas retinendi, vel alienandi rem alienam est limitata: ad quantitatem suam legitima, & Trebellianica, dist. 109. par. 1. numero 2. 40
Facultas concedendi regressum consumpta intelligitur in prima expeditione literarum, dec. 531. parte prima, numero tertio. 179
Facultas conferendi Nuntijs concessa, non debet ita late interpretari, vt comprehendat ea quae aliis non comprehenderentur, dec. 335. par. 1. nu. 6. 107
Facultas concessa eo modo, quo quilibet Princeps si interrogatus fuisset, facile concessisset, valet, decif. 679. par. 1. numero quinto. 230
Facultas testandi concessa debet intelligi de testamento valido, dec. 47. par. 1. nu. 6. 16
Facultas poenitendi tollitur ex praestatione consensus in beneficiis, dec. 346. par. 1. nu. 2. 147
Facultas exprimendi verum valorem, non modo non operatur, vt expressus dicatur verus valor, sed praesupponit verum non expressum: est tamen in facultate exprimendi, dec. 418. par. 1. nu. 1. 139
Facultas data emphyteute a domino alienandi rem emphyteuticam, intelligitur saluo iure directi domini, dec. 282. par. 1. numero 3. 95
Facultas corrigendi, carcerandi, & multandi concessa, no intelligitur de correctione, quae fit in visitatione, decifio. 186. par. 1. nu. 3. 65
Facultas iurandi in litem, transit ad heredem, qui sit informatus de veritate facti: aliis non tenetur, dec. 678. par. 1. numero 2. 230
Facultas testandi debet adeo esse libera, vt neque momento temporis tollatur, decifio. 640. parte prima, numero 21. 216
Facultas vicarij, qui iuripatronatus consensit, praesumitur ex antiquitate temporis, dec. 591. parte prima, numero octavo. 204
Facultas testandi concessa per Principem, censetur concessa secundum naturam testamenti, vt sit reuocabile, decif. 47. par. 1. nu. 3. 16
Facultas apponendi capellanos perpetuos non releuat, vt debeat congrua portio assignari, decif. 16. par. prima, numero tertio. 4
Facultas transferendi in dubio interpretanda est, vt minus grauet ecclesiam quam fieri potest, decif. 400. parte prima, nume. 14. 135
Facultas data in mandato in omnibus, & per omnia, intelligitur de amplissima, decifio. 8. parte secunda, numero quinto. 5
Facultas transferendi, & pensio perpetua, sunt insolita, quae non veniunt in generali mandato, decif. 229. par. secunda, numero 3. 135
Declara tamen, vt nu. seq.
Facultas creandi comites est reuocata per regulam reuocatoriam Leonis Decimi, non obstante consuetudine, decifio. 251. par. 2. nu. 1. 133
Facultas legitimandi non competit iure magistratus, sed iure Cesareo & referuato, decifio. 255. parte secunda, numero primo. 134
Facultas petendi renouationem inuestiturae durat spatio 30. annorum ex communi, decifio. 195. parte secunda, numero 6. 115
Falcidia etiam de iure canonico perditur ab herede adente hereditatem sine beneficio legis, & inuentarij, decifio. 72. par. 2. nu. 4. 75
Falsum committitur non solum fabricando, sed etiam ea scienter vtendo, decifio. 159. parte secunda, numero secundo. 102
Falsa expressio valoris admittit excusationem in impetratio-

Index.

Familiaritas sola sine beneficio in prima tonsura, dec. 731. par. prima, nu. 12. 252
Idem in alijs minoribus ordinibus, ibid. nu. 13. & quare.
Contrarium tamen est verius, & est communis opinio, ibid. numero 16.
Fauor & odium quando concurrunt, caput fauoris extenditur, & aliud restringitur, decifio. 240. parte prima, numero 29. 82
Immo etiam si ex tali fauore resultet grauaamen, nu. 30.
Fauor reditus ad ius commune cessat in casu, in quo adest clausula decreti irritantis, decifio. 22. parte secunda, numero 18. 14
Fauor reditus ad ius commune non potest praualere fauori ecclesiae, dec. 22. par. 2. nu. 11. 20.
Fauor alicuius consideratur principaliter, non secundario, dec. 51. par. 2. nu. 2. 34
Femina exclusa ab eo gradu in quo verè reperitur, multo magis a gradu ficto, decifio. 686. par. prima, nume. 4. & numero 7. 234
Femina exclusa non censetur exclusi eius descendentes masculi, dec. 15. par. 2. nu. 4. 9
Femina semel exclusa semper remanet exclusa, dec. 198. par. 1. numero 3. 116
Fallit, nisi sit sub silentio posita, ibid. nu. 3.
Femina non prohibentur dotari etiam iuxta terminos athen. res qua. C. com. de lega. decifio. 526. parte prima, numero 9. 177
Femina admittuntur in feudo franco, dec. 41. parte prima, numero 1. 13
Femina poenitus a testatore exclusae non possunt prohiberi detrabere competentes dotes, & plures exceptiones apponere, ex quibus appareat de non fideicommissio, decif. 520. par. 1. nu. 14. 175
Femina posita in prima generatione non intelliguntur vocatae sub conditione, si masculi non disponent, dec. 10. parte prima, numero 1. 3
Femina ad coitum sunt procliuiores quam masculi, dec. 101. par. 2. nu. 1. 63
Femina ita peccare dicuntur sicut masculi, dec. 125. parte secunda, nu. 30. 82
Femina faciunt deficere conditionem, nisi aliter de mente testatoris apparet, decifio. 374. parte prima, numero tertio & 6. 124
Femina non veniunt in emphyteusi acquisita pro se, & filijs, ex magis communi, & veriori, nume. 1. & 5. cum seq. licet aliqui contrarium tenuerint, ibid. num. 3. dec. 125. parte secunda. 81
Intellige in emphyteusi ecclesiastica, in qua masculinum non concipit femininum, ibid. nu. 20. 82
Fallit in emphyteusi acquisita pro se, & liberis, ibidem numero 33.
Festinationis omisso scienter, & de industria facta operatur ingratitudinem, decifio. 94. parte secunda, numero quinto. 60
Feudum concessum sub his verbis, quia sicut genitor noster tibi feudum concessit, ita & nos concedimus, valet, nec talis concessio vitatur, etiam si causa illa vera non esset, nec etiã rufallus tenetur primam ostendere concessionem, decif. 36. par. 2. nu. 10. 23
Feudum si sit hereditarium sufficit, quod succedentes sint heredes primi inuestiti, non autem ultimi decessentis, dec. 464. par. 1. nume. 6. 154
Feudum francum non continetur in iuramento fidelitatis, dec. 41. par. 1. nu. 2. 13
Feudum francum duplex, decifio. 41. parte prima, numero sexto. 14
Feudi allegatio requiritur in laico percipiente decimas, non

obstante immemorabili, & quare, nu. 4. & 5. dec. 215. parte secunda. 122
Feuda & emphyteuses non ecclesiastica non comprehenduntur in bulla Pij Quinti reuocatoria facultatum testandi in fauorem illegitimatorum, decifio. 214. parte secunda, numero 24. 122
Feudalem titulum allegans facit cessare praesumptionem aditae hereditatis, decifio. 464. parte prima, numero quarto. 154
Fictio non habet locum, vbi extremum, ad quod, non est habile, dec. 795. par. 1. nu. 2. 276
Fictio cessare debet, vbi repugnat aequitas, etiam in materia statutaria, decifio. 686. parte prima, numero primo. 234
Fides non datur mercatoribus ad eorum fauorem, decif. 164. par. 1. nu. 3. 58
Fides, vt adhibeatur attestations, quae requirantur, decif. 50. par. 1. nu. 1. 59
Fideicommissarius debet capere possessionem de manu heredis etiam in casibus, in quibus restitutio fit ipso iure, decifio. 520. par. 1. nu. 11. 175
Fideicommissarius vniuersalis subrogatur loco heredis, decif. 749. par. 1. nu. 6. 258
Fideicommissarius si possideat, non auocatur ab eo possessio, sed illi competit retentio, decifio. 103. parte prima, numero 3. 38
Fideicommissarius si non possidet, vel vitiose possidet, non est legitimus contradicior, ibid. nu. 4.
Fideicommissarius vt impediatur missionem in possessionem venientium ab intestato, tria concurrere debent, dec. 103. parte prima, nu. 1. 37
Fideicommissario incumbit onus probandi heredem tot fructus percepisse ex tribus partibus hereditatis, vt absorbeat quartam, vel rem alienatam ab eo excessisse quartam, dec. 747. par. 1. nu. 3. 258
Fideicommissum reciprocum inductum censetur, vbi omnes descendentes ab institutis sunt positi in conditione, & expresse vocati, secus si tantum essent in conditione positi, ibidem nume. decimoquarto, decif. 648. par. prima, numero 12. 238
Fideicommissum non agnitum ab herede non reuertitur ad personam cohæredis semel, & simpliciter ab eo exclusam, sed ad sequentes deuoluitur, decifio. 379. parte prima, numero 8. 127
Idem etiam si inter eos esset inductum a testatore fideicommissum reciprocum, ibid. nu. 9.
Et tanto magis si illud fideicommissum esset agnitum, ibid. numero 10.
Fideicommissum inductum non dicitur per simplicem prohibitionem de non alienando, nisi per verba vniuersalia prohibitio sit facta, decifio. 322. parte prima, numero primo. 103
Item nisi prohibeatur acquisitio a certis personis, ibidem numero 2.
Item quando est prohibita alienatio in vltima voluntate in certas personas, ibid. nu. 3.
Fideicommissum conditionale, & expressa alienandi prohibitio differunt, dec. 586. par. 1. nu. 2. 199
Fideicommissum perpetuum, & absolutum inductum censetur a testatore, agnationem per nomen collectiuum vocante, dec. 568. par. 1. nu. 1. 191
Fideicommissum inter descendentes inductum censetur per verba, quod hereditas transeat ad filios filiorum, decif. 51. par. 1. nu. 4. 19
Fideicommissum vniuersale difficilius transmittitur, quam particulare, dec. 782. par. 1. nu. 22. 272
Fideicommissum etiam vniuersale inducitur ex verbis, &

Index.

mente testatoris, vel ex coniecturis collectis ex verbis testa-
menti, dec. 51. parte prima, numero 1. 19
Fideicommissum inductum censetur inter descendentes ma-
sculos per verba habentia tractum successuum, dec. 51. par-
te 1. nu. 7. 19
Fideicommissum de quo in l. Scius Saturninus. ff. ad Treb. in-
telligitur esse in diem, non autem conditionale, dec. 782. par-
te 1. nu. 19. 272
Fideicommissum sufficit esse purificatum, licet non agnatum
ad hoc, vt transmittatur, ibid. nu. 20.
Fideicommissum perpetuum ex quibus verbis inductum cen-
seatur, dec. 698. par. 1. nu. 4. 237
Fideicommissum & alie vltima voluntates reuocari possunt,
dec. 107. par. 1. nu. 2. 39
Fideicommissum iniunctum filiis. si decederent tum filijs, &
descendentibus censetur respicere illos descendentes qui ef-
sent in rerum natura tempore obitus primorum filiorum
haredum, dec. 213. par. 2. nu. 1. 121
Fideicommissum reciprocum, an inductum censetur per clau-
sulam, ordine successiuo semper succedant in infinitum, per-
petuo remaneant in cippo, ne bona transeant in alienam fa-
miliam, dec. 230. par. 2. nu. 4. 128
Fideicommissum an & quando inductum censetur tam ex
prohibitione alienationis, quam ex expressa vocatione
agnatorum, distinguendi sunt plures casus, decif. 568. par. 1.
numero 9. 192
Fideicommissum positum sub conditione voluntatis haredis
non valet, secus si fuit dictum, vt velit, dec. 640. parte 1. nu-
mero 27. 217
Fideicommissum inducitur etiam per verbum dono, & ibid.
nu. 31. & 32. vbi de communi.
Fideicommissum conditionale, siue res subiecta restitutioni
post mortem grauati, & expressa prohibitio alienationis
differunt, num. 53. & quare nume. seq. 54. decisio. 110. parte
secunda. 74
Fideicommissum debet claris, & apertis verbis induci: aliis
non presumitur, dec. 118. par. 1. nu. 1. 44
Fideicommissum inductum censetur per contrauentione prohibi-
tionis de non alienando cum causa remansonis pro-
prie familie. ex communi, decisio. 121. parte secunda, nu-
mero 1. 78
Fideicommissum iniunctum censetur etiam liberis vltioris
gradus, licet non sint vocati ex communi, dec. 212. par. secun-
da, numero 6. 121
Immo etiam in casum mortis inductum dicitur, ibidem nume-
ro secundo.
Fideicommissio locus fit ob non partitionem, siue contrauentio-
nem haredis, dec. 49. par. 2. nu. 53. 32
Fideicommissio conditionali subiecta non sunt a lege alienari
prohibita, dec. 49. par. 2. nu. 34. 32
Fideicommissio omnes censetur grauati, quos testator copula-
coniunxerit, dec. 243. par. 2. nu. 1. 132
Ed magis, vbi adest dictio, etiam, ibid.
Fideicommissio si institutus renunciat, succedit proximior vo-
catus, dec. 589. par. 1. nu. 13. 196
Fideicommissorum materia est taliter fundata in voluntate
defuncti, vt quibuscumque verbis, coniecturis, vel presum-
ptionibus potest apparere, sufficit ad inducendum fideicom-
missum, dec. 640. parte prima, nu. 15. 216
Fideicommissarius si efficiatur hares alienantis, an possit
ipsam alienationem reuocare, vbi de intellectu multorum
iurium, nume. 32. & nume. sequen. 33. decisio. 110. parte se-
cunda. 74
Fideicommissario competit etiam remedium summarium, &
quorum bonorum, decisio. 201. parte secunda, numero
nono. 118
Fideiussor lato sumpto vocabulo quicumque dicitur, qui se

pro negotio ad alium spectante obligat, dec. 153. par. secun-
da, numero 5. 94
Fideiussor de representando aliquem in iudicio non constituitur
in mora per aduentum diei sine interpellatione, dec. 11.
par. 2. nu. 5. 7
Fideiussor nouatio, & protestatio & dilatio data, non ha-
bent vim solutionis, decisio. 669. parte prima, numero
quarto. 224
Fideiussor non potest repetere solutum, si causam sciuit,
ex qua resultabat sua liberatio, & habeat probatio-
nes ad illam probandam, decisio. 113. parte prima, nu-
mero 12. 42
Fideiussor potest id quod indebitè soluit, actione mandati re-
petere a principali debitore, decif. 113. parte prima, nu-
mero 15. 42
Fideiussores de restituendo rem non deterioratam, debent se
obligare secundum formam contractus, seu dispositionis,
dec. 271. par. 1. numero 1. 93
Fideiubens ad annum tantum, dicitur velle limitare obligatio-
nem, taliter, quod elapso anno non teneatur amplius, decif.
567. parte 1. nu. 2. 191
Fideiubens censetur approbare, & consentire contractui, cui
accedit, dec. 797. par. 1. nu. 2. 277
Figura verborum, & mens sunt diuersa, dec. 125. parte secun-
da, numero 12. 81
Filius postus in conditione non dicitur comprehensus in pro-
hibitione personali institutorum, & substitutorum, decisio.
649. par. 1. nu. 2. 221
Filius etiam nasciturus reuocat in totum donationem re, &
consilio inofficiosam, etiam si sit renunciatum l. si vnquam,
dec. 124. parte prima, numero 6. 48
Filius naturalis est incapax emphyteusis ecclesiasticae, ex com-
muni, dec. 474. parte prima, numero 1. 157
Qua procedit etiam si sit postea legitimatus, ex communi, nu-
mero secundo.
Limita, nisi in acquirendis, vel de verisimili mente prelati in-
uestientis appareat, nu. 3.
Filius in dubio spurius presumitur ad differentiam pro-
prie naturalis, decisio. 808. parte prima, numero
quarto. 282
Filius non est dominus legitima, sed est creditor, & da-
tur ei conditio ex lege, decisio. 753. parte prima, nu-
mero 6. 260
Filius habet hypothecariam contra patrem, siue sit adita ha-
reditas ipsius filij, siue non, num. 3. & nu. seq. dec. 114. parte
prima. 43
Filius in dubio non presumitur legitimus, dec. 808. par. prima,
numero 5. 285. & ibi. nu. 8.
Filius natus ex concubina succedit etiam patri ead. dec. nu-
mero 21. 286
Filius natus ex soluto, & soluta non retenta domi in sche-
mate concubinae, est spurius, non tamen ex coitu dam-
nato, & punibili, decisio. 808. parte prima, numero
duodecimo. 285
Filius in dubio presumitur esse legitimus, nisi contrarium.
probetur, ex communi, decif. 470. parte prima, nu. 2. 155
& nume. 7. 156
Filius non redimens patrem carceratum pro maleficio pri-
uatur eius successione, decisio. 63. parte secunda, nu-
mero 8. 40
Filius potest iuste exheredari, si non se obligat pro exi-
mendo patrem a carceribus, ibidem numero decimo-
quinto.
Filius natus ex vxore, qua a marito expulsa sine iudicio eccle-
siae inuit ad lupanar, & ibi processu temporis peperit, iudica-
tur legitimus, ex communi, & quare, dec. 13. par. secunda,
numero 8. 10

Filius

Index.

Filius in casu necessitatis tenetur magis subuenire patri,
vel matri, quam eius proprio filio, ibidem numero de-
cimotertio.
Filius hares alienantis rem relictam familia, & alienari pro-
hibitam non admittitur contra alienationem, sed filij exha-
redati, dec. 110. par. 2. nu. 22. 73
Intellige tamen, vt nu. seq. vsque ad fi. ibid.
Filius sequitur originem patris, decif. 150. parte secunda, nu-
mero 2. 37
Filius testatoris grauatus sub duplici conditione censetur, si de-
cederet sine liberis, aut cum liberis, & descendentibus, qui
postea quodocumque decederent sine filijs, & descendentibus,
dec. 212. par. 2. numero 5. 121
Filius potest exheredari etiam ob alias causas similes in iure
expressis, ex communi, dec. 61. par. 2. nu. 1. & num. 2. &
de magis communi, nu. 4. licet contrarium aliqui tenuerint,
nume. 3. 39 & 40.
Filius quilibet presumitur magis diligere, quam vxorem, de-
cif. 94. par. 2. nu. 15. 60
Filius regulariter sequitur originem patris non autem matris,
dec. 414. par. 1. nu. 1. 138
Contrarium vide ibid. nu. 3.
Filius in quasi possessione filiationis existens alienus est, pen-
dente filiationis questione, decisio. 499. parte prima, nu-
mero 1. 168
Filius hares inuentarium non conficiens, tenetur indistinctè
creditoribus hareditarijs, nulla facta deductione legitima,
dec. 749. par. 1. nu. 1. 258
Immo etiam si conficiat, non deducit legitimam quoad credito-
res hareditarios, si hareditas non sit soluendo: aliis secus,
ibid. num. 3.
Filius in successione patri de iure communi representat perso-
nam patris, & concurrit cum patruo, dec. 708. parte pri-
ma, numero 2. 241
Filius satis probat se esse pauperem, asserendo se nulla bona
possidere, dec. 499. par. 1. nu. 4. 168
Filius admittitur ad reuocandam alienationem aduentitiorum
a patre factam, decisio. 47. parte secunda, numero
decimoquarto. 29
Filius existens in potestate patris non potest reuocare alien-
ationem aduentitiorum a patre factam, ibidem nume-
decimosexto.
Filius an & quando presumatur illegitimus, & de contra legi-
timitate, vide longam distinctionem, dec. 470. par. 1. nu. 7. &
num. 10. cum seq.
Filius habet fundatam intentionem in omnibus bonis etiam si
biectis fideicommissio vniversalis, dec. 641. parte prima, nu-
mero 18. 218
Filius subintrat locum patris cum sua qualitate, dec. 686. par.
prima, numero 3. 234
Filius positi in conditione non censetur dispositiue vocati, nisi,
qui in posteriori clausula testamenti ponuntur in conditio-
ne, in procedenti erant vocati, decif. 322. parte prima, nu-
mero 1. 103
Item nisi positi in conditione ab intestato succedere non pos-
sent, ibid.
Filius iniuria & damno affici non debent nouercalibus delimi-
mentis, dec. 432. parte 1. nu. 2. 143
Filius iura patria amittunt vbi auus alibi constituit domiciliu,
dec. 414. par. 1. nu. 2. 138
Filius legitimitati habent ius vniversalis, & filiationis, dec. 353.
par. 1. nu. 5. 113
Filius quando censetur vocati per vulgarem, & quando de-
scendentes, dec. 51. parte 1. num. 6. 19
Filius spurij positi in conditione censentur dispositiue vocati,
dec. 326. par. 1. nu. 7. 104
Filius nati ante dispensationem gradus prohibiti, non efficiuntur

legitimi ob legitimum matrimonium subsequutum, sed eos
oportet legitimari, dec. 207. par. 1. nu. 1. 70
Filius naturales, & spurij nati ex institutis non excluduntur il-
la clausula, & ipsi cessantibus, succedant filij spurij, & ba-
stardi, dec. 326. par. 1. nume. 2. 104
Filius masculi descendentes ex feminis, quando veniant appel-
latione liberorum masculorum, dec. 6 par. 1. nu. 2. 7
Filius inuitari dicitur ad male tractandum matrem, si legatij
vxori relictum vti dominae & vsufructuaria, restringere-
tur ad sola alimenta, dec. 762. par. 1. nu. 6. 264
Filius dicitur fructus matrimonij, qui dantur bonae fidei pos-
sessori, dec. 477. par. 1. nu. 2. 160
Filius spurij & bastardi possunt succedere ex pacto: aliis sunt
insuccessibiles, dec. 443. parte prima, nu. 1. 146
Immo nec etiam filij simpliciter naturales possunt succedere,
num. 3. ibid.
Filius in successione sunt prima causa, dec. 288. parte prima, nu-
mero 1. 79
Filius nati ex adulterio legitimaripossunt per subsequens patri-
monium dec. 290. par. 2. nu. 3. 166
Filius appellatione non continetur filia femina ex proprietate
verbi, ex communi & veriori, dec. 125. parte secunda, nu-
mero 8. 81
Filius positi in conditione comprehendunt etiam nepotes & alios
descendentes, dec. 243. par. 2. nu. 4. 132
Filius incapax grauati, non possunt facere deficere substitutio-
nem, ob eorum in successibilitatem, dec. 267. par. secunda, nu-
mero 4. 138
Filius filiorum expresse nominati, & positi in conditione,
censentur grauati, decisio. 243. parte secunda, numero
secundo. 132
Filius tantum censentur vocati, qui erant nati tempore testa-
menti, vel post, antequam mortem testatoris ex communi,
dec. 589. par. 1. nu. 6. 196
Filius appellatione in substitutione actiua veniunt nepotes,
dec. 212. parte 2. nu. 1. 121
Immo omnes descendentes in infinitum vocati censentur, vbi
testator nominauit descendentes, ibid. nu. 2.
Filia recipiens aliquid, quod succedit loco legitima etiam quod
renunciauerit, facit partem, decif. 266. parte prima, nu-
mero 5. 92
Idem, etiam si legitima transeat de triente in semissem.
Fallit tamen, si filia habuisset minus legitima, secundum verio-
rem, ibid. nu. 6.
Filia exclusa a statuto, an possit petere supplementum legiti-
mae, magis aequa est opinio, quod sic, decif. 232. parte prima,
numero 6. 77
Filia in consequentiam exclusa dicitur a successione patris
per statutum. vocans ad successione fratris sine filijs
defuncti alios fratres, decisio. 686. parte prima, numero
octauo. 234
Filia exclusa a statuto propter masculos, & mandante eam
debere esse contentam dote sibi per patrem assignata, po-
test petere supplementum congruae dotis respectu men-
surae alimentorum, decisio. 760. parte prima, numero
quarto. 263
Filia quando est nupta cum minus sufficienti dote, an possit fie-
ri detractio pro ea supplenda ex bonis subiectis restitutio-
ni, dec. 642. par. 1. nu. 6. 219
Filia, an & quando possit repellere fideicommissarium exce-
ptione retentionis aliquorum bonorum pro legitima debi-
ta fratri in bonis patris, vide distinctionem, dec. 749. par.
prima, nu. 7. 258
Filia renuncians bonis in manibus patris propter dotem, non
dicitur sibi praedicaesse in successione ex testamento, decif.
393. par. 1. nu. 4. 131
Filia vltra dotem a patre datam potest etiam habere do-

K k 2 tenn

Index.

<i>tem ab auctore relicta in quantum computat in legitima,</i> dec. 642. par. 1. nu. 5.	219
<i>Filia per statutum exclusa extantibus masculis, non censetur exclusa petere supplementum legitime ex testamento: nisi sint insuntur aliqui masculi ex illis, qui ab intestato eam excludebant, decisio. 355. parte prima, numero duodecimo.</i>	114
<i>Filia exclusa ab intestato censetur etiam exclusa a petitione legitime facta testamento, decisio. 355. parte prima, numero 8.</i>	114
<i>Filia de iure communi subintrant in locum patris in successione patrii vna cum alijs patris, dec. 448. parte prima, numero primo.</i>	148
<i>Filia exclusa a statuto etiam ex testamento, ita quod non possint habere ultra id quod pater eis reliquit, faciunt partem quo magis masculis videbitur, decisio. 266. parte prima, numero 1.</i>	92
<i>Filiatio probatur etiam si in legitima non nominetur filius, sed dicatur natum esse ex ignotis parentibus, & sic in alijs scripturis, dec. 238. par. 1. nu. 8.</i>	80
<i>Filiatio ex quibus tractatibus probata esse dicatur nu. 6. & numeris seq. dec. 238. par. 1.</i>	80
<i>Filiatio probatur etiam ex actibus reuocatis, ex quibus colligitur voluntatis, decisio. 661. parte prima, numero primo.</i>	224
<i>Filiatio femina ex quibus verbis testatoris probetur, decisio. 60. par. 1. nu. 1.</i>	2
<i>Filiationis quasi possessio constituta esse dicitur ex precedente tractatu filiationis probato, decisio. 238. parte prima, numero 9.</i>	80
<i>Filiationis quasi possessio quesita dicitur ex probatione tractatus, dec. 1. par. 1. nu. 2.</i>	1
<i>Filiationis quasi possessio, an habeat effectum contra matrem venientem ab intestato, decisio. 1. parte prima, numero quarto.</i>	1
<i>Folia librorum, an debeant esse equalia, non reperitur de iure cautum, dec. 248. par. 1. nu. 9.</i>	85
<i>Forensis non ligatur statutis loci cui non est subditus, dec. 673. par. 1. nu. 1.</i>	227
<i>Forma proxima omitti non potest secus in extrema, decisio. 25. par. 1. nu. 6.</i>	6
<i>Forma adhibenda actui ex concilij decreto, etiam provisione Papae comprehendere dicitur, nisi derogatum reperitur, dec. 48. par. 2. nu. 4.</i>	18
<i>Forma Paulina circa alienationem rei ecclesiastica, qua fit, dec. 160. par. 2. nu. 7.</i>	102
<i>Forma non potest adimpleri per relationem, quando in ea requiritur expressio, decisio. 246. parte prima, numero decimo.</i>	84
<i>Forma mandati constituta ad certum finem potest per equipollens adimpleri, decisio. 33. parte secunda, numero quarto.</i>	20
<i>Forma rei locata non est immutanda a conductore, inuito locatore, etiam si fieret eius melior conditio, dec. 37. par. 2. numero 28.</i>	25
<i>Forma examinis decreta in Concilio Trid. nunquam praetermittenda, etiam si cura beneficii ecclesiae, vel episcopo incumberet, & per plures administraretur, dec. 48. par. 1. numero nono.</i>	17
<i>Forma publicationis resignationis beneficii existentis in cathedrali potest adimpleri per equipollens continuationis possessionis per unum saltem, vel duos menses, decisio. 395. par. 1. nu. 3.</i>	132
<i>Fallit nisi aliter constet de mente disponentis, ibidem numero quarto.</i>	
<i>Forma requisita in aliquo actu si non seruetur, actus est nullus, dec. 226. par. 1. nu. 1.</i>	75
<i>Forma capella seu oratorij mutari non potest inuito domino, & patrono, etiam si episcopus consentiret, dec. 550. par. 1. numero 1.</i>	186
<i>Forma si sit inducta ad certum effectum, sufficit quod ille effectus habeatur per equipollens, decisio. 269. parte prima, numero 6.</i>	92
<i>Forma matrimonij contrahendi, de qua in Conc. Trident. de reformatione matrimonij non potest adimpleri per equipollens, dec. 657. par. 1. nu. 1.</i>	
<i>Forma specialis appellandi extrajudicialiter dicitur inducta per c. vt circa. de elect. in 6. decisio. 486. parte prima, numero octavo.</i>	162
<i>Forma semper dicitur esse individua, dec. 471. par. prima, numero 9.</i>	156
<i>Forma seu dispositio tex. in cap. vt circa. de elec. in 6. debet seruari in appellatione extrajudiciali, dec. 486. par. prima, numero 6.</i>	162
<i>Forma in sententijs potius quam materia attenditur, decisio. 221. par. 2. nu. 3.</i>	125
<i>Et ed magis in censuris, qua de sui natura sunt individua, ibidem.</i>	
<i>Forma remissio reddit actum nullum, dec. 72. parte secunda, numero 10.</i>	45
<i>Furor non probatus per aliquod tempus continuum arguit dilucida fuisse interualla, decisio. 134. parte secunda, numero 5.</i>	89
<i>Furor & mentiscaptio sunt passiones cerebri, quas phisicus cognoscit, dec. 107. par. 2. nu. 7.</i>	70
<i>Furor est difficilis probationis, decisio. 107. parte secunda, numero 4.</i>	69
<i>Furor & dementia probantur ex factis. ex communi, ibidem numero 5.</i>	
<i>Iudex adhibere debet medicos, qui furorem, & dementia cognoscant, dec. 107. par. 2. nu. 6.</i>	70
<i>Furiosus & mente captus in quo differant, & quis uterque sit, numero sequen. decisio. 107. parte secunda, numero primo.</i>	69
<i>Furiosus non potest contrahere matrimonium carnale, numero 14.</i>	
<i>Immo nec spirituale, numero decimosexto, decisio. 107. parte secunda.</i>	70
<i>Ampliatur etiam in mente capto, ibidem numero decimosextimo.</i>	
<i>Furiosus & mente captus equiparantur, ibidem numero decimosextimo.</i>	
<i>Furiosi & mente capti saepe respondent ad propositum ad similitudinem puerorum, decisio. 129. parte secunda, numero 8.</i>	84
<i>Furiosi & mente capti faciunt multoties signa, & loquuntur, vt prudentes, decisio. 107. parte secunda, numero 23.</i>	75
<i>Fundus dotalis filiae reuersus ad patrem per mortem viri, non potest per eum alienari, sed remanet dotalis, dec. 156. par. 2. numero 1.</i>	110
<i>Fundus an dicatur venditus ad mensuram, vel ne, attendi debet, an praecedat mentio corporis, vel mentio mensurae, dec. 149. par. prima, nu. 5.</i>	56
<i>Fundus vt demonstratur certus, debet exprimi nomen loci cum duobus confinibus, dec. 710. par. 1. nu. 2.</i>	242
<i>Immo locus, & vnus confinis sufficit, quando aliud fieri non potest, ibid. nu. 3.</i>	
<i>Fundamentum in verbis enunciativis instrumenti fieri non potest, dec. 803. parte prima, numero 6.</i>	280
<i>Fundans se in negativa, sine agat, sine excipiat, debet illam probare, dec. 9. par. 2. nu. 17.</i>	6
<i>Fundans, construens vel dotans ecclesiam, acquirit in patrimonio, etiam si illud non reseruaerit, dummodo expresset illud</i>	

Index.

<i>illud non remiserit. ex communi, dec. 167. par. 2. nu. 4.</i>	105
<i>Furtum, dolum malum, & fraudem allegans, ex quibus rebus probare teneatur, decisio. 82. parte prima, numero primo.</i>	29
<i>Frater admittitur in testem pro fratre in civilibus, pro adminiculo, dec. 377. par. 1. nu. 5.</i>	126
<i>Frater diues cogitur alere fratrem, vel sororem pauperem, non autem quando est pauper, dec. 724. parte prima, numero 12.</i>	248
<i>Immo pater ipse non habens, nisi quantum sibi sufficiat ad alimentum, non tenetur alere filium, ibid. nu. 13.</i>	
<i>Nec etiam mater si sit pauper, cogitur alere filium infra triennium, ibid. nu. 14.</i>	
<i>Frater non potest dotare sororem de bonis paternis, nisi prius adeat hereditatem, decisio. 540. parte prima, numero quarto.</i>	182
<i>Frater potest esse testis pro fratre in causa civilis, dec. 342. parte 1. nu. 2.</i>	109
<i>Fallit nisi sit causa civilis ardua, vel grauis, ibidem numero tertio.</i>	
<i>Quae extenditur etiam ad consanguineos de linea transversali vsque ad quartum gradum, ibid.</i>	
<i>Fratres suos nemo praesumitur velle fraudare, dec. 628. par. 1. numero 2.</i>	213
<i>Fratres vel sorores, vt ad aequalitatem reducantur, in dubio iudicandum est, decisio. 155. parte secunda, numero sexto.</i>	49
<i>Fraus considerari non potest, quando fit resignatio in manibus Papae, dec. 791. par. 1. nu. 3.</i>	274
<i>Fraus in impetrando beneficium viuentis subditi periculo mortis, vel ab alium similem casum, requiritur in secunda parte regulae de subrogan. vt illi locus sit, dec. 42. par. 2. nu. 15.</i>	27
<i>Fraus non minus committitur absque colligantia quam cum illa, quoad effectum regulae de subrogan. ibidem numero decimosexto.</i>	
<i>Fraus a se in donando commissa difficile est probare, decisio. 437. par. 1. nu. 6.</i>	146
<i>Fraus legis in successione spurij praesumitur in donatione reciproca, in qua donans censetur donasse spurij alterius, vt proprijs donetur, decisio. 687. parte prima, numero secundo.</i>	210
<i>Fraus quacunque, & litium oriendarum, & protelarum in qualibet resignatione debet remoueri, dec. 215. par. 1. numero 6.</i>	72
<i>Fraus quando praesumatur, quando aliquid fit per interpositam personam, decisio. 18. parte secunda, numero septimo.</i>	12
<i>Fraudis & suspitionis maior ratio militat in resignante in extremo die vitae suae constituto, quam in alijs, dec. 75. par. 2. numero 10.</i>	48
<i>Fraudis suspicio ex sanguinis coniunctione maior inducitur, dec. 244. par. 2. numero 2.</i>	132
<i>Fraudis suspicio cessat, vbi ex primo inuentario veritas rerum satis apparet, decisio. 800. parte prima, numero secundo.</i>	279
<i>Fraudes consideratae in Clem. de resign. comprehendunt etiam notarios Camerae Apostolicae, decisio. 215. parte prima, numero 13.</i>	72
<i>Fraudes sublate per regulam de subrogan. in quibus consistunt, dec. 42. par. 2. nu. 3.</i>	27
<i>Frenefis superueniens testatori post explicationem suae voluntatis non nocet, decisio. 173. parte secunda, numero octavo.</i>	107
<i>Fructus pecuniae datae pro alimentis taxandi sunt ad rationem censur. 742. nu. 3. par. 1.</i>	256
<i>Fructus, qui peti possunt iure actionis, & officio iudicis, si</i>	
<i>iudex omittat condemnationem, possunt nihilominus postea peti, decisio. 807. par. 1. nu. 6.</i>	282
<i>Fructus compensantur cum melioramentis a bona fidei possessore factis, dec. 186. par. 2. nu. 5.</i>	112
<i>Fructus scienter percipientes post eorum sequestrationem incidit in penam Clementinae vnicae, de sequestra. possessionis, dec. 274. par. 2. nu. 1.</i>	139
<i>Fructus a bona fidei possessore peti non possunt, nisi per viam compensationis, decisio. 247. parte secunda, numero tertio.</i>	133
<i>Fructus descripti in libris reddituum dicuntur iuris liquidi, dec. 334. parte 2. numero 3.</i>	156
<i>Fructus rei male alienatae per praelatum, possunt peti a quolibet, dec. 246. par. 2. nu. 4.</i>	133
<i>Fructus sequestrandis sunt licet possessor illis non abutatur, & conuertat in alios vsus, quam fecerit prius ante appellationem, quando adesset difficultas exactionis contra illum in euentum succumbentia, dec. 13. par. secunda numero primo.</i>	8
<i>Fructus veniunt ratione interesse, decisio. 71. parte secunda, numero 7.</i>	44
<i>Fructus in libris computorum descripti, dicuntur liquidi, dec. 352. par. 2. nu. 2.</i>	113
<i>Fructus accessorij ad rem peti non possunt, si nec res principalis peti potest: secus si non sint accessorij, dec. 24. par. secunda, numero 6.</i>	15
<i>Fructus beneficij percipientis sunt de manibus eius, qui obtinet beneficium, etiam si infra annum tale beneficium obtinuerit, non autem de manibus coioni, vel usufructuarij, dec. 7. par. 2. nu. 3. & 4.</i>	5
<i>Frustrum concessio differt a concessione usufructus, ibidem numero 5.</i>	
<i>Fructus in iudicio reintegranda debentur iure actionis, extantes rei vendicatione, consumpti conditione sine causa, dec. 807. par. 1. nu. 8.</i>	282
<i>Fructus ecclesiae a solo separari ad haeredes praedecessoris non autem ad successorem pertinet, dec. 761. par. 1. nu. 4. & numero 6.</i>	263
<i>Fructus recuperari per praedecessorem, & conuersi in utilitatem ecclesiae vna cum expensis pro eorum recuperatione factis per praelatum, vel clericum in rebus ecclesiae, qua sunt sua, in vita, sed de his non potest testari, ibidem.</i>	
<i>Fructus compensatiuos soluere tenetur, qui retinet bona subiecta pacto, vel fideicommissio cum onere dotandi, dec. 650. parte prima, nu. 2.</i>	223
<i>Fructus veniunt in Saluiano interdico respectu creditoris bonorum, non autem pecuniarum, decisio. 44. parte prima, numero 10.</i>	15
<i>Fructus percepti post moram haeredis equiparantur fructibus perceptis ab haerede post praesitam ab usufructuario cautionem, decisio. 258. parte prima, numero octavo.</i>	90
<i>Fructus propter moram haeredis debentur, & etiam pecunia, qua erant in obligatione, & bona in solutione, ibidem numero sequen.</i>	
<i>Fructus civiles computantur in tempore quo cedit dies solutionis, dec. 316. parte prima, nu. 5.</i>	102
<i>Fructus civiles iudicandi sunt vti de fructibus post litem motam perceptis, ibid. nu. 6.</i>	
<i>Fructus computantur in sortem creditori, qui immisus esset in possessionem bonorum ex Saluiano interdico: fallit, vt in decisio. sequen. numero 7. decisio. 43. par. prima, numero secundo. 14. & 15.</i>	54
<i>Fructus liquidandi sunt secundum priorem statum rei antequam esset meliorata, decisio. 294. parte prima, numero primo.</i>	97
<i>Fructus canonicatus si probarentur non esse vere distributio-</i>	

Index.

nes quotidiana, pensio super his constituta dicitur, dec. 330. parte 1. num. 4. 105
Fruetus non computantur in sortem in Saluiano interdito, ubi bona reperiuntur obligata, decif. 44. par. prima, numero septimo. 13
Fruetus debentur a die litis contestata, licet non sit translatum dominium, decif. 44. par. 1. nu. 8. 15
Fruetus, & emolumenta omnia per unionem sunt quaesita monasterio, seu ecclesia collegiata, quibus facta est unio. ex communi, dec. 799. par. 1. nu. 1. 278
Fruetus proprie dicuntur, quando libere, & in absentia percipiuntur, dec. 330. nu. 6. par. 1. nu. 6. 105
Fruetus percepti iudicio testatoris non veniunt in hereditate grauati: nisi addita causa pro dote restituere sit relictum, dec. 680. par. prima, nu. 3. 231
Fruetus liquidari possunt etiam ex libris computorum, decif. 623. par. 1. nu. 1. 24
Fruetus peti possunt finito iudicis officio etiam per renunciationem sicut per sententiam, decif. 768. parte prima, numero nono. 207
Fallit, nisi reus non acceptauerit, ibid. nu. 10.
Fruetus vineae post triennium praesumuntur consumpti, & non extare, dec. 53. par. 1. nu. 4. 20
Fructuum appellatione qui etiam residentibus dari solent, non veniunt distributiones quotidiana, dec. 330. parte prima, numero 1. 105
Limita ut nu. 3. & 4. ibid.
Fructuum retentio non impedit purgationem spoli, sed ne spoliator possit conuenire in petitorio, nisi fructibus integre solutis, dec. 344. par. 1. nu. 4. 110
Fructuum perceptio probat regulariter possessionem: fallit, nisi re ipsa constat, quod alter possidet, decif. 506. parte prima, numero 4. 170
Fructuum condemnatio fit in possessorio, etiam suspensio petitorio ex communi practica, decif. 44. parte prima, numero 9. 15
Fructuum perceptioni locus esse non potest, nisi corpora bonorum, ex quibus percipiuntur, sint certa, dec. 58. par. 2. numero 5. 38
Fructuum appellatione, qui etiam residentibus dari solent, non veniunt distributiones quotidiana, dec. 330. par. prima, numero 1. & 2. 105
Limita, ut nu. 3. & 4. ibid.
Fructuum taxatio ad rationem certi numeri pro centenario regulariter ab initio non permittitur, dec. 71. parte secunda, num. 4. 44
Intellige, ut nu. seq. ibid.

G

Generalis direptio alicuius loci probat casum amissionis dec. 18. par. 1. nu. 3. 5
Generalitas verborum secundum subiectam materiam, & rationem finalem restringi debet, dec. 591. parte prima, numero 11. 201
Genitius (commendarum) denotat dominium, & proprietatem, dec. 23. par. 2. numero 2. 14
Genitius (eorum) quid importet, decif. 54. parte secunda, numero 2. 36
Gestum non tollitur ex casu superueniente, qui ab initio impediisset actum geri, & tenderet ad eundem effectum cum actu gesto, decif. 139. parte secunda, numero nono. 91
Gesta in antiquis omnino solemniter praesumuntur, decif. 340. par. secunda, nu. 2. 157
Gesta omnia post appellationem sunt attendenda, decif. 784. par. 1. num. 3. 273

Gesta per tutorem relictum, qui tamen non adimpleuit solemnina, valent medio tempore, decif. 378. parte prima, numero secundo. 126
Gesta, per eum qui pro tutore se gessit, valent, decif. 89. par. 2. numero 8. 36
Immo etiam gesta cum tutore non legitimo, qui publice pro tutore se gerebat, ibid. nu. 9.
Guid. Pap. de inuent. sub nu. 23. quomodo intelligatur, dec. 72. parte 2. nu. 38. 46
Glin c. 1. de presc. in 6. est sepius canonizata in Rota, decif. 28. parte prima, nu. 5. 9
Gratia, si neutri solet per se principaliter intentari, decif. 24. par. secunda, nu. 8. 15
Gratia quominus sit motu proprio cessa, non faciunt ea qua contra clausulam motus proprii deducuntur, dec. 163. par. prima, nu. 1. 58
Gratia a tempore data initium sumit, & sic illud tempus attenditur, dec. 170. nu. 6. & ibid. nu. 8. 60
Gratia valet etiam si ea plura, que narrantur quorum unum est sufficiens ad impetrandum gratiam non subsistunt, decif. 171. par. 1. nu. 1. 61
Gratia etiam in prauidicium tertij extenditur, quando constat de mente concedentis, decif. 240. parte prima, numero 20. 82
Immo si gratia sit natura sua prauidicialis, prauidicat etiam si concedens ignorabat tale prauidicium, ibidem numero 22.
Fallit tamen, nisi gratia sit concessa ex aliqua causa odiosa, ibidem nu. 23.
Gratia motu proprio facta parit suos iuris effectus, decif. 175. par. 1. nu. 2. 62
Gratia quoad matrimonium si non potest habere effectum, debet tamen executioni mandari quoad legitimitatem, in qua nullum adest impedimentum, dec. 207. num. secundo, parte prima. 70
Gratia iusta ratione fundata, & in corpore iuris clausa dicitur, ubi in patronatus competit laicis de iure communi, dec. 385. parte 1. nu. 2. 129
Gratia retentionis pensionis dicitur sufficiens, etiam non facta expressa mentione de ecclesiis cathedralibus, dec. 233. parte prima, numero 3. 78
Gratia sine consensu in patrimonialibus non valet, ex defectu intentionis, decif. 170. parte prima, numero decimosexto. 60
Gratia intelligitur sine prauidicio iuris tertij, quoad eius fauorem, dec. 169. par. 1. nu. 6. 60
Gratia concistorialis tollit obstaculum styli, & reducit rem ad ius commune, secundum quod pensiones sunt compatibles cum episcopatu, decif. 240. parte prima, numero decimosextimo. 82
Gratia aliis stricte interpretanda ex qualitate persone late interpretatur, decif. 240. parte prima, numero decimotertio. 81
Multo magis si concistorialiter sit facta, ibidem numero decimosexto.
Gratia contra ius, & in prauidicium alterius impetrata debet stricte interpretari, decif. 68. parte secunda, numero primo. 42
Gratia etiam solo verbo Papae perfecte transfert ius pensionis in eum cui est facta, decif. 399. parte prima, numero primo. 134
Gratia ante ius quaesitum tertio sortitur naturam vltimae voluntatis, postea autem sapit naturam contractus, dec. 170. parte 1. nu. 11. 60
Gratia, si in euidenter, redditur nulla & subreptitia ex capite falsa expressionis, decif. 18. parte secunda, numero 3. 11

Gratia

Index.

Gratia tota ideo annullatur in clem. 1. de praben. quia non fuit facta mentio de cura, qua alteri dignitatem imminerebat, ex magis communi, num. 1. & num. 6. decif. 650. par. prima, num. primo. 221
Gratia si intelligatur sub conditione, quatenus tertio non prauidicetur, dicitur conditionalis conditione suspensiva, non autem resolutiva, dec. 614. par. 1. nu. 15. 209
Gratia etiam motu proprio facta nulla dicitur ex defectu intentionis Papae, ut neq; etiam clausule in ea appositae eam renouent, dec. 525. par. prima, nu. 1. 176
Immo etiam ipso iure nulla dicitur, ibid.
Gratia, perinde valere, tollit defectum dispensationis, dec. 436. par. prima, num. 2. 144
Gratia dicitur esse perfecta per solam supplicationem & ius quaesitum resignatorio & abdicatum a resignate, dec. 418. par. prima, num. 3. 139
Gratia a principio nulla potest confirmari per consensum superuenientem, dec. 525. par. prima, nu. 10. 176
Gratia habet implicitum statum, donec tertius reclamet, aliis in sui substantia non est nulla, decif. 169. parte prima, numero 4. 60
Gratia quando est facta ante vacationem dicitur odiosa, dec. 240. par. prima, nu. 28. 82
Gratia etiam motu proprio facta est nulla, quando adest defectus intentionis: immo etiam est ipso iure nulla, num. 1. & num. 6. dec. 451. par. 1. 149
Et etiam si deficiat potestas, ibid.
Gratia a principio nulla potest confirmari per consensum superuenientem, dec. 451. par. prima, nu. 8. 150
Gratia, in qua tacite praesupponitur consensus, vel dissensus superueniens, dicitur habere statum implicitum validitatis: aliis non valet, decif. 614. parte prima, numero primo. 208
Gratia non annullatur ex defectu intentionis, vel subreptionis, quando ius tertij non est fundatum in aliqua probabili spe de praesenti, num. 22.
Idem si sit motu proprio, & ex certa scientia, & de plenitudine potestatis concessa, cum clausulis amplissimis, nu. 23. decif. 614. par. prima. 209
Gratia legati non sunt ita fauorabiles sicut ordinariorum, decif. 106. par. prima, nu. 3. 69
Gratia seu priuilegia aequiparantur legatis, decif. 14. par. secunda, num. 8. 9
Gratia validitas per acceptationem facta, non potest amplius tolli, & in pristinum statum reponi, dec. 170. parte prima, nu. 10. & nu. 14. 60
Gratia, ut substineantur, Rota solet semper aequitatem amplecti, dec. 9. par. 2. nu. 9. 6
Gratia dignitatis sibi facta etiam habenti decretum irritans, renunciare nemo potest, nisi in manibus superioris, dec. 170. par. prima, nu. 3. 60
Grauamen legitime imponitur per fideicommissum reciprocum, dec. 488. par. prima, nu. 3. 165

H

Habilis de iure communi est potentior habitatio de iure speciali, dec. 16. par. 2. nu. 8. 10
Habilem presentari non sufficit, si reperiatu habilior, ibid. num. 9.
Quod procedit in foro conscientiae: secus in foro fori, ibid.
Habitatione & communis vita fratrum per se sola non est sufficiens coniectura ad inducendam societatem, dec. 169. parte secunda, num. 3. 106
Fallit, nisi sit longeva, ibid. num. 5.
Habitatione domus concessa, intelligitur venire etiam ipsa domus, non autem ipsius usus tantum, decif. 168. parte se-

cunda, numero secundo. 105
Habitatio gestatio non probat professionem, dum is, qui gestat, sit extra monasterium, decif. 50. parte prima, numero secundo. 19
Heres licet proprie non possideat, habet tamen remedium restitutorium, quasi hereditas iacens fuit spoliata, decif. 510. par. prima, nu. 7. 174
Heres purus si deficiat conditio coheredis in totum semper fuit heres, dec. 126. par. 2. nu. 3. 83
Heres adiens hereditatem sine beneficio inuentarij de iure canonico non tenetur ultra vires hereditarias, numero 46. ibid.
Heres quoquomodo formam inuentarij omittat, non excusatur, decif. 72. par. 2. nu. 15. 45
Immo nec mulier, nec rusticus, ibid. nu. 16.
Heres non consiciens inuentarium non tenetur de iure canonico, ultra vires hereditarias, & num. 44. & 45. & seq. usque ad num. 48. ibid.
Heres potest venire contra factum defuncti nullum & inuaidum, dec. 110. par. 2. num. primo. 73
Heres potest venire contra factum defuncti alienantis rem prohibitam alienari, ibid. nu. 4.
Heres & defunctus reputantur una & eadem persona, ibid. num. 5.
Heres persona ecclesiastica tenetur in dubio cauere de hereditate restituenda ecclesiae, decif. 705. parte prima, numero primo. 240
Heres nec ad tempus, nec ex tempore institui potest, dec. 694. par. prima, num. 2. 236
Heres alienando bona fideicommissa subiecta quo casu dicatur contrauenire, dec. 314. par. 2. num. primo. 151
Heres non consiciens inuentarium tenetur ad supplementum legitime de suo proprio, decif. 749. parte prima, numero secundo. 258
Fallit, nisi hereditas sit soluendo, ibid. nu. 4.
Heres extraneus, quando hereditas est soluendo, deducit legitimam etiam si inuentarium non fecerit, ibid.
Heres potest ratificare in his, qua transeunt ad heredes, dec. 118. par. 2. nu. 2. 77
Heres praesumitur scire factum defuncti in lucro captando, & agendo: secus si de damno euitando tractetur, vel conueniatur, dec. 159. par. 2. nu. 9. 102
Idem in facto arduo, cuius notitia praesumitur, ibidem, numero 10.
Heres possidens aliqua bona spectantia ad alium coheredem, potest conueniri in solidum, decif. 71. parte prima, numero secundo. 25
Heres non tenetur fructus ex hereditate perceptos computare in suo credito, ex communi, decif. 680. parte prima, num. 2. 232
Heres scriptus pretendens possessionem defuncti vigore statutum in se translata, & continuata, debet de veritate docere se esse verum heredem, decif. 34. parte secunda, numero 22. 21
Heres adiens hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij, & inuentarium non consiciens, sibi imputare debet, decif. 342. par. 1. nu. 4. 158
Heres potest declarare voluntatem defuncti, decif. 100. par. 2. num. 5. 62
Heres grauatus debet habere non solum quartam, sed etiam fructus quartae, dec. 747. par. 1. num. primo. 258
Heres iustam habet causam ignorantia de actu a testatore gesto, nisi facta sibi fide de eo, ideo non constituitur in mora, dec. 258. par. prima, nu. 4. 89
Heres non potest vi iure cesso contra ipsum, si opponat exceptionem cedendarum: secus si non opponat, decif. 123. parte secunda, num. 8. 80
Heres

Index.

Heres ab intestato veniens, qui aliter à testatore grauari non potest, censetur in necessarium antecedens titulo institutionis honoratus, dec. 304. par. prima, nu. 7. 100
Heres si alienat fideicommissum conditionale pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum efficitur purum, dec. 49. par. 2. nu. 51. 32
Heres scienter alienans fideicommissum, incidit statim in penam priuationis: secus in ignorante, ibid. nu. 54. 34
Heres heredis, an rectè dicat in libello se heredem defuncti, dec. 47. par. 2. num. 11. 29
Quod sic, cum num. seq. ibid.
Heres dicitur institutus in legatis, etiam quod illa expresse sint excepta, dec. 261. par. 2. nu. 6. 136
Heres creditor hereditatis potest sine dolo, & fraude eligendo rem sibi satisfacere, decisio. 71. parte prima, numero quarto. 25
Heres, quando aliquid est restituendum, debet immitti in possessionem, & fideicommissarius capere de illius manu, secundum communem, decisio. 83. parte prima, numero primo. 30
Heres heredis non potest detrabere Trebellianicam, nisi ex persona primi heredis, cui iam erat prohibita, dec. 693. parte prima, nu. 7. 235
Heres in possessionem non est mittendus, quando dubitatur an defunctus possederit tempore mortis, decif. 80. par. secunda, num. 3. 52
Declara tamen, vt nu. 4. ibid.
Heres à detractione falcidia, an possit submoueri, ex quo siumentum, quod remansit in hereditate tempore charitatis, plurim. valuit, dec. 65. par. 2. nu. 9. 41
Heres grauatus à testatore fundare ecclesiam, si cogeretur à iudice, non haberet inspatronatus: secus si voluntariè fundaret, dec. 167. par. 2. nu. 6. 105
Heres vnam volens rem particularem sibi appropriare pro suo credito, id facere debet auctoritate iudicis, alioquin grauatus non deduceret melioramenta, decif. 680. par. prima, num. 6. 231
Heres mediantibus colonis acquirere potest possessionem pluribus concurrentibus, decif. 681. parte prima, numero secundo. 231
Heredis appellatione non solum primi, sed etiam vltiores heredes in infinitum comprehenduntur, decif. 47. par. secunda, num. 5. 29
Quod procedit etiam in conditionibus, & in his, quæ sunt stricti iuris, nu. 6. ibid.
Immo etiam proprie, & verè veniunt, nu. 7. ibid.
Sed contra, nu. 11. Solu. vt nu. 12. ibid.
Heredis verbum debet impropriari ad sustinendum intentionem libellantis, dec. 47. par. 2. nu. 10. 29
Heredi absenti debet à iudice præfigi terminus vnus anni, ac etiam longior ad adeundam hereditatem, decif. 800. par. 1. num. 5. 278
Heredi heredis declarationi etiam statur circa aditionem hereditatis, dec. 362. par. 2. nu. 5. 117
Heredum mentio in contractibus semper subintelligitur, dec. 681. par. prima, num. 4. 232
Heredes ab intestato venientes, sunt tacitè à testatore vocati, dec. 262. par. prima, nu. 10. 91
Heredes plures institui possunt in primo gradu sub contrarijs conditionibus, ex communi, decif. 596. parte prima, numero secundo. 236
Heredes non possunt minuere dotem, stante stipulatione notarij pro omnibus quorum intererat, & obitu testatoris, dec. 689. par. 1. nu. 4. 234
Heredes monasterium ingressi possidentes bona, præsumuntur habuisse scientiam testamenti, decif. 180. parte secunda, numero 3. 109

Et eò magis in heredibus extraneis, num. 4. ibid.
Heredes coloni qui reduxit terras ecclesie ad culturam pro solita, & antiqua pensione, præferendi sunt extraneo plus offerenti secundum aliquos, decif. 360. parte prima, numero sexto. 116
Heredes mariti non possunt obijcere crimen adulterij, postquàm maritus viuens non opposuit, decif. 606. parte prima, numero 4. 206
Heredes legitimi dicuntur proprie venientes ab intestato, decif. 100. par. 2. num. 7. 63
Hædes mariti, qui matrimonium in gradu prohibito contraxit, debet ipsius ignorantiam probare ad effectum lucrandi dotem, dec. 605. par. 1. nu. 3. 205
Hæditas monasterium ingressi sine testamento decedentis, acquiritur monasterio, decisio. 180. parte secunda, numero secundo. 109
Hæditas adita non dicitur amplius hereditas, sed patrimonium, dec. 47. par. 2. nu. 4. 29
Hæditas non adita transmittitur ad heredes, vt adeunda, nõ vt adita, dec. 362. par. 1. nu. 11. 117
Hæditas quando dicitur iacens, decif. 42. parte prima, numero secundo. 14
Hæditas non potest dici iacens, si bona à venientibus ab intestato occupata, non possent recuperari à testatore, ibid. num. 3. 3
Hæditas consentire non potest, ideo actus cum ea initus nullus est momenti, dec. 365. par. 1. nu. 7. 118
Hæditas dicitur iacere propter conditionem adiectam in heredis institutione, decisio. 42. parte prima, numero quinto. 14
Hæditas à matre non adita transmittitur ad filios, dec. 362. par. prima, nu. 2. & 11. 117
Hæditatis appellatione veniunt omnia ea, quæ reperiuntur esse in dominio defuncti mortis tempore, decif. 262. parte prima, num. 9. 91
Hæditas legitima etiam dicitur, quæ prouenit ex testamento propter legis approbationem, decif. 279. parte secunda, numero 6. 141
Hæditas iacens ceptam vsucapionem complet, & fructus acquirat, dec. 510. par. 1. nu. 8. 174
Hæditas non adita regulariter non transmittitur, decif. 782. par. 1. num. 21. 272
Hæditas sub contraria conditione censetur data, vbi ademptio seu translatio, vel priuatio est facta sub conditione, dec. 225. par. 2. nu. 5. 126
Hæditas semper dicitur donec aliquis potest adire, dec. 728. par. 1. nu. 5. 251
Hæresis crimen non committitur, dec. 486. parte prima, numero 19. 163
Hæreticus est ille, qui circa ea, quæ sunt fidei, erat, per intellectum, & pertinaciter hæret errori per voluntatem, decif. 486. par. 1. nu. 25. 163
Hierosolimitani largo modo religiosi dicuntur, dec. 591. par. 1. nume. 5. 201
Hypotheca extincta non dicitur propter alienationem factam à socio de bonis societatis, decisio. 288. parte prima, numero 5. 96
Hypotheca specialis, quando præsumatur idonea, & sufficiens, dec. 707. par. 1. nu. 4. 240
Hypotheca tacita ex legis dispositione oritur, dec. 174. par. 2. nume. 7. 108
Hypotheca solo consensu contrahitur, decif. 278. par. 2. numero quarto. 141
Hypothecam specialem habens, non potest redire ad generalem, nisi facta discussione specialis, dec. 444. parte 1. nume. primo. 147
Hypothecaria quæ oritur etiam ex pacto de retrovendendo, tollitur

Index.

tollitur 40. annorum spatio, decif. 242. parte prima, numero primo. 82
Hypothecaria competit pupillo contra eius administratorem, etiam si hereditatem non adiit, decif. 114. parte prima, numero 2. 43
Hypothecaria non competit in hypotheca legali pro re donata, dec. 44. par. prima, num. 1. 15
Fallit in hypotheca donantis, vel tacita, vel expressa, ibid. numero 2.
Hypothecaria non datur, vbi non est translatum dominium, ibid. num. 3.
Hypothecaria in tantum competit, in quantum, & pro qua parte competit actio personalis, decif. 32. parte prima, numero primo. 10
Homo relinquet patrem & matrem suam & adhaerebit uxori suæ, dec. 94. par. 2. nu. 11. 60
Intellige tamen quoad carnalem copulam, non quoad subuentionem, num. seq. ibid.
Honestas, & dignitas familiarum ex diuitijs conseruatur, decif. 72. par. 1. nu. 6. 26
Hospitale laicale ex quibus signis cognoscatur, nu. 2. & num. 3. dec. 114. par. 2. 75
Hospitale accessorie vnitum ecclesie debet censerit beneficium, ibid. num. 4.
Hospitale annexum ecclesie principaliter, non autem accessorie, non cadit sub literis impetratis ad beneficia, & habet locum clem. per literas, de electio. in 6. & num. sequen. ibidem.
Ampliatur etiam si nescitur quod sit principaliter annexum, an hospitale, an ecclesia, nu. 10. ibid.
Hospitale an sit ecclesiasticum vel laicale, ex quibus colligatur, num. 1. & num. 2. & 5. cum sequen. decif. 122. parte secunda. 79
Hospitale si detur in titulum beneficij, oportet recipientem esse clericum, & facere fructus suos, cum oneribus ad quæ clerici beneficiati teneatur, decif. 714. parte prima, numero octauo. 243
Hospitale possessum per longum tempus à laico præsumitur laicale, dec. 106. par. 2. nu. 1. 69
Hospitale diuiditur in profanum, seu laicale, & religiosum, dec. 714. par. 1. num. 16. 244
Hospitale in dubio censetur vnitum beneficio, non è contra, In P. R. num. 16. 165
Hospitale dicitur publicum, & religiosum, quando constitutio, vel institutio Rectoris hospitalis spectat ad Episcopum: si verò ad laicos, est priuatum, & profanum, dec. 725. parte prima, num. 1. 249
Hospitale publicum, & religiosum impetratur à Papa: priuatum verò, & profanum non, ibid. nu. 2.
Hospitale, an sit publicum, & religiosum, vel ne, ex iure præsentandi cognoscitur, ibid. num. 5.
Hospitalia publica, & religiosa possunt etiam per laicos gubernari, ibid. num. 6.
Hospitalia non sunt beneficia ecclesiastica, sed religiosa, & pia, ibid. num. 7.
Idem in alijs pijs locis, num. 8. & quare, nu. 9. ibid.
Hospitalia laicalia etiam per Episcopum committuntur, ibid. num. 7.
Hospitalia laicalia possunt etiam clericis in regimen sicut laicis committi, dec. 714. par. 1. num. 18. 244
Hospitalium propria natura quæ sit, decif. 302. par. secunda, numero 2. 148

I

Iocalia, & ornamenta, ac alia bona mobilia possunt dari in solutum pro societate, decif. 635. par. 1. num. 1. 214

Iudex in dubio pro paupere pronunciare debet, decif. 72. parte prima, num. 7. 26
Iudex procedendo post appellationem dicitur grauisse, dec. 2. par. 2. num. 16. 2
Iudex in ignorantia iuris dubij debet sequi id quod verisimile est, dec. 113. par. 1. nu. 13. 42
Iudex vtroque iudicio tam petitorio, quam possessorio ab actore cumulato, potest super possessorio tantum pronunciare, ex communi, dec. 34. par. 2. nu. 9. 21
Et procedit etiam de iure canonico, ex communi, numero 6. ibidem.
Immo etiam stante commissione de procedendo simul super petitorio, & possessorio, nu. 7. ibid.
Iudex secundus aditus principaliter super nullitate primæ sententiæ, non potest ipsam confirmare, aliàs iniustitiam facit, dec. 361. par. 1. nu. 3. 117
Iudex commissarius ecclesiasticus habet etiam rationem conditionis bonorum temporum, quæ redire poterant augendo canonem, dec. 78. par. 2. nu. 4. 51
Iudex sine executor debet esse certus de sua iurisdictione, decif. 69. par. 1. num. 1. 24
Iudex non potest valide pronunciare restituendam possessionem rerum hereditariarum, quin pronunciet in necessariam antecedentiam restituendam hereditatem, decif. 241. parte prima, num. 1. & 6. 82
Iudex non potest dare id quod prohibet, decif. 42. par. prima, num. 6. 14
Iudex potest ex causa aliqua vrgenti per eum necessariò expremenda, deuenire ad petitorium, omisso possessorio, decif. 120. par. prima, nu. 1. 45
Iudex à quo si præfigit terminum appellationi, causa censetur deuoluta, In P. R. num. 2. 164
Iudex in articulis mere obiectiuis non potest instrnere partem, vt eos declaret: secus si aliquo modo sint de iure dantis, In P. R. num. 91. 162
Iudex iniuste facit concedendo mandatum de immittendo in possessionem fideicommissarium hereditate iacente, cum non constet de facultate capiendi possessionem propria auctoritate à testatore concessa, decif. 520. parte prima, numero 16. 174
Iudex si semel intra terminum dederit Apostolos, pars non tenetur postea amplius comparere, & eos petere, dec. 300. par. 2. num. 1. 148
Iudex si lapsò termino ad articulandum alium etiam terminum assignet, & pars non appellet, valet articulum obieforum admissio, In P. R. 161
Iudex per trinam interpellationem potest constitui in mora, ad effectum, vt possit appellari, & negotium deuoluatur ad superiorem, dec. 514. par. 1. nu. 4. 172
Iudex per trinam interpellationem constituitur in mora, ad effectum vt possit appellari, & negotium deuoluatur ad superiorem, dec. 259. par. 2. nu. 4. 135
Iudex non debet se mouere ex his quæ sunt extra acta, contra Abbat. & alios, dec. 445. par. 1. nu. 8. 147
Iudex potest refrenare iuramentum iuxta illud quod sibi videtur verisimile, decif. 746. parte prima, numero septimo. 258
Iudex ecclesiasticus non habet iurisdictionem inter laicos, nisi extet consuetudo in contrarium, decif. 793. parte prima, numero primo. 275
Iudex ferens sententiam sub conditione statim incipit grauare, dec. 675. par. 1. nu. 3. 228
Iudex & non tutor auctoritatem probationis inuentario accommodat, dec. 800. par. 1. nu. 22. 279
Iudex cui committitur vt se informet, potest etiam se extraiudicialiter informare, quando inter partes non est contentio, decif. 636. par. 1. num. 4. 214

Iudex

Index.

Index ecclesiasticus inibet seculari in causa illegitimitatis, decif. 200. par. 2. num. 10. 117
Index non potest se fundare super productione processus cuius copia parti non fuit data, decif. 445. parte prima, numero primo. 147
Et magis, quando pars deuenit ad specialem productionem nonnullarum scripturarum, ibid. num. 2. 147
Index habens duplicem potestatem, ordinariam, & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate, & in alia potest vti alia, decif. 108. parte secunda, numero secundo. 71
Index pronuncians fideicommissarium immittendum esse in possessionem bonorum, censetur pronunciasse in necessariam antecedentiam hereditatem debere restituere, dec. 450. par. 1. num. 4. 149
Index eligens viam incompetentem, actum vitiat iurisdictionalem, dec. 96. par. 2. nu. 2. 61
Index potest credere testibus non idoneis deponentibus verosimilia, dec. 73. par. 1. nu. 3. 27
Index potest aliquem omni possessione priuare, iuridice alium in possessionem immittendo, decif. 62. parte secunda, numero tertio. 39
Index restringens se ad possessorem si de nullitate cognoscat, intelligitur ad effectum possessorij: vt sententia in petitorio non praeiudicat, decif. 263. parte prima, numero tertio. 91
Index non condemnando videtur absoluisse, decif. 807. parte prima, num. 4. 282
Index deferendo appellationi, & dando reuerentiales, dicitur abdicare a se omnem iurisdictionem, eamque transfundere in iudicem ad quem, decif. 774. parte prima, numero primo. 268
Index si habet iurisdictionem limitatam ad certam summam, in cognoscendo, an valor rei sit intra illam summam, debet attendi tempus petitionis, non posterius quo creuit, decif. 764. par. 1. num. 6. 265
Index in ciuilibus non potest mutare in sententia quod petitum est in libello, dec. 645. par. 1. nu. 4. 220
Index laicus debet superferre in articulo profano, dum ecclesiasticus index procedit in articulo praediciali, decif. 200. par. 2. num. 11. 117
Index immittens aliquem in possessionem iuridice potest priuari possidentem omni possessione, decif. 801. parte prima, num. 7. 280
Iudicis decreto attestanti aliquem esse notarium, creditur, num. 9. & num. 12. cum antiquitate 30. annorum, dec. 193. par. secunda. 114
Iudicis mens talis esse praesumitur, qualis esse debet, dec. 112. par. 2. num. 2. 74
Iudicis processus habentis iurisdictionem per exceptionem elidibilem, valet & tenet, si exceptio non opponatur.
Ampliatur etiam si index seuerit suam iurisdictionem ope exceptionis elidibilem, numero 7. & 8. decif. 105. parte secunda. 68
Limita, nisi exceptio sit talis, qua consensu partium remitti non possit, num. 9. ibid.
Iudicis assertioni standum est in pertinentibus ad eius officium, dec. 91. par. 2. num. 2. 57
Iudicis decretum praesumitur in his, quae ab eius sola voluntate dependent, dec. 89. par. 2. nu. 4. 56
Iudicis praesentia, & decretum non supplet aliarum solemnitate defectum, quae in inuentario requiruntur, dec. 72. parte 2. nu. 3. & ex communi, nu. 37. & seq. 47
Iudici arbitrarium est moderare dictionem illam secundum subiectam materiam, quae multipliciter exponitur, dec. 29. par. 2. num. 6. 17
Iudici si pars dat licentiam faciendi prout sibi placuerit, non

est amplius necessaria citatio, decif. 415. parte prima, numero 4. 138
Iudices deputati ad ius reddendum non possunt cedere ius contra legem, dec. 795. par. 1. nu. 3. 275
Iudices si sint deputati in solidum potest vnus alio mortuo exequi remissoriam, decif. 573. parte prima, numero secundo. 193
Iudicibus maioribus licet leges transgredi, & ab ordine iuris recedere ratione periculi, vel scandali euitandi, decif. 753. par. 1. num. 8. 262
Iudicium demolitionis est penitus diuersum a pacto precarij, dec. 97. par. 2. num. 5. 61
Iudicium ordinarium, non autem executiuum dicitur, vbi adsunt in actis duo testamenta, decif. 386. parte prima, numero primo. 130
Iudicium in contractu valet absque oblatione parte non opponente, ex magis communi, decif. 810. parte prima, numero sexto. 283
Immo etiam si pars ante sententiam opponat, & persistat in eadem oppositione, & index non obstante tali oppositione procedat ad vltiora, tenet processus si pars non appellat, ibid. num. 8. 112
Iudicium nullitatis est praedialiale, & absorbens possessoriu, dec. 349. par. 1. num. 4. 112
Iudicium est metiendum ex persona actoris, cuius intentio inspicenda est, quomodo ius suum deducat, non autem quomodo reus, dec. 600. par. 1. num. 1. 204
Iudicium motum quale sit, declaratur ex prosecutione facta in causa, ibid. num. 2. 225
Iudicium ne reddatur illusorium ad officium iudicis spectat etiam parte non opponente prouidere, vbi nullitas adest, dec. 666. par. prima, num. 4. 270
Iudicium ne dum secunda instantia potest incipere a procuratore, dec. 779. par. 1. nu. 4. 118
Iudicium adipiscende, cessat per probationem petitorij incontinenti probati, dec. 201. par. 2. nu. 8. 118
Iudicij aliqua pars quando committitur, in dubio censetur etiam demandata iurisdictioni, decif. 630. parte prima, numero 3. 213
Iudicia diuersa cumulatiue proposita se inuicem compariuntur, nec sibi praedialiant, decif. 97. parte secunda, numero primo. 61
Iuramentum facit valere actum eo meliori modo quo potest, secundum communem, decif. 366. parte prima, numero 45. 121
Iuramentum habet vim expressi vbi adest consensus saltem in genere, dec. 373. par. 1. nu. 4. 124
Iuramentum potest validare mandatum nullum concurrentibus duabus obligationibus, vna de faciendo vtilia, & inutilia praetermittendo, & altera faciendi omnia ad qua de iure tenetur, ibid. num. 5. 50
Iuramentum habet eandem vim, quam habet clausula, omni meliori modo, dec. 125. par. 1. nu. 20. 50
Iuramentum facit valere actum omni meliori modo quo potest, vbi clausula stat cum copula, decif. 107. parte prima num. 7. 39
Iuramentum ad omnia faciendum, quae de iure tenetur, comprehendit etiam obligationem de non relinquendo pupilulum indefensum, dec. 372. par. 1. nu. 2. 124
Iuramentum non transit ad successores quoad vinculum per iurij, dec. 97. par. 2. nu. 9. 61
Iuramentum super quantitate mutui potest creditori deferri, vbi mutuum probatum sit, & quantitas ex coniecturis deprehendi possit, ex communi, decif. 746. par. 1. nu. 6. 258
Iuramentum super quantitate praestationis alimentorum quae confessa fuerunt, deferri non potest, nisi ex coniecturis aliqua quantitas deprehendatur, ibid. 124

Iuramentum

Index.

Iuramentum tollit defectum ignorantiae, & facit scientiam in genere saltem praesumi, decif. 218. parte prima, numero 2. 73
Iuramentum in contractu appositum eius naturam sequitur, dec. 69. par. 2. nu. 10. 43
Declara, vt nu. 12. ibid.
Iuramentum confirmat donationem etiam absenti factam, dec. 683. par. 1. nu. 3. 232
Iuramentum quod potest seruari sine interitu salutis aeternae, est seruandum, decif. 161. parte prima, numero quinto. 103
Iuramentum interpositum super contractu venditionis non extenditur vltra bona propria iurantis, dec. 583. par. 1. numero 2. 197
Iuramentum nihil operatur in praedialium tertij, decif. 177. par. 2. nu. 3. 108
Iuramentum supplet defectum insinuationis, dec. 683. par. 1. numero 10. 232
Iuramentum fuisse praestitum tactis scripturis, creditur notario referenti, decif. 486. parte prima, numero vndecimo. 163
Iuramentum excludere dicitur remedium. l. secunda, C. de rescinden. venditio. decif. 440. parte prima, numero tertio. 145
Iuramentum solum partis sufficit in remouendis notarijs, dec. 604. par. 1. nu. 1. 205
Iuramentum subsequens renunciationi, habet vim specialis renunciationis, decif. 664. parte prima, numero quinto. 225
Iuramentum rectoris hospitalis laicalis de recipiendo, nutriendo, & alendo pauperes, secundum debitas facultates hospitalis, dicitur esse secundum formam clem. quia contingit, de relig. domibus, decif. 714. par. prima, numero nono. 243
Iura defuncti sunt in inuentario describenda, decif. 72. par. 2. numero 4. 45
Iuramentum habet vim specialis expressionis, vbi non datur defectus consensus, decif. 336. parte prima, numero 48. 121
Iuramentum solum sufficit ad notarium, & locum recusatandum suspectum, decif. 93. parte prima, numero tertio. 32
Iuramentum fidelitatis non debet alterare naturam feudi franchi, dec. 41. par. 1. nu. 3. 14
Iuramentum intelligitur secundum naturam actus super quo interponitur, ibid. nu. 4. 14
Iuramentum excludere errorem dicitur, dec. 140. parte 1. numero 3. 54
Iuramentum non se extendit vltra id, super quo praestitum non est consensus, dec. 366. par. 1. nu. 36. 121
Iuramentum, quod facit valere donationem inter patrem & filium, tollit incapacitatem, non autem facit transire de vna specie in alium contractum, ibidem numero 37. 56
Iuramentum non confirmat donationem inofficiosam: secus in terminis l. si vnquam, decif. 24. parte prima, numero octauo. 49
Iuramenti praestatio in adeptione possessionis capellaniarum non potest dici solita, decif. 21. parte secunda, numero 8. 13
Iuramenti vis est, vt debitor soluere teneatur, deinde repetere, si praetendit indebitum, decif. 152. parte prima, numero 1. 56
Iuramenti natura ea est, vt non operetur contra inuentionem iurantis, dec. 3. par. 2. nu. 3. 2
Iuramentum secundum intentionem praestantis a Deo indicatur, ibid. nu. 4. 8

Iuramentum tantum operatur, quantum adest de consensu, & non vltra, ibid. nu. 5. 73
Iuramentum non supplet defectum consensus, nec confirmat actum aliis ratione deficientis consensus inualidum, nec vltra consensum operatur, ibid. nu. 6. 73
Iuramenti virtus non trahitur ad nullitatem superuenientem, dec. 123. par. 1. nu. 14. 50
Iuramento creditoris circa quantitatem statuto probato debito etiam ex confessione debitoris, ex communi, decif. 746. par. 1. nu. 1. & 2. 257
Intellige tamen & declara, vt ibid. nu. 3. 4. & 5.
Iurans debet iurare omnia, & singula esse vera, non autem alternatiue, dec. 486. par. 1. nu. 29. 163
Iurans praesumitur esse omni exceptione maior, dec. 467. parte 1. nu. 5. 155
Iurans defendere ecclesiam tenetur eam etiam non requisitus defendere, si sciat illam patrocinio suo indigere, dec. 69. par. 2. nu. 6. ex communi, & nu. 7. & 18. ex communiori. 43
Iurisdictionis episcopalis est interdicta capitulo stante prouisione apostolica, decif. 182. parte secunda, numero quinto. 110
Iurisdictionis iudicis criminalis est distincta ab illa iudicis ciuilibus, dec. 445. par. 1. nu. 7. 147
Iurisdictionis iudicis delegati transferri non potest in simplicem notarium, dec. 630. par. 1. nu. 1. 213
Iurisdictionis legati cessat statim per cessationem legationis, decif. 469. par. 1. nu. 1. 155
Iurisdictionis praescribi ab episcopo priuatiue non potest, quin saltem penes eum habitus remaneat, dec. 514. parte 1. numero 2. 172
Iurisdictionis remittentis, & auditoris expirat per remissionem cause. In pra. Ro. 165. nu. 4.
Iurisdictionis omnimoda, qua dicitur, decif. 196. parte 2. numero primo. 115
Iurisdictionis super principali exercetur etiam in contractu. In praef. Ro. 160. nu. 13.
Iurisdictionis priuatiue non potest praescribi ab episcopo, vt non remaneat penes ipsum habitus, decif. 259. parte 2. numero secundo. 135
Iurisdictionis episcopi in loca exempta quae sit: & qui casus dicantur respicere locum exemptum, & qui personas, decif. 45. par. 2. nu. 4. 94
Iurisdictionis potest duobus cumulatiue competere, dec. 33. par. 1. num. 2. 10
Iurisdictionis delegata non transit in successorem, ex communi, dec. 200. par. 1. nu. 1. 68
Iurisdictionis pendet a praesentatione rescripti, dec. 25. par. 1. numero 5. 6
Iurisdictionis delegata Vicario Episcopi per eius obitum, vel remotionem ab officio expirat, ex communi, dec. 12. par. 2. numero 1. 8
Obseruantia tamen communis est in contrarium, ibidem numero 3.
Fallit etiam, nisi habitus sit respectus ad tribunal, non autem ad personam, ibid. nu. 4. 8
Iurisdictionis quasi possessio acquiritur ex scientia, & patientia, domini quae praesumitur ex diuturnitate temporis, & in vicinitate loci, decif. 179. parte prima, numero secundo. 63
Iurisdictionis quasi possessio probatur ex instrumento iuratam fidelitatis, dec. 4. par. 2. nu. 3. 3
Iurisdictionis defectus annullat examinationes testium, decif. 199. par. 1. nu. 1. 67
Iurisdictionis defectus proueniens ex communi opinione non reddit actum nullum, decif. 12. parte secunda, numero 6. 8
Iurisdictionis quasi possessio non potest acquiri sine scientia & patientia

Index.

<i>Et patientia aduersarij, decisio. 595. parte prima, numero nono.</i>	203
<i>Iurisdictionem suam alteri committens potest eam limitare ad sui libitum, dec. 297. par. 2. nu. 3.</i>	147
<i>Iusti non comprehensi in censuris non possunt declarari excōmunicati, dec. 383. par. 1. nu. 3.</i>	128
<i>Ius quod quis habet iure proprio, potentius est quam alieno, dec. 320. par. 2. num. 3.</i>	155
<i>Ius presentandi, et an aliquis sit Rector ecclesie, est de incidentibus ad inspatronatus, decisio. 798. parte prima, numero secundo.</i>	278
<i>Ius commune disponens idem quod statutum, seruandum est, dec. 522. par. 1. nu. 7.</i>	175
<i>Ius questum vniuersitati eo ipso dicitur, quod quis declarat se velle graduari in ipsius collegio, decif. 769. parte prima, num. 6.</i>	202
<i>Ius statuti seu priuilegij ecclesie questum, et incorporatum dicitur eo ipso, quod titulus vacat, ibid. nu. 7.</i>	
<i>Ius non decrescendi quo casu locum habere dicatur, dec. 751. par. 1. num. 5.</i>	261
<i>Ius non decrescendi quo casu locum habere dicatur, dec. 756. par. 1. num. 2.</i>	258
<i>Ius successionis et acquisitionis bonorum est diuersum a iure legitimationis, dec. 505. par. 1. nu. 9.</i>	169
<i>Ius prohibendi, et quasi possessio, ne alij sepellantur in aliquo sepulchro, est questita, quando corpus est sepultum, dec. 787. par. 1. num. 3.</i>	273
<i>Ius tertij allegari non potest, nisi eo volente, dec. 482. par. prima, num. 3.</i>	161
<i>Ius conuenti, nisi etiam probetur, non sufficit docere de non iure agentis, dec. 510. par. 1. nu. 9.</i>	174
<i>Ius questum semper intelligitur cum sua causa, dec. 475. parte prima, num. 8.</i>	158
<i>Iuri petendi renouationem inuestiturae non presumitur quis velle renunciare, dec. 242. par. 2. nu. 10.</i>	131
<i>Ius gentium recipit testes ad actus probationem, non autem ad ipsius substantiam, decisio. 734. parte prima, numero decimoquarto.</i>	253
<i>Ius in materia resignationis non abdicatur a transferente, nisi irrevocabiliter quaratur translatorio, decif. 471. par. prima, num. 6.</i>	156
<i>Ius inferendi cadaver infertur ex iure prohibendi, ne alij ibi sepellantur, dec. 787. par. 1. nu. 5.</i>	273
<i>Ius ubi semel ex contractu est acquisitum, illud non resoluitur ita vt accrescat alteri ex eodem contractu ius habenti, decif. 513. par. 1. num. 1.</i>	172
<i>Ius succedendi remorum a legitimatione non considerat constitutio Pij Quinti de reuoc. secus si aliquo modo cohereat legitimationi, aut alteri iuri speciali, dec. 5. par. prima, num. 17.</i>	13
<i>Ius proueniens ex pacto licet sit ius querendum, habet tamen causam de preterito, in quo habet locum reg. de non tollen. iu. quaf. dec. 614. par. 1. num. 9.</i>	209
<i>Ius questum non dicitur tolli per supplicationem, seu resignationem non registratam, decisio. 791. parte prima, numero 15.</i>	274
<i>Ius nullum quoad legitimam competit filio in alienatis titulo oneroso, dec. 488. par. 1. nu. 3.</i>	165
<i>Ius accrescendi, et non decrescendi differunt, decif. 270. par. 2. num. 3.</i>	139
<i>Ius immittendi infertur ex iure prohibendi, decif. 492. par. prima, num. 3.</i>	167
<i>Ius resiliens ex societate contracta super emptione, communicatur inter socios actiue et passiuē, decisio. 763. parte prima, numero 10.</i>	264
<i>Ius sibi competens potest etiam quandoque ante sententiam quis declarare, ibid. num. 13.</i>	
<i>Ius quando ardeat aliquem ad singularem expressionem facti, non sufficit expressio in genere, decif. 486. parte prima, numero 27.</i>	163
<i>Ius pendente iudicio auctori superueniens ei prodest, decif. 277. par. 2. num. 3.</i>	140
<i>Ius executionis, et immisionis in possessionem potest cedi, decif. 641. par. prima, num. 3.</i>	278
<i>Ius quod metitur a possessore, non mutatur, nec variatur ex mutatione personarum, decif. 99. parte prima, numero vndecimo.</i>	34
<i>Ius sepulchri vt acquiratur, sufficit, quod episcopus non reclamet, dec. 222. par. 1. num. 1.</i>	75
<i>Ius sibi propria auctoritate dicere nemini licet, etiam habentis priora, et potiora iura in possessorio, decif. 99. par. prima, num. 4.</i>	34
<i>Ampliatur multis modis, vt num. 5. et 6. ibid.</i>	
<i>Ius omne metiendum est ab auctore, secundum quod causa dicitur summaria, vel ordinaria prout natura eius expostulat, dec. 251. par. 1. num. 1.</i>	86
<i>Ius omne sibi competens confuso modo, et actiones contrarie deduci possunt ab auctore in eodem libello, quae postea electio ne tolluntur, ibid. num. 2.</i>	
<i>Ius in habitu competens non transmittitur ad heredes, nisi deducatur ad actum, dec. 126. par. 2. nu. 6.</i>	83
<i>Ius suum nemo perdit ex sua ipsius diligentia, nisi expresse cautum sit, vel terminus praefixus fuerit, decif. 148. par. 1. num. primo.</i>	55
<i>Ius commune non assistit, vt illegitimus non possit succedere, nec legitimatus cum clausula, sine prauidicio venientium ab intestato, dec. 355. par. 1. nu. 13.</i>	114
<i>Ius commune et speciale ad idem si competit, in dubio praesumitur quis velle iure communi, et non speciali etiam in corpore iuris clauso: secus si ad diuersa, num. 10. et num. seq. dec. 385. par. 2.</i>	129
<i>Ius tertij quod non est ipso iure exclusiuum iuris agentis, non potest opponi, ex communi, decisio. 131. parte secunda, numero 10.</i>	86
<i>Ius commune quando est extinctum, res non reuertitur ad naturam suam, dec. 22. par. 2. nu. 17.</i>	14
<i>Ius ad rem est considerabile, et quae concurrere debeant, vt dicitur acquisitum, dec. 6. par. 2. nu. 6.</i>	4
<i>Ius incorporale libertatis adhaeret rei corporali, dec. 70. parte secunda, num. 9.</i>	44
<i>Ius suum nemo praesumitur indiscussum relinquere, decif. 143. par. 2. num. 9.</i>	94
<i>Ius acceptoris metitur ex iure datoris, dec. 400. parte prima, num. 6.</i>	134
<i>Ius piscandi praescribitur ex immemorabili tempore, nisi prohibitio adfit, dec. 33. par. 1. nu. 1.</i>	10
<i>Ius pensionis transferri non potest, nisi literarum seruata forma: secus in utilitate, decisio. 401. parte prima, numero secundo.</i>	135
<i>Ius et titulus pensionis non extinguitur per obitum eius, qui habet nudam commoditatem in ea, decif. 400. par. prima, num. 3.</i>	134
<i>Ius non abdicatur a resignante, nisi plene quaratur resignatorio, dec. 403. par. prima, num. 1.</i>	136
<i>Ius accrescendi, et non decrescendi in quibus differant, decif. 402. par. prima, num. 3.</i>	135
<i>Ius accrescendi non habet locum post agnitionem legati, decif. 32. par. prima, num. 2.</i>	10
<i>Ius retro transferri non potest, quando extrema non sunt habilia, dec. 267. par. prima, num. 2.</i>	92
<i>Ius questum etiam de iure speciali, dicitur, ius aliquo modo questum, dec. 364. par. 1. nu. 2.</i>	118
<i>Ius accrescendi procedit etiam ex tacita voluntate testatoris, dec. 24. par. 1. num. 2.</i>	6

Index.

<i>Ius accrescendi non admittitur post aditam hereditatem, ibidem, num. 3.</i>	
<i>Ius civile, et canonicum in materia consecutionis inuentarij non differunt, dec. 72. par. 2. nu. 52.</i>	46
<i>Ius canonicum approbat ius civile in eo quod statuit, heredem non posse vti beneficio legis falcidia, nisi inuentarium fecerit, ibid. num. 54.</i>	
<i>Ius metiendum est ex persona auctoris, non rei, decif. 42. par. 2. num. 34.</i>	28
<i>Ius superueniens ex causa de futuro lite pendente non conualidat iudicium, dec. 47. par. 2. nu. 17.</i>	30
<i>Fallit de iure canonico, num. 18. ibid.</i>	
<i>Item fallit in exercitio actionis superueniente, numero 19. ibidem.</i>	
<i>Iuris conferendi quasi possessio in aliqua re potest in alia subrogari, et naturam subrogatae rei sapere, decif. 17. par. secunda, num. 5.</i>	10
<i>Iuris exercendi simplicem iurisdictionem quasi possessio extenditur de vno actu ad alios comprehensos sub eadem specie, ibidem.</i>	
<i>Iuri accrescendi non est locus inter succedentes diuerso iure, dec. 24. par. prima, num. 4.</i>	6
<i>Iuri accrescendi proprie locus non est inter plures heredes, et legatarios res, et verbis distinctos, ibid. nu. 6.</i>	
<i>Iuri accrescendi in contractibus non est locus, dec. 513. par. prima, num. 3.</i>	172
<i>Iuri accrescendi est locus etiam in legitima, dec. 515. parte prima, num. 2.</i>	173
<i>Iure acceptoris resoluta, idem ius remanet penes transferentem, dec. 446. par. 1. nu. 6.</i>	148
<i>Iura et actiones non veniunt, quando fit mentio de bonis existentibus in certo loco, decisio. 546. parte prima, numero quarto.</i>	184
<i>Idem etiam quando successio esset limitata ad certum locum, num. 5. ibid.</i>	
<i>Iura omnia clamant contra impetrantes beneficia venientium morti, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel aliam similem causam proximorum, decisio. 42. parte secunda, numero secundo.</i>	27
<i>Iura de inuentario loquentia, seruanda sunt etiam de iure canonico in obligationibus in heredes descendentes, dec. 72. par. 2. num. 10.</i>	46
<i>Iura loquentia de redemptione captiuorum ex maleficijs non procedunt quando agitur de prauidicio tertij, dec. 63. parte secunda, num. 26.</i>	40
<i>Iura civilia generaliter loquentia etiam si penam contineant, habent locum in foro canonico etiam contra clericos, nisi contrarium de iure canonico reperitur dispositum, decif. 72. par. 2. num. 33.</i>	46
<i>Ius patronatus ex legitima causa reedificationis et consecrationis ecclesie probatur, decif. 598. parte prima, numero primo.</i>	203
<i>Ius patronatus ecclesie penitus diruta et prostrata acquiritur de consensu ordinarij, ibid. nu. 2.</i>	
<i>Ius patronatus non factum ex dotatione et fundatione reuocatur per regulam Adriani, nisi in quibusdam casibus, dec. 269. par. 2. num. 1.</i>	138
<i>Ius patronatus vt constituitur, quot requirantur, numero 2. ibidem.</i>	
<i>Ius patronatus ecclesie conuentum habentis ad effectum saltem presentandi, non acquiritur ex fundatione, et dotatione, dec. 268. par. 1. nu. 7.</i>	93
<i>Ius patronatus pertinens ad parochianos, vt ad singulos, dicitur spectare collectiue, non singulariter, dec. 408. parte prima, num. 3.</i>	137
<i>Iuris patronatus quasi possessio attenditur, quando agitur de institutione alicuius presentati, dec. 228. par. 1. nu. 2.</i>	76

<i>Ius patronatus sibi acquirere volens tenetur ecclesiam ruinatam, carentemq; tecto, et pariter domos construere, et reparare, dec. 306. par. 1. nu. 1. et 3.</i>	100
<i>Ius patronatus amittitur per non usum presentandi per patronos, dec. 109. par. 2. num. 1.</i>	72
<i>Ius patronatus non acquiritur de iure, nisi de consensu ordinarij, dec. 85. par. 2. num. 1.</i>	54
<i>Ius patronatus prouenit, et acquiritur ex aedificatione ecclesie cum consensu ordinarij, ibid. nu. 3.</i>	
<i>Ius patronatus ex usurpatione debet plene probari: secus si ex fundatione vel constructione, decif. 331. par. secunda, numero primo.</i>	156
<i>Ius patronatus quando agitur de familia potenti debet probari secundum formam Conc. Trident. sess. 25. cap. 9. decif. 199. par. prima, num. 1.</i>	116
<i>Limita et declara, ibid. num. 3. et 5.</i>	
<i>Ius patronatus confraternitatibus laicalibus relictum, dicitur laicale etiam quod fit sub nomine alicuius Sancti: nisi sit fundatum de bonis ecclesiasticis, decif. 574. parte prima, numero 7.</i>	193
<i>Immo etiam si in tali confraternitate sint aliqua persona ecclesiastica, dummodo non sit contemplata persona ipsorum, num. 8. ibid.</i>	
<i>Ius patronatus in antiquis probatur per indicia et per famam, cum antiquissima possessione, decif. 792. parte prima, numero secundo.</i>	275
<i>Ius patronatus seu presentandi subiacet decreto Conc. Trident. sess. 25. cap. 9. dec. 798. par. 1. nu. 1.</i>	278
<i>Iuris patronatus ex priuilegio in gratia Apostolica non est facienda mentio, dec. 304. par. 2. nu. 2.</i>	148
<i>Ius patronatus potest de vno in alium etiam laicum ex auctoritate Diocesani de consensu partis transferri, decif. 574. par. prima, num. 5.</i>	193
<i>Ius patronatus non ex dotatione vel largitione bonorum acquiritur, sed ex dotatione, ex magis communi, ibid. num. 3.</i>	
<i>Ius patronatus ex quibus acquiri et probari possit, decif. 167. par. 2. num. 1.</i>	105
<i>Ius patronatus non acquiritur ex augmento dotis, dec. 457. par. prima, num. 18.</i>	152
<i>Iuris patronatus extensionem non potest dici taxatiue fuisse factam, dum constat de certo corpore beneficij impetrati, dec. 532. par. 1. num. 5.</i>	179
<i>Iure patronatus probato, in dubio praesumitur ex dotatione et fundatione, dec. 792. par. 1. nu. 1.</i>	273
<i>Iustus patris praesumitur praecessisse si ab eo allegetur: secus si negetur, dec. 67. par. 2. nu. 6.</i>	42
<i>Iuuare nemo potest se ex eo, quod semel improbauit, dec. 190. par. 1. num. 2.</i>	66
<i>Iuuare nemo se potest ex eo, quod ipse impugnavit, dec. 31. parte prima, num. 1.</i>	10
<i>Identitas confinium per famam probatur, quando ob longinquitatem temporis coherencia, et confinia sunt mutata, dec. 104. par. 2. num. 15.</i>	68
<i>Identitatem allegans probare tenetur, qua non praesumitur, dec. 441. par. 1. num. 1.</i>	146
<i>Identitas non probatur ex sola assertione vnius partis, ibid. num. 3.</i>	
<i>Idoneus ad beneficia quis esse potest, sed non ad hospitalia, dec. 714. par. 1. num. 2.</i>	243
<i>Ignobilitas viri arguit ad utilitatem uxoris, etiam in materia dotis constituenda, dec. 202. par. 2. nu. 5.</i>	118
<i>Ignorantia, qua nititur dispositio l. fin. §. fin. de leg. 2. est vnicia, et simplex causa permissina alienandi bona subiecta restitutioni, dec. 49. par. 2. nu. 19.</i>	31
<i>Ignorantia operatur conseruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus a principio inualidi, ibidem, num. 22.</i>	

Index.

Ignorantia iuris communis allegari non potest, secus si de iure speciali, vel ex privilegio, decisio. 428. parte prima, numero secundo. 142
Ignorantia electi seu nominati, non excludit vitium simoniae, dec. 285. par. 1. num. 3. 95
Ignorantia ad effectum restitutionis in integrum, debet esse omni parte excusabilis, decisio. 387. parte prima, numero tertio. 130
Ignorantia ad hoc ut sit excusabilis, debet quis ignorare non solum rem suam alium possidere, sed etiam illam ad se pertinere, vel in ea ius sibi competere, ibid. nu. 4.
Ignorantia eorum quae ab alijs communiter ignorantur, praesumat excusationem, dec. 281. par. 2. nu. 28. 143
Ignorantia tam in extraneis praesumitur, quibus ab intestato hereditas defertur, quam in suis, decisio. 541. parte prima, numero 3. 182
Ignorantia quantitatis dotis matris in filia praesumitur, decisio. 102. par. 2. nu. 11. 64
Ignorantia semper praesumitur in Principe, nisi ex aliquo effectu subsecuto purgetur, decisio. 197. parte prima, numero secundo. 67
Ignorantia ut excuset, saltem debet esse probabilis, dec. 218. par. prima, num. 1. 73
Ignorantia rescripti nocet quo ad fundamentum iurisdictionis, dec. 25. par. 1. num. 4. 6
Ignorantia codicillorum praesumitur, qui non reperiuntur in eadem carta, dec. 229. par. 1. num. 4. 76
Ignorans non amittit possessionem in incorporalibus, quae in hereditate offibus, dec. 595. par. 1. nu. 10. 202
Ignorans alienando rem prohibitam alienari, non dicitur incurere poenam, sed perdere lucrum, decisio. 22. par. prima, num. 3. 5
Illatio ex vno casu exceptuato aliquando fit ad similes exceptuandos, dec. 341. par. prima, nu. 2. 109
Illegitimus dispensatus super clericatu, non indiget alia dispensatione super illegitimitate, decisio. 425. parte prima, numero primo. 140
Illegitimi non vocantur ad legitimam hereditatem, quae ab intestato defertur, dec. 490. par. 1. nu. 2. 166
Illegitimi sunt incapaces emphyteusis ecclesiasticae, decisio. 244. par. 2. num. primo. 132
Illegitimi in quacunque dispositione ecclesiastica in dubio non succedunt, dec. 703. par. 1. nu. 3. 239
Illegitimi omnes excluduntur de iure civili a successione, decisio. 547. par. prima, num. 6. 185
Illegitimitas, et dispensatio sunt duae qualitates separatae, dec. 272. par. 2. num. primo. 139
Illegitimitatis causa pendens coram iudice ecclesiastico, est praedudicialis articulo profano pendente coram iudice laico, num. 1. et nume. 10. decisio. 200. parte secunda, numero primo. 117
Intellige, et declara, ut num. 5. ibid.
Illicitum dicitur quando actus sit propria auctoritate parte resistente et non citata, decisio. 243. parte prima, numero secundo. 83
Illiterati penitus sunt inhabiles ad beneficia obtinenda, dec. 16. par. 2. num. 2. et 4. 10
Imbecillitas qualis et quanta esse debeat, requiritur cognitio, dec. 576. par. prima, nu. 6. 195
Immemorabilis habet vim privilegij, sed non est verum privilegium, dec. 744. par. 1. nu. 6. 257
Immemorabilis sola quasi possessio percipiendi decimas an suffragetur laico, quod non, nu. 2. ex magis communi, nu. 1. et num. 3. dec. 215. par. 2. 122
Immemorabilis praescriptio requiritur ad id praescribendum, cui ius commune resistit, decisio. 163. parte secunda, numero secundo. 103

Imbecillus et indiscretus potest actus extrajudiciales facere: secus in iudicio, dec. 577. par. 1. num. 1. 194
Imbecillus seu indiscretus non videtur privilegio pupilli vel minoris in extrajudicialibus, ibid. nu. 16. 195
Immissus in possessionem ex secundo decreto dicitur effectus dominus rei contra eius adversarium si erat verus dominus, dec. 143. par. 2. nu. 1. 93
Immissio in possessionem per fideicommissarium impediri non potest, quando aliquid venit de iure detrahendum, decisio. 505. par. 1. num. 3. 191
Etiam si fideicommissarius esset possessor sine vitio. ibid.
Immissio in possessionem facta auctore praetore, idem operatur, quod violenta expulsio, per quam perditur tam naturalis quam civilis possessio, decisio. 802. parte prima, numero 6. 280
Immo difficilius tollitur gratia in corpore iuris clausa, quam ipsum ius commune. ibid. nu. 3.
Immo etiam nulla, et iniusta dicitur, ibid. nu. 4. et 5.
Impeditus non dicitur qui de facili potest impedimentum removere, dec. 104. par. 1. nu. 3. 38
Impedito non competit restitutio, quando potuit impedimentum removere, dec. 603. par. 1. nu. 2. 205
Impetratio novi iuris etiam lite pendente, quando colligitur illud impetrat a tertio, non dicitur attentata, decisio. 187. parte secunda. 112
Declara tamen et limita, ut num. seq.
Impugnatio renunciare licitum est, decisio. 512. parte prima, num. 3. 172
Impedimentum, quod pensio non extingatur, dicitur odiosum, dec. 240. par. 1. num. 7. 81
Impedimentum disputationis dubiorum non excusat a petitione prorogationis fatalium, decisio. 199. parte prima, numero 3. 67
Impetratio licentiae alienandi rem ecclesiasticam, quando subreptitia dicitur, dec. 65. par. 2. nu. 3. 41
Impetratio, quod sit valida, et legitimo tempore facta, praesumitur pro impetrante, dec. 9. par. 2. nu. 4. 6
Impetrationes continentur datam eius diei, quo contingit obitus eorum, quorum beneficia impetrantur, sunt nulla, ibid. num. 23. 3
Impensa facta praesumitur per illum cuius interest, dec. 396. par. 1. num. 2. 132
Impetrans ut excusetur ab expressione falsi valoris, et a poena regulae de valore, tria copulativè concurrere debent, dec. 116. par. 2. num. 3. 76
Impropriatio aliqua verborum potest fieri pro actus validitate, dec. 366. par. 1. nu. 33. 121
Implementum verum et fictum contingens ex eo, quod non stat per implere debentem, equiparantur in iure, ibid. nu. 6.
Implementum descendens ex eo quod non stat per implere debentem, non dicitur verum, sed fictum, decisio. 92. par. secunda, num. 3. 58
Impedimentum conditionum, quae impediunt electionem, seu nominationem, debet removeri, dec. 118. par. 2. nu. 2. 77
Improbare dicitur, quod non approbatur, dec. 788. parte prima, num. 5. 273
Incapacitas superveniens impedit successionem etiam quo ad legitimam, dec. 515. parte prima, nu. 1. 173
Incertitudo respectu tam rei particularis, quam universalis inducit quotam bonorum incertam, dec. 59. parte 2. numero 3. et 4. 38
Incertitudo eadem quae impedit ne actor obtineat in actione, impedit ne reus obtineat in exceptione, dec. 522. parte prima, numero 6. 170
Inclusio vnius non est exclusio alterius, quando inclusio non est contraria, sed diversa, decisio. 253. parte prima, numero 2. 87

Incolatus

Index.

Incolatus non constituitur ex domicilio naturali suae originis, sed ex accidentali, dec. 150. par. 2. num. 3. 97
Incolatus autem non potest stare sine habitatione, ibidem, numero 5.
Incolatus est nomen iuris duo requirens, factum habitationis, et animum perpetuo habitandi, ibid. nu. 6.
Incorporatum quasi possessio per vnum actum acquiritur, dec. 17. par. 2. num. 3. 10
Incorporalia non possunt vno et eodem modo possideri a duobus, dec. 28. par. 1. nu. 6. 10
Incerta non computantur in congruam portionem, dec. 5. par. 2. num. 2. et 4. 4
Incerta quando ad certam summam possunt redigi, in congrua debent imputari, ibid. num. 5.
Declara tamen, ut nu. 7. et seq.
Incertitudo ratione quotae, et loci facit rem conditionalem, dec. 132. par. 1. num. 3. 52
Incompatibilitas triplex esse dicitur, decisio. 483. par. prima, numero primo. 161
Incompatibilitas gratiarum clare demonstrat defectum intentionis, dec. 525. par. prima, nu. 7. 176
Incorporatio seu erectio parochialis censetur facta sine praedudicio aliarum parochialium, decisio. 428. parte prima, numero quarto. 142
Incorporatio iuris quaesiti aequipollet iuri communi, decisio. 22. par. 2. num. 14. 14
Indefinita in re non aequipollet universali, nisi posita sit definitio, exceptis, dec. 71. par. prima, nu. 1. 25
Indefinita in privilegij respectu concedentis aequipollet universali, secus respectu tertij, decisio. 55. parte secunda, numero 8. 37
Indefinita non aequipollet universali ad destructionem actus, dec. 185. par. 2. num. 4. 111
Indefinita aequipollet universali distributivè, non collectivè, dec. 589. par. prima, nu. 5. 186
Indefinita in consistente non aequipollet universali, decisio. 806. par. prima, num. 6. 281
Indicium efficacissimum praestat credulitatis testimonium, decisio. 9. par. 2. num. 12. 5
Indicia, et coniectura sufficiunt in probatione occultationis testamenti, dec. 18. par. prima, nu. 2. 2
Individuum contractus dicitur, in quo per dictionem, cum plura continentur, quae aliàs separata censerentur, decisio. 709. par. prima, num. 10. 241
Individuum ratione voluntatis quando non habeat locum in contractu societatis, dec. 288. par. 1. nu. 3. 96
Individuum quid dicitur etiam ratione verisimilis voluntatis contrahentium, dec. 709. par. 1. nu. 8. 241
Individuum non dicitur cuius pars eandem assert utilitatem quam assert totum, decisio. 175. parte secunda, numero secundo. 108
Inducta in odium commodum et favorem non debent operari, dec. 42. par. 2. nu. 24. 27
Indultum si sit concessum ad petitionem partis, non potest de eo dari, nisi verificatis in eo narratis, decisio. 45. par. secunda, num. 2. 29
Infans non potest citari ad legitime comparandum, decisio. 260. par. 2. num. 2. 136
Infantes sepe verba prudentia loquuntur, et faciunt actus convenientes prudentibus, et tamen non sunt, dec. 129. par. 2. num. 9. 84
Inferior quilibet iudex a Principe potest cognoscere de subreptione, seu capacitate privilegij: secus si agatur de interventione ipsius privilegij, decisio. 83. parte secunda, numero sexto. 53
Inferior non potest derogare facto superioris, et eius leges tollere, dec. 103. par. 2. nu. 3. 65

Inferior, ubi Princeps est in loco, non potest privilegium interpretari etiam in casibus, in quibus aliàs posset, ibidem, num. 7.
Infirmus convalescens et postea decedens, ex qua causa decessisse praesumatur, vide distinctionem, decisio. 701. parte 1. num. 3. 238
Infirmitas est aptum ad omne tempus, decisio. 121. par. prima, num. 22. 46
Infirmi constituti in extremis de facili omnibus applaudent dicendo, sic, dec. 638. par. prima, nu. 5. 215
Infirmitas etiam levis ad effectum regulae de 20. sufficit, decisio. 77. par. 2. num. 6. et 16. 50. et 51
Infirmitas superveniens in termino redeundi pro apostolis non excusat, quomòdus sententia transeat in iudicatum, dec. 144. par. 2. num. 2. 94
Infirmitatis periculum ob aeris intemperiem, praestat excusationem veniendi ad locum, decisio. 94. parte secunda, numero primo. 60
Informatio quando probari possit per simplicem assertionem, et quando testes requirantur, vide distinctionem, dec. 716. par. prima, num. 4. 244
Informatio extrajudicialis non sufficit ad formam Paulinae, nisi in rescriptis, si in euidem, ei derogetur, et specialiter concedatur, dec. 160. par. 2. nu. 8. 102
Infra, dictio, solet regulariter sua extrema includere, et nume. 22. decisio. 75. par. 2. nu. 19. 48
Intra, dictio, comprehendit media, et extrema, ibidem, numero 20.
Ampliat procedere non solum si aequalitati, sed etiam temporari, seu termino adiciatur, ibid. num. 21.
Ingratitudo aliqua non videtur cadere in carcerationem ex propria culpa et delictis subsecuta, decisio. 63. parte secunda, numero 24. 40
Inhabilitas personae non attenditur ex qua quis provenit, quando est vocatus ex persona propria, decisio. 15. parte secunda, num. 6. 9
Fallit in emphyteusi, et alijs similibus, in quibus habetur ratio conservacionis agnationis, num. 7. ibid.
Inhibitio promeniens a iure est iusta et canonica, et attenditur ubique, dec. 201. par. 2. nu. 1. 117
Immo de stylo Rota siue iusta siue iniusta est timenda, ibidem.
Inhibitio Rotalis non debet se extendere ultra id, quod in commissione continetur: nisi commissio habeat clausulam, quam et quas, et c. decisio. 785. parte prima, numero secundo. 273
Inhibitio recipit interpretationem a iure communi in qualibet dispositione etiam exorbitanti, decisio. 200. parte secunda, numero 3. 117
Inhibitio non est concedenda nisi ei, cuius interest, decisio. 796. par. prima, num. 3. 277
Inhibitio quando conditionalis et limitata, aut aliàs inefficax dicatur, et de eius effectu, decisio. 641. parte prima, numero 11. 218
Iniuria facta vni ex consanguineis omnibus facta censetur, decisio. 229. par. 2. num. 2. 127
Iniustitia notoria ex actis facit nullitatem, decisio. 361. parte 1. num. 4. et 5. 117
Iniustitia quaecunque etiam non notoria sufficit ad retractandum sententiam ad effectum restitutionis, etiam quod transierit in rem iudicatam, decisio. 351. parte prima, numero quinto. 112
Iniustitia aequipollet nullitati, decisio. 644. parte prima, numero primo. 219
Inobedientia actus pendente termino factus, non est nullus ipso iure, nisi pars adversa comparuerit, decisio. 77. par. prima, num. 3. 17

Ll 2 Inops,

Index.

Inops, verbum quid importet, decif. 202. parte secunda, numero 9.	118
Inquisitio ordinaria dicitur illa quæ non est solennis, sed præparatoria absque correctione, & iuramenti exactiõne, decif. 740. par. prima, num. 5.	255
Inquisitio solennis fit ad corrigendum & puniendum, & cum exactiõne iuramenti, ibid. nu. 6.	
Inquisitio de quibus bonis fieri debeat comparatio rei quæ præ tenditur utilis, est inquisitio circa casum principalem ipsius alienationis & sic circa evidentem utilitatem, decif. 178. par. 2. num. 7.	109
Inscriptio facta in vim statuti valet uti statutum: aliàs non, num. 4. cum num. 8. dec. 294. par. 2.	146
Inscriptio in forma iuris potest intelligi etiam de obligatione ad pœnam extraordinariam arbitrio iudicis, dec. 138. parte secunda, num. 2.	90
Insignis locus ex communi hominum loci opinione dignoscitur: idemq; arbitrio iudicis ponitur, dec. 29. parte secunda, numero 4. & 5.	16 & 17
Insignis, dictio modò in bonam, modò in malam partem accipitur, ibid. num. 3.	17
Insignis locus dicitur, qui est nobilis, præcipuus, & magna fama, ibid. num. 1. 1.	
Insinuatio, recognitio, & alia huiusmodi præsumuntur ex auctoritate iudicis, & lapsu temporis, decif. 5. parte prima, numero 3.	1
Insolita ad effectum supprimendi relinquuntur officio iudicis, dec. 229. par. 2. nu. 5.	135
Institor non potest ex causa fideiussionis domum obligare, num. 9. & nu. 20. dec. 132. par. 2.	87. & 89
Institor non potest ex causa fideiussionis obligare dominum, ibid. num. 17.	88
Institor potest obligare bñchum si pecunia per eum acceptata, tangit aliquo modo rationem banchi, decif. 375. par. prima, num. 9.	125
Institor potest etiam facere ea quæ ad faciliorem & commodiorem exactiõnem tendunt, ibid. nu. 10.	
Institor potest expensas facere in honorem domini sui, ibidem, num. 12.	
Institor non potest fideiubendo obligare dominum quod tamè limitatur duobus modis, ibid. nu. 13.	
Institutio posthumi stat in suspensio & sub conditione, si & quando nascatur, ibid. nu. 12.	
Declara tamen quoad effectum substitutionis, non quoad ipsius substantiam, nu. 13. ibid.	
Institutio, & possessio capta appellatione pendente, dicitur attentata, dec. 6. par. 2. nu. 1. & 3.	4
Idq; etiam procedit in institutione presentati, ibid. nu. 2.	
Institutio facta, ut ex ea consequatur lucrum, non valet, & quare, dec. 542. par. 1. nu. 10.	183
Institutio valet facta sub conditione, si me alimentauerit, ibid. num. 12.	
Institutio facta inter liberos, potest probari per duos testes, dec. 691. par. 1. nu. 5.	235
Instituto in re certa dicitur delata hæreditas vniuersalis sub tacita conditione, si hæres vniuersalis repudiabit, dec. 800. par. prima, num. 6.	278
Institutio in re certa trahitur ad totam hæreditatem nullo hæ rede vniuersali instituto, dec. 194. par. 2. nu. 5.	115
Institutio matris est etiam necessaria ad testamentum, ne filij præteritione reddatur nullum, dec. 691. par. 1. nu. 3.	235
Institutio & eius vigore capta possessio probant quasi possessionem iuris votandi, dec. 713. par. 1. nu. 1.	243
Institutiones, quæ mutuis sunt affectionibus, valent, dec. 542. par. prima, num. 4.	182
Eoq; magis, ubi adest sanguinis coniunctio, ibid.	
Institutus in re certa potest conficere inventarium, sicut adire	
potest, dec. 800. par. 1. num. 2.	278
Institutus in re certa simpliciter & absolutè, non est hæres vniuersalis, nec legatarius, sed tertia species participans de natura vtriusque, ex communi, decif. 712. parte prima, numero 5.	242
Institutus si sit aliquis sub contrariis conditionibus dato sibi altero instituto, in casum contrauentionis vterque dicitur institutus, dec. 225. par. 2. nu. 9.	127
Institutus in re certa ut efficiatur hæres vniuersalis, requiritur expressa repudiatio vniuersaliter instituti, ex communi, dec. 800. par. 1. nu. 4.	279
Instituti tantum persona quibus casibus censeatur a testatore contemplata, dec. 782. par. 1. nu. 12.	272
Instrumentum redditur suspectum ex cancellatione vel additione in loco substantiali facta: nisi veritas cancellationis vel additionis aliunde probaretur, nu. 1. & nu. 2. dec. 610. par. prima.	206
Instrumentum habens solennitates requisitas ad publicum instrumentum, probat, dec. 486. par. 1. nu. 2.	162
Instrumentum solum possessionis in vim decreti iudicis capte sufficit, ut quis dicatur iuste possidere, dec. 641. par. prima, num. 2.	218
Instrumentum producus videtur confiteri omnia in eo contenta, quatenus instrumentum probat, ex communi, dec. 4. par. secunda.	10
Instrumentum locationis per se solum non probat dominium, ex communi, dec. 141. par. 2. nu. 1.	92
Limitatur, nisi cum eo concurrant alia adminicula, ibid. nu. 2. ex communi.	
Instrumentum vnicum in antiquis non sufficit ad probandum, sed duo saltem requiruntur, decif. 185. parte prima, numero 2.	64
Idem extenditur in probatione descendentiæ, nu. 2. ibid.	
Immo potius vltra pluralitatem, & antiquitatem instrumentorum, quæ non sunt in forma probante, requiruntur alia adminicula, num. 3. ibid.	
Instrumento primo derogatum censeatur per secundum quod illi repugnet, dec. 571. par. 1. nu. 2.	192
Instrumenta dicta testium corroborant, & ab eisdem corroborantur, dec. 463. par. 1. nu. 2.	154
Instrumenta omnia possunt produci post terminum ad probandum, nisi expresse aliter dictum sit, In P. R. nu. 6.	166
Instrumenta possessionem non probant, decif. 766. par. prima, num. 2.	266
Fallit in locatione contra conductorem, nu. 3. ibid.	
Intellige tamen, ut num. 4. ibid.	
Instrumenta aliqua si approbentur à parte, non possunt alia confecta ab eodem notario ab eadem parte reprobari, dec. 671. par. prima, num. 5.	227
Instrumentalis possessio non releuat ad probandam possessionem, dec. 240. par. 2. num. 6.	130
Integres an sit, vel ne, in petenda renouatione inuestituræ per hæreses emphyteuticæ, non habetur in consideratione, dec. 198. par. 2. nu. 5.	106
Integrum consequituum dicitur ad dimidium, decif. 6. par. secunda, num. 7.	5
Integres ut non dicatur, sufficit, quòd aliquid sit adimpletum circa præparationem, dec. 271. par. 2. nu. 3.	139
Integres, ut non dicatur, sufficit, quòd aliquid fuerit adimpletum circa præparationem, dec. 517. par. 1. nu. 4.	173
Integritas temporis primum principium non excludit, decif. 75. par. 2. num. 7.	48
Intellectus l. quod de bonis. §. quod auus. ff. ad leg. Falcid. quo casu procedat, dec. 680. par. prima, num. 4.	211
Item l. mulier. §. cum proponeretur. procedit in quasi debito dotis, num. 5. ibid.	
Intellectus l. filiusfamilias, la secunda. ff. ad Maced. traditus à	

Index.

Pa. de Cast. reprobat, & verus assignatur, nu. 13. & 13.	23
dec. 811. par. prima.	284
Item reprobat, alius intellectus traditus à Bal. in pa. l. nu. 26. ibidem.	
Intellectus magis communis cum sit, de cond. appof. est, quod seruus non reuincit in seruitutem, sed cogitur adimplere conditionem, vel modum, decif. 646. parte prima, numero 13.	221
Intellectus ad §. & adeo. Instit. de societ. varij dantur, num. 21. & nu. seq. dec. 763. par. 1.	264
Intellectus l. iudices. C. de dignit. lib. 12. quo casu procedat, dec. 812. par. prima, num. 9.	286
Intellectus ad l. Lucius, de hæred. instit. verus assignatur, decif. 267. par. 2. num. 5.	138
Intellectus l. si nõ singuli. ff. si cer. pet. communiter approbatus, dec. 112. par. prima, nu. 2.	41
Intellectus ad l. amiræ. C. commun. de succes. quo casu procedat, dec. 47. par. 2. nu. 12.	29
Intellectus ad l. 2. ff. de manum. testam. verus assignatur, & eius vera ratio, dec. 140. par. 2. nu. 7.	92
Intellectus communis ad l. non est dubium. C. de legat. habet locum, quando occupatio fit clam: secus autem si fiat palam, dec. 147. par. 2. num. 1.	95
Item limitatur fauore pia cause, nu. 4. ibid.	
Intellectus litem veniunt, in prin. de pet. hæred. procedit quando constat fuisse emptum nomine hereditatis, dec. 201. parte prima, nu. 3.	68
Intelligentia sumenda est, quæ rei, de qua agitur, conuenientior est, & per quam actus ipse in tuta validitate collocatur, dec. 108. par. 2. nu. 6.	72
Intentio ex quibus colligatur, decif. 5. parte prima, numero secundo.	1
Intentio principalis statuentium est fauor publicus, decif. 117. par. prima, num. 1.	44
Intentionem fundatam habens in sua gratia, transfert deneganti tradere possessionem onus probandi, quæ de causa nolite eam tradere, dec. 176. par. prima, nu. 1.	63
Limita, ut num. 3. ibid.	
Intentionem suam fundans in tempore, illud probare tenetur, dec. 308. par. 2. nu. 3.	101
Intentio principalis in disponente inspicienda est, licet dispositio exorbitans à iure communi sit odiosa, decif. 191. par. 2. num. 9.	113
Intentionem fundatam satis habere dicitur in successione hereditatis, qui probauerit suam descendentiæ, & sic esse in gradu successibili, dec. 490. par. prima, nu. 1.	166
Intentio, non ordo scripturæ attendi debet in interpretandis disponentium voluntatibus, decif. 698. parte prima, numero nono.	237
Intentionis defectus non consideratur in gratia generali, sed comprehensio, vel non, dec. 525. par. 1. nu. 9.	176
Interdictum, uti possidetis, datur in subsidium, ubi non competunt alia interdicta particularia, decif. 164. par. secunda, num. 4.	104
Interdictum, uti possidetis, non datur pro seruitute rustica habente causam discontinuam, & quare, num. 6. ibid.	
Interdictum de aqua quot. & æstina. datur, ubi aqua ducitur à capite, ibid.	
Interdictum retinenda datur probata possessione etiam per vnicum testem, dec. 196. par. 1. nu. 6.	67
Interdictum adipsicendæ etiam summarissimum iisdem rationibus regulatur, quibus interdicta retinenda, dec. 27. parte prima, num. 5.	7
Interdictum adipsicendæ a competet filio in bonis per patrem detentis in eius vita, decif. 613. parte prima, num. 6.	208
Interdictum vtrubi, an differat ab interdicto uti possidetis, dec. 4. par. 2. num. 6.	3
Interdictum Saluianum, & actio hypothecaria differunt, dec. 43. par. prima, num. 3.	14
Interdicto vtrubi agens debet probare se possedisse maiore parte illius anni, ibid. nu. 8.	
Interdicto uti possidetis obtinet, qui probat se possedisse tempore litis motæ, ibid. nu. 9.	
Interdictum retinenda non datur, nisi constet de possessione, dec. 58. par. 2. nu. 6.	38
Interesse taxatum non ratione fructuum sed pretij, vtrubi dicitur, dec. 340. par. 1. nu. 7.	109
Interesse satis probatur ex sola possessione, seu possessionis instrumento, quod reus impugnare non potest, decif. 312. parte prima, num. 1.	101
Interesse iudicis etiam remotum reddit eum suspectum, decif. 93. par. 1. nu. 2.	32
Interesse, si non concurrant ad illud requisita, non debetur, decif. 371. par. 1. nu. 1.	124
Interesse propter moram pacti seu conuenionis debetur, liquidandum iuxta aliqua requisita, dec. 90. parte 2. numero tertio.	57
Interesse nisi doceatur summarie, non admittitur quis ad causam pro interesse. In præf. Ro. 165. nu. 3.	
Interesse pro tempore futuro certum ab initio taxari non potest, dec. 315. par. 2. nu. 7.	155
Interesse taxatum, ut in capite anni efficiatur capitale, prohibitum est, ibid. nu. 8.	
Interpellatio necessaria est quoad effectum pœne incurrendæ etiam stante iuramento, decif. 236. parte secunda, numero 3.	129
Interpellatio est necessaria in pura stipulatione ad constituendum in mora debitorem, decif. 476. parte prima, numero 3.	159
Interpretatio debet fieri, ut excludat nouationem, & sit minus præiudicialis alimentis, decif. 127. parte prima, numero quinto.	49
Interpretatio clarior redditur ex declaratione subsequente, decif. 37. par. 2. nu. 12.	24
Interpretatio est facienda secundum vsum subsequutum, decif. 119. par. 2. nu. 17.	78
Interpretatio in materia exorbitanti debet capi quæ minus lædat ius commune, decif. 376. parte prima, numero secundo.	125
Interpretatio facienda est secundum ea, de quibus si disponens interrogatus fuisset, ita verisimiliter respondisset, dec. 139. par. 2. nu. 2.	91
Interpretatio privilegij ad Principem spectat, siue principaliter, siue incidenter de ea agatur, nu. 3, 5. & 6. dec. 83. parte secunda.	53
Limita, ut nu. 7.	
Interpretari privilegium eius est, cuius est condere. ibidem numero 4.	
Interpretatio facienda est in fauorem ecclesiæ, cuius interest habere patronos, dec. 141. par. 1. nu. 4.	54
Interpretatio non est facienda contra verisimilem mentem donantis, dec. 244. par. 1. nu. 4.	83
Interpretatio lata fit in legatis, & maxime quando est factum uxori, dec. 138. par. 1. nu. 1.	53
Interpretatio statuti ex vsu statuentium solet aliquando fieri, dec. 227. par. 1. nu. 3.	76
Interpretatio congrua, & legalis non excluditur à statutis quantumcunque intelligi debeant secundum litteram, decif. 265. par. 1. nu. 4.	92
Interpretatio illa debet magis tolerari per quam actus à principio validus non reddatur inualidus, quam ut nullus validetur, dec. 125. par. 1. nu. 15.	50
Interpretatio benigna fieri debet pro pensionibus, quæ magis sunt fauorabiles, quam odiosæ, dec. 240. par. 1. nu. 18.	82

Index.

- Interpretatio in dubio magis faciendā est pro bonis, quā pro pecunia, quā facilius consumitur, decif. 255. parte prima, num. 6.* 88
- Interpretatio debet fieri, ut sit amica intentioni donantis, non autem destructiva, decif. 125. parte prima, numero nono.* 99
- Interpretatio in dubio non est faciendā in femina disponente, ut femina exclusa videatur, nisi de mente contraria appareat, dec. 374. par. 1. nu. 7.* 124
- Interpretatio in favorem donationis debet fieri, ut valeat eo modo quo valere potest, decif. 125. parte prima, numero undecimo.* 50
- Interpretatio est semper faciendā, ut non repugnet voluntati testantium, dec. 100. par. 2. nu. 3.* 62
- Interpretatio in iure pluribus dicitur esse modis, dec. 397. parte prima, num. 5.* 133
- Interpretatio extranea pro actus validitate non multum admittitur, ibid. nu. 6.* 133
- Interpretatio fit in favorem actoris ante litem contestatam, dec. 254. par. 2. nu. 8.* 88
- Interpretatio omnis semendā est pro validitate actus, decif. 373. par. prima, num. 2.* 124
- Interpretatio debet fieri pro validitate actus, decif. 44. par. prima, num. 6.* 15
- Interpretatio fit lata in gratia tertio prejudiciali ex aliqua causa honesta, & favorabili concessa, decif. 240. par. prima, num. 23.* 82
- Interpretatio non admittitur in materia probatoria, ut actus potius valeat quam pereat, decif. 125. parte prima, numero 19.* 50
- Interpretatio omnis faciendā est pro sententia, & ad excludendum spolium seu delictum, decif. 450. parte prima, numero 9.* 149
- Interpretatio ex usu & observantia praevalet interpretationi iuris etiam si verior esset, decif. 574. parte prima, numero 3.* 193
- Interpretatio in dubio faciendā est contra patronum ex privilegio, dec. 442. par. 1. nu. 5.* 146
- Interpretatio ad effectum excusandae captationis, non admittitur, dec. 544. par. 1. nu. 6.* 184
- Interpretatio necessaria inest cuilibet dispositioni, proueniens à verisimilitudine rationis, aut rei natura, vel aequitate scripta, dec. 475. par. prima, nu. 5.* 158
- Interpretatio in dubio faciendā est, ut derogatum legi non censetur, dec. 432. par. prima, nu. 4.* 143
- Interpretatio in dubio faciendā est pro non fideicommissio, decif. 698. par. prima, nu. 18.* 238
- Interpretatio Papae cessat, si in privilegio diceretur, donationem talem si valuit, confirmamus: si non valuit, de nouo donamus, dec. 738. par. 1. nu. 5.* 254
- Interpretatio etiam in regulis tam primā quā secundā editionis fit, quatenus verborum proprietates patitur, dec. 256. par. secunda, num. 5.* 135
- Interpretatio benigna favore libertatis debet fieri, ut legatum libertatis sustineatur, decif. 646. parte prima, numero 7.* 220
- Interpretatio strictissima in dubio est faciendā in fideicommissio, dec. 243. par. 2. nu. 9.* 132
- Interpretatio declaratiua alicuius actus admittitur etiam parte non citata, dec. 592. par. prima, nu. 1.* 201
- Immo etiam ea inuita, num. 4. ibid.*
- Interpretatio lata faciendā est contra concedentem, dec. 270. par. 2. num. 9.* 139
- Interruptio quasi possessionis non datur, ubi non apparet de scientia aduersarij, dec. 378. par. 1. nu. 4.* 127
- Interpellatio sola iudicialis contra heredem non sufficit ad constituendum eum dolose absentem, ut actiones transeant in*
- fideicommissarium sine restitutione, sed litis contestatio requiritur, ex communi, decif. 229. parte prima, numero 2. & 3.* 74
- Interpellatio, seu termini praefixio ad se defendendum nunquā praetermittitur à Supremo Principe, decif. 99. parte prima, num. 7.* 34
- Intervalla dilucida perfectissima esse debent ad effectum sanæ mentis probandā, dec. 129. par. 2. nu. 11.* 84
- Intimatio sufficiens ex quibus colligatur ad effectum etiam excommunicationis, dec. 104. par. 1. nu. 2.* 38
- Intimatio non sufficit fieri procuratori generali, dec. 328. par. prima, num. 5.* 105
- Intrusus dicitur, qui propria auctoritate possessionem ingreditur, & sine titulo, decif. 21. parte secunda, numero secundo, & quinto.* 13
- Inuestitura feudi ex pacto & prouidentia habet vim contractus, qui per Principem est seruandus, decif. 368. par. prima, num. 2.* 122
- Inuestitura feudi antiqui debet peti ab herede infra annum & diem, quæ nullum ius tribuit, nec possessionem, sed antiquam si est iusta, confirmat, decif. 360. parte prima, numero 14.* 116
- Inuestitura emphyteusis, licet dicat, ut ipso iure, vel facto emphyteuta non soluens cadat, tamen intelligitur domino volente & declarante, decif. 25. parte secunda, numero sexto.* 17
- Et procedit etiam in emphyteusi ecclesiastica, num. septimo, ibidem.*
- Inuestituram recipiens censetur se conformare cum dispositione statuti, dec. 9. par. prima, nu. 2.* 2
- Ipsa iure qua inducuntur, ita intelliguntur, si is, ad cuius favorem inducuntur, voluntatem suam declarauerit, dec. 28. par. 2. num. 5.* 17
- Interpretatio in concordandis testibus contrarijs est faciendā secundum mentem & intentionem testium, & secundum illud quod verisimiliter cogitarunt, ac senserunt, ex communi, dec. 38. par. 2. nu. 2.* 25
- Interpretatio, & occasio quolibet etiam leuissima admittitur ad evitandum damnus, & praedictum, dec. 27. par. secunda, num. 4.* 16
- Interpretatio pro errore potius, quā pro caducitate capiendā est ad excusandum à pena caducitatis, ibidem, numero 8.* 17
- Interpretatio illa capiendā est, per quam saluti animæ magis prospiciatur, dec. 29. par. 2. nu. 9.* 17
- Intimatio potest fieri etiam per heredes defuncti, qui eam facere poterat, dec. 675. par. 1. nu. 1.* 228
- Quæ tamen in actis conditionalibus ante implementum conditionis fieri non potest, num. 2. ibid.*
- Fallit in sententia & quare, ibid.*
- Inuentarium solemniter confectum habet praesumptionem pro se ad probationem eorum, quæ in ipso continentur, dec. 800. par. 1. num. 18.* 279
- Inuentarium si sit factum ab uno ex pluribus cohæredibus, & alij repudiauerint porciones suas, non debet iterum confici pro portionibus accrescentibus, & quare, num. sequen. ibidem.*
- Inuentarium probat debitum testatoris in eo descriptum in praedictum heredis describentis, non autem aliorum, ibid. num. 24.*
- Inuentarium ex capite non descriptionis nominum debitorum, & creditorum hereditarium, non est nullum, decif. 72. par. 2. num. 8.* 45
- Inuentarium valet etiam si hæres aliquid in eo describere dolose omiserit, ex communi, ibid. num. 9.*
- Inuentarium nullitati seu rupturæ subiacet, si quid eorum, quæ de iure requiruntur in eo defecerit, ibid. num. 11.*

Immo

Index.

- Immo etiam si minimum omittatur, ibidem numero 13.*
- Inuentarium conficiens si cadit à syllaba, cadit à toto, ibid. numero 17.*
- Inuentarium conficere est res scrupulosa, & sepe etiam indutriosos fallit, ibid. nu. 18.*
- Inuentarium ex defectu solius subscriptionis hæredis non efficitur nullum, ibid. nu. 19.*
- Inuentarium de iure canonico non est necessarium, sed sufficit sola iustitia naturalis, ibid. nu. 43.* 46
- Inuentarium sine solennitatibus requisitis confectum, an sustineatur de iure communi, ibidem numero 40. quod sic, numero seq.*
- Inuentarij confessio reddit solum creditorem securum ne datum patiat, non autem ut lucretur, dec. 690. par. 2. numero 3.* 235
- Inuentarij confessio faciendā est ab eo, cui hospitale laicale committitur, dec. 714. par. 1. nu. 5.* 243
- Inuestitura quando recipiat interpretationem passiuam à iure communi, dec. 198. par. 2. nu. 3.* 116
- Inuestitura facta à domino in aliam personam pendente appellatione inter eum & vasallum, dicitur attentata, numero primo.*
- Fallit tamen, ut numero 7. decif. 187. par. 2.* 112
- L
- L**aborare in extremis ille dicitur, qui obiit ex illa infirmitate, nullis sanis interuallis, dec. 701. parte prima, numero 6. 298
- L**aicus & non clericus quis in dubio praesumitur, dec. 122. parte 2. nu. 2. 79
- L**aici ut eximantur à solutione decimarum, est insolitum, & non conceditur, nisi cum difficultate, dec. 55. parte secunda, numero 15. 37
- I**mmo magis est odiosa exemptio ad favorem laicorum potius quā clericorum, ibid. nu. 17.
- L**aici in fundatione parochialis, an possint sibi referuare facultates nominandi ministros stipendiarios, qui exercent curam animarum sine aliqua eorum institutione, quod non, de cif. 343. parte 2. nu. 1. 158
- L**aici non habent potestatem clauium, licet habeant curā pauperum, dec. 727. par. 1. nu. 9. 249
- L**amber. opin. lib. 1. par. 1. q. 6. artic. 1. num. 8. in fi. vers. dice rem & aliud, est reprobata, decif. 99. parte secunda, numero 12. 62
- L**apsus termini ad docendum de appellatione non inducit defensionem, sed tantum operatur, ut index possit procedere ad executionem, decif. 300. parte secunda, numero 4. 148
- L**apsus angustissimi temporis non potest constituere debitorem in mora, dec. 476. par. 1. nu. 7. 159
- L**audum factum extra Rotam lite pendente coram ea, non solent haberi in consideratione, decif. 62. parte prima, numero 2. 22
- L**audum quando quis stare praesumatur, decif. 512. par. prima, numero 2. 172
- L**audemium non debetur, nisi dominium sit penes eum, cui est soluendum, num. 1. & numero 4. decif. 168. parte secunda. 105
- L**audemium semper debetur illi, qui est maior dominus, qui alijs praesertitur, ibid. nu. 6.
- L**egatus de latere non potest condere statuta iuri communi contraria, dec. 103. par. 2. numero 18. 66
- L**egatus de latere non potest condere, statuta iuri communi contraria, ex communi, decif. 780. parte prima, numero 11. 270
- L**egatus non se subscribens literis, quibus subscribere se solitus erat, censetur se conformare cum generali consuetudine, decif. 535. par. 1. nu. 3. 180
- L**egata res quando est duobus, cuilibet debetur tota, ita quod si vnus repudiat legatum, alter nihil acquirit, sed non amittit, dec. 402. par. 1. nu. 2. 135
- L**egatum relictum presbytero pro elemosina, non dicitur relictum pro dote ecclesiae vel altaris, dec. 310. par. 2. nu. 4. in discursu decisionis. 150
- L**egatum acceptatum post aditam hereditatem acquiritur irreuocabiliter, sed ante reuocabiliter, decif. 14. parte secunda, numero 9. 9
- L**egatum libertatis relictum in testamento manu propria testatoris scripto sine vlllo teste, non valet, nu. 21. & quarta, nu. 22. dec. 74. par. 2. 48
- L**egatum libertatis dicitur pium, non tamen dicitur relinquere pro anima, ibid. eod. nu. 22.
- L**egatum perfectum alimentorum est praestandum etiam per heredem hæredis, decif. 585. parte prima, numero tertio. 199
- L**egatum mobilium non comprehenditur sub declaratione limitatiua in fine apposta, nisi appareat expressè, ibid. numero 3.
- L**egatum usufructus non sustinetur, nisi transmissio secretæ, dec. 782. parte 1. nu. 6. 271
- L**egatum rei fideicommissariae & legatum rei alienari prohibita, quomodo differunt, decif. 110. parte secunda, numero 27. 74
- L**egatum ad pias causas relictum in secundo gradu sub conditione deficientis primi gradus, debetur, licet non deficiat primus gradus, neque est locus secundo gradui, decif. 140. parte 2. nu. 1. 92
- L**egatum pro dote confessata valet propter commodum representationis, decif. 685. parte prima, numero duodecimo. 233
- L**egatum etiam conditionale ea conditione, quæ licite infirmitate transmittitur, dec. 668. parte prima, nu. 4. 226
- L**egatum relictum soluendum ab eo, quem testator dixerat se declaraturum, non secuta declaratione, debetur ab herede, ex communi, decif. 609. parte prima, numero primo. 206
- L**egatum factum pauperibus in genere, dummodo constet de summa, non dicitur nullum propter incertitudinem, decif. 149. par. 1. nu. 4. 56
- L**egatum relictum sub conditione limitatiua ad illam restringitur, dec. 667. par. 1. nu. 1. 226
- L**egato effecto caduco efficitur etiam confessio debiti, seu dotis recepta facta in testamento, decif. 685. parte prima, numero 2. 233
- L**egata alijs, quā liberis facta sine testibus non valent, decif. 734. par. 1. nu. 9. 253
- L**egata res duobus cuilibet debetur tota, ita quod si vnus repudiet, alter nihil acquirit, sed non amittit, dec. 270. par. 2. numero 3. 139
- L**egati appellatione simpliciter facti non venit pecunia parata ad expendendum, decif. 332. parte prima, numero 4. 106
- L**egata in testamento relicta ex dicto pratoris firma remanent, etiam si hereditas ab intestato adeatur, dec. 541. parte 1. num. 2. 182
- L**egata & fideicommissa extraneis relinquere possunt in testamento manu testatoris scripto, dummodo saltem interuenerint duo testes, vel subscriptio liberorum, decif. 734. par. 1. nu. 16. 233
- L**egatarius furtive occupans possessionem rei legatæ, iure suo priuatur, quantumcumque hereditas non fuerit adita, dec. 147. par. 2. nu. 3. 95
- L**egatarius non potest petere à notario copiam totius testamenti,

Index.

menti, sed solum particulam spectantem ad eius legatum, ac etiam nomina testium, decisio. 755. parte prima, numero tertio. 261

Limita, nisi in legato adsit aliquod verbum ambiguum, quod declaretur per aliam particulam testamenti, ibidem numero quarto.

Idem si particula legati haberet relationem ad aliam particulam testamenti, ibid. nu. 5.

Lesio vt dignoscatur, tempus contractus attendi debet, non autem tempora anteriora, decisio. 18. parte secunda, numero 4. 11

Lesio consideranda est secundum sua tempora, qua variantur secundum varias dispositiones, dec. 202. parte secunda, numero 23. 119

Lesio nulla cadit in donatione simplici: secus in donatione ob causam, vel in recompensationem, nume. 6. & seq. dec. 102. par. 2. 64

Fallit item, nisi dolus, vel metus, vel seductio interuenerit, ibidem nu. 8.

Item fallit in donante ignorante id quod donat, ibidem numero 10.

Lesio enormissima rescindit renunciationem, ratione doli, ex defectu consensus, decisio. 624. parte prima, numero tertio. 112

Lesio enormissima non consideratur respectu rei qua prescribitur, sed respectu totius patrimonij, decisio. 428. parte prima, numero 3. 142

Lesio in transactione quanta esse debeat, est iudici arbitrarij, dec. 102. par. 1. nu. 3. 37

Lex interpretans intelligitur secundum legem interpretatam, dec. 75. par. 2. nu. 14. 49

Lex nihil presumat super eo quod certum est, dec. 253. par. 1. nume. 6. 87

Lex concedens aliquod ius vel priuatus se immiscens alicui iuri alteri competenti, intelligitur concedere, & se immiscere cumulatue cum illo, qui habet idem ius, dec. 385. par. 1. numero 8. 129

Lex vna non tollit alteram quoad originem, secus quoad executionem, dec. 812. par. 1. nu. 26. 287

Lex, vel statutum, seu pactum deferens viro lucrum dotis in casum mortis vxoris sine filijs, procedit etiam in casum mortis ciuilibus eiusdem vxoris per ingressum monasterij contingentis. ex communi, decisio. 92. parte secunda, numero 9. 58

Lex inquam, est introducta principaliter in fauorem patris, & propter presumptam voluntatem ipsius, nu. 2. & nu. 5. dec. 124. par. 1. 48

Leges loquentes in contractu emphyteutico non debent trahi ad contractum locationis perpetua, vbi est rationis disparitas, dec. 139. par. 1. nu. 8. 54

Leges in materia legitima de patre non confidunt, nu. 3. & nu. 7. dec. 252. par. 1. 77

Leges penales contractus emphyteutici, non sunt ad alias similes extendende, decisio. 174. parte prima numero decimo. 62

Legitimus contradictor, vt quis dicatur, debet sine vitio possidere, & incontinenti docere de iure suo, nu. 1. & nu. 6. decisio. 520. parte 1. 174

Legitimi, & nobilibus appellatione veniunt etiam legitimi ad excludendum delictum, decisio. 357. parte prima, numero septimo. 155

Legitimorum & naturalium appellatione continentur naturales legitimi etiam in emphyteusi, modo in specie sint ad hoc legitimi a potestate habente, nu. 1. & dec. 153. nu. 2. dec. 151. par. 1. 50

Legitimitas non presumitur tanquam dependens a matrimonio, quod non presumitur, nisi probetur, in discursu,

decisio. 808. parte prima, numero 8. 285

Legitimus non potest impugnare testamentum patris, secundum omnes, decisio. 355. parte prima, numero undecimo. 114

Legitimus vsque ad eam portionem, qua patri videbitur, potest ex fideicommissio detrabere legitimum, & Trebellianicam, ibid. nu. 14.

Legitimus etiam cum clausula, sine preiudicio venientium ab intestato, potest contrahere, nisi eis inferat preiudicium, dec. 354. par. 1. num. 2. 113

Legitimus a supremo Principe ex certa scientia, & de plenitudine potestatis succedit in omnibus bonis vndecunque & qualitercunque venientibus, decisio. 368. parte prima, numero 16. 123

Legitimus regulariter non succedit in feudo, & emphyteusi ecclesiastica, decisio. 214. parte secunda, numero tertio. 122

Legitimus cum clausula pregnante, & amplissima, habetur vti verè legitimus in omnibus eius effectibus, nu. 12. & nu. seq. dec. 368. par. 1. 122

Legitima potest ex causa assignari in pecunia, & que sint, dec. 753. par. 1. nu. 7. 262

Legitima non debetur ex pacto continente promissionem mutuatam ex honesta causa, & onerosa, nu. 1. Fallit, vt nume. 6. dec. 488. par. 1. 165

Legitima non potest grauari in vltimis voluntatibus: secus in contractibus, & de ratione differentie, ibidem numero secundo.

Legitima detrahatur etiam in substitutionibus reciprocis. Immo etiam in donatione remuneratoria, ibidem nume. 8. & numero 9.

Legitima non potest peti in bonis, qua exirent de agnatione, sed in pecunia debet dari, decisio. 753. parte prima, numero 3. 262

Legitima estimata pro dote soluenda, de qua etiam fuit soluta, non potest amplius in bonis peti, ibidem numero quarto.

Legitima detrahatur deducto are alieno, decif. 735. par. 1. numero 3. 255

Legitima debetur in rebus hereditarijs, non in pecunia, quam nec iudex potest assignare, decisio. 753. par. prima, numero primo. 262

Fallit, nisi aliter de voluntate testatoris, seu paciscentium appareat, ibid. nu. 2.

Item fallit, vt nu. 3. 4. 7. & 9. ibid.

Legitima an debeatur legitimo cum clausula, sine preiudicio venientium ab intestato, quod sic, num. 1. sed in contrarium est communis opinio, nume. 7. & 9. decisio. 355. parte prima. 114

Legitima est portio eius, quod quis esset habiturus ab intestato, ibid. nu. 3.

Legitima tollit omne onus etiam substitutionis facta in fauorem vltimi decedentis, ibid. nu. 10.

Legitima aliquod onus, nec grauamen non patitur, decif. 61. parte secunda, nu. 1. 21

Legitima non augetur etiam quod bona augeantur post obitum testatoris sine industria heredis, dec. 347. parte secunda, num. 2. 111

Legitima detrahatur contra voluntatem defuncti: secus in legatis, ibid. nu. 3.

Legitima quando detrahatur, inspicitur tempus mortis quoad ipsa bona: secus quoad eorum valorem, num. 4. & ibid. numero seq.

Legitima debetur de bonis, & corporibus hereditarijs, & dicitur quota bonorum, & non hereditatis, nec successionis, ibidem num. 6.

Legitima relicta de iure communi a patre est libera ab omni grauamine:

Index.

grauamine: secus in dispositionibus statutarijs, & quare, dec. 538. par. 1. nu. 4. 181

Legitima dicitur quota bonorum non quota hereditatis ex communi, dec. 474. par. 1. nu. 3. 154

Legitima non potest detrahi ex re expresse alienari prohibita stantibus alijs bonis liberis, decif. 113. parte secunda, numero quarto. 75

Legitima potest dari cum restitutione effectus legitimationis, dec. 353. par. 1. nu. 2. 113

Legitima & Trebellianica sunt medietas totius hereditatis, dec. 642. par. 1. nu. 17. 218

Legitima dicitur esse proprium patrimonium filij, decif. 527. par. 1. nu. 5. 177

Legitima per statutum potest augeri & minui, dec. 356. par. 1. numero 2. 180

Legitima detrahitur, an sit compensanda cum bonis alienatis, dec. 320. par. 2. nu. 1. 154

Legitimitas tollit maculam, qua menti ecclesie repugnet, dec. 151. par. 1. nu. 2. 56

Legitimitas facta a Papa ad feuda operatur etiam contra pacta expressa in inuestitura posita, decif. 368. parte prima, numero 10. 122

Legitimitas facta cum clausula pregnante, & verbis vniuersalibus, & geminatis, comprehendit omnes casus etiam alias specialem mentionem requirentes, ibidem num. decimotertio.

Legitimitas sola dicitur esse sufficiens probatio filiationis, dec. 238. par. 1. nu. 10. 80

Legitimitas tollit omne obstaculum, & omnem maculam iuris & facti, dec. 504. par. 1. nu. 6. 169

Legitimitas plena facta per rescriptum Principis alteri non preiudicialis, dicitur donum Principis in corpore iuris clausum & fauorabile, ibidem numero 7.

Legitimitas facta procedente consensu patris, vel post eius obitum nullo procedente consensu differunt, dec. 207. parte prima, numero 5. 70

Legitimitas facta in preiudicium feminarum in inuestitura vocatarum, tenet nume. 1. & numero 3. decisio. 153. parte prima. 56

Legitimitas simplex ad feuda, non trahitur ad feuda ex pacto & prouidentia, decisio. 367. parte prima, numero primo. 122

Legitimitas facta de nato ex coniugata dicitur vera, & perfecta legitimitas, decisio. 661. parte prima, numero quarto. 224

Lenes coniecturae sufficiunt, vt dicatur quis voluisse se restringere ad modum expressum, decisio. 366. parte prima, numero 4. 110

Legitimitas non facta de agnatis mentione, non tenet, decif. 614. par. 1. nu. 13. 209

Liber seu scriptura in aliquibus vera in omnibus presumitur vera, & ita fuisse iudicatum, nu. 15. & nu. 16. & de communi, numero 17. & quare ibidem, decisio. 813. parte prima. 288

Liber ordinatus tenendus est a notario circa annotationes consensuum in materia resignationis iuxta dispositionem clem. de resigna. dec. 247. par. 1. nu. 7. 84

Liber patris probat etatem filij, decif. 216. parte secunda, numero 15. 123

Libri mercatorum regulariter non probant contra tertium, numero primo, & numero septimo, decif. 375. parte prima. 125

Fallit tamen vbi coniectura, & adminicula concurrunt, quarum aliqua enumerantur, numero secundo, cum sequen. ibidem.

Libri priuati, & quos non constat confectos fuisse ab officialibus deputatis ad id, nec minus extractos ab archi-

mio publico, non probant, decisio. 189. parte prima, numero 5. 66

Libri mercatorum non probant pro tertio contra tertium, dec. 707. par. 1. nu. 1. 240

Libri computorum non probant ad fauorem creditoris, decif. 803. par. 1. nu. 8. 280

Libri auctorum regulariter non probant, dec. 77. par. prima, numero 1. 269

Declara, nisi adminiculis adiuentur, cum nu. 3.

Idem magis, quando agitur de declarando aliquo facto, ibid. numero 4.

Libris parochi est standum in matrimonio probando, dec. 157. par. 2. nu. 2. 157

Libris producentis non creditur in eius fauorem, dec. 164. parte 1. numero 1. 58

Libellus sustinetur, in quo quis dixerit se heredem Titij, & non fuerit immediatus, sed mediante persona alterius, decif. 47. par. 2. nu. 8. 29

Immo etiam si haeres heredis non proprie, sed large & impropre diceretur haeres defuncti, ibid.

Libellus generalis admittitur ex clausula ius & iustitiam ministrari & c. dec. 247. par. 2. nu. 2. 133

Libellus criminalis debet in specie facere mentionem de anno, & mense, & alijs qualitatibus, decif. 431. parte prima, numero 1. 142

Fallit in delicto successiuo, nu. seq. ibid.

Item in lenibus delictis, ibid.

Libellus incertus, & obscurus admittitur in quocumque iudicio parte non opponente. decisio. 256. par. 1. nu. 2. 88

Libellus continens contraria, quando adest clausula ius & iustitiam & c. procedit, & actor obtinet in eo, in quo iustitiam fouet, ibid. nu. 7. 88

Libellus generalis continens contraria prouenientia etiam ex eadem scriptura, admittitur in ordinarijs parte non opponente, nu. 1. & nu. 2. dec. 257. par. 1. 89

Idem, tanto magis in summarijs etiam parte opponente, vbi non requiritur libellus, nec litis contestatio: immo magis vbi proceditur sola facti veritate inspecta, & numero 2. & 6. ibidem.

Libellus, an dicatur alternatiuus, vel distinctus, non refert ibidem nu. 2.

Libellus seu oppositio generalis admittitur in delictis habentibus tractum successiuum, alijs secus, dec. 486. par. prima, nume. 18. 163

Libellus potest sustineri ex vno tantum capite valido, ex clausula, omni meliori modo, decisio. 40. parte prima, numero 3. 13

Libellus ineptus, & contrarius vbi non requiritur, non vitiat actum, dec. 257. par. 1. nu. 6. 89

Libellus in ordinarijs saluatur ex prosecutione vnius ex contrarijs, ibid. nu. 7.

Libellus incertus in summarijs procedit etiam parte opponente, dec. 254. par. 1. nu. 6. 87

Libellus generalis, & incertus in summarijs procedit, in quo actor deducit omne ius sibi competens etiam parte opponente, dec. 251. par. 1. nu. 3. 86

Libellus incertus, & obscurus interpretatur, vt saluetur, ita quod remedia in eo promiscue intentata, censentur disjunctiue, vel successiue, aut conditionaliter, vel electiue intentata, ibid. nu. 4.

Libello semel declarato, potest iterum declarari in iudicio sumario, dec. 256. par. 1. nu. 8. 88

Libelli in quibus actor omne ius deducit, nec addidit specificandum actionem, admittuntur de stylo, dec. 256. parte prima, numero 5. 88

Liberalis nemo in necessitatibus existit, dec. 751. par. prima, numero 79. 259

Index.

- Liberalis nemo in necessitatibus existit**, dec. 8 13. par. 1. numero nono. 287
- Liberatio carceratorum est causa pia**, siue sit pro maleficio, siue non, ex communi, num. 6. licet contrarium aliqui tenuerint, nu. 7. dec. 63. parte 2. nu. 5. 39
- Liberatio super principali trahitur ad dependentia etiam non expressa**. In pract. Ro. nu. 15. 160
- Liberato vno ex pluribus conreis debendi in solidum**, ceteri remanent obligati in solidum, decisio. 112. parte prima, numero 5. 41
- Liberatio à carceribus est similis liberationi captiuitatis apud hostes**, dec. 63. par. 2. nu. 10. 40
- Liberi sunt favorabiliores, quam pia causa**, dec. 74. parte prima, numero 9. 47
- Liberi postea nati veniunt nomine heredum excludendo quicumque heredem extraneum**, decisio. 124. parte prima, numero 13. 49
- Libertas semel data non potest reuocari, etiam quoad effectum**, nu. 4. & nu. 8. dec. 646. par. 1. nu. 4. 220
- Immo nec etiam de iure communi, ibid. nu. 9.**
- Limita pluribus modis, vt nu. 10. ibid.**
- Libertas relicta sub conditione non debetur**, nisi hereditas adeatur ab eo gradu, à quo relicta est, nu. 2. secus in dubio, cum nu. 3. seq. dec. 711. parte 1. 242
- Libertas vt prescribatur, quod requirantur**, dec. 109. parte 2. num. 2. 72
- Libertas seruitutis habentis causam discontinuam prescribitur spatio 20. annorum etiam inter absentes**, ibidem numero quinto. 72
- Libertatis quasi possessio, vt amittatur, tria concurrere debent**, nu. 6. & nu. 13. & 16. decisio. 70. par. 2. 44
- Licentia episcopi construendi sepulchrum sufficit etiam tacita, que colligitur quando sepulchrum est in loco patenti, & episcopus non contradicit**, decisio. 222. parte prima, numero 4. 75
- Licentia generalis parochi sufficit pro validitate matrimonij**, dec. 750. par. 1. nu. 2. 259
- Licentia vel consensus vbi simpliciter requiritur, sufficit tacitus resultans ex fideiussione: secus vbi expresse requireretur**, dec. 797. par. 1. nu. 12. 277
- Licentia de vendendo bona pupilli debet intelligi seruatis de hiis solemnitatibus**, decisio. 84. parte secunda, numero quarto. 54
- Licentia edificandi ecclesias extenditur etiam ad acquisitionem iurispatronatus**, decisio. 85. parte secunda, numero secundo. 54
- Licentia edificandi ecclesiam videtur concedi ad finem acquirendi iurispatronatus per adificantem**, ibidem numero quarto. 54
- Limitationes plures dantur ad regulam illam, quod inclusio vnus sit exclusio alterius**, decisio. 204. parte prima, numero 8. 69
- Linea succedentis in infinitum se extendit, & censetur inclusa**, dec. 209. parte secunda. nu. 2. 110
- Linea vna semel admissa semper durat admissio, donec superest aliquis eiusdem lineæ, etiam si alij alterius lineæ in pari, vel proximiori gradu existant**, dec. 100. par. 2. numero primo. 62
- Declaras vt nu. 3. & 4. ibid.** 63
- Liquidatio fructuum petita à parte ante omnia facienda est, vt de attentatis dicitur**, decisio. 352. parte prima, numero tertio. 113
- Liquidatio fructuum quomodo consideranda, cum dec. sequen. dec. 245. par. 2. nu. 1.** 133
- Liquidatio in executione requiritur, vbi sententia sunt lata in iudicio vniuersali**, decisio. 110. parte prima, numero secundo. 35
- Liquidatio, que fit in executione sententia lata in iudicio vniuersali, debet esse summaria**, ibid. nu. 16. 69
- Literæ apostolicæ super prouisione clericorum, an comprehendant hospitalia ecclesias habentia, vide distinctionem, decisio. 106. par. 2. nu. 1.** 69
- Literæ penitentiarie permittentes retineri maioritatem, & non astringi ad obseruantiam iuramenti, ex dispositione testatoris, dicuntur continere dispositionem contra ius commune**, dec. 333. par. 1. nu. 3. 106
- Literæ super cedula non expediuntur, nisi expresse super ea constet de concessione**, decisio. 332. parte secunda, numero primo. 156
- Fallit in contra cedula, ibid.**
- Literæ secunda censentur habere clausulam, si prius ius suum non consequatur**, decisio. 525. parte prima, numero sexto. 176
- Literæ monitoriales dubiæ interpretanda sunt secundum terminos iuris**, dec. 383. par. 1. nu. 7. 128
- Literæ missiue non requirunt exactam cognitionem: & missæ & receptæ presumuntur ex earum subscriptione**, dec. 343. par. 2. num. 4. 110
- Literæ expeditæ super gratia non sunt necessariò expedienda super dispensatione in eadem gratia contenta**, dec. 214. parte 1. nu. 3. 72
- Literæ probant contra recipientem, & penes se retinentem, & producentem**, decisio. 441. parte prima, numero quinto. 146
- Literæ non disponere, sed enunciare dicuntur**, dec. 441. par. 1. numero 8. 146
- Literæ in supplicatione nominatæ, in qua asseritur de earum expeditione, de stylo curia habentur pro expeditis**, decisio. 674. par. 1. nu. 1. 227
- Literæ cambi eo ipso, quod sunt lectæ, & receptæ, dicuntur approbatæ, nisi in contrarium protestatum fuerit, ex communi, numero 11. & nu. 23. & num. 30. decisio. 811. parte prima.** 283. & 284.
- Literæ contra scribentem regulariter probant**, dec. 507. parte prima, num. 1. 171
- Literas cambi dimittens penes campforem acceptat eum debitorem, & econtra campfor acceptat dimittentem in creditorem**, dec. 411. par. 1. nu. 31. 284
- Literas simpliciter recipiens vt obligetur debet etiam scire contenta in eis**, ibid. nu. 34. 33
- Literas apertas recipiens presumitur scire contenta in eis**, ibidem num. 34. 33
- Idem si penes se retinisset saltem per vnum diem, ibidem numero 35.**
- Literas dominus recipiens ab eius procuratore sibi significante se centum alicui donasse eius nomine non censetur sibi preiudicasse**, ibid. nu. 39. 39
- Literas recipiens non statim obligatur quin ex aliquo interuallo possit contra protestari**, ibid. nu. 41. 39
- Literas recipiens simpliciter, & sine contradictione non censetur consentire, & approbare contra in illis, ad eam, se obligare**, nu. 1. & nu. 4. dec. 811. par. 1. 283
- Contraria tamen est magis communis, numero 9. cum seq. & nu. 17. & 33. 284. concurrente scientia, & nu. 23. vsque ad num. 30. ibid.**
- Limita hanc communem non procedere ad effectum obligandi procuratorem ad suscipiendum iudicium, & defendendum suum principalem**, nu. 44. 285
- Lis calumniosa non dicitur etiam si sit iuratum de calumnia, nisi petatur super ea declarari**, decisio. 281. parte secunda, numero 4. 142
- Lis quando dicatur venisse in limine contractus, ibidem numero 6.**
- Lis vera introducta dicitur in odium actoris ex solo decreto citationis**

Index.

- citationis absque eius executione**, decisio. 42. parte secunda, numero 20. 28
- Lis pendere dicitur in preiudicium actoris per solum decretum citationis in terminis reg. de subrogan. ibidem numero 22.**
- Lis finita dicitur per renunciationem, nisi reus eam non acceptaret, & vellet sententiam propter fructus, & alia, numero quarto. cum numero sequen. decisio. 768. parte prima.** 266
- Lis finita etiam dicitur, quando est lata sententia ad fauorem actoris sequuta possessione, ibid.**
- Declaras, vt nu. seq. ibid.**
- Lis & causa quomodo differat. In pract. Ro. nu. 5.** 165
- Litis euentus dicitur dubius, decisio. 230. parte secunda, numero 1.** 135
- Lites computantur in pretio rei, decisio. 148. parte secunda, numero 5.** 96
- Litigatori nihil habenti, nisi rem sequestratam, debent sumptus litis ex fructibus rei sequestratæ, siue ex bonis sequestratis subministrari, num. 1. & numero 2. decisio. 79. parte secunda.** 51
- Locator diuersis respectibus potest dici conductor, & econtra conductor locator, decisio. 37. parte secunda, numero 26.** 24
- Locator inuitus non cogitur recognoscere alium, quam emphyteutam, dec. 3. par. 2. nu. 11.** 3
- Locatio facta vltra tempus permissum sub vnica pensione pro toto tempore, dicitur indiuidua, & sic in totum vitatur, dec. 709. par. 1. nu. 6.** 241
- Locatio non probat dominium, nec possessionem, nec etiam valorem annui reditus, decisio. 116. parte secunda, numero secundo.** 76
- Locatio an sit, vel contractus census in dubio, ex quibus colligitur, dec. 703. par. 1. num. 1.** 239
- Locatio dari non potest sine mercede, & certo tempore, decisio. 377. par. 1. nu. 7.** 126
- Locatio de re ecclesiastica facta à prelato in consanguineos non valet, dec. 18. par. 2. nu. 5.** 11
- Locatio rerum, & iurium ecclesiasticorum in qua insit simonia respectu spiritualium, dicitur in totum nulla, decisio. 709. par. 1. nu. 2.** 241
- Locatio quid sit, dec. 37. parte secunda, nu. 20.** 24
- Locatio pro sui essentia pecuniam requirit, aliàs esset contractus innominatus si in fructibus consisteret solutio, dec. 37. par. 2. nu. 1.** 24
- Locatio quando presumatur, non autem contractus innominatus, ibid. nu. 4.**
- Locatio quando fit ad custodiendum, non res, sed factum ipsum custodiendum locari dicitur, ibid. nu. 17.**
- Locatio regulariter fit rei, non facti, ibid. nu. 19.**
- Locatio rei ex vsu & fruitione illius inducitur, dec. 39. par. 2. numero 2.** 25
- Locatio facta secundum modos, & qualitates consuetas, respicit fauorem ecclesiæ, vt non possit fieri alienatio, nec alteratio in preiudicium ipsius, decisio. 360. parte prima, numero 10.** 116
- Locatio filia intelligitur non tantum custodia causa, sed etiam ad vsum. decisio. 37. parte secunda, numero 24.** 24
- Locatio valet, cuius merces in arbitrium tertij sit collata, dec. 88. par. 2. nu. 19.** 56
- Locatio simpliciter facta sine expressione certæ mercedis, dicitur contractus innominatus, in quo datur actio prescriptis verbis, ibid. nu. 20.**
- Intellige & declara, vt sub numero 22. cum sequen. & ibidem nu. 26.**
- Locatio domus si sit facta pro iusta mercede, que postea non sit declarata, dicitur contractus imperfectus sub specie contractus innominati, ibid. nu. 21.**
- Locatio rei si sit facta pro mercede inter partes contrahenda, vel que erit iusta, vel que videbitur bono viro datur actio prescriptis verbis, ibid. nu. 22.**
- Locatio, vt dicitur contractus nominatus requiritur declaratio mercedis ab initio, vel quod sit collata in arbitrium tertij, ibid. nu. 23.**
- Locatio non potest fieri sub mercede postea inter partes conuenienda, ibid. nu. 24.**
- Locatio, in qua sit appositus certus declarator, non est contractus innominatus ab initio, sed ex post facto mortuo declaratore sine declaratione, ibid. nu. 25.**
- Locatio rei non solita locari, in qua non apparet de mercede conuenta, dicitur contractus innominatus, ibidem numero 26.**
- Locationis instrumentum non sufficit ad probandum verum valorem, licet sufficiat ad probandum non utilitatem, vel damnum, dec. 65. par. 2. nu. 24.** 42
- Item probat quantum percipitur de reditu, siue sit verum pretium, vel non ibid.**
- Locationes ad plures effectus & fines sunt, dec. 37. parte secunda, nu. 15.** 24
- Locus census destinatus solutionis semper attenditur in his, que oriuntur ex post facto post contractum propter negligentiam vel moram: & etiam locum indicij, decisio. 602. par. 1. numero 2.** 205
- Locus contractus attendendus est in decisorijs, dec. 546. par. 1. num. 7.** 184
- Locus, vbi publice celebratur, presumitur auctoritate episcopi constitutus, dec. 725. par. 1. nu. 3.** 249
- Locus, vbi aperitis ianuis missa celebratur, & vbi populus ad eam audiendam confluit, presumitur religiosus, ibidem numero 4.**
- Locutio pluralis sine signo vniuersali duo comprehendere dicitur, dec. 233. par. 1. nu. 24.** 78
- Lucrum questitum & radicatum seu incorporatum pro damno reputatur, dec. 22. par. 2. nu. 16.** 14
- Lucrum dicitur deducto omni damno, dec. 124. parte secunda, numero 3.** 155
- Lucrum dicitur deducto omni damno, dec. 324. parte 2. numero tertio.** 155
- Lusor redditur inhabilis ad beneficium curatum obtinendum, & alijs huiusmodi causis, decisio. 426. parte prima, numero primo.** 141
- Fallit, nisi recreationis gratia in conuiuiu luderet, ibidem numero 4.**
- Lucrum cessans, & amittere differunt, decisio. 270. parte 2. numero 4.** 139

M

- Maioricatus, & primogenitura instituuntur causa conseruandæ agnationes, dec. 128. parte secunda, numero secundo.** 83
- Maioricatus, & primogenitura instituuntur causa conseruandi agnationis, decisio. 18. parte secunda, numero tertio.** 9
- Maiores ratione officij, & maioritatis dicuntur priores, dec. 574. par. 1. nu. 2.** 193
- Mandatum de confirmando non potest reuocari ex sola voluntate, sed debent intentari remedia de iure contra ipsum.** 37
- dec. 102. par. 1. nu. 10.**
- Mandatum speciale requiritur in petitione perceptorum distributionum, dec. 618. par. prima. nu. 2.** 210
- Mandatum de manutendo in generali possessione pro indiuiso, quid operetur, dec. 59. par. 2. nu. 7.** 38
- Mandatum

Index.

Mandatum sufficit quodcumque produci ad validitatem iudicij, dec. 688. par. 1. numero 2. 234
Mandatum non censetur reuocatum permutationem prioris monasterij. ex communi, decisio. 554. par. prima, numero secundo. 187
Mandatum de manutenendo debet dari ei qui possidet, dec. 80 par. 1. nu. 1. 29
Mandatum restringi non debet, quando in eo adest aliquod verbum aptum comprehendere id, de quo queritur, decisio. 8. par. 2. nu. 2. 5
Mandatum factum ad comparandum coram iudice super aliqua re simpliciter, tribuit facultatem comparandi tam in petitorio, quam possessorio, ibid. nu. 4.
Mandatum cum clausula, in omnibus, & per omnia, extenditur ut comprehendat etiam rem subrogatam, ibid. nu. 6.
Mandatum presumptum ex quibus actibus colligatur, ibidem numero 8.
Mandatum non restringitur ob causam impulsivam, ibidem numero 10.
Mandatum de vendendo presumitur, quando in eius enunciatione concurrunt adminicula, et coniecturae, dec. 187. par. 1. numero 1. 65
Mandatum in rem propriam morte non expirat, dec. 174. parte secunda, nume. 3. 107
Mandatum in rem suam ex quibus colligatur factum, ibidem numero 4.
Mandatum in rem suam comprehendit exercitium directarum, & etiam utilium cessiones, ibid. nu. 6.
Mandatum simplex iudicis per comparationem partis resolvitur in vim simplicis citationis, decisio. 383. parte prima, numero 4. 128
Mandatum cum clausula, in executione nominandos, quas personas comprehendat, decisio. 89. parte prima, nume. primo. 31
Mandatum superveniens negotio nondum expedito operatur ratificationem, secus in substitutione, qua fit vigore mandati, quod tunc non erat, decisio. 409. parte prima, numero 2. 137
Mandatum de manutenendo est dandum ei, qui habet anteriorem possessionem, decisio. 802. parte prima, numero primo. 280
Mandatum de manutenendo non est dandum ei, cuius adversarius constat possidere, decisio. 390. parte prima, numero 1. 131
Mandatum generale non comprehendit ea, per qua dominus incidat in penam, decisio. 750. parte prima, numero sexto. 259
Limita, nisi dominus post factum tacite, vel expresse ratificet, numero 7.
Mandatum enunciatum in aliquo instrumento sufficit ad effectum excusandi a pena caducitatis, & probandum recipientem esse procuratorem, nu. 6. & nu. seq. dec. 26. parte secunda. 16
Mandatum qualificatum duo distribuere dicitur, dec. 225. parte 1. nu. 2. 75
Mandatum legis an sit limitatum in tutore, ut non possit pupillo neque in dominio, neque in possessione rerum immobilium praedictare, nu. 7. Quod non. num. seq. 8. decisio. 93. parte secunda. 59
Maritus habens possessionem, vel palatium magni valoris, sed modici redditus, cogitur vendere, & satisfacere mulieri de dote, & residuum pretij in rem maiores redditus convertere, dec. 48. par. 2. nu. 10. 30
Mandatum speciale requiritur ad acceptanda beneficia, non autem impetranda privilegia, nu. 4. & num. seq. dec. 14. parte secunda. 9
Mandatum an presumatur effectuum propter antiquitatem

temporis, decisio. 154. par. secunda, numero 3. 99
Mandatum de manutenendo in quasi possess. non est denegandum lite pendente super nullitate statuti, dec. 64. par. 2. numero 1. & 2. 40
Mandatum de manutenendo, an sit dandum stante quasi possessione contra prohibitionem statuti prohibentis piscatoribus frumenta molenda deferant ad molendina extra civitatem existentia. Quod sic, decisio. 41. parte secunda, numero 2. 26
Mandatum de manutenendo contra superiorem dari non debet, sed potest dari contra alios, ibid. nu. 3.
Mandatum de manutenendo sine turbatione non datur, ibid. numero 4.
Mandatum ad cedendum, & offerendum liti debet esse speciale, dec. 328. par. 1. numero 1. 105
Mandatum ad protestandum non sufficit, ubi agitur de protestatione declarationis animi domini, ibidem nume. secundo.
Mandatum de administrando bona minorum, & iurium ipsorum donec pervenerint ad legitimam aetatem, concessum a testatore in testamento durat etiam post obitum ipsius testatoris, dec. 613. par. 1. nu. 2. 208
Mandatum generale ad possessionem capiendam, intelligitur in casu licito, non autem illicito, decisio. 318. parte prima, numero 2. 102
Mandatum reuocatum censetur ex tacita possessionis renunciatione, ibid. nu. 3.
Mandatum ad interessendum non dicitur esse nullum, quotiescunque effectus aliquis potest sequi, decisio. 116. parte prima, num. 1. 44
Mandatum conficiendi instrumenta per condemnationem filii dicitur funditus reuocatum, decisio. 812. par. prima, numero 16. 286
Mandatum de manutenendo est summarissimum, & datur etiam mero detentori, & spoliatori contra spoliatum, salvis in ceteris remanentibus iuribus parti tam in possessorio ordinario, quam petitorio, decisio. 641. parte prima, numero 8. 218
Mandatum de manutenendo potest ab eodem iudice quando-cunque reuocari, ibid. nu. 9.
Mandatum de manutenendo obtinere volens, debet probare possessionem bonorum, decisio. 58. parte secunda, nume. primo. 38
Mandatum de manutenendo ad effectum genericae communio-nis & possessionis pro indiviso, dari potest: secus ad effectum percipiendi fructus pro parte, ibid. nu. 4.
Mandatum ex coniecturis, & verisimilitudinibus presumitur, dec. 32. par. 2. nu. 2. 19
Mandatum de manutenendo dicitur esse summarissimum possessorium, dec. 17. par. 2. nu. 8. 111
Mandatum, de quo aliis doctum non fuit, satis est ad convalidandum iudicium, decisio. 599. parte prima, numero primo. 204
Mandatum ordinarij de presentando aliquem, intelligitur de magis idoneo, quam presentatus a patronis, dec. 16. par. 2. numero 10. 10
Mandatum de manutenendo non denegatur de stylo Rotae spoliatori illud petenti, decisio. 50. parte secunda, numero 29. 34
Mandatum ad appellandum ad effectum attentatorum debet exhiberi, & parti appellatae intimari, decisio. 17. par. secunda, nume. 12. 105
Mandatum quodcumque sufficit ad petendum restitutionem in integrum, dec. 346. par. 1. nu. 7. 111
Mandati verba ambigua debent interpretari in favorem proferentis, & constituentis, decisio. 8. parte secunda, numero 3. 5

Mandati

Index.

Mandati utilitas magis attendenda est, quam illius forma. decisio. trigesima secunda, parte secunda, numero primo. 19
Mandato iudicis uti volens, debet eo uti tamen sua causa, & qualitate, dec. 665. par. 1. nu. 2. 225
Mandato iudicis non obtinere, & dolose se absentare equi-parantur, dec. 220. par. 1. nu. 5. 74
Mandata sunt stricti iuris, decisio. 8. parte secunda, numero primo. 5
Manus & lingua testatoris quo ad nominationem coram testibus equiparantur in testamento, dec. 734. parte prima, numero 12. 253
Manutentio datur solum in remedio retinenda, dec. 317. parte 2. nu. 1. 154
Manutentio in beneficiis datur absque tituli probatione, dec. 595. parte 1. nu. 8. 203
Maritus post separatam matrimonium ex alia causa, quam adulterij, non potest mulieri repetenti dotem, obijcere adulterium, dec. 605. par. 1. nu. 6. 205
Maritus fundo dotali in estimato servitute imponere non potest, & quare, decisio. 717. parte prima, numero duo-decimo. 245
Maritus si relinquat uxorem usufructuariam simpliciter cum alterius verbi adiunctione, non autem cum pluribus alijs verbis, licet habeat liberos, intelligitur de ipso usufructu proprie, decisio. 762. parte prima, numero primo. 263
Contrarium tamen in eo quod dicitur de usufructu proprie, quando maritus relinquit uxorem usufructuariam simpliciter, tenet Bar. & alij, ibid. nu. 2.
Si vero cum alterius verbi adiuncto, legatum restringitur ad alimenta, ibid. nu. seq.
Maritus si recipiat emphyteusim pro se, & noua uxoris, qua non contradicit, ipsa dicitur ratificasse, dec. 59. par. 1. numero primo. 21
Maritus potest venire contra alienationem dotis per ipsum factam non obstante iuramento de non contraveniendo, decisio. centesimadecima, parte secunda, numero vigesimo. 73
Matrimonia sine dote de consuetudine non contrahuntur: decisio. centesimaquingagesimaquinta, parte secunda, nume. 3. 99
Maritus lucratur fructus bonorum paraphernalium, & aliorum non dotalium, quando mulier nupsit sine dote, decisio 590. par. 1. nume. 5. 201
Maritus tenetur alere uxorem etiam indotatam, decif. 760. par. 1. numero 6. 263
Masculus descensens ex femina dicitur etiam de genere in materia iurispatronatus: secus in alijs materijs, decisio. 482. par. 1. nu. 1. 161
Masculi appellatione in materia consanguinitatis non autem agnationis, proprie venit etiam descendens ex femina. ex magis communi, decisio. 150. parte secunda, numero nono. 97
Masculi existentes in secunda generatione preferuntur feminis in prima generatione existentibus, decisio. 9. par. 1. numero 1. 2
Masculi an & quando possint excludere feminas ex dispositio-ne legis, vel hominis, vide hic aliquos casus, dec. 191. par. 2. numero 11. 113
Quod an procedat etiam in spurij, videas bene, ibid.
Masculi existentes in una generatione non preferuntur feminis existentibus in precedenti generatione. Contrarium vide supra in sequen. decif. decisio. 8. parte prima, numero tertio. 2
Masculi proprie dicuntur tam qui descendunt ex linea masculina, quam feminina, nisi aliud suadeat subiecta materia

ex magis communi. nu. 1. cum nume. secundo. decif. 15. parte secunda. 9
Masculinum in contractibus non concipit femininum, ex magis communi, numero 2. 5. & 8. decisio. 125. parte secunda. 81
Fallit de impropria, & lata significatione, nume. 6. & 21. cum seq. licet in contrarium quidam tenuerint venire etiam ex propria, ibid. nu. 4.
Fallit etiam in alijs dispositionibus, ibidem numero decimonono.
Item fallit in materia odiosa, ibidem numero vigesimo-nono.
Item in statutis, rescriptis, & privilegijs, nume. 31. cum distinctione tamen, ut ibi. 82
Item in materia in differenti, ibidem numero trigesimo-secundo.
Item fallit ratione absurdi evitandi, ex communi, ibidem numero 35.
Masculinitatis mentio reiterata ostendit testatorem voluisse in perpetuum agnationi heredum institutorum prospicere. decisio. 698. parte prima nu. 2. 237
Matris qualitas multum consideratur in coniecturanda mente testatoris, decisio. 181. parte secunda, numero quarto. 110
Mater in medio existens, an excludatur ex substitutione compendiosa, coniectura attenduntur, decif. 181. par. secunda, numero 1. 109
Mater coniugata potest succedere filio. ex communi, dec. 661. par. 1. nu. 2. 224
Mater, in qua cadit maior affectio, & pietas, ratione administrationis non presumitur filio alimenta donare, dec. 724. par. 1. numero 4. 248
Mater tutrix dando dotem filiae in dubio censetur dare ad computum eius, quod habet ex administratione, dec. 722. par. 1. numero 8. 247
Mater potest de proprijs bonis facere divisionem inter fratres, dec. 624. par. 1. nu. 5. 212
Matris uxoris attestatio cum iuramento maximum prestat adiuumentum probandi copulam carnalem, dec. 55. parte secunda, num. 4. 60
Matrem excludere dicitur persona a testatore magis dilecta. ex communi, decisio. 181. parte secunda, numero secundo. 109
Matrem minus diligi a testatore quibus ex coniecturis probe-tur, nu. 4. 5. & 6.
Matrem magis diligere testator presumitur, quando se restrinxit ad bona sua tantum, ibid. nu. 9. 110
Matrix, seu originalis scriptura, qua dicitur, dec. 671. parte prima, num. 1. 227
Materia, qua detrahit possessioni, in qua se fundat agens possessorio, debet esse de iure admissibilis, & concludens, decisio. ducentesima vigesima quarta, parte secunda, numero tertio. 126
Matrimonium nullum non redditur ex simplici probatione legis, dec. 750. parte prima, nu. 3. 259
Matrimonium incidenter in iudicium deductum ad effectum legitimitatis ex coniecturis probari sufficit. decif. 34. par. 2. numero 19. 21
Matrimonium a principio validum dicitur, licet vir esset impotens. ex communi, decisio. 689. parte prima, numero 2. 234
Matrimonium satis probatur ex instrumento dotis, dec. 130. par. 2. nu. 6. 89
Matrimonium est favor publicus, decisio. 117. parte prima, numero 3. 44
Matrimonium quando principaliter non venit in controversiam, sed agitur de successione, leniores probationes ad illud probandum

M m

Index.

probandum sufficiunt, decisio. 357. parte prima, numero 10. 115
 Matrimonium clandestinum potest probari per consanguineos favore matrimonij ad evitandum peccatum, dec. 209 par. 1. nu. 6. 70
 Matrimonium clandestinum probari potest per unum testem & famam, quæ duo non dicuntur facere probationem per testes omni exceptione maiores. ex communi, ibidem numero 7. 70
 Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum, decisio. 561. par. 1. nu. 3. 189
 Idem in dote metu constituta, ibid. nu. 4. 189
 Matrimonium contractum esse ex cohabitatione, & alijs admodum probatur, decisio. 79. parte prima, numero primo. 28
 Matrimonium presumitur propter presumptam legitimitatem filiorum: per se solum autem non presumitur, nisi probetur, dec. 470. par. 1. nu. 5. 155
 Matrimonium non dissolvitur per denunciationem ne fieret, dec. 429. par. 1. nu. 2. 142
 Matrimonium clandestinum non annullat decretum Concilij Tridentini, ibid. nu. 2. 142
 Matrimonium perfectum essentialiter dicitur ex verbis de presenti prolatis, licet copula sequuta non fuerit, dec. 121 par. 1. nu. 26. 47
 Matrimonij probatio ex libri parochi sufficit, dec. 340. par. 1. numero 1. 157
 Matrimonium quominus consumetur, quando stat per uxorem, maritus dotem lucratur. ex communi, dec. 92. parte secunda, numero 1. 58
 Matrimonium non dissolvitur per ingressum monasterij viuis conjugis stante copula, decisio. 92. parte secunda, numero decimotertio. 58
 Matrimonium contrahere illi compellendi sunt, inter quos precesserunt sponsalia iura: nisi causa legitima subsistente, dec. 497. par. 1. nu. 1. 167
 Matrimonij quasi possessio colorata sufficit quoad effectum legitimationis prolis, decisio. 477. parte prima, numero tertio. 160
 Matrimonij favore geniti ante contractum matrimonij finguntur geniti post, decisio. 99. parte secunda, numero vndecimo. 62
 Matrimonio putatio que indulgetur ad instar veri procedunt ratione bonæ fidei, decisio. 605. parte prima, numero quinto. 205
 Media presumuntur probatis extremis, decisio. 129. par. 2. numero 2. 84
 Medico tanquam in arte perito est standum, decisio. 620. par. 1. numero 3. 210
 Medicamenta non assumens non excludit, vt non dicatur infirmus, dec. 77. par. 2. nu. 3. 50
 Medicamenta interdum, & forte plerumque accipiuntur non ab initio infirmitatis, sed postea ingravescente morbo, ibid. numero 4. 50
 Melioramenta si plus valent tempore restitutionis, quam quod fuit impensum, an ecclesia teneatur ad illud plus, dec. 186. par. 2. nu. 4. 111
 Melioramenta transmittuntur ad heredem emphyteutæ, ibid. num. 6. 112
 Melioramenta an & quando peti possint, vide distinctionem, dec. 669. par. 1. nu. 2. 226
 Item an sit compensanda cum fructibus rei, ibidem numero tertio. 226
 Melioramenta facta in re ecclesiastica debentur ob lineam finitam, & transeunt etiam ad extraneos heredes: seculus si ob primationem, decisio. 312. parte secunda, numero 2. 150

Melioramenta alleganti onus probandi incumbit, nisi probentur apud acta, ibid. nu. 4. 150
 Melioramenta consistentia in plantationibus, stercoreationibus, & similibus, non sunt rescindenda, ibidem numero sexto. 151
 Melioramenta rei deuoluta ob lineam finitam transeunt etiam ad heredes extraneos, decisio. 398. parte prima, numero secundo. 133
 Melioramenta alleganti incumbit onus probandi, ibidem numero 4. 133
 Melioramenta facta pro manutentione prædij, non veniunt in estimatione, decisio. 607. parte prima, numero tertio. 206
 Quæ probantur ex statu primæ prædij ex narrativa instrumenti emphyteutis collectio, ibid. 206
 Melioramenta faciens, facit fructus suos pro rata melioramentorum, dec. 112. parte 2. nu. 1. 74
 Melioramenta facta per emphyteutam regulariter restituentia sunt per ecclesiam finitam generatione, nisi aliquod pactum sit in contrarium, decisio. 208. parte secunda, numero 2. 120
 Mens testatoris ex coniecturis colligitur, dec. 782. parte prima, numero 4. 271
 Mens disponentis etiam in donatione attendenda est, num. 1. & num. 4. dec. 244. par. 1. 83
 Mens sana probatur ex opinione hominum, dec. 577. par. 1. numero 3. 194
 Item ex qualitate actus gestæ vti ab homine prudente, ibid. numero 4. 194
 Item ex non factis sicut ex factis eodem num. 4. ibid. 194
 Mens iudicis attendenda est, dec. 277. parte prima, numero secundo. 94
 Mens contrahentium attendenda est, & causa finalis, & effectus ipsius contractus, non autem natura vnius d. Etionis, dec. 37. par. secunda, nu. 22. 24
 Mens loquentis est attendenda, an eius persona in generali sermone censetur inclusa, vel ne, dec. 741. parte prima, numero 9. 256
 Mens Papæ eadem est cum mente partium in resignationibus in fauorem, vel ad certum effectum, dec. 676. par. 1. numero 16. 230
 Mens testantium non debet interpretari, vt voluerint restringere successionem ad vnā lineam semel admissam, quando in alia linea existeret aliquis habilior, dec. 100. par. secunda, nu. 4. 62
 Mens signaturæ interpretanda est, ne sequatur absurdum, dec. 310. parte prima, nu. 2. 101
 Mens verisimilis contrahentium ad interpretandum voluntatem consideratur, decisio. 575. parte prima, numero tertio. 194
 Mens disponentium presumitur conformis naturæ rei, de qua agitur, decisio. 695. par. secunda, num. 6. 236
 Mens mandantis potissimum in vnionibus attenditur, decisio. 229. par. 2. nu. 2. 135
 Mens contrahentium colligitur ex eorum verbis, decisio. 277. par. 2. nu. 7. 140
 Mens legis magis quam verba attendenda sunt, dec. 334. par. prima, nu. 4. 107
 Mens testatoris præcipue est attendenda, dec. 579. par. prima, nu. 7. 196
 Mendacium omne non dicitur dolosum, dec. 583. parte prima, numero 7. 198
 Mentem contrahentium allegans aliam fuisse quam ipsa verborum proprietates ostendit, tenetur probare, dec. 223. parte 2. nu. 3. 126
 Mente captus quis dicatur, ad differentiam furiosi, dec. 107. par. 2. nu. 2. 69

Index.

Mentecaptus non potest religionem profiteri, dec. 107. par. 2. num. 18. 70
 Mentio de re iudicata notoriè iniusta, & nulla, non est faciendâ, dec. 807. par. 1. num. 7. 282
 Mercator literas calculi de datis, & acceptis retinens, non presumitur se obligare, decisio. 811. parte prima, numero 38. 284
 Mercator recipiens literas cambij, & eis lectis ponens eas in fileia, & non contradicens, videtur acceptasse illas, & se obligasse ad contenta in eis, decisio. 811. parte prima, numero 14. 283
 Merces solita habet etiam locum in eo qui locat operas suas, dec. 88. par. 2. nu. 5. 55
 Merces solita dicitur merces conuenta tacite, ibid. nu. 9. 55
 Merces pati non debet dilationem, nu. 4. & vide distinctionem, nu. 8. dec. 679. par. 1. 230
 Merces vero ea intelligitur esse, pro quares est solita locari, dec. 377. par. 1. nu. 7. 230
 Mercedes constitutio est de substantia locationis, dec. 88. parte 2. nu. 7. 55
 Metropolitanus in visitatione sue. prouincia non potest facere inquisitionem solemnem, sed subditos sibi mediatos reperia contra eos infamia, eorum ordinarij denunciare, vt solemniter inquirant, decisio. 740. parte prima, numero octauo. 255
 Metus dicitur esse iusta causa concedendi dispensationem ab ordine, dec. 560. par. 1. nu. 13. 189
 Metus reuerentialis non inuadit rescissionem eius quod gestum est, nisi minæ, vel verbera præcedant, dec. 341. parte secunda, num. 2. 158
 Metus qualitas ab arbitrio iudicis pendet in cognoscendo, ibidem nu. 4. 158
 Milites de Alcántara viuunt, & militant sub eadem regula, qua existunt professores ordinis Cisterciensium, dec. 266. par. 2. nu. 1. 137
 Militia sancti Stephani non comprehenditur in decreto, de regul. Conc. Trid. sess. 25. ca. 15. dec. 591. parte prima, numero 9. 201
 Militie olim quædam dicebantur, dec. 812. parte prima, numero 27. 287
 Militia huius temporis imputantur in legitimam sicut de antiquis, dec. 174. par. 2. nu. 8. 108
 Minas & iniuriam afferens aduersario ex causa litis perdit causam ex bulla Alexandrina, decisio. 146. parte secunda, numero 1. 104
 Minor qui specialiter ius venditionis à Principe obtinuit, debet postea apud præsidem probare subesse as alienum, nec alias commodius posse distrahi, dec. 84. parte secunda, numero 6. 54
 Minor restituitur contra soluentem non solum, quando pecunia est deperdita facilitate ipsius minoris, sed etiam quando culpa curatoris, decisio. 722. parte prima, numero 3. 247
 Missam audire quisque tenetur in diebus festis, nisi se excuset ex causa rationabili, num. 23. decisio. 486. parte prima. 163
 Mobilium appellatione comprehenduntur vasa argentea, dec. 261. par. 2. nu. 1. 156
 Modus non attenditur dummodo habeatur effectus, dec. 276. par. 2. nu. 3. 140
 Modus vnus conuincendi superiorem de negligentia, dec. 514. par. 1. numero 5. 172
 Modus adiectus dispositioni non mutat ipsius substantiam, sed fiat demonstratiue, decisio. 203. parte secunda, numero 4. 119
 Modus prouidendi per administrationem non est maior, nec dignior modo prouidendi in titulum, immo inferior, dec. 217. parte prima, numero primo. 73

Modus non adimpletus non operatur reuocationem datoris, sed agi debet ad implementum, decisio. 696. par. prima, numero 9. 236
 Modus inductus censetur, vbi aliquid veniens implendum ex post facto, non autem conditio, decisio. 398. par. prima, numero 1. 11
 Etiam si dictum fuisset, sub hac conditione, ibidem numero secundo. 11
 Molendinum construi in parte superiori ab eo qui inferius habet impediri potest, decisio. 717. parte prima, numero primo. 245
 Monachus factus episcopus in dubio non liberatur regula, quin bona vndeunque prouenientia quarat monasterio, dec. 705. par. 1. nu. 4. 240
 Monachus ante professionem testari potest, & excludere monasterium, dec. 180. par. 2. nu. 1. 109
 Monachi, & alij religiosi sub obedientia constituti non possunt esse testes sine licentia eius, cui subsunt. ex communi, dec. 77. par. 2. nu. 12. 51
 Monasterium carere conuentuali obseruantia, & carere conuentu differunt, decisio. 108. parte prima, numero quarto. 70
 Monasterium habet liberam administrationem in bonis temporalibus beneficij sibi vniuersi, decisio. 758. parte prima, numero 4. 262
 Monasterium regulare, vt dicatur, quot habere debeat requisita, & ex quibus signis cognoscatur, dec. 216. parte 2. numero 6. 122
 Monasterium ingressus in minori ætate si post maiorem ætate elapso anno permanerit in monasterio nec reclamauerit, censetur ratificasse, ibid. nu. 16. 122
 Monasterium de obseruantia dicitur in quo regula seruat, dec. 216. par. 2. nu. 1. 123
 Monasterium ingressus, in quo nec regula, nec religio aliqua obseruatur, non potest præcisè compelli ad profectum, sed tantum causatiue, ibid. nu. 4. 123
 Monasterium quo casu non sit loco filij, seu liberorum, dec. 92. par. 2. nu. 11. 58
 Monasterio exempto ecclesia regularis monasterij exempta intelligitur, decisio. 54. parte secunda, numero vndecimo. 36
 Monialis retinens proprium de licentia Abbatis, vel ordinarij, non dicitur contravenire professioni, nec voto paupertatis, decisio. 216. parte secunda, numero duodecimo. 123
 Monialis qualibet habet potestatem incorporandi religioni, dummodo postea Abbatis ratum habeat, ibidem numero 20. 124
 Moniales tertij ordinis sancti Francisci habent regulam, & quandam modum viuendi per sedem apostolicam approbatum, dec. 216. par. 2. nu. 2. 123
 Moniales degentes sub regula ex quatuor approbatis, possunt præcisè compelli ad eam seruandam, nu. 7. & quare, nu. 8. dec. 216. par. 2. 123
 Moniales degentes in monasterio in quo non viuunt in cõmunis, sed de proprio, & in priuatis domicilijs, & adest consuetudo emendi, vendendi, & disponendi de bonis proprijs, nõ possunt cogi ad obligationem professionis, ibidem numero 11. 123
 Mora debet concludenter probari, decisio. 539. par. 1. numero 1. 181
 Immo, vt dicatur constitui, plura requiruntur, ibidem numero secundo. 181
 Mora & absentia heredis requiruntur, vt actiones transcant in fideicommissarium sine restitutione, decisio. 220. parte 1. numero 1. 74

Index.

Mora sola & negligentia filij in non redimendo patrem captivum facit eum incurere causam ingratitude, sicut e contra sola festinatio, & diligens procuratio eum liberat, dec. 63. par. 2. nu. 13. 40
Mora uxoris molentis cohabitare cum marito causa monasterium ingrediendi ex interpellatione sibi facta, an possit dici cum culpa mariti, vel ne, decisio. 101. parte secunda, numero 12. 64
Mora non inducitur propter aduentum diei absque interpellatione in actibus iudicialibus: sicut in extrajudicialibus. decisio. 11. par. 2. nu. 6. 7
Mora sola emphyteuta non solventis canonem non sufficit ad inducendam caducitatem, sed requiritur etiam declaratio domini directi. ex communi, decisio. 28. parte secunda, numero 1. 17
Mora principalis nocet tam principali, quam fideiussori, dec. 195. par. 1. nu. 2. 67
Mora sine interpellatione in multis casibus committitur, dec. 69. par. 2. nu. 14. 43
Mora purgari non potest per oblationem stante pacto resolutivo contractus, decisio. 572. parte prima, numero tertio. 193
Mora heredis mediante negatione efficit, ut satis sit cautione prestari in actu traditionis, decisio. 258. parte prima, numero 7. 90
Mora purgatio licita est de iure canonico si adest dolus etiam stante iuramento, decisio. 277. parte secunda, numero quinto. 140
Morans in aliquo loco tanquam inquilinus debet prestare nomine pensionis tantum, quantum prestari consuevit: nec est necessaria habitatio, num. 12. & 16. decisio. 88. parte secunda. 55
Mors in mari contingens est difficilis probationis, que etiam per eos, qui non interfuerunt, probari potest. nu. 2. cum num. 3. & 4. dec. 53. par. secunda. 35
Mors in specie contingens in mari submersa difficilis est probationis, ibid. nu. 5. & 6.
Mors civilis equipollet naturali, quando post mortem civilem frustra expectatur mors naturalis, dec. 92. par. secunda, numero 10. 58
Mortuo eo, in quo totum ius pensionis residet, licet commoditas penes alium, omnia extincta dicuntur, dec. 401. par. 1. nume. 5. 135
Morinemo velle presumitur cum peccato, dec. 751. par. 1. numero 8. 259
Mori in peccato nemo presumitur velle, dec. 813. par. prima, numero 13. 287
Idem magis quando aliquid disponit pro exoneratione conscientie, ibid. nu. 14. 288
Motus proprius Papae prohibentis absolutionem a crimine, & audientiam & appellationem, intelligitur a sententijs, & alijs dispositionibus super crimine, dec. 68. par. 1. numero quinto. 24
Motus proprius non firmat privilegium contra ius alterius, dec. 451. par. 1. numero 4. 150
Motus pro oprius nihil operatur in preiudicium tertij, sicut nec in dispensatione, ut non dicatur odiosa, dec. 240. parte prima, num. 3. 81
Motus proprius Papae concedentis reddit dispositionem favorabilem, ibid. nu. 14.
Immo etiam si cum eo concurrat causa publicam utilitatem inspiciens, ibid. nu. 15. 82
Mulier si secundo viro plus relinquat, quam filijs primi viri, illud plus remonetur, & applicatur ipsi filijs, reliquo in ceteris firmo manente, decisio. 712. parte prima, numero tertio. 242
Mulier soluta inhoneste vivens, non potest facere aliquem

legis laqueis imodari, in discursu, dec. 808. parte prima, nu. 16. 286
Mulier pro eius dote tenetur accipere in solutum bona non prohibita alienari si extant, alijs ad prohibita habet actionem, dec. 690. par. 1. numero 1. 234
Limita in creditoribus habentibus hypothecam, non autem personalem, ibid. nu. 2.
Mulier non potest relinquere plus secundo viro, quam eius filia ex primo matrimonio, nu. 1. & numero 6. dec. 432. parte prima. 143
Fallit, si equaliter relinquit, ibid. nu. 8.
Mulier lucratur dotem ab alio sibi datam, & reddi stipulatam, ibid. nu. 5.
Mulier non prohibetur relinquere plus filijs natis ex secundo matrimonio, quam ex primo, ibid. nu. 7.
Mulier possidens bona, & nubens absque dote, si postea constituat sibi dotem, dicitur facere actum sibi preiudicalem, ex quo priuatur dominio, & administratione, dec. 590. par. 1. numero 1. 201
Mulier renuncians bonis paternis, vel maternis, vel fraternis stante enormissima lesione, potest venire contra tales renunciationes, non obstante iuramento, decreto iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, vel interuentu consanguineorum, & alijs clausulis, & cautelis adhibitis. ex magis communi, numero 1. & quare numero sequen. dec. 102. parte secunda. 64
Mulier si dolose taceat iuramentum de non alienando causa decipiendi emptorem, valet alienatio: sicut si ex simplicitate. nu. 28. & nu. seq. ibid.
Mulier nubens nulla facta mentione dotis, non censetur dedisse omnia bona sua in dotem. ex communi, dec. 588. parte prima, nume. 1. 200
Mulier minor non potest absque decreto iudicis constituere sibi dotem in bonis stabilibus, ibid. nu. 3.
Mulier qualibet presumitur casta & honesta, nisi contrarium probetur, decisio. 338. parte prima, numero quinto. 108
Mulier si iurat non alienare fundum dotalem, duplex concurrit prohibitio, legis scilicet & hominis, dec. 49. parte secunda, num. 24. 31
Mulier etiam constante matrimonio cogi potest ad dotem constituendam. decisio. 316. parte secunda, numero septimo. 152
Mulier potest exercere suam hypothecam dotis super omnibus bonis viri, siue generaliter, siue specialiter hypothecatis, ex quibus pacifice possit fructus percipere, dec. 472. parte prima, numero 2. 157
Immo ea in parte collocata, potest super reliquis bonis pro rata hypotheca exerceri, ibid. nu. 3.
Mulieres non est nouum, quod multa suspicetur, que non sunt, dec. 238. par. 1. nu. 19. 80
Multiplicatio actus contraria facto excludit presumptionem facultatis seu iuris, decisio. 126. parte prima, numero secundo. 50

N

Narratio incerta Papae nullam fidem facit, dec. 171. parte 1. nu. 5. 61
Narrata in legitimatione, super quibus pars se fundat, debent verificari, dec. 601. par. 1. nu. 1. 205
Narrativa verba alicuius actus siue dispositionis, non probant regulariter, etiam in antiquis, nisi fuerint geminata, dec. 388. par. 1. nu. 1. 130
Quod etiam procedit in narrativa Principis, ibidem numero secundo.
Et tanto magis, ubi Princeps non potest liberè disponere, & quando

Index.

& quando agitur de preiudicio tertij, ibidem numero tertio.
Narrativa facti alieni, in qua Princeps fundat intentionem suam, non probat, si emanauit ad petitionem partis: sicut si motu proprio. ex communi, dec. 154. parte secunda, numero 4. 99
Narrativa facti alieni presumitur emanata ad petitionem partis, non autem motu proprio Principis, & quare, ibid. numero 5.
Narrativa iuris patronatus duplex est, dec. 267. parte prima numero 3. 92
Narrativa Principis super re, que ad eius auctoritatem spectat plenam fidem facit, iuncta temporis antiquitate, dec. 266. par. 2. nu. 2. 137
Eo magis, stante eius motu proprio, ibid. nu. 3.
Narrativa, que est pars gratia, est verificanda, dec. 534. par. prima, nu. 1. 179
Narrativa per quam perpetuum ecclesie preiudicium inferitur, est verificanda de iure, non autem de facto, dec. 108. parte prima, nu. 2. 70
Narrativa iuris patronatus probanda est, dec. 531. parte prima, nume. 1. 179
Narrativa verba privilegij non probant, nisi adminiculis, dec. 289. par. 2. numero 1. 145
Narrativa assertio est probanda per eum, qui in ea se fundat, dec. 412. par. 1. nu. 1. 128
Narrativa literarum debet probari ab eo qui narrat, decisio. 176. par. 1. nu. 4. 63
Narrativa Papae standum est, donec contrarium probetur, dec. 171. par. 2. nu. 6. 61
Natura emphyteusis est, quod una generatio non preiudicet alij, dec. 8. parte 2. nu. 1. 2
Natura contractus primordialis attenditur, non accidentalibus, dec. 69. par. 2. nu. 12. 43
Naturalis filius non potest succedere, ex testamento in quo preteriti sunt fratres, aut sorores, nu. 2. sed contra, num. 3. dec. 504. par. 1. 169
Immo etiam si sit legitimatus, propter constitutionem Pij Quinti, ibid. nu. 2.
Naturalis, & non spurius in dubio quis presumitur in discursu, dec. 808. par. 1. nu. 16. 285
Naturales filij succedunt matri illustri vna cum legitimis, & naturalibus exclusis spurij: sicut in matre non illustri, cui indistincte omnes filij succedunt, nisi sint nati ex damnato, & punibili coitu, in discursu. dec. 808. parte prima, numero 2. 285
Naturales filij non ita facile reperiuntur, dec. 254. par. secunda, num. 2. 134
Naturalitas adducta pro fundamento intentionis debet probari in discursu, dec. 808. par. 1. nu. 10. 285
Natus ex concubina domi retenta dicitur natus ex damnato coitu etiam de iure civili: sicut autem concubinato cessante, dec. 547. par. 1. nu. 2. 184
Natus ex soluto, & soluta naturalis appellatur de iure canonico, omisso rigore iuris civilis, in discursu. dec. 808. parte prima, numero 23. 286
Intellige quoad effectum legitimationis, non in successione, in quibus standum est iuri civili, ibid. nu. 24.
Nati vel concepti in fideicommissis conditionalibus tempore euentus conditionis admittuntur, & non nati excluduntur, dec. 38. par. 1. nu. 1. 12
Natiuitas filiorum est immediata causa inferendi presumptionem defectus voluntatis, que operatur effectum reuocationis, dec. 124. par. 1. nu. 12. 49
Necessarium, quod est pro validitate actus illud, processisse presumitur, dec. 750. par. 1. nu. 12. 259
Necessitas illa proprie dicitur, que necessariam habet origi-

nem, dec. 20. par. secunda, nu. 1. 12
Negans se ad aliquid teneri dicitur totum negasse, dec. 258. par. 1. nu. 2. 89
Negatio per quam fit litis contestatio, & illa per quam respodetur positionibus, differunt, dec. 258. parte prima, numero tertio. 89
Negatio simplex non facit rem dubiam, nisi aliquid probabiliter adducatur, decisio. 235. parte secunda, numero 2. 129
Negatio filij nati in figura a matrimonij, facta per eius patrem & matrem, tendit ad detegendam eorum turpitudinem, & sic non habetur in consideratione, dec. 238. parte prima, nu. 17. 80
Negativa probata per factum sonans in affirmatiuam, non differt ab ipsa affirmatiua, decisio. 129. parte secunda, numero 4. 84
Negatiua non sana mentis non est improbabilis, sed habet implicitam affirmatiuam, & probatur per actus & signa furoris, & dementia, ibid. nu. 5.
Negatiua furoris, vel insanie quomodo probetur per testes, ibid. nu. 14. 85
Negatiua est probanda ab eo, contra quem est aliqua affirmatiua presumptio, decisio. 113. parte prima, numero septimo. 42
Negatiua plurium mandatorum ex vnica exhibitione probatur: sicut in decreto iudicis, quod factum ex pluribus esse mandatis potest, decisio. 598. parte prima, numero 12. 204
Negatiua solet potentius negare, quam affirmatiua affirmare, dec. 233. par. 1. nu. 18. 78
Negatiua furoris quomodo sit probanda per testes, nu. 4. & nu. 5. dec. 134. par. 2. 89
Negatiua, quod non extat memoria in contrarium, non est res, de qua instrumentum, vel scriptura confici possit, dec. 803. par. 1. nu. 5. 280
Negatiua, in qua consistit fundamentum intentionis, probanda est, dec. 775. parte 1. numero 2. 269
Negatiua super nullitate, vel non rursu statuti est difficilis probationis, ibidem numero 11.
Negatiua quomodo probetur, dec. 64. parte prima, numero secundo. 22
Negatiuam simplicem quis non tenetur probare, dec. 482. par. 1. nu. 2. 161
Negatiui actus presumuntur fieri iure facultatis, dec. 33. numero 6. par. 1. 10
Negligens nemo presumitur in his, que proprium concernunt commodum, dec. 131. parte secunda, nu. 6. 86
Negligentia filij in prestando fideiussorem pro liberatione patris carcerati pro debito, & in prestando operam, & diligentiam pro liberando ex maleficio, sunt iusta causa exheredationis, nu. 16. & nu. 20. dec. 63. par. 2. 40
Negligentia vel dolus procuratoris non excusat dominum a desertione appellationis, decisio. 178. parte prima, numero 3. 63
Negligentia in defendendo dolosa, vel culposa, operatur ingratitude, decisio. 94. parte secunda, numero secundo. 60
Idem in negligentia accepta pro omissione festinationis, que opponitur negligentie, nu. 3. & 4. ibid.
Negligentia inferioris in iurisdictionibus quomodo probetur contra eum, ibid. nu. 5.
Negligentia & taciturnitas in iudicij facilius inferit preiudicium parti, quam extra, decisio. 577. parte prima, numero 2. 194
Negligentia non contentis, siue non vsus, requiritur in prescriptione libertatis, decisio. 109. parte secunda, numero tertio. 72

Index.

- Negligentia in iudice non presumitur, nisi probetur, dec. 514. par. 1. nu. 3.* 172
- Negligentia non presumitur, nisi probetur: & quomodo in iurisdictionibus, decisio. 259. parte secunda, numero tertio.* 135
- Negligentia procuratoris in non prosequendo causam appellationis nocet domino, decisio. 719. parte prima, numero secundo.* 246
- Nepos non natus in potestate aui non gaudet eius municipio originario, dec. 359. par. 1. nu. 1.* 115
- Nepos dicitur retinere originem aui, ex communi, decisio. 327. par. 1. nu. 7.* 105
- Nepotes excluduntur ab hereditate aui, cum primo disponen- ti, non autem granato succedant, decisio. 191. parte secunda, numero 6.* 113
- Neptis ex fratre, an faciat cessare conditionem substitutionis. Quod non, duobus concurrentibus, decisio. 790. parte prima, num. 1.* 274
- Neptis ex fratre ex coniectura exclusionis filiarum testato- ris coniuncta cum coniectura conformitatis voluntatis cui statuto, non facit cessare conditionem substitutionis: focus si coniectura statuti deficeret, decisio. 726. parte prima, nu- mero 4.* 249
- Neptis sine causa praterita potest impugnare testamentum aui, dec. 640. par. 1. nu. 6.* 216
- Nobilitas probatur per officia, quæ nisi per nobiles admini- strari solent, dec. 176. par. 1. nu. 7.* 63
- Nobilitas ex fama, siue communi hominum estimatione pro- batur eademq; iudicis arbitrio reponitur, nu. 2. & num. 5. dec. 29. parte 2.* 17 & 18
- Nomen Sancti alicuius ecclesie non exprimitur de stylo cur- riae in gratijs retentionis pensionis, dec. 233. par. 1. numero quarto.* 78
- Nomen liberorum est terminus communis mari & feminae, dec. 125. parte 2. nu. 34.* 82
- Nomen personæ est terminus communis utriusque sexui, ibid. numero 36.* 82
- Nomina dignitatum in feudis requirunt specialem mentionem. dec. 368. par. 1. nu. 7.* 122
- Nomina debitorum, & creditorum sunt in inventario ne- cessario describenda, decisio. 172. parte secunda, numero primo.* 45
- Immo etiam proprium ipsius heredis creditum, vel debitum. numero 2. ibid.*
- Nomen rei est generale, omnia comprehendens, ibidem nu- mero 3.*
- Nominatio à patronis facta tempore sui ipsius oblationis, re- mouet ambitionis impedimentum, dec. 117. parte secunda, numero 4.* 77
- Nominatio extranei in iure patronatus permittitur patri mul- to magis permittitur filio, decisio. 575. parte prima, nu- mero 2.* 194
- Nominatio quæ non potest fieri nisi in vim statuti, non cen- setur facta nisi in vim eiusdem, dec. 329. parte prima, nu- mero 1.* 105
- Nominatio filij ex qualitate patris, probatur per teste singu- lares, dec. 3. par. 1. nu. 3.* 1
- Nominaciones personarum, quibus fieri debeat solutio pen- sionis post obitum nominantis, de stylo curiae valent, atten- ta qualitate personæ nominantis, & consuetudine conceden- tis, dec. 400. par. 1. nume. 11.* 134
- Nota solutionis canonis referens se ad notas precedentem, quæ non appareant, sufficit ad excusandam caducitatem, dec. 27. par. 2. nu. 1.* 16
- Notarius delinquens in officio, non priuatur ipso iure officio, dec. 769. par. 1. nu. 1.* 267
- Notarius donec fuerit per sententiam priuatus, vel interditi- us uti officio, valent instrumenta per eum postea confe- cta, ibid. nu. 6.*
- Sed contra nu. 8. ex communi, ibid.*
- Notarius si ex delicto commissio in officio est simpliciter dam- natus, valent instrumenta postea per eum confecta, donec exautoratus, siue priuatus non fuerit: contrarium tamen vide nu. seq. ex communi, ibid. nu. 7.*
- Notarius condemnatus de falso, non potest de cætero officium notariatus exercere, ibid. nu. 9.*
- Notarius si delinquit extra officium, sententia priuatoria of- ficij requiritur: focus si in officio, ex communi, ibidem nume- ro 10.*
- Notarius priuatur solum exercitio officij, non autem titulo, & proprietate, dum venit priuandus propter delictum in eo commissum, nu. 1. & ante nu. 16. ibid.*
- Notarius condemnatus de delicto commissio in officio, cen- setur priuatus officio, adeo quod non potest noua conficere instrumenta, ibid. nu. 12.*
- Notarius priuatus exercitio officij propter delictum in eo com- missum, potest prateritas rogationes ante condemnationem factas perficere, & in publicam formam redigere, ibidem numero 16.*
- Notarius condemnatus pro quocumque delicto extra offi- cium commissio potest instrumenta conficere, ita intelligen- do Ias. in l. si quis ex argentijs. s. cogentur, nu. 15. ff. de eden. dec. 812. par. 1. nu. 14.* 286
- Notarius condemnatus de falso, dicitur argui de fide rupta, & de periurio, ibid. nu. 15.*
- Notarius condemnatus de delicto in officio commissio, priua- tur eodem officio, & non potest instrumenta conficere: se- cus in delicto extra officium commissio, ibid. nu. 17.*
- Notarius condemnatus de falso extra officium commissio po- test illud exercere, & instrumenta per eum confecta valent, ibid. nu. 18.* 287
- Notarius condemnatus ex delicto in officio commissio non pri- uatur titulo & proprietate officij, sed solum illius exerci- tio, ibid. nu. 19.*
- Notarius non adhibetur ad disponendum actum, sed ad solem- nizandum actum ab alio dispositum nu. 30. declarata ut nu. 32. dec. 103. parte prima.* 67
- Notarius dicitur delinquere in officio, quando tanquam no- tarius, & non tanquam simplex reus delinquit, ibidem nu- mero 4.*
- Notarius, quod dicatur solum delinquere in officio, quando cõ- ficit falsum instrumentum, Doctores non loquuntur restri- ctive, sed exemplificatiue, ibid. nu. 5.*
- Notarius delinquere dicitur in officio, quando delictum pro- prie tangit officium, ibid. nu. 6.*
- Notarius, an delinquat in officio, vel occasione, fauore, co- lore, & auctoritate officij, non est differentia, ibidem nu- mero 7.*
- Notarius, quando dicatur committere crimen concessionis, vel quasi ibid. nu. 8.*
- Notarius scribens instrumentum ad utilitatem presentis, & tacentis, censetur mandato tacito consensisse, dec. 253. par- te 2. numero 1.* 87
- Notarius delinquens in officio non priuatur illo ipso iure, dec. 812. parte 1. nu. 1.* 286
- Notarius condemnatus de falso non potest de cætero officium notariatus exercere, ibid. nu. 4.*
- Notarius testari non potest de actu praterito, dec. 284. par. 2. nume. 1.* 144
- Notarius non cogitur habere notos contrahentes ante con- fessionem instrumenti, sed sufficit qualibet notitia ex assertione ipsorum, se esse tales, decisio. 434. parte prima, numero 1.* 144
- Immo nec etiam testes, nu. seq. ibid.*

Notarius

Index.

- Notarius non potest attestari nisi de his quæ sensu corporeo percipit, in quo includitur etiam presentia & taciturnitas, dec. 248. par. 1. num. 2.* 85
- Notarius si utraque parte presente scribat quod inter eos ge- stum est, & subscribat, rogatus inducitur dicitur, ibidem, nu- mero 5.*
- Notarius quis presumitur eo ipso quod reperitur descriptus in matricula, ex communi, decisio. 103. parte secunda, nu- mero 33.* 67
- Notarius creatus à Papa, vel ab Imperatore, vel ab alijs Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentibus, po- test ubiq; locorum instrumenta conficere, ex communi, dec. 103. par. 2. num. 1.* 65
- Notarius debet interuenire ab initio in omni actu faciendõ per eum, dec. 252. par. 1. nu. 3.* 86
- Notarius dicitur rogatus non solum de contentis in scriptura, sed etiam ut ipsam authenticam faciat, decisio. 246. par. pri- ma, num. 4.* 84
- Notarius quod habeat duas originales scripturas de eadem re, non est nouum, decisio. 671. parte prima, numero se- cundo.* 227
- Notarius, vel actuarius causæ presumitur scire mentem iudi- cis, dec. 754. par. 1. num. 1.* 261
- Notarius an possit lacerare primam suam matricem post fa- ctum exemplum, ne incurrat suspensionem falsitatis, decisio. 610. par. 1. num. 6.* 207
- Notarius attestans in instrumento de rogatu vnus partis, non probat de rogatu alterius, contra, num. 3. & nu. 7. dec. 204. par. prima.* 69
- Notarius potest apponere clausulas consuetas, & de eis dice- re se rogatum, decisio. 253. par. 1. nu. 4.* 87
- Notarij persona legitime creati reperitur inter alias solenni- tates quæ requiruntur ad substantiam instrumenti publici, ex communi, nu. 32. dec. 103. par. 2.* 67
- Notarij manus siue scriptura est munus de requisitis ad inter- ponendum decretum super ipsius validitate, decisio. 193. par- te 2. num. 10.* 114
- Notario creditur asserenti de forma substantiali scripturæ, dec. 246. par. 1. num. 9.* 84
- Notarij non tenentur scire leges & apices iuris, decisio. 53. par- te prima, num. 9.* 87
- Notarij attestatio de rogatu donantis non excludit rogitum à lege presumpsum ex taciturnitate, & non reclamatione do- natarij, dec. 273. par. 1. nu. 3.* 94
- Notariatus officium Doctores accipiunt pro facultate, siue auctoritate conficiendi instrumenta, non autem propieta- tem officij separatam ab exercitio, decisio. 767. parte prima, num. 13.* 267
- Notariatus quasi possessio, sufficit ad validitatem instrumen- ti, quando alias probari non potest, decisio. 193. par. secunda, num. primo.* 114
- Notariatus non presumitur ex sola antiquitate temporis, nisi in antiquissimis, ibid. nu. 8.*
- Notificatio requiritur in reuocatione legati ad tollendum er- rorem publicum, dec. 343. par. 1. nu. 5.* 110
- Notificatio in reservatione legati requiritur ad tollendum er- rorem publicum, dec. 592. par. 1. nu. 5.* 202
- Notificatio declarationis non inferentis nouum grauamen, non est necessaria, decisio. 231. parte secunda, numero se- cundo.* 128
- Notitia certa & clara actus, ubi non precessit mandatum, requiritur, ad inducendam ratificationem, dec. 396. par. pri- ma, num. 5.* 132
- Notitia rei ex actibus consecutiuus presumitur, ibidem, nu- mero 7.*
- Notitia quæcumque appellati de appellatione succedit loco le- gitime intimationis, dec. 486. par. 1. num. 4.* 162
- Immo etiam si notitia sit presumptua, sufficit, ibid.*
- Notitia vndeunque habita quando nullum affert præiudi- cium, sufficit ad effectum fortitendum, decisio. 283. parte se- cunda, num. 1.* 144
- Notitia decreti non sufficit haberi à Papa, nisi etiam adsit clausula derogatoria, dec. 48. par. 1. nu. 1.* 18
- Notitia Papæ presumitur ex notitia officialium, dec. 794. par- te prima, num. 1.* 275
- Notitia qualibet sufficit ad constituendum fidem iorem, ne- solutum repetere possit, decisio. 113. parte prima, nu- mero 4.* 42
- Notitia rei habere presumitur is, qui de ea fecit mentionem, dec. 281. par. 2. nu. 16.* 142
- Idem si alius ad eius instantiam, num. 17. ibid.*
- Notitiam in absente presumere, magnum rigorem sapit, & est speciale, dec. 800. par. 1. nu. 14.* 279
- Notatio est expresse facienda, decisio. 456. parte prima, nu- mero primo.* 152
- Notatio, quæ tendit in præiudicium nouantis, non presumitur fieri, ibid. num. 2.*
- Notatio non inducitur nisi expresse, decisio. 797. parte prima, num. 10.* 277
- Fallit, nisi pacta sint incompatibilia.*
- Notatio non presumitur, nisi expresse de ea appareat, dec. 30. par. 2. num. 2.* 18
- Notatio non inducitur ex his, quæ ad maiorem cautelam sunt facta, ibid. num. 3.*
- Notatio non presumitur, nisi probetur, quæ sufficit colligi per coniecturas, dec. 562. par. 1. nu. 1.* 190
- Notatio quando censetur facta longiori tempore, ibidem, nu- mero 2.*
- Notatio inducitur censetur ex contractu incompatibili cum pri- mo, dec. 262. par. 2. nu. 5.* 137
- Nouerca hæres instituta in plus quàm filij primi matrimonij, remanet hæres testamentaria, sed illud plus applicatur fi- lij qui minorem habent partem, decisio. 712. parte prima, num. 6.* 242
- Nouus consensus in matrimonio contrahendo post dispensa- tionem requiritur, dec. 605. par. 1. nu. 2.* 205
- Nunciij confessio de valore beneficij aliquid adminiculatur, dec. 46. par. 2. num. 5.* 29
- Nullitas renunciationis per replicationem opposita, non est reseruanda ad merita causæ, decisio. 57. parte secunda, nu- mero 6.* 38
- Nullitas cum possessorio coniuncta attenditur ad effectum so- lius possessori, & non alijs de ea cognoscitur, nu. 1. & nu- me. 3. dec. 263. par. 1.* 91
- Nullitas alienationis non potest ab alio allegari, quam ab eo, in cuius fauorem alienatio est nulla, decisio. 133. par. secun- da, num. 12.* 89
- Nullitas impetrationis potest opponi etiam in causa fructuum, dec. 24. par. 2. num. 1.* 15
- Nullitas ubi inducitur ipso iure, operatur etiam respectu fru- ctuum, ibid. num. 3.*
- Nullitas excipiendo potest semper opponi contra acceptatio- nem gratiæ motu proprio concessa: non autem agendo, de- cisio. 175. par. 1. num. 11.* 62
- Nullitas detecta potest à quocumque allegari, ibidem, nu- mero 12.*
- Nullitas ex non implemento descendens, non tollit actionem, sed impedit tantum exercitium actionis, dec. 277. parte se- cunda, num. 2.* 140
- Declarata, ut num. 4. ibid.*
- Nullitas potest opponi à quocumque, cuius interest, nisi sit in- ducta in fauorem certæ personæ, decisio. 247. parte prima, num. 5.* 84
- Nullitas, quæ ex actis resultat, nunquam censetur exclusiua per statutum*

Index.

- statutum quibuslibet verbis loquatur, decif. 666. par. prima, num. 9. 225
- Nullitas sententiae non potest suscipi ex noniter deductis, dec. 221. par. 2. num. 5. 125
- Nullitas mandati non facit effectum notoria iniustitiae, decif. 91. par. prima, num. 2. 21
- Nullitates ubi hinc inde allegantur, non est locus refectioni expensarum, dec. 321. par. 1. nu. 3. 103
- Numerus testium prevalere non debet, quando cum paucioribus concurrunt adminicula, & coniectura, dec. 27. par. prima, num. 8. 7
- Numerus testium supplet defectum in causis matrimonij, dec. 289. par. prima, num. 2. 96
- Numerus testium, & qualitas illorum praeponderat, decif. 28. par. prima, num. 1. 8
- O
- Obedientia proprie non inducitur ex observatione praecipii negativi, dec. 70. par. 2. nu. 14. 44
- Obiectiva materia dicitur esse de iure dantis, decif. 167. par. 1. num. 3. 59
- Obiectivè veniens contra intentionem partis fundatam debet concludenter probare, decif. 189. parte prima, numero primo. 66
- Obiectus contra personas eligentium debent esse tales, quod illas repellant, dec. 486. par. 1. nu. 3. 164
- Obijciens in personam dicitur etiam obijcere in formam electionis, dec. 486. par. 1. nu. 5. 163
- Obitus probari potest per testes de fama deponentes ad effectum vacationis, dec. 46. par. 2. nu. 1. 29
- Fallit ad effectum reservationis, nu. 3. ibid.
- Obitus ad effectum reservationis provenientis ex vacatione beneficij in mense Apostolico, est plene & concludenter probandus, dec. 53. par. 2. nu. 1. 35
- Fallit, nisi obitus contingat in mari, nu. 2. ibid.
- Obitus probatio, quando est posita in conditione, non sufficit praesumptiva, sed requiritur vera, & concludens, decif. 9. par. 2. num. 20. 6
- Declarat, ut num. seq.
- Oblatio non excusat a condemnatione expensarum, nec minus ab eis, quae post obligationem fiunt, decif. 271. parte prima, num. 3. 93
- Oblatio sufficit lite pendente ante sententiam, decif. 810. parte prima, num. 7. 283
- Oblatio est periculosa, & sufficit in omnem eventum fieri ante sententiam, dec. 102. par. 1. nu. 5. 37
- Oblatio etiam secuta depositione, & consignatione, quando creditor habet instam causam recusandi, nihil operatur, decif. 71. par. 2. num. 12. 44
- Oblatio qua in restitutione spoli non continet refectionem damnorum, & expensarum, est rejicienda, decif. 352. parte prima, num. 4. 113
- Oblatio sola sufficit ad evitandam poenam caducitatis, sed ad consequendam plenam liberationem a canone, requiritur etiam consignatio, & depositio, decif. 26. parte secunda, numero 5. 16
- Oblatio facta ab emphyteuta post aliquod tempus incurse caducitatis, & non citata parte, nec facta in loco ubi fieri debet, habetur pro non facta, decif. 572. parte prima, numero 4. 193
- Idem si sit facta de parte debiti, ibid.
- Et nulla dicitur, quae non potest deferri pro iure de futuro, num. 5. ibid.
- Oblatio verbalis facta de toto debito sufficit ad excusandum a mora, ibid. num. 6.
- Oblatio defectiva non inducit spoli purgationem nec litis renunciationem, decif. 334. par. secunda, num. primo. 156
- Oblatio ex quibus dicitur defectiva, ibid.
- Obligatio ad interesse succedit in obligationibus facti, dec. 113. par. 2. num. 2. 75
- Obligatio per sententiam extincta non potest reuiuiscere, nisi fuerit appellatum, decif. 336. parte secunda, numero primo. 157
- Obligatio intelligitur & regulatur secundum naturam causae, dec. 123. par. prima, nu. 17. 80
- Obligatio contracta nomine societatis, obligat socium etiam particulariter, dec. 112. par. 1. num. 13. 87
- Obligatio prior fideiussorum per sententiam extincta, an dicatur renouata per alias cautiones deductas, decif. 335. parte secunda, num. primo. 157
- Obligatio creditorum de cedendo omnia eorum iura, ex quibus colligitur ut intelligi debeat de toto credito, non autem de summa redacta, num. primo, cum num. 2. 3. & 6. decif. 148. par. secunda. 95 & 96
- Obligatio cameralis non competit pro his quae veniunt ex interpretatione iuris, si allegentur per viam actionis: secus si per viam replicationis, decif. 741. parte prima, numero 11. 255
- Obligatio etiam accessoria fideiussoris tollitur solutione eius, quod debetur, dec. 113. par. 1. nu. 4. 42
- Obligatio ante purificationem conditionis orta non dicitur, dec. 476. par. prima, nu. 4. 157
- Obligatio, rem tradi, habet admixtam obligationem rem dari, dec. 586. par. prima, nu. 7. 200
- Obligatio simplex facta praesumitur ex causa praecedente, decif. 95. par. prima, nu. 2. 33
- Obligaciones & reliqui actus intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, decif. 123. par. secunda, num. 16. 80
- Obligatus prestare alimenta in rebus bonorum, si dicat, quod redditus non sufficiant, debet hoc ipse probare, decif. 127. par. prima, nu. 4. 50
- Observantia est optima interpretis ad declarationem voluntatis contrahentium, decif. 571. parte prima, num. 3. 192
- Observantia una aliam declarat, decif. 294. parte secunda, numero 5. 146
- Observantia aequiuoca non potest ferri pro interpretatione, ibid. num. 6.
- Observantia declarativa contraria instrumento locationis non est attendenda, num. 27. & numero 36. decif. 37. parte secunda. 25
- Observantia subsecuta post contractum locationis siluae, demerstrat concessionem factam ad usum siluae ceduae, non autem ad culturam redigendam, ibid. nu. 32.
- Observantia est valde potens ad declarandum, dec. 503. parte prima, num. 2. 160
- Observantia subsequuta contractus, ut suum operetur effectum, quidam attendi debeat, decif. 104. parte secunda, numero 16. 67
- Observantia dat fidei actui, quae ex illo subsecuta praesumitur, dec. 598. par. 1. nu. 5. 203
- Observantia alicuius actus subsequuta, probat in praeteritum idem fuisse, decif. 382. parte prima, numero secundo. 128
- Observantia subsequuta operatur, ut instrumentum minus solemne fidei faciat, decif. 375. parte prima, numero quarto. 125
- Observantia interpretativa habet vim eiusdem legis, non autem novae constitutionis, decif. 56. parte secunda, numero sexto. 153
- Immo non requirit aliquam praescriptionem, ibidem numero septimo.
- Observantia tollit nullitates aliquando provenientes ex vi & natura

Index.

- & natura contractus, decif. 636. parte prima, numero secundo. 636
- Observantia palatij circa materiam non merè obiectivam, sed de iure dantis, decif. 486. parte prima, numero septimo. 162
- Observantia circa mandatum quoniam debeat esse, decif. 594. par. prima, num. 4. 202
- Obtinens in possessorio summarissimo non potest petere discussionem possessoris plenarij, decif. 97. parte secunda, numero quarto. 61
- Occupatio rerum subiectarum fideicommissi, hereditate iacente uti vitiose debet auocari ab inuasiis, & dari heredi, dec. 520. par. 1. nu. 13. 175
- Odiū probat non filiationem, sicut amor e contra filiationem probat, dec. 238. par. 1. nu. 23. 81
- Odiū & favor quando concurrunt, tota dispositio dicitur favorabilis, num. 11. cuius contrarium vide nu. 29. decif. 240. par. prima. 81 & 82
- Odiū quando est rationale, dispositio potest late interpretari, dec. 454. par. 1. nu. 10. 151
- Odiū quotiescumque est rationale, fit lata interpretatio, dec. 240. par. 1. nu. 14. 82
- Odiū quod venit in consequentiam favoris, toleratur, ibid. num. 31.
- Offendens partem lite pendente ex causa litis id fecisse praesumitur, dec. 659. par. 1. nu. 1. 215
- Quod procedit etiam in offendente extra curiam, numero 2. ibidem.
- Offensa in illis magis plethibilis est, per quos ad excusandas excusationes in culpis, delinquendi auctoritas usurpatur, dec. 426. par. prima, num. 3. 141
- Officialis quilibet delinquens in officio, nunquam ad idem officium amplius reuertitur, decif. 812. parte prima, numero quinto. 286
- Officialis dicitur delinquere officium exercendo, quando delinquit favore, vel praetextu, vel contemplatione, vel colore officij, dec. 754. par. prima, nu. 2. 261
- Officialis quilibet praesumitur diligens in suo officio, decif. 253. par. prima, num. 5. 87
- Officialis attestatiōis statum in concernentibus iurisdictionem, dec. 598. par. prima, nu. 4. 203
- Officialis dicitur relinquere in exercitio officij, quando auctoritas officij est in causa ut delinquat, ibid. nu. 3.
- Officialis delinquens in officio priuatur eodem, perdit salariū & sua bona illi applicantur, num. 28. & num. seq. dec. 812. par. prima. 287
- Officiale potest Episcopus constituere in loco exempto, ubi habet iurisdictionem in certis casibus: secus si solum in personis exemptas, dec. 145. par. 2. nu. 2. 94
- Officium si sit venditum iuxta solitum similitudinem officiorum, secuta devolutione ex natura rei non est locus evictioni, decif. 682. par. 1. nu. 1. 232
- Officium totum non dicitur alienatum per alienationem tituli notariatus, dec. 175. par. 2. nu. 1. 108
- Officium susceptorum annuum erat, decif. 812. parte prima, numero 8. 286
- Officium iudicis mercenarium non dicitur inferri actioni, decif. 807. par. prima, nu. 5. 282
- Officium est parentum dotare filias suas, decif. 527. par. prima, num. 6. 177
- Officij proprietates dicitur esse in bonis nostris, de qua disponi potest, dec. 67. par. 1. nu. 14. 267
- Officij nomen appositum in eadem subscriptione sententiae censetur causa demonstrationis personae, dec. 108. par. secunda, num. 4. 71
- Oldradi opinio quomodo saluetur propter decretum Concilij Tridentini in contrarium statuentis, num. 7. & numero 8. decif. 48. parte prima. 18
- Omissum non dicitur quod per verba implicativa includitur, dec. 575. par. prima, num. 4. 194
- Onus probandi quanta sit legitima cui incumbat, quando agitur ad rescissionem alienationis, duae sunt opin. nu. 1. & nu. 3. distingue, num. 5. dec. 628. par. 1. 213
- Onus probandi incumbit ei, qui asserit esse novum vectigal, ibid. num. 4.
- Onus probandi in possessorio retinendae, pertinet ad actorem, dec. 36. par. 1. num. 2. 11
- Onus adiectum circa delationem armorum, & assumptionem nominis & cognominis potest adimpleri post aditam hereditatem, dec. 39. par. 1. nu. 4. 13
- Onus impositum a testatore habere debet tractum successivum, ibid. num. 9.
- Onus probandi per verisimilitudinem notitiam obitus cui incumbere debet, dec. 9. par. 2. nu. 15. 6
- Onus probandi ei incumbit, qui dicit solutionem factam fuisse, dec. 466. par. 1. nu. 1. 154
- Onus probandi filium habere unde possit se alere, spectat ad patrem, dec. 499. par. 1. nu. 3. 168
- Quod procedit etiam in spurio, num. 5. ibid.
- Onus probandi incumbit ei, qui allegat se non fuisse per 40. annos, dec. 315. par. prima, nu. 1. 102
- Onus probandi, quod bona sint fideicommissi subiecta, spectat ad fideicommissarium, decif. 379. parte prima, numero quarto. 127
- Onus omne, & omnis conditio rejicitur a legitima, ut testamentum remaneat validum, decif. 696. parte prima, numero primo. 236
- Onus probandi incumbit ei qui dicit, conditionem non esse impletam in contractu conditionali, in quo transfertur possessio, dec. 132. par. 1. nu. 6. 52
- Onus solvendi creditoribus hereditariis ad heredem, non autem ad legatarios pertinet, decif. 667. parte prima, numero primo. 225
- Onus dotandi pacto adiectum, habet locum, quando commode aliunde filia dotari non possint, decif. 706. parte prima, numero 2. 240
- Onus designandi bona possessa ex titulo tacite reconductionis, spectat ad conductorem, decif. 495. parte prima, numero secundo. 167
- Onus probandi lesionem siue non evidentem utilitatem ecclesiae, incumbit ei, qui in ea se fundat, decif. 78. parte secunda, num. 3. 51
- Onus iniunctum declarat quid veniat in dispositione, dec. 365. par. prima, nu. 5. 118
- Onus probandi incumbit ei qui dicit filium illegitimum, ex communi, dec. 470. par. prima, nu. 3. 155
- Onus pecuniarum libertati imponi non potest, decif. 646. parte prima, num. 12. 220
- Onere probandi superfluo praesumitur se velle gravare, dec. 165. par. prima, nu. 3. 59
- Onera quae dicantur de iure communi competere parochis, decif. 293. par. prima, nu. 3. 97
- Opinio Fulgosh, & sequacium circa equiparationem contractus emphyteutis, cum contractu locationis ad longum tempus, est communiter reprobata, decif. 139. parte prima, numero 12. 54
- Opinio Doct. quod vxor putativa amittat dotem propter adulterium, quo casu loquatur, decif. 606. par. 1. nu. 3. 206
- Opinio Anch. conf. 81. in materia devolutionis iurisdictionis ad extraneos heredes, an sit communis, quod sic, decif. 385. par. prima, num. 1. 129
- Opinio magis, quam veritas attenditur, quando agitur de interpretanda voluntate testatoris, decif. 795. parte prima, num. 17. 276

Index.

Opinio Salyc. in l. cunctos populos . C. de summa Trinit. & fide cathol. an sit vera, an contra ipsam sit communis opinio, dec. 304. par. prima, num. 1. 99
Opinio Dyn. in l. hereditarium, de bon. auth. iud. possid. quomodo intelligatur, & aliorum eum sequentium, dec. 488. par. prima, num. 17. 165
Opponens aliquem habere alia bona, debet probare, dec. 633. par. prima, num. 2. 214
Opponi non possunt in rescriptis ad lites per viam subreptionis, qua competunt per modum peremptoriae exceptionis, dec. 614. par. prima, nu. 18. 209
Opponi potest de defectu causa obligationis contra obligationem cameralem, ita vt ea deficiente, deficiat ipsa obligatio, dec. 123. par. 2. nu. 15. 80
Opponi potest contra obligationem cameralem non esse purificatam conditionem, ibid. nu. 18.
Oppositio fieri potest contra spoliatum de statuto mandante, quod canonicus non constitutus in sacris, no habeat vocem, etiam quod semel quis fuerit a capitulo receptus, dec. 344. par. prima, num. 6. 110
Oppositio generalis exceptionum admittitur parte non reclamante, dec. 627. par. 1. nu. 2. 212
Optare videns propter grauamen reservationis, non debet dici impediens, dec. 597. par. 1. nu. 7. 203
Optionis natura est, vt successiue vnus post alium, prout quisque anterior est, optet, decifio. 411. parte prima, numero primo. 137
Oratio vnica dicitur, quando omnia reguntur ab vno verbo, dec. 662. par. prima, nu. 2. 224
Oratio vnaqueque quando est per se perfecta, repetitioni locus non est, dec. 326. par. 1. nu. 3. 104
Oratio vniuersalis non extenditur vltra id, ad quod extendebatur dispositio, super qua interponitur, num. 9. & nu. 10. dec. 55. par. 2. 37
Oratio vniuersalis limitatur a dispositione, super qua interponitur, ibid. nu. 11.
Oratio vna respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare, decifio. 237. parte secunda, numero primo. 129
Oratio indefinita prolata a testibus non equipollet vniuersali, dec. 17. par. prima, num. 5. 4
Oratoria veniunt appellatione beneficiorum, dec. 508. par. prima, num. 9. 171
Ordinarius, qui non potest beneficium conferre, potest tamen recipere illius resignationem, decif. 519. parte prima, numero 3. 174
Ordinarius habet intentionem fundatam de iure communi super his, quae spectant ad eius iurisdictionem, dec. 802. parte prima, num. 3. 280
Ordinarius plus habet in exemptos quam in penitus extraneos, dec. 702. par. prima, nu. 4. 239
Ordinarius habet de iure communi fundatam intentionem pro sua iurisdictione tuenda contra exemptionem allegantem, dec. 145. par. prima, nu. 6. 94
Ordinarius in assignatione congruae portionis debet considerare qualitates, & circumstantias loci beneficii, dec. 5. par. 2. num. 2. 4
Ordinarius saltem portionem assignare debet, vt rectores, & beneficiati possint viuere, non sine pecunia, sed commode, & congrue, ibid. nu. 9.
Ordinarius in assignanda congrua, se debet inclinare magis ad fauorem rectoris, & beneficiati, quam constabilis possessoris decimarum, ibid. nu. 10.
Ordinarius non potest cognoscere de confirmatione superioris, nec per viam declarationis, dec. 784. par. 1. nu. 1. 272
Limita, nisi confirmatio esset subreptitia, & de ea clare constaret, num. 2. ibid.

Ordinarius potest cogere exemptum ad ostendendum titulum exemptionis, decifio. 534. parte prima, numero quinto. 180
Ordinaria via contra reas certos procedendum est coram iudice competenti, dec. 383. par. 1. nu. 8. 128
Ordinatio quelibet Principis dicitur: lex generalis, & eandem habet efficaciam, decifio. 578. parte prima, numero primo. 195
Ordinatus coactione conditionali non tenetur continere si habebat uxorem, aliis sic. ex communi, num. 5. & num. 7. & decif. seq. num. 1. & sequen. contrarium vide, decif. 560. parte prima. 188
Immo etiam ordinatus per metum cadentem in constantem virum, num. 6. ibid.
Ordinatus per vim causatiuam, an teneatur continere, multa hincinde auctoritates adducuntur, dec. 561. par. prima, numero primo. 189
Ordinatus ad minores ordines potest redire ad seculum: secus in maioribus, dec. 731. par. 1. nu. 14. 252
Ordinatus ab Episcopo non suo ratione beneficii efficitur de eius foro, & fit ei subditus, ibid. nu. 15.
Ordinatus coactione conditionali non tenetur continere si habebat uxorem: secus si non habebat, ex communi, decif. 560. par. prima, nu. 5. 188
Immo etiam ordinarius per metum cadentem in constantem virum, ibid. nu. 6.
Ordo omnis sacer. habet annexam continentiam, dec. 561. par. prima, num. 12. 189.
Ordo prima tonsura differt ab alijs minoribus ordinibus, numero 4.
Intellige tamen, vt num. 7. dec. 731. par. 1. 251
Ordo prima tonsura non exigit collationem: beneficii sicut ordines maiores, ibid. nu. 16. 252
Ordo ille dicitur formalis & substantiuus, cuius omisso vitiat actum, dec. 347. par. 1. nu. 8. 85
Ordo vbi est seruandus seruari debet a principio vsque ad finem, dec. 247. par. 1. nu. 3. 84
Ordo iudicialis seruari debet etiam si agatur de reuocanda sententia, dec. 321. par. 1. nu. 2. 103
Ordo successiuus dicitur ex vocatione facta sub nomine descendendum, dec. 579. par. 1. nu. 8. 196
Ordo successiuus non attenditur in his, quos necesse non erat instituire, sed simul vocati censentur, dec. 579. par. prima, num. primo. 196
Ordinis suscipiendi coactio duplex est, dec. 560. par. prima, numero primo. 188
Origo dicitur immutabilis, & mutationi originis lex resistit, dec. 327. par. prima, nu. 6. 105
Origo non facit quem incolam, sed ciuem, decif. 150. par. 2. numero 6. 97
Origini renunciari non potest, sed bene amitti commodum & effectus ipsius, dec. 327. par. 1. nu. 5. 105
Originarius vel naturalis loci deserti a patre non dicitur ille, qui alibi conceptus & natus probatur, decif. 27. par. prima, num. 2. 105
Originarius vt dicatur requiritur, quod non solum quis sit natus in loco, sed etiam parentes ibi domicilium contraxerint, ibid. num. 3.
Originarij canonici praesentur canonico extraneo, ambo in eadem ecclesia existentibus, decif. 413. parte prima, numero quarto. 138

P

Patri Tertij constitutio loquens de familiaribus non dicitur mere declaratoria, decifio. 303. parte secunda, numero 3. 148

Pauper

Index.

Pauper is dicitur, cuius facultates pro solutione eius debiti non sufficiunt, dec. 48. par. 2. num. 3. 30
Pauper an aliquis sit, inspicitur fructus, & no valor bonorum, ibid. num. 8.
Pauper praesentatus debet praeserri in institutione, num. 9. & num. 10. dec. 16. par. 2. 10
Pauper quis dicatur vel ne, arbitrio iudicis remittitur, ex communi, dec. 202. par. 2. nu. 18. 118
Pauper diuiti praesertur in beneficiis, dec. 150. par. secunda, num. 10. 97
Paupertas in causa alimentorum est remissa arbitrio iudicis secundum qualitatem personae, num. 3. & num. 18. ex communi, dec. 202. par. 2. 118
Paupertas uxoris tempore mortis viri attendenda est, ex communi, ibid. num. 17.
Paupertas ad aliquid considerata, semper ad illud est metienda, dec. 48. par. 2. nu. 4. 30
Paupertatem alleganti onus probandi incumbit, dec. 676. parte prima, num. 1. 228
Paatum de affrancando non est correseptiuum, nec pars contractus, dec. 115. par. 1. nu. 2. 43
Paatum de affrancando positum durante emphyteusi propter caducitatem extinguitur, ibid. nu. 3.
Idem etiam, quando simpliciter est positum in contractu, quia est correseptiuum, & pars contractus, num. 4. 5. & 11. ibidem. 44
Paatum correseptiuum annullatur, annullato principali contractu, ex communi, ibid. nu. 5. quamquam aliqui in cotrarium teneant, vt num. seq. ibid.
Paatum affrancandi positum in fauorem partis concedentis, quid operetur, ibid. nu. 7.
Paatum affrancandi positum in fauorem vtriusque partis contractuentium, dicitur correseptiuum, & pars contractus, ibid. num. 11.
Idem quando conductor non soluisse canonem, nisi cum dicto pacto: & locator non consensisset pacto, nisi alius promississet soluere canonem durante locatione, nu. 12. ibid.
Paatum in instrumento venditionis appositum, vt certa pecunia non sit soluenda venditori, sed remanere debeat in deposito penes emptorem quousque secundus fideiussor accederet, an censetur appositum in fauorem emptoris tantum, an etiam in fauorem primi fideiussoris, qui accedente secundo est liberatus, dec. 51. par. 2. num. 1. 34
Quod in fauorem vtriusque, num. 4. & 7. ibid.
Immo magis concernit fauorem fideiussoris quam emptoris, num. 8. ibid.
Paatum quod respicit substantia, vel naturalia, vel etiam accidentalia contractus, dicitur pars ipsius, dec. 177. par. prima, num. 1. 63
Idem quando informat ipsam contractum in fauorem eius, cuius respicit contractus principalis, ibid.
Paatum accessorium potest etiam quo ad effectum dici pars contractus, vt dicitur de pacto de retrouendendo, ibid. numero 2.
Paatum incontinenti appositum duplicem partis actionem, ibid. num. 3.
Paatum prohibitorium incisionis & venditionis lignorum & fructuum sine domini licentia, arguit simplicem custodiam, decif. 37. par. 2. num. 7. 24
Paatum de non petendo reductionem census seu defalcationem pro quouis casu etiam inexcogitato, non debet intelligi super re censuali, qua perempta perimitur etiam census, sed super fructibus eius: aliis esset iniquum, num. 4. & num. 5. dec. 757. par. prima. 262
Paatum sub modo in dubio praesumendum est quam sub conditione, dec. 225. par. 2. nu. 8. 227
Paatum legis commissoria non intrat in contractum census, de-

cif. 144. parte prima, num. primo. 55
Paatum vbi non est contra substantiam contractus, non deficit consensus, ibid. num. 2.
Paatum faciens transire contractum in aliam speciem non valet, ibid. num. 4.
Paatum renunciationis hereditatis paterna acceptatum a patre pro se & suis heredibus, intelligitur de descendentibus a patre, exclusis extraneis, decif. 158. parte secunda, numero secundo. 101
Paatum, quod datum pro dote ecclesiae remocetur corructe ecclesiae, non valet, numero 2. & numero 4. decif. 694. parte prima. 236
Limita in pacto inito cum Papa, nu. 7. ibid.
Paatum resolutiuum quid, & quid infirmatiuum dicatur, decif. 631. par. prima, num. 4. 214
Paatum de retrouendendo eodem precio non facit contractum illicitum ex augmento vel diminutione rei vendita, dec. 763. par. prima, nu. 11. 264
Paatum resolutiuum contractus statim operatur creditore volente, dec. 134. par. prima, nu. 1. 52
Paatum resolutiuum contractus in contractu societatis est simile contractui emphyteutico, ibid. nu. 4.
Paatum per quod stetur iuramento damnum & interesse passis, valet, ex communi, secus in statuto, decif. 467. parte prima, num. 2. 155
Sed an extendatur in quacunque summa quantumvis magna, in iudicis arbitrio residet, num. seq.
Paatum in contractu locationis appositum de consignandis animalibus eiusdem bonitatis & qualitatis, comprehendit quemcumque casum etiam mortis naturalis animalium, decif. 729. par. 1. nu. 3. 251
Paatum de retrouendendo operatur, vt simpliciter deponens non dicatur liberatus, & quare, decif. 652. parte prima, numero primo. 222
Paatum de ingrediendo propria auctoritate non operatur contra tertium, nisi quoad possessionem adipiscendam, dec. 645. par. prima, num. 5. 220
Paatum appositum contra substantia contractus vitiat ipsum contractum, dec. 500. par. 1. nu. 1. 168
Fallit si sit appositum contra naturalia, nu. 3.
Item nisi pactum faciat transire in aliam speciem contractus.
Paatum de retrouendendo, siue ius offerendi ex dicto pacto proueniens, ex quibus impraescriptibile reddatur, decif. 264. par. prima, num. 1. 91
Paatum de affrancando appositum in eodem instrumento censetur pars contractus, decifio. 338. parte secunda, numero secundo. 157
Paatum de affrancando tollitur per penam caducitatis incurram, ibid.
Paatum de retrouendendo infra certum tempus, eo elapso, remanet sine effectu, & pro non posito habetur, decif. 172. par. prima, num. 1. 93
Paatum usurarium quando dicatur, decif. 195. parte secunda, num. 1. 116
Paatum appositum in donatione inter viuos, quod in aliquem euentum censetur reuocata, est contra ipsius naturam, decif. 544. par. 1. num. 2. 183
Paatum contra substantiam illius actus requiritur, cuius verba possunt impropriari ad illum modum secundum quem actus sustineri potest, decifio. 366. parte prima, numero 34. 121
Paatum quod de contractu fiat instrumentum, dicitur perfectum esse contractum, etiam si scriptura non fiat, dec. 271. par. 2. num. 2. 139
Paatum legis commissoria, quando contractum dicatur resolueri, dec. 143. par. 1. num. 1. 55
Paatum

Index.

Pactum appositum in concessione, quod melioramenta debeat remanere penes ecclesiam, pars pretij reputatur, dec. 208. par. 2. num. 1. 120
Pactum, quod distracta societate fructus currant ad rationem 12. pro centenario, non valet tanquam usurarium, nisi probetur deint esse periculi, decif. 67. parte prima, numero secundo. 23
Pactum, per quod tertio est ius quaesitum, renocari non potest, dec. 170. par. 1. nu. 12. 60
Pactum respiciens commodum alienantis, dicitur pars pretij, dec. 398. par. 1. nu. 3. 133
Pactum, quod propter bellum vel absentiam Principis possit restitui praedium, repugnare dicitur emphyteusi & conuenire locationi, dec. 564. par. 1. nu. 3. 190
Pactum, per quod filia debeant dotari, non excludit eas absolute a successione, nisi in euentum dotationis, vel mortis, decif. 448. par. 1. num. 2. 148
Pactum absolutum, quod de re sua quis disponere non possit, non valet, dec. 262. par. 1. nu. 1. 90
Pactum quod prima generatio possit praediuicare secunde, & secunda tertia, quomodo intelligatur, decif. 8. parte prima, num. 2. 2
Pactum quodlibet respiciens commodum alienantis dicitur pars pretij, dec. 312. par. 2. nu. 3. 150
Pacto seu promissioni contrariens secundo loco, agere potest, non autem primo, decif. 184. parte secunda, numero tertio. 111
Pacta omnia apposita in locatione censentur repetita in sublocatione, dec. 322. par. 2. nu. 1. 155
Pacta illicita super contrahibus societatis apposita quae saperent naturam usurae, sunt reprobata per bullam Pauli Quariti, dec. 193. par. 1. nu. 3. 66
Pacta interpretanda sunt, ne ex eis aliquid absurdum sequatur, dec. 272. par. 1. nu. 2. 93
Pacta & conditiones a primo instrumento dissimiles incompatibilitatem inducunt circa substantialia, decif. 571. par. prima, num. 1. 192
Papa potest illegitimum habitare ad feuda ex pacto & prouidentia, ex omnium sententia, decif. 367. parte prima, numero 3. 122
Papa difficiliter mouetur ad introducendum conuentum, quam ad illud retinendum, decif. 208. parte prima, numero septimo. 70
Papa in dubio censetur potius concedere quam auferre, decif. 54. par. 2. num. 9. 36
Papa si attestatur se ad nullius instantiam gratiam concessisse, apparet quod sine supplicatione fuisse concessurus, decif. 175. par. prima, nu. 6. 62
Papa si narret id quod sibi fuit supplicatum ei credendum est, dec. 171. par. 1. nu. 2. 61
Papa non praesumitur velle derogare exemptioni quae in contractum transit, decif. 161. parte secunda, numero quarto. 103
Papa derogans obligationibus cameralibus censetur etiam derogare iuramento, ibid. nu. 6.
Papa non potest disponere super matrimonialibus in non subditos, ibid. num. 9.
Papa praesumitur adherere voluntati resignantis, quando ius remanet penes resignantem: secus si non remanet, dec. 767. par. prima, num. 5. 266
Papa renocans ea, quae iuris positum sunt, intelligitur ea renocare prout ex tunc, ex communi, decif. 149. parte secunda, num. 3. 96
Immo potest facere, ut res facta habeantur pro infectis etiam quoad effectus praeteritos, nu. 4. ibid.
Papa multitudine negotiorum impeditus, non potest retinere memoria supplicationes per eum signatas, decif. 791.

parte prima, numero 1. 275
Papa in atrocibus potest concedere facultatem procedendi sine ordine iuris seruato, decif. 12. parte prima, numero secundo. 3
Papa praesumitur scire omnia Concilij Decreta, & ea subiecti eius voluntati, dec. 48. par. 1. nu. 10. 18
Papa non censetur manum apponere super beneficio, in quo verus valor non exprimitur, nisi ad effectum, ut resignatio sequatur, dec. 419. par. 1. nu. 2. 139
Papa dicitur esse dominus beneficiorum, dec. 246. par. prima, num. 2. 5. 82
Papa non dicitur praediuicare illi qui non habet ius, nisi extincta pensione, ibid. nu. 26.
Papa in reservatione regressus ex causa resignationis solum ad intentionem resignantis respicit, decif. 532. parte prima, numero 8. 179
Papa non potest dispensare & dissolueret matrimonium carnali copula consummatum, decif. 101. parte secunda, numero 7. 63
Papa non potest dispensare super usuris prohibitis de iure diuino, dec. 67. par. 1. nu. 3. 23
Papa in dubio non intendit per priuilegium conuentioni derogare, dec. 614. par. 1. nu. 4. 209
Papa scire praesumitur iuris dispositionem, decif. 455. par. prima, num. 5. 151
Papa an possit enormiter ledere ecclesiam, Doctores dubitant, dec. 55. par. 2. nu. 16. 37
Papa commissio non praesumitur tollere clausulam, sine retardatione solutionis pensionis iam concessam, decif. 43. par. 2. num. primo. 28
Papa attestanti se gratiam fecisse ad partis instantiam, credendum est vti de facto proprio, decif. 175. parte prima, numero 4. 62
Papa quando aliquid narratur, & super illa narratum motu proprio disponit, non est credendum vti attestanti de facto proprio, ibid. num. 5.
Papa intentio in adaequatione non est plus velle dari vni quam alteri, dec. 55. par. 2. nu. 3. 37
Papa auctoritas non supplet defectum causae, licet suppleat defectum solemnitatis, decif. 178. parte secunda, numero secundo. 109
Parens si plus relinquat coniugi quam vni filiorum, illud plus renocatur, & non aliud, decif. 712. parte prima, numero quarto. 242
Parentis defensio per prauectionem an possit fieri, quod non, dec. 94. par. 2. num. 8. 59
Parentes succedunt filio sine liberis defuncto, salua gradus praerogativa, dec. 708. par. 1. nu. 9. 225
Par conditio mariti, & uxoris etiam ex dispositione statutaria esse debet in dote & donatione propter nuptias, decif. 316. par. 2. num. 14. 153
Paria sunt quoad odium alicuius, quod quis adeptus fuerit possessionem, vel per eum steterit, quominus adipiscatur, decif. 267. par. prima, num. 5. 92
Paria sunt certum esse per se, vel per relationem ad aliud, decif. 5. par. 2. num. 6. 4
Paria sunt quid esse liquidum, vel de proximo liquidandum, dec. 131. par. 2. num. 9. 86
Paria sunt quoad terminos l. si vnquam, filium non natum esse, vel natum, & statim obijisse, decif. 124. parte prima, numero 14. 49
Paria sunt quem esse pauperem vel diuitem, & suis diuitijs vti non posse, dec. 79. par. 2. nu. 3. 51
Paria sunt non esse, & minus efficaciter, aut sufficienter esse, dec. 641. par. 1. num. 10. 218
Paria sunt, rem non posse habere, vel cum magna difficultate eam prosequi, dec. 722. par. 1. nu. 7. 247

Parochus

Index.

Parochus proprius de iure non dicitur ruralis, decif. 656. par. prima, num. 2. 222
Parochus iuxta terminos Conc. Trid. de matr. intelligendus est de proprio, qui requiritur pro forma, decif. 645. par. prima, num. primo. 219
Parochus ruralis non dicitur proprius parochus inter habitates in ciuitate, licet ruri aliquando moram traxerint, ibid. num. 2.
Parochi assertioni in denunciationibus matrimonij standum est, concurrente verisimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamacione partium, decif. 91. par. prima, num. primo. 57
Parochi appellacione, de quo in Conc. Trid. de reforma. intelligitur de proprio non solum denunciantie, sed etiam contrahente, dec. 656. par. 1. nu. 1. 222
Parochi depositioni deponenti de pertinentibus ad eius officium standum est, dec. 750. par. 1. nu. 10. 259
Parochus quid sit, & quare sic dicatur, decif. 52. par. secunda, num. 14. 35
Pars reddituum, quae datur ministro ecclesiae, non dicitur beneficium, nisi datur in titulum persona habili, dec. 182. par. prima, num. 5. 64
Pars potest implorare officium iudicis ex aequitate contra iniustas sententias ex eiusdem actis, decif. 855. parte prima, numero tertio. 30
Fallit, nisi iniquitas sit velata aliqua probabili, & colorata ratione, vel causa, ibid. nu. 4.
Pars vna testamenti quatenus esset dubia, per aliam declaratur, dec. 640. par. 1. nu. 10. 216
Pars vna alternatiua declarare aliam dicitur, decif. 503. par. prima, num. 1. 169
Parte non potest petere creditor nec debitor partem pariter offerre debiti, dec. 626. par. 1. nu. 6. 212
Parte verificata in libris computorum, non infertur ad verificationem totius, dec. 307. par. 1. nu. 4. 101
Partes omnes dicuntur esse quibus debetur legitima quoad effectum transmissionis, dec. 668. par. 1. nu. 2. 226
Partes exprimerentur debent, quod clausula etiam praegnantibus proficit contrahenti, decif. 212. parte prima, numero quarto. 71
Partes possunt facere, ut cedula prinata habeat vim publici instrumenti, dec. 119. par. 1. nu. 1. 44
Participium praesentis & futuri temporis positum in priuilegijs, resoluatur in relatiuum, & verbum eiusdem generis, dec. 70. par. 1. num. 8. 24
Partita libri mercatorum, quae tendit ad declarationem eius, quod gestum esse aliunde probatur, fidem facit, decif. 375. par. prima, num. 5. 125
Partita libri mercatorum probat etiam contra creditorem singularem successorem, ibid. nu. 6.
Partita non annotata in libris solitis annotari, praesumitur non extare, dec. 154. par. 1. nu. 4. 58
Partita quae continent fauorem banchi, non probant pro se, nisi constet de mandato, cuius interest, decif. 653. par. prima, num. primo. 222
Item non probant, quae carent die, & anno, num. seq. ibid.
Partita plures quando sunt verificatae, non est verisimile, ut in alijs contineant falsitatem, decif. 813. parte prima, numero 18. 288
Ampliat etiam si partita sint magni momenti, ibidem, numero 19.
Partus quandiu possibile est vt nascatur ex matrimonio, legitimus indicatur & ex eo natus praesumitur, nisi contrarium probetur, ex communi, decif. 135. parte prima, numero nono. 90
Parum & nihil aequiparantur, decif. 102. parte secunda, numero 15. 118

Passuum fideicommissum ex quibus verbis induci dicatur, decif. 698. par. prima, num. 7. 237
Pater in pecunia aduentitia filij non habet usufructum, nisi altero de duobus modis, vel quod ipsa pecunia inuestiatur, vel quod pater caueat, licet de cautione aliqui dissentiant, dec. 783. par. prima, num. 2. 272
Pater tenetur conseruare pecuniam aduentitiam filio saltem eandem in genere si non in eadem specie, ibid. nu. 3.
Pater etiam ante aditam hereditatem filij tenetur actione hypothecaria, ex communi, reprobata opinione aliquorum, quod teneretur tantum actione personali negotiorum gestorum, decif. 114. par. prima, num. 4. 43
Pater si donat, filio non nato, praesumitur ipsum non fuisse donaturum: secus si filio nato, decif. 124. parte prima, numero tertio. 48
Pater potest renunciare l. si vnquam, & ad eius libitum donare cuiusque, ibid. nu. 4.
Pater non potest praediuicare filio emancipato, qui acquisiuit emphyteusim ex re patris, decif. 170. parte prima, numero 15. 60
Pater non potest obligare bona aduentitia filij, nec minus castrisia, vel quasi, dec. 622. par. 1. nu. 3. 211
Pater non tenetur alere filium inopem quando ex industria viuere potest, dec. 202. par. 2. nu. 7. 118
Pater legans pro legitima filijs censetur eos esse suos filios, decif. 60. par. prima, nu. 3. 21
Pater potest dare licentiam filio ingrediendi possessionem propria auctoritate ad suam utilitatem in vita patris, decif. 611. par. 1. num. 3. 207
Pater est legitimus administrator bonorum filij, dec. 316. parte 2. num. 10. 153
Intellige & declarare, vt num. 11. ibid.
Pater quare non contradicens videatur consentire in mutuo factio filio iuxta l. filiusfamilias, la secunda. ff. ad Maced. decif. 810. par. 1. num. 2. 283
Pater recuperans dotem filiae non potest eam alienare, sed tenetur eam seruare, & remanet in suo nomine dotis, decif. 156. par. 2. num. 2. 100
Pater in bonis aduentitijs filij non potest seruitutem imponere, dec. 717. par. prima, nu. 13. 245
Pater non potest renocare donationem a se factam, nisi in profectijs, dec. 489. par. 1. nu. 2. 166
Pater captiuus si captiuitatem euaserit, potest filium, qui cum neglectis redimere, exhibere, decif. 63. parte secunda, numero 19. 40
Pater in aduentitijs filij ratione usufructus est legitimus administrator, dec. 47. par. 2. nu. 21. 30
Patientia in incorporalibus requiritur ad acquirendam quasi possessionem, decif. 397. parte secunda, numero sexto. 147
Patria potestas soluitur per contractum matrimonij, etiam post eius dissolutionem ex l. 47. Thaur. in Hispanijs, decif. 359. par. prima, nu. 2. 116
Patronatus mentio debet fieri in renouatione bullae, dec. 792. par. prima, num. 10. 275
Patronus fundans ecclesiam potest remittere in patronatus, & illud limitate inuocare in praediuicium descendentium, vel extraneorum heredum, decif. 375. parte prima, numero 14. 130
Patronus simpliciter exclusus non censetur perpetuo exclusus, ibid. num. 17.
Patronus diruta ecclesia non potest repetere fundum, decif. 694. par. prima, nu. 2. 236
Immo nec etiam de consensu Episcopi, & quare.
Patronus consentiens prouisioni per resignationem, an sit in quasi possessione praesentandi in vacatione per obitum, dec. 792. par. 1. num. 9. 275

Na Patronus

Index.

Patronus nec per se ipsum, nec per procuratorem à se constitutum potest se presentare, & quare, dec. 185. par. secunda, num. primo. 111
Declara tamen & limita, vt num. 2. & seq. ibid.
Patronus compatronum presentare potest, ibid. nu. 5.
Patronus in dubio presumitur ex privilegio, & non dotatione, vel fundatione, dec. 409. par. 1. nu. 1. 137
Patrono impedito currit tempus, vbi ipsum ius presentandi est in controuersia inter ipsos patronos: secus si agatur iudicium inter presentatos super idoneitate, dec. 421. par. prima, num. 3. 139
Patroni plures eiusdem beneficii possunt esse ex eadem causa, dec. 175. par. prima, nu. 15. 130
Idem etiam in hereditate habet locum, cessante tacita, vel expressa exclusione persone, & concurrente dispositione legis, & hominis, nu. 16. ibid.
Patronus non censetur prauidicatum ex sola narratione, quod beneficium esset de iure patronatus, decif. 358. par. prima, num. 4. 115
Pecunia succedit loco fructuum, & eius naturam sapit, dec. 7. par. 2. num. 2. 5
Pecunia si per dominum banchi alicui mercatori tradatur, in dubio presumitur potius depositum, quam mutuum, decif. 375. par. prima, nu. 14. 125
Pecunia indefinita, & simpliciter venit appellatione mobilium, dec. 332. par. prima, nu. 1. 106
Fallit in pecunia in arca reposita, vbi mobilia sunt ad usum domus destinata, & ibi perpetuo mansura, numero secundo, ibidem.
Pecunia raro conseruatur vt thesaurus, dec. 334. par. prima, num. primo. 107
Pecunia, vt praesidij causa conseruari dicatur, debet constare eam positam esse in loco ad perpetuam conseruationem, ibidem, num. 2. 246
Pecunia qua probatur expensa in seruitijs amicorum, non dicitur posita ad perpetuam conseruationem, ibidem, numero tertio.
Pecunia dicitur esse de rebus, qua seruando seruari non possunt, dec. 89. par. 2. num. 1. 56
Pecunia numerata quando venire dicatur in solutione: & quando non numerata, decifio. 459. parte prima, numero primo. 153
Pecunia donata super aliqua re, non veniunt pecunia, que seruando seruari non possunt, decifio. 255. parte prima, numero quarto. 88
Pecunia inexacta transeunt ad successorem, sicut pecunia redacta ex fructibus ecclesiae, decif. 809. parte prima, numero primo. 282
Pecunia quoquo modo collocata facilius perire possunt, qua bona, dec. 255. par. prima, nu. 5. 88
Peculium habere ex permisso superioris non repugnat voto paupertatis, dec. 772. par. 1. nu. 2. 268
Peculium acquisitum ex bonis ecclesiasticis proprie dicitur clericorum, dec. 214. par. 2. nu. 4. 122
Pensio prius est soluenda antequam super ea cognoscatur, decif. 301. par. prima, nu. 1. 99
Etiam si dominus non sit in quasi possessione exigendi, dummodo litera sint expedita, nu. 2. ibid.
Item etiam si exceptio nullitatis oriatur ex ventre literarum, num. 3. ibid.
Pensio dicitur esse onus, qua si est in quota, magis odiosa dicitur, dec. 239. par. 1. nu. 1. 81
Pensio de iure potest imponi, non obstante regula in contrarium, quod beneficia sine diminutione conferantur, ibidem, num. 6.
Pensio seruata Cardinali dicitur esse causa respiciens publicam utilitatem, ibid. nu. 12. 256

Pensio illa dicitur fauorabilis qua est seruata pro sustentatione, & num. 13. ibid.
Pensio nulla dicitur, vbi resignatio beneficiorum est simoniacae, dec. 191. par. 1. nu. 1. 66
Pensio illa annullatur, qua imposita est non detractis oneribus ordinarijs: secus in extraordinarijs, qua tantum diminuitur, nu. 2. & num. seq. dec. 298. par. 1. 99
Pensio certa seu merces si non exprimatur in locatione, intelligitur illa, qua consuevit praestari, decif. 88. par. secunda, numero primo. 54
Pensio dicitur esse materia odiosa, decif. 454. par. prima, numero primo. 151
Eoq; magis in quota fructuum, ibid.
Immo magis, vbi cum ea adest dispensatio, num. seq. ibid.
Pensio, regressus, & similia possunt cassari eorum solo notario & testibus, & quomodo procedat, decif. 471. parte prima, num. 10. & 12. 157
Pensio debetur ex fructibus beneficii, & non alijs, decif. 128. par. prima, num. 2. 51
Pensio per promotionem ad cathedralem extinguitur de stylo curiae, sed beneficia non vacant, nisi per consecrationem, num. 1. & num. seq. dec. 233. par. 1. 78
Pensio est quodam ius temporale separatum, & formale de per se distinctum ab ipso beneficio, num. 2. & num. seq. par. prima, num. 2. 140
Pensio & usus fructus equiparari dicuntur, dec. 401. par. prima, num. 4. 135
Pensio dicitur esse materia odiosa, & tunc magis quando est in quota, dec. 217. par. 1. nu. 3. 73
Pensionis commodum potest residere penes unum, & ius eam exigendi penes alium, decif. 399. parte prima, numero secundo. 134
Pensionis diminutio in sexta parte fit in concessione in emphyteusim perpetua, dec. 720. par. 1. nu. 3. 246
Pensionis constitutio si est nulla in vno obolo, tota corrumpit, decif. 626. par. 1. nu. 5. 212
Pensionem nemo soluere tenetur qui possessionem rei vel beneficii non habet, dec. 699. par. 1. nu. 1. 238
Pensionem durare in vita duorum, non refert an illi duo sint vnius Prouinciae, an verò alterius, decif. 400. parte prima, num. 9. 134
Pensiones secundum ius primogenium sunt compatibiles cum cathedralibus, dec. 454. par. 1. nu. 9. 151
Pensionarius exemptus vigore concordiae si soluat onera regalia, potest repetere à titularibus, decif. 161. par. secunda, numero 10. 105
Pactum inter emptorem & venditorem de non soluendo decimas, non prauidicat ecclesiae, decifio. 161. parte secunda, num. 12. 103
Pensionarius non tenetur contribuere, vbi pensio fuit libera ab omni onere seruata, decifio. 160. parte secunda, numero secundo. 103
Pensionarius regulariter tenetur contribuere pro rata pensio nis ad solutionem oneris impositi super fructibus beneficii, super quibus est seruata pensio, ibid. nu. 3.
Perfectio triplex in contractibus consideratur, decif. 121. parte prima, num. 19. 46
Periculum rei est penes eum, in quem translatum est dominium, dec. 662. par. prima, nu. 6. 224
Periculum vite facit valere societates, que quotidie contrahuntur super fructibus officiorum Romae curiae: que alias non valerent, dec. 763. par. prima, nu. 7. 264
Periculum vite, seu amissionis sortis principalis, facit à quolibet contractu interesse deberi, decif. 67. parte prima, numero primo. 23
Periculum amissionis sortis principalis facit lucrum alijs dicitur licitum esse, dec. 742. par. 1. nu. 5. 256

Index.

Peritis standum est in estimatione damnorum, decif. 370. par. prima, num. 1. 123
Periurus dicitur, qui venit contra instrumentum in contractu appositum, dec. 813. par. 1. nu. 12. 287
Periurium quod concernit fauorem, & interesse partis, potest remitti, dec. 19. par. 1. nu. 5. 5
Permissio duplex tollit duplicem prohibitionem, dec. 49. par. secunda, num. 30. 32
Permutatio si fiat de pecunia ad rem, efficitur res illa fundus dotalis, dec. 96. par. 1. nu. 1. 33
Perplexitas in fideicommissis susinetur fauore liberorum, dec. 639. par. 1. nu. 26. 217
Persona duplex potest representari in separabilibus, & considerari tanquam alius & non tanquam ipse, decif. 100. par. prima, num. 5. 35
Persona à statuto exclusa, & illi subiecta non excluditur per forensium ad successionem defuncti venientem, decif. 295. par. prima, num. 5. 97
Persona defuncti non est habenda in consideratione, cum de eius successione tractatur, sed persona tantum succedentis per statutum vocata, ibid. nu. 10. 98
Persona extrinseca non est presumenda ultra nominatam in dispositione, dec. 281. par. 2. nu. 18. 143
Persona loquentis in generali sermone non censetur inclusa, dec. 741. par. 1. nu. 5. 256
Declara tamen & intellige, vt num. seq. & nu. 9. ibid.
Persona in medio posita, qua ab intestato succedit, excludit substitutum, dec. 141. par. 1. nu. 2. 54
Persona testis censetur approbata per productionem factam per producentem respectu etiam exceptionis propositae, decif. 140. par. prima, nu. 1. 54
Immo etiam istud procedit in diuersis causis, numero secundo, ibidem.
Personae plures sub nomine collectiuo comprehensa concurrentes cum persona particulari ad aliquem actum, faciunt vna dimidiam, & illa persona aliam dimidiam, dec. 408. par. prima, num. primo. 135
Persona omissio non dicitur taliter de substantia legati, quin à iure possit suppleri, dec. 609. par. 1. nu. 2. 206
Persona suspecta, & prohibita credendum non est, decif. 582. par. prima, num. 4. 197
Petens possessionem rerum hereditariarum per fideicommissum relictarum, videtur etiam petere hereditatem sibi restitui, dec. 241. par. 1. nu. 6. 82
Petens aliquid vt talis vigore legis vel statuti, debet docere se esse talem, dec. 176. par. 1. nu. 5. 63
Petitorium & possessorium, quando ab eodem non intentantur, non debet prius terminari possessorium ad effectum releuandi ab onere probandi in incorporalibus, dec. 351. par. prima, num. 2. 112
Petitorium si proponatur ab vno, & ab alio possessorium, debent vnica sententia terminari, ibid. nu. 4.
Petitorium absorbet possessorium, decif. 269. parte secunda, num. 5. 138
Petitorio suspensio dicta testium tangentia petitorium sunt nulla, dec. 35. par. 2. nu. 6. 22
Petitorio suspensio manutenuendus est reus in sua quasi possessione, dec. 310. par. prima, nu. 4. 101
Pena lsi quis maior. C. de transact. dicitur esse legalis, & potest exigi ab ecclesia, dec. 279. par. 2. nu. 1. 141
Pena legalis qua dicitur, & qua conuentionalis, ibidem, numero 2.
Pena conuentionalis per approbationem dicitur legalis ad effectum exigendi vsque ad quadruplum, ibid. nu. 5.
Pena lsi. C. de iure emphyt. qua loquitur in emphyteuta, non habet locum in conductore ad longum tempus, nu. 1. & nu. 7. decif. 139. par. prima, 53

Pena l. fin. C. de iure emphyt. non habet locum in conductore ad longum tempus, numero primo, & num. 10. decif. 174. parte prima. 61
Pena talionis in beneficio resolutur in penam extraordinariam arbitrio iudicis, decifio. 138. parte secunda, numero tertio. 90
Pena adiecta dationi quantitatis praesumitur in fraudem vsurarum apposta, ex communi, num. 4. & 5. decif. 90. par. secunda. 57
Pena primationis nunquam incurritur ipso iure, nisi sint iura expressa, dec. 769. par. prima, nu. 2. 267
Pena criminis repetundarum est arbitraria, dec. 812. par. prima, num. 23. 287
Pena criminis concussionis seu barattariae est arbitraria, ibid. num. 24.
Pena caducitatis, quando dicitur extendi etiam ad pactum de affrancando, vide distinctionem, num. 1. cum num. 3. & seq. dec. 338. par. 2. 157
Pena caducitatis in quibus casibus non annullat pactum de affrancando, dec. 115. par. prima, nu. 1. 43
Pena infamis an irrogetur in coitu concubinario, est dubia questio, dec. 547. par. prima, nu. 3. 184
Pena sola temporalis excludit spurios à successione, dec. 838. par. prima, num. 19. 286
Pena delinquentis est introducta fauore publico, non autem partis, dec. 717. par. prima, nu. 16. 245
Pena quando succedit loco rei, habetur pro obseruatione contractus, dec. 211. par. prima, nu. 6. 71
Pena si loco contractus succedit, habetur pro obseruatione contractus, dec. 15. par. prima, nu. 6. 4
Pena quotuplex esse dicitur, decif. 473. parte prima, numero tertio. 157
Pena conuentionalis vt exigatur, debet constare de implemento eam petentis, decifio. 238. parte secunda, numero primo. 129
Pena regulariter non imponitur ignorantibus, decif. 21. parte prima, num. 4. 5
Pena assumit naturam principalis dispositionis, dec. 117. par. prima, num. 6. 44
Pena apposta in sententia lata ex contumacia, sunt reuocabiles, dec. 68. par. prima, nu. 2. 23
Pena condemnationum, qua ex forma statuti pro portione debentur potestati qui condemnauit, si exigantur à successore, trahuntur retro ad beneficium praedecessoris, sicut finis ad principium, dec. 777. par. prima, nu. 2. 269
Pena plures si imponatur pro vno delicto, debet vna eligi, decif. 812. par. prima, nu. 25. 287
Pena conuentionales non debentur, nisi quatenus concurrant cum interesse, dec. 371. par. prima, nu. 3. 124
Pena conuentionalis locus esse non potest, vbi agens ex ea non adimpleuerit ex parte sua, decif. 237. parte secunda, num. 2. 129
Pena, vt enitentur, multa admittuntur, qua alijs non admitterentur, dec. 26. par. 2. num. primo. 16
Penitentia sola in resignationibus non sufficit, nisi de dissensu deliberato principalis constet, decif. 198. parte prima, numero quarto. 67
Penitentia non habet locum in contractu nominato, nisi re ingra, dec. 212. par. prima, nu. 2. 71
Penitentia licita est antequam sit obtentum beneplacitum Apostolicum, dec. 573. par. prima, nu. 2. 193
Penitentia est locus, vbi sumus in his personis, sine quorum consensu expediri nequeunt litterae, decif. 471. parte prima, num. 7. 156
Etiam quod praestitum fuerint parui consensus, nu. 14. ibid.
Penitentiae locus non est in contractibus nominatis etiam si res esset integra, dec. 517. par. prima, nu. 5. 173

Index.

<i>Pia causa pro anima est omnibus alijs favorabilior, decif. 74. par. 2. num. 23.</i>	48	<i>Possessor male fidei acquirit hereditati etiam inuito possessore, dec. 365. par. prima, num. 6.</i>	118
<i>Pia causa, quae facit valere testamentum manu testatoris scriptum sine aliquo teste, ea solum dicitur esse, quae respicit honorem Dei & salutem animae, non autem pietatem humanam, ibid. num. 24.</i>	24	<i>Fallit, quando non dicit se emere nomine hereditario, num. 8. ibidem.</i>	
<i>Pia causa magis favendum est quam liberis, quando non agitur de auferenda legitima, num. 14. ex communi, num. seq. & num. 17. dec. 74. par. 2.</i>	48	<i>Possessor bonae fidei non potest condemnari nisi in fructibus perceptis, non autem in his qui percipi potuerunt: nisi sit male fidei, dec. 577. par. 1. nu. 15.</i>	195
<i>Pia causa relicta pro male ablatis, siue pro exoneratione conscientiae, dicitur etiam respicere honorem Dei, ibidem, num. 25.</i>		<i>Possessor bonae fidei tenetur restituere fructus extantes ante litem motam, dec. 316. par. 1. nu. 1.</i>	102
<i>Pignus censetur in consequentiam remissum per pactum de non petendo debitum principale, decif. 34 parte secunda, numero 29.</i>	22	<i>Fallit in possessore bonae fidei cum titulo, numero 3. & 4. ibidem.</i>	
<i>Pignus neque hypotheca rei suae consistere potest, decif. 315. par. 2. num. 3.</i>	152	<i>Possessor bonae fidei non potest condemnari, nisi a die litis motae, ibid. num. 4.</i>	
<i>Piscatio quando reducitur ad vestigal, transit in aliam speciem, dec. 33. par. prima, nu. 3.</i>	10	<i>Possessoris mala fides clare probanda est, cum qualibet causa etiam iniusta excuset a dolo, decif. 552. parte prima, numero 3.</i>	186
<i>Populi immediate subiecti sedi Apostolicae non possunt condere statuta in praevium notariarum Apostolicorum, ac Imperialium, num. 2. & nu. 4. dec. 103. par. 2.</i>	65	<i>Possessio capta per procuratorem generalem in casu quo alijs requiretur speciale mandatum sustinetur de aequitate, decif. 318. par. 1. num. 1.</i>	102
<i>Populi immediate subiecti sedi Apostolicae de consuetudine non possunt statuta condere, sine superioris auctoritate, decif. 780. par. 1. num. 1.</i>	270	<i>Possessio instrumentalis nullius est momenti alio reperto in possessione, nisi sint inter se compatibles, dec. 363. parte prima, num. 1.</i>	118
<i>Fallit in alijs populis, num. 3. ibid.</i>		<i>Possessio interpretatur secundum qualitatem tituli praecedentis, ibid. num. 2.</i>	
<i>Portionarij de consuetudine dicuntur de capitulo, in eoq. habent ius nominandi, dec. 713. par. 1. nu. 5.</i>	243	<i>Possessio clandestina non est manutenibilis, ibid. nu. 4.</i>	
<i>Portionarij regulariter dicuntur non esse de capitulo, dec. 411. par. prima, num. 5.</i>	137	<i>Possessio per decennium censetur amissa, dec. 27. par. 1. nu. 10. 7.</i>	
<i>Portionis congrua assignatio est iudici arbitraria, dec. 5. par. 2. num. primo.</i>	4	<i>Possessio etiam iniusta quod debeat manuteneri, fallit duobus modis, ibid. num. 1.</i>	
<i>Portionis appellatione intelligitur de ea, quae pleno iure spectat ad portionarium, non autem de illa quae potest sibi auferri ratione hypothecae, dec. 233. par. 2. nu. 3.</i>	128	<i>Possessio recentior praesumitur clandestina, quando constat de antiquiori, num. 7. fallit, ut nu. 13. ibid.</i>	8
<i>Res transit cum causa, & onere suo, ibid. nu. 4.</i>		<i>Possessio antiquior debet esse continuata, ut pro fit successoribus ad effectum mandati de manutenendo: alijs iunior praefertur, ibid. nu. 13. & supra decif. proxima, nu. 2.</i>	
<i>Portionis appellatione intelligitur de ea, quae pleno iure ad aliquem spectat, dec. 437. par. 1. nu. 3.</i>	144	<i>Possessio apprehensa per heredem dicitur nova possessio, non autem, quae erat penes defunctum, ibid. nu. 14.</i>	
<i>Positionem negans non potest in ea se fundare, decif. 101. parte 1. num. 10.</i>	64	<i>Possessio diuturna, & continuata probata per testes, non potest dici clandestina, ibid. nu. 19.</i>	
<i>Fallit in indice, qui potest ex officio se fundare in positione negata, num. 11. ibid.</i>		<i>Possessio iunior est manutenenda, ubi concurrunt assistentia iuris, dec. 81. par. 1. nu. 1.</i>	29
<i>Positiones probantur per confessionem partis, in Pract. Ro. numero 38.</i>	160	<i>Possessio multis modis amittitur, inter quos scientia, & patientia multum operatur, ibid. nu. 2.</i>	
<i>Positus in conditione non censetur vocatus, ex communi, dec. 212. par. 2. num. 4.</i>	121	<i>Possessio non capta a fideicommissario de manu heredis dicitur vitiosa, dec. 565. par. 1. nu. 1.</i>	191
<i>Possessor beneficij rei conuenti licet citatus non fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vii beneficio reg. de subrogan. dec. 42. par. 2. num. 23.</i>	28	<i>Possessio ut dicatur vitiosa, debet fideicommissarius habere licentiam a testatore capiendi possessionem propria auctoritate, ibid. num. 2.</i>	
<i>Possessor in materia diuidua non potest in totum conueniri, dec. 71. par. prima, nu. 5.</i>	25	<i>Possessio amissa censetur per sequestrum voluntarium, decif. 46. par. prima, num. 1.</i>	16
<i>Possessor male fidei si quid facit quod non potest facere nisi tanquam haeres, censetur illud facere nomine hereditario: secus in claris, numero 3. & num. sequen. decif. 365. parte prima.</i>	118	<i>Possessio, ut dicatur amissa, debet inspicere qua mente fuit factum depositum, ibid. num. 3.</i>	
<i>Item si quod facit, respicit hereditatem, & seipsum, in dubio censetur nomine proprio, num. 4. ibid.</i>		<i>Possessio capta ante litem motam non potest dici attentata, decif. 1. par. 2. num. 1.</i>	1
<i>Possessor quamuis iniustus melius est, ut remaneat in sua iniusta possessione, quam quod alijs detur vitiosus ingressus, in P. R. num. 109.</i>	162	<i>Possessio capta post decretum citationis ante tamen eius executionem, non dicitur attentata, ibid. nu. 6.</i>	
<i>Possessor non tenetur relinquere ius suum ad verbum executoris, cuius potestas procedit contra resistentes de facto, non autem de iure, dec. 202. par. prima, nu. 2.</i>	68	<i>Possessio non est necessaria, quando agitur de extinguendo iure alterius, dec. 242. par. 1. nu. 4.</i>	82
<i>Possessor quilibet praesumitur in bona fide, nisi probetur de mala, dec. 345. par. 1. num. 1.</i>	110	<i>Idem etiam quando agitur de praescribenda actione hypothecaria, ibid.</i>	83
		<i>Possessio non fundata in iure hypothecae non interruptit praescriptionem iuris offerendi, ibid. nu. 5.</i>	
		<i>Possessio instrumentalis non intrat, ubi constat de possessione reali aduersarij, dec. 390. par. 1. nu. 2.</i>	131
		<i>Possessio, quae est apud ecclesiam mortuo prelo, dicitur esse civilis, quae parit effectum recuperandae possessionis, & non civilissima, quae hoc non facit, ibid. nu. 3.</i>	
		<i>Possessio transferri per constitutum dicitur, decif. 549. par. 1. num. primo.</i>	185

Idque

Index.

<i>Ad quietiam procedit in testatore constituente se in testamento offidere pro alio, & ibid. nu. 3.</i>		<i>Possessio civilis penes directum dominum existens interuenitur ab emphyteuta alienante rem non reseruat canonice nec iure directi dominij, & eius possessionem tradente, decif. 282. par. 1. nu. 1.</i>	95
<i>Eoq. magis, ubi testator apponit clausulam, ex nunc prout ex tac. & e contrario, ibid.</i>		<i>Ampliatur etiam si ab alienante solvatur census, ibid.</i>	
<i>Possessio probari potest per instrumentum, quae etiam praesumitur anterior, dec. 506. par. 1. nu. 1.</i>	170	<i>Possessio presentandi in vno casu non porrigitur ad alium, decif. 713. par. 1. nu. 3.</i>	242
<i>Possessio recentior praesumitur clandestina, ibid. nu. 5.</i>		<i>Possessio vitiosa non debet manuteneri, licet qui eam accepit, bono iure sit munitus, numero 3. & numero 6. decif. 21. parte 2.</i>	13
<i>Possessio antiquior semper est manutenenda, ibid. nu. 6. 17.</i>		<i>Possessio iurium, seu rerum incorporalium retinetur per civilem possessionem, decif. 99. parte prima, numero primo.</i>	34
<i>Possessio, ut interuertatur, sufficit quod coloni alium recognovent, ibid. nu. 7.</i>		<i>Possessio vniuersalis acquiritur per vnum actum particularem, quando causa petentis est vniuersalis, & quare, decif. 139. par. 2. nu. 12.</i>	91
<i>Possessio non acquiritur infanti ad effectum primi extremi, dec. 337. par. 2. nu. 1.</i>	157	<i>Possessio instrumentalis sufficit ubi de possessione partis aduersae in actis non constat, decif. 202. parte prima, numero tertio.</i>	68
<i>Possessio in Saluano dicitur momentanea, in hypothecaria no: & idem est adiudicare possessionem in perpetuum, quod adiudicare dominium, decif. 356. parte prima, numero 4.</i>	114	<i>Possessio vel saltem petitio possessionis, & publicatio hodie in beneficijs existentibus in cathedralibus copulatiue requiritur, dec. 395. par. 1. nu. 1.</i>	132
<i>Possessio, quae est penes violentiam passum, dicitur perpetua, & non momentanea: & ideo datur appellatio a sententia lata contra inuadentem rem suam litigiosam, ibid. nu. 5.</i>		<i>Possessio tam naturalis, quam civilis amittitur per inundationem, dec. 188. par. 2. nu. 1.</i>	112
<i>Possessio vel quasi in materia legitimitatis est consideranda, dec. 470. par. 1. nu. 12.</i>	156	<i>Inmo etiam ignorans perdit possessionem, ibidem numero tertio.</i>	
<i>Possessio, vel quasi iurium incorporalium amittitur ex scientia & patientia, siue non contradictione, dec. 70. par. 2. nu. meo 3.</i>	43	<i>Possessio quae non potest retineri, amittitur etiam ab ignorante, ibid. nu. 4.</i>	
<i>Limit, ut ibid. nu. 8.</i>		<i>Possessio spoliarum seu piscandi, non potest esse apud duos in solidum, dec. 33. par. 1. nu. 4.</i>	10
<i>Possessio magis attenditur in beneficialibus, quam renunciantibus, dec. 167. par. 1. nu. 4.</i>	59	<i>Possessio littoris maris, duobus in solidum competere non potest, ibid. nu. 5.</i>	11
<i>Possessio iurium incorporalium, ita inhaeret possessori, ut alius eo gnorante auferre non possit, ibid. nu. 5.</i>		<i>Possessio anterior quae est sine prauidicio legitimi possessoris, & potiora iura habentis non suffragatur, dec. 325. parte 1. numero 1.</i>	104
<i>Possessio non transfertur ex contractu nullo ex defectu consensu: secus si ex defectu solennitatis statuti, num. seq. dec. 93. par. 2. nu. 2.</i>	59	<i>Possessio instrumentalis non suffragatur ei, qui reperit alium extare in possessione, decif. 324. parte prima, numero secundo.</i>	103
<i>Possessio iurispatronatus, quae ex presentatione colligitur, probat mandatum praesumptum, aut ratificationem episcopi ex eius patientia, & tolerantia. decif. 598. parte prima, numero 10.</i>	204	<i>Possessio immemorabilis presentandi probatur etiam praesentationibus factis licet non habuerint effectum, dec. 545. parte 1. nu. 2.</i>	184
<i>Possessio praesens praesumitur ex possessione praeterita, ex communi, dec. 4. par. 2. nu. 12.</i>	4	<i>Possessio, per quam possumus alterum praeligere, est attendenda, dec. 106. par. 2. nu. 2.</i>	69
<i>Possessio tempore motae litis dupliciter probatur, scilicet verè & praesumptiue, ibid. nu. 13.</i>		<i>Possessio impeditur per litem pendentiam super spolio, decif. 807. par. 1. nu. 2.</i>	282
<i>Possessio continuata praesumitur, nisi probetur aliquis actus intermedius continens priuationem possessionis, ibidem numero 14.</i>		<i>Possessio vel quasi, contra prohibitionem statuti dicitur improba, & non manutenibilis, decif. 41. par. secunda, numero 1.</i>	26
<i>Possessio non potest inuerti sine scientia illius qui est in possessione, dec. 167. par. 1. nu. 2.</i>	59	<i>Possessio sepeliendi non acquiritur per solam immersionem cadaveris, dec. 221. par. 1. nu. 3.</i>	74
<i>Possessio praecedens fundata titulo colorato magis attenditur, & ex quibus continuata praesumatur, dec. 62. par. 1. nu. meo 1.</i>	21	<i>Possessio praesumitur continuata etiam si per conductores non sit soluta pensio, nisi probetur interuersio possessionis, decif. 80. par. 2. nu. 20.</i>	52
<i>Possessio sola sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, dec. 423. par. 1. nu. 1.</i>	140	<i>Possessio proprietarij finitio usufructu incipit esse plena, decif. 613. par. 1. nu. 4.</i>	208
<i>Possessio ea dicitur intrusa, ubi reperitur alius ante possidere, ibid. nu. 4.</i>		<i>Possessio mutata dicitur ex tituli mutatione, ibid. nu. 5.</i>	
<i>Possessio de iure praesumitur iusta, & legitima, & non vitiosa, dec. 802. par. 1. nu. 4.</i>	280	<i>Possessio amittitur ex actu nullo, & acquiritur alteri, quando ad factum est deuentum, dec. 611. par. 1. nu. 2.</i>	207
<i>Possessio instrumentalis alio in possessione existente non suffragatur, ibid. nu. 5.</i>		<i>Possessio probatur per sententias arbitrarias, & testium diuita, dec. 150. par. 1. nu. 1.</i>	56
<i>Possessio anterior manutenibilis est, & possessioni posteriori praefertur, quae clandestina praesumitur, dec. 19. par. 2. numero 1.</i>	12	<i>Possessio praesumitur medio tempore continuata, si is qui semel possedit, asserit se hodie possidere: secus si negat, decif. 765. par. 1. nu. 2.</i>	265
<i>Inmo sufficit anterioritas possessionis per horam ibidem numero seq.</i>		<i>Possessor vitiosus non appellat suspensus, nec potest impedire executionem, dec. 100. par. 1. nu. 23.</i>	36
<i>Inmo etiam in puncto, ibid. nu. 3.</i>		<i>Possessio capta pendente lite, dicitur attentata, fallit nisi sit capta iudicis auctoritate, dec. 721. par. 1. nu. 3.</i>	247
<i>Possessio contra praesumptionem iuris releuat & suos parit effectus, dec. 134. par. 1. nu. 7.</i>	180		
<i>Inmo etiam contra ius, quando est alicuius temporis considerabilis.</i>			

Na 3

Possessio

Index.

Possessio non est necessaria in praescribenda actione hypothecaria directa: secus an sit in utili, sunt opiniones; Bart. tamen tenet quod sic, decisio. 264. parte prima, numero quinto. 91
Possessio antiquior non valet, nisi sit continuata tempore litis motae, & tempore petitionis mandati de manutenendo, decif. 28. par. 1. num. 2. 9
Possessio antiquior, qua non est continuata, interrupta censetur, ibid. num. 3. 9
Possessio ea dicitur attentata, qua est capta appellatione pendente, dec. 6. par. 1. nu. 2. 210
Possessio releuat possidentem ab onere probandi, nisi actor probaverit intentionem suam, num. 3. cum num. 9. decif. 52. 2. par. prima. 175
Possessio per obliuionem longo tempore perditur, quando quis est negligens, & non possidet corpore alieno, decif. 378. par. prima, num. 3. 127
Possessio non perditur in praedictum domini per mortem illius qui nomine ipsius domini possidebat, decif. 42. 2. par. prima, num. 2. 140
Possessio ex noua causa censetur mutata etiam absque alia declaratione animi, dec. 143. par. 2. nu. 4. 93
Possessio bonorum beneficii vacantis est penes ecclesiam tanquam personam fictam & representatam, decifio. 19. par. secunda, num. 8. 12
Possessio instrumentalis suffragatur ad obtinendum in possessore, stante possessionis vacantia, decif. 62. parte secunda, num. primo. 39
Possessio postquam est adepta, sustinetur in vim extraiudicialis non autem iudicialis, ubi iudex est incompetens, decif. 645. par. 1. num. 6. 220
Possessio praesumitur ex titulo magis proximo quamuis nullo, dec. 104. par. 2. num. 1. 67
Possessio probari potest ex inuentario, quod in antiquis praesumitur factum cum solennitatibus requisitis, decif. 394. par. prima, num. 1. 132
Possessio residet in persona eam accipientis, donec fuerit ratificata ab eo, cuius nomine accepta fuit, decif. 641. parte prima, num. 5. 218
Possessio inmemorabilis est necessaria ad constituendum ius patronatus, dec. 409. par. 1. nu. 2. 137
Potestas omnis ordinarij cessat, ubi Papa manum suam apposerit, dec. 383. par. 1. nu. 10. 128
Possessio titulata praesertur, quando sumus in concursu possessionum, dec. 595. par. 1. nu. 2. 202
Possessio sola non sufficit possessori, nisi ostendat titulum, quando constat d. iure alterius, decifio. 100. parte prima, numero 33. 36
Possessio sine iuris fomento non est considerabilis, decif. 103. par. prima, num. 2. 37
Possessio sepulchri dicitur quaesita per constructionem, decif. 222. par. prima, nu. 6. 75
Possessio capta ab instituto dicitur attentata, nulla, & iniusta, num. 3. cum num. seq. dec. 6. par. 2. 4
Possessio probatur ex feminacione, decif. 130. parte secunda, num. 5. 85
Possessio resultans ex actu equiuoco non releuat, dec. 240. parte secunda, num. 2. 130
Possessio per sententiam non transfertur, ibidem, numero quarto. 130
Possessio ex actu nullo non transfertur, & amittitur, dec. 509. par. prima, num. 2. 174
Possessio antiquissima habetur pro titulo, dec. 792. par. prima, num. 3. 278
Possessionis initium, & eius continuatio faciunt, ut quis sit manutenendus in ea, decifio. 378. parte prima, numero primo. 126

Possessionis continuatio tollitur per tituli recognitionem, dec. 681. par. 1. num. 3. 32
Possessionis causam nemo mutare censetur vigore tituli in aliam, sed bene potest cumulare, decif. 205. parte prima, numero 2. 2.
Possessionis continuatio praesumitur, non constito de possessione alterius, dec. 62. par. 2. nu. 6. 69
Possessionis generalis vel vniuersalis continuatio exciatur ab attentatis commissis in re comprehensa sub eodem genere vel specie, dec. 17. par. 2. nu. 14. 11
Possessionis sua commodo quis priuari non debet, decif. 4. parte 2. num. 10. 27
Possessionis vsu vel quasi, etiam si sit contra ius, nemo e priuandus, lite pendente super validitate priuilegij, ibidem, num. 11. 1.
Possessionis probatio tempore motae litis requiritur ad effectum obtinendi mandatum de manutenendo, num. 11. & n. 19. dec. 4. par. 2. 4
Possessionis sua commodo quis non debet priuari, pendente iudicio super nullitate praeccepti, decif. 64. parte secunda, numero 3. 40
Possessionem de praesenti praesupponit, qui dicit se in possessione turbari, dec. 17. par. 2. nu. 2. 154
Possessionem constituentis de tempore constituti tenetur probare, qui in constituto se fundat, decif. 766. parte prima, numero primo. 266
Possessionem reus amittit statim lata sententia, in iuribus incorporalibus, dec. 70. par. 2. nu. 2. 43
Fallit num. 8. ibid.
Possessionem qui melius probat inter plures contentens de possessione, ille obtinere debet, num. 1. & num. 5. decif. 40. par. secunda. 330
Possessione ut quis priuetur, requiritur expulsio talis, & cum effectu expulsus excludatur a conspectu cum tota familia, ita quod facilis non sit reditus, decif. 645. parte prima, numero 7. 220
Possessione, vel quasi nemo est priuandus propter statutum lite pendente super eius validitate, vel executione, decif. 50. par. 2. num. 28. 34
Possessione beneficii adepta, quaeritur etiam prouiso rerum & bonorum eiusdem, decifio. 19. parte secunda, numero septimo. 12
Possessione vnius rei apprehensa dicitur etiam omnium aliarum rerum apprehensa ad eius vsum destinatarum, decif. 222. par. prima, num. 8. 75
Possessione instrumentali potest quis priuari per sententiam, dec. 62. par. 2. nu. 2. 39
Possessorius actus per 30. annos est sufficiens ad iustificacionem mandati de manutenendo, decif. 422. parte prima, numero 3. 140
Possessorium remedium ex conditione l. si quis conductio nis. C. locati. non procedit, ubi unquam locator agens non probauerit se possedisse, decifio. 224. parte secunda, numero secundo. 126
Possessorium nunquam suspendit petitorium, quando in eodem iudicio ab vno intentatur petitorium, & ab alio possessorium retinenda, decifio. 349. parte prima, numero secundo. 112
Fallit si ab eodem intentatur possessorium, & petitorium simul, num. 3. ibid.
Possessorium retinenda prius terminatum non releuat ab onere probandi, quando possessio est contra ius, vel repugnat primo statuti, ibid. num. 5.
Possessionis continuatio allegata per successorem praesumitur, si probetur possessio auctoris octo annorum, & successoris duorum, decifio. 80. parte secunda, numero decimo septimo. 52

Index.

Possessionis probatio in successore requiritur, ubi agitur de praesumenda continuatione possessionis de vna persona in aliam: secus si in eadem persona, licet de vno tempore ad aliud nu. 18. & nu. seq. ibid.
Possessorium retinenda dicitur esse iudicium summarissimum, dec. 99. par. 1. nu. 2. 34
Possessorium recuperanda, vel retinenda potest intentari ab eodem, cui datur electio, ibid. nu. 3.
Possessorium retinenda prius intentatum, quam petitorium prius etiam est expediendum, decifio. 97. parte secunda, numero 2. 61
Declara & intellige, ut nu. seq. ibid.
Possessorio retinenda qui egit, non prohibetur agere possessorio recuperanda, stante quod petitorium non reperitur suspensum, dec. 632. par. 1. nu. 1. 214
Possidere quis potest pluribus ex causis in beneficii materia in qua titulus est multiplicabilis, dec. 205. parte prima, numero 1. 69
Possidere iuste dicitur qui auctore pratore possidet, dec. 641. par. 1. nu. 1. 218
Possidere quilibet potest diuersis respectibus, dec. 363. par. 1. numero 3. 118
Possidens precario non est manutenendus contra constituentem, dec. 297. par. 2. nu. 4. 147
Possidens semel in vita praesumitur vsque ad obitum possidere re numero 1. & quare, numero sequen. decifio. 80. parte secunda. 52
Possidens partem principaliorum alicuius rei intelligitur totum possidere, decifio. 19. parte secunda, numero notio. 12
Possidens ecclesiam intelligitur esse in possessione beneficii, non qui possidet bona ipsius, ibid. nu. 10.
Possidens beneficium si vult alteri imponi silentium, vel declarari nullum ius ei competere, non debet audiri, nisi doceat se ius habere in beneficio, sicut in rei vindicatione non auditur, qui docet se habuisse possessionem, nisi doceat etiam se esse dominum, vel quasi. decifio. 801. parte prima, numero 2. 279
Possidens auctoritate iudicis non dicitur violentus possessor, dec. 78. parte prima, nu. 3. 245
Possidens praesumitur esse in possessione ex illo titulo magis notorio, & propinquo, etiam si minus legitimus esset, cum ex actu nullo declaratur voluntas, decifio. 100. parte prima, numero 21. 36
Postumus haeres si sit principaliter institutus, non possunt alij donec nascatur, dici haeres, sed fideicommissarij, decif. 120. parte 2. nu. 1. 3
Potentia in faciendo supponitur, quando dolus deducitur ex non facto, decifio. 583. parte prima, numero undecimo. 198
Potestas omnis ciuitatis penes ipsius consilium de iure residet, dec. 231. par. prima, nu. 3. 77
Potestas ligandi, & soluendi non cadit, nisi in sacerdotem, dec. 52. par. 2. nu. 2. 34
Potestas fori contentiosi reddit beneficium curatum, ibidem numero 3.
Potestas creandi Comites, & legitimandi, est de reseruatis supremo Principi, decifio. 133. parte prima, numero secundo. 52
Potestas creandi Comites & legitimandi est de reseruatis. dec. 253. par. 2. nu. 3. 134
Potestas legati est ad nutum reuocabilis, que potest dari ad tempus, dec. 206. par. 1. nu. 4. 69
Puer non tenetur continere, decifio. 561. parte prima, numero septimo. 189
Publicatio de qua in constitutione de publicandis debet annotari in Curia, dec. 284. par. 2. nu. 1. 144

Publicatio qualibet qua non fit nisi ad certiorandam, sufficit, dec. 283. par. 2. nu. 2. 144
Publicatio in regulis prima, & secunda editionis intelligitur a die assumptionis summi Pontificis, decif. 256. parte 2. numero 3. 134
Publicatio testamenti praesumitur facta ex concursu plurium circumstantiarum, num. 1. & numero 3. decifio. 5. parte prima, nu. 1. 2
Publicatio testamenti est de solennitate ipsius necessaria, ibidem num. 4.
Publicatio coram populo facienda, non potest adimpleri per aequipollens, dec. 395. par. 1. numero 5. 132
Publicatio recte facta dicitur, quando authentica scriptura exhibetur, dec. 282. par. 2. nu. 2. 144
Publicatio resignationis beneficiorum requiritur, in quibus fit collatio in forma dignum, decifio. 286. parte secunda, numero 1. 144
Publicatio non requiritur in electione facta per formam scripturam, dec. 486. par. 1. nu. 2. 163
Publicatio testamenti facta praesumitur ex antiquitate temporis, & infra decif. prox. nu. 1. decifio. 4. parte prima, numero 4. 1
Publicatio testamenti ex antiquitate temporis facta praesumitur, dec. 30. par. 1. nu. 7. 10
Publicationis tempus currit a die datae, non autem praestiti consensus, dec. 287. par. 2. nu. 1. 144
Publica utilitatis, & evitandae fraudis ratio non habet locum in statuto cogente homines ire ad molendum in molendinis ciuitatis, siue prohibente, ne eant ad molendum extra ciuitatem ex magis communi, nu. 25. & nu. seq. decifio. 50. parte prima. 33
Publici administratores tenentur conficere librum rationum, & in eo cum appositione diei describere data, & recepta, dec. 218. par. 2. nu. 1. 124
Declara tamen, ut nu. seq.
Pulchrum est, ergo amabile, est tritum & vulgare prouerbiu, dec. 338. par. 1. nu. 4. 108
Pulchritudo mulieris ex quibus probetur, decif. 338. par. prima, numero 1. 108
Pulchritudo in praesens, tanto magis in praeteritum probatur fuisse, ibid. nu. 2.
Pupillus habet tacitam hypothecam in bonis tutoris, vel alterius cuiuslibet legitimi administratoris, dec. 114. par. prima, nu. 1. 43
Pupillus non potest cum auctoritate tutoris sine decreto iudicis rem immobilem alienare, decifio. 93. parte secunda, numero 3. 59
Fallit in transferenda possessione tam naturali, quam ciuili, nu. 4. ex communi. & nu. seq. ibid.
Pupillus solus potest perdere siue transferre possessionem naturalem, non autem ciuilem, nisi cum auctoritate tutoris. ex veriori, & communi, ibid. nu. 5.
Limita in adulto, ut etiam ciuilem transferre possit, ibid. numero sequen.
Pupillo an competat remedium cap. reintegranda, de restitutione spoliato. pro re sua nulliter alienata ob non seruatas solennitates. nume. sequen. quod non. decifio. 93. parte secunda. nu. 14. 59
Pupillaris substitutio moribus vtentium introducta fuit, & postea iure ciuili approbata, decifio. 172. parte prima, numero 3. 61
Pupillares pecuniae, an potuerint collocari ad honestum lucrum, sufficit praesumptiua probatio, decif. 658. parte prima, nu. 3. 223
Purgatio non est indicenda apparentibus accusatore, & testibus, dec. 773. par. 1. nu. 6. 228
Purgatio mora semper est licita de iure canonico, quando ius

Index.

ius partis non est factum deterius, vel solum interesse, etiam quando est oppositum de non implemento, & de rescissione, dec. 583. par. 1. nu. 14. 199
Immo ubi est lis contestata super ipso implemento, ibid. 199
Eoq; magis ubi contractus in aliqua parte, vel longe maiori est adimpletus, ibid.
Plantatio, stercoreatio, & similia non veniunt appellatione melioramentorum, decisio. 398. parte prima, numero sexto. 133
Plus, dictio, denotat quancumque summam, vt saluetur mens legis vel statuti, decisio. 25. parte secunda, numero quinto. 16
Plus in dubio non autem quod minus est in materia dotis sequendum est, decisio. 316. parte secunda, numero vigesimo secundo. 153
Plures ubi sunt in solidum obligati, non vt simplices fideiussores, tunc vnus soluens non habet recursum aduersus aliu ac si solus se obligasset ad solidum, decisio. 112. parte prima, nume. 7. 41
Plura quando narrantur, sufficit vnum esse verum, ex quo pars potuisset auocationem obtinere, decif. 259. par. 2. numero 9. 236
Pluralis loquutio totam dispositionem collectiue comprehendit, dec. 579. par. 1. nu. 4. 196
Pluralitas conditionem comprehensa sub vnica substitutione seu determinatione facta per nomen collectiuum, resoluitur ex mente testatoris in singularitates ita, vt vno decedente sine filiis substitutus admittatur, nume. 1. & quare, num. 1. & 8. & hac dicitur esse regula, num. 4. dec. 804. parte 1. 280
Fallit, nisi super sit persona, quae ex verisimili mente testatoris excludit substitutum, nu. 3. & hac proprie dicitur fallentia, non autem regula, ibid. nu. 4.
Distingue tamen plenius plures casus, numero 6. 7. & sequen- ibidem.
Pluralitas praesumitur in rebus sine corporibus, nisi probetur identitas, dec. 104. parte secunda, nu. 12. 68
Pluralitas factorum non praesumitur, ubi est probata identitas rei, vel corporis, ibid. nu. 13.
Pluralitas praesumitur contra eum qui probare tenetur, non autem identitas, decisio. 441. parte prima, numero secundo. 146
Praebenda est eadem cum beneficio, sed pensio est diuersa, & separata, dec. 424. par. prima, nu. 3. 140
Praebenda ius ipsum, & fructus ex illa prouenientes in eadem considerantur, decisio. 597. parte prima, numero tertio. 203
Precario possidere quando quis praesumatur, decif. 595. par. 1. numero 3. 202
Præcedētia facilliter influere in sequentia dicuntur, dec. 253. par. 1. nu. 10. 87
Præcedentia quando declarare dicantur sequentia, vide distinctionem, dec. 125. par. 2. nu. 38. 82
Præceptum affirmatiuum ignorantem non ligat, dec. 215. parte prima, nu. 15. 73
Pretio vnico plurium rerum facta venditio dicitur vna tantum venditio: secus si qualibet res habeat pretium distinctum, dec. 709. parte prima, nu. 7. 241
Prædilectio filij, vel alterius conuincti ex quibus colligatur, dec. 640. par. prima, nu. 8. 216
Prædium ecclesiasticum sterile reductum ad culturam opera primorum conductorum, debet dari eorum heredibus pro eodem pretio, nu. 1. contrarium vide num. 5. dec. 398. parte prima. 133
Prædium ecclesiasticum sterile reductum ad culturam opera primorum conductorum debet eorum heredibus conce- di pro eodem pretio, dec. 312. par. 2. nu. 1. 150

Prædium & spoliator debent manentur, dec. 64. parte secunda, numero 2. 40
Præferendus semper de iure communi est ille, qui est de gremio ecclesie, dec. 413. parte prima, nu. 1. 138
Præferendus est dominus in pari causa omnibus alijs emere volentibus, dec. 475. par. 1. nu. 1. 158
Præiudicium venientium ab intestato de quo in legitimatione facta cum clausula sine præiudicio, ille probare debet qui illud allegat, decisio. 569. parte prima, numero primo. 192
Præiudicium tertij respectu iuris quaesiti non consideratur, dec. 63. par. 2. nu. 27. 40
Præiudicium ubi irreparabile nascitur, nemo repellitur ex quacumque præsumptione calumnie in præf. Ro. numero 67. 161
Præiudicium Capituli operatur proprium eius interesse, decif. 22. par. 2. nu. 13. 14
Præiudicium leue & magnum, quod dicatur, & quos pareat effectus, dec. 451. par. 1. nu. 6. 150
Præiudicium etiam futurum considerandum est in remissione bonorum stabiliu pupilli, decif. 65. parte secunda, numero 5. 41
Præiudicium illatum per fideicommissarium in casu alienationis, censetur etiam illatum in casum mortis, decif. 379. parte prima, nu. 12. 127
Præiudicium tertij indistincte annullat gratiam, dec. 525. parte 1. nu. 8. 176
Præiudicium tertij intelligitur, quando ab eo aufertur lucrum debitum, vel quasi debitum, decisio. 240. parte prima, numero 29. 82
Præiudicia, quando sunt inseparabilia, renunciatio etiam non tenet in fauorem renunciantis, decif. 170. par. 1. numero 5. 60
Præiudicium dicitur procurator, decisio. 14. parte 2. nu. 3. 8
Præiudicium iurans non alienare res ecclesie, si illas locauerit ad longum tempus, non incurrit pœnam periurij, dec. 26. parte 2. nu. 1. 16
Præiudicium translatus potest petere fructus sibi debitos ratio ne beneficiorum, quæ ante translationem obtinebat, dec. 809. par. 1. numero 2. 282
Præiudicium potest alienare bona ecclesie in consanguineum pro eodem pretio, quod ab alio reperiri potest, decif. 360. par. 1. numero 15. 116
Immo fraude cessante potest alienare in consanguineum, sicut in extraneum, ibid. nu. seq.
Præiudicium si postquam declarauit velle retinere pro ecclesia bona locata, alteri relocauerit, concessio rescinditur ad petitionem descendentiu, quibus renouatio debetur, dec. 242. par. 2. nu. 7. 131
Præiudicium potest præiudicare ecclesie, quando fit reductus ad ius commune, sine præiudicium sit leue sine magnum. ex communi, dec. 22. par. 2. nu. 1. 13
Contrarium tamen vide, & declara, vt numero 2. & sequen- ibidem.
Præiudicium sine consensu capituli potest facere actum præiudicialem ecclesie per quem reuertitur ad ius commune. ex communi, dec. 22. par. 2. nu. 1. 13
Contraria tamen est verior, numero 4. 5. & 6. cum sequen- ibidem.
Fallit multis modis, vt nu. 12. & seq. ibid.
Parochialia iura in quibus consistant, decisio. 22. par. secunda, numero 7. 13
Præiudicium an possit bona sibi deuoluta per generationem finitam, in præiudicium venientium ab intestato, retinere, saltē pro ecclesia, q; non, nisi per ipsos iuri petendi renouationē inuestiturę renunciatur, nu. 15. & nu. 20. dec. 242. parte 2. 131. & 132.

Præiudicium

Index.

Præiudicium non potest per actum fictum transferre possessionem in ecclesie præiudicium, decisio. 339. parte secunda, numero 1. 157
Limita nisi id fiat per non acceptationem etiam concedendo alteri, ibid. nu. 2.
Vel agnosceret bonam fidem, ibid. nu. 3.
Præiudicium & alius quilibet titulus facit fructus suos: secus in rectoribus hospitalium laicalium, qui tenentur reddere rationem administrationis, decisio. 714. parte prima, numero 14. 243
Præiudicium quando dicatur non esse dominus fructuum, decisio. 14. par. 1. nu. 4. 3
Præiudicium prohibens alienare bona ecclesie est etiam prohibens compromittere, decisio. 160. parte secunda, numero primo. 102
Præiudicium male alienans rem ecclesie non facit fructus suos, sed ecclesie quoad ipsam alienatam dicitur vacare, decisio. 246. par. 2. nu. 3. 133
Præiudicium potest conferre beneficia post electionis confirmationem, dec. 182. par. 2. numero 3. 110
Præiudicium afferenti non statuit, afferentis alienationem rei ecclesiasticæ factam fuisse præiudicium, decif. 19. parte 2. numero 11. 121
Præiudicium siue præiudicium materia non habet locum nisi quando omnia sunt paria, decisio. 475. parte prima, numero 16. 159
Præiudicium, seu præiudicium locus non est, ubi constat de alicuius iure antiquiori, decisio. 475. parte prima, numero 14. 159
Item vbis utriusque prouenit ex diuersa causa, nume. decimo quinto.
Presbyter parochialis potest in suum adiutorium alium presbyterum, vel religiosum ad tempus etiam sine licentia superioris assumere, dummodo sibi constet de sufficientia assumpti, numero 24. cum numero sequen. decif. 52. parte secunda. 35
Presbyter non potest conferre primam tonsuram, nisi in eum, cui confert, habeat iurisdictionem episcopalem, vel quasi, dec. 731. par. 1. nu. 9. 252
Idem in Cardinalibus presbyteris, ibid. nu. 10.
Presbytero deponenti de spectantibus ad eius officium creditur, dec. 220. par. 2. nu. 1. 115
Præscriptio sine possessione non datur, dec. 318. parte secunda, nume. 1. 154
Præscriptio tituli qui oritur ex longæua possessione, sufficit ad obtinendam manutentionem, etiam si ius commune resistat, dec. 595. par. 1. nu. 4. 202
Immo etiam procedit non solum in interditiis retinenda, sed etiam recuperanda, ibid. nu. 5.
Præscriptio qua oritur ex facto præscribentis, non præsumitur, dec. 765. parte 1. nu. 9. 265
Præscriptio contra ordinariu intelligitur, dummodo inferior qui præscripsit, sit diligens, decisio. 514. parte prima, numero 1. 172
Præscriptio 40. annorum regulariter habet locum contra priuatum cum fama dominij, decisio. 28. parte prima nume. decimo. 9
Præscriptio quadragenaria sufficit ad præscribendum in spationatus inter ipsos patronos laycos, decif. 229. parte prima, numero 1. 76
Præscriptio 40. annorum regulariter habet locum contra priuatum cum fama dominij, decisio. 28. parte prima nume. decimo. 9
Præscriptio quadragenaria sufficit ad præscribendum in spationatus inter ipsos patronos laycos, decif. 229. parte prima, numero 1. 76
Præscriptio immemorabilis non est necessaria inter compatronos, sed sufficit quadragenaria, decisio. 407. parte prima, numero 1. 136
Præscriptio statutaria contra creditores extenditur etiam ad

eos, qui habent ius hypothece, decisio. 727. parte 1. numero primo. 249
Limita in actione reali, in qua non habet locum, ibidem numero 5.
Præscriptio decennialis sufficit ad inducendam consuetudinem conficiendi inuentarium sine solemnitatibus, dec. 629. parte 1. nu. 5. 213
Præscriptio 40. annorum cum continuata possessione nocet etiam ecclesie, decisio. 180. parte secunda, numero sexto. 109
Quod procedit etiam non data bona fide heredum, quando agitur de auferenda hereditate heredibus institutis, iam acquisita, ibid. nu. 7.
Præscriptio certum debet habere initium, quod incipit in locatione non à tempore finitæ locationis, sed denegatæ re- stitutionis, nu. 5. & decif. seq. numero 4. decisio. 314. parte prima. 162
Præscriptio iuris communis interruptitur per citationem, & alios actus in iudicio factos, decisio. 86. parte prima nume. primo. 30
Præscriptio statutaria facillius interruptitur, quam iuris cõ- muni, & semel interrupta amplius non reuiuiscit, ibidem numero 2.
Præscriptio qualibet contra ordinariu intelligitur, dummodo inferior, qui præscripsit, sit diligens: secus si negligens, dec. 259. par. 2. nu. 1. 135
Præscriptio sine possessione non currit, decif. 228. parte prima, nu. 4. 76
Præscriptio iniuncta currit etiam contra fideicommissarium ignorantem, decisio. 208. parte prima, numero primo. 101
Præscriptio acquisita dicitur secundum ius: aliàs regulariter dicitur odiosa, & contra ius, decisio. 364. parte prima, numero 3. 118
Præscriptio 40. annorum sufficit ad actiones præscribendas, quæ non competunt successiue, decisio. 242. parte prima, numero 1. 82
Præscriptio interruptitur per possessionem ciuilem. ex communi, dec. 188. par. 2. nume. 2. 112
Præscriptio filiofamilias non currit in aduentitij, decisio. 47. par. 2. nu. 15. 30
Præscriptio formata, aut immemorabilis, requiritur ad acqui- rendam pertinentiam collationis ad alium, quam ordinariu, dec. 803. par. 1. nu. 4. 280
Præscriptio vnica sufficit in pluribus actionibus competentibus ex eodem fonte, decisio. 264. parte prima, nume. secundo. 91
Præscriptio initium eo tempore considerandum est, quo denegata fuit restitutio, decisio. 315. parte prima, numero 4. 102
Præscriptio 40. annorum tollitur omnis actio etiam directa, dec. 242. par. 1. nume. 6. 83
Præscribere non potest, qui alteri, non sibi, possederit, decisio. 315. par. 1. nu. 2. 102
Præscribi posse quæ absolute prohibentur alienari, differt ab eo, quod non possint præscribi, quæ non absolute, sed cum certa solemnitate prohibentur alienari, dec. 49. parte secunda, num. 3. 31
Præscribi non potest ius colonie, quando constat de certo eius initio, dec. 315. par. 1. numero 3. 102
Præscriptum tantum dicitur, quantum possessum, decif. 732. par. 1. nu. 5. 252
Præscriptum si sit ius agendi, non dicitur præscriptum ius ex- cipiendi, dec. 219. par. 1. nu. 3. 74
Præfens & tacens quod eius commodum præsumitur consenti- re, & num. 9. & decif. seq. nume. 1. decif. 248. par. 1. numero primo. 85

Præfens

Index.

Præfens tempus operatur presumptionem in præteritum, dec. 281. par. secunda, nu. 20. 143
Præfens & tacens non presumitur consentire ubi de eius agitur præiudicio, decisio. 104. parte prima, numero nono. 69
Præsentandi quasi possessio non acquiritur sine institutione, dec. 318 par. 2. nu. 2. 154
Præsentandi quasi possessio, ex quibus & quot actibus probetur, numero 5. cum numero sequen. decisio. 792. parte prima. 275
Præsentatio facta à maiori numero patronorum excludit præsentationem factam à minori numero, decisio. 117. par. 2. numero 1. 77
Præsentatio ut valeat, sufficit illam fieri de habili, licet potuerit fieri de habilitiori, decisio. 16. parte secunda, numero 6. 10
Præsentatio facta de aliquo magis sufficienti redditur nulla ex defectu intentionis co minus sufficienti reperto, ibidem numero 11.
Præsentatio in causa beneficii facta per legitimum procuratorem post sententiam Metropolitanam, est nulla cum attentatis, etiam si lis esset deserta, & pariter sententia, dec. 406 par. 1. nu. 1. 136
Et etiam si præsentatio esset facta in fra decem dies, quamvis appellatum non fuisset, ibid. nu. 2.
Fallit in eo, qui non apparet esse procurator, ibidem numero tertio.
Præsentatio facta cum omnibus eius requisitis est manutenenda, dec. 687. par. 1. nu. 1. 234
Præsentatio admissa cum clausula, si & in quantum, valet, pro ut de appellacione, ibid. nu. 2.
Præsentatio vnus patroni præferuat ius alterius venientis eodem iure, dec. 229. par. 1. nu. 5. 76
Præscriptio quadragenaria currit contra ignorantem, ibidem numero 6.
Præsentatio facta lite pendente cum alio præsentato non valet, dec. 442 par. 1. nu. 6. 146
Præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato à vero patrono ex communi, decisio. 167. par. 2. nu. 8. 105
Præsentia duorum testium requisita quoad extraneos in scriptura testamenti manu testatoris conscripta, non probatur per illam scripturam, nisi sit per iudicem authenticata, & publicata, decisio. 752. parte prima, numero nono. 260
Præsentia testium requisita pro solemnitate actus præsumitur in scriptura publica, in qua si reperitur verbum, promissit, præsumitur presentia stipulatoris, ibidem numero decimo.
Præsentia, taciturnitas, & non reclamatio inducunt tacitum mandatum in favorabilibus, decisio. 273. par. prima, numero 5. 94
Præsentia sola donatarij sufficit pro validitate donationis causa mortis, decisio. 333. parte secunda, numero primo. 156
Præsentia & taciturnitas tendens ad decipiendum sibi præiudicat, sicut actus positivus, decisio. 797. parte prima, numero 4. 277
Præsentia, & taciturnitas patris, quod operata fuisset ab initio, idem operatur eius scientia superueniens ex post facto cum taciturnitate: secus tamen in extraneo, dec. 810. par. 2. prima, nu. 2. 283
Præsentiam non esse ex non rogatu, probatur in his, in quibus rogatus viriisque partis requiritur, decisio. 273. parte prima, numero 4. 94
Præservatio operatur, ut tunc tantum videatur gratia concessa, quando non præiudicat alteri, decisio. 214. parte prima,

Præsumptio

Index.

Præsumptio violenta, & iuris & de iure admittit probationem in contrarium per confessionem partis in eius præiudicium, dec. 101. par. 2. nu. 6. 63
Præsumptio vehemens, ut possessio non sit manutenibilis absque probatione tituli, cessat propter antiquitatem possessionis, dec. 595. par. 1. nu. 7. 203
Præsumptio est regulariter pro decreto, nisi probatio in contrarium urgentior adesset, deducta ex defectiva narratione facti, & ex falsa suggestione, decisio. 529. par. 1. numero secundo. 178
Præsumptio scientiæ tollitur ex lapsu tantum temporis, dec. 28. par. 1. nu. 7. 9
Præsumptio male facti tollitur etiam ex lapsu tantum temporis ex fama domini, ibid. nu. 8.
Præsumptio confessionis oritur ex decreto, contra quam tamen admittitur probatio in contrarium, dec. 156. par. 1. numero 1. 57
Præsumptio iuris est, ut nemo in eius damnum tacuisse censetur, dec. 70. par. 2. nu. 12. 44
Præsumptio est presententia, quæ sit lata contra factum contumacem, dec. 55. par. 1. nu. 2. 20
Præsumptio in dubio sit pro non renocatione privilegij, decisio. 139. par. 1. nu. 5. 91
Revocatio privilegij non præsumitur, nisi expressè constet, dec. 139. par. secunda, nu. 6. 91
Præsumptio validitatis actus in dubio superat omnes alias cõiecturas, dec. 107. par. prima, nu. 3. 39
Præsumptio pro validitate actus superat alias præsumptiones, dec. 382. parte prima, nu. 3. 128
Præsumptio sufficiens ad deferendum insurandum, & ad imiculatua saltem probatio oritur ex publico inuentarij instrumento, decisio. 800. parte prima, numero vigesimoprimo. 279
Quod ampliatur etiam si inuentarium deficiat auctoritate inuentarij.
Præsumptio iuris sufficit ad illud probandum, quod deducitur incidenter super quo non est pronuncianandum, dec. 75. parte prima, nu. 2. 27
Præsumptio, quod aua censeatur aluisse nepotem de suo, & sic causa repetendi, tollit præsumptionem pietatis, dec. 584. par. prima, nu. 3. 199
Præsumptio putatiue utilitatis cessat in concessione in emphyteusim facta à patruo in nepotes de bonis ecclesiæ, dec. 181. parte prima, nu. 5. 64
Præsumptio correptiuitatis tollitur per actum recompensatum, dec. 392. parte prima, nu. 1. 131
Præsumptio domini in præteritum viget etiam in præfens, stante retentione possessionis, etiam si negaret se domini, dec. 767. parte prima, nu. 1. 266
Præsumptio de iure est, ut res potius censeatur data, & accepta insolutum, quam in pignus, decisio. 168. parte prima, numero 1. 59
Præsumptio pro iudicis decreto non fit, in quo solemnitates nõ sunt enunciatae, ex communi, nu. 34. & nu. 37. dec. 72. parte secunda. 46
Præsumptio doli cessare dicitur, quando quis ex actu, in quo prætenditur commissus dolus, nullum commodum sentit, dec. 583. parte prima, nu. 8. 198
Præsumptio qualibet etiam levis sufficit ad excludendam iactationem, vel donationem suæ rei, decisio. 131. parte secunda, numero quarto. 86
Præsumptio vna tollitur per aliam contrariam, dec. 263. parte secunda, numero 2. 137
Præsumptioni locus esse non potest, cum de veritate constet, dec. 64. par. 1. nu. 3. 22
Præsumptioni non est locus, ubi veritas adest, dec. 582. parte 1. nu. 3. 197
Præsumptioni mandati locus non est, nisi ad sit patientia partis, dec. 188. par. 1. nu. 2. 65
Præsumptioni locus non est, ubi constat de veritate in contrarium, dec. 84. parte secunda, nu. 7. 54
Præsumptione continuationis possessionis qui vult se iuuare, debet allegare se de presenti possidere, dec. 80. parte secunda. nu. 9. 52
Præsumptionum plurimum concursus non datur, dec. 104. parte secunda, nu. 8. 67
Præsumptiones plures quando concurrunt in eadem oratione maior semper tollit minorem, decisio. 201. parte prima, numero 2. 68
Præsumptionum plurimum concursus in eodem subiecto dari non potest, dec. 80. par. 1. nu. 17. 279
Præsumptiones plures tollere, & vincere vnã dicuntur, decisio. 392. par. 1. nu. 2. 131
Præsumptiones quando censeantur adductæ ad iustificandum, & coadiuandum dispositionem iuris communis, dec. 628. parte prima, nu. 7. 213
Præsumptiones iuris dicuntur liquidissimæ probationes, dec. 4 par. 2. nu. 21. 4
Præsumitur quis velle facere actum omni meliori modo etiam secundario, decisio. 366. parte prima, numero decimoquinto. 120
Præsumitur illud in dubio præcedere, quod est necessarium pro substantia, & validitate actus, decisio. 9. parte secunda, numero 1. 6
Declarata tamen ut ibid. nu. 13.
Præsumendum non est pro decretis camerilibus, nisi quatenus constat ex actis, decisio. 136. parte prima, numero tertio. 53
Præsupposito sublato tollitur, & id quod ab eo sequitur, dec. 589. par. 1. nu. 1. 200
Præterita alimenta iure actionis debita peti possunt, & que ad mortem eius cui sunt debita, etiam si de suo statuerit, dec. 585. parte prima, numero 1. 199
Pretium iustum consideratur ex antecedentibus locationibus, & non ex fructibus à conductore perceptis, decisio. 291. par. 1. nu. 1. 96
Pretium penes eum, qui non potest pretendere se illud retinere ex causa onerosa, succedit loco rei, decisio. 174. par. secunda, numero 9. 107
Pretium iustum rei dicitur illud, ad quod ascendit annuus redditus, 20. annorum, decisio. 116. parte secunda, numero 1. 76
Pretium diminutum ex causa belli non est verum pretium, dec. 63. par. 2. nu. 7. 41
Pretium actionis venditæ non tanti debet estimari, quanti res ipsa, & quare, decisio. 340. parte prima, numero quinto. 109
Pretium in vnuerfalibus succedit loco rei venditæ, etiam stante expressa prohibitione testatoris, dec. 43. par. 2. numero 48. 32
Pretij probatio non debet ad tempus solum contractus restringi, dec. 63. par. 2. nu. 14. 41
Pretia rerum non constituuntur ex charistia raro contingente, dec. 63. par. 2. nu. 8. 41
Pretia rerum propter bella mutantur, & breui tempore magne sunt mutationes, ibid. nu. 21. 42
Intellige tamen, ut ibid. nu. seq.
Pretoris iusto iussu inductus in possessionem, incipit possidere contra possidentem, & prior possessor possessionem amittit, dec. 62. par. 2. nu. 4. 39
Eoq; magis, ubi sententia transiit in iudicatum, ibidem numero quinto.
Prior non potest ab Abbate sine causa remoueri, decisio. 770. par. 1. nu. 3. 268
Prior

Index.

Prior in ordine prior etiam in electione preferendus, decisio. 413. par. 1. nu. 3. 138
Prioritas accessionis fideiussoris non facit eum principalem, dec. 76. par. 2. nu. 11. 50
Prima tonsura que aliis dicitur psalmistatus, est ordo ex communi numero 5. & num. 6. decisio. 731. par. 1. numero quinto. 252
Primipilus olim quis dicebatur, decisio. 812. parte prima, numero 31. 287
Primogenitus quis dicitur, decisio. 128. parte secunda, numero primo. 84
Primogenitura fieri non potest, sine consensu Principis, decisio. 170. par. 1. nu. 13. 60
Primogenitura quando dicitur perpetua, vel ne, decisio. 128. parte 2. nu. 3. 84
Primogenitura dicitur favorabilis, licet repugnet aequalitati inter filios, decisio. 191. parte secunda, numero decimo. 113
Princeps si confirmat testamentum alicuius censetur, id facere secundum naturam testamenti, ita quod potest illud reuocari, & aliud fieri, decisio. 47. parte prima numero secundo. 16
Princeps potest etiam proprium contractum reuocare ex causa publicae utilitatis, decisio. 457. parte prima, numero 14. 152
Princeps reuocans proprium contractum per viam legis non tenetur ad recompensam, ibid. nu. 15.
Princeps nec habens causam ab eo cum facultate predicta dicitur attentare, decisio. 641. parte prima, numero decimo tertio. 218
Princeps etiam de plenitudine potestatis non potest tollere ius quaesitum ex contractu, decisio. 161. parte secunda, numero 7. 103
Fallit in contractu & obligatione super pensionibus, ibid. numero 8.
Princeps supremus de plenitudine potestatis potest tollere ius alteri quaesitum in spe, decisio. 368. parte prima, numero 17. 123
Princeps non presumitur habere notitiam facti alieni, decisio. 154. par. 2. nu. 6. 99
Princeps nunquam censetur derogare iuri tertij, dec. 614. parte 1. nu. 5. 209
Principale illud dicitur, quod de per se fit, & non quod alterius loco subrogatur, decisio. 76. parte secunda, numero tertio. 50
Principale quid esse, non arguitur ex prioritate effectus, ibid. numero 10.
Principale quod sit, & quod accessorium, ex denominatione cognoscitur, decisio. 114. parte secunda, numero sexto. 75
Principalis ille dicitur inter plures conueos, qui pecuniam recepit, & bonam fidem cognouit: alij vero fideiussores, nume. 1. & nu. 2. dec. 111. par. 1. 41
Principalis certioratus presumitur a procuratore, dec. 396. par. 1. nu. 3. 132
Principalis dicitur ex pluribus reis debendi, ad quem pecunia, vel utilitas contractus peruenit: alij vero fideiussores, dec. 155. par. 2. nu. 6. 99
Fallit autem respectu creditoris, nisi expresse actum esset, ibidem num. 8.
Principalis solius habenda est ratio, ubi sunt duo, & unum propter aliud, dec. 76. par. 2. nu. 9. 50
Principalis sublato non intelligitur sublatum accessorium, licet concessio principali intelligatur etiam concessum accessorium, dec. 806. par. 1. nu. 8. 281
Principaliter quid dicitur ad aliquem pertinere, quando eius magis interest, dec. 76. par. 2. nu. 4. 50

Principaliter idem est, quod primo, & immediatè, ibidem numero 7.
Principium si est licitum, & finis illicitus, attenditur initium, & non finis, decisio. 763. parte prima, numero duodecimo. 264
Priuatio beneficiorum facta ob contumaciam, est reuocabilis, dec. 68. par. 1. nu. 3. 23
Priuatio, que a lege proficitur ipso iure, non requirit scientiam, dec. 280. par. 1. nume. 2. 95
Priuatio sine causa facta à Papa in profanis non tenet: secus in beneficialibus, decisio. 136. parte prima, numero primo. 53
Priuatio inducta per testatorem verbis obliquis propter controuentionem, sustinetur in vim fideicommissi, dec. 379. parte 1. numero 1. 127
Priuari nemo potest bonis suis de iure communi ob contumaciam, dec. 136. par. 1. nu. 4. 53
Priuatorum actus ubi sunt nulli ex defectu consensus, possunt conuolidari eo superueniente: secus in his in quibus debet interuenire Principis auctoritas, decisio. 614. parte prima, nume. 2. 209
Priuilegium amittitur propter delictum in eo casu tantum, in quo delinquitur, decisio. 702. parte prima, numero 2. 239
Priuilegium, ne quis possit excommunicari, non impedit, quin ordinarius possit alias penas imponere, ibidem numero tertio.
Priuilegium concessum alicui in fauorem totius ordinis, & priuilegium concessum priuato, differunt, dec. 114. par. 2. numero 1. 218
Priuilegium quotiescumque est impetratum per nuncium, vel procuratorem, ius priuilegij statim quæritur priuilegiato à die datæ, & ante eius scientiam, ibid. nu. 2.
Priuilegium fauorabile prodest priuilegiato, etiam ante eius notitiam, non tamen efficaciter, ibid. nu. 6.
Priuilegium quod ex post facto tendit ad noxam, Principi prope tendendum est, decisio. 83. parte secunda, numero octauo. 53
Priuilegium de non soluendo decimas de possessionibus acquisitis, & in posterum acquirendis, non extenditur ad magnas possessiones in vna parochia acquisitas, per quod fieret ecclesiæ parochialis enorme præiudicium, ibidem numero 10.
Priuilegium si tendat ad lesionem iuris tertij, debet recurrri ad Principem, ibid. nu. 11.
Priuilegium militia Cisterciensium est personale, non reale, dec. 23. par. 2. nume. 4. 15
Priuilegium exemptionis decimarum dicitur reale, quando eximit terras seu prædia, ibid. nu. 6.
Priuilegium circa exemptionem decimarum non dicitur limitatum ad personas, quando etiam incolæ comprehenduntur, dec. 40. par. 2. nu. 8. 26
Priuilegium de nouo concedi, & per viam adæquationis differunt, dec. 55. par. 2. nu. 4. 37
Priuilegium concessum subditis, & seruientibus intelligitur quoque communicatum vassallis, & seruitoribus, ibidem numero 13.
Priuilegium adæquatum seu communicatum etiam conceptum illis verbis, in omnibus, & per omnia, non trahitur ad insolita, ibid. nu. 14.
Priuilegium intelligendum est iuxta formam petitionis, ibid.
Priuilegium exemptionis decimarum non est extendendum ad non expressa, ibid. nu. 21.
Priuilegium conficiendi ubique instrumenta à Papa, vel Imperatore, vel ab alijs Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentibus concessum notarijs ab eis creatis, non potest per statutum inferioris tolli, vel restringi, decisio.

Index.

decisio. 103. parte secunda, numero quarto. 65
Priuilegium habens certam dispositionem si faciat mentionem per dictiones relatiuas de alijs priuilegijs, non est opus vt illa appareant, decisio. 36. parte secunda, numero nono. 23
Priuilegium non suffragatur si inde contractus diuidatur, dec. 557. par. 1. nu. 3. 188
Priuilegium in his que non sunt contraria conuentioni, tenet, dec. 614. par. 1. nu. 12. 209
Priuilegium datum pauperibus censetur causa insertionis datum, dec. 759. par. 1. nu. 3. 263
Priuilegium consistens in faciendo, amittitur per non usum per decennium, ex communi, decisio. 139. parte secunda, numero 11. 98
Declara tamen, vt ibid. nu. seq.
Priuilegium transfert ius, & dominium absentis, à data ipsius priuilegij, dec. 170. par. 1. nu. 7. 60
Priuilegium pie cause in relictis sub conditione quid operetur, numero primo, & numero tertio, decisio. 711. parte prima. 242
Priuilegium idem operatur, quod ius commune, dec. 641. parte 1. numero 12. 218
Priuilegij usum alleganti onus probandi incumbit, decisio. 67. par. 1. nu. 1. 42
Limita, vt ibid. nu. seq.
Priuilegij ius acquirunt priuilegiato statim à die datæ, & ante notitiam illius, decisio. 14. parte secunda, numero decimo. 9
Contrarium tamen, quod solum à die notitiæ acquiratur, vide ibid. nu. seq.
Priuilegij apostolici, cuius rigore quis dicit se percipere decimas, allegatio sola non sufficit, nisi vel exhibeat, vel fama saltem probetur, decisio. 215. par. secunda, numero septimo. 122
Priuilegij ius eo ipso, quod est acceptatum, dicitur incorporatum, dec. 759. par. 1. nu. 5. 263
Priuilegio confirmatorio standum est absque productione, & verificatione priuilegij confirmati, quando in priuilegio confirmatorio substantia priuilegij confirmati plene narratur, ex communi, decisio. 36. parte secunda, numero primo. 23
Ampliatu siue substantia priuilegij narretur à Principe, siue à parte, & quare, ibid. nu. 3. & 4.
Priuilegio causa insertionis concessio, renunciari non potest, dec. 759. par. 1. nu. 2. 262
Priuilegia concessa alicui ratione officij ipsius concedentis, durant etiam dimisso officio, decisio. 70. parte prima, numero sexto. 24
Priuilegia quando de nouo conceduntur, non requirunt verificationem priuilegiorum narratorum, decisio. 36. par. 2. numero septimo. 23
Priuilegia tertio damnosa veniunt reuocanda, decisio. 457. parte 1. num. 12. 152
Fallit, nisi tale præiudicium esset ex causa à iure approbata, ibid. nu. seq.
Priuilegia debent esse proportionabilia, & compatible, dec. 54. par. 2. nu. 26. 36
Priuilegiorum communicatio, & exequutio non debet operari ampliationem, vt plus habeat is, cui communicantur, quam cuius priuilegia communicantur, dec. 55. par. 2. numero 2. 37
Priuilegiorum communicatio non presumitur, nisi expresse probetur, dec. 54. par. 2. nu. 14. 36
Priuilegiorum communicatio debet esse talis, vt omnes eadè communicatione vtantur, ibid. nu. 24.
Priuilegium in mutationes nullum ius de nouo tribuit, dec. 702. par. 1. nu. 6. 239

Priuilegiatus contra priuilegium eodemmet priuilegio non vitur, nisi agat de damno euitando, decisio. 557. par. prima, numero 1. 88
Priuilegiatus contra æquè priuilegiatum præfertur, si semoto priuilegio ius commune sibi assistit, ibid. nu. 2.
Priuilegiatus super non solutione decimarum intelligitur in proprijs bonis, non in alienis, decisio. 23. parte secunda, numero 3. 15
Priuilegiati eodem priuilegio, quando æquè duo sunt, attendendum est in quo sit maior ratio, dec. 557. parte prima, numero quarto. 188
Prout dictio referens se ad factum de præterito, quod constat, stat limitatiuè, aliàs stat causatiuè, decisio. 27. par. 2. numero secundo. 16
Probatio plena non requiritur ad docendum de suo interesse, sed sufficit apprens tantum, decisio. 801. parte prima, numero 3. 279
Declara procedere in tertio, non autem in principali, ibidem numero 4.
Probatio coadiuuata presumptione iuris satis sufficiens dicitur, dec. 9. parte 2. nu. 8. 6
Probatio facti carens admiculo iuris sufficit ad verificandam narratiuam gratiæ, ibid. nu. 10.
Probatio semiplena sufficit in narratis in impetratione gratiæ, in quibus principalis intentio non fundatur, ibidem numero 11.
Probatio plena, & exacta requiritur in exceptiua, ibidem numero 26. 7
Probatio super matrimonio illa concludens esse dicitur, quando vnus testis deponit de veritate, & duo de fama, decisio. 339. par. 1. nu. 1. 108
Probatio certa filiationis respectu patris dari non potest. Idem in probatione filiationis illegitimæ, nu. 2. & 3. dec. 238. parte prima. 80
Probendam ad filiationem amor solitus haberi à patribus erga filios argumentum præstat, ibid. nu. 4.
Probatio amoris filialis duplici ex fonte oritur, à natura scilicet, & ab educatione, qui est per accidens, ibid. nu. 5.
Probatio, que elici potest ex vicinitate loci, cessat non probata publica voce & fama, decisio. 465. parte prima, numero primo. 154
Ea verò que inducitur ex attestacione alicuius nobilis viri, & si sit Papa, non sufficit contra tertium.
Probatio descendentiæ per antiquitatem habet vim fame publicæ, dec. 288. par. 2. nu. 1. 145
Probatio graduum debet esse distincta, ibid. nu. 2.
Probatio super non usu statuti, vel eius contrarij vsu, debet esse concludens in eisdem terminis statuti, decisio. 773. parte prima, nu. 10. 269
Probatio aliàs reijcienda ubi per iudicem admittitur, sufficit, quod pars contradicat, licet non appellet. In præf. Ro. nume. 53. 161
Probatio ubi admitti non debet, necessaria est appellatio, ibidem num. 54.
Probatio plenaria tanquam in pertinens non releuat, quando est facta super eo, ad quod probans non tenetur, dec. 35. par. 2. nu. 5. 22
Probatio semiplena inducta ex confessione dotis receptæ facta in testamento, quibus presumptionibus & admiculis perficiatur, numero 2. cum numero sequen. decisio. 155. parte secunda. 99
Probatio resultans ex actuum conspectiuitate dicitur clara & plena, decisio. 226. parte secunda, numero primo. 127
Probatio illa dicitur verisimilis, que est coniuncta cum dispositione iuris communis, decisio. 391. par. prima, numero quinto. 131

Index.

- Probatio plena & indubitata requiritur ad constituendum quem in quasi possessione iuris exigendi, dec. 389. par. 1. numero 1.** 130
- Probatio sumpta ex coniunctione vnus testis de veritate cui duobus de fama, admittitur in iure, decif. 4. parte secunda, numero 2.** 3
- Probatio magis plena praefertur, sicut probatio specialis praefertur genericae, decifio. 247. parte prima, numero vndecimo.** 84
- Probatio identitatis in genere non sufficit, sed in specie, & super certa causa debet restringi, decifio. 441. parte prima, numero 4.** 146
- Probatio in beneficalibus, quod ceterum remaneant liberi pro reitore, debet esse concludens, decifio. 380. par. prima, numero 1.** 128
- Probatio concludere debet per necesse, non autem per possibile, dec. 506. par. 1. nu. 3.** 170
- Probatio vltima sufficit, quae ea dicitur, quae a legibus, & canonibus requiri solet, decifio. 209. parte prima, numero quarto.** 70
- Probatio a communiter accidentibus sufficit ad matrimonium probandum, decifio. 470. parte prima, numero sexto.** 155
- Probatio plena ad effectum probandi identitatem confinium ex varijs generibus probationum, & adminiculis colligitur, dec. 310. par. 2. nu. 3.** 149
- Probatio quasi possessionis libertatis per scripturas permittitur in iudicio spolij, decifio. 367. parte prima, numero secundo.** 122
- Probatio graduum debet esse distincta, dec. 185. parte prima, numero 4.** 64
- Probatio semiplena super valore quo casu sufficiat, dec. 436. par. 1. nu. 1.** 144
- Probatio immemorabilis est necessaria ad probandam hospitalitatem, dec. 508. par. 1. nu. 10.** 171
- Probatio probationem excludere non debet, nec dicitur, dec. 785. par. 1. nu. 5.** 273
- Probatio valoris absque oneribus insufficiens esse dicitur, dec. 189. par. 1. nu. 2.** 66
- Probatio, quae colligitur ex actibus reuocatis, est sufficiens ad effectum succedendi, decifio. 661. parte prima, numero secundo.** 224
- Probatio plena tolli non potest, nisi per aliam magis plenam, dec. 26. par. 1. nu. 1.** 7
- Probatio praesumptiua sufficit etiam si lex requirat probationem pro forma in certo tempore, dec. 80. parte secunda, numero 5.** 52
- Probatio scientiae, & patientiae dicitur esse facta per testem dicentem, scientibus, & patientibus, dec. 27. parte prima, numero 17.** 8
- Probatio probationem non excludit, dec. 510. parte prima, numero 3.** 172
- Probatio quae fit per instrumenta, dicitur manifesta, in pract. Ro. nu. 45.** 161
- Probatio longae possessionis, potest coadiuari ex testib. examinatis ad perpetuam rei memoriam, dec. 179. par. prima, numero 1.** 63
- Probatio dubia contra probantem interpretanda est, dec. 38. par. 2. nu. 1.** 25
- Probatio vna excludere aliam dicitur, dec. 520. parte prima, numero 4.** 174
- Probatio etiam testis, & praesumpta dicitur sufficiens ad probandum id, quod incidentem in iudicio deducitur, decif. 34. par. 2. nu. 18.** 21
- Probationi etiam diminuta solet dari fides ex verisimilitudine, & alijs adminiculis, decifio. 206. parte secunda, numero tertio.** 119
- Probationi statum, quae matrimonio fauet, decif. 26. par. 1. numero 5.** 7
- Probationes factae in iudicio summario dicuntur plenariae, & fidem faciunt, ac si in iudicio plenario factae fuissent, dec. 35. par. secunda, nu. 3.** 22
- Probationes ex actis faciunt notorium in materia executiua vt non requiratur alia pronuntiatio, dec. 100. parte prima, numero 25.** 36
- Probationes faciendas per testes omni exceptione maiores, iura solent exprimere, decifio. 209. parte prima, numero quinto.** 70
- Prollationes & iura deducta post suspensionem petitorij, veniunt ad corroborandum possessorium, non autem ad docendum de iuribus suis, decifio. 103. parte prima, numero quinto.** 38
- Probationes leues suffiunt in matrimonio, ad effectum probandi legitimitatem, decifio. 79. parte prima, numero secundo.** 28
- Probationes testium sunt de arbitrarijs iudicium, ibidem numero 3.** 3
- Probationes arbitrariae possunt suppleri, & dicuntur factae in tempore etiam eo elapso, decifio. 435. parte prima, numero 4.** 144
- Fallit, nisi iudex ad eas se retrulerit in sententia, ibid.**
- Probationes leuiores solent admitti ad excludendum spolium, & sic delictum, decifio. 187. parte prima, numero octauo.** 63
- Probationes leuiores suffiunt in simonia detegenda, decifio 191. prr. 1. nume. 2.** 66
- Immo confessio extrajudicialis sufficit ad illius probationem, ibid. nu. 3.**
- Probationes leuiores suffiunt ad matrimonium probandum, quoad effectum succedendi, nu. 1. & nu. 10. decif. 357. parte prima.** 115
- Probationes leuiores admittuntur in causis difficilibus probationis, dec. 289. par. 1. nu. 4.** 96
- Probationes quando sunt pares, preferenda est probatio rei, & possessoris, decifio. 238. parte prima, numero 24.** 81
- Probationes leuiores admittuntur ob difficultatem probandi, decifio. nonagesima quinta, parte secunda, numero decimo septimo.** 61
- Procedendi certum modum declarans consuetudo, dicitur interpretatiua, dec. 615. par. 1. nu. 2.** 209
- Quae non requirit aliquam temporis praescriptionem, ibidem numero 3.**
- Immo si sit praeter ius, suffiunt decem anni, ibidem numero 4.**
- Processus praesumitur esse integer in omnibus solemnitatibus, dec. 64. par. 1. nu. 7.** 22
- Processus inter alios agitatus tertio non praedicit, dec. 69. par. 2. nu. 1.** 43
- Processus integer debet produci ad probandam nullitatem sententiae ex defectu alicuius citationis, dec. 636. par. 1. numero 5.** 214
- Processus factus ad iudice recusato post recusationem dicitur nullus, etiam prosecutione appellationis deficiente, nu. 17 & nu. seq. dec. 2. par. 2.** 2
- Processus, vel scriptura habens interlineationes, & cancellationes redditur suspectus, decifio. 733. parte prima, numero 2.** 252
- Procurator post litem contestatam non potest reuocari, nisi eo, & aduersarijs consentientibus, dec. 145. par. prima, numero 1.** 55
- Procurator praesumitur intra tempus competens certiorasse suum principalem, decifio. 131. parte secunda, numero septimo.** 86

Procurator

Index.

- Procurator omittendo praedicit domino, dec. 79. par. 1. numero 4.** 245
- Procurator potest ratum habere gestum nomine principalis, siue scientis, vel ignorantis, vel etiam non contradicentis: secus in procuratore reuocato, decifio. 198. parte prima, numero 3.** 67
- Procurator excedendo fines mandati non obligat dominum ignorantem: secus si sciat, decifio. 132. parte secunda, numero 6.** 87
- Procurator constitutus ad certum terminum non potest dici ad certum tempus, decifio. 116. parte prima, numero tertio.** 44
- Procurator constitutus ad acceptandum beneficia vigore spectatae, & capiendum possessionem eorundem, non potest capere possessionem, nisi beneficiorum comprehensorum sub dicta expectatiua, ibid. nu. 5.**
- Procuratoris confessio potest reuocari etiam non docto de errore, dec. 613. par. 1. nu. 9.** 208
- Item in dubio recipit interpretationem, vt non praedictet domino, ibid.**
- Procuratores repelluntur a testimonio eius cause, in qua fuerunt procuratores, decifio. 142. parte prima, numero primo.** 109
- Idem etiam procedit in procuratore reuocato, propter dolum, vel fraudem praesumptam, ibid.**
- Producere quis praesumitur omnia meliora, & potiora iura quae habeat, nisi fiat a tertio, decifio. 731. parte prima, numero 19.** 232
- Productio instrumenti quot modis dicatur scienter facta, dec. 159. par. 2. nu. 7.** 102
- Productio limitate facta ad illum tantum finem restringitur, & probat, decifio. 445. parte prima, numero quarto.** 147
- Productio tituli infecti facta a tertio non tollit praesumptionem tituli boni ex cursu temporis decemalis, dec. 731. parte 1. nu. 20.** 252
- Productio religionis facta a demente nulla est, dec. 107. par. 2. numero 13.** 70
- Professio religionis, vt nulla dicatur ex capite dementiae, debet ea probari tempore emissionis professionis fuisse, ibid. nu. 24.**
- Professio religionis quando nulla dicatur, dec. 129. par. secunda, nu. 1.** 84
- Professio duobus modis inducitur. s. vno ex emissione trium votorum, altero ex promissione obedientiae, dec. 216. par. 2. numero 17.** 123
- Professio tacita aliorum votorum castitatis, & paupertatis non inducitur ex promissione obedientiae, quando de contraria voluntate constare potest, ibid. nu. 21.**
- Professio religionis expressa inducitur ex emissione trium votorum, dec. 216. par. 2. nu. 3.** 123
- Professio propria non dicitur, qui proprijs non caret, & in domo cum vxore viuit, decifio. 591. parte prima, numero quarto.** 201
- Professum se non esse allegans prout alij, debet probare, dec. 216. par. 2. nu. 8.** 121
- Proficiens religionem debet seruare formam traditam in decreto Conc. Trid. de reg. sep. 2.5. ca. 5. decifio. 591. par. prima, numero 1.** 201
- Prohibitio legis cessat in fideicommissio conditionali, decif. 49. par. 2. nu. 35.** 32
- Declarat, vt ibid. nu. 38. & 39.**
- Prohibitio testatoris expressa facit cessare tacitam legis pronuncientem ex praesumpta mente testatoris, ibidem numero 37.**
- Declarat, vt ibid. nu. 44. & seq.**
- Prohibitio legis de non alienando in dubio intelligenda est de expressa, ibidem numero quadragesimo tertio.**
- Prohibitio tacita alienationis fideicommissi conditionalis sub intelligitur a lege etiam deficiente expressa prohibitione testatoris, ibid. nu. 45.**
- Prohibitio alienationis cum expressa ratione ex sui natura non solum inducit, sed etiam ampliat, & extendit fideicommissum, dec. 634. par. 1. nu. 1.** 236
- Prohibitio alienationis facta per testatorem, vt in casu controuentionis bona alienata si vim deueniant adsequentem in gradu, inducit fideicommissum de per se, sine aliqua expectatione conditionis, vel mortis ipsius alienantis, decifio. 379. par. 1. nu. 2.** 127
- Prohibitio expressa testatoris debet attendi, dec. 49. parte 2. nume. 1.** 31
- Prohibitio expressa, & absoluta non dicitur, in qua in aliquo casu necessitatis alienatio permittitur, ibidem numero secundo.**
- Prohibitio expressa testatoris alienandi reddit alienationem ipso iure nulla ab initio, impedit translationem dominij, & repellit alienantem tanquam indignum a reuocatione rei alienatae, in tacita haec omnia cessant, cum nu. seq. ex communi, ibid. nu. 10. & nu. 12.**
- Prohibitio alienationis tam legis, quam hominis operatur, vt alienatio omnino censetur prohibita etiam in casibus a iure alijs permixtis, ibid. nu. 7.**
- Prohibitio de non alienando non dicitur regulari a fideicommissio, sed est simplex & absoluta, dec. 45. parte prima, numero 3.** 15
- Prohibitio alienationis de rebus ecclesiasticis etiam in euidenti eius utilitate, intelligitur excepta auctoritate Pape, dec. 106. par. 1. nu. 2.** 39
- Prohibitio de non alienando sicut fideicommissum non ampliat, ita nec ratio adducta ad validandum prohibitionem praedictam, decifio. 568. parte prima, numero octauo.** 192
- Prohibitio expressa facta de beneficijs existentibus in cathedralibus & collegiatis, non tollitur per quamcumque concessionem factam verbis generalibus, dec. 143. parte prima numero 3.** 110
- Prohibitio alienationis facta causa seruandi bona in agnatione semper, & in perpetuum, extenditur in infinitum, decifio septuagesima secunda, parte prima, numero quinto.** 26
- Prohibitio de non transigendo super alimentis, extenditur etiam super appenditijs, in pract. Rotae, numero decimo quinto.** 160
- Prohibens quem facere testamentum efficitur indignus ipsius hereditate, dec. 258. parte secunda, nu. 1.** 135
- Prohibens aliquem testari, seu disponere in vltima voluntate de bonis suis, punitur in duplum, & bona applicantur fisco, dec. 235. par. 2. nu. 4.** 129
- Prohibetur vbi quis alienare prohibetur etiam actum facere, per quem alienatio sequi posset, dec. 480. parte prima, numero 2.** 160
- Prohibitus exercere actum iurisdictionalem, & prohibitioni acquiescens sibi praedicit, decifio. 297. parte secunda, numero 5.** 147
- Prohibitus alienare sub poena incidit in poenam, licet immediate non alienet, si praecedat factum ipsius, ex quo sequitur alienatio, decifio. 480. parte prima, numero tertio.** 160
- Prohibitus iuris prohibitionem contrahere in sua persona, etiam censetur prohibitus in persona aliorum, dec. 18. parte secunda, numero 8.** 12
- Prohibitus alienare non incidit in poenam fideicommissi, nisi sciens prohibitionem alienauerit, decifio. 20. par. 1. nume. primo.** 5

Promissio

Index.

Qualitas persone tollit suspicionem, quod aliquis eius nomine asserere voluerit, decisio. 455. parte prima, numero secundo.	151	Ratio Saly que nitur dispositione. l. conficiuntur. ff. de iure co- dicil. reprobatur a Bal. & alijs, nu. 4. & alia adducitur, nu- me. 7. dec. 304. par. 1.	99
Qualitas beneficij, & longitudo temporis vacationis remou- nent oblatulum ignorantia, decisio. 481. parte prima, nu- mero 3.	161	Ratio iusta ignorantia, in qua fundatur dispositio. l. fina. s. fi- na. de leg. 1. 2. non est tanta efficacia, ut possit operari ef- fectum translationis domini, quam expressa prohibitio ab initio impedit, decisio. 49. parte secunda, nume- ro 20.	31
Qualitas facilius probatur, quam substantia rei, nisi pars sit ipsius, dec. 190. par. 2. nu. 6.	113	Ratio eorum, que communiter accidunt, habenda est in estimatione rei, decisio. 63. parte secunda, numero duo- decimo.	41
Qualitas principaliter a statuto considerata, illa est attenden- da, dec. 413. par. 1. nu. 2.	138	Ratio vera attendi debet in statuto, non autem colorata, dec. 50. par. 2. nu. 24.	33
Qualitas beneficij, quod sit sub eodem tecto, non est apta retra- bere Papam a concedendo secundum, decif. 650. par. 1. nu- mero 4.	221	Ratio que militat iuxta tex. in l. f. C. de iure delibe. in herede instituto ex parte, militat etiam in instituto in re certa. dec. 800. parte 1. num. 3.	278
Qualitas persona cui sit concessio, & consuetudo concedentis amplam demonstrant, seu limitatam concessionem, decisio. 400. par. 1. nu. 7.	134	Ratio, ne in ciuitate, & districtu caristia generetur, ob quam fuerit facta prohibitio, ne homines irent ad molendum ex- tra ciuitatem, non est generalis, ibid. nu. 26.	26
Qualitas clericatus est probanda per literas ordinis, dec. 122. 2. par. 2. nu. 3.	79	Ratio expressa legis est attendenda, & ab ea non discendit. dec. 49. par. 2. nu. 49.	32
Qualitatis adiectio, per quas non nascatur substantia rei iudi- cata, non inducit nouum grauamen, decisio. 100. par. 1. nu- mero 28.	36	Ratio scripta in lege ampliat eius dispositionem, dec. 234. par- te 2. nu. 2.	128
Qualitates clausule precedentis veniunt in repetitione vni- formi, dec. 698. par. 1. nu. 13.	238	Ratio pœnalis expressa est attendenda de casu ad casum, vbi militat eadem ratio, decisio. 174. parte prima, numero quarto.	62
Qualitates beneficij in impetratione sunt exprimendæ etiam dec. 650. par. 1. nu. 2.	221	Ratio & mens regule de subrogan. fuit obuiare fraudibus, & votum captanda mortis auferre, decif. 42. par. secunda, nu- mero 1.	27
Quantitas certa, non autem quota facit locationem cognosce- re, dec. 564. par. 1. nu. 4.	190	Ratio expressa in sententia, que concernat petitorium, quid operetur, dec. 173. par. 1. nu. 2.	61
Quantitas mercedis quomodo sit consideranda, dec. 94. parte prima, nu. 2.	32	Ratio posita in premio dicitur esse causa finalis, etiam si particularis esset, decisio. 298. parte secunda, numero secundo.	147
Quantitas modica intelligitur secundum conditionem perso- narum, dec. 426. par. 1. nu. 5.	141	Ratio respiciens, siue influens in totam dispositionem, di- citur clausula finalis, decisio. 139. parte secunda, nu- mero 4.	91
Quasi possessio piscandi in mari non acquiritur, nisi quis pro- hibeat alium piscari, decisio. 33. parte prima, numero primo.	10	Ratio maior viget in redemptione a carcere, quam a ciuita- te, dec. 61. par. 2. nu. 6.	39
Quæstio facti non retardat processum iudicij possessorij, decif. 20. parte prima, nu. 2.	174	Ratione cessante propter quam forma est introducta, non cessat forma obseruatio, decisio. 215. parte prima, nu- mero 8.	72
Immo nec etiam ea que consistunt in apicibus iuris, ibid.		Reus contra articulos datos per actorem potest contrarios, & obiectiuos dare, quos poterit probare per testes, quan- do suos actor velit per testes probare, alijs non in pra. Ro. num. 47.	161
Quæstione pendente alendus est ille super bonis, que quis præ- tendit esse communia, decisio. 499. par. prima, numero secundo.	168	Reus debet plene probare suam exceptionem, quando actor plene probauit suam intentionem, decif. 75. parte prima, numero 1.	16
Quod potui nolui, quod volui adimplere nequini, decisio. 318. par. 2. nu. 4.	154	Reus voluntarius quis dicatur, decisio. 329. parte secunda, numero 2.	156
Quota relata ad vniuersitatem omnium bonorum non indu- cit certitudinem, decisio. 59. parte secunda, numero primo.	38	Reus non potest se defendere si teneretur probare negatiuum, dec. 486. parte prima, nu. 21.	163
R		Reus ille dicitur in possessorio retinende, qui est in possessione, dec. 36. parte prima, numero 1.	12
Artificatio non retrotrahitur ad præiudicium tertij, dec. 318. par. 1. nu. 4.	102	Reus etiam si sciuerit commissionem causæ, & decretum cita- tionis, dummodo citatio non sit exequuta lis quoad eum nõ dicitur, dec. 1. par. 2. nu. 5.	1
Ratificatio stipulationis notarij sufficit fieri sola scientia cum taciturnitate, dec. 663. par. 1. nu. 2.	224	Reus ignorans decretum citationis excusatur ab attentatis, ibid. nu. 17.	17
Ratificatio tacita ex quibus colligatur coniecturis, decif. 502. par. 1. nu. 2.	169	Si autem sciat, dissimulare potest se nescire, ibidem numero decimo octauo.	
Ratificatio producere dicitur effectum iuris, dec. 631. par. 1. nu- mero 2.	213	Reus, & actor quis esse dicatur in concursu probationum ab vtraque parte super filiatione factarum, dec. 236. par- te prima, nu. 1.	79
Ratificatio non impedit absolutionem, decif. 19. parte prima, numero 2.	5	Reus remanet in statu suo, licet probet exceptionem suam, ibid. num. 2.	2.
Ratificatio trahitur retro ad initium mandati, dec. 132. par. 2. numero 23.	88		
Ratificatio ex verisimilibus, & communiter accidentibus col- ligi potest, dec. 89. par. 2. nu. 13.	57		
Rasura & cancellations factæ in loco suspecto, quando de ve- ritate aliunde apparet, non nocent, dec. 610. parte prima, numero 3.	207		
Ratio mentiua non inficitur in conditionibus voluntarijs, dec. 433. parte prima, nu. 7.	144		

Etiam

Index.

Etiam se principaliter petat declarari ius actori non compe- tere, ibid. num. 3.		Receptor hospitalis ecclesiastici facit fructus suos: secus in recto- re hospitalis laicalis, quos distribuere tenetur in alimo- niam pauperum, numero 7. & numero 15. decif. 714. par- te prima.	243
Reus in exceptionibus dicitur actor improprie, & ad effe- ctum tantum probandi suam exceptionem, ibidem, nume- ro quarto.		Receptor hospitalis seu beneficij ecclesiastici non astringitur di- struere fructus in usus pauperum: secus in rectore hospi- talis laicalis, ibid. nu. 10.	
Reus & actor quomodo cognoscatur, inficienda est eorum ori- go, ibid. num. 5.		Receptor licet non sit vocandus in vnionibus, quando de rectoria fit vnio alteri, tamen vbi sit dismembratio, debet semper vocari: alioquin non valet, in P. R. nu. 15.	166
Reus non tenetur probare ea, que veniunt in replicatione acto- ris, dec. 190. par. 2. nu. 3.	113	Receptor seu gubernator ciuitatis equiparatur præfidi, ad cuius officium spectat iurisdictionem ciuitatis defendere & con- seruare, dec. 600. par. 1. nu. 4.	204
Reus, & possessor si opponat de consumptione expectatiue actoris, ei creditur, decisio. 628. parte prima, nume- ro octauo.	213	Receptor hospitalis quod datur in titulum, facit fructus suos, si- cut de alijs beneficijs, decisio. 122. parte secunda, numero quarto.	79
Reus in exceptionibus dicitur actor, decif. 412. parte prima, num. 4.	138	Receptor ecclesiæ parochialis dicitur populum regere, decif. 52. par. 2. nu. 15.	35
Recepta ex transactione potest pars retinere ex causa clara, & certa, dec. 111. par. 1. nu. 4.	41	Rectores hospitalis seu beneficij ecclesiastici deputantur acces- sorie ad usum pauperum, sed principaliter ad diuinum cul- tum: secus in rectoribus hospitalium laicalium, decif. 714. par. prima, nu. 11.	243
Receptio idem operatur quod expressa ratificatio, decif. 631. par. prima, num. 5.	214	Rectores beneficiorum ecclesiasticorum si distribuunt eorum fructus in alios quam in pauperes, valet distributio, quam- uis peccent, male distribuendo, ibid. nu. 13.	
Recessus quicumque a lite non comprehendit sub verbo con- cordandi, etiam ex lata interpretatione, dec. 119. par. secun- da, num. 7.	77	Rectores hospitalium qui vtuntur in matrimonio deferentes certum habitum, non dicuntur religiosi, nec etiam largo mo- do, dec. 591. par. 1. nu. 6.	201
Recessus omnis a iure communi est odiosus, decif. 432. par. pri- ma, num. 11.	143	Rectores particulares debent in ecclesijs parochialibus intitu- laris, dec. 309. par. 2. nu. 5.	149
Recidua breui tempore superueniens presumitur ex prima causa, dec. 701. par. 1. nu. 4.	238	Recurfus non datur contra conreos in materia conreorum, de- cif. 112. par. prima, nu. 8.	41
Recipiens literas simpliciter sine protestatione, & sciens con- tenta in illis, videtur tunc consentire, quando mandatum in eis contentum concernit iudicialia, & scribens cauet pro eo, ad quem scribit: secus tamen si concernit extraiudicia- lia, & quare, dec. 810. par. 1. nu. 5.	283	Recusans habens litem cum iudice habet iustam causam illum recusandi, dec. 2. par. 2. nu. 11.	2
Amplia in quacunque epistola missa ad obligandum, ibid. nu- mero 7.		Et tanto magis, si lis sit criminalis, nu. 12. ibid.	
Recipiens literas mandati, & sciens contenta in eis, tunc de- mum presumitur consentire, si cautio debito modo inter- ueniat, alijs deficit presumpcio consensus, ibidem, nu- mero 8.		Recusans simpliciter comparere non venit amplius citandus, dec. 415. par. 1. nu. 3.	138
Recipiens scienter epistolam sibi directam, in qua sibi manda- tur, vt soluat certam pecuniam pro mandante, videtur in dubio recepisse animo suscipiendi mandatum, & ad hoc co- gi poterit, ibid. nu. 13.	284	Recusatio iudicis debet opponi ante litem motam seu contesta- tam, dec. 2. par. 2. nu. 1.	1
Reciproca substitutionis natura que sit, decif. 698. par. prima, num. 3.	237	Recusatio iudicis debet esse prima exceptio, ibid. nu. 3.	
Recognitio instrumenti in antiquissimis non requiritur, & in decif. 54. nu. 1. dec. 52. par. 1. nu. 1.	20	Recusatio iudicis debet proponi in scriptis, ibid. nu. 4.	
Recognitio testium dicentium se habere notam manum scriben- tis sufficit, concurrentibus admniculis, dec. 124. par. secun- da, num. 3.	81	Recusatio requirit iuramentum, ibid. nu. 5.	
Recognitio tam exacta non requiritur in libris, prout in alijs scripturis, dec. 306. par. 2. nu. 1.	149	Recusatio parit nullitatem actorum, & sententiæ ipso iure, ex magis communi, ibid. nu. 6.	
Reconduccio tacita censetur repetere ea omnia, que in priori locatione continebantur, decisio. 495. parte prima, nume- ro primo.	167	Sed Rota seruat contrarium, nisi etiam appelletur, ibid. nu. 7. & fieri debet in scriptis, ibid. nu. 8.	
Reconduccio quod presumatur ex vniiformi solutione, habet locum in quacunque persona, decif. 494. parte prima, nume- ro primo.	167	Recusatio debet fieri ex iusta causa, ibid. nu. 9.	
Receptor hospitalis ecclesiastici, quod datur in titulum beneficij, facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs, decif. 114. par. se- cunda, num. 2.	75	Recusatio depositi, vel verbalis oblationis per creditorem requiritur expressa, decisio. 71. parte secunda, numero vndecimo.	44
Receptor cogendus est tenere clericum intitulatum, quando ve- ditus ecclesiæ sufficiunt, decisio. 56. parte secunda, nume- ro primo.	37	Recusatio nimia præstationis cautionis inducit animum iudicis ad concedendum sequestrum, decisio. 13. parte secunda, nu- mero 3.	8
Limita, nisi reditus ad alium pertineant, ibidem, nume- ro quarto.		Recusatio iudicis vt valeat, causæ suspicionis probandæ sunt, & peti debent & eligi arbitri, decif. 563. parte prima, nu- mero primo.	190
Receptor ecclesiæ vendens bona ecclesiastica tenetur saltem re- sarcire de suo, dec. 178. par. 2. nu. 5.	109	Recusationis iudicis materia est fauorabilis, decif. 93. parte pri- ma, num. primo.	32
Receptor debet ex fructibus ecclesiæ providere indemnitati eccle- siæ, non autem bona illius alienare, ibid. nu. 6.		Recusationis iusta causa que sit in casibus a iure non expref- sis, relinquatur arbitrio iudicis, decisio. 2. parte secunda, nu- mero 10.	2

Etiam

Index.

Et magis cum iudex procedit ad vltiora, ibidem, numero 16.
Redemptionis effectus non est opus, vt sequatur, ad euitandam ingratitudinis causam, num. 1. 2. & nume. 2. 2. decif. 63. parte secunda. 40
Reditus bonorum estimari solet ad rationem quinque pro centenario, dec. 651. par. 1. nu. 2. 222
Reditus ad ius commune non est fauorabilis, quando quis priuatur iure suo, dec. 22. par. 2. nu. 15. 14
Reditus & prouentus beneficij debent intelligi deductis expensis & oneribus, decifio. 548. parte prima, numero primo. 185
Reditus annui non computantur inter bona immobilia, & de facili recipiunt diminutionem, ibid. nu. 2.
Reductio siluarum ad culturam potest fieri sciētibus & patientibus dominis, & eo magis consentientibus, decif. 37. par. 2. num. 30. 25
Reductio silua ad culturam facta post multum tempus post instrumentum locationis, non debet haberi in consideratione, ibid. num. 34.
Refectio edificij ruentis inter necessarias impensas enumeratur, dec. 20. par. 2. nu. 2. 12
Referens quantumuis certum & determinatum etiam in sententia regulatur, & limitatur secundum relatum de quo constat, dec. 40. par. 2. nu. 11. 26
Resicere quid sit, dec. 20. par. 2. nu. 3. 12
Refusio pecunie seu restitutio, de qua in l. si diuersa. C. de transact. vt operetur rescissionem transactionis, non debet offerri, sed peti a partibus, decifio. 805. parte prima, numero tertio. 281
Regalia in generali concessione non veniunt, decif. 34. par. prima, num. 1. 11
Etiam, quod concessio esset facta per verba vniuersalia, ibid. num. 2.
Regressus & accessus sunt diuersi & separati termini, decif. 457. par. 1. nu. 10. 152
Regressus concessio operatur restitutionem tituli, non autem translationem, dec. 427. par. 1. nu. 7. 142
Regressus dari ad ius dimissum dicitur, decif. 597. parte prima, num. 2. 203
Regula de subrogan. respicit etiam effectum equipollentem subrogationi, & etiam affectum & conatum, decif. 42. par. 2. num. 7. 27
Regula de subrogando, est fauorabilis & late interpretanda, ibid. num. 8.
Regula de impetrando certo modo procedit tantum contra molestantes, ibid. nu. 11. & 13. 28
Regula de subrogan. procedit in impetrationibus beneficiorum per priuationem ex quibusuis nominibus & excessibus, ibidem, num. 18.
Regula de subrogan. intendit punire non colligantiam, sed impetrationem beneficij viuentis, num. 26. & num. 28. decif. 42. par. 2. 28
Regula de subrogan. loquitur potius de iure & proprietate, quam de possessione viuentis, ibid. nu. 29.
Regula de subrogan. comprehendit etiam casum mixtum, ibid. num. 30.
Regula de subrogando, habet decretum irritans, ibidem, numero 33.
Regula non dicitur esse, sed fallentia, quod substitutus excludatur, si adsit persona, que sit in anteriori, vel pari gradu cum superflite, decifio. 804. parte prima, numero quarto. 281
Regula verò hæc est, vt conditio facta pluribus per nomen collectiuum purificetur ad fauorem substituti etiam vno decedente sine filijs ex mente testatoris, non autem verborum rigore, ibid.

Distingue tamen, & declara, vt numero 6. cum sequen. ibidem.
Regula cancellaria loquens de consensu præstando, in resignationibus, dicitur exorbitans à iure communi, & non procedit in casu mixto, dec. 396. par. 1. nu. 9. 133
Immo loquitur limitate in expeditione literarum, & ad effectum, vt partes non possint pœnitere, ibid. nu. 10.
Reg. de iure quasito non tollendo, non habet locum, vbi est fauor publicus, dec. 751. par. 1. nu. 1. 262
Item non habet locum, nisi quando est verè & perfectè quasitum, num. 4. 263
Regula de valore non comprehendit administrationes capellaniarum, sed solum loquitur de beneficijs ecclesiasticis, dec. 182. par. 1. num. 1. 64
Nec etiam procedit in administratione hospitalium, ibidem, num. 3.
Regula, ne detractio legitimæ fiat ex rebus fideicommissis subiectis, habet implicitam qualitatem, dummodo ad sint alia bona, ex quibus suam legitimam filius consequi possit, dec. 210. par. 2. num. 1. 121
Regula l. cum prator. ff. de iudic. non procedit, vbi pronisio hominis non facit cessare prouisionem legis, cum alijs pluribus limitationibus, decifio. 385. parte prima, numero decimotertio. 129
Regula de non iudicando habet decretum irritans, & est introducta fauore publico, ne officiales detrimentum patiantur, dec. 277. par. 1. num. 1. 94
Regula reuocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere comprehendit etiam Cardinales, dec. 248. par. secunda, num. primo. 133
Regula §. affinitatis, Inst. de nup. non procedit vbi qualibet ratio de per se nõ est apta producere illum effectum, dec. 647. par. prima, num. 2. 221
Regula, quod spoliatus ante omnia sit restituendus, non procedit in illegitimo, & incapace, decif. 214. parte prima, numero primo. 72
Regula de infirmis habet locum etiam in beneficijs regularibus, dec. 739. par. 1. num. 2. 255
Regula, qui vult vnum, vult omne necessarium antecedens ad illud, procedit etiam in contrariis, & dispositionibus stricti iuris, dec. 119. par. 1. nu. 2. 45
Regula de valore est exorbitans, & odiosa, & inuenta propter amatas, dec. 182. par. 1. nu. 3. 64
Regul. qui cum alio contrahit. ff. de reg. iur. quomodo intelligatur, dec. 192. par. 2. nu. 5. 114
Regula l. vnum ex familia. §. si rem, de leg. 2. nihil facit ad effectum recedendi à proprietate verborum, dec. 261. parte 2. num. 7. 136
Regula de regressu non habet locum in regressu purificato post extinctam familiaritatem, decifio. 427. parte prima, numero 9. 142
Regula l. veteribus. ff. de pact. non procedit in vltimis voluntatibus, dec. 125. par. 2. nu. 28. 82
Regula de valore loquitur in beneficijs ecclesiasticis, non autem in administrationibus capellaniarum, decif. 264. par. secunda, num. 1. 137
Immo nec etiam in administrationibus hospitalium, ibid. numero 2.
Declara tamen & limita, vt nu. 3. ibid.
Regula de impetr. benef. vac. per obit. fam. Card. dicitur esse odiosa, licet sit inducta ad fauorem Cardinalium, & Pape intentio sit illis fauere, decifio. 454. parte prima, numero quarto. 155
Regula l. veteribus. ff. de pact. non procedit, vbi vniuersalitas verborum, & verisimilitudo ipsa repugnat, dec. 70. par. 2. num. 17. 44
Regula, non deducta deducam, & aliæ similes, non habent locum

Index.

cum in materia executiua in actione vniuersali, decif. 361. par. prima, num. 26. 100
Regula Catoniana non trahitur ad leges nouas, decif. 795. par. prima, num. 5. 276
Regula Catoniana non procedit in hereditatibus, ibidem, numero 6.
Regula sancti Benedicti est vna de quatuor approbatis à sede Apostolica, dec. 216. par. 2. nu. 5. 123
Regula de subrogandis habet locum in gratia, si neutri, non solum obtenta simul cum gratia subrogationis, sed etiam principaliter & de per se, decifio. 24. parte secunda, numero septimo. 15
Regula si sine possidetis, non habet locum in interdicto vti possidetis, dec. 4. par. 2. nu. 15. 4
Contrarium tamen asseritur verius esse, ibid. nu. 17.
Regula Cancellariæ 24. quibus casibus non procedat, num. 1. & 4. 7. 12. & 14. dec. 791. par. 1. 274
Regula de mente in vacatione per obitum, quo casu procedat, dec. 9. par. 2. num. 12. 6
Regula de 20. vt proficiat, debent esse 20. dies completi, dec. 75. par. 2. num. 16. 49
Regula de 20. dicitur odiosa & strictè intelligenda, ibidem, numero 36.
Contraria tamen opinio est verior, & quare, ibidem, numero 37.
Regulam qui habet pro se, onus probandi transfert in eum, qui in exceptione se fundat, decifio. 582. parte prima, numero primo. 197
Regulam habens pro se transfert onus probandi in aduersarium, dec. 36. par. 1. nu. 7. 12
Regulam habens pro se non potest vti eius exceptione, dec. 42. par. 2. num. 32. 28
Regula secundæ editionis extendunt regulam decimamtertiam in prima editione factam ad facultates Cardinalis de Monte, & earum reuadicatione, decif. 256. parte secunda, numero primo. 134
Regula tam prima, quam secundæ editionis, ligant statim à die assumptionis summi Pontificis, ibid. nu. 2.
Regula primæ editionis sunt non tantum de stylo, sed etiam de iure, ibid. num. 4.
Regula tres sunt constituenda in materia legitimitatis, seu illegitimitatis probandæ, decif. 470. parte prima, numero decimo. 156
Regula secundæ editionis ligant statim à die assumptionis summi Pontificis, dec. 469. par. 1. nu. 2. 155
Regula de valore, & regula de annali procedunt etiam in legato, dec. 206. par. 1. nu. 6. 69
Regulares ex permissione superioris disponere possunt de fructibus beneficiorum regularium, sicut secularis de fructibus beneficiorum secularium, decif. 216. parte secunda, numero 13. 123
Regulares possunt disponere de fructibus beneficiorum regularium, sicut clerici secularis de fructibus beneficiorum secularium, dec. 772. par. 1. nu. 4. 268
Regulares sunt incapaces tituli beneficij etiam regularis, ibid. num. 6.
Regulares extra monasteria degentes indistinctè subiiciuntur ordinario, dec. 702. par. 1. nu. 5. 239
Regularia regularibus, & secularia secularibus, dec. 762. par. prima, num. 5. 268
Relata omnia sententur repetita cum suis qualitatibus à termino referente, dec. 243. par. 2. nu. 7. 132
Relatio potest fieri ad omnia præcedentia, nisi diuersa militet ratio, dec. 227. par. 1. nu. 5. 76
Relatio faciendæ est ad omnia præcedentia, quando ratio diuersa sitatis reddi non potest, decifio. 713. parte prima, numero quarto. 243

Relatio particularis, vt singula singulis particulariter referantur, non est faciendæ, nisi ex vrgenti causa & necessitate: alias inherendum est proprietati verborum, decif. 54. par. secunda, num. 27. 36
Relatio non suffragatur in his, quæ narratis contraria essent, dec. 529. par. 1. nu. 3. 178
Relatio ad acta facit notorium, vbi non est necessaria inspectio actorum, dec. 120. par. 1. nu. 4. 45
Relatio facta in aliquo priuilegio, seu litteris Pontificis continens quid certum & determinatum, stat causaliter, non conditionaliter: & ideo non vitatur dispositio, tali relatione vera non existente, decifio. 36. parte secunda, numero vndecimo. 23
Relatio priuilegiorum narratorum in aliqua concessione verificanda non est, quando constat de mente Principis, quod nõ mittitur priuilegij narratis, ibid. nu. 12.
Relatio facit, vt res particulariter intelligatur, dec. 527. par. prima, num. 4. 177
Relatio faciendæ est ad proximiora, decif. 666. parte prima, num. primo. 225
Relatio ad acta est maxima coniectura probandi mandatum, dec. 187. par. 1. nu. 2. 65
Relatio in dubio faciendæ est ad proximiora, decif. 8. par. secunda, num. 11. 5
Relatio cessat, vbi absurditas sequeretur, decif. 708. parte prima, num. 6. 241
Relatiuum qui, restringit dispositionem ad ea quæ relata sunt, dec. 213. par. 2. num. 2. 121
Declara vt num. 6. ibid.
Relatiuum, idem, refert eandem qualitatem, & dispositionem præcedentem, decifio. 115. parte prima, numero decimotertio. 44
Relatiuum, qui, adiunctum verbo futuri temporis, facit conditionale suum antecedens, cui adijcitur, decifio. 225. parte prima.
Relatum, vbi de eo constat, potius attendi debet, quam referens, in his quæ pendent à solo consensu referentis, & referens aliter disponat, decifio. 121. parte prima, numero sexto. 45
Relatum quando aliter se habet quàm in referente, non attenditur referens, sed relatum ipsum, decif. 40. parte secunda, num. 7. 26
Relatum si aliter reperitur, quàm in referente, statur relato, & non referenti, decifio. 27. parte secunda, numero tertio. 16
Relictum quodcumque conditionale in vltima voluntate non transmittitur, dec. 782. par. 1. nu. 1. 271
Et eo magis, vbi agitur de transmittendo ad heredem extraneum, etiam stantibus coniecturis, ibid. nu. 2.
Licet aliqui in coniecturis dissentiant, ibid. nu. 3.
Limitat amen, vt num. 4. cum sequen. & num. 17. 24. & 27. ibidem. 272
Relictum plus secundo viro quàm filijs primi matrimonij, transfertur ad filios, & inter illos diuiditur, decif. 596. parte prima, num. primo. 203
Relictum filie per matrem minus legitima suppletur, & reliquum diuiditur inter secundum maritum & filiam primi mariti, ibid. num. 2.
Fallit, nisi sit cum clausula, pro toto eo quod petere posset ratione legitima, vt tunc totum relictum secundo marito transferatur in filiam, ibid. num. 3.
Relictum ciuitati, vt fiant certi ludj, vel certamina, si id fieri nequeat, non cassatur legatum, sed conuertitur in alios vsus, dec. 694. par. 1. nu. 8. 236
Limita, nisi testator aliter expressè disponeret, ibid.
Relicta nominatim ab vno heredem non debentur ab eius substituto, dec. 140. par. 2. num. 1. 92
Fallit

Index.

Fallit in relictis ad pias causas, ibid. num. 3.
Religionem profitentes intelliguntur profiteri regulam, non consuetudinem, dec. 216. par. 2. nu. 9. 123
Religiosi proprie non dicuntur viuentes sub regula tertij ordinis sancti Francisci, decisio. 591. parte prima, numero septimo. 201
Immo nec largo modo qui vtuntur matrimonio, ibid.
Religiosi magnam prestant auctoritatem ad probandam demeritiam, dec. 107. par. 2. nu. 8. 70
Remedium l. si quis conductionis. C. loca. contra quos datur, dec. 494. par. 1. nu. 2. 167
Remedium l. si quis conductionis. C. loca. non datur contra singularem successorem, decisio. 464. parte prima, numero primo. 154
Remedium recuperandæ semper competit domino directi contra dominum vtiles alienantem sine eius consensu, dec. 282. par. 1. nu. 2. 95
Remedium l. si vnquam, reuocat donationem in totum, & non habet locum, quando donatur filio, decisio. 124. parte prima, num. 7. 48
Remedium l. 2. C. de rescind. vendit. an habeat locum in transactione, num. 1. vide distinctionem, nu. 2. ex communi, & ita Roia tenet, nu. 3. dec. 732. par. 1. 252
Remedium l. fin. C. de edic. diui. Adria. tollen. quo casu non procedat, dec. 735. par. 1. nu. 1. 253
Remedium l. fin. C. de edic. diui. Adria. tollen. datum dicitur ad confirmandum possessionem, decisio. 613. parte prima, numero 8. 208
Remedium recuperandæ datur etiam contra bonæ fidei possessorem, dec. 344. par. 1. nu. 2. 110
Remedium retentionis pretij de quo in l. post perfectam. C. de cuius. durat vsque quo vere sit solutum creditori, dec. 281. par. 2. num. 8. 142
Remissio sextæ partis fit ab initio conducenti in emphyteusim in compensationem periculi sterilitatis, & alterius casus fortuiti, qui ad ipsum spectat conductorem, dec. 720. par. 1. nu. 6. 246
Remissio pensionis propter sterilitatem non fit in contractu emphyteutico, ibid. nu. 4.
Intellige, & de clara, vt num. seq. ex communi, ibid.
Remissio debiti principalis, & remissio pignoris longè differunt, dec. 34. par. 2. num. 25. 22
Remissio de omnibus iuribus intelligitur arbitrio boni viri, dec. 479. par. 1. num. 4. 160
Remissio gratuita in transactione non annullat transactionem, si omnia solemnia requisita sint obseruata, dec. 155. par. prima, num. 1. 57
Remissio pensionis est faciendæ conductori propter casum fortuitum, dec. 245. par. 1. nu. 1. 257
Remissio pensionis propter bellum, quod erat tempore locationis, non fit, ex communi, ibid. nu. 2.
Ampliatur etiam si bellum non esset inchoatum, sed dubitaretur de eo, ibid. nu. 3.
Remissio in re emphyteutica non fit propter sterilitatem, dec. 723. par. 1. nu. 2. 247
Remissio sextæ partis fit ab initio conducenti in emphyteusim in compensationem periculi sterilitatis, & vltimus casus fortuiti, ibid. num. 6. 225
Remissoria danda est ei qui probauit de fumo possessionis sui auctoris, dec. 183. par. 1. nu. 1. 64
Remissoria in profanis non solet denegari etiam sine fumo, dec. 101. par. 1. num. 1. 37
Remissoria, an possit dari ad probandum delictum per inquisitionem, dec. 773. par. 1. nu. 5. 228
Remissoria obtenta per beneficiatos illis auxilium non tribuit, dec. 199. par. 1. nu. 2. 67
Remotio obstaculi, & macule turpitudinis, quæ impediēbat

habilitatem respectu fratrum, non immutat substantiam actus, nec inducit aliquod ius nouum, sed conseruat illud ius commune quod antea habebant illegitimi quoad extraneos, num. 11. sed contra, num. 14. solu. num. 6. decisio. 505. par. prima. 170
Remotio priuilegij tributentis in patronatus, videtur potius fauorabilis, quàm odiosa, decisio. 457. parte prima, numero quinto. 152
Renouatio inuestitura potest peti ab heredibus emphyteutæ exclusis alijs, ex communi, decisio. 198. parte secunda, numero primo. 116
Ampliatur etiam ad feminas, vbi presertim non sunt masculi, ibid. num. 2.
Renouatio locationis vel alterius contractus non est necessariò faciendæ, nisi in inuestituris feudorum, dec. 636. par. prima, num. 6. 215
Renunciare nemo potest actui concernenti fauorem alterius, sed bene sui, dec. 170. par. 1. nu. 4. 60
Renunciatio facta in fauorem patris censetur facta metu reuerentiali, propter quem rescinditur officio iudicis, absq; alia probatione minarum præcedentium, stante enormissima lesione, dec. 102. par. 2. nu. 5. 64
Renunciatio facta per filiam minorem presumitur ratificata post quadriennium, quod datur minoribus ad petendam restitutionem in integrum: nisi dolus in contractu interuenierit, ibid. num. 12.
Renunciatio est stricti iuris, in qua non veniunt, nisi expressa, dec. 806. par. 1. num. 7. 281
Renunciatio est stricti iuris, nec in ea veniunt, nisi expressa, dec. 624. par. 1. nu. 1. 211
Renunciatio est à sua causa regulanda, siue sit dispositio legalis, siue testimentum, ibid. nu. 2.
Renunciatio filie facta patri, quod eo decedente sine filijs masculis, possit redire ad bona materna, dicitur esse absolute facta ad fauorem patris, non autem contemplatione filiorum, numero 3. & quando, num. sequen. decisio. 393. parte prima. 131
Renunciatio filie facta patri, & pactum pro conseruatione bonorum in familia, differunt, ibid. nu. 5.
Renunciatio generalis non ampliatur dispositionem, decisio. 242. par. 2. num. 19. 132
Renunciatio, vt nulla reddatur, vel rescindatur ob enormissimam lesionem, requiritur scientia rei tempore quo fit ipsa renunciatio, dec. 655. par. 1. nu. 2. 222
Renunciatio non extenditur ad casum non expressum, & tanto magis diuersum, numero 4. & num. seq. decisio. 242. parte secunda. 131
Renunciatio iuris retrahendi non nocet renuncianti retrahenti, quando emptor velit alteri concedere, & etiam pro se retinere, ibid. num. 8.
Renunciatio generalis præiudicat renuncianti, dum potuerit in genere cogitare, decisio. 149. parte prima, numero primo. 56
Renunciatio generalis facta in transactione non restringitur contra rationem recti sermonis, qui restrictionem non patitur, ibid. num. 2.
Renunciatio generalis ad omnia refertur, dec. 664. par. prima, num. 4. 225
Renunciatio cap. ad aures, de rebus eccles. non alienan. vt habeat suum effectum, sufficit cogitatio de meliorando, ibid. numero 7.
Renunciatio non extenditur ultra id quod expressum est, nisi adsint verba clara, ibid. nu. 8.
Renunciatio, siue remissio debet expresse fieri, non autem tacite presumitur, dec. 31. par. 2. nu. 2. 19
Renunciationis nullitas opposita requirit altiore indaginem, dec. 57. par. 2. num. 5. 38

Index.

Renunciaciones sunt stricti iuris, in quibus non veniunt, nisi ea, quæ exprimentur, decisio. 242. parte secunda, numero primo. 131
Renunciaciones sunt stricti iuris, ita quod non inducuntur, nisi expresse dicatur, decisio. 96. parte prima, numero tertio. 33
Renunciare gratia sibi facta quilibet potest, etiam si habeat decretum irritans, & decisione sequenti, num. 3. vbi distinguit, dec. 169. par. 1. nu. 2. 60
Renunciare dispositioni c. ad aures, de reb. eccl. non alien. quilibet potest, dec. 664. par. 1. nu. 3. 225
Renunciari potest etiam iuri municipali quoad solemnitate alicuius actus, dec. 683. par. 1. nu. 11. 233
Quod procedit etiam per equipollens, ibid. nu. 2.
Replicatio nil aliud est, quàm exceptio, decisio. 131. par. secunda, num. 13. 86
Replicatio sapit naturam actionis, & regulatur secundum naturam illius, ibid. nu. 5. 87
Intellige procedere respectu temporis: secus quoad alia, ibid. num. 6.
Replicatio eiusdem est natura, cuius est actio, decisio. 132. par. 2. num. 21. 88
Intellige tamen, vt num. seq. ibid.
Replicatio doli, vel metus requirit altiore indaginem, decisio. 82. par. 2. num. 3. 53
Replicatio proprie non videtur, si actor probat contra exceptionem rei, sed probationes contrarie ad inuicem se elident, remanente prima probatione actoris, dec. 237. par. prima, num. 2. 79
Reprehensio concessi soluens repetit à debitore & sortem & omnia damna, dec. 611. par. 1. nu. 2. 207
Fallit nisi damnus esset iniuste illatum, ibid. nu. 3.
Representatio non excluditur in dispositione legis vel statuti vocantis proximiores in gradu, & filius succedit in locum patris in hereditate patris, licet secus sit in fideicommissis, & dispositione hominis, decisio. 708. parte prima, numero septimo. 241
Reprehensio habet locum etiam in fideicommissis, decisio. 448. par. prima, num. 3. 148
Reproductio instrumenti operatur approbationem, & confessionem in eo contentorum, decisio. 104. parte secunda, numero 10. 68
Fallit tamen, nisi facta sit impugnatione, ibid. nu. 11.
Repudiatio tanquàm solennitas necessaria aditionis, non potest ex cursu longissimi temporis presumi, nisi concurrat scientia, & patientia eorum qui ex actu læduntur, dec. 800. par. prima, num. 16. 279
Reputatio communis quid operetur, decisio. 789. parte prima, num. primo. 274
Reputatio communis non probat sanitatem mentis, licet probet dementia, dec. 129. par. 2. nu. 12. 84
Requisitum pro forma quò magis est voluntarium, eò magis est implendum in forma specifica, decisio. 657. parte prima, num. 2. 223
Requisitum pro forma sufficit adimpleri, vt habeatur finis, ob quem forma est inducenda, decisio. 33. parte secunda, numero quinto. 20
Requisita ad inducendum fideicommissum quænam esse debeant, dec. 579. par. 1. num. 3. 196
Requisita necessaria quot esse debeant ad substantiandum beneficij aditionem, dec. 541. par. 1. nu. 1. 181
Requisita ad probationem damni emergentis, quænam sint, dec. 467. par. 1. num. 1. 154
Res non dicitur spectare pleno iure ad eum, cui facta est prohibitio, dec. 586. par. 1. nu. 1. 199
Res quare cum fructibus restituatur, decisio. 646. par. prima, numero 5. 220

Res indicata impedire solet institutionem ad ius patronatus nisi si presentatio sit facta à patrono qui erat in quasi possessione, dec. 269. par. 2. nu. 4. 138
Res donata ante donationem hypothecata, potest à creditoribus auocari donec eis fuerit satisfactum, decisio. 433. par. 1. nu. 2. 144
Intellige tamen, vt num. 5. ibid.
Res transit cum sua causa & onere suo, ibid. nu. 4.
Res iudicata vel confessio partis nisi adsit, non dicitur constare de iure vnus, & de non iure alterius in propositione peritoy, dec. 201. par. 2. nu. 4. 117
Fallit in iudicio summario & executiuo, ibid. nu. 10.
Res vnaquæque hypothecata presumitur sufficiens ad satisfactionem, dec. 707. par. 1. nu. 2. 240
Res emptæ ex pecunijs alienis efficitur ementis, dec. 806. par. prima, num. 2. 281
Fallit nisi nomen emptoris fuerit simulate appositum, ibid. numero 3.
Res ecclesiæ solita alienari potest locari sine solennitate iuris, dec. 360. par. 1. num. 17. 117
Res vnaquæque secundum statum principalem, & non secundum accessorium est iudicanda, decisio. 714. parte prima, numero 12. 243
Res integra non dicitur etiam quod præparamenta facta fuerint, dec. 471. par. 1. nu. 3. 156
Res, & possessio transit cum onere, & causa sua, decisio. 99. par. prima, num. 12. 34
Res dubia efficitur per negationem, decisio. 520. parte prima, numero 3. 174
Res indicata trahitur retrò ad sententiam, decisio. 777. par. prima, num. 3. 269
Res alienata per heredem ei computatur in quartam, decisio. 747. par. 1. num. 2. 258
Rescriptum de parendo iudicazis quomodo sit intelligendum, dec. 100. par. 1. nu. 12. 35
Rescriptum quando cantinet plura, sufficit ratificare aliqua ex eis, dec. 19. par. 1. nu. 4. 5
Rescriptum non faciens mentionem rei indicatæ, dicitur esse subreptitium, & nullam tribuere iurisdictionem, dec. 644. par. 1. num. 2. 219
Fallit, nisi sententia sit nulla, ibid.
Reseruatio mensis apostolici tollit de iurisdictione ordinarij, dec. 46. par. 2. nu. 4. 29
Reseruatio generalis non comprehendit beneficia iurispatronatus laicorum ex fundatione, nu. 1. secus si ex priuilegio, num. 1. dec. 304. par. 2. 148
Reseruatio frustratoria dicitur si præbenda in resignatarium translata non esset, decisio. 597. parte prima, numero quarto. 203
Reseruatio iurispatronatus demonstrat animum, & intentionem cedentis, dec. 491. par. 1. nu. 1. 166
Reseruatio non inducitur per malam expressionem valoris in resignatione, dec. 419. par. 1. nu. 1. 139
Reseruatio vsusfructus an fuerit inutilis vel ne in donatione inter viuos, si deberet valere in vim fideicommissi totum pendet à libera voluntate disponentis, dec. 366. par. prima, num. 25. 120
Reseruatio de facultate optandi dicitur esse simplex, dec. 597. par. prima, num. 6. 203
Reseruatio impedit pro tempore suo effectum vnionis, in T. R. num. 12. 165
Reseruatio facta à testatore in dubio debet interpretari, vt magis conueniat menti ipsius, decisio. 138. parte prima, numero secundo. 53
Reseruationis natura est ius competens conseruare, non autem ampliare, seu de nouo dare, decisio. 70. parte secunda, numero 18. 44

Index.

Reservaciones sunt intelligenda secundum dispositionem iuris communis, dec. 96. par. 1. nu. 2. 33
Residentia continua requiritur ad inducendam incompatibilitatem: aliis non incompatibilitas erit, dec. 483. par. prima, num. 3. 161
Resignatarius non presumitur ita de facili approbare expeditiones de proprijs beneficijs, & pensionibus implicare, nisi visis diligenter ipsis expeditionibus, decif. 390. parte prima, num. 6. 132
Resignatarius non potest consentire pensioni, ubi adest simonia, etiam si per eum ignoretur, decif. 191. parte prima, numero 5. 66
Resignatio nuda sine acceptatione resignatarij, vel acceptatione possessionis, non abdicat ius a resignante, decif. 699. par. prima, num. 4. 238
Resignatio presumitur publicata ex possessione triennali, nisi agatur de spolio, numero 4. & numero 6. decifio. 190. parte secunda. 113
Resignatio si non est bona, ius non abdicatur a resignante: secus si est bona, numero 2. & num. sequen. decifio. 418. parte prima. 139
Resignatio, ut referretur pensio, est quidam contractus immunitatis, dec. 471. par. 1. nu. 2. 156
Resignatio etiam beneficiorum pacifice possessorum comprehenditur in clem. de resignat. decifio. 215. parte prima, numero 7. 72
Resignatio facta non servata forma constitutionis de publican. Pij V. est nulla ab ipso initio, decifio. 149. parte secunda, numero primo. 96
Resignatio pure & libere facta in manibus ordinarij non abdicat ius a resignante, nisi servetur forma constitutionis de publican. ibid. num. 5.
Resignatio conditionalis facta in manibus ordinarij tanquam simoniaca non valet, ibid. nu. 6. 97
Resignationes sunt favorabiles respectu utriusque tam resignantis quam resignatarij, decifio. 75. parte secunda, numero 26. 49
Resignationes in favorem dicuntur etiam simplices resignationes, dec. 791. par. 1. nu. 5. 274
Resolutio rei debet intelligi rebus sic stantibus, decif. 126. par. prima, num. 2. 50
Et procedit etiam in contractibus habentibus tractum successuum, ibid.
Immo etiam in materia, qua se habet ad augmentum, & diminutionem, ibid. nu. 3.
Responsio seu voluntatis declaratio facta ad alium finem, quam de quo agitur, nullum operatur effectum, decif. 121. par. prima, num. 17. 46
Responsio data a testatore, qui excitatur a somno, non est bona, si notarius dicit, quod testator erat gravi somno detentus, & quod non poterat illum excitare, decif. 638. par. prima, num. 3. 215
Responsio spontanea data per testatorem arguit sanitatem mentis, ibid. num. 6.
Responsionis natura ea est, ut intelligatur secundum interrogata, vel secundum ea, quorum causa fit responsio, decif. 121. par. prima, num. 15. 46
Restituere sibi ipsi nemo dici potest, decif. 179. parte prima, num. 2. 94
Restituendus non est ad possessionem, qui facto suo ab illa ceciderit, dec. 394. par. 1. nu. 3. 132
Restituendus est primo spoliatus contra ultimum spoliantem, dec. 7. par. 1. nu. 2. 2
Restitutio in integrum datur adversus prescriptionem quadragenariam ex capite in ista ignorantia plene probata, decif. 387. par. 1. nu. 1. 130
Restitutio ad opponendum testibus non est danda, decifio. 346. parte prima, num. primo. 111
Restitutio minori non datur in obligatione qua habuit originem contra maiorem, ibid. nu. 5.
Restitutio in integrum, an datur adversus tres conformes, Rota modo negativam, modo affirmativam tenuit, ibidem, numero 8.
Immo an datur adversus tres conformes si per spolio latas, est questio valde dubia, ibid. nu. 9.
Restitutio in integrum non datur fideicommissario, contra quem etiam ignorantem currit prescriptio: fallit quando contra ignorantem non curreret, num. 2. & num. sequen. dec. 308. par. prima. 101
Restitutio in integrum cessat, ubi apparet de nullitate actus, dec. 180. par. 1. nu. 2. 64
Restitutio non fit de vno fideicommissario ad alium data mora, dec. 520. par. prima, nu. 17. 175
Restitutio non datur adversus prescriptionem statutariam ex capite absentiae voluntariae, decif. 603. parte prima, numero primo. 205
Minus ex causa paupertatis, quando sufficit extrajudicialis interpellatio, ibid. nu. 3.
Idem nec ex capite ignorantiae statuti, qua non presumitur in capite decem annorum, ibid. nu. 4.
Restitutio spolij non est facienda, quando possessio est fundata in ea causa, super qua litigatur, & spoliatus est actor: aliis secus, dec. 216. par. 1. nu. 1. 73
Restitutio comprehendit tantum bona, qua quis habebat tempore confiscationis, non autem ea, qua sibi potuerunt obvenire, si non fuisset capax, decifio. 515. parte prima, numero 3. 173
Et eo magis, cum restitutio fuerit concessa, postquam hereditas fuit adita per institutos, ibid.
Restitutio si fundetur in perditione, debet ipsa perditio probari, dec. 722. par. 1. nu. 4. 247
Restitutio in integrum minoribus non datur, nisi probata lesione, dec. 34. par. 2. nu. 1. 21
Restitutio minori in integrum non datur, nisi quando enormissimè esset ei damnum illatum, ibid. nu. 2.
Restitutio, qua conceditur ignorantem ad rem in qua contrauenit, non prodest emptori, nec eius contemplatione datur alienanti, dec. 22. par. 1. nu. 4. 5
Restrictio, salva ratione restricti sermonis non potest fieri in privilegio, ubi omnes in eo numerati possunt eo beneficio potiri, dec. 54. par. 2. nu. 22. 36
Restrictio ad caput invalidum facta in alicuius electione non dicitur, nisi clare constet, decifio. 486. parte prima, numero 30. 164
Restringere se semper quis censetur legibus de ipso actu loquentibus, dec. 641. par. 1. nu. 6. 218
Retentio est favorabilior quam acquisitio de novo, decif. 295. par. 2. num. 2. 146
Retentio est magis quam actio & compensatio, & competit etiam adversus executionem sententiae, decif. 115. par. secunda, num. primo. 76
Retinere, & alteri sub specie retentionis velle concedere, differunt, dec. 242. par. 2. nu. 6. 131
Retineri vna res pro alia non potest, decif. 115. parte secunda, num. 2. 76
Limita tamen, ut num. 3. & 4. ibid.
Retrotractio non fit, nisi mediante aequitate, decif. 28. parte 2. num. 9. 17
Retrotractio non fit, ubi deficit aequitas, in qua fundatur ipsa retrotractio, dec. 728. par. prima, nu. 6. 250
Retrotractio locus esse non potest, quando mora est purgata, dec. 28. par. 2. nu. 11. 17
Recurrentiales cum certo termino dati, eo elapso, faciunt transire sententiam in rem iudicatam, dec. 276. par. 1. nu. 1. 94
Renocandi

Index.

Renocandi donationem facultas est personalis, & non transit ad heredes: secus in iure rescindendi renunciationem, dec. 102. par. 2. num. 18. 65
Renocare an possit quis consensum suum, & acceptationem gratiae sibi factae, stante pacto de non renocando consensum praedictum, dec. 169. par. 1. nu. 1. 60
Renocatio legatorum ubi expressa non adest, non censetur habere effectum, nisi quatenus testamentum valeat: secus si sit expressa, qua etiam in testamento minus solemniter habet effectum, nu. 2.2. & num. seq. dec. 795. par. 1. 276
Renocatio in praedictum renocantis statim sortitur effectum suum, sed quoad alios requiritur intimatio, dec. 410. par. 1. num. primo. 137
Renocatio facta per viam legis cum clausula derogatoria, non tollit praecedentes dispositiones habentes clausulam derogatoriam, nisi adsit clausula, etiam si de illis esset facienda expressa mentio, vel clausula, quorum tenores, dec. 137. par. 1. num. 5. & 6. 53
Renocatio privilegij non fit ipso iure, sed ad Principem recurrendum est, num. 9. & num. 11. ex communi, decif. 83. parte secunda. 53
Renocatoria facultatum testandi, Pij V. constitutio, & disponendi de rebus ecclesiasticis in illegitimos edita, an comprehendat bona patrimonialia, vide longam distinctionem, decif. 487. par. 1. nu. 1. 164
Item quoscunque etiam laicos comprehendere dicitur, ibid. numero 2.
Fallit in personis regularibus, & alijs clericis secularibus in sacris constitutis, ut possint in suos, vel alienos spurios, pauperes, & bonae conditionis, & famae disponere ex causa dotis, vel alimentorum, ibid.
Renocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere, comprehendit revalidationem, & etiam facultates ad praedecessoribus concessas, dec. 249. par. 2. nu. 1. 133
Rogatus a testatore donare potest cogi ad donandum, vel saltem inducitur censetur fideicommissum, decif. 640. par. prima, num. 30. 217
Rogatus utriusque partis licet requiratur in contractu donationis, non tamen tollitur quod ex vno non inferatur ad aliud, ibid. num. 7.
Rogatus expressus a donatore non tollit tacitum rogatum donatarij, ibid. num. 8.
Rogatus presumptus qui secundum iuris dispositionem admittit probationem in contrarium, non habet locum in rogatu causato ex praesentia & taciturnitate, sed debet probari dissensus, dec. 248. par. 1. nu. 4. 85
Rogatus notarij si requiratur a statuto in donatione, sufficit si donans de eo attestet in donatione, & notarius e contra de approbatione donantis cum licentia authenticandi ipsius scripturam in vim publici instrumenti, de qua attestatur fuisse rogatum, dec. 252. par. 1. nu. 1. 86
Rogatus notarij est necessarius antecedens ad publicum instrumentum ita quod ab eo separari non potest, ibid. nu. 2.
Rogatus omissus potest probari per testes, si cadat in eorum sensum, dec. 253. par. 1. nu. 8. 87
Rogatus instrumenti debet clare, & expressis verbis in eo apparere, aliis non presumitur, num. 1. & num. 4. & 5. decif. 204. par. 1. 69
Fallit nisi utraque pars sit praesens & tacens, num. 2. & 6. sed contra, num. 5. ibid.
Rogatus nunquam presumitur, nisi interueniat vnum ex tribus requisitis a Bar. in l. sciendum, ff. de verb. oblig. ibid. num. 5.
Rogatum tacitum notarij in contractu donationis ex parte donatarij lex ipsa presumit, dec. 273. par. 1. nu. 2. 94
Rom. conf. 394. num. 3. cum seq. quomodo intelligatur, dec. 104. par. 2. num. 9. 67
Rom. conf. 356. loquitur in iuribus parochialibus, non autem in ecclesia parochiali, decif. 52. par. 2. num. 36. 35
Rota solita est semper aequitatem amplecti omisso rigore, decif. 11. par. 2. num. 2. 8
Rota contentatur probatione obitus per publicam vocem, & famam, ad effectum vacationis, secus si reservationis, nu. 1. cum num. seq. dec. 46. par. 2. 29
Rota vitur aequitate in decernendis alimentis filijs illegitimis, dec. 499. par. 1. nu. 6. 168
Rota reprobatur opin. Sarn. & Rebuffi in materia regulae de 20. dec. 74. par. 2. nu. 15. 49
Rota observantia circa recognitionem instrumentorum non habet locum in antiquissimis, dec. 54. par. 1. nu. 1. 20
Ruri moram ad tempus trahens non dicitur velle domicilium contrahere, dec. 643. par. 1. nu. 3. 219
Rusticus diuus dicitur si habet ceterum, licet nobilis dicatur pauper, si habeat mille, dec. 202. par. 2. nu. 4. 118

S

Sacerdos relinquens missam ceptam sine praeventu patetis molestia, est excommunicatus, decif. 426. par. prima, num. 6. 141
Sacerdos is tantum habere dicitur curam animarum, qui necessitate astringitur ecclesiastica administrare sacramenta, dec. 52. par. 2. nu. 10. 35
Sacerdos vnus, sponsus, & rector, qui curam habeat, debet esse in vna ecclesia, ibid. nu. 9.
Salarium non conuenit de iure communi non debetur, decif. 559. par. 1. nu. 1. 188
Salarium simplici famulo, an debeatur, vel ne, vide remissive, ibid. num. 2.
Salarium non potest retineri: immo de iure non debetur, nisi sit conuentum, dec. 679. par. 1. nu. 10. 231
Salarium & datum pro alimentis differunt, decif. 230. par. 1. num. 4. 76
Saluanum interdictum saltem vtile competit, cuiusque competit hypothecaria, dec. 44. par. 1. nu. 4. 15
Saluanum ut habeat locum, creditor ex parte sua debet iustificare suum creditum, ibid. nu. 5.
Saluanum vtile competit etiam adversus tertium possessorem, ex communi, dec. 34. par. 2. nu. 24. 22
Saluanum competit pro adipiscenda possessione rerum obligatarum, siue de pignori, ibid. nu. 27.
Saluanum interdictum est introductum in favorem creditoris, ut possit statim agere in petitorio, auocata possessione bonorum a debitore, dec. 43. par. 1. nu. 5. 14
Saluanum est remedium adipiscendae possessionis, in quo principaliter de possessione agitur, decif. 34. parte secunda, numero 16. 21
Saluiano interdicto agere possunt haeredes haereditatis, decif. 47. par. 2. num. 1. 29
Amplia etiam si haeres adeundo cesserit iura sibi competentia in illa hereditate patri suo, ibid. nu. 2.
Saluiano agi non potest, nisi prius causa debiti principalis, plenissime, & tribus sententijs terminata fuerit, decif. 34. parte secunda, num. 14. 21
Saluiano agens probare tenetur se esse creditorem, & reum conuentum debitorem, ibid. nu. 15.
Saluiano agens debet dicere rem sibi obligatam, dec. 34. par. 2. num. 28. 22
Sanctae mentis quisque in dubio presumitur, nisi contrarium probetur, dec. 577. par. 1. nu. 7. 195
Secta dicitur habitus animorum, & propositum in malo circa falsam disciplinam, dec. 486. par. 1. nu. 24. 163
Sede episcopali vacante nulla causa ad eam spectans agitari potest, nec etiam per aconomos a capitulo se de vacante constitutos, decif. 1. par. 2. num. 11. 1

Index.

Sede episcopali vacante capitulum potest litigare pro defensione iurisdictionis episcopi, ibid. num. 12.
Sede vacante in iurisdictionibus succedit in locum episcopi ipsum capitulum, ibid. nu. 13.
Semel tale semper presumitur tale, si is, ex cuius facto praesumptio descendit, fateatur: secus si neget, dec. 765. par. 1. num. 5.
Sensus ille sumendus est, qui aequitatem servat inter contrabentes, dec. 115. par. 1. nu. 10.
Sententia lata in possessorio, quae tamen ferri debebat super dominio de quo in actis constabat, dicitur esse nulla, dec. 361. par. prima, num. 5.
Sententia lata super petitorio suspenso, cuius probationes clare constabant, quae tamen ferri debebat super spolio, non dicitur nulla, nisi aliquantulum probationes reddantur dubiae, ibid. num. 6.
Sententia sine processu non probat, pro qua lata de recenti non presumitur, etiam quod esset lata partibus praesentibus et non appellantis, dec. 195. par. 2. nu. 5.
Sententia lata propter contumaciam dicitur interlocutoria, dec. 68. par. 1. num. 1.
Sententia lata in contumaciam propter delictum, est irrevocabilis, ibid. num. 4.
Sententia per quam pronunciat, locationem factam fuisse in evidentem utilitatem ecclesiae, supplet omnes iuris solennitates solitas adhiberi in locationibus rerum ecclesiae: immo locatio praesumitur esse utilis prout exprimitur, decif. 479. par. prima, nu. 1.
Sententia magis praesumitur lata in contumacia, quam propter ius partis, dec. 295. par. 2. nu. 3.
Sententia, quod actiones transferant in fideicommissarium propter iniustam retinendam in restituendo, dicitur declaratoria, dec. 450. par. 1. nu. 7.
Sententia super desertione quo casu requiratur, dec. 300. par. secunda, num. 6.
Sententia super desertione dicitur interlocutoria, si pronuncietur deserta appellatio ab interlocutoria, aliis dicitur definitiva, ibid. num. 7.
Sententia, quod possit retineri possessio, do nec fuerit satisfactum dicitur continere hypothecariam, num. 7. sed contra, nu. 10. dec. 356. par. prima.
Sententia dicitur continere mixturam cum petitorio, quando quis condemnatur ad liberè dimittendum possessionem, ibidem, num. 3.
Sententia si fuerit lata in causa alimentorum, quae non iure actionis, sed officio iudicis, propter inopiam petita sunt, ab ea appellari non potest, decif. 764. parte prima, numero primo.
Limita ubi non adest inopia, nu. 2. et quare, ibid.
Item limita in alimentis praeteritis, ibid. nu. 4.
Sententia lata in causa mercedis pauperis inappellabilis est, ibid. num. 3.
Sententia Rotalis praedictis statuto non est exequenda, donec cognoscatur de validitate ipsius statuti, dec. 307. par. 2. num. primo.
Sententia continens unam summam si non valet in toto, non valet etiam pro illa parte, pro qua iuste condemnatio fieri poterat, dec. 221. par. 2. nu. 1.
Immo continet maiorem summam quam petitum fuit, redditur notorie iniusta, ibid. nu. 2.
Sententia per quam contravenitur renunciationi fideicommissi factae in divisione inter fratres, an dicatur iniusta, vide distinctionem, dec. 320. par. 2. nu. 2.
Sententia debet interpretari ex actis, ibid. nu. 3.
Sententia habet praesumptionem validitatis pro se, decif. 636. par. prima, nu. 1.
Sententia lata propter contumaciam, non autem principaliter

propter delictum, per comparationem resolvitur, decif. 369. par. prima, num. 6.
Sententia ea propter contumaciam dicitur lata, ex cuius actis tantum apparent indicia contra reum, non autem clara probatio, ibid. num. 7.
Sententia in contumaciam purgata, tollitur omnis eius effectus, ibid. num. 8.
Sententia lata super pluribus capitulis separatis potest pro parte valere, et pro parte non, decif. 33. parte secunda, numero 9.
Sententia lata super uno capitulo valet, licet petitio plura capitula separata contineret, ibid. nu. 10.
Sententia lata super una causa debiti valet, licet petitio contineat unam summam ex diversis causis, ibid. nu. 11.
Sententia lata, ex duplici causa, quarum altera sit vera, altera falsa sustinetur ex vera, ibid. nu. 12.
Sententia civilis dicitur esse nulla ex defectu non observationis terminorum substantialium, decif. 105. par. prima, numero primo.
Sententia lata contra protestationem partis de mandato opponentis contra procuratorem, quamvis esset procurator, sed non constaret ex actis, est ipso iure nulla, ibidem, numero 2.
Ampliat etiam in procuratore minoris, ibid. nu. 3.
Sententia pro parte nulla nec reformari, nec confirmari potest pro ea parte quae est valida, nisi contineret diversa capita, ex communi, ubi de intellectu multorum iurium, dec. 205. par. 2. num. 1.
Sententia lata super fructibus qui percipi potuerunt, si clare non constet de mala fide dicitur notorie iniusta, decif. 552. par. prima, nu. 7.
Sententia in verbis dispositivis debet attendi, non autem in narrativis, dec. 34. par. 2. nu. 12.
Sententia simpliciter lata super possessorio non habet in se mixturam causae nullitatis, nisi de ea fiat mentio, ibidem, numero 18.
Sententia secundum ius commune intelligitur, et ab eo recipit interpretationem, dec. 112. par. 2. nu. 2.
Sententia extra Rotam lata attenditur, an sit iusta vel ne, quae agit de eius executione: secus si à Rota sit lata, decif. 84. par. prima, nu. 1.
Sententia lata contra communem opinionem non dicitur nulla, dec. 12. par. 2. nu. 5.
Sententia lata praesente parte supplet defectum citationis ad eam audiendam, dec. 447. par. 1. nu. 3.
Sententia si sit conditionalis, et capitula sint connexa, non potest mandari executioni, decif. 626. parte prima, numero primo.
Sententia contra minorem lata est ipso iure nulla, decif. 329. par. 2. num. 1.
Sententia lata contra reum voluntarium et absentem, ei non nocet, ibid. num. 2.
Sententia lata in possessorio, quod nititur in iure, dicitur esse mixta, dec. 323. par. 1. nu. 2.
Sententia condemnatoria restitutionis fideicommissi, non se extendit ad illud de quo pars verisimiliter non potuit habere notitiam, dec. 279. par. 1. nu. 3.
Sententia lata ad favorem unius socii prodest alteri consocio, dec. 132. par. 2. nu. 18.
Limita, nisi diversa sit causa defensionis, ibid. nu. 19.
Sententia lata in una vel duabus summis an exequi et sustineri possit in maiori vel minori summa, decif. 204. par. 2. numero 2.
Sententia siue decretum non dicitur individuum, quando continet plura capitula separata, dec. 33. par. 2. nu. 18.
Sententia ultima non revocans priores dicitur esse nulla, nisi priores sint nulla, dec. 644. par. 1. nu. 3.
Sententia

Index.

Sententia super possessorio lata dicitur diffinitiva, decif. 616. par. prima, num. 3.
Sententia tantum importat, quantum verba sonant, dec. 317. par. 2. num. 4.
Sententia dicitur transire in rem iudicatam ob non reditum pro apostatis in tempore, decif. 144. parte secunda, numero primo.
Sententia nulla dicitur ex defectu citationis, decif. 779. par. 1. num. 2.
Sententia ferenda est super tota re hereditaria, non autem pro parte, ubi non constat nisi tantum de uno heredede, dec. 113. par. 2. num. 1.
Sententia habens relationem ad privilegium, est tantum illius canonizata, quae regulatur et restringitur secundum relationem, dec. 40. par. 2. nu. 1.
Sententia referens non plus tribuit quam in relato continetur, ibid. num. 2.
Sententia debet esse clara, et tollere controversias, et ambiguitates, ibid. num. 9.
Sententia intelligitur secundum ius commune, et ab eo interpretari debet, ibid. nu. 10.
Sententia confiscatoria lata vigore statuti particularis non extenditur ultra eius territorium: secus si sit lata ex dispositione iuris communis, dec. 704. par. 1. nu. 1.
Sententia sine processu de stylo Rota non habetur in consideratione, ibid. num. 2.
Sententia continens unum extenditur ad aliud, sine quo illud unum super quo lata est non potest fortiri effectum, decif. 450. par. prima, nu. 1.
Idem procedit etiam in petitione, ibid. nu. 2.
Sententia graduationis datur in causa discussionis, in qua non dicitur constare de non iure, quousque potest constare de iure, dec. 99. par. 1. nu. 10.
Sententia habens tractatum successuum et continuatum, continet dicitur gravare, decif. 438. parte prima, numero quarto.
Sententia lata contra regulam de triennali, non est nulla, sed contra ius partis, dec. 24. par. 2. nu. 9.
Sententia declaratoria trahitur retro ad praecedentes res, et penas in ea contentas, decif. 383. parte prima, numero secundo.
Sententia incertae, et minus saliter lata in iudicio unius, ali, de iure sustinetur, dec. 100. par. 1. nu. 31.
Sententia interpretari debet, ne iniustitiam contineat, decif. 735. par. prima, num. 4.
Sententia notorie iniusta non transit in rem iudicatam, decif. 311. par. 2. num. 2.
Sententia declaratur ex prosequitis, decif. 132. par. secunda, num. 3.
Sententia lata secundum communem opinionem quam Rota non tenet, non dicitur iniusta, decif. 206. parte prima, numero primo.
Sententia lata in absentia procuratoris sustinetur si verè erat absens, licet iudici de tali absentia tunc non constiterit, decif. 186. par. 1. nu. 32.
Sententia ex lapsu fatalium dicitur transisse in rem iudicatam, dec. 807. par. 1. nu. 1.
Sententia pro parte iniusta continente plura capitula, potest pro ea parte revocari, decif. 315. parte secunda, numero quinto.
Sententia incerta ferri non potest, ibid. nu. 9.
Limita in accessoriis, ibid. nu. 10.
Sententia in possessorio non potest ferri, nisi pro concurrenti quantitate, stante oblatione adversarii, decif. 269. par. prima, num. primo.
Fallit, nisi apparet de tergiversatione partis, et difficultatibus considerabilibus circa estimationem, num. 2. et 3. ibid.

Sententia, et eius executio facta post inhibitionem Rotalem venit secundum styllum tanquam attentata revocanda, decif. 785. par. 1. nu. 1.
Sententia ad effectum exprimendi causam dicitur merum interlocutorium, dec. 120. par. 1. nu. 3.
Sententia non inducit usum vel consuetudinem, ubi de eius acquiescentia non constat, dec. 301. par. 2. nu. 3.
Sententia lata à iudice recusato est nulla, et quot requirantur, ut ex capite recusationis dicatur nulla, decif. 2. par. secunda, num. primo.
Sententia privatoria officij requiritur, non autem sufficit condemnatoria ad aliquem privandum officio propter delictum in eo commissum, num. 5. Sed contra, num. 8. et est communis, dec. 769. par. prima.
Sententia condemnatoria delicti in officio commissi, sufficit ad privandum notarium eius officio, ex communi, ibid. num. 8. Secus si extra officium, ibid. nu. 10.
Sententia lata praesumitur ad partis instantiam, dec. 516. par. prima, num. 2.
Subiectio eorum, quae simul cum finibus constituunt districtum, est probanda, dec. 551. par. 1. nu. 3.
Sententia lata sine citatione est ipso iure nulla, dec. 361. par. 1. num. 2.
Sententia fauente matrimonio statuitur in dubio, dec. 26. par. prima, num. 4.
Sententia criminales non possunt revocari ex capite notoria iniustitia, dec. 91. par. 1. nu. 1.
Sententia ambiguitas declarari et tolli potest ex actis, non obstante quod de stylo curiae uniformis sit condemnatio propter delictum, et propter contumaciam, decif. 369. par. prima, num. 11.
Sententia dua liquidatoria requiruntur super liquidatione, dec. 768. par. prima, nu. 3.
Sententia conformes ex quibus cognoscantur, decif. 305. par. prima, num. 3.
Sententia criminales non possunt revocari ex capite notoria iniustitia, dec. 101. par. 1. nu. 1.
Sententia creditur, quae transit in iudicatum cum inseris in ea, dec. 98. par. 1. nu. 1.
Sententia declaratorie in antiquis standum est, et pro ea praesumitur, dec. 382. par. 1. nu. 1.
Idem magis si cum adminiculis adiuvetur, ibid.
Sententia plures latae in una causa quae executionem merentur, possunt executioni mandari in ea parte in qua sunt conformes, dec. 241. par. prima, nu. 4.
Sepulchrum proprium quis habere non potest quoad proprietatem: secus tamen quoad usum, decif. 787. parte prima, num. 4.
Sepultura prohiberi potest, ne quis in sepulturis maiorum suorum sepeliatur, dec. 492. par. prima, nu. 2.
Sepultura vel actus sepeliendi non arguit ecclesiam curatam, num. 27. et nu. 32. dec. 52. par. 2.
Sepultura ius dicitur esse liberum, decif. 333. parte prima, numero primo.
Sequentia influunt magis ad praecedentia, quam è contra, dec. 108. par. prima, nu. 6.
Sequentia quando aequè principaliter se habent ad praecedentia, aequaliter etiam stant dispositive, non autem declarative, dec. 366. par. prima, nu. 19.
Sequesterum necessarium non privat possessione, dec. 273. par. secunda, num. primo.
Sequester differt à deposito, nu. 4. et in quo differat, num. 5. decif. 48. parte prima.
Sernitus in vispatronatus comparatur magis sernituti urbanae quam rusticae, dec. 109. par. 2. nu. 8.
Sernitatis iure quaedam permittuntur, quae aliis non permittuntur, dec. 511. par. prima, nu. 2.
pp 2 Sernitatis

Index.

Seruitutis constitutio est species alienationis, decif. 727. par. prima, num. 1. 4. 245
 Seruitutem nemo patitur habere in re propria, decif. 23. par. secunda, num. 2. 15
 Sigillum legati solet reddere scripturas, quibus appenditur in forma probante, num. 1. contra, num. 4. & limita, num. 5. dec. 535. par. prima. 180
 Et in dubio censetur appositum de voluntate domini, ibid. numero 2. 2.
 Sigillum testatoris non est de substantia testamenti, decif. 30. par. prima, num. 1. 9
 Sigillum testium, & sigillum testantis differunt in iuris effectu, ibid. num. 2. 2.
 Sigilli sola appositio sine subscriptione regulariter non sufficit ad probationem, dec. 535. par. 1. nu. 4. 180
 Et magis concurrente suspitione circa rasuram data, ibid.
 Sigilli sola appositio sine subscriptione regulariter non sufficit ad probationem, dec. 535. par. 1. nu. 4. 180
 Eo q. magis concurrente suspitione circa rasuram data, ibid.
 Significatum verum & proprium, an dicatur etiam venire ex mente, dec. 125. par. 2. nu. 1. 1. 81
 Silua an sit concessa vt reducat ad culturam vel ne, est probandum, dec. 37. par. 2. nu. 3. 1. 25
 Sylua in dubio non presumitur data, vt reducat ad culturam, sed tantum custodiae causa, decif. 37. parte secunda, numero 8. 24
 Sylua non potest esse locata respectu rei & custodiae simul. Item si locata sit cum eius terra, licebit conductori eam extirpare, & ad culturam redigere, vineam plantando, dec. 39. par. 2. num. 3. 25
 Sylua non videtur respectu terrae locata, si prohibita sit lignorum quorundam incisio: vel si coeuentum, vt syluae fructus de quinquennio in quinquennium colligeretur, num. 5. & num. 6. ibid. 24
 Sylvarum multiplex vsus est, decifio. 39. parte secunda, numero 4. 25
 Simonia committitur in beneficiis, non autem in administrationibus, dec. 265. par. 2. nu. 2. 137
 Simonia commissa a tertio non tollit beneficium regulae de trionali, dec. 319. par. 2. nu. 1. 154
 Declara tamen, & limita, vt num. seq.
 Simonia non probatur ex correspondente, vt inducat priuationem ipso iure, dec. 405. par. 1. nu. 1. 136
 Simonia realis, quae dicatur, ibid. nu. 3. 3.
 Simplicitas in muliere praesumitur, nisi contrarium probetur, dec. 49. par. 2. nu. 29. 32
 Simplicitas veritatis magis, quam nimia scrupulosa subtilitas attendenda est in terris ecclesiae in confectione inuentarij, dec. 72. par. 2. nu. 42. 46
 Simulatio probatur per confessionem veritatis, & per recognitionem bonae fidei, dec. 806. par. 1. nu. 4. 281
 Simulatio tripliciter probatur, scilicet a priori, posteriori, & utroque simul, ibid. nu. 5. 5.
 Simulatio praesumi non debet, nisi probetur, decif. 219. par. 2. nu. 1. 124
 Simulatio contractus quando praesumatur, dec. 116. par. 2. numero 5. 70
 Simulatio contractus non praesumitur, nisi probetur, decif. 69. par. 2. num. 2. 43
 Simulationis praesumptio inducitur ex remansione in possessione, dec. 116. par. 2. nu. 9. 76
 Limita, nisi ex alio titulo sit remansio, num. seq. ibid.
 Simulationem contractus non licet parti allegare, sed tertio, dec. 116. par. 2. nu. 11. 76
 Singula singulis congrue referenda sunt in aliqua interpretanda dispositione, decifio. 757. parte prima, numero primo. 262

Singula singulis referenda sunt, num. 15. & num. 18. decif. 54. par. secunda. 36
 Singuli nominati in privilegio debent singulis beneficijs & privilegij vti, non autem singuli certis, decif. 54. par. secunda, num. 23. 36
 Singularitas testium non praesumitur, nisi probetur, dec. 196. par. 1. num. 1. 67
 Singularitas: testium coniuncta cum qualitate eius persona, probat semiplene, ibid. nu. 4. 4.
 Socer potest promittere restitutionem dotis nurus per eum recepta, dec. 316. par. 2. nu. 2. 1. 153
 Socius consideratur in societate non vti particularis, sed vti membrum, dec. 132. par. 2. nu. 4. 87
 Socius non obligatur nisi pro rata eius portionis quam habet in societate, & nu. 1. ibid.
 Limita, nisi contrarium expresse appareat, ibid. nu. 2. 4.
 Socius vbi separatim negotiari incipit dissoluitur societas, decif. 555. par. prima, nu. 2. 187
 Socius non impeditur alienare rem, super qua est mita societas, vbiunque socio damnum non datur, decif. 288. par. prima, num. 4. 96
 Socij criminis, praesentantes pro praesentato, & sollicitator in causa, haec simul iuncta qualitates detrahunt de fide testium, dec. 283. par. prima, nu. 1. 95
 Socij criminis faciunt solum indicium, neque etiam sufficiens ad turturam, ibid. nu. 3. 3.
 Societas contrahi potest super officijs, & eorum fructibus, decif. 763. par. prima, nu. 1. 264
 Societas contracta ad commune lucrum & damnum de sui natura est licita etiam secundum Theologos, ibidem, numero 4. 4.
 Societas sortis dicitur, vbi fors in dissoluenda societate diuidi debeat: si vero sit salua, tunc non societas, sed insitoria dicitur, ibid. nu. 6. 6.
 Societas quandoque est lucrosa, quandoque sterilis, quandoque damnosa, ibid. num. 9. 9.
 Societas non extinguitur nisi re ipsa extincta, super qua fuit contracta societas, decifio. 288. parte prima, numero primo. 96
 Societas non resoluitur per mortem vel absentiam vnus ex fideiussoribus adiectis contractus, nisi expresse dicatur, ibid. num. 2. 2.
 Societas ex quibus coniecturis inducatur, decif. 169. parte secunda, num. 2. 106
 Societas debet probari per actus illam necessario inferentes, ibid. num. 6. 6.
 Societas vt inducatur ex communicatione lucri, debet hincinde eadem fieri communicatio, & quare, ibidem, numero septimo. 7.
 Societas tacita omnium bonorum vt censetur inducta, tria copulatiue requiruntur, ibid. nu. 10. 10.
 Societas ratione inaequalitatis quando dicatur sapere naturam, dec. 195. par. 2. nu. 5. 116
 Societas non censetur dissoluta nisi res in totum perierit, dec. 555. par. 1. nu. 3. 187
 Societas durat quandiu superest aliquid ex ea re super qua est contracta, dec. 175. par. 2. nu. 4. 108
 Societas vt inducatur duo requiruntur, ex communi, dec. 625. par. prima, num. primo. 212
 Societas stipulata per notarium nomine absentis, nisi ratificetur, non dicitur acceptata, decifio. 660. parte prima, numero 3. 224
 Societatem omnium bonorum non infert communicatio lucri hincinde acquisiti etiam inter fratres, decif. 169. par. secunda, num. 8. 106
 Societatem non dissoluit mutatio rei nisi eximatur ab vsu communi, dec. 175. par. 2. nu. 3. 108

Index.

Soc. conf. 167. num. 7. loquitur de contractu liuellario, qui in effectu non differt ab emphyteusi, decif. 174. parte prima, num. 9. 62
 Soc. iun. consil. 189. num. 74. lib. 2. attestans de magis communi contra piam causam in scriptura testamenti facta sine aliquo teste, reprobat, dec. 74. par. 2. nu. 20. 48
 Solennitas inuentarij, quae requiritur de iure civili, non requiritur de iure canonico, num. 3. & num. seq. decif. 629. parte prima. 213
 Solennitas actus pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur, decif. 103. parte secunda, numero secundo. 266
 Solennitas & causa copulatiue requiruntur in alienationibus bonorum ecclesiae, nec vnus sine alio sufficit, dec. 178. par. secunda, num. primo. 109
 Solennitas extrinseca praesumitur in decreto interuenisse ex la pte 30. amorum & iudicis auctoritate, licet in eo non fuerit enunciata, dec. 193. par. 2. nu. 14. 114
 Solennitas iuris positum non attenditur in testamentis ad pias causas, sed tantum ius naturale, decif. 553. parte prima, numero 4. 187
 Solennitas facile praesumitur, vbi constat de substantia actus, dec. 800. par. prima, nu. 10. 279
 Solennitas in bonis ecclesiasticis solitis locari non requiritur, dec. 311. par. 2. nu. 3. 150
 Fallit, nisi ecclesia sit enormiter laesa, ibid. nu. 4. 4.
 Vel nisi bona sint incorporata in mensa episcopali, seu abbatiati, ibid. 4.
 Solennitas extrinseca praesumitur, si ab eo allegetur, ad cuius fauorem praesumptio oritur: secus si negetur, decif. 765. par. prima, nu. 3. 265
 Solennitas septem testium requisitorum in testamento, an interuenit vel ne, probatur per ordinariam probationem duorum testium, dec. 246. par. 1. nu. 12. 84
 Solennitas appreciationis praesumitur propter vetustissimam possessionem, dec. 143. par. 2. nu. 10. 94
 Solennitas non praesumitur adhibita, de qua in instrumento non fit mentio, dec. 84. par. 2. nu. 8. 54
 Solennitas tamen non requiritur in citationibus ad videndum decerni literas executoriales, quanta in alijs, dec. 688. par. prima, num. 4. 234
 Solennitas aliam non requiritur in alienatione rei ecclesiasticae, vbi interuenit auctoritas Papae, decif. 65. parte secunda, numero primo. 41
 Intellige tamen, vt num. 2. ibid.
 Solennitas iuris civilis est remissa in iudicij summarijs, & ius naturale attenditur, dec. 44. par. 2. nu. 3. 29
 Solennitas extrinseca praesumitur, quando allegatur ab eo, in cuius fauorem praesumptio oritur, decif. 67. parte secunda, num. 5. 42
 Solennitas in actu requisita ex lapsu tanti temporis, praesumitur adfuisse, dec. 407. par. 1. nu. 4. 136
 Solennitas non requiritur in re solita concedi, dec. 160. par. 2. num. 3. 102
 Solennitatis imperfectio non attenditur, vbi non agitur de probando testamento per scripturam, sed per testes, ex communi, dec. 173. par. 2. nu. 5. 107
 Solennitatum generica expressio non sufficit ad probandam subscriptionem partis, sed talis esse debet vt satis colligi possit eam factam, dec. 246. par. 1. nu. 3. 83
 Solennitatum omisso, de quibus in clem. quia contingit, de relig. dom. non immutat naturam hospitalis, decif. 302. par. 2. num. 3. 148
 Solennitates quadam in beneficiis sunt seruanda, etiam in quibus possessio capi non potest, decif. 319. parte prima, numero 2. 103
 Solennitates requisitae in locatione ad longum tempus rici

celestiasticae, & in emphyteusi non sunt ex natura contractus, dec. 174. par. 1. nu. 3. 62
 Sollicitator casuarum impetrans beneficium eius, cuius erat sollicitator, dicitur committere fraudem, decifio. 42. parte secunda, numero quarto. 27
 Etiam si non fuerit subrogatus in ius colligantis defuncti, ibid. num. 6. 6.
 Sollicitudo onerosa Pontificalis officij multis indiget ministris, dec. 457. par. prima, nu. 11. 152
 Solidum dicitur, quod est integrum, & cui nihil deest, dec. 132. par. 2. num. 24. 88
 Solitum alienari probatur vel per duas locationes cum cursu 40. annorum, vel per vniam sollemniter factam, ex communi, dec. 160. par. 2. nu. 5. 102
 Solita comprehendit in mandato veniunt, & comprehenduntur, dec. 670. par. 1. num. 1. 226
 Soluere non dicitur, qui pecuniam deponit, dec. 281. par. 2. numero 9. 142
 Solutio facta ex causa nulla non parit liberationem debitori, dec. 715. par. 1. nu. 4. 244
 Fallit, nisi in ea fuerit pactum validum, cuius vigore facta praesumitur, & sustinetur ex illo, nu. seq. ibid.
 Solutio quando censetur facta pro vsura pecuniae, & non pro pensione rei, dec. 116. par. 2. nu. 4. 76
 Solutio praesumitur prius facta de mobilibus, postea de immobilibus, dec. 680. par. 1. nu. 7. 231
 Solutio facta in grano & sic in vna specie non potest variari in alia, dec. 459. par. 1. nu. 2. 153
 Solutio declarat animum praecedentem soluentis, dec. 119. parte 2. nu. 15. 78
 Solutio facta metu censurarum operatur quasi possessionem, nisi de protestatione contraria appareat, decif. 196. par. 1. num. 3. 67
 Solutio probatur esse facta de mandato, & scientia debitoris ex coniecturis, & obligatione camerarij, ibid. nu. 5. 5.
 Solutio quando est destinata in loco certo, attendi debet statutum illius loci, dec. 464. par. 1. nu. 3. 136
 Solutio si est destinata in certo loco, attendi debet statutum illius loci, decif. 580. par. 1. nu. 2. 196
 Solutio facta prodigo seu bonis interdicto, habetur pro non facta, dec. 740. par. 1. nu. 8. 256
 Solutio facta per vnus ex socijs debet exprimi quo nomine, & qua obligatione fiat, dec. 153. par. 1. nu. 4. 98
 Solutio affectus facit indicium & praesumptionem ad probationem domini, dec. 141. par. 2. nu. 9. 93
 Solutio praesumitur ex diuturnitate temporis, ex quo creditor non censetur tamen tacuisse si eidebitum solutum non fuisset, dec. 788. par. 1. nu. 2. 273
 Declara, vt ibid. nu. 12. 274
 Solutio non debet accelerari, sed expectari debet, vt sententia feratur, & transeat in iudicatum, dec. 63. par. 2. nu. 21. 40
 Solutio facta praesumitur ex illa causa, quae magis verisimiliter apparet, dec. 314. par. 1. nu. 4. 102
 Solutio vel exactio recipit interpretationem per id quod est verisimile, dec. 423. par. 2. nu. 3. 79
 Solutio facta a debitore non constituit fideiussorem in noua obligatione, nisi expresse consentiat, nu. 9. & nu. seq. decifio. 113. par. 1. 42
 Solutio facta virtute sententiae, vel institutionis facit notorium ad obligandum fideiussorem, ibid. nu. 10. 10.
 Solutio an sit facta in duriores causam, vel leniorem, pendet ex coniecturis, & circumstantijs facti, decifio. 92. parte 1. numero 2. 32
 Solutio ex praesumptione iuris praesumitur facta in duriores causam, ibid. nu. 6. 6.
 Solutio in dubio intelligitur facta in antiquiores, & duriores causam, dec. 679. par. 1. num. 6. 231

Index.

Solutio magnae quantitatis pecuniarum facit presumi mandatum, decif. 187. par. 1. num. 3. 65
Solutio debet interpretari secundum quod magis verisimile est pro solvente, dec. 176. par. 2. nu. 1. 108
Solutioes diuerse factae censentur pro causis in computis & partitis expressis, dec. 217. par. 2. nu. 1. 124
Solutioes verisimiliter factae ab administratoribus debet ipsos excusare, si non ita exacte libros retinuerint, prout tenebantur, dec. 218. par. 2. nu. 2. 124
Solutum per debitorem in dubio censetur solutum in duriorum causam, seu antiquiorem, decif. 113. parte prima, numero 3. 42
Soror dotata & a statuto exclusa non potest petere legitimam neque in bonis patris, neque fratris, sed tantum potest agere ex supplemento dotis contra bona paterna, decif. 735. par. prima, num. 2. 253
Soror in testimonio dicitur esse suspecta, & non integer testis, dec. 655. par. 1. nu. 1. 222
Suasio suadenti utilis, ei autem cui suadetur damnosa, arguit dolum, dec. 192. par. 2. nu. 1. 113
Eoq; magis, si ea reticeantur, quae respiciunt commodum reticentis, & damnum ignorantis, ibid. nu. 2.
Subdiaconus olim contraherat matrimonium, decif. 561. par. prima, num. 1. 189
Sublatio maculae inducit aliquem effectum validitatis testamenti, dec. 505. par. 1. nu. 14. 170
Subornatio opposita quando non praesumit, decif. 206. par. 2. num. 6. 120
Subreptio re ipsa quanam dicitur, decif. 239. parte prima, numero 20. 82
Subreptio ut euitetur, satis est in rescriptis ad lites aliquid ex narratis verificari ad subinendum gratiam, dec. 674. par. prima, num. 6. 228
Subreptio & defectus intentionis differunt, dec. 532. par. prima, num. primo. 179
Subreptio duplex esse dicitur: & quomodo differat a defectu intentionis, nu. 3. & nu. 6. & 7. dec. 451. par. 1. 149
Subreptio in iure succedendi non inficit ius filiationis, dec. 214. par. 1. num. 11. 209
Subreptionem non solent inducere ea, quae se habent ad esse & non esse, dec. 240. par. 1. nu. 27. 82
Subreptitium & obreptitium dicitur, quando res se aliter habet, quam fuit narratum, decif. 275. parte prima, numero primo. 94
Subscriptio alicuius partis, in qua quis narrat se procuratorem, excusat a pena caducitatis, decif. 26. parte secunda, num. 7. 16
Subscriptio patris habet vim duorum testium, & equiparatur subscriptioni liberorum, dec. 734. par. 1. nu. 15. 253
Declarata tamen, ut nu. 16. & 17. cum seq. ibid.
Subscriptio testium satis est, quod exprimat cuius sit testamentum, dec. 30. par. 1. nu. 6. 10
Subscriptio heredis attestantis de confectione inuentarij sine dolo, & aliqua malignitate, requiritur in inuentario, decif. 73. par. 2. num. 7. 45
Subscriptio facta ex mala auctoritate non potest postea ex bona subtrahi, dec. 89. par. 2. nu. 10. 57
Subscriptio liberorum facta in testamento patris valet ut contractus, non ut testamentum, ibid. nu. 17.
Subscriptio vero patris operatur validitatem testamenti quo ad liberos tantum, ibid.
Subscriptio testium standum est, non obstante eorum dicto iurato, dec. 246. par. 1. nu. 5. 84
Substantialia cuiusvis actus sunt in duplici differentia, decif. 245. par. 1. num. 2. 83
Substitutio facta per verba separata & geminata, quid opere tur, dec. 568. par. 1. num. 2. 192

Item per verba onus reale significantia, ibid.
Substitutio facta impuberi in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus quare non fit vniuersalis in casu Bal. consil. 46. lib. 2. dec. 194. par. 2. nu. 8. 115
Substitutio facta post mortem plurium semper fit ab ultimo moriente, dec. 49. par. 1. nu. 4. 18
Substitutio habens clausulam, modis praemissis, debet referri ad praecedentia referendo singula singulis, decif. 54. par. 2. num. 28. 36
Substitutio in vno casu fauore pia causa non debet extendi ad alium, quando substitutio pie cause fuit limitata ad certum casum, dec. 140. par. 2. nu. 4. 92
Declarata tamen, ut ibi.
Substitutio facta de tota hereditate censetur pupillariter & per fideicommissum facta, decif. 181. parte secunda, numero quinto. 110
Substitutio animalium in loco demortuorum potest etiam fieri de alio grege, dec. 729. par. 1. nu. 4. 251
Substitutio facta duobus praesumptiuo coniunctis habet locum post mortem vtriusque: fallit, nisi praesumptio validior appareat, num. 1. & nu. 5. dec. 141. par. 1. 54
Substitutio si est facta pluribus sub vna & eadem oratione, pluralitas non resoluitur in singularitatem, ibid. nu. 3.
Substitutio quando est restricta ad certum casum, dictio, in infinitum, non operatur perpetuum fideicommissum, dec. 698. par. prima, num. 16. 238
Substitutio in dubio est intelligenda de vulgari, non autem fideicommissaria, dec. 579. par. 1. nu. 2. 196
Substitutioni locus non est, ubi conditio non fuerit purificata, etiam si ecclesia fuerit substituta, decif. 712. parte prima, num. primo. 242
Substitutus instituto si decederet sine liberis, non censetur vocatus extantibus liberis, decif. 212. par. 1. num. 3. 121
Substitutus consentiens alienationi factae ab instituto de re prohibita alienari, excluditur vna cum eo, decif. 23. par. prima, num. 2. 6
Substitutus pluribus per nomen collectiuum, ut admittatur etiam vno decedente sine filijs, non est contra, sed praeter significationem verborum, decif. 804. parte prima, numero 5. 281
Substituto moriente ante institutum grauatum fit caduca illa prima substitutio, & hereditas remanet penes heredem cum onere restituendi alijs secundo loco substitutis, decif. 374. par. prima, num. primo. 124
Successor tam vniuersalis quam particularis potest allegare continuationem possessionis defuncti vel auctoris sui usque ad obitum, dec. 80. par. 2. nu. 16. 52
Intellige, ut num. 18. ibid.
Successor ex contractu praedecefforis non tenetur, nisi nomine ecclesiae, & seruata iuris solennitate contraxerit, dec. 805. par. prima, num. 4. 281
Successor intelligitur etiam respectu possessionis, dec. 189. par. secunda, num. 3. 112
Successori futuro referuatur omnia acquisita ex redditibus ecclesiae, dec. 761. par. 1. nu. 1. 263
Succedere qui non potest ab intestato, praeteritus non rumpit testamentum, dec. 355. par. prima, nu. 4. 114
Successio ab intestato etiam comprehenditur in prohibitione alienationis concepta verbis vniuersalibus, nu. 4. & nu. 5. dec. 326. par. prima. 104
Succumbens in negotio principali de stylo Rotae condemnatur in expensis, dec. 352. par. prima, nu. 5. 113
Suggestiones possunt esse non solum vbi falsum, sed etiam vbi verum narratur, dec. 358. par. prima, nu. 2. 115
Suggestiones impetrantium si probantur adesse, regula de iure quaesito non tollendo, non intrat, nisi ei specialiter derogetur, ibid. num. 3.
Summa

Index.

Summa vbi est magna, quae in damnum passi iurantis arbitrio residet, ibi non desinit suspicio doli, decif. 467. parte prima, numero 3. 155
Superflua non dicuntur, quae ad dubitationem tollendam inferuntur, dec. 740. par. 1. nu. 10. 256
Superfluitas in materia alimentorum potius toleratur, quam quod quis priuetur alimentis, decif. 585. parte prima, numero 5. 199
Superfluitas in legato alimentorum potius admittitur, quam quod quis eis priuetur, etiam quod fiat interpretatio contra ius, dist. 203. par. 2. nu. 5. 119
Superfluitas est euitanda, dec. 54. par. 2. nu. 10. & 11. 36
Superior potest dare licentiam monacho retinendi proprium ad tempus, vel beneplacitum, decif. 216. parte secunda, numero 14. 123
Superior adiri potest propter negligentiam inferioris, decif. 259. par. 2. nu. 6. 236
Superuenientia iuris ex causa de praeterito conualidat iudicium: secus si ex causa de futuro, nu. 13. & nu. 17. dec. 47. parte 2. 29
Supplementi pretij electio pertinet ad emptorem, non autem ad venditorem, dec. 440. parte 1. nu. 2. 145
Suppleri illud dicitur, quod deest, decif. 25. par. 2. nu. 4. 16
Supplicatio antiquam sit registrata & tradita parti, non potest considerari aliquod praesudicium, neque aptitudo ad illud, dec. 91. par. 1. nu. 3. 31
Supplicatio non admittitur de stylo curiae pro beneficio ab alio possessore, ut per priuationem illius sibi prouideatur, nisi se inscribat in forma iuris, decif. 138. par. secunda, numero secundo. 90
Supplicatio & acceptatio gratiae non operantur, ut non possit dici de eiusdem nullitate, decif. 175. parte prima, numero 8. 62
Supplicatio si dedit causam motu proprio, contrauentio omnino non tollitur, dec. 163. par. 1. nu. 2. 58
Supplicatione signata gratia non dicitur simpliciter perfecta quin a Papa, vel eius officialibus possit cassari, vel lacerari, dec. 794. par. 1. nu. 2. 275
Suspensio petitorij facta in actu prolationis sententiae praesumitur calumniosa, decif. 563. parte 1. nu. 6. 190
Suspensio petitorij admittitur etiam in causa supplicationis, dec. 64. par. 2. nu. 5. 40
Suspensio petitorij non impedit quin deduci possint, quae sunt necessaria pro obtinendo in iudicio possessorio, dec. 241. par. prima, nu. 2. 82
Suspensio petitoria in causa beneficii potest produci titulus ad effectum possessory ibid. nu. 3.
Suspensio petitorij praesudicat in eodem iudicio, & inter easdem personas, dec. 348. parte prima, nu. 3. 111
Suspensio quinquennalis equiparatur derogationi, decif. 137. par. 1. nu. 8. 53
Suspensio petitorij potest fieri etiam in iudicio adipiscende, dec. 34. par. 2. nu. 4. 21
Suspensio potest dari respectu effectus in futurum, decif. 677. par. 1. nu. 4. 229
Suspensio petitorij fundati super contractu habito, vel gustato pro nullo, non prodest in possessorio, dec. 224. par. 2. numero quarto. 126
Suspensio usurpationis non habet locum, vbi constat de inmemorabili possessione, decif. 545. parte prima, numero quarto. 184
Suspicio dicitur esse minor gradus probationis, dec. 26. par. 1. numero 2. 7
Suspicio tollitur per plenam probationem, ibid. nu. 3.
Suspicio fraudis & falsitatis cessare dicitur in instrumento pluribus solennitatibus confecto, decif. 250. parte prima, numero 6. 86

Suspicio falsitatis quibus casibus elidatur, dec. 610. parte prima, num. 2. 209
Suspicio falsitatis, quae ex rasura, & cancellatione oriri posset plurimum minuitur per legalitatem, & bonam famam notarij, dist. 610. par. 1. nu. 4. 207
Suspicio falsitatis & fraudis semper est excludenda, quando non inducitur a fide notarij, sed per alium, quam ipsum fieri potuerit, ibid. nu. 5.
Sciens actum factum in sui praesudicium, & non reclamans praesumitur scire illum ad se non pertinere, dec. 727. par. 1. numero 2. 249
Declarata tamen, ut ibid. nu. 6.
Sciens parum etiam sine spe plus proficendi, dicitur habilis ad beneficia non requirere scientiam, vel magnam curam, dec. 16. par. 2. numero 5. 10
Sciens aliquid facere actum sibi praesudiciale, & non reclamans videtur consensisse, decif. 788. parte prima, numero primo. 273
Declarata tamen, & limita, ut ibid. nu. 6.
Fallit, nisi sciebat ius suum saluum esse, nu. 4. & 8. 274
Scientia & patientia aduersarij ultra bonam fidem, tempus & factum seruituti contrarium requiruntur in praescriptio ne libertatis seruitutis vrbanae, decif. 109. parte secunda, numero 11. 72
Scientia & patientia patronorum, & intentio ordinarij ad acquirendam libertatem aduersus ius patronatus requiruntur, ibid. nu. 12.
Scientia procuratoris generaliter nocet domino, decif. 719. parte prima, numero 3. 246
Scientia, & negligentia procuratoris habentis speciale mandatum ad petendam restitutionem in integrum, & negligentis eam petere, praesudicat domino, ibid. nu. 5.
Scientia probatur ex actuum multiplicatione, dec. 166. parte prima, numero 4. 59
Scientia & patientia partis multum operatur ad probationem mandati, quae per testes de fama probatur, dec. 187. par. 1. numero 6. 63
Scientia in genere sufficit ad validitatem, vel invaliditatem rescripti, dec. 674. par. 1. nu. 5. 227
Scientia officialium nocet Principi circa omissionem, dec. 600. parte prima, nu. 5. 204
Scientia episcopi praesumitur ex lapsu temporis, in quo est quae sita possessio conferendi capitulo, decif. 147. par. prima, numero 3. 5
Scientia & taciturnitas ratione coniunctionis inducit consensum, dec. 788. par. 1. nu. 3. 273
Limita, nisi scientia superuenisset post actum, quae non inducit aliquam approbationem, ibid. nu. seq.
Scientia partium de persona notarij praesumitur ex eo, quod viderint eum vni notarium facere actum, dec. 204. par. 1. numero 11. 69
Scientia & ignorantia ex coniecturis, & circumstantijs colligitur, dec. 397. par. 1. nu. 3. 133
Item ex actus mentione seu nominatione praesumitur, ibidem numero 4.
Scientia contractus ex sequentibus solutionibus colligitur, decif. 361. par. 1. nu. 1. 213
Scientia, & taciturnitas sola non sufficit ad remissionem iuris proprij, nisi etiam interueniat aliquis actus positius, ex communi, dec. 727. par. 1. nu. 6. 250
Vel lapsus decennij, ibid.
Scientia citationis in genere, non sufficit ad inducendam litem & illius ratificationem, sed specialis requiritur cum omnibus suis qualitatibus, ibid. nu. 21.
Scientia, illius pro quo facta est stipulatio per notarium debet esse

Index.

esse plena, & certa rei cum omnibus eius qualitatibus; & circumstantijs, dec. 663. par. 1. nu. 4. 224
Qua etiam praesumitur ex lapsu trium mensium, & loco, & habitatione, ibid. nu. 5.
Scientia status sua diocesis praesumitur in ordinario, dec. 106. par. 2. nu. 8. 69
Scientia & patientia illius, contra quem quasi possessio acquiritur, qua necessaria est, debet probari per allegantem, dec. 4. par. 2. nu. 9. 3
Scientia probatur ex praesentia, ibid. nu. 10.
Scientia in genere sine alijs qualitatibus & circumstantijs quado sufficit, dec. 281. par. 2. nu. 23. 143
Scientia, & ratificatio alicuius actus, vel instrumenti, ex quibus colligatur, dec. 59. par. 1. nu. 3. 21
Scientia & patientia adversarij in acquirenda possessione, vel quasi, non attenditur in petitorio, dec. 17. parte secunda, numero 7. 11
Scientia & patientia adversarij est necessaria in acquirenda quasi possessione rerum incorporalium, dec. 184. par. 1. numero 1. 64
Scientia, & patientia ordinariorum in praescriptione iuris conferendi requiritur, dec. 803. par. 1. nu. 7. 290
Scientia praesumitur ex qualitate facti, quando est tale, ut soleat in notitiam devenire, dec. 159. par. 2. nu. 11. 10
Scientia praesumitur in facto alieno, quod quis ex officio investigare tenetur, ex communi, decisio. 131. parte secunda, numero 8. 86
Scientia non praesumitur in haerede instituto absente, decisio. 800. par. 1. nu. 15. 279
Scientia seu cogitatio, vel consensus sufficit alicuius rei in genere, dec. 738. par. prima, nu. 7. 254
Scientia sola, quae elicitur ex libello sufficit ad tollendum exercitium directarum actionum, quae remanent penes cedentem, dec. 453. par. 1. nu. 5. 151
Scientia ad acquirendam quasi possessionem iuris praesentandi non est necessaria, sed aliquis actus requiritur, dec. 229. par. prima.
Scientia prohibitionis alienationis, quando non requiratur, dec. 2. par. 1. nu. 2. 5
Scientia & patientia domini in his, quae gesta sunt per eius procuratorem, vel institorem obligat, nu. 10. & sub num. 20. dec. 132. par. 2. 87
Scientia illius qui aliquid illicitè, & occultè retinet, differt ab eo qui detinet, dec. 383. par. 1. nu. 6. 128
Scire dicitur id quod vehementer opinatur, ubi veritas cum opinione concurrat, dec. 281. par. 2. nu. 24. 143
Scriptores apostolici ex privilegio sunt etiam sedis Apostolicae notarij, dec. 70. par. 1. nume. 1. 24
Scriptoria in personis scriptorum dicitur esse qualitas inducenda pro honotariatus, dec. 70. parte prima, nu. 3. 74
Scriptura non videtur esse in forma probante quo ad publicacionem circa testamentum, decisio. 4. parte prima, numero tertio. 1
Scripturae suae folium laceratum non praedudicat tertio, si quod in eo continebatur, poterat verificari, dec. 77. parte prima, numero 14. 51
Scriptura dubia recipit interpretationem à scriptura clara, dec. 228. par. 2. nu. 1. 127
Scriptura etiam privata, quando verisimilia continet dicitur facere fidem, dec. 376. par. 1. nu. 3. 125
Scriptura privata quare non probat ad fauorem scribentis in casu l. exemplo C. de prob. & tamen cum adminiculis probat in casu l. instrumenta C. eo. decisio. 813. parte prima, numero 6. 287
Scriptura, quae fidem facit tanquam publicum instrumentum, non indiget aliquo supplemento à loco, à quo fit, dec. 250. par. 1. nu. 4.
Scriptura testamenti facta per testatorem debet per notarium coram testibus legi & publicari, dec. 620. parte prima, nume. 2. 211
Scriptura privata testamenti paterni habet vim publicae scripturae quoad liberos: secus quoad extraneos sine praesentia duorum testium, dec. 752. par. 1. nu. 8. 260
Scriptura notarij effici dicitur per ipsius authenticationem, dec. 246. parte prima, nu. 8. 84
Scriptura privata nihil probat ad fauorem scribentis, & quare, nu. 6. dec. 751. par. 1. nu. 1. 259
Fallit, nisi sit adminiculis fulcita, ibid. nu. 2. & 3.
Scriptura carens signo, & subscriptione notarij, non est in forma probante, dec. 76. par. 1. nu. 1. 27
Immo etiam si sit reperta in filicia, in qua solent apponi scripturae authenticae, non probat, nisi adsint alia adminicula, ibid. nu. 2.
Scriptura extracta ex archivio, ut probet contra tertium necesse est, quod custos non sit suspectus, dec. 183. par. 2. numero 4. 110
Scriptura testamenti facta à patre, ut valeat inter liberos, sine solemnitatibus, speciale est, num. 3. & num. 16. decisio. 74. par. 2. 47
Scriptura testamenti facta à testatore ad pias causas tunc valet, si saltem duo testes tempore testamenti interfuerint, ibid. nu. 6.
Scriptura testamenti à testatore conscripta valet sine testibus inter filios, secus ad pias causas, in qua saltem duo testes requiruntur, nu. 7. ex magis communi, ibid. nu. seq.
Scriptura privata facta per modum memorialis iunctis alijs adminiculis, an probet, dec. 781. par. 1. nu. 1. 271
Quod sic, cum nu. seq. & ibid. nu. 8.
Contrarium tamen vide numero 10. cum sequen. ubi distinguatur, ibid.
Scriptura privata nullam fidem facit ad fauorem scribentis, etiam si sit fiscus, vel ecclesius, decisio. 781. parte prima, numero 15. 271
Immo, nec adminiculum quidem, siue gradum probationis, ibid. nu. 16.
Et eo magis, quando est facta lite pendente, ibid. nu. 17.
Scriptura quae habet requisita publici instrumenti, fidem facit, & nu. 4. dec. 250. par. 1. nu. 1. 86
Etiam si talis scriptura sit matrix, & non reperta inter protocollo notarij rogati, ibid. nu. 2.
Fallit, ubi talis scriptura vel nota erat defectiva, vel ratione signi, vel ratione defectus subscriptionis notarij, ibidem numero 3.
Scriptura diuersa est à carta breuiarij, dec. 294. parte secunda, nu. 1. 145
Scriptura, quae dependet ab animo, & sola voluntate scribentis, plene probat pro eo, dec. 811. parte prima, nu. 16. 284
Scriptura donantis sine rogatu notarij non dicitur donatio, sed preparatio ad donandum, & sic corpus sine spiritu, dec. 252. parte prima, nu. 4. 86
Scriptura donationis penes donantem retenta, reuocata censetur, dec. 250. parte prima, nu. 7. 86
Scriptura privata nihil probat, dec. 813. par. 1. nu. 1. 287
Fallit, nisi pluribus inuictur adminiculis, ibid. nu. 2. 3. & 4.
Et quam sint, nu. 7. cum seq. ibid.
Scriptura privata ad fauorem scribentis per se non facit fidem, dec. 781. parte prima, nu. 9. 271
Scriptura privata non probat in praedudicium tertij, dec. 750. parte prima, nu. 8. 259
Neque ex dispositione eius qui tractat de se exonerando, ibid.
Scriptura privata iuncta cum adminiculis probat, dec. 227. parte secunda, nume. 3. 127
Scripturae privatae nullam faciunt fidem, dec. 77. par. prima, numero 1. 50

Scripturae

Index.

Scriptura tantum, quarum copiam pars dedit, de actis dicitur esse, non autem reliquus processus, dec. 445. par. prima, numero 2. 147
Scriptura privata non debet plus credi, quam viua voci ipsius scribentis, dec. 781. par. 1. nu. 12. 271
Scriptura seu voci mortua non est plus credendum, quam viua, dec. 281. par. 1. nu. 1.
Scripturae duae originales si reperiantur inter se differentes, standum est pleniori, dec. 671. par. 1. nu. 3. 227
Immo nec dicuntur repugnantes, sed per errorem forsitan aliquid omisum fuisse per notarium, ibid. nu. 4.
Scriptura testatoris statuit quoad ea, quae respiciunt dispositionem bonorum, non quoad alia, decisio. 752. parte prima, numero 6. 260
Scripturam producentem continentem factum alienum praesumitur ignoranter producere, decisio. 159. parte secunda, numero 4. 102
Species quando desinit extare, tunc reducitur ad estimationem, & fit compensatio, dec. 53. par. 1. nu. 3. 20
Species una conuentionis non potest ex se ipsa transire in aliam, dec. 366. par. 1. nu. 30. 120
Species expressa in legato bonorum mobilium non dicitur restringere legatum, sed illud declarare, decisio. 261. par. 2. numero 2. 136
Specierum expressio subsequens expressionem generis illud declarat, non autem restringit, num. 3. & nume. 5. dec. 261. par. 2. 136
Et eo magis, ubi specierum enumeratio respicit actum legandi, quod in dubio praesumitur, ibid. nu. 4.
Speciale est in donatione facta à Principe, ut condonatio accrescat id quod alteri donatum fuerat, decisio. 513. par. 1. numero 2. 172
Specificatio articulorum in processu ex officio per viam inquisitionis non debet fieri, ubi infamarentur plures personae, & fama esset generalis, non specialis, decisio. 773. par. 1. numero 3. 268
Specificatio requirit expressionem loci, temporis, & personae, & aliarum qualitarum, decisio. 486. parte prima, numero decimo septimo. 163
Specificatio facta per copulam, & dicitur facta ad ampliandum, non autem ad restringendum, decisio. 366. parte 1. numero 18. 119
Specificatio dicitur sufficienter facta, quando ea exprimitur, quae reddunt obiectum clarum, & certum, dec. 486. par. 1. nu. 14. 163
Spiritualis ius non est inutile penes ecclesiam, ex qua vassallus debitum seruitium reddit, decisio. 215. parte secunda, numero 6. 122
Spirituali annexa possunt donari de consensu ordinarij, licet non possint precio cedi, dec. 263. par. 2. nu. 3. 137
Spiritualia non possunt à laicis propria auctoritate tractari, dec. 99. par. 2. nu. 7. 62
Spoliatio, & denegatio solutionis ex aliqua iusta causa facta differunt, dec. 99. par. 1. nu. 8. 34
Spoliatio per unum ex socijs in praedudicium alterius non praesumitur, nisi clarè probetur, decisio. 713. parte prima, numero 7. 243
Spoliatus habens titulum coloratum, est restituendus contra quemcumque etiam possessorem cum titulo, de stylo Rotae, dec. 190. par. 2. nu. 1. 113
Spoliatus in interdicto recuperanda non allegat possessionem de praesenti, sed de tempore spolij, decisio. 804. parte secunda, numero 14. 52
Spoliatus non habet actionem spolij contra tertium pro recuperanda eius possessione, decisio. 201. parte secunda, numero 7. 118
Spoliati culpa & facto si proueniat impedimentum, cessat

fauor spolij, decisio. 200. par. secunda, nume. 6. 117
Spolium & manutentio sunt inter se repugnancia, dec. 616. par. prima, nu. primo. 210
Spolium ut vere purgatum dicatur, quid agendum sit, decisio. 334. par. 2. numero 4. 156
Spolium satis dicitur probari, probato aliquo ex eius extremis, dec. 344. par. prima nu. primo. 110
Spolium purgatum dicitur per interpellationem, & oblationem possessionis, etiam fructibus non restitutis, nume. 3. & numero 5. ibid.
Spolij primum extremum praesumptiue probari sufficit secundum subiectam materiam, decisio. 394. parte prima, numero secundo. 132
Spolij restitutio potest impediri per ostensionem clari, & boni iuris sui, dec. 200. par. 2. nu. 2. 117
Declarata tamen, ut nu. 6. & limita, nu. 7. & seq. ibid.
Spolio agere non potest, qui eius facto & consensu à possessione cecidit, decisio. 131. par. prima, numero primo, 50. & de cif. seq. nu. primo, ibid.
Spolio agi non potest contra possidentem authore praetore, dec. 502. par. prima, nu. primo. 169
Spolio agi non potest contra cessionarium, decisio. 509. par. 1. nu. primo. 174
Spolio agens debet primum extremum concludenter probare, ex communi, & magis communi, dec. 165. parte secunda, nu. primo. 104
Spurius est capax cuiuscumque successionis praeterquam paternae, dec. 617. par. prima, nu. primo. 210
Fallit, nisi id fiat in fraudem legis, quae colligitur in donatione reciproca, & alijs modis, ibid. nu. 2. & seq.
Spurius in dubio praesumitur natus ex non damnato coitu, nu. 2. & nu. 4. dec. 808. par. prima, nu. 2. 282
Spurius etiam non legitimatus est capax de iure communi bonorum ab extraneis prouenientium, quando non est contenta persona, decisio. 505. parte prima, numero quinto. 169
Spurij, & naturales nati ex coitu non damnato, & punibili succedunt matri non illustri una cum legitimis, & naturalibus: matri vero illustri naturales tantum succedunt cum legitimis, & naturalibus, exclusis spurij, nu. 1. cum nume. seq. in Disc. dec. 808. par. prima, nu. primo. 285
Spurij legitimi, an succedant ab intestato, quando mater est in medio, dec. 239. par. prima, nu. 3. 81
Spurij prohibentur succedere patri, non autem collateralibus dec. 170. par. 2. nu. 4. 106
Spurij appellatione venit natus ex quocumque genere illiciti coitus, dec. 547. par. prima, nu. 5. 185
Stallum in choro quando quis habere dicitur, dec. 326. parte secunda, numero 6. 155
Status p resens facit praesumi in praeteritum ad exclusionem delicti, vel ubi est probabilis causa, dec. 36. parte prima, numero 8. 12
Statuentes interrogatos, an voluissent quod pater possit praeferre quemlibet extraneum etiam feminam propriae filiae, non est praesumendum respondisse, quod sic, decisio. 232. parte prima, numero 7. 77
Statuentes non possunt quem priuare iure suo iam acquisito, dec. 56. parte prima, numero 2. 20
Statuentes verisimilius est solis subditis velle cauere, dec. 673. parte prima, numero 2. 227
Statuentium mens & verba attendenda sunt in exclusionem feminarum à successione patris, decisio. 304. parte prima numero 10. 100
Statutaria praescriptio non habet locum in actione reali, dec. 727. parte prima, numero 5. 250
Statutum recipit passiuam interpretationem à iure communi, dec. 512. parte prima, numero 5. 172

Statutum

Index.

- Statutum minuens appellationes dicitur rescipere ordinato-
ria, non autem decisoria, decisio. 452. parte prima, numero
sexto.* 150
- Statutum loquens circa personas non comprehendit forenses,
ex communi, dec. 404. par. 1. nu. 1.* 136
- Immo nec etiam, quoad penam impositam petenti debitum
post lapsum tempus ab eo terminatum, ibidem numero
secundo.*
- Statutum, quod filij positi in conditione censeantur vocati,
ligat etiam clericos, decisio. 379. parte prima, numero
tertio.* 127
- Statutum non repertum in volumine statutorum, an & quan-
do valeat & subditos ligare dicatur, dec. 127. par. secunda,
num. 1.* 83
- Statutum de soluenda certa pecunia in adeptione possessionis
beneficij, intelligitur si petatur, decisio. 21. parte secunda, nu-
mero 9.* 13
- Statutum eo ipso, quod est publicatum, presumitur vsu rece-
ptum, dec. 97. par. 1. nu. 2.* 33
- Statutum incipere dicitur ab exclusione ex communi vsu lo-
quendi, dec. 538. par. 1. nu. 3.* 181
- Statutum Vrbs cap. 23. libro 4. non habet locum si minor
contrabat cum muliere, decisio. 558. parte prima, numero
primo.* 188
- Statutum non debet extendi ultra id quod loquitur, in præ-
iudicium episcopi, decisio. 309. parte secunda, numero
tertio.* 101
- Statutum quod reperitur in nupta, si post mortem patris vi-
dua remanserit, non potest conuenire non nuptis, & in dota-
tis, licet interim ali debeant à fratre, dec. 540. parte pri-
ma, numero 2.* 181
- Statutum quod frater excludat sororem, dicitur favoreabile,
& sic extenditur ad nepotem, decisio. 240. parte prima,
numero 30.* 82
- Statutum faciens mentionem de masculis appellatione consan-
guineorum, censetur factum favore agnationis: nisi ulter-
ius procedendo disponat faciens mentionem etiam de fe-
minis, nu. 4. & nu. 5. dec. 376. par. 1.* 126
- Statutum non potest impedire liberam facultatem locandi
bona ecclesie, seruata iuris forma, decif. 479. parte prima,
numero 5.* 160
- Statutum quod loquendo presupponit, disponere non dicitur,
dec. 246. par. 1. nu. 7.* 84
- Statutum non porrigit vires suas extra suum territorium, ex
magis communi, dec. 304. par. 1. nu. 2.* 99
- Statutum semper afficit bona siue conceptum in personam, si-
ue in rem, ex communi contra Bar. ibid. nu. 3.*
- Statutum nunquam intelligitur excludere interpretationem
bonam & rationabilem, decisio. 686. parte prima, nume-
ro nono.* 234
- Statutum pro forma si requirit subscriptionem coram nota-
rio, & testibus, non requirit pro forma, vt exprimat fuisse
scriptam coram notario, & testibus, dec. 246. par. 1.
numero 11.* 84
- Statutum prohibens dici de nullitate post annum, non habet
locum in nullitate annexa spolio, decisio. 21. parte prima,
numero 4.* 72
- Statutum domicilij viri attendendum est, decisio. 690. par. 1.
numero 4.* 235
- Statutum Vrbs de prescriptione 16. annorum, ligat etiam fo-
rensem, qui iudicium in Vrbe introduxerat: & numero,
dec. 602. par. 1. nu. 1.* 205
- Statutum potest instrumentis vim probationis auferre, etiam
si in illis iuramentum contineatur, decisio. 104. par. 2. nu-
mero 2.* 67
- Immo potest inualidare instrumentum, & probationem ipsius
etiam sine causa, ibid.*
- Immo etiam si sit interpositum iuramentum super validitate
ipsius instrumenti, ibid.*
- Statutum quando deficit, tunc demum ad iuris communis di-
spositionem recurrendum est, decisio. 522. par. prima, nu-
me. primo.* 178
- Statutum disponens circa personas non comprehendit foren-
ses, ex communi, decisio. 580. par. prima, nu. 1.* 196
- Immo nec circa penas, ibid.*
- Statutum non excludit filiam in successione patris propter pa-
trium, dec. 790. par. 1. nu. 3.* 274
- Statutum si loquatur de masculis vsque in tertium gradum
de iure canonico computandum, verba, & dicti masculi se-
cundum gradum prerogatiuam succedant, posita in eodem
statuto, intelliguntur in masculis in tertio gradu secundum
ius canonicum existentibus, decisio. 708. parte prima, nu-
mero 1.* 241
- Statutum corrigens ius commune circa exclusionem femina-
rum non debet intelligi, vt corrigat etiam circa exclusio-
nem representationis, ibid. nu. 3.*
- Statutum quando iubet filiam contentam esse debere dote si-
bi data, vel constituta, non potest tunc agere ad supplemen-
tum etiam congrue dotis, decisio. 760. parte prima, nume-
ro primo.* 263
- Statutum veniens derogatiue ad ius commune non reuocit in-
terpretationem passiuam ab eo, decisio. 724. parte prima,
numero 15.* 248
- Statutum mandans procedi de plano, & manu regia, non
tollit substantialia iudicij, decisio. 445. parte prima, nu-
mero 6.* 147
- Statutum Principis supremi habet vim sententia diffinitiuæ,
dec. 70. par. 2. nu. 1.* 43
- Statutum approbatum presumitur ex non reclamacione post
ipsius proclamata, ibid. nu. 6.*
- Statutum excludens feminas stantibus etiam remotissimis
agnatis, reputatur de iure communi iniustum, & inhon-
estum, ibid. nu. 7.*
- Statutum excludens filias propter masculos est odiosa cū odio
irrationabili, ibid. nu. 8.*
- Statutum allegans, quod aliis non valet, nisi fuerit confirma-
tum, debet clare de ipsa confirmatione docere, ostendendo
statutum procedere ipsam confirmationem, ibid. nu. 9.*
- Statutum factum à populo subdito in terris ecclesie indiget
confirmatione: in alijs locis seruatur opi. Innoc. decif. 780.
parte 1. nu. 2.* 270
- Statutum excludens filiam dotatam ab hereditate dotantis,
non habet locum, quando pater filiam dotauit, & decessit
ante conditum statutum, decisio. 142. parte secunda, nume-
ro primo.* 93
- Statutum nouum declaratorium antiqui trahitur ad præteri-
ta, ex communi, ibid. nu. 2.*
- Declarata tamen, vt nu. 3. 4. & 5. ibid.*
- Statutum auferens liberam rei siue administrationem est con-
tra naturalem rationem, decisio. 64. parte secunda, nume-
quarto.* 40
- Statutum non intelligitur vocare cognatos, nisi quando ape-
ritur eis via succedendi ex personis feminarij, dec. 376.
par. 1. nu. 9.* 126
- Statutum si requirit in testamento presentiam duorum te-
stium, eam dicitur requirere ad substantiam, non ad proba-
tionem, dec. 734. parte 1. nu. 11.* 253
- Statutum excludens filiam dotatam intelligitur tantum ex-
cludere ab hereditate dotantis, decisio. 448. par. prima, nu-
mero 4.* 148
- Statutum loci immediatè subiecti sedi Apostolicæ, debet à
Papa confirmari, dec. 536. par. 1. nu. 1.* 180
- Statutum insertum in volumine statutorum presumitur fa-
ctum cum omnibus solemnitatibus, ibid. nu. 3.*

Statutum

Index.

- Statutum confirmatum à superiore, & rationabile presumi-
tur vsu receptum, decisio. 301. parte secunda, numero se-
cundo.* 148
- Statutum loci, in quo sita sunt bona, non attenditur, vbi defun-
ctus, & is qui volebat excludere, & femina exclusa, erat
forensis, dec. 104. par. 1. nu. 8.* 100
- Limita tamen, vbi is qui excludit, subiacet statuto, ibidem nu-
mero 9.*
- Statutum mandans bona delinquentis deuastari debet intelli-
gi sine præiudicio tertij, ex humaniori communi, & graui-
ori, nu. 6. & nu. 7. dec. 717. par. 1.* 245
- Statutum excludens feminas descendentes propter masculos
est odiosum odio irrationabili, dec. 191. parte secunda, nu-
mero 3.* 113
- Idem in pacto dicendum est, ibid.*
- Distingue tamen aliquos casus, & limita, vt num. 1. 1. ex com-
muni, ibid.*
- Statutum continens prohibitionem fauorabilem compren-
dit omnes subditos vbicumque existentes, dec. 162. par. 2.
numero 2.* 103
- Declarata tamen, & limita, vt nu. seq. ibid.*
- Statutum permittens appellationem est intelligendum tam
deuolutiuè, quam suspensiuè, decisio. 330. parte secunda, nu-
mero 4.* 156
- Statutum prohibens pistorijs, ne frumenta molenda defe-
rant ad molendina extra ciuitatem existentia, de iure non
valet, ex communi, decisio. 41. parte secunda, numero
decimotertio.* 27
- Statu qui nititur, debet illum probare, si probabiliter nege-
tur per aduersarium, decisio. 114. parte secunda, nu-
mero 11.* 75
- Statutum mandans dotari filias stantibus descendentes, non
intelligitur eas excludere ab extraneo herede à patre insti-
tuto, dec. 265. par. 1. nu. 1.* 91
- Statutum excludens filias contemplatione heredum, intelli-
gitur de descendentes, & heredibus sanguinis, ibidem nu-
mero tertio.*
- Statutum disponens circa personam habilitando aliàs inhabi-
lem, vel econtra, non comprehendit personam forensis ex
communi, dec. 103. par. 2. nu. 13.* 66
- Declarata tamen, vt ibid. nu. 14.*
- Statutum prohibens instrumenta confici per notarium non ma-
triculatum valet confirmatum à supremo Principe, ibid.
numero 15.*
- Statutum prohibens notarijs forensibus confessionem instru-
mentorum, nisi sint matriculati, & de collegio, an dicatur
validum, & ibid. nu. 17. & 18.*
- Statutum inhabilitans personam simpliciter, & absolute, non
comprehendit forenses, secus si cum modificatione, ibid.
numero 17.*
- Statutum inhabilitans personam non simpliciter, sed cum mo-
dificatione rescipiente solemnitatem actus, ligat etiam foren-
ses, & de ratione differentie, ibid. nu. 19. & 20.*
- Statutum prohibens, ne filia aliquid pluri petere possint ab
heredibus patris, ultra id quod pater ipse eis reliquerit,
intelligendum est de heredibus sanguinis, id est de descen-
dentibus, dec. 232. par. 1. nu. 1.* 77
- Statutum vsualem coniecturis interpretatur, quibus & mens
testatoris, qui non presumitur quem voluisse propria sobo-
li extraneum præferre, ibid. nu. 2.*
- Statutum superfluum non dicitur, si tollit questionem aliqua
lege aperta non decisam, sed inter Docto. controuersam,
ibid. nu. 5.*
- Statutum loquens de heredibus intelligitur de descendentes,
dec. 158. par. 2. nu. 1.* 101
- Statutum declaratorium proprie consistit circa aliquod ver-
bum dubium, ibid. nu. 3.*
- Statutum nouum veteris declaratorium habens verba aliqua
ex quibus appareat, mentem statuentium fuisse non com-
prehendere præterita, ad illa non trahitur, ibid. nu. 4.*
- Statutum contra ius commune in eo quod non est clarum, re-
ducitur ad intellectum iuris communis, vt illud minus cor-
rigat, ibid. nu. 9.*
- Statutum potest tollere fidem scripturis etiam quibus de iu-
re communi aliàs daretur fides, decisio. 108. parte prima,
numero 1.* 40
- Statutum in breuiario loquens in omni parte presupponit
illud validum cum suis à iure, vel statuto requisitis, ibid.
numero 2.*
- Statutum posterius corrigit primum, non autem è contra, ibid.
numero 4.*
- Statutum potest derogare libac edictali. C. de secun. nup. cum
concordantibus, dec. 432. par. 1. nu. 3.* 143
- Statutum recipit interpretationem passiuam, vt mulier possit
relinquere secundo viro, seruata æqualitate à iure decreta.
ibid. nu. 8.*
- Statutum potius debet interpretari superfluum, quam quis
indebitè damnum patiat, ibid. nu. 12.*
- Statutum nullum tanquam non ligans non presumitur vsu
receptum, nec in eo quisque potest se fundare, decisio. 775.
par. prima. nu. 1.* 269
- Statutum nullum allegans non habet intentionem fundatam,
ibid. nu. 3.*
- Et èd magis, vt testator non censeatur se conformare cū eius
dispositione, nu. 4. Fallit, vt nu. seq.*
- Statutum dicitur ius commune ipsius ciuitatis, cum quo testa-
tor presumitur se conformare, ibid. nu. 6.*
- Statutum excludens feminas propter masculos in successioni-
bus ab intestato patris decedentis, an comprehendat foren-
ses, dec. 295. par. 1. nu. 1.* 97
- Statutum non extenditur ad bona sita in alieno territorio, vbi
defunctus & succedentes sunt de eadem iurisdictione. ex
communi, ibid. nu. 2.*
- Statutum loquens de successione ab intestato non ligat fo-
renses ad successionem venientes, licet defunctus erat statu-
ti iurisdictioni subiectus, ibid. nu. 3.*
- Idè, tantò magis quando etiam defunctus erat forensis, &
succedentes similiter, ibid. 4.*
- Statutum loquens de successione quomodocumque sit con-
ceptum, semper de bonis dicitur disponere, ibid. nu. 11.* 98
- Statutum excludens feminas à successione, an co mprehen-
dat clericum, est opinio dubia, ibid. nu. 12.*
- Statutum excludens feminas à successione ab intestato, red-
deretur elusorium, si cessaret per dispositionem tacitam te-
statoris, sicut per expressam, ibid. nu. 16.*
- Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate,
donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, nullas habet
vires ad effectum impediendi mandatum de manutenen-
do, stante quasi possessione, decisio. 50. parte secunda, nu-
mero 1.* 33
- Statutum tendens in præiudicium tertij presumitur editum
ex mala informatione: & ideo eius executio suspendi po-
test, ibid. nu. 12.*
- Statutum factum in præiudicium certæ personæ illi non noc-
si contradicat, ibid. nu. 14.*
- Statutum editum in præiudicium particularis personæ, quod
ab eo possit appellari, intelligitur de particulari persona
exemplificatiuè, non taxatiuè, num. 15. cum nu. seq. & nu-
me. 18. & 19. ibid.*
- Statutum rescipiens præiudicium alicuius tantum, dicitur po-
tius præceptum quoddam, quam lex, à quo appellari potest
ibid. nu. 17.*
- Statutum factum ex aliqua iusta, & rationabili causa valet
etiam in præiudicium priuati personæ, ibid. nu. 21.*

Statutum

Index.

Statutum cogens homines ire ad molendum in molendis civitatis valet tanquam factum ob publicam utilitatem, si reditus inde proveniens inferuit publicis necessitatibus, ibid. nu. 2. 2

Immo ubi factum dicatur ob publicam utilitatem, ibid. numero 23. 106

Contrarium tamen est magis commune, ibid. nu. 25. & 27. 108

Statutum si disponat, quod contra instrumentum publicum non possit opponi, nisi exceptio falsitatis, quietationis, & solutionis, poterit tamen opponi exceptio, quod illud non est instrumentum publicum, ibid. nu. 30. 34

Statuti notitia presumitur ex proclamata in eius executione facto, dec. 70. par. 2. nu. 5. 43

Statuto requirenti presentationem instrumenti publici ad probationem debiti, dicitur satisfactum per confessionem patris, dec. 98. par. 2. nu. 3. 62

Statuto stante, quod filius non possit se obligare sine expressa licentia patris, sufficit si pater fideiubeat pro filio, dec. 797. par. prima, nu. 3. 277

Statuta inuicem contraria quomodo sint distinguenda, dec. 97. par. 1. nu. 1. 33

Statuta semper debent interpretari ne contineant irrationabilem intellectum, dec. 724. par. 1. nu. 11. 248

Statuta debent ita interpretari ne contineant absurdum, & ne a sapientibus reprehendi possint, dec. 708. parte prima, numero 5. 241

Statuta sunt ita interpretanda, ne a sapientibus reprehendi possint, dec. 294. par. 2. nu. 3. 146

Statuta semper intelliguntur in casu vero, non autem ficto, dec. 92. par. 2. nu. 2. 58

Statuta sicut non trahuntur ad lucrum forensium, ita nec ad eorum dispendium, decisio. 673. parte prima, numero tertio. 227

Statuta loci attendenda sunt in his, qua concernunt solennitates contractuum, decisio. 384. parte prima, numero primo. 129

Statuta si sint duo, vnum speciale loci, & alterum generale provinciae, attendi debet speciale, ibid. nu. 2. 129

Statuta seminarum exclusiva non extenduntur de persona ad personam etiam ex identitate rationis, nisi daretur maior ratio in persona, de qua agitur, quam in exclusa a statuto, dec. 686. par. 1. nu. 1. 233

Statuta collegiorum contraria iuri communi non valent, nisi inter collegiatis, & in eorum prauidicium, dec. 103. par. 2. numero 9. 65

Statuta alteri prauidicialia sunt reprobata tanquam monopolium continentia, ibid. 66

Statuta facta ad usurpationem alicuius privati commodi, dicuntur monopolium continere, ibid. nu. 12. 66

Statuta condita sine beneplacito sedis Apostolicae, quam exorbitantia non valent, decisio. 56. parte prima, numero tertio. 20

Statuta valida presumuntur vsu recepta, ibid. nu. 4. 20

Statuta contrariari in duobus iuri communi si possunt, semper interpretanda sunt, ut in vno tantum aduersentur, decisio. 432. par. 1. nu. 10. 143

Statuta Urbis comprehendunt etiam clericos tanquam statuta Papalia, dec. 452. parte prima, nu. 1. 150

Statuta loci attenduntur, ubi res est sita, quando agitur de iure aliquo ex re proficicente: secus si ex ipso iudicio proueniat, ibid. nu. 4. 150

Statuta loci iudicis quibus casibus attendantur, ibidem numero 5. 150

Statuta facta a populis immediate subiectis ecclesiae Romanae sine superioris licentia, sunt iuri communi contraria: secus in alijs populis, secundum opinio. Innoc. dec. 780. parte prima, nu. 4. 270

Statutorum confirmatio facta a superiore, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta, & iuri communi contraria, dec. 103. par. 2. nu. 27. 66

Stylus decisorius est legitime probandus, nec sufficit extrajudicialis informatio, decisio. 331. parte prima, numero primo. 106

Stylus ut probetur, quomodo sint formandi articuli, ibidem numero 2. 106

Stylus curiae, an intret, ut ante consecrationem ad cathedralem pensio non sit extincta, decisio. 233. parte prima, numero 2. 78

Stylus Rotae est iuri conformis, ut nemo exequatur, quod nullum, vel iniustum notorie iudici apparet ex eisdem actis, dec. 85. par. prima, nu. 1. 30

Stylus citandi infantem est male intellectus, & correctorius vocari debet, decisio. 260. parte secunda, numero tertio. 136

Stylus particularis notarij ubi de eo non constat, probandus est per stylum aliorum notariorum, dec. 393. parte prima, numero 2. 131

Stylus decisorius debet formiter probari, dec. 793. parte prima, nu. 2. 275

Stylus quo olim reseruabatur pensiones etiam super distributionibus, non probatur de tempore Clementis, dec. 330. parte prima, nu. 3. 105

Stylus allegatus probandus est ab eo qui eum allegat, decisio. 200. parte prima, nu. 5. 68

Stipendium proprie dicitur quoddam modicum es a stipe, & per stipes. f. modica ara colligitur, dec. 230. parte prima, numero 3. 76

Stipulatio rati, quando commissa dicatur, ita ut factus sit locus hypothecae, decisio. 728. parte prima, numero primo. 250

Stipulatio generalis, pro omnibus quorum interest, intelligitur de obseruantibus, decisio. 212. parte prima, numero sexto. 71

Stipulatio pro se heredibus, & successoribus, an intelligatur etiam de extraneis, arbitrio iudicis pendet ex coniecturis decernere, decisio. 393. parte prima, numero primo. 131

Stipulatio operatur, ut contractus alius innominatus dicatur nominatus, decisio. 489. parte prima, numero quarto. 166

Stipulatio & consensus simultaneus in iudicialibus non requiritur, dec. 512. par. 1. nu. 4. 172

Stipulatio si sit facta pro omnibus, vno remittente ceteris prauidicare non potest, decisio. 683. parte prima, numero nono. 233

Stipulari decem in melle aliud est, & aliud stipulari decemre digenda ex, vel super tali re, decisio. 255. par. prima, numero 3. 88

Strictum ius dicitur quod stricte & proprie, & ad corticem literae est intelligendum, decisio. 125. parte secunda, numero 15. 81

Stuprum commissum cum plebeia non est punibile, dec. 808. par. 1. nume. 5. 282

Verbum, vulgaris, interpretatur plebeia, dec. 808. parte prima, num. 6. 282

Stuprum commissum cum mulieribus vilis conditionis non est punibile, ibid. nu. 7. 282

Stuprum committitur in qualibet muliere libera, excepta concubina in disc. dec. 808. par. 1. nu. 17. 286

Idem intelligitur etiam in mulieribus, quae turpiter viuerent, vulgo quae stum facerent, ibid. 286

Stuprum licet committatur, non sequitur consequentia, ut sit punibile, nisi committatur cum muliere honeste viuente, ibid. num. 10. 286

Stuprum

Index.

Stuprum in vidua commissum puniri non solet. Immo in regnis Hispaniae de generali consuetudine est abolita pena stupri in ea commissi, ibid. nu. 11. 100

Stuprum commissum cum muliere, quae statim post illud commissum se publice exhibuit, non punitur, & quare, ibidem numero 12. 100

T

Tacitum illud cessare dicitur, quod sub expresso continetur, non alius numero 44. & nume. seq. dec. 49. parte secunda. 32

Tacitum & expressum se habent tanquam excedentia, & excessiva, dec. 49. par. 2. nu. 15. 31

Taciturnitas non nocet ei, qui scit ius suum saluum esse, dec. 136. par. 1. nu. 5. 53

Tarditas sola creditoris in petendo creditum non sufficit ad praesumendam solutionem, decisio. 788. parte prima, numero 12. 274

Taxatio facta ab initio in contractu societatis, finita societate, resoluitur in confessionem futuri interesse in fraudem usurarum factam, decisio. 192. parte prima, numero primo. 66

Tempus quatuor mensium in beneficijs non currit, nisi a die habita notitia vacationis, decisio. 481. parte prima, numero 1. 161

Idem etiam in beneficijs reseruatis ex dispositione Concil. Trident. ses. 24. de reform. c. 8. ibid. nu. 2. 161

Tempus contractus in probatione valoris rei non solum est attendendum, sed etiam tempus anterius, & posterius per multos annos, decisio. 63. parte secunda, numero decimotertio. 41

Tempus litis motae debet attendi, in interdicto retinendae, dec. 27. par. 1. nu. 21. 8

Tempus quando dicitur adiectum causa differendae obligationis, & quando limitanda, decisio. 135. parte prima, numero 2. 52

Tempus viginti annorum dicitur antiquum in probanda filiatione legitima, dec. 357. par. 1. nu. 9. 115

Tempus 40. annorum est sufficiens ad praescribendum res ecclesiae, dec. 208. par. 1. nu. 1. 70

Tempus incertum, quod per testes deponitur, arbitrio iudicis relinquatur determinandum, decisio. 220. parte secunda, numero 6. 125

Tempus mortis in detractone legitima inspicitur quoad quantitatem bonorum: quo ad qualitatem, tempus petitionis, num. 1. & nume. 4. ex magis communi, & nu. 5. dec. 347. parte prima. 111

Tempus quadrimestre datum patronis laicis ad presentandum, incipit a die scientiae, non autem vacationis, dec. 421. par. 1. nu. 1. 139

Tempus quod datur post captam tenentam vsque ad eius vacationem, est arbitrium, decisio. 146. parte secunda, numero 3. 95

Tempus subhaftationis in bonis priuatorum distrabendis est iudici arbitrium, ibid. nu. 4. 95

Tempus designatum per dictionem, diu, est in arbitrio iudicis, ibid. nu. 5. 95

Tempus contractus attendendum est ad effectum inspiciendi valorem rei, non tamen ad effectum probationis valoris, dec. 63. par. 2. nu. 20. 41

Tempus positum in accusatio debet esse completum, dec. 75. par. 2. nu. 17. 49

Ampliatur etiam si poneretur absque verbo denotante perfectionem, ibid. nu. 18. 49

Tempus primi examinis attenditur ad repellendum testem, vel non, dec. 337. parte prima, nu. 2. 108

Tempus 60. annorum in materia testium dicitur antiquum, dec. 155. par. 2. nu. 13. 100

Testi alius non idoneo deponenti verisimilia creditur, ibidem numero 14. 100

Tempus solutionis faciendae attenditur quo ad anteriorem hypothecam, dec. 176. par. 2. nu. 2. 108

Tempus non currit impedito de iure, dec. 148. parte prima, numero 2. 55

Tempus prosequendae appellationis est utile, nec currit impedito, dec. 300. par. 2. nu. 5. 148

Tempus breue per dictionem, statim significatum, residet in arbitrio iudicis, dec. 476. par. 1. nu. 13. 159

Tempus probationis potest arbitrio iudicis restringi, & ampliari, ex rationabili causa, num. 10. cum num. 11. dec. 107. parte secunda. 70

Tempus incertum obligationi adiectum non constituit quem in mora sine interpellatione, decisio. 476. parte prima, numero 2. 159

Tempus confessionis allegans debet hoc probare, dec. 205. parte prima, nu. 1. 68

Tempus ille tenetur probare, qui in eo se fundat, dec. 36. par. 1. numero 3. 12

Tempus anterius, vel posterius ille probare debet, qui in eo se fundat, dec. 674. par. 1. nu. 2. 227

Tempus appellandi non currit decenti de nullitate sententiae, si motus fuerit ratione probandi, dec. 81. parte secunda, numero 3. 53

Tempus secundi contractus, an & quando sit inspiciendum, nu. 1. & numero 7. & 9. in fi. dec. 360. par. 1. 116

Tempus praescriptionis in praescribendo iuri agnoscendi fideicommissum, & illud acceptandi incipit a die purificati fideicommissi, decisio. 286. parte prima, numero secundo. 95

Tempus aduenientis conditionis retrotrahitur ad tempus contractus obligationis, non autem e contra, dec. 679. par. 1. numero 9. 235

Tempus datae attenditur circa validitatem, vel inualiditatem gratiae, quae semel sortita effectum non potest amplius reuocari, dec. 170. par. 1. nu. 14. 60

Tempus breue inter conclusionem contractus, & scripturam faciendam, demonstrat ipsum contractum esse perfectum, dec. 377. par. 1. nu. 4. 126

Declaratur nu. 2. 3. & 8. ibid. 126

Tempus ut censeatur dilatum solutionis, non extinguitur obligationis, quatuor concurrere debent, ibid. nu. 1. 126

Tempus adiectum fideiussioni stat limitatiue, non dilatiue, ibidem num. 8. 126

Tempus regulariter debet esse completum, nisi aliud in iure caueatur, dec. 75. par. 2. nu. 34. 49

Tempus regulariter computatur de momento ad momentum, siue vertatur fauor, siue odium, siue vtrumque, ibidem numero 35. 49

Tempus in materia mixta, vel dubia currit de momento ad momentum, ibid. nu. 41. 49

Tempus si est designatum per dies, tunc vltima dies cepta non habetur pro completa: secus si per annos, ibidem numero 45. 50

Limitatur in vltima hora vltimi diei, quae cepta habetur pro completa, ibid. nu. 46. 50

Temporis diuturnitas, & actuum frequentia requiritur ad probandum consuetudinem: item quod possessio aliter empti non valeat, numero 4. & numero 5. dec. 19. parte secunda. 12

Temporis momentum in interdico vti possidetis facit praualere possessionem, decisio. 27. parte prima, numero decimoquinto. 8

Temporis lapsus in comexis, quod operatur quoad vnum operatur, 9

Index.

operatur, & quoad aliud, dec. 765. par. 1. nu. 6. 265
 Declara vt ibid. nu. 8.
 Tempora tria consideranda in acquisitione bonorum debitoris per viam iudicariam, nu. 1. cum nu. seq. dec. 146. parte secunda. 95
 Tempora coniunguntur contra emphyteutam ad eum expellendum ob non solutionem canonis, dec. 692. par. 1. numero secundo. 235
 Tenens bona tanquam affrancata contra iuris dispositionem, dicitur esse in mala fide, decisio. 13. parte prima, numero primo. 3
 Territorij vnus, quod est intra fines, dicitur esse de dicto territorio, dec. 594. par. 1. nu. 6. 202
 Terminus, qui datur ad declarandam articulos obiectiuos, est iudicium, vt tantum valide articulantii proficit, licet non ita clare, non autem qui nulliter. In pra. Ro. nu. 88. 162
 Terminus certus vbicunque a lege praefigitur, necesse est, vt praecedat notitia: alias negligentia dari non potest, decisio. 421. par. 1. nu. 2. 139
 Terminus prorogatus dicitur idem terminus quoad ipsam qui obtinet, vel consentit, sed non quoad tertium, vel alium. dec. 116. parte 1. nu. 4. 44
 Terminus ad declarandum non datur pro articulis obiectiuis. In pra. Ro. nu. 4. 166
 Terminus nouus extra curiam potest dari ad liquidandum melioramenta, non obstantibus alijs terminis in curia assignatis, dec. 120. par. 2. nu. 1. 78
 Termini omnes post litem contestatam, vel habitam pro contestata censentur peremptorij: terminus vero ad probandum semper censetur peremptorius. In praef. Ro. nu. 22. 160
 Termini palatij inuenti sunt, vt aliquis sit causarum ordo. In praef. Ro. nu. 1. 166
 Termini substantiales qui dicantur, & de materia per totum. ibid. nu. 2.
 Termini omnes post litem contestatam censentur peremptorij, ibid. nu. 5.
 Termini sunt seruandi si de nullitate principaliter agatur: secus si incidenter, ibid. nu. 7.
 Termini in causa attentatorum non sunt seruandi. ex communi, ibid. nu. 8.
 Termini in appellationibus a sententijs cuiuscunque iudicis commissis in Rota, sunt seruandi, ibid. nu. 9.
 Termini si sunt nulliter seruati, si reiterantur in termino ad articulandum, possunt dari obiectiuo, & articuli obiectiuo, a quibus erat dans exclusus, si termini fuissent bene seruati, ibid. nu. 10.
 Termino elapso ad probandum de aequitate iterum admittitur sine beneficio restitutionis in integrum, licet secus sit de rigore. In pra. Ro. nu. 23. 160
 Fallit in articulis obiectiuis, in quibus etiam non datur in integrum restitutio. ibid. nu. 24.
 Tertius veniens ad causam impedit restitutionem spoliij, decisio. 274. par. 1. nu. 1. 94
 Limita in spolio attentato, ibid. nu. seq.
 Tertius non potest impedire processum contra spoliatum, licet possit impedire restitutionem possessionis, dec. 275. par. 2. numero 1. 140
 Declara limita, vt ibid. nu. 4.
 Tertius comparans & docens de iure suo, impedit fieri restitutionem vltimi spoliij, num. 1. limita, vt nume. 3. dec. 7. parte prima. 2
 Tertius volens allegare de iuribus suis, auditur ad impediendum etiam executionem sententiae, dec. 320. parte prima, numero 1. 103
 Tertius impedire potest spoliij restitutionem docendo incontinenti de claro & bono suo iure in petitorio, & etiam in

summario possessorio competenti fideicommissario, decisio. 201. par. 2. nu. 2. 117
 Limita tamen, vt non possit impedire, ne spoliatus interim agat in iudicio spoliij vsque ad rem iudicatam in eius petitorio, ibid. nu. 3.
 Quam limitationem intellige, & declara, vt ibidem numero quinto.
 Tertius habet actionem contra spoliantem ad acquirendam possessionem & exceptionem, ad elidendam actionem spoliij contra spoliatum, ibid. nu. 6. 118
 Tertij consensus, quando consentit, non trahitur ad primum, sed primus ad secundum, decisio. 614. parte prima, numero septimo. 209
 Tertia pars de corpore beneficij potest per statutum tolli, decisio. 402. par. 1. nu. 1. 135
 Et in quibus differat a distributionibus, ibid. nu. 4.
 Tertia de corpore beneficij non est computanda in materia odiosa, ibid. nu. 5.
 Tertia de corpore beneficij ita lucratur seruando, sicut absens lucratur alias duas tertias, decisio. 270. parte secunda, numero 7. 139
 Tertia quod non computetur inter fructus beneficij, est decisio odiosa fundata in odium regulae de valore, ibidem numero 8. 166
 Testamentum momento temporis, quando dicatur perfici, decisio. 173. par. 2. nu. 6. 107
 Testamentum imperfectum non dicitur testamentum, sed ad idem preparatio, decisio. 620. parte prima, numero tertio. 217
 Testamentum, in quo institutus est filius illegitimus, fratribus, vel sororibus praeferitur, valet mero iure, sed per querelam rescinditur, decisio. 505. parte prima, numero tertio. 169
 Testamentum ad pias causas manu propria testatoris conscriptum, nullis interuenientibus testibus, an sit validum, nec ne, dec. 74. par. 2. nu. 1. 47
 Testamentum per aditionem instituti in re certa confirmatur, ita quod eo decedente, antequam haeres vniuersalis repudiet, transmittitur hereditas vniuersalis ad eius haeredes, dec. 800. par. 1. nu. 1. 278
 Testamentum factum ante ingressum religionis, non potest reuocari ab ingresso post professionem, ibidem numero decimotertio.
 Testamentum secundum inuadendum non sufficit pro reuocatione primi, numero 11. & numero 14. decisio. 47. parte prima. 17
 Testamentum ex defectu non sane mentis tanquam imperfecta voluntas corrumpit, decisio. 620. parte prima, numero quarto. 217
 Testamentum patris manu alterius conscriptum non valet, nisi habeat eiusdem subscriptionem, vel liberorum, decisio. 734. par. 1. nu. 18. 253
 Testamentum nullum sustinetur in vim codicillorum, ex clausula codicillari, decisio. 2. parte prima, numero primo. 2
 Testamentum, & codicilli non probantur per priuatam scripturam, nisi post publicationem, ibid. nu. 2.
 Testamentum non publicatum probat contrarium, qui tenebatur publicare, decisio. 5. parte prima, numero quinto. 2
 Testamentum approbans, & confirmans illud postea nullum dicere potest, numero primo, & 3. decisio. 637. parte prima. 215
 Testamentum factum ad interrogationem notarij, vel verius exprimentis nomen haeredis valet si testator illud confirmatur respondendo sic, decisio. 638. parte prima, numero primo. 215

Testamentum

Index.

Testamentum manu testatoris conscriptum non valet sine testibus quoad extraneos haeredes, decisio. 752. parte prima, numero 1. 260
 Testamentum nuncupatiuum probatur per publicum instrumentum, in quo sint descripti septem testes rogati absque eo quod examinetur. ex communi, ibid. nu. 7.
 Testamentum scriptum manu testatoris, valet sine aliquo teste inter liberos: secus quoad extraneos, nisi saltem interuenierint duo testes, num. 1. ex communi, nu. 2. 19. & 20. decisio. 734. par. 1. 253
 Testamentum ab initio nullum tractu temporis non reualescit, nu. 1. & nu. 9. dec. 795. par. 1. 276
 Testamentum banniti conditum tempore banni, si restituitur in integrum, non reualescit, ibid. nu. 7.
 Fallit, nisi fiat indulgentia, & restitutio ob pacem vniuersalem, ibid. nu. 8.
 Testamentum primum factum tempore habili, reualescit remoto obstaculo, quod superuenit, non autem secundum factum tempore inhabili, ibid. nu. 9.
 Intellige tamen & declara, vt ibid. nu. 10. & 16.
 Testamentum secundum restringitur, & limitatur secundum causam cassationis primi testamenti, ibid. nu. 12.
 Testamentum primum, vt sit cassum, opus est, vt ex secundo testamento saltem possit adiri hereditas, ibid. nu. 14.
 Testamentum eius, qui se dedit in arrogatorem irritatur, nisi postea noua voluntate approbetur, ibid. nu. 19.
 Testamentum primum solenne non reuocatur per secundum non solenne quoad institutionem haeredis: secus quoad legata, quae sola voluntate reuocantur, ibid. 277
 Testamentum inter liberos manu propria testatoris conscriptum, valet sine vno teste, ibid. nu. 16.
 Contrarium tamen vide ibi.
 Testamentum inter liberos, & ad piam causam non per omnia a pari procedunt, decisio. 74. parte secunda, numero quarto. 47
 Testamentum ad pias causas sufficit constare quibuscunque iudicijs, sicut sufficit inter liberos, decisio. 74. parte secunda, numero 13. 47
 Testamentum ad pias causas nutu factum valet, quod inter liberos est inuadendum, ibid. nu. 9.
 Testamenti mutatio in pura & mera voluntate consistit, quae etiam ex coniecturis colligitur, non obstante aliqua clausula derogatoria in primo posita testamento, dec. 137. par. 1. numero 7. 53
 Testamenti occultatio probari potest per vnum testem deponentem de certa scientia, decisio. 18. parte prima, numero primo. 4
 Testamentum captiuorum reualescunt fictione postliminij, vel legis Corneliae, decisio. 795. parte prima, numero quarto. 276
 Testator in quacunque eius generali prohibitione alienationis non praesumitur cogitasse de causa dotis specialiter a lege in hoc priuilegiata, decisio. 49. parte secunda, numero 32. 32
 Immo nec specialiter, nec in individuo potest prohibere alienationem ex causa dotis, ibid. nu. 33.
 Testator si dicat se fecisse testamentum coram septem testibus non statur eius assertioni, nu. 4. & quare, nu. seq. decisio. 782. parte prima. 260
 Limita, nisi ex coniecturis aliud colligatur, ibid. nu. 11.
 Testator non potest facere testamentum sine solemnitate legalibus, ibid. nu. 5.
 Testator eos censetur vocasse, quos nominauit, non alios. ex communi, dec. 782. par. 1. nu. 7. 271
 Testator vnus ex pluribus nepotibus natis substituens, censetur alios quos sciebat, exclusisse, ibid. nu. 8. 272
 Testator si relinquat uxorem dominam & usufructuariam,

legatum restringitur ad alimenta, dec. 762. parte prima, numero 3. 263
 Eo magis si relinquat vna cum eius filijs, ibidem nu. 4.
 Contrarium tamen vide, ibid. nu. 6.
 Testator in bonis in alieno territorio existentibus censetur se conformare cum dispositione iuris communis, & non cum statuto suae patriae, decisio. 304. parte prima, numero sexto. 100
 Testator disponens, quod habeat locum ius accrescendi, potest etiam disponere, quod accrescat personis, quae nullam habeant partem, decisio. 24. parte prima, numero septimo. 6
 Testator volens in testamento inter liberos manu propria conscripto, seruis libertatem relinquere, debet saltem coram duobus testibus exprimeret, nu. 10. & nu. 21. & 22. dec. 74. par. secunda. 47. & 48
 Testator vocando liberos masculos, intelligitur etiam vocare masculos ex femina, si mens aliter non repugnet, decisio. 7. par. 1. nu. 2. 2
 Testator non praesumitur se incontinenti correxisse, dec. 640. parte prima, nu. 20. 216
 Testator in dubio censetur magis vocasse proximiores, quam alios, dec. 76. par. 2. nu. 5. 50
 Testator illos censetur principaliter velle instituire, qui excludunt ad tempus, vel sub conditione institutos, ibidem numero 6.
 Testator in dubio censetur se voluisse conformare cum dispositione iuris communis, decisio. 203. par. secunda, numero 2. 119
 Testator in dubio praesumitur voluisse id quod lex disponit, dec. 640. par. prima, nu. 7. 216
 Testator disponens in casu, in quo disponit statutum, in eo censetur se conformare, & non vltra, nu. 5. cum nu. seq. decisio. 775. 269
 Testator potest duos haeredes instituire sub contrarij conditionibus, dec. 225. par. 2. nu. 1. 126
 Testator in dubio videtur se ad id referre, quod quilibet sapiens disposuisset, decisio. 181. parte secunda, numero octauo. 110
 Testator praesumitur se conformare cum dispositione statuti, dec. 790. parte prima, nu. 2. 274
 Declara limita, vt ibi in fi. ibid.
 Testator ordinans per viam principalis dispositionis fideicommissum simplex, & absolutum inducit, dec. 121. par. 2. numero 3. 78
 Testator in dubio censetur se voluisse conformare cum iuris dispositione, dec. 585. parte prima, num. 2. 199
 Testator non censetur recedere a prima voluntate solemniter facta, nisi quatenus secunda teneat, decisio. 795. parte prima, numero 11. 276
 Testator reuocans primum testamentum conditionaliter si secundum valeret, non censetur mutare voluntatem, nisi quatenus secundum testamentum valeret, ibidem numero decimo octauo.
 Testatoris assertioni dicentis se scripisse testamentum coram testibus, non statur, nu. 2. & nu. 4. & quare, nu. 5. dec. 752. parte prima. 260
 Limita, nisi ex coniecturis appareat, ibidem numero undecimo.
 Testatoris iudicium arbitri sequi debent in assignanda legitima, dec. 753. par. 1. nu. 2. 260
 Testimonium serui non admittitur, decisio. 336. par. prima, numero 1. 108
 Nec etiam pro filio patris, ibid. nu. 2.
 Testes non omni exceptione maiores aliquando probant, cum agitur de probatione matrimonij, decisio. 336. par. prima, numero 3. 108

99 2 Testis

Index.

Testis parte presente tenetur iurare de veritate dicenda super tota causa, quando producitur super negotio principali, non autem super dilatoria exceptione, dec. 268. par. 2. numero 1. 138

Et super ea debet dicere veritatem pro vtraque parte, ibid. numero 2. 138

Fallit, nisi limitate iuraverit super vno articulo, & pars, & index limitatum iuramentum admiserint, ibidem numero tertio. 138

Testis productus ab vna parte tenetur dicere veritatem pro vtraque parte etiam super tota causa, si pars petat illum iurare super toto negotio principali, ibid. nu. 4. 138

Testis tenetur iurare, parte petente, de veritate dicenda super tota causa, quando producitur super negotio principali, non autem super dilatoria exceptione, decif. 593. parte prima, numero 1. 202

Immo etiam productus ab vna parte debet dicere veritatem pro vtraque parte, ibid. nu. 3. 202

Limita tamen nisi limitate iurasset super vno articulo, & pars & index limitatum iuramentum detulissent, ibidem numero 2. 202

Testis potest in etate legitima testificari de his, que in etate proxima pubertati vidit, & audiuit, dec. 220. parte secunda, numero 7. 125

Immo potest etiam deponere de his, que vidit in infantia, quando fuit talis materia, que potuit cadere in sensum infantis, ibid. 125

Testis deponens de consuetudine, quando presumptiue dicitur concludere. In pra. Ro. nu. 122. 163

Testis deponens de consuetudine quid debeat exprimere, ibidem nu. 123. 163

Limita tamen & declara, vt ibid. nu. 124. & 125. 163

Testis primo dicto standum est, & non ultimo, dec. 346. par. prima, nu. 2. 111

Immo si iurans post triduum rediens deponat contrarium, non creditur, ibid. nu. 3. 111

Et etiam si in mortis articulo dixerit se falsum deposuisse, non creditur, ibid. nu. 4. 111

Testis volens probare priuationem intellectus in aliquo, debet reddere rationem dicti sui, decifio. 107. parte secunda, numero 30. 70

Testis deponens de furore ob eiectionem lapidum, quomodo deponere debeat, nu. 34. & ibid. nu. seq. 70

Testis deponens super aliquo articulo, & deinde interrogatus respondeat se nescire, quomodo saluetur, dec. 141. par. 2. numero 10. 93

Testis deponens de eius iudicio non probat, dec. 29. par. 2. numero 12. 18

Testis dictum recipit declarationem ab articulis, dec. 311. parte 2. nu. 6. 150

Testis deponens de communi estimatione non probat, nisi adijciat rationem, que sufficit si dicat, quia vicinus, & practicus, ibid. nu. 8. 150

Testis ille repellitur, qui actui consensum prestauit, super quo vertitur controuersia, decifio. 283. parte prima, numero 2. 95

Testis se referens ad id, quod in priori examine deposuerat, an probet, dec. 430. par. 1. nu. 4. 142

Testis deponens de facto proprio facit plus quam semiplenam probationem, dec. 521. par. 1. nu. 6. 175

Testis deponens pecuniam a defuncto conseruatam fuisse ab amnis 30. vel 40. probat conseruationem, dec. 334. par. 1. numero 5. 107

Testis per scripturam testificari non potest, dec. 77. par. 1. numero 2. 50

Testis non deponens de tempore exitus e domo per resignationem post prestitum consensum non probat ad effectum

evitandi regulam, ibidem numero 9. & 20. 50

Testis deponens de auditu non probat, ibid. nu. 13. 50

Testis sibi contrarius reijcitur, si saluari non potest, dec. 303. par. 1. nu. 1. 99

Testis deponens per verba, ni fallor, an probet, dec. 9. parte 2. numero 7. 6

Testis deponens de his, que sunt iuris, si non reddat causam scientie, non probat, decifio. 240. parte secunda, numero tertio. 130

Testis de auditu in probando copulam matrimonij, debet esse de auditu proprio, non autem alieno, dec. 91. parte secunda numero 7. 57

Testis de auditu propinquo carnali copula eam probat, decif. 95. par. 2. nu. 5. 61

Testis singulari non creditur, licet deponat de visu, dec. 77. parte 1. nume. 5. 50

Testis deponenti de dementia, seu mentis captione, non creditur, nisi reddat rationem dicti sui, etiam si non fuerit interrogatus, numero 2. cum numero seq. decifio. 107. parte secunda. 69

Testes de publica voce & fama probant, dec. 302. parte prima, numero 1. 99

Testis affectus parti non probat, decif. 302. parte prima, numero 2. 99

Testes singulares concurrentibus adminiculis probant consanguinitatem, dec. 220. par. 2. nu. 4. 125

Testes falsos producents presumuntur habere scientiam veritatis, dec. 159. par. 2. nu. 8. 102

Testes, vt probent aliquem actum sine dispositionem, debent ad illam specialiter vocari & rogari, decif. 620. parte prima, nu. 1. 211

Testes familiares non probant regulariter, dec. 317. par. 2. numero 5. 154

Testes deponentes per premeditatum sermonem reddunt suspecti, dec. 720. par. prima, nu. 2. 246

Testes contrarij per distinctionem temporum ad concordiam reducuntur, dec. 129. par. 2. nu. 6. 84

Testes varij deponentes super dementia, vel insania alicuius ad concordiam reducuntur per distinctionem temporum, ibid. nu. 7. 84

Testes mortui alias examinati inter alias causas, semiplene probant, dec. 594. parte prima, numero 1. 202

Testes singulares admittuntur ad probandum quid in genere, dec. 107. par. 2. nu. 12. 76

Testes quando dicantur iudicare, non autem testificari, ibid. numero 33. 76

Testes duo sufficiunt ad probandam donatarij presentiam in instrumento donationis, decifio. 245. parte prima, numero primo. 83

Testes affirmatiue deponentes, debent prefferri negatiue deponentibus, dec. 335. parte prima, nu. 2. 107

Testes deponentes de communi possessione non probant possessionem ad effectum mandati de manutenendo, dec. 58. parte 2. nu. 2. 38

Testes dicentes se interfuisse actui prout superius continetur, probant etiam subscriptionem partium, dec. 246. parte prima, nume. 1. 83

Testes concordantes in substantia, licet in forma discordent, probant, dec. 430. par. prima, nu. 3. 142

Fallit tamen, nisi testes se restrinxerint ad verba, dicendo illa fuisse expressa & formalia verba, ibid. 142

Testes deponentes de sana mente debent concludenter deponere de actibus & singulis multiplicatis, & successiuis excludentibus dementia, dec. 134. par. 2. nu. 2. 89

Testes deponentes possessionem aliter captam non valere, an probent consuetudinem, decifio. 19. parte secunda, numero quinto. 12

Testes

Index.

Testes presumuntur contestes, nisi probentur singulares, decif. 191. par. 1. nu. 4. 66

Testes referentes se ad id quod non probat, nullam faciunt probationem, dec. 189. par. 1. nu. 3. 66

Testium numerus facere notorium dicitur, dec. 594. par. 1. numero 2. 202

Testes duo in quolibet contractu sufficiunt, nisi contrarium expresse cautum reperiat, decifio. 245. parte prima, numero 4. 83

Testes vicini sunt idonei ad probationem, dec. 180. parte prima, nu. 1. 64

Testes tres fide digni debent loco creditorum absentium in inuentario adhiberi, ex communi, decif. 73. parte secunda, numero 6. 45

Testes omni exceptione maiores esse debent ad matrimonium clandestinum dirimendum, vel illud contractum probandum causa impugnandi aliud matrimonium, & nu. 8. vbi de communi, dec. 209. par. 1. nu. 1. 70

Fallit quando non agitur de dirimendo, nec de impediendo, ibidem nu. 2. 70

Testes duo, quando sufficiunt in testamento, dicitur requiri ad probationem secundum dispositionem iuris gentium, non autem ad substantiam, nu. 3. & nu. seq. & nu. 12. dec. 734. parte 1. 253

Contrarium vide nu. 8. & intellige, vt ibi: ex communi. 253

Testes duo in testamento nuncupatio inter liberos, sufficiunt, ex communi, ibid. nu. 4. 253

Idem in testamento ad pias causas, numero 6. ex communi, ibid. nu. 2. 253

Testes si deficiunt in testamento inter liberos, non dicitur deficere ius, sed probationem, que ex confessione, vel alio modo sustineri potest, ibid. nu. 5. 253

Testes duo requisiti in testamento ad pias causas non dicitur de substantia, sed ad probationem, ibid. nu. 7. 253

Testes duo requisiti in testamento manu testatoris conscripto quoad extraneos, dicuntur requiri de substantia, non de probatione, ex communi, & veriori, ibid. nu. 8. 253

Testes de iure gentium non sunt necessarij ad actum, licet sint necessarij ad eum probandum, ibid. nu. 10. 253

Testes deponentes de magna affectione, & alijs actibus requisiti ad filiationem, probant tractatum, decif. 3. parte prima, numero 1. 1

Testes deponentes de nominatione filij facta ab alijs representantibus personas parentum, probant filiationem, ibidem numero 2. 1

Testes deponentes super recognitione cedulas & manu scribitis, debent dicere, in reddendo causam scientie, quia erant presentes dum scribatur, decifio. 570. parte prima, numero 1. 192

Fallit in scripturis, que fieri solent absente parte, & quare, numero 2. ibid. 192

Testes etiam non interrogati debent reddere rationem sui dicti, dec. 577. par. 1. nu. 8. 195

Testes omni exceptione maiores requiruntur ad probandum matrimonium spirituale, dec. 289. par. 1. nu. 1. 96

Testes duo sufficiunt quando agitur de probanda solemnitate, dec. 333. par. 2. nu. 2. 156

Testes ad probandam lesionem debent percutere tempus contractus, & de communi estimatione deponere, decifio. 311. par. 2. nu. 5. 150

Testes deponentes de communi affectione sufficit, quod deponant per verbum, credo, ibid. nu. 7. 150

Testes deponentes super recognitione scriptura priuata debent deponere se fuisse presentes, & vidisse eam scribi, dec. 124. par. 2. nu. 1. 81

Fallit de stylo curie, in qua sufficit deponere se habere notam manum scribentis, ibid. nu. 2. 81

Testes deponentes se habere notam manum scribentis, quia viderunt eum pluries scribere, probant semiplene, vel paulo minus, ibid. nu. 4. 81

Testes deponentes de consuetudine debent esse contestes in actibus, per quibus deponunt, ibid. nu. 1. 26

Testes super valore etiam non interrogati debent reddere causam dicti sui: alias non probant, ibid. nu. 130. 26

Testes super possessione, quando deponere debeant de certo, & determinato tempore, dec. 506. par. 1. nu. 2. 170

Testes singulares bonae opinionis, & fama probant confessionem filiationis paternam, decifio. 233. parte secunda, numero 13. 80

Testes mortui faciunt semiplenam probationem in antiquis, dec. 490. par. 1. nu. 4. 166

Testes non coguntur cognoscere testatorem ante actum testandi, sed sufficit cognitio illa, que habetur per aspectum ipsius testatoris in ipso actu testandi, decifio. 434. parte secunda, numero 2. 144

Testes examinati super possessorio non faciunt fidem in petitorio, quando iudex non habet iurisdictionem, nisi super possessorio, dec. 35. par. 2. nu. 7. 23

Testes in interrogatorijs debent explicitè deponere secundum requisita per gl. in c. 1. de prescrip. lib. 6. decifio. 27. par. 1. numero 1. 7

Testes illi praeualere debent etiam si numero pauciores, quorum dictis coniunctus est titulus, nu. 6. & nu. 8. fallit, nume. 16. ibid. & fol. 8. 7

Testes duo ad probationem cuiusque rei sufficiunt regulariter, ibid. nu. 3. 7

Testes quinque in donatione causa mortis ad probandam voluntatem donantis, quare requirantur, ibid. nu. 7. 9

Testes requirere ad substantiam actus, est de iure positiuo, non autem de iure gentium, dec. 734. par. 1. nu. 13. 253

Testes duo satis probant in iudicio summarissimo, decifio. 28. par. 1. nu. 9. 9

Testes singulares probant scientiam, decifio. 287. par. prima, numero 1. 96

Testibus duobus probatur, quod fuerit plus dictum, quam scriptum, dec. 333. par. 2. nu. 3. 156

Testibus deponentibus sanam mentem magis est credendum, quam in deponentibus simpliciter de mentis defectu, decif. 577. par. 1. nu. 10. 195

Tyber non subijcitur statutis vrbis, decifio. 551. parte 1. numero 2. 186

Titulus ex possessione presumitur, cum de eo incidenter quarratur, dec. 423. par. 1. nu. 2. 140

Titulus contractus ille iudicandus est, quem denominatio demonstrat, dec. 564. par. 1. nu. 1. 190

Titulus dominij superueniens extinguit causam pignoris, & hypotheca, dec. 143. par. 2. nu. 3. 93

Titulus prioris est sufficiens ad retinendam quasi possessionem contentus, dec. 208. par. 1. nu. 6. 70

Titulus non requiritur vbi agitur de spolio attentato, decifio. 202. par. 1. nu. 4. 68

Titulus legati, & institutio heredis excludunt malam fidem, dec. 345. par. 1. nu. 3. 110

Item mutant causam possessionis, nec alia declaratio requiritur, ibid. nu. 4. 110

Titulus pro obtinendo mandato de manutenendo, non est necessarius, sed solum possessio: nisi simus in concursu possessionum, numero 1. & numero sequen. decif. 595. par. prima, nu. 1. 202

Titulus coniungi potest cum possessione, dum praefixus esset terminus, vel seruati termini substantiales, dec. 27. par. prima, nu. 4. 7

Titulus posterior possessione non attenditur stante antiquiori possessione, ibid. nu. 9. 8

Q 3

Titulus

Index.

Titulus in interdicto adipiscenda non inspicitur, nisi probationes sint pares, ibid. nu. 12.
Titulus & possessio cum omni proprietate per resignationem perditur, dec. 597. par. 1. nu. 1.
Titulus totus qui equipollet regressui, vel accessui, & coadiutoria, censetur translatus in resignatarium per pingues reservationes, ibid. nu. 5.
Titulus concessiois, ut probatus esse dicatur, debet solutio per decennium continuari, nec ex solutione annorum posteriorum presumitur solutio tempore precedenti ad hunc effectum, dec. 292. par. 1. nu. 2.
Tituli probatio non est necessaria, quando constat de iusto initio possessionis, vel quasi, decisio. 4. parte secunda, numero sexto.
Tituli probatio necessaria non est, quando actor diu fuit in possessione, vel quasi, ibid. nu. 7.
Titulum canonicum habens potest absque alia inductione in possessionem propria auctoritate possessionem beneficii vacantem apprehendere, numero 4. & nu. 6. decisio. 2. 1. parte secunda.
Fallit, nisi reperitur beneficium ab alio possideri, ibidem numero 7.
Titulum allegare licet in possessorio retinenda, ad effectum videndi quis melius probet, decisio. 27. parte prima, numero tertio.
Turbatio satis constare dicitur per contradictionem iudicalem, dec. 41. par. 2. nu. 5.
Turbatio dicitur fieri per quamcumque molestiam, & impedimentum, ibid. nu. 7.
Turbatio vel spolium considerari non potest, ubi actus a lege permittitur, ibid. nu. 8.
Limita, nisi legis validitas sit in controuersiam deducta, ibid. numero 9.
Turbare dicitur eo ipso, quod quis se opponit, absque alia probatione turbationis, dec. 41. par. 2. nu. 6.
Turpes conditiones appositae alicui dispositioni vitiantur, dec. 543. par. 1. nu. 1.
Tutor per actualem traditionem potest possessionem transferre, dec. 93. par. 2. nu. 1.
Tutor de iure accipitur pro curatore, dec. 89. par. secunda, numero 14.
Tutor trahi potest ad curatorem, quod est minus, ibid.
Tutor promittens vitia facere, & inutilia praetermittere cum iuramento, & obligatione faciendi omnia, ad quae de iure tenetur, dicitur etiam satisfecisse dispositioni. l. f. §. ommem. C. de adm. tu. secus si sine iuramento, decisio. 373. parte prima, nu. 3.
Tutoris datio respectu pupilli est favorabilis, sed respectu ipsius tutoris est odiosa, decisio. 125. parte secunda, numero 23.
Tutoris confessio in actu voluntario pupillo non nocet, nu. 1. Limitatur tribus modis. cum nume. 2. & 4. cum reprobatione tamen prima & secunda limitationis, dec. 177. parte secunda.
Tutorem habenti tutor dari non potest, decisio. 89. par. secunda, nume. 5.
Fallit, nisi habenti tutorem detur tutor in locum alterius tutoris excusati, ibid. nu. 6.
Theologi in beneficijs preferuntur alijs graduatis, dec. 301. par. 2. nu. 1.
Tractatus procedens praesumitur executioni mandatus, quando constat de longa possessione, ibid. nu. 7.
Tractatus dicitur principium rei adeo, quod qui tractat de vendendo dicitur vendere, dec. 104. par. 2. nu. 3.
Tractatus filiationis probatur ex actibus erga filios fieri solitis, dec. 1. par. 1. nu. 1.
Tractatus requisitus in alienatione rei ecclesiasticae non pro-

batur ex assertione prelati, ex communi, dec. 716. par. 1. numero 2.
Immo debet de eo scriptura fieri separata, ibid. nu. 3.
Tractatus in vnione non requiritur, sicut in alienatione, nisi vnus ex beneficijs sit extra digessim. in pract. Rotae, numero 8.
Tractatus quilibet diffinitorius, & concludens, non vacante adhuc beneficio per obitum, est omnino prohibitus, decisio. 285. parte 1. nu. 2.
Traditio duplex esse dicitur, ficta scilicet, & vera, dec. 132. par. prima, nu. 5.
Traditio alteri facta, non praedicitur donationi, in qua adfit amplissima hypotheca, decisio. 437. parte prima, numero primo.
Traditio est apta transferre dominium precedente contractu, dec. 146. parte prima, nu. 2.
Traditio bonorum alteri facta non tenet in praedictum donatarij habentis donationis vigore anteriorem hypothecam, dec. 133. par. 2. nu. 1.
Limita secus esse in transactione facta vigore hypothecae ante donationem comprehendentis bona donata: alias secus, nisi in subsidium, ibid. nu. 2.
Item limita, ut ibid. nu. 5.
Transactio rescindi non potest ex causa enormissimae lesionis, nisi restitutus acceptis, decisio. 440. parte prima, numero primo.
Transactio debet firma manere, nisi ex communi consensu ab ea recedatur, pro communi, decisio. 111. parte prima, numero secundo.
Transactio, ut suscipiatur, sufficit aliquid dari etiam si sit minimum, dec. 727. parte prima, nu. 3.
Immo etiam si promissio sit inefficax, dummodo actor a lite discesserit, ibid.
Transactio semel finita non potest iterum fieri de eisdem rebus, nisi docto de errore, vel dolo, dec. 157. parte prima, numero 1.
Transactio est stricti iuris, quae tantum intelligitur, quantum verba sonant, dec. 63. par. 1. nu. 2.
Transactio de re dubia, & lite incerta tantum celebratur, ibid. nu. 2.
Transactio rescindi potest, etiam quod pars non restituat accepta, ibid. nu. 3.
Transactio rescinditur praetextu enormissimae lesionis, pro communi, dec. 101. par. 1. nu. 2.
Transactio potest de communi partium consensu rescindi, & annullari sine aliquo actu retro simili, ex communi, decisio. 810. parte prima, nu. 1.
Transactio quid sit, dec. 119. parte secunda, nume. 3.
Transactio generaliter, & late sumpta denotat quemcumque actum per quem concordia inducitur, vel ab obligatione receditur, vel ad finem aliquid perducitur, ibid. nu. 8.
Transactio sumpta largo modo sine generaliter significat quemcumque recessum a lite, ibid. nu. 14.
Transactionis verbum dupliciter capitur, in genere, & in specie, dec. 119. par. 2. nu. 13.
Transitus ad perfectius esse non mutat primam dispositionem, quae faciebat primum esse, dec. 505. parte prima, numero 13.
Transitus hereditatis commodè fieri non potest, nisi praecedens gradus sit grauatus restituere sequentibus, dec. 51. par. prima, numero 5.
Transitus ad aliam lineam succedentium non fit, quousque superest linea eorum, qui vocati sunt, dec. 209. par. secunda, numero 1.
Transitus ad remedia contraria potest fieri in iudicio summario, quando in principio fuit deductum omne ius modo confuso, dec. 257. par. 1. nu. 5.

Translatio

Index.

Translatio non valet, ubi periculum est in mora, dec. 306. par. prima, num. 1.
Translatio bonorum non fit per pignus, sed remanent in bonis pignorantis, dec. 425. par. 1. nu. 7.
Transmissio hereditatis conditionalis, an possit fieri ex coniecturis ad extraneos, nu. 3. & nu. seq. quod non, dec. 782. par. prima.
Transmissio quando non habet locum, dec. 126. par. secunda, num. 5.
Transmissio oritur aut ex dispositione legis, aut ex coniecturis voluntatis testatoris, dec. 782. par. 1. nu. 10.
Transmissio quibus casibus cessat ex coniecturata mente testatoris, ibid. num. 11.
Transmissio dicitur fieri per testatorem ad haereditatem in vna substitutione nominatos ex illa coniectura, quae desumitur ex alia substitutione, ibid. num. 12.
Transmissio ut fiat, mens testatoris praesumitur esse, quando alium minus delictum praetulit magis delicto, ibid. num. 15.
Transmissio non fit, quando si fieret, sequeretur absurdum, ut minus dilectus praeratur magis dilecto, ibid. nu. 16.
Transmissio legatorum fit vti de adenda hereditate, non vti de adita, ibid. num. 23.
Transmissio sicut coniecturis inducitur, ita coniecturis tollitur, ibid. num. 26.
Trellianica detractio potest prohiberi filijs a testatore, dec. 693. par. 1. nu. 4.
Trellianica potest prohiberi etiam in filijs primi gradus, dec. 313. par. 2. nu. 1.
Trellianica prohibita dicitur ex prohibitione alienationis facta fideicommissarijs, ex communi, ibid. nu. 2.
Immo etiam ex fideicommissio particulari prohibita censetur, ex communi, ibid. nu. 3.
Tribunalia suprema nunquam exequuntur sententias, de quarum iniustitia ex actis constat, immo potius eas solent renouare, dec. 165. par. 1. nu. 1.
Tridentinum Concilium cap. 6. sess. 25. & cap. 4. sess. 6. loquitur in ecclesijs exemptis, dec. 308. par. 2. nu. 1.

V

Vacare aliquod ius dici non potest per obitum resignatarij, quando resignatio fuit legitime facta, dec. 267. par. prima, num. 1.
Valor beneficii potest simpliciter probari per publicam vocem & famam, dec. 293. par. 1. nu. 1.
Valor rei attenditur tempore contractus regulari & ordinario, non autem irregulari & extraordinario, dec. 78. par. 2. num. primo.
Valor rei tempore contractus, & probatio valoris ante & post ipsum contractum, possunt simul stare, dec. 63. par. 2. num. 15.
Valor rei debet in specie probari, & non sufficit qualibet notitia, dec. 74. par. 1. nu. 3.
Valor monetæ in curia debet attendi, non valor fructuum. Idq. eo magis, ubi non egitur de expeditione literarum in curia, nu. 1. & 4. dec. 335. par. 1.
Valor beneficii a Nuncio collati, non debet interpretari secundum regulam de valore, ibid. nu. 5.
Valor beneficii ante vnionem factam cum alio, debet probari ex cursu continuo decem annorum, dec. 189. par. prima, num. 4.
Valor non probatur ex taxa, quae nunquam probat verum valorem, nec minus quoad onera concludit, ibid. nu. 6.
Valor antequam exprimat, gratia perfecta non dicitur, dec. 417. par. 1. nu. 1.
Valor florensi est taxandus iuxta consuetudinem loci, in quo florensi sunt minoris valoris, quam ducati auri de camera,

dec. 306. par. prima, num. secundo.
Valor beneficii affirmatiue expressus, debet plene probari, nec sufficit semiplena probatio Episcopi, dec. 381. par. prima, num. 2.
Valoris verificatio dicitur esse pars gratiae, dec. 415. par. prima, num. 2.
Valorem rei tempore contractus inspicere oportere, nec Bariguarus fuit, dec. 63. par. 2. nu. 16.
Valorem vel excessum rei alienatae cui incumbat onus probationis, dec. 109. par. 1. nu. 1.
Variatio licita est in prosecutione causae, quando ius suum omne deductum est, nec actor se restrinxit ad vnum, dec. 444. par. 2. num. 1.
Idq. tanto magis in causis summarijs, ibid. nu. 2.
Variatio licita est, quando petitio non est restricta in prosecutione litis, dec. 257. par. 1. nu. 10.
Variatio admittitur, quando libellus, & petitio non est restricta, dec. 251. par. 1. nu. 5.
Variatio loci etiam ex cursu temporis non praesumitur, nisi probetur, dec. 710. par. 1. nu. 5.
Variare licitum est, quando prima electio fuit nulla: nisi quis ab initio sciverit nullitatem, dec. 504. par. 1. nu. 1.
Vasallus non tenetur expellere uxorem offendentem dominum sicut tenetur expellere filium, dec. 94. par. 2. nu. 10.
Vexigal de nouo imponere, est de reseruatis in signum supremæ potestatis, dec. 34. par. 1. nu. 3.
Vendens potest venire contra factum suum, quando venditio non valeret fauore alterius quam vendentis, nu. 2. & nu. 7. dec. 110. par. 2.
Item alios casus, quibus quis potest venire contra factum suum, vide num. 7. cum seq. ibid.
Vendi res si non potest, nisi modico pretio propter bellum & similia, quid sit agendum, dec. 63. par. 2. nu. 6.
Venditio, in qua constat de re vendita, de pretio & de consensu, dicitur perfecta, dec. 271. par. 2. nu. 1.
Venditio quatenus facta est pro minori pretio quam res valeat, admittit querelam inofficiosa, dec. 488. parte prima, num. 12.
Venditio valet, in qua pretium, quod in rei veritate certum est, a partibus ignoratur, decisio. 88. parte secunda, numero 18.
Venditio purificata est perinde ac si ab initio pure contracta fuisset, & illico quesitum ius, dec. 476. parte prima, numero 10.
Venditio plurium rerum facta vnico pretio censetur vna venditio quoad resolutionem contractus, dec. 709. parte prima, num. 3.
Venditio sola verbalis sine traditione, an sufficiat, ut dicatur contrauentum prohibitioni de non alienando, dec. 379. par. 1. num. 5.
Venditio ad mensuram facta non dicitur, quando inspicitur a certo & determinato corpore, dec. 132. parte prima, numero 4.
Venditio perfecta dicitur, quando constat de re vendita, pretio, & consensu, dec. 517. par. 1. nu. 1.
Venditor si iurat in contractu de euictione, non requiritur alia denunciatio, si scit litem emptori motam, ex magis communi, nu. 3. 4. & 5. dec. 69. par. 2.
Immo magis si in specie iuret, ibid. nu. 9.
Venditor ut consequatur pretium, non tenetur transferre dominium rei venditæ, sed simpliciter tradere, dec. 123. par. 2. num. 13.
Venditor pro seruitute non tenetur de euictione, sed quanto minoris res est, dec. 281. par. 2. nu. 39.
Venditor ad probandum contractum simulatum quid necesse habeat probare, decisio. 116. parte secunda, numero octauo.
Venire

Index.

<i>Venire quicquid potest ex ratione expressa, dicitur esse in dispositione, dec. 698. par. 1. nu. 8.</i>	237
<i>Venire quis potest contra factum proprium, quando illud est nullum ad favorem sui, decisio. 169. parte prima, numero secundo.</i>	60
<i>Veniens contra conventionem agendo exceptione repellitur, decif. 210. par. 1. nu. 1. & decif. seq. nu. 1.</i>	71
<i>Immo etiam si excipientis non interesset, ibid. nu. 2.</i>	
<i>Fallit, nisi veniens contra haberet ius adeo clarum, quod nulla exceptione posset removeri, ibid. nu. 3.</i>	
<i>Veniens contra proprium iuramentum allegando simulationem, audiri non debet, dec. 123. par. 2. nu. 10.</i>	80
<i>Veniens ab intestato venire dicitur ex tacita defuncti voluntate, qua statuentium menti conformis esse censetur, decif. 295. par. 1. nu. 13.</i>	9
<i>Veniens ex non iure agentis debet manentem in eius possessione vel quasi, dec. 273. par. 2. nu. 2.</i>	139
<i>Verbum, prego, quod exponitur, rogo, ex sui proprietate inducit fideicommissum, dec. 690. par. 1. nu. 1.</i>	216
<i>Idem, magis iunctum cum verbo, supplico, ibid.</i>	
<i>Verbum, supplico, in effectu idem est, quod, rogo, ibidem, numero 2.</i>	
<i>Verbum, professio, intelligitur de tribus votis, decif. 591. par. prima, num. 8.</i>	201
<i>Verbum, questum, denotat perfectionem, seu incorporationem, & radicationem, dec. 759. par. 1. nu. 4.</i>	263
<i>Verbum, liberi, absque vilo gravamine importat, & diminutionem, dec. 198. par. 1. nu. 1.</i>	99
<i>Verbum, interpretatio, differt à propria significatione, dec. 125. par. 2. nu. 9.</i>	81
<i>Verbum, extendere, denotat impropriam, ibid. nu. 10.</i>	
<i>Verbum, occasione, denotat causam remotissimam, decif. 2. par. secunda, num. 9.</i>	5
<i>Verbum generale, bona, non restringitur per adiectionem specierum, dec. 194. par. 2. nu. 6.</i>	115
<i>Verbum, transactio, quid significet, decif. 119. parte secunda, num. primo.</i>	77
<i>Verbum, hæres, positum in statuto cum ditione, semper, intelligitur de quocumque hærede, decif. 158. parte secunda, numero 8.</i>	101
<i>Verbum, depopulandi, & dissipandi, quid significant, decif. 133. par. 2. num. 2.</i>	8
<i>Verbum, subtrahere, denotat clandestinam amotionem, decif. 145. par. 2. num. 2.</i>	95
<i>Verbum, parva, in materia dotis intelligitur de notabili parvitate, non de simpliciter parva, ex communi, decif. 202. par. 2. num. 4.</i>	118
<i>Verbum, unum & idem potest ex diversitate rationis, diversimode intelligi, dec. 223. par. 2. nu. 4.</i>	126
<i>Verbum, dono, simpliciter prolatum, comprehendit fideicommissum, etiam si non appareat de voluntate disponendi per viam ultimæ voluntatis, dec. 366. par. 1. nu. 10.</i>	120
<i>Verbum, relinquo, adiectum certæ rei, vel quantitati, nunquam trahitur ad institutionem, ex magis communi, dec. 691. par. prima, num. primo.</i>	235
<i>Verbum, succedere, comprehendit omnem succedendi modum, dec. 326. par. 1. nu. 1.</i>	104
<i>Verbum, volo, vel placet, in his quæ à solo animo loquentis pendent, iunctum infinitivo non inducunt dispositionem de presenti, sed tantum de futuro, decif. 121. parte prima, numero 10.</i>	46
<i>Verbum, semper, omne tempus, & omnem casum includit, dec. 359. par. prima, num. 3.</i>	116
<i>Verbum positum inter duas orationes, aequaliter utraque determinat, dec. 49. par. prima, nu. 1.</i>	18
<i>Verbum, in situo, secundum subiectam materiam potest importare institutionem, & substitutionem, decif. 579. par.</i>	
<i>te prima, numero 12.</i>	196
<i>Verbum, accrescat, non est directum verbum civile, decif. 24. par. prima, num. 5.</i>	6
<i>Verbum, hæredum, positum in statuto exclusivo fæminarum, intelligitur solum de descendantibus masculis, dec. 142. par. secunda, num. 3.</i>	93
<i>Verbum continuo intelligitur arbitrio iudicis, dec. 811. par. prima, num. 36. & 40.</i>	284 & 285
<i>Verbum, quomodolibet, importat ius quaecumque quantumvis minimum, & cuiuscunque generis directi vel indirecti, & etiam improprie sumpti, decisio. 364. parte prima, numero primo.</i>	118
<i>Verbum, dono, saltem improprie importat fideicommissum, ex communi, dec. 640. par. 1. nu. 3.</i>	217
<i>Verbum, accrescat, inducit fideicommissum, decif. 23. par. prima, num. primo.</i>	6
<i>Verbum, promitto, importare stipulationem dicitur, dec. 489. par. prima, num. 5.</i>	166
<i>Verbum, obtinere, significat etiam retinere, dec. 233. par. prima, num. 29.</i>	79
<i>Verbum, committens, est proprium hospitalium laicalium, in quibus fit commissio, dec. 714. par. 1. nu. 3.</i>	243
<i>Verbum, negotijs, in mandato limitato ad lites, & causas accipitur pro litibus & causis, decif. 86. parte secunda, numero primo.</i>	54
<i>Verbum, forsitan, nihil affirmare dicitur, decif. 412. par. prima, num. 3.</i>	138
<i>Verbum, filij, quoties profertur à testatore, nepotes etiã comprehendunt, & vocati censentur, decif. 243. par. secunda, numero 3.</i>	132
<i>Verbum, promisit, importat stipulationem etiam notarij nomine absentis, dec. 683. par. prima, nu. 2.</i>	232
<i>Verbum, census, dicitur esse æquiuocum, decif. 700. par. prima, num. 3.</i>	238
<i>Verba affirmativa posita post orationem negatiuam respicere dicuntur initium actus, & illum determinare, dec. 460. par. te prima, num. 2.</i>	153
<i>Verba, quæ denotant initium actus, non executionem, important matrimonium de futuro, ex communi, ibidem, numero tertio.</i>	
<i>Verba, non habeo aliam uxorem, nisi te, significant matrimonium de presenti, ibid. nu. 4.</i>	
<i>Item verba, nolo aliam uxorem, nisi te, ibid. nu. 5.</i>	
<i>Item verba, promitto non accipere uxorem aliam nisi te, ibid. num. 6.</i>	
<i>Verba concepta in tertia persona, quæ referri possunt ad testatorem, & ad hæredem, in dubio referuntur ad testatorem, dec. 693. par. 1. nu. 5.</i>	235
<i>Limita, nisi aliud suadeat materia, ibid. nu. 6.</i>	
<i>Verba in dubio stant demonstratiuè non autem taxatiuè, dec. 684. par. prima, nu. 4.</i>	233
<i>Verba vniuersalia etiam in materia odiosa retinent propriam significationem, num. 9. & num. 15. & 28. decif. 233. parte prima.</i>	77
<i>Immo extenduntur vbi militat eadem ratio, ibidem, numero 10.</i>	
<i>Et maxime, vbi casus est expressus requirens specialem mentionem, sub generali clausula comprehenduntur etiam alij casus specialem mentionem requirentes, ibid. nu. 11.</i>	
<i>Et eò magis, vbi constat de mente concedentis, ibidem, numero 12.</i>	
<i>Et vbi ex communi vsu loquendi ita solet intelligi, ibidem, numero 13.</i>	
<i>Verba vniuersalia, & bonis alijs quibuslibet, comprehendunt omnia bona etiam mobilia, decisio. 239. parte prima, numero primo.</i>	81
<i>Verba vniuersalia, vel incapacitate quacumque notati, appo-</i>	

sita

Index.

<i>sita in legitimatione, omnem incapacitatem etiam ex duplici causa prouenientem tollunt, ibid. num. 2.</i>	
<i>Verba præsupponentia acquisitionem hereditatis possunt exponi pro validitate testamenti pro non successione, decif. 696. par. 1. num. 5.</i>	237
<i>Verba, causa & occasione, apposita in mandato, censentur qualificare comparitionem, dec. 8. par. 2. nu. 12.</i>	5
<i>Verba debent referri ad ea quæ magis conueniunt, ibid. numero 13.</i>	
<i>Verba modalia apposita solutioni legati, non mutant substantiam ipsius, sed stant demonstratiuè, decif. 585. par. prima, num. 4.</i>	199
<i>Verba, sint, remaneant, & conferuentur, quid operentur, dec. 698. par. prima, nu. 17.</i>	238
<i>Verba, vel aliàs dimitti, interpretantur vel ab alio, dec. 791. par. prima, num. 6.</i>	274
<i>Verba, plenius continetur, respiciunt potius tenorem verborum, quam substantiam, dec. 36. par. 2. nu. 2.</i>	23
<i>Verba, attento quod in omnibus eorum priuilegijs, apposita in supplicatione reformatoria, stant casualiter, non autem conditionaliter, ibid. nu. 15.</i>	
<i>Verba in dubio debent intelligi ad excludendum delictum, decif. 165. par. 2. nu. 5.</i>	105
<i>Verba, ita tamen, sunt limitatiua ad præcedentia, decif. 225. par. prima, num. 1.</i>	75
<i>Verba, & hoc capitulum sit præcisum, imponunt necessitatem statuendi, ibid. num. 3.</i>	
<i>Verba restricta & limitata ad aliquem modum non recipiunt interpretationem extensiuam, decif. 366. parte prima, numero 28.</i>	120
<i>Verba ob subiectam materiam impropriantur, suppletur, & alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia restricta interpretanda, dec. 39. par. 2. nu. 9.</i>	25
<i>Verba clara instrumenti excludunt reductionem siluarum ad culturam, attendenda sunt, ibid. nu. 11.</i>	
<i>Verba, cum beneficio legis, & inuentarij, posita in aditione hereditatis, declarant qualis sit voluntas adeuntis, dec. 342. par. 2. num. 3.</i>	158
<i>Verba enunciativa futuri euentus, quæ aliàs de per se non inducerent fideicommissum, si sint prolata in filios vel nepotes, illud inducunt, dec. 640. par. 1. nu. 16.</i>	216
<i>Immo etiam verba denotantia desiderium, in quem cupiat bona sua deuenire, inducunt fideicommissum, ibid.</i>	
<i>Verba important ad arbitrium boni viri, adiecta verbis, alitè & basse, restringunt liberam facultatem testandi, ibid. numero 22.</i>	217
<i>Verba in fideicommissis debent restringi & declarari ex subsequentibus, non autem subsequentia ex præcedentibus, ibid. num. 24.</i>	
<i>Verba, quæ præsupponunt, regulariter non disponunt, dec. 108. par. prima, num. 3.</i>	40
<i>Verba sunt interpretanda iuxta rationem actus, de quo agebatur, dec. 599. par. 1. nu. 3.</i>	204
<i>Verba in dubio sunt potius interpretanda demonstratiuè, quàm taxatiuè, dec. 662. par. 1. nu. 3.</i>	224
<i>Verba, prætextu legitimationum, posita in constitutione Pij Quinti de reuoc. quomodo intelligantur, decif. 505. par. prima, num. 15.</i>	170
<i>Verba denotantia diminutionem non debent operari augmentum, dec. 762. par. 1. nu. 5.</i>	264
<i>Verba etiam in materia odiosa impropriantur potius, quàm superfluitas tolleretur, dec. 664. par. 1. nu. 6.</i>	225
<i>Verba legis quando sunt dubia, in dubio potius iudicari debent canon ferendæ sententiæ, quàm latæ, decif. 769. par. prima, num. 3.</i>	267
<i>Verba interpretari debent secundum subiectam materiam operationis, cui magis conueniunt, dec. 411. par. 1. nu. 8.</i>	137
<i>Verba, & quod huiusmodi, quid importare dicantur, decif. 698. par. prima, num. 6.</i>	237
<i>Verba dubia debent interpretari etiam in materia restricta, secundum subiectam materiam, dec. 70. par. 1. nu. 9.</i>	24
<i>Verba, promitto me non accipere aliam uxorem, iuncta responsione mulieris consentientis important matrimonium, ex communi, dec. 430. par. 1. nu. 1.</i>	142
<i>Et eò magis, vbi concurrunt tractatus, & alia similia, ibid. numero 2.</i>	
<i>Verba, qui spernit Titium, me spernit, & contemnit, quid operentur, dec. 235. par. 1. nu. 1.</i>	79
<i>Verba, prout apparet, in dubio censentur potius stare demonstratiuè, quàm restrictiue, dec. 27. par. 2. nu. 7.</i>	17
<i>Verba vniuersalia geminata comprehendunt etiam ea, quæ aliàs non comprehenderentur, dec. 298. par. 2. nu. 5.</i>	147
<i>Verba, conferendi, & committendi, respectu diuersi finis differunt respectu verò vnius, æquiparantur, dec. 714. par. 1. num. 4.</i>	243
<i>Verba in donatione quanam dicantur importare stipulationem notarij nomine absentis stipulantis, decif. 683. par. prima, num. primo.</i>	232
<i>Verba vniuersalia, & geminata comprehendunt ea quæ aliàs non venirent in generali dispositione, decif. 257. par. secunda, num. primo.</i>	135
<i>Verba, taliter impetranti, posita cum regula de subrogan. quibus referantur, dec. 42. par. 2. nu. 27.</i>	28
<i>Verba debent intelligi secundum subiectam materiam & naturam actus cui deseruiunt, dec. 276. par. 2. nu. 1.</i>	140
<i>Verba enunciativa, vt probent, debent esse clara, dec. 168. par. secunda, num. 9.</i>	106
<i>Verba æquiuoca non concludunt necessario ad possessionem, dec. 766. par. prima, nu. 9.</i>	266
<i>Verborum proprietas attendenda est, & ab ea non recedendum, dec. 223. par. 2. num. 1.</i>	126
<i>Et eò magis vbi interuenit stipulatio, ibid.</i>	
<i>Et præcipue contra fundantem se in verbis, ibid.</i>	
<i>Fallit, nisi aliter constet de mente contrahentium etiam in materia restricta, ibid. num. 2.</i>	
<i>Verisimilitudo causa facit præsumere contractum ex ea fuisse celebratum, dec. 37. par. 2. nu. 9.</i>	24
<i>Verisimilitudo attenditur in materia falsitatis, dec. 137. par. secunda, num. 3.</i>	90
<i>Verisimilitudines & coniecturæ operantes probationem scripturæ priuatæ, quanam sint, num. 7. & num. 8. 10. & 13. dec. 813. par. 1.</i>	287
<i>Verisimilitudines aliquæ disponentis, qui si interrogatus fuisset, ita respondisset, dec. 131. par. 2. nu. 3.</i>	86
<i>Veritas in beneficialibus præualet opinioni, & sufficit rem ita se habere tempore quo index procedit, licet existentiam ignoret, dec. 435. par. 1. nu. 1.</i>	144
<i>Veritas concurrens cum opinione facit acquirere hereditatem ab eo qui pro hærede se gerit, decif. 25. parte prima, numero 2.</i>	6
<i>Via executiua non habet locum in his, quæ veniunt ex interpretatione iuris, dec. 132. par. 2. nu. 8.</i>	87
<i>Intellige tamen, vt num. 14.</i>	
<i>Item limita, vt num. 15.</i>	
<i>Viam eligere nemo præsumitur, per quam sua dispositio impugnari possit, dec. 640. par. 1. nu. 13.</i>	216
<i>Vicarius non possidet nomine proprio, sed eius à quo deputatur, dec. 326. par. 2. nu. 2.</i>	155
<i>Vicarius qui potest dare in patronatus ex constructione, non potest dare ex dotatione in ecclesia prius constructa, decif. 99. par. 2. num. 3.</i>	62
<i>Vicarius deputatus à capitulo sede episcopali vacante habetur pro presente ad effectum lucrandi fructus, & quare, decif. 222. par. 2. num. 6.</i>	125
	Vicarius

Index.

Vicarius Episcopi etiam Archidiacono praefertur, decif. 200. par. prima, num. 4. 68
Vicarium constituere Episcopus de necessitate non tenetur, decif. 222. par. 2. nu. 5. 125
Vicarium constituere, vel non est in mera facultate Episcopi, & eidem tribuere facultatem amplam, vel coarctatam, dec. 297. par. 2. num. 2. 147
Vicarij perpetui deputantur solum in beneficijs curatis: in alijs vero sunt ad nutum amouibiles, dec. 758. par. prima, numero secundo. 262
Fallit in ecclesijs collegiatis vnitis, num. seq. ibid.
Vicarij perpetui non habent nisi congruam, ibid. nu. 5.
Vicarij Episcopi dicuntur habere delegatam seu mandatam iurisdictionem, siue sint deputati ad vniuersitatem causarum, siue non, dec. 297. par. 2. nu. 1. 146
Vilis persona habens centum in bonis dicitur diues, dec. 202. par. secunda, num. 9. 118
Vir post tres noctes, quibus dormiuit cum vxore, matrimonio non consumato potest abstinere a coitu, secutus consilium Carthag. dec. 101. par. 2. nu. 8. 64
Viro probo creditur in claris, & in facto ignoto, cuius datur probabilis ignorantia, dec. 113. par. 1. nu. 17. 42
Visitatio pendet a iurisdictione ordinaria, decif. 196. par. secunda, num. 2. 115
Vital. doct. in clem. 1. s. dudum, num. 34. cum seq. de off. ord. loquitur, quando ambae partes tacebant, non quando vna expressè rogauit, dec. 273. par. 1. nu. 1. 94
Vocatio illorum duntaxat fieri debet, quorum interest, decif. 133. par. 2. num. 14. 89
Vocatio noua non inducitur ex prohibitione alienationis, dec. 568. par. 1. num. 7. 192
Vocatus a testatore, in cuius persona conditio semel fuit purificata, non potest amplius excludi per superuenientem personam, quae aliàs ante existentiam conditionis eum excluderet, dec. 379. par. 1. nu. 11. 127
Vocati in casum mortis instituti, vel purificationis conditionis, sufficit quod reperiantur nati, vel concepti tempore ipsius mortis, vel purificationis conditionis, decif. 579. par. 1. num. 14. 196
Voluntas vltima in dubio pro perfecta habetur, dec. 173. par. secunda, num. 1. 107
Quod procedit etiam si in actu testandi post heredis institutionem superuenit impedimentum, ibid. nu. 2.
Et quando dicatur perfecta, ibid. nu. 7.
Voluntas testantium ex arbitrio viuentium colligitur, ibid. numero 4.
Voluntas etiam tacita sufficit in fideicommissis ad faciendam latam interpretationem, dec. 243. par. 2. nu. 10. 132
Voluntas nuda non sufficit ad extinguendum censum titulo emptionis institutum, sed requiritur retrouenditio, dec. 587. par. 1. num. 1. 200
Voluntas partium sola non attenditur in beneficialibus, sed etiam Papa noua admissio requiritur, dec. 198. par. prima, num. 2. 67
Voluntas testatoris interpretanda est secundum id quod est verisimile, dec. 550. par. 1. nu. 3. 186
Voluntas in coactione absoluta nulla est, secus in conditionali, dec. 560. par. 1. nu. 2. 188
Voluntas magis ostenditur factis, quam verbis, dec. 811. par. prima, num. 2. 1. 248
Voluntas & intentio agentis colligitur ex modo & forma procedendi, dec. 108. par. 2. nu. 3. 71
Voluntatis mutatio non praesumitur, decif. 173. par. secunda, numero 3. 107
**Voluntas cuiusque in dubio talis praesumitur, qualis de iure esse debet*, dec. 694. par. 1. nu. 5. 236
Voluntas sola sufficit ad inducendam hereditatis aditionem

verbis, aut actu declarata, decif. 342. parte secunda, numero primo. 158
Voluntas vbi est fundamentum alicuius actus, est probanda, dec. 400. par. 1. num. 2. 134
Voluntas magis quam verba spectanda sunt ad inducendum fideicommissum, dec. 640. par. 1. nu. 4. 216
Voluntas etiam tacita in fideicommissis attenditur, decif. 698. par. prima, num. 1. 237
Voluntas & scientia quando, & ex quibus praesumatur, dec. 552. par. 1. num. 4. 186
Voluntas testatoris potest per mulieres probari, licet non possint vti testes in testamento interuenire, decif. 341. par. 2. num. 3. 158
Voluntas testatoris ita attenditur in non transmissione, sicut in transmissione, dec. 782. par. 1. nu. 14. 272
Voluntas testandi ex quibus colligatur, decif. 638. par. prima, num. 4. 215
Voluntas, quae ex actu nullo declaratur, quenam esse debeat, dec. 795. par. 1. nu. 15. 276
Voluntas parochi est regulanda ab eius potestate, decif. 750. par. prima, num. 5. 259
Votum continentiae dicitur annexum sacro ordini, decif. 560. par. prima, num. 4. 188
Votum adiunctum ordini sacro debet regulari secundum terminos ordinis cui fuit adiunctum, ibid. nu. 1. 189
Votum iisdem rationibus regulatur, quibus iuramentum, ibid. mem. 2. 189
Votum expressum metus vitiatur, ex communi, decif. 561. par. prima, num. 8. 189
Immo etiam tacitum ordini annexum, ibid. nu. 9.
Votum omne metu commissum est ipso iure nullum, ex communi, ibid. num. 10.
Vulgaris comprehensa sub compendio intrat statim, quod est factus locus propter incapacitatem, decif. 45. parte prima, num. 4. 15
Vnire non potest qui non potest conferre, in P. R. nu. 9. 165
Vnio quid sit, & de materia plene, num. seq. per totum, ibid. numero primo.
Vnio ex falsa causa non est ipso iure nulla, sed annullanda, ibid. num. 2.
Quod procedit etiam in vnione facta a Papa, ibid.
Fallit, vt num. 4. & seq. ibid.
Vnio magis concernit institutionem, quam gratiam, ibid. nu. 3.
Vnio parochialis cum ecclesia cathedrali non potest operari praecedentiam, nisi rectores sint effecti de gremio ecclesiae, dec. 326. par. 2. nu. 5. 155
Vnio praesimonij facta sine consensu capituli non valet, dec. 133. par. 2. num. 2. 88
Vnio facta sine causa non valet, ibid. nu. 3.
Vnio facta non vocatis ijs, quorum interest, non valet, ibid. numero 4.
Vnio simpliciter non est nulla ex defectu consensus, nisi is, in cuius fauorem fuit introducta solennitas consensus, hoc dicitur, ibid. num. 10.
Vnio potest fieri non vocato rectore, & quare, ibid. nu. 13.
Vnionis faciendae causa est legitima debitorum, & onerum in supportabilium ecclesiae, in P. R. nu. 7. 165
Vniversitas defuncti iurantibus non incurrit periurium, decif. 101. par. prima, nu. 8. 37
Vniversalis quasi possessio iuris conferendi omnes canonicatus, dignitates & portiones tam integras quam dimidias, extenditur etiam ad portiones nouiter erectas, num. 2. & num. 9. dec. 17. par. 2. 10
Vniversalis distinctio, omnis, etiam in cogitata comprehendit, dec. 298. par. 2. num. 3. 147
Vnum quando ad plura potest referri, non sufficit talis expressio, dec. 694. par. 1. num. 10. 236

Vsura

Index.

Vsura non cadit nisi in mutuo vero vel palliato, dec. 195. par. secunda, num. 2. 116
Vsura qua non habet locum in vno ex contractibus correptionis, ita nec in alio, dec. 340. par. 1. nu. 6. 109
Vsura, quae in contractu societatis non ratione fructuum rei, sed loco ipsorum soluere promittitur certa quantitas pecuniae pro centenario, permixta est, decif. 300. par. prima, numero primo. 99
Vsurae taxatae, & compensatae fructuum etiam in fora conscientiae dicuntur deberi, dec. 340. par. 1. nu. 3. 109
Vsuras dotis promittens dotem promittere videtur, dec. 316. par. 2. num. 4. 152
Vsuras percipiendi ex re pignoratata non potest super ea impetrare dominium, vel in solutum sibi assignari, decif. 143. par. 2. num. 13. 94
Vsus est seruitus quae non cadit in rem propriam, dec. 168. par. secunda, num. 7. 106
Vsus interpretatiuus in incompatilibus, & repugnantibus non intrat, dec. 294. par. 2. nu. 7. 146
Vsus privilegij praesumitur, nisi allegetur pro fundamento suae intentionis, nu. 2. & num. seq. dec. 67. par. 1. 42
Vsus privilegij praesumitur, quando a privilegiato allegatur, ibid. num. 4. 42
Vsus fructus dotis spectat ad maritum, proprietates autem ad filium, 783. par. 1. nu. 1. 272
Vsus fructus bonorum maternorum spectat ad patrem, dec. 47. par. 2. num. 22. 30
Vsus fructus reservatio demonstrat dominium fuisse translatum in donarium, dec. 362. par. 1. nu. 13. 117
Vsufuctuarius non potest etiam durante vsu fructu seruitutem imponere, dec. 717. par. 1. nu. 9. 245
Vsufuctuarius meliorem conditionem facere potest, non deteriorem, ibid. num. 11.
Vtile per inutile in separabilibus non vitiatur, etiam in beneficialibus, dec. 650. par. 1. nu. 5. 221
Vtile per inutile in separabilibus non vitiatur, decif. 33. par. 2. num. 15. 20
Fallit in indiuiduis, ibid. nu. 17.
Vtile per inutile in separatis non vitiatur, decif. 486. par. prima, num. 16. 163
Vtile per inutile in indiuiduis vitiatur, decif. 318. par. secunda, num. 3. 154
Vtilis actio sine cessione quaritur ex stipulatione notarij, dec. 683. par. prima, num. 7. 232
Vtilitas ecclesiae est probanda per conductorem, non autem per ecclesiam, quae semper lasa praesumitur, decif. 607. par. prima, num. primo. 202
Vtilitas ecclesiae debet esse clara, & indubitata, dec. 63. par. 2. num. 17. 41
Vtilitas ecclesiae sufficit, quod colligatur respectu reddituum preut re vera redduntur, dec. 651. par. 1. nu. 4. 222
Vtilitas ecclesiae est consideranda etiam respectu redditus pronenientis ex emptione aquarum, decif. 651. par. prima, num. primo. 222
Vtilitas pensionis translata, debet regulari secundum naturam ipsius, & modum & facultatem transferentis, decif. 400. par. prima, nu. 10. 134
Vtilitas ecclesiae non est in minori consideratione, quam sit utilitas publica, dec. 239. par. 1. nu. 4. 81
Vtilitatem pensionis habens potest agere actione mandati, non autem ad ius aliquod pensionis, decif. 401. parte prima, numero 3. 135
Vxor inuita a viro carnaliter cognita potest religionem ingredi, dec. 101. par. 2. nu. 3. 63
Vxor, quae stetit cum viro per tres noctes, licet matrimonij confirmatio non sit secuta, non potest monasterium ingredi, ibid. num. 4.

Vxor vilis & solita laborare viuente marito si cum eius operibus & exercitio potest se alere, non dicitur pauper, dec. 202. par. secunda, nu. 2. 118
Vxor habens paruum dotem an debeat ali a viro, quod sic, ex communi, ibid. nu. 11. & 12.
Vxor nobilis operari debet quando ex consuetudine patriae non est dedecus, ibid. nu. 19. 119
Vxor praesumitur possidere iure familiaritatis mariti etiam si appareat de eius titulo, dec. 219. par. 2. nu. 4. 124
Declara tamen, & limita aliquibus in casibus, vt num. 5. 6. 7. & 8. ibid.
Vxor tenetur vitam maritalem facere cum viro, nec potest religionem ingredi, dec. 95. par. 2. nu. 1. 60
Vxor vniuersaliter instituta donec vitam vidualem seruauerit est verè & proprie haeres, nisi repugnet mens testatoris, dec. 126. par. 2. nu. 4. 83
Vxor ex testamento est capax relicti a marito, dec. 685. par. 1. num. 4. 233
Vxor non potest consentire reuocationi donationis factae ex causa dotis, dec. 125. par. 1. nu. 4. 49
Vxor putativa propter adulterium non amittit dotem, contra communem, dec. 605. par. 1. nu. 4. 205
*Verba matrimonialia denotantia tempus futurum inter partes prolata, important sponsalia, & non matrimonium, num. 1. & nu. 12. dec. 121. par. 1. 45
Immo etiam si responsum fuerit a parte omnia esse perfecta ad contractum matrimonij, praeterquam quoad copulam, ibid. num. 2. 45
Verba enunciativa principaliter prolata non inducunt aliquam nouam obligationem, quando non agitur de liberatione, ibid.
Nec etiam in actibus pendentijs a solo partium consensu, ibid. num. 4.
Verba enunciativa principaliter prolata, quando expriment certam causam etiam in actu obligatorio inducunt probationem, & confessionem, quae superat alias probationes, ibid. num. 5.
Verba, contentus sum accipere Titiam in vxorem, inducunt sponsalia de futuro, ibid. nu. 7.
Verba, vis accipere in vxorem, prolata etiam in praesentia testium, & sacerdotis, & secuta sint oscula, non importat matrimonium: immo nec sponsalia, ibid. nu. 9.
Nec etiam operantur declarationem inductiuam, ibidem numero 11. 46
Verba, volo accipere talem in vxorem, recipiunt interpretationem pro matrimonio, de praesenti, ibid. nu. 23.
Verba matrimonialia vniuersalia non debent restringi contra rationem recti sermonis, ibid. nu. 24. 470
Verba intelligenda sunt, vt aliquid operentur etiam contra regulas iuris, ibid. nu. 25.
Verba, (ita quod) limitant dispositionem, decif. 37. parte 2. numero 3. 24
Verba geminata arguunt magis enixam contrahentium voluntatem, ibid. nu. 5. eod. 24
Tanto magis eorum si fiat quadruplicata repetitio, ibid. nu. 6.
Verba futuri temporis denotant canonem ferendam sententiam, in discursu, dec. 808. par. 1. nu. 11. 285
Verbum, cadat, est ferenda sententia, ex communi. In disc. 808. par. 1. nu. 12. 285
Sententia condemnatoria delicti in officio commissi sufficit ad priuandum notarium officio propter delictum in eo commissum in disc. dec. 208. par. 1. nu. 13. 285
Verba, loco, & conduco, promiscue vsurpantur, decif. 37. par. secunda, num. 25. 24
Verba, quae praesupponunt, non dicuntur disponere, decif. 501. par. prima, num. 2. 171
Verba in dubio sunt intelligenda stare demonstratiue, non limitatiue,*

Index.

<p><i>mitatiue, nec restrictiue, decisio. 442. parte prima, numero 3.</i> 146</p> <p><i>Verba concepta per ablatiuum absolutum important conditionem, dec. 654. par. 1. nu. 1.</i> 222</p> <p><i>Item clausula, nec aliter, nec alio modo, ibid. nu. 2.</i></p> <p><i>Verba, titulo donationis causa mortis, totam qualificant dispositionem, dec. 544. par. 1. nu. 1.</i> 183</p> <p><i>Verba, quouis modo, comprehendunt omnem modum per quem indirecte contractui non statuitur, decisio. 440. par. prima, num. 4.</i> 145</p> <p><i>Verba generalia etiam in dispositione odiosa sunt generaliter intelligenda, dec. 54. par. 2. nu. 19.</i> 36</p> <p><i>Idem, magis, ubi proprietas verborum patitur, ibid. nu. 20.</i></p> <p><i>Immo magis, ubi salua ratione recti sermonis non possunt restringi, ibid. num. 21.</i></p> <p><i>Verba posita in statuto ex parte & latere patris quot modis intelligantur, dec. 376. par. 1. nu. 2.</i> 125</p> <p><i>Verba, quocumque modo, quid operentur, decisio. 366. par. prima, num. 39.</i> 119</p> <p><i>Verba sententiæ referenda sunt ad iuris dispositionem, dec. 550. par. prima, num. 5.</i> 186</p> <p><i>Verba, quod pars contentatur, si ille esset verus procurator, intelliguntur secundum protestationem factam, decisio. 105. par. prima, num. 4.</i> 38</p> <p><i>Verba, plene & integre, solita apponi in sententijs latis in Saluano, intelliguntur ad effectum possessorij tantum, dec. 57. par. 2. num. 1.</i> 38</p> <p><i>Verba prolata ad vnum effectum non debent extendi ad alium contra mentem, & in damnum proferentis, dec. 416. par. prima, num. 1.</i> 138</p> <p><i>Verba concepta sub termino communi, vt homo, comprehendunt vtrique sexum ex proprietate sermonis, ex communi, ibid. num. 37.</i></p> <p><i>Verba, vice versa, denotant correspondentiam, dec. 223. par. secunda, num. 4.</i> 79</p> <p><i>Verba recipiunt interpretationem à subiecta materia, decisio. 211. par. 2. num. 7.</i> 121</p> <p><i>Verba in contractibus stricti iuris attenduntur, & ab eis non receditur, dec. 125. par. 2. num. 14.</i> 81</p> <p><i>Verba interpretantur contra stipulantem, qui poterat legem apertius dicere, ibid. nu. 17.</i> 82</p> <p><i>Intellige, vt num. seq. ibid.</i></p> <p><i>Verba intelligenda sunt secundum naturam actus, super quo interponuntur, dec. 174. par. 2. num. 5.</i> 107</p>	<p><i>Verba enunciativa in diuersis scripturis, & diuersarum personarum habent vim duorum testium probantium famam, dec. 130. par. 2. num. 1.</i> 85</p> <p><i>Verba enunciativa etiam absente parte probata probant fauore dotis, dec. 316. par. 2. nu. 2.</i> 152</p> <p><i>Verba, quæ præsupponunt in necessarium antecedens, disponunt, ibid. num. 5.</i></p> <p><i>Verba intelligenda sunt eo respectu, quo proferuntur, ibid. numero 16.</i></p> <p><i>Verba etiam in materia odiosa reiment eorum proprietatem, dec. 47. par. prima, nu. 9.</i> 17</p> <p><i>Verba, vt infra, in dubio stant demonstratiue, decisio. 448. par. prima, num. 6.</i> 148</p> <p><i>Verba denotantia sponsalia reducuntur ad matrimonium de presenti ex præcedente tractatu matrimonij, decisio. 95. par. prima, num. 3.</i> 33</p> <p><i>Verba ubi sunt dubia, potius interpretanda sunt pro sponsalibus, quam pro matrimonio, ibid. num. 20.</i></p> <p><i>Verba matrimonialia recipiunt intellectum præsumptiuum, in quo admittitur interpretatio declaratiua: non autem necessarium, ibid. num. 21.</i></p> <p><i>Verba indefinita sui natura restrictionem recipiunt, decisio. 55. par. 2. num. 6.</i> 37</p> <p><i>Verba compromissi sunt late interpretanda, vt connexa, & accessoria comprehendant, decisio. 194. parte prima, numero primo.</i> 66</p> <p><i>Verba, quibusuis ecclesijs, intelliguntur de omnibus & singulis ecclesijs successiuis, non autem cumulatiue obtinendis, dec. 533. par. prima, nu. 2.</i> 179</p> <p><i>Verba apposita ad dirimendas difficultates, superflua dici non possunt, dec. 432. par. prima, nu. 13.</i> 143</p> <p><i>Verba, ex parte, & latere patris posita in statuto, non debent intelligi effectiue, sed tantum comprehensiue, dec. 376. par. prima, num. 8.</i> 126</p> <p><i>Verba, vt asseris, differunt à verbis, vt asseritur, decisio. 412. par. prima, num. 2.</i> 138</p> <p><i>Verba, præmissis exceptis, apposita in pacto, per quod tollitur facultas testandi, tollunt omnem disponendi facultatem etiã in vltima voluntate, dec. 449. par. prima.</i> 149</p> <p><i>Verba inducentia rogatum notarij debent expressè à partibus proferri, & per notarium scribi, decisio. 204. parte prima, numero 4.</i> 69</p> <p><i>Verba enunciativa Principum in antiquis probant etiam in præiudicium tertij, decisio. 58. par. 1. num. 1.</i> 21</p>
---	---

Indicis Primæ & Secundæ Partis Decisionum Rotæ Romanæ, Finis.

